Universidad de Deusto
Biblioteca

Summa Silvestrina. II - 1541

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Summa Siluestrina,

VERITAS·OMNIA·VINCIT

IHS

SECVNDA PARS SVMMAE SILVESTRINAE edita ab reuerendo patre Siluestro prierate absolutissimo Theologo, ex sacra prædicatorum familia, Sacri palatij magistro dignissimo, cũ annotamẽtis & numeris, Repertorium quoq; quod, uti summa, bifariã partitũ est,

24439
Bibliothec
Philosophi
Prov. Cast. Orient. S

LVGDVNI, Sub Insigni Sphæræ, apud AEgidium & Iacobum Huguetan fratres.

1541

Universidad de Deusto
Biblioteca

A

Actantia.folio. j.
Aconomus.folio. j.
Aperdulia vbi latria vide.fo. j.
Aeiunium ⁊ abstinentia.folio. j.
Aignorantia.folio. iiij.
Allegitimus filius precipue quantum ad promotionem.folio: vij.
Imagines sanctorum.folio. codē.
Immunitas seu libertas ecclesie primo in se et quo ad loca res ⁊ personas.folio. vij.
Immunitas ecclesie secundo quantum ad eius violationem.folio. x.
Immunitas ecclesie tertio specialiter quantum ad confugientes ad ecclesiam.folio. xij.
Impense.folio. xiij.
Impedimentum quo ad matrimonium vide in verbo matrimonium. vj.vij.viij.folio. xiij.
Imperator vide papa.§.x.datum electio.iij.§.iiij.⁊ v.folio. xiij.
Imperium.folio. xiij.
Impossibile.fo. eodem
Impubes.folio. xiij.
Inanis gloria vbi vana gloria.folio. eodem.
Incantatio vbi sortilegium secundo.fo. xiij.
Incarceratus vbi carcer.folio. eodem.
Incendiarius ⁊ incendium.folio. xiij.
Incertorū restitutio declaratur.j.restitutio. viij. per totum.folio. xiij
Incestus vbi luxuria.folio. codē
Incorrigibilis.folio. xiij.
Indefinita propositio.folio. codē.
Indictum.folio. xiiij.
Indignatio folio. xv.
Indutie.folio. codē.
Indulgentia.folio. xv.
Inepta letitia.folio. xix.
Infamia.folio. xix.
Infidelitas ⁊ infidelis.fo. xx.
Infirmus.folio. xxj.
Infra.folio. eodem.
Ingenuus.folio. xxj.
Ingratitudo.folio. eodem.
In integrum restitutio.folio. xxj.
Iniuria.folio. codē.
Intuitus.folio. xxij.
Inobedientia.folio. xxij.
Inofficiosum.fo. xxij.
Inquilinus.folio. xxij.
Inquirendo mentis.folio. xxij.
Inquisitio primo.folio. xxiij.
Inquisitio secundo quo ad religiosos.fo. xxvj.
Inscriptio seu inscribere.folio. xxvj.
Insignia.folio. xxvj.
In stirpes succedere.folio. xxvij.
Institor.folio. eodem.
Institutio seu instituere.folio. xxvij.
Instrumentum infra tabellio.folio. xxvij.
Intentio folio.. eodem
Interdictū primo quid ⁊ quotuplex sit.fo.xxvij.
Interdictum secundo quādo ⁊ quos liget.fo. xxviij.
Interdictum tertio a quo ponatur aut suspendatur vel relaxetur.folio. xxix.
Interdictū quarto quando a iure ponat.fo.xxx.
Interdictum quinto quantum ad effectū dd.s.eo tempore liceat ⁊ quid non liceat.folio. xxxij.
Interdictum sexto quantum ad penas violantium illud.folio. xxxv.
Interesse.folio. xxxvj.
Interlocutoria sententia.folio. xxxvj.
Interpretatio.folio. xxxvj.
Intestatus.folio. xxxviij.
Intrusus.folio. eodem.
Inuentum.folio. xxxviij.
Inuentarium.folio. xl.
Investitura.folio. eodem.
Invidia.folio. xl.
Iperdulia vbi latria.folio. eodē.
Ipocrisis vbi simulatio.folio. xl.
Ipotheca vbi pignus.folio. xl.
Ira.folio. eodem.
Irregularitas.folio. xl
Irrisio vbi derisio.folio. xliij.
Ironia vbi hironia per.h.folio. eodem.
Istrio vide vbi ars.§.vij.⁊ vbi infamia.§.quinto folio. xliij.
Judex.folio. xliij.
Judex primo in se.folio. xlvj.
Judex secūdo quo ad eius officiū id est iudicare.f.l.j. xlvj.
Judicium.folio. lxj.
Juratio ⁊ iuramentum primo in se quid ⁊ quotuplex sit.folio. lxiij.
Jurisdictio secūdm ⁊ qñ sit licita vel illicita.fo.lxiij.
Jurisdictio tertio qñ sit intelligēda ⁊ interpretāda.f.lxv.
Juramētū quartū ꝙtū ad obligationē.fo.lxvij.
Juramētū.v.quo ad relaxationem.folio. lxij.
Jurisdictio.folio. lxv.
Jusdicendum.folio. eodem.
Jusiurandum.folio. lxv.
Juspatronatus.folio. lxv.
Justitia.folio. lxvij.

K

Karacter karitas Karhechismus ⁊ similia require supra sub littera.C.folio. lxvij.

L

Laicus.folio. lxvij
Latria ⁊ omnis adoratio.folio, lxix.
Latro publicus.folio. lxix.
Laudemium.folio. eodem.
Legatum primum.in genere.folio. lxix.
Legatum.§.a.quo fieri possit aut cui facta esse intelligatur.folio. lxxj.
Legatum.iij.qtū ad rem legatā quid.f. possit — aut quid intelligatur legari.fo. lxxiij.
Legatum.iij.ad pias causas.folio. lxxiij.
Legatus.folio. lxxvj.
Legitimus ⁊ legitimatio.folio. lxxvj.
Legitima portio.folio. lxxix.
Leno.folio. lxxxj.
Lepra.⁊ leprosus.folio. lxxxj.
Lex.folio. lxxxij.
Libellus.folio. xcj.
Liber libera.⁊ libere.folio. xcij.
Libertus.folio. xcij.
Lis.folio. xcij.
Litere.folio. xciij.
Litigator.folio. xciij.
Luciliarius.folio. xciij.
Loca.folio. cxiij.
Locatio.folio. xcv.
Ludus.folio. xcviij.
Luxuria in genere ⁊ in specie.folio. cj.

M

Agister.folio. ciij.
Maiestas.folio. ciiij.
Maior.folio. ciij.
Maioritas.folio. ciij.
Maior pars.folio. ciij.
Maledictio.folio. ciij.
Malefactor.folio. eodem.
Maleficium.folio. eodem.
Malitia.folio. cvij.
Mandatum.folio. cvij.
Manifestum.folio. cvij.
Manumissio.folio. cvij.
Martyrium.folio. cix.
Masculinum.folio. cix.
Mathematici.folio. eodem.
Matrimonium primo.in se.folio. cix.
matrimonium secundo quomodo contrahatur. quantum ad verba absolute.folio. cx.
matrimonii tertio qñ cōtrahatur ꝙtus ad verba sub cōditiōe vel mō ⁊ huiusmodi.fol.cxiij.
matrimonii quarto qñ cōtrahat ꝙtū ad intentionē absolute vel cōditionaliter.folio. cxvj.
matrimonium quinto a quo ⁊ per quem contrahi potest.folio. cxvij.
matrimonium sexto quantum ad eius impedimenta in genere.folio. cxix.
Matrimonii septimo quo ad impedimēta que impediunt tantū ⁊ nō dirimunt.folio. cxxj.
matrimonium octauo quo ad impedimenta que impediunt ⁊ dirimunt.folio. cxxiij.
Matrimonium nono quo ad accusationes ad debitum ordinatum.folio. cxxix.
Matrimonii.x.qñ aliquis vel aliqua petit aut reperitur tanquā coniunx.folio. cxl.
maxime.folio. cxlj.
mendicus ⁊ infirmus.folio. cxlj.
membrum.folio. cxliij.
mendacium.folio. cxliij.
mendicantes religiosi.folio. cxlv.
mensa clericorum.folio. cxlv.
mensis.folio. cxlv.
mensura.folio. cxlv.
mercator.folio. eodem.
meretrix.folio. cxlv.
meritum.folio. eodem.
metus.folio. cxlv.
Miles.folio. cxlvj.
minor.folio. cxlvij.
miserabiles persone.folio. cxlvij.
missa primo quantum ad celebrationē.fo.cxlvij.
missa.§.quo ad auditionē.folio. clj.
misericordia.folio. clij.
Modica.folio. clij.
mollities.folio. eodem.
monachus.folio. clij.
monasterium.folio. clij.
monachs.folio. eodem.
moneta.folio. clij.
mora.folio. clij.
mors.folio. clij.
mortis articulus.folio. clij.
Mulier.folio. clij.
multitudo.folio. cliij.
munus.folio. cliij.
murmuratio.folio. eodem.
mutilare.folio. cliij.
mutuo.fcio. cliij.
mutuum.folio. cliij.

N

Naufragium.folio. cliij.
Nauta.folio. clv.
Necessitas.folio. eodem.
Negligentia.folio. clv.
Negotium negotiator.⁊ negotiatio.folio. clvj.
Neophitus.folio. clvj.
Necromantia.folio. clvj.
Nominatio.folio. clvj
Nominatim.folio. clvij.
Notarius.folio. clvij.
Notorium.folio. clvij.
Nouale.folio. clviij.
Nouitius.folio. eodem.
Nouo operis nunciatio.folio. clviij.
Nubere.folio. eodem.
Nuptie.folio. clviij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Obediencia.fo. clviij.
Oblatio.fo. clx.
Oblatus.fo. clx.
Obligatio.fo. clx.
Obices.folio. clx.
Occasio.folio. clxj.
Occultum.folio. clxj.
Odium.folio. clxj.
Odiosum.folio. clxj.
Officium.folio. clxij.
Oleum sanctum folio. clxij.
Omissio.folio. clxij.
Opinio.folio. clxij.
Oratio.folio. clxij.
Oratorium.folio. clxiij.
Ordinarius.folio. clxiij.
Ordo ecclesiasticꝰ primꝰ in se absolute.fo. clxv.
Ordo scdo quo ad collōē vl suscepcionē.fo. clxv.
Ordo tertio quo ad ordinatorē.folio. clxvij.
Ordo quarto quo ad ordinandos.fo. clxix.
Ordo cnto q̄ ad iā ordinatū ficte seu xpe.fo. clxx.
Ornatus virorum vel mulierū.fo. clxx.
Odiosītas vide Accidia.fo. clxxj.
Pactum.folio. clxxj.
Pala.fo. clxxij.
Pallium.folio. clxxij.
Palmarium.folio. clxxiij.
Papa.folio. clxxiij.
Paraphernum.folio. clxxvij.
Parentes.folio. clxxvij.
Patricida.folio. clxxvij.
Parochia.folio. clxxvij.
Participatio.folio. clxxvij.
Partis appellatione.folio. clxxvij.
Pater.folio. clxxvij.
Patientia.folio. clxxvij.
Patria potestas.folio. clxxvij.
Patriarcha.fo. clxxviij.
Patronus vbi ius patronatus.fo. clxxviij.
Peccatum.folio. clxxviij.
Peculium primo.inse.folio. clxxviij.
Peculium secundo quantum ad diuisionē fratrum & sociorum.folio. clxxx.
Pecunia.folio. clxxxiij.
Pensio.supra gabella.j.§.j.folio. clxxxiij.
Pedaneus iudex.folio. clxxxiij.
Pena.folio. clxxxiij.
Penitentia.folio. clxxxvij.
Percussio folio. clxxxvij.
Peregrinus.folio. clxxxvij.
Periurium.folio. clxxxix.
Permissio.folio. clxxix.
Permutatio primo in genere.folio. cxc
Permutatio scdo quo ad beneficia & res ecclesiasticas.folio. cxc.
Perplexitas vbi dubium.folio. cxccj.
Personatus.vide vbi dignitas in princ.fo.cxci.
Persona miserabilis vbi miserabiles fo.cxci.
pertinax.folio. cxcj.
petitorium & possessorium.folio. cxcj.
Pignus.folio. cxcj.
pirata.folio. cxciij.
piscari.folio. eodem.
placere.folio. cxciij.
pollicitatio.folio. eodem.
pollutio nocturna.folio. cxciij.
populus.folio. eodē.
portio canonica.folio. cxciij.
possessio.folio. cxciij.
possessor.folio. cxciij.
possibile.folio. eodem
postliminium.folio. cxciij.
postulatio.folio. eodē.
posthumus.folio. cxcv.
potentia.folio. cxcv.
prebenda.folio. cxcv.
precarium.folio. cxcv.
precedentia.folio. cxcvj.
preceptum.folio. eodē.
preses.folio. cxcvj.
Predia quando dicantur rustica & qñ urbana Vide infra seruitus.§.primo.folio. cxcvj.
Predicatio & predicator.folio. cxcvj.
predo.folio. cxcvij.
prefatio.folio. cxcvij.
preiudicium.folio. cxcvij.
prelatus.folio. cxcvij.
premium.folio. cxcvij.
prescriptio primo in se.folio. cxcviij.
Prescripto.2.q̄ ad pīcpubilia & pīscripto.f. cclij.
presumptio.folio. cclij.
preuentio.folio. ccv.
Primas.folio. eodem.
primitie.folio. ccv.
principes.folio. eodem.
priuilegium.folio. ccv.
probabile.folio. ccv.
probatio.folio. ccv.
Procurationes.vide infra visitatio.folio. ccvj.
Procurator.folio. eodem.
proditio.folio. ccvj.
professio.folio. ccvj.
promissio.folio. ccvj.
proprietas.folio. ccvj.
prosoneta.folio. ccvij.
protestatio.folio. eodem.
prouincia.folio. eodem.
pubes.folio. eodem.
Publicum.folio. ccvij.
Punitio.folio. ccvij.
Pupillus.fo. ccvij.
Purgatio.fo. ccvij.
Purgatorium.fo. ccix.
Purificatio post partum.fo. ccix.
Pusillanimita s.fo. ccix.
Quasi sententia.fo. ccix.
Quarta funerabilis. ccix.
Questuarij.fo. ccix.
Questus.fo. ccix.
Ratiocinium.fo. ccix.
Rapina raptor.fo. ccix.
Ratihabitio.fo. ccx.
Receptator.fo. ccx.
Reconciliatio ecclesie.fo. ccx.
Recompensatio.fo ccx.
Recusare.fo. ccx.
Reatc.fo. ccx.
Rector.fo. ccx.
Regularis.fo. ccx.
Religio primo in se.fo. ccx.
Religio scdo quo ad ingressum primi.fo. ccxij.
Religio tertio quo ad professionem.fo. ccxiij.
Religio quarto quo ad transitum.fo. ccxvij.
Religio quinto quo ad nouitios.fo. ccxx.
Religio sexto quo ad professos in gñe.fo. ccxj.
Religio septimo quo ad monachos professos et monachas.fo. ccxxiij.
Religio octauo quantum ad monasterium seu conuentum.fo. ccxxvj.
Religiosa loca.fo. ccxxvj.
Reliquie.fo. ccxxvj.
Renunciatio.fo. ccxxvij.
Repzesalie.fo. ccxxviij.
Rescriptum.fo. ccxxix.
Residentia.fo. ccxxx.
Res.fo. ccxxxj.
Restitutio prio q̄d sit & quo ordine sit procedendū vt q̄sq̄ facile possit inuenire qd q̄rit.fo.ccxxxj.
Restituto secundo quomodo quis sit obligatus restituere in genere.fo. ccxxxj.
Restitutio.ij.q̄liter q̄s ad eā teneat.fo. ccxxxiij.
Restituto.iij.cui q̄s teneat restituere.fo. ccxl.
Restitutio quinto quando fieri debet.fo. ccxlj.
Restitutio.vj.quo ad modum et ordinem restituendi.fo. ccxlj.
Restitutio.vij.quātum ad modos quibus tollit obligatio refarciende rei vel iniurie.fo ccxlitij.
Restitutio octauo quo ad incerta.fo. ccxlv.
Resuscitatus.fo. ccxlvj.
Reuelatio.fo. ccxlvij.
Rigor iuris.fo. ccxlvij.
Rixa.fo. ccxlvij.
Rumor vide vbi fama.fo. ccxlvij.
Sacerdos.fo. ccxlvij.
Sacramentale car.fo. ccxlvij.
Sacramentum in genere.fo. ccl vij.
Sacrilegium in genere.fo. ccxlviij.
Sacrista.fo. ccxlviij.
Sagittarius.fo. ccxlviij.
Salarium.fo. ccxlviij.
Sanctorum corpora.fo. ccxlviij.
Sanctus.fo. ccxlviij.
Sarracent.fo. ccxlviij.
Satisfactio.fo. ccxlix.
Scandalum.fo. ccxlix.
Scientia.fo. ccl.
Schisma.fo. ccl.
Scrupulus car.fo. ccl.
Scurrilitas.fo. cclii.
Secretum.fo. cclii.
Seditio.fo. cclij.
Sententia.fo. cclij.
Sepultura.fo. cclv.
Seruitus & seruus.fo. cclvij.
Si quando facias.fo. cclix.
Sigillum.fo. cclix.
Simonia.fo. cclix.
Simplicitas.fo. cclxvij.
Simulatio hypocrisis.fo. cclxvij.
Societas primo in mercantijs.fo. cclxx.
Societas.ij.in pecudibus.fo. cclxxj.
Societas.iij.quo ad lucrum spīale.fo. cclxxij.
Sodomia: vide vbi luxuria.§.vij.fo. cclxxij.
Solicitudo.fo. cclxxij.
Solidum.fo. cclxxij.
Solutio.fo. cclxxij.
Sors sortilegium.fo. cclxxiij.
Spectaculum.fo. cclxxiij.
Sponsalia.fo. cclxxiij.
Statutum.fo. cclxxviij.
Stellio.fo. cclxxx.
Stipulatio.fo. cclxxx.
Stolla.fo. cclxxx.
Studium clericorum.fo. cclxxx.
Stultitia.fo. cclxxx.
Stuprum.fo. cclxxx.
Subdelegare.fo. cclxxx.
Subditus.fo. cclxxx.
Subornatio.fo. cclxxx.
Substantia.fo. eodem.
Substitutio.fo. cclxxx.
Successio.fo. eodem.
Successor.fo. eodem.
Suffragium.fo. cclxxxx.
Superbia.fo. cclxxxj.
Superstitio.fo. cclxxxij.
Surdus.fo. cclxxxiij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Suspensio.fo. cclxxxiij.
Suspicio.ꝑ.vbi indicijs ⁊ ꝓsumptio.f.cclxxxvij.
Susurratio.fo. cclxxxvij.

T

Tabellio.folio. cclxxxviij.
Tacere.fo. cccc.
Talea.fo. eodem.
Temere.fo. cccc.
Temeritas.fo. eodem.
Tentare.fo. cccc.
Tempus.fo. eodem.
Tergiuersator. cccc.
Testamentum primo in se.fo. cccc.
Testamentum ſcdo quo ad execution̄e.fo.cccc.
Testes.fo. cccviij.
Timor.fo. ccc.
Tyrannus.fo. eodem.
Titulus.fo. ccc.
Torneamentum.fo. eodem.
Tortura.fo. ccc.
Traditio.fo. cccj.
Transactio.fo. eodem.
Treuga.fo. cccj.
Tributum.fo. eodem.
Turpe lucrum.fo. cccj.
Tutela tutor ⁊ curator.fo. cccj.

V

Vana gloria.fo. cccij.
Vasa sacra.fo. eodem.
Vasallus.fo. cccij.
Veritas.fo. eodem.
Vectigal.fo. cccij.
Velatio virginum.fo. eodem.
Venatio.fo. cccij.
Venditio.fo. ccciij.
Veneficium.fo. eodem.
Venniale peccatum.fo. cccij.
Verberatio.fo. eodem.
Vestio.fo. ccciij.
Vicarius.fo. ccciij.
Vidua.fo. cccv.
Vindicta.fo. eodem.
Violentia.fo. cccv.
Virginitas.fo. cccv.
Virginum consecratio.fo. cccv.
Vtis.fo. cccv.
Visitatio.fo. cccvj.

Vitiatus corpore.fo. eodem.
Vitium.fo. cccvj.
Vnanimiter.fo. eodem.
Vniuersitas.fo. cccvj.
Vncle.fo. eodem.
Vnctio extrema.fo. cccvj.
Voluntarium.fo. cccvij.
Voluntas.fo. cccvij.
Votum primo in se quid ſit.fo. cccvij.
Votum ſecundo quo ad obligationem ⁊ interpretationem eius.fo. cccviij.
Votum tertio quis possit vouere.fo. cccxj.
Votum quarto quātū ad irritationē dispēsationem cōmutationem ⁊ redēptionē.fo. cccxij.
Votum quinto quo ad coniuges.fo. cccxv.
Vsucapio.fo. cccxvj.
Vsura primo quid ſit ⁊ vbi ſit in gñe.fo.cccxvij.
Vsura ſecundo vbi ſit quantū ad emptiones ⁊ venditiones.fo. cccxxj.
Vsura.iij.vbi ſit ꝙtū ad pignoratiōes.f.cccxxvj.
Vsura quarto quo ad cambia.fo. cccxxvij.
Vsura quinto vbi ſit quo ad montes seu impſtita vel loca communitatum.fo. cccxxxj.
Vsura ſexto quantum ad restitutionem eius in genere.fo. cccxxxj.
Vsura ſeptimo quo ad restitutionē ſpāliter quo ad cooperātes ⁊ participātes in ea.f.cccxxxiij.
Vsura octauo quo ad participantes aliquid de ea.fo. cccxxxvj.
Vsura nono quo ad manifestos vsurarios ⁊ penas eorum.fo. cccxxxviij.
Vsus clausum.fo. cccxxxviij.
Vsus rationis.fo. cccxxxviij.
Vsus ⁊ vsusfructus.fo. cccxxxviij.
Vxor.folio. cccxl.

Y

Ypocrisis.vide in verbo simulatio.fo. cccxlj.
Ypotheca vide pignus.fo. cccxlj.
Yronia in verbo ira.fo. cccxlj.

Z

Zelus.folio. cccxlj.

FINIS.

Explicit Tabula Secunde partis Summe Siluestrine.

Incipit secunda pars Summæ Siluestrinæ.

De Jactantia.

Iactantia secūdum sanctum Th. ij.q.cxxij.a.tactando dicta est vitiū quo quis se effert super id quod in eo est vel hoīes in eo esse opinantur ad similitudinē corpi que volumus tactare que scilicet leuamus in altum: et consistit proprie in dicto: improprie ⁊ in factis sicut cum quis se effert vestibus ⁊ aliis pompis ⁊ ex superbia oritur sicut ex causa mortua secundum effectū: vbi aliquādo ex vanitate: sicut ex fine aut ex inani gloria.s.frequētius: aliqñ ēt finaliter ꝓcedit ex cupiditate acquirendi diuitias vñ ⁊ a Gregorio ponit filia vtriusq;. Et dicit est peccatum mortale tribus modis. Primo quādo est cōtra gloriā dei sicut dixit Cyrus Eze.xxviij. Deꝰ ego sum: ⁊ multi se iactāt de peccatis mortalibꝰ. Secundo qñ est cōtra honorem aut charitatē proximi scz in notabile pretudicium. Tertio qñ procedit ex superbia que sit mortale peccatum vel ex inani gla mortali, adde aut generaliter ex quocūq; mortali fine.

De economo.

Economus est cui res ecclesiastica gubernanda mandatur. di.lxxxix.q; in quibusdam: ⁊ est idē economꝰ q; syndicꝰ debet esse clericus nō laicus. vt in.d. c.ⁱ in.c.iudicatum. ibidem. ⁊ in.c.in quibusdam. ⁊ j.q.vij. de quo dic vt.j.laicus.§.j. Sed aduerte q; differentia sit inter actorē ꝓcuratorē ⁊ syndicū seu economū fm gl.in.c.erga eūm.ij.q.vij. q; actor constituitur a nō dño ⁊ autoritate iudicis ⁊ ad presentes ītes tñ: ꝓcurator ꝛo semp; vero dño ꝓstituit: siue ad vnā ītē siue plures: siue presentes siue futuras: syndicꝰ vero siue economus ab vniuersitate ꝓstituit siue a collegio ⁊ ad vnam cām ⁊ plures ⁊ presentes ⁊ futuras: et autoritate est de iura.c.imperatorib;. in fi. Canon tamē oēs administratores ecclesie vocat ꝓcuratores.j.q.iij. saluator. ⁊ ibi vide glo. ⁊ in.d.c.imperator. ⁊ vbi pañ. dicit q; si ad vnā certā causam solū constituitur: potest fieri sine autoritate superioris: alias non.

Iperdulia est species adoratiōis de qua infra latria.§.j.⁊.§.iij.

De ieunio ⁊ abstinentia.

Ieiunium fm Pañ. in rub. de ob. ieiu. dicitur a quodam intestino. sic vocato eo q; vt plurimū vacui sit ⁊ exinanitum ⁊ sumitur qñq; improprie ⁊ spiritualiter ⁊ sic est abstinētia a vitijs ꝛ illud Esa. lviij. hoc est ieiunium qd elegi dissolue colligationes impietatis ⁊c. ⁊ proprie siue corpalr ⁊ sic est subtractio vel priuatio cibi ac potus. * Ieiunii autē proprie est multiplex. nā si diuidat fm leges quib; inducit est tripler. * Primū est ieiunij legis naturalis qd est quoddam generale. i. subtractio cibi ac potꝰ nō hīs determinati modi vel diē vel horā comedendi vel cibi quātitatē: sz fm q; rō dictat ad carnē domandā. * Secūdū est legis veteris in q; erat cerimoniale ꝑceptū ieiunādi certis diebꝰ ex causis ꝙ ponit Hieroñ. di.lxxvj. ca. ieiunium ad qd mō nō tenemur q; cerimonialia cessauerunt. * Tertiuz est legis humane: de quo infra per totū. * Si vero diuidatur fm causas ieiunandi sic est duplex vt dicit ſ.ſ.q.clxvij.⁊.iij. di.xv.q.iij.ar.j.q.ij.l. lucꝰ. i. cū amaritudine peccatorū ⁊ presentis vite: ⁊ exultationis que duo sic intelligo vt ieiunium lucꝰ sit ad satisfaciendū ꝓ ꝑcīis ꝑteritis. vel ad cauēdū futura: ieiunij vero exultatiōis sit ad mētem in diuina leuādā * Si vero diuidak fm modos abstinēdi a cibis sic etiam est duplex scz nature et ecclesie. ſ.ij.q.clxvij.⁊.iij. di.viij.q.j.ar.iij. Est ād ieiunium nature quo quis ieiunus ōrante cibū sumptū illa die: etiā si postea pluries comestur; sit: qđ q; ōr ex primatione cibi preassumpti: ideo q;libet cibi sumptio hoc ieiunium soluit. Ieiunij vero ecclesie est quo ōr: q;o ieiunans ex modū ab ecclesia institutū ad carnis afflictionē: qđ quidē manet etiā post vnicā comestionē: nec solum nisi per secūdā sumptionē illorū que in cibū ⁊ refectionē de se cōsueuer antassumi: tōq; ea q; ꝓpter alios cibos accipi cōsuetū sit vel digerendos sicut electuaria: vel deducendos per mēbra: sicut potus vini aut aque hoc ieiunium nō soluit ꝙ uis nutriant aliquo modo. hec ex illo. et sic pater ex mētē eius quomodo ieiunij ecclesie debeat diffiniri ⁊ glossari: vel ꝙ sic diffinitio Isidori dicēs qđ est ieiunij est parcimonia victus abstinentiaq; cibo: siq;. ſ. addēdū est fm ordinationē vel consuetudinē ecclesie id est semel tantū in die naturali sumendo cibū ꝙ modū qbt. Et satis concordat pano. vbi supra ⁊ similiter Hos. dicens qđ est subtractio prandij: et post cenam cuiuslibet cibi priuatio vsq; in diē ſequētez: ⁊ abstinentia a carnibus ⁊ trahentibus sementinam originem ab ipsis: vt a lacte: caseo ⁊ ouis: que diffinitio elicit distinctio. iij. c. hēnq; ⁊ recitatur ac declaratur a Panormi. vbi supra: pro quo etiam aduerte primo quod secundum Gregorium prandium i hora nona apud antiquos vocabatur cena: quia scilicet nulla cibatio sequebatur: ⁊ secundo quod abstinentia a carnibus ⁊ reliquis competit solum ieiunio quadragesimali alijs autem ieiu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nus ſm cōſuetudinem regionis: quod Iſidorus notauit in parſimonia ciborum.

1.qō. ¶Primo vero q̄ritur vtrū t quādo ſiue quibus diebus ieiunū ſi cadat ſub p̄cepto eccleſie vel ſub conſilio: vel ſub prohibitione: t dicit. s. tho. ū. ij. q. cxl vij. qō ieiunū ſi inquātum pertinet ad neceſſitatē correctionis peccati vel ſatiſfactionis in penitētia: vel ad elevationē mētis in ſpūalia: ſic in cōmuni cadit ſub p̄cepto legis nature: ſ determinatio tēporis t modi ieiunandi cadit ſub precepto iuris poſitiui: q̄ ab eccleſia ſic ſtatuti eſt, ſcz vt aliquibus diebus fideles ieiunēt: qō ptz. ſ primo q̄ dicit. xj. q. in his rebus in quibus nihil certi ſcriptura ſtatuit mos ppli mos dei: nec refert vtrū voluntas p̄cipiat verbis aut factis declarat. ff. de legi. l. de quibus. vñ obligat rationabilis t preſcripta conſuetudo dist. ij. c. illud. t. c. illa. Secūdo q̄ hoc vt expreſſe precipit. de cōſe. dist. iij. nō liceat. t. c. nō oportet. t. c. placuit. t dist. v. quadrageſima. * Quibusdā ſit diebus ex mādato eccleſie ds teneat ieiunare: dico q̄ in infraſcriptis. Primo in quadrageſima tota exceptis dūicis diebus de ꝯſe. di. v. quadrageſima. t de cōſe. dist. iij. nō liceat. ſecūdo in quatuor tēporib⁹. dist. lxxvj. ſtatuimus. de quibus in hoc verſu. Ault crux lucia cinis t carismata diuina Ut ieiunetur quarta ſequens feria. i. ieiunium quatuor tēporū celebret prima quarta feria que ſequitur feſtū ſancte crucis de mēſe ſeptēb: is t feſtū ſancte lucie t cinerum t pētecoſtes. tertio in vigilia pentecoſtes vt no. dist. lxxvj. c. de ieiunio. t lz Hza. cadē dist. in. ḡ. neceſſarto teneat q̄ ſtr de conſilio tamen eſt qō ſtr de precepto ſm Joan. gl. ibi in dicto. ḡ. t allegat. d. c. de ieiunio ſed ego dico primo quod non eſt de precepto ex iure canonico ſcripto vt tenet Hza. q: ſm. s. Tho. ū. ij. q. cxl vij. ar. v. ad tertiū ieiunium exultationis nō eſt in precepto eccleſie: t tale eſt nō ſolum qō eſt in vigilia pente. ſz etiā qō euenit infra octauas eiusdē: vt idē dicit in. iiij. dist. xv. q. iij. ar. iij. q. j. ad quintū. Dico ſecundo q̄ eſt de precepto: vt dicit Jo. nō ex ratione eius ſz ꝓpter generalē cōſuetudinē fidelium: quarto in vigilia nattuitatis dñi nostri Jeſu xpi. extra eo. c. j. quinto in vigilia aſſumptionis beate Marie. vt in. d. c. j. nō aūt in vigilia natiuitatis eiusdē ſm Jper. de pa. t cōiter docto. licet Arch. in ſecūda parte. ti. vj. dubitet. ſexto in vigilia Jo. bapt. t Laurentij t omnium ſanctorū ex generali eccleſie conſuetudine ſm Inno. t cōmuniter do. licet nullo iure inuentatur expreſſum. ſeptimo in omnibus vigiliis duodecim apoſtolorum: preter vigiliam Philippi t Jacobi ac Jo. euangeliſte: extra eo. conſtitis noſtrum t ſunt he. s. Mat. de qua ſupra bis lectum. Petri Pauli. Jacobi Bartholomei. Simonis t Jude. Andree t Thome. dicit tamen pe. de pā. q̄ vigilia Bartholomei Jacobi t Matthie eſt de precepto ſolum vbi eſt conſuetudo ſed primum eſt tutius: communius t magis iuridicum. Si tñ predicari ſi vigiliari ſi aliqua in dñica euenerit ſabbato precedēti ieiunāda eſt extra eo. c. j. t. ū. Ex conſilio autē t non de precepto eccleſie ieiunium indicitur in aduentu dñi ſm cōmunē opinionē doctorū: de quo in. c. cōſilium. extra eo. t in rogationibus. de quo in. c. rogationes. de ꝯſe. di. iij. t in quarto ac ſexta feria. vt in. c. ieiunia. ea. dist. t in omnib⁹ ſabbatis vt in c. ſabbato. ea. dist. Ex prohibitione vero eccleſie quis ieiunare nō debet in die dñico. de conſecra. dist. v. quadrageſima. vbi dicō dñicales ſubtrahuntur ab obſeruantia ieiunij quadrageſimalis t a fortiori in alijs temporibus. t dist. xxx. ſi quis preſbyter. vnde. s. th. in. iiij. di. xv. t. ij. q. cxl vij. dicit quod qui ea die ieiunaret quaſi agens cōtra conſuetudinē populi xpiani: vel ex ſuperſtitione peccaret: quod tale ligo de ieiunante ad affectionem: q: ieiunium luctus nō ls tempore letitie. i. tēpore paſchali vel in dominica: vt dicit. ḡ. ij. vbi ō. ſecus ſi quis ieiunaret ſine ſcandalo ieiunio exultationis q: nō peccaret: t idē ſi ieiunaret ad ſanitatem vel ſtudium vel ad mortificationē corporis que deferri nō poteſt propter preſentē carnis petulantiam vel hutuſmodi.

2.qō ¶Secōo queritur qñ quis circa ieiunij obligēt vel deobligēt ſeu excuſetur ex cōſuetudine t dicō duo. * Primum ſm pe. de pa. in. iiij. dis. xv. ad ieiunia conſuetudinaria ipſa cōſuetudo ligat etiā ſi ſcriptura nō dicat. arg. c. in his rebus. distinc. xj. vnde ſi in aliqua dyoceſi conſueuit certo die ieiunari tenentur ieiunare illi in dyoceſi ſiue indigene ſicut t ſi epiſcopus ieiunium indiceret alienigene vero ſi veniunt animo habitādi ex tūc ligantur ieiunio conſuetudinario ſicut t ſcripto: ſi autem tranſeant ſolū non ligātur cōſuetudinibus t ſtatutis terre licet in comedēdo cauere debēat a ſcandalo: q: ſi eſca frarē meū ꝛc. argu. dist. xij. illa. Secundum archi. tamen conſuetudo laicorum nō ligat clericos nec clericos: ſi ſeculares religioſos q: diſtincti ſunt modi abſtinentie inter hos tres ſtatus: t plures abſtinentias habent clerici q̄ laici t religioſi q̄ clerici ſeculares vnde non oportet q̄ ad eorum ieiunia ligentur quo: ſi etiam conſuetudinibus a ſuis ieiunijs non abſoluuntur ſm regulam iuris: quem non honoro nec onero. Secundum. Vbi ieiunium eſt iure ſtatutū ibi eſt. in. c. ij. extra eo. dicit q̄ in ieiunijs ſolēnibus. i. per eccleſiam indictis. nihil pōt facere conſuetudo qō pauci. verum limitat primo quantū ad ieiunia tollendū ex toto ſine cā rōnabili: ſecus quātum ad interpretationem qualiter ſit expellendum puta quo ad cibos: horum: cō-

lationē t huiuſmodi: q: cōſuetudo eſt optima legū interpres: t ſcō niſi papa ſciret t toleraret. vnde in. v. c. ij. facit magnū feſtū de quadā gl. ibi dicente q̄ conſuetudo eſt ieiuniorum relaxatiua. Ego vero primā limitationē approbo. t ſlr ſecūdam cōcurrentib⁹ duobus. Primo q̄ papa toleret ſine reclamatione: ſecus vbi reclamaret per predicatores ſicut vbiq̄ facit de ieiunio quadrageſime: qō a minori parte fidelitū ſeruat t tñ conſuetudo nō excuſat. ſcō q̄ conſuetudo talis ſit apud timoratos t nō eos qui nō ieiunāt: credentes tñ t ſcientes ſe ieiunio obligatos: q: non eſt conſuetudo ſed corruptela. Unde ſm Archi. excuſantur indigene terre vbi viri timorati nō ieiunant in vigilijs Jacobi Bar. t Matthie. nō autem ſi nō ieiunēt ribaldi t ſimiliter excuſantur a ieiunio ſue terre alienigene alio ſe transferentes animo habitandi: non autem ſi tranſeant ſolum ſicut nec ad illius terre ieiunia ligantur.

3 ¶Tertio cum de integritate ieiunij ſm Rich. in. iiij. tria ſint. ſ. comeſtio vnica: determinata hora comedendi. t abſtinētia a carnibus: ouis: t lacticinijs in quadrageſima q̄rē quā ſ ſit ieiunandū vel frangāt ieiunij quantū ad vnitatē comeſtionis: t dico multa. * Primū circa iſtud varia fuit doctorum opinio: nā aliqui dicunt nullo iure caueri qō ſemel tñ in die ieiunij comedat: t ꝯſe quēter liceret pluries in die comedere ſine fractione ieiunij. nō fiat ex cā rōnabili t ſm cōſuetudinē eorū quibus cōuiuit: quā opinionē ſequit Pañ. in rub. de ob. ieiu. q: tñc eſi nō habeamus ius ſpecificū recurrendū eſt ad conſuetudinē loci. t facit. c. vtinā. dist. i. cxix. ex quo infert ad collationem ſerotinā. vt. j. particula. iij. Pro hac opinione facit qō no. Inn. in. d. rub. q̄ prādere pluries in die eſt cōtra cōſuetudinē approbatā eccleſie: t ſe videt ſentire qō nō ſit cōtra ius ſpecificū: t idē ibi dicit q̄ Ciſtercienſes licite ſtatuerūt qō ſeruitores in die ieiunij aliqd ſumāt. i. ante prandium: tē qō ſeruitores dñis faciēdo credētiā ieiunij nō ſoluūt. Alij Xo dicūt q̄ geminata comeſtio ieiunij ſoluit: q: eccleſie vniuerſalis conſuetudo q̄ p lege habēda eſt ſic obtinuit vt ſemel tñ comedat: quā opinionē ſequit Hoſ. t cōiter theologi in. iiij. di. xv. pro hac facit q̄ fideles cōiter pluries in die bibūt ſine conſcientia frangendi ieiunium non aſſit pluries comedūt. Sanctus Tho. aſſit has opiniones concordat dicēs q̄ ieiunium ſoluit ſi comedat pluries p modū cibi: nō aſſit ſi p modū medicine. i. ad reparandū ne potus noceat vt archi. docte t eleganter exponit. Igitur non frangunt ieiunij propter pluralitatē ꝯmeſtionū q̄ comedūt in ordine ad potū: vt infra particula tertia: nec lectores aut ſeruitores pregustantes: aut qui ſurgūt a mēſa ꝓpter inſtantem neceſſitatē denuo regreſſuri vt prandeant: q: tota eſt vna comeſtio t vna mēſa ſm. s. propter cōtinuum exercitium circa prandiū. vel ex interlocutione interrumpentis. nec facit ēs credētiā quo ad carnes in quadrageſima. q: hoc non eſt p modū cibi. nec qui mane vel ſero bibit vinū vel ceruiſiā aut comedit electuaria delectatiōis cā ſm richar. q: s. hoc nō fit per modum cibi. nec ſm pet. de pa. q̄ nō propter famē aut voluptatē: ls timore deficiendi pre anxietate in die ieiunij ſicue vel potrectā vel aliqd huiuſmodi ſūbaret añ horam comeſtionis per modum medicine. Frangit xo ieiunium quicq̄ aliq̄ comeſtibile vel potabile ſumeret ex p̄uidium in fraudē. i. ad ſubleuandā non quidē debilitatē ſed famē. vt exponit archi. q: iſte ex ſua intentione plures cibatur ſumēdo aliqd per modū cibi. * Sēm. ls por⁹ aliquo modo nutriat: tamē fz. s. tho. q: magis ſimile ad corporis alterationē q̄ digeſtionē ciborum q̄ ad nutrimentū licitū eſt ieiunantib⁹ plures infra diē vnā potare: ls immoderantia circa hoc poſſit eſſe peccū t meritū ieiunij perdere. Et idem dicit pe. de pa. ſ. q̄ potus ieiunij non ſoluit ſiue poſt ſiue añ prādiū: niſi fiat in fraudē. i. ad ſubleuandam famē. Et idē alb. t pet. t ric. dicēs de b ono t equo magis abſtinēdū eſſe a potu vini: ceruiſie t huiuſmodi in mane q̄ in ſero: q: tunc vt plurimū nocet ſtomacho ieiuno. Et ſi vt iſti dicunt licit⁹ eſt mane potus et vini: ſine fraude: licitū etiam aliquid ſumere ꝓ ſtramento pot⁹ ne obſit modo ceſſet oīs fraus circa intentionē t indiſcretio circa quantitatē. Et hoc expreſſe fz. s. tho. in. iiij. di. in. q. de ieiunio. ar. iiij. ls nō loquat de pane t fructibus vel herbis q̄ cōiter veniūt in cibum hominis ſed de electuarijs t hmōi medicinalibus

* Tertium. De collatione ſerotina gſaliter ſciendū eſt qō quidā ſunt q̄ nec ſumunt nec ſunt ordinata p̄cipaliter ad nutriēdū ſi ls nutriāt aliqualiter vt potus et vini t electuaria: t alie medicine t hmōi: de q̄bus intelligit q̄ ex ſenſualitate ſumpta nō frāgūt ieiunij: q̄dā xo ſunt ordinata p̄cipaliter ad nutriēdū q̄ in cibū ſumi cōſueuerūt vt panis: t fz pe. de pal. t fructꝰ t herbe p̄cipaliter panis. De primis ergo t de eſculis excepto pane nō eſt dubiū qō licite de ſero ſumuntur cā medicine. i. noceat pot⁹. ls nō p modū cibi ſed et ſi non ſumantur p modū medicine ſm Arch. pie interpretandū eſt rōne conſuetudinis q̄ eadē cā vt introducta: qō etiā ſentit pañ. q: conſuetudini ſtādū eſt ex quo ius nō eſt in oppoſitū: qō ſm eos limitat nīſi fiat exceſſus in quātitate vltra cōſuetū vel niſi fiat in fraudē. i. ſtudioſe ad nutriendū ſ famē. ſec⁹ ſi ſtāre quātitate conſueta fiat ad aliū rōnabilem finem: puta ad dormiendū ad ſuſtentandū naturā aut vocem conſeruandam t hmōi

Universidad de Deusto
Biblioteca

timo ꝛ ſi extenſualitate.imo extatione famis ſm mentē panor.qz ſufficit nō exire terminos cōſuetudinis.vnde dicit.Dire.ſm quoſdā poſſe ſtatui vt in ieiunio eccliē bis comederēt ſed parū.De pane tñ dicit Archi.qō eius ducella ieiuniū ſoluit.ſed ex.o.Tho.ꝛ Pet.de pa.et aliis hoc.pcipuit hec diſtinctio panis ab aliis q̄ ventūt in cibum hoīs haberi non pōt niſi de congruo.vñ qz circa hoc legē aliā ꝓter cōſuetudinē nō habem⁹: ꝛ dico q̄ vbi eſt conſuetudo licite ſumitur panis ſi aliud nō habeꝫ vel ſi haberē illud ſtomacho nocet:vel nō reparat ſufficiēter ꝓtra potū. Imo etiā licet eo caſu vbi eſt cōſuetudo de nō ſumēdo panem:qz in foro conſciētie conſuetudo nō obligat niſi inquātū legiſlator intēdit vt ptz ex dictis ſupra cōſuetudo .H.xiij.qui non intēdit:vt ſine pane bibas quando ſine pane potus quo indigeꝫ obeſſet.vt quia fructus non habes.vel ſi habes non habes ſtomachum fructibus oportunum.

4 ¶ Quarto querit qualiter ieiunādum ſit q̄tuz
t.di. ad horam comedendi:dico multa. * Primum. Dies artificialis cōm aſtrologos hz duodecim horas inequales quarū extrema ſunt oz⁹ et occaſus ſolis.modū vero ad qō ſexta terminat eſt punctus meridiei.Tota aūt die artificialem partimur in quatuor ptes equales quarū due ſunt ante meridiē:et due poſt.et quarū quelibet cōtinet horas tres:ex quo ſit vt horas numeremus per triplicitates.i.accipiēdo extrema illarū quatuor partiū:ꝛ dicēdo tertia:ſexta.nona:ꝛ duodecima. Et ſic factū eſt vt primū triū horarū ſpaciū poſt meridiē dicat hora nona:aliud immediate precedēs dicat hora ſexta:ita qō hora ſexta ſit in puncto meridiei:ꝛ tbi incipit nona. * Secundō. In iure ſcripto nulla hora eſt determinata comedendi in die ieiunij:niſi hora veſperorum q̄te quadrageſimali:vt de cōſe.di.j.ſolēt.ꝛ ꝑ nor.in rubr.de ob.ieiu. vñ in hoc conſuetudo eſt lex ꝛ ſtatutū eccleſie:ꝛ hoc ſm.oēs eſt vt hora nona comedat. Sed qz hora nona dicit et in prin.ꝛ in fi.s.Tho.in.iij.diſt.xv.q.iij.videt velle q̄ in omni ieiunio prandendū ſit hora nona completa.i.hora tertia poſt meridiē:qō Petr⁹ de pal. verſi dicit quo ad ieiunium quadrageſimale tñ: quo ad alia vero dicit licitū eſſe prādere in principio none.i.in meridie:ſed qz hic lex eſt cōſuetudo:cōſuetudini ſtandum eſt populi dei in omni ieiunio vt in meridie non per aſtrolabiū ſz groſſo modo computato comedatur.diſtin.xj.in hiſ. * Tertiō. Preuenire notabiliter horā comedendi ex cauſa rationabili ſm Jnno.in rubr.de obſer.ieiu.nō eſt peccatum:ex ſic dicit debere intelligi.c.ſolent.de conſe.diſtin.j.quod intelligo verum in his qui ſunt obligati ieiunare:ſi interueniat ſuperiotis poſſibilis haberi cōmode diſpenſatio. Sine cauſa vero rōnabili preuenire horas etiam per notabile ſpatium ſum.Ang.dicit eſſe venīale tm.allegans.H.alias ca demum.xxv.diſtin.vbi dicit Ang.q̄ ſi quis cōpore ſanus aliis ieiunantibus prandere voluerit.ſ.ante horaz eſt peccatum venīale.ſed vt dicit ibi gl.Ang.loquitur de ieiunijs voluntarijs de nō neceſſarijs.vñ ſm pe.de pa.eſt mortale.ꝛ idē dicit glo.in.d.H.alias.ꝛ videtur eſſe text.in.d.c.ſolēt.qō licet ſm d.ſum.loquak de conſilio:tamē hoc nec certū eſt nec probabile. Poteſt tamen ſm pe.de pa. circa horam diſpenſari propter debilitatē:vl lectionē vel iter:aut alias plas cauſas. * Quartū. Tardare ieiunium poſt nonā q̄ntūcūq; tardet non eſt peccatum ſm omnes do.niſi fieret ex aliqua ſuperſtitione. * Quinto queritur qualiter ſit ieiunandū quantū ad abſtinentiā carniū ꝛ hmōi:ꝛ dico multa. * Primum. Eſus carnium in oī eccleſiaſtico ieiunio interdictus eſt ꝛ illud frangit ſm oēs doc.eſus vero ouoꝝ ꝛ lacticiniorū iterdict⁹ eſt i quadrageſima.vt di.iij.denicq̄.nō aūt in aliis ieiunijs ſm pe.de pal.ꝛ.o.tho.cc mmunter doc.niſi conſuetudo hoc habeat quā vtiq; ſeruandam in ieiunijs dicit Augu. Amb.ꝛ Hiero. diſtin.xij.illa.ꝛ diſtin.lxxxvj.vtinam.vnde in oī bus ieiunijs ꝓpter quadrageſimam ſic ſolet comedi poſſunt vbi conſuetudo eſt quod comedantur vnde ſecundum pe.de pa.in cuiuncuz eſt ieiunare ſimpliciter non tenetur niſi a carnib⁹ abſtinere. Sed ꝛ ſi alicubi ſit cōſuetudo quod non comedank ſum.Ang.nō putat frangi ieiuniuz ſi comedank nō ex gula ſtrare ſed ex cauſa rationabili ſed quia conſuetudo in his eſt lex.dico qō ex hoc ieiunium frangitur.nec excuſatur comedēs a mortali niſi ſicut excuſatur ieiunuz frangens de quo infra.H.ix.Septimō. Tenet Hoſ.in ſum.c. titu.quod cuicunq; conceditur vſus ouoꝝ ꝛ caſet cōceſſus intelligitur vſus ſanguinis ſiue lardi:arg.c.preſbyter.diſt.lxxxij.ꝛ ibi gl.ꝛ idem pa.nor.in.c.conſuluit.de iude.Iz tunc non ſit licitus vti carnibus:quia quaſi mutando formam videt rei ſubſtantia immutata. * Tertium ſecundum Petrum de palu. Britones comedentes i quadrageſima butyrum:videntur excuſari:quia ſ illis partibus in quibus eccleſia diſpēſare poteſt ſciendo ꝛ diſſimulando diſpenſat.ſi tamē ita diſſimulat q̄ nec punit excōicatiōe nec ꝓhibet verbo alio quin cum ad correctionē teneatur partiſparet in crimine.vnde fornicationem ſimplicē ꝛ ſi non puniat predicat tamē eſſe illicitam. Ecclēſia ſi leat nec eis prohibeat nec predicet eos male facere:ꝛ ſi aliud priuilegium nō habet excuſantur.hec ex illo.

¶ Quartum. Secunduz Archiepiſcopū. qui excuſatur a ieiunio propter etatē vel laborem ve

aliā cām rōnabilē:ꝛ pōt ꝛ ḡdrāge ſimā vt q̄drageſimalib⁹ cibis:ꝛ vtꝛ carne:lacticinijs vl ouis ex vuluptate:vt ſcuria:mortalr peccat:ꝛ idē ōt de ḡcijs cōedēte carnes i aliōs ieiunijs eccleſie.

6.qō. ¶ Sexto q̄rit qñ.l.q̄ etate ex ꝺcepto ſit ieiunandū:ꝛ dico duo quātū.ſ.ad tuēturē ꝛ ſenectutē.

t.di. * Primū. Quo etate inciplat q̄s obligari ieiunio. Joan. Jnnſ.ſup.c.ſolliſi.de obſeruātia ieiunioꝝ multas recitat optiō.in nulla ſe firmans. Opinio autē Jnnſ.in rub.de ob.ieiu.eſt q̄ teneāt oēs ſane mētis dolī capaces potētes ieiunare cū peccare poſſint ꝛ pcūā deflere.ꝛ de beli.puer.j.ꝛ idē vꝫ renere ſapple.tanq̄ tutius ꝛ roſel.ꝛ ſum.ang. Sz veritas ꝛ cōis opinio eſt quā ponit s.Tho.ꝛ Pet.de pac.ꝛ archi.qō poſt ſinē tertij ſententiarū.i.poſt.xxj.annū:qz ante teneak q̄s carnē ſubiugare ſpiritui:nō tñ per hoc mediuz pōt indigere multo cibo ad nutrimētū ꝛ augmentū. Nec tñ eſt ſiue ſm Pe.de indigētibus mīto cibo ad ghationē q̄ dieb⁹ ieiunij cōtinuge abſtinere debēt a coitu ꝛ ſemel in anno ſufficit feciſſe ꝛ cū ieiunio pl⁹ abſtidat ſemē q̄ ſit neceſſe. Qui tñ circa illō tp⁹ q̄dā aliōs ſunt fortiores ſm eūdē Pe.de pal.relinq̄tur arbitrio cōfeſſoris ꝛ ſi lio medicine ieiunare vel nō:ꝛ in religionib⁹ diſcretioni ſlatoꝝ ſm xx. Profeſſi tñ regulā in q̄ preceptū eſt aliquib⁹ diebꝫ ieiunare ad hoc obligank aſi dicta erat. * Sedm. In ſenib⁹ nullum tp⁹ ab aliquo determinatū eſt.in quo ab obligatiōe ieiunij abſoluank vñ excuſari poſſunt eo mō quo infirmi ꝛ debiles de qb⁹ eſt cadē rō ſz. Jnn. ꝛ Aſtē.rōne vero ſenectutis tñ nō excuſantur ſi ſunt ad ieiunij fortes.Richa.tamē in.iij.dicit nō obligari nimiſi ſenes.i.decrepitos.qz ꝓpter debilitatē calozis ſdigēt crebro reficī:cuiuſmodi ſunt regulār q̄ ſeptuageſimū annū cōpleuerūt ſz medicos:ꝛ gl.i proemio.vj.ad qō facit illud pſalmi anni noſtri in ipſis ſeptuaginta annis:ꝛ.l.fin. C.qui eta.lib.x.tficta.ff.H.fi.fi.de decur.vbi maiores.lxx.annis excuſatur a muneribꝫ perſonalibꝫ

7.qō et a fortiori a ieiunio quod eſt maximum onus.
t.diſ. ¶ Septimo querit vtrū ieiunia que ſunt ꝑcepto transferri poſſunt aut redini vel commutari cum diſpenſatione vel ſine:ꝛ dico multa. * Primum. Jeiunia ab eccleſia precepta de die in diē transferri poſſunt ex cauſa ſecundū Jnn.in.d.ru. ſicut ſi feſtum accidit ſecunda feria:vigilia ieiunatur in ſabbato et nō tūc dominica.extra eo.ca. j.ex ita patriarchas ſi vigilia accidat in feſto ſolenni propter eius veneration̄ poteſt priori die ieiunium explicari ſicut in Francia vbi ſunt eccleſie ſancti Quintini vigilia omnium ſanctoꝝ ieiunatur die precedēti:quod Panormi.in.d.rubr.limitat modo fiat autoritate epiſcopi.arg.c. ij.de obſer.ieiu.in fi. * Secundum. Quantū ad redēptionē ieiuniorū eccleſie Jnnſ.ꝛ Paſi.in.d. rub.tenēt q̄ alijs citra papā diſpēſare nō poteſt niſi cā ſit in debente ieiunare:ex cā aūt pōt eos diſpēſare ꝛ in bonū aliud cōpensare:et cauſa ſatis ſufficiēs ē debilitas perſone ex defectu nature vel exteriori pueniens exercitio:imo ſz arch. eſt etiā vtilitas publica:puta bona ꝛ neceſſaria predicatio:vel diſcurſus ꝓpter neceſſitatez vl vtilitatē eccleſie.quo ieiunij cōmutationē ſum. ro.intelligit nō poſſe fieri ꝓpria autoritate:qō verū eſt vbi dubiū eſſet an cauſa excuſaret a ieiunio necne:ſecus vbi eſſet manifeſta:vt.j.H.ix. Jn ieiunijs affirmatiue que ḡs ſe voto obligauit diſpenſare pōt eos etiā ſine cā exiſtēte ꝛ vouēte modo illud in quod ſit cōmutatio ſit meli⁹.i.acceptius deo:vt in.c.ſ.de vo. Que vero imponunk in pēnitentia redimi pſit autoritate ſuperioris vel etiā equalis confeſſoris:de quo.ō.cōfeſſio.j.H.xxviij. * Tertium. Quantū ad diſpenſationē ſuper ſolutiōe ieiunij talis regula ſeruāda videt ex mēte eoꝝ doct. Si certum eſt q̄ quis ieiunare non poſſet ex cāe euidētia:poteſt quis ieiuniū ꝓpria autoritate dimittere ſm mētem eiuſdē xx.q.i eo caſu cauſa eſt euidēs:ſi vero ipſe ſit dubius opz adire ſuperiorē.i.eꝝm vel ꝓpriū ſacerdotē qui declarare poteſt autoritative diſpenſando in dubio. Alias tñ torā regulaz ceſſante ſcandalo q̄ etiam cā exāie euidēre in ſe vel aliquibus:ſi inde aliq̄ ſcandalizarenk petēda eſſet diſpēſatio. * Quartum. Superiora quo in ieiunio eccleſie hmōi diſpenſatio petēda eſt ſm Jho.in.c.cōſilijs.eod.tit. eſt eēs nec ſufficit licentia ſimplicis ſacerdotis etiam ex iuſta cauſa.niſi ſumma neceſſitas immineat.ita q̄ ſine periculo ad epiſcopū recurrus haberi nō poſſit.Rod.aſit ſentire vſ qō poſſit ꝓprius ſacerdos qui eſt tu⁹ ordinarius cōſcientie q: dicit quod arbitro boni viri potꝫ ꝺ per doctrinam gſialem limitandū eſt ꝑ quanta neceſſitate ieiunium ſit ſoluendum.o.Tho.aſit in.iij.diſt.xv.tenet quod ſacerdos poteſt diſpenſare ꝛ prelatus in religione: adde vero tu quod medicus poteſt:declarare:ꝛ ſimiliter quantū ad carnes comedendas diebus prohibitis peccat ramen medicus ſine cā rationabili vel ſaltem dubia ſm archi.talia mādās.ar.xxij.q.j.qd culpak.

8.qō ¶ Octauo queritur vtrum obligati ad ieiunium ecclēſie ꝛ illud ſine diſpēſatione ſoluētes peccēt mortaliter ꝛ quoties ꝛ dico multa. * Primum ſm Cardi. incle.j.de obſer.ieiu.frangens ieiunium eccleſie ad quod tenetur non peccat mortaliter:niſi ex cōtemptu vel inobedientia hoc fa-

Universidad de Deusto
Biblioteca

etgi: puta q̄ nō vult se subdūcere p̄cepto. ⁊ dicit hoc tenere archi. in. ℌ. als ea demum. di. xxv. q̄ tñ ibi recitat Jo. de fan. hoc tenentē. Et istā optionē sequit̄ sum. an. ℌ. ros. ⁊ suppl. addēs vel nec ex cōsuetudine. vt. ī. inobedientia. s. Tho. vero dicit q̄ peccat mortaliter qui hoc facit ex p̄ceptu vel sic q̄ impediatur finis quē intēdit legislator: nō asit q̄ cā rōnabili: ⁊ intēdit archi. illud quod sentit Per. de palu. ⁊ gl. in. d. ℌ. als. ⁊ cōis opinio. s. q̄ hoc nō est mortale nisi ex cōtemptu: vel scienter sine cā rōnabili vera vel estimata. vñ fm per. de pal. si hoc fiat ex cā sufficiēti non est pcm̄ si cā nō sufficienti: sed sup. que credat sufficiens est veniale. vt legēti eo instituā in cōpletorio: si sine cā est mortale. si aduertit esse die ieiunij. * Secūdum fm per. de palu. qui mane comedit de ieiunio nō aduertēs: si q̄dē scire tenebat q̄ esset ieiunij nō excusat a fractiōe ei⁹ nec tamē eadē die ieiunare tenet cū iam sit inquit obligat⁹ ad ieiunādū in alia: ⁊ si nō liceret sibi p⁹ comedere minimum grauaret nec cū toto hoc esset ieiunij. p̄pter nimiā anticipationem: fz si nō tenebat scire nō reputat fractio ieiunij: vnde actū esset ieiunus p̄t illa die ieiunare comedēdo sua hora prandio: q: ieiunij hominī indictū nō soluit nisi actū humanū q̄ rectit intentionē ⁊ deliberationē verā vel p̄sumptā. hec ex illo. fz vide particula sequēti. * Tertiū. Qui nō ieiunat vna die fz videat ad ieiunij tenerī in alia q̄ per. de palu. ⁊ tex. in. c. j. de ob. ie. tñ dico oppositū per. c. ij. eo. ti. vbi ieiunij frāgentib⁹ nō imponit vt alio die ieiunent: ad qō facit qō not. Jano. in. c. j. de cele. miss. de eo qui officiū dimisit qui illud resumere non tenet: quasi sit seruitus cuiuscūq; diei. Mā si teneor p̄stare operas certo tpe ⁊ impedior: non sum obligatus alio tpe: q: nō sunt eodē opere: fz variant ex tpe. vt est tex. no. in. l. si nō sortem. ℌ. libertus. ff. de ꝯdi. inde. ⁊ si relinquit mihi vsumfructus p̄ ij̄ānos. p̄time futuri: ⁊ impedior nō possum petere vsumfructum alteri⁹ ij̄ānij: q: nō est idem vsusfructus. l. si vsusfructus. ff. de vsufru. et reddi. habita. ⁊ tex. c. j. debet intelligi de translatione facīēda ex cā. ꝓpter solēnitatē. * Quartus Fractor ieiunij: p̄z qualit⁹ et voce qua comedit in die ieiunij vltra vnam vicem peccat mortaliter fm Jo. de nea. in quolib. q: istud p̄ceptum reducitur ad negatiua. s. ne comedas nisi semel: quod verum esset si nouo contemptu semp comederet: alias autem verius ⁊ cōmuni⁹ est dictum durā. in. tñ. qō tantum semel peccat mortaliter: aliter obligaretur ad impossibile. q: ex quo semel ieiunium fregit illa die ieiunare non potest in quadragesima tū sec⁹ vbi ieiunare p̄t alia die: vñ quot dies quis omittit: tot peccata cōmittit.

9 ¶ Nono querit̄ que sint p̄sone excusate vl cause rationabiles excusantes a ieiunio: ⁊ dico multa. * Primum. Ad cognoscendum quis possit ⁊ teneatur vel non possit siue nō teneatur ieiunare accipienda est regula ⁊ maxime que ex. o. Tho. in. iij. colligitur. talis scilicet quod quilibet potest ⁊ debet conseruare sibi vitam ⁊ robur necessarium ad ea q̄ sibi incumbunt facienda necessario p̄ro vitā vel officio vel societate conuiuentiū vel respectu eorum que facere potest melioris ieiunio intelligendo tamen p̄imo qō incumbere dicitur necessario aliquid: quando alias esset notabile damnuam vel incommodum: ⁊ secundo intelligendo de officio ⁊ societate quam quis relinquere non potest sine periculo vel incommodo: vt quia forte incideret in latrones: si solus esset: vl quia vix posset viuere si officium deseret vt cursor: vel laborator ⁊ huiusmodi ⁊ tertio quod in omnibus dubijs circa predicta standum est arbitrio boni viri: vt dictum est supra. ℌ. vij. particula. iij. * Secundum. Juxta mētē. o. Tho. ij. ij. qō. clxij. ⁊. iij. distinct. xv. peregrinantes. aut multum laborantes: quibus necessitas imminet tunc facientī magnas dietas vel multum laborandi si volunt se ⁊ suos sustentare: vel nō incurrere notabile detrimentum sui status et cū labore: vel timere non possunt obseruare ieiunij. excusantur. alias si possent vtraq; facere cōmode tenent ieiunare: ⁊ similiter si possunt iter differre ⁊ subtrahere vel minuere laborem: ita vt possint ieunare sine detrimento sui status. Et adria peccat illā aggrediens indiscrete id est co tēpore quo ieiunandum est: ea tamen aggressa licet incompossibile ieiunium frangere: sicut licet infirmo ex sua culpa durante infirmitate. Addit ēt. s. Tho. q̄ nolētes cōducere operarios nisi ieiunij frāgant non sunt immunes a culpa nisi forte sit causa necessaria que festinationem operis exposcat: item quod ex parte operātis intendo maioris lucri non necessarij non excusat. Adde quod Eugenius. iij. Mcccxl. circa hoc fecit magnam modificationem: indulgēs quod artifices laboriosa opera exercentes: rustici siue diuites sint siue pauperes nō teneant ad ieiunium sub p̄cepto. vt refert sum. ros. ⁊ alias a viris doctis audiui. Quod autem de laboratoribus dixit s. Tho. intellige etiam de itinerātibus causa lucri. * Tertiū. Excusantur cursores si hoc exigit cursus currere preteritum vel futurū excusant a ieiunio: ⁊ hoc fm petrum de palu. non solum si sine tali officio viuere non possent: q: tunc excusarent pauperes: sed etiā si aliter possent viuere sed nō eque bene: q: aliud est de illis qui ad certum diem se locant qui non debent se locare nisi tūc possint ieiunare si als hūt vnde viuāt: aliud 9. qō

de eo qui locat se ad totum annū ⁊ ad totale seruitiū: q: si exciperet q̄ nunq̄ diebus ieiunū itinerāret: nō inuentret receptorē. * Quartū. Excusant etiā pauperes q̄ sufficienter cibū p̄ vna refectione habere nō possunt. ⁊ similiter ante ꝓpter precedentē inediaz ieiunij nīc ferre nō possunt fm. o. Tho. ij. ij. vbi supra. Sub quo etiā fm Archie. videt posse comprehēdi illos q̄ nec possunt parare: nec habēt parātes necessaria ad ieiunij. * Quintū. Excusantur similiter fm xx. pgnantes ⁊ lactātes si debilitas eas impediat: vel si ex hoc timetur de periculo cartis aborsu vel defectu alimenti pueri: imo ieiunium debent dimittere. * Sextū. Excusantur etiā infirmi ⁊ debiles q̄ si necessarijs cibis vna vice sumerent obesset ꝓ quo tamē statur arbitrio boni viri fz archi. * Septimum. Excusant etiā senes ⁊ paruuli. vt supra di ctus est. ℌ. vj. * Octauū. Excusantur etiā vxores fm Inn. ⁊ Panor. in rub. de ob. ieiu. cōtradicentib⁹ viris quo ad ieiunia votiua seu voluntaria. xxxiij. q. viij. manifestum: non asit quo ad indicta ab ecclesia: q: magis vicario dei obediēdum est ꝙ maritis iniuste p̄cipientib⁹. xj. q. iij. iulian⁹. nisi inde inter ipsas ⁊ maritos scandalum oriretur. Puta verbera: blasphemie. odia notabilia: quia tunc saltē ex licētia sacerdotis poterūt frangere. ar. vt constitueretur. d. l. in fi. q: p̄ceptum iuris positiui nō obligat aliquē cū scādalo. vt in c. ij. de no. ope. nunc. ⁊. c. nihil. de p̄script. * Nonum. Excusantur etiā predicatores si eorū predicatio sit necessaria ex officio: puta ex obedientia vt p̄z ex dicta maxima: vel etiā si non sit. necessaria ex officio: fz tñ sit necessaria ex carentia predicantium: aut magna siue excellēti vtilitate: q: ieiunij alia opera meliora nō impedit dicēte. s. Tho. in. iij. q̄ si abstinētia sit tanta q̄ homo ab operibus vtilioribus impediatur ꝓpter hoc ad ea de necessitate non teneatur indiscretū est ieiunij et si nō illicitum. Et in quinto quodl. ar. xvij. dicit q̄ si quis in tantū virtutē nature debilitet p ieiunium ⁊ alis huiusmodi: q̄ non sufficiat debita opera exequi: puta predicator predicare: doctor docere: cantor cantare: ⁊ sic de alijs absq; dubio peccat hec ille ꝺ loquit̄ de predicātibus ⁊ docentibus ex debito. Si aūt aliquis voluntarie predicet. i. non missus: aut ideo missus: q: vult mitti ⁊ sua p̄dicatio nō sit necessaria: q: alij sunt ꝺ eque bene possunt supplere vel melius nō video quo modo sit tutus si ieiunij frangat: q: non est necessitas: vñ talis debet alijs operibus vacare.

10 ¶ Decimo generaliter querit̄ q̄d iuris de abstinētijs alijs a ieiunio: ⁊ dico multa. * Primum: Comedere carnes sexta feria sine cā infirmitatis est mortale. de con. di. iij. de fucarnib⁹. qō tamē fallit si sit dies natiuitatis dñi: q: tunc licite ab omnib⁹ comeduntur. nisi ab his qui voto vel regulari obseruantia ad non comedēdū tenerent. de ob. ieiu. c. ij. ⁊ multomagis q̄ si natale est ī die sabbati. Ex quib⁹ elici potest: primo quod die festo non solum spiritualr sed etiā corporalr possumus honeste letari in cibis ⁊ vestibus ad solēnitatem diei: ⁊ sc̄do q̄ prelatus in religione potēs dispēsare in esu carnium potest cū suo subdito dispēsare. sexta si sit natale: q: si ibi sint due prohibitiones. s. ecclesie ⁊ religionis sublata p̄ma per ecclesiā fiat solū sc̄da sup quā pt̄ plat⁹. Nec obstat quod ecclesia cū istis non dispensat: q: verū est quantū ad obligationē voti ⁊ religionis: nō quo ad obligationē ecclesie. vnde si cum tali fiat dispensatio in voto iam poterit comedere carnes si deinde natale veniat in feria sexta. * Scōm. Qui vouit non comedere ova in feria sexta: si sit dies natalis dñi: non pōt fm aliquos comedere carnes: q: abstinentia ouorū includit abstinentiā carnium nō econuerso. vñ qui vouit abstinere ab ouis etiā vouit abstinere carnibus ego distinguo: q: si habitualiter intēdebat se eo casu velle priuare carnib⁹: vt quia si hoc memorie occurrisset hoc deliberasset: nō potest comedere: si vero intendebat se non p̄riuare potest q: tantū obligat ꝙ tū intendebat: si vero non scit di scernere vtrū sic vel sic non comedet non ꝓp dictā rationē q̄ potius est ad oppositum: q: p̄mans se minus dilecto non p̄riuat se dilecto magis: fz ideo q: in dubijs tenēda est via securior. de spō. iuuenio. fz q: hoc nō est necessariū fz sufficit eligere tutā: ideo ptrafactēs nō esset iudicādus de mortali nisi forte rōne erronee conscientie. * Tertium. Comedere carnes sabbato vbi nō est cōsuetū est mortale. de cō. di. v. q: dies. nō autē vbi est consuetudo comedendi. vt in frācia: thalonia ⁊ alijs partibus: q: stabitur consuetudini: di. xij. illa asit. ⁊ idē panor. in. c. ij. extra eo. Ad. c. autem sabbato. de cō. di. v. dic q̄ loquit̄ de consilio. sicut cauetur de die mercurij: ⁊ idē de. c. q: dies. de cō. dist. iij. de quo vide gl. in. c. de esu. de condt. di. iij. in qua habet quod ibi de esu carnium dicitur incipere die a termino cene est cōcilium. fm dic. autem incipit a media nocte precedente vigilia: ⁊ durat vsq; ad aliam mediam noctem sequentē. * Quartū q̄ carnes die sabbati in suis partibus comedere consueuerunt, comedendo in partibus alijs vbi hoc nō est consuetū fm Dyr. peccant. d. c. q: dies. ⁊. p̄j. di. illa. a contrario sensu: quia qui de patria vbi hoc non est consuetum veniunt ad illam vbi hoc est consuetum animo habitandi. s. totaliter comedendo non peccant: nisi astringantur voto vel abstinentia regulari: extra eo. c. fin. multa etiam pertinentia ad abstinentiam a carnibus habes infra religio. per totum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

De ignorantia.

Ignorantia licet propie esset priuatio scientie: tamē large quādoq; sumit pro nescientia q̄ negationem scientie importat que ⁊ in lapide ⁊ in angelio fm theologos et in natura hominis integra quo ad aliq̄d esse potest. quādoq; etiā large sumit pro errore: sic̄ hastia est triplex. prima. s. negatiōis qua scientia negatur: nec tñ aptitudo sciendi ponitur: scda priuationis qua scientia negatur et aptitudo sciendi ponitur. tertia prauę dispositionis que ponit errorē scientie recte contrariū. * Sed nūc intendimus de ignorātia propria que est priuationis: ⁊ est propie priuatio scientie possibilis adipisci. Et hec in genere est triplex: quedam. s. bona qua sc̄z ignorant ea que scita esse possent occasio pcc̄ari. vt dist. xxviij. Quedam vero mala qua sc̄z quis ignorat que scire tenetur alia nec bona nec mala qua. s. quis ignorat que scire nec̄ expedit nec̄ tenetur sicut sunt locutiones ⁊ particularia facta hominum ad se nullo modo pertinentium: puta loquentium in Indta. Sed nūc intendimus de ignorantia mala. Ethec si distinguatur ex parte rei ignorate est duplex: quia quedā est ignorantia iuris qua sc̄z ignoratur aliquod tus. vt si nesciо me posse succedere cognato meo descedenti: ff. de iur. et fac. igno. l. j. que ignorantia diuiditur sicut ⁊ ius ignoratuz. quod est multiplex. sc̄z naturale diuinum: humanum tā canonicum ⁊ municipale. Quedaz vero est ignorātia facti. vt si nesciam illum decessisse qui mihi cognatus est. vel aliquid simile que ignorantia diuiditur sicut et factū qđ est multiplex. s. factum necessarium ad salutem vt quod christus fit passus ⁊ necessarium ad officiū. vt in presbytero manuum impositio: et factum proprium alienum. * Si vero distinguatur ex parte actus quem ignorans elicit vel imperat est triplex sc̄z antecedens et concomitans. Et sequens quādistinctionem vide diffuse. xij. q. vj. art. viij. Vbi. s. Tho. dicit q̄ ignorantia ad actum voluntatis se habet concomitanter quādo est de eo quod agitur. et tamē si sciretur nihilominus ageretur: sicdeno se occidere seruū. Si vero habet consequnē ter inquantum ipsa est voluntaria. vel quia voluntas in ipam fertur volens ignorare. quo casu ignorantia est affectata vel quia non curat scire quod scire potest et debet: sic enim non agere et non velle voluntarium dicitur: vt cū quis actu non considerat quod considerare potest et debet que est ignorātia male electionis ex habitu vel passione prouenieno. siue quia nolit aliquam debet habere acquirere non curat. quomodo ignorantia vniuersalium iuris dicitur voluntaria q̄ per negligentiam prouenieno. antecedenter vero se habet quando non est voluntaria ⁊ tamen est causa volendi q̄ alias homo non vellet sicut cum quis ignorat aliquam circunstantiam actꝰ quam scire nō tenebatur: ⁊ ex hoc aliquid q̄ nō faceret si sciret. puta cū adhibita diligētia prosciens sagittam interficit transeuntem nesciens aliquē trāsire. Ignorantia igitur pmo mō nō inducit ad volēdū sed accidit sim ml aliq̄d esse factū ⁊ ignoratū ⁊ nō facit inuolūtarij: q̄ nihil causat repugnās volūtāti sc̄z facit nō volūtariū q̄ ignoratū nō pōt esse volitū scdo autem modo nō causat inuoluntarium simpliciter: quia est voluntaria: sed secundum quid inquātū precedit motuz volitatis ad aliquid agendum qui nō esset scia simpliciter. tertio autē mō causat inuoluntarium simpliciter. hec ex illo. Si vero distinguatur ex pte ignorantie: sic est valde multiplex fm diuersos gradꝰ negligentie ⁊ culpe in sciendo ea que sunt iuris aut facti. Illā quedā est ignorātia affectata: illa. s. qua ds nō vult scire: qō tenet. sc̄z, pter hoc nescire vt liberiꝰ peccet. scia nō repugnāte q̄dā Xo nō est affectata. et ista est duplex: q̄ quedā est inuincibilis. i. humano studio insuperabilis: siue quia nullo modo superari potest vt ea q̄ est in pueris ⁊ amentibus, siue quia superari potest sed cū maxima difficultate vt in sensu debilibus. vnde secundum Xm. dubitans ⁊ consulens viros doctos false consulentes laborat ignorantia inuincibili. Quedam autē est vincibilis. Et ista est duplex: quia quedam est crassa et supina que de mente doc. est illa qua quis scienda non scit ex negligentia lata siue late culpe: vt q̄ non scit publica ⁊ manifesta que omnes sciunt ad similitudinem hominis crassi ⁊ supini qui non videt etiam posita coram: quedā vero non supina. Et ista est duplex: q̄ quedam est improbabilis qua scilicet quis ignorat probabiliter id est ad quod omnes vel maior pars ciuium scit. ff. de in. ⁊ fac. ignoran. l. regula. §. sed facit. quedam vero est probabilis: qua sc̄z quis ignorat improbabile vt est illud quod omnes vel maior ps ignorat: Et ista de mente docto. videtur etiam distinguenda: quia quādo ex leui: aliquando ex leuissima aut nulla precedit adhibēda negligētia. * Inter omnes tamē hic recitatas ignorātias ē ignorantia praue electionis: secundū quā omnis malus dicitur ignorans tertio ethi. qua sc̄z id qđ in vniuersali scitur esse malum: in particulari creditur bonum sicut qui fornicatur fornicationem quā alias scit esse peccatū ⁊ malū: hic ⁊ nūc credit bonum: sed hec non est ignorantia proprie sed inconsideratio veniens ex causa peccati. q. ex

habitu vel passione vel aliquo simili prohibente rationem a consideratione actualī.

2 q̄. ¶ Primo Xo querit q̄ sint illa q̄ quisq; scire tenetur. ⁊ dicit. s. Tho. xij. q. lxxvj. ar. ij. q̄ quisq; tenetur scire illa sine quorū scia actū debitū exercere recte nō potest. vnde omnes tenentur scire ea que sunt fidei ⁊ vtia iuris precepta singula vero ea que ad eorū statū vel officiū pertinet nō aut ēt theoremata geometrie vel particularia cōtingētia nisi in casu hec ille. Sz intelligе qđ dsq; tenetur scire ea que sunt fidei eo modo quo supra fides §. iij. dictum est ⁊ vtia iuris precepta. i. decalogi: quantū. s. ad subītam vt sciatur q̄ furtū est pctm ⁊ hmōi: nō aūt q̄tū ad ordinem. Quantū aūt ad pcepta eccleſi quisq; tenet scire sc̄la ea que nō potest sine lata negligētia ignorare: vt quod clericus non sit cedendus ⁊ huiusmodi: pro leui aūt nō tenet quis de mortali regulariter. de quo vide supra culpa. §. ij. ⁊ iij.

3 ¶ Scdo querit vtrū ignorātia possit ēe cā peccati: ⁊ dicit. s. Tho. xij. q. lxxvj. ar. j. q̄ sic per accidens sicut remouēs phibēs: q̄ est priuatio scie p̄cipue tis rōnē que phibet actū peccati inquantū dirigit actus humanos: ⁊ hoc siue sit ignorātia vlis principij: vel q̄ pater sit occidendus siue particularis circunstantie: vt q̄ hic sit: pr̄: q̄ fm vtramq; scientiā rō est actꝰ directiua. Igit nō q̄libet ignorantia est cā peccati: sed illa tantū q̄ tollit sciam prohibentem actum peccati: vnde illi cuius voluntas sic est disposita q̄ non prohibetur ab actu patricidij etiā si pater ignoscceret: ignorātia patris non est causa peccati: sed cōcomitanter se habet ad peccatum ideoq; talis non peccat, pter ignorantiam: sed ignorans. iij. ethi. hec ex illo.

4 ¶ Tertio queritur vtrū ignorantia sit peccatuz ⁊ dicit. s. Tho. ibi art. ij. quando nulla ignorantia inuincibilis. i. studio insuperabilis est peccatum: quia non est voluntaria: nec imputatur ad negligentiam si quis nesciat qđ scire nō potest: similiter nec ignorantia vincibilis si sit eorum q̄ quis scire non tenetur est peccatum: sed solum si sit eorum que quis scire tenetur. quia quicunq; negligit habere vel facere qđ facere vel habere tenet peccat peccato omissiōis: vnde talis ignorantia est peccatum ratione negligentie: sz pertanto ipsa scientie fm se non sit peccatum. Hec tamen ignorans quolibet tempore peccat actu sed quando tempus est acquirendi scientiam quam nō habet. sicut in aliis peccatis omissiōis solo illo tempore homo actu peccat: pro quo obligat preceptum affirmatiuum.

5 ¶ Quarto queritur vtrum ignorātia excuset a peccato ex toto: ⁊ dico hic aduerte ēdum esse quod hic. ⁊. q. sequenti non queritur de excusatione a peccato in ordine ad leges humanas: secundum

quas inter dū excusatus nō excusat: ⁊ reus non condēnat: sed in ordine ad legē diuinā ⁊ forsi cāscie ad quē intellectū intelligo respōdere. s. tho. xij. vbi supra. ar. iij. sic virtualiter dicētē. Ignorātia q̄ nō est cā actꝰ peccati iuxta. j. dicta superius in principio huius titu. non excusat a pctō: q̄ nō causat inuolūtarium vt quilibet ignorantia p̄ns vel concomitans actū peccati. que vero est causa actus de se hz qđ excusat a peccato: de culꝰ rōe est esse volūtariū. q̄ ipsa causat inuoluntariū. Sed tamē ex duob⁹ cōtingere pōt q̄ nō tollit excusare a pctō. Prio ex parte rei ignorate. q̄. s. aliq̄d ignorāt qđ scitū retraheret a peccato. ⁊ tñ aliq̄d scitur p qđ cognoscit illud esse actū peccati: sicut si quis percutiat patrē ignorās esse patrē ⁊ sciēs esse hoiem: qđ sufficit ad rōnē peccati. vñ iz propter ignorātiā peccet nō tñ totaliter excusat a peccato: q̄ adhuc remanet cognitio peccati. Secundo ex parte ipsius ignorantie. q̄ scilicet ipsa est volūtaria vel directe sicut cū quis studiose vult nescire: vel indirecte: sicut cum quis ꝓpter laborem vl alias occupatiōes negligit addiscere illud quo retraheretur a peccato. ⁊ quod scire tenetur ⁊ potest quia talis negligentia facit ignorantiā esse voluntariam ⁊ peccatū. modo sit eorum que quis scire tenet ⁊ potest. Si vero sit talis ignorantia que oīno sit inuolūtaria: siue quia est inuincibilis: siue q̄ est eius quod quis scire nō tenetur omnino a peccato excusabat hec ex illo. vi de etiam. §. sequen. vide infra predicator. §. vij. f.

6 ¶ Quintō querit vtrū ignorātia excuset a peccato in parte diminuendo illud ⁊ dicit. s. Tho. xij. vbi supra. ar. iij. sic. Illa sola ignorātia potest minuere peccatum que est ratio peccati. ⁊ tamen a peccato non excusat ex toto: quia ignorantia voluntarium peccatum intantum minuit inquantum minuit voluntarium. et si voluntarium nō minuit nullo modo minuit peccatum: vnde ignorantia totaliter a peccato excusans illud nō minuit sed omnino aufert: quia totaliter aufert voluntarium. que vero non causat peccatum sz concomitatur peccatuz nec minuit nec adauget. Talem autem ignorantiam: que potest minere peccatū contingit quandoq; esse per se ⁊ directe voluntariam. sicut cum qđ sponte nescit vt liberius peccet ⁊ tunc augere videtur voluntarium ⁊ peccatum quia ex intentione voluntatis ad peccandum prouenit quod velit quis subire ignorantie damnuz ꝓpter libertatem peccādi. Quandoq; vero est voluntaria indirecte vel per accidens: puta cum quis non vult in studio laborare: ex quo sequitur illum esse ignorantem: vel. cū quis vult immoderate vinum potare. ex quo sequitur eum inebriari ⁊ discretione carere: ⁊ sic minuit voluntarium ⁊ p̄fir peccatū. Cum enim aliquid

Universidad de Deusto
Biblioteca

nō cognoscit esse petitū dici nō pōt qđ volitas p se ⁊ directe ferat in petitū: ꝫ p accidēs vñ est ibi ꝓpr⁹ minor: ⁊ ꝓpr minꝰ petitū: hec ex illo. Ex q̄bus oībus breuiter colligēdū est qđo ignorātia excusat in foro ꝓscie in ordine ad legē dei. Si eā ignorātia tāta est q̄ auferat rōnē voluntarij: vt tunc nichilis in infante ⁊ furioso excusat a toto: nisi ex sua culpa incurrisset: q̄ casu ꝑm aliqđs excusat solū a tāto: qđ nō intelligit q̄ll tūc fiat petitū ꝫ qđ fit addit accidentalē grauitatē petō: vt supra ebrietas. ℌ. iij. dictū est. Et idez dic ꝑm. s. tho. in q̄ll. de eo q̄ hz sufficiēs impedimētū: pp qđ scire nō potuit: sicut qui fuit in carcere vel terris ad quas ꝓhibitio pape nō puenit: ℨ eā faciēdo nō peccat. Si vo oīno p̄uat rōnē volitarij: sic si est ignorātia cōmissionis qua scz qs vult nō scire: nec excusat nec alieuiat: si vero est omissionis qua. s. quis negligit scire q̄ tenet ⁊ satis facile scire potuisset sic ꝑm Card. excusat a tanto sed non a mortali si est circa precepta legis diuine aut naturalis. xxiij. q. j. si qs dederit. ⁊ dist. xxxvj. q̄ ea. qđ intelligo qñ negligātia est lata: vt q̄ est ℨ p̄cēta in dictis legibꝰ exp̄sse ⁊ nō subtilr reducitur: si vo sit circa precepta iure positiua excusat etiā a culpa mortali vbi nō est crassa sīue cū negligētia lata: ⁊ etiā alr iuxta dicenda. j. tno obedientia. Et ꝑm predicta intellige qđ ōz. vj. q. j. quero. ⁊. xxiij. q. j. schisma. ⁊. xxij. qō. vij. quēadmodum. ⁊. xxviij. q. j. ℌ. ex his.

¶ Sexto queritur quo ignorantia facti excuset vel non excusat a pena furis in foro aīe: ⁊ dico q̄ ꝑm decretistas: in ordine ad canones pontificales distin. i. de his. ⁊ extra de homi. sicut dignū. dist inguitur sic. Aut quis in facto quo agit dat operam rei licite aut illicite. Si illicite: vt qui furatur ludo periculoso. vñ mors aut mutilatio sequitur imputatur ei quo ad peccatum intelligē vt puniendum canonice ⁊ non quo ad deum nisi iuxta predicta prioꝝ. ℌ. ⁊ quo ad irregularitatem: ⁊ generaliter penam iudicialem: ⁊ sīlr si ex eius sagittā aut ladidem faciat: qz dat operā rei illicite: vnde iamech cecus nō excusat ab homicidio cain: quem suus puer ferā iudicauerat. Et quod de maiori ⁊ adulto dictū est: dici potest de minori qui est doli capax: si det operam rei illicite. de delic. puer. c. vlti. Si vero dat operam rei licite aut adhibuit diligentiā debitā aut non. Si nō adhibuit nō excusatur a peccato leuiter malū si quenes sit contra cius voluntatē: pura si quis p̄ticiat regulas de recto nō clamans: nec aliter signum faciens: ⁊ hominem interficiat: imputat illi quo ad peccatum ⁊ penam iudicialem: sed intelligo quo ad peccatum in ordine ad canonicam punitionem ⁊ non aliter alioquin quot regulas proiecerat tot committeret homicidia: cū illud peccatum nō constat in ipsa occasione sed in protectione alioquin si quis post projectionē ⁊ ante occasionem occideretur adhuc post mortē ꝑmitteret peccatum nouū homicidij. Si vero diligētiam adhibuit non imputatur illi quod ꝓter intentionem sequitur. dist. l. sepe. ⁊. xv. q. j. si quis non iratus. vnde ⁊ iacob cognoscens non vocem loco vocis. i. lyam: loco rahelis excusatur.

¶ Septimo queritur quomodo excusat vel non excusat a pena furis in foro anime ignorantia furis ipsius: ⁊ dico q̄ aliquando aliquis non est irregularis vel excommunicatus furis p̄sumptione in foro contentioso. qui tamē istas penas incurrit in veritate: vt quando delictum ꝓpter quod inferuntur probari non potest aliquando vero est econtrario: vt si delictum falso vel male p: obetur. Loquendo ergo secundum veritatē. ⁊ in foro anime. dico q̄ faciens aliquid ex ignorantia. qō nō est contra legē dei vel nature credens illud nullis lege fore prohibitū si tamen sit prohibitum: si talis ignorantia non est affectata nec crassa. puta q̄ laboraz ꝑ viribus scire necessaria sibi vt quia si est mulier rustica. mercator vel huiusmodi: libenter vadit ad predicationem ⁊ alia loca vbi talia declarantur: ⁊ facit qđ communiter faciunt alij de sua qualitate: si vero est religiosus solitus libēter studet ⁊ interrogat ⁊ hmōi excusatur ab omni pena. etiaz excommunicationis in iure posita: ⁊ ab omni culpa: per rex. clarū in. c. fi. q ma. accu. pos. ⁊ per rationem. c. cognoscētes. de consti. ⁊ facit. l. fi. ff. de decre. ab oz. facien. ⁊ qō dicit. s. tho. in. j. quoli. ar. xix. dicēs q̄ ignorās constitutionē summi pontificis ex negligentia non excusatur a culpa agendo contra illam: a qua excusatur si habuit sufficiens impedimentū sciēdi: puta si fuit in carcere vel in terris ad q̄s constitutio non peruenit. vel hmōi. ⁊ ratio est q̄ ignorantia quando est causa actus nisi ipsa sit peccatum excusat a peccato: qz causat inuoluntarium. Iura vero que videntur innuere cōtrarium fundant se super p̄sumptione: vt euidenter colligit glo. in. l. j. C. de interdic. matri. approbata per doctores ibi: ⁊ in. l. fi. ff. de rit. nup. ⁊ in l. qui contra. C. de ince. ⁊ inutil. nup. ⁊ adhuc magis aperte colligitur ex his que no. in di. capit. cognoscētes. vbi determinatur q̄ volens probare ignorantiam ad euitandam penam audiendus est. Fallit quod dictū est in prelatis: officialibus: medicis: ⁊ hutusmodi artificibus qui exercere habent aliqua ex quibus notabile damnū proximo ex ignorantia inferri posset: quia officia talia non debēt assumere. nisi sint ad illa exercenda sufficiēter instructi: aliter eis imputat. Si autē ignorantia sit affectata non euitat penā: qz in dolo est: similiter nec si sit crassa vel supina: puta

ꝓna puta qz nescit qđ scitur cōiter oēs suc̄ditiones vt q̄ illud p̄dicat: ꝫ ipse nunq̄ vult sermones audire nec interesse curat vbi tolla declarāntur cū iā cōmode posset: vt i. c. vt alar. de cōsti. lib. vj. Si vo id qđ ex ignorātia facit est ꝓtra legē dei vel nature distinguo: qz aut est de his q̄ libet scire tenet tanq̄ necessaria ad salutē: ⁊ sic nullus excusat qz facies qđ in se est ad sciēdum semp scit etiā si oporteret deū reuelare: si vo est de aliqs ut erū distinguo qz aut exp̄ssum ⁊ explicitū ē ei ⁊ sic ignorātia nō excusat a mortali. xxj. q. j. si cupio: qz talia q̄libet scit cū sint de natura sua instinctu nisi sit lata negligētia: vel saltē dubitat ⁊ inquirere tenet an factū nec a pena tali debita iure positiua ꝫ Scot. in. iij. di. xj. ⁊ facit qđ no. gl. in cle. eos. de cōsan. ⁊ affi. ⁊. l. v. ma. C. ō in tus voca. ⁊. ℌ. h. j. q. iiij. qđ ℨ tū ad penā iuris positiui limita vt dictū est. s. excōicatio. ⁊. ℌ. iij. Si vo nō est explicitū ꝫ reducibile maxime cū subtilitate: sic credo excusari ⁊ a pena ⁊ a cul a eos qui sunt ignorātes nō affectate nec crasse: qz dum nō est cū peccat⁹ mortaliter cui illicitū cōtractuz admittit ignorāter ꝓpter rei subtilitate credēs illicitū fore: ⁊ facit. xv. q. j. merito. ⁊. c. fi. xxxvij. di. 8. q. ftin. si aut dubitarent secus esset.

¶ 8. quertit qđo ignorātia excusat a pena in hīa
1. dist. no iudicio seu foro ꝓtioso: ⁊ dico multa. * Pdi mū ignorātia que est sine oi culpa: euitar oēz pena legis ⁊ hoc tenet Pdū. i. c. cognoscētes. de ꝓsti. dicēs hoc ꝓbari p̄ter. clarū l. c. cū l tua. q ma tri. accus. pos. ⁊ plo hoc facit. d. c. cognoscentes. in prin. ibi rē que culpa caret in damū vocari nō cōuenit. Et ex hoc infert a sum. rof. ꝓtra Hen. qđ scies se agere cōtra legē dei vel nature vt cadēs homine vel cedēs clericū: ⁊ ignorās annexā penam legis positiue: puta irregularitatis ⁊ excōicationis nihilominus ea incurrit. qz est in culpa: ⁊ ita tenet gl. in. c. a nobis. el. j. ō sen. excō. ⁊ Sco. in. iij. di. vj. ꝫ hoc limita vt. s. excōi. ij. notabili. * Scoz. Secūdo p̄ statuta q̄libēp ordinariorū nō ligāt ignorātes nisi ignorātia crassa fuerit vt supina vt ꝑdā p. c. vt alarū. de cōsti. ii. vj. qđ ꝫ gl. ibi verū est: cuia si talia statuta ordinarioꝝ punīat factū: alias damnatū: ⁊ p hoc videt rex. ibi qz statuta excōicabat fures: ⁊ tñ nō ligat ignorātes qui ꝙ factū sit damnatū: ⁊ hoc tenet: ꝫ gl. in di. c. a nobis. contrariū tenent dicēs quod ignorātes non excusantur. si puniāt factum alias damnatum: qz scire debebant factum esse damnatum. et sic allegare non possunt ignorantiam. ⁊ idem Barto. ⁊ legiste in. l. cunctos populos. C. de sum. trī. * Certum. Secundum aliquos aliter est de statuto vel constitutione generali pape ℨ de statuto ordinariorum: quia si includit fa-

ctum damnati: regulariter non excusantur ignorantes: vt probatur per. d. c. vt animarū. a cōtrario sensu: ⁊ tenet ibi Jo. an. in gl. in verbo statuta. dicēs qđ de generalibꝰ statutis canonum vel legū non loquitur que ab oībus fari ⁊ custodiri debēt. sed vt patuit. ℌ. excōicatte. ⁊. ℌ. iij. si loquamur de facto dānato a lege posituia excusantur ignorātes nisi esset ignorātia affectata q̄ scientie expolier. aut crassa: vt supina si vo loquamur de facto dānato lege diuina aut naturali sunt optimōes ℨ q̄ vt ibi dictū est fuit. ang. nititur cō cordare: et tūtur si ignorātia sit crassa seu late culpe: non sūt si leuis dicēs virtualiter sic. Aut loquimur de excōicationibꝰ illatis iure cōi: vt per extrauagantes: aut quecūq̄ statuta: sup facto diuina lege dānato: q̄ cōiter in diocesibꝰ p̄dicant ⁊ seruātur vt est illa de non contrahendo in gradu prohibito: de non verberando clericum ⁊ hmōi. ⁊ sic ligātur ignorantes: qz lata culpa est ignorare qđ scitur omnes suc̄ conditionis: qz si ec clesias ⁊ predicationes adiret non ignorare: et sic limito tenētes qđ ligantur. Aut loquimur de his q̄ cōmuniter in diocesibus nō publicātur nec sciuntur. ⁊ sic non ligat ignorās nisi sit persona cui non liceat ignorare: ⁊ sic limito tenentes qđ non ligantur. Ex ista solutio est de mente archi. in tertia par. titu. xxv. c. xxxiij. in fi. post. d. anto. de bur. dicentem in lectura quod mulieres ⁊ monache ab ignorātia furis nō excusant: vbi furis omni anno fit publicatio in locis vbi sunt alias excusant: vt. l. cū indebita. ff. de ꝓba. Et rō est qz quantitas pene ꝓportionari dz quātitati culpe. de pe. felicis. lib. vj. tales aūt lege diuina offendit: nō aūt canonis conditorē cui canonem ignorat: ⁊ sine oi culpa: sc̄z lata quā canon requirit: vñ puniri debet solū pena legis diuine: non pena legis humane quā nō p̄tēnit: qz data ignorātia cessat cōceptus scōm dnm Hen. in. c. a nobis. ⁊ facit. c. fi. q ma tri. accus. pos. ⁊ qđ no. Inno. ⁊ doc. in. c. ii vero. el. ij. de sen. excō. vbi excusatur ab excōicatiōe q̄ clericū p̄cutit ignorās illū esse clericū: ꝫ factū sit illud diuina lege dānatum. Sed sum rof. male ⁊ inualide nititur cuertere oppiā solutionē. Primo inquit qz nullo iure ꝓbatur ꝫ dico qđ ꝓbatur sufficienter vt patuit: nec opz in tali materia hīe demōstratione: scōo qz est contra. d. c. vt alarū. qđ loquit de statutis ordinariorū. si ⁊ p̄ma ꝓ rario sensu no loquit de statutis summi pōtificis: ꝫ dico argumentū a ꝓrario sensu nō semp valere ꝑm decretistas: nec ꝓbat qđ hīe valeat: vbi rō. d. c. ꝫ sc̄z vt alarū periculis obuiet equemilitur in papa ⁊ magis: qz cuius statutum plures ligat et min⁹ publicat: tertio qz superflue in. d. c. vt alarū. poneret ordinariorum sed. sufficisset dicere quotcunq̄: sed dico qđ ne

Universidad de Deusto
Biblioteca

cessario addidit ordinariorū ad differentiam statutorum que faciunt communitates que animā per spirituales penas nō ligant ⁊ non dixit quo rōnabiliū ordinariorū locorū cuiusmodi sunt epi fm glo.in.d.c.vt animarum sed quotcunque ordinariorū simpliciter vt includeret etiam papa qui est omniū ordinariorū ordinarius: lz ille hoc neget sine valida probatione: quarto quia solicitus dīna sicut ⁊ ceteri homines sue pdi tionis si eo ignorante publicetur statutū contra factū damnatum in qō ille incidit nō casurus si talem excommunicationem sciuisset fm ttā di stinctionem erit excommunicatus: qz fm istos inquit ad incidendum duo requiruntur. f. factū damnatū ⁊ publicatio statuti ⁊ rursus non erit excōicatus fm istos quia est extra omnē culpā; ignorantie. sed dico qz nō erit excommunicatus si non est in lata culpa ne sciēdi: nec illa duo sufficiunt fm istam opinionem: sed requiritur publica; ⁊ talis quam oēs aut ferre omnes scīt: puta q̄ fit frequenter aut taliter sine lata culpa ignorari non possit. Et ideo dico idē esse de statutis summi pontificis maxime si non includerent factum damnatum. ita qz ignorās non affectate aut crasse vel supine euadit penas legis q̄ scilicet infliguntur pro culpa. licet nō in eas que ex ipso facto infliguntur vt irregularitas: Et p hoc enucleatur fundamentū Scoti q.d.sum.ro. habet pro achile ad impugnādū sum.ang. Et ad regulam q ignorantia facti non iuris excusat ⁊ alia iura idem dicentis dico qz intelliguntur in foro contentioso quando ignorantia est crassa vel supina vel quando est leuis ſnon ꝓbat quā ignorantie probationem in dubio iura admittunt. vt in.d.c.cum in tua. quomodo autem admittatur vide.j.lex.ℌ.vij. * Quartum. Vbi cōstitutio generalis vel ꝓuincialis ⁊ huiusmodi requirat dolū expresse vel tacite non habet locum ignorante: sed a pena eius excusantur ignorātes licet talis constitutio in ciuitate facti damnatum: quod probatur per.c.ſi quis suadente. xvij.q. tij. iuncto.d.c.ſi vero. ⁊ idem Panor.in.d.c.cognoscētes. dicēs qz licet talis fuerit in lata culpa non tamen incidit in sentētiam: lz pro modo culpe aliter sit puniēdus. Ad hoc facit quod no. Inno.in clem. eos.de consan. ⁊ affi. dicens quod cū ille text. dicat si quis sciēter contraxerit non comprehēdit casum ignorantie etiam si caderet in latam culpam: quia dicendo sciēter videtur dolum requirere licet gl. ibi contrarium innat. Et idem fm Panor. ibi est dicendū in casib⁹ in quibus lata culpa non equiparatur dolo si pena sit corporis afflictiua. vt in actionibus. ff. de in lit. cur. ⁊ plene per Bart. in.l.qⁱ nerua. ff. depo. S i vero sumus extra dictos casus: tunc ignorans lata culpa punit sicut dolose fecisset: q: regulariter lata culpa equiparat dolo. ff. de regu. iur. magna negligētia. ⁊ in.d.l.quod nerua. * Quintū. Dicit aliq̄s requiri dolꝰ fm Panor. vbi. ℌ. exīsse quando verba statuti hoc important: tacite ℵo quando punit actū qui fit in personā alterius puta si dicat statutū. quicūq; percusserit clericum vel alium puniatur tali pena: quia iniuria non potest esse sine dolo. xv. queſti. j. c. j. * Sextū. Si ℵo ignorās fuit in leui aut leuissima culpa tenet Ly. in.l.ſi quis non dicam. C. de epi. ⁊ cle. ⁊ in.l. data opera. C. qui accus. non pos. quod non puniatur criminaliter sed ciuiliter: puta ad restitutionē damni scōm modū culpe. ⁊ allegat bonū text. in.l.qui edes. ff. de incen. rui. nau. gl. ⁊ Barto. tenent contrariū in.l. respiciendum. ff. de pe. quod etiam dom. Anto. sequitur. sed Pan. pro concordia distinguit: quia prima opinio est vera vbi ciuiliter puniri potest: quia leuis culpa leuiter est puniēda. de accus. cuz dilecti. ⁊ iste est casus. d.l. qui edes. secunda vero vbi nō potest puniri ciuiliter vt quia non dedit damnum sed aliter venit contra legem. hec ex illo. Sed aduerte qō etiam si talis punitur criminaliter non tamen pena statuti sed arbitraria: quia si statutum non habet aliquando locum in lata culpa: vt dictum est multominus in leui aut leuissima. * Septimum. Ignorantia iuris non tollit bonam fidem quo ad faciendum fructus suos tex. est in.l. sed ⁊ si lege. ℌ. scire. ff. de peti. here. quod limita nisi sit affecta vel crassa. * Octauum. Ignorantia aūt legis aut iuris nō presumitur post tempus in quo lex incipit ligare de q̄ infra. lex ℌ. vij. 9.q3

¶ Nono querit que cōclusiones question sint vel sine sequātur ex premissis: ⁊ dico multa. * Primum. Exigentes augmenta nouas pedagogiorum a laicis pcta in quinto vel aliquid tale ignorantes sententiam excōicationis probabiliter. i. non crasse: non incidunt: maxime quia factū non est damnatum: secus si a clericis quia talis ignorātia nō potest esse sine lata negligentia. * Secundū. Qui intrāt monasteria monialiū predicatorū ⁊ minorū contra sententiā excōicatiōis papalem: vel quarūcūq; monialium cōtra sentētias excommunicationis a diocesanis aliquādo latas ignorātes probabiliter censuras non incidunt si intrāt bona intentione: quia factum non est damnatum nec si mala intentione cōtra sentētias diocesanorum. lz factum sit damnatū: imo nec contra sententiam pape. vt patet ex dictis lz sum. ro. sentiat contrariū. Aduerte tñ qō de hoc dubitans laborat ignorantia crassa: qr diligens homo in cauēdo censuras tunc interim caueret donec inquireret. Tertiū. Idez dico de excōicatione Pauli in extrauagāti q̄ incipit ambitiosę 1.dis.

stre alienātes res ecclesiasticas siue facientes pactū p qō earū dñiū trāsferat: aut precedentes hypothecantes: infeudātes vl̄ i emphyteosi cēdentes: aut locātes in casibus inre nō exīsis exceptis fructibus bonis que fernando fernari non possunt ⁊ cōtra taliter alienata recipientes ⁊ est ēhalis lz alicubi nō fuerit ꝙmissa. Sic ēt de multis aliis dici potest que sine lata negligētia ignorantur.

¶ De illegitimis filiis: recipit ꝓtum ad promotionem.

ILLegitimꝰ filiꝰ. non de legitimo matrimonio natꝰ quis ⁊ quotuplex sit: et quomodo succedat in bonis dicitur est ℌ. filius quomodo vero legitimetur ītra legitimus: nunc agimus in ordine ad promotiōem ad ordines ecclesiasticos quibꝰ omnes illegitimi siue ēmāzeres: siue spurii: siue nothi: siue naturales arcentur prohibit ordinari. de electo. innotuit. qui fil. sint legi. per venerabilem. Causa autē prohibitionis est primo dignitas clericalis qua hutusmodi vilibus conferri non debet. de excel. prela. inter dilectos. Secularibus tamē dignitatibus tales non semper phibentur. ff. de decu. l. spurii. ⁊ l. generaliter ℌ. spurios. ⁊ vbi prefertur illegitimus legitimo cōpetitori. secundo detestatio criminis paterni. de here. vergentis. tertio quia solent tales imitatores esse criminis paterni. vj. questione. j. ſi ꝺs ecclīs militibus.

¶ Vltimo vero querit ꝺd iuris si fuerint lz ignorantiam promotiōis: ⁊ dicit hostien. qꝺ probabile ignorantia oēs excusat. i. promotores. argu. C. ō testa. l. j. ⁊. ff. de off. ꝓcto. l. iij. ipse illegitimus. ſi veritatē nouit in conspectu dei credit ꝙtum cūq; sit occl. de tempo. ordi. c. fi. ſi aut ē nihil scit excusatus est. Et licet in hoc fm eundem host. prima facie credēdi sit ma ri. de probo. per tuas ⁊ de presumptio. afferte. ⁊. c. literas. ℌ. j. illi tamē credere non cogitur. ar. C. de testa. l. nec professo. ſi tamē conferentiā hz dispensationem impetret quā hoc casu satisfacile debet obtinere. De hoc ℌ. adulterium. ℌ. ij.

¶ Secdo queritur ꝺd de filiis sacerdotū quos susceperunt ex legitima vxore ante ordinem sacrū ⁊ dicit Ray. faciature communi promoueri posse ad oēs ordines ⁊ dignitates nisi in illa ecclesia in qua patres eorū immediate fuerunt prelati vel canonici: vbi nō possunt canonicari vel ꝓmoueri quod intelligo ad easdē dignitates ⁊ pbēdas quas patres eorū tenuerūt: ad alias autem etiam in eadem ecclesia poterunt canonicari et promoueri etiam viuentibus eorum patribus ⁊ in ecclesia in officio suo manētibus. de h. pbyt. ad hoc. ⁊. c. ad extirpandas. ⁊. c. ad abolendaz. Et idem ho. her. ⁊ gof. qui addit quo defū pater habuit plonatū aut perpetuā vicariā in aliqua ecclesia: filius immediate ipsum vel ipsam habere nō potest. d. c. ad extirpādas. ⁊. c. quoniaz. e. ti. Item si pater habuit personatum: filius no pōt habere vicariam nec econuerso. c. Michael. ⁊ ca. 2 stitut⁹. de fil. presb. intelligendo istud cōuerso: qꝺ si pater habuit vicariam. filius personatū immediate habere nequit. d. c. cōstitutus. ⁊ rō est qr ppetuus vicarius curam hz ecclesie cuius vicarius exīstit. de of. vica. ⁊ parte qꝺ si filius ꝺs ꝺspensative succedat patri: frater tñ filius bene poterit postea succedere patri secundus hosti. qr in hoc pñ immediate nō succedit: secus si primus frater habuisset ecclesiam solum de facto: qr secundus succedere nō poterit. Ratio autem hec ꝓhibitio extendatur ad nepotes. vide. ℌ. beneficium tij. ℌ. vj. ⁊ vij.

¶ Certio queritur an natꝰ de coitu illegitimo possit de iure cōi tanꝙ legitimus promoueri si pater deinde matrē duxerit in vxorē ⁊ dico qꝺ si tēpore cōceptus poterat eam habere in vxorem ⁊ postea duxit: legitimatꝰ est filius: ⁊ ad omnes actus legitimos admitteretur: nec tñ ad hereditatē scōm ray. etiam si post natiuitatē filij mr nupserit alteri quo mortuo ꝓcreat cū ista: vel econuerso pr duxit aliā qua mortua ꝓcreat cuz ista. Secꝰ esset si tēpore cōceptus nō poterat esse matrimonium inter illos: qr tunc lz subleto impedimēto durerit illaz nō legitimatꝰ est filꝰ extra q̄ fil. sint legitimi in auk. d. mo. na. effi. leg. colla. vj. circa princ. Concor. gof. ⁊ ho. ⁊ ray. ꝺd addit qō id quod dictū est talē legitimatū esse quo ad oēs actꝰ legitimos fallit in ꝑatu ad quē ꝓmoueri nō poterit habitq; dispensatione pape vt ꝓcreat scōm vnam lecturaz extra de elec. innotuit. ⁊ idem rectant gof. ⁊ ho. sed magis approbaut: qō etiā in hoc casu dispensatione nō egeat in fauorē prolis. extra q̄ fil. sint leg. ex tenore. q̄ inat. accusa. pos. videtur in fine.

¶ Quarto queritur quid si presbyter filium generet ex vxore legitima cum aqua contraxit duxerat laicus vel in minoribus: nūquid filius erit legitimus: ⁊ distinguit hostien. quia si inuita vl̄ ignorante vxore fuit promotus tali⁹ fauore. plus erit legitimus: si vero ea consentiente nō erit legitimus. xxxij. dist. fertatim. Et secundum hanc distinctionem concorda opiniones Raynu. ⁊ go. que videntur contrarie. Idem dic si ea sciente et non contradicente. dist. iij. si seruus sciente. Ad de etiā glo. in. c. inuenitur. lxxxj. dist. que dicit qō si vir post suā ordinationem cognoscat vxorem cuz q̄ ante emisit ꝓmittit cestū ⁊ filij erūt illegitimi.

¶ Quinto q̄rit ꝺs dispēsare possit cū illegitimo vt promoueat: ⁊ dico qꝺ epūs quātūcūq; ad ordines minores ⁊ bñficiū siue curā alr non ad dignitates

Universidad de Deusto
Biblioteca

seu personatus nisi papa: de fi.presby.ts qui. li. vj. vbi etiã patet q̃ si per papã fuerit cum tali dispensatũ vt possit beneficiũ curatũ obtinere: intelligitur solũ de vno. Et si ab eo fiat dispẽsatio nõ extẽdit nisi ad eã q̃ põt. si vero fiat a papa p monerí poterit ad pochialẽ ecclĩã: nõ ad plonatũ vl rectoriã ad quã p electionẽ ꝓcedi cõsueuit. de pbẽ. c. vlt. Cõco: Ray. Hostr. ꝛ Host. ꝛ in his similibus vide supra beneficiati tertio. ℌ. vij. ꝛ seq.

¶ Sexto queritꝰ que dispensatio est circa illegitimos: ꝛ dicit Ray. quod si monasterium intrãt de iure communi possent ad omnes ordines promoueri. dist. lxj. ℌ j. extra de fi. presb. c. j. quia religionis ingressus tollit irregularitatem: sicut et ingratitudinem xir. q. vlt. non liceat: ad prelationem tamen promoueri non possunt absque dispensatione pape. d. c. j. imo secundum pe. de pal. in quarto, illegitimus etiam ingressus religionem: eorum animarum iure ordinario siue per electionẽ siue per cõmissionẽ haberen õ potest: ꝛ intelligit etiã per dispẽsationẽ ẽpi. sec⁹ pape. Si vero remanẽt in seculo nec ad ordies nec ad prelaturã possunt absq̃ dispensatione promoueri sed circa eos quadoq̃ adhibetur dispensatio magna. f. vt ordinẽtur ꝛ infitulãtur in ecclesijs alijs a paterna si sunt filij ꝓ̃yoyterí: alijs ℣o in dyocesibus ecclesijs ar. extra. de fi. presby. presentibus aliq̃s maior: scz vt etiã in patria aliquo tñ medio: extra eo. ex trãsmissa: aliq̃s maxima vt scz in patria nullo medio. extra eo. ex tua.

¶ De imaginibus.

Imagines sanctorũ fm gre. de cõ. dist. iij. perlatũ. depinguntur vt idiote qui literas nesciunt legant in eis quod scire debeant.

¶ Queritur vero quid iuris de eis: ꝛ dico multa. * Primũ. Imagines sanctorũ fm gl. in. c. venerabiles. de cõ. di. iij. nõ sãt latria. Unde violando non sunt. de con. di. iij. planũ. cũ duobus. c. sequẽtibus. * Scõm. Nõ licet sãt eas in aggrauationẽ cessationis aut excõicationis in terrã prosternere: lapidibus obruere: aut spinis supponere vl huiusmodi: q̃ id fieri districte prohibetur in ca. si canonici. de of. lib. vj. * Tertiũ. Imago christi sub forma agni pingenda nõ est: ꝛ in forma humana: vt in. c. extrã sanctã synodũ. de cõ. di. iij. q̃ presente veritate debent cessare figure. vbi dicit gl. q̃ hoc credit: ꝛ dicit q̃ in cruce agnus solus depingebat: vñ inquit non est prohibitũ depingere xpm in spẽ humana: ꝛ sub ipso agnũ. ꝛ solũ pingere xpm in agno imo ibi videt ꝓhiberi pictura agni in manu percussoris: ꝛ cõsuetudo cõtrarium obtinuit ꝛ seruanda videt vbi Christus non exhibetur adorãdus. i. vbiq̃ extra crucẽ: q̃ non pingitur vt imago ducens in illũ representatiue: q̃ adorat sed vt figura ducens in illũ ar guitiue que nõ adorat. * Quartũ signũ crucis in silice aut marmore humi positis sculpere non ly. c. nequi. lice. sig. fal. l. vnica ꝛ vt esse preceptum q̃ vult hoc puniri penã grauissimã. vbi gl. forte mortis: ex quo patet q̃tũ reꝓhensibiles sunt qui sepulturis in imo positis imprimũt cruces.

¶ De immunitate seu libertate ecclesie primo in se ꝛ quo ad loca res ꝛ personas.

Immunitas quasi non munitas ꝓtut negationem munis. i. officiorũ vel onerũ a quib⁹ ecclesie sunt immunes vt extra eo. ecclesie vel importat negationem munerũ sordidorũ. scilicet q̃ ecclesia non subit. vt calcis coquẽdę: harene fodiendę ꝛ simlitũ: ꝛ alio nõie dr immunitas quasi extramunia vel munera libertas, est ergo immunitas ecclesie fm gof. in sum. eo. tit. libertas concessa ecclesijs vel ecclesiasticis personis ꝛ reb⁹ alijs ad eas spectãtib⁹: vel est ꝓuilegiũ ecclesiastice libertatis vel personarũ aut rerũ ad eã pertinẽtium. vnde i. q̃. ecclesiastica immunitas ꝛ libertas sunt idem. i. di.

¶ Primo vero queritꝰ que sunt loca ecclesiastica immunitate gaudentia: ꝛ dico multa. * Primũ nõ solũ ecclesia consecrata ecclesiastica gaudet immunitate sed etiã nõ cõsecrata. intellige fundata autoritate pontificis primarij lapidem imponẽtis: ẽt si nõ fuerint ibi celebrata diuina: fm Host. quẽ sequit pan. in ca. eccl. e. ti. vbi videt tex. ꝛ mouet. q̃ palatiũ ẽpi gaudet hac immunitate. xvij. q. iij. ad cõstitutum⁹ ꝛ cõsequẽter multo fortius ecclesia etiam facit q̃ oĩa ꝓuilegia concessa ecclesijs extenduntur ad hospitalia ẽpi autoritate fundata in. l. oĩa ꝓuilegia. C. de epi. ꝛ cle. itẽ q̃ de ꝓximo faciendũ est habet ꝓ iã frõ vt. l. nõ tñ. in prin. ff. de excu. tu. ꝛ in. l. pe. ff. de testa. mil. Hãc opinionẽ tz Jo. de li. post Lan. ī cle. j. de pe. ꝛ re. ꝛ car. ꝛ Inno. ꝛ Ray, vide infra loca. ℌ. iij. * Secundum, ecclesia quoq̃ interdicta similiter gaudet fm gof. ꝛ vin. ar. d. c. ecclesia. ꝛ sequuntur cõiter doc. tã edic. de cemiterio, licet in aliquibus casibus non sit idẽ indictũ quod de ecclesia sicut dictũ est. ℌ. cemiterijs in prin. * Tertium. Et simliter hospitale ꝛ priuata oratoria. si sunt ẽpi autoritate fundata fz mentẽ Host. ꝛ facit quod ipse no. in. c. si. de eccl. edi. ꝛ tenet Lan. ī d. cle. j. ꝛ placet Pa. in. d. ca. ecclesia. per. d. i. oĩa alias non q̃ quod est hodie oratorium cras erit camera possibiliter.

¶ Secundo queritꝰ ad que se extẽdat ĩmunitas ecclesiastica q̃tũ ad ecclesiam ꝛ cemiteria: ꝛ dico quod ad multa. * Primo q̃ in eis tractanda nõ sunt placita secularia: ecclesiastica tamen possent: vt in. c. j. de immu. eccle. ꝛ. c. cum ecclesia: et

oĩs processus agẽdi in ea iudicis seculares data in ea nulla est ipso iure. eo. tit. decet. li. vj. maxime sñia sanguinis que ibi sub anathemate fieri ꝓhibẽtur. in. d. c. cũ ecclesia. q̃ de alijs a sanguine limitata nisi sit data p viã volũtarie iurisditiõis: q̃ si tz fm Panor. in. d. cũ ecclesia: ꝛ sñr tz de cãis ecclesiasticis. ar. c. q̃ frõte. de ap. ꝛ sñr sñia data in domo ecclie fm Pan. tz fieri nõ debeat q̃ cũ. d. cõstõ sit penalis nõ dz extẽdi. Et ītelligit qõ in domo ecclie iudex secularis tus i cedere nõ dz q̃ ꝓpria autoritate quasi ex iure publico eligit ibi mãsionẽ secus vbi hꝰ ex illã domũ ꝓductã ab ecclia vt gratis cõcessam. Põt tñ alicꝰ in ecclia doctorari fm Jo. an. in. c. decet. eo. tit. li. vj. ꝛ plus. Panor. in. d. c. cũ ecclesia. Tenẽt etiã ꝓtract⁹ ibi facti tz sit pertũ fm Panor. in. d. c. cũ ecclia. post gl. in. d. c. decet. q̃ illud. c. decet. cuz sit penale ꝛ loquat̃ solũ de strepitu iudiciorũ ad cõtract⁹ extẽdi nõ dz. Ex quo aduerte qõ dispositio odiosa ꝓcepta sup quasi contractu nõ extẽdit ad ℣cti purũ. Nã in iudicijs ꝓtrahim⁹. l. iij. ℌ. vniuersale scribit. ff. de pec. Hec ꝓcepta sup ꝓtractu puro extendit ad quasi cõtractũ fm Bar. in. l. more. ff. ꝛ acqui. here, vbi vul qõ si statutũ prohibet mulierẽ cõtrahere sine certa solẽnitate: nihilomin⁹ hereditatẽ põt adire. q̃ tñ nõ vere cõtrahit cũ debitorib⁹ hereditarijs: ad qõ vide quod legit in. Lapud iudicẽs. ff. quib. ex cau. in pos. eat. ℌ. vlti. ꝛ penulti. * Bo se extendit ad hoc qõ nõ debent in ea vl cemiterio fieri ꝓclamationes: seditiões: imper⁹ vniuersitatũ ꝛ quarũlibet societatũ cõtentiões: publica parlamẽta: negotiationes precipue nundinarũ vt fori: ꝛ in. c. decet. eod. tit. li. vj. possent fm Jo. an. ibi fieri parlamẽta ꝛ societates pro actu ꝓprietatis aut spũalis: vt refert Pan. in d. c. cũ eccl̃ia. Nõ tñ est petm mortale quodlibet predictorũ: q̃ tex. in. d. c. decet. dicit qõ ordinarij locorũ hec facta nõ obseruari: suadenda suadeant interdicta ꝓpellãt. Ex quibus cõcludi põt quod mortale est exercere ibi ea que oratiõnẽ tpe debito impedirẽt: alia nõ nisi ex se sint mala: vel habeãt ex se maximũ irreuerẽtiam vt spectantia ad sanguinẽ que sub anathemate ꝓhibent ꝛ pollutiões ẽt alis licite ꝓpter maximã feditatẽ ꝛ furta que ex se sunt mala: et maximam irreuerẽtiã cõtinẽt dtm: nisi vel nisi quis faceret ex contemptu: et sic intelligẽ. c. vlti. et penulti. distinc. xlij. * Tertio q̃ in ecclia sepelirí nõ debent: nisi ẽpi vel abbates: vel digni ꝓbiterí: aut laici fideles xlij. q. ij. nullus. qõ intelligũt aliqui de laicis facientib⁹ miracula virtute fidei. Host. Xo ō quolibet fideli in dignitate constituto: vt comite rege imperatore gl. Xo de quolibet fideli xpiano nisi alias decesserit in mortali: vel in torneamentis vel ecclia sit interdicta: ꝛ sic fm eũ excludit Sẽ

3. qõ

Universidad de Deusto
Biblioteca

stica iura: et dico qđ ad multa. * Primo qr rustici non possunt ecclesie rura deserere: et alio se trāsferre: extra eo.c.iū. quod intrellige fm glos. ibi de astrictis gleb: r q̄ sint vide supra colon⁹. * Secundo quia quilibet potest regulariter sua rem ecclesie relinquere. l. generali. r. l. iubemus. C. de sacro. sanc. eccle. et etiā donare inter vivos siue insinuatione in infinitum. l. illud ibidē. r in auk. de non alie. reb. eccle. §. si minus. quātis gl. in. d. §. teneat contrarium: quia primum est verū: vt supra donatio. j. §. xvj. * Tertio quia transfertur dominium rei in ecclesias solo pacto. id est sola nuda promissione cum in aliis sit necessaria traditio. l. vt sit inter vivos. num. C. de sac. san. eccle. in glo. quod Albe. idē sequitur: et idem est fm Rodo. quando dat aliquid ecclesiastice persone in nitu ecclesie r idem vt patet in. d. l. vt circa hospitalia et concessa in redemptione captivorum sed intellige de promissione facta homini nō deo vt in voto infra vorum. ij. §. xix. r votū. iiij. §. vij. In emptione tamen requiritur solutio precio vel fides de eo. alter dhium non acquirek fm glos. predictam. * Quarto qr quicquid emptū fuerit de pecunia ecclesie reuerti debet ad ecclesiā. vij. q. ij. apostolicos r. q. v. fixum. et hoc sine nomine ecclesie emptum sit siue non: de pecu. cleri. c. j. et c. inquirēdum. * Quinto qr nec ecclesia nec monasteria vel hospitalia tenentur ad lucrativam descriptionez: vt in. §. fenissimus. xxiij. qō. viij. Est autem lucrativa descriptio quarta pars bonorum que a curialib⁹ relinquebatur: quam fiscus vendicat exceptis relictis curialibus: et eorū coniunctis. de quo habes. C. q̄ et a qui. quarta pars. l. j. r. ū. C. de impo. lucra. deferi. l. unica. * Sexto quia laicorum statuta non habent locum super rebus eccles. de reb. eccle. non alienan. c. ij. infra statutum. §. ij. quod quidam verum limitant nisi papa tale statutum approbaret. de constitu. ecclesia sancte Marie. in gl. quod verum puto fm Bald. ibi quando expresse et nominatim approbatur a papa: secus si generaliter approbaret statuta: quia per talem approbationē contra ecclesiam non valerent cum sit contra ecclesiasticā libertatem: et sic tenet: et vide eundem Bal. in. c. j. per quos fiat innouitu. et. j. eod. titu. §. vj. et. vij. Imo secūm aliquos dictum priuilegium extenditur ad res patrimoniales clericorum: r ita tenet gl. in. c. ecclesia sancte Marie. de constitu. r in. c. fina. de vita et hone. cler. r in. c. ex literis. de pigno. r. xvj. q. j. similiter et est et iā gl. singu. apō legistas secundi Fran. ti. in. l. ij. §. patrimonior. in verbo pontifer. ff. de mu. r ho. sed in cōtrarium faciunt que dico infra prescriptio. §. vij. particul. septima. Gratura autē laicorū impedientia quoscunq; modo liberam facultatem donandi eccles

sijs aut pro anima fm Pañ. in. c. relatum. el. primo. de testa. nō valent: vt no. in. l. j. C. de sac. san. eccle. sicut. r fm Joan. an. c. ij. de immu. eccl. lib. vj. non obstante statuto qđ prohibet forensibus seu non suppositis iurisditioni potest donari ecclesie: qr inferior auferre nō potest priuilegium superioris: r fm Bal. in auk. cassa C. de sac. san. eccle. si cauetur statuto qđ non valeat testamētū nisi infra sex mēses insinuetur: si clericus sit heres r non insinuet nō sit testamentum nullū: qr statutū nō astringit clericos: nec a fortiori ecclesias si fuisset instituta. Et ex his infert Pañ. ibi quod quātis statuto caueatur quod mulier dotare non possit ecclesie seu ad piam causam: seu testari r se obligare ecclesie vel ad pias causas: sine presentia duorū agnatorum: tamē hoc potest fine hac solēnitate: quia talia relicta determinari debent fm canones r nō secūdum leges vel statuta que sunt pars turpis ciuilis. l. oēs populi. ff. de iusti. r iure. r idem tenet dñs Ant. in. d. c. relatū. r per Barto. in. l. j. C. de summa trinit. Sed Bal. in. c ecclesia sancte Marie. r. c. que in ecclesiarū. de cōsti. tenet valere statutum si disponat de re immobili: sed contra eum est. in. c. ij. de reb. eccle. non alie. r ibi Jmo. r bene. Possunt tamē laici fm Joan. de imo. in. d. c. fina. statuere super mortuariis in his que nō applicantur ecclesie. r addit Pañ. ibi aut concernunt diuinum cultum. vel refrigerij animē: qr cū hec sint annexa iuris spirituali non valeret: puta qr nō dētur nisi tot ceret vel non inuitentur nisi tot clerici: vnde solum valet in concernentibus pompas mundanas que sunt potius consolationes viuorum quā mortuorum suffragia: nec ecclesia talia approbat. xiij. q. ij. quā preposterū. Et qr fm Bal. in l. j. C. d latr. liber. tol. equi ducti ad sepulturā militis r arma debent remanere apud clericos vel fratres sepelientes quasi sequela cadaueris. ar. l. medico. §. fina. ff. de auro. r argen. lega. ideo nō valeret statutum laicorū. si. vide etiā de his titulo sequēti fere per totū. * Septimo: qr nec etiā filii aut ecclesiastice pſone possent ecclesijs tallias vel exactiones: aut nouos census imponere: aut veteres augere: aut alio modo grauare;: de quo supra gabella. ij. §. j. Possunt tamen archiepiscopi r episcopi fm Pañ. in. c. cū apostolus. de censi. exigere a clericis obuentiōē eis cōcessam: in d. c. cū apostolus. aliud nō: de quo infra visitatio. §. v. quā tamē aboratorijs r locis religiosis: ēt ratione visitatiōis exigere nequeunt de censi. c. vlti. r ibi Panormi. Possent etiaz compellere ad charitatiuū subsidiū si rationabilis r manifesta causa subsistat si volūt ire romaz pro cōi vtilitate r hmōi Potest etiaz rector ecclesie pro sua necessitate obligare rem ecclesię: puta quia cū

infirmus vel indigens indumentis fz Jo. an. in c. ex presentium. de prig. adde r pro necessitate ecclesie de sol. c. j. r successor tenebit. r cū eo cōtrahentes transeunt doctores. fz Pan. in. d. c. ex presentiū distinguit dicēs hoc verū esse si ecclia sit porēs licet ipse morte preuent⁹ nō soluerit: secus si a principio vel ex postfacto ecclesia sit impotens. Ibi vide si placet. * Octauo qr vt no. pa. in. d. c. ex pſentiū. de prig. si rector ecclesie potuit ecclesie aliquid acquirere r nō fecit vel ob negligētiaz prelatus est rē ecclesie prescribi tenetur. r ita est ecclesie p quo habes tex. cū gl. xij. q. iiij. c. ij. ad instar tu torio qui ad hoc tenet. vt in. l. quicquid. C. arbi. tutel. r sic pr⁹ q̄ etiā tenetur de leui culpa si nō laborat vt acquirat ecclesie. vt in. d. l. quicquid. r in. d. c. ij. qđ nō intelligas q̄si teneat laborare p sonaliter aut ex doctrina vel artificio acquirere ecclesie fz cū solicitudine agendo r promouendo res ecclesie ex q̄ solicitudine acquisitū est ecclesie: vñ licet fm Pet. de anch. in. c. cōsensus de reb⁹ eccle. nō aliter fieri possit cōpēsatio cuz pdictis ex eius negligentia: r ex eius diligentia acquisitis. q allegat. l. cū querit. ff. de admi. tut. r. l. gatus. vbi Bal. cū sequit. ff. de vsur. tamē ex tali solicitudine acquisitū in recōpensationem dari nō pōt cū sit ecclesie: fz dicit pe. qđ intelligit de acquisito, sibi per exercitiū vel aliter. ō quo supra clerico. iiij. §. vj. * Nono qr ecclesie carenti proprio prelato prescriptio nō currit: licet superior prelatus possit agere p ea fm inno. in. c. olim. el. j. de resti. spo. r tex. est in. c. j. de reb. ec. nō alie. lib. vj. licet Barto. dubitauerit. arg. l. ij. ff. de aqua plu. * Decimo qr res eccle sine certa solēnitate alienari nō possunt vide supra alienatio. * Undecimo qr de rebus ecclesiasticis r etiā patrimonialib⁹ clericorū: aut de causis spiritualibus iudex secularis nec potest iudicare de quo supra excō. ix. §. v. * Duodecimo qr loca pia sunt sub ecclesie iurisditione de reli. do. ad hec. r in clemen. qr cōtingit. ea. ti. de re. do. fm pañ. in. c. cū sit gnale. de foro cōpe. vñ ledētes eas cēsendi sunt sacrilegi. d. c. cū sit gnale. nō aūt ledentes in bonis clericorū sine violentia persone: iz ipsa sint sub iurisditione iudicis ecclesiastici. de fo. cōpeten. si clericus. * Decimotertio quia relicta in testamento' minus solēnt ecclesijs r pijs locis valēt. de testamē. c. cū oēs. l. relatū. r. c. iudicante. de quo infra legatum. iiij. §. nono. * Decimoquarto quia ecclesia vel eius possessiones pro alienis debitis obligari non possunt r obligat⁹ est insuspensus ab administratione temporalium r spiritualiū de solu. c. ij. que tamen suspensio per episcopum relaxari potest primo ecclesie indēnitati cōsulto. c. ex parte ei. j. de verb. signi. Non cōprehēdit tamē ista suspēsio episcopos. de sen. excō. qr periculosum. li. vj. * Decimoquinto qr excōicatis vsurpantes regalia custodiā r hmōi ō quib⁹. ō. excōicatio. ix. §. xiij. Decimosexto qr clericus tenens ecclesiam ex laici collatiōe: si nō resignauerit suspēsus est ab officio r bñficio. laicus vo excōicand⁹ de iu. patro. preterea. r. c. relatū. iiij. cto. c. si alit vobis. xj. q. iij. r. c. cum nō ab hoīe. de iudi. * Decimoseptimo qr ecclesiastica ornamenta in vsum secularium cōuerti nō debēt. nec vasa ecclesiastica aut cortine aut cetera ornamenta debent poni in cōuiuijs nuptiarū de cō. di. j. ligna. r q̄nq;. c. sequen. xij. qō. ij. nulli licet. xix. q. iij. qui semel. Dicit rō gl. Ray. qđ si legatus apostolice sedis vel archiepiscop⁹ aut epūs reciperet a monasterio vel epūs. domus ecclesiastica in qua reciperet ornari posset cortinis r ornamentis ecclesie r idem credo si preparetur illi altare capella in domo laicali:

* Decimooctauo qr ecclesia vtitur iure minoris r reipublice. ita qō ola priuilegia concessa reipublice videntur concessa ecclesijs fm gl. in ca. auditis. r ibi Pañ. de re. in integ. r gl. in. c. j. eo. tit. item potest vti iure imperij.

¶ Quarto queritur ad que se extēdat immunitas ecclesiastica q̄tū ad ecclesiasticas personas r dico qđ ad multa. l. vt clericus petri sine petrē tis excōicatione nō possit. xvij. q. iij. si quis nec possint etiā cōuenirī coram laico iudice. de fo. cō. c. ij. nec possint laici cū eis stare i choro: ō vi. etho. cle. c. j. et de cō. dist. ij. sacerdoth. Pa. si in. d. c. j. dicit hoc non esse priuilegiū clerico: si. fz vt psalētes nō impedītur. nec possint fatigari angariis r perangariis. i. seruitutibus psonarū ac rerū fm Ray. sed sint immunes a muneribus personalibus. C. de epis. r cle. l. oēs. r. l. pbyteros. xij. xij. q. ij. ecclesiarū: sed pro hoc dico multa.

* Primum munerum mere personaliū que cū prouisione r corporali labore sine aliquo gerentis detrimēto perpetrantur. vt in. l. ij. de mu. et ho. quedā sunt sordida: vt cloace. mundande. calcis coquēde harene fodiende: fossati vel stabuli purgādi r huiusmodi. de quibus in. l. maximarū C. de excu. mu. quedā vo nō sunt sordida sed honesta: qr habēr annexū honorē vt sunt officia secularia quedā vero simplicia nec honorē nec vtilitatem habentia annexū que possunt dici neutra legatio iuris. i. vel cura r hmōi. de quib⁹ ollb⁹ habēt supra gabella. iij. Scōm. Iid numera sordida nō tenētur ecclesie nec earū mūcipia: aut clerici vel eorū vxores aut familie r coloni. xvj. q. j. ghaliter. §. nouarū. r. §. placet. ij. C. de epis. et cle. l. ij. Et. l. r. eminē. C. de sa. sanc. eccle. que vult qđ teneatur in aduentu principis nō valet quo ad clericos ecclesias atq; seruos qui sunt dñio ecclesiarū subiecti: qr iure diuino sunt exēpti. vt incapit. si imperator. distin. xcvj. r notat Innocen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in.c.ſi.de ma.t obedi.t facit.l.reſcripto.t qō ibi no.bar.ff.de mu.t ho.t hoc intellige.de familia ppetua eccl'arū t earū ſeruto.ſz bñ valet quo ad colonos liberos qui ſerui unt pro mercede cum ſint ſub imperatore iuxta nor.in ca.tuditcatum. ixxxix.di.t abipſo a multis excepti.vt in.l.j.t.ij. C.de epiſco.t cle.iōq; poterit eorū immunitatē limitare.vt in ſtmtit no.glo.in.c.cū ſm legem. de her.lib.vj.vnde tales tenentur ad gabellas t alia onera de parte eis cōtingente ſm fede.ꝓſeſſi. tū. Ad munera etiam honeſta clerici nō tenent p.c.ſacerdotib⁹ t.c.ſz nec ꝓcurationis.ne cle.vel mo.t l.l.placet.C.de epiſ.t cle.vbi ōs plz noſtre clemētie vt clerici nihil cōmūie cū publicis actionibus vel ad curiā ptinētib⁹ cuius corpori non ſunt annexi.habeant ex quo patet q; nō ſunt de vniuerſitate nec ea pñt hſe vocē.vt tenet Inn. in.c.dilecta.de exceſſi.ꝓla. Ad munerib⁹ neutris licet ſint exēpti.vt in.l.gñaliꝛ.C.de epi.t cleri.poſita in.c.gñaliꝛ.xvj.q.j.rū ſm gloſ. iuncto tex. in c.puenit.diſt.lxxxvj.pñt ſi volūt legitimā:tutelā accipere:nō datiuā aut teſtam ētariā:ſz epi aut monachi nō.lxxxviij.diſt.epo.t.xvj.q.j.mōachi tutelā aſit miſerabiliū perſonarū oēs clerici et monachi poſſunt ſuſcipere:q; officium pium eſt vt in.d.c.peruenit. Et in oībus predictis muneribus perſonalib⁹ quo ad eccleſias t clericos habēt locum predicta tā in ordinariis q; extraordinariis muneribꝰ ſeu indictis vel ſupindictis: vt in.j.placet.C.de ſacroſan.ec.t in aut.itē nulla cōmunitas.C.de epi.t cle.t.c.q; q;.de cē.li.vj.Q; ñ aſit dicātur ordinaria vel extraordinaria indicta t ſuperindicta.vide ſupra gabella.v.ſ.tiū. * Tertiō. Nō tenentur ēt clerici cuſtodire ciuitatē vel oppidū ſm Pa.in.c.peruenit.co.ti. niſi ſubeſſet neceſſitas maxima.vt no.gl.xvj.q.j.ſ.placz.que quidē per laicū diſcerni nō debet ſm Hoſtiē. in ſum.ſz p eūm.t per eū cōpellētur.vt in.c. eccliā ſcē Marie.de cōſtitu.puta q; aliter ſine eis defendi nō pōt:quo caſu tenerent:arg.l.nullus penitus.C.de curſu pu.t in.d.c.pueniti:t facit.tex. in.c.pe.de homi.vbi tempore inuaſionis clerici pñt vna cū laicis ſumere arma t pugnare. nec ſunt irregulares ſi multi ſunt occiſi.modo nulli ſ⁹ propꝛiſo manibus occiderint t ſi vulnerauerint. * Quartum, nō tenent etiā tre adbella vbi pugnandi ſunt aliꝰ ſm Pa.in.d.c.peruenit. etiam ſi ageretur de recuperatione terre ſancte: q; clericatus reddit eos inhabiles ad pugnā etiā cum ſaracenis.vt ꝓbatur in.c.ex multa.ſ.ſi.de voto.

j.qō. ¶ Quinto q̄rit ad q̄ ſe extendat īmunitas eccleſiaſtica q̄ti ad perſonas t rea ſiue predia ſimul t dico q; ad gabellas vt.ſ.ſequēti. t ad munera patrimonialia ſiue realia ad q̄ nō tenet eccleſia: ſz circa hoc dico multa. * Primō.munera patrimonialia ſeu realia.i.q̄ ſumptibus patrimonij t dānis adminiſtrātes expediūtur.vt l.l.ſi.ſ. pñtiorē.ff.de mu.t ho.duplicis ſunt quedam. ſ. mere patrimonialia:t quedā mixta ſic dicta: q; hñt onus cū ſumptu.d.l.fin.ſ. mixta.q; participāt de munere ꝓſonali quatenus hñt onus anne xū t de patrimoniali quatenus ſunt cū ſumptu. * Secūdō. Munera mere realia tripliciter inducuntur vel imponūtur.primo rei de eo q; faciendū eſt de ipſa re:vt q; nauis aut currus vel equꝰ eccleſie vadat ad ſeruitiū rei publice.ſecūdo ſuper eo qō percipit ex ipſa re.vt ſi dē certa pars fructuū t de his in.d.ſ.patrimontorū.tertio ipſi rei de eo qō nec percipit ex ipſa re nec eſt in ipſa re:vt pſtare certam pecunie ſummā annuatim de quo habes in.l.hactenus.ſ.j.ff.de vſufru.t in c.j.de cēſim.itta quoq; dupliciter imponunt.primo perſone habito reſpectu ad rē ſeu bōa pꝛimo nū q; modus differt a tertio modo imponēdi onera rebus mere patrimonialib⁹.q; ibi q̄libet res tenet pro munere q; eā reſpicit:t nō vltra.l. ſpectatores.ff.de publi.hic vero eſt perſona obligata t cōſequenter oēs res patrimonij.l.aufert.ſ. fiſcus.ff.de iure fiſci.ſcdo imponit perſone nulla facta mentiōe de re.t ſic ōr capitatio:q; p capita imponit nō habito reſpectu ad bona patrimonij vt in.l.vna.C.de capitatiōe ciui. * Tertiō.an aut eccleſia vel eccleſie predictū teneātur ad munera mere realia Pañ.in.c.ſi.de vit.t ho.cle.dicit q; ſi res quibus imponūtur talia munera habēt onus tale perpetuū annexū. inuariabile ac certū ſiue ex diſpoſitione publica pura principis ſiue ex diſpōne pꝛiuata.vt in.c.quāto de cenſi.et anteq; veniret ad eccleſiā,ſicut patet exēplū de tributo.vt in.l.imperatores.ff.de publi.t.c.j.ſi ff. de cē.vbi innuitur q; q̄libet poſſeſſio ab antiquo eſt onerata onere ſoluendi tributa:t ſic eccleſia de talib⁹ reb⁹ tenet:quia res trāſit cū onere ſuo de decl.paſtoralis.t de pignor.ex literis. Fateor tamen q; italia ranq; princeps prouinciarū non obligat hodie ad talia tributa.vt no.in.l.j.ff. de cenſi. Sed no erāt onerate onet tali certo t inuariabili q̄ peruenerunt ad eccleſiam ſic non tenetur eccleſia: q; tuncceſſent onerate onere incerto t variabili:vt ſunt iſte deſcriptiones que ſunt hodie:quia eſtimantur bona cuiuſcunque vt ſoluat plus vel minus ſecundum impoſitionē colecte. Et hanc opinionē tenuit Ray. Addēo aliquid de muneribus ſordidis:t dicēs quod eccleſiaſtica predia grauari nō debēt muneribus ſordidis.xvj.q.j.ſ. nouarū. ad honeſta vero ſicut ſunt ordinaria tributa tenentur.xxiij.q.ij. tributū. q; tū fallit in domibus:atrijs t hortis iuxta eccleſiam poſitis:t in māſo de quo eccleſia dotata eſt de q⁹ nulli debet dari tributū:ſz de aliq;

ſe niſi ſit expreſſe remiſſum:quia res ad eccleſiā tranſit cum onere ſuo,xxiij.q.vlt.ſm canonicā.ō cēſi,ſanctiſ.ad extraordinaria Xo t de nouo inducta nō tenent.xvj.q.j.placuit niſi.ſ.quatenus antiquitus tenebantur ſm gl.ſiꝛ.nec ad ea que ſubito intiguñt:niſi reſpiciant ad ptās cauſas t neceſſitas expoſcat:de quo dic vt infra. particu. quarto.virtualiter. Eandē ētiā tenuit Inn.in.c. nō min⁹.eo.ti.t rectiꝛ Pañ.ibidē. Jo.de lig.in cle.ꝓſenti.decē.t Jo.an.poſt archi.in.c.j.eo.ti.li. vj.t plz:ſz aliq; teneāt q; ſi poſſeſſiones pri⁹ erāt aſſcripte vt trib ſoluatur ꝓ libra q; tūc teneat eccleſia.ſz ꝓma opinio eſt tutior:ſz iſta nō ſit cōdēnāda. Sunt tū aliqua onera q̄ rōne naturali ſuccūbit ipſis reb⁹ vt reficere viā aſi domū.t ſic eccleſia tenet.vt not.Bart.in.l.ad inſtructionē.C. de ſac.ſan.ecc. Itē in purgatione putei neceſſarij tote vicinie in qua eſt eccleſia.vt not.Spe.ti. de cēſi. Itē ſoluere ad portā vel pōtē ꝓ planſtro ad ipſius portē vel pontis conſeruationē:q; deſtruunt viā:vt no.in.d.l.ad inſtructiones. et not. Bal.de pa.cōſtan.t idē de ſimilib⁹. Ad munera Xo mixta impoſita ꝓmo modo eccleſia nō tenet: nec ettā latei nō ſubditi ſz habeant patrimonij in loco.l.reſcripto.ſ.ſi.et ibi ꝓ Barto.ff.de mu.t ho.niſi aliud habeat ꝓſuetudo quo ad laicos:vt not.bar.l.vna:C.de capitatione ciui.non quo ad eccleſiā:q; conſuetudo non valet auc.caſſa. C.de ſacroſan.ecc.iuncta auc.item nulla cōtra.C.de epi.t cle. Et iſto modo pōt intelligi tex.c.nō minus.c.ti.t.c.ſi.de vi.t ho.cle.t.c.q; q;.de cēſi.lib. vj. Siꝛ nec tenet eccliā nec clerici ad mixta impoſita ſecundo modo:q; nō ſunt ſubditi imperatori in.d.c.q; q; imo nec laici ciuiles:ſz tūi ruſtici.vt in.d.l.vna.no.Bar. Et hec oīa procedūt regulariter. * Quartum. De cōcernentib⁹ aut ē pieta tē.vt eſt inſtructio pontiſ t viarū dubitat:t dicit Innoc.q; eccleſia tenet per.d.l.ad inſtructiones.et per.c.j.e.ti.ſiꝛ in edificatione murorū ciuitatis aut ville:et idē glo.in.d.c.non minus. et Inn.t hoſti.t dñs Car.t Philip.t Pet.de an. et Albe.in.d.l.inſtructiones.addēo q; idē putat de fontibus t puteo cōmunib⁹.ff.ne quid in loco.pub. l.ij.ſ.viarū.t dicit hmōi opinionis eſſe dy.et ol. Sed in cōtrarium eſt cōis opinio canoniſtarum in.c.ſi.de vita et ho.cle.et in cle.ꝓſenti.de cēſi. t ptz ꝓ Jo.de lig.t Bar.in.l.reſcripto.ff.de mu.et ho.t in.d.l.plz.t gloſ.xvj.q.j.ſ.nouarū.et Pañ. in.d.c.non min⁹ q; multa mouiua. Ad dic q; d.l. ad inſtructiones t ſimiles nō valent:q; ſz.c.j.cū ſimilibus de no.ope.niſi dicant ſtandū legib⁹.ex quo in canonibus ſuis nō reperit tūi hoc non eſt verū qñ lex imperialis eccleſie eſt damnoſa ſeu eccleſiaſticis ꝓſonis:q; tunc nō tenet niſi ſpecifice approbetur ab eccleſia:vt eſt cōis opinio docto.

in.c.ſi.de ſel.et in.c.eccleſia ſancte marie.de ſti.t c.ſi.de reb.eccle.non alie.t diſt.x.ſi in adiutoriū. Diſtinguo tamen ſic ſecundum Panor.in.d.ca. non minus,t eſt mens Ray.piſa.t Archi. Haz aut neceſſitas vel pietas imminens cōcernit vtilitatem eccleſiarum a remotis per quandam conſequentiam.t tunc eſt tex.apertus in.d.c.non minus.q; non tenetur:niſi ſponte velit approbante epiſcopo cum clero:et prius conſulto romano pōtifice per.c.aduerſus.eo.ti.vbi tamen aduertendum eſt:quod ſi tanta eſſet neceſſitas vel pietas quod non poſſet ſine ſcandalo t periculo recurſus prius haberi ad romanum pontificem:ſufficeret deliberatio cleri cum epiſcopo: facit.ca.ſi. de ecc.edi.t quod ibi no. Aut neceſſitas vel pietas concernit de directo t principaliter vtilitatē eccleſiarum t laicoꝝ:vt puta quia praua ſocietas territorium ciuitatis incendit:predia denaſtans in quo eccleſias multas habet poſſeſſiones tunc debet eccleſia contribuere:non tamē ad deliberationem ſolius populi:ſed oportet quod clerus t populus principaliter conueniant et deliberent:quia quod omnes tangit debet ab omnibus approbari.in.cle.j.t.ij.de cenſi.t cap.ad hoc de offi.archid. Fateor tamen Panor.vbi ſupra in.d.c.non minus.q; ſi clericus nolet ſine legitima cauſa conſentire poſſent laici implorare auxilium ſuperioris eccleſiaſtici vt compellat eos:vt in.c.nullus de iur.pat. Et in hoc caſu non habet locum diſpoſitio.d.c.aduerſus. de cō.ſultatione romani pontificis:quia hec impenſa nō fit propter publicam vtilitatem ſed propter priuatā eccleſiarum:t ſic ſumus extra caſum prefatt.c.aduerſ⁹. Facit cle.j.t.ij.de cēſi. * Quintū ſi poſſeſſio aliqua vel domus tenebatur alicui facere albergū t poſtea ad eccleſiā peruenit.Fz Hoſtien. t Inno.eccleſia tenebitur ad idē aut ad vendendum.t ſi quis in recognitionē beneficiorum ſuorum in aliqua eccleſia ſibi hoſpitium reſeruaſſet. illud ſm Inno.ſibi debetur.xvij.q.ſi.eleuterius nō tamen licet tali violenter irrumpere domos ratione alicui⁹ turis ſibi debiti:aliter ſacrilegii cōmittit.xvij.q.ij.nulli:t eadē ratione nō tollere inde neceſſaria violēter hoſpitiū ingrediēdo ſecundū Inno.quia etiam ſm eundē Innoc.extra eo.c.j.in tali caſu nulla dom⁹ vel reſectio eccleſie dz hanc ſeruitutem vel ad hoc eſt obligata.ſed ipſa eccleſia contra quam competit actio perſonalis t non realis.ſecus tamen in habente intruſditionem in eccleſia:quia poſſet inique intrante violenter domum irrumpendo repellere.t idem dic de eo qui poſſidet eccleſiā quaſi prelatus:quod tamen abbas non poteſt reſpectu domorū capelle quia capella nō poſſidet licet habeat in ea iuriſdictionis:ar.ff.ad.l.aquil.l. quemadmodum

Universidad de Deusto
Biblioteca

6 ¶ Sexto queritur quōmodo se extendat ecclesiastica immunitas circa gabellas et hutusmodi:
1 di. et dico multa. * Primum. Ecclesie vel clerici si tenentur ad gabellas que hodie ponuntur invno etsimilibus: fm Panor. in. d. c. non minus. p d. auk.: item nulla cōmunitas. et tenet Bal. in. d. l. placet. C. de sacrosanc. eccle. nisi gabella fuisset imposita pro oneribus ad que tenetur ecclesia: quia tūc succedit loco oneris. vt voluit Butri. in. d. l. ad instructionem. * Secundum. Si clericus res ecclesie ad alium locū transferat causa negotiationis exigi non potest pedagii vel gabella fm Panor. in. d. c. fin. de vita et hone. cleri. quia delictum clerici ecclesie nocere non potest: vide Fed. consil. cc. secus si sunt sue: non ecclesie. * Tertium. Clerici soluere nō debent gabellas provino aut frumento quod ex sua prebenda habēt et vendunt fm Bal. Petrū Ly. in. l. omnis. C. de epi. et cle. nec etiam ad portam et idē Bar. in. d. l. placet nec etiam de patrimonio debēt solucre pedagia vel gabellas fz Panor. in. d. c. fi. et facit ele. presenti. de censi. et. c. ḡ p. c. tit. li. vj. * Quartū posito q propter debita aut aliud cōsules gabellam ponāt super carne aut vino vel huiusmodi. quas ecclesie solusit indirecte esi emāt carius fm Rich. in quol. cui consentit asten. lib. vj. ti. xxx. distinguendum est. Nam si eam ponūt propter abusum et excessum eorum. s. quod fecerunt sic non licite ponunt sed soluāt de suo. si vero ponunt propter communem utilitatem tā clericorum q̄ laicorum sic licet eis. Si vero propter utilitatem laicorum principaliter clericorum vero indirecte et remotie. puta quia ciuitas prosperitas in ecclesie et ecclesiasticarum personarum utilitatem redundat. iterum distinguitur. Nam aut faciant animo extorquendi pecunias ab ecclesiasticis. quas extorquere alio modo non possunt: et sic non licet. aut non faciunt eo animo: quia si nō essent ecclesiastice persone adhuc eam imponerent. et sicet eis habita autoritate domini temporalis. et habita moderatione ne ponatur magis super his que septus emūtur a clericis aut ab extraneis: aut a paupib⁹ q̄ ab aliis ciuibus: et ficcleri ficonqueri non possunt. maxime cum alibi possint emere licet nō ita commode. Probantur hec. ff. de no. ope. nun.

¶ Rursus secūdo de immunitate seu libertate ecclesie quantum ad eius violationem.

Immunitas seu libertas ecclesiastica secundo considerari potest quantum ad violationem quando. s. et quomō agatur contra eam et violetur et que vel in tum sit pena.

¶ Primo vero queritur in quo consistat: quid comprehendat dicta immunitas: et dico q̄ licet patere possit ex titulo prioze. abundantis tamen ex franc. de zab. in repetitione decretalis perpendimus. de sen. exc. vt recitat archi. tertia parte titu. xij. ista immunitas vel libertas seu exēptio ecclesie in personis rebus iuribus comprehendit omnia priuilegia collata ecclesie a deo vel hominibus: quibus libera est ab oneribus: quib⁹ alij subiiciuntur. de quibus. ff. ecclesia. §. illi. et. ff. immunis. primo per totum et sparsim per totum hoc opus. Quorum priuilegiorum quedam sunt data a deo: vt illud quod dicitur ligaueris super terram. mat. xvj. et xviij. questione. j. quodcunq: idem vero a papa. vt illud si quis suadente. xvij. q̄. iiij. quedam ab imperatore: eque aliquando concessi tur loco. vt q̄ loco sacro nō fiat iniuria: et aliquā do autem ecclesie generaliter. i. toti cōgregationi fidelium. C. de sac. san. eccle. l. j. aliquando min⁹ generaliter. vt oibus ecclesiasticis. vel ep̄is vel aliis ordinibus clericorum. C. de epi. et cle. l. nemo. et multa alia que prosequitur Innoc. in cap. nonerit. eo. titu. quedam vero data sunt ab inferioribus. vt de rest. in integ. audit. et de fide instru. inter. et de decī. dudum. de quibus datur regula generalis q̄ quilibet pōt ecclesie dare priuilegium in his que ad se spectant: de bona. cū dilecti. priuilegium tamē generale concederet ad solum principem spectat papam. s. et imperatorē cum ad eum solus spectet vniuersaliter disponere de orbe. ff. que. iij. cuncta. et. c. per principales. et de vsu pal. ad honorem. Quedam rursus priuilegia sunt generalia idest cōcessa toti ecclesie. vt illud si quis suadente. quedam particularia seu spectalia vt cōcessa alicui ordini vel particulari ecclesie vt de rescriptis cū ordinem. et de prescripti. auditis. Que iā rursus sunt psonalia id est cernentia personas clericorum. vt quod clericus sine excommunicatione percuti non possit. d. ca. si quis suadente. nec coram laico iudice conuenīri de for. comp. cap. ii. quedam realia id est cōcernentia res et iura clericorum et ecclesiarum. vt. C. de epi. et cle. l. generaliter. et de vit. et hone. cle. ca. fi. Hec ex illo. cui adde quod dupliciter ista priuilegia violātur. s. simplici facto. et. in hoc nō iciditur semper in excommunicationem sed interdum vt dicetur aliquando per statutum et tunc secus.

¶ Secūdo queritur quomodo aut q̄n dicat ecclesiastica libertas vel immunitas violari. et dicosle Circa hoc dicit Inn. quod non violatur violatio priuilegij particularis. nec ecclesiarū. sz violatio illius q̄ cōcedit intur ecclesie vniuersali. bar. ff. ff. qua. re. ac. nō da. de leg. j. §. q̄ onerāde. dicit fieri contra libertatē ecclesie. quando fit aliqua dispō vel statutū per quod clerici efficiuntur timidiores: quod nō nego. sed fit etiam contra cā. cū fit contra priuilegia vniuersalis ecclesie fm Inno. 2

Frā. asisi. ab. vbi. dicit. q̄ libertatē ecclie esse quoties tollit vel minuit libertas ecclie. etiā particularis. q̄n illa libertas nō est vnius ecclie particularis sz ḡhalis alioꝝ. vt de immu. ecc. c. j. li. vj. in ver. ledere vel minuere. Et infra. Est violatio libertatis ecclesie si laici aliquid dispōnit auctorizabiliter in aliquo de reb⁹ ecclesiasticis: vt distin. xcvj. bene. et de constī. eccla. et sic solunt. d. Lap. ep̄iscopus in iure canonico theologo et practicus. Et tandē concludit q̄ fit q̄ libertatē ecclie q̄n cunq; violat priuilegij cōcessus sup ḡhali libertate ecclie: et hoc sine violat quo ad oēs ecclias sine clericos sine quo ad vnā ecclīam vel clericū q̄ omnes ecclie sunt vna. xxiij. q. j. loquitur. et de sum. trī. c. j. secus de libertate particularis ecclie. in nō competēti ḡhali ecclie. hec ille. valde bene intelligēdo q̄ priuilegium ḡhalis ecclie dupliciter intellig tur. s. vt consentiat omnibus fidelibus et vt cōueniat oībus clericis vel ecclesiasticis: vt priuilegiū fort et canonis: si quis suadente. i. violando nō est dubiū quin ecclesie libertas violet. 3. q̄.

¶ Tertio queritur vtrū violet ecclesie libertas si cōtigat statuat ne p̄ suos iudices reddat ius alicui plato puta epō q̄ suos debitores: et dico q̄ p̄ma facie fm dictū Inn. nō vī violari: q. s. fit cōtra particularem ecclīam: et sicut potuisset ex toto ciuitas reuocare iurisdictionē a suis iudicibus ita i parte limitare. ff. de of. dele. pastoralis. sz tñ fm zab. hoc nō est vers: et ratio est: q̄ fit contra priuilegium concessum oībus clericis. C. de epi. et cleri. auk. statuimus et hoc pbat tex. de excep. c. ij. lib. vi. q̄ hic nō ledit particularis prelatus tanq̄ sed tota vniuersalis ecclesia et eius libertas sicut et cum vnus clericus conuenitur coram iudice laico fit iniuria toti ordini clericali. xj. q. j. inolita. et de foro compē. si diligenti. et similiter si ab vna ecclesia particulari exigunt collecte per laicos: q̄ violatur libertas ecclesiastica. de qua in. C. nouimus. de immu. eccle. eo. ti. c. clericis. li. vj. Violatur amen hec libertas ecclesie indirecte sicut de immu. eccle. c. fi. li. vj. vbi dicitur violare eam statuens quod nullus coquat 4. q. panem clericis vel contrahat cum eis.

¶ Quarto queritur quid si statuto cauetur q̄ nullus presumat allegare quod aliquis prepositus: puta prātensis ecclesie non habeat iurisdictionem quasi per episcopalem in loco: et dicit idem zabarella patere ex dictis quod turbans iurisdictionem alicuius ordinarij facit iniuriam ecclesie vniuersali: vnde predictum statutum est contra ecclesiasticam libertatem: quia per illud violatur libertas episcopi diocesani qui in spirituali iurisdictione fundat intentionem de iure communi in tota diocesi: vt de of. ord. cap. j. eod. titulo cum episcopus. libro sexto. ita quod nullus inferior pōt habere iurisdictionē in tota diocesi. Item est violatio libertatis: si laici auctorizabiliter disponit de rebus ecclesie vt dictum est.

¶ Quinto q̄d si violet particulare priuilegiū particularis ecclesie vel particularis ordinis puta illud cisterciē. de quo de prescrip. cū ordinē. vt si legatus apostolicus vigeat cisterciensem ad respondendum coram se per rescriptū nō faciens de ordine eorum mentionem: et dicit idem q̄ nō est cōtra ecclesie libertatem: q̄ opz hoc casu ei a tum allegare suum priuilegium forte enim negabitur esse cisterciē. quod si notorium sit videtur obligari ad veniendū vt proponat: q̄ sz excusetur ab onere p̄sidi: nō tñ p̄ponēdi. vt de accus. veniens. Patet ēt ad hoc quasi ex dictis. ff. §. iij.

¶ Sexto q̄d de statutis laicorū disponēt⁹ auctorizabiliter et precipue de aliquibus concernēt⁹ ecclesias et si non directe puta q̄ aliqua bona immobilia vēdi non possint non subditoꝝ cōt annullat ꝯcti si fiat: nunq̄d destruet p̄ hec no si laicus vendat eccl. sie obstante statuto et dicit zab. q̄ sic fm fran. de albergo. q̄ statutum nō est contra libertatem ecclesie: quia in contrahendo ecclesia nō fungit iure speciali sed communi cum alijs: et consequenter in hoc ecclesie libertas non versat que nō oībus sz ecclesie tantum conuenit. ar. ff. de leg. iij. l. legarum. sz Joā. cal. cōsulunt contrarium. s. q̄ in tali statuto non inciduntur ecclesie nec ecclesiastice persone: q̄ si statutum hoc exprimeret esse illicitum in eo q̄ prohibetur contractum de se licitum fieri cum ecclesia ad quod de priuile. quanto. et de immu. eccle. c. fi. li. vj. sed nec in verbis ḡhalibus includitur ecclesia: ad quod de ma. conuenien. l. j. Et hoc tenet Joan. andre. in. d. ca. fina. dicens quod tale statutum quo ad prohibendos contractus factos cum non subditis laicis: benevalet per. l. dudum in fine. ff. de contrahen. empt. iuncta. l. cum ita. sed in ecclesijs secus que sunt priuilegiate in donationibus vt fieri possint in ecclesiā. C. de sacrosan. eccle. l. illud. et sic super alijs contractibus vt transeat dominium in ecclesiam si ne traditione. eodem titul. l. finali. Item sic intelligendo etiam contra libertatem ecclesie. de cōstitutionibus. ecclesia. et si fuisset expressum statuentes et qui seruare facerent essent excommunicati. vt eod. titu. nouerint. Et dicit idem Joā. and. non esse absurdum dicere q̄ iudex ecclesiasticus posset cogere illos ad quos pertinet declarare statutum illud non respicere contractus faciendos cum ecclesia: quia et si non de iure tamen de facto impeditur per illud vtilitas ecclesie vt de arbi. peruenit. Et idem determinauit Oldra. de quo fede. consil. lxxvij.

¶ Septimo quid si statutum disponat quod do 7

Universidad de Deusto
Biblioteca

natio ſtripſo iure nulla:niſi ptāti denuncick in-
fra meſem:aut q nō valeat teſtīm niſi fuerit re
giſtratū in mēoralib⁹ cōtractis infra certū diem
vtrum teneat donatiō teſtīm reſpectu eccl'ie nō
ſeruata tali forma :⁊ tenuit Jo.cal. ſtatutū quo
adeccleſiā nō ligare per ſupra poſitas rōnes. ꝫa.
adit arguēs in ꝫ:itli poſt multas rōnes: dicit qđ
tunc talia ſtatuta nō tenēt cū apparere poſſit ea
vergere in derogationem eccleſiaſtice libertatis
qđ qñ fiat ſic diſtinguēdo docet. Mā ſi in eis fiat
mentio de eccleſiaſticis vel eccleſiaſticis pſonis
eoipſo apparet q̄ ſunt ꝫ libertatē eccl'ie in eo q̄
laici ſtatuſit de nō ptīnētib⁹ ad ſe p.c.ſtn. de reb.
eccle.nō alie. Si vero de eis nulla fiat mētio vt
in duab⁹ p̄dictis cōnib⁹:tūc aut ſtatutū nō ſim
pliciter ꝓhibet ꝫctū ſz certā formā requirit: puta
q̄ nō valeat donatio niſi inſinuata ptāti:aut ſim
pliciter ꝓhibet ꝫctū. Si ꝓhibet ꝫctum non ſim
pliciter ſz ſub certa forma aut illa ē ſine magna
difficultate obſeruabilis aut nō ⁊ ſic eſt ſine ma
gna difficultate obſeruabilis:aut adūcik contra-
ctui q̄ de ſui natura eſt de foro eccleſiaſtico vt ſup
legato vel aliis ꝫctibus ad ptas cās aut adūcik
alterī ꝫctū. Zgik ſi ꝓhibet ſub certa forma ſine
magna difficultate obſeruabili cōtractū q̄ de ſui
natura ſit de foro eccleſiaſtico:nō tz tanꝝ de non
ptīnētib⁹ ad iuriſditionē ſtatutis cū talib⁹ regu
latto ad iudicē eccleſiaſticum ſpectet:vt de teſt.
nō qđē.⁊.C.de epi.⁊ cle.l.nonnulli. Si vero ſub
forma ſine magna difficultate obſeruabit ꝓhibet
ꝫctū q̄ de natura ſua ſit de foro iudicis ſecu
laris vt regulr ſunt oēs ꝫct⁹ ⁊ diſpoſitiōes lat-
orū:ſic p hoc eccl'ie libertas nō violak in aliq̄:
q̄ quis eccleſijs ⁊ eccleſiaſticis perſonis fauen
dū nō ſit:tamē tra vt turbek iuriſditio laicoꝝ vt
de iudi.nouit.qđ maxīe dico.q̄ ex iuſtis cauſis
talia ſtatuta iuſtificari poſſunt:ne.ſ.bona ad nu
tum habentium in non ſubditos alienentur: ꝫ
ſolum ſubeſt cā rationabilis alꝰ de facili poſſet
ciuitas exui tributarijs ⁊ aliis ſuſtinētibus one
ra cōtratio:⁊ idcirco ſi diſponat ſtatutum q̄ ven
ditio non teneat niſi fiat proclamatio in palatio
ſi dns velit in aliquo ꝫdicere vel niſi alienans ſit
annoꝝ.xxx.vel niſi interſint duo ꝓximiores:nō
tenebit alienatio facta in eccleſiā tali forma nō
ſeruata:q̄ in hoc nullo ſpāli iure munita eſt ec-
cleſia:nec in aliquo per hoc ſibi p̄iudicabit. Si
vero forma adiecta non eſt ſine magna difficul-
tate ſeruabilis:dicit idē ſicut ⁊ qñ ꝫct⁹ poſſe pro
hibet cōparando in hoc difficultatē impoſſibili
ter: vt de iure in breui:⁊ hoc intelligēdo de tāl
ficultate q̄ ſit maxima:⁊ talis q̄ cēſeat impoſſi
bilitas. Et per hoc decidit alia qō. Cū enī ſit ſta
tutū q̄ nō fiat trāſlatio īmobiliū in nō ſubeſtē
onera cōtratis niſi de inia cōtratis vel habentis
tus cōtratis:ſi querik vtrū teneat trāſlatio facta
in eccleſia non ſeruata talī forma:rñdetur q̄ ſic
nec pōt dici nulla.q̄ cū talis obtētio inde depen
deat ab vno ſolū hk ꝓ impoſſibili:vñ tale ſtatu
tum eſt ita limitandū q̄ nō extendak ad eccl'ias.
Et idē dicēdū eſt ſi difficultas ſit magna q̄uis
nō tāta q̄ cēſeak ꝓ impoſſibili. Qñ aūt difficul
tas dicak talis ⁊ qñ nō ptz p exēpla.ſ.n.ſ. poſita
in quo pmaxie dnī attēdi circūſtātie:ex quibus
actus variak:vt de iuretu.cū ḋdā. Si vero ſtatu
tū ꝓhibet ꝫctū ſimpl'r vt cū diſponit bona in nō
ſubditū trāſferri nō poſſet vel nō ſubeuntē one-
ra cōtratis:tūc ſi ꝫctus eſt de foro eccl'ie: non tz
ſtatutum ſicut dictum eſt in alio mēbro p̄cedēn-
ti:ſed ſi non eſt de foro eccleſiaſtico vt cū prohibet
vendi non ſuſtinenti onera cōtratis tunc aut ex
obſeruantia eius multum p̄iudicak eccl'ie:aut
parum vel nihil. Si multū p̄iudicak eccleſie.
ad illam vel clericos non extēditur.ſicut eſt ſta
tutū p̄dictū qđ ꝓhibet vendi nō ſuſtinentibus
onera cōtratis:q̄ tz ea non ſuſtineant.vt de im-
mu.eccle.nouimus.nō tñ ꝓpter hoc dſit minus
bene tractari q̄ laici illa ſuſtinentes: alias p̄ui
leginm eccleſie eſſet damnoſum cōtra illud de
reg.iur.c.qđ ob gratiam lib.vj.item ex hoc viola
retur libertas immunitatis eccleſie ex quo p eā
efficerentur deteriorīs conditionis:vt de p̄tu-
quāto. Sed ſi nullī vel paruū p̄iudicū ex eius
obſeruātia inferretur ſuſtineri poſſet:puta ſi diſ
ponit arma nō alienari in non ſubditos vel qđ
ſimile de hīs q̄ clericis iure prohibenk:vt quod
reciperentur gabelle ab omnib⁹ que deferūt res
cā negociationis ⁊ hmōi:extra ne cle.vl'mo.per
torum:imo etiam ſi ſunt talia que poſſent cōpe
tere clericis.dū tamē nō ſit notabile p̄iudicium
eccleſiaſi:⁊ appareat cauſa rationabilis aliqua
p̄opter quam moti ſunt ſtatuentes. Procedit
hec de radice iuris ⁊ inſtitur maxima equita-
te vt eccleſie cōſeruenk in iure ſuo ⁊ laicorum in
riſditio non ex toto confundatur:ad qđ accedit
xj.q.j.peruenit. Quod autem dicit Frū.de alb.
quod per ſtatutū prohibēs alienationem rerū
in non ſubditos:non agitur contra libertatē ec-
cleſie eſt verum de non ſubdito.i.de alieno ter
rītorio nō aſit de nō ſubdito.i.exempto vt cleri-
ci ⁊ eccleſie q: p̄uilegium clericoꝝ nō debet
eis eſſe damnoſum:quod eſſet ſi excluderētur a
beneficio quod habent ciues ⁊ ſubditi:quo etiam
ipſi debent gaudere.de foro cōpe.dilecti. Dicti
etiam Bar.de quo ſupra exēcōicatio.viij. excom-
municatiōe quinta:particula quinta.qui dat cō
ſilium vt omnia p̄edia ciuium fiant tributaria
cōmunis vt ſic ad eccleſiam tranſeant ſi onere
ſuo:non p̄cedit in Italia:cum in eis p̄edia non
ſint tributaria.C.de epiſco.⁊ cle.l.de his.ſz ap-

pareret factū in fraudē eccleſie maxime ſi tribu-
tū eēt maximū ⁊ ſolū eēt ꝓpoſitū ⁊ non exigeret
vſi cōtra moder.non tenek licite fieri poſſe il-
lud conciliū. Et ex hoc apparet ſtatutū florentie
factū circa annos dñi.M.cccc.xxv.qđ oīa immo-
bilia tūc inuenta apud laicos ſeu portantes one-
ra cōtratis trāſirent ſi oncre impoſitionis cōmu
nitatis in quēcunq̄ tranſirent nonpoſſe ad cleri
cos vel eccleſias extēdi ſi emāt vel eis teſtamen
to legentur:ſi nō fuerint ab anti quo tributaria
nec ſeruatus ſit modus datus a bar.qui tamē li
citus non reputatur:q̄ in fraudem factus.

8 ¶ Octauo quid ſi ſtatusk vt nullus forēſis poſ-
ſit obtinere eccleſiaſticū biſitiū vel eius capere
poſſeſſionē niſi ptās obtineret in cōcilio ciuitatis
⁊ dicit Arch.⁊ zaba.cōiter teneri hoc eſſe contra
eccleſiaſticam libertatem ⁊ ita declarati per pa
pam. Et idē eſſet ſi hoc ſtatueretur deciſſue.

9 ¶ Nono q̄rit vtrū ſtatutū quo violak eccleſiaſti
ca libertas ſi fiat a laicis eam violet ſi fiat a cle-
ricis vnius eccleſie cōtra aliā vt ſi aliquī canoni
cus ſtatuīt nec hōs de ſua parochia ad funus vocet
religioſos niſi vocet forſi capitulū:⁊ dico qđ ſic:
et poſſe diuinas laudes circa funera pſoluere ⁊ tā
cipere eſt p̄uilegium totius cleri:vñ eo violak
eccleſiaſtica libertas:quod patet q̄ eam violant
laici reſtringēdo huiusmodi funeralia etiam cir
cā particulare vnā eccliā qđ tāto eſt deteriꝰ q̄ to
tam ab eccleſia inf.⁊ eccleſie ac ſi idē non
amet ſciām. Sicut enī fm.ſ.tho.in.iij. ceteris pa
ribus melius eſt bene facere amico ⁊ cōtrario
q̄ alīo ita econtrario ei male facere peius eſt.

10 ¶ Decimo q̄rit q̄ pena violātis eccleſiaſticā im-
munitatē:⁊ dico quod ſi violek ſtatutū pena eſt
ſemper excōicatio late ſnie:vt ſupra excōicatio.
tale in re notabili q̄ eſt ꝫ iuſtitiā ex quo talis ī-
late ſed ferende ſnie q̄lo intelligo dicti Hoſt. di-
centis q̄ qui aliquo modo eccleſias violant vel
pant bona ipſarum ſacrilegium cōmittit: excōi
cādi ſūt.xvij.q.null⁹ c.c.ſi quis. Dicincepo:q̄ dicta
pena eſt excōicatio late ſententie ſicut circa incē
diarios ⁊ effractores ſacroꝝ locoꝝ:⁊ occupātes
bona vacantium eccleſiarū ⁊ vſurpantes in ec-
cleſijs vel aliis pijs locis guardiam vel ius pro-
batus de nouo ⁊ circa multos alios de q̄busi has
be ſupra in tractatu de excōicationib⁹ in diuer-
ſis titulis. Sed q̄ dicte pene ſunt ſpāles etiā pe
na pecuniaria huiusmodi eccleſiaſtice libertatis
violatores puniendi ſunt q̄ndoq̄ ḋdē matori quan
doq̄ vero minori.xvij.q.viij.ḋdē.quod iudicio ar-

bitrio relinquendū eſt. Et perſone vel loco eſt pe
cunia vanda cui iniuria facta eſt ea .q. ſi quis in
atrio. Spāliter autem dicit alb.in auk.caſſa. C.
de ſacroſan.ec.q̄ facientes ſtatuta ꝓtra libertatē
eccleſiaſticā puniſitur pena priuationis iuriſdi-
tionis et mille marcharum ꝓrectoribus ſtatutorū:
ſcriptoribus iudicantibus ſm kal'a ſtatuta ipſo iure
ſunt inf.antes ⁊ eoꝝ ſnie nulle ⁊ alīū actus legiti
mi nihil valēt vt ptz in corpore vnde hec auk.ſu-
mitur ꝓ multi habēt poſt lib:ſi feudoꝝ ⁊ eſt con
ſtitutio:federici iuniorīs. Specialr etiā ex ꝓpa.
in.c.aduerſus.de immu.ecc.dñs Anto.in ſuis re
perto.voluit q̄ eccleſias vel clericos collectantes
i.collectas illis imponēres poſt q̄ poſt monitio-
nem excōicati fuerint p.c.nō min⁹.ſine tolerētur
ſiue ignorentur coꝝ ſnie aut ſtatuta ipſo iure nō
teneāt ſiue ꝫ eccleſiā ſiue ꝫ quācūq̄ pſonā etiā
laicā edita ſint:aliꝰ aſit volūt q̄ ſubito ex quo eſi
effectu collectauerunt ipſo iure ſint nulle: cuius
opinionis vſ pañ.⁊ placet.q̄ ex ꝓbis.phemū col-
ligik mens diſponentis.ff.de here.inſti.l.ſi.⁊ per
Bart.in.l.ambitioſa.ff.de decre.ab.ordi.fa. ex quo
ptz q̄.d.c.aduerſus.voluit aliquid addere ad ius
antiquum quod patet ibidem in verbo adūcim⁹.

¶ Rurſus de eccleſie immunitate.iū. ſpecia-
liter quantum ad confugientes ad eccleſiam.

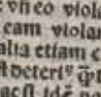

Immunitas eccl'ie.dū conſiderari pōt
ſpāl'r q̄tum ad malefactores vel alios
ad eā cōfugītes q̄ immunitas in hoc
ipſo cōſiſtit:primo q̄ nullus q̄ſcūq̄
malefactor ꝓfugīēs ad eccleſiā vel ſpacia p̄uile
giata circa ipſam de quo ſfra dz p vim abſtrahi.
ſcdo q̄ de cetero ꝓ codē maleficio puniri nō pōt
morte vel pena coꝝporali ꝫ Pañ.ſ.c.inter alios.
eo.tit.ſz dz ab eccleſia defendi niſi in caſib⁹ de q̄b⁹
ſ.ij.cr.iij.vt in.c.ſicut antiquitus.xvij.q.iij.

1.q̄. ¶ Primo ergo q̄rik q̄ loca gaudeāt iſta immuni
tate.⁊ dico q̄ oīs eccl'ia cōſecrata:⁊ etiā nō cōſe-
crata ſz tñ ex̄t auctoritate fundata ⁊ interdicta vt
ū.immunitas.ſ.ij.ſ.⁊ ſīr hoſpitalia ac ꝑuata ora-
toria ſi dicta ſint auctoritate fundata:⁊ palatium
ex̄t etiā ſi nō ſit ꝫiunctū eccl'ie.xvij.q.iij.id cōſit
tuimus qđ.c.absolute loquik de domo ex̄t etiāſſi
ſit extra ſpacia p̄uilegiata ꝫ Pañ.quē de ḋdi
ctis oib⁹ vi⁹ ſi vis extra eo.eccl'ie.⁊ ſīr ſpacia in
circuitu eccl'ie.xl.paſſuū q̄ ad maiorē.i. marrices
et.xxx.q̄ ad minores eccl'ias.xvij.qō.iij.ſicut vbi
dicit gl.qō paſſus ꝫ Jſid. eſt mēſura q̄ndā pedū
pes aſit ſpacij.xxv.digitoꝝ ſi qō tñ nō tenet in ca
pellis q̄ ſunt ambitu caſtelloꝝ:vbi ꝓpter loci an
guſtiā obſeruari nō pōt:vt.xvij.q.iij.diſquis. ſīr
⁊ religioſoꝝ mōaſteria fm archi. Et fm hoſt. iꝫ
nō ſit exp̄ſſus in iure ēt coꝝp⁹ xp̄i hac gaudet im
munitate vt confugiēs ad illud debeat eſſe tut⁹
puta ſi obtulerit ſacerdoti illud portanti et ſe

Universidad de Deusto
Biblioteca

a.xiij exerit:q; vbi eſt ratio malo:ibi ⁊ ius melius
et mulier tangens fimbriã xpi ſanata eſt. Mat.
ix. Nec tamen ſic ſalvatur dãnatus ad mortẽ re-
cipiens corpus chriſti:q; occidit licet rationabi-
liter in aliã dtẽ differatur: ex ratio eſt ꝓm eum:q;
ad eccleſiã fugiẽs liber ad eã venit ideoq; debet
in ea libertate defendi: corpus aut ẽ chriſti datũ
in eo qui eſt in carcere: non inuenit libertatem.

2. ¶ Scõo querit q̃ de numero fugientiũ ad dicta
loca hac immunitate nõ gaudeãt nec ſint tuti: ⁊
dico q; tria gña ꝓſonarũ. * Primi ẽ latronũ pu
blicoꝝ. i. ꝓm pan. i. c. inter alia. co. ti. q̃ palã ⁊ pu
blice furant. vel publice ſtãt ad ſtratas vel in ca
ſtris vt trãſeũtes ꝓdent. * Secundi eſt eoꝝ qui
ſunt nocturni populatores agroꝝ. i. ꝓm Inno. q̃
nocte agros populant et vaſtant: ſtuq; etiã ſz pa
nor. qui noctu obſtãt ſtratas: tales eſſe abſtrahi
ab eccleſia ꝓhit. xvij. q. iiij. ſicut. ⁊ extra eo. iter alia.
* Tertiũ eſt eoꝝ qui maleficia ſibi q; enormẽ cõ
mittunt in cemiterio vel eccleſia ſub ſpe q; ab illa
defendant. q; ꝓm hoſt. ſemp ꝓſumit niſi ꝓbetur
ꝺ̃ illi q̃ ab eadẽ eccleſia nõ defendunt. extra eo. im
munitatẽ. nec etiã ab alia ſi ad eam cõfugiãt ꝓm
xx. q; ſi vna ſit ꝓxima dẽ eccleſia: ſz ſint multe pti
culares q̃ facit iniuriã vni eccleſie olim facit. cõtra
riũ tñ de cõſuetudine ſeruat apud aliquos. forte
put ãt eo ꝓm eſſe dẽ q; ſicut minor vtit ſuo priuile
gio ꝓ alijs minoribꝰ: ita vna eccleſia ꝓ altaꝝ. Et ſz. d.
c. immunitatẽ. loquat de homicidio: et mutilatio-
ne. tñ ꝓm Pan. ibi locũ hꝫ in oĩbꝰ aliis grauiꝫ
delictis ꝓpter idẽ ratẽ cõtra

Universidad de Deusto
Biblioteca

du.in ver. desspiceret iciens gl. vk innuere q̄ ibi delictum cōmittat vbi illud sequit vel expletur. q̄ ibi dr q̄ cessatio facta infrā fines imperij: arguit extra imperium cōstitutum non arcendi: ꝛ ita sen. Bar. in. l. ij vt proponit. ff. de fideiuss. in l. nō solum. §. ij. mandato. ff. de iurisdi. Sed hāc ad aliud attribuit ut factum in loco vbi mādatur q̄ exequens exequitur necessitate iuris.

7. q. ¶ Sexto querit vtrū violēter in casa illius intromittat se de cetero et teneat illum restituere? ꝛ dicit Pan. in. d. c. inter alia. cū Bar. in. l. pūi. C. de his q̄ ad eccl. cōfu. q̄d de iure pōt petere se restitui pristine libertati: cū de facto sit puatus: ꝛ pcor. eius. pti. liij. ꝛ ecclia potest agere cum sit spoliata. vt in. c. maior. xvij. q. iij. vbi dr q̄ ecclia dz p excōicationē ad restitōnē pcellere extrahēte facta interdicere. ne a tota domo sua recipiant oblationes q̄ pceant ꝛ in extrahēte seruū. nec cuitat ille restitui ꝛ si sit dūs volēs pstare iurꝫ vl cautionē de impunitate q̄ iniurie satisfieri dz ecclie ꝛ iuxta an extractione pstari debet ꝛ non postea. Et facit hoc ad questionē an captꝰ in alio non territorio peti possit: ꝛ dico q̄ sic. p. d. c. minor. ꝛ firmat Bar. in. l. si cui. ff. de accu.

8. q. ¶ Octauo q̄rit qua pena punit q̄ tales extrahit violēter aut cōtingit vel negat requisitus vel vestico vel victui: ꝛ dico q̄ de iure ciuili incurrit crimē lese maiestatis: vltimo supplicio feriēdꝰ. d. l. pūi iure Xo canonico dz excoicari: ꝛ cōdēnari pecunialiter: ꝛ imponi tibi publica penitētia: nec restitui cōmunioni. nisi restituat extractum: vt in. d. c. minor. iuncto. c. ij quis contumax. 11. c. quisq. ꝛ quod ibi no. xvij. q. iij.

Impēse ab impedendo fm Azo. sunt triplices. i. necessarie. i. in q̄b̄ nō facto res erat pitura. vl futura lōge deteriorē. d. Ipē se. ff. de X. si. vtiles. i. q̄bus nō facto res nō erat peritura: sed eis facto melior efficit: vt si fiat in domo fenestra. ꝛ voluptarie. i. q̄b̄ nō facto reonō erat pitura nec eis facto est melior fz amenior: vt si nāt in domo picture. Et oēs istarie no repetuntur nec deducuntur sicut necessarie ꝛ vtiles: sed licitū est abradere sine lesiōe portus ita q̄: si abrasē possint mihi aliquā vtilitatē afferre aliquatn non licet: sed tibi imputet qui fecit: q̄ voluntarie ei acturis fictione. Et de supra expense.

Impedimenti quo ad matrimoniū vide infra matrimonium. vj. vij. ꝛ viij.

Imperator. vide pap. §. ꝛ item. ff. de electio. ij. q. iij. ꝛ. v.

Impertit merū est hē gradū prātem ad animaduertēdū in facinorosos homines q̄ ex prāto appellatiōe imperij Xo impertit i data potestate. vt patet vt in. l. impti. ff. de iurisdi. vbi gl. vide. De iure ipatoris coronādi. j. iur. j. ad fi.

Impossibile dr q̄ fieri aut eē non pōt: et hoc duplr. i. primo ꝛ simplr fieri nō pōt illud de facto vt q̄ celū sit terra: lucere vt q̄ hō sureꝫ: ꝛ sedeo q̄ fieri quidē pt fz cū difficultate. vt q̄ claudꝰ velociter curraꝫ: sicut impossibile dr q̄ cum difficultate vl: vñ iuridice impossibile dr triplr. primo q̄ nō pōt fieri iuste. xxiij. q. ij. sane. el. j. ꝛ est in ar. q̄ illud possumꝰ q̄ de iure possumus. sed o. q̄ nō pōt fieri como dat. ꝛ ita dixit. xj. Cantuariensis ecclie. ꝛ. ff. de verb. sig. i. neque. pculo. tertio q̄ nō pōt fieri honeste vt hoc cōdat. in. tit. i. fili. vide etiā. §. facere.

Impubes a pubes. a. q̄dētia corpis dictꝰ q: hec loca pro iamtigine ducit de desponsatu. puberes. dr masculꝰ donec ꝑpleuerit. xiij. annū. femina Xo. xij. C. q̄n tu. vl cu. i. ff. ꝛ instit. q. mo. ff. tu. in pn. q̄b̄ tam. ang. verū dicit q̄ ad tutelā nō quo ad matrimoniū ꝑpendū: fz radius est impubes masculꝰ vl femina q̄dēu gnare nō pōt. vt in. d. c. puberes. in tex. ꝛ in gl. sca hoc non bn dr: q: illud. c. loquit de pubertate naturali. q̄ q: colter in. xiij. quo ad masculū ꝛ in. xij. q̄ ad feminā copiet. nō iuridice loquēdo. Et in dicto termino copiet. vt pz in. c. ex iris. de despo. impu. ꝛ ita cū ray. ꝛ colter alios doctꝛos. Impubes autē fm Bar. in. l. Iulius. C. de his q. vt indi. fz non sit ꝛsone⁹ testiu in matheria. vt in. l. in testimoniis. ff. de test. ñ hoc est verū q̄ tū ad plenā ꝓbationē: fz ad indicii bñ pōt examinari: ꝛ sic dicit cū ei⁹ est sufficiēs indicii. Non dz etiā impubes torqri. Et refert in. Iolet ꝛ habena vel feruta ced. ff. ad senatusco. Silleianum. l. j. §. impubere. Non pōt etiam impubes vel furiosus committere capitalem frandem: id est non potest mereri pena qua capite puniendus tit. ff. de edi. edi. l. cum aut. §. j. ꝛ facit. C. de fal. mo. l. j.

Inanis gloria. infra vana gloria.

Incantatio. vide infra formulegium. ff.

Incarceratus. vide supra carcer.

¶ De incendiariis et incendio.

Incediarius ꝓprie fm Bay. Host. est qui autoritate propria incendit ciuitatem: villam: mansionem. segetem ꝛ similia aliena incendit malo animo: punitus pena aut vindicta. xxxij. q. viij. pessimam. xij. q̄. ij. cum deuotissimam. de iniurijs. Et quis domum ꝛ similiter qui ad hoc dedit mandatum: auxilium vel consilium sciemer: vt in oībus capitulo pessimam. Non ergo est incendiarius qui hoc facit autoritate potentis iubentis bellū: nec qui in domo vel segete propria nisi ex dolo. vt incenderet aliena fm glo. Bay. peccaret tamen abutēdo re sua: nec qui malo animo sed casu vel negligentia: quia licet ex negligentia teneatur ad interesse: vt de iniurijs. c. ij. n°. tamē tenet⁹ pena

pena incendiarij nisi fuerit culpa tam lata vt iniurie aut dolo sit proxima: vt in. l. pe. ff. de incen. ꝛ concor. Host. ꝛ Hostien.

1. q̄. ¶ Primo Xo querit q̄ sit pena incēdiarij: ꝛ dico q̄ de iure ciuili est vt ipse igne cremet vl subij ciat bestijs si humilior loco existens id fecerit: si Xo in aliquo gradu capite punit aut deportatur in insulam. ff. de incē. l. q̄ edeo. ꝛ. l. vlt. ꝛpe. ꝛ. ff. de penis. l. capitalis. ff. ad. l. cor. de sic. l. si quis dolo. De iure Xo canonico incēdiarius ecclie vel religiosi loci: aut cemiterij vel spatij priuilegiati in circuitu ecclie est ipso iure excōicatus post denūciationē a solo papa absoluendus vt dicit̄ est supra excōicatio septimo: incēdiarius vero alioꝝ locoꝝ cū mādatib⁹ cōsulētib⁹ ꝛ fauētib⁹ est excōicādus. xxiij. q. viij. si q̄s mēbrorū. ꝛ. c. pessimā. qui etiā a solo papa post denūciationē absoluitur: vt dictū est vbi supra: imo tales alicubi ipso facto habent ꝓ excōicatio ex consuetudine licet re vera sine cōstitutiōe aut sūa excōicatio non feratur: vt supra excōicatio. vij. §. vij. Ultra hoc aut̄ qui sciēter ꝛ voluntarie facit: vel ex culpa lata tenet de omni dāno. de iniu. si egressus. c. cū sequēti. ꝛ facit. l. si fortuitu. ff. de incen. ꝛ nō solū de dāno incēdij sed etiā rerū perditarū causa incendij arg. c. ñ. de iniur. Et vero culpa fuit lenis aut leuissima similiter tenet ad restitutionē si de hutusmodi culpis tenebatur: de quo supra culpa §. iij. nō tamē creditur peccasse mortaliter. Si vero de contingentibus nihil omisit non tenetur.

2 ¶ Secō queritur vtrū si raptēs bona eorū qui patiuntur incēdij teneat ad restitutionē: ꝛ dico q̄ sic de iniur. Si quis domū. nisi haberētur pro derelictis. puta q: ignis tantū inuoluit quod nullus sine periculo vite potest illis succurrere. ꝛ dominus relinquebat illa incendio quo casu rectē quis mercedē. ff. pro derelicto.

3 ¶ Certio q̄rit vtrū euertēs domū vicini timēs sue ex incēdio teneat ad restitutionē: ꝛ dicit dit. ti. de incēdiarijs q̄ nō: si merꝰ erat iustus putabiliter dubitabat vt q: tēpus erat ventosum: et hmōi. l. iij. §. q̄ aīt prator. ff. de incē. vbi dicit tex. aut clā. q̄ nullā iniuriā aut dānū dare vt eque periturus edib⁹: ꝛ facit. l. si quis fumo. §. q̄ dr. ff. ad. l. aquil. Si Xo nō fuit iustꝰ merꝰ: ꝛ tūc tenetur ad dānū simplū fm Host. q̄ tū addit q̄ si a vicinitate domꝰ alicuꝰ diruta ex iusto metu incendij q̄ indeꝝ ex effecto ꝛ summa equitate facere debet vt et quilibet vicinoꝝ satisfaciat ꝓ sua parte. arg. l. j. §. equissimus. ff. ad. l. ro. de iac. ꝛ. l. interdum. ff. qui po. in pigno. habe.

Incertorū restitutio declaratur infra restitu-

Secunda Pars

tio. viij. per totum.

Incestus. infra luxuria.

Incorrigibilis dr q̄ corrigi nō pōt q̄b̄ dupliciter est. i. de facto ꝛ iuridice. Incorrigibilis de facto dr dupliciter. i. simpliciter: ꝛ sic quo ad vitia nullus est in via: quia sunt voluntaria: ꝛ fz q̄d sine difficultate: ꝛ sic est is q̄ assuevit vitijs aut ex ꝓplexiōe nāli inclinat ad illa: q: difficile est cōsuetū dinē aut naturalē sensualitatis inclinationē euincere. Incorrigibilis Xo iuridice est de quo iura ꝛ iuristē loquunt. Incorrigibilis igit fm Bal. dr q̄ iudex non paret in extremo iuridicialis q̄b̄ est sententia: cōtumax vero q̄ nō parer in prin. q̄b̄ est citatio. Scdz Ant. vero de dr. dr incorrigibilis qui post q̄ penit⁹ est cōdēnatꝰ: iterū fertur ad idē crimē. de sentē. excō. vt fame. Et licet non faciat penitētia nō dr. ꝓpterea incorrigibilis nisi reuertatur ad delictū simile vel peius nec faciat sui presentia iudici: vt tit. nō cōtest. quoniā frequenter. §. j. quia dū facit sui presentiam vt iudex possit eū apprehendere nō est incorrigibilis quia ecclesia adhuc habet q̄d vltra faciat. de iudi. cum non ab homine.

Indefinitus ꝓposito. i. cuiꝰ depositū est nomē appellatiuum sine signo vniuersali ꝛ priculari vt vēditor tenet de re vl de euictiōe: aliqñ sumit ꝓ vl in iure vt cū lex dicit furem esse puniēdū: q̄b̄ pt ex oībus legib⁹ sic loquētib⁹ cū eo ꝛ intellectu: q: natura legis è oīno i q̄b̄ è medius fusus eadē regla ꝓcludere: cū vbi è eadē rō idē tuus debeat eē. ff. ad. l. aqil. l. illud. ite quā rōne detraheret vnꝰ de ista lege: ꝛ alius: ꝛ sic eēt frustratoria. Differt ñ i definita ab vl fm Bar. q: vl is cōprehendit oīa ex suo ꝓprio significato: nō aūt indefinita: sed ex sua rōne turis interpratiōe: vñ vl tenet ly heres cū dr. ꝓmitto q̄b̄ heres meꝰ non tibi obstabit: id est nullus heres meus. ff. de verbo. obli. l. ij. §. fi. als nō esset certitudo de quo diceretur: ꝛ sic ly seruos meos textores: dicēdo lego seruos meos textores: ꝛ oēs sunt textores. i. lege oēs seruos textores ꝓ nō sint omnes simpliciter. i. palle. q: ly textores restringit ab aliis. Et vniuersaliter oīs i definita legis vel canonicis tus tradere intēdit ꝛ ipollet vniuersali si lege vl canone nō definit. i. limitat. xxxj. q. j. q̄b̄ si dor mierit. q̄b̄ Jo. an. limitat si eadē ratio sit oīm priculariū in vniuerso cōprehensoꝝ alias nō: vñ si legatur lana non continetur tincta in legato. i. si cui. in pn. ff. de leg. iij. sed si legat oīs lana ꝛ tincta cedit legato. l. pediculis. §. labeo. ff. de auro ꝛ argē. leg. in. c. vt circa. de cle. lib. vj. Similiter etiā fm alios si obligo bona mea non significat vniuersaliter q: suppellex filij naturales ꝛ cōcubina nō ꝓtinent: q: ex natura istarū rerū quis tus ad illas afficitur q̄b̄ nunquā vel raro ea obli-

Siluestri. cc

Universidad de Deusto
Biblioteca

gat:ꝛ cõsequẽter in obligatiõe eos noluit cõprehẽdere imo nec cõprehẽdunt si dicat oña bona mea qꝛ slg. sumit ex vbis ꝛ cõt mõ agẽdi seu obligãdi cũ debeãt vba deseruire intẽtioni non econtrario.xxiij.q.v.humane aures.xxviij.di.sedulo.j.q.j.marchion.de ver.slg.intelligentia.

¶ De indicijs.

Indicij dicũ ab indicando seu notifi, cando est medij intellectuale veritatis elicitẽde ex aliqua singulari circũstantia insurgẽo.C.de reiuẽ.l.indicia, ꝛ melius in.l.fi.C.de pba.viũ supra fama.§.vlt. Indicium autem plenum ꝯ Bar.in.l.ea quidẽ C.de accus.est totalis ratio rei per signa sufficiẽtia per que animus in aliquo tanquã vero quiescit ꝛ plus inuestigare non curat:vt.l.indicia. semiplenũ vero est ꝓsumptio fortiter mouẽs animũ ad aliquod credendum vel dicendũ:de quo in.l. cum probatio.ff.de pba. Pro quo nota qꝫ triplex est indicij:scz leue:abiciendum:violentũ: quod probationẽ facit ꝛ probabile quod meditat inter hec.ꝛ facit ꝓsumptionem:ꝛ sufficit ad torturam de quo infra inquisitioni.j.§.xj.in fine.ꝛ inquisitio.ij.§.ix. Adde fm Ꝑdam de puteo in suo tractatu de syndicatu quod indicium cui frequenter conjungit abesse veritatem est leue. grg.in.l.non homo.C.vnde cogna.est vero grue si et frequenter veritatem cõtingit adesse et equiparatur ꝓsumptioni turis:vt no. per Ly. in.l.metum.ff.de dolo.

1.qõ. ¶ Primo vero queritur qualiter probetur indicium:ꝛ dico qꝫ ad minus per duos testes:vt est gl.ꝛ ibi doct.in.l.fi.C.fami.her.ꝛ Bart.in.l.fi.ff. de queſt.ꝛ Ange.in.l.fin.qõ met.cau.ꝛ Bal. in. l.qui proponebatur.ff.de leg.ij.ꝛ vt reo preiudicent oportet testes citare atq; iurare aliter nõ preiudicant:vt no.in.l.si quis.de adul.

2 ¶ Scõ queritur vtrum sufficiat indicium vni ad procedendum contra aliquẽ maxime ad torturam:ꝛ dico quod non regulariter sed oportet qꝫ sint plura:vt no.glo.ꝛ Bar.in.l.j.§.occisorum.ff. ad silleta.ꝛ Bald.in.l.congruit.ff.de offi.pfl. Teneret tamen processus si non opponeretur quãtis plura non precessissent indicia:sed tamẽ dinart non posset etiam si in tormẽtis esset confessus ꝛ postea ratificauit.vt est tex.cum glos.ꝛ ibi Bart.in.l.pe.de que.secus si sponte ꝛ sine tortura esset cõfessus secundum Bet.de anch.in cle. j.de homi. Aliquando tamẽ sufficit vni indicium puta : testis vnus integer ꝛ bone fame ꝛ omni exceptione maior.i.nulla exceptione repellibilis secundum Ioa.in.c.j.de confes.ꝛ in capitu.j. de testib.q testificat qꝫ vidit aliquem committere tale maleficium:ꝛ tũc potest poni ad torturam ad inquirẽdũ:vt dicit Ꝑañ.in.c.cum in contẽplationẽ.de reg.iur.ꝛ no gl.ꝛ doctor.in.l.si quis.C. ad.l.iul.male ꝛ Bart.in.l.j.§.ij.ꝛ.l.martyr.ꝛ.l. pe.ff.de que.ꝛ Bal.l.i.fi.C.fami.her.ꝛ Saly.in l.fi.C.de que.ꝛ Ang.in.l.fi.ff.de q. sed intelligẽ si testificatur super facto:vt vidit titium occidere secus si super indicio vt vidit titium cũ gladio cuaginato de quo Bart.in.l.fi.C.fami.here.ꝛ in d.l.fi.ff.de que.ꝛ Panor.in.c.iũ.loco de pba.ꝛ in.c.super eo.cl.ij.de testibus. Et similiter cõfesso extra iudicialiter rei si est homo male vite et conditionis vt dicit Bar.in.l.fi.de que. Itẽ si inuenis inuenitur exire de domo pulchre mulieris:vel cum ea iuuentus est in locis secretis ꝛ aptis ad fornicandum:vt no.in.c.literie.de ꝓsump.ꝛ huiusmodi:ꝛ ita videtur arbitrio iudicis relinquendum quando indicium:vnum sufficiat maxime si precedit ex officio suo. Concluſine ergo no.dictum Ꝑañ.in.d.c.cum in contẽplationẽ.ꝛ Bart.in.l.fi.ff.de queſti.quod que indicia sufficiant ad questionẽ:nõ potest dari certa doctrina:sed relinquẽdus est iudicis arbitrio ꝛ similiter et vis arbitrio relinquitur vtrũ sufficiat indicij vnum:vl plura requirantur fm Ange.in lib.de maleſi. Adde etiã quod duo indicia leuia constituunt vnum sufficiens ad torturam fm Bar.in.l.fi.de queſti.

2 ¶ Tertio queritur vtrum sufficiant indicia si reo nõ detur copia ꝛ aduocato suo:ꝛ dico qꝫ nõ: vt.l.custodia.ꝛ ibi glos.Bar.Ange.ꝛ Imo.ff.de publi.iudi.quod limitat Ang.in.l.si vacãtia. C. de bo.vacan.nisi quando iudex procedit ex mero officio suo ꝛ non ad querelam:vt no.do.Ant. in c.qualiter ꝛ quando.cl.ij.de accus.

4 ¶ Quarto queritur vtrũ fama sit sufficiens indicium:ꝛ dico quod nõ.s.quo ad torturã fm Bart. in.l.j.§.idem cornelio.ff.de queſt. nisi iungatur cum aliis indiciis. Fama tamẽ cum vno teste in ciuilibus facit plenã probationẽ:vt in.c.veniẽs. el.j.de testi.secus in criminalibus:ꝛ ipsa sola aliquando inducit purgationem canonicam:vt infra infamia.§.ij.aliqui tamen volunt quod infamia vehemens faciat indicium sufficiens de quo vide paridem vbi supra.

5 ¶ Quinto queritur vtrũ particeps criminis interrogatus vel sua sponte dicens faciat indicium contra socium:ꝛ dico quod non:vt no.Bar. in.l. j.§.si vernus.ff.de queſt.maxime cũ omne indicium debeat probari per duos testes:vt.§.j.dictus est similiter nec pater nec filius aut alij cõmensales:de qb⁹ in.l. parẽtes ꝛ liberi.C.de testa.vt no.Barto.in.d.§.idem cornelio.ꝛ hoc quãdo nulla alia indicia vigentia precedant. Et ideo socius de socio non est interrogandus.l.fina.C.de accusa. Fallit in assassinis:vt not glos.in.l. non ideo minus.C.de accus.ꝛ in delictis in offensam ge-

neralitatis.vt no.Bart.in.l.reperi.ff.de queſt.si cut sunt latrões ꝛ hmõi:vide infra inquisitio.§.iij. gutcula.v.vñ licet vn⁹ testis omni exceptiõe maior deponens directe sup facto ꝓncipali puta qꝫ vidit cõmitti tale maleficiũ faciat indicij sufficiens ad torturã vt dictũ est §.ij.tñ supradictorũ ex quo sufficiũ crimẽ est ꝓfessus:est infamis saltẽ infamia facti ideoq; nõ est testis oĩ exceptione maior. Vñ bal.in.c.j.§.sacramentũ de cõsue. rec.feu.dicit illũ dictũ.s.vnũ testẽ facere indicij debere intelligi si est vite probate vel bõe opinionis:nec potest haberi suspectus familiaritate vel mala fama:aut alia causa iudicis arbitrio tõ ꝯ cuꝫ infamis infamia facti nõ est idoneus testis vt no.etiã ipse Bal.in.l.fi.C.ũ requi.re.per no. ibi per gl.qñ fallit qñ de crimine agitur ciuiliter fm Ꝑañ.in.c.qm.de testi.de quo vide supra cã.§.v.si vero agat criminaliter.viũ eũdẽ Inn. c.j.de cõfes.ꝛ dic quod tunc materia est per legẽs ꝛ canonistas inuoluta:ꝛ forte dici posset qꝫ particeps criminis tunc facit indicij dupliciter primo qñ sine socio delictũ cõmitti nõ potuit vt fornicatio ꝛ sodomia:ꝛ nõ apparet rõ quare magis nominet hunc socium qꝫ illum:ꝛ scõo generaliter qñ ex circũstantijs tollit illa ꝓsumptio quã rõne infamie suspectus è de veritate:vt qꝛ nõ est astutus nec subornatus nec impenitẽs ꝛ reus est veristimilis ꝛ huiusmodi q̃ iudicis arbitrio reliquitur:ꝛ maxime si procedit ex officio suo:et ita sentit bal.in.c.j.in.§.sacrmẽtũ.de consue.recti feu. §.qꝫ stet iudicis arbitrio ꝛ tertio ĩ casu⁹ in quo potẽs interrogari de socius fm Ang.ꝛ paridez vbi.§.qñ aũt possit quis interrogari ũ socius.vi de pañ.in.c.j.de cõfessis.ꝛ in.c.qm.de testi.

6 ¶ Sexto queritꝛ dũ si essent duo vel tres testes singulares.iuxta dicẽda infra testis.§.iij.ꝛ dico qꝫ nullo modo cõiungi possunt ad faciendũ indicium nisi aliquis sit testis oĩ exceptiõe maior vt dictũ est.§.ij.ꝛ.v.multominus ad faciendam ꝓbationẽ. Rõ qꝛ cũ duo testes regulariter vt dictũ ẽ tales nõ sufficiũt qꝛ vnusquisq; dictũ de per se imperfectũ est:ꝛ ita no.bal.l.i.si q̃s ex argentarijs.§.j.ff.de edẽ.ꝛ pꝛꝫ p no.p dñz Aur.in.c.licet de testi.dũ loquit̃ de probatiõe p testes singulares. Nec obstat qꝫ vn⁹ testis ꝏpones super facto principali:iungatur cũ probatione fame:vt probatur in.l.iij.§.ciuiliter.ff.ũ test.ꝛ per Bar.in.l.admonendi.ff.de iurctur. Istud esti dictũ est:ꝛ fama que facit perfectũ indicium:vt no.bar.in.l.de minore.§.si plures.ff.de quõ. Itẽ non obstant quod due probationes semiplene diuersi generis coniungantur ad vnam plenaꝫ faciendã iuxta not.bar.in dicta.l.admonẽdi quia illud verum est quando coniunguntꝫ ad eundez actũ ꝯ diuerse ꝓbationes diuersoꝝ actuũ ꝛ generũ nũq; ad faciẽdã plenã ꝓbationẽ ꝓficiunt Ista est casus ꝛ ita deducit Bal.in.l.obseruare. C.quo.ap.nõ re.ꝛ posuit do.Anto.in.c.veniẽs. el.j.de testi. Ex quibus sequit qꝫ due mulieres dicentes se peccasse cũ aliquo illigi nõ possunt ad faciẽdũ indicium perfectũ nec ad arcẽdũ ad vltra tẽ dicendã:etiã cũ aliquibus cõtexturis:maxie cũ deponant de delicto in earum corpore perpetrato.iuxta notata ꝓbar.l.i.si quis ĩ graui.ff.ad senatusc̃ũ.sylentanũ vbi dicit qꝫ nullũ facit indicium:ꝛ idẽ ange.in.l.ij.C.de cal.

Indignatio est tre filia.que audire aut videre nõ valet cũ cui trasit:ꝛ cõtur ẽ venia le,mortale vero p accidẽs:vt forte rõne scãdali vel qꝛ negat loq̃là aut rñsuꝫ vl hmõi in casu in quo diuino precepto tenet.de quo vt de supra charitas.§.quarto ꝛ quinto.

Iducie fm gl.sum.iij.q.ij. sunt quintuplices. Et ide ibi.

¶ De indulgentij.

Indulgentia nobis per scripturam minime innotuit:licet inducat illud.ij. cor.j.si quid donaui vobis sed necper dicta antiquorum doctorum sed modernorum. Dicit enim Sic.indulgentiam septẽnẽ in stationibus rome potuisse:ꝛ quia ecclesia hoc facit ꝛ seruet credendum est ita esse:quia regitur spiritu sancto. Indulgentia ergo ad indulgeo dicta est qꝫ multa significat. ꝓmo satiꝫ gratie collationem:sicut papa alicui dicitur poteſtatem aliquã indulciſſe:secundo assiduitatem alicuius exercitij vel operis:vt idem sit indulgere quod operam dare:sicut dicitur quis indulgere gule.ꝛ tertio remissionem debiti vel actionis cuius habetur ius aduersus aliquez sicut qui habet actionẽ iniuriarũ aut pecuniaꝝ indulget ꝓ remissionem:ꝛ deus indulgere peccata dicitur. Igit̃ per aliquã similitudinẽ ad predictã indulgentia multa significat de quo vide Arch.ꝛ ge. in.c.indulgentie.de pe.ꝛ re.lib.vj.a quibus solũ dissentio in hoc:qꝛ indulgentiã dicũr aliqñ vocari ius cõe.xxiij.q.ij.interfectores.ꝛ.xxxv.q.vj.de incestuosis.ꝯ hoc nõ ỗ ꝓprie:sed quod aliqñ fuit indulgẽtia dñi põt esse ius cõe ꝯ gl.in.d.c. interfectores.vnde dico quod indulgẽtia primo significat concessionem gratie:vt lite pẽ.c.ff.de priuil.ondum.ꝛ secundo ipsaꝫ alicuius operis assiduitatem licet alio modo quam verbum et tertio propriissime significat remissionem siue relaxationem debiti ex parte eius cui indulget siue actionis ex parte indulgentis : siue relaxat actionem in turto rigore dispensando vt distinctio.lxxvij.capitu.fina.in fine.de elec. duũ el secundo.siue penam ad quam quis et obli-

Universidad de Deusto
Biblioteca

gak.ē.q.iiij.ſſ quē ℌ.vñ. Et q: ℣tſi ad effectū idē eſt remittere debitū ⁊ dare vñ illud ſoluatur, inde quarto ō: indulgentia donatio illius quo ḋo debitū ſoluit: ſicut ſi factor vel economꝰ alicuiꝰ magni dñi de theſauris quos habuit a dño vel ſeruis eius eo volente daret debitori eiuſdē dñi vñ ſolueret illi vl' offerret ipſi dño ꝓ eo dicetur debitū indulgere nō q: indulgeat: ſꝫ q: facit vt illi debitū nō imputetur a dño ac ſi eēt remiſſum. ⁊ ſic ſumitur indulgentia in ꝓpoſito vt patebit p.o.th. ſtatim. vñ indulgētia nō eſt remiſſo pene vt diffinit ſum. an. nec relaxatio eiuſdez vt dicit ſum ro. q: eccleſia facit indulgētias ℣tuz ad oēs penas ⁊ tñ non abſolut ab oī pena vñ. o. Tho. in. iiij. di. ij. q. j. art. iij. q. j. ad ſecūdū. ſoluēs illud mottuū q: inferior ipſo papa abſolnere nō pōt a pena ad quā ſuperior itgauit: id eſt de⁹ dicit q: iſte qui indulgentiā ſuſcipit nō abſoluitur ſimpliciter loquēdo a debito pene: ſed datur ſibi vñ debitū ſoluat. Eſt ergo indulgētia: eccleſiaſtica donatio alicuius ſumpti de theſauro ſpūali eccleſie facta peccatori. ⁊ vt inde ſetiſfaciat deo penarum creditori. ⁊ hoc clarius patebit. ℌ. ſeq.

Q.q̄. ¶ Primo vero queritur q̄d eſt fundamētū ⁊ ratio faciendi huiuſmodi indulgētias: ⁊ di. o. th. vbi. ē. ſic. ratio quare valere pñt indulgentie eſt vnitas corporis myſtici. in qua multi inoperibꝰ penitentie ſupererogauerūt ad mēſuram debitoꝝ ſuoꝝ ⁊ multas tribulationes iniuſte ſuſtinuerunt patienter. per quas multitudo penaꝝ ſi poterat expiari. ſi eis deberet. ¶ Quoꝝ meritoꝝ ſi tota eſt copia: q̄ oēm penā debitā nſic viuētibꝰ excedunt: ⁊ precipue pp meritum xp̄i: q: ⁊ ſi in ſacramētis operet: nō tñ eius efficacia in ſacramētis includit: ſed ſua infinitate efficacitā ſacramentoꝝ excedit. Dictū eſt ergo ſupra q: vnus pro alio ſatiſfacere pōt. Sancti aūt in quibus ſupabūdāt opa ſatiſfactionis inuenit: nō determinate ꝓ iſto q̄ remiſſione indiget hmōi opa fecerūt aſſo abſq; oī indulgentia remiſſionē cōſequi tur ſꝫ cōiter ꝓ tota eccleſia: ſicut apoſtolus vt ſe implere ea que defunt paſſioni xp̄i i corpore ſuo ꝓ eccleſia ad quā ſcribit. ij. Corin. j. ⁊ ſic predicta merita ſunt cōia toti eccleſie. Eſt aūt q̄ ſunt cōia multitudini alicui diſtribuunt ſingulis de multitudine ſm arbitrium eius q̄ multitudini preſt. Ēt ſi ſicut aliquis cōſequeretur remiſſionē pene. ſi alꝰ ꝓ eo ſatiſfaceret: ita ſi ei ſatiſfactio alteriꝰ ſibi per eū qui pōt diſtribuat. hec ille: ⁊ eſt cōis opinio theologoꝝ in. iij. diſt. xx. ⁊ canonistarum in. c. indulgencie. de pe. ⁊ re. lib. vj. ⁊ cleri. vnica. de reli. ⁊ ve. ſan. ⁊ in dicto. c. q̄ aūt. Sēma aūt Aug. ab iſto fundamēto declinās dicit cū Fran. de mairo. q̄ cum merita ſanctoꝝ ſint vltra cōdignū remunerata a deo ⁊ exhauſta: dantur ſolū. ex merito xp̄i ⁊ paſſionis eiꝰ: ſꝫ iſtud argumentū fuit ſoluū ante ℌ factū a petr. de palu. in. iij. ca. di. ſic dicente. Opus bonū penale ſanctoꝝ dupliciter cōſiderari pōt. primo. ſ. in quātū meritoriū ⁊ ſic nō trāſgredit pſonā in cuius meritū xp̄i: q̄ ſibi ⁊ alīs meruit: ⁊ ſic nullꝰ plus meruit quā acceperit vl' accepturus ſit ī ſeipſo. Et ſcdo in quantū eſt ſatiſfactorium ⁊ ſic multi ſancti plus ſatiſfecerūt quā debuerunt. Quia ergo ſancti plus ſuſtinuerunt quā meruerint ⁊ nō ſolum animo meredi: ſed eciā ſatiſfaciendi: ⁊ ꝓ ſe q̄d eſt primo deinde pro omnibus indigentibꝰ ſecundū intētionē eccleſie ꝛc. hec ille. ex cuius dictis ⁊ ſanctī tho. elice q̄ actu aut virtute tripliciter ſancti fecerūt opera ſatiſfactoria. primo pro ſe. ſecūdo pro aliquibus determinatis perſonis vna vel pluribus. tertio ꝓ eccla. Adde ſcōz eiſdē q̄ liberatio a pena tota vel parte eius eſt in ſacramentis ⁊ īdulgentiis: ſꝫ in indulgentiis ex ſolutione: in ſacramentis ex mera liberalitate dei: q: dicere q̄ in eis deus nihil remittat niſi ℣tſi ſibi ſoluitur aut de theſauro ꝛmuni eccleſie: aut de theſauro cordis vel corporis: vl' auris eſt dicere deum minus liberalē. hec ex illo.

2 ¶ Scdo queritur vtrum indulgētie valeant ⁊ ad quid ſeu que pene p indulgentias remittātur: ⁊ dicit. e. tho. vbi ſupra q̄ ab omnibus conceditur indulgētias aliquid valere: q: impium eēt dicere q̄ eccl'ia aliquid vane faceret: ſed ad quid valeant fuerūt multe opiniones vt' colligit ab ipſo ibi ⁊ a gl. in. c. q̄ aūt. de pe. ⁊ re. ſꝫ oēs. aut ſunt ita abſurde q̄ nec rep: obare nec recitare eas dignum eſt vel reducunt ad illā quā. e. doctor. ibi recitat ⁊ que dicit quod nō valent ad abſoluendum a reatu pene quāquis in purgatorio ſm iudiciū dei mereāt: ſed valēt ad abſoluēdū ab obligatione qua ſacerdos obligauit penitētē ad penam aliquā vel ad quā etiā ordinatur ex canonū ſtatutis. Sed hec opinio inquit non videt vera: primo q: eſt expreſſe contra p̄uilegiū petro data: vt quod in terra remitteret remitteretur ⁊ in celo. vnde remiſſio q̄ fit ℣tſi ad foꝛū eccleſie valet etiā ℣tſi ad foꝛum dei. Et ꝓterea eccleſia huiuſmodi indulgētias faciens magis ſanctificaret ℣ iuuaret: quia remitteret ad penas grauiores id eſt pugnatoꝝ abſoluendo ab iniunctis. Et tō aliter dicendū quod valēt ⁊ ℣tſi ad foꝛū eccleſie ⁊ ℣tſi ad foꝛum dei ad remiſſionem pene reſidue poſt cōtritionē ⁊ confeſſionē ⁊ abſolutionē: ſiue ſit iniuncta ſiue nō. hec ille. id eſt ſiue ſit iniuncta p ſacerdotē vel canones: ſiue nō ſit ab eis iniūcta ſed a deo iniungenda. Et hec eſt vera ⁊ cōmunis opinio quā ſequitur Hoſ. Joan. and. ⁊ pa. in. d. c. quod aūt: ⁊ communiter alij canoniſte ibi ⁊ theologi in. iij. diſt. xx.

3 ¶ Tertio queritur ℣tſi indulgētie valēt in remittendo predictā penā: ⁊ dicit. e. tho. de hoc multas eſſe opiniones. * Prima dicit q̄ indulgentiarū valor mēſurat ex ēterna ſuſcipientis deuotione: nec valēt ℣tſi pōtifex: ſꝫ eccl'ia. pnficiat vt quadā pia fraude hoīes ad biſfaciendū alliciat: ſꝫ ꝓtra ſi ſecus ſcriptura tā nō haberet robur autoritatis ſi in eis deph̄enderet aliqd falſitatis ſꝫ Aug. in epla ad ſble. ita ⁊ eccl'ia nō ℌfert. * Secūda dicit q̄ valēt ℣tſi pnficiant ſm inſtā eſtimationez: nō tñ dāti indulgētiā q̄ forte minus eſtimat q̄ dat aut recipientis q̄ minꝰ parū eſtimare poſſet q̄ daf: ſꝫ ex iudiciis bonoꝝ pēſata cōditōe plene ⁊ vtilitate ⁊ neceſſitate eccl'ie. Sꝫ hec opinio ſtare nō pōt. ꝓmo q: ex hoc indulgētie nō valerēt ad remiſſionē ſꝫ magis ad quādā cōmutationē: ⁊ ꝓterea predicator eccl'ie nō excuſaret a mēdacio: cū q̄lib; indulgētia p̄dicet lōge maior quā iuſta eſtimatio poſſit achrere pēſatis oībus p̄dictis: ſicut cū adeūti vnā eccl'iā dauk ſeptē anni cuiuſmodi indulgētias ℞c. rōne inſtituti ſtationibꝰ. Adde q̄ aliqñ ꝓ re minore p̄dicat indulgētia maior ⁊ pro eadē aliqñ maior aliqñ minor. * 3. dicit q̄ ℣tas remiſſionis nō mēſurat ex deuotione ſuſcipientis tñ nec etiā q̄ daf: ſꝫ ex cāmꝫ ſm hoc ſequit remiſſionē indulgētie: vt in toto vel in pte: ſꝫ ꝓtra q: ſm hoc ſaluari nō pōt eccl'ie ſuccurſus que ꝓ eadē cā interdū maior ē interdū minor ē indulgētia ponit: ſicut rebus eodez mō ſe habētibꝰ vtilitatibꝰ vnā eccleſiā aliqñ annuo aliqñ dies. xl. dauk: put gratiam voluerit papa indulgētiā cōcedēs. Et tō dicēdū q̄ ℣tas affectꝰ conſequit quātitatē cauſe: cauſa aūt affectus remiſſionis pene indulgētie nō eſt deuotio aut labor: aut darū recipientis: vel cā ꝓ qua fiſit ſꝫ abundātia meritoꝝ eccl'ie: q̄ ſufficit ad totā penā exoluendā: vnde nō oportet ad aliqd illoꝝ ꝓportionem ſemp ſupabūdāt ideoq; ſm q̄ applicant ad iſtā remiſſionē cōſequit. Ad hoc aūt q̄ iſti applicētur requirit autoritas diſpēſandi hmōi theſauri eſt p charitatē ratio diſpēſandi ſm quā ſeruatur iſtā ad honorē dei et vtilitatē eccl'ie in gñali: vſi ratio ſufficiēs indulgētias faciēdi: vſi ⁊ dari pñt ꝓ tpalib; nō ſimpliciter ſꝫ ordinatis ad ſpūalia: puta repreſſionē immicoꝝ eccl'ie pacē eiꝰ vñ nō dak ibi ſpūale ꝓ tporali: ſꝫ ꝓ ſpūali. Et tō dicēdū ē q̄ indulgētie ſimplr ſm valēt ℣tſi p dicta ſm ex pte dāntis ſit autoritas: ex pte recipientis charitas: ⁊ ex pte cauſe pietas: q̄ honorē dei ⁊ vtilitatē ꝓximi colligit ex dictis. Secūdo queritur vtrum indulgētie ſint vltra cōdignū remunerata a deo ⁊ exhauſta: dantur ſolū. ex merito xp̄i ⁊ paſſionis eiꝰ: ſꝫ iſtud argumentū fuit ſoluū ante ℌ factū a petr. de palu. in. iij. ca. di. ſic dicente. Opus bonū penale ſanctoꝝ duplicit cōſiderari pōt. primo. ſ. in quātū meritoriū ⁊ ſic nō trāſgredit pſonā in cuius meritū xp̄i: q̄ ſibi ⁊ alīs meruit: ⁊ ſic nullꝰ plus meruit quā acceperit vl' accepturus ſit ī ſeipſo. Et ſcdo in quantū eſt ſatiſfactorium ⁊ ſic multi ſancti plus ſatiſfecerūt quā debuerunt. Quia ergo ſancti plus ſuſtinuerunt quā meruerint ⁊ nō ſolum animo meredi: ſed eciā ſatiſfaciendi: ⁊ ꝓ ſe q̄d eſt primo deinde pro omnibus indigentibꝰ ſecundū intētionē eccleſie ꝛc. hec ille. ex cuius dictis ⁊ ſanctī tho. elice q̄ actu aut virtute tripliciter ſancti fecerūt opera ſatiſfactoria. primo pro ſe. ſecūdo pro aliquibus determinatis perſonis vna vel pluribus. tertio ꝓ eccla. Adde ſcōz eiſdē q̄ liberatio a pena tota vel parte eius eſt in ſacramentis ⁊ īdulgentiis: ſꝫ in indulgentiis ex ſolutione: in ſacramentis ex mera liberalitate dei: q: dicere q̄ in eis deus nihil remittat niſi ℣tſi ſibi ſoluitur aut de theſauro ꝛmuni eccleſie: aut de theſauro cordis vel corporis: vl' auris eſt dicere deum minus liberalē. hec ille. id eſt ſiue ſit iniuncta ſiue nō. hec ille. id eſt ſiue ſit iniuncta p ſacerdotē vel canones: ſiue nō ſit ab eis iniūcta ſed a deo iniungenda. Et hec eſt vera ⁊ cōmunis opinio quā ſequitur Hoſ. Joan. and. ⁊ pa. in. d. c. quod aūt: ⁊ communiter alij canoniſte ibi ⁊ theologi in. iij. diſt. xx.

4 ¶ Quarto queritur q̄o intelligēd; ſit iſte valor decē aut cētū dierū vel hmōi: ⁊ dico q̄ ſm cōem doctrinā ſcīpue Alber. ⁊ Pōta. ⁊ Archi. ⁊ ēmēs. tho. cū q̄ tñ valet quātuz intelligit q̄ ſi dicuntur dies eſſe cētū ⁊ ſunt tñ nonaginta: ſꝫ ſunt cētū valētes tñ ad remiſſionē pene quātū cētū dies pnie ſm taxationē factā a iure vl' a doctore vel inſtitta diuina: q: iſte dies nō ſunt dies celi ſeu purgatorii ſed mūdi. Et intendit q̄ iſti dies cētū tñ valēt quantū ſi q̄s centū dieb; faceret pnām ſm cōem iurisdictionē vl' inſtitutionē diuine impoſitionē factā vel faciēdā intelligēdo q̄ iſta taxatio fiat ſm diuinā inſtitutā p̄incipaliter ſꝫ canones vero ad arbitriū ſacerdotum ſcōz ſo. inquantū taxāt ſm inſtitutā dei nō declinādo ad minus q: valerēt plus. nec excedēdo in plus q: valerēt minus: ſꝫ ad illud pl' inſto impoſitū tā nō tenet petēti: q: eſſet illi remiſſium non rōne indulgētie q̄ non dat niſi in ordine ad veram pene ⁊ nō exiſtimat ſi: ex implicita voluntate ſponētis q̄ ſuppleat indulgētia non ītendit ligare ad aliqd ſi forte plus iuſto p errorē impoſuit. Sīc aūt dies ſic taxati nō valēt pōtiſe cētū purgatorii. q: cū forte ſit diuerſum: forte q̄ dies non reſpōdet dieī ſed paucis diebꝰ pōt q̄s hic ſoluere pniam ibi lōgo tpe pagendā: ideoq; ex p̄dictos cētū dies indulgētie ceſſantes cētū diebꝰ pnie nō ſunt dies purgatorii. ſ. quantū eſt ex intētione eccl'ie: ſiue iſti dies rīdeant illis ſiue nō vñ ex Herue. ſūp. iiij. di. xx. ⁊ Pōtanſi ⁊ cōes doctorā: ſicut cētū dies pnie plus valent vni q̄ alii ratione maioris deuotionis: ita ⁊ cētū dies indulgētie tā. ſ. q̄ vnus p hoc abolere poterit magnum tpe purgatorii: puta annū: alīs vero paruū: puta dimidiū annū: q̄ tñ loci hꝫ non vt vbi plenarie dauk vel pro aliq̄ determinata pte pcōz: puta

Universidad de Deusto
Biblioteca

tertia vel dimidia ⁊ hmõi. Cũ opinõe ꝓdictor⁹ transiit suppl.⁊ sam.ro.ꝛ sum.ang. dissentit. Cũ ad hoc q̃ illi dicũt plus valeãt vni q̃ alteri rõne maioris deuotionis: quinq; vt derogare verbis indulgẽtie cũ dicat q̃ dñs indulgẽtia tot ãnos et tot ãnor ⁊ debeãt intelligi de annis vere ⁊ optime pncta etẽde: q̃ verba in potiori significato sunt intelligẽda ⁊ latissime in ꝓncipio. de xb. sig. olim tibi. ꝛ istud sub motiui nihil est: q̃ dicit de latissima intellectiõe xb. ꝙ verũ est. si hoc patitur intentio principis per verba ⁊ dicta indicta deprehensa: qđ non est in ꝓposito q̃ cũ dicit papa centũ dies de iniunctis sibi penitẽtijs relaxamus. loquitur de penitentia explẽda per istũ ⁊ non de optima exhibili per alium deuotiorez.

Ad 1. ¶ 5. Prik de indulgẽtia ex pte dãtis. q.5. ⁊ quiter eã dare possit ⁊ debeat: ⁊ dico multa. * Primo ꝛ o. Tho. in tha. q. fundamẽtꝛ tribuit in. iij. sen. vb'. ã. ar. iij. q. 5. sic virtualiter dicẽs. Indulgẽtie h̃ sit effectꝰ ꝑm qđ opa satisfactoria vnꝰ ꝑpuenit alteri nõ solũ ex charitate ꝛ ꝛ itẽrõe opantis aliq̃ mõ ad illũ directa. ꝛ itẽrtio alteri⁹ ad alterũ ꝑt tripl'r dirigi. Primo ꝛ singulari sicut cũ q̃s pro alio determinate satisfacit: ⁊ sic quilibet põt alteri sua opa cõlcare: ⁊ scdo in spãli vt cũ q̃s dicat ꝙ sua ꝛgregatiõe familiaribꝰ ⁊ benefactoribꝰ ⁊ ad hoc ordinat ex sua opa satisfactoria: ⁊ sic q̃ cõgregatiõt ẽst põt illa alteri cõlcare: applicãdo intẽtionẽ illorũ q̃ sunt de cõgregatiõe sua ad h̃ic determinati: tertio in gñali sic cũ q̃s opera sua ordinat ad bonũ ecclie in gñali: ⁊ sic ꝑest ecclie gñaliꝛ põt opera illa applicare cõicãdo itẽtionẽ suã ad h̃ic vel illi. Et q: hõ ẽ pars ꝛgregatiõis ⁊ ꝛgregatio ecclie: ideo in ītẽ ꝛtione primarii boni includitur intentio boni congregatiõis ⁊ boni totiꝰ ecclesie: ideo qui ꝓest ecclesie potest excõlcare ea que sunt cõgregationis ⁊ hui⁹ hoiis: ⁊ q̃ pest cõgregationi ea q̃ sunt hui⁹ hoiis sed nõ conuertit. Sed nec̃ prima cõlcatio: nec̃ scda indulgẽtia dicit sed soluz tertia propter duo. primo q: per illas cõmunicatiões quãuis homo soluat a reatu pene ꝑtis ad deũ: tamen si soluitur a debito faciẽdi satisfactionez iniunctã ad quã obligatus est ex ꝓcepto ecclesie a quo etiã debito absoluitur per scdam: scdo quia in vna persona vel in vna congregatione non est indeficientia meritorum vt sibi ⁊ omnibus aliis valere possit vnde ifte nõ absoluit a pena debita ꝙ tota nisi ꝓdeterminate pro eo fiat quantũ debeat. sed in ecclesia tota est indeficientia meritorum ꝓcipue propter meritũ christi: ideoq; solus ille qui ꝓficitur ecclesie ꝑt indulgentiã facere. Sed cum ecclesia sit congregatio fidelium cõgregatio autez hominũ sit duplex ꝛ scz œconomica. vel oꝛ qui sunt de vna familia: ex politica vt ecclesia qui sunt de vno populo: ecclesia assimulatur congregationi politice: quia ibẽ populus ecclesia vr: sed conuentus diuersi vel pochie in vna diocesi similantur congregationi in diuersis familijs vel officijs. Et ideo solus episcopus ꝓprie ꝓlatus ecclesie dicitur: ideoq; ipse solus quasi spõsus anulo ecclesie recipit: lõ q̃ solus habet plenam potestatẽ in dispẽsatiõe sacramẽtorum ⁊ iurisditionem in foro causaruz quasi persona publica alij autẽ ꝛ quodammodo ab illo committitur. Sed sacerdotes qui plebibus ꝓficiuntur nõ sunt simpliciter ꝓlati: ꝛ quasi coadiutores: vnde in consecratione sacerdotum episcopus dicit quanto fragiliores sumus tãto magis his auxilijs indigẽmꝰ ꝓpter quod etiã nõ omnia sacramẽta dispẽsant. Vñ sacerdotes parochiales vel abbates: aut alij huiusmodi ꝛ. ⁊ non possent huiusmodi indulgẽtias facere: hoc ille qui intẽdit quod hic potest papa expropria autoritate: episcopus vero ex ipso quod est episcopus ex ꝓmissiõe generali pape hoc potest particulariter in ordine ad subditos suos: relinqui vero solũ ex cõmissione ꝛ ꝑticulari: ⁊ hoc etiaz innuit hoꝛ. * Secũdũ. scdm doct. in. c. quod autẽ. ⁊ in. c. cũ ex eo. de pe. ⁊ remiꝛ. indulgentiaz cõcedere potest: primo solus papa plenarie ⁊ toto orbe: quia solus assumptus est in plenitudie potestatis. d. c. cum ex eo. ⁊. xxiij. q. 5. quodcunq;. ⁊ secundo legati domini pape possunt concedere perpetuã in terminis sue legatiõis sicut ⁊ statuta perpetua facere. de offi. lega. c. fina. in text. ⁊ in glo. Et tertio archiepiscopus in sua prouincia ⁊ episcopus in sua diocesi: modo nõ excedãt summã dierũ. xl. etiã si detur a pluribus vlynũ annum in dedicatione Basilice ⁊ non plus. etiã si dedicetur a pluribus vt in. d. c. cum ex eo. ⁊. c. nostro. eo. titu. ⁊ notat Card. in cle. ij. de pe. ⁊ re. quod Jano. in. d. c. cum ex eo. limitat nisi ꝛ foro penitentiali in quo poterunt cõcedere plura eadem modo faciant discrete: ⁊ idẽ Hꝛ. in. c. indul. de pe. ⁊ re. lib. vj. ⁊ idem Joan. andre. Et quarto alij ꝓlati inferiores siue seculares siue regulares. vt abbates ⁊ huiusmodi ex speciali cõcessione aut ꝓuilegio: vel causa legitima puta ꝓscriptione non aliter: vt in. c. accedentibus. de ꝛ cel. ꝓcla. quia hoc est dignitatis episcopalis vt in textu. in. d. c. accedentibus. possunt tamen cõmunicare bona sui collegii. Et quinto omnes sacerdotes in foro penitentiali dare possunt indulgẽtiam his quos possunt absoluere: ꝛ summã angeli. ⁊ ros. contra supplicãs que adducit ad hoc multos doctores: sed ex ꝓmissis patet hoc esse impossibile ꝓprie loquendo: doctores autem quos allegat nihil aliud sentiunt nisi quod sacerdos potest penam debitam minuere peccatori nõ applicãdo meritã permodũ indulgentie: ꝛ augẽdo erudiẽdi ⁊ cõtritionẽ virtute clauiũ ꝛhibendo ministerii in sacramẽto ℓ quo deus aliquid remittit: ⁊ orando pro peccatore: ⁊ etiaz minuendo penã canonis: ⁊ ab alio iniunctã in casu quo minui ⁊ mutari potest quãtuz ad aliquid particulariter inisicẽs: sed nõ sic quin vero peccator teneat ad illud: aut ad equivalens si illud meruit hic vel in purgatorio quod facit indulgẽtia. * Tertiuz. electus ⁊ confirmatus in episcopũ sed nondũ consecratus cõcedere potest indulgentias si est presbyter ꝑm Hoꝛ. in dicto capitulo. accedentibus ⁊ non aliter. Joan. autem cal. post sanctum Thomam tenet quod etiam si nõ sit sacerdos hoc potest ⁊ idẽ in legato. ⁊ idẽ papien: q: posset concedere has indulgentias consequi iurisditionem quam diaconi ⁊ alij nõ sacerdotes possunt habere vel commissam sicut legati: vel ordinariã sicut electi: licet nõ consecrati in episcopos aut sacerdotes. vt in. c. ex trãsmissa. de electione. nec tollitur per peccatũ dicta potestas q̃diu ab ecclia tolerãt ꝑm Ray. ⁊ hoꝛ. ⁊ facit. c. dignũ est. ꝓma. q. j. * Quartũ nõ ꝑt ex dicti ꝓlati indulgẽtias ꝓcedẽ nõ subditis suis vñ ꝛ pet. de pa. ꝓlati qz nõ habẽt subditos nõ possunt idulgẽtiã facere. Fallit qđ dictũ est in duobus casibꝰ primo i. c. nro de pe. ⁊ re. vbi archiepi cõcessit simpl'r totã ꝓnciã licet nõ sint eiꝰ subditi nisi in casibus iure expressis: q̃ tamẽ intellige quo ad existentes de prouincia non quo ad non habẽtes officiũ ibi domicilium: scdoq; illi q̃ volũt eas accipere: habẽt licentiã ꝓprio episcopo ꝛ aliquos. vt not. Inno. in. c. q̃ aũr. de pe. ⁊ re. imo ꝑm alios de licentia ꝓprii sacerdotis parochialis ⁊ cũ hoc transit Hoꝛ. Gul. in spe. dicit tutius esse q̃ habeat cõsensus episcopi. ⁊ sufficit ꝑm eum cõsensus metropolitani. d. c. nostro. Addit etia idẽ gul. ibi q̃ ex causa potest epus statuens in sua diocesi ꝓcedere vt indulgentie sue ꝓ ꝓprii consensu: ⁊ facit. d. c. quod autem. non tñ posset concedere quod indulgentie ab aliis epis sui illud accedentes quodãmodo fortẽ consequantur de foro cõpe. romana. ℌ contrahentes. lib. vj. ingrediuntur in qua altensi parochianuz ligare aut soluere nõ possunt: aliquin vnꝰ epus posset centum annos indirecte cõcedere. Ex quo patet quod littere habite a diuersis episcopis dantibꝰ indulgentias his qui aliquibus faciunt eleemosynas nõ valẽt nisi subsint epo facienti vel habeãt liam a ꝓprio episcopo vel sacerdote vt tales indulgentie eis prout de fo. compe. significati. de pe. ⁊ re. q̃ autem. vbi dicit Joañ. quod turi ⁊ valde expedit̃ est vt volẽs peregrinari ⁊ pia loca visitare licentiã habeat a proprio iudice participandi indulgentijs alienis. quod tamen de indulgentijs pape nõ intelligitur. ꝛ. q. iij. cũ ecta. * Quintũ. Si dicti ꝓlati cõcedũt indulgẽtias vltra ꝓdictã summã nõ valẽt. vt in. c. indulgentie. de pen. ⁊ re. lib. vj. quod gl. ibi intelligit quo ad excessum nõ quo ad terminũ cõcessuz: ꝛ Se. in. c. ñ. eo. ti. ⁊ lib. dicit ꝑm Jo. de mo. q̃ talis indulgentia est omnino nulla: per tex. qui dicit: ritũ q̃ statutũ generalis cõsilij nõ excedatur: ⁊ cõsequenter videtur prãs eorũ limitata in tũ q̃ illi statuti excederent ꝓtem non haberent: ⁊ sic videretur facta a non habẽte ꝓtẽ. Sed prima opinio est verior: qz vt dicit Jo. an. hic est q̃dã liberalitas. ⁊ in his ⁊ in donatiõibꝰ dicitmꝰ q̃ valẽt ꝓ parte vsq; ad modũ legitimi. ⁊ in reliqua nõ: ⁊ hoc videt approbare. Pañ. ℌ simili de quinquagesima epi scopi. aut cẽtesima: de q̃ supra donatio primo. ℌ. xvñ. * Sextũ. Si in largitiõe indulgentie concurrunt multi: puta archie. ⁊ episcopus: vt qz vterq; cãpe faciẽntibus tale quid puta quia vterq; in cõsecratiõe alicuius basilice dat annũ: dico secundum Hoꝛ. in. d. c. ex eo. ⁊ Dtr. in lib. primo q̃ subditi episcopi habebunt vtrãq; puta biennii. alij vero comprouinciales alterũ tm. ℓ. archiepiscopalẽ. Si vero episcopus dedit xl. dies indulgentie. ⁊ successor eius totidẽ nõ valet vtrãq; ꝑm Hemi. in. c. ñ. de pe. ⁊ re. lib. vj. ex mẽte Jo. an. in addi. spec. qz per talẽ multiplicationẽ ventri posset cõtra cõsilij. cuz ex eo supra allegati. * Septimũ. Indulgentie durãt post mortẽ cõcedentis ꝑm inno. in. c. quod translationẽ. de offi. leg. ⁊ facit quod not. Nap. in cap. ñ. de rescrip. lib. vj. ⁊ sequitur gemi. ibi. ⁊ similiter facit quod no. gl. ⁊ do. in. c. cũ ad hoc de cle. nõ re. ⁊ Nan. in cle. ñ. de elec. Et facit ad literas quod salnus conductus nõ expirat morte concedentis ꝓ quo etiã vide glossam singulariẽ in. c. cũ ex eo. de electo. lib. vj. Nec obst. l. ñ. ff. de pe. qz loquit in penalibus: ⁊ idẽ dicit glo. in capi. fina. de offi. legati. de indulgentijs quas legati cõcedũt subuentiõibus ad reparationem pontium vel loci religiosi: quãdiu durant post finitam legationem quemadmodum ⁊ eorum statuta: etiam si in eis contineatur pena excõicationis: ⁊ consentit ibi Pañ. secus de indulgentia seu licentia: puta eligendi sibi confessorem: vel non residendi in beneficio. sed tenet quod expirat morte concedentis seu finito eiꝰ officio nisi sit facta cũ cause cognitione ⁊ consensu sui capituli: quia est in preiudicium ecclesie. Et sic tene q̃ in possessione preiudicatiua gratia concessa per inferiores papa sine cause cognitione expirat: sed secus si concederetur a papa vel non esset alteri ꝓ: eiudicatiua: ad-

Universidad de Deusto
Biblioteca

de vel concederet autoritate pape: vt supra gratia. H. ij. Et sic concordant doc. Et idē dic de idulgentiis aliorum prelatorū fm pe. de palu. q3 sez nō finiūtur morte cōcedentiū nisi p successōs sub sequak alia clausulā rōnis qui priorē nō cōpatiak vt supra particula prioris: destruik tñ fm pe. de palu. declarato taliter loco vt reedificatione indigeat. ꝛ rō esse pōt q3 cōcedunt autoritate pape. ꝛ nō preiudicāt. * Octauū reuocatio indulgentie ante certificationem nō nocet fz Hosti. de concess. prebē. c. j. lib. vj. fz ipsa durat quousq3 certificati fuerint illi quibus concessa est: nisi reuocatione esset clausula decreti vel dd simile. q3 expresse appareret de voluntate pape cōtraria. Et huius exēplū est: q3 olim. Calixtus concessit indulgētiā ōnibus subsidiū ꝛc. quā successor revocauit ꝛ tñ fm doc. in. c. j. illi qui subsidium dederunt medio tēpore. s. a die revocationis vsq3 ad diē notitie illā habuerūt de privilegio autez vtrū summat vires statim a concessiōe. infra pri uilegii. H. vlt. * Nonū. Questorib9 indulgentie dande sunt sub forma q̄ habek in. d. c. cum ex eo.

8. qō. 1. di. ¶ Sexto querik cbus ex causis possit ds facere indulgentiā ꝛ dico multa. * Primū. scōm cōiter doct. fieri pōt indulgentia ,prei dei laude ꝛ gloria que precipue relucet i sanctis eius: qui honorārur in cōstructiōe ecclesiarū: ꝛ cōmemoratione suarū virtutū. Et ō recte datur indulgentia edificantibus ecclesias. celebrantibus festa sanctorum a stātib9 predicationi ꝛ diuino officio. item pro cōi vtilitate vt fidei defensione terre sancte promotione studii ꝛ hmōi. * Scōm. potest etiaz dari pro spiritualibus tantum sicut , Innocen. quart9 dedit ozātib9 ,prege Francie indulgētiā decēnierū vt refert. s. Th. in. iiij. nō afit pro tpali bus tātū: fz vt ordinātur ad spiritualia vt dictuz est. * Tertiū. Nō pōt afit dari pro remissiōe iniuriarū: q3 fm. s. Bonau. in hac datiōe oz attendi aliquid quod sit mere volūtatis ꝛ non necessi tatis cuiusmodi est dicta remissio.

7 ¶ Septimo querik quot requrank ad hoc vt idulgentie aliquibus valeant: ꝛ d̄ co multa. * Primū. fm per. de pal. requrik quatuor. Duo quidē ex parte dātis: primo sez auctoritas de q̄ supra. H. v. particula scōa: nō afit requrik bonitas: q3 vt dicit. s. Tho. potestas faciendi indulgentias cō sequik iurisdictionē: q̄ p petrū mortale nō admit tik ꝛ scōo causa rationabilis. l. op9 ad honorē dei vel ad vtilitatē ecclesie seu proximi. Ex quo infert archi. ꝛ. s. Th. q̄ papa nō pōt ad libitū eua cuare purgatorium: q3 hoc esset indiscretum ꝛ irrationabile. ad hoc afit q̄ indulgētia valeat requrik causa cōuentēs: vt dicit. s. Tho. in. iiij. dis. xlv. ꝛ alr duo ex parte suscipiētis: primo. s. vt sit in statu merendi. i. in charitate vnde nō valent existētibus i mortali saltē. p tñ: q3 manēte causa id est culpa vel offensa effect9. i. reat9 pene tolli nō pōt. scōo vt faciat illud. p q̄ indulgētia dat voluntas afit faciēdi illud sufficit quidē q̄ tum ad merēti augmentū gratie vel glorie. fz nō q̄ tū ad remissionē pene seu adeptionē indulgētie fz s. Tho. ꝛpe. Sūma afit ang. ponit alia duo fm s. quod accipiēs credat ecclesiam habere hāc autoritatē sed hoc reducitur ad esse in charitate secundo quod sit subditus dantis: sed hoc reducitur habere autoritatē. * Scōm. Cōfessio actualis non requirit necessario etiam de mortalibus q̄ tū ē ex natura talis sacramēti fz oēs fz sufficit contritio que non est sine charitate: recrītur vero actualis cōfessio si hoc intrēdit indulgētie largitor. Utrū afit hoc intendat vel nō it̄ēdat cū dicit vere cōfessis ꝛ cōtritis. licet ꝓbabiliter aliq̄ dicant quod sic. ita q̄ intendit dare solum his q̄ post cōfessionē nō inciderunt in mortale. mihi tamē probabilius videtur q̄ intendat dare omnibus q̄ bus pōt si semel in anno sunt cōfessi vl̄ voluit ꝓfiteri. Lolb9 q̄ sunt in charitate facientibus id ,p quo datur: q3 papa nō largit indulgētiā vt suppono principaliter vt inducat ad cōfessionez fz ad aliud pura eleemosynā vel hmōi vñ q̄ vt confessio intelligitur fz petr. de pa. in propositor vel fz alios q̄ tamē forte idē esse intelligitur cōfesse fm statutū ecclesie. i. semel in anno adde vel ꝓfiteri volētib9. Et hāc optionē expresse tenet pas. i. c. cols de pe. ꝛ re. ꝛ Joā. an. in. d. c. q̄ asit. ꝛ gl. i cle. vnica. de re. ꝛ ve. san. ꝛ imo. ꝛ car. ibidē ꝛ sic fuit ref. ꝛ declaratū in cōsilio ¶ Stātiensi sicut habek in quodā libello scripto manu reuerēdi quodā pris fratris Joannis de galopia ordi pre. vtri docti ꝛ veridici. dz tamē q̄dq3 cōfiteri: q3 plerūq3 hoīes maxime seculares credūt se cōtritos ꝛ sunt solū atriti qui tñ p cōfessionē de atritis fiunt contriti. * Certium, charitas actualis necessario requiritur de mente docto, qui indistincte dicūt requrit charitatē. arc. tñ ex hoc q̄ aliquādo oz cōfessis vl̄ qui infra mēsem fuerit cōfessi arguūt quod videak ex mente ꝛ pactione eōrū cedētis q̄ qui nō est i statu merēdi: recedente affectione effectū recipiat. quod q3 est possibile ꝛ ex cōcedentis voluntate dependēs: primum est dicere q̄ sit verū: q3 vt dicit gl. in. d. cle. vnica. hmōi cōfessiones nō decet nec expedit amare interpretari. tñ etiā q3 verisimile est q̄ cōcedēs sic virtualiter intendat. ꝛ sic exprimeret si de hoc cogitaret: q3 verisimile est q̄ intendat his qui faciunt id pro quo datur indulgentia eam valere omni modo quo est possibile. Et ideo nullus ꝓficiscit mortali existens esse ab indulgentia capiēda: quia forte aliquādo conteretur. ꝛ illā consequetur.

¶ Septimo querik quibus indulgentie valere 7. q.

1. dist. possint: ꝛ dico multa. * Primus. existentibus ꝛ mortali indulgētie nō valēt q̄tū ad remissionē pene fm oēs. imo nec ad acq̄rendā gr̄am fm. s. Tho. q̄uis hoc aliqui dixerint: q3 licet merita per indulgētiā dispēsata ad hoc possint valere nō tamē propter hoc dispēsant. sed ōterminate ad remissionē pen. Si asit fieret cōmunicatio p hsie modū. facto te ptic̄ipē meritorū totius ecclesie. vel min9 cōgregatiōis. aut specialis pso ne sic valere posset ad merēdū aliquid et q̄ est in mortali. hec ille. * Scōm. Valēt autez fz. s. Tho. etiā religiosis si obseruēt teno: ē bulle. vt s. de licētia ꝓlatoꝝ dent alq̄ aut faciant: q̄ nō sunt pelorie cōditionis q̄ alii. nō tñ per eas remittunt illis impositā ꝛ foro capitali: quia illud nō est penitētiale sed iudiciale. Hec tamen oportet religiosos exire claustra. ,p indulgētias: q3 licet ille plus valeāt quo ad remissionē culpe q̄ observātia: ecōtrario tamē est quoad acquisitionē premiū q̄s est melius. hec ex illo. * Tertiū etiā fm eūdem in quarto. di. xiv. defunctis si cōtinetur in tenore bullarum modo pro eis faciat dū indulgentie vel suffragū modo nō est curanetiā si faciat id pro quo concessit non valent fm vin. in. d. c. est ex eo. et guil. in spe. ꝛ archi. in. d. c. C. de solu. sed verū. o. tho. ꝛ alii theologi in quar sibi prelatus indulgētiā dare: q3. s. nō habet cau sam vt se pronocet ad ea q̄ ē vergūti i dei honorē ꝛ vtilitatē ecclesie gratia cui9 dant indulgētie q3 hoīs cura est illi cōmissa. tñ data aliqō. nostro. ꝛ sequik Se. in. d. c. indulgētie. de pe. et re. li. vj. ꝛ facit quod not. doc. in. c. per venerabilem. qui fi. sint reg. vbi ꝓceps legitimare pōt sic gaudet priuilegio quo ꝛ ceteri partiūpes.

18 ¶ Quarto queritur quomodo intelligēda sunt

2. dist. ꝛ dico multa. * Primū. Cū datur indulgentia multa; que circa indulgētias dicuntur et fiunt. porrigētibus manus adiutrices: vel dātib9 auxilia. ho. intelligitur si hoc faciāt fm q̄ eis ꝛgruit. tur. nō tamē idē erit de diuite. qui dando obolū nō ō: dare ac pauperi. pro quāta tñ parte faciet id quod mandatur: vtrū eis valeāt per modum. * Quartū. Prelato autē qui illas ꝓcessit vin. in. d. c. cū ex eo. et guil. in spe. ꝛ archi. in. d. c. C. de solu. sed verū. o. tho. ꝛ alii theologi in quar tum vt se pronocet ad ea q̄ ē vergūti i dei honorē ꝛ vtilitatē ecclesie gratia cui9 dant indulgētie q3 hoīs cura est illi cōmissa. tñ data aliqō. nostro. ꝛ sequik Se. in. d. c. indulgētie. de pe. et re. li. vj. ꝛ facit quod not. doc. in. c. per venerabilem. qui fi. sint reg. vbi ꝓceps legitimare pōt sic gaudet priuilegio quo ꝛ ceteri partiūpes.

¶ Quarto queritur quomodo intelligēda sunt multa; que circa indulgētias dicuntur et fiunt. porrigētibus manus adiutrices: vel dātib9 auxilia. ho. intelligitur si hoc faciāt fm q̄ eis ꝛgruit. tur. nō tamē idē erit de diuite. qui dando obolū nō ō: dare ac pauperi. pro quāta tñ parte faciet id quod mandatur: vtrū eis valeāt per modum. * Quartū. Prelato autē qui illas ꝓcessit vin. in. d. c. cū ex eo. et guil. in spe. ꝛ archi. in. d. c. C. de solu. sed verū. o. tho. ꝛ alii theologi in quar sibi prelatus indulgētiā dare: q3. s. nō habet cau sam vt se pronocet ad ea q̄ ē vergūti i dei honorē ꝛ vtilitatē ecclesie gratia cui9 dant indulgētie q3 hoīs cura est illi cōmissa. tñ data aliqō. nostro. ꝛ sequik Se. in. d. c. indulgētie. de pe. et re. li. vj. ꝛ facit quod not. doc. in. c. per venerabilem. qui fi. sint reg. vbi ꝓceps legitimare pōt sic gaudet priuilegio quo ꝛ ceteri partiūpes.

¶ Quarto queritur quomodo intelligēda sunt multa; que circa indulgētias dicuntur et fiunt. porrigētibus manus adiutrices: vel dātib9 auxilia. ho. intelligitur si hoc faciāt fm q̄ eis ꝛgruit. tur. nō tamē idē erit de diuite. qui dando obolū nō ō: dare ac pauperi. pro quāta tñ parte faciet id quod mandatur: vtrū eis valeāt per modum. * Quartū. Prelato autē qui illas ꝓcessit vin. in. d. c. cū ex eo. et guil. in spe. ꝛ archi. in. d. c. C. de solu. sed verū. o. tho. ꝛ alii theologi in quar sibi prelatus indulgētiā dare: q3. s. nō habet cau sam vt se pronocet ad ea q̄ ē vergūti i dei honorē ꝛ vtilitatē ecclesie gratia cui9 dant indulgētie q3 hoīs cura est illi cōmissa. tñ data aliqō. nostro. ꝛ sequik Se. in. d. c. indulgētie. de pe. et re. li. vj. ꝛ facit quod not. doc. in. c. per venerabilem. qui fi. sint reg. vbi ꝓceps legitimare pōt sic gaudet priuilegio quo ꝛ ceteri partiūpes.

effectus operis impositi. * Secundū. Cū dat fidelibus certū quid determinate vel etiā ꝑticulariter ꝛ indeterminate q̄tū ad ipsam indulgentiā ꝛ remissionē pene non refert vtrū illud fiat cū magno labore vel sine: q3 indulgentiā nō ,ppor tionatur labori sed meritis dispensatis. licet referat quātū ad meritū vnde dicit. s. tho. in q̄rto q̄ clerici ꝛ alii ecclesie vicini equaliter hñt idulgentiam sicut aduenti nisi aliquid exprimatur forma: sed non equaliter merent. * Tertiū. Cū dat indulgentia fidelibus certū quid puta vni tantibus aliquā ecclesiā. si determinetur tēpus puta a vespera ad vesperā vel vsq3 ad tale tēp9 fm. s. tho. intelligitur facientibus semel tñ: sz si sit perpetua intelligitur toties quoties: sicut ecclesia beati petri rome est idulgētia perēnis. xl. dieꝝ si ꝛ cōsentit Jo. cal. alle. c. j. de filiis ꝓby. lib. vj. ꝛ. c. non potest. de prebē. lib. vj. ꝛ sequitur Jo. an. ꝛ ge. Inno. tamen ꝛ guil. in spe. tenent q̄ etiam si tempus est determinatum intelligit toties quoties: ꝛ hoc sequik sum. ang. ꝛ ro. cū supple. sed opinio beati Thome practicatur ꝛ est i consuetudine que est optima legū interpres vñ ꝛ communiter illā approbant doc. in. c. fi. de pen. ꝛ re. lib. vj. ꝛ sequitur alber. ꝛ feli. in suo. practa. ō indulgētia. * Quartō. Cum datur indulgētia aliquorum dierum vel tēporis forma inspicīda est. Nam si ō: xl. dies vel annos de iniunctis penitētijs remittuntur solum pene iniuncte a sacerdote i foro penitētie. si. xl. dies simpliciter sic remittunt pene ꝯdraginta dieb9 paragende ex taxatione diuine institie vel canonum aut sacerdotis cōformiter ad illam. i. clauē nō errāte: si ō: peccatorū de quibus fuerint ore cōfessi fz aliōs non remittitur non confessa siue q3 sunt oblita siue q3 sunt admissa post confessionē: sufficit tñ quo ad oblita fm archi. confessio generalis si ō: tertie partis peccatorū illa ita remittitur in foro ecclesie ꝛ dei. si esset per penitentiam esset abolita quorū omniū fundamētū est: q3 tñ valent quātum sonāt: non sunt tamen amare sed pie interpretāde vt dictū est. * Quintū. Dies vel anni idulgentie an sint vtiles vel continui. Pan. post' hostien. in. c. cum ex eo. de pe. ꝛ re. dicit q̄ dies sunt vtiles anni vero cōtinui. Et vult dicere q̄ alicui iniunctus est ieiunare. xl. dies cōtinue vel ēt interpolate accepta indulgentia. xl. dieꝝ si erit absolutus. Si vero iniuncta est penitētia annalis etiam si non sit continue sed certis diebus septimane puta ieiunando sexta feria quod est ieiunare. liij. dies in anno illo abolet nō potest per indulgentiā totidē dierū sed solum per annalē q̄ verū puto bñ dat ann9 indulgentie quo ad pena iniuncta. si asit dare ꝛ annuo simplr puto q̄ esset vtilis: ita q̄ cuilibet

Universidad de Deusto
Biblioteca

ertum est ieiunare duobus annis alternatis diebus habito vno anno indulgētie simplr: absolutus est: quia idē est vnus annus qđ dies .cccl.xv.

¶ Nono querit vtrū in q indulgētiam penitentiarū intiōtarū rite cōsecutus est teneatur illas explere: puta si aliqui inflicta erat penitentia septēnis & indulgentiā septēnē assecutus est & dicq; non: qz per contritionē pena eterna dimittitur & in tēporalē communiter. de pe. di. j. verbū. Tēporalis vero per satisfactionē aut q indulgētiā q illi equipollet. vñ per indulgentialē satisfactionez eneruatur penitentialis satisfactio: vt in. d. q. qđ autem. Et ibi Pan. reprobat opinionē dicentiū indulgētias pdesse quo ad penitentias hic iniunctas dūmodo sacerdos iniungens hoc cōcedat vt compēsari possit penitētia cū indulgentia & non aliter dicens q. d. opinio nimis restringit potestatē & effectū indulgētiarū: qz cū pficiscātur ex thesauro ecclie cuius potestatēz papa p̄odesse debent osibus qb⁹ tale cōcedit: vel alt⁹ ab eo habētes potestatē. vñ nō est necessaria licētia sacerdotis. Nō tamē propter indulgētias cessandū est in hac vita ab operib⁹ penitētie fm s. Tho. & cōiter oēs docto. tū qz vt dicit. s. Tho. opera pñe nō solū sunt in satisfactionē etiā si remediū cōtra peccata p̄cipue qz interdū qđ dz plus ꝫ credat tū etiā qz nescit an sacerdos penitentiā debitā totā iniunxerit: & cōsequēter an ad aliquid eī⁹ nō iniuncti p indulgentiā ex cōsequēti aliqñ nō relaxati teneamur. Sum. tñ ro. innixa glo. in. c. mensuram. de pe. di. j. dicit q sufficit pena minor iniuncta a suo ordinario iudice siue sacerdote si hoc fecit animo dispensandi: & sīr si per errorē fecit & credebat peritus: sed ista nōbene dicuntur loquendo de ea que est minor debito post remissionem quā fecit deus autoritatiue in sacramento penitētie vel homo per modos dictos supra. ℌ. quinto particula secūda. in fine. vel consimile et hoc patet per. s. Tho. vbiq;.

10 ¶ Decimo quer̄tur specialiter quid iuris de indulgentia plenaria maxime in articulo mortis: et dico multa perstringendo breuiter de quib⁹ diffuse archi. in tertia parte. titu. x. c. iij. ℌ. iiij. & v.

ddist. * Primum. Indulgentia plenaria solum a summis pontificibus datur: primo omnibus certum locum visitantibus simpliciter id est omni tēpore vt de sepulchro dñi. Secō omnibus visitantib⁹ certum locum certa die infra annum. vt de ecclesia sancte Marie angelorū Ferrarie ordinis pdicatorum: & in summa beate p̄ecatricis p eugenium quartum: & iste perpetuo durant nisi reuocentur. tertio omnibus facientibus certum opus: vt assumentibus crucem contra infideles. quarto certis nolatis p̄sonis in vita vel in morte facientibus certo tempore in bulla taxato aliquod opus: & hec sine dubio durat post mortem concedentis per reg. decet concessum a principe beneficium esse mansurum libro sexto quinto visitātibus certas ecclesias vbis certis diebus & tēpore iubilei. que indulgētia plenaria vulgariter dicitur de culpa & pena quod proprie non est verū quia solus deus culpam remittit. sed ideo sic dicitur quia ibi remittitur culpa a deo in; contritione que; p̄exegitur. & pena a papa per indulgentiam que; subsequitur. * Secūs articulus mortis in hac materia nisi aliud exprimatur non est articulus verus quo scilicet quis moritur. sed p̄sumptus quoquis estimatur fm communem iudicū morituros: sicut & in extrema vnctiōe: vñ qui in articulo p̄sumpto absolvitur consequit effectum indulgentie & gratia expirat in posterum: quo nō cēt si in forma diceretur & casu quo non morturis nisi reservetur gratia ista in fine; quia tūc nec effectū consequitur nec gratia expirat. * Tertium: qui in huiusmodi articulo vult huiusmodi indulgentiam consequi non habz necessario confiteri de peccatis alias confessio: nec etiā generaliter: quia remissio in tali casu facta non est sacramentalis. ideoq; peccatorum notitiam non requirit aut formā absolutionis sacramentalis: sed p̄supponit: nec hoc exprimit formā indulti: quia non dicit ore confessus sibi: sed confessus simpliciter oporteret tamen confiteri mortalia post confessionem admissa. Et si loquelaz & non vsum rationis admisisset posset consequi remissionem pene vigore indulti per signa equipollentia confessionis: non autem si nullo modo potest intimare talia peccata vt videtur: qz nunq; est confessus. similiter nec si vsum rationis misit post mortale de quo non est cōtritus: quod qz sciri non potest nisi quis in notorio vsq; ad illud vltimum mansisset. Potest sacerdos facere q; in se est vt illi absolutionem tribuat & plenaz remissionē. * Quartum venialibus quoq; non confessis indulgentie valorē tollit: si mortalia sunt cōfessa & cōtrito de venialibus adest: quesi nō adsit iz non impediatur. quis a salute qz gratiā venialia non tollunt: impediretur tū remissio penarū p̄o venialibus debitarū qz pena non remittit culpa remanente. etiā venali. * Quintū forma vero absolutionis aut remissionis plenarie q; ad clauē iurisdictionis p̄net nō est sicut absoluto sacramentalis a peccatis q. s. habet certam formā: q; nec mutari nec ab alio q̄ā a sacerdote p̄ferri potest cū effectu. sed caret determinata forma: & pōt fīc certa forma concedi: vt dicēdo si faciens sic habeat: sed tamen illa dz esse forma et⁹ quā indulti decernit qđ quis cōmuniter habet quod confessor plenaz remissionē; talī persone largiatur: et consequenter hec debet fē

forma. Autoritate sedis ap̄lice mihi p̄ hac commissa: concedo tibi plenariā remissionē oiz petō rū tuorū de qb⁹ eos cōtrit⁹ & ore cōfessus p̄terea q; ex cōsidētia huī⁹ indulti cōmisisti hec ex arch. sed intellige q; ista est conuentio forma autoritate aplica mihi in hac parte cōmissa cōcedo tibi plenā indulgentiā olim petōrū tuorū qđ aūt addisti de qb⁹ &c. versū est solū si hoc exprimak in indulto. * Sextum. Nō est necesse cōcedētez hāc remissionem esse sacerdotem: nisi hoc exp̄sse in commissione mandet q: si dās potest nō esse sacerdos ergo & exequētor. imo sicut sine forma ita & sine ministro dari pōt. imo si dicak q; minister sit idoneus confessor non addendo: sacerdos: pōt esse laicus si sacerdos vel clericus habeat: nō pōt & confessio talis facta q; nō est sacramētalis vz ad consequendā indulgentiā per ipsum etiam si forma non vtak sed quibuscūq; verbis ecclesiē tib⁹. Septimū cum in forma hmōi indulti cōtineā qđ satisfactat si hz alīj satisfacere intelligit si potest vnde si alias est bene dispositus fructū cuz sequitur indulgentie remissiōis. * Octauū Si quis ante electionem confessoris p̄mittur vsu rationis si in sanitate mentis cōstitutus dicit si bi in tali casu velle impartiri absolutionem per quemcunq; poterit sacerdos eā impēdere quātum ad oia hic exceptis que ex forma indulti excipiuntur imo sufficit si hoc habitualiter intēdebat: licet dicto modo non elegerit imo & aliquibus videtur quod etiam laicus poterit in absentia sacerdotis. * Nonū. Qui in peccato mortali expleri id qđ in huiusmodi indulto mādatur puta eleemosynam vel peregrinationem: nihilominus indulgentiam consequi potest modo rēpore remissiōis siue mortis sit in gratia. hec ofa Archi. * Decimum. Qui plenariā indulgentiā rite assequutus est si eo instanti moreretur euolare & statim ad celum fm Hostien. quod tamen mo si datur indulgentia generalis de penis iunctis. & melior fuerat iniungenda: quia talis in purgatorio luet: secundo si detur de peccatis ore confessis: & aliqua oblitione non fuerunt confessa: sed intellige. non confessa specialiter nec generaliter secundum Archidia. qz quo ad oblita sufficit confessio generalis: tertio si post qđ tamen est contra casum nostrum: quarto si in effectu fiet aliqua culpa venialis: qz illa p̄ indulgentiā remitti nō pōt quousq; est effect⁹ ad illā.

11 q. ¶ Undecimo quer̄itur que pena est religiosorū p̄dicantium indulgentias indiscretas. & dico de hoc haberi in cle. religiosi de priuilegiis vbi p̄ceptum est eis ne hoc faciant: & dicuntur indiscrete: primo fm glo. ibi quando sunt quidem cōcesse: sed cōcedi nō potuerūt. s. de iure & idem paulus vt quia concedens excedit quantitatem d. c. cū ex eo. & tertio fm zen. qñ probari nō possunt. arg. de proba. qñ. & c. post cessionē. & de fi. instru. c. ij. Peccāt igit mortaliter qū p̄dicant indiscretas primo & scō o nō indubitate. & simili ter tertio nō ad hūc sensum qñ p̄dicāt eas q; p bari nō p̄sit. i. nō sunt p̄babiles seu verisimiles & sunt dubie sec⁹ si essent certe: & sic probari nec̄rēt.

I neptalet itia est filia gule: que quando sit peccatum. vide ludus. ℌ. ij.

¶ De infamia.

Infamia dicta quasi sine fama: ab in & fama est nō: est lese dignitatis qualitas vita & moribus reprobata p arg. in contrario sensu: sicut fama est illese dignitatis stat⁹. vt. s. dictū est loco suo. Unde infamis dicit cui⁹ stat⁹ vita & morib⁹ est reprobat⁹ sicut colligit. ff. de in ius voc. l. sed si hac lege. ℌ. prētor in gl. & ff. de obse. & libe. l. honori. & l. liter.

¶ Primo ꝛo querit quotuplex sit infamia & dī. q. co q; triplex. i. facti iuris ciuilis: & iuris canonici.

¶ Secō querit qđo ꝑhibit⁹ vt incurrit infamia facti & dico q; multipliciter. Aliquādo enī incurrit ante crīe. ita q; crimē est p̄ma cā infamie: aliquādo causak ab alio puta qz fuit incarcerat⁹. & iuste vel p̄pter crimē repulsus a testimonio. de testi. testimonio. vl qz pf p̄ba turpia instituit eum heredē: vt dicēdo filiū meū p̄ditorē nequā & hmōi heredē instituo & et lego. C. ex qui. cau. infa. irre. l. ea q; pf. vel p verba iudicis dicētis potius calumniatorie vel bene faceres si ad frugē vite melioris ea p̄uertere & hmōi. C. e. l. ver bū. & l. interloquutio. Multis ēt aliīs modis incurrit vt ḡnaliter quoties apud bonos & graues vtros infamak qđ ex aliquo facto. d. l. licet. ff. de obse. a libe. & vs. q. j. sunt plures. vt no. in ca. ij ex quadā. de test. nō aūt infamia facilis dicta paucorum nec multarum leuium personarū modo apud bonos & graues nō sit opinio lesa. Dicuntur autem hīc graues qui nō sunt leues: puta si sit homo bone fame & opinionis antiquus: sicut benemeritī⁹ dī qui nō demeruit. ff. de leg. q. l. cū pater. ℌ. rogo. & l. cū quedā. in pn. & ō seru. c. vno. in hmōi tū credo standum arbitrio iudicis. ℌ. q.

¶ Tertio queritur quem effectū habet hec infamia facti & dico primo quod repellit a dignitatibus. de excess. prela. inter dilectos. quia vilibus &

Universidad de Deusto
Biblioteca

indigns porte dignitatis patere nō debent ſſrr nec infamiꝫ. de re iu. infamiꝫ. li. vj. ꝛ intellige ſm archi. de dignitatib⁹ eccleſaſticis ꝛ ſeckarib⁹ qꝛ infamis index eē pōt. iij. q. vij. ifamis. nec ꝓcurator. de iudicis deputati. ꝛ. d. c. infamib⁹ us. licet poſſit eſſe arbiter, ea. q. tria. ver. cognitores. * Et ſecundo repellit a teſtimonio in cā criminali: l aliꝰ aſit admittunt plꝰ ꝛ minꝰ ſz qō ſunt infamati: vt no. Jo. an. ꝛ Ppoſi. in. ca. teſtimonij: de te. ꝛ in. c. indſtitionis. ℌ-pe. de acc. * Et tertio ab accuſando. l. cj accuſare. ff. de acc. Et q̄rto a poſtulādo. ff. de poſtu. l. j. de q̄ poſtulatiōe vide. j. poſtulatio. Et qnto a promotione ordinis. de accuſ. eō⁹ de⁹. dj. lxxxj. tantis daniel. imo tām promotum ſuſpēdit. ſm Inn. de poſtu. ꝓlo. c. ſi. de elec. ſup. e. ō renſi: niſi cū ꝑdē. * Et ſexto inducit q̄re là inofficioſi teſtamēti. ℨ teſtū fratris ſi infamē heredē inſtituit ꝛ rūpit. C. de inof. teſt. l. fratres * Et ſeptimo inducit purgationem canonicā ſi iudici videbit. de accu. veniens. ꝛ ibi de hoc ℙho
4. q. ſtiē. ꝛ gl. in. l. nullā. C. ex qui. cau. infa. ali. irro.

¶ Quarto q̄rit qō tollit iſta in lam⁹ facti ꝛ dicit paſi in. c. ex dilīgēti. de ſimo. q̄ tollit ꝑ cōtrarium factū vt no. Jo. an. vj. q. j. c. oēs. in glo. pōt etiam princeps diſponere vt talis infamia non hēat effectū vt no. paſi. in. c. cū te. de ſen. ꝛ re iud.

5 ¶ Quinto q̄rit qō incurrit infamia turis ciuilis: ꝛ dico q̄ duob⁹ modis, ℙrimo ꝑ iudicis ordinarij ſententiā diffinitiuā crimⁱ o publici vel alt qō ꝓuati vt furti vel iniuriarū: nō aſit ꝑ ſnīam interlocutoriā vl ēt arbitri. l. ꝯd ergo. ℌ. ex ꝓmiſſo. ff. de his q̄ not. infa. ꝛ regulare eſt q̄ in crimⁱnibus publicis nō incurrāt niſi ꝑ ſnīam. l. j. ff. de his q̄ no. infa. ꝛ no. Dy. in. d. regla infamib⁹. ꝛ ℙaſi. in. c. teſtimoniū. de teſti. ¶ Que a ſit ſint crimina publica: habes inſti. de pu. iu. ꝑ totū. vr. ū. crimen. ℌ-iij. * Et ſcōo incurrit ipſo facto in caſibus in quib⁹ iure cauet q̄ incurrat ipſo facto: vt cū imperator militi aufert inſignia vl aliquē in exiliū mittit. l. qō att. ℌ-ignominioſa. ff. de his q̄ no. infa. Et q̄ exercēt improbū fen⁹ exigēdo vſuras vſurarum. iij. q. vij. ℌ-porro. ꝛ ibi vide multa de iſta materia in tex. ꝛ in gl. Et q̄ dēphendit in adulterio. ff. de ꝛitu nup. l. palā. ℌ-q̄ in adulterio. vl ℨhir ſimul cū duab⁹: vl ſimul hz duas ſponſas. l. qō tgit. ff. ō his q̄ no. infa. de big. nup. a no bis. Et q̄ locauit operas ſuas vt pugnaret cū feris. ff. de poſt. l. ſ. ℌ-beſtiae. ſecꝰ ſi cā ℟rutis exercende. Et q̄ facit ludos periculoſos vel plateas ꝛ alta loca. p. d. l. ꝑ q̄ ēt vide gl. in. l. ſi. ff. de his q̄ no. infa. q̄ vult q̄ oēs ſaltatores ſint infames ipſo iure: qꝛ mercēdis gꝛa ludibriū ſui facit: qōlimt tandē vſ de mīte ℙaſi. in. c. cū decoꝛē. ℌ vt. rho. cle. ſi q̄ dis exequat artē illā. ar. in. l. palā. ō ſi. mu. vbi habetur mulierē dici meretricē. ſi admiſit duos cauſa queſt⁹. ꝛ facit. xxv. q. ij. ꝛ āpprobat hoc archi. in. c. illud. xxj. di. dicēs q̄ in maiꝰ oribus ꝛ in delictis ſufficit bin⁹ act⁹ ad probandū cōſuetudinē quo ad hoēs ꝛ alios. C. de epi. audien. l. nēmo. Inno. xſi in. c. cū decoꝛem. limitat ſi hoc hyſtriones faciant in publico ibi etiam inuit quod conſuetudinem non faciāt duo actus ſed primum eſt verius. Secus autem de locantibus operas ꝛ aſcendētibus arbores gratia colligendoꝝ fructuum aut turres gratia capiēdi aues: qui non ſunt infames ſm Bartolum in. d. l. quia ſit gratia publice vtilitatis. Et qui le nocimum exercent vel filias aut neptes proſtituit. l. athletas. ℌ. ait prætor. ff. eodem. ꝛ ibi de multis alijs vide ꝛ ſimiliter in dicto ℌ. porro. Ex his aſit tria notabilia patent. * ℙrimum q̄ in criminalibus bimus actus inducit conſuetudinem: quod facit ad caſus reſeruatos epiſcopo quando aliquid eſt in conſuetudine. * Secundum quod mulier que duos admiſit cauſa queſtus eſt meretrix: ꝛ ſic quicquid deinceps lucratur poteſt retinere. ſecus de fornicantibus hinde, principaliter cauſa libidinis. quia ſi reſtituunt munera reſtituere tenentur: vt infra reſtitutio. ij. * Tertium quod ex duabus vicibus inducitur frequentatio monaſteriorum: quod eſt peccatum vel habet ſpeciem peccati niſi bene circunſtantionetur: ꝛ hoc patet in cap. monaſteria. de vita ꝛ honeſtate cleri.

¶ Sexto queritur quando incurratur infamia canonica. ꝛ dico q̄ regulariter oēs infames ſm leges etiam ſm canones ſunt infames: vt probat tex. in. c. omnes. vj. q. j. ꝛ no. Innoc. in. c. qualiter ꝛ quando. el. ij. de accu. ꝛ ſimiliter omnes q̄ ſuis culpis ad ordines promoueri non poſſunt: vt in. d. c. omnes. ꝛ in textu. ꝛ in glo. de quo etiā d. ℌ-porro. ꝛ ſecundum ℙanormi. in. c. exoliganē. de ſimoñ. incurritur generaliter ex quolibet pcō mortali: vt in. vj. q. j. infameo. ꝛ ibi in glo. ſum. ꝛ hec durat donec ſublatum ſit crimen. vt in. d. c. infames. ꝛ glo. in. c. illi. vj. q. j. ideoq̄ poſt penitentiam ceſſat infamia talis.

¶ Septimo queritur ſpecialiter vtrū confeſſio de licti in iudicio reddat aliquē infamem infamia turis: ꝛ dicit Bar. in. l. infamem. ff. de publ. iud. ꝛ no. ℙanor. in. c. ar ſi clerici. de iudi. q̄ non: qꝛ ad infamiam videtur iudicium prætorum requirere vt quis ſit condemnat⁹ de crimine. l. j. ff. de his qui not. infa. ꝛ in. c. criminis. confeſſus non habetur pro condemnato: vt in. l. ſi confeſſus. ff. de cuſto. ꝛ exhib. re. Unde Barto. in. l. furti. ff. de his qui not. infa. dat cautelam. vt quando requiritur ſententia ad infamiam ſoluatur condemnatio ante ſententiam: ꝛ ſic quis enadet. argu. l. ſi reus. ff. de procura. Similiter nota aliam cauſ

telam. ſ. qō talis non litiget per ſe ſed ꝑ procuratoꝛē: qꝛ licet ipſe condēnetur et ꝓcurator ꝓcuratorto noſſe hoc tñ caſu necdū nec ꝓcurator exiſtitur infamis. vt probatur in. d. l. furti. ℌ. ſi quis alie. no. per ter. et glo. et ibi bar. hoc not. ꝛ docto. Et loquit qñ quis conuenit vt condēnet actiōe famoſa vel ex crimine ex quo ſequitur infamia. ℙrima tñ cautela non valeret vbi infamia irrogatur ipſo iure. vt in. c. teſtimonij. ff. de teſti. qꝛ per ſolutionē videt reus fatert crimē. l. ad ſolutionē. C. de re iudica. ꝛ. l. quotiē. ff. de his qui not. infa.

8 ¶ Octauo q̄rit virum efficiat infamis prelatus remoꝝ⁹ ꝓpter dolū: ꝛ dicit ℙaſi. in. c. ij. de ſimo. ꝛ ibi gl. quod ſic ſicut iura volunt in tutore.

9 ¶ Nono queritur vtrū condēnatus de falſo cōmiſſo in officio teſtificādi efficiat infamis: et dico q̄ ſic ſi directe fuit condēnat⁹. de or. cog. cum dilectus in fi. ſecus ſi directe non fuit actum contra eum ſed vt repelleretur a teſtimonio. arg. d. c. cum dilectus. et. l. luctus. ff. de his qui no. infa.

10 ¶ Decimo querit vtrū infamia turis tollat executionē ordinis: et dicit ℙaſi. vbi ſupra q̄ ſic. et exercitiū cuiuſcunq; dignitatis ꝛ admit honorē ℨſtū ꝛ querendi vt dicit text. in. l. infamia. C. de decuri. ꝛ ideo ſiat⁹ nō expectet ſnīam. ſed reſt eundē in. c. ſi relā. de iureiu. infamia talis priuat ipſo facto dignitatib⁹ et honoribus circa titulos bñficiales: vt probat ex tex. l. ij. ℌ-miles. ff. de his q̄ no. infa. vbi dicit glo. quod ſicut infamia priuat militia celeſti in alijs dignitatibus et honoribus: ꝛ idem videtur velle glo. in. l. fruſtra. C. ō reſt. mili. Jn beneficialib⁹ aſit dicit ſe nō inueniſſe terti hoc dicentē: vſi hāc ſpialē penā nō ꝺbeamus ponere ī ipſſer quo iure canonico nō cauetur ex preſſe vt in ſimili dicit glo. in. c. fin. de iure pa. Fatetur tñ q̄ collatio facta infami ipſo iure nulla eſt. regula, in famib⁹. de re. iur. lib. vſ. ꝛ. l. ij. C. de dignt. et facit. c. inter dilectos. de excel. prælā. Repellit etiā infamia talis nō ſolū a ꝓmotiōe ſed etiā ab accuſando teſtificando poſtulando: et huiuſmodi: ſicut de infata facti dictum eſt.

11 ¶ Undecimo queritꝝ q̄ poſſit auferre hanc infamiā iuris: ꝛ dicit ℙaſi. in. d. c. cū te. de ſen. ꝛ re iu ſubtecti, non quo ad ſubiectos pape ſed per ipſm hoc directe. Indirecte autem hoc pōt alīqñ eps. ra condēnatus de adulterio efficit infamis. ꝛ tñ mis. ſed nō principaliter, ſeu directe: de quo vide bar. in. d. l. j. et in. l. infantē. in fi. ff. de pub. iud.

12 ¶ Duodecimo querit vtrū papa poſſit reſtitue-

re laicum nō ſubiectū ſue turiſdictioni ꝛ dico q̄ non de iure. ij. q. iij. ℌ. hinc colligitur. niſi forte eēt ſibi neceſſarius in clericatu. ꝛ tñc ipſe tñ et non alius poſſet: de plenitudine tñ poteſtatis poc poteſt iuxta dicenda infra in vtroq̄ papa. ꝛ. ō. caſus ℌ-j. caſu. xliij. Eccs autē q̄ de ſuo ſunt ꝓpatrimonio reſtituere poteſt ꝛ eos q̄ furti alioꝝ nō ſubſtit. et oēs clericos. vt in. c. p venerabilē. q̄ fi. ſint le. not ber. ꝛ Inn. ꝛ ſpoſt. in. d. c. cū te. Sed tenent doctoꝝ collegium cardinalium pōt ſicut ꝛ papa ſz patin. d. c. cum te. cōtrariū tenet. ſ. quod non pōt qō ego ſ'verū puto niſi periculū eēt in mora expectā di futurum pontificē vt in ſſti dicti eſt. ō. excōticatio. vij. excōicatione. xiij. dub. iij. Itē excōicatio. ix. excōicatio. xij. dub. ij. ix. ferunando.

¶ Decimoterio queritꝝ vtrū reges tollere poſſint hanc infamiā iuris: ꝛ dico q̄ nō ſm Inno. ſi ſubſunt impetratoꝛi: ſed bene illi qui ſuperiorē non recognoſcunt ſm dām Ant. in. c. cum cc. 13

¶ Decimoquarto queritꝝ vtrū reſtitutus p ſpera toꝛem indigeat alia diſpenſatione vt ꝓmoueat: ꝛ dicit ℙaſi. in. d. c. cū te. q̄ non mō egerit penitētiā: ꝛ idē dic de reſtituto p regē q̄ nō ſubſicitur imperatoꝛi. Qualiter autē ꝛ quando infamatus ſit indicenda purgatio. infra purgatio ꝓtotum. 14

¶ De infidelitate et infidelibus.

Infidelitas oppoſita fidei que eſt virtꝰ theologica ſm. s. tho. xxij. q. j. ꝛ ro. ꝓ. et aſtē. in ſum. dupl'r ōr. primo. ſ. pure negatiue vt in his qui de fide xp̄i nihil vllo tpe audiuerūt: ꝛ ſecō cōtrarie vt in his qui audita fide credere recuſant. in quo ꝓprie ratio infidelitatis cōpleē. Et ꝓmo quidē modo nō hz rōnez culpe ſed pene, qꝛ eſt ſequela pene Adde talio ignorantia diuinoꝝ. vnde tales infideles nō dānant ꝓpter infidelitatē ſc̄ā, ꝓpter alia peccā q̄ ſine fide remitti nō poſſunt: ꝓ quo facit illud Io. xū. ſi nō venſſem ꝛ locutus eis nō haberent peccatū nō haberēt. ſ. infidelitatis ad xp̄m ſm aug. ſed ſecō modo eſt perſi grauiſſimū vt ptz vbi. ō. Et iſto modo nunc de infidelitate proſequimur.

¶ ℙrimo vero q̄rit quot ſunt ſpecies infidelitatis ꝛ dicit. s. tho. ꝛ aſten. vbi. ō. q̄ ſunt tres pagonoꝝ⁹: iudeoꝝ⁹: ꝛ hereticoꝝ⁹: q̄ peſſima eſt. qꝛ ꝺyte tas ad fidē: aut eſt ad nondū ſuſceptā: ꝛ cōuenit paganis. aut ad ſuſceptā. ꝛ hoc duplr̄ ſcz ad ſuſceptā in ſua figura ꝛ cōuenit iudeis aut ad ſuſceptā in ſe ꝛ conuenit hereticis. Uñ marani ꝓprie ſunt hereticiqꝛ fidē aliquando ſuſceperūt.

¶ Secō querit vtrū oīa q̄ faciūt infideles ſint peccata. ꝛ ex. s. tho. ū. di. xlj. ꝛ quarto, di. xxxix. q. 2 xxij. q. j. ꝛ ro. xiij. et ex gl. vbi ſup illud omne qō nō eſt ex fide peccū eſt. ꝛ aſten. ꝛ ideo q̄ nō oēs vita vel operatio infidelium peccū eſt. ſz ſolū qñ faciūt aliqō opus ex infidelitate: vel relatū ad infide-

Universidad de Deusto
Biblioteca

litatē.q: qñ sarracēn⁹ iciunāt vt seruet legē ma
chometi: vel iude⁹ sabbatizat ⁊ huiusmodi.quo
casu mortaliter peccant.alias aut⁊ possunt habe
re actus bonos ex obiecto vel circunstantijs pla
centes deo:licet nullus eorum sit meritorius.

3 ¶Tertio queritur vtrū infideles sint in iuris o
bus in quibus peccant tollerandi:⁊ dicit.s.Th.
ij.ij.vbi.ā.q: ritus iudeorum tolerantur ab eccle
sia propter figurā in testimonium christiane ve
ritatis nō autem ritus aliorum infideliū nisi vt
videtur malus malum vel facilius conuertatur
⁊ idem astēsis dicens infidelium ritus tolerari
posse sine peccato:vl propter bonū infidelis sequēs:
vel propter malum vitandum.Vtrū aūt ad fidē
sint cogendi vide.ā.baptismus. ii ij.ħ.vj.et.vij.

4 ¶Quarto queritur vtrū peccēt mortaliter fideles
vēdētes vel alio titulo concedētes infidelibus
aliqua:puta carnes:oleum ⁊ huiusmodi qb⁹ ad
cultū ritū vtunt:⁊ dico q: sic si ad hoc fine vende
rēt:quia essent cooperatores.Si vero nō vēdāt
hoc fine nec scīāt aut ꝓbabiliter credāt vel dubi
tāt quod vtent ad illū finē nullo modo peccāt p
ea q̄ dicta sunt supra in titulo ars. Si vero hoc
scīāt vel probabiliter credāt seu dubitāt. Sum.
angeli.in titulo infidelitas videt tenere qđ nō
sit mortale: aliter inquit ecclesia eos toleraret
cū sciat q: quasi omnes vtunt ꝑ aliquā additionē
suarū sectarum videretur christianis dānatōis
laqueū ponere.summa vero ros.in titulo iude⁹:
scđo tenet q: sit mortale allegās qđ hic est pmit
tit.tertio modo que.s.non licet in re illicita: de
quo infra permittit.Ego aūt distinguo dicens
qđ ex necessitate ⁊ rationabili cā vti possum⁹ ma
lo.i.pctō alterius ad hoc disponit ad bonū nostrū
modo non cooperemur immediate ad aliq̄d qđ
ex sua natura sit peccm:sicut ex causa accipio mu
tuum ab vsurario ad hoc parato participādo cū
eo solum in acceptione et datione mutui q̄ dese
nō est mala:secus aūt sine causa vel si nō sit pa
tus ⁊ induco ad fenus vel si cooperaretur in ali
quo de se malo.vt ī soluēdo maleficiū per virtu
tē diaboli. Igit ex causa rationabili iste vende
re puta ex magna necessitate vel vtilitate q: sunt
parati ad hoc nec participat in aliquo de se ma
lo:sicut etiā ex cā rationabili emo agrū mihi val
de vilē ab eo quē scio tota pecunia vel eius par
te male vsurum.sine causa aūt non licet:q: ꝓpter
occasionē peccati sine causa est peccm.nō aūt est
causa.puta si mulier ad ecclesiam vadat. Dicit tñ
s.tho.ij.ij.q.clxix.ar.vlt.q: si quis esset astrictus ad fa
ciēdum opera quibus homines sine peccato vti nō
possunt artifices talia faciendo peccant:vt pote
prebentes alijs directe causam peccandi puta si
quis fabricaret idola:vel aliqua ad cultū idolo
latrie pertinētia:sed loquimur de faciēt⁹ illa
intentione:cū nō sit rātio quare alia causa fiāt.

¶Quinto queritur vtrū cū infidelibus possint
fideles conuersari.⁊ dicit.s.tho.ij.ij.vbi.ā.qđ ab
hoc non sunt prohibēdi fideles in fide firmi ita
quod inde magis speret illorum conuersio quā
horum subuersio:sed prohibendi sunt simplices
⁊ infirmi ne sine magna necessitate conuersent
cum eis. Tiften.quoq; idem sapit dicens quod si
ecclesia hoc interdiceret propter aliquod eorum
peccatum puniendum sic non liceret:si vero non
interdiceret sic distinguit vt.s.Tho.

¶Sexto querit vtrū permittendi sint fideles
habere dominium super fideles:⁊ dicit .s.tho.
ij.ij.vbi.ā.quod non dominium non: sed soluen
do antiquum quo etiam priuari possunt.vide ibi
argu.x.⁊.j.iudeus.ħ.quarto.

¶Septimo vtrū infideles:possint licite a fideli
bus rebus suis spoliari.⁊ dicit Hostien.in.c.qđ
super his.x.de vot.q: sic:si ecclesie dominium nō
recognoscunt:per illud matt.vlti.data est mihi
omnis potestas in celo ⁊ i terra.quasi scilicet po
testatem transtulit in vicarium suum: secus si
ecclesie dominium recognoscunt et non sunt in
festi christianie.pro quo est rex.cum glo.xxiij.q.
vij.si de rebus.⁊ hoc tenet sum.Ang.sed in.d.c.
quod super his tenet quod non. nisi sint infesti
christianis vel aliter delinquunt in legem natu
re.⁊ facit pro eo tex.xxiij.q.vij.dispar.⁊ hoc te
ne.q.s.th.ij.ij.q.lxvj.ar.viij.ad secundum.dicit q:
spoliari possunt iuste bonis publica ⁊ non priua
ta autoritate ea ratione qua ꝑm leges terrenorum
principum ea possident iniuste. quod supple est
dup'licate vt innuit Innocen.scilicet vel quia il
la subripuerunt christianis.vel quia per dominos
fideles condemnātur in bonis propter delicta
eorum de quibus eos puntre possunt. De iudeis autem infra iudeus.

¶Octauo queritur vtrum infidelib⁹ sit credendum in altorum preiudicium:⁊ dicit Pan.in .c.
j.de ħre.qđ non.arg.d.c.j.quia ex quo sunt infi
deles deo non presumunt fideles hosb⁹:ideo qđ
testeo non admittunt contra christianos.ij.qōne
viij.non potest.x.c.pagani:qđ tamen fallit in ma
teria heresis.vt.j.iudeus.ħ.iij.particula.viij.

¶Nono queritur vtrū liceat assumere habitum
infidelium ⁊ sic se simulare infidelē.⁊ dicit rodo.
q: sic ex cā rationali:sicut fecit sanctus sebastia
nus modo in tali veste nō sit aliqđ signū:vel ali
quis character principaliter institut⁹ ad discer
nendum professores alicuius infidelitatis:q: sic
nō liceret eo q: per tale signum mentiret ꝺ fidei
professionem. Sine causa vero rationabili nullo
modo licet vtrum dubitare de fide sit mortale ne
ne infidelitas:vide supra heresis.j.ħ.iij. Utrum
etiā cū infidelibus sit disputatū viae supra di

stinctione per totum.

Ihesus famulus an debeat habere sala
rium vide.ā.fam:lia.§.ii.

Ifra aliquādo excluditur aliqñ includitur
famil.Unde p Inno.de fide instru. inter
dilectos.⁊ Jo.mo.de exce.pla.sup verbo
octo.lib.vj.⁊ Joan.and.de cleri. onlug.

Ingenuus est is cui ex natiuitate cōpetit
libertas q̄ nō est fact⁹ liber ꝺ nat⁹. insti.
de ige.in pn.de ser.nō oz.instruēdi.in gl.
⁊ sic nulli tenet obsequi:Potest tñ libertus ꝓsequi
ingenuitatē.f.si a dño suo non fuerit expositus.

¶De ingratitudine ⁊ ingratis.

Ingratitudo est vitium oppositum gre
slue gratitudini: vñ sicut gratitudo est
virtus retribuēs bñfactori qđ oz:ita in
gratitudo est vitium retribuens bene
factori quod debet.

1.qđ. ¶Primo vero q̄rit vtrū semp sit peccatū ⁊ di
co ex.s.Tho.ij.ij.q.cvij.q: sic.q: cū duplex sit de
bitum.f.legale ad qđ reddendū inducit iustitia:
⁊ morale ad qđ inducit honestas Xrutis: ⁊ quod
honestatis:⁊ ꝓr opponitur gratitudini que est
virtus.⁊ cōsequenter est vitium ⁊ peccatum.

2. ¶Scđo querit vtrū sit spāle peccm:⁊ dico ex.s.
Tho.ij.ij.vbi.ā.⁊.iij.q.lxxxviij.⁊.iij.distin.xxij.⁊
Bet.aure.q: ingratitudo materialiter ad deum
quod potest ad ingratitudinē ptinere: vt si ꝺo
voluptate duct⁹ fornicatiōi ꝓsentit ꝺ deū bñfa
ctorē:⁊ tūc est circūstantia: formaliter aūt est
qñ actualiter bñficii continet vel nō appreciat
aut nō recognoscit ⁊ sic est spāle peccm.

3 ¶Tertio q̄rit quot sunt gradⁿ ingratitudinis
⁊ dico ex eodem q: sicut gratitudo ħ diuersos
gradⁿ quorū primus est bñficium recognoscere.
scđs gras ⁊ laudes agere:tertius retribuere pro
do opposita ħ sūr diuersos gradus. Et q: pri
mū in gnatione est vltimū in resolutione. Pri
mus gradⁿ ingratitudinis est nō retribuere ſm
quod decet.scđs est dissimulare.i.nō laudare nec
obligationem sue ꝑ quēcunq; alium modum. Et
ideo ad primū gradū ingratitudinis ptinet qđli
cūq; retribuat mala pro bonis:ad scđm q: bñfi
cii virtute:ad tertiū q: illū maleficiū reputet.

4 ¶Quarto queritur vtrū ingratitudo sit pecca
tum mortale:⁊ ex.s.Tho.in.ij.ij. colligit q: cū du
pliciter sit ꝺo ingratus:primo ꝑ omissionē vt nō
retribuēdo nō regratiādo non recognoscendo:⁊
scđo ꝑ cōmissionē agēdo ꝛrīa:quātus ad primū
est mortale si pretermittat aliqđ qđ necessario

erat faciendū simplr vel in casu vl rōne interio
ris contēptus:⁊ sīr quantū ad scđm erit morta
le si aliqđ fiat qđ necessario erat omittendū: vl
ratione contemptus inferioris:alias est veniale.

5 ¶Quinto querit vtrū ingratis sint bñficia sub
trahēda.⁊ dicit.s.tho.vbi.ā.aliud est q: ingratus
dignus est pati:q: sine dubio meret subtractio
nem:aliud qđ bñficii ops facere q: prio non oz
et facilius ad ingratitudinē inducēdā:q: forte bñ
ficiato nō occurrit facultas aut debita opportu
nitas retribuēdi.scđo oz rēdere ad hoc qđ de in
grato faciat gratiā:qđ quidē si nō pōr primo fo
rte scđo beneficio faciet.ſs si ille ex bñficijs mlti
plicatis ingratitudinem augeat ⁊ fiat peior ꝺz
a bñficiorū exhibitiōe cessare. Et idē dicit glo.
in.c.nō ois.v.q.v. dicēs q: si ꝑsumit ex bñficijs
trahend⁹ ad gratitudinē vel ad min⁹ malū non
sunt subtrahēda ſs si ad peiora vel ad persecue
randum in malo inducitur subtrahi debent.

6 ¶Sexto vtrū ex importēta possit q̄s ab ingra
titudinis vitio excusari ⁊ dico q: nō:q: ad debi
tum gratitudinis reddēdum magis attēdit vo
lūtas ꝺ opus:vñ dicit Sen.in li.de bene.q: be
neficiū nō in eo qđ fit aut dat cōsistit ſs magis
in dantis aut facientis animo. Et tō sufficit voluntas
recōpēsandi si deest facultas.vtrū astrictus ꝓpter in
gratitudinē revocet donatio.ā.donatio.j.ħ.xiij.

Iniuria integrū restitutio est priorīs status vel
iuris reintegratio ꝑ quā subuenit mino
ribus ⁊ ecclīs: vt in.l.j.C.de sen.pa.⁊ ſm
Spe.est auctēte reintegratio.ff.de minō.l.q: si
minor.ħ.si restitutio. Et in integrū restituere est
reducere in eū statū in quo quis erat ante lesionē
extra eo.audito.in gl.Quos ēt p hāc subuenit
maioribus ex legitima ⁊ iusta cā.ff.ex quibus cau
sa.ꝑ totū ⁊ sic intelligit.c.ex literis.eo.tit.⁊.c.
berioldus.de re iud.⁊ c.significante.de pig.

¶De iniurijs.

Iniuria ab in.ā.nou ⁊ ius dicta est:
quasi nō iure aut ꝺ ius facta :aut
ſm ethymologiā ħs iniqua iura
multiplicter dicit. * Prio enī ꝺz
gfialiter omne nō iure factū. f.vt in
iuris opponit iurt ꝑuatiue vel cō
tradictorie:vel q: nullo iure precipit aut vetat
vt leuare festucam. Secundo specialiter dicitur
culpa:vl in.l.a qui.scilicet vt iniuria opponitur
iuri contrarie. * Tertio dicitur iniquitas vel in
iustitia iudicantis quasi ius iniquū ⁊ iniustum:
insti.eo.titu.in princi.scilicet vt iniuria consistit
in iuris abusu. * Quarto secundum vsum lo
quentium poꝑie dicitur quod fit contra alicu
ius honorem.vt.ff.eod.l.j.⁊.l. apud labeonem.
Et fit tribus modis.primo re:sicut cum manus
inferuntur: vt in.d.l.j.ħ.j.⁊.xvij.qō.iij.si quis

Universidad de Deusto
Biblioteca

sūdente: scdo verbis sicut ꝓuiciando aut cōtumeliādo: vt in.d.§.j. facit. Colim. co. ti. in Ikis. sicut cū dr ad infamiā alicui⁹ libellū vel famosuz carmē aut historiā cōscribit. ff. eod. l. ex cornelia. §. ſi quis verbo⁹ ꝛ idē ſi aliqđ malo dolo fecit: vt aliquid horum fieret: puta dimiſit scripturā cadere in platea. arg. ff. de verbo. ſig. l. iare. Nec distinguit vtrū nomine suo vel alteri⁹ ediderit vel vtrū nomē exp̄esserit eius quē intēdebat infamare necne: modo per circunstantias agnosci possit. Eodem modo tenet ſi ſine ſcriptura notam vel ſignum aliquod ſtorſi prodiderit: puta qz vestē lugubrē vtitur in alicuius iniuriam vel corona posuit in porta ꝛ hmōi. ff. e. l. itē apud labeonē. §. alt ꝓtor. ne đđ infamādi causa fiat. ꝛ. v. q. j. đđā malignit ſpſius ꝛ b ista q̄rta est hic sermo.

1. qō ¶ Prio ꝺo q̄rit đs possit iniuriā facere; seu de iniuria teneri, ꝛ dico q̄ ille cui đ etiam patī illaz pōt: quod tū fallit in furioso ꝛ puero đ nō est doli capax ꝛ in dormiēte đ eā pati pōt ꝛ nō facere. Aduertendū est tū q̄ nullus iniuriā facere pōt aut de iniuria tenetur nisi sciat aut scire debeat se iniuriam facere: qz ſi ꝺo q̄ iocū percutiat: aut dum certat non tenetur iniuriarum. ff. e. l. illud.

2. qō ¶ Scdo q̄rit vtrū teneat de iniuria is đ X alicui dicit latro: fur: homicida: ꝛ hmōi. ꝛ dicit ſdo ſti. q̄ nō: ſi faciat alo accusandi aut denunciandi delictum ꝛ probauerit. ff. eo. l. cū qui. in princ. vbi dicitur peccata nocentiū nota cē ꝛ expedire ꝛ oportere. C. e. ti. l. ſi đđ. Et idem ſi faciat excipiendo vt cum repellat a testimonio. de test. ex parte. vel ab ordine aut beneficiis. de accusa. sup his. hoc iure concedit: ꝛ nemo facit iniuriam q̄ vtitur iure suo. de elec. cum ecclesia volaterrana. Si ꝺo dicit ad infamandū tū qđ presumit qđ nō hz iustā cām dicēdi iniuriā facit? ꝺdēnandus est. d. l. ſi đđ. ꝛ l. iū. C. eo. vj. q. j. ex merito. ꝛ c. deteriores. ꝛ no. ꝺo. ꝛ Ber. in. c. ſi culpa eo. ti.

3. q. ¶ Tertio queritur vtrum fiat iniuria matrone deprehense in veste mercenariū ſi intenteretur ꝛ dico q̄ non. facit. c. in' audientia. de sen. excom. nec iniuriatur matrimonio fm ꝺoſt. ꝛ Ber. qui illud ignorauit. C. de adul. l. ſi ea. ſicut nec militie qui militem ignorat. ff. loc. l. ſi ignorans. Secus in habitu honesto.

4. q. ¶ Quarto q̄rit vtrum possit quis iniuriam repellere. ꝛ dico q̄ defendēdo ſolū fm oēs hz: hz p̄cutiēdo sunt opiniones: q: dicit ꝺn. §. ſi vero ita. dist. l. q̄ nō hz. qō Ber. ꝛ Rau. in. c. ſuscepim⁹. de homi. restringit ad clericos: ego vero dico iuxta dicta supra bellum. §. §. j. qō licet etiā clericis ſi aliter iniuria vitari non possit intelligendo de personali cum moderamine inculpate tutele et est mens Alexan. in. iū. parte sum. ſi vero sit verbalis idem dicendū vī q̄ de fuga turpi vt supra bellum. ſi §. iū. dicti est. Intellige omnia dū iniuria est in fieri nō in facto eē. hz tñ dic vt. §. se.

¶ Quito querit vtrū iniuriā passus teneat illā remittere: ꝛ dicit gl. in. c. ſi qs cōtristat⁹. xx. dist. q̄ nō quo ad actionē. l. vt eis satisfactat. xxi. §. q. iij. ſi illic. imo dicit q̄ egendo benefacit vt satisfaciat. xlv. dist. ꝛ qui. ꝛ. xxiij. q. v. de occidentis qz iniuriator tenetur nedum petere veniam: hz etiā satisfacere de damno dato ex iniuria ſi potest aliter absolut non pōt nisi iniuriat⁹ remittat actionem iniurie liberaliter quo ad conſcientiā. Rāciorem vero cordis etiā iniuriatorie non satisfaciē te teneē intuitus dimittere: de pe. di. v. c. viti. imo nunq̄ ꝺz admittere: qz nō hz aliquem odire. xxiij. q. iij. cum in. lxj. q. iij. inter verba.

6 ¶ Sexto queritur cui cōpetat vel detur actio iniuriarum: ꝛ dico q̄ ipsa nō nascit ex pacto hz ex cōtumelia. l. ſi vnus. ff. eo. vnde competit ei đ iniuriam patitur vt no. inſti. eo. ti. in rubri. Item cum đ illam intulit vel inferri procurauit. inſti. eo. tit. §. non solum. Notandū est vero q̄ nedū iniuria fit alicui in persona propria sed etiam ſi fiat filio vel ei quem hz in potestate: inſtit. eo. §. patit dum tamē iniurians sciebat cum filiumfamilias: licet ignoraret cuius. Datur etiaz actio filiofamilias in nomine suo. l. ſi filiusfamilias. ff. de act. ꝛ obl. Item sponsam vel vxorem: ꝛ sic datur actio viro ꝛ mulieri: ꝛ ſi ſit filiusfamilias etiam patri. l. j. §. vlt. ff. eo. Non tamen patitur sponsa vel vxor iniuriam factam vtro: quia vxores a viris non viri ab vxoribus defenduntur. ff. eo. l. ij. de sponsa. dicitur in. l. item apud labeonem. §. sponsum. Item datur heredi ob iniuriam factam cadaueri defuncti cuius est heres vel ſi fama eius ſit lacessita. d. l. j. §. ſed ſi forte cadaueri. Itē datur domino ob iniuriam atrocem factam seruo. d. l. itē apud. §. pretor ait. ꝛ inſtitu. eodē. §. seruus. Item datur episcopo pro iniuria facta clericis ꝛ abbati suis monachis. vt no. in. c. parochianos. de sententen. excommuni.

7 ¶ Septimo queritur quātī condēnabitur reus in hac actione: ꝛ dico q̄ tātī quātī actor iurauerit se nolle illam iniuriam sustinuisse premissa tamen iudicis taxatione: ꝛ inſti. eo. §. pena. ff. eo. l. inſtitutionibus. In isto autem iuramento duo modi traduntur. Nam quidam dicunt quod sufficit actorem iurare quod nollet lucrari tantum vel tantum quod eo quod talem iniuriam sustineret. hz alij dicit verū q̄ debet iurare se potuisse velle de suo perdidisse tantum vel tantum q̄ talem iniuriam sustinuisse q̄ ꝺoſt. in fum. de iniu. ꝛ dam. videtur approbare. ꝛ Spe. eo. tit.

8 ¶ Octauo queritur quomodo tollit vel abolet⁹ actio iniuriarum: ꝛ dico quod multis modis * Primo remissione: vt per supplicationem aut preces. xxiij. q. iij. ſi illic. aut per pactum. ff. de pac. l. ſi tibi Decē. §. j. * Secūdo dissimulatiōe. ff. eo. l. nō solū. §. j. vbi dicitur quod ſi statim passus iniuriā ad animū nō reuocauerit postea ex pentētia remissam iniuriā nō poterit recolere. ꝛ instru. eo. §. vlt. Unde illata iniuria actor ſi per annum vtilē quando est per metum. aut continuū ſi est alio modo illata nō agit aboletur. l. ſi cum exceptione. §. in cause. ff. quod metus causa. ꝛ. C. de intur. ꝛ quod nota. in gl. o. l. ſi nō cōtinuū. posset tamē etiā post annū agere indirecte p viam exceptionis. pura ſi in iniuriatore esset excommunicatus non absolueretur: fm Hostien. et Pan. in. c. ea noscitur. de sent. excōmu. * Tertio salutatione: deosculatione: comestione: ꝛ huiusmodi signis. que sunt signa reconciliationis sicut subtractio signū est inimicitie vt no. gl. in. c. cū adria nus. dist. in. ixtū. ꝛ in. c. cū super abbatia. de offic. dele. quod intellige verum nisi a principio prouocasset aduersariam cirare eam faciendo: quia tunc per osculum ꝛ predicta signa nō tolleretur nisi expresse renunciatur vel transigat ꝛ sic intelige predicta. l. nō solum. §. j. * Non credo etiam quod tollatur dicta actio ſi homo exhibet signa que inimico exhibere tenetur necessario: quia per illa non dicitur qui reconciliatus pro quo facit quod no. Bar. in. d. l. ſi tibi decem quod infirmus dicendo sacerdoti se remittere sibi illam iniuriam: intelligitur remisisse odium ꝛ nō satisfactionē iniurie. * Quarto tollitur quoties quis iudicem inciat ad torquendum iniuriantem: eoipso quod cum torquet aut condēnat ad vindictam: vnde aliam satisfactionē actor petere non poterit pro iniuria vt est bonus textus et ibi Barto. in. l. ſed ꝛ ſi vnus §. ſi ante iudicez. ff. eo. nisi protesteris quod ex hoc non vis tibi prenē iniuriari ſi: vt. l. fina. ff. de iniur. * Quinto per mortē qz talis actio nō trāsit ad heredē ante litis cōtestationem morientē iniuriato: vt. l. iniuriā. ff. eo. Et hec omnia limita vera fm Panor. in. c. olim. de iniur. quo ad actionem iniuriarum sed non quo ad dāna ꝛ expēsas: quia per hoc nō tollitur quin agere possit ad restitutionē. argu. c. j. de iniurijs. ꝛ sic serua in ꝓscientia. Et ēt ſi iniuriatus nō ageret tenetur re⁹ ad interesse ꝛ dāna que intulit nisi velit illi remittere: vt in. d. l. j. * Nota tamen fm Hostien. in sum. titu. de pe. quod ſi iniuriatus nollet cū iniuriante ꝓponere scientia tenere posset arbitrium iudicis penitentie. arg. c. veniens. de iure iur. ꝛ. c. ij. de arbi. Adnerte etiā quod ſi quis pena soluat pro remissione iniurie obtin ēda efficax fama nisi pactū fiat iudicis auctoritate. ff. de his qui no. infa. l. furti. §.

Rotabile.

Secunda Pars

pactus. ꝛ no. Jo. an. in. d. c. ſi illic. Sic̄ esset infamis ſi esset condemnatus per iudicem siue ciuiliter siue criminaliter a gaſ. ff. de his qui not. infa. l. athletas. §. vltimo. Et ideo cum agitur contra aliquem procuratorem constituat vel faciat compromissum vt. ē. infamia. §. vij. Quando autem iniuria dicatur atrox vel enormis. vide supra enorme. §. j. ꝛ absolutio quarto in principio.

Iniustitia fm. s. tho. ij. ij. q. lix. ꝛ alios theologos est duplex: quedā. s. illegalis opposita iustitie legali ꝛ quedam cōsistens in quadam inequalitate opposita iustitie speciali de quo infra. Et ista cum in proximi nocumento cōsistat ex suo genere est peccatum mortale qz est contra charitatem. Excusat tū vt nō sit mortale vel rōne ignorātie fm philosophū. v. ethi. vel ratione paruitatis rei qz deficit a rōne perfecta eius qō est iniustū facere in quantum reputari pōt non esse omnino cōtra voluntatē eius đ hoc patitur pura ſi qs alicui auferat vnū pomū vel aliquid tale de quo probabile est quod non ledatur nec ei displiceat.

¶ De inobedientia.

Inobediētia dicta est quasi nō obedientia vñ est priuatio vel negatio obedientie cōsistēs in duob⁹ sc̄z in omittendo quo ad precepta vī mādata affirmatiua q̄ imperāt opus: ꝛ in agendo quo ad negatiua que opus verāt: sicut obedientia econtrario consistit in faciendo quo ad affirmatiua ꝛ omittēdo quo ad negatiua. Quādo autem alicubi sit preceptū et quando mandatum vel consilium vide infra. s. thoſi. ij. ij. q. etiſ. vna scilicet specialis que est contemptus precepti. de quo supra contempt⁹. Et ista vt ibi dicit semper est peccatum mortale. et intellige etiam ſi non sit contra preceptum sed solum contra mandatum: quia ipse contemptus est formaliter superbia. que est peccatū grauiſſimū. Et alia generalis: id est omnis recessus a precepto vel mādato: ꝛ ista non videtur semp esse peccatum mortale: sed sic videtur distinguēdum. Aut enim est contra consilium: ꝛ tunc ſi sit consilium perfectionis vt illud: vade vende oīa que habes non est peccatum: et sic intellige glo. in. c. generali. de elect. lib. vj. et iura que allegat: ſi vero sit consiliū reuerenti e quod dicitur mandatum. vt quādo subditus deberet facere: sed superior non vult precipere vt est illud veritatē loquimini sic est veniale vt notat. Archid. in. c. testamentum dist. vj. et dist. xxx. §. alias ea demū. Aut est cōtra precepti. Et dupliciter. Mā: Aut est cōtra precepta dei siue iuris diuini: aut ꝓpria hominis siue iuris humani vel positiui.

Sil q̄ estri. dd

Universidad de Deusto
Biblioteca

Si est contra precepta dei sic est semper mortale si est scienter vel ex ignorantia nō excusante facit. ff. de poen. xxxij. di. t dist. lxxxj. si qui presbyteri. vbi dicitur idolatria. t. xliij. q. j. quisquis. Si vero sit ignorantia excusante de qua. ff. ignorantia. ff. vij. sic non est mortale. Si vero est circa precepta iuris posittiui distingue. Nam si talis lex seu preceptum per longa tempora receptum nō fuit sciente superiore t transgressores non puniente sic non mortale: t facit quod notat Pan. in. c. cum olim. de cleri. coniuga. vbi declarat grecos clericos non peccare licet accipiāt uxores: ex quo not. quod quando lex generalis recipitur: in vsum a certo gñe psonarum t ab alio nō recipit non obseruantes non peccant saltem post tempora longa. xiij. dis. ff. leges. t quod notant doct. in. c. j. de treuga t pace. nō obstante eo quod ibi tenet Hostien. quia loquitur quādo talis preuaricatio est peccatum de sua natura: quo casu non receptio non excusat: secus si esset eiusdem generis t maior: paro acceptasset quia licet superior non puniret tamen pars minor non excusaretur sed haberet locum illud: multa per pātientiam tolerantur ꝛc. de prebendis. cum iamdudum. Idē dico si talis lex fuit recepta sed per consuetudinē abrogata: quia non peccant inobedientes vt supra consuetudo. ff. vj. Si vero talis lex non est repudiata: seu non acceptata. nec abrogata consuetudine: tunc diuersa est opinio inter doctores. Nam quidam vt collect. in. ca. j. de constitutionibus t multi alij dicunt q talis inobedientia nō est mortale. nisi fiat ex cōtemptu: quam opinionem summa Angelica scribit etiā beato Bern. lib. xj. de precepto t dispen. sed non est verum. quia Bern. nō loquitur de inobedientia preceptorum sed mandatorum: vt patet intuenti. Alij vero dicunt quod est mortale solum ratione contemptus vel consuetudinis que est quedam contemptus interpretatiue. quod sum. Ang. ascribit Ricar. j. quod. q. xix. sed de hoc supra contemptus. ff. j. Et hanc opinionem sum. Ange. sequitur contra rosel. inobedientiam que non est ex contemptu aut consuetudine dicens venale peccatum. q; non est totaliter contra finem legis: sed non bene dicitur: quia sequitur quod scienter contrahens in gradibus ab ecclesia prohibitis non ex contemptu sed ex voluptate non peccaret mortaliter cum hoc non faciat ex consuetudine quod est absurdum cuius sit iure excōmunicatus nec est verum quin tūc agatur cōtra legis intētionem. Alij vero dicūt esse mortale solū qñ fit sciēter contra preceptum ita quod frustratur intentio precipientis quod tunc dicunt esse quando fit sine causa rationabili intelligo vera vel estimata: ita quod non est mortale primo nō obedire ex ignorātia nisi esset affectata vel crassa: nec. ij. agendo preter aut cōtra verba seruando intentionem ita quod probabiliter credi potest q si adesset legislator nō vellet obligare: nec tertio etiam agendo contra intentionē t veritatē. nō astr fm estimationē non obedientis nisi laboraret predicta ignorātia. t ista est vera mens sancti Tho. in. iiij. dist. xv. t. ij. ij. q. cxlvij. vbi loquitur de ieiunio: vt etiā. ff. patuit. t Pan. in rub. de ob. le. t archi. di. lxxxvj. in. c. vltimaz. t Hemi. in. c. general'. de elec. lib. vj. pro qua facit. c. ij. de ma. t obe. t. c. quod precipitur. xiiij. q. j. t glo. in. c. quisquis. iiij. q. v. Sicut autem dictū est de preceptis statutorū ita dicendū est de preceptis prelatorum t superiorum excepto q̄ quo ad punitionem t transgressionem mittitur agitur cum lege. ꝛc. * Que autem dicta sunt de inobedientia statutorum quod. f. est peccatum Hēr. de gan. iij. quol'. q. xxiij. quez sequitur summa angelica: nō intelligit indistincte etiam quo ad statuta penalia: sed circa ea distingit: quia aliquando ibi sunt duo precepta. vt statuamus ne fiat tale quid: t qui fecerit soluat decem t tunc obligant ad culpam aliquādo vnum tantū vt statuimus quod qui sic fecerit sic obligat solum ad penam sed ista distinctio est verbalis tantum t puerilis q nullus apponit penam statuto: nisi q; valt aliquid fieri vel omitti: ideo dic indistincte. ff. f. Tho. omnes leges humane obligant in cōscientia siue ad culpam modo sint iuste: t sic intelligo Hen. gl. in. c. vt animarum. de consti. lib. vj. t not. in. c. quod super his. de vo. t Joā. and. in. c. relatum. ne de. vel mona. t Hemi. in. c. perpetue. de electio. libro. vj. qui dicunt indistincte quod statutum penale preceptiuum licet contineat aliaz partem corporalem obligat tamē ad mortale sup̄a gabella. iij. ff. viij. De hac materia infra lex ff. ix. t infra statutum. ff. ij.

Inofficiosum dicitur de t sine officio vel contra officium id est obsequiū vade inofficiosum testamētū dicit quod est ptra officium pietatis vt infra testamentum. j. ff. vj. t inofficiosa dicitur donatio que est contra officium pietatis ad similitudinem inofficiosi testamenti. vt. C. eo. ti. l. j. quia scilicet per eam libertas vel parentes excluduntur a bonorum subsidio ex proposito donantis vel re ipsa quod etiā sufficit ad reuocationem per nota. l. si liqueat. in gl. C. eodem.

Inquilinus est qui conducit rem vrbanam. l. errorem. in gl. iuncta. l. licet. C. locati. vide infra locatio. ff. ix.

Inquietudo mentis est angustie filia cō muniter est veniale peccatum nisi interueniat omissio alicui⁹ necessarij ad salutē

De inquisitione t inquirēte primo in genere. Inquisitio ab inquirendo importat inuestigationē alicuius incogniti: que t iuridica vel canonica dicitur si fiat secundū iura vel canones t de eius subtilitatibus sunt quinq; vt infra. ff. id. Est autē inquisitio triplex fm quod colligitur ex Pan. in. c. qualiter t qñ. el. ij. de accusa. l. generalissima. qua inquirit super statu totius prouincie vel diocesis: t gñalis qua inquritur super statu alicuius ciuitatis castri vel loci. si t specialis cōtra certam personā siue ad imponendam penā: siue ad peccatū emendandum ex debito officij. Vel dic quod est triplex prima. l. generalis simpliciter id est q̄ ad personas t delicta: vt cum preses inquirit an sint homines factiosi. si de qua in lege cōgruit. ff. de offi. presi. t secunda specialis simpliciter id ē quātum ad personas t delicta vt cum de certo t limitato delicto cōtra certam t limitatā personā preses vel prelatus inquirit de qua in. c. ex quidam. C. de accu. t tertia generalis simul hac specialis fm quid: siue sit generalis quo ad personas t quo ad delicta specialis vt cuz preses inquirit contra eos qui titium occiderint. de qua in lege iii mandatis. de condit. ob tur. cau. sine econtrario sit generalis quo ad delicta et quo ad personas spāles vt cum potestas vel alius punitur ad sindicatum.

1. qō. di. Primo queritur ex parte inquirētis de potest inquirere: t dico tria. * Primū. quelibet prelatus inquirere potest cōtra subditum sui: imo tenetur ne subditorū sanguis de manibus eius exquiratur in die iudicij. de offi. ordi. irrefragabili. de reg. c. vlti. facit etiam. ca. licet heli. de simo. xxxvij. di. Augustin. t. d. c. qualiter. el. ij. * Secundō Generaliter fm Angel. de peru. inquirere pōt de sen. t re iudica. ea que fiunt lib. vj. Ubi scitendum est fm ipsum quod in causis meri imperij vt sunt criminales solus iudex habens merū imperiū vt rium potest inquirere: q; huius negotij ipse solus habet iurisdictionem. ff. de iurisdi. om. iud. l. iubere incidenter autē etiam iudex ciuilius causarū potest inquirere de causis meri imperij. C. de test. l. nullum. vt cum testis coram eo fallum deposuit imperij deuoluta est ad suam iurisdictionez t puta fm aliquos vel fm alios pena ordinaria. t si clericus falsum deponat coram iudice laico puniri quidem potest per eum fm Cyn. glo. in. d. l. nullum fm Ray. vero puniri nō potest per ca. si est iure ciuili antiquo: dictum vero Ray. iure canonico t ciuili nouo: vt. C. de episcopis. t clericis. l. statuimus in causis vero ciuilibus t pecuniarijs spectantibus ad publicā vtilitatez inquirere pōt eius iudex ad cuius iurisdictionē officiū t cognitio nē talis cā spectat: ad priuatam vero vtilitatem vel ad renouendum tutorē vel curatorē nō potest nisi de speciali rome pōt inquirit vel subdelegatus t in punctis peōsul. Et cū hodie potestates terrarū in terra quā regit teneat locū presidis ceteris eis agēda est questio suspecti tutoris. Sic inquirendum est contra usurarios vt usuras restituāt inquirere possunt ordinarij locorū t eorum vicarij de usur. ad nostrā. * Tertium. monachi t religiosi deputāri nō possunt a sede apostolica generales inquisitores fm Pan. in. c. si dilecti. de accusa. nisi sint de dignitate. de reser. statutū lib. vj. Ubi no. fm eundem in. c. causam el primo. de iudic. q; in statutis t odiosis monachi nō veniunt nomine fratrū nec monache nomine sororū t dicunt. pparte fratres aut sorores mendicantes: nō mendicantes vero t habitantes solitarie monachi vt montales appellantur.

2. qō Scdo queritur ex parte materie inquirende de quibus possit inquiri: t dico q; Ang. de peru. vt recitat arc. iij. parte. ti. fr. sic virtualiter dicit. Inquisitio fieri nō potest fm gl. iuris ciuilis in. ff. si publico nisi in his casibus. primo. l. rōne in turre illate presbyteris aut eorū ministris etiaz in loco occulto existentibus. ij. in crimine suspecti tutoris. in. iij. quarta falsa. pducta coram iudice. iiij. in falso teste. v. in crīe notorio. vj. in casibus notatis. in. d. ff. si publico. Sed contra inquit: q; potest inquiri etiam contra omnem sacrilegum latronem a plagiariuz. l. iij. ff. mandatis. ff. ad. l. iul. pecu. t cōtra facientem seditionem in ciuitate in antē. de man. princi. ff. fina. t vt videtur regulariter contra omnem malum hominez de offic. presid. l. congruit. Nicolaus vero de natta in quadam sua disputatione recedens ab optimo tullius gl. dicit inquisitionē fieri posse in sex casibus quos pro regulis Bar. in. d. ff. si publico. sibi assumit primo. l. ad denunciationē officialis scilicet publici ad hoc deputati vt cum per statutū deputātur in comitatu officiales ne maleficia cō mittantur. l. diuus. de' cust. reo. ij. propter precedentez incidentē cognitionē: vt in falso teste. C. de testi. l. nullum. iij. propter precedentem generalem inquisitionez: vt. f. inuento male factore fiat specialis inquisitio vt condemnari possit alio frustra fieret. l. congruit. de offi. presi. iij. vbi maleficium coram iudice committitur. vt falsa charta. C. de proba. l. iubemus. v. propter atrocitatē criminis t iniuriam clericis factam. C. de episc. t cleri. lege si quis in hoc genus. vj. propter crimina notoria etatem. vt in. l. eadez. C. de probationibus. septimo secundum Bart. vbicūq; sine me-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tu calsinte ꝛ sine solẽnitate inscriptiõis procedit accusatio: ſz hoc septimꝰ reprobat in glo. que etiã recitatis multorꝫ opinionibus dicit virtualiter sic. Inquisito fit dupliciter ex causs. s. ad ꝓnatam aut ad publicam vtilitatem ad ꝓnatã ait regulariter nõ fit inqſitio. s. ex offo: qr in iudicio aguntur ad ꝑtis postulationẽ agẽda sunt nõ ex officio. ff. de iudi. vbi ds age. l. q̃ semel. qõ tamen fallit in casibꝰ primo in suspecto tutore: quia ad vtilitatem pupilli in quirit nullo postulante. secundo in donatione tutoris q̃ dari potest ex offo nemine petente: tertio qr senstror ad vtilitatẽ ꝓnatã põt inquirere. quarto qr ꝛ ꝓtor sibi ꝓtra exactores publicos ad ꝓnatã vtilitatẽ ne verent tributis ꝛ aliis hmõi vt in auk. de nnã. prin. ℌ. congeo. quinto episcopus sibi in causa vsurarũ vt restituantur ꝓnato de iureiurãdo ad nostrã. Ad publicã vero vtilitatem si fiat inquisitio aut erit in causis ciuilibus ꝛ tunc dank ℟uor regule. * Prima obiectiõ crimẽ est tale q̃ accusando solẽnitas relaxatur. de illo potest inquiri: q̃ ꝓbatur. C. de accusa. l. ea. qõ etiam no. Inno. in. C. vestra. de cohabi. cle. ꝛ mu. ꝛ idẽ est q̃ ad denunciationem publici officialis põt inquiri: qr per talẽ denunciationẽ fit crimẽ notoriũ. * Scõa. obiectiõ omittit crimen corpm iudicis: ita q̃ offendatur paro vel iudicis maiestas potest inquiri de eo: quod ꝓbatur. C. de test. l. nullũ. v sili quis coꝛã iudice ꝓdiderit falsum testẽ: vel vtitur falso instrumento, qr iudicis gures offendit ꝛ partis: merito põt inquiri. * Tertia. Obiectiõ crimẽ est de atrocioribꝰ fama publica precedente a fide digno põt inquiri qõ probatur. l. titi. ℌ. mandatio. ff. ad. l. iul. pecu. qr in istis accusationibus iuris solennitas relaxat. Et inter atrocioꝛa reputatur iniuria facta clerico. vt. C. de epiſco. ꝛ clerꝭ. l. si quis in hoc genus. * Quarta. Ihis casibus exceptis non potest i. criminalibus causis inquiri: quod probatur per. l. rescripto. ℌ. si quis accusatus. ff. de muneribus ꝛ honoribus. Quod intellige vbi iure ciuili quia de canonico inquiri põt etiã in aliis casibus vt quoties ꝓcedit infamia: de qua infrq. ℌ. titi. vel accusatio aut denunciatio vnde ꝛ idez angelus dicit q̃ iure canonico quo inquisitio est remediuz ordinariũ. de sen. ex. cũ dilecti. vera est sequẽs opinio. Nã ſm alt quos dupler est inquisitio: vna ꝑncipaliter ex officio iudicis notabili: alia mercenario seu incidẽs ex officio iudicis mercenario seu incidenter. Prima tribus modis fit: prima: qñ per famã implorat. vt in. l. infimas. C. de of. rec. ꝓui. nã famã tenet loci accusatoris: de accusa.

qualiter ꝛ qñ. scõo qñ per motoꝛẽ ꝓuocatur: de accuſ. cuz oporteat: tertio qñ excitatur per publicam denunciationem vt. d. l. ea.

¶ Tertio queritur exparte persone contra quaꝫ inquiritur quid de illa iura tradiderint: ꝛ dico multa. * Primum oportet inquisitum seu psonã contra quam inquritur esse de iurisdictiõe inquirentis q̃tum ad articulũ de quo inquirit: aliter contra ipsum inquiri non potest. de for. cõp. si diligenti: ꝛ sit statimuo. de epi. ꝛ cle. * Secũz. Inquisitus recusare potest iudicem si habeat illium suspectum: de sp. cum speciali: puta qr exodũ fine procedit: vel qr est criminosus. ar. iũ. q. vij. iudicet. potest etiaz negare infamiã ꝓcessisse. ꝛ consequenter oportebit iudicem primo cognoscere hoc: vnde si infamati non cognouerit procedere non poterit: alias sic: de sp. cũ oporteat. ꝛ ca. cum oporteat. ꝛ. c. qualiter. el secundo. Et licz accusator probet infamati nihilominus reus ꝓbare poterit quod sit bone fame. ar. de pur. capi. cum in iuuentute: ꝛ potentius erit ꝓtulleginm bone fame q̃ infamie: arg. de accu. licet in fine: ꝛ no. Ber. in. d. c. qualiter. et secũdo tamen quo ad omnia seruãda non sunt in inquisitione regularium: quia facilius ꝛ liberius possunta suis administrationibus amoueri. d. c. qualiter quod limita nisi infligendum sit graue ꝓiuditium. ar. d. c. qualiter. in fi. in verbo facilius ꝛ liberius.

* Tertium. Inquisitus an teneatur de omnib⁹ respondere veritatem. Petr. de palu. in. titi. dist. xix. dicit quod sic tã de se q̃ de alio: quãdo certi sit iudicem inquirere in causa in qua de iure potest: qr in iudicio mẽtiri est mortale. Si vero certum est quod iniuste inquirit: puta quis nõ ꝓcesserit accusatio nec denunciatio: nec clamosa insinuatio: nec infamia illius nec factum est diuulgatum nec denunciatum in speciali: vt talis tacet occisus scitur a quo in generali puta tale monasterium est diffamatum de religionis dissipatione: non tenetur nec de se nec de alio: quia ille in hoc non est suus iudex. Si vero sit dubium in his aut facti presumendum est pro iustitia iudicis: ꝛ debet homo dicere veritatem: hec ex illo: pro quo tamen aduerte quod ex sola denunciatione vel notoꝛietate facti in generali vel speciali licet iudex licite inquirat in genere: tamẽ nullus tenetur fateri veritatem etiã iquisitus i specie: qr specialiter iudex inquirere non potest nisi de isto iquisito precedat infamia vel hmõi. vt. ũ. correctio. ℌ. vtiũ. * Quartũ. Lotpso q̃ qui ꝛz aliquod crimẽ propter quod iudex contra illũ iuste inquirit ſm Petr. de pal. etiam de aliis criminibus potest inquirere quia non propter occupationem peccat: ſz peccatoꝛis homo vbi occultus iudeare prohibetur: vnde vbi tam per vnũ

est crimẽ est diffamatus: etiã de aliis debet dicere veritatẽ. Et similiter si socij sui sint in statu q̃ iuste cõtra eos agi põt ꝓpter crimine etiã de omnibus aliis põt ꝛ debet ꝓcere illos qñ eorũz correctionẽ nõ sperat: maxime cũ peccatũ illoꝝ est in periculũ cõtagio vt qr sint eos fures ꝛ latrones ꝛ impenitẽtes: est ait qui tã penitus accusare nõ debet nisi iuste de eo nominatim interrogaretur: hec ille. ꝛ intelligo in occultis: secus in his que probari possunt: vt. ũ: accusatio. ℌ. ix.

5 ¶ Quintũ. Inquisitus ꝓfitens ꝓtiũ delicta an debeat vel possit de aliis criminosis interrogari Bar. in. l. repeti. ff. de quest. distinguit nã quedã sunt c imina q̃ principaliter in alteriꝰ offensam vel ꝛ iũ nõ comittitur: ſz propter cõmittẽtiũ cõmissi. vt falsare vel fabricare monetã: latrocinia facere: ꝛ in his põt interrogari de socijs vt ꝓbatur in. l. diuus. ff. de cust. re. ꝛ in. l. prouincialis. C. de fer. Quedã vero cõmittunt ꝓncipaliter in odiũ offensi ꝛ in istis secꝰ. vt in. d. l. repeti. ꝛ. l. vlti. C. de accu. qõ tamen fallit in casu. l. primus. ff. ad syl. ꝛ ſm Paſi. in. c. j. de cõcef. et fallit in crimine lese maiestatis. * Sertiũ. Inquisitꝰ põt impugnare inquisitionẽ quotiens deficit in aliquo de substãtialibus: nec ex tali inquisitiõe cõdenari põt: nisi ꝓfessus sit crimẽ vel talẽ defectũ substãtialiũ nõ opponat. qr tũc secꝰ põt condẽnatio. de cõfeſ. c. lib. vj. ℌ. mõi autẽ substantialia ſm Aug. de peru. sunt quinq̃ vt infra. ℌ. vj.

4. q. ¶ Quarto ꝛitur ex parte cause mottue ad inquirendũ vꝛtũ necessario precedere debeat infamia: ꝛ dico nisi ta. * Primũ. Fama publica ꝛ clamosa insinuatio a fide dignis ꝓcedẽs incitat iudices ad inquirẽdũ adeo q̃ inquisitio fieri non põt nisi diffamatio procedat a viris honestis nõ maliuolis ꝛ maleficis nõ semel ſz pluries de simo. licet heli. ꝛ de accuſ. qualiter ꝛ qñ. el. ũ. vbi ſz secularibꝰ oportet infamiã esse tantã vt tollit rari nõ possit sine scãdalo vt qr infamant de cõtinentia. vel periculo vel vt infamant de hereſi cedens infamia etiã nõ scãdalosa: ita similiter ꝓtra prelatũ regulare. * Secũm. Infamiã ꝓcedere inmo vbi inquiritur ad remotionẽ ꝑlatoꝛũ regula dalosa. ũ. vbi sit ꝓclenre parte ꝛ nõ opponẽte q̃ nõ ꝓcessit infamia vel nõ legitime de accu. c. fessus. de confeſ. c. j. lib. vj. quod dupliciter potest intelligi: Primo ſm dicta Petri de pal ℌ. posti particu. titi. qñ quis iuste inquiritur de vno crimine: qr inquiri potest de aliis etiã si de illis nõ sit infamatus: scõo de crimine cõfesso sed nõ iu-

ridice. quarto vbi sit generaliter contra caput ꝛ membra alicuiꝰ ecclesie ciuitatis castri vel loci de delicta in glie. de offi. ordi. c. j. ꝛ ita tenet host. ¶ sum. vñ hoc ꝑtit syndicatoꝛes rectoꝝ q̃ syndicãt caput ꝛ membra: puta potestatẽ capitaneũ vel etiã officiales ꝛ ita de ꝓsuetudine seruat: quinto qñ fit ad denunciationẽ publici officialis: de offi. c. j. in fi. ꝛ ita tenet host. sexto cũ iudex inquirit ex mero ꝛ ꝓpio officio ex sua voluntate nõ ad instigationẽ alteriꝰ: ꝛ idẽ vbi inquirit ex necessitate officij: ettã in criminali vbi nõ est necessaria diffamatio etiã si ex voluptate nõ ex necessitate inquirat sine alteriꝰ petitione ex meo officio: vel ad denunciationẽ publici officialis. Adde tu septimo qñ ꝓcedit aliquo accusante ꝛ semiplene probante vel apparẽtibꝰ expressis indicijs: qr tic ſz. s. Tho. ũ. q. vj. ar. j. ꝛ. ũ. ꝛ ꝓmo quol. ar. xvj. ꝛ iudex per iuramẽtũ ꝛ plaꝰ ꝑ ꝓceptũ põt exigere veritatẽ qõ est inſrere. * Certiũ. de ista ꝓcessione ifamie Paſi. ettã vbi supra sparsim sic dicit. Si inquisitio sit ġnalissima nõ recipit infamiã ꝓcedere: qr ad illã tenet plaꝰ quolibet anno de cẽſi. cũ venerabilis. ꝛ. c. romana. eo. tit. lib. vj. Similiter nec si sit generalis: ꝛ in. c. j. ff. õ officij. ordi. ꝛ. l. congruit. ff. de officio ꝓsidis. Sili nec si sit specialis. s. cõtra certã plonã ꝛ fiat nõ ad penã imponẽdã sed exdebito officij: vt ne matrimonia ꝓtrahat ꝓpter impedimẽtũ vl nõ. ꝓmoueatur ds ad platurã vel electꝰ nõ cõfirmet: si reperit vitiosus: ad qõ. c. postq̃. ꝛ. c. cũ dilecto. ꝛ. c. nihil. de electio. ꝛ. c. ũ. de clande. despon. ꝛ qõ not. Inno. in. c. de excess. prelatoꝝ. Similiter nec si sit specialis ꝛ fiat ad penã imponendã ad denunciationẽ publici officialis. C. de accu. l. ea qõ. de test. cogẽ. preterea. sed non denunciat nisi notoria alias nõ creditur denunciatoribus. de quo tũ dicit vt. titi. qõ. titi. ℌ. vlt. hec ex illo. cui adde q̃ etiam non requirit q̃ ꝓcedat infamia si iudex ꝓcedat ad accusationẽ alicuiꝰ semiplene probantis vel precedẽtibꝰ indicijs: si aliꝛ nulli horũ ꝓcedat: regulariter in speciali inquisitione ad penã requirit infamia qua nõ precedẽte nõ põt inquiri: vt in. c. qualiter ꝛ qñ. ꝛ no. Paſi. in. ca. ad nostrã. de iureiu. el. ij. in casibꝰ tamẽ põt inquiri vt dictuz est particula prioꝛe. Adde etiam q̃ ista infamia que precedere debet aliquando a doctoribus dicitur esse publica: vnde dicit. s. Tho. quol. xj. ar. xiij. qõ debet precedere clamoꝛ congregatioꝝ. ꝛ verum est si inquiratur ad instantiam alterius aliquando vero dicitur sufficere qõ sit apud bonos ꝛ graues: ꝛ verũ est si procedatur ex officio.

¶ Quinto ꝛitur q̃ sit forma inquisitionis: ꝛ dico q̃ Ang. de peru. tradit formas inquisitionũ habẽ ſ. qõ tiũ aliquid ꝑticulariter ꝛ recitat Archi. iũ. parte. ri. tit. capitio. vij. viij. c. ix. ex quoꝛ dictis colligo mul-

Universidad de Deusto
Biblioteca

l.di. ta. * Primū. Forma inqsitionis gnalis q̄ ad pnas sed spālis quo ad delicta quantū ad substantiā vel essentiā suā includit quinq; primo vt nomen nec modus procedēdi q̄ est inquisitio et persona inquirēs ex officio imperātis iurisdictionē ad inquirendū: et tertio pone in gne cōtra quas inquirit. et quarto delictū de quo inqrit et huto locus actus quib⁹ delictū cōmissus est: sic hec est inquisitio quo ad primū: q̄ fit per. A. syndicū vl potestatē talē quo ad scām cōtra oēs et singulos quo ad certis qui vtrūs occiderūt: quo ad quartū tali loco et tpe quo ad quintum. * Scds. Forma inquisitiōis gnalis quo ad delicta sz specialis quo ad pnas: quantū ad substātiā vel essentiā suā includit etiā quinq; dicta et eo. dē modo: excepto q̄ pnas exprimit i specie: delicta i genere sic. Hec est inquisitio quo ad primum: que fit per. A. syndicū talē: quo ad scām: contra. N. olim potestatem talem existentes eius quoad tertium: saper eo quod inique egit quo ad quartum: infra tale tēpus et in tali loco puta palatio fue residentie: quo ad quintum. * Tertiū. Forma inquisitiōis specialis quo ad personas et delicta quantum ad substantiam vel essentiā suā includit predicta quinq; ita tñ q̄ persona et maleficium specificet inquirendum: et vlterius addit tertiū. infamiā precedentē sic. Hec est inquisitio q̄ fit per talē contra talē: de eo q̄ fama publica precedente. et clamosa insinuatiōe referēte: nō quidaz a malignis et suspectis: sed ab honestis et fide dignis: ad aures eius peruenit quod ipse interfecit tali tempore et loco. * Quartū. Inuētus malefactoribus spectatibus per generalē inquisitionem: contra eos fit specialis inquisitio: et quasi condemnationē venit nō ex generali: et oēs testes examinati in prima inquisitiōe examinari debēt in scāa: aliter ex primis attestationib⁹ inquisitus dānari nō posset: cū testes deposuerint eo nō citato: et sic testimonia eorum erat nullū in eius preiudicium. C. de testi. l. si quādo.

6.q5. ¶ Sexto queritur quot sint de substantia inquisitionis: et dico fm Sirchi. post Angel. de perū. q quinq; primo q̄ iudex inquirens sit competēs de sen. et re iudi. ea qui. lib. vj. secdo q̄ inquisitio sit de iurisditione inquirētis quo ad tertium articulum. de foro cōpe. si diligenti. tertio q̄ materia talis sit de qua possit inquiri iuxta dicta superius. §. ij. quarto q̄ precedat infamis nisi in casibus de quibus. ē. §. iiij. quinto q̄ inquisitio habeat formaz de qua in §. priore. aliter sequi non potest condemnatio: vt in. c. qualiter. et. c. inquisitionis. et. c. cum oporteat. de accusa.

7.q5. ¶ Septimo queritur q̄d de testib⁹ in causa inquisitiōis iura tradiderint: et dico multa. * Primū forma iuramenti testium in causa inquisitionis hec est. Si est inquisitio cōtra personā et crimen determinatū iurat testis q̄s super ex mine dicet plenā veritatē de fimo. licet heli. Si vo est super statu ecclesie iurat dicere de his q̄ scit vel ē ecclesia reformāda vel respondere ad interrogata. de accu. cū dilectus. Nec tamē in talibus debet iurare de occultis. l. fm. vv. de quib⁹ quis nō est īformatus quia secretorū solus deus index et cognitor est. dist. xxxij. erubescāt. et. ff. q. v. consuluisti et solū deū habēt vltorē. C. de iureiur. l. iusiurandū. * Secūdū. Si testes interrogētur super occultis. si inquisitio sit generalis respōdere nō debent nisi de crimine de quo infamia precessit. de accu. qualiter et quādo. el. secūdo. et multominus si sit specialis cōtra aliquē. Si vero precessit infamia contra aliquē dicent veritatē super omnibus que scūt de eo quod inquiritur etiā si illud quod sciunt sit occultū: vt si de fornicatione agitur et vocatur is qui cū eo fuit debet dicere secretas circūstantias et fam quas secreto nouit: etiā si iurauit tenere secretum: quia vel iuramentum fuit illicitum: vel intelligendum erat quod non reuelaret nisi ex iusta causa: si tamen esset infamatus de fornicatione sed non cum ista muliere non esset reuelanda occulta fornicatrix. Concor. Inno. et Hostiē. in. c. qualiter. el. j. de accu. et Jo. an. et Jo. et Archie. ij. q. v. habet hoc. et xx. * Tertium. Si tamē in generali inquisitiōe testes aliquid dixerint de occultis de quibus non precessit infamia dictum eorum non valebit ad puniēdum. de accu. inquisitiōis. in speciali autē inquisitione si inquiratur super certo capitulo vel crimine sec⁹ est si tamē vnus crimē: puta homicidiū sit positum in forma inquisitionis: et testes deponant de alio puta furto condemnari reum de furto non potest: quia respectu eius non est determinatus locus aut tempus: quod tamen fallit si de crimine constaret per propriā confessionē. de confes. c. ij. lib. vj. et ratio est: qz nulle sunt partes iudicis in confessum nisi condemnando. §.q5

¶ Octauo queritur quando sine ex quibus cautio ad inquisitionez procedendā sit: et dico quod de hoc Richar. in. iij. distinct. xix. sic dicit. Valam famam talem vt propter eam prelatus debeat procedere ad inquirendum. non faciunt dicta paucorum: quia dicit glo. in. c. inquisitiōis. de accusa. quod dicta paucorum non infamant et debet fama esse per villam sine parochiam ad hoc vt fiat inquisitio. ij. q. j. deus omnipotens. ¶ Quādo igitur mala fama oritū habeat ab incerto motore vel auctore: si ad aures plati deuenerit per clamosam insinuationem: et ex ea scandalum in populo generetur: debet ad inquisitionem procedere quamuis nullus se offerat ad accusandum factum vel famam: sed cum procedit ad tale

quirendū inquirere nō debet de quib⁹ infamia nō precessit. ¶ Si vo oritū habet a certo auctore vel certis auctorib⁹, tūc si illi nō sunt inimici: sz prouidi et honesti: debet prelatus procedere ad inquisitionē: et similiter si sunt quidā inimici et maliuoli: sed hoc nō cōstat certitudine sed per p̄sumptiones nō violētas: si vero cōstet eos esse talles per legitimas ꝓbationes vel eoz cōfessionē: vel p̄sumptiōes violētas et infamātes alias fuerit bone nominis: et persona notabilis. nō est ad inquisitionem procedēdū: de purga. c. cū in iuuēture. Quidā tū dicunt. procedēdū esse ad īquirēdum vndecūq; procedat mala fama: et infamato canonicā purgationē indicendā saltem propter scandalū. de accu. qualiter et quādo: sed intelligitur quando illa a quib⁹ infamia oritū habuit nō probantur esse inimici vel maliuoli hec ex illo vbi no. q̄ fm Ray. cuius est dicta opinio sufficit quod quis sit infamatus apud bonos et graues: nō distincte a quibus oritū habeat infamia tū ab incerto auctore procedat: de ꝓse. dist. iij. sanctum. et concordat Ber. et Hostien. Igit fm xx. dendū est ex quatuor causis. Primo ex clamoroso insinuatione: vt dictū est: q̄ sum. ange. in inquisitione particulari ad pena limitat. q̄ fama publica defertur iudici sedēti pro tribūali ab bāchum alias inquit in secreto nō valet fm Ang. in. l. si vacantis. C. de bo. vacā. et euz alius iudicis aliter iudex ad aliquē actum procedere non potest sed oppositum est verum: vt patuit ex dictis Ricardi: qz inquiritur aliqn etiā si nullus famā accusat et ipsam famā denunciat locū tenens accusatoris: de fimo. licet heli. Ange. autez loquit fm ius ciuile. Secūdo propter timorem scandali q̄ potest ecclesiaz turbare. sine sit vnus adeo dalū suscitare. sine sint plures quia ad remotionem talis scandali indicitur purgatio. et illa inquisitionem sequitur. tertio contra eum qui est suspectus viris: qz ex hoc inducit purgatio: et intelligitur sine indicio vt infra purgatio. §. ij. Quarto hereſi et aliis criminibus que serpunt in occulto non tamen sine indicio. ¶ Quinto adde ex denūtiatione publici officialis vel famā probare volētis. de accusa. cū oporteat. sed tamen in nullo crimine procedi potest ad inquirendum ex sola denunciatione publica. nisi precessit fraterna correctio. de fimo. licet heli. vnde eam se fecisse denūciator probabit proprio iuramēto secundum archie. ij. q. j. si peccauerit: quātum ad primaz que fuit inter seipsum solum. et per testes inductos quantū ad eā que fuit corā testibus licet etiā ad istā partē sufficere iuramētū vbi testes predicti haberi nō possunt. Sexto ex accusatiōe cū sen. i plena probatione. Septimo ex cōmissione iuris vel hominis. Et hec omnia patent ex dictis.

¶ Hono q̄ritur qualiter in inquirendo sit procedēdū: et dico multa in genere et i specie. * Primi. dist. mi in inquisitione prio debet poni locus delicti et tempus vt dictum est. tanq; substantia: alias vero oportuna sed in libello accusatiōis necessaria fm formā. i. libellorum. inkti. de probā. in. in inquisitione obseruari nō debet fm glo. ibi. et Fz Jo. no. fm tamē Jo. co. bu. quē sequit ange. excepta inscriptione. omnis alia solēnitas que seruatur in accusatione seruanda est in inquisitione. Et secundo debet procedi contra presentem: et si est absens non per contumaciam citand⁹ est sed tamen fm archie. hoc de consuetudine nō seruatur qz semper inquiritur de delicto. et si inquisitus sit absens. et nō p cōtumaciā est tamē cōtra omnia iura et quod cōdēnetur. et tertio debet inquirendus ante formationē inqsitionis interrogari de inquirendo vt habeat facultates defensiōis: et si ante formetur q̄ interrogef. est nulla vt in. h. c. qualiter tamen de consuetudine cōtrarium seruatur et valet vt i. c. j. e. tit. li. vj. si nō fuit oppositū. * Scām. Inquisitio quā facit iudex alio ꝓcurante siue promouēte et quā facit ex offō suo ad clamoz̄ fame dupl̄r differunt. primo qz illa inquisit⁹ iurare nō cogit ne ex hoc possit istruere ꝓmotor inquisitionis: sed ipe tenet ꝓbare suas intētiones alias ꝓpunirek suspensione ab offō: et beneficio vel aliter donec se purgauerit q̄ nō aio calumpniandi cās iposuit: et de calū. cū dilect⁹: si ista Xo inquisit⁹ cogitur iurare q̄ rūdebit veritatez ad interrogata. siue inquisitio sit cōtra priuatas p̄sonā siue contra cōuentū. Et. ij. qz illa publicatis attestationibus nō recipiunt alij testes qz timerek de subornatione. in ista vero pōt dānno ab alijs testibus veritas inquiri. ij. q. v. hij. et cap. mennā. * Certū in generali inquisitione cū aliquo mittit inquisitio eccliē sanctorū et mēbris ꝓcedendū est primo de plano sine strepitu iudicij cū nō deceat seruos de talibus implicari de accessoriis nō tamē q̄ ordo iudiciarius eius ptermittatur: sed per medū qui dicetur infra iudicium. §. iij. Et secdo inquisitor debet iuramentū fidelitatis facere contra ecclesiā super his qui scit vel credit in sua ecclesia reformanda tam in capite q̄ in membris exceptis criminibus occultis de mera veritate dicenda vt in. h. c. qualiter de accusatio. nec iuramētum vel interdictum vel excōmunicatio lata ab abbate vel alio inferiore contra subditos ne reuelent: inquisitori valet aut ligatimo tenentur inquisitores talem veritatem cu

Universidad de Deusto
Biblioteca

castigare de offi.ordi.plerisq; lib.vj. Et tertio p cedet ad recipiendū dicta eoꝝ quos inquirit vl' testiū si q̄ paucuꝝ ab aliquo q̄bus exponet obtecta ꝛ nota testiū: qđ tñ fallit in casu de quo.ē. hereſis.ij.§.ꝛ in talī inquisitiōe recipiūt testes tales quales in ecclesia inueniunt: q̄q; domi fuerit p domesticos probari oportet. de testi. veniēs. ꝛ quarto exceptiōes ꝯ testes ꝛ actos ꝛ replicationes legitimas admittet vt deponēdi falsum ꝓ hibeat audacia. v.q.ij. si ꝓmatores. ꝛ.d.ea. qualr. §. debet. * Quartum ī inquisitione vero cōtra singulārē personā sic procedēdū est q̄ ꝓmo fieri dz in loco in quo illa cōuersata est. xxxv.q.j. paratꝰ ꝛ de presum. quorsūmodā. quod intelligē si cōmode fieri pōt alias nō est necesse. Et scōo citādus est inquirēdus. d.c. si primates. ꝛ.d.§.dz ꝛ sic debet esse presens nisi se per cōtumaciā absentauerit Tertio fieri debet coꝝ ecclesie senioribꝰ ꝛ exponenda sunt inquirendo capitula de quibus inquirendꝰ fuerit: ꝛ dāda illi dicta ꝛ nota testiū: q; tñ fm ang. de peru. fieri dz post test. depositionē. l. attestationē ꝛ nō ḡ ī: vt cesset eoꝝ materia corrūpendi testes. Ita no. ibi post. sup. d.ea. qualiter. Et quarto fm guil. ꝛ Ang. testes nō pñt examinari pte non citata: p.l. si q̄s. C. de testi. aliter non inferunt ꝓiudiciū nō citato. Et q̄nto admittēde sunt exceptiones. vt. ē. particula prioꝛ. Et sexto inq̄sitor dz facere iurare ꝛ testificari etiā eos q̄ denunciauerunt. de sīmo. licet heli. secuꝝ in via accusationis: q; accusator non pōt cē testis. de accu. cū p. Et septimo inquisitꝰ pt opponere ꝯ inquisitorē q̄ sit suspectus vel criminosus: vel ꝯ denunciationē vel literas ad inquirendū impetratas: ꝛ cōtra testes ꝛ dicta eoꝝ. de accu. cū oporteat. Et. viij. postq̄ inquisitus confessus fuerit aliqua crimina coꝝ eo qui ꝛtra eū sup illis fuerat deputatus nō poterit impugnare confessionē quominus puniat: dicēdo q̄ sup illis nō fuerat ab diffamatꝰ vel q̄ pcēdē inquisitor: e capitula supōr quibꝰ volebat inquirere sibi tradita nō fuerūt. de accu. postq̄ lib. vj. Et nono q̄s si inquisitor talis pcesserit ad veritatē inquirēdā omissa inquisitiōe infamie inquisito pñte nec reclamāte aut quicq̄ sup hoc excipiente non poterit obhoc inquisitꝰ impugnare pcessum q: nō fuit de infamia primitus inquisitū. de accu. si is. ꝛ. vj. Et omnia predicta intelligē etiam in inquisitione speciali ad quam ex generali venitur.

o.q. ¶ Decimo q̄rit que probatiōes requirant vt ex inq̄sitione sequi possit cōdemnatio: ꝛ dico q̄ ī inq̄sitione cōtra laicum de crīe requirunt probationes aperte ꝛ necessario cōcludentes. vt. l. l. ceāt. C. de proba. Cōtra religiosum vero si de crimine inquiritur adhuc requiruntur exactiores: de sīmo. ij. Diuersimode tñ ꝓbationes cōtra religiosum requirunt. Mā si inq̄rit ad correctionē fm regulā fm eā de plano sine strepitu et figura iudicij cognoscit et finem imponit. Si vero inq̄rit ad remouendū ab administratione tālī qui agitur de priore vel abbate curā hūte authoritate diocesani instituto ꝯ tū ad q̄dā seruanda est forma dicti. c. qualiter. Licet nō quo ad oēs. q: nō vocabitur mō predicto vt se defendere possit: de accu. ad petitionē. ꝛ remouere poterit lentꝰ ꝛ ex leuioribus causis q̄ clerici seculares in q̄ speciāda est cōsuetudo spāliꝰ locoꝝ religiosoꝝ: de ap. q: Vo. qñ Vo agit de priore simplici vel alio offic. tālī talis īstituit ꝛ destituit ad abbatis arbitrium vt notat Inno. in. d.c. qualiter.

¶ Undecimo queritꝰ vtrū fama k facit plenā fidē vel probationē: ꝛ dico q̄ bar. ī. l. de minore. ff. ō que refert di. ꝛ ci. tenere q̄s famā cū vno teste facit plene ꝓbationē in ciuilibus nō in criminalibus in quibus requirunt probationes luce clariores. Ipse Vo dicit q̄ q̄dā sunt in quibus sufficit famā talē esse: licet in veritate ita nō sit: ꝛ tālī sufficit probatio fame. vt. l. barbarius. de offi. preto. Quādoq; Vo requirit probatio veritatis q̄ ita sit: ꝛ tunc quādo ipsa fama seu cōmunis opinio facit ꝛ inducit veritatem sufficit probatio fame. vt. l. §. j. ff. de fla. ꝛ facit. l. cum delationis. §. assinā. ff. de fun. instr. ¶ Quando vero fama nō inducit veritatē dicit quod si fama probetur solū ex voce populi nō probata aliqua presumptione ex qua dicta fama ꝛ opinio trahat originē tunc fama non probat: sed magis dicetur vna vox populi que nō est audiēda adiuuat tamē probationē tam factā. vt. l. tū. §. etiāsdē. ff. de testi. Si Vo talis fama esset probata que traxit originē ex aliquibus presumptionibus legitimis precedentibus in quibusdam casibus facit probationē plenam: puta in causis breuioribus vel modici precij non tn aliis sed an faciat semiplenā probationē vel non facere. Et ita dz intelligi gl. in. l. excusant. §. j. de ex. tu. ꝛ. d. l. ult. Et ex hoc habes etiam perpēdere vtrū fama sit sufficiens indicium. ad torturam vel nō hec ex Barto.

¶ Duodecimo queritur quis effectus inquisitionis ꝛ dico q̄ si inquiritur cōtra prelatū vl habētem administrationem continetur pena eius est remotio exemplo villici diffamati cui dictū est tā nō poteris villicare. In. xvj. de acc. qualiter Si vero non habet administrationem pena est arbitraria. fm merita persone ꝛ qualitatē excessus. de accu. inquisitionis. in fi. qđ tñ fallit i crimibus enormibus: q̄ ordinis executionē ꝛ de

neficij retentionem post peractā penitentiā impediunt. vt est in simoniaco in ordine et beneficio. d.c. inquisitionis. ¶ Que autē dicantur enormia vide. ē. enorme. ꝛ. ē. crimē. De inquisitoribus vero hereticorum. vide. ē. hereſis. ij.

¶ Rursus de inquisitione. ij, specialiter quo ad religiosos.

Inquisitio rursus sēdo spāliꝰ cōsiderari potest: quo ab religiosos et clericos in q̄ ꝛ si obseruanda sint oīa dicta tit. prioꝛe preterea de q̄bꝰ spāliꝰ cautū est ad plenioꝝ notitiam sciendum est q̄ archi.
1.dī. ¶ Primo. Aut talis inquisitio fit in gēali superiori ecclie vel capituli: aut contra determinatā personā. Et si in gēali ab omnibꝰ tālī inquirēdi est ꝛ oēs tā benivoli q̄ malivoli audiendi. Sed si contra determinatā personā malivoli ꝛ extranei possunt omnino repelli ꝛ similiter infames.
2 ¶ Secundo. Q̄ si procedit. f. cōtra determinatam personā deponētes cōtra eam. primo iurēt ante q̄ eoꝝ testimonia vel depositio admittat. ff. q. ix. hortamur. et de accu. qualiter ꝛ quando.
3 ¶ Tertio. Et si omnes vel multi dicāt se nihil scire de persona per certā scientiā sed solū per famā ꝛ fortasse credulitatē. per hoc nō fit cōuictio nec poterit in aliq̄ puniri: q: nihil p huiusmodi depositionē probat. nisi sola fama q̄ ad puniendū non sufficit: vnde nisi adsint testes alij solum infamato purgatio canonica indicenda est. fm arbitrium iudicis ꝛ qualitatem persone ꝛ moduꝝ infamie suscitate. ꝛ hoc habetur de accu. in. c. inquisitionis. ꝛ. ū. q. v. presbyter. per totum.
4 ¶ Quarto. Cū aūt inquirit cōtra determinatā personā ad petitionē partis agētis cōtra eā. primo inde excipiendo ad inquisitionē habita pso si diffamatā inuenerit procedat testes admittendo. aliter nō est in inquisitionis negotio. pcedēdū probauerit eā infamatā adhuc reus probare poterit se bone fame. de pur. ca. cū oporteat. ꝛ tunc prestantius erit priuilegiū bone fame ꝯ probatā quod si probari non poterit procurans inquisitionem gratuitus punitur de calum. cuꝝ dilectus.
5 ¶ Quinto. Fama aūt inuenta de persona apud aliquos vel leues pīonas: nec cogit nec debet occasionē prelatis ad inquirendū precipue de personis bonis et grauibus q: fama apud tales cuꝝ de qua agit facit quodammodo probationez: q: suspitionibus violētia fm conditionem persone ꝛ si singula non possint simul tñ collecta valent. Nihil est enim aliud in hac materia probatio q̄ rei duble per testes vel instrumenta vel presumptiones ostensio. xxij. q. j. dicit.

¶ Sexto igitur procedens contra pīonā inquirendo ex fama pīoꝝ eā citabit aut vocabit fmmodū religiosoꝝ q̄ arctius obligantur ab obedientiā q̄ alios iuxta iuris ꝛ facient eā iurare sup veritate dicēda de his de quibus infamatꝰ est. de acc. si dilecti. Iz aliq̄ religiosi ex consuetudine hoc facāt p precep tum addentes q̄q; excōicationes. p̄ter pertinacem inobedientiam aliquorum.

¶ Septimo. Cū aūt inquirit solū ad correctionem vel penitentiam valde libertas pcedēdi est q̄ cū pcedit ad depositionē ꝛ penā maxime circa seculares: q: primo casu proceditur ī fauorē eius ꝯ quē agitur: non semper in secundum.
6 ¶ Octauo. Quādo prelatus ex inquisitione p fectū non sperat dimittere non dz inquisitionez gēalē ad quam tenetur ex offi. certis tpibus. di. xxiij. q̄n quidem speciale ētā contra determinatam personā quā facere non tenet nisi fama deferente vel aliqua persona acclamante in his casibus facere tenet fm formam iuris: siue credat ex ea inquisitū p̄iudicare siue non: q: proficiet circa alios pīonas q̄ sunt scādalizate ex fama audita vel nec viderint fieri quod iura disponunt. Et si inter illos q̄ sunt in congregatione sunt aliq̄ bus ad vtilitatē: alij quibus ad scandalū est ꝛ animedamnum ꝛ differri potest ꝛ queri opportunitas faciendi coram illis quibus cedere pōt ad bonū ita tamen quod finaliter non supersedeatur ab actu iustitie propter malum aliquorum maxime cum bonum inde sequens maius reputat q̄ malum in genere suo. Sed hoc dicit archi. ꝛ magistro. intellige vbi scandalum tā incipit cē pharisseorum. ꝛ non pusillorum. Et si multitudo sit culpa ꝛ timeatur ne velit insurgere ad defendendus supersedeatur ad rēpus di. lxxij. plurimos.
9 ¶ Nonum. Clericum aūt vel religiosum de crimine vehemēter presumptū ꝛ nolentē recognoscere veritatem vtiq; licet ponere ad questionem id est tormenta: quia q̄uis fm iura ciuilia liber homo ad torturam poni nō debeat se seruit tantūmodo. ff. de que. per totum tum q: facinus pessimum est peccati. Jo. viij. ideo talis vt seruus poni potest ad questiones: vt. vj. q. j. c. illi. et possint arrestari seu detineri scilicet in custodia dicēte benedicto. xij. in statuto ad minores quod frater de enormi crimine probabiliter suspectus potest arctari. Nullo tamen modo est a questionibus inchoandum. de reg. iu. cū in contemplatione: quia siue prelatus siue alius de eius mādato vim inferens clerico parato corrigi et obedire volenti excōicatus est. de sen. exc. vniuersitatis: ꝛ hic tenēt ho. ꝛ archi. Et si statim hoc fieret. presertim nulla presumptione pcedēte esset lex

cius appellādi.ij.q.vj.nō solēt. ¶Questiōes tamē huiusmodi circa clericos debent esse moderate: propter periculū excōmunicatiōis: ꝛ ꝓpter hoc q̄ inde etiā pessimū est q̄ procedit ex suspitiōe vel ex orta confessione sicut dr. xv.q.vj.si sacerdotibus. ꝛ.ff.de q̄.l.ferus. qz aliquā durissimā cōtēnit. alij si tanta impatientia suscipiunt vel potius velint mēuri q̄ pati. Intellige vero q̄ enormia crimina in religioso hiscōtantur oīa mortalia ar. d.c.illi. vbi dicunt compellēdi ad correctionem qui pertinēt peccata q̄ qui agunt regnū dei nō cōsequent. ꝛ pro quolibet tali pōt religiosus gr̄ciari ad custodiā si expedit correctioni nō astat ad penā sed ꝓ his qui exprimunt. Et statutis sui ordinis vel eius arbitrio discretorum equiparantur.

¶ Decimum in vitiis corrigēdis vbi deficit iuris. loci consuetudo in modo puniendi sequēda est: nec debet prelatus introducere nouaz consuetudinem simpliciter vel alicuius alteri⁹ loc tad puniendū ꝓpter hoc vt vitia efficacius corrigantur si ex hoc scandalum oritur quia non sunt facienda mala vt eueniant bona. ro. ff.

¶ Undecimū. Cū etiā in religiosoz̄ priuilegiis dicit q̄s postpositis rimulis et aspicib⁹ turis possint prelati libere procedere ad correctionem vitioz̄. per hoc non eximunt a iure cōi. ad q̄s oēs catholici tenent. de constitu. c.j. sed non tenetur ad ea que non sunt de substantia iuris seu ordinis iudiciarij sine quibus in iudicio contentioso procedi nō potest sicut dr in cōstitutionibus fratrū predicatoz̄. q̄s electiones prelatoz̄ fiant ꝛ formam canonicā. aliis solēnitatib⁹ iuris relegatis. si q̄d cōmitterēt cū procedit per scrutiniū q̄s sit de substātia forme callaret electio: ea vero q̄ non sunt de substantia forme. vt collocatio zeli ad zelum. ꝛ huiusmodi per illa verba tolluntur.

12 ¶ Duodecimū. Dicit etiā in.c. quāto de prebē. lib.vj. q̄ quāuis carcer sit deputat⁹ ad custodiā reoz̄ si tñ plātus clericos cōfessos vel cōuictos de criminib⁹ coīb excessib⁹. ceteris q̄z circūstātijs prouida deliberatione pēsatis. in ppetuū vel ad tps carcerē mācipet: nō est improbādū. Nō ē tñ de facili dericꝰ carceri mācipandus. q̄ exēplatus est q̄ iniuriose clericū detinet. de sent. excō. nuper. Hec est a quocūq̄ existimādū q̄ per hoc q̄ efficiat infamis q̄ est carceri mācipatus cuz de carcere ꝛ cathenis q̄s q̄nq̄ egrediatur. ꝛd regnū. ecclesiast. iij. sicut ꝓz ge. xxxix. de ioseph in carcerato iniuste ꝛ de petro act. v. ꝛ de paulo. ij. cor. vj. ꝛ de Joāne bap. mat. xiiij. Ex iusto tamē carcere est quis: infamis. vt ō. in fāmia. ff.

Inscriptio seu inscribere fm aliq̄s est accusatoz̄ ꝓ scriptū vera q̄ libello sunt vl ꝓz alios ꝓscriptū seu velle ꝓsequi vlz̄ adhīē vl ꝓz alios obligare se ad penā talionis. i. simile quam reus dz pati vel qua accusator intendit inferre si probauerit: qz talis importat ꝓprie relationē similis q̄ est inter eos qui dicunt taleo: ꝛ hanc opinionē tenet Jo. an. ꝛ gl. in.c. super his de accu. ꝛ probat in.c. tue. de procura. ꝛ sedē pasin. d.c. super his. De quibus opinionibus dr in.l. si cui. in prin. ff. de accusa. ꝛ.l. in causse. C. de accusa. Renera. fm significationem vocabuli inscribere est actus scribentis in aliquo ꝛ inscriptio: ꝛ idez actus aliter. i. per modū nominis significatus. ꝛ similiter est ipsa scriptura: ex vsu xo loquētis est accusare tē scriptis ꝛ inscriptio est scriptio accusationis: ipsa accusatio scripta. i. libellus quē accusator offert iudici sua hac forma: ego. N. coram vel a pud. N. pretore ꝛ vel iudicem refero talem reū legis iulie de adulteriis de adulteriorq̄ commissi. cum b. dū esset cum ea mēse tali ī domo tali: consule talī regnāte de quo libello quid continere ꝛ q̄liter formari debeat nota. in. l. pen. C. de accu. Sed q̄ huius accusationis effect⁹ est obligari ad talionem. i. talem penā: inscriptio dr talis obligatio ex cōsequēti siue scribat siue nō. Habet autē inscriptio locum soluz in criminib⁹ vbi p modū accusationis opponunt: nō si opponunt per modū exceptionis vel de eis sine accusatore cognoscat: vt. l. q̄ crimen. cum ibi no. C. de his qui accu. poss. Unde non est necessaria inscriptio opponenti crimina ac. vel testi. vt ab accu. vel testificatiōe repellantur: vel electorine cōfirmetur. si vero obijciantur tam confirmato puta in cōsecratione obijciens dz se obligare ad penam extraordinariam ad arbitriuz iudicis citra vinculum inscriptionis: quia electus crimine sic probato perdit acq̄sita per electionē ꝛ confirmationem. non autem habita prius. vt in.d.c. super his. ꝛ. capi. qualiter ꝛ quando. el. ij. de ac. Accusanti vero necessaria est inscriptio fm gl. ꝛ doc. in. d.c. super his: nisi in octo casibus ꝛ ibi vide. ꝛ licet inscriptio non fiat tū est talis obligatio desiderēs tū puniri debet pena talionis secundum ac cusa. in. l. ij. C. de si. inst. Abarto. in. d. l. si cui.

Insignia propie videntur dici signa nobilitatis aut famositatis sicut insignis dr valde nobilis ꝛ famosus etiā in malo vt barrabas: inde consueuerunt insignia dici arma siue distinctiua signa q̄ cōsueuerunt vt plurimum esse nobilium. Potest aut ēt libet sibi assumere insignia ꝛ arma secundum communiter doctoz̄. vt refert Panormi. in capitulo dilecta. de excess. prela. sicut et nomen assumitur. ad placitum: vt quis agnoscatur ab alio. in fi. de lege. ij. si quis ī nocte ꝛ le. ad recognoscendū. C. de ingenu. ꝛ manu. Imo pōt quis assumere sibi insignia alteri⁹ secūdū eundem ibi sicut ꝛ nomen: qd̄ verū tamē tgt nisi illi cuius sunt pretenderent aliq̄s pānū

puta si factor dis⁹ assumat arma alteri⁹ posset ille loco facinoris offendi: vñ talis implorare dr officiū iudicis ꝛ ille pōt. phibere: qz spectat ad ius q̄co pp lōy. l. j. ff. quieo. ff. ō off. pfe. vr. Et idē dic vbi interest reipublice: sicut si q̄s accepit insignia boni artificis q̄ non est ita bonus ꝛ ita pl̄i decipiunt: de q̄ habes p Bar. in tra. de insignijs ꝛ armis. Nō pōt astq̄s assumere ei insignia dignitatis nisi habeat istā dignitatē al⁹ est falsarius l. eos. ꝛ qō vbi no. ff. de fal. ꝛ facit. c. j. de cleri. non ord. mi. vide ettam. ō. habitus. ff. j.

Imstirpes succedere fm Jo. est succedere filios pmortuoz̄ in eā ptē q̄ eoz̄ parentes erāt habituri si viuerēt vñ si q̄s ex vno filio vni⁹ neporē habuerit: ex alio decē vt plures: tñ capiet vnus ex parte vna quantū decem ex altera: in successione succedentiū q̄ collaterales semper verisimiliter siue in capite succedunt id est equis portionibus. aut. de hered. ab intest. l. fi.

Institor ab instando dictus: is q̄ vinis vēdendis vel alteri alicui negocio ꝓpositus instat. l. institor. la prima. ff. de instit. act.

Institutio seu instituere fm Host. est ecclesie seu ecclesiastici beneficij collatio. Instituere autem potest iure cōi ep⁹. item sede vacante. c. de epis. copi. de instit. ex frequentibus. item qui hoc habet ex consuetudine modo sit clericus vt in c. cum venissent. eo. titu. talis tamen instituens ab ipso administrare ꝛ. Et dz nec ecclesie possessionē adipisci: nisi de cōsensu ꝛ authoritate diocesani. d. c. ex frequēribus. Item abbates in ecclesijs sibi pleno iure subiectis. i. in spialib⁹ ꝛ in tēporalibus possunt curam cōmittere si ne presentatione episcopo facta arg. a cōtrario de prebē. in lateranē si. de capel. mo. presbyteri. li. vi. xvj. q. ij.

Instrumentum infra tabellio.

¶ De intentione.

Intentio dicitur dupliciter: primo ipse motus voluntatis tendētis in finem per aliquod medium: puta volentis sanitatem per medicinam. xii. q. xii. ar. j. ad vltimum: et secundo ipse finis intētus vt sic. i. a volente per aliquid: ꝛ hoc modo principaliter hic de intentione est sermo.

1.qō ¶ Primo vero querit̄ vtrū intentio bona sufficiat ad bonam voluntatē ꝛ bonum opus: et dico q̄ intentio voluntas o nō dicat bona nisi habeat bonū obiectū: ꝛ bonū finē: nō aūt ecōtra: sed potest intentio esse bona ꝛ obiectu malū: sicut cūcq̄s vult furari vt largiat pauperi non patienti extremā necessitatem. Unde. xvj. q. xix. ar. vij. ad vltimū. et subtiliter ij. dis. xxxvij. ar. v. ꝛ di. xl. ar. ij. ¶ Si aūt dicit cui⁹ finis bon⁹ est ipse q̄s bonū est verū est de fine rerum: sicut si equitatio est bona equ⁹ est bon⁹: verū est etiā de fine actus: sicut si bonū est obiectū pura si stitia bonus est actus puta velle iustū: nō aūt est verū de fine volētis sicut nō est bonus q̄ vult malū ad finem bonū. Jo ap̄z ro. i. ij.

¶ Secdo querit̄ vtrū euētus ꝓter intentionē 2
quens aliq̄d addat ad bonitatē vel malitiā act⁹ humani. ꝛ dico ex mente scī tho. ꝛ. s. bo. ꝛ theologoz̄ si: q̄d bonitas ꝛ meritum act⁹ humani ꝓcipaliter cōsistit in bonitate actus interioris voluntatis: quia solus sufficit ad meritū si sit completus ꝛ perfectus ita q̄ sequeretur actus exterior: si adesset facultas ꝛ oportunitas: vñ actus exterior nec addit ad bonitatem nisi quantū ad merū si premia accidētalia. Euētus aut̄ sequēs vt prima secunde. q. xx. ar. v. si sit precogitat⁹ addit in bonitate ꝛ similiter si nō sit precogitatus sed per se cōsequitur in plurib⁹ q̄z ostat actui in gne suo esse melioꝛē ex q̄o plura bona ꝛ petioꝛē ex quo plura mala secū pūt. si Xo sequit̄ per accidēs in pauciorib⁹ nō addit q̄d nō dat iudicū de re p illud q̄d p accidēs sz tñ per illud q̄d pse est ¶ Sz ettam prima scōe. lxxii. q. viij. ꝛ. s. ebriet⁹.

¶ Tertio q̄rit̄ vtrū p intētionē possit q̄s opera 3
sua alteri applicare: ꝛ dicit affirmāt. ꝛ est mēs. s. th. in quarto in materia de indulgētijs q̄ sic tripliciter: ꝛ intellige non quantum ad meritum necessario est propriuz q̄ sic intelligitur illud. ꝓ. reddet vnicuiq̄ fm opera sua: sed quantum ad satisfactionem. Primo in singulari vt cū dr ꝓ alio determinate satisfaciat: ꝛ sic quilibet pōt alteri sua bona ꝓcare. * Secundo in spāli: vt cū quis orat ꝓ congregatione sua vt suis familiaribus et benefactoribus ꝛ ad hoc etiā ordinat opa sua satisfactoria. ꝛ sic ille q̄ preest religioni pōt illa opera cōcare aliq̄ applicādo intentionē eoz̄ q̄ sunt de sua congregatione ad hoc determinate. * Tertio in generali. i. orando ꝛ benefaciendo ꝓ ecclesia in communi: ꝛ sic qui preest ecclesie generaliter potest illa opera cōmunicare: applicādo suam intentionē ad hunc vel illum. Et ideo qui preest ecclesie generali communicare potest ea que sunt congregationis ꝛ huius hominis sz non econtrario. Prima cōcatio ꝛ secunda non dicuntur indulgentie sed tantum tertia vt dicit̄ est. ō. indulgentia. ij. v. Et ex hoc patet ad quid valeant littere receptionis ad beneficia alicuius ordinis: quia valent ad participationem satisfactionis superfluerie in illo ordine tantum quātam intendit concedens cuius intentio debet esse scōm quod tuitiua ꝛ sapientia diuina ordinat.

¶ Quarto querit̄ vtrū omnis actus humanus. i. 4
procedens ab intentione deliberata sit necessa-

Universidad de Deusto
Biblioteca

rio bona vel mala:z ꝓbat.s.tho.xū.q.xviij.ar.
viij.quod sic: qz aut est ordinata vt dz z est bona
aut non:z est mala.nō tamē est semper meritoria
z demeritoria:sed medium datur in opatiōe
bona ex genere:puta si detur eleemosyna ex pie
tate naturali:ob eo q nō est in gra:pura infidel
li:qz est bona sed nō meritoria.Contra hoc arīt
sum.ange.dicit se colligere aliqua ex.o.Bon.li.
dist.xlj.sed male procedit non distinguens inter
bonum ac malum.z meritoriū ac demeritoriū.

¶De interdicto primo z quotuplex sit.

Interdictū cū sit termin⁹ vtroq; iu
re visitat⁹:scōm ciuile siue ꝓtoriū
dici vl ab inter+dico:vñ quasi in
ter duos dictū.instī.eo.ti.§.exhibi
toria.z olim erat q̄dā formata z so
lēnis ꝛceptio ꝙbou:ch⁹ ꝓtor fieri
aliquid inbebat aut prohibebat qō tūc maxime
fiebat cū de possessiōe vel quasi inter aliquos cō
tendebatur z.ix.sunt publica z.xxvij.priuata:de
quib⁹ gloss.z doct.in.c.pastoralis.de cā pos.z ꝓ
prie.z in.c.item cū quis.de rest.spol.Non autem
dz ab interdicēdo cū non semp sz aliqñ aliquid
fieri iubeat.instī.eo.§.j.sed sic dz:Finitus canon
cum qō est ecclesiastica cēsura aliquox ꝓhibi
tiua z sede eo hic agit.Est arīt canonicū vl ec
clesiasticū interdictū separatio a iure vl a iudice
facta a certis sacris z omnibus diuinis officijs:
z ecclesiastica sepultura iuxta declaranda.j. in
terdictum quarto per totum.vt haberi potest ex
tra de spō.nō nobis.de pe.z remiss.qō in te.

1.qō ¶Primo vero queritur cū nomine ecclesiastice cēsure fm doct.veniāt excōicatio: interdictus z suspensio:qdo ista ꝙuenīāt z distinguant:z de
cessatione a diuinis:z dico q fm Archi. post ho
stiē.ꝙuenīt in multis.Primo qz oēs iste sen
tētie fieri debēt m scriptis ꝙtinētib⁹ cās. Scōo
qz nō relaxant p sequentē sz p afficientē appel
lationē.Tertio qz ligati aliq̄ casu nec eligere nec
eligi pñt.Quarto qz null⁹ eax aliqua ligat⁹ dz
celebrare diuina aliter irregularis efficit.Quin
to qz tales snias dz ꝓcedere monitio.f.cū ferunt
ab hoīe.Sexto qz eis ligatus ante absolutionē
iurat de cetero nō contrauenire:z in eis pōt fie
ri relaxatio ad cautelā:excepto gīall interdicto
in que nō dz locū.extra de sen.ex.pñti.li.vj.in in
terdicto ꝙo spectāt posito in aliqua eccīa quā
libet dicat archidiaconus quod non possit relaxa
ri ad cautelam si dicatur nullum.Jo. tamē mo
z cāl.z vt videtur Joā.an.dicit contrarium.Se
ptimo quia hmōi snie debent obseruari ꝑ su
periorem.Octauo qz nullus eccīs durāte snia po
test testificari:de testi.veniens.Nono qz supe
rior non debet eas reuocare:vel pronunciare nul
las vl de ipso aliq̄d dispōere:nisi vocatis ptib⁹
Decimo:qz illi qui p priuilegiū sunt recepti:in
ꝑpetuos spāles eccīe romane vel sedis apostolice filios sz propter hoc nō essent exempti tamē
sicut excōicari ita nec interdici vl suspendi pos
sunt ab aliquo quā romano pontifice vel legato
de latere.de verb.sīg.c.j.li.vj.Et idē Joā.cal.ex
cepto ꝓmo qō nō ponit.Differūt xo illa tria se
cundū Archi.post Jo.cal.in multis.Primo qz
excōicatio z suspensio ferunt propīe ꝑ singula
res ꝑsonas sz suspensio ferat ꝑ clericos tantū:in
terdictū xo fert ꝑ loca ꝑpria et vniuersitates z
collegia interdū afft z ꝑ singulares personā sed
nō ita propīe.Secōo qz cū suspensio z interdicto
pticipari pōt in oīb⁹ exceptis sacris certis z diui
nis officijs nō afft cū excōicato.Tertio qz effect⁹
excōicationis late suspendi non pōt:sz effectus
aliarum sic.Quarto qz epi nō incurrit aliquā
snīam suspensionis vel interdicti ꝓlatam ab
homine vel a iure nisi specifice exprimantur:de
senten.excommu.quia periculosum.lib.vj.quod
priuilegium non habent quantum ad excōmu
nicationem.Quinto quia interdictum gīale re
laxari non potest adde vel potius non oportet
ad cautelā:sed ab aliis sentētiis potest quis ab
solui ad cautelam.Sexto quia interdictū gene
rale in locum proferri non potest sine licētia ꝑ
pe speciali ꝓ debito pecuniario.sed bene excō
municatio z suspensio.de appell.ꝓterea.secus
de speciali.t.singulari contra aliquos ecclesiam.
Cessatio autem a diuinis:vt no.Panor.in cast.
dilectus.de appa.differt ab interdicto:quia ipsa
est quid facti:cū non sit aliud quam suspendere
organa ministrorum vt ibi non celebrēt.senten
tia vero interdicti est quid iuris:vnde quando
supponitur locus interdicto ibi celebrano etiaꝫ
forensis incurrit irregularitatē:vt in.ca.is qui.
de sen.excom.li.vj.secus abt in cessatione a di
uinis vt volunt doc.in.c.irrefragabili.de of.ord.

¶Secōo q̄ritur quotuplex est interdictum:z di
co q in genere est triplex.f.ꝑsonale rm.i.quo in
terdicitur ꝑsona non locus vel habitatio perso
ne:z locale rm.i.quo interdicitur locus vl habi
tatio z non persona loci:aliud locale z ꝑsonale si
mul.Sciēdum est autē quod aliud est interdi
cere locum:aliud homines loci:vel homines et
locum:quia si locus tantū est interdictus homi
nes loci qui non dederūt causam interdicto alibi
possunt audire diuina z ecclesiastica recipere sa
cramenta:si vero hoies aut locus z hoies sunt
interdicti tenebūtur etiā alibi seruare interdi
ctū nisi in casib⁹ exꝑssis a iure:vt colligitur in.c.
si sententia.de sen.excō.lib.vj.in text.z in glo.

¶Tertio queritur quotuplex sit interdictū lo
cale:z dicit sum.ang.quod est triplex.f.generale
rale vt cum interdicitur regnum vel prouincia

vel dioceſis.spāle vt cū interdicit ciuitas castrū
aut villa z singulare:vt cū interdicitur certa ec
clesia vel certe eccīe:sz cōtra primo qz sum.ro.z
supple.z oēs summiste ordinio eī⁹ dicūt qō nō
est nisi duplex gīale scz z speciale:scōo qz in iu
re nō reperitur interdictū locale singulare imo
qō ipse dicit singulare in iure dz speciale vel
particulare.z qō dicit speciale in iure dz gīale:
vt pt⁹ expresse ex intētione canonis.de ver.sīg.
cū in partibus.z de sen.excōi.si ciuitas.li.vj.Et
ideo dico qō est tūm duplex.s.gīale z speciale seu
particulare.Est autem interdictus locale gīale
quo interdicit regnus vel prouincia:vel ciuitas
vel castrū aut villa.de verbo.sīg.cū in partibus.
vbi declaratur si debere intelligi interdictū ter
re generale in ꝑiuilegiis.Interdictū vero loca
le speciale siue particulare est quo interdicitur
vna certa ecclesia vel plures certe ecclesie.non
afft oēs ecclesie alicuius ciuitatis vel loci.Cū
dicit interdictū generale q̄ totū aliquid sine ex
ceptione cōprehendit vt innuit gl.in.d.c.cuz in
partibus.et Panor:speciale vero qz non cōpre
hendit totū sed partē.Et ꝓpterea dicit archie.
post Cal.qō est interdictū speciale cum interdi
citur aliqua ecclesia.ac etiā cū interdicitur oēs
ecclesie vnius ciuitatis aut prouincie:qz et si nō
in illis ecclesiis tamē in aliis locis illi⁹ ciuitatis
extra ecclesiam possent celebrari et audiri diui
na ab hominibus illius loci:hec ille.qui inten
dit quod sit speciale:quia non comprehendit oīa
loca ciuitatis sed quedam.s.ecclesias.

4 ¶Quarto queritur quotuplex est interdictū per
sonale.z dicit sum.an.q triplex.s.generale quo
interdicitur populus regni castri ville vel ciuita
tis.et speciale quo interdicitur aliqō collegium
vel vniuersitas in populo inclusa:et singulare
quo interdicitur certa ꝑsona vel etiam incerta
vt cū dz qui fecerit hoc sit ipso facto interdictus
sed qr ista nullo iure probātur melius sum.ro.z
alij dicūt qō est duplex rm:scz generale z specia
le siue particulare.Est autē interdictum ꝑsona
le generale quo interdicunt homines regni pro
uincie ciuitatis:castri aut ville vniuersaliter.ar.
le speciale vel particulare seu singulare est quo
interdicit pars vnius ciuitatis vel castri aut vil
le.vt certa ꝑsona vel certe persone.aut etiam
incerta vt cum dicitur qui fecerit hoc vel illud
sit ipso facto interdictus:vnde si interdicatur to
ta aliqua vniuersitas q̄ sit pars alicuius popu
li:puta totum studium ticinense non est interdi
ctus generale sed speciale:siue particulare dictū
a parte alicuius terre.

¶Rursus de interdicto se
cundo et quos liget.

¶Interdictum scōm consi derandum est
quantum ad hoc vt sciatur quando et
quos liget z dico multa. l.bi.

¶Primus. Ad hoc vt snīa interdicti
obliget sufficit eā publice promulgari nec ꝓpterea
necesse est eā singulorū auribus inculcare.distinc.
xxj.qō dicitis.sufficit etiaꝫ eū qō scīt vicinos suos
maxime ecclesiam metropolitanam recepisse et
seruare snīaz.de pote.ꝓla.c.j.in sup oēs religiosi
tā exēpti q̄ nō exēpti q̄ viderint vel scīverint ec
clesiā matricē loci.l.minorē iuxta dicta.§.excōi
catio.ix.§.xxvij.seruat quodcūq; interdictū pos
tum a utoritate sedis aplice vel ordinariorum:de
bēt ex ipsi seruare alioqn sunt excōicati z idē in
interdictis z cessationibus a diuinis ꝑdictis per
statuta ꝓuincialium cōsiliorū vel epōrū autori
tate z in gīalib⁹ cessationib⁹ a diuinis cuiuscum
terrarū z aliorū locorū quas aliqñ ex consuetudi
capitula collegia vel conuent⁹ secularis aut re
gularis ecclesiarū sibi vēdicant nō obstantib⁹ q̄
buscunq; appellationib⁹ aīs ea ēt ad sedē aplicā
vel alibi interiectis z aliis obiectionibus quibus
cunq; vt in cle.ex frequentib⁹.de sen.excō.z hec
q̄dē dicta sunt ex corpore iuris:sz ꝓ extraugan
tem martini quinti q̄ incipit:inter cunctas ad euitā
scandala:quā habes.§.excōi.l.notabili.iij.nō te
netur q̄s obseruare interdictū ecclesiasticū a iu
re vl hoīe gīaliter promulgatū nisi talis snīa fue
rit ꝑ ꝑsonā collegii vniuersitatē ecclesiā cōmu
nitatē vl locū certū vel certā a iudice publicatā
vel denunciata spāliter z expresse.* Imo etiaꝫ eo
sic publicatio ipso iure in duobus casibus non li
gat.Primo qñ fertur cōtra participantes cū ex
cōicatis ex casu q̄ minorē incurrit excōicationez
sine canonica monitione premissa:quo casu ipso
iure nullis est sicut z suspensio q̄libet intellige si
feratur ab inferiori a papa.de sen.excō.statuti.
libr.vj.que monitio dicitur canonica z legitima
qñ nominatim admonent alias nō vt in.c.offi
tutionē.e.ti.z lib.Cōtra alios autē licet debeat
ꝓcedere monitio qñ fertur ꝓ contūacia fm Inn.
in.c.ad hec qñ.el.iij.de ap.tñ tz z sīlr si proferat
sine scriptis:quātus iudex incurrat penā de qua
in cap.j.de sentē.excom.li.vj.Et generaliter pu
to interdictum nō ligare in omni casu i quo ex
communicationis sentētia non ligat.de quo.§.
excōicatio.ij.notabili.ij. quando interdictus est
latus propter aliquos z illi non seruāt allegāteo
sua priuilegia.de priu.petistis.qō Hostien.limi
tat qñ est positus ad eorum querelam propter eo
rū vtilitatē:qr tunc alij seruare non tenentur z
sic efficitur nullum:quod limita quando priuile
giorum fines excedunt vt ibi:secus si non serua
tur ab his propter quorum delictum positus est:
qr licet ipsi violent alij tamen seruare tenentur

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 ¶Scõm. ¶Si interdict terra alicui⁹ dñi fm archi. post io.cal.intelligit.io.ō ea q̄ est sua qui ad dñi ō iurisdictionalem et multo forti⁹ si esset illius dñi simpliciter ⁊ absolute propriā. Et scõo de ea quā ab alio tenet in feudū vel emphiteosim: cuz ad eū spectet vtile dñiū cui⁹ contrariū tenuit rodo. de feudo. sed cõtra eū est dicta ratio. ⁊ text. in c.j. oe po. ꝓla. in verbo terrarū. Et tertio de ea q̄ pertinet ad illū rõne boni vxoris. qz cõstante matrimonio marit⁹ est dñs dotis. Et q̄rto fm Joan. ⁊ ge. in. d. c. si smia. de sen. exc. li. vj. oc ea in q̄ solū hz vsumfructū. Et dnto fm Inno. ⁊ Host. de ea q̄ sibi fauet in crimine: ⁊ cū ber. Nō obst intelligit de ea q̄ est sibi pignorata: de qua tamē intelligeret si diceret iudex interdicto terram quā ille tenet fm Jo. an. qz creditor habet possessionē veram pignoris. ff. de vsuca. l. fermū. Et si talis dñs cuius terra interdicit habet terrā in diuersis ꝓuinciis aut locis fm cal. ⁊ ho. si habet eā ꝓ pte ⁊ ꝓ totali: oēs ille partes sunt interdicte: iz ff. ꝓ indiuiso secus. ne innoces puniat. ar. j. q. iij. c. ij. Et si talis dñs postea nouā terrā acquirat illa nō subiacet interdicto nisi latoꝛ sententie expressisset vel intendisset tūc de habita q̄ de habenda. Et si vēdicat aut pdat terrā interdictā nō probet hoc tollit interdictū. cū onus rei huius transeat cuz ipsa: de decī. pastoralis. nec iste est mod⁹ tollēdi interdictū qō debet relaxari per iudicem qui tamen cessante causa interdicti se facilez exhibet.

3 ¶Tertiū. Si dicat iudex interdicto regnū francie: extendit interdictū ad totam terrā adherentem ei tempore late sententie siue ratiōe dominij. siue ratione feudi. de po. priui. c. j. vel fm glo. ibi extendit etiā ad terras q̄ adherebant ei prestando auxilij spe prelati interdicti. Si ño dicat: interdico terram regio francie. dic. ꝯ. priori.

4 ¶Quartū. Si interdicat ciuitas castrū aut villa interdicta interdicunt suburbia et continentia edificia illi⁹ loci: de sen. excō. li. vj. Iz ꝓprie nō ofa ista habeāt suburbia. et hoc etiā si iuxta suburbia ⁊ continentia edificia in nullo erant subiecta dicto loco vel vniuersit interdicte modo in his habeat iurisdictionē qui interdicti iniaz profert. ¶Quā iurisdictionē si nō habet Iz iure scripto nō videant literdicta suburbia tñ poterata rõne. d. c. si ciuitas. q̄ est ne vilipēdat cēsura ecclesiastica: fm Archi. dici posset qō etiaz hic intelligant interdicta: nō ab hoc sed a iure de senten. excom. Intelligunt aūt suburbia fm Jo. de deo: ea q̄ sunt. j. vltimā portā. ⁊ faciunt cū ciuitate publicos functiones. et vocant ad consilia ⁊ contiones: vel fm ge. dicunt burgi extra et prope ciuitatē in q̄b⁹ domus sunt contigue, vel fm Archi. dicuntur domus per quas est iter regium eūdi ad ciuitatē vel loci. et oēs illi vicinj liter dicūt idez intēdentes q̄ suburbia sunt burgi. q̄ incipiunt ad portam ciuitatis ⁊ iuxta publicam viam extendūntur tantū quātū est vsus loquentium burgos appellet: qō est altiꝰ vsq; ad vltimam portam siue scõm vallum. vbi sz est vltima porta ⁊ fm vallum seu refossum vt mediolani: non aut semper. Continentia vero edificia communiter docto. dicunt domus circa ciuitatem non comparare intra suburbia nec direre ducentes ad ciuitatem sed glos. in. d. l. ff ciuitas dicit iudicis arbitrio relinquēdum q̄ dicant continentia edificia: qz non dicitur ex ꝓximis sz continentibus: qō intellige quantum ad terminū vel extensionem taliz edificioꝝ quā iudex aut bonus vir arbitrari debet nō extendi quantum exigit ratio. d. c. que est necessaria eccl. ista stica vilipendatur vt dictuz est. Unde si ita facēt q̄ cōmode populus confluere posset illuc propinquius sunt continentia edificia ⁊ interiacta: alio secus puta si distent p̄ militare nec passim pōt populus illuc conuenire.

5 ¶Quintum. Interdicta ecclesia interdicta est capella eius ⁊ cemiterium si sunt ecclesie contigua: nec poterit quis celebrare in capella vel in cemiterio sepelirī: aliter secus. d. c. si ciuitas. Cōtigua autem fm glos. sunt quorum extrema se ptingūt. ita ſpple q̄ remanēt distincta. siue quo fluc medio: vt si due domus habeant duos muros se tangentes: vt ptz. v. phy. contigua vt ibi dicitur sunt quorum vltima sunt vnuz: ⁊ si due domus habeant solum vnum murum commune intermedium.

6 ¶Sextum. Interdicto loco generaliter aut spēialiter propter delictum domini rectoris: non sunt interdicti homines vel clerici talis loci: vnde extra illa loca possunt audire diuina ibi sepeliri si ibi mortui fuerint vel elegerint sepulturam ⁊ clerici celebrare quia non sunt interdicti nisi fuerint in culpa interdicti ponendi quia tales vbiq; sunt interdicti. et text. est in ca. si sentē tia. de senten. excom. libro. vj. ⁊ not. Panor. in. dca. quod in te. de pen. ⁊ re. ⁊. c. non est vobis. de spon. sed limita ⁊ ipsi nisi fuerint interdicti propter dominum puniendum in eis q̄ tunc vtiq; sunt interdicti: de senten. excom. si ciuitas. li. vj. Similiter si locus vel ecclesia interdicta est ꝓpter delictū clericorum tātum vel quia fuit violata parochiani non sunt interdicti. sed possunt in alia ecclesia nō interdicta eligere sepulturam ⁊ audire diuina fm Hostī. sed fm Inn. ho. si est interdicta ecclesia aliqua in pena populi: licet multi ex eis non deliquerint. sed solum vniuersitas vel forte quia deliquit dñs ⁊ in hoc punit qui nō est in culpa nō potest alibi eligere sepulturā nisi ex priuilegio speciali. ⁊ idem archi. post

Jo. cal. Et licet contrarium dicat sum. ang. quia c. q̄ō alle. l. vt priuilegia. de priui. loquit quādo populꝰ est interdictꝰ in rñdic cū eis: qz eo casu totus populus est interdictus Iz nō tot⁹ sit in culpa sicut ⁊ cum interdicitur ꝓpter delictū dñi.

7 ¶Septimum. Interdicta aliq̄ ecclia pp hoc nō intelligit cler⁹ ei⁹ cē interdict⁹: vñ clerici ei⁹ licite celebrabūt ⁊ alia. ar. ō put. q̄ exēptionē li. vj. ⁊ ꝯtō interdicto clero alicui⁹ ecclie non ꝓpter hoc intelligit ecclia interdicta: vnde in ea licite celebrabit alij clerici fm Jo. an. in. d. c. si smia.

8 ¶Octauū. Cū interdict cler⁹ alicui⁹ loci nō ex hoc intelligitur locus vel illius loci populꝰ interdictus fm Joā. cal. nec econtrario interdicto populo: intelligitur clerus aut loc⁹ interdictus sed singuli de populo: vnde nec in illa terra: nec alibi poterunt admitti ad diuina nisi in casibus iure expressis: vt in. d. c. si smia. qz ista sunt odiosa. vt in. d. c. si smia. ⁊ alibi est literdictū loci aliud vniuersitatis vel collegij: de vsur. c. j. libro. vj. Et noie cleri dicit continere nō solum ꝓmotos ad ordines: sed etiā religiosos ⁊ religiosas: conuersos ⁊ cōuersas: q̄ ita sunt ad ecclias trāslati q̄ de populo propriē dicī nō ꝑsit. xij. q. j. duo sunt. Si in. d. c. si smia. alia voce pulsatis cāpanis interfuit admitti oēs q̄ nō sunt de pplo illo ⁊ nō sunt causa interdicti: ⁊ ita tenet archi. in. d. c. si sententia. ⁊ Fede. consil. lx. ⁊ similiter fm Cal. admittunt qui erāt de populo illo: sed domicilio transtulerunt si nō fuerunt in culpa: quod est verum ⁊ sequitur Ho. mīn. in. d. c. si sententia. licet Asten. dicat quod remanent interdicti donec sententia relaxetur saltē circa eos. Dicit tamē Cal. quod eo casu seruari debet moderatio. ca. alma. vt sz celebrentur diuina submissa voce: ianuis clausis non pulsatis campanis ⁊c. alioquin prevocet: ⁊ censura vilesceret vnde consulendus esset clericis vt durante tali interdicto abstineāt a publica celebratione quod sum. rof. approbat archi. ⁊ sum. angel. male reprobat dicens quod moderatio cap. alma. ⁊. c. quod in te. de pen. et remissio. intelliguntur quando locus est interdictus ⁊ non expresso loco in sententia interdicti: non habet locum cessatio diuinorum ⁊ alia tuitio. ⁊ dicto capitulo cōfirmatur: vt patet intuenti. nec Joan. andre. dicat illud quod iste illi impo nit. Et si interdicto populo clerus potest celebrare ibi diuina multo fortius in generali interdicto terre clerici licet illud seruare teneamur fm Xō. tamen potuerunt celebrare alibi quia eorum p̄sone non sunt interdicte.

9 ¶Nonum. Si quis de vniuersitate interdicto se transferat ad aliquē locū primo dimisso fz Cal. si est specialiter interdict⁹ aut de populo interdicto: tota q̄ fuit in culpa ꝓpter quā latiꝰ fuit interdictū: quocūq; se trāsferat remanet interdict⁹ d. c. alma. §. illis. Iz non fuit in culpa ex toto desinit esse de populo interdicto credit circa eū cessare interdictū qz in eo cessat eā sufficiēs ⁊ ꝓseruans ⁊ pīn affect⁹. ot. xij. neophitus. asten. tamē tenet q̄ ligetur donec relaxetur smia circa eū nisi forte tacet ligare eū non intēdebat nisi q̄diu erat subdit⁹ illius dñi. sed hoc dic verū quando fuit specialiter interdict⁹ aut fuit in culpa. Si vō ecōtrario existēs de populo nō interdicto sit de populo vel de vniuersitate interdicta credit q̄ō ex hoc ligetur sicut ⁊ alij cū facī⁹ sit mēbri corporis illi⁹ ⁊ sic debet eodē iure cēseri. dist. xij. c. j.

10 ¶Decimū. Si existēs de populo vel vniuersitate interdicta banniatur simpliciter ⁊ non ad rēpus: fm eundem Calde. circa illum cessat interdictuz qz non amplius censetur de vniuersitate illa vel populo: sec⁹ de ofirmato vel de relegato ad tō qz est etnis ⁊ de pplo. ff. de. inter. ⁊ releg. l. legati. Sed intellige si non fuit in culpa.

11 ¶Undecimū. Si vero talis existēs de vniuersitate vel populo interdicto ingrediatur monasterium post professionem indubitanter poterit ordinari fm eundem Cal. quia desinit totaliter esse de populo: quod intelligo etiam si fuit in culpa. cum religio sit maxima pena ⁊ mors ciuilis argu. eo. que dicenf. §. de cruce signatio. sed ante professionē tutius erit. qō nō ordinetur duratē interdicto. tamē si fuerit ordinatus putat ordinationē tenere. ar. de sent. exc. religioso. lib. vj. ⁊ esi professionē fm He. in. d. c. si smia. ⁊ sequit fed. poterit interesse diuinis sine relaxatiōe interdicti.

12 ¶Duodecimū. Absentes tpe quo interdicti sententia ferf in vniuersitatē vl populi ⁊ illē ꝑtes nō presentes sz ōdicēdes alioꝝ culpe. Joan. andr. in. d. c. si smia. refert quosdā religiosos tenere qō nō ligētur et quo ad ecclesiam: qz ablens ⁊ ignorans ex maleficio non obligat. xv. q. j. aliquos. ⁊ c. nō est. ⁊ qz pena suos opz tenere auctores. de pe. di. j. nemo. sz nō pōderāt inquit ⁊ pena interdicti puniunt. ⁊ q̄ nō peccauerūt: ō ꝑ. nō ē. vñ sz esi liganf: qō probat. d. c. si smia. sz fatear eos insontes quo ad deū. ⁊ hoc pz cal. Et si talis absens est de alia ciuitate vel populo licet receptꝰ fuerit in ciuē aut populares populi interdicti. ⁊ forte ibi nunquam habitauerit: vt faciunt venire credit cal. dicto pplo interdicto esse interdictuz qō ego verū nō puto si nō sit in culpa: qz nō est ratio maioꝝ: cū sit ciuis quarū cōtrariū qō magis ligetur cum vna quā remanent soluti cū alijs.

13 ¶Decimumtertium. Habitantes in ciuitate

Universidad de Deusto
Biblioteca

non ciues nec de populo illius existẽtes non includuntur in interdicto illi⁹ vniuersitatis vel populi.vt in.d.c.si sniã.si tñ loc⁹ esset interdictus in eo audire diuina nõ possent:ꝛ extra ꝑm Cal.

14 ¶ Decimumquartũ. Ciues habitantes cõtinuo extra ciuitatem suburbia vel cõtinentia edificia interdicto pp̃lo vel ciuit⁹ ciuitatis:intelligũtur ꝑm cal.ꝛ ipsi interdicti ettã vbicunq; habitent: ex q̃ ponant ciues vl̃ de vniuersitate interdicta.

15 ¶ Decimũ quintũ. Nobiles ꝛ marchiones comites barones ꝛ hmõi habitantes in ciuitate interdicta ligant ꝑm Cald.si sunt de tali pp̃lo vel vniuersitate qõ idẽ ptz q: subeunt onera ꝛ hñt honores sicut ꝛ alii:ꝛ idẽ si p priuilegia eẽnt exempti ab onerib⁹ sec⁹ si eẽnt sui turis vel ex consuetudine vl̃ ex ꝓuilegio ꝑticulari ita q; dicti vniuersitati tãq; de et⁹ corpe in nullo ꝑticiparẽt.

16 ¶ Decimũ sextũ. Interdicta familia alicui⁹ ꝑm Rod. erant interdicti clerici de eius familia nisi specialiter eximant ꝛ idem Asten. si alii interdicantur omnes doctores alicui⁹ ciuitatis:nõ sunt interdicti clerici qui sunt doctores p gl.in.d.c.si sniam. Alle si interdicunt clerici nõ veniũt religiosi nõ habentes dignitatem. ꝛ de hoc.ō.clerico.j.§.j. Hec est versũ qõ dicit He.in.d.c.si sniã. qõ interdicto clero veniũt etiã regulares quorũ ꝛ cõuerse q̃ ita sunt ad ecclesiam translati q; de populo dici non possunt:q: gaudent eodẽ priuilegio cum clericis sue religionis qui in materia odiosa non veniũt nomine clericorum.vt.ō.cleric⁹.j.

17 ¶ Decimum septimũ. Interdicto populo interdicti sunt impuberes eius ꝑm Joannẽ de deo.si sunt doli capaces:q: etas illa est plena malicijs ꝛ mendacijs. de deli.pue.pueris.si vero sunt doli capaces possunt audire diuina in terra non interdicta:non autem in interdicta:quia non est eis iure concessum.

18 ¶ Decimumoctauum. Interdicto populo nihilominus interdicte sunt mulieres virtuosis quãtum possunt in culpa interdicti contradicẽtes q: sunt de eodem corpore sicut ꝛ de virtꝰ cõtradicẽtibus aliis dictum est.ō.§.xij.in quo tñ sum.ros. ꝛ ang.Jo. de deo.impont contradictoria.

19 ¶ Decimũnonum. Hoꝭ non interdicti alitunde venientes ad terram interdictã ibi sunt interdicti ad hunc sensum qõ ꝑm Asten. de mẽre hoꝭ. non possunt ibi celebrare nec audire diuina. quia loco interdicto intelligit oibus interdictus audire diuina nisi super hoc sint aliqui ꝓuilegiati:puta accipientes crucem pro subsidio terre sancte ꝛ hoc nũc est exp̃ssus. de ꝑui. li.vj.

20 ¶ Vigesimũ. pferẽs sniam interdicti tenet illã obseruare ꝛ ei⁹ superiores vt patebit ex dicẽdis. j. interdicti.§.j.ꝛ si eã non seruat non tñ propter hoc alij excusantur. vt j.eo.§.sed tenet seruare etiam si ipse intendebat relaxare:sed hoc non expressit:ꝛ de hoc ibidem.

¶ Cursus de interdicto tertio a quo ponatur aut suspendatur.

Interdictum tertio considerandus est a quo poni possit que sit forma ponendi aut relaxandi illud. Depositio enim ab homine quantum ad hoc certa regula dari non potest.

¶ Primo vo querit cõtra q̃d vel quẽ poni possit interdictũ:ꝛ dico q: ꝑticulariter cõtra oẽm ꝑsonam subditã cuiuscũq; cõditionis:ꝛ contra oẽm vniuersitatẽ:ꝛ contra oẽm locũ a suo prelato alias ꝓnia lata a iudice nõ suo nõ ligat de offi. delegati.sane.el.§.ꝛ de.in.vi.si clerici. de priuilegiatis tñ ne possint interdici.j.§.xiij. de filijs etiã romane ecclie vel apostolice sedis.ō.interdictũ.j.§.j.

¶ Secundo queritur a quo poni possit interdictum ꝛ dicit archi. quod ab homine ꝛ a iure:ꝛ ab vtroq; quandoq; etiam ꝑticulare:q̃ nõ est sic: intelligẽdũ quasi interdictũ diuidat in hec tria: sed locale intendit diuidere duo.s. ꝑticulare:ꝛ speciale:q̃ etiam dicitur ꝑticulare:sed q: de generali locali ꝛ personali simul agit:ideo ponit tantum tria mẽbra ꝑdicta.s. ꝑticulare:tã locale quam personale ꝛ speciale locale:ꝛ ꝑticulare ꝑsonale ꝛ ista patẽt ꝑ ilderãdi diffinitiones eius:tertia pte titu.xxvij.c.ij.imo hoc ipse dicit expresse ibi.ca.v. circa prin.

¶ Tertio querit a quo hoꝭ poni possit interdictum ꝑticulare locoꝝ ꝛ personarũ:ꝛ spãle ꝛ singulare ꝛ dico q: hoc potest primo in genere ois potẽs excõmunicare vel suspẽdere ratione turisdictionis ordinarie vel delegate super interdicendos. de verbo.signifi.querenti.de offici.delega. quia pontificali.lib.vj. Et secundo papa in tota ecclesia vt planum est. Et tertio delegatus etiã contra sue turisdictionis episcopũ. de offi.delega. sane ꝛ subdelegatus. de offic.delega. ex litere. q̃ planum est in literis delegationis est clausula cõsueta scilicet contradictores per censurã ecclesiasticam compescendo. de verbo.signi.querenti. et similiter si datus est simpliciter sine dicta clausula quia tunc poterit hanc penam imponere maxime vbi est exp̃ssum a iure. de offi. delc. de causis. Et quarto ordinarius episcopus contra eos qui sunt sue turisdictionis:non tamẽ debet supẽdere vel interdicere clericos aut eorũ ecclesias perpetuo vel ad longum tempus:nisi de consensu capituli. de excess. prela. cap. j. maxime quãdo procedit ex officio regulariter tamen sententia pastoris solius de iure ꝛ de consuetudine timenda est ꝛ tremenda. xj.q.ij.c.j. xxj.q.ij.visis. de offi. ordi. cum ad ecclesiarum. Et hoc pot electus confirmatus nondum cõsecratus q: hoc est turisdictionis

etiõis. de elec trãsmissam. Et quinto iferior ꝓlatus habẽs turisdictionẽ ordinariã cõtra sibi subditos de cõsue. si inter. de offi. or. si ab ecclesiarũ vbi notat q ꝛ qñ iferiores ab ipsis habeãt turisdictionẽ ordinariã. Et sexto sede vacãte. c. de ma. ꝛ obe. ꝛ q. Nõ põt aũt interdicere mulier ꝓlata ꝛ priorissa vel abbatissa q: hoc ad ptãẽ clausuum ptinet. de pe. ꝛ re. noua. Nec canõici ecclie cathedralis possunt sil̃r interdictũ ponere aliquo loco vl̃ ecclesia. de his que fi. a ma. par. ca. qui sunt.

4 ¶ Quarto q̃rit a quo hoꝭ poni possit ꝑ priuilegiatos ne possint interdici:ꝛ dico multa.* Primi exẽpti a ꝓlatis nõ possunt ab eis interdici ẽt indirecte.Primo ꝓhibẽt eis ne i exẽptorũ odiũ aut priuilegiorũ fraudẽ interdicãt vel excõicent vendẽtes eis aut ab illis ementes aut eis cõicãtes aliter cõtrafaciẽtes sunt puniẽdi. de priui. Pro. Si tñ exẽptus ab vna parte beneficium habet rõne cuiꝰ nõ sit exẽptus:in hoc diocesani sui sentẽtijs subiacet de priuil. cũ appella. Sil̃r rõne delicti ꝛ cõtract⁹ interdici possent vt. §. exẽptio. §. vlt.* Sed re interdici nõ possint cõcessa singularib⁹ personis ecclesiasticis vl̃ secularib⁹ nõ extẽdunt ad sendicere possint nisi concessa fuerint regibus regi narũ ſ ordinũ vel locorũ. de priui. ne aliquo. li. vj. *Tertiũ. Si dñs tẽporalis supponat terrã suã ꝛ terra eius ab illo interdici scõm Host. si ordinarius consensit in prorogationẽ. de fo. ppe. c. significasti. si vero nõ cõsenserit adhuc:puta q̃ positu. ex rescripto. ꝛ de offi. dele. p. ꝛ. g. Licet esset alijs ecclesias vel personas ecclesiasticas terre sue trãsiũ vniuersitate tacite transeunt.

¶ Quinto q̃rit vtrũ ipositio interdicti requirat
5 causas aliquas ꝛ quas:ꝛ dico multa.* Primũ scõm rõnabili sicut nec cessatio a diuinis vt. ō. cessatio. §. j. dictũ est:extra eo. cũ medicinalis. li. vj. et Inno. ꝛ Host. sic intelligũt q̃ decretale nõ est ferẽda ꝓpter culpã particularis persone sed vniuersitatis nisi sit dñs loci. de sponsa. nõ est nobis. de offi. delegati. Igitur ferri potest ꝓ* Scõm. Null⁹ locus põt interdici auctoritate ordinaria:vel delegata dato debito pecuniario vel cuiuslibet pecunie quãtitate:nõ tenet nisi fieret: de sedis aplice spãli ꝛ exp̃ssa inia p extravagantem Bonifacij octaui q incipit. Quicunq; q̃ archi. vbi limitare de interdicto ꝑticulari;oicẽs poni posse speciale ꝓ dicta causa:qui non loquitur de ponendo auctoritate pape quia sic poni potest generaliter ergo loquitur de ponẽdo auctoritate episcopi. Standum tamen est consuetudini in hoc.

¶ Sexto queritꝰ vtrũ positio interdicti reqrat 6
monitionẽ ꝛ dico ꝑm Calde. q̃ si fertur ab homine ꝓpter contumaciã necessaria est mõitio procedẽs ꝛ forma q̃ tradit. de sniã excõ. c. j. li. vj. ꝛ sic intellige de appellatiõib⁹. c. reprehensibilis: si tñ sinceꝛa fiat tenet vt ibi innuit gl. si vero fertur ꝓpter delictũ ꝑm sum. ros. idũ kinete nõ est necessaria monitio:ſ tu limita ꝓpter delictũ commissum. ita q̃ inferat in pena vt dicit Inno. q: tunc ꝓbata culpa vl̃ notoria existẽte imponi põt sine monitiõe ꝛ pẽnitẽti ꝛ coꝛrepto sicut ꝛ de suspensione ptz. v. q. iij. in loco q̃ supple. limitat de pena statuta per canonẽ q̃ incurrit ipso facto:q: si imponat ab hoꝭ ꝓ pena dz procedere vt dicit monitio:ſ est impossibile:q: respectu ꝑteritꝰ vt ꝑteritũ nõ ſ loci monitio nisi quatenus est ali quo modo futurũ quo modo intelligitur. c. sicut de coha. cle. ꝛ mulie. q̃ allegat. Si vero inferat a iure ꝓpter delictũ sit sine monitione:ꝑm archi. post Cal. siue sit speciale siue generale.

¶ Septimo queritur vtrũ interdictũ ferẽdũ sit 7
sub aliqua forma verboꝝ:ꝛ dico q̃ interdictus ferri quidẽ dz in scriptis continentib⁹ cãm ꝛ exẽplar tenef iudex tradere interdicto infra mẽſ ſ si fuerit requisit⁹ sub pena suspẽsiõis ab ingressu ecclesie per mẽsem vt de sen. excom. cũ medicinalis. lib. vj. tamẽ nõ est aliqua forma verboꝝ necessario obseruãda sed potest esse ista vel similis seu equualens. Nos ꝓpter talẽ causam ecclesiã siue terrã talẽ supponimus interdicto. de verb. signi. cum partibus. ꝛ de offic. dele. sane. et vt dicit Inno. communiter additur ecclesiastico ad differentiã interdicti legalis. Potest aũt iudex sententiã talem pro sua voluntate determinare:puta interdicendo missam cũ canru vl̃ horas aut sepulturas ꝛ hmõi vl̃ excipiẽdo aut subijciẽdo quos vult ꝛ qñ vult:puta qñ dñs terre est ibi presens ꝛ huiusmodi. de spon. non est vobis.

¶ Octauo queritur vtrũ interdictũ suspẽdi pos- 8
sit ita q̃ liceat celebrare diuina:ꝛ dico multa. * Primum. Secundum Bern. de appel. ad hec. qñ episcopus suspendere põt suum interdictum dando licentiã celebrãdi in ecclesia a se interdicta sed est hoc solius pape sed verius dicit Inno. ꝛ Host. q̃ locus est interdictus talis sniã suspẽdi põt:ꝛ tũc licet ibi celebrare. de priuile. vt priuilegiatim intellige si est interdict⁹ ab epo secus si a papa. Similiter si est interdicta persona seu suspensa ꝓ delicto alterius q̃ aliquando fit vt. xvij. q. iij. miror. ꝛ. c. felix. talis sententia p epm suspendi potest sicut ꝛ tolli. Sed si hoc factum sit

Universidad de Deusto
Biblioteca

pro culpa suspensi vel interdicti non possit de licentia oliciuius celebrare vel huiusmodi sententia suspēdi sed intellige alicuius citra summum pontificem: quia ipse posset cuz tali dispēsare cū sit iuris humani nisi adhuc perseueraret in delicto quia tunc dispensare nō posset in celebratione misse sed rūi in alijs. * Secundū per appellationem sequentem non suspenditur interdictuz: si tamē eius effectus sit suspensus ad tēpus ſm Hostien. infra tempus suspensionis appellari potest a suspensa sententia sicut a conditionali. de app. preterea. & c. dilectus. Et idem de sententia suspensionis. Secus in sententia excommunicationis cui⁹ effectus nunquā relaxari pōt ad tempus nisi omnino tollatur. de sentē. excommunicat. cum desideres. Et hec omnia limita de interdicto a diuinis & spiritualibus non a temporalib⁹ pura ne quis ingrediatur possessionem petri. ff. de appel. l. constitutionis. pro quo vide Joan. an. in. c. is cui de senten. excom. lib. vj. * Tertium priuilegium concessum a legato de latere quod quo tempore interdicti valeat celebrare interdictis & excommunicatis exclusis vz quantum ad sentētias suas & suoz ordinatoz secundum Laud. nisi specialiter a successore reuocet: & tenet idez quod etiam valet quo ad sententias pape. arg. c. dilectus. el. ij. de rescriptis. * Quartuz. Sententia interdicti & suspensionis iuxta verbo suspenditur vel coraliter relaxatur cum iuramento tamen. de senten. excom. alma. lib. vj.

9.9. ¶ Nono queritur vtruz interdictū relaxari possit & quomodo: & circa multa. * Primum. Secundum Host licet in sententia excommunicationis expressa sit solēnis forma quaz habes supra absolutio. iij. §. in sententia rūi interdicti & suspensionis secus est: quia nudo verbo relaxantur cum iuramento tamē supra proxime dictum est: vnde in eius absolutione vel relaxatione si fit latum simpliciter non ad tempus licet non fit tradita specialis forma necessario seruanda tamen scōm Hostien. & alios docto. oportet vti aliqua forma verbali sed sufficit dicere reuoco: remoueo & absoluo: aut quid simile: non sufficit autem si papa det licentiam celebrandi in ecclesia a se specialiter interdicta: qz ſm Host. per hoc interdictum non relaxatur scilicet nisi pro illo casu. Si vero ipse vel alius qui promulit interdictum non seruando illud intendit per hoc relaxare ita quod ipse proferēs hoc dicit ſm Cal. est relaxatum: cū nō sit certa forma relaxādi: sed vbi proferēs hoc non dixit licet mente gereret relaxare non est relaxatum: quia sicut verbaliter fuit lata sentētia ita verbo debuit relaxari. de re iudi. c. j. qō verū est preterea in papa qui legibus non subijcitur. ¶ de legi. l. princeps. vnde si mēte sola relaxet est relaxatum nec volentes incurrunt penas iuris licet peccent si hoc ignorant secundū Cal. * Secundū. Si interdictum sit latū ad tempus: puta vsq; ad annum: vel donec satisfecerit: vel donec talis ibi moretur vel huiusmodi post tale qđ ab solutio nulla requiritur sed ipso facto interdictum remouetur & licite post hoc celebrat vt no. Pano. in. c. non est vobis. de sponsa. & hoc intelige siue a iure fuerit siue ab homine & idez ō qualibet alia suspensione. Secus autem de sentēta excōicatiōis ad tēpus qz requiritur absolutio vt no. doc. in. c. ki. de matri. con. contra inter. eccle. Et ibi reddunt rationem: quia excōmunicatio requirit certam formam in absolutione ſz in interdicto & suspensione sufficeret constare vemente iudicio. Et licet aliqui dubitent de excōmunicatione lata a papa ad tempus: tamē tenēdū est quod requiritur absolutio nisi aperte constet papam velle eum esse absolutum: vt not. dominus Ant. & sequitur Pan. in. d. c. ki. * Tertium Interdictum generale ad cautelam relaxari nō pōt: de seu. excō. presenti. lib. vj. sed ſi sit particulare seu speciale contra personam: sic pōt relaxari ad cautelam arg. a contrario sensu. d. c. presenti. Unde speciale interdictū positum in aliqua eccle⁹a quāuis Archie. dicat quod non pōt relaxari ad cautelam ſi dicatur nullum Joan. tū mo. dicit contrarium: quod Joan. an. fatetur videri sibi verius: & placet etiam Lald. quia. c. presenti. de sen. excōi. lib. vj. loquitur de generali interdicto: quod scilicet ad cautelam relaxari non potest secus ergo de speciali. xxv. offt. qualis. Ex tū per li pōt: intellige li oporteat: quia nihil obest si relaxet licet nō oporteat. ar. d. c. presenti. Quicquid aūt sit de speciali quantum ad locum tamē quantum ad speciale personale hoc tenet: & ratio est quia specialiter interdicto donec absoluatur omnia sacramenta negantur: & sic idem est quod & de excōicatione a qua quis absoluitur sub conditione: vt in. c. solet. de senten. excom. lib. 20. vj. Et hoc tenet Joan. and. in. d. c. presenti. quod limita qū videtur expediēs relaxatio. * Quartus. Licitate interdicta si qui volunt satisfacere Lācre. dicit quod in eis relaxatur interdictum: sed Hostien. dicit quod non: quia sic rigor ecclesie dissolueretur: & idem tenet Bert. Joan. & Juno. de pe. & re. quod item: pro eo quod ibidem hoc specialiter cōceditur sumentibus signum crucis & peregrinio: & consequenter hoc intelligitur in alijs prohiberi.

¶ Decimo queritur a quo possit interdictus relaxari: & circa multa. * Primū. Si sentētia interdictiuel suspensiōis est ab homine absoluere seu relaxare potest ille qui re tulit vel eius superior nō autem alius nisi de eius mandato. xxiij. qō. ſ. si petrus. Si vero sit a iure aut pdicto: canōis nihil reseruauit: & tūc poterit hoc eps ordinari⁹ nisi esset latū ad certū tpus: qz aſi illud nō posset per ea que no. gl. in. c. cupientes. §. ceterū. in fi. sic. suspensos. de elec. lib. vj. Ex quo infertur limitatio ad. c. nuper. Et similiter hoc poterit legatus sedis apostolice. arg. c. nuper. de sen. excō. imo et quilibet ordinarius plat⁹ & eps inferior ꝯtum ad psonas sue iurisdictiōis: Iz nō quo ad locū. argu. eoz ſ. dicta sunt de absolutiōe excōicatiōis absolutio. ij. §. j. maxime. vbi haberi nō posset copia superioris absolutoris. argu. eoz quę dicta sunt. §. dispēsatio. §. ix. nec obstat pbatio sum. rof. in Zuiū. l. inferior eps: nō pōt min⁹ & puta tollere vinculū pollutiōis ab ecclesia per recōciliationē ergo nec maius. l. tollere vinculū interdicti qō est mai⁹ cū inde ex hoc ẓhak irregularitas ibi celebrādo nō hic. Dico essi nō valere argumētū a minori in genere diuerso: sicut angelus non pt gustare ergo nec intelligere: & ita est hic qz recōciliare ecclam pollutā est pfectionis vel ordinis: absoluere vero ab interdicto est iurisditionis & pterea pbatio pcedit de interdicto loci: & nos loquimur de interdicto persone. Aut cōditor canonis reseruauit sibi aliqō adcedens ad interdictū pura absolutionē ab excōicatione lata ẓ singularē psonā sed nō absolutionē ab interdicto qō iure sequit ex eodē delicto contra vniuersitatē vel locū: & tūc ſz Arch. Iz nō expresse ex cōsequēti videt sibi reseruasse relaxationē interdicti: qz quoties vtriū ex vna radice nascit cōsequēs est vt eadem. l. tollat. C. ō nup. si libertā. & facit similitudo rōnis: qz interdictus & excōicatio nolle cēsure cōtinēt: de verb. sig. gren tis: qō de vno ꝺ de alio intelligendū est. Si hoc dicti Jo. an. nō plz hac rōne: qz de duobus supcessum & hoc vt placere gl. in cle. j. de he. & hoc vt chi. & improbatio Jo. an. pcedit in duob⁹ disparatis: nō aūt cōsequēter se habētibus. Si autē solus poterit: aut alius de eius mandato.

11 ¶ Undecimo qrit vtrū superior prelatus debeat aut possit relaxare interdictū latū ab inferiori alis nō pōt relaxare interdictū siue excōicatio nē vel suspēsionē latā ab officialib⁹ archidiaco suffraganeoz: ipsis qꝺ tulerit omissis: nisi esset citur non relaxat: vnde si relaxauerit licet male egerit: tenet rūi relaxatio nisi aliqua cōsuetudo obstaret. vt in sum. confe. li. eo. xxxiij. q. cclxij. et ibi ſm Juno. * Scōm. post. qꝺ sentētia interdicti per aliquos inferiores plātos rōnabiliter lata est. maiores nō ośt eā relaxare absq; congrua satisfactione & pscientia eius qꝺ tulit eā. de offi. ord. cū ab ecclesiaz sed si nō sit rōnabiliter lata debet sine difficultate relaxare qui eā tulit. de offi. ordi. graue. seu superior ad quē requiritur de sen. excom. cum medicinalis. lib. vj.

¶ Duodecimo qrit qđ de eo qꝺ interdicto vel excōicatiōe astrict⁹ offert se ad iustitiā eoz p quibus fuiam accepit & dico qꝺ iudex eū ne sic decedat pt absoluere. & si aduersa pars appellet ne absoluat. aſi absolutionē rūi oz ab illo accipi sufficiēs cautio. qz in presentia romani pontificis ad quē appellat: si voluerit appellato: vel coram iudice cui cām delegauerit iure parebit. Et idez de his qui dicūt se iniuste interdictos vel excōicatos: etiā si ad sedē apostolicā vt qꝺ hmōi sentētiam protulerūt appellarent. de ap. quia fronte. 12

¶ Decimoterrio qritur đđ si tpe gnalis interdicti ppter cuius culpā latū est vult satisfacere: et dicit Jo. an. qꝺ tollet interdictū si ꝺo fuit culpabilis tāch cōsiliari⁹ vel auxiliari⁹ Iz accipiatur cautio & iuramentū pnia nō relaxabit rūi interdictū: de sen. exc. alma. li. vj. qꝺ si nō ppter eius culpam latū est ipse đđ punit: sed eius satisfactio nō requirit. de sen. exc. si sententia. lib. vj. 13

¶ Rursus de interdicto quarto quando a iure oponatur.

Interdictū. iij. aliqñ est alicubi ipso iure positum: & de hoc nunc agendū est. 1. qđ

¶ Primo ꝺo qrit qñ a iure latū sit interdictū generale locale: & dico qꝺ in multis casib⁹. * Primo qñ ciuitas siue reps sentā ciuitatē in qua morit summ⁹ pōtifex nō seruat dispositionē. c. vbi periculū. de ele. li. vj. quia tūc ipso facto est interdicta: vt ibidē. * Scōo qñ ciuitas dat auxiliū cōsiliū vel fauorē insecutoribus aut captoribus cardinalium vel percussoribus & mandatoribus predictoz aut soch talia facientiū vel si infra menses tales delinquentes nō puniērit si pt qz ipso facto est interdicta de pe. felicis. lib. vj. Excipit roma. * Tertio quādo collegiū vel vniuersitas ciuitatis aut loci ab ecclesijs vel ecclesiasticis personis exigit pedagia guidagia: vel alia per se aut per aliū de reb⁹ suis quas nō causa negotiandi deferunt aut ad huiusmodi soluēda cōpellūt: qz ipso facto ois ciuitas cast⁹ aut villa aut ali⁹ loc⁹ dicte vniuersitatis vel collegij subiacet interdicto. de cēti. qꝺ lib. vj. Jo. aūt cal. dicit istū casum nec receptum esse nec seruari: licet postea sancitū fuerit penas predictas debere per locoz diocesanos publicari. vt in cle. presenti. de sen. ex. sed cōmuniter ista opinio ſm archie. non tenetur: quia & si de lege dicatur quod confirmatur cum moribus vten- 1. casus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tiū approbat:ꝛ ꝓpter ꝛ̄iā cōsuetudinē abroga
tur.di.iij.§.leges. nō tñ sic est de sentētia excō
icationis:radde vel interdicti que subito trahitse
cū effectū suū:ꝛ ꝓterea in.d.c. ꝟ̄ḡ. & contraria
cōsuetudine nō obstāte. * Quarto qñ collegiuꝫ
vel vniuersitas sustinēt ꝑ mensem penaꝫ quam
meruerūt in cōducēdo aut ꝑmittēdo vsurarios
alienigenas:aut illis locādo domos q̄ imponīt
in.c.j.de vsu.libz. vj. ꝛ de qua. j. vsura. §. xxij. q̄
post mēsem oēs terre ipsoꝝ sunt interdicte. ℣
diū ꝫdē vsurarij i illis ꝑmozāt vt.d.c.j.* Quin
to qñ ciuitas cōmittit aliq̄d in episcopū suū vt
capiat:percutiat. bānat:q̄ ipso facto est inter
dicta cle.si ḡs suadēte. de penis. Casus añr. c. de
immu.ec.lib.vj. reuocat⁹ est per cle. q̄m eo. tit.
* Sexto qñ in aliquo loco vel in aliquibus lo
cis episcop⁹ detinet iniustus q̄ sunt interdicta
ipso iure.d.cle.si quis. * Septimo qñ dominus
regni castri vel loci ūpedit ne legatus aut nun
cius pape possit exequi suū officiū. q̄ est interdi
ctū regnū castrū vel loc⁹ ipso facto ꝛ tandiu do
nec perstiterit in tali ꝑtumacia:de offi. dele. sup
gētes. lib. vj. Extrauagās est. * Octauo quādo
vniuersitas cōcedit reprezsalias. aut cōcessas ex
tendit ad personas ecclesiasticas vel eoꝝ bona
nisi infra mēsem renocet:q̄ ipso facto est inter
dictaꝛde iniur.ꝛ si pignorationes. lib. vj.

2.q6 ℂ Scēo q̄rit qñ a iure latū sit interdictū genera
le personale:ꝛ dico q̄ in duob⁹ casib⁹. Primo in
oi casu quo infert gñale locale ꝓpter crimē vni
uersitatis:vt in oib⁹ ꝓdictis: nō añr ꝓpter cri
mē oñ tñ: nisi specialiter populus exprimatur
vt ꝓz ex dictis. §. Interdictū. ī. §. vj. Scēo qñ
cōitas vel vniuersitas imponit exigit vl̄ recipit
collectas ab ecclesiasticis ꝛc. de q̄b⁹ in.c. clericis
de immu.ec. lib. vj. seu qñ bōa depositaꝫ ī eccl̄ys
arrestauerit:occupauerit: vl̄ arrestari aut occu
pari fecerit:seu dederit in ꝫis auxiliū consiliū
vel fauoꝛē sciēter: q̄ ipso facto est iterdicta nec
absoluit nisi de spāli mādato sedis apostolice.
nō obstātib⁹ quibuscūq; ꝑuilegiis: vt in.d.ca.
clericis. sed tñ vacat per cle. vnicam. e. ti. ls ſtent
dicta. §. ꝓtioze particula tertia.

℣ Tertio querit qñ a iure latū sit interdictū lo
cale spāle:ꝛ dico q̄ in multis casibus. * Primo
qñ ecclesia aliqua polluit q̄ iniuriosuꝫ homici
diū vel iniuriosam sanguinis effusionē aut effu
sionē humani seminis in rranicta. ℟. ꝓcratio ec
clesie. ī. §. v. q̄ tūc ita est interdicta quod añ re
cōciliationē nō oñr i ea officia diuina celebrari
de cōse. di. j. si motū. ꝛ. c. ecclesijs. Scēo quando
clerici vel religiosi inducūt aliquē ad vouēdum
aut ꝫurandū: vel fide iniꝛpositaꝫ: seu als ꝑmittē
dū de sepultura: si in eoꝝ ecclesia vel cimiterio
ℓ̄ sepeliāt:q̄ infra decennium non restituant

ecclesie vbi de iure venit sepeliendus oīa q̄ oc
casione sepulture habuerūt:etiā si nō petant et
cadauer si petatur:ipso facto eoꝝ eccl̄ie ꝛ ce
miteria sunt interdicta. ca. aliarū. ꝑiculis. de sep.
lib.o. vj. ꝛ tandiu donec satisfecerint vt ibidem.
* Tertio qñ episcopus aliquo loco detinet inius
tus. cle. si quis suadente. de pe. ꝛ hoc interdictū
potest esse generale ꝛ speciale.

℣ Quarto ꝗrit qñ iure seraꝫ interdictū spāle p + 4
sonale. q̄ etiā aliq̄n ꝺ̄r singulare ꝛ circa hoc di
co multa. Primū q̄ vt ꝓz ex dictis interdictum l.ꝺ
singulare ꝑsonale est qñ singulari ꝑsone interdi
cunt diuina officia ꝛ ecclesiastica sacramenta:
oīa vt particulariter q̄dā officia vl̄ q̄dā sacramē
ta de offi. dele. ex ītio. ꝛ de ꝓtinū. c. j. ꝛ. c. ēpozum.
li. vj. ꝛ de tem. oꝛ. vel nō est ꝓpos ꝛ istud ēt ꝑ oī
ci suspēsio. * Scēm est q̄ interdict⁹ ab aliquo
actu respicientꝛe diuina:intelligitur interdictus
ēr ab oī alio q̄ includit in illo vel q̄ sine illo iter
dicto exercerī nō pōt:de ap. solicitudinē. vñ iter
dict⁹ ab officio sacerdotali nō ꝺ̄z primo exerce
re officia que ꝓprie ꝛpetūt sacerdoti. sec⁹ si ēēt
ei solū interdictū altaris ministeriū. nec scēo ok
fictū pōtificale q̄ illud sine sacerdotali exercere
nō pōt de ex. ꝓe. ex literis. Et eadē rōne interdi
ctus ab ordinibus minoꝛib⁹ ꝓmoueri non pōt
ad maioꝛes:nec interdict⁹. ī. suspēsus ab exerci
tio inferioꝛis ordinis exercere actū superioꝛis:
quē sine exercitio inferioꝛis exercere nō pōt. sicut
ecōtrario ꝓhibit⁹ a maioꝛi nō itelligit ꝓhibit⁹
a minoꝛi. ꝓbat hoc. xcv. di. illud. ꝛ di. liiij. ge
sta. * Tertiū est q̄ eps suspēsus vel interdictus a
pōtificali offō. si exercet sacerdotale etiam cuꝫ
pontificalib⁹ nō est irregularis ꝫs si exercet ali
quid per se spectans ad offm ēpale respectu con
secratiōis ēpalis:siue cū missa vt cōsecrādo oꝛ
dinarie siue sine missa vt crismare in tróte est ir
regularis. * Quartū est q̄ sacerdos cui interdic
ta sunt sacerdotalia si conficiat corpus xp̄i sine
missa est irregularis: non añr excōicat⁹ minoꝛi
celebrāns sciēter licet peccet mortaliter. Quintū
est q̄ ab ingressu ecclesie est ꝗs interdictus in
multis aliter q̄ iura tradiderint: scꝫ in scriptis con
tinētibus cām. ꝛ premissa monitione coꝝ testi
bus per quos ꝓbari possit si oportuerit eo. ti.
fac. itē. eo. ti. lib. vj. c. j. Et scēo si q̄s seruauerit cō
stitutionē innocētij ꝯrti q̄ est in.c. romana. de cē
si. lib. vj. precipientis ꝓcurationes a vilitanti
b⁹ recipi in victualib⁹ nō in pecunia. ꝛ non reci
pit in munera:nec etiā ꝓcurationes in victuali
bus a locis nō vilitatis:q̄ patriarchis archiepi
scopis ꝛ episcopis. si infra mensem duplum non
reddiderint ecclesie grauate interdictus est in
gressuꝫ ecclesie:inferioꝛes vero ab officio ꝛ be

neficio sunt suspensi donec reddiderint decē exi
git. libz. vj. Et tertio si recipiat episcopatum vel
abbatiā aut inferioꝛē dignitatem de manu laice
persone donec resipiscat ꝛ laica persona ista con
ferens. xvj. q. vij. si quis deinceps. Et quarto si ce
lebꝛat sciēter seu alias participat in diuinis ꝓe
sentibus publice excōicatis vel interdictis: vel
eos admittit ad ecclesiasticā sepulturā donec sa
tisfaciat ad arbitriū eius cuius sententiam cōtē
pserūt. de ꝓtui. c. episcopoꝛuꝫ. lib. vj. q̄ archi. in
telligit de sentētia hoīs ꝓpter illud verbuꝫ ad
arbitriū ꝛc. Modice tamē admittēs tales ad eccle
siasticaꝫ sepulturā est excōicatus per cle. eos. de
sen. excō. Que autez sit pena talis scilicet qui ab
ingressu ecclesie est interdict⁹ si nō obseruet sen
tentiam vide infra interdictum. vj. §. ij.

℣ Rursus de interdicto. v. quantuꝫ ad effectum
quid sez eo tempoꝛe liceat:ꝛ quid non liceat.

Interdictū quintū cōsiderādum est ꝑ
tū ad effectū. videdo quid tempoꝛe in
terdicti liceat ꝛ quid non liceat stante
duplici cōsideratione. c. alma. de sent.
ex. li. vj. Et circa hoc multa queruntur.

1.q6. ℣ Primo essi querit q̄ sit ꝛ qualr itelligēda cir
ca diuina officia moderatio ꝓtima. d.c. alma. et
1.dis. dico multa. * Primum ꝑm antiqua iura in loco
supposito ecclesiastico interdicto nullapermitte
batur ecclesiastica officia celebꝛari vel audiri: de
pe. ꝛ re. q̄ in te. de spon. non est vobis nisi semel
in hebdomada celebꝛari causa conficiēdi coꝝpus
xp̄i. de sen. excō. permittim⁹. ꝫs per nouaꝫ iuraist̄ō
extitit moderatū p. d.c. alma. primo p ist̄ū. ſ. mo
dū q̄ ſ singulis dieb⁹ in tali loco possunt ꝛ debēt
in eccl̄ys ꝛ monasteꝛijs misse ꝛ alia officia cele
bꝛari sicut ꝓius sed cū ꝫis quatuoꝛ cōditiōibus
ſ. submissa voce ianuis clausis nō pulsatis cāpa
nis:excōicatis ꝛ interdictis exclusis ꝛ nō venien
essēt interdictū. Predicta autē moderatio locuꝫ
nō expꝛesso loco in sententia:q̄. d.c. alma. loquit
ſ le castri regni ꝛ hmōi. Silr ꝫs gl. necipa sequens
interdictis:q̄ nullo mō ibi possent celebꝛare diu
na ēr cū dicta moderatiōe ꝫit tñ locū eque in
ista limitatio que ibi cōtinetur in. §. adijcim⁹. ꝫs
Se. post Jo. an. sup. d.c. alma. in nouel. qñ clericꝰ
ꝺādis sacramētis ꝫis statur. d.c. permittim⁹. vt se
hoc nihil allegant:ꝛ in dicto. c. alma. ecclesia in
ꝓtuenk debitis obsequijs sine culpa vt patet in

ter. dico hoc nō ꝫre locū qñ cler⁹ iubet exire:ꝛ
impossibilitate facti:q̄. ſ. si exit collegiū diuina
celebꝛari nequeūt collegialr: imō añr ex alīq̄ iu
ris ꝓhibitiōe. ideo si q̄ tūc licite remanēāt pote
runt celebꝛare ꝛ nō sacerdotes cōicare vt ꝓz⁹ cū
illa moderatiōe: nisi ī ſ̄ma aliter ꝓtineat: q̄ inrē
tio illi⁹ capli est gō diuina celebꝛent quantū cō
patit pena eoꝝ q̄ iuste punīt: quā nullo modo
impedit illa celebꝛatio sic moderata. ad gō ēt fa
cit regula iuris. in. vj. odia. q̄ gr̄e ꝛ fauoꝛes ma
xime in spectātib⁹ ad animā debēt ampliari. Usi
etiā dico gō eo casu nō interdicit ꝑ̄ma religiosis
sanis q̄ non fuerunt in culpa:ꝛ licite remanēt:rō
ex ratiōe dicti. c. tū etiā:q̄ si licite celebꝛāt licite
ꝑcias purgāt. Eadē ēr rōne moniales q̄ licite re
manēt: licite celebꝛāt diuina ꝛ cōicant vt ꝓiuser
cōsiteank: cū eadē moderatiōe. De ꝑma añr secu
larium nō decedēt: dico gō olim in gñali interdi
cto non licebat. de spon. non est vobis. nisi autez
ls ꝑ. d.c. alma. §. q̄ vero. mō nō sint excōicati nec
cām dederint interdicto: vt. j. §. vij. q̄. gō quidē vtrū
sit verū qñ clerus iubet exire: nec text. nec gl. mu
nio hoc negāt: nec ad hoc est rō efficax:ꝛ iō nisi
ſ in ſma aliter cōtineat ita tenēdū est. Dicere autē
papa nulli possit negare ꝑmam in sanitate est er
roneū: q̄ ꝫ. c. gō in te. de peni. et remiſ. et fuit ero
rot olim Goff. tā. Greg. ꝛ Uin. vt refert gl. in. d.c.
alma. * Scēm predicta officia sua sub tali mode
ratione ſm Archi. in. d.c. alma. celebꝛāda sunt a
ꝓpꝛijs ecclesiarū cleris vel monachis monaste
rioꝝ: nisi ꝛ ipsi essent interdicti: q̄ de interdicto
singl̄r aut gñaliter q̄ ēr vbiq̄ est interdictus ca
pitulū istud non loquitur. Poterit añr celebꝛari
missa etiā peculiaris ſm Se. ꝛ Jo. an. ꝛ Jo. cal. in
d.c. alma. ls Joā. mo. dixerit gō solū cōuentualis.
gō nō ꝫs rōnē: cū celebrādum sit vt ꝓz⁹ seruatis
ꝑdictis. * Tertiū ad ista diuina admitti non de
bent seculares nō interdicti siue de terris nō in
terdictis ſm omnes: vt in. c. licet. de ꝓtui. lib. vj.
de clericis autē aliarū ecclesiarū vel monasteꝛio
rū monachis: tenet archi. in. d.c. alma. gō nō pos
sent admitti: sed Jo. an. vſ tenere ꝫtiū dicens gō
qui nimis emūgit elicit sanguinē: ꝛ hoc ꝫtiū ce
net ꝛ ꝑbat ꝑ multa Cal. ꝛ Fede. ꝑ. lxxxvij. dicēs
gō tales nō admittere est absurdū: ꝛ hec tene ex
intētiōe. c. alma. ꝛ per regulā iuris in. vj. odia. et
dic gō verbū canonici q̄ clerici ecclesiarū restrin
git distributionē nō auditionē vel celebꝛationē
q̄ ꝑmittit sicut ꝓz⁹. * Quartū. Cū alicui singu
lari ꝑsone cōcedit vt cū dicta moderatiōe possit
audire diuina rpe interdicti: ei⁹ familiares q̄ nō
dederūt cāmoomestica admittunk ad audiendum
cū illa: ꝛ sibi cōcelebrandū: vt in. d.c. ls vobis. §.
cōcedit. nisi ob ista cām in fraudē sint assumpti.
de verb. sig. c. vlti. lib. vj. Sec⁹ añr de familiaribꝰ

Universidad de Deusto
Biblioteca

alicui⁹ collegij:q̄ nō admittunt nisi sint priuilegiati:vt in.d.c.13. Si tñ in collegio deficiunt oña preter vnū vel infirmant dubitat an ille celebrare possit cū familiaritis ꝓsitē.in.c.nōnullis.de priui.tenet qđ poterit ne priuilegiū sit inutile:t idē Jo.an.t idē Cal.rōne cogēris necessitatis vt habeat seruitorem. * Quintū. Priuilegiū ꝙ aliquibus religiosis ꝓcedit tpe interdicti posse recipe ad diuina cōfratres suos de illis cōfratribus oꝫ intelligit:q̄ ls remanēat in seculo eorū tamē ordini sunt ablati mutato habitu seculari:vel etiam qui inter viuos dederunt illis bona sua retento vsufructu in vita.de priuilegijs vt priuilegia. §.f. t in.c.cū t plantare.§.de fraternitatibus.

2, qđ ¶ Secundo q̄ritur que sit:t qualiter intelligenda moderatio secunda.d.c.alma. t dico multa.

1.dis. * Primū. Ibidē cōcedit qđ in quatuor festiuitatibus:scz natiuitatis:resurrectionis pentheoste:t assumptionis beate Marie campane pulsent t anuis apertis alta voce diuina celebrentur in locis interdictis excōmunicatis exclusis: ꝫ interdictis admissis ita tā qđ illi ꝓpter quos latum est interdictum altari nō propinquēt non obstantibus q̄buscunq; priuilegijs.t per extrauagantem Martini quinti t Eugenij.iij.addit solennitas corporis xp̄i t eius octaua. Et sm Jo.f. cal.dicit pōt missa etiam alia quam de ipso festo.

2 ¶ Secundum. Qđ de predictis festiuitatib⁹ dictus est sm Archy.de vna die tñ ꝓ singulis debet intelligi:vnde t querunt doctores qñ talis incipiat t qñ finiatur. Et quidē quātum ad principij quasi oēs cōcordant qđ a vesperis vigilie incipiant:licet dicat Joā.mo.qđ qñ dies incipit lucescere.quantum vero ad finē Jo.an.in gl. tenet qđ finitur in vesperis Archiđ.vero tenet qđ in completorio q̄ in beneficijs est larga interpretatio faciendi:t in vesperis completorium continetur.xf.qđ.iij.si quis epūs.el.ij.t.xcij.dist.c.vlti.vbi Lau.Hug.t ho.hoc no.t cōcor. Fede.consi.ij. * Tertius. Quid vero liceat in predictis festiuitatibus Archie.post Archi.t Joann. and.dicit non posse dari corpus christi:nisi sicut t aliis oribus.f.infirmis decentibus.de sentē.excom. rūso.vñ oꝫ quod in canone.de conse.dist.j.t si nō frequentius.t de pe.t re.omnis.qđ fideles communicare debent in natali paschare et pentheoste intelligitur interdicto et alia prohibitione cessantibus. Et idem sēm eosdē de extrema vnctione dicendum est.f.qđ dari nō potest. potest aūt sm Fede.cōsi.ij.cum hoc priuilegium sit fauorabile re principis:ei consequenter ampliandum et late interpretandum episcopus altaria t vīgines in istis festiuitatibus consecrare: vel ea benedicere t imponere monialibus calices paramēta aquā abbatissam et abbates et hmōi: quia sub nomine diuinoꝝ istā veniunt cū sacramēta nō sint:t similiter potest sacerdos benedicere spōsam aquā quoq; t eam aspergere:candelas:oliuas. Intellige tamē quod fiant hec a personis nō interdictis aliter essent irregulares cū pertineant ad ordinē:secus de alijs que ratione ordinū non comensunt:vt est beneficio mense:gratiarū actio post mensam t similia. Notandū tamen est quia nuptiarū benedictio sm Hostiē. habet locum in festo assumptiōis beate Marie adde tu etiam corporis xp̄i nō autē in alijs quia nuptie in eis in omni loco prohibentur.xxiij.q.iij.non oportet. Possunt etiā sm Fed.alijs dicebus ista fieri tempore interdicti sed solūm modificationem primam de qua.§.proprie. * Quartum. De ecclesiastica vero sepultura est dubium: quia Joan.andre.dicit quod non liceat idem Bemi.t Joann.de lig.sed Joan.cal.dicit posse in dictis diebus mortuos publice t solēniter sepeliri vbi aliud non obsistat:puta quia sepeliēdus non est specialiter t nominatim interdictus nec in causa interdicti:t mouetur:quia ideo prohibetur:quia ad diuinū officium accedit cum, debeat fumus ad ecclesiam deferri cum officio diuino. xxiij.q.ij.quia diuina diuinū autē officiū his diebus permittitur solēniter celebrari. Et hec opīmo mihi placet:quia sepultura tēpore interdicti prohibetur propter duo. Primo ratione diuini officij annexi. Secūdo ratione dependente ad ordinē sacrum propter consecrationē vel benedictionē cimiterij. vnde nec in cimiterio sine officio nec extra cum officio fieri potest ea vero in quibus ista duo cuncurrunt in predictis solēnitatibus licent vt consecrationes t benedictiōes de quibus dictum est statim. Si tamen adhuc vera esset prima opinio se cundum Federi.nō sunt irregulares clerici officiando circa sepulturam. quia vltum ad officiū relatum est interdictus.

¶ Tertio vero queritur que prohibeantur exercerī tēpore interdicti vel in loco interdicto sine tali moderatione.d.c.alma.t dico colligendo ex Inn.t Panor.t cōmuniter docto.in.ca.non est vobis.de sponsa.et.c.fina.de excel.prelato.et.c. quod in te.de peni.t remis.t.c.fi.de sen.excō.lib. vi.q̄ prohibētur exerceri omnia spiritualia que reducūtur ad sex semper tali tempore prohibita nisi sint iure specialiter concessa. * Primum qđ prohibetur est generaliter omne exercitū deputatum certo ordini ecclesiastico siue clerici sint presbyteri siue inferiores vt notat Panormi.in c.ij.de cleri.excommuni.mi.* Secundū celebratio diuinoꝝ.de senten.excommuni. responso. de cle.excom.mi.c.ij.t.iij.qui non licet tēpore generalis interdicti etiam in locis exemptis nisi sicut in alijs de quo infra.§.v.t supra.§.j.t.ij.quo

rum diuinoꝝ nōe venit solū ordinatū in breuiario vel missali. Certiū est administratio sacramentorum nisi vt.j.§.vij. * Quartū est collatio ordinum nisi vt.j.§.v.ij. * Quintū est ecclesiastica sepultura.i.i ecclesia vel cemiterio vel extra ista cū fatio cāpanarū si ꝓ diuinis. Adde septimū esse apertionē ianuarū eccl'ie tēpore quo diuina celebrent nisi vt.§.§.ij. particula prima. Que oña ita ꝓhibentur in ecclesijs exēptis sicut in alijs vt in.c.auctoritate.de priui.li. vi. t ille seruabit sicut t alie celebrādo ꝫ modificationē.ca.alma. de sen.exc.lib.vi.de qua.§.sequē. Et oia ptinent ad diuina vel sacramēta. Sciendū tñ vt no.pan. in.c.tāta.de excel.prel.q̄ per interdictū nō suspēditur iurisdictio prelati etiam circa spiritualia sed virtus interdicti refertur tantum ad exercitiuz ordinis. Sciēdū ēt q̄ ꝓhibetur missa sicca.i.sine ꝓsecratiōe sacramēti cū sit de annota-

4 ¶ Quarto q̄rit q̄o clerici agēdo ex ordīe suo preter dictā moderationē violēt interdictum et consequenter sint irregulares:t dico multa. * Primū. De hoc Pan.in.c.j.de cle.ex im.sic dicit in simili. Si clericus fuspēsus vel excōicatus attentat aliquid attributū alicui ordini efficitur irregularis.secus si attentat aliquid exercibile per laicū:vt q: cātat vnum rēsorium in ecclesia vel dicit aliquē versum de psalmo t vnde ls placet non dicēdo officiū tū debet dicere vt priuata persona t priuatim vt no.in.c.illud.e.tit.t consequenter nō ꝺz dicere ꝺns vobiscū:q: non est verbū priuate ꝓsone hec ex illo ibi. vbi vide in.c.ātero. q̄ illi incidit in irregularitatē non seruando interdictum qui exercēt aliqđ deputatū alicui ordini ecclesiastico.t hoc faciūt tanq̄ clerici diacon⁹ dicat euāgeliū vel subdiaconus epla suū tāq̄ acolit⁹ sec⁹ vbi exercet aliqđ nō deputatū certo ordini vñ cantās rēsoria vel dicēs psalmos nō officiādo principaliter ecclesiā sed vt q̄libet alī⁹ laic⁹ nō efficit irregularis sm Inno.t certo ordini:ꝫ de ꝓsuetudine exercet idistincte etiā a nō ordinatis:sicut t epistola ꝺz sine approbatu ex ꝓsuetudine p quēcūq;.t idē si exerceret tū mō nō absolueret vt sacerdos.f. cū solēnitate:de qua in.c.a nobis.el.ij.de sen.exc. Concludit ergo breuiter q̄ iurisditionalia non sunt prohibita nisi efficit irregularis:t idē si nō sūt deputata ex ꝓsuetudine exercentur per quēcūq;. Hec ex illo. Vel quod tñ idem est dicitur clericus sm Archie. post Cald. agere vel ingerere se in offō suo sicut pr⁹ t violare interdictum cum celebrat solenniter vel sm alios principaliter vel quasi clericus agens in officio vel ordine suo sm Panor. t doctores. in dicto capit. tanta, horas diurnas vel nocturnas vel aliud officium competens rōne alicuius ordinis quē habet.ij.q.iij. episcopus adde vel cum facit hebdomadariā i horis canonicis quod est sacerdotis. Et idē no. Inn. t alij post eū in.c.fi. ō excel.prela. sm quos etiam violat illud in missa nō solū celebrādo vt sacerdos sed etiam legendo euangeliū vt diacon⁹ calicē offerēdo vt subdiaconus. vel vices vt acolit⁹ t hmōi qđ ꝫ Inn. limita nisi vbi esset consuetudo q̄ pertinens ad certum ordinē puta cantare epistolā sine ordinis distinctione indistincte fiat: q: tunc nō esset irregularis. Secus aūt exercēdo aliqđ nō ꝓputatū certo ordini ecclesiastico: vt si legit psalmos vel legit euāgelia.q̄ quilibet pōt in terra interdicta sicut t predicare de sen.excom. rō. vel si in maturinis legit lectiones vel cantat responsoria.q: sm Host.t Ioā. nō est irregularis:quod intellige si nō facit officiādo principaliter. i. ex officio suo sed tanq̄ laic⁹. etiā si ista faceret in choro.vnde etiam sm multos nō est irregularis qui interest offō. Et si cū alijs cātet vel ꝫ Inno. dicat officiū vt quilibet alius mō non celebret nec aliquid in officio suo agat: ho.in.c.tanta.de ex.prela.t specu.limitat qñ interest ex quadā deuotione nō contemnendo: secus si ex contēptu t autoritzando: vt q: prelatus facit celebrari diuina:q: ficesset irregularis ꝫ gl.in c'e.archiepiscop⁹.de priui.t cō. ÿÿ. Dur. Ex his intelligo q̄ per celebrationē horarum incurratur irregularitas solū ab eo qui interest autoritatiue t ab eo qui officiat principaliter.f.quasi soluendo horas suas vt clericus solenniter officiādo ecclias vel populuz:t inchoando vel perficiendo vt est hebdomadarius q̄ ꝺz agere ex officio suo: puta hoc ꝓpriū est sacerdotis. secus de cantoria. * Scōm. De psalmista ꝙo interdicto seu etiam nō interdicto sed in loco interdicto vtrū solēniter agendo officio suo violet illud t fit irregularis. Calderi. dicit q̄ non sm theologos:q: psalmistatus secūdū eos non est ordo: secundum canonistas vero sec⁹ quia tenet quod sit ordo. xxf. distinctione clerico. et quod tali ordini competit cantare.f. in choro psallendo ac lectiones ac responsoria legendo vnde ista faciendo est irregularis.sed tu dic quod theologis in hac parte standum est. cum eorum sit decidere an sit ordo: et ipsi dicunt quod non est ordo: sed officium annexum ordini lectoratus: intelligē per

Universidad de Deusto
Biblioteca

attributionē ⁊ nō p sequelā: vt infra ordo ꝑmo. §. primo. vñ ista facere nō est ei ꝓpriū. s. legere ⁊ cantare.* Tertiū. Clericus simplex vñs tantum primā tonsurā si canter in officio suo est irregularis ſm ſſos. ⁊ ỹỹ. Duran. in specu. sed qz prima tonsura ſm theologos quib⁹ in hoc standus est non est ordo sed dispositio ad ordines iō dic qō talis nihil ex suo officio facere potest: ⁊ sic nec efficitur irregularis cantando vel psallendo.

4 ¶ Quartū. Si clericus dicat epistolā sine apparatu ſm aliquos ⁊ placet Inn. ⁊ sequif pis. non est irregularis. vbi est consuetudo ꝙ sine distinctiõe ordinis aliquis dicat epistolā. Irregularitas. §. xij. vl' poztet cereū aut faciat aliud ptinēs ad aliquē ordinē: ſz solū vbi nō est: qō quidē dictū Lalde. reprobat qz illa distinctio non tollit quin illa de iure ꝙueniāt alicui ordini: sed tu dic cū Inn. qz illa distinctio facit ꝙ ea que conueniunt rõne ordinis nō fiant ex ordine vl' officio ꝙ sufficit ad vitandū irregularitatē sicut de clerico a stāte officio vel cantāte ex quadā deuotione nō quasi soluēdo horas vt dictū est. * Quintū. Quārū ptinet ad bñdictiões dicit Inn. ꝙ in bñdictione aq̄ Zhif irregularitas: qz est annexa ordini de cō. di. iij. quā quod intellige ſm archi. qñ hoc ageret clericꝰ interdictus: secus si nō interdictꝰ eā faciat in loco interdicto seruata predicta moderatione: qz cū hodie liceat celebrare cū dicta modificatione a fortiori liceat aquā bñ dicere ⁊ idē de ſmilibus. Aquā aūt benedictam aspergere laicis tōci interdicti sacerdos non debet nisi in. d. solēnitatibus. si tamen aspergat ſm cal. nō est irregularis qz nō est iure cautum adde qz non est ꝓpriū alicuius ordinis quod fallit ad psum aspergēs in principio misse: qz est ꝓpriū sacerdotis: ⁊ generaliter vbicūq; ingreditur aliqua sacerdotalis benedictio. Benedictio aūt mense etiā a clerico interdicto nō inducit irregularitatē ſm Cal. qz nulli est ordini deputata. Nec benedictio quā consueuerūt ꝓfores aut episcopi in sua diocesi itinerādo obuiātibus dare: ſm aliquos: licet tutū sit abstinere quod Cal. dicit verū in benedictione simplici: secus de solēni ad quā premittit fit nomē domini benedictū qz talis ꝓpetit ei rõne ordinis. ol: rev. capitulo ecce. imo ego dico esse idem etiā in simplici: quando experitur aut datur ratione ordinis. secus ratione etatis vel sanctitatis eadem ratione. Benedictio vero calicis paramentorum corporalium candelarum in festo purificatōis aut oliuarum in die palmarum: fieri non potest ſm Cal. a clerico interdicto vel etiam a non interdicto in loco interdicto nisi secundū dictam moderationem alter supple inducit irregularitatem. Et idem de officio baptismi in sabbato sancto vel ꝓ confessione crismatis in cena domini qō conceditur in. c. qſm. de sen. exc. libr. vi. sed cum dicta moderatione vel ꝓ anniuersario defunctorū: ⁊ ꝓ introductione mulieris in ecclesiā post partū cū psalmis ⁊ orationibus ⁊ solēni introductiõe qz est officiū ordinis clericalis: sed sine officio facta solū cõfessione vt moris est poterit mulier per se intrare gratias agendo: ⁊ idē tenet Host. de benedictione nuptiarum. s. quod nō licet. sed intellige de solenni. Benedictio aūt pere ⁊ baculi peregrinorum a sacerdote. ſm ỹỹ. videtur cõcessa cū non sit iure ꝓhibita: ⁊ adde qz nō est ordinis alicuius: ⁊ idē de benedictione vestiū volētiū intrare aliquā religionē: vel etiā ordinē tertiū.* Sextū. Officiū ꝑmendationis animarū decedētiū iuxta mortē credit Cal. posse fieri loco ⁊ tempore interdicti qz videtur annexus absolutioni facte in penitētia q̄ tunc conceditur vt. i. §. vij. particula tertia.* Septimum. Orationes etiā que fiūt in capitulis religiosorū nō violāt interdictū modo nō dicaf dñs vobiscū quod ſm aliquos ante orationē videtur certi ordinis sed loco eius dicatur dñe exaudi orationē meā: quia talia non sunt certi ordinis.

5 ¶ Quinto queritur quomodo a clericis vel episcopis violetur interdictū per celebrationē diuinorū sine modificatione. d. c. alma. ⁊ dico multa. * Primum. per quālibet quatuor conditionum dictarū i modificatiõe ꝓma si nō seruetur violatur interdictū ⁊ est clericus irregularis etiā seruatis alijs si celebrat vel aliquid alicuius ordinis agit vt in officio suo puta si pulsatis campanis celebrat vel etiā si alta voce tñ ſm ſſos. Joā. an. ⁊ Jo. cal. Et si alijs celebrantibus facit tantū vnū predictorū puta aperit ianuā vel cāpanam sonat ⁊ hmōi: archi. credit ipsum irregularē q: participat in crimine criminoso. de sen. excõica. super secus si aliqd predictorū facit vt celebrēt diuina que tamē de facto non celebrantur cum irregularitas requirat actū perfectū. xv. qō. j. c. fi.* Secundū clerici dicētes officiū tēpore interdicti generalis vel specialis locorū per viā vel extra ecclesiam: violant interdictū si hoc faciāt studiose vt audiant seculares cū hoc sit officiare populum. arg. c. fi. de priui. lib. vi. vbi pater ꝙ etiam diuinorum celebratio extra eccl'iam tali tpe prohibetur secus aūt si sic vicēdo a casu seculares transeuntes audiuerint: ⁊ rū quia apud modicū est ratio apprehendit quas nihil. ij. phi. tunc quia non est contra rationē legis: cōsuluit tamē Cal. quod non dicant horas in via quādo sunt duo vel plures: qz non audet dicere quin violent interdictū ex quo audiri possunt ab alijs. Ex quo infero de mēte ei⁹ quod tēpore interdicti generalis clerici nō interdicti etiā i loco interdicto possunt simul dicere horas bini modo nō agāt clare nec animo officiādi populi vel ecclesiā ⁊ idē dico in speciali si sit posita ꝓter populi puniendū vel affligendū et de hoc de peni. ⁊ cialis interdictis locorū possunt nō soluz clerici verū etiā seculares: orare in eccl'ia oratiõe ꝓuata ſm mo. qz talis actus nō cōtinet sub aliquo ꝓhibito ꝙ: supra. §. iij. ⁊ idē rodo. etiā si orātes sint interdicti vl' ipsa ecclesia.* Quartū. Uidef etiā diuinorū celebratione quoties agunt clerici aliquid alicuius ordinis cū orationib⁹ iuxta dicta ſ. §. iij. ꝓ rorū nisi in casu iure cõcesso in administratione sacramentorū qz scõm mētem fede. oia talia veniūt notie diuinorū.* Quintum epis concedit ꝑ alios superiorib⁹ vt vbi libet possint cum altari portatili celebrare ⁊ celebrari facere ⁊ audire confessiones. Quis sit interdicta terra ciuitas aut castrū seruato tamē qō dictus est iamuis clausis cāpanis nō pulsatis: interdictis exclusis de ꝑul. dicatores ⁊ minores de priui. qz in ỹis. et not. in c. fi. lib. vi. Et simile priuilegiū habēt fratres ꝓpe. d. c. fi. in glo. Si tame esset interdicta ecclesia vl' aliquis locus singularis: nec eps nec ꝑdicti fratres possent ibi celebrare: vt no. io. an. in ca. que fluit. de cle. non re. ⁊ sequitur ibi pan.* Sextū. Pro discēdis horis canonicis aut missis tempore interdicti nullo modo licet pulsare cāpanas etiā paruas vel procul ab ecclesia existēres ſm archi. post cal. possunt aute pulsari p predicatione ſm generalē consuetudinē qz ista pulsatio est quod dam preambulū ad actū permissum. i. ꝑdicationem q̄ fieri pōt in loco interdicto interdictis ⁊ excōmunicatis: de sentē. excom. responso: post quā predicationē in fine etiā generalis cōfessio fieri potest interdictis. Similiter pulsari possunt p ave maria: quia illa salutatio nulli ordini est annexa: et similiter p ostēsione aliquarū literarū: vel in aduentu alicuius prelati ⁊ huiusmodi: ⁊ similiter p horis dieī notificandis: quātum ad laicos quantū aūt ad clericos scõm eundem cal. nō licet. qz ex quo dicto tpe solent diuina celebrare ne. sed tamē ꝓpter hoc inquit nō efficerent irrefarent nec pulsare crederent nullo modo est clericis illicitū.* Septimum. Priuilegiati ante cal. quod in suis festiuitatibus publice possint celebrare vel in suo locundo aduentu: hoc facere nō possunt sine prima. d. ca. moderatione: quia ꝙ illud eorum priuilegia reuocant: secus de priuilegiatis ꝙ dictū capitulū quia tales poterunt sicut in suis festis predicatores et minores. Et ſm Inno. ⁊ ſſosti. tales alios ad celebrandū admittere nō possunt si priuilegiū est datum personaliter si concedimus vobis vt possitis celebrare secus si ꝑsonaliter si concedimus vt inuestris ecclesijs celebrek. vt i. d. c. priuilegio.* Octauum. Priuilegiati vt admittant tempore interdicti si dederunt causam interdicto. vel eorum culpa dolo vel fraude fuit prolatū vel ad perpetrandum delictum cuius cā interdictum latus est dederūt auxiliū consiliū vel fauorē non obstante priuilegio nullo modo possunt admitti: vt in. c. ijs vobis de priuile. li. vi. Nonū. Tempore interdicti obligati ad officiū nō excusantur ab illo ſz illud dicere tenēturzetiam si ipsi sint singulariter interdicti debent tñ eo casu dicere sigillatim sicut. s. de excōicatis excōicatione. iij. §. iij. dictū est.* Decimum. Cruce signati cōtra hereticos habētes ex priuilegio quod tpe interdicti i terra interdicta possint admitti ad diuina ſm Joā. de deo: si possunt contradicere protestati et officialibus ⁊ non contradicunt videntur consentire ideoq; nec ad diuina nec ad ecclesiasticā sepulturā debent admitti. Si tamē de taciturnitate postea dolentes contradicunt eorum priuilegium reuiuiscit ꝙ sanum intellectum capi. duobus. de senten. excom.

6 ¶ Sexto queritur quomodo laici violēt interdictum: ⁊ dico qō in gerendo se his que illis prohibentur. Non licet autē eis tēpore interdicti nec excōicatis audire diuina etiā stando extra ecclesiam ſm ſſos. qō de mente eius abstensis limitat si dicanf in ecclesia si vero dicanf in domo vel in via non prohibent audire secundū quosdā vt dicit Rodo. sed non placet nisi qñ non studiose ad hoc discerentur: alioquin euacuari possent iste cēsure in fraudē legis: nec sunt ad offertorium admittendi: nec est eis portanda pax aut fenestra vel ostium aperiendum vt videāt corpus christi nec clericis licet ita alte dicere vt foris audiant ⁊ colliguntur hec extra de pe. ꝙ in re. ⁊ cō. satis. Ray. ⁊ ỹỹ. sed intellige ꝙ clericis non ſz ita alte celebrare studiose. qz possūt ita alte dicere vt se inuicē audiāt in choro etiam si hoc faciendo preter suā intentionē audiantur. extra ar. d. c. alma. Pñt autez laici interdicti orare in ecclesia etiam interdicta extra tēpora celebrationis diuinorum nisi sint excōicati maiori: vel ab ingressu ecclesie interdicti ſm mo. ⁊ ỹỹ. ⁊ silr exercere que nullis sunt ordinis vt aduocando docendo ⁊ hmōi. ⁊ dicere lerauisas vel suas laudes vt faciunt fratres.

7 ¶ Septimo q̄rit q̄lo interdictū violef circa sacramentorū administrationē: ⁊ dico tpe interdicti non esse ministranda ecclesiastica sacra. de sen. exc. rūso. ⁊ de extrema vnctione ꝑsertim est versi ſm Pan. in. d. c. rūso. ⁊ pñm an. de bu. in. c. non est vobis de spon. q̄ etiam ne clericis vel religiosis concedit ſm Jo. an. ⁊ cal. q̄ sunt de loco interdicto ſz non interdicti. Fallit. tū qō dictū est: ⁊ hꝫ mul-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tas exceptiões vt patebit. * Prima. Nam excipitur baptismus nc solum parulorꝫ sed etiã adultorũ: de sen.ercom.c.qñi.lib.vi.ꝛ cõsequenter officium baptismi ranch acessoriũ et oia ꝑ q̃ venit ad baptismũ ꝛ sine quibus expediri nõ ꝺ cuiusmodi ꝛ catechismus: de con.dist.iij.ante baptismum nec esset irregularis ſm cal.clericus baptizãs in ecclesia specialiter interdicta ꝛ idẽ intelligẽ de penitẽtia ꝛ aliꝭ concessis: ꝛ ſ̃ probat clarissimus doctor matth.de vgonibus in suo trac.de inter.q̃ in ecclesia specialiter interdicta licitum est audire confessiones: ꝛ hoc rõnabiliter: q̃ permissa permittunt̃ scõm q̃ iura disponũt ꝛ obseruat vsus vt infra particula.iij. Si tñ cõmode fieri posset: ista essent alibi exercenda. * Secunda. Excipitur cõfirmatio q̃ etiã adultis exhibet: de fenten.excõ.resp̃so.ꝛ.d.c.qñi.et cõsequẽter confectio chrismatis in die cene.quo in baptismo et confirmatione vtimur. vt.d.c.rñso.ꝛ.d.c.qñi.quetamẽ confectio ſm arch.in.c.qñi.de sent.excom. lib.vi. fieri nõ põt nisi cum moderatione prima. capi.alma. * Tertia. Et similiter penitẽtia nõ solum decedẽtium sed etiã sanorũ dũmodo nõ fuerint excõicati stellige ratiõe delicti ꝑpter q̃ positus est interdictũ. q̃ nõ possunt absolui nisi in morte: secus de excõicatis ex alia causa dũmodo etiã nõ sint de illis ꝑpter quoꝝ culpa vel dolus iara est sentẽtia interdicti: vel que prebuerit cõsilium auxilium vel fauorẽ: nisi prius satisfecerint si possint. vel de satisfaciẽdo prestiterint idoneam cautionem: aut si hoc nõ possunt nisi iurauerint q̃ cũ poterunt satisfaciãt. ꝛ ad satisfactionem faciendã per eos qui tenent. dabunt cõsilium auxilium ꝛ fauorem. ꝛ ad hoc fideliter iuxta suũ posse laborabunt. vt in.o.ca.alma. Et habent locum ista etiã si clericus iubeatur exire: nisi alter cõtineatur in sententia. vt.ſ.§.f.parti.prima. Nec tñ propter aliquod predictorum fieri debet relaxatio interdicti. vt in.o.capi.alma. sed solum in iunctione penitentia salutaris. Vbi etiam notandũ est q̃ non solum tempore interdicti licet absolutio sacramentalis in penitentia. sed etiam generalis non quia non sit officium diuinum vt dicit Cal. alioquin interdictus eam faciens non esset irregularis: sed quia concessa penitentia conceditur omnis absolutio generalis ꝛ specialis cuz ordinentur ad emundationem peccati. De absolutione tamen ab excommunicatione dicit Inn. quod si clericus interdictus vel non interdictus sed in loco interdicto excommunicat aliquẽ vel ab excommunicatione absoluit non est irregularis: quia huiusmodi nõ sunt ordinis sed iurisdictionis. ij.q.f. nemo. quod de excommunicatione non est dubium vnde idem de absolutione dicendum est de peni.dist.f. verbum absolutiõis tamẽ

1.ex cep tio.

solẽnita exhibere vt ẽ dicere cum sola psalmos ꝛ orationes vel i ecclesia introducere excõicatum q̃: hoc est ordinis ꝛ officij hmõi faciens est irregularis ſm Innocẽ. ꝛ spe. ꝛ concor. ho. lan. ꝛ panor. in.ca.fi. de ex.prel. ꝛ sequuntur sum ros. ſ̃ sum. ange. Sed ego valde dubito ꝛ falsum credo: q̃ licitum est mihi non interdicto aliquem absoluere a peccatis quod est ordinis non apparet q̃ possim etiam absolutionem que est ordinis impendere excommunicato. quem necessario ante ab excommunicatiõe q̃ a peccato absoluo vnde dictum illorum est verum si hoc faciat interdictus/non sic in loco interdicto. * Quarta excepto est de eucharistia. Naz dari ꝛ deferri potest morientibus de senten.excommunni.permittam⁹. ꝛ de pe.ꝛ re. quod in re etiam cum campanula et lumine in presentia astantium ꝛ venientium et cum aliis consuetis secundum cal. quia cum aliq̃d permittitur nisi aliud appareat intelligitur permitti ſm q̃ ius disponit ꝛ obseruat vsus argu. iij.di. erit ante. ij.di. xij. illa. Dari etiã potest sanis damnatis ad mortem ſm cal. cle. prima de pen. et re. q̃. quia censet in articulo mortis. Qui mi etiam põt a clericis quando licite celebrãt q̃ sumere tenentur. de con. distinc. ij. competimus. Dari etiam potest clericis non celebrantibus q̃ licet cal. videatur in hoc trepidare. vt pote quia videbat religiosos generaliter suis fratribus sororibus vel monialibus indifferenter tempore interdicti concedere hoc sacramentum. ꝛ ex alia parte contrarium ei videbatur de iure. quia in edictis permissoriis certorum casuum: cuius modi est percipere eucharistiam vt viaticum tempore interdicti: quod ratione non inuenitur expresse permissum subiacet regule prohibitiue. ij.q.iij. consuluisti. ꝛ est expressum in cle. exiui. de uerb. sig. §. porro. tamẽ in ge.i.o.c.alma. dicit quod dari potest clericis illius ecclesie: q̃ nõ est eis prohibita participatio sacramentorum: nec diuinorum officiorũ: vt in.o.c. patet quia possunt secrete celebrare ꝛ sic sumere corpus xp̃i: ꝛ sic eis hoc expresse p̃mittit: ꝛ hoc est verũ? aliquã aliãs nulla in eo facta variatione in ordine ad interdictũ posset hodie percipere eucharistiam q̃ veri⁹ non ẽ irrationabile: q̃ nõ mota causa nõ mutat effectus. Nõ ait potest dari sanis qui nõ sunt dãnati vl clerici. ẽr si sint seculares quibus p̃mittitur audire diuina per.o.ca.alma. q̃ ſm Archi. ibi licet aliqui dixerint quod potest dari. ꝛ ies tamen est quod non: q̃ in cap. si sententia. de senten. excõi. li.vi. ponunt vt diuersa auditio diuinorum ꝛ perceptio sacramentorũ: ꝛ adde quod dictum est de edictis permissoriis. De pregnantibus autem est diuersa opinio: sed bene Panormi. in.o.ca.q̃

in te. dicit mulieris conditionẽ ponderãdam ꝛ vt eis oetur si ꝓbabiliter imminet periculũ mortis non aliter ꝛ est mẽs Jo. and. Qua distinctiõe et circa obsessos ꝛ mare intrantes vtẽdus est. Nec obstat predictis q̃ cõcedit viaticũ cui concedit pisa. de pe. ꝛ re. q̃ in te. q̃: verũ est de viatico vt viaticum q̃ est solũ quãdo oat probabiliter mortuo: vel dubio de morte/non autẽ vt est eucharistia. Quinta exceptio est in facto matrimonij q̃ tali tempore licite ꝺicitur etiam ab interdictis ſm Inn. sicut ꝛ apud infideles. xxvi. dist. deinde benedicto ramen nuptialis prohibẽt ſm hostl. * Decima est in ordinũ collatione/q̃: si ppls interdictus est ꝛ nõ cler⁹ clerici illius loci exeãt a locũ illũ poterũt ad alios ordines ꝓmoueri ſm Inn. sed non laici quod intelligo etiam de clericis habentib⁹ solum primam tonsuram: q̃ sunt de clero ꝛ consequenter non interdicti eo casu: si vero locus tantum sit interdictus: licet ibi nullus valeat ordinari: laici tamen qui non fuerunt in culpa delicti propter quod interdictum latũ est extra locum interdictum poterunt ordinari: nisi locus esset interdictus propter delictum vniuersitatis ſm Calde. quia tunc nullus de vniuersitate posset ordinari. In loco autem interdicto sine necessitate nec laici nec cle. possunt ordinari: ex necessitate vero videtur posse attentari q̃ sic ꝺs ꝓnor. in.o.c. non est vobis. vt in.o.c. quod in te. sed verius est q̃ non/cum hoc sit certi ordinis.

8.q. 1.di. ¶ Octauo queritur quomodo violetur interdicta* Primum. Tempore generalis interdicti denegatur laicis ecclesiastica sepultura etiam si pe tentiam elegerint/de pen. ꝛ remiss. quod in te. quia tales odhuc interdicti sunt etiã si peccatores non sunt. xvij. questio. iij. miror. sicut ꝛ interdicti qui tunc absoluuntur ab aliqua excommunicatione remanẽt interdicti donec soluat interdictum. Et si in eis sit interdictis mortuis⁹ apparuerint penitentie signa non debẽt in eccl'a seppeliri sed extra. ꝛ soluto interdicto ad ecclesiam tranferri. arg. de senten. excommu. cum illorum in quasi de facto contra iura fuissent sepulti nõ sunt exhumandi: cum ad eum statũ venerit res a quo potuit incepisse. * Secundum. Dicit ait laici non sunt eo tempore in ecclesia sepeliendi: ita nec in cemiterio de priui. vt priuilegia. id est in loco deputato ad sepulturã: ꝺs nõ sit ꝑ eꝑm benedictus ſm stepha. vel melius vt dicatur cemiterium oportet ſm Joan. andr. quod sit locus ad vsum cemiterij per eꝑm benedictus: de cõse. di. nemo. ꝛ idem virtualiter Cal. addens q̃ hoc opz fateri quantũ ad sententiam excõmunicationis que ponit in cle. eos. de sepult. Dicit autem ꝓꝓ. Dur. quod irregularis est clericus sepeliẽs solen

niter hominem interdictum in cimiterio. arg. c.f. de postu. ſ̃ ego addo idem esse si sepeliat solenniter ẽt nõ interdictum in loco interdicto. i. cum officio solito: q̃ hoc cõperit certo ordini ꝺs q̃ cõiter seruat. * Tertiũ. Extra ecclesiã ꝛ cemiteriũ põt tpe interdicti laicorũ corpora sepeliri sine officio diuino ſm Cal. q̃ remanere non debẽt inhumata nõ aũt cũ officio diuino: sed clerici illud celebrãtes sunt irregulares. * Quartus Clericis qui non fuerunt interdicti ꝛ interdicti seruauerunt cõceditur ecclesiastica sepultura sine pulsatione campanarum ꝛ sine solẽnitate cum silentio. d.c. quod in te. q̃ tñ hodie non est verum de silentio officij funeralis cum missa concedatur ꝛ horaꝝ solutio ſm moderationẽ capituli alma. vñ sepeliri possunt cum officio sine nota. per arg. c. cui ls. de reg. iur. lio. vi. moderatione tamẽ predicta obseruata ſm Fede. ꝛ in diebus in quibus põt publice celebrari poterunt sepeliri cum campanis ꝛ aliꝭ consuetis vt dictum est. Et si q̃ sint clerici q̃ aliq̃ casu sepeliri non possint apud ecclesiam suam vel q̃: nõ hñt: vel q̃ impedit sepeliri poterunt in alia. ar. dicto. ꝛ. ſ. f. par. iij. ꝛ q̃. d.c. q̃ in re non limitat ad ecclesiã ꝓpriam sed absolute concedit eis ecclesiasticã sepulturam laicis aũt nõ interdictis nõ conceditur sepeliri in cemiterio sto in loco interdicto cum officio clericoꝝ sub silentio cessantib⁹ aliꝭ solẽnitatibus ſm Cal. q̃: illud ex gratia concedit clericis ꝛ consequenter intelligitur aliꝭ denegatũ. Confrum sunt cõfratres quoꝝ qui ex priuilegio religiosoꝝ quo nõ possunt in ecclesia interdicta intellige etiam generaliter ſm sum. Ang. licet in aliꝭ possint libere sepeliri de priuilegijs. vt priuilegia. quod tamen Panormitanus ibi in fin. limitat quando elegerunt sepulturam in ecclesia non interdicta: alias possunt etiam in interdicta sepeliri vide ibi. * Quintum. Si autem ecclesia aliqua sit specialiter seu singulariter interdicta: quidaz vt Joan. andr. dicunt non posse ibi clericos sepeliri vt refert Panormita. in.o.cap. quod in re. sed Hostiensis tenet contrarium/quia tantum valet interdictum generale quo ad omnia quantũ speciale quo ad quedam. Panor. vero bene distinguit quia clerici illius ecclesie ibi possunt sepeliri non alij cum habeant in loco ecclesias nõ interdictas. Adde q̃ si alias ecclesias non haberent aut sunt impedite etiam ipsi possent ibi sepeliri vt dictum est: laici vero in.o.capitulo. casu specialis interdicti localis si ipsa eccl'a est interdicta propter delictum clericorum tantum: vel quia violata fuit: parochiani possunt in alia non interdicta sepeliri ꝛ audire diuina: secus si interdicta est in penã populi: ls multi ex eis non

Universidad de Deusto
Biblioteca

delinquerint ꝙz forte vniuersitas vel magna ps vel forte dñs ⁊ in hoc puniūtur qz nō possunt in alia ēt nō interdicta sepeliri. * Sextū pulegiatus post.c.alma.sup auditione diuinoꝝ ⁊ sacroꝝ ꝓceptiōe vel etiam super sacroꝝ ꝓceptiōe: sine mentione diuinoꝝ ꝑm Cal.admitti pōt ad ecclesiasticā sepulturā: quāuis de illa mētio nō fiat sed si priuilegiū eēt factū sup auditione diuinoꝝ nō facta mentione de ꝓceptione sacroꝝ satis vī dubitāt ⁊z ꝙ sit ecclesiastica sepultura cōcessa p regulā cui cōicamus viuo.⁊c.xxiij.q.ij.sane solēnitatib⁹ tū cessantib⁹ vt.ꝟz de clericis. * Septimū. Cēpore interdicti etiā ab ⁊ ꝑ ipsis interdictis ꝙz recipe mortuaria ⁊ orare si mortui sunt penitentes.xj.q.iij.quicūq; intrasti vero nō penituerūt nec illa recipi possunt nec ꝑ eis orandus.lxxxviij.dist.c.fi. Quomodo autez sint excommunicati admittentes ad sepulturā nominatim interdictos vel publice excōicatos: ⁊ sepelientes tempore interdicti defunctos in cemeteriis vl' ecclesijs in casib⁹ iure nō cōcessis.vide.ꝟ.excōicatio.ix.§.xxxv.⁊ in cle.eos.de sepul.

¶ Rursus de interdicto quantum ad penas violantium illud.

INterdictum.vj.considerandum est quantū ad penas ꝙs incurrūt violātes illud quod ſ.de mēte doctorum dupliciter fit: duz interdictus exercet aliquid sibi illicitū vel nō interdictus in loco interdicto preter moderationes dictas in prin.tit.prioris.

1.qō. ¶ Primo ꝛo ꝯrīē qū locū habeāt vl' nō habeāt pene iuris ꝟ violatores interdicti: ⁊ dico eos locū non hr̄e: prio vbi interdictū est relaxatū ꝛba liter: qz tam nec violat eū nō sit. Nec sil' vbi est relaxatū mēte sola a summo pōtifice: qz ipse solus hoc mō pōt relaxare: vt.ꝟ.interdictū.iij.§.ix. vñ tūc celebrātes in loco ⁊ tpe interdicti ignorāt res mētalē relaxatione ꝙz peccēt nō tñ sunt irregulares ꝑm Cal.habēt ꝛo locū vbi a papa nō est relaxatū ꝛbo aut mēte ⁊ vbi nō est relaxatus ab inferioribꝫ ꝛbaliter: qz tūc irretiūt oēs violatores: etiā si ipse ferens suam vel eiꝰ supioꝝ eam violet.vñ ꝑm Cal.sunt irregulares ligari a canone.p.c.is qui.de sent.excō.lib.vj.de con.c.ſ.⁊ fin.
2 quod limita.de superioꝝ.citra pōtificē summi.

¶ Scō ꝯrīē ꝙs penas incurrāt cōiter clerici religiosi ꝛbītes aliquē ordinē violādo interdictum ⁊ dico ꝙ tres.ſ.irregularitatē. ineligibilitatez: ⁊ impostulabilitatē ꝑ quoꝝ intellectu dico multa. * Primū. Clericꝰ interdictus gñal'r aut spāl'r siue singul'r: nullibi pōt excere actū p̄inentē ad aliquē ordinē aut celebrationē diuinoꝝ quoꝝ nomine veniūt misse: hore canonice: exequie benedictiones solēnes ⁊ omnia de quibus rubrice traduntur in breuiario vel missali: de q̄bus ꝟ.interdictum.v.§.iij.qō tamen kallit si quid horuz sit dispositio vel sequela ad aliqō sacrm eo tēpore licitum exhiberi sicut est catheciſmus respectu sequentis baptiſmi: ⁊ cōmendatio anime respectu prioris absolutionis in penitentia. Non interdictus autem talia exercere potest quidem ꝙz non in loco vel tempore interdicti: nisi ꝙz quod est iure permissum. * Secundum. Clericus interdictus exercens predicta alicubi siue vbicunq; ⁊ non interdictus exercens ea in loco interdicto intellige sine moderatione.c.alma.⁊ vt clericus est irregularis.ca.is qui.⁊ cap.is cui.de sent.excommu.lib.vj.⁊.c.cum eterni.de sent.⁊ re iudic. lib.vj.⁊ ineligibilis: ita quod nec eligi potest nec eligere.d.c.is qui.⁊ impostulabilis de postul.ꝑ la.cap.ſ. Quod quidem quantū ad secundū limitatur primo a Fed.quando non interdictus publice ⁊ palam morte soliti celebrat: secundo limitatur si locus sit interdictus ꝓprie: qz si quis scienter celebraret in ecclesia non interdicta proprie sed violata semine vel sanguine: non est irregularis: licet grauiter peccet.vt l.d.c.is qui.et consequenter a fortiori nec persoluens horas canonicas: vel aliquid aliud diuinoꝝ. * Tertium. Si clericus nō interdictus scienter celebret nō quidem in loco interdicto: sed tamen personis interdictis a iure: vel ab homine vel recipiat publice interdictos ad diuina officia vel sacramenta vel sepulturam: non est irregularis est tamē interdictus illi ingressus ecclesie donec satisfaciat ad arbitrium eius cuius iniam contempſit. de priui.c.episcopum.lib.vj.⁊ ſi in ea se ingerit in officio suo efficitur irregularis. de sent.excomis cui.lib.vj.vbi ꝙz ponantur multi quibus interdicitur ingressus ecclesie: tamen hoc est oī uersimode: quia cum hoc etiam aliqui sint irregulares iurta dicta in tit.prioꝝ.⁊ aliqui excōicati: vt.ꝟ.excommunicatio.ix.§.xxxv. Et idez est ꝑm Fede. quando admittuntur laici aliunde ad uenientes ad diuina in ecclesia non interdicta existente in loco interdicto generaliter aut speciali ter. Quartum. Si autem ꝑdicti scilicet clericus interdictus in loco interdicto exercent aliqua non deputata certo ordini: vt cantare in choro: legere psalmos: vel epistolam sicut faciunt alij laici non officiales principaliter ecclesiam secundum Innocē. in capitu. tanta. de excel. prelat. et sequitur Panormita. in capi.ij. de cle. excommuni. mi. non incidunt in prefatas penas: ⁊ de his dictum est in ti.prioꝝ fere per totum. * Quintum. Si autem clericus decedat interdictus priuatur ecclesiastica sepultura. d.c.is cui.

¶ Tertio queritur que sint pene quas distincte et seorsum preter predictas incurrunt clerici et religiosi: subditi vel prelati ⁊ et dico multa
1.di. * Primū. Clericꝰ violans interdictū modo dicto in.§.pone. ē suspēsus ab officio ⁊ bñficio ⁊ iurisditione ꝑm veriorē intellectum. de ex.prel.tāta. in tex.⁊ in gl. et sequunt cōiter docto.⁊ est benefic⁹ spoliandus. de cle.ex mi. postulastis. * Secundū. religiosus etiā nō seruās interdictum qō scit ecclesiam matricē seruare: est excōicatus p cle.ex frequētib⁹. de sen.excōi. vt habet.ꝟ.excōicatio.vij.§.xlvj. tñ violator interdicti si religiosus ad nullū ordinē ordinatus: ⁊ si irregularitatem nō incurrat: qz nō est expressum in iure nec is ꝺ. loquif de sola irregularitate ꝙ ꝓcedit ex sola celebratione diuinoꝝ vel ordinū executione: poterit. tñ aliter puniri ꝑm Cal. vt recludi in arcti⁹ monasteriū ⁊ idē vī de monialibus. tamille ꝙ ista est intelligibilis actiue et passiue: qz ⁊ si non habēt ordinē clericalē rōne tñ status suū habēt officiū celebrādi diuina ꝑm suā conditionem: vnde illā penā incurrūt cuꝫ sunt capaces. * Tertiū. Secūm Innoc.⁊ Hosti. violans interdictum ⁊ ad violandū inducēs suspēsus est. ⁊ sic si ꝑlatus est oīs eius institutio/destitutio collatio ꝓbendarū/beneficioꝝ ac dignitatū et sententie ꝙoscūq; plate sunt irrite et inanes. Nō ergo pōt premissa facere. Et vt aiunt idē forte discendum ē in aliis spūalib⁹. ſ. ꝙ sicut ei conferri non possunt sic nec facta ab eo collatio valet. vt. in. d. c. postulastis et de eta. et qualī. ex. cum bone.

4.q. ¶ Quarto queritur ꝙ sit pena clerici interdicti
1.vi. aut illi ꝓticipantis. ⁊ dico tria. * Primum. Notatim dicunt interdicti oēs ꝙ ꝓprio nōie vel alia certa circūlocutione ꝙ ententiā deſignant. insti. de exhere. ij. §. notatim. et sic̄ tanquā notatis interdicti sunt oēs de q̄bus constat ꝙ sunt interdicti/vt si ciuitas vel castrū interdicatur/si vero nō dicuntur notatim interdicti sed tm̄ in genere minatim. * Scōm. scōm Innocē. Hosti. ⁊ Ber. in diuinis sunt vitandi oēs notatim vel tanq̄ noterdictos ꝙaliter vt participes quoscūq; ꝙ iudicē nec otiā: ita ꝙ inficiatiōi nō esset locus de cohabiliter credit aliquos interdictos esse in ecclesia. ſ. tpe celebratiōis diuinoꝝ ꝺz monere in generali vt exeāt. alias nō tenet eos vitare maxime pu blice donec constet. de sniā: imo hodie seruanda est moderatio cōsilij constātienſis quā habes. ꝟ. excōicatio.v. notabili.iij. Si vero sacerdos suscipiat scienter interdictū. alij nō tenent exire ꝙz ꝓpter. de priui. lib.vj. vbi dicit suspensus ab ingressu/ecclesie vt dictū est: ⁊ q̄ intelligē de interdictis publice iuxta decretū constantiēse de quo ꝟ. qz idē est iudiciuꝫ quo ad vitare de interdictis et excōicatis. * Quartū. Si clerici existētes nominatim interdicti celebrauerint diuina sunt irregulares ꝑm Innoc.xj.q.iij. si quis episcopus. ⁊ perpetuo deponendi: nisi ꝙ si multi sunt principales sunt deponendi. cū alijs vero super irregularitate poterit dispensari sed nō nisi per papā. ⁊ facit de cle.excō.minist.laroꝝ. vbi etiam dicitur ꝙ multitudo intelligitur cum excedit. xl.

¶ Quito queritur que sit pena clerici interdicti §.qō
ab ingressu ecclesie ab homine vel a iure et dico ꝙ si talis ingerat se diuinis in ecclesia in officio suo efficitur irregularis. de sen.excō. lib.vj. Si vero ingerat se diuinis extra ecclesiam puta sub diuo vel cētorio ꝑm gl. ibi nō efficitur irregularis. Si vero celebrat in oratorio dic quod si est oratoriuꝫ stricte ita qō nō est ecclesia nō est irregularis si vero est ecclesia sed nondum consecrata que ꝓprie dicitur basilica est irregularis: qz satis est quod sit episcopi auctoritate fundata.

¶ Sexto queritur que sit pena participātis in
diuinis cum eo cui interdicitur ingressu ecclesie 6
⁊ dico sic. Presbytero celebrante missam in ecclesia si subdiaconus cui est interdictus ingressus ecclesie dicit epistolam extra ecclesiam in illa missa vel diaconus sic interdictus euangelium: ipse presbyter scienter tales sic. vt. ꝟ. admittens est irregularis participando in crimine crimino so quod participium videtur esse i eccl'ia. quia ⁊ illi eo casu efficiūtur irregulares: propterea qō vnum est offīi ⁊ principal'r in ecclesia celebratū cui in actu sibi prohibito cooperantur. di. l. si qs viduam. Si ꝛo ecōtrario subdiaconus cui est interdict⁹ ingressus ecclesie dicit epistolā in ecclesia in missa quā sacerdos celebrat extra ecclesiaz irregularis est: quia in ecclesia ꝛe de facto id fecit: ⁊ sic in loco prohibito. c.is qui. de sen.excom. li.vj.⁊ idē de diacono ⁊ euangelio: presbyterum astūm. ro. non audet dicere irregularē licet videatur participare in culpa. ne principale vel dignius trahat ad accessorium vel minus dignuz. ego vero dico ꝙ est irregularis qz eq; vel magis participat sicut i prioꝝ casu quo idē dixit eū irregularē/regula astūm iuris ꝙ accessoꝝ natūram sequi congruit principalis: kallit vbi est periculū anime/vt de iureiu. debitores ⁊ c. cū contingat. et preterea celebrationi nō accedit cum ifto subdiacono: quia celebrari potest cum alio vel sine.

¶ Septimo queritur ꝙ sit pena laici violantis i
terdictum/⁊ dico ꝙ est Inno. quod ꝯtra nō incurrat irregularitatē vel suspēſionē grauiter tamē peccat puniendus per ecclesiasticum iudicem pena arbitraria. de senten.excō. grauis. in cle. ⁊ fin

Universidad de Deusto
Biblioteca

archi.peccant mortaliter quia faciūt contra obedientiam ecclesiasticam.vii.lxxxj.si quis.qō videtur mihi verum quando id faciūt ex contēptu non aliter,nisi in quatuor casibus positis in cle. j.de sepul.& in cle.grauis.de sen.excōmuni.quos habes.ō. excōmunicatio.vij. excōmunicatio.vij. 8 er excommunicatio.ir.excommunicatio.xxxv.

¶ Octauo queriē vtrū ex sola cōsuetudine possit ās venire ꝓtra interdictū sine pena:& dico qō nō.de cōsue.cū intra.ſm Inn.& Ihos.Quomodo aūt fratres ꝓdicatores & ꝓsequēter minores tpe interdicti sint priuilegiati habes ab archi.in.iij. parte titu.xxvij.c.v.in fi.et in mari magno.

Interesse ſm Bar.in.l.vnica.C.de sen.qp eo qō iter.pse.ppne & stricte,est estimatio alicui⁹ vtilitatis non habito pp alicui⁹ factū iniustū vl' cōcessionē iniustam. Est ār dupler.aliud.ſ.lucri cessantis.et hoc ē qñ homo ipedit a lucro qō fecisset si talis pecunia sibi restituta fuisset vl' non fuisset lesio talis illata:& ymō aliud est dāni emergētis. Et hoc ē dupler:aliud scz in re:aliud extra rem. Interesse dānni emergētis in rē vel circa rem etiā dicit intrinsecum ſm Bar.ibi:& est ipsa res seu eius estimatio vel id qō puenit imediate ex re:vt fructꝰ & partus & ymōi. Exēplū. Vendidisti mihi vinū qō valebar.xx.& pcium tibi tradidi:nec dedisti. nūc aūt valet.xl.& si traditum fuisset tūc habiturus eram:& de hoc.ff.de act.emp.& vē.l.si sterilis §.cū per vēditorē. Interesse extra rē vel extrinsecum est qō puenit nō ex ipsa re sed ꝓpter ipsam rem. Exēplū vendidisti vinū nec tradidisti:sed si tradidisses ex eo potuissem negotiari et lucrari vendidisti granū & qz nō tradidisti serui mei fame perierunt. Et istud qñ petatur in cōtractib⁹ habes in.l.iulianus.§.ſ.ff.de ac.emp.& vend.& l. cum venditorē.C.de act.emp.& vend.ff.de verbo. oblig.le.ſi insulā. Qñ aūt teneatur quis in conscientia infra restitutio.iij.§.ix.& vsura.ſ.§.ix. Interesse qñ habet certā quātitatē vel speciem ouplum excedere non potest:qñ aūt ouplum excedat habes in.d.l.vnica.in text.et in glo.sed quo ad conscientiam.habes infra vsura.ſ.§.eodem.

Interlocutoria sentēria vide infra sententia:sed vtrum ipsa trāseat in rē iudicatā vide.c.cum cessante.de appel.

¶ De interpretatione.

Interpretatio est vni⁹ verbi per aliud vel vni⁹ sentētie p aliam declaratio.sicut interpres vnā linguā p aliam manifestat.& est multiplex.vt not.Panor. in.ca.ſ.de postula.ꝓtelaro. Quedam enim est generalis et necessaria ac redigenda in scriptis.vt principio.de sententia excō.inter alia.xj.q.ſ.§.ex bis omnibus.C.de legi.l.vltima.et hec iure facit quo ad omnes de constit:c.ki.alia generalis & necessaria sed non redigenda in scriptis:vt consuetudinis.ff.de le.ſi de interpre.alia non generalis sed necessariata:& in scriptis redigenda vt iudicis. ff.de legi.non possunt.ar.etiam.l.nam vt ait.qui sententiam suam interpretari potest.ar.ff.de re iu.paulus.vbi supplere pōt que desunt sentētie. & sic interpretari sicut & ꝓtor.ff.de ꝓtero.sti.l.p:c toris.alia nec generalis nec necessaria nec redigenda in scriptis vt magistrorū.C.de pfes.qui in vr.constā.l.vna.li.xij.vide pañ.in.c.ſ.de post.pla.

¶ Primo vero querit ad quem spectet legis interpretatio & dico q interpretatio diuine aut canonice legis pertinet ad papam.& similiter legis ciuilis inquantum concernit clericos.vt in.cap. ſ.de iura.calū.inquantum vero concernit laicos pertinet ad imperatorem.l.fin.C.ō le.qz est eius interpretari cuius & condere.de reg.iu.li.sexto. Quod intellige verum generaliter quantum autem ad vnam causam etiā iudex potest interpretari.vt not.Inno.in.ca.cum ſpūal.de ap.de quo etiam vide bonaz glo.in.c.ſ.de post.ꝓtela.& facit l.vnica.C.ō ꝓfes.qui in vr.nisi esset aliquid tā arduus quod certus intellectus dari non possit: quia tunc recurrēdum esset ad principem.l.pen. & fi.C.de le.hec panor.in.c.ſ.de iur.ca.An etiam legatus possit interpretari rescriptum:vide eidem in.ca.ſ.de po.ꝓtela. Sciendum tamen q̄ lex humana seruari non debet quando est in damnū sed ꝓ:o interpretatione recurrendum est ad principem nisi periculum sit in mora vide.xij.q.lxvj. arg.vſ.& xxij.q.ix.arg.v.

¶ Secundo queritur verum interpretatio ꝓprie legis pertineat ad principem solum:& dicit Pañ. in.c.cum venissent.de iud.quod aut dubium ē super potestate.ſ.si potuit dare & sic nulli inferiori a principe licet:vt in.c.ſ.de transac.ꝓtel.xvij.qō. iiij.§.qui autē.viij.q.iij.cuncta per mundum.aut dubium est super validitate vel surreptione et sic potest inferior iudex secundum communiter docto.aut dubitatio est circa verba solum.& tūc si casus est clarus & decisibilis ō facili sic potest inferior cognoscere ad ꝓtiudicium partium secundum communiter docto.quia inferior in terꝓretat legē superioris in ꝓiudiciū partiū vt no. Inno.in.d.ca.cum speciali.& facit.c.inter alia de sentēn.excō.& .d.c.fi. Si vero casus est dubius sic ad principem pertinet si eius presentia de facili potest haberi.argumen.d.c.cum venissent.& dicit inter alia.& in le.ex facto.§.ſ.ff.de vulg.& pupil. ꝓpter distantiā longā:sic poterit interpretari per rationē naturalem & verisimiles que notari pōt p expssa verba. ꝓ:o quo est casus in.d.l.ex facto.§.ij.vbi iurisconsultus interpretatur legem

ex naturali ratione:& facit qō no.Inn.in.d.c. cuꝫ ſpāli.& tex.in.c.cū persone.de priuil.libr.vj.Aut dubium versatur circa intētionē principis:& vt dicti nō pōt fine oblio magnoꝝ:sic interpretatio est solius principis. Ad predicta facit tex.c.venerabilē.de elec. Dicit etiam Spec.in tit.de leg.§. nunc ostendendū.qō eps potest interpretari iurium allegationes:de pēn.significante:& .d.c.p venerabilē.ꝓcedit in arduo negtio vt dictū est.

3 ¶ Tertio queritur vtrum in contractibus sit interpretatio facienda:vt res ꝓt⁹ valeat quā pereat:& dico quod sic:de fide instr. inter dilectos. in glo.& ff.de rebus dubijs.l.quoties in actionibus.de verbo.signiff.abbate.§.supra quod fiat. Si autem res valeret secūdum intellectum vtriusq; tunc accipiendum est illud quod est magis verisimile.ff.de reb.dub.l.cum in testamento. et ff.de verbo.obli.l.eū qui.& quod conuenit. xvij. ri.de consuetudine.capit.cum dilectus.§.finali. vbi interpretatio sit contra eum qui legē potuit aptius dicere.ff.de pact.l.veteribus.de ꝓuileg. cap.quia in glo. Interpretatio autem in contractibus fit plena in testamentis plenior in beneficijs quoque plenissima.de do.vna cuꝫ dilecti: incundū personas q̄ loquūtur vel quibus quis loquitur.xxvj.distin.deinde.in glo.

4 ¶ Quarto queritur quomodo sit intelligēda illa regula iuris in.vſ.contra eum qui legem dicere potuit aptius est interpretatio facienda:& dicco quod glo.ibi post multa complectitur istam materiā dicēs. Obscuritas vel ambiguitas aut ponitur in vltimis voluntatibus aut in conuentionibus aut factis in iudicio:aut in conuentionibus:in cōtractibus & penis:aut in sententijs. Si in vltimis volūtatibus subdistingue qz aut ꝓsse illa seruat.quia nihil est qō tantū debeat stylus.xiij.q.ij.vltima volūtas:& de testa.officij.si vero constat tacite aut per cōiecturam illa seruatur.xxvj.q.vj.qui recedūt.& de testa.'requiri.instī.l.quidam.vel alias contra ius. Posse nec tacite statur ꝟbis testamenti:ad qō xxij. qō.ij.is autem.de celeb.missarū.in quadam. Si aūt verba sunt min⁹ larga sequimur benignius & minimū.de regu.iuris.lib.vj.in obscuris minimum est sequendum:& sic esset heredis electio. Si vero non apparet que pars sit benignior vel minor neutra tenetur.ff.de testam.l.si duo sunt. Si queratur ad quem spectet indagatio dic qō ad iudicem.C.de fideicom.l.volūtatis defuncti.

Si vero in iudicijs sit ambiguitas sit interpretatio ꝓ:o proferente:ratio:qz debitor semper negare de hoc sensisse.C.de anna.exce.l.vl.& hoc in litis exordio.de quo de resti. ſpo. cum ad sedem. Si vero in probationibus sit ambiguum interrogabit ꝫ producentē de cō.ap.per titulos.& de ꝓbatis.in pñria.debēt esse ꝓbationes esse clare.de ꝓbationibus.audītis.saluo eo quod possēt testes obscure deponentes interdum iterū interrogari vt de testibus.cum clamor. In confessionibus aūt si confiteatur incertum certificare cogitur.ff.de pfes. l.certū.al' quin acciperet qō magis expediret aduersario vt ibi.& de cōfes.c.ſ. In petitionibus vero aut est certum de consensu aut de dissensu:aut dubium. In primo casu statur ei qō senserit.de spon.c.ſ.in fedo mihi valet.xxvij.q.ij.sufficit.xxx. q.ij.vno.de rap.cū causas.xxix.q.ſ.§.ſ.& ibi error nō solum corporis sed & materie vendicationem impedit:qz nil tam cōrarium consensui sicut error.ff.de iudi.l.ij.& errare est aliud ꝓ:o alio putare.xxxviij.distin.quis.nō tamē omnis error impedit matrimoniū:vt l. fra matrimonium. viij. §.ſ.In tertio autē casu scz dum est dubiū subdistingue:qz aut potest valere ſm intellectū vnius tantum aut vtriusq;. Et si ſm intellectum vnius tantum valeat ſm quē valere pōt.ff.de verb.obli. quoties.quod etiam habet locum in contractu matrimoniali in foro iudiciali:in foro autem anime staretur ei qui in tali dubio dissensisset:vt de potest valere.valeat illud quod est verisimilius ff.de verborum obligationibus.cum qui ita.& in lius vel quod plerunq; consueuit fieri cum suis conor.de regu.iur.libro sexto.& si dubitatur quod si verisimilius seruatur quod in hac regula dicitur.ff.de verborum obligationibus.l.quic quid. Et hoc verum si neuter dolum committit sed si alter dolum committat contra eum fiet interpretatio.xxij.questione quinta.§.ex his.& capitulo.quacunque.si vero vterque dolum committit ad communem significationem recurretur vt in dicta decretali ex literis.& xxij. questione quinta.§.si ergo.& idem reputatur in iuramentis vbi notatur. In sententijs autem interpretari poterit preses prouincie vel procurator cesaris.ff.de ap.ab executore non autem minor qz functus est officio suo siue bene siue male iudicando quod intellige de diffinitiua sententia:secus de interlocutoria:de quo dic vt notatur de appella.cessante. De fructibus tamen ꝑceptis suppletē potest eadem die.ff.de re iudica.l.paulus.de doc.nota.xxxv.questio.ix.§.qz ergo.alias incipit dic ita.in glo.xj.questione.§. & dic in glo.hec est illa glossa.

Universidad de Deusto
Biblioteca

5: ¶ Quinto queritꝝ ꝯ̄ fit vicecēdꝰ l ḡſie de interꝓtatione canonꝝ legꝝ rescriptorꝝ priuilegiorꝝ statutorꝝ vltrāarꝝ volūtatꝝ ℨctuōdiſpoſitionꝝ fauorabiliꝝ vel odioſarꝝ vt promiſcuarꝝ de qb⁹ ſuis locis agetꝫ dico ꝓclariſſim⁹ iuris vtriuſq doctor dñs Baptiſta de fiſco in quodam ſuo preclaro opuſculo dicit q leges ⁊ canones ⁊ reſcripta ⁊ priuilegia ⁊ ſtatuta ⁊ vltime voluntates ⁊ conſuetudines ⁊ ℨc⁹ recipiūt interpretationē vel a conſuerto modo interꝓtādi: vel a ſilib⁹ vl aliqs iuris ſcriptis. De lege ter. eſt in l. ſi de interpretatione. ⁊. l. nō pūt. ff. de leg. De edicto ꝓtoris text. eſt in. l. ſi qs id q. ff. de iuriſ om. iudi. De priuil. et dñi. rex. l. l. beneficij. ff. de ꝓſtitutiōe principū. l. ſ. §. in mitio. de offi. pre. vr. De vltimis voluntatibus. in. l. libertorū. ff. de leg. iij. De ℨctib⁹. in. l. veterib⁹. ff. de pac. De cōſuetudinib⁹ in. l. de qb⁹ vr ff. de legibus. De ſtatutis in. l. ceſar. ff. de publi. ⁊ vecti. in. l. ij. C. de nova. de reſcrip. in. c. cām. de reſcrip. in. c. ij. de ꝓben. * Scōz. iterꝓtatio eſt faciēda: vt videt oeliciꝰ. Abe. in. l. ſ. C. de his qbus vt indi. d. §. ſi fundū. * Tertiuz. Illa interꝓtatio ē fugiēda q̄ trahit ius ad gratz: Abe. in. l. ſi marito. ff. ſo. ma. * Quartū. Diſpoſitio quātuncūq pena lis eſt ſtrictiſſime interꝓtanda: qñ ſi nō ſtrictiſſime interꝓtaret: vel in totū euerteret vel magnā plagā acciper. hoc patet in. l. ſ. §. ſz ⁊ ſi qs. ff. de car. edi. ⁊ in. l. ſ. §. pecuniā. ff. de caſū. * Quintū. Item interꝓtatio eſt facienda ne act⁹ pereat. l. ſi qñ. de leg. ſ. Item eſt faciēda vt ꝝba nō ſint ſupflua. l. ſi qñ. in prin. de leg. ſ. de ꝝbo. ſig. abbate. * Sextū. quantūcunq; in vna lege ſint poſite multe pene non habent locum niſi in caſu in quo omnes ille pene poſſent verificari. gloſ. in. l. mancipia. C. de ſer. fu. vñ. c. quāq. de vſur. in. vſ. non poteſt habere iocū in iudeis. * Septimū. Qñ lex dicat odioſa vel fauorabilis intelligit ex proemio Bart. in l. q̄ exceptionē. ff. de cōdi. inde. Bald. in. l. fin. ff. de leg. tut. Attēdit etiā ad hoc principalis cā. Ang. in. l. mſ decedēs. de teſt. vbi aūt diſpoſitio cōcernit qualitatē agentiū ⁊ patientiuz ſz ſit penalis tamen nō eſt odioſa ⁊ reſtringenda niſi ex parte eius cui venit imponenda pena ex parte ꝝo eius cuius fauoꝛē reſpicit eſt fauorabilis ⁊ extendēda. Alex. in. l. venia. C. de in ius voc. Bart. ⁊. l. ij. C. q̄ vi me. Si aūt nō concernit qualitatē agentium ⁊ patientiū ſed qualitatem facti tunc illa diſpoſitio ō ſui natura fauorabilis efficitur odioſa ⁊ reſtringēda ſi adaf pēa ita ibi tradit ꝑ m'ta iura.

Intreſtatus q̄s decedit quatuoz modis. primo ſi nullū teſtm̄ fecit. ſcōo ſi fecerit ſz nō iure. tertio ſi fecit iure tamē poſtea ruptū eſt poſthumi natiuitate vel irritū factum eſt capitis diminutione teſtatoris: quarto ſi nulli ſunt heredes ex eo teſtamento, vt in aut. de here ab iure teſtatoꝝ. in prin. poſſunt addi duo alij modi ex poſtfacto. primus. ſ. per q̄relā expugnato teſtamento. ſecūdus: per bonoꝝ poſſeſſionē ꝓtra tabulas. vide Azo. in ſum. C. de ſuis ⁊ legi. hered.

Intruſus dicitur qui non canonice ſed per violentiā occupat honores vel beneficia eccleſiaſtica: vñ eſt fur ⁊ latro exiſtens in mortali ⁊ reſtitutioni obnoxius omniuz que idē recipit. de reſt. ſpo. grauis.

¶ De inuentis.

Inuenta dupliciter dicuntur ꝓ prie ſcilicet ⁊ ſunt ea q̄ priuſ que rebantur ſicut ꝓprie aurum fauenit qui huius gratia terraz effodit: ⁊ improprie ⁊ ſunt que caſu inueniuntur: ſicut dicitur aurum inuenire qui ſepulchrum effodit ꝓ rumulādo cadauere C. de theſau. l. vnica. in gloſ. ⁊ de vtriuſq hic intēdimus.

¶ Primo vero queritꝝ vtrum inuēta ſint reſtituenda ſub pena furti: ⁊ dico multa. * Primum vt hiero. xiij. q. v. multi. ⁊ Aug. eadem. qō. dicunt rapinam eſſe inuenta non reddere quod improprie dicitur: ꝓprie vero eſt furtum. ff. de furt. l. falſus quod ſm. s. Tho. xxij. q. lxvj. ⁊ Richar. et alios doct. eſt verum quando quis animo retinendi non autem reddendi domino accipit rem inuentam que de ꝓpinquo fuit in bonis alicuius ita quod habet dominum quod intrellige niſi haberetur ꝓ derelicta: imo idem puto etiam ſi ab antiquo domino caruit vt theſaurus: inuentus ⁊ quis accepit animo non faciendi partem illi cui debet quia etiā eo caſu illa res ꝓ illa parte dominum habet non antiquum ſz nouum. l. eum cui debeꝫ quo inuito attrectaturin his ꝝo que nunquam fuerunt in alicuius dominio vt lapilli in littoze maris ⁊ aues ⁊ piſces ⁊ huiuſmodi q̄ occupanti cōcedunt nō habet locū furtum. * Scōm. Si aūt habēs rem inuētā reſtitutioni obnoxiam neſcit dſm reſpublice denunciari faciat ſm Archi. ⁊ ſi nō inueniꝫ habitur pauperibus ſm Panoz. ⁊ omnes doc. ar. de vſu. cum illo. ⁊ in aut. omnes peregrini. C. eo. de ſuc. niſi inuentor ſit multum pauper ſm Archi. quia de licentia epiſcopi vel penitentiarij eius vel confeſſoris illud ſibi retinebit. * Tertium. Ad ſciendum vero cui debeantur inuenta ſm vocto. ſic diſtinguendum. Nam aut nunquaz fuerunt in bonis alicuius vt lapilli in littoze maris ⁊ aues piſces: beſtie ⁊ oīa animalia nō domeſtica ante captionem: ⁊ iſta occupanti conceduntur etiam in fundo alieno modo ingreſſum fundi non ꝓhibuerit dominus: ſz de feris infra. §. proximo, aut fuerunt in bonis alicuiꝰ ſolū ab antiquo vt theſaurus: ⁊ de huiuſmodi ſm ſanctum Thomam eſt eadem

cade rō. i. ſunt occupātis niſi qō ꝫz leges ciuiles medietas eſt dñi agri: ſed de hoc infra. §. primo re renek. xiij. q. v. ſi quid inueniſti. ⁊. dj. l. falſus. etiā ſi fint amiſſa ex ruina vel incēdio vel naufragio: vt. ff. de inced. rui. nau. ꝓ tot hi: ⁊ idē eſt de ro. de iac. l. q̄ alleuiande. Que q̄dē vera ſunt niſi haberēt ꝓ derelictis: qō Fed. ꝓſi. xvij. credit eē ſi dñs tacet nō perquirēs per ſe vel ꝑ alios: qz. d. l. qui alleuiāde vt ſimponere neceſſitatē ſtatiz per quirēdi res amiſſas: ⁊ ſic iſta negligētia nō q̄reti tollit primā preſumptionē qua facit lex. ſ. qō nō tatē act⁹ de voluntate dñi cū nemo ꝓſumat iacta re res ſuas. d. l. falſus. §. ſi iactāſti. ⁊. d. l. qui alle uiāde. Qō nota ꝓ limitatiōe dicēdoz infra naufragiū. §. ſ. ⁊. iij. nec poſſent talia inuēta nō habita ꝓ derelictis vſucapiꝛ: in eis deficit titul⁹ ꝓ vnde cōſuetudo occupādi iactata in mare: vel rapta a flumnibus: vt expreſſe reꝓbari: per. d. l. de iactatis in mare: quia idez eſt de ablatis a fluminei: vt ſunt ligna ⁊ huiuſmodi cum parū differant ab illis vt dicit ter. inſti. de rerum diuiſi. §. vlt. ⁊ facit aut. nauigia. C. de fur.

2. q. ¶ Scōo ſpāliter q̄rit cui⁹ ſint fere inuēte aues ⁊ hmōi aialia ⁊ dico multa. * Primū. Secundus nulli⁹ ſunt bonis ⁊ q̄ vadūt quo volūt naturali ꝓprio fundo vel in alieno licet is q̄ alienū fundū prohiberi ne ingrediat: ⁊ ſunt capientis quādiu q̄s locū effugiūt capientis. inſt. de re. diui. §. fere. * Scōm. Si aūt ꝓdicta fuerint ab aliq̄ ſic vulnerata vt capi poſſint ſm eūdē Dir. ſtatim intelliguntur eſſe vulnerātis: mō ea perſequat: qz ſi de vī cōſuetudini in his. Si aūt eſſent capta in laqueū. ff. de acq. rerū do. ⁊ inſt. de rerū diui. §. ſin gulorū: licet rigor iuris videat velle q̄s ſint capte facte: ſicut pauones: columbe: cerui: cuniculi: di ⁊ redeūdi ad certū locū alicuiꝰ poſſeſſoris: ⁊ diu ſunt poſſidēris loci: quādiu habēt animū reuertēdi domū ⁊ nō vltra efficiuntur capientis ſm Dire. quē animū reuertendi depoſuiſſe videtur cum reuertendi cōſuetudinē deſeruerint. d. inſt. §. ceruos. Unde ſi bis aufugiant nec horis debitis nō impedita reuertunt: fiūt capientis: qz alue tudo induci ꝓ per binſi acti. ſ. iij. C. de epiſ. audiē. Si aūt eſſent incluſa in pratis vel in alijs locis furtū cōmitteret. Et idē de piſcibus. arg. d. inſti. §. apum. Si qs aūt occupet examē apum in arboribus cuiuſcūq aut etiā fauū mellis furtuz nō cōmittit: ſz dñs arboris poſſit ingredientē ꝓhibere. Intelligo aūt ꝓdicta q̄s ymōi, habēt cōſuetudinē redeundi interueniente aliquo ope poſſidētis locū: vt ꝓz de alueo apū: alioquin nō liceret occupare apes aut aues i arboribus vbi fauū habent aut nidū. * Quartū. Animalia naturaliter domeſtica or galline ⁊ huiuſmodi cuiuſcūq ſunt dñi et vbicq etiam ſi caſu aliquo territe euolauerint a facie dñi ſui: ⁊ capiens ea reſtituere tenetur rem cū fructibus. d. inſti. §. gallinarū. ⁊. ff. de acquī. rerum dominio. l. naturalem. §. pauonuz.

¶ Tertio ſpecialiter queritur cui⁹ ſit theſaurus ſi inueniatur id eſt vetus depoſitio pecunie cui⁹ non extat memoria ſm Pet. de palu. vel condita ab ignotis domini tempore vetuſtioꝛi mobilia. C. de theſaur. l. vnica. et dico multa. * Primum vt hiero. Theſaurus ex intentione nullus poteſt querere alicubi etiam in ſuo fundo arte magica aliꝰ erit iſti ſm Accur. et. C. de theſau. l. vnica. nec in fundo alieno inuito domino: nec etiam domino nolente ignorante opes abditas ſuo nomine id eſt querentis. d. l. vnica. iuncta glo. pōt autem quis q̄rere in fundo ſuo: q̄ ibi eſt in alieno volente domino nomine ipſius domini. ita quod querens intelligatur locaſſe operas. arg. ibidez imo etiā nomine querentis ſi dominus ſciat queri opes abditas: et conſentiat: quia poteſt querenti totum ius ſuum tribuere: ſecus vbi ignoraret, vbi eſſe theſaurum et conſenſuz preſtaret querenti ex alia cauſa ficta. Sic intelligo oīcram legē vnicam. * Secundū. Si quis theſaurum inuenit in ſolo ſuo ſm mentem. s. Tho. ⁊ ſm omnes doctoꝛ. eſt totus inuentoris: et hoc eſt de iure naturali ſcōm glo. inſti. de rerum diui. §. theſauris. nec diſtinguitur an caſu vel ex intētione inuenerit: qz d. l. vnica. queſtionem iſtaz permittit. * Tertiuz. Si vero in loco alieno alicuius ſcilicet priuati inuenit: aut hoc eſt a caſu: et ſic medius inuentoris et medius domini loci vt ad pacem ſeruādā ſtatuerunt iura ciuilia licet de naturali equitate ſit inuētoris: aut dedita opa: ⁊ in hoc fūt opiniones: quia Moſt. dicit quod totus eſt inuentoris ⁊ ſequuntur Piſa. Pe. de palu. Arch. ⁊ multi, alle. d. l. vnicam. ⁊ iſta opinio eſt vera: ſi conſentiat dominus non ignorans ⁊ totū tribuat querenti: vt quia ipſe non vult querere vel alia cauſa. Et ſz iſtā etiā opinionē ſcripſi in aur. ro. in cōmuni virgi. cuāgelio primo: et caſu. xxxix. alij vero vt ſupple. roſ. et ſum. ang. dicunt quod totus erit dominꝰ fundi ſi eo inuito querit: quod pla-

Universidad de Deusto
Biblioteca

num est per.b.l.vnicam.duo etiam si eo valente er suo nomine querit: quia.d.l.vnica.hoc prohibuit fieri er in penam totum statuit esse domini er ista opinio est vera quando dominus consentit querenti ignoranti quod thesaurum querat: vel quando non tribuit querēti totum quod inuenerit nec aliquid paciscitur: vtroq; tamen casu sm iuristas querens habebit operum mercedem. Sed ista opinio est falsa eo modo quo alia est vera scilicet si dominus ex certa scientia consentiat: quia ius suum quod habet in querendo trāsferre potest in alium nec.d.l.vnica.dicit indistincte: quod totus thesaurus sit domini si quis querat eo volente: sed eo volente ignorāte opes abditas: vt quia cōsentit questioni nesciens q̄ thesaurus queratur.* Quartum. Si autē inuenerit in loco sacro vel religioso.d.§.thesauros, dicitur idem esse quod si inuenisset in loco suo: vnde totus erit inuentoris indistincte siue a casu siue ex intentione inuenerit: et hoc tenuit Joan.ciij.q.v.si quid inuenisti.in glo.et sequitur sum.rosel.sz hoc reprobat sum.Ange.et vult esse idem ac si inuentus fuisset in loco alieno et a casu erit medius inuentoris dedita vero opera sine voluntate aut cum voluntate domini ignorātis totus erit prelatiret expresse tenent docto.in d.§.thesauros.quia hodie ecclesie et loca sacra sunt prelatoz: et ista est veritas: ter si qua est inter leges dissonātia.vide doct.in.d.§.thesauros et dicta.l.vnica.* Quintum. Si autem inuenerit in loco publico fisci vel ciuitatis: dimidius erit inuentoris et dimidius fisci vel ciuitatis. d. §.thesauros. quod gl.in dicta.l.vnica. intelligere videtur iurta predictam distinctionem: vt scilicet si a casu inuentur diuidatur: si ex inrentione totus sit domini loci si non accessit voluntas domini scientis: et hoc est verum quia.d.l.vnica loquitur de loco alieno indistincte. Hic tamen aduerte quod in suo loco inuenire non dicitur vsufructuari? nec ille qui habet bona hypothecata: nec marit? si inuenit in fundo dotali: vnde tenebit quidem thesaurum in vita vxoris sed soluto matrimonio restituere tenetur: vide Bart. in.l.si is.§.fi.ff.de acqui.rerum domi.emphyteota vero qui habet vtile dominum diuidet cum domino habente directū. vide Bart.in.l.in causa.circa fi.ff.de procura.et si dominus direct? inuenerit vtilis poterit dimidium petere sm aug. de are.d.§.thesauros.* Sextū. secundum Per. de pa. hodie vbicunq; inueniatur thesaurus de cōsuetudine est principis sed ego dico istam consuetudinem in conscientia non ligare: quia non est introducta per modum legis sed violēter: nec fuit vnquam moribus vrentium approbata nisi violenter: est etiam cōtra iura canonica que volunt bona incerta si restituenda sunt esse pauperum et si non sunt restituenda est contra iura ciuilia: et contra naturalem equitatem: vt patet in d.§.thesauros. vbi dicitur quod diuus adrianus naturalem equitatem sequutus etc. contra quas equitatem consuetudo non potest.

¶ Quarto queritur vtrū emēs domū pro cētus 4.d.
in qua post reperit thesaurū valēt̄ duceta reneatur dño: et dicit Aug. de ro.q̄ reneat: et q̄ sic consuluit et obtinuit in curia q̄ in hoc nō habet locū remediū.c.cū ea.de emp.l.q̄ rescinda p̄tractus vel restituitur plus: sed de iure versus est q̄ nō teneatur: q̄ thesauri nullus est dñs vt ex dictis patet: et casus est in.l.f.C.de exact.et.l.nunq̄. §.thesaurus.ff.de acquir.rerū domi.et sic remanebimus in dispositione iuris cōis: vt.l.f. totus sit inuentoris si inuenit in suo solo: vt dict.l.vnica iste aūt emptor est dñs: vnde erit suus totus. Et hoc est indubitatū si emptor nihil sciuit de thesauro et confirmatur per.l.a tutore. Sunera gloff.de rei vendi. vbi pecunia inuēta per modū thesauri cedit emptori secus si nō per modū thesauri vt q̄ murata fuit in muro ita scilicet quod ibi nō fuit ab antiquo. Nec ob.q̄ vēditor thesaurū nō vēdidit: q̄ nō ideo dicitur esse inēptoris quia emit: sed q̄ inuenit. Si vero sciebat et propterea emit dubiū est: sed tamē.s.Tho.q.ij.q.lxvj. ar.v. videtur tenere quod licite ematur: q̄ sum. angverū dicit sm iuris rigorem: de. equitate tamen partē deberet vēditor habere: quo ad cōsciētiaz vero videtur inuenisse ex quo sciebat: et sic si a casu medius erit suus si a proposito tor? cedet domino. d.l.vnica. sed ego dico q̄ q̄ sm leges dño potest ingressum sui fundi prohibere ad querendus ea que dño carēt: puta aues et thesaurū: si inuenit dedita opera domino prohibēte totus erit domini vt planum est: quia violenter cōtra iura intrauit: si vero domino consentiente ex ignorātia similiter totus erit dñi q̄ dolus fuit in causa si autem dño consentiēte scienter totus erit querentis: quia etiam de bursa dño potuit tradidisse thesaurū: si vero a casu et tacuit tor? est querentis naturali equitate vt dictū est: et etiaz hoc loco ius ciuile quod dño ad pacem dat partem: nō dabit eam: quia cessat ratio conseruande pacis: ex quo dño fundi nihil scit de inuētione thesauri ante fundi venditionem.

¶ Quinto queritur quid de insula inuēta i ma- 5
ri aut terra per alluuionem addita alterius terre: et distinguo: vt instit.de re.diui.§.insula. Nam insula nata in mari est occupantis in medio vero fluminis est cōmunis habentib? predia iurta flumē hincinde. si vero nō est in medio est ei? cui est primio: si rū fluui? diuidatur et cingat agrū ei? remanet ager cui? erat: si autez fluui? mutat

alueū: primus alueus efficit eorum qui predia iurta illum habent: secūdus vero est publicus et ca illum. Ager aūt inundat? aqua ea recedente beret consuetudo standum erit illi.

Inuētariū est libell? in quo bona hereditaria vel eriā alia apud aliquē inuēta scribunt. q̄ quidē heredi facere est vtile: q̄ si nō fecerit renebit de oīb? legatis et debitis: si aūt fecerit grauari nō poterit vltra vires hereditatis nō cepit facere infra tres dies a morte testatoris: vl̄ post q̄ scit se istitutū hēdē et scribat dies res defuncti: sub testib? et pficiat. f. quadraginta dies: vel infra annū si res sunt remote.

Inuestitura ꝓprie est possessionis rei traditio? ꝓprie no alicui? corporei loco possessiōis in manibus positio: vt q̄ dñs dat stiturā: vt in lib.feu.in ti.quid si inuestitura. Et quidē est tenda inuestitura coram testibus: sed non q̄ non valeat sine testibus et instrumento tuo tñe si hz inuestiēs pareo. i. vasallos alios cora trib? vel saltē duobus ex eis tenetur faceret si vero nō hz faciat cora aliis idoneis testibus. Si vero de veteri inuestiat beneficio fieri pōt cora quibuscunq; idoneis testibus: vt in tit. qui testes sunt necessarij. Et etiā idē est si est cleric? qui de proprijs bonis inuestit. de rebus vero ecclesie admittuntur omnes idonei testes secundum Hostien.

Invidia q̄tū er.s.Tho.xxij.q.xxxvj. colligitur ex tristitia de bono alieno inq̄tum maculā ꝓprie glorie vī sferre: p q̄ sciēdū vt ibi pt̄s q̄ quadrupliciter hō tristat̄ de bono alieno.* Primo q̄ inde timet malū sibi vel alijs sm philosophū sco reth. et pōt esse sine peccato est israel de subuersione egyptiorum iniuste ꝑsequentiū.* Sco ex hoc q̄ illō bonū nobis deest quod proprie dicitur zelus sm philosophum ibi qui est laudabilis si sit circa honesta seu virtutes secundum illud.s. cor.xij. emulamini charismata meliora: si vero sit circa temporalia pōt esse cum peccato vel sine eo modo scilicz quo et appetitus temporalium.* Tertio inq̄tum ille cui accidit bonum est eo indignius quod circa honesta ex quibus quis iustus efficitur accidere nō potest secundum philosophū ibi sed circa diuitias et huiusmodi qui digni? et indigni? possunt mesis et pertiner ad bonos mores: q̄ scilicet ꝑsi deraūt diuitias et huiusmodi secūdum se prout possunt magna videri non aspicientibus ad eternā: sed sm sacrā scripturā ista tristitia reprehenditur q̄ hmōi bona indignis ex iusta dei dispositione prouenium ad correctionem vel damnationē sm illud pā. noli emulari etc.* Quarto tristatur quis de bono alterius inquantum illud est diminutiuū ꝓprie glorie vel excellētie et hoc ꝓprie est inuidere. Unde inuidia semper est peccatum sm. s. Tho. et philosophū vbi. s. q̄ dolet de eo sup q̄ gaudēdū est. s. de bono: et de gīe suo est petm mortale sm. s. Tho. q̄ directe cōtrariatur charitati q̄ de bono ꝓximi gaudet: ꝓmi tū mortei? rōne ipfectiōis vel ideliberationis actus nō sunt petā mortalia: nec eriā si bonū ꝺ quo dolet sit quid nimiū: vt ꝑz ma. q. x. ar. ij. filie aūt cui? sm Greg. in mor. sunt quinq̄. s. odiū: iusurratio: detractio de quibus vide in titulis suis: et similiter exultatio in aduersis et tristitia in prosperis: que de genere suo sunt peccata mortalia q̄ propter inuidiam hoc est: nisi excuset inde ignorātia actus vel modicitas rei.

Perdulia infra larria.

Pocrisis vide infra simulatio.

Potheca. vide infra pignus.

¶ De ira.

Ira sm Augu. est appetitus vindicte. sm ari. vero est accensio sanguinis circa cor. sed sm. s. Tho. ma. q. xij. et. ij. q. clvij. ita vtrunq; predictorum complectitur: sed primum formaliter. secundū vero materialiter: vñ cōpleta diffinitio ē vt ira sit accensio sanguinis circa cor ꝓpter appetitum vindicte: et idē dicit do. Albe. iij. dist. xxxv. Ex quo sequitur q̄ ira vt dicit. s. Tho. in. iij. dist. xv. sumitur tripliciter. primo vt sonat habitum virtuosum. secundo vt est actus voluntatis appetentis vindictā tertio vt est passio id est actus vel motus sensitiuus cōformis predicto actui voluntatis q̄ est cum transmutatione corporali. id est sanguinis accensione. vt autem est passio: tres sunt eius species secundū philosophum. iiij. ethi. et. s. Tho. ij. vbi. s. scilicet acura que est eorum qui facile irascuntur et cito quiescunt: amera quo ad eos qui diu tenent memoriam iniurie: et grauis quo ad eos qui nolunt iram deponere nisi subsecuta vindicta. 1. q̄

¶ Primo vero queritur vtrū ira sit illicita: et dicit. s. Tho. ij. vbi. s. q̄ passionib? appetit? sensitiui dupliciter est malū. primo. s. q̄ passio est malū siue repugnās rationi cuiusmodi est inuidia que dolet de bono: et secūdo sm superabundantiā vel defectū. Et primo mō ira nō est mala: q̄ est appetit? vindicte quā dē ꝑt bñ appetere: puta ad correctionē vitiorū et cōseruationē iustitie

Universidad de Deusto
Biblioteca

ꝑ3 ordinē rōnis.qđ o casu fit a deo cui⁹ minister potestas punīēs dr.ro.xiij.ꝛ similiter male:puta ad malū ei⁹ q̄ est puniēdus:ꝓ3 scō mō in ira pōt inuenīri malū ꝛ qñ.ſ. aliqs irascit pl⁹ vel minus ꝓter rōnem recta. Uñ ad rōnē ſi ſe habeat iter cedēter trahit eā a ſua rectitudine ꝛ ꝑ3 rōnem malīſi ꝯo ſe ꝑ3 conſequēter ꝓcut.ſ.appetitus ſenſitiuus mouet contra vitia ſm ordinē rōnis est ira bona que dr ꝑ zelū: q̄ rōnis occultus turbat:qr in executione act⁹ iudiciū rōnis aliq̄l'r impedit ei⁹ tñ rectitudinē nō tollit. Nō ēaūt ꝑ rōnē ſtutis: vt intermittat deliberatio rōnis: in executiōe eius qō est rōne deliberatū:qr ēt ars impediret in ſuo actu:ſi oſi ꝛ agere deliberaret de agendis.hec ex illo virtualiter.

2 ¶ Scōo querit vtrū ira ſit pctm̄ ꝛ dicit.ſ. tho. vbi.ꝑ.ar.ij.q̄ ita cū ſit paſſio ſenſitiui appetit⁹ est mala ſi ordinē rōnis excludat. Qui quidē ꝛ ordo in ira pōt ꝓſiderari dupliciter. primo ex tum ad appetibile in quo tēdit q̄ est vindicta qua ꝛ ſi q̄s ſm rōnis ordinē appetat est ira laudabilis ꝛ vocat ira per zelū ſi vero ꝓtra rōnis ordinem appetat qualitercūq; puta q̄ puniat qui nō meruit vel vltra q̄ meruit vel nō ſm legitimū ordinē intellige per habētē autoritatē vel nō ꝓpter debitū finē q̄ ē ꝓſeruatio iuſticie ꝛ correctio cui pe est appetit⁹ vitioſus ꝛ vocat ira per vitiū. ſcōo ex tum ad modū irascendi.vt.ſ. mot⁹ ire nō īmoderate feruescat:nec exteri⁹:nec interius. quod quidē ſi ꝓmittat ꝛ non erit ira abſq; peccato etiam ſi quis appetat iuſtam vindictam. hec ex illo virtualiter.

3 ¶ Tertio q̄rit vtrū oīs ira ſit peccatū mortale. ꝛ dicit idē vbi.ꝑ.q.ar.iij.q̄ quādo eſt inordinata ex parte appetibilis iuxta.o.ꝑ.ꝓpoze. de genere ſuo eſt peccatum mortale:qr contrariatur iuſtitie ꝛ charitati. licet poſſit eſſe veniale propter imperfectionē act⁹ qr ſcilicet ꝓuenit deliberatiōe:vel eſt de aliquo modico q̄ quaſi nihil eſt reputandū:ita q̄ etiā ſi actu inferat nō erit peccatū mortale: pura parū trahere puerū ꝑ capillos vel ymōi. Quādo ꝯo eſt inordinata ex tum ad modū irascēdi: nō ꝑ3 ex ſuo genere rationē peccati mortalis licet poſſit eſſe mortale puta ſi ex vehemētia ire excidat quis a dilectione dei ꝛ proximi.hec ex illo .Ex q̄b⁹ oīb⁹ ꝑz q̄ ſuppoſita deliberatione actus ꝛ notabilitate vindicte quātū q̄ modis ira eſt mortale: ſcilicet ſi quis primo appetat puniri eum qui nō meruit vel ſecundo pluſq̄ meruit.vel tertio ab eo qui iure non poteſt:vl quarto ſine nō debito vel quinto ſi ex ire feruore quis cadat a charitate dei vel proximi: quod tamē nō erit niſi actu aliquid fiat dicatur vel cogitetur cōtra deum vel ꝓximū pura blaſphemādo deū vel maledicendo ꝓximū vel non occurrendo in neceſſitate.

¶ Quarto queritur quor ſunt filie ire.ꝛ dico q̄ 4
ꝑ3.ſ.th.vbi.ꝑ.poſt greg.q̄ ſunt ſex. prima.ſ.rixa qua duo vel pauci contradicunt in factis ſe pcutiēdo:ſcda tumor mētis: que eſt q̄ homo cogitat oīuerſas vias vindicte ꝛ talib⁹ cogitationibus replet aīm ſuā. tertia contumelia q̄ verba iniuriosa ꝓtra ꝓximū dicunt. q̄rta blaſphemia qua ſimilia dicunt ꝛ deum. quinta clamor. i. inordinata ꝛ ꝓtuſa loquutio:ſexta idignatio: qua ſ.quis aliquē indignū reputat q̄ contra eum tale quid fecerit. Addūt quidā maledictionē ſeditionē bellū ꝛ vindicationē:ꝑ3 oſa hec reducūtur ad predicta. Et tumor quidē mentis eſt veniale vel mortale ꝑ3 q̄ ira a q̄ ꝓcedit: clamor aūt eſt veniale niſi per accidēs rōne ſcādali ꝛ ſīlr indignatio:vindicatio ꝯo eſt ꝓprie effectus ire ꝛ eſt peccatū ſicut ꝛ illa. de rixa aūt ꝛ contumelia et blaſphemia.ꝛ de aliꝭ vide in locis ſuis.

¶ De irregularitate.

Regularitas quaſi ꝙatio regule ab in id est nō mutato.ſ.n.in.r.ꝛ regl'a:et irregularis primar⁹ regula ēt. Et eſt irregularitas ꝑ3 ſpe.no.ſeu impedimētum canonicū ex facto ſiue de nō facto ꝓueniēs quo quis ad eccleſiaſticos ordines ꝓmoueri ꝛ iā promotus in eis miniſtrare prohibetur.ar.de temp.ordi.c.vl.vſi differt a ſuſpenſione: qr eam includit ꝛ addit:cū ſuſpēſio importet inhabilitatē ad executionē ſolū irregularitas aūt ad executionē ꝛ ordines.vt.ꝑ.ſuſpēſio.in prin. Cōtrahitur aūt irregularitas in genere tribus modis.ſ. ex delicto:ex defectu corporis: ex defectu ſacramēti de quib⁹ habes ꝑ doc.in.c. niſi cū. §. ꝓne vero.de renū.ſed ſpecificando contrahitur in casibus.xxiij.q̄rū ad hoc ne poſſit aliqs ꝓmoueri aut iam promotus miniſtrare de quib⁹ caſibus patebit per ſequētes queſtiones ꝛ preſuppoſitis regulis que date ſunt.ſ.homicidium.iij.§.ſ. 1. q1

¶ Primo ergo queritur vtrū irregularitas cōtrahatur per homicidiū ꝛ mutilationem ꝛ dico q̄ ſic.ſ.homicidium.iij.per totum.

¶ Secūdo q̄rit vtrū cōtrahatur irregularitas ſuſcipiēdo ordines in excōicatione maioris: ꝛ dico q̄ ſic.vt in ca.ſ.de eo q̄ fur.o2.ſu.t.c.cū illoꝛū. de ſen.exc.Et licet inferior papa aliquādo poſſit abſoluere talem ab excōicatione in q̄ erat non tamē poterit diſpēſare ſecū in tali irregularitate niſi de mādato pape ſiue ſcienter excōicatus exiſtens ordines ſuſceperit ſiue ignoranter ſcilicet facti memoriam nō habens aut ignorantia iuris hoc non credens ſibi eſſe prohibitum ꝛ vt in.d.c.cū illoꝛū. Si tamen iſte efficiatur religioſus poſt laudabilem conuerſationem in religione per aliquod tēpus poteſt epiſcopus diſpenſare cū aplica auctoritate:vt in.c.fin.de eo q̄ fur. o2.ſu.diſpēſat etiā abbas cū monachis ſm qō di Ray.locū habet in ſuſpēſo vl' interdicto vl' ſimpl'r vl'a talib⁹ ordinib⁹ ſi ipſos recipit ſic ſuſpēſus.

¶ Tertio querit an cōtrahat q̄ ēs vna die ordines minores ꝛ ſubdiaconatū recipit: ꝛ dico qō ſic.c.cū.h.de eo q̄ fur.vel ſi duos ſimul ſacros ordines ſuſcipit.c.fin.de eo qui fur.o2.ſiue hoc faciat vno die ꝯo ſiue ſictitio ſicut eſt ēs cōtinuat ꝓteſt eos diſpēſare vt in ordinibus non furtiue ꝓpositū ſic ordinari ſub pena excōicatiōis late ſnie: q̄ ſic nō poſſet niſi ſicut dictū est ꝛ eo q̄ excōicatus ordines ſuſcipit:in ordine aūt ſic furtiue ſuſcepto vel ad maiores null⁹ pōt niſi papa diſpēſare ſm Jo.and.ꝛ vſ ſequi ꝑañ.in.c.ſ.de eo qui fur.o2.ꝛ facit ter.d.c.in.fi.iūcto.c.ſeq.ꝛ.d.c. lras tunc pape autoritate diſpenſare:vt.d.c.fi.ꝛ etiaꝫ abbas.c.h.de cle.qui fur.o2.ſu 1. q1

4 ¶ Quarto q̄rit vtrū ꝑz q̄ iterationē ſacramēto ꝛ ipſūmētiū characterē:ꝛ dico qō ſic ſi fiat ſciēter ꝛ ā quo ad miniſtrātē q̄ quo ad ſuſcipiētē.ar: lx viij.o1.c.ſ.ꝛ de cōſe.di.ſ.dictum.ꝛ ſic indiſtincte tenet arch.ꝑ3 limitat Sco.in.iij.di.iij.de baptiſmo ꝛ ſīde aliꝭ ipſūmētib⁹ characterē nō inuenīē expreſſu:ſicut de baptiſmo:vt.in.c.h.de apo. Et iō ſciēter baptizās ſm Hoſtiē eſt clericꝰ deponēdus eſt ag.c.q̄ dio.ꝛ.c.eos.de cōſe.di.iij.ſi ꝯo laicus eſt excōicādus nec poterit ordinari: vñ etiā acolit⁹ q̄ miniſterū ꝑbuit ſciēter ꝑbyteri baptizāti ſi publicū ſit nō debet ad ordines ꝓmoueri niſi religionē irrauerit q̄ caſu pōt eos ſecū diſpēſare ſi ꝯo ſit occultū ꝓmoueri poterit poſt pniaz d.c.ij.licet ḡdā ꝛ male ſm Paū.ibi dicant illud.c. rebaptizat⁹ ſi ꝯo rebaptizat q̄ ignorans ignorē ſak nō aūt ex ignorātia iuris cū hoc nō ſit cōtra ius diuinū. Si ꝯo q̄ rebaptizat ſciēter eſt irregularis:ſi vero ignoranter ignorātia iuris ſimili ter eſt irregularis:ꝛ ſimiliter eſt irregularis ſi fuit ignorētia facti ꝛ poſt.q̄ ſciuit habuit ratum habuit ratū eſt irregularis ſm Hoſt.indigens o ſpēſatiōe epiſtīs verius dicit Hoſt.ꝛ ſequit Sco. ignorantia ꝓbabili.ar.gu.c.placuit.ſ.q.ij. Nec accipiat ex pnia theodori epi cantuariēſis inſtitoria cap.a gratiano poſita in decreto ſunt confirmata per papā q̄ nō eſt manifeſtū:ꝛ adde quōd confirmatio ſimplex nihil addit dist.xij.ꝓceptis. de cenſir.vti.vel inuti.cū dilecta.cū.c.ſeq.de ꝓbati.q: intentionis.vnde etiā ſi foret cōfirmata irregularitatē nō induceret. Si vero rebaptizat q̄s aut rebaptizat in dubio.ſ.poſt debitam diligentiā nō inducit irregularitas:qr non dr iteratum q̄ neſcit factū eſſe.de conſe.dist.ſ.ſolēnitates.ꝛ di.iij.ſi nullam.ꝛ de preſby. non bap. veniens. Similiter nō est irregularis qui coactꝰ coactione abſoluta fuit rebaptizatus: ſecus in conditionata:vt not. Innocen.c.eos.de conſe.dist. iij.

¶ Quinto q̄rit vtrū ꝑz q̄ ſicſi ſit apoſtata aliqe ſicut fecit iulian⁹ ꝛ vt in.c.iulian⁹.xj.q̄.iij. verū est tū q̄ ſi q̄ apoſtata uerint ꝓpter iuſtū iūmorē ſi erāt ſacerdotes ſolus papa diſpēſabiliter ſi vero diaconi vel inferiores gradus aut laici:eos poterit epiſcopus ordinare ſine timore aliquo apoſtatare: ſolus papa diſpenſat cui⁹ eis:vt in.c.pſbyteros.dist.l.ſm Inn.in.c.ſ.de apoſt.ꝛ ho.oēs tales apoſtate hodie ſunt vere hereticiꝛ in ipſis habent locū ola iura de hereticis:ꝛ pene ꝓtra eos ſtatute de irregularitate apoſtatarum a religione:eide.§.apoſtaſia.§.viij. Si aūt fidelis fiat hereticus ſi clericus erat poterit poſt penitentiam ꝛ abiurationē in ordine ſuſcepto miniſtrare:ſed in ſuſcipiēdis: tam clerici q̄ laici ſunt irregulares:vt.ſ.q.vij.ſa lubertinus.ꝛ idem est de eo qui in cōtemptum ab hereticis ſe fecit ordinari cum quibus ſolus pape diſpenſat.ſ.q.vij. conuenientibus. 1. q1

¶ Sexto queritur vtrū incurratur per infamiā iuris aut facti:ꝛ dico q̄ ſic de quo habes ſup.tā famia.C.iij.ꝛ exemplum infra ſuperſtitio.§.virt. de ſortilegio manifeſto. 6

¶ Septimo q̄rit vtrū incurrat per ordinari ab eo excōicato:ꝛ dico qō ſic:qr executionē cōferre pōt:q̄ eā non ḥ.ſ.q.ſ.gſa.ꝛ.c. ſtatuimus.ꝛ.q. vij.adalbertū.ſi tñ hoc fecit ignoranter ſic diſpenſare poterit eos ram in ſuſceptis q̄ in ſuſcipiendis:ſi ꝯo ſciēter ſol⁹ papa.de or.ab epi.q̄ re.c.ſi. Et idē dico de ordinatis a ſchiſmaticis.de ſchiſ. fraternitati.ſm Ber.ibidē. Uñ no.qō ḥ hereticis excōicatiſſimonſuci in ordine vel bñficio ſchiſmatici.depoſiti ſuſpenſi interdicti ꝛ degradative rum xpi corp⁹ officiāt ꝛ veraciter ordines ofᵉrāt ſi verā formā cōſeruent eccl'ie.diſtin.xix.ſcōm.ꝛ ſ.q.ſ.oñs.ꝛ.c.qō quodā.ꝛ de cōſe.dist.iij. oſtēditur:ordinati tñ a talib⁹ non habent executionē: ꝛ ſic tales ordinationes irrite dicunt.de ſchiſ.c. ſ.Scōs Hoſt.tñ ꝛ Hoſt.ordinatꝰ a talib⁹ coactione p metū cadēte in pſtātē virtū nō indigēt diſpēſatiōe:ꝛ magis placet vel eos poterit diſpēſare. Hodie tñ iſta habent moderationem magnā ex cōſtitutiōe ꝓcilij pſtantienſis:vt.§.excōicatio.v. notabili.iij. vnde nō incurrit irregularitas :ſta 7

Universidad de Deusto
Biblioteca

nisi quo ad illos quos per dictam constitutionē
virare tenemur.

8 ¶ Octauo q̄rit vtrū incurrat p suscepti onē ordi
nis ab eo q̄ renūciauit ēt aliter dico q̄ nō si re
signauit loco solūz et nō, digni'ati et iter uenerit
licētia ep̄i ꝓpria: q̄ sic remansit ep̄s: sz si oicta li
cētia nō itercessit efficit irregularis. de ord. ab
epi. q̄ re. c. s. si vero resignauit nō solū loco sz etiā
dignitati: sic ordinat⁹ a tali cōlicētia sui ep̄i
in minorib⁹ ordinib⁹ nō est irregularis sed sine
licentia sui prelati vel si maiores ordines a tali
susceperit scienter vel ex ignorātia crassa sic ir
regularis est et solus papa dispensat: si vero ex
ignorātia probabili sic etiaz irregularis est sed
episcopus potest dispensare: vt in dicto. c. s.

9 ¶ Nono q̄rit vtrū incurrat per receptionē ordi
nis ab alieno epo sine licentia ꝓpria prelati: et oi
cunt aliqui q̄ sic si ordinator sit suspensus p an
num a collatiōe omniū ordinū: de rēp. ordi. cos.
li. vi. q̄ intelligē si ordinatus erat clericus: et de
anno continuo et integro. de electio. prouida. li.
vi. sed ēm glos. in. d. c. cos. et Hoffr. licet ordina
tor sit suspensus: tamē sic ordinati nō sunt ipso
iure irregulares: sz sunt suspendēdi per. c. quod
trāslationem. de tempo. ordi. vbi tenet idem do
mi. Aut. et si celebrent antequā suspendātur non
efficiuntur irregulares: et hoc sequit Hostien.
Bart. et Guil. et magis placet: licet graviter pec
cent celebrando antequā eorum prelati habeāt
ratam talem ordinationem: vt nota. in. d. c. cos.
Fallit hoc quando ꝓlati sunt manifeste suspēsi
propter alienorum ordinationē: quia quādiu sic
sunt suspensi eorum subditi sine eorum licentia
possūt ab alienis vicinis epis ordinari, vt in. d.
c. cos. Sunt autem manifesti per iuris euiden
tiam quia conuicti sūt in iudicio vel cōfessi aut
quia manifeste ordinauerunt alienum. Et nō so
lum in episcopis sed in abbatibus et quibuscūq;
ordines conferentibus locum habent predicta.
Quo ad vltramontanos aūt ab epo citramontā
no ordinati suscipientes sine licentia episcopi de
cuius dioc̄esi recesserūt originē: vel in cuius dio
cesi beneficiati sūt: que constat per literas pa
tentes causam rationabilem cōtinētes quare
ipsos nolit vel non possit ordinare: tene q̄ sunt
ipso iure suspensi tali suspēsiōe quod si celebrāt
efficiūtur irregulares: nec poterūt a tali suspē
sione absolui nisi per papam: vt in. c. s. de temp.
or. li. vi. Et hec pena locum habet in quibuscūq;
ordinib⁹ receptis ab episcopo italico a quocūq;
vltramontano ēm communem opi. in. d. c. s. non
aūt ab italico ordinato ab vltramontano epis
po: vt ibi tenet gloss. similiter non habet locum
in existentibus intra montes si ab italico epo or
dinētur vt ibi no. Et si quaratur quis possit da
re istam licentiam accipiendi ordines ab alieno
episcopo. dico q̄ episcopus de cuius dioc̄esi est
oriundus vel in cuius dioc̄esi habet beneficiū ec
clesiasticum aut domicilium: licet inde nō sit oriū
dus et episcopo agēte in remotis eā dare potest
vicarius eius generalis in spiritualibus: et sede
vacante capitulum: non autē alii officiales episco
porū: etiaz archidiacon⁹. de offi. archie. significa
sti. nec quicunq; alii inferiores prelati religiosi
vel alii: nisi sint priuilegiati per papam: vel ēm
Jo. an. nisi haberent hoc ex prescripta cōsuetudi
ne religiosi tamen in prioratibus non exemptis
per suos prelatos deputati priores et eorum so
cii possunt ibi morantur ordinari a loco
ordinario: licet non sint ibidem oriundi. de rēp.
or. nullus. lib. vi. Episcopus autē cui mittuntur
cū licētia possent cū huiusmodi dispensare: eos
absoluere sicut proprius prelatus: quia omnia
videntur cōcessa sine quibus ordinario non po
test expediri. de offi. delega'. preterea.

10 ¶ Decimo queritur vtrū incurrat perreceptio
nes ordinū extra tēpora statuta: et dico quod sic
dist. lxxv. c. vtiā. de temp. ordi. c. ij. et. c. cūquidam
et. c. cōsulatioī. credit tamē Innoc. et Hostien. quod
tales ordinati nō sunt ipso iure suspensi ab ordi
ne susceptō: sed suspendēdi: argu. c. literas. in fi.
de temp. ordi. et sic exponunt. vi. c. cum quidam.
ibi debes experres reddere. s. per sententiaz sed
dicit do. Anto. in. d. c. literas. quod sunt ipso iu
re suspensi: et ordinantes suspendendi: hoc est ve
rius vt patet in. c. ij. de rēp. or. Conceditur tamē
episcopus dispensario in suspensis vt ministrent
d. c. consultationi in suspendendis autē non ēm
Rodē. cū ibi dicatur solus de susceptis. Non po
terit tamen dispensare episcopus qui ordinauit
ēm oo. Anto. in. d. c. consultatioī. sed eius succes
sor. Hodie autem recipiētes ordines sacros ex
tra tempora vel ante etatem aut sine literis di
missoriis: sunt ipso iure suspēsi et si celebrāt sūt
irregulares a solo papa absoluendi et possunt
ipso iure beneficijs priuari per extrauag. Pij
secundi: que incipit cum ex sacramēto. et reno
uatam per regulas cancellarie Innocen. viij. et
Alexan. vi. quibus standum est vt habetur in. c.
s. et. ij. distin. xl. et not. in. c. ij. de rescrip. et. c. pasto
ralis. de fide instrumen.

11 ¶ Undecimo queritur vtrum incurrat eam is
qui per saltus promotus ministrat in ordine su
periori: et dicit Archi. in. c. solicitudo. distinctio
ne. lij. quod iste non sit suspensus nisi sicut ille
qui est in mortali sed suspendendus: vnde si ce
lebrat in ordine superiori antequaz suppleatur
omissum peccat mortaliter sed nō efficitur irre
gularis: et hoc sequitur summa Angel. et Rosel.
et quidam alii allegantes. c. solicitudo. distin. lij.

q̄ hoc nō ꝓbatica ibi nō dicat q̄ ille ministraue
rit in tali ordine vnde Host. dicit q̄ est irregula
ris: et hoc ꝓbatur ratiōe sua. vt i. c. s. et. ij. de cle. si or. mi.
q̄ intelligo ēt i eo q̄ est p saltū ꝓmot⁹ q̄ ex sua
culpa nō d⁹ ꝓmoditatē reportare. q̄ tñ sz. s. ij.
vi. limitandū si ille ordo sit sacer. q̄ dicit in. iij.
di. xiij. q̄ officia quatuor ordinū minorum exer
ceri licite possent a nō ordinatis. scōo limitādū
est q̄si talia nō ioco sed serio fiunt: q̄ licet pecca
ret si ioco ageret nō tñ esset irregularis ēm ho.
stiēsem. de sen. exc. volūtate. tertio limita q̄
ret irregularitatē et placet sum. ange. licet cal. in
c. ij. de cle. ex. mi. teneat contrarium et hoc est ve
rius: vt patebit. ōrto q̄ nō facit ignoranter quo
ad nō ꝓmotū per solēnitatē si probabiliter credit
se inordinatū nō est irregularis. quinto limita q̄si
talē ordinē nō hz effectū ad substantiam: secus si
in ordinatione dimissum est aliquid q̄ certū est
tur omissus nō est irregularis: q̄ nullo iure hoc
exprimitur licet peccet mortaliter. sexto scōm
ones limita si minister solēniter id est exercendo
aliquid deputatū certo ordini tanq̄ in officio il
lo constitutus. puta legēdo euangelium vt diaco
nus vel epistolam et subdiacon⁹ et huiusmodi
secus si legeret nō tanq̄ in tali officio sicut fe
mina vel epistolam et subdiacon⁹ et huiusmodi
monialis legat euangelium in matutinis: xxvij. q. s.
diaconissaz. in gl. et clericus deficiēte subdiacono
in solemnitatibus inductus sine manipulo cētat
ep̄am. vt no. in. c. vt q̄s presbyter. de vi. et ho.
cle. q̄ nō est irregularis ēm Host. et Inn. ibidem
q̄ verū est quo ad clericū si cantet solū indutus
dalmatica modo careat manipulo et non offerat
calicē. Et idē redit quod dicit Panor. in capi. vt
quisq. eo. tit. q̄ nō effugit irregularitatē si cum
vestibus sanctis cantat epistolam et q̄ intelligit
cum vestibus omnibus etiam manipulo. Cōclu
de ergo quod celebrare in aliquo ordine ē exer
cere actū secclidarium vel principalē illius eo tē
pore et loco et mō q̄ solet exerceri sicut actu ꝓnci
paliter legere epistolā vbi et q̄n celebratur missa
sa quo ad subdiaconū. vel euāgeliū quo ad diaco
nū vel consecratiōnē quo ad sacerdotē: minis
trare vero solenniter est ministrare cū ꝓprijs
ornamētis illi⁹ ordinis sicut cū manipulo q̄ ad
subdiaconū et cū stola quo ad diaconū et plane
ta quo ad sacerdotē. Igitur nō habens aliquem
ordinē efficitur irregularis si loco tpe et modo
cōsuetis exercet principalē actū ei⁹ vel etiaz se
cundariū cū ꝓprijs ornamētis: imo et si exerceat
actū principalē etiā sine ornamētis et si vero ex
ercitū sit sine vtroq; filicz ornamētis et principa
li actu non efficitur irregularis vt si epistolam
cāret sine manipulo. et siue calicis porrectiōe ad
dit archie. si sit cōsuetudo quod illo modo can
tetur a constituto in minoribus: secus autem
inquit vbi cū manipulo vel porrigendo calicez:
vel vbi nō est mos quod cantent nisi subdiaconi
non dispensat autem cum isto nisi papa ēm Ho
stien. et Bot. vt ad maiores ordines ascendat sed
in susceptis poterit episcopus dispensare.

13 ¶ Decimoterrio querit vtrū incurrat q̄s quis
suspēsus excōicat⁹ vel interdictus ingerit se di
uinis celebrādo vel faciēdo aliquid attributum
certo ordini ecclesiastico etiā minori puta acoli
tat⁹ exorcista et huiusmodi et dico multa. Pri
mū talis est irregularis ēm cōem opinionē. vt
no. Host. et Jo. an. et pa. c. ij. de cle. excōi. mi. quod li
mita si hoc facit tanq̄ clericus vt pater ꝓ no. a do.
et pasi. in. c. ff. de excel. ꝓla. siue solēniter ēm ☞.
et dispēsat⁹ papa: vt in. c. s. de re iudic. lib. vi.
Secus si attenter aliquid exercibile etiā per lai
cos vt q̄ cantat requiē eternā aut verbum psal
mi. et huiusmodi: q̄ licet graviter peccet nō vti
do ꝓmunionē sibi interdictā: tamē non efficitur
irregularis: vt in. c. tāta. de excel. prela. nisi quis
audiret diuina auctoritāte. vt si episcop⁹ faciat
cōā se celebrari: q̄ tūc efficit irregularis. secus
nō auctoritāte: vt vult gl. in clemē. ij. de priui. et
Panor. in. c. illud. de cleri. excōmuni. mino. Dato
etiam quod illud sit deputatum certo ordini ta
men ex consuetudine exerceatur per alios quem
cunq; indistincte etiam a non ordinatis talis

Universidad de Deusto
Biblioteca

epercens non esset irregularis ꝺm Inn. ⁊ intelige si exercerēt illud sine solēnitate vel si cātet epistolā sine manipulo q̄ nō ēēt irregularis talis subdiacon⁹. imo ēt si sacerdos vel diaconus ꝺm ꝟꝟ. q̄ pene nō sunt extēdende similiter nec ꝺm per. de pal. sacerdos baptizans in necessitate sicut vetula sine solēnitate: secus cū solēnitate: vñ ꝺm eūdē pe. irregularis est sacerdos si ex cōicat⁹ solēniter baptizet: licet baptisma conferat ab osb⁹: ⁊ si in foro cōsciētie absoluit palam vel occulte. Fallit tū hoc ꝺm ꝟꝟ. Asten. contra ſſpo. si excōicat⁹ exerceat actū minorū ordinum etiam solenniter q̄ nō est irregularis: cū hoc ēt per nō ordinarū fieri possit sed ſſpost. tenet ⁊ talia olim irregularitatē incurrat per. c. cū medicinalis. de sen. exc. li. vi. ⁊ sic dispēsari nō potest nisi per papā ⁊ idē pa. in. c. ij. de cle. ex. dicens q̄ hec opinio est cōis et vera q̄ iura loquunt indistincte: ⁊ idē dicit. li. iij. quo ad incurrendam irregularitatē: sed quo ad dispēsationē videtur tenere ⁊ ep̄s possit dispēsare ꝺm ray. ⁊ ſſpo. ⁊ arch. ⁊ pa. in. c. clerici. de cle. ex. cōcordat. sed tu tene ⁊ pertinet ad papā. * Scōm. Si ep̄s tulit scientiā excōicationis p̄ celebratem in aliqua capella: celebrans ibi prima vice nō est irregularis ꝺm archi. nisi esset interdicta sed est excōicatus: secunda aūt vice celebrāo efficitur irregularis. * Tertiū recipiēs ordines ēt minores in excōicatione maiori efficitur irregularis per solū papam dispensabilis. de sen. exc. cū illoꝛū. vbi ꝺm Guil. ouran. non distinguitur inter maiores ⁊ minores si erat in excōicatione minori: q̄ non inuenitur iure expressum ꝺm glo. Ray. * Quartum si sacerdos excōicatus solemniter officiaret ecclesiam in matutinis vesperis vel alijs horis. ꝺm Archi. incurrit irregularitatē: secus psalmodizādo cū alijs ⁊ ēriā faciūt laici. Et similiter ꝺm aliquos vt refert Ricar. in. iij. dist. xvij. si extra eccl̄iam dicat horas suas officiando populū: vt in exercitu vel nauī: secus si dicat horas suas cū vno vel pluribꝰ nō officiādo eccl̄iā vel populū. Et sic ꝺm ge. ⁊ oēs pene doctores: si adest diuinis autorizando: vñ ꝺm pa. in. c. fi. de excel. prela. cauendū p̄lato tpe excōicationis suspensionis vel interdicti ne faciat cor̄a se celebrari diuina: aut ne intersit celebrationi: q̄ tūc videtur autorizare: ⁊ similiter ꝺm he. in ca. medicinalis. de sentē. excō. li. vi. si facit actū principalē chori: vt q̄ dicit capitulū ⁊ orationē vel facit officiū cantoris in choro: secus aūt ꝺm gen. si nec autorizat nec exercet aliquod officiū chori: licet diuinis interſit aut legat aut cantet cum alijs. Aduerte tamē q̄ ve hebdomadario solēniter officiāte in horis ꝺm Asten. non est dubium q̄ incidat si etiaꝫ talis sacerdos non solemniter officiaret: sed a casu suppleret p̄ hebdomadario etiam incidit: ⁊ q̄ de consuetudine illud officiuꝫ exercet per sacerdotē solū: maxime cū habeat dicere oēs vbi fcū q̄ est certo ordini deputatū de cātore aſſit ⁊ alijs officialibus chori credo q̄ nō incidāt: ⁊ q̄ ⁊ si de iure sint deputata certo ordini. de cōsuetudine tamē quasi generali exercent̄ idistincte a quocūq; ēriā nō ordinato ētiā a nouitijs. ēriaꝫ laicis. De benedicēte aquā. ℟. aqua. ℣. vlt. * Quintū si clericus ignorat se excōicatū suspēsum vl̄ interdictū ꝺm rod. nō efficit irregularis celebrādo añ̄ ſcīat si ignorātia fuit facti ꝓbabilis puta q̄ miſit p̄curatorē q̄ nō cōparuit ⁊ sic fuit excōicatus secus si crassa. vt ſi citat⁹ noluit cōparere: ⁊ sic intellige. c. apostolice. de cle. ex. mi. itē secus ꝺm eundem Rodo. si ꝓbabiliter dubitabat de excōicatione. puta q̄ cōscius de culpa: q̄ si fuit excōicat⁹ ⁊ celebrauit irregularis est. ⁊ vbi ignorantia non ꝓbabilis dispensat abbas si talis est irregularis ꝺm pe. de palu. si vero secularis solus papa de sen. exc. cū illorum. * Tertum ꝺm Pan. in. d. c. illud habens notitiā excōicationis per solā famā. si aūt abstinet irregularis est si modo verū competit postea: sed tamen aduerte ꝺm gl. in. d. c. illud. q̄ dicta paucoꝝ fumā non faciunt. de accu. inquisitionis. nec tenetur credere licet dicat ei ab aliquib⁹. ix. q. iij. non solum illud. q̄ verū est nisi ex cōsciētia culpe vel dictis pluriū insurgeret notabile dubiū: q̄ sic nō abstinēdo irregularitatē nō effugeret. * Septio. ꝺm pa. in. c. si celebrat. de cle. ex. mi. excōicatus minori celebrando nō fit irregularis: ratio q̄ talis excōmunicatio nō inducit suspensionē ordinis vel officij sed tm̄ priuat participatione sacramentorum vt in. d. c. si celebrat. ¶ Octauū. Qui iudex dicat suspendo te ab officio vel beneficio ꝺm glo. in. c. ḡto. de magi. talis sentētia non valet rōne incertitudinis. l. ij. C. de sen. que si cer. ꝺm do. antho. aut constat de intentione ⁊ sic seruat aut nō cōstat. ⁊ sic tuto est abstinere ab vtroq; tamē si nō abstinet nō efficitur irregularis: et hoc placet panor. ibi dicens q̄ licet sua iniusta liget hoc tamē ꝺz intelligi quādo apparet de sua: hic aūt non apparet an ab officio vel beneficio suspendere voluerit. Utrū aūt ois suspēsus celebrans est irregularis. vide. ſ. suspensio. ℣. Quomodo etiā excōicat⁹ efficiatur irregularis ingerendo se diuinis: sine exercitio alicuius deputati certo ordini infra. ℣. xxvij.

¶ Decimoquarto querit vtrum incurrat rōne criminis: ⁊ dico q̄ sic. xxv. di. primū. xxxiij. dist. qm̄. ſ. q. vij. si q̄s oēm. sed distingue vt no. in. c. ex tenore. de tēp. or. ⁊ ℟. dicti est: crimē. ℣. ij. ⁊ iij. et hic perstringendo dicit. * Enorme em̄ impedit promouēdū ⁊ deijcit ꝓmotū: ēriā si sit occultus. 14

* Mediocre vero si sit occultū neutrum illorum facit nec inducit dispensatione sed sufficit penitētia sacramētalis. de tēpo. or. ex tenore. ex. c. si lē nō inducit irregularitatē. quāuis talis sit clericus sit suspendendus ab officio ⁊ beneficio. de excē. p̄la. q̄ sit grauis si ēt sit manifestū per famam deficiente accusatore vel probatione legitima non inducit irregularitatē. sed inducēda est tali purgatio canonica qua p̄stita absoluitur et si in ea defecerit deponet. de adul. significasti. si vero sit manifestū p̄ sententiā vel confessionē: vel cōfessionē metu probatiōis factā: inducit irregularitatē: et idē si sit notoriū per euidētiā facti q̄ nulla ꝑ tergiuersatione celari. cuius. l. testis est populus et iuriclariōi non est locus. de rem. or. quesitū. Pōt tā in huiusmodi notorijs de iure vel de facto p̄ episcopū dispensari sup tali irregularitate ꝺm Inn. in gl. super. d. c. ex tenore. Notoria aut crimina siue minora siue sint occulta siue manifesta. nec impediunt p̄mouendum nec p̄motum deijciunt de coha. cle. et mul. vestra.

15 ¶ Decimoquinto queritur an incurratur ex bigamia: et dico q̄ sic. extra de bigamis per totum
19 et de hoc supra bigamia.

¶ Decimosexto q̄rit vtrū incurrat p̄ actū matrimoniū: ⁊ dico q̄ sic dupl̄r primo si ꝟbis sit in sacris ⁊ habeat votū solēne. vt. ℣. bigamia. in prin. ancillā vel ioculatricē. vel aliquā ex his que publicis spectaculis mācipant licet virginem. dist. xxxiij. si quis vidua: quā q̄dā dicūt esse bigamā sed non est verum si sit virgo. nisi dicat bigam⁹
17 quantum ad effectum que est irregularitas.

¶ Decimoseptio q̄rit vtrū incurrat p̄o solēni cū his in minoribꝰ propter necessitatē vel vtilitatē ecclesie dispēsari. dist. i. placuit. ⁊ hoc p̄ eūm papa dispēsat. d. c. ex penitentibus. et di. lv. qui in natiet si ꝛc videtur hodie locū non habere irregularitas ista. publica aūt penitentia irregulari
18 tatem non inducit: quia non est iure cautū.

¶ Decimooctauo queritur vtrū inducatur p̄ celebrationē in loco interdicto ⁊ dico q̄ sic de sen. ex com. lo qui. lib. vi. de quo. ℣. interdictum vltimo per totum. et solus papa dispensat.
19 ¶ Decimonono q̄rit vtrū inducent vitio adueniente in corpore siue a ꝓposito: siue a casu: ⁊ dico q̄ sic modo quo supra corpe vitiat⁹ p̄ totū. Et idē est de hermaphrodita: etiā si plus vergat ad fertū virilē: q̄ ꝛs sit susceptiuꝰ characteris ordinis phibet tū ordinari et ordinatus ministrare ar. dist. xxxvi. illiteratos. si autem magis ad femineum vergat vel ꝺm rodo. etiam si sit paritatē non est etiam characteris susceptiuus.

¶ Vigesimo querit vtrū icurat per illegitimi- 20
tatē: ⁊ dico q̄ sic de si. presb. c. ſ. ⁊. c. is ḡ. co. ti. lib. vi. in minoribus tm̄ ordinibus pōt eps dispēsare in sacris aut solus papa: vt in. d. c. ſ. Si tū efficiātur tales religiosi possunt iure cōi ꝓmoueri ad oēs ordines etiā in sacros. d. capi. ſ. Et si illegitimatio sit secreta ita quod solus illegitimus eaꝫ sciat scōm dirē. si se facit ordinari mortal̄r peccat: nec debet vti susceptis sine dispensatione.

¶ Vigesimoprimo querit vtrū incurrat in adul 21
tis per dilationē baptismi vsq; ad egritudinē. et dico q̄ sic. dist. lvij. si ḡs q̄ presumit ecclīa quod talis non ex voluntate. sed ex necessitate baptizetur. vt ibi vel in penam negligentie circa salutē: nec per baptismum tollitur ista irregularitas ꝺz gl. ibi/quia idē nō operatur contrarios effectus de ba. maiores. nec parit obligationē ⁊ liberationem. ff. de solu. qui hominem. ℣. vlt. Potest tamē talis admiti in quib⁹ casibus/primo si post baptismum fides ⁊ vita eius ꝓbabilis apparuerit. scōo si hoc exegerit raritas clericoꝝ. d. c. si quis. alias non poterit ordinari sine dispensatione pape: ar. d. c. si quis.

¶ Vigesimosecūdo queritur vtrū incurratur a 22
religioso egrediente claustrum ad audiendas leges vel phīcam. ⁊ dico quod sic si aute duos mēses non fuerit reuersus et solus papa dispensat. ne cle. vel mona. ca. vlti.

¶ Vigesimotertio q̄rit vtrū incurrat eā episco 25
pus p̄sbyter aut diacon⁹ qui p̄textu iniuste excōicationis recursum habet ad imperatorem. ⁊ dico q̄ sic solus papa dispensabit. xxx. q. vlti. ca. penulti. ⁊ in. c. si quis. xxiij. q. vlti. ampliat discta irregularitas ad omnes: q̄ sunt sub ecclesiastica regula: sed non ipso iure sicut in predictis.

¶ Vigesimoquarto q̄rit vtrū sint irregulares 42
heretici ⁊ dico q̄ sic. ſ. q. ſ. verūtamen si tamē reuertantur post adiurationem recipiūtur ad laicam communionē post q̄ fuerint recōciliati. ſ. q. vij. dalbertum. ⁊ cum eo fit dispensatio quādoq; etiam pleniſſima vt promoueri possint ad episcopatum ⁊ superiores dignitates. xij. di. nos cōsuetudines. xxiij. q. ipsa pietas.

¶ Vigesimoquinto querit vtrū cōtrahatur per 25
curialem esse: ⁊ dico q̄ sic. ſ. ordo. iij. ℣. vltimo.

¶ Vigesimosexto querit vtrum contrahatur p 26
seruitutē: ⁊ dico q̄ sicut infra ordo. iij. ℣. pe. 27

¶ Vigesimoseptimo q̄rit ad intellectū multoꝝ q̄ dicta sunt quādo cōtrahat irregularitas p indebitā celebrationē vel executionē ordinis: ⁊ dico q̄ archie. post cal. ⁊ an. de butri. sic distinguit. Aut em̄ vrens officio ordinis est femina: ⁊ sic nō fit irregularis etiam si sit religiosa: q̄ nō est ca-

Universidad de Deusto
Biblioteca

pax ordinis ⁊ cõsequẽter nec irregularitatis per quã ḣs phibet ordinari vl ordis officiũ celebrare. Aut est vir. Et tunc aut furiosus ⁊ sic nõ efficit irregularis sil'r nec infans clericus. de homi. si furiosus: aut fane mẽtis. Et tũc aut est laicus aut clericꝰ. Et si est laicus videt irregularis si cũ solẽni apparatu celebrauit exequẽdo. s. actũ alicuius ordinis siue sit conuersus religiosus siue secularis. de cle. nõ or. mi. c. f. et solus papa dispẽsabit sicut ⁊ cũ ordinato suspenso celebrante qõ fm sanctũ tho. intellige de ordinib⁹ sacris. vt. §. xij. oictũ est/secus si sine solẽni apparatu: ⁊ hanc opinionẽ tene cõtra dire: ⁊ sum. an. inquãtũ irregularitas impedit ab ordine suscipiẽdo: qz huiꝰ secularis est capax et minꝰ illi cõgruit qõ agit ḋ si esset clericꝰ Iz nõ habẽs ordinẽ talẽ. Si ẏo est clericus: aut celebrat in ordine quem nõ ḣs aut quẽ ḣs. Et si quẽ nõ ḣs in ordinibus sacris est irregularis: excepto ḋ exiſtẽs in minoribꝰ potest cantare epistolã fm Guil. sine solẽnitate. qõ Inno. limitat in absentia subdiaconi et sine eius ornamento. i. solẽni apparatu q̃ est manipulus dicente petrode palu. qõ runice illã Iz etiã non subdiacono portare: qz nõ est ei propria vestis sicut manipul⁹ quẽ nullus eo inferior portare ꝺ5. Si vero clericꝰ celebrat i ordine quẽ ḣs: tũc aut est excõicatꝰ maior: aut celebrat seu officium exercet in loco interdicto ab homine vel a iure: aut ẽ suspensus. Si primum aut secundum: est irregularis ⁊ a solo papa dispensabilis/de sentẽ. excõi. io qui. lib. vj. fm Guil. tñ cõstitutus in minoribꝰ excommunicatꝰ ministrãdo seu exercẽdo officii suum etiã cuꝫ solẽnitate non efficit irregularis/ quia illa duo ca. si quis eps. f. ⁊. q. vj. non loquuntur de eis: et pene sunt restringender: sed secus de subdiacono scilꝫ si solenniter legat: si autem sine solennitate legat epistolã subdiaconus diaconus vel presbyter excõicatis/credunt quidam ḋ non incurrat irregularitatem. Si autem clericus est suspensus sumendo suspensionẽ large id est quo ad se tantum puta propter mortale vel minorem excommunicationẽ: vel iniunctionem a confessore: celebrando nõ fit irregularis: sed sumendo proprie. i. quo ad se et alios/aut est suspensus ab homine sine iudice aut a canone. Si autẽ est suspensus ab hoie proprie id est quo ad se et alios est irregularis si hoc sciuit ⁊ si hoc ignorauit ignorantia crassa aut supina non autem si probabilit⁹ ⁊ hoc quicunq; sit suspẽsus simpliciter siue ad tempus determinatum siue non determinatum: etiam si ratione defectus vel infamie: talis durante suspẽsione si celebrat est irregularis dispensandus solum per papam: ad qõ h. quest. iij. si quis presbyter. de sentẽ. excommu. medicinalis. lib. vij. Si vero est suspensus a canone tunc aut ratione criminis aut ratione defectus: aut ratione criminis aut simpliciter est suspensus ⁊ sic celebrando est irregularis. h. q. iij. si quis episcopus aut ad tempus. Et tunc aut ad tempus determinatum: ⁊ sic interim celebrando est irregularis. aut ad tempus indeterminatum. et tũc aut cum condicione donec satisfaciat aut cum condicione donec penseat. Si cum condicione donec satisfaciat: vt dist. lxxxj. si qui fine. ⁊ ca. sequẽti. ⁊ de cohabita. cleri. ⁊ muli. sicut ⁊ in cle. f. de decl. cum similibus: ⁊ tunc si sit suspensus ante absolutionem celebret est irregularis. licet quidam contrarij dicant/quia in hoc factum iudicis est necessarium vt habeatur p absolutoꝛ: vt otꝛl inquit cal. de etate ⁊ qualitate. cum bone: ⁊ sic cum factum hominis sit necessarium: sequitur ḋ quo ad suspensionẽ dei canon aliquid addit vt in decretali sicut. de cohabitatione clericorum ⁊ mulie. Si vero est suspensus cum condicione donec peniteat: vt de elec. c. officij. tunc equum est tenere ḋ interim celebrando non efficiatur irregularis: quia talis suspẽsio videtur esse de: ad quam nihil addit canon: nec vt habeat pro sublata alicui quod factum hominis est necessarium. ideo ḋ dicendũ est de ea vt de suspensione dei tñ. Si vero sit suspensus a canone ratiõe defectus aut ratione defectꝰ ordinis vt clericus per saltum promotus quãtum ad ordinem omissum in quo si exerceat officium antecẽ recipiat est irregularis. sed celebrando in ordine ad quem est per saltus promotus quem habet non est irregularis. oi. li. Solicitudo: sed adde contrarium esse verius vt. ff. §. xj. aut ratione alterius defectus: vt bigamus illegitimus: corpore vitiatus/ordinatus ante legitimam etatem: vel a non suo episcopo quo casu omnes concordant quod celebrando non est irregularis/qz hoc nõ est expressum in iure ⁊ qz curia cuius stylus est attendendus de cri. fal. ḋ grau. quando mandat cum tam ordinatus in suis dictis defectibus dispensari nihil dicit de irregularitate. di. lvj. apostolica. ⁊. cap. cenomanen. sem. Nec obstat quod ordinatio ante legitimam etatem vl ab epõ non suo fuerit cũ petõ: qz prius causa suspensionis in talibus est defectus non petiti. Et hac ratione putat qõ licet irregularis ex celebratione diuinorum vt sit suspẽsus a canone propter hãc irregularitatẽ si tamẽ ab eo non est suspensus a iure vel ab homine puta qz absolutus est ab excõicatione ⁊ suspensione sed non est secum dispensatum super irregularitate/vel nõ suspensus contrahit irregularitatem: talis non cõtrahit nouam irregularitatem: quia hoc nõ est expressum in iure. Si autẽ tertio modo est suspensus a canone: scilicet ratiõe scãdali vel infamie celebrãdo nõ est irregularis. de clerpereg. c. f. Ex quo sequit fm Inno. ḋ hi quoꝝ crimina sunt notoria q̃ ẽr post pnias ꝑhibent celebrare ꝓter scãdalũ ⁊ infamiã: vt de coya. cle. et mu. c. fi. si añ absolutionẽ celebrẽt nõ incurrunt nouã irregularitatẽ: ⁊ ex allegatiõe quã facit vꝺ intelligere de notorio fornicatore qõ pisi ẽ tenere: ⁊ qõ no. in. c. f. de sen. exc. lib. vꝺ. intelligitur de notorio fornicatore añ pnias celebrãte ne videatur sibẏpsi ẓri⁹. Esi de rigore sola pnia nõ tollit suspẽsionẽ canonis in notorio fornicatore: vt vꝺ ex pressum. d. l. quenit. qz reqrit iudicis factũ vt ff. oictũ est de suspẽso a canone donec satisfaciat. Absolutiõe tñ facta a pnia canonis a qua ꝑt hoc casu eps absoluere: qz condidit canonẽ sibi nõ reseruauit: si peniter remanẽte irregularitate ḋ ẽrat tmõi fornicatoꝛ ex celebratione cuius de qua nondũ est dispensat⁹ ex noua celebratione nouã irregularitatem nõ incurrit. Et hec ofa no. oo. Ant. de bu. de cle. excõ. mi. si celebrat. excepto qõ de sancto tho. pe. de pa. ⁊. vꝺ. oct tñ est. Et addit archi. qõ ex ꝓdictis vꝺ ordinatꝰ ante legitimã etatẽ esse ipso iure suspensus ab executione ordinis sic recepti. sed tñ solẽnes doc. tenẽt ḋ non sed est suspẽdend⁹ ⁊ illi dicti ordinis executio interdicẽda vsq; ad legitimã etatẽ: post ḋ si eo vtatur erit irregularis. Et sic fenſit rap. Guiarchi. in ro. distin. lxxvij. ber. decle. per Baly. ꝑ capit. s. Ant. de bu. de tempo. or. vel nõ compos. Pau. saba. super cle. generalem. de eta. ⁊ qualit.

28 ¶ Vigesimo octauo queritꝰ qõ irregularitas tollat: ⁊ dico qõ tribꝰ modis.* Primo ꝑ baptismũ quo. f. tollit ois ẓcra ante illũ cũ petõ: scõz Archi. xxvj. di. c. deinde. ⁊ Pa. in. c. gaudem⁹. de diuor. etiã ea venit ex sequela pcti vt ẽ ifamia: ⁊ ẽt ois irregularitas homicidij siue fuerit cũ petõ siue nõ ꝑ quo facit. c. fi ḋs viduã. o. l. §. f. ⁊. c. si qs post crum sacri: di. xxvj. acutiꝰ ⁊. c. deinde. nec illa que nio Iz aliqui renuerint qõ per baptismũ nulla irregularitas deleatur: vt dicit Ric. ḥ. quoli. q. ij. aliꝰ vero qõ nõ delear illã ḋ venit ex homicidio fine petõ: vt no. Pa. in. c. gaudem⁹. ſ. tene quod dicit: ⁊ vide etiã. ē. baptismus. vꝺ. §. f. * Secundo tollitur per religionis ingressum: vt no. gl. in. c. ij. de apo. sed non omnis. vt ibi dicitur: sed ea solum que non prouenit ex proprio delicto: vt in. c. f. de fi. presby. ita qõ promoueri potest ad ordines prelationes: vt in. c. fi. de fi. presby. ⁊ ibi Host. in. c. ij. de apo. ⁊ sic dicit intelligendũ autem. de monachis in prin. vbi dicitur quod religionis ingressus omnem tollit irregularitatẽ. Panoꝛ vero in. d. ḥ. dicit quod tollitur ea solũ de qua est iure ex

pressum qõ tollatur: Iz inducat facilioꝛẽ dispẽsationẽ. * Tertio per dispensationem pape: q̃ oẽm irregularitatẽ tollere põt cũ ois sit oe iure possitio. ḥ. q. vij. item daniel. ⁊ tz Inno. de renũ. c. nisi ⁊ sic communiter tenẽt. Oẽo autẽ epi dispensare possint dictũ est. ē. dispensatio. §. r. ẓ autẽ conueniens ⁊ consuetum sit vt super ea verbis dispensetur sub hac forma vel simili ego dispenso tecuꝫ in tali irregularitate quam contraxisti propter talẽ causam vel si ẓristi qñ oblitꝰ: tũ eps ordinando eũ cũ quo dispensare põt ipso facto dispẽsat si hoc intẽdit Iz verbis nõ vtaꝺ. Videfm Archi. est de ꝓlato mittẽdo ad ordinationes.

Irrisio. vide. ē. decisio.
Ironia. vide. ē. hironia. per. ẏ.
Istrio. vide. ē. ars. §. vij. ⁊. ē. infamia. §. v.

¶ De iudeis.

Iudei sunt qui legẽ mosaicã literaliter tenẽt obseruãdo seqdum ꝺ. vñ xpiani litere nimis adherẽs iudaizare dicunt. de sac. vn. c. vnico. §. penul. qõ facere nõ dñt. di. v. §. f. ⁊ dist. vj. §. vlti. ⁊ de cele. mis. cũ marte §. cererũ. de cõst. translatio. Et dicti sunt fm Ray. ilio. a nõe ꝓncipalis tribꝰ. s. iud. ⁊ ꝓꝰ dicebãtur hebrei ad heber: cui⁹ familia cultũ dei tenuit ceteris idololatria fedatis: Quis hoc aliq̃ negent: dicẽtes ḋ hebrei dicuntur quãsi transfluuiales.

¶ Prio vero queritꝰ qõ ad iudeos se debeant xpiani in gẽe ⁊ dico multa. * Primũ xpiani 1. q. 1. dis. nullam familiaritatẽ ⁊ conuersationem cũ iudeis habere nõ debẽt. extra eo. ad hec. ⁊ c. fin. qõ tamen fm. s. Tho. xxij. qõ. x. fallit in his qui sunt firmi in fide ita quod ex conuersatione cũ infidelibus non timetur de eoꝝ subuersione. sed sperari potest ex hoc infidelium conuersio. qz tales nõ sunt prohibendi communicare cum illis sed infirmi de quibus timeri potest prohibendi sunt ex casu necessitatis cõuersari cũ illis. * Secundum. Igitur cuꝫ iudeis christianꝰ comedere non debent. nec habitare. nec eos ad sua conuiuia recipere. xxviij. qõ. f. null⁹. ⁊ ca. omnes quod tamen hug. in. d. capitu. omnis. limitat quando volunt cibos discernere: quia vbi non discernit licet manducare cum eis et eos imitare quam limitationem sequitur sum. Angelic. et rof. contra mentem supple. sed materiam quia ratio prohibitionis non est solum illa que tangitur in. d. cap. omnes. ne scilicet illi hideantur esse superiores christianis id est sanctiores cum illi discernunt. ⁊ non christiani. sed etiam alia id est nimia familiaritas. argu. d. cap. ad hec. ⁊ glo. in. d. cap. omnes. que dicit potius prohiberi cõsuetudinem quã loquelam. quia maior est in cibo quam in colloquio familiaritas: q̃ ⁊ ratio que militat vbi

Universidad de Deusto
Biblioteca

deī nō discernīt īmo magis: tñ etiā q: comedere cum iudeis nō discernēt? ciboseſt participare cū eis in peccato mortali: q: ſm eorū cōſciētiam erroneā diſcernere tenent ex ꝓcepto moſaice legis vſ cū piſa. Archi. ſupp. Ray. Lau. Jo. Inn. et goff. oicēdū eſt indiſtincte ꝓhibitā eē cibi ſumptionē cū iudeis: et oppoſitū faciēs mortaliꝫ peccat. Et eādē ꝓhibitio ſm oēs ꝓdictos ē circa ſarracenos ſiue gētiles q: ſicut dicit gl. in. d. ca. oīs. ls nō cōtineat verbis huī? edicti. vt. ff. q. iij. in. c. ad mēſam. vbi cōcedit māducatio cū eis. tñ cōtinētur ſnia: q: t ipſi hodie cibos diſcernunt: ſiue vt dicit ꝓdicti doctores iudaizāt: tñ qui vadunt ad ꝓdicandū ſarracenis t alijs infidelib? cibis eorū vti pſit ſm tpa licitis: miſi fuerint idolis īmolati: quib? ēt in extrema neceſſitate vti poſſent dūmō nō in veneratione idoli: vt in ſum. cōfeſ. li. ſi. tit. iiij. q. v. t eſt mēs oīm ꝓdictorū: vt ptz extra de iud. quam ſit laudabile. * Tertiū. Azima. cū iudeoꝝ comedere ꝓhibitū eſt xp̄ianis. d. c. null⁹. t intellige ēt ſeoꝝſum ab eis t rō eſt: q: cib? diſcret? ab eis q ēt inhibeā. d. c. oīs. clericus aūt ꝫfacies dz deponi t laic? excōicari. d. c. null⁹ qō tñ fallit in duob? caſib? in qb? licite mandūcāt: primo ſm gl. ibi qñ q: ꝓdicat illis. de iudeis. quam ſit laudabile. qō intellige vbi alij cibi non haberent ſicut de idolotito dictum eſt. ſcōo in neceſſitate ſm Rodē. t ȳȳ. q: intelligē nō vt azima ſed vt eſt ſimplex panis. * Quartum. Nulli chriſtiano ls in ſuis infirmitatib? vocare iudeos aut ab eis recipere medicinas. d. c. nullus. t. d. c. oēs. dicit tñ glo. an. d. c. null⁹. q: medicinalia pñt ab eis emere xp̄iani t ea ꝓparare. ar. C. de iud. nemo. t addit ſum. Ange. t roſ. q nō ls emere ab eis medicinas ꝓparatas qō eſt irrationabile: cum non poſſit reddi ratio de medicina poti? q de alio venali: nec ter. ꝓhibet medicinā ab eis emere ſed accipere: in quo ter. interdicit familiaritatem que eſt inter medicū t infirmū: nō inter emptorē t vēditorē. Fallit tñ qō dictū eſt ꝫ ſm. in neceſſitatem quando alius medicus nō habetur: t idem dic quando nō habetur peritus ſufficienter ꝓ preſenti infirmitate. * Quintū. Nō licet etiā xp̄iano ſe cū iudeo in balneo lauare. d. c. null⁹. Et q: oīa predicta ꝓhibent laicis ſub pena excōicationis t clericis ſub pena depoſitiōis ideo ꝫ faciēs mortaliꝫ peccāt niſi excuſent ꝓbabili iurīa ignorātia: t idē vſ de ſequentibus. * Sexto. Nulli xp̄iano ls in teſtamento aliq̄d relinquere iudeis aut paganis: alioquin etiaꝫ poſt mortē iudicabit anathema. xxiij. q. ij. ſane. et. ſi. t de here. ſi quis eōs q ſm. limitans dicit nihil poſſe legari vniuerſitati iudeoꝝ. C. eo. l. ſ. ꝫ ſingulis forte ſic ſcōz ꝫ. q: quātū ad ſingulos intelligē ſm ȳȳ. rōne extremē vel multū arcte neceſſitatis: nō aūt ad vitādū etiā ſi eſſent fratres vt. d. c. ſi qs. qō ſum ange. t roſ. indiſtincte concedunt licere ſed ſupple. dicit nō licere clerico: per d. c. ſi qs eōs. ſed eſt factum: q: nullū ius ȳſanuꝫ ꝓhibet illud ad q tenemur iure diuino vel naturali quantū autem ad vniuerſitatem non limitatur: q: illa nō patitur* Septimum. Nō peccant xp̄iani cōſcantes iudeis in mercimonijs: ſecūdū Paſi. in. d. c. poſt miſerabilē. de vſuris. per arg. a contrario illius tex. q: in penaꝫ interdicitur eis communio: t conſequenter regulariter non eſt interdicta: ſed tantum nimia familiaritas t conuerſatio: vt extra eo. ad hec. t. d. cap. nullus. cum ſimilibus. vnde admonitus nolēs abſtinere ab eorum nimia familiaritate peccat mortaliter.

¶ Secundo queritur ſpecialiter quomodo chriſtiani ſe debeant habere ad iudeos quantum ad ſeruire: t dico multa.* Primū. Judei ſiue ſarracenī: nec ꝫ ſubalendoꝝ puerorum ſuorum obtentu: nec ꝓ ſeruitio: vel qualibet alia cauſa chriſtiana mancipia in domibus ſuis permittantur habere. extra eo. iudei t ſic non licet chriſtiano ſeruire iudeo. qō ȳpoſt. per. d. c. iudei. limitat in domo iudei ſecus extra domum: ſed melius Panor. in. d. c. ad hec. dicit hoc non licere etiam extra domum aſſidue: quia text. d. c. ad hec ꝓhibet cōtinuā conuerſationē t aſſiduam familiaritatem nō habita mentione de domo: t nutritiōe infantium in domo eorum: t ſic voluit equiparare aſſiduum ſeruitium extra domum t ſeruitiuꝫ factum in domo: t certe iſta ſunt paria habito reſpectu ad cauſas ꝓhibitionis: atque ſunt due. prima ne ſimplices ex aſſidua familiaritate ſubuertantur ſecunda ne iudei videantur ſuperiores chriſtianis cū debeant ſe chriſtianorum ſeruos recognoſcere extra eo. t ſi iudeos.* Secundum. Conſtituta mercede licet chriſtiano locare operas ſuas in ſeruitio iudeorum extra domuꝫ t etiam in eorum domo ſi abſint iudeorum perſone vt ſi colat agros eorum quod eſt licitum: extra eo. multorum vel ſi fabricet edificium: quia ratio legis que eſt eius anima ſtat in aſſidua familiaritate que hic ceſſat. Unde poteſt iudeus habere colonum chriſtianum aſcriptitiuꝫ: t originarium. d. cap. multorum. non autem ſeruum. vt ibi.* Tertium. Non licet mulieri b? chriſtianis nutrie filios iudeorum ſm Panor. in. d. c. ad hec. t glo. ſa. Joan. andr. t doc. ſto. etiam extra domum ſm Car. autem non licet eis hoc in domo ſecus extra domum ꝓpter text. d. capit. ad hec. qui dicit in domo ſed ſecunda opinio eſt vera ſm verba legis: prima vero ſecundū ſenſum quando ex nutritione extra domum ſequitur familiaritas nimia. ar. d. c. nullus. iuncto. c. ad hec.* Quarto* Non poteſt eōs diſpenſare vt iudei habeant in domo ſua nutrices chriſtianas ſecundū card. q: iſta ꝓhibitio eſt in honorem fidei: placet Paſi. in. d. ca. ad hec. et ſic rene. qui a in faciendis contra iura nō diſpenſat niſi hoc ſit ei expreſſe vl tacite cōceſſum. vt. §. diſpenſatio. §. iiij. ꝫ. qō

¶ Tertio ſpecialiter q̄ritur qñ o ad iudeos ſe debeāt habere xp̄iani quātum ad ſeruitū: t dico multa.* Primū. Chriſtianus emere t hr̄e pōt ſeruum iudeum. extra eo. t ſi iudeos. xxiij. q. viij. diſpar. nō tñ dz cū eo mozarilic qō eū habeat familiarē. xxviij. q. ſ. ſepe. multi. t. c. oēs. q: ſm Joā. in dei ſunt difficiliores ad cōuertēdum t peritores ad ſubuertendū q gentiles. Si aūt chriſtianoſt ſeruꝰ fieri voluerit xp̄iani: ſiue iudei ſint: ſiue gētiles nō poterit eorum dñi ꝓhibere. r. q. ij. duo ſunt. tñ ſm Ray/ t. a. Tho. per baptiſmuꝫ a ſeruitute nō liberāt ſed remanēt ſerui: q: ſeruit? eſt introducta iure diuino. arg. di. xxxv: ſexto: et iure gentiū. di. ſ. ius gentiū. t iure canonico comprobatur. xij. q. ij. eccleſiam. ſm ȳoſti. t Goff. Et addit Ray. q vbi ex bona conſuetudine xp̄iani non ſolent eſſe ſerui. dñs de conſilio eos manumittere: vel ſaltē pecunia mendicata aut ſeruitio ad tempus preſtito ſe redimunt. xij. q. ij. cū redēptor. qui tamē eos teneret in ſeruitute vl alteri venderet non peccaret: q: qō nō eſt ꝓhibitū intelligit eſſe conceſſum. arg. xij. q. ij. ebron. Et hoc etiā aſſerit Jo. in. lib. q dicit lucula noctis.* Secundum. Nō aūt ecōtrario eſt licitū iudeo hr̄e ſeruū chriſtianū. extra eo. multorū. et. C. de epiſc. t clerici. l. deo nobis. §. is ita. vbi iubetur vt nullus iudeꝰ vel pagan⁹ vel hereticus chriſtianos ſeruos habeat. q ſi in tali caſu fuerint inuenti ſancitur ſeruos omnibus modis liberos eſſe.* Tertium. Seruus ergo iudei etiam ſi erat vernaculus de ancilla eius natus factus xp̄ianus ſtatim eripit. in libertatē nullo precio dato. d. l. deo nobis. et di. liij. fraternitatem. nec redigēt iterū in ſeruitutē etiā ſi oſſis eius poſtea baptizetur vt dicit in d. l. deo. Et ſlr ſi iudeus emat vel qualitercunq acquirat ſeruū xp̄ianū qō ei ꝓhibēt. extra eo. c. ſ. t vltimo ſtatim nullo precio dato efficit liber. dist. liij. mancipia. Et ſlr ſi ſeruū non chriſtianū emit cauſa ſeruitij ſui et vult effici chriſtianus: q: hac voluntate patefacta ſtatim vendicat ſibi libertate nullo dato precio. d. c. fraternitatē. Si aūt talē. ſ. nō chriſtianū emit nō cauſa ſeruitij ſz mercimonij t infra tres menſes venalē nō expoſuerit ſimiliter ſtatim liberat nullo precio dato. d. c. fi. q: preſumitur ad ſeruitutē ſuū emiſſe/ ſed ſi venalē infra dictū tps expoſuiſſet per eū non ſtetit quin vēderetur t ipſe infra illud ſpacium vel poſt vult effici xp̄ianus nō liberabit ab eius ſeruitute niſi pro quolibet bono ſeruo dētur ſolidi xij. vt. d. c. fraternitatē. et extra eodē. c. ſ. ij. et vlt. ꝓ ſeruo autē non ita bono ſm Paſi. in. d. c. ſ. diſſalcabitur: q: ibi bon⁹ accipit ꝓ optimo. Et ꝓdicta intellige niſi dñs eū voluerit circūcidere vel alterius ſecte ſignaculū imprimere. ſ. cuz diceret ſe velle fieri xp̄ianū/ q: tūc ꝓpter iniuriā corporis ſine precio liberabitur. ost. liij. nulla. et idem Goffr. Dicti aūt mēſes incipiūt currere a die emptionis. ſm ȳpo. in. d. c. fi. vel a die quo petijt xp̄ianitatē ſm Joā. an. t Paſi. in. d. c. ſ. t dicti ſolidi debent eſſe aurei ſm Uin. gof. t Pano. ita quod hic ſolidus capit ꝓ aureo. vt inſtit. de pena te. li. §. fi. vbi gl. dicit q in legibus capitur ſolidus ꝓ aureo: alij vero dicūt q capit ꝓ ſolido vſualis monete. ff. de le. iij. l. nūmis. vbi dz q in legato nummorū in dubio intelligitur minor moneta t hāc opinionē videtur renuiſſe ſum. ang. t eſt vera ad hunc ſenſum/ quia. xij. ſolidi. i. aurei ſoluēdi ſunt ex vſuali moneta illius loci extra de maled. ſtatuimus non autē ad iſtū vt. xij. ſolidi ſumanē ſm vſum vulgarē/ q: videt truꝑha q lex ei q ſeruuꝫ boni emit ꝓcio magno refarcire voluerit ꝓ precio tā exiguo. * Quarto. Si dicit ſeruū emptū cauſa mercimonij nullus xp̄ianus vult redimere ex ipe ꝓciū duodecim ſolidorū quo ſe redimat non habuerit: nihilominus liberabit t oſtiatim preciū ꝑet. ff. de manumi. l. quarta. §. ſuis aūt: vel ſi nullo modo pōt habere ſeruiat ei per ānquēnīū vt no. xxxvj. q. ſ. de raptoribus. t ptz. C. de capt. l. viti. Si vero redimat ab aliquo ſm ray. propter hoc nō erit eius ſeruus ſed erit liber t reſtituet ei precium ar. inſti. de noxali. ac. §. dñs. q ꝓcium ſi non ḥz queret oſtiatim vel ſtatim hr̄e non pōt ſm gl. extra eo. c. ſ. ſeruiat ei tantū q cū ꝓcio ſeruitum compenſetur: t poſtea quo vult eat. dig. l. vnica. t. c. de raptoribus. t tps ſeruiēdi pōt intelligi ſecundū aliquos de ānquēnio ad inſtar eius q eſt redēptus ab hoſtibus. vt. C. de poſt. re: t re. ab ho. l. fi. vel ad arbitrium boni viri ſm Ray. ff vero plures emptores apparuerint ſcōm Goffr. eps loci magis eliget idoneum. ff. de accuſat. l. ſi plures vel ſi ſunt pares gratificet epiſcopus cui voluerit. arg. de iur. patro. cū aūt. Et idem ȳoſt. Et intellige predicta niſi pietatis cauſa fuerit redempt? quo caſu nec reddere precium nec ſeruire tenetur. arg. ff. de nego. geſt. l. neſennius. t ff. de relig. t ſum. fu. l. ar ſi quis. Sic autem factū fuiſſe preſumitur niſi quis contrarium ꝓteſtetur. arg. d. l. ar ſi quis. Concor. Goffr. t ȳoſt.

* Quintum. Secundum Raymu. idem per oīa dicendum eſt de ſeruis ſaracenorum. t cō. lau. et Jo. quia vt dicunt idem periculum eſt in vtriſq t qō dicitur ad ephoſios. vj. et prima petri ſcōo: q carnalibus dominis ſeruī obediant/ dicūt intelligi debere ſm ſtatutū eccleſie primitiue: intelligē in quo gentiles nō iudaizabant vt modo vel

fm Hostien: intelligitur de seruientibus in gleba. non domi. de cen. omnis sed primum est melius. Secūdū raymundū etiam serui hereticorū impune possent relinquere dominos suos et ad ecclesiam confugere. C. de here. l. manicheos.

4. q. ¶ Quarto queritur quomodo cogendi sunt iudei se habere ad christianos siue a quib⁹ sunt cōpescendi iudei inter christianos conuersantes: et

1. di. dico multa. * Primum non debent iudei permitti iter christianos habere officia publica nec aliquam dignitatem vel ministerium ne occasionē habeant seruiendi. dist. lxiij. nulla. xvij. q. iij. constituit. et extra. eo. cum sit. et. c. penulti. et. C. de iude. l. fi. et si talia officia susceperint eis negari debet communio christianorum donec officium dimiserint et quicquid inde acceperint per diocesani prouidentiam in vsus pauperum cōuertatur: extra eo. cum sit. vbi etiam patet q hoc obtinet in pagano. Archidi. autem post. s. Thosi. ij. ij. qō. x. ar. decimo dicit quod dominium et prelatio in fidelium super fideles nouiter instituenda nullo modo permitti debet/quia cederet in scādalum et periculum: cum faciliter subiecti superiorū se quātur imperium nisi sint magne virtutis. et sic infideles fidē contēnerent si scirent infidelitū defectus et sic prohibet hoc ecclesia in. o. ca. constituit. sed dominiū et prelatio iam pre existens auferri quidem p ecclesiam potest: quia illi immerito infidelitatis merētur amittere ius prelationis super infideles qui in dei filios trāsferūtur: et quandoq; illud ecclesia aufert scilicet illis infidelibus qui temporaliter subijciuntur ecclesie aut membris eius/vt de iudeis. in. o. ca. fraternitatem. nec eis iniuriam facit/quia cum sint ecclesie serui potest de bonis eorum disponere quandoq; vero nō aufert scilicet illis infidelibus qui sic ei temporaliter non subsunt: et ad hoc scandalum vitandum. * Secundum. fm Panormi. in. c. ex speciali eo. ritu. per predicta prohibitus est iudeis et paganis omne commercium per qō christianis aliquod grauamen posset inferri. vnde licet vēdatur eis redit⁹ regalis et illi possint emere illud: vt in. o. ca. ex speciali. collectio tamē per ipsos fieri non poterit sed per christianos: quia colligendo posset iudeus committere fraudes.

* Tertium. Ex. d. l. vlti. C. de iude. vbi dicitur qō nullum honorem nullam dignitatē nullam preeminentiam inter christianos iudei possunt habere. Bart. infert quod doctorari non possunt: cum doctoratus dignitas sit et preeminentia nō obl. generaliter. ff. ff. de decu. que p̄mittit iudeos promoueri ad dignitates: quia intelligitur inter ipsos iudeos nno inter christianos. Imo Panormi. in. c. fj. de iude. dicit quod de rigore iuris non possunt intrare scholas causa addiscendi. quia ca. nullus distin. lxiij. prohibet a iudeis recipi medicinam/et cum illis esse in balneo ppter periculū corruptionis: vbi tamē contrahitur pfortium et cohabitatio temporalis et quasi momentanea: et consequenter a fortiori debet prohiberi ingressus scholarum: vbi non solum cōsortiū sz amicitia contrahitur intrinseca. Item q̄ de facili iuuenes habentes etatem mollem corrumpi possent ab astutia iudeorum: quod tamē in scholis theologorum ego non credo procedere/quia sūt velut predicatores quidam: et theologi sunt ministros in fide. * Quartum: prohibendi sunt et procedere in publicum sine habitu vel signo ostincto a christianis. extra eo. in nonnullis. quod verum est patenter: et non sub plica: tam in masculis q̄ in feminis fm doct. ibi. * Quintum. prohibendi sunt etiam nouas exigere synagogas. e. titulo consuluit. et ca. iudei. antiquas tamen resti cere possunt et refarcire ruinosas ita tamē quod edificatio noua non perdat formam antiquā: q; vbicunq; mutatur prima forma. puta quia edificium fit pretiosius vel magis amplum dicit nouum et cadit sub prohibitione noui edificij: vt patet ex. d. c. consuluit. Et facit quod in simili notatur in gl. c. admonere. xxxiij. q. ij. et in. c. presbyter. lxxxj. di. et in. c. causam. de testi. in ver. in repore. et in gl. in. l. iulianus. §. sed et si quis. ff. ad exhibē. et si antiqua ex toto et funditus corruit recāficare non poterunt fm Panormit. in. d. cap. consuluit. quia esset nouam facere ad quod facit q̄ legitur et nor. in. l. inter stipulantem. §. sacram. ff. de verbo. oblig. et vide glos. in simili de iure patro. ca. ij. Et si nouas synagogas exepcerint in. l. libris auri sunt puniendi. C. de iude. l. hac victura. * Sextum. Prohibendi sunt etiam in diebus lamentationis et dominice passionis prodire in publicum. extra eo. in nonnullis. et secūdū glo. Raymun. forte idē esset si ecclesia lamentaretur pro communi aliquo infortunio christianitatis: quia etiam in die parasceues non debēt habere ostia vel fenestras apertas extra eod. quia super hiis

* Septimum. Logendi sunt etiam soluere decimas prediales extra de deci. de terris: et rotam aliquā parochiā occupauerint emendo q̄ a christianis possideri solebant: tenentur nihilominꝰ soluere. di. decimas prediales et omnes census et alia q̄ christiani de predictis soluere tenebātur de vsu. quanto. non autem decimas vl obligationes personales cum nō recipiant ecclesiastica sacramenta nec audiant diuina. * Octauū. cogēdi sunt etiam christianos testes recipere cōtra se et contra christianum testimoniū facere nō possunt de testi. iudei. imo repelluntur ab omnibus actibus legitimis. q̄. q. vij. alieni. in crimine tū hereticis pro testibus admittuntur/vt in. c. cōtra christianos. de her. lib. vj. * Nonū Prohibendi sunt etiā agere et conuenire apud seniores eorū q̄ ramen eis sz apud iudices nros: sicut ēt in cā ciuili arbitriū pōt eligere iudeum: cui⁹ sniam exequi ordinari⁹. C. e. l. iudei. * Decimū cogendi sunt ēt ne exigās vsuras fs exactas restituat. ō vsu. post miserabilē. et ad hoc compelli pōt et oēs p̄ principes vt ibi qō nō faciunt compelli oūt p iudicē ecclesiasticū censura ecclesiastica: vt dicit Ho. et Joā. and. Inn. in. o. c. post mise. et facit. c. postulasti. de iude. et qō ibi no. Uū et ipsi principes mortaliter peccant eos ad hoc nō cogēdo et xpiani cōmercū cum eis non restituēnt⁹? hūtes post monitionē vt in. o. c. post mi. et in. c. quanto. de iud. Undecimum. Prohibendi sunt ēt ne quēquā nō existentē de sua natiōe vel secta circumcidere p̄sumāt et si sit ser⁹? eo ipso: vt in. d. l. vnica. C. ne xpiani mancipiū. et ibi est eis pena capitalis. i. ppetui exilij q̄ aliqñ ō: capitalis. vt. ff. de penis. l. rei capitalis. * Duodecimū. Simlr ēt ne iude⁹ xpianā accipiat ōg. * Tredecimū. Logēdi sunt ēt p papas et alios principes q̄b⁹ subdunt laborare manib⁹ ad⁹ alios lucri et pcōrum q̄ faciūt sunt participes nocti sunt ēt ne fidē catholicam impugnēt domare puersō alioquin sanguine puniuntur: vt in. d. l. hac victura: et generaliter ne intentent cōtra eos quicquā detestabile. sicut est quod nutrices christiane proiiciāt lac in latrinam post susceptionē corporis christi: extra eo. si iudeos.

5. q. ¶ Quinto q̄rit qūo sint puniēdi participantes cum iudeis ꝑ casus p̄dictos vel ipsi iudei ꝑ p̄dictū eis si sunt clerici et moniti nō desistūt: priuandi sunt officio et bñficio: si vero sunt laici vt principes nolētes exeq̄ predicta vel aliq̄ aliq̄d afferē excōicari. xxviij. q. j. nullus. * Scōm Judei ꝯo ab illoꝝ cōmunione et cosortio seu cōmertio: donec illi emēdauerint: et satisfecerint: extra. e. et si iudeos

d. c. sepe. et si aliquē ex suis fieri christianū faxit aut alio genere iniurie intendent puniunt⁹ igne. C. de iud. l. iudeis. et similiter si xp̄m blasphemauerint fm leges vt dicit ho. dist. decapitari. vnde principes seculares iudeos xp̄m blasphemantes punire debent grauiter pena pecuniaria/vel etiā grauiori. extra eo. in nonnullis. et fm. s. th. ad ducētam lotoringie lz iudeus delinquens nihil habeat preter vsuras: nihilominꝰ puniri pōt pena pecuniaria etiā ex sua iniquitate cōmodum recipere: et matori q̄ quicunq; alij? vsurari⁹ in simili casu quāto pecunia que auferet ab illo minꝰ peruenire ad illū: et insup addi potest alia pena: ne suficere videat ad penā. qō pecuniā debitam alius desinat possidere. Pecunia tamen ablata ab eius nomine pene retineri non pōt a omnis seu officialibus punientibus sed de ea fieri debet. vt i fra. §. vij. dicet. hoc tū dictum. s. tho. p̄cedit quo ad vsuras incertas nō autem quo ad certas: nisi quatenus p̄supponeret de voluntate spoliati.

6. q. 1. di. ¶ Sexto querit q̄d prohibent facere xp̄iani cōtra iudeos: et dico multa. * Primo essi nō debent coa ad fidem cogere violenter: extra eo. sicut de quo dic vt. §. baptism⁹. iij. §. vj. pecunia tamē et alijs blandimentis ipos et alios infideles allicere possumus ad fidem scōz glos. Joā. in. c. debet homo. xxiij. q. iij. que alle. c. qō autem. xxiij. q. vij. et c. qui syncera. xlv. dist. et similiter sub tali condicione potest christianus aliquā ducere in vxorē: vt fiat christiana. viij. q. j. caue. et sic in spiritualibus licite fit pactū vbi agitur de conuersione alicuius ad fidē: et sic non obst. j. qō. h. q̄ pio. hec ibi. sed aduerte qō in spiritualibus licite fit pactum de spirituali p alio spirituali reddēdo: puta de matrimonio pro conuersione: sed nō de rēporali reddēdo pro spirituali: quia sicut illud vēdere ita et emere non licet. Et de hocin suo simili dicit. s. Tho. quarto quol. argumen. xxxiij. ad xvij. quod illicitum est ad religionem inducere per temporalia cum pacto. secus sine pacto. j. q. j. quā pio et sic silnester dona promisit volētibus baptizari. vnde. o. c. q̄ pio. no. Vide. j. simonia. §. viij. par. iij. * Secundo. non debent eos offendere in psona vel in bonis: sine iudicio terrene potestatis. d. capi. sicut. Tertio non debent eos impedire obseruare consuetudines suas in suis festiuitatibus: modo nihil faciant in opprobrium. christianorum. xlv. dist. qui syncera. et. d. capi. sicut. et. C. de iud. l. iudeis. Pro quo sciendum est ex. q. ij. qō. x. ar. xj. quod humanum regimen debet imitari diuinum a quo deriuatur quod permittit aliqua mala in vniuerso que posset prohibere ne sublatis eis maiora tollentur bona aut mala maiora sequantur: et sic tolerantur ritus infidelium in quibus peccāt. Ex hoc autem q̄ ut

Universidad de Deusto
Biblioteca

dei ritus suos obseruant in quib⁹ aliqñ ꝓtas fidei figurabat: hoc sequi bonū q̄ fidei nostre testimoniū habem⁹ ab hostib⁹: ideꝫ tolerāt vt xlv. de iudeis. ꝛ extra eo. cōstituit alloꝛ ꝯ inf̄ideliū rit⁹: q: nihil vtilitatis aut ꝓfectus afferūt non sunt aliquatenus tolerandi nisi ad vitādum maius malum: vt scādalū vel diſſidiū vel impedimentū salutis eoꝝ q̄ tollerati paulatim puertū tur. * Quarto non debēt ab eis exigi coacta seruitia: q̄ facere nō ꝓsueuerūt. d. capi. sicut. de q̄. ē. baptismus. iiij. §. vſ. * Quinto nō debent effodi eorum sepulchra vel coꝛpora humana obtētu pecuniae nec eoꝝ cemiteria quib⁹ mutilare aut inuadere. d. c. sicut. ꝛ cōtra faciētes ꝛpiani si sunt clerici puniant debent officio ꝛ būficio si laici ex cōicandi: vt in. d. c. sicut. * Sexto nō debēt in sabbatis suis ad iudicium trahi. C. de iude. l. die sabbati. ꝛ. d. cap. sicut. * Septimo non debent impediri sua ꝓut melius poterunt vēdere: sicut nec christiani. C. eo. l. nemo. * Octauo non sunt spoliandi bonis iniuste q̄stis si conuertantur ad fidem: nec debita successione: ꝛ si ablata fuerint ꝓcipitur porestaribus locoꝝ sub pena excōmunicationis: quod faciant ea restitui. extra. eo iudici. el. ij. Ex quo infert Panoꝛmi. quod non p dunt agnationem suam: vnde succedere debent suis attinentibus ꝛ multominus bona legitime questa cuius contrarium existimant vulgares quod erroneū est. * Nono non sunt prohibendi ad fidem conuerti ꝛ suscipere baptismum etiam si serui sunt christianoꝝ. arg. c. due sunt. xij. q. ij. remanēt tamen serui si prius erant serui alicuius christiani cū seruitus sit approbata ꝺiure diuinoꝝ: ciuili: ꝛ canonico. xij. q̄. ij. ꝛ si quos dulcius tamen tractandi sunt quaꝫ alij serui qui nō sunt christiani. argu. de malo. ꝛ obe. per tuas.

¶ Septimo queritur vtrum ꝺñi exactionē facere possint in iudeos: ꝛ dicit. s. Tho. in epistola ad ducissam brabantie quod licet sicut sura dicūt iudei merito sue culpe sint addicti seruituti ꝛ sic domini res eoꝝ possint accipere tanquaꝫ suas: ita tamen quod vite necessaria non subtrahantur: q: tamen oporteꝫ nos ambulare honeste ad eos qui foris sunt ne nomen domini blasphemetur hoc videtur obseruandum vt in exactionibus quas facere non consueuerunt non pregrauentur ad consuetas autem cogi possunt. Cum tamen nihil habent preter vsuras: vt idē ibidem dicit cum nō possint ipsi iudei talia licite retinere consequenter nec domini recipiētes collectas a talibus talia retinere licite nisi forte essent talia que ab ipsis dominis vel eoꝝ antecessoribus iudei errorissent: ex orta autē ab aliis illis debent restituere quibus iudei tenebātur si inueniuntur alioquin in ꝓos vsus secundum consilium diocesani vel aliorum probꝝ: vel communem vtilitatem terre si necesse. est eroganda sunt. Nec esset illicitum si nouiter ꝺñi exigerent talia a iudeis: seruata tamen suoꝝ predecessorum consuetudine hac intētione vt in pios vsus expendātur: hec ex illo. Ex quibus patet q̄ bona iuicerta vsurariorum iudeoꝝ: licet sint per diocesanum dispensanda quando ad alium non deuenerunt: vt infra restitutio. viij. §. v. secus vbi deuenerunt ad manus dominoꝝ. Pro predictis tamē vt sciaſ q̄d liceat principi ꝛ si forte non semper expediat: notaꝫ iudei cum serui sint: per dominum suum vendi possunt. argu. C. de ser. ex poꝛ. vene. l. ſ. ꝛ. ij. propter quā rationem tenet Archi. quod eis potest auferre bona eoꝝ cum ea non habeāt nisi vt peculium: ꝛ alleg. c. iudei. el. ij. eo. titu vbi statuitur quod si conuertantur non auferantur eis bona: ꝛ consequenter si non conuertantur possunt auferri a contrario sensu: et melius facit. c. sicut iudei. eod. ti. vbi prohibētur eoꝝ bona auferri sine iudicio terrene potestatis: ꝛ consequēter hoc princeps potest.

¶ Octauo queritur vtrum recipi ꝛ retineri licite possint bona ꝛ mercedes quas iudei tribuunt pro laboꝛe: ꝛ dicit ꝯꝯ. quod de his que habent iudei p alium modum quam p vsuras ꝛ rapinas puta ex artificio: nō est dubiū ꝙ sic: si aut̄ nihil habent propter vsuras: tūc si recipiens certat de suo damno vitando non peccat: sicut qui damnificatus est a iure vel raptoꝛe: puta per incēdium non peccaret si acciperet ab eo damnum suum licet ipse fur aut raptor nihil haberet: nisi quentum furto vel rapina: dummodo non recipiat ꝓ damno suo in specie res ipsas alienas. Dona autem ꝛ eleemosyne accipiēde non sunt ab vsurariis quando per hoc efficerentur non soluendo nisi ea intentione vt restituātur creditoꝛibus eoꝝ ꝛ idem dic quocunq̄ alio titu, oneroso vel lucratiuo bona huiusmodi acceptentur: si vero sunt soluēdo: nō obstante tali acceptatione: dicit infra restitutio. ij. §. vij. Utrū autē eis vendi possint illa quibus illicite vruntur ad ritū suum: vide supra infidelitas. §. iiij.

¶ De iudice in se. ſ.

Iudex dicit⁹ est quasi ius dicens populoꝝ: siue quod iure discrepet. l. iuste iudicet. de verbo. signi. fozus. §. in omni. vnde iudex est is qui iure potest iustus cuiq̄ decernere ꝛ reddere. argu. d. cap. fozus.

¶ Primo vero q̄ritur quotuplex sit iudex ꝛ dico ꝙ. ē. Tho. xxij. q. lxvij. argu. Johan. tāgit tria iudicū genera ad quos omnes reducuntur tenēdo istam conclusionem: quod nullus potest iudicare nisi subditum ordinarie: vel ex commissione superioris.

sibe superioris: vel ꝓpria ꝓtē: ꝙb⁹ suppositis sic dist. nguo. Nam iudex ꝙdā est ordinari⁹ ꝛ quidā extraordinari⁹. Ordinarius ꝺo sit Jo. an. ſm Inno. ꝛ Host. multa no. in. c. cum ab eccliarū. de offi. ord. ꝛ breuiter dico q̄ Archi. post Innoc. vſ diffinire vt sit is q̄ est ab vniuersitate vl collegio electꝰ ꝛ p superiorē ꝓfirmat⁹ vl vniuersitati aut collegio ꝓfectus: ad eo qui hꝫ administrationem cū iurisdictiōe vnde ſm Inn. ordinarius ꝺo q̄ est ab vniuersitate electꝰ ꝛ p superiorē ꝓfirmat⁹: vt in aut. de defen. ciui. §. interim. vñ ꝛ rector cuiuslibet vniuersitatis est ordinari⁹: ꝛ q̄ eligit ab his qui sunt alicui⁹ professiōis negotiatiōis vel artis: vt sunt pistores cerdōes physici canoniste ꝛ silles. Alij ꝯo diffiniūt vt si is q̄ hꝫ vniuersitatem cāri: vt. §. heretic⁹ scḋo. Extraordinari⁹ ꝯo iudex est is q̄ nō preficit alicui vniuersitati vel collegio: ꝛ ē duplex: q̄dē habēs iurisdictionē ex parte quidā ꝯo ex cōmissiōe supioris vt delegatus ad certā causam ꝛ subdelegat⁹. Sunt tū ꝛ alie iudex essi dicunt pedanei: quoꝝ officiū est de minutis causis cognoscere ꝛ inutilib⁹ aut vilitatibus: licet sint ordinarij: maioꝛes aūt causas tenē possint. C. de peda. iudi. l. ij. Quidam etiam olim dicebantur chartularij qui erant ab imperatoꝛe priuilegiati: vt coꝝ eis possent litigare qui vellent. licet ipsi ad hoc aliquem cogere nō possent. 2. q. 1. ol.

¶ Scḋo q̄rit⁹ q̄s ꝛ cui⁹ possit esse iudex laicus: ꝛ dico multa. * Primū. Judex esse potest ois q̄ non ꝓhibet. ar. c. cū apud. de spō. ꝛ l. mut⁹. ff. de pecu. ꝓhibet aūt furdus: mut⁹: ꝓpetuo furios⁹: impubes: femina: seruus excōicat⁹ ꝓsanguine⁹ rei infamis⁹ actoꝛis: vel alīs cā suspect⁹: ꝛ iperit⁹ seu illiterat⁹ de q̄b⁹ diffuse nō ꝓsequor cā breuitatis. * Scḋm. Laic⁹ pōt cōstituere suū iudicē oēm q̄ alias iurisdictiōi ꝓeest ꝛ nō alīi. C. de iurisd. omn. iu. l. ſ ꝛ l. priuatoꝝ. ꝛ intelligit̄ velle ꝛ cōsentire de iud. l. ij. q̄ ſm gl. s. in. c. ſi diligēti. de foꝛo cōpe. limita verū in cā ciuili: secus in cā criminali: de quo vide Paſi. ibi. Si aūt is cui vult se subijcere cōpe. significasti. ꝛ in. c. ſi diligēti. Clerici ꝯo non possunt in nō suū iudicē cōsentire ꝛ p bōis tpa de foꝛo cōpe. significasti. ꝛ ibi Pa. in. c. ſi diligenti. Tūc ꝛ secularis iudex nullā pōt in eo hꝫe iurisdictionē: neq̄ in criminalibus: neq̄ in ciuili. C. de epiſ. ꝛ cle. aut. statuim⁹. ꝛ de foꝛo cōpe. secularis re nō pōt: ꝛ si renūciat rūdēdo coꝝ iudice renūciari: ſi cā est ciuilis cadit a sua cā: in criminalib⁹ aūt suū locū amittit. de ko. cōpe. ſi diligenti. ꝛ si non habent locum siue dignitatem potest alias extraordinarie puniri. Si autem iudex laicus iudicat de clerico: puniri debet officio iudicandi si eum vocat ad iudicium suum. ij. q. ſ. molita. nec sentētia valebit de iudi. at ſ clericus, sed ꝛ is qui fecit eū vocare: ꝺꝫ admittere cām: per sententiā trā: ꝺꝫ excōicari. d. c. molita. quā penā ſm Host. patiet̄ ex sola vacatiōe ex quo clericus tract⁹ ē: iudex aut nō nīſi iudicauerit: vel forte citra iuris cōtestationē locus est penitentie: ꝛ ꝛterch peccat mortaliter ꝛ similiter clericus rūdēdo: nīſi esset in minoꝛib⁹ ꝛ vellet deserere clericatū. * Quartum. Fallit q̄ dicꝝ est. ꝓmo in causa recōuētionis ciuilis: q: si clericꝰ cōuenit laicū coꝝ iudice laicoꝝ: ille recōuenerit clericū ciuiliter ꝛ feratur sniā cōtra clericū ꝛs: q: factus est suus iudex p recōuētionē. de mat. pe. c. ſ. ꝛ. ij. ꝛ. iij. q. viij. cuius agēdo. Criminaliter vero laicus coꝝ laico sicut nō pōt clericū ꝓuenire ita nec recōuenire. iij. q. ij. negāda. Fallit ſcḋo q̄si clericꝰ est tradit⁹ curie secularī. Et tertio q̄n iteruenit ep̄alis autoritas: q: tūc posset iudex laicus iudicare clericum in causa tēpoꝛali mere alias nō: vt in. c. ij. de iud. Et idez si interueniat autoritas abbatis quo ad monachū in exemptis: q: habet quasi turisditionem ep̄alem. Vide Panoꝛm. de iudi. at si clerici. Sic autē summaria que ponit. ij. q. ſ. in princ. ponit duos alios. ſ. in causa feudi ꝛ si sit incoꝛrigibilis. dist. xvij. nec licet. * Quintus. Cū clericus ca ꝓtus ꝓpter maleficiū a iudice laico petit se remitti ad curiam ecclesiasticam: vel iudex ecclesiasticus illum petit: ꝺco quo ad quez ſpecter cognitio patebit. §. vſ. particula tertia. modus autem procedendi est q̄n si notoꝛium est quod si clericus tali priuilegio gaudens statim debet restitui absq̄ aliqua cognitione. Si aūt fama publica de hoc est: vel sine pro clerico ꝓmuniter habetur vel prius nō se gerebat pro laico: et deprehē sus est cū tonsura et habitu clericali debet etiā reddi incontinenti. sed cū cause cognitiō de clericatu. ita tamē q̄ ꝓbandi necessitate nō ipse ſs adnersari⁹ cōstringat. Si vero ante deprehensionē ꝓ laico publice se gerebat: ꝓ tali cōiter habebat: etiā si rēpoze deprehētionis erat in habitu clericali: non est restituendus quouisq̄ fidem fecerit de clericatu: ſs tamē interim quiescet processus iudicialis. de senten. excōmu. ſi iudex. lib. vſ. * Sextum. ſi clericus post delictum: puta ꝺo micidium efficiatur clericus allega. clericatū ne puniatur a iudice laico. ꝺi. ij. l. item vlpianus. ff. de excu. tu. vt refert Bar. in. l. ſ. ff de pen. determinauit q̄d si se clericum fecit in fraudez nō ꝓdest illi dicta allegatio. l. ſi marit⁹. §. ſ. ff. de adulter. et. l. hos accusare. §. hoc beneficio. si vero certuz

Universidad de Deusto
Biblioteca

est hoc eſi feciſſe ſine fraude: pdeſt allegatio. o. §. hoc beneficio. ſi vero eſt ou bui: tunc ſi erat accuſatus vel infamatus de crimine: preſumit hoc feciſſe in fraudē: r cōcor. Bui. de ſu. et Bpe. in ri. de reo. Sed Bar. dicit rotā iſtā determinationē loqui ante inchoationē pceſſus cōtra eū: ſi vero fuiſſet inchoatus vel ſentētia lata r poſt efficiat clericus: vt rer. cū gl. qō iſta allegatio nō proſit l. ſi quis. poſtea. ff. de iud. r. l. cū quedam. ff. de iuriſ. om. iud. qō Joā. an. in. c. ſ. de obli. ad ratio. dicit verū quantū ad executionē faciendā in reb⁹ qō autē perſona capi poſſit vel in carceribꝰ deti neri aut decapitari fieri nō pōt eis perſona cleri ci ſit empta a manu iudiciū ſecularis: r idē dicit Bart. diſcēs qō eū punire nō poteſt iudex ſecularis niſi prius degradet. Et qō de clerico dicit dic de omni profeſſo qō ſic fiat religioſus qz mortuus eſt mundo: vt. l. deo nobis. C. de epiſc. et cle. Predicta aūt non ſunt vera ſi profeſſionē faceret in carceribus: vt ibidē no. Jo. an. nec ſi mutaret habitū r efficeret begbinus aut miles gaudēs poſito qō habeat pūlegiū vt ſit exēpt⁹ a curia ſeculari: qz illa regula nō facit eū clericū aut religioſum: et idē Guil. de lau. * Septimum. Si delegatus pape in ſua delegatiōe delinquat an coram ordinario loci conueniri poſſit. i auf. qua in prouincia. C. vbi de crimine agi oportet. legiſte tractauerunt: et Jo. an. in. c. fi. de reſcri. r Pa nor. ibidē ſm quem eſt concluſio qō ſi delinquit in procedendo cum ſolū contra papā delinquat non parendo eius mandatis per aliū inferiorē puniri nō poteſt imo ſm Panor. in. c. prudentiā. de offi. deleg. non poteſt eum cogere ad exequendum ſi vero delinquat peruerſe agēdo puniri poteſt per ordinarium loci: quia non conuenitur vt delegatus: ſi vt criminoſus. Quod Jo. an. videt limitare quando per hoc nō impediretur procedere in cauſa ſibi delegata: quia dicit ſe credere quod pendente cauſa coram eo conueniri poſſit coram ordinario. ſaltem vbi impediretur procedere in cauſa ſibi delegata: quia reſpectu eius dum tarat eſt maior omni ordinariorū in capitulo ſtuduiſti. de officio. delega. * Octauū. Laicus laicum ſub papa in re ciuili conuenire nō poteſt ſcēm glo. xf. q. ſ. in ſum. et Panor. in. c. 13 ex ſuſce pro. de foro competē. Fallit in. xvf. caſibus. Primo ratiōe cōſuetudinis. de foro competē. ſi ciuis. Secundo in terris ſubiectis eccleſie quo ad tēporalē iuriſdictionē: vt ibi nor. Tertio quando cauſa ſuper qua additur ſpectat ad eccleſiaſticū de iure. r de ordi. cognī. tuam. de foro competen. cum ſit generale. Quarto quādo vacat imperius r agitur papa in cauſa ſpectante ad imperatorē r vt in vicro capitulo licet. Quinto data negligē tia principis in iuſtitia miniſtranda dicto capitulo licet. r. d. c. cū ſit. Sexto quando impetratur a perſona miſerabili r oppreſſa: vt in. c. ex parte. d. de foro compe. Septimo quādo iudex ſecularis nō habens ſuperiorē in prouincia allegatur ſuſpectus aut non vult iuſtitiam facere. vt nota. in auten. vt offer. iudi. §. ſ. r. ij. Octauo in cauſa reconuentionis. iij. q. viij. §. cuius in agēdo. Nono ſecundum Hoſtien. in cauſis mortuariorum a defunctis relictorum auto. de eccleſia. titu. §. ſi autem. Decimo quando ſecularis iudex inuocat auxilium eccleſie. xxiij. q. v. adminiſtratores. ſecundum Innocen. puta quia ſubditi ſibi non obediunt. Undecimo ratiōe adminiſtratiōis aſſumpte a laicis: quod intellige vt not. in. c. iudicatus lxxxiv. diſtin. Duodecimo ſi eccleſiarum ſeruī vel homines ſeruientes indebite a laicis collectentur. xij. q. ij. eccleſiarū ſeruos. r in auten. item nulla communitas. C. de epiſco. r cle. Decimotertio quando in prouincia non eſt iudex vt ſuperior laico: quia tunc adiri poteſt epiſcopus vt eſt caſus in auf. vt differen. iudi. §. ſi vero contigerit. Decimoquarto quando aliquid eſt ambiguum r vt difficile inter iudices variatur: qui filij ſint legiti. per venerabilē. Decimoquinto quādo agitur per viā denunciationis euāgelice. de iud. no uit. Decimoſexto quādo cauſa profana eſt annexa cū cauſa ſpectante principaliter ad eccleſiam cuius exemplum ponit glo. de note. in. c. de prudentia. de re. poſt duos. reſti. r hoc quando non agitur principaliter de rebus: ſed ex cōſequentia. Circa predicta autē vide Paū. in. d. c. licet. et ad de quod predicta ſunt vera loquēdo iuridice: de pleuitudine autē poteſtatis ſub papa verſari poteſt omnis cauſa a quocūq; cū ſit omnium iudex habens in ſua voluntate omnia iura humana.

¶ Tertio queritur quis r cui⁹ poſſit eſſe iudex eccleſiaſticus: r dico multa. * Primum. Perſona eccleſiaſtica poteſt eſſe iudex r cauſas ventilare r iudicare inter ſubditos in quibus habet iuriſdictionem preſertim clericos. ij. q. ſ. c. ij. r. c. experientie. de foro competent. per totum. * Secundus. Omnis chriſtianus rōne ſpiritualitatis: puta quia cauſa eſt ſpiritualis. et ratione peccati efficitur de foro eccleſie. de iudi. c. ij. et. c. nouit. Unde ſi iudex laicus negligit de ſubditis iuſtitiam facere eccleſiaſticus iudex poteſt illum cōpellere ad iuſtitiam tenendam r ſuppliere defectum eius cognoscendo de cauſa r ſic de ſubditis eius iudicare. de foro competen. ex tranſmiſſa. xxiij. q. v. adminiſtratores. Glo. etiam ſum. xf. q. ſ. vltra caſum negligentie ponit alios vt ſi iudex eccleſiaſticus conueniat laicus ſuper rebus ſpiritualibus de iudi. c. ij. r. iij. vel ſi ruſtici eccleſie conueniantur. lxxxix. diſtin. iudicatum. de appellatiōs. ſi duobus. vel ſi quis rapuerit res eccleſie

adde vel clericorum? quia poti⁹ ex conſuetudine q̄ de iure ꝓuenit ſub clerico: de fo. cōpe. cū ſit. r c. ſi clericꝰ. vl' ſi iudex ſecularis fuerit ſuſpectus vel habeat querela ꝓtra ipſum in auf. vt diſſe. negligentiā iudicis eccleſiaſtici poteſt clericus cōuenīri cora laico. de iud. qualiter in fine. * Tertiū. Quāuis iudex eccleſiaſticus directe iudicare nō poſſit de infidelib⁹ ſm Ray. qz forte ſunt ſcz aliquas religionis regulas imponendo. indirecte tñ iudicat ſubtrahendo xp̄ianos ab eorū ſubuertere xp̄ianos: aut xp̄m blaſphemare: vt. §. iudeus. ſ. §. r breuiter iudicat in oīb⁹ ptinentibus ad fidei defenſionē: ac eriā delictorū correctionē quo ad infideles ſeu temporali iuriſdictione ſubiectos. ar. C. de iude. l. iudet romano.

4 ¶ Quarto q̄ritur qualis debeat eſſe iudex q̄tū ad intellectū ſiue ſcientiā r dico ſm Ber. de rere nō habeat ab aliꝰ ꝺequid eū loqui oporteat: de conſan. r affi. ex literis. r in auf. de iudi. in p̄n. tudinē r peritiā iudicandi. poteſt ei cā cōmitti. C. de iuri. om. in. l. certi iuris. ſed iudex maxime mediocris iuris ſcientia. vt no. diſt. xx. ca. ſ. et de ſciſcitat⁹. de reſcrip. ex qua infert ſibi Panor. q̄ cōtra iudicē delegatū pōt excipi. quod iudex eſſe non poſſit: qz eſt illiteratus r non hꝫ peritiaz iudicādi: ſecus ſi eam haberet ex conſuetudine licet eſſet illiteratus vt eſt rex. in. d. l. certi iuris. r hoc ſm mētē ei⁹ locuꝫ hꝫ indiſtincte in iudice ſeculari r eccleſiaſtico: non tñ oportet iudicem eſſe peritiſſimū: cum ex defectu ſcientie cōcedat illi aſſumere poſſe aſſeſſorē expēſis partium de quibus ſtatutū. §. aſſeſſorē. li. vj. Et hec no. qz falſus p̄mittit nō habentibus theoricā vel practicā iudicādi: qz contra eos poteſt excipi q̄ iudices eē non poſſint niſi ſit data certa perſona.

5 ¶ Quinto q̄rit quomodo intelligi debeat iudi
i. di. cis mandatū vel cōmiſſio r dico multa. * Primū. nō remoueri ordinē iuris: ſz tñ pernitioſaz ſub ſignificato ſdē q̄ ſine plica r malitia: ad qō glo. dicari? ordo non eſt inuerſus ad inuoluendū de * Secundū. ſi dicat procedas ſine iuris ſolemnitate ſm pa. ibi. Paū. in. d. c. dilecti. ceuſeē ſublata ſolennitas iuris ciuilis r canonici: ſed nō diuini r iuris gentiū. iō q̄ duo teſtes ſufficerēt hꝫ forte plures requirerentur r ſimiliter ſi eſſent infames: qz infamia eſt de iure poſitiuo. de ſimoſ. per tuas. nō tñ recipiūt nō citata parte: qz citatio eſt ſpecies defenſionis que eſt de iure gentiū: nec pōt tolli vt in cle. paſtoralis. de re iudi. poterit autē eos recipere ſine iuramēto r oſeruis feriatis in honorē dei: cū hec ſolēnitas inducta ſit iure ciuili ꝫ Bar. in. l. kiliuſka. ff. de vo. r ſimiliter eos poterit recipere etiam ſi ſint perſone iure reprobate puta relegate vel infames. ff. de teſt. l. cū lege. * Tertiū ſi dicat iudices vt volueris ſm Pan. ibi intelligit ſolū dol⁹ excluſus. ar. in. l. creditor. §. lucius. ff. man. r ideo ius alterius tollere non pōt ſine cā ſicut nec cōmittēs: qz nemo plus iuris in aliū trāſfert q̄ ipſe habeat. de vo. poſt duos. re. mup. propter qō dicit Bar. in extrauag. ad reprimēdū q̄ ille cui p̄mittit vt faciat quod vult vl' ſicut libuerit: licet nō teneat ſequi regulas iuris ciuilis remanet tñ ligat⁹ regul⁹ iuris naturalis gentiū ſeu naturalis equitatis q̄ idē eſt vt in. d. cle. paſtoralis. vbi imperator iuualide agit: qz regularis excellit regulā iuris nālis. * Quartū. Si dicat iudices ſm veritatē r equitatē ſm pa. in. c. literas. de iur. cal. ſeruari debēt ſolennitates etiaz rigoroſe iuris poſitiui: ſz melius dicit do. An. q̄ ad regoroſas nō tenet. Uerbū aūt hoc bōa eōtrare omiſſis ſolēnitatib⁹ iuris nō intelligit q̄ſi nō debeat haberi reſpectus ad ciuilia iura: qz eſt ꝫ legē bona fides. ff. de po. ſed quaſi nō debeat haberi ad illa iura q̄ ponūt quaſdā ſolēnitates vel ſubtilitates negotij veri tē nō tangētes que vocātur apices iuris ſz bar. to. in. l. ſi fideiuſſor. ff. manda. negotium ꝺo prīncipale p iura dz decidi. * Quintū. ſi dicantur iudices vt tibi videbit ſm Pan. in. c. ſ. de iudi. iudicare debet iudicio intellectus cui cōgruit hoc verbū videbit. r ita no. bar. l. l. qui tamē. §. arbiter. ff. ō arbi. Et idē cū dicitur relinquo arbitrio vel iudicio aut prudentie tue: qz tūc denotatur arbitrium boni viri ratione regulari: ſicut cum dicit vt viſum fuerit vel tibi videbit: vt no. Pa. in. c. ſ. de ſeque. poſ. Et ſimiliter per hec verba ſi eſtimaueris. ſi arbitrat⁹ fueris. ſi tibi placuerit importatur arbitrium predictum r non ꝓpria r nuda voluntas vt ꝓbat in. l. fideicōmiſſa. §. q̄q. ff. de lega. iij. r in. l. thais. §. fozoꝛ. ff. de fidei. cū liber. vide rex. cum glo. in. c. ij. de cor. vitia. r per Bartolum in extrauaganti ad reprimendam et Panormitanū. in capitulo primo de conſti. vnde tenetur ſequi omnes regulas iuris ciuilis ſcōm Barto. in. d. extrauagan. alleg. l. ſ. ff. de arbit. Et breuiter omnia verba exceptis iſtis volo liberū arbitrium plenum vel liberum vt ibi notat bartolus importāt arbitriū boni viri. * Sextū. Si dicat ſine ſtrepitu r figura iudicij quomō ſit in-

Universidad de Deusto
Biblioteca

telligendū ⁊ q̄ño omitti tunc possunt oīa q̄ non sunt ō iure gentiū vl nāli. vide diffuse i cle. sepe. de verb. sig. * Septimū verbū summarie intelligendū est breuiter ita q̄ tota substātia negocij cōprehēdat nec de substātialib⁹ quicq̄ omittatur: vñ libell⁹ eque formal sicut ⁊ pcedat ordinarie, ⁊ lis prestat ⁊ datur diffinitiua sententia verbū aūt de facto intelligit manu regia. l.ij. in prin. ff. de orī. iu. ⁊ sic cōmittit oīs iuris solennitas sed alteri⁹ iura nullo mō ledunt̄ vtra naturalē equitatē. Verbū ēr. postpositis rimulis ⁊ apicibus iuris sm mentē Arch. ius cōmune non tollit: sed solū ea que nō sunt de substātia ordinis iudiciarij: sine quibus in foro contēcioso p cedi nō pōt. Verbū etiā de plano exponit pan. ancle. dispendiosam. de iudi. i. sine strepitu iudicio rū. de q̄b⁹ ofb⁹ vide archi. iij. parte. ti. vj. cap. xv. * Octauū. Predicta notāda sunt ex quibus p⁹ multarū decisio questionū. Nā si dicat alicui impone pnam vt ibi visum fuerit nō datur libera prās nec ad suā volūtatē pōt imponere: sed denotatur arbitriū boni viri. vt no. gl. l. c. ij. ō cor. vitia. ⁊ Pan. in. c. figmficauit. de pe. ⁊ re. Eridem a fortiori si dicat relinquo tue prudentie vel discretioni. Si etiā mercator pact⁹ est cū factore se datur⁹ solū illud salariū q̄ sibi videbit siue parū siue multū lucret dare tenebit ad arbitriū boni viri honesti sm q̄ alij factores habere cō sueuerūt ⁊ nō p sua voluntate. ⁊ facit. l. q̄ si nolit. §. q⁹ assiduus. ff. de edil. edic. Si tñ addita fuissent alia ꝟba restrictiua dicti illi⁹ ad nudā volūtatē: vt si displiceret nolo tibi dare aliq̄d certi nec tantū aut ēt̄ is solū vt mihi videbit nec volo allegeo pluetudinē vel hmōi per que intelligeretur se velle stare in nuda volūtate secus esset nec teneretur de necessitate: ⁊ si de equitate. q⁹ sciēti ⁊ volēti nō fit iniuria neq⁹ dolus. Si etiaz religiosi habeāt ex legibus suis q̄ p̄latus possit in ordinis rigore dispēsare vt sibi videbit: requiritur arbitriū boni viri. i. nō voluntas simpl'r sed rōne regulata. Et idem si compromittatur in arbitros: vt in eis videbitur ⁊ huiusmodi.

6 ¶ Sexto q̄rit de q̄b⁹ possit vel nō possit iudex secularis aut ecc'lastic⁹ iudicare: ⁊ dico multa.

l. di. * Primū. Judex secularis iudicare pōt de his que sunt pctā vt de vsura furtis ⁊ hmōi sm Pa. in. c. cum sit generale. de fo. cōpe. ofimodo nō disputatur vtrū sit pcessū principaliter vt p⁹. ff. ⁊. C. de cōdi. inde. p totū. ⁊ hec est cōis opinio ⁊ vera: q⁹ cōra eo pōt obiici de iuramēto si nō q̄tik dubiū de ei⁹ paliditate. vt in. c. rex debet. xxiij. q. v. Si ō dubitat vtr⁹ sit vsura vel ne pctm vel ne iudicare nō pōt sed ad ecclesiam est recurrendum qui fil. sint legit. per venerabilem. ⁊ in cle. vnica. de vsur. Fallit hoc in crimine hereseos de q̄ nullo modo nisi exequēdo se intromittere pōt. Fallit etiaz sm gl. in. d. c. cū sit generale in multis alijs casibus sed dico cum Panor. nullum alium esse nisi in dubio vt dictum est de quo vide gl. xxij. q. v. christiana religio. ⁊ ibi per Arch. ⁊. d. crimen §. f. * Secundum. Prelatus vel iudex ecclesiasticus habens temporalez iurisdictionem sm Ray. deber constituere iudicem seculare⁊ qui audiat causas sanguinis: q⁹ scilicet de his se intromittere non potest: licet possit mandare vt fiat iustitia etiam in speciali super aliquo maleficio puta homicidio: ⁊ interrogatus quid agendum respondere possit: cōsulendū esse peritos sine irregularitate: ne cle. vel mo. episcopus. libr. vj. Ex quibus patet q̄ potest iudex secularis compellere ad restitutionē vsurarum. * Tertiū in casu de quo. d. §. ij. particula. v. quando ⁊ clericus pro maleficio tenetur a iudice laico: ⁊ allegatur quod est clericus ⁊ petit remissio ad curiā eccle siasticam: ad iudicem ecclesiasticum spectat cognoscere q⁹ de re agit spiritualis sine ecclesiastica sed vocari debet iudex secularis aut ali⁹ cui⁹ interest. de sen. exc. si iudex. lib. vj.

7 ¶ Septimo queritur in genere quid iudex possit aut debeat circa iudicandos: ⁊ dico multa.

l. di. * Primum. malus iudex aut prelatus sm alexā. in tertio subditos iudicando mortaliter peccat. de quo dic vt. d. correctio. j. §. xvj. Secundum. Ordinarie agit procedendo sine accusatore iudicare non pōt. de accu. si legitimus: extraordinarie aūt pōt: vt in inquisitione ⁊ denunciatiōe. vt d. patuit suis locis: infamia habēte locū accusatoris: de accu. cudentiā. * Tertium. Non potest etiam indistincte partes cogere ad compositionem. Nam ad pacem quidem ⁊ potest et debet partes reducere ⁊ compellere tam secularis quam ecclesiasticus iudex respectu subditorum suorum sm Panor. in rubr. ⁊ treug. et Pan. pe. dist. si quis. c. contristatus. ⁊. c. placuit. q⁹ etiam tenet Bar. in. l. congruit. ff. de offi. presi. In causa vero ciuili non potest ad compositiones inducere etiā princeps ex potestate ordinaria. lege j. ff. de noui ope. nunti. limita nisi lis sit longa et intricata: quia iudex potest partes ad cōpositiones compellere. ⁊ videtur esse tex. in. c. placuit. ⁊c. di. ⁊ ita videt limitare Panor. in. c. fin. de transl. olim cens quod hoc iudex potest: si iura partiū sunt ignorati: si vero tam sunt clara. vt q⁹ conclusum est in causa. ⁊ sic iudici liquet pro qua parte debet facere sententiam sm Joan. andreā nisi aliq̄e circunstantie suadeāt abstinere debet a tali compositione: quia de iure vnius alteri tradere non debet sine causa. Ex circunstantijs autem posset hoc facere: ⁊ ceteris paribus magis debet suadere actori vincenti: quam reo absol-

uēdo: q⁹ sententia ferēda pactore est mādāda execugū que rō cessat ex pte rei licet etiā ex parte ei⁹ posset subesse cā vt q⁹ actor est pecuniosus ⁊ para t⁹ appellare. * iij. Pōt ēr ⁊ tenet compellere potestates: ne contumelijs afficiāt viliores. l. allici etiā ac tenetur cōpellere aduersariū ad prestandum cautionē de nō offendēdo actorē vel suos: quādo talis verisimiliter timens implorat eius officiū. vt in. d. §. ne potentiores. ⁊ ibi per Bart. ⁊ est text. in. l. denunciamus. C. de his qui ad ecclē. confu. ⁊ ibi per Lyn. ⁊ facit tex. in. c. de beneficio. xxij. q. j. ⁊ in. c. literas in fine. de restitut. spo. * Quarto. Potest etiā ac tenetur ex necessitate officij purgare puincia malis hoibus: ⁊ text. est in. l. ij. ⁊. l. cōgruit. ff. de offi. presi. propter q⁹ dicit Bald. in. l. gallus. ff. de lib. ⁊ posthu. ⁊ Rapha. ⁊ Jnno. q⁹ licet statutum ciuitatis dicat q⁹ pōt punire: si pōt imponat necessitatē. d. l. gall⁹. q⁹ no bal. ⁊ Ange. in. l. mancipia. C. de ser fugi. Deber ergo inquirere delicta: aliter tenebitur i iudicatu q⁹ limita si habet merū imperiū. l. imperiū. ⁊ q⁹ ibi no. bar. in. l. iubere cauere. ff. de iu ris. om. iud. ⁊ in. l. j. ff. de offi. ei⁹ cui mā. est iurisdictio. Tenet iudex secularis brachiū prestare ecclesiastico pro subditū resistētē ei de facto secus si de iure: vt q⁹ appellauit ad superiores ⁊ eps dicit q⁹ nō pōt ⁊ petit brachiū seculare: ita no. Pan. in. c. j. de offi. or. ⁊ idē in exēpto qui allegat exēptionē qua⁊ episcop⁹ nō admit.

8 q⁹ ¶ Octauo q̄rit spāliter q̄d possit circa munera diū. Ea que a iudicib⁹ quocūq⁹ titulo recipiunt in gne tria sunt. Ptū ex doc. ⁊ iure colligit. j. exnera quoz: q⁹ quātūcūq⁹ non est lege diffinita vt in lia iudex ordinarij⁹ secularis perit sportulas socij nec aliud petere pōt. iij. q. iij. offerat. ⁊ ita ⁊z vñ melij⁹ tenet Ros. q⁹ ordinarij⁹ secularis sportulas non habet nō pōt nec accipit: cū habeat suas pusiones ⁊z si eas nō haberet vl nō sufficerēt: ēvera opinia. ⁊ Jnno. q⁹ licet statutum ciuitatis dicat q⁹ ber nisi duos aureos in principio etiā si sit aprecipe: ⁊ duos in fine q⁹ causa excedit centū aureos quos si non excedit nihil habebit in auf. de iud. §. ne aūt labor. no. glo. in. c. cum ab omni. de vita ⁊ hone. cleri. excipiuntur esculenta ⁊ poculenta id est comestibilia ⁊ potabilia ex mera liberalitate oblata id est sine petitiōe etiam interdicta sm glos. in. c. statutum. de rescrip. libr. vj. ⁊. ff. de offic. presi. l. plebiscito. et hoc boni viri arbitrio iudicabitur. sm glo. in. d. c. statutum. et pensata qualitate oantis ⁊ accipientis sm Guil. de sino. et si questiones. Et ista esculenta et poculēta dicunt̄ xenia moderata. dist. xvij. de eulogijs que ab omnibus recipi possunt. Alia autem omnia etiam si sit vnus denarius phibētur omnes iudices accipere. ff. de offic. presi. l. plebiscito. et. l. solent. ff. de offi. procon. not. glo. in. l. ij. C. de cō dic. ob tur. causam. facit. l. j. C. de pe. iudi. etiam si recipiant vt expediāt causam aliter restituere tenentur talia munera. arg. d. c. statutū. ⁊. c. exigit. de censi. lib. vj. imo si talis iudex sit delegat⁹ ecclesiasticus nō liberatur sacra remissiōe a dātemisi restituat et si restitueret in fraudē yt sibi postea redonaretur: non valeret sm glos. in. d. c. statutuz secus si restitueret sine fraude et ille liberaliter redonarer sc̄m. dic. glos. quod tenet lle suniro iudicio. * Tertium. iudex ecclesiastic⁹ siue ordinarius siue delegatus sm Panor. in. c. cum ab omni. de vi. et ho. cle. sportulas recipere non potest: vt in. d. c. cum ab omni. q⁹ ly de delegato loquāt̄ tamen idem tenet ibi Panor. ⁊ Jo. an. ⁊ ceteri de ordinario eadem imo potiori ratione: quia ideo est beneficiatus vt iustitiam reddat: ⁊ est glossa ad hoc in. c. non licet. xj. q. iij. Potest tamē sm Guil. ordinarius habere q⁹ datur apparitoribus ⁊ scriptoribus scribēti⁹ acta causa ⁊ huiusmodi: ⁊ cogentur partes ad huiusmodi sportulas nisi litigantes sint pauperes: ⁊ sm Alex. de ales: nisi ⁊ hmōi inferiores officiales nō habēres reditus deputatos aliūde exigere possunt a litigātib⁹ sm cōsuetudinē terre: ⁊z nō per vim aut immoderatā improbitatem. iuno ⁊ sm Host. in summa. etiā si habeat redit⁹ deputatos possunt ali q⁹ paruū recipere sine vi ⁊ improbitate immoderata: assessor: tñ habēs salariū hoc nō pōt aliter restituere tenet. arg. d. c. cuz ab oī. Esculentū tñ ⁊ proculentū recipit licite delegat⁹ p dicto modo: vt in. d. c. statutū. ⁊ idem est de ordinario: vt placet multis: q⁹ ista nō p̄sumunt̄ dari ad corruptionē ⁊z ad curialitatē: ⁊ idem puto de oīb⁹ inferioribus: quantū ad ordinariū tñ Ray. vj. velle q⁹ hmōi recipere ēdē possit: nō tñ a partib⁹ ppter suspitionē: q⁹ verū est nisi propter circunstātias personarū vel rēpozū aut locoz̄ hoc daret suspicionis materiā nō aliter. Quātū etiā ad delegatū vult ibidē Panor. q⁹ si non fit sufficiēter beneficiat⁹ possit petere sportulas q⁹ verū puto: si ide iacturā patitur alicuius honesti exercitij alias placet opinio cōtra. * Quartum. Utrū cōsuetudo accipiēdi sportulas excuset ordinariū vel delegatū ecclesiasticū. Car. in cle. statutum. de elect. distinguit: dicens q⁹ non si consuetudo orta habuit ab exactiōe: si vero ab era

etiõe ortũ nõhabuit cõpelli pñt partes ab obseruandũ laudabilẽ ꝓsuetudinẽ.de simo.ad aplicaz sed lz hec distinctio quãtũ ad primũ mẽbrũ vera sit:qz tũc est ꝫ honestatẽ ꝛ mẽrẽ.d.c.cũ ab ol.et facit.c.ex multis.s.q.iij.quãtũ tñ ad scõm nõ est vera qz si nõ ꝓcedit exactio cũ sit ex mera libera litate donatũ:non inducit cõsuetudo:sed qlibet donatio hz effectũ suũ iurta ea que no.in glo.et Bar.in.l.cũ de in rẽ ẏso.ff.de vsuc.c.asit ad apostolicã loquit qñ aliqd fuit datũ in piã cãm quo cẽsu vident laici voluisse inducere cõsuetudinẽ. Et ideo dico cũ Joã.and.ꝛ Pañ.ꝛ cõster doc.qõ non vz ista ꝓsuetudo. Et lz dicat ibi Lar.qõ ista ꝓsuetudo excusat a mortali moderate recipiẽtẽ: qz hz ꝓ se doctores famosos iurta not.ff.de re iudi.l.cũ prelatis.et de postu.pla.c.vnico.lib.vi. tñ hoc nõ credoverũ nec istũ a restitutione excusari nisi vbi non discerneret veriozẽopinionem.

9.qõ 1.di. ¶ Nono q̃rit̃ q̃d iudex possit quantũ ad expensas suas ꝛ suoꝝ:et dico multa.* Primũ. Judex secularis delegat⁹ principis vel ordinarij cũ extra domicilĩũ proficisc expensas moderatas:ꝛ equal'r a partib⁹ exhibẽdas põt expetere.d.c.statutũ.sicut ꝛ testis cũ proficisc extra domicilĩũ iij.q.iij§.ventur⁹ cũ nemo suis sumptib⁹ cogatur militare:ꝛ idẽ q̃da tenent de ordinario seculari lz oppositũ sit de ecclĩastico vt dicẽt:qz prouisionẽ suã hz cũ onere maiozi. Si tñ litigantes sint pauperes:ꝛ delegat⁹ a sumptib⁹,vt.d.c.statutũ.ordinarius a sportulis abstinebit.auc.de mã.ꝑn.§.si tibi quoq.* Scõm.delegat⁹ ecclĩastic⁹ si sit a ꝓncipe cũ extra domicilĩũ suũ ꝓficisc fm Guil.habebit expẽsas nõ olũ victus sz etiã ꝑ victuris equoꝝ ꝛ hmõi:lz nõ salariũ.d.c. cũ ab omni.xij.q.ij.charitatẽ.qz nemo cogit̃ suis stipẽdijs militare:ꝛ munera non sumpt⁹ phibẽtur.s.q.s.iudices.qõ q̃dẽ vꝰ Guil.indistincte tenere ꝫ dñm suũ ꝓsti.ꝛ hoc vꝰ limitare qñ non hz sufficiẽs beneficiũ.d.c.cũ ab ol.sed primũ est̃ veriusarg.d.c.cũ ab ol.ꝛ.d.c.statutũ.§.insup.ꝛ idistincte loquunt:qz bñficia tali nõ cõferũt cũ onere cũ nõ habeat ordinariã iurisdictionẽ:et ita tenet Pañ.in.d.c.cũ ab ol. Nec obstat qõ minores facere potuisset.ff.mã.l.si q̃s impẽdia.nec tenetur deducere cas q̃s vom fecisset cũ illa iura expensas idistincte pmittat ꝛ ita tenet pañ.ꝫ gl.i.d.c cũ ab ol. Et si hac occasione pdit equũ vel cappa spoliatur vel ei⁹ familia infirmat:sicꝫ oportet esse morã facere longiozẽ fm aliquos hoc a partibus petere nõ potest.ff.man.l.intercausas.§.nõ omnia.fm ꝓsti.vero potest quatenus plusquã in domo sua exoendit.de procur.cum pro causa. Recipiet autem expensas ab vna sola parte ad eius petitionem fuit vltra duas dietas. de re. Ber. eas recipiet ab actore:nisi fuerit impetratus oecõsensu partium.iij.q.iij.venturis.de rescrip.dispẽdia.sed fm Guil.etiã si ab altera partiũ fit imperrat⁹ cõmuniter procurabitur quia eius officiũ est cõmune.xiij.q.v.nõ sane. Jn domo autẽ sua vel ciuitate iudicans nihil suo nomine pro expẽsis obtinebit.xxij.q.ſ. quod militare.etiã si fit scholaris bononie vel parisi⁹ moram habens qui interim studeret:loquendo de stricto iure fm aliquos:licet arg.videatur in cõtrariũ.xij.q.ij.charitatẽ propter quod videtur Guil.titubare:sed ego dico primũ verũ esse.vbi causa breui cõpẽdio potest expediri: secus.vbi eum oporteret propter hoc rẽpore multo ꝛ notabili:puta per mẽses esse in studio:qz inde nõ debet notabiliter damnificari.de fideiuſ. peruenit.

* Tertium. Delegatus ordinarij ecclesiastici si sit delegatus aduocatus sit ratẽ:vt sunt cõmuniter episcoporũ vicarij fm Guil.in spec.lib.ſ.cũ extra domicilĩũ proficisc expensas non habebit scz a partibus sicut nec ordinarius:cũ idẽ sit consistoriũ.de appel.romana.imo illas debit ordinarius de offici.ordi.inter cetera.quãuis fortepossit cõsuetudo valere vt quid certũ rec piatur.argu.cõ offic.ordi.cũ dilectus. Si vero sit delegatus ad speciale causam ꝛ malitiose est idẽ qz scilicet nõ recipiet expensas sed ei prouidebit ordinarius. arg.d.c.inter cetera.ꝛ glo.in.d.c.statutũ de officio deleg.pastoralis. Si vero sine fraude:vt parcat partiũ laboꝝ⁹ ꝛ expẽsis fm sum.ange.habebit expensas sicut ꝛ delegatus principis vel ordinarij secularis:ꝛ intellige a partibus:ꝛ idem glos. in.d.c.statutum.ꝛ placet ꝑanor.vbi supra sed Guil.de hoc dubitat ꝛ dicit fortẽ hoc esse verum ne officium suum sit illi damnosum ꝛꝛ hoc dicit tenere Vincen.vt.iij.q.m.§.veteris.ꝛ xiij.q.v. nõ sane.glo.vero in.d.c.cum ab omni.tenet contrarium dicens quod ordinarius tenebitur illi prouidere ꝛ ista est veritas quando ordinarius est potens ad expensas:quia ordinarius tenetur suis expensis ius reddere:vt dicetur:ꝛ ꝓsequẽter si hoc alicubi delegat mandat ei facere id ad quod ipse teneturꝛꝛ cõsequenter alium aggrauat sine causa.secus si nõ põt. Non est añtimulandum de principe qz ad hoc a nullo arctatur. Ex cõsuetudine tamẽ induci potest vt tam delegat⁹ ꝙ ordinarij extra domicilĩũ ꝓ causis proficiscẽtes petant omnes expensas fm Soffre.ꝛ Bullier.in Spec.* Quartũ. Ordinarij⁹ ecclesiasticus etiaꝫ cũ extra domicilium suum proficiscitur ad locum sue iurisdictionis expensas nõ habebit quia redditus habet fm Guil.vt stipendium suum.argu.d.c.cuz ab omni.ꝛ.x.q.iij.illud.nisi proficiscatur pro consecratione ecclesie.de simonia cum sit roma.vel suam prouinciam visitet.de censi. cum

apostolus.ꝛ.c.exigit.eo.ti.lib.vi.

10 1.di. ¶ Decimo querit̃ q̃d possit circa sua ꝛ suoꝝ salaria ꝛ dico mltra.* Primũ. Ecclesiastici iudices ꝛ delegati graris iudicare debẽt:nec exigere post beat consuetudo vt summat pan.in.c.cũ ab ol.de vita ꝛ ho.cle:addẽs tñ ꝙ talis consuetudo valeret in foro seculari in ecclesiastico ẏo non videtur posse induci.per tex.i.d.c.cũ ab ol. Jo.autez an.Ant.de but.pe.de anch.ꝛ zab. vt refert archi. tenere vident ꝙ tã ordinarij ꝙ delegati de ꝓsuetudine aliquod petere poterunt ꝑ salario ꝛ certa erit consuetudo loci: mõ aliquid moderatũ petat:sed ẑ hoc vꝰ esse tex. predict⁹ dicẽs nihil esse accipiendũ ꝑ salario vltra expẽsas: etiã si hoc habeat consuetudo. Et licet dicat Guil.in spe.ꝙ ibi reprobatur consuetudo qñ fit pactũ a iudice cũ partib⁹ super salario:vt fm pe.de anc. reprobetur cõsuetudo ꝓterita ꝛ nõ futura vt in per iura intelligat de preterita solũ nõ de futura ꝙ sup induceret.ideo ex dictis Jo. de imo.arch. pensas puta ꝙ ordinarij percipere possint expẽ valet si habeat ꝙ cũ litigantib⁹ iudex possit conuenire a principio litis lz reprobat in.d.c.cũ ab ol fm Guil.i spe.si ẏo hz simpliciter ꝙ possit aliquid pcipi ꝑ salario.licet sint opiniones tñ videtur ꝙ nõ valeat fm gl.in cle.statutũ.de ele. et facit tex.d.c.cũ ab ol.ꝛ hoc quo ad iudicẽ ecclĩasticũ qz quo ad secularẽ tolerari posset: vt in auc. de su.§.ne añt.in gl.* Scõm. Assessor salariũ recipere põt a partib⁹ fm guil.in spe.p.c.nõ lz ij. q.iij.vnde illud habebit licet delegat⁹ moriatur ante terminũ cause: vel si post cõclusionẽ ptes loquit qñ in fraudẽ queritur assessor.distinguit lariũ si assumptus est sine fraude ꝛ ad illud inder partes cogere potest. de rescri.statutũ.li.vi. vel si illud exigit assessor iudex illud moderabit si sit immoderatũ fm guil. ſz si esset assumptus in fraudẽ:puta vt nihil ageret sed vt sub hoc nomine delegatus salarium acciperet ꝑ eo.vel si tanꝙ peritus nõ egebat ſz si voluit grauare partes accipiet illud a iudice nõ a partibus:ut.d.c. non habebit salariũ a partibus nec ꝑ eo iudex salariũ exiget sed de suo soluet:qz nõ dz ignorare canones.x.q.ij.cognouimus.ꝛ di.xx.§.de niet casus in quo non possit iudicare:qz hz eos in foro eius sunt cause terminande. de foro com peten.quod clericlo; si tamen euenier soluet de

suo cũ hoc ex redditibus possit:arg.c.cũ ab ol.ꝛ concor. Jo.de mõ.mur.ꝛ Jo.an.ꝛ hoc in ordinario ecclesiastico qz secularis cũ leges scire nõ teneatur sed sufficiat illũ habere experientiam de causis.C.de iudi.l.certi.poterit ꝑ assessore salariũ petere fm Jo.de imo.ꝙ tñ dicit sup hoc ꝓsuetudinẽ seruandã.* Tertiũ. Si duobus assessoribus assumptis vt de eorũ cõsilio pñciet eis di scordãtib⁹ tertius assumat l fraudem:vt qz ad sui exonerationẽ fingit̃ se nõ posse pcordare:illi suũ salariũ participabit cũ tertio ne ex suo dolo cõmodũ reportẽt:ꝛ iudex obuiabit huic fraudi cessante nouo tertio⁹ assumat salariũ habebit a partibus.* Quartũ ordinari⁹ fm sum.ange.salarium petere põt ꝑ notario,sed ego dico ꝙ nõ qz si teneꝰ ad iustitiã exhibẽdam sine stipẽdio propter suos reditus tenetur ad omnia sine quibus hoc facere nõ põt vt de assessore patuit:delegat⁹ ẏo hoc modo nõ participet cũ eo.vt.d.c.statutum.

* Quintũ. Persone que habẽt recipere salaria fm Guil.exigere ofit illa ante calculũ sñe:quia partes de victoria sperantes ad sententiã properant ꝛ libentius soluunt ꝙ condemnate.

¶ Undecimo q̃rit̃ q̃d iudex possit circa penas reorum.ꝛ dico multa.* Primũ. Quãtum ad totalẽ relaxationẽ pene legis vel statutorũ.s.Ih. ſ.ij.q.lxvij. dicit ꝙ iudex oupliciter impeditur ne hoc possit primo ex pte accusatoris ad cuius aliquãdo pertinet ius vt reus puniatur puta ratione iniurie illate:ꝛ hmõi relaxatio non est in arbitrio iudicis:qz debet cuiqꝫ ius suum reddere:secundo ex parte reipublice ad cuius bonum pertinet malefactores puniantur:ꝛ ẽtñ ad hoc differentia est inter iudices olteriores ꝛ supremũ cui plenarie respublica cõmissa est: qz illi soluere nõ possunt a pena cõtra legẽ a superiori possitã:princeps vero qui habet plenariã potestatẽ super republica hoc põt cũ hoc illi viderit expedire:ꝛ cũ passua iniuriã velit ius suũ remittere. Et intẽdit ꝙ si pena exigitur ꝓpter cõmune et priuatũ bonũ simul relaxare põt princeps stãtib⁹ duob⁹.s.ꝙ expediat bono ꝓmuni.ꝛ offensus assentiret:lz inferioꝛ nullo mõ si ẏo exigit̃ pro bono cõi tantũ.hoc põt princeps stante primo illorũ duorũ.inferioꝛ vero nullo modo:si vero exigitur ꝑ bono priuato tñ:vterqꝫ pt reo psentiente ꝛ princeps etiã si ille dissentiat ꝛ expediat bono cõi:qz gra ci⁹ postponit̃ priuatũ.* Secundus, Quantũ vero ad diminutionẽ dicit ꝓsti.quod reo conuicto certa pena imponenda est si inueniatur in iure:quod arch. limitat ẽtiam ad inferioꝛes:ſupremus vero si relaxare etiam munere põt:tu vero etiã limita ẽtñ ad delegatum procedentem ordinarie qui nec munere potest nec augere. vt nota.in capitulo de causis de officio

Universidad de Deusto
Biblioteca

dele.sivero procedat extraordinarius hoc põt.l. ꝺ ergo.ꝑ.de his q̃ no.iufa. ordinarius aũt põt hoc etiã in pcessu ordinario ex cã. vt not.Bart. in.d.l.q̃d ergo.& sequit̃ pa.in.c.ij.de emp. & ven. & facit.c.at si clerici.de iudi.q̃ ber.in.d.c.de cau sis.& in.c.super his. de accusa.dicit verũ q̃s possunt dispensare super crimine als non. Si autẽ nõ inuenit iure ꝓmittit iudicis arbitrio.ó trã. c.fi.C.de vi.pu.vel prima.l.seruos q̃ semp in humaniorẽ partẽ ꝺz declinar̃ & sic mitigare: maxie si cã alleuiãs subest q̃ ſm. f.tho.vbi.ſ.limitãdũ est in his q̃ iudicis arbitrio relinquunt: in ra tibus lecũ hz ſm eũ in iudicijs misericordia. sed & si quis accusatus spõte & nõ metu pbationum ẓkitet.de mẽte vtriusq; iuris est q̃ pena dimitta tur aut minuat: nisi immineret periculũ aie vlecclie ſm ipo. * Tertiũ. Quãtũ ad augmẽtum dico augẽdã esse aliq̃s penã ad alioꝝ terrorẽ q̃ pni sunt ad culpã: qz multis grassantib⁹ op⁹ est exẽ plo.ff.de pe.l.aut facta.ꝑ.fi.q̃ sum.ang.dicit pos se fieri eo modo quo de diminutiõe dictũ est sed melius iudistincte hoc sum.ro.& supple.condũt: & sic etiã poterit delegatus ordinarie procedendo. * Quartũ. Quãdo põt pro delicto eodẽ plu ribus penis puniri: si ab aliquo iudice imponatur minor. alia puniri nõ poterit.C. de accusa.l. qui de crimine.& ibi Ange.& Bali. * Quintũ pe nam dimittens in casu sibi nõ cõcesso.ſm.f.Ly. tenet ad restitutionẽ cõmunitati.vel accusato ri si eius intererat vt puniretur: qui vero auxit tenet reo.cõcor.ho.& Ray. * Sextũ ſm Pe.de pa lu.in.iiij.di.xxij.nullus iudex xpianus ꝺz cõfes sionẽ negare petẽti & parato facere debitũ: etiã si timeret ne eriperet̃ q̃ vtili⁹ scandalũ nasci p mittit q̃ veritas deferat̃.de iudi.qui scandaliza uerit. & hoc nisi crederet non ex deuotione pete ret: spe ereptionis: vt q̃ sub patibulo petit q̃ nõ petiuit in carcere. Unde rei sunt aliarum hoc negãtes: cũ etiã relapsus qui sine vlla audientia tradendi sunt iustitie seculari ecclesia gremium nõ claudat: quin pniam & viaticum ministret.

12 ¶ Duodecimo querit̃ q̃ sit pẽa iudicis iniuste iudicãtis aut alias in suo officio delinquẽtis et
1.di. dico multa. * Primũ. Si iudicis negligẽtia pars incurrit aliq̃ damnũ tenetur ad restitutionem ſm gl.in.c.q̃ſi ẽ.de pbat.in verbo negligentia: & sequunt̃ cõiter doc.q̃ Pan.ibi limitat in foro aie si fuit in dolo vel lata culpa: & de hoc supra aie si fuit in dolo vel lata culpa: & de hoc supra dixi. * Secũdũ. Si iudex tenebat̃ et nul lo modo voluit ferre sententiã & inde alicꝺ fuit ius admisit ſm Ray. tenet̃ iudex: & facit litẽ suã ſ. tenet̃ ad totã litis estimationẽ lesi. xxiij.q̃.ij. dominus.ij.q.v.administratores.in aut.vt diffe. iu.ꝑ.& idẽ Guil. * Tertium. Si aduersam par tem iudex non condemnauit in expensis: de suo alteri parti restituere tenet̃.l.sancim⁹.C.de iud. q̃ limitat gl.in ca.fin.de rescrip.si fuit petitum als non. * Quartũ iudex nõ terminãs sentẽtias infra certũ diem incidit in penã statuti hoc man dãtis ſm pa. in.c. licet.de probat.si fuit requisi tus: q̃ nõ tenet̃ impẽdere officiũ suũ ad ꝑtes vtilitatẽ nisi requirat̃: vt.l.iij ſ.hoc aũt.ff.ó oã. infec.& ibi Bar. * Quintũ. Secũdũ Sng.xj.q.iij. c.nõ licet iudici vendere iustũ iudicium: & si liceat aduocato vendere iustũ patrocinium. & iurisconsulto iustũ ꝓsilium. sntia igit̃ lata intercedente pe cunia nulla est ipso iure ſm gl. & sequitur pas. in.d.c.cũ ab omni.ſ.q.vj.ſ. penales. C. quando proinde.nõ est ne.l.venales. in tex. & in gl. sententia tñ arbitri tenet. licet agens ex ea repellatur exceptione ooli.C.de arbit.l. iij. & in gl.predicta. Secus si per gratiã dat̃: qz tũc nõ est nulla ipso iure: sed datur restitutio: vt in.d.gl. * Sextũ. ſm Ray. si iudex accepit pecuniã vt male iudicaret: nõ solũ punit̃ vt sciẽter male iudicãs de quo in fra particula. vij. hz dictã pecuniã restituere te net̃ nõ ei qui dedit cũ turpiter dederit: sed ei in cui⁹ iniuriã recepit.ſ.q.ſ. iubemus.ar.xvij.q.ſ.si quis in atrio.q̃ verũ intellige in foro cautarũ: nõ aũt in foro pnie. in quo nõ succedit obligatio nis ad solũ interesse: nec ad penã nisi successerit sntia iudicialis. ſm glo.xij.q.ij. fraternitas. quod etiam sentit gl. Ray. Si ꝺo eã accepit vt bñ iu dicaret ſm eundẽ restituere tenetur ei qui de dit: q̃ cũ ex suo officio teneret̃ gratis iudicare & bñ turpiter accepit. xiij.q.v. nõ sane: & crimen cõcussionis cõmisit. Et idẽ dicit si ex cã aliqua oportebat eũ nõ iudicare: & nihilominus vt non iudicaret aliquid accepit.ſ.q̃ſ. ſ.iubemus.de ſm mo.nemo. Sz pro his aduerte q̃ patiũ iudici ad eũ correspendũ nõ debet̃ dari nec repetitur. & in.c.qui recte iudicat.xj.q.iij.cõiter sic presumit datũ aũt vt iuste iudicet als non iudicatur⁹ vel vt iniuste nõ iudicet debetur danti nec libera tur iudex dando pauperibus: q̃ dans repetere põt in ꝓscientia vbi nõ stam⁹ presumptioni sed veritati.ſ.q.ſ.iubem⁹.de sim. nemo.xj.q.iij. nõ li cet. Datũ vero simpliciter vt iudicet̃ nõ repetit̃ ſs dãs amittit cãm principalẽ. ff.de cõdi. ob cau. q̃ſi aliter nolebat iudicare: q̃ eo casu repetitur. Uerũ aũt in huiusmodi sit simonia. infra simo.ꝑ.

* Septimũ si iudex iniuste iudicauit si quidem dolose seu sciẽter fecit ſm Ray. tenetur leso pre cise ad omne interesse nisi posset inducere illum pro quo tulit sntiam ad plenariã satisfactionem. C.de pena in.qui.ma.l.fina.ij.q.iij.quatuor. & ſm leges multas als penas debet̃ sustinere. & ei pe nitentiã imponet̃ tanq̃ p grauissimo crimine. ij. q.iij.quicũq;. & ꝺz Guil. hoc est grauis? rapina q̃

abutendo auctoritate diuina iniuriat deo et si sit iudex eccl'iastic⁹ ordinari⁹ vel delegat⁹ et cõtra iustitiã in grauamen alteri⁹ ꝓtis in iudicio q̃cq; fecit p gratiã vel fordes puta pecuniã suspensus est p annũ ab executione officij: & ꝺz condemna ri ꝓtim ad estimationẽ litis. de sent. et re iudi. cũ eterni.li.vſ. si ꝺo fecit p ignorãtiã secundũ leges iudicantis. ff.ó var. & extraor. cog.l.fi. sed in foro sciuit vel scire debuit se insufficientem. & tñ cãm talẽ iudicare ꝓsumpſit si tñ erat delegatus ex ne cessitate obediẽtie bona fide & de pitorũ consilio male iudicauit nõ tenet̃ ſm Buil. & idẽ ſm Ray. bak. Si aũt hoc fecit p negligentiã q̃ ꝺz cũ esset sciẽs & valẽs neglexit studere & videre q̃ debuit idẽ est ſm Ray. licut de ignorante. Si ꝺo hoc fe cit p metũ quidẽ erat iustus & cũ accipit officium nõ credebat verisimiliter ad hoc venire: non te netur ad restitutionẽ peccat̃ tamẽ si vero metus non sit iustus: vel cum accepit officiũ de hoc du bitabat vl̃ poterat credere verisimiliter teneturꝝ ma.iudi.ij.q.ſ. in primis. Et cã ipsi q̃ alij officia ilia petunt mortaliter peccant. Cle.ſ.de pe. et re.

¶ Rursus de iudice.ij. quantum ad eius officium id est iudicare.

1.q̃ l.di. Udex secũdo considerandus est quantum ad eius officium. i. iudicandi q̃ cũ tationem processum sententiam et exe cutionem comprehendit.

¶ Primo ꝺo grik q̃ vocari possint seu citari vt iudicent & dico multa. * Primũ. Citari seu voca vo.l.ij.& iij. et sunt consul prefectus pretor magi stratus habens imperiũ mersũ vel mixtũ: eps dñus familiare prosequit̃: qui iuxta mortuũ facit obsequia: qui ꝓpter religionẽ loci se mouere nõ tur alij: vt sunt infames et furiosi. ff.de con.fur. Et ꝓterea nec seruus dominũ nec libert⁹ patro num in famosis actionibus nisi renia impetrata h.& iij. & sequẽ. * Secundũ. Si pupillus vocet in ius voc.l. iudiciũ et nullus eũ defendat: iudiciũ nullũ erit uite vocari non põt personaliter in iudiciũ can secus si velint. de iudi. mulieres. li.vſ. vñ si neces sariũ est earũ testimonium mittat iudex expẽsis ꝺucẽtis eas ad tabellionẽ vel aliã idoneã ꝑso nãm aut si hoc iure ꝓhibente non põt ꝑsonaliter vadat: vel ire non deceat aliũ mittat aliter to tũ erit irritũ & inane vt ibi. * Quartũ. Casus aũt iure expressi in quibus vocank sunt isti. primus ut causa criminali. ff.de publi. iudi.l.pe.ſ.ad crimẽ. Secundus in ferendo testimoniũ in causa crimi nali quãdo potest admitti: de quo infra testis.ſ. * Tertius q̃s est nutrix filiorũ si nõ vult actores constituere. instit.de cur.ſ. vlt. * Quintũ. mulie res aũt religiose presertim que dñt sub clausura mozarum ex q̃cũq; cã vocari nõ põt eriam si velint intelige ꝓsonal'r: vt in.d.c. mulieres. * Sextum Si cõtra ꝓmissa de facto citent̃ aliq̃ mulieres totum est irritum ipso iure. vt in.d.c. mulieres. & fingens casum vt iudex ad multerẽ vadat ꝓ te stimonio. excommunicatus est: vt ibidem.

2. q. 1. ¶ Scõo queritq̃ quo tẽpore iudex debeat vl̃ pos sit iudicare: & dico q̃ iudicare nõ põt tpe feriato. vt supra ferie & dñica dies. Nec vltima die sui of ficij. ff.de in.of.in.l.ens ꝑ.fi tñ iudicat tenet: vt in l.memminisse. ff.de offi.ꝓcõ.is limita ꝓmo in ordinario. q̃ delegatus etiã vltima die iudicat. vt in.c.consuluit. ff.de offi.delega. & scõm Barto. in d.l.eum qui. limita post aduentũ successoris q̃ſ aũ licite iudicat. d.l. meminisse. Nec ꝺz hora no ctur. de offic.dele. consuluit. si tñ procedat nocte cum lumine cãdele: ad litis cõtestationẽ vel sen tentie prolationẽ valet q̃ agit: q̃z multa prohi bentur q̃ tamẽ facta tenent: de regula. ad apostol licã. de iureiu. quẽadmodum. ꝑ. q̃ſ si post. de quo no. in aut. de iudicibus. ꝑ. sedebunt.

3 ¶ Tertio queritur quo loco iudex possit aut de beat iudicare et dico q̃ in loco sue iurisdictionis nisi ꝺ consensu partiũ & iudicis territorij. viij.q. ſ. cẽm cum duobus se. ca. ꝓ quo etiã vide gl. in c. vt litigantes. de offic. ord. lib. vj. Fallit etiã hoc in episcopo expulso: & in his que sunt voluntarie iurisditionis quevbiq; possunt exerceri. ff. de of. procon. l.ij. & c. admonuit. de offi. deleg. & ibi gl.

4 ¶ Quarto querit̃ q̃ſo iudex debeat iudicare: et dico q̃ sedendo: vt no. in.d.ꝑ. sedebit. & secũdum allegata & probata: scõm oẽs fere canonistas/ vt refert Archi. post Ray. is hoc limitetur nisi con ster de veritate in contrarium. quo casu dic vt in fra.ꝑ. sequenti. Et secũdum statuta & consuetudi nes locorum iuxta dicta.ꝑ. consuetudo: & dicẽda infra.ꝑ.vij. Et q̃ſq; secũdum eãrẽ. ꝓ quo ad uerte q̃ Pañ. in.ca.fi. de transac. ſm glo. dicit q̃ ius semper est preferendum equitati: et propter equitatem non scripram non ꝺz iudex a iure scri pto recedere: quia nõ debet velle clemẽtior lege videri/ vt dicit ter. in aut̃. de iudi. ꝑ. ops. Docto. aũt tria cõiter faciunt mẽbra. Nã aut neutrũ est scriptũ. f. nec ius nec equitas/ & tunc iudex ꝺz ser uare equitatẽ. vt i.d.c.fi. ad quod adde notabile

verbū Innocē.in.c.f.de consti.qđ sequit Bart.in l.f.C.de il.qđ in his que relinquuntur iudicis arbitrio semper debet seruare equitatē. Aut alter tm̄ est scriptum.et illud est seruādum. Aut est re scriptum vtrumq; t tunc aut ius est scriptum in genere t equitas in specie vel econtrario et seruandum est quod in specie reperitur scriptū: qz species generi derogat: aut ambo sunt scripta generaliter vel ambo specialiter: t tunc communiter tenetur qđ equitas sit preferenda.

§ ¶ Quinto qrit vtrū dato casu qđ pbetur in iudicio ptra veritatē puta qz innocēs cōuincit. debeat iudex iudicare scōz allegata t probata aut scām veritatē si eā nouit: t dico q; si iudex procedat extra iudiciū vt in dādis officijs et alijs que illius arbitrio cōmittunt. non est dubiū quin teneat ppriā cōscientiā sequi t nō allegata t p testes falsos probata. ff. ō iurisdi. om. iu. l. f. t. h. Et sil'r in dispensationib⁹. vt. f. q. vij. exigūt. Et sil'r si pcedat in iudicio pōt absoluere eos q; scit reos in veritate sed nō legime convictos: qz iura hoc volūt expresse: vt nemo publicet alteri⁹ pctā qđ pbare non pōt. vt in. c. si sacerdos. de offi. iud. ord. et in. l. illicitas. §. nec̄ licitas. ff. de offic. pfi. et. ff. de feri. l. eadē oratio. iuncta gl. et. c. si tm̄ epūs. vf. q. ij. t. c. quoties. t. c. mennā. ij. q. v. absoluit. infamatus ex quo in pbando defecerit accusatores. Si vero pcedat in iudicio an possit cōdēnare eū quē scit innocentē legitime cōuictū. sunt opiniones due solēnes. * Prima est antiquoz theologoz t canonistarū dicentiū q; iudex talē pōt condēnare sine pctō cōcurrentib⁹ duobus. Primo q; iudex sit talis t in tali casu q; tenetur de iure fori causarū iustitiā exhibere tūc ita q; necessario incūbat ei absolutio vel cōdēnatio. scōo qđ nulla occasione aut via puta cedendo officio. vel remittendo ad superiozes vel diligētius pquirendo veritatē possit eū liberare de iure. Et probat ista opinio. ff. de offic. pfi. l. illicita. §. veritas. t ij. qđ. vij. iudicet. xf. qđ. iij. sumnopere. vf. qđ. ij. ſi tri. t. c. placuit. * Quā quidē opinionē q; sequuntur tres distinctiones mente gerūt per quas solūnt ofa que adducuntur in cōtrarium. Prima dupliciter quis est innocens: ſcz de facto. si crimen in veritate non admisit: t de iure quia. f. crimen illum admisisse iuridice non pbat: t similiter ꝓpliciter dicit quis innocēs vt reus f. de iure. qz scit̄ iuridice cōuincitur crimen admisisse: et de facto. qz. f. crimen in veritate admisit. Et sic innocens de iure pōt esse reus de facto t ecōtrario: et reus de iure potest innocens de facto et ecōtra. * Secūda. Dupliex est veritas. f. veritas facti siue rei et veritas iuris siue presumptionis t sic de facto vera aliqū sunt falsa presumptiōe iuris et econtrario. * Tertia. Dupliex est conscientia iudicis sicut t duplex scientia. vna. f. inquantum est priuata persona que sit aliquid: sicut in facto accidit alia inquātum est persona publica qua sit aliquid sicut in iudicio probatur. Istam opinionem quidam sequentur simpliciter quantum ad omnes causas tam criminales q; ciuiles. * Et hec opinio est per. rai. in sum. Jo. itj. q. vij. in dicet. vbi multa allegāt̄. t archi. ibidē t barto. ac. ho. de offi. ord. c. f. t Innocen. de censi. venerabilis. dicentis quod episcopus in ordine iudiciario debet sm allegata potius q; secundum veritatē iudicare: allegans predicta iura/addens qz persone publice non est iudicare de probatis. vf. qđ. f. si omnia. et glo. f. in. c. pastoralis. de offic. dele. §. quia vero. et in. c. f. de offi. ord. t glo. t Bar. in. l. ſi licitas. §. veritas. ff. de of. pref. t do. car. vt refert Panor. in vlcro capi. pastoralis. et etiam Jo. andi qui sentit hoc non esse illicitum nisi ratione conscientie. contra quam nullus vnq; iudicare vel aliquid facere potest sine peccato etiam si de se sit licitum vt supra dictum est conscientia Unde in addi. ad spe. in titulo de alle. t di. dic quod potest quis triplicem scientiam habere scilicet vt deus sicut sacerdos per cōfessionem: vt iudex. qz scit̄ cōstat ei per acta publicata: et vt priuatus. Igitur si iudex habeat conscientiam contra acta publica secundum illam procedere non debet. quia illam scientiam non habet vt iudex: sed vt priuatus: t ipse habet iudicare vt iudex sed debet laborare ad inquirendam et habendam veritatem t si non potest instet et alleuietur ab onere iudicandi: t si non potest informet conscientiam secundum illam distinctionem vt scilicet nō curet de scientia quam habet vt priuatus: et si non potest nō pronuncīet sed super sedat t ferat patienter si superior eum de hoc puniat quod non vult iudicare: ad quod. c. literas. t capitulo inquisitionī. de senten. ex com. non tamen debet propter cōscientiam pronunciare contra acta publica: nec abstinere ab officio iudicandi alioquin retendo ꝫsium ius totū positiuum confunderetur. hec ex illo/qui intendit quod cōsciam ad hoc non liget cū sit erronea nisi eo casu quo ō poni nō potest: quia tunc dixi supersedendum. Et secundum opinionem istorum loquunt⁹ est. s. thoſſi. ij. q. lxvij. arg. ij. dicit quod iudex in iudicādo magis ꝺz sequi legitima documēta per instrumēta et testes t huiusmodi: q; id quod ipse nouit tanq; priuata persona: tñ ex priuata cognitione iuuari ꝑt̄ vt districti⁹ discutiat pbatiōes inductas. vt possit eas tū defectū inuestigare: quas si nō potest de iure repellere/debet eas i iudicādo sequi. Et. q. lxiij. arg. vf. ad tertiū dicit q; si iudex non potest inuenire occasionem liberandi cōuictum: vt occidatur: quem ipse scit innocentem: debet eum remittere ad superiorē si adit hoc nō pōt nō peccat sm allegata ferēs sniam: qz ipse nō occidit eū: sed ille q; asserūt eū nocētē. hec ille. quē cōiter sequūt̄ ꝺdicatores t sm Arch. ista opinio cōis tenet. Et si obijciat q; prelatus nō peccasset occidēdo xpm negat: qz nō habuit testimonia conuenientia sm euangelistas t examinatis accusatorib⁹ iudeorum ipsemet dixit qđ nihil dignū morte inuenit in eo t poterat remittere ad superiorē. * Ex ḧbis

1. opi ptz q; ista opinio inrelligit cōcurrentib⁹ duob⁹ ḧbus dictū est: t tz ēt in causis criatib⁹. * Alia vero est opinio, q; nullo mō ꝺz iudicare ꝫ veritatē sed ꝺz oīmō t via eū liberare de iure si pōt: et si non pōt eū absoluat aut cesset a iudicādo. Quā quidē opinionē q; sequunt vnā distinctionē mēte gerunt. f. quod probata dicunt aliq; dupl'r. f. vere t falsē. t primo mō iudicandum est sm probata: nō scōo. Et hec opinio vt originalr est Ibu. quaz quidā sequunt simpl'r nō solū in criminalib⁹ ſz ēt in ciuilib⁹: t hec opinio est opi. sum. ang. dicentis in oib⁹ talib⁹ esse mortale iudicare ꝫ veritatem. ℔z ista opi. stare nō pōt̄ quārū ad cās pecuniarias: qz est ꝫ gl. in. d. c. pastoris. t Inno. ibidē ones pene doc. q; tz loquunt de exequutiōe iniuste sniē ad ꝓrimēdū lites tū idē est de ei⁹ plationē eadē rōne: est etiā spāl'r cōtra doc. ordis sui: puta sum. ros. t supple. et patebit stati t cōtra richar. in quolib. iij. q. xxv. * Ex ḧis duab⁹ cōstat tertia media aliquoz tenentiū partez cum prima partim cum secunda. Nam Ang. t Imol. in. l. a diuo pio. ff. de re iudi. tenere videntur cuz prima in ciuilibus: t cum secunda in criminalibus qđ sum. ros. sequitur t supple. limitans in criminalibus vbi venit imponendo pena corporalis: et idē gl. Ray. dicens q; ꝺz potius iudex omnia mala tolerare q; condēnare talez ad mortē aut mutilationez etiā ad preceptū superioris: vel exponere condēnandū. qđ sum. ros. videtur intelligere de magis personalibus dicens quod potius debet magis pati puniri pena pecuniaria: q; in morte hominis consentire saltem secundum canonistas: sed si veniret iudex puniendus personaliter potius deber condemnare t condēnationem exeq; q; hoc pati: qz prima charitas incipit a seipso. * Sed ista probatio non est bona quia licet priusdebeant persona meam defensare q; proximi: et licet mihi occidere ne ipse me occidat: non tamen qz nō licet priuato occidere nisi se defendendo vt patet ex dictis. §. homicidium. f. vnde potius deberem mori q; occidere nisi defendendo me ab iudex ꝺz conicētiam iudubitatā qua sibi clare cōstare ꝺz: nec eā deponere: ꝫ instare vt exoneret: qđ si nō posset appellet ad superiorē: si ho non ꝺz indubitatā deponat eā si pōt: t si nō pōt nō ꝺz ꝫ eā iudicare ēt si sit erronea. g. c. tuas. de si. t. c. literas. de re. ſpo. hec ex illo vt recitat Pañ. ſz insufficiēter: qz si nihil agere posset apud superiorem non ꝺcet quid agendū: vſi Jo. an. q; in eo. c. pastoralis simpliciter cuz illo trāsire videbatur remisit se ad ea q; dixit ad spe. q. §. recitata sunt. Cald. etiam vt recitat Pañ. in. d. c. pastoralis. distinguit qz conscientia cōtra acta p argumēta leuia ꝺz deponere. t sm acta iudicare: ad qđ. d. ca. inquisitionī. qđ si nō pōt nullo mō iudicet cōtra eā. d. c. per tuas. conscientiam vero indubitaram nullo debet modo deponere ſz subdistinguendū est. Nam si illa conscientia est cōtra rei: vt qz rei accusatū de homicidio scit illud admisisse ſz testes nō probant: tūc nō ꝺz eū nunciare innocētē cōtra cōscientiā. nec cōdēnare sm cōscientiā ſz cum absoluere sm acta: qz non habet iudicare secundū cōsciētiā q; ḧz vt priuat⁹: t sic nō facit cōtra cōsciētiā. Si vo illa cōsciētia est pro reo: puta qz testes probant de homicidio t ipse scit q; illud nō admisit: tunc nō ꝺz eū cōdēnare nec cām delegare nec remittere ad superiorē si vehementer suspicat q; ex remissiōe dānare ex: sed ꝺz supersedere nisi credat q; successor eum dānabit quo casu ꝺz eū absoluere sm ꝑsciaz suā: qz vt iudex informari non pōt: qz ex quo ḧz certā sciam vt hō cōtrariā nō pōt recipere vt iudex hec ille quasi dicat q; sciētie contrarie in eodem subiecto cōcurrere non possunt. Sed contra quia licet bene dicat in pri: mo t secundo membroz in tertio tamen deficit in duobus. Pño in fuo fundamēto principali qđ scientie contrarie simul non possunt esse in eodem: qđ est verū in sciētijs propzie dictis secus si vna sit scientia propzie alie presumptiue vt ea que est iuris vt quisq; in se experitur. secūdo quia vt obijcit Panor. si iudex cōtra acta posset absoluere reum id est accusatum ſz innocentem hoc esset confundere totum ius positiuū: t dare iudici materiam columnandi. Non enim debet credi iudici dicenti se ex sciētia alicui⁹ facti in alterius prejudiciū: vt. vf. q. ij. ſi tātū. t. c. placuit. c. quonīā contra. de proba. Panor. autem in. d. c. pastoralis. approbat distinctionem Cald. in hoc tñ ab eo dissentiēs q; dicit iudicem non debere absoluere reum cōtra acta: sed cōtra: quia si nō debet absoluere ergo si necessitatur ad iudicandum cogetur illum condēnare cōtra cōscientiā. Nec ꝺz dicere quod in tali casu nunq; cogi pōt iudicare ab aliquo homine: cum sit contra illud preceptum dei superioris innocētem t iustū nō occides. exo. xxiij. qz hoc esset cōtra p̄ceptū deī: non est certū ſz probabile est q; nō: cū hoc dicāt plures t pitiozes ac solēniozes doctores ex dict⁹

Universidad de Deusto
Biblioteca

finitione ꝓbabili.ſ.ethi.vel ſaltē eſt dubiū inoubijs aūt quiſq; teneꝫ obedire ſuptoꝛi ſm oēs: et vt infra obedientia.ꝛ ptz rōne qꝛ ſi ꝙs ſit dubiuo de ꝓcepto dei ꝛ certo de ꝓcepto ſupioꝛis ꝙ eriaz eſt dei eligere oz certā alioꝙn ēt in ciuilib⁹ hoc nō eſſet licitū:qꝛ ſicut eſt ɔ̄ ꝓceptū dei ꝙ nullus occidaꝫ ita etiā ꝛ ꝙ null⁹ furet vel auferat ɔ̄ iuſtitiā bona alterius. Et ideo ſimpl'r tenenda eſt ꝓxima opinio ꝓcurrētib⁹ illis duob⁹ lz hoc ſit pene impoſſibile. Qō ptz ꝓxio autoritate.d.legis illicitas. §. veritas. ff. de offi. ꝓſi. vbi oꝛ ꝙ veritas rerū erroꝛib⁹ geſtoꝝ nō vitiaꝫ:ꝛ ideo ꝓſes principia ſequaꝫ qꝛ ꝓuenit eū ſeq; er fide eoꝝ q̄ ꝓbā tur. Nec vz glossare:vt glossat Cal.ꝛ Pan. ꝙ intelligiꝫ de ꝓbationib⁹ veris:qꝛ oppoſitū itellexit ibi gl.ordinaria:ꝛ Bar.ꝛ cōiter legiſte:ꝛ ſil'r gl. in.l.eadē.ff.de fer.ꝛ bū.qꝛ aliter itelligēdo:ſemp iudex pecunia corrupt⁹ poſſet calūniari ꝛ reum abſoluere dicendo ſe hꝰe notitiā facti ſcōz autoritatē doct.ꝓdictoꝝ maxime ſancti Thome cui⁹ doctrina nihil continet notabile ɔ̄ moꝛes aut fidem cū ſit per eccleſiā ꝓbata maxime qꝛ in ꝓdictis cautiſſime inceſſit ſemp oꝛone ꝓmiſſa:adeo vt in ymōi dubijs vbi opꝰerat certificareſ per relationē ſicut ptz qō Petr⁹ ꝛ Paul⁹ expoſuerunt illi ꝛertū dubiū eſaie ꝛ ꝓs gōnē de ſacroꝝ ꝛ rādē ei⁹ doctrinā maxime quārū ſpectabat ad xpm.i.quātū ad fidē ꝛ moꝛes ꝓbauit dicēs bene ſcripſiſti de me rhom.ij.ptz er rōne:qꝛ in dubijs obediēdū eſt vt dictū eſt. Uñ q̄ iuxta hec pōt cōſcientiā ſuā formare iudicet ſz ꝓbata:q̄ vero nō poteſt eā formare nō iudicet:qꝛ lz peccet ſiue iudicet ɔ̄ cōſciam:ſiue nō iudicet ɔ̄ ſuperioris obedientiā tū primū eſt graui⁹ cū ſit ɔ̄ ꝓcepti dei immediate.ſcōm vero cōtra ꝓcepti hominis,

6 ¶ Sexto querit vtrū peccet miniſter executoꝛ iniuſte ſententie:ꝛ dicit Guil. ſimpliciter ꝛ indiſtincte qō ſic: ſed iſta rñſio venit ex falſa opinione ſupioꝛe. §. dānata. qō nō ſit ɔ̄ ſcientiam ꝓtia tam ſm publicas atteſtatiōes iudicādū:ꝛ iō dico. ſm s. Tho. ij. ij. q. lxiij. ꝛ alex. de ales in. iij. parte ꝛ Ricar. in quol. iij. q. xxv. ꝙ peccat ſi ſententia continet intolerabilē erroꝛē aut manifeſtā iniuſtitiā nec oz obedire:aliter excuſarēt carnifices martyꝝ occiſoꝛes ſi vero nō cōtinet manifeſtaz iniuſtitiā nō peccat qꝛ ſuperioris ſniam diſcutere nō oz: nec ipſe occidit ſed iudex. Quod quidē dictū ſum.ange. limitat quādo nō eſt certus de innocētia cōdēnati:qꝛ in dubio excuſaꝫ:ſz ſi ſit cert⁹ peccat moꝛtaliter:ſz iſta limitatio procedit ex glio kalfo. ſ. qō peccet etiā iudex eo caſu iudicans ſm ꝓbata. de quo in ſuperioꝛi. §. Ray. aſſit dicit qō exeq̄ oz ſi dubitat de innocentia:qꝛ excuſatur ꝓpter obediētie bonū. ij. q. iij. cū. ergo. ꝛ xviij. q. ſ. cū culpaſ. nō aūt ſi eā ꝙ certo nouit:ſz iſta debēt intelligi de innocētia in oꝛdine ad iudices vt ſ. exequt debeat ſi dubitat eū innocētē. i. iniuſte dānatū nō aūt ſi de hoc ſit certꝰ:qꝛ ſi ſm eum iuſte iudex dānat innocētē cōuictū qñ tenet obedire ſuperioꝛi nec pōt alr eū iuuare eadē rōne ꝛ miniſter teneꝫ exequi qñ tenetur obedire iudici nec poteſt abſolutionē ab exequutiōe obtinere.

¶ Septimo querit vtrū iudex teneaꝫ iudicare ſm ſtatuta vel cōſuetudines loci inter eos quoꝝ vnus eſt ſibi ſubditus ꝛ nō alter:ꝛ dicit pa. noꝛ. in. c. ꝙ clericis. de ſo. compe. qō aut ſtatutuz concernit ſolēnitatem actꝰ exhibēdi rēpoze contractus:ꝛ tunc ſiue ſit ſtatutum laici ſiue clerici non valebit actus niſi ſolēnitas illa fuerit obſeruata: quia ſubditus contrahere non potuit erūa cum non ſubdito ſpreta lege ſui ſuperioris uno peccauit. de maioꝛi. ꝛ obed. cap. ij. ꝛ c. requiſiſti. de teſta. ꝛ nulla fuit contracta obligatio lege ſibi reſiſtente ꝛ inhabilitante conſenſum ſuum. l. cum lex. ff. de fideiuſ. ꝛ quod no. in. c. ſi diligenti. de foꝛo competen. ꝛ in. c. cum contingat. de iure iuran. ꝛ ſic non tenuit contractus cum debeat eſſe vtriuſq; obligatoꝛius. l. labeo. ff. de verbo. ſignifi. ſicut videmus quod donatio facta eriā nō ſubdito vltra quingentos aureos ſine inſinuatione non valet. l. ſancimus. C. de donat. Et ideo iudicabit ſecundum hoc ſtatutum in vtroq; foꝛo inter clericum ꝛ laicum:ꝛ facit quod determinat Feder. conſi. lxxvij. quod ceſſio actionis cont ra plebeium facta nobili ab eccleſia non valet ex quo ſtatuto ꝓhibetur ne nobilis eam poſſit recipere. ratio quia ſtatutum diſponit in caſu licito ꝛ inter ſubditos:ꝛ non in fraudem libertatis eccleſiaſtice. Ex quo ptz quod laicus tenetur inteſtando ſeruare omnes ſolennitates ſue legis: alias non valebit quantumcunq; inſtituat clericum niſi hoc fecerit ꝓ anima ſua:qꝛ in talibus ſufficit ſeruare diſpoſitionem iuris gentium. ca. relatum. el. ſ. de teſta. ꝛ. l. ſ. C. de ſacroſanct. eccle. Aut ſtatutum concernit rem: exemplum ſtatuto caquetur ne res dotalis ſine certa ſolennitate poſſit alienari: et non valeat alienatio ipſa non ſeruata: etiam facta clerico: per quod non vico q ſtatutum laicoꝝ tiger clericum ſed rārum ſubditum ꝛ impedit obligationem oriri. l. non dubium. C. de legibus. ideoq; ſi clericus vult illum obligare faciat illum ſeruare ſeruanda. Aut ſtatutum concernit perſonam: puta quod debeat aliquid facere poſt contractum perfectum: vt apꝓhendere poſſeſſionem infra certū tēpus aut ꝓbare per tot teſtes ꝛ huiuſmodi:ꝛ tunc clericus non arceatur reſpectu ſtatuti laici: etiam litigans in foꝛo ſeculari nec laicus reſpectu ſtatuti epiſcopalis ipſius clerici nec foꝛēſis: qō limita verū quando aliquid eſt explicandū per partes

extra iudiciuz:ꝛ qꝛ debet iudex eccleſiaſticus etiā litigāres ſm ſuam legem iudicare. et facit quod no. in. l. ij. C. de cōſti. pec. ſecus vbi aliquid eſt explicandum in iudicio quia non poteſt iudex eccleſiaſticus arceri ſtatuto laicoꝝ: vnde ſi eorum ſtatuto cauetur qō non poſſit ꝓbari mutuum per teſtes ſi laicus litigat contra clericum in foꝛo eccleſiaſtico nō aſtringitur laicus illi ſtatuto et facit qō no. in. c. ij. de arbi. ſ. fi. ꝛ no. per barr. in. l. cunctos populos. C. de ſum. trī. vbi dicit qō etiam ſi tale ſtatutum concernens ꝓnaz indirecte tangit bona: quod non ligantur. exemplum. Statuto cauetur qō primogenitus ſuccedat. Certe foꝛenſis non ligatur etiam ſi habeat ſbi bona. Secus ſi principaliter concerneret bona: vt ſi diceret qō bona deferantur ad primogenitum. Facit. l. ſ. ff. de tut. ꝛ cu. da. vbi licet ꝓuincie poſſit dare tutoꝛem non tamen eū qui non eſt eiuſdem prouincie vel habet ſbi domicilium. Et ſic fuit diſputatum per dominum lau. in res ab aliquo poſſeſſa euincatur non teneaꝫ poſſeſſoꝛ eā reſtituere niſi dato ſibi precio quo emit Bononienſis litigat mutue contra mutuātem ex ſententiam obtinet. Nunquid dabit ſibi precium? Certe non: quia illud ſtatutum non poꝛrigit vires ad foꝛenſes ꝛ licet ibi litigent. Facit ad hoc quod no. Pet. de anchar. in. cap. canonum. de conſtitutionibus. Ex quo infert Panoꝛm. vbi. §. qō quāuis ſtatuto caueatur qō vſurarius nō teneatur reſtituere pignus etiam ſi ꝓbet quis ſe eſſe dominum niſi reſtituto precio ꝙ quo eſt impignoratum quod non extenditur ad rem clerici vel foꝛēſis impignoratam domino inſcio quia ſi res eſt clerici non ſubijcitur iuriſdictioni laicoꝝ: de vir. et ho. cle. c. ſi. in cle. ſi vero ſit laici ex traneiꝛ ibi eſt delata furtiue non poteſt dici de iuriſdictione ſtatuētis: ſicut dicimus de re mobili que non eſt permanſura in loco. vt not. in. c. fi. de foꝛo compe. ꝛ facit lex heres abſens. §. nunquid. ff. de iudi. Aut ſtatutum dat modum decidendi cauſas:ꝛ ſic ſi præfigit legem iudici. iudex teneꝫ vt iudex ſequaꝫ libꝛos mercatoꝝ. ꝛ tunc in foro ſeculari facit fidem in preiudicium ſubditoꝝ non aſſit clericoꝝ vel extraneoꝝ. Si tū vult recipere libꝛum ꝓ ſeipſo: ꝛ ſtatutoꝝ tenet percipere libꝛum ꝓ ſeipſo: ꝛ ſtatutoꝝ tenet recipere cōtra ſe. ar. c. cum olim. de cenſi. cum ibi no. Si vero non præfigit legem iudici: ſed loquit generaliter adhibeatur fides libꝛis mercatoꝝ. tuentis: niſi in caſu quando nō vult ſuſcipere cōtra ſe. Secundum autem quam conſuetudinem ſit iudicandum vide. §. conſuetudo. §. x. et. xx.

8 ¶ Octauo querit q̄d iura velint circa ſententias iudicum interpretandas:ꝛ dico multa ſupra tractanda in ꝓtitulo ſententia. de ſententia ipſa in ſe/ in oꝛdine aūt ad iudicē nunc dico ſic. ſi lata ſub dubiū circa eā nouiter oꝛtaꝫ vtrū poſſit eā iudex interpretari. gl. in. c. primo. de po. ꝓtel. arguit qō ſic: ſed panoꝛ. in. d. ca. ſ. ꝛ in. c. ex parte. el. iij. de ſ. figmfi. poſt bar. ꝛ glo. in. l. ab executoꝛe. ff. de ap. dicit ꝙ nō pōt ſi eſt delegatus per. cap. in literis. de offi. del. ſil'r nō pōt ſi eſt oꝛdinarius ꝛ inferioꝛ vt in. d. l. ab executoꝛe. vbi text. not. maioꝛes aūt iudices poſſunt vt videtur text. in ea. l. ſed ita dz interpretari. vt nō corrigat vl' mutet ſz tm declaret. Arbiter aūt videtur hoc non poſſe/ per text. in. c. cū olim. de arbi. ꝛ ibi pa. ꝛ ꝓdicta faciunt ad qſtionē an ſtatutarij deputati a populoꝝ ſua poſſint interpretari ſtatuta ſi dubitatio ſubortaſ: et Jo. an. in. d. c. ex parte. ꝛ bart. cōiter legiſte in. l. omnes populi. ff. de iuſt. ꝛ iure. cōiter concludūt ꝙ non ex quo functi ſunt officio ſuo ſm Paſi. in d. c. ex parte. Nec obſtat. ſi dicaꝫ eius eſſe interpretari cuius ꝛ cōdere:qꝛ iſti nō videnꝫ ſtatuta ſi veritate condidiſſe ſz populus:qꝛ ſo oſcitur facere cuius autoritate fit de ꝓſcrip. ſi diligenti. ꝛ ſō ad populū ſeu ad generale concilium cōcurrendum eſt. Qō itellige qñ interpretatio eſt valde dubia qꝛ ſi eēt clara ꝛ iuri ꝓnonati iudex coꝛā q̄ vertiſ qō poſſet interpretari ſtatutū: ſicut dicim⁹ i. l. cōi ꝛ ꝓncipij primi legis: vt not. Innoc. in. c. cū ſpecialis de app. ꝛ facit. l. vnica. C. de profeſſo. in vi. conſtan. ſtas inter ꝓtandi. Adde tamē ꝙ no. Lud. de ro. in iudi. ꝙ iudex poteſt eadem die poſt ſniam latazꝫ ſupplere acceſſoria:ꝛ idē in arbitrio ꝙ glo. ſingulaꝛē in. l. quia arbiter. ꝛ ſi errauerit. ff. de arbi.

¶ De iudicio.

IUdicium ſm. s. Thoꝛn. ij. ij. q. lx. ſm ꝓ oꝛdinationē inſtoꝛū. ꝛ eſt actus iudicis inquantum eſt iudex. ſ. ius dicēs. ſz poſt ampliatū eſt nomē ei⁹ ad ſignificandū oēm recta determinationē ſpeculatiuam aut practicā. Et ideo ſumiꝫ iudiciū ꝓ ꝓ ſententia iudicis ff. ō re. iudi. l. ſ. ꝛ. ij. ꝙ caſu fortuito. qu'. ſ. venit ex iudicio dei. vt ptz ex cōſuetudine loquētium tertio ꝙ actione qua ad iudicium tendiꝫ vt iudiciū fami. hercī. ff. de iud. l. in familie. ārto ꝙ pēa q̄ ex lꝛa infligiꝫ. vt. l. expurgabat. ārto ꝓ vſu ratiōis quo iudicaꝫ ſicut dicimus ſ pueris non eſſe iudiciū ꝛ facit inſtit. q̄. nō eſt ꝙ. ka. ꝛc. §. preterea. vſ. ꝙ inſtantia vel oꝛdinatione ea ſe obſcurietēde in iure coꝛā iudice: qō ſumiꝫ in. l. ꝓperandum. §. ſ. C. de iudi. ꝛ. ff. e. l. ꝓponebatur. Et iſto modo hic de iudicio intendim⁹ ꝓncipaliter: ꝛ eſt actus legitimus ouarū ꝓnarū ſcz actoꝛis ꝛ rei ſuper eaꝫ

Universidad de Deusto
Biblioteca

questione: sub eodem iudice contractus. de verbo. signifi. fozius. in gl. Et sic adiūcto iudice tres persone concurrunt vnde et ab aliquib⁹ ꝺr actꝰ trium personarum. s. vere vel ficte: quia aliqñ fama locū tenet actoris vel ꝑm Car. redit in idem est inuestigatio quam ꝑm ordinem iuris facit iudex per varios modos ad veritatem eliciendam et custodiendam. xxx. q. v. iudicantem.

1. qō ¶ Primo vero queritur quomodo iudicium se habeat ad arbitriū: et dico ꝑm Goff. qō arbitriū et iudicium eodem modo possunt diffiniri. excepto qō iudicium est de causa ciuili et criminali. arbitrium vero de ciuili tm̄: et iudicium necessario arbitrium vero voluntarie subimus.

* Proquo sciendum est qō ꝑm Azo. arbitriū est actus certarum personarum exequentium compromissum/limita super ciuili questione: vñ ꝑm alios est actus trium personarum: super ciuili q̄stione quasi in iudicio contendentium.

2 ¶ Scōo querit quotupler est iudiciꝰ: et dico ꝙ dupler principal⁹. s. ordinariū. i. qō fit cozā ordinario ordinarie: et extraordinariū qō sic ꝺr. Primo si fit cozā delegato: vt nor. Ber. Jnno. et Io. in. c. qm̄. de proba. et ibi glo. Et scōo qñ non procedit in figura iudicij. ꝛs ex iudicis officio ꝙ modū inquisitionis vel denūtiationis: et de accu. sup his et. c. ꝙliter. el. ij. Et tertio in causis electionis: postulationis aut ꝓuisionis: sup dignitatibus: personarib⁹: officijs/canonicarib⁹/ꝓbendis: seu quibuscunq; aliis būficijs ecclesiasticis: aut sup decimis: matrimonijs: et vsuris. in q̄bus ꝓcedendum est simpl⁹ et de plano: de q̄b⁹ no. in. c. olim. de accus. ꝙ Jnno. et Io. et in. c. statuta. de here. lib. vj. et Jo. mo. et Jo. an. ꝙ quo etiā vt rex. iuncta. glos. in c. qm̄ ꝛ. de pba. * Et q̄rto dici potest extraordinariū quādo iudex ecclesiasticus cognoscit de temporalibus rebus laicoꝝ rōne peccati annexi: de iudi. nouit. Quedam etiā iudicia dicunt capitalia q̄bus. s. caput eximit a ciuitate: morte vel exilio. instit. de pu. in. §. publicoꝝ. q̄dā publica que sunt de publicis causis. q̄si publica: quia cuilibet de pplo commissa est/exercitio vel in crimine lesemaiest. in quo oēs de populo ꝓsūt accusare: qñq; etiā publica dicitur a crimine: de q̄b⁹ instit. vbi supra: in ꝑn. q̄dā vero dicunt ꝓuata q̄ ciuiliter pertractant. Et dicit iudiciū ciuile qñ finis tendit ad commodū partis. criminale vero qñ ad cōmodū reipublice. siue pena sit corporalis siue pecuniaria. glos. no. in. l. ꝓtor. ff. de sepul. vio. et fuit opimo Jnnoc. in. c. qualiter ꝛ quando. el. ij. de accu. vide etiam. §. causam. §. quinto.

¶ Tertio querit quod modis iudiciū reddit illit
3 citum/ꝛ dico qō tribus: primo qñ deest iudici auctoritas sup reo vel causa. ꝛ ꝺr iudiciū vsurpatus qō prodidit/de pe. dis. vj. §. ij. ꝛ vj. q. ij. scriptū. et hoc est mortale inter notabili. secō quādo iudex habens autoritatē iniuste procedit amore: odio: vel alia passione: ꝛ dicitur iudicium iniustum: ꝙ probetur. xj. q. iij. cuicunq; ꝛ est sūr mortale. tertio qñ iudex habens autoritatē: ꝛ scōm iura procedens vel quicunq; alius extra iudicium: ex leuibus signis aliquē condemnat siue ex suspitionibus: ꝛ dicitur iudicium temerarium/ꝙ phibetur. ij. q. j. primo semper. Ubi glos. distinguit triplicem suspicionē. s. violentā: vt si reperiē suspectus cū suspecta/nudus cum nuda in eodē lecto: ꝛ hec inducit condēnationē tanq; sufficienter probatum sit. xxij. qō. j. dicēt dominus ꝛ probabiles: vt cum oritur infamia de aliquo etiam apud graues personas. ꝛ hec licet nō faciat probationem inducit tamē purgationem quam potest prelat⁹ exigere. ij. q. iij. presbyter. ꝛ temerariā vt cū oritur ex leuibus indicijs puta ex loquutione leuiū personarum. Et hec habet multos gradus secundum. s. Tho. ij. q. lx. Primus cum quis ex leuibus ꝛ insufficientibus signis dubitat de bonitate vel malitia alicuius: ꝛ hoc est leue ꝛ veniale peccatum. Secundus cū ꝓ certo militia creditur ꝛ hoc in re notabili est mortale: ꝙ proximus cōdemnitur. s. iniuste et notabiliter. Tertius cum ꝓceditur extra⁹ ad sententiandū/ꝑm talia signa ꝛ hoc similiter est mortale.

¶ Quarto queritur quot modis iudiciꝰ reddit * tur nullum ꝛ dico ꝙ multis. Primo ratione iudicis incompetentis: puta quia nō habet potestatem super eum quem iudicat: vt de iudi. cap. at si clerici. cum suis concor. Secundo ratione persone agentis. puta quia est minor et agit sine auctoritate curatoꝝ. C. de iud. l. ꝓperandum. ꝛ C. qui legi. perso. in iudi. habeant. l. j. similiter quia est seruus: vel monachus aut excōicatus et huiusmodi quia sīles agere non possunt: nisi in casibus expressis a iure. Tertio ex defectu rei puta quia sub tali iudice tractari nō potest: sicut ius patronatus sub laico de iudi. quanto. vel res ecclesiastica: de iudi: decernimus.

¶ Quinto queritur vbi incipit ꝛ quot modis ꝛ iudicium finitur: ꝛ dico ꝙ incipit in litis contestatione ꝛ hoc respectu cause. C. eo. l. j. non autē respectu aliorum actuum iudicialium: vt sunt eraminatio partium et confessio ꝛc. finitur vero ꝑm Jos. quatuor modis. Primo tēpore: vt cause criminales biennio. C. vt. j. cer. ter. causa. cri. ter. per totum certe vero triennio. C. de iudi. properandum. Scōo sententia: ꝙ iudicium finē accipit ex re iudicata. vt in. cap. iudicium. de re iudi. Tertio ꝓhibitione: ꝛ quarto status mutatiōe: quia iudicium soluitur vtāre eo qui iudicare iussit: vel qui maius imperium in eadem iurisdictione habet: vel si ipse iudex eiusdem imperij esse cepit.

cuius est ipse qui iussit. ff. eo. l. iudicium.

¶ De iuratione ꝛ iuramento primo in se quid ꝛ quotupler sit.

Urare ꝑm. s. Tho. ij. ij. q. lxxxix. est deū testē inuocare: vñ est actꝰ latrie dicēte Hieron. sup Mat. ꝙ ḧ iurat aut veneratur aut rongit eū ꝙ quē iurat. Jusm Gof. ꝛ Tho. ꝛ Arch. vt refert ac sequitur sum. angē. est assertio ꝛ negatio de aliquo licito possibili: ꝛ honesto facte rei attestatione firmata. Dz hoc bñ ꝺr. q: ꝑm hoc null⁹ posset male iurare. ꝑm Ray. vbi ꝛ refert ꝛ sequit supple: iusm est affirmatio de alio facte rei attestatiōe firmata. Sed necꝫ hoc sufficiēter ꝺr: q: nō solū asserēs ꝛs et negās aliqñ iurat. Et ideo ꝑm Archid. ꝛ est mēs. s. Tho. iusm est affirmatio vel negatio de aliquo facto vel fiēdo facte rei attestatiōe firmata. * Pro quo no. primo ꝙ hic affirmatio ꝛ negatio sumit nō solū formal⁹. i. o fo plata: ꝛs et iā virtual⁹ sicut cū aliquo dicēte aliquā iura sta ēe ꝛ mēto ꝛ loquutione iuratoꝛis. * Nota scōo q̄ ista sacra res ꝙ quā iurat est deꝰ aut aliqd dei inquā creaturas iuram⁹: nō ꝑm se sumptas: ꝛs inquātū per manifestat ei veritas diuina. Unde cū iuramus per fidē per euāgelia vel sanctos intelligitur in ramentum esse per deum cuius veritas cōtinet
1. q. in fide ꝛ euangelio ꝛ per sanctos est predicata.
¶ Prio ꝺo q̄rit quot modis iurat⁹ ꝛ dico ꝙ duo
1. di bus in gñe: primo simplici ꝺo: vt dicēdo ꝙ deum ita est: nec est necesse ꝑm Paū. in. c. ꝛ si xp̄s. de iure. ju. q. dicat iuro. Scōo interuenīēte aliqua sacra re vt cū iurat⁹ manu epi vel sup euāgelijs aut cruce vel hmōi. Primū fuit multis modis de quibus certa regla dari non pōt sicut in lege vetteri iurabant dicendo viuit dominus: viuit anima mea: hoc addat mihi dominus ꝛ hmōi. s. regum xxij. ꝛ in primitiua eccl̄ia dicendo testis est mihi deus: deum testē inuoco veritatē dicoꝝ christo non mētio: testis est mihi conscientia. xxij. qō. j. si perfidi: ꝛ sic deus te adiuuet. xxxv. q. vj. de parentela. Sīl⁹ ꝛ secundō vt per euāgelia xp̄i: per cor pus per crucē xp̄i: per sacrm vel ordinē sacrum aut sanctoꝝ: vt no. in. c. si aliqua. xxij. qō. j. Unde Jo. and. dicit in cle. ꝙ iuramentū ex iuris ordine sacrum multipliciter fit. Quedam enim iura dicunt simpliciter debere iurari: quedā corporaliter: quedā super sancta dei euāgelia: quedā addunt ipsorum tactum. ſ. q. vij. quoties. Apud italicos interpretatur ꝙ fuerit dato: qō sufficit quēlibet libri: vel qualibet scripturā tangere: ꝙ sarali exprimūt. nō sic aūt vbi de iuramento corporaliter; vt in clemēti. multorum. de here. super versiculo tactu.

¶ Scōo querit quotupler est iuramētū: ꝛ dico ꝛ ꝙ dupler. s. iudiciale. i. delatū in iudicio etiam coacte. ꝛ extrajudiciale. i. nō in iudicio sed extra ex partiū voluntate ꝛ quētione exhibitū ꝛ susceptū vñ ꝛ quētiōale ꝺr. Et iudiciale q̄dē aliqñ ꝺr iuramētū ꝺ calūnia: quo. s. q̄s iurat se bona fide nō ad calūniandi causam nouisse vel rēdere: ſu aliqd proponef. vt. C. de iur. cal. l. ij. §. j. ff. fa. her. l. inter heredes. §. fami. qui her. Et ꝺz hoc iuramētū esse nō tm̄ de preterito: ꝛs etiā de futuro: vt ibi. Est autē calumnia falsa petitio vl̄ iniusta repulsio facta sciēter. ar. eoꝝ que no. ff. ad tur p. l. j §. calumniari. ij. q. iij. §. notādū. Aliqñ vero ꝺr iudiciale: ꝛ est in litē ex eo. s. ꝙ propter litē siue propter rē i litē. i. i iudicio petitā pstat. Vñ aliqñ dat a iudice qñ de ficiētibus probationibus habens vnū testē vel famā ꝙ aliquo cōpellit eū iurare sup quo est fama. Jt ꝺr necessariū: q: pars cui deferē sine cā illud recusare nō pōt: vt i. c. fi. de iureiur. in ꝑn. ꝛ in. l. gñal⁹. C. de nō nu. pe. Dicit etiā decisoꝝ q: pstat ad litis decisionē. Vñ quādo tamē iuramētū iudiciale dat aperte petit. ꝛ tūc recusari pōt. vt. s. o. c. fi. extra iudiciale ꝙ scōm rap. ꝛ. s. tho. in. ij. di. xxxix. ꝛ. xxij. q. lxxix. ē dupler. s. assertoziū: quo iurat⁹ de preteritō vel presenti: sic esse vel nō esse: vt in. c. si vero. de iureiu. in. ꝛ ꝓmissoꝝ seu obligatoꝝ de futuro: vt cū quis iurat aliqd se daturū vel facturū. aut nō daturum vel facturū. vt in. c. continuar. de iureiu. Addit sum. ang. terciū scz cōfirmatoꝝ sicut cū filia renūciauit bonis paternis ꝛ iuramētū talī renuncitatōi interponit vt in. ca. s. ō pac. lib. vj. ꝛ in auc. sacramēta puberū. C. si auer. vendi. ſs illud iuramētū est promissoꝝ vt ꝓs. Est aūt ꝛ iuramentū execratoꝝ: vt cum quis/inuocat deum nō solum vt testem sed etiā vt iudicē punitorē sicut dicendo si non sic est non sit salus anime mee: sed illud non ponit in numero cum ꝓdictis. ſs ista execratio semper est cū iuramento assertoꝛio: vel promissoꝛio: licet non conuerso: quia illa interiectū sine execratione fiunt. §

¶ Tertio querit specialiter vtrū sit iuramētū dicere in veritate ita est ꝛ dicit ꝓpanormi. in. o. c. ꝛ si xp̄s. qō sic: quia interponitur deus qui est veritas. ad confirmationem actus de cele. miss. § quadā. q̄limita quando iurans intendit iurare seu inuocare veritatē primā ꝛ nō aliter aliqñ xp̄s qui hospitatus est ad nō iurādū ſcz sine causa ꝛ necessitate aliqñ sine necessitate iurasse: ꝛ dixit in veritate dico vobis qō multe vidue ꝛc. 4

¶ Quarto q̄rit vtrū sit iuramētū iurare p creaturas nō sacras puta celum ignē ꝛ hmōi ꝛ dico ꝙ sic si apponat deum oblique vt ꝙ istū ignē dei vel huius modi quia deus inuocatur condi

Universidad de Deusto
Biblioteca

ror eius. Et hoc idem innuit. s. Tho. ñ. ij. vbi. ℈. et alij doc. qui dicunt dominum phibuisse iuramentum per celum ⁊ terram ⁊ alias creaturas nō simpliciter: ſ̄ ita quod eis diuina irreuerentia exhibeatur sicut iudei per angelos ⁊ creaturas iurabant vt dicit hiero. Et hoc expresse tꝫ. s. Tho. in. ij. dist. xxxix. ⁊. s. Bon. in. ij. di. xxix. dicens: q̄ licet iurare per creaturam relatā ad creatorē hoc est prout relucet in ea vestigiū diuine veritatis. Imo etiam ſ̄ non apponatur deus explicite ⁊ tamen illa creatura sit aliquid in quo peculiariter fiat nobis memoria dei quando illud nominaē videtur q̄ p illam fiat iuramētum vt per animā ⁊ p sciētiā sicut ēt innuit. s. Bon. imo ēt p celum vt innuit. s. Tho. tertio. vbi. ℈.

ſ.q. ℂ Quinto queritur vtrum eque iurari possit p in: sicut per li per: ⁊ dicit. s. Bon. vbi. ℈. q̄ duplex est modus iurandi. ſ. per. li. per: ⁊ per li in: sed li per magis dicit ipsam veritatem sub ratione testificantis ⁊ principantis: ſ̄ li in: habitudinem tripartitā diuine veritatis sub ratione testificantis ⁊ exemplantis. Unde secundum rem idem est iurare in deum ⁊ per deum ⁊ dicere testis est mihi deus. Et ideo dici potest quod dicere in conscientia mea sic est: vel in anima mea est iuramētum: ⁊ idem est in re quod per conscientiam meā

6 ⁊ animā meam.

ℂ Sexto queritur vtrū ois fidei p̄statio. i. promissio super propria fide sit iuramentum ⁊ dicit Pano. in. c. querelam. de iurei. quod sic: ſ̄ non econtrario omne iuramētum est fidei p̄stratio: q̄ ℈ quis p̄stare fidē quando p̄mittit aliquid dicēdo per fidem meam: vel sic: deus me adiuuet ⁊ hmōi: ⁊ sic fidei p̄stratio non includit nisi iuramentum promissorium ⁊ non assertorium. ℈ male sumit fidei p̄stationē esse solū in promittēdo: cū etiā quis possit asserere aliquid per fidē suam: ⁊ dicendo sic me deus adiuuet q̄ propria est iuramentum execratorium. Sum. autē ang. dicit q̄ fidei p̄stratio est promissio per fidem sine verbo iuro ſ̄ iuramentū est cū dicit iuro p deum vel per aliud: ſ̄ contra: q̄ non est necesse q̄ in iuramento vtamur hoc verbo iuro sed sufficit deū explicite vel implicite interponere: ſm Pan. in c. ⁊ si xp̄s de iurei. Et ideo alij dicunt ista differre: q̄ iuramentū fit sacre rei interuētu nō aūt fit dei p̄statio: vnde ipsa nō est iuramētū nisi sumerē fides pro virtute theologica ſ̄ est promissio facta sup. p̄pria fide. i. fidelitate vel ⁊ ipſ̄ nomen sonat. Unde aliq̄n ista dicunt idem: q̄ inter ea quo ad periū mortale nō est diffia: vñ ſm Arch. in. c. ſ. de sepul. lib. vi. ⁊ Inn. ⁊ cōiter do. in. d. c. ⁊ si xp̄s. sicut iurm est dicere: iuro tibi p fidē meā vel euāgelia ſ̄. et iam ⁊ dicere. p̄mittere tibi per fidem sine sub fide mea: aliq̄n no ponūt vt diuersa vt in

ca. peruenit de fideiuſ. ⁊ in. c. querelam. ne prelati. ſu. ⁊ in. c. ñ. de sponsalibus. q². ſ. quo ad pēnā p̄ciuſ vt depositionis in clericos: non sunt idem. vt. ſ. periurium. ℈. ñ. Simplex vero p̄missio dicitur q̄ nec iuramento nec fidei p̄stratione firmatur. De forma autem iuramēti q̄ imperator facit papa aut episcopus exemptus aut rector ecclesie episcopo vide archi. ij. parte. tit. x. c. iiij.

ℂ Rursus de iuramento sedo an ⁊ quādo licitum sit vel illicitum.

Iuramentū scōm cōsiderandum est an ⁊ quando licitū sit vel illicitum.

ℂ Primo vero queriē vtrū licitū sit aliq̄n aut etiā frequenter iurare ad q̄ dicit. s. Th. ñ. q. lxxxix. ar. j. q̄ iuramētū scōz se est licitū ⁊ hōe stū. q̄ ptz ex origine: q² introductum est ex fide qua homes credūt deū hīe infallibilē veritatem: et velle eōm cognitionē ⁊ p̄uisionē ⁊ ex fine q², inducit ad iustificādū homes ⁊ ad finē deū p̄rouerfias vt. ℈ ad heb. vi. Nihil aūt p̄hibet aliq̄d esse ſm se bonū: q̄ tñ cedit in malū ei⁹ q̄ non vtit eo cōueniēter sicut est susceptio eucharistie. Iuramētū aūt cedit in malū alicui: ex eo q̄ male vtitur eo. i. sine necessitate ⁊ cautela debita: quia vel paruā reuerētiā hīe ad deū q̄ ex leui cā testē inducit q̄ nō p̄sumeret ēt de aliquo viro honesto. Imminet etiā periculū periū: q² de facili hō delinquit in hmōi: vt ptz. i. c. iij. Iurationi nō acquiescatos tuum. ecclesiastici. xxiij. hec ex illo. q̄ ibidē. argu. vdicit q̄ iurm nō est habēdū inter ea q̄ sunt per se appetēda: sed inter ea q̄ sunt hmōi necessaria ſm Aug. de sermo. do. q̄bus indebite vtit quicūq̄ vltra terminos necessitatis: q² q̄ nō q̄rit nisi ad submittēdā alicui defectui nō numerat inter p̄ q̄rit ad subueniēdū infirmitati. iurm aūt q̄rit ad subueniēdū alicui defectui: q̄. s. vni⁹ hō alteri occreuit. Nec tñ est silē de voto quo aliq̄d reuerentia dei ordinat ⁊ de iuramento quo reuerentia nois diuini assumit ad affirmationē alicuius.

ℂ Scōo querit vtrū liceat iurare p creaturas ⁊ dicit idem vbi. ℈. ar. vi. quod iuramentū q̄ p̄ simplicem cōtestationē fit principaliter refert ad ipsum deum cuius testimonium inuocatur secundario vero ad illud assumūtur aliqua creatura non secundum se sed inquantum in eis diuina veritas manifestatur: de quo tit. p̄tio. ℈. iiij. in iuſo aūt facto per execrationē inducit creatura aliq̄: vt in qua diuinū iudicium execrat: q̄ño solet hō iurare per caput suum aut filiū aut aliā rē dilectā. Q̄ aut Ioseph iurauit per salutem pharaonis. Gen. xlij. vtroq̄ modo potest intelligi ſ̄ per modū execrationis: quasi salutem pharaonis obligauerit de vel per modum p̄stationis

quasi cōtestando veritatē iustitie vel ⁊ hmōi ad cui⁹ executionē p̄ncipis terre cōstituūt hec ex illo.

3 ℂ Tertio q̄rit quid⁹ cōpetat iuramentū: ⁊ dico q̄ pueri. s. Tho. ar. viij. ad iuramētū nec cogunt nec admittunt ante annos pubertatis. ij. ñ. q. v. pueri. vbi ēt ō: q̄ō si iurauerint ⁊ p̄ vt audiuerit statim cōtradixit irrita sunt iuramēta. Si tñ iurāt habētes vsū rōnis siue in iudicio siue extra peccāt venialr aut mortaliter ſm q̄litatē q̄ntitatē q̄ dicit ⁊ alij. de dei. pue. c. ſ. Silr nec alias periurī. xxij. q. v. q̄uis. q̄. Arch. intelligit de puericia in iudicio q̄ repelluntur in iudicio ⁊ in cōtractib⁹ vt infames. de periurijs aūt notoriis ex fcrō dubitatur cū innumeri sint rales in quotidiana locutiōe: ſ̄ ego puto idē i istis si iurm fuit euidens ℈ ad ꝓba ⁊ deliberatione ⁊ factū vt si q̄s coram multis deliberate iuret p̄ scāoei euāgelia sacra de aliquo q̄ euidēter est falsum: nec? si verba potuerunt fuisse iuratoria ⁊ nō iuratoria: aut si ex ira vel alio dubiret de ſo iuradi: aut si dubitet an factū soluerit esse tale. Nec furiosi. xv. q. v. merito. Dacerdotib⁹ etiā nō licet iurare ꝓz. i. Tho. vbi. ℈. vñ clerici iurare nō possunt cuicunq̄ laico sup. euāgelia. xxij. q. v. multū. q̄ intellige nisi de licētia p̄lati sui: vt in. c. ſ. de iura. calū. q̄ vez est aliter sic etiā sine licētia: vt in. c. ex rescripto. ⁊. c. nullus q̄uenit. de iureiu. Nō p̄sit etiā iurare de falsissima sine licētia sui sup̄ioris nisi ille cui⁹ quo litigat sit ei⁹? sup̄ior: ſ̄ habita inſa p̄sit etiā in manu iudicis laici. xxij. q. vij. nos. Nō p̄sit ēt iurare i actu testificādi sine inſa sup̄ioris. xiij. q. ij. q̄ſ. ⁊ itelige in manu laici. Exceptis aūt tribus casib⁹ q̄d licētia p̄sit licite iurare etiā i manu laici ⁊ sine alia licētia. vt in. o. c. ex relcripto. ⁊. c. q̄uenit ⁊ no. pa. in. c. ſ. de iureiu. ſ̄ hoc limita ſm. s. Tho. quo ad sacerdotes esse licitū p aliqua necessitate vt ma gnā vilitate precipue pro spiritualib⁹ negotijs ponit aūt Ray. septē casus in quib⁹ possunt et debēt iurare. Primo ne p defectu p̄batiōis aliquis lesat aut ēt sua perdat de quo infra testis. ℈. vi. scōo pro fide. tertio pro obedientia. quarto pro pace. quinto pro indēnitate ecclesie q̄ tñ ad primū reducitur. sexto quando ab excōicatione absoluūtur. septimo cū infamati debēt se purgare. Probantur hec ola de elec. ſignificasti. vltra medū. xxviij. di. de si accusane. de offi. ord. ad rem primēdam. ℈. q. v. p̄sbyter. pōt etiā hodie addi q̄ si litigeat in rē spiritualē vel alia iurare dēt de calumnia. s. vt dicū est: ⁊ similiter de veritate

4 dicēda. de iura. calum. si de calūnia. lib. vi.

ℂ Quarto queriē cui q̄s ⁊ ꝓpter q̄d sit iurādū. ⁊ dico in iudicio iurādū ēs iudici cōperēti: extra vero in iudicio dieb⁹ feriatis nisi p pace ⁊ p̄ſ̄ cāu

Secunda Pars

sis vt de feri. cōquestus. vnde ⁊ ſm. s. Tho. in solēnib⁹ dieb⁹ hō? est rebus spūalib⁹ vacandū nō sunt iuramēta p̄stāda p̄o rebus tpalibus: nisi forte ex magna necessitate. sed solum p̄o spūalibus. Similiter iurandum est ante cibū ⁊ potū. i. stomacho seiuno. xxij. q. v. honestum. sed hoc est de honestate vt ibi. Propter quid aūt sit iurandū dico quo ad cām materialē q̄ iuramēto assertorio licitum est de oī siue p̄o omni re iurare si expedit iurāti vel alteri ꝓmissorio vero p̄o omni re licita iusta et honesta. p̄o re aūt turpi illicita vel iniusta factū iuramentū nō tenet. ar. c. vlti. de pac. ⁊ clari⁹ infra. Quātū vero ad finalē dico. q̄ p̄o causa ilicita et mala iurare illicit ū est et malū: vt sunt coniurationes ꝓspirationes et huiusmodi. arg. c. vlti. de pac. ⁊ de re iudi. c. ſ. ꝓ licita et vtili sibi aut alteri iurandum est.

ℂ Quinto queriē q̄o iurandū sit: ⁊ dico ꝓz oēs tres debere esse comites iuramenti vt recte fiat sicut etiā ptz hiere. iij. ⁊ de iureiur. ⁊ si christus. ℈. Iacob⁹. ⁊. xxij. q. ij. animaduertendū est veritas iustitia ⁊ iudicium. Et intelligit ſm. s. Tho. Primo veritas vt scz id q̄ō iuramento firmat falsus nō sit: et adde q̄ no. glo. in. d. c. animaduertendū hoc intelligendū esse de veritate rei ⁊ cōscientie vt scz verū sit q̄ō iuratur ⁊ verū esse sciat: ⁊ si ne sciatur esse verū sed creditur de credulitate iurentur et non de scientia nec? simpliciter ita esse vt multominus si dubitatur. Et secundo iustitia vt scilicet quod iuratur non sit illicitum: et sic vide tur. s. Thom. veritatem referre ad iuramentum assertorium ⁊ iustitiam ad promissorium. Et tertio iudicium ſ̄ discretionis vt non leuiter sed discrete ex necessaria causa iuret. adde vel ex vti li. vnde in hoc vt dicit intelligit deuotio fides ⁊ omnia requisita ad debitum modus iurandi. Et si aliq̄s predictorum trium defuerit nequaquas erit iuramentum sed periurium. vt in. d. c. aliaduertendum et primo quidem ac principaliter ſm. s. Tho. ñ. q. xcix. ſi defuerit veritas: quia iuramentum ordinatur principaliter ad confirmationem dicti humani cui confirmationi falsitas opponitur. secundario autē q̄ deest iustitia: q² iurans illicitū obligatur ad faciendū contrariū. tertio si deest iudiciū. quia indiscrete iurans periculose committit iurandi falsitates. Utrū aūt semper sit mortale q̄ñ aliq̄d predictorū defuerit dicit Pan. in. o. c. ⁊ si christus. q̄ nō. sed aliquando veniale. vt no. Archi. in. o. animaduertendū de quo infra periurium. in principio.

ℂ Sexto queritur an sit peccatus mortale iurare sine primo comitesid est veritate: ⁊ dico quod sic regulariter ſm omnes. vnde propter defectum veritatis iurans peccat mortaliter in multis casib⁹. * Primo sciēter iurādo falsum in iu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

dicio.* Scdo etiã extra iudiciũ si quis aduerrat de falsitate ⁊ iuramento: simul al's añt si aduerrat q̃dẽ de iuramẽto sed nõ de falsitate vel cõtrario de falsitate sed nõ de iuramẽto: velde neutro est venale: vñ iurãs ex impetu ire fi iurãdo aduertit se iurare, falsum er tñ p̃sequitur est mortale si vero nõ aduertit ex dolo vel lata culpa similiter est mortale. al's añt veniale.* Tertio iurando falsitatẽ rocose: ⁊ iste ſm doct. quãtum ad aliq̃d graue peccat q̃ si serio iurarent qz magis vane assumit nomen dñi. * Quarto q̃ aliter est in re q̃ in conscientia iurantis tq̃ tripliciter accedit: qz aliq̃s quis iurat verũ credẽs iurare falsum q̃ est p̃prie mentiri: aliq̃s vero iurat falsum credens iurare verum. et hoc est mortale ꝓ aliquos: qz si facerũ nescit non dz iurare ita esset sed ita se credere: q̃ tñ ego verũ putarẽ si diligẽtiam non adhibuit. aliq̃s vero iurat dubius an sez ita sit necne. et hoc indubitanter est mortale.

¶ Septimo q̃rit an sit mortale iurare sine scdo comite. i. iustitia et dico q̃ sic tripl'r.* Primo q̃n q̃s iurat se facturũ vel omissurũ q̃ faciendo vel omittendo peccat mortaliter puta si iurat se occisurũ hoẽm vel nõ honoraturũ parentes.* Secundo q̃ quis iurat se nõ facturũ aliq̃d bonum notabile licet ad illud non teneat puta se nõ ingressurũ religionẽ. q̃ q̃dẽ. s. tho. dicit esse grue pctm: qz p̃cludit ꝑ via spiritui scõ. arch. autẽ vt̃ velle esse mortale: vnde ꝓpter tale iuramẽtũ p̃hibẽt q̃s ꝓmoueri ad ẽpatũ. dist. lxxv. klozẽrinũ. Sec⁹ si q̃s iuret se nõ facturũ aliq̃d bonum modicũ puta se nõ daturum pomũ puero aut sacurũ aliq̃d leue malum puta veniale: qz hoc est veniale ſm ꝟꝟ. et monal. et pisa. ⁊ Archi. et veritatem. lz Hug. renuerit esse mortale: qz illa auctoritas. xxij. q. iij. in malis impia' est ꝓmissio que scelere adimplet. hoc nõ ꝓbat: cũ veniale ꝓprie non dicãt scelus. Et hoc maxime verũ est q̃n ex his intẽdebat implere iuramẽtũ. Ex 2tra: qz. s. Ego. talẽ appellat periurũ. ij. q. q. xviij. art. j. ad primũ. ⁊ in multis alijs locis. sol. etiam cũ q̃ iurat sine iudicio discretionis appellat piurũ: et tñ nõ semper peccat mortaliter. vt. §. seq. * Tertio q̃s q̃s iurat se facturũ aliquid q̃ pot esse bonum et malũ: sicut herodes iurauit puelle se daturus quicquid peteret q̃ fane intelligẽdo potuit esse licitum puta si peteret aliquid licite dabile: male vero intelligendo potuit esse mortale.

¶ Octauo querit̃ an sit mortale iurare sine tertio comite. i. iudicio puta ex leuitate sine necessitate vel vtilitate: et dico q̃ nõ ſm omnes doctos, nisi primo interueniret contemptus aut secũdo exponat se periculo notabili deserendi. aut tertio q̃ dubitat vtrũ iuret ꝓ, vero ꝑcipue in alterius p̃iudicium: qz ſm doctores iurare dz ſm q̃ recolit scz dubie vel certe. Vñ ſm ꝟꝟ. Postl. ⁊ Ber. mulier cõfessa adulteriũ sacerdoti nõ potest iurare marito se peccatũ istud nõ hꝫe: q̃ nõ est certa sibi esse dimissum. de pur. c. accepimus.

¶ Nono querit vtrũ inducẽs alĩũ ad iurandum q̃ scit falsum iuraturũ vel nõ seruaturũ q̃ iurat peccet mortaliter ⁊ dicit Richa. an. iij. distin. xxix. q̃ aut facit vt persona publica ad instãtiã partis. ⁊ ex ordine iuris: ⁊ sic nõ peccat: si vero fecit vt persona publica tamẽ contra ordinẽ iuris vel vt persona priuata sic peccat grauiter. Card. añt in cle. vnica. de iureiurã. dicit q̃ talis vincit homicidã. xxij. q. v. si quis cõuictus. ⁊. c. seq. et sic pater q̃ est mortale. Et ex hoc infert pan. in. c. clericus. de cohabi. cleri. ⁊ mu. q̃ nunq̃ est deserendũ iuramentũ illi cõtra quẽ est vehemẽs suspitio de transgressiõe eius ⁊ deferẽs peccatum. intellige mortaliter iuxta predictã distinctionem. ⁊ alleg. c. ille. xxij. q. v. ⁊ facit optime tex. d. c. clericis. qui nõ vult cogi clericos ad iurãdũ omittere cõcubinas. Quod not. cõtra cõfessores recipientes a secularibus iuramẽta de abstinẽdo ab aliquo vnde potius penã statuant. Nõ credo tamẽ verũ quod dictũ est quãdo is quẽ q̃s scit falsum iuraturũ est ibi ꝑatꝰ iurare: puta quia obtulit se ⁊ est aliqua rationabilis causa recipiẽdi tale iuramentũ necde tali loquitur. d. c. ille. ſz de eo qui ad iurandũ mduxit vel disponit eũ quẽ scit vel probabiliter credit periuraturum.

¶ Decimo queritur vtrũ sit mortale iurare per membra dei vel sanctorum. ⁊ dicit summa angelica q̃ tales si iurant per membra inhoneſta sunt blaphemi: vt patet per capitu. si quis. per capil lum. xxij. quest. j. ibi vel alio modo blasphemia' ⁊c. si vero iurant per honesta ⁊ cum reuerentia est veniale. Sed primum dictum est falsum quãdo talia membra sunt in deo vel sanctis. ⁊ patet ex diffinitione blasphemie. nec hoc obstat dict. capitu. si quis. quia secundum Bona. vbi. q̃. loquitur cõtra eos qui credebant deum ſm deitatem habere talia membra est tamen blasphemia vere si non sunt in deo vt̃ cum iuratur per sexum femineum dei vel ſm modũ quãdo per talia mẽbra irreuerenter iuratur aut etiam si sine iuramento nominentur ⁊ attribuantur deo. Et ideo quãtũ ad hoc dico quod aliquãdo sunt blasphemi aliquãdo non semper tamẽ peccant mortaliter cũ sint blasphemi vere vel modaliter ratione contemptus ⁊ irreuerentie ar. extra de maiest. statuimus. ⁊ ita sentit archi. ⁊ communiter doct. Secũdũ etiã dictũ est falsum. quia si iurando per creaturas separatas a deitate non peccatur nisi per defectũ debitarũ circumstantiarũ puta per euãgelia ⁊ crucẽ multo magis per corpus christi q̃ vt per sctũ corpus aut sanguinẽ vel caput

vel ⁊ ad sanctũ intellectũ fidei ista. s. attribuendo deo humano. De iuramẽto etiã. j. periurium.

¶ Rursus de iuramento tertio quomodo intelligendum sit ⁊ interpretandum.

IUramẽtũ rursus tertio indiget considerationẽ ꝓpter ad aliquã in eo subintellecta ⁊ presuppositã. Vñ nũc de eis in tellectu vel interpretatione agendus est que interpretatio valz ⁊ locũ hz q̃n iurãs nõ habet expresse ⁊ specifice aĩm obligãdi se sup alt quo determinato contra ipsam interpretationẽ aliter añt nõ valeret. vt nor. pa. in. c. veniens. de iureiu. ⁊ facit. c. iuramenti. xxij. q. j.

1. q̃ ¶ Primo vero queritur vtrũ in oĩ iuramẽto ẽt simpliciter facto subintelligende sint multe ꝑditiones ⁊ dicit gl. in. c. quẽadmodũ. de iureiur. q̃ in assertorio nulla ꝑditio subintelligit̃ sed in promissorio subintelliguñt multe: nec tamen illud ꝑ ideſt subintelligit̃ sibi vt in. c. significasti. ⁊ q̃ ibi not. de elec. ⁊ in. l. quo die vt. j. matrimoniũ. §. j. * Subintelligitur iure ꝓmiſ. ij. beatus. §. j. Et pape. vt in. d. c. venẽtes. de iureiu. ⁊ reiu. imo in oĩ iuramẽto excipitur autoritas superioris cuiuscũq̃ extra eo. etate. In reb⁹ tamẽ ad ſtituimus. de reſcri. nõ subintelligit̃ illa clausula. d. c. venientes. vñ sine cã rõnabili absoluere nõ pot a iuramẽto p̃stito super rebus non spectantib⁹ ad eũ: vt no. gl. in. c. quinto. de iureiur. ⁊ Inn. in. c. cũ inter. p. de renun. Ex his Fede. conminotibus scholaris filiusfa. existens in studio de voluntate ꝓris obligat⁹ est iuramẽto nõ exire vel ⁊ ad sanũ intellectũ fidei ista. s. attribuendo deo humano. De iuramẽto etiã. j. periurium.

¶ Rursus de iuramento tertio quomodo intelligendum sit ⁊ interpretandum.

IUramẽtũ rursus tertio indiget consideratiõe ꝓpter ad aliquã in eo subintellecta ⁊ presuppositã. Vñ nũc de eis intellectu vel interpretatione agendus est que interpretatio valz ⁊ locũ hz q̃n iurãs nõ habet expresse ⁊ specifice aĩm obligãdi se sup alt quo determinato contra ipsam interpretationẽ aliter añt nõ valeret. vt nor. pa. in. c. veniens. de iureiu. ⁊ facit. c. iuramenti. xxij. q. j.

1. q̃ ¶ Primo vero queritur vtrũ in oĩ iuramẽto ẽt simpliciter facto subintelligende sint multe ꝑditiones ⁊ dicit gl. in. c. quẽadmodũ. de iureiur. q̃ in assertorio nulla ꝑditio subintelligit̃ sed in promissorio subintelliguñt multe: nec tamen illud ꝑ ideſt subintelligit̃ sibi vt in. c. significasti. ⁊ q̃ ibi not. de elec. ⁊ in. l. quo die vt. j. matrimoniũ. §. j. * Subintelligitur iure ꝓmiſ. ij. beatus. §. j. Et pape. vt in. d. c. venẽtes. de iureiu. ⁊ reiu. imo in oĩ iuramẽto excipitur autoritas superioris cuiuscũq̃ extra eo. etate. In reb⁹ tamẽ ad ſtituimus. de reſcri. nõ subintelligit̃ illa clausula. d. c. venientes. vñ sine cã rõnabili absoluere nõ pot a iuramẽto p̃stito super rebus non spectantib⁹ ad eũ: vt no. gl. in. c. quinto. de iureiur. ⁊ Inn. in. c. cũ inter. p. de renun. Ex his Fede. conminotibus scholaris filiusfa. existens in studio de voluntate ꝓris obligat⁹ est iuramẽto nõ exire reuocat⁹ a patre ad certã diẽ: perita ⁊ obtenta licentia a creditore: redijt ad patrẽ vel eꝓs. Nũq̃ppter ꝓceptũ ꝓris ad q̃ multipliciter ex lege est obligat⁹. ⁊ p̃sequẽter vt q̃ ois obligatio facere patri: ⁊ inter alias cõditiones q̃s hz iuramẽtũ ista est potior: q̃ in eo intelligit̃ saluo iure alienius. Et hinc est q̃ filiusfa. nõ pot vouere sine consensu patris et̃ cepto voto religionis per dit ẽt q̃ iste excusaretur a periurio ẽt ꝑpter iusfilius nõ ꝓcurauit se reuocari al's sec⁹. Et ita episcopus cõsenserit iuramẽto ⁊ generaliter q̃ quia nulla est cã superior se spoliauerit iure suo. ⁊ de hoc vide infra iuramẽtũ. iiij. §. xvj. in fi. posset tũ excusari ex aliqua alia ꝑditiõe vnaex sequẽtib⁹. * Nã tertio subintelligit̃ si res in eo dẽ statu ꝑmãserit et̃ extra eo. quẽadmodũ. Vñ qui iurauit accipere bertã in vxorẽ. si fuerit illa ley̆ micata aut effecta leprosa vel incurabil'r al's infirma non tenet̃ obseruare iuramenti. d. c. quẽadmodũ. Et ſm archie. qui iurauit reddere gladiũ nõ tenet̃ si repetatur in furia. nec erit periurus q̃ cũ ꝑmisit nõ cogitabat de furia que superuenit. de qua si cogitasset non ꝓmisisset. Et ob hoc Bar. in. l. qui seruũ. de verb. oblig. determinat hãc q̃nez. Feci pactũ cũ inimico meo et ꝓmisi nõ offendere illũ. Demũ ipse fuit exbannitus. ⁊ ex forma statuti q̃s pot illũ occidere an occidendo eũ videar frãgere pacẽ. Oldr. determinauit q̃ nõ: ar. d. l. qui seruũ. iuncta. l. ij seruum. de verb. oblĩ. Et idẽ tenet bar. probatus hac rõne: qz illa ꝓmissio nõ offendẽdi intelligit̃ nisi lege permittente vt. l. quero. §. inter locatorez. ff. loca. itẽ qz ita vꝫ facta par. j. rebus sic stantib⁹. d. c. quẽadmodũ. Idẽ vꝫ tenere Joã. an. in. c. frustra in mer. de reg. iur. li. vi. ⁊ ista rerũ permutatio excusans a iuramẽto dupliciter intelligitur ꝓmo q̃ casus nouiter mergẽs ẽ talis q̃ si fuisset a principio iurãs nõ iurasset. ſm multos doct. ⁊ bñ. q̃ſm iurãtem interpretandũ est ſm intẽtionẽ iurãtis qz in tali casu nõ intendebat se obligare actu vt ptz. nec habitu quia si de eo cogitasset nõ se obligasset. * Et quarto intelligit̃ si seruetur mihi fides seu ꝓmissus. extra eo. puenit. Et ob hoc dicit bar. in. l. si cũ venerit. ff. ꝓ so. q̃ si ꝓmisi nõ diuidere societatẽ intelligit̃ si seruetur mihi ꝓmissus. Et addit q̃ ista puentio ꝓz etiã istã conditionez nisi socius sit rixosus vel molestus: q̃ est vtile ad. q. q̃ pupill⁹ ꝓuocare nõ pot̃ sociũ ad diuisionẽ. l. si pupillorũ. ff. de reb. eo. q̃ intelligitur: nisi habeat sociũ odiosum vel molestũ. Et hoc etiaz facit ad testatorez qui sepe opponũt in testamẽto q̃ fratres diuidere nõ possunt qz intelligitur sub dictis conditionib⁹. Qũ añt hmõi ꝓmissiones obligẽt vide iuramẽtũ. iiij. §. xij. * Et quinto intelligit̃ si res sit honesta ⁊ possibilis. d. c. quẽ admodũ. ⁊ c. quintaualles. extra eo. * Et sexto si facultas subsit. extra eo. quemadmodũ. ⁊ c. breui. vbi q̃ difficultas excusat a periurio: licet ſm gl. ibi nõ liberet a pena quãtionali. Septio si iurauerit mihi reddere pecuniã spe future numerationis subintelligit̃ si ego ribi numerauero. C. de nõ nu. pecu. l. indubitati. * Et octauo si iurauit dare dotẽ intelligitur si nuptie fuerint subsecute. ff. de iu. do. l. stipulationẽ. * Et nono si iurauit seruare ꝓcepta alicuius intelligit̃ si nõ ꝓcipiat q̃d

Universidad de Deusto
Biblioteca

tmmoderatū a superiore vel arbitrio:vt exhere
dare filios vel vxorē repelliere.d.c.q̄ntuallis
vel curiam principis non intrares si erat cōstitu
tus vel aduocat⁹ extra eo.veniēs.p̄to hoc facit
q̄z iuramētū nō extēdit ad verisimiliter nō co
gitata:vt in.d.c. quēadmodū. nec obligat vltra
cōsensus facit.d.c.q̄ntuallis.⁊.d.c.veniēs.⁊ no.
Pan.in.c.cū gratia de ꝓmo.* Et decimo si iura
ui tibi reddere cēsū libras vsq; ad certū tēpus
subintelligit nisi iudex interdicat. ar.extra ō cē
si.significauit.* Et vndecimo si iurauit tibi red
dere grānū aut vinū ⁊ huiusmodi intelligitur
eiusdē bonitatis.ff.si cer.pe.l.cū quid.* Et vndo
decimo cū ḡo iurer factū alteri⁹ subintelligitur
q̄ ad hoc ꝓficiēdū bona fide laborabit de spō.ex
literis.el.ij.* Et decimotertio si iurauī tibi fide
litatē aut q̄ nō ero tibi cōtrarius subintelligit
nisi suus meū vel meoꝝ perēdo vel defendendo
extra eo.petitio.* Et decimoquarto si vir⁊ mu
lier iurēt cōtrahere: subintelligit nisi alteri ac
cidat ḡd turpe⁊ hmōi vt dictū est.vel nisi ex mu
tuo cōsensu mutuo se absoluant:vt de spon.ca.ij.
* Et decimoquinto si iuro tibi tāq; regi vel epo
intelligit si nō deponaris:q̄z te deposito nō obli
gor:⁊ idē videt si tu tanq; eps iures mihi restī
tuere pecuniā quā mutuauī: q̄z depositꝰ nō te
neberis:q̄ limita si in vtilitatē ecclesie pecu
nia versa est.xv.q.vj.alius.* Et decimosexto si
iuro facta pace cū aliquo de nō offendēdo.restri
gitur ad offensam rōne insimilitie preterite non
ad nouā ex postfacto insurgētē.ꝫ bar.l.l.aut fa
eta.ff.de pe.⁊ sequit pan.in.c.cū inter.de renun.
* Et decimoseptimo si quis renunciauit cū iura
mēto iuri q̄ hꝫ vel habere sperat aut potest in
aliqua re nō extēditur ad ius superueniens ex
noua cā vel spe.ꝫ pan.in.d.c.cū inter.* Et sīr de
decimo octauo si quis iurat nō expellere inq̄linꝰ
intelligitur si soluerit pensionē sm pa.in.c.tua
nos.de iureiu.* Et decimonono si pater iurauit
nō exheredare filiū intelligit nisi crimē ingrati
tudinis ꝑmiserit.l.q̄dā.cū filiū.ff.de verb.oblig.
* Et vigesimo ꝫ bar.in.l. quero.§. futer locato
rem.ff.loca.vbi ō: q̄ si cōductor ꝓterit id ad qđ
tenet ex natura contract⁹.nō reneri el locator
ex promissione locationis. Dict⁹. §. facit ad oēs
contractus in quib⁹ aliquid vltro citroq; ꝑmit
tit. vt quilibet nō teneat seruare q̄ ꝑmittit si p
aduersaꝝ partē nō seruat id ꝓpter q̄ sunt ꝑmis
sa.de quo tit.seq nōti. §.ſ. Unde si vir iurauit nō
dimittere vxorē intelligit nisi faciat cōtra legē
cōiugij.⁊ si promisit vt dimittere pōt si nō vo
ut:iuxta no.i.c.vestra.de vo. post diuor. resti.
* Sciendū tamē est q̄ speciales ꝑditiones nō sub
intelliguntꝰ in iuramēto si nō exprimantur. Quis
quis tenetur concipiantur.xxij.q.vj. nisi vbi lex exprī

mit aliquid agit tacite inter cōtrahentes:q̄z tūc
p̄to expresse habentur.d.l.cum quid.

¶ Scdō querit ḡnal⁹ q̄ro iuramētū interpre
tandū sit:⁊ p̄to fundamēto adduco otto dicta.s.
Thō.nam.h.ij.q.lxxxix.ar.vij. ad quartū dicit q̄d
iurās sine dolo obligabat ꝫ intētionē iurātis
iurās ꝙo cū dolo sm tantū intellectū eius cui iu
ratur. In tertio ꝙo di.xxxix.q.ſ.ar.iij.q.ij. dicit
q̄ iurās sine dolo i foro cōsciētie nō obligatur
nisi sm suā intētionē:sed in foro cōtentioso vbi
intentio ignoratur obligat ꝫ q̄ ꝑba cōuenti
cipi solēt hec ille:cui⁹ verba intelliguntur de iu
ramento ꝓmissorio.q̄z in assertorio nō cadit ob
ligatio.* Ad q̄nē igit̄ ōt Inno.in.c.veniens.de
iureiu.q̄ iuramētū generaliter p̄sticū ꝑ obli
gatoria p̄stāda mādatis interp̄etatur sicut nō
extēdatur nisi ad ea de quib⁹ cogitatū est vel de
buit merito cogitari: vt in.c.q̄ntuallis.ō iure
iur.⁊ de dect. ex multiplici.de restit.spo.audita
xxij.q.ij.ne.q̄. alij tā dicūt q̄ interp̄tatur ḡaliter
nisi sit ꝫ p̄iudm sm vt in.d.c.veniens. vel contra
ius vt in.d.c.q̄ntuallis.vel ꝙa p̄sumptionē
cōes q̄ si hoc mādari credidisset nunq̄ iurasset.
ar.c.petitio.de iureiu. Sz primū est verū in foro
ale:q̄z iuxm ꝓmissoriū factū bōa fide ⁊ sine do
lo trahit obligationem ab intētiōe iurātis ⁊ ꝫ
illā dz interp̄etari. Scōm ꝙo p̄cedit i foro cō
tentioso. In iuramēto ꝙo determinato sup aliquo p
ticulari sm eūdē Inn.vbi.§. interp̄tat i foro ale
ꝫ intētionē iurāris. extra eod. venētes.⁊.c.ad
nāz.ch.ij. in iudicio ꝙo iterp̄tabitur sm iura.ex
tra eo.venientes.facit.c.hūane aureo.xxij.q.v. q̄
hāc dicti ḡtij ad forū ale p̄cedit ḡtij ad perso
nā priuatā exigētē inīq; id est vi⁊ ḡtij ad iudices
exigētē similiter inique. Uñ sm Ro.quē sequit
Aſtē. cū vir exigit ab vxore iurm sup adulterio
q̄z inique agit poterit iurare q̄ est verū ꝫ suaꝝ
intētionē.licet sit falsum sm intellectū audientis
⁊ sm rich.in.iij.dist.xxij. circa literā obstetrices
nō peccassent. Isnō rūdisset ad intētionē pharao
nis:q̄z nō fuit ei data auctoritas. ad aliqđ agen
dū cōtra deū. Et sīr cū iuramēto ab aliquo ali
q̄d exigitur q̄ sine pctō ḡstare nō pōt cū iurat
illud facere pōt hꝫ intētionē faciēdi ḡtij pote
rit sine pctō: sicut mulier habēs impedimētum
excōicata:q̄z nō pōt ꝑbare:cū in mortis articu
lo oporteat eā iurare de stādo cū viro dz intelli
gere ḡtij poterit sine pctō⁊ nō stando. nam pere
iurabitur⁊ no.in.c.literas.de restit.spo.* Si ꝙ
is qui exigit sit iudex in bona fide exigens in ca
su licito sm ordinē iuris:tūc habet locum illud
xxij.q.v.quisq; arte verborū quis iuret deus
tamen qui cōscientie testis est ita hoc accipit si
cut ille cui iuratur intelligit⁊ sciēter nō iurans
sm intētionē exigentis peccat mortaliter et est

periur⁹:⁊ implere tenet sicut ille intellexit.* Si
vero exigēs sit ꝓsona priuata que nō exigat vi
ant inique.tūc distinguo. Nā aut iurās est inuolo
et malitiose iurat⁊ exigēs in bona fide.et tunc
interp̄etabit ꝫ tertione sanā recipiēdo:⁊ ali⁹
fuit periur⁹.ar.d.c.quaēūq;. nec obstat q̄ vorū
dolosus nō obligat:q̄z votū sit deo ꝓprie sed iu
ramētū ꝓmittit⁊ rursus obligatio iuramēto ꝑtra
hitur per intētionē:in iuramēto vero perdelitōe
ratā verboꝝ attestationē. Aut ecōuerso exigēs
est inuolo⁊ iurās in bona fide:⁊ sic interp̄eta
bitur sm intētionē iurātis q̄z in ea fundat obli
gatio in iuramēto voluntario:⁊ fraus ac dolus
nemīm debēt patrocinari.de rescrip.ex tenore.
Et iuxta hec intellige que dicit.s. Thom.h.ij.q.
lxxxix.ar.vij.ad quartū⁊ tertiū vbi.§. Diverso
vter q̄ fuit in bona fide.sed vnus vno et ali⁹ alio
mō intelligebat:sic in foro ale interp̄etabit sm
intētionē iurātis.vt no.§.ex his oīb⁹ colligitur
xxij.q.v.in foro autē cōtentioso stabit verbis.de
spō.ex literis.q̄ si dupliciē padeāt intellectus in
stipulationib⁹ ⁊ aliis ꝑtractibus cōtra stipulan
tē ⁊ vendentē interp̄etabitur.l.iter stipulātē.§.
ff.de ꝙb.obli.⁊.l.labeo.la.ſ.ff.de cōtrahē.emp.
in iudicijs vero in principio ꝓ actore: in medio
ba.ex literis.vt eccle.be.c.vt nostrus.in delictis
fum.c.ſ.* Licet autē ola recitata in.hoc.§. dicta
fuit a doctorib⁹ de iuramēto promissorio patet
paliter:tamē ertā vera sunt in assertorio vt patet
per exēplū tricū Rod.⁊ Aſtē. excepto q̄ nō ꝑ
distinguēdū vtrū iuramētū fiat sup re generali
aut particulari:ꝫ solū vtrū exigit inique. pura
a iudice ꝫ superiore cōtra iura.a particulari au
tē vtr⁹ recte vt dictū est. Et adde q̄ ertā si ꝓ
ſm aliquos nō est iurādū dolose q̄z hoc est vti iu
ramēto ad alios sine q̄ sit inuentū⁊ q̄z hoc est vti
ad fallēdū⁊ inuentū est ad certificādū. Si autē
iurare cautelose:nō ad fallēdū sed ad occultādū
gioſt in materia pest.s iurātes ad portas ciuita
tum seu testimoniū suę sciētie q̄ illud iuramen
quidē ab eo qui nō est superior sed non exigitur
violēter cōminādo nec ipsi violenter iurant sed
cognunt solū ex suppositione si voluīt iurare:et va
de illi licite hoc exigunt⁊ illi tenētur iurare ad
intentionē sanā eorū propinquā vel remotā que
est principaliter ad quaꝫ propinqua ordinatur.
Quod ideo dico quia aliquādo tales officiales
credunt aliquem locum esse pestilentem qui nō
est:quia tūc nō credo periurare iurantē cautelo

Secunda Pars

se.q̄z iurat ad intentionem predictorū remotam
que est scire aut fuerit i tali loco ifecto. Et idē
si q̄s fuit quidē in tali loco ifecto ꝫ nō sic vt po
tuerit inficere:vt q̄z nō erat aer corruptus⁊ transi
uit celeriter in equo. Et generaliter idē est quo
ties tales officiales concederent aut concedere
deberent ingressum si scirent veritatem.

¶ Tertiō querit vtrū iuramētū ꝑstitū in mate
ria iuris ad iuris limites restringat⁊ dicit Pa
nor.in.c.tua nos.de ecc.edi. q̄ nō. ista q̄ recipit
omnes limitationes⁊ restrictiones quas recipit
illud ius. Facit tex.in.l.ſi.C.de ꝑdi.inde.⁊.l.ſi.C.
qui sarti.cog.⁊ not.ꝑ Innoc.⁊ glo.in.c.ꝑ tuas.de
arbi.vbidicit q̄ cū q̄s iurat stare sententie arbi
tri sub certa pena non obligat nisi vel parere se
tertie vel soluere penā:ideoq; sufficit si penā sol
uit. sīr si iurauit nō sub pena:q̄z tenet vel seruā
re finem vel ad interesse.ff.de arbi.l.diē.§.fin.q̄
stelligit ista clausula:ego parebo inde:vel soluā
penā:cū itē intellect⁹ sit sibi datus a iure. Pan.
ait in.c.q̄ntuallis:de iureiu. dicit hoc verū in
finia arbitri:non aut arbitratoris:q̄z in tali finia
nō est dat⁹ talis intellect⁹. Itē ꝑ hoc facit Inn.
in.c.cū oēs.de ꝑscri. dicēs q̄ ꝑlat⁹ q̄ iurauit nō
alienare bona ecclesie potest nihilominus alie
nare in causa necessaria:vt in.c.ij.de ecc.edifi. et
ertā vtili in hoc casu necessitas⁊ vtilitas eōpa
rens a iure.xij.q.ij. fine exceptiōe.⁊ sic iuꝫ intel
ligit de alienatione illicita soli. Facit .c. perlato
de iureiu. vbi iurās nō esse cōtra aliquē intelligi
tur illicite:secus legitime. ertā ꝓ vtilitate pro
pria Facit ertā.c. ex parte tua. de cle. nō re. vbi iu
rās residere i ecclesia:pōt iuramēto nō obstāte
se absentare ꝑ necessitate vel vtilitate eccl̄ie. Fa
cit ertā q̄ no.in.c. put nobis. de do. vbi⁹ qui iu
rauit parere mādatis eccl̄ie vel iudicis:ſi se gra
uarī sentit pōt appellare:q̄z iuxm nō se extēdit
ad hoc q̄ fit gḡaliter latū. Et q̄ nor.in.c.ex re
gione.de sen.excō. vbi tenet idē pan. q̄ ertā ex cā
noua supueniēte:vt si erat p̄.⁹ erat occulta:po
terit ille q̄ iurauit rēdere cōrā aliquo iudice nō
obstāte iuramēto. Et fōgnāti illū recusare. Nec ob. ꝓdicta
q̄ iuxm hꝫ clausulā aut vñ clausule:si nō vꝫ q̄
ago vt agor valeat ḡtiuꝫ pōt:vt in.c.cum.⁊ in.c.
nostrā.el.ij.de iureiu. nor.i.l.cū pr.§. Alij⁹ matrē
ff.de leg.ij.⁊ ꝑ Bart.in.l.ſi q̄s ꝑ eo.ff.de fideiuſ.
⁊ in.l.sciēdū.ff.de ꝙbo.obli.⁊ ꝓtro q̄ aliq̄d opera
ri:q̄ nō faceret si ꝓdicta essent vera. Dicit esse q̄
aliq̄d opa:q̄z adijcit vinculū⁊ stricti⁹ ligat iurā
tem:⁊ q̄ q̄ accumulat fortū vt in.c.ſi.de fo
ro cōpe.li.vi. In casu aūt vbi nihil aut parū ope
rarer:⁊ vex est q̄ hꝫ vim illi⁹ clausule sed hoc nō
est in casib⁹ ꝓdictis:q̄z stricti⁹ stringit⁊ ideo suf
ficit. Facit etiam ꝑ ꝓdicta q̄ not.d.Aſtē.in.c.ex
literis.el.ij.de spō.⁊ sequit idē pan. q̄ sicut equi

Universidad de Deusto
Biblioteca

tas ꝓtozia facit vt in stipulationib⁹ ꝓtozijs pro
mittēdo factū alienū i dubio interpretē ꝑmisis
se se facturū ⁊ curaturū quātum in eo est.vt t. l.
quoties.ff.de verb.obli.ita cātas iuris canonici
hoc inducit in materia canonica:vt ptz in.d.c.ex
tria.⁊ in gl.ibidē vbi parētes q iurāt spōsalia p
filijs nō peccāt:licz nō sequant nō ex eoꝝ defectu
q: illud iuramētū intelligit quātū i eis est se fa
cturos. Facit etiā qđ nor. Pan.in.c.cū clerici.de
ꝓb.lig.vbi dicit qđ iuramētū gñaliꝫ ꝓstitū dz re
stringi quātū pōt vt minus obliget iurantē:q:
vbi tractat de obligatiōe est facieda stricta iter
pretatio.alle.c.ad nostrā.el.iij.de iureiu.⁊ c.f.eo
ti.lib.vi.⁊ l.cūcta astringende.ff.de ꝓb.oblig.Et
in.c.quēadmodū.dicit idē Pan. qđ iuramētum
in aliquo cōtractu recipit oēs ꝓditiones ⁊ limita
tiones ⁊ subaudiriones ꝗs hz ille ꝑ quē fit.Et si ap
ponit i alia dispositiōem obligatiōem:q: regulak
ab illa:ut facit ꝓ hoc.l.fi.C.de nō nu.pecu.⁊ nor.
per Barr.in.l.societatē.§. arbitrotū.ff.ꝓ soc.q
no.quia faciunt ad multa vt.§.priozi dictū est.

4 ¶ Quarto queritur quomodo iterpretek si pre
latus iurauit non alienare bona ecclesie sine li
centia pape aut superiozis:⁊ dicit Panoz.in.d.c.
tua nos.qđ interpretabitur vt alienare non pos
sit sine licentia:quia designatio huius verbi li
centia est qđ debet primo peti etiam in casu lici
to quasi relatus referuet k se cognitionē:vtrū
casus sit licitus an non:ꝓ quo facit in simili.c.
licet.de regula. Item quia si intelligeretur de ll
licita alienatione solum iuramentum nihil vale
ret:quia nec cum licentia superiozis fieri posset
⁊ consequenter oportet qđ intelligatur de omni
licita.concoz. Joā.an.post Host in.c.f.de hijque
fiunt a prela. Ilō obstante tamē iuramento im
munente necessitare vrgenti posset alienare si su
perior adiri non posset arg.in.l.ruroꝝ qui reper
ꝓtius.ff.de admi.ruto.vbi ex causa necessitatis
potest tutoꝝ inuentario non facto administrare
bona pupilli:quod alias necessitate cessante nō
potest.facit quod no. Jo.rij.q.ij.c.sine exceptiōe.
⁊ c.placuit Hugo.⁊ Archi.ea.q.⁊ Joan.de fa
co.in cle.f.de rebus eccle non alienā.vbi dicit in
casu illius clementi.alienationem posse fieri im
mo si necessitas nō patitur tantā dilationem:
⁊ tenuit Panozmi.de disputatione que incipit
ca.ademnatus:⁊ sequitur Cardina.in.d.cle.f.et
Panozmi.in.c.fin.de eccles.ediff.quod not. pro
religioso habentibus prelatos in remotis.

5 ¶ Quinto queritur vtrum iuramentum filius
qui iurauit alīquam accipere interpretandum
sit possit intrare religionem:⁊ dicit Panozmi.in
c.commissum.de spon.fm vnaꝫ lect.que sibi pla
cet quod sic:⁊ ideo interpretatur quod eam acci
piet nisi ingrediak religionem.nec obstat quod
vt contrahat ibi cōsulitur ⁊ postea ingrediatur
quia istud fit propter vulgi opinionem ne appa
reat periurus cū in veritate nō sit. Si vero dica
tur quomodo inuenitur ista interpretatio:dico
quod subintelligitur nisi moriatur ciuiliter:vel
dic qđ habek in.c.pervenit.el.ij.de iureiurā.vbi
dz qđ promissus nō infringit qui in melius ꝓmu
tat:vel dic qđ sicut nō valet iuramētum non fa
ciendi aliquod bonum sic non valeat iuramen
tum faciendi bonum melioris impediriuum. 6

¶ Sexto querif.vtrū interpretabik iurantē iuramētū
vt locū habeat in casu fictoꝝ dicit Pan.in.c.ex
parte.el.ij.de cle.nō resi.quod si iuramētū nō tē
dit i aliquā lesionē illius qui iurauit ⁊ facit ad
bonū illius cui prestitū est:tunc subest causa lar
ge interpretandi:vt l.o.c.ex parte.vbi ille qui iu
rauit residere si se absentat ꝓ necessitate eccle
sie habetur pro residente. Si vero iuramenti ob
seruātia rendit in damnum illius cui fit licet re
spiciat vtilitatem alterius tantum tunc nō veri
ficatur in casu ficto:quod ꝓbatur fm cōmunē
lecturā.c.ad nostrā.el.f.de iureiu.vbi dicitur qđ
iuramentū debet seruari in casu specifico ⁊ nō i
casu ficto. Nam ibi tenent Innocē.⁊ Joan.and.
quod si debitoꝝ iurauerat nō molestare creditoꝝ
rem super pignore donec soluisset sibi debitū nō
sufficit qđ creditoꝝ sit satisfactū ex fructibus
pignoꝝis:sed oportet primo quod fiat realis so
lutio debiti licet ficte soluerit ex quo ꝓcepit ocu
dirū ex fructibus pignoris. Facit.l.lucius.ff.de
condi.⁊ demon.vbi no.quod conditio fieri debet
in forma specifica. Barr.tamen in.l. amplius.ff.
rem ra.ha.determinat contrarium in isto casu
quia iussus dare seu soluere impleꝫ conditiones
cōpensando.l.si peculiū.§.f.ff.de testa.libe. Ite
impeditus iusta de causa facere quod ꝓmisit
nō est periurus.l.fi.ff.qui satisd.cog.⁊.c.significā
te.de digno.si autem tibi non soluo quia tu
mihi non soluis:facto tuo impedioꝝ:⁊ cōsequē
ter nō ero periurus. Et hec opinio mihi videtur
de iure verioꝝ:nec esse cōtra casuꝫ.d.c.ad nostrā
qz iste debitoꝝ certat de damno vitando ⁊ credi
toꝝ nullū damnū habet:⁊ ideo habebit locū fic⁹
intellectus in tali casu. Et sic procedit opinio
Bart.in.d.c.ad nostram.non probat contrarium
qz fm Joā.an.ibi ex forma iuramenti requireba
tur numeratio pecunie.

7 ¶ Septimo queritur vtrū inferioꝝ papa possit
interpretari iuramentum:⁊ dicit Specu.in titu
lo de lega.quod sic quādo dubitatur de validita
te eius. Quod aūt in.c.venerabilem.de elec. vi
detur cōtrarium dicit:dicit dupliciter habere lo
cū primo qñ ꝓceditur i arduo negotio ⁊ inter
magnas ꝑsonas:secundo quādo vult dare licē
tiam contrauenienti sine cōmutatione in aliud

Et sic hoc pōt eps.⁊ qui eius hz autoritatem de
periurio infra suo ioco.

¶ Rursus de iuramento.iiij.quantuꝫ ad vir
tutem obligatoriam.

Iuramētū.iiij. considerandū est inquā
tum est ꝑmissoꝝ habēs vim obli
gandi ad aliquid faciendū aut omittē
dū.nō hz locū in iuramēto q̄ non est de fiēdo per
nos vel omittēdo sed de preteriro aut presenti
neq; in assertorio de futuro ꝙ alias causas fluen
do vt quod cras erit pluuia sed solus in his que
l.q̄. sunt fienda per iurantem.

¶ Primo igit querif vtꝝ iuramētū ꝑmissoꝝ
priuati sit semper obligatoꝝ. ⁊ dicit.s.tho.ij.
ij.q.lxxxix.q̄ licuit vergat in priozē exitum q
quidē tripliciter in genere cōtingit vt colligitur
ab eo ibi arg.vij.ad fcōm primo q̄ iurat quis fa
cere aliq̄d fm se malū pura fozmicari: quo casu
malū est iurare ⁊ seruare iuramētum:secōo qz iu
rauit seruare iuramētum:sed qz iu
rak aliq̄d maioris boni impediriuū: puta nō in
gredi religionē: quo casu peccatū est iurare qz
nare nulli: licet sit melius nō seruare. tertio qz
nouiter aliq̄d emergit facies esse illicitū seruā
re iurm qđ a principio sane intellectū potuit es
c.si aliquid.xxij.q.iij.⁊ Panoz.in.c.si vero.de iu
reiur.magis particulariz ar ex quib⁹ hz q̄ iurās
aliq̄d se facturū obligak ad illud. nisi primo per
gat in interitū salutis spūalis:qz.s.est aliquid
mortale aie.vel scōo nisi vergat in interitum sa
lutis corporalis: qz.s.ad aliquid mortale corpo
ris:vel tertio nisi ꝙgat in oispēdiū salutis eter
ne seu spūalis:qz.s.est aliq̄d veniale quasi dispo
nēs ad mortale: ⁊ cōsequēter ad interitum vel
quarto nisi vergat in peiozē exitū. * Et hic ꝓ
prehēdit ⁊ illū aluidit in tres vt dictū est: hz fm
archi.in.d.c.si aliquid.⁊ glo. ray. hoc est sex mo
cidō qñ iurak aliq̄d qđ est mortale. * Se
rak aliq̄d ex se indifferēs:qđ tñ ex circūstātia esset
vel multē v kñ recipe fundū a tali dñor qz dato
ra iuramēti:illud seruare nō tenek. qz si a prin
cipio fuisset iste casus iuramēti fuisset temera
to cū iuramēti excludit opus faciēdū ex charis
tate:vt qñ quis iurat q̄ mihi ex charitate dabit
qz nō est verisimile q̄ deus ꝙ mādat opera
charitatis accepter talia iuramēta qui non dñt
esse vinculū iniquitatis.extra co.ꝙto. * Quin
to cū excludit opus de genere bono ꝛ vt cū quis
iurat q̄ nō erit epus vel religiosus vel non seiu
nabit ꝑ suis peccatis ⁊ hmōi. q̄ qđē iuramentū
cū sc̄s nō iurak veniale aut mortale.xxxvij.qđ.
xlviij.in prin.notauit esse seruanda:⁊ idē gratia
nus eadē.q.§. vlt.sz Archi. in.c.klozētinū.vii.tit.
lxxxv.post.b. Hy.xxij.q.lxxxix. hoc reprobat nō
obstāte.d.⁊ex.per quē ab epatu repellik qui iu
rauit q̄ nō erit episcop⁹: qz hoc nō est qz teneat
iuramētū sz qz peccauit mortaliter iurādo ꝓtra
sc̄am partē iustitie.s. fac bonū licut si iurasset
contra ꝓmā.s.occlina a malo.* Sexto cuz ex
cludit opus indifferens ꝓ deo vel ꝑimo pia
intētione faciendū:vt q̄ nō loqtur martino:vel
nō intrabit domū ei⁹ ⁊ hmōi. vñ fm.s. Hy. in qli.
xij. iurās q̄ nō cōsciabit aliquod ex perimentum
peccar nec tenek seruare iuramentū nisi qñ oc-
cens est ꝓsens ⁊ vult illo vti. * Sed ꝙ his scīē No.
dū est q̄ ꝓmꝫ quidē id est iurās de mortali pec fa.
cat mortaliter iurādo ⁊ seruādo: secūdus autē
id est iurās de venīali peccar venialiter iurādo:
vt.§. iuramētū.ij. §. ij. seruādo aūt iuramētum
fm ijnng. peccat mortaliter qz facit cōtra cap.in
malis.xxij.q.iij.sz melius di.Ro.q̄ solū venīali
ter. ⁊ ratioꝝ nō est hoc tale rōne operis vt ptz
nec ratione obseruatiōis iuramētiꝝ illa nō est
de se mala nec ꝓsequēter aggrauat. Sum. aūt
Ang. dicit esse veniale qñ simpliciter cōmittitur
veniale:mortale ꝙ qñ hz ideo ꝑmitteret venia
le qz iurauit qz nomē dei assumit in malū:sz ma
leꝝ illa intētio nō aggrauat sz alleuiat:cū ve
niat ex reuerētia dei:nec tūc assūit nomē dñi ad
malū sz ꝙ qñ iurauit. ⁊ si erā tūc nō peccauit mor
taliter vt dictū est:qz res ē modica. * Circa hoc
aūt sic dicit Archi. Si q̄ iurak est illicitū ⁊ ve
niale de se vt bibere quater qđ est nimis iurāti
seruare iuramētū est venīale: ⁊ similiter si qđ
iuratur est aliquid indifferens vt ire ad villam
vel aliquod licitum in se vel vtile alteri: nullus
tamen vel paruissime importātie vt verberare
filium vel oare aliquid paruum:vt pomuꝫ ⁊ hu
iusmodi.non seruare tale iuramentum nō vide
tur mortale cuius iurans intenderet seruare.
Si aūt quod iuratur est licitum ⁊ alicuius im
portantie vt dare pecuniā ex contractu vl bono
vel ingredi religionē:si iurās intēdebat nō ser
uare est mortale: qz mentik ⁊ tenek ipiere si pōt
in foro iudicali tñ. fm aliquos vel erā in con
scientia fm alios quod est tutius ⁊ consulendū
fm Archi. si vero intendebat seruare obligatur
sed implere non tenetur si non potest vel eo mo
do quo non potest.

¶ Secūdo queritur vtrum semper ⁊ quomodo 2
obliget iuramētū collegij vel vniuersitatis vel
societatis:⁊ dico multa.* Primū. qñ vniuersitas
alicuius ciuitatis vel collegij iuro se obligauit

Universidad de Deusto
Biblioteca

ꝛ iurãres laꝫ sunt mortui: successores illud iuramentũ nõ seruãtes non sunt periturꝫ ſm Ray. ꝛ s.th.ij.ij.q.xciij.q1 obligatio iuramenti est personalis ꝛ nõ transit ex parte iurantis ad successores: ꝛ tñ ad periturũ. J. §. seq. tenentur tamen ex quadã fidelitate illud implere extra eo. veritatis. ꝛ de vsu. tua. Ex parte vero eius cui iuratur trãsgreditur persona: vnde promittens obediẽtiã prelato ꝛ successoribꝫ nõ tenet̃ demo promittere successori: q2 est ei obligat⁹ sicut antecessori cui promisit. Quod tamẽ fallit in liberto qui tenetur professionẽ facere infra annũ nouo patrono. xij.q.ij. longinquitate: ꝛ.c. sepe sit nor. Inn. ꝛ ber. in. d.c. veritatis. * Bcõm. Si multitudo iurauit aliquid facere vel non facere, ꝑ §. tenet̃ quilibet obseruare: ꝛ si absolute ꝛ in oẽm euentum iurãtũ est, si vero sub cõditione ob determinatã cãm puta si alij seruarẽt ꝛ huiusmodi: nõ tenet̃ ꝗs nisi extãte ꝓditione arg. de cõdi. ap. verũ. extra eo. perueni. Unde si oẽs alij vel plures nõ seruãt: hoc casu ſm videtur absoluti: si vero pauci sunt qui nõ seruãt recurrendũ est ad intẽtionẽ iurãtiũ. Uidelꝫ q9 si intendebãt qõ quocũq; non obseruãte ipſi nõ tenerent̃. aut ſolis ſi mulieres essent illi q̃ nõ seruarẽt: ꝛ si de intentione nescit tutius est seruare. vbi aũt nullã cõditionẽ habebat in mẽte vel dubitat̃ an fuerit simplex vel sub conditione distinguit. Nam si iurãs spectet tñ ad ꝓmodũ iurãtiũ: ꝛ medietas vel maior pars nõ seruat ꝛ hoc vergit in damnũ seruantiũ ꝛ lucrũ nõ seruãtiũ benigne interpretandũ est q9 alij non teneãt. sed si seruãtes nullũ damnũ patiunt̃ nõ est tutũ cõtrauenire: ſs de nuncẽt prelatoꝫ vt cogat seruare vel sibi nunciez remittere. Si vero concernit cõmodũ aliorũ nõ possunt sibi remittere aut alijs nõ seruãtibꝫ nõ seruare sine periurio si simplr iurarũt: ꝛ si dubitẽt an simpliciter vel sub cõditione iurarũt dimittãt incertũ. f. nõ seruare ꝛ seruẽt q9 certũ est hec ex illo: sed adde q9 si ista nõ obseruatio aliquoꝫ talẽ reddit casus q9 si a ꝓncipio talis fuisset nõ iurassent nõ tenẽtur. vt patet ex dictis titu. ꝓpoſe. §. f. additone tertia infra iuramẽtũ. v. §. x. * Tertiũ. Si singulares persone firmãt iuramẽto statuta collegij sublatis statutis ꝓpijs vniuersitatẽ nõ obligat iuramẽtũ. ſm Jo. an. in c. ki. de hijs q̃ fi. a ma. p. ca. ſs pan. in ea. dilecto. de preb. egregie distinguit. Nã si singulares de collegio iurãt vt singulares. verũ est opin. Jo. and. sicut si statuto cauerur vt nullus det voces nisi matriculatꝫ: aut q9 nullꝫ vadat de nocte. ꝛ iurauerunt singuli seruare: q1 hoc concernit obseruãtiã singuloꝝ. si collegiũ rollat statutũ nõ peccabũt cõtraueniẽtes: q2 iurm erat statuto accessoriũ ꝛ remoto ꝓncipali remouetur accessoriũ

Si vero iuramẽtũ astringit eos ad obseruãtiã vt collegialiter, sic sine periurio Zuenire non possunt etiã collegialr. cã rõnabili non subsistente exemplum vt in. d.c. dilecto. de canonicis iurantibus vt etiã collegialiter nõ recipiant canonicos: q1 nõ est dubium q9 vt singuli non possunt. Aduerte tñ q9 si statuentes vel eoꝝ successores veniunt scienter ꝛ statutũ videntur illud tollere etiã vnico actu. ſcs collegiali ſm Panor. ꝛ ibi Sthen. ꝛ Joan. aduerte etiam q9 eo casu quo non possunt contrauenire collegialiter: intelligitur nisi propter fauorem publicum quia hoc intelligitur exceptũ. vt no. Panor. ibi ꝛ ſm predicta intellige gl. in. c. in his. ſ. diſtin. aduerte etiam q9 in casu eodem ex casu possent contrauenire aliquando auctoritate propria vt superiorio iurta dicenda infra titulo seq. per totum. * Quartum. Singuli de collegio vel vniuersitate q̃ iurarunt seruare multa cõtẽta in suis statutis an sint ꝓiuri cõtraueniẽdo. Paul. i clc. ſ. de reg. iur. diſtinguit. Nã si iurarunt seruare statuta si cõuenisse collegialiter non incidũt in periurium cõtra sine causa rationabili. Quod quidem Panor. in. d.c. olim cto intelligit: quãdo iurauerũt seruare contenta in statuto nulla habita mentione de statutoꝝ vt puta si dixerũt. iuramus nõ recipere aliques qui nõ sit graduatus: secus si addidissent sicut continetur in statuto. quia hoc casu videntur iurasse seruare statutum. Et idem sentit Card. in d. clc. ſ. Jo. autem de lig. in. d. clc. ſ. dicit quod in primo mẽbro. ſ. quãdo iurauerũt seruare statuta contraueniendo etiam collegialiter incidunt in periurium. Ex vero dic vt diſtinguẽdo cũ Panor. vt particula ꝓpoſe. * Quintum. Si autem talia statuta essent cõfirmata ab episcopis aut principibus ciuitatum vel terrarũ possunt inferiores indistincte cõtrauenire dicto modo ꝑ Bar. in. l. omnium. C. de testa. ꝛ in. l. omnes populi. ff. de iusti. ꝛ iu. sed Bald. in. d. l. omnium. tenet q̃ non. Panor. autem i. ea. cum accessisset de cõsti. concordat. q1 primum est verum si statutum ꝓcernit principaliter fauorẽ statuẽtiũ. facit. c. ꝓillorum. de preben. etiam si statutũ cõtineat eadem materiam quod non valuisset sine superiorem: ꝛ idem Panormi. notat. in. c. cum. ad. de const. quia cõfirmatio habet vim priuilegij cui statuentes tanq̃ priuilegio possunt renunciare. si vero cõcernat fauorẽ aliorũ aut bonum publicum. sic verum est secundus quia superior cõtramando videtur suam facere dispositionem quia omnia nostra facimus quibus autoritatem

impartimur. de ꝓben. si apostolice. lib. vj. ꝛ. l. ſ. C. de vete. iur. enucl. * Sextũ. statuta terrarum nõ permittentia vinũ aliunde allatũ vẽdi in suo territorio. i. quãdiu vinũ illius terre inueniat̃ tanto vel ranto precio venale/etiã si sint iuramento firmata non sunt obseruanda ſm mo. q1 illicita sunt ipſa ꝛ iuramenta cũ etiam circũscripto statuto er iuramento talia facere intentione corrupta illicitũ sit. Secus si aliqua bona intentione ad bonũ reipublice. puta quia ibi sunt vina corruptioni obnoxia q̃ in longũ tempus seruare nõ possunt/que vendi nõ possent si aliũde portarẽt vinus. ꝛ sic terra illa pateretur grauem iacturã. Quomodo aũt intelligendũ sit qñ q̃s iurat seruare statuta vniuersitatis vide infra. §. rxiij.

3.q3 ¶ Tertio qrit vtrũ iuramẽtũ factum ab aliquo subdito alicui obliger eũ ad successores eius cui iurat aut ad successorẽ iurãtis. Et ad ꝑmũ arch. post Pan. in. cã. veritatis: extra eo. dicit q9 autem iuramẽto facta est mẽtio de successoribus. ꝛ tũc võ cogit amplius iurare ꝛ teneat̃ se recognosce re libertũ seu vasallũ vel subditum. de qua recognitione loquit. c. de longinquitate. xij. q. ij. Aut simplr fuit ꝓstitũ nulla facta mentione de successoribꝫ ꝛ tũc aut fuit ꝓstitũ simpliciter personalr et tũc ſm Goff. ꝛ Host. cuilibet successori iurare teneat̃. facit. l. imperialẽ. de phi. feu. ali. sed cõtra hoc est. d. c. veritatis. et Pan. limitat hoc verum si fuit ꝓstitũ sub nõe ꝓpio vel appolito aliquo verbo ꝑsonali vt ꝓmitto tibi: si tñ is cui fuit iuratũ remoueret̃ a dignitate non teneat̃ iurãs illi amplius ad iuramenti obseruantiam q1 intelligit̃ prestitũ persone rõne dignitatis. ꝛ de hoc est rex. in. c. venerabilem. in fi. de elect. Aut fuit ꝓstitũ simpliciter sub nõe dignitatis. ꝛ tũc trãsit ad successores q̃tumcũq; nõ fuerit facta mentio de ꝓpo seneũ vel romano pontifici: q1 dignitas ex diuersitate ꝑsonarũ non variat̃. rij. q. ij. Alberti. de reſcrip. si gratiose. lib. vj. et facit. c. qñ. abbas. de off. c. ole. ꝛ q̃ no. Bar. in. l. centesimus. ff. de verbo. oblig. Ad secundum dicit idem Panor. q9 ho. et cõmuniter doc. dicunt iuramentũ non trãsire in heredẽ vel successorẽ iurãtis. etiam si iurasset pro ſe ꝛ suis successoribꝫ vel heredibꝫ q1 Is possit q̃s heredẽ obligare ꝛpotaliter imo etiam nõ faciendo mentionẽ de heredibꝫ. pactũ regulariter trãsit i eos: ſpualiter tamẽ nõ põt: q1 licet sit honestum vt in ſpualibꝫ obligationibus filij ſe quat̃ voluntatẽ patris nõ tamẽ est necessariũ. vt ſũ. c. ſ. de despon. impu. et in. c. ex literis. de despõ. 4 ¶ Quarto querit vtrũ paganus iurãs ꝑ falsos deos non concessoꝝ teneat̃ ꝛ dicit Ray. qõ cũ iurauit pctm̃ commisit in iurando. sed si modo non obseruat fidẽ promissam addit peccatũ pcdẽ ꝛ cõ

cor. 8. Tho. addẽs q9 licitũ est recipere iuramentum eius qui paratus est per falsos deos iurare non tamen licet eum ad hoc inducere.

¶ Quinto queritur q̃ obligatio sit maior voti ꝑ vel iuramẽti. ꝛ dicit. 8. th. ij. ij. q. lxxxix. q9 votum ex sui rõne est magis obligatorium. q1 eius obligatio ex fidelitate cauſat̃ quã debemus deo: cuius trãsgressio infidelitatẽ ꝛ cõsequẽter irreuerẽtiã continet obligatio vero iuramenti cauſat̃ ex reuerentia quam debemus ei: ex qua tenemur qõ verificemus id q9 p nomẽ eius promittimus. cuius transgressio continet irreuerentiam tantũ.

¶ Sexto qrit vtrũ iurãs aliq̃d in gñe obligetur ad speciem ꝛ dicit Host. q9 cũ gñalitas obscurita ꝑ tem pariat nou videor cogitasse de his super quibus specialiter inraturus nõ fuissem. Et sic iterandũ est iuramẽtum ſm intentionẽ iurãtis qñ sine dolo q̃s iurat. Secus autẽ qñ ipse cũ dolo est. et ille cui iurat̃ est sine dolo. Igit̃ si emergat casus inopinatus. de quo si cogitassem nullo modo iurassem nõ teneor. Datis cõcor. ray. et ꝟ. Sed adde ex Pan. in. c. veniens extra eo. vbi habet ſm Inn. q9 si iuramẽtum fuit generaliter prestitũ nõ extenditur nisi qd ea de quibus cogitãdũ est: vel debuit merito cogitari: extra eo. quintanalis/vt supra iuramẽtũ. iij. §. ij. dictũ est si vero fuit specialiter prestitũ: recipit interpretationem secundum ius in foro contentioso. in penitẽtiali vero ſm intentionẽ iurantis: ꝛ de hoc supra iuramentum. alt. §. ij. Per hoc autẽ absoluit̃ ista qõ. Quidã clericus iurauit stare mandato epi. q̃ precepit vt renunciaret beneficio et non appellaret. Certe ex quo nõ erat verisimile q9 de his cogitasset poterat precepto non obstante appellare. ꝛ ita terminatum fuit per docto. de rot.

¶ Septimo querit vtrũ iuramẽtum per metus exortum sit obligatorium: puta si deprehensus a latronibus iurauit se daturum pecuniam ꝛ dicto multa. * Primum ſm ray. si fuit de re licita est obligatorium secus de illicita: ꝛ idẽ. s. Th. addens quod poterit tñ in iudicio repetere qõ soluit vel beneficiare plato qui ex iusta cã huiusmodi obligationem poterit relaxare/eriã si cõtrariũ iurat fecit: q1 tale iuramẽtũ vergeret in deteriorem exitũ/cũ sit contra iustitiã publicã. Intelligũt autẽ q̃dã vt Jo. cal. ꝛ gl. xv. q. vj. autoritatẽ. qõ in foro conscientie sit hoc iuramẽtũ obligatoriũ indistincte quidã vero. vt Jo. an. tenent melius q9 sit obligatorium in foro conscientie solũ se intẽdebat se obligare/sed in foro iudiciali hoc sibi non crederet. ꝛ hoc sequit̃ pa. in. c. si vero. eo. tit. ꝛ est verius ꝛ qõ talis quo ad deum non indiget absolutione si nõ intẽdebat se obligare: q1 deus iuramẽtũ accepit put ex corde ꝓcedit. xxij. q. v. humane aures. In foro autẽ contẽrioso ecclesie. ſm. o.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Bofi iuramentū coactū nō est obligatorium: quia
p̄sumit ꝙ ḧa nō iurauerit voluntate implendi. Et
ista est etiam opinio.s.Tho.s.ḡ obliger in con-
scientia iuramentū coactū.s.si erat metu se obli
gādi nō aūt in foro cōtentioso.vt p̄z in.ix.disti.
xxxix.c.iiij. dis.xxix.q.xxij.lxxxix.lxx.tertiū. qō
xcviij.iij.ad primā. Opposituꝫ videt tenere Joan.
an.ꝛ tener paū.vbi dicēs qō iuramentū nō debet
esse obligatoriū si ḧa nō habuit animū obligādi
se: et sic deberet p̄sumi sed eccl'ia aliter statuit ne
oek materia allegādi metu: ꝛ sic deierādi.cū fre-
quēter iuramētū iter ueniat in actib⁹ hoim. Ex
hoc nō bō ꝓz/qz si iurauit dare latroni centū au-
reos iurētōe nō tenet dare sed euadēdi: in conscientia
nō teneꝝ ꝛm eundē paū.ꝛ in foro cōtentioso p̄e
sumit qō eo alio iurauerim vt ipsemet dicit ꝛ cō-
sequēter si eccl'ia statuit me dare centum: inique
agit ꝫ me ob reuerētiā iuramēti.ꝛ sic facit malū
vt veniat bonū cōtra apostolū Ro.iij. Et p̄terea
vt dicit.s.tho in tertio ei ꝙ vim intulit.si caden-
tē in pstantē virū nō cōperit actio ex obligatiōe
talis iuramēti. Nec valet dicere possibile esse qō
nō eo alo iurauī sed alo ōdi: qz cū hoc non con-
steꝛ si statuisset vt dare exponeret se periculo fa
cīēdi iniustitiam. Cap'm āt si vero.ꝛ.c.verū.que
adducit paū.nō ꝓbāt in oppositū: qz loquūtur
in casu quo iuramētū tenebat ex intētione iura
tis vel saltē cū hoc erat dubiū. Cal.etiaꝫ ꝙ adduc
cit.s.Tho. p opinionē ꝓtraria eū nō vidit in ter
tio vbi clare loquit.ꝛ in.xxij.vbi eum allegat nō
intellexit ad plenū. * Secūdū. Jurando vero ta
lis cū tali animo.s.se nō obligādi fm eundē paū.
ibi peccauit: qz assumpsit nomen dei fine effectu:
ſs venialiter si erat homo perfect⁹ alꝫ nō pecca-
uit p quo facit qō habeꝫ in fili.xxij.q.ij.ne quis
sed ego distinguo: qz si in nullo sensu intēdebat
facere qō iurabat: vere ꝛ formaliter deierauit et
peccauit formaliter. Et sic intellige Archid. dicē
tem qō peccauit mortaliter facit.c.querelā. de iu
reiu.ꝛ.c.illud.ij.q.v.ꝛ qō no.glo.in.d.c.autorita
tem. si vero in aliquo sensu intendebat facere qō
iurabat licet non in sensu eius cui iurabat/vt qz
iurauit dare centū subaudiendo in animo suo si
debuero tunc non peccat: qz non tenet̄ iurare se
cundū intentionē eius cū non sit suus iudex: sed
vtitur simulatione licita ꝙ ls.vt in.c.vtilē.xxij.q.
ij. * Tertiū. Eo casu quo iuramentū hoc est obli
gatoriū si contrauenīat qui iurauit ante absolu
tionem a iuramento peccat.ꝛ ſm aliquos venia
liter nīſi pro eo qō.c.verū.eo.ti.dicit p tali trans
gressione non esse imponendā penitentiā vt pro
mortaliter: hoc sequitur sum.aug.etiā qñ habuit
animū se obligādi: sed Joan.cal.s.Tho.archi.et
archi.et paū.et sum.ro.tenent qō peccet morta-
liter, ꝛ hoc est indubitatū: qz deierat. Ad cap. aūt
verū Jo.cal. respondet tripliciter. Primo ꝙ loq̄
tur post absolutionē a iuramētoriꝫ hoc non pla
cet Jo.an.ꝛ bene. qz tūc cū nō peccet nulla est illi
imponenda pnīa. Scḋo quod procedit in foro iudi
ciali: secus in penitentiali. Tertio quod non dicit
istū nō peccare mortaliter: sed nō puniendū tāq̄
pro mortali. s. voluntarie cōmisso: qz metus alle
uiat culpā ꝛ eodem modo videtur respondere pa-
dicēs qō si cōstaret ſpm habuisse aīm se obligan
di deberet puniri ꝓ mortali licet non ita acriter
sicut si iurasset ℥ iuramētū libere ꝓstitū: ꝛ ita re
stringit. d.c. verū. §. certū. * Quartū. si tumus in
dubio vtrum habuerit aīm se obligandi necne.
dicit sum.ang. qō nō obligatur ad seruādū. vt est
ter. in.c.qō me.cau. sed illud.ca.nō loquit qñ in-
teruenit iuramentū in qno sicut dicit. s. Tho. est
duplex pmissio. s. facta homini ꝙ non est efficax
ꝛ facta deo que ligat: qñ ḧs intendebat ligari: vbi
melius sum. ro. post archi. ꝛ paū. dicit ꝙ tunc ꝓ-
prie loquit. d.ca. verū. qz in dubio p̄sumēdū esset
ꝙ non habuit animū se obligandi sed qz posset
accidere contrarium ne ecclesia daret materiam
deliberandi voluit qō in dubio iuramētum obſ
seruaretur. sed post factum respectu pene est re
stringendū in mitiorem partē vt nō puniat tam
ꝙ pro mortali. Quintum. predicta intelligen-
da sunt primo in iuramento promissorio non aut
in assertorio: quia in hoc nullus met⁹ excusaret
a mortali iurantem falsum. xxxij.q.v. ira ne. ꝛ
Tho. ibi. dist. xxxix. Et secunde intellige de met⁹
cadente in constantem virum secūdum glo. ad
ca. verū. ꝛ. s. tho. in tertio dist. xxxix. q. ſ. ar. iij. qa
ij. leuis autem metus non excusat.

¶ Octauo q̄rit vtrū iuramētū exortū dolo fa
obligatorium: ꝛ dicit archi. post p̄s. quod si ℥
super quo p̄statur est al's reprobat⁹ fauore iu
rātis tale iuramētū nō est obligatorium ꝛ ca
est in.c.cū cōtingat contrario ifer: vbi dicit quod
mulier cōsentiens alienatiōi rei dotalis ꝛ iur
nō cōtranemire vbi nō superuenit dolus nec me
tus nō est audienda. s. quo ad relationē iuramen
ti vel annullationem cōtractus. Ergo si interue
nit dolus secus est: qz tex. excipit dolū: ꝛ sic exp̄s
in.c.ḧ. de pac. lib. vi. ꝛ.c. licet. co. ti. ꝛ lib. et in aut.
sacramenta puberum. Et idem dicēdum cum in-
terueniat metus. Ex quo enim talia iuramēta cō
tra legē sūt nō tenent nisi fiat voluntaria omissio
quod etiam tenet bar. tutius tamē est si petat ab
solutionē: sed primum verius. S. i vero iuramē
tum nō venit contra dispositum a iure ꝛ interue
nit dolus subdistingue. Nam aut tantus est do
lus quod excipit mentem iurantis puta qz cog
sante dolo nullo modo se obligasset/ꝛ tunc non
obstāte absolutiōe. ar. ꝙ id quod no. Jo. an. in.c.

vnico. de cōmo. Et sic intellige kede. consil. cxciij.
vbi hoc expresse sentit ponendo terminos in mi
nore. xxv. annis. ꝛ in muliere seducta a fratrib⁹
hereditati p̄ne renūciando q̄ valebat lōge plus
ꝙ habuit in dote: qō est notandū ꝓ limitatione.
c.ij. de pac. lib. vi. s. ꝙ nō ꝓcedat qñ dolus dedit
cām ℥cui qz vbi dol⁹ dat cām ℥cui excludit vo
luntas. l. ſ. ff. de dolo. ꝛ iuramentū nō obligat vl-
tra intentionē iurantis, extra eo. veniens.

9 ¶ Nono querit vtrū obliger iurm factū ex ip-
su iracūdie: ꝛ dico ꝙ pa. in.c. sicut ex ḟis. de iu
reiu. ꝛ sum. an. ac ros attribuunt Joā. an. in. d.c.
qō iurm factum calore iracundie nō obligat. qō
ḧdē dcīt. d. an. ꝛ oēs ꝓdicti limitant qñ calor fuit
tant⁹ ꝙ ḧa deliberate illud iurm nō fecisset: qz
cū ꝓcedit de pari votū ꝛ iurm: vt no. in.c.ſ. ꝛ.ḧ. de
iureiu. sicut in voto fm. s. Tho. Ibi requi
ritur ita ꝛ in iuro. Sed ego dico ꝙ Joā. and ibi
loquitur de iuramēto mōachi iurātis nō redire
ad claustrū: qō nō solū fuit ex iracundia ſs ēt de
se temerarū ꝛ illiciti vt ibi ꝓz ex ter. Et ꝙ ꝓ-
dicta limitatio est cōtra mētē eiusdē Jo. an. q̄ in
lo: ꝙ hō nō aduertit plene dicēs qō votū emi-
talis: ꝛ tāta turbatio ꝙ sapit quādā mētis aliena
tionem ex multo furore: alꝫ votū ex iracundia
obligat: qz ea q̄ in se sunt bona non indiget deli
beratione: ita tellige longa ꝛ multa. vt in oppo
cū hec subito fieri possint. Est etiā dicta limita
tio cōtra ꝗd. dicentē ꝙ qui ex impetu iurauit ꝙ
deliberate non iurasset seruare tenetur si licitū
est: ꝛ sic etiam sentit summa confes. ꝛ sum. p̄s. et
Archi. Nec valet predictorum fundamentum: qz
deliberatio dupliciter sumitur aliquando. s. pro
conclusione consilij que aliquando pene repen-
te etiam in homine passionato fit ꝛ ista est que
in voto ꝛ iuramento requiritur: aliquando vero
sumitur pro conclusione predicta facta animo
quieto: ꝛ ista in predictis non requiritur: vt pa-
tebit ex dicendis infra p. tum. ij. §. xiij. Et iuxta
hec intellige quod iuramētum ex abrupto id est
sine deliberatione factū non obligat secundum
Archi. post Pa. quem refert: qz nō ḧs in se cōsen-
sum: is peti possit absolutio ad cautelam.

10 ¶ Decimo querit vtrum obliger iuramēto ver-
gens in dispendium propriae salutis corporalis:
ꝛ dicit Paū. in.c.ſi vero. eo. ti. ꝙ non: qz sicut nō
valet iuramentum tendens in mortem alterius.
xxij.qō.iij.c.ſ. ita ꝛ fortius valere nō ḧs si rendit
in propriaz. vt in.c.ſi nō licet. xxij.q.v. Hoc limi
tat glo. in.d.c.ſi vero. quando directe vergit in
mortem secus si occasionaliter sicut qui iurauit
stare rome de mense augu. tenetur ſbi stare: qz li
cet multi moriant nō tamen semper. Hāc etiam
limitationē limitat Jo. an. verā nīſi ex imminen
ti infirmitate vel cōplexione iudicaret sic iurā
ex tali moza moritur⁹. Et sic collige ex dictis ei⁹
ꝙ si ex qualitatibus verisimiliter p̄sumitur de
morte non obligat. Et similiter dico ꝙ non obli-
gat iuramētū quādo cedit in mutilationē: qz ne
mo mēbroꝝ suoꝝ est oīs. l. liber hō. in. ſ. in. p̄n.
ff. ad. l. aq. qz ita si a principio talis casus affuis-
set iurm fuisset temerarius. vnde tali casu emer
gente temerarius eēt illud obseruare. Predicta
tamē limita nisi mors aut mutilatio infligenda
esset ex iustitia qz tūc nō posset ḧs fugere ℥ iuſs
vt. s. accusatio. §. vlt. Ex predictis innuit paū. ℥
carthusienses dicēs ꝙ si a peritis medicis diceret
fratrem carthusiensis ordinis nō posse alꝫ morte
euadere nisi per esum carnium nō obstāte regu-
la aut voto deberet carnes cōedere: qz sicut iura
mentū, ita ꝛ votū nō ligat ꝓpter periculū mortis
ꝛ cū paribus paūb⁹ ambulāt. vt no. in.c.ſ. ꝛ.c. de
biozes. extra eo. ꝛ.c.ij. ꝛ.c. magne. de vo. Fertur
tamē ꝙ magister ray. devilla noua fecit tractatū
in quo cōclusit vīrā posse restaurari fine esu car
nium: dicēs ꝙ vinū mediocre marie aromaticus
ꝛ vitella ouorum mediocriter mollia que acutis-
sima digestione conuertuntur. in laudabilem et
multum sanguinem. sunt ad hec magis cōpeten
tia ꝙ carnes. Et certe si hoc est verū cessat ꝓmū
dictū ſs vbi ex circūstantiis medici dicerēt ℥ius
ꝓcederet dictū meū. Item posset contingere quod
infirmo ova essent fastidio ꝛ horrori. ꝛ ꝙ nō pos
set illa capere. quo casu indubie illud esset tenē-
ḧ. de ob. fem. hec ille. Vñ carthusiēses indistincte
nō reprobat ḟs rñi in casu: ꝛ meo iudicio dū dicit.

¶ Undecimo queritur vtrū obliger iuramenti 11
factum contra bonos mores naturales: puta qz
ꝓbet occasionem delinquendi: ꝛ dico quod nō
vt in.c. quemadmodū. de iureiurā. ꝛ in regu. non
est obligatorium. de regu. iur. lib. vi. Sicut si vir
iurat non agere contra vxorem rerum amotarū
non valet. yr. ff. de pact. do. l. conuenire. quia ꝓ-
berur mulieribus occasio furādi. Similiter qui
iurauit non denunciare aliquem nō tenetur: qz
est contra bonum animę delinquentis ꝛ charita
tis. ḧ. a. ſ. si peccauerit. ꝛ de iudi. nouit. ꝛ facit. l. ſ
vnus. § pacta. ff. de pac. ḧoc tamen exemplum ſ
mittat ḧost. verum esse. scilicet qō non tenetur
nisi quando vellet denunciare solum ꝓpter cō
modum proprium: quod non licet. Et facit capi.
ad nostram. el. ſ. de iureiur. sed oportet denuncia
re vel agere propter bonum commune principa-
liter: ꝛ sic secūdario propter ꝓpriū. quod in-
tellige in iuriosoꝝ: qz ad vītādum interesse rerum
non est peccatum querere sum ſ in iudicio argu-
dictorum supra accusatio. §. vſ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

12 ¶ Duodecimo querit̄ vtrū obliget iuramētum cōtra iuramētum pri⁹ factū: r dico primo q̄ nō: vt in.c.sicut er literis.de spon.r in.c.quanto.de iurein.r in.c.intellecto.eo.ti.quod post. Innoc. r Pano⁹.in.o.c.sicut.intelligit etiā si fit promissio quamuis postmodum Inno.videatur tenere contrariū in.c.veniēs.de iurein.sed non est verus per.c.iuramenti.xxij.q.v. Dico scō q̄ actus gestus contra primū iuramentum nō est ipso iure nullus mdistincte: sm Pa.in.o.c.intellecto. si actus dependet a mera voluntate iurantis.puta qz nullo iure ptyibet: sic tenet vñ sm Innoc. in.c.dilecto.de preb.si quis iurauit non alienare libꝝ r tamen alienauit tz alienatio tz sit periurus: r facit.c.vltima voluntas.xvij.q̄.ij.in glos. vbi tangit q̄ qui iurauit non mutare testamentum si mutat tenet secūdū: tz sit periurus: misi in casu alicuius conditionis subintellecte excusans. Post. tñ in.c.cuz marte.de cele.mis. tenet non valere scōm testametum sed Joā.an.in reg.q̄ semel.lib.vj. tenet illud valere: qz nullo iure cauet q̄ fit nullū factū per qō fit contra iuramentuz: quod verum est quando actus dependet a mera facultate iurantis. Si vero ab ea non dependeat puta quia interdicitur a lege fauore ipsius iurātis. Exēplum in muliere r minore qui alienare non possunt: vel alium contractū facere sine certa solēnitate: tunc actus etiam iuratus contra primum iuramētum non valet ipso iure: r sic intelligo glo⁹.in ca.licet de iureiur.lib.vj.et ratio est quia actus sine iuramento erat ipso iure nullus obstante legis prohibitione: ratione autem iuramēti sustineri non pōt: qz iā obligauerat se deo p̄ prius iuramentū: r scōm hoc fuit illicitum. Et idem dic quando actus prohibetur rōne publice vtilitatis. r iste est casus.c.intellecto. Igit dico q̄ si lex seu statutū nō resistit actui iurato: si cōtra rium fiat actus nō est ipso iure null⁹: secus si resistit: r ita tenet Arch.in.c.si a sede.de preben.li. vj. Gaspar.de cal.in.c.cū contingat.de iureiur. r spe.de emptio. r venditio. Quod nota pro cautela mulierum timentium ne inducant ad aliqua faciendā in suum preiudicium. Jurēt enim prius in manibus alicuius: coram testibus se nolle tales alienationes vel renunciationes facere dum modo quando contrarium faciunt intendat non facere contra iuramentum primum: idest non effectualiter renunciare: sed solum verbaliter: qz sic non erunt periure eo casu quo non tenentur iurare secundum intentionem exigētis iuramētum de quo supra iuramentum.iij.§.ij. dictū est.

13 ¶ Decimoterrio queritur vtrū obliget iuramētum quādo is cui frangit fidē iurāti: r dicit Pano⁹.in.c.peruenit.el.ij.de iureiurā. q̄ quando q̄ due obligationes respiciūt se adinuicē puta promisi equū pp q̄ alius promisit mihi centū r si ego nō seruo promissa nec ille tenebit mihi de cētū: et sic intellige illō frāgēti fidē. ff. p̄ so.l.si quenerit. xxviij.q.ij.si fidei.s.ff.de inoffi.te.l.iustit uta.C. de pac.l.cū pponas.la.ij.r sic intelligit.o.c. quesnit.r.c.cōstituit⁹.de pe. Et idē dico q̄n cōditiōaliter promisi pura iurauit ire romā si dederis centum ff nō oās non teneor: qz promissio mea nō purificat nisi a rēpore existētis cōditiōis.l.cedere die.ff.de ver.sig.inst.de ver.ob.ij.ex cōditiōali. Et si iurauit nō implet promissuz ex aliq̄ necessitate: puta qz nō pōt mhilomin⁹ ego nō teneor ad iurāmentū ppter illud: r hoc tz oo. Aut. r Pafi.in.c.sicut ei.iij.de iureiu. r plz tz alij teneant solū me non teneri q̄n alius ex negligētia aut voluntate non attēdit. Q̄nq̄ aūt obligatiōes nō referūt ad inuicē sz ad diuersa: puta promisi tibi simplr centum r nō ex hoc sed simplr promisisti mihi aliquid facere: r tūc tz ego nō impleā promissum tā tu teneris qz nō promisisti mihi rōne mee promissionis: sz simplr r de specie ad spēm nō fit compensatio: vt no.in.c.ij de depo. Et hoc tenuit Cyn.in.d.l.cum proponas.r sic intellige.c.noli.xxiij.q.j. vbi dicit q̄ hosti seruanda est fides. Nec ob.c. qō deo pacti. xiij.q.v. de voto viri r mulieris: vbi licet alter frangat: alter tñ tenet seruare: qz ibi quilibꝝ eoz̄ simpliciter vouerat deo: nō cōditiōaliter: r ei est obligat⁹: sec⁹ si pditiōaliter salte tacite: vel qz si hoc cogitasset nō vouisset: qz si non teneatur per ea que dicta sunt iuramentum.iij.§.ij.

¶ Decimoquarto queritur vtrum obliget iuramentum quando mandatū legis aut superioris ꝛ: r dico q̄ non. Exemplum: si iurauit dare tibi decem r iudex et aliqua legitima causa hoc impediret: vtiq̄ non teneor: de censi. significaute. l. finali. ff. qui satisda. cog. Jrē si fuisti excōicatus post iuramētū tibi factū de aliquo tibi dādo: nō teneor vt. ē. excōmunicatio. vj. in princi. effec. xxij. Item excommunicatio. v. §. iij. dub. xj. Unde in omni iuramento subintelligitur saluo iure superioris vel alterius sm Joan. andre. in. d.c. quemadmodum. extra eo. r facit. c. veniens. eo. tit.

¶ Decimoquinto queritur vtrum obliget iuramentum in alterius preiudiciū: vt puta si iurem canonici quod si quis eoz̄ efficatur episcopo seruabit quedam in preiudicium episcopalis dignitatis: r dico quod non vt in.c. sicut ex nostris de iureiu. Et idem si cardinales iurassent in preiudicium sedis apostolice: quia assumptus in papam non teneretur. Et idem si vir iurauit nō tractare cum propria vxore propter odium quia nō tenetur: imo nec etiam si propter continentiā: sed eo casu teneret reddere licet exigere non posset quia illud est solum preiudicium suum r hoc videtur tenere Host, Zancr. Gofr, r Jo.an. pro quo vide glo.sm.ca.tua nos.de iureiur. Et idem si iurauit in preiudicii alteri⁹ cuius potestati subiicit: puta si vxor iurauit peregrinationē vl abstinentia: similiter seruus monach⁹ et huiusmodi. vnde implere non possunt cum eis a superiori contradicitur: de quo infra votum.iij.§.iij. Et idem cum quis promisit tenere secretuz quia nō tenetur quando est alteri nociuum quin possit r debeat reuelare his qui possent prodesse et non obesse. xxij.q.v. hoc videtur. r sentit glo.in.c.ego de iureiu. aut si producat in testem: qz sm Inno. in.c. qualiter et quādo.ei.f. de accu. tenetur dicere etiam si cogitasset de hoc quādo iurauit. et facit.c. quia plerisq̄. de offi.or. lib.vj. et.c. constitutus. el.f. de testi. r.c. olim. de accu. Si tamen is q̄ exigit iuramentum ab aliquo de veritate dicenda sit homo ferus de quo verisimiliter presumitur quod procedit ordine iustitie nō seruato: sic non tenetur reuelare q̄ scit etiā si posset probare. Et similiter quāuis nō sit crudelis sz qui procedet ordine debito / non debet ei reuelari si probare non potest. f. in iudicio. arg.c. si peccauerit. ij.q.j. r. xx.q.vij. plerisq̄. sm Rodo. Alios tamē qui possunt prodesse nō obesse teneretur si iurauit. xx.q.v. hoc videt. Et idē de eo q̄ iurauit non prestare auxilium tali. quia intelligitur iniuste nuki. a ma. par. ca. r. c. grauē. de excepc. pre. r si etiam iurasset de iusto auxilio nō dando nō tenetur. qz iuramentū non ligat ad illicita et contra ius. d. c. quāto. eo. tit. Et idem de eo qui existēs in dignitate r alienans bona iurat non revocare: qz non tenet: vt in. d.c. intellecto eo. ti. qz est in preiudiciū alterius. f. dignitatis. c. cū contingat. in fi. eo. tit. et. c. ij. de pac. li. vj. Et hoc tene etiā si nō iurasset prius nō alienare. lz glo. sentiat oppositum. d.c. intellecto. per p̄dicta. sed limita in notabili alienatione: per quā dignitas notabiliter ledit: sec⁹ in re modica: qz propriū est principuz donare / de bona. c. f. et in iuramento facto a prelato: de non alienando nisi consulto papa nō debet fieri relatio ad alienationē modicam: qz iuramentum nō extendit ad verisimiliter non cogitata. capi. veniens. eo. titu. et consentit fede. consi. cciij.

6 ¶ Decimosexto querit vtrū obliget iuramētuz facti⁹ p̄ta legē positiuā aut cōtra statutū: r dico multas de hoc fuisse opiniones: vt recitat Pan. in. c. cū contingat. de iureiuran. cū hoc videt. et vebetur ppter bonos mores naturales conseruandos: r tunc nō valet iuramentū vt in reg. non est obligatorium. de reg. iu. valid. vj. sicut iuramentum mulieris q̄ viuēte viro vedit fidē adultero de cō trahendo post mortē viri qz sic lex est indispensabilis r inuariabilis. v. distin. in principio. r octaua di-

stinctione. q̄ cōtra secus in bonis minoribꝝ ciuilibꝝ: qz iuramētuz valet cōtra eos de pig. significāre. vbi valet iuramentū cōtra pactum legis cōmissorie aut lex seu statutū fundatur sup bono publico p̄cipaliter r sic nō tenet iurāmentis priuatoruz ius publicū remitti nō pōt ad q̄. l. ius publicum. ff. de pact. Aut lex seu statutū non fundatur in bonis moribus natura libus: nec super bono publico principaliter sz in odium aliquoruz: r sic tenet iuramētum q̄n pōt si be dispendio salutis impleri lz nō sine dispendio rerū cozporaliū / vt in. o.c. significāte. r in. c. debitores. de iureiu. Idē dicēdum est q̄n lex est fundata p̄cipaliter sup fauore priuatoruz lz p̄fir et secundario super publica vtilitate: qz iuramētum ligat: r est iste casus p̄prie. c. fi. de pac. lib. vj: et hoc q̄n non cōtinet aliquā turpitudinē z bonos mores naturales. nec expresse iurantis nec ex parte materie super qua iuramētū prestat. nec contra bonum publicū principal⁹. Et rō ḡre teneat iuramētum in istis duobus casibus ē: qz iurādo non peccauit qz talis lex est potius priuilegiatiua q̄ p̄ceptiua: ideoq̄ eius cōtrariū nō est in dispēdiū salutis eterne sed solū rerum tpaliū: aut si peccat transgrediēdo / tñ potest seruari sine pcō ideoq̄ tenet iuramentum: de iurei. r si rp̄s. iuncto §. illicitū. xxij. q. iij. Secus aūt q̄n esset z bonos mores naturales. vel ius publicuz p̄cipal⁹ qz contra legem vel statutū: principaliter fundatū sup fauore vel odio priuato. iuramēto ita firmāt q̄ etiam obligat heredes sm cōmunē opinionē: vt dicit pa. in. d.c. cū contingat. qz iuramētum cōfirmatoriū validat actū tualidū: r ex illo ouē actio vt in aute. sacramēta puberū. C. si aduer. ven. q̄ limita nisi dolo vi aut metu fit iuramētū ex tor⁹ ti. vt in.c. contingat. e. ti. r. c. licet. eo. li. vj. r in. c. ij. de pa. lib. vj. r dic. aut. sacramēta. secus aūt in sacramēto introductorio obligatōis / puta iuro dare tibi centum nulla causa p̄cedēte / qz iste nō est modus inducende obligationis: nisi in libero vt in. l. iurisiurandi in prin: ff. ō ope. li. r. l. fi. ff. de li. cō. r ibi guil. de cu. r bar. in. l. iusiurā. la. ij. ff. de iureiu. Et ideo nō ligaret heredē de iure ciuili sed de iure canonico si fuit in culpa non implēdi: r iuramentum erat simplex pura iurauit ogare decēter penituit de peccatis futuris: rū credo q̄ reneatur p̄ id q̄ dicit. ē. heredibus. ff. §. vo. Si aūt sit. d. l. vel statuto fundato super priuato bono vel odio dicat q̄ nō valeat contract⁹ nihilominus valebit si interponat iuramētū. r facit q̄ notat Jmo. in. c. ij. de reg. vbi dicit q̄ in istis spiritualibus ius naturale preferrur positiuo. Si vero statuto addatur q̄ si seruata nō fuit solemnitas debita presumitur dolus vel alia illicita causa:

Universidad de Deusto
Biblioteca

adhuc tñ ligat iuramentū si cōstat cōtractū esse verū ⁊ nō ficticiū aut dolosum quo ad ipsum minorē et hmōi/ꝑ quo fit⁊ hoc tam in foro aie vbi credit ꝑ se ⁊ ptra se vrī.c.significasti.el.ſ.de homi.⁊ no.in cle.ſ.de pe.ꝙ etiā in foro contētioso: qz cessat rō statuti. Si vero fuerit dol⁹ vł fraus ēt si statuto suberat cā ꝓsumendi dolū, vt qz cōmuniter in loco decipiebantur dolose minores tūc saluabit opinio Bar.⁊ Bal.et alioꝝ tenētiū iuramentū nō valere: qz non tollit ꝓsumptionē statuti legitime inducerā/sed secus si statuto non suberat cā ꝓsumēdi dolū: qz tūc ligat iuramentū. * Sed pone ꝙ epūs statuerit quēlibet clericū absentē infra certam diē reuerti sub pena excōicatiōis: clericus aūt de licentia epi iuerat ad studiū⁊ iurauerat creditori suo non recedere ante ei⁹ solutionē. Querit an obliger iuramētum vel ꝓceptū superioris aut legis: et dico ꝙ dē iuramētū esse nullū: qz ptra obediētiā superioris seruari nō pōt sine interitu salutis. o.c.cū ꝓstingat. et ca.ij.de pac.li.vj.sed tñ in rei veritate tenet: qz dicit pañ.in.c.venientes.de iureiu.et est dictum Jo.an.ſa mer.in regula.in malis ꝑmissis.lib.vj. qō ex quo cū licētia epi fuit in studio.⁊ ꝑ necessitate studij debitū ꝓtraxit: vł se obligasse cū licētia epi: qz vno cōcesso cōcedunt oīa sine quibus illud non ꝙ effectū. de off.dele.c.ꝓterea.⁊.c.ꝓbēdētiā.⁊.l.ad rem mobilē.⁊.l.ad legatū.ff.de ꝓcu.⁊ sic recedere non ꝙ sed seruare iuramētum. Secus vero si sine licentia epi adiuit studiū: vel nō ꝑ necessitate studij sed ꝓ lasciuio debitum cōtraxit: qz tūc nō valet iuramentū cōtra obediē tiā superioris. Idē dico in patre reuocāte filiū qui ꝓdicto modo iuraverat⁊ idez de quolibet subdito. Et facit ꝑ mercatorib⁹ qui cōtra ꝓhibitionē suorū dñoꝝ vadunt ad certa loca ꝓhibita ſm qō ꝓhibere possunt. vt in.l.fi.⁊ qō ibi not. ff.de vecti.ab or.fa.⁊.l. mercatores.C.ō commer. et mer.L.relegatorum.ff.de interdi.et re.⁊ qō ibi not. qz ad standum ibi se obligare non poterūt: nisi superiores tacite vel expresse consentiant.

¶ Decimoseptimo q̄rit̄ vtrū obliget iuramentum positū sup cōtractu simulato⁊ dico qō Panor.in.d.ca.cū contingat. distinguit. * Nā aut simulatio est de cōsensu vtriusq; partis tā sup cōtractu ꝙ sup iuramēto⁊ tūc si ex iusta causa puta ex iusto timore vel qz indigebat mutuo cōcepit pignus in forma venditionis vt creditor lucrareť fructꝰ.et sic nō obligat iuramentū: qz defuit cōsensus.⁊ fuit iusta causa simulandi: ad qō c.ſ.qō met.cau.⁊.l.fin.C.de nō nume.pecu. Si vero fit ex causa iniusta. puta causa fraudādi gabellas vel aliter ad deceptionem ꝓximi simulauit vnū ptractū esse aliū⁊ iurauit singula cōtēta in instrumēto vera: tunc eo ipso est periurus: quia simulatio intentionis ex iniusta causa non excusat: vt not.in.c.interrogasti: xxxvij.dist. sicut ille ꝙ ꝓcce vel ꝓcio depositi falsum.c.ſ.de crimi.fal. ⁊ volens cōtrauenire non debet audiri sed si iurasset solū nō cōtrauenire illi ptractui quē simulabat in deceptionē populi: licet grauiter peccauerit iurando in damnū ꝓximi tñ non obligat qz defuit cōsensus: vł respectu dei nō exigit absolutio a iuramēto ar.c.tua.de spon.ſz in foro cōtentioso cōpellit observare: nec auditur volens allegare turpitudinē suā.⁊ hoc verū in quantum est solū in ꝓiudiciū suū ⁊ nō imminet periculū aīe: * Aut simulatio solū erat super ℔ci⁹ ex parte vtriusq; sed iuramentū interuenit ne agat cōtra tacite vel expresse: ⁊ hoc ne cōtractus generaliter⁹ deteger etur: sicut si pignorauit ꝙs res⁊ tñ simulauit vendere/vt mutuū faciat fructꝰ suos eri iurauit nō detegere ſz seruare pignoratitium cōtractū.⁊ tunc obligat iuramentū⁊ peccat: et ac si iurasset soluere vsuras: ⁊ facit qō no.ex.l.i. ex cautione.C.de nō nume.pec. vbi cōcludit ꝙ iurās nō opponere exceptionē de non nu.pec. obligat/licet simpliciter renūciatio non valeret. In foro tñ aie si non habuit intentionem obligandi se nō tenetur vt dictū est.ſ.iuramentum.iij.§.n. * Aut simulatio est de vno contractu ad aliū cōtractum qui sine peccato seruari nō pōt vt ℔ci⁹ simoniacus: licet concipiat sub alio contractu: ⁊ tunc iurans scienter peccat mortaliter: et tenet non seruare.xxij.qō.iij.per totū. Aut simulatio fuit ex parte iurantis tantum: super cōtractu solus ab eo simulato/vt qz aliud gerebat in cordē aliud in verbis: vel vsus est verbis duplicib⁹ callide iurando: ⁊ tunc ſm Panorm.ibi intelligitur ſm intentionē recipientis ⁊ sic deus videtur recipere.ij.q.v.quacunq;.⁊.§.ex his omnibus.⁊ ligat iuramentum ſcōm distinctionem de qua ꝓxia iuramentum.iij.in ꝓncipio.⁊.§.ij.

¶ Decimooctauo queritur vtrum obliget iuramentum ſi superueniat impossibilitas: vel necessitas aut magna difficultas: ⁊ dico quod nō. Nā de impossibilitate dicit impossibilium nulla est obligatio.ff.de regu.iuris.de necessitate vero et magna difficultate dicunt doctores in capitulo querelam.de iurei.⁊.in.c.dilecti.e.ti. qō excusat a periurio. ratio: qz deus respicit animum non manum.xiij.q.v.ſi quid inueniſti.⁊ facit.l.fin.ff.qui ſatisdare cog. Unde dicit inno.in.ca.venerabilem.de ele.ꝙ vrgente necessitate potest quis ꝓpria auctoritate frangere iuramentū: ſi nō potest habere superiorē a quo petatur absolutio.xx.qō.iij.ante cessor. et si tēpore iuramēti credebat se iurās nō posse implere vel non habebat ꝓbabilē causam credendi ꝙ posset implere ſm ℔no.peccauit mortaliter iurando: quia defuit in primo veritati

scō iudicium: ⁊ sic est periurus: secus si ꝓbabiliter credidit se facere posse. infra votum.ij.§.f.

19 ¶ Decimonono q̄rit vtrū obliger iuramētū qū quis nō habuit animū obligādi se cū iurauit: puta ꝙ dolo inducťꝰ iurauit ꝙ olo nō iurasset ni si dol⁹ fuisset: ⁊ dico ꝙ nō ēt si dol⁹ veniret reipsa facit.l.tres fratres.ff.de pac.⁊.l.si ſozor.C.ō col. seductam a frarib⁹ que renūciauit bonis patern̄is: credēs ꝙ nō valeāt multo plus ꝙ sua dos: non obligari iuramēto q̄ multoplus valebāt. qz vbi dol⁹ est excludit voluntas.l.ſ.ff.de dolo. Ænet etiā.s.boñ.vbi.ē.q.iij.ar.ſ. ꝙ vniuersaliter non obligat iuramētū si iurās animū se obligādi nō habuit: ⁊ tñ indemnitati ꝓmi satisfacere si eum dolose decepit ſm Richaar.ead.di.ar.ſ. q.ij. An aūt peccet mortaliter iurando. dic vt.ē. §.vlt.facit.c.veniēs.⁊.c.quintauallis.extra eod.

20 ¶ Vigesimo q̄rit vtrū obliger iuramentū q̄ſin melioꝝ cōmutat⁊ dico ꝙ nō. vt in.c.quenit.el.ij. de iureiu. sed hoc ꝛz duas limitationes. Prima q̄ vtrūq; non pōt impleri ſm do.Anr.i.d.c.per barbatiſ malozis bonū: licet ſit tutū vł e melioz⁊ a sumēto. all'.c.cōmissus.de spō.⁊.c.ls.de reg. allegocit gl.i.c.monachū.xx.q.iij.⁊.xxij.qō.v. noluit. Sec⁹ ſi bonū iuratum nō cēt impeditiuū maioris bonū: ſz vtrūq; fieri posset: qz ꝛuenire nō posset iuramēto sine autoritate superioris: ꝛcēs posset dispēsare vt cōtraueniat ratione maioris boni ſm Jun.in.c.debitores: eo.ti. Et similiter dic si esset dubiū an esset maioris boni impeditiuū necessario requirit dispēsationē episcopi.arg.c.ſ. de voto. Scōz quādo iuramentū non concernit ꝓpriā vtilitatē alicuꝰ: qz si concerneret nō ei fert vera dicta regula: etiam si vnum sit totaliter impeditiuum alteri⁹: nec prodest in hoc superioritas autoritas.⁊ facit qō nota.in.c.quāto.eo.tit. gula in malis.de reg.iur.lib.vj. quidebitor: qui iurauit dare vnam rē non pōt dare meliorem aliā ſti.qui.mo.tol.oblig.in prin. nili velit ꝓpriam religionis obseruantiam commutare ⁊ vnuz est ꝓpriū. Et ꝙ sequitur Panor.in.d.c.pueniť.

21 ¶ Vigesimoprimo querit vtrū obliger iuramentum quando id quod iuratur consistit in facto ⁊ dico ſm aliquos quod non obligat sic vt iurans teneatur ꝓcelse ad factum: quia ſm aliquos obligatus ad factum sufficit ſi soluat interesse: vt in.l.stipulationes nō diuidūtur.ff.de ℔bo.obli. ⁊ in.l.ſi qs ab alio.in fi.ff.de reg.iu.qz ſm cōiter doc. tenetur vel ad factū vel ad interesse ⁊ non precise ad factum vt nor.Bar.in.d.l.stipulationes. Sed ego dico ꝙ vtuino ⁊ canonico iure tenetur ad factum precise ſi pōt impleri ⁊ non ſit cōtra bonos mores aūt aliquod ꝓdictorū ſ. quia non obligat iuramētum: ⁊ hoc ꝓbatur ꝙ.c.ſ.⁊.c.qualr. de pact.⁊.c.iuramētum.xxij.q.v.⁊ facit.ca.ls.de voto.⁊.c.ex literis.el.ij.de spon.⁊.c.nouit.de iudi.⁊ hoc etiam vł sensisse Bart. vbi.ē. Quando autem factum est alienū nō tenet quis facere nisi quantū in ipso est bona fide. de spō. ex literis.

¶ Vigesimo scō querit vtrū obliger ſuſz ꝓdi 22
cionale vł ꝓpter cāz.⁊ dico ꝙ nō nisi exter ꝓdictio vel cā. de condi.appo.c.verū.⁊ de iureiurā.c. peruenit. qō intellige qū tota obligatio ponebatur in conditionis euētu. vel ꝓpter cām. al's reneretur. Uñ iurās adire.e. Jac. vt fatrē summvideat⁊ redimat sua petā: ls frater suus decesserit tenetur nihilominus ire ꝓpter aliam causam.

¶ Vigesimo tertio querit vtrū iurā seruare statuta alicuꝰ ecclie vel ciuitatis aut vniuersita- 23
tis si aliquod fiat nouū aut sit illicitū teneat ad illud⁊ tenēt cōiter doc.i.d.clericus.extra eo. ꝙ si iurauit seruare statuta edita nō extēdit iuramentū ad futura: qz nō extendit ad ea de quib⁹ non fuit verisimiliter cogitatū ⁊ hoc est indubitatum ex mēte.s.tit.ij.n.q.xvlij. scō ad quartū si ꝛo nō fuit appositū hoc ꝛbū edita ſz simpliciter iurauit seruasse statuta extendit ēt ad edenda ſm Jo.an.⁊ Car. indistincte: ſm alios ꝛo indistincte ad futura nō extendit qō melioꝝ sum.ang. asserit ꝙ sum.ro. distinguat: vt extendat ad futura que sunt modici ꝓdicij: non autē ad ea q̄ sunt magni: qz hoc sentit.s. Tho.vbi. ē. dicens: ꝙ talis non tenetur ex iuramento seruare futura nisi intenderet se ad hec obligare: ⁊ bene hoc probat Panor. qz ꝓpter periculū ꝑiurij iuramētum est grauis ꝓdicij ⁊ stricte interꝑtationis: ideoq; nō extendēdum ſz ꝓnus restringēdum vt nō comprehendat etenim quod ex lata verborum significatione posset comprehendere quod vult archi.in.c.ne quis.xxij.q.v. Et si dicatus iurans addicit ꝙ per ꝓmissum iuramentum seruabit etiam futura: non est obligatus ex iuramento illa seruare: ita quod sit periurus nō seruando sed ex ꝓmissione vrīn.c.clericus.eo. titu. quod limita ſm Panormita. niſi constaret in foro anime vel iudiciali quod intendebat non aliter iurare: qz obligaretur de iuramento. ar.ꝛ. ꝛa eo. ⁊ si christus. Quod si inter dicta statuta vel cōsuetudines iuratas sint aliqua illicita vel impossibilia aut ecclesiastice liberari contraria si iurans hoc sciuit non debuit sic generaliter iurare nec sunt hmōi statuta aliquatenus seruāda sed alia solum. ⁊ sed iurando peccauit mortaliter

Universidad de Deusto
Biblioteca

per iurta ꝓdicta. Si vero nesciuit similiter non
sunt seruanda extra eo. contingit. lib. vi. non si-
militer peccauit sed plus vel minus ꝑm qualita
tem ignorantie. Sciendum est etiã ꝙ talis non
tenetur seruare statuta abrogata per consuetu
dinẽ rationabilẽ ⁊ ꝓscriptam. de consue. c. fin. q⁊
iam non habent vim statuti. ar. vi. iiij. §. legen.
¶ Vigesimoquarto queritur ꝺ̃ si quis iurauit
24 tenere obstagia in certo loco ⁊ non ꝝs ibi quid
comedat vel vñ soluat: ⁊ dicit ho. ꝙ si tpe obliga
tionis tam erat nõ soluẽdo tenek obstagia serua
re q⁊ vf ad hoc se obligasse vt victus querat ma
nib⁹ suis vel mẽdicãdo: sed si tunc erat soluedo
⁊ nunc deuenit ad paupertatẽ distinguit: q⁊ si est
talisqui possit sine ꝛ̃cudia mẽdicare: ridẽ ẽt qꝺ
p⁊i⁹ ꝑs si est nobilis ⁊ indignitate tali subuenie-
dã est iuris bñficio extra eo. q⁊elã. ⁊. c. vlt. eod.
25 ¶ Vigesimoquinto q̃rit ꝺ̃ si ẽbitor iurauit credi
tori se soluturũ in certo termino ⁊ impedit⁹ nõ
põt ⁊ ẽt hoc. ꝙ si cũ iurauit credebat se nõ posse
soluere: vl nõ habebat. pbabilẽ cãm credẽdi in
vtroq; casu pirat: q⁊ in prio deerat ẽitas: in se
cũdo iudiciũ. Si ẽo ab initio pbabil⁹ credebat
se posse soluer: nõ piurauit: ⁊ si postea fecit posse
suũ nõ est piur⁹. Et vltromagis excusak si pecu
niã misit tpe ẽbitor: ꝑs casu fuit pdita: de iure iu.
q⁊elã. Et si postea lapso termino posset ⁊ nõ sol
ueret efficeret piur⁹: q⁊ lapsus termini nõ fus tu
lit obligationẽ iurã. de do. ⁊ contu. cum dilecti.
26 ¶ Vigesimosexto q̃rit ꝺ̃ si ꝓiurauit redire ad
carcerẽ: ⁊ dico ꝙ ad hoc nõ tenek si carcer erat i
iuriosus. i. ꝛ̃ iura. qõ met. cã. c. j. sec⁹ si nõ erat in
iuriosus. q⁊ tenek ẽt si immineret periculũ mortis
ꝑm gl. in cle. pastoralis. de re iu. ⁊ Bar. i. l. relegã
ti. ff. de pe. ⁊ pan. vt. §. accusati. §. vl. hoc aũt limi
ta vt nõ teneat si iurauit aio euadẽdi: sec⁹ si aio
se obligãdi. iuxta ea ꝙ dicta sunt. §. e. ritu. §. vij.
¶ Vigesimoseptimo q̃rit vtrũ possim ꝓẽsare
27 si iurauꝺ dare tibi decem: ⁊ tu mihi debeas alia
decem. ⁊ dicit pan. in. c. ad nostrã. el. j. extra eo.
ꝙ nõ. q⁊ iuramẽtum est obseruãdũ in forma spe
cifica: nec sufficit illud adimplere ei effectu quod
ibi ꝑs per tex. illũ q⁊ iurãs tenek prius actuali
ter soluere nec sufficit cõpẽsare quãꝯ compen
satio fit ficta solutio. l. si peculiũ. §. ff. de fta. lib.
Et dicit idẽ ꝙ nostri docto. cõmuniter senriunt
qõ dicrũ est: sed contrarium sensit Bart. in. l. am
plius. ff. rem ra. ha. vbi concludit ꝙ compensans
non ero periurus. Nam ꝓditiones debent quidẽ
impleri in forma specifica sicut iuramẽtum: vt
in. l. qui heredi. ⁊. l. meuius. ff. de condi. ⁊ demon
stratio. sed iussus dare implet conditionem com
pensando vt in. dic. l. si peculium. Ergo ⁊c. Pre
terea si ego impedio iusta de causa facere qõ p
misi non sum periurus: vt in. l. fi. ff. ꝺ̃ satisꝺ. cogũ.
sed si ego non soluo tibi qm̃ tu debes mihi tam
ꝛ̃dez ego impedior a te. vnde quasi fact. tuo im
peditus non debeo esse periurus. Hãc rationem
facit tex. in. l. iij. ver. item queritur. ff. de sta. li. Et
cõcludit. pano. ob rõnes bar. ꝙ ãte factũ sequẽ
da est opinio prima quã tenet Joan. an. ⁊ Inno.
sed post factum vt quis excusek a periurio sequen
da est opinio Bar. Ego ẽo dico ꝙ ii ideo nõ pos
sum soluere tibi q⁊ tu mihi nõ soluis: indubitan
ter ⁊ ante factũ opinio Bar. est tenenda: q⁊ si im
potẽtia me excuset a periurio vt patet ex dictis
multomagis impotentia ꝙ ex tuo defectu pa
tior. Si vero possum soluere etiã si mihi nõ so
uas adhuc est ẽa saltẽ in pscia nisi iurãs intẽdat
set se obligare ad vãdum decẽ formal⁹ vel ad sol
dũ etiã si alius sibi non soluisset modo liquida
sint decez q̃ mihi debes: q⁊ recõpensãs soluit ꝛ̃
non soluat formal⁹ sed ꝛ̃tualr: ⁊ sic intelligit. ꝺ̃.
l. si peculiũ. ex iuꝛ̃ aũt nõ teneor soluere forma
liter nisi exꝑesseris vel intenderim soluere: ꝺ̃ce
etiam alio mihi nihil soluente quo casu loquit
ꝺ̃. ca. ad nostram. vbi erat reddẽda pecunia mu
tuata super pignore non computatis fructib⁹ ⁊
in. ꝺ̃. c. debitores. eo. ti. vbi erãt promisse vsure.
¶ 28. querit vtrum is qui iurauit non reuelare
secretum indistincte teneatur illud celare: ꝺ̃cit
Pano. de mente. glos. in. c. ego. extra eo. quod si
quis iurauit nõ reuelare secretum intelligit de
honesto ⁊ non de alteri nocituo: sed illud possum
reuelare non omnib⁹ sed his qui possunt ꝓdere
ꝓuo vide tex. iuncta glo. in. c. nerui. eod. tit.
¶ 29. querit ꝺ̃ si quis iurauit non fideiubere:
⁊ ꝺ̃cit Joan. and. qõ obseruare non tenetur vbi
periclitatur salus ꝓximi nisi fideiubeatur ꝓ
iuramentũ non extenditur ad hunc casum: sic
gisearum: de quo si tunc cogi rasset iuramẽtũ fuit
set temerariũ: ⁊ hoc Pano. in. capitu. si vero
eo. ritu. habet ꝓ indubitato quia in tãta neces
sitate tenek quis ꝓximo subuenire. di. lxxxvj.
pasce. Imo senrit idem Pano. ⁊ valde bene qꝺ
tale iuramentum nõ obliger vbicunq; ꝓximo
vere indiger fideiussione licet non periclitetur
eius salus nec eleemosyna sit de necessitate nisi
i necessitate extrema: quia licet hoc casu fideius
sio non sit de ꝓcepto: est tamen de consilio et
opus ex pietate faciendum propter deum ⁊ ꝓ
ximũ: non potest autem quis obligari vt nõ fa
ciat opera pietatis ⁊ perfectionis q⁊ nõ est verũ
misit ꝙ de⁹ talia iuramẽta suscipiat ꝛ̃ ꝓsilio fidu-
¶ Erigesimo q̃rit an obliger iuramento pueꝛ
ꝙ dote cõtenta non habebit regressum ad bona
paterna: ⁊ dico ꝙ sic vt supra dictũ est in ti. dos.
in fin. Si tñ ꝛ̃ ita ꝙ nõ iurasset nisi
dolus affuisset tũc sec⁹ vt. §. eodem. §. vlt. Sic de
tamen qõ singulariter no. Pano. ⁊c. non sine-

de arbi. vbi ponitur regula qõ quãtũcũq; iura-
mẽtũ ꝓhibeak quacũq; l. etiã canonica vel viui
na tũ si nõ ꝓtinet in se peccatũ tenek iurãs obser
uare illud licet peccauerit iurando: ⁊ facit ꝙ hoc
c. ⁊ si ꝛ̃po. Utrũ aũt mulier que fecit donationez
iurauit nõ cõtrauenire possit reuocare supue-
nientibus liberis supra donatio. ſ. §. xviij.
31 ¶ Erigesimoprimo querit quo intelligit illa au
toritas. xxij. q. v. iuramẽti. qõ de⁹ nõ facit differẽ
tiã inter iuramẽtũ ⁊ simplicẽ loquelã: ⁊ dicit Pa.
in proemio decretaliũ ꝓpe finẽ hoc esse qñ sim-
plex loquela cõtinet pfidiã vel mẽdaciũ: vt q⁊ ve
nit ad decipiẽdũ ⁊ intellige mẽdaciũ pnitiosũ:
⁊ sic etiã sentit glos. ibi q⁊ inquit vtrũq; est mor
tale licet alterũ altero grauius. Sed tñ aduerte
qõ tex. nõ dicit illud ſ; dicit qõ de⁹ inter iuramẽ
tũ ⁊ loquelã nostrã nullã vult eẽ differẽtiã. q⁊. ſ.
in vtroq; vult esse vẽritatẽ vt patet intuenti.
32 ¶ Utrũ etiã is qui iurauit stare sentẽtie arbi-
tri possit petere reductionẽ ad arbitrium boni vi-
ri. ⁊. arbiter. §. v. Vide etiã supra familia. §. viij.
de famulo qui iurauit reuelare dño fures. De po-
iurio infra suo loco.

¶ Rursus de iuramento quinto quantũ
ad relaxationem vel abolitionem.

Uramẽtũ quinto cõsiderari põt ꝓ tuꝛ
ad ei⁹ absolutionem que quidẽ locum
nõ habet vbi manifeste iuramẽtũ non
obligat q⁊ tũc põt qui iurauit ꝓpria
autoritate cõtrauenire vt patebit: ſ; solũ vbi p
iuramẽtũ cõtrahit ꝑe vel apparẽter obligatio:
ꝙ alicui⁹ autoritate aut voluntate aboleri aut re
larari põt. Hoc aũt fit ꝗtuor modis. p⁊o. ſ. ablo
latiõe supioris puta ep⁹ vel pape ⁊ scõo. cõmuta
tiõe bõi melioris: ⁊ tertio irritatiõe gubernato
1. qõ. ris: ⁊ ꝛ̃to rela. creditor. ꝙ ẽb⁹ olb⁹ stati patebit.
¶ Primo igit q̃rit vtrũ ⁊ qñ possit ꝺ̃s ꝛ̃ suũ iu-
ramẽtũ ꝓpria autoritate ꝛ̃uenire: ⁊ dico duo vnũ
colligo ex Inn. in. c. cũ quidẽ. de iureiurã. dico ꝙ
nemo ꝛ̃uenire põt sine autoritate superioris: nec
iuder secularis eo casu põt se intromittere sed
remittere debet ad eccl⁹ asticũ: ita not. Pan. i. c.
gatiõe ſ; certũ ẽ qõ nõ obligat tũc si seruari põt
tio ꝓpter reuerẽtiã sacramẽti: qõ Pan. i. c. cum
ne notek de trãsgressiõe iuramẽti. i. ratiõe scãda
derogat charitati vel eius perfectioni: vel dispo
nire. Cõsonat aũt. s. Zy. q. ij. q. lxxxix. ar. ij. ad ter
tiũ dicẽꝙ qõ in dubio debet peti absolutio quaꝛ

epis põt impendere: sed qñ manifeste iurm repu
gnat iustitie: vt q⁊ iuratũ est illicitũ: puta homi
cidiũ. vel ꝑditiuũ maioris bõi: puta nõ intrare
religionẽ: nõ est opus dispẽsatiõe: sed in primo
casu tenek quis nõ seruare iuramẽtũ: in scõo ser
uare põt ⁊ nõ seruare. * Quantũ ad ꝑs cũ dictus
sit iurm vergere in peiorẽ exitũ sex modis. prio
si iurak aliqꝺ mortale: scõo si veniale: tertio si in
differẽs qõ ex circũstantia põt fieri mortale aut
veniale: quarto si excluditur aliquid fiendum ex
charitate: quinto si excludit op⁹. de gñe bonũ: sex
to si excludit qꝺ idifferẽs pia intentiõe faciẽdũ
vt supra iuramentũ. iiij. §. ſ. Cũ inquãtũ sic dictũ
sit dicit Adonal. qõ in trib⁹ primis casib⁹ potest
ꝺ̃s ꝓpria autoritate ꝛ̃uenire: ſ; ponẽda est tali
pnia ꝑ temerario iuramẽto: in reliquis autẽ tri
bus quãuis hmõi iuramẽta nõ sint obligatoria
nec ponẽda sit pnia ꝑ trãsgressione eoꝝ trãꝯ ꝑ
mortalitẽ: expedit tn ꝓpria autoritate cõtraue
nire: misi ꝓpter vrgẽtẽ necessitatẽ rũ propter re
uerentiã iuramẽti: tũ ꝓpter scãdalũ. hec ex illo.
quẽ rñ intellige iuxta distinctionẽ primi dicti. i.
in gñali. scz de certo ⁊ dubio: q⁊ in oibus his sex
casib⁹ potest ꝺ̃s autoritate ꝓpria ꝛ̃uenire si cer
tũ est qõ iuramẽtũ nõ liget. Adde ẽt qõ sm Inn.
in licitis: ſ; ex iusta cã ꝓpria autoritate contrauenire vrgẽte necessitate si nõ põt haberi superio: a quo petatur absolutio. ꝑ. iuꝛ̃. iiij. §. xvij.
¶ Scõo q̃rit vtrũ in iuramentis possit dispẽsa-
ri semp vel impẽdi absolutio: ⁊ dico sm. s. Tho. 2
ij. ij. q. lxxxix. ⁊ oẽs doctores q⁊ in iuꝛ̃o promisso
rio aliqñ: in assertorio ẽo nunq; dispẽsari põt.
quoꝝ oim rõnẽ vide ibi. Utrũ aũt semp dispẽ-
sari possit in ꝓmissorio ꝑ aliquẽ hoiem. Sum. ro
sel. recitãs Dir. in. lib. ij. dicit qõ si quis iuret ali
qꝺ licite ⁊ honeste seruabile nec subest causa pa
pa illud mutaꝛ nõ ꝺ̃s si rñ absoluat aliquẽ tenet
absolutio. q⁊ est supra ius positiuum etiã contra
ius diuinũ põt dispẽsare oñ tñ ꝑ euãgelia vel ar
ticulos fidei non dispenser. hec ille. ⁊ sic sm hoc
semp fieri posset absolutio a iuramẽto promisso
rio de plenitudinẽ prãtis papalis. In ꝙbus pau
cis verbis sunt multe falsitates. prima. ſ. qõ pa
pa possit dispensare ꝛ̃s nõ debeat in iuramẽto li-
cite ⁊ honeste seruabili sine causa. secunda quod
obseruatio talis iuramenti sit de iure positiuo
tertia qõ plus possit papa dispensare ꝓtra vet⁹
ꝙ cõtra nouum testamentũ: quarta quod plus
possit dispẽsare circa omnia sacramenta ꝙ circa
articulos fidei: sed contra primã ⁊ scãm addu-
co. s. Tho. ij. ij. vbi. §. sic oicentem. Dispensatio in
iuramentũ nõ se extendit ad hoc qõ aliqꝺ cõtra
iuramẽtum fiat: q⁊ hoc est impossibile cũ obser-
uatio iuramẽti cadat sub ꝓcepto diuino quod
est indispensabile sed ad hoc vt id quod sub iu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ramento cadebat sub eo non cadat quasi nō exi
stens debita materia iuramenti/sicut de votodi
ctum est.hec ex illo. Nec est verum quod in.c.ve
nientes.co.tit.dicatur in omni iuramento auto
ritas superioris excepta/sed superioris ius. Et
ideo Panor.in.c.quanto. extra eod.quando iu
ramentum ex omni parte licitū est.s.tam ex par
te iuratis q̄ iuramentum recipientis ꝛ materie
respondet cum distinctione dicens. Aut tale iu
ramentū fuit prestitum per inferiorem in mate
ria spectante principaliter ad papam/vt si iura
uerint canonici non recipere aliquem in canoni
cum vltra numerum talem:et tunc potest papa
absoluere a tali iuramento sine causa:quia in ta
li iuramento intelligitur excepta auctoritas pa
pe:vt in.c.venientes.eo.tit.et hoc ibi not.Post.
Aut fuit prestitū in alia materia:et tūc aut ma
teria in qua prestatur est ad honorem dei princi
paliter:puta pro fabrica ecclesie vel religionis
ingressu ꝛ sic sine causa nullus potest absoluere
nūi deus:ꝛ sic intellige Jo.and.post Vincen. in
c.ij.de sponsa.q̄ papa non potest remittere obli
gationem voti quesitam sine causa.xxiij.q.j.ma
net.xxij.q.viij.si is qui.ꝛ multominus potest ab
soluere seipsum.de iure pa.per vestras.si tū aliū
absolūt presumitur in dubio absolutus quo ad
ecclesiam militantem. Si aūt subest causa papa
potest absoluere:vt in.c.si vero.eo.tit.imo ꝛ epi
scopus sicut ꝛ votū commutare:vt dicit Inno.in
c.debitores.ꝛ Panor.in.c.cum contingat.eo.tit.
qui etiam poterit interpretari ſm Io. Anto.in.o.
c.quanto.ꝛ Spe.in tit.de delegato.quando scilz
dubitatur de eius validitate ꝛ aliis dubijs. Que
autem sit inter papam et episcopum differentia
dicetur.§.iij.ꝛ iiij. Est autem iusta causa scan
dalum vitandum secundum Inno.in.c.venerabi
lē:de ele.ꝛ gl.in.c.quanto.de iureiuran.vel cum
maior vtilitas imminet in commutatione:vt not.
Inno.in.o.c.debitores.ꝛ est rex.in.c.peruenit.el.
ij.eo.tit.vel secūdū Direc.si malum exemplū pe
rogetur in multos:vel quecunq; alia eorū arbi
trio iudicanda meo iudicio.de quibus cautis.in
c.nos sanctorum.xv.q.vj.ꝛ.c. auctoritatem. Aut
materia in qua prestatur est ad honorem dei non
nec ad honorem dei sed commodum hois:ꝛ et sic
papa sine causa remittere nō potest:vt no.Arch.
in.c.auctoritatem.xv.q.vj.sed potest ex causa vt
in.c.quanto.extra eo.ꝛ in.c.ij.de voto.

¶ Tertio queritur vtrum eps possit in iuramē
tis dispensare:ꝛ dicit Ray.quod idem iudican
dum est de absolutione ꝛ iuramento ꝛ a voto:ꝛ
gl. eius dicit quod non solum papa sed etiaz epūs
dispensare potest in iuramento sicut ꝛ in voto.
Et sēm.s.Tho.ij.ij.q.lxxxix.ar.ix.ad tertium di
spensare potest quando dubium est vtrum id qđ
sub iuramento cadit sit licitū vel illicitum:profi
cuum vl̄ nociuū aut simpliciter/aut in aliquo ca
su:ꝛ intellige a fortiori si sit manifestum. Si au
tem sit manifeste licitum ꝛ vtile:non videtur in
quit habere locus dispensatio vel cōmutatio:ni
si aliquid melius occurrat ad communem vtili
tatem faciendum quod maxime videtur pertine
re ad potestatem papē:qui habet curam vniuer
salis ecclesie.hec ille.cuius mens est quod iura
mentū licitum ex omni parte scilicet iurātis ei⁹
cui iuratur ꝛ materie sit indispēsabile:ꝛ vtile sit
incommutabile nisi occurrat vtilius ad commu
ne bonum:quod si sit bonum diocesis commuta
bit episcopus/alioquin:vt papa innuit illud ver
bum maxime. Igitur in iuramento manifeste li
cito scilicet ex omni parte episcopus non dispen
sat sed papa:ꝛ hoc ex causa ſz si sit turpe ex par
te iurātis vel materie:vel ex parte recipientis po
terit dispensare:vnde ſm Innoc.dispensat in iu
ramentis si sunt dolo metu aut vi extorta. Et ſz
Panor.in.c.ſ.de iureiuran.si notorie constat.de
turpi receptione poterit dispensare absque hoc
quod dicitur suscipientem vel cogat relaxare:puta
si quis metu exegit iuramentū super eo:de quo
alias etiam de iure tenetur vt exemplificat ides 4
Panor.in.c.ad nostram el.ij.eod.tit.

¶ Quarto queritur q̄ differentia in dispēsando
sit inter papā ꝛ episcopū:ꝛ dicit Arch.post Pa.
quod papa hoc pōt respectu totius orbis:epūs ve
ro respectu sue diocesis:item ille potest respectu
magnarū personarū ꝛ in multū dubijs quomodo
potest intelligi.c.venerabilem.eo.tit.iste vero
hoc potest in alijs:item vt dicit Pan.in.c.propo
suit.de concess.prēben.episcopus nō liberat ex to
to a voto sed cōmutat in causam magis accepta
extra de voto.c.ſ.quod intellige quādo votū te
net ꝛ ligat:papa aut potest ex toto liberare quē
admodū ipse deus. Sed de hoc tertio infra vo
tū.viij.§.iij. Inferior aūt episcopo nō habēs epi 5
scopalē iurisdictionē:nō pōt a iuramēto absolue
re sicut nec i voto dispēsare:vt no.i.c.ſ.de voto.

¶ Quinto queritur vtrū licite quis possit pete
re absolutionē a iuramēto in casu in quo tenet:
ꝛ Pan.in.c.cū cōtingat.eo.ti.respōdet cū distin
ctione. Nā aut iuramentū continet turpitudinē
ex parte suscipientis maxime concurrente mate
ria turpi super qua prestatur:ex parte iurantis
nullo imminente peccato:ꝛ sic potest peti absō
lutio non obstāte contradictiōe aduersarij:ꝛ ca
sus est in.c.debitores.eo.tit. Aut iuramentū nul
lam aliam turpitudinem habet nisi quia est con
tra legem prestitū:ꝛ in hoc distingue. Aut enim
lex resistit propter fauorem rei publice principa
liter:et non est necessaria absolutio:quia iura
mentum non valuit:ꝛ de foro competen. si ille

gentl. Aut resistit principaliter propter fauorem
iurātis:ſz scōario in fauorē publi. vt in muliere
minore ꝛ hmōi.ꝛ tūc si seruari pōt sine dispēdio
e.ti.qđ intellige qñ sine dolore vel aut metu.ſz spō
tractu ꝛ dar enormis lesio:licet iurauerit nō cō
trauenire peteretū nō poterit absolutionē:ꝛ p
ꝛ q̄ testiū.ff.de pba.ꝛ qz nihil interest vtrū intere
ueniat dol⁹ a ppōsito vl̄ reipsa.l.si q̄s cū alter
ff.de ver.obli.ꝛ qz ēba iuramēti dicit intelligi
ciuili mō.ſ.q̄ nō ptraueniat vlla rōne vel cā ex
ceptis grauib⁹ lesionib⁹ ar.l.creditor.§.lucius.
ff.māda. Intellige nisi scienter iurasset qz cessat
dol⁹:ꝛ reipsa ꝛ ex propōsito.ideoq; non poterit.
Sic etiā si nō intellexerit enormē lesionē:ſz dixe
rit nō ptrauenire neq; parue neq; magne vt po
tuit notarij:nō ꝓpterea phibetur qui possit pe
tere absolutionem.de quo vide.§.arbiter.§.vij.
6 circa finem.

¶ Sexto queritur vtrū ꝛ a quo i iuramēto possit
fieri cōmutatio.ꝛ dico q̄ de hoc.c.peruenit.sum
marū ēz q̄ non deierat q̄ iuramēti complementū
nā iuramētū aut cōcernit vtilitatē priuatā aut
honorē dei. Si ꝛcernit vtilitatē priuatā aut
tari nō pōt etiā in melⁱ sine cōsensu ei⁹ cui pro
missū fuit:nec de hoc prodest superioris autori
tas ex hoc qđ no.in.c.ſto.e.ti.ꝛ per Inn.in.c.cū
inter.de renū.pro quo et facit qz debitor vnam
rem etiā meliorē ꝓ alia inuito creditore solue
re nō pōt.insti.quib⁹ mo. tol.ob.in prin. Si ꝛo
cōcernit honorē dei requirit superioris autori
tas in ꝓmutatiōe ſm Aut.si dubiū est vtrū illō
in qō vult q̄s cōmutare sit maius bonū. Et ides
si euidēter est maⁱ bonū:ſz obseruatio eius q̄
iurauit nō impedit illō vel turbat:puta qz iura
uit adire.g. An.ꝛ nūc vult adire sepulchrū:pōt
eū implere primū ꝛ postea scōm qz requirit iu
ramētū pōt ꝓmutare ſm Inn.in.c.debitores.e.
ti. Si vero seruari nō pōt iuramētū sine ꝓturba
tione vel desertione maioris boni ꝓpria autori
tate cōtrauenire pōt ſm.d. Ant. sicut si iurauit
adire sepulchrū aut cōtrahere cū aliqua:pōt p
quio impedit dño perpetuā seruitutē.ar.de vo.
c.scripture. Bz no.q̄ si nō sit ad honorē dei nec
priuatā vtilitatē ſz ꝓpter bonū cōe idē vt sicut
si esset ad priuatā vtilitatē:qz ꝓmutari nō pote
rit sine consensu eius qui hz curam boni cōis.
7 ¶ Septimo q̄rit vtrū aboleri possit iuramen
tum per irritationem gubernatoris seu domi
ni:ꝛ dicit.g.Et.ij.ij.q.lxxxix.q̄ ad vnū quem q̄
pertinet irritare.i. annullare iuramētum a sibi
subditis factū circa ea q̄ ei⁹ potestati subdunt
sicut pōt pī irritare iuramētū puelle ꝛ vīr vxo
ris vt ēz num.xxx.qō ſm x̄x̄.vī intelligendū in
his q̄ nō possunt fieri sine scādalo ꝛ preiudicio
virorū. Et idē ſm Archi.de filijs ꝛ seruis videt.

¶ Octauo q̄rit vtrū ille cui iurādo aliq̄d pro
mittit possit abolere iuramētū relaxādo illud ꝛ 8
dicit.ſ.Et.ij.ij.q.lxxxix. q̄ si ꝓmissum erat ali
quid pertinēs ad eius vtilitatē:puta seruitium
vel pecunia:qz intelligit ei soluisse ꝓmissum qñ
fecit deo ſz ei⁹ volūtatē:si vero ꝓmissum perti
net ad honorē dei vel vtilitatē aliorū.vt religio
nis ingressus vel op⁹ pietatis. tūc absoluere nō
pōt ille cui ꝓmittit q̄ ꝓmissio nō est facta illi
pncipal̄r ſz deo nisi forte interposita conditio si
illi videbit cui promittit. vel aliquid aliud tale
et concor.Host.ꝛ Ray.

¶ Nono q̄rit q̄d si duo vel plures sibi inuicem 9
aliq̄d sub iuramēto ꝓmittūt.ꝛ dicit Jo.an.in.c.
ij.de spō.ꝛ Jo.de lig.in cle.ſ.de vſur.q̄ pōt sibiin
uicē relaxare iuramētū q̄ ꝛcernit vtilitatē iu
rantiū tm:secus si cōcerneret cultū dei vel reli
gionē aut pietatē:puta qz iurauerūt ingredi re
ligionē dicere duo psalteria ꝓ inuicē. vel q̄ de
suo lucro dabūt certā partē paupib⁹:qz hmōi si
bi remittere nō possunt. Similⁱr nec si iurauerūt
id ad qđ tenebat puta q̄ nō faciant furtū q̄
nō falsificabūt merces. Similiter nec si iurauerūt facere vel nō facere aliquid simpliciter, qđ
nō pīnet ad eū cui iurat vt q̄ nō negotiabunt
vel nō faciēt talē artē:si tū tale iuramentū re
spiciet icōmodū alterⁱ⁹. puta cōtaris vel alio⁹
nō valeret vt dicit. Silⁱr nō tenet qui iuran
do de aliq̄ faciēdo vel nō faciēdo mrēdebat qđ
ille cui iurat sil̄r faceret:qz si ille nō seruat:nec
iste tenet ꝓcor.ꝓ oia dicit.facit q̄ no.ſſto.Inn.ꝛ
Ber.i.c.peruenit.el.ij.ꝛ facit.c.sicut el.iij.de iurei.

¶ Decimo quid si duo habētes mēsurā vl̄ state 10
rā cōmunitatis quā cōsueuerāt portare ad ven
dendes ꝛ idē recipere iurauerūt sibīmicez eam
decetero nō portare. ꝛ dicit x̄x̄. q̄ si ex hoc mul
tū damnificati sunt vt qz prouisus est de alia mē
sura nō possent auctoritate propria venire cōtra
iuramētū nisi forte ex b̄ ad extremā necessitatē
deuenirēt.vel nullo mō ꝙe possent vīi viuere ꝛ
eps nō absq; tāta necessitate posset hoc iuramē
tū in melius cōmutare cū nulli sit vtile: sed ali
quibus dānosum. Et si alter eorū periurat poz
rādo reliquis nō tenebitur iuramēto si intē
debat iurare sub condītione q̄ alter seruaret iu
ramentum tenebitur vero si iurauit absolute:ꝛ
si nescit quomodo iurauit vel intenderit tunc si
emolumentū erat cōmune nihilominⁱ⁹ tenet:qz
nullū ex hoc fit el̄ iudicium si vero emolumen-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tum est solū portantis tunc benignius est interpretandum. l. q̄ fidē nō seruāti non promiserit cum damno suo ⁊ lucro alterius: q̄ aliter ſm Host. ⁊ ber. ſi duo aliq̄d inuicē sibi iurarūt: vno non seruante aliis nō tenet extra eo. sicut el. ſij. nisi illud esset in honorē dei puta dicere psalterium pro inuicem vel certam eleemosynā elargiri supra iuramentum. iij. §. ij.

11 ¶ Undecimo q̄rit vtrū vēditor iurās nō ſuenire vēditioni ⁊ tūc dicēs se deceptū vltra dimidiū debeat audiri: ⁊ dicit gl. in. c. cū causa de emp. et ven. q̄ nō ſi est maior secus aūt ſi minor q̄ p tale iuramentū nō excludit nisi būficiū etatis nō aūt q̄ renunciet iuri cōmuni: vñ possunt agere ad supplementū precij aut vēditionis rescissionē nisi iurasset rem aut preciū nō repetere eo q̄ vltra dimidiā esset decept⁹: q̄ tūc vtraq̄ via cēt illi pclusa ppter iuſm. Addit tū pa. ibi q̄ ſi minor cēt enormiter lesus posset petere absolutionē a iuramēto etiā ſi interuenissent ꝓba magis specifica vt q̄ dixit se velle dongre totū q̄ plus valebat etiam ſm magna quātitate: q̄ in minore pręſumit decepti ⁊ ar. c. ſi q̄s cū sciret. ff. p emp. Et idē credit de maiore vt possit petere absolutionē rōne enormissime lesionis intelligendo q̄ nō donauerit q̄ plus valebit q̄ nō pręſumit in tanta q̄ tirate donatio ſz deceptio: hec ille ibi ſi tamen pręſumeretur donatio secus.

12 ¶ Duodecimo q̄rit vtrū possit q̄s ꝓpria autoritate reuenire cōtra iuramētū extorti: dolo: ⁊ Archi. post Pa. distinguit. Nā ſi iuramētū venit super ꝓtractu reprobatopōr vt. 8. iuramētū. xiij. §. viij. Si ẋo iuramētū nō venit extra dispositum a iure: distinguēdū est q̄ ſi tantus est dolus q̄ excipit mētē iurātis puta q̄ eo cessante non iurasset: ſil⁹ pōt arg. per id q̄ no. Jo. and. in. c. vni eo. de cōmo. de quo etiā vide in. d. §. viij. ſi vero dolus nō excludit cōsensum vt q̄ non dat cām cōtractui requirit absolutio que pręstari debet non obstante contradictione aduersarij propter cuius turpitudinē ⁊ dolū. Et ſil⁹ requiritur vbi interuenit metus qui in odiū aduersarij metus inferentis faciliter debet impendi. vt in. c. verū. e. ti. nō solū ſi metus cadebat i pstantē virū: vt vult ibi gl. ſed etiam ſi metus fuit van⁹ ſm ſpo. q̄ magis plz pañ. in odiū cogētis ne commodū ex suo dolo reportet sed intellige quando iurās intendebat se obligare alias ꝓpria autoritate contrauenire potest in ꝓxta prędicta.

13 ¶ Decimotertio q̄ri turpitudo reperit ex parte recipiētis iuramētū. ita q̄ locus est petitioi absolutio. sed iurās ante q̄ absolueretur incidit in periurium. querit vtrū possit absolutionē petere sicut ante periurij. ⁊ dicit archi. post Panor. extra eo. c. ſ. quod aut iā est elapsus termin⁹ solutionis ⁊ nō debet audiri: q̄ frustra implorat legis auxiliū qui ꝓmittit in legē de vsu: q̄ frustra ⁊ hoc sentit Fede. cōſi. cclxxxvij. ⁊ hoc non perseueret in periurio: sed debet soluere vsuras et postea repetere. vt in. c. debitores. extra eo. ſi vero nō est elapsus terminus sed mora cōmittitur ex sola interpellatiōe: sic ſtāre termino solutionis petit nō pōt relaxatio a iuramēto ne ī termino incidat in periurij ſm Jo. an. ⁊ sic solū potest petere relaxationē antecꝰ ꝓstituat in mora solutionis. Sed nō placet do. Ant. dicti Fede. ſcz q̄ audiri nō debeat periurus relaxationē potens q̄ cū esset obligat⁹ ad soluēdū in termino ⁊ ad soluēdū simpliciter quatenus remaneat obligatus post terminū potest petere relaxationē: q̄ putat verū ſi nō perseuerat in peccato: licet inciderit in periurij de quo est sibi penitētia ꝓponenda: secus ſi in peccato perseueret.

¶ Decimoquarto querit vtrū iurās soluere q̄ alter turpiter accipit puta vſuras possit petere q̄ absolutionē an ſolutionē: ⁊ dicit archi. post pañ. in. c. ſ. eo. ti. q̄ ſi ſimpliciter iurauit soluere vſuras. tūc hz plura remedia.* Primū vt soluendo impleat iuramētū deinde repetat. extra eo. debi dilatores. * Scōm vt petat creditorē cōpelli ad relarationē iuramēti. vt in. d. c. ſ. ⁊ hoc niſi istaret termin⁹ solutionis ita q̄ ex mora sciderei ī periurium: q̄ tunc non audiretur. sed ꝓtius soluat ⁊ postea repetat ⁊ idem ſi terminus est elapsus.* Tertiū vt petat absolutionē ab epō q̄ ꝺdē remediū Inn. putat esse subsidiū subsidiarium. l. nō valens niſi seruato secundo remedio. ⁊ cōsentit Jo. an. ſed dñs. Ant. ⁊z q̄ sic subsidium id est valens per se quod magis placet Panor. ⁊ q̄ ſi epiſcopus absolut a iuramento metu pręstito nec est necesse recurrere ad iuramentum recipientē vt in. c. ad aures extra de his que vi metusue c. fi. multo magis in casu isto.* Quartum vt conuentus excipiat se non teneri ad obseruantiam iuramenti cum ipse creditor ꝓpter suā turpitudinez illud relaxare teneatur ⁊ illud relaxari petit quod tamen facere debet ante terminū solutionis elapsum.* Quintum vt iudex ex offō suo compellat creditorem resistere ab vsurarum exactione. Si vero iurauit soluere ⁊ nullā sup hoc querimoniam mouere vel iudicē denunciare tūc habet etiam plura remedia.* Primus vt soluat ⁊ postea repetat: quia nō iurauit non repetere: ⁊ hoc iuramētū est stricte intelligendus vt in ca. ad audientiam: de his que vi. me. ⁊c. sed hoc ego non approbo q̄ virtualiter ⁊ ſm suam mentem iurauit non repetere ſi non mentiebatur.* Secūdum vt denunciet ecclesie: quia nullum iuramentum obligare potest quin possit quis ecclesie denunciare criminosum: vt in cap.

q̄uēadmodū. eo. tit. q̄ō pañ. post Host. vī limitare vt deñsciet ſi videt intētionē suam super salute primi fundatā ⁊ nō sup ī teresse suo principaliter: q̄ obstaret illi iuramētū: ſz ego dico de mēte. s. Tho. esse: q̄ō hoc possit intēdēs ꝓncipaliter suū ī teresse: q̄ ex quo iuramētū nullū est illō me nō astrigit ad hāc intētionē vl illā.* Tertiū est vt faciat se absoluere sine citatione creditoris ſm Jo. an. q̄ō pañ. nō placet q̄ hoc implicite q̄dā cōtinet quā abiurauit: ſz ego dico q̄ō iuramētus nō q̄rulādi nō valuit cū sit cōtra publicā iustitiā *Quartū est vt iudex ex offō suo ꝓpellat creditorē relarare iuramētū vl ab exactiōe ōsistere. Si vo ſolū soluit vsuras pōt repetere: q̄ō ſi iurauit nō repetere vl querulari semp remanet sibi via denunciādi que per iuramētum excludi nō potest.

15 q. ¶ Decimoquinto queritur vtrū vocāda sit pars aduersa cū quis petit relarari sibi iuramētū factū ad instātiam ei⁹. ⁊ dicit Archi. post pañ. q̄ō ſi iuramētū ꝓtinet aliquā vtilitatē ex pte recipientis: relarari nō debet niſi vocata pte q̄ nihil fieri debet in ꝓiudiciū absentis. de cau. pos. c. ſ. ⁊ ſi aliter fiat absolutio nō valz: q̄ō tū limitat nisi nocie ꝓstet iuramētū ꝓtinet turpitudinē ex pte recipiētis. ita q̄ō pti absenti certū sit nullā defensionē competere in hoc quo casu valet absolutio pte nō vocata: ad q̄ō. c. bone. de elec. ſz ſi nō cōstet manifeste de turpitudine: vt q̄ nō ꝓstat q̄ō iurauerit soluere vsuras: puta q̄ cōtract⁹ erat sub forma licita cōcept⁹ ⁊ sic nō pōt cōstare de turpitudine aū finē termini: vel ꝓterabsētia ptis vel q̄ terminus instabat: tūc nō fiet absolutio parte nō vocata: vt in. c. debitores. eo. tit. do. aūt Anto. dicit q̄ō ſi tāra sit turpitudo ex parte recipiētis iuramētū q̄ō et nulla actio acquirat: nec ꝓtract⁹ iuramēto firmet nō est necesse ptēvocari: q̄ nul⁹ vocari ſi tū absolutio fiat pte nōvocata tenet ſicut ꝺz de absolutiōe ab excōicatiōe: q̄ō ego vērū puto quādo iuramētū iuste petebatur relarari aliās secus nisi eo casu quo relarans posset de iure partis auferre ⁊ dare alteri parti.

¶ Iurisditio ſm Azo. ē ptās de publico ītroducta cū necessitate iurisdicēdi vl equitatis ⁊ officio quod est ptās: quasi iusta ptās ma ptās qua ꝓmissa intelliguntur oia cōmissa ſi l. ij. Scōm ſeruei ſic describitur. Jurisditio est statuēdo: sentētiādo vel cū obligatiōe subditoris ad habēdū id q̄ō ꝺz ꝓ iusto. Jurisditionū quedā est ordinaria ⁊ quedā delegata. Ordinaria dant quatuor. Prīo lex inaiata vel canon: ⁊ hoc in subditos: sec⁹ ſi appareat q̄ō velit delegatā. Scōo lex

Secunda Pars.

animata vt papa vel imperator: et non inferior: niſi ēps suo vicario. Tertio consuetudo. Quarto vniuersitas approbata: vt mercatorum cerdonū: et aliorum artificum qui possunt de suo corpore creare et eligere iudicem ordinarium: ⁊ similiter vniuersitas facultatum artium vel legistarū: de quo no. in. c. cum ab ecclesiarum. de offi. ord. Īrē alia est plena. ſ. solius principis ⁊ alia semiplena ſcz aliorum a principe. de quo vide. C. eod. titu. l. iij. Item quedam est voluntaria quando ſcz nemo se opponit: que exerceri potest omni tempore et loco. ff. de adop. l. emancipari. quedam contentiosa ſcz quādo litigatur que expediri nō potest a iudice procedente seu sedente non pro tribunali: nec diebus feriatis: nec de nocte. iij. q. iij. spacium. de offi. deleg. consuluit.

IUs dictū est quasi iusti dif. ij. l. ius ſit. ⁊ ſm Isid. v. ethi. cui⁹ mīras ſignificatiōes ponit Jo. an. de re iud. in pn. lib. vſ. ⁊. 8. ty. h. ij. q. lvij. ar. ſ. ⁊ ī ꝓposito sumit pro est pars boni ⁊ equi: cui⁹ merito ḡnos sacerdotes appellat id est sua iura cuilibet mīstrates seu sacrorū pręceptorū ministros. ff. de iusti. ⁊ iure. l. ſ. ij. rūſo. et est quid mediū inter equitatem et rigorem. Est autē rigor excessus ſiue austeritas iuris aliquories ad terrorem scriptor⁹ qui seruandus non est niſi vbi timetur exemplū ma li. di. xlv. sed et illud. quandoq̄ tamē sumit aliis modis: vt. ſ. rigor. Equitas vero est iustitia dulcore mie tēperata: ⁊ hanc iudex semper debet habere pre oculis. ff. de eo quod cer. lo. l. q̄ō ſi ephe ſi. et dif. xlv. disciplina. et dist. l. ponderet. q̄ melius est de mia q̄ de seueritate reddere rationez. xxv. ſ. q. vij. allegant q̄ō Ray. intelligit niſi ex causa iusta seruetur rigor: aut fiat dispensatio. Et q̄ iura humana semper intendunt cū mia punire: quia veruak a diuinorideo equitas etiaz in ipso rigore seruāda est quādo expedit: vnde propriuz eius est discedere a verbis legis seruata ei⁹ intētione: vt supra equitas dictum est. Vide aūt multa de iure canonico et ciuili infra lex. Diuidatur autem ius naturale gentium ciuile: et publicum de quo vide dist. ſ. per totum etiam. ff. de iusti. et iure. per totum. Utrum autem valeant ea que fiunt contra ius. vide infra lex. §. vltimo.

IUsiurandū vt dicit pañ. extra eo. in rub. et iuramentū ⁊ sacramentū sunt ſinonyma. l. idem ſignificātia vt ibi probat: dicit vero iusiurandum scōm aliquos: vt no. in auten tica sacramenta. C. ſi auer. vendi. quia ins ponitur pro expressione verborum: q̄ō non placet ibi Petro ⁊ Lynozet dicit quod multa sunt necessaria vt iurisdice iuretur. vt sit sensus cum dicit de iurandoiure id est iuramento iure facto: ⁊ dicit Hostien. in sum. c. ti. §. ſ. quod melius dicere

Siluestri. i i iij

Bibliotheca
Facultatis Philosophicae
Provinciae Cast. Orientalis

Universidad de Deusto
Biblioteca

de facto iurato vel de iure iurato. Est autē multiplex iurta dicta supra iuramentum.s.§.ij.

¶ De iure patronatus ⁊ patrono.

Ius patronatus a iure ⁊ patrono dictum multipliciter in iure nominatur. Dicitur enim quandoque aduocatio. extra eo. quia clericus quandoque vicedominatus vel custodia seu guardia : extra eodem preterea. quandoque ius frequentationis vel confessionis. xvj. questione. vij. pie mentis. ⁊ capitu. frigentius. que nomina pro eodem supponunt. de statu mona. infingulis. §. fina. Est igitur ius patronatus scōm Hosti. potestas presentandi instituendum ad beneficium ecclesiasticum intellige simplex ⁊ vacans scōm Ray. Hofre. Innocen. ⁊ Ber. vel est ius honorificū : onerosum ⁊ vtile alicui competens in ecclesia : p eo quod de consensu diocesani eā fundauit construxit vel dotauit ipse vel is a quo causam habuit fm Joan. an. ⁊ Panor. in rubri. de iure pa. Quomodo autem sit honorificum. onerosum ⁊ vtile vide infra. §. ij. per totū. Patronus quoq; dupliciter sumitur loquēdo iuridice scilicet ciuiliter seu secundū iura ciuilia : ⁊ sic patron⁹ est qui seruum manumisit ⁊ aduocatus qui patrocinatur in causis : ⁊ canonice seu fm iura canonica ⁊ est is qui habet octam potestatem presentandi.

1.q6. ¶ Primo vero queritur quomodo quis possit esse patronus seu acquirere ius patronatus : 1.dis. co multa. * Primū quod tribus modis fit quis ecclesie patronus : quia patronū faciunt dos edificatio fundus : vt dicit versus : ⁊ intellige quod per quodlibet horum efficitur quis patronus secundum Joan. an. quod Archi. limitat si fiat auctoritate episcopi. Et sic ptz quod multi possunt esse patroni : vt quia vnus dedit fundum alius edificauit alius dotauit : vel etiam si plures fundauerunt aut edificauerunt aut dotauerit vt infra particula tertia. circa principium. Primo ergo est quis patronus : quia ecclesiaz fundauit id est fundum ad edificandum dedit : de iure patro. a nobis. ⁊ c. ab batem. xvj. questio. ij. sed si fundus pereat ecclesia facta vel fienda perditur hoc ius. Secundo quia ecclesiam construxit. xvj. q6. ij. monasteriū : quod intellige si de cōsensu episcopi fiat cū alio modo ecclesia fieri non debeat de sacrificatio. dist. s. nemo. de iure patro. quoniaz ⁊ c. nobis fuit. xvj. q. vij. filijs. Et idem est etiā si mulier sit que construxit scōs Archi. ⁊ idē scōm Hostiē. ⁊ si quis funditus destructam decōsensu episcopi reparauit ⁊ intellige etiam de eadē materia : q2 inde est ac si de nouo fecisset. de iude. consuluit. ⁊ in auk. vt nullus sub. ortatoz domi. §. primo. secus si solū reficit secundū Lauren. ⁊ primus edificatoz per. it ius patronat⁹ : nisi fundū dedisset scōm glo. in. c. quoniā eo. vel dotē. cū tamē esset fm Hostien. vt antequā reedificationi episcopus cōsentiat an tiquus patron⁹ requiratur : ⁊ ipse in reedificādo sibi voluerit ceteris preferatur. Tertio q2 ecclesiam dotauit. o. c. filijo. et c. quicunq; ibidē quod quidam intelligunt de dote aſt consecrationem data quia nulla seruitus rei sacre potest imponi. l. seruitutes. ff. de seruit. l. ij. §. vltī. ⁊ quod humani iuris desimt esse seruitutem non recipit. ff. com. predi. l. caueri. sed quia habere bonum patronum non videtur seruitus sed beneficiū cū nō gratia sit sed ecclesie patrocinetur quo ad rēpora hanc ideo melius Innocē. ⁊ Host. hoc intelligit de data etiam post consecrationē q2 sine substātia reruz nō potest ecclesie seruiri. s. q. iij. si quis obiecerit. ⁊ eo casu fz Joā. andr. efficitur dotans patronus cum edificante. quod Pañ. in. c. quoniam. eo. tit. limitat verum quando fundatoz ad donationem compelli non potest vt sit in istis capellis. Archi. vero limitat primo si fiat auctoritate diocesani : ⁊ consecrari faciente vel ipso episcopo consecratore dos haberi non potest : limita etiam si detur nomine dotis : quia si quis aliquid magnum dederit ecclesie ante consecrationem vel post nō dotis nomine : erit quidem benefactor sed non patronus secundum Innoc. ⁊ Panormi. in. d. c. quoniam. ex Archie. * Secundū. Quantum ad fundationem ⁊ consecrationem ecclesie remanent multe questiones quas Archie. post aliquos doctores sic determinat. Si vnus materiam in construendo alius gratis operas ponit vt faber aut solvit pro nentia : ambo erūt patroni si de hoc cum auctoritate episcopi conuenerunt alias non sed supple erit solus ille qui materiam posuit. Sed tutor nomine pupilli : vel de eius pecunia aut in eius fundo ecclesiam funder construat vel dotet ius patronatus acquiritur pupillo ⁊ non tutori : quia omnia acquisita per tutorem ex rebus pupilli acquiritur pupillo. de pecu. cleri. c. ij. Si clericus de pecunia propria ecclesiam cōstruat in fundo ecclesie vtriq; id est clerico ⁊ ecclesie acquiritur hoc ius : quia ecclesie sue conditionem deteriorez facere non potuit. de vona. c. ij. ⁊ idem si in fundo proprio ex pecunia ecclesie vt sentire videtur Joan. andre. sed si pecunia ecclesie emptus est fundus ⁊ facta constructio : licet non eius nomine ecclesie tātus acquiritur hoc ius. ar. xij. q. ij. apostolicos. Et ex his patet q9 si laicus capellā in ecclesia construat ⁊ dotet non acquiritur hoc ius illi soli : sz etiā ecclesie simul fm Pañ. in. c. ad audientiam. de eccle. edifi. q2 ecclesia fundum ponit. Si clericus ex pecunia militis nō eo sciēte nec ei9 noie alius ecclesiā cōstruat nō acquiritur hoc ius militi : q2 fuit cōsensus epi ad militem. d. c. q̄m nec forte ex

pedit ecclesie militem habere patronū nec etiaz cōstructoi q2 fraus ⁊ dolus nemni debēt patrocinari. de reseri. sedeo. sed remanebit ecclia libera. Si de pecunia funebri vsurarij ecclia cōstruta est licet de ralib⁹ nō sit ecclesia construenda de vsu. q2 frustra : nec eleemosyna facienda. s. q. s. nō est putāda : sed restituēda sint ppter hoc tamē nō est eccl'ia illa deuiolāda. xiij. q. vj. compe quia dominium pecunie erat ipsius imo et res empta ex ea. vt no. per modernos in. c. cuz tu. de vsur. quod limitant si alii de habet vnde soluat his a quibus extorsit : alias eccl'ia fit libera. ar. eoz̄ii que no. s. q. s. nō est putanda. Et sdē dicēdus de ecclesia edificata ex pecunia furis aut simoniaca vel acquisita per meretriciū vel aliū illicitū modū in vltimo tamen casu non est pecunia restituēda vel eroganda pauperibus vt in alijs. * Tertiū. Quārū etiā ad omnes actus inducendos hoc ius remanent multe questiones q̄s arceres inequaliter tribuit ad actū inducētē ius patronatus hoc nō impedit equalē acquisitionem ūlius iuris. ar. de cōsue. c. fi. lib. vj. Nō essi reād plures. vnde fm Inno. possunt esse plures in cō gl. xvij. di. in sum. ⁊ sic gl. in. c. quicunq;. xvj. q. vij. que vult q9 oans modicā dotē non sit patronus dant sufficientē. Et idē dic in edificatione ⁊ fundatione. Et si vn⁹ habuit licētiā ⁊ diocesano. alij non ille solus erit patron⁹ ⁊ intellige a diocesano nō quidē edificārio sz diocesis in qua est fundus. eo. ti. nobis. de foz. cōpe. sane. Si episcopus licentiam dare non vult vt quia vult pecuniam vel alia de causa. referat hoc pape. qui eū cōpellet eo ti. null⁹ vel licentiā dabit nisi subsit iusta cā negandi. Utrū hoc casu recursus haberi possit ad metropolitanū. tāc. vnī. ⁊ gof. videntur sentire q9 sic. cōtrarū sentit Host. sed alij dicunt si episcopus monit⁹ licētiā dare recusauerit vl' ne glexerit sine iusta cā : eā dare poterit Archi. quia negligētiam suffraganei supplet. ix. q. iij. cuz si mus : negligētia est aūt lapso tempore monitionis nulla causa assignata. Si vacauerit sedes capitulū poterit dare licentiā edificandi ecclesiaz quia in his que sunt iurisditionis non ordinis : vt est hoc capitulū succedit : de maiorit. ⁊ obedientia. cum olim.

2 ¶ Scdo querit quotuplex ⁊ quale ius acquiratur patrono debeā honorificum : emolumentū : presentet : defendat : alatur egenus. * Primum ergo est q9 habet hūc honorē vt presentet iustiendū ad ꝓbendas. sine ecclesias nō collegiatas. extra eo. licet per totū. In collegiatis aut in electiōe iā facta nō fiēda postulatur assensus patroni. eo. ti. a nobis. vel etiā in fienda si in fundatione hoc pcessit epūs patrono clerico ⁊ papa laico vt in. d. c. a nobis. iuncta gl. Et si episcop⁹ vel alius prelat⁹ sine patroni presentatione rectorem instituit : istitutio ipso iure nulla est per. c. decernim⁹. xvj. q. vij. fm ... o. an. in. c. j. de offi. vicā. li. j. Quod fallit primo si patron⁹ fuisset negligēs in presentādo : q2 elapso rēpore episcop⁹ bene instituit : ⁊ secundo si instituēs sit papa. q2 instituere potest sine presentatione pīoni : licet secus sit in alijs prelatis citra papā : extra eo. cū dilectus. ⁊ similiter potest legatus de latere si patron⁹ sit ecclesiasticus : secus si secularis : ꝓ quo vide gl. in cle. per literas. de preben. ⁊ Pañ. in. c. q̄si. extra eo. ⁊ est casus. d. c. cū dilect⁹. * Secūdū est q9 habet hūc honorē. q9 quasi principalis ⁊ prim⁹ in possessionibus incedit. xvj. q̄. vij. pie mētis. ⁊. c. frigentius. * Tertiū est q9 hz hoc onus q9 sit defensoz precipu⁹ ecclesie : ideo q9 tenet eā defendere ab oīb⁹ oppressoribus. xvj. q. vij. filijs. vnde ei tenet de administratiōe rationem reddere presentat⁹ : ⁊ intellige si patronus sit ecclesiastic⁹. vt no. in. c. cū ⁊ plātare. de priui. ⁊ pa. in. c. ex iris. ⁊. c. cū ppter. eo. ti. nō tū valde strictē dicēdo quid expēdat quotidie. sed in genere vt no. Pañ. in. c. ex literis. extra eo. * Quartum vt habeāt hāc vtilitatē quod si vergat ad inopiā alatur de bonis ipsius ecclesie. d. c. filius. ita. scz quod ex redditibus vltra necessaria remanentibus ecclesia tenet alimentare patronum pīnhuius q9 alios pauperes. xvj. q. vij. quicunq;. el. ij. ⁊. c. nobis. in fine. de iure patro.

3.q6 ¶ Tertio querit vtz patron⁹ aliquā possit exigere in cognitionē ius patronatus : ⁊ dico q9 nō fm Pañ. in. c. preterea. el. ij. eo. ti. nisi in fundatione hoc a diocesano fuisset sibi reseruatū. Nā in ipsa fundatione pōt patron⁹ laic⁹ de consensu epi certū retinere cēsum. d. c. preterea : non tū pōt seruitiū aliqd exigere post fundationez : vt dicit ibi Pa. nisi reseruatū fuerit per epm tpe fundatiōis vel a⁹s iure cautū. Uñ si epūs autoritatē ptitisset posset tale ius vēdere titulo apō ipsum remanente. * Et dicit primo q9 illum tex. sc 1. de. al's consuluisse q9 populus patronus exigere nō potest a presbytero certos cereos in recognitionē iuri patro. ex quo illud nō fuit reseruatū tpe fundationis nec pōt patron⁹ proprīa auctoritate aliqd seruitiū vl' aliud tale sibi reseruare : sz hoc facere oz epūs ad ei⁹ petitionē. Inferr ex hoc q9 si patron⁹ i festō mādauit ecclīaz pstruit : reseruauit aliquā pēsionē annuatim filijs soluēdā q̄ eā exigere nō poterunt nisi episcopus illud

Universidad de Deusto
Biblioteca

reseruet patrono p statutū.* Et tertio q patronus donare nō pōt ius patronat⁹ sine consensu epi: intellige laico vel clerico rōne patrimonij sec⁹ si vult donare eccl'ie ex eo. illō. Imo ꝑ3 doc. si episcop⁹ statuisset pēsionē patrono ꝓ moderatā respectu redditū eccl'ie: vel que ex postfacto ꝓcipiat multū grauare: reduci poterit ad moderationē debitā.* Fallit q dictū est de reseruatione cū autoritate epi. ꝓ10 q3 patron⁹ non dedit dotē pinguē ⁊ abūdantē: sed solū necessariā ad sustētationē ministrozū: q⁹ tūc nullū seruitiū poterit sibi retinere. vt no. ꝑanor. in ca. f. de cē. * Scō q3 locus religiosus puta monasterium in ꝓprio solo ꝓpriis expensis ecclesiam construxit: q⁹ talis locus habet in ea oia rēporalia bona sicut ep̄a omnia spiritualia. de priuil. cuz ⁊ plantare. §. in ecclesijs. ⁊ de capel. mo. c. f. ⁊ nihilominus habet dictus locus ius ꝓsentandi de sepul. ne ꝓiud. sicut.

4 ℂ Quarto queritꝰ spāl'r vtrū ⁊ q3 ius patronat⁹ trāsire possit ad heredes vel legatarios: et dico multa.* Primū. ꝓ10 intellectū diceūdoz⁹ aduerte q duplicit̄ hoc ius transit in alium: primo ꝑm se: sicut cū permutatur cum alio spirituali. secundo gratiā eius cui est annexuz: vt cū venditur vel donatur. aut aliter transit in aliuz villa vel huiusmodi: vnde ⁊ dicitur trāsire in alium cum vniuersitate bonorum. vt. xvj. q. vij. nemini. ⁊ extra eo. ex literis. ⁊ c. cum seculum. nisi specialiter de ipso excipiat ꝑm ꝓpost. si ergo transit ius sepulchri. ff. de contra . empt. l. in modicis . ⁊ similiter omnia iura que possunt per laicos possideri. sed secus de decimis ⁊ ecclesijs ⁊ aliis iuribus mere spiritalibus ꝑm Inno. q⁹ illa cū vniuersitate nō trāseūt: q ꝓpost. limitat nisi vniuersitas trāsiret in eccl'iam vel locū religiosum q⁹ tūc ergo illa trāseunt. Non pōt aūt ꝑz archi. ⁊ Jo. an. tolli a patronis etiam a legato delatere: ꝑz solū a papa q ergo hoc non facit: nisi ex cā vzgēti: ne laici retrahant a constructione et dotatiōe eccl'iarū. Jus igitur patronat⁹ trāsit ad heredes ꝑm pan. in. c. f. de iure pa. ⁊ oēs doct. Et erit hoc ius apud quēlibet heredū insolidū. etiam si ex inequalibus partibus sint heredes ꝑm gl. in. c. f. eo. ti. modo non sit aliquis heres cōstitutus in certa re. ⁊ quilibet patronozum competit quo ad oēs effect⁹ ꝓpter sacerdotis p̄tationē: que ita est apud oēs ꝓmuniter. q non est apud aliquē singulariter: extra eo. c. f. ⁊. ij. vt cōmuniter tenent doct. licet forsan vt dicit Jnno. pinguior sit ꝓz illius qui plus habet in hereditate: ⁊ ratio est ꝑm gl. q⁹ cū hoc ius sit indiuisibile nō possum⁹ dicere vnum habere duas ꝓtes in eo sicut in hereditate.* Scōm. Nec potest dici hoc ius inter heredes ꝑm Pano⁹. in. o. ca. f. qualiter cū q intelligatur ista diuisio cū ipz ius sit incoꝛporale: possent tñ q uenire patroni vl'alternatis vicib⁹ ꝓsentēt. d. cle. fi. ⁊ de hoc p̄it pacisci ꝑm ꝓpost. ⁊ Ber. licet cōtrariū senserit Jnn. q̄ intelligi pōt vt honestus sit si semper cōcorderēt. ⁊ similiter si habēt plures ecclesias possent cōuenire vt vnus in vna ⁊ alius in alia ꝓsentet. q⁹ sicut in tpe ira ⁊ in respectu locorū est permissa diuisio ⁊ hec nō est ea que ꝓhibetur in. d. c. f. de iurepa.* Tertiū. Et nō solū ad suos: ꝑz etiā ad extraneos heredes trāsit ꝑm pan. in. c. cum seculū. eo. ti. de mente Jo. an. ⁊ Jnn. q⁹ si filij solus succederent nō posset patronus illud transferre in aliā personā etiā cū vniuersitate q̄ ꝓz falsuz in. d. c. cū seculū. ⁊ in. c. aliud. eo. ti. Vñ transfert in quoscūq heredes ⁊ nō solū in mares ꝑz etiam in feminas. ar. cle. fi. de concef. preben. ⁊ sentit gl. in. c. quoniam nuestituerā. xvj. q. vij. ⁊ ideo secundū Fed. cōi. iij. filius qui repudiauit hereditatē paternā nō erit patronus: similiter nec filia vocata nō succedēs patri. q⁹ renunciauit hereditati ex his collige duo primū quod si filia est heres succedit sicut masculꝰ vt dictū est: secūdō q ius patronatus regulatur ab hereditate etiā inter filios. ⁊ sic filius qui nō est heres nō succedit in hoc iure q̄ sentit Jo. and. in. c. si vero. eo. tit. nō cens quod vbi est cōsuetudo q solus ꝓmogenitus succedat. vt in anglia alij filij nō succedēt in iure patronat⁹ imo ꝑm pa. in. d. c. f. eo. ti. si pater instituit filiū in certa re: ⁊ extraneū heredes vniuersalē: ius patronatus in extraneū trāsibit ⁊ nō in filiū: vt. d. c. f.* Quartū. Succedūt aūt heredes per stirpes ⁊ nō in capita ꝑm pa. in. d. c. f. ⁊ hodie determinatū est in cle. fi. extra eo. vnde si plures succedūt vni ex duobus patronis ecclesie omnes habentur loco vnius. * Quintū. Nec potest hoc ius adiudicari vni ex heredibus ꝑm Pan. in. c. quermoniā. e. ti. quia si equaliter diuidunt time si datur habenti minus ꝓ restauratione illicitum est ⁊ simoniacum. eo. tit. preterea.* Sextum. Pa. in. d. c. cū seculi. refert Joan. and. dicere q quemadmodum ius patronatus potest donari ita ⁊ legari quia legatuz est donatio quedā facta a testatoze. vt inſtituta. de le. in ꝓin. ideoq inſert quod si donatur ecclesie non est necesse intervenire consensuz episcopi. sicut in donatione inter vivos. si autem legatur laico vel etiam clerico nomine ꝓprio: tunc debet interuenire cōsensus episcopi sicut in donatione. Dicit tamē hoc speciale fauore vltime voluntatis vt consensus episcopi possit interuenire etiā ex postfacto: licet sit concilium vt habeatur consensus tempore testamenti vel ante mortē testatoris. Et idem sentit Joan. andr. in. d. capitulo cum seculum. eodē titul. dicens quod sine licentia epi tenet legatū factuz de eō ecclesie: sed non ꝓfuare persone. Fede. autē fuit in singulari opinione q titulo legati trāsferri possit sine consensu epi ꝑz moderni cōmuniter tenent q⁹ dictū est maxime cal. dicens q⁹ ante cōsensum epi ius patronatus consistit apud heredem ⁊ q⁹ ex ordinatione laici ius hoc non potest in aliū transferri: et hoc plus placet ꝑan. quia iura cōmuniter loquuntur de filijs vel heredibus non autem de legatarijs. vt in. c. filijs. xvj. q. vij. extra eodem. ca. f.

§. dō l. di. ℂ Quinto queritꝰ q̄liter trāseat in aliuz etiam in fiscum: ⁊ dico multa. * Primuz. hoc ius directe non dicit̄ spāle: q⁹ cadit in laicū sed ꝑm quid unqūtū per ipsum ꝓstat via ad cōsequendum spāle beneficiū: vnde etiā vocatur annexū spāli. extra eo. de iure.* Secundum. Summarie loquendo ꝑm ꝓpost. hoc ius transfert in aliuz quatuoz modis. primo sc⁹ successione vt dictum est: et sc⁹o permutatione ad aliud spirituale. de re. permu. ad q̄stiones. ⁊. c. fi. ⁊ tertio donatione. extra eo. ꝓterea. ⁊ quarto venditione: q⁹ ꝑz specialiter vēdi nō possit extra eo. de iure tñ transit cum vniuersitate nisi de ipso excipiatur vt dictū est extra eodē. ex literis. et. c. cum seculum. adde quod similiter transit cum vniuersitate in cōductione ad firmam seu ad pensionem. d. ca. ex literis. et similiter ꝑm Joā. and. in legatione que est quedam donatio.* Tertium. Donatione hoc ius sic transit in aliū q⁹ donari non potest cuicunq laico sine licentia episcopi. extra eo. ꝓterea. maxime vbi dubitat ne fiat in fraudem ⁊ in potentiozem transferat: vt ibi innuit: clerico autē sine tali licētia donari pōt: q⁹ Pan. in. d. c. cū. ſ. videt limitare si clericꝰ recipiat nole ecclie sue si vero nole ꝓpter requirit dicta licētia. ⁊ idē sentit Jo. an. in. d. c. cū. f. vt patuit. § pone particula. vſ. Ecclesie ꝙ ⁊ loco religioso ꝑm doc. cōiter sine licētia epi donari pōt vt no. in. c. nullus. ⁊. c. ex insinuatione. ⁊. c. illud. ⁊. e. vnico. e. ti. lib. vj.* Quarto. Si aūt vendat specialiter est simoniacus: si vero spoliari ꝺz emptoz ⁊ ecclia esse libera ꝑm Innoc. sed si emat cū vniuersitate tpalium cū qua ⁊ ipsuz trāsit nō est simonia ꝑm ꝓpost. ⁊ Cal. ⁊ ꝓz ex causa ex literis. e. ti. Quod in. c. q⁹ clerici. limitat Pan. nisi illa tpalia ꝓncipaliter emant ꝓpter hoc ius ꝑz sequēdō: q⁹ esset simonia: sic⁹ ex parte emptoris limita etiā nisi ⁊ ipm cū talibus in venditiōe excaē vendo tibi villā ⁊ ius patronatus q⁹ habeo ꝑm Joā. an. in. c. vnico. eo. ti. li. vj. si dicā villā. nō valet vēditio. sed sec⁹ si simpliciter vilā vendit. vt in clemē. pastoralis. de re iudi. Et idem si vendatur palarium in quo est capella: q⁹ licet contrarium no. Jnnocē. et ꝓpostiē. in. d. c. ex literis. tū verior est opinio dicentium q⁹ trāsit illud ius patronat⁹ cuz palatio ar. l. si mercede. §. si cū fundū. ff. de ac. em. Et ideo emptoz ⁊ feudatarius cū acquirāt directum vel vtile dñiū rerū fil'r acquirit ius patronat⁹ licite sicut alios fructus hñr. ff. de contra. emp. l. in. l. §. bolia. * Quintum. Jn feudū hoc ius dari potest cū vniuersitate. vt in. d. c. cū seculi. nō aūt spāl'r ⁊ exp̄sse ꝑm ꝓpost. q⁹ feudū requirit homagiū q est rei tpalis: pignoꝛi aūt dari non pōt simpl'r vt planū est nec cū vniuersitate ꝑm Jnn. ꝑz alij sint in cōtrariū/ et rō pōt esse: q⁹ dato apposito. f. q esset pignoratū cū vniuersitate. ⁊ posset ꝓsentare creditoz q⁹ nō pōt vti re pignorata. nec debitoz: q⁹ transtulit in creditoz ⁊ sic fieret detrimentum ecclesie q esse non ꝺz. d. ca. cū seculi.* Sextū publicatis bonis oībus p̄tis nō ꝓficit hoc ius nec eo ꝓsunt filij⁹ si publicatio fiat ab imperatoze vel iudice secularī etiam ꝓ10 crimine lese maiestatis: q⁹ imperatoz ꝓsunt hoc iure laicū nō pōt cū habeat illud a papa. vtno. gl. archi. f. c. filij. xvj. q. vij. q⁹ ītellige verū nisi hoc ius esset in aliqua vniuersitate secularī q⁹ cū ea trāsiret. Vide etiam gl. in. c. satis peruersum. di. lvj. q dicit q ꝑz pōt cōmiserit crimē lese maie. ex quo filij efficiunt infames. l. quisq⁹. C. ad. l. iul. ma. infames aūt etiam ꝓmori desiciūtur. vſ. q. f. infames. filij tñ clerici nō perdūt beneficia q⁹ non efficiunt infames: ⁊ sic nec ius patronat⁹ imo ēt si nō sunt clerici nisi cū vniuersitate vt dictū est. * Septimū. Secundum Archi. dist. lxxj. c. Horramur. ius patronat⁹ ꝓscribi nō potest a laicis etiam parochianis sed Jo. an. in nouel. super regula. quod alicui gratiose i. vſ. diffuse disputans efficaciter destruit rōnes archi. ⁊ cōcludit cōtrarium. vide ibi.

6. q3 ℂ Sexto cū patron⁹ habeat ꝓsentare ep̄o rectoꝛē instituēdū in ecclesia cuius est patronus. xxj. q3. vij. decernimus. q⁹ ſik q3 debeat ꝓsentare vel ep̄a instituere. ⁊ dico multa. * Primum. Patron⁹ si est laic⁹ ꝓsentare tenet̄ infra quatuoz mēses a tpe vacationis si ꝺo est ecclia monasteriuz vel clericus infra sex etiam si ius patronatus habuit ex collatione laici. e. ſ. e. si laic⁹. li. vj. al'r ep̄s ordinabit de ecclesia. ar. extra eo. q3 ſik. ⁊. c. cū ꝓpter. Bz intellige si patronus sciēter omittit ꝓsentare: q⁹ ei ignoranti non currit dictū ꝓs ꝑm Federe. ⁊ Joā. an. in. c. ij. de sup. pla. ⁊ Pan. in. ca. cum ꝓpter. extra eo. ri.* Scōm. Si aūt patroni sint simul laicus ⁊ clericꝰ vel eccl'ia seu monasteriū habuerint sul'r rōs ser mensium ad ꝓsentādū ꝑm Jo. an. ⁊ Arc. in. c. vnico. e. ti. li. vj. ⁊ glos. in. d. ca. si laicus. contra ꝓpost. ita q rōne cōionis ꝓuilegium eccl'ie trāsibit ad laicū ad istar eius q⁹ ꝺz de eo qui habet rem cōem cū pupillo q rem capi non pōt vel ꝓscribi ꝓpter pupillum. vt ſ. l. si cōmunē. ff. quēad. ſer. amit. ⁊ ita g ecclesiā conse-

Universidad de Deusto
Biblioteca

quik q̄ p se nō posset. Et idē Paſi.in.c.eā te.eo. titu.q; magis dignū trahit ad se minus dignum: de con.ec.vel altra.q̄ in dubijs. Sed intellige de patrono eccleſiaſtico habēte hoc ius rōne eccleſie:q; ſi haberet ratiōe patrimonij eſſet idez per oia ſicut in laico eo.tit.cū dilect⁹.& glo.in cle.ſin. 3 eo.titu.& no. Paſi.in.d.c.eā te.* Tertium. Si patroni ex contentiōe ō patronatu occupati infra dictū tp̄m nō p̄ſentāt:nihilominus eps̄ prouidebit. Nā duo ſunt caſus, vt not. Paſi.in.d.c.q̄ſi.in quibus eps̄ ſine p̄ſentatione patroni rectorē inſtituit.primus q̄ p̄ſentatus ſine ſcādalo inſtitui nō pōt.ſecūdus q̄ contentio ſup patronatu nō decidit infra tp̄m p̄fixū patronis ad p̄ſentandū. Ex hoc vltimo habes caſum i quo nō valēt agere curritp̄s. Nec tamē eſt ſimile de electoribus & p̄ſentatoribus q: ſi nō decidit q̄ſtio ſter electores infra tp̄m ad eligendū p̄fixū non deuoluit p̄ter hoc ad ſuperiorē poteſtas libere ordinādi eccleſiaz ſm Hoſt.& Jo.an.q: nō eſt q̄ imputet habēti bus ius eligēdi cū p eos nō ſteterit:ſz p litē ſibi motā:vñ cū cōtrariū ſtatutū nō ſit niſi in p̄ſentatione nō debem⁹ hoc ius extendere ad electionē vbi habeſ pinguius ius & eſſet p̄iudicij maius cū forte daret ſuperior nō gratus vel nō expediens: p quo videt tex.c.ij.de in integ.reſti. vbi longo tēpore fuit certatū ſup iure eligendi/ nec tñ fuit ad ſuperiorē deuoluta prās.* Quar- 4.q. tum. Semeſtre q̄ in.ca.nulla.de cō.hben.datur ſuperiori cū facta eſt deuolutio ad eū in bñficio cōferendo nō habet locū in habēte inſtituere p̄ſentatū per patronatū ſm oſtos de rot.vt refert Paſi.in.d.ca.nulla.q: ille tex.loquit ſ eo q̄ habet cōferre:non autē extendit ad habentē inſtituere: q: in inſtitutiōe nō debet eſſe tēpus ita prolixus cū inſtitutor habeat ſolū examinare p̄ſentatū: alioquin longo tpe poſſet vacare beneficiū.i.per annū:ſi inſtitutor haberet ſex mēſes ſicut & eccleſiaſticus patron⁹. Et q: reſpectu inſtitutiōis nō habetur tēpus a iure p̄fixū remediū ē ad ſuperiorē recurrere qui p̄figat tēpus inſtitutori. Et idē in eo qui habet cōfirmare electionē vt ſcz tēpus ſibi per ſuperiorem p̄figatur ſi differt infra tempus debitum cōfirmare:hec ex illo.

7.q. ¶ Septimo queritur quales poſſit vl teneatur 1.die patron⁹ p̄ſentare:& dico multa.* Primum. Pa- cū tronus tenet p̄ſentare alium a ſe:& quantūcūq; idoneus ſeipſum p̄ſentare non poteſt extra eo.p veſtras.poteſt tamen pater p̄ſentare filiū ſuum vel nepotem ſi ſit idoneus ſm Hoſt.Goffr.& Ber. quin poti⁹ videt p̄ſentandus q̄ alius ſcz ceteris paribus.de cohabi.cle.c.ſ.ſi etiā ſint plures patroni poſſunt p̄ſentare vnum de ſeipſis.ar.de elec.cum in iure.ſi.r vacante eccleſia poteſt eps̄ vocare patronū/et illi motu proprio cōferre ſm Hoſti.ar.d.c.cum in iure.& idē Panor.in.d.c.per veſtras.& cōmuniter doc.Et ſi obijciat q: inſtitutio facta ſine p̄ſentatiōe patroni eſt irrita vel irritanda.vt in.c.illud.eo.ti.reſpondet idē Paſi. quod patronus acceptando collationez videtur conſentire nec tñ ſe ingerere cum hoc nō habuerit originem a ſe ſz a ſuperiore:item p̄ſentatio interuenit aliquādo ex poſt facto:vt in.c.ſi vero extra eo.* Secundū. Si patronus p̄ſentet non idoneum ſeu indignum ſi ipſe eſt collegium vel perſona eccleſiaſtica priuatus eſt pro ea vice iure p̄ſentandi et deuoluitur ad ſuperiorem.extra eo.cum in cunctis.& de ſupp.neg.prela. ſicut Et idem ſecundum quoſdam ſi ſit laicus ſaltem eſt priuandus ſz ſm Inn. benefaciat eps̄ ſi ſteriū remittat prouiſione in patrono laico:& hoc ſeqē ſum.ro.ſed ſupple.& ſum.ange.melius tenent q̄ non ſit priuatus:quod etiam tenet Archi.in.c.in ſpecti.de preb.li.vſ.& Inn.& ber.in.c.cum vos de offi.ord.vbi dicit glo.q̄ non eſt priuatus vel priuandus:quia laicus eſt minus expertus circa eccleſiaſtica & minus habet tempus ad p̄ſentandum q̄ clericus:vnde et variare poteſt non clericus extra eo.cum autē.& hoc elicitur ſubtiliter ex.d.c.cum vos.& hoc ſequit. Archie.addens q̄ poteſt priuari. Peccaret tamē mortaliter patronus etiā laicus ſcienter p̄ſentando indignum: quia infideliter agit in officio ſibi commiſſo.

¶ Octauo queritur poſito q̄ multi poſſunt va- 8.q riando p̄ſentari quis eorum ſit p̄ferendus & dico multa.* Primum.poteſt patronus laicus duos ſucceſſiue p̄ſentare:ita quod variare poteſt anteq̄ epiſcopus confirmet & iudicio epiſcopi relinquitur quem velit inſtituere:extra eo.cū autem.ex quo patet vt ibi elicit Panor.quod variare poteſt accumulatiue:ſed nō ex toto recedendo a primo.alias epiſcopus non haberet illam facultatem. Si vero patronus ſit collegium vel eccleſiaſtica perſona variare non poteſt ſed primus eſt p̄ferendus:extra eo.cum aduocat.& Panor.addit de mente Innocen.quod eius p̄ſentario habet vim electionis: quia ſicut electores variare nequeūt.de elect.publicato:ita nec p̄ſentantes.& idem ſentit Archidi.ita quod poſſet appellare acquiſito ſibi iamiure ſi ſine cauſa repelletur ſm Goffr.ar.extra eo.paſtoralis. Et intellige de patrono eccleſiaſtico cui comperit p̄ſentatio iure eccleſie:ſec⁹ iure patrimonij:quia idem eſt per omnia in eo quod in laico ꝓquo vide gl.in cle.ij.eo.ti.* Secūdum. Si duo ſint patroni laicus & clericus qui primo p̄ſentauerūt vnum & deinde variando laicus p̄ſentauit aliū Panorm.in.ca.cum autem.eodem titu.dicit q̄ non habebit locum diſpoſitio.d.cap.cum autez. vt ſcz epiſcopus poſſit gratificare:q: primus eſt

potior cū p̄ſentat⁹ fuerit ab vtroq; :ſcōs ꝺ̄o a laico tm̄.item q: ſz patronus variare poſſit in p̄iudicium p̄ſentati:nō tñ cōparoni.* Tertiū. Et ſi p̄ſentatus ſcḋo ſit idone⁹ magis ſm Paſi.in.d.c. cū aūt.eps̄ nō habebit optionē ſz Joā.an.videtur ſentire ꝑtiū p.c.ſi forte.lxiij.di.vbi ꝺ̄z q̄ vbi vota ſunt paria p̄feref⁹ eſt qui maioribꝰ tuua duas erat eque idoneus:ſecus ergo ſi idone⁹ magis. Imo putat Paſi.q̄ ſi magis idone⁹ p̄ſtaret poſſet appellare:q: id ꝓmittit iudicio epi tā quā bōiri:q: verbum iudiciū ſapit diſcretionē & arbitrium boni viri.* Quartū ſi aūt patrōiva riar in pari numero:vt q: vn⁹ vnum:& alī⁹ alium p̄ſentat quidā dicūt eps̄m nō hꝫe optionē. Joā. an. vero dicit quod ſic adducēs.d.c.q̄ aurē. ſed Panor.ibi ſz primū alleg.gl.xvſ.q.vij.ſi pl̄es. et Inn.in.c.ſ.eo.ti.& ſequitur Baſi.de cal.& d. Car. quinimo de iuris rigore poſſet arctari q̄ eps̄ inſtituere p̄ extraneū ex q̄ patroni nō ꝓcedāt ſm eundē Paſi.* Quintū. Si pupillus ſine puer qui eſt patronus habens septē annos & vltra:ꝑ ſenret idoneum & eius tutor aliū quātus equa lem ſecundum archi.p̄referendus eſt is quem p̄ ſentauit pupillus:quia pupillus eſt dominus et idem Bart.bīx.Sextum. Epiſcopus qui p̄ſentatum idoneum malitioſe recuſauit admittere: ad prouidendum ei in comperēti beneficio conpellatur.extra eo.paſtoralis.quod quidem.c.ſecundum Archi.loquitur quando primo p̄ſentatus erat oīgnior ſecundo ſcuſſi ſecundus erat eque idoneus & variare patrono cōceditur & epiſcopus in hoc habet liberum arbitrium:vt in.c. cum autem eo.tit.& ſic puniri non debet:q̄ etiā not. Goff.in ſum.imo ſm Joan.poſt Hoſtien. ſi non erat eque idone⁹ dummodo idoneus. Dicit etiam Panor.in.d.c.cuius autem.quod epiſcopus incidit in dictam penam poſtergando primum ſz ſine cauſa ſecus ſi nō ſprexit Inſtituere primū diſtulit vt haberet cauſam examinandi:et ante inſtitutionem patronus alium p̄ſentauit quia non debet puniri aliqua pena:quia vſus eſt legis autoritate:q̄ intelligeſi ſcḋs fuit eque di- 9.q gnus vel ſaltē dign⁹ & patrono licebat variare. ¶ Nono querit quid iuris ſi dubitatur quis ſentantium ſit patronus:& dico q̄ ſi queſtio ante predictum tempus quatuor mēſium quo ad laicum & ſex quo ad eccleſiaſticum finita nō fuerit epiſcopus inſtituet ſaluo iure eius qui viceſtitutū ab eō debet rep̄ſentare.vt in.d.c. ſi ꝺ̄o. 10 ¶ Decimo querit q̄o debeāt patroni p̄ſentare:& dicit Archi.poſt Archi.ſuper c.decernimus. xvſ.q.vij.q̄ fieri ſoleꝛ vt patroni ſiue parochiani ſi ſunt patroni cōueniant in eccleſia ſicut monachi in capitulo & cōueniūt i aliquē vt p̄ſentetur & illū eligunt vt p̄ſentandum q̄ fieri cōſueuit per ſcripturam. Poſſunt etiam cōpromittere in aliquem vt nomine eoꝝ eligat vel p̄ſentet vt ſibi videtur. Sed per talē electionē non acquiritur ius electo.de iurēiu.c.ſi.& ea non obſtante pōt patroni variare:q: illa electio non eſt niſi q̄ dā poſtulatio q̄ anteq̄ ſuperior p̄ſentetur non impedit aliam de poſtu.c.bone.el.ſ. Utrū aūt ſit 17 neceſſariū q̄ ſic quenāt vl debēt eſſe.vide. §.ſc. ¶ Undecimo querit vtrū p̄ceptus alicuius patroni impediat inſtitutionem alicuius p̄ſentati ab alijs & dico multa.* Primū. Scōm arch.in.d. c.decernim⁹.tribus modis ſpernit patronus:vl q: non vocat cū expectari & vocari cōmode pōt vel ſi adeſt ſed repellit vel nō audit ſiue admitti tur ad cōſilium.* Scḋo. Jo.an.in nouel.ſuper.c. q̄ſi.eo.tit.dicit q̄ ſi patroni habeāt p̄ſentare vt collegiū ꝓtemptus alicuius patroni impedit inſtitutionem p̄ſentati ab alijs ſicut in electionibus vt extra de p̄bē.cū in eccleſijs.lvij.& ratio eſt q: non ſinguli vt ſinguli ſz vt coꝛp⁹ hñt p̄ſentare & conſequenter neceſſe eſt vocari exiſtētes ō coꝛpore & ita ſeruatur. Si vero p̄ſentent vt ſingu. li oato q̄ aliqui p̄ſentiendo ſuam faciāt alijs nō vocatis tener:& illis nō vetat quin poſſent eiſdē vel alium p̄ſentare:& in inſtitutione ſeruabit: quod dicitur in.d.c.quoniaz.vt.l.inſtituatur habens plures voces:ſi eſt idoneus. Et hoc ſequitur etiam Federi. Panormi. autem dubitat an hoc ſit verum per rheoꝛicam Bartol.in.l.omnes populi.ff.de iuſtitia & iure vbi dicit quod ſiue a collegio conſenſus ſit explicandus:ſiue a pluribus vt ſunt ſingulares dummodo in actu maioꝛ pars p̄iudicet minoꝛi ſemper debēt ſimul eſſe per.l.iuriſgentium.ff.de pact.& hoc plus placet Panor.quia ex contrario dicto maioꝛ pars' patronoꝝm poſſet negligere minoꝛes:que ſi fuiſſet preſens potuiſſet inducere aliam ad conſenſum alterius ꝓ quo facit cap.ij.& quod ibi no. de arbi.libro.vſ. 18

¶ Duodecimo queritur quid ſi patroni ſint plures & in p̄ſentando diſcoꝛdent & dicit ſumma ptſa.poſt ſummam confeſ.quod ille debet p̄ferri qui maioribus ornatur meritis & a pluribus eligitur.extra eodem.quoniam. Et ſi numerus eſt equalis: ad merita recurrendum eſt.diſtinctio.lxiij.ſi forte. Si vero omnia ſunt equalia poteſt epiſcopus dicere:quod concoꝛdent & iterum p̄ſentent.diſtinctio.lxxix.ſi duo.et ſi non concordant locus eſt gratificationi.de electione venerabilem.§.obiectioni. Si tamen neuter pōt poni ſine ſcandalo:tunc epiſcopus eccleſiam oꝛdinabit vt melius videbit expedire.vt in dicto capitulo.quoniam.et concoꝛdat Hoſtienſis ad

Universidad de Deusto
Biblioteca

dens q̄ si eꝑs talē eccl̄iam ordinare non potest eam interdicat extrahēs reliquias in patronoꝝ ruborē extra eo.c.j.t.y.qō ſm Inno. Ber.t eundem ibost.intelligendū est de reliquijs que sunt extra altare in capſis.alꝫ nō licerer.Quod si nec sic liceret possunt cōpesci vel ad concordiam reuocari pura recurrēdū ad brachiuꝫ seculare.de offi.ordi.c.j. Et hec intelligēda sunt nisi inde maius scādalū oriret q: tūc essent cōmittēda.ordi.l.vt cō stituerēt. Et interim durante discordia ponetur ab eꝑo in ecclesia iconom⁹:appellatiōe cessante qui ei⁹ fructꝰ aut expēdet in vtilitate eccl̄ie.aut fideliter instituēdo reseruabit.de offi.cum vos. Archi.vide si opꝫ.in.parte.tit.xij.c.vlt.§.vlti..

13 ¶ Decimotertio querit vtrū maior pars patronoꝝ q̄ institutione alicui⁹ requirit intelligēda sit respectu oīm patronoꝝ si vt ex decē vocibus habeat quatuor si nullus alius habet plures quam tres:t dicit Panor.in.c.qm extra eo.post Joā.an.q̄ si p̄sentatio fit ab istis vt a collegio requirit maior pars respectu toti⁹ colle gij:t vt rex.in.c.ecclesia.el.j.de ele.aut p̄sen tant tanquā singuli:t tūc sufficit maior pars re spectu aliarū partū t sic intellige.d.c.qm. Hoc aūt dictū notādū est:q: facit ad multa. Ubi essē plures habēt explicare aliquē actum aduertendum est vtrum habeant hanc potestatē vt collegium vel vt singuli:vt primo casu reḡrat maior pars totius collegij.scōo vero sufficiat maior re spectu minoꝝ. Aduerte tñ p̄dictis ſm Inn. t ibost.q̄ in hmōi ꝫ tantam vocē habeat vn⁹ ex patronis quantam alius tñ attēdenda sunt me rita p̄sonaruꝫ sicut t in electionibus eccl̄iasticis.decle.oudū.t in testibus:vt de testi.in nra.

14 ¶ Decimoquarto querit cui⁹ etatis vel cōditionis debeant esse qui vocant quādo secularis vniuersitas hꝫ repsentare:t dicit Arch.post archi.t Hugo.quos refert q̄ cum vniuersitas secularis vocari debꝫ ad eligēdū seu nominandū rectoꝝ ec clesie oēs maioꝝ.xiij.anno vocari debeant:sive sint mares sive femine:sive virgines:sive con iugate:sive vidue:t minoꝝ tutores.ff.ad muni cipales.l.filium.§.si vidua.t sic̄ filiꝰ familias si alibi quam in iudicio pr⁹ habent domicilium. Istud tñ vt dicit Arch.q̄ vocētur femine de po pulo ad eligēdum cōiter non seruatur:t in hoc consuetudini standum est.si tamen aliqua in pti culari hꝫ hoc ius in aliqua eccl̄ia ad ipsam bene spectat p̄sentatio sicut ad viros.hec ille.

Iustitia ſm qō sonat habitū ꝟtutis:vt col ligitur a.d.Tho.xij.q.lx.xxij.quest.lviij.et lx.j.h.di.xx.t.xxij.ij.di.ix.t.xxxiij.sicoiu dicatur. Nam q̄dam est infusa t quedam acquisita t vtraq; eodē modo diuidit. Acq̄sita est duplex scz gn̄alis que est ordinans ad bonū cōe:t ꝑticularis ordinans ad singulares personas. Generalis est duplex scz per causalitatē:q̄ est iustitia legalis ordinans oēs virtutes ad bonum commu ne differens realiter a qualibet alia virtute:t p predicationē q̄ est virtus in cōi:vt imperata a le gali seu vt ordinata ad cōmune bonū differens ab alijs virtutibus ſm rationē tantum. Justitia etiam particularis similiter est duplex.j.cōmuta tiua que dirigit vnam priuatam personā ad aliā in his que inter eas cōsistūt:t distributiua q̄ est directiua ordinis eius qō est cōmune ad singula res personas:distribuens singulis:vt decet.

Racter:charitas:catheci⁹mus:t similia require supra sub litera.C.

¶ De laicis.

Laicus a laos grece latine populus dictus est quasi popularis.i.de po pulo nō de clero. Sicut ff̄i pater p̄ bi ero.xij.q.j. duo sunt xpiano⁹ ge nera.j.clerus electus in sorte domi ni diuinis officijs mācipatus a cle ros sorꝫ:t laici.j.populus quamuis quidam de vtroq; participent vt deo deuoti.i.conuersi quia sunt de clero t tamen laici dicuntur forte a laos quod est lapis quasi lapidei t duri non facile su sceptiui impressionis literarie. Unde ꝑprie ad clerum spectant clerici.i.qui per primam tonsu ram ordinantur tandem ad horas canonicas et sacrificium altaris:ad populum vero seculares medij autem sunt conuersi t oblati.

¶ Primo vero queritur vtrum laicus possit esse procurator vel syndicus rerū eccl̄iasticarū t Dicit Colle.vt refert Panormit.in capi.decer nimus.de iudic.quod generalis administrator esse nō potest loco p̄lati absentis:vel qui repu tatur absens sicut minor:vt de etate t qualita.c. j.sed si p̄latus p̄sit spiritualib⁹:bene potest committi laico temporaliū cura maxime vbi cle ricus non reperitur idoneus. Allegat no.q Inn. dicentem quod laicis generalis administratio committi non potest:vt super omnes dominan tur sed specialis quarundam rerum ita vt supe riori administratori respondeat qō placet Pan. qui allega.gloss.in.c.judicatum.lxxxix.distinc tione. Et ideo.d.c.decernimus.dicit quod non pōt esse iconomus nec habere generales administra tionem oīm bonoꝝ eccl̄iasticorum tam tem poraliū q̄ spiritualium t sic p̄sit omnibus:sed bene potest esse iconomus eccl̄ie in temporali bus.xiij.questione.vij.in noua. Et hoc idem te net Hasp.de cal.t hostien.t Joan.and.in capitu lo vnico.de syndi.

¶ Secundo queritur vtrū laicus possit esse p curator clerici ad eligendum:et dico quod non vt no.doct.in.d.c.decernimus.qz vbi habet exer cere actū spiritualem iudicio suo non potest cō stitui laicus.vt not.Joā.an.in regula:qō alicui suo non licet.de reg.iu.lib.vj. Et sic limita.c.j.de procura.lib.vj.vt solum habeat locum in iudi cialibus.vbi etiam in causis spiritualib⁹ admit titur ad agendum et defendendum.

¶ Tertio queritꝰ vtrū laicus possit esse vicarius 3 cp̄i t dico qō nō:vt not.doct.in.d.c.in noua.et in c.cōtingit.de arbi.t in.c.vno.de sing.et facit glo. in.d.ca.decernimus.dicens q̄ cause spiales non possunt cōmitti laicis:cetiā tanq̄ deleg.per eꝑm. Qō intellige in spialibus qz si episcopus habet iurisdictionē tēporalē in loco:potest laicū facere vicarium suum.vt in.ca.fi.ne cle.vel mu.li.vj.sed in spiritualibus non imo nec clericum coniugatum ſm doct.de cle.coniu.c.vno.lib.vj.

4 ¶ Quarto q̄rit vtrū laicus possit clericū accusa re:et dicit Bar.bri.xij.q.vij.in p̄nc.q̄ sic si est do ne fame.ij.qō.vij.clericos.t idē gratianus vt ptz p totā q̄stionē.t ſm aliquos accusare pōt ꝑpriū prelatū.vt.xxiij.di.illud.sed certior est opinio q̄ nō possit nisi p̄sequendo iniuriā suā.iiij.q.vj.si bus.de testi.de cetero.t in crimine hereseos:et si monie t lese maiestatis.xv.q.iij.sane.de.simo.tā q̄ aūt. Jn his aūt oībus ita demū admittunt lai ci si bono zelo denuncier crimē.de simo.hꝫ aūt.t si accusat⁹ fuerit vite suspecte:admittūtur laici male vite:si vero fuerit bone vite admittunt̄ so lum laici bone vite/de simo.q̄ tuas. Clerici vero admittunt̄ cōtra clericos nisi fuerint criminosi vel irregulares.iij.q.vij.p̄sumit.et.c.ipsi apo stoli.simo t si sint irregulares admittunt̄ ad accu sationē eoꝝ qui sunt eiusdē ordinis vel inferio ris.vt in.d.c.ipsi apli. Et hec intellige de solenni accusatione. Utrum laicus possit predicare.j.pō tio clerici.ſ.excommunicatio.vj.§.iiij.casu.xj.

¶ De latria et omni adoratione.

Latria grece latine dꝫ religio ſm Aug. r.de civi.dei.c.ij.q.t est virtus moralis qua deum adoramus et colimus:t ſm Aug.hꝫ quatuor nomina:qz apud gre cos dicitur latria.i.cultꝰ:et theosebia.i.diuinus pietas.huius virtutis actus imperati media quos oēs ordinat in reuerētiā dei:vt visitare vi reu t principales sunt deuotio t oratio:exterio ipsa veluti signis vtik ad mentē excitandā t mo uendā in spialia sunt adoratio qua corpus exhi bet ad reuerēdum deū:t alij quibus deum reb⁹ exterioribus colit:vel ꝑmittendo vt in voto.vt in sacrificijs:decimis ꝑmittijs t hmōi de quibus oi bus.s.Tho.agit.xxij.q.lxxxiij.t sequētib⁹ mul tis.significat etiam actū ipsius virtutis.

¶ Primo vero q̄rit q̄o cōueniāt t differant la 1,q̄ tria.dulia.t hyperdulia:t dico q̄ in hoc conue niunt qz sunt virtutes quibus honorabꝫ hono rāda.differunt ꝫo sic. Nā latria deū honorabꝫ t colimꝰ:vt ptz ex dictis.et est seruitꝰ q̄ soli deo q̄ se debet.t hoc ratione principij creationis t gu bernatiōis.iij.di.ix.d xxij.q.lxxxv.aliquib⁹ vero aliꝫ rōne dei vt infra.§.seq. Dulia ꝫo honorabꝫ creaturā t est seruitꝰ que debetur creature.iij. di.ix.t.xxij.q.cv. Hyperdulia vero est potissima species dulie conueniens creature exvnione ad deū.xxij.q.ciij.iiij.secundū.di.ix.q.j.ij.col.

¶ Scōo q̄rit q̄ adorāda sint latria.t dico q̄ ꝑ 2 mo tota trinitas.t hoc vna adoratione.iij.distī. ix.xxij.q.lxxxv. * Et scōo ypostasis xpi.iij.q.xxv. t hoc vt est vnita verbo.s.in persona non aūt ſm se:sed hyperdulia vt ibidē. * Et tertio caro xpi.iij. di.ix.t.ij.q.xxv. * Et q̄rto imago xpi.xxij.quest. lxxxj.t.ij.q.xxv. * Et q̄nto diuine relationes.j.q. xxviij.j. * Et sexto hostia sub p̄dōne tñ habitua li si sit rite consecrata.iij.dis.x.q.j.ar.ij.q.vt.j.ſm * Et septio crux xpi vt repsentās xpm extēsus. t tangēs ipm t ei⁹ sanguine pfusa.sed crux alia materia dꝫ adorari latria vt imago tantus.iij.q. xxv.xxij.ciij.iiij.tertiū vt res aute quedā adorāt hyperdulia.iij.di.ix. * Et octauo ofa alia que fue rūt xpi vt clauꝰ lancea corona vestes:t hmōi ra tione ꝫctus tñ.iij.q.xxv. Jn p̄dictis tñ sunt alīq difficultates quas diffuse tetigi in additionib⁹ ad postā.iij.di.iij.er in rosa aurea casu.xij.t.lix.

¶ Tertio q̄rit q̄ adorāda sint hyperdulia et dico 3 primo q̄ hūanitas xpi ſm se vt dictum est. Et se cundo crux xpi vt res q̄dā vt dictū est q̄ non in telligat vt in se nec hꝫ se p̄cise qz rei irrationabi li vt sic nullus honor debetur vt ptz.iij.par.xxv. nec̄ vt tāḡs vel repsentās christū seu illi actu cōiuncta:qz si adorat latria:sed vt res christi se parata a christo vide vbi supra. Et tertio mater christi que rōne sui hꝫ adoret dulia tñ vt mater christi adoratur hyperdulia.iij.di.ix.

¶ Quarto q̄rit q̄ adoranda sint dulia t dico qō 4 p̄mo mater dei in se vt dictum est:t scōo reliquie sctōrū.iij.q.xx.t tertio viri sancti.iij.di.ix.t ſtelli ge sancti secundum nostram opinionem.

¶ Quinto q̄rit vtrū possit quis adorare aduer 5 sariū sine p̄cō q̄ creauit esse christus:t dico qō nō nisi sub cōditione si tra est actu voce aut men te exp̄essa quia ipsa nouitas insolite rei consi derationem t discussionem requirit sicut beata virgo cogitabat qualis esset angelica salutatio

Universidad de Deusto
Biblioteca

LAtro publicus ⁊ ꝯ ille diak ⁊ aggredik in publicis strariis ⁊nocturni⁹ ⁊ño populator agroꝝ ꝙ nocte agros incēdit ⁊ vastat de q.ff.fur.§.f.et excōicatio.vñ.§.ij.hos ⁊ leges ipune licet occidere.de quo supra homicidum.s. §.ij.particula.vſ.nec gaudent immunitate ecclesiastica si confugiūt ad ecclesiā.vt supra immunitas.iij.§.ij.Vide etiam infra predo et raptor.

LAudemium⁹ est solutio quinquagesime partis vel estimationis rei fienda domino ab eo qui ō nouo acquirit emphiteosim. Vide.ō.emphiteosis.§.xx.

C De legatis.ſ.in genere et absolute.

LEgatū est donatio q̄dam a testatore relicta et ab herede p̄standa. Debet enim post mortem testatoris ⁊ post adītā hereditatē ab herede:vt colligit̄ inſti.ō legata.§.ſ.Et hodie legatū et fidecommissum sunt fere idē ⁊ æquiparata sunt in vno est etiā in alio.ff.de leg.ſ.l.q.ſ.ſ3 fideicōmiſſum dicit̄ ē q̄ olim pēdebat ex fide heredis. Et ideo fideicommissarij dicūtur quorum fidei legata soluenda committūtur qui etiam dicuntur testamentorum executores.

C Primo vero q̄ritur quomodo possit fieri legatum ⁊ dico ꝙ omne legatū fieri p̄t q̄buscūq; verbis aptis et idoneis vt si dicat̄ lego/do.dari iubeo/volo.rogo.posco.optovt oes.l.ij.C.cōi.ō le. si tamē verba demōſtratiua sint annexa vide ſu. l.mo p⁹a cōditio.§.iiij. Et hoc multipliciter fit. * Primo quidē pure:vt cū ō⁹ lego tali cētum/⁊ tūc statim mortuo testatore legatus cedit legatario.vt infra.§.xv. * Secō vero in diē vt lego tali ad pascā. Et tunc si dies est omnino incerta:vt lego tibi centū dies qua inimicū vicero legatū est conditionale.l.dies.ff.de condi.⁊ demonſt.⁊.l.stipulatio ista.§.inter certā.ff.de verb.obli.⁊ no.gl.l. l.seius saturninus.ff.ad treb. Si vero ē certa ꝺ no:vt lego titio in pascate futuro vel q̄n currer. m.ccccc.v.⁊ huiusmodi vel est certa ad minus in se licet sit incerta ī p⁹rio subiecto:vt lego titio q̄n erit.xxv.annorū.q̄.ſ.tempus certo eueniet: sed forte tūc non viuet titius:tunc legatū facētū tali rēpore vel die statim ꝙ die mortis testatoris cedit legatario quo ad transgressionē:q̄ si legatari⁹ moreretur post mortem testatoris et ante illum diē nihilominus legatus debeb̄ heredibus eius.vt p⁹z in.l.vnica.§.cū igit̄.C.de cad.tol. Et idē dic quādo legant̄ fructus qui nascent̄ ex tali fundo:q̄ is moriat̄ legatarius:tū ad suos heredes trāsmittit.vt no.gl.in.l.itē q̄.ff.de pac. Sed intellige nisi aliud impediat.l.si ea questio.C.de his qui.vt indig. Patet ꝙ dictū est.l.si cum heres. ff.quando ꝺ.le.ce.⁊.l.heres.in princ.ff.de condi. et demō.vbi p⁹z ꝙ quando quis legat titio possessionē cū moriet̄:ſz sit incertū quando moriet̄ quia tamē certū est ꝙ moriet̄ legatū est ad diem certū:⁊ sic debebit̄ eius heredibus:sed si legaret sic heres vado possessionē titio cum morieris:sic cus est:q̄ sic est conditionale/q̄ est in diē incertum:quia ignorat̄ quis prior sit moritur⁹ heres ⁊ titi⁹. * Et tertio ex die vt lego tali a pascate antea.et tunc distinguet̄ vt de legato in diem. * Et quarto sub cōditiōe per ly si.vt lego tibi cētū si filiā meam acceperis.vel per cum.vt lego tibi centū cū fueris.xiij.annorū/⁊ tunc inest conditio hec dum completus fuerit.xiij.annus ⁊ nō aliter.C.de leg.l.fin.Hoc tamen fallit in libertate vt dicēdo seruū meū liberū iubeo cū filia mea fuerit quatuordecim annorū vt videat̄ portio relicta esse in diē ꝙ sub conditione.C.de fideicommiſ.l.ſ.l.fideicōmissaria. * Et quinto pure sub cōditione simul/vnde si in singulos annos aliquid alicui legatum si plura sunt legata:⁊ primi anni erit purum:sequentium vero cōditionale.ſ.si vuat:vnde eo mortuo non transmittitur ad heredes.l.si in singulos.ff.de annu.lega. Quādo ergo fit sub conditione legatum ante cōditionis euentum non cedit legatario / vnde si moriatur ante conditionis implerionem remanebit apud grauatum:⁊ nō transmittet ad suos heredes.ſz tamen limita.vt infra.§.iiij.⁊.x. * Sed p⁹o mortia premissorum sciendum est primo quod ly si non semper conditionem facit. Nam quādo apponitur tempori preterito vel presenti non facit conditionē p⁹prie.l.institutio talis.in fin.ff.de condi.instit.⁊.l.eas in princip.⁊.l.si ita stipulatus fuero hāc summam.ff.ō verbo.oblig.nec obstat le.si sic.ff.de lega.ſ.quia improprie loquitur. Similiter ly si non facit conditionem: quando respicit euētum futuri temporis certum omni certitudine secundum Barto.in le.prima.ff.de condi.⁊ demon.⁊ idem dic quando conditio est impossibilis le.prima.ff.de condi.instit. Quando autem euentus est certus sed incertū est quādo vt mors sic facit conditionem secundum bart.vbi supra ⁊ glos.in.l.in omnibus obligationibus.ff. de reg.iur.⁊ similiter conditionem facit quando euentus est omnino incertus. Quandoq; etiam ly si ponitur p⁹o quia.l.videamus.in princip.ff. de in li.iur.⁊.l.titium ⁊ meuii.ff.de admiſt.tuto.quando etiam p⁹o quamuis.le.fin.C.de libe. ⁊ eo.liber.⁊ quandoq; simul cum ly ⁊:hoc modo ⁊ si negocijs familiaribus prepediti.et stat p⁹o quāuis.l.j.§.nūciatio.ff.de no.ope.nūcia.⁊ ibi ſe Barto.vbi.§. * Sciendum est secūdo quod ly si cū aliquādo habet vim copule.l.filii cum illo.ff.ō vſufru.lega.⁊ sic non facit conditionez nisi ante appareat voluntas disponētis.l.si ita fuerit.ſ.ff. ff.de testa.manu.⁊ leg.si ancilla.ff.de lega.ſ.Alias

nō vero est pacticio vez q̄n apponit̄ verbo p̄teriti vel p̄sentis rēporis:⁊ sic etiā nō facit̄ p̄ditionē: ſz ponit̄ causatiue cuz p q̄ vel aduersatiue p⁹o ꝙ vis.l.demonstratio.§.ſ.ff.de condi.⁊ demon.et ibi Bart. Aliquando reperitur aduerbium scilicet cum p⁹o quādo:quod est cum apponitur verbo futuri temporis:⁊ sic tunc videtur q̄ non sit differentia inter ſi ⁊ cum ⁊ q̄ vtrumq; faciat cōditionem.l.qui promiſit.ff.de condi.inde.cū multis aliis in gloſſ.o.l.demōſtratio. * Sed q̄ multe leges videntur contrarie:sciendum est tertio quod Bar.ibidem dicit quod est tripler deferentia. * Prima quia ſi principaliter denotat conditionem:secundario vero tempus:quia nulla est conditio que non habeat in se futurum tempus cū vero principaliter tempus:quia est aduerbiū temporis:secundario vero conditionem: quod p⁹obatur in.l.ſi ritio.ff. quando ꝺes leg.ce. Et ideo quando ponitur circa substantiam: obligationis vel circa voluntatem que exprimitur per verbum futuri subiunctiui:ſi ponitur per ſi non valet sed bene per cum. verbi gratia. Stipulatorio que fit sic:promitto tibi centum ſi volueris non valet secus dicendo promitto tibi centum cum volueris.l.cenſuimus.§.fina.ff.de verbor. obligatio.quia in primo conditio est expressa per ſi.in secundo est tacita per cum ⁊ expressa no cent.l.nōnſiquam.ff.de conditio.⁊ demōſtratio. Secunda differentia est quia ſi legas mihi decem cum petiero.non facit conditionem.l.ſi decem cū petiero.ff.de verborū.obligat.⁊.l.titia.ff. de conditio.⁊ demonstra.sed bene ſi legas decem ſi petiero.vt not.in.o.l.ſi decem quia ſi est conditio expressa per cum tempus principaliter:⁊ consequenter cum talis expressio temporis sapiat exactionem de presenti:siue executionem nullā ſuſpentionem inducit:ideoq; licet moriatur antequam petat non deficit conditio.l.liber homo. §.decem.ff.de verborum obligationibus. * Tertia differentia est quia ly ſi:siue apponat circa dispoſitionem:siue circa executionem facit diſpoſitionem conditionalem.l.quibus diebus.§.qui facit diſpoſitionem conditionalem in vltimis voluntatibus:vt in.o.§.quidam titio.vbi nota. secus in cōtractib⁹:sed bene facit̄ diſpoſitionē reiect.l.ij.⁊ ibi bona gloſſa.cum tamen faceret diſpoſitionem conditionalem in vltimis voluntatibus:limita verum quando addit̄ diſpoſitioni vltime que concernit voluntatem diſponendi ſi quando relinquitur coniuncte persone:q̄ tūc in dubio ſa it idem.o.l.seius saturninus.ff.ad tre. sed secus quando diſpoſitio concernit p̄ceptum ſoluendi siue executionem ⁊ tempus certu ſalē in se sicut est tempus certe etatis:q̄ tunc non facit conditionem sed ollationem: q̄ de naturali cum est facere tempus.l.his verbis.⁊ ibi Bal.C. quando di.leg.ced. Aduerte etiā ꝙ licet dicat̄ lego tibi centū ea cōditione vt facias tale q̄d legatum nō est conditionale sed modale. l.meuia .ff. de ma.test.⁊.l.ij.ff.de dona. Et sic ꝺbi ea p̄ditione accipiē improprie ſm Bar.in.o.l.q̄ꝺ diebus.

C Secundo queriē vtrū relictū in diē debeatur cum fructibus intermedij temporis distinguo. Nam ſi ꝺes fuit appoſitus gratia legatarij: puta quia puer sic debentur ſi vero fuit appoſitus gratia heredis sic non debēt̄. Et ſi concordia l.in fideicōmiſſaria.ff.ad treb.⁊ in.l.in fideicōmiſſi.§.cum polidius.ff.de vſuris.⁊.l.cū de annu. leg. ⁊ est glo.in.l.his verbis.C.quando di. leg.ce. 2

C Tertio queritur vtrum valeat legatum conditionale non impleta conditione ex defectu legatarij vel alio modo ⁊ distinguo. Aut enim conditio respicit factum eius cui relinquitur solum puta ſi manumiserit seruum suum.⁊ tunc ſi conditio deficit per casum:vt quia seruus naturali moritur morte sic consequetur legatum. ff. de conditio.inſtit.l.qui sub conditione.§. quoties. niſi fuerit in mora.ff.de condi.⁊ demon.l.penul. ſi ꝺo deficit p alium pura quia fuit interfectus: tunc aget contra interfectorē .l.aquil. l. indemnatus.§.idem iulianus.ff.ad.l.aquiliā. ⁊ ſi occasionatum.l.titio.§.fi.ff.de condi.⁊ demon.⁊ in fi.ff. de eo ꝙ quē fa.est. Aut consistit in facto eius cui relictum est ⁊ etiam alterius ⁊ tunc ſi per casum fortuitum ne impleat:amitteret legatum niſi fauore alimētorum.l.annua.ff.de annu.leg.ſi vero nō per casum sed per factū alterius sic non amitteret ſz habebit. Probatur hec distinctio in.l.in re ſtamētō.ff.de condi.⁊ demon.⁊ in gloſſ.⁊ in.l.ſ.C. de inſtit.⁊ ſubſtit.⁊ est equa niſi aliud in aliquo casu dicatur fauore libertatis.l.cuz ita legatur. ff.de condi.⁊ demō. vel etiā niſi cōditio. esset inhonesta:quia sic habetur p⁹o non adiecta.l.cum ita legatum sit.ff.de condi.⁊ demon. 3

C Quarto queritur vtrum expiret legatum sub cōditione impoſſibili vel inhoneſta:⁊ dico quod ſi conditio ſit impoſſibilis non virtiat legatum. vt.l.obtinuit.ff.de condi.⁊ demonſtra. imo nec ſi sit possibilis sed per legatariū fieri nō potest vt ſi legatur aliquid alicui⁹ ⁊ eius fideicōmittitur vt emptum alienū seruuz manumittat ⁊ dominus eū vendere non vult. Habebit enim legatum:quia per eum nō stetit quominus fideicommiſſum præſtiterit:vnde ⁊ sic seruus mortuus fuiſſet a legato non ſubmoueretur.l. ſi titio. ff.de leg.ſ.Et idem dico de conditione inhoneſta. 4

Universidad de Deusto
Biblioteca

quia habenda est pro non adiecta: vnde legatum factum sub conditione si nupserit sempronio si non nupserit illi non expirat si sit indignus eius nuptijs: secus si possit illi honeste nubere. arg. v. l. cum ita legatum sit. ff. l. cum tale legatū. §. meuie. ff. de condi. et demōst. Et idem si legatum sit vt nubat secundum arbitrium sempronij: quia proinde est ac si nec conditio non sit adiecta. l. si lie sue. ff. de condi. et demon:

¶ Quinto qrit ād si legek vxori sub ꝓditione si caste honeste vixerit et illa trāsfert se ad secūda vota: et dicit Bart. in. l. mulier. §. cū ꝓponerek. ff. ad treb. qō legatū nō amittet: qz hoc est caste et honeste viuere. xxxi. distin. nicena. sed limita nisi aliud senserit testator vel habeat vsus loquendi pro quo facit qō no. idem in. l. labeo. ff. de sup. leg. et in. l. oēs ppli. ff. de iusti. et iure. et Inn. in. ca. olim. de ꝛb. sig. et gl. in. c. nōnulli. de rescri. qz communis vsus loquēdi ꝓferk ꝓprie significationi ꝛboꝝ in ḡcūq; materia. Et idē tz pau. i. c. vt clericos. de vita et ho. cle. addēs ḡ caute addēdi esset si caste vixerit et in viduitate. Oldra. autē dicit stādū cōi intellectui testatoꝛis q̄ intendit ꝙ alteri nō nudat: qō ād verū dicunt si talis sit simplex et idiota: qz potest ignorare in mōnio se castitatē: sec⁹ si doct⁹ esset. ang. aūt de ar. in. §. iuris ꝓcepta. insti. de iudi. et iure. dicit qō intelligit donec alteri nō nupserī vl corpus suū corruperit si talia ꝛba prolata sunt a marito vel filijs vel heredib⁹ qui ledunt per trasitū ad scōa. vota vt no. gl. in. l. fi. et ibi doc. C. de iudic. vidui. tol. sec⁹ si ꝓferāt a lege: vel a patre: matre: vel alijs cōiunctis mulieris vl penit⁹ extraneis: quia nubendo legatum nō perdet: vt. §. cum ꝓponerek. l. mulier. ff. ad treb. nisi forte nubat tali qui esset dedecori agnationi sue et relinquenti. arg. l. iij. §. si emancipatus. ff. de contratab. sec⁹ si corꝓ⁹ suū corruperit. Intelligit tū Ange. in auc. quomodo opoꝛ. epi. §. hec de deo. si nubat tantū semel ꝓ q̄ ter. in. l. boues. §. hoc sermone. ff. de verbo. signi. per quem tex. quidam dicunt qō si quis mandauit bona sua distribui in dotandis mulierib⁹ indistincte intelligitur de primis vel secundis nuptijs nō de tertijs. Ego autem dico predicta ōia vera esse si voluntas testatoꝛis ignoꝛet: sed si sciatur aut probabl⁹ cōiecture ex inuitꝝ fozo seruabitur sine predictis distinctionib⁹ qz vltima voluntas testatoꝛis ꝓ lege seruāda est. xiij. q. ij. c. vlt.

6 ¶ Sexto queritur an teneat legatū factū alicui ecclesie sub cōditione q̄ ibi sepeliatur: si ād accidat ꝓpter quod ibi nō debeat sepeliri: vt qz se occidit vel moꝛitur excōmunicat⁹? et ymōi: et dicit Bar. post Dy. in. l. miles. §. reā. ff. de adult. quod nihilominus soluetur legatum ecclesie cū facto legantis et eius culpa ḡ accidenti: et sequitur Bal. in. l. si quis ad declinandum. C. de epis. et cle. et. l. si. C. de his que pe. no. Ratio⁹ quia in legato ad pias causas attenditur duplex fauoꝛ. s. legantis et cui legatur: et ꝓ⁹ licet hoc casu cesset fauoꝛ alicuius legantis non tamen cessat fauoꝛ ecclesie cui legatur. Nec ob. quod non sit impleta cōditio: quia est impossibilis: et consequenter non vitiat legatū: vt. l. obtinuit. ff. de condi. et demon.

¶ Septimo queritur vtrum valeat legatum factum sub cōditione quod fiat aliquid quod iam factum est. puta quod fiat altare in tali loco ad honoꝛem talis sancti et hoc iam legatarius fecerat: et dico quod non sed efficitur caducum per. l. conditionem. ff. de condi. et demon. et hoc videtur ibi tenuisse Bart. vbi dicit quod ad actionem cōsequendā non sufficit aliquid fieri facto ex videtur ibi esse tex. ibi in fi. dicēs si facto et fecerit nō videtur obtemperasse voluntati sed ad penā eut tādam dicit de mente Dy. non referri qualiter fiat: vt. l. ea quidem. C. si man. ita alie. Et sic poꝛter quod non debetur predictum legatum nec ille garetur talis si fieret ex communicatio cōtra nō soluentes legata: nec incurreret aliam penam si esset apposita: ꝓ quo facit qō no. Aud. de romā. et Barto. in. l. cum seruus. ff. de verbo. obligā. et. l. forma. §. si cū ego. ff. de censi. Et valet ad multa predicta Barto. distinctio.

¶ Octauo queritur vtrum teneat legatum si legatarius premoꝛiatur leganti: et dico quod non sed remanebit heredibus leganti: secus autem si moꝛeretur post moꝛtem quidem testantis sed ante quam heres adiret heredi: tatez quia tūc debetur heredibus legatarij. l. vnica. §. sed vt manifesterur. C. de cadu. tol. Limita tamen ista vt infra legatum. ij. §. v. particula prima.

¶ Nono ād si legat aliquid alicui sub conditione si liberos habuerit vel nupserit et ille religionem ingreditur: et dico quod nihilominus ois habere legatum: vt supra hereditas. iij. §. vltimo.

¶ Unde et si puelle relinquant mille si nupserit et si regionem intraverit centum nihilominus si intrabit habebit mille vt dictum est ibidem.

¶ Decimo queritur quid fiet si legatarius moꝛitur ante euentum conditionis sub qua factū est legatum: et dicit Panoꝛmi. in capi. nos quidez de testa. quod aut legatus est factū persone in tuitu anime: puta qz alij persone fuisset testator relicturus: et tunc deficiente ista persona conuertit debet in alium vsum pium: vt voluntas defuncti vim effectus impleatur sicut diximus in legato facto in ciuitate propter perpetuā memoriā defuncti qō alibi fieri si fieri nō possit vbi oꝛdinauerat: vt. l. legatum. ff. de vsufru. leg. Si vero relictū fuit contemplatione persone vel collegij certi nō debito respectu ad piam causam: tunc deficiente legatario

legat ois expirat legatū et remanet apud grauatū: vt in. l. pf. §. tusculanus. ff. de leg. iij. C. de cad. tol. l. vnica. §. si aūt aliquid sub cōditioe. Si autē dubitat an habuerit respectu ad aliam vel personā: tūc in dubio fauoꝛe vel religionis presumere debem⁹ qō ad pias causas reliquerit. arg. l. sunt p̄ sone. ff. de rel. et sum. fu. Et hoc no. et sequit Bart. in. ō. §. tusculanus. Et hec deputatio ad aliū piū vsum fieri debet de cōsensu epi et heredis simul. d. l. legatū. et no in cle. qz cōtingit. de rel. do. * Et facit ista ad questionē si relinquit aliqd puelle maritāde ea moꝛtua antecē relictū assequeretur vtrū expiret vl sit cōuertēdū in aliā puellā maritādā: et dicit Pau. in. ō. c. nos quidē. qō ex variis cōiecturis iudex cōiecturabit an testatoꝛ respexerit habuerit ad aliam vel ad fauoꝛē puelle fozte luerit eā poti⁹ remunerare. Secus ergo si ex cōiecturis poꝛ nō poterit cōstare: qz tunc debet cōuerti ad aliam puellam maritandam: quia videt factum contemplatione anime. Et idez de omni legato quod consequi non potest suum effectū.

11 ¶ Undecimo querit an expiret legatū ꝓditiōnale si purificet cōditio aliqua legatū firmet moꝛtem testatoꝛis: et dico qō sic pura qz legauit quidē cērū puelle maritāde. l. si vel qñ maritabit. et antequam moꝛtē illa nupsit. Nō em̄ post ei⁹ moꝛtez poterit hoc petere si testamētū nō reuocet: qz sic expirat legatū absolute factū si legatarius ꝓmoꝛiat absolute ista expirat sub aliqua cōditione si legatarius ḡtum ad illam cōditionem moꝛiatur qō fit cum illa conditio iam esse non potest: et preterea idem est acsi relictum esset aliqd vt fieret quia iam erat factum. Si tamen aliter constaret de voluntate legantis seruanda esset.

12 ¶ Duodecimo querit vtrū falsa demōstratio vl causa vtiet legatū: dico qō falsa demonstratio nō officit: qz ibi cōstat de re et voluntate: vt dicēdo lego tibi seruū meū ēptū a titio cū sit ēptus ab alio mō ꝓsert ō seruo. ist. eo. §. huic pria. vide. ff. cēti qz mihi rate seruuiū fecit cū tū nō fecerit. ff. sti. eo. §. longe. secus si cōditionaliter vt ibidem.

13 ¶ Decioterrio querit quid si legetur cētū titio sub ꝓditione si voluerit: et dico qō legatū nō trāsit ad heredes titij nisi ille exꝓesserit se velle. l. si tea legatum sit. §. illi si volet. ff. de leg. j.

14 ¶ Decimoquarto queritur qua actione petunt legatarij: et dico quod non solū per actionem personalem sed etiaz per in rem: et hypothecariam in fi. de legi. §. nostra. et C. communia de lega. l. j. quod solū post aditā hereditatē nisi sint ad pias causas: Ut scito qō rei legate ōnū post ḡ adita est hereditas ipso iure transit ab eo q̄ legauit ad legatariū recta via. ff. de fur. l. a titio. nota. glo. in c. raynald⁹. de testa. Et ideo ex hīc pertinet ad legatariū fructꝰ rei legate. no. gl. in. l. legatis. C. de vsur. l. a titio. ff. de fur. l. legatum. da. ij. ff. de le. ij. et. l. si tibi hō. §. cū seru⁹. ff. de leg. j. Fallit hoc qñ legat res aliena. l. cū aliena. C. de leg. et. l. non dubiū. ff. de le. ij. Et in relicto in gñe. l. apud officinz. ff. de op. leg. Et in relicto alternatiue. l. hmōi. §. illicitum. ff. de leg. j. et. l. statuliberū. §. illicitū. ff. de leg. ij. Et in relicto in diem qz nisi adueniente die non transit. l. sempronius. ff. de vsufru. leg. Et qñ aggrauat heredē ad vendendū rem. l. vxorem. ff. de leg. iij. Ad quē aūt pertineat soluere legata ad heredem vz ad proprietariū an usufructuarium omnium bonoꝝ vide infra vsus et vsufructus. §. ix. particula. v.

¶ Decimosexto qrit quo ordine capient legata 16
rij: et dico qō nullū oꝛdinē obseruamus sed simul
esse ter tuemur. l. is cui. § fi plures. ff. vt i pos. le.

¶ Decimoseptimo qrit quib⁹ modis legatū effi 17
cit caducū et dico qō trib⁹ i gñe. * ꝓ⁹ qñ id qō legat in testō ꝙ ꝓ nō scripto qō tripl⁹ cōtingit. Aut. f. qz decessit legatari⁹: et quē testatoꝛ viuere credebat. Aut qz id qō legat nec est nec eē pōt in rerū natura: vt equus moꝛtuu⁹ quē testatoꝛ viuere credidit. Aut qz rei legate nullū est cōmerciū: vel q̄ alienari ꝓhibent: et dicit Bto. qō etiā si sit cōmerciū tz cū difficultate grādi vt i pdis necessarijs cesaren. nōvz legatū nec ēt estimatio debet: aut ꝓpter cōditionē stat⁹ vt qz est seru⁹ cui militia nō debet: aut ꝙ vitiū coꝛporis: qz est claud⁹ et legat stipēdiū cursoꝛis: et sic si testoꝛ sciebat qđ sit estimatio alis nō: vt no. gl. in. l. sed si res. ff. de lega. j. Item ea q̄ sunt cōiuncta edib⁹ ne vxoꝛ deformetur: non sunt in cōmerciū. ff. de leg. j. l. cetera. Item nec res sacre. * Secio ōz legatū caducū in casu caduco tripl⁹: aut qz legatari⁹ premoꝛit quā testatoꝛ vel efficit seru⁹ penitent qz testū improbe tollicioſum dicit. ff. de inoffi. test. l. papinianus. §. memīsse. aut etiā ꝓpter graues inimicitias eoꝛtas inter legātē et legatariū: si tū redeat ad amis

Universidad de Deusto
Biblioteca

cilia reintegrak legatū: ſz propter leues inimicias nō efficiē caducū. ff. de adi. leg. l. iij. in fi. ,. ff. de his ḡb. vt iudi. l. ſi inimicitie. tertio ō: ppue caducū qō post mo: tē testatoris deficit quacūq; ratione vel ſi legatari⁹ ſpernat: vel conditio ſub qua legatum eſt deficiat. C. de cadu. tol. l. vnica.

¶ Rurſus de legatis ſecundo a quo fieri poſſint aut cui facta eſſe intelligantur.

l.qō. Legatum ſecundo conſideradū eſt quātum ad eum qui legare poteſt: ꝛ cui legare intelligitur.

¶ Primo ergo queritur ḡs poſſit legare: ꝛ dico multa. * Primum: legare poteſt oīs ꝛ ſolus ille qui pōt teſtari. ff. de leg. ſ. l. ij. ꝛ nō eſt q; legatū relinqui, nō pōt niſi in teſtō vel codicillo vñ teſtari codicillare ꝛ legare quantum ad hoc equipollēt vt q vñ poteſt poſſit et reliqua. ff. de iure codi. l. diui. §. codicillos ibi oēm. Fallit hoc in legatis ad pias cauſas vt infra legatū. iij. §. r. Qui aūt poſſint teſtari infra teſtm. §. ſ. * Scōs. Minor tñ prodigus aut furioſus ſub curatore pōt de reb⁹ ſuis ḡtiā teſtari legare ꝛ diſponere pōt de reb⁹ ſuis etiā ſine autoritate curatoris curatoris ꝛ cō muniter voc. vt dicit Paſi. i. c. preſentia. de pba. dūmodo tēpore diſpoſitionis ꝛ ingreſſus nō ſit furioſus: ꝛ hoc aperte ſentit Jo. an. ibi. q; ſi iſtis ſpiritualib⁹ non curamus de patria vel curatoris autoritate: vt l. ſi annuū. ō iudi. li. v. * Ferrū. de filio aut familias quantū ad bona caſtrēſia vel quaſi non eſt dubium: qō de his pōt teſtari. ſm Ly. ſi auf. ingreſſi. C. de ſac. ſan. ecc. nec quātum ad profectitia qō de his non pōt teſtari: ſed dubium remanet in bonis aduētitijs: ꝛ Paſi. ibi dē putat bona aduētitia ingreſſo indiſtincte acq̄rī monaſterio tñ q: ampli⁹ nō eſt filiꝰ i patre patris: ꝛ ſic nō acq̄rit vſufruct⁹ patri: tñ q: clerici et perſone religioſe ſunt p̄ullegati ſuper bonis q̄ aduenerit ſibi: ita vt plenā habeant ipſorum adminiſtrationem: ita qō illud qō laicis eſt aduentium clericis reputaſ caſtrenſe vel quaſi. Et hac ratione forte idē dici poteſt de bonis acquiſitis p̄ius vt ſtatim per ingreſſum gaudeant illo p̄ui legio: de quo vide ſupra clericus. iiij. §. xiij.

2.q. ¶ Sebo querit cui poſſit aliquid legari: et dico multa. * Primum. Regulariter illi ſolt poteſt legari qui pōt heres inſtitui de quo vide ſupra hereditas. iij. §. ij. ꝛ q̄ ſit pſona certa aliter non v. l. vulgo. ff. de ſta. ho. fallit tñ hoc in aliquib⁹ caſibus de quibus in. §. ſeq. ꝛ infra legatus. iiij. §. iij. * Secundū. poteſt tamē pater legare filijs ſpuriis ratione alimentorum: vel relinquere ſororibus ſpuriis cum eos ſuccedat loco alimentorum: ſcōm Barto. in auf. excompleru. C. de incest. nup. licet ſpurij nō poſſint hededes inſtitui. * Tertium. Eccleſie conſtruende ſcōm Panor. in. c. nos quidē. de teſta. poteſt aliquid legari ſi non donaris: q; non valet donatio facta loco conſtruendo: vt in. c. abbate ſane. de re iudic. libr. vi. Rationē diuerſitatis ponit Bart. in. l. ſeruos ad cuſtodiā. ff. de alī. ꝛ cib. le. quia donatio requirit perſonā ꝛ ſciētiā: ideo abſenti licet poſſit donari non tamen ſit oſis antequ ſciat ꝛ cōſentiat. l. abſenti. ff. de dona. ꝛ de preben. ſi ibi abſenti. libro vi. Incerte etiā perſone legari poteſt omodo ex euentu poſſit certificari. l. cū pater. §. furdo. ff. de lega. ij. ſecus ſi certificari nō poſſet euentu: vt nota. in. o. c. nos. * Quartū. Fratrib⁹ minoribus qui. ſ. annuos redit⁹ habere nō poſſunt per cle. exiui. §. quicūq; annui. de verbo. ſigni. poteſt aliquid legari. vt in. d. cle. §. cupiētes. modo non ſit valor hereditatis vel tāta eius pars quod preſumatur fieri in modo ꝛ forma legati fraudulēter p ſucceſſione hereditatis. de q̄ nō ſunt capaces. ¶ Tertio querit vtrū legari poſſit aliquid fratribus mēdicātib⁹: ꝛ dico multa. * Primū. Fratribus minoribus nō licet habere annuos reditus: vt. §. prioze dicti eſt: tamē hoc debet intelligi p victu aut veſtitu ꝛ ad tēpus nō modicum: vnde ſm Cad. in. o. cle. exiui. poſt Fede. eos poſſunt habere ſi relicti ſunt ad certū vſū puta vinū pro ſacrificio frumētū p hoſtijs ꝛ cōuentus eſt capax ꝛ ſimiliter ſi relicti ſunt p victu aut veſtitu: vel indiſtincte nō i perpetuū ſz ad modicū tēpus: q: videtur legatū vinū cuius ſumma quo ad ſolutionē diuiſa eſt ꝛ nec per hoc tollitur mēdicitas ſed ſubleuatur ſed ſi relictū fuit ad tēpus nō modicū nō valet: q: cōputantur inter immobilia: vt in. d. §. quicūq; annui. Dicit autē tēpus nō modicū ſm ſum. Aug. id quod eſt vltra decēniū: ſed melius ō: ſm ſum. roſe. decennio vt vltra. vt no. in. cle. ſ. de rebus ecc. nō alie. in glo. Addit etiā ipſe Lar. qō nō repugnat mendicanti ſeruare victualia quādo timetur q̄ alio modo haberi nō poterūt. * Scōm Legara. antē que fiūt eiſdē fratribus minoribus: oū quidā ut directe reliquunt hoſpitalib⁹ aut collegijs cum enere ſolnēdi ſingulis annis quas petias panni vel huiuſmodi ſm Pa. in. c. in preſentia. de probatio. ꝛ in. c. nimis praua. de excef. prela. non valent q: eſſet habere quādā proprietatē ꝛ poſſeſſū eſſe tot annui redit⁹ quod eos nō oporteret mēdicare quod eſt cōtra eorū regulā: predicatores tamen nō ſunt incapaces ex eorū regulariſz ex cōſtitutioib⁹. Sed intellige iſta nō licere non quidē indiſtincte vt tenuit ſumma Roſel. ſed quādo poſſideant quādo reditus ꝛ p̄prietates erigēdo etiā in iudicio: ſecus eleemoſynaliter extra fines petēdo vt. §. ſequēti. * Tertium. Petrus de pal. or. p̄dica. epiſtola ad magiſtrū ordinis eius dē loquēs de victo ordine ꝛ cōſequēter de omnibus mendicantibus de annuerſario perpetuis ſic dicit. Sicut nō eſt contra ordinē imo de ordine recipe quotidianas eleemoſynas: ita ēt anniuerſaria perpetua nec hoc habere redit⁹ recipiendo gratis. ꝛ perēdo extra iudicium: nec eſt in mēdicādo: ſed repetere illa in iudicio rāq̄ redit⁹ ſibi debitos non ſz abſq; diſpēſatione. que fieri non debet nec illud diſſimulari: niſi ex cā neceſſitatis puta in locis vbi ſta charitas refriguit q̄ fratres ſeminantes ſpiritualia non poſſunt aliter metere corporalia: hec ille: addens idem eſſe de cenſibus annuis: reditibus fratrū ad viram ꝛ concor. arch. ꝛ farinerius ord. mi. generalis. in conſti. dicēs q̄ non licet fratribus inducere aliquē ad talia legata facieda quodſi facta fuerint in iudicio nō petant quaſi innuens q̄ extra iudicium per modum eleemoſyne peti pōt ex his ſum. ro. inferr q̄ annuū prouentū locorū poſſeſſoris exigere: ſz recipere ſpōte oblatū: ſed per exactionē ſi intelligit cōpulſionē ad vandū nihil eſt q̄ō: q: hoc extra iudicium nō fit niſi per violentiā: ſm ſum. ange. licet is qui eſt darturus ad hoc in nā ab eo qui ad eā tenetur ratiōe ſuperfluitatis predicta limita de reditib⁹ ꝛ prouentib⁹ ad magnum tempus: q: ſi ſint ad modicū poſſunt mendicantes illos petere in iudicio exceptis minoribus quib⁹ nō ſz per. o. cleſm. §. verum. de verb. Pro predictis etiam aduerte ſequi ex dictis pe. tri q̄ idē prouentus reſpectu vnius fratris pōt repugnare mendicitati non reſpectu alterius vt q: vnus intēdit in iudicio repetere ꝛ nō alius. * Quartū. Quod dictū eſt perpetuis anniuerſariis idē a fortiori dici poteſt de prouētib⁹ quos aliquādo domini ordināt annuatim fratribus vari ſuper datio vel gabellis iuſtis: q: ſunt elemoſyne cum ſponte: vel ad beneplacitum dentur ꝛ reuocentur.

4 ¶ Quarto queritur vtrū legatū factū duobus re cōiunctis. ſi vnus repudiat aut viuo teſtatore moriatur: aut deportetur vel hmōi accreſcat alteri: ꝛ dicit pe. de peru. ſūt. trac. de ca. porti. epiſcopi q̄ ſic. l. re coniuncti. ff. de le. iij. ꝛ. l. vnica. §. bis gali coniunctis. l. multeri ꝛ titio. ff. de cōdi. ꝛ demon. Eſt aūt notandum quod legatarij dicūtur coniuncti re ꝛ verbis quando vna res legatur eis copulatim. vt lego ſtichum meū petro ꝛ martino ꝛ re tantum q̄ legatur diuiſim vt lego petro ſtichū meū: item lego martino ſtichū meum vt inſti. de legi. §. ſi eadem res. in ter. ꝛ glo. ꝛ verbis tantū: vt quando petro ꝛ martino legatur fundus equis portionibus. Prefertur aūt coniunct⁹ re ꝛ verbis alijs cōiunctis re tñ eſt an vero cōiunctus verbis tñ preferatur conſiderandū eſt opinio diuerſa: ſed dic q̄ non equaliter veniunt: vt no. in. d. l. re coniuncti. vñ dicit Ang. aret. inſtit. de pup. ſubſt. §. ſingulis. q̄ q̄ teſtō: dicit lego filiab⁹ meis centum pro qualibet: licet ſint verbaliter cōiuncte tamen q: quelibet ad ſua centum ꝛ ſic ad rem diuerſam vocantur: ꝛ non eſt inter eas ius accreſcēdi: ꝛ caſus eſt ꝛ ibi bar. in. l. huiuſmodi. §. ſ. ff. de leg. ſ. §. l. d

¶ Quinto q̄rit vtrū legatū factum epiſcopo in dubio preſumatur factū p̄ replatione eccleſie et dico duo. * Primū. cū aliquid relinquitur conſtituto in dignitate nō rōne dignitatis ſz ratione ſue perſone illud eſt ſuū ꝛ ſi ante diē cadentem legati moriatur exp̄ira legatū: vt ſupra dictum eſt legatū. ſ. §. viij. ꝛ arg. l. cū principi. ꝛ ſeq. ff. de leg. ij. ſed ſi legatum aſſequatur erit ſuum et ab inteſtato ſuccedūt propinqui. arg. ꝛ. c. quia nos. de teſta. Si vero relinquitur ei ratione dignitatis vel loci in quo habet dignitatem etiam ſi moriatur ante diem cadentes legati debetur ſucceſſori: q: dignitas non moritur. xij. qō. ſecunda liberti. * Secundū ad queſtionē agitur moram dicunt aliqui quod cuz aliquid relinquitur p̄incipi videtur legatum eſſe dignitati ex hoc qō relictum eſt ſub nomine dignitatis vnde ſucceſſori debetur ſi ille moriatur ante diē legati cadentē: q: dignitas nō moritur. d. c. liberti: ſed vbi relinquitur aliquid auguſte ſi illa moriē ante diez legati cadentē legatū perit. l. cū principi. ꝛ ſe. ff. de le. ij. q: cū dignitatē habeat nō ex ſe ſed ex auguſto. nō videtur ei relinqui ſub nomine dignitatis ſed ſub noſe proprio: vnde non debetur auguſte ſuccedenti niſi alio medio probabili cōcludaſ teſtatoris voluntas. Et ex his de mēte bar. facunt theorica q̄ ſi quid reliquaſ expreſſo nomine p̄prio tñ relictū pſone expreſſo vero appellatiuo tñ relinquo principi vel ēpo videf relictū dignitati: expreſſo vero vtroq; ſi precedit p̄iū videf cedere pſone ſi appellatiuū dignitatis vel eccleſie cedit dignitati. ꝛ de hoc p̄ bar. in. l. cūſbus. ff. de reb. du. Pa. aūt in. c. requiſiſti. de teſta. dicit quod in dubio ad coniecturas eſt recurrendū: vt ſi factū a perſona cōiuncta: non preſumaf factū cōtēplatione eccleſie cuius dixerit relinquo hoc ēpo. p vſ'oſio Joānī nō exp̄reſſo ēpo: ꝛ ſic erit ſuū ꝛ ſuccedēt propinqui ab inteſtato. ca. q: nos. de teſtamē. Si vero legetur ab extraneo: p̄ſumit factū p̄templatione eccleſie ꝛ idē per oia dic de quocūq; hāte adminiſtrationē ſeu p̄lationem in eccleſia. Sed ego dico quod poteſt cōiunctus non amare coniunctum ꝛ ecō- tra extraneus extraneū amare: ꝛ ſimiliter nolle

ppr̃io possumus significare dignitatẽ imperato
rẽ vocãdo cesarẽ:z ecõtra noie appellatiuo cer
tã psonã sicut cũ rustic⁹ cognominat rex:ideo
uolũtas testatoris in dubio ex cõiecturis explo
rãda est ꝓbabilib⁹: ꝑio quidẽ ex realib⁹ z ver
balibus simul si possibile est vt innuit tex. in. d.
c.requisisti.deinde vero ex sumptis a reb⁹ vt fa
cit p.in.deinde vero ex sumptis a noie si realem
deficiũt.vt facit bar. Est aũt notãdũ ꝙ ꝟbũ ad
ministratio hic verificat in habente dignitatez
seu ministeriũ in ecclesia separatũ a ꝓgregatiõe
z sm Jnn.in.d.c.requisisti. administrationez hz
qui põt absoluere:ꝑlatio etiã hic sumit large
vt cõprehendat etiã habẽtes eccl̃ia curatã.extra
neus ẽ ꝟ:z q̃ nõ est ꝓiunct⁹ in quarto gradu con
sanguinitatis vel affinitatis:vt est tex. in auf. li
centiã.C.de epi.z cle.z in auf.de ecc.l.§.interdi
cim⁹.z idẽ gl.xij.q.iij.c.j.z est cõis opinio quis
aliqui gliter reneant.

6 ¶ Sexto q̃rit cui⁹ ꝑrẽplatiõe ꝓsumat factũ le
gatũ ecclesiastico nõ habẽti tũ administrationẽ
in eccl̃ia:z dico ꝙ de ꝟbis administrationem di
ctũ est.§.prio:ergo nõ ꝟbis ꝟo q̃ tũ est ecclesias
tic⁹ dicit pa.in.d.c. requisisti. de testa. ꝙ in du
bio ꝓsumet factũ intuitu ꝓsone si ꝓpriũm
põt habere:si ꝟo habere nõ põt ꝓpriũ: puta q:
religiosus hic ꝓsumit factũ fructu monasterij
vel ecclesie. Facit.l.deo nobis.C.de epis.z cle.et
xvij.q.j.c.vnico. Et sic q̃ factũ est intuitu eccl̃ie
disponere nõ potest nisi sicut de rebus ecclesie.

7 ¶ Septimo q̃rit cui⁹ erit legatũ factũ eccl̃ie scẽ
marie indistincte cum in loco sint multe:z dicit
pasi.in.c.indicãte.ff. test. ꝙ in dubio habit eccle
sie parochiali si vocat filio noie: alioquin habit
pauperiori hz cõiter doc.z si sint equales hz cõio
rẽ opinionẽ habit ep̃o:vt distribuat vel gratifi
cet alteri,z si nulla sic vocẽt in loco filio sm glo.
in.d.c. nos quidẽ de testa. habit ecclesie cathe
drali.vt not.in gl.ꝓfati.c.indicante.z facit.l.si
condicio.ff.de cõdi.z demõ. vbi si testator mã
dauit aliquid fieri in foro:z nõ dixit in quo intel
ligit de foro illius municipij vbi habitat:z hoc
de auroritate ep̃i z executoris. Aliter q̃ legat ali
q̃d eccl̃ie faciẽde:z nõ ꝟ de loco ep̃s z executor
ꝓsidebit de loco ꝓstructionis z hoc fauore pie
cause nisi aliter constet de mente testatoris.

8 ¶ Octauo q̃rit vtrũ legatũ factũ filiofamilias
in dubio ꝓsumat factũ intuitu ꝑris z dicit bar.
i.l.cũ aliqs.C.de m.deli.z refert pa.in.c.raynu
tius.de test.quod si fit ꝙ ista ꝟba lego filio mar
tini nõ intelligit ꝑrẽplatiõe ꝑris martini si exꝓi
mat nomẽ filij: puta titio filio martini.z notat
ibi ꝑris ꝓ intelligit scta cã demõstratiõis:nõ ob.d.
l.cũ aliquis.q̃ loquit i seruo:z q: exꝓimit quali
tas que si esset vera legatũ de iure acquireretur
ꝺsoluto:z sic videt ꝑrẽplatione dñi factũ ꝯ secus in
filio:q: filiatio nõ facit relictũ acquiri patri q:
posset esse emancipatus:z marie hodie cũ in ad
uẽtitijs acquirat filio ꝓprietas. Si vero fieret
de patre mẽrito z de patria potestate: idem esset
sicut de seruo:de quo tñ dubitat pa. q: filiatio
nis qualitas nõ ꝓpedit ꝓprietatẽ acquiri filio z
ideo vt ꝙ solum vsusfructus acquiratur patri.

9 ¶ Nono q̃rit vtrũ legatũ factũ ob⁹ canonicis
talis ecclesie etiã expressis nominib⁹ ꝓsumat
eccl̃ie ꝑrẽplatione factũ z dico ꝙ sic per. l. ciui
bus.ff.de reb.dubijs.vbi dicit tex. ꝙ ciuib⁹ ciui
tatis legatũ vel fideicõmissum datũ ciuitati re
lictũ videtur q̃ versũ est sm gl. nisi sit datum vt
singulis:q: nõ ciuitati sed ipsis ciuib⁹ acquiri
tur. Facit.l.annua.§.a titia.ff.de annu.lega. De
eus si vni nõ habenti administrationẽ vel ꝓfec
tionem qui est simplex canonicus:q: sibi non ec
clesie acquiritur vt dictum est nisi probaret le
gatum factum fuisse intuitu ecclesie vel nisi le
gatarius fraudẽ adhibuisset.d.c.requisisti.in fi.
de testa.z facit.l.nonnunq̃.ff.ad treb.

10 ¶ Decimo querit cũ legatarius vti nõ ꝓterit le
gato nisi respectu ecclesie:vt q: legauit q̃s cleri
co viã per suũ fundũ qua vadat ad eccl̃ias ꝙ vtrũ
in dubio intelligatur factum intuitu ecclesie:et
dico ꝙ sic z sic acquiritur ecclesie:z ita intelligo
ꝙ notat gl.in.l.non plures.C.de sacrosanctis ec
clesijs ne legatum sit inutile. Vide etiam ꝙ no
tant doctores.in.l.j.C.eodem.

¶ Undecimo q̃rit quid si quis leget sic.lego pe
tro z filijs eius possessionẽ vel aliud:z dico q̃d
petrus habebit medietatẽ z filij eius aliã medie
tatem consequenter.ff.de vsufr.accre.l.si quis ti
tio.z de testa.Raynaldus in gl.

¶ Duodecimo queritur vtrũ legatũ quo mihil
licet cedere lapides in solo testatoris trãseat ad
meos heredes z dico ꝙ nõ z est ter.in.l.apud in
lianum.§.si quis.ff.de lega.j.z ratio sm glo. est
quia est ius ꝑsonale.

¶ Decimotertio queritur vtrũ faciẽs legatum ꝺ
alicui adimi z sibi relinqui per suggestionem
sollicitudinẽ vel importunitatem teneatur:z ci
t dominus Bar.cepo.an suis cautelis quod re
netur actione de dolo vel in factum:subsidiaria
ei cui adempt⁹ est vel cui ideo non est relictus
ff.de do.ex.l.j.no. Ang.in.l.fi.C.si quis ali. testã.
ꝓhi.z facit.l.j.z ibi no.C.de pe.bo.subla.lib.x.
Sed melius dic vt.j.restitutio.ij. §.vj.qui inci
pit aliquando.

¶ Decimoquarto q̃ritur quid si testator erret ꝺ
in nomine:z dico non officere mõ cõstet de quo
sentit.l.si in nomine.C.de test. Facit.ff.de legat.
j.l.iij.Jnsti.de leg.§. si quis in nomine.

¶ Decimoquinto querit de quotidiana q̃ne ꝺ

ꝓne q̃s legatari⁹ cõmiserit aliquid.q̃s si testa
tor sciuisset sibi nõ legasset:vt q: vxor ẽ ei⁹ cor
pit:querit an legatari⁹ repellat exceptiõe:z vide
sic:q̃s Bar.dicit.ꝓcedere sine scrupulo si hoc cõ
stit viuo testatore:si ꝟo cõmisit post mortẽ ei⁹
cauerit:z iõ tũc putat dicẽdũ q̃s legatũ nõ extin
guit:z a legatario auferẽ tanq̃ ab indigno:vt
no.in.l.fozorẽ.C.de his quib.vt indi.hec ex illo.
Et sic ex predictis vt dicẽdũ q̃s talis legatarius
possit tenere cũ bona cõscientia dictũ legatũ do
nec ꝙ iudicẽ aliter fuerit iudicatũ. Nec⁹ tñ vꝺi
cẽdũ si testator diceret relinquo vxori mee cẽtũ
si caste vixerit.q: si fornicetur nõ poterit in con
scientia illa habere seu vsumfructum.

¶ Rursus de legatis tertio q̃rum ad rem lega
tam quid.l.possit aut quid intelligatur legari.

1.q̃s. Legatũ tertio ꝓponitur ꝓ quo ad rẽ
legatã:q̃d.l.possit aut q̃d intelligat le
gari:ꝙ quo ẽt vid.l.lex.§.xvj.a fine.

¶ Prio igitur queritur q̃d legari pos
sit ex bonis non alienis:z dico multa. * Primũ:
turũ vt fructꝰ futuri in tali fundo aut q̃ nascet
ex ancilla z ymõi.iusti.de le.§.ea q̃ res.* Secũ.
Quelibet res testatoris z heredis ſſit legari ꝓ:
heredis.ſſti.eo.§.si q̃s rẽ suã.z rõ hui⁹ patebit.
§.sequẽ.* Tertiũ. Jura actiões:z seruitutes:z hõi
bitũ eregerit vel remiserit z in dubio ꝓsumit le
gatũ voluisse adimere exigẽdo vt remittẽdo. in
ſſti.de leg.§.cũ aũt.in tex.z in gl.* Quartum. De
tori.nisi testator viuꝰ exegerit.ſſti.ubidẽ.§.cõm.

2.q̃s ¶ Scõo q̃rit vtrũ testor legare possit rẽ aliẽnã
etiã in foro ꝺsciẽtie:z dico q̃d sic si sciẽter legauit:z
heres tenet eã emere ꝓstare:vel soluere estima
tionẽ si eã vbi nõ põt z possit estimari.ſſtitu. de
leg.§.nõ solũ.z.§.q̃d aũt. Sz ꝓ intellectũ ꝓdicto
rũ dico mlta.* Primũ. Quãtũ ex pasi.extra de
1.dist. ſi distinctiõe. Aut essi res legata sciẽter erat testa
tori pignorata vel in ea habebat aliquod aliud
ius z tũc nõ ꝓsumitur legasse nisi ius quod ha
bebat:z sic nõ debetur estimatio:vt in.l.seruũ ele
ctõe.ff.de leg.j.z sic si legauit fundũ quẽ conclu
derat ꝙ quinquẽnio:heres solvet pẽsionẽ:z lega
tari⁹ habebit vsum fundi sine aliqua solutione.
l.qui ꝓcubinã.§.qui horrios.ff.de leg.iij. Aut res
ligitur legasse partẽ suã soluũ nisi oiuisset tota ta
men:vt no.Bar.in.l.cũ aliena.C.de legi. Aut res
oino est aliena:z tũc si ẽ heredis debeꝫ res oino
z est rex.in.l.vnꝰ ex familia.§.si rẽ.ff.de lega.j.
si ẽo nõ est heredis sed alteri⁹ nil legauit sciẽter
debetur res vel estimatio:si estimari põt.d.l.cũ
aliena.sed si illi⁹ rei cõmercium haberi nõ põt le
gatũ est inutile:vt q: legauit rem sacrã vel ꝓfa
ꝓpi.l.apud iulianũ.ff.de lega.j. Si vero legauit
ignorãter:tunc aut extraneo:z nõ ꝟs indiuinere
sm suos. Ang. vel melꝰ sm suos. Pisa.nõ ꝟs nisi
res esset heredis q̃ casu tenet eã ꝓstare.d.l.vnꝰ.
§.si rẽ suã.aut nisi reliquerit ꝓsone ꝓpincte cui
alias rñt de suo erat relictur⁹ si sciuisset.d.l.cui
aliena. Et Bal.in.l.j.C.de fac.san.eccl.tenet eccle
siã esse cõtẽtã ꝓsonã cũ sit olim fidelium mater.
xij.q.j.ꝙ abstulerit.sed pa.in.c.filij.de testam.
tenet q̃ nõ sed solũ cõiunctũ sanguine eẽ hic cõ
iunctã ꝓsonã vt in.c.nõnulli.de rescr. ego aũt di
co ꝙ cõiunctã ꝓsonã vel extraneã ꝓ acciões se hz
ꝓ se cõsiderandũ est si ei als erat relictur⁹:z te
net heres etiã extraneo:tũ q: si als erat relictu
rus est ratio legis tũ q: voluntas ei⁹ ꝓ lege seruã
da ẽ.xiij.q.j.c.vlti.* Scõz. Que decisa sunt parti
cula ꝓioze cõiter doc.tenẽt esse vera etiã in fo
ro canonico z ꝓsciẽtie:vt refert pasi.in.d.c.filij.
de testa.ipse vero ibi tenet cõtrarium ꝓpter rex.
dicentẽ q̃d hz leges secũli heres cogit ioluere rẽ
alienã legatãi:sed q: lege dei nõ lege hui⁹ secũli
viuim⁹:valde iniustũ videt vt res tibi legate q
cuiusdã ecclie esse ꝓhibent:z te teneant:ꝟsus
morinũ est ineffica:q: sm Jnn.tex.loquit in re
bus ecclesie legatis alteri ecclesie in quib⁹ lega
tũ nõ remittꝰ vñ indubitãter i omni foro tenẽda
sunt ꝓdicta:q: ꝓcedũt in virtute huius q̃d volũ
tas testatoris seruãda est si scit aut ꝓbabiliter
depreheñit ꝙ cõiectura:z eo casu idẽ est ac si le
gasset alternatiue rẽ ꝓncipaliter aut saltẽ ꝓcius
eis⁹. * Tertiũ. Per ꝓdicta soluit q̃stio que de fa
cto accidit.ſ.vtrũ muliere legare monasterio ꝓ
salute anime vestẽ alienã.i.soceri teneat legatũ:
z dico q̃d sic.iuxta ꝓdictã distinctionẽ.nõ.ob.d.
c.filij.q: cõmunior est lectura Jnn.q̃d loquat i
reb⁹ eccl̃ie que etiã frelectũ tenet gl.in.c.si epꝰ.
xij.q.v.vbi Archi. videtur dicere q̃d hoc casu le
gatarius agere poterit ad estimationẽ.z. Et hoc
sez legatum valere z saltem estimationem debe
ri cõmuniter tenẽ doctores in.d.l.cum alienaz.

¶ Tertio queritur vtrum legata vna re aliquã
do debeãt intelligi legata esse etiã alia in dubio. 3. q.
z dico multa. * Primum. Legata domo debetur 1.dist.
etiam hortus ei coherens scõm pasi.in.c. Ray
nutius.de testa.ff.si seruꝰ.vend.l.restat.rñr.et.ff.
de actio.empti.z vendi.l.si creditor.in fi.quod li
mita primo in dubio:q: si alter constaret de vo
luntate legatis secus esset et scõo q̃d eadem ia
nua claudit domum z ortũ secus si sic non cohe

Universidad de Deusto
Biblioteca

retiq; non debeꝫ. Et sic intellige glos. in. c. fi. xti. q. 3. & Pano. vbi supra. De hoc in. c. sanctum. de cens. vbi domus ac hortus ponuntur vt diuersa.

* Item Legatus vestib⁹ vxori ornamenta aurea vel argentea earū nō videnꝫ legata q; accessoria pciosiora suo principali nō accedāt: hꝫ tñ Aud. ro tener qđ veniāt etiā pciosiora ꝛ accedāt principali: vt. l. ꝛ si nō sunt. §. queniam⁹. ff. de aur. ꝛ arg. leg. ꝛ Bar. ibi in. l. cū aurū. dicit gl. falsam in. l. 3. ff. ō pecu. le. q̄vult. qđ accessoria pciosiora non extinguātur destructo principali. Est autē aduertēdū qđ Bar. in. l. nulli prorsus. C. nulli licere infre. ꝛ eq̄. se. lib. xi. notat mulieribꝰ nō esse de iure prohibita ea que spectāa ad earū ornatū sed hodie in multis ciuitatibus est statutum qđ aliqua ornamēta eis portare nō liceat. Propter quod dicit eo casu quo sunt prohibita non possunt dici accessiones vestium. ar. d. l. Et eodēmodo nō possent dici mulieris causa empta ea que gratia eiꝰ sunt prohibita. Nec ex illo. Tertium Legato chirographo: intelligūtur legare actiones que sunt in co. l. qui chirographū. ff. de leg. iij.

4 * Quartum. Legato lecto venit ornamentum eius. vt in. l. librorum. §. fi ff. de leg. iij

¶ Quarto queritur quid debeat qñ legatum fit in genere: et dico q̄ legatum nullius est si genus illud fit generalissimum: vt lege substantiam vel rem: si vero est subalternus vt lego aīal corpus et hmōi similiter est nullum: q; para musca esset quis liber: si vero est genus inferiꝰ quod impropꝛie dr genus sed est species specialissima: tñ sic distinguendum est. Nam si res huiusmodi generis habet certos fines a natura designatos vt bos equus et hmōi est varia opinio sed placet mihi opinio Joan. quam sequit Accur. in. l. legato generaliter. ff. de lega. j. scz quod aut testator quos reliquit seruos vel boues incertos et deinertis sunt in suo patrimonio. ꝛ tunc eligit legatarius vt infra eodē. §. si generaliter. vbi tamē nō eligat optimum. d. l. legato. aut non sunt in suo patrimonio ꝛ sic electio erit heredis: vt. ff. de tritico le. l. iij. an prin. et. l. iij. et similiter vbi testator de certis seruis sensit incertum pura quia legauit vnū de seruis suis sic electio erit legatarij. l. qui duos. ff. de le. j. Si vero habet certos fines ex sola distinctione hominis: vt fundus. ff. de lega. j. L. quod in rerum. §. si quis. sic non valet: quia videretur deiforium quia heres prestando fundum vnius digiti vel vnguis liberaretur. d. l. quod in rerū. §. si quis aūt. Si vero habet facto hominis vt domus que per factum hominis de duab⁹ fit vna diruendo parietem et huiusmodi. vt. ff. communia prędio. l. si quis duas. §. j. sic aut legans domū i genere reliquit domos aliquas ꝛ electio erit legatarij: aut nō reliquit: ꝛ legatum erit de risorium. ff. de lega. j. l. si domus. Aduertendum est tamen quod quando electio datur heredi in rebus legatis in genere. ꝛ istud genus est talis qualitatis. quod in ipso sunt quedam nihil valentia. ꝛ que non habere magis expedit quaꝫ habere tunc non potest talia dare. sed debet rem mediocrem: vt in. d. l. legato. et. C. de donatio. l. si quis argentū. §. j. ꝛ. C. commu. de lega. l. fina. §. j. Si vero sumus extra talia poterit heres dare nummum in tali genere. l. si ita scriptū fit. in fin. ꝛ. l. apud iulianum. §. scio. ff. de lega. j. ꝛ. ff. de regul. iur. l. semper in obscuris. ff. de verb. obli. l si ita stipulatus. Fallit hoc in legatis ad pias causas. quia debetur id quod meli⁹ est fauore pie cause. vel saltem mediocre. pura legatum est vas dabitur argenteum inter aurum tauricha! cum vel stagnum. vt habetur ꝛ nota. in. l. titia. §. scia. ff. de auro et arg. legato. vbi dicit Bartolus quod si legatur calix intelligitur argenteus si planeta intelligitur de serico. ꝛ sic de similibus.

5 ¶ Quinto queritur quid iuris si quis legauit quatuoꝛ lagenas olei que sunt in tali vase que scilicet non sunt nisi due: vel si de pecunia que est i tali capsa legauit vni. xxx. alij. xx. alij. x. et non sunt nisi triginta. et dico solum deberi id quod inuentur. l. si quis testamento. ff. de lega. j. et vnicuiq; pro rata defalcabitur. vt scilicet is cui. xxx. legauerat nō habeat nisi. xv. alius. x. alius. v. Facit. l. cum certus numerus. ff. de tri. vi. ꝛ oleo legat. ꝛ de lagenis est casus in. l. si quis seruum. ff. de leg. ij.

6 ¶ Sexto queritur vtrum legans mihi omnia bona sua mobilia in dubio intelligitur etiam omnes fructus ꝛ debitores legasse: ꝛ dico quod sic omnes fructus qui tempore mortis testatoris erant a solo separati. ff. de rei vendica. l. fructus. sed non habeo de tali legato nomina debitorum suorum nisi aliter de mente constiterit quia nomina debitorum non sunt mobilia nec immobiliaria sed in tertia specie. ff. de re iudi. l. a diuo pio. §. in venditione. item quia non est nostrum quod nobis debetur sed tātū illud quod possumus vendicare. ff. de auro. ꝛ argen. legat. ij sed de hoc dic vt supra alienatio. §. ix. Et ides dic de lignis ꝛ lapidibus ad edificium preparatis quod non veniunt. argumen. ff. de lega. iij. l. ligni appellatione. §. fina.

7 ¶ Septimo queritur quid si habēs lancem maximam minorem ꝛ minimam: legat lancem minorem: ꝛ dico q̄ debetur medie magnitudinis in dubio. ff. de auro ꝛ arg. leg. l. qui lance.

8 ¶ Octauo queritur vtrū is ḡ legauit vni fundū alij vsumfructum fundi in dubio debeat intelligi legasse vnicuique ipsorum dimidium vsusfructus. de fundi. ꝛ dicit Aud. de ro. q̄ sic. l. si alij

ff. de vsufruc. leg. secus in iudicis sententia. vt. l. ꝛ puto. §. j. ff. fami. hercis.

¶ Nono q̄ritur quid habebit is cui legatur victus ꝛ vestit⁹ seu alimēta q̄ idem est ꝛ dico qđ tñe ꝛ cibū: potū: vestes: lectū: habitationē ꝛ eatus. ff. de ꝛb. lig. l. vict⁹. nō tñ ea q̄ pertinēt ad disciplinā. d. l. delegat⁹. Intellige nō necessariā vt supra alimenta. in principio.

10 ¶ Decimo si testator legauit filie sue nepte quotannis aureos decem p̄ mundētis ꝛ illa p quatuoꝛ annos dictā summam a fratribus nō petiuit queritur an petere possit summā preteritoꝝ annoꝝ: ꝛ dico q̄ non. arg. l. quidam pecunia. ff. de vsufru. legat.

11 ¶ Undecimo querit quid vxori valeat legatus quo legatur ei sua dos ꝛ dicit Asten. q̄ plenior est actio ex legato q̄ ex dote. Instit. de leg. §. ꝛ si vxori. qr vt dicit gl. legatum statim debetur dos num. Itez valet qr nō habebit probare dotē fuisse tante quātitatis si exp̄imat: aliꝰ sic. C. de fal. causa adiec. l. iij.

12 ¶ Duodecimo querit vtrū legās creditori suo in dubio videat voluisse ꝓpēsare: ꝛ dicit Pano. ff. so. ma. vbi ōr q̄ filius cui debebat dos ꝛ factus est legatum non potest repetere vtrūq; qr videt ꝛ cōmuniter moderni hoc limitāt verū qñ relictū est per debitorē necessariū ḡ ex necessitate iuris tenebat ad debitum. Secus per debitorē voluntarium qui. s. sua voluntate se obligauit ad debitū qr hoc casu vr facti animo cōpensandi nō fit expressum vt probatur in. l. vnica. §. sciendum. C. de rei vx. vbi habet q̄ si maritus qui tenet. l. ex voluntario cōtractu matrimonij restituere dotē post mortē aliquid vxori simpliciter legauerit illa poterit petere vtrūq; ꝛ similiter adde qđ C. de hec iusti. l. si cōpensandi. ff. ō legficij. vbi legato ei⁹ simplr facto nō minuit pozione sibi debitam ex alijs legatis factis eccl̄is quia vt dicit ibi Paul. legatoꝝ non est debitor episcopi necessarius aut voluntarius sed eccl̄ie ipse quibus reliquit.

13 ¶ Decimotertio queritur si legato sit annexus certū onus an ratione dicti oneris fit legatarius absolutus a soluēda gabella. qua ex statuto debetur solidus pro libra vel huiusmodi ꝛ dico q̄ rationabiliter videtur voluisse. Dy. ꝛ Bal. per. l. 5 si hoc ff. de condi. ꝛ demō. Et hoc facit fm sum. rof. contra gabellarios q̄b⁹ p̄ sacco frumēti debentur quatuoꝛ solidi vel hmōi: vt solui non debeat de eo q̄ accepit molēdi: q̄ rōnabiliter dicet si per portam transiret frumentū solū oū ferē ad molendinū: ꝛ ꝛs vbi trāsit ꝓpter multas cās de his non hꝫ iudicare debiaris⁹ sed accepere q̄ statutuꝫ est.

14 ¶ Decimoquarto querit si legās ancillam noꝝ berā cā vendiderit ꝛ emerit alia vocās eam similiter berā an debeat berta secunda: ꝛ dico q̄ sic. ff. de cōdi. ꝛ demō. l. filie sue. qđ limita nisi testatoꝛ vendendo habuerit animum adimendi legatum de quo dic vt. §. seq.

15 ¶ Decimoquinto querit vtrū legatis aliquib⁹ rebus ꝛ postea vēditis per testatoꝛē teneat⁹ heres ꝛ dico q̄ sic: nisi vendendo testatoꝛ habuerit animum adimendi legatū. inst. eo. §. si rē ꝛ in dubio probabit heres voluntatē defuncti esse mutatā: vt no. gl. in. d. §. si rē. Et idē dicēdum si rem legatam pignoꝛi tradidit ꝛ q: nisi habuerit animū adimēdi legatū: tenetur heres eam redimere ꝛ tradere legatario. d. inst. §. ꝛ si rem.

16 ¶ Decimosexto. Quid si testatoꝛ dicit. lego centū titioꝛ: ff ea perdiderit iterū lego alia centū ꝛ dico q̄ heres semel tñ restituere tenet⁹. ff. de lega. iij. l. fideicōmissa. §. si quis decem. Quomodo legari possit vsusfructus ꝛ quomodo intelligantur talia legata. retinquo vxorē meā dominam ꝛ vsufructuariam vide. j. vsus. §. xiij.

¶ Rursus de legatis quarto ad pias causas.

Legatū quarto considerandum est qñ est ad pias causas.

1. qō ¶ Primo vero querit quod legatum dicat esse ad pias causas: ꝛ dico q̄ tale est omne qđ relinquit pro anima: vt sentit gl. ꝛ clarius bar. in. l. si quis titio. ff. de lega. ij. Et q̄ relinquitur miserabilibus personis vt pupillis viduis. peregrinis pauperibus ꝛ huiusmodi auxilio ꝓpio destitutis fm per. de per. in tract. de canonica portione epi. alle. lxxxvij. dic. c. j. qr huiusmodi persone in iudicio ꝛ extra quadam prerogatiua letantur. C. quādo impera. inter pu. et vi. per totū: ꝛ in. l. si quis ad declinandum. C. de epi. ꝛ cle. ꝛ in aur. de ec. ti. §. ff. de verb. signi. super quibusdā. in ff. qđ verū limita de pupillis et viduis pauperibus de so. cōre. ex tenore de offi. dele. significātib⁹. Et q̄ relinquit eccl̄ie. vl' aliis pijs locis. de testi. c. fi. Pia aūt loca sunt hospitalia monasteria: ꝛ quelibet alia loca. in quib⁹ senes: pauperes ꝛ ꝛs guide pone alunt: ꝛ alia opa charitatis exercentur. d. l. si ḡs ad declinandum. ꝛ l. ori phanotrophos ibidē: ꝛ de regi. do. de reno dochijs. Et fm quosdā q̄ relinquit ad custodiaꝝ ciuitatis: vel aliorū loco: ꝛ cōiū seu publicorum arg. c. ij. de immu. eccl. ꝛ. C. de dona. l. penul. §. ij. ꝛs clarę. l. illud. C. de sacrosan. eccl. ꝛ que ibi no. ꝛ

Universidad de Deusto
Biblioteca

quod relinquitur ad refectionē pōtium ⁊ viarū vt dicit gl.in.l.j.§.ad municipiū. ff.ad leg.fal.si militer murorū ⁊ fossatorū vbis aut castri ⁊ si militū ⁊ hoc si necessitas immineat.alʒ non.ar.l. ad institutiōes.C.de sacrosan.ecc.⁊.l. oēs puin ciarū.⁊.l.ad por⁹.C. de ope.pu.⁊.l.vnica. C. de quib⁹ nu.⁊.l.pe.C.de p̄tui. do. aug.⁊.c.ij.⁊.c.nō minus.⁊.c.aduersus. de immu. eccle. Et ꝯ legatur in oꝛnamētis eccl'ie pro luminarib⁹. fabrica libꝛ ⁊ alīs ad cultū diuinū p̄inētib⁹ siue sit ad tpalē siue ad ppetuū cultum.de testa.c.fi.⁊ facit glo.C.ad.l.fal.auf.sili.⁊ qō relinquif p redimē dis captiuis.l.multi.C.de epi.⁊ cle.in auf.de ecc. ti.§.si q̄s. Et ꝯ relinquitur pro maritādis puel lis ſm Bar.in.l.j.ff.fo.ma.⁊ in.l.si ego in p̄in.ff. de iure oo.⁊ in.l.ij.ff.de oona.⁊ argu. c.ffi. de fer. vbi dicūt doctores ꝯ vos est pia causa ⁊ conse quenter relictum pro dote est ad piā causam. Et ꝯ relinquif p alimētis intellige egentiū. rij.q. ij.aurū. ⁊ generaliter ꝯ deo relinquūtur p aia cēsentur relinqui. Et ideo cōclude ꝯ ꝑprie dꝛ re lictū ad pias cās:qñ relinquif p vel honoze aut scrō. vel p salute aie ḡouscūq; psonis aut lo cis relinquat ⁊ qꝛ piū est ꝯ sit ꝑpter cultū diui num secus p honoze mūdi aut perpetua famat qꝛ non dꝛ piū in foꝛo tū cārum si dubium fuerit p̄esumetur omne relictum supradictis ad pias causam esse relictum.i. p deo ⁊ anime salute.

2 ¶ Scōo q̄ro vtrū dicat ad pias cās legatū pro male ablatis incertis:⁊ dicit Jo.and.in addi. ad Spe.de instru.edi. ꝯ sic si relinquat pauperib⁹ vel ecclesijs ⁊ hmōi tal's nō. vñ dicit potius con fiderari cuiꝰ quare legat.l.illud.C.de sacrosan. ecc. vbi dicit gl.ꝯ qñ legatur diuini pro ala non est ad pias cās. sec⁹ si nō diuini.d.l. si quis titio, qō verū est quo ad p̄sumptionē ⁊ secus quo ad veritatē que p̄incipaliter respicit intentiones.

3 ¶ Tertiū q̄rit q̄d si leget certū non expressa cā ꝑpter quā nec ꝑsona cui legat⁊ dicit Jo.an. vbi supra illud esse legatū ad pias causas. Et vt no. Albꝛ.in.d.l.ad instructionē.C.de sacrosan.eccl. legatū incertū ad piū vel publicū vsum puta via rum ⁊ pontiū refectionē valet. vt.ff.de lega.ij.l. quidam in testamento.

4 ¶ Quarto q̄rit vtrū relictus cōsanguineo pau peris fit ad piā cām:⁊ dicit Bal.in.l.f.C.de sa.san. ec.ꝯ non nisi dicat p anima pel pro deo hoc se facere.⁊ facit quod no.Car.iu. d. l. sed intellige quo ad p̄esumptionem.

5 ¶ Quinto q̄rit vtrū legata ad pias causas gau deāt eodē p̄uilegio cū relicto ecclesie. ⁊ dicit Pas.in.c.relatū.el.f.de testa.ꝯ sic:qꝛ ecclia p̄o uilegiat ꝑpter aiam cōtemplatione dei. facit ꝯ no. Jo.an.in.c.f.de in integ.rest.li.vf. vbi voluit quod sicut ecclesia;ita ⁊ alia pia loca pōt petere restitutionem in integrum.

6 ¶ Sexto q̄rit vtrū de legatis ad pias causas possit falcidia vel trebellianica detrahi : ⁊ dicit Pas.in.c. Raynaldus.de re.cōiter teneri ꝯ non quo ad falcidiā:quo vero ad trebellianicā Bar. in.l.marcell⁹.ff.ad trebel.⁊ bal.in.l.id qō pau peribus.C.de epis.⁊ cle.⁊ multi alij tenēt ꝯ non detrahatur:ſz Jo.an.ꝛz cōtrariū in gl.sua.⁊ mul ti alij.vt no. Albꝛi.in.l.si quis ad declinandū. C. de epi.⁊ cle. Prima aūt opinio est magis pia ⁊ te nenda:qꝛ rōnabil⁹ esse hoc trebellianica ꝯ de falcidia.sicut portio⁊ est in heredirate heres cui absolute relinquitur ꝯ heres cui relinquif vt restituēda alteri:vñ testō⁊ sicut pōt ꝓhibere fal cidiā ita ⁊ trebellianicā.vt.j.legitima.§.rij.

7 ¶ Septimo q̄rit quot testes requirañt aut va leant ad legata pia:⁊ dico vt.j.testiū.§.v.⁊.vij.

8 ¶ Octauo q̄rit vtrū valeāt legata ad pias cās sine institutiōe heredis:⁊ dicit Pa.in.c.indica te.de test.ꝯ si testaꝛ noluit mori intestat⁹:nō valēt.instit.eo.§.añ heredis. ꝯ intellige ⁊ foro causaꝝ.vt patet ex dicendis.§.sequēti.sed vbi quis eligit mori intestat⁹ : valēt nedū legata ad pias causas:sed ⁊ quecūq; alia. Qui aūt talia le gata facit in dubio videtur voluisse mori intes tatus:vt ꝓbat.ext. in.c.indicate. ⁊ facit qō legitur ⁊ no.in.l.iij.ff.de iure codi.

9 ¶ Nono q̄rit vtrū legata ad pias cās valeant in testamēto ēt minus solēni volūtate facto. et dico ꝯ sic.extra de testa.cuꝝ esset.qꝛ in tali lega to sufficiūt duo vel tres testes. cum tñ dicat ibi dōs Anr.de bur. ꝯ de iure ciuili in testamento requirunt septē nisi sit rusticoꝝ in q̄ sufficiunt quinq; sicut in codicillis.C.de test.l.fi. Sed qꝛ.d. c.ffi esset. videtur ffi duob⁹ aut trib⁹ testibus requirere etiā p̄sbyteri p̄sentiā; q̄rit an va leat testū non assistente p̄sbytero parochiali ⁊ dicit ꝯ sic ḡtū ad legatū ad pias causas ſz cōter oo.nō aūt in alīs nisi adsit p̄sbyter ffi duo bus testib⁹ ⁊ sic.d.c.debet intelligi ſm.c.sequēs s.c.relatū.qō de duob⁹ testibus nō oe p̄sbytero mētionē facit. Et dicit spe. ꝯ si adessent tres alij testes ⁊ nō p̄sbyter nō valeret: ⁊ idē si alius p̄e sbyter ⁊ nō suus:qꝛ a solēnitate legali recedi nō dꝛ nisi ḡtū expressum est in iure canonico. vnde ffi rer.requirat p̄sbyterū suū:dempto p̄sby tero suo remanemus in dispositione iuris ciuilis:⁊ ista est cōis opinio. Ipse tamē aliter deter minat vt infra testamentum.§.§.v.

10 ¶ Decimo querit vtrū ex defectu testamēti ri tē legata ad pias cās ⁊ dicit Pa.in.c.indicante. de test. ꝯ nō ſm vnā opinionē:vt no.in.l.f.C. de sacrosan.eccle.⁊ in.l. eā quā.C.de fideicō. pro quo facit ꝯ no. Bar.in.d.l.f.⁊ Bal.in.l.illa institutio.ff.de hered. instituti. qui tenent ꝯ cum quis

relinquit sua respectu p̄ie cause dispositiōi tituꝰ valet.ſz nō valeat testū qñ heres ponit in volūtate alteri⁹ de quo infra testū.§.ix.Nō diuersi gulā iuris diuini humani ⁊ gentiū limitanē ei⁹ voluntatē ḡ est vt p̄e oībus deo ⁊ religioni de beantur:: ad redimenda pcā.xiij.q.ij.aie.de pe. di.j.medicina.ideoq; aliud facere nō pōt. In pro phanis aūt nulla est regula limitans:ideoq; pot ser aliud velle quā testaꝛ:⁊ ꝓpterea cū volun tas testatoris sit certa ideoq; est capratoria id ē aduiatoria seu deceptoria ſm glo.in.ca.cum tibi de testa. Aduertēdū est hic ſm Bart.de sar.fer.in sua minorica.quod aut testaꝛ voluit qō testū valeret iure directo testamenti:⁊ non aliter:⁊ sic si testū est nullū;qꝛ instituit heredē incapacem: aut voluit qō si non iure testamēti saltē valeret tunc ille ad quē bona p̄uenerūt tenef implere le gata defuncti:⁊ sic est p̄sumendum:nisi qñ testa toꝛ p̄uidit sibi puta alīū substituēdo:vel qñ ordi nauit quid faciēdum sit qō ordinauerat nō habe bit effectū:⁊ facit l.cū proponas.C.de here.instit. Itē dic ſm Bart.in.l.in testamento.ff.de fideicō. lib.⁊ Pas.in.c.f. de succe.ab intesta.qō ſz volun tas defuncti non fuerit ꝑfecta ratiōe publicatiō nis vt puta qꝛ testū manu sua conscripsit vel ēs postea redigi in publicā formam:ſz morte vel fu roꝛe p̄uentus nō potuit:qō nihilominus heres tenef. Itē si testamētum facere cepit ſz complere non potuit:legata facta valēt:qꝛ negari non po nō ratiōe operis. Itē bar.in.l.cū quis.C.de iur.⁊ fac.igno.tener qō si testamētū est nullū vel qꝛ de ficit volūtas defuncti vel ex p̄teritione heredis ignorando qō eum habeat sic legata nō valēt:nō limita nisi sint talia.qō etiā si filiū se habere sci ens est irritum ex p̄teritione vel exheredatione nois:debenf ola legata.vt in aut.ex causa.C.de liber.ꝓteri. Quando etiā est nullū qꝛ nō sunt te ris ciuilis:si constat heredi de voluntate defun cti:vel per duos testes probari potest obligatur naturaliter iure gentium ad illam implendam.

11 ¶ Undecimo q̄rit vtrū legatū ad certum vsum possit ad alīū conuerti:⁊ dicit Archi. post lap.in cle.qꝛ contingit de religio.oo.qō ea q̄ ad certum vsum largitione sunt deputata fidelitiad illum debēt et non ad alīū salua sedis aplice autorita te conuerti.de relig.oo.qꝛ cōtingit. Et sicut hoc f.mutare legata non ſz in facto;ita nec in modo nec in loco de resti.spo.p̄fania. Et causa ⁊ ſ pu ta qꝛ in loco illo fieret nō pōt vbi est legatū licet mutare de testa.nos q̄dē.⁊ hoc etiā per eſm vel alīū inferiozē a papa. Sed petrus de pe.vbi.ḡ.di stinguit. Nam si ipse vsus impleri pōt de iure et de facto:puta qꝛ legauit quis vt monasteriū fiat in tali dioceſi eps est cōtēt⁹:⁊ sic ḡ iure tenet de con.dist.j.nemo.⁊ nullū est impedimentū in fcō quia pecunia est parata:⁊ cetera necessaria.nec est qui aduersef:⁊ sic pōt fieri de facto:tsic dicit qō in alīū vsum conuerti non pōt/⁊ est casus.ca. nos quidez.de test.⁊.ff.de admini.re.ad ciui.gti. l.j.de quo etiā est casus in.l.nulli.C.de epi.⁊ cle. Imo.si per legatariū non implef tale legatū re dit ad heredē:⁊ p̄to hoc est casus in.c.cū dilecti. hec intellige vera nisi i legatis ad pias causas si interueniat dispensatio pape. Si vero ille vsus poref impleri de iure ſz nō de facto puta ꝓpter guerras:vel qꝛ pecunia est modica vel non est lo eus in ecclesia vbi legauit p̄to capella fiēda ⁊ hu iusmodi.tūc iste casus est in.l.legatā.ff.de admi⁹t.re.ad ci.gti.⁊ in.d.ca.nos q̄dē.ibi impleri non pōt.qō verbū intelligitur etiam de porētia facti de referi..cisitat⁹.⁊ pōt fieri cōmutatio autori tate superioris etiam si in testō sit clausula ꝯ ad aliū vsum conuerti nō possit ꝯ deputatū. Ratio est qꝛ voluntas testatoris interp⁹etanda est ſm iuris cōez:vt res magis valeat ꝯ pereat:de verbo. si.abbate.ideoq; cū de iure cōi possit in alīū vsuꝝ conuerti talis clausula nō obstabit. Et ex his di cit spe. ꝯ si mihi legatur vt vadam vltra mare ⁊ nullus audet ire:ꝯ assequar legatum ſz nō vadā ꝑ labore itineris vel p̄ne sibi iunctę:vt vadā romā:⁊ ꝓpter impedimenta nō possum ꝯ asse quar legatū modo vadā ad locū simile.d.l.lega tum. Excipiē tñ qō legaf ꝑ subsidio terre sancte qꝛ si nō possum modo expectabiē tps ⁊ saluabiē legatum:de vo.magne.si vero talis vsus pōt im pleri de facto:sed non de iure tunc aut hoc est qꝛ non est aliquē finem honestum/puta qꝛ legauit quis certum vt fiat ludus theatralis in ecclesia q̄ est illicitus de iure.de vi.⁊ ho.cle.cū decorem.et sic legatum inutile est nec fiet cōuersio ar.eoꝝ que not.gl.in.l j.ff.de condi.insti. aut hoc est non qꝛ non fit ad finem honestum:sed qꝛ ius ꝓhibet ⁊ tunc fiet conuersio in alīū vsum honestum: vt est casus in.l.legatū ciuitati.ff.de vsufru.le.⁊ sic intellige.d.c.nos quidē in verbo non pōt imple ri.f.de iure. Ex̄plū. Test⁹ legat ꝯ predicato⁊es aut minozes se conferant ad habitandum in suis domib⁹.et ibi diuina celebrent ꝑ salute aie sue/ꝯ de iure fieri nō pōt.p.c.unicū.de excel.pre la.lib.vf.nō vsus est honestus:qꝛ p anima ⁊ cul tu diuino. Similiter legat ꝯ fiat ecclesia in ta li loco:qō fieri nō potest ꝓpter p̄iuilegiuꝝ qō

habent predicatores et minores vel huiusmodi: ideoq; fieri in loco congruo et honesto.

¶ Quodecimo queritur ei⁹ autoritate talis cōmutatio fiet.& dicit Pe.de peru.vbi supra quod si non subest causa/intellige ex parte rei vel legatarie puta quia pōt de iure et de facto impleri.ade et nihil apparet in q̄ sit bonum mutare tunc inquit solus papa potest.l.legatū.ff.de admi.re. ad cl.perti.& clemē.quia contingit.de religi.domib⁹.Si vero subest causa legitima potest diocesan⁹.etiam si potest impleri de facto et de iure nisi testator prouidisset quid fiendum de legator vsu non impleto:quo casu fieri non pōt commutatio:vt no. Bar.in.l.liberto.§.lucius.& ibi tex. ff.de annu.lega.intellige saltem per diocesanum barto.aūt in.d.l.legatū.aliter distinguit p illā.l. Oñ enim relinquit:vt fiat opus non licitum/intelligē non q̄ sit in se inhonestū/sed q̄ ius phibet:vt.§.prioze tunc cōuertitur in aliud autoritate prōrimi supiozis cā cognitam:et vocatis his quoꝝ interesse pōt:vt.l.legatum.ff.de vsufructu. le. Oñ vero pōt licite fieri tūc si pecunia pro hoc relicta sufficit nō potest in alium vsum conuerti nisi autoritate principis:vt.d.l.legatum.in pnci. si vero nō sufficit cōuerti pōt absq; principis autoritate:vt.d.l.legatus.hec ex illo. Vide pro his etiā nor.p Bald.Ang.& Saly.in.l.fi testamentū. C.de testa.vbi stricius dicunt:q̄ non ꝫ pape alterare vsum illarum rerū.q̄ per fideles sunt relicte:q̄ intellige de potestate ordinaria et in nouis:secus de absoluta vl in pijs legatis. Ex quibus omnib⁹ concludē q̄ voluntas ac legata testatoris circa pias causas possent per papā mutari in aliū piū vsum:etiam sine causa se tenēte ex parte rei.nō aūt sine causa se tenēte ex parte ipsi⁹ pape:q̄ oportet q̄ faciat bono fine q̄ est causa:vnde ſm Bald.in.l.rescripta.C.de preci. Ipe.offe.omnia ratio motiua pncipis habetur p causa. Per eām vero secūdū aliquos indistincte mutari nō possunt:q̄ ſum.rof.videt tenere in ti. tu.legatus.C.vn.alle.cle.quia cōtingit.de relig. do.licet ibidē.§.fr.sentiat oppositū ſm alios vero possunt per eꝫ mutari.primo ex causa legitima.s.se tenente ex parte rei non autem sine causa:scdo in dubio an causa sit legitima necne:& hoc tenet Pet.de perū.& Archi.post Lap.vbi supra.et Bart.de sar.fer.vbi supra.et facit dictum Aud.de ro.in no.quod legatum factum pro calice vl reparatione ecclesie.si ecclesia nō ꝫ opus potest per episcopuꝫ solum fieri cōuersio in aliū vsum pium. Ad.d.vero clemen.dico quod limitatur cum ma inter marime ſm Lap.vt eā hoc nō possit sine causa.et idem est ſm glo.ordinariam: et Lap.in.d.cle.de lega.sedis apostolice.q̄ scils hoc non potest sine causa et idem videtur tenere

sa.ibi dicens quod legatus de latere hoc potest q̄s conueti non potest ad vsum destinatum.

¶ Decimoterctio queritur vtrū in tali commutatione requiratur consensus heredis grauatic& dicit Petr.vbi supra q̄s si impleri non potest de iure vel de facto:requiritur consensus heredis grauati:& ecclesie cui legatum est & ita loquitur l.legatum.ff.de vsufruct.lega. Et idem dic quandocunq; ex causa legitima debet fieri mutatio. Et si ecclesia cui legatur consentit commutatio ni.heredes vero dissentiūt episcopus fauebit ecclesie legatarie fauore voluntatis defuncti adimplende & non heredi.et est casus in.d.l.legatum. Quod tamen fallit in legato pro monasterio fiēdo quod sine consensu heredis commutari non pōt:nisi fuerit negligens:quo casu episcop⁹ elapso termino hoc pōt sine eius consensu.d.c.nos quidem. Predicta autem faciunt ad questionem quā notauit Spec.& Jo.an.de eo qui relicto heredē & trib⁹ commissarijs iussit edificari et dotari ecclesiam:quo mortuo duo commissarij voluerunt legatum conuertere in transferendo vnum monasterium male situatum.sed tertius & heres dissensit/et tenent q̄ nedum duo ex his & sed nec omnes contra voluntatem heredis potuerunt q̄ in ecclesia nouiter constructa ius debet acquiri patronatus:& per id memoria defuncti conseruatur. Et remittit Joan.an.ad ea q̄ no.in.c.nos quidem.de testa. Ceruntamen in p̄dictis excluditur autoritas sedis apostolice.q̄ vt dicit gul. de mon.laud.papa potest in legatis ad pias causas quicquid voluerit facere.

¶ Decimoquarto queritur vtrū legatum factum pro construendo hospitali in quo poneretur rector ad arbitrium certi prelati possit per heredes mutari in edificationem monasterij religiosorum:& dicit Lap.in.d.clem.quia contingit & refert do.an.in.d.capi.nos quidem.quod Joannes and.cum quibusdam iuristis consuluit quod fieri cum licentia episcopi:etiam contradicente filio prelatoꝝ:quia qui melius facit nō aliud sed idem facit ō iuretur.peruenit.el.ij.& facit.c.scripture. de vot.& regula plus semper.de reg.iur.lib2o.vj. Sed contra quia voluntas defuncti pro lege seruari debet:vt patet.xiij.questio.ij.vltima voluntas de cele.mis.cum marthe.et cōsequenter forma mandati debet diligentissima accuratione seruari/nec eo casu plus continet in se quod est minus vel econtrario.de preben.cum de beneficio.libꝫ.vj.& in hoc videtur residere Lap.et sanc. et dicunt illud non esse simpliciter maius quam hoc ꝫ sunt diuersa opera pietatis que se habent secundus excedens & exp:ressum. Dicit aūt ad hoc do. Anto.q̄ ista sunt vera in materia odiosa vel ambitiosa et consequenter restringibili.de pre-

ben.Quis.lib.vj.opinio ño Jo.an.loq̄tur in materia fauorabili & maxime ale defuncti in qua fit plena interpretatio.de don.cū dilecti. Unde veri demonstrando sibi vsum vtiliorem. Facit ad hec quod not. Bart.in.l.fi.ff.de ope.pub.

¶ Decimoquinto querit quis possit suum officium impēdere vt legata plequantur suū effectū:& dicit Petr.vbi supra.q̄ si impleri non potest de iure vel de facto:requiritur consensus heredis grauati:& ecclesie cui legatum est & ita loquitur l.legatum.ff.de vsufruct.lega. Et idem dic quandocunq; ex causa legitima debet fieri mutatio. Et si ecclesia cui legatur consentit commutatio ni.heredes vero dissentiūt episcopus fauebit ecclesie legatarie fauore voluntatis defuncti adimplende & non heredi.et est casus in.d.l.legatum. Quod tamen fallit in legato pro monasterio fiēdo quod sine consensu heredis commutari non pōt:nisi fuerit negligens:quo casu episcop⁹ elapso termino hoc pōt sine eius consensu.d.c.nos quidem. Predicta autem faciunt ad questionem quā notauit Spec.& Jo.an.de eo qui relicto heredē & trib⁹ commissarijs iussit edificari et dotari/ecclesiam:quo mortuo duo commissarij voluerunt legatum conuertere in transferendo vnum monasterium male situatum.sed tertius & heres dissensit/et tenent q̄ nedum duo ex his & sed nec omnes contra voluntatem heredis potuerunt q̄ in ecclesia nouiter constructa ius debet acquiri patronatus:& per id memoria defuncti conseruatur. Et remittit Joan.an.ad ea q̄ no.in.c.nos quidem.de testa. Ceruntamen in p̄dictis excluditur autoritas sedis apostolice.q̄ vt dicit gul. de mon.laud.papa potest in legatis ad pias causas quicquid voluerit facere.

¶ Decimoquarto queritur vtrū legatum factum pro construendo hospitali in quo poneretur rector ad arbitrium certi prelati possit per heredes mutari in edificationem monasterij religiosorum:& dicit Lap.in.d.clem.quia contingit & refert do.an.in.d.capi.nos quidem.quod Joannes and.cum quibusdam iuristis consuluit quod fieri cum licentia episcopi:etiam contradicente filio prelatoꝝ:quia qui melius facit nō aliud sed idem facit ō iuretur.peruenit.el.ij.& facit.c.scripture. de vot.& regula plus semper.de reg.iur.lib2o.vj. Sed contra quia voluntas defuncti pro lege seruari debet:vt patet.xiij.questio.ij.vltima voluntas de cele.mis.cum marthe.et cōsequenter forma mandati debet diligentissima accuratione seruari/nec eo casu plus continet in se quod est minus vel econtrario.de preben.cum de beneficio.libꝫ.vj.& in hoc videtur residere Lap.et sanc. et dicunt illud non esse simpliciter maius quam hoc ꝫ sunt diuersa opera pietatis que se habent secundus excedens & exp:ressum. Dicit aūt ad hoc do. Anto.q̄ ista sunt vera in materia odiosa vel ambitiosa et consequenter restringibili.de pre-

Legatus vic.ff.de legatis.§.x.& adde q̄ impedientes legatos vel nūcios apl'icos ne exerceāt sua officia ipso facto sunt excōicati.& terre regnaꝝ loca eorum sunt interdicta tādiu quādiu huiusmodi pfiste rint eoꝝ offi.c.sup gētes & regna.ō offi.leg.li.vj.

¶ De legitimo & legitimatione.

Legitimus filius est ſm ray.qui de legitimo matrimonio natus est:vel de eo quod legitimum reputabatur.supple ꝫ interesset impedimentus.extra qui filii.sint leg.cuꝫ inter Joannē.& hoc sine ambo in facie ecclie coniuncti bona fide credētes se legitime copulatos cum tamen non essent sine si alter tantum hoc credebat:quia sic etiam legitimus est filius & vtrici parenti succedet:extra eodem.ex tenore.secus si clandestine cōtraxissent quia videtur fuisse ignorantia affectata & multo magis si ambo impedimētum scientes publice contraxerunt.de clan.despon.cum inhibitio. Cō sentit.s.Thoſſi.& Pet.sed adde quod etiam sunt legitimi qui nati sunt de sponsa si sponsalia fuerunt contracta in faciem ecclesie & ibi nō fuit impedimentum nec copula fornicaria.& sic intelligē Panormita.in capi.per tuas.qui fil.sint leg. fmo etiaꝫ si copula fuit fornicaria:vt videtur casus in capitulo qui.de sponsa.& ibi hoc videtur nere Panormit. Si vero sponsalia fuerunt clandestina non tamē fuit impedimētum nec copula fornicaria dicit glo.fi.in.c.laroz.q̄ fi.sint le. & clandestine cōtrahētes non dicuntur coniuges sed alia.dicit hoc procedere respectu nubentium non respectu filiorum sed dicuntur coniuges.et placet Pañ.Ex quo infertur quod natus ex masculo & femina simul habitātibus presumitur legitimus quasi fauore legitimationis maxime ſm Inno.ſi se vocabant coniuges:de quo vide ibi Panoz.et idem in casu nostro fauore matrimonij. Si aūt sponsalia fuerunt clandestina et copula fornicaria sed nullum erat impedimentū videtur quod filij sint illegitimi:taisi ex diuturna cohabitatione p̄sumatur matrimonium vt ff.filius.§.vlti.quia non est matrimonium verū nec presumptuum. * Legitimare autem est habilitando de illegitimo legitimum ex gratia facere et legitimatio est habilitatio illegitimi ad te. actus legitimos ad quos ex illegitimitate erat inhabilis:de quibus.J.eo.fere p totum. * Dicer aūt legitimatio in ordine ad legitimantē distinguatur.vt.J.§.fi.s.t.q.tamē in se & in ordine ad suū effectū est triplex.vt colligitur ex Sanct.de bu.in capitu.p venerabilē.qui filij sint legitimi.dicentem ꝫ legitimatio est triplex. Quedam enim est a quo legitimationis & illegitimationis differēs solus disponere potest sup matrimonio: Quedaz vero est plenior que integrat ad iura primeue nature non disponendo in vitium:quam pōt papa & imperator ſm ea que spectant ad illos. Quedam vero est plena vt dispensatio cum illegitimo in aliquo effectu legitimationis:non integrando ex toto:quam etiam facere pōt eoꝝ rex in vitium & facere quod illicite coeuntes licite coniungantur:puta concedendo matrimoniū in quarto gradu.

¶ Primo vero querit quotuplex sit legitimatio facta a iure:& dico ſm Pe.de palu.iij.distinc. xlij.q.xxxvij. q̄ est triplex. Quedam enī est legitimatio iuris canonico & ciuili:vt q̄li in vxorem ducit concubina ex qua prius nati sunt filij:q̄ tūc oēs sequēs matrimonium filij prius ex illa fuscepti fiunt legitimi quo ad omnia:si tēpore concessionis poterat esse vxor legitima.quātuscūq; alias mererit⁹ cōis siue mediate siue immediate ducta fuerit al⁹ nūc:de quo supra illegitim⁹.§.iij. * Quedaz vero est iuri canonico propria que est per religiōis ingressuꝫ scilicet cū effectu profitēdo quo legitimatur ingrediens quo ad omnes

1.q̄.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ordines ⁊ nullam dignitatem ppse dictā: vt qđ
sit prelatus p electionē.ō fi.pby.c.f.qz curā alia
rum iure ordinario siue per electionē siue p cō
missionē hꝫe non pōt. Et qđ dicunt aliqui ep̄m
posse dispēsare cū spurio religioso ad curā ⁊ ab
batiam nō legi inquit filiꝰ qđ possit ex hoc succe
dere vel ordo pro eo qui succederet si esset legiti
mus.C.de sacrof.eccle.deo nobiaō credo qz est
stricti iuris. Unde si est legitimatus quo ad ordi
nes nō ꝓpter hoc est quo ad successionē.* Quę
dam vero est ꝓpria iuri ciuili que fit multis mo
dis de quib⁹ exp̄sse habenꝫ iura ciuilia in diuer
sis locis. * Primus est qđ pater intellige nō ha
bens filios legitimos: filiū naturalem tradit cu
rie ciuitatis sue: vnde est oriundus: vel si est ori
undus de vereri aut noua roma offert eum cu
rie cuiusq; ciuitatis metropolitane: ⁊ fit officia
lis in ea.insti.de nup.§.vlti. * Secundus est qđ
pater offert filiū imperatori: ⁊ fit curialis. I aut
quibus mo.na.effi.sui.§.si ꝺs igif.sed tū ille nō
succedit agnatis ascendentib⁹ vel descēdētibus
vt ibidē. * Tertius est qđ pater filiā naturalem
matrimonio copulauerit officiali ciuitatis: vū
est oriundus: vel si est pater oriundus de vereri
aut noua roma copulet officiali ciuitatis metro
poli.C.de nat.li.l.iij.⁊.l.fi. * Quart⁹ est qz nullo
alio legitimo existēte: vel si existit non ꝺcidit ꝺs
consentit filius naturalis patre defuncto cōfert
seipsum curie in officialem ⁊ sibi eum recipit: vt
in.o.§.si quis igif. Erit ergo legitim⁹ vt succedat
patri ab intestato nō tū alijs cognatis ex pte pa
tris: nec ipsi illi: vt in.o.auē.§.filiū vero. * Quin
tus: qū pater deficiēte prole legitima offert prin
cipi preces pro filijs naturalib⁹ vt sint legitimi
successores etiā sine matrimonio oū tū princeps
preces admittat.o.auē.§.illud tū. * Sextus qū
pater in testamento dicit eū sibi velle succedere
si tū filiꝰ post mortē patris principi supplicaue
rit: ⁊ testū ostēderit qz tūc ꝺcons principis ⁊ le
gis erit heres legitim⁹: mō seq̄t voluntatē p̄fis.
vt in.o.auē.§.si vero is qui. * Septimus qū pa
ter in vltima voluntate notat filium ⁊ heredē in
stituit.C.ō na.lib.auē.ubi si quis.qđ limita scōz
qđ casu sequēti. * Octauꝰ qū ꝑ publico instō.i
scripto p notarium.aut etiā si sic scriptus ꝓpria
manu cum subscriptione triū testiū noluerit
eum filium nec adiecerit naturalem: qđ Bal.in
c.innotuit.de electio.limitat sit addat sui.quasi
dicat in sua potestate: ⁊ sic legitimus nec sufficie
ret sola notatio secundū eundem. Et hoc casu si
sunt plures filij naturales ex eadē matre.nati:
licet testimonia dederint tres: ꝺcōs tamen erit
legitimi. Et hoc iurellige qū non supest prole
legitima scōm gl.in.c.per tuas.q filij nt leg.quā
sequuntur cōmuniter ꝺcr. Est autem notandū
quod predicta legitimatio iuris ciuilis propria
secundum Petrū de palu.nō tenet quo ad spiri
tualia nec etiam quo ad alia quia leges inquit
imperatoris in his que nec ecclesiastica nec spiri
tualia sunt ligant nisi per papam reprobant in
ecclesiasticis autem ⁊ spiritualibus cuiusmodi
est causa legitimationis ⁊ matrimonialis nō li
gant nisi per canones approbentur etiam si non
reprobētur specialiter. Summa vero angeli.vi
dē aliud extremus tenere scilicet qđ indistincte
dicta legitimatio valeat. Ego vero dico quod me
lius dicit sum.Rosel.cū Joan.⁊ Ber.eā valere ad
secularia ⁊ tēporalia quo ad successionem et
dignitates in terris subiectis potestati legiti
mantis: ⁊ in alijs vbi non fit alteri ꝓiudicium:
nō aūt ad ordinem vel dignitatem ecclesiasticā.
Et ad Petrum dico qđ legitimatio quo ad secu
laria ⁊ tēporalia non est causa ecclesiastica vel
spiritualis mere alioquin quo ad hec cōdītor le
gum imperator non posset legitimare ꝙ falsum
patebit: contra sum.vero Ang.dico qđlegum po
testas non pōt se plus extendere ꝙ imperatoris
a qua habent efficaciam: quę potestas imperato
ria non se extendit ad legitimandum quo ad ola
indistincte vt etiam patebit. Spurij vero quan
tum est per leges legitimari nō possunt sed solū
per papam vel imperatorem aut alium eius au
toritate scōm Ray.Pet.⁊ Al.

¶ Secundo queritur quotuplex fit legitimatio
facta ab homine: ⁊ dico quod est triplex secundū
eundem Petrum vbi supra.

Quedam est fit per ep̄m quē certū est posse le
gitimare quantū ad immunes ordines ⁊ simplicia
beneficia.i.que nec cure sunt nec dignitatis. de
filijs presby.c.f.⁊ de facto dispensare videtur si
ordines vel beneficium illegitimo cōferat scien
ter quod de subditis intelligendū est cū non sub
ditum soluere non possit a pena legis sicut nec in
gare: vnde ei nec beneficium nec immunum ordi
num executiones dare potest nisi a suo episcopo
fuerit legitimatus. Ad antecedentia autem legi
timatus videtur etiam ⁊ ad sequentia legitima
tus esse: vnde qz canonici maxime cathedralium
ecclesiarum in iudices impetrātur videtur quod
si alias illegitimi iudices esse non possunt: quia
de hoc sunt opiniones. tamē eo ipso qđ canonici
sunt iudices sic ⁊ ceteri possent impetrari ⁊ ex
cui ꝺs quod maius est non ꝺs quod minus est nō
licere: ad successionē vero hereditatis nec episco
pus nec aliquis prelatꝰ papa inferior potest le
gitimare: qz non est ei permissum.

¶ Quedam vero fit per papam: extra eo.per ve
nerabilē quē certum est legitimare posse ad om
nem ordinem ꝺficium dignitatem ecclesiasticā
cum hoc nihil sit aliud quam impedimēta iuris

canonicis amouere: et ad oēs actus seculares et
spūales et ad successionē hereditariā in terra fi
di subiecta si sit illegitim⁹ iure positiuo ꝙ omne
positiuum facere: nō faciendo ꝙ legitimat⁹ sit nat⁹ legi
me illegitimitatis: ⁊imo sm̄ Pe.de pal.etiam si sit
illegitimus iure diuino aut naturali: qz cum nō
priuet p hoc qđ nat⁹ est illegitime: alioqn a quo
cunq; legitimat⁹ priuaret sed p hoc qđ nisi iudi
cat illegitimus eccl'ia cuius est iudicare an sit il
legitimus etiā ad successionē potest eū facere ha
beri p legitimo. Hec ex illo ꝙ intendit ꝙ ꝺs illegi
timitas sit de iure diuino aut naturali tamen in
habilitas illegitimi ad succedēdū est de iure po
sitiuo ⁊ pleniꝰ tolli pōt ab eo.de terra ꝺo nō
subiecta illi patebit infra.§.iij. * Quedam vero
fit p principē secularē puta imperatorē aut aliū
principem eius autoritate aut aliū nō recogno
scentē superiorē in tpalib⁹ de quo vide p doct.in
c.per tuas.q̄fi.sint le. Quā q̄dē iperatorē certus
est posse legitimare sup plē p̄senti i tpalib⁹/pu
ta in successionib⁹ et honorib⁹ secularib⁹ in terris si
bi mediate vel immediate subiectis: non autē in
terris eccl'ie cū absurdū sit cū maioris esse pote
statis in terris eccl'ie ꝙ papā sm̄ multos in ter
ris ꝺcm̄ sit ꝙ in illis nō ꝺs iurisditionē tpalem
sed papa filꝰ nec in spūalibus: puta in promotio
ne ad ordines etiā in terris suis/vbi legitimatus
ab eo simpl'r vel ab alio eius autoritate indiget
dispēsatione si vult ꝓmoueri. Vide gl.x.di.l.nec
erit legitim⁹ in dño eoꝝ q̄ imperatorē non reco
gnoscunt q̄tū ad ea p q̄ fieret alteri p̄iudiciū: pu
ta quantū ad successionē bonoꝝ ab intestato: vt
no.in.o.c.p venerabilē. filꝰ nec sup prole futura
qz nō pōt sua lege tollere gradus consanguinita
tis ⁊ affinitatis. Et hec procedunt de imperatore
tam coronato.de nō coronato aūt magis est du
biū. tamen Ja.de are.et Jo.an.tenent qđ potest.

¶ Quantū vero ad alios p̄cipes legitimare po
test subditū sui autēq; in tēporalib⁹ nō habet
porales suoꝝ subditoꝝ statuere vel destituere
vt vult sm̄ Archi.et per.de pal.vnde si ler ciuilis
dicit fouriū non succederet: non ligat spurii⁹ fran
cie nisi inquantū placet regi frācorū. hec omnia
ex Archi.post pe.de pal. Sed intelligedo non re
cognoscēte superiorem licitū est iuridice propter
concessionem ecclesie vel consuetudinem ratio
nabilem et prescriptam vel huiusmodi.

3.qđ ¶ Tertio queritꝰ de ꝺstrate vel modo legitima
doi. tiōis ab hoste ⁊ dico multa.* Primum. Scōm pa
leat legitimatio. Primo vt exprimatur ꝺtas le
gitimationis: scilꝫ an sit spurius vt incestuosus
vel naturalis t̄m. Secōo vt exp̄imatur an habeat
fratres legitimos aut naturales. tertio qꝺ p̄ ⁊ fi
lius legitimandus p̄sentiant, vnde bar.in.l.inuti
li.ff.de hys. q̄ sunt sui vel alie.iur.concludit qđ
pater legitimare non pōt filios bastardos ipsis
inuitis: ⁊ idem dicit de naturalibus natis ex cō
cubinis: nisi filius sit infans vt.l.iubemus.C.de
emā.li.⁊ est rō sm̄ Pud.de ro.qz liber homo non
pōt nolens alteri⁹ subijci potestati dicunt tamē
cōsentire si sciant suā legitimationē impetrari ⁊
nō cōtradicunt. ⁊ est gl.sing.i.l.adop.ff.de adop.
aliqñ tā cōiter ẓrū tenebat: qz in p̄iudicialib⁹
taciturnitas nō habet p consensu. quarto qđ si
p̄ mortuus fuerit vocenꝫ agnati vt cōsentiāt/ni
si princeps legitimare vellet ex certa sciētia ipsis
nō vocatis qz pōt ex certa scientia ipsis non vo
catis. qz pōt ex certa scientia restituere i integrū
cū ꝑiudicio alteri⁹. vt not.in.l.j.C.de sen.pa.⁊ in
l.in causa.ff.de minoribus. Si tū p̄ viuit sufficit
si ipse cōsentiat ⁊ sil'r si est mortu⁹ ⁊ disposuit vt
legitimarenꝫ post mortem suā: nec tunc esset ne
cesse ꝙ agnati vocarentur: qz tunc ex ipsis inuti
tis posset legitimari: adeo qđ etiā succederet ab
intestato ipsis agnatis. * Scōm. Adde quo ad
primū predictoꝝ sm̄ Jo.an.in addi.ad spe.in ti.
qui fi.sint legi.fi ꝺs imperrādo legitimationē di
cit se spuriū.⁊ fit spurius duplicat⁹: vt qz ex vxo
rato ⁊ vxorata si hoc nō exprimaꝫ impetratio nō
valet sed reputaꝫ subreptitia facit in sim̄.cle.ſ.
de p̄bē.de fi.p̄sby.⁊.c.fin. * Tertium adde q̄ ad
timatio fiat in vita patris pōt disponere de he
reditate ꝙ vult in p̄iudiciū sperātis heredita
tē ⁊ valet legitimatio nō citata parte ꝺs tū exigit
ꝙ mētio fiat agnatoꝝ. ⁊ idē si fiat ad vsūfructū
filij tutuiu patris ꝺs tū req̄rit assensus patris a
principio vel ex postfacto. Quartum. ꝺcit aūt
gñaliter ꝙ omne tacitū quo expressio p̄ceps nō
legitimasset ꝺs vitiare legitimationē ⁊ eam fa
cit subreptitiā/imo sm̄ pa.in.o.c.p venerabilem.
etiam si non ita de facili legitimasset ad qđ de re
scrip.postulasti. sed saltē p̄mū est verum. * Quin
tū. Adde p̄ rto ꝙ sm̄ Anr.de butri.qđ legitima
tio sit post mortē p̄fis si fiat p verba restrictiua
vt dicendo conferimus tibi legitimationem tūc
nō retrotrahaꝫ. si vero fiat p verba restrictiua,
vt dicēdo intēgramus te ad omnia p̄mia natu
re ac si legitime natus esses ꝙ fieri ꝺs qđ legiti
mās vult totaliter integrare tūc retrotrahit ꝺs
diuersimode sm̄ diuersos. Nā sm̄ aliquos sic re
trotrahitur qđ tollit media⁹ alios medio tpe quesiti
sm̄ Bart.aūt in.l.gallus.ff.de hb.⁊ post.non tol
lit nisi aliud legimatio specificetur restitutiū. et
hoc tenet Jo.an.in addi.spe.⁊ an.de butr.dicens
qđ si non appareat de expressa voluntate ꝓnci

Universidad de Deusto
Biblioteca

pis quod voluerit alteri ꝑiudicare nec exprimatur aliud de iure alteri q̃sito valet legitimatio: sed non ad ꝓiudicium alterius. Et hec intellige de legitimatiõe quã quis facit in terris suis: alibi autem nõ posset etiam citatis illis quibus
9.+ ius est questum nisi consentiant.

¶ Quarto queritꝫ specialiter vtrum papa legitimare possit quo ad successionẽ hereditariam et alia temporalia in terris imperij, ꝛ dico qõ sicut archi. recitat in hoc due sunt opiniones. Quidam enim dicunt qõ ex quo aliquis legitimatur a papa in spualibus videtur per consequẽtiam legitimatus in tpalibus quo ad successionẽ. ſ. ꝛ dignitates ne sit absurdũ ꝛ quasi mõstruosum: vt legitimatus ad spualia illegitimus ad tẽporalia cen
o pi. seatur tquã opinionẽ tenet Hoff. in sum. ꝛ cõcordat. d.c. per venerabilem. Alij vero dicunt ꝙ hoc non potest quo ad successionem que esset ꝑiudicialis heredi. sed quo ad actus spuales et dignitates seculares/qõ de facto tenuit in regno Frãcie: q̃ primogenitus comitis flandrie legitimatus nõ successit in comitatu: sed alius minor legitimus. Veritas aũt ꝑtꝫ ex arch. post pe. de pal. colligit vt est in terris sibi tẽporaliter nõ subiectis legitimare possit primo quãtũ ad actus spirituales. et secundo quantum ad dignitates vel officia publica non ꝓiudicãdo alteri puta esse iudicem ordinariũ vel delegatum ꝛ tertio quantum ad successionẽ respectu iuris querendi puta viuẽte patre: quãdo constat de mẽte pape exprimentis quasi ad successionẽ vt iuxta dicenda infra. §. vij. quia hoc spectat ad ius positiuum vt supa. §. ij. dictũ ẽ. quarto vero respectu iuris iam quesiti. vt q̃ legitimatur post mortẽ patris iam acquisito alijs iure in hereditate paterna. aliud est q̃ obstat non solum ius positiuũ dicẽs ꝑsuz non debere succedere: sed etiã naturale dicẽs rẽ suste quesitã sine culpa ꝛ facto suo perdi non debere: vnde papa facere non potest nisi sit dominus temporaliũ in casu in quo hoc princeps posset. hec ex illis. adde quinto ꝑtũ ad prolẽ futurã sm ant. de but. ſ. faciẽdo qõ legitime nascat qui alꝫ illegitime nasceret. ſ. remouendo aliquẽ gradũ cõsanguinitatis vel affinitatis generaliter sicut Greg. ix. removit. v. ꝛ. vſ. vñ hodie in his gradibus nascunt legitimi: vel particulariter cũ aliquibus dispensando vel contrahant in gradibus stantibus/puta tertio vel quarto: et generaliter remouendo omne impedimentũ matrimony iuris positiui. Omnes autẽ doct. communiter concordãt quo ad tria primũ ꝛ quintum: sz in quarto est tota diuersitas. ꝛ tenẽt multi canonste qõ non potest in terra non sua sine consensu temporalis domini non recognoscentis superiorem legitimare prolem presentem cum ꝓiudicio iuris quesiti alijs: vt Jo. et ber. ꝛ Pano. vt illi im
r onit. sum. ang. que hoc sequit. alij vero quos sequitur sum. ro. contra ang. hoc limitant et melius sicut ant. de but. qui limitando excipit quãdo legitimat sibi suppositum vel de ꝓximo supponendum: puta clericum factum vel de ꝓximo clericandum: quia tunc legitimando simpliciter intelligitur legitimatus quo ad successionẽ ꝛ honores. ꝛ simpliciter Panorm. qui in dic. cap. per venerabilem. simpliciter excipit quãdo hoc fiat ex maxima ꝛ ardua causa. puta quia inde sequitur maxima fidei dilatatio: vel huiusmodi: quia tunc papa exercere potest iurisdictionem temporalem vt in. o. c. per venerabilem. ꝛ in. ca. ꝓo humani. de homici. lib. vſ. ꝛ quando dominus temporalis non recognoscẽs superiorem consentit: ꝛ quando ipsum non recognoscentem superiorẽ legitimat aut filios eius ꝛ quando vult incipere a radice matrimonij vt in. cap. tanta. qui filij sint legitimi. ꝛ in ca. quia circa de conf. ꝛ affi. Alij vero adhuc magis appropinquãtes veritati dicit duo. primum quod papa in hoc absolute ꝛ sine distinctione potest: ꝛ secundum quod hoc non potest directe sed indirecte tantum per hoc quod legitimare potest in maioribus. id est spiritualibꝫ vel per hoc quod potest in radicẽ matrimonij. id est per hoc quod illud matrimonium potuit facere legitimum. Et quantũ ad primum verum dicunt vt patet per. o. ca. per venerabilem. i prici. vbi papa virtualiter sic arguit ꝛ dicit. Sedes apostolica legitimat non solum naturales: sed etiam adulterinos filios ad actus spirituales et ad episcopalem dignitatem in quibus maior prudentia autoritas ꝛ idoneitas requiritur/ergo legitimare potest ad seculares: quia quod in maiori concedit licitum esse videtur ꝛ in minori. Sertim si preter romanum pontificẽ inter homines superiorẽ alij nõ recognoscãt: ꝙ etiam vſ probari per simile: quia eo ipso quod aliquis ad apicem alicuius dignitatis attollit exprimit a pari tria potestate. hec ibi vbi clare patet propositum. Et si dicantur quod intelligitur i terris ecclesie tantum siue in patrimonio beati petri: cõtra primo: q̃ hoc excluditur per ly presertim quod glossat id est maxime: quãuis alij contra intellectum dictionis glossant. ſ. tanti. secundo q̃ probatio adducta scilz quia spiritualia sunt maiora vbiꝫ probat cũ vbiꝫ sint maiora etiam in terris imperij. Si etiã dicaꝫ quod intelligit de actibꝰ secularibꝰ non ꝓiudicantibus iuri quesito alicuius: contra primo quia hic sensum dicta glosse excludit: cum ꝛ illi sint spiritualibꝰ mixti. secundo quia etiam excludit illi simile adducit: quia episcopalis dignitas confertur cum ꝓiudicio patris. Secundum vero dictum scilz quod

hoc possit solum indirecte esse falsuz quia quidquid recte potest maius directe põt ꝛ min⁹. Ut dicebant fuit in textu non distinguentes inter posse facere: quia ter. nondicit quod dispẽsans in spiritualibus ꝑr possit dispensare in secularibus ita quod cõsequenter dispensat scilicz etiam si nihil aliud exprimatur: qõ in ꝓiudicantibus ꝛ indubitanter est verũ ꝛ similiter in alijs si cõstet de voluntate pontificis. Sed cõtra predicta arguo ꝙ ter. ibi dicẽtem. Id autem sez legitimare quoad secularia in patrimonio beati Petri libere põt apostolica sedes: ex quo vꝫ quod alibi hoc libere non possit. sed dico quod vtrigz in terris sibi non subditis ꝛ aliter hoc papa libere nõ potest sed requiritur causa nõ solum ex parte legitimãdi: vt in. o. patrimonio. sed etiaz ex parte imperatoris vel principis cui ꝓiudicare nõ potest dispensando cum subditis eius eo modo quo sunt subditi id est quoad temporalia sine causa vel licentia eius ex causa tamen potest: puta quia sibi le deberet legitimare et non vult vel non potest de facto aut de iure vel huiusmodi. Concludo igitur ꝛ dico quod cum potestas imperatoris ꝛ a fortiori aliorum principum vt probant ibi Augu. de ancho. ꝛ recitat archi. ibi. parte. titulo. ꝓhemia quicunque litem ꝛ sit derivata a deo mediãte papa qui secundum. s. Thoſſi. in. ij. distinctio. xliij. in. i. tenẽt apicem in potestate spirituali et temporali ꝛ tota iurisdictio imperatoria a papa dependeat qui illum instituit ꝛ destituit vt infra in titul. papa stultum est dicere quod non possit circa subditos eius quicquid ille potest vel vltra maxime de plenitudine potestatis: quicquid sit de potestate iurium: que tamen non legi alicui. per venerabilem concludit qõ ex causa hoc potest etiam extra patrimonium beati Petri ꝛ dicit hoc non solum: si ad ipsum recurratur vt visa ex parte domini temporalis: qua non existante domino sine causa. Et si de facto contrarium tenuit in regno Francie hoc non fuit quia papa hoc non potuerit: sed quia non expedit sua voluntarem quantum ad successionem vel ex alia causa. Quod etiam hoc non seruetur in practica non est quia papa non possit sed quia non vult sed certe expedit.

¶ Quinto specialiter querit de imperatore vbi possit legitimare: ꝛ dico quod in terris sibi subiectis mediate vel immediate: imo de iure ipe solus potest in toto imperio non autem alij reges vel principes recognoscentes eum in dominum quia legitimatio sicut ꝛ fame restitutio ꝛ simi
lia reseruata videtur principi cuius est ꝓprie dispensare circa suam legem secus si essent principes vel ciuitates non recognoscentes in tẽporalibus superiorem. quia isti tantum habent potestatem quantam imperator in suo imperio vnde ꝛ capitu. per venerabilem dicitur quod videtur aliquibus regem Francie ex hoc quod superiorem non recognoscit posse legitimare filium suum non inquantum est pater sed inquãtũ est princeps. In terris autẽ ecclesie non potest legitimare per rescriptum maxime quantum ad ea q̃ ꝓiudicant iuri quesito vel quesendo: q̃ in eis nullam habent iurisdictionem: potest tñ in eis legitimare per legem generalem sm Ant. de bu. q̃ virtute legis eius se extendit ad existẽtes terris ecclesie non ex virtute legis solus sed ex gñali approbatione ecclesie. di. x. si in aditorium. et papa approbare censetur eo qõ nõ reprobat. Similiter legitimare non põt in terris eorũ qui superiorem in tẽporalibus licite non recognoscit eadem ratione: ꝛ multorum⁹ hoc potest qui ex autoritate legitimat: sed hoc potest solum vbi ꝛ imperator. Pro hoc autem sciendũ est qõ vt ꝓs in. o. c. per venerabilem. rex Francorum superiorem in temporalibus non recognoscit. quod glosa dicit verum de facto. de iure tamẽ subest inquit imperio romano. vij. q. j. in apibus. ad quod etiã de elect. per venerabilẽ. multa addunt. et ideo tenet Hostien. contra Innocen. dicentem quodcunque inter tamen subest pape ꝛ non imperio: quia omnes principes seculares imperatorem recognoscere debent in ofim. lxviij. di. adrian⁹. ex quo dicit qõ reges hispanie anglie a francie tenenẽ de iure obedire imperatori. Ilz de facto nõ obediũt ꝛ sentit qõ ꝫ imperiũ ꝓscribere nõ potuerũt nisi prescripsissent passiuetid est nomine ecclesie romane: forte tñ inquit interim excusantur a peccato dum imperator nõ exigit ab eis obedientiã: sicut in simili notatur de decimis. ꝛ cõsentit Jo. and. Panor. aũt in. o. c. per venerabilem. dicit qõ prescribere non potuerunt vt ipsi nõ subsint imperio. quia sine possessione prescriptio non procedit non potest autẽ quis possidere seipsum: ꝛa autẽ imperij in suis regnis prescribere potuerunt ad quod facit qõ no. Joã. and. in. c. cũ ecclesia. de offic. ord. lib. vſ. ꝛ cum hoc transiit sum. ro. Gsdominus Ant. dicit posse defendi qõ isti cõtra speciale prescripserũt quia plures possunt esse imperatores. quẽadmodum qõ plures eligũtur in discordia de cõsuetudine vtercq; ministrat. vt notat glos. in eccles. romani. de iure curã. nec hoc tenet etiam qñ ad nõ subiectos: q̃ is nemo potest esse in possessione sui eo mõ quo ois seruus secus eo modo quo liber homo est in possessione libertatis.

¶ Sexto querit vtrum comites palatini vl alij ꝙ

habentes autoritatem ligitimandi ab imperato
re:legitimare possint in preiudicium agnatorũ
& dicit dñs Ant.in.d.c.p venerabilem.quod nõ
& simpliciter si habeãt illam a papa:q̃ huiusmodi
cõcessiones tanq̃ preiudiciales aliqs sunt restri
gende.vt.l.f.§.si qs a principe.ff.ne quid in loco
pub.& intelliguntur sine alterius preiudicio .de
offi.de leg.super eo. Bal.autem in rubrica.C.est
in contrarium quando simpliciter est concessa
autoritas legitimãdi. Panor. Autem in.d.c. per
venerabilem.dicit inspicienda fore verba pote
statis collate:& vbi esset data simpliciter credit
quod possint legitimare in preiudicium agnato
rum quemadmodum imperator:quia in hac le
gitimatione tura non loquũtur nisi de patre cũ
agnatis non preiudicetur nisi respectu spẽi. Pos
set autem dici qõ dictum Bal.& Panor.est verũ
quo ad filios naturales tantum maxime cũ pre
iudicatur solum in specie non autem in spurijs:
aliqs natis ex coitu legibus damnatis:nisi expres
se concedatur:& facit quodnotat Joan.an.in addi
tio.ad spe.in tit.qui filij sint legi.dicens si spu
rius dupliciter scilicet ex patre vxorato & matre
maritata impetrat rescriptus legitimatiõis nõ
valet si non fit expressum vtraq; facit etiam qõ
dictus est supra.§.tertio.distinc.tertia.facit etiã
quod dicetur.§.sequenti.

7 ¶ Septimo queritur qñ intelligẽda sit legiti
matio ex parte legitimati:& dico multa.* Pri
mum. Legitimatus quo ad ordinẽ & beneficium
ecclesiasticum:si quidẽ hoc fiat ab episcopo nõ
intelligitur legitimatus nisi ad ea ad que episco
pus potest scilicet ad ordines minores:& benefi
cium sine cura & dignitate:& poterit etiam in
alia dioceli promoueri:quia hoc est de iurisdi
tione ecclesiastica & in nullius preiudicium non
tamen erit legitimatus ad actus seculares secũ
dum summam pisa.nisi in terris subditis tẽpo
raliter pape:quod nõ intelligas quãtum ad suc
cessionem que summo pontifici reseruatur vbi
ctum est:sed quantum ad dignitates seculares
& alia nulli preiudicantia. Si vero hoc fiat a pa
pa:poterit promoueri ad parochialem eccliam:
non ad personatu vel rectoriam ad quam per ele
ctionem procedi consueuit.de prebendis.capitu
vltimo.& consentit Raynal. Bof.& Hostiẽ. * Se
cundum.Si papa aliqua exprimat ad que ali
quem legitimat secundum Ant.de bur. non pro
pter hoc intelligitur legitimare ad aliamisi quã
do sunt minora & non preiudicatiua alijs: sicut
si legitimat ad dignitates nõ legitimat propter
hoc ad successionem sed ad posse esse cõseruato
rem & huiusmodi. * Tertius. Legitimatus a pa
pa simpliciter in foro communi secundum Ant.
de bur.non intelligitur legitimatus ad successio,
nem nisi exprimatur:etiam si legitimare tur quo
ad omnia:nec secundum Hoffr.est legitimatus
quo ad dignitates:sed verius secundum Hosti.
est quod sic:quia talis est perinde ac si ex legiti
mo matrimonio esset natus cum hoc faciat lex
mortua.capitulo tanta:qui filij sint legitimi.& er
multo magis viua.ff.de consti.prin .l.beneficii.
& sicut simpliciter restitutus ad omnia restitui
tur.C.de sen.paf.l.f.sic simpliciter legitimatus
intelligi debet ad omnia legitimatus. extra de
priuile.quia circa.& idem Asten.li.viij.sed intel
lige semper excepta preiudicialia:vt dictum est.
* Quartum. Legitimatus a papa ad dignitates
secundum Hoffre.in sum. Hostien.non intelli
gitur legitimatus ad episcopatum.& aliasoigni
tates maiores:sed tantum quo ad inferiores.
de concel.preben.dilectus.quia cum hec indulge
ntia sit odiosa est restringenda:extra de cons
sang.quod dilectio. * Quintum. Si papa dispẽ
sat in matrimonio ptracto in gradibus prohibi
tis iure canonico:non propter hoc legitimat fi
lios ante conceptos:sed conceptos post legiti
mat quo ad omnia:& si expresse legitimet ante
conceptos non erunt quo ad omnia id est quo
ad temporalia in terris pape non subditis se
cundum dominum. Antoni.sed verius secundũ
Joan.and.& panormi.in.d.c.venerabilem.legiti
mando matrimonium vt ex tunc erunt legitimi
per omnia modo proles fuerit generata:ex coi
tu matrimoniali saltem effectu licetde iure poss
tiuo non tenuerit. * Sextum. legitimatus ab
aliquo principe seculari vel ciuitate secũdus In
nocentium:si vel sic igitur legitimatus quo ad om
nes actus seculares in terris subditis legitimi
tis:sed non intelligas de preiudicatibus nisi spe
cialiter exprimant iura predicta in alijs au
tem terris quo ad preiudicantia tantum & in
telligeetiam si expresse fuisset legitimat⁹ ad pre
iudicantia:sed propter hoc non erit legitima
tus ad spualia.* Septimum. Legitimatus ab
imperatore cum clausula ista sine preiudicio fi
liorũ legitimorum:secundum Ludouicum de do
log.in aditio.consilij .xxix. Joannis de ana.in
cipientis in christi nomine:debet intelligi quod
equalance succedant non autem quod in totum
ab hereditate excludatur quia si omnib⁹ literis
maxime gratiosis debet cuitari maligna & cauil
da interpretatio:& eligi sana.de decimis.ad aure
dientiam.& de clericis non residen. interpreta
tio autem quod iste in totũ excludatur a succes
sione parum aut nihil prodest:quod esse non de
betvt in capitulo si papa .de priuilegijs. libro
sexto.& esset contra mentem & verba legitima
tis & produceret effectum contrarium contra
omnia iura mundi:vt patet in lege legata inuti
liter.ff.

ter.ff.de lega.§.Et preterea quod tale preiudi
ciũ nõ attẽditur virtute dicte clausule expresse p
bat per rex.iuncta gl.si.in.c.q.de pactis.libro.vj.
8,qõ ¶ Octauo queritur vtrũ filij nati ex clerico nõ
existente in sacris sed in minoribus:& concubina
legitimentur per sequens matrimoniũ.& tenuit
Ricar.mal.quod non:quia coitus cõcubinarius
in clericis est totaliter reprobatus a lege vt in
auf.de san.episcopis.§. clericos.vsi nõ possunt
per sequens matrimonium. Sed Jo.and.in mer.
in regu.sine culpa recitato dicto Ricar.determi
nat contrarium:per regulam quod ex quocunq
coitu sint nati modo potuerit esse vxorius si con
sensus affuisset:legitimantur per sequens ma
trimonium: secus si tunc non poterat esse vxo
rius Bart.autem in.l.concubinam.ff.de concu.
distinguit an ille clericus fuerit beneficiatus
necne:sed hoc nihil facit contra Joan.and. quia
dato quod esset beneficiatus:nihilominus si cõ
traheret matrimonium teneret:& consequenter
legitimarentur:per.d.c.tanta. Et per dictam re
gulam patet. quod si sarracenus habuit filium
ex christiana:& postea effectus xpianus ptrahat
cum illa:nõ propter hoc filius legitimatur:q̃ tẽ
pore cõceptionis non poterat esse matrimonius
vt in.c.caue.xxviij.q.j. Et idẽ dic de nato ex co
itu icestuoso:licet postmodũ ex dispẽsatiõe eccle
sie cõtrahatur matrimoniũ:nisi aliud in dispẽsa
tione dicatur:quia rẽpore concepcionis nõ poterat
esse matrimonius obstante impedimento cõsan
guinitatis & affinitatis. Et sic Pasi.in.d.ca. tan
ta.concludit quod vbi coitus non poterat esse
vxorius obstante impedimento perpetuo: non
remouibili sine dispensatione ecclesie:filij & se
quens matrimonium nõ legitimantur.

9 ¶ Nono queritur vtrum possit quis petere se
prouinciari legitimum:& dicit Inno. quod non
fioner:& imputatur sibi quod non est legitimus:
quã tunc hoc potest petere:vt in.c.j.qui filij sint
legi.vel si diffamatur de illegitimitate. Et idem
Panormi.in.c.causam.eo.titu.

¶ De legitima portione.

Legitima portio est pars hereditatis aliquibus a lege decreta. Cum enim olim posset testator totã hereditatem suam alteri relinquere
l.qõ. mis heredibus vt parebit.

¶ Primo ergo queritur quotuplex est legitima portio:& dico quod est triplex.* Primo dicitur legitima:vt.C.de inoffi.test.l.omni modo. dicitur etiã aliquando debita pars:vt in.l.scimus.C.eo. aliquãdo debitũ simpliciter:vt in auf.de trien.& se.§.j.aliquando debitum bonorum subsidium:
vt.C.de inoffi.dona.l.si totas.aliquando dicitur
pars debita iure nature:vt in auf.de trien.& se.
§.hoc nos.Hec debetur iure nature filijs qui si
ne causa exheredari non possunt:& eis mortuis
debetur nepotibus ex eis legitime natis:& huic
nullum grauamen potest imponi per legata aut
fideicommissa:sed per debita tñi non potest etiã
ei imponi hilario vel conditio aut modus:& si ap
ponantur habent pro non adiecris.d.Omnimo
do.& duab⁹ seq. Et hec est talis.Si filij sunt qua
tuor vel infra debẽt habere tertiam partem. si
quinq; vel vltra debẽt habere medietatem.C.de
inoffi.test.auf.nouissima.Intellige tertiam ptẽ
vel medietatem eius quod eis deferatur ab inte
stato.vt no.glo.in.l.si arrogator.de adop. & ibi
Bar.pro hoc allegat.l.papinianus.§. quoniam
autem.ff.de inoffi.testa. Et intellige detractis
debitis si qui essent.pro quo facit.l.venisse.ff.de
verb.sig.* Secunda dicitur falcidia a falcidio au
tore que debetur iure institutionis.& est quarta
pars totius hereditatis quam institutus heres
retinet & detrahit sibi de singulis legatis nisi ad
pias causas:si hereditas est exhausta legatis:
vt q2 supra dodrantem in tres partes hereditã
tis est aliquid legatum vel fideicommissum. de
testa.raynaldus autem similiter.C.ad legẽ falc.
insti.eo.j.respõ. * Tertia dicitur trebellianica a
trebellio autore:que debetur iure institutionis
& est quarta pars totius hereditatis sicut cũ in
stitutus heres vniuersaliter:vel in certa quota
hereditatis rogatus vt alteri restituat heredita
tem sine liberis moriendo potest sic institut⁹ re
tinere quartam partem totius hereditatis.insti
tu.de fideicõ.here.§.sed quia.& C.ad treb.perto
tum.etiam si plures fuerint heredes:& tamen in
stitutus heres in certa parte eam nõ habebit fm
Bald.in.l.j.ff.ad legẽ fal. Unde no.fm Panor.in
c.raynutius.de testa.quod hec quarta trebellia
nica nõ detrahitur per heredem constituum in
re certa sed per vniuersalẽ:vt consulit Bal. per
l.j.ff.ad.l.fal.i.per constitutum heredem insoli
dũ vel in quota hereditatis:sicut falcidia detra
hi potest per institutum in dimidia:vt probatur
in.c.raynaldus.de testa. Et hec detrahit de tota
hereditate sicut falcidia deducitur non ex tota
hereditate:sed ex singularibus relictis.

¶ Secundo queritur quid compute & in istis le 2,qõ
gitimis:& dicit Panor.in.c.Raynutius.de testa.
quod in falcidia nõ computantur nisi ea que obue
nerunt heredi iure institutionis:nõ autem le
gata vel alio ti.prouenientia in trebellianica ño
computantur:non solum que obuenerunt illi
iure institutionis:sed etiam que ex testamẽto
puta iure legati vel donationis non autem alia

Universidad de Deusto
Biblioteca

obue ientia extra testamentum: ꝛ de predictis est casus vt ibi Bar. ꝛ Ang. ꝛ Imol. in. l. f. quarta. ff. ad legem falci. ꝛ ibi ponūt rationem differentie cum gl. que vicit quod ideo est quia in falcidia plus grauatur heres cum onera hereditaria remaneant penes eum insolidum: ideoq; releuatur hoc vt illud solum computetur in falcidiam quod iure hereditario capit: in trebellianica autem nō sustinet onera nisi pro parte ideoq; plus grauatur. In legitima vero seu in portione debita iure nature computantur non solum conuenientia ex testamento quocunq; titulo, sed etiam vndecunq; sint profecta scilicet a defuncto: secus si quid caperetur extra patrimonium defuncti qz illud in quartam non imputatur vt. l. scimus. §. repletionem. C. de inofficioso testamē. quod etiā vult Bartolus in. d. l. in quartam. Et sic patet qō captum extra testamentum non computatur in quartam trebellianicam: vt. l. pater filium. ff. ad trebellia. ꝛ tamen computantur in legitimā debitam iure nature: cuius ratio est secundū Bar. in. d. l. in quartam: quia falcidia ꝛ trebellianica debeꝯ occasione testamenti ideo in eam non cōputatur nisi quod venit ex testamento ꝛ debita vero iure nature venit aliunde cui non proprie proueniat ex voluntate patris sed ex legis dispositione: quia velit nolit pater oportet filium habere legitimam suam. * Et ex his patet quod in aliis quartis que deberēt ex aliis dispositionibus vt mulieri vel viro ex forma statuti computatur quicquid erit secus veniret vt in autētica preterea. C. vnde vnde vir ꝛ vxor. * Aduertendum est tamen circa hoc vltimum secundum Panor. in octo capitulo raynutius quod aut pater donauit filio ob causam: puta dotis vel donationis propter nuptias ꝛ illud imputatur in suam legitimam: vt in autētica ex testamento. C. de collatio. aut fuit donatio facta simpliciter: et tunc si tenuit: vt quia facta fuit filio emancipato vel filio vt benemerito illud non computatur: qz valet hec donatio ac si fuisset facta extraneo: aut donatio non tenuit in vita: ꝛ tunc computaꝟ in legitimam etiā si morte p firmetur. Et ex his infert Panor. in dicto capitulo raynutius, qō falcidia magis est priuilegiata ꝙ trebellianica ꝛ ista est magis ꝙ legitima. * Aduertendum est etiam secundum Alsten. quantum ad modum fuchoād di huiusmodi quarta si heres institutus sit de libero testatoris ad quem pertinet portio naturalis primo ex tota hereditate deducet legitimam portionem, scilicet tertiam id est quatuor uncias ex reliquis vero octo vncijs defalcabit per legē falcidiam iure institutionis: quartā id est duas vncias reliquas vero sex id est medietatem hereditatis quidem inter legatarios pro rata, institutura ad legem falcidiam. §. cum autem.

C Tertio queritur vtrum legitima debita iure nature possit per statutum vel consuetudinē tollī in totum ꝛ dicit Albri. in. l. quoniam in prioribus. C. de inofficio. testamen. quod doctores cōmuniter ꝛ etiam vltramontani tenent quod nō: alij vero magni tenent quod sic sed prima opinio videtur esse verior. scilicet quod non in totum. licet possit per statutum vel consuetudinem minui aut distinguit: quia sicut a natura dependet alimētatio filij a patre. ff. de iust. ꝛ iur. l. f. §. hinc descendit. ita post mortē patris alimentatio filij ab hac portione iure nature dependere videtur vt innuitur in auten. de trien. ꝛ semi. §. f. ad finē. 7. §. proinde hemus autē. ibi: si vult filios. ꝛc. pro hoc facit iust. de iure natura. §. f. ff. de pac. l. ius agentibus. Ly. autem in. l. sancim⁹. C. de emptio ꝛ Dy. in regula inductum. ꝛ Bartol. in. l. titio. §. fi. ff. de conditio. ꝛ demonstra. tenet quod tolli potest in totum: quia ista portio est de iure ciuili: cum olim non esset: sed hec ratio non concludit quia est de iure ciuili solum quantum ad rationem talis quantitatis non autem absolute. potest tamen in. d. c. raynutius distingui et bene. Nam aut filius non habet vnde viuat aliunde: ꝛ sic vera est opinio prima ꝛ mouetur quia iure ciuili spurio nihil debetur. vt in autē. ex cōplexu. C. de incest. nup. ꝛ tamē ius canonicum sequendo naturalem equitatē disponit vt habeat alimenta. de eo qui ouerit in mat. cum haberet: ergo fortius in legitimo si hoc vult ius ciuile posset ius canonicum hoc tollere. Aut habet vt viuat ꝛ sic est vera secunda. Aduertendum est tamē quod licet in legitimo ista filius grauari nō possit per fideicommissum secundum opiniones communem per. l. quoniam in prioribus. C. de inofficioso testamen. ꝛ l. cum patronus. ff. de leg. h. de quo Barto. et Dyn. dubitauerunt in. l. f. ff. de vulgari ꝛ pupillari substitu. tamen succedendo ab intestato ipsi filio si filium decedere contingat impuberem possunt grauari. et est casus in. l. fi fundum per fideicommissum cum. l. sequenti. ff. de legatis primo vide dicit Bald. in. l. cum virum. C. de fideicom. quod substitutus filio impuberi poterit grauari vt restituat legitimam filio debitam. Et si verba sunt dubia puta testator dixit post mortē filij mei impuberis hereditas integra restituatur scionec expressit per filium vel succedentes ab intestato filio meo vel per substitutum datum filio meo: fideicommissum debebitur in legitima etiam secundū Bar. in. l. qui duos. ff. de vulga. ꝛ pupil. sub. et communiter sequuntur scribentes ibi. ꝛ refert Panor. fuisse consultum per Joan. de imo. ꝛ Fulgo. in. c. raynutius. de testa. licet Bar. in. l. coheredi.

ff. de vulg. ꝛ pupilla. sub. aliter dixerit.

4 C Quarto queritur vtrū per non perfectionem inuētarij perdatur legitima debita iure nature tenere ꝙ nō in auf. hoc amplius. C. e. refert gl.

5 C Quinto queritꝝ vtrū legitima debita iure nature admittaꝟ per crimen patris in lesam maiestatem ꝛ dico ꝙ Car. in cle. pastoralis. de re iud. refert ꝛ laudat. tenere ꝙ non, ꝛ filios audita cō demnatione patris si furtim subripiāt legitimam non teneri ad restitutionē principis saltem in foro anime: qz possunt tenere de iure nature ꝙ per ius positiuum tolli non potest. Ad hoc de testa. Raynutius. qz pater non potest priuare filium legitima nisi in casu ingratitudinis. C. de inoff. test. in delictis autem quasi contrahim⁹: qz per quasi contractum quis se obligat ad penam. ff. de iure fis. l. imperatores. Hanc opinionē tenet Joan. de lig. ꝛ dicit veriorem: quia legitima est quota bonorum quam pater habet tempore mortis: nihil autem habet quādo sunt confiscata. ff. de inter. ꝛ rele. l. ij. Et pro ista opinione facit quod not. Bart. in auf. si qua mulier. C. de sacrosan. eccle. vbi dicit quod portio legitima filio debita non debetur nisi post mortem naturalem ꝛ vt. l. f. §. si impuberi. ff. de col. bo. vbi dicit Barto. ꝙ ille. §. facit ad questionem an pater debeat soluere condemnationem vsq; ad legitimā si filius condemnetur pro maleficio: ꝛ dicit qō videtur tex. ibi quod non quia in vita patris nō debet legitima separari. vt in. d. §. si impuberi. ꝛ in. l. fi. ff. de libe. agno. dicit ꝙ filius nullum ius habet in debito bonorum subsidio viuente patre ꝛ de hoc vide casum in. d. l. fi. quia patronus nullū ius habet in bonis liberti pro quo. l. ij. ff. si a pa. quia fue. manu. Sed quod dicit Bar. legitimā non deberi nisi post mortē naturalē intelligē vel sibi equiualentē scz mortē ciuilē: puta religionis ingressus quando hec habet quo ad bona temporalia omnino eundem effectum quem haberet mors naturalis: puta si ingrediaꝟ religionē fratrum minorum vt no. Bar. in dicta auten. de reg. ꝛ idem est de quacunq; religione in qua ingressus bona sibi retinere non pōt etiam in communi. Primam opinionem laudat. Summa Angelica tenet tanq; magis plam licet de rigore iuris minus veram quia per titulum lucrotitium ꝛ donationem pater in preiudicium filij alienare nō potest. C. de inoffi. do. per totum et dona. ꝛ quod ibi no. c. fi. secus autem hoc capit ex titulo lucratiuo. ideoq; non potest in preiudicium filij. Ad ten. dicit verum dicere quando ex quasi contractu damnificauit principem in bonis: qz quia non est ea alienum: nec ppie pater tenetur ex quasi contractu ꝛ simpliciter ex delicto. At Joan. de lig. dicit patere: qz alienatio facta titulo lucratiuo in fraudem filij nō valet. Ad Barto. nihil dicit rectum adducit, summa autem tot. tenet opinionem secundam: ꝛ ita tenendum est. quia summa Ange. male probat ꝛ male soluit. Patet primum quia quod dicitur patrem alienare non posse titulo lucratiuo in preiudicium filij verum est sponte sua ꝙ nō est hic vbi cogitur: ꝛ preterea hic ipse non alienat sed ius. Patet etiam secundū quo ad ten. quia princeps damnum patitur in honorem saltem ꝛ est ea alienum non ex sublatione: sed ex legis condemnatione. Et quo ad Joannē de lig. quia valet talis alienatio quando coacta est a lege.

6 C Sexto queritur cum dicitur in testamento ꝙ si filij nō fuerint executi voluntatē testatoris sint exheredati ꝛ priuati legitima debita iure nature an incurrant dictā penam non exequendo maxime ad pias causas: ꝛ dico quod gl. in. c. si heredes. de testamen. limitat auf. hoc amplius. C. de fideicom. dicēs ꝙ filius institutus non implens voluntatem defuncti in relictis ad non pias causes. solum priuatur successiōe defuncti non autem debito iure nature: sed si relicta sunt ad pias causas. priuatur etiam debito iure nature. Et licet gl. in fi. non videatur istam opinionē firmare eam tamen sequitur Host. licet fateatur quod si filium peniteret ecclesia posset illi facere aliquam eleemosynam. Panormitanus autem dubitat de hoc quia iura loquūtur de rebus in testamento. hec autem portio filio debetur extra omne testamentum cuius sit quasi debitum nature vnde iura solum voluerunt excludere a cōmodo habito per defectum. qz ex quo nullum onus non debet habere honorem seu emolumētū ꝛ q̄ ratio cessat in debito iure nature qō debetur sine aliquo onere: vt. l. quoniam in prioribus. C. de inoffi. testa. Item negare non possumus quin res sit dubia. ꝛ in dubijs sequi debemus partem benigniorem vt in reg. odia. de regul. iur. lib. vi. vide etiam. §. ix. casu. iij.

7 C Septimo queritur vtrū filius institutus hē res possit repudiare paternā hereditatē retēta sibi legitima: ꝛ o cendū est ꝙ non: q: cū etiam in legitima sit institutus non potest pro parte acceptare ꝛ pro parte repudiare secundus Bar. in. l. gerit. ff. de acquirenda hereditate. ꝛ baldus

Universidad de Deusto
Biblioteca

in.l.vnica.C.quando non pe.par. Et eadem ratione idē dicendū est de patre decedente ab intestato qz non potest agnoscere hereditatē paternam pro parte z pro parte abstinere.

¶ Octauo queritur quid si filius institutus sit in minori parte z dico q̄ nihilominus aget vsq; ad supplementū.d.l.omnimodo.qz hec legitima datur in bonozū subsidium de iure nature.

¶ Nono queritur in quib⁹ casib⁹ cesset falcidia z dico q̄ in multis.* Primo in his que sic leguntur q̄ alienari nō p̄nt vt perueniant ad successores eius cui relicta sunt.C.ad.l.fal.auf.sed in ea re.* Secundo in his que ad pias cās relinquūt vt in auf.sil'r.C.ad.l.fal.z bal.i.l.a iure.§.titio. ff.de condi.z demōst. Si tamē ecclesia vel pius locus institueretur heres: tunc detraheretur falcidia de legatis factis alteri ecclesie vel pio loco:qz currit priuilegiū cū priuilegio:z sic concurrentibus priuilegijs vtuntur iure cōmuni: pro qua facit.l.assiduis.C.qui po.in pig.hab. et no.pan.in.c.in presentia.de proba.z idem tenet dy.z sequitur alb.i.in.l.si quis ad declinandam. C.de epi.z cle. Et quod dictū est falcidiā nō debere de legatis ad pias causas.Bal.in.o.l.auita.dicit verū etiā si indirecte relinquant.puta cū legatur mihi fundus cū pacto q̄ restituat eccl'ie. * Tertio in testō litis.C.ad.l.fal.l.in testamēto sed hodie corrigef p auf.de her.z fal.§.fi.lōz nō cessat.* Quarto in male ablatis certis vel incertis legatis.z similiter in alijs alienis.l. imponē da.C.ad.l.fal.z ita tenet sum.ang.sed melⁱ sum. ro.cū Bar.in.l.f.C. de sacrosan.eccle.distinguit. qz si sunt incerta cessat falcidia qz sunt ad pias causas.i.pro anima illius cuius erāt si vero sint certa relicta in his quibus debentur non sunt ad pias causas qz proxima causa relinquēdi est debitū z nō cā pia que est solū quando nulla ne cessitas subest:sz sola religio z liberalitas ideō vnde in his videtur concludere q̄ falcidia possit detrahi si probari nequeunt si vero is cui relinquuntur probaret sibi debita esse aliunde q̄ ex testamento detrahi non posset sed cessaret.ff.de auro z argento.l.qui vxori. hec ex Bar. quē sequitur sum.ro.indistincte.sed melius dicitur q̄ Bart.loquitur in foro causarum. in foro autem anime etiam si probari nequeunt modo heres sciat vel probabiliter credat esse aliena non potest falcidiā subtrahere:qz ēet subripere aliena. Et si pater pro male ablatis tm̄ leget quod legitima iure nature debita minuat dicit Sfkē. libr. iij.ti.xxv.post monal.q̄ si talia male ablata probari nō possunt heres soluere non tenet vt debitum id est vt ex alienū. sz vt legatū vñ si legitimā iure naturali debitā minuit soluere nō tenetur Intelligē in foro causarū;seriā in foro cōscientie nisi sciat vel probabiliter credat ita esse sed illo cui falcidia cōperit qz cū talia legata sint ad pias cās cessat hodie vt dictū est ideoq; illum non detrahet. Consilium autem datur tali patrona mona.si filium inducere non potest vt velit ea restituere male ablata que quasi totam hereditatem exhauriunt vel ad hoc se obligare legitima non detracta.vt restituat ipse dum viuit vel faciat codicillū in quo ordinet omnia bona sua distribui pauperibus pro male ablatis incertis asserens quod plura sunt male ablata q̄ sua bona:z similiter que probari nequeunt relinquat in quibus debentur.* Quinto si testator certus de quantitate sui patrimonij prohibeat expresse deduci falcidiam. in auf. sed cum testator. C. ad.l.falci.* Sexto si heres non fecerit inuentarium secundum modum z tempus statutum a iure:vt in dicta auf.cū testator.* Septimo si heres infra legitimum tempus voluntari nō pariuerit testatoris:de testa. Raynaldus. ad finem vbi dicit gl. tempus legitimum esse tempus anni a iussu iudicis computandus infra q̄s si non pariuerit:dicit etiaz quod perdit omnia excepto eo quod sibi debetur ex fideicommisso. * Octauo de legato dotis:vt.l.secunda. §.idem quesiui ff.de dot.preleg.* Nono in libertate legata.l.papinianus.ff.de inofficio.testamēto.* Decimo q̄ legatur instrumētum rei alterius.* Undecimo in casu legis beneficio. q̄s scilicet occultauit vel negauit res hereditatis.ff.ad. l. falcidiam. vide etiam infra.§.xij.casu.

¶ Decimo queritur vtrū factis multis legatis tam ad pias causas q̄ non pias.excedentibus quartam hereditatis debeat fieri detractio de vtrisq; an solum de his que non ad pias.z dicit Aldr.in.l.si quis ad declinandam. C. de epis. z clericis.quod fit cōmuniter de vtrisq; non obstante quod cesset falcidia in his que ad pias causas:qz non est falcidia sed declaratio legatū inaniter facti ab initio.ff.ad trebelli.l. prima. §. si is qui quadraginta.

¶ Undecimo queritur cum in legatis ad pias causas cesset falcidia, vtrū hoc ptineat ad onus heredis an aliorū legatariorum z dicit Bart.in auten.sed z in ea.C.ad legem falcidiā.quod onerantur heredes z legatarij:qz ista legata debent ante omnia detrahi vt es alienum. ff. ad.l.falcidiam. l.eris alienū.z sic.ex hoc heres minorem quartā z alij legatarij minus habebūt de legato.

¶ Duodecimo queritur in quibus casibus cessat trebellianica z dico quod in multis. * Primo in legatis ad pias causas:vt dictum est supra legatum.iij.§.vl.* Secundo si testator prohibuit.vt in auf.de hered.z falci.§.si vero expresse si.* Nam si potest tollere falcidiam multo magis trebellianicā que minus est priuilegiata. vt ff.ad.l.fal.l.in quarta. Et licet cōtrarium teneat in.l.marcellus.ff.ad trebe.cōcludit qđ potest:ideo cens idē tenere Odof. Jac.de are.z Ly.z est opinio cōmunis z verior.vt in.o.§.si vero.* Tertio quādo substitutio euanescit vt puta qz restitue re rogatus si decederet sine liberis:vel nō mariataretur z huiusmodi ingreditur religionē:vt in auf.nisi rogati.C.ad trebel.* Quarto qñ solo iudicis officio ppulsus adijt hereditatē:qz totū restituet.iusti.de fideicō.here.§.in primis.* Quinto si fideicōmisso vniuersali relicto ad pias causas quod vniuersale ōz qñ tota hereditas venit restituēda sicut ōz particulare qñ restituēda venit nisi soli qdā particularia bona.Hoc ēt tenet Bart.in auf.sed in ea.C.ad.l.falci.cōtra gl.in. c. §.de testa.lib.vi.nō ob.ratione in cōtrariū.l.qz si fideicōmisso vniuersali nō detrahatur:frustra erit heres. Dicit ēt in.l.marcellus.ff.ad trebel. hoc esse cōtra ter.i corpore vnde sumit auf.sil'r. C.ad.l.falci.vbi loquit qñ tota substantia est exhausta. Nec est in vacuū heres: qz ter.in .o. auf. de here.z falci.si vero expressum dicit qđ habet meritū quo ad deum:qz exercuit actuz pietatis * Sexto admittit tam ipsa q̄ falcidia ꝑm Bal.in l.scim⁹.§.licētia.C.de iure delibe.q negationez fideicōmissi in qualitate vel quātitate facta:si il le cui fideicōmissum est factū probauerit qualitatē vel quātitatez fideicōmissi:nec aliquā ex ipsis poterit detrahere. * Septimo ꝑm aliquos q nō auf.sed cū testator.qđ nō debet induci correctio legis nisi in casu legis corrigentis:vt.l.precipimus.C.de adop.z idem tenet Jac.de bel.z Ly.

¶ Decimotertio queritur vtrū ēs possit deducere duas legitimas portiones.s.debitā iure naturē z trebellianicam:z dico de hoc olim fuisse opiniones:vt patet in.l.quanq̄.C.ad.l.falci.hodie vero distinguendum est cum Barto.in.l.papinianus.§.meminisse.ff.de inoffi.testa.z Bald. in.l.filiū quē habērē.C.fam.hercis.z canonistio in.c.raynutius.z in.c.raynaldus.de testa. Nam si substitutio aut rogatio fit facta pure aut ad certū diē intellige de presenti qđ peride est ac si fit pure facta:tūc detrahere nō poterit. nisi vnā quā voluerit:sed si fit facta sub cōditione:puta si decedat sine liberis:vel ad incertū diē:tūc poterit deducere ambas:z sic concorda ius canonicum z ciuile:z hec est opinio communis ꝑm Pano2.in.d.c.raynutius.vbi etam approbat sicut z d.c.raynaldus.licet cōtrarium videatur de iure ciuili:vt in auf.de restit.§.quamobrem. Unde dicit Barto.quod vbi quis esset rogatus de restituendo sucontinenti vel pure non obseruaretur illa decretalis de duplici portione deducenda vt sepe consuluit. Qđ quidē sepe accidit qñ dispositio nō vz iure testamēti:z est apposita clausula qđ valeat saltem iure codicillorum.de qua vide ff.testamentum.l.§.xf. Tunc esto si testū non valeat aliqua ratiōe:vt qz in eo nō sunt testes debiti vel alia cā:testator vz voluisse qđ hereditas restituat venientibus ab intestato statum vt no.i auf.ex cā.C.de lib.ꝑte.z si nō detrahet nisi vna ꝑta.hec ex illo.Ratio aūt diuersitatis ꝑm doctz. vt refert Astēn.li.iij.ti.xxv.z Pan.in.d.c.raynutij est qz in restitutiōe fideicōmissi pure vel de presenti pcurrit eodē tpe due deductiones qđ regula iuris ciuilis nō patit:vt.l.in ratiōe.§.qđ vulg.ff.ad.l.falc. z in.l.iubemus.C.ad treb.z in.d.l.filiū quē habentē. Ubi vero nō est fienda pure vel ad certū diē de presenti:sed ad incertū posset incōuēnīeti deduci ꝑta debita iure nature:qz eaz sine onerosa grauamine oz habere in ꝓcessu vero tpis deduceret trebellianicā:in qua cū fructus ꝓcepti cōputant:minuit dimmuit substātia hereditatis ꝑ qđ si fieret restitutio incontinenti vbi substantia ei⁹ minueretur. Et per hoc videtur qđ si dies illa in certa vel conditio emergeret ante perceptionem fructuum detraheretur altera portio tantum.

¶ Decimoquarto qrit vtrū instituto in re certa habeat ꝑ oīa loco legatarij:z dicit Pan.post gl.in.d.c.raymut⁹.qđ habet loco legatarij quo ad quedā:z quo ad quedā loco heredis. de quo dicēdū vt in.l.quoties.C.de here.instit. Et inter ceteros effect⁹ opat hoc vnū notabile in instituto in re certa:qz coherede nō potente vel nolēte adire hereditatem iste habebit illam in totū zqz nō pōt testator decedere pro parte testat⁹.z pro parte intestatus.l.f.§.si ex fundo.ff.de here.insti. quā vtilitatē iste nō assequerē si esset pur⁹ legatarius?q̄nimo ꝓderet legatū ex quo nō adit hereditas ex testō.C.si omis.cau.testa.quasi per totū nisi ad piā cām:qz talia debent etiam non adita hereditare:vt voluit Bar.in.l.f.C.de sac.san.ec. De quo vide supra legatum.iij.§.vlj.ix.z.x.

¶ Decimoquinto querit quid si ecclesia vel hospitale instituitur heres:z adeat absq; beneficio inuentarij:an reneat insolidū:z Bart.in.d.auf. sed cuz testator.respondet per verbum cogitabitis:sed in.l.f.C.de sacro.sanc.eccle.tenet qđ nō: quia iura ciuilia non possunt obligare ecclesiā: z pia loca:vltra vires hereditatis:cū talis obligatio nō fit de iure naturali:vt si legatis ad pias causas cessat omnis solemnitas iuris ciuilis. Si tamen aliquis sacerdos instituatur heres ratione consanguinitatis vel amicitie non inuitu diuine religionis:tunc putat teneri insolidum:vt in auf.de here.z falci.§.penulti. Secus si amore dei vel pro anima sua.

13

14

15

Universidad de Deusto
Biblioteca

46 ¶ Decimosexto queritꝛ an filio sufficiat habere legitimam quocunqꝫ titu. relicti. ꝛ dicit Bart. in auth. nouissima. C. de inoffi. testa. qꝫ hodie habere debet iure institutionis: vt in auth. vt cū de appo. cogno. §. aliud. Ratio qꝛ est titulus magis honorabilis item qꝛ hꝰ ius accrescēdi in hereditate vt notat. in. l. quoties. C. de ꝓbꝛe. instit. Et debet eam habere cum vsufructu: vt in auth. de trien. ꝛ se. §. prohibemus. Et sic ꝛ vrosi mee. de vsufr. leg. est correcta in filia. dicit etiam glo. in. d. §. aliud. qꝫ in minimo facta institutio excludit querelas vt in. d. auth. verum de appel. cogno. §. ceterum si aut. ager tñ ad supplementū: vt. C. de inoffi. testa. l. omnimodo. Nec sufficeret si filio relinqueretur fideicommissum vniuersale: vt vult Bart. in. l. ita tñ. §. qꝫ rogatus. ff. ad treb. ꝛ in. l. scimus. §. cū autē. C. de inoffi. testa. vbi glo. reprobatiqꝫ ꝛ cꝛ. in corpore vnde sumitur auth. nouissima. ꝓc allegata expꝛessam mentionē facit quod non valet iure fideicommissi. qꝫ etiā videt expꝛessum d. §. cui rogatus. Glo. tñ singularis in. d. auten. nouissima. de qua ibi Alexand. de imol. facit magnum festum distinguit: qꝫ si testamentū fiat solenne debet institui. si vero minus solenne: puta inter liberos sufficit quocunqꝫ relicti titulo ꝺ modo aliqd relinquat: qꝫ defectꝰ alicuiꝰ solēnitatis iuris ꝓsumi illud nō vitiat: vt in. §. ex imperfecto. l. hac cōsultissima. C. de test. ꝛ ager vsqꝫ ad supplementum. Secus si ꝓteriti fuerint alii qui ex ipsis filiis: quia testamentum esset nullū. l. filio ꝓterito. ff. de iniusto ꝛuꝓcto testa. Item limita quod debet habere iure institutionis: nisi substitutio omitteretur in fauorem filii: vt in casu. l. multi. de libe. ꝛ posthu. vt notabiliter videtur concludere Bart. ꝛ Imo. in. l. cum ex filio. de vulg. ꝛ pup. Item fallit si statutum hoc nō sic ꝺ ceret: sm Bald. in. l. fin. C. de bonis que liberis. Dic no. quod mater nō debet habere legitimā filij nisi quando filius facit testamentum: vel moritur abintestato: secus si pater facit testamentum filio impuberi: vt in. c. si pater. de test. li. vi.

47 ¶ Decimoseptimo queritur vtrum hodie parentes debeāt habere legitimā iure institutionis: ꝛ dicit Bar. in. d. aut. nouissima. quod glo. in. l. §. §. ff. si a pa. quis: fue. ma. tangit istam questionē in patrono: ꝛ concludit qꝺ patronus ꝓt habere quocunqꝫ relicti tit. Pater autem ꝛ patronus equiparātur ad omnia exceptis quibusdam que notantur in. d. l. inter que. non reperit ista diuersitas. ergo ꝛc. ꝓterea quod nō mutatur expꝛesse remanet incorruptum: vt. l. ꝓcipimus. C. de appel. hec Bart. Bal. autem in. l. §. C. de bo. pos. contra rab. li. tenet contrarium vbi dicit quod filius ꝺ relinquere parētibus iure institutionis ꝛ sustinet se per tex. expꝛessum in. d. l. omnimodo. circa ꝓncipium. et idem Jaco. de belui. Et hec opinio est renendata vbi filius testando nullos filios relinquit qꝫ ibi filij superessent: nulla legitima videtur debita patri: i ꝺ nihil succedit vt est glo. valde nota. instī quibus mo. ius patro. fol. §. nostra. autem. in. verbo paterno. Et nō mirum: quia in successione ꝓma causa est liberorum vt in auten. de hered. abintesta. circa ꝓncipi. Glo. tamen. in. l. pater filium. ff. de inoffi. testa. tenet debere instituꝛ patrem etiam extantibus liberis: sed ꝓmum est verius.

48 ¶ Decimooctauo queritur vtrum in ascendētibus sit aucta portio legitima sicut est aucta filijs vsqꝫ ad trientem ꝛ semissem: ꝛ dicit Bart. in. d. auten. nouissima. de mente glos. ꝛ docto. qꝺ sic vt in autenti. de trien. ꝛ semi. §. f.

Deno sm glo. in. §. qꝺ si adulterio. xxxij. q. f. est qui damnatam adulteram ducit: vel qui eam sibi reconciliat. C. de adul. l. castitati. vel qui scienter adulterā tenet: vt in. d. §. qꝺ si vel qui recipit pecuniam ꝓ adultero. ff. de adul. l. ij. §. lenocinij. sed limita ꝓdicta in tribus ꝓmis casibus vera nisi esset emēdata. Irē lenocinij cōmittit qui habet mancipia questuaria: qꝫ hoc nō est min⁹ ꝺ ꝓꝓrio corpore facere questum. l. palam. §. lenocinium. ff. de ritu nupti.

¶ De lepra ꝛ leproso.

Epra inter morbos contagiosos computatur: vnde sm iura leprosi ab hominū habitatione separantur. de cō mg. lepro. c. f.

¶ Primo vero queritur vtrum lepra superueniens soluat sponsalia. s. de futuro ad in. stantia sani: ꝛ dico quod sic: extra eo. literas. ꝛ idem est de qualibet alia enormitate superueniente: quia in obligatione generaliter contrahēdo matrimonio subintelligitur nisi quicquam turpe superueniat vt in. c. quemadmodum. de iureiuran.

¶ Secō queritur vtū lepra superueniēs soluat matrimonium vel impediat cōtrahendū: ꝛ dico qꝺ non soluit matrimonium. extra eodē. c. f. ꝛ. c. literas. in quo licet dicat consummatum: tñ sm Host. ꝛ pan. debet intelligi. i. contractum. Similiter nec impedit: quia potest contrahere leprosus: si inueniat volentem. extra eodem. c. ij.

¶ Tertio querit vtrū absoluat cōiugē sanū ab obligatione reddendi debitū coniugalē vel seruitij aut cohabitationis. Et dico quo ad debitū coniugale quod non sm glo. in. d. c. f. nisi eo modo quo dictū est supra debitū. §. f. f. propter periculum infectionis probabile: non obstāte quod in. c. ij. eo. tit. in hoc casu nulla exceptio inueniat: qꝛ intelligitur ꝓpter ars secus de cōmuni ꝛ generali que in multis casib⁹ inuenit. i. rōne dicti periculi, veletiā ratiōe impossibilitatis: sicut forte

quis ex horrore reddere nō ꝓt sicut nec mouere qꝫ ꝛ si ob hoc excōicaret habeat ꝓ excōicato apud ecclīam: nō tñ quo ad deū. 8. in pañ. ar. c. literas. de resti. spo. ꝛ in. c. inquisitionū. de sentē. sarijs cū hoc sit mīn⁹ ꝓiculosum ꝺ debitū coniugale. Absoluit aūt sm. s. Tho. in. iij. dist. xxxij. a debito cohabitandi in eodem lecto vel in eadem domo: qꝛ sī ita efficiē ex coitu sicut ex frequenti cohabitatione. ꝛ idē gl. f. d. c. f. Filij quoqꝫ leprosi debent manere cū sano ne inficiant ꝺ eos.

4 ¶ Quarto qrit vtrū leprosi teneāt ad decimas ꝛ dicit gl. in. c. ij. de ecc. edi. ꝺ sic nisi de hortis et curtis sed intellige qñ cōter viuūt. vt sibi alīs de oībus simpliciter oare tenentur vt alij xpiani.

5 ¶ Quinto queritur vtrū leprosi habere possint ecclīam ꝛ presbyterū qui celebret eis: ꝛ dico qꝺ sic si tot sunt simul cōiter viuētes ꝺ eam cū ce de iure parochiali non fiat iniuria. d. c. ij.

6 ¶ Sexto querit vtrū sacerdos factus leprosus possit in ecclīs parochiali ꝓbationis officio fungi. ꝛ dico ꝺ si sine scādalo ꝛ abominatione ꝑpli nō ꝓt illud exercere ꝺ ab officio remouerī: ita tñ ꝺ hꝰ facultates ecclesie administrent illi necessaria quousqꝫ virexerit: vt in. c. tua nos. de cler. ꝺ sunt sani altari seruire nō ꝓhibit: dādus est coadiutor: qui curā habeat alaꝝ cui adiutori ad sustentationē congrua portio de facultate ecclie eiusdē assignet. vt in. c. de rectorib⁹. de cle. egror. Ex quo etiā ꝓt ꝺ nō ꝓhibent celebrare qñ hoc sine scādalo ꝓ vt in secreto ꝛ hmōi. ar. d. c. de rectorib⁹ vide de hoc. 8. corpore vitiatus. §. vij.

Expicta est hꝰ. d. tit. xij. q. rc. a ligando nō obligat: ꝺ oī legi est cōe: vel a legē lator qꝛ scripta est ꝺ oī nō cōuenit hꝰ ei primo ꝺ apud nos legis nomē habuit quatuor ḡnalia noia ex diuersis sumpta ad significandū idē. s. lex eo ꝺ tiget vel legat: iuꝝ redacit ꝛ redigat statutū eo ꝺ firmet deliberatiōe qꝛi in statu. i. in gradu immobili stū vl positū: ꝛ rādā multi. i. popul⁹ ꝓueniret. Nec tñ significat cōstitutio solū id ꝺ populꝰ statuit: hꝰ ampliat ad oē statutū ꝛ legē. Est igit lex sm eisdē ibi ordinatio. s. actuaꝝ rōnis. s. ꝓtractus ꝛ ad bonū cōe. s. terre cluitatis ꝓuincie regni aut msdi ab eo ꝺ cura habet cōstatus de iure nō de facto ꝓmulgata. Ex qua diffinitione sic intellecta sequitur primo ꝺ lex sit aliquid rōnis hꝰ ꝓpositiones vniuersales rōnis ꝓtractus actu vel habitu ꝓcedentes vt ex hoc vi. xij. q. rc. ar. s. sue dictū ꝓtractus rōnis vt ibi. q. xi. s. ar. s. Et sc̄ho ꝺ voluntas ꝓncipis nō habet vim legis: sed iniquitatis nisi vt regulatur aliqua ratione vt etiam ꝺ in argu. s. ad terti. Et tertio quod nullum ꝓceptum habet vim legis: nisi fm ordinē ad bonū. s. cōe ad quod oīnis lex ꝛ ac finē ordinat. vt ibi. ar. ij. Et quarto ꝺ nullū ꝓceptū vel ordinatio iniuste ꝓsidentis est lex nec obligat in aliquo foro.

¶ Primo ꝺ queritur quot ꝛ que sint ꝓpin. 1, 9 que partes seu species legis i cōi: ꝛ dico ꝺ hꝰ ex. s. iij. xij. q. xcs. ꝛ thomistis colligitur sunt sex ꝓm. * Quarum ꝓma est lex eterna que est ordinatio rationis dei ad bonū cōmune totiꝰ mūdi seu sub alīs verbis est conceptus gubernationis rerū in deo. xij. q. xcs. ar. s. quam legem seu ꝓceptū dei⁹ dedit celsi: ꝛ cōsequēter alius tuxta illud ꝑs. ꝓceptū posuit ꝛ nō ꝓteribit. * Secunda est lex naturalis: q est ꝓticipatio qdam legis eterne ꝛ impressio diuini luminis in creatura rōnali qua inclinat ad debitū actū ꝛ finem xij. q. xcs. ar. ij. sue sub alīs verbis est ordinatio rōnis in hoīe impressa a deo in ordine ad finē debitū. * Tertia est lex Mosaica. * Quarta est lex euangelica. Omnes he quatuor sunt leges diuine. * Quinta est cōsuetudo ꝺ est quedā lex humana inducta hꝰ vis legis ex ꝓncipis seu populi voluntate ꝺ qđ sit dictū. 8. sicut ꝛ de omnibus ꝓcedentibus ad illā. * Sexta est lex canonica ꝺ applicando diffinitionē legis in cōi supra positam ex mēte. s. thy. si nō sit vniuersalis est ordinatio rōnis ad bonū cōe ecclesiasticū ab eo ꝺ hꝰ auctoritate ꝓmulgata: si ꝺ sit vniuersalis est ordinatio rōnis ad bonū cōe ecclesiasticū totius orbis a summo pontifice ꝓmulgata. Si vero sit particularis est ordiatio rōnis ad ꝓuincie vel loci cōe bonū ecclesiasticū a metropolitano vel diocesano aut ecclesiastico collegio hūte autoritatē ꝓmulgatā. ꝛ tūc ꝓpie ꝺ lex municipa. que videtur appropriare sibi nomē statuti. * Septia est lex cuttis siue politica que si diffiniat cōter ad iustā ꝛ iniustā vniuersalē ꝛ municipalē sic lex cōstitutio ꝓpli qua maiores natu simul cū ꝓbe alīqđ sanxerunt. dist. ij. lex. Sed si distinguemus ad mentē. s. thō. si sit vniuersalis ꝛ iusta est ordinatio rōnis ad bonū cōe ciuile totiꝰ orbis a tota multitudine vel gerente vices eiꝰ ꝓmulgata. Si ꝺ sit particularis est ordinatio rōnis ad bonū cōe ꝓuincie vel loci a tota multitudie aut gerēte vices etiā ꝓmulgata. ꝛ ꝺ ꝛ ꝺ lex spālis ꝑform⁹ ḡnali. i. rescriptū ꝛ ꝺ ꝛ ꝺ quata. ḡnali aduersa. i. priuilegiū de quo infra in loco suo. Cū aūt sint septē genera legū vniuersaliū de eterna non intendimus cū ꝑtineat ad theologos nisi quatenus infra in titu. voluntas. §. vnica

Universidad de Deusto
Biblioteca

co. dicetur de conformitate voluntatū similiter nec de mosaica: q2 hodie nō viget nisi quatenus continet naturalē ſiī r nec de euāgelica nisi ītenus ꝓtinet ꝓcepta de quib⁹. j. ꝓceptū per totū ⁊ cōſilia de quib⁹ infra religione: nec de ꝓſuetudinaria: q2 de hac dictū est supra cōſuetudo: ſed solū de nāli ex pte: ⁊ de canonica in cui ꝓtū ꝟ aliquid cōmune cū ciuili: ⁊ de ciuili ꝓncipaliꝫ: ⁊ de vtraq; ꝓncipaliꝫ in cui ꝓtū est vniuersalis: in cui ꝓtū ꝟo est ꝓticularis vel municipalis secundario: in ſtrum in ea ſoluantur que de lege in communi dicuntur.

¶ Scdo ġrit q̄ sint ptes harū triū legū naturalis canonice ⁊ ciuilis: ⁊ q̄ſo allegent.* Et dico q̄ cui ad naturalē q̄ cū partes eius accipiant⁹ solū penes cōtēta in illa licet numeraliter sint nobis innumerabilia in ġie tū sunt tria. i. principia cōclusiones: ⁊ particulares determinatiōes de quibus supra consuetudo. §. ix. q̄ tū tria dispersa sunt p totū ius canonicū ac ciuile vñ particulariter nō alleganꝫ.* Quātū ꝟo ad ius canonicū dico q̄ ptes eius dupliciter sumunt.* Primo cui tū ad cōditores vel modū cōdendi tales leges: ⁊ sic distinguunt ſm noīa ſignificātia hmōi legis p̄cepta q̄ sunt canō: decretū: decretalis. Lanon aūt grece latine ꝟ regla. iij. dist. canō. q̄ſo in medicina sunt canones regulāres in medicando. ⁊ ſcriptura ꝟ canonica ⁊ q2 reg'lat i credēdo ⁊ agēdo: ⁊ omne q̄ habet in corpore iuris canonici etiā si nō sit ꝓstitutio ecclesiastica ſz dictum alicuius doctoris: ſz ſtricte ⁊ in ꝓposito ꝟ canō cōſtō ecclāstica facta in cōcilio vniuersali vl ꝓuinciali: ⁊ sic capiť de ꝓsli. canonū. Decretus ꝟo ſm ſpe. ꝟ q̄ſo sentēcia diffinitiua. ff. de re iudi. l. decretū vel interlocutoria. ff. de aſſeſſ. l. ſ. in fi. q̄ſo est ꝓsensus eligētiū i ſcriptis redact⁹. ħ. q. ſ. legū. de elec. innotuit. q̄ſo illud q̄ capitulum vel ordo vel vniuersitas vel maior pars ordinauit. ff. q̄ cuiusl. vni. l. plane. ⁊ quasi per totū q̄ſo autoritas indicis in alienationib⁹ rerū ꝓcipue minoꝝ interposita vt. C. de prędi. mi. l. interposita: ⁊ totū q̄ſo autoritas ꝓncipis in rescriptis būficalib⁹ interposita: q̄ſo vt in ꝓposito. ꝟ id q̄ papa statuit de concilio cardinalium nulla facta ꝓsultatione: q̄ ⁊ in ſcriptis redigitur: vt de rescriptis. ꝓhibi. xx. di. decreta. ⁊. c. sequenti. Decretalis vero epistoa est in qua papa ad ꝓsultationē alicuius respondet. de rescrip. c. ſ. siue sol⁹ siue de fratrū cōcilio: vt de elec. bone memorie. Inuenitur⁹ ⁊ alia noīa ſignificātia iuris canonici ꝓcepta ſed semp ſignificāt aliquid predictorū ⁊ ad ītā rōnē: vt dogma q̄ ꝓsistit in doctrina ſ. ei mādatū in doctrina mꝝ interdictū i quo nulla pena, adiicitur, sanctio vbi addicit pena t. vnū p alio frequēter pōit. xxv. q. ij. fiās.* Decdo fuerunt partes iuris canonici ſm libros in quib⁹ cōtinetur q̄ sunt quatuor. ſ. decretū: decretales. ſex⁹ sic dict⁹ q̄ post quinq; libros decretaliū sit edit⁹. ⁊ clementine sic dict⁹ q2 constitutiones contineat clementis quinti. Alie aūt constitutiones papales que emanarūt post cōſilia tionē decretaliū nō hñt vim nisi de eis mentio fiat in. vſ. vel nisi sint edite post ſextū: vt ꝑbat in ꝓlogo dict⁹ sexti. Decretū diuidit in tres partes. primo. ſ. in distinctiōes cētū. vel cētū ⁊ vnā ſm eos q̄ vltima distinguit. Allegať ūr sic. xxv. di. acutius. ita q̄ ly acutius est principiū capituli. Et scdo in cās. xxxvſ. distinctas per qōnes distinctas: p capitula excepta tertia qōne. xxiij. cause que distinguitur per septem distinctiones ⁊ vocať tractat⁹ de pnīa ⁊ allegať sic. xxv. q. ſ. decime. qō tū de pnīa allegať sic. de penī. dist. iij. ſepties. Et tertio in tractatum de consecratione distinctū p quinq; distinctiones ⁊ sic allegať de conse. di. ſ. vasa. Liber ꝟo decretaliū in quinq; libros diuidit diuisos p rubricas ⁊ capitula. et sic allegatur extra ħ iude. ⁊ ſi iudeos. imo melius omittitur ly extra. id est extra decretum ſm pa. in proemio decretaliū: q̄ allegatio quāto brevior tanto melior mō intelligať. Sext⁹ vero et clementine eodē modo p easdē rubricas distinguunt sicut ⁊ decretales. ⁊ eodē modo allegant excepto q̄ addit li. vſ. vel in cle. ſic. de ſen. exc. ſi iudex. li. vſ. de ꝟb. ſigni. sepe. in cle.* Quantum ꝟo ad ius ciuile q̄ partes eius multis modis sumit⁹ de q̄b⁹ ꝓsequit⁹ ſ. ix. xij. q. xcv. ar. iij. ⁊ ibi vide si vis: ſz q̄tū pertinet ad ꝓnē cōsideratiōnē dupliciter sumit⁹.* Et ꝓmo q̄tū ad modū descēdendi a iure naturali: ⁊ sic diuidit i ius naturale. i. gētiū. q̄ ſcz a natura ēt sine lege habet autoritatē: ⁊ ius legale. i. l. positum: vel ꝓ. v. etc. ⁊ ius gentiū derivatur a naturali vt ꝓsiſtudo ſuā ⁊ ipz est aliquo modo naturale: ius vo legale deriuat vt particularis determinatio: de quo vide. §. se. ꝓticula. iij. Pro q̄ sciendum est q̄ ius siue iustū nāle ꝟ q̄ ex sui natura est alteri adequatū: q̄ dupl'r cōtingit. ſ. ſm suam absolutā rōnē sicut femina adequať masculo: vt inde fiat gſſatio. ⁊ ſm aliq̄d inde ꝓsequēs: sicut ager adequatur isti vel illi vt sit suus ꝓprius nō ſm suā rōnē absolute: ſz ſm opportunitatē colendi ⁊ ſimiliter hic hō illi vt sit ei⁹ seruus: nō ſm suā rōnem absolute sed in ordine vtile est huic regi ab illo ⁊ illi iuuari p istum. naturale aūt ꝓmo modo conuenit omnibus animalibus: sicut ⁊ apprehendere aliquid absolute: sed naturale secundo modo est hoīs ꝓprii q2 ꝓprium est rationis considerare aliquid cōparatiue ad illud q̄ inde sequitur. Et hoc est ius gentium. Unde dicit iurisconsultus: quod naturalis ratio inter homines constituit id q̄ apud omnes gentes custoditur vocaturq; ius gentium.* Scdo diuiditur quantū ad libros in q̄bus continet: ⁊ sic diuidit in tres ptes principales quarū ꝓma ꝟ digestū volumina. ff. vetus. ⁊ infortiatū. ⁊. ff. nouum quo cas. ⁊ rubrice p leges seu capitula. ⁊ hec aliq̄ p paragraphos: vnde. ff. vetus cōtinet. xxiij. libros ⁊ partem. xxiiij. id est duos rubricas: infortiatus nouū continet libros. xij. vnde totū. ff. ꝓtinet. l. libros. scda ꝟ codex: ⁊ scribit sic. C. vel sic. Lo. ⁊ cō ꝟ volumē q̄ in se continet quatuor volumina seu opa: ꝓmū dicit instituta. scōm tres libri codicis numerati cū nouē ꝓcedentibus ꝟ sint in alio volumine: tertiū autenticū: quartū liber seu vl⁹ seu do⁹. Quidā tū ius ciuile diuidit in quatuor partes principales: ſcz. ff. C. auten. in ſti.* Allegatur aūt ius ciuile septem modis. Primo sic. ff. de eden. l. ſi quer argētarius. §. j. i. ff. de edēdo. l. ſi q̄s §. tali vel tali. ⁊ significat hoc esse in aliqua. l. libro rum. ff. scdo sic. C. de epiſco. audi. l. nmine. i. codice de epali audiētia lege tali vel tali. tertio sic. C. de agrico. ⁊ censi. l. cōſcimus. lib. xj. ⁊ patet totū excepto q̄s addit lib. xj. ad denotandum dicimus. secundus vndecimus tertius duodecimus quarto sic. C. de epiſco. ⁊ cleri. auf. ſtatuim⁹. i. codice de epis ⁊ clericis. autentica ſtatuimus. ꝓ quo aduerte q̄s q̄dā sentētie sunt extracte delibro aūtenticorum ⁊ denotate in margine codicis vel etiam in aliquibus codicibus incerte tertur rende in autentico: sed in codice sub rubrica alterius de leno⁹. §. fenſimus. i. autentico de lenonib⁹. §. tali. ⁊ alia ponit collatio ne tali: ⁊ designať allegata esse in libro autentiorum qui continet nouem collationes: vnde ly aurentica in genere femininō ſmpozrat legez: in neutro vero libri aūtenticoꝝ. sexto sic. In libro. vel in vſi. feu. de prohi. feu. alie. cap. q̄m. i. in libro tione. c. tali. ⁊ ꝓz totum. septimo sic. Inſti. de re. di. §. itē ea. ⁊ patet totū ex dictis. Et sic ꝓz quod ſ. ſtrum ad allegationes dicit in quinq; lib. ſ. digestū. codicē. autenticū. librum feudorum: et institutum: quia codex tribus modis allegatur.

3. qō 1. di. ¶ Tertio queriť q̄ sunt tradita per doctores de lege naturali. q̄ expedit nostre intentioni esse sci ta: ⁊ dico qō sunt multa.* Primus: Scōm. s. thom. xij. q. xciij. ar. scdo lex naturalis non est essentialiter habitus rōnis quo scz ratio agit q2 ipsa est quoddam actū siue constitutū per rōnē: ſz est habitus. i. aliquid habitualr tm̄ inquantum ꝓncipia eius aliq̄s habit⁹ tm̄ considerāť. i. ipsa ꝓncipia humanorum actuū contenta in habitu q̄ est synderesis: puta non inferre iniuriā reddere deposita: vim vi repellere. ⁊ hmōi q̄ oia habent rationē vni⁹ legis naturalis inquātū oia referūť ad vnū ꝓncipiū. i. bonus est faciendum ⁊ malū vitandū: qō est primū ꝓceptū legis naturalis: vt ibi subtiliter ꝑbat: sup quo inār fūdanť oia alia ꝓcepta: vt. ſ. oia alia facienda aut vitāda pertineant ad ꝓcepta legis naturalis q̄ ratio ꝓactica naturaliter apprehendit ee bona. Hoc ex illo.* Secdum. Sicut dicit. s. Tho. xij. qō. xciij. ar. v. aliquid dupliciter pōt intelligi esse de iure nature. ꝓmo q2 ad illud natura inclinat: vt q̄ nemini facienda esti iniuria: scdo q2 natura ꝓtariū non induxit: sicut dicere possumus de lege nature esse q̄ homo ſit nudus: q2 natura illi vestimēta non dedit: ⁊ sic est ītā de lege nature communis olim possessio q2. i. distinctio possessionū ꝓprietas ⁊ seruitus non sunt inducta a natura: ſz per hoīm rationē inuēta ad vite vtilitatē.* Tertium. Sicut dictū est supra cōsuetudo. §. ix. in lege naturali tria sunt. ſ. ꝓma eius principia: vt declina a malo ⁊ fac bonū. nulli nocendū. ſm rationem viuendum ⁊ hmōi. ⁊ quedā ꝓclusiones principioꝝ cōmuniū q̄ sunt quasi secundaria ꝓcepta vt non occides. depositum reddes iniquū punies. ⁊ oia ꝓcepta decalogi. vt. xij. q. c. arg. iij. ⁊ art. v. ad ꝓmū: ⁊ quedā particulares determinationes: Ius naturale ꝑ se nō variať sed ꝑmanet immutabile: vt dicit gratianus. di. i. §. j. quod. s. Thom. xij. q. xciij. ar. v. sic exponit: q2 cū dupliciter hec lex intelligať mutari. ſ. per subtractionem vt iā nō sit de lege nature q̄ prius erat: ⁊ per additionem ꝓmo modo quantum ad sua ꝓpria ꝓncipia est omnino immutabilis: quātū vero ad scda ꝓcepta q̄ sunt quasi propinque primoꝝ cōclusiones est immutabilis in pluribus sed in paucioribus ꝑōt mutari: vt dicť sequēti particula scdo vero modo mutari ꝑōt: q2 multa ad naturalem legem superaddita sunt ratione ꝑ leges diuinas quā humanas ꝓpter nentia ad vtilitatem humane vite. Tu vero adde q̄ etiam ꝓmo modo mutari ꝑōt quo ad particulares determinationes: sicut et lex humana a q̄ habent vigorē.* Quintum i⁹ naturale ſm Iſidorum. lib. etymol. est cōe oim nationū: ꝟ. s. thomas. xij. q. xciij. argumē. iij. dicit esse. verū quantū ad ꝓma. principia ſm rectitudinem. q2. ſ. semper sunt recta et obseruanda: ⁊ ſm notitiam q2. ſ. semper et ab oibus cognoscuntur esse recta ⁊ seruāda. ⁊ similiter est verum quantū ad conclusiones ſz rectitudinē ⁊ notitiā vt in pluribus sed in paucioribus deficit quantū ad rectitudinē ꝓpter parti.

diuisio iuris canonici

Universidad de Deusto
Biblioteca

eularia impedimenta:sicut depositū in casu non
est reddendum quia esset vānosum:ꝛ consequen
ter irrationabile.vt si repetatur ad impugnādū
patriam:ꝛ similiter dicit in pauciorib⁹ quan
tum ad nocumēta:ꝛ hoc ꝙ aliqui habēt rationem
passionis⁹ oppugnādi:vel malam cōsuetudinem
seu maiā habitudinē nature:sicut germani olim
non reputabāt latrocinia esse peccata:vt refert
iulius cesar. Nec obstat qđ dicit Grati.in princi.
decretoꝝ ius naturale esse qđ in lege:ꝛ euange
lio continet.q nō sunt omnib⁹ cōmunia qz vt di
cit.s.hyo.nō ideo sic dicit quasi omnia contenta
in illis sint de iure nature:cū ibi quedā tradant
supra naturā:vt spectātia ad fidē/sz qz ea q sunt
de iure nature ibi plene continēt:vt qđ fiat vl
non fiat alteri qđ quis sibi vult fieri vel nō fieri
Quantū vero ad particulares determinationes
nō est oibus commune/qz vt pz ibi.§.q.xcv. ille
nō habēt vigorē nisi ex humana lege q.s.non est
eadē apud omnes. Sextū ius naturale prius est
omni lege creata:qz cepit ab exordio creature ra
tionalis:vt dicit grati.distin.vj.in fi.et post hoc
4.q. exordium habuit ius consuetudinis.

¶ Quarto q̄rit q̄o posset facere legem.ꝛ dico.qđ
sm hostē.canonē.i.ecclesiasticā cōstitutionē face
re.pōt papa gñalem in oibus spūalib⁹:ꝛ ecclesia
sticis.de consti.c.fi.ꝛ generale cōciliū ei⁹ autori
zare factū.dist.iij.regula:ꝛ legat⁹ in puincia sua
de offi.le.ca.fi.de lo.cō ꝛ.ex rescrip.ꝛ cōciliū pro
uinciale siue legat⁹ ad faciendū illud specialiter
destinatus oi.xvj.qđ bz:ꝛ metropolitanus cum
suo concilio puinciali de paruis negotijs:ꝛ spe
ctantibus ad onus suum: non aūt de magnis:vt
spectantibus ad fidē.xvij.di.multis.sed sui cano
nes obligāt solū sibi subditos.i.prouinciales.ꝛ
sm Archi.dist.iij.§.f.ourant etiā eo recedente:de
offi.le.nemini.de alijs aūt preceptis: inhibitio
nibus:ꝛ interdictis dicit qđ si prohibeat aliquē
aduocare post ejus sue administrationis: ille ad
uocare poterit.ff.de peti.i.vlti.sm Vin.ꝛ similiter
si ad rēs prohibet illud.ff.de peti.l.mortis.si
vero sentialiter cum cause cognitiōe suo officio
finito nihilomin⁹ tenet statutū:er ira intelligit
C.depo.l.f. Et sic canones facere pōt eps in sua
dio.de malo.ꝛ obe.si qs.ꝛ hoc salte in suo conci
lio finodali sm glo.dist.xvij.§.f.ls ꝓprie nō con
sueuerit dici canon sed constitutio finodalis. Et
sic capitulū potest sibi pstitutionē facere extra
eo.ca.cū accessissent.ꝛ vniuersitas clericorum ac
magistrorū extra eo.ex literis.ꝛ sic statuere alī
qđ ius dist.xj.catholica:vt dicit archie.ꝙ nullū
statutum facere pōt ecclesia cathedralis vel alia
sine consensu epi.de cōsue.cū cōsuetudinis.ꝛ de
ijs q fiu.ā prela.nouit.nisi sint aliqua minima.et
ratio est:qz eps est caput cathedratis ecclesie et
aliarū de testi.requisiti.ꝛ sine capite nihil est fa
ciendū sm Inno.qui sic no.de consti.cū accessis
sent. Et quod videt contradicere.extra de cōsti.
cū omnes.ꝛ de cleri.non resi.cum dilectus dic ꝙ
illa iura possunt intelligi quando illa constitu
tio facta fuit autoritate episcopi:vel non erat ꝙ
illam impugnaret.alias nō valeret:nisi papa ex
certa scientia illā cōfirmasset sm ber.cōpost.qui
ta not.in.d.c.cum omnis.* Legem vero ciuilem
generalem facere potest in temporalibus impe
rator.C.de leg.l.ij.ꝛ.l.fin.ꝛ prefectus pretorio.et
omnes quibus imperator hoc mandat ꝛ popul⁹
romanus et romanus senatus ꝛ omnis ciuitas
seu populus potest sibi legem facere:ꝛ probatē
hec omnia insti.de iur.natu.§.f.ꝛ.ij. Dicit autem
Bald.in.l.omnes populi.ff.de iustit.ꝛ iur. quod
quantum quis habet de iurisditione tantum ha
bet de autoritate condendi legē vel statutū.nec
viterius extenditur:nisi vi quorum interest con
sentiant vel ad minus sint presentes.secundum
Inno.in.c.f.de loca.ꝛ in.ca.a nobis.el.f.de sentē.
excōmuni.ꝛ allegat capi.fina.de vis q fi.a prela.
Ratio sm.do.an.in.c.cum laicis.de re.eccle.non
alie.quia potestas statuendi dependet a iurisdi
tione ꝛ imperio in statuente.ꝛ subiectione quod
ad eum in quem statuitur.de cōsti.ecclesia.revi
di.bene quidē gl.ꝛ bar.in.l.f.ff.de iurisdi.om.iu.
* Omnium autem dictorum in hoc.§.quo ad ca
nones ꝛ leges rationem assignat.s.thom.ri.dis.
xc.quia inquit ordinarie aliquid ad bonum com
mune quod facit lex est vel totius multitudinis
vel alicuius gerentis vices eius vnde legem cō
dere pertinet ad totam multitudinem vel ad per
sonam publicam que habet curam totius multi
tudinis. Et dicit etiam idem in.ij.dist.xliij.i.iij.
quod potestatis spiritualis ꝛ secularis papa ap
cem tenet. Unde dico quod ipse potest quo ad ci
uilia ex causa facere legem vbiqs melius ꝙ imp
rator.vide.§.legitimatio.§.iij.

¶ Quinto querit que vel quot requirūtur ad
legem esse iustam.ꝛ dico sm Archi.post.s.Epo
xij.q.xcvj.ar.iij.quod leges dicunt iuste vel in
iuste sm quadruplex genus causarum:quod fit
intelligē quia requiritur ad iusticia earum iusti
cia secundum omnes causas simul.ad iustitiam
vero sufficit iniustitia sm vnam.quia sm oso.bo
num est ex totali et interga cā malus ex singulis
defectibus. * Ex fine igit dicitur lex iusta qñ or
dinatur ad bonū cōmune quod est finis eius.sic
iusta vero qñ est cōtraria bono cōi.sicut quādo
imponitur ad priuatam vtilitatem imponentis
vel cupiditatem aut gloriā iniusta est. * Ex caus
sa vero efficiente iusta est si statuens nō excedit
suā potestatē:quia.s.eā facit subditis suis:iusta
vero si fert eam sup eos in quibus non habz po

testatē:puta si laic⁹ ḡcāqs ēt imperator faciat le
gē eriā sup clericos:vt ꝙ rideant in foro suo vt
soluāt ratias ꝛ hmōi. * Ex forma ẏo iusta est qñ
sm equalitatē ꝓportionis imponunt onera subdi
tis in ordine ad bonū cōe:qz cū vnus hō sit pars
multitudinis sicut ꝛ quilibet pars ꝙ ēt totꝰ est.vñ ex cā
tudinis sicut ꝛ quilibet pars ꝙ ēt totꝰ est.vñ ex cā
nē:puta ad se defendēdum in bello iuste:iuxta
vero qñ non ponunt onera ꝓportionaliter:ꝛ aliq
aleuiant:aliq nimis notabiliter aggrauant. * Ex
mo ẏo iusta est qñ est de reb⁹ in se iustis:iniusta
6 ẏo qñ est de illicitis:puta ꝛ ijs diuinū aut nāle.
habeat vim obligatiuam in se siue leꝰ cōi:ꝛ dico ꝙ
multa. * Prio ꝙ sit iusta:qz alꝰ non bz rōnē le
gis sm.s.ẏo.vt dictū est. Secdo ꝙ sit publice
promulgata aut solēniter edita:puta in consilio
ppli sm Pan.de postu.prelat.c.f. * Tertio qđ ela
psum sit tps post qđ incepit obligare:circa quod
sciēdus est ꝙ hostī.ꝛ silr Ber.quos sequit supe
rius.dicit indistincte pstitutionē gñalē incipe ar
ctare post duos mēses a publicatiōe:vt in aurē.
vt fac.no.pstī.in rubro ꝛ nigro:colla.v.ꝛ idē Jo.
an.nisi aliud in pstōne caueat qz inquit cum hoc
sit iure ciuili erō ipsum ꝛ iure canonico:cōtrarius
non sit cautū illud seruabimus:qñ etiam robo
ratum vl extra ne cle.vel.mo.c.vl.ꝛ de sent. excō.
nouerit.inferiorꝰ aūt pstitutio sm eundē hostī.
puta capl'orū ꝛ vniuersitatū vel epi ꝛ hmōi ligat
incōrimenti facta pmulgatione nisi forte absen
tes ꝛ ignorātes quib⁹ neqs tps dabit neqs limita
bitur ꝛs relinquit iudicis arbitrio:extra qui ma.
accu.pos.c.fi. Sum.ẏo ang.indistincte dicit legē
pōst ꝙ est solēniter edita ligare scientes sine ex
pectatione tpis alterius. Sum. ẏo.ros. melius
distinguit Panor.in.c.cognoscentes. extra. e.
lapsum vult ligare ꝛ standum est tempori ꝛ sic
intelligendum capi.cum singula.de ꝓbenda. lib.
vi.adeo ꝙ si constitutio dicat quod ex nunc vult
ligare immediate ligat quod intellige respectu
retractationis actus non aūt respectu pene:ꝛ qz
vt in.d.c.cognoscētes.nam verba generalia de
bent restringi ad hoc vt absurditatē non inclu
dant. Aut constitutio non apponit tps ꝛs loquit
simpliciter:ꝛ tunc si est inferioris a principe m
mediate ligat oēs facta pmulgatione nisi forte
absentes ꝛ ignorantes quibus nec tempus dabo
nec limitabo sed iudicis arbitrio relinquo:in cō
stitutionibus tamen inferiorum a principe opti
mo est determinata quod non ligant ignoran
tes.extra eo. vt animarum. lib.vi. si vero est
constitutio principis secūdū omnes dantur duo

menses.vt in qui.d.vt fac.no.consti.qđ quidem
tps incipit currere sm alios a publicatiōe facta
in puincia:vt videt velle dicta auctī.sed alios
vero a publicatione facta in curia romana pro
quo vide gloss.super data libro.vi.vbi dicit. Jo.
an.primum esse versi in constitutiōe imperatoris
qui discurrit p puincias.ꝰ vero in constitutiōe
pape que sic nō discurrit.ꝛ ita expresse tenet Pan.
in.c.noverit.de sen.ex.dicens nō esse necesse con
stitutionem pape publicari in qualibet prouin
cia:sed satis est si in curia romana:ꝛ ita tꝫ sum.
ro.ꝛ tenendum est cum eius statuta non sint sin
gulorū auribus inculcāda.de po.prela.c.f.ꝛ ipse
panor.in.d.c.cognoscentes.dicit se de hac opinio
ne Jo.an.dubitāre. Sum.ri.aug.idem tꝫ esse de
vtraq pstitutione ẏ illud qđ seruat in practica
ꝛ preterea cū nulla forte decretalis publicata fit
in oibus puincijs nulla vbiq ligaret. Si vero
ante terminum dicti tps constitutio veniat ad
notitiā immediate ligat ꝰs gl.in.c.ij.de re.eccle.
non alie.lib.vi.ꝛ idem Pan.ibi.et idem hostī.
ꝛ idem Panor.in.c.f.de po.prela.ꝛ placet Joan.
de lig. quia frustra expectatur eventus cuius nul
lus est effectus.de offic.delega. cum contingat.
* Quarto quod per inferiores fit suscepta ꝛ ap
probata.dist.iiij.in istis.§.leges. vbi ꝛ virtualiter
ter hec ratio assignatur:qz si mores vetērum pos
sunt legem confirmatam abrogare possunt etiā
facere ne fi metur ꝛ accipiat vim obligatiuā. Et
si opponatur quod hoc sit absurdum quia pote
stas condentis legem ponderet a subditorum ar
bitrio:dico primo hoc non esse inconueniens in
principe seculari id est imperatore quia vt reci
tat ꝛ sequi videtur archid.distinctio.tertia. lex.
quidem.vt landu.dicunt populum posse auferre
imperat ri autoritatem quam in eum transtule
runt iura.§.sed quod principi insti.de iu. natu.
sicut tuder qui delegauit.ſ dominus ecclesie non
possunt auferre autoritatem a papa quia eam
habet a domino. Vide si vis Archiepisco. tertia
parte titu.xvij.capitu.vnico.colla.iij. Esto tam ō
quod illud sit inconueniens in imperatore sicut
in papa:dico quod hoc non sequitur.quia potest
princeps deputare exequutorem compellētē ad
observantiam legis quo casu necessaria erit su
sceptio legis subditis cōpulsiue. Et dato ꝙ com
pelli non possint adhuc nō sequitur illud incon
ueniens qz eo casu quo princeps vult compelle
re sed nequit non recepto non impedit vim le
gis.cum eo modo eum impediat quo cōsuetudo
tollit ꝰs qz princeps scit ꝛ tolerat.
* Circa hoc car.in pro.clem.duo dicit primus qđ
non receptio tunc excusat quando lex per con
suetudinem contrariam est non recepta:quam
princeps scit ꝛ tolerat:quod intelligo quia alꝰ

Universidad de Deusto
Biblioteca

bi vel a maiori parte est receptat: ꝛ sic intelligik. o.c.in his.ꝛ.c.seq.ſm qꝫ alꝫ non receptio nihil operat. Ego aũt approbo primũ dictũ a scõm qñ maior pars recipit vl̃ princeps nõ receptionẽ nõ tolerat sec⁹ ſi eã scit ꝛ tolerat: puta ſi ꝑdita lege antequã veniat ꝓs receptiõis actualis seu vsus ꝓpositum mutat ꝛ tolerat nõ vsum. * Pro maio
no. ri aũt horũ notitia sciẽdũ est ꝙ gloſ. singularis in.c.qꝫ circa.de ꝓban.ꝛ affi. dicit ꝙ tolerantia et dissimulatio principis in actu de iure prohibito inducit dispensationem: qđ do. Bu. intelligit qñ ꝓstitutio papæ a principio non recipit papa sciẽte ꝛ tolerante. quo casu tolerãtia excusat a pctõ non autẽ ſi a principio recipit ab aliquibus ꝛ ab aliꝫbus nõ hoc aũt pañ. limitat qñ maior pars ꝑsl recipit rem: qꝫ tunc minor peccat sec⁹ eꝫ. Et ex hoc no. pulchrã theoricã ꝙ vbicũqꝫ lex gñalis recipit in vsu a certo gñe psonarꝫ ab alio ꝙ nõ: nõ recipientes non peccant saltẽ per lõga tpa. ad qđ di. iiij. leges: secus ſi in eodẽ gñe psonarꝫ maior paro recipit qꝫ minor nõ excusat: sed põt hȝ locum illud de preben. cũ iãdudum. ſ. mꝛta ꝙ patrẽ iam tolerant ꝛc. Et ex his ẽt colligi põt alia theorica. ſ. ꝙ etiam lex ꝓceptiua tollit ſi morib⁹ prentium non recipit: ſꝫ aliud censeat ill̃ osti. cuius dictum est verum qñ lex est principis inducens ex natura sua pctñ ex ꝫuẽtione: vt qꝫ ꝓcurrit cum lege diuina. ē. consuetudo. §. vij.

7 ¶ Septimo querit quor ꝛ q̃ regulariter adhocvt lex obliget ꝛ liget istũ hoiem vl̃ illũ in particulari: ꝛ dico ꝙ requrunt quatuor requisita ad hoc ꝙ in se habeat virtutẽ obligatiuã de qu.b⁹ in. §. pore dictũ est: ꝛ vlteri⁹ requrit ꝙ nõ ignoret legem sine culpa: sed ea sciat aut ignoret sua culpa: iuxta ea q̃ dicta sunt. ē. ignorãtia. §. viij. Et qui voluerit ignorantiã probare post⁹ scia ꝓsumit. i. post tps quo lex cepit arctare indubitãter admittẽdus est ſm pañ. in. d.c. cognoscẽtes. vt in.c.ſi. qui ma. accuſ. poſ. ꝛ in. l. ſi. ff. de decre. ab ord. ꝛ in c.ſ. de post. prela. vbi dr ꝙ non facile admittit/ex quo sequitur ꝙ admitti põt. Ex quo etiam ꝓs ꝙ in ꝑscia non ligatur ignorans sine culpa sua alioquin frustratorie admitteret ad phãdũ suã ignorantiã. Admittit autẽ ſm dicta. ꝛ Jo. an. propꝛio iuramento. de sen. exc. ſi vero. el. h/vel alio modo ſic probare potest: qꝫ fiat in alio loco vel extra diocesim ſm Ber. Junoc. ꝛ Hoſti. in.c. cum in tua. q̃ ma. acc. poſ. Si tñ ꝓsumptio aliqua eẽt cõtractũ nõ crederet iuramento: qꝫ i oepedẽtib⁹ a ꝑscia alicuius nõstatur iuramento ei⁹ vbi sunt coniecture alique in ꝓbum vt dicit pañ. l.c. vidua. de reg. qđ intellige in foro contentioso/sec⁹ in foro anime vbi conscientie sue stat̃.

8 ¶ Octauo querit vtrꝫ lex canonica vel ciuilis aut quecunq; constitutio vel statutũ obliget ex sua transgressione ad mortale semper ꝛ in omni casu: ꝛ dico qđ lex vel statutum qñq; ꝓcipit qñq; mãdat: qñq; ꝓsulit qđ qñ fiat vide infra ꝓcepti §. ij. ois igit̃ trãsgressio ꝓcepti mãdati vel consilij ſi sit ex ptẽpru est pctñ mortale eo modo quo dictum est supra cõtemptus. §. ij. Trãsgressio vero mandati cessante contemptu est venialis tantum sm doc. qđ intelligo etiam in ꝓstitutionibus ciuilibus/qꝫ scõm Archid. post Ange. leges imperiales iuste observationis necessitatem imponunt etiam in foro pscie. Transgressio ꝙ ꝓcepti seu statuti ꝓceptiui humani canonici vel ciuilis cessante cõtemptu de se: ꝛ regulariter est peccatum mortale nisi fiat ex rationabili causa: secus ſi fiat ex causa rationabili vera vel saltem probabiliter credita. Hoc essi senrit. s. Tho. quo ad ius canonicum. xxij. questio. cxlvij. arti. iij. ad secũdum vbi dicit quod transgrediens ꝓceptũ de ieiunio ex contemptu/vel impediendo finem legislatoris peccat mortaliter nisi ex causa rationabili. Et simliter quantum ad ius ciuile. ij. q. questio. xcvſ. arti. vſ. vbi dicit quod omnis lex ordinatur ad bonum commune/sed cõtingit quod aliquid seruari commune saluti sit vtile in pluribus: quod tamen in casu est nocuum: ꝛ tunc lex non est seruanda vt ſi lex mander nõ aperiri portas dum ciuitas est obsessa/nihilominus apparetur contra verba ꝛ secundum mentem legislatoris eo casu quo hostes insequerent aliquos ꝙ quos ciuitas conseruatur hoc tamen considerandum est quod ſi obseruatio legis secundum verba non habeat subitum periculũ cui oporteat statim occurri non pertinet ad quemlibet interpretari de sit vtile/sed est solius ꝓncipis qui propter hmõi casus hȝ auctoritatem dispensandi in legibus. Ille vero sit subitus periculum/non patiens tantam moram vt ad superiorem possit recursus habere ipsa necessitas dispensationem hẽbet annexam qui a necessitas non subditur legi. Nec ex illo. et sic verũ est illud/necessitas nõ habet legem: sed ipsa sibi facit legẽ. ſ. q. ſ. remissionẽ. §. sed notandum. Idem etiã sentit Archi. in.c. vtinã. di. lxxxviij. dicẽs qđ ꝓcepta que per modũ statuti vel cõstitutionis ꝓponunt nõ eodẽ mõ obligant oẽs ſm qđ requiritur ad finem quẽ legislator intendit cuius auctoritatem si q̃ transgrediẽdo ꝓfanat vel alio modo transgrediatur qđ impetrat finis quẽ intẽdit peccat mortaliter/ſꝫ si ex rõnabili causa non seruet ꝛ precipue si nõ decerneret esse seruandũ legislator: si adesset nõ est mortale. Et si obijciatur ꝙ precepta eccl̃ie obligant sicut ꝓcepta dei ſm illud Luce. x. qui vos audit me audit: dic quod ꝓcepta dei sunt iuris naturalis ꝛ secundũ se necessaria ad salutẽ: sed statuta eccl̃ie sunt de his que non sunt per se nec-

sitate salutis sed solũ de institutione eccl̃ie: vnde ꝓt esse aliqua impedimenta propter q̃ ea ad obseruanda ieiunia non tenet ſm. s. Tho. ibi. Nec ex illo. Et consentit pañ. sup rubr. de ob. ieiu. dicẽs ꝙ in oi ꝓcepto legis positiue admittitur exceptio causę rõnabilis vt in. c. ſi qñ. de rescri. alꝫ transgressio esset mortale etiã sine cõtempru. Nec est facilẽda distinctio an trãsgressio fiat ex consuetudine vel nequa iteratio actus. post Ange. leges imperiales iuste observationis necessitatem imponunt etiam in foro pscie. Transgressio ꝙ precepti seu statuti ꝓceptiui humani canonici vel ciuilis cessante cõtemptu de se: ꝛ regulariter est peccatum mortale nisi fiat ex rationabili causa: secus ſi fiat ex causa rationabili vera vel saltem probabiliter credita. Hoc essi senrit. s. Tho. quo ad ius canonicum. xxij. questio. cxlvij. arti. iij. ad secũdum vbi dicit quod transgrediens ꝓceptũ de ieiunio ex contemptu/vel impediendo finem legislatoris peccat mortaliter nisi ex causa rationabili. Et simliter quantum ad ius ciuile. ij. q. questio. xcvſ. arti. vſ. vbi dicit quod omnis lex ordinatur ad bonum commune/sed cõtingit quod aliquid seruari commune saluti sit vtile in pluribus: quod tamen in casu est nocuum: ꝛ tunc lex non est seruanda vt ſi lex mander nõ aperiri portas dum ciuitas est obsessa/nihilominus apparetur contra verba ꝛ secundum mentem legislatoris eo casu quo hostes insequerent aliquos ꝙ quos ciuitas conseruatur hoc tamen considerandum est quod ſi obseruatio legis secundum verba non habeat subitum periculũ cui oporteat statim occurri non pertinet ad quemlibet interpretari de sit vtile/sed est solius ꝓncipis qui propter hmõi casus hȝ auctoritatem dispensandi in legibus. Ille vero sit subitus periculum/non patiens tantam moram vt ad superiorem possit recursus habere ipsa necessitas dispensationem hẽbet annexam qui a necessitas non subditur legi. Nec ex illo. et sic verũ est illud/necessitas nõ habet legem: sed ipsa sibi facit legẽ. ſ. q. ſ. remissionẽ. §. sed notandum. Idem etiã sentit Archi. in. c. vtinã. di. lxxxviij. dicẽs qđ ꝓcepta que per modũ statuti vel cõstitutionis ꝓponunt nõ eodẽ mõ obligant oẽs ſm qđ requiritur ad finem quẽ legislator intendit cuius auctoritatem si q̃ transgrediẽdo ꝓfanat vel alio modo transgrediatur qđ impetrat finis quẽ intẽdit peccat mortaliter/ſꝫ si ex rõnabili causa non seruet ꝛ precipue si nõ decerneret esse seruandũ legislator: si adesset nõ est mortale. Et si obijciatur ꝙ precepta eccl̃ie obligant sicut ꝓcepta dei ſm illud Luce. x. qui vos audit me audit: dic quod ꝓcepta dei sunt iuris naturalis ꝛ secundũ se necessaria ad salutẽ: sed statuta eccl̃ie sunt de his que non sunt per se nec-

ſitate salutis sed solũ de institutione eccl̃ie: vnde ꝓt esse aliqua impedimenta propter q̃ ea ad obseruanda ieiunia non tenet ſm. s. Tho. ibi. Nec ex illo. Et consentit pañ. sup rubr. de ob. ieiu. dicẽs ꝙ in oi ꝓcepto legis positiue admittitur exceptio causę rõnabilis vt in. c. ſi qñ. de rescri. alꝫ transgressio esset mortale etiã sine cõtempru. Nec est facilẽda distinctio an trãsgressio fiat ex consuetudine vel neꝙ iteratio actus. post Ange. leges imperiales iuste observationis necessitatem imponunt etiam in foro pscie. Transgressio ꝙ precepti seu statuti ꝓceptiui humani canonici vel ciuilis cessante cõtemptu de se: ꝛ regulariter est peccatum mortale nisi fiat ex rationabili causa: secus ſi fiat ex causa rationabili vera vel saltem probabiliter credita. Hoc essi senrit. s. Tho. quo ad ius canonicum. xxij. questio. cxlvij. arti. iij. ad secũdum vbi dicit quod transgrediens ꝓceptũ de ieiunio ex contemptu/vel impediendo finem legislatoris peccat mortaliter nisi ex causa rationabili. Et simliter quantum ad ius ciuile. ij. q. questio. xcvſ. arti. vſ. vbi dicit quod omnis lex ordinatur ad bonum commune/sed cõtingit quod aliquid seruari commune saluti sit vtile in pluribus: quod tamen in casu est nocuum: ꝛ tunc lex non est seruanda vt ſi lex mander nõ aperiri portas dum ciuitas est obsessa/nihilominus apparetur contra verba ꝛ secundum mentem legislatoris eo casu quo hostes insequerent aliquos ꝙ quos ciuitas conseruatur hoc tamen considerandum est quod ſi obseruatio legis secundum verba non habeat subitum periculũ cui oporteat statim occurri non pertinet ad quemlibet interpretari de sit vtile/sed est solius ꝓncipis qui propter hmõi casus hȝ auctoritatem dispensandi in legibus. Ille vero sit subitus periculum/non patiens tantam moram vt ad superiorem possit recursus habere ipsa necessitas dispensationem hẽbet annexam qui a necessitas non subditur legi. Nec ex illo. et sic verũ est illud/necessitas nõ habet legem: sed ipsa sibi facit legẽ. ſ. q. ſ. remissionẽ. §. sed notandum. Idem etiã sentit Archi. in. c. vtinã. di. lxxxviij. dicẽs qđ ꝓcepta que per modũ statuti vel cõstitutionis ꝓponunt nõ eodẽ mõ obligant oẽs ſm qđ requiritur ad finem quẽ legislator intendit cuius auctoritatem si q̃ transgrediẽdo ꝓfanat vel alio modo transgrediatur qđ impetrat finis quẽ intẽdit peccat mortaliter/ſꝫ si ex rõnabili causa non seruet ꝛ precipue si nõ decerneret esse seruandũ legislator: si adesset nõ est mortale. Et si obijciatur ꝙ precepta eccl̃ie obligant sicut ꝓcepta dei ſm illud Luce. x. qui vos audit me audit: dic quod ꝓcepta dei sunt iuris naturalis ꝛ secundũ se necessaria ad salutẽ: sed statuta eccl̃ie sunt de his que non sunt per se nec-

ſ. re. * Prima est ꝙ vbicunq; ius positiuũ habẽs connit sup restitutione vel retentione. seruanda est talis lex etiã in foro conscientie: ꝛ ꝑbat regula: qꝫ lex positiua peccati non nutritiua. est seruanda etiã in foro cõscientie: ex quo nulla alia lex distinguit eo casu inter forum iudiciale ꝛ penitẽtiale. nec subest cã distinguẽdi. * Secunda. Ubicunq; inter legẽ positiuã ꝛ naturalẽ datur discrepãtia seruãda est lex seu equitas naturalis in foro aie nisi lex positiua ex aliq̃ iusta ꝛ vera cã disponat contra illã qđ quo fieri possit vide supra consuetudo. §. ix. * Adde tertiã qñ ius ciuile non continet i se pctñ nec ab ecclesia reprobat. qꝫ seruari dr in foro conscientie: qꝫ vbi euangelicis ꝛ canonicis decretis non obuiauerint omni reuerentia vt infra. §. eodem casu. ꝛ. §. xv. ꝙ totũ. Et quantũ ho. in ca. sicut dignum. ꝛ ex cõſi. xxſ. fede. ꝛ Joan. cal. ꝛ pañ. in prolo. decretaliũ ꝛ Jo. an. in ca. ꝙ de vſu. ꝛ multis alijs in casibus vndecim/lex cas. cãnonica ciuilis aut alia etiã ꝓceptiua in foro conscientie nõ est seruanda. * Primo qñ lex positiua
lus. distinguit inter forum conscientie ꝛ contentionis qꝫ non seruabitur in foro conscientie auctoritate ipsius legis. ca. tua. ꝛ qđ ibi not. oẽspon. * Secõ qñ ius se fundat sup ꝓsumptione ꝛ non sup veritate: qꝫ in foro conscientie attendimus ad veri-

tatem vt credamus cõfitenti de omnibus: qꝫ solũ agit de preiudicio alc⁹. de homi. significasti vñ si veritas sit cõtra ꝓsumptionẽ non seruabit. Unde licet heres nõ fecerit inuentarium: ſi i cõscientia nõ tenebit nisi inquantũ veritas se extẽdit ꝙ ius suus aliter velit qꝫ ꝓsumitur plus esse in hereditate: vt in auc. de here. ꝛ fal. not. ꝛ ꝑbat in. o.c. tua. ꝛ in. c. literis. in. fi. de restit. spo. ꝛ in. ca. a nobis. el. ſ. de sen. excõi. pro quo vide bald. in. l. ſ. C. de sacrosan. eccle. Si autez ius suus hoc faceret in penam/vide infra pena. * Tertio qñ lex nõ est ad vtilitatem cõm sed ꝓnceps propter vtilitatẽ ꝓpriã edidit facit. c. erit autẽ lex. dis. iiij. quo casu ſ. lex iniusta ex fine secũdũ Panor. in. c. canonũ de constit. ꝛ. s. tho. xij. qđ. xcvſ. arg. iij. Adde idẽ esse si semel instituta sit ad bonum cõe sed iã ad illud non militat. puta cum institutum est pedagiũ ad securitatẽ et cõmoditatẽ viarum/ꝛ nõ custodiunt vie vel non reficiunt pontes: ꝛ hmõi. * Quarto qñ lex non distribuit eque onera subditis: qꝫ est iniusta ex forma ſm eosdem. * Quinto qđ excedit auctoritatem statuentis: vt ꝓz in statuto epi ꝙ nõ ligat delinquentes extra suã dioc̃esim etiam subditos suos. vt in. c. vt animarum de cõsti. li. vſ. qꝫ est iniusta ex auctoritate siue causa efficiẽtie. * Sexto qñ inducit ad pctñ ꝑ legem dei vl̃ nature vel iuris canonici/qꝫ est iniusta ex materia cuius sunt multe de quib⁹. ſ. §. seq. quod limita nisi in penaz deneget aliquid ꝓpter equũ bonũ publicũ: vt qđ nõ soluens gabellã non audiatur vel instrm nõ registrati⁹ in libris cõis nõ reputetur auctẽticũ sed falsum qꝫ locum habebit etiã in foro cõscientie ſm bal. in. c. ſi quis trigintta. ſi de feu. cõtro. fue. ꝛ idẽ exẽplificat bar. in extrauagãti ad reprimendã in verbo denũciationem in macedoniano ꝛ velleiano. * Septimo qñ est penalis: qꝫ ante cõdẽnationẽ nõ tenet ꝙ solũere penã i foro aie. vt est gl. in. c. fraternitas. xij. q. ij. de quo dic vt infra pena. §. xxvſ. * Octauo qñ rõ legis cessat in foro aie: qꝫ ls lex cãm vel rationẽ nõ exprimat. cã tñ non debemus coniectari. ꝛ ad limites eius legẽ limitare vel ampliare. iuxta theoricã doct. in. l. nõ dubiũ. C. de le. cui⁹ exẽplũ vnũ est in clausione portarũ. de qua supra. §. viij. prope medũ aliud vero si statuto caueat ꝙ vir lucretur dimidiã dotis vxore moriente causa nõ expressa cuius cãm debemus cõiectari expensas mariti in deducẽda vxore ad suã domũ. ꝛ pñr ſi eã nõ deduxit nõ lucrabit: secus si eque lucrarek mulier vt vir: qꝫ tñ cã estimaretur effectꝫ maritalis ideoq; etiã ſi non duxisset lucrarek. Et hoc not. pañ. in. c. ex publico. de cõuer. coniu. ꝛ facit ꝙ idem no. in. c. qz in insulis. de sta. monas. de quo infra. §. xvij. * Nono qñ verba legis nõ adaptantur ad qliquem casum, qꝫ nec eius dispositio ada-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ptabitur si de mente aliter nō constiterit.vt est notabile dictum bar.in.l.iiij.§.roties.ff.de dam. infec.ꝛ in.l.ita aūr.ff.de admi.tut.vbi dicit quod si statuto caueat qō soluant ꝑ gabella de quolibet contractu fer denarij ꝓ libra istud non habebit locū in re inestimabili/quia cum verba nō adaptent nec dispositio ꝛ facit.ca.idēnitatibus. §.sed cum eas.ꝛ ibi Be.de elect.lib.vi.et Barto. in.l.constituti.ff.de restamē.mi. Decimo quando lex ciuilis licet non sit improbata iure canonico tamen fouet lucrū odiosum proximo vel rigorem quēdā cuius exēplū est in.c.filius nosterde resta.vbi is lex ciuilis disponat valere legatū rei aliene non est tamen fouenda in foro animę: qꝛ fouet lucrum odiosum heredi:nec est fundata super naturali equitate a parte non ꝓstituto de voluntate defuncti:ꝛ facit in simili.c.ex parte.in fi.de cen.ꝛ.c.dilecti.de iudi.ꝛ.ca ſ.de do.ꝛ contn. de quo dic vt supra legatum.iij.§.ij.* Undecimo quando lex ciuilis non fuit moribus utentium recepta.ꝛ canon aliter nō disponit expresse quia non obligat de necessitate:vt not. Panorm.in.c. literas.de iura.calum. De lege autem canonica
12.q. vel statuto dic vt supra.§.sexto.ad fin.
1.di. ¶ Duodecimo queritꝝ q̄ sint leges ꝑperiales iniuste ex materia vel fm animā non ligantes ꝛ non seruāde:ꝛ dico qō sunt multe.* Primo ille que concedūt filiū germani vni⁹ posse copulare matrimoniū cū filia alteri⁹ germani/vt insti.ō rap. §.inter eas.ꝛ.C.de nup.l.nemini.qꝛ fm deum tales debēt penitus separari.de consan.ꝛ affi.non debet.ꝛ.xxxv.q.ij.progentē.* Secundo ille q̄ dicūt puellā raptam non posse ꝓtrahere matrimonium cū suo raptore.C.de rap.virg.l.vnica.qꝛ bo die fm canones pōt.de rap.c.fin.ls fm antiquos canones non posset.* Tertio ille q̄ concedūt homini soluto tenere mulierem solutam in cōcubinam.vt in auf.q̄.mo.na.effi.sui.§.si ḡo.quia fm deum etiam simplex fornicatio est peccatū:ꝛ ex cludit a regno dei.f.co.vſ.* Quarto ille q̄ concedūt viro occidere adulterū vxoris deprehensum in adulterio.si est persona vilis cui non debeatur reuerētia.ff.de adul.l.marito.la.ſ.ꝛ.l.si adulteriū.ꝛ.C.de adul.l.grachus.hodie aūt iure nouo non solū deprehensum in adulterio sed etiam vbiq̄ post trinā denūciationem potest occidere/ vt in auf.vt liceat matri ꝛ auie.§.pe.ꝛ vlt.ꝛ q̄ cōcedunt patri habenti filiam in sua potestate occidere adulterū filie in domo sua vel generi fornicātē ꝛ ipsam filiā.ff.de adul.l.pater.ꝛ.l.nō in ea. er etiā sanctorum in reb⁹ venereis p.l.qō ait.ff.de adul.q̄ fm gl.sunt antecedentia scel⁹.f.apparat⁹ colloquia locus cōstitutus cōiuia basia tactus et idē bar.ꝛ sil⁹ de latrone ꝛ populatore agroꝝ. qꝛ fm deū nihil horū ls fm illud.Exod.xx.non occides de quo etiam vide supra homicidium.i.§. ij.particu.v.* Quinto que damnant tenentem in vxorem deprehensam in adulterio.C.de adult.l. crimē.ꝛ.l.castitati.qꝛ ꝛ ista canonica pōt illā tenere sine pena modo velit ab adulterio recedere.xxxi.q.i.§.obaudik.* Sexto q̄ cōcedūt in multis casibus repudium vxoris ꝛ dissolutionem matrimonij rite cōtracti:ꝛ maxime in casu q̄ no. in.ca.l.oi.ꝛ.ꝛ.xxvij.q.ij.sunt q̄ dīr.qꝛ hoc in eisdē ca.prohibetur. Septimo ille q̄ vxorē nubentē intra tēpus luctus mariti.i.vnius anni damnat infamia et multis penis.C.de secun.nup.l.i.ꝛ.ij. qꝛ dicit apostolus qō nubat mulier cuivult de secun. nup.c.i.in fi.vbi no.Innoc.qō ei remittunt oēs pene q̄ sunt tm̄ ad penā ipsius:secus si inde prouenit aliquid ad alios:qō dominus Ant.de but.magis ibidē declarat:oicēs q̄ pene fundate super odio secundarum nuptiarum:vel festinatione transitus sint corrigende.vt in.o.c.fi.quia cōtrahere matrimonium nō est odiosum nec ꝓhibitum sed ab apostolo permissum:que ꝓ fundantur super fauore ꝓmi matrimonij adducebant:sicut si mater consequitur aliquid abintestato vl̄ ex testamento alicuius filiorum ꝓioris matrimonij:habet solum super eo vsumfructum dum vult remanente ꝓpietate apud filios eiusdem matrimonij si extant:quibus non extantibus consequitur plenum ius:vt lege femine.§. fin.C.de secundis nupcijs. Adde quod extant pone posite in fauorem filiorum ꝛ propter culpam matris:sicut lex ꝓponit penam matri que ꝑmittit tutelam filij ꝛ trasiit ad secunda vota:non petito tutore filio:vt i.l.oēm matri.C.ad tertu. *Octauo ille que filium spurium dicunt nō esse alendum vt.§.filius.§.fili.* Nono ille que occidit heredem si non fecerit inuentarium teneri ad omnia debita defuncti:cuius contrarium dictus est supra heredibus.iij.§.v.* Decimo ille que in certis casibus dicunt heredem non teneri de maleficio defuncti:quia vt ibi supra patet tenet ad omnia eius debita etiam ex maleficio inquantū hereditas sufficit.* Undecimo ille que uolūt rescriptū in vltima voluntate non valere nisi habeat septem:vel quinq̄ testes.C.de testa.l.si vnus.ꝛ l.fi.quia secundum deum in relictis ad pias causas sufficiunt tres aut etiam duo testes.de testamen.cum esses.ꝛ capitu.relatum.* Duodecimo ille que dicunt hominem nō teneri ex ꝓmissione nudo pacto sine alia iuris solennitate cū nō oriatur inde actio.ff.de pactis.leg.iuris gentium.qꝛ secundum deum ꝛ canones mortaliter peccat recedens a pacto.extra de pac.c.ſ.xxij.q.v.turamēti.cū his que ibi not.ꝛ idem si ꝓmitto vni recipienti ꝓ alio:quia secundum deum tenetur:nō autem secundum leges nisi ꝓmissio facta fuerit

persone existenti sub alterius ptātevt seruo seu filiofamilias vel procuratori seu negotiorū gestori:qꝛ per hos bene acquiritur patri:ꝛ dño.ist. p quas pso.nob.acqui.obli.per totū.ꝛ.ff.ꝛ.C.de procu.ꝛ de neg.gest. Decimoterrio ille que in ter ementes ꝛ rendētes concedant vel ꝓmittūt deceptionē sutra dicta.§.emptio.vij.* Decimoquarto ille fm quas non ls emere seu vēdere in ra ꝛ actiones.q̄ quis hꝫ ꝑ aliū ꝓ minori precio q̄ sit debitum principale:alr non vꝫ emptio nec pen pōt nisi vsq̄ ad id qō solutū est:nec etiā pōt talia iura ꝑ parte vēdi ꝛ ꝑ parte donari.C.mā. l.per ouersas.ꝛ.l.ab anastasio.ſ fm deum talis emptio ls modo nō fiat in fraudē vsurarū:hꝫ ꝓpter interesse aut laborē qui forsitā erit in rehabendo.seu qꝛ dubitaf ne debitor fugiat aut vestiat ad pauperratem.sed de hoc vide.f.vsura.ij. §.f.* Decimoquinto ille fm quas possessor male fideriōgitissimo tpe.i.xxx.vel.xl.an.ꝓscribit:qꝛ hoc est falsum fm iura canonica.extra de regu. ferto ille q̄ maleficia cogitationū regulꝝ nō putantur.ff.de pe.l.cogitationis.qꝛ ois mala cogitatio vel a deo vel per pnam pumēda est.xxxiij. q.ij.ois.* Decimoseptimo ille que ls punīat magos ꝛ venefícos fm̄ qui hec fecerint ꝑ imbꝛes vērum.qꝛ hꝫ deū talia etiā facere est grauissimū peccatū ꝛ ꝓbat.s.Tho.ij.ij.qō.xcvj.* Decimooctauo ille fm quas licitum est in cā fayguinis corrumpere accusatorē.ff.de ꝓuari.l.ſi.qꝛ hoc fm deum nō licet.xxij.q.lxix.* Decimonono ille que vsuras ꝓmittūt ſs hodie etiam ꝓ leges oēs abrogate sunt.vt.i.vsuras.ſ.§.ſ.sicut qui puniēdāt mulieres in lupanaris:vt dicit.s.ẽ bo.

11.q. ¶ Undecimo queritur q̄ sint leges iniuste nō ligātes etiam laicos nec seruande in foro cōtentio sō:ecclesiastico vel ciuili.ꝛ dicit Inn.in.c.fi.de re iudi. ꝛ alie ꝛ sequūt Pan.in.c.ſ.de restī.in fine.quod vbi ius canonicū in aliq̄ materia oat regulā ſpāle.nō debem⁹ illā distinguere ꝓ ius ciuile:vbi gratia cauō induxit suā solēnitatem in alienatiōe rei ecclesiastice:ideo seruare nō debemus illā iurē ciuili positam in auf.hoc ius.C.de sac.sanct.eccl. Ex hoc elicio q̄ in foro ecclesiastico nulla lex vꝫ cui aliquis canō spāliter ꝛtiaf q̄ ēt prꝫ qꝛ etiā dī.ꝛ.ꝓ torū.prꝫ q̄ leges seculares legibus canonicis ꝛtie militius sunt momenti:et leges sacros canones seq̄ non dedignanf ꝑpue in matrimonijs:vsuris:rapinis in auf.vt nō iur. cō.na.colla.vſ.in auf.vt cler.apud ꝓpi.episc. col.§.ſi vero ecclesiastica.q̄ salē in foro ecclesiastico est indubitatū:vt etiam sentit Joā.an.i regula possessor.li.vſ.relinquens sub dubio de foro ciuili vtrum in eo possit papa leges corrigere vel auferre:ꝛ expresse hab.in.c.clerici.de iudi. dicit q̄ i materia ecclesiastica nō datur ꝛrietas inter canones ꝛ leges:qꝛ supple leges succedūt in materia vero indifferrēti seruāt canoni foro suo ꝛ leges in suo:in foro autez ciuili an sint seruande leges ḡbus ꝛrianf aliqui canones.sunt opiniones. Quidam enim dicunt indistincte q̄ papa potest leges quo ad vtrūq̄ forum tollere:ꝛ pūr edendo canones ꝛrios eas corrigit.i. deposuit ad qō di.x.constitutiones.§.resta.cum essequedam vero indistincte dicunt illum non posse leges tollere nisi quo ad suum forū:inter hos vero Jo.an.in gl.super regula possessor dicit se meā sum incedere dicendo q̄ eas tollere pōt quo ad forū ciuile solum in terris in ḡbus hꝫ tpalem iurisdictionem qꝛ potestates distincte sunt.xxj. oi. cus ad verū.ꝛ.di.q̄m in his tm̄ in quibus periculum aīe verūf eas tollere.pōt quantū ad vtrūq̄ forum vbiq̄ vt ꝓbaf.de iudi.nouit.de ꝓscrip.c. fi.ꝛ de secun.nup.c.pe.qꝛ in his leges sacros canones imitari non dedignanf aut vbi supra hec ex i lo.Et versū dicit de factorē forte quo ad posse iurisdictū cessante cā rationabili ꝛ ita practicaf vt.s.solum in casibus ecclesiasticis canones corrigant leges in foro ciuili:quantū ad posse autem absolute potestatis vbiꝫ eas pōt corrigere quātum ad vtrūq̄ forum qꝛ omnia iura positiua sub sunt eius voluntari scōm.s.Tho.ꝛ alios theolo gos:non obstante qō potestates ille.s.pape ꝛ imperatoris sint distincte:qꝛ hoc nō ꝺz quasi sint separate:vt vna nō possit ꝑ alia sed qꝛ sunt subordinate:ꝛ vna dependet ab alia simpliciter vl̄ secundum quid. Vide tamen de his etiā hic.§.xv. post medium:ꝛ infra obediēntiam.§.x.

¶ Duodecimo queritur que pena statuētinz leges iniustas ꝛ dico quod si tales leges sint simpliciter contra dei vel ecclesie mandata puta qō liceat sic ꝛ sic facere simoniam vel alienare feudum ecclesiasticum vel huiusmodi ipso iure non valet distin.viij.que cōtra.xxxij.qō.vij.flagitia. extra de simo.cum in eccle.ꝛ.c.nō satis.extra de consti.que in ecclesiarum.ꝛ facientes inducēteq̄ consentientes:ꝛ seruantes peccāt mortaliter.o. c.cum in ecclesijs.ꝛ.o.c.non satis.quod intellige si sint contra mandata dei vt patet vel naturevl̄ etiam si sint contra ius positiuum fm theologicos ad pauperes opprimendum ꝛ impediendum iustitiam:quod intelligo etiam de iure ciuili:vt cū imponunf indebita grauamina:ꝛ similiter si ꝑ mandata ecclesie ꝓmo edita:qꝛ est ꝛpia ꝛ inobedientia disponere ꝑ dispositionē superiorisecus si esseut ꝑ cedes mandata posterius edita. quia oicrum est q̄ per superuenientes canones non tolluntur in foro ciuili: nisi forte in his in quibus legum conditor non habebat potesta-

12

Universidad de Deusto
Biblioteca

tem:puta disponēdo de canīs ecclesiasticis ꝛ qꝛ tunc vꝰ mortale si ꝫ voluntatē ecclesie fecit: qꝛ cōtra iustitiā usurpatiue egit qđ est mortale i re norabili ſm.s.Tho. Si vero essent ꝫ libertatem ecclesiasticam tūc cōdētes ꝛ seruātes sunt excōi cati ipso facto.vt.ē.excōicatio.x.§.ix. Et si quod lucrum eis vel alijs oānum ex talibus legibus iniustis sequutū est cōditores ꝛ hꝛdes eoꝝ ꝛ q̄ eos ad condēdum induxerunt tenētur in solidū: ꝛ filꝛ seruātes tenētur de omni lucro qđ eis ea rum occasione peruenit ꝛ de ol oāno quod intu lerunt sicut in simili dicā de participātibus cum raptoribus. Et vltra predictū casum etiam alijs irrogatur excōicatio vt ptz si conderent sup vsu ris faciēdis vel non restituendis.vt in cle.ex gra ui.de vsu.ꝛ idem vꝰ supplemento.si sup simonia facienda cū hodie simonia cadat sub excōicatiōe papali per extrauagantez eugenij.iiij.cū veresta bile:sed qꝛ excōicantur simoniaci ꝛ nō statuētes aut deliberantes de simonia:ꝛ pene sunt restrin gende hoc non credo verum.

¶ Decimotertio queritur vtrū i iure canonico ꝫ sint aliqua non ligantia:ꝛ nō tenenda ꝯtum ad tex.aut glo.aut doctores ecclesiasticos in gene re licet ecclesia non possit errare determinādo de fide ꝛ moribus.vt.ē.dictū est.ij.ecclesia.s.§.ij. similiter nec papa vt papa.vt.s. papa.§.v.ꝛ disco tria iuxta tria quesita. * Primum quantum ad tertū iuris cānonici attinet in decretis sunt mul ta p cōtrariā cōsuetudinē abrogata seu reuoca ta:sicut ꝙ clerici inchoent ieiunium quadrage simale immediate post sexagesimā.di.iij.statui mus.cū duobus.c.seq.ꝛ tā ꝫ tū facere nō ē pec catum:vt di.ea.§.vl. Et ꝙ dies rogationū ante ascensionē ferient.de cōse.di.iij.pnunciandū.et ieiunētur.ea.dist.rogationes. Et ꝙ hebdomada sancta ac pasche feriet.d.c.pnūciandū. Et ꝙ cer ta forma seruet in lr̄is dimissoꝝ clericoꝝ trās euntium ad officiandū in alia dioces.dist.lxxiij. qđ ſm gl.abijt in dissuetudinē:sed lz illa forma non seruet seruandū tā est ſm arch.qđ traditur dist.lxxij.s.ꝙ clericus alterne dioceſis nō recipiat ad officiandū sine lr̄is dimissoꝝ.i.testimonialibus sui epi:qđ qꝛ nō obseruat ꝛ nō sine peccō se quit ꝙ scelerati sui iudicē fugiētes nō cogniti admittunt:imo aliqñ nullū ordinē penitus ha bēres. Et ꝙ iuramētū ꝫ fiat a ieiuno.xxij.q.v.ho nestū.ꝛ ꝙ nō exigat solēne.i.in iudicio ꝛ hmōi i q̄ tradragesima:aut aduentu vel dieb⁹ officijs vt ibi in.c.occreuit quoꝝ vtrūq; per cōsuetudinē abrogatū est ſm g.ibi. Et ꝙ repto furto in mo nasterio ignorato autore sic fiat purgatio vt ab bas vel alius ex monachis celebrata missa omni bus det cōiōnē sub hac obtestatiōe corpus dñi sit tibi ad probationē qđ ꝫ gl.ibi hodie est abro

gatum qꝛ indebite fieret cū qua ꝓcordat.s.tho. in.iiij. Et ꝙ facta.s.altaris non debēt nisi a ieiu nis celebrari.i.cōfici:excepto die cene dñi:de cō secra.dist.j.qđ ſm gl.est abrogatum quantuz ad illā exceptionē. Et qđ ōr de pse.dist.ij.in.c.trifor me.de vna ex trib⁹ partib⁹ hostie reseruāda in fi ne misse:qđ hodie nō seruat sed simul oēs sicce sumūtur:ꝛ qđ ōr in.c.tribus gradib⁹.de ieiunio seruādo p aliquas horas.s.post sumptū sacr̄z qđ hodie non seruat ꝫ paulopost comedi pōt ꝫ.s. Tho. Et qđ ōr in.c.oīs.de ꝓtinēdo ab actu comu gali p tres quatuor vel ḡnq; dies añ cōiōnē qđ glo.dicit esse de cōsilio:ꝛ pñr est debitū honesta tis non necessitatis. * Multa ēt edita antiquo iure in eiusdē decretis sunt immutata:vt ꝙ elec cio pape fieret non solū a cardinalibus ꝫ erant ab alijs religiosis ꝛ clericis.dist.xxiij.in nomine que hodie fit per cardinales:extra de elec. p to tum.ꝛ.c.vbi periculum.eo.titu.li.vj.ꝛ ꝙ electo ēpoꝝ fieret nō a canonicis tm̄.s.maioris eccle sie:sed etiam ab alijs religiosis clericis.dist.lxxij. obeuntibus.l.que dudum.ſm iura cōia. sic fie bat a canonicis cathedraliū ecclesiarum:ꝛ con firmabat a metropolitanis: hodie vero quādo ambitio ꝛ lasciuia totam ecclesiam deturpauit: papa reseruat sibi collationem omnium dignita tum ſm Archi.i.patriarcharum metropolita nū:epoꝝ:abbatum:prepositurarum:ꝛ plebā natuū seu prioratuum ecclesiaꝝ collegiatarum ꝛ capitula in his se non habent intromittere.

¶ O quis det illa tēpora redire quibus popu li sibi eligant ꝛ acclamēt antistites:qui ideo ha raro sunt sancti:qꝛ crebro inst.tuunt inīć. clericorum peiores. Et qđ certa tpa circa erant ordinandorum puta anni.xx.ad subdiaconatum ad diaconatum.xxv.xxx.vero ad sacerdotium ꝛ certa interstitia seu interualla seruentur.dist.lx.lxxxvij.ꝛ.lxxviij per totum.que hodie per cle. de eta.ꝛ qualita.ordi.sunt immutata.iuxta dicē da infra ordo.iiij.§.ij. Et quod certi gradꝰ in affi nitate ex consanguinitatis ꝛ affinitatis ad contrahē dum observarentur.xxxv.q.ij.iij.ꝛ.iiij. que hodie immutata sunt per decretalem nō debet. de consangui.ꝛ affinita.ꝛ reducta ad quartum con sang.ꝛ affinit.inclusiue. Et quod omnes in cena dominj:ꝛ ter in anno communicent scilicet nati uitate:ꝛ resurrectiōe:ꝛ pēthecoste.de cōse.dist. ij.in cena.ꝛ in.c.seculares.ꝛ in alijs:tribus capi tulis quod ex modo loquendi videtur esse sub ꝓcepto quod hodie est sub cōsilio excepto die re surrectionis qui solus est de ꝓcepto per capit. omnis.de pe.ꝛ re. * Multa etiam gratian⁹ mo nachis auctoꝛ illius libri ex suo sensu in illo lo quitur que non tenentur. * Primo. Nam in de stin.xiij.§.j.dicit ꝙ ei qui vrgetur inter duo ma

la licitum

da licitū est minus eligere:vnde vꝰ qđ ḡs possit esse ppleꝝ inter duo petā ita qđ necesse sit alte dat.s.Tho. * Scdo. Nā dis.xcv.§.sed illud. post c.presbyteros.dicit qđ forte necessitate vrgente ri possunt in frōte crīs marc:qđ est falsum i qua nihil faciēs.de cōsue.quāto.ꝛ sic tenet.s.Tho.ꝛ in hoc pōt dispēsare:ſz papa hoc pōt ſm.s.Tho. ꝛ alios theologos:licet aliqui hoc negent qđ pa tet ex.ea.peruenit. Tertio. Nā.ij.q.j.c.de ma nifesta.sentit qđ in notoriis que ibi vocat mani festa nō requirit iudiciarius ordo:qđ simplici ter nō est verū ſz loquit dūmodo:vnde ꝛ gl. sup c.manifesta.norāter ponit triplex notorīū. ſ.fa cti iuris ꝛ ꝓsumptionis:ꝛ q ꝛ qualis in eis requi ro. Nā qui ea.i.c.deus oīpotēs.in.§.qñ. dicit qđ qui ꝓbatus est notorius peccator post confessā ꝛ tertiam correctionem.i.monitionē ſi ico:rigidi us inueniat est oānat⁹ per sentētiā nō tenet: qꝛ in tymōi notoriis nō requiritur monitio ꝓcedēs. * Quinto. Nā.xj.q.iij.§.euidēter ita qđ post.c.ad mēsam.dicit qđ imponēs manꝰ violētas in per sonā ecclesiasticam incurrit anathema ſm illud. xxij.q.iiij.si quis suadēte.ꝛ exponit anathema.i. separationē a sacramētis ꝛ ingressu ecclie:nō aut cōione fideliū qđ ecclesia nō renet ſm glo.ibi:qꝛ in cōtrariū est.c.puenit.de app. Nec valet cozre cio Jo.vt oīcat qđ talis nō est vitandus antequā denūciet qꝛ est excōmunicat⁹.ꝛ gl. affirmatr sen. * Sexto. Nā ea.q.§.cū ergo sententia post.c. nō solū re⁹.illud Oze.sata pastoꝛ:fiue iusta siue iusta rimēda est.i.seruāda exponit iusta. i. la ta p crimine qđ vere est in illo hoīe iusta hoīem cū nō est in eo illud crimē p quo fertur:puta furtū ſz aliud puta adulteriū:ꝛ male decept⁹ ſm gl. ex eo qđ Oze.subintulit ne ipsam sentētiā ex alia culpa mereat quid Oze.aliā culpā vocat ipsius cō tempuā fuit. De hoc.ē.excōicatio.ad.§.iij. * Se ꝓpria bona argues p ꝛ cōtra.ꝛ demū tin.c.prece punus.§.cū ergo.soluit qđ hoc licet clericis hīe talib⁹ quib⁹ licet vti mrimonio ꝛ occidēre libus q̄ ante suā ordinationē legitimā habuerūt vxo res ꝛ filios:aliqs aut nō qđ est falsum ſm gl.sum ma qꝛ omnibus clericis licet nisi renunciauerint ꝓpriis vt reli.vel se voto ad hoc astrinxerint vel tpe ecclie primitiue:ꝛ concor.s. Tho. * Oceano. Nam.xiij.q.j.querēs vtrū clericis in iudicio li ceat sua repetere rīdet dupliciter ꝓtō licere cle ricis etiā ꝓfectis in iudicio ꝓtendere nō ꝓ captan

do lucro ſz ꝓ dāno vitādo:scdo qđ ꝛ si nō ꝓ suis reb⁹ tū ꝓ cōib⁹ ecclesiarū suarū defendendis licet stare in iudicio:sed imperfecta est ista solutio ei glo.sum.pfecti⁹ soluit oēs hoc posse oēs clericos qui pōt hr̄e ꝓpriū:ꝛ si nō habēt vt religiosi: possunt reperere bona ecclesiarū vel monasterio rū suoꝝ si sunt ꝓlati vel de mandato ꝓlatoꝝ si ꝓlati nō sunt:oēs etiā clerici possunt agere in iu dicio ꝓ miserabilib⁹ personis de mādato superio ris.xxj.qđ.j.puenit.cuius magis deceat ꝓ alios. i.laicos litigare. * Nono.nam.xxj.q.j.dilectio.§. būtisse bonā fidē cū quis cepit possidere lz medio tpe habuerit cōscientiā rei aliene sed lz hoc sit cō tra iura ciuilia tū glo.dicit hoc nō tenere ſz ius canonicū cui m hoc standū est:ſz ops habere bo nā fidē.i.credere se iuste possidere omni tpe quo ꝓscriptio currit.de re.iur.possessoꝝ.li.vj. * De cimo.Nā.xxij.q.iij.§.vlti.dicit qđ iurās aliquas ducere in vxoꝛ postuotū castitatis si ꝓhibēs uare hoc iuramētū:ſz inīūgēda est ei penitentia de violatōe voti:qđ qđē lz sit verū cōsummato matrimonio:qꝛ eam dimittere nō pōt nō obliga tiōe iuramenti sed maiori vinculo sacramēti tū si nō cōsummauit ꝓhibetur sub mortali nō ser uare iuramētū qꝛ mal⁹ ꝛ primus ꝛ cōsequēter obli gat:qꝛ est vinculū voti ex illius iuramēto. Ibi etiā subdit qđ iurans se nō fieri clericū vel religio sum iurat illicite:nō ex se sed solū ex modo:puta qꝛ incōsiderate:qꝛ non admittitur per hoc salus alie vel corporis sed ſm.s.tho. hoc iuramētum est illicitū ſm se qđ est nō solū qñ admittit sal⁹ alie vel corporis.sed etiā qñ minuit vel impedit ꝓfe ctus alie per obseruantiā iuramēti. * Undecimo. Nā.xxiij.q.v.§.j. dicit qđ cogēs aliquē ad iuran dū peccat mortaliter si ꝓiurat:qđ ꝛ gl. affirmatr sed intelligit si scit aut verisimr credit qđ iurabit falsum vt declarat Augu.in.c.ille q̄.ea .q̄ de hoc tū supra iuramētū.ij.§.viij. * Duodecimo. Nam. xiij.q.j.audiuimus.§.ti aūt post.dicit qđ lapsus in veterē hereſim est excōicat⁹ ꝛ ꝓsequēter suspē sus ab exequutione ordinis ꝛ iurisditiōis:ꝛ ꝓse quēter excōicare nō potest sed si nouā cōtingat non est excōicatus:ꝛ cū toleret ab ecclesia:ſ. cū est occultus pōt excōicare:ꝛ alia agere:ſz gl.dicit indistincte qđ est excōicatus nec pōt excōicari si ue sequat veterē siue nouā contingat.ſ.misi o|no occult⁹ iuxta illud qđ dictū est.ē.excōicatio.iij. §.j. Ualent tū alia q̄ facit qui tolerat. Et idē di cit de schismaticis nisi forte in summo pontifice cū duo creantur:ꝛ quilibet credit se esse papā ꝙ intelligē qñ haberēt causam credendi ꝛ pvtraq; parte essent rationes vehemētes ſz Arch.vt acci dit inter Urbanū ꝛ Clemētem. * Decimotertio. Nā etiā oi.l.querēs vtrū lapsi post baptismū sed

Universidad de Deusto
Biblioteca

penitens possint promoueri ad ordines dignitates vel curas vel iã promoti in eis permanere: solui opliciter. Primo in.c.sacerdos.§.quomodo qõ sic si vere penitẽt: nõ si ficte.l.nõ in odium criminis sed alio respectu: scõo in.c.ꝑbyteros.§.possunt.t aliter qõ sic si pcã sunt occulta: sed si sunt manifesta quia scãdalisant sic nec promoueri possunt nec exequi in susceptis. Sed vtraq; solutio est inpfecta t confusa: nec vera simpliciter licet saluabilis cum additione ꝑm Archi. iii. parte tit.xi.c.viij.§.ij. Quãtũ enim ad primã dicendum est qõ si crimina inducunt irregularitatẽ nõ possunt his irreturi quãticũq; peniteant sine dispẽsatione ordinari vel beneficiari vel vti susceptio exemplum in enormibus vt in homicidio mutilatione hereſi schismate simonia in ordine suscepto dignitate t beneficio curato etiaz occultis in quib⁹ solus papa dispẽsat: in mediocribus cũ sunt notoria: vt in adulterio sacrilegio incestu: t huiusmodi in qb⁹ etiã epi aliqñ dispẽsant. Si vero non inducunt irregularitatẽ possunt peracta interioi penitentiat: ꝓmoueri et exequi in ꝓdictis. Quantũ tñ ad debere vel non debere dispẽsare cũ prędictis ꝓcedit prima solutio vt fiat si vere penitẽt nõ aliter ficte. Quãtum vero ad solutionẽ secundam supplendum est qz si talis occulta sint enormia necessaria est dispẽsatio: ñ vero non sunt enormia per secretam penitentiã purgata non impediunt. Manifesta ẏo seu notoria per cõfessionem in iudicio vel convictionem vel cuidentiam facti q̃ nulla possit tergiuersatione celari siue sint enormia siue mediocria indigent dispensatione: si tñ sint mediocria t non notoria: sed tamen a multis scita non indigent dispensatione sz priuata penitẽtia purgantur. Et hec satis possunt elici ibi ex glo.sum. * Decimoquarto. Nam de pe.di.ſ.querens vtrũ sola contritione t secreta satisfactione absq; cõfessione sacramentali cum tñ adsit facultas possint peccata deleri arguit pro t contra.t demum in.§.viri.nonoeterminat sed relinquit iudicio ecclie vtrũ quam sequatur opinionẽ. licet ꝑm gl.sum. videaf ad hoc declinare qõ sit necessarie pfessio ad qõ facit.c.ñ. Et eodez modo magister sententiam hanc questionem motam in quarto indeterminatam relinquit. Sed beatus. Tho. ibi. in expositione litere dicit qõ tunc sine preiudicio salutis potuit vtraq; opinio teneri sed postq; ecclesia per Innocentium tertium hoc determinauit secus est: t concor. glo. sum. in fi. post multas falsas opiniones recitatas.

2.q. ¶ Secundum dictum principale est hoc. Quantum ad glossas decretorum dico quod sunt satis bone t necessarie, t similiter glo. summarie que ponuntur in primo distinctionum vel questionum in quibus cum multe recitentur opiniões vltima est melioz. Sunt tamẽ in diuersis capitulis alique glo. nõ vere aliquãdo: * Primo. Nã xiij.q.ij.in.c.tempus gl. videtur tenere qõ pueri qui sunt in inferno mediocriter mali valent suffragia facta pro eis ad diminutionẽ pene licet numquã liberẽtur: quod. s. Tho. in quarto improbat. Decepta est autẽ male intelligẽs ibi Aug. quod dicit mediocriter malos eos qui discendunt ad purgatorium quibus dicitur valere suffragia tollerabilioz sit ipsa damnatio. i. cõdẽnatio ad pnã purgatoriã. vt sez alleuietur. * Secõo, Nas de consc. distin. ij. sꝑer. c. tribus ponit multas opiniones de speciebus eucharistie cum sumuntur scilicet quod non descendunt in stomachum nisi alie cibi vel descendunt quidem sed per tardores aut occultos meatus exeunt seu resolumtur. vel quod quam cito attemuntur dentibus desinit ibi esse corpus xpi que omnes sunt false g. Tho. t alios theologos ꝑm quos est idem iudicium de eis vt de alijs cibis quantũ ad digestionem t nutrimentũ. t tandiu sub eis est corpꝰ xpi quandiu durant in stomacho etiam si sumantur a mure: contra aliam glo. ea. di. in. c. qui bene docentem quod statim ibi desinit esse cum a mure species sumuntur. de quo vide supra eucharistie iij.§.iij.t Eucharistia. iiij.§.ſ.inſi. * Tertio. Nam ea. di. super. c. primo t videtur dicere quod post institutionem eucharistie: t ante resurrectionem xpi: solus xps poterat conficere t quod si in vno duo mortis aliquis apostolorum cõsecrasset nõ fuisset ibi corpus xpi sine alia t ꝺ̃ alia que celebrauit nõ tenent: licet ſz Capo. dicit posse hoc fieri mentum sic instituti fuisse vt solũ xps hoc posset ꝯficere. * Quarto. Nã bist. xi. super. c. si papa. videtur. q̃ nõ solũ pro hereſi sed pro quolibet moratorio crimine ex quo scãdalizatur ecclia posset deponi papa si post monitionem esset incorrigibilis quod est falsum: vt supra consilium. §. iij.

* Quinto. Nam. xxij. questione. ij. super capi. ne quis arbitretur. tenet mendacium officiosum q̃ alicui prodest t nulli nocet esse peccatum mortale in viris perfectis id est perfecte abstinentibus omnibus temporalibus quod secundum sanctum Thomam. xxij. quest. ex. est falsum. quia perfectio personalis aut status perfectionis non facit veniale de se esse mortale nisi ratione scandali. quod tamen in huiusmodi non semper esset mortale: sed raro quod determinare difficile est. * Sexto. Nam. ij. questio. ſ. super. capi. si peccauerit. querit primo vtrum fraterna correctio intelligatur de occultis vel manifestis t videtur tenere secundum Joan. quod de occultis que tamẽ scitur a paucis t probari possunt. sed. g. Tho. dicit simpliciter de occultis mortalibus. * Secõo q̃rit vtrũ ad eã teneant oẽs ex precepto: t dicit q̃ ẽtũ ad peccatũ ꝓpetrãdũ tenentur oẽs. ẽtũ ad ꝓpetrãdũ prelati solũ ex ꝑcepto subditi ẏo ex ꝑcilio: ſz. d. Tho. ꝑbat simpliciter ad hoc oẽs teneri. * Tertio querit vtrũ ad denũciationẽ admittant oẽs vt criminosi t infames: t dicit q̃ admittuntur oẽs mõ bono zelo denuncientiq; de criminosis nõ ꝑsumit qz sua vitia nõ correxerũt: ſz ẏitas ẽ ꝑm archie. q̃ ad denunciationẽ euangelicã. i. charitatiuã vbi intenditur solum emendatio oẽs admittuntur nisi ꝑsumat q̃ hoc nõ intẽdant: sed ad iudiciale vbi etiã intẽditur punitio seruandũ est qõ dicitur extra de accu. qualiter t quando. 2.c. inquisitionis. vide supra denunciano.

¶ Tertiũ dictũ principale est hoc. Quãtũ ad decretinas ecclesiasticas tripler est genꝰ. quedã enim sunt reprobate tanq̃ false t hereticе. xxiij.q.iij. c.pe.t di.xv.ſcã romana in palea extra de summa declarant apocryphe. i. quasi occulto seu secrete ꝑm archi. di.xv.ſ. in prin.qz. ſ.nõ in ecclia ſz remote t secrete sunt legẽde qõ intellige de apocryphis in ordietate ẏitatis. de qb⁹ loquiſ. d.c. sacta romana. de qb⁹ quisq; liber est ad credendũ qõ vult vel nõ credẽdũ. nõ ãt itelligiſ de apocryphis folũ ex ordietate autoris. cuiusmodi sunt aliqui libri in biblia. q̃ tñ publice legunt. Quedã vero sunt approbate. de quib⁹ vide in. d. ca. sanctorum solemniter approbatas: est etiã hodie doctrina. ſ. doctoris. vt ptz g extranag. Jo. xxij. t ꝓ bulla ꝓbani. v. directã archiepo t cancellario t magistris t vniuersis in ciuitate tholosana cuius vltima ẏba sunt hec. Volum⁹ insuper et tenore ꝓsentiũ vobis iniũgim⁹. vt dict. d. Tho. doctrinã tanq̃ veridicã t catholicã sectemini eãq; ꝑm ang. t archi. in. c. voli. di. ix. in doctrinis doctorum ꝓbatis aliquid posset reprehendi qõ hic rõ tenuit nõ esse bigamũ eũ q̃ vnã vxorẽ habuit añ baptiſmũ t alia post. t aug. tenuit Jũi cuius ẽt fala preferk. di. xxvj. acutius in spectantibus tñ ad finẽ t mores necessarios ad salutem multo modo discordãt sancti doc. realr ꝑm archie. Addẽ et iaz q̃ ꝑm archi. super. c. quis nesciat. di. ix. qõ d e etiã ꝑm archi. super. c. quis nesciat. di. ix. qõ rubrice decretaliũ autẽticãtur in proemio ẽcre in gl. rubrice: t similiter rubrice vl' titulegales sunt autentici. ff. de in integ. resti. l. ſ. non autem ẽſt. ſ. placuit. ꝑm Inno. qui ita no. in proemi. decre. quę tñ ponuntur ibi dicta conciliorum vel Summorũ pontificum vel docto. approbata sunt sed non dicta gratiani ꝑm Jo. an.

¶ Decimoquarto querit vtrũ oẽs ligẽtur lege quasi legi subiecti: vico ex archie. t. i. Tho. xij. q. xcvj. ar. v. q̃ cũ lex habeat duo. i. q̃ sit regula et habeat vim coactiuã: ꝺ̃ opliciter aliquis subditur humane legi primo. i. vt regulatus regule t scõo sicut coactus cogenti. Primo mõ humane legi oẽs subiciũt q̃ subdunt prãti q̃ fecit legẽ: nõ aũt alij siue simpliciter sint absoluti a subiectione ptãtis: ꝺ̃ q̃ sunt de vna ciuitate vt regno nõ subdunt legib⁹ principis alterius ciuitatis aut regni. siue sint absoluti ẽtũ ad aliqua solum fiscut subiecti ꝓ cõsuli regulatur eius mãdatis: ſz nõ in his que dispẽsant ab imperatore. Secõdo aũt mũ subdiũt mali quoꝝ voluntas a lege discordat. nõ aũt boni quoꝝ voluntas legi ꝓsonat: qz q̃ est coactũ est violẽtũ t cõtrariũ voluntati: vñ isto modo lex iusto posita nõ est. ſ. ad Timo. i. ſz impijs. Igit vt ꝺ̃. xix. q. ij. in. c. one. qui lege priuata. i. ſpũſlancti ducit nõ astrigit lege publica qz. i. illa lex est super oẽm legẽ humanã vnde ꝑm q̃ ea ducũtur viri ſpiales non subdunt humane legi. ẽtũ ad ea q̃ sunt ẓsa ductionis ſpũſlancti ad quẽ tñ dictionẽ pertinet vt viri ſpiales subtrahantur humane legi ꝑm illud. ſ. petri. ij. subiecti. &c. t oẽs alia poreſtatibus sublimioꝝ subdita sit. xi. q̃. ſ. magnum. Princeps etiã vt dicit iuriscõsult⁹ solut⁹ est legib⁹ suis. i. ẽtũ ad vim coactiuã. qz nullus' seipsum cogit nec alius in eum potest ferre sententiam. t sic dixit Dauid tibi soli peccaui. i. a te solo sum puniendus: vt ptz de peni. di. iij. rotã. non aũt ẽtus ad directiuam sed est subiectus ꝑm iudicium deiꝝ vñ ꝺ̃ eam seruare propria voluntate: vt de cõsti. cum omnes. Est etiã supra legẽ in ẽtũ potest eam mutare et in ea pro loco t tẽpore dispẽsare. hec ex illis. Jgitur potest dispensare secũ ex causa sicut cũ alijs fine causa vero non seruando peccarer.

¶ Decimoquinto querit vtrũ leges aut statuta laicoꝝ ligent clericos t alias ecclesiasticas personas vt teneantur hec obseruare t dicit Pan. in. c. ecclesia scrẽ marie. de cõsti. q̃ aut lex disponit specifice super reb⁹ ecclesiasticis t bonis earũ. t sic est nulla t nõ seruãda tanq̃ contra ab eo qui non habet ptãtem: qz nec imperator nec alius secularis habet potestatẽ super ecclesias aut eccl'asticas ꝑsonas: vt i. d. c. ecclesia. Et hoc verũ est nisi in duob⁹ casib⁹. Primo qñ est priuilegiatus: qz põt quis priuilegiare etiã non suum subditũ. t sic intelligiſ. c. nouit. de iudi. vbi allegatur lex theodosij. scõo qñ est fundata super naturali rõne: qz tũc seruari ꝺ̃ non rõne legis sed rationе iustitie naturalis. i. scire oportet. ff. de excu. tur. ſ. qui non iuste. Aut lex disponit generaliter non faciendo mentionem de clericis t

Universidad de Deusto
Biblioteca

ecclesiasticis:ꝛ tūc ſi nō pōt ſeruari ſine peccato vt in preſcriptione malefidei nō eſt ſeruanda a quocūq; de pſcri.c.fi.ꝛ.c. licet mulieres. de iure iur.li.vſ. Si vō eſt rōnabilis ꝛ nō cōtradicēs canonibus ſeruanda eſt etiā quo ad clericos ꝛ eccleſiaſticas pſonas ſi eſt fauorabilis. vt in.c.reqrīs.el.ij. de appel. Vñ ſtatutū diſponēs vt exiſtē ribus maſculis mulier non ſuccedat porrigitur etiam ad clericos: vt no. pa.in.c.cōſtitut⁹. de reſtit.in integ.ꝛ ſimiliter priuilegiū conceſſum hominibus alicuius loci ꝓtrahendit etiā clericos illius loci ly nō exprimat. ad qđ facit.c.dilecti. de fo.com.ꝛ no. per Jo. de lig. in.c.q; clericis. de fo. com. Bald. in.l.cunctos populos. C. de ſum. tri. Vbi ēt notandū eſt q; ꝗſi talialex generaliter diſponēs pōt ſe habere ad cōmodū ꝛ incōmodum nō pt dici preiudicialis: ſicut ſi ſtatutū diſponit q; primogenitus ſuccedat ſcō genitus licet ſit clericus nō ſuccedet ſil⁹ in ſtaturo quo maſculi excludūt mulieres nō ſuccedet mulier. licet ſit effecta religioſa: vſi oēs leges diſponēres ſupra contractib⁹ emptionis vēditio. locatio. ꝓmoda. ꝛ hmōi. ſi nō ꝛtradicūt canonib⁹ vel legi nature ſunt ſeruande: etiā quo ad eccleſiaſticas perſonas ꝓ quo facit. c.ſ. de no. ope. nūſ. ꝛ eſt de mente Hoſt. ꝛ Jo. an. in.c. eccleſia. vt lit. pendē. ſed ſi afferunt preiudicium ſimpliciter ſecus eſt: vt qui nō facit innūerariū vſ infra tale tpō nō admitt hereditarē ſit priuat⁹ ꝛ hmōi. q; nunq; poteſt eſſe ad ꝓmodū eccliaſticoꝝ. ideoq; nō tenet: ſimiliter qñ ſtatuit ne poſſit aliquid vēdi nō ſubdit⁹.

Si vero lex ciuilis eſt generalis et rōnalis. ſed deuians a canonibus cuius exēplū eſt in .c.ij. de arbi. lib. vſ. tunc in foro ſeculari ſeruabit. ſed nō in eccleſiaſtico neq; in terris ſubiectis dominio eccleſie: q; debet ſeruari tūc lex canonica ī vtroq; foro: pto quo facit. c.ſi duobus. de ap. ꝛ qđ no. in.c.qđ clericis. de fo. cōpe. Aut lex ciuilis diſpoſuit ſup materia ad eccleſiam pertinente nō diſponēdo de ipſa materia: ſz tollēdo lucrū qđ alis dederat vel inponēdo penā actū explicāti. Exemplū primi de raptore ẏhente matrimonium cū rapta. in quo caſu lex priuat oībus bonis data ſibi a raptore. ꝛ ſic nō valet: vt vult gl. no. in t. de puellis. xxxvſ. q.ij. ꝛ eā ſequi videtur Fede. cōſi. xxxv. ꝛ mihi placet quia videtur intimidare matrimoniū: ꝛ ſic nō eſt ſeruāda etiā quo ad non eccleſiaſticos. Exemplum ſecūdi. Bigamū punit ẏhētē ſine cōſenſu patris vel agnatorum ꝛ nō valet ſm Pa. vbi ſupra. Itē aliud exemplū lex punit mulierē ẏhentē intra annū luctus. vt C. de ſecun. nupt. quaſi per totū ꝛ non valet ratiōe predicta: quod limita vt .ẋ. ij. c. caſu. vij. aut lex ciuilis diſponit circa accidētia tēporalia ad actum ſpīalem: vt in vote. ꝛ tunc ſi non contradicit canoni. valet. c. raynutius. ꝛ capit. Raynaldus. de teſt. ꝛ qđ no. in.c.ij. de do. poſt diuoꝝ. re. ꝛ hoc verum niſi intimider contractionem matrimonij. Si vero contradicit canoni. tunc pendet ab illa queſtione cuius fori ſit cā dotis. ꝛ Inn. in c. de prudentia. de do. poſt diuoꝝ. re. ꝛ Pa. tenuit q; eſt mixti fori. ꝛ ſic lex ſeruabitur in foro ſuo. ꝛ locus erit preuentioni. c. cū ſit generale. de foro compe. Aut lex ciuilis pcedit circa actū ſpālem preſumēdo ꝛ lex canonica muenit⁹ ẏ⁹ puta lex preſumit matrimoniū ſi maſcul⁹ ꝛ femina ſimul habitāt. l. in libere. ff. de ri. nup. ſi ſit libera ꝛ nō facit queſtum de corpore vt ibi lex vero canonica preſumit adulteriū ſiue fornicationē. ẏxx. q. v. al'r. ꝛ ſic ſtandū eſt in vtroq; foro. vtri canonice ꝛ lex imitatur canones. de iudi. clerici. Et ꝑ hec limita iura dicentia leges ſeruandas que canonibus non contradicunt.

¶ Decimoſexto circa legis itellectū querit quo modo lex ſit interpretāda: ꝛ dico q; quid ex quo tupler ſit. ꝛ a q̄ fiat interpretatio legis dicti ſunt ſupra interpretatio: ꝛ quomodo autem debeat ſe habere interpres interpretando vt veniat ad legis intellectū. dico ex Pañ. in.c. ad audientiam. de veri. q; diuerſitas vocabuloꝝ inducit diuerſitatē rerū: ꝛ raro cōtingit q; duo vocabula idem per oīa importēt: alīs ars induceret ſuperfluitatē: ꝛ de hoc eſt pulcher ter. in.l.ſi hīdē codicill. C. de codi. ꝛ ad hoc. o. c. aut audientiā. Et ibi dicit Jo. de li. q; ſi apparet de mēte legis eſt ei ſtandū etiā contra propriū verboꝝ ſignificatū. vt in.l. cū pater. §. dulciſſimus. ff. de leg. ij. vbi verba ſtringunt⁹ per rationē expreſſam ratio eſt q; verba deferuiūt intētioni nō ecōtrario ei⁹ ſe habet ẏba ꝛ intētio ſeu ratio vt corpus ꝛ anīma: ꝛ ſicut alia corpori ita rō legis ẏbis dominat⁹ ad qđ. l. nō dubiū. C. de legi. Si vero de mente non constat tunc ſi verba ſunt clara nō eſt ab eis recedendū vt in.c.ſi. de verbo. ſig. Quod intelligo vbi ratio non eſt expreſſa in lege nec coniectari pōt rō naturalis ei⁹: q; vt ſingulariter dicit. ꝛ. ꝛ alīs poſt eū l. o. l. nō dubiū. vbi rō nō eſt expreſſa in. l. debem⁹ cōiectari per ſimilia rōnem naturalē que mouere potuit legiſlatorē qui ſine rōne non fuit mot⁹ cū ſine rōne non fit lex. iij. di. erit aſſt. ꝛ ẓ ſi alia rationē cōiectarā poſſum reſtringere ꝛ extendere legem eriā odioſam. vt. §. ſed vbi dicram rationem coniectari non poſſumus procedit dictum Jo. de lig. videlicet q; recurratur ad ẏba ſi clara ſunt. Si vero ſunt oībus rōnibus vnus eſt intellectus ꝛ non plures: nā intellectus ſumitur a rationē nō a cortice verboꝝ lege ſcire leges. ff. de legi. ꝛ ideo in illa .l. dicit Bald. quod cuius eſt multiplex intellect⁹ eius veritas ignoratur. Et ideo Barto. in.l. in ambiguo. ff. de reb. dub. dicit quod quādo vna lex habet plures intellectus: qui omnes poſſunt eſſe veri: illa lex reputat inutiliz niſi probentur pe alias leges. In hoc autē aduertēdū eſt quod illa lectura ſeu ille intellectus eſt magis tenēdus: ſi vitio nō caret ambiguo. ff. de legi. ꝛ in.l. capienda. ff. de regul. iur. Preterea ille intellectus eſt magis tenēdus qui eſt magis dubitabilis per regu. l. quod habeo. ꝛ ibi no. ff. ad carb. ꝛ declaratoo. Abbas in. c. cum in iure. de elec. Bart. tamen in. d. l. in ambiguo vult quod ille intellect⁹ ſit magis tenēdus qui probatur per meliores rationes ꝛ leges. Preterea quando ex propietate ſermonis duo intellectus includuntur: ille eſt magis tenendus qui colligitur magis propie. Ita probat. l. nepos ꝑ culo. ff. de verb. ſigni.

17 ¶ Decimoſeptimo querit ſpāliter qūo lex ſit interpretāda ex ſua rōne ſeu cā finali: ꝛ dico qđ ſit rō vel dicta cā ꝛ qūo ſo ex ea debeam⁹ legē interpretari ꝛ duci in mentem eius patet ex ſtatim dicēdis hic: ꝛ. §. ſeq. nam ratio legis plus debet attendi ẏ lex ipſa. i. quā legis verba. l. ſ. C. q; ſit ionga conſu. ꝛ di. ſ. conſuetudo. vbi dr qđ lex eſt ꝛc quid ratione conſtituit: vnde Bal. in.c. ſ. de conſti. dicit qđ lex conſiſtit in ſubſtantia rationis. ꝛ bar. in.l. cū mulier. ff. ſolu. mat. dicit qđ ratio legis et mēs legis idē eſt: qđ intellige cauſaliter. ꝛ de ratione finali que dr ipſa lex ſm Bal. in.c. dilectus. el. ij. de reſcrip. q; eriā dicit in.l. ſi quis ſeruo. C. de fur. qđ ratio finalis eſt anima legis. Et ideo vbi cūq; habet locū ratio legis habet locū ēt lex. C. de interdi. l. ſ. ſm Archi. ꝛ ſequit Bemi. in.c. vbi periculoſi. de elec. lib. vſ. ꝛ hoc eriā ſi verba contradicāt: vt. l. ſcire oporter. §. aliud. in verbo ſed ꝛ ſi maxime verba legis. ff. de excu. tu. q; nō in foliis ſed in ſenſu conſiſtit euangelii. ſ. q. ſ. mat cyrō. et c. intelligentia. de verb. ſigni. ꝛ facit text. in .l. ij. C. de liber. preteri. q; vbi inquit manifeſtiſſimus eſt ſenſus reſtatoris interpretatio verboꝝ nuſquā tūſi vs vt melioꝝ ſenſu exiſtat. Bal. etiam in l. cōmiſſorie. C. de pac. inter emp. ꝛ vēdi. dicit qđ licet iudici ſit impoſita neceſſitas ſeruandi ſtatutum ſm formā prout tacet ad literam. arg. l. ſ. §. ſi is qui nauē. ff. de exercito. tamen nō habebit locum hec neceſſitas niſi ſaltuo intellectu quia litera occidit: ꝛ ſpūs viuificat: pro quo facit gl. in. c. ſi ullo vos. in ver. pignus. de pigno. Unde ſi qua iura dicūt legē ſeruandā etiam in foro aſeverū dicūt qđ eadē eſt ratio in vtroq; foro: q; ſic in foro anime nō ceſſat ſ⁹ Pano. in. c. tua. de vſur. in fi. Sed tamē ꝓdicta intellige iuxta dicenda. §. ſeq. .18

¶ Decimooctauo q̄rit vtrū ex rōne legis ſic debeamus interpretari: intelligere legē: vt eā in ſimilib⁹ ꝛ odioſis ac penalib⁹ extendamus: ꝛ dico qđ de extentione legis ad ſimilia dicti eſt ſupra argumētatio. §. ſ. quātū vero ad odioſa ꝛ penalia dicti eſt etiā ibi aliqualiter ſed plenē prz ex ſtatim dicendis. * Nam ſm Joā. de imo. ꝛ Bemi. in c. ſi poſtquā. de elec. lib. vſ. duplex eſt mens legis ſc⁹ cōprehēſiua ꝛ extenſiua de qb⁹ infra. §. xx. quedem comparatū dupliciter vel ad duo. l. ad rē de qua agitur in. l. cui⁹ eſt ratio: ſiue ad caſus in ea comprehēſum ꝛ ſic dr cōprehēſiua: ꝛ ad aliā rem ſimilem ſiue ad aliū caſum: ꝛ ſic dicitur extenſiua. * Igit̄ ſcōm mentē cōprehēſiuā ſit extenſio legis in penalibus: ꝛ a fortiori in fauorabilib⁹ ſecūdū Jo. de Imo. ꝛ Bemi. vbi ſupra. ſed propie non eſt extenſio. Et ſic intelligo qđ dicit Pano. in. c. q; in inſulis. de ſtatu mona. quod lex dr ſ⁹ ampliari: ꝛ reſtringi ad limites rōis exp̄ſſe etiā ſi verba nō patiātur: vt in. l. adigere. §. quāuis. ff. de iure patro. ꝛ in. l. cuz pater. §. dulciſſimus. ff. de leg. ij. et in. l. pater. §. fundū. ff. de leg. iij. ꝛ facit. c. cū dilec

Universidad de Deusto
Biblioteca

eta.de cõstit.vti.vel inuti.ꝛ bonꝰ ter.in reg.fi.de regu.iur.lib.vi.ꝛqõ not.Bart.in.l.ītẽ ḡrit.§.qui impleto.ff.loca.Et idem Panormi.in.c.j.de iura. cal.dicit qõ etiam in penalibus seu odiosis quãdo ratio est expressa extenditur ꝛ ampliat dispositio legis ad limites rationis expressemot.glo. in.cle.j.in verbo eligatur,de elect.ꝛ in cle.ij.in verbo pileum.de vita ꝛ hone. cleri.ꝛ in.o. regu. fi.ꝛ quod no.ibi Dy.ꝛ Joã.an,in mercu.ꝛ quod no.in.o.§.dulcissimus. Secus autem esset in dictis penalibus fm eundem Panor.in.c.i.de sentet.ꝛ re iudica.vbi allegaretur simile sub terminis facilioribus vel paribus:vt not. Innocen.in c.cum speciali.de appella. Secundum mẽtem vero legis extensiuam nõ fit extensio legis in penalibus ex identitate rationis:sed solum in non penalibus secundũ eundem Joan.de imo.ꝛ Bemi.ꝛ de elec.statutum.lib.o.vi.* Pro quo sciendum est quod in hoc est magna difficultas inter canonistas.Nam Joan.and.fuit sibi multũ contrarius in glossis suis:quia in.c.dispendia.de rescriptis,lib.o.vi.dicit quod per identitatem rationis habet locum dispositio sed non pena:sed in clemen.j.de elect.aliter sentit. Bloss.vero.o.c. sepe.dicit quod constitutio penalis extenditur ad alium casum quam comprehensum:quando est eadem ratio:ꝛ omnimoda similitudo:ꝛ tunc proprie non dicitur extensio:quia scilicet quod est ex ratione legis est ipsa lex:ꝛ dominus Pe.dicit istam gl.esse singularem. Sed Joan.de imol. ꝛ Joan.and.dicunt non fieri extensionem legis seu constitutionis penalis:etiam si sit omnimoda similitudo:ꝛ subsit eadem ratio vt etiam no. Joan.and.in reg.odia.de regu.iur.libro.vi.ꝛ hoc communiter tenetur pro cõclusione ꝛ regula vera:ꝛ probat.c.constitutionem,de reg.lib.vi. vbi patet quod constitutio loquens de predicatoribus ꝛ minoribus nõ habeat locum in aliis mendicantibus:licet subesset eadem ratio:vnde pro prer identitatem rationis lex eam prorogauit ad alios mẽdicantes. Fallit tamen hec regula in multis fm Bem.in.o.c.sepe.quã ibi vide si vis. Ego autem teneo opinionem dicte glos.in.c. sepe.cum limitatiõe quod ratio fit expressa saltem indubitate presumpta:ꝛ dico quod constitutio penalis cuius ratio est expressa per legem extenditur ad casum alium non expressum si ratio sit par simpliciter seu eadem aut certe maioꝛ:et legislatoꝛ particulariter non disponat in contrarium declinando a ratione legis propter aliquã particularem aut priuatam considerationem:ꝛ sicut physolophice loquendo est impossibile esse eandem causam quin sequatur idem effectus ita logquendo iuridice impossibile est esse eadem rationem:ꝛ non esse idem ius:cum ratio ipsa sit formaliter ius ꝛ lex:nisi hoc sit ex voluntate legislatoris:vt dictum est:quam tamen sequi nõ remanet nisi expressa:vt patet per.s. Tho.ver. questio.xxiij.ar.vij.ꝛ infra obediẽtia.§.vlti.vnde nisi ipse specialiter disponat contra vel preter rationes legis semper fiet dicta extẽsio in penalibus vbi ratio est expressa in lege:ꝛ est eadem:vt in. l. his solis.C.de re.do.ad quod etiam textus optimus.in.l.ij.§.quid si curatores.ꝛ.§.quid si decesserint.ff.ad tertu.ꝛ.l.palam.in.§.senatus.ff.de ritu nup. Nec potest dici proprie quod sit interpretatio extensiua:sed potius intensiua seu intellectiua quia lex non est aliud ḡ ratio legis.vt probatur in.l.non dubium.C.de legi.ꝛ quod lex penalis extendatur si in ea est scripta rationatura lis aut ciuilis tenet Bald.post Barto.ꝛ fi militer Panormi.etiam si ratio nõ sit expressa modo sit indubitate presumpta:vt.§. argumentatio.§.j. sed vt dici limita nisi legislatoꝛ specialiter ꝛ expresse disponat in contrarium dicte rationis declinando ab ea.Unde glo.pri.in.c.constitutio.de ele.lib.vi.vult constitutionem penalem non extendi ad casum alium etiam si ratio legis sit expressa:quando ipsa constitutio est exorbitãs. Vide etiam infra pena.§.iij.

¶ Decimono queritur vtrũ lex vel constitutio penalis debeat aliquo casu late interpretari et no.Bar.vnũ singulare in.l. quẽadmodum.C.de agri.ꝛ cen.lib.xj.quod licet lex penalis:ꝛ odiosa extra proprium significatũ nullatenus extẽdat. vt in regula odia.tamẽ vbi extẽsio tendit in fauorem reipublice.ita debem⁹ ipsam extẽdere sicut legem fauorabilem:vnde cum pertineat ad fauorẽ reipublice puniri maleficia:vt prouincia quieta permaneat.l.cõgruit.ff.de offi.presi.si per statutũ punitur faciẽs:punitur etiã faciẽs.Huius ratie licet Bart,nõ dicat est:quia pars totius quod est totius est:vnde cũ stricta interpretatio in penalibus sit in fauorẽ alicuius hominis qui est pars totius multitudinis:cõgrenni debet fieri fauor propter fauorẽ totius cõmunitatis Paul. quoꝛ in.c.ex tenoꝛe.qui fi.sint leg.dicit quod cõstitutio penalis debet ꝛ potest extendi:ꝛ large modo interpretari:quãdo emanarent eiusmodi pericula animarum:cuius rationẽ intellige esse quia pro salute anime contemnẽda est coꝛporis salus:sed limita quando etiam ipsa larga interpretatio expedit saluti animaruꝫ. Et ex his fieri potest regula generalis philosophica quod quoties illud in cuius fauorem tendit larga interpretatio constitutionis penalis est fauorabilius eo in cuius fauorem tẽdit interpretatio stricta.large interpretandus est:quia eius quod magis odimus regulariter secundum philosophum.

20 ¶ Uigesimo queriẽ qllo mõstretur ꝛ deprehendatur mens legis cõprehensiua ꝛ extensiua ꝛ dicit fm Jo.de imo.ꝛ ge.in.o.c.ſi poſch.de ele.lib. vi.quod comprehensiua mõstratur ex quatuoꝛ.

* Primo ex communi vsu verboꝝ:nã qz preualet omni rigoꝛi:ꝛ significatione verboꝝ.ff.de le.ij.l.liboꝝ.§.qõ tamen cau.ꝛ de consue.cũ dilectus.* Secundo si aliter intelligendo sequeretur absurdus intellectus cum lex debeat esse possibilis ꝛ honesta.iij.distinctio.erit autem enim no.Bar.in.l.omnes populi.ff.de iusti.ꝛ iure.explicium.lex dicit qui occiderit hominem capite punitur. Si ad literam debet intelligi sequitur qõ occidens seipsum defendendo vel furiosus deberet occidi.contra.cle.ſi furiosus:de ho.qõ est absonum. * Tertio quando in lege est expressa ratio legis quia ex illa vt dictus est colligitur mens legis:ꝛ facit cle. prima.de elec. exemplus. in.c.ex parte.de postula.vbi prohibitio de actu cando facta monachis extenditur ad canonicos quia licet sint diuersi:tamen qz constitutio fundat se super religione:extenditur etiam ad canonicos.Et ideo omnis cõstitutio que habet respectum ad religionẽ:licet loquatur de monachis comprehendit etiam canonicos ꝛ omnes ḡ tria vota promittũt. Secus si loqueretur de religione cum aliqua qualificatione:puta monachus niger ꝛ huiusmodi.* Quarto quando per eandẽ constitutionem vel per aliam apparet id qõ ibi est positum gratia exempli fuisse positum sicut l.j.ff.vti possi.dicitur quod licet verba edicti loquantur de eden. tamen in fundo etiam habent locum:vt in.§. hoc interdicto omnibus. ibidem mens autem extensiua secundum eosdẽ comprehenditur ex idẽtitate rationis nõ scripte:ꝛ vt in L.j.C.de interdi.ꝛ re.facit.c.inter cetera. de resc. ꝛ.c.ij.de transla.prela. quia de similibus ad simi

21 ¶ Uigesimoprimo queritur vtrum si lex aliqd non prohibet intelligatur esse concessum:ꝛ dico quod in.c.inter corporalia. de transla.habet duplex argumẽ.vnum.l.quod prohibita intelligantur omnia que non sunt concessa:dicente tex.ꝙ nonnunꝙ intelligitur prohibitum quod non est concessum:aliud quod concessa intelligantur habeꝛ ibi in gl. que ꝛ soluit dicens primum habere locum in iudicijs adde ꝛ contractibus strictis:secundum vero in iudicijs ꝛ contractibus bonefidei in beneficijs absolutionibus:ꝛ in edictis prohibitorijs in quibus quilibet admittitur qui non prohibetur.Dicit autem Hostien.quod si constitutio promulgata est affirmatiue ofa que continet;ꝛ ex eis sequentia videtur concessa nisi reperitur prohibita:puta concessum est cõtrahere matrimonium:ergo cuilibet ꝛ semper nisi reperiatur prohibitum. Si vero promulgata sit negatiue omnia ex ea sequentia intelliguntur prohibita nisi reperiantur concessa sicut prohiberur ne quis occidat:ergo semper et omnibus prohibetur nisi quando inuenitur cõcessum.

¶ Uigesimosecundo queritur verum lex iudulgens aliquid quod potest tẽdere in alterius pũdicium intelligatur saluo interesse partis ꝛ dico quod sic vt tenet Bal.de pe.iura,fir.ꝛ Panor. in.c.j.de iudi. 22

¶ Uigesimotertio queritur vtrum constitutio intelligatur respicere preterita vel futura:ꝛ dico quod futura solum.de constitu. cognoscẽtes ꝛ ibi Panormita.ꝛ hoc nisi in ea nominatim de preteritis caueatur,eodem titu.ca.fin. Sed adde singulare dicti Pan. in.c. quoniam simonia. c.de simo.quod constitutio iuris antiqui declaratoria addens nouam penam:non extenditur respectu pene ad preterita:ꝛ sic respectu illius pene censetur constitutio nouat quod optime probatur ibi. Nam licet ante illam constitutionem cõciliũ simonia cõmitteretur in receptione monialium precio dato:tamen ista pena non erat sic statuta scilicet quod moniales committẽres simoniam in earum receptione de monasterio pellerentur in actoꝛi ad agendum penitentiam detrudendeque pena non extenditur ad monialeꝫ ante dictam constitutionem per simoniã receptas.hãc opinionẽ tenet Pau.de elea.in proemio elementi.ꝛ idẽ car.per glo.in cle.ex gratu. de vsur.ꝛ idem Lad.Et idem dicit Panor.in.dic. c.fin.quod vbi constitutio est declaratoria iuris naturalis extenditur ad preteritaꝛ:qz is qui declarat nihil de nouo inducit.l.heredes palam.ff. de testamen.vnde potius ligat constitutio antiqua quam noua declaratoria:sed vbi constitutio est partim declaratoria.ꝛ partim noui iuris editoria licet concernat preterita inquantũ est declaratoria:non tamen inquantum est noui iuris editoria. Exemplum dicit constitutio quod nomen audeat vsuras exercere.ꝛ quicunꝙ exercuerit punitur publicatione omnium bonoꝝ. Nam certe licet factum sit damnatum de preterito:tamen pena publicationis cum sit de nouo non extẽdit ad eos qui vsuras exercuerũt ante istam constitutionem.* Et per hec soluitur questio subsequens:gabellarij exigentes pedagia a clericis,sunt iure communi excommunicati episcopaliter solum:vt in capit. quẽquã de cen.lib.vi.sed deinde per extrauagantes:ꝛ processum curie a tempore Pauli secundi sunt excommunicati papaliter,queritur ergo vtrũ illi

Universidad de Deusto
Biblioteca

qui inciderunt anredictas extrauagantes sint excommunicati episcopaliter tñi vel etiaz papaliter: ꝛ dico ꝙ episcopaliter tantum: quia licet ille posteriozes cõstitutiones sint iuris veteris declinatorie: pene tñ in eis cõtente sunt noue ꝛ ad preterita nõ extẽdunt. ꝛ idem in silib⁹ dicito.

24 ¶ Vigesimoquarto. Querit vtrũ lex vel statutũ loquẽs per verba preteriti tẽporis indulgendo aliqđ extẽdat ad futura: ꝛ dicit pau. in. d. c. cognoscentes. de constit. quod non ne detur materia delinquendi: vt est rex. limitans hanc materiã in. l. cũ lex. ff. de leg. per quã dicit bar. ꝙ si statuto cauetur ꝙ quilibet bãnitus soluẽs decem eximatur de bãno nõ bz locũ respectu eoz q̃ bãnient de futuro: q̃z daretur materia delinquẽdi sec⁹ aũt si cessaret hec ratio: q̃z licet loquat per verba preterita vel presentia extẽdit ad futura

25 q̃z lex semper loquitur. l. arriani. C. de here.

¶ Vigesimoquito. Querit vtrum leges humane sint mutande facliter: ꝛ dicit Aug. primo de lib. ar. ꝙ lex temporalis quis iusta sit. mutari tamẽ per tempora iuste potest q̃ fm. s. Tho. xij. q. cxvij. arg. ſ. ouipliciter contingit cũ lex sit quid

1. ca. directiuum actuũ humanoꝝ. * Primo. ſ. ex prerationis cui naturale videt gradati ab imperfecto ad perfectũ venire vnde iscur primi philosophates tradiderunt imperfecta quedã per posteriozes magis perficienda: ita in opalib⁹ primi intendentes inuenire aliquid vtile hominꝫ cõmunitati instituerunt ꝑfecta quedã in multis deficiẽtia q̃ posteriozes mutauerũt. instituẽres aliqua q̃ cõmuni vtilitate deficere possent in pauciozib⁹. * Scõo ex parte hominis per mutationem ꝺõnis hominum: quib⁹ fm diuersas eoꝝ cõditiones diuersa expedisit. sicut fꝫ aug. vbi supra si populus sit moderatus ũ grauio: et omnis vtilitatis diligentissimus custos: recte fertur lex qua sibi liceat creare magistrat⁹: que potestas sibi recte adimitur si paulatis depraua tus: flagitiosis regimẽ ꝓmittat. vnde sicut cinlia ita ꝛ anonica iura aliquãdo mutata sunt sicut patet di. lxiij. c. vota. circa electionẽ põtificũ que principibus catholicis vsu ꝛ ꝓstitutiõe pre

sentabatur vt illã eoꝝ autoritate roborata nullus hereticoꝝ aut scismaticoꝝ aduerset cõtra re: sed q̃z imperatores suũ modũ ignorantes aliquãdo nõ in numero ꝓsentiẽtiũ fꝫ distribuẽtiũ imo exterminãtiũ esse voluerũt frequẽter, etiaz in heresim lapsi vnitate ecclesie impugnare conati sunt: sanctoꝝ patrũ ꝫ eos istitura ꝓdierũt vt se electioni nõ ingererent: ꝛ qui eoꝝ suffragio ecclesiã obtineret anathematis vinculo innodaretur. Nõ tñ debẽt leges sine cã multũ vtiles vel necessaria mutari. dist. xij. ridiculũ: q̃z vt ff. tit. cũ ipsa legis mutatio ꝑtũ in se est habeat detrimentũ cõis salutis siue vtilitatis eo quod cõsuetudo iuuat ad obseruatiã legis que ab ea habet maximã virtutẽ fm philosophũ. scõo polnum ꝙ debet lex mutari nisi ex alia parte tñi recõpensant cõi saluti ꝑtũ ex ista derogatur: quia intantũ recte mutat intantum per eius mutationẽ ꝓuidet bono cõi: hoc aũt cõtingit ex aliq̃ maxima ꝛ euidẽti vtilitate ꝓuenẽre ex nouo statuto vl ex eo ꝙ est maxima necessitas q̃: lex aut grauamẽ: aut iniquitatẽ aut nocumẽtũ ꝓinet.

¶ Vigesimoterro. Queritur quib⁹ ꝛ quotupliciter lex tollat: ꝛ dico ꝙ multis ꝛ multipliciter. 26
* Primo per ꝓsuetudinẽ ꝓtrariã vt dictũ est. ff. l. non consuetudo. ſ. vſ. ꝛ ſ. statutum. ſ. itẽ. * Secundo tollitur etiam per non vsum aliquo modo: ꝓ quo scito quod vt colligitur ex pa. in. c. Joan. de cle. cõuga. si nõ vsus habet in se actũ tacitũ contra dispositionem iuris inducit cõsuetudinẽ derogatoriã legis. exemplũ lex defert hereditates cõiter ꝛ equaliter filijs tam masculis ꝙ femina l. maximã vitium. C. de liber. ꝓfe. sed cõsuetudo defert solũ primogenito vel solũ masculis. licet igitur secundo genitei vel femine nunq̃ sint vsi illa lege cõmuni. tamẽ consuetudo inducitur ꝓpter actũ tacitũ ꝓtrariũ legi. Si vero nõ vsus non habet actũ cõtrariũ legi tacitũ vel expressũ nõ inducitur cõsuetudo cõtra legẽ per nõ ꝛ sum ficut verbi gratia. licet sint plusq̃ centum anni quod nullus vendidit hermaphroditum: non tamen est arrogata lex. querit. ff. de statu homi. q̃ vult vt estimetur secundum statum preualentẽ. Similiter licet nõ agam contra eũ qui mihi debitum dedit actione legis aquilie. non tamen per hoc abꝛogatur illa lex. q̃ ipsa necessitat ad agendum: sed dat facultatem. * Tertio tollitur per legem siue constitutionem cõtrariaz. ꝓ quo no. ꝙ Panor. in capitulo: cum accessissent. de constitutionibus. ꝛ Bart. post Ly. in dicta. l. omnes populi. ff. de iustitia ꝛ iure. dicit ꝙ prioꝛ lex vel cõstitutio tollitur per legem contrariam posteriorẽ. licet nõ fiat mentio de prima. de cogna. spiri. capitulo primo. nisi habeat clausulam derogatoriam ad secundã quo casu opus esset facere mẽtionẽ de prima. argumen. l. si quis. in ꝓncipio. ff. de legatis tertio. ꝛ in capitulo nonnulli. de rescriptis. aliq̃ tñ dicit oportere facere mẽtionem de prima habente dictã clausulã derogatoriam ad secũdã si loquamur de priuilegio rescripto ꝛ restat que sunt priuate leges: non autem si de legibus ꝛ statutis: per clemẽ. dudũ. de sepul. quia cũ ꝓnceps ꝓsumatur omnia scire videtur velle reuocare scienter statuendo in contrarium: secus in priuata que est in factoꝛ: ꝛ placet hec opinio etiam si lex prioꝛ priuata non habeat dictam clausulam quia dicit Archi. simpliciter ꝙ

posterioꝛ cõstitutio ꝓiorem tollit etiã si de illa nõ faciat mẽtionem/ nisi prioꝛ sit rescriptum. de rescrip. ceterum. vel priuilegiũ: vt no. dist. xxviij. qui in glo. vl nisi sit consuetudo: quia non tollitur per sequentem cõstitutionẽ: nisi fiat mentio de ea. de constit. licet. libro. vſ. vnde etiam si non habeant. d. clausulam adhuc posterioꝛi lege non tolluntur: nisi de his fiat mentio.

¶ Vigesimoseptimo q̃rit quid lex tollat: ꝛ dico ꝙ tollit multa. * Primo legem. vt dictum est. ſ. prioꝛ: et scõo consuetudinẽ generalem iuxta dicta. ſ. consuetudo. ſ. vſ. consuetudines autẽ ꝛ statuta particularia locoꝝ vel personarum singularum: constitutio noua ꝓncipis non tollit modo sint rationabiliaꝛ: cum sint facti. et in facto consistant/ ꝛ ea possit papa rationabiliter ignorare: nisi de hoc cõstitutio expressam fecerit mẽtionem de consti. licet. libro. vſ. * Unde tertio tollit consuetudines et statuta specialia: si de eis faciat mẽtionem. * Quarto etiã tollit statuta specialia etiã si de eis non fiat mẽtio specialis quando illa continẽt solũ ius cõmune: quomodo irelligo dictũ vbre. Nã si episcopus fecit statutũ quo solũ cauet ius cõmune: ꝛ papa deinde fecerit nouam constitutionẽ cõtrariã illi statuto: vt extra de eta. ꝛ qual. preterea. q̃ ꝛ tum ꝓsentationes patronoꝝ est hodie reuocata. de instit. si ia. li. vſ. dicit idẽ ꝙ sicut sublatũ est ius cõmune ita ꝛ statutum eꝑi q̃ simpliciter cõtinebat id q̃ ꝛ dicta decretalis: q̃z illud non est facti nec cõfistit in facto. imo est iuris: ꝛ cõsistit in iure. quia hoc loco cessat ratio. d. c. Is fm Innocẽ. et Hostt. Et si contrarium diceret iam eꝑ possunt tollere aucto: ritatem summo pontifici faciendi iura in suis diocesibus statuendo simpliciter que iure cauẽtur. hec not. Archi. Joan. an. in. d. c. licet.

28 ¶ Vigesimooctauo querit vtrum actus gestus contra legem sit nullus ipso iure: et dicit regula iuris ꝙ q̃ ꝓtra ius fiũt. debent ꝑ infectis haberi. * Quã regulã quidã vt refert Joã. an. dicunt habere locũ solũ q̃n ius ꝓhibet aliqđ nõ simpliciter sed addit. ꝛ si contrariũ fiat non valeat. Sed hoc inquit reꝓbatur per. l. nõ dubiũ. C. de legi. vbi habet expresse q̃ sufficit legislatoꝛ aliqđ ꝓhibuisse. licet nõ adiecerit si ꝓtra factum fuerit nõ valere. * Quidã vero vt sum. pis. ꝛ supple. tenent regulã sine illa limitatione dicentes q̃ indubitãter renendũ est quecũq̃ lex ꝓhibet nullo alio addito. q̃ cõtra fiũt ipso iure non valere nisi sint talia q̃ eoꝝ effectus reuocari non possit vt homicidium q̃. l. tenet de facto. Et si quid aliud lex addit hoc põt esse triplicater. primo addẽdo verba annullãtia vt dicẽdo si contra factũ fuerit sit irritum et inane: et tunc est planum. ff. de rute. l. mutuo. ſ. sub conditione. secũdo addendo verba exprimẽtia modum per quem illud factũ annullatur. vt dicendo. qui contrafecerit remoueat ex ceptione tali vt tali vt macedoniani aut velleiani de dolo ꝛ huiusmodi ꝛ tunc valet factũ contra legẽ prima facie sed remouetur exceptione appofita tertio addendo verba confirmatiua: vt si cõtrafactũ fuerit valebit quidẽ ꝛc. et tunc valet. ff. de fideiuſ. l. grece. ſ. a tutoꝛe. ꝛ de interdic. ꝛ rele. l. relegatoꝝ. ſ. ad tempus. ꝛ q̃ appellã. sit. l. ſ. ſ. biduum. Et hec est sententia di. ꝛ cy. Bꝫ cõtra hanc opinionem obiici potest eo modo quo Joandre. obiicit in glossa. contra regulas predictã. de matrimonio contracto post simplex votum quod tenet vt de vot. capitulo vno. libro. sexto ꝛ contracto contra interdictum ecclesie. extra eodem. per totum. ꝛ inter compatres ex cathechismo. de cog. spir. ca. secundo. lib. vſ. ꝛ de sententia sub conditione data que tenet. q̃. q. vſ. biduum. ꝛ de ecclesia consecrata per alienum episcopum et de omnibus que fieri prohibentur tamẽ facta tenent. vt in. d. ſ. ad tempus. ꝛ de his que fiunt contra ius ꝛ postea confirmantur que idem allegat in regula non firmatur de regu. iur. lib. vſ. Et soluit ipse primo fm Joã. Ber. ꝛ accur. hanc regulã habere veritatem in his que habent perpetuam prohibitionis causam contraria vero in his que tempozalem. Vel secundo inquit dic hanc regulam esse veram nisi eodem vel alio iure tolleret. ad annullandum certa actio vel exceptio paretur. vt in his que fiunt dolo vel metu fecisti. qz factũ tenet: licet non teneat considerato effectu. ff. eodem nihil interest. ꝛ sic intelliguntur cõtraria. Vel tertio inquit dic ꝙ illa non sunt contra ius: quia licet ius non assistat non tamen plene resistit. hec ex illo: fꝫ tu si vis tenere ꝑmã opinionẽ soluere per secũdam responsionẽ Jo. and. ꝙ omnia illa iura tollerentur: quia adduntur prohibitiom verba confirmatiua: vel per tertiam q̃ redit in secundam. * Panoꝛ. autem videtur opinionem sum. pl. distinguendo limitare. quia in. c. in nomine domini. de resta. ad questionem ꝓncipalem respondet distinguendo. Nam si dispositio. id est constitutio non est penalis: regulariter actus est nullus vt in regula quo contra ius ꝛ in. l. non dubium. C. de leg. quod intelligo quando lex habet perpetuam causam prohibitionis. ratio prohibendi est perpetua. secus si temporalis. de quo vide infra matrimonium. viij. impedimento. xvſ. ꝛ in. c. vides. x. dist. vbi est bona gl. si vero dispositio est penalis: quidam dicunt q̃ per appositiones pene sustinetur actus: quia lex tunc non videtur simpliciter prohibere: sed vltra processit apponendo pnam quod verum est nisi lex vltra penam indicat actus nullitatem: vt in le. iubemus. C. de sacrosan. eccl. ꝛ in. c. quia

opi. pañ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

propter.de elect. Et licet hec opinio non videatur placere Barto.in.l.pretor.ff.de no.ope.nun. quia allegat.d.l.iubem⁹.ꝛ multa iura que vltra penam inducunt actus nullitatem:tamē responderi potest⁹ in iuribus illis lex non fuit contenta pena sed etiam voluit inducere actus nullitatem.* Ego vero suppositō ꝙ regula non intelligatur in maleficijs q̄ sez teneat de facto sicut occisus reuiuiscere non potest sed vt dicit Joā.an. tenet in his que de iure sortiuntur effectum:id ē alias sortiri possent:nec in habentibus temporalem causam prohibitionis sed in habentib⁹ perpetuam colligendo omnia p̄dicta que vera sunt ad rectum sensum:dico ꝙ contra ius fit aliquid duobus modis.primo simpliciter quādo scilicet ius prohibet nullo addito vel addita actus nullitate/et tunc indubitanter non valet: et secundo cōm quid.id est aliquo addito quod est prohibere ex parte ꝛ ex parte concedere. vt patebit et fit tribus modis:ꝛ quidem si prohibitioni addatur pena extra ea que secundum se sunt illicita id est maleficia factum tenet:nisi expresse annulletur.quia sic prohibetur puta dicendo null⁹ emat a tali sub pena.ꝛ.est prohibere vno modo et alio modo concedere:quia est dicere nullus emat ab illo:et si quis vult emere soluat decem:vnde tenet emptio:si vero addatur cōfirmatio actus prohibiti et contra legem facti etiam est prohibere aliquo modo id est ante factum ꝛ aliquo modo non:id est post factum.et sic etiam tenet licet interuenerit peccatum. Si vero addatur modus annullandi etiam est prohibere aliquo modo:id est ante factum et aliquo modo concedere.scilicet post factum donec irritetur:vnde tenet in se prima facie sed non considerato effectu.et sic patet quod factum contra ius eo modo quo est factum contra ius nunquam tenet de iure licet teneat alio modo quo a iure toleratur.* Sed tamen aduertēdum est et sam aliqualiter patet ex dictis ꝙ secundum Panormitanum non semper ex non observātia legis inducitur ipso iure nullitas. sed aliquando irritat ipso facto: aliquando p̄stat causam irritandi. si enim lex iubet aliquam solemnitatem adhiberi tempori contract⁹ si aliter fiat actus est nullus ipso iure.vt in capitu.siue ex.rij.questione secunda et.ca.auditis.de elect.et in dicta.l.non dubium.et.C.de testa.hac consultissima.si vero iubet aliquam solemnitatem adhiberi post contractum vel alium actum perfectum:tunc si solemnitas illa non interuenit non inducitur nullitas actus ipso iure/sed non valet in effectu quia debet annullari nisi aliud expresse caueatur in dispositione.et hoc videtur probari in.l.vniuersa.C.de p̄ci.impera.offe.exēplum statutum dicit de quolibet cōtractu soluatur gabella in decem solidis p̄ libra certe si nō solmitur contractus remanet validus licet posset annullari: quod procedit etiam si lex vocat/ alias non valeat: quia debet intelligi non valet scilicet in effectu.vt in dicta.l.vniuersa: secus si diceret non valeat ipso iure vel ipso facto.* Ex predictis potest colligi ratio quare aliqui actus contra legem facti teneri dicuntur ꝛ et non sunt nulli ipso iure et sunt quatuor.* Primus est secundum glos.in.c.tua fraternitas.de spon.duo. ꝛ Joan.andre.ꝛ Ber.ꝛ Accur.quando causa prohibitionis est temporalis et non perpetua.vt in ca.j.de ma.con.contra inter.eccle.dicitur temporalis quando est restricta ad certum tempus puta si prohibeatur matrimonium propter veneratiōē certe diei.l.si prohibeatur professio fieri infra ānum.vt in.c.ad apostolicam.de reg.iur. li.vj.Secus si prohibitionis causa est perpetua puta cum prohibetur aliquid secundum se propter malum quod inde sequi potest vel bonum quod posset impediri vt matrimonium in certo gradu.ꝛ sic intellige.d.l.non dubium.ꝛ.ca.videas distinct.x.et.c.contradicimus.xxxv. questio.iij.ꝛ c.non oportet.xxxiij.quest.iij.* Secundo secundum car.in clemen.j.de rescrip.quādo lex punit contra facientem:quia tenet si expresse non annulletur factum contra secus quando punit sed solus prohibet ꝛ sic loquitur dicta.l.non dubium.

* Tertio secundum Panormitanum.iij.capi.ad apostolicam de regu.quoniam prohibitio legis concernit principaliter fauorē alicuius: quia talis prohibitio habet potius vim exhortationis respectu illius p̄ cuius fauore principaliter fit: quia renunciare potest.p̄o quo facit.iij.offi.ij. hec et si legib⁹.et infert posse per hoc inter partes:licet statuto caueatur ne mulier possit contractum facere sine presentia duorum agnatorum quod valeat contractus sine p̄sentia eorum si statutum expresse actum factum nō annullet.facit.l.si quis in conscribendo.C.de pac.et dicto.c. ad apostolicam. vbi patet obligationem acquirendi deo.licet actus sit prohibitus a lege fauorem habentis profiteri.* Quarto secundum Car.in clemen.j.de iurepa.concordant glo.ibi ꝛ pau.quando lex dat certam formam super codes.quod adhibeat cui conuenit ex sua potestate sicut si episcopo dat absoluere potest ex sua iurisdictiōe ab excommunicatione quam sibi conditor canonis non reseruauit lex mandat quod non absoluat nisi faciat sic vel sic:quia si contrarium faciat absolutio tenet.Secus quando lex oat talem potestatē et ē alias eam non habebat cum tali formaq̄ forma non seruata nihil facit.

¶ 29.querit vtrū teneāt facta in fraudē legis? dico ꝙ i fraudē legis nihil agendū ē.ff.de legib⁹.

contra legem:quia cum quid prohibetur vnavia intelligit prohiberi ꝛ alia de regulis iuris. cum quid.libro sexto. Unde facta in fraudē legis nō valle.l.si libertus mino:rem.ꝛ ibi ter.ff.de iure patro.secus autem si quid fieret in fraudem potestatis etiam principis. Vide.Panormi.in.c.dilectus.el secundo.de prebeu.ꝛ quod not.in.d.l.si libertus. Quomodo autem fiat fraus legi. vide supra fraus.§.f.

¶ De materia etiam legis. vide supra consuetudo ꝛ infra statutū.

¶ De libello actoris.ꝛ famoso.

Libellus diminutiue quasi parvus liber dictus iuridice dicitur multis modis. Pōt esse hoc diminutiuum descendere a libra libe.vel a libū libi.ꝛ est pars de quo in.l.iudicem. C. de epis. audi. vbi ter. dicit ꝙ in carcere dr̄ tradi libellus duob⁹ aut trib⁹ diurnis glossis. pandus. pūt et descēdere a liber libri.ꝛ significat primo generaliter omnē parvū libri quicād contineat sicut ꝛ codicillus parvus codicē.scdo sumitur p̄o scriptura demandatoris vel tertio p̄o scriptura recusationis vel quarto p̄o ea quā dat vir vxori repudiare qui etiam dicitur libellū repudij:vel quinto p̄o scriptura appellationis. ff.de appel.l.j.sexto p̄o scriptura quā iudex dat appellanti apostolos.de appellatio.cordi.lib.vj. septimo p̄o scriptura continente p̄ces oblatas principi.C.quando li.prin.ob.fa.lite conte.octauo p̄o scriptura infamatoria:que dicitur libellus famosus.nono proprie p̄o scriptura agētis que continet questionem ꝛ futuram actionem.

1.q3. ¶ Primo igitur queritur quid ꝛ quotuplex et qualis sit libellus agentis:ꝛ dicit Lyn.quod est dictus scriptura intentionem actoris vel accusatoris contra reum clare deprimens:vel est breuis ꝛ actionem complectens. Est aurē duplex scz accusationis qui in criminalibus ꝛ connexionis qui in ciuilibus locum habet:vt est glossa in prin.ca.j.de libel.oblatione:ꝛ vt patet ex descriptione non debet libellus esse verbosus vel prolixus superfluus:nec obscurus vel alternatiuus quia alternatiua obscuritatem penit vt not. in glossa in.j.l.si rem. ff. de rei ven. est tamen libellus incertus admittendus: vbi incertitudo venit ex facto aduersarij iuxta not.in capi.si qui ficantibus.de lib.ob.de quo vide ibi ꝛ glossa. aurea in.c.abbate sane.de re.iur. in 8vo dūij.li.vj.

¶ Secundo queritur quē ꝛ quod debeat cōtinere 2
re dictus libellus:ꝛ dico quod plura.vt in his versibus. Quis quid coram quo: quo iure peratur ꝛ a quo.recte compositus quisque libellus erit. nam libellum cōuentionis oportet continere q̄s scz sit qui conuenit alium id est nomen actoris. ris,ꝛ quid petatur id est rem petitam.ꝛ coram quo agitur.i.nomen iudicis ꝛ quo iure quis petit.ꝛ sic causam petendi et a quo petitur id est nomen rei:debet etiaz continere diem in quo libellus datur:sed in libello accusatiōis cōtineri debet nomen accusatoris rei ꝛ iudicis ꝛ crimen de quo agitur:ꝛ quandoq̄ persona cum qua crimē dicitur commissum locus ꝛ dies accusationis et mensis in quo crimen est commissum sed diem ꝛ horam ponere non est necesse secundum Goffre. vide Panormi.in rub.de libel.obl.

¶ Tertio queritur vtrū oblatio libelli sit ō sub- 3
stantia ordinis iudiciarij.ꝛ dico quod Ber. capi. j.de libel.ob.ponit opiniones p̄o ꝛ contra ꝛ concludit quod sic.vnde semper offerendus est iudici in principio litis.ꝛ in scriptis.ꝛ per eum reo: vt deliberare possit.iij.quest.iij.offeratur.in modicis tamen causis scriptura nō requiritur. ff. questio.j.si quis cum clerico.

¶ Quarto querit quid si libellus famosus ꝛ di- 4
co ꝙ secundus doc.est cōpositio in scriptis facta in infamiā alicuⁱ⁹ eius q̄ p̄bare non vult ꝛ in publico facta vel in loco vbi inueniatur.

¶ Quinto queritur que sit pena componentis 5
libellum fame sum.ꝛ dico ꝙ est quadruplex scōz q̄ quatuor modis potest agi contra eum si esset agatur criminaliter ꝛ sm leges ꝛ sic certum de actore si sit conuictus secundum glo.sum.v.questio.j.secundum leges decapitatur siue deportatur.v.q.j.hi qui inuenti.ꝛ.l.vnica.C.de fal.libel. ꝛ fit intestabilis.iiij.q.iij.ob carmen.ff.qui test. fa.non pos.l.qui.Si pero agatur secundus cano nes verberādus est.v.questio.j.primo ꝛ anathematizandus.vt.C.de in.o.c.hi qui.ꝛ.c.ij.ea.q.sed si sponte confitetur cum non possit p̄bare mitiꝰ agitur cum eo.v.quest.j.c.ij.ꝛ sic intelligo quod punitur ad arbitrium iudicis:de offic.delega.de c.in fi. Si vero de actore certum non est debet mouueri vt prodeat in publicum:ꝛ probet quod scripsit:quod si non fecerit primo priuabitur fa cramentis postea excōmunicabitur ꝛ hoc est cuz cludit quod sic.vnde semper offerendus est iudici in principio litis.ꝛ in scriptis.ꝛ per eum reo: vt deliberare possit.iij.quest.iij.offeratur.in modicis tamen causis scriptura nō requiritur. ff. questio.j.si quis cum clerico.

¶ Quarto querit quid si libellus famosus ꝛ di- 4
co ꝙ secundus doc.est cōpositio in scriptis facta in infamiā alicuⁱ⁹ eius q̄ p̄bare non vult ꝛ in publico facta vel in loco vbi inueniatur.

¶ Quinto queritur que sit pena componentis 5
libellum fame sum.ꝛ dico ꝙ est quadruplex scōz q̄ quatuor modis potest agi contra eum si esset agatur criminaliter ꝛ sm leges ꝛ sic certum de actore si sit conuictus secundum glo.sum.v.questio.j.secundum leges decapitatur siue deportatur.v.q.j.hi qui inuenti.ꝛ.l.vnica.C.de fal.libel. ꝛ fit intestabilis.iiij.q.iij.ob carmen.ff.qui test. fa.non pos.l.qui.Si pero agatur secundus canones verberādus est.v.questio.j.primo ꝛ anathematizandus.vt.C.de in.o.c.hi qui.ꝛ.c.ij.ea.q.sed si sponte confitetur cum non possit p̄bare mitiꝰ agitur cum eo.v.quest.j.c.ij.ꝛ sic intelligo quod punitur ad arbitrium iudicis:de offic.delega.de c.in fi. Si vero de actore certum non est debet mouueri vt prodeat in publicum:ꝛ probet quod scripsit:quod si non fecerit primo priuabitur sacramentis postea excōmunicabitur ꝛ hoc est cuz innocens aliquis infamatur:secus si fuerit reus qui accusatur:quia expedit peccata nocentium nota esse.ff.de iniur.est qui.in prin.hec glos. que videtur tota contineri ibi in capit.ij.ꝛ adds quod etiam poterit depōi cū illud crimē sit graue ꝛ dō natione dignissimum. xxv. dist. §. nunc autez. circa quam glos.aduerte quod sum.ang.multipliciter deficit:primo quia eaz tenet indistincte

Universidad de Deusto
Biblioteca

cum tamen fum. rof. sequens Azo. dicat talē glo. locum habere in iudicio: extra nemo oz alium prodere. vj. qō. .i. summa. de pe. dist. .j. homicidiorum. ⁊ de hoc vide infra rixa. §. per totum. secundo quia deprauat glo. quantum ad illud si vero sponte confiteatur cum non possit probare locuz cuius de fum. habet sed si sponte confitetur non timoze pbationum mirius cū eo agitur in quo bet sensum: scilicet quod non mitius agatur cuz eo si sponte quidam fateatur sed timeno ne cōuincatur: quia cum etiam minoz culpa sit confiteri quam obstinate persistere vsq; ad conuincatur debet esse minoz pena. Aduertēdum est etiā secūdo de mente. d. glos. ⁊ rex. in. d. c. ij. quod si actoz huius rei occultus prodeat in publicū probaturus que cōtinetur in libello liber est a dicta pena. Aduertendum est tertio quod secundum ura ciuilia qui hunc libellum inuenerit ignarus ⁊ non statim destruxerit vel occultauerit sed vim eius manifestauerit. f. dolo quasi actoz huiusmodi delicti capitali sententie subiugatur: vt in. d. l. vnica. Et sic etiam secundum canones punietur vt actoz. Si vero agitur ciuiliter. .i. actione iniuriarum que non publici iudicij sed priuati continet querelam. C. de iniur. l. iniurarum. pena erit secundum iuramantum actoris: iudicis taratione. instirut. de iniu. §. pena. Si vero agatur in foro penitentiali tenetur sicut ⁊ alij detractores ad restitutionem fame scilicet alium libellum in contrarium faciendo. ⁊ vltra hoc tenetur sic omni damno satisfacere.

¶ De liberoz: libera. ⁊ libere.

Liber dicitur is qui nullius subest potestati. ff. de capti. ⁊ postlimi. reuer. l. non dubio. §. liber autem populus siue liber est qui ex ingenuis nascitur ⁊ a libertate dicit. Et sunt liberi filij filie ⁊ ceteri omnes in recta linea descendentes vsq; ad trinepotes ⁊ vlterius dicuntur inferiores seu posteriores: sicut etiam parentes dicuntur omnes ascendentes p paternam seu maternam cognationem nobis cōiuncti vsq; ad tritauum: ⁊ vlterius dicuntur superiores seu maiores. ff. de ver. signi. l. liberoz. videtur aūt appellatione liberoz: non veniant legitimi rantum: aut etiā naturales. vide Paū. in c. in presentia. de probatio. inirincantem. ⁊ eo vi foroic cum glos. in cle. vnica. de bapt. quod nomine liberoz: nō veniunt naturales domini quo ad liberoz: commodum vel honorem: licet veniant quo ad parentum reuerentiam. Appellatione autem filiozum regulariter non comprehenduntur nepotes. instl. qui da. tuto. pof. in fine. ⁊ est glo. super verbo liberi. in clementina vnica. de baptis. ⁊ facit gloss. in capitu. in presentia de probationi.

¶ Hoc autem verbum libera adiunctum potestati videtur excludere alterius consensum: vt dicatur libera potestas quando potest quis sine alterius consensu disponere. de postulat. prela. capi. fina. Non tamen significat vltra mandatum generale cum datur libera potestas aliquid faciendi: ⁊ consequenter nō videntur concessa que requirunt mandatum speciale de communi vsu: licet secus ex significato attento de iure scriptoz quia tunc significat posse fieri quod sine mandato speciali non fieret excepta donatione. l. procuratoz. cui generaliter. ff. de procura. iuncta. l. filij ff. de donationib⁹. significat ergo qō possit alienare: quod non posset procurator cui cōcessa est generalis administratio non expresso verbo libera: cuius significatum additur ⁊ operat ⁊ non aūt significat donationem que ex sua natura est gratuita. vide Bar. in. l. qui rome. §. callimach⁹. ff. de verborum obligationi.

¶ Hoc autem verbum libere excludit omnē moderem ⁊ conditionem. de prebendis. extirpandum. §. penulti. ⁊ ca. si beneficia. eo. titu. libro. vj. ⁊ de offic. ordi. capi. ordinarij. §. quod si forte. lib. vj. ubi per Joan. and. ⁊ Archi. de homi. pro humanit. lib. vj. imo secundum multos denotat quandam perogatiuam absolutam seu dominium super actum cui adijcitur: vt. l. procurator cui libera. ff. de procura. l. iusiurandum quod ex conuentione. §. fi. ff. de iureiuran. de elec. cum nobis olim. in fi. vide per Bar. in. l. alio. ff. de alimen. ⁊ cibaria lega. ⁊ panor. in. c. cum liberum. de sepult. ⁊ in. c. vestra. de locat. Unde liberum dominium non habet quis super actum circa quem cum illum vult exercere impeditur aliqualiter. Omnis est prohibitio siue temporalis siue perpetua cōtradicit libertati. l. libertas. ff. ō statu ho. quod notquia facit ad multa.

Libertur est seruus manumissus de quo infra manumissio.

¶ De lite ⁊ litigiosis.

Ista cōtentione limitis dicta ⁊ secundū illud Virgiliani limeuerat positū litem vt discerneret agri. de ꝟboz significatiōe. foz⁹. ⁊ dicit no ꝟba lis cū fuerit contestata: ō ꝟba rū significatiōe ex pte el scho. et capitulo aduersario. de exceptione. Est aūt iste idem quod litigium. vt innuit sanctus Thomas secunda secunde. qō. cxvj. ⁊ de mente eius ibi fit diffinitio pōt: lis est cōtradictio verbalis oppositā amicitie seu affabilitati facta animo contrastandi. Si enim contradictio fiat ratione p̄ponet

cui nō vult qs assentire pertinet ad discordiam: si vero fiat rōne psone quā qs cōtristari nō vult sic est litigiū oppositum affabilitati siue amicitie cui⁹ est alijs delectabiliter conuiuere. Et sic semp cōsistit in hoc qō qs alicui malū infert vel aufert boni: ⁊ tristitia siue contristatio nō est nisi de malo inherente. vel bono recedēte. est aūt duplex lis. quedā scz priuata. l. qj vertit inter aliquos nullo presente: vel psente priuata psona aut publica non vt publica sed vt priuata: ⁊ quedam publica seu iudicialis in qua vertitur inter aliquos coram publica psona vt publica: de qua gl. in. d. c. fozus. dicit qō importat causam ciuilez nō criminalem: qō verū est quātum ad primā nominis deriuationem que est a limite agritū nō video quare agitatio cause criminalis non possit dici litigium secundum principia. s. Tho.

1 qō. ¶ Primo ꝟo qrit qd sit principū litis in iudicio ⁊ dico qō est cōtestatio: qj est mittiū actiōis ⁊ conflictus non obstāte qō oporteat libellū p̄cedere sup quo fiat prestatio: vt de libel. obla. c. j. qz ipa oblatio libelli est dispositio ad contestationem: vnde semp necesse est qō p̄cedat libelli oblatio. extra eo. c. j. nisi de partium cōsensu remittatur.

2 ¶ Secundo queritur quid sit litis cōtestatio: ⁊ dico ꝙ fm Hoff. est negotij principalis hincinde apud iudicem facta narratio et subsecura rōsio. siue negando siue cōcedendo. qō primo est intelligendum iudice interrogante ⁊ secūdo verbaliter. i. oretenus fm Panor. extra eo. c. vnico. ⁊ tertio intelligē ꝙ hec fiant procedendo in causa et ea intentione directe ⁊ a proposito: ⁊ quarto per principales personas nō per aduocatos nisi forte principales adeo fuerint indiscreti vt eorum defectua de licētia iudicis suppleatur per alios vt in. c. passe. alis. de iudi.

3 ¶ Tertio qrit quid sit litis qj cōtestatio ⁊ dico ꝙ est qj alijs quentus in iudicio sup reb⁹ mobilib⁹ quas possidet nolle alieno nomine ostim in vr ad iudicē veniat aut mittat si ipe ofis nō compareat in termino sibi dato tacem. lis. Et qj contestata p̄ta ostim: siue habeā p̄ testata ad interrumpendū lōgi tpis p̄scriptionē: vt in. c. quā fres quenter. §. in alijs. ver. ꝙ si sup. vt lit. non conte.

4 ¶ Quarto querit quid sit lite pendere: ⁊ dico ꝙ est litis contestationē esse vsq; ad sententiā diffinitiuā vel terminū litis. sed lis dicitur pendere quo ad hoc vt nihil innouet cū citatio legitime peruenerit ad partē. vel per eam steterit quomin⁹ peruenret cū tali expressione q̄ potuit instrui sup q̄ conueniatur: vt summat Jo. an. in cle. j. eod. ti. ⁊ pōt addi vt ibi not. qō perueniat debito tempore.

5 ¶ Quinto querit que sit res litigiosa: et dico ꝙ est res mobilis vel immobilis vel se mouens de cuius dominio causa mouetur inter petitorem ⁊ possessoꝛē iudiciaria conuentione vel precib⁹ ꝑn cipi oblatis ⁊ iudici insinuatis: ⁊ per eum futuro reo cognitis. ita oz in auf. litigiosa res. C. de liti gi. ⁊ sic res efficitur litigiosa ante litis contestationem. per solā iudiciariā citationē vl libelli: sed est supplicationis oblationē: iscilz factā principi: ⁊ ita tenet glos. in. c. ecclesia. el. j. vt lit. pen. ⁊ in. c. j. eo. ti. lib. vj. ⁊ panor. in. d. c. ecclesia. licet quidaz teneant quod solum efficitur litigiosa p litis cōtestationem: vt in. d. c. j. glos recitat: ⁊ improbat. Sed rō Panor. ibidem dicit ꝙ glo. imperfecte loquitur nihil attingens de actione an ⁊ qō efficiatur litigiosa: ita ꝙ cedi sine vitio litigiosi alteri non possit. ⁊ ideo ipse ibi sic distinguit et limitat nam cum agatur tripliciter scilicet actione realis personali aut mixta. vt. §. actio. illud qō dictum est verum est qn agit actione realis: ⁊ agit de dominio. C. de litigi. in auf. litigiosa. ⁊ idē de quasi dominio: vt publicana. de qua glo. in. c. abbate sine de re. iud. lib. vj. pura cum pereant res bona fide empta: ⁊ recepta a non domino qz publiciana est eiusdem nature. vt not. in. d. auf. ⁊ idē si agat de parte dominij vt de vsufruc. qz res erit litigiosa per conuentionem solam. argu. in. d. auf. ⁊ ibi no. ⁊ Barto. in. l. j. ff. de litig. Et hoc de ipsa re. an vero: ⁊ ipsa actio realis cum agitur de dominio vel quasi vel de eo quod est pars dominij efficiatur litigiosa per conuentionem solam vt sic non possit vlterius cedi sine vitio litigiosi. Bartol. in d. l. j. ff. eo. ⁊ in. l. ij. C. eo. tenet idem in actione qō in re ipsa. sed Joan. an. in. c. fi. extra eodem tenet quod respectu actionis requiritur litis contestatio: vnde ante vendi posset licet non ipa res. Et hoc plus inquit mihi placet: qz cum dicta auten. faciat mentionem solum de re non de actione ad rem respectu actiōis stabimus iuri antiquo qō videtur requirere contesta. lit. vt. l. ij. ⁊. l. fi. C. de litigio. sed si agitur non de vero dominio vel qsi sed de alio iure puta hypothecaria: tunc res non efficitur litigiosa. vnde potest vendi cum onere suo: vt in. d. auten. sed ipsa actio efficitur litigiosa tñ per litis contesta. vt erat de iure antiquo. d. l. ij. ⁊ ti. Si autem inquit agatur actione cōfessoria vel negatoria. scilicet quod est etiam agere actione reali. tunc subdistinguo. nam si actor dicit se ius habere puta agit ad prebendam tātum ab alio quam dicit suam: ⁊ tunc res efficitur litigiosa. Intellige per cōuentionem seu citationem quia inquit licet incorporalia non fiat in bonis nostris sunt tamen in quasi bonis. secus si dicat aliquod ius sibi deberi: qz cum nō contendat de dominio vel quasi nō efficitur ipsa res seu ipsum ius litigiosum: vt not. Innoc. in. c. cum. alij. de constit. ⁊ limitandū est ⁊ distinguendum dictum barto.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in.d.l.ſ.quod incorporalib⁹ res non efficitur litigiosa: vt in auſ.eo. §.ad hoc. Ipſe tamē actiones efficiuntur litigioſe per litis ꝓtesta.argu.in.d.l. ij. Si vero agitur actiõe personali. Bart.in.d.l.ſ. dicit qõ ſi nõ contendit de re ipsa: ſed de aliquo opere facto in re: res ipa nũq efficitur litigiosa etiã ſi illa actio ſit in rem ſcripta. Si vero contẽdat de re ipsa efficit litigiosa ipsa ⁊ actio p litis conteſta.vt.d.l.ij.C.e. ſed ipse in.l.ij.C.eo. ſimpliciter dicit qõ ipsa res non efficitur litigiosa. ſed ipsa actio efficitur litigiosa per litis conteſta. et idem Jo.an.extraco.c.fi. ⁊ clarius Inno.in.d.c. cum. W. vbi ſentit qõ licet per actionẽ personalem agatur ad ipsam rem nihilominus nõ impeditur alienatio per litis conteſtationẽ: quia non efficitur litigiosa ex quo nõ cõrẽditur de ipſius dominio. Et hoc plus placet Panor. ⁊ videtur et textus expreſſus in auſ. de litigio. poſt ꝓncipiſſ. Si vero agatur actione mixta ſm Bar.in.l.ij.C. eo. ⁊.l.ſ.ff.codẽ. ſi actio ſit vniuerſalis olim ⁊ hodie efficitur litigiosa res et actio per ſolam controverſiam ſeu citationem: vt.l.diuus.ff.ſi pet. here. ⁊.l.alienationes.ff.fami.herciſcun. et no.in glo. vbi patet qõ poſt citationem non debet poſſeſſor hereditatis alienare regulariter aliquam rem hereditariam ſiue agatur petitione hereditatis ſiue iudicio fami.herciſc. et placet Panor. quantum ad res ipſas de quibus de iura. loquiſtur: ſed ipſe actiones non prohibentur cedi ante litis cõteſtationem vnde ſtarent inquit iuri antiquo vt ipsa actio vniuerſalis efficiatur litigioſa per ſolam conteſtationem. vt.d.l.ij. ⁊ fin.C.eodem. Si vero actio eſt particularis: vt communi diuidẽdo que ostat ad diuidendum rem particularem communem tam res quam actio efficitur litigioſa per litis conteſta. vt.l.ſ.C. commu. diui. iuncta l.ſ. et no. glo. in.d.l. alienationes. et Bart. in iuribus preallegatis.

6 ¶ Sexto queritur quis ſit litigioſus ⁊ dico qõ philoſophice eſt is qui ad omnia contriatur causa contriſtandi. vt patet in ij. ethi. ſ. ille qui non eſt cum vinentibus affabilis ſeu delectabilis vt decet. ſed onerosus quia facile verbis cõrendit. Sed iuridice litigioſus eſt qui renetur litigioſo contractu. qui eſt quando res vel actio litigioſa tranſſertur in alium: vel pignori datur aut obligatur. vnde dicit gloſ. in.d.capi. eccleſia. vt lit. pen. quod vitium litigij dicitur cum quis rem litigioſam tranſfert in alium lite pendente ſiue ſint res ſiue actiones. C. de lit. l. vlti. et in auſ. ibi poſita immo in.d.ca. eccleſia. dicit Panor. ꝙ res litigioſa ſine vitio litigioſi nõ põt pignorari vel aliter obligari: vt videtur tex. in.l.ſi filius. §. fin. alias eſt. in.l.ſ.ff. que res pign. oblig. po. ⁊ ſentit. glo. in.l.ſ.C. communi diui. ⁊ ſequitur Bart. in.d.l.ſ. imo ſm glo. ibi in.ca. eccleſia. el.ij. Incidit quis invitium litigioſi per contractum locationis qõ Panor. ſi. in.d.c. eccleſia. el.ſ. dicit verum in locatione ad tempus longum vel longiſſimum quia tunc conſtituitur ius in re. ff. de ſuperfi. l.ſ. ac.ſ. ff. ſi ager vec. vnde prohibetur vendere. ⁊ obligare prohibetur in longum vel longiſſimum tempus locare: vt dicit glo. in cle. vna. de re. eccl. non alie. ſecus in locationes ad tempus modicum qz res litigioſa lege prohibẽt ſoluz alienari: pignorari vel obligari: vt in.d.l. fina. C. de litig. ⁊.d.l. ſi filius prohibitus autẽ alienare vel obligare nõ prohiberur locare ad modicum temp⁹ vt eſt ꝛ. maxime iuncta glo. in.d. cle. vna. ⁊ in.l. penul. §. inſtituto. ff. de leg. ij. vbi tẽc no. Dy. ⁊ Bar. quod tamen Panor. mi. vbi. §. limitat niſi locatio ad tẽpus modicum ſit facta in potentem ſcriose ſed quod rehaberi nõ poſſet de facto quia ſatis tũc res videtur alienata. ⁊ obligata et ratio magis ꝙ verba attendenda eſt: vt.l. cum pater. §. ouicliſſimus. ff. de lega. ſecundo. ⁊ capi. fina. de regulis iuris. libz. vſ. ⁊ quod not. ibi vbi. ⁊ in.l. non dubitẽ. C. de legi. ſit enim fraus legis de priulle. quando. ⁊ de immu. eccle. ca. fi. libzo. vſ. Sunt tamẽ casus vt dicit glo. ſi. in.d.c. eccleſia. el. ſ. in quibus litigioſa res alienari põt qui ponuntur. in.d.l. vlti. C. õ litig. ſcilicet nomine dotis donationis ante nuptias: tranſactionis ⁊ diuiſionis rerum hereditariarum facte vel per legati vel per fideicommiſſi cauſam. Et hoc locum habet in ſpecialibus iudiciis: in vniuerſalibus vero cum agitur de hereditate pretor permittit quandoque fieri alienationem. ſcilicet pro impenſis funeris. pro ſolutione debiti. pro cibariis familie. ff. de petitione hereditatis. l. oſtenſis. hec in gloſ. dicit tamen ibi Panormitan. quod inquantum illa excipit caſus legatis ⁊ fideicommiſſa hodie illa lex ſi. quantus ad hoc recipit correctionem per autenti. õ litig. vbi dicit quod ſi res litigioſa legatur alicui tunc heres debet iudiciſi ad finem põducere et ſi euincerit rem tradat legatario alias liberatur cum videatur teſtator legaſſe litis euentum legando rem litigioſam. ipſe tamen legatarius ne fiat confuſio contra eum poterit in lite aſſiſtere heredi vt in dicta autenti. de litigio. Adde etiam predicta ſecundum Angel. in auſ. de litig. quod litigioſa res alienari poteſt ab alijs inter quos de ea nulla eſt res.

¶ Septimo queritur q̃ ſit pena eius qui ſciens ⁊ dicit litigioſus. ſeu q̃d operatur vitium litigioſi ⁊ dicit Panor. vbi. §. quod olim erant multe pene de quibus per Bar. in.l.ſ. ff. de lit. q̃ hodie vndeuk ceſſare per penam legis noue que latius prouidere. ſcilicet. C. os litig. l. fin. ⁊ ſunt principaliter due pene. prima quia contractus non tenet. ſecũda q̃ ſciẽter imponunt certe pene de q̃b⁹ i.d.l.ſi. quas ipſe poſt ꝓpoſitẽ. ſic declarat. Vltra q̃ ꝓpositi ignorat ꝓbabilis ignorantia excuſat. de pſtit. cognoſcẽtes de clerico exco. mi. ſicuiter reperiat: eſt nõ poſſit ignorare rẽ eſſe litigioſam niſi ſucceſſerit alteri p reg. ſo q̃ in ſuſ. de reg. iur. lib. vſ. vnde hoc caſu Jctus non tz ſed tractus ⁊ pcedet liz ſuo more vt primus: iz pene cõmittent: qz emptor perdit ꝓciũ ⁊ venditor cogit ſidem ꝓferre de ſuo re vtraq; quãtas applicat fiſco: vt.d.l.ſi. ⁊ adde q̃ emptor reſtituere rem ſcz vẽditori. Si vero aliter tantum ſciuit tũc ſile ſolus punitur ⁊ ignorãs lucrat tertiam partem ꝓcij ſi vero emptor recuperat ꝓcium ſuum et lucretur tertiam partẽ de eo quod venditor ſoluere de ſuo tenetur reliqua due partes applicãt fiſco. Et idem dic in donatione: quia eſtimabitur res: ⁊ procederetur ad penas modo predicto. Addit Panor. primo quod ſi quis rem litigioſam ſciens domui dedicauerit punitur in duplũ applicã diam perenti. ff. de liti. l. penul. ⁊ vlt. ſm Hoſtien. Addit etiam ſecundo q̃ſi latius effectus huius vitij: qz ſententia lata contra alienantẽ mandat executioni abſq; alia rela iudicij qtra eum in quẽ facta fuit alienatio: vt no. Barto. in.d.l.ſ. latius per eum declaratur in.l. creditores. de pign. Addit tertio has penas ꝓcedere ſi fiat alienatio durante litigio. ſi autem in ſtãtia eſt per empra tñc aut per lapſum trienniꝫ de iure ciuili: ꝛ non impeditur contractus nec habent locum ſupraſcripte pene: ſed durat vitium litigioſi quo ad quid. vt.l.ſ.C. de preſcriptio. lon. tem. ⁊ per Bartolum in.d.l.ſ. aut quia actor renunciauit liti: ⁊ tunc ex toto ceſſat vitium litigioſi. argu. l. poſtquam litigo. C. de pac. nor. glo. in.d.l.ſ. C. de preſcrip. lon. tempo. ꝛ.

8 ¶ Octauo queritur q̃naliter an ⁊ q̃ſi quis poſſit cedere actionem litigioſam vel aliã: ⁊ valet ceſſio. ⁊ Panor. in.c. fin. de ali. iu. mut. diſtinguit ſic. * Si enim ceſſio facta eſt in vltima voluntate teſtamenti: vt no. in.l. nomen. ff. de legat. iij. ſic tamen q̃ſi actio erat in iudicium deducta per defunctum non debet agere legatarius ſed heres: ⁊ ſi euicerit omnem talem vtilitatem quam conſequetur ds legatario reſtituere: ⁊ ſi nihil conſequetur nihil reſtimat vt dictum eſt. §. ꝓpoſitẽ. ſed actio nõ erat deducta in iudicium poterit legatarius ceſſionem agere: vt in auſ. nunc ſi heredi. C. de litig. ⁊ hoc ſecundum gloſ. in autenti. nunc ſi heredibatur. l. cum ſeruus. ff. de leg. ſ. ſi vero facta eſt litigioſa cum legatario viuo aut mortuo teſtatore ſumptibus legatarij. ff. de leg. ſ. Liceꝛ legat⁹ niſi heres fuerit in mora. ar. ff. de leg. ſ. l. cum res. * Si vero ceſſio facta eſt non in prima voluntate ſed inter vivos diſtinguendum eſt. * Nã ſi fit poſtiori rõne officij ſeu dignitatis precipue non vz. ⁊ cedens poſſedere dz omne ius qõ habebat ⁊ iſte eſt proprius caſus. l. ij. C. ne li. po. ⁊ hoc verũ ſm ſpecul. in tit. de ceſſione actionuz poſt vncen. q̃ſi fit poſteriori malitioſe eã opprimendi aduerſarij: ſecus ſi bona fide. argu. l. qui ſtipendia. C. de procu. ⁊ placet Panor. ſi vero ceſſio ſit poſteriori nõ rõne officij vel dignitatis ſed rõne nobilitatis: vel qz ditior vel alio reſpectu: tũc ſi fuit facta ceſſio ratione iudicij mutandi poteſt excludi ceſſionarius per exceptionem: vt.l. penulti. ⁊ quod ibi not. ff. de alie. iudi. mu. cau. fac. non perdit tamen actionem cedens ſed punitur ſm vnam opinionem: quia nõ poteſt amplius cedere iſtam actionem alteri nec poteſt in ea cõſtituere procuratorez ſed tenetur proſequi: vt videtur innuere. d.l. penult. ſed gloſſ. in.d.l. pe. dicit qõ in iſto caſu videtur tranſtuliſſe magis rem q̃ litem: ſic ceſſionarius habeb tñ ſi euincatur. ⁊ cedens expẽſas litis facit in damnum ſuũ: ſec⁹ ſi non fuit facta ratione iudicij mutandi: quia tñ et vt patet ex not. in gloſſa. in.l.ſ. C. ne licc. po. * Si vo ceſſio fiat inter vivos ⁊ nõ potentiam diſtinguitur. Nã ſi eſt dubitata quod eſt coꝛpſo quod in litigium deducta eſt: quia dubius euentus litis ſic regulariter alteri cedi non poteſt: ſed cedẽs incidit in vitium litigioſi vnde puniri debet vt in.l. final. C. de litigi. ⁊ per gloſſ. in capitu. eccleſia. el. ſ. ne lit. pendente quod tamen fallit in caſibus ibi enumeratis. Ubi tamen notandum eſt quod in caſibus in quibus poteſt fieri ceſſio: proſecutio actionis non fiet acceſſionario ſed a cedente ſecundum Innocen. in quadam glo. in.d. capitu. fin. q̃ allegat in ar. l. ꝙſ. ff. de aqua pluu. arcen. * Si vero actio nõ eſt dubitata tunc regulariter poteſt cedi titulo donationis: vendit̃ionis: vel alio titulo legitimo: vt probatur. C. de here. vel actio. vendi. l. nominis venditio ⁊ in.l. per diuerſas. C. manda. * Pretenditur tamen ſimulatus contractus ex multis. Primo ex pretij modicitate. ⁊ eſtimatur iſta actio ſecundum Panormi. vbi. ſecundum dubium expenſas labores ⁊ huiuſmodi. * Secundo quando in ceſſione non exprimitur titulus. vt q̃ſi dicit cedo actionem ꝛc. nec dicitur proqua cauſa: vt probatur. in.d.l. per diuerſas. ⁊ tenent cõmuniter doc. * Tertio quando ceſſio fuit pro parte vendita ⁊ pro parte donata. vt.d.l. per diuerſas. ratio quia iſta ceſſio eſt odioſa. ſecus in alijs quia valet. Et iſto caſus admittitur ceſſionarius vſq; ad quantitatem quam exburſauit: in alia vero perditur actio: vt.d.l. per diuerſas. * Quarto quando ceſſio pure venditur tamen pretium non ſoluitur ꝛ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nisi pro parte: & de reliqua cõfitetur se recepisse.

* Quinto quando dicit se donare propter bñmerita que non sunt: facilit in casibus cõtentis in. l. per diuersas, vbi non presumitur simulatio: vt puta si intercoheredes est facta cessio: vel cũ est facta insolutũ vel pro munimine rei sue: vt cũ domus tua minat ruinã domui mee ego timẽs meoẽ ius cuendẽ si sit inter legatarios: & fideicõmissarios: & vl qñ heres cessit actionẽ legatario similiter in societate. s. qñ socij sibi cedũt actionem.

9 ¶ Nono queritur an cessio actionis possit fieri clerico: & dicit Panor. in. d. c. fi. q̃ non per venditionem: q: vilius emere & carius vendere clerico nõ licet: posset tamen clericꝰ vel ecclesie bona fide donari secundum eundem ibi.

10 ¶ Decimo queritur vtrũ litigãs teneat ad restitutionem expensarum & damnorum parti aduerse: & dico q̃ sic si sciebat se iniustam cãm fouere: aut si a principio hoc nesciuit: ts tamen cognouit in cause processu. & non destitit. c. cõs. de secundo. & in. l. si quis in ficiatus. & ibi Bart.

11 ¶ Undecimo queritur que pena litigiosi philosophice de quo. §. §. vs. & dico quod de iure nonde bet ordinari. xlvs. distin. §. s.

¶ Item aliene nõ debẽt aperiri: vt. C. falsari. §. s. Ite aũt proprie aliqñ pẽ iudicãt primo & tenet scriptor ad restitutionẽ: vt. s. restitutio. §. r. aliqñ vo piudicãt scribẽti. Et de hoc Panor. in. c. fraternitati. de cle. nõ resi. concludẽdo post Bart. in. l. lucꝰ. ff. de fideiuss. distinguit. Aut em sunt litere generales sicut cum ōr pñtiũ latori fidem adhibeas: & isto casu cum iste latoꝛ non possit ꝑhere: aut aliquid inrentare in preiudiciuꝫ scribẽtis: & is cui scribitur mutuaret illi pecuniam: & hmõi nõ preiudicaret scribẽti: vt in. l. fi. C. qñ cuꝫ eo. qui in alt. postea q: sunt litere ꝓmẽdatitie nisi aliud addat: puta sub periculo meo & hmõi vel nisi dolose decit illi literas quia tunc teneretur. ar. l. venditor. ff. de dolo aut sunt lre magis speciales: puta q: ōr in eis talide mea intentione plene informato & plenam fidem adhibeas: quia tunc tenetur & aget actione mandati contra scribentem ille cui scribitur: sed nõ debet ei cedere in aliquo quod ei appꝛopꝛientur facit. l. si vero remunerandi. ff. man.

¶ Irigator est nõ solum actor sed etiã reus & litigatoris nõe etiam reus comprehenditur de lit. contest. c. s. lib. vi.

¶ Iuellarius cõtractus qui dicit datio vel acceptio ad liuellum: idem est q̃ emphiteosis: & ibi vide de laudemio soluẽdo: et ꝛ quidã vt Bar. in. l. si finita. §. si de vectigalib⁹. ff. de dam. infec. teneãt quod differt: quia emphiteosis fit a domino: datio aũt ad liuellum a non domino. i. a vasallo emphiteota & huiusmodi tẽporibus nostris cõiter nõ differunt nisi quãdo ista datio fit illiciter & in fraudem vel in formam vsurarum. vt infra vsura. ij. §. xv.

¶ De locis religiosis.

¶ Loca hic non summuntur philosophice vt sunt superficies corpoꝝ locantiũ & ornamentium alia corpoꝛa eo modo quo cõ corpus ōr esse in loco sed sumuntur pro humanis habitationib⁹ in vita vel post mortem que diuiduntur in prophanas siue priuatas religiosas siue publicas & sacras: vt colligitur ex glo. & Panor. in. c. abolende. de sepul.

¶ Primo ꝙ querit quotuplex sit locus & dico q̃ triplex vt iam ptz ex dictis. Nã Panor. vbi supra dicit quidam locus est oino priuatus vt qui nõ est deputatus ad vsum publicum. s. ad diuina adde siue sit persone priuate siue reipublice: & talis potest licite vẽdi & vt ibi fiat cemiterium vel ecclesia. xvj. q. ij. aurũ. Quidã vero est religiosus sed non sacer: vt ille in quo sepultus est aliquis de voluntate dñi. C. de reli. & sum. fu. l. ij. & talis vẽdi non põt ꝑm glos. & verum est ꝑm Inno. de iure ciuili: q: immediate quatenus corpus mariue christiani: vt addit Ludo. de ro. tangit illum locum desinit esse in dominio alicuius. l. quamꝙ. ff. de aqua plu. arcen. nõ autem de iure canonico: vnde putat locum non effici religiosum nisi auctoritate pontificis deputetur ad talẽ vsum pro quo. c. ad hec. de religio. domꝰ. & hec opinio fuit originaliter glossatoris decreti. xvij. q. ij. i. c. ecclesiastico. Sed Panormita. distinguit soluendo ꝓ cram glos. & ius ciuile. Nam iste locus stricte non est religiosus quo ad hoc quod gaudeat priuilegio religiosi loci & publici sed large quia deputatus ad vsum pium sicut dicimus quod laici valent de bonis possent appellari religiosi quasi ad diuinum cultum religati: & in capi. ecclesia. de constitut. Quidam vero est locus religiosus & sacer: & est locus cemiteriatus: id est deputatꝰ pro cementerio ecclesie. & iste indubie vendi nõ potest quia non est in bonis alicuius: de prebendis. ratio. est ff. de re diui. l. in tantum. §. sacer. dicitur autem secundum Panormita. sacer large propter episcopalem benedictionem sed non stricte: quia nõ fit ibi consecratio seu vnctio cuꝫ oleo sancto: vt ecclesia vel altari vnde solum benedicitur: ecclesia vero consecratur. de consec. distin. j. nemo. vndecimus cemiterium minus dignũ quam ecclesia.

¶ Secundo queritur quid requiritur ad hoc q̃ hospitale vel oratoꝛium fiat locus religiosꝰ gaudens ecclesiastica immunitate: & dicit Archi. post Ludo. de ro. in quodam suo consil. quod oportet in eius constitutione interuenire autoꝛitatem epi̇scopi. de relig. do. ad hec. Simpliciter autem hospitale ad

hospitale ad pauperes recipiẽdos sine altari cemiterio vel alio iure episcopali construi potest per priuatã personã sine licẽtia episcopi: vt no. Inno. q: contingit. de reli. do. in. c. quedã. xvij. q. ij. & in clementina ibi oꝛetur licet missa ibi celebꝛari non possit sine episcopi cõsensu. de cõ. di. s. vniuersi. & c. clericos. sin. imo in tali oratoꝛio fieri non potest erectio cãpanarii. de priui. parẽtib⁹. Sed talis locus nõ est religiosus: quia sm gl. in cle. q: ptingit. de rebus dom. potest per edificatoꝛem ad prophanos vsus cõuerti: quod non esset si effectus esset religiosus: vt de regulis iuris semel deo.

3 ¶ Tertio queritur quomodo hospitale vel oratoꝛium in dubio cognoscetur esse locus religiosus i. ex autoꝛitate fundatus & respõder Archi. post Lud. de ro. quod recurrẽdũ est ad presumptiones qualitate circũstãtias: talis loci si essi habet oẽs circunstãtias loci pphani est pphanus ad episcopi curã nõ pertines Puis esset celebꝛatiõi & oratiõi deputatus prout fere est in omnib⁹ palatijs magnoꝝ: vbi sunt capelle habẽtes formã oratogñi sepulture: & si institutio vel datiõ ei⁹ fiat per laicos non requisita autoꝛitate diocesani: nec eo ipso ex bonis ei⁹ soluant collecte cõmunitati laico rũ: & si oratoꝛiũ si qñ est regale per laicos & si non habeat cãpanile vel cãpanã sup tectũ: si vero hospitale haberet oratoꝛiũ edificatũ in forma ecclesie habẽs cãpanile erectũ supra tectũ & capanaꝫ qua pulsat cuꝫ ibi celebꝛat. & altare in forma ladores celebꝛant publice presumendũ est locũ esse religiosum: & ita determinat Archi. de cõsec. dist. nemo. & eũ sequunt Joan. cal. in suo cõsilio. ar. c. qñ interrogasti. dist. xxvij. & ca. vlcua. xxvij. q. s. & de regula. vlcua. & idẽ si fit sibi cimiterium vel signũ sepulture: Quis esset pceptio decimarũ & oblationũ: & omus baptizãdi nõ cẽleantur facere ecclesiã curatã ve tenet Ho. & Jo. an. in nouel. in cõsi. ar. quit tamẽ locũ ipsum ecclesiasticũ & religiosum: vt no. gl. in cle. q: contingit. de reli do. in verb. altare. cõsentit Jo. cal. in suis cõsi. & q: iste circunstantie variari possunt multis modis iõ ipse Fede. cõsi. cxxv. & Archi. videt velle qñ iudicabitur locus propꝫan⁹ vel religiosus ex pluribus circũstãtijs q: ꝓ eo iudicãdũ est: ꝓ quo fuge si sunt pare: aliquin ex portionib⁹ iudicabit vt etiã ipse Archi. innuit vnde ꝓcludit qñ hospitale nõ debet cẽseri locus ꝓphanus ex hoc solo qñ nõ habet cãpanile supra tectũ vt habet nomẽ

alicuius laici: puta dñi bonifacij & non alicuius sancti: vel q: datur per laicos & administratur in temporalib⁹: & si cũ his officiat per clericos in horis & celebꝛant ibi continue misse: aut habet cemiteriũ vel sepulturã: q: rũc ex portionib⁹ circũstantijs censebit religiosa domus: & visitabitur a diocesano nisi sit exẽptũ quo casu seruabitur cle. quia cõtingit. de reli. do. imo. dicit idez Lud. qñ in dubio eo ipso quod ipse misse celebꝛantur presumitur autoꝛitate episcopi edificatum: & dictum est singulare Archi. de consti. distin. j. nemo. qñ verum est qñ continue celebꝛantur: & per clericos in horis officiatur: vel cõcurrẽtibus aliis adminiculis: de quibus supra. als non videt suf ficere ls in locis prophanis dicantur aliquando misse: dicit etiam Panor. in. c. inter dilectos. de dona. quod si longo tempore ibi fuerunt celebꝛata diuina publice & omnib⁹ admissis indifferenter eleuata campana: signum esset quod locus esset publicus id est religiosus.

4 ¶ Quarto queritur que loca sint religiosa & dico qñ licet iam aliqualiter pater ex dictis: tamen adduco ter. in. c. ad hec. de relig. domi. vbi habetur qñ religiosus est locꝰ autoꝛitate episcopi & ad vsum hospitalitatis deputatus & ad mundanos vsus redire non potest & a fortiori loca religiosa sunt. ecclesie & capelle & monasteria autoꝛitate epi vel pape ad cultum diuinum deputata. Et ibi a contrario sensu infert Pañ. qñ hospitale non efficit religiosum qñ nõ est autoꝛitate põtificis edificatũ vel deputatũ ad hospitalitatem: & sed redire potest ad humanos vsus: qñ intellige eo viuente qui edificauit. secus aũt si decesserit per aut. de ecc. ti. §. si quis edificatione. * Predicta faciunt ad multa: et primo ad questionem an basilica. i. ecclesia nondũ cõsecrata gaudeat priuilegio immunitatis: licet diuina mysteria ibi non fuerint celebꝛata. gl. in. c. ecclesia. de immu. eccle. dicit qñ non mota per text. ibi in qua diuina mysteria celebꝛant & a contrario sensu: et idez Abb. & idẽ Clemens vt refert Ho. qui fuit egregius iurista. sed ipse Ho. tenuit cõtrarium: qz sufficit sm eum qñ locus sit edificatus autoꝛitate pontificis primarij tapidẽ imponentis: immo lige per se vel ꝑ alium cũ nõ possit redire ad vsus humanos vt in. d. c. ad hec. et text. in eo qñ dicit celebꝛantur exponit. i. celebꝛari possunt. Hoc se quitur est do. Lar. qz cũ ista materia sit favorabilis nõ est restringẽda ad relaxanda. Sequuntur similiter alij doctoꝛes vt recitat Panor. in. d. c. ecclesia: qz multum facit text. ꝓ eo. cũ nõ se fundet super celebꝛatione licet de ea fiat mentio in narratiõe: sed super deputatiõe qz est deputata diuino obsequio. que ratio vendicat sibi locum licet ibi non fuerit celebꝛatũ. Sequit & ipse pañ.

adducens vltra predicta.l.officia p̄fulsiegia.C.de epīsc.ꝛ cle.vbi probat qđ omnia p̄fulsiegia concessa ecclesiasticis erendunt ad hospitalia.s.epī autoritate fundata:ergo fortiusi ad ecclesiam de proximo conseranda:ꝛ ista opinio indubitanter tenēda est:quia dicit Zrchi.in.c.diffinitiuꝫ.xxvij. q.iij.quem referendo sequitur Bal.in.l.si quis ad decimandum.C.de epīsco.ꝛ cleri.qđ fugiens ad hospitale tutus est a iudice seculari:sicut fuisset ad ecclesiam quod verum hospitali autoritate epīscopi fundato:per quod.s.videtur eius autoritate deputatum ad vsum pauperū etiaꝫ si adhuc forte nullus sit repertus.Si ergo hoc verum est de hospitali ad receptionem pauperum ordinato:stultū est hoc negare de ecclesia ordinata ad tam sanera mysteria.Quod tamen Pano.videtur limitare nisi consuetudo sit in oppositum:cui dicit hodie standum:vt no.Inno.in.c. inter.de immu.ecc.Utrū autem mēdicantes possint noua loca recipere vel antiqua mutare.vide supra excōmunicatio.ix.excōicatione.xliij.

De locatione ꝛ conductione.

LOcatio est persone: vel rei ad vsum facta concessio mercede in pecunia numeranda conuenta alias si res vel species p̄o mercede oaretur:non esset locatio sed alius contractus innominatus:scilicet do vt facias:ꝛ ageretur p̄scri.verb.ff.de depos.l.j.§.si quis seruum.Conductio vero est persone vel rei ad vsum acceptio iureruentu pecuniarie mercedis. Igitur locator est qui sub pecuniaria mercede locat rem rem vel personaꝫ suam.Cōductor vero est quod huiusmodi accepit soluendo pensionem.o.§.liquis. Unde si meam domum te inhabitare patiar sub pecuniaria mercede mihi data vel danda:ego locator:tu vero cōductor es:ꝛ si tu operaris in re mea certa mercede pecuniaria tibi danda:tu locator operarum tuarum: ego vero cōductor earundem dicor.ff.eo.qui operas.sed respectu operis est econtrario:quia ego locator tu conductor dicerīs.ff.eo.l.item queritꝫ. §.f.ꝛ.§.§ gemmina. Aduertendum tamen est qđ contractus innominatus inducitur secundum naturam contractus nominati cui assimilatur nisi aliud actum fuerit:vt in dicto.§.si quis.ꝛ sequitur Bartolus.

1.qđ. ¶ Primo autem queritꝫ quid locari possit:ꝛ dico quod omnes ille res que vēdi possunt nisi sint seruitutes prediales puta iter:actꝰ: via ꝛc.que locari nequeūt vt est ter.ꝛ gl.in.l.locare.ff.loca. seruitutes aūt personales q̄ sunt vsusfructꝰ bene possunt locari.ff.de vsufr.l.aro:duo.sed:non seruitus vsus:vt insti.de vsu.ꝛ habita.ij.min⁹.fz si fit ab vsufructuario extinguit locatio p̄ mortē ipsius vsufructuarij:vt.C.de iure dotiū.l.si socer⁹, ꝛ per maximaꝫ ꝛ medium capitis diminutionem mstitu.de vsufruc.§.fuitur.a proprietario autē fieri nō potest locatio seruitutis psonalis. Res tamē venialis locari nō potest estimata periculo conducentis quo ad peraditionem ꝛ detentionem ꝛ si videtur fieri in fraudē vsurariū:quia res estimata intercedit loco pecunie.l.si p̄o.§.quod ait.ff.solu.matrimonio.nec est vera locatio quia locator rem suo periculo tradit.

¶ Secundo queritur quis possit rem locabilem locare:ꝛ dico multa.* Primū locare non potest aliquis prelatus religiosus ad viram vel certum tempus.s.longum:reditus:vel partē eorum:aut iura vel possessiones monasterioꝝ vel aliarum administrationum sibi commissaruꝫ:nisi necessitas vel vtilitas conuentus siue loci exposcat:et accedente consensu conuentus vel superioris si conuentum non habeat:alias suspensus est ipso facto:nec conductori acquiritur ius aliquod tamen hoc nō extēditur ad locatiōes:aut venditiones fructuꝫ vel redituum ad modicum tēpus vt in elemēti.monasteriorū.de reb.eccle.nō alienan.cum sibi no.* Secundū beneficiatus locare potest reditus ecclesie sue siue aliqua licēcia.s. Pan.in.c.vestra.de loca.quod intelligo ad tempus non magnum:puta annoum nouem:ꝛ facit glo.in cle.s.de reb.eccle.non alienan. Hec impedire valet hoc statutum aut prohibitio superioris in cōtrarium propter verbuꝫ libere quod ponitur in litera.* Tertium. Et beneficiatus ante tempus finitum lacationis moriatur:extinguitur locatio:quia clericus cōparatur vsufructuario vel vsurario de pec.cle.c.fina.ꝛ ideo extinguitur sicut ius vsufructuary.de donat.cōsultationibus de pig.c.fin.ꝛ sic not.Joan.mona.in.c.hoc consultissimo de reb.eccle.non alie.lib.vj.ꝛ si cōductor soluit pensionem non habebit a successore in eodem beneficio:nisi sit conuersum in priuatē ecclesie:vt not.ibidē.c.secūdo ne p̄ela.vi. suas.* Quartum. Sacerdoti unquā licet locare operas suas p̄o diuinis officijs dicendis vel.f. mo.cum'in ecclē.ꝛ multis capitulis aliter esset monachus: licet tamen ei pacisci cum aliquo quod mozetur in aliqua ecclesia vt celebret ibi diuina. Ita tamen quod non habeat intentionem ad diuina sed ad mansionem quam ibi faciat:vel ad laborem quem sustinet:vel ad dānum quod patitur ratione mozevt in.c.ad questiones de rerum permuta.per'arg.ꝛ no.Innocē.in.c.pe nulti.ne p̄ela.vi.su.sed de hoc vide infra simonia.§.ix.* P̄o temporalibus aūt exercitijs potest locare:sed intellige si persone sue conueniant.* Quintum. Conductor locare potest alteri rem conductam nisi aliud conuenisset. C. locati.l.nemo.et tunc res posteriorꝭ conductori sunt obligate dño principali vsq̄ ad illaꝫ ꝯtitatē quā secūdus cōductor tenet.s.ff.e.l.si ge. Unde scholaris cōtrahēs societatē cum alio scholari recedens sm̄ Pa.in capitulo inter oleonere in domo vel camera conducta ꝛ idez baldus in.d.l.nemo.nisi veller locare partem suam persone inhoneste:ꝛ qz tunc non posset.ꝛ idez intellige de omni persona inuste p̄eiudicante.eadem ratione vel nisi inter eos aliud esset cōuentum.d.l.nemo. An autem hoc possit inuitis socijs Bal.videtur tenere q̄ sic.ꝛ idē ce.in.l.viaꝫ. C.loca.sed melius gl.instit.loca.in fi.dicit q̄ licet possit alteri locare iure condictionis ratio tamen societatis p̄ohibet que p̄eualer iuri locationis.cū videatur electa industria persone. institit.p̄o soc.§.soluitur.ꝛ idē tener Spe.de iudi. delec.vel effu.addens quod si scholaris nō degit in domo vt versari debet potest contra euꝫ agi actione p̄o socio sed vtili:qz directe oatur quā do contrahitur societas ad commodioꝛem vsuꝫ ꝛ questū vberioꝛem:de qua leges loquuntur vt no.Spe.vbi.§.Et quo videt q̄ in materia odio sa non venit socius in domo vnde si statutuꝫ dicit⁹ in domo:qz non est p̄oprietista societas:ꝛ er in odiosis verba stricte capiūtur.l.ij. §.hec astr verba.ff.de neg.gest.ꝛ.c.in nostra de iureiuran. Insuper dicit Pa.in.d.c.inter dilectos qđ si mā le versatur ꝛ cōpesci nō pōt sua insolentia potest expelli.per.l.si cōuenerit.in fi.ff.p̄o socio.et v.q.iij.in loco.* Tertiū si duo socij hāt domum cōmunem ꝛ vnus vult habitare:alius vult eam tradere ad pensionem preferendus est is qui vult habitare de quo vide gl.in.l.sabinus.ff.cōmuni diuini. P̄o quo etiā nor.q̄ id qđ est mihi ꝟ ꝟ.per quod infert Bal.qđ si statuto caueatur vt ampusetur manus vulneranti in domo.perba in statutis debeāt proprie intelligi.l. ille aut ille.ꝛ non aliter.de leg.iij. Licet autem cōmune proprie non sit meum:tū socius peregre profectus pensionē petere non potest a socio si tota domū cōem inhabitauit:sed bene petere posset si eam alteri sub pensione locasset secundū Bal. ꝛ Jmo.in.l.duo fratres.ff.de acqui.here.qđ patu. de cast.dicit se habuisse de facto.

3 ¶ Tertio queritur cui possit res locabilis locari ꝛ dico multa. * Primum res locabilis locari pōt omnib⁹ qui possunt eā emere: nisi sit miles vel curialis quib⁹ non possunt locari p̄dia ad colendū.ne amisso vsu armoꝝ ad op⁹ rurale se trafferant. C. loca.l.milites.l.curialis.ꝛ.l.yiti.

subuentur tū ignoranter facienti.ff.loca.l.si quis ignoraꝫ. vbi dicitur q̄ potest exigere mercedez ꝛ idē videt in clericis ꝛ monachis nisi ex cā necessitatis: ne cleri.vel mo.l.c.§.ꝛ.l. vbi hoc not. Ber.ꝛ ibo.* Scōm fructus decimarū locari possunt ad annuū censum laicis sm̄ Pano.in.c.vestra.de loca.* Tertiū dom⁹ ppinqua vni magistro locari nō potest alteri magistro ita q̄ voces adinuicē confundantur ꝛ si factuꝫ fuerit primus expellere poterit sm̄. C.de stu.lib.vi.ro.l. vnica.in fi. Et hec causa tractari potest in ferijs cōpoze messis sm̄ hosti. de iudi.significaueruntꝫ.

* Quartū id quod in particula poze dicti est ci pōt sm̄ sum. Ang.indistincte de quocunq; alio impediente lectionē dicti magistri arg.di.i.vnice. sed melius distinguendū est aut dicendus vt statim vsq̄ ad questionē an doctor possit expelle re fabrū qui mozat iuxta scholas. Bart.in.l.j.ff. sol.ma.refert Joā.de are.distinguentē.nā si doctor p̄euenit fabrū p̄ferē.vt.l.ij.§.si q̄s. ff. ne quid in loco pub.si vero faber p̄euenit doctorē tūc aut doctor nō potest p̄mode scholas alibi facere ꝛ tūc ēt p̄ferē:qz ppter necessitatē frangitur diuina reuerentia.l.oēs.C.de fer. aut pōt scholas alibi p̄mode facere:ꝛ tūc secus eo q̄ p̄uenit faber.vt.l.si pluribus.ff. de leg.i.primo. si vero cōcurrunt p̄ferē doctor:qz maior p̄ferē minori. Et hec p̄cedunt nisi alie circūstātie ppō derent. Unde Bar. dicit hoc tūm pendere ex offō iudicis:cōsiderata dispōne locorū ꝛ antiqua cōsuetudine cōtracte:qz forte est cōsuetū semper legi.ꝛ ex alijs circūstantijs p̄ferat doctores vel fabrū.ꝛ idē in onaꝫ scholis se impedientib⁹. C. de stu.lib.vi.ro.l.fi.li.xj.ꝛ in ambiguis p̄fertur doctor fabro:qz in eo versatur publica vtilitas. ꝛ in cōmuni ꝛ in quolibet particulari:cuꝫ quilibet possit audire doctorē ꝛ addiscere ꝛ per scientiā quis efficitur doctor ꝛ forte papa.ꝛ idem puto si faber starit iuxta domum vnius scholaris vl plurium ad qđ ppie facit.o.l.f.fol.ma. hec bar. Et per hoc etiā dici pōt q̄ scholaris vel doctor potest inhibere alio scholari vel doctori:vt legat voce demissa predictis adde rex.in.c.pridem.xv. q.vij.vbi episcopo volenti facere baptisterium p̄pe mōasterium Gelasius' papa inhibuit.qz ppter strepitū aduēantiū monachi nō poterant quiete ꝛ secure deuota officia celebrare.ꝛ sic possunt religiosi expellere fabrum inquerantē officia diuina vel infirmoꝝ quiete ꝛ huiusmodi.* Quintū non licet etiā locare sicut nec vēdere alicui si credaē eo principaliter vsurū ad peccatum mortale:vt gladium ad iniuste occidendum et oomum ad feneranduꝫ. vide infra vsura.ix.§. vltimo.

¶ Quarto queritur vsque quo possit fieri loca

Universidad de Deusto
Biblioteca

tio: ⁊ dico ꝙ ad tẽpus ⁊ in perpetuuꝫ. ff. si ager vec. l. ſ. dicunt eſſe agri vectigales qui perpetuo locant. ſ. ꝙdiu vectigal ſoluat. vt di. l. ſ. ⁊ ſuccedit yeres in locatione ⁊ cõductione ſi moziẽ cõductor infra tẽpus locationis ⁊ iure cõductiõis fecus in vſufructu qui perſonalis eſt. ⁊ extinguitur cũ pſona. ff. loc. l. ſi ꝙs domũ. §. ſi fructuari⁹.

¶ Quinto qrit quo tpe merces ſit ſoluendas ⁊ dicit Aſo. ⁊ gof. ⁊ cõiter doc. in. c. propter ſterilitatẽ. extra eo. ꝙ ſi ꝙd actũ eſt illud ſeruabitur alꝫ cõſuetudo regionis de qua ſi non appareat id qđ minimũ eſt. l. in fine anni: vt dicit. l. ſemper in pũctiõib⁹. ff. de reg. iu. ⁊ no. ho. ⁊ ber. de cen. ex parte. ⁊ facit de reg. iur. in obſcuris. lib. vj. ff. de ẏb. oblig. l. qui hoc anno. ⁊. l. cum qui. ⁊. ff. qñ dies vſufru. leg. ce. l. ſ. in prin. ⁊ hec ſm Pano. in c. ſterilitatẽ eo. ti. ẏba ſunt etiã in aliis contractibus vbi quis ſe obligat ad aliꝗd faciendũ p certa mercede niſi cauſa quare oaꝫ merces aliꝫ requirat: puta qz oaꝫ pro ſumptibus qz tunc ſꝫ Pan. in prin. dꝫ fieri ſolutio: qz videt hoc tacite actũ. ſi vero ſoluitur pro laboze vel remuneratione conſideranda eſt qualitas perſone ⁊ veritate ſimiliter iudicandi qua conſideratione veriſimili ſoluẽdi ante finez ceſſante in fine ſoluetur. adde ſm pa. in. c. peruenit. de arbi. ꝙ qui ꝓmiſit ſoluere annuatim tenet ſoluere in principio anni: qui vero ſingulo anno tenetur in fine.

¶ Sexto queritur an conductor ſoluẽdo penſionẽ teneaꝫ ꝗrere dñm: ⁊ dicit Paſi. in. c. ſignificante. de pig. ex mẽte bar. in. l. itẽ illa. ff. de cõſti. pe. ꝙ aut ſolutio debet fieri reſpectu alicuiꝰ rei vt pro aliqua re. aut nõ. ⁊ ſi primũ tũc ſt creditor eſt eiuſdẽ fori in ꝙ eſt illa res ſituata ire oꝫ debitor: ad domum creditoris: ſi vo ſunt oiuerſi fori nõ teneꝫ ire: ſed ſufficit ꝙ dicat in domo ſua ſuꝫ paratus facere: ſi quis eſſet qui recipier. ideo infert Paſi. ꝙ ſi emphyteota non eſt de foro oñi tenetur pro ſoluẽdo canone dñm querere: ſecus ſi eſt eiuſdẽ fori: ⁊ ſic intellige. ca. propter. de loca. Bi vero ſolutio non eſt fienda reſpectu alicuius rei vide eum ibi.

¶ Septimo queritur vtrũ is qui alicui locauit
7 molendinũ ad moldũ ei ⁊ filijs ac hered⁹ ei⁹ certa mercede in perpetuũ teneꝫ illis omnib⁹ eodẽ precio molere ſi fiat illoꝝ multiplicatio in infinitum. ⁊ dicit pile. ẏug. ꝙ nõ: qz nõ videtur de hoc cogitaſſe. l. ſi quis in vna. ff. de pri. et co. re. ven. ſed albr. in auk. hoc ius. C. de ſac. ſan. eccl. dicit ꝙ imo tenetur de ſtricto iure ad qđ facit. l. ſi ſeruus ſtꝫ. ẏ. rñſo. ff. de ſer. vr. predi. ſꝫ de equitate conſcientie tene primum.

2 ¶ Octauo querit vtrũ is qui cõduxit fundum ad medium vel certam partem nulla facta mentiõe de arboũb⁹ habebit aliquã partẽ de fructibus arboꝝ: ⁊ dico ꝙ nõ: ſꝫ locator habebit oẽs. ff. de vſufru. l. fruct⁹. ⁊ ſi colon⁹ deſtruat arbores tenebit. ſimiliter eius culpe imputaꝫ ſi ꝙs eius odio arbores excidat. l. ſi merces. §. cẽpe. ff. lo. ꝙ limita ſm gl. in. d. §. culpe. qñ ſuo dolo vel culpa tale odium eſt cauſatum alias non.

¶ Nono qrit vtrũ aliqñ locator poſſit expellere ꝙ re ꝓductorẽ vel inquilinũ. ⁊ dico ꝙ inquilinus proprie eſt ꝙ cõduxit rẽ vrbanã. l. errorẽ. in glo. iuncta. l. licet. C. loca. ⁊ proprie vrbanũ predium colonus vero licet large ſit ois cõducẽs predia colendo ſub pecuniaria mercede ſm Jo. and. tñ ꝓprie ſ: qui ruſticã rẽ ꝓducit. vnde inquilinus reſidet in ciuitate: colon⁹ aũt in villa. vr. ff. ẏ acquir. poſ. l. pignoris. ⁊. l. ſi quid ꝙ. §. etiã p colonos. eo. ti. cõductor vero eſt quoddã gñale vtrꝝ ꝙ cõueniẽs: vt ex diffinitiõe ptz. vñ ẏtrũ ad preſentẽ queſtionẽ nihil differt inter inquilinus et cõductorẽ. dico ergo ꝙ ꝑt ꝑdoc. in. d. c. ꝓpter. in quatuoꝛ caſib⁹. ⁊ Primo ſi dom⁹ locara neceſſaria facta ſit ſue habitatiõi: puta ſi deſtructa eſt domus ſue habitationis vel poſtea durit vroꝛẽ vel ſimilis neceſſitas occurrit. qđ intellige ſi neceſſitas ſuperuenit locationi ita ꝙ facte ⁊ aliter ꝓuidere nõ poteſt: vt. l. edem. C. loca. aliter non dicerek neceſſitas: ſec⁹ ſi tpe locatiõis alia domus nõ habebat. qz imputabit ſibi nec poterit expellere. ff. lo. l. ſi ꝙs domũ. §. huic ſubiungi. * Secõdo cum domus eger refectione qz ruinã minaꝫ quã tpe locationis nõ minabatur quo caſu ⁊ in precedenti fiet remiſſio penſionis pro tpis rata. de loca. ꝓpter ſterilitatẽ. ⁊. d. l. edem. ⁊. l. quero. ff. loca. §. inter locatorẽ. vt ꝓuidebit de alia domo eque idonea. ff. eodem. l. cũ plures. in prin. ⁊ refecta domo poterit cõductor petere in ea reponi ſm gl. iuncto tex. in. l. ſi duo. §. cum inquilinus. ff. vti poſ. ⁊ ibi p bar. * Tertio qñ cõductor in domo peruerſe cõuerſak ẽ ſine leſione rei vt puta tenet publicas meretrices vel eriam peruerſos hoſes vt lenones ⁊ hmõi. argu. in auk. de leno. §. ſancimus. ⁊ ſic nõ remittit pẽſio ſm Hoſti. vel ſi verſatur peruerſe cũ leſione rei tenẽdo porcos in ſolario incidẽdo arbozem nõ colendo ſuo tẽpore: tunc recipitur penſio: ſed aget locator ad intereſſe de dãno dato ſm Hoſti. in. d. c. propter ſterilitatem. * Circa hoc ſcito ꝙ in iſto tertio caſu dixerũt aliqui non eſſe remittendã partẽ pẽſionis ꝓ rata tpis quaſi cõpenſando: ſed poteſt agere contra inquilinũ ꝓ dãno dato actione legis aquilie. vel ex locato quod Panor. ⁊ Joan. an. limitãdo dicit verũ qñ peruerſe verſatur dãdo dãnum: ſed ſi ſe haberet peruerſe in domo ſine dãno poteſt expelli non remiſſa penſione pro rata: quia dominus nõ debet ſuſtinere hoc dam nũ ex culpa inquilini. qđ intelligitur quãdo oĩa

ignorabat cõditionẽ inquilini: alias dãnum erit ſuũ: qz expelli nõ poterit ante tps. * Quarto qñ inquilinus per biennũ nõ ſoluit penſionẽ tea ſi paratus ſit ⁊ ſoluere audiẽdus eſt. ff. loco querele circa hoc autẽ Panor. ibi diſtinguit. Nã ſi locatio facta eſt ad longũ tẽpus. i. decẽ annoꝝ: tunc hoc eſt ouplicẽter. quia aut primo fuit conſtituta vna penſio pro toto tẽpore ⁊ poteſt expelli ſi non ſoluit tẽpore cõuento. qz ſi non ſeruat contractũ non eſt ſibi ſeruanda fides: aut ſecundo fuit conſtituta ſingulis annis ⁊ tunc habet locum. d. c. propter. vt ſi non ſoluerit per biennium poſſit expelli: quod procedit etiam ſi factum fuit vt non poſſet expelli durante tempore: quia debet intelligi eo ſoluente penſionem: vt eſt text. in. l. quero §. inter locatorem. ff eo. Si vero locatio fuit ad tempus modicum non eſt neceſſe expectare biennium ſed expelli poteſt ſi non ſoluit tempore debito etiam autoritate propria. Et eſt ratio diuerſitatis hic ⁊ ibi: quia hoc caſu inquilinus nõ habet ius in re: vnde ſi expellitur nõ cõpetit ſibi aliꝗd interdictũ cõtra dñm. argu. in. l. colon⁹. ff. de vi ⁊ vi arma. ſed in priori caſu colonus poſſider naturaliter ⁊ habet pinguius ſua ad quod. l. ij. ſi ager geet. vnde nõ poteſt ſic repente expelli: ſꝫ expectatur biẽnũ licet poſſit oĩs agere actio Adde quod not. do. Alex. de imo. pſi. cxxvj. quod ſi cõductor iurauit ſoluere canonẽ ſingulo anno ⁊ ceſſat ſoluere anno vno ipſo iure cadit a iure ſue ꝓductionis qui eſt periurus. l. ſi ꝙs maior. C. de tranſac. ⁊ in terminis in contractu locationis decidit [illegible] al. in. c. querelam. de iureiur. ſuper gl. prima. imo dicunt cõmuniter doct. in. d. l. ſi quis maior. quod diſpoſitio illius legis habet locum in omni contractu iurato.

10 ¶ Decimo queritur vtrum inquilinus poſſit ſimiliter propter neceſſitatẽ dimittere oĩmus antekintum tempus contra domini voluntatem et dicit Panor. in. d. c. propter. quod ſic ſm Vin. et Joã. an. quod eriam tenet glo. ſ. in. l. ſi in lege. §. ſi domus. ff. loca. Ex quo inferri poteſt quod dimittere poteſt propter peſtem: qz eſt probabilis neceſſitas: ⁊ facit text. in. l. habitatores. ff. eo. et ꝓpro rata. aliãs nihil ei prodeſſit iſta facultas. Et ſic in conſcientia ſeruandum eſt Quis ſm Panormi. in practica vix poſſit obtinere ſcilicet i foro cauſarum.

11 ¶ Undecimo queritur vtrum colonus poſtquã agrum ſeminauit ſi oĩs eum vendiderit expelli poſſit per emptorem ⁊ dico quod non. ſed mediocratem fructuum habebit: vel vt conuenerant. ſi tamen vẽditor oẽs fructus accepiſſet aget colonus cõtra venditorẽ. ff. de leg. ſ. l. nihil ſpeciale.

Secundo Paro

tamẽ colonus habet priuilegium fiſci ſm Rod. Hic tñ aduerte ꝙ ſuccedens in re locata ſi eſt de beneficijs eccleſiaſticis. ⁊ locatio fit facta ab habente adminiſtrationẽ ⁊ cũ debitis ſolemnitatibus ⁊ cauſis de quib⁹ ſupra alienatio. ⁊ ad debitum tempus tenetur ſtare locationi: ⁊ ſi eccleſia foret leſa poſſet petere reſtitutionem in integrũ. c. ſ. de reſti. in integ. ⁊. c. ſ. de reb. eccl. non alie. Si vero locator non habuit adminiſtrationem vt ſunt canonici ſimplices. ſic nõ tenetur ſtare: quia equiparatur vſufructuario qui locare nõ poteſt vltra tempus vite ſue. l. ſi quis domũ. ff. loca. niſi cum cauſa rationabili ⁊ epiſcopi autoritate feciſſet. Cum vero res locata non eſt eccleſiaſtica: tunc ſucceſſor vniuerſalis tenetur ſtare. l. viam veritatis. C. loca. ſucceſſor vero particularis in dicta re non tenetur ſtare niſi locator habuiſſet adminiſtrationem plenam: vt maritus in predio dotali: quia ſic tenetur: vt in. l. ſi filio. §. ſi. ff. ſolu. matri. ⁊ idem in tutore reſpectu pupilli. l. ſi tutele. ff. de admi. tut.

¶ Duodecimo queritur vtrũ minuẽda ſit pẽſio 12
quando conductor vti non potuit re conducta: ⁊ diſtinguo: quia aut locator locauit res aut operas. Et quidẽ ſi locauit res ſi ſtetit per locatoris voluntatẽ quominus conductor re cõdueta vtꝛ retur: ſic tenetur ei ad intereſſe. l. ſi de fundo. C. loca. ſi vero ſtetit nõ per eĩ⁹ voluntatẽ. ſed per caſum fortuitũ ex parte locatoris contingentẽ: puta qz propter eius delictũ publicatus eſt fundus locatus: vel ex parte rei locate. puta ſi edes locata cõbuſtaẽ vel ager terremotu corruit. ſic penſio remittitur pro rata. l. ſi quis domum. in fine. ⁊. l. ex conducto. §. ſ. ⁊. l. ſed adeo. §. ſi quis. ff. loca. Et idem dicendum eſt quando ex neceſſitate locatori adueniente oportuit conductorem expellere vel propter refectionẽ domus. l. qui inſulam. in prin. ⁊. l. ſi fundus. ff. eo. Si vero ſtat per conductorem vel eĩ⁹ culpam quominus re locata vtatur nihilominus totam penſionem ſoluere tenetur. l. colonus. §. nauem. ff. loca. * Si vero ex caſu fortuito ſcilicet ex parte eius accideret ſterilitas ſimiliter tenetur. qñ locator alteri locando veriſimiliter mercedem habuiſſet: alias nõ vt patet ex. l. ſi. §. ſi. ff. ad. l. ro. de iac. facit. l. ſed edes. §. cũ quidam. ff. loca. Si vero quis locauerit operas oſi per eſi nõ ſtat quominus eas ſoluat ſed per cõductionẽ pſtabit conductor pẽſionem etiam ſi caſu fortuito impediatur: vt eſt caſus in. d. §. cuꝰ quidam. quod veram puto in conſcientia qñ locator alias inuenieſſet mercedem ſi tali nõ locaſſet. Si vero ſteriz per locatorẽ nõ impeditũ caſu fortuito teneꝫ ad omne intereſſe nec mercedẽ habebit. Si vero impeditum caſu fortuito ſic remittitur penſio pro rata tẽporis: vt eſt caſus in. l. ſi vno. §.

Universidad de Deusto
Biblioteca

item cum quidā.ff.loca.ꝛ in.l.ii hi.C.loca.ꝛ in.l. aduocationes.C.de condi.ob causam.non autem tenetur ad interesse ꝛ si iā inchoasset operas vel fecisset aliquas expēsas ad se preparandum :ꝛ in tali casu fortuito impedik repetet illas expēsas quas fecit ꝓpter hoc:vt habetur in.l.pecuniā.in ꝑn.ff.de cōdi.ob cām.de eo ꝙ parauerat se ire ad locū ꝛ fuit impeditus rēpetare:fallit hoc vt non remittat pēsio qñ ex casu fortuito stat per locatorem in aduocatos:qz nō repetik salariū ab eiꝰ heredibus eo moriente.l.j.ff.de va.ꝛ extraord.cog. ꝛ idem de quocūq habēte officiū publicum :quomodo loquit.l.arboribus.§.de illo.ff.de vsufru.ꝛ l.diez functo.ff.loc.ꝛ.l.diē functo.ff.de offic.asse. ꝛē fauore libertatis:vt in.l.cū heres.§.stichus. ff.de sta.lib.Hec eliciunt ex Bal.ꝛ Barr.ꝛ alijs doc.in.d.§.cum quidam.ꝛ sic tene nisi consuetudo aliter haberet.vide supra familia.§.ij.

13 ¶ Decimotertio ꝗrik vtrū rei vsu non impedito fit facienda remissio propter sterilitatem in fructib⁹:ꝛ dico qꝺ sic aliqñ:sed nota qꝺ qñ fit tanta sterilitas vt fiat remissio sunt opiniones vt recitat Panormi.in.d.c.ꝓpter.* Prima est vt tunc fit quando fructus seminis non potuerunt colligi:sed hec non tenetur cōiter. Secunda est vt in hoc stetur opinioni vulgari.ar.in.l.cum delanio nis.§.aſſnam.ff.de fun.instruct.ꝛ satis est ista sustentabilis ex quo lex non determinat.* Tertia est vt.l.si vltra dimidiam iusti pretij lesus est conductor:fiat remissio ꝑ rata quam tenuit Ly. in.l.licet.C.eo.ꝛ expressius ibi Bart.qz iste contractus est bone fidei ꝙ in conductore non patitur tantum damnū sine culpa sua.* Quarta est quā posuit Bart.in.l.si merces.§.vis maior. hoc esse quando deducris sumptibus nihil percipit colonus:sed hanc Panor.ibi merito improbat. * Quinta est quā idem Bar.in eadem.l.licet potuit vt hoc fit qñ vir colligit duas ex tribus partibus eius qꝺ solebat colligi:quam opinionem Joan.and.videtur fouere cum ponit exemplum in eo qui pro tribus sextarijs terre solituerat colligere quindecim:ꝛ soluebat domino tres aureos:si colligit decem soluat duos:sed si anno sequenti colligit.xxx.fit cōpensatio ꝛ hanc opinionem sequitur Sum.Ange. Et autez dico standum cōuentioni:quasi in hoc nulla fit approbatio secundam opinionem que est Boff.ēm quod vulgario id est cōmunis opinio est informata consuetudine patrie.ita qꝺ in hoc certa regulari non pōt sed cum locatio ꝛ conductio fiat contractus bone fidei.institu.de actio.§.actionum.merces debet cōuenire arbitrio boni viri.l.ſi in lege.ff.loc. Qñ igitur ꝓpter dictam sterilitatem fiat recōpensatio pro rata.dico hoc esse qñ euenit preter consuetudinem a casu euenit puta tempestatem vel aliam intemperiē aeris in deuastatione fructuū.vt in.d.l.ex conductore.ꝛ quarto speciale ꝓpter sterilitatem.vt.§.§.xij.

1.op.

puta ex grandine vel alia aeris intemperie quod limita ſm Bal.ꝛ Pan.qñ nō pōt fieri cōpensatio cū fertilitate anni precedētis vel sequētis immediate durāte eadē locatione.ſi vero hoc non contingat casu fortuito:sed vitio ꝛ debilitate terre ſm Dar.nulla fit remissio:vt qz vinū coactū vel herbis segetes sunt corrupte:qz hoc potest imputari colono qui herbas nō remouit. Et idem dicit etiā si soluatur certa species:quia licet nō fit ꝓprie locatio:tamē quo ad hoc idem est iudicium. *Sed aduerte quod ista de partiario nō intelligunt:qui lucrū ꝛ damnū patitur cū dño:qz nō fiet illi remissio:vt no.glo.in.d.c.ꝓpter.* Aduerte etiā ꝙ si fructus assuissent:ſz post collectionē emarcuerint vel exercit⁹ eos cōsumpsit:ꝛ huiusmodi nō dicetur sterilitas nec fiet remissio:secus si erant colligēdi:vt in.l.ex cōducto.§.ſi vis ff.loc.ꝛ.l.damnum.C.eodem.

14 ¶ Decimoquarto querik vtrū augēda sit pēsio ꝓpter fertilitatē:ꝛ dicit Pan.vbi.§.qō nō ꝓmo si hoc sit qz fructꝰ valēꝭ solito.ſi ut nec fieret minutio ſi minꝰ valerēt nec secūdo ſi sit ꝓpter industriā colonine sua industria sit sibi damnosa:vt.ff.eo.l.ex conducto.ꝛ.l.fin.C.ad aluī.nec tertio ſi contingat ꝓpter bonitatē rei:qz bonitatē dñs locauit meliori precio quā potuit sed sit si cōtingat casu fortuito:puta si locauit molēdinum ex quo conductor percipiebat solum.l.sed ꝓpter alia molendina nunc destructa hoc anno percepit centum fiet pensionis augmentum pro rata: sicut fit remissio ꝓpter sterilitatē casu fortuito contingentem:qz contrarium eadē est disciplina xxxf.dist.hospitiolum.ꝛ.l.ſ.ff.de vis qui sunt sui vel alie.iur.ꝛ idem glo.in.l.ſi merces.ff.eodem.

15 ¶ Decimoquinto queritur quibus casib⁹ generaliter fit facienda remissio census vel pensionis. ꝛ dico qꝺ fit primo ſi conductor expellik.iusta dicta.§.§.xij.ꝛ secundo ꝓpter vim maiorez cui resistī non potuit:ꝛ tertio ꝓpter id quod preter consuetudinem a casu euenit puta tempestatem vel aliam intemperiē aeris in deuastatione fructuū.vt in.d.l.ex conductore.ꝛ quarto speciale ꝓpter sterilitatem.vt.§.§.xij.

16 ¶ Decimosexto querik q̄diuris ſi conductor aliquid expendit in re cōducta:ꝛ dicit Bal.qō ſi expēdit necessario vel vtiliter auxit:edificauit vel instituit aget cōtra locatorē:vt restituat expēsas ff.loca.l.dñs.ꝛ in.d.l.sed addes.§.inquilinus.ex ibi Bal.sed clarior rex.est in.l.colonus primo rōso.ff.eo.ſi tamē posset tollere impēsas sine lesione rei nō tenetur locator:sed cōductor eas tollere potest:vt in dicto.§.ſi inquilin⁹. Predicta aūt non intelligas de expēsis factis pro animali locato pascendo vel colenda possessione ꝛ huiusmodi:sed de alijs puta curatione morbi repa-

rōꝭ ꝛ vsuē.plātatione vineaꝝ ꝛ hmōi. de quo etiaz vide. ꝙ.edificium in ꝑn.

17 ¶ Decimoseptimo querik vtrū pductor teneak culpa ꝛ dicit Bal. ꝙ teneak si cōtingit sua culpa vel eoꝝ quoꝝ opa vtitur. Et tenek de dolo ꝛ lata ꝛ leui culpa qz gratia vtriusq celebrak iste contractus.ſnſti.qui.mo.cō ob.§.vl.ꝛ ita cōsulterunt gl.ꝛ doc.in.l.ſi quis domū. §. celsus.ꝛ in l.ſi merces.§.qui colūna.ff.loca.de dāno vero illato ab alio nō tenek si obuiare nō potuit.ff.eo. ſz de dāno:ſil'r nec de casu fortuito nisi eo modo quo dictum est.§.cōmodatū.§.ix.tenek tā de custodia.d.l.qui mercedē.qz ꝛ mercedē ꝓ sola custodia accipiēs tenek etiā de leuissima extra de depo.bona fides.ꝛ idē itelligas de locatore operarū.quidā aūt vt mar.in.d.§.qui colūnaz.dicit lia que faciliter frāgūtur teneri etiā de leuissima ꝓpter ter.dicētē.culpa abeſtiſi ofa facta sūt cordia fit sic vt teneak ō leuissima si locauit operās in re ꝙ curā diligētissimā requirit.vt in ada māte expoliēdo:veste aurea incidēda. al's vera erit optnio gl.qō bonitatē solū de leui. nec obstat gl.in.l.qui mercedē.in.l.dōs.ff.eo. vbi dicit ꝙ si ſpāliter mercedē accipit ꝓ custodia tenek diligentissima:qz ꝓ hoc scīēdū est ꝙ si sum⁹ in ꝑcu in ꝙ qō tenebak solū de lata culpa.vt in deposito acceptio mercedis ꝓ custodia facit vt teneak ēt de leui.ꝛ sic intellige.c. bona fides. de depo.ꝛ.l. §.§.ſi vestimēta.ff.de depo. ſi vero quia reneba-tur de leui culpa vt in locato acceptio mercedis ꝓ custodia rei locate facit vt teneak ēt de leuissima ꝛ sic loquik ꝛ itelligik.d.l.ꝙ mercedē.ꝛ.d.l. dōs. Et hoc quidē sum.ang.ꝛ ro.tenent iudiciū cte:ꝛ supple. aūt limitat quando quis obtulit se custodie.ar.l.ſ.§.pe.ff.de po.ꝛ hoc tenet:qz estre gula doctorū vt patet ex Pan.in.d.c. bona fides tuncto.c.vnico.de cōmo.ꝙ in contractu celebrato gr̄a alteri⁹ tm̄ venit culpa leuissima nō autē gratia vtriusq nisi aliud addatur:ſz tamē leuis modo etiā ipsa acceptio mercedis ꝓ custodia est quidā contractus ꝛ sit gratia vtriusq vñ nisi aliud addatur limitans non venit leuissima. *Ex his patet quod multi conductores rerum ꝛ locatores tenenk de dāno. Qui essi recipit palliū meum ꝛ per errorē dedit alteri tenek:qz error in facto ꝓpio nō toleratur. l. itē querit.§. itē si pallio.ff.eo.qui etiā vestimēta poliēda accepit tenetur si mus ea corrodit. d.l.item queritur.§.ſi fullo si etiā natura me inuito ponat res meas in alia nauī ꝙ ego posuerim tenetur si perierit.o.l.itē queritur.§.ſ.vbi ptz ꝙ nō tenetur si transtulit nō inuito dño ſz bona fide ꝛ sine cul-

pa etiā si mala fide transtulit ꝛ sed eadē nauigatione vtraq̄ nauis periit.ff.ad.l.rho.ō inc.l.ſi.§. ſ.qz licet fuerit in culpa rē meā infideli⁹ pertrahendo.ex illa tñ culpa nō periit ex ꝙ oīno erat peritura:quod est valde notandū.

¶ Decimooctauo querik vtrū locās vasa vitio lesa ignoratēr ꝓpter qō emarcuit vinū aut effusum est teneak:ꝛ dico ꝙ sic ad restitutionem interesse ꝛ vini:nec ignorātia esi excusat:secus aūt in pascuis locatis vbi locatorē ignorāte fuit herba pestifera:ꝛ interierunt animalia cōducrois qz nō tenek:vt in.d.l.sed addes.§.ſ.vbi dicit glo. hoc esse speciale in locatore:vt interesse extra rem hic veniat.ratio diuersitatis esse potest/qz dicta ignorantia ibi nō presumik sine negligentia sciē dicq scire debuit:secus in herbis. In cōsciētia tñ nō haberet locū dicta lex nisi qñ locasset vasa ꝓ bonis secus si simpliciter exhibuisset videndā ꝓ cōductorē ignorās an essent bona vel nez:qz tūc cū nō sit in aliqua culpa nō tenek:ꝛ ꝙ dictū est in vasis intellige in oī re vitiosa ex ꝙ dānum ꝓuenire pōtuit nisi vitiū sine culpa ignorek cū locaſ. A fortiori aūt tenetur ad restitutionē interesse ꝙ locat rē vitiosam sciēter.arg.d.l.sed addes ꝙ no.ꝓ his ꝙ locāt equos se demergētes in aqs qz tenek si vestes destruank.secus in cōmodato. 19

¶ Decimonono queritur cui incumbet ꝓbatio vbi in locato vnus affirmat dolum aut latā culpā interuenisse:ꝛ alius negat pura pastor ꝙ locauit opas:ꝛ dicit sum.Ang.qō vbi ꝙs tenek ō dolo ꝛ lata culpa ꝓbatio incūbit dicēti interuenisse dolū vel latā culpā sed vbi tenetur de leui aut leuissima:tūc tenek cōductor ꝓbare se casu amisse.ſz sum.ro.ꝛ sup.dicunt probationes incūbere pastori ꝛ bene qz cōsuetudo legū ſterpres observat:ꝛ ipsi.hoc probat dicens quod cū ipse ratione officij debeat habere custodiā si dicit amissam ouez probet abfuisse domū sine culpā:sicut argētarius probare debet se amisisse rationes cū ruina vel incendio.ff.de edē.l.ſi quis ex argentarijs.§.ſi.ꝛ idē videtur dōs in.l.veteri determinasse.vt patet.Exo.xxij.ꝛ idē i custode carceris ff.de custo.re.l.fina. Alias autem qui dolū allegat.l.quoties.§.qui dolo.ff.de proba. vide etiaz sup:a custos.§.iij.an liberetur ꝓductor a custodia si dōs aliā custodiam ponat. vide autē multa supra in verbo familia.lucrum non dicitur nisi deductis expensis.l.illud.in glo.C.de col.ꝛ.ff. pro soc.l.mutuo.

¶ De ludo seu loco ſ gñe ꝛ in spē. Ludꝰ vel locꝰ est loquutio vel operatio in qua nihil querik nisi delectatio animalis.xxij.q.cxvij.art. ij.vñ est in remediū ꝫ fatigationē aialē dāo aie querē. i. delectatio

Universidad de Deusto
Biblioteca

nē ibidē.t.xij.q.j.arg.vj.ad illū.t.iij.ptra.c.xxv. Q uo aduerte ꝙ sicut etiā ḡtū ad appetitū sen sitiuū est oupiex ꝓcupiscētia.i.nālis t alalis.xij. q.xxxiij.ita est t oupiex delectatio. scilz naturalis que est de eo ꝙ absente apprehenditur vt natura cōueniens cuiusmodi.i. sunt ola pertinentia ad cōseruationē indiuidui vt cibus pot⁹ t ptinentia ad potentias vegetatiuas:t alalis q̄ est de eo qō apprehendit vt ꝓueniēs ex discursu.i. operatione rōnis particularis seu cogitatiue.

1. qō

C Primo ꝙ querit in genere t summatim ād de ludo scripserit.i.Eh.t dico ei scripsisse fundamēta totī⁹ materie ludicre.vñ suppositā diffinitione de qua statim dictū est sic dicit. Triplex est ludus.i. turpis vt theatralis ad luxuriam prouocās recreatiu⁹.i.q̄ honeste ad recreationē fit deuot⁹:q̄ venit ex vbertate deuotionis de quo dixit danid.ludā t vilio: fiā.ij.re.vj.quorum primus a quolibet ḡ euitari: tertius ḡ a quolibz assumi:secūdus ḡ sumi:sed a penitente tēperantus.iiij.di.xvi.q.iij.ar.j.q.j. In ludis aūt intelge recreationis cauēda sunt tria primo scz dicta ac fetā turpia vl nociua.scō resolutio grauitatī vnde dicit tullius in primo de offi.qō sicut pueris nō omnem ludendi licentiā damus sed eas q̄ ab hōestis sacrōib⁹ nō sit aliena.sic vt i ipo ioco aliqd probi ingenij eluceat.tertio indebite circūstātie ḡ psonā:tps:locū t hmōi.xxij.q.clxviij. ar.ij. Et si quis ad recreationē debite ludat est meritorium in habēte charitatē.ij.di.xl.ar.v.in coz.si vero ludat indebite ad recreationez oppo

Ex cessu in lu do.

nitur eutrapelie:ad quietē ho inordinate ludere pertinet ad molliciem.xxij.q.cxxxviij.ar.j.ad tertium.* Excessus aūt in ludo.i.recreatiuo est duplex.i. rōne turpitudis vel nocumēti:t rōne circunstātie indebite:quoz ḡm⁹ est pctīi mortale intellige in re notabili.scō est venīale nisi in eo ponat finis.xxij.q.clxviij.ar.iij.vñ obiciatur ꝙ potest esse tertius excessus nimis resoluēdo grauitatē:t dico hoc nō posse nisi in vno illoz duoz modoz:i vñ ille mod⁹ reducit ad alios. *Defectus etiam ludi est pctīi:ḡ minus ꝙ excessus ibidē.argu. hec sunt que ille summatim docuit que diffuse vīo vbi supra.* Et si ḡrat ō alea ad quē ludū pertinet:t dico ꝙ sm se pertinet ad recreatiuū q: de se nō est pctm etiā ea rōne qua innitit fortune alioqn in nullo casu liceret eo rō modo quo diuina aut hmana lege prohibetur.de quo infra.ḡ.ix. dico ꝙ pertinet ad turpez mō.tum est cū pctō inobedientie:t sic etiā patet qđo sit intelligēda quoz.ūdā diuisio dicentiuz ludū diuidi per diuinū.i.deuotū t humanuz.i.recreatiuū t diabolicū.i.turpē q̄ est triplex.i.ludi bzioſuo.i.pſiſtēs in ludibrijs qui secūdum se est turpis:alearis ab alea:cuiusmodi ḡ ȳȳ. est ois qui fortune innitit t quasi alearis.i. mixt⁹ ex fortuna t ingenio:vt ludus tabularū cū tarillis:qz respectu tarillorū viget fortuna ingeniū vo respectu tabularū ducēdarū:t idem de chartis et ifti sunt turpes: vel ḡ se vel ex humana prohibitione. Quidam dicitur ludus qui non est ludus:vt qui fit super aliquo euentu t huiusmodi de quo infra.ḡ.vj.

C Scdo omisso ludo diuino querit ō humano t vtrū sit pctm:t dico ꝙ ludus humanus est qui fit ad recreationē propriam vel aliozū ad qō reducitur si fiat causa virtutis experiende. Et ille aliqñ:ḡ: theatralis a loco apto ad theozādū.id est spectādū:aliqñ larualis ab ipositiōe laruaz que vulgo dicūt mascare: aliqñ hystrionalis qñ quis de sua psona facit ludū vt bagatellator:t ḡ iferuit exercitio puocādi holes ad ridēdū ad ꝙ reducitur si quis sit stragitator: sine vite pericolo nā cū periculo vite iaz ludus nō est humanus: sed diabolicus:t aliqñ hastiludial⁹ vt qñ lanceis certatur t vulgariter ḡ giostra.aliqñ ḡ: torneamentalis:in quo olim se milites infra circulum ad pugnandū cōcludebāt:iz hodie nō est in vsu aliqñ pilealis:balistal⁹:schacalis:choreal⁹ t huiusmodi qui sunt vocabulis plures:vt.l.naturaliter.de prescrip.verb. Iste igit ludus de se non est malus iz potius est virtuosus pertinēs ad materiā virturis eutrapelie.vt ptz.xxij.qō.clxviij.ar. ij.aliqñ est phibit⁹ t hoc aliqñ etiā sub pcepto rōne materie in qua fit:qz scz est turpis vel nociua aut rōne circūstātie. Unde est prohibitus primo quoties sibi vel alij imminet ex ludo probabiliter periculum mortis corporalis aut mutilationis vel grauis debilitatis mēbri alicuius vt in torneamēto extra eodem⁹ per totū.t hoc est mortale:qz est ptra preceptū illud .Mat.xx.oiliges proximū tuū.t te a fortiori. t facit.l.cruēta uncta gl.C.de gladi.t.l.nā ludus.ff.ad le.aquil. secus qñ nō immineret phabiliter licet aliqñ raro accidisset:vt in hastiludio.* Scdo est phibitus rōne phabilis periculi anime sue vel alterius:t hoc etiaz est mortale vt crebro accedit in choreis t generaliter quoties cōrinet in se turpitudines

* Tertio ratione circunstantie loci t erit mortale si fiat in ecclesia cuz irreuerentia magna q̄ facile diffimiri nō pōt iz prudētis arbitrio. De hoc sum.ang.sic dicit:tales ludi q̄ de se non sunt mali nullo modo fieri possunt in ecclesia aut loco sacro de vi.t ho.cl.cū decorē.t.o.c.decet.de immunit. eccl.libro.vj.vnde non excusarem a mortali.qui talem faceret in ecclesia nisi forez quid modicuz cum videatur iure diuino prohibitus ibi dom⁹ mea domus orationis vocabitur.hec ibi sed sua cōclusio nō videtur vera:qñ non est rationabile qō ludens ad schacoz in loco sacro fine cōrēpu

peccet mortale sua etiā pbatio est inualidata:q.c. cum decorē.loquit de ludis theatralibus q̄ erāt cum quodam ludibrio t turpitudine.c.aūt decet. nō est preceptiuū cū phibeat in ecclesia etiam fabulationes de q̄bus nullus sapiens diceret quod sint mortalia nō etiā est mortale omne qō est contra ius diuinū:alioquin mortale esset omne mendaciū cum sit cōtra illud.pacem et veritatem diligite.zacha.viij.dico ergo quod esset mortale ibi choreizare.aut p laruas repsentare vana t hmōi importantia irreuerentiā magnā nō autē vbi est mortale ibi ludere:nec etiā est venīale repsentare ibi deuota puta presepe oñi t hmōi sm glos.in c.cū decorē.* Quarto est aliqñ phibitus ratione psone.nam clericis t multo magis religiosis prohibitus est ois ludus cum armis:vt in.c.continebaf.de vo.qz t arma portare phibent et sub precepto cum inde excōicentur:vt in.c.clerici arma de vi.t vo.cle.nisi ex causa iusta que sm glo.intelligit si p loca periculosa transierint:qz iz eis illa portare ad terrorē latronū sed percutere non oūt quod intelligē nisi eo casu quo oporteret eos aut pcutere aut pcuti vel spoliari:sil⁹ prohibet illis ludus histrionalis vt no.in.c.donare.distī.lxxxv. ubi quo dic vt.ḡ.ars.ḡ.vij.et.ḡ.clericus.iij.ḡ.vij. t gñaliter ratione honestatis clericalis omnis ludus in quo ex ppria persona faceret ludū in publico/vt saltatio choreizatio t hmōi.vnde essent eis huiusmodi mortale.ar.c.pro dilectione.in fin. de cōse.dist.ij.t qō no.doc.in.o.ca.cum decorem. secus in secreto cum aliquibus domesticis. Et similiter interdictus est eis ludus larualis:qz habitū mutare non possunt nisi ex cā rōnabili:vt supra excōicatio.vj.ḡ.v. phibet etiā eis ludus scacoz sm Jac.de are.in.l.ſi qs cū sciret.ff.pro empto.et Lyn.t Pe.in auf.de san.epi.t cle.ḡ.intermuus.qz a diuino officio cui oēs infistere:vt.l.generaliter C.de epi.t cle.non minus deuiare facit ludus schacoz ꝙ ludi alearū q̄ est eis ibidē prohibitus.t hoc sequit sum.ro.ꝑ sum.ange.pſertim quin esset illis interdictum omne exercitiū mensie aut piscatio vel hmōi. Unde oico cum glos.in auf.interdicimus.C.de epi.t cle.quod dicta opinio non est vera nisi vbi ꝓpter hunc ludū omitte rent officia diuina:ad q̄ tenentur.alias licitū est eis sicut et secularibus ludere ad schacos sm Richar.in.iiij.dist.xv.t laudu.nisi ratione scandali vel inhonestatis clericalis puta ludendo publice cos.xxiij.dist.his igit et idem oic de cantu seculari in citharis t hmōi.* Quinto est prohibitus ludus humanus ratiōe scādali,vt si cleric⁹ vel religiosus aliquem ludū exerceret in publico.ex quo seculares scandalizarentur:qō posset esse mortale iuxta dicēda infra scādali.ḡ.iij. * Sexto rōne cupiditatis vnde tenet mat.vt not.card.in cle.ij. de vi.t ho.cleri.qō ludēs ad schacos cā cupiditatis peccat mortal⁹ qō quidē verum est qñ ipsa cupiditas esset peccatum mortale de quo.ḡ.auaritia.ḡ.primo.sicut t quoties q̄s ludit ex intentiōe alicuius ꝙ sit mortale alias aūt non:iz semper sit illicitum ludere ex cupiditate:qz ludus nō est cōcessus nisi gratia necessaria recreationis sue vel soci⁹ sed aduerte ꝙ ludus dicit fieri ex cupiditate lucrandi:qñ q̄s non luderet cessante spe lucri secus qñ luderet etiā si crederet nec pdere nec lucrari.* Septimo ratiue temporis puta si q̄s vellet ludere ad pillā in parasceue qñ non est tps recreationis sed dolozis t posset esse mortale ꝓpter magnitudinē irreuerētie q̄ arte diffiniri nō pōt: sed arbitrio boni viri.sum.aūt ange.hic tz quod sit mortale in die festo in quo prohibet opus seruile:ludus vnus in quo requiritur multa seruitus vt hastiludiū.qō etiā ricar.in.iiij.dis.xxxviij. dicit esse mortale non est mortale in alijs requirentibus modicam seruitutē nisi qui in eis tota die occupet omissis diuinis sed ista conclusio nō est vera.alioquin non liceret die festo ludere ad pilā in quo etiā requiritur magnū exercitiū corporale t sil⁹ non esset possibile sine mortali choreizare in die festo quacunq̄ honestate vel cautela data.qō nullus sapiēs diceret nō est etiā pctīi maxime mortale hastiludium:qñ sit sine periculo ꝓbabilit:t si iz exercere militiā iz etiā illam addiscere:ꝙ illo exercito sit de quo infra.ḡ.viij.in bona:qz opus corporale ordinatuz immediate ad spūale vel animale non est seruile nec illicitum in die festo.sicut qui studet ad intelligēdum licite libros deferit:mutat t revoluit:et si quis ludit ad recreationem imo t si quis araret ludo t loco. non esset opus seruile:vñ idē exercitium puta piscari ex fine est seruile t non seruile:sicut et licitū ac illicitū.dicit aūt eadē sum.ang.qō in lud⁹ qui fiunt gratia ingenij aut virtutis exercende id est in quibus ista exercitant alias non esset ludus si fieret solū illo fine vt prꝛlex dictis.ḡ.in pō. non licet ludere vno ludo nisi per vnum solidum laureum:vt in aurea:alearum.C.de relig.t sum. fu.t dicitur ludus vnus sm Barto.in.l.inficiando.ḡ.infanus.ff.de fur.ꝓ toto illo tempore continuato quo aliqui inuicem ludunt.ex quo infert o.sum.limitando.qō si magnis in ludo non conceditur nisi solidus paruis non cōcedit nisi grossuo: sed ista non sunt de mente illius.l. que solum intendit prohibere dissipationem patrimonij t si essent hodie non tenent oppo. contrariam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

consuetudinem: quia etiam militibus in hastiludijs premia magna proponuntur.

3 ¶ Tertio q̄rit vtrū ⁊ q̄o primꝰ ludꝰ diabolicus sit de ludibrioso sit peccm̄: dico q̄ ludibrioso a ludibrio q̄ est derisio dicꝰ est vn aut est ludibrioso: q̄ est in derisum proximi: ⁊ sic dico vt supra de risu, vel est ludibrioso: q̄ est de his per q̄ q̄o venit in ludibriū. i. derisum. q̄ si est q̄ p hec ludēs deridet: tāq̄ deficiens in intellectu seu stolidus: nō videt mortale nisi ratione scādali si vero deridet quantum ad voluntatē q̄. i. per hoc reputatur vitiosus vel prouocatiuꝰ ad vitia vt q̄ ludendo vtitur verbis: actibꝰ aut rebus prouocantibus ad talciuiam sic est peccatum mortale.

4 ¶ Quarto q̄rit vtrū ⁊ q̄ ludus diabolicꝰ alearis sit peccm̄: et dico q̄ hic ludus nō est peccm̄ vel est venale q̄si ludit aliq̄d modicum cā recreationis vel cōsuiuij: ⁊ in hoc oēs vocāt, queniunt quo ad laicos saltē: q̄ hoc pmittit. ff. de alea. l. q̄si cōsuetudo. ⁊ intellige modicū respectu psone ludētis et tale modicū q̄ de facili transit donaret in quo cessat ratio phibitionis hmōi ludi q̄ est multitudo malorū ex ludo sequentiū: hoc tū intellige esse licitū nisi interueniat aliquid eoꝝ q̄ ludū humanum faciunt esse peccm̄, de hꝫ. ⁊ prouocat dictū est. Ptū ad clericos vo gl. in aut. de san. epis. ⁊ interdicimus videtur tenere q̄ sit eis mortale etiā in modico ex recreatione. ⁊ sic inspecta rone allegandarū legū: et cōsiderato q̄ legū correctione debem⁹ euitare. de elec. cū expediat. li. vi. dico hoc nō esse verū q̄ hoc nō phibuit eis papa nec impator pōt prohibere. q̄ illi nō subdunt: ⁊ si vo ludit sed nō ex recreatione aliq̄d modicū eo modo quo dictū est: tic semp hic ludꝰ est peccm̄ ludēti participāti ⁊ inspiciēti: quia phibet lege ciuili. ff. de alea. p totū. et C. eo. in constitutione greca et. C. de relt. et sump. fu. aut. aleam. ⁊ maxime si sunt clerici. ⁊ in aut. de sanc. epi. ⁊ interdicimus. ⁊ sil'r iure canonico: vt 9 vi. ⁊ hone. cle. vbi phibet clericis. et cū vacat ibi ar. a 3tio sensu: q̄ alibi prohibetur etiam laicis: vt dis. xxxv. c. f. ⁊ est mortale sm ray. q̄ pt̄ ex pena q̄ est excōicatio vel depositio: vt dist. xxxv. epūs imo dicit ibi hugo. q̄ ē mortale semper: q̄ tamē non est verū nec illud. c. hoc phat. q̄ dicit oberuieno. ⁊ ly. de auget: vt. ff. de po. l. f. in prin. et ideo est mortale primo sm gl. ibi ⁊ rodo. et q̄ valde seruit ludo. i. in consuetudinem ducit: ⁊ hoc sequitur sam. ang. sed q̄ sm archi. post beatū tho. cōsuetudo ⁊ si aggrauat pctm̄ speciē tū eiꝰ non mutat vt de veniali fiat mortale: ideo melꝰ sum. ro. ⁊ supple. sequēdo doctrinā ordinis nisi dicunt hoc esse mortale laicis q̄si luditur ex auaritia: q̄ sm archi. est q̄si q̄s ludit nō ob recreationē: ⁊ ad acquirendū aliq̄d notabile p ludum: vel intelligo q̄ ludus sit ex auaritia q̄si ludens non luderet nisi cū spe lucrandi. ex solatio vero quando ludēs ludet et ēt si neutrā partē crederet lucraturam ⁊ desideret ⁊ speret lucrari ⁊ ratio est quia q̄ aliqua duo puta ludꝰ ⁊ spes lucrandi ita se habet q̄ posito vel remoto vno puta spe alterū ponit vel removet: oportet alterum esse causam alteri⁹: sed si mota spe stat ludus illa nō erat causa ludi. vnde nō ois q̄ appetit lucrari ludit ꝓpter lucrū. ⁊ ista auaritia suppositā ludi prohibitione est mortale in re notabili: q̄ intendit spoliare prōximum modo indebito: ⁊ hoc etiā clericis cū prohibeatur in re canonico est multo magis quam laicis.

¶ Quinto queritur vtrū ⁊ quomodo sit peccm̄ ludus quasi alearis vt chartarū ⁊ huiusmodi: ⁊ dico sm archi. idē ēt ludicriū q̄ de aleariis: q̄ in ludo chartarus principaliter valet fortuna: ⁊ idem in ludo tabularū: ⁊ idem in oibus in quibus principaliter fortūa victoriā parat: q̄ oēs isti scōm mētem ꝓꝓ. veniunt nomine ludi alearum.

¶ Sexto q̄rit quid iuris de eo ludo q̄ vsitat credo apud oēs dum duo litigant super veritate alicuius rei sub aliqua pena puta vno dicēte talis princeps est mortuus: alio vero dicente q̄ nōludūt aureū lucrandum a verēdico ⁊ a falcidico fore cōtract⁹ innominatus. sc. do vt facias sine si feceris: q̄ ad facere reducit dicere: ⁊ dico sm mētē archi. hoc esse peccm̄: q̄ dicit hoc lucrū non esse licitū sed turpe ex auaritia discedēs ⁊ nulli vtilitati sed vanitati deseruiens ⁊ prodigalitati. Non tū tenetur restituere necessaria q̄ lucratur ꝫ pauperibꝰ ꝺꝫ erogare magis ex cōsilio q̄ ex precepto arg. xliij. q. v. non sane. ⁊. c. q̄ habetis. Et si essi lex diuina vel naturalis prohibeat omnē acrum auaritie ⁊ illicite acquisitionis vt meretricij: tonsoramenti ⁊ huiusmodi: nulla tamē lex in hmōi restitutiones mandat. Est autem quedam similitudo quantū ad futurū euentum inquātū sc. ibi aliq̄d valet fortuna: tamen ludētes principalius fidunt se in ingenio coniectando q̄ fortune.

¶ Septimo queritur vtrum in ludo alias licito licitum sit vti habitu religiosorum: et dico quod non sed grauiter punitur hoc faciens: vt in aut. de san. epis. c. ſi. et pe. ⁊ ar. C. de epi. audi. l. minime. sed vt ibi patet vtraq̄ lex de secularibus loquitur. et prima loquitur maxime de theatralis exercentibus. secunda vero de turpibus mulieribus: ⁊ in publico. vnde secus est i religioso secrete: sicut si ex recreatione frater minor induat habitum predicatoris vel econtrario. ⁊ idem in similibus de hoc supra apostasia. §. iiij.

¶ Octauo q̄ritur vtrū ⁊ quantum peccent inspectores ludorū spectaculorū ⁊ huiusmodi ⁊ dicit

monal. q̄ inspectores ⁊ participes ludoꝝ intelligse phibitoꝝ saltē venialr peccant: maxie si sint clerici. aut. de san. epis. §. interdicimus de vita et ho. cle. clerici. Et idē dicere t de spectaculis cū sit ratio par: verum vero peccēt mortalr inspectores q̄si lud⁹ exercēt cū mortali. glo. in. o. §. interdicimus. vſ tenere q̄ sic si sunt clerici: sed hoc nō bñ ōr q: hoc pctm̄ phitēs i vidēdo nō ꝓuenit ex aliqua phibitiōe legis positiue q̄ clericos plusq̄ laicos in hoc coherceat: vñ ꝓuenit solū ex phibitiōe legis nālis ex hoc. f. q̄ aspiciēdo facit⁹ alicui quid ꝫ se malū. que lex naturalis non distinguit inter clericos ⁊ laicos. sum. ho. ang. ꝫ id quod. 8. curiositas. §. iij. dictū ē. dicit hoc esse mortale solum si ex isto aspectu aliquid inducunt efficaciter ad ludēdū vel ad ludū ꝓtinuandū: sil'r ꝺ̄ inducunt nō est mortale: vſ nisi aliq̄d mali misceatur vel non essent tales qui corrigēdo possent facere cessare q: tales peccarent mortalr cū videant cō sentire errāti. lxxxiij. dist. error. sed ista nō discutur sufficiēter: q: cū tales non videāt nisi ex detectatione si essent ꝓtenti talia fieri vt ipsi videret ēt cōsentire in pctm̄ mortale: q̄ est mortale. *De his archi. virr mal'r in scōa parte tit. iij. c. vij. ratio magorum ⁊ hmōi sicut licitū est ea exercepia. Si vero non sunt talia tunc aut sunt expſse phibita sure vt torneamēta ⁊ duella. extra ōtoꝝ iter sumner piculū vite aut nobilis lesiōis vocū exercitiū est mortale: nō aūt inspectio nisi ꝺ̄s ita esset effect⁹ vt etiā vellet videre si ꝓciperet ptra riū: vel nisi ꝓpter hoc omittant omnia in diebꝰ festis: itelligē diuina de ꝓcepto. ⁊ sic ītelligē. c. qui die solēni. de ꝑse. di. f. vel nisi dēr operā efficaces ad hec facienda. si aūt nō sunt expſse phibita: tunc si repſentat multum turpia: mortale ē exercere ⁊ voluntarie videre: cū sit delectari de turpibus tum etiā q: est exponere se periculo tēptationibus. de videntibus venatorem qui delectantur ve miseris q: loquit de histrionibꝰ ⁊ venatoribus cum bestia dēr tamē respicies ꝺ̄o a casu nescies talia fieri non vſ de facili condemnandus ꝓ leui ⁊ cū auro aspectu. si autē aliq̄ vana: ⁊ sola aut religionis de ie nō est mortale exercere aut vere vt facere laruas: aspicere chorizantes currentes ad bꝛauium: se exercentes in palestra: vel hastiludijs aut alijs ludis: ꝫ per accidēs possit esse ibi mortale rōne intē: sōis: aut pericli: aut scādali: hec ex illo. ex quo ⁊ oibꝰ ꝓmissis fero quod primi q̄ hastiludiū non est torneamentum nec de se mortale: secundū q̄ ꝑ se loquēdo inspectio spectaculoꝝ nō est mortale pctm̄ nisi rōne efficacis inductionis ad mortale aut cōplacentie in illud volēdo tale quid fieri vt videat: aut cessatiōis a corrigēdo: ꝓ accidēs vero est mortale rōne tēptionis aut periculi anime vel corporis aut scandali: vide etiam supra curiositas. §. iij.

9 ¶ Nono querit̄ que sit pena ꝫ tenētes ludum alearū phibitū. ⁊ dico q̄ est multiplex. * Prio effundom⁹ in qua ludit ꝺ̄s publicari. vt in. d. aut. alea rū in ꝙbo domib⁹ eorū publicatis. * Secōo q: si tenēs ludū verbereturex tali iniuria actio nulla oritur nec punit̄ verberās aut dānū illi dās: quia docūq̄ ⁊ vbicūq̄ factū fuerit: siue rpe quo ludit siue alio. ꝫ Bal. in. d. ru. ⁊ ēt bar. ⁊ tex. in. l. f. §. notandū. ff. de alea. * Tertio q: si fuerit ei aliq̄d subtractum tempore quo in domo ei⁹ luditur siue a lusoribꝰ siue ab alio reperete nō poterit: nec ꝺ̄s rei psequtionem. nec etiam penalē furti vt est tex. in. d. l. f. §. f. ff. de alea. in pticēna tū illud reneri nō potest: nec illi restituendū q: ter eum priuat in penam ꝫ pauperibꝰ erogandū est. ar. c. tu. de vsuris. * Quarto q: si aliū cōpulit ad ludendū etiā ex meru non caueuit in cōstantem virū puniri potest iudicis arbitrio: ꝛ carceribus tradi. vt in. d. tex. §. f. ibi qui cōpulit. ⁊ ista cōpulsio intelligenda est etiā eo modo q̄ grauis tēratio vel persuasio dicitur hominem impellere vel compellere dicitur eo ipso quod stat cum altari parato. hoc est prestat homum: tarillos: scannum: lumina ⁊ huiusmodi: quia istis suasionibus: ⁊ illecebris dicitur compellere iuuenes: non valētes refrenare calores iuueniles. l. finali. §. filij aūt. C. inofficiosi. l. prima. ⁊. iij. ff. ad trace. ⁊ per totū aliter nisi ita acriter dicta lex intelligeretur nō haberet effectum: quod non est dicendum. l. ſi prētor. in principio. ff. de iudicijs que lex predicta pōt etiā intelligi in oībus alijs blādicijs: ⁊ suasionibus inducentibꝰ homines ad ludum vt dicantur cōpellere ad ludum: sicut dicimus de virgine rapto ribus: quod nisi esset qui sollicitaret: qui dolosis arribus circumueniret non faceret eam puellam in tantum dedecus sese prodere. tex. est in. l. vnica. §. ij. C. de rapto. virg. * Quinto quis ois cōtractus celebratus inter inimicem ludentes non tenet: vt nor. Bart. in. l. ſi quis cum sciret. in fine. ff. ꝓ empto. vnde etiam non valet transactio in ludo facta secundum Panormi. in capitu. clerici. de vi. ⁊ ho. cleri. nec vendens in ludo tenetur de euictione: vt in. l. ſi filiofamilias. §. f. ff. quarum re. ac noa ba. * Sexto q: mutuās pecuniam lusoribus vt secum ludant eꝫ repetere nō potest: vt est glo. ordinaria. in. l. f. in princip. ⁊ in l. fina. ff. de alea. quod verum credo non solum si mutuans sit ludens ꝫ ēt si nō ludat nō mutuet

Universidad de Deusto
Biblioteca

ludenti sciẽter vel ludere volenti q̃ vſ casus in l. verſ. §. pe. ff. de mino. non obſtante q̃ loquatur de minore sicut t. l. ſi vero non remunerandi. §. ſi adoleſcẽs. ff. manda. q̃ idẽ est de maiore: rum q̃ hoc dicit gl. in. o. §. ſi adoleſcẽs. tũ q̃. o. l. verſ. io quitur q̃ minor priuilegiatus mutuet minori ut priuilegiator: tũ ibi ꝛ ſint in pari priuilegio potior est conditio perdentis pecuniam: ꝛ facit q̃ no. Bar. in. o. l. ſi quis cũ sciret. ſi aũt mutuet aliter quam colludenti: ꝛ in ludo fm Pañ. vbi ñ. competit repetitio: ad q̃ vide tex. cũ gl. in. l. ſ. ff. de alea. ꝛ in. l. pe. ꝛ vl. C. eo. vide etiam. §. ſeq.

10.q ¶ Decimo querit̃ que ſic pena clerici ludẽtis ad aleas: ꝛ dico q̃ de hoc ſic legitur diſtin. xxxv. c. ſ. Epõs aut põſbyter aut diaconus alee aut ebrietati deſeruiens aut oſſinat aut certe damnet: ſubdiacon⁹ aũt aut elector aut cãror aut oſſiãt aut cõione priuet. Et vt ibi ptz idem est in laico q̃ in minoribus clerico. Modo etiã idem est in ſubdiacono q̃ in diacono fm Boſtien. extra de ſer. non or. mirank. Ad hoc tñ vt dictas penas. ſ. de poſitionis vel excõicationis incurrãt duo requiruntur vt colligit̃ ex doctorib⁹: primo q̃ habeãt ludum in conſuetudinẽ fm Ray. vnde dicitur de ſeruiens. ſecundo q̃ prius moueãtur ꝛ non corrigantur: q̃ etiã pro mortali nullus est excõicãdus niſi ſit contumax fm beatum Tho. in. iij. vn de dicitur aut deſinat. debet tñ in vtroq̃ caſu penitentiam agere de peccato. Sed predicta intelligе de ludente cum mortali peccato ſecus de ludente licite aut cum veniali. puta ex recreatione quid modicum: quia ſecundum Ray. dicte pene non inferuntur niſi pro mortali.

11.q ¶ Undecimo querit̃ vtrũ aliquo caſu reſtituere teneaẽ q̃ vincit p̃ alee ludũ: ꝛ dicit brũs Tho. ij. ij. q. xxxij. ar. vij. q̃ in trib⁹ caſib⁹ tenet. quia de uno iure reſtituere illi a quo est lucrat⁹ nec ſufficit dare pauperib⁹. * Pro q̃ lucratus est ei q̃ rem ſuam alienare nõ potuit. Et hmõi fm Arch. poſt Ray. ſunt furioſi ꝛ prodigi. i. q̃bus rõne pdigalitatis dati ſunt tutores: vt exponit Archi. et minores. xxv. an. maxime pupilli ꝛ mente capti ꝛ ſurdi: ꝛ ceci: ꝛ perpetuo morbo laborantes: q̃ bi cum rebus ſuis ſupeſſe. i. prouidere nõ pñt: dãdi ſunt tutores vel curatores. inſt. de cura. per totum: ꝛ ſerui ꝛ filij nõ emancipati: niſi habeãt peculium caſtrenſe vel quaſi ꝛ clerici quo ad bona eccleſiaſtica que pauperũ ſunt. xvj. q. j. q̃ñ. ꝛ religioſi ꝛ vxores. Qui em̃ lucrat̃ his tenet̃ reſtituere fm. s. Tho. Rab. ꝛ Pet. ꝛ alios niſi ſit q̃d modicum de quo p̃ſumit̃ q̃ curator nõ curat. * Secũdo q̃ quis lucretur fraude q̃: hoc vt furtũ reputatur fm. s. Tho. ꝛ Ray. ar. xiij. q. v. non ſane. et fm Piſ. intelligе fraudẽ etiã ante ludũ vt q̃ finxerit ſe luſciũ ludi. * Tertio q̃ do traxit aleas nõ luſurũ per vim aut nimiã importunitatẽ ſiue in principio ludi ſiue in medio fm. b. Tho. ꝛ Bto. et Ray. pui adducit ad hoc. o. c. non ſane.

¶ Duodecimo querit̃ vtrũ is qui lucrat̃ paleas: ꝛ piter treo caſus de quib⁹ in. §. prior. dictũ est: vt qui lucrat̃ ei q̃ pot̃ alienare ſine fraude. ꝛ ſine actu tractu tenet̃ reſtituere vbi nõ vtuntur legib⁹ imperialib⁹: aut ſi vtuntur ſunt p̃ ſuam conſuetudinẽ abrogate: ꝛ dico fm Richar. q̃ ꝛ ludus fortune vtroq̃ ſit iure p̃hibitus: tñ reſtitutio nõ mãdat̃ fieri niſi p̃ ciuile imo leges nõ mandãt reſtitutionem ſed pcedũt repetitionẽ vſq̃ ad. l. annos. vt. l. fi. C. e. ꝛ in. o. auf. aleat. Igit̃ vbi nõ vtuntur legib⁹ imperialibus aut ſi vtuntur ſunt abrogate ipſe ꝛ ſtatuta municipalia ſi qua ſunt qui lucratur reſtituere nõ tenet̃ fm cõez ſuam q̃: ſolo iure ciuili iſta reſtitutio mandatur quod abrogatur. ſupponitur lucrũ: tñ ipſum erogandum pauperibus ſecundum pene omnes: quia est turpe: vt. ſ. turpe lucrum quod quidem dicũt aliqui eſſe verum ex neceſſitate pceptis: alij vero melius dicũt hoc eſſe conſilium ne ſcilicet pateat via ludio: et iſta est opinio Mo. Aſca. Ange. Archidiaconi. Franc. Zaba. Pet. de pal. Ray. qui dicunt q̃ cõſueruit potuit dominium tranſferre in vincentem: ꝛ Jo. de imo. qui allegat iſta nec reprobat: et Joan. and. ꝛ Jo. cal de. qui in. o. cap. clerici dicunt turpes eſſe dari pauperibus non autem neceſſarium. et Aſten. ꝛ vr ibi videtur etiam. o. Tho. ꝛ Richar. qui dicunt q̃ talis reſtituere non tenetur: et tamen nihil dicunt de dando pauperibus: ꝛ p hoc facit theorica ÿÿ. quod vbi reſtitutio non eſt facienda certe pſone ſed pauperibus talis reſtitutio est de conſilio: exceptis tamen quibuſdam casibus in quibus ius precep. t expreſſe fieri reſtitutionem: vt infra reſtitutio. viij. §. ij. ꝛ ideo iſta opinio tenenda est vt non negetur abſolutio nolenti erogare pauperibus: ſed alia ratione magis miſericor. et ſecura eſt conſulenda nec obſtat predictis quod epiſcopus auxilio preſidis poteſt talia lucra ſi non repertantur exigere: et pauperibus diſtribuere: vt dicit text. in. o. auten. ti. alearum. ꝛ ſic videtur eſſe pauperum: tum q̃ hoc est abrogatum vt ſupponitur: tum quia licet in penam illa poſſit auferre: non ſequitur tamen quod ipſi dare teneantur ſicut nec in aliis casibus in quibus fiſcus turpiter acquiſita tollere poteſt: vt in. l. ſ. C. ad legem iul. repet. ꝛ in. l. ſ. ff. de iure fiſci. Eſt tamẽ hic notandũ quod ſanct. aug. tenet huiuſmodi leges imperiales non eſſe abrogatas quod verũ est eo modo quo dicit ſi licet per non vſus. vt patet ex dictis ſupra lex. §. ꝛvſ. ſed ſunt abrogate per contrarium vſum. inquantum aliquando repetentibus non fit ius vnde dicit Alex. Iom. in titu. de vſu. q̃ ſunt abrogate per conſuetudinem contrariã: q̃ patet inquit quia repetenti ludo perdita in foro ciuili et iudiciali non daf actio. nec ſententia reſtitutionis ſibi fiendę: idem tenet Dco. in. iij. diſt. xvj.

13 et ſequitur ſum ro. et eſt verum in multis locis.

¶ Decimotertio querit̃ vtrũ is qui lucrat̃ poteſt alienare ſine fraude ꝛ tractu vbi vtunt̃ legibus imperialib⁹ vel municipalib⁹ nõ abrogatis quo

1.op. ad reſtitutionẽ teneatur reſtituere: ꝛ dico de hoc eſſe multas opiniones. * Prima dicit indiſtincte quod ralis reſtituere nõ tenet̃ ſed de neceſſitate tenetur erogare pauperibus ꝛ ſic tenuit hug. et placet. hac rõne q̃ tunc turpitudo vertit̃ ex parte vtriuſq̃ melior est conditio poſſidẽtis. ff. de condi. ob tur. cau. l. iij. et. iiij. ſed hec opinio est falſa quãtũ ad primũ dictũ ꝛ ſcõz vt patebit ad rationẽ vero dicit azo hoc eſſe verũ forte cũ dedi aliq̃d vt turpe q̃d faceres ſecus ſi dedi ꝛ pendo vbi lex p̃tractũ p̃hibet. C. ſ agri. ꝛ cẽ. l. q̃ẽadmodũ. * Bcõa diſtinguit dicẽs q̃ tenetur reſtituere ſi per ſuam iudicis ad hoc fuerit arctatus ſeu condẽnatus al⁹ nõ q̃: iura non mandãt fieri reſtitutionẽ ſed concedunt poſſe fieri repetitionẽ. tenet̃ aũt̃ dare pauperib⁹. ſic q̃ ſi prius dediſſet ꝛ poſterius fieret repetitio excipere poſſet coram iudice ſi poſſet probare erogationẽ factã pauperib⁹. ꝛ ſic tenuit Pe. de pal. in quarto. ꝛ ſum. ang. quantũ ad hoc q̃ reſtituere nõ tenet̃ niſi fiat repetitio. q̃ patebit falſum. Iz dicat nõ eſſe neceſſario lucrum erogãdum pauperibus q̃ patebit verũ: ꝛ addit q̃ vbi lex imperialis q̃ã. l. nullibi credit abrogata ꝛ non ligat. vt in terris eccleſie ꝛ ſimiliũ non pot̃ fieri repetitio q̃ etiã est falſum quia hmõi leges ſi nõ ſunt abrogate ligãt etiam in terris eccleſie. vt patet exiſtens ſupra lex. §. ix. * Tertia autẽ opinio dicit q̃ tali iure durante ſitũ est ex iure poſitiuo: q̃ iura prohibẽt nõ ſolũ ceſſor⁹ dicit̃ qui cõtra legũ iura mercat̃ de agri et ſuper. c. eps. diſt. xxxv. ꝛ. c. clerici. de vit. ꝛ ho. cle. ꝛ Ray. ꝛ Bar. in. o. c. clerici. ꝛ b. euiter hoſt. dicit vt refert Archiẽ. ꝛ fere oẽs doc. ſic ſentire. fallit tamen q̃ dictũ est fm Archi. in eo q̃ lucrat̃ est ei qui traxerat ad ludũ: qui non tenet̃ reſtituere Jnno. in. c. q: plerique de immuni. eccle. q̃ intelli

14 non teneatur: ſi indus fuit licitus ꝛ honeſtus.

q̃. Decimo quarto queritur vtrũ vincens per luſum humanũ qui. ſ. inmittit̃ viribus aut ingenio teneaẽ reſtituere ſicut per ludũ pile ꝛ et baliſte: ſca

corũ ꝛ hmõi: ꝛ dico hmõi ludos non eſſe prohibitos: vt dictũ est. ꝛ est tex. in. l. pe. ꝛ vlti. ff. de alea. vbi cõceſſus videt̃ oĩs ludus q̃ ſit gña virtutis experiende: intellige niſi aliter ius naturale vel eccleſia prohibuerit: vt torneamentum: ꝛ dicunt quidã vt recitat Pañ. in. o. c. clerici. q̃ hoc caſu quo vincitur non ſubiacet reſtitutioni cũ nõ ſua mittãt ſe boles fortune ſed exinde ꝓueniat bonũ cum exerceant̃ ingenia non tñ ds ludi in magna quantitate: q̃ iã nõ fieret ex recreatione ſz cupiditate. Panormita etiam dicit q̃ vbi quis luderet propter lucrum eſſet idẽ q̃ de ludo fortune. 15

¶ Decimo quinto queritur quomodo teneatur particeps in ludo illiciti: ꝛ dicit Archi. de dante pecuniã ad partem lucri quod tenetur de eo q̃ ad illũ peruenit: ꝛ idem videtur de alijs qui concedunt domos vel taxillos vel conſulunt q̃ iſta damnificatio ſit volẽte damnificato exponere ſe tali periculo: ſecus in furto ꝛ rapina. ꝛ de hoc infra reſtitutio. iij. §. vſ. particula. ij. 16

¶ Decimo ſexto q̃rit̃ vtrũ poſſit quis licite retinere q̃ lucratus est in torneamẽtis ꝛ dicit ric. vbi ſupra q̃ ſic: q: eccleſia ꝛ ſi prohibuit tornea mentum nõ tñ acq̃ſitionẽ p̃ ipſum: vñ peccat q̃dẽ ſz reſtituere nõ tenet̃: vñ ds pauperib⁹ erogare de conſilio tñ magis q̃ de precepto dicit archi. 17

¶ Decimo ſeptimo q̃rit̃ vtrũ poſſit̃ fieri cõpenſatio ſi is qui lucratus est cũ obligatiõe reſtituẽdi perdat cũ eo qui ꝛ ipſe reſtituere tenet̃ ꝛ: dico multa. * Primũ nõ fit cõpenſatio ſi perſona ſit alta q: ſtaret ineq̃tas iuſtitie cũ is non recipiat q̃ amiſit. * Secõz ſi vero perſona ſit eadẽ ſz lud⁹ ali⁹ q̃ñ. i. dia

ſit eadẽ rõne: q: ſemp vtroq̃ erit licit⁹ vel illicit⁹ et eadẽ erit rõ obligationis vtrincq̃: tertio ſi ſit vnus ſpecie: q: eadẽ est ratio. Nec obſtat ſi vtroq̃ ſit illicitus: tũ q: ſi hac ratione q: ludus est i. lu

Universidad de Deusto
Biblioteca

citus ille cui vici nō tenek mihi eadē rationeīnec
ego illi:z si fit compensatio saltē in propria falso
credito extinguendo falsum debitū:tuz etiam qz
si dare sit casum in quo qō non teneaf ei cui vi-
cit ratiōe aris turpiturdinis.pōt tñ illi restitue
re:z restituendo liberatur.vt no.in sum.cō.lib.ij.
ti.viij.q.xxv.ad finē.si vero vterqꝫ pdere non pōt
iterū fit cōpensatio tripliciter vt supra qz rō par
est z neuter eoz oz etiā in ludo licito p tūc qz nō
bz vñ pdat si vero alter tñ pdere nō pōt.si lud⁹
fit vn⁹ numero fiet cōpensatio saltem impropria
quantū ad totū si vterqꝫ equaliter vincit aut per
dit.qz null⁹ lucrab cum lucrū sit qō reportab in fi
ne:vel pro rata si alter altero plus vincit:qz non
est alter lucratus nisi qō excedit partem illam si
vero ludus sit alius:z ali⁹ numero vel specie non
poterit compensare de subtilitate iuris is q vicit
perdere non valentiiqz acḡrit patri vel dño:non
ñt perdit:de equitate tamē cōscientie credo qō
fieri possit.ar.eius qō no.Paū.in.c.filius.de test.
z.c.ex arte.de cēsi.* Quartū circa istā materiam
sum.ro.tenet vnū falsum ptra pdictā:z cōtra mē
tem summistarū sui oz.i.sum.ange.z sup.z hoc ex
frivola rōne dicens si ludus sit cū eadē psona sed
alio z alio tpe nō fit cōpensatio:qz per interitum
rei morosus debitor non liberab.i.in re fur.ff.de
condi.fur.tangit etiā aliud fundamētum:qz que
prius viscera danda erant pauperibus,ludendo
autem non pauperū bona sed sua amisit:sed dico
ad primū moriuum qō ista lex intelligit in re cer
ta z determinata:sicut si debeo istum equum aut
summam decē librarum in ista moneta numero
vel specie:non liberor si pereat equus vel ista mo
neta:secus in re incerta cuiusmodi ē aliqua sum
ma puta decē librarum:qz ista nō interit quādiu
stant aliqua bona ludētis:qz si perdit aurū que
rat argētum:z soluat z econtrario:ad secundū di
co quod illa non erant pauperum que prius lu
cratus erat etiam cōtra legem:vt ītemet doctor
prius dixerat sed etiam ipsius lucratoris.

¶ Decimooctauo queritur occasione predictorū
de vsitata qstione.ebs enim statuit vt ludens ad
ḡsarū sit excōicatus vel puniaf in tñ modo vn⁹
vno sero lusit cū plurib⁹ z pluries vicit ac perdi-
dit.Querit an sint hic plures ludēs plura delic-
ta:z plures excōicationes necne.Et dicit Bart.
in.l.inficiendo.ff.de fur.qō totum illud videtur
vnus ludus donec sit habitus pro completo:et so
luto recedentib⁹ lusoribus:vt.l.contractus.C.de
fi,instru.nec potest dici perfecte vicisse donec lu-
dus nō sit perfecte completus:qz adhuc superest
spes perditionis.ītē circa lucrum dico qō pluralitas personarum cū quibus vna simul ille lusit
non dicuntur facere plura delicta:qz ille non di-
cuntur offense ab illo:sed magis respublica:ideo
vnū est delictum:vt.l.si plures.ff.arb.fur.ce.ls p
dicta intellige nisi illo sero magno spacio:ouer-
tak ab illa:qz eo casu diuideretur actus:vt patet
ex.v.phys.z consequenter delictum qō est actus
human⁹ mal⁹ diuerse ēt psone colludētes simul
continue vel quasi multiplicāt delicta:qz oēs te-
nent locuz vn⁹ colludētis.si vero colluderēt suc
cessiue videretur ludus diuisi:et multiplicari si
cut multa facit peccata fm doc.q successiue cōti-
nue vel quasi multas feminas cōcupiscit.Et per
hoc dici solet ad illud statutum dicens qō nullus
possit ducere vltra tres famulos z et vnus duxit.
xx.dicit essi Bart.qō est vnū tñ delictū:z nō vnū
pro quolibet famulo vltra dictū numerū:cuz ipsi
ex tali ductione non offendantur sed respublica
que est vna:et idem si mandef sub certa pena:ne
ad conuiuium nullus habeat plusq decem:quia
vnum est delictum quis habuerit.xxx.vel.xl.

¶ Decimonono queritur iterum occasione pre-
dictorū.de hac qstione.dicit statutuz ad nuptias
nō posse mutari vltra.xij.dias.mō qdā vroz ou
cebat ipse:z filiꝰ suus:qrik vtrū inuitari possint
xxiiij.dīe tanqꝫ sint due nuptie an.xij.tñ z dicit
bar.qꝫ ly sint duo mfimonia:z ex hoc respectu di-
cit possint due nuptie:nō qz hoc fit vna simul quo
ad solēnitatē vnice nuptie dicunt.vt.l.pfis z filiꝰ
ff.de vulg.z pupil.sed ange.hoc nō admittit qz.d.
l.nihil ad hoc facit.qz ibi restīt filiꝰ sine pf'no esse
nō pōt:vñ filiole a paterno dependent:ideō dicī-
tur vnū:ly nuptie pfis z filiꝰ nō sunt dependētes
vel inseparabiles:ideoqꝫ forte 2tiū esse dicendū.
Et hoc indubitate tenendum est:vt ptz ex ratiōe
statuti qꝫ est vt nō multiplicenk nimis expense.et
competenk honorentur propinqui sponsi:et spon
se.qui hic ex parte sponsarū duplicantur.

¶ De luxuria in genere z in specie.

LUxuria a luxu.i.solutione seu fluxu di-
cta importat quādam resolutionem in
voluptates.vñ z fm Jsidio.in lib.ety.
luxuriosus dicit quasi solutus in volup-
tates.Et qz voluptates veneree maxime homi-
nem soluunt ideo fm.s;Thoꝫ.ij.ij.quest.clūj.lu
xuria primo ei principaliter est circa voluptates
venereas secūdario etiam excessum dicit in alios
et sic luxuria dupliciter sumitur.primo sc; large
et est abundantia ac superfluitas rerum corpo-
lium quo modo dicit Ambro.in.c.pōt fieri.de pe.
distin.i.quod ego:tudo corporis peccatum repel-
lit luxuria carnis.i.abundantia deliciarum pec-
carum adolet i nutrit:z secundo stricte z propie
z est inordinatus appetitus venereorum.

¶ Primo vero queritur quot sunt species luxu-
rie z dico qō sex de quibus.xxxvi.qō.i.§.cum er-
go.alias incipit lex.z.§. Tho.ij.ij.questio.clūj.z
iij.dist.xij.si fornicatio scilicet simplex adulteriū

incestus:stupri:rapt⁹:z vitiū ꝫ naturā:additur
etiā sacrilegiū:vt cū quis abutit psona sacra:z
ista spes non est luxurie ppriesed reperi pōt ēt
in alio gne:puta furti homicidi q vt hmōi de quo
dic vt.s.Tho.ij.ij.qō.clxiij.ar.i.Quāuis sum.rg.
etiam ptz in.c.hi ergo.xxxij.q.i.iūcta gl. ornī
catio ppie est coitus soluti cū soluta fm.s.tho.
iij.di.xij.z ōz fornicatio simplex:z large sit oīs
illicit⁹ coit⁹ viri ad feminā:tuno largissime est oē
petiū.xxij.qō.clxi.ar.q.z.iiij.dicitur.xxxi.ar.vj sm
sed nitelige soluti quolibet vinculo.i.ptugij:con
sanguinitatis:affinitatis:ordīs oz religionis:
seu voti.* Adulterium aūt est alieni thori viola-
tio.xxxij.q.vj.non mechaberis.vt dicit est supra
* Incestus aūt est coitus cum persona psanguī-
nea vel affine.vñ incestuosi dicunt qui cōsangui
neis vel affinibus abutuntur.xxxvj.q.i.§.cū er-
go.Stuprum vero proprie est illicita virginum
defloratio sub cura parentum existentium.xxij.
q.clūj.ar.vj.z.iij.distinctio.xlj.quando tamen
large dicitur stuprum quelibet aalia species luxu
rie sicut adulterium dicitur stuprum.xxxij.q.iij.
nemo.z numeri.v.* Raptus vero fm Rayñ.in
titu.de rapto.§.not.est cum puella violenter:et
contra eius vel parentum voluntatem educitur:
vt corrupta habeatur in vxorem.xxxvj.qō.i.§.cū
ergo.vel etiam vt habeatur in concubinam.ex-
tra de raptorib⁹ cum causa.z gl.eius in Tho ꝓxo
piat aut etiam semel abutatur muliere renitēte
xxxvj.q.i.§.ex hac.fm.s.Th.aut.xxij.q.clūj.ar.
xi.vij.rapt⁹ sic potest describi.raptus est violētia
facta mulieri vel parētibus ꝓpter coitū assequē
dum etiam matrimoniale:vnde est raptus si vio
lentia adhibeatur mulieri non patri:vt quando
non ipsa sed vxor eius violenter rapik.xxxvj.q.i.
§.ex hac vel econtrario patri vxor mulieri puta
quia consentit filiue inferatur virgini,siue puelle
corrupte aut vidue vel maritate.adde ex sancto
Thoma.vel etiā sanctimoniali.xxxvj.que.ij.rapto
res.c.si quis non dicam.* Utrū vero cōtra natu-
ram fm.s.Tho.vbi.§.ar.xj.est actꝰ venereus re-
pugnans non solū rationi recte qō est commune
in omni vitio luxurie:sed etiam ipsi ordini natu-
rali actus venerei qui conuenit humane speciei
qui.i.est vt fit inter masculum z feminam eiusdē
speciei in vase z situ debito.Quod quia pluribus
modis potest cōtingere ideo ista species luxurie
tanqꝫ subalterna continet sub se multas specia-
lissimas.* Prima ōz mollities vel immundicia
que est cum quis sine coitu spōte polluitur.* Se
do coitus est iter masculum z masculinum vel fe
minam:ita qō sexus debitus nō ser-

Rapt⁹.

uatur vnde male fum.ang.diffinit,sodomiam q
est turpitudo in masculum facta z.c.vius qō adu
ducit.xxxij.q.vij.est expresse contra eum.* Ex ista
dictum bestialitas que est qñ coitus est cū re alte
riusspeciei.Quarta retinet siai nomē ꝫ naturem
z dicitur vitium cōtra naturam z est qñ quis coit
cum sexu femineo z eiusdē speciei:sed non ser va
tur modus naturalis coeundi quātum ad ifimi u
mētum non debitum aut alios mēstruosos z be
stiales concumbendi modos vt dicit.s.Tho.qui
videtur velle qō vbi sexus est debitus bz vas seu
locus sit indebitus qō non sit sodomia sed pcīm
contra naturam tñ qui.s.est vbicuqꝫ sequi nō po
test generatio:qō ītelligo nisi raro:vt si mulier p
beat terga.vel forte etiam si supergrediatur.z de
hoc.§.debitum.§.iiij.per totum.

¶ Secundo queritur quomodo z quādo in luxu
ria sit peccatum mortale z dico quod omisso pec
cato contra naturam cum propria vxore seruato
debito vase de quo.§.debitum.§.iiij.omnis alius
actus venereus omnium predictarum specierum
est de se pcīm mortale z in quilibet modi est morta
le multipliciter.* Primo si opus ipsum perpe-
tretur.* Secūdo si deliberatur ipsa perpetratio
secundum illud Mat.v.qui viderit mulierē ꝛc.
z in hoc omnes doc. cōueniuntqꝫ hoc peccatum
est eiusdem speciei cū ipso operc exteriori:quod
etiam sum.ang.concedit.sed tamen dicit nō esse
necessario confitendam istam circunstantiam.s.
an quis deliberauit de soluta an de coniugata:
quia hoc est tantum contra vnam prohibitionē.
s.non concupisces vxorem proximi tui.

¶ Sed tamen hoc stultum est dicturuz quia pa
ri ratione non tenebitur eam confiteri:qui actu
perfecit opus quia non egit contra plures prohi
bitiones pluſꝫ is qui deliberauit:tum quia ista
circunstantia.s.coniugata variat speciem z eo ca
su fit contra castitatem z cōtra iustitiam propter
iniuriam factam marito in persona coniuncta:z
consequenter fit contra duo precepta nec sua ra
tio aliquid valet vt patuit.* Tertio deliberando
z consentiendo circa delectationem operis expī
se vel tacire etiam sine intentione perficiēdi iu
xta ea que dicta sunt supra delectatio. §.fi.xiij.

¶ Tertio queritur quid iura z doctores de for-
nicatione tradiderint:z dico multa'.* Primum
fornicatio simplex ꝫ omnes doctores indubitate
est peccatum mortale.vt patet ex rationibus.s.
Tho.tertio cōtra.c.cxix.z ex text.apostoli.gal.v.
vbi patet q excludit a regno deiz filiꝰ rom.s.nec
in hoc excusat ignorantia.qz est contra legem na-
turalem.nec potest esse sine vlta culpa addiscen-
di que pertinent ad salutē eū hoc peneab omni-
bus ꝑdicek z sciatur.Scōm quia cedit ad pu-
blicas meretrices nescientes hoc esse prohibitus

t.di.

non excusak a mortali: t toties quotiesq; ignorãtia iuris naturalis t diuini in casu tã claro neminem excusat.j.q.iiij.per totũ: t sic est mortale aliquẽ ad hoc inducere. ℘ pe.di.j.noli.t.ij.q.j.no. * Tertiũ fornicatio simplex est peccti grauius in viro ℘ iu femina:sed eꝫ est de adulterio.q; grauius est in femina ℘ in viro ſm.s. Eyo.iiij.dist. xxxv.t ibi vide rationẽ.* Quartũ.simplex fornicatio in clerico publice tenẽte ꝓcubinã inducit depositionẽ si monitus nolit corrigi:q; talis ꝓtio quidẽ dz monitus suspẽdi a bñficijs:t si se nõ correxerit dz ab eis ꝑpetuo remoueri: siue sit in sacris extra de coha.cle.t mu.sicut.siue non:vt ibi in.c.si aũt clerici.vbi vꝫ innui ℘ requirak monitio trina qõ sitale crimẽ sit notoriũ:suspẽsus est ipsoiure vt dictũ est supra clericꝰ.ij.q.iij.t.lxxx.si vero sit publicũ ex fama tñ ita ꝙmerito talis habeak suspitio qõ scãdalũ generek etiã si nõ appareat accusator erit purgatio indicenda in qua si defecerit aut se purgare noluerit canonice punietur.extra de coha.cle.cua.t interim nõ dz in officijs exitari.* Quintum clericus in sacro ordine aliquã ducẽs in vxorẽ priuari dz ordine t beneficio ecclesiastico:t mulier si erat libera redigi dz in seruitutẽ ecclie.di.lxxxj. eos qui.si ancilla dz vẽdi.di.lxxxj.quidã clerici t filij inde nati redigũtur in seruitutẽ ecclie.xv.q.vi.multe.itẽ talis clericꝰ est excõicatus ipso facto:vt.g. excõicatio.ix. §.iiij. Et qñ ab ea separak dz illã abiurare ſcz qõ deceteroad illãnõ accedet nec comedet aut bibet cum illamecin eadem domo manebit:nec in alio loco nisi rã publico ℘ mala suspicio esse nõ possit nec loquek cñ ea nisi coꝛã idoneis testibus et certa necessitate t hoc in ecclia vel alio publico loco.xxxv.q.vj.ab isto die.q; cle.vel vo.ex literarum.si tñ vꝫ suspectus qõ fortiꝛã iurm non seruabit exigi non dz:sed per ſmam interdicti aut suspensionis.vel alioꝛ hmõi est ꝓcedẽd⁹.extra de coha.cle.clericos.t cõcor.Ray.t ibi ost.q etiã addit ℘ nihil per iurm iniungẽdum est alicui si de transgressione verisiliter timeak.addit etiã ℘ay.℘ si ducta esset ancilla t filij parnuli non venderek ne filij ꝓpter eiꝰ absentiã perirẽt:ſz in monasterio traderek.dist.xxxiij.fraternitatis.sed ibi gl. dicit ℘ penarum diuersitas que hic inducit dat ep̃o optionẽ:vt.s.eligat quam voluerit t imo inuit ℘ in casu.d.c.fraternitatis.non fuit contractum matrimonium:t idem Ray.

¶ Quarto querik quid iuris de incestu omisso
4 adulterio de quo suo loco dictũ est:t dico multa.
* Primum incestuosus ſm Paũ.in.d.c.j.de eo q
1. di. cog ꝓsan.vxor.sue.ouplicẽ pẽnã incurrit.pria est qz priuak facultate ꝺiendi mrimoniũ:secda:quia nec exigere põt debitũ a propria vxore quã prius habuit antequaz cõmiserit icestũ.xxvij.q.ij.qui dormierit.nisi.s.cũ eo dispensek:t si exigit mortaliter peccat ſm Vin.qz facit ꝺ preceptum canonis.c.ij.de mato.t obe.sum. vero ang.ꝺ ros.hoc intelligit vir de quocũq; incestuoso t nõ solũ cum vxoris ꝓsanguinea:ſz dic vt.j.mrimonii.vij. impedimẽto vltimo. Scõm.si aũt incestuosus ꝺuat de facto ſm Paũ.in.c.transmisse.de eo qui cogn.vxo.sue.matrimoniũ tz t reddere tenek debitum:exigere tñ non põt sine mortali nisi cum eo dispenseturthoc tñ idem Paũ.in.c.lxxix.de ꝺsum. videtur velle hanc penam.s.qõ incestuosus ꝺuat vel exigere non possit habere locum solum quando constat de incestu qualitercunq; ar.d.ca.ex literis.t.xxvij.q.j.si quis sponsam.* Tertiũ si aũt vxor commisit incestũ cum mariti consanguineo de cõsensu maritisi fuit violata absolute:secundum Richar.nullum ei preiudicium generatur vt in.c.discretionem.de eo qui cog.consanguinea vxo.sue.vbi sine culpa sua nõ debet suo iure priuari.si vero per coactionem cadentem in constantem virum mortaliter peccauit t cõmisit incestũ credit tamen in detestationem criminis viri non esse mulierinterdictum debitum tenetur petere a viro t illi reddere tenek si vero fuit inducta letali metu nõ licet ei debitum petere:sed tamẽ ſm ꝺ petat reddere non tenetur:quia potest ei adulterium illud obijcere:vir autez debitum petere nõ potest secundum eundem propter affinitatẽ contractam sua voluntate t precepto.* Quartũ.matrimonio incestuoso vxor potest debitum negare secundum ꝺost.vt refert Panoꝛmi.in.c.transmisse.de eo qui cõsang.vxo.si tamẽ ipsa semel petierit reddere tenetur quasi sit reconciliata:sed Panoꝛm. ꝺicit melius tenere oppositum do.Anto.t Lapus quta isto casu non priuatur exactione contemplatione vxoris ꝓ atrocitate delictiideoq; nõ potest sibi hanc penam remittere:nec etiam exigendo debitũ videtur sibi velle remittere.* Quintum secundum Panoꝛ.in.d.c.j.si incestus est vere cõmissus:puta cñ proꝓsaui vxoris sue cum qua matrimoniũ cõsummauit ꝓsanguinete:t tũc ecclie scopus dispensare non põt vt cõtrahat vel exigat nisi ex causa:puta ratiõe iuuentutis t tm ꝺi quo casu bene poterit.xxxv.q.vj.si duo.t idem tenet ꝺicit communiter tenere docto.in.c.trãsmisse.de eo qui cog.cõsang.vxo.sue.si vero incestus nõ est vere commissus:puta quia cognouit consanguineam sponse nondum cognite:sic eꝫs poterit ꝺispensare etiam sine causa vt contrahat:non tamen cum sponsa illa de futuro:si commixtus est in vase:t ibi non consummauit cum eius consanguinea sed cñ alia que sibi sit affinis:qõ ℘ fum. ang.ꝺicit posse sine ꝺispensatione.adducens glam. in.c.quidam.xxxvij.q.ij.sed nec gl.hoc ꝺicit:nec est verum:vt patet ex Panoꝛ.in.d.c.j.in vltima

verbis ilicto.c.seq.vbi iuncta gl.patet expresse hoc esse factum:quia is qui cognouit matrẽ spõsatam gl.j.de futuro.aliam sponsam habere nõ potest nisi ex ꝺispensatione.

5.qõ ¶ Quinto querik qd de stupro iure tradiderint
t ꝺico vnã solũ questionẽ circa hoc decidendam. f.an stupratoꝛ ꝺginis teneak ad aliquid t ꝺico ℘ ꝺõs determinauit Exo.xxij.qõ si eã seduxit teneꝫtur habere in vxorẽ:si pater voluerit t ꝺotaret vel saltẽ ꝺotare:vt.xxij.ꝺicit qõ tenek patri in.l. ficlis.ſcz qz hec ptinebãt ad ꝓcepta iudicialia hodie nõ obligãt nisi quatenꝰ ecclesia vel aliqua ciuitas ea assumpserit tã℘ equa.vñ nec.g.Eyo.ſ d si cẽ.vt ptz.xij.q.ciij.ar.iij.ſz vult ꝑ hec ꝓbare ℘ stupratoꝛ ex naturali iure tenetur virgini t patri satisfacere ſm tã rationẽ facrã a iure positiuo qui ℘ri ad virginis ꝺorationẽ est eadẽ vt ꝺicek ℘ri vero ad patrẽ nõ est iure communi positiuo ꝺeterminatũ quid ꝺebeat.Circa hoc autem ꝺicit canõ qõ si eã seduxit tenetur eã ꝺotare t ducere aut saltẽ ꝺotare si pater eã ꝺare noluerit.Gadul. c.ſ.qõ quidẽ gl.limirat verũ de iure antiquoꝛ℘mẽtis exclusus ꝺetrudik in monasteriũ.de adul. ti.d.c.ſm qõ loquitur quãdo nõ vult eam ducere quo casu ꝺabit ꝺotem:t vapulabit.vt supra quitã vero alij.vt ray.t sum.confes.lib.ij.tit.v.q.vſ. t quidã alij glossatoꝛes limitant hoc verũ de raptoꝛe.vt intelligatur si seduxit.i.seoꝛsum duxit a ꝺomo paterna extrahẽs eã ꝑ violentiã:sed certe ista limitatio cõiter nõ tenek:t de adulte.c.ij. patet ℘ capik seducere ꝑ ꝺecipere t non ꝓ rapere t preterea ꝺon⁹ sensus nõ patik:vt que in titulo de stupro ꝺicunk ꝑ extortas expositiões trahank ad titulũ de raptoꝛib⁹.Et iõ loquẽdo de stupratoꝛe ꝺicit Paũ.in.c.j.de adulte.℘ si eã seduxit vt decepit teneꝫ eã ꝺotare:t vlterius accipere ixoꝛem si pater vult eã sibi ꝺare.vt ibi.c.j.t.ij.t si eã nõ vult accipere ꝺebet coꝛporaliter castigari nec ꝺare.t si eam non vult ꝺare nihilominus teneꝫ ad ꝺotem iuxta consuetudinem patrie t si sit ꝺiues qui contrahere nõ põt nihilominus teneꝫ ad ꝺotem:vt patet per Paũ ibidẽ.c.ij. Et sivir neget eã virginẽ fuisse non incũbit ꝓbatio patri aut virgini ſm Paũ.in ꝺicto.c.j.t cõiter ꝺoctoꝛes:quia presumitur virgo ex quo habetur ꝓvirgine et imputetur isti qui abusus est:quia ratione ꝺelicti ꝓbatio transfertur in illũ si vero habet locũ.ꝺ.c.j.quod loquitur de seducẽte quia virgo semper presumitur seducta t decepta:q; si non essent hominis infidie tantũ faciunt non ꝑ

petraretur.C.de rap.vir.l.vnica.predicta autem vera sunt ſm sum.Ang.etiam in foro conscientie sed qz ad penas legales nullus tenetur nisi condemnatus:tu intellige in foro contentioso:sic si quis fuerit condemnatus ſm Archiũ.t Rosũ.et supp.sed in foro conscientie ꝺicit Archi.post.vñ. sic seruandum qõ si eã ꝺefloꝛauit volẽtẽ nõ tenetur:qz non seduxit:si aũt inuitã vel seductã:puta promissionibus t mendacijs nõ vꝫ fuisse volũtariã vñ intiungẽꝺi est ei qõ satisfaciat ad arbitriũ boni viri vel cũ ea cõponat t si promisit eã ducere vt copulam exoꝛ.querat seruet promissum:et multoꝛtius si iurauit.t hoc ſm Archiꝺ.nisi esset nimis ꝺistans eoꝛũ conditio:puta si mulier est plebeia vir nobis t potens:qz non presumit mulier fraudem ignoꝛasse vel etiã si magnuz aliqõ scãdalũ creditur puenturũ.t tũc petat remissionem promissi:t aliter satisfaciat ſm suam facultatẽ t mulieris indigentiã.Que ꝙdem notanꝺas unt ꝓpter eos qui sub deceptione accipiendi puellas in vxoꝛes eas trahunt ad copulã cum intentiõe nõ accipiendi:qz tales ex quo eas accepere promiserunt vel a foꝛtiori si eas acceperit: tenentur eas accipere t ꝺotare ſz aliquos ſz animum habuerint decipiendi:t si eas accipere nõ possunt vt qz iam contraxerit cũ alia vel pater eam tradere non vult tenentur ꝺotare.vel aliter ad arbitriũ boni viri satisfacere.vide etiã infra matrimoniũ.iij.§.viij.Scõm leges autẽ stupratoꝛ ꝺebet regulari.t ꝺimidia pars bonoꝛum eius publicari:aut si est vilis persona ꝺebet verberari.instl.de publi.iudic.§.h.Si autem per vim fecerit capite plectitur.instl.vbi.§.§.si autem.

¶ Sexto qrik quid iuris de raptu.t ꝺico multa. 6.qõ
* Primum raptoris pena vt nunc loquimur de raptoꝛe ſm leges est vt capite puniak.t eius substantia rapte applicetur ſcz si ingenuam rapuit: secus si ancillã vel liberã:quia ꝺecapitak o;idẽ sed substantiã nõ pꝺit:nec ꝺistinguik vtrũ volentem quis rapiat vel inuita sponsam propriã aut alienam cõiugatam vel conuentãt:t sik oẽs fautoꝛes raptoꝛũ capite puniuntur.Probantur hec ꝺicta.C.de rapt.ver.raptoꝛes.Scõm canones alit raptoꝛ efficik seruꝰ rapte:si velit se redimere: t si mulier volũtarie rapta est ꝺebligatur raptoꝛ seruire patri:aut se redimere.xxxvj.qõ.j.de raptoꝛib⁹.q tñ pena ſm gl.Ray.imponi põt in foro iudiciali non penitẽciali t sik ipse raptoꝛ cuius fautoꝛibus ꝺebet excõicari.xxxvj.qõ.ij.c.j. t.iiij.* Scõz has tñ penas aliqñ raptoꝛ non incurꝺit:primo ſm Panoꝛ.in.c.cum causa. de rapto. vbi pre.essit tractatꝰ de nuptijs.t pro matrimonio cõtrahendo puella fuit abducta.quo casu de iure canonico nõ committitur raptus qz matrimoniũ ꝺebet esse liberũ t puella forte non pote

Universidad de Deusto
Biblioteca

rat ꝛ trahere libere in domo parētū: vñ ius canonicū libertatē matrimonij: ius vero ciuile delictum raptoris cōsiderauit vbi vero tractus nō precessit semper cōmittitur raptus: scō qñ ḣs rapuit spōsam propriā. xxxvj. q. j. lex illa. ꝛ. q. ij. si quis virginē. ꝛ extra eo. cum causam. non obest. qō. l. unica. C. de rap. vir. velit raptum committeri etiā in sponsa de futuro q: vt dicit Panor. vbi. ē. porrus iure canonico in hoc standum est arg. c. vir. ꝛ pe. de secun. nup. ꝛ qō no. in regula possessor. de re. iu. li. vj. dicit cū sanctus Th. ij. q. clxiij. arg. vij. ad quartum qō sponsus peccat violēdo inferendo lz excuferur a crimine raptus quia ex desponsatione hȳ alīqō ius in sponsa sua: qō ḡtuz ad spōsam de presenti post debitum tempus ad debitum reddendum intelligo qñ rapit: non tenetis alius ꝓpter pacificiū: secꝰ vbi omnia rērasset ꝛ non proficeret. ar. glo. in. d. c. lex illa. ꝛ. c. si quis virginē. Adde ex Host. qō spōsa de presenti mōsterij intrare nō poterit si rirerā rapram cognouit carnaliter: q: vsus est re sua lz indebite. tertio qñ puella consentit: vt in. d. c. cū cām. intellige in matrimoniū etiā cōtra voluntatē parentū secus si consentiat solū in rapinā: q: est vere raptus et raptor punit. d. c. de raptoribus. quarto qñ rapuit feminam turpem. q: dicre pene scōm Host. intelliguntur in ligende si rapuit mulierē honestam: secus si meretricē: q: ꝑz leges non puniturr oicta pena. C. de adulte. l. qui adulterium. * Tertium si quis seruā scz suam inuitam violauerit aut seruū iniuriarū actiōe tenetur. de pe. di. j. si quis. ꝛ si perseuerat in vitio in petēdo illā nec pōt resistere quin sibi violentiā inferat si aliter sue pudicitie ꝙsulere nō potest: licite potest inire fugā sm Archi. sicut etiā licet vxori recedere a viro trahēte ad mortale: ꝛ ecōtrario. xxviij. q. j. idolatria. tenetur etiā serui corrupti sm glo. sibi: vt. ff. de ser. cor. l. j. §. vltimo. C. ō fur. l. si quis seruo. * Quartū ꝑz Ray. si princeps committat iudici ecclesiastico potestatem punīdi rales ipe citra mortem vel mutilationem vel enormē sanguinis effusionem poterit iubere raptorē incarcerari ꝛ flagellari: nta tū quod flagella in vindicta sanguinis transire nō videātur. vl pena pecuniaria mulctari. * Quintū. Aduertendum etiā quod sm leges raptores filiorū seu filios seducentes a parentibus: si sunt nobiles damnantur in metallum: si vero non sunt nobiles aut si pluries hoc commiserunt damnāntur ad mortem seruꝰ vel libertus subsicitur bestijs. C. de plagijs. l. ij. ꝛ ibi gl. vtrū anteq̄ possit esse matrimoniū inter raptam ꝛ raptorē. vide infra matrimoniū. vij. §. ij.

¶ Septimo queritur quid turis de vitio cōtra naturam: ꝛ vico qō pena sodomite est qō si clericus est deponatur: vel si apparet corrigibilis traditur religiōi ad perpetuā penitentiā: si nō est laicus debet excōicari: ꝛ a cetu fidelium vsq̄ ad cōdignā satisfactionē fieri alienꝰ. de excess. prel. clerici. ꝛ sm leges vltimo supplicio cōdēnat. aut. vt nō li. contra na. col. vj. nec mirū: q: est petrū maius adulterio. xxxij. q. vij. vsus. ꝛ grauius ḡ cum matre coire: vt ibidē in. c. adulterij. vñ ꝓpter ipsos actus sodomitas ūfames: terremotꝰ: ꝛ pestilentie fiunt ꝛ ciuitates cū hominibus pariter perreunt: vt dicitur in aut. vbi supra.

¶ Octauo queritur quid turis de sacrilegio: vt est species luxurie: ꝛ dico ꝙ sacrilegiū est ḡ cunq̄ luxuria in loco sacro ꝓmittat ꝛ similiter ḡ cū persona ecclesiastica vt sunt moniales beghine clerici ꝛ religiosi. ꝛ generaliter sm scm Tho. ḣ. ij. q. clxiij. ar. x. quelibe species luxurie ꝑz quod violat aliquia pertinēs ad cultuz dei est sacrilegiū. vnde vt ibi dicit concurrere potest cū oibus istis luxurie speciebus. Si em̄ quis abuatur ꝓpria cōiuncta sibi sm spirituālē cognationē est sacrilegiū ad modū incestꝰ: si vero abutat virgine de sacrata inquantū est sponsa christi est sacrilegiū per modum adulterij. inquātū vero est spiritualis. patris cura' constituta: erit quodā modo spirituale stupꝝ: ꝛ si inferatur violentia erit spiritualis raptus qui etiam sm leges ciuiles grauius punitur quam alius raptus. vnde iustinianꝰ imperator dicit si quis non dicam rapere sed attentare tantummodo matrimonij iungēdi causa sanctissimas virgines ausus fuerit capitali pena feriatur. de pena aūt sacrilegij: infra sacrilegium.

¶ Nono queritur de comparatione specierum luxurie. que. s. sit grauius peccatum: ꝛ sum̄ēdo dicta docto. maxime. s. Tho. ḣ. ij. vbi supra dico. ꝙ horum predictorū maximum est quod fit contra naturā in quo infirmū est mollicies supremum bestialitas. medij sodomia. deinde maius est incestus: deinde adulterij: deinde stupꝝ: quorum vltrioꝝ aggrauatur violentia: vnde raptus virginis aut vxoris alterius grauius est simplici fornicatio vel adulterio. omnia autem hec aggrauantur sacrilegio. infimum autem omnium est fornicatio: vtrum autem in tactibus ꝛ osculis ꝛ huiusmodi sit peccatum vide supra delectatio. §. iij.

Magister dicitur dupliciter. scz appellatiue: ꝛ de hoc supra doctor: ꝛ anthonomastice quia est magister sententiarū. qui non tenetur in multis: sed reputatur per sanctū Thomā. ꝛ alios theologos.

* Primo nam dicit in primo distinct. xvij. quod charitas qua diligimus deum et proximum non est aliquis habitus creatus sed est spiritus sanctus. * Secō nā in dist. xxiij. eiusdē dicit quod terni numerales: vt trinus vn? ꝛ hmōi nō dicūt ꝑ

sitionē sed priuationē: qñ sic intelligit vt cū dicitur deus est vnus. ly vnus nihil ponit sed privat multitudinē deoꝝ: ꝛ sic cū dicitur personе tres excluditur singularitas ꝛ solitudo.

* Tertio. nā in di. xxxj. eiusdē ō: ꝙ similitudo ꝛ equalitas nihil ponūt: sed tantū privant: sicut filius. i. nec maior nec minor. ꝛ similis. i. nō diuersus nec alienus. * Quarto. nā in. v. di. ij. dicit ꝙ premiū l angelis precessit meritum. * Quinto nā dist. xxx. eiusdē dicit ꝙ nihil de cibis transit in substātiā humane nature. * Sexto nā eadē dist. dicit ꝙ semē est de substātia patris. * Septimo nā in. v. di. ij. dicit ꝙ humana anima separata a corpore est persona. * Octauo nā dist. xxij. eiusdem dicit ꝙ christus in triduo sue mortis fuit homo. * Nono nā in. j. di. xlij. dicit ꝙ sacramenta veteris legis nullo modo iustificabant ex eis ex charitate facta. * Decimo. nā di. ij. eiusdem dicit ꝙ baptizati baptismo. x. nō ponētes in eo spem nō rebaptizabantur. * Undecimo nā in. v. dist. eiusdē dicit ꝙ deus potuit cōmunicare creature potestā creatiuā. * Duodecimo nā. xij. distinctione. i. hostilie. perduelliones esse hostes dicti turi secus si punitur nō ꝓ rēpublicā: q: nō videt perduellionis sed simpliciter lese maiestatis et noct. ꝙ nō subditus crimē lese maiestatis nō cōmittit vt in. §. rursus. i cle. paterualis. de re iud. vbi rex scicilie robertus nō eo modo subfuit vē rico iperatori ꝙ crimē lese maiestatis in eū cōmiserit notandū est etiam ꝙ in cōfiscatione bo-

Maledictio. Fo. cliij.

norū ꝓpter lesam maiestatē ecclesiasticā est necessaria sententia vt. §. excōi. vij. §. xj. oubio. iij. ꝛ similiter propter lesam maiestatem diuina liv supra hereſio. s. §. vij. particula. iij. multomagis hoc est necessarium propter lesam maiestatem humanam ciuilem. vide vbi. §.

Maior dicitur is qui. xxv. annorū impleuit etatem de quo no. iusti. de cura. per totum ꝛ per octozes. extra de restitutione in integrū. c. j. vide etiam infra minor.

Maioritas nō requiritur a seruo dei sed minoritas: siue inferioritas: di. xl. multi. di. xciij. diaconi sunt ꝛ sm Ray. principaliter consistit in quatuor. ꝛ intellige de ecclesiastica. * Primo quidē in ordinis prerogatiua sicut ꝑsbyter maior est diacono. di. xciij. legitimus. in fi. extra eo. statuimus. * Secundo in prerogatiua consecrationis sicut epūs maior est presbytero. dist. xcv. olij. ꝛ. c. epūs. * Tertio in prerogatiua administrationis sicut archidiacon? est maior archipresbytero: ꝛ ei subest atq̄ oz obedire di. xxv. ꝙfecris. * Quarto in prerogatiua antiquitatis: sed quod maior est vel qui prius fuit ordinat? vel religionē pus intrauit vel ḡ prior est erate. di. lxxv. ordinationes. extra eo. c. j. de ele. dudū. el. j. * Quinto additur sm Host. sm prerogatiuā eius qui ordinauit qz ordinatus a superiore inter alios eiusdē ordinis magis est honorandus extra eod. per tuas. Adde quod sm glo. in. c. lex. in ꝟbo maiores. di. ij. maiores natu dicuntur nobilitate: antiquitate dignitate: sciencia: vt. ij. q. vij. querendi. ꝛ. c. criminatio: sed ista maioritas est ciuilis.

Maior pars in collegijs ꝓualet regulariter vnde qō fit a maiori parte capituli vel collegij regulariter vires obtinet. lxv. di. c. j. ꝛ. ij. nisi ex alia parte ꝓpōderet autoritas. de ele. dudū. de resti. in presentia. Quandoq̄ tamē ꝓualet minori pars. i. quādo ab ea aliquid rationabiliter fuerit obiectū vel ostēsus. extra eo. c. j. Nec oportet vocari absentes nisi in electiōe. vt. §. electio. j. §. v. ꝛ similiter in cessatione a diuinis. vt. §. cessatio. §. j. ꝛ concor. albri.

¶ De maledictione.

Maledictio vt ipsum nomen sonat ē ꝓlatio mali siue per linguā exteri? siue ꝓ intellectum in corde a qua descēdit maledicere. i. vl vni? oīciōis ꝙ importat malū ꝓferre sicut in vi ouarū iportat defectum ꝓlationis sicut balbutiens male dicit sicut loquitur: teriam si loquatur de bonis triplici ter aūt cōtingit maledicere secundum. s. Tho. ij. ḣ. q. lxxvj. s. enunciatiue narrando. ꝛ causaliter seu imperatiue iubendo. i. vt alicui fiat malū puta ꝙ fur suspēdat. ꝛ optatiue seu imperatiue optādo alicui malū. ꝛ hoc dupliciter. i. ꝓ acciꝺ

Universidad de Deusto
Biblioteca

id est sub rõne boni vel q2 hoc est istuz vel q2 est vtile vr.s.melioz fiat aut alijs nõ noceat iuste ⁊ p se.s.sub rõne mali: ⁊ sic est pcessꝰ ⁊ de hoc dicloquitur.* Ust maledictio proprie est imprecatio seu eroptatio mali alicui facta sub rõne mali.i.intẽdendo ipsuz malum vt colligitur ibi ab eo.⁊.xliij.q.ij.de⁹.large tñ accipiẽ ẽr p blasphemia dei vel sanctoꝝ.vt in.c.statuim⁹. de male.ō dictū est.ō.blasphemia.in fine prinicipij.⁊.§.vij.

1.q ¶ Primo ꝯo querit q̃d possit vl nõ possit male dici de facto ⁊ cũ effectu:⁊ dico sm.s.Tho.ij.ij.q.ō. lxxvj.q̃ benedictio vel maledictio proprie convenit ei solũ cui põt bñ vel male ptingere.i.creaturę rõnali:aut ẽr aliꝰ nõ sm se q2 est vanũ cũ eis malũ nõ euentat ꝑs in ordine ad deũ vel ad creaturã rõalẽ:⁊ hoc rollendo subuentionem sicut deus maledixit terrã vt p eius sterilitatem hõ puniret vel ad significationẽ sicut xp̃s maledixit ficũ in significatiõe iudee vel ẽt gr̃a cõtẽti sicut ꝯ maledixit diei sue natiuitatis proter cui pã originalẽ:quã nascẽdo ptraxit.⁊ Dauid mõti bus gelboe propter cedem populi in eis factaz. ¶ Scõo q̃rit q̃n maledictio sit licita vel illicita ⁊ dico ex.s.Tho.vbi.ō.q̃ xp̃ũ ad creaturas rõnales ꝑ loquamur de maledictione indicatiua qua s.malũ alteri⁹ referẽ est idẽ quod detractio. intellige ꝑ malũ illud sit culpe ⁊ nõ pene:q2 nõ est detractio:ꝑ dico ille est iafirm⁹ nec peccatũ: vñ eodẽ modo est licita vel illicita sicut ⁊ detractio sed de ista hic nõ intẽdimus: ꝑ vero loquamur de imperatiua ⁊ optatiua eodẽ modo vtraq̃ est licita vel illicita: q2 facere aliquid ⁊ velle illud se cõsequũtur in bonitate vel malitia vñ vtraq̃ est licita ꝑ imperet vel optet maluz per accidẽs .i.sub ratione alicuius bom eo modo quo in.§. p̃iore dictũ est:⁊ vtraq̃ illicita ꝑ imperetur vel optetur malũ per se quasi ipsum malum intendendo.* Adde illud.s.tñ.q̃ velle ⁊ facere se cõsequitur in bonitate vel malitia esse verũ nisi illud facere spectet ad publicã potestatem qua licet mihi optare ad bonã mozrẽ alicuius quã tamẽ mihi nõ licet imperare vel inferre. adde etiã specialiter de diabolo sm eum ibi ar.s.q̃ ei⁹ naturã cũ bona sit ⁊ a deo maledicere nõ licet cuipa tñ ei? est maledicẽda sm illud iob.iij.maledicant ei qui maledicunt diei. Nec obstat illud ecclesiast.xxj.cũ maledicit impi⁹ diabolũ.s. ꝑpter culpã maledicit ipse alam suam: q2 intelligit q̃ sibi rõne ofdit se maledictiõe dignũ.q̃tum vero ad creaturas irrationabiles ꝑ maledicant̃ imperatiue vel optatiue in ordine ad deum inq̃tum creature dei est peccatum blasphemie:in ordine vero ad creaturas rõales dicit sum. ros.q̃ non le eas maledicere nisi ex speciali dei reuelatiõe: ideꝰ dico q̃ est idem iudicium sicut de maledictiõe rõnabiliũ sm mentẽ.s. Tho.ibi licet hoc exp̃sse ꝑ dicat: q2 tũc ꝑprie creatura rõnalis est que maledicit: vñ est licita ꝑ sit ꝑpter bonũ illicita ꝯo ꝑ sit ꝓpter malũ:⁊ ita tenet Alex.ō ales.xxij.tract.de maledictione:ꝑ sꝑ maledicant̃ fin est vt dicit vanũ ⁊ ociosum ⁊ pseq̃ter illicitũ. q̃rit ꝯo ad deũ planũ est q̃ semper est illicita etiã indicatiua:q2 et nullũ malũ conuenit. Et de hoc supra blasphemia.in ꝓncipio.⁊.§.vij.

¶ Tertio q̃rit̃ vtrũ maledictio illicita sit peccũ mortale:⁊ dicit.s.Tho.xxij.vbi.ō.arg.ij.q̃ maledictio sub rõne mali tam imperatiua q̃ optatiua sm suũ gen⁹ est pccũ mortale: q2 repugnat charitati qua ꝓximũ diligẽtes volum⁹ ei bonũ: vñ nec̃ maledicti regnũ dei possidebũt. ſ.cor.vj.et tanto grauiꝰ q̃to persona cui maledicimus magis amare ⁊ reuereri tenemur. vnde qui maledixerit patri suo ⁊ matri morte morial. Item qui contingit tñ inquit q̃ aliq̃n sit veniale vel ꝓpter mali prauitatẽ q̃ quis imprecat:vel ꝓpter effectu ꝑterentis: ꝯo ex leui moru vel ludo vel surreptione talia ꝙba ꝑferꝝ q2 peccata verboꝝ ex affectu pẽsantur. Que aũt sit pena deũ publice maledicentis.vide.ō.blasphemia.§.vij.

Alefactoꝝ q̃ possit fugere vl se defendere.vide.ō.accusatio.§.xvj.

¶ De maleficio ⁊ maleficiatis.

Aleficium a malefaciendo dictũ vt ex ipso noie ptz.importat malum illatum alicui ⁊ pseq̃nter ꝓamnum iniustũ: q2 damnũ iuste illatum non est malum simpliciter licet sit malum isti vel illi. Jgitur maleficium tripliciter sumitur.

¶ Primo ꝑ damno iniusto voluntario rerum.

* Secundo ꝓo damno iniusto persone vt si ꝙs vulneretur aut occidatur ⁊ hoc similiter voluntarie:q2 si nocumentum ꝓter ꝓpositum inferatur:vt cũ iudex ꝓpter imperitiam male iudicat vel de domo alicui electũ est q̃s nocuit nõ dicitur maleficiũ:sed quasi maleficiũ.iusti.de obl. que ex quasi delicto.per totum. * Tertio ꝑ damno iniusto persone illato a diabolo a quo quidam vsum cõmune loquẽdi dicit maleficiarus:q2 illud damnũ patit̃ ⁊ malefic⁹ vel malefica dicit̃ q̃ illud damnũ ꝓcurat fieri a diabolo pacto exp̃sso vel tacito interuenientẽ:⁊ ad hoc tertiũ maleficiũ ꝑtinet ad signũ federis q̃ est ĩter diabolũ ⁊ malefic̃: quod signũ etiã maleficiũ dicitur.vt infra gladij infra circulũ plumarũ ĩuoluta ymago cerea cũ acubus infixis ⁊ huiu modi. Ad hoc etiã maleficiũ reducitur omnis diuinatio ⁊ incantatio siue alligatura:q2 vt patet.xxvj.q.v. nec mutũ ad hoc pertinet sortilegiũ quod est diuinatio ⁊ omnis incauratio. De isto autem tertio maleficio solũ hẽcintẽdo speculatiue; declarando q̃

modo fieri possint aut destrui. Ad cuiꝰ itellectũ oꝑtet aliqua q uerere ve sñia ⁊ ꝓte diaboli.

* ¶ Primo ergo querit ad q̃d se extẽdat diaboli. boli:⁊ dico ex.s.Tho.ſ.q.lxij.ar.ſ.ad quintum.⁊ tripliciter cognoscũt ꝓtatẽ.ſ.p naturalẽ reuela scit demon hoiꝝ inclinationes ⁊ modos superãdi illos dicẽte cypria.q̃s diabolꝰ olia rẽtãdi gñia insidias q̃ descendi vsu ipo vetustatis edidicit q̃s quomodo fiat cũ nõ syllogizet alibi aut dixi aut deo volẽte dicã. * Per reuelationẽ aũt cognoscit q̃tũ deo placuerit reuelãti. Per naturã vero vr paret.ſ.q.lxxxix.ar.iij.⁊.q. cix.ar.v.⁊ ꝙ.q. xx.ar.iij.⁊.ij.ō.c.xcviij.a ꝓncipio fue creationis atarum a deo per spẽs inditas:et ꝑ similitudinẽ specieꝝ statim quilibet eoꝝ põt oia indiuidua sub vna specie cõtẽta cognoscere distincte.vt pater.ſ.q.lvij.ar.ij.⁊.ij.di.ij.q.iij.ar.iij.⁊.ij.cõtra.c. xcviij.Et quibꝰ patet q̃ quilibet diabolus perfecte cognoscit virtutes oim angelorũ et celestiũ ⁊ stellarũ.⁊ volucrũ ⁊ animaliũ.⁊ piscium.⁊ arborũ ⁊ herbarũ.⁊ metallorũ.⁊ lapidũ.⁊ elementoꝝ vnde cognoscit que hominibus quocũq̃ modo prodesse possunt.aut etiam obesse.

2.q̃ ¶ Scõo querit ad q̃d se extẽdat diabolica potestas ꝑtũ ad motũ coꝝporũ.⁊ ex.s. Tho.ſ.q.cv.ar. vij.q.iij.arg.ſ.⁊.de.viij.q.ſ.⁊.iij.contra.c.ciij.dicit. * Primũ angeli mali:vt de bonis taceã:nõ possũt naturaliter ĩprimere aliquã formã in aliquã susceptiuũ.q̃ intellige p.ro de coꝝporalibus coꝝporũ secus de spũalib⁹ q2 põt illustrare phãtasmata.imo ⁊ ĩtellectũ abſolute.licet nõ ex suppositiõe sui iniqui fiuis:licet ibi nõ sit ꝓprie impressio lenis:ꝑ cõfortatio:⁊ scõo ĩtellige de coꝝpoꝝribꝰ esse p modũ trãseuntis etiã coꝝporalibus:q2 q̃ sequit motꝰ localis violẽte⁹ q̃ ẽ q̃dã ĩpressio nõ durãs. * Scõ3 angelis malis obediũt oia coꝝporalia ſ.o.Tho.vbi. ō.ita q̃ sicut alia humana se habent ad mouẽdũ vnũ solũ coꝝpus sibi vnitũ ita ilia inferiora.vt dicit Aug.excepto q̃ nõ possent mouere totã terrã aut vnũ aliud elemẽtũ vt dicit.s.Tho.q.lxxj.ar.x.ad octauũ ⁊ in opus.quia hoc esset euertere ordinẽ nature:ꝑ bene possent mouere turrim aut montẽ. - Tertiũ angeli⁹ malus naturaliter tãta celeritate moueri potest vt ĩ tempore ĩperceptibili ab oriente in occidentẽ ⁊ a celo ad terrã ⁊ ecõtrario moueri possit nullo medio ꝓtransito:⁊ etiã motu continuo.cũ suum moneri sit suũ opari q̃ est ꝓtractꝰ verũ circaq̃ mouet̃ eo mõ q̃ mouet nr̃a imaginatio vt ꝓꝑs.ſ. q.liij.⁊ i multis aliꝭ locis ⁊ pseq̃ter põt aliq̃ coꝝpꝰ celerrime õferre.ex hiotrib⁹ sequit̃ q̃ dam gel⁹ malꝰ facere põt oia q̃ fieri possunt ꝑ motũ localẽ:aut per applicationem virtutũ actiuarũ naturaliũ:vt pluuias:ventos:⁊ hmõi:⁊ ſil'r condẽsare aerem ⁊ illum fugare:⁊ in eo apparere in forma viri aut mulieris vel bestie ⁊ huiusmodi:⁊ vr experientie docent:⁊ sancti tradiderunt.

¶ Tertio querit ad q̃d se extendat diabolica potestas specialiter circa hoiem xp̃ũ ad animã ⁊ coꝝpus:⁊ res ac famã:⁊ dico multa q̃ habẽtur a.s. Tho.in diuersis locis.ſ.allegãdis. * Primũ bonum angeli imprimere pñt i nostrũ itellectũ.ij.di. lxxxv.sextũ.xij.q.lxxx.scõo.xxij.q.clxxij.ꝓmũ.iij c.cliij.ſ3 hoc nõ est imprimẽdo lumẽ ſ3 cõfortando.scõo vbi.ō.⁊ veri.q.ij.iij.c.tertiũ.angelivero mali nõ pñt ĩprimere in ĩtellectũ nostrũ:vt ꝓtin locis ꝓall'.q̃ nõ ĩtelligit absolute.q2 cũ hoc ꝓsequat̃ naturalẽ ꝓprietatẽ angelicã quemlibet finis.q2 cũ ĩtrẽdat hoiez decipere:cũ hoc nõ stat q̃ ĩtrẽdat eiꝰ lumẽ ꝓfortare:q2 ꝑ hoc euadit̃ deceptiꝑ pñt aũt puare hoiez vsu rõnis.xij.q.lxxx. ar.iij.q2 scilz pñt localiter mouere oẽs humores hois.⁊ reducere ad caput imo possent organa potẽtiarũ sensitiuarũ mouere ⁊ auferre de capite si ꝑmitteret.* Scõm põt demon nostrã imaginatiuã volitatẽ nõ directe mouẽdo sed ꝓsuadẽdo q.xvj.ar.xj.* Tertiũ tã boni q̃ mali angeli agũt in nostra phantasmata.applicando lumẽ suũ.et eaꝝ dinãdo.ij.di.ij.⁊.xij.q.lxxx.ar.ij.q̃ angelus malꝰ nõ facit vt hõ illuminet̃ ad intelligẽdũ:sed vt sciat pcipere dubitationes q̃s soluere nesciat vt accidit in scrupulosis q̃ subtilissime dubitant ⁊ ineptissime errãt ac fallunt̃ nullũ pene habentes lumẽ aut iudiciũ ĩtelligẽdi. * Quartũ demones ad aliq̃d pertiñ hoiez efficacissime ĩclinãt operãdo interiꝰ.ſ.in phantasiã ⁊ appetitũ sensitiuum.xij.q.lxxx.ar.ij.ma.q.xvj.ar.ij.q̃ ĩtellige q2 pñt ꝑ motũ spiritusũ in q̃b⁹ sunt phãtasmata reducere ad imaginationem illa phantasmata q̃ hñt allicere ꝓcupiscentiã vel irascibilẽ cõcitare ⁊ inclinare intellectũ ad iudicãdũ ⁊ nolẽtem ad volẽdũ q̃ expedit ad ꝓpetrandũ pcñs.⁊ adde q̃ spũs qui sunt in hoie pñt mouere ⁊ ꝑ illos cõcupiscentiã excitare.⁊ ſil'r adde q̃ etiã ꝑ exteriora ad idẽ inducũt tripl'r. primo exteriꝰ suadendo sicut xp̃s cẽtaroꝝ apparuit ſ forma hyspana loquẽs et aliq̃b⁹ sanctis in forma iunẽcularũ blandiẽtũ scõo exteriꝰ aliq̃s ostendẽdo fictũ sicut antonio ostendit discũ argenteũ.⁊ eunt̃ib⁹ ad ludum

Universidad de Deusto
Biblioteca

ostendit viros⁊ fẽminas ⁊ folatia carnalia tant
aliqꝫ verũ sicut procurare põt ꝙ ecclesiã adeũti
occurrat mulier: aut videat vel audiat aliquod
lasciuum ⁊ turpe. tertio aliqꝫ corpus exteri⁹ in
tus mittẽdo: qz cũ ad nutũ possint corpora amoue
re localiter hoie dormiente: vel aliter põt in vfo
stomacho demõ ponere inflãmantia ire. aut con
cupiscentie: puta aromata⁊ aut vinum vel hmõi.
*Quintũ de mõ põt immutare oẽs sensus hois
tam interiores quã exteriores. ſ. q. iij. ar. iij. ⁊ qõ.
veri. q. j. iij. q. xij. viij. po. q. vj. iij. decimumtertiũ.
ma. q. xvj. ſ. sextũdecimũ qõ irelligeret etiã homo
decipiat aliter appꝛehẽdẽdo ꝙ fit: qõ fieri posset
multipliciter: primo ꝑ hoc qñ diabolus ex aere
corpora format ostẽdẽs ꝙ nõ sunt: ficut aliquos
terruit sub forma draconis⁊ monialis credidit
se mãducare lactucã. ⁊ erat corꝑ aeariũ. secũdo
applicãdo ꝑ motũ localẽ q̃dã actiua naturalia q̃
hoc facere pñt sicut ſm. s. Tho. quedã herba fu
migãs facit trabes appare serpentes. tertio re
ducendo spiritus q̃ sunt in hoie ad phantasiã et
eam suo modo immutãdo: vt ptz in phreneticis
⁊ arreptitijs: ⁊ insanis. quarto per acrisiam vel
aoraſiã: que est cecitas qua celãtur nobis, nõ osa
sed q̃dã sicut oculi discipulorũ euntiũ in emaus
tenebãtur ne iesum agnoscerent: ⁊ de hoc diffu
se dixi feria secũda pasche i aurea rosa.* Sextũ
diabolus põt in corpus humanũ inducere infir
mitates: vt patuit in iob. ⁊ intellige oẽs infirmi
tates inducibiles per corpora iferiora: qz nouit
virtutes oĩm eorũ ⁊ eas põt corporib⁹ hmanis
applicare.* Septimus. Potest etiam nocere in
rebus vt patuit in iob quem subdito accepta li
centia rebus omnibus spoliauit: ⁊ similiter i fa
ma quia potest sumere formam humanã ⁊ oblo
qui: ⁊ fingere casus in quibus videamur delin
quere sicut permisit se iuenire sub lectulo cuiuſ
dam sancti viri in forma puelle.

4. q. 1. dis. ¶ Quarto q̃rit q̃d appetat astuta ⁊ iniqua dia
boli voluntas: ⁊ dico multa ex sancto Ly. * Pri
mum liberum arbitriũ demonũ obstinatũ est in
malo nec reuerti põt ad bonũ ma. qõ. xvj. ar. v. ⁊
veri. q. xxiij. ar. ix. vñ ois mot⁹ liberi arbi. cozũ
est inordinat⁹. veri. vbi. ẽ. ar. xj. q̃. ſ. oĩa volũt in
ordine ad fiñ malũ finẽ ⁊ in olb⁹ q̃ agũt ꝓpria
voluntate pecãt mortaliter. ſ. q. lxiij. ij. q̃ntũ. xij.
qõ. lxxix. ar. iij. ⁊. ſ. d. vij.* Scõm. demones fin
gũt se esse animas defunctorũ. vt viuentes ducãt
in errore. ſ. q. lxxix. viij. ſm. q. cxvij. iij. ſ. ma. q.
xvj. ar. ſ.* Tertiũ fiñr faciunt aliqꝫ leuitates vt
faciãt se hoib⁹ familiares q̃docẽpe conãtur. ſ. q.
lxxix. ar. iij. tertiũ ma. lxxix. ad q̃rtũ.* Quartus
⁊ fiñr inuocati ꝑ mẽdacia ⁊ panes superstitiones
aduenirũt vt homines talia credãt po. q. vj. ar. x.
q. doctauũ.* Quintum est fiñr alliciũtur diuersis
generibus herbarũ aialium carminũ: ⁊ ritũ. vt
signis aliquoꝝ sibi placentiũ non vt rebus. cxv.
ar. v. ad tertium. ⁊ po. q. vj. ar. x.* Sextũ ⁊ fiñr ad
ueniũt ad inuocationẽ diuine virtutis: nec oĩno
credanꝫ exclusi a iustitia diuina po. q. vj. ar. x. ad
quintũ: Septimũ ⁊ fiñr vocati sub certa ꝓstella
tione ꝛz non subsint celis tũ aduenium: hoc vel
vt decipiant ⁊ errare faciant hoies vel coacti a
superioribꝰ demonibus. ſ. q. cxv. ar. v. ⁊ po. q. vj.
ar. x. ⁊ quodl. ij. q. vij.* Octauum ⁊ fiñr vocati a
virginib⁹ veniũt vt ducãt hoies i opinionẽ fue
diuinitatis quasi amãt munditiã po. q. vj. ar. x.
ad quartũ. Nonum ⁊ fiñr inuocati ꝑ negroman
ticos alligant alios inferiores aliquib⁹ corpoꝛ
bus puta annulis vel ampull. vt ptz. ij. quodl. q.
ij. ar. ſ. ⁊ quodl. iij. q. j. ar. j. qõ ideo faciunt vel qz
oditi illos vel vt lucrentur negromãticos. vnde
etiam superiores expellunt inferiores ⁊ corpoꝛe
licet nõ ab anima. vt patet. iij. q. xliij. ar. ij. ad ter
tium. qõ. ſ. faciunt eadẽ ratione vt hoies lucren
tur qui eos ad hoc inuocãt vel alios.* Decimũ ⁊
fiñr plus vexãt lunaticos in augmẽto lune: vt ea
infament. ſ. quasi malã creaturã dei: ⁊ rursus ꝛz
tũc illorũ cerebrũ ẽ ad patiẽdũ dispositũ magis.

¶ Quinto queritꝫ quo reddi possit ex premissis ꝙ
ratio eorũ que fieri videm⁹ ꝑ hoies diabolicos.
⁊ dico eã reddi posse ex dictis de oĩbus: ad quo
rũ intellectũ dico multa.* Primũ hoies diabo
lici qui mirãda operanꝫ virtute vel ope diaboli
ca oẽs habent cũ diabolo expꝛssevel tacite pactũ
scõm Aug. scz vt eis exꝛsse inuocantibus illi vel
tacite scz̃dum quedã faciũt, ad quorum factiones
cõsueuit operari ipse illis suffragetur in quo pa
cto diabolus exꝛesse vel tacite spondet suffra
gium ⁊ illi exꝛesse vel tacite spõdet dbsequiũ ⁊
famulatum eius volũtati simpliciter siue in om
nibus: aut quantum ad aliquid.* Scõm. hmõi
effectus. oẽs quantum mihi occurit reduci vidẽ
tur ad quinqꝫ qz aut sunt ꝓfo diuinationes: aut
secundo infirmitates: aut tertio sanationes: aut
quarto false apparitiones: aut quinto effectus mi
rabiles et iudicio vulgi impossibiles.

*Tertiũ quãtũ ad diuinationes dictũ est. ſ. diui
natio quomodo possunt demones scire et dicere
re futura pñtia aut occulta omnia nouint: aut
nosce possunt scõs omnes theologos excepto
cordiũ cogitationibus vnde scilit omniũ priuo
piũ pñtiaꝝ tractatur hoium: ⁊ corporũ dispo
sitiones ⁊ breuiter excepti⁹ cogitationibus scilit
omnia nisi a deo prohibeanꝫ: sicut prohibit fu
s. Tho. scrutari virginitatem beate marie: vnde
sciunt de his omnibus diuinare etiã de presque
a presentibus diriuatur licet coniecturaliter: et
sicut si sit determinatum esse in consilio alicui
ius legis; quem scit non esse leuem nec muta

bilẽ probabiliter enũciat ꝙ tale bellũ erit pre
sentia quoꝝ oĩstãria oĩa fiñr nozñt: ⁊ qz subito
mouẽtur ea subito nũciãt. * Quartũ q̃rtũ vero
ficua ⁊ nociua ⁊ ea pñt subito a longissimis par
tibus afferre ⁊ visibiliter ac inuisibiliter locus op
portunis applicare non solũ exterius: sed etiaꝫ
interius inferẽdo per os duꝫ homo dormitaut
dũ putat se bibere vel quid aliud sumere: ⁊ hinc
est ꝙ verula vel alio incãtãre sanãtur infirmita
tes: ⁊ malefico corquẽte imaginẽ torquet homo
multũ distãs: qz hoc diabol⁹ operaꝫ ex pacto ta
cito vel exꝛesso cum predictis.* Quintũ q̃tuꝫ
vero ad apparitiones ptz ꝙ aeris pdẽsationẽ
possunt quã voluerint formã oculis obiẽdere ꝛz
aliqꝫ coganꝫ apparere alr ꝙ velint per diuinas
prouidẽtias. vñ dicit. ſ. tly. super iob ꝙ frequen
ter apparẽt in figuris bestiarũ que designãt cõ
ditiones eorũ ex quidẽtia diuina. ⁊. ij. dist. xxſ.
q. ij. ar. ſ. ⁊. xxij. q. clxv. ar. ij. ad tertium ⁊ sup iob
dicit ꝙ tentaturus demon primos parẽtes non
potuit quã voluit formã assumere: ſz tñ serpen
tis. Qtũ vero ad effectus mirabiles: vt ꝙ quis
quam actus: clauos: pilos: ossa magna: vel qõ
quomodo ista fieri pñt: qõ auriste sunt illusiones
ita quod videtur ea que nõ sunt sine per actiua
naturalia hoc efficientia sine per acrisiam: sine
per aeris condẽsationẽ aut si sunt vere res ipse
diabolus inuisibiliter hmõi stomacho intulit: ⁊ in
de visibiliter inducit nõ obstãte ꝙ videanꝫ ita
magna qz põt ea diuidere ⁊ integrare saltẽ appa
renter cũ localiter hmõi corpora ⁊ partes eorũ
ad nutũ moueanꝫ ab eo ⁊ inuicẽ cõglutinentur.

6 ¶ Sexto q̃rit specialiter quare ⁊ quomodo
demones possunt verare homines circa copulã
carnalem. ⁊ dicit. ſ. tho. in. iij. dist. xxxiij. arg. iij.
ad primum ꝙ potestas maleficiorũ permittitur
demonibus a deo in actu generatiue potentie
magis ꝙ in alijs: qz per eam peccatum originã
le transfunditur. Petrus aũt de pal. in. iij. dicit
ꝙ hunc actum seu copulam possunt multipliciter impedire. primo ex hoc ꝙ possunt motum lo
calem corporum facere aut prohibere: vnde pñt
impedire corpora ne mutuo ꝓpinquent directe
vel indirecte se interponẽdo assumpto corpore.
secundo qz pñt ad factũ illud inflãmare vel in
frigidare adhibendo occulte virtutes ad hoc va
lidas. tertio turbando imaginatiuam ⁊ estima
tiuam que reddant mulierẽ exorsam. quarto p
hibendo directe rigorẽ membri sicut ⁊ motũ lo
calem cuiuscunq̃ organi. quinto phibendo miſ
sionem spirituum ad mẽbra in quib⁹ est virtus
motiua quasi intercludendo vias seminis ne de
scendat ad vasa generationis; vel ne ab eis rece

dat vel ne ẽ rcidatur aut ne emittatur.

¶ Septio q̃rit quo maleficia possint auferri ⁊ 7
dico ꝙ solũ trib⁹ modis. Primo diuina virtute
siue deus immediate soluat siue angelo vel ho
mini det supernaturalẽ virtutẽ soluẽdi: et hoc
planũ est: ⁊ sic sancti viri ⁊ fideles destruunt: et
aliqñ per orationes ⁊ adiurationes.* Secõdo vir
tute naturali angeli mali⁹ fit natura superior an
gelo malo autore maleficij: qz angeli mali natu
ra superiores pñt iferiores alligare ⁊ soluere si
ue expellere de corporibus: ⁊ pñr remouere pñt
actiua naturalia per que inferiores faciũt male
ficia vel nocumẽta in corporibus maleficiatis.
*Tertio virtute naturali angeli boni si sit natu
ra superior angelo malo autore maleficij qz nõ
est de eo ratio minor ꝙ de angelo malo superio
re nõ aũt põt alio modo remoueri maleficij si
angelus autor eius velit illud durare: qz si hoc
fieri posset: esset maxime per hominẽ medicum
applicantẽ actiua naturalia ꝓpria ad sanandũ: ꝙ
tñ est impossibile: qz homo est minoris potestatis ꝙ diabol⁹ cui corpora inferiora obediũt ad
nutũ in motu locali: vnde diabol⁹ semp remoue
re põt actiua applicata ab hoie: ⁊ cõseruare ap
plicata a se in nocumento: si tñ diabolus cessa
ret a nocumẽto vel malefaciendo ⁊ homo scirer
actiua naturalia quibus illud nocumentum sa
nari põt: ⁊ ea posset applicare posset homo sol
uere maleficiũ. ⁊ fiñr si ad sanandũ nõ requiran
tur aliqua actiua posset hõ soluere maleficium
destruẽdo signũ federis inter demonem ⁊ male
ficium quo sc̃z durãre dura t maleficium ꝙñ si
diabolus nollet homo facere nõ posset: qz nũꝙ
posset tale signũ inuenire aut si inueniret destrue
re puta plumas conglutinatas.

¶ Octauo queritur vtrũ licitũ sit vti ope diabo 8
li in soluẽdis maleficijs rollendo sc̃z vnum per
aliud.* Et dico primo ꝙ vt supra in principio hu
ius tituli patuit maleficiuꝫ a quo maleficus di
citur: sumitur ꝓpliciter primo ꝓ iniusto no
cumento illato a diabolo ad requisitiones male
fici ⁊ scõo ꝓ signo federis inter diabolũ ⁊ ma
leficum: sicut maleficiũ: dicitur imago ad cuius
tortura torquetur maleficiatus.* Dico scõo ꝙ
ſm. ſ. tly. ij. ij. q. xcij. superstitio est vitiũ oppñ re
ligioni p excessum inq̃tũ diuinũ cultũ exhibet
vel cui nõ d⁊ vl eo mõ q̃ nõ d⁊. qui⁹ vitij sũt due
species subalterne: quaꝝ prima pñstit i exhibe
re diuinũ cultũ deo vero modo indebito. secũda
vero in exhibere cultũ diuinũ ei cui nõ d⁊ hec
diuidit i tres alias spẽs: quarũ prima est idola
tria: scda est diuinatiua: q̃ ipsa in multas spe
cies diuidit vt. ſ. superstitio. §. iij. tertia est obser
uãtia ad quã ptinet al⁹ notoria: ⁊ oẽs observa
tiones ordiate ad corpoꝝ immutationes puta ad sani

Universidad de Deusto
Biblioteca

tatē ⁊ egritudinē. i. oēs incātationes ⁊ ligature. * Dico tertio q̄ generaliter oēs diuinatores et incantatores dicunt maleficī ⁊ specialiter magi vt p̄z in. d.c. nec mirū. xxvj. q. v. * His ꝑmissis ad questionē dico q̄ licite maleficium destrui p̄t per oratiōes ⁊ adurationes: vt p̄z ex dictis. s. aduratio. § iij. p̄t etiā quilibet sciens maleficium id est ſ̄ gnū federis prędicti destruere qui cunq; illud scit si p̄t diabolo. i. non impediente ꝑz tñ nulli ꝑz hoc facere p aliud maleficiū. i. per aliquā incātationē vel obseruātiā: q̄ hoc esset esse maleficī ⁊ habere pactū cū diabolo: similiter nulli ꝑz aliquē inducere ad soluendū maleficium p maleficū q̄ esset inducere ad peccatū similiter nec licet vti pacto soluere p maleficium vt patebit. * In hoc tñ sunt opiniões inter summistas: q̄ cū sum. ro. ⁊ supple. sequentes doctrinam sanc. t. th. archiepiscopi: ⁊ aliorū theologorū dicunt aliquo pacto hoc non licere. sum. vero ang. suo more in determinādo audax ⁊ periculosa dicit hoc licitū esse probās autoritate petri aureo ⁊ ratione: q̄ malo alteri⁹ vti ꝑz ad bonum nostrum ⁊ exemplo sicut ꝑm Aug. licite vtimur iuramēto infidelis iurantis in nomine dei sui: ⁊ potest addi de parato fenerari a quo licite accipitur mutuū. Sed ista opinio est nefanda et occasio infinitorū peccatorū ⁊ maxime cōferens ad dilatandū regnū diaboli q̄ sic patet. * Nam est contra legem naturalem requirentem reuerētiam ⁊ fidē ad dñm suum: q̄ suo domino non est fidelis qui ab eius initio certante cum eo de statu. pecc. aut accipit aut ꝑcipit etiam parato auxiliari: q̄ hoc pertinet ad habere amicitiā cum illo: cum naturale sit amare benefactorem: diabolus aūt est mimicus dei quereno vsurpare sibi dominiū mūdi: ⁊ volens adorari vt deus ꝑm theologos ⁊ scripturas ⁊ experiētiam. Est etiaz contra legem dei quia magi sunt maleficī ⁊ parati exercere opera diaboli cū artē istā exerceāt ⁊ tamen dicitur leui. xx. anima que declinauerit ſ. accesserit ad magos ⁊ ariolos ponā faciē meā contra illam ⁊ interficiā illam. * Est etiam contra ius canonicum q̄ non solum p̄hibet alicui suadere vt talia faciat sed etiā ad domū talium accedere: nec mihi dubiū quin Aug. taliter ꝺterminantem appellaret apostatam a fide qui in. c. non observetis. xxvj. q. vj. enumeratis multis speciebus diuinationū ⁊ alligaturis ac incantationibus concludit qui has sic observantias et quascūq; diuinationes observat: aut attendit: aut cōsentit observātibus ⁊ qui talibus credūt aut ad domū eorū eunt es aut suis domib⁹ introducit ⁊ interrogāt sciāt se fidē christianā ⁊ baptismū ꝓuaricasse: ⁊ tanq̄ paganis ⁊ apostatātē. i. retro abeuntē ⁊ dei inimicū ira ꝑz dei grauiter in

Nota.

erernum incurrisse. hec ibi vbi non solum ꝓhiberi suasionē ad faciendū maleficium sed etiam cōsensum. Est etiam contra iura ciuilia que ꝓhibent istos consulere: vnde etiam iste compilator dicit infra ti. mathematicus. quod diuini ad limen alterius accedere non debent: als̄ concremantur: nec aliquis eos suscipere seu consulere als̄ deportantur ⁊ bona eorum cōfiscantur ⁊ diuinator gladio vltore feritur. vt. C. de male. ⁊ mathem. l. nullus. l. nemo. ⁊ l. culpa. ecce ergo quod cūctis sint parati nō licet eorū operibus vti.

Est etiam ista opinio occasio innumerabilius peccatorum: q̄ aperit viaz ommbus incantatoribus cum vbiq; sint viri ⁊ femine parati incantare: ⁊ soluere maleficia p maleficia: ⁊ cōsequēter multi current ad huiusmodi in quo diaboli regnum cōfirmatur: quia adire huiusmodi est ab eo expetere beneficia sanitatum. Ad autoritatē autem quā iste adducit dico q̄ ille doctor nullius est autoritatis: q̄ fundauit multas falsas opiniones vtpote cuius studium fuit omnibus contradicere. Ad rationem dico q̄ licitum est malo alterius vti ad bonū nostrū quādo ipse actus quo vtimur de se non importat aliquid illiciti: sicut deus licite vtitur peccatis ad sui gl̄iam ea permittendo ⁊ puniendo ⁊ inde bona eliciendo q̄ ea permittere non est aliquid in se illicitum secus aūt si ipse noster vsus esset in se illicitus sicut parato occidere inimicum meum non licet mihi vti ad homicidium quod cedit in bonum meū q̄ ipse vsus est aliquid in se malꝰ id est consensus directus in homicidium. vnde. s. doct. in dema. xiij. iij. sic dicit alij ꝛ̄ p̄sentire alicui in malitia: aliud est vti malitia alicuius ad bonū, ille enim alicui in malitia consentit cui placet vt ille malitiam exerceat ⁊ ad hoc forte eum inducit ⁊ hoc est semp peccatū: vnde aūt malitia alterius qui hoc malū quod alijs facit retorquet ad aliquod bonū: hec ille. ⁊ ita est in ꝓposito tñ quia ipse vsus est cum accessit ad tales quod iura ꝓhibent: tum quia est cuz consensu directo in aliquid quod sine peccato fieri non potest: ⁊ ideo est consensus in peccatum. ad exemplum autem dico quod non est simile: q̄ in tali iuramento ipse vsus est consensus in aliquid quod de se nō est malus ⁊ sine peccato fieri potest id est in hoc quod ille oscitum suum firmet iuramento licet ipse ex sua malitia hoc facit cum peccato: sicut a simili dicit sanctus Thomas quod accipiens mutuum sub vsuris non dat occasionez vsurario vsuras accipiendi sed mutuandi: ille autem sumit occasionem peccandi ex malitia sui cordis ⁊ ita patet rationem dissimilitudinis stare in hoc q̄ ibi directe consentitur in peccatū non autem hic vt p̄z ex verbis aug. ad publi. vicen-

ris quod qui fide vtitur per falsos deos iurātis ad bonum non pacto illius se sociat qui per deos iurauit: sed pacto eius bono quo fidē seruauit: et similiter ex verbis. s. Tho. ij. ij. q. lxxviij. art. iiij. dicēris q̄ accipientis mutuū sub vsuris nō consentit in peccatum vsurarū. sed vtitur eo, nec placet ei vsurarū acceptio: sed mutuatio que est bona: vnde in. iiij. distinc. xxxiij. ar. iij. ad ter- tium istam opinionem damnat.

¶ Nono querit vtrū in dissoluēdis maleficijs licitū sit vel tolerabile retūdere vana vanis. i. aliquibus de se non illicitis: vt dicit ho. in. ca. litere vestre. § mulier. de frigi. ⁊ male. ⁊ ꝑ solutiōe que stionis declaro q̄o sit illicitū credere maleficis et dico hoc non esse q̄si sit illicitū credere q̄ maleficio faciēte opera sua sequaē aliq̄s effect⁹ pueta sanitatis: q̄ hoc aliq̄n est verus ad sensum sed ꝑtīsi est credere q̄ effectus q̄ videnē sint a male fico virtute ꝓbo⁹ suo⁹ aut eorū q̄ facit si talia sunt que de sui natura nō sint nata sic efficere q̄ talia fiāt a diabolo mediante aliquo pacto cum maleficio. Et ista est mens hēr. de gā. q̄l. v. ⁊ sil⁹ p̄t. ide. xxvj. q. v. nec mirū iungendo fmem principio. ⁊ ibidē. q. ij. illud a questionē igit̄ dico q̄ illud dictū ꝑz veritatē. primo q̄n quis faceret illa vana. i. indifferentia et de se non illicita credens aut volēs experiri an ꝑ talia soluaē maleficiū nō ꝑ operationē diaboli ſ̄z ꝑ eius cessationē ab operādo: vt pote qui habebat pactum cū maletico vt a verādo desisteret si fieret tale q̄d abluēs figuī ꝓioris. talia essi aliq̄n diabol⁹ aliquibus reuelat: ⁊ deinde venisset in notitiā hominū. q̄ rūc tolerari p̄t quasi nō mortaliter peccāt: ⁊ credo istam fuisse mentē ho. est aūt falsum illud dictū si quis talia indifferētia exerceat supstitiose quasi credens talibus eo modo quo ⁊ aliqs incantationibus: q̄ oia remedia vana nō naturalia sunt illicita et pniciosa. xxvj. q. ij. illō. ⁊ multo ruagio est falsum si quis credat quidem talia vana esse vana/sed tamē ad exercitium talium diabolum cooperari ad solutionem maleficij.

Malitia est ꝓuatio abstractiue significata a qua mal⁹ denominat mal⁹ sicut mors est malitia corporis a qua dicit mortuꝰ. ⁊ cecitas malitia occulta qua dicitur cecus. diuī dif aūt malitia secundū ꝓuationes formarū ⁊ perfectionū sed tñ inquantū ex malitia dicimur peccare/malitia tripliciter dicitur. xij. q̄. lxxviij. ar. ſ. ad tertium. ⁊ ma. q. iij. argu. xij. ad octauum. * Primo habit⁹ vitiosus ex quo q̄ peccat ex malitia ꝺz peccare. * Secundo ꝺz malitia ipsa mali electio actualis. * Et tertio culpa ꝓcedens sicut cum quis ex inuidia impugnat gratiā fraternaz fum. aūt ang. dicit q̄ malitia dicitur primo habitus vitiosus. secundo contemptus ⁊ abominatio spiritualium. ⁊ tertio peccatum in spiritū sanctum addēs quod ꝑ̄z duobus modis semper est mortale ꝑm. s. tho. ij. ij. q. xxv. sed quicquid sit de diuisione que ex dictis pater sustentabilis. quāē falsum est q̄d dicta abominatio semper sit peccatum mortale: vt patet ibi. ar. iij. ad scām argumē tum cuius solutionē iste non vidit sed solum corpus articuli: ⁊ de hoc supra accidit. §. s. in fi.

De mandato/mandatore et mandatario.

Mandatum dicit quasi manu datū quia p aliū ꝓprie fiat: ⁊ theologice loquēdo est suffio facta de bono meliori. i. ad q̄d gitur a. s. Thoma. xij. q. xcix. ar. v. sed loquēdo iuridice mandatū ꝑm azo. est officium. i. obsequium seu ministerium ab eo qui gratuitum gratis suscipit exhibendum. vt clarius est imperfum quo quis aliquid iubet ad satisfactionem sue voluntatis: nulla data pecunia vel alio quecunq; verba interueniant. q̄d ideoq; dicitur quia si mādetur aliquid alicui ad satisfactionē seu vtilitatē eius cui mandat̄ ꝺz persuasio ⁊ persuasor nō mandator: vt no. bar. in. l. nō soluz. §. si mandato. ff. de iniu. si aūt data pecunia aut nō est circa delictum ⁊ mandatarius dicitur locator ⁊ mādans cōductor mandatū accipiens dicitur assassinus de quo i. c. ꝓo humanū. de homi. ii. vſ. mandator vero est is qui aliq̄d mandat alicui mandatarius vero est q̄ mandatum suscipit adimplendum.

¶ Primo vero queritur vtrum inter mandatorem ⁊ mandatarium oriatur actio: et dico: quod sic hincinde nam mandatori et ei⁹ heredi contra mandatariū cum primo cogi non posset quod reciperet mandatum competit actio mandati directa inquantum mandatoris interfuit factuz fuisse quod mandabatur. ff. eo. l. si vero. §. fi. ⁊. l. si mādato riti ⁊ rursus ipsi mandatario qui mandatum suscepit competit actio mandati contraria si quas expensas fecit vel impēsas ratiōe mādati suscipiē inquantū non excessit fines mandati. ff. eod. l. si vero non remunerandi. si vero mandatum excessit eas non peteret actione mādati contraria sed actione negotiorum gestorum si vtiliter expendit ꝑm Azar. l. x. et accur. contra. ꝓcut legi ⁊ not. i. ff. eo. §. is qui er. ff. eod. l. sed ꝓcul cū. l. sequenti. a. C. de negotijs gestis. l. fi. in glosa vltima. si autem mandauit tibi fundum emere ⁊ nondum soluto precio agere mecum mādati vt suscepram obligationem quia teneris vendito: quia et ego agere possum recum vt cedas mihi actionē empti. ff. eo. l. si mandato meo. primo responso. vide etiam infra. §. vſ.

¶ Scõ ꝯfir in genere qđo obliger vel intelli-
2 gitur mãdarũ: z dico multa.* Primum. Si man-
datus fiat posteri⁹ non derogat priuilegio: nisi de
eo faciat mentionẽ. de of. or. graue. * Scõm fil⁹
si mandatũ sit gñale non prohibet nisi illicita. de
ver. sig. sup ḣbusdã. z tantum valent quo ad ofa.
quãtũ speciale ad quedã. de vo. z vo. re. magne. §.
rei. * Tertiũ. Si aũt mandatum sit speciale dero
gat generali: etiã si de eo nõ faciat mẽtionem. de
rescript. pastoralis ſm Ber. qđ tñ in quatuor ca-
sibus fallit. primo in generali qđ effectũ est i e-
ciale. de offic. deleg. ex parte. scõo in priuileg⁹: z
de rescrip. cum ordinem tertio qñ res nõ est inte
gra. z quarto in legatis. ff. de suppel. le. l. iij.
* Quartũ. ¶ Mãdatum rei turpis nullũ est. ff. man
da. l. iij. * Quintũ. ¶ Mãdatmu qualificatum ſm
Pañ. in. ca. fi. de resti. spo. distribuit in duo man
data: z si impleri non põt in facto seu in substan-
tia impleri d⁹: i modo seu in qualitate: ex quo in-
fertur qđ si duo mandantur etiam data certa for
ma. Iz non possint simul impleri. debet tamen fie
ri quod potest z valebit actum. facit quod not. p
3. qđ glo. z doc. in. c. constituimus. de rescrip.

¶ Tertio ꝯfitur qñ expiret mandatum: et dicũt
quidã tã mandatũ q̃ preceptũ finiri morte man
dantis z precipientis: si nominibus expressis scri-
bant ſm Joã. an. xiij. q. 3. qđ precipit. alij vero di
cunt qđ preceptũ non precipitat mors precipien
tis: mãdatum autẽ mandatore cadente cadit: vt
not. de rescrip. eam te. z. c. in vis. de verbo. signifi.
sed cõiter docto. tenent in. ca. gratum. z in. c. rela
tum. de offi. deleg. qđ re integra expirat manda-
tũ morte mandatoris. C. mãda. l. mãdatũ. aks nõ.
qño aut̃ res dicaf integra: vide ibi p doc. sed ḣ
dicta intellige de precepto et mãdato iurisditio-
nali. i. quo daf iurisditio ad aliquid exequendũ
circa aliquã causam. ar. d. c. gratũ z relatum. non
aũt de obligatio pcise quo quis obligaf ad ali
quid faciendũ puta ieiunandũ: qz talia precepta
expirant morte pcipientis: nisi fiant per modũ
constitutionis: vt consuetudo interpretatur.

4 ¶ Quarto querit vtrũ mãdans delictum includ
af sub dispositione iuris vel statuti puniẽtis
eũ qui fecerit tale delictũ: z pañ. in. ca. mulieris.
de sen. ex. fic distinguit. Nã aut ḣba scripta sunt
in re: puta dicit ius siue statutum: pro homicidio
imponaf talis pena: z fic includitur ex ꝓpria fi-
gnificatione ḣbor̃ z de homicidio qđ mandauit
tenef. l. hec ḣba. ff. de alf. z. l. aut qui aliter. §. hec
ḣba. ff. qđ vi aut clã. z vtrobiq; per. bar. z p Ly. in
l. non ideo min⁹. C. de accu. aut ḣba sunt scripta
in persoñ: vt qz ẽ si qs cõmiserit homicidium.
puniaf tali pena: z sic si cõmittit per instrumen-
tum qđ necessario operatur necessitate facti: sic
mittẽs sagittã vel necessitate iuris. sicutqñ pro-
curatori vel subdito aliquid mandaf licitum: sic
includit mãdãs: qz ipe vere facit: qñ actus attri-
buit pncipio. z facit. l. ires mella. §. j. ff. ad. le. aq̃l.
z pro hoc tex. in. l. si pater. in. fi. ff. de manu. vin. et
l. iij. §. si procurator. ff. qđ quisq; iur. vñ si statutũ
punit proponentem exceptionẽ ꝫ instãs mãdãs
procuratori ꝓponere tenef pena statuti. si vero
instãs p q̃ explicaf operaf voluntate propria nõ
necessitate facti vel iuris puta qz mandauit oble
ctus cõmitti z mãdatarius nõ tenef obedire: tũc
in dispositione iuris cõis mandator comprehen
ditur non ex propria significatiõe sed iuris inter
pretatiõe: quod vult parum interesse vel p se vel
per alium facere vt dicit tex. i. l. j. §. deiecisse. ff. de
vi z vi ar. l. sed nõ habebit locũ in statuto in quo
fictio nõ habet locũ. l. iij. §. hec verba. ff. de ne. ge.
z hoc tenet. Iz Bald. in. d. l. nõ ideo min⁹. al⁹ distin
xerit distinguo tñ ſm bar. in. l. oẽs ppli. ff. de iust.
z iur. sic: nã aut statutũ indulget puta homicidio
remittatur certa pars pene: z si comprehendit:
qz cessat odiũ z fauor est amplius. regu. odia.
li. vj. aut punit: et tunc aut in pena regulari que
nõ multũ exorbitat a iuris cõis dispositiõe. z sic
includitur: qz tunc statutum dz interpretari ſm
ius cõe: vt in. c. cũ dilectus. de cõsue. no. Inno. in
c. cãm q̃. de rescrip. z Bar. in. d. l. oẽs ppli. qua
dẽ pena ius cõe vult vt ꝓhendaf: vt dicti est.
Exemplum in iure cõi nõ est expa pena statuti
exprimit penam z loquitur de facĩẽre z tũc inclu
dif. aut punit pena irregulari et q exorbitat a
iure cõi: z sic nõ includif: sed habebit locũ in ca-
su suo. z hoc senserunt doct. antiq; in simili in. l. si
cũq;. C. de ser. fug. in illa qstione nunq̃d malefa-
ctis. C. de ser. fug. in illa qstione nunq̃d malefactis
nũ cõcipiat femininũ: qđ in odio regulari cõpre
hendif. sed in irregulari non. nec ob. ḣdictis. cap.
mulieres. de sent. exc. in ḣbo vere. qđ immere vt
qđ nõ interpretatiue qz illud verũ est ſm bar. in
l. sed si vnus. ff. de iniu. in pcõ fs nõ in pena. z q̃
nõ vere ꝓhendat facit tex. vt fame de sen. ex.
vbi inquies facere videanf: ergo interpretatiue
ad idẽ de cle. pug. in duel. ca. ij. vbi pugil vere do
micida dr̃ z mandans nõ licet teneatur de homi-
cidio itẽ quia tex. ponit vt diuersa facere z mãda
re. disti. l. c. si quis viduam. z de homi. sicut dignũ
ergo in penis a iure communi irregularibus q
statuta non habebit locum/vbi fictio non habet
locum vt dixi. item dic quod quo ad effectus na
turales qui ex ipso facto proueniunt vel re
quiruntur nunquam sunt paria facere per se
vel per alium/et facit quod nota. Barto. in. c.
§. deiecisse. vbi vult quod non est idem adulter
rium facere per alium sicut per se. sed quo ad ef
fectus ciuiles. qui consistunt in reprimendis in
iurijs: tene qđ ẽ dictum efficax quando ius pu-
nit aliquem qui personaliter fecerit. quia tunc

non includitur in pena faciens per alium: z sic in-
tellige z limita glos. in ca. sciant cuncti. de electio.
5 li. vj. z iura in ea allegata.

¶ Quinto querit. qđ si qs mãdauit delictũ: mã
datari⁹ post multũ tps exequit: z pcludit Inn. in
c. ad audientiã. de homi. q̃ tenef si non reuocauit
expresse vel tacite: puta qz fecit pacẽ cũ inimico
vel parentelã. l. iij. §. z ibi gl. z Bar. ff. de adimen.
6 lega. z hoc sequitur Bal. in. d. l. non ideo minus.

¶ Dcto queritur vtrũ mãdans teneaf mãdata
rio de casu fortuito. z dicit Pañ. in. c. sicut. de iu
reiu. q̃ agẽs actiõe mãdati petit dãna q̃ verisimr
cõtingere potuisset: quasi mãdans ea cogitare
debuerit a pncipio ſm Inn. in. d. c. sicut. z sic pe
tit expẽsas z dãna. ar. ff. de ne. ge. l. nesenni⁹. z sic
dicit intelligẽdã. l. inter cãs. §. nõ ofa. z. l. si qs ali
cui. §. impẽdia. ff. mã. nisi dãna cõtigissent ex casu
fortuito q̃ visilr nõ fuissent cogitat⁹. d. §. nõ ofa.
z hoc ẽt tꝫ Jo. an. in re. odñũ. in mer. li. vj. Sed ac
cur. dicit illũ. §. non ofa. de curialitate nõ debe-
re seruari nec ſm aliquos de iure si in casus fortu-
itũ incidat nõ incurſur⁹ nisi ꝓpter impletionẽ
mãdati ꝓncipal⁹ vt vult Inn. in. c. sicut. el. iij. de
iureiu. Bar. aũt in. l. ferus cõis. ff. de fur. vñ distin
guere z cõcordare: vt pria opinio sit ỹa si amba-
staria fuit pcurata: si ỹo nõ fuit procurata: tunc
aut portabãt res non necessarias: vt puta ꝓpter
pompam duxerit p ſures equos q̃ deberẽt vel
alias res z tũc nõ dz sibi emẽdari: vt. d. l. si seru⁹. §.
necessarias tunc iste debent eis emendari. l. si
alius nõ erãt pciture natural⁹. l. cũ duob⁹. §. da-
na. ff. eo. z. d. §. quidam sagariacq;. z ita dicit deter
minasse quẽdã solẽnẽ doctorẽ. Et hoc tãq̃ equit
simũ tene quo ad oia necessaria: et iã si cũ eis por
tassent superflua modo nõ fuerint causa perden
di necessaria. vñ omnia decade z determina sub
hac maxima quod quicquid abest z alias nõ ab-
esset mandatario ratione mandati etiam a casu
fortuito. Et intellige predicta in eo qui gratis susci-
pit mandatum: nam mandatum debet esse gra-
tuitum. l. j. §. j. ff. manda. vnde isti stipẽdiarij qui
ad bella ducuntur ad bellum agere non possunt
et: similiter nec qui causa pietatis vel parentele
z huiusmodi hoc faciunt. xxiij. q̃. iij. non inferẽ
da. nec qui ex debito tenetur. ij. questiõe. iij. si do
minus. z c. iulianus. vide quod not. in. d. l. nesen
nius. z etiam supra bellum primo. §. r.
7 ¶ Septimo querit vtrũ mandatarius nõ seruãs
formam mandati faciat aliquid validum: z dico
q̃ non: qz gesta contra formã mãdati nulla sunt
z non solũ quãdo fit expresse ꝫ formã: sed etiam
quãdo fit preter z citra formã: qz quãdo ad actũ
datur certa forma pariã sunt agere ptra. preter.
z citra illã pro quo vide text. cũ gl. in ca. si cui. de
elec. lib. vj. z. c. prudentiam. de offic. deleg. z facit
l. diligenter. in princi. ff. manda. z not. Panor. in
c. fina. de restit. spo. quod limita vt. ẽ absolutio.
iij. §. j. de mandatis dei z ecclie vide infra prece
ptum per totum. qui autem sint casus requiren
tes speciale mandatum vide per glo. magnam in
cap. qui ad agendum. de procur. lib. vj.

¶ Manifestum tripliciter ꝓsumitur.* prio
mo z vt est idẽ q̃ notorium: z sic est id quod
q̃ fessionẽ vel pbationẽ legitime notũ
fuerit aut rei euidẽtia que nulla possit ẽrgiuer
satione celari. de verbo. sign. cum olim. z ibi dicit
glo. q̃ proprie manifestum dicitur qđ nõ indiget
probatione.* Scõo vt est species diuisa contra
notoriũ: z sic manifestũ dicitur qđ semp ex scien
tia z certo actore pcedit possibile pbari. C. de re
sta. l. heredes. sed intellige possibile pbari sufici-
enter sed nõ ꝓ oẽs aut partẽ maiorẽ: quia esset
notoriũ. vnde manifestum ſm aliquos dicitur qđ
pbari põt de facili p multos testes vel autores
sed non p tot quod fiat notorium quod pbatiõe
non indiget. vel ſm Specu. est quod patet pluri
bus sed nõ omnibus sicut notoriũ omnib⁹ prz
z not. in. l. ciues. C. de appel. per Bald. z Butri. et
intellige omnibus. i. maiori parti: z est idem cuz
prioze dicto z hoc modo intellige glos. iij. in fine
in. c. constitutionem. de ver. sig. lib. vj. dicente qđ
euidens z manifestũ est cuius probatio est in eui
denti z manifesto qđ intellige etiam si ratio pro-
sumptiõib⁹ pro quo est tex. in. l. ij. ff. de leg. j. vbi
dicit euidẽs voluntas testatoris q̃ cõsecuris eli-
citur. z abb. sicu. in. c. j. de cle. non re. manifestum
autem hoc modo aliqñ dr̃ etiam occultum. C. de
ap. l. eas. qz occnlrũ dr̃ qđ quinq; sciũt. de pe. dist.
j. §. hec aut̃ secreta. z gloss. in. c. manifesta. ij. q. j.
* Tertio sumitur cõiter ad notorium z manife-
stum propriũ: z sic manifestum est idẽ qđ pateng
omnibus. i. vel aliquib⁹. Est aut̃ notandum ſm
Panor. in. d. c. cũ olim. qđ in dispositione in qua
fit simpliciter mentio de manifesto ad sciẽdũ an
debeamus accipere manifestũ propriẽ. i. vt distin
guitur a notorio considerare debemus materiã
subiectã vt no. in. c. ro. j. q. iij. z etiam vsum loquẽ
di. argu. c. cuius. de verbo. sig. sed in dubio debe-
mus capere proprie ad qđ. l. non aliter. ff. deleg.
iij. z in. c. fin. de ver. sing. z maxime in penalibus.

¶ De manumissione et manumissore et
manumissis.

¶ Manumissio a manu z missione dicta est
quasi emissio rei de manu vel extra ma-
num q̃ prius manu detinebaf: z in pro-
posito sumitur a manu metaphorice dicta. i. po-

Universidad de Deusto
Biblioteca

testate quam dominus habet in seruū vnde manumissio est datio seu collatio libertatis: manumissus vero dicitur seruus libertati donat⁹. inst. de liber. in princ. post quam donationem dicitur libert⁹. Libertari donatus: manumissor vero est dñs donās libertatē. vnde dr patronus

1.q. ¶ Primo ꝙro querit qual⁹ & qñ fiat manumissio: & dico ꝙ fit multis modis. Aliqñ enī fit in ecclesia sub aspectu epi & plebis de quo dr ad cautelā fieri scriptura. C. de his qui in eccl. ma. l. j. de ser. non dr. c. j. aliqñ vero fit coram iudice: & dr manumissio vindicte: qz vindicta appellabatur virga pretoria qua tangebantur a pretore qui manumittebantur, instit. de liberti. §. in multis. & ibi glo. & quidem si ad hoc fiat vt manumissus ordinetur pot⁹ coꝛā ecclesiastico ꝙ coꝛā seculari iudice fieri dr argu. de ser. nō dr. c. j. aliqñ fieri pōt in secreto vt dicēte dño: esto liber: vel inter amicos: vel per epistolā vel p testamentum: aut quācunq; vltimam voluntatem: etiam dicbus feriatis tam de die ꝙ de nocte. & iudice in via. l. non pro tribunali sedente. o. §. multis. & si fiat a principe per solam voluntatem fieri potest. C. de cō. ser. ma. l. cū apud. Insuper seruꝰ fiūt liberi aliter quam per manumissionem. vt j. seruus. §. v.

2 ¶ Scdo queritur qñ manumissio reuocet: dico ꝙ propter oēs cās ex quibus reuocatur donatio. de quibus. §. donatio. j. §. xvj. in auc. vt liber. de cete. §. illud. & de do. c. fin.

3 ¶ Tertio queritur vtrum valeat manumissio facta in fraudem creditoꝝ: & dico qđ non. C. qui manumit. non pos. l. j. & instit. ex qui. ca. ma. §. j.

4 ¶ Quarto querit quis possit vl nō possit manumittere: & dico ꝙ hoc potest dns maior. xx. annis nisi careat al⁹ administratione vel furiosus. & prodigus. minor vero. xx. an. manumittere nō potest inter vinos: nisi ex cā: tūc si est maior. xvij. anno. C. qui ma. non pos. l. si minor. sed in vltima voluntate potest ex quo pōt testari. i. post. xiij. an. C. e. auc. §. hodie. itē epūs pōt manumittere seruos ecclesie benemeritos. xij. q. ij. si quos. & alios non benemeritos dū tñ det ecclesie p vno duos eiusdem meriti & peculij. xij. q. ij. epūs qui mācipiū: qđ intelligit ꝛ̄ꝛ̄. si de suis bonis ppriis nō de rebus ecclesie: itē pt manumittere cā miserationis. xij. q. ij. cū redemptor. qđ quidā dicunt posse itelligi de benemeritis: ꝛ̄ tu intellige simpl⁹: qz alia & alia rō manumissiōis est pietas. & benemeritū esse vt pt⁹ in. d. c. cū redēptor. & d. c. epūs. iuncta glo. Abbas aūt nō pōt manumittere seruū mōasterij nisi de ꝓsensu epi & monachoꝝ. dist. lxiij. abbat: intelligē nisi sit ꝓsuetudo ꝛ̄ria. de his q fiunt a pl. c. nescit. intelligē etiā de monasterijs nō exēptis. Item seruꝰ cōis pluriū manumissi pōt ab vno ꝛ̄ manumissor. alios seruare dr indēnes. C. de com. ser. ma. l. j. sum. adit ang. simpl⁹ ꝓcedit ꝙ libertatem inter vivos dare pōt & hꝫ rerum suarum administrationem. & xvij. annū incepit allegās institu. qui. ex ca. ma. nō pos. §. pe. ꝛ̄. meli⁹ sum. ros. & supple. post Archi. & pis. hoc limitant si faciat ex causa vt euitetur contradictio legum.

¶ Quinto queritur vtrū manumissor in manumissione possit aliqđ spirituale seruitium imponere puta ꝙ sibi dicat horas & hmōi: & dico qđ ſ̄ recta ꝙ si seruare noluerit etiā si fuerit ordinatus degradatur & pstine seruituti subijcitur. de ser. nō dr. nullus. Et si obijciat ꝛ̄. arg. c. quecūq; dist. lxiij. vbi non ordinant qui manumittitur rētro seruitio aliquo: ꝛ̄ dicit glo. in. o. c. nullus. illud intelligi de obsequio tempoꝛali qđ retinetur in eo qz manumittāt nō ad ordines sed vt lateus remaneat: nō asst in eo qui manumittitur ad ordines.

¶ Sexto queritur in quibus consistit ius patroni & natus: qđ patronus hꝫ in libertum & dico ꝙ in multis. vt no. in. l. fin. C. de bo. libe. in gl. * Primo scꝫ qz tibi liberti ecclesie renocantur in seruitutē ꝓpter operas nō prestitas. xij. q. ij. diaconi. qđ Inn. in. c. ō famulis. extra de ser. non dr. intelligit de impositis nō de aliis. qz ad ea non tenetur. imo nec de impositis nisi sint obsequia multum necessaria: puta qz mgr⁹ alimenta: secus de illis. c. libertis primorum. C. de lib. c. folo. * Scdo quia istorum fuit erigas naꝑ post manumissionem obnoxij sunt ecclesie. ꝛ̄. questione. ij. de libertis. & capitu. liberti. et. ij. de. cus in illis. C. de liberꝛ. l. j. & ij. * Tertio quia lib. tenētur ecclie seruire etiā si eis nulla opera sint impositā. xij. q. ij. diaconi in fin. & c. liberti el. ij. secundo in illis. C. eod. o. l. j. & ij. & no. Innoc. in. d. c. de famulis cōiunctis que no. fm ray. in sum. confes. li. iij. tit. xvij. q. xiij. * Quarto qz isti si iniurētur vocantur in seruitutē etiā si fuerint ordinati. oi. liij. qui ex famulioꝝ in predicto. c. diaconi. et. d. ca. de famulis. * Quinto qz isti manumissi vt dr dimeuk nō possent de acquisitis quocunq; modo ad alios trāsmittere fm aliquos. quin pot⁹ ois ad ecclesiā pertinebūt: sed ver⁹ est vt hoc fit verū solū qñ in manumissione fuit dictū: alꝰ etiam testamētū condere possunt de bis q acquisierūt. xij. q. iij. c. j. & ij. Et idem tenet Ray. Et ibost.

¶ Artyriū est idē qđ restificatio christiane veritat⁹ aut doctrine: sicut & martyꝛ gre ce latine dicit testis ad ꝙ restificationē fm. o. Thoss. j. ij. q. xxiij. & Pet. de pal. in. iij. distinct. xlix. tria requirunt. * Primo requirit pena non quecunq; sed q est maior vel ex qua sequitur maior. * Et secunda causa. i. veritas fidei vel opus virtutis ista qđ dicta pena sustineatur pro confessione fidei aut ꝓ quocunq; bono opere facto vel petō vitādo. Et tertio voluntas. vt volū tarie dicta pena sustineat. hꝫ innocentes sine vsu voluntatis olbus vide. o. Tho. vbi supra. * Et quo etiam in diuersis locis multa de martyrio et martyrio bus colligunt. * Nā martyꝛ non baptizat⁹ si regurgat dr rebaptizari heb. vj. col. iij. * Et in martyrio fit plena absolutio a pena & culpa. iij. dist. iij. & iij. q. lxviij. * Et martyres in tormentis peripiebant aliqđ de gloria dei. essentiā tñ diuinaꝝ nō videbāt ver. iij. xiij. ar. iij. ad nouū. * Et martyrij est op⁹ martie pfectiōis nō scōm se. fꝫ vt im perat a charitate et eam ostendit. xxij. vbi supra. * Et quo ad actum. i. mortē pōt esse sine charitate. sed quo ad modum. i. prompte et delectabiliter esse non pōt sine magna charitate. quod. dist. q. x. * Et martyrio oblatū rolerari dr patienter ſ̄ queri non dr cum dari non debeat occasio agēdi iniuste. xxij. vbi supra. ar. j. ad tertium: sed intelligē quod dicta occasio dari nō dr sine necessitate sicut licitum est indigēti accipere mutuum ab vsurario et mulieri pulchre adire ecclesiam sub oculis lasciuoꝝ quos eui tare non pōt. * Et est martyrium de pcepto sm pre parationē animi. xxij. vbi. ꝙ. & dist. xxxix. distinc. xlix. qđ dictū. o. bost. diffundit. in. iij. dist. xxxix. dicens: si adest necessitas aut amittendi vitā aut iustitiaꝝ quilibet tenet magis dilecto deo mori & illo offenso viuere. si ꝙ etiā videt deo mori & illo ofpoꝛet seruari fidei vl iustitia & pseguntio nō est ꝓprie ꝓfonalis sed vniuersalis tenet. de ꝓcepto mortē sustinere sicut prelat⁹ qđ videret qđ ex sua fuga sequeretur subpendium in fide vel iustitia in ecclesia. & similiter quilibet alius tenetur ex precepto sustinere mortē sicut fecit beat⁹ Tho. cātuariensis si vero adest solum opportunitas manifestandi gloriā diuinā & edificandi ecclesiam martyrium est supererogationis & nō necessitatis. si vero homo daret se morti pro christo eo ꝙ vitas haberet ex hoc sam moꝛtaliter peccaret: quod intelligē extra casum necessitatis: & quādo nō fieret principaliter pro christo sed pro vita effugiēda.

¶ Masculinum concipit aliqñ femininus. ff. de verb. sign. l. j. ff. de pac. tres fratres. et de elect. generali. lib. vj. sed distinguit. nā aut ꝓpm masculinū ē adiectiuū. vt ꝙcūq; dāq; & sic intelligit hō vel ꝓsona & cōcipit femininū in omni materia in qua rōne vel lege aut statuto: vel vsu nō est differentia inter virum et mulierē/qz tunc ad paria iudicanē. sicut ibi qui noctu ꝓtexerit nocens de fenestra soluat decē. vesnit etiā mulier. l. quicūq; C. de ser. fugit. & sumit significatū ex partitate delicti/secus si dicat quis vt postulare in etate. xvij. annoꝝ nec ibi intelligit femina. qz in contrariū est edictū. de postulādo. quo femine prohibēt postulare saltem pro alijs. l. j. §. ferū. ff. de post. & idem de esse ꝓcurare in iudicio. l. femine. ff. de ꝓcur. & iaē adesse restem iure ciuili. romanoꝝ: vt in. §. testis. iusti. de testa. etiā si exprimatur nomen cōis generis. vbi ff. numerus testiū nō adhibetur. duo sufficiunt. l. vbi numerus. ff. de testi. & cōtinet etiā mulier. si vero masculinus est nomē appellatiuū: vt filius tunc distinguo. si est de fauore agit cōcipit. si de odio nō concipit. vt not. an. l. cūcq; C. de ser. fugi. & in. l. j. ff. de verbo. sign. vbi ponit exceptiones his meis do tuoꝛē etiā filie veniunt. ff. de testa. l. si ita. ratio est voluntas ex equa. i. affectione ꝙ videndi eis. sed ibi filios meos et heredo femininum nō concipitur. l. j. §. querit. ff. de ven. in pos. nit. qz masculinum de se nō significat femininū nec est ibi cōiectura ꝓbabilis qua hoc concludatur. sed ibi est odium et heredatiōis quod dicrat significatū verbi nō extendit vt in re. odia. li. vj. Sed hoc intellige si verbū odiosum: sit prolatus ab hoie & sic intelligitur. o. §. querit. sed si a lege ꝓferatur: siue sit odiosum siue nō femina cōtinetur. ff. de iurisd. om. iudi. si quis id qđ pꝛs in crimine lese maie. vbi ponit criminosus cū filijs: vbi & filie; comprehenduntur: & sic mitius puniat. l. cūcq; C. ad. l. iul. maie. vnde indistincte tam in odiosis ꝙ fauorabilibus et neutris. Joā. an. in. o. c. generali. dicit fm Bar. dicendū ꝙ masculinum prolatum a lege cōprehendit femininū. et ꝓbat ex ea. ff. qđ suadēte. xvij. q. iij. iuncto. c. mulieres/do sen-

ten.excō.nisi eadē vel alia cōstitutione excipiat
femina.de elec.iō.instantibus.§.sed cū eos.⁊ licet
gar.sm aliquos intellexerit de lege puniēte ali
quod delictū tm cu vniuersaliter itelligē/nisi vbi
ratio:lex vel statutū vl' ꝓsuetudo aliter sentit de
femina ꝙ de masculo:nisi i materia cōtractuū vt
supza emptiōe:⁊ locatiōe:in principio:ecōuerso autem
femininum nō concipit masculinum.l.si quis in
fundi vocabulo.ff.de lega.i.cum ibi nota.

Mathematici a mathesi dicti dupliciter di
cūtur sicut ⁊ mathesis q: si scribat ma
thesis sine aspiratiōe ⁊ ꝓferat media lō
ga est idē qđ diuinatio et mathematici
sunt diuini:si vero scribat cum aspiratiōe et ꝓfe
rat media breui sic est quadriuium et mathema
tici sūt ꝙdriuiales.iuxta illud.scire facit mathe
sis:is diuinare mathesis:oe diuinus autē vide su
pza maleficiū et infra superstitio.

¶ De matrimonio primo in se.

Matrimonium dictū est ꝙ matris mu
nus.i.officium vel matrē muniens aut
monens vel mater vnius.vel a matre
⁊ nato.iiij.distin.xxvij.vbi etiam patet
quod magis a matre dicitur ꝙ a patre.q: ad eam
magis ꝙ ad patrem pertinet:cū sit facta ꝓpter
hoc.⁊ magis sit officiosa circa ꝓlē.⁊ est matri
monii cōiunctio legitima viri ⁊ mulieris indiui
duaz vite ꝓsuetudinē retinēs.xxvij.q.ij.c.j.extra
de ꝓsump.allud.⁊ instit.de nup.§.ij.itē instru.de
pa.pot.in prin.vbi sm Ray.dicit viri ⁊ mulieris
non virorū ⁊ mulieris,nec viri ⁊ mulierū:q: nec
vnus vir plures vxores nec vna mulier plures vi
ros habere pōt licet aliqū deo dispensante vnus
habuerit plures de quo infra papa.§.xvij.dicitur
etiā coniunctio scz animoꝝ ⁊ matrimonialis
et individua ⁊c.vel q: neuter sine alteri⁹ ꝓsensu
pōt cōtinētiam ꝓfiteri vel ordini vacare sm ray.
nec se alteri copulare vel sm ꝙ.intelligit de cō
summato inter fideles qđ separari nō pōt:matri
monii aūt infideliū non est oīno firmū nisi rati
ficēt ꝙ fidē xpi sm.s.tho.in.iiij.di.xxxix.ideo dis
solui pōt:vt.j.matrimoniū:viij.impedimento.⁊.et
similiter non consummatum inter infideles.vt
infra matrimonium.viij.§.vij.particula.iiij.

¶ Primo vero qrit qđ de matrimonio in se sum
marie tradiderit.s.tho.⁊ dico qđ ex.iiij.di.xxvij.
et.iij.q.xxix.et alijs locis doctrine sue summarie
et conclusiue preter ea q dicta sunt supza debitū
⁊ de actu cōiugali.⁊ ꝓter ea que nō spectāt ad hoc
op⁹ colligunt ista. Matrimonium formaliter
essentialiter est cōsensus aliozū ⁊ cōiugū relatio ⁊
rōne essentie.i.cōiunctiōis ꝺz ꝓiugū rōne cause
id est desponsationis vel consensus nuptie.rōne
finis.i.plis ꝺz matrimonii. Est aūt sacramētum
etiā ū ūt scōz.tertiū,aut sequēs,cui⁹ forma sunt
verba exprimentia cōsensum:materia vero sunt
actus exteriores rōnabiles quibus dicti act⁹ sunt sacramen
tū rōn.obligatio aūt mutua est res ⁊ sacramētus
effectus aūt eius sunt rōnes cōtenta:sed vnio
xpi ad ecclesiā est res significata nō cōtenta:et si
militer ꝓmixtio carnalis q: etiā est de scōa matri
monij ꝓfectiōe nō de ꝓma. * Causa ꝓma matrimo
nij est diuina virtus illud istituēs/instituēs aūt
est consensus etiā in occulto expressus per verba
vel nutus in mutis vel alia signa.vel per nō ꝺi
cere in desponsatione. Et si exprimat cōsensus ꝑ
verba de futuro nō facit matrimonia etiā actu
verba de futuro nō facit matrimonia etiā actu
to iuramēto:imo nec addita copula carnali nisi
in foro ecclesie.sltr nec si exprimat ꝑ verba de ꝑ
senti:⁊ ipse mut⁹ interior cōsensus desit necessit
facit matrimoniū ꝓsensus ad tps. * Quelibet ꝑ
sona libera ꝓtrahere pōt sine parētum cōsensu ⁊
religionē intrare sed nec cogi pōt ad mātimonius
filij⁹ a pēe.is possit inducere cām rōnabilē.⁊ tunc
ad eius ꝺceptū obligat sicut ad cām. * Pōt aūt
ds ꝺhere ꝑ nūciū vel ꝓcuratorē:sed si ante alte
rius cōsensum penitear:nō est mātimonii etiā in
foro ecclesie si ꝓbet. * Finis matrimonij ꝑ acci
dēs est ille qđ contrahēs intendit q.s.pōt ee bo
nus ⁊ mal⁹ vt diuitie:pulchritudo:virt⁹ ⁊ timōr
finis vero per se principaliter vel primo est ples
generanda ⁊ educāda.deinde vitatio fornicatio
nis.mutuū obsequiū,fides ⁊ sacramētū ⁊ ꝓpter
hoīū tria q sunt de eius ratione.s.fidē ꝓlis ⁊ ta
cramentum excusatur act⁹ eius ne fit malus ex
hoc ꝙ habet annexā sacrurā ratiōis ⁊ carnis tri
bulationē. * Tribuit autem matrimoniū tria re
media contra concupiscentiā primo reprimendo
eam per gratiam quam causat.secundo honestā
do eā per bona sua.tertio explēdo actus eius.q
quod dum satisfit ei in actu coniugali nō ita in
citat ad alās corruptelas. * Hec ex illo.Ex quibus
pater qđ matrimoniū est officium nature ad gene
nerandū.⁊ remediū contra cōcupiscentiam.⁊ sa
cramentum.quod qūo intelligatur.s.qꝙ fit sacra
mentū vide ipsum quia diuersimode a doc.loc.ar
signatur:forma,materia:⁊ huiusmodi. * Ex quib
tamē.s.ex hoc qđ matrimonium est sacramentum
infert.archi.post pet.de pa.qꝙ cōtrahere mātimo
niū per verba de presenti ei q est in mortali tam
viro ꝙ mulieri est mortale.imo videt aliqñ in
pe.tenere ꝙ requiratur cōfessio:nec sufficiat cō
tritio sola vt in di.xvij.q.j.⁊ hoc ei aferibit sum.
ang.tū in rei veritate hoc non tenet vt ꝓbatur in
fine.vbi dicit qđ contritus cum sit iam deo cōiu
nctus non peccat mortaliter ministrando ⁊ su
scipiēdo sacramēta.s.aliud ab eucharistia.nec ꝺ
verum.vt.ē.confessio.s.§.ij.eucharistia.ij.§.vij.
¶ Secūdo qrit a quo ⁊ qñ ⁊ ꝓpter qđ matrimoniū
nium fuerit institutū,Et quantum ad ꝓmū dicē

qđ fuit institutus.primo a deo dicente:crescite ⁊
multiplicamini:⁊ deinde etiam fuit institutū ab
hoīb⁹ remotis⁹ locū dei.i.legislatorē. * Quā
est in officiū generāli ꝓlē q erat necessaria et
pcō nō existēte institutū fuit a deo,ens aū pcīm
ade dicente gen.ij.crescite ⁊c.sed vt est in reme
dium ꝙ pcīm institutus fuit post pcīm ꝙe legis
nature:sm ꝺo determinationē personaꝝ ꝺhen
tum institutum fuit in lege moisi:scōm vero qđ
est sacr.n repzesentās ꝓiunctionē xpi ⁊ ecclie in
stituū est in noua lege.⁊ scōz hoc est sacrs noue
legis.hec ex illo.de ꝓma aūt ⁊ scōa institutione.
xxvij.q.ij.§.his ita.⁊ extra de diuoz.gaudemus.
Quātum vero ad tertium pz ex dictis.§.prioze.
3 ¶ Tertio querit q fuit de integritate seu ratiōe
mātimonij sine quib⁹.s.eē nō pōt ⁊ dico ex.s.tho.
qđ sunt multa:vt pz ex dictis. * Prio esū regrit
legitimitas ꝺhere volentiū:q: aliquo ꝙ mātimo
nia etiam facta dirimunt tanch nulla.vt patebit
*Scōo ꝓsensus mutuꝰ.iij.dis.xxvij.q.j.ar.ij.qđ
iij. Et tertio expsso ꝓsequēs ꝙ verba de ꝓsenti.
vel equalētia signa.ibi questiuncula scōa. * Et
quarto regrunt ꝺās matrimoniū exculsantia:q:
sunt de ei⁹ rōne.iiij.di.xxxf.q.j.ar.j.q⁹m endē et
Ray.⁊ xxvij.q.ij.oē.sunt tria.s.fidesme.s.cōiu
cū alia vel cū alio misceat.ples.s.vt amāter su
scipiat ⁊ religiose educet.⁊ sacrs.vt mātimonii
non separetur.⁊ hec tria adeo sunt substātialia
coniugio ꝙ cōditio ꝑ aliqđ eoꝝ apposita vitiat
ꝑctum matrimoniū:extra de cōdi.appo.c.ij.⁊ de
hoc plene infra matrimonium.iij.§.xf.
4 ¶ Quarto querit vtrū cōcubie⁹ seu copula car
nalis sit de integritate matrimonij.⁊ dico secun
dum.s.Thoīm.⁊ Ricardū qđ duplex est matrimo
nij perfectio:prima scz essentialis ⁊ scōa acciden
talis:⁊ quantū ad primā non est de eius integri
tate qz sine ea est ratum. est tū de eius integri
tate quantū ad secundā:qz per eam matrimoniū
efficitur consummatum:sicut puer per deductio
nem ad quātitatē perfectā efficit vir ꝙsummat⁹
qui tū puer exīs habebat totas suā perfectionē
5 in esse primo que respicit hominis essentiam.
¶ Quinto qrit quotuplex sit mātimonii ⁊ dico
sm oēs ꝙ est duplex.s.nō consummatū:qđ.s.fo
etū est per ꝺba de ꝑsenti sine copula:⁊ consum
tum per copulam:primum sm glo.in.c.ex publi
co.de cōuer.coniu.significat cōformitatē fidelius
anime ad christum ⁊ in paradiso est institutum:
scōm vero coniunctionem ecclesie ad christū per
incarnationem ⁊ virtus vel propie non consum
matū sm mētem Ray.est triplex quorum primū
dicitur legitimū s non ratū vt qđ legati tps in
stitutione vel ꝓuincie moriēs inter infideles cō
trahitur qđ ideo ꝺz non ratū:qz sine fide.dicēte
aug.non est ratum coniugiū qđ sine deo est.scōz
vero est ecōuerso ratū s non legitimū scz qđ est i
ter infideles ⁊ legitimas personas s sine legitia
solennitate contractum.tertium vero est legiti
mum ⁊ ratum qđ scz inter fideles ⁊ legitimas ꝑ
sonas.⁊ cum legitima solennitate cōtrahitur ꝑ
batur hec distinctio.xxviij.qstiōe.s.§.itē illud.⁊
extra de diuoz.quanto.⁊.c.gaudemus.
¶ Sexto querit vtrū matrimoniū nō ꝓsumma 6
tū ꝺenominet virū ⁊ vxorē seu vtrū appellatiōe
viri ⁊ vxoris veniāt sponsi qui ꝺrerūt per verba
de ꝓsenti sine copula:⁊ dicit Pan.in.c.ex publico.
de conuer.coniug.ꝑ ter.illū qđ appellatiōe viri
⁊ vxoris intelligunt illi qui matrimonio cōsum
mauerūt non aūt qui solum ꝺrerunt ꝙ ꝺba de
ꝓsenti:⁊ ita se ꝓfuisse senis.vñ:qz statuto cauē
batur ibi ꝙ vxore decedente sine filijs maritus
lucraret ꝺimidiā partē dotis:⁊ puella quedā que
de ꝓsenti ꝺrerat incognita decessit:multi dicebāt
ꝙ sponsus lucrari debeat mediā partem dotis:
tum quia intervenīente cōsensu de ꝓsenti matrimo
nium dicitur ⁊ coniuges appellantur:quia con
sensus matrimonius facit.xxvij.q.ij.sufficiat:tñ
qz tales spōsi.i.promissi a spōdeo dici nō possūt
qz nō est ꝓmissa que de presenti ꝺritur s ꝺrium
⁊ pro opinione Panoz.facit singulariter ille.text.
ꝺ.c.ex publico:quia cum matrimonium consum
matum dicat magis firmū in hac materia odio
debemus intelligere ꝺba m poziori significato
argu.§.sed quoties.institu.de iur.nat.itē ex cōi
si sit cognita pro quo tex.in.ꝺ c.ex publico.ibi a
viro desponsata.ad qđ etiam facit:qz vbi in lege
non exprimitur causa legis eam coniectari debe
mus ⁊ ad eius limites restringere ⁊ ampliare le
gis dispositionē iuxta theoricā doctoꝝ.in.l.non
dubio.C.de legi.cā aūt deferēdi lucrū tale mari
to non potuit ee aliam nisi ꝓpter nimios sumpt⁹
in ducēdo vxorem ad oōm:quę cā cessat in spō
sa nondum traducta ad domum viri.nā si hoc in
crum contingeret propter affectum coniugales
statutum decisset consimile lucrū vxori ex mor
te mariti:vnde si lucrum pariter esset vtrich cō
mune bene crederem quod subverbis statuti cō
prehenderentur sponsus:⁊ sponsa de presenti nō
cognita:⁊ sic intelligerem.l.deo nobis.C.de epi
scopis ⁊ clericis sicut ⁊ generaliter comprehen
duntur in materia larga sub nomine viri ⁊ vxo
ris spōsi de futuro:vt singulariter probat l leg.
non sine.C. de bonis que liberis. Cynus quo
que in.l.vnica.C.de rei vxor.actio.videtur tene
re victam opinionem Panormitani addens tale
statutum esse Ferrarie ⁊ factū propter expēsas
maritii in vxorē etiā propter nuptias ⁊ idē Bar.

Universidad de Deusto
Biblioteca

hycetus.in.l.cū te.C.de do.ante nupt.dicens ita se consuluisse vna cum multis apud Florentiā.s3 Bar.in.l.nihil.ff.rerum amo.in terminis qōnis p3posite 3rium tenet modo cōtractū fuerit matrimonium p verba de p̄ti etiam si cum ea non habitauerit allegās ad hoc.d.l.nihil.ꝛ idez videtur sentire Bal.in.l.deo nobis.C.de epis.ꝛ cleri. licet contrarium teneat in.l.non sine.C.de bōis que li.Aug.autem de aretio instit.de actio.dicit quod licet opinio Balyceti de mera subtilitate iuris sit verior:tamen aliā partē glo.ordin.in.l. ea que.la secunda.ff.ad munici.ꝛ Bar.ꝛ Baldus saluaret in practica potissime secūdum quodait Rapha.in.d.l.nihil.si iam maritus ante mortem vxoris ceperat sustinere onera matrimonij inve stibus ꝛ alīs.vt docet experientia. Etquamuis ista expensa ꝛ damnum mariti non sit tantūquā tum lucrum esset dotis:tamen integram medietatem dotis lucrari ꝛ habere debet.argu.l.creditor.§.si inter maritum.ff.manda.sicut econtrario posset contingere maritū:quod fructꝰ dotis vel etiam media pars eius non sufficeret ad onera matrimonij inchoandi siue iam inchoati ꝛ copula carnali consummati.argu.capit.salubriter de vsu.ꝛ tamen ipse debet sustinere integra onera matrimonij.l.pro oneribus.C.de iure dot.q̄ hoc pendet a fortuna:ꝛ cōsequenter videtur maritus emisse istum casum siue aliū.l.in venditione.ꝛ.l.finali.ff.de actio.empti ꝛ vendit. Si autē maritus tām non sustinuit onera vel parua attenta quantitate dotis:tunc esset magis dubius an deberet lucrari partem dotis exstatuto quia cessat dicta ratio ꝛ concludit summa rosel.post multa hic quod eam lucratur ꝛ sic econtra summam angelicam tenentem opinionem Pan.in titu.lex. Ego autem magis approbo opinionem Pan.ꝛ Lyn.ꝛ Salyc.ꝛ dico quod dictam partez non lucratur qui matrimonium non consummauit etiam si iam fecit expensas aliquas:quia aut sunt donatiōes de quibus dicendū est.vt.§. donatio.q̄.aut sunt circa res extantes puta vestes ꝛ iocalia ꝛ huiusmodi que penes eū remanebūt.aut sunt pene nulle ꝛ sic non estimande:sapientem adducit sum rosi.in contrarium non procedūt imo assumunt falsa vt oubia:vt p3 intuenti.

7 ¶ Septuno querit vtrū sponsa de futuro dicat maritata q̄tū ad statutum dicēs q̄ mulier maritata non admittatur cum fratribus ad successionem fratrum:ꝛ dicit Panormit.super rubric.de spon.quod non quia ex quo agitur de odio appellatione maritate non venit spōsa:secus si ageretur de fauore.p3o quo est text.in.l.non sine.C. de bo.que lib.p3o quo etiam vide gloss.in instit. de nupt.§.si vxor.ꝛ idem Lyn.in.d.l.non sine.et Jaco.de aret.ꝛ Per.

¶ Vrsus de matrimonio.q̄.quomodo cōtrahatur quantum ad verba absolute.

MAtrimonium secundo cōsiderari p̄t q̄tū ad modū quo 3hitur quod dupliciter contingit.s.quantum ad verba ꝛ signa que in foro causarū cōsiderant:ꝛ q̄tum ad intentionem que attenditur in foro animē:ꝛ vtroq; modo contingit dupliciter.s.pure sine absolute ꝛ sub conditione. Nunc igitur consideremus de eo quomodo contrahitur quantum ad verba ꝛ absolute. 1.q.1.

¶ Primo aūt querit vtrū in disponēdo de p̄ratu matrimonij sit oīa inter statutū laicoꝝ ꝛ cōsuetudinem regiōis:ꝛ dico q̄ sic de mēte panor. in.c.s.de spō.q: circa matrimoniū statutū laicoꝝ est nullū q: materia nō pertinet ad eos:nec de p̄suetudine:q: in ea interuenit p̄sensus epi ꝛ clericorū.vnde dicit fede.q̄ leges ꝛ statuta laicorū circa matrimonium nullius sunt momēti:q: hec materia non est de foro seculari.nisi vt in.§.seq.

¶ Scdo querit vtrū patrie statutū possit aliqd disponere circa modum 3hendi matrimonium ꝛ iuxta Pano.in.c.s.de spon.do.Anto.distinguit. Nam aut disponit circa substātialia matrimonij puta inualidando 3ctum aut personas:ꝛ non vt in.d.c.de spon.ꝛ idem die si habilitaret inhabiles aut disponit circa penam ergā substantialia: q̄ si facit imponendo penam de nouo sic inferēdo damnū nō tenet:vt disputat Jo.an.in.c.statutum.de here.li.vi.puta si disponit q̄ contrahēs cum filiofamilias sine consensu patris incurrat certā penam:aut q̄ contrahēs cuz minore.xxv. annis nisi p̄sentib⁹ agnatis similiter certā penam incurrat.q: intimidat matrimoniū q̄ libe rum esse debet.de spō.cū locū.ꝛ hec opinio Panor. magis placet.ꝛ est cōmunior q̄ opinio Bal. de cas.dicentis in.c.fi.de clan.despō.hoc casu valere statutum.de quo vide in.d.c.s.p do. Jo.and. de sctō geor. Si vo ponit penā auferēdo lucrum q̄, lex secularis attulerat valet secundū eundem d.anto.ꝛ hoc sequēdo glo.ordinariam Joan.an. in cap.cum.fm leges.de here.libro.vi.sed rationem Panor.plus placet glos.in.c.de puellis.xxxv.q.i. q̄ tenet cōtrariū vide sentir fede.cōsi.xxxv.vbi tenet q̄ generaliter statuta laicorum circa matrimonium sunt nulla:quia hec materia nō est de foro seculari sed ecclesiastico.vt in capitulo tuam.de or.cog.ꝛ facit quod not.Bartolus in.l. titia.ff.soluto matri.ꝛ p doc.in.c.fi.de secun.nupt. Si vero disponit non circa substantialia matrimonij:sed circa dependentia puta circa dotem valet secundum Innocen.agu.c.rainu. de testa. Si vero disponit circa solennitatem dicit Anto.valere statutum ꝛ peccare non seruantes:sed Panormita.dicit quod doct.loquuntur non de tali

de tali statuto laicorū q̄ nō p3:q: materia nō pertinet ad eos:sed de p̄suetudine p̄ie que vz cū interueniat p̄sensus epi ꝛ clericorū:vñ illā nō seruātes salte q̄ē talis q̄ ex ei⁹ p̄teritiōe ecclesia reddat incerta de 3ctu peccant mortaliter:ꝛ sic intellige dicta doct.an.d.c.s.ꝛ ita dictū Panormi.s3 sum.rof.indistincte ꝛ dūz s3 sum.Aug.velit p3oꝛ dare dicēs Pan.dicere verū in solennitatib⁹ nihil facientib⁹ ad honestatē matrimonij:oo.antē Ant.ꝛ Bar.ꝛ Bal.in facētib⁹ ad hec:q: ista distinctio non euacuat rōne Pan.ꝛ si euacuat potius dicendū erat e3rio q̄ laici disponere p̄t circa solēnitates mrimonij nihil facientes vel attinentes ad ei⁹ honestatē ꝛ certitudinē s3 solū ad aliqd vtile bono cōi:puta ad reprehensionē pōparū vel certitudinē matrimonij:alioqn possent disponere q̄ nō 3here.ex quo testib⁹:q̄ ad ei⁹ certitudinem vel cōa ppinquos ad ei⁹ p̄tinet honestatē: nisi darez alia distinctio q̄ in istis p̄t stare:vt solū in fauorē:q̄ tā nō est verū:q: sic etiā statuē tandum q̄ 3 spōsalia ꝛ matrimonia.est.tā noberet.de eo q̄ dux.in matri.equiparanē:q̄ verū est quantū ad dispositionē:tā, quantū ad penaz approbata in ele.eos.in ver.3here.de p̄sanguini 3 tate ꝛ affinitate q̄ nō 3 locū in spōsalib⁹.vide etiam ad predicta supra ler.§.ꝛ.p̄ticula septima.

¶ Tertio querit vtrū aliqua p̄suetudo possit aliquid circa matrimoniū:ꝛ dicit Host.q̄ si est approbata per papā ne matrimoniū 3hatur ꝛ vt 3 ctum separē impedit ꝛ dirimit:in q̄buscūq; casibus hoc posset facere canonica cōstitutio,de eo. spi.c.s.ꝛ.c.sup eo.de cōsang.ꝛ affi.q̄ dilectio.q: approbatio pape 3 vim p̄stitutionis:sed si ipsa nec approbata nec reprobata sit/tunc ad euitandum scandalū impedit s3 nō dirimit.ꝛ idē Ber.ꝛ Jnn.s3 Pasi.in.c.sup eodem.de cog.spi.sic distinguit:aut enim p̄suetudo habilitat alias inhabilem p iuris canonici:pdta q̄ 3hat in scdo vel tertio gradu p̄sanguinitatis ꝛ hmōi:ꝛ sic non vz vt pbat in.d.c.super eo.fm verā significationē iuris.c.q̄sup his.de p̄san.ꝛ affi.q̄ etiā t3 host.q̄ fit irrōnabilis:ex quo infero q̄ p̄suetudo nō approbata p papā tollere nō p̄t impedimentū publice honestatis cū nō valeat cōsuetudo 3 honestatem eccl̄ie.de vita ꝛ ho.cle.cū decorem.aut solum inhabilitat alias habile..vt in filijs duorū compatrū per quorū neutrū ventū est ad cognationē spūalē:ꝛ tunc vz vt nō 3hat.facit ver.cete. d.c.sup eo.ꝛ.c.olim.de cle.p̄g.aut nō solū inhabilitat vt nō 3hat:sed etiā b3 vt dissoluat ad tēpus:ꝛ sic vz vt voluit Inno.q: peccauerunt cōtrā nēdo p̄suetudinē p̄ie.xxx.q.v.aliter aūt inhabilitat sic vt cōtractū dissoluat in perpetuū:ꝛ sic est approbata p papā saltē tacite vz vt probat in d.c.super eo.fm lectura Host.sed ñ de approbatione pape nō apparet:tunc nō vz fm Host.sed:ꝛ propterea dicit casum.d.c.nō extendendū.s3 pan. cōtrariū tenuit:vbi scandalū cōcurrit: q: sicut papa pōt ius diuinū interpretari ꝛ addere ꝛ minuere vt no. Jnn.i.c.q̄ in ecclesiarū.de cōsti.itaq; cōsuetudo vt tenet idē Jnn.in.c.fi.de cōsue.ꝛ no tabis inquit gl.s.glo.magnam in.d.c.sup eo.que vult q̄ vbi esset cōsuetudo q̄ nō contraheret in quinto gradu:si ex cōtractu generat scādalū nō vz matrimoniū l3.c.nō debet.de p̄sang.ꝛ alibi, hoc permittat.ꝛ pōt esse duplex ratio. Primo q: hec cōsuetudo concurrit cū iure antiquo nec cēsetur sublata per ius nouum:ex quo per illud nō reprobatur ꝛ cōcurrit secum scandalū.ꝛ hanc rationē tenuit gl.scdo q: cōsuetudo continens in se scandalum ex preteritione pōt inhabilitare alias habiles:sed vbi a principio nullum fuisset impedimentū solū scādalum superueniēs nō pōt matrimoniū dissoluere vt dicit.d.gl.q: propter scādalum non est recedendū a veritate iuris diutius vt in.c.fi.de noui ope.nun.ꝛ in re.qui scandalizauerit.de re iudi.ꝛ ideo cōcorditer ad panor.ꝛ.d. gl.do.Ant.de bu.in.d.c.super eod.dicit q̄ cōsuetudo habens concursum iuris antiqui dirimit in perpetuū ſ̄ueniente scandalo nisi dirimat:ꝛ similiter si nouo iure vel a papa approbatur l3 non habeat dictū cōcursum si vero non habet cōcursum iuris antiqui vel noui aut approbationem pape non potest creare nouum impedimentum ad dirimendum perpetuo, hec ille.ex quib⁹ patet q̄ Panor.approbat gl.cui consonat do. Anto.sed idem Panor.vlterius vult q̄ scandalū cū impedimento cōsuetudinis dirimat perpetuo etiam sine concursu iuris:q̄ non est verum nisi papa tacite approbaret sciendo ꝛ tolerando:ꝛ q: vt patuit supra consuetudo.§.in.ꝛ ideo consuetudo non habet vim legis nisi ex voluntate porē tis in illa re legē condere q̄ in proposito, est solus papa.vide etiā q̄ no. Panormi. post glo.in.c. q̄ sup.de cōsan.opi.tamē Hostien.quam Astēsis dicit communiorem videtur esse clauis ꝛ suarisma ad decidendas huiusmodi questiones.

¶ Quarto querit que cōsuetudo attēdi d3 vbi est diuersa mariti ꝛ vxoris:ꝛ dicit Panor.in.d.c. f.de spon.q̄ aut consuetudo disponit super solennitate cōtrahēdi:ꝛ debet semp seruari ea que est patrie vbi matrimoniū ptrahit:etiā si ambo cōtrahētes sint forenses:q: non debent peregrini patrie consuetudinē violare cū scādalo aliorum. vii.dist.que 3.aut disponit consuetudo vel statutum super exequutione vel alijs obseruandis post cōtractum:ꝛ debet attendi co:suetudo do- 4

Universidad de Deusto
Biblioteca

micilij mariti.l.fi.§.item reſcripſerunt.ff.ad mu
nicip.vnde animi deſtinatione matrimonij cō
tractum videtur in domicilio mariti.ar.in.c.ro
mana.§.contrahentes.de foro compe.li.vi.vnde
ſi conſuetudo vel ſtatutum domicilij mariti ha
beret quod ſi maritus ſuperueniens lucretur dimi
dia dotis ſeruabitur ibi:licet in loco vbi fuit cō
tractum matrimonium ſit alia conſuetudo vel ſta
tutum.⁊ hec ſunt de mente Bar.in.l.exigere.ff.ō
iud.et idē ſequitur i effectu do.Anto.an.o.c.ſ.de
ſpon.dicens ſe putare q̄ ſi maritus domicilium
mutaret poſt contractum matrimonium atten
deretur conſuetudo domicilij tempore cōtrac.⁊
⁊ non domicilij vbi diſſoluitur matrimoniu:q:
debet attendi locus vbi orta eſt obligatio:⁊ non
vbi recipit purificationem.Et per predicta pa
ter ad queſtionem vtrum iudex eccleſiaſtic⁹ in
hibere poſſit ſiudici laico ne procedat ad penam
contra eum qui cum filiafamilias contraxit ſi
ne conſenſu patris contra ſtatutum,refert enim
Gemi.in.c.ſtatutum.el.ſ.de here.lib.vi.queſtio
nem iſtam diſputatā bonome⁊ multos tenuiſſe
quod non:ſed ipſe tenet ibi q̄ō ſic:⁊ quod ſtatutū
non valet:⁊ facit q̄ō no.Pano.in.c.ſ.de ſponſ.in
ſimili q̄ſtiōe de mente Jo.an.q̄ō non valet hmōi
ſtatuta q̄ō non contrahat quis cum puella ante.
xxv.annū ſine conſenſu duorum agnatorum ſub
certa penarvel quod non contrahat ſine preſen
tia decem perſonarū⁊ huiuſmodi:q: per hoc tol
timdatur matrimonium quod debet eſſe liberū
licet Gaſpar.de cal.tenuerit contrarium.

5 ¶ Quinto queritur p̄ quid matrimoniū cōtra
hatur principaliter an.ſ.per conſenſum mutuum
verbis aut ſignis expreſſum:⁊ dico quod ſic ſm
oēs doct.⁊ per.c.tua nos.de ſpon.⁊ ſine conſen
ſu mutuo ſm cōiter doct.non contrahitur q̄ ad
deū⁊ veritatē quicquid exterius fiat.xxvij.q.ij.
ſufficiat etiā ſi interueniat copula carnalis.ex
tra de ſpon.quo.tuas.⁊.c.ducū.⁊ de ſpon.ſi iter.
tra.c.cum apud.licet eccleſia in foro cōtentioſo ali
ter q̄ſq̄ iudicet:vt in.c.is qui.de ſpon.

6 ¶ Sexto queritur vtrum requiratur neceſſario
conſenſum preſtari ſimul eodem tempore:et di.
Pano.in.c.dilectus.de ſpon.q̄ ſic de ſubtilitate
iuris:quia dicit gl.in.l.conſenſu.ff.de act.⁊ obli.
⁊ in.l.ſ.de cō.em.q̄ in contractib⁹ qui perficiun
tur iure gentium debent conſenſum ſimul preſta
re.⁊ Specu.in tit.de ſpon.dicit quod reſponſio
alterius d̄z ſequi immediate.per.l.continuact⁹
in prin.⁊.l.ſ.ff.de ver.obl.ſed Joſt.in.c.ex literis
deſpon. quem ſequitur Joan.an. dicit ſufficere
quod vnus conſentiat per p̄ius et duret in ſuo
propoſito:⁊ poſtea alterius cōſenſus accedat et
poſt facto:⁊ eſt verior opinio:vt eſt text.in.o.l.ſ.
§.ſ.ſi vero preſens interrogauerit,vbi ō:q̄ iter.
uallum medij temporis non vtiauit obligatio
nem.ſecus ſi in primo propoſito non perſeuerat
quia vera eſſet prima opinio etiam ſi alter poſt
ea conſentiret.⁊ hoc tene indubitare:quia ſuffi
cit q̄ō conſenſus vtriuſq; p̄o eodē inſtanti con
currant:etiam ſi diſtarent contrahentes.

7 ¶ Septimo queritur vtrum neceſſarium ſit cō
ſenſum exprimi per verba in his qui loqui poſ
ſunt.⁊ dico quod in hoc cōtractu neceſſaria ſunt
aliqua ſigna expreſſiua conſenſus:nec ſufficit ſo
lus conſenſus interior ſm Magi.ſen.⁊ per.quia
matrimonium eſt ſacramentum:et conſequen
ter res ſenſibilis:⁊ conſequenter in eo requirit
aliquid exterius expreſſiuum:non obſtante q̄ō
contrahitur per legitimum viri⁊ mulieris cōſen
ſum.de ſponſ.tue fraternitatis.quia illic minus
conſenſus intelligitur eſſe expreſſus:quod non
fit niſi per ſigna quibus eis innoteſcit actiuicē,
vnde ſicut dicit Panormitanus.i n.c.tua nos. ex
eo.ſi vir ignoret mentem mulieris:⁊ econuerſo
non eſt ibi cōſenſus:id eſt ſimul aſſenſus ſed diſ
ſenſus.⁊ ſeparatus aſſenſus eſt autem conſenſus
eius quod huiuſmodi ſigna ſint verba q:conue
nientibus exprimunt conceptus.ſmoin valenti
bus loqui vt ſunt non mutinec diſtantes ver
ba ſunt neceſſaria ſecundum Supple.ſed in hoc
non ſolum ſenſit contra ſum.Ange.⁊ ro.ſed etiaꝫ
contra omnes pene do.theologos in.iiij.diſtinc.
xxvij.⁊ moderniores canoniſtas:vt not. Pano.
in.o.c.tue.⁊ ſummiſtas qui ſentiunt quod ſunt
neceſſaria verba vel ſigna equipollentia quod
etiam patet:quia aliquando ſufficit non contra
dicere vt cum puella ex verecundia tacens per
mittit ſe deſponſare conſentientibus parentib⁹
quia ipſum non contradicere eſt ſignum ſufficie
ens ad contrahēdū:vt p̄z in.c.honorat. tunc ta
gl.xxxij.q.ij.⁊ ita ſenſit ſanct⁹ Th.ꝫ quē ē ſcri
ptura ſufficit:⁊ Richar.⁊ Archie.⁊ pil.et Joſt.⁊
cōmuniter Moderni quos licet ſumma Ang.hi
mitet ſi illi p̄o quibus contrahit aliquo ſigno
annuant:tamen non eſt neceſſe:quia ipſum tace
re in tali caſu eſt ſenſibile ſignū ſufficiens oſtē
ſiuum conſenſus:niſi aliud in p̄trariū appareat:
ſi ſi nullum appareret ſignum de conſenſu eius
non eſſet p̄ſumēdū de mātimonio:nec tñ obſtat
predictis.dic.tue fraternitatis.quod dicit verba
requiri p̄opter eccleſiam:q: ſicut p̄z ibi per gl.
⁊ ſummarium per verba intelliguntur gſaliter
ſigna expſſiua in q̄ibꝰ verba reuēt principaliꝫ.

8 ¶ Octauo queritur q̄ō in dubio cognoſcentur
ſigna expreſſiua conſenſus de p̄ſenti:⁊ dico q̄ō in
foro aie recurrendū eſt ad intentionē.ſi vero de
intentione conſtare nō poſſit verevel p̄ſumpti
ue dicendum eſt quod ſi aliqua verba p̄cedeſſe
runt dicta ab aliquo contrahentiū vel ab aliquo

alio in eorū preſentia ſignificantia cōſenſum de
preſenti:⁊ ſic poſtea ſigna ſecuta ſunt ſic ſm ver
ba predicta iudicabit⁊ determinabit de ſignis:
vt puta ſi alter dixit ego te accipio in vroꝛem:⁊
ſi tu ſic⁊ conſentis accipere me in virū bibe vel
annue capite⁊ hmōi:⁊ ſic iudicabitur conſenſus
de p̄ſti⁊ mātimoniū ſi illa habeāt, ſi vero prece
denria verba denotant conſenſum de futuro idē
iudicabit de ſignis.ſi aūt nulla verba p̄ceſſerunt
non iudicabit matrimoniū eſſe ex quo de intēn
tione nō p̄ſtat nec de verbis:nec de ſignis:tuti⁹
tñ eſt p̄o matrimonio p̄ſumere:q: nullū pericu
lum imminet al's ſic:q̄ō ſum.an.in diſtinctie verū
credit:⁊ ſed tu limita q̄ſi ſeparatur q̄ vterq; aſ
ſenſum de nouo preſtabit coniugio q: aliter in
9 ciderent pericula magna vt patet.

¶ Nono queriť q̄ō in dubio cognoſcent̄ ꝑba
q̄ſi de inſtione nō cōſtat:⁊ dico q̄ verboꝝ que
dā ſunt clara q̄ demōſtrāt cōſenſum de preſenti
vt cū dicit quis accipio te in meā vroꝛē:⁊ illa re
plicat⁊ ego accipio te in meū virū:⁊ ſilia quedā
verba ſunt dubia:⁊ p̄ his nota q̄ circa hoc ſunt
tres theologice.ſ.Ric.do.ant.⁊ Pano.nam Ric.
dicit q̄ q̄ſi ly volo ſiungit infinitiuo verbi ſub
ſtātiui vt eſſe: vel verbi nō ſignificātis actū ſed
relationē:vt hꝫe ſeu tenere.tunc per ly volo ex
primi d̄z valū tao poſt⁹ ꝓcomitās q̄ p̄cedens.vn
de p̄ſumendū eſt matrimonium eſſe ꝟcum.de
ſpō.ex pte p̄ſertiꝫ q̄ p̄ceſſit interrogatio vt vo
me hꝫe adhuc expreſſius addit de cetero volo.
ſecus ait ſi iungeretur infinitiuo ſignificanti
aliquem actuꝫ vt volo comedere aut bibere:aut
te accipere vel in te conſentire tanq̄ in meaꝫ:q:
impoꝛtat potius voluntas p̄cedēs q̄ ꝓcomitans
vñ non erit mātimoniū ſed do.ant.i.c. ex literis. el
ſ.de ſpon.ponit theoricā aliā in hac:ſed eādem
in ſtia dicēs q̄ ly plz⁊ ly volo denotant tp̄s pz̄e
ſens.verbū aūt infinitiuū nihil p̄fecte ſignificat
ſed ſm precedentia verba determinabitur ad
preſens vel futurum igitur ſi huic verbo pla
cet aut volo addatur verbū infinitiuū denotās
actum non dependentem ſolū a libera voluntа
te pferentis nō inducit diſpoſitio de p̄ſti ſed de
futuro:vt ſi dicit quis placet aut volo arboꝛes
conſcendere:ſi aūt denotet actū dependentē ſo
lum a voluntate proferentis:⁊ tunc ſi denotat
p̄ſti ſi actꝰ nō inducit ſimiliter diſpoſitio de
preſenti:vt volo recum contrahere aut te deſpō
ſare:ſed ſi denotat executionē actus inducitur
diſpoſitio de preſenti,vt volo te habere in vro
rem vel placet mihi te retinere ꝓ vroꝛe⁊ ſic erit
matrimoniū q: qui vult ꝓſs vult⁊ antecedens
de offi.dele.g.preterea. ⁊ in.c.prudentiam. Paſ.
autem in.c.ex parte.extra eodem. dicit fortius.
ſic3 quod ſi verba tunc eſſent de futuro quando
importaant executionē eſſet matrimoniū:tam
q̄ſi inquit in cōtractu verba ꝓferuntur de p̄ſti
indubie cōtrahitur matrimoniū iuxta.vt ſi dicā
tur accipio te in vroꝛem⁊ econuerſo.vt in.c.pe
nul.extra eo. q̄ſi ꝟo ſonāt in futurū ſi denotant
principiū actus cōtrahunt̄ ſolū ſponſalia de fu
turo.vt promitto q̄ te ducā in vroꝛē vel me ue
turū talē aut q̄d ſile:⁊ iſte eſt caſus.c. de illic.
extra eo.ſi vero denotant executionē actus cō
ſummati vel p̄fecti: vt promitto q̄ habebo te ꝓ
legitima vroꝛe:⁊ ſic vñ quis de preſenti cōtrahe
re tacite:q: nō p̄ſt haberi ꝓ vroꝛe niſi precefe
rit matrimoniū cuius executionē denotāt ver
ba ſimilia.p̄o quo facit q̄ō notaſ in ca.cum. ad.
de conſtitutio.vbi dicit doctores q̄ ſi prebēda
que ſolū canonico cōferri ſolet ꝓferatur extra
neo videtur tacite collat⁹ canonicat⁹⁊ hoc ma
xime procedit:ſi apponat ly verbum ad hoc tpe
vel deceteꝛo:q: immediate quis ſe obligat ad
executionem matrimonij:⁊ conſequēter tūc tra
cite contrahit de preſenti:ſed⁊ ſi non apponan
tur illa verba denotantia extremitatem tempo
ris idem eſt quoniam ſi in obligatione non ap
ponatur dies videtur incontinenti obligatio cō
tracta.l.iii omnibus.ff.de reg.iu.⁊ iſte eſt ꝓprie
caſus dic.c.ex parte.⁊ procedunt iſta niſi hec ver
ba denotantia executionē ſequantur ſponſalia
de futuro puta diſcendo:promitto quod ducā te
in vroꝛem⁊ tenebo te p̄o legitima conuge:q:
per verba precedentia ſequentia reſtringuntur
in tempus matrimonij contracti id eſt quando
matrimonium erit contractum.

¶ Decimo queritur q̄ō intelligēda ſint quedā 10.q
verba quibus vt plurimū vtuntur cōtrahentes
aut de huiuſmodi contractu loquentes:⁊ dico
multa.* Primum. Si dicat vir promitto tibi 1.di.
tanq̄ vroꝛi mee.⁊ illa ſimiliter idem reſpondeat
ſecundum Joſti.in.c.ex parte.de ſponſ.p̄o ma
trimonio eſt iudicandū niſi aliud proteſtetur.
* Secūs ſi vero dicat promitto tibi q̄ habebo te
p̄o legitima vroꝛe.⁊ ſil'r rūdet mulier contrahi
tur de preſenti vt in.o.c.ex parte. in tex. ⁊ in gl.
⁊.iij.q.v.nec illud.§.ſed obijcitur:q: verbū habe
bo referri poteſt ad tp̄s p̄ſens.ō ma.cō.ꝫ inter.
ec.c.ex literis.ideoq̄ ſecundum Hoſt.⁊ Goſſ.ſub
auditur deceteꝛo vel ab hoc tempoꝛe.* Terti⁹
ſi rñs direſſet p̄mitto tibi q̄ ducam te in vroꝛē
ſecundum Jo.and.in.o.c.nec illud.eſſent ſponſa
lia tñ:⁊ de hoc.ñ.§.p̄mo.* Quartus ſi aūt vir
dicat mulieri: promitto tibi quod non habebo
aliā mulierē in vroꝛē niſi te.ſm Jo.an.⁊ Spec.
eſt matrimonium cōtractū.ſ. mulliere ecōuerſo
ſic dicēte.q: dictio niſi: cum ſequitur negatiuꝫ
facit poſitionem:vt not.in regu.peccatum de re
gu.lib.vi.ſiue aut Anto.videtur oppoſitum ſen

tire dicens quod dictio nisi facit q̃ñ positionez
scõm habitũ: q̃ñz scõm actũ: vnde cũ illa verba
sint de futuro. s. nõ habebo aliam nisi te. vr̃ se di
sponere qõ in futurum si est contractur⁹ contra
het cum ea: tñ antẽ fuissent de p̃senti. vt nolo aliã
habere in vxorem nisi te. tunc dictio nisi denotat
actum de presenti. ꝛ sic tz sum. ang. contra ro. pa
uor. aũt per dicta. §. priori. dicit concludendũ esse
pro prima opinione. mã si dixisset promitto q̃ te
habebo in vxorem. statim esset matrimoniuz: er
go idem si dico q̃ nõ habebo aliã nisi te: q̃ vid ek
velle q̃ istam habebit in vxorẽ: ergo incontinen
ti cum non sit apposita dies ꝛ sra te. ere cogitur
sum. ang. que cõcedit hic eẽ matrimonisi: pmit
to qõ habebo re p vxore legitima: qõ pz non so
lum ex dictio. fz etiã ex regula logicali: quia illa
exceptiua pmitto q̃ nõ habebo aliã nisi te: scõz
oẽs dialecticos sic opponitur: pmitto q̃ te habe
bor: aliam a te nõ habebo. * Quintũ. Si aũt di
xerit pmitto q̃ non dimittam te pro meliori vel
peiori scõm ho. in talibus dubijs est p matrimo
nio iudicandũ. de sentẽ. ꝛ re iudic. c. fi. de testi. liez
ex quadam. * Sextũ. Si ño dicat qõ: vis aut pla
cet tibi taliz: ꝛ respondeak si vr̃: non est matrimoniuz
sed ius ciuile. vr in auk. qui. mo. na. effi. leg. §. pe.
sed Jo. in. c. s. xx. q. v. ꝛ gl. in. c. solet. xxij. qõ. tj. tz
cõrrariũ de iure canonico. ꝛ ita tz in dubio. sed
tñ qñ de mẽte vel intẽtione contrahentium con
stat de verbis quo ad deuz ꝛ in foro conscientie
curandũ non est: q̃z quoties intendũt cõtrahere
f quocũq̃ signo concomitante semper est matri
moniũ. etiã si verba sonent consensum de futu
ro. ar. de verb. sig. intelligentia. in foro aũt pten
tioso standũ est cõi significationi verborũ seu u
ris interpretationi: vt in. c. s eo. ti. Supple. tñ li
mitat illud dictum qõ in conscientia intentioni
eorum standũ est. s. si illud sine alioz̃ scãdalo vr̃
p̃iudicio cõfingat alias etiaz in foro conscien
tie standũ est cõi significationi verborũ seu u
ris interpretationi: vt in. c. ex literis. el. s. de spõ.
Sed neq̃ illud. c. hoc oĩcit vel probat meq̃ est in
se verum: q̃z scãdalũ facere nõ põt. q̃ qui nõ con
sensit consenserit: vñ sm oẽs doct. standũ est in
tentioni in conscientia etiam expresse cõtra ver
ba clara: vt in eo qui aliquam desponsat solum
intendens copulã: de quo infra. xiij. §. ij. ꝛ. xiij. in
quo tamen est p̃iudicium alterius ꝛ possibile
ter scandalum morum.

11 ¶ Undecimo q̃rit̃ si quis dicat pluribꝰ foro: ti-
bus. pmitto vel etiã iuro q̃ vnã ex vobis ducã
in vxorẽ: ꝛ oẽs rñdent placet. deinde vnã ex ei
cognoscit; vtrũ sit cõtractũ matrimonium cum
illa sicut dicetur infra. eod. §. xv. ꝛ matrimonium
iij. §. xj. particula. xv. vbi post spõsalia de futuro
sequitur copula: ꝛ dicit gl. i. c. ex lris. de spon. el.
ij. q̃ nõ: eo q̃ sponsalia fuerint nulla: q̃z cũ non
possint consistere ex parte vni⁹ effi ꝓtracta fue
rũt cũ oĩb⁹ sororib⁹: ꝛ sic nullã ducere posset ob
stãte publica honestate: ꝛ hoc etiã sequitur Jo.
an. sed post. dicit ibi esse matrimonium: ꝛ quod
sponsalia a principio fuerint incerta. ꝛ sub qua
dã tacita cõditione accipiẽdi quã elegerit ꝛ p̃fir
non est nata publica honestas sed copula subse
quens operata est purificationẽ illi⁹ tacite p̃di
tionis. c. de illis. de condi. appo. q̃z tũc ipso facto
videtur consentire in istã eligẽdo illã. sum. ait
Ang. distinguit q̃z prima opinio est tenẽda post
transitum ad scõa vota: scõa vero ante dictum
transitũ: fz q̃z transisse aut nõ trãsisse nihil pro
dest aut obest ad veritatẽ matrimonij in dicto
casu. iõ melius sum. ro. post sum. p̃fec. ꝛ pif. ꝛ vo.
Ant. in. d. c. ex lris. qui dicit ita cõiter tenere do
cto. tenẽt indistincte opinionẽ post. q̃ etiã se
quitur Pan. in. d. c. ex lris. nã in dubio p̃sumi
non dz duplex p̃fessi stupri scz ꝛ periurij: sed po
tius in fauorẽ matrimonij p̃sumendũ est copu
lam fuisse licitã ꝛ illũ voluisse adimplere iura
mentũ suum: q̃z in dubio semper p matrimonio
iudicandum est vt licet ex quadamiñ. c. de testi. 12
¶ Duodecimo querit̃ si q̃s iurauit se ducturum
vnum de certo loco: ꝛ deinde vnã cognoscit: vtrũ
sit ibi matrimoniũ. ꝛ dicit host. q̃ nõ nec est iste
casus similis priori: q̃z ibi ꝓpter copulã erat
nata affinitas cũ aliqꝰ sororib⁹ ideoq̃ debuit co
gi ẽre cũ cognita. hic aũt põt cũ alia contra
hendo adimplere iuramentũ suum. quod etiam
sequitur Pano. ꝛ Card. vnde si quis p̃misit et
iurauit regi francorum accipere vnam ex filiab⁹
eiꝰ. ꝛ vnã ex eis cognoscit: nõ ẽ matrimoniũ.
¶ Decimotertio q̃rit̃: q̃d si quis alicui p̃misit 13
dicẽs p̃mitto q̃ nũq̃ deficiã tibi in vita mea et
secuta est copula: ꝛ dicit imo. q̃ nõ⁹ p̃matri
monio p̃sumi ex istis verbis: nisi iudici consta
ret q̃ sponsalia ẽsse voluissent: ꝛ per hmõi ño
ba negatiua non deficiã tibi ꝛ hmõi non cõsue
uerunt sponsalia vel matrimoniũ contrahi. 14
¶ Decimoquarto querirur vtrum contrahant
matrimonium illi qui post datam fidem de con
trahendo dicunt; bibam⁹ vel osculemur nos in
uicem in nomine matrimonij. ꝛ dicit vñ. se cre
dere q̃ non nisi hoc agẽdo recederẽ voluerint
a sponsalibus de futuro ꝛ contrahere de presen
ti ꝛ q̃z quod dicunt nomine matrimonij intellu
gendũ est contrahendi potius q̃ contracti cum
ante actum nõ fit de matrimonio sed de sponsa
libus. ꝛ hoc nisi conster de intentione contraria
ꝛ multorum⁹ est matrimoniũ si nihil actũ esset

etiam de sponsalibus: fz simplr̃ quilibet dicit ta
lia verba ꝛ sequitur osculũ. nisi aliter de intẽtio
ne constiterit. vt idem dicit ad quã indagãdam
15 tium ꝛ subsequentium ꝛ huiusmodi iudicia.
¶ Decimoquinto querit̃ vtrũ ꝓtrahatur vel sit
matrimoniũ si post sponsalia de futuro sequat
copula carnalis. ꝛ dico qõ. s. ẽ Hoss. in. iiij. ext in
vr̃ distinguit Pan. in. c. is q̃. extra eo. q̃ si vir spõ
sam de futuro cognouit affectu maritali. i. tã q̃
vxorem intendẽs. s. cõsummare matrimoniũ nõ
est dubium qõ est matrimonium qõintelligẽ. vt
innuit Ric. in. iij. di. xxvij. ꝛ expresse dicit Mo
na. si ꝛ filia sit̃ intẽtionem habeat: ꝛ si post hoc
fz mr̃imoniũ ꝑhak nullũ ẽ: q̃z primũ in veritate
fuit si cognita a viro fit minor septẽnio fz Pa
nor. in. c. primebak. de despõ. impu. q̃z non vr̃ hr̃e
cõsensuz aptũ ad matrimoniũ. si vero cognouit
eã nõ affectu vxorio. nec aĩo ꝑsentẽdi in eã tã q̃
ria. vel vt sua in futurũ ꝛ nõ de p̃senti: tũc quo ad
fornm iudiciale mr̃imoniũ est validũ. ter fz post
ꝛ p hoc tex. i. o. c. is qui ẽ vero ad desi ꝛ forum
cõscie sunt opiniones, nam host. vt imponit ibi
Pan. qui pro tenuit sequẽtẽ opinionẽ dicit q̃d
in vtroq̃ foro parẽdũ est pape q̃ i mr̃imonio nõ
cõsummato statuere potuit quicq̃d voluit. ꝛ sic
vr̃ velle q̃ teneat p̃mũ p quo sciẽdũ est q̃ papa
sm Guil. de lau. in suo sacrali statuere posset qõ
post carnalẽ copulã sponse nõ posset q̃s cuz alia
ꝓtrahere decernẽs irritũ qõ i ꝓtrariũ attẽtarek
q̃ cognatio legalis: al's nõ est obediẽdum pape
nisi in foro p̃tioso ꝛ non põt facere ꝑsensuz q̃
tum ad veritatẽ vbi non est. vnor. host. in. d. c.
is qui. alij vero dicũt qõ tz fz nõ primũ: q̃z sine
ꝑsensu ꝑ ipso vel tacito nõ põt esse verũ mr̃imo
nium in foro p̃tioso: fz sit p̃sumptũ vbi est ꝑsensus pre
sumptus: vnde Vinc. dicit q̃ potius deberet q̃s
excõicationẽ sustinere q̃ adherere p̃me sponse
cuz spõsalia prima sint soluta p matrimoniũ se
quens: ꝛ hoc approbat do. Anto. ꝛ vr̃ opinio ve
rissima: q̃z papa non põt supplere cõsensum quo
matrimoniũ ꝓtrahit̃. ꝛ ter. in. d. c. is q̃ annullat.
sm matrimoniũ nõ dispõsitiue. i. nõ statutẽdo le
gem eo modo quo imaginat⁹ est Hosti. fz illatis
que. s. si primũ est p̃sumptum de iure: ergo sequit
q̃ scõm est nullũ: ita qõ illatio multratis est fun
data sup p̃sumptiõe: que si sit falsa cozruit q̃cq̃d
sequit. idẽ tenuit. q. Tho. Richar. mon. ꝛ est cõis
opinio. Si autem sumus in dubio: vt q̃z nihil de
hoc cogitauit. i. an coiret vt cum sua de p̃senti vel
de futuro iudicandũ est q̃ nõ habuit cõsensum
actualẽ q̃ ad mr̃imoniũ requisitũ. ꝛ copula vide
tur fornicaria. si vero cogitauit quidẽ: sed nescit
quid: tũc si nõ cõstat ei de cõsensu alterius iterũ
nõ est matrimonium donec alius cõsentiat: ꝛ in
terim eo vel altero dissentiẽte nõ erit matrimo
niũ. si vero innotuit ei cõsensus alterius de p̃se
senti per signa tpe coitus p̃sumek consentisse.
¶ Decimosexto querit̃ vtrũ spõsalia de futuro
alio modoq̃ per copulã carnalẽ trãsire possint 16
in matrimoniũ ꝛ circa hoc dicã duo: quia primo
ponam fundamenta deinde dicã ad questionem.
*Quantũ ad primũ ex dictis Frãci. de aretio in
consi. cxliij. incip. ex facto ꝓponit: reliciũtur one l.cõ.
conclusiones: Prima spõsalia verbis ꝛ mente de
futuro etiã pura iurata nõ transeũt in matrimo
niũ per cohabitationẽ vel traditionẽ ad domũ p̃
fertim in virgine nec p oscula nec qõ his oĩbus
lõge fortz est p̃mixtũ ad copulã: ꝑhak p̃cluio p
c. fi. de spõ. ꝛ ita plene tradunt doctr. ibi ꝛ in. c. s. de
mr̃imonio ꝓtracto ꝑ iter. eccl. * Secũda sponsalia
verbis ꝛ mẽte de p̃senti sed iuris interpretatione de
futuro ꝓpter minorẽ etatẽ vtriusq̃ vl alteri⁹ cõ
trahentiũ: si quẽiãt ad etatẽ legitimã ꝛ interue
nãt oscula amplex⁹ focalia ꝛ filia trãseũt in mr̃i
moniũ: ꝛ de hoc est tex. cũ gl. i. c. vnico. ô despon.
impu. ii. vj. vbi gl. in ver. modũ aliũ explicatur ꝛ
q̃z simul habitauerũt vl se ꝑiuges noiabãt ꝛ am
plexabãt: vt ꝑiuges: rõ aũt huiꝰ scẽe p̃lutionis
sm eũdẽ do. Fran. est hec. Nã ideo mr̃imoniũ cõ
tractũ inter inhabiles p verba de p̃seti trãsit in
mr̃imoniũ p̃sumptũ per actus supradictos post
etatem legitimã: q̃z ex verbis ꝛ mẽte partiũ fuit
mr̃imoniũ de p̃senti: sed solũ iuris interpretatio
ne fuerũt spõsalia de futuro. vñ propter mentẽ ꝛ
verba partium q̃ ẽ vero est in ipsis verũ matrimo
niũ ꝓtraxerũt faciũ⁹ tale mr̃imoniũ ratificak: se
cus in sponsalibus verbis et mente de futuro: q̃z
vt dictũ est etiam nir⁹ ad copulã nõ facit illa in
matrimonium trãsire: vt in. d. c. fi. ꝛ ita cõiter te
nẽt doc. reprehendentes gas. de cal. imo plus dicit
Innoc. in. d. c. fi. q̃ si sponsus deflorauit spõsam.
ex quo tñ nõ fuit subsecuta seminis commixtio
nõ est iudicãdum pro matrimonio ꝛ rõnẽ reddit
ibi Pano. q̃z cum copula sequẽs inducat matri
monium expresumptione iuris deuiantis a com
munibus regulis nõ debemus istaz p̃sumptio
nem seu fictionẽ extẽdere ad casus nõ expressos
Et hec opinio est cõissima. de qua videk tex. cum
gl. in. d. c. vnico: ꝛ idẽ tenet Inno. in. c. attestatio
nes. de despõ. impu. ꝛ do. Anto. ꝛ Be. in. d. c. ꝛ nico.
ꝛ Pano. in. d. c. fi. * Quantũ ad scõm ps q̃ si
sponsalia sint de futuro verbis ꝛ mente non alte
ter trãseũt in matrimoniũ q̃ per copulã carnalẽ
sm Be. vbi. s ꝛ Pano. in. c. adolescẽtes. de spon.

Universidad de Deusto
Biblioteca

si aut& verbis ꝛ mente sunt de psentiꝰ iuris interpretatione de futuro transeũt in matrimoniũ pter copulã ſm Se.in.c.fi infantes.de despo.impu.li.vſ.vt per signa supradicta si post signa puberratis euenerint.ꝛ ratione assignatvo. Ant.q; actus superueniens declarans cõsensuꝫ intelligit declarare ſm naturã verborũ pcedentiũ.vt sint de psenti intelligat de psenti: si de futuro intelligat de futuro. ¶ Sed aduerte q; pdicta sunt dicta de spõsalib⁹ de presenti cõtractis p impuberes: si vero cõtrahant p ambos infantes vel alterꝫ tm: ꝛ post pubertatẽ apparẽt dicta signa ꝑter copulã videf qõd sit matrimoniũ p ratione do. Ant. supra posita: itẽ si infantes post septẽniũ cõtrahãt hmõi signis spõsalia.vt in.d.c. infantes.quare post pubertatem nõ cõtrahant matrimonium: tamẽ dico qõd hmõi signis posset quidẽ ꝛtrahi matrimonium. iurta dicta.ſ.§.vſ. ꝛ.vij.nõ tñ possent sponsalia de futuro iuris interpretatione si nulla fuerunt transire in matrimonium: ꝛ ita tenet do. Jo.an.in.c.fi.de despon. impub.ꝛ dicit qõd est decisio Rote i dec.ccccliiij. que incipit item fuit dubitatum duo infantes. Et hoꝛũ nõ videf: qz ab extremo in extremuꝫ nõ itur nisi per mediũ. Cum ergo iste sit ordo in his scilꝫ sponsalia nulla spõsalia de futuro verbo ꝛ mente spõsalia de presenti verbo ꝛ mente: sed de futuro iuris interpretatione ꝛ matrimoniuꝫ: sicut dicta signa spõsalia de psenti scꝫ valida trahũt ad matrimoniũ: ita sponsalia nulla etiam si sint de psenti trahũt solũ ad naturã sponsaliũ.ꝛ ratio do. Anto. intelligitur qũ verba precedẽtia habuerunt effectum. vide matrimoniũ.v.§.viij.

17.q ¶ Decimo septimo queritur quid iuris si in cõtrahendo omittatur iuris solẽnitates ꝛ fiat matrimonium clãdestine siue occultẽ: ꝛ dico multa

1.dis. * Primum. Solẽnitas in matrimonij contracti obseruanda multa requirit primo vt mulier ꝛc tatur ab hijs q̃ habent curã eius. secũdo vt a proquis sponsetur ꝛ legibus doteturꝫ tertio vt suo tpe a sacerdote benedicatur. quarto vt a paranymphis ſm consuetudinẽ custodita: cõgruo tempore a primis petita legibus dotef ac solẽniter accipiatur. vt biduo vel triduo orationi vacantes castitatẽ custodiant: quartoꝛ patent in c.aliter.xxx.qõ.v.ꝛ quinto q̃ ante publice in ecclesijs banna proponatur per presbyteros prefinito termino cõpetenti vt legitimi impedimentum opponat qui voluerit. extra de clan. despõ. ſt. * Secũdõ. Clandestinũ matrimoniũ ſm gl. in.d.c.fi. fit tribus modis: qui tamen reducitur ad duos primo scꝫ qz non sunt testes. vel secundo quia solẽnitas non seruaf. c.aliter. vel tertio qz non seruatur ea q̃ est.d.c.fi.ſm hostiense. autẽ fit multis alijs modis: ꝛ tandem dat regulam: vt sit clandestinum quando est cõtra ecclesie prohibitionem generalem vel specialẽ: expressam vel tacitam: ꝛ hꝰ locum dispositio.d.c.finalis. sed sẽm Panoꝛ. ibi dicendum est quantum colligitur ex Jo.andr. in addit. ad Specul. in titu. de clan. despon. ꝛ Oldra. consil. cclvſ. ꝛ Innocen. in dicto.c. fina. quod modo fiat in faciem ecclesie matrimonium ex alijs non ooꝛet clandestinuꝫ appellari pro quo facit.c.constitutus. de reli.do. ꝛ.c. quod nobis. de clan. desponſ. ꝛ in proposito sumitur ecclesia pro congregatiõe fideliũ. facit de consuetudine ſm consuetudinem patrie non ꝛ cõtrahere clandestine. hoc autem Pa. hꝰ indubitatum: vbi edicta mitti non consueuerunt: sed vbi esset talis consuetudo dubitat si quis contrarerit in faciem ecclesie bãnis nõ premissis: sed tñ potius credit tũc non habere locum penam. d.c.fi. qz pena ponitur cõtra contrahẽtes clandestine ꝛ non contra contrahẽtes edictis nõ premissis. glo. autem cõtrarium tenuit: sed de hoc infra scꝫ particula sequẽti. Tertiũ. Si quis omissis cõsuetis solennitatibus clãdestine siue occulte cõtrahat ſm Ray. non presumitur cõiugium: sed adulteri na fornicatio. xxx.q.v. aliter. ꝛ si quis contrahat bannis non permissis. intellige vbi est p̃suetum secundũ Archi. post Pe. de pal. aut post prohibitionem in gradu prohibitioꝛ etiam ignoranter si lij erũt illegitimi: ꝛ idẽ est si pter omne interdictũ: etiã in facie ecclesie p̃traxerũt aliqui vtroq; sciente legitimum impedimentũ: vt in.d.c.fin. et insuper peccat mortaliter cõtrahens clãdestine ſm doctoꝛ. arg.d.c.fi.ꝛ.c.rogo.xſ.q.iij.qz matertia est põdere osaꝛ: pũr ꝑceptiua. vnde si nolunt publicare tẽpoꝛe cõgruo arbitrio boni viri sunt in mortaliꝰ: ſm Archi. post Pe. de pal. contrahens sine bãnis vbi sunt consueta: qõ intelligit si fiat sine testibus. vel cum testibus: sed sine causa rationabili: quia vbi ex causa fieret coram testibus sine bãnis maxime de licentia epi si posset commode poꝛeſt: vtquia timetur ne inimici obijciatur impedimentum: vel qz est senex. ꝛ erubescet excusatur. ar. eoꝝ que notantur in. §. fi. et Hug. xxx.q.v. in prin. consulẽtis qõ fiat de licentia epi: ꝛ ita pſ. post Pe. dicẽtis q̃ consensus clãdestinus est ouplex. f. cora testibꝰ omissa ecclesiastica ꝛ publica solẽnitate ꝛ sine testibus. quoꝝ primus facit matrimoniũ verũ ꝛ p̃sumptũ: vnde tradus vero facit verũ: sed non p̃sumptũ: vnde talibus consuluit Ray. ꝓrahete denuo ꝛ publice.

* Quartum. Si quis contrahat quidẽ publice coram testibus: sed tamen sine bannis: vbi est cõsuetum p̃mittere, bannaꝝ non incurrit. d. pena. d.c.fi. vt scilicet filij sint illegitimi si erat impedimentum secundũ Jun. ꝛ Panoꝛ. licet glo. ibi teneat cõtrarium quia isti nõ contraxerunt clandestine. ex quo in faciem ecclesie nemine prohibente cõtraxerũt secus tamẽ si ambo sciuissent impedimentũ vt ibi vtrũ aũt sit mortale contra ꝓa matrimonium. ſ. §. v. an ſi.

¶ Rursus de matrimonio. iij. qũo ẑhatur ſtrũ matrimoniuꝫ tertio p̃sideraꝝ põt qũo ad verba sub cõditione vel modo ꝛ huiusmodi.

t.40. ẑhatur. Prum ad verba sub pditione. qz modo ꝛ cã distinguitur iuxta dicta supra conditio per totum.

¶ Primo vero queritur vtrum matrimonium factum sub conditione teneaꝝ ꝛ distinguo de cõditionibus. Nam circa matrimonium possunt incidere multa genera conditionum. quedã enim sunt generales. de quibus Iacob. iij. vt si deꝰ vorie in ẑctu matrimonij sine quibꝰ impediretur vt si est ꝓpinqua: aut non affinis vel cõsanguinea ꝛ hmõi. quedaꝫ ẑo sunt necessarie in se vt si solꝫ dã ẑo sunt in se possibiles vt si celũ digito tetigeris: tãdam ẑo sunt cõtingẽtes inhoneste tñ. vel occideris hoiem: quedã vero inhoneste ꝛ ẑ substantiã ꝛ bona matrimonij: vt si ẑho tecũ dormiero nõ ẑ substantiã matrimonij: vt si furtũ feceris nec inuentã meliorẽ qõ est ꝓtra substantiã matrimonij qõ est inseparabiles: vel si generatione prolis cuites q̃ est ẑ bonũ prolis: vel si ꝑ quẽnũ fidei: quedã ẑo sunt ẑringẽtes ꝛ honeste que in matrimonio apponi possunt ꝛ nõ apponi: ꝛ vt tũ. Igitur cõditiones gñales nulli ẑctum suspẽdunt: necessarie ẑo matrimonio semꝑ intelligũtur apposite. nec vitiãr istũ ẑctũ siue apponatur siue nõ apponaꝝ. necessarie vero in se si apponatur statim est matrimoniũ ſm. s. Ey. in. iiij. dist. xxix. qz talia futura iam sunt presentia in suis causis impossibiles aũt habenf ꝓ nõ actis de nec matrimoniũ vitiãt: similiter inhoneste tñ vn eõ. ap. c.fi. sed inhoneste cõtra substantiam vel bona si apponanf nihil agit sed annullãt ẑctus xxij.q.iij. inter cetera. xxxij.qõ.ij. aliquando. et cap. solet queri. ꝛ.d.c.fi. vbi etiaꝫ expresse ꝓ de illa conditione si te adulterandam ꝛc. tamen si postea talis conditio remittatur ꝛ sequatur copula carnalis iudicabitur ꝓ matrimonio ꝛ similiter ꝓ matrimonio iudicabitur si aliter tẽpus eam ponit ꝛ reliquus contradicit: aut tacet vt in.d.cap. aliquando. honeste autem si apponantur non vitiant contractum: sed suspendunt vſq; in euentu conditionis: ceteriam si fuerit contractum per verba de ꝓsenti. vt in.c. super eo. extra de cõdi. ap. ꝛ interim si cum alia cõtrahat absolute ꝛz. ꝛz postea conditio eueniat q̃ aũt dicit sum. pis. q̃ suspendit cõtractum vſq; in euentum pditionis nisi interim cõsensus de ꝓsenti aut carnalis copula fuerit subsequuta: qz videntur a pdõne recessisse vt in.c. de illis. ꝛ.c. super eo. et c. per tuas. de pdi. appo. intelligit qñ pditio fuit apposita in ẑctu sponsaliũ de futuro ꝛ vt in.d. c. ptz. vel de cõsensu absoluto. Sunt aũt predicta de mẽte. ſ. th. Inn. ꝛ post. ꝛ Jo. an. in sum. cõ. sed tñ notandũ est primo q̃ ista dicta sunt de cõditionib⁹ ꝓprie. i. de futuro ꝛ qz si sint de ꝓsenti statiz est matrimonium si sunt vel nõ est si non sunt siue sint honeste siue non nisi sint ẑ substãtiã matrimonij aut bona eius ſm. ſ. th. dist. xxix. Notandum est scõo quo ad illud verbũ nisi carnalis copula fuerit subsequuta. q̃ si sequaf carnalis copula fornicatio alo nõ est matrimoniũ verum in conscientia: sed p̃sumptum quo ad ecclesiam: ꝛ hoc verum est: qz sine cõsensu mutuo non est matrimonium.

2. ¶ Secũdo ẑo dubitaf circa ea que dicta sunt de cõditione in se necessaria: ꝛ dico ẑrum ad cõditionem futuraꝫ necessario quod gl. in.d.c.per tuas. vult q̃ suspẽdat matrimoniũ vſq; ad cõditionis euentũ ꝛ si interim cũ alio ẑhatur teneb it. ꝛ idem Jo. an. ꝛ gl. ray. ꝛ ber. ꝛ Goffr. ꝓpter q̃ tz vt vf supple. q̃ eo casu spõsalia ẑhuntur et nõ matrimoniũ. sum. ẑo ro. tz fortẽ tutius esse dissimulãdum si interim trãseatur ad scõa vota aut ad religionẽ: allegans mo. ꝛ Rod. sum. vero ang. audaciozꝫ nõ dubitãdo sed asserẽdo sequiq̃ opinionẽ fecisse ſz ẑ oẽs istos est suus oꝛdo. ſ. Bona. in. iiij. di. xxvij. ꝛ. ſ. tho. cuius doctrina nihil põt continere aduersum fidei aut bonis moribus cũ sit per eccl'iam solẽniter approbata et per ſm ac beatã ẑginẽ imo nũq̃ in dictis magistris ondiuꝫ scripsit nisi prius certificatus a oño cuius signũ est q̃ dubiuꝫ in textu scripture noluit procedere sed ieiunijs se afflixit donec dñs eum per apostolos petrum ꝛ paulum plenissime docuit: ꝛ similiter contra est host. ꝛ Lar. ꝛ Pan. in.d.c.per tuas. ꝛ ter. apertius in.l.ſi pupillus. §. ſ. ff. de noua. vbi stipulatio facta sub conditione que oino extrema erat pure dicit fieri vnde nec ꝓprie conditio dici debet. l. heres meus. ff. de cõdit. ꝛ rõ euidẽter hoc ostendit: quia talis que omnino sunt extrema iaꝫ sunt presentia in suis causis: vnde hoc deducto ad fozum contentiosuꝫ iudicabitur quod sub tali conditione ferio contrahens si sol cras ozietur intendebat contrahere statim: ꝛ non in diem crastinũ: ꝛ qz non est verisimile q̃ suam mẽtẽ expressisset modũ loquendi sic incõsueto: sed dixisset contraho tecum ꝓ

Universidad de Deusto
Biblioteca

instãti q̃ sol cras oriet̃ur: quo casu essent sponsalia de futuro vt dixit supple.in foro autez anime stabitur intentioni contrahentis. Sed ptra obijcit sum.ang.qz ly stipulatio facta sub ꝺditione olim extinta nõ est ꝺditionalis: est nã in diem ita q̃ nõ debeꝯ aliq̃d anteq̃ veniat vt no.in.d.§. f.t facit.l.heres me⁹.ff.de cõdi.t demon.vbi licz legatũ factum titio cũ moriek nõ sit conditionale:nã heres ante eꝝ mortẽ solvere nõ tenetur. Sed dico vt ptz ibidẽ hoc nõ esse verũ Ctus ad obligationẽ que nascit ex Zctu t Ctus ad ꝓtractum ipsum qz statim t de presenti fit. licet ipsa actio vel executio non statim competat:vt si legatur titio vnus fundus si moriak t alius pure iiie cõditione eodẽ momẽto nascitur ius legatario vtriq;:sed primũ fundum non accipiet nisi in morte t tñc trãsibit ad heredes. Igitur ipsa obligatio matrimonij t Zctus nõ erit in diẽ ſz solus executio puta redditio debiti vel huiusmodi nisi tantũ tardetur q̃ repugnet matrimonio vel bonis eius:aut etiam iuri canonico qõ circa huiusmodi statur determinatum tempus.

3 ¶ Tertio etiã dubitak t querit vtrum conditio necessario subintellecta in ꝓtractu matrimonij puta si est xp̃iana.aut gñaliter i alio Zctu faciat illum cõditionalẽ si exprimak t dico q̃ non vt in l.hec verba testatoris.ff.de lega.j.et.l.conditiones.t.l.aliq̃n ff.de condi.t demon. Nam legatus factum sub ista conditione: si heres adierit hereditatem:nõ est cõditionale qz necessario subintelligitur:vt in.d.iurib⁹ ptz t ita tz archi.t pisa.t est cõis doctrina.t est tex.i.l.aliq̃n. ff.de cõdi.t demõ Summa aũt angelica virtualiter distinguit de ꝺditione necessario subintellecta q̃ est duplex:vna. f. sine qua nõ põt fieri cõtract⁹ t alia sine qua fieri potest : t si ista apponak factit cõtractũ conditionalem:ly idem est ac si dixi derek animal per hominẽ t lapidẽ:qz conditio sine qua põt fieri Zct⁹ nõ est necessario subintellecta.vide etiã infra matrimonii. viij. §. xiij. par. vij.t sic ptz q̃ nõ est cõditionale matrimoniũ vel sponsalia:dicendo cõtrahо cũ tali si consentiat illa in me vel hmõi:secus dicẽdo:si deus p⁹cuerit qz põt esse matrimoniũ ꝓtra voluntatez dei qõ summa angelica indistincte concedit : sed tu distingue:qz ista conditio si deus voluerit voluntate beneplaciti est generalis subintellecta necessario in omni re vt dictum est quia illa voluntas semper implet̃ur. t ita cõiter loquuntur hoies.ista vero si deus voluerit voluntate signi non est generalis t aliquando ac sepe nõ implet̃ur talis voluntas:t ista si exprimatur facit cõtractum conditionalem t suspẽsum quousq̃ cõstiterit quod displiceat deo vel non displiceat:si vero sumus in dubio de voluntate presumetur de ea que est signi. cum sit hoc anime tutius. 4

¶ Quarto ꝺo qrit q̃d si q̃s Zrit sub ista conditione si patri suo placuerit:t anteq̃ pſ ꝓsentiat ille periret : t dico multa.* Primũ si consentiat quidẽ pſ ſz ante eius cõsensus filius muratur:sm ꝺ.nõ est matrimoniũ qz nõ videt q̃ debeat dici cõsensus nisi duret quousq̃ pater cõsentiat. si anteq̃ trãseat ad scda vota cõpelli debet siue induci vt illã accipiat er quo semel in eã consensit sub cõditione que extitit : ar.de def.impu.de illis t idẽ Host.t ber.t Jo.in sum.cõfes.* Sed ſz. Si vero reperit q̃ pater eo tpe erat mortuus sm Unicẽ nõ vz mſimoniũ:qz mortui non est ꝓsensus neq̃ placitũ.de rescrip.si gratiose.lib.vj.sed Jo.an.distinguit: qz si iste sciebat patrem suum esse mortuũ ista ꝺõ habet̃ pro impossibile et nõ adiecta.vñ ſz mſimoniũ de cõ.ap.cap.fi.si ꝺo hoc ignorabat cum alius suus nõ esset Zhyere de presenti sed suũ arbitriũ conferre in alienũ non est matrimoniũ. * Certiũ. Si ꝺo pater ꝓmo dissensit t postea assensit nõ erit mſimoniũ ſz Jo. an.p.l.boues.§.hoc sermo.ff.de verb sig.t.l.hec cõditio.la picola.ff.de cõdi.t demon.qz predicta cõditio verificari ꝺz de primo cõsensu patris:qđ sum.ro.indistincte cõcedit: sed sum.Ang.distinguit dicens hoc tenendum postq̃ aliam accepit ly ꝺo.car.i.o.c.sup eo.dicat tenere matrimoniũ si aliter Zhentes pseuerabãt in primo ꝓposito t hoc est melius.*Quartũ. Si pr̃ exprisse nõ consensit nec exprisse dissensit contradicendo.sm Car.in.o.c.sup eo.vt recitat do.Jo.an.de mente Host est mſimoniũ:qz taciturnitas habeꝯ pro cõsensu fauore matrimonij: t sic erit spãle i mſmonio:t ista ꝺ sum.ro.ly sum.ang. dicit se credere q̃ ibi nõ sit matrimonium per. l. qui ber.§.j. t.l.meuius.ff.de condi.t demon.vbi ꝓ q̃ cõditio ꝺz impleri in forma specifica: t pr̃ requirit̃ qõd exprisse consentiat. Ego aũt dico q̃ requirit̃ q̃ exprisse cõsentiat : qõ quidẽ si tacendo facit vt qz Ctũ vr̃ tacet: qz plene tz cõtractus si tacendo non facit vt qz tacet qz sibi displicet q̃ num colligitur ex apparentibus non reuer in dubio autem presumitur pro matrimonio.

¶ Quinto querit vtrum teneat ista cõditio: accipio te in vxorẽ si donaueris mihi cẽtum: et ait rex.in.l.si ita stipulatus fuero.§.si tibi nupsero.ff.de verb.obli.q̃ nõ:quod limita qñ talis stipulatio fit nõ causa dotis vl nõ iubeat̃ iusta causa petendi illud:aks sic : qz sm Bart.nõ est inhonestum si nobilis contrahens cũ plebeia in recompẽsationẽ nobilitatis: aliquid exigat cons cor. Panor.in.c.de illis de condi.appo.

¶ Sexto queritur quid si.d. cõtraxit cuz.a.sub conditione q̃ det illi cẽtum. t ante conditionis euentum cõtraxit cum.c.sub eadem conditione 6

t deinde.a.et.c.eodẽ tpe det centũ et conditionẽ purificer.qõ matrimoniũ valebit:t dico qõd do. Jo.an.reiectis trib⁹ opinionibus ponit quartã. quã tenet gaf.cal.t in 3ochus:quia neutrũ valet ratiõe incertitudinis.et facit.c.ex literis.et.ij.de spõ.vbi cõmuniter pcludit qõ incertitudo vitiat matrimoniũ.facit etiam.l.si ita fuerit.in prin.ff. de re.du.t.l.duo sunt titij.ff.de testa.tu.itẽ quia cõtract⁹ ꝺditionalis suscipit robur ab implemẽto.l.cedere diẽ.ff.de verb.sig.ideoq̃ perinde est ac si cum duobus cõtraherek eodẽ tempore.nec obstat.l.potior.§.videamus.ff qui po.in pig.habeantur.d.l.nec emptio.ff.de cõ.emp.vbi impletum cõditionis trahitur ad diem cõtractus celebrati : vt perinde habeatur ac si a principio fuisset cõtractus.vt sic primum videatur valere: quia predicta iura intelliguntur:quando nõ est in potestate gerentis secundũ tollere:quia si esset in potestate eius tollere/vt in casu nostro bene tollereturr:vt in.d.l.potior.in prin.nec seõm potest primo prenudicare:quia non est malus vinculum.si autem aliquis eorum citius implesset conditionem:illud esset matri nonium.

7 ¶ Septimo querit q̃d si quis sub hac conditiõe si coitũ permiserit cõtrahat sponsalia cũ aliqua vel dicat si coitũ permiserit cõtraham tecũ.t sequit copula:t dico qõ sm Innocẽ.ber.et ꝺ.ꝺ.prio matrimonio iudicandum est : qz si de fornicario coitu intelligit turpis est cõditio et habẽda pro nõ adiecta extra eo.c.j.t vlt.vñ secuta copula statim est matrimoniũ saltẽ presumptũ.si vero itel ligitur de coitu legitimo t matrimoniali multo fortius pro matrimonio presumẽdũ est:qõ sum. ang.ita intellugit vt ibi dicit iudicãdum esse pro matrimonio sit matrimoniũ t nõ spõsalia tñ:et idẽ sum.ro.t supple.mihi autem videtur qõ si q̃s contraheret de presenti sub ista cõditione:vera sunt predicta:si vero quis cõtrahat sponsalia vt est in oibus predictis casibus vbi dicit accipiam q̃ si absolute cõtractum fuisset p verba de futuro:quia habeꝯ pro non adiecta.si vero sit honestum:qz suspẽdit solum ꝓtractũ sponsaliũ t nõ matrimoniũ:qz suspẽdit solum eũ in quo potuit:t cõsequẽter si purificetur nõ perficit nisi spõsalia. Si tamẽ pstarer qõ copula esset matrimonialis eẽt matrimonium sed non ex virtute dicte conditionis. Unde in predictis casibus dico esse sola spõsaliaque ꝛc̃s sunt dispositio ad matrimonium.et hac ratiõe dicunt doct.et Archi.et sum.pis.iudicandum esse pro matrimonio. Est autem idem iudicũ si dixit:si permiseris coitum cõtrahamus tecũ si vnq̃ contraxero.secundũ omnes:et idẽ si dixit ꝺ.deficiam tibi,vt.C.matrmoniũ.ij.§.xij. Si autem dixit si permiseris coitum contraham tecum aut dabo tibi centũ.si sequatur copula dicit ꝺ.ꝺ. non esse matrimoniũ:qz si dicens habeꝯ optionẽ se liberandi vtrum licet faciẽdo/nec est inducta presumptio a iure quod intelligatur recessisse ab optione propter copulam carnalem.

¶ Octauo querit quid si q̃s dicat accipiã vel ac- 8
cipio te si virginem te inuenero:t secuta copula nõ inuenitur virgo/t dicit ber.Imo.t Hostien. iudicandũ esse pro matrimonio sicut t in.§.prio re.qõ primo debet intelligi referẽdo singula singulis vt scilz sint sponsalia si verbum fuit futuri tẽporis vel matrimonium si pñs:t faciõdo debet intelligi sm Hostiẽ.in foro iudiciali propter hoc qõ haberi nõ possent alie probationes in iudicio tamẽ anime:nõ est matrimonium extra de con.ap.de illis.t.ca.super eo.t.c.per tuas. Nam bene est quod mulier que mẽrita fuit in fraudez decepta permaneat t viro subueniat:qui forte intẽdebat vitare bigamiam t fuit honesta conditio/licet actus inhonestus:t sic si probare posset per cõfessionẽ propriam vel alias quod virgo nõ fuerit.etiã in foro iudiciali nõ reneret matrimonium. Sed car.in.d.c.per tuas.dicit quod si ista conditio si te inuenero virginẽ nõ referak ad coitũ sed ad aspectum matronarũ vl huiusmodi nõ est turpis:sed honesta t suspendit actum/si vero referatur ad coitũ:est cõditio turpis.quia ꝓsupponeret rem cum futura vxore priusq̃ esset vxor t sic tãq̃ turpis reuocatur t matrimoniũ tenet:ly nõ sit virgo.t sic intellige glo.an.d.c.p tuas.t doctor.cõmuniter eã sequẽtes. Fran.aurẽ de aretio in suo ꝓli.incipiẽte in christi nomine.idem tenet limitans tamẽ quod de suspensione dicit esse verũ quãdo conditionis verba sunt cõcepta i futurũ:vt si te inuenero:sed si essent cõcepta de pñti vt accipio te in vxorẽ si es virgo incõtinenti valet matrimoniũ si tẽpore desponsationis est virgo aur non valet si nõ est:qz cõditio de preterito vl presenti huius est nature:vt incõtinenti valeat actus si est vera:vel non valeat si est falsa:vt probatur in.l.cum ad presens.ff.si cer.pe.

¶ Nono queritur si habentes legitimum impe- 9
dimentum contrahant sub conditione si papa dispensabit/vtrum papa dispensante sit matrimonium sine alio consensu q̃ questio facit ad sciẽdũ an trãsire possint interim ad secunda vota. Et sicut refert Pasi.in.d.c.super eo.quidã tenent qõd sic vr̃ calde.t ꝺs Anto.t quidã alii quorum opinionem sum.ang.sequit cõtra Ros.t dicit verorem per.l.si rem meas.ff.de rer.obli.vbi possum stipulari rem meã in tpe conditionis qñ mea nõ erit licet nũc cum sit mea nõ possim.t facit similiter.l.iij.iuncta pe.ff.de ope.pe.vbi valet mandatum priuati de opere publico faciendo princi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

pe annuente quod tñ alias non valeret. Sed hec non cõcludũt propositum vt ptz maxime. d.l.iij. vt ptz intuẽti. Unde contrarium. s. qõ nõ valeat sine nouo ꝓsensu renet ibi Inn. ⁊ quidã alij quia primus consensus erat oino a iure reꝓbat⁹. de quo. l. inter stipulantes. §. sacrã. ff. de verbo. obl. vbi non valet stipulatio de re sacra vel publica vel huiusmodi de quib⁹ nõ est cõmerciũ ⁊. l. cõtinuus. §. cũ qd. eodẽ tit. ⁊. l. apud iulianũ. ff. de legatis primo vbi non valet stipulatio de predijs cesaris vel huiusmodi de quib⁹ sine iussu principis nõ est cõmerciũ. Ad dictum aũt. §. sacrã. dicit summa angelica qõ nõ obstat: qz ibi res nõ erat in cõmercio nec esse poterat: qõ non est hic quia sublato impedimento ꝑ dispensationẽ nihil obstat. Sed hoc simile nõ tollit: quia etiam a republica sublato impedimento per publicam potestatem que velit illam vẽdi priuato. etiam valebit stipulatio. Ad. d. autem. l. apud iulianum. dicit debere intelligi quod conditio sit impossibilis quãdo pendet ex uolũtate principis in his q̃ princeps concedere nõ solet. secus in solitis concedi dispensatiue. vt est textus in. l. interdicit. ff. de conditioni. ⁊ demonstrationi. (Sed dico quod d. l. apud. loquit in oibus in quibus sine cõsensu principis non est commerciũ: ⁊ hec est ratio omnium exemplorũ que ibi ponuntur vt ptz in fide l. aũt interdicit. nihil penitus loquitur ad intentionẽ allegantis. Hanc etiam opinionẽ sequitur ibi car. dicens se sic in facto cõsuluisse. quia illud quod depẽdet principaliter a potestate alterius dicitur impossibile. l. apud iulianum. ff. de leg. j. ⁊ qõ fit per remedium extraordinarius dicitur fieri nõ posse: vt notat innocentius in capitulo pastoralis. de ca. ꝓp. et pos. et sic istud matrimoniũ videt contractum sub conditione impossibili. Panormitanus quoq; idem sentit assignans ibi aliam rationem: quia ad hoc vt actus retrotrahatur oportet qõ potuerit incidere a ꝓncipio vt n t. in. l. si quis pro emptore. ff. de vsuc. matrimonium aũt nõ poterat esse a principio tempore contractus obstãte impedimẽto. ⁊ consequenter non poterat retrorahi. Richardus etiam in quarto videtur idem sentire in simili de his qui ante cõcilium generale capituli nõ debent de consanguinitate ⁊ affinitate. in quo linea consanguinitatis restricta est ad quartum gradum: ptraxerant in quinto vl sexto aut septimo gradu: de q̃bus concludit quod cum dicta matrimonia fuerint nulla: non debuerunt simul habitare carnaliter: nisi nouiter contraxissent expresse vel tacite. Dominus quoq; frã. de are. idem tenet indubitate in consil. cxliij. incipiente: ex facto ꝓponitur. quia sicut non possunt contrahi sponsalia simpliciter, vel nõ potest fieri a parentibus ꝓmissio de sponsalibus faciendis inter personas ꝓhibitas simpliciter ita non possunt fieri sub ista ꝓditione si summus pontifex dispensaret qz videntur fieri sub cõditione impossibili cum dependeat a voluntate solius ꝓncipis. d. l. apud Julianum. Addo quod conditio impossibilis vitiat stipulationem seu contractum non solum si sit impossibilis natura sed etiam de iure. vt in. l. si stipuler. ff. de verbo. obliga. ⁊ hoc siue cõcipiatur affirmatiue/siue negatiue, vt patet per bart. in. l. impossibilis. ff. eo. Et si obiciatur quod conditio impossibilis vitiat alios contractus nõ autem matrimonium. vt not. Pañ. in. d. c. fi. dico verum esse si sit impossibilis per naturam: secus si sit impossibilis de iure. stipulanti.

¶ Decimo queritur quid si quis sub vna conditione ⁊ postea cum alia pure contraxerit: ter dico quod remanebit cum secunda etiam si sit consanguinea ꝓme. qz nulla publice honestatis/iustitia orta est vt infra matrimonium. viij. impedimento. xiij. parti. vij. 10

¶ Undecimo queritur generaliter q̃d requiritur ad hoc vt conditio contractum istum suspendat. ⁊ dico reqrj multa. * Primo vt sit apposita in principio ⁊ quia si primo esset matrimonium cõtractum ⁊ postea conditio apponeretur: illum suspendere aut rescindere non posset. xxx. q. j. dicit. ⁊ facit quod nota. oo. Anto. ⁊ Pañ. in. cap. j. de con. ap. * Secundo quod in conditionem vterq; expresse consentiat: vnde si alter expresse non consentiat etiam si taceat erit matrimonium purum vt in. ca. fina. de con. ap. ⁊ teneret matrimonium cuius conditio esset contra substantiam eius: vt ibi nota. Innoc. ⁊ Pañ. ⁊ facit. c. aliquando. xxxij. q. ij. saltem quo ad ecclesiam. * Tertio quod conditio non sit necessario futura: de quo dic vt ꝓxa. aut quod nõ sit turpis vel impossibilis quia haberur ꝓ non adiecta. excepta ea que est contra substantiam aut bona matrimonij. * Quarto quod non interueniat cõsensus absolutus de ꝓsenti post conditionem ⁊ ante eius impletionẽ. * Quinto qõ ante eius euentum nõ interueniat copula carnalis: quia statim erit matrimonium si fuerit cõtractum per verba de ꝓsenti sub illa conditione: etiã si ꝓcesserat conditionis defectus/modo alter esset ignorans/puta quia cõtraxit si patri placeret ⁊ pater ꝛ tradicit: tamẽ alter ignorabat hoc ⁊ consentit in copulã: vt notat dominus antonius in capitulo per tuas. de condi. app. adducens in fiñ no. in capitulo ex parte decani. de rescrip. ⁊ similiter host. ibidẽ: qõ tñ verũ intellige quo ad ꝓsumptionẽ fori cõsentiõ. et esse in cõscientia si ambo matrimonialiter inteẽdebãt copulari: alꝫ nõ vt infra matrimoniũ. iiij. §. vſ. * Sexto quod si ꝓprie conditio non modo

de quo. j. §. seq. * Septimo q̃ cõditio non sit de ꝓterito vel de presenti: qz non esset ꝓprie cõditio. vt in. l. institutio talis. ff. de condi. insti. Nisi cet. vitiet si non fuit ibi gl. sed dz esse de futuro.

12 ¶ Duodecimo querit q̃ differentia sit inter ẓhere ⁊ dico horũ differẽtiã in ẓcto⁹ posse haberi plene supra cõditio fere ꝑ totũ ⁊ horũ exẽplũ breuiter est. vt vẽdo tibi fundũ istũ vt hoc vl si illud certis quo ad conditionẽ: aut vẽdo tibi vt hoc vel illud faciaꝫ quo ad modum alioquin reuocetur: aut vendo qz hoc est vel fuit quo ad causam: aut vendo tibi fundũ quẽ emi a titio quo ad demonstrationẽ. Et quidẽ ẓctus si fiat sub cõditiõe nõ tz nõ extante cõditiõe vt de mſimonio dictũ est: si vero fiat sub nõ statim tenet. sed modo nõ seruato poterit reuocari. Dicit ergo ȳȳ. q̃d lz matrimonium vel sponsalia sub conditione contrahi possint nõ tamẽ sub mõ. ita. s. ȳ illo non seruato dissoluanf: qz si rite fiãt nõ dissoluunf. scõm Pe. vero de pal. in. iiij. idem de mõ sicut de cõditione dicendum est. ⁊ sm eandẽ distinctionem excepto vt infra. Nam si est contra ius matrimonij ⁊ apponitur in ipso contractu vitiat contractũ: vt ac cipio te vt ꝓcures venena sterilitatis secus si apponatur statim post contractum. si vero sit impossibilis habeꝫ ꝓ nõ adiecto ⁊ pure tenet contractus. vt accipio te vt misſam celebres vel ceti digito tangas: si vero sit necessarius habeꝫ ꝑ impletos: vt accipio te vt moriaris. si vero sit inhonestus siñ habeꝫ ꝓ nõ adiecto: ⁊ matrimonium tz: vt accipio to furens: si vero sit possibilis ⁊ honestus non suspendit obligationẽ vt conditio: qz de natura modi est vt posterius impleaf: tamen renef implere celebrato matrimonio. l. is cui impone. nisi sit appositus solum eius fauore vt accipio te cũ decẽ libris vt habeas vnde emas tibi fundum: quia nõ tenetur talis ante vel post emere. ff. de cõdi. l. titio. Cum vero sit in cõtractu matrimonij sit appositio cause: sine q̃a sit siue falsa secundũ eundẽ Pet. habetur ꝑ non adiecta ⁊ pure intelligitur contrahi matrimonium ⁊ similiter sponsalia: vt accipio vel/accipiam ⁊ quia paciscitur tuus ocſposauit re mihi vel me tibi etiam si hoc non sit verum est matrimonium vel sponsalia: etiam si causa ponatur in futurum vt accipio quia dabis decem ꝓ dote nisi esset necessaria siue contineret impedimentum: puta contrahyo tecum quia es libera: quia si esset serua non valeret similiter contrahyo tecum: quia es ioannes si lius titij ⁊ hmõi: qz si esset error conditionis vel persone vitiaret matrimoniũ. Et idem est qñ in tali concractu ponitur demonstratio: qz siue sit honesta. siue inhonesta. siue contraria matrimonio: siue non, siue de presenti: siue de futuro per se nunq̃ impedit matrimoniũ vel suspendit. sed habeꝫ ꝓ non adiecta vt accipio vel accipiã filiam tuã que procurauit venena sterilitatis vel que est sterilis. aut quã audiui esse diuitẽ ⁊ hmõi quia falsa demonstratio non vitiat legatum. ff. de condi. ⁊ demõ. l. falsa. nec consequenter matrimoniũ: nisi intercederet error ꝓ conditionis aut substãtie vt accipio filiam tuam que est libera: quia si est ancilla ⁊ hoc ignorabat non valet matrimonium: ⁊ idẽ si demonstratio ferat ad substantiã qz error substantie ⁊ conditionis impedit non aũt error ꝓ ẽtatis. Utrũ aũt matrimoniũ ꝓtractum sub hac conditione vt duret solũ vsq; ad tẽpus sit verũ matrimoniũ vide titu. seqñ. §. v.

¶ Rursus de mſimonio. iiij. q. ij. cõtrahaf. quãtum ad intentionẽ absolute vel conditionaliter.

Matrimoniũ. iiij. cõsiderari põt q̃dõ cõtrahatur absolute vel conditionaliter quantũ ad intentionẽ ꝑ ue animum. 1.q̃.

¶ Primo ȳo querit vtrũ sit mſimonium inter eos qui contrahentes verbis animo dissentiebant: ⁊ dicit ȳȳ. quod siue vterq; siue alter animo dissentiat: non est matrimonium. si tamen de verbis cõstiterit ecclesia coget eos simul esse: cum de intentione cõstare nõ possit. Uñ nec crederur dicenti se non intẽdisse ꝓtrahere. alias quilibet sic posset dicere ⁊ separaretur matrimonius qz vr dicitur extra de ꝓba. per tuas nimis indignum est iuxta legitimas sanctiones: vt qõ quisq; sua voce lucide ꝓtestat⁹ estrin eũ casum ꝓp ꝓ valeat testimonio infirmare. si tamen ſ gnis euidẽtib⁹ appeat de simulatiõe ecclastica non iudicabit matrimonium esse ⁊ pñr is qui cõ senserat poterit denuo ẓhere. Hoc autem sumo. dicit posse intelligi quãdo vterq; vel alter stat tim post contractũ reclamaret se non consensisse secus si post temp⁹ notabile etiã si iurares se nũ quã cõsensisse. sm Richar. l. iiij. di. xxix. sed melius dicendũ videtur qõ totũ iudicis arbitrio relinquatur qz etiam si quis statim reclamaret possent esse coiecture in oppositum: vt quia nouiter põr meli⁹ cũ alia contrahere vel huiusmodi.

¶ Scõo queric q̃d cõsulendũ sit alteri ꝓiugũ cũ reliquis affirmat se nũq̃ ꝓsensisse: ⁊ dicit rich. in iiij. di. xxvij. cõsulẽdũ esse illi qõ hoc non credat: qz nec credere illi tenetur. d. c. per tuas si vero illi temerarie credit durante ista credulitate nõ lz ei carnal⁹ cũ illo misceri nec ad pẽitionẽ ꝓpter qz credit qõ nõ sit cõiunx. nec ad petitionem alterius qz ille sibi in hoc ꝓiudicat q̃diu affirmat se coniugẽ nõ esse. Si aũt postea affirmet se eẽ mẽ titũ: ⁊ debitũ peratt si reliquus ꝑmanet in pristina credulitate: ꝑplex⁹ est q̃diu durat illa credulitas qz ea durãte nõ credit alterũ suũ ꝓiugẽ esse ⁊ si redderet debitum cõtra conscientiaꝫ faceret 2

Universidad de Deusto
Biblioteca

si aūt nō redderet etiā peccaret:q; quāuis alter cōiunx in vicēdo senō ee cōiugē hiud/cesset sibi quo ad prātē exigēdi debitū quādiu hoc nō reuocabat.tū qñ reuocat credo qō expiret illud priciū:q; reuocatio cōcordat hīs i ḡb⁹ i Scto ex hīsit suū cōsensum,intellige hō totū hoc pcedere de credulitate temeraria:q; si prius illi pbabiliter credidisset:non teneret statim ad eius testimonium credere oppositū t reddere debitum: sed posset expectare quod euacuarētur indicia credendi que prius habuit t alia inducerentur.

¶ Certo querit vtrū Zhere ex intētiōe alicui⁹ finis ad matrimoniū se habētis nō per se:vt proles fides sacrm vitatio formicatiōis t hmōi:sed per accidens vt pulchritudo/diuitie t hmōi/vi. riet matrimonium:t dicit.s. Bo.in.iiij.dist.xxx. qō si quis moueat ex aliqua hmōi causa:licet ex causa principali esset minus honesta:t cōtra sacramēti vtilitatē/nō tamē Z ei⁹ veritatē:misi ita esset finis qō nō quereret quis nisi libidinē aut diuitias nō vroxem:q; sic esset contra sacri veritatem:t ita cum ista limitatione vel distinctione tz sum. Aug.sed q; est impossibile qō ḡs querat solam libidinē vbi ad eam per matrimoniū vult attingere/sed necessario querit matrimoniu⁹ vt mediū ppter illa vt finē ideo melius sum.ror.cū s.Tho.t pe.t Ray.dicit qō hoc non viciat contractum sed tz matrimoniū/q; sufficit qō ptrahere intēdit t cōsentiūt p verba de p̄senti.xxxij.q. ij.solet.deute.xxx.si videris mulierem pulchra.s.

4 ¶ Quarto querit vtrū mortal⁹ peccet Zhēs ōn cipaliter propter victas cās:t dicit pe.de palu. qō cōtrahēs ppter finē matrimonij p se tz secundarium scōario.s.propter vitationem formicationis non peccat/q; nulla est deordinatio/si vero cōtrahat principaliter propter scōariū est venia le/q;.s.deordinatio/t hoc quādo est talis q scōs cōem spēs pōt gnare/als nō:vnde tz finis matrimonij p̄m⁹ t p se sit intentio gnandi:tū qñ principale factū est impossibile sicut in sene vl sterili tz de scōario fine qui est vitario formicatiōis facere principaliter als senex fine pctō contrahere nō possent/alie aūt cōtrahēdi cāe vt reformatio pacis acquisitio amicitie aut diuitiaꝝ pulchritudo t hmōi/t si scōario possint intendit cum veniali t sine/t si etiam in se sint honeste vt reformatio pacis:nō tamē in matrimonio si p̄cio t p̄ se:nec tēdatur cū ad hoc matrimoniu⁹ non fit principal⁹ ordinatū sicut etiaꝫ peccat q̄ baptizat vel cognoscit vroxem gratia sanitatis:nō tñ esset mortale si hoc principaliter intenderet sicut nec diuitias aut pulchritudinē principaliter intēdere/als nō cōtractur⁹ mīmoniū cū hō nolit talia nisi mō licito:sicut etiā nō est mortale cognoscere vroxē ppter delectationē infra limites mīmonij q̄dā dicunt qō cū mīmoniū sit verū sacrm nō pōt in eo principal⁹ intendi finis extraneus t per accidens olno instituōi mīmonij/sicut si quis principal⁹ baptizaret ppter sanitatē vel questuz:sed hec opinio est multum dura:q; multos inuolut t vī esse cōtra illud.iij.reg.vbi dauid in vroxem duxit abiac non spe prolis aut timore fornicationis cū ea nō cognouerit:sed solū vt eū calefaceret nec peccauit.hec ex illo.* Circa ista aūt sum. ang.deficit in duobus:primo q; dicit pe.de patenere q̄ sit mortale cōtrahere propter voluptatem principaliter qō falsum p̄z ex dictis t dicendis statiz/scōo q; dicit qō securus est sic teneret cum tñ hoc sit falsum t durū t inducēs desperationē multis/vnde intēdit ipse pe.qō Zhere propter hmōi fines per accidens t gnal⁹ vel aliquo sacro principal⁹ ad finē ad quem non est institutum:puta baptismo aut matrimonio ad sanitatē est veniale quādo ḡs ideo hoc facit:q; ad illum finem pertingit p mediū in se licitū.i.sacrm tz male huic fini vel effectui applicatū:est vero mortale quādo ḡs de iustitia mediū non curat paratus quocūq; mōrali finē assequi.t idē sentit.s.Tho.in iiij.dist.ij.dicens qō sine pctō vel cū veniali potuit iacob Zhēs cū rachele propter faciei pulchritudinem secundario:si autem principalis causa esset libido pulchritudinis non excusaret a mortali si esset frenata libido.hec ille qui per libidinem effrenatam intendit eam q̄ nō sistit infra limites matrimonij:sed in ea cōstituitur finis t vt bene exponit archi.Et predicta intellige t limita quando talis effectus ad quē quis vtitur cōpetit naturaliter sacramento vt sanitas in matrimonio vel miraculose:vt sanitas in baptismo:cum hoc ipse vsus de se non est cū irreuerētia:si qua irreuerentia interuenit est ex fine vel intentione veritatis.addit aūt idem per.dicens.* Dato q̄ contrahere propter voluptatem principaliter esset mortale:nō tamē cognoscere propter voluptatē esset mortale dūmō nō esset idē cū alia finis. cturus:q; nō est ista dānabilis abusus rei cōmanis.i.nō sacre:puta vroris ad coitū propter voluptatem:sicut rei sacre:puta matrimonij ad finē mdebitum sicut si biberet ex voluptate cum scypho communi non est nisi veniale:non sēcundum quin peccet mortaliter qui calicem sacrum extra luptate deferet bibiturus ad tabernam; hec ex illo.qui in suis verbis vltimis decepit summa angelic.vt imponeret illi predictum falsum non intelligens quod iste vsus calicis ex se est cum irreuerentia eius etiam cessante omni mala intentione seu voluptate potandi:t infert dict⁹ pere esse ex dictis argumentum quod si iudex pena pecuniaria punit malefactores: qui tamen alias esset puniturus licet querat pecuniam nitil⁹ co

gitans actu de iustitia:dum tamen non sit factus iniuste nō est nisi veniale.hec ex illo.ex quibus patet quod est veniale quando quis queritꝫ huiusmodi fines per accidens.alias non factur⁹ 5 qō si deesset iustitia medij per quod acquirit.

¶ Quinto qrit vtrū intentio peruersa circa substantiā matrimonij.puta si ḡs cōtrahat cū intentiōe aliqñ se separandi seu cum cōsensu ad tp̄m vsu matrimonium.de condi.ap.c.fin.q; inseparabilitas est essentialitas matrimonij:vnde requirit ꝓsentia mentē Inn.do.an.et Pan.si talis condicio deducatur in pactū expressum ab vtroq; cōsensu. secus si talis cōditio sit retenta in corde aut etiā expressa per vnū/reliquo cōtradicēte aut tacente hoc essi singulariter voluit Inno.vt refert.pan. in.o.c.fin.vbi distinguit. Nā si vterq; cōiugi consentit ponēdi apposite cōtra substantiā matrimonij tūc matrimonium nō t⁹.si aūt contradicit alter tener matrimoniū si processu⁹ fuit ad cōsummationē ei⁹.et idē dicit fauore matrimonij si alter tacuit:t sic tacēs habebit ꝓ contradicēte:ar. xxxij.q.ij.aliqñ.vbi no.Fin Pan.hoc dictū Inno. videt p hoc qō in aliis ꝓtractib⁹ tacēs videat cōsentire ꝓtractui sm̄ prestationē alteri⁹.tz one rosam t odiosam.Et idē ibi remuit ḡlosa.et sic idē do.an.et ratio q; propter ea prestatio hmōi vel cōditio vitiat actū:q; partes agēdo detrahere substantiā actus nō vident cōsentire in actu qō cessat qñ vnus solus agit detrahere:t ali⁹ tacet sine nō exprimit:q; tunc descendendo postea ad actū q̄ perficit mutuo consensu:t copulā consummādo in matrimonio ex quo vtraq; pars tur pitudinē nō cōsentit contra substantiā act⁹ videt recessum a cōditione vel prestatiōe.Et hoc cōi⁹ ter approbatur.vide etiā.§.seq.in fi. ¶ Sed nota tentiosum,sed etiā in fozo alē sm̄ mentem predictum loquens de bonis matrimonij q̄ sm̄ eum sunt de ratiōe matrimonij dicit qō non esse verū ma trimoniū si qd contrariū eis exprimeretur in cōsensu faciēte matrimoniū:et etiā est de mente le gislatoꝝ.c.fina.vt ibi p̄z.* Nota scōo qō consummatio matrimonij de qua loquitur Inn.sm̄ do. anto.intelligit copula.tū vt p̄z ex ratiōe allegata possumus intelligere p consummationē perfectionē matrimonij p̄mam que consistit in plena matrimonij.puta intentio non seruandi fidē/ aut non exigendi debitū vel prolem euitandi vel contractum matrimonij:t dicit sum.ang.ex opinione Richar.in.iiij.distin.xxxj.qō ad hoc qō consensus faciat matrimonium op̄z ibi esse tria bona matrimonij siue contrahentes in ea cōsentire saltē implicite et in habitu/primo in vinculi inseparabilitatē quo ad bonum sacramenti:se cūdo in bonū fidei quantū ad eius essentiale qō est non negare debitū nisi deo absoluente ad hoc.3 hoc sit solū quo ad bene esse quantū ad accidentale seu accessoziū bonū fidei qō est non exhibere alteri quam suo coniugi vsum corporis tertio in bonū prolis quātū ad eius essentiale q̄ est eam suscipere conditionaliter si deus ea dederit vel nō p̄curare ne eueniat/ls quātū ad ei⁹ accidentale.s.absolute ea velle t educare nō sit necessariū.hec illa in quib⁹ dicit duo.precipue contra.s.Tho.qui in.xxxi.dist.iiij.vult qō ad bonum fidei vtrūq; pertineat debitū nō negare coniugi nec alteri cōmiscere.licet primum principali⁹:et ad bonum prolis non solū suscepti⁹nē sed etiam educationem eius.Ex quibus etiam infert multa in quibus supple.t Ro.dicentem.primum Nā dicit non esse matrimoniū si quis contrahat cum intentione separabilitatis quo ad vinculum quod ro.negat nisi hoc deducatur in pactum ab vtroq; vt dictum est.§.prioze.Declara. Nam dicit nō esse matrimonium si quis contrahat cum intentione negādi debitum petenti sine reuelatione diuina:q; est contra bonū fidei.Ro.aūt t silꝫ supple.diceret hoc esse verū solum si ista cōditio deducatur in pactū.q; p̄z q; cū ad bonū fidei dicit pertinere ne cū alio cōmisceat dicit quod sm̄ tenet matrimoniū cōtractū cū proposito nō seruandi fidē sed adulterandi:nō modo hoc non deducatur in pactū.si vero deducatur in pactum qō licebat adulterari.vel prostituatur vroz nō tz matrimoniū.de condi.ap.c.ti.Tertium. Nam dicit non esse matrimonium si quis contrahat cuꝫ intentione:non suscipiendi prolem,si deus eam daret.aut non educandi:aut procurandi.v. nena sterilitatis ne proles cōciperetur nasceretur vel educaretur ro.autem et supple.post pe.dicunt q̄ firma intentio euitandi prolem excludit matrimonium:maxime si deducatur in pactum sed intentio non deducendi non excludit:et concordat hug.et glo.Ray.et sum.cō.Ego aūt dico quod sm̄.s.Tho.dis ꝓditio que est nō solū contra substantiam:sed etiā contra bona matrimonij supra expositā illudritur si deducatur in pactū quia dicta bona sunt de ratione matrimonij scōm eū. si vero nō deducat in pactū sic quod exprimatur ab vtroq; contrahentium etiam si teneat in mente non vitiat matrimoniū:vt p̄z ex dictis.§.prioze.t communis,doctrina canonistarum et thologorum.Ratio etiam horum esse pōt:q; causa matrimonij proxima t immediata est consensus signis sensibilibus exp̄ssus,vñ nec signa siue con-

Universidad de Deusto
Biblioteca

sensu.nec consensus sine signis operatur.et ideo quecunq; cōditio nō annectitur dictis signis nihil facit vel operatur sicut cōiter dicit qđ conditio in mente retenta nihil operat vnde stat matrimoniū.modo sit intentio cōtrahendi expressa vide autem.§.prīoze quasi adfi.aliaz rationem.

¶ Septimo queritur vtrum intentio nō exigēdi debitum vitiat matrimonium.et dicit Pān.in ca.commissum extra eo.vt imponit illi sum.Ro. qđ non modo non deducatur in pactum:sed ego dico quod non vitiat etiam si deducatur in pactum qz nō exigere non est cōtra bonū fidei nec derogat .pli que generari poterit si reddat altero petēte dico etiam qđ male adducitur .Panor. quia non loquitur de intentione nō exigendi debitum sed nō consummandi matrimoniū in quo includitur intentio negandi debitum que matrimoniū vitiat se exprimatur.vnde ẋẋ.respondēs ad istam questionem inter illas intentiones distinguit dicens:qđ si sit intentio non exigēdi cōtrahitur matrimonium sicut inter beatam virginem et Joseph:imo etiam si sit intentio negandi modo non deducatur in pactum.

¶ Octauo queriturvtrū sit matrimoniū si quis contraxit per verba de futuro vel etiam de presenti non habens intentionem contrahēdi et sequuta est copula:et dico sm.s.Tho.in.iiij.distin. xxviij.et in quodl.v.q.viij.et Rich.quod presumi debet pro matrimonio in foro scīz contentioso, extra cod.tua.et ita in dicto foro iudicaretur:sz in foro cōscientie si ille non proposuit illam ducere nec vnq; assensit in eam non debet ex illo facto matrimonium iudicari.quādo ex altera parte dolus affuit et defuit omnino consensus sine quo nequeunt cetera fedusetficere coniugale.d. c.tua.Et ille ex parte cuius non fuit dolus excusatur a peccato.Si autez alius interim cum alia contraxerit tenet matrimonium sm doct.cōmuniter:et probat.s.Tho.in.d.quol.qui licet loquatur in casu sponsaliū de futuro:tamen sua ratio probat etiam si fuerant de presenti:quia i primo matrimonio cessat consensus qui est causa z consequenter cessat effectus:z in secundo ponitur causa.i.consensus verbo expressus ergo et effectus: Tenetur tamen deceptor antez; cōtrahat cum secunda eam ducere in vxorem si est sibi equalis vel maioz sm.s.tho.vel etiam si est quasi equalis sm alios:quia modicum est quasi nihil.secundo phy.et postq; secūdo nupserit si illa ex hoc patitur notabile damnū in honoze vel huiusmodi tenetur ei necessario satisfacere.et scōz s.Thoms.prouidere de nuptijs/id est de potentiis fuerit multo melioris conditionis vel aliud euidens signum fraudis apparuerit:sic quod potest probabiliter presumi eam non fuisset deceptā sz deceptam fuisse:quia tunc non tenet ad predicta sm aliquos/vt.s.Th.in.iiij.dis.xxvij.recitat z videtur tenere.Si tñ mulier probare posset cōtractum de presenti vel futuro z copulam sequtem.cogeret vir illā ducere nec admitteret petitio in contrarium.vt not.in.c.is qui,de spon.nisi vt infra.§.ix.z si cum alia cōtraxisset cogeret ad primā redire.Iz ipse si non habuit consensum in primā z illum habuit in secundam etiā ad preces prum ecclesie redire nō deberet ad primā sed potius humiliter etiam excōicationem pati et cum secunda taliter habitare qđ inde scandalum non generetur.Et licet quidam dicant scōm non esse matrimoniū.qz ecclesia talē inhabilitat ad contrahendū cū quacūq; alia a prima in.d.c.is qui, tamē tñ dic vt supra:qz est communis opinio.vt no.ibi Pan.nec ecclesia talē inhabilitauit ad cōtrahendū cum alia licet forte hodie bene faceret illum inhabilitando:quia pulcra ex indifferentibus multorum venerunt ad actus virorū et nō puellarum in paucis:z sic multe illaqueantur.

¶ Nono queritur quid cōsulendum sit istis mulierculis q exiguitate celebri et carnis voluptate tam crebro illaqueantur a contrahentibus cum eis clandestine verbo sed non animo:et postea id quod dictum est supra.§.h.dico vtra esse via media. * Primum.Si enim vir statim renouans z patefecit quod non consensit:z inde ad secunda vota transiuit tunc esse tolerabile si ex ipsa militer ad secunda vota transiret.* Secundum. Nam si inter eos erat magna disproportio vtriusq; existente multo melioris conditionis quam ipsa mulier ita quod nō est verisimile quod ille illam accepisset in vxorem/vt dicit ric.si aliquod aliud euidens signum fraudis appareat per quod potest probabiliter presumi quod sponsa nō fuerit decepta sed se decipi finxerit:tūc si vir cum alia contrarit etiam mulier poterit cum alio contrahere:viro autem non contrahente non est tuta quod ipsa contrahat quia videmus sepe multas diuites z nobiles propter pulchritudinem contraxisse cum viris deterioris conditionis et tanta fuit proportio magna. Tertium. Dato quod ille dictum nō dissenserit nec inter eos fit distantia magna tñ si post interualluz temporis hoc intrauit ex sue vite qualitate potest sic presumi:puta quod omni anno cōfiteretur et communicat et cū viris bone vite conuersatur:tunc eo transeunte ad secunda vota posset et ipsa transire. Et similiter in aliquo trium predictorum casuum trāsiret vtra ad religionē z in ea profiteretur. Isti autē pro casu sub ista regula militāt qđ mulier trāsire potest ad secunda vota viro asserēte se ei nō placere.quādo est probabile z verisimile qđ verum dicat arbitrio prudentum:si ipse ō facto ad secunda vota transiuit:vl si eā oino accipere recusat:tali tenetur viuere caste. Et si de facto sine tali probabilitate contraxit:quantum in se est tenetur viuere caste iz preiudicare non posset cōiugi manifeste ignoranti:vnde non potest exigere:sedred dere tenetur:nisi probaliter crederet qđ in rei veritate prioz consensus fuerit:licet modo neget:qz tunc nec exigere nec reddere posset.ar gumē.eoz q co.in.c.inquisitioni.de sen.excom.

¶ Decimo posito quod iste qui cum aliqua contraxit alio rozquēdi copulā z nō cōsentiendi:andiat a confessore quod fuit verum matrimoniū propter copulā:z q cum alia cōtrahere nō ꝑpōt z sic credēs dicto cōfessoꝛi habitat cū ea:z illam cognoscat tandiu coniugē:querit an propter hoc sit matrimoniuz:z dico q non quo ad deum:qz ex quo nullum vinculū precesserat talis copula non facit matrimoniū quo ad deū.vt not.in.c.is qui,de spō.vbi dicunt docto. q si sponsalibus solutis copula sequatur non inducitur matrimoniū nisi ex quo sponsalium vinculum solutum est. Idem dicunt vbi interuenerit promissio de contrahendis spōsalibus in futurum:pro quo facit l.fina.de condi.ob causam. Item error iuris nō inducit consensum matrimonialē:qz nihil tam contrarium consensui quā error.l.si per errorez ff.de iurisdi.omni.iudi. Et facit quod not.Bart. in.l.multum.ff.de conditio.demōstratio.vbidicit non valere processum si iudex.errat in fundamento iurisditionis:licet in veritate haberet iurisditionē.z ꝑbatur in capitulo scisciteꝛ.de rescriptis.iuncto capitulo prudentiam. de officio delega.vbi si iudices delegati cuz clausula si nō omnes procedunt sine alio ignorantes impedimentum si credentes se posse sine eo procedere non valet processus:licet habeant iurisditionē: quia errant in fundamento iurisditionis. Similiter enim iste errauit in fundamēto matrimonij cum consensus sit eius fundamentum z de substantia eius:vt in capitulo.tuede spōsa. Et si iste informatus a peritis quod ibi sit matrimonium de nouo cōsensit quia putauit se ligatum alias non consensurus si credidisset ibi non esse matrimonium z sic faciens de necessitate virtutem ad hunc non est matrimonium quo ad deum:qz facit qđ not.doctoꝛes in capitu.j.de regu.li.vj. vbi not.quod si quis ante annos puberitatis fecit votum religionis non obligatur ad tale votum maioz factus nisi illud ratificauerit quod si facerer credens se obligarum alias non ratificaturus non tenetur ad illud. Unde si talis aliā ac cepit omittere nō potest inkozo anime aut religionem exire si quam professus est.z statur ei confessioni in hoc vltimo.vt not.glo.in.c.significasti.de homici.z

eidem cōsulnit do.Aleran.de nouo.in facto.

¶ Undecimo posito qđ quis cozā pluribꝫ protestetur.qđ quicqđ facit non facit animo cōtrahendi postea verbo contraxit z carnaliter cognouit queritur vtrū iudicabitur ibi matrimoniū:z dicit ẋẋ.qđ sic:qz recurrēdū est ad cōmunē intelligentiam verborū z contra eū qui dolū adhibuit interpretatio facienda est.z qz licet sic protestet potuit tamē mutasse voluntatē.z cōcoꝛ.Hostiē. z sum.conf.qđ tñ limita quando quis dolose est protestat:secus si ob iustam cām puta vitandum scandalū z copula non est sequtra:qz tūc nō est matrimonium propter defectū cōsensus nec iste ad aliquid tenetur.vt not.in sum.con.eo.tit.qđ. xvij.Dicit tñ ẋẋ.qđ si quis animo decipiendi contrahēs non vtitur forma consueta verborū sed mutato suo nomine dicit Joan.vel Pet.de spon sar.te sicut cōtingit in casu.c.tua nos.de spō.tūc cōtra hmōi matrimoniū ꝑsumptū propter copulam carnalē subsequtā admitti potest ꝓbatio in contrarium ad probandam fraudē:qua probata pronunciabitur nullū fuisse matrimoniū z poterit ad secūda vota transire.Nec negatur in illo.c.quin de fraude ista cōstare possit:sed dicitur tantum qualiter tibi cōstiterit nō videm?:z non qualiter cōstare poterit.Si autē esset vsus verbis cōsueris non admitteretur ꝓbatio in contrarium dicte ꝑsumptionis.vt.d.c.is qui.

¶ Rursus de matrimonio.v.a quoz z per quem contrahi possit.

Matrimonium quinto cōsiderari potest quantum ad personas a quibꝫ z per quas contrahi potest.

¶ Primo ergo queritur quis possit.qđ sit matrimoniū contrahere:z dico q quilibet qui est debite etatis sanus ingenio z lege nō ꝓhibit?:qz edictū d matrimonio est ꝓhibitorium sz Ray.ita.i.quod omnis qui non prohibetur cōtrahere potest.de sponsa cum apud.etas autem legitima sm doc.est annorum.xiij.cr̄mpletorum in puero.z.xij.in femina extra de spon.impu.c.impuberes.z.c.continebatur.vnde si ante cōtrahunt matrimonium nō erit matrimonium sed sponsalia iuris interpretatione.de despon.impu.c.vnico.libro sexto.nisi essent pubertati proximi z malitia suppleret etatē extra de spon.impu.c.de illis.el.secundo.z concoꝛ.s.Tho.z per.Sanitas vero ingenij requirit vr quis possit consentire:vnde furiosus nisi habeat lucida interualla contrahere non potest sicut nec consentire z idem est de ebrio.Quis autē impediatur lege contrahere patebit infra cuz de impedimētis agetur.

¶ Secundo cum capit.de illis in his qui non sunt, debite etatis requirat quod sint proximi

Universidad de Deusto
Biblioteca

pubertati vł malitia suppleat etatē: querit̄ vēr̄ necessario vērūm̄ hoz requirat̄ r̄ dicit Panor. in.d.c.de illis.quod si incipit a primo.i. proxime tare pubertatis necessario requiritur secundū qz proximitas etatis sola nō sufficit ad cōtrahēdum matrimonium: sed etiā requirit scīm.i.malitia que quo ad hoc exponit.i.vigor naturalis seu potentia coeundi: vt colligit ex dicto text. abi potuerint cōiungi. Non enim sufficeret malitia in rebus agendis: vt in.capi.puberes. de despō. impu. Scīm autem bene sufficit fine primo dūmodo sint doli capaces: ita q̄ potuerint discerne re vires matrimonij, sicut de illo puero nouem annorum qui reddidit nutricem suam prægnātē: vt dicit glos. xx.q.5.in summa.r albe.in.aiij. dicit se vidisse puellā in none anno p̄cepisse r̄ peperisse in.x.imo ꝑ3 Jo. de deo. fi minor an. vł. fuit cognita a maiore quatuordecim erit matrimonium: quod tamen est verum solum si erat multum discreta r̄ doli capax aliter non. fm Panormita. in d.capitu continebatur. quia non habet consen-
3 sum aptum ad contrahendum.

¶ Tertio queritur q̄liode p̄hendat potentia ista coeundi que habet supplere defectū etatis: r̄ dicunt quidam requiri quod vere inter eos copula intercesserit: quod etiam sequitur Hostie. sed Goffre. Inn. Abb. r̄ Joan. and. tenēt oppositum dicentes satis est quod potuerint coniungi quia si masculꝰ minor annis. xiiij. alias mulieres cognouit: aut femina minor annis. xij. ab alijs fuit cognita nemo negabit matrimonium consistere inter istos ex quo apparet eos potēres ad copulam. Et p̄o hac sententia arg. in.cs. vnica. de de spon. impu. lib. vj. Si autem clare hoc non constat sed tantum per signa: putarisi ex aspectu corporis vł alijs signis extrinsecis femina aut masculus videtur aptus ad copulam sentit Inn. hec signa sufficere: quod placet Panor. arg.c. attesta. de despon. impub. vbi nixus ad copulam cum cōsensu adhibito prope etatem legitimam sufficit ad matrimonium. Ad predicta vide Nico. de ly. Exoð. xxj. vbi dicit secundus Rabi salo. quod ortus pilorum r̄ menstruorum sunt signa pubertatis: imo secundum medicos menstrua sola arguunt pubertatē in muliere que si incipit habere est apta ad generationem r̄ si non habet generare non posset: r̄ consequenter tunc malitia etatem non suppleret. Puer vero dicitur aptus ad contrahendum si potest seminare.

4 ¶ Quarto queritur qualiter debet intelligi q̄ō quis sit proximus pubertati: r̄ dicit glos. in.d.c. continebatur. quod quando distat per sex menses: quod Panor. dicit facere ad statutā vt dicat aliquis proximus alicui etati. cum ab illa distat per sex menses aut minus. Et bene facit. l. nō tantum. ff. de excu. tut. que probat quod distans per sex menses dicitur esse prope illam etatem: r̄ idē Inn. ac Hostien. Panormita. autem dicit q̄ hoc communiter nō tenetur: vt est gl. in. §. furiosus instit. de inutili stip. r̄ in. §. summa. iusti. de obl. que ex delic. masc. que dicunt quod masculus dicitur proximus pubertati cum est decem annorum cum dimidio: femina vero cum est in nono cum dimidio. r̄ est ratio: quia post pueritiā que contingit in septimo anno: restant septem anni vsq; ad pubertatē in masculo: vnde ex quo remouis huius medietatem excedit videtur proximior pubertati quā infantie. r̄ idē dic in femina.

¶ Quinto queritur vtrum valeat matrimonium vltima die anni. xiij. vel. xij. contractum: r̄ dicit Panor. in.d.c. attestationes. se credere quod sicut oscimus in restamento. l. que etate. ff. de testa. r̄ hoc fauore matrimonij.

¶ Sexto queritur vtrū peccēt mortaliter aut venialiter ante etatem legitimam cōtrahentes r̄ dicit glo. in.c. vbi non est. de despon. impub. q̄d ante etatem legitimā non debent aliqui? contingi tam respectu matrimonij q̄ sponsalium idem Inn. r̄ expressius Host. in sum. dicēs causam talis iusmodi prohibitionis fuisse bonus publicus ex spōsalibus que tenēt oritur publice honestatis iustitia: r̄ cum de facili dissoluantur si p̄mature contrahantur: iam non potest sponsa contrahere tum sponsis p̄sanguineis neq; econuerso: vt in.c. sponsam. de spon. Aliam rationē assignat glos. in.d.c. vbi quare prohibeantur sponsalia inter istos quia sepe mutata voluntate oritur discordie rationes: itates consanguinei? oppugnantur. de sponsali. iuuenis. r̄ dicit Panormita. in dicto capitu. vbi hunc esse communem intellectum glos. r̄ docto. licet ipse intelligat dictum textum non de coniunctione verbali sed de carnali. An vero sit mortale Joannes andr. videtur tenere quod non: quia illa decretalis loquitur de honestate: sed Panormitan? dicit huic obstare illud verbum districte prohibemus. r̄ Archi. in.c. interdixit. xxxij. distinctio. dicit q̄ō in omni prohibitione itelligitur preceptio r̄ econuerso r̄ ideo hoc verbum prohibitiuum ponitur p̄ preceptiuo: sed Hug. r̄ Joannes de san. Et de hoc vide supra in ex. §. xxj. Unde Petrus de palu. dicit quod peccant mortaliter si sine iusta causa r̄ licentia episcopi.

¶ Septimo queritur vtrum habilis etatis in habilis coitu possit matrimonium valide cōtrahere. r̄ dicit glos. in capitu. puberes. de despon. impube. quod non: sed docto. ibi communiter tenent contrarium vt Panormi. refert. glos. reprobando quia ex quo etas est legitima nec appareret de perpetuo impedimento matrimonium

tenet alias sequerek quod impotēs ad coeundum propter infirmitatē matrimoniū contrahere non posset. Unde iste adolescens debet expectare vsq; ad pubertatem plenam que est. xviij. annorū: quare pro dissolutione matrimonij diffolutio fieri posset: quia tunc p̄sumeretur esse impedimentum perpetuum. r̄ hec opinio doctorum videtur equior.

8 ¶ Octauo queritur vtrum matrimonium contractum post annum septimum: et ante pubertate vtriusq; vel alterius quod. s. est spōsalia vel habet vim sponsalium iuris interpretatione. vt in.c. vnico. de desponsa. impube. lib. vj. efficiatur verū matrimonium fi in pubertate interuenunt osculamplexus r̄ munera: r̄ dico quod si interuenit copula: ter. est clarus in.d.c. vnico quod efficitur matrimonium: scilicet verum aut p̄sumptum si etiam interuenit consensus expressus per verba sine copula r̄ nixu: est idem: quia hoc solum sufficit: etiam si aliud non precessisset vt patet ex dictis supra matrimonium primo r̄ secundo. Si vero nullum horum interueniat doctores varie loquuntur. Nam Ray. dicit quod si intendebant cōtrahere matrimonium non sunt ibi sponsalia q̄ hoc non intendebant: nec matrimonium propter etatem. r̄ consequenter copula adueniens in pubertate non faciet matrimonium verum aut p̄sumptum: si vero intendebant contrahere si non vt agebant saltem inquantum valere poterat: sic erunt sponsalia ꝑ3 nō inducent matrimonium nisi per copulam aut consensum euidenter expressum. Host. autem variauit attestationes in.c. attestationes. de desponsa. impu. Innoc. vero inter actum tenet quod ad hoc sufficiat copula sola vel nixus r̄ non aliquis alius actus. Archi. aūt in.d. c. vnico. post multas opiniones concludere videt quod non sit matrimonium nisi interueniat copula vel traductio ad domum r̄ quod sequi videtur Alia. Uincen. r̄ Goffred. in capitu. literas. de desponsa. impube. Panor. vero in.c. fi. de sponsa. tenet q̄ō, sit si interueniunt obscula amplexus localia r̄ huiusmodi. Ego autem omnibus visis r̄ pensatis: dico quod vt sit matrimonium requiritur nouus consensus expressus signis: quia aut precesserunt sola sponsalia aut nihil: vt patet ex dicto Ray. r̄ vtroq; casu requirit q̄ō dicti est q̄ adhuc non est matrimonium q̄ō solo consensu expresso per signa efficitur: vt autem sit matrimonium verum in foro anime sufficit quodlibet signum per quod consensum mutuum cognoscunt siue sint verba siue alius: vt patet ex dictis supra matrimonium. ij. §. v. vj. r̄. vij. vt aūt sit matrimonium p̄sumptū in foro cārū requirit cōsensus exp̄ssus signis vniuocis. i. solitis fieri legitime r̄ irreprehensibiliter solum cum proximis vel sponsis de p̄senti: quia hec videtur communis opinio r̄ theologorū in. iij. dist. xxvij. r̄ patet ar. l. minorem. ff. de ritu nupt. r̄. d.c. attestationes: r̄ no. cōmuniter. Illi autem modi sunt copula: vt dictum est. r̄ nixus ad copulam quod sufficit ratione publice honestatis r̄ dubij: vt in. c. iuuenis. de sponsa. r̄ cohabitatio mutua seorsum: traductio ad domum: ritus osculā r̄ amplexus in aliquibus locis et localia sponsalia: r̄ quecunq; huiusmodi sunt arbitrio boni viri id est iudicis loci: si vero signa talia sunt quod soleant etiam sponsis de futuro exhiberi: vt in aliquibus locis osculā r̄ amplexus r̄ huiusmodi non faciunt matrimonium p̄sumptum: quia hoc non probat esse quod ab hoc contingit abesse l. neque natales. C. de proba: de transla. capi. ij. et sic concordantur docto. quam concordantiam videtur tenere dominus Anto. in.d. capitu. attestationes. r̄. d.c. vnicum: quod loquitur de primis et non de istis vltimis signis dum dicit constiterit euidenter. r̄ glo. que dicit si se amplexabantur nō simpliciter: sed addidit vt cōiuges. Utrum autem iste nouus consensus requirat ex parte vtriusq; vel alterius tantū: dico quod vtriusq; si vterque erat impubes: vt in.c. vnico. de despon. impube. li. vj. ibi contrahentes in plurali: r̄ si vero alter erat pubes: sufficit nouus consensus impuberis adeuntis puberratem: quia vsque tunc durat consensus puberis cum interim ab eo nequiuerit resiliri seu dissentire vt in.c. de illis. el. j. eo. ti. nec obst. quod ibi sint sola sponsalia secundum glos. in.d.c. de illis. quia non sunt sponsalia simpliciter sed in ris interpretatione: que. s. ex vna parte sunt possibiliter consensus matrimonialis siue matrimonium inchoatum. Nonobstante etiam dictum verbum contrahentes in plurali. d. capitu. vnico. quia cum premisisset r̄ xt. de pubere et impubere et duobus impuberibus loquitur de contrahentibus impuberibus: quia nominati sunt plures non autem de pubere: ex quo durat cōsensus de se legitimus ad contractus matrimonij per. d.c. de illis. non oportet illum iterare: r̄ hoc tenendum videtur in fauorem matrimonij tanquam rationis: licet aliqui aliter sentiant volentes quod etiam puberem oporteat repetere suum cōsensum: r̄ ita dixi tenendum videtur tenere. s. Thomam in. iij. dist. xxx. q. j. ar. iij. q. ij. ad fm. vbi dicit quod ex consensu libero illius qui fuit prius conuentus non fit matrimonium nisi inquantum consensus precedens in altero adhuc manet in suo vigore.

9 ¶ Nono queritur vtrū absentes possint per procuratorē contrahere: r̄ dico quod sic sicut Isaac cum rebecca. xxiij. q̄ō. ij. §. cum dicitur. sed nō est idoneus procurator nisi super hoc habeat speciale

Universidad de Deusto
Biblioteca

lissimum mandatum: ꝛ exprimatur persona cum qua debeat matrimonium contrahi: ver in.l. generali.ff. de ritu nup. nec potest alius substituere nisi sit ei specialiter commissum: ꝛ si antequam contraxerit fuerit revocatus: licet ille vel illa cū qua contraherat hoc ignoraverit tamen nō tenet matrimonium postea contractum. extra de procuratore procurator. lib. vi.

¶ Decimo queritur quia si quis consentit in absentem per verba de presenti: deinde mittit procuratorem ad eam: ꝛ antequam illa similiter cōsentiat ipse dissentit: ꝛ illa postea consentit credens illum in primo durare consensum: dicit Aste. lib. viij. quod si antequam illa consentiat revocatio venit ad procuratorem nihil actum est vt patet. Si vero venit postquam iam illa cōsenserat ꝛ de hoc potest fieri ecclesie fides: scilicet quod ille prius dissensit similiter non tenet matrimonium: quia nec vere nec interpretative concurrunt consensus: si non constaret de dissensu priuatorum cogeretur vir propter defectum probationis matrimonium cōsum mare: quia ecclesia non iudicat de occultis: ꝛ sic secundum hoc diuersimode diuersa iura loquuntur de hoc: ꝛ aliqua loquuntur in primo casu aliqua in secundo. Si autem postquam misit procuratorem: nec consensit nec dissensit: tradēs forte hoc factū oblitioni propter occupationes vel altas causas: videtur standum simpliciter p matrimonio: tum eius favore de re iudicata. duobus. tum quia non habet obices contrarie voluntatis: de baptis. maiores. in fine. ꝛ idem Ray.

11 ¶ Undecimo queritur quid si cum qui cōsentit poeniteat antequam absens consentiat: revocatio tamen ad procuratorem vel absentem non pervenit cum quo contrahitur: scilicet tenebit factum procuratoris: ꝛ dicit Aste. vbi supra quod non intelligē coram deo ꝛ ecclesia si constet de dissensu: quia ibi deficit consensus: sine quo matrimonium non tenet. xxvij. questione secūda. sufficiat. Argumentum autem in contrarium est de procuratoribus. in presentia. sed hoc esse credimus speciale in matrimonio: scilicet quod nō teneat etiā si revocatio ad procuratorem non peruenit: modo constet de dissensu contrahentis: vt dicit Innocen. in. c. iuuenis. de spon. ꝛ habetur extra de procura. c. fi. libro sexto.

12 ¶ Duodecimo queritur vtrum ꝛ quomodo possit matrimoniū contrahi per literas: ꝛ nuncios: ꝛ dico qō sm Ray. ſiccta gl. sua' contrahi potest per literas aut nuncios: sed si ille vel illa cui mittuntur nullū exprimat consensum fuit: credit sine preiudicio qō quantūcunq; cōsentiat nō fit matrimoniū sed tunc demum erit quando notificauit significādo illi qui misit literas vel etiā alij. Ratio autem est quia ad matrimonium consensus non sufficit nisi fuerit expressus. facit. c. cum apud argumen. xxxij. q. ij. honorantur. Et idem Rodensis ꝛ Aste. ꝛ si ipsi nūcio procuratorio notificaret nō esset dubium quod valeat: quia vt dicit Aste. idem est ac si notificaret mittenti: si adhuc notificet ipsi mittenti vel etiam alij volunt predicti quod valeat.

¶ Decimotertio queritur vtrum teneat revocatio si dominꝰ nunciꝰ vel procuratoris iurauit non revocare: ꝛ dicit Pire. libro primo quod sic: is sit periurus.

¶ Decimoquarto queritur quis sit modus cōtrahendi matrimonium vel sponsalia per procuratorem: ꝛ dicit Jean. an. capitu. procurator. de procu. lib. vi. quod si contrahantur sponsalia dicendum est sic. Promitto tibi de mādato talis domini mei ꝛ nomine eiusdem quod ipse te ducet in vxorem: ꝛ hoc in animam suam iuro: ꝛ versa vice puella respondebit: promitto tibi nomine domini tui recipienti ꝛ sibi per te quod ego ducam ipsum in virum nisi steterit per ipsum: ꝛ hoc iuro: in matrimonio vero de presenti dicetur sic. Talis dominus meus mandat tibi quod ipse per me siue mediante me ꝛ tibi nunciante: accipit te et contentit in te tanquam in vxorem suam: ꝛ econtrario respondet puella: ꝛ ego te mediante dominum tuum recipio in meum virum cum ipse te mediante me in suam recipiat ꝛ in eum consentio tanquam in dominum ꝛ maritum.

¶ Rursus de matrimonio. vj. quantum ad eius impedimenta in genere.

MAtrimonium rursus sexto considerari potest quantum ad impedimenta impedientia illud siue impedianta ꝛ non dirimant siue faciant vtrunq; ꝛ vtrum ad vtrasq; seorsum: ꝛ cōiter siue in gñe vt mō facimus.

¶ Primo ergo circa ista impedimenta scripserit. s. Thoſſi. ꝛ dico quod vt colligitur ex. iiij. sen. ꝛ. iiij. contra gentiles summarie ꝛ concinne fine scripsit sic. * Impedimenta dirimentia matrimonium contractum sunt. xvj. vt infra: quod tamen intelligitur si illud precedant quia matrimonium rite contractum per nullum impedimentum sequēs potest dirimi. Quicquid aūt impedit matrimonium in vno coniugum impedit in alio q; claudicare non pōt. * Vis tollit matrimonium ꝛ similiter metus si cadat in constantem virum ꝛ non aliter. * Quelibet perpetua impotentia coeundi dirimit matrimonium contractum non antem temporalis: sed non potest impedimentum esse perpetuum in viro respectu vnius persone et alterius: sed accidentale vt abominatio mulieris. * Quelibet frigiditas impedit matrimonium si ignorat nō aūt si sciatur ꝛ ad frigiditatem reducitur calor perpetuo impedies coitum: ꝛ quilibet

alius defectus naturalis dicta frigiditas magis ꝛ sepius impedit. * Ecclesia dat triennium ad experiendum efficaciter si impedimentum impoter ad coitum non ad generationē: ideo permitti tur eis matrimoniū vt est in remediū non autem vt est in officium. * Frigiditas in muliere nō impedit matrimoniū. Si arctitudo. cuius est indicium rilitas: q; non caret sine matrimonio: vt est in remedium sed solum vt est in officium. * Statur in iuramento viri afferentis se cognouisse vxorem nisi ipsa probet oppositum per aspectum sui corpis. * Lepra nec matrimonium impedit nec actū ei⁹ quo ad actus seruandos. * Error: persone vel cōditionis impedit matrimoniū iure naturali: ꝛ dirimit contractum non autem error nobilitatis vel dignitatis: nisi inquantum error nobilitatis redūdat in errorem persone. Furia ꝛ defect⁹ etatis reducuntur ad errorem. dimentum erroris: ꝛ primū. i. furia si precedit matrimonium impedit illud: ꝛ dirimit nisi habeatur lucidum intervallum quando contrahit reliqua vero. i. defect⁹ etatis siue ante pubertatē de quo titulo prioze. §. i. similiter impedit ꝛ dirimit possent tamen pueri citius se obligare matrimonio quam religioni ꝛ alijs cōtractibus: q; ad illud natura inclinat ꝛ minus rationis requirit. * Seruitus ignorata impedit ꝛ dirimit matrimoniū cum persona libera non autē cum alia persona seruali: siue sit ignorata siue scita similiter nec libertas siue sit ignorata siue scita. * Seruus potest contrahere matrimoniū ꝛ vouere continentiam ne sciente aut etiam cōtradicente domino: ꝛ si volēte dominō contrahi debet pretermittere ofim propter coniugem: si econuerso si noluit. Infidelitas si p̄cedit impedit matrimoniū cum fideli ꝛ dirimit si si fidelis contrahat cū infideli hereica baptizata matrimonium tenet cum fideli autem nō baptizato. i. catecumino nō tenet. * Tenet autē matrimonium infidelium in gradibus prohibitis ab ecclesia nō autem in prohibitis a deo: q; subdunt statutis dei non aūt ecclesie. * Et si baptizetur in ma tantum etiam si sit repudiata si est conversa; * Si autem recedat fidelis a cōiuge infideli inuitante contra fidem cōtrahere potest cum alia nō autem si cohabitare velit sine iniuria: potest etiā ingredi religionem vel sumere ordines nec restituere infideli si postea conuertatur modo prius moueatur.

2 ¶ Secōo queritur que ꝛ quot sunt impedimenta matrimonij ꝛ circa hoc sm. s. Tho. iiij. distī. xxx. iij. q. j. ar. j. qō quedā impedimenta impediūt matrimonium contrahendum: sed nō dirimunt contractū inquantum. s. faciunt vt contrahi non possit sine peccato si tamē cōtrahat de facto tenet sicut interdictum ecclesie ꝛ tēpus feriatū. vnde versus. Ecclesie vetuū necnon tps feriatum. Impediunt fieri permittunt tuncta teneri. Quedā vero impediunt ꝛ dirimunt: q. s. si de facto contrahatur cū peccato vel sine non tenet: q; in his versibus cōtinentur. Error cōditio: votū: cognatio crimē. Cultus disparitas: vis ordo: ligamē: honestas. Si sis affinis: si forte coire nequibis. Hec sociāda vetāt cōubia facta retractant. hec ex illo. ꝛ sic thomiste attribuunt illi qō prima impedimenta: sunt duo qō verum est de impedimētis que directe impediunt ꝛ ad alia impedimēta non reducuntur: aliter sunt multo plura: quia impedit ꝛ non dirimit etiam vinculum sponsalium sed indirecte inquātum ratione date fidei ad ista quis prohibetur cōtrahere cum alia: ꝛ quedam crimina sed reducūtur ad impedimentum criminis ꝛ cathechismus: sed reducitur ad cognationem spiritualem ꝛ votum simplex sed reducitur impedimentum voti consuetudo vero etiam aliquādo impedit solum: aliquādo etiam dirimit vt supra matrimonium. ij. §. iij. sed reducitur semper ad aliqō predictorū si vt ibi patet vbi etiam ps de statutis ciuitatū ibi. §. iij. ꝛ similiter attribuunt ei quod secūda sunt sexdecim quod vex est cognatione obtusa in tria: vr. j. ꝛ crimine sumpto pro vno impedimento quātus sint plura ꝛ errore diuiso in duo: sed intellige vt dictum est qō secunda dirimunt si preueniant matrimonium. non quia dirimant verum matrimonium. vt idem dicit sed q; dirimūt illud qō cōtractum est de facto ꝛ non de iure. si vero sequantur non dirimunt nisi votum religionis cum effectu: quando. s. quis contracto ꝛ non consummato matrimonio religionem ingreditur: vt in. capi. verum. de conuers. con. ꝛ. capi. ex publico. ꝛ. c. ex parte. ei. §. ꝛ intellige profitendo secundum thoſſi. in iiij. dist. xxx. i. quousq; sit religion saltem tacita professione obligatus infra quod tempus beneficium ingredientis non est alteri conferendum si fine eius assensu. de regula. beneficium. libro sexto quod supple. intelligit de religione etiam in genere: sed male quia in genere non potest obligari professione sed solo voto simplici quod non dirimit. Et si obiciatur de eo qui voluit absolute votum mutare. dico qō hoc non est profiteri proprie nisi aliquis suscipiat istam professionem: et tunc est tali religiōi obligatus: sed est vouere aut profiteri improprie id est quantum in se est: ꝛ de hoc infra religio quinto. §. octauo. Ente professionem etiam saltem tacitam non dirimitur etiā secundum Petrum. quidam etiam dicere voluerunt quod dirimitur per sacri ordinis susceptionem: sed contrarium declaratum est hodie

Universidad de Deusto
Biblioteca

per extrana. Jan. xxij. que incipit antique. vt dicit glo. in. c. quod votum. de vo. & vo. re. lib. vj. per. c. ex parte. el. ij. de conuer. coniu.

3 ¶ Tertio querit̃ ꝺ agendū qñ doctores discordant circa aliquod impedimētū mr̃imonij: & dicit ho. q tolerabilius est aliquos contra statuta hominū copulatos dimittere simul q̃ si cōiunctos contra dei statuta separare. extra de testib⁹: is ex quadā. & q vbicunq; dicunt solui matrimonium si non adducunt ius expressum dicēti p̄trarium adhereas. ar. d. c. is. in fi. p̄o quo facit qđ not. pa. in. c. si vir. de cogna. spi. dicrū ho. esse verū sed limitat illud nisi opinio cōis haberet quasi textus p̄o se: in alijs aūt vbi doctores in aliquo articulo sunt varij sequēda est opinio humaniores. id est rationabiliores & equiores: & vtraq; opinio est rōnabilis sequendū est iudicium plurimorum. sm hoſt. & ber. ad qđ bonus tex. in simili. xix. dist. f. canonicis. Idem fere dicit in. c. fi. de senten. & re iudi. & dicit confr. dictum prefatum hoſt. per. d. c. fi. sed limitat nisi opinio illius doctoris sit euidenter falsa vel probabilis rationibus conuincibilis: limita etiam tertio qñ illud matrimonium potest habere suum effectū: alias non esset iudicandum p̄o eo ad dictum vnius contra communem opinionem: vt. j. matrimonij. viij. impedimento. xiij. scilicet de impotentia coeundi in fi.

4 ¶ Quarto querit̃ quid si ecclesia p̄cipiat alicui cōiugū cohabitare cū altero: & ille cui p̄cipit sciat iter se impedimētū. & ꝺ hoc casu obedire debet q̃tum ad cohabitationem & necessariorum exhibitionem. q̃tum vero ad redditionem debiti non tenetur. Nam obedire oꝫ q̃tum potest sine peccato. vt in. c. inquisitionis. de sen. excom.

5 ¶ Quinto querit̃ vtrum papa dispēsare possit in ꝺbus p̄dictis impedimētis. & dico tria. * Primum. In impedimētis que remouēt p̄sensum sine quo nō est matrimonium: cuiusmodi sunt impedimētū erroris p̄sone & metus. papa dispensare nō p̄t: q: etiā nō p̄t supplere consensum. * Secundū. In illis silr impedimētis que sunt diuini aut naturalis iuris: cuiusmodi est consanguinitatis & affinitatis vsq; ad secundum gradum in linea inequali: non potest dispensare generaliter ea tollendo: vtrum autem hoc possit in particulari casu ex cā sicut tenuit Jo. an. & refert ac sequitur panormitanus in ca. literas. de resti. spo. vide infra papa. §. xvij. & vlti. & per canonistas in. d. ca. literas. & in. c. per venerabilem. qui filij sint legitimi. & in. c. proposuit. de concess. preben. vbi varie loquuntur. Similiter etiam quantum ad impedimentum ligaminis: in q̃tum est de iure diuino. vide infra papa. §. xvj. In illis vero impedimentis que sunt ex statuto ecclesie: cuiusmodi est impedimentum interdicti ecclesie feriarum & conditionis seruilis sm Rich. & Pe. de pal. & voti castitatis: nisi solenizetur p̄fessione. de quo infra votum. iiij. §. v. & cognationis spiritualis ac legalio & criminis & disparitatis cultus & ordinis: & publice honestatis: & consanguinitatis ac affinitatis quantuz ad aliquos gradus puta in. iiij. & ij. imo sm Archid. post Pet. de pal. quandoq; in secundo pura collateralium equaliter cuiusmodi sunt filiorum fratrum. & consuetudinis papa dispensare potest. & si post matrimoniū quod nullum fuit propter aliquod impedimentum papa dispenset non ratificatur propter hoc matrimonium quo ad deum etiam si interuenisset copula sm archi. sed opus est nouo consensu qui si copulam sequatur sufficit eam sine verbis vt videtur dicere Richar. in. iiij. dist. xl. in quodam simili. * Tertium de impotentia coeundi dicit sum. Ange. quod est ex ecclesie statuto: quia posse generare non est de substantia matrimonij alioquin senes contrahere non possent: sed oppositum est de mente s. Tho. in. iiij. di. xxxiij. qđ. j. arg. ij. qui dicit q̃ posse coire est de essentia matrimonij in q̃ datur potestas in corpus virilusq; ꝺctum ad copulam carnalem: & quod senes licet nequeant generare possunt tamen coire & sic matrimoniuz competit eis vt est in remedium: & ita tenet Archi. licet aliter recitet teneri a per. de palu.

6 ¶ Sexto queritur vtrum episcopus possit simile dispēsare in aliquo predictorum impedimentorum: & dico quod sic in interdicto ecclesie speciali facto a suo inferiori. & in impedimēto criminis impedientis solum & non dirimentis: de quo infra matrimonium. viij. impedimento. vj. non autem in interdicto facto a superiori suo neque in gradibus consanguinitatis vel affinitatis. neq; in criminibus dirimētibus de quibus infra matrimonium. viij. impedimēto. ix. aut in alijs quibuscunq; impedimentis matrimonij ne contrahatur dispensare nō potest nisi in casibus de quibus supra dispensare contra canonem vel concilium.

7 ¶ Septimo queritur vtrum & qño ante matrimonium inquirenda sit de p̄dictis: & dico multa. * Primū. Ante matrimonium debent in ecclesijs banna publice per presbyteros proponi: vt infra competentem terminum qui scit impedimentum proponat: & si apparuerit ꝓbabilis conjectura contra copulam futuram: interdicat ecclesiam esse donec constet quid fieri debeat aliter si contraherent sine bannis aut post prohibitionem. et exiterit impedimentum puta gradus prohibiti tunc filij dicentur illegitimi. & non excusabiliter propter ignorantiam parentuz. necnon sacerdos qui tales coniunctiones inhibere contēpserit vel regularis qui interesse p̄sumpserit p triennium

ab officio suspēdatur: qui vero falsum impedimēt cum malitiose obiecerit canonicam non effugiet vltionē. extra de clan. despō. cū inhibitio. * Sēm huiusmodi autem solennizatio regulariter cadit sub p̄cepto: sic quod secundum Archy. post Pe. de pal. vbi seruatur mortale esset illam omittere: qō limita secundum eundem Pe. nisi tales essent iuris ignari secundū aſten. de mente Rodentonis: si ſiar sine cā: q: ex cā dimitti possent huiusmodi bāna & consuete solennitates scꝫ ibus. puta: q: forte vir est fener & erubescit contrahere cum tanta solennitate: aut accepit ignobilem: cuz ipse sit nobilis: aut econtrario: & timet eius parētes vel forte quia diu manserit sicut vir & vxor: & modo erubescunt adhibere solennitatem: de hoc supra matrimonium. ij. §. xvij. particul. ij. credit autem qō in talibus ex causa per ep̄m & non per inferiores prelatum dispensari possit. * Tertium. Laici aūt p̄stantes suam p̄sentiam matrimonijs clandestinis comprehenduntur secundum doc. ex mente litere licet non ex verbis: & sic est eis pna imponenda sicut & clericis. * Quartū. Licet autem dicatur in ecclesijs: tamen secundum Panor. vbi supra si antiqui eorum qui volunt contrahere morā traxerunt in certa parochia: satis est in ea edicta proponi: si vero in diuersis: proponi debent in diuersis vel in locis publicis: puta in predicationibus. Secundum Abb. autem quidam episcopi nō admittunt forenses ad matrimonium sine literis testimonialibus: quod est optimū: quia aliqñ aliqbi vxorati alibi accipiunt vxores. * Quintum. Dicit autem Panor. in. d. c. cum inhibitio. qō eius dispositio secundum doc. ex mente litere habet locum in sponsalibus de futuro: qz in multis casibus transeunt in matrimonium ipso facto vt in. c. is q̃ de spon. & facit. l. oratio. ff. de spon. vbi dicitur qō prohibuit matrimonio prohibita videt esse sponsalia. * Sextum. Ex quo elice quod contrahētes sponsalia clandestina peccant & iudex loci potest illa interdicere: vbi tamen est consuetudo qō ista bona non fiunt: sed solum contrahuntur sponsalia solemniter et publice multum ante matrimonium: & interim manifestari possit an subsit impedimentum: dicit Archi. post Pe. de pal. quod omisso bannorum ratione contrarie consuetudinis non est peccatum.

8 ¶ Octauo querit̃ q̃d sit ꝺ illo qui audiuit perpetuum impedimentum esse inter se & vxorem suā: & dico ꝓ ñ. qđ si audiuit a fide digno etiam infra to aut comparre suo: aut a publica fama vel proprio sacerdote nō ita credere tenet̃ quod nō credendo peccet mortaliter tenetur tamen inquirere cum non debeat esse negligens huc salutis: alias esset ignorantia affectata que non excusat. Et si de dicto alicuius probabiliter dubitat tenet̃ recedere: sed exigere non debet si vero inuenerit ita esse pro constanti: nec exigere nec reddere debet facit de senten. ex com. inquisitioni. Si vero inquirendo nihil inuenit vel audit hoc nō a fide dignis sic debet conscientiam deponere.

9 ¶ Nono queritur vtrū peccet sacerdos: vel alius scieno impedimentum indicando hoc alteri coniugum vel ambobus vel alter alteri: & dicit ñ. quod si probari non potest dicendo agit indiscrete nisi credat quod audiens paratus sit in hac parte peritorum consilijs obedire: si vero probari potest & sciat hoc sacerdos parochialis vel alter confessus: tenetur solenniter diuortiuz agere nisi de cōsensu velint cohabitare vt germani. De hoc supra confessio. iij. §. xij.

10 ¶ Decimo queritur quas penas incurrat contrahens cum predictis impedimētis: & dico qō aliqñ peccat mortaliter & est excommunicatus: vt in impedimento consanguinitatis vel affinitatis vel ordinis aut voti solēnis: vt supra dictum est excommunicatio. ix. §. xl. aliquando vero peccat mortaliter solum vt in impedimento interdicti & feriarum & in omni impedimento dirimente niſi sit impedimentum erroris: in quo tamen mortaliter peccat qui alium fallit scienter: aut impedimentum metuz in quo est mortale cogere ad contrahendum.

¶ Rursus de matrimonio. vij. quantum ad impedimenta que impediunt tantum & non dirimunt.

MAtrimonium rursus. vij. considerari potest quantuz ad impedimēta que solum impediunt et nequaquam dirimunt ita quod si de facto contrahatur: peccatur quidem etiam mortaliter: sed tamen matrimonium tenet que in genere sunt septem: vt ꝓ ex dictis xix. prioze. §. ij. scilicet interdictum ferie sponsalia castitatis: votū simplex consuetudo. de qua matrimonium. ij. §. iij. & crimen. Sed crimen non dirimens sed impediens oīuidit̃ in sex que sunt incestus: vxoricidium: raptus aliene sponse: fures prio proprij filij per eorum de fonte: interfectio presbyteri & penitētia solennis.

¶ Primo ergo queritur quid iuris circa impedimentū interdicti: & dico multa. * Primum. qō

Universidad de Deusto
Biblioteca

citer matrimoniū est contra interdictū ſm̄ per. de pal.primo q̄ est cōtra statutū iuris:siue quia prohibet tali tēpore fieri vt dicet.§.sequēti.siue q̄ prohibetur fieri tali modo: vt de clandestino dictum est supra titulo prioꝛ.§.vij.et supra matrimonium.ff.§.xvij.secundo quia est cōtra interdictum id est cōtra preceptum hominis ministri iuris & ecclesie propter aliquam legitimam causam prohibentis contractum. *Secundus dicit autem sum.Aug.quod tale é interdictum facere non potest nisi is qui potest de causa matrimoniali cognoscere sicut episcopus vel alius ordinarius:& qui habeat peritiam canonum.de consanguinita.et affinita.cap.f.sed quia in dicto capitulo dicitur sic:cause matrimonij sunt tractande p iudices discretos:q̄ potestatem habeant iudicandi et statuta canonum non ignorent:ideo dico quod.d.sum.multipliciter deficit. Primo quia putat idem esse pertractare causam matrimonij & illud interdicere:cum tamen parochialis sacerdos possit secundum & non primum:& secundo:q̄ innuit quod delegatus hoc non possit cuius contrarium dicit ibi glo.ii.q̄ia innuit quod ordinarius non habens peritiam canonum hoc non possit:cum tamen tenet.intelligat quod habeat peritiam per se ſ;causa est ei delegata:& hoc innuit glo.si autem est ordinarius sufficit quod habeat assessorem peritū:alioquin nullus posset esse episcopus nisi canonista. Et ideo dicit Per.de palu. quod minister ad interdicendū matrimonium est sacerdos parochialis qui potest matrimonius dispensare & si non iudicare:quia ipse habet inquirere de impedimēto et inhibere:aut est officialis episcopi non sacerdos:qui solus benedicit nubentes:aut archidiacon⁹ vel abbas habentes ex hoc cōsuetudine vel priuilegio et habent iudicare:et si non dispēsare:si nō sunt sacerdotes aut est ep̄a vel eo superioꝛ.qui habet iudicare ratiōe iurisdictionis:et dispensare ratione ordinis cum cura. *Tertium.Contrahētes cōtra istud interdictū ecclesie vel ministri secundum Doctoꝛ.peccāt mortaliter:nisi fuerit dispensatum ab eo qui potest:& si causa propter quam factū est interdictū est perpetua id est ad nullum tempus restricta.puta si prohibetur fieri propter malum quod inde sequi potest secundū glo.in.ca.tua.de spō.probato impedimento oata sententia diuoꝛth omnino separabuntur.de matri.cōtra.cōtra inter.eccle.c.vlt.si vero erat tēporalis.i.restricta ad certum tempus:vt si prohibetur propter veneration̄ diei vel donec cognoscat:tenebit matrimoniū sed in penam debent ad tēpus separari extra eo.ca.j.t.ij. Et addit Per.de pal.q̄ si inhibitio facta fuit ab inferioꝛe a papa vt ab epō vel parochiali:quāuis sit periſſimum tamen si non est aliud impedimētū intellige per petuum tenet.& idem si a papa facta est simpliciter:secus si prohibuerit decernendo irritū & mane si secus factum fuerit:quia est nullum cū per hoc reddat eos inhabiles:sicut & prohibendo matrimonium per cognationem legalem spiritualem vel carnalem in gradu non prohibito lege diuina huiusmodi reddit inhabiles. *Quartum. Sponsalia legitima de futuro non dirimunt matrimonium postea contractum per verba de presenti cum alia cōtra interdictum ecclesie.extra eodem.ca.ij.Quid autem possit papa circa inhabilitationem personarum ad matrimonium.vide infra papa.§.xvij.

¶Secundo querit quid iuris circa impedimentum feriatum:& dico multa.* Primum.Tempus feriarum in ꝓpōsito quantū ad nuptias ſm̄ sanctum Thō.in.iij.dis.xxxij.est ab aduentu vsq̄ ad epiphaniā propter cōtionem que secundum antiquos canones fieri in natiuitate communiter solet et a septuagesima vsq̄ ad octauam paschę propter cōtionem paschalē:& a tribꝰ diebus ante ascensionem vsq̄ ad octauam pentecostes:ꝓpter preparationem ad communionem illo tempoꝛe sumendam.Et de primis duobus tribus habetur xxiij.questio.iij.non oportet.& tribus.c.sequenti. ℣℣.dicit Arc.q̄ contrarium faciens moꝛtaliter peccat.*Secundū. In predictis temporibus non includitur octaua epiphanie:cuius dicitur vsq̄ ad epiphaniam:q̄ vt dicit Joan.andr.licet hoc multorum locorum approbet consuetudo non tamen videtur iure probariunde putat quod post primum diem epiphanie contrahunt nuptie.et hoc tene cessante apposita consuetudine:quia in dicto.c.non oportet,nihil dicitur de octaua:nec innouit iure prohibitū:et si canon hoc voluisset certe expressisset sicut expressit de octauis pasche in dicto capit.non oportet.& de octauis pentecostes,in dicto.ca.capellanus:sed nec sanctus Thomas .Magister sentētiaꝝ de hoc aliquid dicunt et aperta ratio hoc suadet:q̄ ille due octaue sub interdicto includuntur vt sumpta communione aliquāto tempoꝛe vacetur diuinis.quod in communione natalis sit satis:etiam remota octaua epiphanie.Opinio tamen Hostien.& Per.de palu.tenentium contrarium seruanda est vbi hoc habet cōsuetudo:quia in contrahendo matrimonio seruanda est consuetudo honesta.de cōsanguinitate & affinitate.q̄ dilectio.& lege si de interpretatione digestis de legib⁹. *Tertium.Similiter in predictis tēporibus non includitur illa dominica q̄ est post pentecosten que est octaua dies a festo pentecostes:sed in ea possunt nuptie celebrari cum festum pentecostes non habeat diem octauam:vt in dicto,capitul,capellanus. et ita tenet Suppos

post archi.& pisa.& sum.con.Ray.& petr.de palu. dc.& est textus clarus & apertus in.d.ca.capellanus.qui licet varie loquatur modo alludens ad opiniones quas ibi recitat modo ad consuetudinem aliquoꝝ.tū in decisione dicit q̄ tiue ſm̄ canones a septuagesima vsque post octauas pasche sine iura ꝓsuetudinem ecclesie ro.vsq̄ post septem dies festi pentecostes quod caret octauis nuptie suſpenduntur in dicta que sequit & deinceps p̄t licite celebrari. Sed sum.angel.innixa noue expositiōi Panorm̄.dicit interdici nuptias a primo die rogationem vsq̄ ad octauam pētecostes inclusiue:q̄ dicit ter.in dicto.capellanus post septem dies post festum pentecostes,nō enim essent septem nisi dicta includeretur:& facit q̄ ibi dicit tres septimanas que nō essent nisi includerentur:sed tā iste q̄ Panoꝛ.male adducit ter.qui non dicit post festum sed festi penteco.ita quod ipse dies primus est vnus septē.& ipse tres hebdomade sunt saltem per synecdochem. Et quia vterq̄ male ponderauit ter.& consequenter ceciderunt in malam opinionem:ad saluandum literam coguntur dare expositiones extortas & ridiculosas:vt patet intuenti.sum.etiam ro.confentit ei ex eodem motiuo. Illud tñ est aduertendum nō esse idem de octaua die paschę in quo nuptie celebrari non possunt scōm oēs vnde notanter dicit ter.post octauas paschę & post septē dies festi pente. Et ratio diuersitatis est:rum q̄ festū pentecostes.nō habet octauam:rum q̄ in octaua die occurrit festum solenne trinitatis in quo tā non fit cō muniō:vnde in eo cōceduntur nuptie que in die festi solenni fieri cōsueuerunt.*Quartum. Scōm archi.aut post Pe.de pal.ante septuagesimam vsq̄ ad completorium licite nuptie celebrantur.q̄ tz scōm veram & notam legem a vespera ad vesperā festa celebrentur tamen in septuagesima officium sibi ꝓpriū quod abdicar cātica letitie inciꝑit in completorio quando primo intermittitur alleluya. Officium vero aduentus ꝓprium per fecte incipit a vesperis sabbati precedentis.vnde de ecclesie tunc contrahere non licet. In alijs autē diebus non solum vespere sed etiam completorium per accidēs superueniente maiori festo nihil fiat de tempoꝛe precedente perse loquendo.licz in illo completorio:vel solum memoꝛia in vesperis,vnde nō a primis vesperis trinitatis licet cōtrahere:sed a principio noctis vel media nocte aut verius a mane in antea. Et licet ita fit de iuris subtilitate:quia tamen consuetudo est optima legum interpres sequenda est cōsuetudo terre viu a prelatis scita & dissimulata:vnde in multis terris etiam nocte ꝓfunda in vigilia aduentꝰ & septuagesime nuptiaꝝ faciunt.sed si post meziam noctem facerēt esset corruptela:quia media nocte moꝛe romano dies incipit.ff.de feriis. l.moꝛe.vnde sicut nulla consuetudo excusaret in dicitc nec post mediam noctem sed certum esset cōtra canones esse.*Quintum.Circa ea que his tēporibus prohibentur sanctus Thom̄.in quarto dicti.xxij.nc dicit.*Quando noue sponse traducuntur:alius coniugum magis ex ipsa nouitate ad curam carnalium occupatur:ideoq̄ in nuptijs consueuerunt multa signa oſtēdi lertine dissolute propter quod in temporibus illis in quib⁹ precipue debent homines se ad spiritualia eleuare prohibitum est nuptias celebrare:eque sunt tēpoꝛa predicta. Hec ex illo igitur secūdum omnes dictis tempoꝛibus prohibetur traductio vꝛoris, & omnis celebratio nuptiarum.& secundū omnes etiam licitum est cōtrahere per verba de futuro. Sed de quibusdam est dubium primo de contractu per verba de presenti. Nā Petr.de palu.dicit hoc non licere:quia talis contractus nō debet fieri clādestine sed in facie ecclesie:in facie ecclesie non videtur faciēdum sicut nec beneficio nuptialis & idem eadem ratione sensit Host̄ie.in sum.dicēs quod his diebus ecclesia suam auctoritatem non interponit.licet in dicto.c.capellanus extra de fer.hoc nō affirmet.Ryanu.autem dicit hoc licere: nisi fiat cum magnis solennitatibus coniuncti & huiusmodi:quia fit solo cōsensu:prohibet aūt solū traductio vꝛoris & omnis celebritas nuptiarū.extra de matrimonio con.cō.inter eccle.per totū.xxxij.questione.iij.nō oportet cū tribus.ca.sequēti.Soluit autem Archid.dicens standum esse consuetudini.et bene dicit:et consequenter vtraq̄ opinio est vera ex consuetudine in diuersis locis vel tempotibus.Soluitur etiaz er aliter quod prima opinio est vera vbi celebritas interuenit:secunda vero vbi fit sine celebritate per verba de presenti in facie ecclesie:quo modo potest omni tempoꝛe contrahi.vt expresse patet in dicto capitu.capellanus.vbi istam solutionem intendit vbi innuit Panoꝛm̄.vt ibi patz per multa. Ad rationem autem Petri de palude dico quod potest contrahi in facie ecclesie id est coram testibus absq̄ benedictione sine precato:quia ipsa benedictio non datur in ipso ꝓtractu sed in traductione vel ꝓpter traductionez. Dubitatur secundo de traductione sine solennitate coniuncti. Nam summa Angelica contra Bosellam sentit quod licite,fieri possit quando vir prius habuit aliam vꝛorem et vꝛor alij virum:ſs oppositum tenuit sum.Rof.et etiam Panormitanus vbi supra.& Mo.& Aste.et est de mente sancti Thome q̄ etiam cessante cōiunio ex ipsa nouitate traductionis armis circa carnalia et voluptuosa occupatur:vnde in capitulo.nec vro rem.xxxij.questione.iij.dicitur simpliciter nec

Universidad de Deusto
Biblioteca

vrozem ducere ꝛ sic non prohibetur ibi solēnitas
solum verus etiam traductio.* Dubitatur tertio
de copula carnali consummante matrimonium
ſtam sunt.ange.sentit ꝙ liceat si sponsi non sunt
virgines sed alio cōtraxerūt vt ptz ex dictis: sed
summa ros.tenet quod consummatio matrimo-
nij prima vice sit mortale: ꝛ psentit Archid.ꝛ pe.
de pal.ꝛ pañ.vbi.ꝙ quod tamen fallit ſm pet.de
pal.primo si vroz esset rite benedicta:qz non esset
mortale exigere secundo post primaz consumma
tionem.Et licet.s.th.vbi supra dicat non esse p-
hibitum his diebus debitum exigere: tamen lo-
quitur quando iam sponsa est traducta.* Sexto
cōtra facientes astr predictis sunt puniendi. nam
cōtrahentes sunt separandi ad tpoz intelligitur ſz
Panor.donec durāt ferie.ꝛ idem gl.in ca.nō opoz
tet.xxxiij.q.iiij.si tñ esset periculū incontinentia
ſm pe.de pal.imponenda est alia penitentia ꝛ in
ista dispensandum.Sacerdos astr qui dedit bene
dictionem huiusmodi temporibus graui pena li
cet arbitraria plectendus est.

3 ¶ Tertio queritꝝ q̄d iuris de impedimento spon
salium.ꝛ dico ꝙ qui spōsalia de futuro contraxit
nisi ipsa sponsalia aliquo licito modo soluantur
tenetur sub peccato mortali contrahere de psti:
cum eadē vel eodē: si tñ de facto fracta fide con-
trahat de presenti cum alia vel alio tenebit secū
dus contractus. De his.j.sponsalia.

4 ¶ Quarto queritur quid iuris de cathecismo et
dico ꝙ ex cathecismo cōtrahitur spiritualis co-
gnatio vt no.in quarto sen. dist. iiij.ꝛ habetur in
c.Quis.de cogna.spir.lib.vj. sed hec cognatio im
pedit quidem matrimonium contrahendum sed
non dirimit contractum.extra eo. contracto.xxx-
questione.s.si quis filiastram.ꝛ eodem tit.lib.vj.
in cap.per catheciſmum.Quomodo astr in cathe-
cismo computetur gradus.vide tit.sequenti. vbi
agetur de cognatione spirituali. Quid etiam sit
catheciſmus vide.F.loco suo.

5 ¶ Quinto queritur quid iuris de voto simplici
ꝛ dico multa.* Primo vorum de seruanda conti-
nentia simplex.i.nō solēnitatum professione taci
ta vel expressa religionis approbate. nec sacri or-
dinis suſceptione.impedit matrimonium contra
hendum sed nō dirimit Scti.dist.xxvij.per totum
in ter.ꝛ in gl.ꝛ ſm sanctum Tho.Ray.ꝛ not.Inn.
in.c.rursus.x.c.consuluit.ꝛ.c.insinuante.qui cle.
vel vo.non obstante opinione Hugo.quam Ber.
in.d.c.rursus.dicit tutiorē. qz ꝛz vtrunq; votum
equalr obliget quo ad deū. tñ ecclia per suā cō
stitutionē noluit inhabilitare ad Thēdū vouētes
ſimpliciter:sed solū vouētes solēniter: vt patet
per.c.vnicū.de vot.lib.vj.ꝛ est cōis opinio tam ca
nonistarum in titu.qui cle.vel vo. quā theologo-
rum.in.iiij.dist.xxxviij. Unde dicit gl.in.c.rursus.
ꝙ si non esset ecclesie constitutio teneret matri-
monium a religioso vel sacerdote seculari cōtra
ctum sed de hoc infra tit.sequen.§.v.determina-
bitur ꝛ.j.votū.iij.§.v.vtrū ecclia dispēsare pos
sit in voto solenni castitatis.* Secundum. Dicit
autem Gaspar cald.in.d.c.rursus.ꝙ habens tale
votum mortaliter peccat contrahendo cuz inten
tione consummandi:qz agit contra votum suum
xxvij.q.j.in multis.non astr si nō habuit animuz
consummandi sed intrādi religionē: qz in nullo
facit cōtra votum suum: ꝛ ita sentit sum. Angel.
contra ros.sed tñ ſm.s.Tho.agit implicite contra
votum suum quia implicite consentit in copulaz
carnalem: vando alteri potestatem sui corporis.
Et ꝛz non agatur cōtra votum agit tñ cōtra iura
dictum.xxvij.si vir.ꝛ in.c.cōsuluit.ꝛ in.c.rursus.ꝙ
cleri.vel vo.ꝛ contra datam fidem velendo al-
terum ꝛ maxime ſm istum secunduz quem eo ca
su non esset matrimonium cum adsit intentio de
negandi debitum.vnde eiuditur sacramentū ex-
ponendo etiam se periculo inconstantie carnis.
Et ideo indistincte dicendum est cum archiepi-
scopo post mentē sancti Thy.ꝛ Rich.quod contrā
hēdo mortaliter peccat ꝛ nisi certificetur per spi
ritum sanctū ꝙ deus sic ordinauit ꝙ copula non
sequatur.vroicit Ric.ꝛ donec vrozem cognoscat
tenetur implere votum suum cū adhuc possit sci
ntrādo religionē ea etiā inuita:ea vero cogni-
religionem intrare non poterit:ea inuita:ꝛ tenet
tur reddere debitum petenti etiā interpretative
ſm sanctum Tho.ꝛ Rich. petere vero sibi non li-
cet sed est mortale ſz Rich.totiens quotiens.qz ad-
huc seruare debet votum suum ꝙ tum in ipso est
quod etiam.s.Tho.diceret.* Tertium.qui post ta-
le votum simplex castitatis matrimonium cōtra
xit secundū sum.Angel. sicut potuit sine mortali
contrahere:puta cum intētione intrandi religio-
nem:ita sine mortali potest consummare illud vt
si mutet propositum qō potest facere sine peccō cui
illud non sit voto firmatum ꝛ deinde reddat debi
tum exactus quia ad hoc tenetur. Sed summa
Ros.hanc opinionem confutat per dicta Rich.di
cens eam esse periculosam ꝛ bene patet ex ratio-
ne sancti Thomē.quia talis adhuc tenetur ad vo
tum suum implendum inquantum potest ꝛ pter
tenetur ad religionē.* Quarto quantum autem
ad executionem debiti vtrum talis sine peccato
possit exigere: duę sunt principales opiniones.
vna ꝙ peccat solum exigendo primo vicet vt red
dat gl.in.c.ſi quis votum.xxvij.q.j.qz votū extin
guit p sequēs matrimonium.vt no.ibi.in.c.de vi
duis.et.c.ij.ꝛ sequitur Hostī.in.d.c.rursus.ꝛ vt
dicit sum.Ang.ꝛ cōiter doc.marie car.in.d.c.rur
sus dicēs eū esse veriorem.alia vero est ꝙ semper
peccat mortaliter:quā ꝛz glos.in.c.agatoria.xxvij.

q.ij.ꝛ in.c.quidam.ꝛ in.c.placet. de conuer.cōiu-
quam Jo.an.vincen.ꝛ cōiter theolo. sequuntur.
Sum. astr aug. licet concorder vt prima sit vera
qñ si nunq̄ peteret redderet coniugium nimis
onerosum alteri: vnde petit gratia alterius ma-
xime si sit vir. secunda vero quando petit ꝓpter
suum appetitum: tamen dicit ꝙ illa que dicit ꝙ
exigere possit non est min9 vera ꝙ alia. Sed sum.
matrimonium exigere non potest. si vero preces-
sit peccat exigendo prima vice tñ:sed tamen tan
dem hanc opinionē merito euertit per sentētiam
Rich.in.iij. dist. xxxvij.quistiuncte tenēs ꝙ exi-
gere nō potest qui ante vel post matrimoniū fe-
cit votū castitatis ꝛ per rationē.s.Tho.qz adhuc
tenet seruare votū suū ꝙtum ad ea in quib9 non
est factus impotens ad seruandum ꝛ adducit.s.
Tho.pro signo: qz mortua vroze contrahere non
potest qō etiam concedit Hug.ꝛ Archi.xxx.qō.j.
de eo.ꝛ.xxvij.dist.si vir.ꝛ.xxviij.q.ij.antiqui.quia
votum nō erat ablatus sed executio voti. Et hāc
opinionē tenet Pañ.trāsiens cum dictis glo. et
Sco.ꝛ Rich.pe.s.Tho.ꝛ cereri theologi ꝛ canoni
ste. Jura autem allegata per alios concludunt so-
lum ꝙ votum simplex impedit quidē spōsalia de
futuro sed non dirimit matrimonium sequens.
Distinctio vero quaz concordando adducit sum.
ang.est optima.ꝛ est.s. Tho.in.iiij.dist. xxxviij.q.
j.ar.iij.q.ij.in fi.sed ipsa concludit opinionem no
stram: qz taliter petens gratia alterius dicitur
reddere ꝛ non exigere: vt innuit.s.Tho.vbi.§.et
expresse tenet gl.in.d.c.de viduis.ꝛ Ang.de anch.
super epistolas pau. dicens quod vroz tripliciter
petit debitum. scz verbis signis ꝛ nature condi-
tione: pura qz vir scit conditionem nature eius
hoc debere appetere: ꝛ tenet vir etiā hoc tertio
modo petenti reddere debitum ne sit onerosus.
Quintum. Votum simplex sic impedit matri-
moniū contrahendū ſm Rayſi. quod si talis qui
sic vouit postea iurauit alicui ꝙ eam duceret dz
implere votū ꝛ agere penitentiā de illicito iura-
mento.d.c.rursus.ꝛ idem Hostiē. Quod si primo
iurauit ꝛ postea vouit ſm Host.ꝛ Boffre.preua-
let iuramentum licet possit intrare religionez.de
spon.commissum. vnde si votum esset de religiōe
intranda preualeret. Nec tenetur priuo exequi
furamentum ſm pañ.in.d.c.cōmissum.qz in con-
trahendo matrimonio intelligitur si res in eodē
statu permanserit.vt in.c.quemadmodum. de iu
reiuran. qō non est hic qz si post matrimonium
contractum per verba de presenti licitum est in-
trare religiones sponsa inuita.vt in.c.ij.ꝛ.c.ex pu
blico.de conuersi.coniuga.fortius post sponsalia
de futuro:qz turpius efficitur ꝙ non admittitur
hospes.vt in.c.quemadmodum. de iureiurā. Nec
ob.b.c.commissum.ꝙ vult talē si vult intrare re-
ligionem primo cōtrahere.vt iuramentuz seruet
qz ſm pañ. Hoc est de concilio tñi qō ideo dat ne
notetur persurus quo ad opinionem vulgi.* Pro
his aduerte ꝙ ſm do.Ant.in.c. veniens. qui cle.
vel vo.votum cōtinētie post sponsalia de futuro
ea tollit tanꝙ fortius ꝛ idem sentit Baſ. sed vosi
sentit contrarium in dicto capitulo rursus dicēs
quod sponsalia non valent si votum precedit. sed
si sequitur compellitur vouens solennizare: aut
perficere sponsalia:ꝛ hoc est verius:quia cū spon
se fit orta obligatio in preiudicium eius non po-
tuit vouere.ꝛ hoc sentit pañ.in dicto capit. veni
ens.ꝛ dix.sed vide infra sponsalia.§.vij.* Sexto.
Si ambo contrahentes habent votum simplex
castitatis:matrimonium non tenet ſm Jo.xxvij.
q.j.si quis votum de viduis.el.ij.secundum alios
autem communiter dicitur quod tenet sed neu-
ter potest exigere nec reddere ꝛ multominus pōt
exigere aut reddere:si ambo vouerunt post ma-
trimonium:ꝛ ita tenet sum.ro.sed deficit ſm ali-
quos:quia vterq̄ poterit reddere sed neuter exi
gere vt statim patebit. Sum.autem Angel. dicit
ꝙ secundum Jo.matrimonium tenet:sed re vera
deficit:quia Jo.male allegatur qui dicit quod nō
tenet vt melius allegat sum. ros.quia neuter po
test exigere:ꝛ in hoc Jo.male dicit ꝛ se impugnat
subiungendo casum ꝛ dicendo. Pone eos vouisse
quod nunq̄ exigerēt ꝛ dico quod bene tenet ma
trimonium:quia vterq̄ potest reddere:qz vterq̄
si sciat alterum indigere nec posse exigere reli-
quo debet commiscere ꝛ vterq̄ reddere dicetur.
Et ita in primo casu dicendum est secundū sum.
Ange.contra ros.sed verior est opinio Ros.vt neu
ter possit reddere sine dispensatione de qua infra
par.vlti. Et ratio est: quia alter solus habens vo
tum predictum ideo potest reddere sine peccato
quia alteri obligatur ius petēdi cui persone pre-
iudicare non potuit. Unde si alter non haberet
ius petendi: quia etiam ipse vouisse non excu
saretur reddendo quia faceret contra votū suum
sine causa necessaria. Et ita est in proposito in
vtroq̄ casu scilicet sive votum precedat matri-
monium sive sequatur quia neuter habet ius exi
gendi expresse vel tacite nec ex inclinatione natu
re quia talis inclinatio isto casu non est exactio
debiti: sed tenratio fragilitatis sicut ꝛ in soluto.
Et hec intellige quando vterq̄ scit impedimen-
tum alterius. Si autem non habens votum con
traheret scienter cum habente peccat: quia
participat cum eo in crimine: tamen matrimo
nium tenet: ꝛ poterit iste etiam exigere.* Se
ptimum. Si quis vouit se nunq̄ redditurum de
bitum si eum vrozem ducere contingat ſm Joā.
vbi supra nō obligat tale votum: quia est contra

Universidad de Deusto
Biblioteca

preceptum apostoli de debito reddendo. xxiij. q. iiij. §. his.* Octauū. Si quis vouerit castitatem respectu alicuius religionis: sed nō oia substantialia regule.vo. Anto.in.c.ut fus.qui cle.vel vo. vt refert pan.ibi. post multa. cōcludit quod aut vouit omnia substātialia religionis: sed non respectu certe religionis ⁊ tunc votum est simplex nec matrimoniū dirimit: aut vouit oia substantialia respectu certe religionis:ita quod efficaciter est obligatus religioni: ⁊ tunc certum est matrimonium non tenere. vt in capitulo vnico. de vot.lib.vi.aut vouit tantum castitatem respectu certe religionis: ⁊ tunc dicit votum esse solennizatum ⁊ sequens matrimonium nō tenere: licet iste non sit vere ⁊ stricte religiosus:vt quia se ad paupertatē ⁊ obedientiam non obligauit: et hoc per.d. c. vnicum. sed quantum ad hoc Panormitanus tenet contrarium: quia illud capitu. vnicum. ad solemnitatē voti requirit quod fiat professio alicui probate religioni:et consequenter quod profiteatur religionem probatam ita vt vere sit religiosus illius religionis. Et si obiciatur de muliere de qua in.c.fin.qui cle.vel vo. vide infra professio.§. ſ.* Nonum. Si habens votū simplex inquirat an possit contrahere matrimonius ſm Hostien. respondendum est quod non: et si adiciat querere vtrum tenebit si cōtraxerit:non debet quis respondere quia daret occasionē peccandi mortaliter aut mēriturus: ego vero dico qō nulli est illicitum saltem sub pena mortalis peccati docere veritatem vt dicendo quod tenebit quidē:sed tamen mortaliter peccabit: nec est dare occasionem peccandi sed sumere:alioquin occasionem darent qui canones ⁊ lecturas exhibēt oculis omnium ad legendum: debemus tamen tales prudenter deludere ſm Hostien. quia non solus non debemus dare occasionem peccati sed etiam debemus ab eo quantum possumus auertere peccare paratos. Dicit autē sum. ang. quod si votum non seruat se non videre quomodo facere volenti maius malum non possit dici vt eo dimisso faciat minus. xiij. distin. nerui cum similibus:sed istud est verum vt ibi dicitur si fine peccato nullus pater aditus: quia eo casu essent eligenda minora qui casus non est possibilis absolute:alioquin necessario peccaremus: sed solum ex suppositiōe alicuius inique volitiōis. Et ideo sicut non sunt facienda a nobis mala minora vt alij euitent maiora:sic nec cōsulenda sunt: alioquin licitum esset nobis complacere in eo quod non licet facere.* Decimū. Idem iudicium quantum ad hoc ⁊ omnia predicta est de muliere ⁊ respectu viri sicut de viro respectu mulieris:⁊ similiter de iuramento sicut de voto: vt si quis iurauit tenere castitatem contrahere non possit licet teneat contractus. De quo vide. xxvij. q. i. votum. in gl.* Undecimum. Utrū autē dispensare possit episcopus in voto castitatis aut non nubendi.ſ. votum. iiij. §. iij. ⁊. iiij. Quantum autem ad posse exigere eum qui contraxit post simplex votum castitatis communiter tenent moderni res in.d.c.rursus. qd episcopus possit dispensare ex causa legitima:quod verum est eo modo q dictum est supra debitum. §. viij. ⁊ causa legitima est periculum anime aut ex mora aut ex impossibilitate omnino adeundi romam: alias requiritur autoritas apostolica vt dicit. ſ. Thom. in. iij. quodl. q. vij. ar. ſ. ⁊ ratio ex doctrina eius sumitur vt supra dictum est: quia ista obligatio non exigendi venit ex obligatione voti vnde ille solꝰ potest hanc tollere qui ⁊ illam.

¶ Serto queritur quid iuris circa impedimentum criminis nō dirimētis: ⁊ dico multa.* Primum. Sicut supra dictum est sex crimina matrimonium impediunt sed non dirimunt: primū est incestus extra de eo qui co. con. cap. secundus. est vxoricidium. xxxiij. q. ij. admonere. ⁊. c. inferiores. non tamen lego q ecōuerso mulier occidēs maritum contrahere nō possit nisi fecisset intentione habendi adulterium. tertiū raptus sponse alterius. xxvij. qō. statutum. quartum leuatio proprij filij de sacro fonte inficiando matrimonii: vt sex possit vxorem priuare debito cōiugali. xxx. quest. ſ. de eo. de quo ti. c. seq. impedimento. vj. quintus interfectio sacerdotis. de pe. ⁊ re. qui presbyteri. ⁊ ibi panor. in verbo coniunctus. dicit secundum vnam expositionem hoc non habere locum nisi prius interfector sit conuictus in foro contentioso. sextum est id propter quod quis solenniter penitet. xxxiij. quest. ij. de his. ⁊ ca. antiqui. septimum est cum quis monialem scienter accipit in vxorem. xxvij. questiōe. ſ. hi vero. sed istud reducitur ad incestum: vt patet per glo. ibi. hoc omnia. no. gl. in. d. c. qui presbyterum. ⁊. xxxiij. q. ij. in canone de penitentibus. ⁊. s. Tho. Ray. ⁊ Hostī.* Secundum. Si tamen de incontinentia timeretur secundum Ray. debet episcopus concedere licentiam nubēdi. arg. xxxiij. q. ij. antiq. ⁊. c. in adolescētia. extra de eo qui co. consan. vxo. et literis. imo sufficit licentia propriꝰ sacerdotis imo ſm eundem de cōsuetudine non seruatur iste rigor petendi licentiā. ⁊ sic dē monal. ⁊ rodē. vñ ⁊ Jo. in. d. c. adolescētia. tenet quod inuenis incestuosus contrahere potest sine dispēsatione sed nō senex. ⁊ ita tenet sum. ang. Archi. tamen post pe. de pal. dicit q sine dispēsatione exprīa non licet inuoluto alicuo pdictorū cōtrahere vel exigere: nec dicta cōsuetudo valet nisi cōstet episcopos hoc diu sciēter dissimulasse:aliter cōtrarium faciens peccat mortaliter: ⁊ idem videtur sentire sanctus Tho.

in. iiij. dist. xxxiij. ar. vl. ⁊ ita tenē cum sum. ro. contra ange. qz aliter consuetudo dictas leges nō tolleret vt ptz ex dicto. s. consuetudo. §. vij. * Tertiū incestuosus nō posset cōtrahere aut exigere. sum. ans. dicit verum nō solum de incestuoso cum vxoris consanguinea sed vir. sum ro. vero dicit hoc verum esse ⁊ intellige cum quis cognoscit consanguineam vxoris vel cognoscitur a consanguineo viri si est mulier: vt addit Archi. ⁊ hec est opinio Ric. ⁊ Archi. ⁊. s. Tho. non obstante quod non fiat minus sed maius peccatum cognoscere proprias consanguineas: vel permittendo se cognosci a proprijs si sunt mulieres: quia dicit Archi. quod non reperitur in iure hoc de propria consanguinea: sicut de consanguineis coniugis: ⁊ Richar. dicit qō nō tantum iniuriatur matrimonio maritus vxoris consanguinea propria quantū cū incestum cum consanguinea propria quantū cū quod incestus ponit impedimentum non tam ratione culpe quam ratione affinitatis quam causat. Capitula autem que allegat summa angelica nihil faciunt ad oppositum: imo vbi dicit textum esse clarum: est clarus in oppositum. vide supra. luxuria. §. iiij. multa ad hoc propositum.* Quare per viam iudicij ex zelo iustitie non liuore vindicte. extra iudicium vero nunquam hoc licet secundum legem diuinam: secundū ciuilē vero ꝛs eo modo quo dictum est supra lex. §. ⁊. vbi nihil habetur de vxore: sed de filia ⁊ adultero.

Rursus de matrimonio octauo quantus ad impedimenta que impediunt ⁊ dirimunt.

¶ Matrimonium octauū considerari potest quantum ad impedimenta que illud impediunt inquantum scilicet propter illa est prohibitū ⁊ dirimit inquantum si de facto contrahatur nullum est: huiusmodi autem impedimenta sunt sexdecim eo modo quo. ē. matrimonius. Error conditio ⁊c.

1.q3. ¶ Primo ergo cum error dirimens sit duplex in proposito scilicet. persone ⁊ conditionis queritur quis iuris de errore persone ⁊ dico multa.* Primum Error consensum remouet. Quia error enim non consentit. l. si per errorem. ff. de iurisdi. om. iudi. ⁊ errantis voluntas nulla est. l. cum testamentum. C. de iurīſ. ⁊ fac. igno: et errantis consensus nullus est: vt ibi dicitur in. l. non dubium. et facit. xxix. questio. ij. his ita respondetur. Et ratio horum est: quia error cognitionem removet que est causa consensus ⁊ omnis actus voluntatis vicente Aug. v. de tri. q̄ inuisa diligere possumus incognita nequaq̄.* Secundus. Omnimoda ignorantia alicuius remouet errorem circa personam eius: vnde secundum Ray. ad errandum in personaz alicuius requritur aliqua eius notitia per visum vel auditum: vel famam. de persona absente q̄ creditur esse ista presens quia errare est aliū pro alio accipere. xxij. qō. in quibus. qō esse non potest nisi de illo loco cuius alium ponimus aliqualem notitiam habeamus: qz vt dictus est in penitus ignorum nec affectum nec consensum possumus dirigere. arg. l. cū ab eo. §. massam. ff. de contrahen. emp.* Tertiuz circa matrimoniū quadruplex est error secundum Hir. scilicet fortune qualitatis: persone ⁊ conditionis. scilicet. seruilio. Igitur error conditionis matrimoniū tollit ⁊ dirimit. ō quo tamen. §. sequē. ⁊ similiter error persone puta qz credit quis se contrahere cum berta ⁊ contrahit cum margarita quaz credit esse bertam cuius ratio iam patet ex dictis quia non est consensus qui est causa matrimonij ⁊ eā assignat sanctus Tho. in. fin. distinc. xxx. dicens quod error qui matrimonium impedit oportet esse alicuius eorum que sunt de essentia matrimonij: qō quidam cum duo includat scilicet personas que coniunguntur ⁊ mutuam inuicem potestatem in qua matrimonium consistit: primum tollitur per errorem persone: ⁊ secundum per errorem conditionis. Error autem qualitatis cum putatur nobilis ille qui est rusticus: vel casta filia que est meretrix: aut virgo illa que est corrupta nō tollit matrimonium quinimo illud tenet. xxix. qō. ſ. error et. c. io ita. nisi secundum. s. Thoma. iste error redundaret in personam: vt parti. sequen. Notauit tamen Hugo. xxvij. questione. ij. raptor. quod qui de futuro desponsauit corruptam quam virginē credebat: comperta postmodum veritate ante copulam non est compellendus cōsummare matrimonium cum ea: quia per hoc impediretur eius promotio ad ordines ecclesiasticos. Similiter nec error: fortune: vt cum quis putatur diues et est pauper matrimonium non tollit: vt patet ex iuribus allegatis.* Quartum. Si aliqua nobilis mulier romana contrahat cum rustico gallicano asserente se filium regis anglie cum non sit sicut aliquando accidit de facto. quidam vt Ray. fecit dum fupple. dicunt matrimonium tenere: qz fuit error qualitatis ⁊ nō persone. Sed Hostien. dicit contrarium: quia est error inquit persone: cū vbique habeatur notitia regio anglie: quia consensit in personam filij regis anglie ⁊ non personaz presentem. Sanctus Thomas autem in. iiij. distinctione. xxx. virtualiter distinguit dicens. Si error nobilitatis vel dignitatis redundat in errorem persone: tunc impedit matrimonium. Unde si consensus mulieris feratur in istam personam directe error de nobilitate ipsius non impedit matrimonium: si autem directe intendit consen-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tire in filium regis quicunq; sit ille: tunc si alius presentetur illi quā filius regis est error persone ⁊ impedit matrimoniū. Et no. qđ. s. Lyo. non loq̄tur de rege in cōi. q; dicit filium alicuius regis: ſ de rege terminato puta - rācie vel sicilie in cuius regno forte erat qñ scribebat. * Quintū. Si autē sicruus rusticus in gñali dixisset se esse filium regis vel comitis ⁊ non diceret cuius vel si specificat nulla ỹf notitia filij nec̄ patris non tollitur matrimoniū: q; nō est error persone ſz forte aut qualitatis. Et idē dicendū est si quis dicat se primogenitū magni comitis ⁊ non sit. * Sextum. Si aliqua sciat aliquā multos ỹf filios quoz nullum cognoscit si aliquis eoz̄ falso dicat se primogenitum ⁊ illa consentiat in eū sc̄m ihug. xxix. q. ſ. in prin. est error: fortune ⁊ nō impedit. sed Cal. in c. ij. de piu. ser. ⁊ Jo. xxix. q. ſ. ꝛ ibost. in sum. ⁊ Ray. dicunt q̄ est error: fortune nec tz matrimoniū q̄ verum est si consensus ferebat in eū nō vt in presentem sed in primogenitū iuxta distinctionē. s. Ly. * Septimum: Si cōsensus sit in aliquem qui est mortuus loco cuius alius presentatur impeditur matrimonium secūdū Dir. ⁊ Jo. q; est error persone. * Octauum. Matrimoniū volo ꝺctū tz ỹs gl. in. c. cuz dilectus. quod me. cō. licet volus dederit causam contractui: ⁊ idem Hof. in. l. a diuo pio. ff. de rit. nup. ⁊ in. c. constituit. xx. q. iij. qđ Panor. limitat in. d. c. cū dilectus. nisi sit talis dor̄ qui consensum excludat q; sic non teneret: ⁊ facit qđ no. Jo. an. in. c. vnico. de cōiug. facit etiam. c. cū loch de spon. ⁊ Inn. in. c. cū dilectus. post gl. illā singularem quod dolus cadit in constantem virum nō impedit religionis ingressum. secus de dolo q̄ peritissimos falleret. Quod est bene notandū: quia facit ad multa ỹ in votis: turamētis ⁊ huiusmodi spiritualibus quia communiter tenetur quod tenent vt in dictis gloss.

2 ¶ Scō querit quid iuris de impedimento erroris conditionis sc̄z seruilis quātum ad ipsum vinculum matrimonij: ⁊ dico multa. * Primum. Error circa conditionem seruilem aliquādo dirimit matrimoniuz ex sua natura: quia. ſ. repugnat ptāti que traditur in matrimonio. cum non possit libere vti ancilla: ⁊ principaliter ex constitutiōe ecclesie inhabilitantis personas ⁊ contractum irritantis: vt de cōiu. ser. proposuit. * Sc̄m. Triplex est error circa conditionem secum contrahentis primus. ſ. circa meliorem quaz sit sua aut quā credat: vt cum seruus aut liber contrahit cum libera quam credit ancillam vel econtrario: ⁊ sic dicis circa patrem. vt cum seruus cōtrahit cum ancilla quam liberā credit. vel econtrario: ⁊ tertius circa deterius: ⁊ vt cum liber cōtrahit cū ancilla quā credit liberaz vel ecōtrario: primus ⁊ sc̄us error matrimonium non dirimit: q; non ledit⁹ errās nec ỹs qđ obijciat alteri: ⁊ ecclesia sic statuit. argz eorum que no. de coniug. ser. c. ꝓposuit. ⁊. c. ad nostram. xxix. q. ij. per totum. de diuor. significasti. cōsentit Ray. Pe. Al. Inn. Hof. ⁊ s. Lyo. ⁊ est communis doctrina theologorum ⁊ canonistarum: licet contrarium tenuerit quidam. Tertius autem dirimit matrimonium: vnde non tenet. xxix. q. ij. ſi quis ingenuus. ⁊. c. si femina. Quod tamen limitā nisi defuisset error: q; si liber contrahit cum ancilla scienter: vel libera cum seruo: tenet matrimonium. xxix. q. ij. si quis liber ⁊. c. si quis ancillā cuz duobus sequenti. ⁊ sic liber tenetur sequi ancillā secundum Pa. de coniug. ser. c. ſ. Et licet de iure ei ulli non teneat matrimonium si ancilla vel libera contraxit scienter cum seruo. C. de incest. ⁊ inu. nup. l. cum ancillis. tamen in hac materia spirituali standum est iuri canonico. vt in. c. vlt. ⁊ ꝑtē. de secun. nup. ⁊ not. Barto. in. l. priuilegia. C. de sacrosanct. eccle. ⁊ est gl. in. c. secundo. de regul. iur. lib. vj. Limita secundo nisi postquam liber sciuit conditionem seruilem consenserit verbo vel facto: vt per carnalem copulam. vt in. d. c. si quis in genu⁹ et capitu. si femina. de coniug. ser. proposuit. ⁊ capitu. ad nostram. quod tamen intellige si pro certo sciuit seruitutem: vel ex auditis habuit de ea probabilem opinionem secus si leuem aut temerariam cui credi non debet quia consentiendo copule sibi non preiudicat. argumen. de sentēn. excommunicatio. inquisitioni: cum etiam tituhans pro ignorante habendus sit. C. de conditio. indebi. l. vlti. ⁊ not. etiam glossa Raymu. in titu. de impedimento conditionis. Limita tertio nisi habens probabilem causam credendi ad preceptum ecclesie debitum reddat: quia preiudicat sibi secundum Lanc. Jnnocen. ⁊ Joan. andre. et Panormita. in. d. capitu. proposuit. quia nihil velut cum ea esse tanquam cum vxore propria non debet in hoc obedire. de hoc vide. §. sequen.

* Tertium si liber contrahat ignoranter cum ancilla cui data est libertas in tempus vel econtrario matrimonium non tenet: quia vt dicit. l. ita⁹ tu. liber. ff. de statu. liber. ea que interim facit vt seruus non vt liber facit. * Quartum. Si autem tali ignorantia durante ipsa conrraxit cum aliq̄ non ignorante conditionem eius secundum ꝺ⁹, tenet matrimonium. * Quintum. Si dominus tradit alicui libero ancillam suam in matrimonio vel liberam vel scienter tacuit quam tamen contrahens ignorabat ancillam tenet matrimonium quia statum efficitur libera et intelligitur dominus ei libertatem dedisse: vt autentica de manumiss. §. si vero ab inimico. Et hoc tenet Panor. ⁊ gloss. in dicto capt. ad nostram. de coniug. ser. et Goffre. ⁊ ibostien. ⁊ Berto. * Sextum. Liber contrahens cum ancilla ignorante quam dominus

post latenter manumittit: ⁊ liber post hoc eaz cognoscit non tenetur stare cum ea: quia matrimonium nullū fuit: ⁊ semper ei se cōmiscuit ex primo consensu ḡuillus fuit. arg. C. ad pelle. l. quāuis. §. in Joan. xxix. q. ij. si quis ingenuus. ⁊ Ber. in c. vltimo. de coniu. ser. ⁊ Goffr. ⁊ Dire. ⁊ ita tenet sum. ro. Dicit tamen sum. Ange. verius esse quod si illa post manumissionem cognouit eum intendens contrahere matrimonium sit ablato impedimento per ea que no. glo. in. d. c. ad nostram. q; videtur antiquus cōsensus perseuerare nisi contrarium exprimatur. de bap. maioz̄. in fin. sed dico quod glo. quam allegat determinat expresse contra hoc ⁊ similiter sua ratio valet ad oppositum quia si durat antiquus consensus ꝺrute ei⁹ non contrahitur quia nullus est. Si autē consensus antiquus fuisset de se sufficiens ad cōtrahendum verū diceret sicut in simili dictū est prius. s. matrimonium. iij. §. iij. parti. iij. * Septimū. Error conditionis libertine vel ascriptitie: aut originarie non impedit matrimonium sicut error conditionis seruilis ſm ꝺ⁹. quia omnes illi sunt liberi: licet ad quedam opera plus certius teneātur ⁊ idem ihug. xxix. q. ij. in prin. Qui autē sint originarij ⁊ ascriptitij. vide. j. seruus. * Octauum. Si consuetudo est in loco q̄ partus sequatur conditionem patris: ⁊ non ventris natus ex libero ⁊ ancilla liber est: ⁊ vt liber matrimonium contrahere potest: vt summat Panor. in. c. licet. de coniuser. * Nonum. Si liber ignoranter contrahit cum ancilla: ⁊ postea sciens conditionem ancille vult cum ea esse: ⁊ illa non sed vult discedere ſm Ber. non erit matrimonium: sed tamen illa debet ab ecclesia compelli nisi ad secunda vota transisset. spectu serui. * Decimum. Liber comperiēs quod illa cum qua contrarit ignoranter sit serua pōt eam propria autoritate dimittere quo ad thorum secundum omnes ⁊ planum est: sed non quo ad cohabitationē ſm Richar. si contrarit in facie ecclesie aut coram testibus secus si clandestine. et hoc pater in cap. postro. de diuor. licet ibosti. et multi alij teneant contrarium quando seruitus est notoria sicut ⁊ in adulterio. de quo habes. §. diuortium. §. viij. * Verum enim dicit ibosti. quod ad copulam: ⁊ Richar. quo ad cohabitationem de qua loquitur. d. cap. postro. ſm glo. * Undecimum. Si liber qui contrarit matrimonium efficiatur seruus se vendendo aut aliter nō dissoluitur matrimonium: nec illa vēditio valet nisi consentiente vxore: quia non habet potestatem sui corporis. xxxiij. q. v. quod deo. quod. s. Lyo. in. iiij. dist. xxxv. ſ. limitat quo ad seruitutem impedientem redditionem debiti secus in alia non impedientem. Vide infra seruitus. §. vij.

¶ Tertio queritur quid iuris circa actum coniugalem quando in contractu matrimonij interuenit error conditionis: ⁊ dico multa. * Primum. Alter coniugum qui ignorat matrimonium esse nullum propter seruilem conditionez in reliquo ſm Archi. quāiu hoc ignorat licet nollet consentire si sciret excusatur a peccato cocundo. sicut Jacob in facto ly. ꝓpter ignorantiā facti ꝓbabiles ⁊ filij erunt legitimi si in faciem ecclesie fit contractum. Qui etiam scit esse seruum si credat quod reliquus coniunx qui scilicet est liber hoc sciat: aut quod adeo affectuose diligat qđ etiam consentiret si sciret esse talem excusatur a peccato ex quo vxorio affectu cognoscit vel cognoscitur. Qui vero scit se seruum ⁊ reliquum esse liberum: ⁊ sic matrimonium non tenere: fornicatur quotiēs alius de sua sterilitate sit certiorat⁹ ⁊ nihilominus in eum consentiat: secus si ignorante. Et idem dic de quocunq; sciente matrimoniuz non tenere ex quocunq; impedimento. * Secundum. Quando de tali matrimonio ignorante contracto dubitatio incipit oriri: ad sciendum quid agendum sit quantum ad deum ſm Archid. distinguendum est inter scientiam que habet cui dentiam ⁊ non est nisi verorum: ⁊ conscientiam que est firma credulitas ḡuis clare non sciatur quia scilicet potest procedere ex causa non soluz leui. sed etiam falsa: et scrupulum qui est oubietas que scilicet est quoties homo hincinde equaliter pendet vel quasi equaliter modico reputato pro nihilo. Adde ad archie. quod etiam distinguendum est de motiuo sine causa que mouet ad scientiam conscientiam ⁊ scrupulum: quia quedam est certa ⁊ euidens de facto: vt quia video vel de iure: vt quia quis conuincitur aut confitetur iuridice quedam probabilia: vt quia audio a grauibus fide dignis: ⁊ quedam leuis siue temeraria: vt quia audio a leuibus. Qui ergo habet scientiā de hoc impedimento vel alio ⁊ aut etiam conscientiam procedentem ex leui aut probabili causa coeundo mortaliter peccat: nisi ille coitus esset matrimonialis: quia tunc secundum Richy. siue sequatur scientiam siue probabilem presumptionem id est conscientiam coram deo est ratificatiuus matrimonij: qui vero habet scrupulum si est ex leui aut temeraria cā debet illi deponere ⁊ sic reddere ⁊ exigere poterit sine peccato. ar. c. inquisitioni. de sentēn. excō. si vero est ex causa probabili reddere potest ⁊ debet exactus: quod est obedire salte deo precipienti reddere vnicuiq; quod suū est: q; in dubijs obediendum est. xxiij. q. ſ. quis culpatur. ⁊. d. c. inquisitioni. sed exigere non potest sine mortali: quia exponeret se periculo nisi ille coit⁹ esset matrimonialis id est affe

Universidad de Deusto
Biblioteca

etu matrimoniali quia etiam hoc casu coram deo ratificaret matrimonium si hoc esset in intentione.* Certium. Quando vero in tali impedimento oritur dubitatio ad sciendum quid faciendum sit quo ad homines. dicit Richar. in. xxxvi. distin. iiij. ch sine copula sequatur certam cognitionem in libero de seruitute alteri⁹: siue probabilē presumptionem: sine ad preceptum ecclesie siue non semper ratificatur matrimoniū in cōspectu ecclesie: etiā si eēt ex affectu fornicarioni si vero sequatur le uem ꝛ temeraria suspicionem cui credi non debet secundum omnes non preiudicat ei etiam ad mandatum ecclesie: qz ritubās pro ignorante habendus est. Hec ille valde bene. Sed intellige primo hec vera esse ū ecclesie constaret de scientia vel presumptione: aut leui suspitione que qz ei constare non potest de affectu ideo non distinguit inter matrimonialem ꝛ fornicarium. Intelige secundo quod quo ad homines. vt patet ex mente istius doctoris: ꝛ ex. d. ca. inquisitioni. ꝛ ex verbis. s. Tho. infra positis. par. v. non distinguitur inter conscientiam ꝛ scrupulum ꝛ ex causa probabili: quia ecclesia ipsam conscientiam aut scrupulū non videt: sed solum causam motiuam ad hec que vtrobiq; est eadem scilicet causa probabilis quando scrupulus non est ex causa leui vel temeraria.* Quartum. Quando vero de tali impedimēto oritur questio siue lis in iudicio ad sciendum quid faciendum sit: dico quod quo ad deum ne quis peccet distinguendum est vt supra particula. ij. Et ecclesia precipiente copulam semper potest quis obedire sine peccato si vult matrimonium ratificare quia coitus erit matrimonialis. Si vero non vult ratificare ecclesia precipiente copulam si habet de impedimento scientiam vel conscientiam ex causa probabili non tenetur obedire. quia nō potest ecclesia facere sm Archi. vt non maritus fiat maritus contra suam voluntatē quod faceret si obediret. sed necp obedire potest stante suppposito quod nolit ratificare quia coitus esset fornicarius: si vero habet de impedimento scrupulum ex causa leui aut temeraria deponat: ꝛ reddat: ꝛ si vult eam exigat. d. c. inquisitioni: si vero ex causa probabili et discreta reddat quia in dubio tenetur obedire: non autē exigat: quia exponeret se periculo fornicandi. *Quintum ad sciēdum vero quid agendum sit in iudicio quo ad homines ne scilicet quis preiudicet iuri suo distinguendus est solum ex parte cause vel motui ad credendum impedimentum. Si enim sit leuis aut temeraria debet obedire ecclesie precipienti copulam secundum omnes: quia sibi non preiudicat: sed si sit euidens ꝛ certa: faciens scientiam: non debet obedire sm omnes: qz sibi preiudicaret similiter si causa esset probabilis quia etiam sibi preiudicaret ꝺm Tanc. Inno. Jo. an. Richar. ꝛ pan. in. d. c. ꝓposuit. non obst. qō teneat Host. in sum. ꝛ glo. in. d. c. proposuit. quod debeat obedire nisi sit certus: quia prior opinio est communior ꝛ verior. quā etiam. d. Thō probat in. iiij. dist. xxxvi. in expositione litere dicens. Si antequā sit detecta seruitus vxoris de qua dubitatur ipsa petat debitum si leui suspitione moueatur oꝫ reddere debitum: nec ex hoc ei aliquod preiudicium generatur: si autem ex causa probabili dubitet vel vehementer presumat aut certe cognoscat nō debet ei debitū reddere ecclesia ꝓcipiente quia vel sibi preiudicium faceret si eam vxorio affectu cognosceret: aut alꝫ fornicaretur hec ille quia sumit ly non debet pro. ly non tenetur. Supple. asit contra opinionē sum. ang. ꝛ rotrich. ꝛ omnium canonistarum dicit quod debitum negare non debet ex causa probabili: si tamen ex euidenti allegans. d. c. inquisitioni. sed illud cap. loquitur distinguendo non ex parte causa se sed ex parte dubitantis quādo causa probabilis non ducit extra terminos scrupuli: sta quod hoc quis credit quidem sz nō firmiter: sed quasi rtubans. s. Thō. vero cum dicit si ex causa probabili dubitet vehementer presumat non sumit dubitare proprie sed large ꝓ formidare vt opponitur scientie vel euidentie eo modo quo opinans dicitur dubius quouscp sciat: vnde ly vel stat exponitiue pro id est potius ℭ disiunctiue sicut patet er allegatione pisa. sium adducentis. De opinione autem Hostien. vide Panor. in. d. c. proposuit. Dicit tamen Asten. quod Host. in. q. c. proposuit. correxit dictum suum.

℣ Quarto queritur quid iuris circa actū coniugalē quādo in cōtractu matrimonij incidit conditio seruilis sine errore cōditionis ita ꝙ matrimonium tenuit: ꝛ dico vt infra seruus per totum.

℣ Quinto queritur quid iuris circa impedimentum voti ꝛ dico qō votum non solenne castitatis matrimonium impedit siue prohibet sed non dirimit: vt dictum est ti. ptiore. §. v. sed solenne qō sic licet comitatur professio expressa vel tacita alicuius religionis approbate: vel susceptio ordinis sacri matrimoniū nō solū impedit sed etiā dirimit ita quod matrimoniū nullius est: imo incurritur excōicatio: vt in clemen. eos. de consan. ꝛ affin. Sed tamen hoc fiat post professionem in alia qua regula non approbata vel etiam in regula approbata tertij ordinis beati Ꝑncisci vel Francisci teneret matrimonium sicut dixit Archi.

℣ Sexto querit quid iuris de impedimento cognationis carnalis seu cōsanguinitatis: ad cuius intellectum hic consanguinitatis arborem figuratiuo: in qua numeri superiores gradus sm canones: inferiores vero secundum leges significant.

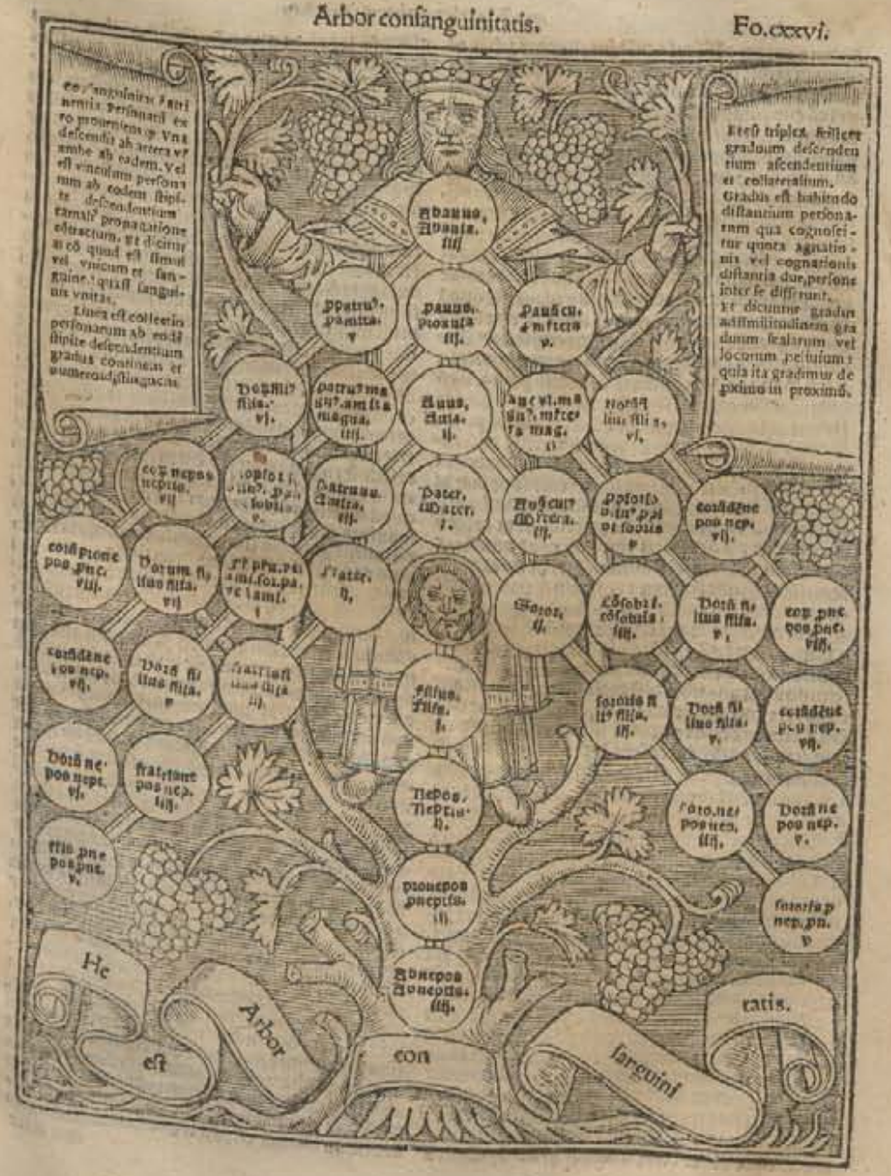

Arbore autem cõstituta cui⁹ intellectus hꝫ ex dictis maxime parti.iij.vico.multa.* primũ. Triplex est cognatio.s.carnalis q̃ dr̃ psanguineitas vel cã euphonie cõsanguinitas q̃ cõuenit̃iam in sanguine iportati spũalis q̃ dr̃ cõpaternitas: t legalis que dr̃ adoptio. Consanguinitas igitur secũdũ.s.Ethy.pe.de pa.Ray.iij.o.t oĩs est vinculũ psonarum ab eodẽ stipite.s.proximo descendentiũ. i. ab eadem persona carnali propagatiõe ꝛctum per qõ.s.excludit̃ eua a cõsanguinitate ade: non aũt xps a cõsanguinitate ỹginis: qr ei⁹ propagatio fuit carnalis ex pte ỹginis.in hac cognatione vt docet arbor sunt linee gradus t psone: sic quod in vna cognatione sunt plures linee.in vna linea plures gradus:in vno gradu plures psone.* Secundũ. Linea cõsanguinitatis dr̃ methaphorice t scõm Pe de pa.'est ordinata collectio psonarũ cõsanguinitate piũctarũ: t est triplex ꝑs.s.Th.t cõiter doc.pria ascendentiũ in q̃ sunt pr̃ auus pauꝰ: atauus ꝛc.t filr̃ nr̃atauus: atauia ꝛc.scõa descendentiũ in qua est filiꝰ nepos: pnepos: abnepos: t filr̃ filia neptis ꝛc.t he due linee realr̃ sunt vna diuerse solũ in modo cõputandi incipiendo.s.a posterioribus vt in prima vel a prioribus: vt in secũda. Est t tertia q̃ respicit eos q̃ ab eodẽ quidẽ retrio descendunt sed non abinuicez: t dr̃ linea collateraliũ: in q̃ sunt fratres t eorũ filij q̃ patruelis dicuntur t filij patruorũ: t idẽ in feminis. Probant aũt hec oĩa. xxxv.q.iij.c.j.t per totũ.ff.de gra.l.j. t.l.iur.cõsult⁹.* Tertiũ. Gradus aũt ꝑs Jo.an. est habitudo quedam distãtiũ personarũ qua cognoscitur quota gnatiõis distantia due psone distant inter se: t colligit ex.c.ex ꝑte.ꝛc.qõ dilectio.de consan. Computat aũt grad⁹ in linea ascẽdẽtiũ t descendentiũ vniformiter scõs leges t canões omissa cõputatiõe. Jlldo.q hꝫ i oi.iij.t.xxv.q.iij.t.iij. t.v. que non est inysu: hoc modo. Cõputande sunt essi persone medie inter eas t de ãb⁹ queritur: t si nulla sit media sunt in primo gradu vt pater: et filius descendẽdo: t filius ac pr̃ ascendendo si ꝯo sint alie psone medie ꝑputatis eis cum extrancis quot sunt psone vna min⁹ tot sunt gradus: sicut auꝰ t nepos sunt in scõo gradu ascendendo et descendẽdo: qr ibi sunt tres persone due extreme. s. auus t nepos: t vna media.s.pr̃ respectu vnius: t filiꝰ respectu alterius: vñ q̃ remoto vno remanẽt duo nepos t auus sunt in secundo gradu ꝓ auꝰ t pronepos in quarto. Et ratio est: qr cũ gradus sit distantia nõ est eiusdẽ ad se: vñ pr̃ solus non facit gradũ sed addito filio cõstituitur primus gradus et duabus personis: t addito nepote constituitur secũdus gradꝰ ex rrib⁹ t sic de alijs. In linea vero collaterali sine transuersali q̃ nõ est eorũ quorũ vnꝰ descẽdit ab alio: sed eorũ q̃ descẽdunt a cõmuni principio aliter computantur gradꝰ ꝑs canões aliter ꝑs leges. de quo. s Th. in. iij. di. xl. ar. ij. Tũ ꝑm canones si persone de quib⁹ queritꝝ equaliter distant a cõi stirpe: quoto gradu quelibet earuꝫ distat a cõi stirpe: toto gradu distãt iter se sicut duo fratres attinent sibi in primo gradu horuꝫ filij in secundo t sic vlterius si vero distant inequaliter quoto gradu remotior eorũ distat a cõi stipite toto gradu attinẽt sibiuicem ꝑs. s. Th. sicut duo fratres attinent sibi in primo gradu: ita filius vnius fratris distat a reliquo fratre in scõo gradu: quia tantum distat a cõi radice: t intellige qõ erit ecõtrario: frater qui a cõi principio distat solũ vno gradu: a filio fratris distat scõo gradu: qr nõ potest el se vicinior alij descendenti a cõi principio quã ipꝰ principiũ ꝓpter q̃ est ei vicinꝰ: alꝫ posset esse remotior a rali descendẽte quã a cõi principio: quia forte ille alius descendens plus distat quã ipse ficut filius alterius fratris plusquam alius frater t sic cõsequitur remotionem distantiam oportet cõsanguinitatem computari. Hec ex silo. Et si cõsuetudo patrie esset quod computãdo inciperet a propinquiori illa seruanda esset ꝑm Assten. propter scandalum euitandum: vt in. c. quod dilectio. de cõsan: t affinitate. Et quod sitellige t limita iuxta ea que supra matrimonium. ij. §. iij. Secundum leges vero aliter computantur grad⁹ in linea transuersali: quia secundum eas duo fratres sunt in secundo gradu. filij duorum fratrum in quarto: nepotes in sexto: pronepotes in octauo: et sic vlterius. Ratio autem huius diuersitatis autem rationem. vide. xxxv. questio. prima. in. c. ad sedem. * Quartum. Pro maiori notitia ꝑdictorum sciendum est quod Joan. andr. in expõe do dicit. In arbore consanguinitatis est cellula vacua propter hoc quod proprius nomen habere non potuit cum omnes alie exceptis ꝑis que. per genitiuum nominantur sumant nomen ab ipsa t dicitur filius patris t pater filij t frater fratris t sic de alijs: sed eam a nomine sui fidelis patruelis vocant. Supra ipsam t sub ipsa in recta linea sunt alie cellule ascendentium et descendentium que competenter diuiderentur per medium vt a latere dextro earum nomina marium a sinistro vero nomina ponerentur feminarum quia positis a latere dextro descendunt a maribus: t econuerso scilicet positis a sinistro descendunt a feminis. Supra patruum sunt quatuor cellule que continent ista que sunt pater: mater: auus: auia proauus: proauia: abauus: tabaula: quarus positus habet punctum vnum duplicatum. secunda. ter tia. 3. quarta quatuor. infra vero patruum ista. similiter cellule quatuor: que continent ista que sunt filius filia neposneptis: pronepos pronepotis abnepos abneptis: quarum prima habet vnum punctum duplicatum: t sic de alijs: vt de ascendentibus dictum est. Ad cognoscendũ etiam gradus inter

dus inter istos ascẽdẽtes t descẽdẽtes sciẽdũ est qõ quot sunt ꝑsone de ꝙbus queritꝝ ꝑputaris inter medias vna dẽpta tot sunt gradus inter eas si cut inter abauũ t petrutiũ quatuor sunt grad⁹ cũ sint quinq; ꝑsone: t filr̃ inter ipm̃ t abnepotẽ sunt quatuor inter abauũ aũt t abnepotẽ sunt. viij. gradus: qr sunt nouẽ persone. Nõ ꝟs tñ iste petrutiꝰ totã suã cõputationẽ i arbore: qr qlibꝫ ꝟs duos parentes. iij. ann. viij. pauos. xvj. abauos t sic semper ascendentes duplicant. Accedẽdo ꝯo ad collaterales faciendo stipitẽ de patre. inde ex parte dextra descendunt cellule quatuor ꝓtinentes ista q̃ sunt filr̃ filius: t filia. fris nepos t neptis: quarum puncta superius sunt. s. j. ij. iij. iiij. significãtia grad⁹ eorum qui sunt in cellulis ad petrutium ꝑm canones. inferius ꝯo sunt. ij. iij. iiij. v. q̃ deseruiunt legibus. Et hi oĩs sunt collaterales ad petrutiũ. Facto ꝯo stipite de auo ab eo descendunt a dextris quatuor cellule ꝓtinentes ista q̃ sunt patruus et horũ nepos t neptis. frũ ꝓncta ꝙperius sunt. s. ij. iij. inferi⁹ ꝯo. iij. iij. v. vj. q̃ sunt grad⁹ ꝑdicto: de pauo sub eo a dextris descẽdunt quatuor cellule cõtinentes vt in arbore quarũ puncta supius sunt. j. ij. iij. iiij. inferi⁹ aũt sunt. iij. v. vj. vij. Facto ꝯo stipite de abauo filr̃ habes. iij. cellulas: t supe vj. vij. viij. Et sic hꝫ vna medietas arboris p q̃ intelligitur reliqua. De ꝑdictis aũt lateralib⁹ sunt regule. Prima ꝟs canões collateraliũ in linea eqli quoto gradu alicꝯ distat a cõi stipite toto distant inter se: sicut petruti⁹ t pronepos ppatrui sunt in quarto gradu abauo existẽte stipite. a quo vterq; distat. iiij. gradibꝰ ꝟs leges quoto gradu quis distat a cõi stipite toto duplicato distant inter se vñ pnepos ppatrui est petrutio attinens vel distãs in. viij. gradu. Scõa. In linea vero inequali scõm canones quoto gradu remotior distat a communi stipite toto distãt inter se sicut facto abauo stipite petrutius t filius ppatrui qui sunt in linea inequali distãt. iij. gradu. t filr̃ oĩs descẽdẽtes vsq; ad lineã equalitariã: qr petrutius ab ipso abauo distat. iiij. gradibꝰ ꝟs leges quot sunt ꝑsone collateraliũ i linea inequali stipite dẽpto tot sunt gradus. v ꝑ petruti⁹ a stipite distat. iiij. gradu. a ꝙ patruo. v. a filio. vj. a nepote. vij. a pronepote. viij. Ex dictis ꝓtꝫ ratio olim puncto⁹ arboris t quod petrutius ibere nõ põt cũ aliqua de arbore.* Quintum. Prohibitio matrimonij ratione cõsanguinitatis. ¶rum ad legẽ nature ꝑm. s. Thom̃. t Ric. est inter patrẽ t filiã matrẽ t filiũ ꝓpter reuerentiaꝫ ne fit socius qui oꝫ esse subiect⁹. Sed. j. relinquet hõ patrẽ t matrẽ ꝛc. est tñ magis contra talem legem quod filius habeat matrem in rali turpitudine subiectã vnde quedã bruta horrent coitũ cũ matre quãdiu apud illa manet cognitio matris t reuerentia quedã ad ipsam: vt recitat philosoph⁹ in. viij. de animalib⁹. de camelo qui coopertam cognouit matrẽ. t deinde hoc cõperto interfecit ingeniatorem. t de equo qui ob hoc se precipitauit. Quantum vero ad legem diuinam ꝓpter concupiscentiã refrenãdã ꝓhibitum est matrimonium in lege mosaica cũ aliquib⁹ personis q̃ simul habebant cohabitare t numerank Leuitici. xviij. t in his versib⁹ cõtinentur. Nata sororꝫ neptis materera fratris t vxor. Et patrui cõiunx mater priuigna nouerca. Vtroqꝫ sororꝫ priuigni natus vtriusqꝫ Atqꝫ sororꝫ patris cõiugi lege vetank. Pro his notandum quod dictum de vxore fratris non intelligit̃ premortui sine liberi quia eã debebat accipere ad suscitandum semen defuncto. de diuor. c. fi. No. etiã qõ ibi prohibenk cõpulari cõsanguinei in primo gradu. t in scõo in linea inequali cõsanguinitatis qõ. s. Th. in. iij. dist. xl. t Nico. de ly. Josue. xv. limitat verũ ne amitã nepos accipiat ꝓpter reuerentiam vel melius ꝑm sanctũ Th. qr nõ ita cõsueuit cohabitare: sed quod patruus accipiat neptẽ concedit. vt ꝓz ibidẽ: quia frater caleph. accepit eius filiam capta ciuitate. Quo autem in his papa dispensare possit vide infra papa. §. xvij. t. xviij. Quantum vero ad ius canonicum olim fuit ꝓhibitũ matrimonium vsq; ad. vij. gradũ. vt in. d. c. ad sedem sed ꝓpter causas assignatas a sancto Tho. in. iij. dist. x. hodie prohibẽt solũ vsq; ad quartum gradum consanguinitatis t affinitatis precise. vt in. c. non ds. de consang. t affini. ¶hoc autem sum. Ang. t Ro. cũ Host. dicit verũ etiã in ascendẽtib⁹ t descẽdẽnt⁹ ꝑ lineã rectã: qr cũ inár. d. c. non ds loquatur indistincte nos distinguere non debemus. Sed cõtrarium est verũ primo qr si nõ licet filie cõtrahere cũ patre ꝓpter reuerẽtiã multominus licet cũ auo vel ꝓauo aut abauo: qr ei debetur reuerentia maior quanto est antiquior ita qõ si ãdã viuerer ei deberetur summa reuerẽtia. vnde t ipse pater eum debet reuereri t ei subijci t multomagis filia vnde t vulgo pater non dicit dñs sed auus quãdiu viuit. t idẽ de filio respectu auie: t sic de nepotibus. Secundo qr ius ciuile in distincte prohibet inter tales matrimonium vt in ffi. de nupt. ffinter eas quoq; t in. l. nuptie. ff. de ri. nup. t hoc in infinitũ: qõ quidem ius non inuenit expresse correctũ t est fundatũ sup̃ maxima honestate: t ꝓsequenter generalẽ canonum dispositionem contrarium dicere nõ debemus. Et licet sum. rof. dicat quod corrigitur per. d. c. nõ ds. tñ nõ corrigit̃ expresse: qr non loquit̃ in spẽ. ꝯ ista linea recta imo nec implicite quia loquitur solum de his quorum dispositio subiacet iuri positiuo non de linea recta que subiicitur iuri naturali

Universidad de Deusto
Biblioteca

quātū ad oēs sicut ꝛ quantū ad patrē ꝛ filiā: vt p̄batū est. Et hāc opinionē tenuit Pe.de pal. Archy. sum. pisa. ⁊ Host. Jo. an. Pe. Hug. ⁊ Bso. ⁊ Ric. quam etiam Pan. in. d. c. nō ꝛs. putat verisimilem. Notandum est tū ꝑs Host. q̄ ꝛs cōsanguinitas duret vsq; ad quartū gradū solū quātum ad contrahere matrimonium: vt quis euiter ꝺcessū: tū q̄tū ad successionem hereditatis durat vsq; ad decimum: vt. G. hereditas. ſ. §. ij. particula. iiij. * Extrum. Si duo cōtrahant quorū alter distat a stipite. v. gradu. reliquus vero. ij. vel. iiij. tenet matrimoniuꝫ ꝑ oēs: q̄ tales attinet sibi in. v gradu. ⁊ in consanguinitate semper standū est remotiori ꝑsone. de ꝑsan. ⁊ affi. c. vl. sed si reliq⁹ distaret solū in primo. Host. est in singulari opinione q̄ nō tenet. extra eo. q̄ dilectio. vbi sibi cauit litera q̄ nō fecit mentionē de primo gradu q̄ immediate descendit a stipite cū eo vna caro censet: sed de secundo ⁊ tertio ſm Dir. ⁊ Goffr. tenet matrimonii: ⁊ ita tene cū Pis. quia ꝛs ibi nō fiat mentio de primo: q̄ ratissime cōtingit: tū in regula predicta que ibi probatur hoc continetur. Ex hoc cōclude cū Pan. in. d. c. q̄ dilectio. q̄ impetrās dispēsationem contrahēdi ⁊ tertio vel ꝗrto gradu consanguinitatis cuius ex alio latere ꝑsona cū qua vult contrahere sit in secūdo gradu ⁊ hoc nō exprimatur nihilominus valet dispensatio: q̄ cuius dispensatio ꝫtra ius sit stricte interp̄etanda: tū inter p̄etari q̄s pōt ſm dispositionem iuris cōis q̄ vult vt cōputatio fiat a gradu remotiori. & fortiori poterit cum talib⁹ dispensare ille cui gn̄aliter cōcessa ē autoritas dispēsandi in. iij. vel. iiij. gra. ⁊ sic consuluit Jo. cal. vt recitat. d. Jos. an. de san geor. in. d. c. q̄ dilec.

C.q. ¶ Septimo querit q̄d iuris de impedimento cognatiōis ſpūalis q̄ cōiter est cōpaternitas. ⁊ dico multa. * Primū. Cognatio ſpūalis est quedam persona rū. primitas prouenies ex hoc q̄ q̄s cōfert cramētū baptismi vel confirmatiōis: seu tenet vel suscipit illū cui tale sacramētū cōferk. De qua cognatione habetur. xxx. q. ſ. cos. ⁊ de cog. ſpi. capit. ſ. ⁊ de ea. s. Th. in. iiij. di. xlij. ⁊ quodlibet. vſ. q. iij. cōclusiue sic dicit. Nec cognatio est vinculum contractū ex statuto ecclesie per baptismū ⁊ cōfirmationē per suscipientē ⁊ dantē ⁊ tenentēmō autē per plures tenētes adinuicē: q̄ per accidens est q̄ ibi sint multi cū sufficiat vnus: et ex ea causatur in vtro ſpūalis affinitas cū qualibet muliere cognita matrimonialiter vel fornicariemō tamē cōtrahitur hec cognatio inter patrē ſpūalē et matrē ſpūalē: ⁊ non contrahit in cathechismo: licet ſm aliquos cōtrahatur ibi impedimentū contrahendi tm̄: nec similiter cōtrahitur a non baptizato q̄ est expers vite ſpūalis: tm̄ nec in penitentia: alioquin filius sacerdotis vxorē non inueniret in rota parocyia. Est autem triplex. ſ. paternitas: cōpaternitas ⁊ fraternitas: quarum quelibet impedit ⁊ dirimit si precedat matrimoniū: si vero sequatur non dirimit quicē vinculū matrimonij: sed tū quantū ad actū distinguēdū est q̄ si inducitur ex necessitate: vt q̄ pr̄ puerū in mortis articulo baptizatific ex neutra parte impedit actum matrimonij: si vero inducitur extra casum necessitatis ex ignorātia tū tunc est eadē ratio si ille est cuius actu inducitur diligentiam adhibuit: nec industria autē extra casum necessitatis ille ex cuius actu inducitur amittit ius petendi: ſs tū reddere ꝺz: q̄ alius ex culpa eius non ꝺz incōmodū reportare. Nec ex illo. * Scōm. Effectus huius cognationis est impedire ⁊ dirimere matrimonium si illud p̄cedit: si vero illud sequik vr̄ innuere Bertol. ⁊ Rod. in. c. si vir. de cog. ſpi. q̄ etiā si ꝛhak fuerit ⁊ sine necessitate nō impedit exactionem q̄ nullo iure cauet: ⁊ idem ꝛs Car. ibi q̄ vr̄ posse dicit q̄ quis scit factū: ignorat ius ⁊ facit ex simplicitate sed gl. l. q. ſ. in. c. nosce. ⁊ Jo. an. ⁊ d. Aut. in. c. si vir. de cog. ſpi. ⁊ Pe. de palu. ⁊ Host. ⁊ Bof. ⁊. o. nō. tenent q̄ exigere non ꝑt is ex cuius actu scienter ⁊ sine necessitate ꝛhitur. ⁊ hoc tene quia regulariter oē impedimētū q̄ facit matrimonius esse nullum simpl'r si illud precedat: facit etiam illud esse nullum ſs quidē ex pte eius qui est in cā si illud ignorat inquātū impedit exactionem. Et si hoc tacit non ad cōplacendū amicoꝛ vel alia simili cā licet inficiando matrimoniū: vt q̄ renuit p̄stium filiū vr̄ consortē posset debito coniugali p̄uare. primo nō pōt exigere. ⁊ sc̄o mortuo cōiuge debet ꝑstuo fine spe coniugij remanere. xxx. q. ſ. de eo. ⁊ si vter q̄ sic fecit ſm Bo. neuter ꝺz exigere ⁊ neuter subtrahere. i. debet exact⁹ reddere: pōt tū sup ista ex actione eōs dispensare ꝑs Ar. post Pe. de pal. * Tertiū. Sunt aūt tres spēs huius cognationis ꝑs. s. Tho. ⁊ Ri. p̄ia ꝺz paternitas q̄ cōtrahitur ⁊ est iter regnātū ⁊ regnātē. i. ministrātē sacramētum qui est sicut pr̄ ſm. s. th. ⁊ Ric. ⁊ tenētē ad illud q̄ est sicut mr̄ etiā si tenētes sint plures: vt in c. q̄uis. eo. ti. lib. vſ. q̄ intellige si isti sunt baptizati: q̄ sicut sacramentoꝝ ita ⁊ cognationū gradus cōtractoꝝ baptismꝰ est ianua: vt. ſ. qui. xij. Secūdꝺz cōpaternitas: q̄ est inter regnātē ministrātē: vel tenētē seu tenētes ⁊ genitores carnales regnātes. Qui ēt ministrās ⁊ tenētes si sunt coniugati et matrimoniū cōsummauerūt trāsiuerunt hanc cōpaternitatē ad vxores si sunt vir: ratē ad vtrosq; si sunt vxores: sic quod ⁊ hi ad quoꝝ transmittit sunt compatres parentū carnalium ipsius regnati. extra eo. martinus. ⁊ lib. vſ. eo. titu. nec cōsanguinei. xxx. q. iiij. si quis. secus si vxor nō esset cognita. ⁊. xxx. q. iiij. post vxoris. vnde successiue pōt quis habere duas commatres vxoꝝ. Licet autem vir ex vxor p̄municet sibi isto mō actiōes ita q̄ actione

nem vnius alter efficitur cōpater non tamē communicant sibi passiones: vt not. Pano. in dic. ca. martinus. vnde si quis teneat filium conceptum ex altero eoꝝ nō efficitur leuās cōpater vnius: q̄ sit illi coniunctus. xxx. q̄. iiij. qui ſpiritualem. in gio. ⁊ in. c. ſ. extra eo. libi. vſ. tertia dicitur fraternitas que est inter regeneratū masculum vel feminā: ⁊ filios regenerantis ministrantis: vel tenentis. xxx. q. iij. pictatium. ⁊ eo. titu. ex literis. et hoc siue nati sint ante istam cōpaternitatem siue Post. eo. ti. rua nos. Secus in adoptiuis ſm Inn. secus etiam in filiis quoꝝ neutro ad compatrem contrahere: nisi contrarium habeat consuetudo que scandalū generaret: contractum tamen teneret vt cōmuniter tenetur in. c. vtrum. extra eo. bili vt. ſ. matrimonium. ij. §. iij. Et ista ſm Joan. de neap. an quod. ix. habent locum etiam si vir alicui quem teneat ℥ voluntatē vxoris vel parētū ipsius leuati ⁊ quia quod est ex ecclesie statuto: non dependet ex voluntate subiectoꝝ statuto. * Quarum ad horum autem notitiam quasi quedam arbor huius cognationis huic statuitur in qua est quasi truncus baptizatus: ⁊ inde procedunt tres rami cōpaternitatis respectu baptizati siue compaternitatis admuicē: qui sunt baptizans cū sua vxore: genitores baptizati tenētes ad baptismus cū suis vxoribus ⁊ ab extremis eoꝝ procedunt duo rami fraternitatis id est filioꝝ predictorum sic. Inter has personas prohiberur matrimonius non aūt inter alias q̄ hec cognatio nō habet gradus ⁊ hoc edictū est prohibitorium ⁊ consequenter oēs qui nō excludunt admittunt nec egredi tur personas expressas. que vt patet in. c. ſ. eo. tit. li. vſ. sunt iste. Baptizat⁹ ⁊ leuās: leuans et parentes leuati. leuat⁹ ⁊ filij leuātis ēt illegitime nati ſm cōmuniter docto. in dicto cap. martinus. non aūt adoptiui. leuat⁹ ⁊ vxor p̄ius cognita leuati vxor p̄ius cognita leuātis ⁊ parentes leuati ita tamē vt ibi patet q̄ dicak de baptizante id quod de leuāte dictū est. * Quintū. Et quod dictum est de vxore cognita dicendū est etiā de muliere cognita fornicarie: nisi q̄ ad eam leuans aut bapti-

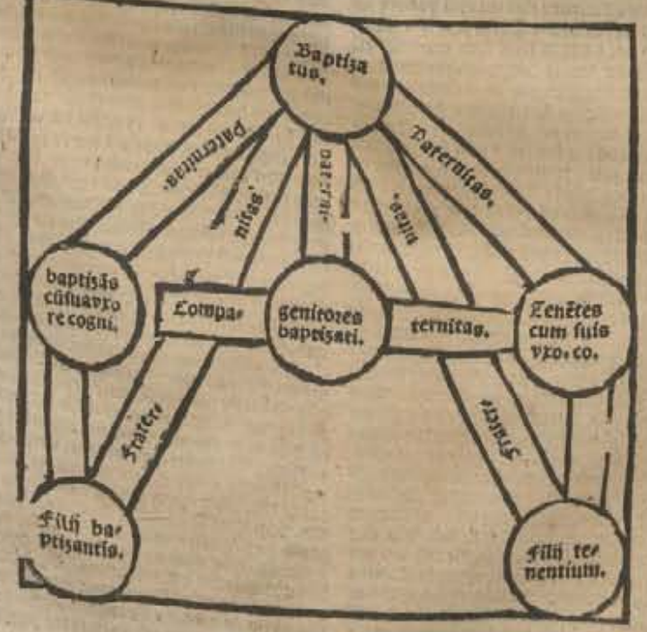

Universidad de Deusto
Biblioteca

sans transfundit istam spiritualem cognationez
fm.o.Ey.ꝛ gl.super.c.si quis ex vno cõiugio. xxx.
q.iij.ꝛ hoc ratio est: qz per fornicarium coitum
duorum fit vna caro.sed Richar.ꝛ Pet.de pal.sen
tiunt contrarium.ꝛ idem Archid.ꝛ Joan.and.in
c.s.co.ti.lib.vj.in nouel.ꝛ panor.in.o.cap. marti
nus.ꝛ hoc sequitur sum. Ange.rof.ꝛ fupple. Sed
omnes isti falluntur ex consideratione turpitudi
nis peccati rationem legis non aspicientes. Ra
tio enim quare vir in vxorem aut econtrario co
gnationẽ istam transfundat: est qz sunt per cõnu
bium vna caro:vt pꝛs per capitulũ sciscitak. xxx.
q.iij.ꝛ per.c.martinus. extra eo.sunt autem vna
caro p cõnubiũ non rõne vinculi ꝯ.s. coniungit
animoꝝ: sꝫ rõne copule carnalis:vnde glo.in.o.c.
sciscitak.ꝛ in.o.c.martinus. exponit per cõnubiũ
id est p carnalẽ copulã allegãs.c. agatosa. xxvij.
q.ij.vbi hoc expꝛesse pꝛs in fi.vbi quedam glossula
dicit super versi.copulatione coniugij.i.carnalis
cõmixtionis ꝙ ẽt pꝛs:qz in matrimonio nõ fit ista
trãsfusio sine copula. Qz igitur hec rõ legis locũ
habet in coitu fornicario:qz qui adheret meretri
ci vnum corpus efficitur: ops ibi etiã habere lo
cum ꝛ legẽ:vt pꝛs ex dictis.ff.lex.ff.xvij. ꝛ tanto
magis quanto hec ratio in lege ipsa expꝛessa est
ꝛ non implicita. Et Inno.in capitulo martinus. di
cit ꝙ canones vim cõstituunt in vnione carnali
ꝙtum ad acquirendum spiritualem proximita-
tem. Sed ecõtra inquit pet.de palu. qz cognatio
spũalis oritur habẽs a spũalib⁹ non trãsferꝛ per
vinculũ solũ carnale ꝛ rpale vt est in coitu fornꝫ
cario. sed dico hoc esse falsissimum. maxime qñ
alle transitus causatur ex voluntate ecclesie vt
hic etiaz secundũ ipsum vnde nec matrimonium
causat istum transitum rõne sue spiritualitatis:
sed ratione carnalitatis id est copule: vt pꝛs ex
dictis. Cõtra inquit supplementum: primo qz est
mirabile dictu ꝙ ex peccatn abominabili oriatur
spiritualis parentela sicut ex glacie color:sed di
co ꝙ iste fermo est rudis: qz ex nõ tali formaliter
fit formaliter tale instrumentaliter sicut vinum
frigidũ recẽs poratꝰ calefacit motum ab anima
ꝛ corporalis ablutio abluit spũaliter i baptismo
virtute spiritussanctiꝛ coitus fornicarius indu-
cit affinitatẽ ex voluntate ecclie: ꝛ sic in ꝓpõsito.
Contra inquit secundo qz publica meretꝛix possi
biliter esset spũalis mater ꝛ commater oim de ci
uitate:sed dico etiam hoc dictum esse rude: quia
si hoc potest esse per se puta si ipsa baptizet aut
faciat omnes:quid mirum si ita possit esse per ac-
cidens id est ratione viri secum coeuntis. Contra
inquit tertio quia propter multas fornicationes
multa essent matrimonia illegitima sed dico etiã
hoc non esse mirum:quia vno inconuenienti da
to plura contingunt puto pꝛs. alioquin idem

argui posset de affinitate hue etiam per fornica
tionem inducitur.* Dextum. pone quod vir co
gnita vxore leuet aliquem:puta petrum de sacro
fonte:ita quod vxor efficiatur mater spiritualis
eius ꝛ deinde mortuo viro vxor transiens ad se
cunda vota ex secundo marito habeat filiã. Qrñ
ne illa filia poterit contrahere cum Petro: et re
fert Hen.in capitu.s. de cognatione spirituali.li
bro.vj. domi. Anto. tenuisse quod potest nec est
frater spiritualis:quia non reperitur iure expꝛes
sum:sed ipse Hemi.tenet contrarium:quia satis
est iure expꝛessum saltem sub regula generali ꝙ
filij duorum compatrum per quorum alterum de
uentum est ad compaternitatem contrahere non
possunt: vt extra eodem capitulo primo. Sed qz
iste casus est dubius ante factum tenendum est
cum Heminia. quia tutius sed post eum domi-
nus Anto. quia verius cum iam mulier desierit
esse vna caro cum eo gratia cuius erat comma-
ter ꝛ effecta sit alia * Septimum. Licet is qui
aliquam baptizauit aut tenuit: cum illa contra
here non possit: etiam si sit laicus vel in minoꝛi
bus ordinibus:quia filia spũalis est extra eo
dem nedum.libro sexto. similiter nec baptizatus
ducere possit filiam carnalem baptizantis vel te
nentis.extra eodem capitulo finali. tamen pater
spiritualis contrahere potest cum fozore carnali
filij spiritualis. xxx. questione. iij. illud etiam et
cum eius filia:et cum eius vxore ꝛ cum filia spirꝫ
tali sui filij carnalis. xxx. questione. iij. illud.qz
licet cognatio spiritualis a patre in filium trans
eat: non tamen econuerso. vnde non habet ra
mos vel gradus: nec transit ad nepotes aut per
sonas non expꝛessas. vt dictum est.* Octauum.
Filij duoꝝ cõpatrũ pñt inuicem contrahere siue
ante siue post compaternitatem fint genitꝛi exce
pta ea persona sola per quam compaternitas con
tracta est que nunq̃ copulari potest alicui filioꝝ
sui patris spiritualis. xxx. questione. iij. super aut
bus.extra eod. c.s.ꝛ.c.super eo.nisi consuetudo ec
clesie scandalũ generans aliter haberet:vt.o.c.s.
ꝙ non solus de consuetudine ecclesie propꝛie.sed
etiaz ecclesie metropolitane vel aliarum circum
positarum intelligendum est fm Ric. vt in victo
ca.super eo. Et multominus copulari possunt fi
cognatio ista contracta est per vtrunq̃ vt ꝙ pa
ter carnalis tenet filium patris spiritualis qui
prius tenuerat suum: quod fieri licite potest vt
not. Panoz.in capi. super eo.ti. Et sic.c.post sufce
ptum. xxx. questio. iij. quod dicit filios compatris
ꝛ commatris non posse coniungi quantum ad
hoc abrogatum est.* Nonum. Spirituales filij
contrahere possunt inuicem ꝛ etiam cum adopti
nis.vt no.in.c.vnico.de cogna. lega.* Decimum.

Scõm Alten.li.viij.tit.xvij.inter patrẽ ꝛ matrẽ

spiritualem nulla spiritualis cognatio contrahi-
tur.vnde ꝛ fm Inn.vir ꝛ mulier qui simul vnũ fi-
lium leuauerunt:pñt simul cõtrahere:ꝛ facit tex.
cũ glo.xxx.q.iij.c.ſi. Et sic pꝛs ꝙ vir ꝛ vxor possunt
simul vnũ leuare:ꝛz non sit honestum. Et si leuent
simul ꝝhunt duplicem cognationem vnam dire-
ctam per actum pꝛopꝛium ꝛ aliam indirectam p
actum alterius:qõ non magis inconuenit quã qõ
aliqua mulier alicui simul sit consanguinea ꝛ affi
nis.* Undecimum si plures teneant vnũ in baptis
mo vel confirmatione hoc quidem est pꝛohibitus
de cõse.di.iij. non plures ꝛ peccãt nisi excuset pa
trie cõsuetudo fm Jo.an.ꝛ Arch.in.c.quãuis. de
cogna.spi.li.vj. vel nisi interueniat dispẽsatio epi
qui hoc põt fm Do.de san.geoꝛ.ꝛ glosſ.in.o.c.quã
uis.tamen cum omnibus ꝝhitur cognatio spiri-
tualis:vt in.o.c.quãuis.s.alleuato ꝛ genitoꝛibus
eius ꝛ baptizante vel confirmante:licet isti leuan
tes illam inter se non ꝝhant fm Inn.ꝛ Hostl. vt
etiam dictũ est part.pꝛiore.* Duodecimũ Si non
baptizatus baptizet aut teneat sum. Ang.ꝛ Rof.
post glos.in.c.in baptismate.de conse oist.iij. din-
guit:qz si leuet non contrahit spiritualem cogna
tionem:qnia cuz non possit esse pater suscepti p
d.c.in baptismate.non erit compater quam tamẽ
contrahit si baptizet quia est pater baptizati:ꝛ cõ
sequẽter est compater. Dz ista sunt frivola ꝛ ptꝛa
Rich.ꝛ Pe.ꝛ.s. Eyo.dicẽtes qõ siue leuet siue ba-
ptizet nullã ꝝhit hmõi cognationẽ:ꝛ contra aper
tam rationem:quia sicut non potest esse carnalis
cognatus qui nondum est carnaliter natus ad vi
tam carnalem.nec potest etiam cognatus spiritu
alis qui ad spiritualem vitam per baptismum nõ
est regeneratus:quod voluit dicere.s. Eyo.cuz di
cit quia talis est expers vite spiritualis. Si tamẽ
baptizatus teneat filium non baptizati:puta iu-
dei secundum Arc.ꝛ glos.in.c.ſ.xxx.q.ſ.contrahit
cũ patre baptizati si conuertatur ad fidem:ꝛ si-
militer secundum Arc.si alter coniugum est ba-
ptizatus per eum non transit cognatio ad reli-
qui.ꝛ idẽ.s. Ey.de hereticis autem videtur idem
dicendum qõ de fidelibus ꝛ malis:quia cum sint
baptizati cum eis eodem modo contrahitur. Ba
ptizatus etiam non confirmatus tenens in cõfir
matione non contrahit compaternitatem secũdũ
sum. Ange.attribuẽtem etiam Hostien. Pet.ꝛ.s.
Eyo.sed ꝝhitum tenuit sum. Rosel.ꝛ verius qz ba-
ptizatus est capax.ꝛ ibi vere percipitur sacramẽ-
tum nec.s. Eyoffi.contrarium dicit.* Tertiumde-
cimum. Qui leuando puerum tangit quidem
sed non respondet ne efficiatur patrinus. Sed re
sponder nihilominus efficitur patrinus et cõtra-
hit spiritualem cognationem: quia responsio
non est de substantia sed tactus seu tentio vel le-

uatioꝝ ita tenet Archiẽ.ꝛ cõiter summi ste maxi
me Pisa.ꝛ hoc si intendit agere vt verus patrinꝰ
ia est in qõ agit patrinus etiã si non intendat esse
compater. Et per hoc respondetur ad argumentũ
in hoc faciẽs oubium:quia scilicet in talibus re-
quiritur intentio:quod videtur voluisse Panoz.
in.c.ij.extra eo.ꝛ verum non est baptizante:vt pos
cit esse casum.extra eo.in capi.fin.vbi baptizans
non intendebat contrahere istam compaternita-
tem quam tamen contraxit:est tamen verum in
tenente.sed sufficit quod intendat facere quod fa
cit patrinus. Nec obstat.l.consensu.ꝛ.l.in omnib⁹
negocijs.ff.de actioni.ꝛ obligatio.qz habent veri
tatem quando nihil voluntarie fit:hic autez licet
iste nolit esse compater.tamen vult baptizare vel
tenere.ꝛ consequenter est compater:qz volũ prin
cipale necessario vult accessoꝝium.s.per accidens
vt in.l.ſi is qui.ff.commo. Si vero econtrario re-
spondeat:sed non tangat sed tangere fingat pue-
rum secundum ꝛꝛ.non efficitur patrinus in ba-
ptismo vel confirmatione:ꝛ idem Jo.an.in regu-
la qui per alium in.vj.ꝛ idem Archi.in.c.ſ.eo. tit.
lib.vj.ꝛ facit.c.de ẏis.ꝛ capitulum ad limina.ꝛ. c.
omnes.ꝛ.c.primum.xxx.q.ſ. Si vero tangat lin-
teum solum.secundum Archi.in.c.quamuis. eo.
tit.lib.vj.nihilominus efficitur compater.ꝛ idem
Hug.ꝛ Joan.and.et in linteo tenetur puer oũ ba
ptizatur.ꝛ Be.in.o.c.quamuis:ꝛ vire.addens qõ
si multi tenent linteuz circunquaq̃ ꝛ puer in me
dio ponitur suscipiunt eum in linteo ꝛ sufficit. Et
hoc tene:quia sufficit quod teneant puerum si fa
cerdos non tenet:vel si tenet vt ꝺum baptizat im
mergendo tangat immediate vel mediate sibi an-
nexo indumento:nec Per.de palu.dicit oppositus
vt imponit illi sum.Angel.sed dicit idem.* Quar
tumdecimum.per procuratoꝛem contrahi potest
compaternitas secundum Marc.ꝛ Lardi. vt reci
tat Panoz.in.c.veniens.extra.eod.qz regulariter
omnis actus explicari non potest per procuratoꝛẽ
nisi expꝛesse prohibeatur a iure:vt.l.ſ.§.vlus.ff.ꝺ
procur.ꝛ in regula potest quis.de re.iu.in.vj. Dz
Joan.an.in.d.regula potest quis.in mercu. tenet
contrarium:ꝛ principale suum fundamentum est
super.c.de ẏis ꝛ.c.ad limina.xxx.qõ.ſ.vbi videtur
requiri actus corporalis.ꝛ idem Archi.in.c.ſ. eo.
tit.lib.vj.ꝛ idem Bald.in.l.posſ mortez.ff.de ado.
vbi abdens non arrogat vel adoptat vel facit hu-
iusmodi solennitas ꝛ idem Bar.in.l.gallus.§. foz
sitan.ff.de liber.ꝛ posthu. Panoz.autem in. c. ve-
niens.eo.tit.dicit preceptoꝛem suum Car.tenuis-
se opinionem Mar.ꝛ ad iura allegata in contra-
rium dicit ꝙ loquuntur quãdo quis ꝙ se vult istã
cognationẽ cõtrahere.quo casu requiritur tact⁹
ꝙe sacramẽti. Sum.Ang.cum Panoz.dicit ante
contractum matrimonij tenendum esse quod ibi

Universidad de Deusto
Biblioteca

sit cognatio spūalis: post cōtractū ꝙ tenēdū est ꝓtrariū. Sed qr hoc est nō determinare veritatē ideo dic ꝙ ibi nō est dicta cognatio: ꝙ rōnē ꝙ tangit. Ē. Ō adoptio. §. ij. Et qōvr Ꝑ. de pcu. c. ſi. li. vj. vbi ꝑ pcuratorē cū spāli mādato mſimoniū contrahīt soluit ſm Archi. per id qō not. in. c. aq̄. de cō. ec. vbi eps cōmittere non pōt reconciliationē eccl̄ie ſimplici ſacerdoti: ſic qō persone coheret non pōt ꝙ aliīs adimpleri. ar. c. fin. de offi. dele. ex pressio aūt cōſensus ꝙ quē mſimoniū ſyit bene pōt fieri ꝙ aliū. d. c. fin. de pcu. * Quintūdecimū. Ipse aūt̄ pcurator in ꝓdicto casu ſyit cōpaternitatē. ſm Jo. an. vbi Ꝑ. qr ls nō intēderet obligari tā re ipsa ſteruenit: ideoq; etiā extra id q̄ agit̄ nascit̄ obligatio. vt. l. ſi ſo q̄. ff. cōmo. Sed Fed. cōſil. xv. tenuit ſriſi: qō Paſi. verī putat in. d. ca. vt. Sum. aūt ang. iterū cōcordat ꝙ ante ⁊ post factū ſet: ſi dicendū est qō ibi nō est cōpaternitas: qr vbi nō est cōſensus nō nascit obligatio. l. in oīb⁹. et. l. ꝓſensu. ff. de act. ⁊ obli. ⁊ ſi interuenit re ipsa hoc tū nō fuit notū ꝓpior: ꝓsequēter nec principale nec accessorium voluit. Jura āt̄ que allegat Jo. an. ꝓbant qō sepe alīqd iducit̄ extra id qō itē dic: sed loquunt̄ qū qs habebat animū obligādi ſert sic nō deficiebat animus sed error in materia vbi aūt deficit intentio. Et facit qō no. Pe. de ancha. dicens qō teneōs filiū vnī⁹ qué credebat filiū alterius cū quo intēdebat ꝓtrahere pſnitatē nō ꝓtrahit cōpaternitatē. * Decimūſertū. Uniuersitas cōpaternitatē ꝑ pcuratorē cōtrahere nō pōt ſm Fed. d. cōſi. xv. vt refert Paū. vbi. §. qr non ꝝ aliam. i. nō est baptisata: ⁊ pſr non est capax illi⁹ cognationis. ꝙ quo facit. c. romana. §. vniuersitatē. ⁊. c. ſi ſententia. de ſen. excō. li. vj. Sed Paū. credit posse attentari vt ipſi ꝓstituētes ſindicū efficiant cōpatres qr dispositio concepta in vniuersitate resoluit vt ꝓcernat ſingulos de ipsa ſi actū nō cadit in vniuersitatē ꝓt res nō careat effectu: et iste ē ter. notabilis qui facit ad multa in. d. c. ſi ſententia. ⁊. c. nouerit. ⁊. c. grauē. de ſent. excō. vbi ercōicant̄ ſinguli statuētes cōtra libertatē eccle flastica: ls statuāt nolle vniuersitatis. Dum aūt̄ ange. distinguit rursus ꝙ ante ⁊ post factū: ſed tu dic in ꝛta ꝓdicta. qō fieri nō pōt nec ꝙ pcuratorē nec ꝙ ſyndicū nec per nūciū vt cōiter tenēt canonistē. Et ls cōſuetudo fit in cōtrariū: tū hoc nihil est quātū ad ipsam spūalē cognationē: ls hoc valeat quātū ad quādā effigiē cōpaternitatis ⁊ contractū amicitie. * Decimūſeptimū. Si baptizat⁹ in necessitate per laicū vel mulierē vel quicunq; alius iterato sciēter vel ignoranter baptizet nulla spiritualis cognatio in scā baptizatiōe cōtrahit: qr nec sacramentū iterat̄ in se ſit. Arch. in. c. ꝓsbyteri. §. qō vero. diſt. xlviij. ls dicat̄ iterari propter iterat̄ verborū ſolemnitatem: vel ablutionis aut vnctionis exteriorīs. Tenuit tū Tanc. vt recta gl. in. d. §. qō vero. qō si quis miles ordinetur ꝓsbyter tot ꝓsbyterales ordines. i. characteres recipit: ⁊ idem dicit de baptismo aliter nō fieret iniuria sacramento: vt de conſe. di. iij. ostenditur nec diceretur quis bis baptisari: vt de conſe. diſt. iij. qui bis. ⁊. c. eos. item quoties accedit verbum ad elementum fit sacramentū. ſ. q. ſ. detrahe ⁊ idem videtur tenere glo. ſ. in. ca. ij. de apoſta. ſed Panor. ibi dicit Goffr. tenere qō non imprimitur alīs character: ⁊ idē glo. in. d. §. qō vero. Sacramentum aūt fit iniuria non in ſe sed quātum est ex parte iterantis: nec iteratur in ſe sed in aliquo ſuit: accedente verbo ad elementū fit sacramentū nisi iam fit factum. * Decimūoctauū. Tenantes christiana post confirmationem ſpūalem cognatiōe nō contrahunt: qr non interfuerunt in actu ꝓfirmationis nec leuarunt. * Decimumnonū. Possibile est aliquem successiue duas habere cōmatres in vno: vt ps ex dictis. Nam ſi prima rua vxor renuit filium alterius antequam esſet cognita a te ea mortua illam aliam poteris habere: non aūt̄ ſi tenuisset postquam fuit cognita a te. qr ea compater illius alterius. Si etiam aliqua mulier tenuit filium vxoris tue ex alio viro illa mulier est commater vxoris tue ſed non tua: ſiue tenuerit antequā inter vos eēt carnalis copula ſiue post: ideoq; potes illam habere. Similiter ſi quis ſuſcipiat filium tuum quem de alia habuiſti est cōpater tuus non vxoris tue: vnde te mortuo vxore tua poterīs illium habere tet ratio olim horum est cōiectio actionū non passionum. de qua. ſ. pr. iij. vnde versus. Que mihi vel cuius mea natum fonte leuauit. Nec mea commater fieri mea non valet vxor. Si qua mee natū: non ex me fonte leuauit. Hanc post facta mee non inde vetabor habere. Ambos compatrem facit actio passio nequa. * Vigesimum. Que dicta sunt de tenente ad baptiſmū erga leuatum ⁊ parentes eius quo ad cognationē ſpiritualem: itellige etiam de baptizante: que dicta sunt de baptiſmo quo ad baptizantem ⁊ tenentē quantū ad cognationem intellige etiam de confirmante ⁊ ad confirmationē tenente.

¶ Octauo queritur quid iuris ꝙ impedimēto cognationis legalis: ⁊ dico multa. * Primum. Cognatio legalis scōm. d. Thoſſi. in. iiij. diſt. xlij. est quedam primitas pueniens ex adoptione intelligē perfecta que est arrogatio: ⁊ imperfecta que est ſimplex adoptio. de qua ſupra adoptio. intelligē etiam quod vigorem habet iſta cognatio ab inſtitutiōe eccl̄ie ⁊ non a lege ciuili ſolum que non ſufficeret vt dicit. Eius autem effectus est impedire matrimonium ſimpliciter vel ad tempus ſcōm oēs ⁊ etiam dirimere ſecundum eōs: et opinionē q; tuc est. d. Thoſſi. Ricz. Jo. de ligna. Po

not. ⁊ gl. in. c. vnico. de cog. leg. vbi ꝺr quod adoptione durāte nuptie ꝓsistere non possunt ⁊ facit. c. ſ. ⁊. c. per adoptionē. xxx. q. iij. ls Jo. and. ⁊ Speculator teneant ꝙ impediat ſolū. Ratio aūt hmōi prohibitionis ſm. d. Thō. fuit cohabitatio q̄ solet esſe inter tales: qr lex diuina precipue illas personas a matrimonio ꝙ cōcupiſcentiam reprimit excludit ſm rabi mo. quas necesse est cohabitare ne ſi ad eas licere copula facilis pateret aditus concupiſcentie. * Scōm huius cognationis ſm. d. Thō. ⁊ alios do. tres sunt ſpēs. prima est quasi aſcēdentium ⁊ deſcendentium inter adoptantem patrem ⁊ filiū vel filiā nepotē vel neptē ⁊ hmōi adoptatos. adoptato eſſi patre ſm. d. Thō. adoptant̄ et filij ⁊ nepotes q̄ sunt in ꝑte adoptati qui indistincte impedit in ꝓpetuū ſm per. de pa. etiam ſoluta adoptione: qr adoptans ꝙ here non pōt cum here. etiam post emancipationē. inſt. de nup. §. erti nulla cōtrahīt cognatio ſm. d. Thō. ⁊ pe. Secūda est quaſi collateralium inter adoptātis filiuz naturaliū ⁊ adoptiuum: q̄ impedit ꝙdiu durat adoptio ſiue ſunt in ꝑte patris eiuſdē qua ſoluta per mortē patris vel emācipationē filij naturalis vel adoptiui nō impedit. extra eo. c. vnico ⁊. l. qui in adoptionē. ff. de adop. itē inter filios filiorum adoptiuoz̄. inſt. de nup. §. inter eas quoq;. qō ſi mitat ſum. ange. ſi coīū patres ſunt arrogati. ſed melius est verū ſimil⁹. vt. ſ. partic. ſij. Unde qui vult naturalē filiā tradere filie adoptiue emanci per illū vel illā. xxx. qō. iij. per adoptionez. ⁊ qui vult adoptare generū emancipet filiam. inſti. de nup. §. inter eos quoq;. ⁊. d. c. per adoptionē. Tertia est quaſi legalis affinitas inter patrem adoptantem ⁊ vxorem filij adoptiui ⁊ inter filiuz adoptiuum ⁊ vxorem patris adoptantis. ⁊ hec etiam impedit perpetuo etiā post emācipationem. ff. de rit. nup. l. adoptiuus. ⁊ ſimiliter poſt mortem patris: vt ibi etiā ſi ante mortē fuiſſet emancipat⁹. * Tertiū. Ad hoꝝ intelligentiam hic arborem cognationis huius ſtatuo cuius truncus vel radix aut centrū est adoptans cum ſuo coniuge ſiue ſit maſculus ſiue femina ex quo ꝓcedunt quaſi in formā circuli quatuor rami quorum duo ad centrū ꝓparant̄ in rōne deſcēdentiū vel quaſi ſy adinuicē in ratione lateraliū. ſ. filiorum naturaliū ⁊ adoptiuorum. tertius vero. ſ. filiorum adoptati in ratione deſcendentium quo ad cētrū ſed in ratione collateraliuz quo ad filios naturales: quartus vero in ratione affinitatis quo ad centrū. licet in iſtis requiratur aliqua limitatio vt. ſ. eo. §. per totum. que omnia patent in hac figura. * Quartum. Filius adoptatus qui non trāſit in potestatem patris adoptantis contrahere poſſet cum filia naturali ⁊ legitima patris adoptantis que est in eius ꝑte ſm illug. xxx. queſt. iij. in princi. ⁊ idē vr̄ ſentire Jnn. ſm Paū. in. d. c. vnico. ⁊ gl. in. d. q. iij. §. qō aūt. arrogatio vero hoc impedit cum durat ſoluz: ſed paū. vbi. Ē. dicit ꝙ cōter doc. ⁊ ſpe. tenent quod non. potest quanꝯ nō trāſeat in potestate adoptantis: quia per adoptiones acquiruntur quedam iura que per emancipationem diſſoluuntur. l. peſi. C. de adop. ſicut adoptio tali datur ſucceſſio ab intestato que nō datur emancipato vt ibi ⁊ ius canonicus indiſtincte tenet ⁊ loquitur de adoptato. ſ. in genere ⁊ non diſtinguendo de arrogato ⁊ ſimpliciter adoptato. Et ex his infert ſum. Ang. quod etiam filius illegitimus qui non est in potestate patris contrahere non potest cum filia adoptiua patris. de quo infra. parti. viij. Sed opi. ſ. ſcz Hugo. ⁊ gl. est vera ſecundum mentem. d. Thō. ⁊ Pe. de pal. ⁊ communiter theologoꝝ qr licet per adoptiones acquirantur aliqua iura illa tū non ſunt ratio prohibitionis matrimonij. Licet etiam ius canonicum non diſtinguat: tamen ratio iuris que est cohabitatio. * Quintum. Filius naturalis arrogantis contrahere potest cum filia filie arrogate ſecundum Aſtenſ. qr cum mulier neminem habeat in ſua potestate: ſi filia arrogate mulieris trāſire non pōt in ꝑtem arrogantis matrē ideoq; nulla cognatio orta est inter arrogantē ⁊ filiam arrogate. ff. de adoptio. l. ſi pater. Non poſſet tamen talis filius naturalis contrahere cum filia viri arrogati a ſuo patre ſi habeat eam in ſua potestate quā do fuit arrogatus. ⁊ idem Hoſtienſis. * Bertuñ. Filij adoptiui inter ſe poſſunt contrahere ſcōm Aſten. ⁊ x̄x̄. ſicut not. illug. xxx. queſt. iij. ita ſicut etiam ⁊ ſpirituales filij alicuius poſſunt inter ſe contrahere: ⁊ etiam ſpirituales cum adoptiuis. per glo. in dicto capitulo vnico. quia hoc non inuenitur prohibitum quod etiam indiſtincte videtur tenere Ber. Sed Hoſtien. diſtinguit inter arrogatos ⁊ adoptatos: quia inter omnes exiſtentes in potestate alicuius adoptantis nuptie prohibentur vſque ad gradum per legem prohibitum: vnde inter duos arrogatos ab eodem contrahi non poteſt: ſed inter duos adoptatos poteſt. Primum autem ſequitur Archiepiſcopus et est verius: quia vt innuit ſanctus Thomas non est minor ſed maior cognatio inter filios ſpirituales qui contrahere poſſunt quam inter adoptiuos. * Septimum. Si adoptiuus durante adoptione contrahat de facto cum filia legitima adoptantis: quidam dicunt quod matrimonium non diſſoluetur eo quod impedimentum ſit temporale. vt nota. glo. ſ. in dicto capitu. vnico. cuius opinionis est Innocentius vt refert Panormitanus ibi: ſed contrarium tenet quam etiam dicit com

Universidad de Deusto
Biblioteca

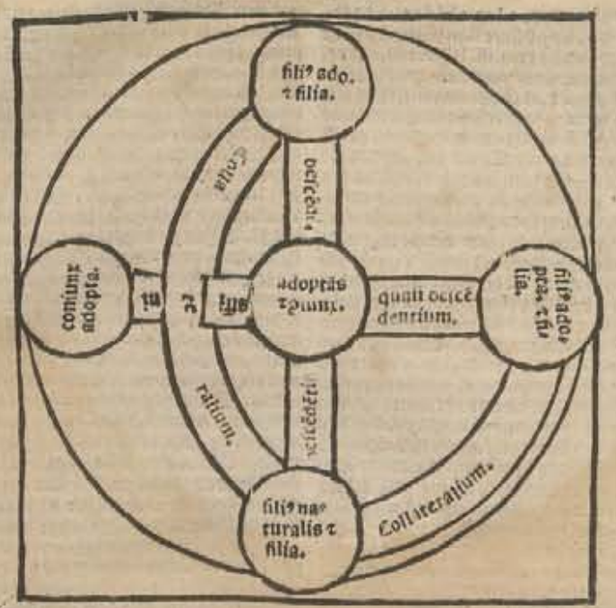

munem:⁊ idem spe.q3 ly illud impedimentum sit temporale ſm ſcinducit tñ perpetuum effectum ⁊ ponit exemplum in gl.ibi: q3 aliquis hodie cuꝫ ista coniugata ẓhere nõ potest cum qua mortuo viro poterit die craſtina cõtrahere.* Octauum. Filius adoptiuus ſm Panormita. vbi ſupra contrahere non põt cum filia illegitima patris adoptiui: vt quemadmodum filius illegitimus non poterit contrahere cum ſorore carnali illegitima vel alia conſanguinea:ita nec cum filia adoptiua ſicut etiam nec cum ſpirituali. Et hoc ſequitur ſum. Angel. dicens ℭ illegitimus filius etiam ſi non ſit in poteſtate patris contrahere non poteſt cum filia adoptiua:ſed ſum.rof. innititur Aſten. ⁊ tenet contrarium: quia filius illegitimus non eſt in poteſtate patris. Et hec opinio tenenda eſt contra Angel. ⁊ Panormita. ſicut tenet Hoſtien. Junocen.⁊ glo.ſi.in ca.vnico. de cogna.leg.⁊ ℣ℸ.⁊ Richar.⁊ Joan.de pla.⁊ ang.are.⁊ aſten.⁊ Archi. tertia parte titu.primo capit.xiij.⁊ Piſa. Nõ poteſt tamen filius illegitimus contrahere cum filia ſpirituali ſui patris ſecundum Richa.⁊ aſten. q3 hic eſt maior vis.

6 ℭ Nono querit quid iuris de impedimento criminis impedientis ⁊ dirimentis: ⁊ dico q3 cum illa crimina ſunt tria.ſ.adulterium cum homicidio:adulterium cuꝫ fide data de contrahendo vel contractus de preſenti cũ ſecundo cõiuge vinente primo:vt patet per ſanctum Th.in.iij.di.xxxv. ⁊ di.xxxij.q.ij.ar.ij. circa hoc dicenda ſunt multa.

* Primum. Crimen primũ eſt adulterium cum homicidio effectualiter machinato.ſm.s. Thoſſi. vt ſi vir occidit virum eius cum qua adulteratur: vel propriã vxorem vt habeat adulteram:vl econtrario vxor occidit vxorem eius cum quo adulteratur: vel propriuꝫ virum vt adulterum habeat. Hoc autem quidam vt Inno.⁊ Hoſti. intelligunt ſi ſequatur homicidium ly adulterium nõ precedit. extra de conuer. infide. laudabilem. vbi nihil dicitur de adulterina pollutione. quidam vero vt Bof. dicunt neceſſario requiri pollutionem. ſanctus Th. vero in locis ſupradictis aliquando ſumit quod ſic: aliquando quod non:ſed verius eſt quod ſi ambo adulteri machinati ſunt in mortem: ſufficit mors ſine adulterio ſicut de facto fuit in caſu dicto capi. laudabilem. etiam ſi alter machinãtium ſit infidelis: nihilominus dirimitur ſi conuertatur: vt ibidez etiam ſi eo animo factum eſt vt converteretur ſcõm Richa. ſi vero alter tantum machinatus eſt: tũc ad dirimendum

requiritur pollutio.vt no. Jo.and.⁊ ſequitur Panor.in.c.ſuper hoc.eo.titu.ſi vero homicidiũ non interuenit actu non ſufficit adulteriuꝫ ſolum: vt not. Joan.and.ibidẽ.⁊ eſt tex. in.c.ſignificaſti.de eo qui duxit in ma.* Secundum. Si vero interfecit quidem alterum ſed non ea intentione vt alterum haberet in coniugem: ſed ob aliam cauſam puta in bello vel caſu aut odio:iſtud non erit impedimentum ſm Bert.⁊ Hoſtien. in.d.c. ſuper eo.⁊ in.d.c. laudabilem. vnde dicit.ſ. Tho.in.iij. vbi.s.ſ.diſtin.xxxvij.quod vxoricidium aliquando impedit ⁊ non dirimit vt quando vir vxorem occidit propter adulterium vel odium:quandoqz vero etiam dirimit: vt cum occidit vt ducat eam cum qua mechatur: quia tunc efficitur perſona ſimpliciter illegitima ad contrahendum cuꝫ illa: non autem reſpectu aliarum mulierum.* Tertiũ Si homicidium mandauit vt conſuluit die per omnia vt ſupra ſm ℣ℸ. ⁊ Hug. ita quod idem eſt ac ſi interfeciſſet. Si vero nihil horuꝫ fecit ſed ratum habuit.dicendum eſt quod ſi nihil operatus eſt vt occideretur ratihabitio nõ induxit hoc impedimentum: ſiue ſit factum homicidiũ nomine ſuo ſiue non ſm gl.in.c.ſi quis viuente.xxx.q.ſ.⁊ gloſſ.in.c.ſ.de conuer.in fin.et Vincen.⁊ Jo.and. ⁊ aud.⁊ Ber.⁊ Panor.in.d.c.ſ.licet. alꝰ in male ficto ratihabitio retrotrahatur ⁊ comparetur mandato.* Quartum. Secundum crimen eſt cũ viuente coniuge de facto contrahitur cum alio: et tertium eſt ſi non contrahitur de facto:ſed tamen datur fides de contrahendo vel iuramẽtum vt extra de eo qui duxit in mat.c.ſi.et xxxſ.queſtio. ſ.relatum. Sed ad hoc quod iſtorum duorum criminum quodlibet matrimonium dirimat.requiritur primo quod vterq; ſciat impedimentuꝫ ſm s. Thoſſi. id eſt quilibet eorum ſciat reliquum habere coniugem:quia alter ſi ignorat: poterit eſſe matrimonium inter eos poſt mortem coniugis vt eſt caſus in.c.ſ.eod. titu.quod Panor. limitat ſi ſuperinducta fuit ignorans toto tempore vite vxoris:alias ſi de hoc certiorata cocat dirimetur d.c.fin.⁊ dicitur ignorans ℭdiu non habuit certitudinem vel probabilem opinionem vt in.c.inquiſitioni.de ſent. excommunicationis. Secundo queritur quod interuenerit contractus per verba de preſenti vel ſit data fides de contrahendo vel iuramentum aliter non impediret etiam ſi interueniſſet copula:vt dictum eſt.ſ.particu.pri ma. Que fides ſm aliquos vt recitat Richard. in quarto diſtin. xxxv.non eſt nuda promiſſio que vt dicunt non impediret: ſed ipſe dicit ſe credere quod ex nuda promiſſione oriatur hoc impedimentum: hoc teneꝛ: ſm vſuꝫ cõmunem loquendi dat fidem qui ſpondet vel promittit: nec differt dicere promitto.⁊ do fidem cum ſecundum nihil realiter addat primo vnde qui promiſerunt:conſueuerunt dicere ſe fidem dediſſe. Iſta aũt promiſſio eſt deſponſatio de futuro. Tertio requiritur ſm.s.Tho.ℭ in vtroq; crimine interuenerit carnalis pollutio ante vel poſt contractum: aut fidem datam:qz nec adulterium ſine vllo illorum: nec vnum vel vtrunq; illorum ſine adulterio dirimeret vt in.d.c.ſignificaſti.⁊ xxxſ.queſtio.ſ.c.ſ.

℣ Quarto queritur ſm.s.Th.ℭ primum mſmonium fuerit validũ alioquin nõ impediet etiam cũ pollutione: vt in.d.c.ſignificaſti. ſufficit etiam ſi primũ fuit ratũ id eſt per verba de põti contrarium ly non conſummatum etiam ſi eſſet ſeparatum quo ad thorum:vt in.c.ſignificauit.⁊ in ea.literas.eo.tit. * Quintũ. Si quis viuente vxore dedit fidem alteri ſecunde ſine copula tamen .⁊ de inde mortua vxore accepit tertiam qua viuente cognoſcit ſecundam cui primo dederat fidem ſm Joã.and.in.c.ſi quis.eo.titu. non poterit mortua tertia habere ſecundam:quia verus eſt dicere ℭ fidẽ dedit ⁊ cognouit ſtare legitimo matrimonio ſcilz primo vel ſecundo ℭ fuit cuꝫ tertia: nec matrimonium intermedium remouereꝛ impedimentum.facit.l.ſingularia.ff.ſi cer. pet. ⁊ in capit. in ſcripturis.viij.q.ſ. Sed Haſpar cal. tenet contrarium.⁊ ſequitur paũ.in.d.c.ſi quis .qz contrahendo cũ ſcõa vt receſſiſſe a data fide:⁊ conſequẽter tunc reperitur adulteriũ ſolũ ℭ nõ impedit: vt in.d.c.ſignificaſti.ſum.aũt ang.diſtinguit p aũ ⁊ poſt factũ:ſed tu indiſtincte tene opinionẽ ſecundã cũ rof. qz iura hoc impedimentum induxerũt ne ſpe cõtrahendi ſequeretur machinatio in mortẽ ℭ hic ceſſat. Et mortua ſecunda poterit cõtrahere cũ tertia non obſtante adulterio ſolo immediate remanente.per.c.ſignificaſti.cũ aliis. de eo qui du. in ma. qnã pol.per ad.⁊ ita tenuit Joan. de lig.in.c. ſi quis.eo.tit.* Sextum. Si vxoratus det fidẽ berte ℭ ſi conſentiat poſt mortem vxoris accipiet illam quã blancha conſanguinea ipſius berte cõſuleꝛ: blancha conſuluit ℭ accipiet berta ſm Aſten. diſtinguendum eſt. Nam ſi Berta aut is qui dedit fidem probabiliter credebat qõ conſuleret de Berta nõ poterit eſſe matrimoniũ quia eſt in fraudem: ſi vero ille aut illa hoc non exiſtimabat poterit habere Bertam. Et intellige ſi non exiſtimabant ambo: quia vno ſolo exiſtimante oriꝛimitur ſi ambo ſciebant impedimẽtuꝫ. * Septimum. Si quis vero viuente vxore de facto contrahit cum alia ſecunda intellige ſine coitu: mortua vxore contrahat cum tertia ſecũdo glo.a docto.communiter probatum.in.c.ſ.eo.tit. poterit ſtare cum tertia ſi contraxit cũ ea ante ℭ expreſſe vel tacite conſentiret cũ ſecunda: qz matrimoniũ illũ nullũ erat etiam ſi illa fuiſſet ignoraus viuente prima. ante tamẽ ℭ contrahat cuꝫ

Universidad de Deusto
Biblioteca

tertia cōpellendus esset contrahere cū secūda si illa ignorauit illum habuisse vxorē ipsa vero nō est cōpellenda. ꝛ idē host. Octauū. Si aūt autem viuente vxore contraxit de facto cū secūda adultera cum qua. s. polluit, distinguēdum est: vt ptz ex dictis. Nam si illa sciuit quod habebat aliam quando eā duxit vl alio tempore non poterit esse in isto matrimonio. sed si vsq; ad mortem prime hoc nescinit: et ea mortua hoc scit in potestate ignorantis est ratificare matrimoniū aut diuortium petere: extra eo. c. j. ꝛ. ca. veniens. nisi prima viuēte facta sit conscientia ꝛ consenserit in copulā: qz matrimonium perpetuo impediret. ar. de p̄scrip. c. fi. in fine. ꝛ. c. penul. in fi. xxxiij. q. ij. si virgo. de secū. nup. dño. vel nisi mortua pma postea quā sensit consenserit in copulā: quia diuortium petere non poterit. argu. de coniug. ser. ca. proposuit. et. ca. fin. Et si in casu quo ista adultera contraxit ignoranter mortua prima contrahat cum tertia sc̄m hostiē. ꝛ Bofre. manebit cum tertia etiam si postea cognoscat secundum. vt dicto capitulo veniens. qz prima viuente consensus habitus cū secunda fuit nullus ꝛ cōsequēter nō impedinit matrimonium cum tertia. Et si secūdam cognouit anteq̄ duceret tertiam: nihilominus stabit cum tertia. secundū hostiē. ar. de coniug. ser. proposuit. et. ca. fin. et capitulo bone memorie. de electio. Et si secunda agat contra eum et durāte iudicio contraxit cum alia: sm Asten. tertia erit vxor: quia secūda non censetur vxor nisi ex nouo consensu. d. c. veniens. * Nonum. Et si priore vxore viuente quis contraxerit et concubuerit cum pluribus inscio secundum hostiē. locus est gratificationi: quia quācunq; certificatam de morte prioris primo cognouerit post mortem legitime illam tenebit. d. cap. veniens. et idem dic. dicitur autem inscia siue ignorans secundum hostiē. qui habet iustam causam ignorandi: vt quia vir de remotis aduenies asserebat se vxorem non habere: de spon. cum in apostolica. ꝛ filij interim nati sunt legitimi si secundum matrimonium contractum fuit in facie ecclesie non autem si clam. Adulterium enim non committitur sine dolo. ff. ad. l. iulian. de adulter. l. penult. xxiij. q. ij. in lectū. * Decimum. Si aūt habēs vxorem adulteret cum berta et dicat. Si vxorem non haberem acciperem eā: postea interficit vxorem non tamen eo proposito vt bertam acciperet dicit gas. cald. et recitat do. an. de sanct. geor. in dicto capitulo super hoc: quod poterit bertam accipere in vxorē quia hic nō est fidei dātio per verba premissa. nec homicidium est factū eo proposito. nec adulterium cum dicta machinatione. Cardi. autem hoc reprobat dicens quod non tenetur matrimonium: quia quando adulterium interuenit non attenditur an machinatio interuenerit ex proposito habendi eam necne. Sum. autem ang. distinguit per ante ꝛ post factum. ſ tu dic quod prima opinio simpliciter est vera et secundū mentem. s. Thomē. nec est hic aliquod trium predictorum criminum: vt patet.

¶ Decimo queritur quid iuris de impedimento disparitatis cultus. puta cum fidelis contrahit cum infideli puta iudeo vl paganor: dico multa. * Primum. Inter infideles potest esse matrimonium. vt patet in capitulo gaudemus. de diuor. eriam si sint dispares cultu: misi prohibeantur aliquo iure positiuo secundum Archid. post. s. tho. vt sarraceni cum tartaris quod. s. Thomē. intelligit secundum quod matrimonium est in officio non secundum quod est sacramentum: vel secundum quod est ordinatum ad prolem secundum perfectionem nature: non autem secundum perfectionem gratie. vnde est quidem inter eos matrimonium: sed non est perfectum. * Secundum. Matrimonium infidelium est nullum si cōtractum sit cōtra legem dei id est in gradibus prohibitis. leui. xviij. vel contra legem nature secundum. s. Thomē. ꝛ omnes: similiter si sit contra aliquod eorum statutum matrimonium annullatur quia secundum Pe. in. iij. distin. lix. licet talia statuta nihil possint contra matrimonium vt est sacramentum: tecus inquantum est fedus humanum et concor. mens. s. Thomē. vnde si tales contraherentur oporteret eos de nouo contrahere. * Tertium. Nullus etiam fidelis. l. baptizatus cū trahere potest cum infideli id est non baptizata pura iudeo vel pagano vel etiā cathecumino credente omnes articulos fidei: alioquin matrimonium nullum est. xxviij. q. iij. §. et his. et questione prima. caue. ꝛ. c. cum nō oporteat. Ex magna tamē causa potest papa in hoc dispensare secundū ea spa. quia hec prohibitio ē iuris positiui. licet Cartheat. oppositum. Sponsalia vero sub conditione si cōuertantur bene valent secundum omnes: vt dicto capitulo caue. et sequē. Similiter tenet matrimonium cū heretico vel schismatico baptizato secundum communiter doc. licet peccet cōtrahens cū tali. vnde. s. thomē. dicit quod hoc impedimentum non dicitur disparitatis fidei sed cultus qui scz respicit exterius seruitium vnde requiritur paritas quantum ad fidei sacramētum. l. baptismū. Unde etiam secundum ray. si alter cōiugū labat in infidelitatē reliquus contrahere nō pōt siue interuenerit copula siue nō: qz in vtroq; casu fidelis tenetur cōtinere. ar. in capitulo quāfiuit. de diuor. ꝛ in. c. quanto. eodem. * Quartum. Actus matrimonialis in infidelibus excusat nec est peccatum sm. s. Tho. si debitum reddatur propter bonū plis aut fidei qua tenetur piunx cōiugi

si. cū sit actus iustitie ꝛ temperantie ꝛ in huiusmodi delectabilibus actib⁹ debitas circunstātias obseruat. * Quintū cōuersio alterius cōiugis ad fidem sm. s. Tho. vinculū matrimonij non soluit qz fides non soluit sed perficit matrimoniū soluit tamen aliquando cohabitatio ꝛ solutio debiti: in quo pari passu currūt infidelitas ꝛ adulteriū: qz vtrunque est contra bonum prolis. Igitur sicut coniunx cum adultera manere potest sub spe correctionis: licet ad hoc nō teneatur: nou aūt cū obstinata in adulterio vt dicitur in. iij. distinctione. xxxv. ita manere potest cū infideli sub spe correctionis: licet non teneatur ꝛ bene facit cōmanendo iuxta constitutū Apostoli. prime. Corin. septimo nō tamen potest ei cōmanere si eum viderit obstinatum. Ex quo infert. s. Th. virtualiter quod in primitiua ecclesia poterat coniunx sub hac probabili spe conuersionis cohabitare coniugi infideli tā gentili quam iudeo: etiam si conuersionem non spondebat: quod vtrique passim ad fidem intrabant ꝛ probabiliter poterat sperari conuersio: et similiter cum infideli gentili: sed non cum iudeo nisi conuersionem promitteret tempore martyrū et Constantini: quia tūc adhuc gentes intrabant ꝛ iudei erant obstinati: nunc autem cum neutro nisi velint conuerti: quia vtrisq; obstinati sunt.

* Sextum. Coniunx infidelis ad fidem conuersus reliquo in infidelitate remanente: licet non teneatur et commanere: tamen cum alio contrahere non potest: nisi in tribus casibus: primo si nolit infidelis cohabitare fideli: et secundo si velit cohabitare sed non sine iniuria creatoris vel peccato: tertio si trahere nitatur ad infidelitatem. Sed circa hos casus quos ponit Archidi. ꝛ Richard. in iij. ꝛ Panormi. in ca. quarto. de diuor. est sciendum primo quod sanctus. Tho. non ponit nisi secundum: sed ille includit primum ꝛ tertium: ꝛ ad ipsum secundum aliquos reducitur: quartus si trahere nititur ad aliud vitium quam ad infidelitatem aut generaliter ad aliquod mortale: ꝛ videtur velle Innocenti. in. c. quesiuit. de diuor. ꝛ in capitulo. j. de adulte. licet glossa in capitulo vxorem. xxviij. questio. prima. teneat contrarium. et verum dicit Innocentius quem secundum Panormita. in dicto capitulo quesiuit. etiam fidelis vir quando compesci non potest ab illa insolentia poterit fieri separatio. quia est quedam presumptio infidelitatis. Sciendum est secundo quod secundum aliquos in quolibet horum casuum soluitur vinculum matrimonij etiam antequam aliud vel cum alio contrahatur et tamen si aute contractum secundi matrimonij conuertatur reliquus coniunx tenetur primo conuersus illum recipere: quia manet vinculum sponsalium ꝛ si non matrimonij: quam opinionē tenuit Rich. vt recitat Archi. ꝛ videtur tenuisse Panor. in dicto ca. quanto. de diuor. dicens quod occurrente aliquo illorum casuum eo ipso matrimonij soluitur ꝛ potest fidelis contrahere nec oportet iudicem statuere tempus sed sufficit hoc clare perpendi. Et hoc sequitur summa Angel. Sed opinio sancti Tho. est quod per peccatum coniugis infidelis reliquus absoluatur a seruitute qua contrahere non poterat alio viuente sed deinde per secundum matrimoniū contractū in fide christi tanquam per firmū soluitur primū ita quod culpa illa dat ei licentiam nubendi ꝛ cōsequenter frangendi primum vinculū. Et ista est veritas cuius signum est quod si antequam contrahatur secundum matrimonium infidelis conuertatur: reliquus tenetur illum recipere: quod non est virtute sponsalium: vt dicit prima opinio alioquin oportet quod nouiter contrahat et quod nullus dicit: ꝛ hoc est quia stat vinculum. * Septimum. Et si infidelis conuersus plures habeat vxores que omnes conuertantur secundum. s. Thomē. et alios: illa cum qua primo contraxit est vxor eius et cum ea stabit non autem alia: quia hoc fuit contra legem nature. Et si prima conuerti voluerit non propter hoc est matrimonium cuius aliqua aliarum sed cum vna earum contrahere poterit iuxta dicta. Et si simul quas accepisset neutra est vxor nisi altera habuit impedimentum diriment. qz reliqua tunc esset vxor. de diuor. gaudemus. Et si repudiata prima aliam duxisset secūdum. s. Tho. idem est quod de eo qui plures habebat ꝛ tenetur primam quam repudiauerat accipere: si conuerti voluerit ꝛ aliam accipere: quia repudium est contra legem nature. Et secundum gl. in dicto capitulo gaudem. nō poterit repudiare nec ob fornicationē abijcere: sed tenet eā recipere si vult cohabitare sine peccato. aut saltez cōtinere. * Octauus. Ur. ad fidem conuersus sc̄m. s. Tho. non debet emittere votum continentie si maneat spes de conuersione vxoris. quia vxor difficilius conuerteret si se esse priuatam sciēs sine ro non sit spes potest ad sacros ordines vel ad religionem accedere prius ea requisita vt cōuertatur: que si post sacrorum ordinum susceptiones cōuertatur non est sibi reddendus vir suus: sed sibi hoc imputet in penam tarde conuersionis: hec ex illo. sed intellige quod etiā extante spe. si votum emitteret teneretur ad illud: vt patet ex dictis.

* Nonum. Si autem vterq; coniunx conuertatur ad fidem ratificatur matrimonium ꝛ abinuicem separari non possunt etiam si contraxissent i gradibus prohibitis ecclesiastico statuto sm archid. post Richardum. secus si contraxissent contra prohibitionem diuine aut naturalis legis aut humane taliꝫ contractum annullātis: quia tale matrimo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nium nullum esset.* Decimum. Si alter tantum coniugum conuertatur scõm.s.Th. si proles peruenit iam ad etatem perfectam libere sequi potest parentem quem voluerit si autem est in etate minori debet dari fideli non obstante quod indigeat matris obsequio ad educationem. Probatur etiam in.c.ex literis.de conuer.infide. * Undecimum. Mulier conuersa ad fidem gaudet priuilegio votorum p multa ꝑbat Paſi.i.c.plz.de diuor.

11 ¶ Undecimo queritur quid iuris de impedimento quod dicitur vis seu violentia vel coactio: ꝛ dico multa. Primum, secundum.s.Th.in.iii. distin. xxix. duplex est coactio seu violentia de qua etiã in.l.j.ff.quod met.cau. vna facies necessitatẽ absolutam que ꝛ dicitur a philosopho violentũ simpliciter: vt cum quis alium corporaliter impellit ad motum: alias faciens necessitatem conditionatam que dicitur violentum mixtum licet sit ibi voluntarium simpliciter vt infra. et sit ex hoc quod timetur aliquod periculum imminẽs: vnde est idem quod metus qui voluntatem quodammodo cogit. Prima non cadit in consensum ſz in corporalibus: puta ad copulam. Secunda vero cadit in consensum. vnde aliquis consensus est coactus scilicet conditionate. Et quia legislator: nõ considerat solum interiores actus sed magis exteriores: ideo per vim intellige coactionem ſz simpliciter propter quod vim contra metum diuidit: ſz nunc agitur de consensu interiori in quem nõ cadit coactio seu vis que a metu distinguitur: ideo in proposito idem est coactio quod metus: qui secundum iurisperitos est instantis vel futuri periculi causa mentis trepidatio vide infra metus: in princi. * Secundum: Coactio absoluta secundum omnes matrimonium tollit sicut ꝛ consensum etiam ex parte cogentis: qz eius consensus solus non sufficit ad matrimonium vnde eo casu quo copula matrimonium facit si sit coacta non facit. argu. distinctio. l. presbyteros. de spon. veniens. el. ij. xxxf. questio. ij. capitu. ſ. ꝛ. ij. coactio vero conditionata id est metus si sit metus iustus id est cadens in constantem virum iuxta dicenda infra metus. §. ſ. similiter matrimonium tollit. extra eodem perlatum . ꝛ capitu. ad audientiam. ꝛ extra de sponsa. veniens. el. ij. ꝛ de hoc etiam si iste metus non inferatur contrahere debenti sed filiis aut filiabus: ꝛ huiusmodi secundum Richar. si vero sit metus minor: non tollitur matrimonium sed tenet. ff. eo. l. neque timorem.* Tertium consensus siue metus iustus: vt recitat. s. Tho. secundum aliquos tollit matrimonium quantũ ad ecclesiam: que presumit ibi non fuisse consensum interiorem non autem quantum ad deum ſz hoc inquit nihil est: qz ecclesia nõ debet de aliquo presumere peccat antequã probetur: peccat autẽ qui dicit se consentire ꝛ non cõsentit. Et ideo dicendum est secundum eus ꝛ alios qõ illud tollit quo ad iudicium dei et ecclesie qui nolunt talem esse ligatũ etiã si adsit consensus interior in quo per metum iustum multum minuitur de voluntario quod quidem metus facit et ex constõne ecclesie que instituere potuit vt persona coacta durante coactione illegitima sit ad contrahendum: ꝛ ex sua natura inquantum tollit consensum: qõ verũ ꝛ tel ligo quantum ad coactionẽ absolutã non quãtũ ad cõditionatã vel metũ: qz ibi est voluntarium simpliciter cũ in voluntario scõm quid. Circa predicta tñ sciẽdũ est quod opinio cõis doct. vt recitat Paſi. in.c.cum locũ. de spõ. est qõ matrimonium contractum metu iusto ipso iure nullum est: sed Card. in.c.abbas. qõ met.cau. dicit quod mero iure tenet: ly veniat rescindẽdũ actiõe qõ met. cau. ꝑ regulam gñalẽ scz qz oia facta per metũ tenẽt. Sed ista opinio est falsa: qz ſ tenet est verũ matrimoniũ: ꝑ ſ dissolui non põt nisi eo modo quo supra diuortium per totũ fere. Unde Panor. tenet opinionẽ cõem ꝓ qua vꝫ rex. apertus in.c. significauit de eo qui du. in ma. vbi tenet secundus matrimonium non obstante primo per metũ cõtracto nulla petita rescissione prioris. Quare autem regulariter teneant facta per metum: ꝛ non ꝓbat Paſi. adducit multas ſz tu dic ideo esse quia ecclesia sic statuit propter ea que ille allegat que de se non sufficiũt. * Quartum. Licet consensus coactus matrimonium non faciat etiam ex parte cogentis secundum.s.Tho. quia matrimonium claudicare non potest: tamen vt dicit si is qui fuit coactus postmodũ consentiat intellige etiam tacite secundum Archi. post Richar. sit matrimonium dũmodo cogens adhuc in suo consensu permaneat: non autem si mutauit voluntatem. ꝛ concor. glos. Ray. ꝛ Pet. addens quod si prius consentiens velit dissentire altero consentiente: compelletur per ecclesiã cui presumitur manere in eodem consensu: nec ei hoc licet varia: ꝛ facit. can. ſ. de eo qui duc. in ma. Richardus autem in hoc distinguit: nam autem coactus est alter tantum aut vterq;: si alter tantum fuit coactus ligatus est solum liber non alius tamen si coactus postea tacite ꝛ libere consentiat persona ligata perſistente in pristino consensu verum est. cit matrimonium ꝛ vterq; ligatus est: quia tacitus consensus sufficit non per se: sed cum expressione exteriori precedente sed si persona ligata retinuit a consensu ante sequentem consensum alterius si quidem ſrit secundo peccauit si non expectauit cõgruo tpe liberũ cõsensum alterius sed tenet secundum matrimoniũ: si vero non contrarit: sed tunc dicium ecclie presumitur in eodẽ consensu remanere: quia in aliquez semel consentiens amplius dissentire nõ potest nisi alius negauerit sui pre-

sentum consensum. de spon. de illis. el primo. scõz iudiciũ tamen dei nõ est matrimoniũ quia deest consensus vnius. Si autem vterq; fuit coact⁹ ad hoc vt sit verũ matrimoniũ requiritur nou⁹ consensus vtriusq; sed non exterior expressio noua. *Quintum. Si mulier post consensum coactum carnaliter cognoscitur sm Per. presumitur tacite consensisse matrimonio si habuit tẽpus reclamandi et nõ reclamauit. et sic intellige extra qui ma. accu. post. c insuper. secus si fuit coacta absolute aut metu iusto ſz si metus nõ fuit sufficiens. tamen vere non consensit non est matrimonium etiam si habuit opportunitatem reclamandi nec reclamauit. Et idem Richar. *Sextum. Decundum Hỹ. si mulier post consensum coactum morã trahit cũ marito per annũ cum dimidio aut etiã minori tempore dum tamẽ tantum sit quod arbitrio boni viri presumendũ sit ꝓ consensu post. ea non debet audiri: de spon. ad id. ꝛ concor. Hyo. stien. et Ber. ꝛ sic tale matrimonium habitatione spontanea cõualescit. Et ibi dicit Panor. ſi. quod secundũ hoc licet in tex. mentio fiat de anno cum dimidio ꝛ tamen non est necessaria cohabitatio tanta quia ibi narratur facti contingentia ſz sufficit si peruenerit ad etatem legitimam quod habita opportunitate fugiendi non fugerit nec requiritur copula carnalis. ꝓ hoc. ca. vnicum. de despon. impub. libz. vſ. Iudex tamen habet considerare quanticatem morã et opportunitatem fugiendi. *Septimum. Et per dicta Panor. in parti cula priore idem videtur dicendum si quocunq; modo appareat de tacito consensu. pura si se coniuges nominabant vel amplexabantur vt coniuges. ar. d. ca. vnici. iuncta glo. et idem si sponsa regen. ar. d. ca. vnici. iuncta glo. et idem si sponsa re metũ precedentem. *Octauũ. Si autẽ ad contro iudiciali tale iuramentum non est obligatorium: in foro tamen conscientie consulendum est quod impleatur vel saltem per superiorem impetretur absolutio. et concor. hyg. Richardi. non est non põt ratificari. sed tñ cum hoc stat qõ cõsulatur vt supra. *Nonum. Parentes sm Per. liberos cogere nõ possunt ad cõtrahendũ: nec generaliter nec in speciali cum aliquo vꝫ aliqua qz in matrimonio requirit ꝓsensus maxie liber ratione perpetue obligationis que ibi contrahitur de spon. requisiuit. Non tamen propter hoc parentes temere iurant matrimonia filiorum: quia ex natura contractus intelligitur ista conditio si liberi consentiant et ipsi parentes tenentur ad inducendum eos de spon. ex literis. el. secundo. iuxta glo. * Decimum. Si mulier contraxit impedimẽ to ordinis. ꝛ dico multa. * Primum. Nullus ex minoribus ordinibus matrimonium impedit aut dirimit nec impedit vsum matrimonij sed possunt licite contrahere taliter ordinati distin. xxxij. si qui vero. et. c. seriatim. ꝛ de cle. coniu. capi. ſ. ij. ꝛ iij. Imo talis contrahens cum vnica et virgine retinet priuilegium clericale: ſi tonsuram et vestes retinet clericales de cle. coniu. capi. ſ. lib. vj. non tamen retinet beneficiũ ecclesiasticum nec illud recipere potest. quia ex beneficio ecclesiastico tenetur quis ad ordinis executionem quam etiam quo ad ordinẽ non factum impedit matrimonium secundum statutum occidentalis ecclesie propter maiorem honestatem. * Secundum. Ordo sacer matrimonium precedens tanquam habens implicitum votum solemne ex cõstitutione ecclesie illũ impedit ꝛ dirimit. di. xxxij. si quis eorum. ꝛ capitulo erubescant. ꝛ ca. electores. ꝛ. c. placuit. ꝛ extra qui cle. vel vo. ca. ſ. ꝛ. ij quod quidem votum sm. s. Tho. quilibet intelligitur emisisse ex hoc ipso quod ordinem sacrum suscepit ſz ritum occidentalis ecclesie: vnde etiam impedit vsum matrimonij prius contracti vt patebit. Oõ adeo verum est vt nec etiam Greco cui licet vti matrimonio contracto fit licitum in sacris cõtrahere sm Joan. an. Inn. ꝛ Richar. in. iij. ꝛ plures alios. Contrahens autem in sacris est excõicat⁹. de consangui. ꝛ affi. eos. in cle. ꝛ est etiam irregularis sm Per. de palu. in. iij. distin. xxxvij. ¶ etiã dicit quod licet is qui ordinatur ad ordinẽ sacrũ nõ intẽdat cõtinere nec se ad hoc obligare tamẽ ad hoc obligatur etiam in foro cõsciẽtie: quia ecclesia põt inhabilitare ad matrimonium ignoranter ꝛ inuitũ sicut ꝛ seruum ꝛ frigidum. ꝛ per eandem rõnem ad hoc obligatur ordinatus ante annos discretionis etiã in cuius presupposito quod recipiat characterem: quia obligatur ex statuto ecclesie non voto suo. vnde si talis contrahit dirimitur matrimonium. Nec ex illo. Posset forte et aliter ratio huius assignari ex voluntate sic fuck

12. q. 1. di.

Universidad de Deusto
Biblioteca

pientes ordinem sacrum scienter quasi ecclesia illegitimet istos non simpliciter: sed ex suppositione voluntatis susciendi ordines sacros: et sic ille puer non tenebitur ad castitatem: et hoc magis consonat. s. Thom. volenti quod suscipiēs ordinem sm ritum occidentalis ecclesie: scilicet scienter vel ignoranter ignorantia non excusante intelligatur votum emisisse. Consonat etiam illi precepto. crescite ⁊ multiplicamini. gen. j. quod licet non teneantur singuli hominum impiere. qz est factum communitati ⁊ sufficit si per aliquos impleatur: tamen quicunq; vult potest illud impiere ⁊ deo licentiā dante nullus pōt prohibere. Vide etiā. j. parti. vij. in fi. * Tertius. matrimonio sm. s. Tho. in quarto. dist. xxxvij. ordo sacer superuenire pōt: qz iunctus matrimonio si ad sacros ordines accedat etiam vxore reclamante charactere ordinis suscipit. licet careat ordinis executione. ⁊ non potest debitum petere nec petenti vxor tenetur reddere licet ipse teneatur reddere: sed intelliget in ecclesia occidētali sm sum. cō fes. etiam si esset papa sm glo. ray. ⁊ Hugo. si vero ea volēte vel defuncta accedit recipit ordinem et executionem. sed ipsa vxor tenetur cōtinentiam perpetuā vouere si viuit. ita. j. quod viro mortuo cōtrahere nō potest: nō tamē tenet religionē intrare si sibi non timet de periculo castitatis. propter hoc q̄ vir eius solēne votū emisit: secus aūt si emisisset votum simpler. Sed de his. j. statim. Quod aūt dictū est vxorē nō teneri ad religionē est opi. Joā. lan. tāc. ray. ⁊ al. sed fallit si maritus vult episcopari vt statim dicetur. * Quartum. Si ordo sacer matrimonium non precederet: sed sequatur multa dicta sunt supra. diuortium. §. xvj. nunc autem vt plene sciatur quādo alter coniugum possit religionē intrare vel ad ordines promoueri sm Panor. in. c. j. de conuer. conuer. post Jo. an. ⁊ cal. dico sic. Aut enim matrimonium est cōsummatū aut nō. Si essē matrimonium nō est consummatū aut alter coniugū vult intrare religionē professando ⁊ potest etiam inuita vxore vt in c. verū. ⁊ in. c. ex publico. extra eo. aut vult vouere continentiam vel intrare monasterium ⁊ nō proficere: ⁊ non potest inuita coniuge. vt in. d. c. ex publico: aut vult promoueri ad ordines: ⁊ communiter tenetur quod non potest inuita vxore: vbi hoc casu magis defertur religioni quam ordini: quia per ingressum religionis soluitur matrimonium consummatum: non aūt per susceptionem sacri ordinis: vt habetur in extrauag. Jo. xxij. que incipit antique. Si vero matrimonium est consummatum: tunc aut volunt mutare statum aut non Si autem nolunt mutare statum: aut volūt vouere continentiam statu non mutato: ⁊ possunt ⁊ talia matrimonia dicuntur sanctimonia: vt in c. quod deo patri. xxxiij. q. v. aut alter tātum vult vouere ⁊ potest in sui preiudicium non autem alterius: vnde nō potest debitū exigere: qō tamen reddere tenet: alter aūt exigere pōt etiā si cōsensisset sm Innoc. nisi etiā ipse vouisset qz si ambo vouerunt nō tenetur amplius alter alteri reddere: vt in. d. ca. quod deo. ⁊ nor. in. ca. charissimus. extra eo. Si autez volunt mutare statum hoc est multipliciter. Aut enim maritus vult esse ep̄s ⁊ tunc requiritur quod vxor intret religionē etiaz si non sit suspecta de incōtinētia. vt in capit. sane extra eodem scilicet de conuer. coniug. ⁊ est casus specialis aut solum vult promoueri ad ordines sacros. ⁊ tunc si vxor est de incontinentia suspecta debet intrare monasterium. alias sufficit quod voueat continentiam remanendo in seculo. vt in capitulo coniugatus. extra eodem. aut vult intrare religionem: ⁊ hoc multipliciter. aut enim alter commisit adulterium ⁊ potest etiam religioso inuito: vt in capitulo agathosa. xxxvij. questione secunda. aut alter non cōmisit adulterium ⁊ tunc aut primo altero ignorante ⁊ potest revocari ad petitionem ignorantis: vt in. c. placet. extra eodem. aut scō altero sciente. et contradicente. ⁊ idem dicendum est: vt in capitulo quidam. extra eodez aut tertio altero sciente ⁊ dissimulante. ⁊ idem dicendum est: vt in capitulo consuluisset idem secundum Cal. in casibus precedentibus ⁊ sequentibus in quibus potest fieri revocatio quasi cessauerit causa que inualidabat ingressum: ⁊ hoc tenet licet Innocen. in dicto capitulo quidam: variauerit: aut quarto alter consensit inuitus seu per metum: ⁊ tunc fit revocatio ad petitionem eius: vt in dicto capitulo accedens. extra eodez. aut quinto alter consensit per dolum ⁊ idem est argumentum capituli pueniens. extra eodem. aut sexto consensum simplicit er ⁊ sponte votum continentie non emittendo ⁊ sunt opiniones. Nam Abbas ⁊ Innocent. in dicto capitulo. quidam dicunt quod si remanens in seculo est iuuenis debet ad petitionem eius alter reuocari. Cal. dicit quod solum ex officio iudicis quod placet Panormi. quia prestando consensum renunciauit iuri quod habebat in altero: et consequenter iam non habet actionem sed iudex ex officio suo. nec committatur adulterium educet de monasterio: ⁊ credit Panormita. hoc casu. primo quod ille sit verus religiosus: ⁊ post mortem alterius compelletur ad monasterium regredi. et secundo quod si dans licentiam est iurio cōiugis non fiet ista reductio. qz dando licentiam videtur vouere: vt nota. in iuribus supra allegatis.

aut septimo consensit promittendo continentiaz ⁊ sic si consentiens est senex remanebit in seculo et alter in religione: vt in capitulo cum sis. ⁊ in capitulo vxoratus. et in capitulo ad apostolicam extra eodem. si vero sit iuuenis et de incontinentia suspectus: non debet superior pati quod aliius ingrediatur: nisi alter quoque ingrediatur: sed si de facto ingreditur tenet ingressus secundum omnes: quia professio coniugis non est de substantia professionis alterius. vt in capitulo significauit. extra eodem. et consentit Federi. sed remanens in seculo ex quo est suspectus ⁊ potuit compelli intrare monasterium. vt in dicto capitulo significauit. sed an teneatur profiteri sunt opiniones. Nam Innoc. tenet quod profiteri non cogitur. sed includi debet in monasterium vt arceatur a vagatione quia vltra propositū consensum non cogitur quis profiteri. xxxij. quest. j. integri tas. Hostien. vero tenet contrarium quia non est licita cōmunio in monasterio professorum cum non professis. item quia voendo tacite se obligauit religioni ex quo in seculo stare non potest sine suspitione incontinentie. Jo. vero calde. dicit satis eque posse distingui: quia aut vouit intrare religionem et compellitur profiteri vt in dicto capitulo agathosa. aut simpliciter vouit continentiam dando licentiam marito de ingressu monasterii. et sic erat iuris conscius aut ignorās ignorantia nō excusante compellitur profiteri. xxxij. quest. v. qui vxorem. secus si erat ignorans ignorantia excusante vt miles: aut mulier aut agricultor: quia profiteri non compellitur sed esse in monasterio. Quod autem dictum est de muliere quidam non admittunt: quia non excusatur ab ignorantia iuris vltra masculos nisi in casibus iure expressis. vt est textus in. l. fina. C. de iuris et fac. ignoran. tamen Panor. plus placet do. cald. argu. d. capitu. j. ⁊ eorum que supra dicta sunt quia videmus quod mulier solum dando licentiam non compellitur continere. vt in. d. capitu. j. secus i masculo: vt in. d. capitu. qui vxorem. vbi tenet. non dicit quod maritus vouisset continentiam. et per hoc compellitur etiam ipse intrare et quo est iuuenis de incontinentia suspectus hec ex Panormi. in. d. capitulo. j. de conuer. conuiuga. * Quintum. Dicit etiam Panormi. in. d. capitulo quidam. quod si quis intrauit religionem vxore inuita etiam profitendo. et ei fuit postea restitutus vxore mortua monasterium intrare nō compellitur: matrimonium autem si cōtraheret peccaret mortaliter. sed tamen valeret. sed si in vita vxoris non reuocaretur post eius mortem exire non potest: vt dictum est. Ex quo infert contra glossam ibi dicentem istū peccare si non perficit votum mortua vxore. quia votum fuit nullum respectu ingressus monasterii: cum tunc nō haberet habilem consensum ad se obligandum: vnde requiritur nouus consensus. Et hec opinio plus ei placet quam domino Anto. dicenti tutius esse tenere quod matrimonium illius contractū post mortem vxoris non teneat eo quod licet hoc votum dicatur simplex tamen ex quo fuit determinatum ad certam religionem approbatam videtur solennizatum: et sic secundum eum limitari potest capitulum vnicum. de vot. libro. sexto. vt intelligatur de voto omnino simplici non determinato ad certam religionem. Quod quidē Panormi. non placet. quia dictum capitulum requirit: vt votum solennizetur professione tacita vel expressa: et sic requiritur quod iste vouens sit effectus religiosus. Isz in casu nostro votum istius respectu professionis fuit nullum nec fuit esse ⁊ religiosus. alia papa mandasset post mortem vxoris eum cogere compelli ad repetendum monasterium vt facit extra eodem. ex parte. Secus ramen dicendum si vxor dedisset licentiam marito quia tunc teneret ingressus: vt dictum est. Si vero vxor non contradixit sed dissimulauit: neque maritum reuocauit merito post eius mortem nō potest maritus redire ad seculum: sed in primo casu vxor contradixit et reuocauit et sic soluta fuit obligatio si qua erat eius monasterio *. Nectum. secundum dicit. in primo libr. ecclesia orientalis et occidentalis quantum ad istam materiā conueniunt in duobus. primo quia vtriusq; clerici possunt contrahere matrimonia in minoribus ordinibus. xxxij. dist. si quis. secundo qz nec apud nos nec apud illos scilicet Grecos cōstituti in sacris possunt contrahere: nec poterunt a tempore apostolorum. ⁊ si contrahant non est matrimonium: vt patet ex. xxxv. sinodo in oriente celebrata que regulam statuit eis. distin. xxxj. nicena. et dicto capitulo si quis. ⁊. lxxxiij. distin. cum preterea. Differunt etiam in duobus. Primo quia ipsi fine sint coniugati fine non promouentur ad ordines sacros non promissa continentia. xxxv. dist. quoniam. licet secundum sanctū Thomam ⁊ opinionem pro habiliorem ad sacros ordines promoueri non debeant fine vxoris consensu: quia ad minus tempore ministerii fraudarent debiti redditione. sed occidentales non promouentur ad eos nisi promissa continentia tacite vel expresse. xxvij. distin. capitulo primo. Secundo quia illi in sacris constituti licite vruntur matrimonio cōtracto ante sacros ordines. licet in sacris ordinibus eis cōtrahere non liceat. de cle. coniug. cum olim. occidentales autem neutrum

* Septimum. Causa quod non peccant grecorum clerici licet sub papa sint qui; vna cum

Universidad de Deusto
Biblioteca

concilio voluit eis indicere continẽtiã secũdum Pañ. de mente doctorum in.d.c. cuius olum est quia illa lex non erat de necessitate salutis. ꝛ per longa tempora ab eis nõ fuit recepta papa sciente ꝛ trãsgressores non puniente ꝛ tacendo mores eorum approbante ꝛ consequenter non ligauit eos lex illa. de quo vide. ℌ. lex. ℌ. vſ. Potest etiã ꝛ alia solutio dari vt dicamus quod papa etiam cum maiori parte concilij non potuit indicere continentiaꝫ certo generi personarum post promotiones eis resistentibus: quia continentia est res que persuaderi potest imperari vero non potest. xxxij. q. ſ. integritas. q ꝛ fuisset indicere vitam valde arctiorẽ ꝛ strictiorem clericis promotis contra no. in. c. gesta. lxxiij, distin. ꝛ in reg. quod omnes li. vſ. Sed hec solutio redit in primam quia nõ valet nisi quo ad eos qui ante sacros ordines contraxerant. reliquis enim potuit continentia imperari etiaꝫ greuis vt. ſ. ſi vellent ordinari continerent: licet non posset imperare vt continerent absolute aut quod ordinarentur stante statuto quod ordinati continerent. Et de facto ita factum est: quia ecclesia statuit vt nullus ordinetur in sacris nisi continentiam profiteatur expresse vt distin. xxix. nullum. vel implicite: vt ea. dist. diaconi. ꝛ ibi intuenti patet ita fuisse factum: sed greci non acceptauerũt hoc ꝛ ecclesie tolerauit sicut ꝛ in. d. c. diaconi. dicitur quod ſi diaconi in ordinatione dixerint se velle vxorari ꝛ deinde contraxerint manebunt in ministerio: qz ẽps intelligit eis dedisse licentiam.

℣ Decimo tertio queritur quid de impedimento
13 legationis videlicet quando quis est alteri coniugi per verba de presenti colligatus ꝛ dico multa. * primum. Alligatus alteri per sponsalia de futuro an possit cum alio contrahere dicetur infra in titulo de spon. sed nunc est sermo de alligato per verba de presenti. de quo dico quod contrahere cum alio non potest viuente proprio coniuge etiã si primum matrimonium non fuit consummatus et secundum fictalias est adulter. de spon. duo. licet sed neque antiquo tempore potuit nisi diuina reuelatione vel instinctu: vt in patriarchis de diuo. gaudemus. Sunt autem sponsalia per verba de futuro proprie et nuptie per verba de presenti secundum glo. in. l. ſ. ff. de spon. Qui vero nomine suo non iussu eius in cuius est potestate vel nomine eius quam habet in sua potestate bina sponsalia vel binas nuptias contrahet sit ipso iure infamis. l. ſ. ff. de his qui nota inſa. et efficitur bigamus eo modo quo supra dictum est in titu. de bigamia. et debet ieiunare per. xl. oies in pane ꝛ aqua quod tempus vocatur caremata. i. quadragesima quasi careat cibis et septem sequẽtibus annis debet penitere de spõso duo. accepisti. Hoc tamen fallit scõm sum. ang. si hoc faciat ex disputione pape q̃ hoc potest facere si matrimonium non fit consummatum ſ̃ de hoc infra papa. ℌ. viti. Post mortem vero coniugis potest alter nubere cui vult ꝛ infra tempus luctus mulier sine infamia. extra de secũ. nup. super illa ꝛ secundum. s. Ly. in quarto. di. xliij. matrimonijs secundum ꝛ tertiũ. ꝛ consequentia sunt vera. licita ꝛ sacramenta. * Secundum. Si autez vxor credebat virum mortuum ꝛ secund Archi. si audiuit professum in religione quando matrimonium nõ erat consummatum distinguendũ est. Nam si credit verisimiliter seu ex probabili causa contrahẽdo non excusatur a peccato secundũ sum. ang. sed requirit nuncius certus de morte viri. de spon. in presentia. de secun. nup. c. dominus. Sed pbatio istius non est efficax. quia illud. c. in presentia. q̃ requirit certum nuncium loquitur quando licentia contrahendi oanda est per ecclesiaꝫ in quo requirit apertior probatio. i. certꝰ nũciꝰ ſ̃ sum. ros. post do. an. cuius expositionẽ ls Pañ. mirabar. tamen frustra. nitit vt infra parti. iij. patebit licet vero illud. c. oñs. q̃ loquit ex parte muieris non ecclesie requirat certitudinem tũ sumit certitudinem vt opponitur dubitationi. vt ps in tuentiꝫ facit q̃ dicit gl. certum esse per presumptiones violentas imo dico q̃ etiam per causam probabilem. sufficientem iudicio oim vel plurium vel sapientũ vel precipuorũ vt dicit Bart. in. l. ſ quis ita. ff. de test. tu. q̃ ꝛ dicitur esse certꝰ qui do habet vehementẽ opinionẽ de aliquare: et sic qui credit probabiliter ꝛ nõ temere est certꝰ etiã ſi fallatur. Cõclusio ẽt eius nõ solũ est cõtra summo. ꝛ supple ſ̃ etiã est ℌ Ray. Pe. de pal. Ioñ. Clim. Lanc. Phi. Goff. Arc. ꝛ do. An. in. d. c. oñs imo contra seipsum: qz post pauca subdit q̃ sufficit vnus testis: vt. d. c. in ꝑsentia. ꝛ mulier excusat ab adulterio q̃ probabiliter credit virum mortuum ꝛ cõ alio ℌ rit. xxxiij. q. ſ. cũ p bellicam. Igitur ſ̃ Ray. ꝛ cõem doctrinã dico quod ſi credit ex probabiliter causa excusatur ꝓpter ignorantiam facti ꝛ filij quos suscepit iudicabunt legitimi: ſi vero post contractum dubitat de morte primi viri: ꝛ quidem debitus reddere sed non exigere. d. c. oñs. ſi vero credit eũ probabiliter viuere: nec exigere nec reddere debitum nec reddere periculo adulterij se exponendo: ſi vero primus reuertatur vel aliter ibi de morte eius constiterit ſtatim debet recedere a secundo ꝛ redire ad primum. alioquin adultera iudicabitur. xxxiiij. quesito. scõa cum per bellicam. ꝛ. c. cũ in captiuitate. ꝛ. c. ſi virgo. primus quoq; eam recipere tenetur: et in dictis. c. ꝑs. nisi forte post. sciuit de vita primi permisit se cognosci a secundo etiam ex iuris ignorantia secundum ꝓpo. et sic adultera fuit. Adde quod ſi contraxit dubia de morte viri sine probabili causa de se inducere firmam

firmam credulitatem est adultera ꝛ repelletur a primo. ſi redierit. argu. d. c. oñs. ꝛ in presentia secũ si adinueniat eum mortuum falso rumore nisi rumorem ipsa procurasset. ff. de adul. l. miles. ꝛ idez Dir. supple. tamen cõtra illud dictũ ſi probabiliter credit reddere nõ ds dicit q̃ imo reddere ds q̃ probabiliter de sen. excõ. inquisitioni. sed totum hoc conceditur ꝛ nõ est contra vt ille intendit. qz etiã ego dico q̃ q̃ probabiliter credit. ſ. firmiter hoc tenendo non ds reddere quod tamen facere debet q̃ dubitat etiam probabiliter. i. ex causa probabilitr de hoc. ℌ. ſ. iij. partic. v. Sine predicta autẽ certitudine que est firma credulitas ex causa probabili nec sep tenuium nec aliqua temporis longitudo sufficeret. vt. d. c. in presentia. ꝛ d. c. dominus. ꝛ Tertium. dicetur autem ista mulier certificari sic vt cõtrahendo non peccet tribus modis. vt dicit glo. in. c. quoniam frequenter. vt lit. non contest. primo per famam de quo in parte sequenti: secundo quia senex erat ꝛ in acie fuit nec redijt tertio ſi recepit literas eoz cũ quib⁹ militauit. C. de repu. auf. hodie. his casibus presumit vir mortuus ꝛ ipsa sic credens excusatur ab adulterio propter ignorantiam etiam ſi viuat. d. c. cum per bellicam. Sed quia ista doctrina est particularis dic quod generaliter quo ad ecclesiam sufficit causa probabilis. de qua infra probabile: quo ad deum vero vltra hoc requiritur firma credulitas opposita dubitationi vt ps ex dictis. Quartũ distinguit: q: ſi est de longinquo videtur sufficere maxime ſi vir longo tpe abfuit: ſi vero dicit mortuus in vicinis partibus fama sola non sufficit. Quam opinionem Panor. in. d. c. in presentia. ls dicat multum equam: tñ dicit. d. c. in presentia. resistere dum requirit certum nunciũ: quia fama procedit ex incerto autore ꝛ plerũq; fallaci. vt no. in. c. vestra. de cohã. cleri. imo dicit quod in nũcio debet considerari qualitas persone: ꝛ vtrum deponat per verba verisimilia. Sed quia idem do. Ant. ad hoc respondet ꝛ bene quod certus nunci⁹ requiritur ex parte ecclesie ad dandã licentiam contrahendi ex parte autem mulieris sufficit ſi verisimiliter credat hoc Panormi. conatur repellere: quia inquit hoc dictum est contra finem tex. vbi ꝓiunguntur illa duo vt vxor non ꝑsit contrahere nec ecclesia dare licentiam contrahendi nisi certum nuncium receperit. Ego vero dico q̃ do. Ant. Bene distinguit: qz in ecclesia requiritur maior grauitas ꝛ autoritas quam in muliere. et consequenter maior certitudo: ꝛ hoc text. in fine aperte innuit dũ dicendo ea que Panormi. dicit ibi coniugi: loquens de mulieribus que septenio expectauerant maritos et de morte eorum certificari non poterant ꝛ dicens. Quantocunq; annorum numero ita remaneant scilicet incerte viuentibus viris suis non possunt ad aliorum cõ fortium canonice connubia re nec autoritate ecclesie permittas contrahere donec certum nuncium recipiant de morte virorum. Hec ibi. ꝛ sic patet q̃ in muliere certificatio id est firma credulitas ex causa probabilitr in ecclesia certus nuncius de morte requiritur. * Quintũ. Si vero mulier cõtrahat cum aliquo credens virum suum viuere: quia re vera mortuꝰ est vtrũ sit mrimoniũ. Hug. distinguit. Nã ſi credebat sibi licere ẽctũ ẽ mrimonium vero non credebat: nõ est quia non maritali sed adulterino affectu sibi copulauit virũ secundum. Idem de eo qui contraxit cum aliqua quam putabat consanguineaꝫ ꝛ non erat. ℌ. autem dicit in hoc casu esse matrimonium indistincte: ꝛ sequitur Dir. libro. ſ. ꝛ Joan. ꝛ Archi. quam opinionem quidam limitant: nisi constet quod coniunx credens impedimentum esse non intendebat cõtrahere: quia ſi non adsit intentio non est matrimonium. de spon. tua. Primam opinionem sequitur sum. Angeli. sed Rosel. cum sup. secundam. Ego autem dico hic esse equiuocationem latentem que dictis opinionibus dat apparentiam contrarietatis cum non sit. Nam licite dicitur quis contrahere dupliciter: primo quia ex excluditur prohibitio iuris annullantis contractum: quia scilicet nullum interuenit impedimentum dirimens: secundo quia excluditur peccatum: quia scilicet nullum interuenit impedimentum impediens tantum et non dirimens. Dicit ergo prima opinio quod est matrimonium ſi credit licere: id est sic posse fieri de iure quasi teneat contractus: quia ſic non adest impedimentum dirimẽs vere vel opinatiue: ſi vero non credit non est matrimonium: quia non adest intentio: secunda ℌo opinio dicit quod siue credatur licite posse fieri id est sine peccato: siue illicite id est cum peccato est matrimonium scilicet nisi creatur non posse stare contractum: quia deest intentio. Est ergo vera prima simpliciter: et secunda cum illa limitatione.

℣ Decimoquarto queritur quid iuris de impedimento publice honestatis: ꝛ dico multa. * Primum. Secundum. Tho. in quarto. distinc. xlj. ſicut sponsalia non sunt matrimonium: sed preparatio ad illud ita ex eis non causatur affinitas ſicut ex matrimonio: sed ratione matrimonij ad quod ordinantur causatur ex eis quid simile affinitati impediens matrimonium sicut consanguinitas ꝛ affinitas ꝛ secundum eosdem gradus: et dicitur publice honestatis iustitie que diffinitur sic. Publice honestatis iustitia est propinquitas ex sponsalibus proueniens. robur trahens ab

Universidad de Deusto
Biblioteca

ecclesie institutione propter eius honestatem. Et contrahitur hoc impedimentum ex sponsalibus etiam sine copula carnali sicut et ex matrimonio affinitas causatur non solum ratione carnalis copule sed etiam ratione societatis coniugalis ex ipso contractu per verba de presenti et ante copulā. Nullū aūt impedimētū faciens sponsalia non esse sponsalia permittit ex pactōe nuptiarū affinitate fieri. Unde siue habēs defectū etatis siue habens votū solemne contraxerit aut aliqō huiusmodi impedimentū contrahat sponsalia de facto ex hoc nō sequitur aliqua affinitas quia sponsalia nulla sunt nec aliqs affinitatis modus. Si tamen aliquis minor frigidus vel maleficiat⁹ habens impedimentū perpetuū ante annos pubertatis post septennium contrahat sponsalia cum adulta ex tali contractu publice honestatis iustitia contrahitur quia adhuc non erat in actu impediendi cum in tali etate puer frigidus et nō frigidus quantū ad actū illū sit equaliter impotēs. hec ex illo. * Secundum. Panorm. in.c. sponsam. de spon. dicit hoc impedimentū habere locum tā in sponsalibus de futuro q̄ etiam de presenti et fortius secundum doct. quia maior honestas est vt non ducatur consanguinea sponsa de presenti cū qua vinculum matrimoniale contractum est quā sponse de futuro: superueniente vero carnis copula oritur aliud vinculum inter eos, scilicet affinitatis: vnde omnes consanguinei mariti sunt affines vroris: et econtra⁹ de consang. quod superhis. 9. Thoms. tamen videtur velle quod ex sponsalibus de presenti causetur affinitas: et non publica honestas: sed non est curandum de ista difficultate quia siue hoc siue illud impedimentum contrahatur idem sequitur prohibitio vsque ad quartum gradum vt dicetur. quamuis possit dici quod affinitas contrahitur per sponsalia de presenti principiative inquantum ibi implicite consequitur in copulam dando potestatem corporis proprij alteri coniugi: sic ergo cautus ad impetrandam dispensationem: quia quandoq; oritur publica honestas sine affinitate quandoq; vtrūque simul vt patet ex dictis quandoq; affinitas sine honestate: vt si citra sponsalia et matrimonium quis cognoscat mulierem fornicarie: quia contrahit affinitatem cum eius consanguineis: et contrario: vt in.c. discretionem. de eo qui cognouit consang. vro. * Tertiū. Ubi affinitas et publica honestas simul coincidunt vtrum sit faciēda specifica mentio de vtroq; nō impetratur dispensatio: sunt opiniones: sed Pañ. in ca. nō debet de cōsang. concordādo dicit quod si honestas sub affinitate necessaria comprehēdit satis est de affinitate fecisse mentionē et sic procedit glo. in. d. c. nō debet, vt si impetro vxorem consanguinei mei defuncti nō obstante affinitate in tertio gradu: quia ex quo fecit mentionem quod fuerat vxor consanguinei mei consequenter fecit mentionem de publica honestate et sic per consequens videtur sublata virtute dispensationis. Si vero ex narratione verborum non comprehenditur vt si impetro dispensationem vt liceat mihi ducere blancham vxorem non obstante quod sit mihi affinis in tertio gradu non valet dispensatio ex quo de publica honestate nō est facta mentio expressa vel tacita: q; affinitas potest contrahi sine matrimonio. * Quartum. Igitur hoc impedimentum facit publice honestatis impedit: et dirimit tam matrimonium quam etiam sponsalia sequentia et si non precedentia: vt in.c. ex sponsalibus. de sponsa. libro sexto. vnde si qui sponsalia in se contrahunt nullus de consanguinitate sponsi potest habere sponsam illam neq; aliquā de consanguinitate sponse habere potest sponsum illum. de desponsa. impu. continebatur. et de spon. inuenis. et. d. ad audientiam. et hoc vsq; ad quartum gradum inclusorum consanguineorum durat. de sponsali. sponsam. sicut et de impedimento affinitatis infra dicetur cui hoc impedimentum assimilatur.

* Quintum publice honestatis olim due fuerunt species. Una enim ex secundis nuptijs contrahebatur puta si mortuo petro vxor eius ex alio secundo viro habuit filium aut filiam: illa proles cum nullo petri consanguineo poterat contrahere: sed hodie sublata est per capitu. non de consangui. et affinata. Et alia locum habet que contrahitur ex sponsalibus de futuro vel etiam ex matrimonio de presenti nondum consummato vt dictum est. * Sextum. Si autem sponsalia de futuro non tenuerunt sed fuerunt nulla. s. Thoms. secutus rationem naturalem qua id quod non est nihil efficit et ex. in. co. si quis de sponsauerit. et. secundo. xxvij. q. ij. iuxta expositionem antiquorum dixit quod non inducunt publicam honestatem vt. §. particuli. j. recitatum est sed quia huiusmodi impedimentum ex summi pontificis pendet voluntate: ideo bonifacius octauus post. s. Thom. ex aliquo bono fine de quo nihil ad presens: relictis omnibus ad ipsum consensum seu voluntatē contrahentium statuit. in. c. ex sponsalibus. de spon. in. vj. quod si sponsalia fuerunt pura. i. absoluta et non sub conditione: et certa. respectu certe finite determinate persone etiam si fuerunt nulla ratione consanguinitatis et affinitatis: religionis frigiditatis: aut alia quauis ratione ortum publice honestatis iustitia ad diriminendus secundia sponsalia vel matrimonia non precedentia si fuisset nulla ratione consensus puta q; ambo. vel vn⁹ est ifans aut furiosus. Et itellige sm Per de pa. qñ defect⁹ ꝓsensus est apparēs: vt i puerta

tamentibus secus si sit latens vt in contrahēte alio non contrahendi sed occipiendi q; ecclesia instituit istud impedimentū propter apparentiam honestatis q; etiā cōfirmat per vincen. archiep. Joan. and. imo. et ge. m. d. c. ex sponsalibus. qui tenent quod si quis ioco se contrahat non inducit hoc impedimentū si de loco cōstet aperte et consequenter si non constaret induceretur. * Septimum. Cuz sponsalia aliqñ pura. i. absoluta: et aliquando conditionata et rursus aliquando certa. tūc: aliqñ incerta vt cuz incerta persona puta de filia vna ex filiabus titij ex conditionalibus ante conditionis euentū: et incertis non oritur publica honestas: sicut nec ex non habentibus consensum. d. c. ex sponsalibus: qō intellige si conditio faciat cōtractum conditionalem et dependentem vt q; est de futuro cōtingēs et honestas. Uñ si ḡs cum aliqua contraxit sponsalia sub conditione et ea pendente cum alia prioris consanguinea contrahat per verba de presenti remanebit cum sec̄da: q; non erat cōtracta publica honestas cuz prima: secus si prima spōsalia fuissent pura: aut conditio fuisset impleta: q; sponsalia sequentia non impediunt precedentia dicto cap. ex sponsalibus. Sed tñ notandum est quod si conditio apposita habetur pro non adiecta iuxta ea que diximus sponsalia erunt pura: q; oritur publica honestas. de condi. appo. c. virimo. Si vero conditio esset talis qō ipsis sponsalibus intelligitur inesse etiam si nō apponeretur distinguo: q; si inest necessario ita quod sine ea non tenet contractus, vt ducā te si vixero non suspendit actus vt supra matrimonium. iij. §. tertio. et consequenter contrahitur publica honestas: si vero inest de bene esse ita quod sine ea stat contractus, ls sub intelligatur ad euitandum peccatum vt ducam te nisi sit contra iura vel nisi displiceat deo. sic si exprimitur suspenditur, vt ibidē dictum est vsq; ista conditione contrahātur si deo placuerit vel ecclesie vel si de iure possum et huiusmodi: licet talis conditio si non exprimatur faciat sponsalia esse pura tamē si exprimitur: facit ea conditionalia: et consequenter si postea inuenitur ibi esse affinitas vel aliud impedimentum poterit contrahere sponsalia pura cum alia eius consanguinea quia non erat orta publica honestas: et ita tenuit Hostien. in capitulo ad audientiam. de sponsa. et Joan. and. in dicto capitulo ex sponsalibus. et dir. libr. j. er imo. et si obijcitur quod conditiones que insunt non faciunt legatum siue obligationē conditionalē. ff. de condi. et demonstra. l. conditiones respondet sum. an. et ro. quod hoc verus est si non exprimantur: secus si exprimātur: sed ista responsio videtur esse contra intentionem loquentium quia leges qui dicunt contractus factos sub conditione que inest siue que subintelligitur non esse conditionales sed puros: vt. l. aliqñ. ff. de cōdi. et loquuntur qñ talis cōditio exprimitur in contractu alioquin si loqueretur de ea vt est implicita. non distinguerent inter eos qñ fiunt sub tali cōditione vel non fiunt: q; semper sub ea fiunt. Unde dicunt q; ratio quare ibi non cōtrahat publica honestas nō est q; conditiones que insunt necessario faciunt contractum conditionalem si exprimantur: sed quia ibi deficit consensus absolutus sine quo sponsalia non inferunt publicam honestatem. Sed contra instat sum. Ros. per. l. si ita legatum. ff. de leg. volens probare quod predicte conditiones si exprimantur suspendunt contractum quia Panor. in. c. significasti. de electio. per illam legem dicit q; relinquo alicui cētum si voluit legatum est conditionale. non autem si relinquo simpliciter. licet illa conditio facire insit eo quod legatarius possit repudiare legatū. nam quando relinquo si voluit suspendo virtutem legari vsq; in euentum conditionis: vnde legatario non acquiritur nisi voluntatem suam declaret: vt ibi sed si relinquo simpliciter acquiritur etiam ignoranti licet comitetur dicta conditio q; tunc conditio est pura non conditionalis. Ex dicto quod sumus extra casum: quia illa conditio si volet non est subintellecta necessario: q; sine ea acquiritur legatario vel heredi. vt si facto legato antecq̄ veniat ad eius notitiam moriatur. nec etiam de bene esse quasi ad euitādū pctm̄: quia sine peccato fieri potest: vt in dicto casu: nec patet contrario Host. et Jo. an. et dix. quicquid sit de ratione eorum. Archi. aūt est in contrariū quem sum. Ang. nititur concordare per distinctionem quam habes. ē. matrimonium. iij. §. iij. f. vt talis conditio expressa nō suspendat qñ sine ea cōtractus fieri non potest: et suspendat qñ fieri potest sine ea: et hoc verum est sed male distinguit necessarium per necessarium et contingens vt ibi dixi. * Octauum. Ad hoc q; sponsalia inducant publicam honestatem multa requiruntur. Primo vt ꝑsentes siue pro quibus cōtrahuntur cōpleuerint etatē debitā. i. septē annos. q; est text. in. d. c. sponsalibus. et Pan. in. c. inuenis. de sponsa. dicit quod vbi requiritur etas certa respectu discretionis preueniri non potest vt patet in etate ad confessionem testamenti vt in. l. qua etate. ff. de testa. et idem not. in capi. puberes. de despōsa. impub. et ita tenet summa Angelica et Ros. sed de hoc infra sponsalia. §. ij. Si tñ parentes p filijs contraxerunt requirit quod consenserint expres

Universidad de Deusto
Biblioteca

se vel tacite: vt si presentes nō cōtradixerit vel absentes postēp sciuerit ratificauerunt expresse vel tacite alias nō inde orit honestas nec obligā tur filij de despon. impube. si infames. lib. vj. Si etiam maior septennio contrahat cum minore: non inde oritur honestas ſm pan. in. d. c. iuuenis. ⁊ in capitulo fraternitati. de eo qui cog. con. vro. ex defectu consensus. vt in dicto capitulo ex spōsalibus. ⁊ multo minus oritur si vterq; erat minor septennio. In omnibus tamen predictis casibus siue contraxerint filij siue parentes p filijs oritur honestas. si facti maiores septennio verbo vel facto eorū liquido appareat ꝙ permaneant in eadem voluntate: vt qz vocant se sponsos: vel cohabitāt: aut simul iacēt vel se vt spōsi osculantur ⁊ hmōi qz sponsalia qualescūq; nō. d. c. si infantes. Addit etiam Panor. in capitulo iuuenis. quod si maior septennio cohabitauit minori sponse de futuro ⁊ interuenit extraordinaria polutio vel fit dubium an eam tentauerit ꝙ ex equite oritur publica honestas: sed tū nullo iure probatur. Secundo requiritur ꝙ non sint facta sub cōditione suspēdēte. Tertio quod sint certa: qz in personam incertam non fertur consensus: nec oritur hoc impedimentum. d. c. ex sponsalibus. inuncta gl. Quarto ꝙ nō deficiat consensus apparenter. Quinto ꝙ non sint contracta post matrimonium vel sponsalia: qz sponsalia secunda facta cū prime sponse consanguinea non dirimunt priora d. c. ex sponsalibus. quod intelligo nisi priora sint conditionata: ⁊ pendeat adhuc ipsa conditio: secunda vero sint absoluta. argu. text. ibi in verbo pure: ⁊ glo. que pro ratione adducit quod sequentia non soluunt priora: qz ex primis orta erat publica honestas que in conditionalibus non oritur ante conditionis euentus: vt dictum est: ⁊ ita tenet Archi. ⁊ gl. in. d. c. ex sponsalibus.

15 ¶ Decimoquinto queritur quid iuris de impedi
1. di. mento affinitatis: ⁊ dico multa. * Primū. affinitas ſm Ray. est proximitas personarum ex carnali copula prouenies omni carens parentela: ⁊ idem Hosti. Sed intellige ꝙ puenit ex carnali copula tam licita siue matrimoniali ꝙ illicita siue fornicaria ſm. s. Tho. in. iiij. dist. xlj. ⁊ Pet. de palu. ⁊ xxxv. q. iij. nec eam. extra de eo qui cogno. consangui. vxo. discretionem. ⁊ cap. tue. ⁊ est communis opinio. licet Gof. teneat ꝙ causetur solum per coitum nuptialem per. §. sciendum. in. l. non facile. ff. de gradi. sed ille. §. loquitur de affinitate per quam defertur hereditas alicui secundus Joan. and. in lect. ambo affi. Non tū causatur ex coitu sodomitico ⁊ generaliter extra vas naturale facto. xxxv. q. iij. extraordinaria ⁊. q. x. fraternitatis. ⁊ extra de eo qui cogno. consan. vxo. fraternitatis. Intellige etiaz omni carens parentela per accidens adsit possunt licite vel illicite permisceri consanguinitas consanguinitati ⁊ affinitas affinitati: ⁊ consanguinitas affinitati: vt in incestu loth cum filiabus ⁊ Caroli magni cuz soroze ex qua genuit Rolandum filium ⁊ nepotem: ipse pater et auunculus: quia frater matris: et Jude cum Thamar. exemplum etiam in patre ⁊ filio qui duxerunt matrem ⁊ filiam in vxores. cū mater esset consanguinea patri in tertio gradu per dispensationem. vbi licite facte sunt dicte permixtiones. * Secundum. Quomodo autem ex coitu affinitas contrahatur sunt varij modi loquendi pro quorum notitia sciendum est quod quantum colligitur ex sancto Tho. in quarto. distinc. xlj. questio. j. arti. j. questione. j. copula carnalis ex qua sequitur affinitas est illa ex qua de se nata est sequi genero prolis tum qz dicit quod affinitas causatur per coniunctionem ordinatam ad carnis propagationem: tum etiam quia ista copula dicitur a doctor. coitus. coire autem est simul ire. quia scilicet tam vir ꝙ mulier in vnum conferunt id quod requiritur ad prolis generationem id est vir sperma ⁊ mulier sperma vel aliquid loco spermatis id est sanguinem purgatum ad generationem a natura paratum. Non enim est necesse ad generationem quod mulier semineret alioquin beata virgo non fuisset vera mater. Vide de hijs tertia parte. questione. xxx. Unde quando ipse sanctus Thom. in quarto vbi supra questio. iij. ad secundum dicit quod quantuncun ꝙ aliquis claustra pudoris inuadat aut frangat nisi commixtio seminum sequatur non contrahitur ex hoc affinitas. per semen ex parte mulieris accipit id quod est semen vel loco seminis. Igitur sufficiens ⁊ precisa causa affinitatis est commixtio seminum vel tenentium locum seminum vt glossat Pet. de palu. ⁊ consequenter dicta doctō. que videntur varia sunt pene omnia consona. Igitur si primo ab vtroq; seminetur in vase debito sēm omnes contrahitur affinitas ⁊ consummatū est matrimonium si sint vir ⁊ vxor. Si autem secundo neuter spermatizet secundum omnes non est contracta affinitas nec matrimonium consummatum: ex hoc tū ratificātur sponsalia ante tempus facta. etiam si non sit certum ſz oubiū vtrū vir itrauerit claustra pudoris: ⁊ causatur honestas publica. vt in. c. inuenis. de spon. Si vero tertio seminet seu spermizet mulier et non vir nō causat affinitatem qz nō est ꝑmixto precta ⁊ ita vt arc. in. d. c. extraordinaria refert ex Innocen. in. c. fraternitati. de eo qui cogno. consangui. vxo. ⁊ Houg. ⁊ Lau. ⁊ Uin. qui volūt necessario requiri vtriusq; seminis commixtionem et idem. d. Tho. Sed nec etiam consummatum matrimonium isto casu ſm Innocen. vt refert Panor.

vbi supra sicut ptz in frigido ⁊ palpando puocat ad spermatizationē: ⁊ tū nō est ꝑsummatū matrimoniū. Si vero ecōtrario spermatizet vir in vase debito infra claustra pudoris ⁊ nō mulier Pan. refert Inn. tenere qō nō cōtrahit affinitas: qz requirit seminū cōmixtio. ⁊ idē Hosti. in sum. ⁊ Hum. nisi est consummatū. ⁊ ita tenet Pan. ⁊ Fede. ꝓsti. in. d. c. fraternitati. ⁊ Rodo. ⁊ omniū ooct. qz cum aliqui dicāt ꝙ requiritur cōmixtio seminū. expo nit Pe. de palu. i. seminis ⁊ menstrui siue sanguinis in muliere a natura parati. vnde ⁊ Hosti. qui sic loquutus est in sum. ti. di. c. fraternitati. dicit sufficere ꝙ vir emittat in claustro pudoris. Et ratio horū est: quia ſz Philosophū in lib. de anima. ⁊ ſm medicos in generatione humana non requiritur necessario semen mulieris: vnde si mulier emiserit per annum ⁊ tamen conceperit ⁊ pepererit non erit ſm hoc matrimoniū cōsummatū vel causata affinitas quod est ridiculū. Imo fortius vir solus seminet extraordinarie id est extra vel circa vas naturale vt exponit glo. in. d. c. extraordinaria. ⁊ semē subintret claustra esset contracta affinitas ⁊ matrimoniū cōsummatū si precessissent verba de presenti: qz hic est seminū cōmixtio ⁊ inde sequi potest generatio: sicut fit in balneis vel per demones incubos qui ex semine virorum infuso matricib⁹ mulierū generāt homines qui vtriq; hominum ⁊ nō demoniorum sunt filij ⁊ in sallia quedam mulier saluis claustris: imo cum esset arcta impregnata est. Ex quibus patet qō si iuuenis defloratā sponsam ⁊ aperuit seras eius ſz non spermatizauit si erat spōsa de futuro tenet matrimoniū eā scōa ſm reiveritatē: vt no. Jo. in. d. c. extraordinaria. ⁊ ita si constaret de hoc ser uari deberet: sed tamē in foro causarū presumit seminasse ⁊ cogitur stare cum prima. Si vero erat sponsa de presenti poterit maritus intrare religionem: licet ecclesia se possit opponere ex presumptione. de despō. impube. si infanteo. li. vj. vbi hoc no. Archi. Si vero erat soluta: cōsanguineus desponsatoris poterit contrahere cum ea. * Tertiō. Cū affinitate sint genera ⁊ gradus ꝓt diad genera secundum doct. olim fuerunt tria: vt etiā ꝓz. xxx. q. iij. per totum. ⁊ diffuse. pertractat Dir. libro. ſ. ⁊ Ber. in. c. nō debet de cōsangui. ⁊ affini. ⁊ de hoc detur regula. Persona addita persone per carnis copulā mutat genus attinentie sed non gradum. Nam persona adiuncta sanguini alterius per copulam carnalem facit primum genus: persona vero secunda per copulā addita dicte persone ꝑme seu facienti primum genus facit secūdū. persona vero tertia addita secunde per copulam carnalem facit tertium genus: sicut verbi gratia: vxor fratris mutat genus: quia frater meus attinet mihi consanguinitate. ita illa affinitate: sed est mihi affinis in primo genere: ⁊ in eodem gradu affinitatis est mihi: ⁊ alijs consanguineis meis quo gradu consanguinitatis ⁊ mihi ⁊ meis cōsanguineis est frater meus: secunda vero persona mihi aliūde non affinis nec consanguinea: si coniungatur id est coeat cum dicta vxore: est mihi et consanguineis meis affinis in secundo genere: et eodem gradu quo sumus fratri meo: tertia quoque persona aliunde nec consanguinea nec affinis: si coniungatur dicte secunde persone est mihi et consanguineis meis affinis in tertio genere: et ita nota. in capitulo non debet. de consanguinitate et affinitate. vbi patet quod hodie solum primum genus habet prohibitionem. Quantum vero ad gradus sciendum est quod iam patet ex dictis quomodo computentur: tamen quātum ad primum genus dico quod omnes consanguinei vxoris mee vel mulieris a me cognite sunt mihi affines in eo gradu in quo sunt consanguinei talis mulieris et similiter omnes consanguinei mei sunt illi mulieri affines in eo gradu in quo sunt mihi consanguinei: sicut sororꝫ vxoris mee est in primo gradu: illi quidem consanguinitatis mihi vero affinitatis: filia sororis illi est in secundo consanguinitatis ⁊ mihi in secundo affinitatis: idemque vtrinque in ceteris successoribus agendum est. xxxv. questione quinta. porro. Consanguinei autem mei ⁊ mee vxoris nullo modo inuicem sunt affines: nec inter eos matrimonium prohibetur. de consanguinitate et affinitate super his. Unde duo fratres contrahunt cum duabus sororibus: ⁊ pater ac filius cum matre ⁊ filia. Et quod viri de vxore intellige de omni muliere carnaliter a me cognita vt supra dictum est. * Quartum. Ad pleniorem autem dictorum ⁊ dicendorum notitiam hic affinitatis arborem statuto: iuxta tradita per Joannes andre. in eius lectura in cuius medio sunt quatuor cellule. in quarum prima superiori ponitur primus gradus: in secunda secundus: in tertia tertius: et in quarta ponitur quartus: qui ponuntur in medio fratris ⁊ sororis: vt detur intelligi quod ex parte vtriusque sexus affinitas contrahitur ex consanguinitate: ⁊ non exprimitur vtrum illi gradus sint consanguinitatis vel affinitatis: vt illa computatio ad vtrunq; referatur: vnde frater et sorores sunt in primo gradu consanguinitatis: et frater ac vir sororis in primo gradu affinitatis: ⁊ sic de alijs. Deinde a latere dextro illarum cellularum ponitur linea aliarum quatuor cellularuꝫ ⁊ in prima scribitur frater et in secunda fratris filius in tertia fratris nepos: in quarta fratris p

Universidad de Deusto
Biblioteca

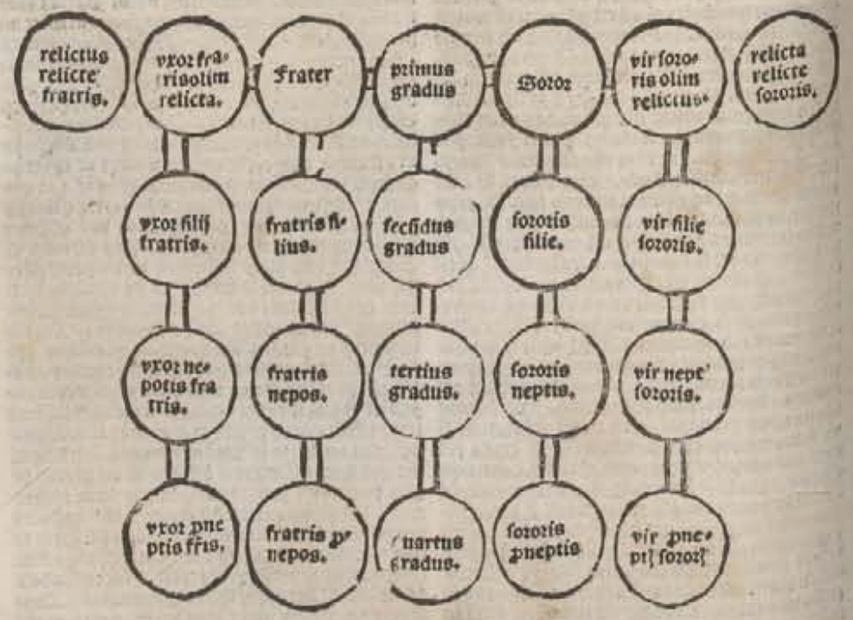

nepos.t ad dorsum huius linee ponit alia ꝯuor similiter cellularū in quarū ꝑma scribitur vxor fratris olim relictatin secūda vxor filij fratristin tertia vxor neporis fratristi quarta vxor pnepotis fratris. Et latere sinistro sunt alie ꝯuor cellularin quarum ꝑma est sororisin secūda sororis filia in tertia sororis neptistin ꝯrta sororis pronepotis: et ad dorsum hui⁹ linee ponitur alia quatuor similiter cellularum in quarum prima est vir sororis olim relictustin secūda vir filie sororistin tertia vir neptis sororistin quarta vir pronepotis sororis. Ponuntur etiam alie due cellule:vna a latere dextro a tergo superiorum cellularum cōtinens relictus relicte fratristalia a sinistro continens relicta relicte sororis que ponuntur ad demonstranda genera affinitatis que hodie non habēt locum:cui⁹ rei gratia etiam in cellula vxoris fratris ponit olim relicta,quod in inferiotib⁹ nō ponitur.Si dicat quod frater habuit vxores quo mortuo relicta ei⁹ cōtraxit cū alio,sed ea mortua iste relict⁹ a relicta fratris vult ꝓtrahere cū sororē.vtrū hoc possit:t dī qđ olim nō:hodie vo sic.Et hec patēt in hac figura.*Quintū Ad cognoscēdū aūt affinitatis grad⁹ idē doctor cōformiter ad dicta dat regulā talē. Per carnalē copulam viri t mulieris ēt si nō sit vxor inter cōsanguineos mulieris t virū:t inter cōsanguineos viri t mulieris cōtrahit affinitas ꝑmi generis:vt pater.et dicitis t etiā hic grad⁹ cuius ē cōsanguinitas sicut pater in arbore qđ ff t sorores sunt in primo gradu ꝓsanguinitatis.marit⁹ sororis est fratri i ꝑmo gradu affinitatis:t sic vxor fratris sororī filia sororis est filio fratris.t ipsi fratri:t in scō gradu ꝓsanguinitatis:maritus ei⁹ i scō gradu affinitatis.t ecōuerso t sic in reliquis. Unde vir pneptis sororis attinet fratri t omnib⁹ descēdētib⁹ ꝗ sunt in ardore ꝯrto gradu affinitatis et hoc ī qz toto gradu ꝓsanguinitatis attinet ꝑdictis ipsa pneptis. *Sextū. Impedit aūt affinitas matrimoniū t dirimit si illud preueniat ꝗ ad ascendentes t descendētes eo modo quo t ꝓsanguinitas id est in perpetuū secundum opinionem veriorem:ō qua supra. §.vj.iij.qtī.qz dicit text.qđ ita abstinere debem⁹ a consanguineis vxoris vt a propriis de cō.t affi. capi.j.xxxv.q.iij.de propinquis t.capi equaliter t ad idem iustitu.de nupti.§. affinitatis t dicit.

tales ascēdentes t descendētes habētur loco parētū t liberoū. ff.de gradi.l.non facile.§.t retro.t ita tenet Jo.an.in lectu.arbo.t est cōmunis doctrina licet sum.ang.innixa false opinioni quā vbi.§. tenuit contrarium dicat. Quantus vero ad collaterales si precedat impedit t dirimit in primo genere tm̄ hodie t vsq; ad quartum gradum inclusiue vt in.d.ca.non debet. vnde persona cognita carnaliter ab aliquo consanguineo cōtrahere non poterit cū aliquo de illa consanguinita te nisi ab illo distet vltra quartum gradus a quo fuit cognita t ecōtrario: t si cōtrahit matrimonium nullum est:t cōtrahēs est excōicatus.de cō san.t affi.cog.in cle.si vero quis cognoscat cōsanguineam alicuius in.v.gradu.t.§.fm Ray.t gofre.non contrahitur affinitas nec impeditur matrimonium: et si erat sue vxoris consanguinea nō perdit ius exigendi debitū. * Septimum. Si aūt affinitas superueniat sponsalibus de futuro soluuntur sponsalia: nec potest vir habere sponsam illā obstāte affinitate nec eā quam cognouit obstāte publica honestate. Sed si supueniat matrimonio iam contracto p verba de presenti:licet non cōsummato non dirimit illud. vt in ca. ij. de consan.t affi.sed ille per quē affinitas contracta est debitū petere non potest sine peccato mortali. peteūtimo si matrimoniū non sit consummatum non pōt etiā fm pe.de pal.sine dispensatione:quā tamē facere pōt eps reddere sine mortali: qz pōt intrare religionē ad quod vt dicit videtur tenere quod sum. Ange. dicit se non credere: sed ego hoc probo vers nisi obtineat dispensationem. Si lud.n.qō est licitū t possibile:t per quod solū potest vitari peccatum mortale:cadit sub precepto sicut t vitatio ipsius mortalis qz si ꝑcipitur vitatio peccati mortalis precipitur omne possibile ne cessarium ad illud. Sed ingressus religionis respectu istius est huiusmodi: qz est licitus t possibilis:t hoc solo modo vitare potest redditionem debiti que est peccatū mortale: qñ sine iniustitia potest negare cū sit incestus. Et simile est de isto fm.s.Tho. in.iiij. dis.xxxvij.tenetur intrare religionem.* Octauus. Affinitas remanet etiā post mortē illius persone per quā est contracta ad consanguineos eius fm pe. de pal.t.xxxv.q.j.fraterat vxoratus is ipse amplius nō esset maritus illius mulieris: qz matrimonium per mortē soluit tm̄ illa mulier est mihi affinis. vide infra refusicitatus.* Nonū. Et pdictis sequunt t patēt multe conclusiones t multi casus. Nam si mortua vxor vult quis accipere in vxorē illā que quōdam fuit vxor alicuius de consanguinitate prime vxoris hoc posset qz is nullā feminam de cōsanguinitate prime vxoris possit accipere t qz ibi est affinitas tm̄ feminā olim vxorē alicui⁹ de ipsa cōsanguinitate bene potest accipere. Et idem dicendum est si ponatur similis causa ex parte vxoris qz mortuo viro licet accipere non possit aliquē virū de cōsanguinitate primi: pōt tm̄ accipere virū olim maritū alicuius femine de ipsa consanguinitate qz ibi nō est affinitas primi is scēbi gnis. * Similiter si petrus habuit successiue duas vxores berta t mariā.ex quarū prima.l.berta genuit margaritā filiam que nupsit marito mortuo petro et berta t margarita: martinus potest in vxorē accipere mariā scōas vxorē petri fm predicta: qz is martinus accipere nō possit aliquā de cōsanguinitate sue vxoris vsq; ad quartū gradū: femina tm̄ olim vxorē alicuius de ipsa cōsanguinitate bñ pōt accipere vt est hic: t sic est casus in quo gñe accipere pōt eas que fuit vxor soceri sui. Si etiās mortua vxore mea volo accipere relictas viri qui fuit germanus mee vxoris hec possum. * Similiter posset quis accipere cognatū vxoris sue ōfunctē:qz si fuit cognata.i. vxor fratris vxoris est in scō genere affinitatis:si vero fuit cognata:quia ambe fuerunt vxores duorū fratrū tunc sunt in scō genere ꝑ pa.in.d.c.nō debet:declarat qz frater maritī est affinis in primo genere.t cōsequenter vxor sua cū sit iuncta primo generi ducit fm genus: t idē est reperire in vxore alterius, t hac rōne olim non poterat ās successiue habere vxores duorū fratrū qz cū illi inuicē sint in scō gñe affinitatis qui vnā earū accipit est in tertio gñe cū reliqua: qz est persona addita scō gñi: t iō illā nō poterat habere mortua pria. Erat ēt ibi publica honestas vt dicit tex. in.c.pozro.xxxv.q.iij. is hodie sicut sublatū est scōm t tertiū genus.ita t publica hōestas tāḡ accessoria sublata est sublato principali publica tm̄ honestas que nō venit accessorie vt ea que oritur ex cōtractu sponsaliarum seu matrimonij cū meo cōsanguineo nō est sublata cū de ea in.d.c.nō debet. mērito nō fiat. et ꝑbaf i.c].de spō. li.vj.ex quo elicit pa.regulā ꝙ cōsecutiue venies ad aliāḋ puta ad.b.immutato vel sublato.b. immutatū est vel sublatū consecutium ad qō tex.in.c.miramur.de ser.non oz.t in c.ḋuis.i fi.de elec. li.vj. t hoc facit ad qōnem de qua in.§.xiiij.particu.iij. Vide multa per pañ.circa hmōi.in.d.c.non debet.t per gl.ibi.

¶ Decimosexto ꝗritur ḋd iuris de impedimēto impotentie coeūdi que fm Ray. est vitiū aie vel corporis vel vtriusḋ quo hs impedit alteri carnaliter cōmiscerit:t dico multa. pmū. Sctūs tho. de hoc impedimento.in.c.iiij.distin.xxxiij.virtualiter t cōclusiue sic scribit. Sicut in aliis cōtractibus non est conueniens obligatio si quis se,

Universidad de Deusto
Biblioteca

obliget ad hoc ꝙ nō potest dare vel facere: ita in contractu matrimonij quo scz vnus obligatur alteri ad debitū carnale soluendū nō est cōueniens cōtract⁹ si fiat ab aliquo qui debitū carnale soluere nō possit. Et hoc impedimētum generali nomine vocat impotentia coeundi que potest esse ex cā itrinseca naturali: r ex causa extrinseca accidentali sicut per maleficium. Et quidē cā naturalis si est temporalis cui subueniri possit medicine vel etatis beneficio matrimoniū nō soluit quod tū soluit si est ꝑpetua r ab eoꝝ altero ignorata: ita ꝙ ille ex cui⁹ pte allegat impedimentū ꝑpetuo maneat sine spe cōiugij: ali⁹ vero nubat cui vult in dño. Et tale impedimētum est frigiditas ad quā reducit ois defectus naturalis. Accidentalis sicut ex maleficio si nō est perpetua non dirimit: si vero est perpetua. i. nō habēs remediū ope humanoꝝ si omino vel aliqs diabolico dirimit. Ad hoc aūt cognoscendū scz vtrum sit perpetua vel temporalis ecclesia tam in cā naturali puta frigiditate ꝙ accidentali: puta maleficio statuit tēpus trienniꝫ ad hoc experiendū in quo ex vtraq; parte detur efficaciter opera copule carnalis post qō si matrimoniū inueniat nō cōsummatū iudicio ecclesie dissoluit: in quo tū qnq; ecclesia errat qz per triennīū qnq; expediri: sufficiēter nō potest perpetuitatē impotentie. sed si deceptam inuenit se per hoc ꝙ ille in quo erat impedimentum inuenitur carnalē copulam cū eadez vel alia perfecisse: reintegrat precedēs matrimonium r dirimit ſm quāus de ei⁹ licentia factum. Est ꝫ tū inter frigiditatē r maleficiū differentia: qz impotēs ex illa: sicut ad vnā ita r ad aliā impotēs est ideoq; soluto matrimonio non datur ei licentia nubendi: sed ex maleficio potest quis esse impotens ad vnam r nō ad aliā: ideoq; quando iudicio ecclesie matrimoniū dirimit vtriq; datur licentia querēdi aliā copulā. Pōt aūt maleficium prestare impedimētū ꝙtum ad oēs r ꝙtū ad vnā tm: qz diabolus est cā voluntaria non ex necessitate nature agens sed intellige nisi vratur actibus naturalibus r preterea hoc impedimentum potest esse ex impressione demonis in hominis imaginationem ex quo tollitur viro concupiscentia mouens ad talē mulierē nō ad aliam. * Secundum. Summa Ang. dicit tres esse species huius impotentie que sunt naturalis: accidētalis r maleficialis: sed qz etiā ipsa maleficialis est accidentalis ideo melius Supple. r sum. Ros. cum. s. th. r Rayñ. dicunt quod sunt due licet naturalis vt frigiditas vel impotētia pueri r senis r cōplexionis vt caliditas nimia r arctatio mulieris et accidentalis vt maleficium: castratio r huiusmodi. * Tertium impotentia naturalis que est in puero matrimonium impedit ad tempus: quia ꝙdiu ouerat contrahere non posset. extra eo. qō sedem vbi impotēs ad copulā est impotēs ad ꝫhendum. que vero est in se non impedit qz nemo est adeo senex quin calere possit natura vel artificio ſm gl. m. c. nuptiarum. xxxij. q. 5. si tū nullo modo iuuari posset natura vel arte ſm Richar. esset idem sicut de naturali frigiditate: qz talis contrahendo se obligaret ad impossibile: que vero est in frigido si est perpetua impedit r dirimit: secus si temporalis. extra. e. laudabilē. Et idem est de excessiua caliditate ſm. s. Tho. qz ſm eum licet vir possit esse impedimentuz perpetuū si tū inueniretur per trienniū impedire copulam iudicaretur perpetuus: qz tū frigitas magis r sepius impedit: tollit enim non tūm cōmixtionē seminū sed membroꝝ rigorem quo fit corporis cōmixtio r ideo magis ponit impedimentū ꝙ calliditas. Et idem Hosten. r pe. de pal. addens quod nomine frigiditatis intelligitur nō solum calliditas sed etiā omne impediens perpetuo actū generationis non aūt si effectum generationis impedit r non actus: vnde steriles scienter possunt ꝓtrahere. Ubi no. ꝙ actus generationis non est cōmixtio corporum sed seminū id est tenentiū locū seminū. Et si vir non fit oino frigidus sed membrū non erigitur vel aliter ineptum est vel statim spargit vel huiusmodi ita quod mulieri cōmisceri nō potest ſm Hosti. si iuuari potest medicinis tenet matrimonium aliter expectabitur triennium r postea forte separari poterit sicut naturaliter frigidus r sed intellige quod expectabitur nisi possit de perpetuitate impedimenti constare. Si autem erigitur quidem sed non seminat propter naturale vel accidentale impedimentū ſm panor. in. c. ij. de fri. r maleficio tenet gl. xxxij. q. vij. c. hi qui. quod potest contrahere r matrimonium tenet: quia potest mulieres prouocare: sed cōmuniter tenetur contrarius: qz ex quo habere non potest actum generandi r pōt mulier dicere ego volo effici mater: vt in. c. f. in fi. eodem tit. sed de hoc. j. part. v. si vero copulari potest cum corrupta non autē cū ꝫvirgine ſm. s. tho. possunt claustra pudoris aliquo instrumento medicinaliter frangi nec esset contra naturam quia non fieret ad delectationē sed ad medicinā. Si autem moueatur ad pulchrā non ad iturpem ſm. s. Tho. huiusmodi abominatio mulieris non est causa naturalis: sed accidentalis ideoq; idem est iudicium quod de malefacto. de quo infra parvij. Si vero membrum sit excessiuum secundus Hostien. papa esset consulendus secundus alios vero melius dicitur esse ides quod de muliere arcta que cū vno nō cū alio potest contrahere r qz dicit auicē. ꝙ quandoq; mulier non est arcta: sed vir eius nō conuenit ei. vnde vterq; indiget permutatione r ita tenet quia impossibile est virum

non posse coire propter excessum membrit r mulierem non esse arctam: non simpliciter sed huiusmodi. * Quartum. Impotentia coeundi in muliere naturalis eodem modo sicut r in viro matrimoniū dirimit si est perpetua secundū. s. Tho. nō autem si est tēporalis: vnde si mulieri arcte absq; periculo subueniri potest beneficio medicine vel per futurum vsum viri ꝓportionati: nō secundū ꝫꝫ. matronarum inspicientium ſuramēto constabit secundū Ray. contrahere non impedit de fri. r maleficio. ex literis. si vero non potest aliquo modo subueniri sine graui periculo separabitur et poterit alteri copulari cui forsitā apta fozet vel cuius respectu ei subueniri posset: ex cuius vsu si facta sit idonea primo restituetur secundum vnam opinionem: a quo si cognosci nō poterit cum eo erit per triennium ſm Hostien. quasi sit maleficiatus: quo elapso si eā cognoscere non poterit restituetur secundo sine spe qō iterū reddak primo lz gl. Ray. dixerit quod fieri poterit restitutio ista in infinitum. Vel melius si primo aptari non potest nisi per vsum alterius nunq; restituek primo nisi eo modo quo supra diuortium. §. xix. dictum est. Et secundum Hugo. si mulier est arcta sed per incisionē aptabilis cū ea cōtrahi nō potest nisi facta incisione: r si ante ouca r facta incisione duret ꝑtim⁹ consensus sufficit ad matrimonium si vero non duret vel de nouo in eam non consentiat: aut eam carnaliter non cognoscat: pōt ab ea recedere et superinducere aliam. Et si vni sit arcta r non alteri contrahere non prohibek cū illo cui potest sine periculo commisceri secundū ꝫꝫ. non cum alio. Et secundū Archiepiscopū. non sic dicit mulier inepta propter frigiditatē sicut propter arctationem qz in concubitu est patiens vt ad reddendum debitum viro sufficiat quod viri patiatur actionē in membro naturali: qō frigiditas eius non impedit. Ex quo concludi pōt quod mulier cōtrahere potest in quacunq; etate senili vel complexione r dispositione modo pati possit ingressum viri ad claustra pudoris: secus de masculo. vt dicetur particula sequenti. Quintum. Si aūt vir sciat se frigidum r ineptum: et tamen scienter contrahit cum aliqua secundū Ray. non pōt ab ea recedere propter tale impedimētum si illa vult cohabitare argumen. extra de eo ꝙ duxit. in matri. capitulo primo. r extra eodē. c. consulta. r quam tanq; ꝓzorem: posset tū discedere propter alia de quibus supra in titulo dictum est. Et idē dicendum si mulier sciens se esse arctam contraxit cuz aliquo: quia si vir cohabitare velit non poterit illa discedere. Et similiter si ꝯs scienter cōtrahat cum alia arcta: aut si qua scienter contrahat cum alio quo frigidō vel impotente secundum Innocētiū tenetur ei cohabitare vt frater aut sozor si tū contrahat cū alia tenet matrimoniū ꝙuis primō vt sozorē tenere r alere teneak. Et idē dicendū est si frigidus r arcta scienter contraxerint. Consentit Ray. r petrus de pal. r bene. lz hostiē. dicat quod nullū ius in illis ad illud cōpellit. r verum est sed compellit ipse contract⁹: vt videtur velle sanct⁹ Thomas. in. iij. dist. xxxiij. q. 5. articu. secundo in responsione ad quartum. Posset tamen secundum Ray. vnus separationē petere si alter viueret incontinenter: vel alias inhōeste. vel alij⁹ male tractaret r nollet se corrigere. Si vero quis ignoret impotentiam in alio vel etiam in seipo vt si vir credebat se non impotentē aut mulier nō arctā: quando perpenderit allegare potest tūc impotentiā. arg. de eo qui dux. in mat. quā pol. c. 5. r capitulo consultationis. * Sextum. Secundū petrus de palu. qō fit separatio propter frigiditatem viri mulieri datur licentia contrahendi cum alio viro aut si est impotens simpliciter id est non valens seminare: vel valens quidem sed nō in loco debito: r hoc fit quo ad omnē feminā. interdicitur sim pliciter matrimonium contrahere. si autē hoc fit respectu illius tantum. puta qz est virgo: licentiādus est cū corrupta non simpliciter prohibendus ꝙ intellige secundum mentem sancti Tho. si virgo cum qua iam contraxerat non posset ei aliquo instrumento sine peccato coaptari. Et similiter si mulier ita est arcta quod a nullo ordinarie est cognoscibilis secundū eundē pe. debet manere sine spe coniugij. qō intellige nisi sine peccato fit aliter coaptabilis: r viro datur licentia cōtrahendi cum alia: sed si est arcta quo ad aliquem puta senem: cognoscibilis vero per alium para inuenem licentianda est ad illum. * Septimum. quantum ad castrationem que secundū richa. est truncatio membrorum genitaliū: comprehendendo testiculos r virgam: aliqs vero est sola abscisio testiculorum aliqs vero sola eorum debilitat o. sciendū est quod si matrimonium precedat et reddat ꝯno ineptum ad reddendū debitū: qō intellige tūc esse quādo quis seminare nō pōt tales contrahere nequeūt r si contraxerint sunt diuidendi: quia matrimonium nullius est extra eodem: ad fedē: si vero sequak matrimoniū per verba de presenti durat et dirimi nō pōt secundū cōmuniozē opinionē. vt dicit Archid. lz quidā dicant quod dirimit non consummatum sicut r religionis ingressus. Quidā etiam dicunt quod si remanet virga q̄ erigeat etiam abscissis vtriq; testiculis: tale matrimoniū nō consummatū nō soluitur: qz satisfacit vxori: sicut r illa viro siue resoluat sperma siue non: sed Panor. in. ca. qō sedē. extra eodem: vidit de mente docto. qō carēs vtroq; testiculo contrahere non pōt: secus vno tm̄: r sic pōt intelligi

Universidad de Deusto
Biblioteca

l.si serua.§.si spadoni.ff.de iure do.⁊ hoc est verū quia si carens vtroq; testiculo nō potest seminare vt aliqui dicunt cum semen transeat per eos ⁊ consequenter nec effectum nec actum generationis habere nec copulam carnalem que in iure vt dicit. Archidia. non reputatur subsequuta nisi sit consummata per seminationē ordinariam:secus si possent seminari licet inualide ad generādum. Unde de castrato ⁊ spadone dicit. Pet.de palu. quod si non impediuntur ab actu generationis licet ab affectu quia fez in eis virga erigitur ⁊ semen emittitur sed inualidum ad gñandū possunt contrahere ꝫ si semē nō emittūt contrahere non possunt secundū quosdā.xxxij.q.vij.his qui.neque contrahik q hos affinitas Et hoc saltē intendunt oēs tenentes ꝙ spado vtroq; testiculo priuatus cōtrahere nō potest.vt Panor. ⁊ glo. v.in.c.nuptiarum.xxvij.qōne.ſ.⁊ Goffre.in summ et Hostien.in sum. Hugo. Joā. Fran. Archi.c.hi qui.xxxij.qōne.iij.*Octauum. Quantum vero ad maleficiū quidā asscribunt Hosti.⁊.s. Tho.dicendum esse qō si superueniat matrimoniū ante carnalē copulā si est perpetuū impedit ⁊ dirimit sed s. Tho.quicquid sit de illo. hoc non dixit sed potius innuit oppositum in.iij.dist.lxxxiij.q.ſ.arg. iij.vbi videt velle idē esse de maleficio ⁊frigiditate nisi quantū ad aliqua.nec etiā est hoc verus quia matrimoniū cōtractū per verba de presenti dissolui non pōt nisi per mortem naturalē aut ciuilē:vt supra diuor.§.ſ.⁊.iij. Unde Richy.in.iij. dicit qō communis opinio est quod si certū esset quod maleficium esset sequutus matrimoniū ritum licet nō cōsummatū non ꝓpter hoc dirimeretur vinculum matrimonij. Unde dicendum est quod maleficium perpetuū si preueniat matrimoniū illud dirimit:non autem si sit temporale neq; si perpetuū sequatur mulier tamē si maleficiū procurauerit diuortiuz petere nō potest:quia sua culpa ad hoc deuenit. Proceditur autem ad diuortium ratione malleficij eo modo quo supra diuortium.§.xx.et celebrato diuortio habitur licentia nubēdi vtriq; si impedimentū erat particulare respectu vnius secundum.s.Tho.⁊ alios. Si vero erat vniuersale nō habitur licentia contrahendi illi ex cuius parte est vniuersalle si de hoc constet.Et si ecclesia se deceptam inuenerit ex hoc quod impedimentum qō iudicauit perpetuum apparuit temporale reintegrabit primuz. Unde si maleficium erat vniuersale respectu cuiuslibet persone: tunc si postea cōiungit cum secunda redibit ad primam:qz maleficiuz non fuit perpetum:si vero particulare respectu vni⁹ sic non restituetur primo quāuis secundam cognoscat:qz primū matrimoniū fuit nullū:⁊ scōm validū.⁊ ita cōmuniter tenek:⁊ sequitur sum ang. ⁊ ros.⁊ ascribik hoc dictum.s.th.licet nō sit eius nec est verum simplicit er:quia etiā si erat respectu vnius et nupsit, secundo:deinde sciatur per certitudinem quod sublatum sit impedimentuz vt quia animo fornicario cognoscit primā.impedimētum est temporale et restitutio fiet secundus predicta et ita tenet Richar.⁊ tunc dicit ꝙ illud decretum.xxxij.q.ſ.si per sortiarias non tenere. Supple.autem econtrario incidit in alium errorē volens ꝙ siue maleficium fuerit vniuersale siue particulare:qui transiit ad secunda vota nō redibit ad primā etiam si redeat potentia coeundi.sed fundauit se super.o.c.si per sortiarias. qō Richar.dicit non tenere:bene:qz corrigitur.p.c. fraternitas.de fri.⁊ male.* Nonum. Si dubium sit an impotentia coeundi precesserit contractus matrimony per verba de presenti nec ne secundū Panormita.in dicto capitulo fraternitatis.ſ.fiu mitur precesssisse ex quo nunq; potuit cognosce re ⁊ facit in ar.l.iij.C.de edi.edic.⁊ hoc idem sequitur Richar.in.iij.distin.xxxiij.et in hāc partem magis videntur doctores inclinari licet glo. xxxiij.questione.ſ.in fumiteneat cōtrarium. Nec obstat.capitulo licet ex quadam in fine de testi. vbi dicitur quod in dubio pro matrimonio est sumendum:quia hoc panormita.vbi supra egregie limitat verum quando matrimonium habere potest effectum suum.i.euitationem fornicationis aut bonum prolis. * Decimum secundus Pō.de paulu.si maleficiati vel alias impotentes vel nt commanere veri cōiuges sunt sicut maria ⁊ ioseph.sed hoc non est verum nisi quando impedimentum est tpale:quia vt dicit.ſ. Tho.vbi supra licet actus carnalis copule nō sit de essentia matrimonij:potētia tamē ad hoc est de essentia eius. Utrum auten vnum maleficium possit auferri per aliud supra maleficium.§.viij.

¶ Rursus de matrimonio.ix. quantum ad accusationem ad diuortium ordinatam.

Matrimonium rursus.ix considerari pōt quātum ad accusationem ad diuortiū ordinatam siue impedimentum aliquod siue adulterium accusetur. vt scōm.s. Tho.in. iij. dist.xix.ſ.ij. spōsalia sola sint cōtracta quod non est nō accusaturi sed potest impedimentū denunciari ne matrimoniū fiat.

¶ Primo ergo quantum ad impedimentus queritur qui sunt quibus ista accusatio prohibetur.⁊ et quibus licet:et dico quod generaliter accusare prohibentur omnes extranei quādiu sunt cōsanguinei.xxxv.questione.vj.c.ſ.⁊.ij. Nam secundum sanctum Thomam in.quarta distinctio.sig.

si cōsanguinei quos probabile est scire cōsanguinitatem tacent:suspitio est contra extraneuz qui consanguinitatem scire non potest per cōsanguineos qō ex malitia pcedat:nisi per ꝓsanguineos ꝓbare voluerit.vnde ab accusatione repellitur qui sunt consanguinei qui tacent ⁊ per quos probare nō pōt. Admittunk vero cōsanguinei: sicut pater:mater soror:frater:patruus:auunculꝰ amita:mater tera:⁊ tota pgenies:vt in.d.c.ſ.⁊.ij.cuius ratio est:qz suā genealogiam quisq; scire laborat extra qui ma.accuſ.pos.videtur.⁊ istud est specialē qō cōsanguinei admittantur ad accusationem. Quod tamen.s.Thoſſi.limitat quando accusatur matrimonium propter impedimentum:perpetuū dirimēs:qz qñ accusatur ex hoc quod dicitur non fuisse cōtractum: tunc parentes tanquā suspecti repellēdi:nisi ex parte illius qui est inferior dignitate ⁊ diuitijs de quo presumitur quod velit illud stare. Addit etiā summa.pisc.li.iij.ti.xx. q.ſ.hodie in multis locis non seruant:qui admittantur extranei etiam existentibus consanguineis qui hoc possint. Consanguineis autem desicientibus admittuntur antiquiores:⁊ veraciores vicini quib⁹ ea propinquitas nota est.o.ca.primo. Admittuntur.etiam tas maritus quā vxorem vl la defenduntur longinquitate anno,de cōsan.⁊ af finita.non debet.licet olim ipsi⁹ extranei prohibe rentur temporis diuturnita.i.si stetissent simul sine questione.xx.aut.xvij.annis.vt no.in.d.questione prima:quia vt dicit.s. Tho.que sine peccato esse non possunt nulla prescriptione firmantur quia diuturnitas temporis non minuit peccatuz sed adauget.de simo.cum.in eccle.de consuet. cuz tanto. nec ad hoc facit aliquid fauor matrimonij: quod inter illegitimas personas esse non potest.

2 ¶ Secundo queritur vtrum is qui tempore contractus matrimonij tacuit modo possit illud accusare:⁊ dicit sanctus Tho.quod quandoq; audiatur quandoque repellitur:quod probat per.c.cuz in tua:extra qui ma.accuſſa.pos. vbi habetur qō si quando banna vel denunciationes fiebant ipse erat extra diocesim:vel ad eum denunciatio non potuit peruenire:pura si nimia infirmitate laborans non erat sane mentis vel ita puer quod talia comprehendere non valebat vel alia causa legitima erat impeditus eius accusatio debet audiri: alioquin cum rationabiliter presumatur quod denunciationem publice factam ipse existens in diocesi non ignorauerit tanquam suspectus est repellandus: nisi iurauerit quod postea didicerit que obiecit: et ad hoc ex malitia non procedat:quia tunc debet admiti etiam si ab illis didicisset qui tempore denunciationis tacuerunt quia licet illi non essent admittendi, quia fuerunt in culpa:iste tamen repelli non debet cum non sit culpabilis.

¶ Tertio querit qualiter fieri dz ista mf simonij accusatio:⁊ dicit sanctus Thomas quod obiā satio ad talionem dz locū quando accusatur persona de crimine qz tunc agitur ad eius punitionem qō nō fit quando accusat factum sed agit ad impediendum rem illicitam:⁊ ideo in matrimonio accusator non se obligat ad penam. Unde dicit Rayn.qō in predicto casu ꝓprie nō dicit accusatio qz nō fit inscriptio in qua se accusator obliget ad talionem:sed dicitur denunciatio que fit propter peccatum in quo iuxta male permanent et potest fieri etiam sine scriptis.intellige tamen sic vt continuo scribatur in actib⁹ iudicialib⁹ vt in clemen.fepe.de verbo.signi.coniuncta cle. dispendiosas.de iudi.sed melius est quod fiat in scriptis. ar.de restituti.ipol.literas.⁊.c.a nobis qui ma.accu.pos.Nōmō autem denunciationis forma talis est. Ego talis denūcio vobis domine episcope qō matrimonium petri ⁊ marie stare non potest ⁊ qz sunt in tali gradu consanguinei designando personas: vel si est alia causa vt affinitas ⁊ hmōi ⁊ dat libellus etiā parti aduerse vt sciat qui impetitur quid actor probare velit:in quo libello continentur gradus ⁊ persone ꝓprijs nominibus de signate. Quo facto proceditur in lite more solito scilicet suscipiendo iuramentum a patribus de verita te dicenda.⁊ examinationes ac probationes faciē do per ordinem. Et not. quod in hoc casu potest contra contumacem lite nō cōtestata procedi ad testium receptionem ⁊ sententiam diffinitiuam: extra vt lite non contestata.qñi frequenter.secus āst esset in accusatione de adulterio ad thori separationē.extra vt li.nō pte.c.ſ.⁊.c.qñi frequē.

¶ Quarto querit qui possint esse testes in causa matrimonialī.⁊ dicit Ray.quod oēs qui admittūtur ad accusationem admittuntur etiā ad testificationē de quibus supra.§.ij. Et licet pater ⁊ mater sint idonei testes in hoc casu vbi agitur vtruz sit ibi impedimentum:vt extra.qui.ma.accu. pos. videtur nobis tamen si de ipso contractu agatur id est vtrum matrimonium sit inter eos contractum.tanquam suspecti repelluntur nisi ex parte illius qui est inferior.vt supra.§.ſ. dictum est. qz parentes videntur filiorum ⁊ filiarum incrementum et honorem diligere.de testi.super eo. Et similiter in predicto casu potest esse idem accusator ⁊ testis.arg.xxxv.questio.vj.episcopus in synodo.⁊ ca.de parentela.de testi.cog.preterea.et idem.s. Thomas.

¶ Quinto queritur vtrum in hac causa sint aliqua specialia:⁊ dico quod sic secundum iuristas.⁊ vt refert ac tenet.s. Tho.vbi supra.ſ. quod idem pōt esse accusator ⁊ testis.⁊ nō non iuratur de ca-

3

4

Universidad de Deusto
Biblioteca

lumnia eu3 sit quasi causa spiritualis.⁊ qꝫ cõsanguinei admittunt ad testificandum:⁊ qꝫ non observaꝫ omnino iudiciarius ordo:qz tali denunciatione facta contumax potest excommunicari litem non contestata:⁊ valet hic testimonium de auditu:⁊ post publicationem testiu3 testes possunt induci:⁊ hoc totum est vt peccatum impediatur qꝫ in tali coniunctione esse potest.

6 ¶ Sexto querit quantũ ad accusationez adulterij vt fiat diuortium:vtrum vir possit vel non possit vel etiam teneatur vxorem adulteram accusare⁊ dimittere:⁊ dico qꝫ vtrꝫ potest:qz clamant hoc omnia iura:⁊ similiter econtrario vxor virũ qz in hoc sunt pares vt.§.sequen. Sunt tamen septem casus inquibus eam dimitare⁊ consequenter accusare non potest quos vide.Ī.diuortiu3.§. ix. An vero ad hoc teneaꝫ pe.dicit ꝯ si fornicatio est occultamec potest probari dimitere eam non debet similiter nec si est manifesta⁊ sperat correctio:si vero non speratur non licet eam retinere ne videaꝫ consentire peccatoꝛ consequẽter tenetur accusare.⁊ concoꝛ.s.Tho. Non autez potest eã sine peccato accusare:⁊ dimittere si ipse occulte illa vero manifeste adulterauit secundum Ray.qz non deficit vxor ius excipiendi:sed probandi ar. xxxij.q.vj.per totũ. Et idẽ.s.Tho.ala. Goffr.⁊ Tho. quod tamen fallit si ille egit penitentia3⁊ illa monita agere non vellet.xxxij.q.j.c.primo.secundo.⁊ tertio.⁊ quarto.⁊ idem Goff.⁊ Host.

7 ¶ Septimo queritur vtrum adultera post penitentiã repellere possit maritum ab accusatione:⁊ credit Ray.qꝫ non:qz penitentia nõ tollit ius accusandi in foro iudiciali.xxij.disti.j.xxxiij.q.ij.admonere.vj.qꝫ.j.qui crimen.⁊ concoꝛ.s.Th. Goff. ⁊ Host.⁊ ratio:quia penitentia satisfacit deo ꝫ non hominibus vel reipublice.

8 ¶ Octauo querit si alter cõiugum carnaliter alter spiritualiter forniceturivtrũ fiat cõpensatio⁊ accusatio cesset:⁊ dicit Tho.qꝫ si accusatio est de fornicatione spũali puta heresi:⁊ exceptio de carnali.i.adulterio nihilominus procedetur nisi voluerit conuerti quo casu locũ hꝫ ꝓpensatio:sed si ecõuerso accusatio sit de carnali⁊ exceptio de spirituali exceptio admittetur⁊ super ipsam promptius procedetur propter periculꝫ heresis.

9 ¶ Nono queritur qui ad talem accusationez admittant:⁊ dico ꝑm Ray.qꝫ ꝫ tam fcõm leges ꝙ fcõm canones quilibet bone fame admittetur ad accusationem adulterij cum agit ad penã legales vel canonicã:tamẽ cũ agit ad separationem thori nullꝰ admittitur nisi maritꝰ⁊ uxoꝛ:qz propter hãc cõs pñt se accusare⁊ dimittere. Mat.ix.qui dimiserit ꝛc.ꝫ non possint nubere.xxxij.qꝫ.vj.omnes causationes:⁊ in tali casu non iudicantur ad imparia:sed ad paria.xxxij.q.vj.si quisvxoꝛẽ.⁊.q.v. precepit.⁊.c.ꝓhiana. Ad paria tñ non iudicandꝫ ex paribus ꝫ ex imparibus culpis ꝑm.s.Tho.in.iij. dist.xxxv.⁊ Pet.qz ꝫ adulterando vterꝙ equaliter peccet agendo cõtra bonum fidei:plus tamen peccat mulier ceteris paribus contra bonuz prolis:⁊ vir propter dominationem rationis.

¶ Decimo qrit qualiter fieri debeat ista accusatio⁊ dico qꝫ maritus volens vxoꝛẽ de adulterio accusare ad penã legalẽ:oꝛ inscribere⁊ ad penam talionis se obligare:nec põt agere ꝑ ꝓcuratoꝛẽ ꝫ per se ipm pñtẽ opꝫ eũ agere. Si aũt cora iudice ecclesiastico agat ad thori separationẽ:tenek scribere⁊ dare libellũ accusatiõis sed ad talionem se obligare nõ oꝛ qffi siue probaret obiecta siue non haberet qꝫ vellet:qz separarek ab vxoꝛe:⁊ põt ipse agere⁊ illa rñdere per ꝓcuratoꝛẽ si necessitas exposcat qz⁊ si de crie fiat accusatio nõ tñ est criminalis ꝫ ffi mixta. Probank hec oia de ꝓc. tue.

¶ Undecimo querit quis sit effectꝰ qui⁹ accusationis:⁊ dicit Ray.effectꝰ eẽ qꝫ si mariꝰ ꝓbet illa ꝓfiteak nec excipiak Ꝫ efi de aliquo.vij.casibꝰ de quibus.§.diuortiũ.§.ix.absoluik a cohabitatione⁊ seruitute qz illi tenebak⁊ ingredi põt reuigioné ea inuita.xxvij.q.ij.agatosa. ipsa tamen inuito marito intrare non poterit:qz si ingrediatur eã poterit reuocare scõz ꝟ ꝟ.⁊ similiter si eo ingrante. Si autem eo sciente⁊ nõ cõtradicente ingreditur:videtur data licentia.⁊ vir tenek cõtinere.ar.xxvij.q.ij.agatosa. De his supra diuortium.

¶ Duodecimo querik an ꝓpter aliud crimẽ possit vxoꝛ accusari⁊ dimitti:⁊ dicit.s.Tho.in.iij.dist.xxxv.qꝫ ꝓpter alia pcta dimitti nõ potest nec quo ad vinculũ nec quo ad actũ nisi forte ad castigationem subtrahat ad tẽpꝰ solatiũ pñtie sue. Nam qꝫ vxoꝛ ꝑstat magnam occasionẽ ruine viro suo subtrahere se põt ab eiꝰ cõuersatione:⁊ idem si addens ꝙ nõ opꝫ cohabitare furi aut vsurario si nõ vult resipiscere ꝫ cessante scandalo debeat reconciliari.xxviij.qꝫ.j.vxoꝛ.⁊ Mat.xviij.si dextera tua scãdalizat te abscinde eã:vbi dicit gl.quod ꝑ manu⁊ oculo pñt frares:vxores:filij.⁊ ꝓpinqui intelligi. Cõcoꝛ.etiã Pe.dicens quod qñ continuatur per suum peccatũ est scandalũ dimitti potest quo ad cohabitationem corporalem:quouscꝫ corrigatur. De hac materia habes multa supra diuortium⁊ supra adulterium⁊ supra debitum per totum.

¶ Rursus de matrimonio.x.quando aliquis vel aliqua petitur aut repetitur tanquam cõiunx.

Matrimonium rursus.ꝛ. consideranti potest quando alter coniugũ de facto vel de iure habitat separatim et a reliquo petitur vel repetitur.

¶ Primo ergo queritur quot modis in hac causa agere quis possit et dico quod duobus scilicet petitorio iudicio et possessorio. Agitur petitorio vt si mulier dicat aliquem esse maritũ sibi quia contraxit secũ⁊ petit eum sibi adiudicari in maritũ:quod est agere petitorio quasi agat de proprietate. Agitur vero possessorio quãdo petit eum sibi restitui quasi ab eo fuerit iniuste dimissa quod ẽ agere possessorio: quoniam petit viri sui possessionem.

2 ¶ Secundo querif qualiter in hac causa fit procedendum:⁊ dico quod si agat petitorio dicens aliquem esse virum suum.et ille neget;excipiendo quod illa non possit esse vxoꝛ sua vel non sit propter talem vel talem causam.primo tractabitur exceptio mariti quia illa probata perimitur quelibet principaliter:et vir erit absoluendus.de ordi. cognitio.capi.j. Si vero agat possessorio secundũ Ray.quando petit maritum sibi restitui;licet maritus obiciat de consanguinitate vel alio impedimento:primo debet fieri restitutio mulieri quam cognoscatur de exceptione mariti.de diuoꝛ.postro. de restitutio.spolia.ex conquestione.et.c.literas. etiam si illud impedimentum esset notorium:quado separatio non est facta iuridice:vt in dicto capitulo postro. * Quod tamen in quibusdam casibꝰ fallitin quibus restitutio fieri nõ debet. * Primo si obiciatur mulieri fornicatio publica et manifesta:de qua probato quod sit notoria ita quod non possit aliqua tergiuersatione celari:non restituetur nisi ipsa probaret virum adulterium commisisse:quo casu restitui debet etiã si ipsa fuerit publice fornicata.de diuoꝛ.significasti. * Secundo si obiciatur consanguinitas maxime lege diuina ꝓhibita:⁊ probationes offerantur incontinenti parate:quo casu debet recipi iuramentum ad cautelas:ne scilicet huiusmodi obiectio malitiose fiat. ⁊ tunc fiet quedam restitutio quo ad cohabitationem:sed non quantum ad copulam carnis:vt in dicto capi.literas. * Tertio si obiciatur exceptio rei iudicate scilicet super diuortio:quia non est restitutio faciendaznisi prius de illa exceptio cognoscatur* Quarto quando vir petit sibi vxoꝛem restitui⁊ illa de eius sevitia timet:quia debet quidem restitui sed sufficienti cautione recepta.quod si non inferat malum.de restitu.spo.ex transmissa.de qua cautione hic vide.§.fin. Et si ita capitaliter odio eam prosequitur quod merito de ipo diffidat:nec possit ex sufficienti securitate prouideri: non solum non debet restituised potius debet abire remoueri:vt in.o.capi.literas.⁊ concoꝛ.s.Tho. ⁊ pe. Et addit Ray. In omnibus aliis casibus ecõuerso.dummodo probet se in possessione suis⁹ de quod mulieri petenti:fit restitutio faciendaset se⁊ a viro spoliatam sine iuris ordie:quia hec duo probare habet.ꝺ offi.deleg.consultationibus.et ꝙ sil.sint ie.causam.el.ij.

¶ Tertio queritur quid si mulier propria autoritate recessit a viro sine culpa viri⁊ non petit restitutionem.vt dicit ꝟ ꝟ.secundum quosdam jeam non debere restitui:sed secundum Vincen. Berñ. ⁊ Hugo.debet;quia hoc ipso quod redire non admittitur expellitur et cadit a possessione.l.clam possidere.in fi.ff.de acquiren.possessio.argumen. etiam.l.j.§.siue autem.ff.de vi⁊ vi.⁊ de iureiurã. tua nos.et hoc nisi ipsa fuerit publice fornicata. vl cũ adultero publice morata. Adde etiam quod si ipsa sua sponte recessit sine culpa graui mariti: ⁊ non querit restitutionem:maritus non tenetur eam requirere ex rigore iustitie:quia ipsa renunciauit ipso facto iuri qꝫ habebat in cohabitatiõe mutua.tenetur tamẽ ex charitate de precepto vel concilio si inde bonũ speraret.

¶ Quarto si religiosus vel religiosa petitur tanquam coniunx⁊ fatetur matrimonium⁊ copulaz carnalem:queritur vtrum standum sit sue cõfessioni puta mulieris:⁊ dicit ꝟ ꝟ.hoc casu qꝫ sic:⁊ restituetur viro:quia ex hoc nullũ sit preiudicii⁊ nisi ipsis nec est credendum eos suc salutis immemores esse.j.q.vij.sancimus. Aliud tamen esset dicendum in rebus quas dedisset monasterio.⁊ idẽ Innocẽ.⁊ Berñ.extra de rapto.cum causam. Sed hoc dictum procedit dupliciter:primo in dubio secundum summam confes.secundo quando probabiliter constaret qꝫ confessio cõtentis esset contra eius intentionem.puta quia desiderat stare i monasterio et fatetur pro matrimonio:quia cuilibet creditur contra se nõ pro se alias non videtur standum confessioni eius cõtra matrimoniũ carnale.vt in capitulo super eo.de eo qui cogno.con. pro.fue.et multo minus contra spirituale cum sit fauorabilius de coniuger.coniu.ex publico.nisi constaret personam ante religionis ingressum fuisse traductam quia tunc crederetur sibi dicenti copulam interuenisse.⁊ iste est casus dicti capituli cum causam.secundum glossam ibi. Nec mirum: quia etiam hoc casu si mulier negaret crederetur viro asserenti copulam interuenisse:de despon. impub.continebatur. Vide Panorm.in.o.cap.cũ causam diffusum.

¶ Quinto queritur qualiter seu ad quid cõiunx spoliatus est restituendus.⁊ dico scõm Ray.eum debere restitui ad omnia de quibꝰ ꝓbauit se spoliatum.vt gaudeat pacifica possessione⁊ plena securitate.iij.q.j.reintegrãda Sed si mulier dicat se virum habere suspectum ne forte eam ledat et causam verisimilem ostendat ad iudicem spectat facere sibi caueri de cautione sufficienti quod eã bene tractabit sicut vir tractare debet vxoꝛem:⁊ ꝙ non ledet eã in persona vl rebus ⁊ huiusmodi. Et hanc cautionẽ prestabit per iuramentum.arg. xxxij.qꝫ.j.de benedictio.iuncta glos.que ibi dicit ꝙ si mihi allegat mulier de suspicione viri: sufficit

Universidad de Deusto
Biblioteca

cit nuda promissio. Et si de iuramẽto mulier non
considat:prestabit pignorantiam vel fideiussoriã
sub certa pena.arg.vt lit.non contesta.quoniam
frequenter.t.xxiij.q.v. prodest.t.qõ.fin.si vindicta. Si autem tãta sit viri seuitia vt nulla videatur sufficere cautio.non est ei reddẽda:sed alicui honeste matrone committenda.de restit.spo. extranmissa.t.c.literas.in fi.

MArime dupliciter summittur:scz pro tãto.t stat improprie:quandoqz vero stat proprie:et ponit idem in casibus alijs sed maiorem rationez in expresso.§.vñ liberi.i.n. Vide etiã. pañ.post glossam in capitulo auditis.de elec.

¶ De medico t infirmis.

MEdicus a medẽdo dictus est duplex scilicet chirurgus incidens:t adurens et physicus siue naturalis.nõ vrens nec incidens t;sed exhibens actiua naturalia intus vel extra. Et vterqz est triplex. Quidam.s.non exercens artem sed in particulari persona vel casu adhibens aliquod remedium quomodo omnes aut fere omnes sunt medici. Et quidam doctoratus t conuentus in arte:sed illam non exercens. Et de his duobus generibus non intendo loqui. Et quidem artẽ exercens vocatus medicus a vulgo qui iuridice dicitur medicus.quem non est necesse esse peritum : procatur medicus. alioquin nunqz peccaret per ignorantiam:neqz esse doctoratũ:vt conuentatũ:vnde secũdum Bartolũ in.l. sciendum.ff.de edil.edic.si statuto episcopi cauetur sub pena excommunicationis ne quis in grediatur monasteriũ monialiũ preter medicum.medicus nõ conuentatus intrando nõ incidit:quia quãuis non sit conuentatus tamen medicus ẽt ita a vulgo nominatur.item quia non dicitur medicus a dignitate;sed a medendo:vnde nõ refert an sit doctor:dummodo medeatur.

¶ primo igitur querit quid requiratur in medi
1. qõ co vt possit artẽ exercere sine petõ.t dico requiri
1. re. multa. * primo essi requiritur qõ sic fit peritus vt communiter a peritis illius facultatis reputetur idoneus:nec sufficit esse doctoratũ.alias si ex notabili ignorãtia in sua cura nocet infirmo moraliter peccat.faciens contra illud.non occides. de pe.di.s.homicidiũ.t ibi Rychar.tenetur infirmo ad equiualens ex quo non põt resarcire principaliter.imo etiã si sanitas sequatur peccat moraliter qz exposuit se periculo peccati mortalis.t. operi vnde põt sequi notabile nocumẽtum proximo. Nec obstat quod hoc non intendat:quia voluntaris ponit se ad illud:vnde hoc natum est sequi.arg.xv. questione.s.merito.t.§.Ad obiectitur ne ianiczi;nec tenetur solum in foro anime quando voluntarie ledit'puta prologando infirmitatem t huiusmodi sed etiam quando ex ignorantia vel imperita vel non sequendo traditiones artis.vt not.pe.in autẽ.ſz hodie.C.de iudi.quia imperitia medici culpe annumeratur.l.si quis funẽdum.§.celsus.ff.loca.t.l.imperitia.ff.de regulis iuris.hoc tamen Pa.in.cap aures.de eta.t qualit.limitat quando assumpsit officium voluntarie secus si ex necessitate bona fide fecit quod potuit deficientibus alijs medicis.vnde imputet sibi qui talem eligit ex quo dicebat se imperitum. * Secundo debet esse diligens.vnde etiam peritus notabiliter negligens in remidendo libros in visitando infirmum:in qualitate rerum medicinalium. huiusmodi si sequatur mors ẽ irregularis:t peccat mortaliter:t similiter si sequak magna aggrauatio infirmitatis sine morte. Sed secundum arto.de butri.in ca.tua nos.de homici.dicitur omnem diligentiam quam debet adhibuisse.quãuis sequitur traditionis artis:t visitat personaliter t dictat regimẽ infirmo:nec tenetur ad custodiam personalem continuam secundum Hosti.t sic nõ imputatur ei euentus mortis.ff.de officio prefec. dis.l.illicitas.§.sicuti. * Tertio debz habere intentionem iustificatam.vt non intendat lucrari cum alterius iactura.de regulis iuris.nemo:libro.vi. vnde curam q̃ citissime potest debet terminare. et si curam extendit t prolongat ad lucrum:peccat mortaliter.t illud plus restituere tenetur:et similiter si permittat aromatarium ponere in confectione medicine species nõ sufficientes:propter vetustatem vel alius defectum.vt infe plus lucretur:peccat grauiter:t tenetur vterque ifirmo de omni damno. Imo secũdum archi.de aromata rio confidere nõ debet nisi sciat esse conscientiatum peritum t practicũ:sed sub suis oculis debz medicine cõpositio fieri. Si tñ medicinã secũdum artẽ dedit t omnẽ debitã diligentiã exhibuit:nõ imputatur ei si ex defectu specierũ vel admixtione alia si nociua.de cre.excom.mi.ca. apostolice. ſm inno.t Hostiẽ.in omnibus autem predictis remanetur ad arbitrium bonorum virorum.

¶ Secundo queritur quis inter eos qui tria precedicta habent possit esse medicus.s.exercere artem. medicine.t dico multa. * primum. Si clerici sunt in sacris vel etiam in minoribus dum tñ sint sufficienter beneficiati secũdũ Ray.nõ licet eis exercere in medicina phisica:nisi gratis p miserabilibus personis vel consanguineis. nec tunc vbi posset esse periculum quod etiã in claustralibus ordinis est obseruandum:ne clerici vel monachi officius autem chyrurgi quod incisionem vel vstionem requirit.secundũ eundẽ est clericis interdictum.ne cleric.vel mona.sententiam.t homici.tua nos.in quibus capitulis licet non vi-

deak dici nisi de existẽtibus in sacris tũ idem põt intelligi de existentib' in minoribus sufficienter beneficiatis ſm Panor.in.d.c.fi.am.argu.c.i.de postu.t ibi tales clericus irregularitatẽ vbi eã lacuo nõ haberet qz dat operã rei illicite.de quo vide Panor.vbi supra. * Item. Iudei iudeus potest esse christianoz medicus:vt.s.iudeus.§.fi.tñ dicit Hug.q̃ necessitas christianorum excusat qñ scz alius nõ hz:t idem vt ſm Archi.qñ nõ hz sufficientem:medicinalia vel o possimus ab eis emere ſm Hug.t Zan. * Tertium. Item. Augu. de ancho.in libro de pote.eccle.ad practicam medicine admitti nõ debent nisi nati de legitimo matrimonio t iurati sine dispẽsatione:qõ tñ ſm eum falsit vbi nõ viuitur legib' imperialib' cũ hoc sit ei
3. qõ nili vel imperiali iure prohibitum:t vbi viuitur quidẽ sed nõ contraria consuetudine abrogatis. ¶ Tertio queritur quomodo medicus se debeat habere in exhibendis medicinis spiritualibus
1. di. huiusmodi est motio ad confessionem :premonitio de futura morte et huiusmodi:t dico multa. * Primum tenetur medicus seruare decretum. de pe.t re. cum infirmitas. vbi statuitur : et districte precipitur medicis corporum:vt cum eos ad infirmos vocari contingat ipsos ante omnia moueant t inducant vt medicos aduocent animarum scilicet confessores : vt postquam fuerit infirmo de spirituali salute prouisum ad corporalis medicine remedium salubrius procedatur. * Secundum. In dicto decreto quedam verba ponderanda sunt. Nam dicitur primo districte precipimus:t sic importatur necessitas.xiij.que stione.s.quod precipitur.t secundum glossa. Proinde transgressor peccat mortaliter:nec potest hoc consuetudine vel prescriptione tolli.cum sit pro salute animarum statutum:t secundum Panor.ibi t huiusmodi consuetudo non possit esse rationabilis. Dicitur secũdo ante omnia hoc seruandum est antequam ad curam manum mittant vel de salario conueniant :scdm Joannem an. alias autem posset repetere vel negare salariũ quia contra legem.C.de legi.non dubium. Dicitur tertio moneas t inducas scilicet cum effectu ita quod confiteatur:aliter r non amplius eum visitent ſm Hostien:t sequitur Panormit. ibi sed vr dicit Archiepiscopus:cura nimis est ista opinio;cum in periculo constituris quantumcunq; obstinatio sit subueniendum ſm ordinem charitatis;nec tertius hoc dicat:vnde t Petrus de palu.dicit quod solum tenentur admonere.sed addere t inducere vt monere sit commemorare:inducere vo sit efficaciter hortari:vt quantum est ex parte medici sequatur effectus:arg.c.fina. de eo qui co.cõiun.vxo.vbi dicitur moneas t inducas: t subditur quod si induci nequiuerit;t consequẽter illud inducas nõ fonauit effectum aliter esset intelligendo videretur contra charitatẽ: quia infirmus forte mozeret desperatus qui sanatus fortasse conuerteret. Dicitur quarto vt salubrius procedat ex quo patet q̃ si infirmitas indigeret tam celeri remedio corporali:quod expectatio confessionis obesset sanitati:eo casu non ligat ista constitutio. * Tertium. Summa autem Angel. Rosnon intelligit istam constitutionẽ quãtũ ad omnẽ infirmitatẽ:sed solum quantũ ad periculosas t dubias secundum sensum est que possunt probabiliter inducere periculum mortis in quo ipse infirmus confiteri tenet sed istã opinionẽ expresse Archi.per textum dicit euertere:dicens q̃ medici hoc obseruantes solum ẽi egritudinẽ mortalẽ videntur non adimplent constitutionemque subdit inter cetera hunc edicti causam fuisse q̃ quidam in egritudinis lecto iacentes cum eis a medicis suadeẽt vt de animarum salute disponant i desperationis articulũ incidũt.vndẽ facilius mortis piculum incurrit.vbi dicit Joã.an.q̃ ex quo infirmi sciant hoc medicos dicere in omni infirmitate mortali:t non mortali ex precepto cessabit timor t periculum. Hec ex illo. Et ideo simpliciter t indistincte discẽdum est cũ textu eos ad hoc teneri cũ eos ad infirmos vocari contingit: maxime qz si infirmitas leuis aggrauaret tantũ vt infirmus teneretur cõfiteri:si tunc medic' sua rimũ qõ in tex.cauetur. Nec opz dicere vt dicit summa ro.hoc nimis esse durum:qz facile est medico dicere:p debito precepti mihi facti hortor ad confessionez:que prodesse potest obesse non põt. * Quartũ. Si a fit medic' mortẽ futurum infirmi prouiderit:tenetur ex precepto per se vel p alium hoc nunciare infirmo ſm Joan.de neap.in vnde cimo quod.si probabiliter credit q̃ hec annunciatio multũ pderit illi puta qz est in peccato mortali t pfirebitur vel ordinabit de reb' suis con pfect futuras lites:qz tacẽdo dãnificaret indirecte dũ nõ obuiaret futuro dãno cum possit t debeat. Et idẽ est si dubitaret an hec nunciatio vtilis sit nec ne:qz in dubio tenet homo vitare notabile damnũ pximi si põt. Vno tñ existẽte' cura infirmi nunciãte alij liberant. Si vero medic' hoc nõ credit nec dubitat;z credit oppositum scilicet q̃ parum aut nihil proderit nunciatio ista:t per oppositum raciturnitas parum aut nihil pderit:vt quia putat eum esse in bono statu t sua ordinasse non tenet nunciare:quia cessante causa cessat effectus.melius tamen esset nunciare:quia probabile est eum agis ex scientia mortis future disponendum. Hec ex illo. Et idem dic si eum ita male dispositum videt quod audita morte non proficiscetur in melius;sed forte in deterius

Universidad de Deusto
Biblioteca

eadem ratione. Galeno autem dicēte quod semper medicus etiam de salute desperans sanitatē spondere debet infirmo secundū Joan. non est standum: vel secundum Archi. est verum quando nunciatio multum noceret: ⁊ taciturnitas parium obesset: vel dic quod loquitur tanquā ignorans spiritualem sanitatem ⁊ vitam.

4 ¶ Quarto queritur quomō medicus se debeat habere in conferendis corporalibus medicinis aut remediis: ⁊ dico multa. * Primum. Secundum Innocen. in. c. tua nos. de homici. diligenter 1. dis. attendere debet ne illas medicinas conferat de quibus illi fm artem non constat quia si dubitat vtrum prodesse debeat vel obesse dando peccat: quia in dubijs tutior sequenda est via: cuiusmodi est relinquere infirmus nature ⁊ creatori: quā medicine exponere de qua nescit. de homici. petitio. quod supple. contra sum. ange. intelligit de eo qui habet qualecunque dubium vel habere debet etiam si vehementer credat profectum. sed de hoc non bene dicitur: tum quia si non sufficit ratio probabilis nunq̄ aut vix poterit quis exhibere licite medicinā sicut nec hȳe rationem demonstratiuā quod proderit: tum etiā q̄ verba impropriant. Dicit enim esse in dubio quando nihil hȝ ex quo ꝓbabiliꝫ notabiliter existimet medicinā profecturam q̄ nocitura: secus si de ꝓfectu haberet aliquam probabilitatē: q̄ sic adhibita debita diligentia ⁊ studio dare posset: q̄ propīe non est in dubio: sed in opinione vel titubatione. * Scōm dare medicinam pregnāti vt abortiatur ⁊ lateat petiō est mortale: ad ꝓseruandum ȳo pgnātem fm Jo. de neap. in. x. quol. distinguēdum est. Nam si fetus erat animatus rationali aia est petiō mortale: quia est causa mortis corporalis: spūalis: cui nō fuisset nō dādo cā directa: vt ptz nec indirecta eo modo quo nauta est causa submersionis nauis quam potuit ⁊ debuit gubernare q̄ hȝ iste potuerit matrē ꝓseruare a morte dando medicinā. nō tñ tenebatur dare: imo nec debuit. arguxiiij. q. v. denq̄. vbi dicit Ambro. q̄ si alteri subueniri nō potest nisi alter ledat cōmodi? est neutrū iuuare. Si vero nōdum erat aia tali animat? posset tūc ⁊ deberet dare talē medicinam q̄: licet impediret alationē futurā fet: mō tñ esset causa mortis alicui? hoi: ⁊ vnū hoiez liberaret a morte. Hec ex illo. Sz si dubiū fit: ⁊ trū sit fit sic animatum nec dādo medicinā videretur peccare mortaliter fm Archi. quia exponit se periculo peccati mortalis id est homicidij. * Tertium. Si chirurgus est peritꝰ ⁊ diligētiam adhibet non est in culpa: si infirmus propter inconsuetam dispositionem venarū: vel insolitū timorē: aut tremorem mortatur. argumen. capit. ex literis. de frigi. ⁊ maleficiis. ⁊ poterit ꝓmoueri si de hoc habet conscientiam probabilem quod nihil de cōtingentibus omiserit. alias secus de etate ⁊ qualita. ad aures. ⁊ hoc verum si non dubitabat de hoc: quia in dubio debuit omittere: vt not. Innocen. ⁊ hostien. in. capitulo sententiam. ne clerici vel mo. ⁊ dicto capitulo. tua nos. Et idem generaliter dic de omni medico ⁊ omni alio secundum archiepiscopum si erat peritus: ⁊ adhibuit diligentiam. * Quartum. Nunquam licet medico dare medicinā corporalem contra salutem anime: quia preposterus ordo est corpus anime preferre. ⁊ ne faciat precipitur ei sub pena excommunicationis. de peni. ⁊ remissio. cum infirmitas. vnde est mortale consulere fornicationem vel ebrietatem secundum Archiepiscopū: ⁊ huiusmodi. de quo supra ebrietas. §. tertio. Et idem est secundum Joandream post Vincent. si medicus dicat infirmo non consulo tibi. tamen si accederes ad aliquam mulierem sanareris quod intellige si hoc dicit in fraudez legis id est ea intētione vt hoc faciat: q̄ re vera hoc est consulere id est ostendere quis sit faciendum: ⁊ similiter si hoc dicit non in fraudem legis sed tamen ex imprudentia hoc dicit talis de quo debuit verisimiliter cogitare quod cum exponebat periculo sic faciendi: quia hoc est scandalizare pusillum. Tales etiam sunt illi medici q̄ sine causa abstinentias carnium vel ecclesiarum dissuadent aut dispensant in talibus: ex alio quo humano respectu vel mentis dissolutione qua talia negligunt aut quod pessimum est forte contemnunt: secus si id faciunt ex causa rationabili credita vel saltem dubitata.

¶ Quinto queritur specialiter quomodo se debeat habere in exhibendis medicinis ⁊ remedijs corporalibus infirmis non valentibus aut nolentibus soluere: et dico multa * Primum. Pauperibus soluere non valentibus tenetur medicus gratis mederi: imo etiam soluere medicinas si ipse potest ⁊ illi non possunt secundum glossam. distinctione. lxxxiij. §. primo. sed intellige secundum sanctum Thomam secunda secunde. questione. lxxj. articulo primo: quando nec per se nec per alios magis conuenientes possunt per eos qui magis possent qui valent curari. tñ tamen eos querere tenetur sed sufficit si occurrentibus aut se vocantibus subueniat: quia remissio salarij ⁊ medicinarum impensa eleemosyna quedem est. * Secundum. Si autem infirmus sit quidam diues: sed tamen ex auaritia soluere non velit: etiam tenetur eum curare gratis. cundum glossam ibidem. sed tamen poterit petere impensas si conualuerit: quia vtiliter gessit negotium eius. ff. de nego. gestis. l. ꝓponē-

simo etiam si moriatur repetet ab heredibus: q̄ sufficit si vtiliter cepit gerere hȝ effectꝰ non fit se quitꝰ. ff. eo. l. an vltro. nec potest illi obici quod pietatis causa fecerit sumptꝰ. §. de nego. gesti. l. alimenta. nisi esset propinquꝰ q̄ oporteret prestari tunc q̄ non intēdit gratis mederi aut exponere: aliꝰ non repeteret. d. l. alimēta. ⁊ no. glos. in. d. §. f. Ex quo elice q̄ cōa deo repetere no potest si intendebat gratis hec facere: sil' nec cōa holibus si de illa intentione cōstaret. Et predicta intellige etiā infirmo nolente ⁊ contradicente ac prohibente sicut ⁊ virum extrahere possumus de domo ruitura ⁊ beneficiū prestare inutile. xxiij. q. iij. ipsa pietas: imo presumit q̄ infirmus talia dicendo fuerit furiosus. ff. de cōdi. insti. l. quidā. * Tertius. Ex dictis ptz ad sequentē casum. Utrum putrefactus pedē inuitum multa impensa chirurgus curauit: quod nisi fecisset pedem oportebat abscindi: sed eo deinde expetēte mercedez eam negat curatꝰ dicens se maluisse abscissionem pedis quā huiusmodi solutionē. Dicendum est esse ꝓ predicta: ⁊ ꝓ notata a Bart. in. l. sicibus. ff. de pec. leg. q̄ nō ꝓ oi eo q̄ tangit persona vel libertatē: vel vitā vel ciuitatē ille pro quo soluitur dicere non pōt nō esse vtiliter gestū. Et per hoc dicit Bart. q̄ si amicus animo repetendi soluit pro condemnato ad soluendum certam summam: aut ad pedis abscissionem vel aliud faciendū in ꝑsona ⁊ nolente soluere nō potest ille dicere quod reddere nolit: q̄ maluisset pedis abscissionē: vt est tex. hȝ esse in. d. l. sicibus. et ibi gl. nota. Et idē dicēdū si quis sit ꝓdenatus in centū: que nisi soluerit sit bānit? ⁊ alius soluit ꝓ eo: q̄ dicere nō pōt nō expediuisse solutionē eo q̄ potius expediebat eē bannitū. Hec ex illo

¶ Sexto queritur q̄o medicus se debeat habere circa salarium: ⁊ dico multa. * Primū. Si medicus a infirmus accipere: nihil accipere potest etiam si salarium non sufficiat ⁊ sibi imputet: quia pacta ex conuentione legez accipiunt que etiam seruāda sunt. de pac. c. f. Quod tamen secundum Archi. fallit: q̄ mutate sunt rerū conditiones. Fallit etiam si is qui eius opera vtitur sit sanus: vt in l. archiatri. C. de profe. ⁊ me. * Scōs. Si vero nō est salariatus sed per statutū cōtratis aut ōsi caueretur q̄ non accipiat nisi rēm sic accipere nondz vtra quam velit statutum: nisi esset cōtraria cōsuetudine abrogatum. de ꝓsue. c. fi. Tertiū si vero nec salariatus sit nec limitatꝰ exigere pt salarium moderatum: cui nemo cogatur de suo facere beneficium. x. q. i. precarie. quod moderameat tenditur scōm qualitatē cure ⁊ laborem ⁊ industriam medici ⁊ facultatem infirmi ⁊ cōsuetudinem loci. * Quartum. Si aūt factū sit pactuz de

certa mercede danda post curationem ⁊ liberatus infirmus reciduauit: Spec. distinguit scōz Pet. q̄ si incōtinēti reciduauit tenet medicus ꝓ eodē salario illū curare: q̄ nō videt egritudo recessisse q̄ statim redijt: nec plene liberatꝰ q̄ ex toto nō est liberatus de pen. di. iij. sunt plures. secus aūt si ex inter uallo. Sz ista distinctio ꝓcedit: si nulla cu. pa precessit in infirmo. quia si ex sua culpa statim reciduasset: non teneretur medicus. l. quod q̄s ex culpa. ff. de reg. iur. Hanc questionem format glo. in. l. martinus. ff. loca. circa infirmitatem podagre: multa adducens pro ⁊cōtra. * Quintum. Si quis animo ⁊ cum protestatione repetendi expensas curauit monachū scholarem Bononie qui tamen demum mortuus est non tenetur Abbas secundum eundem Spec. si sine eius licentia tacita vel expressa erat in studio: si vero ibi erat cum licētia eius arguit quod teneatur Abbas ⁊ pater naturalis ⁊ sed soluit ꝙ negotium est vtriusq; ⁊ tenentur cuius contemplatione factum est: ter si vtrunq; vter q̄ tenetur. licet Abbas magis: quia monachus dicitur seruus monasterij distin. liij. vnde eum alere tenetur. * Sextū. Si medicus scit infirmitatez incurabilem licite nihilominus scōz Aug. de ancho. salarium recipit quia est instrumētuz nature q̄ subtrahi non debet quousq; nature non succedit: ⁊ hoc nisi forte malitiose non inducet habentibus curā infirmi: vel faciendo superfluos sumptus: vel mendaciter spondendo salutem. Adde etiam quod nescimus quid deus facere disponuerit: ⁊ quod medicus licet non sanet: tamen iuuat medicando ⁊ ꝓseruando.

¶ Septimo queritur quo modo se debet habere infirmus ⁊ seruitor ad medicum in eligendo illum ⁊ illi obediendo. ⁊ dico multa. * Primum 7. q. 1. dis. Medicum practicum ⁊ expertuz preferre debet eger theorico ⁊ scienti: quia expertos magis proficere videmus primo methaphi. quod Augustꝰ. de ancho. dicit verum de experto ex originis dispositione sicut aliqui ex celo sunt dispositi ad curandum ⁊ particularium applicatione ⁊ quia vtraq; experientia est cum cause cognitione in vniuersali: sicut prima cognoscit causam in vniuersali agente. s. celo sic mouente ⁊ dirante q̄ bonuz sit sic facere: ⁊ similiter secunda quia illo modo experiēdo facta ē ars: vt patet vbi supra. Expertis autem qui sunt omnino idiote vnam medicinam omnibus infirmitatibus exhibeuit bus nullus debet se committere secundū eundē Augustin. quia nec scientes: nec proprie experti sunt: sed solum currant in aliquo quandoq; et a casu: maxime si addunt aliquas superstitiones. * Secundū. Expedit ēt magis plures medicos eligere secundum Augustinum de ancho. ⁊ phi-

Inſophum ad alerādtum: ſed intellige primo ſimul ⁊ non ſucceſſiue ⁊ quia ſecundum Benec. nihil adeo impedit ſanitatem quam medicoꝝ credita mutatio. ⁊ ſcdo niſi ſint oſſidēres ex zelo vel inani gloria aut alia cauſa: quia plerūq; plus curant ſuā opinionē q̄ egrotātium ſalutem.* Tertius. Non tenetur aūt infirmus obedire medico ſm Inno. ⁊ Hoſt. in. d. c. tua. de homi. q̄ nec Plato⁹ eius eſt: nec homo cui⁹ mādatis obedire teneat quaſi iuriſdictionē habēs ſup illū: bouū eſt tñ q̄ illi credat tanq̄ experto. Si tamē ex certa ſciētia vel affectata aut probabili ignorātia aliquid faciat cōtra p̄ceptū medici aut ſine illo aliquid ſumat in notabile nocumētū ſuū: mortaliter peccat. xxij. q. v. ſi nō licet. q⁹ tenet̄ co:p⁹ ſuū ex charitate diligere. de pe. di. ij. charitas. §. corpus. Si aūt eſſet ādē illud aliqualiter leſiuū ſed nō notabiliter: nō videt̄ mortale: tñ q⁹ res ē extra quartū q⁹ pōt fieri cōpēſatio grauioris afflictionis: puta ei⁹ q̄ eū ex ſiti ad equalē vel minorē puta ea q̄ eſt ex febris augmēto maxim equia ſi rer duo mala minus eſt eligendum. xlij. diſt. duo. Et idem per omnia dic de ſeruientibus aliquid tale miniſtrātib⁹. Et ſi inde ex hoc ſequeretur mors aut mutilatio eſſent irregulares. Secus ſi ex leui ignorantia vel culpa hoc feciſſent.

¶ Octauo queritur vtrū medici phyſici vel chirurgici poſſit ad ordines p̄mouer⁹: ⁊ dico q̄ ſic ſm Ray. ſi erant periti: ⁊ nihil de contingentib⁹ omiſerunt: ⁊ habent de hoc conſcientiam probabilem: aliter non. de eta. ⁊ qualī. ad aures. ff. de va. ⁊ extraordi. cog. l. ſi medicus. vel alias medicus: ⁊ idem Innocē. ⁊ Hoſtien. ⁊ Goff. Et ſi tamen conſilium Hoſt. ⁊ Goffr. quod promouendi abſtineāt a practica medicine: ⁊ potiſſime a chirurgia: que aduſtionem vel inciſionem requirit: cū in nullo vacillare debeat cōſcientia promouendi. xxxiij. diſt. laici.

¶ Nono queritur vtrum iudex teneatur medicis dare ſuſpenſus p⁹ nothomia: ⁊ dico Barto. hoc ſub dubio reliquiſſe in. l. fi. de cada. puni. tamen caſus videtur eſſe quod ſic. in. l. reipublice. ff. de iniurijs. quam. l. hoc allegat Ludo. in. l. ſ. ff. ſoluto matrimonio.

Mendacij p̄prie dicti fit vide ſupra homicidium. iij. §. iij. particula. iiij. Extra in ſtatutis accipitur membrū⁹ niſi aliud appareat de mente ſtatuentis: vt notat Bar. in. liij. ff. de pub. iud.

¶ De mendacio ⁊ mendace.

Mendacium eſt falſa ſignificatio vocis cum intentione fallendi. xxij. q. ij. Ille ergo vbi nomine vocis que principaliter tenet inter ſigna intelligit omne ſignum vt ſcriptura et nutus ⁊ factum. Vbi aduertendum ſcōm. s. Tho. ſecūda ſecūde. q. cx. arg. ſ. q̄ circa hoc aliq̄ tria cōcurrunt. ſ. falſitas eius q̄ enūciatur: ⁊ voluntas enūciandi falſum: ⁊ intentio fallendi aliquē: ⁊ tunc ibi eſt falſus materialiter: q⁹ falſum dicitur ⁊ formaliter propter voluntatem dicēdi falſum ⁊ effectiue propter voluntatem falſum imp⁹mēditat⁹ tñ ratio mendacij ſumitur a falſitate formali ſcilicet ſecundum quod quid habet voluntatem falſum enūciandi vnde er mendacio ex eo nominat⁹ quod contra mentē dicitur. Igitur ſi quis enuncians falſum credens illud verum: eſt quidem falſum materialiter: ſed nō formaliter: q⁹ falſitas eſt preter intentionem dicētis: vnde non habet perfectam rationem mēdacij: quia q̄ eſt preter intentionē eſt per accidens: vnde non pōt eſſe ſpecifica differētia. Si vero quis dicat formaliter falſus ſcilicet habens voluntatem dicendi falſum licet ſit verum id quod dicitur ille actus inquantum voluntarius ⁊ mozalis: habet per ſe falſitatē: ⁊ per accidens veritatem: vnde pertingit ad ſpeciem mendacij. Quod autē aliquis intendeat falſitatē in opinione alterius cōſtituere non pertinet ad ſpeciem mendacij ſed ad quandam eius perfectionem: ſicut in naturalibus aliquid ſpecie fortitur ex forma etiam ſi deſit effectus formerit cut patet in graui violenter ſurſum oetento ne deſcendat ſcōm exigentiam forme. Hoc ille. Et quibus p⁹ q̄ mendacium proprie cōſiſtit in voluntate dicendi falſum intellige aſſertiue ⁊ non recitatiue nec etiam repreſentatiue ſicut nipotansaliq̄ aſſumit falſa ſcienter ſine mendacio q⁹ loquitur ex perſona negantis veritatem ſcōs ſanctum Thomam in tertia diſtinctione triges manona articulo quinto perfecto vero conſiſtit in intentione imprimendi illud falſum mentī alteri⁹ materialiter vero in falſitates rei enūciate. Igitur ſi dicatur quidē falſum ſed deſit voluntas dicendi illud eſt falſum: ſed non mendacium proprie aut perfecte: ⁊ ſi diligentia eſſet adhibita non eſſet peccatum ⁊ ſi non ſit adhibita ē veniale vigeſimaſecunda q̄ne ſecunda hoiea. nili in caſu in quo tenetur quis adhibere diligentia puta in actu teſtificandi in quo imminet damnū notabile proximo vel in iudicio cum vult iurare: q⁹ eſſet mortale. vigeſimaſecunda. q̄. ij. c. animaduertendus. Si vero adſit voluntas dicendi falſum: eſt mendacium proprie ⁊ formaliter ſine verum ſit ſiue falſum quod dicitur quia itur contra mentem q̄ eſt mentiri id eſt contra mentem ire. ij. queſtio. ij. is autem. ſi tñ eo caſu quod dicitur ſit verum nō eſt mendacium materialiter ſi deſit intentio imprimēdi falſum nō eſt mendacium pfecte. Si ꝯ adſit voluntas imprimēdi falſum ⁊ deſit falſum ⁊ deſit falſum ⁊ voluntas dicēdi illud: nō eſt

mendacium materialiter: nec proprie: nec etiaꝫ perfecte. licet ab hoc ſumatur pfectio mendacij quia non eſt rei perfectio vbi deeſt res quam ne i. q̄ceſſario preſupponit.

¶ Primo vero queritur Quotuplex eſt mēdacitū ſiue q̄ſio diuidatur ⁊ dico ſm. s. Tho. vbi ſupra arti. ij. quod mendacium tripliciter diuiditur. *Primo ſcilicet proprie ⁊ per ſe ſm ipſam rationem mendacij: quod formaliter opponitur virtuti veritatis que eſt equalitas quedā cui opponitur maius ⁊ minus: ⁊ ſic vt ptz in. iiij. ethi. diuiditur in mendacium tranſcendens veritatem in maius q̄ pertinet ad iactantiā: ⁊ in deficiēs a veritate in minus q̄ pertinet ad ironiaz.* Secundo ſm quantum habet rationem culpe diuidi tur ſecundū ea que aggrauant vel minuunt culpam ipſam ex parte finis. ⁊ ſic diuiditur in pernicioſum: quo intenditur alterius nocumentū q̄ aggrauat. ⁊ in iocoſuz quo ad delectabile: ⁊ officioſum quo ad vtile bonum alicuius ordinatur quod minuit. * Tertio vniuerſali⁹ intellige inquantum eſt operatio. diuiditur ſecundu⁹ ordinem ad finē. ſiue addak vel minuatur ad culpaz mendacij ſiue non. ⁊ ſic ab aug. in lib. contra mē dacium. ⁊ habetur. xxij. q. ij. in capi. primum. diuiditur in octo partes. Primum eſt in doctrina religionis. id eſt contra fidem ⁊ mozes ſecūduz arthi. ⁊ alex. de ales. in. xxij. Secunduz eſt quod nulli prodeſt ⁊ alicui obeſt. vt falſa detractio vel falſuz teſtimoniū in cauſa pecuniaria. Quartum quod fit ſola mentiendi libidine q̄ procedit ex habitu. nam mendax ex eo quod talis eſt ſecundum habitum ipſo mendacio gaudet. iiij. eth. Quintum quod fit placendi cupiditate vt deſit ad conſeruandam pecuniam vt quod fit ne alicui pecunia iniuſte auferatur. Septimum q̄ nulli nocet ⁊ alicui prodeſt ad mortē vitandaz. Octauum q̄ nulli nocet ⁊ alicui prodeſt ad vitandā immunditiam corporalem ſeu caſtitatem ſeruandam. Tria autem prima que aggrauant culpam: vt oſcit. s. tho. pertinent ad pernicioſum. ⁊ tria vltima que minuſit ad officioſum: ⁊ quintum ad iocoſum quod etiam minuit. quartū autem dicit habere propriā quantitatem ſine addi tione ⁊ minutione ⁊ reducitur ad iocoſuz cū ſit delectabile mentiendi. s. Tho. non dicat.

2 ¶ Secundo queritur vtrum omne mendacium ſit peccatum: ⁊ dico q̄ ſic ita quod etiam pro vita alicuius non licet mentiri ſecundum Augu. ⁊ ſanctum Thoſm. ⁊ omnes theologos ⁊ canoniſtas: vt patet in. c. ſuper eo. de vſu. ⁊ in cap. mihi. xxij. q. ij. ⁊ ibidem in. c. ſ. vbi dicit Augu. quod ad ſalutem eternam nullius ducēdus eſt opitulāte mendacio concludens in fine nullū mendacium eſſe abſq; pcō. ⁊ ratio eſt. ſ. Tho. ij. ij. vbi. §. q⁹ ex ſuo genere eſt malum. cum ſuper ⁊ indebitā materiam cadat: q⁹ cū naturaliter voces ſunt inteſtecnum ſigna innaturale ⁊ indebitū eſt q̄ quis voce ſignificet quod non habet in mente. vnde mendacium eſt per ſe pranum ⁊ fugiendum. iiij. ethico. Non ergo eſt verū q̄ dicit venerabilis caſſianus. quod licet mentiri ob magnam vtilitatem aſſequendā vel magnum malum euitandum.* Sed cōtra hoc obijcitur primo. Nā euangeliſte videntur mentiri: quia aliter ⁊ aliter verba chriſti ⁊ aliorum retulerunt. ſed dicit ſanct⁹ Thomas ſecūda ſecunde vbi ſupra non eſſe hoc mendacium ſicut nec ſm Aug. de cōſen. euang. ſi plures eandē rē quaz viderit non eodem modo atq; eiſdem verbis indicarint.* Secundo. nam obſtetrices ſunt a deo remunerate propter mendacium. ſed dicit q̄ hoc non fuit p̄ mendacio ſed p̄ timore dei ⁊ benivolentia ex quaz p̄ceſſit mendacium. vnde ſignāter dicitur Exod. primo. ⁊ q⁹ timuerūt ꝛc. mendacium vero poſtea ſequens nō fuit meritorium. Unde etiā de hoc quedam theologica. ibidē ſcilicet. xxij. art. vlt. ad quartū.

* Tertio. Nam geſta ſanctorum narrātur in ſacra ſcriptura ad informationem vite humane ⁊ cōſequēter nō ſunt peccata. ſed de quibuſdam ſanctiſſimis viris legitur quod ſunt mentiti. vt de Abraam patet Geñ. xij. ⁊. xx. ⁊ de Jacob Geñ. xxvij. ⁊ de iudith ⁊ huiuſmodi. Sed ad hoc dicit Nic. de ly. Ge. xxvij. quod non eſt neceſſe excuſare eos a mēdacio maxime officioſo: quia apoſtoli fuerunt perfectiores ⁊ tñ immunes non fuerunt a veniali peccato. imo plures illorum patrum veteris teſtamenti leguntur peccaſſe mozaliter. vel dicendum ſicut dicit Auguſti. quod in ſacra ſcriptura inducūtur aliquoꝝ geſta quaſi exempla perfecte virtutis de quib⁹ nō eſt eſtimanduz eos fuiſſe mentiros. ſi qua tamē in eorum dictis appareant que mendacia videantur intelligenduz eſt ea figuraliter ⁊ prophetice dicta eſſe. Abraam tamen dixit vere ſarram ſoroꝛem ſuam id eſt filiam patris licet non matris vt patet Gene. xx. Jacob etiam dixit ſe eſſe eſau primogenitus myſtice. quia primogenita illius ei iure debebantur. vſus eſt autem tali modo loquendi ſpiritu prophetico ad deſignandum q⁹ minoꝛ populus ſcilicet gentilis ſubſtituendus erat in loco primogeniti id eſt iudeorum quidam vero commendantur in ſcriptura non propter perfectam virtutem ſed propter quandam indolez virtutis ſcz quia in eis apparebat aliqua laudabilis effectus: ex quo mouebantur ad quedam indebita facienda: ſicut laudatur iudith: non quia mentita eſt holoferni ſed propter affe-

Universidad de Deusto
Biblioteca

etum ad salutem populi. Quāuis etiam dici possit quod verba eius habent veritatē secundum aliquem mysticum intellectum.

3 ¶ Tertio querit vtrum & qñ vel quibus mēdacium sit peccatū mortale: & quantum colligitur ex.s.Tho.ij.ij.vbi.q.arg.vlt. dico quod cuius mortale peccatum sit quod charitati contrariatur quantum ad mendacium hoc tripliciter accidit. *Primo ſm se.i.ex se falsa significatione: quia si sit circa res diuinas cōtrariatur charitati omnine cuius veritatem aliquis tali mendacio occultat vel corrūpit quo est mortale grauissimum: si vero sit circa aliqd cuius cognitio pertineat ad hominis bonum: puta ad perfectionē scientie & morum informationem contrariatur charitati proximi & est mortale. secus si esset circa aliquid de quo non refert vtrum sic vel aliter cognoscatur. sicut si quis fallax in aliquibus particularibus cōtingētib⁹ ad se non pertinentibus. *Secundo rōne finis intenti puta si dz in iniuriam dei qō semper est mortale: aut in nocumētū proximi qtum ad personas/diuitias/& famam quod similiter est mortale: secus si finis intentus non sit charitati contrarius qz nec mendacium erit mortale vt in iocoso & officioso. *Tertio per accidens ratione scādali vt cuiuscunq; damni consequentis. & sic erit etiam mortale. oñ.s. aliquis non veretur p̄opter scandalum publice mētiri. Hec ex illo. *Et sic patet q̄ est mortale. primo si sit circa doctrinam fidei: & oim pertinentium ad sacram scripturaz. Sc̄o si sit circa doctrinā morum siue omniū pertinentium in virtia & virtutes. tertio si sit in dei iniuriam. quarto si sit in damnuz p̄rim intellige notabile: quinto ratione scandali q̄ ḡs inde p̄babilr videt sequi. Ad de sexto si adsit circunstantia iuramenti siue sit iocosum siue officiosum & quomodocunq;. Et se primo si adsit circunstātia iudicij: qz mortale est in iudicio mentiri de spectantibus ad iudiciū vt accusatus neget veritatem. vt supra accusatio. §.xiij. aut testis falsū deponat: nisi debita deliberatione & solicitudine adhibita putaret se certū esse de eo quod falsum est ſm.s.tho. & generaliter ſm Duran. omne mendacium qō in iudicio dicitur p̄eter iocosum de his q̄ ad iudiciū pertinent est p̄nitiosum & mortale: qz subuertit veritatem iudicij: qō cedit in p̄nitiem vniuersitatis: qō limita quantum ad ea de quibus qui mētitur tenetur dicere veritatē non aliter. de quo habes. ē. accusatus. §.xiij. & confessio delicti. §.j. & furtum. §.xv. & j. testis. §.octauo. Et octauo secundum Hostien. ratione contemptus. qō qñ sit vide. ē. contemptus. Et nono secundum aliquos ratione perfectionis dicentes perfectis viris oē mendacium esse peccatum mortale; sed hoc irrationabiliter dicitur ſm.s. Tho. qz circūstātia persone non transfert in aliā speciem: & p̄ñ non aggrauat in infinitū nisi ratione annexi. puta si sit contra votum eius: qō de mendacio iocoso & officioso dici nō potest: vnde tale in eis nō est mortale nisi ratione scandali: non obstante qō ipsi ponunt in statu cōseruande veritatis. qz ad hoc ex offō suo tenent in iudicio vel doctrina. q̄ si mentiant erit mortale. de quo vide. §. seq. 4

¶ Quarto specialiter querit vtrū sit p̄ñ mortale predicatorē mentiri in ambone: & dico quod non in eis que non spectant ad doctrinam puta si dicat aliqua iocosa: vel si in sacra scriptura aliqd leget vnum capitulum vel pphetam p̄o alio ex lapsu lingue vel obliuione & hmōi. quia in his neq; iniuriā deo neq; damnū primo vel etiam scandalum facit: vt suppono. nec etiam in talibus tenet personam dei. in pertinentibus ad doctrinā renent sum. Ange. & Ro. quod non sit mortale nisi ratione scandali vel contemptus doctrine annexi: vel nisi in his que sunt de necessitate faciendi intellige etiam omittenda. secus si ex consilio & hoc vt videtur hac ratione: quia circūstantia persone speciē nō mutat. Sed motiuum istorum est inualidum: qz ibi nō est solū circūstantia persone. sed etiam loci vel offici conciliō etiam non est solum contra Archiepiscopus post Pe. de pal. sed etiam contra sanctum Tho. qui' loquens talibus dicit indistincte q̄ est mortale mentiri in iudicio vel doctrina id est. in predicatione: vt exponit Archi. circa res diuinas etc. mores: & cōtra Ang. qui dicit quoddā mēdacium esse in doctrina. s. Bona. & alex. de ales dicunt illud esse permitiosum. & si in doctrina multo fortius in loco doctrine vbi doctor gerit personam dei: & in persona eius loquitur iurta illud Luc. vj. Qui vos audit me audit. Et similiter est ſm rationē: qz sequeretur q̄ posset quis hereses fine mortali petō docere publice puta dicēdo q̄ meliius est esse in matrimonio quā in virginitate: & in seculo q̄ in religione: quia ista non sunt necessario facienda. Est etiam illa opinio in contemptum diuini verbi & fidei christiane: quia quidā sectatores illius opinionis & sui ordinis publice veritatis zelatores. ex quo credunt nō esse mortale mentiri in ambone nisi vt illi dicunt predicāt maximas falsitates que deinde a secularibus deprehenduntur sicut temporibus nostris quidam publice in ambone in romandiola asserunt. qō quidam solennis predicator ordinis nostri dicebat: & rursus alius asserut i. illi q̄ alius

predicator eadem de causa statim descendens de ambone fuit in medio populo dilaceratus & deuorat⁹ a lupo & huiusmodi multa.

5.qō ¶ Quinto queritur vtrū sit grauis mētiri verbo & facto. & dico qō non solū in verbo sz etiā in facto mendacium p̄fitie. xxij. q. v. caue. & ſm.s.tho. in quor. cū in vtroq; sit eadē intentio fallēdi vtroq; equalr peccat: qz vbi & fcm assumunt vr instrm fallēdi nec ferat q̄tū ad p̄ficuū bo nuturl' ferōmē

5 tiri sic nec q̄tū ad hōicidiū vri gladio vel securi. ¶ Sexto querit vtrū liceat aliq̄n celare veritatē: & dico qō si hō nō sit obligat⁹ rñdere ſm intē tionem alicuius: sz veritatē celare multipliciter. *Pmo qñ id qō dz est verū in vno sensu sz non sit verū in alio in quo capit ab audiēte sicut Abraā dixit vxorē esse sororem Gen. xij. qz erat soror ex pte patris sz non ex parte patris & matris simul. *Sc̄o qñ ad eandem interrogationē p̄ñ dari multe rñsiones & vna alia tacet sicut samuel inungendi Dauid in regem & fugiendo ad sacrificandū ad qō. i. venerat gratia vnctionis: interrogatus ad quid venisset rñdit de cā sacrificandi &c de p̄ncipali. qō. i. ad sacrificandū venisse. *Tertio qñ loquutio est duplex habēs duplicem sensum quoz in vno est vera & in alio falsa: & quēs intēdit loq̄ in sensu vero & p̄sumere alteri rit ad mortē an transfuerit per talem viā & rñdeatur: nō trāsiuit hac intendens p̄ loci ppriū & ius interrogat⁹ in porta an aliq̄d habeat de quo sit soluēda gabella: & ille rñdeat qō non. s. de quo a Tobia quis & de quo gñe esset: respondit ex filiis israel ego sum azarias ananie magni filius. Thobie. v. que ꝓba sunt vera ſm interp̄tationē p̄ expositores: & sic' xp̄s non negauit se samaritanū. i. custodē ſm nois interp̄tationem. *Quarto qñ alicui interrogat de aliquo qō dicere non expedit: qz dicere posset se illud nescire subintelligendo vt releuādū ex hoc filij hois q̄ iurta mar cit qz illud non scit vt reuelandum nobis: pater vero illum dz scire qz de hoc filio notitiam dedit secus autem: vbi expediret interrogantem scire. *Lauenda tñ ista celatio est: primo vbi scandalum posset accidere: & sc̄o in iudicio sustor vero de quo. ē. accusatus. §. xiij. & eadē rōne. tertio vbi cuicunq; quis tenet cōfiteri veritatē de qua interrogatur qō sic rñdendo ea⁹ celat qō est cōtra id ad qō tenet: vnde si ad illud teneretur ex p̄cepto celatio illa esset mortale vt si p̄latus extra iudicium p̄cipiat de aliquo de quo p̄t: aut sine p̄cepto exquirat veritatē simplici verbo circa concernētia pauperta tē: qz aliquid celare velle etiā sine interrogatione est mortale. alias mendacium erit veniale & quarto cauenda est vbi quis iurat extra iudiciū nō violētat⁹ p aliquē superiorem cōtra ordinē iuris neq; ab aliquo particulari per comminatiōes sed spōre furat vel coactus ex suppositiōe alicuius ſmis. iurta dicta. ē. iuramentum. ij. §. ij. in fi. de religiosis iurantibus in materia pestis ad portas ciuitatum.

Mendicantes religiosi nō dicuntur ab actu mendicandi qz mendicare possunt etiam non mendicantes & econtrario mendicātes non mendicare sed eo qō secundum regulam & institutiones suas non licet eis etiam in communi habere possessiones aut perpetuos reditus: vt colligitur ex pan. in. c. nimis. el. j. de excessi. p̄la. & Pet. de palu. & alios. & in. cā. religionum. de rel. do. lib. vj. Utrum autem mendicantes possint recipere noua loca. vide supra ex communicatio. xj. & excommunicatio. xliij.

Mensa clericorum generaliter q̄d habere debeat vl' non habere. vide supra clericus. ij. §. v. specialiter vero mēsa episcopo⁹ spēdere nō debet auro vel argento. xlvj. dist. ep̄s. vi-
les suppellectile: sz hodie pauperes scallēt: mēsa vero & omnis apparatus reniter. Mensis vide supra excommunicatione. xxxij. §. tertio. & supra etas. ad finem.

Mensura vide supra falsarius. §. vl.

Mercator vide infra negotiatio & vsura per totum p̄cipue. iij. & vj. & societas per totum. & supra emptio.

Meretrix est mulier multoz libidini patens. xxxiij. dist. vidua id est que. xl. viros admiserit ſm glo. que allegat. c. latores. de cle. ex. mi. vel est mulier cuius est turpitudo publice venalis. xxxij. quest. iij. meretrices. & quantū ex dictis & vsu loquētiū colligi potest tria facit mererricā. i. fornicatio publica. xl. cōcubitus formcarij & p̄cisi. Quod quidē p̄cisū non tenet restituere ſm Inno. in. c. q̄ plerich. de sum. eccle. & communiter doc. qō limitat nisi accepisset ab his qui alienare non poterant de quibus supra donatio. j. §. j. vel nisi per fraudem recepisset: quia sic teneretur. Quod aūt ecclesia p̄hibeat recipi oblationes ratium intelligitur ad aitare in detestationē criminis. Et ideo ſm Archidi. est dej acquisito per concubinatum adulterium & sodomiam. Quid autē de tali p̄cio facere liceat vide supra eleemosyna. §. iij. et infra turpe lucrum. §. per totum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Meritus proprie est actio cui iuste debetur merces: improprie vero est quelibz conditio faciens aliquez aliquo signū sicut species premi meretrix imperiū secundum. s. Tho. in. q. de veri. q. 5. art. 5. ad 5ōm et intellige ecōtrario quod demeritus proprie est actio cui iuste debet punitio: improprie est cōditio faciens aliquē aliquo indignum. ar. xij. q. xxj. ar. ij. et de virtu. vbi supra. ad meritum autez tria requiruntur. 5. status vie: dominius operis et charitas. vt probat. s. Tho. ij. ni. xviij. ar. ij. et dist. xxx. ar. v. et veri. q. xxix. arti. vj. et. viij. De merito multa possent theologice dici que nō sunt ad propositum nostrum. vtrum autem eadem actio possit esse meritum et demeritum. vide. j. peccatū. §. j.

¶ De metu.

Metus est instantis vel futuri periculi cū mēris trepidatio. ff. de me. cā. l. j. Et est duplex vnus. scz leuis quo timetur leue malum vel graue malum sz leuiter. j. ex cā leui et improbabili que cadit i virū leuem timentē vbi non opter qui dicitur metu carere. ff. eodem. l. metum. alius quod timet malū graue grauiter. id est ex causa probabili qui sm iura dicitur metus iustus siue cadēs in constantē virū intellige aut etiam mulierem. licet minoz metu excuset mulierem. vt virum sm glo. in. c. cū locū. Et hanc distinctionem innuit sanctus. Thomas. in quarta distin. xxix. q. j. arti. ij. in corpore dicēs sic virtualiter metum cadere in aliquem est eū metu cogi ad faciendū aliquid qō alias nollet vel timet illud quod timet: in quo quidē cōstās ab inconstanti dupliciter differt. Primo. j. quātus ad qualitatez periculi quod timetur: cogit enim ad minus malū sustinēdū vt vitetur maius nō autem ad maius vt videtur minus quia constās sequitur rationē rectā. qz scitur quid pro quo sit dimittendum vel facidum semper agit minus malum vel maius bonum eligendum est: inconstans agit cogitur ad maius malū puta peccatuz. metu minoris puta pene corporalis: sicut econtrario pertineat etiam cogi non posset ad minus malū ad euitandum maius. vnde inter hos mediat cōstans. Scdo differt quantū ad estimationē periculi imminēris: qz cōstans non cogit nisi ex forti et probabili estimatiōe: icōstās agit ex leui sz illud Prouer. xxvij. Fugit impius nemine persequente. Ibec ex illo. Et sic ptz in quo metus differat a vi. Nam vt dicit Panor. in. c. sacris. extra eo. metus est vis cōditionata sine violētia corporali sicut cum dr nisi feceris sic interficiā te. extra eodem ad audientiam. vi saurē est quedam coactio quo quis ligat⁹ cogit corporaliter aliquid facere: et hūc. sentit. s. Tho. vbi. s. arti. j. dicens q vis est coactio simpliciter siue absoluta: vt cum quis alicui corporaliter impellit: sed metus est vis conditionata: vt cū qs precit merces ut mare ne piciiet.

¶ Primo vō queritur que sint illa mala quorū metus probabilis dicitur iustus siue cadens incōstantem virum et dico sm. s. Tho. vbi de. ar. ij. qd hmōi non pñt esse pcā qz talia sunt mala maxie propter que non substinenda etiā mori debet vir ij erhi. sed sunt quedaz mala corporalia maioza quibusdam aliis et precipue inter eā que pertinent ad personam vt mors verbera: deshonesta per stupruz et seruitus: addē et vincula que ducuntur ad seruitutem et sub illa intelliguntur omnia limita vt infra. §. vj. Et de morte quidē et cruciatu ptz in. c. cum dilectus. extra eo. de iu. pzo vero et seruitute. ff. eo. l. isti quidē. iusti. eodē §. f. ij. et. iij. de vinculis aut in. l. neq; timorem. ff. eodem. Et intellige primo siue predicta aut aliqō predecessorum immineant persone propie siue filiorū illorū vroris et huiusmodi sm. s. Tho. vbi supra. ar. ij. ad secundum. et in. l. isti quidem. ff. eodem. Intelligas etiam secundo quo hec omnia faciunt iustum metum quando quis de facili nō pōt occurrere quia si hoc posset puta adeundo superiorem vel alio modo non esset iustus metus. sed sibi imputaretur. arg. c. ki. de electio. et. c. pastoralis de offic. ordi. et. l. quibus diebus. ff. de condi. demonstra. et. l. qui potest facere. ff. de reg. iur. et idem innuit sanctus Thomas vt patet infra. §. iij. Intelligas etiam tertio quod predicta habent talem effectum excusandi etiam si sint solum in comminatione et non illata: quando probabiliter estimatur qō ita erit. argu. eorum que not. in. c. cum dilectus. de his que vi. Et ḡrto qō predicta regulariter causant iustum timorem respectu minorū malorū corporalium sed non hec solū: sz generaliter omne maius malus respectu minoris: qz vir constans seu virtuosus semper consentit in minus malum vt vitet maius: sz tamen iura statuerūt vt detur actio ad rescindendū contractū qui alias tenet propter predicta que sunt contra bonum persone nō propter alia nisi inquantum reduci possent ad predicta. quo casu opus est arbitrio boni viri. Et sic intelligo dictum Per. vbi Anch. vt illi imponit summa Ro. excommunicatione. xxix. §. x. qō iudicis arbitrio relinquit qd timor sit iustus cadens in constantem virum. licet quātum ad ea que reducuntur ad potestatem quantum a probabilitate tem estimationis.

¶ Scdo queritur vtrū iust⁹ timor causet ex imperio vel supplicatione regis aut dñi. et dicit Panor. in. c. vl. qui. cleri. vel voue. qō non: nisi sit consuetus tyrannice tractare non obēperantes precibus suis. quo casu excusat sm Joan. and. ibi. et Bar. intracta. de tyran. Facit qō uo. Idem Bar.

to in. l. ad inuidiam. C. qō me. cau. vbi dicit quod vroze nisi mine precesserint aut ḡbera. Et idem voluit Inn. in. c. cām matrimonij. ff. de offi. dele. vel maiorē partē eoz si sit iustus: et dicit Panor. in. c. abbas. extra eo. q sic: si nō pōt quis sustentari sine illis bonis que pdere timet: et gl. in. l. ad uocati. C. de aduoca. diuer. iud. dicit no. pecuniā vitā hois. Et facit p ista opinione capitulū preterea. de. j. l. et. d. c. abbas. et. l. pe. C. eo. Et glo. in. c. abbas extendit hoc non solū qñ ḡs sine illis rebus viuere nō pōt sz etiā qñ grauē patiuntur iacturam et hoc rōnabiliter: qz pōt quis esse ita diues qd missa maiori parte bonoz nō multum pateret. vt dicatur iactura grauis respectu incōmodi sequentis. Ira enim iactura aliqñ pōt esse grauioz vinculis et verberibus que tñ excusant.

4 ¶ Quarto queritur vtrū met⁹ infamie sit iust⁹ et dicit. s. Tho. q nō: qz sz sit magnum damnū: tñ de facili potest illi occurri: sed intellige de infamia de facto que sez innititur veritati cui occurri potest de facili licito modo sm glos. in. d. l. nec timorem. ff. eodez. sed metus infamie iuris qui habet iuris effectum est iustus. vt in. l. iust. §. fi. ff. eodem. vbi patet qō depzehēsus in aliquo delicto ex iusto metu facit ḡquid facit ne ꝑdatur qz prodit⁹ pōt pati mortem vel cruciatū et hmōi.

5 ¶ Quinto queritur vtrū met⁹ excōcationis sit iustus: et dicit glo. in. c. olim inter. de restitut. spoliato. qō fic: sed melius Jo. an. in. c. cū dilectus. extra eo. distinguit q aut iuste comminat et nō exequitur metus. quia culpa sua incidit in metus. l. si mulier. ff. eo. et in. §. sequē. aut iniuste et sic est iustus: qz est pena grauis inter homines conuersari et carere hominum commercio. l. hi q sanctam. C. de apostā. de senten. ercom. sacro. quam sniam approbant dñi de rota decisione. xl. Et ratio esse pōt qz hoc malum spectat immediate ad pſonā: et est quedam seruitus et vinculatio lingue.

6 ¶ Sexto querit vtrū metus alias iustus sit iustus si quis ex sua culpa in illum deueniat: et dico q non sed tenent gesta per eū q passus est metū sine aliquo remedio. et de hoc est ter. sing. q tidie allegarus in. l. si mulier. ff. eo. vbi dr qō si liberta cōmittit ingratitudinē ꝑ dñm ꝑteritu ne reuocaretur in seruitutē aliquid suo dño promisit cō tra illam ꝑmissionē ei non succurritur: et hoc iō qz illa fibi ipsi intulit metum committēdo ingratitudinē. et dño iuste minabatur reuocationez in seruitutem et sic nō obstat. l. nec timore. et. l. instituendo. qz ibi erat iniustitia in acciptendo. Unde quantum ad cōsciētiā distingue. Aut si timor incurritur vt qz minat quis accusationem: de crimine veraciter ꝑpetrato sz talio q minat turpiter accipiat aliquid vt ab accusando desistat: tñ restituere non tenetur necessario si alius potuit oonare. vt supra accusatio. §. xj. et pcussio. §. iij. si vero incutit timor iniuste puta pater cōminatur interficere adulterū cū filia: q de iure ciuili sz vt. l. nec in eo. ff. de adulteriis. tamē non sz quo ad deum: vnde tali timore extorti tenere non potest in conscientia: nisi in recōpensatio nē alicuius interesse. puta fame lese et hmōi. Facit ter. cum gl. in. c. inter hec. xxxiij. questione. ij. cessante autem culpa quomodo teneatur quis restituere. vide infra. §. vltimo.

¶ Septimo queritur vtrū iustus metus excu- 7
sat a peccato: et dico q non a toto: quia ad peccatum nullus iustus metus cogit: sed solum a tanto: quia qō metu fit non est quantum ad aliqd voluntarium licet sit voluntarium simpliciter. vt dicit sanctus Tho. Nec tamē sic excusat a tanto quasi illud qō de se est mortale fiat veniale. extra eodem sacris. de homi. capitu. secundo. secunda questione prima in primis. quia debet q̄s potius quelibet mala tolerare quam malo consentire. xxxij. questione. v. ita ne. Quod tamen limita verum in his que sunt mortalia de se vt dictum est: quia scilicet sunt naturali vel diuino iure sub precepto prohibita: secus si iure humano quia tunc timor iustus excusaret a mortali vt supra inobedientia. Et sic intellige in capi. in sacris. de his que vi et. vbi videtur dici quod est mortale participare excommunicato nec excusat metus qz loquitur in participatione directa que est in persone malis et siue in crimine criminose. vt innuit. s. Tho. q. l. ar. ix.

¶ Octauo queritur vtrū iustus metus excuset 8
ab obligatione cōtractus quasi ipse sit nullus si metu fiat. et quantum ex pano. in. c. cum locum. de sponsalib. colligitur dico quod non in cōtractibus in quibus liber consensus non requirit: sed iure tenet contractus: quia coacta voluntas est voluntas. vt legitur et no. in. l. si mulier. §. fi. ff. eodē. sed acta venit rescindēda actiōe quod metus causa. s. officio iudicis si sint perfecta secundum Goffre. vel per exceptionem si sunt imperfecta. ff. eodem. l. metum. §. si pretor. Si vero cōtractus requirit liberū ꝑsensum ipso iure est nullus: quia licet coacta voluntas sit voluntas. xv. q. j. merito tamen non est voluntas libera: et sic deficit qualitas libertatis: que est de substantia Jctoz: ideoq est nullus. Que agit requirunt liberū consensum sunt octo. de quibus vide Panor. in. c. abbas. extra eo. primo omnia que sunt meritoria. vt penitentia: confessio eleemosyna et huiusmodi. que si fiant ex tali metu: meritū excludunt. et perinde est ac si non facta: nisi charactere impzimant. quo casu adueniēte libera vo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

luntate conualescunt non autez alia.distin.xlv. de iudeis.vnde ſm Cbrisso.qui seruit deo timore penā euadet:ꝛ ꝓmiū non acꝓret.ꝛ facit ter. Aug.de pe.di.vij.null⁹.in fi. * Scōo mſimoniū de spon.cū locū.ꝛ.c.veniens.el.ij.ꝛ.xxxiij.q.v.notificasti. * 3.dotis.pmissio vel solutio.l.simulier §.si dos.ff.so.q: si principale non ꝛs nec assessoriū de regu.iuris.lib.vj. Quarto iurisditio.vñ prozogatio eius ex iusto metu est nulla.l.ij.ff.de iudi.ꝛ idē glo.in.d.l.si mulier.ꝛ similiter electio plati per metuꝫ facta est nulla.vtin capitulo vbi periculum.§.ceterum.de electi.li.vj.* Quinto autozitas tutozū.vñ extorta p metū nulla est.l. j.§.vlt.ff.de aut.tu. * Sexto absolutio ab excōicatione.de quo supza excōicatio.ſſ.§.xvij. * Septimo testes testamentozū.vnde cum tenenſ in vinculis aut ab hostibus non vs eozum testimoniū.l.qui testamento.ff.de testa.* Octauo votū qō metu facrū est nō vꝫ loquendo de metu mundano seu incusso ab hoie alicui vt vouear:secus si incuriaſ adeo vt in periculis:q: tꝫ vt infra votum.ij.§.xij.ꝛ ita tenent sum.ang.ꝛ ro.ꝛ Panoz. sed q: hoc nullibi autentice leg.ꝛ dicit Abbas qō nullo iure probatur ideo dico qō etiam si metus incutiatur ab homine qui cogere nō pōt in tertiozē consensum distinguendum est sicut ꝛ de iuramento:supza iuramentū.iij.§.vij.q: si non trēdebat se obligare nō obligaſ q: obligō in voto non descendit a verbis sed a corde seu intento ne se obligandi sine qua votū non est vorū:si vero intendebat se obligare obligatur: q: in ista intentione fuit liber nec potuit cogi.

9 ¶ Nono querit vtrū leuis metus habeat eosdē effectus cum iusto ꝛ probabili:ꝛ dico quod non in foro cārum:q: nō excusat nec annullat nec rescindit nec tollit actū requirentē liberum cōsensum.vt not. Pan.in.d.c.veniens.el.ij.de spon. ſs tū quo ad conscientiam dic vt infra.§. vlt.

10 ¶ Decimo querit vtrum agens certū ḋd ex metu ex raciturnitate tpis sequētis presumaſ ꝓsentire:ꝛ dicit gl.iuncta rex.in.c.accedens. de puer. conīug.q: non nisi interueniat aliquis actꝰ posset iuuus approbatiuus primi actus.vt in.l.ij.ꝛ pe. C.eo.ꝛ per Inno.in.c.super eo.de renū.ꝛ facit.c. ad id.de sponsa.vbi sponsa que metu contraxerat:si cohabitat viro sponte: presumitur matrimoniū:maxime si copula interuenit. Facit etiaꝫ c.vnicum.de spon.impuberum.

11 ¶ Undecimo querit vtrū aliquo ꝓbante metū er q̄ amisit sua bona stet ei⁹ iuramēto sup quātitate bonoꝝ:ꝛ dicit Pan.in.c.fi.extra eo.q: sic si quis iniuste metū incussit:ꝛ cōtra eū q̄ incussit secus si ageretur cōtra villaꝫ in cuius territozio est factum q: ops eū ꝓbare p alios ꝛs possit adducere socios ꝛ familiares propter difficultatē ꝓbandi:ꝛ est tex.in.l.consensu.C.de repu.et in c.veniens el.ij.de testi.

¶ Duodecimo querit vtrū is q̄ extoꝛsit aliquid p metum teneaſ restituere:ꝛ dico q: sic ſm Dī.ꝛ ſm leges pōt agi ꝛ eū etiā ad penā si agatur infra annū: post annū vero nō sed solū quo ad rem ꝓsecutionē q: ꝓterone actiones ḟtum ad rei ꝓsecutionē sunt ꝓpetue:ḟtum ad penas ꝛo temporales.insti.de perp.ꝛ tēp.ac.ff.de vi ꝛ vi ar.l.§. §.ſs si per metū.ff.qō me.cau.l. si cū exceptione. §.f.ij.ꝛ.ij. Sedm canones aūt ēt ad penam post annū agi pōt:q: nulla cōditio tpis potest apponi.ij.q.f.reintegranda.ꝛ ibi per doc. Et non solum teneſ de habitis per talē metū ſ sed de oīb⁹ que amisit ille cui talē intulit metū.di.l. si cū.§. pedius.q: metus fuit cā amissionis.d. l. si eu.§. in hac actione.ꝛ concoꝛdat Inn.ꝛ Host.in.c. fin. extra eo. Si aūt metus fuit solū ob timoꝛē reuerentie patꝝ ex tali timoꝛe est oīno restituēdū in foro cōsciēcie si sit cōtra volūtatē dantis:ꝛ generaliter qñcūq; nō oaſ nisi ex metu ar. l. f.§.q honozande.ff.qua.re.ac.nō da.q: tū fallit si dolo fuit ī culpa sui met⁹.ō q̄ dic vt.§.§.vſ.nec obstat l.vani.ff.de reg.iur.ꝛ.l.metū.ff. qō me.cau.quia loquuntur quo ad fozum contentiosum.

¶ Iles ſm aso.dictus est a militia.i.duritia ꝓpter labozes.ſcz militares.vl oꝛ ſm.s.tho.a mille q̄si millesimus:q: vir vnus de mille eligebanſ ad militiā.vel q: primo electi sunt mille a romulo. Est aūt duplex militū genus.q̄dā dicunſ ꝓprie milites a militando de quoꝝ institutione ꝛ priuilegiis in.l.penu.ff.ex q̄.cau.ma.in gl.quoꝝ ars est licita si cedere fiat xxiij.q.j.militare.de quo dic vt.§.bellū p totus.ꝛ ꝓpter licituꝫ est militibus se exercere in armis ad suā artē perdiscendā in his q̄ nulli sunt nociua:ꝛ in ꝙbus nō imminet probabile periculum mortis:etiam si ibi aliqui raro intereāt:sicut in ꝓiectiōe teloꝝ sicut Dauid ꝓcepit filios israel doceri arcum.ij.q.j.in ludis gladioꝝ incurratio iusmodi:q: ly facere ꝛs etiaꝫ addiscere:rozneamenta vero ideo fuerunt ꝓhibita q: periculosa probabiliter. Et de hoc supza lud⁹.§.vij.in fi.ꝛ infra rozneamentū.q̄dā ꝛo sunt milites imꝓpie.f.nostri tpis qui ꝛs nō habeant insignia obseruantie veteris ſm bal.in.l.j.C.qui bo.cē.poſſ. ꝛ alleg.ibi in ar.c.translato.de consti.nō tū q̄uḋ ꝛ legata.ꝛ in eoꝝ actibus ꝛtendū est iure cōi. vt cōiter tenet per docto. Lyn.in.l.pe.C.de int.et fac.igno.Saly.ꝛ Bar.in.l.filiusfamilias.§. verū si fame.q: non habent illa sex requisita in militibus de quibus.vbi.ō;ꝛs magis sunt promoti ad

pompam:vt dicit Bald.vbi supza.

¶ Inoꝛ dicitur duplicīter. Primo relatiue ad maioꝛ vt sit sdē q̄ inferioꝛ. Secundo minoꝛ assurgat maioꝛi/nec sedeat stā te maioꝛe.xciij.dis.nō ops.et ſm Goffr.in sum.de ma.ꝛ obe.in sedēdo ꝛ subscribēdo maioꝛ ꝓcedit xvij.di.§.vlt.sed in decendo cōtrarium seruat ro mana consuetudo:q: minoꝛ ꝓcedit. Sedo sumiſ minoꝛ quā.xxv.annū nō impleuit.ff.de mino.l.ſ. q̄ ideo minoꝛ dr q: sit minoꝛ etate legītia ad aliqua negocia pertractanda. Talis minoꝛ secundū iura petere potest restitutionez in ingressum nō solū in lesiōe que tedit de patrimonio infra.xxv. annū sed etiā lucri cessantis vsq; ad quadrieniū post q̄ impleuit.xxv.annū:non tamē in delictis atroꝛibus:sed quatenus miseratio etatiua ad minoꝛem penam iudicem flexerit.vide gl.in.c.ij.de bōa fide autoꝛitate curatoꝛis alienare nō possit etiam in pīas causas aut cōtrahere: si tamen intrat religionem ſm Pan.in.c.in presentia.de ꝓba.alienare pōt omnia bona sua:quia fingiſ mori.l.deo nobis.C.de epise.ꝛ cle. Si tū renūciauit beneficio ecclesiastico non restituitur q: in spiritualibus vt maioꝛ admittitur.ꝛ agit ꝛ conuenit principio.

¶ Miserabiles persone ſm Inn.in.c.ſignificantibus.de of.dele.ꝛ pa.in.ca.ſ.de cēſi. boꝛātes.ꝛ ſꝫ ho.sunt cecitꝛ alij perpetuo morbo laborātes.ꝛ ſꝫ ho.pauper pupilli ꝛ vidue ꝛ hmōi ſm alios ēt senes decrepiti et religiosi/ꝛ gñaliter oēs quos naturaliter miseramur ꝓpter foꝛtuitā miseriam. De hoc pa.in.d.c.significatibus.dicit q̄ō secularīū tres sunt species.q̄dā eīm nō sunt miserabiles nec actu nec habitu q: nō habēt qualitatē ꝓpter quaꝫ natura moueaſ ad miserandum eios:vt q: sunt masculi ꝛ porētes vel femine cōiugate ꝛ nutrices.quādā vero sunt miserabiles actu ꝛ habitu:vt vidue ꝛ pupilli pauperes vel diuturno morbo fatigari ꝛ pauper vel pauperes duraꝛat.q: ſm Jo.and.miserabiles persone dicunſ sup quibus natura mouek ad miserandū.vt ſm.l. ſtu.dicit q̄ō miserabilis ꝑsona est q̄ p se non pōt cām mouere pura ꝓpter defectū pauperratis vel alterius imꝓtentie. Quādā vero sunt miserabiles habitu rōis sed nō actu vt vidue ꝛ pupilli diuites.ꝛ ſm Inn.peregrini quo ad res quas secū deferūt ꝛ illaras iniurias.vſ.c.ſi quis.ꝛ in.c. ꝓpotens.xxxiij.q.iij.ꝛ idē de liberatis ecclesie officialibus ꝛ rusticis ꝛ similibus.ar.xij.ecclesia rum seruos.lxxxvij.dis. quaſi per totus.ꝓmi ad ecclesiasticum iudicē trahere nō pōt:nisi sint de foꝛo ecclesie aut rōne cause aut persone;ꝛ si impetrenſ littere ad iudices delegatos sunt ipso iure nulle:vt est casus i.c.licet.ō foꝛo cō nisi darek defectus iustitie sc̄aris.in ciuitate vt q: non est iudex secularis vel negligit facere iustitiam tam inferioꝛ q̄ supioꝛ iudex. Secūdi ꝛo ſm Inn.pōt alios trahere ad iudiciū ecclesiasticum etiam nō data negligentia iudicis secularis ar.dicti.ca.significantibus.ꝛ.c. super quibusdā.de verb.signi ꝛ idem secūdum eū in pegrinis quo ad contract⁹ initos in peregrinatione ꝛ in penitētib⁹.xxxiij. q.iij.si quis romipetas.si tū inquit isti trahunk coꝛaz iudice seculari illud foꝛū declinare nō pōt nec si inde grauantur aut repoꝛtāt iniquā sentētiā possunt ecclesiasticū iudicē appellare q: gradatim appellandum est.ij.q.vj.anteriozū. Certū aūt si oppꝛimunk pōt malefactoꝛes suos immediate trahere ad iudicem ecclesiasticum.vt in.d.c.super quibusdā ꝛ.c.ex parte.b.de fo.cō.si vero non oppꝛimūk pōt recurrere debēt ad iudicē seculare cōtra laicos:ꝛ si litere ante negligentiā impetrant nō sunt nulle ipso facto sed in pendenti. vt in.d.c.ſignificantib⁹.ꝛ de fo.cō.de tenoꝛe.ꝛ data negligentia vnꝰ iudicis secularis nō tenētur ſrulare coꝛā ei⁹ supioꝛe ſm Inn.ſꝫ statim pōt ad ecclesiasticum recurrere.ar.d.c.ſignificantib⁹.et d.c.ex tenoꝛe.secus in laicis nō miserabilibus vt dictum est.vide pa.vbi.§. Quomodo aūt cecus ꝛ alij perpetuo morbo grauati excusentur a muneribus vide supza gabella.v.§.iij.

¶ De missa.j.inquantum ad celebrationem.

Missa ſm.s.Thomā.ꝛ Hug.de sancto vic. ꝛ quaſi transmissa.i.a populo ad deū per ministeriū sacerdotis.vel ab emissione catecumenoꝝ ꝛ excommunicatoꝝrum. Est est multipler sicut in quodam opusculo declarauī:sed nihil modo ad rem: sed tū hoc sciēdum est quod in ea sunt duo principaliter q̄ trāf mittuntur ad deum.s.ordines sacerdotis:ꝛ ipsuꝫ sacrificium eucharistie:quoꝝm primum efficaciam habet ab opere operante saltem inquantū est quid meritoꝝum:reliquā vero ab opere operato. Unde et ſm.s.Thō.ꝛ alios theologos quātum ad essentiale misse.i.sacrificiuꝫ ipsum eque bona est mali sicut boni sacerdotis missa:quantum autem ad oꝛationes ipsas annexas melioꝛ est melioris indistincte ſm.s.Thō.quod summa auge.putat verum solum vt procedunt ex ꝑsona sacerdotis-nō aūt ecclesie/sed primuꝫ est melius q: ex persona ecclesie non sunt nisi mediante instrumēto.i.sacerdote:q̄ instrumētum est aptū sit in gratia:ꝛ consequenter efficaciꝰ sequitur operatio sicut melius a scriptoꝛe ꝯaracteres ꝯsuēt ꝓ calamum aptioꝛem.

¶ Primo vero queritur q̄s possit missam celebrare:ꝛ dico quod de facto omnis ꝛ solus sacer-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nos rite ordinatus. de sum. trī. c. f. §. vna. ō conse. dist. f. c. f. in fi. ⁊ supra eucharistia. ij. §. ij. ⁊ de iure solus sacerdos ieiunus: vt supra eucharistia. iij. §. v. vel alias iuridice non impeditus: de quo supra eucharistia. tertio. fere per totum.

2 ¶ Secūdo vero ḡrit quo ⁊ quibus ꝓsonis aut rebus comitantibus debeat missa celebrari: et dico multa. * Primū sacerdos celebrando seruare debet ordinarium seu rubricā misse tam ꝙ dictis quam in factis: q; sunt plena mysteriis: ⁊ ōz sub precepto vt videtur esse discoopertus caput de cōce. di. f. nullus episcopus. ar. verbi communione priuetur: licet rationabilis causa videatur excusare. ar. verbi temere ibi positi: imo dum euangelium legitur omnes astantes debent curui stare reuerenter. discooperto capite. non autē debent sedere aut genua flexa tenere. de consecra. distin. f. apostolica autoritate. * Secundum. debet etiam omnia habere que sunt de vniuersali et communi ritu celebrationis. debet ergo primo habere ignem. i. lumen. de celebrat. mis. c. fi. alias esset peccatum mortale. q; deponitur sacerdos vt ibi. Et similiter secundo debet habere duos prestentes qui respondeant. de consecrati. dist. f. hoc quoq; tamē ſm hoſt. ⁊ alber. vnus sufficit de verborum significatione. questuſt primo responſo: quod. s. ry. ij. parte. q. lxxxiij. verū dicit in missis priuatis. f. seruito: qui tamen nō debet esse mulier. imo ipsa etiam si sit monialis pallas sacratas aut vestes contingere nō poteſt. ipsas autē pallas non sacratas super quibus extēditur corporale tāgere poteſt. licet per. de palu. teneat cōtrariū vide supra femina. §. iij. Illud vero. c. hoc quoq; ſm pe. de palu. est abrogatum vel est verum ſm. s. Tho. in missis solēnibus. Et tertio caliciē cū patera ꝯsecratū ⁊ chrismate peruncti de quo. ℣. calix. nec licet in hoc ꝑpo dispensare q; sic statuit siluester papa. de sacer. inter. c. f. Et ḡr to pallas in altari saltem portali lapideo consecrato: saltē duas secundum Petr. de palu. ⁊ corporale ⁊ omnia de lino simplici. xxv. di. plectis vt ℣. corporale. Dicit aūt sum. aug. q̄ sufficeret vna tobalia siue palla: ſz dic quod requiruntur due ⁊ corporale in repꝛesentationē trinitatis: rum ex generali consuetudine ecclesie: tum excommunicationis opinione docto. vt Innoc. xertij. oīr. ⁊ pe. de palu. ⁊ aliorū. Si tamen esset vna sola que plicari posset sufficeret ꝛz sum. ro. Et quinto vestes sacras que ſm Innocen. ⁊ pe. de palu. sunt ser. ꝛz amict⁹. alba. cingulū. licet alicuibi inoleuerit vt nō benedicatur. manipulo. stola planeta. ⁊ ꝛz Diacalciamenta. licet de bene esse et non necessario benedicta. * Tertiū. Si sacerdos celebrando sciēter omitteret aliquid ꝓdictorum peccaret mortaliter secundum Archidi. ⁊ alios licet confiteret ⁊ idem etiam puto si ignoranter ignorantia crassa: vnde potius deberet missam omittere inquit etiam die festo ⁊ idem credit si nō habebat missale vel librum in quo saltem sit canon: quia exponeret se periculo errandi in verbis canonis imo ⁊ consecrationis: ⁊ faceret contra generales consuetudinem ecclesie: distinc. secunda in his. ⁊ idem etiam si omitteret studiose aliquā notabilem partem misse vt euangelium: epistolam vel huiusmodi/secus de parua parte ⁊ verbo nisi gratineret ad consecrationem: ⁊ idē est ſm. s. thoſſi. si omittat altare: tempus debitum ⁊ huiusmodi. Et idem videtur si predicta haberet: sed immunda enormiter: quia preceptum est clericis vt vasa et vestes in quibus celebrādum est sint munda. vt in. ca. reliqui nolum⁹. de custo. eucha. vnde contrarium est mortale. xiij. q. f. quod principaliter. * Quartum. Si autem post certam missam fi ne rationabili causa ꝓsistat peccat mortaliter. de consecra. dis. f. nullus episcopus. * Quintum. Si autem postq̄ summſit communionem superfluit hostia cōsecrata ſm petrum potest eā sumere si non habet vbi honeste cōseruetur modo sit ieiunus arg. de consecra. distinc. ij. tribus gradibus. de reliquijs autem dico q̄ si deprehendatur nō ex interuallo/sed in ipso actu sumptionis sacramenti vel quasi in ipso licet acceperit purificationem anteq̄ de ipsis aduerteret tamē post ea sunt sumendi: tum quia ratiōe paruitatis seruari nō possunt sed faciliter admitterent: tū quia in ipso casu ex quo est in actu purificationis et recollectionis reliquiarum quicquid fi ocit fieri incontinenti quasi simul sumeret ofa aliq̄ censeatur non seiunus. per ea que no. in. c. olim. el. ꝓmo. de resti. spo. in gl. ⁊ in. c. quia propter. de elec. ⁊ per Bart. in. l. f. ff. de verbo. obli. * Sextū. post sumptiones autem sanguinis perfusio est facienda cum vino. de celeb. miſ. ex parte. Et ſi fumendo calicem remaneat particula in calice frāgo. Sco. digito ad labium calicis trahatur ⁊ stomacho ieiuno sumatur: ⁊ nō apponatur vinū q; citius descenderet. Et ſz sum. ang. dicat quod non esse peccatū si apponeret ⁊ citius descenderet: q̄ sic fiūt simul fiunt per. no. in. l. continuus. ff. de verb. obli. ⁊ aliis ꝓdictis iuribus tū ſm dic cum Sco. propter eius rationem que ꝓbatur l. c. ⁊ parte de celeb. miſ. ⁊ rursus q; sum. ēdo vinū post ea set denuo particula in calice remanere. ⁊ que dicit illa summa sunt vera vbi aliter fieri nō pōt.

¶ Tertio queritur quid ⁊ qualiter missa dicī debeat ⁊ dico multa. * Primū. Sacerdo nihil aliud dicere debet quam quod continetur in missali. de argu. capitu. vlsum. ⁊ capitu. de nominibus. de conse. dist. f: cogitare tamen potest quicunq; deuota scḡm. s. Bon. licet non exprimere. quoduis

tellige nisi vbi sacerdoti ad libitū inferere ꝓmittit sicut in memento in quo nō solū mentē ſz et expꝛessim vbis orare pōt etiā spāli ꝑ hoc vel illo nominatim. ar. c. cū ḡra. ⁊. c. nō estimem⁹. xiij. q. ij. iuribus ꝓz ꝙ non est necesse singulorum nomina exprimere: nisi quarū supplicantis effectū deuotio reddit: q; cū ꝑ cūctis alab⁹ psalm⁹ vlmis accipit. de cōse. di. v. nō mediocriter. ſz. o. c. alium habeat sensum: vt infra. §. ar. * Secūdū. In missis potius de spūsancto de beata virgine: ⁊ de cruce: gloria in excelsis deo cantari nō ōz in ꝓfestis diebus: nec credo ſm Rap: vt de cele. miſ. cōsilium sed huic fuit consuetudine derogatum est: quo ad gloria in excelsis ſm hoſt. in talibus deuota cō fuetudo nō reprobat: prefatio aūt ꝓpria dici potest sic: vt de beata Virgine ꝓz in. o. c. cōsilii. et nos. Certis. Scōz Ric. anglicū in suo quolibeto: quez sequit summa ang. requiritur attentio dicentē dio. de cel. ierar. qd ad sanctissimū eūtes sacrificium mūdari cōueuit ab ipsis vitimus animē ꝓpītas matibus: vnde probabile desperās se posse habere cordis stabilitatē accedēdo peccat: sed de hoc vide ſm. s. Tho. in. iij. dist. viij. in lit. quod ad idoneitatem celebrationis requirūtur tria. primo. f. puritas mentis: vt sit quis ꝓtritus ⁊ confessus ⁊ in ꝓposito seruandi mādata dei ⁊ ecclesie. ⁊ secundo deuotio actualis. quod scōz Archy. post. De. de palu. sic intelligitur intelligendum distractionem ⁊ euagationē repellere: ⁊ nō tenetur eam deliberare si occurrat: venale autē impediens actualē deuotionē. i. q̄ mentē distrahit ne actu ferat in deū impedit fructū sacramēti ſz non facit incurrere mortale: q; nō tenet ꝯ eam actualiter habere sed habitualiter habitus aūt eius rollitur solūper mortale/⁊ tertio requiritur corporalis munditia: de quo dicit supra eucharistia. iij. §. ix. Et sic pāter quod nō peccat grauiter qui difficilē se habiturū actualem attentionem: imo nec venialiter si de hoc doleat. * Quarum Si autem sacerdos de his que sunt dicēda aliquod notabile sciēter omittit: peccat mortaliter scḡm omnes doct. quod intellige si omittat sciēter quando in loco suo ea dicere poterat se cius si iam locū per trāsiuit notabiliter ita quod fine nota replicare non posset: vt quia iam dixit orationem ⁊ recolit de gloria in excelsis omissa. * Quintum. Si autem aliquid se dixisse non recolit propter hoc turbari non habet: quia multa dicens omnia non recolit: sed si constet ex ꝓbabiliter quod aliqua omiserit: si sunt de necessitate sacramenti: puta forma consecrationis: debet reincipere ab illa forma ⁊ cuncta per ordinē prosequi: sed si non sunt de forma resumere non debet immutando ordinem officij ſz vlterius debet procedere ſm. s. Tho. iij. parte. q. lxxxiij.

¶ Quarto queritur de quo ōz missa celebrari ⁊ dicit sum. Aug. ſm Panor. in. c. ḡdam laico. ℣. de cele. miſ. ꝙ celebranda est de eo de quo officius fit vnde missam peculiarē dicēs. i. spālem de aliquo sancto nō satisfacit precepto de audienda missa: q; missa que ꝓcipitur est missa de festo. vel ꝙ ſm officium debet dici vt in. o. c. ḡdā. vnde in. o. c. quidam. ⁊. c. hoc. de cō. di. f. dicit ꝙ tales misse peculiares celebrari debēt in occulto/qđ intellige m dieb⁹ quib⁹ exꝑcepto missa audiēda ē. Credo iñ ꝙ seculares audientes ex ignoꝛātia excusent ſz non celebrantes. In ecclesijs autē collegiatis vbi quotidialibus missa de officio quotidie celebrāda est vt in cle. j. de cele. miſ. sed si vnus celebrauit missam de officio vel celebraturus sit ⁊ nōsit dicere vocaliter ⁊ secrete ⁊ publice/imo etiam si preceptum sit audire ⁊ ipse vocalē celebrans audiat aliā de officio: Nec sufficit secūdū Monaldi audire introitum vel ymōi. q; missa dicitur cum canone/hec ille. Sed intelligē predicta de bene esse nō de necessitate/q; nec Pan. ibi dicit ꝙ talis non satisfaciat precepto. nec. o. clemē. dicit aliquid de preceptis. ſz. c. cum creatura. eo. tit. vnde sum. roſ. dicit cū Archi. vt infra missa. ij. §. iiij.

¶ Quinto queritur vbi debeat missa celebrari ⁊ dico multa. Primū. In omni loco per epm ꝓsecrato. f. in ecclesia consecrata liber celebrari pōt de consecra. dist. f. c. f. ⁊. c. sicut. ⁊ sequenti. ⁊. c. nullus. nisi sit interdictus aut pollut⁹: de quo supra consecratio ecclesie. §. v. quod tamen fallit in ecclesijs constructis ꝙ exꝑtos in locis nō exꝑtis sine licētia epi in quib⁹ celebrare aut celebrari facere nō possunt. de ꝓtui. autoritate. lib. vi. f. Et ſm Ray. missa celebrari non ōz nisi in ecclesia cōsecrata si fieri potest vl saltē in altari consecrato ſz stabili vel hoc nō habēt ad minus semper habeatur paruarabula consecrata q̄ ſm nōy. debet esse lapidea. licet possit esse inclusa in ligno vel alia materia solida. ⁊ poni possit ōz celebrari supligno. pura ostio vel fenestra secundum Archidi. de quo supra altare per totum. * Secundū. Extra ecclesiam vero cōsecratam celebrare non ſz sine necessitate vel licentia epi. de cō. dist. f. missarum. in necessitate vero quando episcopi licentia haberi nō pōt ſz cōmode licet celebrare in capellis si ecclesie cōsecrate nō habentur. ⁊ in ultima sub quo. id est in campo vel in tentorijs: potius missam oīmittere si alia necessaria habeantur: quia dat eo casu papa licentiam. nō cō. di. f. cōcedimus. ⁊ sic ſm Archi. licet in domibus pri-

uatio.ꝛ idez in exercitu chꝛistianoꝝ maxime: qꝛ cõicare ꝺbẽt quiꝺ imminet periculũ mozꝛis: ls a ꝓncipio sit perẽda licẽtia si ẽ possibile. In nulla tamẽ necessitate ls celebꝛare super mare vl' super fluuiũ vbi ꝓbabiliter ꝺe sanguinis effusiõe timet ꝺs archi.* Tertiũ. Sum.ang.ꝯrit vtrũ ꝺe licẽtia epi celebꝛari possit in loco non cõsecrato cum altari viaticoꝛ vt ꝺicit Inn. tenere ꝙ sic etiã sine licentia epi ꝛ archi. ꝛ panoꝛ. in rub. ꝺe cõse. ecc. vel al. ꝙ nõ nisi cũ licẽtia epi. ꝛ concoꝛꝺat ꝺicendo ꝙ in ꝺioceſi sua põt epiſcopꝰ ꝺare licentiã nõ autẽ extra. ſed ꝺico ꝙ ſubꝺitis ſuis epi eã ꝺare poſſunt etiã extra ꝺioceſiꝫ ſine ꝓꝛeiuꝺicio terti). ꝺe ꝓiuile. in his. ꝛ concoꝛꝺat aliter quia hoc ſine licentia epi fieri põt in neceſſitate cum licẽtiã cõmoꝺe haberi nõ põt vt ꝓbatũ eſt nõ aſit extra neceſſitatẽ. alioquin eſſet licitũ ꝺe iure cõi ꝛ cõſequẽter fruſtra cõcꝺeꝛet epiſ ꝓiuilegiuꝫ ꝛ gratia qõ in altari viatico celebꝛare poſſint in itinere. ꝺe ꝓiuil. c. ki. li. vſ. Et ls ſine tali licentia extra neceſſitatẽ fieri nõ poſſit tamẽ hãc licẽtiaꝫ epꝰ ꝺare põt extra neceſſitatẽ. ꝺe conſe. ꝺi. ſ. miſſarũ. cũ ſibi no. ꝛ ibiꝺẽ in. c. concꝺim⁹. ſuncta gl. ꝛ. c. in his. ꝺe ꝓiui. * Quartũ. Fratꝛibꝰ aũt ꝓꝺicatoꝛibus ꝛ minoꝛibꝰ ls celebꝛare in oi loco honeſto cũ altari poꝛtatili ab epõ cõſecrato ſaluo iure parochiali. ꝺe ꝓiui. in his. qõ ꝺẽ ius ſcõm greg. ix. in extrauaganti nos attẽꝺentes. cõſiſtit circa oblationes ꝛ ꝺecimas et ꝓmitias ſolum. * Quintum. Quicunq; vero celebꝛãꝝ aut faciũt celebꝛari ꝺiuina in ciuitatibus caſtris aut villis niſi quatenꝰ illis a iure conceꝺitur ẽ illis interꝺictus ingreſſus eccleſie ipſo facto cuiuſcunque oꝛꝺinis ſtatuꝫ vel conꝺitionis exiſtant: vel quãtumcunq; ſeꝺis apoſtolice ꝓiuilegijs ſint muniti ꝺe ꝓiuile. epiſcoporum. li. vſ. ꝛ ſiꝺẽ ſi in locis a iure vel iuꝺice ꝓhꝺibitis vt ibiꝺem.

6 ¶ Sexto querik quo ꝛpe vel hoꝛa ꝺebeat miſſa celebꝛari: ꝛ ꝺico multa. Primũ. Scõꝫ ſanctum Tho. ꝛ alios ꝺoct. loquendo a parte ante ꝛpis in quo celeꝺꝛak cõiter ſiue regulariter ꝺie celebꝛãꝺũ eſt. ꝛ ań ꝺiẽ ſiue noctu celebꝛare nõ ls aliaſſe cundũ oẽs eſt moꝛ. le. intelligẽꝺo tũ ꝺiẽ ex quo incipiũt apparere ſigna ſolis oꝛiẽꝛis ſcõꝫ oẽs. i. abauoꝛa. Quoꝺ tũ fallit ꝓimo olim in nocte reſurrectiõis ꝛ ſcõ in nocte natiuitatis oſti. õ cõſe. ꝺiſt. ſ. nocte. tertio ſi epꝰ in itinere ante ꝺiem celebꝛet vel facit celebꝛariꝰ ei ls ſecunꝺuꝫ glo. in. c. fi. ꝺe ꝓiuil. li. vſ. iiij. ſcõm rodẽ. ꝛ ÿÿ. ꝺe licentia epi imminente neceſſitate puta qꝛ moꝛiẽ ifirmꝰ nec habeẽ euchariſtia. quinto gñaliter quoties papa ꝺiſpenſat ſicut ſm Per. ꝺe palu. aliqñ facit cũ cardinalibꝰ. ꝛ facit cũ aliquibꝰ fratꝛibus que ex gratia ꝺe licẽtia ꝓlato ꝛ nõ regulariteꝛ ſ5 ex cã ratiõabili celebꝛare poſſunt ante ſ5 ꝺies poſt matutinum. Ex his ꝓꝛ qõ in nocte natalis ꝺñi nõ licet celebꝛare tꝛes miſſas ꝛqꝛ nõ ls nocte celebꝛare niſi ex oꝛꝺinatione ꝛ licẽtia eccleſie: ꝛ qꝛ nihil oꝛꝺinauit niſi ꝺe miſſa meꝺie noctis. Eſt tñ licitũ ſic incipere vt ſecunꝺa miſſa incipiãt incipiẽte aurora.* Secunꝺũ. Loquenꝺo vero apte poſt circa hoꝛam celebꝛationis. Archi. poſt ſanctum Tho. ꝺicit quoꝺ ſolennis miſſe celebꝛatio tꝛibꝰ hoꝛis fieri inſtituta eſt: ſcilicet in tꝛibꝰ ꝺiebꝰ feſtis. ꝺe conſe. ꝺiſtinc. ſ. nocte. in. vſ. ꝺiebus profeſtis. ꝛ in nona ꝺiebus ieiunioꝝ. ꝺe conſ. ꝺiſtin. ſ. ſolent. eꝛiam poſt nonam quanꝺo fiunt ordinationes. argu. ꝺe conſe. ꝺiſtin. ſ. in ieiunijs. priuate autem miſſe celebꝛari poſſunt a mane vſq; ad tertiam vel eꝛiam vſque ad nonam in ꝺiebus ieiunioꝝ. ꝺe conſe. ꝺiſtin. ſ. neceſſe. ꝛ cõcoꝛ. hoſt. ꝛ anto. ꝺe bur. ꝛ ẽ cõmunis ꝺoctrina. ls ꝺici poſſit qõ in talibus ſeruanꝺa ſit conſuetuꝺo non inꝺebita neq; contra ꝺiuinam reuerentiam. ar. ꝺiſtinct. erit. ꝛ ꝺi. xꝛ. illa autẽ. Unꝺe in ꝺiebꝰ feſtis ſolennis miſſa tarꝺius ꝺicik quã in ꝓfeſtis. cuius contrariũ iure ſeruanꝺũ eſſet.* Tertiũ. Secunꝺum Petrum ꝺe palu. qui creꝺit falſo iã ꝺiẽ aꝺeſſe aut nonam hoꝛam nonꝺũ eſſe licet ex vna parte viꝺeak accuſari: quia ꝺiſcrimen ſe exponit. ex alia tamẽ excuſatur ſi ꝺeuotio expoſcat ꝛ aliter miſſam habere nõ poteſt: ꝛqꝛ in talibꝰ hõ creꝺo ꝺecipitur ꝛ qõ parũ ꝺeeſt quaſi nihil ꝺeeſſe viꝺetur.* Quartum. Qui aũt celebꝛat non ante hoꝛam ſed ante officium ꝺicti matutinaꝝ ſecũꝺũ ÿÿ. peccat moꝛtaliteꝛ: ꝛ i em communiteꝛ tenẽt omnes ſummiſte hac ratione qꝛ eſt cõtra conſuetuꝺinem gñalem eccleſie.* Sed quicquiꝺ ſit ꝺe conſuetuꝺine quã viꝛos ꝺoctiſſimos ſepe negãtes auꝺiui: ratio tamen eſt ineffica: quia nõ ois ſ5 cõſuetuꝺo habens vim legis obligat aꝺ moꝛtale ſicut neque omnis lex ſeꝺ obligat ſic quanꝺo ſic intenꝺit princeps: quem non eſt verifimile vo luiſſe aꝺ hoc ſub ꝓcepto ligare iſtum ꝓpter vbi repente occurreꝛet aliqua neceſſitas cui non poſſet obuiari. puta qꝛ monaſterio imminet ſcisꝺaluꝫ graue aut aliquiꝺ tale. Qui vero celebꝛat antequam oꝛiꝛit primam nõ peccat moꝛtaliteꝛ niſi ſit contra ꝓceptum vel ſtatutum ſiue conſuetuꝺinem loci ſecunꝺum eũꝺem ÿÿ. ſeꝺ tu ꝺic quoꝺ etiam hoc poſito nõ eſſet moꝛtale in neceſſitate vꝛgenti ratione ꝓꝺicta aliquin eunꝺo aliquanꝺo oporteꝛet bis ꝺicere primã primo ſic licer in priuato ꝺeinꝺe in choꝛo. habent autẽ ꝓꝺicta aliqualem apparentiam quantum aꝺ miſſam maioꝛem ꝛ officium choꝛi.

¶ Septio ꝙrik quoties in ꝺie ꝛ quꝰ frequenteꝛ * beat miſſa celebꝛari: ꝛ ꝺico multa. * Primum in eccl'ijs ꝓcuentualibꝰ ꝛ collegiatis ꝺik collegialiter quotiꝺie ꝺue miſſe celebꝛari vna: ſcilꝫ ſecunꝺum

officium et alia ꝓ moꝛtuis. ꝺe celebꝛa. miſ. cuꝫ creaꝛura. ꝛ peccant nõ ſeruantes ſm Panoꝛ. ibi tñ quia cõiter nõ ſeruak melius ꝺicitur qõ nõ ẽ peccatũ. imo ꝺictus intellectus ibi non habetur nec eſt ratiõbilis: ꝛqꝛ oporteꝛet ꝺiebus ſolennibus celebꝛare ꝓ moꝛtuis.* Scõm. Sacerꝺoti vero cuilibet illicitũ eſt pluries in ꝺie celebꝛare aut etiam cõicare ſicut ꝛ cuilibet. vt ꝛel ſic repꝛeſenteꝛtur vnica paſſio chꝛiſti/ ꝛ valꝺe felix eſt qui vnã miſſam ꝺigne celebꝛat. ꝺe conſecratio. ꝺiſti. ſ. ſufficit. ꝛ ꝺe celebꝛa. miſ. cõſuluiſti. ꝛ ca. ꝛe referente.* Excipiunk tñ multi caſus in qbꝰ ſm Per. ꝺe palu. licitũ eſt pluries in ꝺie celebꝛare non ꝓpter pecuniã vl' aꝺulationẽ ſm. g. Tho. ſeꝺ ꝓ qua licet celebꝛare ter. extra eo. cõſuluiſti. ꝛ hoc cank/ modo ante aurooꝛã non ꝺicak niſi vna: quia ita eſt conſuetuꝺo.* Scõ ſi poſt miſſam ꝺictam occurꝛit ꝺefunctus nõ ſine miſſa ſepeliẽꝺus. puta qꝛ ſic ꝳs conſuetuꝺo loci imo ex intẽtione ſm Ray. põt ꝺicere vnã ꝓ viuis ꝛ aliã ꝓ ꝺefunctis nõ regulariteꝛ ſed ex cauſa: puta cum parochia nus vel is cui tenetur petit anniuerſariũ ꝛ hmõi nec põt commoꝺe vicariũ habere ꝛ iꝺem ÿÿ. niſi hoc ſit contra conſtitutionẽ ſinoꝺalẽ vel conſuetuꝺinem loci ꝓbatã. vt in. ꝺ. c. ſufficit. vbi non ꝺiſtinguiſk an ꝺefunctus ſit preſens necne.* Tertio ꝓ neceſſitate infirmoꝝ viaticũ peꝛtiũ ſi aliter haberi non põt.* Quarto ꝓ neceſſitate peregrinoꝝ ꝺie feſto qñ oẽs ꝺebent auꝺire miſſam.* Quinto ꝓ neceſſitate nuptiarum qñ tempus laꝺeretur ſm ꝺic. qꝛ laꝺabilis cõſuetuꝺo eſt nõ niſi in miſſa ꝺare benedictionẽ nuptialem. hoc eꝛiam caſus ponit Ray.* Sexto ſm Hoſtien. ſi ꝳs quas eccleſias cõmenꝺatas. vel vnã commenꝺatã ꝛ aliam in titulo ꝓpꝛer pauperratẽ ꝛ oẽs volunt miſſam ꝛ nõ põt habere vicariũ:* Septimo ſi eoꝺem ꝺie occurrunt ꝺue miſſe vna ꝺe feſto alia ꝺe ieiunio vt in. xl. hec ex illo.* Addit octauũ Pañ. in. c. conſuluiſti. ꝛ ꝺic. extra eoꝺẽ. ſi ſuperueniat aliqua magna perſona: ꝛ vt epꝰ ꝛ miles quos nõ ꝺecet ꝺiẽ ſine miſſa tꝛãſire: ꝛ ideꝰ ꝺe quolibet alio magno viꝛo. argu. capi. ſ. ꝺe celebꝛa. miſ. Et quoꝺ ꝺe ꝓꝺictis ꝺicitur in ꝺie feria eaꝺem ratione.* Addit nono glo. ibiꝺem ſi eſſet cõſueꝛũ in aliqua eccleſia quoꝺ ꝺicank ꝺue miſſe vnus ſoluꝰ eſt aptus.* Addunt ꝺecimo alij ꝓ pter pauperratẽ eccleſiaꝛũ ꝛ ſacerꝺotũ charitatẽ. xxi. qõ. ſ. c. ſ. in. fi. ꝺe electio. ꝺuꝺũ. x. q. iij. vnio. * Addo ego vnꝺecimo quoties occurꝛit neceſſitas aliqua vꝛgens arbitrio boni viꝛi: quia in. ꝺ. c. cõſuluiſti. ꝺicik quoꝺ ls cauſa neceſſitatis pluries in ꝺie celebꝛare/ ꝛ hec neceſſitas non eſt ꝺeterminata per legem. vnꝺe ꝺoct. ab hoc ꝺicto eſſiciunt ꝓꝺictos caſus. ſeꝺ illuꝺ noꝛ. qõ non eſt neceſſitas ybi per alium ſuppleꝛi poteſt.* Tertium ꝛ. ꝺi. Quanꝺo ls pluꝛes miſſas in ꝺie celebꝛare: non ls tñ ſcõm Pe. ꝺe pal. ꝺicere pluꝛes ꝙ ꝺuas niſi in natali: nec ꝺuas ꝺicere põt niſi ſacerꝺos ſit ieiunus ita quoꝺ ablutionem prime non ſumpſerit. Nec ſik aliquo caſu poteſt quis pluries cõicare/ ꝺicitur tñ ſemel cõicare qui ratione periculi cuſtoꝺie ſacramenti ꝺecem honeſtas conſecratas ſumeret. hec ex illo. Quartũ. vtrum ãt ſacerꝺoti liceat omnino a celebꝛatione ceſſare: quiꝺam canoniſte vt refert Archi. ꝺicit qõ moꝛtaliteꝛ peccat qui ex negligentia omittit quotiꝺie celebꝛare. innixo ꝺicto beati Ambꝛoſij ſciꝛs ego ꝛqꝛ quotiꝺie peccoꝛ quotiꝺie ꝺebeo accipere meꝺicinam ꝺe conſe. ꝺiſt. ſecũꝺa. ſi quoꝺies. ſeꝺ illuꝺ ꝺictum eſt conſilium ſecunꝺum theologos. vnꝺe nullus tenetur celebꝛare quotiꝺie: imo nec omnibus feſtis ꝺe conſe. ꝺi. ſecunꝺa. quotiꝺie. exceptis habẽtibus curã qui ꝺiebus feſtis tenenk niſi per alios populo ſatiſfaciant arg. capitu. ſ. õ cele. miſ. imo qui ob ſui inꝺignitatem ꝛ ſacramenti reuerẽtiã abſtinet non peccat ſecunꝺũ ſcriꝑ Bona. ꝛ ſecunꝺũ Alber. bonũq; eſt mediũ tenere ſciꝛs aliquanꝺo celebꝛanꝺo aliquãꝺo ꝺimittenꝺo: niſi officiũ exigat omni ꝺie ꝺominico celebꝛare. Quiꝺam veꝛo alij vt recitat. g. Tho. in quaꝛto. ꝺiſtin. xiij. ybi ꝺe hoc loquitur. ꝛ. iij. qõ. lxxxij. ꝺicunt quoꝺ non peccat omittens celebꝛationem: niſi habeat populum vel ex obeꝺientia teneatur celebꝛare: ſeꝺ ipſe ꝺicit quoꝺ ſacerꝺos non vꝛens ſibi ꝺata noꝛ bilißima poteſtate reus erit negligentia ſcõm illuꝺ ꝓme pe. iij. vnuſquiſq; ꝓout accepit gꝛatiam ꝛc. niſi hoc faceꝛet ex familiari conſilio ſpiritu ſancti ſicut quiꝺam ex ſanctis patribus oꝛꝺinatus nũq; celebꝛauit. Et iꝺeo ꝺicit quoꝺ etiã ſi nulli hoſm teneak celebꝛare tenek vt ꝺeo ſacrificiũ reꝺꝺat: qꝛ ſacerꝺotibus ꝓceptũ eſt: hoc facite in meã commemoꝛationẽ: ad qõ ſaltẽ vi tenẽꝛi. vt ꝺicit in. iij. parte. in ꝓcipuis feſtis: maxime illis ꝺiebꝰ in qbus fiꝺeles cõicare conſueneꝛunt. hec ex illo. Ex quibus verbis ſum. ange. accipit quoꝺ nõ excuſetur a moꝛtali talis qui ſine rationabili cauſa ĩ talibus ꝺiebus nõ celebꝛat. ita tenere viꝺetur eꝛiam Ric. ꝛ Per. ꝺe pal. ſum. veꝛo ro. conatur ꝓbare primo quoꝺ hoc nõ ſit moꝛtale/ quia nullus text. iuris canonici hoc oꝛ ſeꝺ ꝺico hoc ꝺicere text. chꝛiſti ꝺicentis hoc facite ꝛ text. iuris naturalis ꝺicentis ſecunꝺum Per. ꝺe pal. quoꝺ quilibet tenek gratiã ꝺei in vacuũ non recipere et text. Ambꝛo. vt alle. g. Tho. in quaꝛto ꝺicentis grauius eſſe ſi ꝺum peccatum meminimus ſacrificium nõ reꝺꝺamus quãtũ aꝺ mẽſam xpi mũꝺo coꝛꝺe ꝛ manibus innocẽtibus non ve

nire: qȝ scilz vt dicit. s. Tho. est mortale. Et sco
qȝ. s. Tho. hoc nȝ dixit qȝ verȝ est formaliter: se
cus virtualiter: qz nȝ cȝsuenit vti hoc verbo te
neꝛtur. nisi vbi est ꝓceptȝ. ꝛ sic ꝛ in quarto arguen
do in oppositȝ idem innui. Sed no. qȝ. s. Thom.
duo dicere intendit. vnȝ qȝ mortale est sacerdo
ti nunc celebꝛare. aliud qȝ hoc peccatȝ qȝ. s. est
omissionis tunc videtur admittere: qȝ occurrit
maxima causa celebꝛandi/cȝ licet alias esse possit
tȝ maxima videt in dictis festis vȝ tȝc ex mera
negligẽtia omittere sine quacunc causa ratione
bili vere vel apparenter est valde dubium ne sit
mortale. * Quintȝ. Si instituat beneficiȝ sic vt
aliquis quotidie celebꝛare teneat ꝩ Pan. in. c.
cȝsuluisti. de cele. miss. ꝛ in. c. significatum. de ꝓ
ben. talis institutio. ad hoc nȝ obligat: qz institu
tio est illicita: et dans materiam peccandi vnde
accipere dȝ talis interꝓtationẽ ab illo ca. signi
ficatȝ. vt sc; intelligatur qȝ debeat ꝛ teneat cele
bꝛare quãto feruentius pȝt salua honestate sua
et debita reuerentia ac deuotione ad sacramen
tum. Et sic intellige de quocunc beneficiato. Et
idem de instituro ad quotidie celebꝛandum mis
sam peculiaꝛit: quia hoc nȝ obstante potest ꝛ de
bet dicere de feria. de cele. miss. quidam. hec tamẽ
intellige si instituẽs referat se ad institutum: pu
ra dicendo volo quod ille quotidie celebꝛet. vel
sic celebꝛet: secus si referat se ad missam puta di
cendo volo quotidie in tali loco celebꝛari vel sic
celebꝛari: quia tũc non est intentio obligandi sa
cerdotem ad quotidie celebꝛãdum: sed qȝ si no
luit aut nequeat suppleat per alium. nec desidera
tur industꝛia persone sed quotidiana missa.

8. qȝ 1. di. ¶ Octauo queꝛitȝ ꝓ quibus debeat missa cele
bꝛari: ꝛ dico multa: * Primȝ. Secundȝ Arcyl. et
est vera theologica doctrina. missa primo beatis
ad quoꝛȝ honoꝛẽ offerꝛ prodest: ꝛ vt dicitur in
collecta. ad gloꝛiã. s. accidentalẽ: quia gaudẽt de
omni bono qȝ sciũt fieri ad laudem dei: maxime
de habente specialez ordinem ad eos: sc; de mor
tuis existentibus in purgatoꝛio. imo in hac vita
secundȝ Aug. nihil est quod tantum ꝓ eis satisf
faciat ꝛ tertio viuis a quibus ꝛ ꝓ quibus cele
bꝛat. ꝛ hoc quantȝ ad remissionez peccatȝ morta
lis qȝ est in cȝscientia per modȝ sacrificij ex me
rito xꝑi ex quo impetratur venia. i. gratia cȝtri
tionis. vnde homo homini bonȝ maius donare
non pȝt qȝ missam et quantȝ ad remissionẽ pene
debite ꝓ mortalibus ratione sacramenti. ꝛ per
modȝ sacrificij ꝛ quantȝ ad liberationẽ a diuer
sis malis. et ola alia ad que prodest digna cȝsica
tio. hec ex illo. * Secundȝ. Missa generaliter oi
cẽda est ꝓ oibus viuis et defunctis qui sunt in
purgatoꝛio. de cẽ. distꝛ. f. visum. imo in statu glo
ꝛie: qz illis aliqualiter prodest ꝛ psequẽter est be
neficium. * Tertium. Etiam dicẽda est ꝓ pꝛa
uulis baptizatis ꝑm. s. thn. in. iij. di. xij. nȝ qz eis
ꝑsit ad remissionez pene: quã nȝ tolleꝛãt aut ad
augmentum glozie/intellige essentialis/sed ꝓ
pter solatiũ viuoꝝ tȝ ad ostendendũ eos ad vni
tatem corꝓoris christi pertinere dum in eis ides
modus exequiaꝝ seruatur sicut in aliis: tum ad
ꝓmendandum redemptionis mysteriũ in hoc sa
cramento cõmemoꝛatum ꝓpter quod paꝛuuli
fine ꝓꝛio merito salutem eternaz ꝓsequuntur.
* Quartȝ. ꝓ excȝicatis quoq in memento ozan
dũ est etiam specialiꝛ scȝm ilłosti. in sum. ꝛ silꝛ in
aliis oꝛatiȝibus q̃ foꝛtiter dicitur generaliꝛ tȝ si
specialiter: qz nȝ ly. de sen. excȝ. nuper. de quo vi
de supꝛa excȝicatio. ſ. i ꝓinc. * Quintȝ. Prodest
autẽ defuncto tȝ missa de aliquo sancto sicut et
de mortuis ꝛ econtꝛario ꝑm Dꝛ. lib. ſ. ꝛ ilłosti. q
ibtellige ꝑm Petꝛ. de pal. quantȝ ad ipsum sacꝛi
ficiȝ qȝ vtrobiq idẽ est: quãtȝ vero ad oꝛationẽ
dicit. s. Tho. magis prodesse missam de requiem
licet recompensatio fieri possit per deuotionem
celebꝛãtis aut celebꝛari faciẽtis: aut ꝛ itercessio
nem sancti cuius patrocinium implozat in missa
l. in cuius honoꝛem celebꝛat: vnde ꝛ quidã nȝ ir
rationabiliter dicunt nullã missam defunctis ce
salubꝛioꝛẽ qȝ ꝓꝛiam dici. ar. c. q. de cele. mi. ꝛ ita
sensit supple. * Bertum. qui añ celebꝛat contra
aliquẽ vt deus eũ perdat peccat mortaliter. aꝛg.
xꝑ. ſ. q. q. quicunq. nec illi nocet qz natura sacra
menti est ꝓdesse. aꝛg. ſ. q. ſ. si añ deus. Sȝ ista in
tellige qñ malo aio fiunt: secus in casu quo quis
licite oꝛat vt deus aliquem tollat de medio vt qz
est inimicus boni communis vl quia fmodi: qz si
licet oꝛare: licet sacrificare: ꝛ tũc sacrificium per
se prodest. ſ. communitaꝛi: sed per accidẽs nocet. ꝑ

¶ Nono queꝛitur vtrũ missa simul dicta ꝓ plu
ribus tȝ valeat singulis ac si ꝓ singulos eoꝝ si
gillatim diceꝛetur: ꝛ dico qȝ ista questio necessa
ria est in practica opus ꝛ difficilis in speculatio
ne veritatis. Et difficultatem facit ꝓmo hoc qȝ
sacrificiũ ibi oblatȝ est infinite virtutis. ꝛ conse
quẽter videtur plenissime satisfacere oibus ꝓ
ꝙbus offerꝛ: secundo hoc qȝ ꝛ de ꝛe. dis. v. in. c.
nȝ mediocꝛiteꝛ. vbi postꝙ ꝓtulerat hieronym⁹
decꝛetationẽ quinqȝ psalmoꝝ cũ alacꝛitate ꝛ pu
ritate totius psalteꝛij modulationi cũ tristitia ꝛ
aureꝛiestate cordis subiungit igitur cum ꝓ cã
ctis animabus psalmus vel missa ꝛ c. nihilominꝰ
ꝛ qȝ si ꝓ vno quoliber ipsoꝝ diceꝛetur accipit.
Et ideo circa istam questionez multa facia quia
primo adducam ex. s. Tho. fundamẽta veritatis
qui vt supꝛa dictȝ est in ꝓlȝ secretis semꝑ aut
ratione aut reuelatione fuit edoctus ante qȝ fieꝛ
et ex modo loquẽdi mosaice legis qȝ iubebat ꝓ
priatoꝛa offerꝛe sacrificium. ꝛ clare ꝑ sactũ tho.
iij. q. lxxxiij. art. iiij. in medio coꝛ. ꝛ in responsio
ne ad octauũ. Unde ꝛ ipsemet sanctȝ Tho. in. iij.
q. lxii. ar. v. ad sc; z. in fine expꝛesse vult qȝ illis ꝓ
quibꝰ offerꝛ prodest ꝓpter mensuramdeuotio
nis coꝛis/imo immuit hoc esse verũ etiã in illis ꝓ
quibꝰ offerꝛ ad nullius instãtiã. Sed circa pꝛeci
cta restat dubitatio qz si dicat missa ꝓ aliquo
defuncto qui de hoc nihil ozdinauit ꝛ: facerdos
sit malus: ꝛ similiter is qui mandat missam dici
sit malus: videbitur quod illa missa totaliter il
lam animam liberet semper quantumcunqȝ gꝛa
uia ꝛ multa habeat peccata: quia tale sacrificium
ex se hȝ efficaciã vt pater. iij. vbi supꝛa ꝓximet
ꝛ illa est infinita vt dictum est: ꝛ hoc casu non vi
detur limitata ꝑ aliquem ꝛ sic ꝑñ operabitur
in finite: quod nȝ conuenit. Sed dico qȝ semper. li
mitatur saltẽ secundȝ deuotionem finitam eccle
sie: qȝ ideo ozdinat sacerdotes vt celebꝛẽt ꝓ viuis
ꝛ defunctis: cui deuotioni eccl'sie si addatur deuo
tio immediate offerẽtis videt effectȝ augeri. Et
qȝ. ſ. ar. vſ. qȝ. v. ꝛ. iij. q. lxxxij. ar. vſ. nȝ tñ quãtum
ad effectum sacramenti: qz ille aliquando cõmẽ
suratur oiꝑpositioi offerentis: que nȝ est semper
equalis: aliquando ecclesie: aliquando rogantiuꝰ
offerꝛi: aliquando eoꝝ ꝓ quibꝰ nullo ꝛõne
offertur. vt videtur velle. s. Tho. vt dictum est.

¶ Quantum vero ad secundum dico quod circa 2.op
hoc sunt due opiniones extreme ꝛ vna media.
Quidamn enim vt dixe. referꝛ: dicũt indistincte
quod missa dicta ꝓ pluribus equeꝛaleat singu
lis sicut ꝛ ꝓ eis solis diceꝛetur ꝓpter. d. ca. nȝ
tis per spiritum sanctũ q̃ non datur ad mẽsuram
quod ilłosti. verum dicit de psalmis ꝛ missis que
generaliter ꝓ oibus cãtanc licet specialiter ꝓ
aliquibus videantur dici non autẽ de elemosy
nis: ieiuniis: ꝛ pꝛecibus: siue oꝛationibus q̃ aliꝰ
nȝ tãgunt: qz non ꝓsunt nisi his ꝓ quibus spe
rialiter fiunt. Sed ista opinio renet vnum extre
mum: ꝛ eã. s. Tho. ex infꝛtione directa improbat
in. iij. dist. xiv. q. ſ. ar. iiij. q. ij. ꝓ totum. ꝛ ad secun
dum qz suffragium vt satisfactiuũ est simile solu
tioni: ꝛ eius effectus diuiditur si fiat ꝓpluribꝰ
adde tu qȝ finitum diuisum efficitur minus hec
ex illo. ex si diceꝛetur quod effectus in quem pȝt
facerdos ꝓ hoc sacrificium fit infinitus vt suppo
nitur ista opinio: sequitur vnum absurdissimum
qȝ sacerdos vnica missa liberare posset semꝙ oẽs
animas a purgatoꝛio. etiam si essent miles plus
quam sint: quia pena debita singulis est finita ꝛ
consequẽter etiam pena debita omnibus est fini
ta: cum ex finitis numeꝛo ꝛ quãtitate non resul

¶ Quantũ ad ꝓmum sciendũ est ꝓmo quod 1. sci.
s. tho. iij. q. lxxix. ar. v. effectũ sacrificij misse ostẽ
dit aliquo modo esse infinitum ꝓpter. s. Sacramẽ
tum eucharistie inquãtũ sacramẽtũ directe exvi
sacramẽti hȝ effectũ ad quẽ est instituti. i. spiritalẽ
nutritionẽ per vnionẽ ad xꝑm ꝛ membꝛa eius: ꝛ
ex ꝑte ꝛ cõsumptionis quidẽ totius sc; ꝑm modum de
uotionis ꝛ feruoꝛis qz dicta vnitas fit per chari
tatem ex cuius feruoꝛe quis remissionẽ cõsequi
tur nȝ solũ culpe sc; etiã pene. Inquãtũ ẽo sacri
ficium hȝ vim satisfactiuaz: ex sui quãtitate suf
ficit ad satisfaciendũ ꝓ omni pena. hec ex illo.
* Sciendũ est scõ qȝ hoc sacrificiũ sit infinite
te ad finitũ effectũ vt ipse dicit i. iij. dist. xlv. q. ij.
ar. vi. q. vi. ad vltimũ arguntẽtũ loquẽs de missa
vbi hȝ sic. Quãuis xꝑi virtus q̃ continet sub sa
cramento eucharistie sit infinita tamen determi
natus est effectȝ ad quẽ illud sacrm ozdinat. vñ
nũ opȝ. qȝ per vnũ altaris sacrificiũ tota pena eo
rum q̃ sunt in purgatoꝛio expiet: vñ et qñq; plu
res misse in satisfactionẽ vnius peccati iniungũ
tur. hec ex illo. * Sciendũ est tertio qȝ ꝑm eundẽ
spositione offerẽtis: vñ tertia parte vt supꝛa sic
dicit. In satisfactione magis attẽdit affectȝ offe
remis quã quãtitas oblationis: vnde vidua ꝓ
oibus obulit. Luc. xxi. Quãuis ergo hecoblatio
ni penaꝛũ fit satisfactoꝛia illis ꝓ quibꝰ offerꝛ
deuotionis non ꝓ tota pena. hec ex illo. Et in
iij. dist. xx. q. ij. ar. ij. q. iij. dicit qȝ tollit penam in
toto vel in parte ꝑm mensuram pene debite ex
deuotione qua sacramẽtũ offertur. Intellige ẽt
offerẽtium mediate vel immediate vt ipse vir vi
dek immuere i. iij. distin. xlv. qõ. ij. art. ſ. qõ. iij. vbi
vult quodvaleãt suffragia facta per malos ex im
perio ecclesie vel defuncti qui ꝓcepit ea fieri:
ita quod deuoto ꝓcipientis faciat idez qõ exe
quentis: quod etiã inde paꝛet quia ꝛ si facerdos
sit malus vel multi habeat affectũ ad eos ꝓ quo
celebꝛat: vt quia eum odit aut ignoꝛat quia sit ꝛ
nihilominus vult ꝓ eo celebꝛare vt euiter scã
dalum aut peccatum: tamen sacrificium illi ꝓ
deꝛit ꝑm omnes doctoꝛes: ꝛ nȝ infinite etiam ꝑm
omnes ergo limitatur ꝑ aliquẽ effectum ꝛ nȝ
facerdotis faltem si est malus ergo alterius offe
rentis per facerdotem. Dicuntur autem offerre
etiam illi qui rogant ꝓ aliquo celebꝛari: sicut
patet ex illo verbo canonis vel qui tibi offerũt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tet nisi finitū quod ab infinita virtute superat.
Quod autem adducitur ex ca. non medio criter-
non cogit: qz cum illatiue sit dictum intelligitur
relatiue ad superiora ex parte. i. celebrantis: vt
tantum sit ei meritorii celebrare pomnib⁹ sicut
pro singulis, aut maius si ex maiori charitate fa
ciat: z hoc patet intuenti tex. z glossam.

2. op ¶ Alia vero opinio est tenens aliud extremū di
cens indistincte q missa dicta pro multis magis
prodesse vni si pro vno solo diceret. Et ista sequu
ti sunt multi solēnes docto. Archi. essi post Pe.
distingueret sicut distinguit. s. Tho. de suffragio
in genere facto pro multis. Nā si ꝑsiderek inquit
sm qō hs valoze ex charitate: tantū prodest sin-
gulis quātus si pro vno tantū fieret: qz charitas
suffragantis nō minuit: si distribuak effectus in
multos: ꝛs augetur z similiter gaudiū procedens
ex charitate eius cui quis suffragak, quāto est in
plurib⁹ tāto est maiꝰ sm Angu. in li. confes. quo
etiā mō intelligi potest. o. c. non mediocriter. Si
vero considerek suffragiū inquātūest satisfactio
quedā trāsiata in alios ꝙ intēcionē faciētis: ma-
gis valer ei pro quo specialiter fit: z sic effectus
suffragij ex oluina iustitia diuiditur inter eos ꝙ
quib⁹ fit. Et idē per ola dicerent de missa. Scoꝰ
etiam ad predicta conformiter loquēs circa finē
sui quoli. vbi effectum sacramenti appellat me-
ritum sic virtualiter dicit. Meritū: misse in tres
partes diuiditur quarum vna ch̄o ꝓ toto: alia eccle-
sie attribuitur. tertia sacerdoti: hanc solam pōt
dispensare sacerdos: z si eam attribuit alicui de
terminate persone non potest attribuere alteri:
quia tale meritū est finitū z limitatū: aliquin
vna missa possibiliter liberaret oēs de purgato
rio: quod est hereticum: z sic est diuisum. Diuisū
minuitur tandem vsq ad nihilum. Et si totum
vni cōmunicet alius nihil habebit. Et idē tenet
Panor. post Joan. an. in. c. fraternitatē de sepul.
z idem sum. ros. z sm Nico. de ausˉ. z astē. est sen-
tentia z opinio cōis que sic intelligitur. Nam vir
tus sacrificij est de se infinita. sed limitak ad ope
randum effectum offerētis que est tripler. s. chri
sti: ecclesie: z particularis persone. vnde tres effe
ctus satisfactionis sequuntur: quorum vnū chri
stus cui sibi placet distribuit alium ecclesia que
ordinauit vt partem habeant oēs de quib⁹ men
tio fit in canone. tertium vero sacerdos offerēs
immediate vel ille qui eū rogat offerre. z de isto
tertio loquit̄ ista opinio. Ex ista opinio licet ve
rum dicat tamen loquit̄ insufficienter si non di
stinguit quādo offerēs est vnꝰ tantū vel qñ sunt
multi: vt qz multi rogāt ꝓ se celebrari qui i ca-
none dicunt sacrificiū offerre. z sm mentē. s. Th.
affectus cuiuslibet illorū sibi vendicat aliquē ef
fectum sacrificij. Est igitur z tertia opinio distin
guens z dicens q vnū sacrificium ita prodesset
singulis pro quibus offertur ac si offerretur pro
singulis singulariter vnpliciter potest intelligi
primo. i. qñ singuli habent aliquē pro se offerētē
primo. z sic est verū z sic procedit opinio prima.
z secūdo qñ singuli nō habent offerētē ꝑ se pri-
mo: sed aliquis offerens offert primo pro oībus
z consequenter pro singulis z sic est falsum: sed
minus prodest singulis vt dicit secunda opinio:
que intelligit qñ vnus tantū puta sacerdos vel
alꝰ offert pro multis. z ratio distinctiōis hec est.
Nam qñ sacerdos monek ad celebrandū ꝑ pluri
bus a seipso: vel aliquo vno tantum vtroq casu
affectus offerentis cui ꝓportionat effectꝰ sacrifi
cij est vnus tm̄ q̄ ferk tot⁹ in oēs primo: ꝛs nō pu
ta in numero vel multitudine eoꝝ pro quib⁹
sacrificat: z ꝑ effectꝰ talis sacrificij attribuit
tot⁹ ei⁹ us: sed nō eis singulis: sed diuidit: z ꝑ
fit minor ad singulos. Si vero sacerdos mouea-
tur a pluribus ad celebrādum pro pluribus vt
quia vnus petit missam pro anima patris: alius
pro anima matris: aliꝰ pro anima vxoris: z vna
missa oībus satisfacit tm̄ valēs singulis sicut ei
bus: qz affect⁹ q̄b⁹ rūder effectꝰ sacrificij primo
ferunt in singulos sm singulos mouentes ad ce
lebrandū: z ꝑ effectꝰ sacrificij attribuitur pri
mo singulis z nullus est effectus: primo respi-
ciens multitudinem illam puta trium: z sic vni
celebrationis sunt multi effectus qui sunt multe
satisfactiones: z sic in vno sensu intelligitur. o. c.
non mediocriter. * Sed contra arguitur primo:
non quia hoc casu rot⁹ effectus sacrificij est fini
tus z diuisus ergo minor ad singulos. Sed dico
quod ibi nullus est vnus numero effectus facri
ficij diuisus in partes: sed sunt ibi tres effectꝰ se-
cundum se totos distincti tribus affectib⁹ respō
dentes. Et si replicetur quod secūdum hoc si con
ca missa possent semp omnes simul liberari vno
sacrificio: etiam si essent milies plures qua sint
dico pro hoc nō esse necesse. qz oēs alia liberatio
lis effectu sacrificij finito liberabilitōnō est ꝓ fi-
cam missa: eo ꝙ sicut charitas ita z affectꝰ offe-
rentis potest crescere in infinitum: vt patet q. 8.
Tho. pro sen. di xvij. q. ij. ar. iij. z similiter ex con
sequenti vnus effectus sacrificij: z sic tam diu
re posset omnem effectum finitum datum: ꝙ no
men nō semper liberabit propter exilitatē defec
tionis in offerente. Dico scdo ꝙ illud licet nō sit
necessarium est tamen possibile: qz cum virtꝰ sa
crificij sit infinita quātūcq erit multitudo offe-
rentium etiam si arenam maris excederet tanta
erit multitudo effectuū sacrificij: z ꝓsequēter an
narū liberatarū si vnico tali effectu potest tanta

liberari. Et est sicle de virtute baptis. q̄ est infini-
ta: z applicak huic z illi ꝙ verba z intēcionē ba-
ptizāti: z tm̄ si baptizenk simul innumerabiles:
quilibet tm̄ accipit ac si sol⁹ esset: z ide in ꝓpo-
to vbi applicatio fit ꝑ affectū offerētis pro ꝙ ali
quo z intēcionē celebrātis. * Arguit etiā scdo. Nā
licet affectu illorū trium offerētium ferak pro i sin
gulos id est i aliquē singulorū effectꝰ tm̄ sacerdo
tis in vnica oblatiōe pro: ferk in oes: z ꝑ effe
ctꝰ ei⁹ correspōdēs est cōis z diuisus in partes: er
ꝑ minor ad singulos. Sed dico qō affectus seu
voluntas sacerdotis volētis ꝑ illis trib⁹ celebra
re est deprecatiu⁹ z sic nō minuit ꝙ hoc qō est in
multis ꝛs augek vt patet ex dictis: est et applica-
tiuus. i. virtutis sacrificij seu passiōis xpi ad esse
ctū: z est instrumentū xpi z principaliter offerē
tis sacrificiū: z cōsequēter applicat ꝓportiona-
liter ad effectū ei⁹ si sic trēdit: vñ affe. ei⁹ nō ꝓpo-
portionak effectꝰ sacrificij nisi qñ ex motiōe sua
ꝑncipaliter celebrat. Esto tm̄ qō habeat alicꝫ effe
ctū circa sacrificiū diuisum: tm̄ cū etiā ipsi offer ē
tes habēt effectus effectuū suoꝝ ipsi sunt ple-
ne satisfacti ac si sacerdos ad instātiā vn⁹ trīs ce-
lebrasset qz nō ꝙ debāt principaliter affectū sacer
dotis: nec illi ipse ꝑmisit sed sacrificiū ipsum ad- ad.3.
tuus quod ei conuenit ratione intentionis. Per.

¶ Quarto ad tertiū dico qō primā opinionē. s.
Tho. exponere reprobauit: scdam vero ꝙ tū ad suf
fragia i gñe exponere approbauit z docuit. tertiā
no exponere nō docuit vt tm̄ cōsona principijs ei⁹
que recitauit: nec audere illā reprobare sed mihi
apparet vera z indubia: z practicanda nisi repu
gnet aliqua ꝑmissio licita sacerdotis: q̄ si interē
tur qūo stat qō. s. Tho. teneat scdam opinionē: z
similiter tertiā dico hoc ideo esse: qz suffragium
qō est ꝙ missam: pōt fieri imediate ꝑ multis siue
primo: z tm̄ nō ita ꝓdest singulis sicut si ꝑ singu
lis immediate z primo fieret: qz diuidit: vt cū sa
cerdos ex se solo mouek ad celebrādū ꝙ ommb⁹
defunctis: pōt etiā fieri immediate siue primo ꝙ
singulis vt cū sacerdos moriens a multis celebrat
ꝙ multis: z tm̄ ita prodest singulis: ac si ꝑ eisdo
gmā diuidit. Quatenus ergo missa ōr primo ꝙ
tis vera est scda opinio: z quatenus ōr primo ꝙ
singulis est vera tertia. Et cōfirmat qz cū virtꝰ
sacrificij sit finita z pars quā distribuit xps aut
ecclia sit finita alioqn liberarent oēs: relinquit
infinita pars ordinanda per sacerdotē quā pōt
multis applicare: licet cuilibet finire: z sic nō vi-
detur ratio qñ ad sustantiā multorum celebrat
quin singuli accipiāt secundū affectū sui ac si pro
eis solis offerret sacrificiū. Et hāc opinione te-

nuit sum. Ange. licet non plene nec vsquequaq
bene deduxerit.

¶ Decimo queritur vtrū sacerdos ꝑmittēs sigil 10
latim tribus vnā missam liberet dicēdo vbā pro
oib⁹: z dico sm Pet. de pal. qō non: sicut si promi
sisset sigillatim trib⁹ marchā vnam z exhiberet
vnā oib⁹: qz missa celebrata pro multis nō trīus
singulis. Dico tū scdm eū z Archi. z alios tenen-
tes scdam opinionem qō talis sacerdos excusari
pōt quinq̄modis. * Primo ꝓpter impossibilitatē
celebrādi ꝙ quolibꝫ specialiter: puta si colle: gā
saluo officio ad qō est institutus nō potest solue
splus quā duas vel vnam missam: aut si religio
o posth ꝑmisit imponūtur a superiore alie mi-
ser: qz difficultas ꝓstationis z si nō liberat tū ex
cusat. * Scdo propter ꝓsuetudinē maxime apud
eū qui scit vel scire tenetur: qz scienti dolus non
inserk. * Tertio ratiōe cōuētionis: si exp̄esse hoc 10.q
dicat ꝑmittēs: qz cōtract⁹ ex cōuentiōe legē ac-
cipiunt: qō etiam sufficit dicere exequutor: quia
cui cōmisit restator: distributionē pecunie pro
missa videtur etiā ꝑmisisse ordinationē de missa
ꝑcurāda. * Quarto ꝓpter recompensationē vt
si in aliis missis vel suffragijs recompensek qz nō
refert quid ex equipollentibus fiat. * Quinto ꝓ
pter supplētionem dei: qñ sez sacerdos tm̄ affe-
ctū hs ad quēlibet quantū habere debet ad vnū
solū: si ꝑ illo solo celebraret. * Et multomagis
excusak his modis si sit vera tertia opinio. * Et
vlterius excusarek. vſ. qz celebrat secūdū inten-
tionē principalē z remotā eoꝝ quibus ꝓmittit
que est vt is ꝙ quo celebrat habeat illū effectū
quē facit missa pro eo solo celebrata: vnde stāte
illa opinione posset ꝑmittēdo centū vnā missaꝫ
satisfacere si ea sola: si tamen eā dicere tardaret
vt satisfaceret pluribꝫ esset mortale de se: qz face
ret iniustitiā expectantibus suffragium soluere
renetur ꝙ citius cōmode potest. Si etiā promi- 10.q
sisset missam de spiritu sancto vel in tali loco et
diceret alias vel in alio loco: infideliter ageret
contra promissum: z non satisfaceret.

¶ Undecimo queritur qō se debeat habere sa
cerdos in acceptādo missas: vt sit in cōscientia tu
tus si vult vnā missam celebrare ad instātiā mul
torum. z dicit Sco. in quodli. quod sacerdos ad
missam dicendā ꝑ isto teneri pōt dupliciter. pri
mo. s. ex liberali promissione: ita. s. qō nihil recipiē
in recompensatiōe pro missa z tunc in potestate
ꝑmittēntis fuit tm̄ promittere quātū voluit: z
ad tm̄ se obligauit z non plus. si tamē ille intel-
lectus posset sine mendacio stare cum verbis ha
bitis. extra de spon. ex literis. in gl. quia liberuꝫ
fuit z licitū stipalatori late verba concipere. ff.
de verb. obli. quicquid. z tunc si reddat sicut iren
debat debitū soluit. Et secundo ex stricta obliga

tione: puta quia ille liberaliter obtulit eleemosynam. & iste liberaliter promisit celebrare missam omni conuentione cessante: & tunc si verba obligationis sunt certa & simpliciter determinata ad vnum intellectum: puta si obliget se dicere vnam missam pro isto vna cum alijs quib⁹ tenet vel si obliget se dicere p isto ita specialiter sicut pōt pro alio a se celebrare: tūc si satisfacit si secundum intellectū satisfacit et non aliter: si vo verba habere possunt diuersos intellectus strictiorem scilicet & minus strictum: vt dicā pro te vnā missam. vel generaliter celebrabo pro te tunc habet locum illud. de spōs. ex literis. scilicet si alter non intellexit quod alter proposuit ad communem verbi intelligentiam recurratur: & cogatur prout verba prolata in sensu illo retinere quē solent recte intelligentib⁹ generare. Et ista communis intelligētia in hac materia est quod obligans intendit obligare sacerdotem ad id quod est sibi vtilius quantum licite potest. hest ex illo. Et adde q tenendo tertiam opinionem si rogaret celebrare pro aliquo fine quacunque participatione: dicere potest hoc non esse bonum: quia ecclesia ordinauit vt pater in canone q̄ multi participent & forte deus etiā alios vult participare: sed celebrādo pro eo eo modo quo diuina iustitia & voluntas exquirit & tutius erit etiam si p mille dicat vnam & multo fortius si rogatur tm vt dicat missam pro aliquo: q: satisfit intentioni sane perentis propinque vel remote.

12 ¶ Duodecimo queritur vtrum sacerdotes qui sunt partes alicuius collegij teneantur celebrare sm intentionē presentis puta prelati: & dico q̄ sic ex iure naturali in missis que imponunt in recompensationem beneficiorum que redundāt in collegium: quia qui sentit onus sentire d⁹ & commodum & econtario. de reg. iur. qui lib. vi. vbi prelatus sicut commodorum ita et onerum & dispensator cum oppositum eadem sit disciplina secundum philosophiam & iura: in alijs autē non tenetur: q: homo super hominis intentiōe non habet potestatem: tamen sibi sunt multe et continue obligationes prelatus potest continue obligare ad celebrandum secundum suam intentionem: & non erit licitū aliter celebrare. Posset etiam qui preest dare licentiā alicui celebrādi pro aliquo suo amico ex causa rationabili sicut et eximere aliquem a communibus oneribus. De materia misse vide etiam supra eucharistia.

¶ Rursus de missa secūdo quo ad auditionē.

MIssa rursus considerari potest secundo quantum ad auditionem inquantum fideles obligati sunt ad illam audiendam.

¶ Primo ergo queritur quid circa auditionem hūi. misse ecclesia precepit & quomodo preceptū ligatur: & dico quod precepit secularibus die dominico missas totas audire ita q̄ ante benedictionē sacerdotis nullus egredi presumat. de cōsec. dist. f. missas q̄ secūdū gl. intelligitur missa cessitas cogat. Qui etiam aliorum curam habēt vt dñi & parentes tenentur sm Archi. conari vt audiant serui & filij omnes.* Dicit autem primo secularibus: per quod aliqui vt Jo. de biblia. in quodli. arguunt hoc non precipit religiosis aut clericis per ar. a contrarijs distin. xxv. qualis. sed melius dicit Archi. in Rosa. ibi vacare arg. a contrarijs per ar. a minori: q: clerici & religiosi ad maiora tenentur diuino cultui totaliter deputati. xij. q. j. duo sunt. argu. de priuil. c. fina. li. vi. nec de obligat ad hoc obligatio ad horas: quia & religiosi obligati ad ieiunia sut ordinis nō de obligantur a ieiunijs ecclesie. Igitur quilibet christianus ligatur hoc precepto: non excommunicatus nec interdictus aut legitime impeditus: siue sit seruus siue liber modo habeat vsum rationis sm Petrum de palu. quod intellige quādo hoc preceptum sciunt vel scire commode possunt.

* Dicitur secūdo die qui quoniā a media nocte incepit. Utrum ad hoc vt. s. missa. f. §. vi. ideo factū factum est precepto si audiatur in nocte quādo licite celebratur vt nunc in natali dñi: & olim in nocte resurrectionis.* Dicitur tertio dominico per quod intelligitur generaliter ois dies festus de precepto sm pet. de pal. in. iij. per. c. qui i ordine splenni. de consecra. dist. f. quod sentire videtur etiā. Jo. an. in novel. & doct. dicētes aliquos in diebus festis excusari circa opera manualia nisi missam amittant: & est rationabile: q: consuetudo legis interpres ita habentis etiā q: ratio eadē est: cū ideo sint festa ali a a dñica instituta vt vacetur diuinis: cōsequenter debet esse idē ius q̄tū ad vacationem circa diuina: tum etiā q: hoc idē videt velle rex. extra de paro. in. c. ij. Alijs autē diebus nullus etiā religiosus aut clericus tenetur audire missam ex precepto: nō obst. c. sonetur audire missam ex precepto: nō obst. c. solet de cōse. di. j. q̄ videt velle q̄ in. xl. null⁹ dies tur ieiunare nisi audita missa q: loquit de cōsilio aut si loquitur de precepto est abrogatū.* Dicit quarto missas in plurali nō q: sit necesse esse plures eodē die audire missas vt quidā putāt sed referēda sunt singula singulis vt sit sensus q̄ illi q̄ audiūt istā missam audiant totā: & filij qui audiūt illā aliā: & sic de alijs.* Dicit quinto totas id est integras: modico tamen pro nihilo reputato de cōsecra. distin. j. re vera vnde secundum Archi. preceptum non obseruat qui partem notabilem q̄mittit puta medietatem aut tertiam partē: secus qui modicā seruitorem etiā diligentem a fornicario notorie distin. xxvij. nullus. de cohā. cle. & mu. c. fin. quod intellige si fit publice denunciatus per cōciliū vltimum cōstātiēse q̄ illa antiqua iura modificauit licet sit cōsulti⁹ a tali etiā nō denōciato nō audire si audirī potest ab alio. Si aūt staret illud antiquū ius in suoi gore sm Ar. pp̄s non habēs alios sacerdotes ex hanc legē ignorās melius audiret quā nō audiret: nec esset super hoc solicitādus q̄s aliter putaret non pōt: si vero sciret hāc legē abstinere deberet a missa: & excusaret a precepto de audiēdo vide etiam. s. clericus. §. vij.

¶ Quarto queritur q̄ missa sit audiēda: & dico q̄ missa est duplex. scilz ordinaria siue propria siue dici. & est illa q̄ congruit officio quod dī in ecclesia celebratur ea die: & peculiaris. idest spālis de aliquo sancto sm Ray. vel peculiaris. i. ex peculiari siue spāli deuotione ad illā celebrata sm Arc. Dicit igit Archi. quod de ce. missi. c. j. reprehēdūtur q̄ missas pp̄rias pp̄ter peculiares omittunt sz dicit illud. c. ex cōgruitate loqui ex necessitate asit nō teneri aliquē ad pp̄ria audiēda: q: nec di. c. missas hec dicit sed loquit indistincte nec pār idiote vel mulierculę scire an missa sit propria: hoc quod semper interrogare nimis est laboriosum. reprehensibile tñ est sm Arc. sacerdotib⁹: & si nō admonebit ad instātiā laicorū dimittere missas pp̄rias propter peculiares imo est damnabile & mortale secundū alios vt. s. missa. i. §. iij.

¶ Quinto q̄rit vbi missa sit audiēda i parochia i. pp̄ria vel alibi & dico duo.* Primum. Qui contēpto pp̄rio sacerdote missam audit in alienapa rochia i diebus festis expellit d⁹ & remittit ad ecclesiā suā de parocr. c. ij. q̄ sm pa. post Inno. ibi est verū si hoc facit ex cōtēptu q: facit ꝫ preceptū superioris & qui est admittit furti quodāmodo cōmittit: ꝫ si hoc facit ex cārōnabili nō est ejciēdus puta q: pp̄rius sacerdos est notorius fornicator vel precisus ab ecclesia. & idē sm Arc. si hoc facit ob maiorē sui deuotionē puta q: alibi deuotiores videntur celebrātes q̄ cū missa reportat sermones vel huiusmodi. imo idē est iūcta cā iusta hoc faciat puta pp̄ter maiorē p̄moditatē: aut delectationē nō illicitā: q: iaz est rōnabilis & prescripta circa hoc cōsuetudo qui. d. c. ij. abrogauit dato q̄ preceptū p̄tineret cōtra laicos ne alibi q̄ in sua parochia missam audirent. quod multi negāt. Quia tñ vt sum. Ange. hoc limitāt modo declinās pp̄riā parochiā nō audiant missas in proprio oratorio sed in publico facto a populo ꝫ gl. i. c. si quis. de cō. di. j. vel a forticri in ecclesijs mēdicātiū edificatis auctoritate summi pontificis sed ego dico q̄ vbicunq; audiatur etiā in domo priuata est satisfactū precepto: ratione consuetudinis scite & tolerate & rationabi

rētes p expeditis⁹ misset vt in missis solitis⁹ p thure & vino & hmōi intelligitur adesse misse q: ex rōnabili necessitate sine ex rōnabili cā q̄s ab hoc precepto excusat & puta dato eo casu in quo si quis vellet missam audire ipse vel alius ex hoc incurreret p̄babilr graue dānū anime vel corporis aut rei⁹ vel honoris sm suā existimationē & fidēteriā si aliq̄s fallat: & ita nō fit in re. ar. eorū que dicta sunt. §. ieiunij. §. vij. par. preceptū sine rōnabili necessitate trāsgredit ēt sine p̄cēptu ex sola pigritia: vt p̄z etiā supra lex forti. Usi distinctionē rich. ange. in quod. quemdi ex contēptu vero & ex similiter ex interpretatiuo qui est q̄n quis trāsgressionē assuescit sine vel pigritia ēt sine cā rōnabili vero nulli peccatū si fiat ex cā rationabili: non approbo. Utrum ad scām membrum: q: ista omissio sine causa est mortalis sm Archi. Pe. de pa. pa. in. c. si. de vi. & honestate. cle. & pene oēs nec requiritur contēptus hic ad peccādū mortaliter: q: requiritur in his que de cōsilio nō in his que de p̄cepto sunt sm pa. in rub. de obser. ieiu. in fi. & in. c. cōcupiscentiam. de consti.

*2 ¶ Secundo querit que sit necessitas excusans ab hoc p̄cepto audiēdi missas: & dico q̄ regula generalis diiudicādi talē necessitātē tradita est in. §. priorīs exēplariter aūt loquēdo sm arc. excusantur infirmi & eorū seruitores: & qui parum lucrū. q̄ nō est: & qui audiendo impedirent ab arduo & iusto negotio: q: cū ōne officij p̄hibētur exire vt castellani & alij⁹ dñis seruientes: & dñi ac cōsiliarij tpe misse vrgētibus causis occupati: & puelle nubiles ignorātes hoc preceptū vel faciēs eas ad hoc cogūt ex cōsuetudine regionis: vt ex honestate sint clause arg. de consti. c. fi. nisi eas ducant ad chorcas vel permutant stare in fenestris & vidue post mortem mariti aliquo breui tēpore puta hebdomade vel mēsis ex consuetudine. secus per ser mēses vel annū. di. viij. cōsuetudo. et coniugate q̄ audire nō possunt sine magno scādalo virorū puta q: familie bene preparare nō possunt. xxxiij. q. v. nolunt & trinerātes q̄ ob hoc perderēt societatē necessariam vel vtilē & idē dic tu de pauperibus mulieribus que alias minister verederentur ab alijs.

3 ¶ Tertio querit a quo missa sit audiēda: & dico quod a sacerdote non fornicario notorie non an

Universidad de Deusto
Biblioteca

lis ⁊ prescripte.licet malefaciat audiens ī domo
sine rationabili causa. * Scōm.Et si eps prohi-
beat audire missam in ecclesijs;mēdicārīū dieb⁹
festis,dicit Archi.obediēdum esse ar.xj.q.iij. ād
ergo.⁊.c.sententia.Iz malefaceret rollendo pias
consuetudines cū scādalo populoz;tcs ⁊ gre.san
ctus permiserit sacerdotes christmare ad scanda
lū tollendū.xcv.dist.peruenit.sed tñ ego dico qō
hoc casu obedire nō ē necessariū nec ille hoc po
test iubere qz ista consuetudo audiendi ibi auto
ritatē hz a superioze eporū.i.a romano pōtifice
qui mēdicantes instituit ad supplēdū defectum
episcopoz q iā nō predicār nec predicatores su
stentant.⁊ sic est tanq lex eisdez ⁊ preterea sicut
eps nō pōt arctare ius cōmune ita nec consuetu
dinē generalem totius orbis vt in.c.in his.⁊.c.
catholica.dist.xj.Et si hoc sub excōmunicatiōis
pena preciperet;dico qō sententia esset iniusta vt
pz ex dictis;⁊ etiā nulla qz sicut attentatū ℨ ius
est ipso iure nullū.vt in.c.vides dist.⁊ in.l.nō du
bium.C.de leg.ita ⁊ attentatū cōtra generalē con
suetudinē toti⁹ orbis vt in.d.c.in his.⁊.c.catho
lica * Tertium.Precipitur ramē in virtute sanc
te obedientie;⁊ sub interminatione eterne ma
ledictionis oībus religiosis ne ī sermonib⁹ suis
prelatis ecclesiarum detrahant.s.nominatim ex
pīse aut circūloquutue sm gl.aut retrahāt laī-
cos ab ecclesiarū suarū frequentia vel accessu;⁊
? intellige in publico sermone non in priuato.

1.dī. ¶ Sexto q̄ritur qualiter missa audiēda sit;⁊ dī
co tria. * Primū. licet missa sit deuote audienda
interius ⁊ exterius: interioz tñ deuotio que in
attentione consistit nō cadit sub humano pcce
pto iuxta ea que dicta sunt supra hoza.§.xj.ex-
terioz autē cadere potest ⁊ vī q̄ cadat illa deuo
tio que de se necessaria ad auditionē q̄ cadit sub
pcepto cū qua nō stat illa distractio qua aliq̄
p notabili parte misse negatur cū socio scādali
zantes alios ⁊ sacerdotē verantes. * Scōm.se-
cūdū Archi.non est necesse semire ⁊ distincte au
dire verba misse ppter hoc q̄ i.d.c.missas 0z au
dire alioquin nō impleret pceptū qui ppter
multitudinem a longe audit submisse celebran
tē nec surdus nec habes auditu vñ intētio eccle
sie a qua est sumenda intelligentia dictoz.xxij.
qō.v.humane est q̄ quis sit presens ⁊ adsit misse
⁊ deo vacet; ⁊ si est intelligens dignus ⁊ iustum
est vt intendat ⁊ conetur intelligere: adde tu ex
cōsequēti q̄ talis tenetur nihil exterius facere
repugnās dicte intentioni: qz q̄ tenē ad psecu
tionē vnius oppositoz tenē ad fugā alterius.
* Tertiū qui audit missaz ad quā tenē de prece
pto simℓ eodē tēpore dicere nō pōt horas ad qs
de pcepto tenē sine mortali;quia ibi sunt due
obligationes quaz quelibet attentionē ⁊ deuo
tionem exteriozē requirit.nec pōt esse exterius
attentus misse qui exterius est attētus offō.ar.
c.ex literis.de proba.cū ibi nota.in verbo vices
duoz vel ecōtrarioz;secus si aut ad missam aut
ad horas non teneretur ex pcepto qz dicere
nō prohibeturmisi ex hoc aut sacerdos aut alij
impedirentur.

De iericordia habet opera septē corpora-
lia ⁊ spiritualia de quib⁹ supra eleemo
syna in principio.

Modica regul'r leges ⁊ iura non cu
curāt.l.seio.ff.de ī integ. rest.⁊.l.si
oleū.ff.de dol.⁊ facit lex.in.c.cū re
de re iudi.In ptrariū tñ facit bal.
i.l.ad barbaricū trāsferes.C.q̄ res
expoz.nō pos.vbi tz q̄ si statuto nō
pōt extrahi vinū nō pōt extrahi metreta.⁊ in.l.
minoz⁹.C.de his q̄b⁹ vt indig.vbi tz q̄ si exhi
tuto custos ville nō denūciās malefactores pu
nif.si denūciat oēs pter vnū punif. Sūt et alia
multa facientia in cōtrariū, soluif aūt q̄ si sum
mus in his q̄ sunt ℨ ius cōe.⁊ in casu vbi vulne
rantur regule iuris communis de minimis non
curatur.⁊ ita pcedit.d.l.seio.⁊.d.l.si oleus.si re
ro sumus in his que sunt de iure communi ⁊ re
gulantur a iure communi ⁊ tunc de minimis cu
ratur ⁊ ita procedunt contraria.ita voluit Bal.
in.l.si proprietarius.ff.de dam.infec.

Mollicies aliquādo est species luxurie
de qua.§. suo loco. aliquando est vi
tium oppositum perseuerantie ⁊ pti
nacie:de qua.s.tho.ij.q.cxxxviij.

Monachus vnde dicat;⁊ que ad illum spectent
vide infra religio.vij.per totum.

Monasterium quo se habeat ad contractus et
bona tēporalia monachoꝝ infra religio.vij.
per totum.

Monacha vide infra religio.vij.per totum ⁊ su
pra.electio.iij.§.vs.⁊.vij.

Moneta vide.§.falsari⁹.§.vs.⁊.vij.⁊.§.ga
bella.ij. §.ix.⁊.s. solutio. §. ij.⁊ restitu
tio.⁊.s.pecunia.⁊.s.usura.v.§.s.

Monitio supra excōmunicatio. septimo. §. xx.

Monopolium videtur esse conuen
tio aliqua aut locus in quo vnus so
li licitum est aliquid vendere aut
emere quod illicitū est vt. l.vnica.
C.de monopolijs ⁊ dicit a monos
vnum ⁊ pole venditio.

¶ De mora ⁊ morosо.

Mora in proposito videtur esse tēpus
in quo quis interpellatus sciēter nō
facit q̄ ī eo facere debz ⁊ potest vt pa
ter ex his que nota.in capitulo vlt.de
locationibus.Ad hoc igitur quod quis dicatur

morosus vel in mora requiritur quod sciat vel
scire debeat se debere quod interpellatus sit a
die vel homine.l.monitus quodhabuerit oandi
possibilitatem.ff.de reb.cre.l.quod te.

1.qō. ¶ Primo ꝺo querif ḡs sit in mora ⁊ dico qō ob
ligat⁹ ex delicto semp est in mora.ff.de cōdi. fur.
l.in re furtiua.obligat⁹ vero ex cōtractu si est ad
certū tps statim post illud est in mora.eriā si nō
fuerit admonitus nec monitio est necessaria iq;
dies īterpellat p hoie.d.c.vl.⁊.C.de contrahē.⁊
cō.stip.l.magnā.Oō Pa.in.c.Iz heli. de simo. li-
mitat si actoz ⁊ reꝰ sint eiusdē fori al's nō;vt not.
in.l.ire illa.ff.de cōsti.pec.de quo vide.j. obliga-
tio.totū.limita ēt nisi iusta cā excuset post q̄
tñ cāz si ipa deficiat si nō ipleat quā citissime po-
test cōstituif in mora.l.celsus.§.s.ff.de arbi. vbi
iussus ab arbitro dare certa die excusaf si die il-
la fuit ipedit⁹ iuste;mō de quā citius pōt impedi
mēto cessante;⁊ tdē i.c.cū dilecti.de dolo.⁊ ptu.⁊
intelligo quā cit⁹ pōt cōmode ⁊ honeste;qz hoc
posse est iuridice;⁊ vide infra potēria.Si ꝺo dies
nō est apposita obligatiōi nec alia cōditio ille re
quirit monitio sm Bald.in.l.non ignorat.C. de
fruc.⁊ li.erpē.⁊ Ange.in.l.si manumissori. C. de
obse.pa.pte.⁊ Pa.in.c.licet heli .de simo.⁊ in.e.
ij. de accu.⁊ facit.l.fideicōmissi.vbi est casus au
reus.ff.de vsur.⁊.l.quidā liber⁹,in ꝺbo qua de re
volo vt cuz libero loquaris.ff.de ser. vr. pdi.⁊ id
q̄ legit ⁊ no.in.l.debitores ptentes pri⁹; denū
ciatiōib⁹ cōueniendi sunt.C.de pigno.⁊ in.l.si ex
legati cā.ff.de ꝺb.ob.⁊ in.c.accusatio.ij.q. vij.q̄
monitio vel īterpellatio seu debiti petitio fieri
debet cōgruo loco ⁊ tpe.ff.de ꝺb.obli.l. cōtinu⁹
.§.cū sta vbi a promittēte oare ephesi peti nō pōt
aut eq̄ illuc potuerit accedere q̄ ꝑmissor est ro
me. Et licet glos.dicat in.d.c licet heli.q̄ in pe
cuniarijs admonitio est de honestate non de ne
cessitate;tñ Lud.de ro.in suis nota.tenet q̄ si de
bitor citaf sine monitiōe;⁊ cōstitef debitū ;debet
ector cōdēnari in expēsis citatiōis si poterit pba
re qō nō fuit monit⁹;qz vt dicit Pan.vbi .§. ad-
huc nō erat in mora;licet in ea p talē interpella-
tionē cōstituaf vt si catef debitū fiat ei pceptiōne
nō audet ex timore etiā reuerētiali;vel si debitus
ignorat etiā sine monitione debitoꝝ l. mora con-
stituif ⁊ incurrit pena morosi post istās in quo
arbitrio boni viri satisfacere debet et pōt alias
autē in mora nō constituitur;qz ex quo, creditor
debitus scit;vt sine omni respectu petere potest;⁊
non petit videtur consentire dilationi. Et sic in-
telligē.l.in omnibus obligationibus.ff.de regu-
2 iur.⁊ theologos in.iij.

¶ Secōo q̄rif vtrū sit in mora qui pōt exceptiōe
legitima se tueri;⁊ dico qō non vt est regula iu-
ris in.vs.sicut ds qui seruū suū fugitiuū mora
cū factū infra triēnū nō reāstituit ōz restitue in mo
ra q tñ re vera non est in mora si pōt exceptione
legitima se tueri:puta longinquitatis loci. xvij.
q.vj.si ḡs incognit⁹.Et ōz exceptio legitima que
replicatione nō elidif;nō legitima vero que eli-
ditur vt si feci pactū de nō petendo decē que de-
bes:sed metu vel tēpore furoris feci si oū repeto
excipias de pacto exceptio elidit̄ replicatione
furoris aut metus,hec ex illo. Jo. an.

¶ Tertio queritur vtrū sua mora cuilibet sit no 3
ciua;⁊ dico quod sic;vt est vna regula iur.in.vs.
sicut si quis est in mora soluēdi decimas ille pe-
reūt suo periculo etiā fortuito casu.xvs.q.s.decī-
me.Et si debitor primo fuit in mora soluendi et
posita creditur in mora recipiendi vel econtra-
rio vltimo mora nocet.ff.de vsur.l. debitor.

¶ Quarto q̄rif ad quid teneaf morosꝰ debitor 4
vel emptor;⁊ dico qō tenef ad interesse oīm habi
ti ⁊ lucri cessantis dūmodo sit talis ps̄ona q̄ veri
similiter, fuisset iuste lucrata qō iudex habebit
estimare;pro quo est text.in.l.ij.ff.de eo qō certo
loco.in fi.vbi ōz qō in hoc interesse habebit rō lu
cri cessantis;⁊ idē Imo.in.c.sacro de sen.excō.et
gl.in.l. curabit. C.de act.emp.⁊ Panor.c.cō.que-
stus.de vsuris.vbi refert pe.de ancha.ita con-
sulu sse vide infra vsura.j.§.xvij.* Sed tñ aduer-
te qō mora ⁊ culpa eq̄parātur.missi in hoc qō mo-
ra est purgabilis.l.si seruū.§.sequif.ff.de verbo.
obl.⁊ sic pōt intelligi.l.si is.in fi.ff.de iure doc.vñ
si respondaꝰ vel restituāda eodem mō apudeū cui
oanda erat vel apud ōsim erat peritura nō tene
tur morosus.l.si.§.s.ff.ad.l.rho.de iac. ne credi-
tor cū aliena iactura lucre fq̄ etiā sequif Fulg.
⁊ Mar.in.l.qō te.ff.si cert.peta.Iz Accur. teneat
infra restitutio.vij §.v.par.iij. Et si sit dubitatio
an fuerit peritura nō liberaf morosus;qz inter-
pretatio fit contra eū.l.cum res.§.si.ff. de lega.s.
gari possit;⁊ dicit Joā.and.in regula mora.in.vs. 5
qō nō;vbi dies prefigitur a lege vl canone penam
imponēte;qz pena semel cōmissa nō purgaf;⁊ sic
intelligenda essent iura q̄ videntur dicere;qō nō
purgaf;vt.xij.q.ij.longinquitate.ij.q.ij. puella.⁊
de electio.in cunctis. Et hoc est verū nisi in eadē
lege canone caueaf qō eodē casu possit purgari
mora ⁊ pena euitari;⁊ sic intelliguntur iura con-
traria que videtur velle quod possit purgari;vt
xvij.dist.c.s.;⁊ di.c.qffi.⁊ de sup.negli.prela. ifas.
Pena ergo semel commissa nō purgaf;misi forte
fingeretur quis nō fuisse in mora.ij.q.vs. diduss.

¶ Sexto q̄rif qūo purgaf mora;⁊ dico q̄ ex ce- 6
leri solutione ante requisitionē factam;vt no.in
d.c.vult.⁊ facit.c.bertoldus.de re iud.⁊.c.ex rue.

Universidad de Deusto
Biblioteca

de cleri nō resi.ꝛ similiter si obtulit post mortem ipse debito.vt in.d.§.sequitur intellige si obtulit rem integram qualitate non vitiatam. vt.j. restitutio.vij.§.iij.

De morte ꝛ mortuo.

MOrs scōm philosophos est vite priuatio ꝛ mortuꝰ est is in quo primo vel gratia partis est mors seu vite priuatio. Est autē triplex mors. de penitē.dist.vlt.c.vi.f. corporalis.spiritualis ꝛ gehennalis ꝙz.f. est etiaꝫ triplex vita qua quis priuatur scz corporalis: spiritualis id est gratia siue charitas vie ꝛ beatitudinis: qua quis proprie priuatur solū post mortē sicut ꝛ proprie tunc quis est habilis ad illam. ¶ corporalis tamen est duplex scz naturalis qua quis priuatur vita substātiali ꝛ accidētali. i. operatione vitali ꝛ ciuilis qua quis priuatur accidētali tm. i. aliqua operatione vitali puta ppria voluntate aut ciuium fruitione ꝛ huiusmodi.

1.q9. ¶ Primo vero querit quid de morte summarie scripserit sanctus Tho. in ordine ad mortes: et ex operibus eius dico sic. Pena mortis in presenti nō infligit pro quolibet mortali: sed tantum pro inferēte damnū irreparabile vel pro habēte horribilem deformitatē. vnde pro furto non infertur nisi aggrauet per circonstantiā graues scz sacrilegij: peculatus aūt plagiarij. xxij.q9.clxiij.art.xvj.* Mors illata etiam p̄ crimīnibus infert totā penam peccati vel partem scōz quantitatem culpe patiētie ꝛ cōtritionis: nō aūt mors naturalis. iij. dist. xx. * Exponere se ꝛ suos mortis periculo pro liberatione persone per quam ecclesia vel respublica sustentatur est laudabile. xxij.q.xxxij.ar.vj.* Exponere se morti pro salute anime proximi certa ex precepto alias vero consilium. iij. distinct. xxix. * Dolēdū est de morte amici: sed moderate quadruplici causa prime ℣ thessa. iiij. de morte autem propria maxime tristatur virtuosus: qz priuatur maximo bonoꝝ quo maxime dignus est: scilz vita ꝛ virtutibus ꝝ presentem vsum: licet quidam gaudeant propter spem beatitudinis. iij. ethi. vel xviij.* Nullus eripiendus est a morte contra iura. xxij.q.v.ar.xij. secundum.

2 ¶ Secundo queritur vtrum mors naturalis sit satisfactoria pro peccatis ꝛ dicit Sco. in .iij. distin. xx. quodlicet sit necessaria: tamē si accepte tur voluntarie est sufficiens pena pro omnibus venialibus ꝛ forte p̄ magna parte mortalium: ꝛ consequenter maiorem habitualiter: etiam si p̄ peccatis inferatur. ꝛ sic renet Sum. Ang. cōtra. ga. ꝛ supple. scz sanctus Thomas. in .iij. distin. xx. consentit quantū ad violentā: non autem quantus ad naturalē: quia iam quasi versa est in naturam. sicut ꝛ originale quod tanquam pena contrahitur: ꝛ consentit summa Ro. ꝛ supple. ꝛ intendit sanctus T. ho. quod in naturalibus non meremur nec demeremur: scz pcomitari possint aliquae voliciones ꝛ acceptationes meritorie: ꝛ sicut non est meritoria digestio cibi: licet sit meritoria ex charitate gaudere quod virtus adeo data digerat: quia opus meritorium est in nostra potestate: vt supra meritum.

¶ Tertio queritur vtrum mors ciuilis equiparetur morti naturali in dubio ꝛ respondet ℣ eminen. in.c. susceptum de rescrip. lib.vj. ꝛ Archi. ibidem ꝛ domi. Anto. in.c. licet de offici. delega. diffuse sed ru concludendo dic aut verbum mors profertur a iure vel ab homine. Si autem a iure in materia stricta ꝛ exorbitāti a iure cōmuni ꝛ tunc in dubio intelligitur de morte naturali: vt in dicto c. susceptum ꝛ in.l.tertia. §. hec verba. ff. de negot. gest. ꝛ ibi glos. ꝛ Barto. Si vero ius in quo profertur mors nō est strictum sed extēdibile ex identitate rationis. ℣ sic si mors ciuilis habet eundem effectū quo ad id de quo agitur quē habet mors naturalis sic equiparatur ꝛ ita procedit capitulum placuit. xxv. questione. j. sed si non habet per omnia eundem effectū non extēdetur neq; equiparabitur: vt dicit glossa in. di. ca. quesitum ꝛ in dict. ca. licet. Si autem verbum mors proferatur ab homine: tunc in dubio non equiparatur: quia verbum hominis referri debet ad mortem naturalem: vt in.l. ex ea parte. §. insulam. ff. de ver. obli. Joan. an. autem. xxv. q.j. in. ca. placuit dicit q3 regulariter mortis appellatione intelligit mors naturalis.

4 ¶ Quarto queritur quis dicatur esse in periculo mortis ꝛ dico quod infirmus quotidiana febre obsessus: vbi machine faciuntur: vel ab hostibus volentibus illum occidere naufgaturus per loca periculosa: iturus per loca insidiosa: ꝛ erate confectus ꝛ huiusmodi: vt patet. ff. de bona. cau. mor. l. mortis causa cum tribus sequen. sed tu dic quod ista dicuntur exemplariter: regula autē sumitur ex arbitrio boni viri vt pensatis omnibus circunstantijs is dicatur esse in periculo mortis qui probabiliter iudicatur esse in periculo mortis.

5 ¶ Quinto queritur vtrum liceat mortuos spoliare ꝛ dico quod nō quomodo tales spoliatores grauissime legibus puniuntur. ff. de sepul. vio. l. pretor. §. aduersus eos. ꝛ scm philosophum in .iij. ethi. latronibus enumerantur. De mortuo resuscitato vide infra resuscitatus.

MOrtis articulus supra absolutio primo. §. quinto.

MUlier vide. ā. femina ꝛ quo ad moniales supra abbatissa ꝛ infra religiosa. vij. §. vltimo.

Multitudo cui ꝛ peccat quid sit agendum vide supra correctio. xiij.

Mimus vide. ē. gabella. v. inditum mimus est donum ꝛ indictum est exactio.

MUrmuratio ls plerūq; commemoretur ꝛ reprehēdatur a sanctis: tamē non est plene declarata quid sit et vtrū sit peccatū vel quale. Ex aliqui doctores dicūt quod est querela in iusta vel iparies. Videt aūt sic dicendum. Murmurare secundū multos dictū est per similitudinem admittere quod est proprium mutorum ꝛ loqui non audientiū. Unde murmur aut murmuratio dicitur primo omnis loquutio summissa vel clanculosa: aut certe ꝛ submisse: et clanculo facta. vnde ꝛ metaphorice riuus aque dicitur murmurare: sed quia talis loquutio frequēter fit iniuste dicit sco querela iniusta: intelligē clāculo vel angulariter ꝛ nō in facie facta ꝛā presidē. Est aūt querela iniusta dupliciter. s. rōne obiecti ꝙ. s. querulatur quis de iusta: sicut pharisei de receptione peccatorū a dño ꝛ ratiōe modi ꝙz. s. licet quis querat de re iniusta tñ non debito mō. i. nō vbi qñ ꝛ qđo oportet: vt qz in angulo cū impotentia. vñ ꝛ holkot in diffinitione quod murmuratio est querela cum impatientia in his que homo o5 patienter ferre. Et isto modo murmur est in cōi locutiōe: sicut religiosus dicit murmurare quando aliquid iniustum quidē patitur: sed tamen non exponit prelato relationem suā s5 alias quoꝝ nō est ei prouidere. Igitur murmuratio sumit tribus modis.* Primo et est submissa ꝛ clāculosa loquutio: ꝛ sic p̄ō esse cum peccato ꝛ sine peccato: sicut Jo. v. dicitur ꝙ murmur multꝰ erat de christo in populo: ꝛ sequitur quidā essi dicebāt qz bonꝰ est alij aūt non sed seducit turbas.* Scōo est submissa ꝛ clāculosa loquutio ꝛ qualitas de re iusta sicut populꝰ Israel murmurauit frequēter cōtra deū. Et tertio est per peccatū aut veniale aut mortale secundum conditionem personarū circunstantiarū animorum quod generali regula difficile est diffinire. Pena autem murmuratoris est: vt alienus sit a fratrum vnitate ꝛ opus eius obiectatur. xc. distin. alienus. vbi dicit gl. quod opus clerici precipue est oratio laici vero oblatio ꝛ sic videtur qđ si sit clericus debeat in oratiōe quasi excommunicatus separatus esse ab alijs: ꝛ si sit laicus nō recipiatur eius oblatio.

MUtilare quid sit ꝛ vtrū liceat vide supra homicidiū. iij. §. tertio. Mutilare enim membrum proprie est illud inutile reddere: sed tamen communiter doct. capiunt mutilare pro truncare. vide autem ē. corpore vitiatus.

MUtuo per signa potest petere sacramenta ꝛ ei danda sunt. xxv. q.vj. qui recedit ꝛ matrimoniū potest contrahere vt supra matrimonium. ij. §. vij.

¶ Summa.

MUtuum est res ex suo vsu cōsumptibilis penitus cuius proprietatem ḡs in alios trāsferre: recepturꝰ deinde alias rē nō numero sed eādē spē aut valore vt si tradō tibi pecuniam recepturus post mensem aliam numero.* Dicitur primo res quo nomine hic venit etiam pecunia que proprie dicit ꝑciō rerū vt patebit. Et scōo 03 ex suo vsu ꝓsumptibilis penitus: qz in his que vsu suo si ꝓsumuntur penit̄ vt est ager: equus: vestis ꝛ hmōi non est mutuū exp̄esse aut p se vt patebit infra ꝛ patet. ff. si cer. pe. l. ij.* Et tertio 03 cui proprietatē: qz in mutuo trāsferk officius a dāte in accipientem: vñ mutuū 03 quasi ex meo tuum. qz dum il lum tibi trado de meo facio tuū. ff. si cert. peta. l. ij. ꝛ stat periculo tuo postq̄ acceptasti si perit etiā casu fortuito. C. si cer. peta. l. incēditū. inst. quibꝰ deinde. qz si quis statis ꝛ de presenti tradēdo rez accipit aliā rez vel ꝑciū siue rei nō est mutuuꝫ sed permutatio aut vēditio vel alius cōtractus vt infra permutatio. Et quinto aliam rem. qz si esset recepturus rei ꝑciū nō esset mutuū sed vēditio: nisi ꝛ ipsum ꝑciū mutuaret.* Dicitur sexto aliā rem numero: qz si esse recepturus eandem numero non esset mutuum sed commodatum vel depositū vel aliꝰ contractus. ff. de cōtrahen. emp. l. ij. ꝛ. d. l. ij. ff. si certū petat.* Et septio dicitur sed eandem specie aut valore: qui mutuū fit duplici. er aliquādo scilicet expresse ꝛ tūc regulariter ecipitur idē spē aliquādo vero tacite ꝛ tunc recipitur rei valor vt si dedi frumentum valens decem recepturus oleum valens decem aut plus: qz ipsum frumentum non mutuatur sed venditur aut permutatur valor autem siue ꝑcium frumenti mutuatur implicite et virtualiter in tempus redditionis olei. Fallit quod dictum est in mutuo pecunie: quia siue reddatur eadē specie puta argentea ꝓ argentea siue eadem valore alia specie vt argentea pro erea: aut econtra semper est mutuum expressum: quia pecunia est inuendibilis formaliter et si non materialiter. item quia omnis materia monetata vt sic er formaliter sumpta est in specie eadem

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſes mẽſure venaliũ ſ̃ materialiter differat vñ valor: vigiuti ſolidoꝝ eſt idẽ ſpẽ in auro ⁊ in argento formaliter licet non materialiter. ¶ Dicit ãr aſo. ⁊ refert ac ſequitur ſum. ang. q̃ ſi deꝯ pondus argẽti ⁊ recipiaꝫ pecunia argẽtea i numero erit mutuũ. qz idẽ genꝰ reddit̃. l. eadẽ ſpẽs ego vero dico ibi eſſe vẽditionẽ: qz rẽ ⁊ precium nec argentũ monetatum: vt illud q̃ in numero conſiſtit eſt idẽ in ſpẽ formaliꝫ cũ nõ monetato q̃ conſiſtit in põdere. Conſiſtit igitur mutuus proprie. i. expreſſe ⁊ per ſe ſolũ in rebus triplicis generis. ſ. in his q̃ cõſiſtũt in numero vt pecunia id eſt aurũ argẽtũ ⁊ omne metallũ monetarũ vt ſic vel i põdere: vt aurũ vel argẽtũ nõ monetatũ et huiuſmodi vel in mẽſura intellige cõrẽtiua qua grana ⁊ liquida mẽſuranꝺ ad differentiã menſure panni ſm Rod. vt vinũ tritici ⁊ huiuſmodi et generaliter in his que vſu ipſo cõſumũtur. ſ. ex toto ⁊ penitus vt. d. l. ij. ff. ſi cert. pet. ⁊ inſti. q̃ mo. con. obliga. in prin. in alijs aũt pura equo aut veſte vel hmõi nõ eſſet mutuũ expreſſe ⁊ per ſe ſed ſolũ implicite ⁊ per accidẽs inchoatum in his ſubintelligitur aliq̃ pactoꝝ trium puta in equo preciũ q̃ in numero cõſiſtit ſicut ſi trado equuꝫ receptur⁹ certo tpe p̃ciũ intelligo mutuaſſe precium ipſum vñ ſi q̃d vltra recipio vt patebit eſt vſura q̃ nõ eſt ſine mutuo. rõ aũt hortũ eſt: qz de rõne mutui ẽ q̃ recipiẽs mutuũ reddat aliã rem vt dictũ eſt ⁊ de rõne iuſtitie eſt q̃ reddat equiualẽtẽ qz alr nõ eẽt equalitas: equinalẽtia aurẽ eſſe nõ põt p ſe in rebus vſu nõ conſumptibilib⁹ niſi forte raro ⁊ p accidẽs qz aſin⁹ nõ eſt eãualens aſino aut equus equo. ſed in eis equiualẽtia fit ⁊ cognoſcit p aliã rem. i. numiſma q̃ eſt olim rerum mẽſura. v. etꝫ. ſ̃ in alijs equiualẽtia neq; eſt neq; cognoſcit̃ per aliã rem reddibilem p mutuo ſed per mẽſurã ⁊ põdus ⁊ numerũ que nõ ſunt res reddibiles: nec aliquid valẽtes. Unde in illis nõ eſt mutuũ niſi p accidẽs ratione p̃cij amoti. ª Quomodo aũt ſit dandũ mutuum ſine ſpe alicuius vltra ſortẽ iuxta preceptum vñ vide. ſ. vſura. ſ. quomodo etiã teneatur mutuare qui pecuniã h̃z vel aliud ſibi neceſſarium vl vtile ad negotiandũ vel huiuſmodi vide ſupra elemoſyna. §. f. ⁊ diſtingue vt ibi ⁊ adde ſm Scot. in. iij. q̃ habens pecuniã ſibi pro aliquo tempore inutilem moraliter peccat ſi eam nõ mutuat indigenti peteuti faciens contra preceptuꝫ nature ⁊ xp̃i. Luc. vj. mutuũ date: quod intellige primo ſi tutus ſit de rehabendo tẽpore oportuno: aliquin diſtingue vt ſupra quia commodare eſſet dare ⁊ ſecundo ſi indigentia ſit circa neceſſitatẽ vel decentiam. Utrũ aũt mutuo accipiens pecuniam teneatur reddere in eadem ſpecie infra ſolutio. §. ij. parti. v.

¶ De naufragio.

Naufragiũ dicit̃ q̃ſi navis fragium ſiue factura eſt naue fracta. l. periclitata rerũ corporaliũ ſubmerſio. l. deprecatio ⁊ per totum. ff. ad. l. rho. de iac. C. de nau. l. ij.

¶ Primo vero querit̃ vtrũ reſtituere teneatur l. qui aliquid de naufragio rapuit ⁊ dico q̃ ſic ſiue de naui ſiue de mari aut littore rapiat. ff. ꝺ ſiccen. rui. nau. l. ũ quis ex naufragio ⁊ ꝺ. l. deprecatio. nec excuſat a mortali ⁊ reſtitutiõe aliqua cõſuetudo ſtatutũ aut preceptũ ſed furtũ eſt. ff. de acqui. re. eo. l. qua ratione in fi. C. de fur. l. rerũ. Quin etiã ꝑ leges ſi petaꝫ infra annũ cõdemnabitur ad reſtituendũ quadruplũ: poſt annũ vero in ſimplũ vt in. ꝺ. l. rerũ. ⁊. ff. eo. l. ſ. ꝑ canones vero ſi iſte raptor ſit epiſcopus vel prelatus aut clericus deponi debet de accu. cũ dilecti. el. ſ. vltra predicta ſiue clericus ſit ſiue laicus: niſi fatiſſecerit oꝝ excõicari imo ſm aliquos eſt excõicare de rap. excõmunicationi. Sed hec intellige niſi nanta exercear pyratica tyrannidem: vel tint̃ mica nomini xp̃iano vel principi. C. ꝺ fur. in auf. nauigia.

¶ Scõo querit̃ vtrũ reſtituere teneaꝫ ſ̃ rapuit de naufragio aliquid q̃ ſtatiz erat perituꝝ ra ta farinã aut ſuccarũ vel papirũ: ⁊ dico q̃ ſic ſine quocũq; periculo vite talia ſaluauit: etiam ſi dñs alr nõ erat rehabiturus ⁊ qz ex charitate tenebaꝫ ſuffragari. ꝺ. c. excõicationi. ⁊ ſic intelligẽdum. ꝺ. auf. nauigia. ⁊. ꝺ. c. excommunicationi. iuncta gl. ſed tũ debet habere laboris ſui mercedem: ⁊ ſic ꝑ ſe ſolũ ſi ſaluare debuiſſet oportuiſſet facere perquirentibus: ⁊ ſm hoc intellige que ꝺcet rodẽ. §. ſeq. ſi vero ſine vite ſue periculo eas ſaluare non potuit diſtinguendum eſt. Nam aut ſe exponendo periculo vite non dico probabiliter ſed qualicũq; capit ea bona que dominus veriſimiliter per aliã viã non erat rehabiturus ⁊ retinere illa poteſt qz non tenebatur cum tali periculo ſuffragariimo ipſe dominus debuiſſet vel le quod potius ea proximus haberet quam perirent: ſi aũt alia via erat ea dominus veriſimiliter rehabiturus vt qz ea tẽpeſtas ſactaſſet ad littus aut alios que dicto periculo ſe exponeret inueniſſent: tenetur reſtituere: ſ̃ debeatur ei ſ̃ mium ꝑ laboꝛe ⁊ periculo ad arbitrium boni viri. ſi quis tamẽ ſimpliciter de talibus bonis aliquid furriperet credens hoc ſibi licere vel ex ſtatuto vel ex alia cauſa non videtur peccare mortaliter nec incurrere excõmunicationẽ. ꝺ. c. excõmunicationi vt patet per dicta ſupra excõicatio. vij. §. Si tamen ab homine fulminat̃ etiam eo caſu quo talia poſſent licite retineri tenerentur ſaltem reuelare talia bona rapida.

Ex predictis aũt reſpõdendum eſt ad hoc caſum qui de facto accidit. Cum em̃ ex naui periclitãti omnes aufugerent etiam patronus. vnus poſt ſugam patroni ex capſa eius ſuſtulit mille aureos eoſq; ſaluauit. Diſtinguendum enim eſt. vt. ſ̃ 3 ¶ Tertio q̃rit vtrum dñs q̃ accepta ſumma cõuenit cũ nautis q̃ſi naufragiũ patient̃ nullus eoꝝ ꝓdabit: teneaꝫ dicta ſummã reſtituere. ⁊ dico reſtituere tenet̃ q̃d hac occaſiõe ſuſcepit vel ſuſcipi ꝓmiſerit̃ niſi ſpontanea liberalitate donet ſm ff. cum alꝰ deberet hoc gratis facere. Bi tñ ſiret ſtatutũ q̃ quis tm̃ reciperet pro rebus quas ex mari recuperaret naufragis valeret ſtatutum ſm ſum. piſa. qz hoc inquit fit in fauorem naufragoꝝ: vt holeas in querẽdo perdita ſint ſolicitio res premiũ laboris recepturi ⁊ idẽ tenet Rodẽ. ⁊ ſum. ang. ac ro. licet contrariũ teneat ſupplex irratiõabiliter fatis: quia hoc eſt vtiliter gerere negociũ, naufragoꝝ. ff. de nego. geſt. l. põponius. 4 ¶ Quarto q̃rit vtrũ reſtituere teneatur q̃ res iactas in mari vel electas ex naufragio inuenit ⁊ dicit paſ. in. capi cũ dilecti. de accuſ. q̃ nõ ſi erãt pro derelictis: qz talia naturali ratiõe efficiũtur capientis. inſtitu. de re. di. ſi vero non erant pro derelictis ſed ad euadendum proiecte: cũ proiciens remaneat dñs occupans alo retinendi eſt furtuz vt in glo. m. ꝺ. c. cum dilecti. ⁊. l. qua rõne. §. vl. i ff. de acqui. re. do. ⁊ eſt excõicatus ſi non reſtituit q̃ primum põt. ꝺ. c. excõicationi. de rap. q̃ intellige premiſſa monitione. vt ſupra excõicatio. vij. §. xx. particu. iij. licet hic poſt paſ. teneat ſum. ang. quo ad deſi non requiri monitionẽ. Bi vero ſimpliciter accipit nõ conſiderando an eſſent derelicte vel ne excuſatur a furto. vt eſt text. in. l. falſus §. ſi iactum. ff. de fur. ⁊ ab excõicatione. argu. ꝺ. l. falſus: ⁊ eorum q̃ excõicatio vbi ſupra dicta ſunt. Qñ aũt pro derelictis habeant paſ. dicit vbi ſupra ex coniecturis p̃ſumendũ vt ſi ꝺs iactauit li. ⁊ huiuſmodi. vide ſupra inuenta §. primo.

¶ De nauta caupone ⁊ ſtabulario.

Nauta eſt maior in naui in hoc propoſito: caupo eſt tabernarius qui et ganeo. ⁊ ſtabularius eſt hoſpes recipiens etiam equos. Unde ꝺz nauta qui nauẽ exercet non aũt remiger. vt. l. ſ. c. tit. §. nautam. et ſibi caupo ⁊ ſtabularij q̃ hoc exercẽt. ⁊ inſtitores 1.98. id eſt q̃ vẽdendis inſtãt vice eorũ: vt in. ꝺ. l. ſ. §. fin. ꝺi eo q̃ ꝺ. de iuriſſima. ſed non de caſu. ff. nau. cau. et ſta. l. et ita. §. et hoc edicto. Nec obſtat. l. ſ. §. ſi veſtimenta. ff. de po. vbi depoſitarius nõ tenetur niſi de culpa lenij: qz eſt ſpeciale in iſtis vt teneatur etiã de leuiſſima. Quod tũ fallit in conſcientia vbi tenẽtur ſolũ de leui. ꝺ. l. et ita. qz loquitur in odium talium qui fraudes facere cõſueuerũt vt ibi pꝛ. §. hoc edicto. ⁊ conſequenter fundat ſe ſuper preſumptione: et ſic locum non habebit in p̃ſcientia iuxta dicta ſupra. ler. §. ix. niſi ſpecialiter accepiſſent mercedẽ p̃ cuſtodia. vt ſupra locatio §. xvij. vel niſi quando res cuſtodiam diligentiſſimam requirebat. et ſcienter in cuſtodiam eſt ſcepta: qz ſic tenentur de leuiſſima. 2

¶ Scõo quiritur q̃o probab̃ datum talib⁹ in pecunia: ⁊ dico quod p̃ſueuit portare talem quãtitatem pecunie: nec crederet iuramento ſuo aliasnõ niſi quatenus probet. ar. ff. de re mi. l. non oẽs. §. a barbaris. qz talis debet numerare pecuniam in conſpectu hoſpitis. ff. depo. l. ſ. §. ſi ciſta. 3

¶ Tertio q̃rit vtrum naute et p̃fati vãtes dño deponẽti clauẽ camere: excuſentur ſi res pereãt ⁊ dico ſm gloſſ. in. l. ꝺ. ff. nau. cau. et ſta. §. item ſi p̃dixerit quod ſi a p̃ncipio dedit claues ⁊ p̃dixit q̃ nolebat teneri excuſaturaliter ſecus: ſimiliter tenetur q̃ſi a principio nõ dedit claues ſ̃ poſtea. licet p̃dixerit: per. l. ſicut. C. de act. ⁊ obliga. niſi 4 ille expreſſe conſenſiſſet nolle eum teneri.

¶ Quarto queritur an predicta habeant locũ in eo q̃ hoſpitãt aliquem non tanq̃ caupo ſed tanq̃ ciuis ſine mercede: ſicut q̃ſ rex veniens ad aliq̃ ciuitatem diſtribuit ſuos per domos ⁊ dico quod nõ. vt. l. ſi meſſor. ff. ſi meſſor falſo modum dixerit. et arg. ff. de alea. l. ſ. §. item notandum. vnde ſi gratis facit tenetur ſolum de dolo ⁊ lata culpa.

¶ Quinto q̃rit ſpecialiter an caupo teneaꝫ ex facto ſui famuli. ⁊ dicit Joannes de ana. in conſilio 5 ſecundo incipiente in xp̃i noie. cõcludendo quod p̃ iniuria reali et damno dato in rebus põt hoſpes agere contra cauponẽ. vt. l. ſ. §. poſſumus. ff. nau. cau. ⁊ ſta. ſed de vulnere illato per famulum caupo non tenetur quo ad expenſas vel intereſſe ꝑ quo vide text. iuncta gl. in. ꝺ. l. ij. §. i em dicitur in verſicu. ſed ſi dãñ. ⁊ in. l. ꝺz eodem titu. in principio. vbi glo. exponit factũ. i. receptum. quaſi velitroicere quod non teneaꝫ niſi. de receptoꝝ: pro quo etiam facit quod nõ ẽ eadẽ ratio: qz vix poterit fieri damnũ in rebus q̃n hoſpes ſit in aliq̃ culpa ſaltem leuiſſima: quia potuiſſet diligentius cuſtodire: non autem ſi eſt dilectio in perſona: qz obſtare non poteſt quin famul⁹ ſi velit occidat aut verberet hoſpitem. Adde autem ſecundum eũdẽ Joan. q̃ſ ſunt quedam perſone que regulariter tenẽtur ex facto ⁊ delicto familie fuctur ſunt publicani naute caupones ſtabularij ⁊ ſimiles alie autem perſone ſra demum tenentur ſi aliqui de familia deputentur ad certũ officium: ⁊ in illo delinquãt: quia tunc dicitur paterfamilias eſſe in culpa deputando inſufficientem. Iſta eſt communis opinio docto. in. l. ſ. §. familie. ff. de publi. ª Et faciunt hec ad caſum qui de facto accidit. Iturus

Universidad de Deusto
Biblioteca

accedit noctu lucernam ad custodiam infantis.ꝛ ea negligēter omissa sequutus est ouarū domorū incendiū. Querebat ant socer vel paterfamilias teneret ex facto sue nurus:et concludit ex predictis Jo.de ana.in consl.vij.incipiente in nolle sancte trinitatis.qō nonq; ille non deputauit illa ad hoc:sed gubernationi liberorū q̄ est de iure naturali. Preterea ista culpa q̄ ꝑsumit cōtra habitātes ex incēdio iudicat leuissima.vt voluit glos. in ſti.qui.mo re contra.ob.§.Preterea.et ista nō est imputabilis/vt voluit Balic.et.in.l.si vendita.ff. de peric.ꝛ cō.rei ven.ꝛ Bald.in.l.in iudicio.C.de loca.vbi ꝓprie loquit de lucerna. Utrus nauta possit res suas proferre depositis q̄s vtraq; saluare nō p̄t:vide supra commodatū.§.xij. Utrus etiam teneatur si res meas transtulit in aliam nauim.ꝛ periit.vide.ff.locatio.§.xvij. Utrum etiam possit naugare per omne flumen ꝛ vti arboribus in ripa existentibus.infra piscari.

Necessitas loquēdo iuridice tripliciter.prima.f.absoluta q̄ est ei⁹ sine quo vita corporalis sustētari non p̄t:vt ea q̄ est alimēti:cibi est oportuna.i.ei⁹ sine qua vita cōmode sustētari nō p̄t vt ea q̄ est eoꝝ quoꝝ priuatio incommodat notabiliter terria est pecua.i.eoruꝫ sine q̄bus vtiliter vita non sustentat.puta librorum pro studio. Illud autem q̄ dicit in.c.ij de feriis.necessitas.facit licitum ꝛ legi non subijcitur est verū de prima necessitate q̄s illud quod ꝓtra legem est non est malum de se.puta q: ex aliqua circunstantia potest licite fieri:q: tali necessitate occurrente nō requiritur alia dispensatio.sed autoritate ꝓpria p̄t quilibz contra legē venire. Est etiam verum secundū aliquos de secunda:modo fiat aliqua recompensatio.sicut dicit omnes in.cap.j.de fer.q̄ ij doctoribus consulere pro forensibus in die festo.modo per aliquam eleemosynā recompensetur.ꝛ facit glo.in.c.presbyter.in verbo denarium.lxxxij.distin.et melius.d.c.licet quod limita extra contractus.ꝛ q̄s superioris autoritate de facili haberi non potest aliasnon,esset tutū. In tertia vero necessitate omnino requiritur dispensatio:aliter non fieret licitum.

Negligēria ꝓprie vēdo vocabulis est defect⁹ circa interiorē actū voluntatis:qui est electio nō q̄dē act⁹ ſz circūstantie.vñ ſm Jſido.in lib.etymo/ negligens dicitur quasi nec eligēs.pigritia autē est defectus circa executionem exterioris operis:desidia vero est defectus circa continuationem boni operis a discedendo dicta:ꝛpor autē est defectus circa feruorem executionis operis dum tepide fit bonum:in contrariū vero est defectus circa stabilitatem voluntatis.omissio autem est defectus circa actum debitum fieri:sicut negligentia est defectus circa circunstantiam:puta temporis.loci ꝛ hmōi.videarchi.si vis.h.parte.ti.ix.c.ij. Large vero sumendo vocabula negligentia est omissio alicuius:q̄ fieri ꝺz ꝛ potest.vñ negligentia sine mora esse non potest de elect.c.vlti.ꝛ de con.prebē.quia diuersitatē.ꝛ no.in.c.si cōpromissarij⁹.de elec.lib.vj.nolle igitur negligentie simpl'r venit leuis ꝛ leuissima culpa vt ptz in.c.preallegatis.ꝛ facit.xxvij.dist. de syracusane.ꝛ.ca.cum ex eo.in fi.ꝛ.c.cōmissa.§. porro.de elec.lib.vj.ꝛ hoc q̄si quis tenet de culpa leui ꝛ leuissima al's nō.nolle ꝯo negligentie ostendit lute venit lata culpa.vñ.ff. mandat.l.si fideiussor. in princip.dicitur dissoluta negligētia ꝓprie dolus est.i.lata culpa.ꝛ idem venit nomine negligētie.vt.ff.de act.ꝛo obliga.l.ſ.§.his quoq; apud.vbi est text.quasi apertus. Aliquando vero includit dolum scilicet cum lex imponit negligenti diuersam penam a delinquente:quia tunc sub negligente includit dolosam negligentiam.vt not.ge.in.de capi.si compromissarius. Quomodo autem et quando negligētia sit peccatum mortale sum.angel.innixa sue falsę opinioni quod transgressio legis humane preceptiue sit peccatum mortale secundum rationē contemptus aut consuetudinis.de quo.ff.ieiunium.§.viij.ꝛ.ij.inobedientia.ꝛ supra ler.§.viij.dicit quod negligentia est mortalis si ea omittātur ea ad que quis tenetur ex precepto vel officio de iure diuino in his in quibus verisimiliter notabile damnum sibi commissorum imminetur in his que de iure positiuo solū nisi includat dolus vel contemptus intellige verus vel interpretatus qui est consuetudo secūdū eum:ſz ſm.ſ. Tho.xxij.q.liij.ꝛ supple.ꝛ mentē.ro. negligentia dupliciter potest esse pctis mortale. Primo si ex ꝙ omittitur ex negligentia fit de necessitate salutis ideſt cadat sub aliquo pceptoꝛ:sine fit actꝰ sine circunstantia. Secō si voluntas intēta fit remissa circa ea que sunt de:vt totaliter deficiat a diuina charitate:qō ꝑcipue contingit q̄s negligentia sequit ex contemptu. Si aūt negligentia in fit circa aliquid de necessitate salutis nec ex cōceptu nō est mortale supra medicus.§.ſ.infra predicatoꝛ.videtur aūt velle archi.in.ij.parte titu.ix.c. iij.in fi.q̄s negligentia quando est ex consuetudine fit mortalis:sicut si quis consuevit horas non dicere solicite ꝛ deuote.sed ego dico quod consuetudo id quod de se est venale nunq; facit mortale vt patet ex dictis supra ebrietas.vñ si ista negligentia consueta esset circa omissionē totarus esset mortalis:secus si circa omissionem deuotionis in dicendo horas:quia illa deuotio non est sub ꝓcepto. Potest tamen hoc dictū esse aliquo modū verum circa religiosos.vt infra religio primo.§.xvj.in fi.de negligentia iudicis laici suppleda per ecclesiasticū supra iudex.ſ.§.iij. De negligentia etiam cōferendi beneficia ecclesiastica.ſ. beneficium ſcdo.§.vſ. Et idi etiam de negligētia ꝓuidendi in ecclesia cathedrali vl' regulari. De negligentia ꝓlati infra ꝓlatus.§.iij.

¶ De negotio:negotiatore:ꝛ negotiatione.

Negotium dictum est quasi negō otiū de ver.sig.forum.§.cōstat.ꝛ p̄sit ex ipso nomine importat priuationē otij:ꝛ significatū ōem cui otium repugnat:puta actus regiminis ciuitatis aut domus secūdū quod dicuntur quedam negotia publica ꝛ q̄dam priuata:ꝛ similiter actꝰ commutationum ordinarium ad lucrum qui maximam solicitudinem requirunt. Est igit negotiū in cōi actus humanꝰ practicꝰ:qui vulgo exercitiū ꝺz:ſpaliter autez vt nunc principaliter intendimus negotium est cōmutatio vel pmutatio lucrativa.i.ad lucrū ordinata. Et idem significat negotiatio:sed alio modo.f.in abstracto. Et idē similiter ſignificat mercatoꝛ:sed illud dicit negotiatio. Prima igit ſm philosophum ſz est de se laudabilis:q: habet honestū finem:cū deseruiat necessitati vite licet in ea possint diuersa peccata committi.que sunt hominum vitia ꝛ nō artis in se.secūda vero ꝓsiderata ꝑs se habet quādam turpitudinem inquātum de sui ratione non importat necessarium vel honestū finē sed quantum est de se deseruit cupiditati lucri que terminum nescit sed tendit in infinitū:potest tamē fieri licita si mercatoꝛ ordinet lucrū ad aliquem finem honestū vel necessarium:q: illud lucrū ꝛ si in se non importet aliquē finem honestū vel necessariū:nihil tamē importat in sui ratione vitio sum contrarium rationi vñ ordinari p̄t ad finez honestū ꝛ necessarium.puta si negotiatoꝛ illud ordinet ad sustentationem decentē sui ꝛ familie:ꝛ aut subuentionem pauperū aut publicam vtilitatē ne ſcz desint patrie necessaria aduitā ꝛ inde lucrū expetit nō quasi finē ſz ꝛ ōſi stipēdiū laboris.

¶ Secūdo querit quot modis mercatio reddat illicita.ꝛ dico ꝙ multipliciter ſm Ray.ꝛ alexan. in tertia parte.ꝛ Jnn.iu.c.ſ.ne cle.vel moꝛ Pasi. ibidem ex quib⁹ colligit ꝙ est illicita sex modis. Primo ex cā seu fine:qñ.ſ.fit ꝓpter auaritiam.i. imꝓbā cupiditatē diuitiarū vel alium malū finem.ꝛ tūc est pctis veniale aut mortale eo modo quo ille finis. * Secūo ex ꝓsona puta si sit clericꝰ ꝛ a fortiori religiosus.vt supra clericus.iij.ꝓ toto. laicis aūt est licita regulariter. * Tertio ex tempore vel si fiat ꝺieb⁹ festis:q: est opus seruile de quo dic vt supra.ofﬁca.§.iij.qō tñ ſm Pet.de palu.fallit in nundinis scitis ꝛ toleratis si diuina non omittant:secus si nundine essent prohibite. * Quarto ex loco:quia in loco in hōesto ꝛ suspecto non ꝺz ꝺs negotiari seu etiā conuersari.ff.de arbi.l.ſi cum ꝺies.§.ſi arbiter.lxxxſ.dist.i omnibus.xxvij.q.ſ.ſi ꝺs sacro.ſilr negz in eccliā.xvſ.q. viij.ꝛ hoc ditimus imo hoc esset mortale nisi magna necessitas excusaret.de immu.eccl.decet domum dei.li.vſ.iiicto.c.relinq̄ nolumus.decu.ecclia.Qō ſtelligе ſi q̄d notabile fiat:sec⁹ in modico.ꝛ cū ſtrepitu ꝙbortia ac intētione lucrādi. sec⁹ sine ꝙbis:ꝛ cū intētione satisfaciendi honori diuino ꝛ fidelis deuotiōi principaliter vt in candelis ſz forte secūdario intēdat aliq̄s lucrū:sine quo tñ hoc fieret si vēdens secur⁹ esset de sua indēnitate vſi ꝛ laici qui cā ꝓsumunt vēdere vt lucrentur extra ecclesiam vēdere cogunt. Quinto ex modo puta quia exercentur dolose vel cū mēdacijs ꝛ periurijs. * Sexto ex commercio quando ſ.illud est rei publice damnosum:sicut cū quis totum granū aut omnes merces emit vt coactis aliis a se emere vendat suo modo ꝛ idem est quo

1,93 Quātū vero ad finē est duplex.vt infra.§.ſ.

¶ Primo vero queritur vtrum negotiatio de se sit licita vel illicita:ꝛ dico ex archi.post sanctuz Tho.ij.ij.q.lxxvij.ar.iij.quod cōmutatio que sit licet est de ratione negotiationis est duplex secūdum philosophum.ſ.poli.vna scz quasi naturalis:ꝛ necessaria.f.rerū ad res vel ad pecunias ꝓpter necessitatē vite que ꝓprie non est ad mercatoꝛes sed ad economos ꝛ politicos pertinet: qui habeat prouidere familie aut ciuitati de necessarijs:ꝛ alia denariorum ad denarios vel rerum ad denarios adāe vel ad res non ad necessitatem vite:sed ad lucrū consequēdum.que ꝓprie dicit negotiatio. Prima igit ſm philosophum est de se laudabilis:q: habet honestū finem:cū deseruiat necessitati vite licet in ea possint diuersa peccata committi.que sunt hominum vitia ꝛ nō artis in se.secūda vero ꝓsiderata ꝑs se habet quādam turpitudinem inquātum de sui ratione non importat necessarium vel honestū finē sed quantum est de se deseruit cupiditati lucri que terminum nescit sed tendit in infinitū:potest tamē fieri licita si mercatoꝛ ordinet lucrū ad aliquem finem honestū vel necessarium:q: illud lucrū ꝛ si in se non importet aliquē finem honestū vel necessariū:nihil tamē importat in sui ratione vitio sum contrarium rationi vñ ordinari p̄t ad finez honestū ꝛ necessarium.puta si negotiatoꝛ illud ordinet ad sustentationem decentē sui ꝛ familie:ꝛ aut subuentionem pauperū aut publicam vtilitatē ne ſcz desint patrie necessaria aduitā ꝛ inde lucrū expetit nō quasi finē ſz ꝛ ōſi stipēdiū laboris.

¶ Secūdo querit quot modis mercatio reddat illicita.ꝛ dico ꝙ multipliciter ſm Ray.ꝛ alexan. in tertia parte.ꝛ Jnn.iu.c.ſ.ne cle.vel moꝛ Pasi. ibidem ex quib⁹ colligit ꝙ est illicita sex modis. Primo ex cā seu fine:qñ.ſ.fit ꝓpter auaritiam.i. imꝓbā cupiditatē diuitiarū vel alium malū finem.ꝛ tūc est pctis veniale aut mortale eo modo quo ille finis. * Secūo ex ꝓsona puta si sit clericꝰ ꝛ a fortiori religiosus.vt supra clericus.iij.ꝓ toto. laicis aūt est licita regulariter. * Tertio ex tempore vel si fiat ꝺieb⁹ festis:q: est opus seruile de quo dic vt supra.ofﬁca.§.iij.qō tñ ſm Pet.de palu.fallit in nundinis scitis ꝛ toleratis si diuina non omittant:secus si nundine essent prohibite. * Quarto ex loco:quia in loco in hōesto ꝛ suspecto non ꝺz ꝺs negotiari seu etiā conuersari.ff.de arbi.l.ſi cum ꝺies.§.ſi arbiter.lxxxſ.dist.i omnibus.xxvij.q.ſ.ſi ꝺs sacro.ſilr negz in eccliā.xvſ.q. viij.ꝛ hoc ditimus imo hoc esset mortale nisi magna necessitas excusaret.de immu.eccl.decet domum dei.li.vſ.iiicto.c.relinq̄ nolumus.decu.ecclia.Qō ſtelligе ſi q̄d notabile fiat:sec⁹ in modico.ꝛ cū ſtrepitu ꝙbortia ac intētione lucrādi. sec⁹ sine ꝙbis:ꝛ cū intētione satisfaciendi honori diuino ꝛ fidelis deuotiōi principaliter vt in candelis ſz forte secūdario intēdat aliq̄s lucrū:sine quo tñ hoc fieret si vēdens secur⁹ esset de sua indēnitate vſi ꝛ laici qui cā ꝓsumunt vēdere vt lucrentur extra ecclesiam vēdere cogunt. Quinto ex modo puta quia exercentur dolose vel cū mēdacijs ꝛ periurijs. * Sexto ex commercio quando ſ.illud est rei publice damnosum:sicut cū quis totum granū aut omnes merces emit vt coactis aliis a se emere vendat suo modo ꝛ idem est quo

ries querit lucrū immoderatū de emp.ꝛ ven.c.j. de arbitrio boni viri limitandū est ꝺz gl. Ray.et sīc ꝺm archi.idē est qñ oēs cōueniunt vt certo p̄cio vēdāt vel vn⁹ sol⁹ vēdat tale ꝺd nisi p̄cium esset nueniēs. Cōsimiliū aūt est ho.q̄ taxatio p̄cij fiat p eṕm:ꝺz hoc est cōsimiliū:si rē p ꝺm vel melius per rectores ciuitatis taxaret ꝺm archi.non posset carius vēdi sine pctō. Septimo ex cōsortio:vnde q̄ societatē hz cū negociatore quem scit male p̄scīe tenet ꝺz Archi.soluere societatem si pōt.s.cōmode:vel si nō pōt protestari q̄ de illicitis lucris participare nōvelit.ar.ꝺis.lxxxij.error.ꝛ.c.faciētes.ꝛ sup hoc ꝺz inquirere ne crassa ꝛ nō excusante ignorantia laboret.* Si ō est aūt necessariū qō lucrū inde p hos modos q̄situm restituatur aut pauperibus detur:ꝺz sit cōsimiliū ꝺz doc.qō fallit primo si q̄s iniustitiā cōmisisset circa p̄cium iustū in plus vēdēdo:vel in min⁹ emēdo.et scō ꝺm ro.si quis fuit cā excrescētie p̄cij emēdo totū aliq̄d vt carī⁹ vēderet:q̄ tenet lēsis si als ꝺānus illud nō euenisset:ꝛ ratio q̄ fuit cā ꝺamni iuste

§.qō. Tertio querit q̄ sit negotiatio sic illicita q̄sit mortale ꝛ negotiatorem expellat de rēplo ꝺei. Et ꝺico q̄ est primo illa q̄ est cū periurijs: vt pt⁹. Et scō ea q̄ cū mēdacijs perniciosis.i.ordinatis ad decipiendū in aliquo notabili: vel ēt in modico si adsit animꝰ decipiēdi in magno ꝺz Archi.secus si fiāt ad p̄seruādā indēnitatē vendentis siue ad vendēdū iusto p̄cio aut ad decipiendū in aliquo modico cum alo non decipiēdi in magno q̄ est veniale ꝺm ray.ꝺz ho.falso hoc ꝺicat eē mortale si assidue fiat sumēs exeplū de ebrietate:sed non est verū:q̄ veniale de se quātūcq̄ multiplicetur ꝛ continuek nunq̄ fit mortale.xxij.qō.cl.ar.ij. nec est simile de ebrietate que de se est mortale si sciēter admitrak sine necessitate.quā fclam assiduitas arguit. Et tertio illa q̄ est cū intentione fi.in lucro ponendo.s.ꝺi finē vltimum quod tunc est cū illud est ꝺi deo cariꝰ:ita q̄ quis ꝺeum per mortale contemneret vt lucrum nāsciscatur. Et quarto ḡliter ea que est cum emptione aut vēditione q̄ sit mortale.de quo vide supra emptio.

Quarto q̄rit vtrū licite fiāt assecurationesque plerūq̄ fiunt a mercatorib⁹?:ꝺz nō fiant mercātie: ꝛ ꝺico hoc fieri tripliciter. * Primo.s.in mercib⁹ vt cū quis mittit aut expectat merces p mare vl loca periculosa:ꝛ timet de submersione vl p̄da.ꝛ spōdet alicui q̄nq̄ vl sex p cōtenario vt ille eus assecuret.i.se obliget oia soluturū si perierint. Et ꝺicit Archi.hoc licite fieri ꝛ assecurantē posse ꝺicta q̄nq̄ vel sex lucrari si res salue fuerint cōe p̄iculi:q: ibi nō est mutuū vt pt⁹ nec turpe lucrū cum nō inuenak prohibitum hoc ꝛ hoim vtilitati deseruiat vt exp̄imur. Nec obstat.c.nauigāti.ō vsu,vbi vsura est si is q̄ suscipit in se periculum mercisit:ꝛ inde aliq̄d p̄cipit:q: vt no.Jo.cal.illud est qñ p̄cipit rōne mutui facti mercatorij non rationе periculi. * Et scō fit in pecunijs:ꝛ hoc ꝺupliciter.s.co mō quo de mercib⁹ ꝺictū est cū ꝺeferunt cū periculo:ꝛ est ide iudiciū vt ibi. ꝛ turpe cū quis satisꝺat p eo q̄ eas mutuo accipit gratuiter vel sub vsuris ꝺe quo timek q̄ fallat:ꝛ p̄statione vult vnū vel duo p cēt̄enario:ꝛ hoc archi.post Lau.de ri.si ille accipiēs non erat ꝺitus secur⁹ ꝺicit rōne periculi:ꝺz si esset ꝺito securus vt q: hz in bonis nō vk lucrū esse tutū:q: vk imꝑlicitū mutuū ꝛ esset vsura manifesta si ide ēt mutuatoꝛ ꝛ satisꝺatoꝛ:ego ho ꝺico q̄ null⁹ pōt esse ita secur⁹ q̄n possit aliq̄ intervenire periculi vel saltē aliqua ꝺifficultas ꝛ labor in rehabēdo:ꝛ rōne hui⁹ pōt aliq̄ḍ percipere plus aut minus secūꝺū periculi ꝛ rei qualitatem. Et tertio fit in persona:ꝛ hoc ꝺupliciter.scz per saltum conductum personale ꝛ pro hoc licitum: est aliquid accipere modo promissa seruentur: ꝛ cum certatur super futura morte aut vita alicuius:et vn⁹ obligat se ad ꝺecem ꝺanda si tali tempore non fuerit vius:ꝛ similiter alius si eodem tempore nō fuerit mortuus:ꝛ ꝺm Archi.hoc lucrum licitum nō videtur:quia nulli vtilitati sed soli cupiditati ꝺeseruit ꝛ potest ꝺici turpe lucrum:et ꝺatur vita ad mortem oꝑandam alicuius:ꝛ pauperibus erogandum est.rūn. quēstio.v.habetis ꝺe consilio tamen vt ꝺicit non ꝺe necessitate. Et idem ꝺicendum ꝺicit ꝺe omni contentione facta inter quoscunq̄ ꝺe quocunq̄ euentu:vel cuiuscunq̄ rei veritate que a quibusꝺam ꝺz inuadiatioꝛ:ꝛ ꝺe tali lucrum ꝺicek turpe:vel saltē ꝺicē esse vanum.

Quinto queritur quis contractus sit in assecuratione ꝛ alijs ꝺictis in.§.p̄cio.ꝛ ꝺico quod excepto casu cautionis pecunie mutuate in alijs nō est ludus q: non ordinantur ad tortū sed ad lucrū est aūt in assecuratione rerū et pecuniarum ꝺelatarum contract⁹ innominat⁹.de quo habet §.p̄actus.§.iij.ꝛ similiter in alijs enumeratis quia ad hoc quod est ꝺare facias reducitur:ꝺo si facias:vel ꝺo si fiat vel si erit vel si fuit vel si esset ꝺici possit in assecuratione rerum ꝺelatarum esse locationē rerum inducendarum secure.

Nephitus ꝺicē est quasi nouꝰ in fide a neos nouū ꝛ phitos fides. xlviij. ꝺist. qñ.ꝛ talis prohibek ordinari ꝛ ad minores ordines vt ibi:vbi ꝛ cā reddit:nec ꝛ tonsurari.argu.xix.questio.iij.monasterium dicitur etiam ꝛ nouus in religione per transsumptionem:vt ea.ꝺistin.xlviij.sicut.de quo infra religio.quinto per totum.

Necromantia.Vide infra superstitio.

Dominatio p̄prie ꝺicitur essentia nudus prouidendi ecclesijs vacantibus

sed sciēdum est quod est triplex ꝺm Pan.in.ca.q: sicut.de elec.vna.s.non solēnis.vt qñ ante scrutinium inter electores alios nominak tanq̄ bonus et sufficiens.q̄ non tribuit ius nominato:sed soluz proponitur in collegio vt eligak si placet:alia vero est que fit in scrutinio electionis.intellige vt ꝺicendo eligo talem:et nomino talē.per quam nō acquirit ius.arg.si tibi absenti.de preben.lib.vj. sed tū publicato scrutinio non pōt nominans variare si ꝺignū nominauit.prius aūt̄ videtur posse.vt in.ca.publicato.de elect.alia vero est solennis q̄ ꝺm p̄os.fit.qñ ꝺuo vel tres q̄ sunt solemniores.in capitulo vel alibi nominantur papet:addē vel superiorē ꝛ per collegium peritur vt de aliquo eoꝝ prouideat:ꝛ per hanc quodā modo acquirunt ius notario ꝺm sum.rot.sed Pan.ibidem tenet cōtrariū:licet nō possint nominātes variare post.ꝺ est superiori notatio p̄sentata ꝺm eundem Pan.et Hostien.in capitu.bone.el primo de electio.De numero autem vocum videtur hic ꝺicendum sicut infra de postulatione.§.ij.

Omnatim ideꝫ est qō nomine notatoꝛ fim.si hoc fiat eiꝰ noie exp̄esso. Igitur ꝺm Innoc.in.cap.in lateranensi.de preben.interꝺicti nominatim ꝺicuntur qui interꝺicti sunt exp̄essis nominibus p̄prijs et similiter omnes de ciuitate vel castro si illa vel illud interꝺictum est.i.hoies illius:secus aūt̄ si excōicatur Petrus cū suis fautoribus: quia fautoꝛes non sunt excommunicati nisi ꝺe fauore notorie constaret. Hoc autem ꝺicitur Inno.intellige sic qō prolata mine.puta talis populi aut fautoris talis rei vel excommunicatione vel interꝺicto sub aliquo nopersone.excommunicati vel interꝺicti sunt nominatim omnes quibus illud nomen notorie conuenit.sicut si interꝺicitur popul⁹.omnes quos notorie sue per certitudinem ꝺubitatas constat ꝺe illo populo esse.non autē alij:et si interꝺicuntur vel excōicentur alicuius fautores oēs quos notorie constat esse fautores. Sed Pan.in eo.ca.ꝺicit contra Innoc.esse glos.in cle.j.de vita ꝛ hone. cle.in verbo notarim.i.p̄p̄ijs nominibus exp̄essis. fig.sed illa glo.per nomina intelligit ipsa nota et circūstantias ꝺubitabiles:que vicem habeant p̄prij nominis:qō p̄t⁹ per similem glo.in.ca.con stitutionē.de sent̄ excom.lib.vj.que hz in verbo notarim.i.p̄p̄ijs nominibus exp̄essis.vel alijs ꝺubitabilib⁹ circūstantijs:que habeant vicem p̄p̄rij noīa.Pan.aūt ibi mittit concordare p̄dictas opiniones: et ꝺicit qō vbi agitur de pena incurrenda ipso facto non ꝺz quid fieri nominatim nisi exp̄imak ipsum p̄prium nomen:q: hoc importat ethymologia vocabuli.et in istis ꝺubijs non est recedendū a p̄p̄ia significatione verborum.vt in.c.statutum.de elec.li.vj.nisi circūstantie fiant ita exp̄esse ꝛ stricte qō ex toto vicem p̄p̄rij nois importent.ꝛ facit.l.ij.ff.de lib.ꝛ post. ꝛ instit.de exhe.lib.§.notatim.et in.l.quoties.§.ff quis nomen.ff.de hēre.instit.ꝛ.l.certum.ff.si certum petak.vt pura si ꝺicatur filiꝰ petri.qui.s.vni cū hz filiū ꝛ ymōi.Si ho nō agitur de pena incurrenda ipso facto/tūc ēt ꝺiscitur nominatim exp̄essus qui per circumstantias non sic strictas est exp̄essus. Et sic intellige Innoc.cum ꝺicit q̄ interꝺicta ciuitate.i.pplo eius ꝛc. Et ad glos.in.c.a nobis.el primo.de senten.excō.quam videnk sequi cōiter ꝺocto.que ꝺicit quod ꝺuz ꝺicitur quisquis furtum fecerit excōicatus fit:oēs nominatim intelliguntur excōicati qui furtum fecerunt tanq̄ exp̄essis p̄p̄rijs nominibus.sum.an.ꝺicit ꝺicendum q̄ intelligitur qō ita sunt excōicati quasi nominatim fuissent exp̄essi.nō qō ꝺicank nominatim excōicati:sed q: glos.exp̄esse ꝺicit q̄ intelliguntur nominatim excommunicati.tu ꝺic qō loquitur quando constat notorie aliquem sīue certitudinaliter furtum admisisse.

Notarius infra tabellio.

De notorio.

Notorium ꝺictum a noto quod est signo vel ꝺemonstro est aliquid adeo intricatum:quod secundum Jo.an.de lig.ꝛ ooo mi.anto. multi. de notorio loquuntur quid sit notorium ignorantes:ꝛ vt ꝺicitur impoꝛtat euidentiam rei alicuius talem:quod sine tergiuersatione notari possit. 1.qō

Pro ergo querit quot modis sumit notoriuꝫ in genere:ꝛ ꝺic q̄ aliqui ꝺicunt qō notorium ꝺz ꝺupliciter sīue est ꝺuplex.s.iuris ꝛ facti:quidam vero qō est triplex.s.iuris.facti ꝛ p̄sumptionis quidam ꝛ iam notorium iuris ꝺiuidētes in ꝺuo. s.confessionis ꝛ cōiunctiōis.ꝺicunt q̄ est quadruplex/ꝛ ratio hoꝝ petebit ex ꝺicendis. Dico ergo q̄ i genere ꝺz ꝺuobus modis. Primo.s.improprie vt est aliq̄ḍ notabile non in se sed in alioꝛ:qō tū ꝺe se non facit euidentiam talis rei sed solū ex ordinatione iuris:ꝛ sic ꝺz notorium p̄sumptionis.et ꝺm Pan.in glos.i.in.c.vestra.de coha.cle.ꝛ mu.et Archid.est illud qō ius euidenter p̄sumit ex alio u to.sicut quis habek publice ꝛ notorie pro filio alicuius ex cōiecturis inductis a iure. Et secūꝺo ꝺpriе vt est notabilem se.et hoc ꝺupliciter.quoꝺ da enim est notorium facti:ꝛ scōm Archid.p tgl ff.ij.qō.j.de manifesta.est illud qō exhibet se ꝛ ostert oculis oīm.i.quod ita hz euidentiā facti q̄ negari non potest.s.phabiliter.ꝺ.c.vestra.qō ꝛ intelligе quod habet euidentiam in se vt qꝛ videri p test vel in alio qō de se arguit illud et n n solū ex ꝺispositione iuris.est fornicario sacerdotio ꝺetur in argumentis gradientibus super ter-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ram. Uel vt in.d.c.de manifesta.vo. Archid. est illud cuius populus est testis. ⁊ non est locus instigationi. xxv. distinc. in sacerdotibus. de cohab. clericus. ff. de ritu nuptia. l. palam. in principio. Uel vt dicit Panormi. vbi supra est clara et famosa loquutio ex euidentiam rei surgēs q̄ tergiuersatione aliqua celari non potest. vt probatur. in. d. cap. tua. et ca. euidentia. de accu. Due prime diffinitiones dantur de isto notorio in se. tertia vero de eodem vt est in suo effectu. i. hominum loquutione.

Sed hoc est notandum sm Panormi. vbi. ē. quod notoriū intellige facti ex tribus causatur ex scientia hominum sc̄s non paucorum. ⁊ ex loci ac temporis qualitate. ita sc̄s q̄ nō fiat nocte vel in loco secreto. ⁊ circa q̄ tamē sm Zal. discret⁹ iudex ex circūstātijs arbitrabit factum esse notoriū vt non esse. Quoddā vero est notoriū iuris. ⁊ secūdū Pan. vbi. ē. est spontanea confessio: clara probatio: iusta indubitata ⁊ irrenocabilis diffinitio. sed ista diffinitio est generis p̄ suas species vt patebit. §. iij. ideo tu vic quod notorium iuris est id quod est notorium in actu iuridico. l. in iudicio.

¶ Secundo querit specialiter quotuplex est notorium facti ⁊ dico quod hoc notorium potest dici dupliciter sc̄s ex parte facti notorij ⁊ ex parte eorum quibus est notorium.* Primo modo intelligo Pano:. vbi. ē. ⁊ archid. post gloss. vbi. ē. scilicet quod notorium facti est triplex. Primum est facti permanentis vt quod palatium dominorum sit in platea. ⁊ sic dicitur notorium quasi res nota oībus volētibus illā videre. pro quo autē. qui semel. C. quo ⁊ q̄n iud. ⁊. c. euidētia. de accu. Secundum est facit trāseuntis ⁊ non redeuntis: vt sit in cōspectu populi sit alicūs interfect⁹. similiter v ꝛ preconis: q̄ quinquies facti notoriū est pro tunc non pro nunc: ⁊ sic intellige q̄ not. glo. in. d. autē. qui semel. Tertiū est facti interpolati: secus eius qui paratus est mutuare ad vsuram ⁊ meretricis q̄ nec illic semper mutuat nec semper illa peccat bart. autem post Jaco. de but. in l. ciues. C. de appel. dicit notoriū esse q̄ habet actū permanentē: vt q̄ palatiū oīorū est in platea: atque autē nunc̄ habuerūt actum permanentē: vt vox preconis et huiusmodi trāsire non possunt in notoriū: sed bene in manifestū. Sed primū est melius: alioquin nō dareē notorius fornicator. Si vero diuidatur ex parte eorū quibus est notoriū. sic aliqd̄ ē notorium in monasterio: parochia vel terra: aut prouincia. ⁊ generaliter in omni congragatione decem personarum de quo vide infra. §. iij.

¶ Tertio queritur etiā specialiter quotuplex est notorium iuris: ⁊ dico quod est triplex. ē. illud de quo q̄s est condemnatus ic iudicio vel conuictus vel iponē confessus: q̄ vt dicit pan. vbi. ē. ex sententia in iure facta: dicit notoriū nec pōt amplius retractari. vt in. d. c. vestra. c. c. fin. ⁊ su. c. est interdē re iudi. similiter ex probatione clara ⁊ indubitata. vt in. c. cum olim. de verb. signi. ⁊ ex spontanea confessione: vt in. d. c. vestra.

¶ Quarto queritur vtrum ad notorium facti requiratur notitia totius populi vel maioris partis. aut certe sufficiat notitia decem virorum. et dico de hoc fuisse opiniones quibusdam dicentibus quod requiritur scientia totius vel maioris partis populi. alijs vero econtrario quod sufficit scientia decem personarum. Pro quo sciendum est quod decem persone plebem faciunt vt patet in tex. ⁊ glo. x. q. iij. vnio. ⁊ sm glo. Ray. faciunt populum. ⁊ ideo est vbi adunatio decem personarū potest oriri notorium. vt patet gl. s. in. d. capitula de manifesta. vbi autem pauciores sunt non potest oriri: vt dicit Panormita. in. d. capi. vestra. Glos. ergo in. d. ca. de manifesta. dicit sufficere notitiam decem hominum: nota quia hic numerus plebem facit. Panormitanus vero vbi supra dicit non requiri scientiam totius populi sed totius vicinie vel maioris partis. ita quod non sint minores id est pauciores decem: q̄s summa angelica intelligit quasi non sint pauciores decem illi qui sciunt sed male. quia illa intelligi siue intelligere debuit q̄s nō sint paucisres illi de vicinia. Unde supple. ⁊ sum. rosel. habent alium sensum vt sufficiat scientia omnium vel maioris partis eorum qui sunt in aliquo loco scilicet villa vel parochia etiam inquiunt si ibi non sint nisi decem persone: ⁊ sic consequenter sufficit si sciant sex. et eo casu testis est populus cū sit testis maioris partis populi. ⁊ si populus vel cetus sit cetus. xx. hominum sufficiat adesse notorium in tali populo si sciant. xv. ⁊. sic. de aliis. Igitur vbi sex sciunt dicit notorius simpliciter. licet non dicatur notorium in prouincia vel ciuitate. q̄s pater tum quia aliqui scientia. vel personarum non facit notorium immediate daretur medium cum tale occultum sit quinq̄ sciunt vt pater per gloss. q̄s. §. manifesta. de re. diffi. §. hec aūt secreta. tum etiam quia sic Ray. dicit quod etiam si parochia habeat mille parochianos ⁊ ex illis solum decem graues ⁊ honeste p̄sone scandalizentur de focaria sacerdotis dicī potest quod populus scandalizatur cum decem hominēs populi faciant ⁊ sic. vel. sunt maior pars populi alicuius: tum etiam quia si hec sufficit non posset probari notoriū in aliqua parte nisi numerarētur omnibus plebanis et facta de quod non sint plures ad videndum an maior pars sciat. quod videtur ridiculū: cum interdū implebe sint multa hominum milia.

¶ Quinto queritur qualiter probetur notorium ⁊ dicit Panormita. vbi supra sufficere quod

stes: ⁊ non sufficiant ad illud causandum: q̄ in ore vnorum vel trium testium stat omne verbū: de quo vide gl. in. §. qñ. §. qs. ⁊ q̄ no. gl. i. l. iij. l. ff. ē te
6 ordo iudi. ⁊ dicit Pan. vbi. ē. q̄ sic in notorio pretor sed ibi est spōsetin notorio autem facti non requiritur nisi scia ⁊ citatio: imo si constat quod nulla possit competere defensio: citatio nō requiritur: q̄ ita fit vt se defendat: et sic intelligitur. c. olim. de re iudi. et. c. venerabilem. de elec. sed vbi competere potest defensio sine citatione ista nō valebit ⁊ sic intelligitur cle. pastoralis. de re. iur. Requiritur etiam ista sed cum solita solēnitate. Non autem litis contestatio ⁊ alius iudiciarius ordo solēnitatem respiciens: vt. di. cle. pastoralis. Sed quod requiritur probatio per duos testes admittit: vt in gl. l. iij. ff. de test. nisi sit notorium facti permanentis: vt in capi. euidentia. de accus.

Notuale in priuilegijs priorum locorū frel ligik ois ager nomīer ad cultū redact⁹ de quo nō ext at memoria q̄s aliq̄s fuerit cultus. de verb. signi. quid per nouale.

Notitius. vide infra religio. quinto per totum.

¶ De nuntiatione noui operis.

Oui operis nūciatio sm Hostiē. est edificīi nouiter in alterius preiudicium prohibitio facta legal⁹. ff. de no. op. nūn. l. ſ. ⁊ ōz nouiter edificans nō soluī q̄ edificiū nouū instruit: ſ; etiaz qui instructi formā immutat. ff. eod. l. ſ. §. opus nouū. nō aūt qui imponit incremētuz aut reficit antiquū. d. l. ſ. §. si quis edificiū. nisi ex toto fuisset destructū. vt no. in. c. pfuit. de iude.

1 ¶ Primo vero queritur quibus causis fiat hec nūciatio: ⁊ dico quod tribus: gratia. ſ. tuēdi ius proprium aut publicum: aut damni repellendi. d. l. ſ. §. nunc videmus. ⁊. §. nunciatio.

2 ¶ Secundo queritur pro quibus operibus fieri possit: ⁊ dico quod solum pro coniuncto solo vel his qui solo fiant quorū edificacio vel demolitio videtur opus nouum: vt. d. l. ſ. §. hoc autem edicitum et ad preterita nō fit sed ad futura vt ibidē. Et se extendit etiam ad ecclesiam et locū religiosum: cum hec nō sint in alterius preiudicium cō struenda: vt extra eo. c. ſ. quod tamen fallit quando episcopus propter necessitatem populi alsam ecclesiā vult edificare licet sit i aliarum ecclesiarum preiudicium. de eccle. edifici. ad audientiam. Non autem se extendit ad purgationem cloacarum et riuorum: quia hoc est publice vtilitatis ⁊ securitatis. ff. eo. l. de pupillo. §. si quis.

3 ¶ Tertio queritur cui hec nūciatio fiat: et dico quod domino: vel procuratori seruo: puero: vel fabro id est ei qui fabricat. d. l. de pupillo. §. nunclare. ⁊ debet fieri in re presenti in ipso opere et non tantum domino sed his qui sunt ibi.

¶ Quarto queritur quibus modis fiat ⁊ dico q̄ tribus. Primo simplici verbo inhibendo. Secundo per inhibitionē pretoris. Tertio tactando lapillum ⁊ dicendo: nuncio tibi opus nouum p lapillum ⁊ licet aliqui dicant tactū lapilli fieri debere ter. arg. ff. de re iudi. l. contumacia. de constit. ex literis. in gl. vbi trina monitio est legitima. Nuncians in primo modo perdit possessionē ⁊ facit aduersarium possessorem: sed secundo ⁊ tertio modo retinet possessionem sm Ber. in. cap. ex parte. de verb. signifi. ⁊. d. l. de pupillo. ⁊. d. l. ſ. 4

¶ Quinto queritur quot modis remittitur ista nūciatio seu prohibitio: ⁊ dico q̄ quatuor. Primo verbis expresse. ff. eo. l. nō solum. §. sciendum. Secundo trāsactione ibidem. l. ſ. §. inde querit. ii. ex tio morte nūciatoris. d. l. non soluī. §. morte. Quarto satisfactione. Sed denūcians habet tres menses ad deliberandum an velit de suo iure docere aut recipere cautionem de demoliendo in quib⁹ denunciatus edificare nō poterit. si tamen infra tres menses de suo iure non docuerit postea denunciatus caueat de operis demoliendo ⁊ edificet C. eo. l. vnica. ⁊ in. c. vlti. extra eo. 5

¶ Sexto queritur quis sit huius nūciationis effectus. ⁊ dico quod omne edificatum post illam demoliri debet edificans suis expensis. d. l. ſ. ⁊. l. pretor. §. ſ. eo. ti. ⁊ extra eo. per totum. 6

Ubere. i. matrimoniū cōtrahere nō inducit infamiā in muliere. ſ. annū lugubrē de secun. nup. super ⁊ pene infes illud tē pus imposite mulieri cōtrageti p leges ciuiles sm Bart. in. l. si qua mulier. C. de secun. nupt. per ius canonicū sunt correcte si sunt iposite: q̄ nu pſit nimis festinanter: nō aute⁹ que sunt imposite: q̄: secundo nupſit intelligē in fauorē filiorū. Et idē Pan. in. c. fi. de secū. nupt. vide. ē. lex. §. r.

¶ De nuptijs.

Uptie dicte quasi nube tecte eo quod nubentium capita velabātur. xxxv. q. v. nostrates. ⁊. capit. famine. idem sunt q̄s matrimoniū. ea. d. nullam. ls aliq̄ fumantur pro culpa carnali sicut sponsus beate Marie dicitur ad eius nuptias non peruenisse. l. q̄.

¶ Primo ergo queritur vtrū secūde nuptie sint benedicende. ⁊ dico q̄ secundae nuptie non sunt benedicende: cuius rōnē assignat gl. in. c. capella num. de secū. nup. q̄: sacr⁹ nō ōz iterari. q̄s pano. ibi bene reprobat. q̄ nō est illa dūdictio sacrm ſs sacrale de quo infra sacramenta. vnde ratio est: vt significetur quod continentia prefertur matrimonio vel sm. s. Tho. in. iij. di. xxviij. in li. ⁊ dist. xiij. q. iij. ar. ij. ratio est defectus sacramēti. de quo infra §. sequēti. Sacerdos autem benedicens se

Universidad de Deusto
Biblioteca

cundas nuptias dz suspensus ab officio ⁊ beneficio mitti ad apostolicā sedē extra eo. vir. sed fm Host. ⁊ cōiter doc. nō est suspēsus sed suspendēdus. Et fm Jo. an. l. locū dz hec pena vbi denunciantur secunde nuptie durantib⁹ primis: sed hoc stare nō potest cū dicēdio. §. sequendi. ideo dz locum vbi sunt scē ex parte viri ac mulieris vl' ex
2 parte mulieris tantū fm. s. Tho. vt. §. sequēti.
¶ Scdo querit quidā nuptie sint scē solum ex parte alteri⁹ ita ꝙ vnus tm̄ ziugū sit al's bñdictus: ⁊ dicit. s. Tho. in. iij. di. ⁊. ij. q. vlti. ar. vlt. ꝙ bñdictio ideo a scīs nuptijs subtrahit qz dz scōz matrimoniū in se sit pfectū sacr̄m: tamē in ordine ad primū dz aliqđ de defectu sacr̄i nō habens plenam significationē cū nō sit vna vn⁹ sicut est in matrimonio xp̄i ⁊ ecclesie sed tamē intelligendū est ꝙ subtrahit qñ sunt scē ex parte viri: mulieris vel ex parte mulieris tm̄. qz si virgo Jhat cū eo q̄ aliā habuit vxorem nihilomin⁹ nuptie bñdicunt: qz saluat aliquo mō significatio etiam in ordine ad prios: qz ⁊ si xp̄s vnā ecclīaz spōsaz habeat: dz tamē plures psonas despōsatas in vna ecclesia sz aia nō pōt esse sponsa alteri⁹ ꝙ xp̄i: propter qđ qñ mulier scōo nubit nuptie nō bñdicuntur. hec ex illo. Sz oppositū tz Pan̄. in. c. vir. eo. ti. per illū tex. s. ꝙ nō debēt scē benedici etiā si virgo ducak in vxorē a trāseūte ad scōs nuptias nisi subsit cōsuetudo per papā scita ⁊ tolerata: ⁊ hoc in sacr̄alib⁹ pcedit vt ad inducendū consuetudinē requirak pape tacit⁹ cōsensus cū qua opinione trāsit Host. Dir. sum. ang. ⁊ sum. ros. ⁊ supple. limitātes. s. Tho. quantū ad virginē si cōsuetudo hoc habeat: sed ego dico ꝙ illud verum est etiā si hoc cōsuetudo nō habeat: qz nō est illicitū introducere cōsuetudinē bonā qñ nulla lex ei repugnat. Sed contra inquit Pan̄. qz tex. hoc dicit ꝙ isti sunt benedicti iz alter ipsorū tantū fuerit benedict⁹: sed dico ꝙ ille tex. vł hꝫ sensum ꝓtrariū ⁊ velle ꝙ nō benedicank scē nuptie quando ambo fuerant pri⁹ bñdicti sic dicēs. Vir aūt: mulier ad bigamiā trāsiēs nō dz a pīoytero bñdici qz cū aliavice benedicti sint eoz bñdictio iterari non dz. hec tex. Sed contra iterum inquit ipse ex Direc. qz cū ista benedictio sit cōis mariti: vxori er quo alter fuit bñdictus nō dz bñdictio iterari: qz iterarek in persona alias bñdicta: sed dico primo ꝙ alicubi benedicitur spōsa seorsum a spōso: ⁊ scōo ꝙ nō incōuenit iterato aliquē bñdici rōne alterius ⁊ p redundātiā cū hoc nō sit propter imperfectionem prime bñdictionis: sed qz scōa pso na nō bñdicit absolute sz in ordine ad primo bñdictā. Sed cōtra ināt Direc. qz caro bñdicta trahit ad se nō bñdictā vt tota sit benedicta: sed dico ꝙ hoc esset verū si efficerek simpliciter vna numero caro: sicut aqua addita aque benedicte fit vna numero simpliciter: sed non est ita hic sed aliqualiter simile est sicut cum vinum additur sanguini: ⁊ non fit sanguis. de cele. mis. cum marthe.
¶ Tertio querik quid si inter duos benedictos ante consummationem matrimonij celebrek alt⁹ uoz tium: ⁊ deinde uterq; contrahat: dicit Host. quod secunde nuptie non benedicēt̄: quia spiritualis benedictio tanto est efficatie quod semper transit nisi obicem inueniat cōtrarie volūtatis. de bap. maiores etiam si per risum vł iocum fiat ⁊ pīr semel recepta amitti non potest. de diuort. quanto. ⁊ ita tene quia nunquam benedictio est directe super aliquem iterari. d. c. vir. Quod autem. §. prioze. dicit. s. Thom̄. de virgine intellige non solum si ante non fuit benedicta verumetiā si cum hoc etiam cum alio non contraxit: qz iam non esset vna vnius sed duorum successiue.
¶ Quarto querik q̄d si duo ad scōa vota transfe rir: qui tamen al's nunquaz fuerunt benedicti in primo matrimonio: ⁊ dicit Dir. ꝙ poterunt benedici: qz nō est vis in bigamia: sed potius in benedictione ne iteretur. sed tu dic ꝙ oande benedictionis in scōis nuptijs ex parte mulieris supplet est impedimentum. s. si al's fuit benedicta: vel ex si cōtraxit sine benedictione quia iam nō salvat mysterium vt sit vna vniuz: ex parte autem viri est primum tm̄: vt pz ex dictis. Et ideo in hoc casu dabitur quidem si vir contrahat cum muliere non habente repugnantiam ad benedictionem id est cum virgine que nunquam cōtraxit: nō autem si nubat mulier etiam cum viro non habēte ad benedictionem repugnantiam.

¶ De obedientia.

Obediēcia vt innotescat sciendū est fm beatum doctorē. ij. d. xxxvij. ar. i. ꝙ non inconuenit in vno materiali obiecto pcurrere duas spāles rōnes ad quas duo spāles vīrutes ordinantur sicut miles defendendo castrū regis implet opus fortitudinis nō refugiēs mortis pericula propter bonum communis iustitie debitum seruitiū dño suo reddēs. Igitur obedientia oupl'r sumik sicut ⁊ mobedientia. vt. s. dictū est. s. large pro executione cuiuslibz qđ pōt cadere sub pcepto ex quacūq; intentione ⁊ sic est virtus generalis: proprie fm qđ respicit per intentionem formalem rationē precepti ⁊ sic est virtus spālis. i. habens formale obiectum huiusmodi precepti spāle id est preceptum expressum vel tacitum cuiusmodi est voluntas superioris nota. Et eo ⁊ ei ibi sic pōt diffiniri. Obedientia est virtus mouēs volūtatē ꝓmptā reddēs volūtatē ad implendū quid de suo vt in prosperis est vel nulla vel minima quia secz voluntas nō videk rēdere in preceptū principaliter sz i. ꝓpriū volitū qđ ꝓtū ad exterius apparēs intelligit: qz q̄ ad deū corda rimātē ꝓtē obediēcia i. pīperis nō min⁹ laudabilis: si pīopta voluntas: obediētis nō min⁹ deuote tēdat in pceptū.
1, qō. ¶ Pīmo ꝫo querik vtrū subdit⁹ suis superioribus teneak in oībus obedire. ⁊ dico fm. s. Tho. ij. dī. qō. xliij. qō in pertinētib⁹ ad interiorē motū voluntatis nō tenek hō homini obedire: qō intellige nisi per accidēs vt iterior mot⁹ colligak ex exteriori de q̄ vide. §. excōicatio. vij. excōicatiōe. ij. pīmo notabili. ⁊. §. hoza. §. xf. parti. ij. In his ꝫo que pertinēt ad motū vel actū exteriorē colligēdo ex. c. si quis de maio. ⁊ obe. in gl. ⁊. ix. q. f. sciēdū. ⁊. ij. q. iij. ⁊ tēpalis politica quo ad regimē rei publice: et familie: obediētia limitak fm gradū superioritatis ita qđ superiori obediendum est a subditis in his in quibus habet supioritatē. Igit supioribus spūalib⁹: puta pape ep̄o ⁊ alijs pīatis ecclesiasticis obediēdū est in spūalib⁹ necessarijs vel pertinētib⁹ ad solutē q̄ spopōdim⁹ in baptismo fm. s. Tho. in. ij. di. xliij. Superioribus ꝫo policitis. i. principib⁹ in tpalib⁹ specrātib⁹ ad rē publicā nisi ptās eoz̄ esset vsurpata. qz eo casu subditi non tenent obedire nisi ꝓpter scādalū fm Ri. in. ij. di. vlt. vñ nihil pōt̄ipere pōt ecclīasticis: quia non subiciunt eis de cōsti. ecc. Nō pōt etiā subdito subiacere alterius dñio sine eoz̄ voluntate de ma. ⁊ obe. collect. ⁊. c. fi. Superiori ꝫo economico. i. pīs impertinētib⁹ ad dispositionē rei familiar⁹. ⁊ ꝓtē dictis ait in talib⁹ que ad eoz̄ superioritatē per tinēt nō obedire ex cōtēptu vel scieter sine causa rōnabili in re alicui⁹ ipositātie arbitrio boni viri est mortale: qz cōtra iustitiā cui⁹ obediēcia est qđ cōtra pceptū dei: siue i dispēdiū salutis aut cōrū superioritatē nō pertinēt in qb⁹ obedire nō est necessariū nisi rōne scādali. ⁊ Et ex his pz pīo ad mot⁹ interiorēs voluntatis vt dictū est: quia in his eis nō subdik: sed in pertinētib⁹ ad corpus: nec scōo i corporalib⁹ ꝓtū ad ea q̄ pertinēt ad naturā corporis: vt circa matrimoniū cōtrahēdum vel seruādā ꝛgluitatē ⁊ hmōi: qz oēs homes naturā ⁊ rerū humanarū renek subdit⁹ obedire supioribus ꝫz rōne superioritatis: vt miles ducī spectantibus ad bellū: seru⁹ dño in seruilib⁹: filij⁹ pīi in spectanti
2, qō bus ad disciplinā ⁊ curā domestică ⁊ sic de alijs.
¶ Scdo q̄rik vtrū obedire teneak subdit⁹ si dubiter an id qđ ꝓcipik sit ꝺ deū necne: ⁊ dicit Ray. qđ sic: ⁊ glal'r in dubijs de cēpo. ozdi. ad iures ⁊ excusak a pcō. xxiij. q. j. ḡd culpak nisi sit de his in q̄bus ignorātia nō excusat: puta cōtra articulos fidei ꝓcepta dei: vel gñale statutū ecclesie: in ⁊a ea q̄ dicta sunt. §. ignorātiā. §. vij. Et cōcor. s. tho. ⁊ Gof. habēt̄es regulas: qđ quoties subdit⁹ cōuenīēti inquisitione certificari non pōt obedire debet ⁊ obediendo excusak etiā si dubiter an agat contra ꝓceptū dei necne. Imo aliquando ēt bonum sine quo poterit esse salus propter obedientiam debet omitti. xf. q. iij. quid ergo.
¶ Tertio q̄rik vtrū in oī obediētia sint aliq̄ conditiones subintelligende: ⁊ dicit gl. in. c. ij. de vo. qđ sic. s. si possibilitas adest. facit. c. querelā. ⁊ c. breui. de iureiu. ⁊. l. paulus. ff. q̄ sen. sine app. re. ⁊ admitur oīs ratiō abilis cā vr no. Pan̄. in. c. magne. de vo. ⁊ facit. c. si qñ. ó rescri. ⁊. c. ex pte de of. de leg. ⁊ qđ no. Archi. in. cvrinā. lxxvj. dist.
¶ Quarto queritur vtrum contra obedientias currat ꝓscriptio: ⁊ dico quod non: quia semper adest mala fides. l. j. C. de ser. fugi. ⁊. c. fi. de reg. et in glo. c. sicut nobis. ibidem.
¶ Quinto querik specialiter vtrū pape sit in oīb⁹ obediēdū ab ecclīasticis: ⁊ dicit Pan̄. in. c. inquisitiōi. de sen. excō. qđ nō. ⁊ primo si ꝓceptū sapit pcīm: ⁊ intellige ēt si papa credit mādatū iustū ⁊ tm̄ subdito cōstat illud in se cōtinere: pcīm. de rest. spo. lias. ⁊ Nec scōo si ex obediētia ꝓsumeret status ecclie ꝓturbandus vehemēter vel aliud malum aut scādalū futurū etiā si ꝓcipek sub pena excōicationis late sue: vt not. idē in. c. si qñ ⁊ in. c. cum adeo. de rescri. Ex quo ipse in. d. c. si qñ. infert qđ si mādat ēt sub pena ex. c. late sue aliq̄d ex cuius exequutione ꝓsumit scādalū aiarū vel corporum futurum in ciuitate nō est ei obediēdū: qz hoc fit legis autoritate: vt in. d. c. si qñ. sed rescribendus est pape: imo ex. c. officij. de pe. ⁊ re. quod ius positiuum interpretatak qđ restitutio q̄. s. de iure otiuno aliqñ nō fiat ratiōe periculi corporū vel alarū. de quo. §. consuetudo. §. ix. ⁊ Nec tertio ꝑz eīdē Pan̄. in. c. olim. de cle. pīn. qñ ipse cū maiori parte cōcilij iudicer̄ cōtinētiā certo gñi pīsonarū post monitionē eis resistētib⁹: qz cōtinētia pīsonarum deri pōt̄ impari nō pōt. xxxij. q. j. integritatē. ⁊ sic dici pōt qđ eis iudicere nō pōt virā strictionem ꝫ eo vz velle. lxxiij. di. gesta. ⁊ qđ ibi no. in regula qđ oīs in. vj. de quo vide. §. matrimonium. ⁊ iij. §. xij. parti. vij. ⁊ ifra religio. xf. C. vj. ⁊ Nec quarto est obediendū simpl'r si rescribat ꝓ notorie indigno vt assignet ei certū beneficiū sed distinguēdū est ex dictis Joā. an. in. c. cū adeo. de rescrip. ⁊ in. c. significauit. de offi. or. qz si nō cōstat pcise de intentiōe principis mādatarij⁹ nō dz obedire sed expectare scōam iussionem. d. c. si qñ. ⁊ principes propter nimiā importunitatē vel subreptionem nō

Universidad de Deusto
Biblioteca

concedenda concedit fivero p̄cise constat quod velit hunc indigno p̄o tunc p̄ouideri: aut papa p̄ōt in illo actu dispensare ꝛ illi parendum est: q̄ tunc videtur dispensare: aut dispēsare nō potest: vt q̄ est tanta indignitas quod sine peccato fieri non possit: ꝛ tunc non est illi parendum.

6 ¶ Sexto queritur vtrū pape sit in omnib⁹ obediendum a secularib⁹: ꝛ dico q̄ sic in spiritualibus ꝛ ecclesiasticis p̄nēcib⁹ ad salutē ꝛ bonorū morum conservationē q̄ in baptismo se obligarūt ad renunciandū sathane ꝛ operib⁹ eius nō asit in tgalib⁹ nisi sint ei subiecti ratiōe persone vel cause: vnde si p̄ciperet seculari nulla ratione sibi subdito q̄sibi tribuat bona sua obedire nō tenet: ꝛ idē dic de aliis spiritualibus p̄latis quo ad tēporalia ꝛ similiter de tēporalibus dominis quo ad spiritualia. de quo vide Pano. vbi supra ꝛ Anno. in. d. c. inquisitioni. hoc tenentem.

7 ¶ Septimo queritur quid iuris de obedientia clericoꝝ secularīū in ordine ad suū episcopū et dico multa. Primū clerici seculares p̄latis ecclesiasticis indubitanter tenē obedire vt pape eo modo quo dictū est. §. v. ꝛ oibus inferioribus p̄latis suis inquātū se extēdit eoꝝ superioritas nō aūt extraneis: q̄ sicut non valet sentētia non iudicis ita nec p̄cepti. de iudi. ar si cleri. vij. q. j. quia frater. * Secundō. Si aūt ep̄s p̄cipiat sacerdoti excōicare illū quē sacerdos reputat innocentē. s. Tho. in quodlib. vt ei aliqui imponūt distinguit: q̄ si mandat ei denūciatio excōicatio ms sola tenetur ex parte epi denūciare: si autem p̄cipiat ei q̄ illū excōicet: tunc si est notorium illū esse innocētē debet cora ep̄o innocētiā allegare ꝛ p̄bare ꝛ si in p̄bando deficiat dz obedire: quātumcūq; sciat ei⁹ innocētiā: si vero legitime p̄bet non dz obedire sed recurrere ti oportet ad superiorē: adde tu q̄ si ob hoc eū excōicaret: sententia cōtineret intolerabilē errorem ti vero sit dubiū obedire tenet. xxiij. q̄. j. ad culpā. Et ita tenet sum. Pisa. ꝛ sequit sum. ro. ſ supple. ꝛ sum. Angel. dicunt quod eo casu quo non potest p̄obare non debeat obedire: ꝛ hoc q: supponit p̄o vero illud quod supra ostensum est esse falsum iudex. xx. §. v. scilicet q̄ iudex nō debet iudicare sm allegata ꝛ allegata cōtra ea que scit quod falsum hic adducunt in argumentum: ꝛ vlterius q: inquit sum. An. habet sacerdos excusationē paratam dicendo quod committat cognitionē cause: aut excōmunicet ipse: sed dico quod. s. Tho. th. loquitur in casu quo nulla valeat excusatio: aut declinatio ex quattuor dictis. Unde posito quod ep̄s cause cognitionem commisisset et inuētum esset quod deberet excōicari ꝛ vellet quod sacerdos excōicaret: nihil valeret ista excusatio: quia ep̄s iniuste eū cogeret etiaz per excōmunicationem: ꝛ consequenter sacerdos iuste cogeretur exequi nec peccaret quia iuridice exequeret. * Tertius. Si ep̄s p̄cipiat clerico q̄ det suos libros alteri vel beneficium resignet secundum Ray. obedire non tenetur: quia non pertinet ad episcopū hoc p̄cipere. vij. q. i. quia frater quod intelligo sine causa: secus si ex causa: puta quia clericus est iuuenis prius ꝛ vult dare idoneo propter bonum ecclesie q: hoc potest argu. cum apostolus. §. prohibemus de cens. xxi. q. j. p̄dictoꝝ ꝛ de magi. super specula. quod intellige si libri de bonis ecclesiasticis sunt acquisiti aliter nō posset de test. requisiti et de iure pa. cū olim. §. nos igit. Quartō. Si ep̄s clerico imponat vt romam adeat p̄o negotiis ecclesie secundum Ray. īre tenetur nec valet excusatio dicentis alios esse idoneos magis quia in talibus legationibus hunc ordinem seruare nos oportet. ff. de lega. i. sciendum. §. pe. vel allegantis curam rei familiaris secundus ipse bien. quia priuate vtilitati communis p̄ferēda est de p̄cepto. bonali. ſ. Non tamen tenetur obedire vt promoueat negotia contra seipsum in. d. i. sciendum. §. si accusatio ꝛ facit. c. peritio. de iureiurando. * Quintō: Clericus sm Ray. magis tenetur obedire episcopo quam archiepiscopo nisi in quibusdam casibus quos habes supra Archiepiscopus in p̄n.

¶ Octauo queritur quid de obedientia monachi vel religiosi non exempti a iurisdictione diocesani: ꝛ dico quod tenetur obedire episcopo ſ nō magis q̄ abbati. lviij. dist. c. ſ. ꝛ. q. xij. non dicatis ꝛ hoc indistincte tenent sum. Aug. ꝛ Ro. post Ray. sed Pano. in. c. quanto de offi. or. melius distinguit post Anno. idem: quia in criminalibus p̄fertur episcopus: ꝛ coram eo debet monachus conueniri: quia inferiores non cognoscūt de causis criminalibus: vt not. in ca. transmissa de electionibus. ꝛ sic p̄t intelligi. c. monasteria. xviij. q. ij. vbi monasteria dicuntur subesse correctioni episcopi: sed si agitur ad correctionem secundus regulam abbas p̄fertur episcopo: ꝛ in illis magis tenetur ei obedire: et not. glo. xj. q. iij. qui regulam. ꝛ xviij. q. v. noluit vnde potest eum abbas corrigere ꝛ de monasterio expellere secundum regularia instituta: quia ex quo papa regulam approbauit in qua. ſ. datur potestas abbati superiori huiusmodi voluit obseruari ea que in illa continentur. Vide ibi multa ad hoc p̄positum ꝛ de monachi conuentione. s. autē Tho. in. ij. di. xliij. dicit quod monachi magis tenetur obedire abbati quā episcopo instatutis regule: econuerso aūt in disciplina ecclesiastica: vnde obedire ep̄o vocanti ad commitatum suum inuito abbate ſ Hostien. De hac etiam obediētia viō aliqua infra religio. vj. §. vj.

9 ¶ Nono q̄rit q̄d iuris de obedientia religiosorum exēptorum. ꝛ dico. vt. j. religio. vj. §. vj.

10 ¶ Decimo querit q̄d iuris de obedientia ei⁹ qui multos hz superiores non subordinatos puta p̄es ꝛ ducē exercit⁹? ꝛ dico q̄ de monacho i hoc de alio asit sciēdū est generaliter q̄ circa hoc. ſ. Tho. in. ij. di. xliij. in. i. multa dicit. * Primū. Si potestas inferioris ex toto oriē a superiori: tota virt⁹ eius fundatur sup virtute superioris: ꝛ simpliciter in omnib⁹ est magis obediēdū superiori: quo se hz p̄as dei ad omnē potestatē creaturē ꝛ imperatoris ad eā que est p̄consulis ꝛ pape ad oēm spiritualē potestatē que est in eccl'ia: vel archiepiscopis vel abbati absq; distinctione. Si vero ambe tam superior q̄ inferior oriūtur ab vna quadā suprema potestate que vnam alteri subdit sm q̄ vult vna non est superior altera nisi in his in q̄b⁹ vna supponitur alteri a suprema ꝛ in illis tm̄ est magis superiori obediendus q̄ inferiori. quo modo se habent p̄as ep̄i et archiepiscopi descendentes a potestate pape. Unde in illis in quibus magis obediendum est episcopo: archiepiscopus non est superior sed tm̄ in casibus determinatis a iure in quibus episcopus ad illum recurrit. * Scōm. monach⁹ magis tenetur episcopo q̄ abbati in spectatibus ad disciplinā ecclesiasticā vt dictū est q: abbas episcopo est suppositus: ꝛ econtrario in spectantib⁹ ad regule statutū. * Tertiū. Spiritualis ꝛ secularis potestas vtraq; deducitur a diuina potestate in telligē tñ ordine quodā saltē. Quantum ad cōfirmationē ꝛ correctionē ideoq; inter̄ secular⁹ est subtilis ad aie salutē vnde in his magis obediendus est spirituali: sed in pertinentibus ad bonū ciuile econtrario magis est obediendum secularis cesari nisi forte potestati spirituali eriam seculari cōiungatur vt in papa: qui vtriusq; potestatis apicem tenet hoc illo disponente q̄ est sacerdos ꝛ rex hec ex illo sibi. * Quartum. miles tenetur obedire duci in bellicis tātum: ꝛ seruus in seruilibus: ꝛ filius patri in domesticis ꝛ in disciplina: ꝛ quilibet suo superiori secundum rationē superioritatis. xxij. questione. ciij. ar. v. et debet miles magis obedire duci in bellicis quā patri: sed in domesticis econuerso. ij. distinctione xliij. arg. ij. ad primū. Et si ponat casus quod filius eodē momento cōcurrat p̄ceptū vtriusq; ceteris paribus dico obediendum illi qui imperat in ordine ad nobiliorem finem vt duci magis quam patri si equale sit periculum rei publice sicut paterne familie quia bonū communius est melius ꝛ consequēter laudabilius. * Quintō. Si clericus habeat plures iudices ordinarios q̄bus equaliter obedire tenetur vel si duob⁹ episcopus p̄miserit obedientiam: sm Hostien. obediat vtriq; si p̄ceptis obediat ei cum primo iurauit nisi forte rōne maioris beneficij translatus intelligat ꝛ si hz duo bēficia ex dispēsatione obediat ei a quo hz maius ꝛ vtilius p̄cipit de test. cū in officijs. ꝛ. c. relatū. el. ij. ꝛ de postulan. c. finale. ꝛ si ofa sint paria loc⁹ est gratificationi. ff. ad tit. se. con. l. si quis in graui. §. si cū oēs. * Sextus si vero iudices cōtraria alicui mādates sint deliberati locū hz. c. cū cōtingat. de rescri. ſ. q̄ si talis nescit aliquā inter iudices cē p̄trouersiā exēpti mādati primo mādatis nisi ante executionē innotescat ei de discēptatione q̄ casu petat copiaz literarū ad eos a papa directaꝝ quas papa dari mandat. ꝛ obediat secūdis: si scē reuocāt p̄mas finaūt obediat primis ꝛ si ei de hoc clare nō constet non oportet eū exequi huiꝰ vel illius mandati donec inter eos hmōi concertatio per arbitros sopiat. De sententijs etiā duoꝝ iudicuz. vide. §. delegatus. §. vij.

¶ Undecimo querit quid sit magis meritoriū facere aliq̄d ad p̄ceptū p̄lati aut ad dictū ffis: ꝛ dicit. s. Tho. in. vj. quoli. q̄ est magis meritoriuz primū ex gñe opis q: actus p̄im⁹ est excellētioris virtutis. l. latrie. q̄ scōs que est amicitie vel beneficētie ad quā ptinet q̄ aliquid fiat ad dictū fratris sicut ad latriā quo colit de⁹ pertinet q̄ aliquis obediat p̄lato inq̄tuz est dei ministerium. Quantum vero ad charitatē ex qua procedit actus nihil p̄hibet magis mereri eū q̄ aliq̄d facit ad dictum fratris: q: magis meritoriū est actus qui est ex maiori charitate licet sit minor ex genere suo. 11

¶ Duodecimo q̄rit vtrū subdit⁹ teneat exequi ꝛ facere sciunq; scit vel credit esse de voluntate sui superioris vt faciat ꝛ dico q̄ nō nisi superior ex intentione ei suā voluntatē manifestet ex p̄sse vel interpretatiue monēdo ex intētione subditum ad exequēdū. Hoc ex. ffi. sentu. s. Th. xl. q. xxij. ar. vlti. vbi arguit q̄ nō teneamur cōformare oīa ne voluntati in volito sic. Nas p̄lato inquit tenemur vt deo subditus teneat velle q̄cquid scit p̄latū velle etiā si sciat p̄latū velle q̄ ipse subdit⁹ aliq̄d faciat nisi ex p̄sse ei p̄cipiat. Ergo a filio de deo. Ecce argumēti: sed rñdeo. dicendū inq̄t nō ee sic: q: voluntas p̄lati nō est regula nre voluntatis vt diuina sz ei⁹ p̄cepti. hec ex illo. 12

Oblatio vide. ff. decima. in p̄n. ꝛ. §. ij. Blarus sm Pan. in. c. nō est dubiū. de regularib⁹. est q̄ se ꝛ sua obtulit monasterio habitu nō mutato. cōuersus ſ o q̄ se ꝛ sua obtulit habitu mutato hz dicat laic⁹,

Universidad de Deusto
Biblioteca

qz ad ordines nō ꝓmouetur monachꝰ ꝯo hodie est qui ꝓmouef. Iz olim monachi non essent clerici. Et no. ꝑm gl. xxvij. q. j. vt lex q̄ isti conuersi oblati magis astringunt monasterio q̄ monachi. vnde nec etiā cā arctioris religiōis possunt trālire ad alia monasteria q̄ḥ petāt a superiori licentiā qz esf ciñ quasi seruꝰ monastery sed intellige habitu nō mutato qz. j. nō assumit habitū religionis assumit tñ habitū distinctū ab habitu seculari. ꝓ quo aduerte ex rex. z eo. pañ. in. c. vt priuilegiata. de priu. q̄ oblatꝰ est duplex j. plene z non plene. Oblatus pene ꝑm mentem eius vbi est q̄ se z sua dedit religioni ꝓhibendo tria vota non assumpto habitu religiōis. nō plene vero est is qui se obtulit z hoc primo vel habitu mutato sic q̄ distinguaf ab habitu seculari vel secundo loco mutatis habitꝰ oatis suis rebus. Vide ibi qz intricate loquif. Et vult qō priui gaudeant priuilegio personali z non secundi vero neutro sed dic vt. ō. ecclesia. j. §. v. t. ō. ex communicatio. v. §. ij.

De obligatione z obligato.

Obligatio est iuris vinculū quo necessario astringimur ad aliquid dandum vel faciendū. instī. de oblig. in prin. ad de vel patiendū qō reducif ad agere z sine consensu nulla est. ff. de pac. l. j. z nemo obligatur nisi animum habeat se obligandi. ff. de actio. z oblig. l. obligationū. la. prima. z facit gl. in. c. iij. de voto.

1. qō Primo vero querif quotuplex sit obligatio z dico q̄ si distinguaf ḡrīm ad vinculū quo obligatꝰ est ligatꝰ in foro cāruꝫ est duplex. j. ciuilis que aut legib⁹ pstituta est aut certo iure ciuili cōprobata z pretoria quā sez pretor sua iurisdictione constituit. Si vero distinguaf ḡtum ad rē quā ḥs ligaf ē tripler. prima. j. naturalis tm̄: continēs naturalē equitatē que per vinculū naturale contrahif. j. cōsensum: z fieri potest inter oēs capaces rationis: z obligat in foro cōscientie vt infra pactū. §. iij. sed ineffica est ad agendū in foro cōtentioso nisi vt. j. pactū. §. iij. Secunda est ciuilis tantū vt cū ḥs ciuili iure tantū est astrictus naturali equitate dissuadente eū tenerī sicut cū quis spe future numerationis fatef fi instrumētū se recepisse centū: q̄ tñ non recepit. Et hec nō obligat in foro ꝓscientie nisi quaten⁹ quis a pretato cogeref ḡs Inn. in. c. plerīq. ō immu. ec. Tertia est naturalis z ciuilis simul. vt cū quis potēs se obligare cū iuris solēnitate obligat se ad aliquid q̄ naturalis equitas vult illuꝫ obseruare puta ad soluēdū venditori in tēpore statuto. Et hec obligat in vtroq foro ꝑm omnes docto. Et de his habetur instit. de obligatio. per totum.

¶ Secūdo ḡrīf er quib⁹ z quot modis cōtrahitur obligatio tertia: z dico q̄ ex quatuoꝫ. Primo. j. ex cōtractu: puta empcione: vēditione: locatiōe z hmōi. Secōo ex quasi cōtractu vt cū quis gerit negotiū alteriꝰ sine eiꝰ mādato. Tertio ex maleficio vt cū quis nō directe seu dolose deliāt ꝑm quasi qz. j. fuit in culpa vt cū ex domo eius aliqd est effusum q̄ alteri nocuit instī. sub quasi delictis. Quarto etiā fit quatuoꝫ modis. primo. j. re. vt in mutuo cōmodato depposito z hmōi. Secundo verbis vt instipulando. Tertio literis vt ḥs q̄ literis cōfitetur se aliquid recepisse q̄. tñ nō recepit. Quarto solo cōsensu vt in societate mādato emptione venditione vel locatiōe: in quibus nec scriptura nec p̄sentia requiritur: si sufficit contrahentes consentire per se vel per nuncium aut epistolam sec⁹ in aliis qz vltra consensum requiritur vel litera vel res vel verba. instī. quib. mod. re. con. obli. z sub aliis rubricis.

¶ Tertio queritur vtrū in obligatiōe generali venīat ea q̄ ḥs specialiter nō fuisset promissum z dico ꝑm Bar. in. l. j. C. que res pig. ob. pos. quod nō vnde dicit q̄ si quis obligauit oīa bona sua nō intelligitur obligasse ea que nullo mō spārr esset obligatur⁹ puta pannos lectos z alia supellectilia sine quibus viuere non possumus.

¶ Quarto querif vtrū pactū seu ꝓmissio obliget cū turpitudo tm̄ versatur ex pte recipientis obligationē: z dicit pa. in. c. debitores. de iureiu. q̄ non z ptz ibi: qz ꝓmissio de soluendis vsuris non obligat ꝓmittentē: qz si obligaret etiam naturaliter solū cogeref soluere rōne pacti. vt l. c. j. de pact. sicut cogif q̄s intreuenit iurām z rō qz cū lex etiā alteri ꝛenti resistit nō nascitur obligatio eriaz naturalis vt in. l. cū lex. ff. de fideiuss. z ibi plene per Bar. Quare aūt magis obligetur ḥs ex iuramēto q̄ ex promissione cū deus interciar. xij. q. v. iuramēti rñdet Pañ. vbi. ō. ideo esse qz simplex ꝓmissio est nulla. ideoq⁹ habetur pro facta ꝓpe turpitudinē recipientis secus in iuramēto: qz cui fit. j. deus nō turpiter accipit: nec iurās peccauit. Promissio eīm in volentem iuramē tum vero in deum dirigitur.

¶ Quinto ḡrīf vtrū administratores vel ambasiatores nō habētes expressum mandatū ad pecnam apponendam possint obligare se cōstituentes ad penā quā apponūt pro obseruatione ꝓmissi: z dicit Pañ. in. c. ij. de preca. quod ficte facit. l. bene a zenone. C. de qua prescrip. z. l. ff. pcuratoꝫ cesaris. ff. de iure fis. z di. ca. ij. vbi plenius potest apponere penā z obligare se z successores modo contractus sit rationabilis: z ca. dilecti. in fin. de arbi. z quod scribitur in. c. nulli. de rescis.

nō aliz vbi rector ecclesie potest obligare sine cōsensu epi oia bona ecclesie generaliter ꝓ obseruatione cōtractꝰ alicui⁹ qz solū sibi ꝓfidet specialis hypotheca. Quod limita verū primo nisi contractꝰ nō teneret aut esset nullus qz contra ius qz tollif pena: secus si esset nullus qz preter ius qz teneret pene appositio. d. c. dilectꝰ. Vide etiā gl. in. c. accessoriuꝫ. lib. vj. z ter. cū gl. in. c. significatibus. de offi. ord. Et scōo limita nisi pena esset preter naturā cōtractꝰ: vt in. d. l. si procurator: vbi nō tenef fisens ad duplū vel triplum: licet procurator obligauerit se si euinceref res quam vendidit. Secus quando ꝓ obseruātia contractus apponitur: vt in. d. l. bene a zenone.

6 ¶ Sexto querif vtꝝ pater obliget ex ꝓctu filij. z dicit Jo. de pal. instī. qō cū eo. §. in rem. qō sic si versum est in vtilitatē patris: puta qz mutuo accepit pecuniā vt se vestiret ꝑm conuenientiaz suā z hmōi. l. iij. §. labeo. idem. ff. de in rē verso. z. §. in rem. si vero non est versum in vtilitatem patris sed potiꝰ mutuo accepit: vt faceret pompas vel luderet z huiusmodi: non tenetur pater ꝓ filio nec dñs ꝓ seruo. l. q̄ si seruus. l. sed si accepit. ff. de in rē ver. nisi iussu eius fecisset. l. j. ff. quod iussu. Bi tñ haberet pompas teneꝰ reddere creditori. l. iij. §. sed si rē. ff. de in rem ver. simliter tenef pater si habet peculiūfilij deducto tamē prius q̄ ipse pater in dicto peculio debet habere. l. sed si damni. §. peculiuꝫ. ff. de pecu. Idē dic de mercatoribus qui ꝓponunt institores ff. de instī. per totū qz videnf cōtrahere cuz ꝓponente qui contrahunt cum ꝓposito. l. si instī tozem. ff. si cer. pe. Idem in exercitore nauis. l. j. in prin. ff. de exer. ac.

7 ¶ Septimo queritur vtruz is ꝓ quo agit negotia eius vtiliter obligetur eidem z dico q̄ sic. arg. l. cum pecuniam. ff. de neg. gest. z quod not. gl. cum tex. in. l. que vtiliter. ff. eo. z. l. sed si ideo.

8 ff. solu. matrimonio.

¶ Octauo querif vtrū obligatꝰ legere duobus annis: z ex aliqua causa impeditus nō fecit: teneatur legere aliis duobus sequentibus z dicit Pañor. in. c. significauerunt. de iudic. quod non ꝓ tēpore sequēti salarium petere. z ratio: qz hic interuenit etiā sine culpa sua: qz currit tempus nec poterit ter electio ad officiū tēporale quod exercere nō pōt etiā sine culpa sua currit tēpus: z nō potest tpe sequēti officiū petere. z ratio: qz hic interuenit opere personales que alie sunt illoꝫ duorum annoꝫ precedentium z duoꝝ sequentiū cū mutenf ex cursu tēporis: vt in. l. si non fortez §. liberꝰ. ff. de cōdi. inde. ad qō etiā facit si vsufructꝰ in diēniū. ff. de vsufru. vbi finito tpe finit vsus: vt supra de legatꝰ. §. vlti. Et idē voluit bar.

in. d. l. terminus. in. l. z ideo hesitatur. ff. de verb. obli. Secus vbi factuz ad qō quis tenetur nō diuersificatur ex tempore qz elapso tēpore ad qō tenetur integratur tempus: vt in. d. l. z ideo.

¶ Nono ḡrīf vtrū obligatꝰ teneaf statim. z dicit Pañ. in. c. liz heli. de simo. q̄ aut dies est appositus obligationi. z tunc si fuit eiusdē fori reus z actor: tenef reꝰ sine interpellatiōe offerre z adire domū eiꝰ: qz dies interpellat ꝓ hoīe. c. potuit de loca. z. l. magna. C. de Jhesu. z cō. stip. si vō non fuit eiusde fori nō tenef reꝰ spōte ire ad forū vl domū alteriꝰ: sed dicat in domo sua: paratꝰ sum soluere si sit qui recipiat z sufficit iuxta no. in. l. ire illa. ff. de pstī. pec. z ibi Bar. z Al. in. l. ubem⁹. C. de epis. z cleri. q̄ ꝓ limitatiōe. c. potuit. ō loca. z intellige nisi aliud sit specialiter in pacto. Aut dies non est apposita z sic requiritur monitio: vt in. l. si ex legati causa. ff. de verb. obli. vide §. moza. §. j. z. iij. z infra solutio. §. vlt.

¶ Decimo queritur vtrum absoluere possit papa ab obligatiōe qua ḥs alteri tenetur vide. §. iuramentum. v. §. ij.

11 ¶ Ij. querif vtrum obligatio dissoluatur remino aduemente: z dicit Pañ. in. c. sicut ex literis. de spō. capiēdo mēē Bof. q̄ placet. d. Ant. z est amica ꝛitati: q̄ aut termin⁹ apponif ad solicitandū obligatiōis implementū z tūc lapsus ꝓtractu iā ꝑfecto: puta si cōtraxit ḥs spōsalia z postea ꝓmittit q̄ infra certū tp̄s ducet eā: nō dissoluif elapso termino. Aut termin⁹ apponif ad finiendā seu limitandā obligationē: z tūc lapsus termini liberat obligationē: si ꝑ ꝓmissionē non steterit quin adimpleret in termino. Et isto modo dz appositus qñ apponitur ad solicitandū principiū contractus: puta si promissimus adimplere tali tēpore conuenire ad contrahenda sponsalia elapso termino liber est per quem non stetit.

12 ¶ Duodecimo ḡrīf vtrū obligatio semel extincta possit instaurari: z dico q̄ non. tex. est in. l. cū ex cā. C. de rem. pig. sed op⁹ alia fieri si oz ineſſe. De materia etiā obligationis vide infra pign⁹. §. ij. z infra ordo. j. C. iij. Item ordo. iij. §. ij.

De obside.

Obses vf esse hō tradit⁹ alicui persona liter ī securitate facte ꝓmissiōis: z est duplex. j. ꝓpie dict⁹: vt q̄ est datus ab hostib⁹ pdēs libertatē nec potēs facere testamentū aut disponere vt liber. quō loquī tur. l. obsides. ff. de testa. z impꝛopꝛie vt dat⁹ ab vna ciuitate vel nobili alteri ciuitati vel nobili nō perdēs libertatē nec fact⁹ ꝓpie obses sed vt

stet in certo loco donec impleatur promissum: vt no. Bart. in. d. l. obsides, ⁊ facit quod not. in. c. ex rescripto. de iureiuran.

l. 98. ¶ Primo vero q̃rit̃ q̃s possit dari obses: ⁊ dico q̃ dari põt etiã liber hõ p pace seruãda nõ pro pecunia. d. c. ex rescripto. ⁊ ad idẽ ar. d. l. obsides. ⁊ l. diu⁹. ff. de iure fisci. Et q̃ 8z extra de pig. c. f. ⁊ C. q̃ res pig. ob. l. qui filios liberus. f. hoim non posse obligari pignori intelligit̃ q̃ nõ põt sic vt in eo sit ius p̃ pignoris: sec⁹ ius retentiõis ꝑ glo. in. c. vt pridẽ. §. itẽ eisdẽ. xxiij. q. vlti. ⁊ in. c. exposita. de arbi. Et sicut pf etiã põt vẽdere filiã/rõne famis sic ⁊ obligare. C. de pat. qui fi. distra. l. h. et sil⁹ redẽpt⁹ ex captiuitate tenet seruiꝫ quinquẽnio nisi precium soluat. C. de post. reuer. l. vlti.

2 ¶ Scõo q̃rit̃ a q̃ possit q̃s in obsidẽ dari: dicit Archi. post Pan. in. c. ex rescripto. de iurein. q̃ ab imperatore suis hostib⁹ ⁊ econtrario quo casu est obses ꝓprie ⁊ q̃si seru⁹: ideoq̃ testari non valẽs sine licẽtia p̃ncipis: vt in. d. l. obsides. ⁊ sil⁹ ab alijs p̃ncipib⁹ habẽtib⁹ iura p̃ncipis: seu ius indicẽdi belli. ab alijs aũt inferioꝛib⁹ an dari possint hmõi vere obsides Ber. remittit ad. d. c. ex rescripto. ⁊ gloss. in. l. h. C. de patri. q̃ fi. distra. dicit q̃ nõ: ita de facto sit vsurpata. Et idẽ pan. q̃ immutare sic statũ hois vt ꝑdat libertatẽ est solius p̃ncipis. Et si inter priuatos dar obses nõ proprie vbi nõ interuenit iuramẽtũ nõ tenet obligatio q̃si. f. ille teneat stare in certo loco: ⁊ idẽ nõ discedere q̃ hoc videtur quasi q̃dã carcer ꝑpetuus: quẽ modo miro iure detestãt. C. de car. pua. l. f. ꝭ si interuenit iuramẽtũ talis põr ad ei⁹ obseruãtiã cõpelli: vt sc̃s ster in loco vbi cõuẽtũ est: nõ tñ ds inuit⁹ detineri q̃ nõ tenet iuramẽtũ vt possit q̃s inuitus detineri: cũ sit cõtra bonos mores. de re. iur. nõ est obligatoriũ lib. vi. Clerici aũt seculares per papã dari possunt in obsides ꝓprie. ar. c. cũcta. ix. q. iij. sed nõ per eꝑos in obsides ꝓprie nec vt monachi per abbatẽ. i. large: q̃ nõ sunt ei ita astricti: nec poterant inuiti detineri sine pena excommunicatiõis: licet a p̃ncipi. assenserint: nec põt in hoc eꝑs dispensare. ar. c. si diligenti. de foro compe. Monachi vero indubitanter dari possunt a papa arg. u. c. per principalem. ix. q. iij. sed ab abbate possunt dari ꝓ necessitate ⁊ vtilitate monasterij non quidem in obsides ꝓprie sed large etiam inuiti cum eius voluntati resiste re non possunt: vnde ⁊ detineri possunt inuiti de consensu abbatis: non autem eo inuito q̃ habẽt beneficiũ. c. si quis suadente. xvij. q. iij. vide pa. vbi supra: q̃ materia est intricata.

Casio ⁊ cã differũt vt pt̃s in. c. solite. de maio. ⁊ obe. in pu. ⁊ quantum colligitur, a s. Tho. ij. ij. q. q̃. xliij. ar. f. ad tertium ⁊ iij. dist. xxxviij. q. ij. ar. f. ad quartum, ⁊ causa est causa sufficienter cõcurrẽs ad aliquez effectum in genere suo scilicet finaliter: effectiue materialiter: aut formal⁹: occasio vero est causam sufficiẽs ⁊ est duplex: vt dicit in. iiij. quodlib. q. xij. scilicet data ⁊ accepta vel vt dicit Landul. sub aliꝭ verbis ẽt duplex sc̃s actiua vt cũ quis est quasi coadiutor in peccato: cuius sc̃s sola voluntas est causa sufficiẽs: vel aliquid indebitũ facit: vnde alius accipit exẽplũ ⁊ occasionẽ male operãdi: et passiua: vt quando quis facit quod debet ⁊ inde alius accipit occasionẽ peccati. Prima fm Lãdu. est peccatuꝫ si sit occasio peccati: ⁊ tale ẽ illud cuius est occasio. Secũda vero nõ est peccatum. Sed intelligo quod occasio actiua peccati mortalis sit peccatũ mortale tripliciter: primo. s. q̃ ipm peccatũ alterius est intẽtũ: secundo quando sine causa quis dat occasionẽ talẽ ex qua ꝓbabiliter credit aliquẽ mõ peccaturũ mortaliter: q̃ est cõtra charitatẽ sicut si quis sine causa alium lederet corporaliter: sec⁹ si ex causa vt si mulier se ornet sobrie fm morem patrie: ⁊ sic aliquis peccet: q̃ tunc est occasio accepta. Tertio quando quis nõ credit sed dubitat ⁊ paruipendit: quia sic exponit̃ pe. de taran. Illud Augu. nihil est adeo venale quin fiat mortale dum placet scilicet salute ꝓximi contempta ira scandalum.

Occultũ dicitur dupliciter fm Pano. in. c. ex literarum de tẽpo. ordi. ⁊ in. c. vestrade cohabi. Primo vt distinguit̃ ꝑ probabile: et sic est illud quod probari nõ potest: vnde iudicio dei relinquitur. xxxij. distin. erubescant. vi. q. i. si omnia facit. l. duo sunt tirij. ff. de resta. tute. ⁊ secundo vt distinguitur contra notorium ⁊ sic occultum est quod aliqua tergiuersatione celari potest: licet aliquid sciant. Pene occultum vero est quod probari quidẽ potest sed cum difficultate: vnde ly pene minuit sicut ⁊ ly quasi de confirma. vtl. cũ dilecta. Hec ex illo. vide supra manifestum: ⁊ supra notorium.

Odium secundum. s. Thoss. xij. q. xxix. est dissonantia appetitus animalis aut rationalis ad apprehensum vt disconueniens sicut amor est cõsonantia eiusdẽ ad conueniens. Unde in hoc differt odiũ ab ira quod odium alicui appetit malũ absolute: ira vero in quadã miꝭ sura sub ratione iusti ⁊ punitionis: vnde ira celsat ad mortuos. xij. q. xlvi. ad grauiter lesos. xxq. xlvij. q. 1ã videt facta vindicta: secus de odio. * Est aũt odium dei peccatum mortale grauissimũ. xxij. q. xxxiij. ⁊ similiter odiũ ꝓximi est peccatũ mortale per se loquẽdo q̃ opponit charitati vel q̃ nõ facit illi q̃ facere tenet: vel facit q̃ nõ facere tenetur: quoꝝ opposita charitas facit per accidens tñ fm doctrinã. s. Tho. est veniale primo ꝓpter actus imperfectionẽ vt q̃ nõ est cũ deliberatione volũtatis. secũdo ꝓpter exiguitatẽ obiecti vt q̃ ꝓximo optat malũ: sed exiguũ ⁊ nõ notabile. tertio quãdo nõ ferẽ in naturã vt gratiam fratris immediate sed in virtuꝫ: q̃ hoc ptinet ad fratris amorẽ: quẽ vult magno malo carere. i. peccato. quarto q̃ ferẽ immediate inna turã sed nõ vltimate: vt q̃ vult quis alicui malũ ꝓpter bonum: puta vt corrigatur. Colligunt hec parsim a. q. xij. in diuersis locis.

Odiosum 8z quasi odio plenũ. Quomodo autem debeat fieri interpretatio in odiosis ⁊ fauorabilib⁹ ⁊ pmiscuis vide per doct. in regula odia. de regulis iur. lib. vi. Et adde q̃ vbi in constitutione conc̃urrit fauor ⁊ odiũ magis attendit̃ fauor scõm pano. in. c. non dubium. de sen. exc. q̃ limita fm Dy. in regula odia nisi ex parte odij sit ius et fauor publicus ex parte fauoris priuatus.

Oleum sanctum in die cene dñi ꝑ eꝑm cõsecratũ est triplex. * Primũ ⁊ principale 8z dr̃m chrisma q̃ de oleo ⁊ balsamo ⁊ calix ac patena ecclesia alrare ⁊ puer baptizatur in ỹtice ⁊ in frõte ⁊ eꝑi q̃ cõsecrantur in manibus ⁊ in capite: ⁊ omnes fideles cũ chrismanf. Quod quidẽ oleum annuatim ꝓsecrandũ est ⁊ inouandũ de cõ. dist. iij. si q̃s de alio ⁊ pcessit vt alio q̃ nouo vt ibi. * Secũdum est oleum catecuminoꝝ q̃ 8z oleuꝫ bñdictũ siue sanctum quo inunguntur baptizandi inter scapulas ⁊ ipe pes ac reges in brachio ⁊ humero. ⁊ ecclesia ac altare ante chrismationem. * Tertium est oleuꝫ infirmoꝝ quo inunguntur infirmi in extrema vnctione vt de sa. vnc. c. vnico. Primũ solũ in die cene pot̃ confici. de consi. iij. omni tpe de sen. excõ. q̃ffi. lib. vi. de alijs duobus non inuenit̃ ꝓhibitus. * Utrũ aũt oleũ nõ sacrũ addit̃ sacro fiat sacrum dic vt supra aqua benedicta quod fic. Ex predictis elicitur nõ esse illicitũ iũgere oleum sacro chrismate vt videar: q̃ licet non liceat vti sacramẽtis alio fine q̃ sint instituta materialiter sacramẽtali licitũ est vti aliter q̃ in sacramẽtis sicut aqua baptismali de cui⁹ substãtia non est quod sit benedicta vtimur nõ solum in baptizando sed in bibendo: ⁊ sero chrismate nõ solũ in cõfirmãdo sed ẽt in ꝓsecrãdo eꝑos etc. de sac. vnc. ca. vnico. Puto tñ q̃ nõ liceat nisi pro re magna ⁊ ardua ⁊ p eꝑm vel aliũ de licẽtia pape: q̃ alr esset irreuerẽtia magna si hec passim fierent.

Omissio nõ requirit aliquẽ actũ sed consistit in sola negatione actus debiti. q. dist. xxxv. ⁊. xxij. q. lxxx. ⁊ non habet rationez culpe nisi fm quod opponitur precepto affirmatiuo ideoq̃ non est peccatum nisi tempore pro quo illud obligat quo iteraro iteratur peccatuꝫ q̃. di. xxij. q. ij. ar. f. ad quartũ. xij. q. lxxx. xxij. qõ. lxxix. veri. q. ij. ⁊. q. xxiij.

¶ De opinione.

Opinio vt innotescat sciendũ est ex sancto Tho. xxij. q. f. ar. iiij. q̃ intellectus alicui dupliciter assentit: primo q̃ ad hoc mouetur sc̃s sufficienter ab ipso obiecto. siue aliud sit per seipsum cognitũ vt patet in primis principijs quoꝝ est intellectus siue per aliud vt patet de conclusionibus quarũ est cõscientia: secundo nõ q̃ sufficienter mouetur ab obiecto proprio; sed per quandã electionẽ voluntarie declinãs in vnã partẽ magis q̃ in aliã quod si sit cũ dubitatione ⁊ formidine alterius partis erit opinio si vero fiat cuꝫ certitudine absq̃ tali formidine erit fides. hec ex illo ex quib⁹ p̃z quid sit intellect⁹: q̃d scientia: quid fides ⁊ q̃d opinio. Quid aũt sit dubitatio habes. S. dubiũ ⁊ quid scrupulus. I. scrupulus. Et sic habetur horum differentia; q̃ intellectus ⁊ scientia sunt cum certitudine ⁊ euidentia rei intellecte ⁊ scite etiam in particulari: fides vero est cũ certitudine: q̃ innititur rectitudo dei infallibili: sed sine euidentia rei credite in particula licet sit euidens in vniuersali vtpote q̃ fideli ex multis cõiecturis librorum ⁊ rerum euidenter constat q̃ vera sit fides christi licet particularier nõ videat quomodo due nature diuina ⁊ humana subsistant in vna persona: opinio ẽ nec euidentiam nec certitudinem habet sed credulitatẽ fundatã in humana ratione insufficienti tñ ⁊ non concludente necessario sed probabiliter pro vna parte ⁊ non pro alia dubitatio vero nullũ horũ habet nec euidentiaꝫ nec certitudinem nec rationem probabilem ad alteram partem tm̃: sed ad vtrãq̃ equaliter vel quasi aut ad neutrã: scrupulus aũt plus aliquid credulitatis habet quam dubitatio ⁊ minus q̃ opinio cum sit credulitas ex leuibus coniecturis que idem est quod suspitio. Unde supra credulitas. que tamen opinio mediat inter duo in ea sunt duo gradus secundum quod plura vel pauciora magis ⁊ minus probabilia media concurrunt. Ibi q̃daꝫ opinio dicitur certa ⁊ firma quedaꝫ vero opinio simpliciter.

¶ Primo vero queritur vtrum sequẽs opinionem doctoris alicuius non subtiliter inuestigatam que deinde apparet falsa: sine quod idẽ est vtrũ audiroꝝ diuersoꝝ magistroꝝ tenentium diuersas opiniones quarus scilicet alteram necessario est falsa creusenf si sequãtur opiniones suoꝝ magistroꝝ: ⁊ dico quod de hoc videntur esse opiniones ⁊ non sunt. Nam sanctus 1. q8.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tho.in ḡuol.dicit ḡ excusantur si ille opiniões nō ptinēt ad fidē aut bonos mores alias nullus excusat si cōtra manifestū scripture testimoniū vel cōtra illud ḡ publice tenet sm autoritatem ecclesie opinionē erroneā sequatur magistri alicuius ex ignorantia: alioquin non peccassent arrij ⁊ aliorū heresiarchārū seqces nec excusarentur simplicitate in talibus: qz in dubijs est de facili prestandus assensus sed potiꝰ vt dicit Ange. de voc. christiana cōsulenda est regula fidei que de planioribus scripturis ⁊ ecclesie autoritate percipitur. hec ex illo. Panor. vero in ca. capellanus de feri. dicit ḡ sequēs opinionē alicuius doc. non subtiliter inuestigatā que postmodum apparet falsa excusat a peccō ḡdiu non apparuerit falsa. ⁊ facit gl. iuncta tex. in. c. vnico. de postu. prela. lib. vi. ⁊ in. c. fi. de spon. duo. ⁊ in ca. cū veneralibus. de cōsue. ⁊ l. regula. ⁊ qō ibi not. ff. de iur. ⁊ fac. igno. ⁊ qō no. Inno. in. c. per tuas. el. ij. de simo. ⁊ gl. gof. et tanc. in. d. c. capellanus. ⁊ qō no. old. in. l. quesitū. ſ. q sequens opinionem sui doctoris excusatur ab impensione expensarum qz probabiliter ḡs sequit opinionē sui doctoris l. dicere. §. vñ videndū. ff. de arbitris. Iste autez opiniones nō sunt cōtrarie sed ex vtrisq; elicit cōpleta veritas: qz vtraq; loquitur in spectantibus ad fidē aut mores. s. Tho. dicit ḡ tales non excusantur in his que sunt manifeste ⁊ clare determinata alicubi quo etiam modo sm archie. intelligitur cū dicit ḡ in opinionib⁹ faciens cōtra vtrūlicet nō cōtra ꝓscientiā non excusatur a ꝑcepto puta in habēdo plures prebēdas qz facit cōtra legē dei al's inquit contradiceret sibi in eodem libro. qō nō est credendū ⁊ est verum: qz in talibus non excusat ignorātia. Pañ. vero loquitur in obscuris ⁊ est verum opposita rōne dicente mona. quod nō generatur aliquod prejudicium veritati cū inter diuersas opiniones a magistris approbatas ⁊ scripturis authenticis annotatas illā quis amplectitur que sibi videt magis consona rationi. Et hoc intellige non solum qū quis facit quod in se est vt intelligat veritatē: qz talis etiam is manifeste determinatis excusaretur cum laboret ignorantia pro tūc inuisibili: sed etiā cū ḡo ex affectione ad suum doctorem indicat probabiliter vt sibi videtur esse verū qō est falsum. Nec obstat ḡ in dubijs rutior est eligenda. de spon. inuenis qz nō est in dubio que probabilibus rationibus flectitur ad vnā partē. Nec ḡ incertus dimittendū est ⁊ certū tenendū. de pe. di. vij. si quis. qz tenet iste certū sibi sibi moraliter cum ex moralib⁹ sufficiat certitudo ex probabilibus sm philosophum. l. ethi. vnde si Joachim tenuit contra fidem. de sum. trin. damnamus. ⁊ non fuit hereticus: qz talis articulus nondum erat per ecclesiam damnatus: multomagis excusatur sequens opinionem doct. nō reprobatam cum voluntate non adherendi si vera non appareret.

¶ Secūdo querit cui opinioni sit adherendus ⁊ vbi est varietas: ⁊ distinguo. Nā aut vna trū opinionū habet ꝓ se legē vel antiquā ⁊ probatas consuetudinē alia nō: ⁊ tunc illa est preferenda qz minime mutāda sunt. q certā sultam semp habuerūt. l. minime. ff. de legi. aut nō est lex nec cōsuetudo ꝓ aliqua ipsarū vel est ꝑ vtraq; ⁊ tūc ostat cōcordari: vt dicat vnā in vno ⁊ aliā in alio casu o obtinere si fieri pōt: vt in. c. literas. de restitu. spo. xxv. q. ij. §. his ita respondet de cogna. spi. c. j. qz conuenies est iura iuribus concordare. de elec. cum expediat. lib. vi. ⁊. l. vnica. C. de inoffic. dot. ⁊. l. precipimus. in fi. C. de appel. Et si cōcordari non possunt cōmunis opinio sequenda est: quia in causa dubij ꝓ multitudine sumendum est sm gl. in. c. fi. de pe. di. j. ⁊ cōis opinio doctorū inducit probabilē errorē: ꝓ quo vide ter. sumcta gl. in. c. vnico. de postula. prelat. lib. vi. ⁊ facit ter. in. l. ij. ff. de iur. ⁊ fac. igno. ⁊ no. bar. in. l. si eo. C. de pe. iudi. qui. ma. iudi. ⁊ in. l. ꝓbus. C. de inpu. ⁊ alijs subst. Hoc tū limita verum sm Gemi. in. c. j. de sum. trī. lib. vi. nisi vera ⁊ certa ratio cōtraria assignet ⁊ in fidē redit limitatio Joan. an. in. c. j. de constit. ſ. nisi notorie male dicat vel rationabiliter conuinci possit quod bon⁹ iudex acutissimi ingenij estimabit ⁊ facit. l. fi. C. de veteris iur. enucle. vel dicit sed neq; ex multitudine autorum quod melius ⁊ equius est iudicato cum possit vnius ⁊ forte deterioris sententia multos in aliqua parte superare: quod menti cōmēdandum est: qz iudex potest interpretari legem seu canonē quo ad cām vertentem coram eo vt notabiliter dicit Inn. in. c. cū speciali de appel. Est ergo cōis opinio sm Jaco. de bur. qñ cum opinio glo. est aliquis solennis doctor ⁊ bone conscientie potest illum iudex sequi sicut faciunt iudices ecclesiastici maxime in causis matrimonialib⁹. Et hec no. contra iudices amatores nouarū opinionum: qz sm Bal. in. d. l. fina. C. de pe. iudi. iube dex tenens nouas opiniones dicitur propter inperitiam facere ⁊ de ipsis punitur: ⁊ qui quecunq; casus singulares dimittentes regularia cadunt in tatā culpā sm Balic. per que ea que habent in. l. late culpe. ff. de ver. sign. Si aūt nō apparet que sit opinio cōis: sed ꝓ vtraq; sunt famosissimi doctores: iudex sequēdo aliquā earum non tenebit in simili casu sm quod voluit Joan. an. in. c. ne innitaris. de constit. quem sequitur Bartolus in. l. finali. C. de pena iudi. qui male iudicat. quod verum dicit secundum Inno. quantum ad hoc vt non puniatur in foro seculari: sec⁹ tamen

in foro conscientie: quia debuit eligere eā q̄ validioribus rationibus firmat: ar. insti. de empti. et vendi. §. itē precii. C. de edic/di. adri. tol. l. edicto. maxime si talis opinio sit subtilior: vt dicit ter. in ca. capellanus. de fer. Et si vna innitatur rigori scripto. reliqua vero scripte equitati ꝓponitur equior. de re. permuta. cap. vno. lib. vi. er. l. placuit. C. de iudi. ⁊ per Cyn. in. l. j. C. de legi. er. l. benignus. ff. de legi. et tenet Pan. in cle. romani. in pn. de elec. qō tū fallit in odiū iudeorū contra quos rigor ꝑtur eqtati. de iude. c. ij. Et ꝺ benignior cā q̄ fauet iurāmēto: testamēto/libertati: matrimonio/religiōi: et sacramēto. arg. c. fi. de cogna. spi. ⁊. l. sunt persone. ff. de religa. ⁊ sum. fune. ⁊ sic rea q̄ soluit benignior est ligante. de reg. iur. odia. li. vi. l. arianus. ff. de actioni. ⁊ oblig. Et si doctores cōtraria opinātes sunt antiqui ⁊ moderat: preponunt antiqui qz ꝓis ouurnitas vidēt aliquā autoritatē attulisse nisi ex nouis rationib⁹ ⁊ causis aliud ſsentiat: qz aliqñ intellect⁹ iunioris est perspicacior. l. gall⁹. ff. de lib. ⁊ post. hu. dist. lxiij. §. verū. Si vero sunt theologi et canoniste vel legiste ꝑferunt theologi in materia iuris vtiumi veteris ⁊ noui: canoniste vero i materia canonica ⁊ legiste in legali. Si vero sunt ex quatuor doctoribus ecclesie in subtilitatib⁹ questionum nō textualiū maxime anagogicarū ꝓfertur Augustinus in textualib⁹ Hieronym⁹ in allegorijs Ambrosius et Gregorius in moralibus. qz quilibet horū quatuor in aliquo ex quatuor sensib⁹ scripture dicunt ꝓeminere. Si vero sunt ex fidei cōciliū ꝓponit. quia ordis maior est vbe. sz tu dic verū esse si papa sit hereticꝰ. alias nō. vt infra papa. §. iuj. ⁊. s. fideles. §. vij. ḡmodo aūt ordis sit maior vbe. vide in. d. §. iiij. Ideo dicō qō in spectātibus ad fidē ⁊ mores et in omnibus papa ꝓferet cōcilio quādiu est caput. i. non depositus per manifestam heresim. iuxta dicēda infra papa. in. d. §. iiij. et hoc si papa loquatur autoritative tanq̄ papa ⁊ nō tanq̄ doctor. Qō aut dicit Pañ. et glo. xx. di. c. ſ. dicerū vnius sancti autoritati pape non est verū: qz in dubijs doctrina ecclesie romane que principaliter est in papa est regula fidei. et ad ipsum pertinet huiusmodi dubia determinare. vt. s. fideles in. d. §. vij. ꝑualeret tamen contra dubium in manifestis. pura si papa aliquid assereret contra scripturam.

¶ De oratione.

Ratio multipliciter diffinit. ⁊ plerunq; diffinitiones bene non intelliguntur. Unde vt bene innotescat sciēdum est primo quod virtus aliquando habet partes. xxij. q. xlviij. art. vlti. ſ. integrales id est ea que necesse est concurrere ad perfectuz actum illius. ⁊ subiectiuas id est species eiusdem. ⁊ potestatiuas q̄ sunt virtutes quedam adiuncte illi ordinate ad aliquos actus secūdarios vel materias quasi non habentes totam potentiam illius virtutis. * Sciēduz est secundo quod oratio dupliciter sumit. xxij. q. lxxxiij. ar. vl. ad sēm. primo scilz communiter id est vt quoddam totum includens multas partes et secundo vt contra alia diuidit. Igitur primo modo sumendo verissime: vt dicit in. iij. distinc. xv. diffinit dama. dicens quod oratio est petitio decentium a deo: partes autem eius quasi integrales sunt quatuor scīm apostolum: assignate secundum quatuor necessaria ad actū orationis scz ofo q̄ ad deum acceditur: que est eleuatio mētis in deum. petitio que significatur nomine postulationis siue petitionis qua aliquid proponitur deo ad obtinendum obseruatio id est ob sacra precatio que est rapio ipetrandi ex parte dei vt cum dicitur per natiuitatem tuam libera nos ofie: ⁊ gratiarum actio siue laus que est ratio ipetrandi ex parte petentis quia de acceptis beneficijs gratias agentes meremur accipere posticza. que ḡuor aliquādo est videre in collectis sicut in ea que est trinitatis dicitur ommpotēs quo ad orationem. qui dedisti quo ad gratiarum actionem. ꝑsta qs. quo ad postulationē. ⁊ p nostrū. quo ad obsecrationem. Partes vero subiective sumunt sm ea que petunt. vel etiā scīm modos petendi. ⁊ sic sunt tres. ſ. supplicatio qua petit aliquid indeterminate/puta iuuari a deo: postulatio qua petit aliquid determinari. ⁊ insinuatio qua solum factum narratur vt ecce quez amas infirmatur. Joā. xj. Et solum his tribus q̄ sunt species conuenit diffinitio orationis. i. esse petitionem decentiam a deo. non autem alijs q: sunt partes integrales. hec ex illo.

¶ Primo vero queritur vtrum expediat orare: ⁊ qō ⁊ dico idubitate quod sic. licet circa hoc fuerint multi errores quos. s. Tho. eliminat. xxij. vbi. s. non tamen ozamus vt ibi dicitur vt mutetur diuina dispositio sed vt impleatur: vt scilicet obtineamus quod deus vult dare ⁊ precibus obtinere: vnde secundum hanc doctrinā orare est quasi applicare causam effectui. sicut qui plantata arboze fructus procurat: vel dicēdum est q̄ ozam⁹ vt deus faciat aliquid quod facere potest ⁊ omittere. quia sicut olim antecꝰ faceret nondū erat liber vt faceret. ita modo liber est contradictōe respectu omnium futurorum. De hoc in questionibus auree ros. in festo. s. trinitatis.

¶ Secundo queritur cui sit cōueniens vel etiā vtile orare: ⁊ dico multa. * Primum diuinis pre- 2 cepti non conuenit orare sm. s. Tho. xxij. qō. clxxxiij. 1. dō

Universidad de Deusto
Biblioteca

vbi.s.quia oratio fit ad superiorem quē non habent:licet filius orauerit secundū humanitatez qua ē patre imo seipso minor.et modo eriā orat pro nobis vel perendo vel ostendendo patri humanitatem cum mysteriis eius:vt dicit.s.Tho. ro.viij.Non dicimus tamen christe ora pro nobis.sed miserere.quia supponit suppositū eternū. vt dicit in quarto.* Secundū.Sanctis qui sunt in patria etiam angelis cōperit orare ſm.s.tho. in.iiij.dis.xv.q.iij.ar.v.q.ij.non pro se:quia oia eis succedunt ad votum sed pro nobis: dicit tamē in.xxij.quod orāt pro gloria corporis que illis deest:sed est oratio impropria.i.naturale desideriū vnionis ad corpus. * Tertiū.Sancti qui sunt in purgatorio non sunt in statu orandi.s.pro nobis.sed magis vt p eis oret.xxij.vbi supra tar. xv.q: inqt.et si sint superiores nobis ppter impeccabilitatē:sunt tū iferiores ḡtū ad penas quas patiunt. Utrū āt pro se orent nō est ptētis speculationis. * Quartū.Peccatoribus aūt queunt orare p se.q: ſm.s.Tho.ij.ij.vbi supra.arg xvj.ij nō exaudiat peccator ex misericordia dei si quid petit inquantū peccator.i.scōm desideriū peccati.et si aliqū audiat ad vindictā oum ymittit amplius ruere de? essi ſm Augu.quedā negat ppitius q cōcedit iratus:oratione tū eius ex bono desiderio nature procedente deus audit nō āt ex suffitia:q: peccato: hoc non meretur.sed ex pura misericordia obseruatis tū quatuor conditionibus.s.qō petat p se necessaria ad salutem pie ꝛ perseuerāter. * Quintū vtrū aūt exaudiat peccator orans p alijs distinguo. Nam si orat vt minister ecclesie exaudit.s.q.s.dictū est.si vero orat vt priuata psona.si quidē ad hoc est inductus ab aliquo bono:videt qō exaudiat ꝛ inquātus orat ex bono desiderio nature petens deo placita.sicut ꝛ si oraret p se ꝛ p merito poscētis ls nō pro suo.ar.o.c.dictū est si vo nō est inductus ab aliquo bono sicut non exaudit.s.q.s.si quis inquit ꝛ.c.ipi sacerdotes.ꝛ cap.necesse.qō intellige nisi oret ex bono nature desiderio sicut dicitur deus exaudisse Alexandrū magnū ad mōtes caspios.

3.qō 1.01. ¶ Tertio querit quis sit orādus a nobis: ꝛ dico multa. * Primū.Scōm.s.Tho.ꝛ Richar.cum duplciter aliquē oremus.s.vt exaudiatoz sive impetratoz nostre orationis/ꝛ sicut imperatorem vt intercessorē pmo modo solū deū orandum:q: inquit.s.tho.omnes orationes nostre ordinari debēt ad gratiā ꝛ gloriā cōsequendā que oantur a solo deo qui etiam solus ſm Richar.dat alia bona vt ordinantur ad acquisitionem predictorum sed secundo modo orandus etiam sanctos.ꝛ hoc etiam inquit.s.Thom.ostenditur modus orandi ecclesie.quia a sancta trinitate petimus vt misereatur:ab alijs autem vt orent pro nobis.

* Secūdum.Sancti qui sunt in patria ſm gre. in.xij. mor.ꝛ.s.Tho.vbi supra.licet naturaliter ignorēt ea q̄ in isto mundo fiunt maxime cogitatiōes cordis:in verbo tū manifestat eis id quod eis occat cognoscere de his que circa nos agūntur etiā quātum ad iteriores mot? cordis cuiusmodi maxime sunt petitiones ad eos directe vocem vel cordis.vnde eas deo manifestante cognoscūt. Adde tu quod eadē rō est de beatis angelis. * Tertium.Scōm.s.Thom.vbi supra sancti qui sunt in patria orāt p nobis:q: cuz oratio p aliqs facta pueniat ex charitate:quāto illi sunt perfectioris charitatis tanto magis orāt p viatoribꝰ qui oratienibus iuuari possent.et ḡto sunt deo cōiunctiores. * Quartum igitur oratio tāquam dep:ecatoris? porrigēda est ad sanctos qui sunt in patria ſm.s.Thom.ꝛ Richar.eadem ratione etiam ad angelos ſm.b.Ber.in sermone sancti michaelis ꝛ eo magis qō nō solū orādo sed etiā vrendo sua naturali virtute plerisq; iuuare nos possunt:nō aūt ad sanctos qui sunt in hoc mundo vel in purgatorio quia inquit.s.Thom.nondum fruunt visione verbi vt cognoscere possint q cogitamus aut dicimus a viuis tū suffragium petimus colloquendo/nec pascasius in purgatorio sanauit infirmū ſz oratio ꝛ fides oātis.* Quintum Licet autem sancti superiores sint deo acceptiores.tamen ſm.s.Tho.in.iiij.di.xlv.q.iij.arg. ij.ad scōm.vtile est etiā inferiores orare primo quia ad eos aliqñ quis hz deuotionem maiorē er qua maxime dependet oratiōis effectus:scōo ad tollendū fastidium:qō vnius rei assiduitatis paritertio q: aliquib? sanctis datum est in aliquib? causis specialibus pcipue patrocinari sicut sancto antonio ad ignem ifernalē:quarto vt debit? honor exhibeat omnibus hoc quia plurimū orationes qſq; impetrant qō nō oratio vni?.Et addit.xxij:vbi supra.art.xj.qō aliquando imploratio inferioris sancti est efficacior vel quia deuotius implorat.vel quia deus vult eius sanctitatem declarare.Hec ille. Ex hoc videt q̄ qñ sancti nouiter migrāt a seculo/ꝛ si quid petitur ab eis petatur ab eis solis/alioquin forte de? qui vult illos glorificare non exaudiret inuocat? p vnos qui exaudiret inuocatus per vnum.

¶ Quarto queritur pro quib? personis sit orandum:ꝛ dico ex.s.Thom.in diuersis locis quod quilibet debet orare pro alijs: sicut ꝛ pro seipsum illud sit in oratione petendum quod est desiderandum:quia non solum nobis sed etiam alijs debemus bona desiderare:cuz hoc pertineat ad rationem dilectionis quam proximis debemus impendere.xxij.vbi supra.argu.ij. Et vt ibi patet ar.viij.pro inimicis quidem orare quilibet tenetur in communi vt scilz non excludat eos a communibus oīonibus pro alijs factis:pro eis autē spāliter orare per sectionis est nisi in casu speciali sez necessitatis:sicut ꝛ de dilectione dictum est supra charitas.§.iij.ꝛ.v. Et gñaliter orādū est p omni petōe vt cōuertat:hz non impetret nisi p predestinatis:ꝛ pro iustis vt perseuerent multiplicī rōne vt ibi.ar.vj.ad tertiū. Et similiter orandum est pro ecclesie.iij.di.xvij.de quo vide supra excōi catio primo in pin.ij.missa.s.§.viij. Et sil'r p infidelib?.iij.dist.xvij. Et sil'r p existētibus in purgatorio nō aūt p damnatis:vt infra suffragiū.§.vs. 5 ¶ Quinto querit p qb? reb? obtinēdis orandū est:ꝛ dico vt pz ex.s.Tho.ij.ij.vbi.§.ar.v.ꝛ.vs.ꝛ in.iij.dist.xv.ar.iij.per totū.q̄ nō solū possum? aliquid a deo petere in cō:puta q̄ bona tribuat sed etiā in spāli determinate ppter multa maxime vt nostrum desiderium fit feruētius ad postulādum:hz ea quib? male vel nō possum?.que.s. ma spāalia bona possumus petere determinate ꝛ pn cipaliter seu ppter se:ꝛ absolute sine quacūq; cōditione ſm illud ps:Ostēde facie tuam:hz spalia possum? q̄dē determinate sine spāliter petere:hz nō principalr vel ppter se hz solū sicut q̄dam admmicula q̄bus adiuuamur ad beatitudinē:inq̄ tū per ea vita corporalis sustentat a nobis orgānice deseruiunt ad actus virtutū:nec absolute sed sub conditiōe exp̄ssa vel tacita sic ꝛ inquātū expediūt ad salutē.Hec est ei? doctrina ꝛ mēs ibi. 6 ¶ Sexto q̄rit qualis debeat esse oīo ꝛ qual'r sit orandū vt semp ꝓsequat exauditio:ꝛ dicomulta. * Primū. Oratio ſm.s.Th.ij.ij.ꝛ.xiij. vbi supra hz esse vocalis si sit publica seu cōis.vt que fit p ministros ecclie in psona totius populi fidelis: q: ops ea tori populo pro quo offerk innotescere:vt gendam excitentur.si vero sit priuata seu singularis:id est oblata singulari psona pro se vel alio non est vocalis necessaria:additur tamen illi vtor propter multa.primo.s.vt seipsum ad deuotionem excitet orans: vnde si mens per hoc distrahat vel impediatur cessandū est:secūdo vt intentionem custodiat ne vageturiq: magis reuertat ad vnum si etiam verba adiungantur: tertio vt debitum reddatur seruiendo deo etiam de corpore.quarto ppter redundātiam ex vehementia affectus. Secūdū. Debet etiam esse oratio actualiter attenta.qō q̄so intelligak quantū ad oratio nē ad quam quis ex precepto tenetur ecclie.vide supra hoza.§.xj.quātū vero ad alias oīones ſm sanctū Tho.scōa scōe.vbi supra arrētio est necessaria absolute eo modo quo necessariū hz id quo melius venik ad finem seu effectum:nō autē semper est necessaria.eo modo quo illud dicitur necessariū sine quo res effectum fuisse horiri nō pōt q: cū triplex sit oīonis effectū.s.mererī:impetrare ꝛ mentē reficere.ad primū nō est necesse attētionē adesse orationi per totū.hz vis pme attentionis qua ad orandū accedit facit totā orationē meritoriam.sicut in alijs actib? meritorijs accidit:ꝛ idez sufficit ad ſm:si tū prima intētio desit nec meritoria nec impetrativa oīo erit:q: illam oīonem deus nō audit cui orās nō intēdit:vt dicit Greg.ꝛ idem esset videt velle in quarto si vis pme intentionis oīno periret:vñ opz hoiez frequēter reuocare cor ad seipsum. Quātū vero ad tertiū effectū necessario reqrit attentio:vnde pme cor.xiij.si orem lingua mea mea sine fructu est. Triplex tñ attentio orationi vocali pōt adhiberi.s.ad verba q̄b? petim?:ꝛ ad sensum verborū id est ad petionem rpam:ꝛ ad finem orationis.ꝛ ea que petitionē circūstāt.s.ad deū ꝛ ad rem pro qua orāt ꝛ hmōi:ꝛ quecūq; harū adsit oīo nō est reputanda in attenta. Et quartoviō qūo pma est bona.scōa melior:tertia optima:ꝛ omittenda sit prima si noceat secunde ꝛ secunda si tertie: non econtrario. * Tertium:Dz etiā oratio diuturna ꝛ continua:vt idem dicit.xxij.vbi.§.ꝛ hoc ſm suaz causam.s.desiderium charitatis ex quo dz ꝓcedrē q̄ debet esse nobis act? aut virtute cōtinuā q: huius desiderij virtus manet in oibus q̄ facimus ex charitate:ſm se aūt nō pōt esse cōtinua q: op3 nos etiā in alijs opibus occupare.vñ tñ debet durare quātū ē vtile ad suū finē q ſz Aug. ad pbā.est excitatio iteriozis desiderij:q: cuius cunq; rei quantitas ꝓportionata dz esse suo fini. sicut quantitas potionis sanitati.cū aūt hāc mensuram excedit ita quod fine tedio durare nō possit nō est vlteri? oratio prendēda. Q̄ aūt dominus dicit Luc.xviij.op3 vos semper orare:vt idē dicit intelligendum est vel ppter continuitatem desiderij vt dictum est vel quia non intermittit quin oret quis horis ꝛ temporib? statutis:vel ppter affectum siue in ipso orante qui post orationem remanet deuotio:siue etiam in alio ꝛ puta cū quis suis beneficijs ꝓuocat alīū vt p se oret. etiā qñ ipe ab orādo cessat.addē qō hoc etiam est dictum exaggeratiue ad ostendendā necessitatez ꝛ vtilitatem orationis.sicut si dicat quod nauclerū semper oportet respicere stellam directiuam. Quod etiā dicit dominus Matth.vj.cū orauerīs nolite multum loqui nō est contrarium:quia ibi sumitur orario vt est petitio rei obtinēde:qz paucis verbis absoluēda est:sed ipse ascensus ad deum per meditationem ꝛ gratiarum actionem ꝛ hmōi debent fieri vt dictum est. * Quartum si oratio habeat has quatuor conditiones:vt fiat pie ad salutem pro se ꝛ perseuerāter semper exauditur hz etiam aliquando exaudiat aliqua ha-

rum deficiente.iiij.dist.xv.questio.iiij.ar.vij.qō. iij.xxij.vbi.S.ar.vij.iij.iij.contra.c.xcvj. Vide ibi.

7 ¶ Septimo queritꝝ quis sit oratiōis effect⁹ et dico ꝙ immediate est triplex vt dictū est.§.prio ri.primo mereri supposita charitate:etiā si deus nolit exaudire qz est actus virtutis.i.latric. Secundo impetrare ꝛ tertio mētē reficere.xxij. vbi S.mediate vero ꝛ cōsequutiue sunt multi alij:qz repellit tristitiam.ꝛ auget spem ꝛc.s. Tho.super psalmo.xlj.ꝛ vt idem dicit ro.xij.causat solicitudinem feruorem seruitiū dei gaudiū ꝛ auxiliū:et si de ea loquamur vt est impetratiua eius effect⁹ toruplex est quotuplex res que potest obtineri.

8 ¶ Octauo queritꝝ vtrū oro cadat sub p̄cepto:ꝛ dico circa hoc esse opiniones. Nā Vlde.dicit qō ad orōne mētalē tenek ḡs iure naturali:qō hoīes tenent se disp̄ere ad ea sine qb⁹ nō est sal⁹.quod sine ofone nō fit.ad vocalē vo ex diuino p̄cepto notek:ꝛs ex statuto ecclie:q̄ ministris suis missas ꝛ horas canonicas indixit vel ēt ex iniūctiōe confessoris. Et intēdit Vlde.talē rōnē. Ad ea tenek hō diuino iure vl naturali sine qb⁹ nō est sal⁹ ꝙ diuino iure vl nāli tenek sibi acq̄rere:qz eade est necessitas finis ꝛ ei⁹ sine quo nō pōt eē finis ex secundo phy.ꝛ finis imponit necessitatē his que sunt ad finē.l.ofo.ff.de oe.hmōi aūt est ofo:qz ex nobis bonū cogitare nō sufficimus.vt ptz.ij.co.xiij.ꝛ p̄ir nec operari:misi adk ex gr̄a:ꝙ nō fit regulariter quātū ad adultos misi petāt p ar.a Prio Jo.vj.petite ꝛ accipietis:ꝛ facit.xxiij.qō.iiij.obtineri. Et hoc sequit sum.confes.ꝛ pisa. Supple, aūt addit ꝙ etiā ad orationē vocalem tenek quis ex diuino p̄cepto:qz debem⁹ dicere pater noster math.vj.vnde hanc orationē scire ꝛ dicere debēt oēs christiani.de pse.dist.iij.vos ante oīa.ꝛs esto ꝙ sit in p̄cepto:dico ꝙ sufficit dicere mentaliter cū aliquādo sit vox intermittēda quādo sc⁊ impedit spiritum vt dictum est:imo dicit.s. Tho.ij.ij. q.vbi.S.arg.xiij.ad tertium:ꝛ similiter in quarto ꝙ oportet intēdere ad ea impetrāda que in dicta oratione cōtinent nō aūt oportet vti vbis eius tantum. Unde.s. Thomas.in.iiij.di.xv.dicit ꝙ oratio cadit sub p̄cepto determinate sicut ministri ecclesie ex statuto eius tenenk ad horas canonicas ꝛ indeterminate sicut ad orationē tenek quilibet ex hoc ipso ꝙ tenek ad bona spūalia sibi p̄curanda que non nisi diuinitus dank vnde alio modo p̄curari nō possunt nisi vt ab ipso petantur:ꝛ ex hoc ipso etiā qō charitatis p̄cepto tenetur quis p̄rimū sicut seipsū diligere:tenek ꝛ in necessitate esse benefic⁹ non solū per corporales sed etiā per spūales eleemosynas.quarū vna est oratio oībus etiā qui ecclesie ministerio nō funguṅ.videk ab ecclesia statutū esse determinatū tps orādi:cū ex canonū statuto teneā tur diebus festis diuinis officijs interesse vt ministris p̄o populo orāt̄ibus suā intēt̄ionē cōfortent. Hec ille. Ex quibus ꝛ aliis dictis ei⁹ ptz qō hō tenek sub p̄cepto orare determinata oratione:primo ex p̄cepto ecclesie si est obligat⁹ ad horas canonicas:scō ex impositione facerdotis in pnia.tertio ex p̄cepto.cuiuscūq; pl̄ati spiritualis.q̄rto ex ꝓp̄rio voto. Indeterminata quoq; oratiōe orare tenetur primo eo tempore quo tenetur sibi p̄curare spūalia bona q̄ nō nisi per orationem p̄sequi pōt qō tēpus videt determinatū quantumtad instans quo quis incipit vti ratione in quo tenek se dirigere ꝛ ordinare in eū.ꝛ vt videtur ei⁹ auxiliū p̄cari si hoc sue mentis inspiretur:alias vero determinate non potest:sed diuina prouidētia ad hoc mouet quando est necessariū:quia stat ad ostiū ꝛ pulsat apo.iij.ꝛ secundo quādo vider p̄rimo in necessitate spūali vel corporali extrema vel quasi.puta qz vider eū in periculo peccati mortalis.aut i periculo mortis violenter ꝛ iniuste illate:vt cum duo iniuste pugnant ad mortē aut vulnerat mīi forte posset aliter melius ꝙ per orationem suffragari.tertio a fortiori quādo homo vider seipsum in graui tentatione ꝛ periculo aīe sue quarto quando ex p̄cepto audit diuina.i.missam.quia tenetur orare id est orantibus assistere vt eis mediātib⁹ ozet.

¶ Nono queritur q̄ sit efficacia ꝛ quis intellectus dominice orationis. Et quantum ad primū dicit.s.doctor.ij.ij.vbi.S.argu.ir.qō ipsa est p̄fectissima oratio qz continet oīa desideranda ꝛ ordines eorum:ꝛ informat oēs effectus p̄opter q etiā dicit Richar.quod inter omnes est efficacissima ꝛ secundum Augu.ad proban.si recte orare nihil aliud dicere possumus. Quantum vero ad secundū.vide.xxij.vbi.S.ar.ix.ꝛ.iij.distin.xxxiij.

ORatorium p̄uati⁹ quilibet autoritate p̄pria in domo sua potest habere.sed nō in forma eccl'e sine licētia episcopi:sine qua etiā nullus ibi celebraf ꝺz nisi sit p̄uilegiatus aliter celebrans debet deponi.de cōsecratione.dist.i. vnicuiq;.ꝛ capitu.clericos.ꝛ capitu.si quis. Quia autem immunitate gaudeat vide supra immunitas.§.f.ꝛ.ij.in princi.ꝛ.S.loca.§.iij. Ecclesia enim habet campanile:non p̄uatus oratorium ꝛ illa est fundata autoritate publica.i.episcopi.ꝛ est consecrata si p̄prie dicitur.ꝛ possunt ibi diuina celebrari sine alia licentia:modo habeatur altare portatile ꝛ omne aliud necessarium secus in p̄uato oratorio per omnia.

¶ De ordinario.

ORdinarius subintellige iudex est duplex secundum duplex iudicij sc⁊ficet in foro causarum ꝛ de hoc.S.iudex.§.f.et in foro cōscientie ꝛ de isto supra con-

¶ De ordine ecclesiastico.f.in se absolute.

ORdo ecclesiasticus sm magi.in.iiij. di.xxiij.est signaculus quoddam in quo spūalis potestas traditur ordinato. Et dicitur signaculus sm p̄dictum de pal.l.cum exterior⁹ signo traditum. Cū aūt vt dicit videatur esse necessariū qō vbi est distincta forma in eodē sacramēto vel in diuersis sit etiam distincta materia siue spēs:vt in eucharistia:siue numero vt in extrema vnctione.vbi ad singulas vnctiones adhibetur materia numero distincta:tū si in li bro vno cōtineant exorcismi⁹ prophetie ꝛ euāgelia.idē liber erit signaculū imp̄imēdi characterē in trib⁹ ordinib⁹:qz forma iter differūt. Dicitur etiā potestas ꝛ non potētia q̄ cōis est actui et passiue:qz potestas importat actuā determinate cuiusmodi est potentia ordinati.q̄ sm.s.tho. est factēdi aliquid speciale in ordine ad eucharistiā. Dicit etiā traditus qz ei dicitur accipe.vnde si nō accipit tangēdo manu nihil fit:non tū oportet ex illo.cui adde qō si ordinator non traderet potestatē p forme verbalis expressionē nō tradet in eius susceptione qōd ꝑsecratio adhibet hominem diuinorū sacramētorū. Et ideo in hoc cōfert dō sacramentū:sed etiā ad digne suscipiendum eo imp̄imitur character de quo.S.character. ꝛ.s.Tho.qō ordo sumit ꝑprie:ꝛ sic est sacr̄m imp̄imens characterē:ꝛ large.ꝛ sic nō est sacr̄m sed oeputatio qdā ad cultū diuinum vt dicetur de pria tōsura:vel ad aliqō officiū vt dicit de epi scopatu.* Quantū igitur ad p̄imū dubiū est de ordinibus an sint ordines.primo de prima tonsura ꝑprie.ter.est in.ca.cum contingat.ꝛ ibi do.an.et cōiter canoniste de eta.et qualita.et dicit Ber. ange.sed.s.Tho.et Petr.de palu.ꝛ Rich.ꝛ cōiter theologi dicunt qō non est ordo ꝑprie nisi sicut dicit religionū ordo qui ē oeputatio ad aliquod collegiū in q̄busdā ceremonijs:qz ordo ꝑprie ꝛs Per.post.s.tho.est illud in quo dak spūalis potestas non in quo fit deputatio ad aliquod officium sicut per cōronam homo deputatur solū ad chorum. bi non habet aliquid spetiale sed commune. Sed est corona secundum eosdem dispositio ad ordines:ꝛ sm Petr.de palu.ad ordines est dispositio congruitatis sed necessitatis respectu beneficij et iurisdictionis ecclesiastice:vnde non tenet collatio beneficij vel commissio iurisdictionis facta non tonsorato:quia non clericus non est capax.de transla.literas. Ex quibus etiam sequitur quod non sit idē corona quod psalmista⁹ quia rōsura omnes ordines precedit tāquā dispositio.sed psalmistatus sequitur quia scōm sanctum Thom.est officium ordini lectorat⁹ annexū.xxij.dist.psalmista.qua etiaz ratione inter ordines ponitur secundus ab ostiario.dist.ij.clerōs ꝛ de hoc statim. Et ista theologorum opinio tenenda est:tum quia loquitur in propria materia ꝛ canoniste in aliena:tum quia ordo ꝓprie est potestas faciendi aliquid speciale in ordine ad eucharistiam:tum quia tura licet aliquando corona enumerent inter ordines vt in.d.ca.cum contingat.ex eo scilicet quod est ordo.large tamen.al' quando non ponit.vt.xxxij.distin.seriatim.ꝛ distin.lxxvij.il'ud.ꝛ distin.xciij.a subdiaco no quod nō posset fieri si eēt ordo ꝓprie.* Secundo est dubium de psalmistatu:ꝛ tenent canoniste quod est ordo:sed idem corone.sed sanctus Tho.dicit quod non est ordo sed officium ordini annexum scilicet lectoratus:quia enim psami cū cautu pronunciant⁹:ideo lector dicitur psalmista cantor/cantor autem non est nomen ordinis specialis sz officij inter ordines: tum qz cantare pertinet ad totum chorū:tū quia nō hz aliquam specialem relationem ad eucharistiam. Per.tū de pal.tenet qō psalmistatus sit idē qō ꝑma tonsura:qz vult qō per eam quis oeputet ad chorum sed sm.s.Tho.per eā deputatur quis ad diuinum cultū.i.vt sit de clero ꝛ imponi possit ei officium aliquod vel ministerium.* Tertio est dubium ꝺe ꝑatu:de quo tenent canoniste qō sit ordo.s.prima ꝓprie:ita q̄ in eo imp̄imitur character.ꝛ etiaz vī sequi sum.ang.contra ro.ꝛ supple.dicēs ꝙ hoc facere inconuincibiliter capitulū primum.de ord. ab eō qui epi.re.vbi patet ꝙ licet episcop⁹ resignauerit nihilominus confert ordines licet non exercitionem quod non esset nisi indebilem characterē haberet imp̄ressum ꝛs.s.Th.dicit ꝙ non est ordo ꝑprie sc⁊ scōm ꝙ ordo est sacramentum:ꝛ qz sic omnis ordo ordinak ad sacramētū auctaristie respectu cuius episcopus non habet potestatem superiorē sacerdotali:est tamen ordo secundum quod ordo est officium respectu quarūdam actionū sacraꝛ:qz episcopus habet potestatem in actionibus hierarchicis respectu corpis mistici supra sacerdotē ꝛ sic q̄dq; loquuntur iura q̄ dicunt qō eps cōmittere nō pōt non eō ea q̄ sunt ordinis epalis.de pse.ecc.aqua. Et ad motuum sum.ang.dico illud ideo esse/qz ptās epalis vt dicit.s.Tho.in.iiij.dist.xxiij q.vlt.ar.ij.qō. ij.ad tertiū non est tūs iurisditiōis:sed etiam ordinis cōiter:nō tamē hz rationē characteris/vt

3.dū

1.dū

3.dū

Universidad de Deusto
Biblioteca

ibi ꝺ: ad ſcām:q: ordo vt imprimit characterem per quē xp̄o configuramur ordinat ad ſacramētum eucharistie in quo xp̄s continetur. hec ille ſic dicto quod illa poteſtas eſt indelebilis: ſicut t character ly nō attingat ad rationē characteris qđ idem probat in viſti. xxiij. qō. j. ar. ij. quia oēm conſecratione que annullari non poteſt.

¶ Quantū ad ſcām dico qđ ſm. s. Tho. et alios theologos ordines ſunt ſeptē ꝑprie quatuor ſex minores ꝙ non dicunt ſacri ratione materie. quia non habēt actū circa materiā ſacrā puta calices vel eucharistiā. ly ſint ſacri ſm ſe cū ſint ſacramēta quo⁹ primꝰ incipiēdo ab infimis eſt exorcista⁹ ſcōs lectoratus ſub quo ꝓtinet pſalmiſtaꝰ et cantoratus: tertius hoſtiariatus: et quartus acoluthatus t tres maiores ſeu ſacri ratione materie. ſ. ſubdiaconat⁹: diaconatus t ꝓſbyteratus quo⁹ ſufficiēcia t numerus et ordo ſumit ex ſe prē reſpectꝰ ad euchariſtiā vt probat. s. Tho. vbi ſupra. q. ij. ar. ſ. large vero ſunt nouem q: minoribus additē corona t maioribus ēpatus. Secundum canoniſtas vero ſunt nouem ꝓprie: q: predictos duos additos dicūt eſſe ordines proprie:

2 quod non eſt tenendum: vt dictum eſt.

¶ Secundo q̄rit vtrū oēs ordines ſint vnum ſacramētum: t dicit. s. Tho. qđ ſic q: diuiſio ordinis in ſeptē non eſt totius integralis aut vniuerſalis ſ; poteſtatiui cuius plenitudo eſt. rſi in ſacerdotio: vt explū eſt de alia diuiſa per vegetatiuā ſenſitiuā t intellectiuā: Et idē intendit pe. dicēs qđ ordo eſt vnū ſacm nō vnitate indiuiſibilitatis ſicut punctus nec ꝙtinuitatis ſicut linea: aut perfectiōe vnius formе ſicut corpus animatum ſ; ꝑfectiōe vni⁹ finis: q: cū ex diuerſis ordinibus ſpecialibus conſtituatur: omnes ordinan

3 tur ad vnum actū. ſ. conſecrationem eucharistie.

¶ Tertio querit vtrū ordo liberet a fortuna ſeruili: t dicit Ray. qđ nō ſolus ēpalis dignitas ſed etiā ſacerdotalis liberat a conditione ſeruili vel aſcriptitia. di. lſiij. ſi ſeruꝰ ſciente. et ſm canones etiam a fortuna ſiue vinculo curiali cū liberet a ſeruili q eſt fortio⁹. di. liij. frequēs. t. c. ex antiqs vñ quātū ad hoc nō tenet. o. c. ſi ſeruꝰ dicēs ꝓtra riū de curialiꝫ officiali: q: eſt quedā lex q reuocat ꝑ ius canonicū ſm gl. ibi. Utrū aūt votū caſtitatis ſit annexū ordini ſacro. vide ſupra matrimonium. viij. §. iij. quod eſt de impedimento. v.

¶ Ruriſas de ordine. ij. quātus.
ad collationem vel ſuſceptionē.

Ordo. ij. conſiderari poteſt quātum ad collationem vel ſuſceptionē eius preſcindendo a conferente t ſuſcipiente.

1.q5. ¶ Primo ergo queritur vtrum ante ſuſceptionem ordinis preexigatur aliquis character: et dico quod ſecundum ſanctum Thomā quilibet ordo preſuppoſit characterem baptiſmi. de neceſſitate. de ꝓby. nō bapt. veniens. nō aūt characterē confirmationis. ſed de congruo ſolū. vñ ſi non cōfirmat⁹ ordinē recipit ordinis characterē: nec etiā vt idē dicit character vnius ordinis ꝓſupponit characterē alteri⁹: ly in quo libꝫ ꝓferatur ſpecialis ſicut t ſpecialis poteſtas: q: recipiēs ordinē poſteriorē omiſſo priori nō reordinat in poſteriori. de clerici. p. ſa. p. no. ca. vnico. t ꝓcordant oēs theologi ſm Archi. cū ſi q̄s nō ſacerdos conſecrare⁹ in epiſcopū niſi reciperet: q: fundamentū talis conſecrationis eſt facere dotiū: vnde opinio contra Hoſti. nō tenetur: ly ſi ſit ſacerdos quocunq; alio ordine ſibi deficiente recīperet conſecrationē ēpalem et omnes ordines cōferre poſſet excepto eo quē nō habet ſecundū Ray. t alios. ſ. q. ſ. gratia. non tamē deberet exercui officium ſuū ante ſuſceptionē ordinis ꝓtermiſſi: nec ſecundū Hoſti. ante ly executionē etiā a quo ad ordines ſuſcepit.

¶ Secō vtrū circa collationes ordinum debeat ſcrutinū fieri/ t dico ſm Archi. poſt q̄ ſic duplex. Primū ante ordinationē qđ diligenter faciendū eſt de elec. nihil eſt. §. epiſcopi. t fit per archy. iure cōmuni. de offi. archi. ad hec aliud fit in ipa ordinatione quando ordinādi epiſcopo preſentat⁹ et de vtroq; vide ſupra archidiaconus. §. vſ. t. vij. Secundū Hoſti. ordinād⁹ tenet ꝓfiteri crīmē ſeu ipedimēta noxia iuris aut facti niſi fuerit cum eo diſpēſatū. di. l. ex penitētibus: t grauia ſeu enormia. ſ. q. etiā poſt penitētiā executionē impediūt vt homicidium: ſimonia in ordine: t hmōi etiam ſi ſint ſecreta. vt in. c. q̄ſitū. de tēpo. ordi. non alia q̄ nō impediunt. de tēpo. ordi. c. fin. t ſi ſciens ſuſcepit. de renun. niſi cū prīdē. §. pſone. Si vero confitet ſed nō diſpenſet cū eo debet ordinatus in illo ordine admitti. lxxxſ. di. ſi quis ſane. t cor. Goffr. Et ſi quis ſine examinatione ordinet ſi quidē ſit dignus t notus non eſt peccatū: q: tales non ſunt examinandi. lxiij. di. nullus. q; ſup ple. dicit fallere in eō per. c. q̄ eps. di. xxij. quod nō eſt verum: vt ibi patet: ſi vero ſit indignus deponi. ō corpo. vitia. expoſuiſti. t ſimiliter ſi ſit

4 dignus ſed ignotus. xxiij. di. c. vltimo.

¶ Tertio querit qui ſunt actus ꝓprij ſingulorū ordinū. ꝓpter quos exercendos ordines pertinet ſcrutinū fieri/ t dico qđ de his agit. xxſ. di. cleros. ad fi. t xxv. plectis. t in. iiij. ſen. diſtin. xxiij. ante oia ſciēdū eſt q; ſm. s. Tho. in. iiij. di. xxxiij. q. ar. j. ſi. cū cōſecratio q̄ fit in ordinis ſacramēto ordinet ad ſacramētū euchariſtie cuiuſlibꝫ ordinis actꝰ ꝓncipalis eē quo ꝓrim⁹ ordinatur ad euchariſtiā t ſm hoc etiā vnus ordo eſt emmētior alio ſecūdū quod vnus actus proximus ad euchariſtias ordinatur. Sed quia ad illud quaſi oīgnissimum multa ordinant: nō inconuenit vnum ordinē multos actus preter principalem hꝫ: t tāto plures quāto eſt eminentior: q: virtus quāto eſt ſuperior tāto ſe extēdit ad plura. * Igitur vt patet ex locis predictis ad exorciſtā pertinet exorcismos memoriter retinere: manuſq; ſuper energumenos t catheccuminos exorciſando ꝛ imponere. * Ad electū aūt ꝓtinet predicare pplis vaticinia propter arā qđ intelligе legēdo ſimplr nō predicādo: qđ nullī ly niſi ſaltem ſit diaconus. de quo ſupra diaconus. t infra predicator magiſter tamen t ſub eo bacchalarius in cāthedra autoritatem hꝫ exponendi ſcripturas t docendi. * Ad oſtiarium aūt ꝓtinet inter bonos t malos habere iudiciū: q: bonos recipit t reſpuit maloſ ex quo vī ſm. Pe. de palu. qđ ſacriſta q̄ officium hꝫ ſic: et hoc ipſo recipiat illū ad diuina magis qnā ille cuius audit miſſam t ōnēs ſit ſuſpenſus ab ingreſſu eccleſie. * Ad acolitum aūt pertinet ꝑpare vinū t aquā ad ſacrificium: t ſm Archi. poſt ratio luminariū in ſacrario portare cereū: ꝑparе vinū t aquā ad ſacrificium: t ſm Archi. poſt Per. de pa. pōt epiſtolam dicere: de vita et honeſtate. c. iij. t actus oīm ordiuū minorū fieri poſſunt p nō habentē aliquē ordinē ſicut ē dicit. s. Tho. q: ſic habet cōſuetudo gnalis eccleſie. * Ad ſubdiaconum aūt pertinet calicē t patenā ad altare ſm. Per. de palu. t leuitis tradere eiſque miniſtrare vrceolum quoq; manile t; manutergiū t re epiſcopo: preſbyteris t leuitis ꝓ lauamdis aute altare manibus aquam ꝓbere. * Ad diaconum vero pertinet aſſiſtere ſacerdotibus t miniſtrare in omnibus que aguntur in ſacramētis chriſti: oblationes offerre: t diſponere in altari componere etiam menſam domini atq; veſtire crucem ferre: predicare euangelium ad populum t officium precum id eſt letanie ſecundum gloſ. vide de his ſupra diaconus. §. h. * Ad preſbyterum aūt pertinet cor⁹ t ſanguinē cōficere in altari: orationes olcere t benedicere oblata: t vt dicit Per. de palu. miniſtrat omnia ſacramenta preter duo ſcilicet confirmatiōis t ordinationis: ſed intelligе ſi hꝫ curam vel commiſſum eſt illi ab habente: vt in cle. relig. de ꝓtuli. t ſimiliter etiam benedicit eo modo quo ſupra benedictio. in ꝓtin. t in neceſſitate. ſ. abſente epiſcopo t ꝛ reconciliat ſolēnit er penitentē. xxxſ. q. vſ. c. vlt. t ꝛ dicare ſi ad hoc iſtituat. de her. cū ex iniūcto.

¶ Quarto queritur in quo actu ordinis quolibet character imprimit: t dico multa: plenius tamen declaranda in. §. ſeq. * Primum. Ad cognitionem in quo actu character ordinis imprimat

primit quo ſuſcipit exteri⁹ ſignū expreſſi⁹ ſignificans principalē poteſtatē quā reſpicit ille ordo cum expreſſione verbi determinantis ſignificatū ſ. Tho. in. ſuj. vbi ſupra. qō. ij. ar. iij. excepto quod ibi in corpore vbi richard⁹ hꝫ ſuſcipit: ipe habet ſ. c. acolitus. diſt. xxiij. t in. c. perlectis. diſti. xxv. ſe

5 ¶ Quinto queritur vtrum ordo imprimat aliquem characterē in acceptione vrceoli: q: ſic habet cōſuetudo ecclie. * Ad ſubdiaconum aūt pertinet ſacrū altare tangere. * Ad diaconum vero pertinet aſſiſtere ſacerdotibus t miniſtrare in omnibus que aguntur in ſacramētis chriſti: oblationes offerre: t diſponere in altari componere etiam menſam domini atq; veſtire crucem ferre: predicare euangelium ad populum t officium precum id eſt letanie ſecundum gloſ. vide de his ſupra diaconus. §. h. * Ad preſbyterum aūt pertinet cor⁹ t ſanguinē cōficere in altari: orationes olcere t benedicere oblata: t vt dicit Per. de palu. miniſtrat omnia ſacramenta preter duo ſcilicet confirmatiōis t ordinationis: ſed intelligе ſi hꝫ curam vel commiſſum eſt illi ab habente: vt in cle. relig. de ꝓtuli. t ſimiliter etiam benedicit eo modo quo ſupra benedictio. in ꝓtin. t in neceſſitate. ſ. abſente epiſcopo t ꝛ reconciliat ſolēnit er penitentē. xxxſ. q. vſ. c. vlt. t ꝛ dicare ſi ad hoc iſtituat. de her. cū ex iniūcto.

¶ Quarto queritur in quo actu ordinis quolibet character imprimit: t dico multa: plenius tamen declaranda in. §. ſeq. * Primum. Ad cognitionem in quo actu character ordinis imprimat

Rich. dat regulam. quarto vbi ſupra q; in eo im-

ſicut ſubdiaconus in ordinatione accepit calicem vacuum ſacerdos vero plenum: ita acolitus vrceolum vacuum: ſed ſubdiaconus plenum. Et patet quod verior ſit hec opinio: quia ꝓpinquius ſe habet ad euchariſtiam preparare materiam eius quam portare lumen quod eſt quid communiſſimum quo vtimur etiam in veſperis et

Universidad de Deusto
Biblioteca

matutinis. * Tertiũ. Quantũ ẽo ad sacros cha-
racter subdiaconi cuius. s. ꝺm Pet. de palu. sunt
duo actus. s. eplam legere ⁊ materiã eucharistie
parare in vasis sacris imprimik in traditõe cali
cis vacui cum patena ſm Pet. de pa. q⁹ principa-
lis actus ei⁹ est parare materiã in vasis sacris et
idẽ sentit. s. tho. hz faciat mentionẽ de calice solo
q⁹ intelligik eo modo quo illũ ꝓparat subdiaco
nus. i. cũ patena in qua ꝓparat hostiã: imo scõm
Pe. ⁊ Alb. intelligik de calice sacrato. Diacono
ẽo ꝺ etiaz hz duos act⁹ ſm Pet. de palu. s. euan-
gelũ legere ⁊ ministrare sacramẽtũ in vasis cha
racter imprimik in traditione alicui⁹ pertinẽtis
ad actũ ei⁹ scõarii vt dictũ est. s. par. s. i traditio
ne libri euangelioꝝ scõm. s. Tho. Rich. Petr. de
palu. ⁊ cõem opinionem. Qõ aũt aliqui dicunt q⁹
in manuũ impositiõe stare nõ põt p. c. vlt. de sac.
nõ iter. vbi innuik q⁹ impositio manuũ nõ est de
essentia sacerdotis cuius quoꝝ actus principa-
lis est consecrare. scõarius ẽo absoluere in foro
pnie: character imprimik scõm. s. Tho. ⁊ Petr. de
pal. in dariõe calicis cũ patena: ⁊ materia impo si
ta. i. pane ⁊ vino. Nec est verũ qõ dicit Per. illuz
imprimi in manuũ impositiõe: q⁹ vt bene arguit
Pet. de pal. ꝺ eũ tistã impositio non ista significat
principalem actum sacerdotis sicut illa traditio
vasoꝝ. Non est etiam verũ qõ dicit. Sco. ibi esse
duas partiales formas. s. accipe: et accipe. ⁊ due
materie. i. duo signa visibilia. s. calix ⁊ manus im
posite ⁊ due potestates tradite. tñ quia essent ibi
duo characteres ⁊ duo sacra: tum q⁹ manuũ im-
positio esset de essentia ⁊ integritate prãtis sacer
dotalis Z. c. vlti. de sacr. non iter. tum quia illa se
cunda forma in quibusdam pastoralibus non hr
⁊ ideo vr verum qõ dicit sum. Ros. s. qõ sacerdos
qui non habuisset manuũ impositionem nõ pos-
set confessiones audire. * Quartum. Quantũ ẽo
ad ordines large: character. i. ptãs ẽpalis dak se
cundũ aliquos in vnctione capitis et chrismate:
sed hoc non est verũ per. c. vnicuz. de sacr. vnctio.
vbi hoc si omittatur suppletur ⁊ nõ iteratur: et
vnde datur ex impositione manuũ episcopoꝝ su
per caput. ac. c. epõs. iuncta glo. xxiij. distinc. Nec
obst. c. de sacr. nõ iter. quia loquit de impositiõe
facta diacono et sacerdoti. In prima vero tonsu
ra character nõ dak: sed nec; aliqua ptãs actua
determinata ad aliqõ vnum scõs. s. Tho. vt vide
tur sed solum passiua dispositiua ad ordines in
abscissiõe capilloꝝ: cum dicit dominus pars ⁊c.
5. q. 1. pe. ¶ Quinto querik circa intellectũ dictoꝝ in. ꝯ.
prioꝝ de multis. * Primo vtruz necesse sit dicta
signa visibilia vel instrumẽta tradi p epz: ⁊ dico
q⁹ non in minoꝝ ordinib⁹: sed sufficit si p archi
diaconum: intellige de mãdato epi dicẽtis verba
forme: ⁊ sic ꝛs. s. Tho. in. iij. dist. xxv. qõ. s. ar. s. ad
scõm: ⁊ sil⁹ Rich. ⁊ hoc ꝓz distin. xxv. c. accolit⁹.
⁊ tribus sequentibus. Nec tamen archidiacon⁹
ordinat sed episcopus vt ibi dicit. s. Thom. quia
character accipitur in traditione per archidiaco
num ex verbis episcopi. In maioribus autem
oportet traditionem fieri per episcopũ vr innuit
s. Tho. ibi in subdiacono de quo etiam expectis
patet. distin. xxiij. in. cap. subdiaconus. ⁊ a fortio
ri in alijs. * Secundo vtrum sufficiat traditio li
bri euangeliorum pro libro exorcismorum: cum
licei pro dalmatica ⁊ huiusmodi: ⁊ dico quod nõ
nisi in eodem libro contineantur omnia vt dicit
est supra * Tertio vtrum necessariũ sit instrumẽ
tum porrectuz tangi ab ordinando coꝝ porrigen
⁊ dicit. s. Thom. quosdam tenere quod non: sed
sufficere porrectionem: sed tamen inquit verbo
forme ostendunt quod sit de essentia sacramenti
tactus: quia dicitur accipite hoc vel illud: ⁊ hoc
tene indubitanter: quia iura dicunt quod debet
accipere de manu episcopi vel archidiaconi: ⁊ pa
d. capitulo subdiaconus acolitus: ⁊ sequẽ. Sed
tamen dicunt quidam in manuum impositione
cum esse necessarium. s. sicut sine quo non bene
non aurẽ sicut sine quo non: q⁹ sine ipso est effec
tus characteris: etiam in sacerdotio per. d. c. fi. Et
idem dic de omni instrumento in quo nõ impo
nitur caracter. * Quarto vtrum oporteat tange
re manibus ambabus: ⁊ omnia puta calicem et
patenam ⁊ hmõi: ⁊ dico q⁹ non sed sufficit tange
rẽ modicũ qd nõ habens discontinuationem ad
torum arg. c. vnici. de consec. eccle. lib. vi. Quinto
vtrũ requirat necessario expressio verboꝝ cum
traditione signi visibilis siue instrumenti: ⁊ dicit
Inn. de sacra. non iter. in. c. ꝓsbyter. q⁹ sic: ita q⁹
si pars illius orationis sit omissa a capite est de
choãda ⁊ bene: quia illa traditio est materia: ex
pressio verboꝝ est forma que non debet separari
¶ Sexto querik quib⁹ tpib⁹ ordines tradi pos-
sunt ⁊ dico multa. * Primũ. Secundum Astens. ⁊
Ray. ordines oẽs conferri possunt per tpib⁹ dis
cs in sabbatis quatuor temporum: ⁊ in sabbato
medie hebdomade quadragesime in quo cantat
fitientes: ⁊ in sabbato pasche. dip. lxxv. ⁊ Pe-
tem. oz. de eo. ímo etiam mane diei dñice immẽ
diate sequentis etiã si sint maiores. i. sacri: imo
cõtinuet ieiunium ab ozuinatore ⁊ ordinato de
ficti⁹ canonica mane dominice sequentis ⁊ ita
tur ad vesperam sabbati precedẽtis. ⁊ ita genera
diciunt in sabbato ſm Ray. ibo. in sum. et. sum.
de tempore ord. literas qui addit hoc nec expe
dire | nisi necessitas adsit: puta; quia in sabbato
non potuerũt ꝓferri: ideo intellige de nocte diei pa
sche si in ea celebrek more antiquo ſm Inno. nõ
aut de alijs noctibus: q⁹ nec in alijs celebratur.
hoc aũt ieiunũ supple. sic intelligit quod si ꝺs
eoꝝ sabbato celebret nõ sumat nisi corpus ⁊ san
guinẽ qõ etiã attribuit Inno. ꝺs ille per quo pre-
dicta s telligit etiã ablutionẽ ad istã sumptionẽ
ordinatã vnde dico quod. o. c. qõ a patribus lo-
quitur de ieiunio ecclesie quod per huiusmodi
ablutionẽ nõ soluit. * Scõm. Papa tamẽ ꝓferre
põt subdiaconatũ omnibus dominicis ⁊ festis ꝓ
cipuis dist. lxxv. c. vlti. imo ſm Host. quolibet tẽ
poze ꝓferre põt quẽlibet ordinẽ sicut ⁊ vti pallio
de vsu pal. ad honorẽ qõ de ptãte absoluta indu-
bitatũ est cũ ista sint de iure positiuo ⁊ similiter
quilibet epus põt ordines minoꝝ conferre die-
bus oñicis ⁊ alijs festis precipuis vni vel duob⁹
de tempo. ordi. de eo. qõ Ray. Host. Inno. ⁊ Ber.
sic intelligũt qõ etiã pluribus quam vni vel duo
bus cõferre possit modo nõ videak facere ordi-
nationẽ generalẽ: ⁊ hoc sequit sum. Pisa. Archi.
⁊ sum. Ros. ⁊ supple. ⁊ vt esse mẽs legis: sed sum.
Ang. adducit Host. in cõtrariũ dicẽtem quod po
test cõferre vni vel duobus rantũ: quã opinionẽ
dicit sum. Ant. tutiorẽ: q⁹ inherer literę: q⁹ in re
dubia tutius est seruire verbis edicti. l. f. ꝯ. fi in
ff. de exerc. act. sed ego dico qõ prima est verior
quia inheret intentioni legis: quia nõ est ratio
quare non possit tribus ex causa rationabili si
duob⁹ sine causa tñ fieri nõ potest ⁊ sic intelligo
Pañ. dicentẽ q⁹ cũ isti dies frequẽter iterẽtur nõ
cogit necessitas dessentire ab Host. Episcopat⁹
aũt cõferri debet die dominica hora tertiarum.
vt supra cõsecratio. f. ꝯ. iij. qõ fieri potest etiaz si
sabbato immediate precedẽti fuisset factus sacer
dos: qõ nõ licet in alijs ordinibus maioribus. vt
f. vnus sabbato ⁊ alius in dominica sequenti cõ-
feratur etiã cõtinuato ieiunio. Prima vero ton
sura cõferri põt omni die ſm Per. de pa. q⁹ ita ha
ber generalis ecclie cõsuetudo. * Tertiũ. Sicut
episcop⁹ ita ⁊ abbas põt dare quatuor minores
in predictis diebus festis ſm do. Ant. in. d. c. ꝺ eo.
⁊ in. c. cũ cõtingat de etat. ⁊ qualit. imo ſm Ibo. vt
quod potius his diebus debeat dare quã ĩ q⁹tuor
tpib⁹ ne videat facer ordinationẽ gñalẽ. * 4. Cõ
tpib⁹ ne videak facer ordinationẽ gñalẽ. * 4. Cõ
nẽt ſm Hug. in. c. ordinatiões dist. lxxv. ⁊ Ber. et
Lan. qõ verũ puto in minoꝝ⁹. de maioꝝ⁹ aũt
est dubiũ sed vide infra. ꝯ. seq. Que autem sit pe
na cõferẽtis vel suscipiẽtis ordines extra tempo
ra predicta vide supra irregularitas. ꝯ. x.
7. qõ ¶ Septimo querik quo ordine ordines sunt cõ-
ferendi an. s. gradatim ⁊ sigillatim necne: ⁊ dico
multa. * Primũ. Ordines gradatim ab infimo. i.
prima tõsura vsq; ad supremũ. s. cpatũ suscipien

di sunt ſm ordinẽ eoꝝ si qui ſm. s. Tho. in. iij. dis.
xliij. q. ij. ar. s. q. ij. ꝓ torũ est ꝓma rõsura exorci-
stat⁹: lectoz⁹: ostiariat⁹: acolitat⁹: subdiacona-
tus: diaconatus. ꝓ ꝓbyterat⁹: cepat⁹: di. lix. si offi
cia. dist. lxxvij. c. s. * Scõm. Si ꝺs aũt vno vel plu
ribus ptermissis ordinek ad supiozẽ. vi. ꝺ. irre
gularitas. ꝯ. iij. ⁊. xs. * Tertiũ. Una ⁊ eadẽ die oẽs
ordines minores vni ꝓsone conferri possunt ſm
gl. i. c. de eo. ⁊ Host. ⁊ facit ꝓ hoc tex. ibi cum dicit
minores: ⁊ sic oẽs minores. xix. dist. si romanoꝝ.
qõ limitat Pañ. nisi ẽtiã hẽret cõsuetudo eccl'ie
q nõ seruata scãdalũ gñaret: nõ aũt prima tonsu
ra ⁊ ꝟtuoz minores ſm Inn. ⁊ Host. ⁊ Pañ. in. o.
c. de eo. ꝓ. c. ifas. ⁊ per. c. dilectus. qõ verũ est: vbi
hoc nõ hz cõsuetudo: secus vbi hz cõsuetudo: vt
in alemania fieri ꝺz. Nec quatuoz minores cum
aliquo sacro: aut duo sacri nisi ex dispensatione
pape solẽt: vt no. Inno. ⁊ Host. in. c. dilect⁹. de tẽ.
ordi. Qui aũt minores simul cum subdiaconatu
vel duos ordines sacros simul cõfert: si scienter
ꝺz deponi. dist. l. s. quia in aliquo. si vero ex negli-
gentia debet priuari potestate cõferendi talem
ordinẽ di. xxxvi. q. ecclesiasticis. s. q. s. si qui epi. et
d. c. literas. ⁊. d. c. dilectus. de tempo. ordi.

¶ Octauo ꝟrik vbi ꝓfetẽdi sunt ordines ab epo ⁊ dicit Ray. qõ minores cõferre põt in qualiber ecclesia sui epat⁹. arg. de tẽp. ord. si archiepus. ma
iores in ecclesia epali di. lxiij. c. s. sed scõm Guil. ⁊ Host. hodie epi de consuetudine conferunt ordi-
nes etiam maiores vbi volunt vbi aũt confera-
tur episcopatus. supra consecratio. s. ꝯ. ij.

¶ Nono ꝟrik ꝟliter cõferẽdi sunt ordines: ⁊ di-
co qõ ſmo oz ꝑcedere scrutiniũ sup his de ꝗbus 9. qõ
infra ordo ꝟrto per totũ iuxta ea q dicta sunt. ꝯ.
ꝯ. ij. ⁊ supra archidiacon⁹. ꝯ. vs. ⁊. vij. * Et secundo
oz ꝑcedere missa: q ſm Ray. si omittak nihil fit s
totũ est iterandũ: hz Joan. in. c. ordinationes. el.
s. vij. dist. ⁊ Ber. in. c. qõ sicut. de elec. dicant qõ nõ
sit de necessitate qõ verũ est in prima tonsura ho
die: ⁊ verũ credo in minoꝝ⁹ nõ autem in sacris
sed est de substantia ꝛt. s. ꝯ. xs. Et si vn⁹ dicit mis-
sam ali⁹ ordinet nihilominꝰ tenet ordo ꝺs Ber. ⁊
Hug. vbi supra: qõ verũ credo in minoꝝ⁹ non
in sacris. * Et tertio debent ordinandi habere in-
dumẽta oportuna ordini suscipiendi. * Et quar-
to debet ordinans in quolibet ordine seruare ri
tũ pastoralis maxime circa porrectionẽ instru-
mẽtoꝝ in quibus character imprimik dicendo
verba conuenientia diligenter aduertendo: et oz
dinandi tangant coꝝporaliter ⁊ perfecte.

¶ Decimo querik qd si omittak aliquid quod sit
de necessitate seu substãtia ordinis ⁊ dicit Ray. 10
quod si qd omittak qõ sit de substantia vel dubi
tetur an sit de substantia tota ordinatio debet
iterari quasi nihil sit factum: quia non dicitur

Universidad de Deusto
Biblioteca

iteratū qđ nescit esse factū. de cele. di. j. solennitates. si vero est aliq̄ de quo exp̄sium est qđ nō sit de substātia mō oz ordinario iterari: ꝫ qđ omissum est i statuto r̄pe caute suppleri. de sac. nō ite. c. p̄sbyter. ita tñ q̄ si suppleat actꝰ r̄pueta manuū impositio suppleaē r oēs illi actui annexe. ſm Inno. r si suppleatur aliqua oratio a principio inchoek: r si actꝰ q̄ supplek exigit fiat etiā variatio in verbis: sicut si suppleaē unctio vnꝰ manus tñ: scōm Archi. in oratiōibꝰ nō dicek manꝰ istas in plurali sed manum istā. r nō supplebitur ab alio ſm Inn. sed hoc ab eodē q̄ prius ordinauerat si est possibile: nec ante suppleri potest cem oz ordinatus exequi ea q̄ sunt ordinis sili⁹ iar. di. lij. solicitudo. r concor. Host. r Host. q̄ exponit in gl. sup. o. c. presbyter. quid sit caute suppleri: r tota sua plira declaratio stat in hoc qđ patiens defectum veniat r̄pe ordinationū quasi ministraturꝰ ep̄o vel sub aliquo colore querēs ré celare astātibus: r cū intentione ex parte sui ep̄i qđ nō reiereck sup eū dicta vel facta rite ꝫ suppleāt omissa in loco suo. mō video tñ qđ sit necessaria huius modi palliatio: sed sufficit predicta intentio: nisi vbi manifestatio defectus esset scandalosa.

11 ¶ Undecimo q̄rit q̄ sunt de substantia ordinum r q̄ nō: r dicit ſRay. r Astē. r Host. qđ ola de quibꝰ inuenit in iure qđ fieri debeāt sunt de substātia nisi inuenat exp̄ssum in iure q̄ nō sint de substātia. qđ ēt sum. ang. extēdit ad ea ola de qbꝰ inuenitur in pastorali qđ debeāt fieri: qđ tñ non bñ oz aliqđ si oz in pastorali qđ aliqđ faciat habendo mitrā: nihil faceret si ea nō yket: qđ est ridiculū. Est aūt exp̄ssum in iure q̄dā nō esse de substātia eiusmodi ꝫ Ray. est tps ordinationū. de tēp. oz. sane. Et etas ordinādi. di. lxxvij. subdiaconus. et c. in veteri. r unctio. de sac. vnc. c. j. circa fi. de sacra. non iter. ca. j. r impositio manuū epi quo ad p̄sbyterū vel diaconum. de sac. nō ite. c. vlti. Et qđ ordo recipiak a proprio ep̄o greco vel latino: vel cū debitis interstitijs. de tēp. oz. qđ tranlationē. r. c. ij. as. r. ix. q. ij. lugdunēsis. Et cōcor. Host. ſm. quē etiā r Hug. ac. ꝓb̄. nō est de substātia qđ ordinās r ordinādus sint ieiuni qđ ēt cōuer tenēt doc. ls de hoc dubitauerat Ray. sil⁹ nec missa est de substantia quod ſm Hui. r Hugo. r Joā. dist. vij. in. c. ordinatiōes. el. j. r Ber. iij. c. sicut. de electio. ls. dubitauerit Ray. r Host. r verū est in minoribus r prima tonsura. Sed circa hoc aduerte qđ canonīste in hac parte non plene satisfaciunt ingenio ꝫ materiā inuoluit r multiplicāt scrupulos sine cā: qđ nō habent clauē. Unde dicendū est qđ vbi est res essentia siue substātia ē res ipsa r vbi est essentia ordinis est ordo: r nihil deficit nisi accidēs aliqđ pertinēs ad solēnitatē supplendo omissum r non iterādo factū. Essentia aūt ordinis tota per diffinitionē eius que supra posita est explicak sicut r in aliis rebus vnde cōsistit in traditione signaculi cū expressiōe forme ꝑ talis per quam character imprimitur qui secundū. s. Tho. est essentialiter r principaliter sacramētū ordinis. iiij. distinctione. xxiij. q. j. ar. j. q. ij. ad primū. Unde de substantia vel essentia ordinis non potest esse nisi traditio alicuius signi cum expressione forme: r circa hoc est verū quod dicit Ray. Astē. r Host. quod quicquid iura tradunt faciendum: tenendū est quasi sit de substātia nisi expressum matur cōtrarium per iura aut supple manifestā r indubitatam rationem theologorū. p̄obātis clare in aliquo signaculo nō imprimi character ordinis alicuius r si in vno ordine esset plura signa vt in sacerdotio calix patenarus r unctio impositio manuū vtrūch iudicarentur de substantia nisi de secundo r tertio fuisset expressum. Intelligenda in traditione signaculorū visibilium tamen ex parte forme ꝙ materie recipik vere character r essentia ordinis r quicquid aliud omittat supplebitur r non iterabitur. si vero circa predicta aliquid omittatur totum ex integro iterabitur. Quod aūt dicit Inno. r tener supple. r Ros. si sacerdoti non fuerit traditus calix patenar⁹ ꝫ alii quos nō esse suppleādū q̄ nō sunt de substātia tñ tuti⁹ esse supplere merito reprobat Archi. q̄ in hoc imꝓmitur eius character: imo cōgruit vtitur verbis cū dicēdū fuerit tuti⁹ esse iterare.

¶ Duodecimo q̄rit an sit suppliendum vel iterandum quo ad ordines si episcopus ordinando nō deficiat r tenet Archi. post Inno. r communiter canoniste quod per ipsum vel alium inchoabit vbi ille omiserat nisi sint aliqua coherentia vt unctio r oratio. quia supple vtrūq̄ suppliendum etiā si alteri iam fuisset expletū: q̄ vnum est vt materia aliud vt forma que seiungi non debent vel nisi vnus sit actus: vt patet in forma cōsecrationis eucharistie: r in forma baptismi cuius pars r in missa ab illo loco qui p̄cedit: r concor. Host. r ita tenet supple r Ros. sed tñ hoc vltimꝰ scilicet quod sit reincipiendum in missa ab illo loco ad p̄cedit: non est verum vt supra eucharistia. ij. ꝑ. parti. iij.

¶ Rursus de ordine tertio quantum ad ordinatorem.

ORdo rursus tertio considerari potest quantum ad ordinatorem.

¶ Primo ergo queritur q̄s possit vel non possit esse ordinator: de facto. s. eo quod esse potest episcopꝰ ꝫ ola iura r oēs decretales vt. j. ꝫ. vj. Requirunk tñ duo primo ꝙ sit baptizatus r als ordinē nec conferre pōt nec recipere nec cōficere: nec absoluere r ordinati tñ ab illo aut absoluti saluanē ꝓpter fidē sacramētū de quo vide. ē. bapt. vj. ꝫ. iij. r. ij. qđ habeat ordinem qđ vult cōferre: als illū tradere nō potest nisi ex cōmissione vt ꝓbat. s. xv. vbi. ē. vnde pus missione pape r similiter si abbas confert licet in hoc videatur differentia q̄ abbatibus videtur cōmissio facta per iura. dist. lxix. q̄m de eta. 2 r qualita. cū contingat non aūt sacerdotibus. sure. i. licite ordinare ad aliquos ordines r dicit Host. in. c. cū contingat. de eta. r qualita. r sequitur pa. in. c. ḡro. de cōsue. ꝙ prima tonsura que dicitur clericatus dari pōt a quolibet sacerdote parochiali suis subiectis: r idē Hug. Ray. Joan. Inn. r etiā archi. in. c. nullus epi. de tēpo. ordi. lib. vj. Host. aūt cōtrariū tenet r sic vsus ecclesie romane. ꝫ Jo. and. in. d. c. cū cōtingat distinguit ꝙ hoc pōt si sup laicū hꝫ ꝫ epalē iurisditionē. de priuile. abbates. lib. vj. si non hꝫ tas. s. quasi episcopalis nūq̄ videk curato simplici cōuenire: meli⁹ distinguendū est cum arc. post pe. de pa. ꝙ dari pōt ab eo qui pōt ordines minores cōferre nisi sit ei specialiter interdictū vt ab epo vel abbate r ab omnibus p̄sbyteris cardinalib⁹ cōmuni cōsuetudine aut ab alio de lucētia sui epi. Prima aūt rōsura simul cū minoribꝰ ordinibus dari pōt ſm archi. post pet. de pales r intellige ꝙ minores oēs. Et idem possunt abbates exempti r mitrati etiam quo ad laicos in quos habent ecclesiasticam iurisditionem. Simplices vero abbates nō exēpti si sunt sacerdotes r bñdicti vel recusata est eis bñdictio dare possunt tres minores vnū improprie r duos ꝑpe dictos. i. primā tōsurā ostiariatū r lectoratū tñ in suo monasterio r suis monachis seu his q̄ vt efficiāē monachi ad eos venerint: r seculari bus oibus sup q̄bus hñt quasi epalē iurisditionē. di. lxix. q̄m. r de eta. r qua. cū cōtingat. Sed aduerte hic ꝙ iura nihil dicunt de ostiaria tu sed de lectoratu tñ in suo monasterio vnde canoniste qui credūt ostiariatū esse infra lectoratū arguūt idē de ostiariatu: sed ꝫ ordinē quē. s. xv. videtur tenere r ꝑbare vbi supra infra lectoratū est exorcistat⁹: r sic hos duos posset cōferre ſm iura nō aūt ostiariatū nisi rōne cōsuetudinis que traditur ante lectoratū. Imo hoc possunt eriam in alio monasterio exempto si intentur ab abbate. als non. arg. lxix. di. c. j. imo

ſm Joā. di. lxix. c. j. hodie p̄nt dare oēs minores ꝙ nor. Host. sequit in. d. c. cum contingat. r do. Anto. r Archie. in. d. c. q̄ſi. quia eadē est ratio de alijs duob⁹ r idē eadē ratione dicit Jo. an. Inn. super. d. c. cū cōtingat. r Ray. r Hoſſr. r ita dicit Host ie n. ferunt. r ly. soli nō determinat ly. lectoris ꝫ ly. suo monasterio de quo not. in. c. abbates. de priui. li. vj. ꝙ videk vbi hoc habet consuetudo licet vt dicit Archi. pria opinio sit turior q̄ consuetudo licet det iurisditionem non tamē potestatē cōsecrationis vel ordinis q̄ ad hoc dico ꝙ cōsuetudo licet circa hoc non det posse: dat tamē interpretationē posse cōcessi: vñ interpretatur cōmissionē facta abbatibus sup lectoratū vt extēdatur ad oēs minores: ex quo papa scit r tolerat: r hoc ꝑtz extra de ord. ab epi. qui resi. c. j. Ordines aūt oēs etiam sacri dari possunt per episcopum ommibus de sua dioceſi oziundis aut qui in ea habēt domiciliū vel beneficiū aut de licentia episcopi cui ordinandus est subditus vel capituli sede vacante aut vicarij generalis ep̄o in remotis agente: vel sui p̄lati si sunt religiosi exempti hec no. in. c. nullus. r in. c. eos. de tēp. oz. li. vj. r. lxvij. di. c. vno. r. xxiij. dist. c. ho. r qđ oz ꝙ adesse debet assensus suorum clericorum ſm Host. intelligitur vt p̄sumantur consentire eo ipso quod non contradicunt.

¶ Tertio querit specialiter vtrū episcopꝰ ordinare possit clericū alienū r dico ꝙ nō sine licentia sui superioris de rēp. oz. eos. lib. vj. q̄ supior hoc casu est epus dioceſis ex qua oriundus est is q̄ vult ordinari vel in qua habet bñficiū vel domicilium: vel in qua ꝙ suos p̄latos est deputatꝰ religiosus in p̄zoratu nō exēpto q̄ditu ibi morat. Inferiores aūt p̄lati siue religiosi siue alij nō possent talē licentiā dare nisi ex priuilegio nec officialis epi sed eiꝰ vicariꝰ generalis in spiritualibus aut capitulū eo mō q̄. ꝫ. xxxv. dictus. Si tñ potēs ordinare ordinet nō sibi in hoc subditū: nihilominus character p̄fert ſm Inn. in. c. j. de sup. ne. p̄elat. ar. viij. q. ij. Lugdunensis. De pena tamen eius vide infra. ꝫ. viij.

¶ Quarto querit vtrū epus italie possit ordinare vltramontani clericū: r dico ꝙ nō nisi habeat licentiā a papa vel epo dioceſis eiꝰ vñ est oriundus vel in qua est bñficiatꝰ ꝙ patētes ipsi⁹ epi continentes causam rationabilem quare nolit vel nō possit ipsum ordinare. Si aūt contra hoc aliqui fuerint ordinati: ipsi quidē suspensi sunt absq̄ spe dispēsationis ordinātes vero debēt cō digne puniri de tempo. ord. lib. vj.

¶ Quinto querit vtrum episcopus qui resignauit epatui possit ordines cōferre r dico ꝙ sic si cur ante si resignauit loco tantū r rogatur a p̄prio episcopo loci, si vero renunciauit loco r di

Universidad de Deusto
Biblioteca

gnitati potest cõferre oẽs minores ꝺ nõ sacros extra de or. ab eo qui epi. re. c. f.

6 ¶ 6. querit vtrum heretici ꝛ precisi ab ecclesia possint ordines conferre: ꝛ dicit. s. Tho. in. iiij. di. xxv. quod ꝓferunt vera sacramenta ꝛ ꝺ non grat ꝓpter peccata recipientium ab eis sacramẽta ꝓ ꝓhibitionẽ ecclesie ꝓmoti tñ ab eis non recipiũt executionẽ vt licite possint i suis ordinib⁹ ministrare. Nec ex illo ꝙ inrẽdit ꝙ possunt ꝓferre ordines de facto ꝺ non de iure. Ignorãtia tñ facti excusat a pcõ: ꝺ postꝯ sufficiẽter hoc sciũt abstinere debẽt quousq; dispẽsantur ꝑm Archi. ꝛ ꝑm Host. in ẽpatu sol⁹ papa dispẽsat de elec. ꝙ diligẽtia. ꝛ sic ꝛ in alijs ordinibus si fuerint ordinati a talibus scienter vel ex ignorantia crassa si vero ignorãtia fuit supina vincetus prelatus dispensabit ꝑm Host. extra de or. ab eo ꝙ epi. re. c. f. ꝛ. ij. Videf aũt dicere gof. de interdicto ꝛ suspẽso a diuinis. f. quod nõ ꝓferãt ordinis executionem. ix. q. iic. f. ꝛ sequen.

7 ¶ Septimo ꝙrit vtrũ papa possit dare licẽtiaꝫ nõ eõ cõferendi ordines sacros ꝛ dicit Inn. in c. quãto, de cõsue. ꝙ sic modo talis habeat ipsos ordines quos vult conferre: sed. s. Tho. videtur sentire contrarium. in. iiij. di. xxv. q. f. ar. f. ad tertiũ vbi dicit Papa qui habet plenitudinẽ potestatis cõmittere põt non episcopo pertinentia ad episcopalẽ dignitatẽ modo illa nõ habeat immediatã relationẽ ad corp⁹ xpi verũ ideoq; ex eius cõmissione sacerdos simplex põt ꝓferre ordines minores ꝛ cõfirmare nõ aũt nõ sacerdos maiores ordines qui habet immediatam relationem ad corpus christi supra qõ ꝓcrãdũ papa nõ habet maiorem potestatem ꝙ simplex sacerdos. Hec ille. Et hec opinio. s. Tho. seruatur in ꝓtica. vide ca. in. iiij. dist. vij.

8 ¶ Ocrauo querit quã pena incurrat eps ordinãdo contra iura ꝛ dico sic. Si ꝺ aliquẽ ordinauerit iufra legitimã etatẽ de qua. ẽ. etas. primo quidẽ sic ordinatus in contumeliã ordinantis debet suspẽdi ab executione illius ordinis vsq; ad legitimã etatẽ: sed nõ est suspẽsus ꝑm Rayn. Archi. Anto. de but. ꝛ sab. ꝛ si ante exequitur ordines peccat mortaliter ꝛ toties quoties ꝺ non efficiaf irregularis nisi fit suspensus ꝑ ius a superiore. ꝛ scõ ipse ordinãs ꝺ suspẽdi a collatione ordinũ ꝛ cõpelli ad puidendũ totaliter ordinato in beneficio ꝓpetenti de rẽpo. or. vel non est. Si quis aũt ordines minores cum subdiaconatu vel duos ordines sacros simul cõrulerit. vide titu. prioze. §. vij. in fi. Si vero episcopus abbas vel sacerdos ordinat non subditũ suum scienter vel ignorãtia affectata per annum a collatione ordinum est suspensus: ꝛ postꝯ suspensio fuerit manifesta poterunt subditi sine ei⁹ licẽtia a vicinis episcopis ordinari. de tẽpo. ordi. eos. libro vf. vbi glo. in verbo manifesta dicit ꝙ euidentia facti vel ꝙ est iure notorium: alꝫs i dubio a ꝓprio prelato nõ recedant de quo erisam vide. s. ir regularitas. §. ix. Et si predict⁹ ordinator sit episcopus Italie ꝛ ordinatus sit vltramontanus. vide. s. §. iiij. Si quis etiã episcopus vel ali⁹ clericalẽ tonsurã presumit cõferre infanti: misi forte religionẽ intret vel illiteratus: vel absq; iure periorꝫ licẽtia hoꝰ diocesis alterne vel coniugato nisi velit trare religionẽ aut ad sacros ordines iuridice promoueri: per vnũ annũ a collatione clericalis tõsure oñtaxat moueri se suspẽsum de tẽp. ordi. c. fi. lib. vf. ꝛ gl. in ẽbo suspẽsus. dicit ipso iure. Si etiã episcop⁹ ordinat scienter indignũ ꝑm. s. Tho. peccat mortaliter: qz est infidelis domino suo cõmittẽs indigno ministerium eius precipue cũ hoc ꝙgat in determinatũ eccle sie honoris diuini: ꝛ si tot boni ministri nõ pũt inueniri melius est habere paucos bonos quaꝫ multos malos. xxiij. di. tales. nec ꝑm Alber. excusat nobilitas qz ꝙto nobilior tãto nocuior: nec ꝙ alius nõ esset ita vtilis qz ois vtilitas ꝙalis spirituali postponẽda est: nec ꝙ nescit malus qz necesse est scire ꝙ sit bonus per rationẽ talem qualẽ possibile est haberi de hoie: imo ꝑm Alb. etiã peccat mortaliter si dispẽsat cũ indigno ex malis: sec⁹ si patiẽ necessitate cõpulsus ne pecuius eueniat. ꝓ hoc tñ scito ꝙ ꝑm eundẽ Alber. est quis dupliciter indignus. f. negatiue qz non habet cõdecẽtia ad dignitatẽ vel beneficiũ licet nõ habeat cõtrariũ ꝛ cũ tali ꝓpter necessitatẽ ecclesie indigẽtis literatis: ꝛ defensorib⁹ dispẽsare posset vt a ꝓmuni haberet de ecclia donec addisceret. licet ꝑm Jo. nõ posset ei fine mortali dare beneficiũ cũ cura: ꝛ ecõtrario ꝙ. f. habet ꝓtra rium dignitati vel beneficio puta vitius vel impedimentũ: ꝛ iste nullo modo est promouẽdus ad ordinem vel beneficium.

¶ Nono ꝙrit vtrũ eps repellere possit clericus volentẽ ꝓmoueri: ꝛ dicit Ray. ꝙ sic si nõ ꝺ⁹ ius ꝓpetendi ordines: secus si illud ꝺ⁹ vtrõne dũficiũ cui ordo est annexꝰ: sicut beneficio curato facerdotiũ: qz eũ ꝓhibere nõ põt quis sciat eũ peccatũ occultũ ꝛ ita põt intelligi. c. ex tenore. de rẽpo. ordi. ꝙ Archi. bñ intelligit de eõ ꝓpitio ꝛ non de alieno ꝙ ordinare eũ nõ tenef nisi ad placitũ si vero vitiũ vel impedimentũ fit manifestus publice repellere eũ põt ꝑm Archi. Regularis tamen nullo modo debet ordinari contra voluntatem sui prelati. de tempo. ordi. ad aures.

¶ Decimo querit vtrũ prelat⁹ possit cogere clericũ ad ordines suscipiẽdos ꝛ distinguo ꝑm doc. cõiter in. c. ꝙris. de eta. ꝛ quali. ꝑm si habet beneficiũ tenet distincte sum. Au. qõ cogi possit

sed melius ꝺ. post ꝓbi. distinguit limitando qõ si habet bñficiũ vel dignitatẽ cui annexus sit ordo sicut archipbyteratui: abbatie: vel ꝓpositure ad sacerdotiũ ꝺ⁹ Ray. põt cogi p subtractionẽ illi⁹ bñficij. di. lx. innouam⁹ de elect. cũ in cunctis de eta. ꝛ qua. c. f. imo si illud bñficiũ sit paruꝰ nisi fiat sacerdos infra annũ: est ipso iure ꝑ. c. cũ ex eo, lib. vf. qõ tñ fallit si canões obsistãt. d. c. in cũctis sicut si abbas cõfirmat⁹ aũ ordinationẽ fiat sine culpa sua irregularis: vt qz manũ ꝓdidit qõ tñ si ex culpa sua accideret esset ꝓmũdus: quo casu loquit. d. c. f. de eta. ꝛ qua. Concor. Host. Hof. ꝛ Ul. Si ꝙ non habet bñficiũ ecclia sticũ vel dignitatẽ cogi nõ põt imo ordinãs inuitũ est suspẽsus a celebratiõe misse ꝑ annũ: ꝛ de ber deponi. di. lxxiij. c. f. ꝛ. ij. ꝛ sic ꝛ si habet qdẽ: ꝺ rus idẽ est iudiciuꝫ ꝑm Ray. vt. d. c. f. ꝛ. ij. Hoc tñ fallit si necessitas vel vtilitas ecclie hoc exposcat quo casu cogi põt ꝛa qõ si se excusat rõneadmisi fi criminis: debet eps eo remoto a bñficio qõ ob tinet alios ꝓmouere: nisi alias esset valde vtilis vel necessarius de eta. ꝛ quali. ꝙris ꝛ ita intelligi põt. c. ꝙsuluit. di. lxxiij. si ꝙ se excusat solaꝫ tate sue alia cã: debet ꝓpelli ꝑ subtractionẽ officij ꝛ bñficij di. lxxiij. c. ij. ꝛ. iij. si aũt se excuset rõne impedimẽti nõ ꝓuenientis ex delicto suo pura infirmitatis vel ymõi cogi nõ ꝺ⁹ alias posset appellare sicut ꝙruꝺ⁹ datus qñ ei⁹ excusatio iusta admittit. ff. qñ ap. sit. l. f. §. si ꝺ⁹ turo⁹. Et idez qñ indiget ministrio ꝛ nõ sunt alij idonei preter istũ quẽ eps vult cõpellere necessitas ꝙ qñ nullus est ali⁹. Et si eps cõpellat eo casu quo põt. ꝺ⁹ malo aũo nihilominꝰ ꝑm Ray. clericus tenef obedire ex quo instꝰ ꝛ vtile precipit. ar. xi. q. f. quid ergo. xxij. q. f. quid culpatur in fi. xxxiij. q. v. manifestum ꝛ idem Host. Ostien. ꝛ Goffre.

11 ¶ Undecimo querit quid si ad ordines cogatur a suo epo quẽ scit hereticũ vel schismaticũ ꝛ excõicationẽ de sen. excõ. inquisitioni. Et idẽ ꝑm Jo. si sciam prelatum meũ suspensum excommunicatum vel interdictum: si tamen obediat. vide infra ordo. v. per totum.

12 ¶ Duodecimo ꝙrit ad si clericus sciat eps se ad ordines cogẽdẽ esse simoniacũ: ꝛ dicit. s. Tho. ij. q. c. qõ nullo mõ debet obedire etiã si simonia sit occulta: mõ ipse sciat ꝛ itelligat de simonia in ordine suscepto: ꝺ⁹ potꝰ debet ꝓmittere se excõicari. ar. d. ca. inquisito niſi ꝺ⁹ ignorat nõ recipit ordinis executionẽ etiã si simonia sit occulta: ꝺ⁹ indigetoꝺ⁹ dispẽsatiõe in detestationẽ criminis. f. q. f. si ꝺ⁹ simoniacus: ꝛ idẽ Host. a Ray. Si ꝙ eps

sit simoniacus ex alia causa põt ab eo ordinẽ recipere: modo sit simonia occulta qz est suspensus solum quo ad se: tamẽ ꝑm Host. debet si põt obtinere vt ordinet ab alio. Notandũ est tñ qõ si simoniacus eps esset ratione simonie excõicatus in hoc casu oporteret loquit: vt. §. ꝓcede.

¶ Rursus de ordine quarto quantum ad ordinandos.

ORdo cõsiderari põt quarto ex parte ordinandorum quemulta possent ꝛe impedimenta quãtuꝫ ad executionẽ ordinis vel receptionẽ tam iuricam ꝙ de facto. Quedam enim vt dicit. s. Tho. in. iiij. xxv. q. f. ar. f. requiruntur in recipiente sacramentum de necessitate sacramenti sine quibus non fuscipit. ꝛ quedã de necessitate precepti propter congruitatem sacramenti sine quibus percipitur.

¶ Primo ergo ꝙrit ꝙ sint ꝙ nõ ꝑnt ordinari de facto ita qõ si de facto ordinentur characterẽ nõ suscipiũt. * Exꝺico qõ talis est primo mulier ꝑm s. Tho. in. iiij. dist. xxv. q. ij. ꝛ Ric. ibidez: qz in his ꝙ in sacris agunt rẽpit nõ solũ res sed significatio rei: i sexu autẽ femineo nulla põt significari eminẽtia grad⁹ vide ibi. Nec ob. c. ꝑsbyter. ꝛ ca. mulieres. xxxij. dist. in quib⁹ vocat ꝑsbyterа. ꝛ. c. diaconissam. xxvij. q. f. ꝛ ca. sacratas. xxiij. dist. qz non ab ordine: sed a viduitate ꝺz ꝑsbyterа ꝑm. s. Tho. qz ꝑsbyter idez est qõ semior: ꝛ diaconissa a participato actu diaconi: qui eligere homeliã ꝑm. s. Tho. Et adde qõ abbatissa ꝺz a platione: ꝛ sacrata a voto quo se deo cõsecrat. Et scõo qz ad ordines cogit coactione obsolutꝰ: puta qz vi tenef ꝑm Ray. sicut nec baptismũ talis reciperet. de baptis. maiores. in fi. si vero coactio sit conditionalis: puta vt euadat cruciatũ vel etiã mortẽ sic caracterẽ susciꝑt ꝑm eundẽ. ar. dist. lxxiiij. ybi ista dist. xlv. de iudeis. f. q. f. qõ ꝙdaꝫ. qz in tali casu ad est volũtas saltẽ idirecta. de qua Aug. voluit facere qz voluit viuere. xv. q. f. meritoꝰ non tñ tenef talis ꝑm Jo. ꝛ gl. Ray. cõtinere si metus fuit cadẽs in cõstãtem virũ p. c. platũ. de his ꝙ vi. me. ꝛ. c. adaures. de eta. ꝛ quali. qz integritas est res ꝛ Rosel. indistincte ꝓcedit: sed melius ꝺ⁹ supple. postquam. Pis. limitat habeat ꝓtem qz ea licite poterit vti. sed si nõ habeat ꝓtinere tenef. ar. g. dist. xxxv. de iudeis. qz sicut ordinẽ ista continentiam saltẽ indirecte voluit: ꝛ sil⁹ tenef continere si nõ fuit talis met⁹. Et idẽ Goffre. ꝛ Host. Et si talis vult viuere alias clericaliter habebit ꝓuilegiũ clericale ꝑm Ray. quod tñ fallit ꝓmo ꝑm Ray. si penit⁹ sit obligat⁹ ad actũ ꝛ iii vt si dixit viduaꝫ aut scõam vxorẽ. dist. lxxxiij. quisq; s. scõo si vxorem nolẽte cõtinere ꝛ alias vult clericaliter

Universidad de Deusto
Biblioteca

viuere illud habebit.ar.xxvij.q.ij. multorum. et hoc in casibus in quib⁹ illud habet clericus qui cõtrarit cum vnica ⁊ virgine de quo supra .* Et tertio ſm aliquos vt etiã no.Richar.vbi.§.puer ante annos discretionis:et omnis non habens vsum rationis:sed sanctus Tho, dicit vbi supra q̃ istorum dicta nec ratione nec auctoritate firmatur:vnde ipe ibi tenet ⁊ probat q̃ in solo episcopatu requirit vsus rationis l suscipere de necessitate cõsecratiõis epalis in alijs aũt nõ req̃rit ep̃s discretiõis de necessitate sacramenti:sed solũ de necessitate precepti quo ad maiores vel de honestate solũ quo ad minores:sed nõ de necessitate p̃cepti:vnde si necessitas adsit ⁊ sperek pfect⁹ possunt aliqui ante dictũ tp̃s ad minores pmoueri siue pcõ:⁊ suscipient ordinẽ:ad quem etiã p assuetudinẽ idonei reddent.hec ex illo.§ hodie vt dicit Archi.hoc non hz locũ:vt.s.possit q̃s pmoueri ante tp̃s discretionis ad minores ⁊ statim post illud ad subdiaconatum:nec q̃ dicit Albe.q̃ huiusmodi tpa in religiosis nõ oportet seruare q: supplet grauitas morum:nec q̃ dicit Pe.ex dispẽsatiõe epi posse tp̃s anticipari:quia oẽs huiusmodi opiniões tollere sunt p cle.§.de eta.⁊ qualita.nec põt ep̃s sed solus papa dispensare.de quo vide supra etas.§.§.particula.iij.

¶ Secundo queritur qui sint qui nõ possunt ordinari de iure. Et dico q̃ ordinari non possunt primo non habentes legitimam etatem. de quo supra etas.§.§. Nec secũdo illiterati de tẽp.ordi.vj.recipiunt tamen characterem si ordinantur di.lij.solicitudo.ar.c.veniens.de presby.non bapt.⁊ de hoc supra clericus.ij.§.§.* Nec tertio criminosi vnde existentes in mortali non debent promoueri.de tempo.ordi.ex tuarum.⁊.c.ad aures.aliter peccat mortaliter ipse suscipiẽs etiam si crimen sit occultum et toties quoties vt minister ecclesie actum facit.vt rangendo res sacras quasi ex officio suo:secus ex necessitate sicut posset quilibet laicus ſm sanctum Tho.in.iiij.distinct.xxiij.vt supra clericus.ij.§.viij.⁊ similiter peccat mortaliter ordinator si peccatus sit publicum vt no.in.c.quesitũ.de tempo.ordi.imo etiã si sit secretũ.⁊ hoc scit ⁊ potest nõ ordinare.arg.eorum que no.supra ordo.iij.§.ix. Sufficit tamen cõtritio ſm veriorẽ opiniones.* Nec quarto bigami. xxvj.dist.acutius.⁊ supra bigamia.* Nec quito solẽniter penitẽtes.dist.l.ex penitentib⁹ vt infra penitẽtia.§.iij.* Nec sexto neaphyti dist.lxviij.§. phibent.⁊.c.qñ.⁊.c.sicut.* Nec septimo curiales.i.pter aliq̃ officiũ curie obligati.dist.l.§.c. §.ij.⁊.iij.di.liij.legẽ absolui vero a cura non p̃ debent ordinari.dist.lxj.otius.nisi alias sint in fames vel irregulares:vt in dictis iurib⁹ vide infra §.iij.* Nec octauo ratiocinijs obligati.de q̃bus dic vt infra rõcinia.* Nec nono serui de quibus dic vt infra seruitus.§.vj.* Nec decimo corpore vitiati de quibus supra corpore vitiatus.* Nec vndecimo illegitime nati.⁊ quis sit talis vide ibi pra filius.vtrum autẽ possint promoueri si religionem intrent supra illegitimus.vtrum vero dispensatio vt ad clericatum vel ordines promoueri possint intelligatur quo ad omnes.vide supra clericus.§.§.iij.* Nec duodecimo peregrini nisi habeant literas autenticas :vt infra peregrinus §.iij.nec ignoti nisi prouia examinatiõe cognoscantur. Et dicuntur peregrini qui nõ sunt ordinati de episcopatu vel non habent ibi domicilium aut beneficium:vt in.c.cum nullus de eta.⁊ qualita.libr.vj ignoti vero quorum origo ⁊ vita ex regularitas non est nota episcopo.xxiij.distinct. episcopus ⁊.q.q.vij. queren.* Nec decimoterzio infames de quo supra infamia .* Nec decimoquarto irregulares de quibus supra irregularitas in principio.* Nec decimoquinto suspẽsi interdicti vel excommunicati de quibus habet in suis locis.* Nec decimosexto ordinati in oracionos vel subdiaconos a papa:quia sine eius licentia ab alio nõ possunt ad superiores ordines promoueri de tempo.ordi.cum in distribuendis.⁊.q.s.filium.* Nec decimoseptimo hermaphroditer:vt supra hermaphroditus * Nec decimooctauo coniugati nisi velint intrare religionem:⁊ vel ad sacros ordines promoueri:vt dicunt canones c.fina.de tempo.ordi.lib.vj.de quo dic vt supra matrimoniũ.viij.§.xij.⁊ supra diuortium.§.xvij.* Nec decimonono obligatus ad faciendum aliqua indecentia secundum glo.Raymũ. vt admistrandum in balneis vel tabernis:aut pursandum cloacas nisi prius satisfecerit:vel alii equum idoneum supposuerit ad talis: quod tamen in transeunte ad religionem nõ est necessarii etiã si obligatio esset iuramento firmata:sed sufficit iurta facultatem suam satisfaciat creditoribus si mouetur inspiratione spiritus sancti q: excutitur autoritate spiritus:⁊.xix.q̃.ij.oue sunt.cue reg.licet. Si aũt obligatio erat ad aliquid bonum etiã per iuramẽtum sic intelligitur dictum Ray,quod potest ordinari sed remanet obligatus vt antea vel potest scribendo aut alia honesta faciendo satisfacere. Nec obst.distinct.iij.legem ⁊ distin.liij.quicunq̃.quia illa intelliguntur de perpetuo obligatis:puta seruis curialibus ⁊ huiusmodi. * Nec.xx.histriones ſm glo.in.c.bona quod Pasi.in.c.cum decorem de vi.⁊ honest.clericor.fina.de quo vide supra.§.iij.* Nec vltimo ad ordines sacros non promouendi de quibus supra irregularitas.§.viij.

quod vt quis sit infamis habeat hoc officiũ:ut in curia vel assuescat se in illo actu ex q̃b⁹ oib⁹ elicio q̃ est infamis ⁊ irregularis q̃ hec facit ex
3 officio in curia vel in publico ex consuetudine.

¶ Tertio queritur q̃s dicatur curialis ⁊ ẽ regulariter.di.primo large is qui quacunq̃ causa obligat⁹ est curie alicuius publice p̃tis : siue sit miles siue aduocat⁹:siue iudex siue officialis siue habeat officiũ honestum siue inhonestum secũdo stricte is qui gerit honesta curie officia. vt decuriones iudices ⁊ similes tertio stricti⁹ q̃ in causa sanguinis sunt officiales ⁊ hz eũ oẽs in distincte prohibentur ordinari. Et si officiũ fi nierunt.vide.§.ratiocinia:

¶ Rursus de ordine quinto quantum ad tam ordinatum vere vel ficte.

1, q̃ Ordo quinto cõsiderari potest q̃tũ ad eũ qui iã ordinatus est vere vel ficte.

¶ Primo ergo q̃ritur quid de eo qui ordinatus est in mortali de quo scilz nõ erat contritus ⁊ dico vt ti.p̃cedente.§.ij.in p̃n.
2 vide.§.clericus.ij.§.viti.

¶ Secũdo queritur quid de ordinatis ab alieno epo sine licẽtia propr⁹:⁊ dico vt supra irregu
3 laritas.§.ix.

¶ Tertio queritur quid de ordinatis ab episcopo qui resignauit loco vel dignitati ⁊ dico vt.s.
4 irregularitas.§.viij.

¶ Quarto queritur quid de ordinatis ab hereticis excommunicatis ⁊ huiusmodi ⁊ dico vt supra irregularitas.§.vij.
5

¶ Quinto q̃rit q̃d de ordinato p̃ saltũ.i.pretermisso aliquo inferiori ordine ascẽdẽdo ad superiorẽ:⁊ dico q̃ est suspẽsus ab executiõe ipsi⁹ ordinis recepti.di.lij.solicitudo de cleri.p̃ sal. pmo. c.s.vide.§.irregularitas.§.xs.recipit tñ verum characterẽ ordinis superioris hz ray.etiã si immediate sine quocũq̃ alio ordine q̃s p̃moueat ad sacerdotiũ mõ fit baptizat⁹ hz Ray.pe.ho.er.s. tho.ls ibug.dixerit q̃ nõ nisi habuerit saltẽ p̃ma tõsurã. Fallit q̃ dictũ est in epatu q̃ nõ suscipit ẽ
6 pit nisi p̃cesserit sacerdotiũ.vt.§. ordo.ij. §.s.

¶ Sexto q̃rit q̃d de ordinato dũ esset excõicatus ⁊:⁊ dico q̃ si hoc fecit sciẽs se eẽ excõicatũ a suceptis ordinib⁹ in ꝑpetuũ est deponẽdus si est clericus secularis :si vero iã sit effect⁹ religios⁹ est suspẽsus ab executiõe suscepti ordinis ⁊ offi cijs vero nõ recolẽs factum p̃ quo ẽ excõicatus nesciebat se excõicatũ tũc cũ eo si est secular⁹ archi.vel eps dispẽsare nõ põt absq̃ sedis apostolice mandato:si vero est regularis abbas ipsius post miunctã ⁊ peractã penitẽtiã poterit cũ eo dispẽsare:nisi graue fuerit ⁊ notabile factũ: vel q̃ fecit adult⁹ fuerit ⁊ discret⁹ vt violẽter cõtra oblitionẽ ⁊ ignorãtiã p̃sumat. ꝑbant hec in. c. cũ illozũ.de sen.exc. Similiter suspẽsus est irregularis p̃ solũ papã dispẽsabilis qui suscipit ordinẽ in apostasia a religione extra eo.apostata.

¶ Septio q̃rit q̃d de eo q̃ post ẽ cũ mrimoniũ de p̃senti ante carnis copulã se facit ad sacros ordines p̃moueri aliter q̃ sacris canonib⁹ concedatur ⁊ dico q̃ est suspensus ⁊ mortua vxore nõ poterit in illo ordine ministrare nec ad alios ascendere nec obtinere beneficium vel officius ecclesiasticum:nec illud matrimonium dissoluitur per extraua. Joan.xxij.que incipit antiqua, quod intellige si remanet in seculo non si religionem intrasset. 7

¶ Octauo q̃rit q̃d de ordinato negatiue idest qui nõ est ordinat⁹ ⁊ tñ aliquid exercet ordinis quẽ nõ hz ⁊ dicit Ray. q̃ laici qui nullũ ordinem hñtes multũ officiũ exercẽt indebite nisi cessare velint debẽt excõicari ⁊ nisi q̃ ordinari .ẽ cle. nõ ord.mi.c.s.ꝑhit tñ licite facere officia ordinis minozũ. Clerici vero exercentes officium ordinis quem non habent sunt deponendi vel ꝑpetuo suspẽdẽdi ab ordine quẽ habebãt nisi post q̃ iuxta p̃missionẽ epi biẽnio vel triẽnio suspensi fuerint misericorditer tolerẽt:⁊ nisi q̃ tñ vlterius p̃mouẽdi de nõ ord.mi.c.s.⁊.ij.nec poterit cũ tali dispẽsari vt ascẽdat nisi p̃ papã hz ray.gof.⁊ ẋẋ. ⁊ hoc tene lz sint opiniones. q: in.o.c.q̃.papa dicit epo q̃ ad ordinẽ superiorẽ nõ poterit p̃moueri ⁊ sic p̃motio est interdicta epo.q̃tum autẽ ad bũficiũ cũ eo misericorditer agendũ ẽ: vt ibi dicit etiã si sit in minozib⁹ ſm gl. Rayn. Scõm Hosti.tñ si quis tale officiũ exercer nõ ad decẽptionẽ.i.quasi fingẽs ordinẽ quẽ nõ hz hs ex ludo culpa nõ tñ incurrit p̃dictas penas: q: voluntas ꝓpositũ extinguit maleficia. de sen.exc.cũ voluntatẽ ⁊ idẽ sentit gl.Ray.dicẽs hũc rigorẽ nõ extendi ad clericos minoꝝ ordinũ vel q̃ in missis nouis ministrãt in officio subdiaconat⁹ causa gaudij ⁊ solẽnitatis nõ mẽtiẽtes de ordinibus suis cũ fere oẽs assistentes sciant veritatẽ licite etiã ſm ẋẋ.q: est in minozib⁹ cantat epistolam sine solemnitate vt no.in.c.vt quisq̃.de vita ho.cleri. nõ tñ oz cãtare solẽniter.i.cũ ornamẽtis subdiaconi.xxiij. di. subdiaconatus.lxviij.dist.si q̃ clerici neq̃ ſm Inn. presente subdiacono ⁊ concor. Hosti. diceus quod absente subdiacono sufficit quod non teneat manipulum in sua manu. 8

¶ De ornatu virorum ⁊ mulierum.

Ornat⁹ in genere humano est adiectio siue applicatio ornamẽti ad humanaꝝ personaꝝ. Ornamẽtum aũt est res extrinsecus adiecta naturalem gratiam

Universidad de Deusto
Biblioteca

aurgenꝰ:vel ſũ gratiã minuens. Circa ornatum multa ſcripſerũt ſummiſte:ſꝫ nõ põt generali regula artis determinari ſemper qñ ſit in eo peccatũ maxime mortale:ſed prudentũ arbitrio relinquiturideo materiã iſtã breuiter attingã.

1. q5 ¶ Primo igit querit qño in exteriori ornatu ſit vitiũ:& q̃ſũ colligit erpreſſe per.s.Tho.xxij. q.clxix.ar.j.eſt ibi vitiũ ex parte hoĩs inmoderate reb' exterioribus vtentis dupliciter. primo ſ.p oparationẽ ad pſuetudinẽ hoĩm: cũ quibus viuit:ꝫ turpis eſt oĩs paꝛs vniuerſo ſuo nõ cõgruẽs ſm Aug.& ſcõo ex inordinato affectu vtẽtis. Et hoc q̃ſũ ad defectũ eſt dupliciter: primo ꝓpter negligẽtiã non adhibẽtis ſtudiũ vel laboꝛes vt exteriori cultu vtaf ſm q̃ oꝑtet: vnde ad mollitiẽ pertinet trahere veſtimentũ p terꝛã ne laboꝛetur ad eleuãdũ.vñ. eꝛhi.& ſcõo ſi ipi defectus ad gꝛiam ordinẽf ſm q̃ aug. dicit in li. de ſer.vo. imo in ipſis foꝛdib' eſſe poſſet iactantia:ſed per gloriã.s.Tho.capit oẽm malũ finem exteriorem. Quãtũ ẽt ad ſuperabũdantiã eſt triplex.primo ſi quis inde hoĩm gloriã querit ſupple ꝛu vel aliũ malũ finẽ apud hoĩes puta complacẽtiã turpẽ ſcõo ſi inde querit coꝛporis delicias ẽt q̃ veſtis ordinaf ad coꝛporis fomentuꝫ. tertio ſi nimia ſolicitudo apponiẽ etiã ſi inordinatio nõ ſit ex parte finis. Qui aũt ſunt m dignitatib' cõſtituti & miniſtri altaꝛis licite precioſioꝛibus veſtib' q̃ ceteri induunt nõ ad ſui gloriã ſed ad ſignificandã dignitatem ſui miniſterij vel diuini cultus. Qui etiã viliozib' ceteris vtitur ſi hoc faciũt nõ ad iactantiã ſed ad maceratiõnẽ carnis vel humiliationẽ ſpiꝰ ptinet ad tẽperantiã: q̃ precipue cõperit his qui ẽbo & exẽplo ad penitentiã hoꝛtanf. hec ex illo. Ex quib' elicitur q̃ in ornatu dupliciter eſt peccatũ. primo in ſe ſiue q̃ſũ ad factũ ipſum ſi q̃ nõ eſt ẽs conſuetudinẽ patrie que preſupponitur honeſta ſiue illã exceꝺat ſiue ab illa deficiat. ſcõo q̃ſũ ad ipſum affectũ & hoc dupliciter primo.ſ.in ſe ẽs q̃ eſt nimis inrẽtus cauſans ſuperfluã ſolicitudinem aut remiſſus cauſans negligentiã:& ſecundo ex parte finis intẽti: ſiue ſit apud ſemetipſum vt voluptas coꝛporis: ſiue apud alios vt inanis gloꝛia vel omnis alius malus finis.

¶ Secũdo q̃rif qñ ornat' ſit ſine pcõ:& dico qñ
2 erit ſm mediũ virtutis & regulã rõnis ad quod multa requirunt.* primo q̃ in ſe ſit ſobꝛius nõ ſuperfluus ad qõ ꝺijudicandũ ꝺx homo vti cõſuetudine virtuoſoꝝ q̃ ſunt aliorũ regula:& conſilio bonoꝝ nõ ſuo tm̃ quia pꝛopꝛi' erꝛoꝛ fallit. * ſcõo q̃ affectus quoq; ſit moꝺeratus ne quis nimis aut ſolicitetur aut pigꝛeſcat.* Tertio qõ ſit recta intẽtio. Ad primũ aũt.f.ſobꝛietatem requirit primo q̃ ſit honeſt' cũ honeſtas ſit paꝛs iuſtitie:ſcõo q̃ cõueniat pſone ex coloꝛe & figuraꝝ nec religioſus habitu laici vel alterius religioſi nec mulier habitu viꝛi ꝺebet vti vel econtrario & tertio q̃ cõgruat ſtatui perſone ẽ tum ad preciоſitatem & multitudinem. 3

¶ Tertio q̃rif qñ in ornatu ſuperfluo ſit pcõ mortale aut veniale:& dico ꝺe mente.s.th. ẽ tus ex doctrina eius colligit q̃ ſi cõſideꝛet in ſe ẽ tum ad factum ipſum eſt mortale dupliciter.f.ſi conſideꝛata circunſtantia perſone:officij:loci:tpis: & hmõi ſit exceſſus vel defect' notabilis q̃ certa regula ꝺeterminari nõ põt vel ſi hoc ꝺef ꝓpter ſcandalum vel occaſio peccati mortalis: q̃ eſt q̃ſ eſt exceſſus notabilis arbitrio boni viꝛi & nõ generali regula ꝺeterminabilis ſi ẽ exceſſus non ſit multus erit occaſio accepta & peccatũ veniale vel nullũ. Si ẽ cõſideꝛetur ẽ tum ad effectũ intẽtum vel remiſſum erit pcõ mortale ſolũ ſi ꝓponatur ꝺeoꝛita q̃ ẽs ſit paraf ꝓpter hoc peccare mortaliter: & hec ſi ꝺeliberate ex hoc pꝛoꝛeꝺaf in aliquẽ actũ q̃ ſit mortalis puta in aliquã mortalẽ iactantiã vel immoꝺeratã & mortale oꝛnatum & hmõi & non aliter:ꝫ habitib' non meꝛemur ſed actibus:& ꝓpter hoc aliqñ ꝺicũ ꝺoc. q̃ in hoc ꝺupliciter contingit peccare. ſ.conſiꝺerando ornatũ ſuperfluum in ſe & ẽ tum ad fines vel intentionẽ ſe ornãtis. Si ẽ cõſideꝛet ẽ tus ad finem erit mortale aut veniale ſicut & finis. 4

¶ Quarto q̃rif quid ꝺe ornatu mulieꝝ quo ad veſtes & fucos & capillos.& ꝺicit.s. Th.vbi.ẽ.ar. ij.q̃ circa hoc ꝺicẽꝺũ eſt ſicut in genere ſupꝛa ꝺictum eſt:& inſuper hoc ſpeciale in hoc q̃ cultus mulieꝺris hoĩes ad laſciuiã pꝛuocat. Igitur mupta põt licite operã ꝺare vt placeat viꝛo ſuo ne p ei' cõtẽptum aꝺulteꝛet vñ nupta cogitat q̃ placeat viꝛo.ſ.coꝛ.vij.& ſi hac intẽtione ſe ornet nõ eſt pcõ. Que ẽ non ẽs nec vult habere nec eſt in ſtatu habẽꝺi viꝛũ nõ põt abſq; pcõ appeꝛere placere viꝛoꝝ aſpectu' ad concupiſcendũ q̃ hoc eſt ꝺare incẽtiuũ peccati & ſi hac intẽtione ſe ornat moꝛaliter peccat:ſi aũt ex quaꝺã leuitate vel etiã vanitate ꝓpter iactãtiã quanꝺã nõ eſt ſemper mortale:ſed q̃ſq; veniale. Et eaꝺẽ rõ q̃ſũ ad hoc eſt ꝺe viris.hec ex illo. Et multo foꝛtius intelligẽ iſtã leuitatẽ vel vanitatem nõ eſſe ſemp mortale illi que inrẽꝺit habere viꝛũ & multomin' ẽ mortale ſi ẽgo ſe ornet vt placeat honeſte alicui vt eã ꝺucat vꝛoꝛẽ: omnib' tñ eſt mortale velle placere turpiter & laſciue aut velle placere ei quẽ credit aut ꝺubitat laſciue moueri & toties q̃ties ſe offert ei' aſpectib'.* Quãtũ vero aꝺ fucos ꝺicit ibiꝺẽ aꝺ ſecunꝺũ. Fucatio ꝺe qua loquif Cypꝛian' .ſ.ꝺicẽs huiuſmoꝺi mulieres etiam nuptas arſuras cum ꝺiabolo. Eſt quꝺam ſpecies fucatiõis que ſine peccato eſſe

non põt vnꝺe ſm aug.aꝺ poſſi.fucari figmentis quo rubicunꝺioꝝ vel canꝺiꝺioꝝ apparear/aꝺultera fallacia eſt: non tñ ſemp talis fucatio eſt cũ pcõ mortali:ſeꝺ ſolũ qñ fit ꝓpter laſciuiã vl' in ꝺei cõtemptum,in quib' caſib' loquitur Cypꝛianus.ſ.ꝺicens qõ manus ꝺeo inferũt q̃ qõ ille foꝛmauit reformare cõnẽꝺũt. * Sciẽꝺũ tñ qõ aliuꝺ eſt fingere pulchꝛituꝺinẽ non habitã & aliuꝺ tuꝛpituꝺinẽ occultare pꝛouenienteẽ ex aliqua cauſa. puta infirmitate vel hmõi:ꝫ hoc eſt licitus:ꝫ q̃ putamus ignobilioꝛa membꝛa coꝛporis eſſe his honoꝛẽ abunꝺãtioꝛẽ circunꝺamus.ſ.col.xij. Hec ille.* Circa hoc aũt ſum.angel.contꝛa ro.et ſupple.in tribus ꝺeficit: primo qꝛ impoꝛt.s.Thomã. falſum quaſi ipſe velit qõ iſta fucatio ſemper ſit fictio & peccatũ:ſcõo qꝛ tenet qõ ſi fiat aꝺ fingenꝺã maioꝛẽ pulchꝛituꝺinẽ ẽ ſemper mortale. pꝛobãs hoc aliquib' autoꝛitatibus.que itelligunẽ fit ad laſciuiã aut in ꝺei cõtemptũ vel ibi ponenꝺo finẽ ſm cõmunẽ ſententiam ꝺoctoꝝ:tertio qꝛ ꝺicit quoꝺ fucantes ſe aꝺ abſcoꝺenꝺã turpituꝺinẽ ꝓ poſſe inꝺuceꝛet aꝺ ꝺimittẽꝺum:qõ aliqñ non eſſet bonũ.ſicut ſi virgo ex infirmitate eſſet ꝺecaluata non expeꝺiꝛet vt ibi ꝺe moꝛe non inꝺuunt compaꝛes velate ipſa poꝛtaꝛet caput quaſi cucuꝛbitã. Quantũ vero aꝺ capillos ꝓ oĩa ꝺicenꝺũ eſt vt ꝺe fucis ita q̃ ꝺe ſe non eſt malũ poꝛtaꝛe capillos alienos vel vt ꝺicitur moꝛtuos. Et ſi fiat aꝺ abſcoꝺenꝺã accꝺentalem turpituꝺines nõ eſt peccatũ:ſi vero fiat malo fine eſt mortale aut veniale ſicut & ille finis,nec cõtꝛa hoc eſt aliqua ercommunicatio vel humana pꝛohibitio vt ꝺiffuſe ꝺeꝺuꝛi in quaꝺ.q.aur.ro.* Ex quib' paꝛet q̃ circa huiuſmoꝺi oĩa q̃ ꝺicta ſunt eſt mortale.primo ſi intenꝺaf ruina alteꝛius:eꝛ ſecũꝺo ſi ruinã nec intenꝺeꝛet nec cuꝛaꝛet.i.cũ eſſet mulier parata nõ ꝺeliſtere a ſuperfluo ornatu eꝛias ſi ſciꝛet aliquẽ ruituꝝ: quomoꝺo intelligit ꝑ. ꝺe ratã.illuꝺ Augu.nihil eſt aꝺeo veniale quinfiat mortale ꝺum placet.xxv.ꝺiſt.§. criminis.ter tio ſi intẽꝺaf finis mortalis /quarto ſi ſit magn' excеſſus qui ſit mortalis ratione prodigalitatis aut occaſionis peccanꝺi. Eſt vero veniale primo q̃ſ intenꝺif malus finis non tñ mortalis.& circa ẽia ſi finis non eſſet malus. Eſt vero ſine peccato:primo ſi fiat ꝓpter bonum viꝛi niſi fiat magnus excеſſus.& ſecũꝺo ſi aꝺ abſcoꝺenꝺam maculam: aut alienas irriſiones euitanꝺas.

¶ Quinto querif quiꝺ ſi q̃s nõ vtaf habitu ſibi
5 conuenienteꝫ & ꝺico qõ religioſus quiꝺẽ ex eaꝺẽ rõne religioſa ſi nõ ꝺefert habitũ religioſum eſt excõicat': vt ſupꝛa excõicatio.ix.§.xxiiij.er ſi ꝺeferat quiꝺẽ religioſum ſe non conuenientes ſue Pfeſſõi ſm Old.eſt mortale:niſi excеꝺat in moꝺico.& multomagis ſi ꝺeferret habitum religionis aliene/quo caſu eſſet excõicat'/vt patet vbi ſupꝛa ꝺi' ẽ ſue religionis:ꝺe quo ſupꝛa excõicatio.ix.§.xxiij. De eo vero q̃ vtif habitu religionis in ludo,ſupꝛa habitus.§.v. De muliere aut vtẽte habitu viꝛili vel econtrario ꝺicit ſum.ang. q̃ peccat moꝛtaliter.ſ.inꝺiſtincte hoc faciẽꝺo ſine cã,cuius contꝛarium tenet ſum.reſ.ꝺe q̃ vide ſupꝛa femina.§.j.ꝺicit etiam falſe q̃ hoc viꝺef ꝛe nere e.s.th.q̃ vbi ſupꝛa ꝺicit qõ hoc ꝺe ſe vitioſum eſt ꝓcipue qꝛ hoc põt eẽ cã laſciuie.& ſpãliter pꝛohibef in lege:ꝫ gẽtiles hac mutatiõe vtebãtur aꝺ ſuperſtitionẽ iꝺolatrie.põt tñ qñq; fieri ſine peccato ꝓpter aliquã neceſſitateẽ aꝺ ſe occultanꝺũ vel ꝓpter ꝺefectus veſtimenti ex hmõi. Hec ex illo:qui nõ intenꝺit q̃ ſit mortale ex lenitate.

¶ Sexto q̃rif q̃ꝺ ꝺe muliere attꝛonꝺente aut nõ
6 velante capillos,& ꝺico ꝺe attꝛonꝺente quiꝺemvt & ſ.femina.§.ij.ꝺe non valente autem.s.th.vbi.ẽ. introꝺucit ꝺictum aug.q̃ capillos nuꝺare feminas quas etiã caput velare iuꝺet apoſtolus/ nec maritatas ꝺecet ſubiungens/in quo tamen caſu poſſes aliqua a peccato excuſari quanꝺo hoc nõ fieret ex vanitate.ſeꝺ ꝓpter contꝛarias conſuetuꝺines.Quis talis conſuetuꝺo nõ ſit laꝺanꝺabilis Hec ille.& ſic in hoc non poteſt eſſe mortale niſi
7 ratione affectus vel intentionis.

¶ Septimo quero q̃ꝺ ꝺe his q̃ ꝺeferũt habitum inhoneſtum ſicut mulieres oſtentantes pectoꝛa & viꝛi pene oſtenꝺẽtes veꝛẽꝺa ꝓpter habit' bꝛeuitateẽ & ꝺico qõ omiſſa intentione ꝺe qua iã ꝓꝛ qõ eſt pcõ eo modo quo ipſa res q̃ intenꝺif:loquẽꝺo ꝺe facto ſi hoc:ꝺico q̃ circa hoc ſũmiſte multa loquunt aggꝛauantes caſum ſeꝺ ſtante conſuetuꝺine ls nõ laꝺanꝺabili ſic incẽꝺenꝺi & remota omni mala intentione nõ põꝺari regula gñalis niſi que & ꝺe occaſione peccati ꝺatur ſupꝛa occaſio:ſeꝺ totum relinquitur iuꝺicio cõfeſſoꝛis/qui in talibus quantũ licite poteſt reſtꝛingat.

¶ Octauo querif q̃ꝺ ꝺe habentibus ornamẽta
8 honeſta ẽs ſuꝑflua & plura q̃ ſit neceſſe:& ꝺico q̃ ſi ſit i hoc enoꝛmis exceſſus viꝺetur moꝛtale:qꝛ iſta eſſent eroganꝺa pauꝑibus. Ad cognoſcenꝺũ aũt iſtã ſuꝑfluitatẽ circa numerũ & ꝓciоſitatẽ ornat' tria ſunt ꝓcipue ꝑſideranꝺa.* Primo. ſ.ẽs ꝓteritum qualꝛ.ſ.q̃s tpe ꝓterito venerit aꝺ iſtã cꝺitionẽ & ſtatũ quẽ modo ẽs qꝛ ſi puenit ꝓ vſus propter quos reſtituei teneaf non põt vti multituꝺine vel preciоſitate q̃ alij cõiter vtunf: qꝛ reb' obnoxijs reſtitutioni ſine moꝛtali q̃s vti nõ põt aꝺ ſtatũ ꝑſeruãꝺũ vel põpã.ꝺe reſtit.ſpo. repe.ꝓtingit.& ita inꝺiſtincte tenet ſum.an,& ro. aꝺꝺentes q̃ ꝓlatus ſine moꝛtali ꝺiſpenſare non põt etiã quo aꝺ incerta vt vinat ẽs ſtatũ ſed ſolũ ſm conꝺitionẽ naturalẽ qua.ſ.q̃s inꝺiget preciо

Universidad de Deusto
Biblioteca

siozibus alterozi sed qz iura q allegãt hoc nõ prozbãt videf limitandũ esse quo ad bona certa.vt.j. restitutio.viij.§.vij.t.viij. * Secũdo ꝓsiderandũ est rps ꝓsens vtrũ.s.ornatus iste ꝓprie cõditiõi ꝓueniat cũ maioꝛ maiozi t minoꝛ minozi debeatur de vi.er ho.cle.of.in quo tñ est attẽdenda cõsuetudo bonozũ oist.xlj.c.s.iuncta glof. Adde qõ equalis nobilibus diuitys sed nobilitate minoꝛ aut etiã genere infimus ozinare se ꝑt vt nobiles. qõ sum.angel.t rof.indistincte concedũt:qz nobilitas hodie nõ attribuif ꝑm virtutẽ sꝫ ꝑm põpaz t opinionẽ.sed mihi videf limitandum modo in moꝛib⁹ t exercitijs se habeat vt nobilis:qz cũ nobilitas sit antique ozigis tie iste iã incipit esse nobilis.secꝰ si vilia exerceret officia.puta rustica na aut mechanica.tertio cõsideranda est rps futurũ id est vtrũ in posterũ poterit esse semp i tali ozinatu sine pctõ:qz si oportet eũz ꝓ hoc effici iniustum aut pauperibus crudelem non liceret.

9 ¶ Nono qrif qño in hmõi debeãt se regere confessoꝛes t dico quod si eis clare cõstet de mortali denegare debent absolutionẽ si nolit penitẽtes abstinere.si vero eis clare constet qõ nõ sit mozrale nõ est absolutio neganda etiam si abstinere nõ velit qz venialia nõ sunt de necessitate cõfessionis/si vero non possunt clare ꝓcipere vel iudicare vtrũ sit ibi mozrale necne:ꝑ suadẽdum est ꝓ viribus vt abstineãt,sed nõ est faciẽda ꝓsciẽtia õ mozralitaz deinde mozraliter peccarẽt etiã si alꝫ illud non erat mozrale.nec absolutio negãda:quia iura sunt pronioza ad soluendum ꝙ ad ligãdum.dist.lv.ponderet.et melius est oño reddere rationẽ de nimia mia ꝙ nimia seruietate.

10 ¶ Decimo qrif posito qõ epi⁹ mander sub pena excõicationis mulieres nõ vti ornamentis fucati colozis vel auri t argenti.t nulla hoc obseruauerit vtrum incidẽrint in penaz.Jo.an.in regula ea que fiũt in mercu.distinguit vtrũ ornatus sit peccatũ an non;dicens qõ fucatio ad fingendam pulchzitudinẽ non habitaz sine peccato esse non põt.secus ad abscondendũ turpitudinẽ ex causa maxime extrinseca.ornatus autẽ superfluus vestiũ et huiusmodi non nuptis est mortale aut venigle aut nullũ ꝑm intẽrionẽ.Et deinde dicit primo qõ statutũ epi ex causa est bonũ.t quecunqꝫ vsa fuerit saltẽ ad fingendum pulchzitudinẽ incidit/quia cum fucacio sit mala prohiberi potuit. nec in hoc debuit vxoꝛ obedire marito. Dicit secũdo circa alia ornamenta qõ innupta debet precise obedire statuto epi.viij.qõ.j.sciendũ.t.c.ꝺd culpatur.viij.q.j.nupta vero si vir consentit expresse vel tacite nõ prohibendo contrariũ debet seruare statutũ.alꝫ incideret in penã si vero expresse prohibet ꝓcipiẽdo cõtrariũ in affectu epo in effectu marito obediat cõtra cuius voluntatẽ statutuz eam in vijs obligare nequit.Hec ex illo qui videf deficere i multis,sed tñ videf habuisse in mẽte solutionẽ bonã.s.ꝙ incidũt si veniũt cõtra statutũ ꝙ ornatus illicitũ:aut eriã si veniũt cõtra illud per licitũ nõ phibente superiozi secꝰ si per licitũ ad imperiũ superioris:qz tũc sentẽtia est a non suo iudice.nec distinguo inter fucationes et alios ornatus:nec inter nuptam t innuptam.

Ociositas:vide.§.accidia.

¶ De pactis.

Pactũ vel pactio a pacisco:t est duoꝝ plurium vt in idẽ placitũ seu cõsensus s.ad aliꝗd faciendũ vel dãdum vt dicit rext.in.l.j.ff.de pact.vñ ois ꝓtractꝰ generali nomine pactum dr:sed tñ cum habemus specificum nomẽ eo nominamus cõtractũ.vt dicẽdo vẽditio:locatio t huiusmodi:cum vero nõ habemus generali nomine pactum appellam⁹.

¶ Primo vero qrif qño differunt pactũ.stipulatio.pollicitatio.cõuẽtio t promissio.t dico quod promissio si sumaf large est affirmatio vel negatio qua ꝙs se aliquid dicturũ vel facturum affirmat aut negat:et est ꝺd cõe ad oia predicta.t sm Pan.i.ca.j.de spõ.duo.est idẽ qõ fides.Locatio fidei seu spõsioꝛis ꝓprie est promissio ꝓcedẽte rogatiõe:vt si rogo te dare mihi decez aut mutuare t spõdes.Pactuz vero large est id qõ dictũ est.sed ꝓprie est qñ verba ꝑmittunf a ꝑmittẽte.t ꝓfitã recipiẽte.vt dabo decẽ si equũ tradideris. Et sic de ratiõe pacti ꝓprie sunt trꝭ.primo qõ iste actꝰ generaf inter plures/scõo ꝙ partes sint ꝑsentes per se vel aliũ aut scripturã:ita qõ cõsensus eaꝝ ꝓcurrãt,tertio qõ verba ꝑmittanf a spondentez vnde nõ est pactũ si ꝙs relinquat ecclie centũ eũ onere faciendi anniuersariũ t ecclia acceptat:qz ꝓsensus ecclie sequi põt mortẽ illius testatoꝛis. Stipulatio vero ꝓprie ẽ qñ fit ecõtrario ita qõ verba ꝑmittunf a recipiẽte.vt si dicat vnꝰ dabis mihi decẽ t aliꝰ dicat dabo.instit.de verbo.obli. in prin.Pollicitatio vero est soliꝰ offerẽtis promissio.nec requirif presentia ꝓsone cui pollicitatio fit.l.j.t.l.pactũ.ff.de polli.et fit sine iterrogatiõe precedẽte.ff.de polli.l.iij. Conuentio aũt est aliꝗd generalius pacto.qz t scholares in scholis et fratres in capitulo conueniunt.ff.eo.l.j.§.cõuentionis verbũ.et proprie videtur in iure panis ue sumi ꝓ citatione:actiue vero ꝓ pacto. 2

¶ Secũdo queritur quotuplex est pactum t dico quod pactoꝛuz multa sunt genera de quibus pauca referam. * Nam quoddam dicitur vestitum et quoddam nudum.Vestitũ dicitur pactũ sex modis.Primo re.Secundo verbis scz stipulando.Tertio literis:vt quando in literis confitetur se aliquid recepisse etiam si non recepit. Quarto consensu.vt in societate,mandato, emptiõe:venditiõe vel locatione in ꝗbꝰ nõ requirif scriptura vel presentia:sed sufficit ꝓsentire per se vel per nũciũ aut scripturã.de quib⁹ quatuoꝛ modis habes.§.obligatio.§.j.in.fi. Quinto cohertia Jo.as:puta vẽdidi tibi domum cum pacto ꝙ mozer in ea per annũ qõ quidẽ vz qz vestif cohertia Jacꝰ,s.vẽditiõis:alias eẽt nudus.Sexto interuentu rei puta promisi dare tibi aliꝗd vt faceres mihi vel dares aliud:vñ statim cum dedero tibi spõsuz vestif pactũ ex pte mea:ideoꝙ interuentu ei⁹ obligaris mihi ad ꝑmissuz.Probãtur ista inst.de ver.obli. Nudũ vero ỏt qñ nõ vestitur aliquo predictoꝝ:sed est meris t puris sinibus cõuẽtionis:verbi gratia promisi tibi dare centum sine aliqua interrogatiõe precedenti: vel chirographo:t hmõi:qz si fit nudum sic scientires non esset pactũ sed pollicitatio:de quo in.l.iure gẽtisi.§.igif.ff.de pac.similiter dicif nudũ quando nõ ꝓtinet causam qz traditio rei sine cã nullius est efficacie.l.nunquam nuda traditio ff.de acqui.rerum.do.licet habeat aliquas fallẽtias.de quibus Pano.in rubꝛ.si cautio.de fide instru.* Quoddam etiã dicitur pactũ adiectiõisi in diẽ:vt vendo tibi domum t si hinc ad mensem potero precium maius habere repetã illã. Quoddam etiam dicitur ꝓsonale eo quod determinatis personis prosit t non alijs vt si promitto non repetere pecuniam debitam mihi a te sed a tuo herede. * Quoddam etiam est reale vel in rẽ qõ scilicet non respicit determinatum numerum ꝓsonarum sed generaliter omnes ad quas res deuenerit vt cum meum creditum remitto tam tibi quam tuis heredibus.* Quoddam etiam est pactum legis commissorie.de quo infra.§.xiij.

3 ¶ Tertio queritur vtrum ex nudo pacto seu sola promissione obligetur homo iure canonico:et dico quod sic:vt no.in.c.j.de pac.t in.c.iuramẽti. xxij.q.v.quod limitat verum collecta.t sequitur Pano.in.c.prudentiam.de dona.t in.ca.si cautio.de fide instr.quando exprimitur causa:vt promitto tibi decem:qz vendidisti mihi talem rem vel mutuo concessisti t hmõi:qz si fit nudum sic quod nulla causa sit adiecta:non obligat etiam in conscientia qz presumit ꝙs per errorẽ promisisset:t sic allegari nõ potest obligatio naturalis cum nihil sit tam contrarium consensui quaz error.xxix.q.j.§.j.t.l.si ꝓ errorẽ.ff.de iurisdi.omiudi. Sed quantum ad conscientiam dic vt.§.sequenti.* Aduertendũ est tamen quod si dicat ꝙs promitto tibi centum donare quod tunc libera est promissionis presumitur causa donandi et sic non est sine causa:t similiter si promittit aliquid loco pio quia presumitur se obligasse tanquam pie cause nec ibi presumitur error.de succes. ab intest.c.fina.sed de hoc.§.sequenti.

¶ Quarto querif vtrũ ex sola promissione sine pacto ꝙs obligef in cõscientia:t dico ꝙ sic sub peccato mortali in rebꝰ scilicet alicui⁹ importantie.vt ꝓz ꝓ.o.c.iuramẽti.t.o.c.s.de pac.iunctis glo.t notabilibus doc.t est mens Panoꝛmi.ibi t 4
s.Tho.j.ij.q.xc.arti.iij.ad quintum.vbi dicit in fideliter agere eum qui non seruat promissum. t iij.oist.xxvij.q.ij.ar.s.ad secũdũ.Hoc aũt sumange.t rof.limitant t est limitatio collec.quẽ sequitur Panoz.in.c.prudentiam.de doñ. quando exprimitur cã ꝑmittendi vt in prioze.§.sed expsio ista facit ad presumptionem que in pctu non hz locũ vñ nõ differt quo ad deũ sine exprimaf sine nõtã tamẽ causa expressa vel nõ expssa nõ est vera nõ obligaf.* Limitaf ergo primo.scõm s.Tho.vt innuit.xxij.q.vbi.§.t est theologoꝝm de eterna si habuit aim se obligãdi.facit.c.literarum.de voto.t.l.obligationũ.ia prima.ff.de act. obliga.secus si habuit animum essendi liber vsq; ad redditionem.vel si habuit aim fingendi qz licet peccet nõ obligaf tamẽ nisi subesset causaõe se ex precepto obligans:puta si promissa est patri vestis t frigoribus alget. Limita scõo ibi expresse quando promissum est licitum,alias ꝓpositum mutãdo bene facit.Et tertio si nõ fuit mutate conditiones ꝓsonarũ ac rerũ alias secus ꝑm Bene.de bene.t intellige quando per mutationem aduenit aliquid:qõ si a principio fuisset nõ ꝑmisisset:t idẽ Jo.de noto.Limita quarto si promissum sit possibile.de reg.iu.impossibilitij. lib.vi.Limita quinto si causa ꝑmittẽdi fit vera. 5

¶ Quinto queritur vtrum ex nudo pacto oziaf actio t Juno.in.c.nouit.de iud.t multi alij quod non sed solum competit implorato iudicialiter oficij:sed cõtrarium de iure canonico tenuit Host. Jo.an.do.ant.t archi.in.c.quicunque suffragio. xij.q.ij.t Panoꝛm.cum glo.in.d.c.s.de pac.t in.c. iuramentũ.xxij.q.v.quod verius credo.

6 ¶ Sexto qritur vtrum pactũ oẽ vestitũ obliget t dico ꝙ nõ.vt no.Pan.in.c pactiones.de pac.et hoc est quãdo etiã iuramẽto nõ obligat.de quo supza iuramenti.iij.§.per totũ:t qñ est dolo initum,de re.permu.cũ vni uersoꝝ.intellige ꝙ ad dolosum t quando est alter i captiosum.ff.de rescin.vend.l.si id qõ pure.in fi.t qñ ꝑmissio est obnimiã reuerentiã alicui⁹.l.j.ff.qua.re.ac.non da. t qñ cõtinet turpitudinẽ.l.si vnus.§.pacta q turpem cam.ff.de pac.t turpe ỏ:si est Jus.xij.q.ij. faciat homo ꝑm tñ qõ distinguitur infra.§.viij.t qñ est circa conuentiones innominatas:t ille cui quo contrarit non implet ex parte sua ꝓtractũ. l.naturalis.§.j.ff.de ꝓe.ver.t.l.ex placito.C. de re.permuta.Unde si quis cuz aliquo conueniat dare sibi centum t nunqua perat tale quid talis nunqꝫ poterit petere centũ qz nunqꝫ põt imple-

Universidad de Deusto
Biblioteca

re cū semper possit petere secus si fiat cōuētio p mitto cētū si remittas fideicōmissum:q; talis poterit petere eo qō facere possit remissionē hec ex Bal.C.de pac.l.conditionis. Adde q; nō vꝫ pactū aliquādo rōne personarū sed ōr inutile:vt pactū furiosi cōtinuo ⁊ nō p interualla ⁊ pupilli nōdū doli capacis vbi vult obligari:secus vbi alium vult obligare ⁊ prodigi ⁊ monachi ac oīs regularis professi nisi cōtēplatione monasterij paciscātur:cui per tales acquirit nec viri ⁊ vxoris q̄ sibi donare nō possunt sed vendere. Aliqñ rōne prātis vt pactum legati vū legatiōe fungit:⁊ patris ac filij nisi in peculio castrensi vel quasi. Item si res in pactū deducta nō sit in rerū natura. Item si hō re sacra vel religiosa deducat in pactū. Itē cessat pactū in collatione rerū spūaliū:⁊ in phibitis etiā si iuramentū intercedat:⁊ in reb⁹ turpib⁹ ⁊ impossibilib⁹ de facto vel de iure vbi nulla inducitur obligatio. Vide Bof.in summa.

7 ¶ Septimo querit vtrum pactum initū p priores aut guardianos mendicantiū cū rectoribus vel personis ecclesiarū vbi habitāt sup iuribus parochialibus vel alijs quibuscunq; debeat ppetuo seruari:⁊ dico q; sic si factum est cum assensu suorū cōuētuū vel locorum:licet non interuenerit assensus magistri vel ministri puincialis aut gñalis vel sedes aplica quo ad minores auctorita

8 tē non prestiterit.de pac.quia ex eo.lib.vj.

¶ Octauo querit vtrū pactū in se continēs turpitudinē ex hoc qō est pctū vel ꝫ ius valeat si iuramēto firmetur:⁊ dici Panor.in.c.pactiones.c. ti.q; nō si continet turpitudine ex parte vtriusq; l.iurātis ⁊ recipiētis.xxij.q.iij.per totū.⁊ sil'r si solū ex parte iurātis tm:vt in regula nō est obligatorius si vero ex parte recipientis tm sic ꝫ vꝫ obligat.de iureiu.debitores.rō quia iuramētuꝫ principaliter dirigitur in deum in quo nulla potest versari turpitudo. Si vero nō sit iuramēto firmatuꝫ an obliget:vide supra obligatio.§.iiij.

9 ¶ Nono queritur vtrum valeat pactum de non cedēdo bonis suis:⁊ dicit Panor.in.d.c. pactiones.quod sic:nisi sit notoria pauperta:quo casu esset illicitum quia in effectu videret quis tunc se obligare ad carceres:quod non potest cū nemo sit dominus suorum membrorum.

¶ Decimo querit vtrū valeat pactū qō est ptra substātiā ꝫctus ⁊ nō ptinet turpitudinē:⁊ dico q; si apponatur per viam modi vitiat ⁊ non vitiat sm Frā.de rāponib⁹ in repetitiōe legis fi.C. de cōdi.ob cām.vñ nō vꝫ pactū q; pcarius duret inuito dño.de pca.pcarij.⁊.l.cū pcario.ff.ō pca. sil'r nō vꝫ si cōstituo procuratorē ⁊ pmitto nō revocare:ita dicit Bar.in.d.l. cū precario.⁊ Ange. in.l.fi.ff.de pcura.⁊ si pmisit sub pena nō tenet ad illā si revocat:⁊ facit gl.in.c.i).de cōsuet. lib. vſ.⁊ Ang.in cōsi.ccxxij. Sed si apponat per viaꝫ cōditionis non vitiatur ſꝫ vitiat.ar.c.fi.de cōdi. appo.⁊ qō no.Bar.in auf.ingressi.C.de sac. sanc. eccle. Quod aūt ꝫtinm videt in.l.vbi moris causa ita donatur.ff.de do.cā mor.solue vt Bar. ibi

11 ¶ Undecimo querit vtrū valeat pactū de hereditate viuētis seu futura successiōe:⁊ dico quod nō regulariter:q; inducit vorū captā de mortis. C.de pac.l.fi.⁊ ibi p doc.⁊ p Bal.in lib.de vſi.ten. de feu.da.in vſ.leg.cōmiſ.⁊ per canonistas in cā. venerabiles.de elec.⁊ Pasi.in.c.nulla.de concess. ꝑben.vbi ēt distinguit q; si sit ad conseruandam legitimam successionem.inſti.de legit.agna.suc. q; est legi ꝓsentaneū ſꝫ si fiat ad cām minuendā nōvꝫ.l.pactū.ff.de pac.nisi firmetur iuſo quo ca

12 ſuvalebit.de pac.c.ij.li.vſ.⁊ sil'r nō vꝫ si fiat ad eā perdēdā seu ad tollēdā liberā testamēti factionē q; est ℥ bonos mores:vt.l.stipulatio hoc mō. ff.de ꝟbo.obli.adeo q; sm Bar.ēt turamēto non firmatur per regulā nō est obligatoriū .de regiur.li.vſ.vt in.d.l.stipulatio.no.in.l.fi.C.de pact. tū melius ōr q; firmaꝫ:q; nō est ptra bonos mores naturales ſꝫ ciuiles.arg.c.ij.de pac.li.vſ.

¶ Duodecimo q̄rit quid iuris in hoc casu. Quidā timens parentes ⁊ volēs anime sue prouidere.reliquit pauperibus dimidiam bonorū suorū hoc pacto scilicet dicens si contingat me facere aliud testamētum per quod instituerem parentes meos ⁊ revocarem ꝓsens iudicium ex nunc tibi.p.notario publico tanquā persone publice stipulanti ⁊ recipienti pro dictis pauperibus do no irreuocabiliter ⁊ inter viuos dictam dimidiā constituens me ex nunc eam possidere precario nomine:⁊ tandem facit aliud testamentum. Modo queritur vtrum pauperes ex tali donatione valeant aliquid habere:⁊ dicit Bald.vbi supra ef se in hoc opiniones:q; Dyn.dicit quod sic. ff. de resta.l.heredes palam.§.fi.⁊ in reg. quod semel placuit.de reg.iur.lib.vj.alij dicunt q; non:quia ꝫctus donationis videtur impedire liberam re

13 stamenti factionem.ff.de ꝟbo.oblig.l.stipulario hoc modo. Sed ipse dicit aduertendū q; sumus extra casum doctorum:q; hic interuenit traditio vnde ⁊ si donatio ,esset infirma ⁊ sine causa tū dominus volens transferre dominiuꝫ transfert ff.de cōdi.ob causam.l.iij.§.subtilius.vel q; causa est ipsa liberalitas:vt.ff.de dōa.l.hoc iure.irē ipsa pietas.ff.de cōdi.inde.l.cū his.§.fi mea opinione sit mulier.⁊ not.instituto.de obligatio.q; ex quasi con.§.ex quibusdā.ad quod.C.de sacrosanctis eccle.l.finali. Volens ergo sustinere optimo nem Dyn .faciat quod procedatur ad traditionis actumtqui etiā sub conditione fieri potest: vt.ff.de acquiren.posses.l.qui absenti.⁊ cautius si interueniat traditio corporalis quā si pcaria.

Quia precarium forte non valet:⁊ tādē relinqt cogitatiōi lectoris sine decisione. Hoc ex illo.ad quorū intellectū vide.j.traditio.⁊.j. precarius.⁊ intendit ipse vt vꝫ qō si donet publice ꝓsone inter viuos sub tali ꝑditione ⁊ tradat maxime cor

13 poraliter qō valebit:⁊ verū est:⁊ itellige in foro causarū:in foro aūt contientie multo magis.

¶ Decimotertio queritur quid cum vir facit testamentum:⁊ legat certum quid.puta domū sue vxori hoc pacto qō siue mutaret testamētū siue non.vxor iure donatiōis habere debeat quod si bi legauit et demum mutauit testamentum nulla facta mentione de dicta donatiōe:⁊ dicit bal. vbi.§.videri qō mulier nō debeat dictam habere domum.per.d.l.stipulatio hoc modo.ꝓtrariū verū inquit dico:q; ista donatio est presens ⁊ puta:quia dixit siue mutauero siue non:⁊ ideo non est apposita in pena testamenti mutati. Cane tū quia nisi interuenerit traditio/nō confirmatur mortē:⁊ sufficit qō traditio iteruenit tempore donationis:vel postea viuo donāte.ff.de do.iter vi.⁊ vxorem.l. papinianus.alias incipit/si quis ꝓo vxore:⁊ ar.in.l.ō.C.si quis.

14 ¶ Decimoquarto queritur q̄d iuris de pacto legis cōmissorie:⁊ dico multa.* Primū hoc pactuꝫ in contractu vēditionis est pactio:qua vēditum redditur nō emptū si nō seruaē pmissum.vt vendo tibi fundū:⁊ si infra talē diem nō solueris pecium/tuepū sit vt in.l.ſ.⁊.ij.ff.de lege.pmissoria. in pignore vero est pactio qua pignus redditꝫ peditū si nō seruetur pmissum vt nisi lueris pign⁹ infra talē diē sit perditū vel sit mihi pro soluto.

* Secundū.Hoc pactū nō est generaliter reprobatum.ff.de le.cōmiſ.per totus.vbi ptꝫ qō valet in contractu venditionis:ſꝫ in pignore sm sum. ans.generaliter reprobatur.vt in.l.fin.§.de pac. pig.⁊ in.c.significāte.de pig.⁊ ideo hoc pact.non ob.pign⁹ est restituendū nisi in tali pacto interueniſſet iuramētum.vt in.d.c.significante. Sed p notitia huius particule,no.primo qō istud pactum in pignoribus pdēdis aut vēdendis:in tuto ꝓcio pacto adhibito statim ⁊ nō ex iteruallo seu post mutuum/vt prꝫ p bald.i.l.qui pactus.C. de pac.pig.imo ⁊ p tex.ibi.⁊ idē bar.vt refert ps. in.ca.significante:de pig. Nota secundo qō cum istud pactū non sit de se illicitū:q; fieri posset de licite p modū appositionis pene:sed solū fit illicitū ex prohibitione iuris ciuilis ne.l.nimiū lederetur debitores in perditione vel exigua venditione pignorum ⁊ ne daretur occasio mutuandi sub spe lucri,vt dicit Pasi.in.d.c.significante. eo modo scōm leges vēditio est iniusta.f.si fit iniustitia vltra dimidiam iusti precij:similiter si fiat ex voracitate creditoris vt.j.part,vltima.Et ideo si hoc pactum fiat de pignore vēdendo nō in fraudē ad lucrandū ex mutuo sed in pena ad coercendā cōtumaciam debitoris erit licitū.⁊ pign⁹ erit vēditum ex conuentione ꝓcio iusto legaliter:⁊ si plus valeat:nihilominus erit emptoris ratione pene.⁊ ita sustinet Arethi.in.ij.parte tit.j.c.vij.et habes in aurea rot.casu.xxviij. * Tertiū. Scōm bald.vbi supra,hic est pactuꝫ legis commissorie pignoris tibi hanc rem.⁊ si nō luero infra mēsem nunq; possim lucre ſꝫ nō dicatur qō dominiū sit apud creditorem:⁊ ita tenet gl.in.l.vl.C.de pact. pigno.* Quartum.Cum fideiussore valet hoc pactū si non extraxero te de obligatione pign⁹ qō p indēnitate tibi dedi loco indēnitatis sit tuum sm Bal.in lib.de vſi.feu.vbi supra q; speciale est in his q; pro alio sunt obligati:q; hoc modo pūt indemnes seruari:vt.ff.de contrahem.emp.in fi.

* Quintum. In dote hoc pactū videt valere secūdū eūdem vbi supra si tibi pecuniā nō restituor.talē fundū loco permutationis assigno:q; est q̄dā permutatio.vt.ff.de iure do.l.ita cōstante.⁊ l.fin.item spāle videt in dote.vt.ff.de solu.l.eglē podius. * Sextū. Istud pactum obligo tibi talē fundū p decem.⁊ si nō soluero tibi infra mēsem habeas eum emptū iusto ꝓcio secūdū bal.vbi.§. valet licet nō sit collatū alicui arbitrio declarādi precij.ff.de pigno.l si fund⁹.§.fi. Septimum. Si mutuaſti mihi decem nullo pignore cōstituto hoc pacto qō si nō soluero infra mēsem:talis domus mea sit tua p illis decem valet pactū sm eundē vbi supra q; nō est pactū pignoris:vt.d.l. fi.ff.de contrahē.emp. Adde qō etiā si dom⁹ fuiſſet data in pignus valeret modo illa decē essent precisi iustū legaliter.⁊ cessaret fraus vt dictum est par.secunda. * Octauum.Si aūt pactū legis cōmissorie est appositū nō ipsi contractui pignoris sed diu postea:valet vt dicit idē vbi supra.vi ff.de pigno.act.l.titius.vel vbi interuenit pactū rogatu debitoris ⁊ eius gratia.nō voragine creditoris.Et ōr qō ex interuallo vꝫ ad excipiendus non ad agēdum.vt refert bart.in.d.l.calipodius. Vide panor.in.c.significante.de pigno. 15

¶ Decimoquinto q̄rit q̄d iuris ō pacto facto pr̄i a filia dum nuptui traderetur:⁊ dico multa.* Primum. Pactū factū parri a filia dū nuptui traderet qō dote cōrenta nullū ad bona matrimonialia regressuꝫ haberet:nō tenet nisi fit iuramēto firmatū:de pac.Quis.lib.vj.sm.He.ille tex.loqtur qñ erat pubes:qō patet quia dicit q; nuptui tradebatur:quia impubes non traditur nuptui.

* Secūdum. Si autem istud pactuꝫ esset posti q; nuptui tradita fuit:nihilominus procedit dict⁹ text.sm Joan.mo.⁊ archi.cū sit eadē ratio.⁊ ad tex.qui loquit qñ traditur nuptui respondet qō ita narratum fuit pape ⁊ idē ge.* Certum.Non

Universidad de Deusto
Biblioteca

pōt autē puella petere absolutionē ab hoc iura
mento fm Se.post Joā de iuo.qō als aliquādo
ls vt dicit de iureiur.c. debitores.et ca.s.q: dicit
tex.qō oino seruari dz etiā si puella non fuit cer
tificata ō p̄iudicio:q: ls ipost.notauerit in sum.
de fideiuss.qō iura dicentia quēlibet posse renū
ciare iuri suo siue ys que pro se sunt introducta
intelligenda sunt qū ds fuit certiorat⁹ de p̄e
iudicio vt p̄z distinc.xxxvi. placuit hoc tm casu
archi.nō putat necessariū cū tex.loquat indistin
cte.* Quartum. Et nō obstāte iuramento illo ni
hilomin⁹ poterit legitimā petere vel ei⁹ supple
mentum nisi de ipsa dixerit expresse.l.si qñ.ꝛ ibi
doct.C.de inoffi.test.ꝛ sic intellige Joan.de imo.
dicentē qō si dos sit mīn⁹ ꝯ legitima: nihilomi
nus valet renunciatio talis/q: als dubiū nō ha
beret q: qñ datur legitima valet pactū etiā sine
iuramēto:vt no.l.l.si qñ.C.de inoffi.test.* Quin
tum. Si aūt dolus interueniat re ipsa/vt q: fuit
testo maxima.pe.de anc.dicit tunc nō valere pa
ctū:q: dolus dupliciter cōsiderat scz ex ppōsito
et re ipsa:ꝛ tex.simpliciter dicit nō vi nec dolo:ꝛ
sic de vtroq; de intelligi sed Jo.de imo.tenet con
trariū:q: si hic attēderet talis dol⁹ nō posset ēt
cū iuramēto renūciare remedio.C.de rescin.vē.
l.ij.qō est p̄ ibi notata.* Sextum/Si aūt filia re
nūciet hereditati matris etiā iuramento/matre
viuēte ꝛ iscia vī tale pactū nō valere a cōtrario
16 huj⁹ decretalis:ꝛ p.l.fi.C.de pac.videt esse cōtra
bonos mores ideoq; non firmatur iuramēto.

¶ Decimosexto querit quomodo pacta obscu
ra sint interp:etanda:et dico in dubio quod in
terp:etanda sunt contra eum qui posuit ꝛ potuit
aptius declare.ff.de pact.l.veteribus.

Alia dicitur linens pānus cōsecrat⁹ qui
extenditur super altare:et super quo ex
ponitur corporale:de quo.s. benedictio.
§.ij.et supra corporale per totum.

Alliū siue vt alijs plz palleū in ppōsito
est ornamētū ad modū stolle sacerdota
lis crucib⁹ nigris intertū sup alia orna
mēta delatū:humeros ad instar corone pectusq;
circūdans ante depēdēs.significās plenitudines
pontificalis officio ea.ri.misi quo vtik papa sem
per et vbiq;.ꝛ patriarcha ꝛ archiepiscop⁹ solū infra
missarū solēnia in ecclesijs sue p̄uincie/non aūt
extra ecclesiā.puta in p̄cessione.e.tit.c.s.nec in
dioec⁹ nō cōtentis in suo p̄uilegio.ls sine eo pos
sit qñq; celebrare in sua et aliena dioecesi sicut et
sine scandalis.e.ti.c.fi.debet aūt hodie peti a pa
pa infra tres mēses a tēpore cōsecratiōis vel cō
firmationis si ante nō fuit cōsecrat⁹:al's si accu
setur cessante legitimo impedimento pōt remo
ueri distinctiōe centesima.qñ.et dz peti cum in
stantia.eadē distinctione p̄uincia,ꝛ petens presta
re debet sacramentū fidelitatis et obedientie ad
ecclesiam romanam:ea.dist.optatum.ꝛ de electi.
significasti ꝛ in eius donatione vari debet nouū
p̄uilegiū vel antiquū confirmari.e.dist.scriptu
rarum. Ex p̄uilegio etiaz pape olim petebatur
a quatuor patriarchis a suffraganeis eorum:de
p̄uil.antiqua. Non autem ante ei⁹ receptiones
sed post se pōt archiepūs nominare eo.titulo.nisi
nec conuocare concilium nec conficere chrisma
nec dedicare basilicas nec ordinare clericos nec
epōs consecrare.de electi.qō sic. Non potest aūt
archiepiscopus pallium sunm alteri commoda
re imo debet cum eo sepeliri:quia persona eius
non transit eo.ti.ex tuarum.ꝛ.c.ad hoc.
Palmarium.§.aduocatus.§.rix.

¶ De papa ꝛ eius potestate.

Papa dictus est quasi admirabilis a
pape intersectione admīratiōne:eo qō
vicarius sit xp̄i ꝛ dei cuius est terra
plenitudo eius.de dec.tua.el secun
do.et de homi.p̄o humani.lib.vi.et
in cle.romani.de iureiurā.et intelli
ge vicarius dei expresse:et immediate et non
immediante lumine rationis sicut sunt p̄incipes
fm iher.de pote.ecclesiastica:licet aliqñ.vt.lxiij.
dist.ego Ludo.dicatur vicari⁹ beati petri.s.ip̄o
p̄ie.s.gerēs vicariā quā gessit petrus. Uel secū
dum Jo.an.sup verbo papa in p̄oemio cle.dz pa
pa quasi pater patrū:sol⁹ habēs plenitudinē po
testatis.ij.q.vi.ꝛ se scit.alij vero habēt partē so
licitudinis.vt ibi.ꝛ vt p̄z per.s.Tho.ij.dis.xliij.
in.l.ds apicē.i.summā grādū potestatis in spūa
libus ꝛ tpalibus equaliter Petro apostolo,vt dici
tur.iij.contra.clxxvj.et vt idem tm.iij.parte.que
viij.arg.vj.ꝛ in.iij.di.l.ꝛ in multis alijs locis de
clarat.est caput vniuersalis ecclesie aliquo mō.
scz vt est vicarius capitis.i.xp̄i quantum ad exte
riorē gubernationē ls nō fm interiorē influxum
gratie sed xp̄s tm̄ sicut etiā dz sponsus inquātū
gerit vices sponsi.nec tm̄ sunt multi ecclesiarum
sponsi:q: oēs epi cooperant pape,vt principali ꝛ
alij inferiores epis:vt dicit idē ꝺ impugna.reli.
¶ Primo vero querit̄r a quo sit autoritas iu
risditionis pape ꝛ aliorum in ecclesia vt omittat
mus potestatem ordinis.ꝛ dico quantum ad pa
palem quod liberue.vbi supra recitat archidi.iij.
parte.tit.xxiij.p̄obat quod eam nō potest habe
re a se:q: est vicarius.vnde eam ampliare aut re
stringere nō potest:nec ab vniuersali ecclesia seu
cōitate christiana:quia hanc potestatē commu
nitas non instituit autoritate ab alio collatam:q
nec papa hoc committere potuit.vt patet ex oī
cijs nec christus legitur hoc p̄misisse.nec autori
tate p̄pria.tum quia includit aliquid excedēs
omnem humanā facultatem puta ligare ꝛ solue

re in foro consciē:absolute a pena debita in fo
ro dei per indulgētias:ꝛ q: nulla cōitas po
test dare iurisdictionē qua iudicat de eo qō de
bet dīo illi⁹ cui⁹ dīi ab ea nō dependet:q: ad in
feriorē nō p̄tinet iudicare ō eo qō cōpetit supio
ri ista aūt p̄as vel iurisditio ordinat⁹ ista cōita
tē ad ip̄ēdendū debitū cultū deo cui⁹ vnūm ꝛ mul
lo ab ista cōitate dependent:ꝛ p̄ nō est data a ta
li cōitate:ntē q: ptātē immediate vicarie nulli⁹ cō
ferre pōt nisi is cui⁹ vicari⁹ est is ꝙ eā hz .Ergo
solū a xp̄o istituta est immediate ꝺē in p̄sona bea
ti Petri:in alijs aūt successorib⁹ mediante elec
tiōe eccl̄ie vel hītis vicē eccl̄esie. Ois aūt alia
p̄as in ecclesia vt idem ibidem irrefragabiliter
p̄bat est ab ista ꝛ sub ista:quātū ad institutionē
siue collationem.ita qō esse nō pōt ab vl̄i eccl̄ia
ꝛ quātū ad correctionē:ꝛ quātū ad suffragiū:ita
ꝙ ea papa in adiutorium vtī pōt etiā si sit secula
ris. Unde autoritas gñalis consilij nō immedia
te a deo is a papa. Quidā tm̄ dicūt ꝙ cōsiliū cōsta
tiense determinauit ꝙ gñalis synodus in spūsan
cto legitime cōgregata ptātē a xp̄o immediate hz
cui ꝙlibet etiā papa tenet obedire is hoc nō fuit
ibi statutū eo tēpore quo ibi fuit vlt̄e cōsiliū:vt re
stat do.Joan.de turre cremata ꝙibi fuit p̄sū.Et
idez est si quis adducat de cōsilio basiliensi:cui⁹
decreta nō fuerūt per sedē ap̄licā reprobata. Ex
his corolarie sequit ꝙ nec papa nec ipse cū tota
eccl̄ia facere posset q̄n esset vna christianitas vel
ecclesia gubernata sub vno tātū pastore:vt etiā
idem p̄bat q: vicari⁹ ꝛ cōitas subiecta nō pos
sunt facere oppositum eius ꝙ p̄incipalis domi
nus ordinauit dicēs ꝛ super hāc petrā edificabo
ecclesiaz meam:ꝛ erit vnum ouile:ꝛ vn⁹ pastor.
¶ Secūdo queritur quomodo a potestate pape
sint omnes alie potestates in ecclesia vel xp̄ia
nitate.ꝛ dicit Ange.de ancho.in tractatu de po
testa.pape:quod in ecclesia est triplex potestas
scilicet iurisditionis quod intellige distinguen
do in ordine ad institutionem.* P̄ia est imme
diate a deo:vt ea que est pape:quia potestas iu
risditionis spiritualium ꝛ temporaliū est per cla
ues quas christus immediate promisit Petro di
cens tibi dabo claues:ꝛ secundum iher.exhibuit
dicens pasce oues meas.* Secūda inquit est de
riuata a deo per papaz vt ea que est omnium in
feriorum p̄latorum vt omnia iura volunt ꝛ pa
ter rationem:quia si eam papa nō daret:etiam au
ferre non posset deponendo:p̄uando:ꝛ suspen
dendo:adde tu alioquin si eam habēt ab alio stā
te causa potestatis remoueretur effect⁹ id est ip
sa potestas vt si dator potestatis vellet aliquem
esse episcopum:ꝛ econtrario papa illum depone
ret.* Tertia est in ministerium data vt ea ꝙ est
imperatorijs ꝛ etiā principū terrenorum:que re
spectu pape est subdelegata seu subordinata.vt
p̄z per.c.quicunq; iures.ij.q.vi.q: appellari potest
ad papam ab omni principe ꝛ iudice spūali ꝛ tem
porali etiam si in temporalibus superiorē nō re
cognoscat.vt no.in.c.pervenerabilem.§.ratio
bus.qui fil.sint legi.ꝛ in.c.licet de foro compet.ꝛ
in auth.vt dīc.iudi.in.§.si tamen contigerit.ꝛ.§.in
ciuilibus.col.ix.ij.q.vi.ad romanas.rs.qū.v.qui
cunq;.ꝛ est conclusio Inno.ꝛ hostien.in.c.inter
ollectos.de fide instru.ꝛ est indubitatum in ma
nifestis iniurijs quando alius superior non ha
betur.vt p̄z per no.a Pano.in.ca.si duobus de
appel.ꝛ idem intellige si habet⁹ non ministrat
iustitiam. Quod aūt dicit in.c.si duobus.de ap
pel.non esse appellandū a iudice seculari ad pa
pam nisi in terris ecclesie secundus Aug.de an
cho.intelligit indifferenter ꝛ in quibuscunq; :sec⁹
in arduis ex cā vigente. Et hoc est dictum qō quo
usq; potest haberi iustitia per superiores tēpora
les non debet quis appellare papam:secus si eā
habere nō potest ꝛ res est alicuius momenti. Et
hoc scz qō talis potestas sit in ministerū data et
subordinata:p̄obatur rōne ꝛ doctrina Aug.de
anc.* Primo. Nam talem potestatez papa insti- 9a.
tuit:q: potestas pape cuiuslibet ordinis dignita
tem ꝛ gradum habet instituere.di.xxij.sancta.et
confirmat si est bona.ꝛ iudicat atq; cōdemnat si
non est bona:q: zacharias papa deposuit regem
Francorū:q: non erat vtilis regno.xv.q.vi.ali⁹
ꝛ Inno.excōmunicauit Archadiū Imperatorē
ꝛ alios Inno.Federicuz deposuit.xcvi.dist. duo
sunt.* Secundo. Nam potestas imperatoris et
omnium principum secularium iurat fidelitatē
pape ꝛ obedientiam ad eo scz recognoscens om
ne quod habet.vt patet dist.lxiij.tibi domino.et
si aliquando Imperator temporalia dedit pape
vt Constantinus Siluestro non est donatio sed
restitutio si autem econuerso Papa dedit Impe
ratori:nō fuit ad recognitionem dominij sed pa
cis cōseruationem. Nec obstat quod potestas im
perialis est a deo concessa scōm multa iura q: est
a deo mediante papa:quia eam concedit non vt
homo sed vt vicarius dei. Non obst.etiam quod
dicitur in capitulo quoniaz.distinctiō e.r.quod
potestates sunt distincte:scilicet spiritualis et
temporalis:ꝛ ad distinctos fines ordinate.xcvi.
dist.duo sunt:q: non sunt sic distincte quin vna
alteri minori.i.maiori subalterenetur ad instar lu
ne ꝛ solis:nec sunt distincte quasi semper sint in
diuersis:sed quia sunt ordinate ad distincta:scz
spiritualia ꝛ temporalia.ꝛ in vno ac eodem sum
mo pontifice est vtraq; in summo vt dictū est:ls
nō eodē modo q: principaliorem:id est spiritua
lem hz quantum ad immediatam institutionem
ꝛ executionē quantū ad omnes ꝛ per omnia:qui

Universidad de Deusto
Biblioteca

norem vero id est temporalem hȝ secundū imme
diatam institutionem quia imperatorem ⁊ domi
nium instituit: sed non secūdum immediatā exe
cutionem nisi ex causa. vt supra legitimatio. §. v.
vt patet in. c. per venerabilem. qui fi. sunt legi.

3 ¶ Tertio queriē vtrus papa renūciare possit pa
patui siue potestate papali. et dico quod sic vt ex
presse determinat. de renun. c. f. lib. vi. nō obstā.
qō sit immediate a deo. quia ita est a deo vt dicit
Aug. de ancho. qō etiā est ab homine cooperan
te per cōsensum ⁊ volitionē vñ etiā per dissensuz
fit renūtiatio: sicut in naturalib⁹ alia rōnalis itu
sa a deo cooperāte homine generāte potest ope
re humano a corpore tolli ⁊ in mortalib⁹ gratia
est a deo cooperante libero arbitrio: et similiter
per liberū arbitriū potest deperdi. Imo hoc pōt
secundum Archi. post domi. Aug. etiā si iurasset
aut venisset nō renūciare ⁊ videret se imporēez
ad ralem curam vel oino insufficientem. Unde ⁊
quatuor renunciasse legimus. f. clementez cirta
cum. marcelinū. ⁊ celestinū. licet nō ex eisdē cau
sis. vt patet per archi. iij. parte. ti. xxiij. quos om
nes ecclesia canonizauit. Et licet dātes reprehē
dat Celestinū de renūciatione tali: tamē recti⁹ ⁊
fidelius Petrar. eum comendat in libro de vita
solitaria. Et idem licet subtiliter via pbat Pe. de
4 pal. in lib. de prāte pape vt recitat Archid. vbi. §.

¶ Quarto qrīē vtrū ⁊ ḡre ⁊ qūo papa possit iu
dicari ⁊ per depositionem papali autoritate pri
uari: ⁊ dico sententialiter ⁊ concludendo medul
lam dicendorum q papa iudicem non habet in
terra: nisi desinat eē caput: aut se spōte subijciat
⁊ q a nullo pōt deponi nisi seipsum suo facto de
ponat licet per concilium possit declarari depositus ⁊ hec sic patent. nam in cap. no. ij. q. vij. deus
iudicū pape sine questione suo reseruauit arbi
trio ⁊ in. c. nemo. ix. qō. iij. dicit. Nemo iudicabit
primam sedem. Neq; eūs ab augusto neq; ab om
ni clero neq; a regibus neq; a populo iudex iudi
cabit id est papa. Et ibi glo. facit tres fallentias.
Primo si papa se alicuius iudicio submittat. vt
ij. q. vij. nos si. Secundo cū submittit se suo con
fessori cui tenet parere. ⁊ ligabit eum sentētia il
lius. Tertio in casu hereseos. xl. distin. qui papa. q
intellige non in dubio quandiu est caput. vt su
pra fides. ij. septimo. et concilium. §. tertio. sz in
manifestis. Et deinde dicit in verbo omni clero
esse argumentum quod consilium non potest pa
pam iudicare. vt de electio. significat. vbi scilicet
habetur qō consilia nō possunt legem prefigere
ecclesie romane id ē pape qz eius autoritate fiūt
⁊ roborantur: vnde inquit si totus mundus sen
tentiaret in aliquo negotio contra papā videtur
quod sentētie pape standum esset. vt. xxiij. que
stiōe. f. hec est fides, vbi scilicet Hieronim⁹ dicit
sua a nullo posse reprehēdi si fuerint probata q
papam. Et deinde dicit esse arg. contra in capitu
lo legimus. distin. xxij. quia orbis maior ē vrbe
⁊ non soluit: sed tu dic hoc non dici quasi orbis
possit iudicare vrbem. i. romanam ecclesiam ra
tione capitis: sed quia consuetudo totius orbis
preualet consuetudini quam ecclesia romana ser
uat licet non preualeat illi quā seruat ⁊ ab alijs
seruādam docet. de cōse. dist. f. basilicas vt etiam
tenet glo. in. d. c. nemo. Dicit etiam anacletꝰ dis.
lxxvf. electionem id est dispositionem summorū
pontificum sibi dominium reseruasse ⁊ cōsequē
ter concilia nō potest illum deponere ⁊ si alicu
bi dicatur hoc posse intelligi quantū ad iurisdi
cā declarationē sequente facto q qō ipse seipsus
depōit. Et ideo Augu. de anchr. vbi supra dicit q
papa nō est deponend⁹ pro crimine quantūcūq
notorio nisi p hereſi ⁊ hoc tm qñ noller emēda
ri vt no. Hu. di. xxf. et glo. di. xl. si papa. p q hereſ
si ipso facto deponit: qz ē caput ecclesie cū xp̄s q
est caput representet: vnde ⁊ christus petrū voca
uit cephas. i. caput: capitis autē est influere vitas
membris: vite aūt principiū in spūalib⁹ est fides
vnde si papa deuiat a fide est spūaliter mortuꝰ
⁊ consequenter nō pōt influere vitā. ⁊ psequēter
nō est papa: qz ipso facto est de positus. Hec ex il
lo. Et idem Petr. de palu. in libro de pote. papo
sentit dicens qō papa quandiu est papa deponi
nō pt ꝓpter quodcūq crīmē nec a concilio nec a
tota ecclesia nec a toto mundo non solum qz est
superior: nullum habens hominē supra se qui eū
valeat iudicare: sed quia deus sibi romani pre
sulis quandiu presul est iudicium reseruauit. ix.
q. iij. aliorum si tamen labitur in hereſim eo ipso
est precisus ab ecclesia. et deponitur de facto. et
desinit esse caput ecclesie: quia caput p̄cisuz quā
diu est precisum caput esse non potest illud cor
pus a quo est precisum per alia autem peccā
ta est caput languidum quod propter hoc non
desinit esse caput nec consequenter potest a mē
bris iudicari. Hec ex illo. Sed contra. Nam glo.
in capitulo si papa. distinctiōe quadragesima di
cit quod non solum pro hereſi sed pro quocūq
que crimine notorio adulterij: simonie: et huiuſ
modi si esset incorrigibilis et scandalizaret eccle
siam posset accusari: quia contumacia est hereſis: que consequenter videtur velle quod etiam
possit deponi vt imponit illi Archiep. scop⁹ quia
qui potest accusari potest puniri. Sed certe il
la glossa ⁊ directe textum euertit ibi dicentem
papa cunctos iudicat a nemine iudicandus ni
si deprehendatur a fide deuius: id est pro hereſi
si solum. Unde dicit Petrus de palude vbi su
pra quod ista glossa est falsa: et contumacia dici
tur hereſis large sicut ⁊ simonia propter aliqua
similitudinem

similitudinē: cū ḥo dr papā ꝓpter hereſim posse
deponi: vel esse depositū sumit hereſis proprie. i.
pro errore fixo eorum que sunt fidei. Et idē de eadē
cit Aug. de ancho. addēs qō saluari pōt: si illa in
corrigibilitas alicui⁹ vitij dicatur qñ pertīs dicit
nō esse pertīs: qz esset vere ⁊ proprie hereticus.
*Et adde tu qō istis stādū est: ⁊ non canonistis
qz materia est theologica: cui auteritas pape spe
cter ad ius diuinū: ⁊ maxime pāñ. qz sicut diabo
lus in oībus operibus suis redolet suū primum
pertīs superbie ambīēs honores diuinos: ita iste
qz fuit schismatic⁹ cōsentiēs cōciliabulo Basili
ensi cōtra pōtificē summū semp in sua doctrina
fauet cōciliū⁹ contra papā. Unde supra concilii.
§. iij. ⁊ ex dictis ibi limita hoc dictū qō cōciliū nō
pōt iudicare papā qō certū est qō sit papa: secus
in dubio: qz tūc ipse nō est iudex oīm: sz pars: vñ
cū ecclesia sit sufficiēter a xp̄o instituta: huius li
tigij erit aliquis iudex. Ista aūt indubitata pclu
sio qō papa a nullo iudicari pōt nisi pro crimine
hereſis que habet in. d. c. nemo. patet etiam in. c.
electionem. di. lxxix. ⁊ in. c. ipsi sunt. ix. qō. iij. ⁊ in
c. sicra. eo. c. ⁊. q. f. ⁊ in. c. omes. ij. q. vij. ⁊ p Inn. iij.
in fer. de cōsecra. roma. pōtificis: ⁊ p multa cōcili
a: vt refert do. Jo. de turre cre. Quid aūt faciē
dū sit qñ papa suis moribꝰ ecclesiā destruit dicit
idē Pet. primo nō eē obediēdū in malis: sz resi
stēdū q honestā reprehensionē exēplo Pauli resi
stēris petro in facie Gal. ij. vnde si vellet totū the
saurū ecclesie aut patrimonium beati petri dare
parētibus vel eius ecclesiā destruere ⁊ huiusmo
di non esset permittēdū sz resistēdū: tū sine depo
sitione. Et intellige qō hui⁹ ratio est: qz in destru
endo nihil pōt: ⁊ si de destructiōe cōstat pōt resi
sti: secundo orandū esset vt corrigeret a deo vel
de medio tolleret ⁊ cōtra ei⁹ voluntatē concilium
conuocandū ⁊ per illud papa moneret vel deus
inuocaretur: ⁊ resistēdo in malis remediū appo
neret. Adoc tamē ⁊ in omni simili casu nulla mul
titudo cōuocata haberet autoritatē concilij si
ne autoritate pape: ⁊ si haberet autoritatē cōue
nientem alijs partibus: sicut ⁊ corpus sine capite
posset habere motum grauium: sed non vitalem.
5 ¶ Quinto queritur vtrū papa vrendo sua pote
state in iudicando ⁊ statuendo possit errare: ⁊ de
hoc dico vt supra canonizatio. §. iij. ⁊ concilium
6 ¶ Sexto queritē quid possit papa super inferos
⁊ dico q̄ pōt facere indulgētias eo modo quo su
pra indulgētia dictū est. Et si queratur vtrū pos
sit spoliare purgatorium p libito suo dico qō non
sua voluntate precise: sed mediante illo infinito
thesauro: ⁊ sicut potest liberare a pena pcōzū de
bita in hoc mūdo oēs q̄ sunt in mūdo si faciāt q̄
mādat ⁊ si eēnt millies plēs q̄ sint: ita liberare
potest omnes qui sunt in purgatorio si quis pro
eis faciat quod iubet: peccaret tamen indiscrete
concedendo: ⁊ in isto sensu dicunt doct. quod nō
potest ad libitū spoliare purgatorium de quo su
pra indulgentia. §. vij. 7c

¶ Septimo queritē quid possit supra paganos ⁊
dico ex Archi. post Aug. de anch. qō in eos hz iu
risditionē qz est vicarius xp̄i habētis iurisditio
nē in oēs. Non tñ pōt ab eis auferre dñia si qua
iuste tenēt intellige nisi eo modo quo a xp̄ianis
pōt auferre ꝓpria bona scz ex causa iusta: qz do
minium est beneficiū naturale primo poli. cuz qui
dā naturaliter sint ossi ⁊ qdā seruili beneficia aūt
naturalia etiam demonibus nō sunt ablata. Nec
pōt eos cogere ad relinquendū suos ritus: etiaz
quātū ad matrimonia aut faciēdū nostros sicut
nec ad fidem. Potest aūt eos punire scz pena pe
cuniaria vel corporali: non aūt spūali. i. excōica
tiōe cum sint extra: si peccēt contra legē quā re
cipiunt sicut ⁊ oēs alios: sz si peccēt contra na
turalē in manifestis: non aūt diuinā veterē aut
nouā: vel cōtra positiuā ab eis nō receptam nisi
sint rēporaliter ei subiecti. qz cogendi sunt viue
re legibus aliorū subiectorū: intellige nisi in con
cernentib⁹ suos ritus: ne videantur meliorīs cō
ditionis ꝓpter suā infidelitatē: sicut si statuū
veteret portare arma cogendi sunt illud observa
re. ar. dist. viij. contra morem. Similiter pōt eos
punire si quid faciunt in sua superstitione qō ver
gat ad irreuerētiam fidei. de iudeis ⁊ sarra. cle.
vnica. Et idē intelligo posse quēlibet rēporaliter
dīm paganorū: qz est minister ⁊ vicarius in hoc.

¶ Octauo queritur quid possit in iudeos: ⁊ dico 8
eum posse cogere illos ad seruandum ea que ca
nones mandarunt: de quibus supra iudei per to
tum non quidē plectendo pena spirituali per cen
suras cum foris sint: sed temporali pecuniaria et
corporali. xxviij. q. f. sepe. imo ⁊ per penas spiri
tuales indirecte: puta excommunicādo principes
eos non punientes sm Archi.

¶ Nono queritē quid possit in hereticos ⁊ schis 9
maticos: ⁊ dico qō hereticos potest quadrupli
citer punire. f. excōicatione depositione: rerū tēpo
ralū ablatione ⁊ militari persequutione. vt su
pra clericus. f. ⁊. ij. fere per totū schismaticos aūt
pōt priuare potestate iurisdictionis in subditos:
⁊ potestate ordinis seu cōsecrationis quantum
ad exequutionē faciendo quod non liceat eis uti
actionibus ordinum suorū: vt infra schisma.

¶ Decimo qrīē dā iuris de ptāte pape in impe 10
rator: ⁊ dico multa ex Archi. iij. parte. titu. xxiij.
post Aug. de anch. vbi supra.* Primū Licet domi
nium seu imperiū cyrannicū tpe pcessit sacerdotiū
quia. f. sm Augu. xv. de ciui. dei. primus regum
fuit cain ⁊ post diluuiū Nemrot. primus autem

Universidad de Deusto
Biblioteca

sacerdos fuit melchisedech. huic secūdū hebreos fuit Dem primogenitus Noe in quo incepit sacerdotiū post quem vsq; ad legē mosaicā deriuabat ad primogenitos naturale ⁊ institū imperium non est notū cepisse ante Moysen q̄ a deo institutus fuit princeps populi sui.* Secundus. Papa est imperatore maior dignitate pluo quā aurum plumbo. dist. xcvj. duo sunt ⁊ sol luna. de maior. ⁊ obedi. solite. vnde ⁊ Alexāder magnus vocrus visōe dei apparētis sibi in forma summi sacerdotis iudeorus. eundē sacerdotem obuium adorauit. in eo deū tanquā adorauit ⁊ similiter Octauianus suasu sibille tiburtine adorauit puerum cuius papa est vicarius.* Tertiū papa potest eligere imperatorem per seipsum immediate q̄n ex iusta ⁊ ratiōabili cā expediret. q̄ principalis agētis habētis dirigere omnes fideles ad pacem et finē spiritualem est eligere ministros. Unde imperator est minister ei⁹. eoipso quod est minister dei Rom. xiij. cuius vicari⁹ est papa. Ex quo sequitur q̄ etiam possit eligere electorem imperatoris ⁊ mutare ex causa. eius etiam est electum confirmare. de elec. per venerabilem ⁊ cōfirmatū cōsecrare de sacra vncti. cum venissent. ⁊ confirmatū ⁊ consecratum coronare. d. c. venerabilem. ⁊ in coronatione iuramētus fidelitatis existere dist. lxiij. tibi dño. ⁊ dignum excōicatione excōicare. xcvj. dist. duo ⁊ dignum deposītiōe deponere. sicut Innoc. tertius Ottonē. ⁊ Innoc. quartus Federicū deposuit ⁊ dignum gladiarū persequutiōe gladio persequi. vbelli contra illū conuocare. ⁊ ab eius fidelitate vasallos absolure. xv. q. vj. nos sanctorū. Nec ob. q̄ Constantin⁹ imperator Siluestrum papam coronauit: q̄ hoc nō fecit quasi autoritatē vel dñium prebens: sed sicut minister obsequens cuius signū fuit q̄ tenens equū eius exhibuit testatoris officius. Q̄ aūt dicit Hugo. dist. xcvj. cū ad verum q̄ Imperator potestatē ⁊ dignitatē non accipit ab apostolico sed a principibus ⁊ populo per electionē plani hodie est esse falsum. Quod etiam dicit has potestates esse a deo. ⁊ distinctas vtrū est eo modo quo dictū est. §. ij. Q̄ etiā dicit Imperatorem esse maiorem papa in temporalibus est simpliciter falsum quantum ad iurisdictionem: sed verus quantū ad immediatū vsum ⁊ exequtionē. quo modo etiā dici potest maior et⁹ ipse Hostiensis. sic intelligitur. d. c. quo ad verum dist. xcvj. q̄ papa vsurpare sibi non debet ea que sunt Imperatoris q̄ sc⁹ non debet mediare exequi tpalia. quod intelligē nisi ex causa vbi sibi videt expedire.* Quartum. Constantinus potuit donare Siluestro imperij temporalem administrationem et eam recipere ab eo. q̄ papa est vicarius dei cui nos reddimus in recognitionem dñij ⁊ honoris ea que ille nobis donat ad vsum ⁊ stipendium laboris. iuxta illud Dauid psalm. Parasti. vij. q̄ de manu tua accepimus dedimus tibi ⁊ ad idem. xij. q. j. videtes: vnde donauit Constantinus pape in veneratiōem ⁊ recognitionem dominij administrationes temporalem imperij. ⁊ eandem immediate papa cōcedit Imperatori in vsum ⁊ stipendium officij pro defensione ⁊ gubernatione pacifica ecclesie.* Quintum. Nō potest aūt illa donatio per successores renocari. tū q̄ semel deo dicatum humano iudicio renocari nō potest vt patet. xij. q. ij. de rebus. ⁊. c. ligna. de cōse. di. j. tum etiam q̄ potestas reddidit q̄ erat subtractus cū oīs sit terra ⁊ plenitudo eius quā dederit quod erat imperij: tum etiā quia donauit de consensu eorum quorum erat dare talē potestatē. i. principium senatus et populi a quibus acceperat de quo videm. c. constantinus dist. xcvj.

¶ Undecimo queritur quid iuris de potestate pape in alios reges ⁊ principes christianos: ⁊ vico ꝑm eosdē sc⁹ Archiepiscopum ⁊ Augustinum de ancyona quod omnes ei tenentur obedire sicut ⁊ christo cuius vices gerit: ⁊ in eos omnes habet vniuersalē spiritualium ⁊ temporalium iurisdictionem sicut ⁊ in toto orbe vice dei viuētis sed temporalium administrationem non recipit nisi in regionibus occidentalis Imperij per concessionē Constantini imperatoris nec vtitur hac administratione nisi in aliquibus partibus mediante Imperatore quem eligit non aūt in alijs regnis occidentalis Imperij nō propter carentiam autoritatis: sed propter nutriendum in filijs vinculum vnitatis ⁊ pacis: q̄ propter tyrannicam vsurpationē imperij a diuersis in diuersis partibus ad vitandū scandalum iudeorum se tributariū fecit ei Petro: licet nō obligetur. Matthei. xvij. xxj. q. iij. inter verba. Et ideo potest reges cōrigere sicut Nicolaus lotarij de adulterio repreh̄endit. ij. q. j. scelus ⁊ ex rationabili causa deponere sicut Zacharias deposuit Regē francorum substituens Pipinum. xv. q. vj. alius.

¶ Duodecimo queritur vtrum papa habeat in xp̄ianos vel alios potestatē veniendi cōtra suos contractū quasi ex eo nō obligetur: ⁊ dico q̄ non q̄ ipse non est dñs mundi quo ad proprietatem sed quo ad iurisdictionem solam ⁊ protectionem ꝑ glo. ⁊ communiter docto. in proemio digesto. rū sicut nec imperator qui rei mee dominium mihi auferre non pōt sine causa scōm Bar. ubi quod etiam est verū quo ad bona ecclesiastica quorus non est vere dominus sed dispensator sicut de omni clerico dicit sanctus Thosm. in. vj. quodlibet. arg. xij. non obstante glos. in capitu. cum venissent de iudic. que dicit contrarium: quia eam damnant docto. dicentes quod est eorum solum

administrator ⁊ dispēsator vñ nec ea sine causa alienare pōt: ⁊ si facit peccat mortaliter ꝑm Archi. xij. q. ij. nō licet. Uñ de eo verum est quod de principe dicit Bal. in libr. de vsi. feu. i rū. de natura feudi. §. q̄ ex suo contractu obligatur. Unde si inuestiuit aliquem de baronia vel castro nō pōt eū sine culpa priuare nec successores in imperio vel regno de iudi. nouit. Nec obstat q̄ hz plenitudinem potestatis q̄ deus subiecit ei leges sed non contractus ex quibus obligatur.

¶ Decimotertio querit vtrū possit aliquē absoluere ab obligatione qua tenet alteri homini: et dico ꝑm Inno. q̄ hoc pōt de plenitudine potestatis. ar. vij. q. iij. per principalem. C. de qua ꝑscri. bene a Zenone. C. de preci. imper. offe. l. quoties. ⁊ idē ho. ⁊ ber. Hz hoc limita ex causa rationabili ⁊ nō aliter: q̄ vt dictū est. §. prioze. non est dñs mūdi quo ad ꝓprietatē nec legē cōdendo pōt auferre mihi rei mee dñium sine causa sicut nec imperator ⁊ sic intellige. l. venditor. §. si cōstat. ff. cō muni. prie. qui. §. fin bar. in hac materia est singularis ⁊ sic etiā intellige Pasi. in. c. h. de vo. q̄ papa auferre pōt obligationē laici nō subditi ei tē pozaliter ꝓtractā ex fidei prestatione non autem aliunde quesitā. cum sit de iure gentili in cle. pastoralis. de re iudi. l. sine causa rationabili sine q̄ nec imperator posset. Et idem a fortiori intellige hoc non posse ciuitatem aut vniuersitatem vel collegium. Ex magna tamen causa posset papa a secularibus exigere subsidium temporale: vt si ecclia inuaderet ⁊ aliter prozidere non posset.

¶ Decimoquarto querit vtrum posset tollere leges ciuiles ⁊ dicit Jo. an. q̄ vbi nō habet iurisdictionē repōsalē tollere nō pōt legē quo ad eorum ciuilem si in his i q̄b⁹ vertit periculū anime cū potestates sint distincte. xxxv. di. cū ad verū in fine aūt in quib⁹ anime periculū vertitur tollit quo ad vtrūq; forū de iudi. nouit. de preferi. c. fi. ⁊ de secun. nup. cap. pe. ⁊ vlt. de foro comp. lib. vj. ⁊ de iureiur. c. fi. lib. vj. ⁊ in ca. fi. de excep. lib. vj. ⁊ in. c. decernimus. de sen. exc. lib. vj. q̄ in his leges nō dedignātur sacros canones imitari de iudi. clerici. ⁊ in auc. vt cleri. ap. proprie. colum. vj. ⁊ ita tenet sum. ros. ⁊ supple. Sed ista determinatio procedit ex errore quod papa non habeat tēporalē iurisdictionē in tota ecclesia q̄ improbatū est multipliciter in hoc titulo ⁊ vnde dico q̄ de plenitudine potestatis ex causa rationabili pōt leges ciuiles euertere ⁊ alias condēnare nisi in quātum spectant ad ius naturale aut diuinum nec imperator cum omnibus legibus et populis christianis posset contra eius voluntatem quicq̄ statuere. ⁊ hec omnia patent ex dictis in titulo. ⁊ §. legitimatio. §. iij. nec que allegant canonistē cōtra hoc aliquid concludūt nisi cessante causa

13

14

15

16

17

18

19

est qđ revocare illa est tollere obligationē vniuersaliter.i.quo ad oēm hoiem ⁊ omne tēpus dispēsare ꝓ est relaxare obligationē quo ad hūc hoiem vel quo ad hoc tps interpretari vero est dare intellectū precepti vel precipiētis stāre obligatione etiā quoad hūc ⁊ nūc ꝙ quidē interpretatio inquit qđ ōr dispēsatio qz tollit obligationē nō verā:ꝫ insurgēte ex cōsciētia dubitantis ⁊ in manifestis pertinet ad oēs: in dubijs vero ad superiores: qđ limita si cōmode possunt haberi alias secus vt cū in repētinis periculū est in mora. de quo.§.dispēsatio.§.iij.*Tertiū.Secūdū.s.Ly. in.iiij di.xv.q.ij.ar.ij.q.s.tertius.xij.q.xcviij.ar. iiij.ad tertiū inferior dispēsare non potest in preceptis superioris nisi ḡtū sibi ꝓmittitur qđ intelligē expresse vel interpretatiue eo modo quo in iure hītur argumēta quod dispensatio in statutis pape aliqū sit cōcessa episcopis.*Quartus. in preceptis diuini aut naturalis iuris papa dispensare nō pōt ſm.s.Tho.iiij.quolſ.ar.xij.⁊.s. dis.xlvij.quod tū fallit in tribus casibus: primo ḡtus ad ius naturale quo ad particulares applicationes iuris naturalis aut etiam diuini vt supra consuetudo.§.ix. qz hodienon habent vigorem nisi ex lege positiua ideoꝙ papa in oppositū pōt:scđo quo ad ius diuinū quando aliquid dicitur de iure diuino:qz cōtinetur in doctrina apostolorum licet nō sit statutū a deo sed ab apostolis sicut ꝙ bigamus nō ꝓmoueat.s. ad timo.iij. vt.§.bigamia.§.vj.tertio ſm Richar. Etum ad vtrūq; qđ dispēsatio sumitur large ⁊ impropie pro interpretatione que aliud est cum possit circa articulos fidei interpretari vt dictū est supra fides.§.vij.nō aūt dispēsare vt ibi docet.s. Tho. vnde dico ꝙ in votis pōt ꝓprie dispēsare hoc est ius relaxare: in diuinis aūt preceptis hoc nō potest ſꝫ pōt ea interpretari in dubio autoritatiue s.vtrū in aliquo determinato casu habeat locuꝫ ratio diuini aut naturalis statuti vel non puta vtrū ista subtractio hmōi rei sit furtū vel non:ꝙ patet: qz interpretatur ꝓceptū dei vt credēdis: item qz interpretatur oia dubia circa scripturā ⁊ fidē ⁊ mores ītē qz inferior interpretari potest legē vbi ad superiorē cōditorē recursus cōmode haberi nō pōt vt ptz ex dictis item qz vt dicit Richa.in.iiij.di.xxxviij.ſi occurrat casus in quo nō videret locū habere ratio legis non dedisset deus pastorē qui consulere posset omnib⁹ occurrentib⁹ ⁊ necessario impediendis non videretur fuisse bonus paterfamilias nec posset dici papa generalis ꝓmissarius dei assumptus in plenitudinē pōtis:cuius contrariū determinatur. ij.q. vj.qui se scit.⁊.xxiij.q.s.quodcūq;.Et sic intelligē ⁊ limita capitula que videntur dicere quod papa ꝑra diuinā legē non dispensat.s. vbi ratio legis nō deficit vt in primis principijs legis naturalis ⁊ in preceptis prime tabule in quib⁹ ipse ordo in desi precipit ⁊ i ꝓceptis scđe tabule ḡtus ad ipsam iustitiā vel ipius ordinē ad primuꝫ qui in eis directe precipit siue ḡtū ad rōnem precipiendi: sec⁹ ḡtū ad ipsam rem que precipitur ꝓ quo vide.xij.q.c.⁊.iij.dist.xxxvij.⁊ ḡtū ad particulares determinationes ⁊ statuta apostolica.sic etiā intellige dicta canonistarū dicentiū ꝙ papa potest ius diuinū declarare ⁊ interpretari limitare ⁊ distinguere ⁊ etiā augere quod intellige ḡtum ad particulares determinationes ⁊ ḡtum ad interpretationem.

¶ Decimoseptuno querit an papa dispēsare possit vt cōtrahat matrimoniū in gradibus diuina lege phibitis ⁊ dicit Archi. post pe. ꝙ nō in primo gradu affinitatis sicut nec consanguinitatis ascēdentium ⁊ descendentium: qz est ꝑ ius diuinū ⁊ naturale cū vxorib⁹ parētū exhibeam⁹ reuerētiā sicut parētib⁹ nris. Nec ſlr in primo gradu cōsan.⁊ affin.in linea trāsuersali: qz est cōtra vtrūq; predictū ius: vū etiā ante legē mosaicam ſſe humano multiplicato credit ꝙ abstinuerit viri a sororibus ⁊ vxoribus fratrū nisi ad suscitādi semē fratris sine filijs mortui sicut ⁊ in.l.vt pater in thamar ⁊ filijs iude in quo tamen non potest papa dispēsare modo sicut nec in pluralitate vxorū que olim licebat qz erat licita ex dei dispēsatione sed phibita iure cōi. Nec in secūdo gradu transuersali superioris vt cū amita ⁊ matertera qz est diuina lege prohibitum. hec ex illis. Ex qb⁹ infert idē Archi. ꝙ cum ex copula ēt fornicaria cōtrahat affinitas qui aliquā mulierem cognouit etiā fornicarie ꝑsere nō pōt cuꝫ filia eius aut germana: sicut nec cum filia vxoris sue ex alio viro nec cū sorore eius ea mortua nec ſm pe. posset in hoc papa dispēsare. Reperit tū Martin⁹ quint⁹ vt arch. refert dispēsasse cuꝫ eo qui cū sua germana cōtraxerat ⁊ ꝓsummauerat habito cōsilio cū peritis theologis ⁊ canonistis ꝓpter mala ⁊ scādala alias inde vētura: ꝫ aliō dicerēt eū hoc nō posse. Et qz certū tenendū est incertū vero dimittēdū de pe.di.vij.si quis. ante factū nulli est cōsulendū vt petāt istam dispensationē. Oz etiā instar sacrilegij est disputare de potentia principis precipue pape.xxij. q.iij.§.committit.⁊.seq.si quis est post cōtractū:⁊ multomagis cōsummatū matrimonium obtinuit talē dispēsationē dimittendū est negociū iudicio Petri hec ex Archi. Adde ꝺo ſm eoſdē ꝙ vbi grad⁹ esset phibit⁹ diuina sed non naturali lege dubius est an papa possit dispēsare: tū fere omnes gradus mosaica lege prohibiti; sunt etiam prohibiti naturali:quia omnes illas personas cohabitāteo est amicitia naturalis: sine alio federe vide

ꝑbabilius est qđ in illis papa dispēsare nō possit vide Archi.iij.parte.ti.s.c.xiij.in.fi.Adde etiam qđ licet in ꝓdictis papa dispēsare nō possit quasi potēs remouere obligationē diuini statuti: ꝓtest tū ſꝫ mētē Ri.interpretari in casu vbi cessaret cā vel rō prohibitōis mrimonij inter parentes⁊ affines que sunt reuerētia:amicitiaꝫ hmōi.

18 ¶ Decimooctauo qrit vtruꝫ papa dispēsare possit in gradib⁹ ꝙsanguinitatis nō solū put ex nūc sed etiā put ex tūc:⁊ dicit Jo.an.in.c.per venerabilē.qui fi.sint legi.qđ si cōtractū est in gradu ꝓhibito lege diuina pōt dispēsare put ex nūc non put ex tūc.s.ve sint legitimi filij ante dispēsationē natiſꝫ in mrimonio humana lege prohibito dispēsare pōt nedū ꝓout ex nūc sed etiā put ex tūc qđ limitaverū nisi esset alteri ius quesitū puta qz ꝑe mortuo iam succesſerūt agnati vū licet postea legitimaret filiū nō excluderet agnatos: ꝫ in iure querēdo valeret. Vide supra legitimatio.§.iij. De casib⁹ reseruatis pape in quos solus potest vide supra casus.§.s.⁊ dispēsatio.§.viij. et excōicatio.vij.ꝓ totū est irregularitas.§.vlti. Reseruant etiā ei cause grauiores de iu.cal.c.s.⁊.c. vt debit⁹.de ap.quas vide si eis in.c.qđ translatione de offi.leg.in glo. De eo etiam qui gerit se pro papa nō electus a duab⁹ partib⁹ cardinaliū et de obseruādis in electione eius habes supra excommunicatio.ix.§.ij. Quomodo etiam dispēset in matrimonio supra matrimonium.vs.§.v.

¶ De paraphernis.

Paraphernū siue paraphernale dictum est quasi iuxta dotem a para quod est iuxta ⁊ pherna dostinde dicta sunt paraphernalia bona ea que habet vxor preter dotem:vndecunq; ſm gl.in rub.C.de pac. conuē.⁊ Bal.in.l ij C.de fen.ex ſi.cer. quanti. In quibusdam tū locis non habent locū vbi ex consuetudine vir oia bona ſmmobilia mulieris recipit in dotem: ⁊ omnia mobilia sunt communia.

1.qđ ¶ Primo aūt qrit vtruꝫ statutū loquens de dote locū habeat in paraphernis:⁊ dico qđ sic ſm Albe.in.l.de quibus in.xxiij.col.ff.de legi.

2 ¶ Scđo querit vtruꝫ bona paraphernalia sint ꝓ ullegata sicut dotalia quo ad hoc vt ꝑ eis tacite hypothecata sint oia bona viri sicut pro dote ⁊ dicit glo.in.c.ex lris de pigno.⁊ glo.in.l.fi.C.de pac.cōuē.qđ sic:ꝫ ſm Paū.in.d.c.ex lris ⁊ alij habēt ꝓdictā gl.dicētē qđ nō:licet vtrūq; per distinctionē faltuē:qz si mulier ꝑ his spāles sibi hypothecā a viro exegerit:illa erit cōtenta si vero nullā exegerit habebit hypothecata omnia bona viri ꝑ oib⁹ ꝑfatis bonis de qb⁹ habet vir administrationē:vt l.o.l.fi.ꝙ alijs aūt ꝙ vxor penes se retinet nō habet hypothecā in bonis viri ſm Paū.vbi supra. Et ſi ea male administrat tenet de dolo et lata ac leui culpa:vt not.in.d.l.fi. Ista tamen hypotheca non est priuilegiata: sed communis ſm Inno.⁊ Jo.an.in.d.c.ex literis.

¶ Tertio qrit vtruꝫ maritꝰ debeat habere fructꝰ paraphernaliū:⁊ dico qđ non fructus naturales qđ oīum eoꝝ nō est trāslatū in eū nec seqe inuita vxore de eis intromittere ꝫ sit bonū qđ ficut se ita ⁊ suo marito committat.C.de pac.cōuē.l.hac lege.sed solū pōt habere cōmodū bonoꝝ aliorum ꝓpter labores in exigēdo. Ubi aduerte ꝓmo ſm Inno.qđ nunq; ꝓsumit oīum trāslatū in virū nisi exprēse appareat vel nisi ꝑdet ſm glo.in.d.l. fi.⁊ scđo qđ qñ maritꝰ dꝫ hre fructꝰ: nihilominꝰ si dē superest qđ non sit consumptū primerediciť ad vxorē ꝑ ea ꝙ no.in.l.vbi adhuc.C.de iure do. ⁊ l.l.fi.C.de pac.cōuē.⁊ ibi bal.dicit Bar.ꝓsuluisse. 3

¶ Quarto queritur vtrum oīum predictorum transferatur in maritum in inferendo ea in domum mariti ⁊ ea illi assignando ⁊ dico qđ non vt in.l.ſi ego.§.oōtis.ff.de iure dotium. 4

¶ Quinto qrit qua actione repetunt paraphernalia dico qđ cōdictiōe certi vel sine causa vel ob cām si oīnꝰ trāsiuerat in virū:si vero nō trāsiuerat ad exhibendū si nō sit nixus maritus amouere vel rerum amotarū si sit nixus amouere vt in d.§.oōtis.vel ſm gl.ibi agetur depositi quando ea custodienda maritus acceperit ⁊ vel mandati quando vxor custodiam viro mandauit:siue inferantur in domum eius eo sciente ſm Ihostien. 5

Prētes dicunt nō tm pr̄ sꝫrau⁹ ac pau⁹ ⁊ deinde oēs superiores:⁊ mater auia aut pauia.ff.de ver.sig.l.appellatione. Quo aūt parētes teneāt alere filios vel econtrario.§. alimēta.⁊ supra filij.§.xxj.⁊ quomodo teneatur ex cōtractu filiorum.supra obligatio.§.vj.ex delicto.supra oīs.§.vj.infra restitutio.iij.§.vj.

Patricida ꝫ a parētis cessione dicať tā lex puniēs patricidas locuꝫ ꝫ in aliquib⁹ ascēdētib⁹:⁊ descēdentib⁹ in infinitū ⁊ ī vxore viro nuru.gñero vitrico:socero patruo auunculo:amita:ꝑsobrina:patruele:patrono nouerca:spōsa:patre ac matre:spōsi vel sponse: qđ intellige etiā si femina predictas personas cōiunctas occiderit vel ad eas occidat: ⁊ in eo qđ emit venenuꝫ vel in aliquo operam dedit vt hoc fieret.ff.eo.l.ſi ij.⁊.iij.⁊ sīr tenentur oēsconsciī.ff. eo.l.vtrum. Pena aūt parricide est vt primo virgis cedatur:deinde in sacco coriū consuatur cum cane:gallo:vipera:⁊ simia:⁊ sic iacetur in mare vel flumine:vel si hec non prope:bestijs subiiciatur.ff.de parici.l.pe.⁊.C.eo.l.ſ.

Parochia a qua ⁊ parochianus duplr fumikaliqđ.s.ꝓprie ꝓ tota aliq; diocesi, de rap c.ſ.de paro.sup eo.de offic.archi. c.ij.§.pe.⁊ aliqđ ꝓprie.⁊ est locꝰ i quo degit ppls

Universidad de Deusto
Biblioteca

alicui ecclie baptismali deputatus certi finib⁹ limitat⁹ fm Gof. in sum. eo. ti. adde qđ tertio sumitur p tali eccl'a cui⁹ ius parochiale dr cōpetere qđ iuridice loquēdo cōsistit in multis. pmo vt in ea dieb⁹ festis ppls audiat missas. de quo dicit. Ğ. missa. ij. §. iiij. scđo in decimis. de quo. Ğ. decime. §. viij. tertio in oblatiōib⁹ ⁊ primitijs. de quo ibi dem. §. f. ⁊. §. quarto in penitētijs accipiēdis. de quo. Ğ. pfessor. in prin. ⁊ in. §. f. q̄nto in exhibitiōe sacramētor. sexto in sepulturis. septimo in bñdictiōe nubentiū. de quibus de sepulturis p totus. xiij. q. iij. placuit. de simo. suā. ⁊ vide in locis suis. Quātū vero ad ꝓuilegia ꝓdicatorū et minor. vbi dr saluo iure parochiali intelligitur solū quo ad oblatiōes decimas ⁊ ꝑmitias; vt declarat Grego. ix.* Efficit aūt qđ de aliqua parochia acqsitione domicilij vbi vt supra domiciliū; et quo ad penitentiā et eucharistiā si pluriū per ser mones anni ibi moretur: licet domiciliū illud non transtulerit fm Pano. in. c. omnis. de pe. ⁊ remi. de quo. Ğ. confessor. §. §. ⁊ et. xij. Quomodo autem alicui cōferatur. vide supra ecclesia. ij. §. vj. vij. et. viij.

Participatio qđo intelligāt qñ aliq̄ fuscipiūt ad partitipationē missar. vel bonorū sciēdū est: vt ꝑs er. s. Tho. in. iij. dist. xl. v. ar. §. q. iij. qđ op⁹ bonū nostrū dupliciꝑ ꝑsiderari pōt. pmo vt est expiatiuus pene p modū cuiusdā recōpēsationis q̄ insatisfactiōe attēditur. i. vt est satisfactorius: ⁊ scđo inquantum est meritorium vite eterne qđ ꝑs inquātum ex charitate ꝓcedit. Et pmo modo reputat ꝗsi ei⁹ p quo fit ⁊ ita absoluit eū adhibito pene qđ non absoluit facientes qz in tali recōpēsatiōe cōsideraf eqlitas iusticie op⁹ aūt istud ita pōt eqari vni reatui qđ nō alteri: reat⁹ essi duorū pcōrū maiorē satisfactionem reqrit: scđo aūt mō nō solum ꝓdest ei p quo fit ꝑs faciēti magis hec ex illo. Et ḡb⁹ mot⁹ Petr⁹. de pal. in. iiij. dicit qđ dupler est participium. pmū. f. ad merēdū: et scđs ad satisfaciēdū: iter q̄ duplex est differētia. Prima qz pticipiū ad merēdū ē ex sola charitatis vnlōe sine intētiōe faciēdis spāliter directa ad participantē: ḡs sit maior cū intentiōe ad participiū ad satisfaciēdum nō alioquin ēsset in charitate in hoc mōdo vel alio statim esset immunis ab oi pena thesauro eccl'ie qui est infinit⁹ distributo p ei⁹ satisfactione: ḡs ex sola intētiōe faciētis itellige spāliter: vide. Ğ. indulgētia. §. v. Scđa dria est qz pticipiū meritū nō minuitur ex multiplicatiōe participātiū: sicut nō fit deterior conditio multiplicatis electis sed melior. et ꝓpter hoc sine ꝓiudicio pri⁹ receptorū ad bñficia ordinis possent taliter recipi: nec min⁹ capiūt nouissimi q̄ primi: ḡs in satisfactiōe sec⁹ fm cōem doctrinā qđ limita nisi op⁹ satisfactorii eēt infinite virtutis: qz tūc oēs capiūt fm suā capacitatē: vt. Ğ. missa. ij. §. iij. ix. dicti est. Et siquerak qđ ipoz tet participiū meriti dicit idē nō videri aliud nisi qđ ꝓpter merita aliquoꝝ preseruat de⁹: aliqñ cōparticipē a pctō: ⁊ morte ⁊ sic de alijs: sicut recordatus de⁹ abrāā liberauit loth. cū etiā qñq̄ pareat impijs ꝓpter iustos: vbi non cōcurrit meritū nisi ab vna parte. Sed per receptionē ad bñficia cōsequit quis aliā vilitatē: qz specialius participat ex intētione speciali pro receptis. hec ex illo. Partis appellatione quid ꝓmat: vide supra fama. §. iij. in fi.

Pater an teneatur pro filio. Ğ. obligatio. §. vj. et infra restitutio. iij. §. xj.

Patientia vt elicik a. s. tho. ij. q. cxxxvj. est malorum equo animo tolerantia ne bona deseramus. ⁊. xxiij. q. j. §. j. semper intus seruanda est ḡtum ad hoc qđ passio rationis iudiciū nō preueniat: licet non quo ad hoc, vt etiā nō sequatur de quo supra ira. §. j. ad extra vero in dei vel proximoꝝ iniurijs nō sic est seruanda vt tolerētur sed sunt refellēde ḡs qđ oporteat nisi tolerētur ad vitandū mala peiora. xxiij. q. iij. ecce. ⁊. c. seq. in propīs aūt sic habēda est vt tolerētur vt oportet nisi redundēt in iniurias dei: sicut helias fecit ignē descēdere de celo super eos qui venerāt ad eū capiēdū. iiij. Reg. j. ⁊ helizeus maledixit pueris se irridētibus ibidē. c. ij. ⁊ Oyl uester excōmunicauit eos qui illū miserāt in exilij. xxiij. q. iiij. guilisarius vide. xxij. q. cvij. Quod aūt nō: Luce. vj. de altera maxilla prebēda intelligitur fm preparationē animi fm Aug. si expediret: alias nō sicut nec ipse xps aliā prebuit.

Patria ꝓprie fm Aso est ius quoddam qđ habent hi qui sunt de imperio romano in liberos naturales ⁊ legitimos: quod alij non habent instit. de pa. pote. per totum: ⁊ de iure ciuili introducta est sed intellige quod sicut hodie alicubi vsurpata sunt iura imperij ita et hoc ius soluitu rautē pmo cū pater trāsit in alterius potestatē puta abbatis per ingressū religionis: vel filiū in propria potestate habere nō potest. l. si arrogator. ff. de adop. ⁊ facit. c. cuz scimus. de reg. ⁊ no. in auf. ingressi. ⁊ in auf. si q̄ mulier. C. de fac. san. ec. Et scđo quādo filius post pubertatē profitetur religionē approbatā vt not. glosf. in. c. j. xx. qđ. ij. ⁊ glosf. in. l. ij ex causa. §. papi. ff. de mino. ante pubertatem vero profiteri non potest patre inuitoꝝ nō desinit patria potestas per ingressū añ pubertatē ideoq̄ tenek obedire patri. Imo nec pater pōt filiū impuberē offerre religioni cōtradicēte matre fm Inno. ⁊ not. Pan. in. c. ij. de reg. quia obedientia qua fili⁹ tenetur matri est de iure naturali ⁊ diuino: sed ꝑia ꝓpria ꝓs de ciuili: nec auus fil'y patre cōtradicēte cadē ratiōe. Soluit etiā tertio p ordinē ꝺ quo supra eps. §. vj. ⁊ ordo. j. §. iij. ⁊. iiij. p emācipationē ⁊ multis alijs modis de quibus instit. qui. mo. ius pat. po. sol.

Patriarcha grece latine dicit summus vel ꝓceps patrū. di. xxj. clericos ⁊ scđm ray. alio noie dr primas nō realiter ꝑs vocaliter differēs. di. xcix. ⁊ vicie ⁊ ꝓprie vel principal'r sunt ḡtuor post romanū quoꝝ maioritas vel dignitas ē ꝑs ritū ordinē. Cōstātinopolitan⁹: alexādrin⁹ antiochen⁹ hierosolymitanus vt de pur. antiq̄. alij vo ꝓprie onr priates: vt aglē siēsis gradēsis: bituricēsis; cātuariēsis: ⁊ hmōi. sum. aūt an. contra ro. ⁊ supple. ⁊ rex. in. d. c. antiqua inter principales nō annūerat antiochenū: allegās glan. c. cleros q̄ ibi est ꝑ eū ponens inter principales ꝓdictos ḡtuor ⁊ addens romanum.

¶ Priuilegia horū quatuor principaliū sunt quatuor vt habek ex. d. c. antiqua. iuncta glo. ꝓcipue Inn.* Primū. Qz post q̄ receperūt palliuz ab apl'ica sede ꝓferūt illud metropolitanis suis.* Sc 5. Qz recipiūt fidelitatis ⁊ bedictie iurm pro se ⁊ ecclia romana.* Tertiū. Qz facilit ante se vbiq̄ crucē deferri nisi in vrbe romana ⁊ vbi fuerit papa vel ei⁹ legat⁹ vtens insignijs papalibus: que fm Pan. ibi sunt vestis rubea: parafernus alb⁹: frenū ⁊ calcaria deaurata. Qui etiā no. ibi q̄ insignijs denotātib⁹ superioritatē in loco nō pōt q̄s vti extra suum territorium: intellige nisi ex priuilegio: qz hoc inquit tendit in preiudiciū aliorum ne in eodē loco videanf esse plures plati ex quo infert q̄ patriarcha: archiepūs: vel epūs non pōt solenniter benedicere extra diocesim suam cum p hoc dimittantur venialia q̄ dimitti nō possunt nisi per superiorē. de pe. ⁊ re. qđ aūt. Insignijs ꝏo denotātibus dignitatē vel pfectionem in pſona insignita vt est delatio anniculi celebratio in pōtificalib⁹ pōt quis vti extra suaz iurisditionez vt etiā forte est deportatio caude que non denotat superioritatē in loco ꝑs grauitatē.* Quartum. quia ad ipsos omissis medijs appellat: ⁊ hoc vltimum nēt ⁊ Panor. hoc dicit esse cōmunus: ḡs oo. Anto. d. c. antiqua. vbi hoc eis oak in priuilegijs quod nullum esset si ad eos appellari non posset omissis medijs cū de iure cōmuni ab archiepō ad patriarchā appelletur. vj. q. iij. si inter.

¶ Jurisditionē vero patriarche siue ꝑmatis in subditos suffraganeoꝝ hñt ꝑs Ray. i octo casib⁹.

* Primo cū appellatur ad eos. dist. xcix. quincie qđ. Pan. intelligit de archiepiscopis existentib⁹ in prouincijs deputatis ipsi patriarche.* Secundo cū vacat ecclesia metropolitana ⁊ postulatur primas vt disponat de rebus ad metropolitanuz pertinentibus. s. custodiendis. de offi. ordi. li. vj.* Tertio ex cōsuetudine ⁊ priuilegio. ix. qđ. iij. cōqstus.* Quarto cū sup arduo negotio dubitatur: nec pōt in prouinciali concilio terminari: qz tunc metropolitanus dr primatem ꝓsulere di. xviij. de cōciliis.* Quinto cū metropolitan⁹ est negligens vel remissus: qz pōt supplere defectus eius. ix. q. iij. cū simus.* Sexto qđ aliās cōquerit de archiepiscopo qz primas est iudex. xj. q. i. clericus.* Septimo si subdit⁹ metropolitani conqueraf primati q̄ iniuste ipsum excōicauit ⁊ primas remittat eū ad metropolitanum vt absoluat ⁊ ille absolutionē obtinere nō poterit qz absoluit eum patriarcha precipiēs vt satisfaciat metropolitano aliter reducet eū in eandē. iniam nisi cōstiterit eū iniuste excōicatū vt in ca. ad reprimendā de offi. or.* Octauo qđ Archiepūs vel epūs fecit: mandatū illicitum vel iniustū ⁊ subdit⁹ appellauit ad papā qz poterit pſiarcha declarare iuste fuisse appellatū ar. de ap. solicitudinem. Patronus vide. Ğ. ius patronatus.

¶ De peccato actuali.

Peccatū actuale vt de originali omittamus fm Amb. est preuaricatio legis diuine ⁊ celestium inobedientia mandatoꝝ: vel fm mentem. s. Tho. est actus humanus mal⁹ scz moraliter vt ꝑs. xij. qō. lxxj. ar. vj. ⁊. lxxij. ar. j. ⁊. iij. ꝓtra. c. xix. Est aūt dupler. s. mortale ⁊ veniale qđ non pfecte attingit ad rōnē peccati de quibus theologice multa valde dici possent: sed tantum de quibusdam modo volo inquirere spectātia ad propositū nostrū.

¶ Primo ergo queritur vtrū vnus ⁊ idez actus. i. qđ possit esse bonus ⁊ malus: ⁊ dicit. s. th. ij. ij. quest. xx. q̄ actus vnus vnitate nature: vt vna cōtinua ambulatio pōt esse bonus ⁊ mal⁹ in vnitate moris: cū possit esse plures fm genus moris si mutetur ambulantis voluntas que principium moraliū actuū est sed vnus in genere moris nō pōt esse bonus ⁊ malus moraliter hec ex illo.

¶ Secundo qritur vtrū voluntas ⁊ opus exteri⁹ sint vnū peccatū: ⁊ dicit Petrus q̄ sic formaliter vt sint cōiuncta. i. simul tēpore vt causa ⁊ effectus licet sint plura materialiter quia vna est rō ordinandi licet plures ordinata. vt aūt sunt separata puta fm aliud ⁊ aliud tempus: sic sunt diuersa peccata intellige formaliter ⁊ quia diuerse sunt aduersiones. ⁊ conuersiones. Imo secundus mentem. s. Tho. cum vno numero actu exteriori sunt multa peccata formaliter ⁊ essentialiter distincta si stante vno exteriori actu voluntas frequenter mutetur ad aliqua desperata ⁊ reuertatur ad idem vt patet ex dicto. §. prioze. secus si mutetur ad aliqua ordinata ad eundem finem: vt cum is qui vult fornicari cogitat de clausione oſtij ne deprehendatur: quia omnia huiusmodi opera interiora sunt vnum pecca-

tum ab vnitate vnius finis,virtualiter in oibus intentimisi aut mẽs ad desperata mutetur: aut omnino desinat aliquid cogitare.

3 ¶ Tertio querit quo pctm mortale discerni' possit a veniali:t dico qꝫ oia peccata que sunt ptra precepta diuine aut naturalis aut humane legis de quo infra hceptus,§.ij. sunt peccata mortalia ſm oēs doc.regulariter:qꝫ tñ fallit ſm.s.thomſ. dupliciter:primo ex imperfectione act' qui scilicet subrepit ex primo motu sensualitatis t nõ pertingit vsq; ad cõsensus rõnis.xxij.q.xxxv.secundo ex imperfectione obiecti vt si contra iustitiã fiat in aliquo minimo.xxij.q.iij. de quo.s.in p quem fit pbabiliter presupponitur cõtẽtus vel saltem deberet esse contentus.tertio ex internũ dispõfationis t quarto ex interuentu cause rõnabilis excusantis quo ad precepta humana. Oia vero peccata que sunt contra mãdata vel pſilia t sunt regulariter venialia qꝫ fallit ſm.s. thoſm. t alios multipliciter primo si quis ibi statuat finẽ vltimũ paratus sez mortaliter peccare si de hoc cogitetur actu:scõ si fiat ad finẽ qui sit pctm mortale.tertio si interueniat contẽptus.quarto si quis de salute proximi inde nõ curet eo modo quo dictum est de muliere superflue se ornante nõ curãte si inde quis ruat:vt.s. ornatus, §.iij. quinto si cõsciẽtia sit erronea sic credẽs.

4 ¶ Quarto querit vrꝝ peccatũ veniale possit fieri mortale:t dicit pe.qꝫ idẽ numero actus in genere mortis qui ẽ venialis nõ pt fieri mortalis t qꝫ dicit quod multitudo venialium ita posset obruere sicut vnum mortale est verum occasionaliter solum:sed idem in specie sic t intendit qꝫ illud quod secundum se ex suo genere est veniale potest fieri mortale huic vel illi:quod verum est quatuor predictis modis.§.priore.non autem eo modo quo dicit glo.de pe.di.j.in.c.tres sunt i verbo opprimunt.t approbat supple.in ti.ornatus.s. quasi ipse contemptus t vilipensio venialiũ sit mortale:nisi forte in religioso qui tenetur habere propositum proficiendi:qꝫ nullibi est hceptus qꝫ istã curã habeamus sed cõsulitur tſm.

5 ¶ Quinto querit vtrũ sit necesse de venialibus penitere aut cõfiteri t de cõfiteri quid dictum est.ſ.cõfessio.j, §.xiij. de penitere aũt ot.s. Tho. in.iiij.dist.xvj.qꝫ nõ est necesse absolute: qꝫ inde mors nõ incurritur nisi forte ex contẽptu:sed ex suppositione quod debeant remitti in hac vita t ſm hoc pprie dꝫ quis ad aliquid tenere ideoꝫ homo nõ teneatur ad penitentiã de venialibus nisi large sumendo infra penitentia.§.iiij.

6 ¶ Sexto queritur vtrũ ad remissionẽ venialiũ ꝓtritio reqrat:t dicit ac ꝓbat.s. Ty.in.iij. dist. xvj.qꝫ veniale nõ põt dimitti sine mortali: sicut nec haberi põt seruor charitatis qui opponit veniali sine charitate. Igitur veniale nõ remittit diu voluntas manet in illo qꝛ non tollitur cum pa nisi reordinet voluntas: qꝫ esse nõ põt diu in ipsa deordinatione remanet. Igitur veniale sine cõtritione nõ dimittit:qꝛ ipsum recedere volũtaris a veniali ẽ displicere que displicentia qñ est gratia informata est dolor contritionis. Cum tñ ꝓtritio tripliciter accipiat.s.habitu actu t medio modo contritio habitu non sufficit ad hoc qꝛ veniale cũ penitẽtia t cõsequẽter cũ gratia esse nõ possetnec requirit ꝓtritio actualis qꝛ remitti nõ posset peccatum qꝫ nõ habet in memoria vñ relinquitur cõtritio medio modo:qñ.s.t si veniale actu nõ displiceat explicite:displiceat tñ implicite: qꝛ virtute act' qui agit sequeret displicẽtia explicita peccati venialis si cogitatio seruetur ad illud. Hec ex illo.

¶ Septimo querit quotmodis venialia remittant t dico qꝺ multis modis,vt diffuse deduxi in aur.ro.casu.xiij.s.per communionem per aspersionẽ aque bñdicte.p eleemosynã:p orationes pcipue oñicã:p cõfessionẽ gñalẽ:p epalẽ bñdictionẽ p'pectoris tũsionẽ:p cordis cõtritionẽ. Et ad uerte qꝫ iõ sic canoniste dicũt qꝛ ita legũt ſs possibile est qꝫ per ista nõ remittãt t qꝫ remittant ꝑ alia:qꝛ rõ qꝫ per ista remittunt est qꝛ p hec excitat deuotio t seruor charitatis quo ſm.s. thoſm. vt dictũ est remittunt:qui possibiliter nõ contingit ex istis licet sepi' consurgat t cõsurgere põt ex aliis. Quid autem sit peccatũ in spũm sanctum vide.s.tho.xxij.q.xiiij.

¶ De peculio.ſ.in se.

Peculium dictũ est quasi pecunia pusilla vel pusillũ patrimonii.ff. de pecu.l depositi. t aliquando significat oẽ patrimoniũ cuiuslibet hois etiã liberi vt ff.adtre.l.cogi.aliqñ ꝙo sumitur aliis modis vt not.glo.in rub.ff.eo.tit.sed nunc de eo loquor: vt attinet filiofamilias vel seruo. Et est peculiũ pusilla substãtia vel pecunia separata a rebus t ratiocinijs pſis aut dñi data vel promissa filio vel seruo.o.l.depositi.§.peculium. Est aũt duplex in proposito quodas.ſ.laicale.t quoddã clericale: t vtrunqꝫ vel saltem laicale est quadruplex.ſ. castrense quasi castrense profectitiũ t aduẽtitium.

¶ Primo vero querit qd sit quodlibet horũ peculiorum quo ad laicos.* Et dico qꝫ peculium castrense est id quod filio degenti in militia occasione militie donatur a parentibus cognatis aut alijs: vel qꝫ ipse in militia acquisiuit: alias nisi militasset non acquisiturus.ff.de cast.pecu.l.castrense.cũ ibi not.Adde etiã qꝺ ſm Accur. C.e.in rubrica t palatinorum id est militum palatij qui principem sequuntur peculium id est quod habent ratione militie est castrense.* Quasi castrense vero est qꝺ acquirit ab aduocatis:tabellionib':magistris,studioꝝ liberaliũ artiũ et medicis:ac oibus qui ex publica cã vel publico officio salaria vel stipendia recipiunt publica.C.de inof.testa.l.cum antiqs.cũ ibi no.vñ ad hoc peculiũ requirit publica cã t publicũ salariũ:sed talem qꝺ debeat publicũ salariũ.* Profectitium est qꝺ pficiscit ex substantia vel reb' pris ſm Bart. in.l.cum ops.C.de bo.que li.vbi dicit glo.qꝺ ly ex large accipit vt cõprehendat oẽ qꝺ occasione patris obuenit.vt.l. additio.ff.de acquir.here.et.ff. de vulga.t pupi.subst.l.sed si plures.§.in arroga to.et intellige occasione prima.l.fociũ qui in eo. ff.p ſo.de quo infra.§.xiij.* Aduentitiũ vero est qꝺ acquirit ex industria vel labore:qꝺ intelligo seorsum ab exercitio rei domestice sicut de mulere lucrosa ꝺz supra eleemosyna.§.v.pti.v.vel donatione aliunde qꝫ intuitu pris facta:vel ex successiõe vel aliter aliũde quenit ex euentu vel fortuna qꝺ tñ fallit in eo qꝺ ab augusto vel ab augusta donatur qꝺ iudicat quasi castrense.C.de bo.q lib.l.cum multa.et ſm Iudo.i donato a rege:qꝛ qꝺ est statutum de imperatore gñal'r intelligitur statutũ de rege pticulariter ſm not.p nno.in.c.sup qbusdã.de verb.sig.* Supple.aut addit quintum peculiũ mixtũ ex duob' vltimis.ſ.si filij ex rebus patris sua industria vel labore lucretur:qꝛ lucrũ erit partim profectitiũ partim aduentitiuꝝ:qꝺ ius est de toto ad totum:est de parte ad partẽ.ff.de rei vend.l.q̃ de tota.sed dico qꝺ si iussu pris exercet res eius totũ est patris t profectitiũ:qꝛ ad hoc renek.si vero fine iussu pris exꝑsso sed cũ ꝑtinuitiuo est idẽ si vero contra voluntatẽ eius est furtiuo est idẽ si vero contra voluntatẽ eius est furtiuum qꝺ ad quantũ ad clericos:t dico eõ in eis non hꝫ locum peculium castrense:quia nõ militat corporaliter. * Quasi castrense aũt est qcqd acqrit officio suo vel ex beneficijs de q̃ t restari possunt.l.sacrosancte.C.de epis.t cle.qꝺ limita ex non curatis:secus si sint cum curanimo secus si sint cum administratione.vt est glo.in.c.ſi.de of.ord.lib.vj.secus etiam si fructus nõ sint reconditi.vt in ea.glo.et de hoc vide supra cleric'.iiij.§.iij.iiij.et sequentibus.Ex qbus ptz qꝺ non bene concedit hic sum.ro.quasi castrẽse esse qcqd acquirit ex beneficijs nõ curatis.* Profectitium ꝙo est qꝺ de bonis ecclesie procedit vel eius contẽplatione acquirit.qꝺ qdez ꝺz profectitiũ respectu ecclesie non respectu patris vnde est eccl'ie quo ad ꝓprietatẽ t vsumfructum: nec possunt de eo disponere clerici ad libitũ ſs vt iura permittunt.vt supra clericus.iiij.* Aduentitium ꝙo ſm goff.in sum.est qꝺ acquirit ex opera sua vel alꝫ prouenit ex intuitu pſone:qꝺ etiam ꝺz eo est aduentitiũ clerico est castrense vel q̃si vt.ſ. clericus.iiij.§.xiiij.vñ qcquid venit ad dñiũ cleri corũ nisi proficiscat ex reb' ecclie vl obueniat ex eius intuitu:est castrense vel q̃si:t de eo possunt ad libitum disponere et testari legitime legata filijs vel parẽtibus:vt in auc.de san.epi.§.ſbyteros.t ponit.C.de epis.t cle.auc.presbyteros.qꝺ sum ang.cõcedit indistincte,sed tu dic nõ esse verum in peculio profectitio patris siue ex reb' patris vel eius intuitu. Unde et pañ.in rub.de pec. cle.dicit quod ista peculia nõ differũt quo ad laicos vel clericos:nisi in aduentitio:est verũ in clericis filijſka.qꝛ per clericatum non eximunt a patria potestate in tẽporalib':licet alius minus bñ sentiat gl.in.c.iudeorum.de era.t quali.qꝛ hoc tꝫ ibi inno.t cõiter doc.t probat in.c.per venerabilem qui filij sint legi.vbi est speciale i epo.hec ex illo:ex quibus patet qꝺ clericus filiusfã in peculio profectitio nõ efficitur clerico.

¶ Tertio q̃ritur qd iuris habeat pater aut filius.ſ. in dictis peculijs. Et dico qꝺ in castrensi t in quasi castrensi pater nihil iuris hꝫ q̃n potius ipse filius i eis cẽsetur paterfamilias:vt.C.de inof.test. l.fi t.ff.ad mace.l.ſ.§.vlt.t.l.ij.t cõsequẽter de eo potest ad libitum disponere et restari sm oēs doc. nec post mortem patris illud cõicabit cũ fratribꝰ l.antiqs.C.de inoffi.te.t.C.de colla.l.fin.* In profectitio vero pr hꝫ ꝓprietatẽ t vsumfructũ filius autẽ nihil iuris hꝫ.instit.ꝙ qs pso.no.acq.§.ſ.vñ ad hoc solũ valet hoc peculium filio ne publicek in casu in quo alia bona patris publicanf.vt in.l. si finita.§.ſi de vectigalibus.ff.de dam.infec.post mortem tñ patris erit cõe cũ alijs fratribus.* In aduentitio vero filius hꝫ ꝓprietatẽ:sed pater in vita hꝫ vsumfructum ita qꝫ filꝰ de eo testari non põt.de sepul.lꝫ pater.lib.vj.t si pater filiũ emancipauerit apõ patrẽ remanebit media pars vsusfructꝰ aduentitiorũ.instit.ꝙ quas pso.no.acqui.§. sancitũ. si ꝙo moriatur filio erit filij ſpãliter t totaliter nec cõicabit cũ alijs fratribꝰ:h vero filius ꝓmoriatur patri erit pris nisi filios reliquerit qꝛ erunt loco patris.o.§.sancitũ. Si etiam filius habens bona aduentitia crimẽ admiserit ꝓpter qꝺ si eẽt paterfamilias bona eius venirẽt publicanda.licet sint diuerse opiniones:tñ cõis opinio est qꝫ dicta bona nõ venisit publicanda quantum ad ꝓprietatẽ manente vsu apud patrem ꝙ qua opinione est Bart.in.l.si finita.§. si de vectigalibus. ff.de dã.infec.t idẽ ange.t Baly. Vide eos si placet qꝛ multa hincinde dicunt. Et intellige patres in hoc habere vsumfructũ dum vixerit nisi remiserit vel nisi ab aliquo sit donatũ vel relictus hoc pacto:vt ad patrẽ nõ pertineat vsufructꝰ vel nisi succedat filiꝰ vna cum patre in hereditate fratris vel sororis vel nisi qñ pater noluit assentire filio adeunti aliquã hereditatẽ,vel nisi pater cõmise-

Universidad de Deusto
Biblioteca

rit incestas nuptias/vel nisi patre minus legitime diuertente.i.diuortium indebite faciente bona filijs applicentur instictu.per quas perso.no. acqui.§.sancitum.in glos.vel si filius recipit dotem patre non consentiente nec se obligante ſm Bart.in.l.3.re.amo.quia in istis patri non acquiritur vsusfructus:nec quicq̃ aliud.

4 ¶ Quarto querit vtrū donatū filiofa.militi sine alia expressione sic castrense.z Bart.in tracta.de duobus fratribus z in.l.si forte.ff.de castren.pecu.distinguit. Nam si donatur necessarium vel actum militie vt equus et arma in dubio dicetur castrense a quocunq̃ donetur.l.miles precipua. et.l.castrense.ff.de castren.pecu. Si vero donat qđ nō est aptū ad militiā vt aliqđ immobile non erit castrense etiā si expresse dixerit hoc donans. vt.l.si forte.ff.de castren.pec.z qđ ibi tenet oy.et C.eo.l.§.qđ tñ fallit in duob⁹ casib⁹ primo qñ donās est notus solū ex militia:qz donatū indistincte est castrēse.scđo qñ datā ē expresse vt vēdant z emant apta ad militiam. Si vero donat qđ pōt esse aptū ad militiaz et alia si expresse et notanter ad militiā datur erit castrense.si vero datur simpliciter sine expressione non erit castrense nisi sit datum a noto solum ex militia.l.si miliți.ff.de cape.z quod no.bar.in.d.l.si forte.

5 ¶ Quinto querit .qđ si donat filiofa.non militi cū expressione quod sit ei castrēse:et dicit bart.in pdicto trac.qđ licet appositio taliū verborum nō valeat nisi vt sit aduentitiū.vt.d.l.si forte.operabitur tamen vt patri non acquiratur vsusfructus quod potest facere donans.vt.C.de bo.que libe. auf.excipitur.z sic licet vitietur expressum.nō tamē vitiatur tacitū.l.§.ff.qui.mo.pi.vel hypo.sol.

6 ¶ Sexto querit vtrum donatus filiofa aduocato vel alius publicī officiū habenti sit ēsi castrense et dico qđ bar.in.d.tract.eodem modo distinguit: vt supra.§.iiij.de milite distinxit.l.qz si detur necessariū,vel aptū ad tale officiū erit ēsi castrense a quocunq̃ donet:si vero detur nō aptū non erit quasi castrense:et sic de aliis vsq̃ ad finem.

¶ Septimo qđ si filiofamilias q̃ nō est in aliquo publico officio detur aliquid cum expressione qđ sit ei quasi castrense:et dico ſm Bart.vt.§.§.v.de non milite z castrensi:quia sc̃z erit aduentitium. et tamen pater non habebit vsumfructum.

7 ¶ Octauo querit vtrum libri empti a patre filio suo sint filio peculiū quasi castrēse:vel potius veniant cōferendi cū fratribus post mortē patris.z distinguit Bart.in.l.§.nec castrense.ff.de collatio.bo. Nam si pr̃ emit solū nose filij:et non tradidit nec expressit se donare tūc sunt ꝓprie patris. C.de castrēsi peculio.l.j.lib.xij.nā traditio requirit vt videatur donare.C.de dona.inter vi.z vx. l.si filij. * Si vero emit nose filij et tradidit ei vel dixit se eos donare.tunc si filius erat iā aduocatus vl̃ doctor tpe donationis acq̃runt ei in quasi castrense.l.§.C.de ca.pec.z.l.castrense.ff.eod. nec poterit si donatꝰ pater reuocare quasi donatio sit incontinēti valida.l.si filius.C.fami.hercis.vñ non cōicabuntur.vt.d.l.§.C.de ca.pecu.z.d.l.castrense.ff.eo.* Si vero nec aduocatus nec doctor erat sed scholaris:tunc si studiū suum cōpleuerat ante mortē patris efficiunt ei quasi castrense.qz incipit quasi militare.l.siue emancipatis.C.de dona.z.l.donationes,in concubinas.§.pater.ff.eod. nec venirent in collationē.d.§.nec castrense.* Si vero ante mortem pr̃is studiū suū nō cōpleuerat non pr̃t dici ēsi castrēse.qz qualitas persone non patit:cū non habeat aliquam ex illis dignitatib⁹ q̃ ponunt in.d.l.fin.C.de inoffi.testa.qz scholares nō gaudent eo ꝑuilegio quo magistri z doctores. l.§.z in fi.C.de stu.libe.z facit qđ not.in.l.fin.C.de iurisdi.om.iudi.Hoc tñ fallit si pater ei nō emancipato libros dedit:sed eos nō est adeptus nisi post emancipationē:qz erunt sui eo qđ confirmet donatio.d.l.siue.z.d.§.pater. Et idem dic de q̃cunq̃ donato a patre filio emācipato vel etiam nō emācipato:si emancipatus voluntate pr̃is possidet:qz erit filij nec pater postea poterit reuocare.d.l.siue.secus si post emācipationē ꝑ voluntatem pr̃is tenuisset donata. Et sic dic q̃ confirmatur dicta donatio morte pr̃is etiā si filij nō est emancipat⁹ fauore studentium:z sic post mortem patris talia erunt sua nec cōicabit cū fratrib⁹.l.filie.C.famihercis.ſm opinionem approbatam in glo.d.l.siue. Si vero nescit an donauerit necne:tunc ſm bar. in additionibus ad pdicta tract. Bar.ad conjecturas est recurrendū ſm dicēda ibi.a.§.xij.* Aduertendū est tñ hic ſm Bar.in auf.ex testamento.C. de colla.qđ donatum a patre filio emancipato.est conferendū post mortē z cōputabit in parte eius sed donatum filio existenti in sua pr̃tate:sic non valeat in vita ipsius patris.post mortem tñ vim sibi assumit z ꝟz vim legati vt.l.in donationib⁹.C.ad l.fal.z.l. donationes.la.§.C.de dona.inter vir.et vxo. Et sicut legata z fideicommissa nō cōferunt l.pe.C.de loca.sic nec talis donatio.Fallit tamen hoc primo qñ emergit inequalitas.l.pe.C.de colla.scđo qñ pater hoc expressit.tertio qñ dedit vt haberet in peculio.l.si donatione.C.de colla.

9 ¶ Nono queritur vtrum sit quasi castrense qđ lucrantur artifices vt fabri cementarij z lignarij et huiusmodi laborantes in rebus cōibus z salariū habentes ex publico:z dico qđ nō:qz non sufficit qđ acquisitum sit ex publico,s̃z ops̃ q̃ sic ex publica causa:puta publico officio:quod tamē ſm Balice.in.l.fin.C.de inoffi.testa.fallit in architectis seu ingenierijs dominorum vel communis quia quod acquirunt habebunt pro quasi castrensi.

10 ¶ Decimo. Quid de notarijs z aduocatis:z assessoribus nō ꝟbis salariū publicī:z dicit Bald. in.d.l.fi.C.de inoffi.testa.q̃ aduocati acquirēt eos aliqđ non ex publico s̃z a cliētulis habebūr illud quasi castrēse:qz cedit eis loco publici salarij ex quo hodie eis nō soluit ex publico.l.fori rui.C.de aduo.diuer.iudic.z ibi dicit Bar.q̃ sīr erit quasi castrēse qđ acquirūt assessores ſm gl.ibidē:z sīr dicit idē Bar.in.l.si mulier.ff.de castr.pec.de relictis aduocato ꝑ emēdis libris vel equo cā eūdi ad officia z hmōi. * Quantum ad notarios autē qui non habent salarium ex publico:dico qđ notarijs commune non acquirunt quasi castrense sed solum notarij cōis vel⁹ omorum aut officialium qui habere deberēt salarium ex publico.

11 ¶ Undecimo queritur quid de nautis:z dico q̃ cū in mari dicāt quinquiquādo militare:vt no.in l.§.ff.de bo.pof.ex test.mi.imo in classib⁹ oēs remiges z nautę milites sunt:vt in.d.l.§.ió dico q̃ lucrū remigū z nautaꝝ in classib⁹:seu bellico apparatu maritimo est castrēse vel quasi:z idez de oīb⁹ patronis officialib⁹ z nautis q̃ ex publica cā hoc faciunt.d.l.§.z intellige in bello iusto qz non est publica cā vel officiū:qđ nō ordinat ad bonū cōe:secus ergo in bello iniusto piratarū z hmōi etiā si haberēt salariū ex publico:sec⁹ erit in nauigantib⁹ ex cā priuata:vt pro mercibus z hmōi Est tamen lucrū eoꝝ q̃ habēt officia in nauib⁹ z q̃ laborāt ꝑ rebus cōducēdis ex causa priuata aduēritiū nec ē cōicādū cū fratrib⁹ si ꝟcta ē inter eos societas oīs q̃stus z lucri solum sed solum si esset societas oīm bonoꝝ tpe quo ifra peculiū.ff.

12 §.tir.ita tñ qđ illis lucrū nō sit ex negotiatiōe.

¶ Duodecimo querit vtrū oē q̃stū a filio ex pecunia vel reb⁹ patris:sit ꝓfectitiū:z dicit Bar.in pdicto tra.z in.l.cū ops̃.C.de bo.q̃ lib.q̃ oē q̃stū filio ex bonis pr̃is:siue sint pecunie siue possessiones sibi dare:siue labore z industria filij:puta dādo possessiōes colono z pecunia mercatori:est ꝓfectitiū:sed si qđ ex predictis acquirit labore suo vel idustria:puta laborādo agrū vel ex pecunia negotiādo:dicit:qđ sicut lucrū ex pecunia fa ctū partim pecunie partim pr̃sone lucrantī attribuit.l.§.C.pro so.z.l.si non fuerint.§.f.ff.eo.sic dicti lucrū pro parte que debetur fundo vel pecunie erit profectitium:z pro parte debita operi pr̃sone lucrantis erit aduēritium.d.l.cum oportet post principium.vbi pr̃s quod omne lucrū pr̃sone iniens ex persona filij est aduentitium. Nec ob.l. si ita.§.fi.ff.de vsu z habita.z.l.per seruū.§.fi.de acqui.rerum do.quas allegat spec.qui tenet contrarium:quia loquuntur in seruo qui acq̃rit domino ex opere sue persone. Et ita refert et tenet Ang.z consentit sum.ros.hic.§.vij.z.vij et ibi Supple.idem diceret vt patet ex allegatis.d.§.f. in fi.z idē videf sensisse Joā.de pla.Ego vero dico qđ gl.in.d.l.cū ops̃.dicit qđ hmōi lucrū est ꝓfectitiū qz ex re pr̃is ꝓficiscit.ff.ad tre.l.baliſta. z ipsi ac pecu.bene sentiunt vt hoc lucrū sit ꝓfectitiū si filius erat in pr̃te patris:qz ex rebus patris acq̃rit patri vt pr̃s instit.per quas pro.no. acq̃.in pr̃n.z pr̃s etiā rōne. Filij⁹ ēsi in vsu z exercitio rerū paternarū pruenerit sue persone tenetur,patri z pr̃ tale opus est patri debitum: nec inde posset filij⁹ lucrari sicut nec seruus. Nec dñ soluit isti ad.l.si ita.nec ad.l.per seruum.qz quātum ad hoc eadem est ratio de filio per quem patri sicut per seruū do.acquirit:nec etiā bene probant ꝑ.d.l.cū ops̃.qz ipsa expresse excipit lucrum qđ ex substātia pr̃is fit vt pr̃s intueri. Et hoc intellige etiam si filius ex fructib⁹ fundi iterum lucretur:qz si ꝓfectitium est qđ ei donat intuitu patris multo fortiꝰ quod ei obuenit auxilio substantie patris. Si tñ filius non erat in pr̃te patris vera est opinio pdicta z pcedūt oīa allegata.

13 ¶ Decimoterţio queritur quid si filius ex pecunia data a patre lucretur per vsuras.z videf oīe re glo.in.d.l.cum ops̃.qđ sit lucrū ꝓfectitiū qđ ſm Bar.procederet secundū antiqua iura vsurā permittentia hodie vero nec ꝓfectitium est nec aduentitium sed totum restituendum.

14 ¶ Decimoquarto queritur de his que filius acquirit ex delicto:z dicit Bar.quod non queritur patri:vt.l.quod seruus.ff.de acquiren.possess.et l.quod aūt ex furto.ff.pro so.nisi filij⁹ fecisset vsuras iussu patris quia cum vterq̃ restituere teneatur queritur patri.semper tñ deducto eo quod filio pro opere debetur.Hec ex illo. Hoc autem casu pōt filius per seruum opus sibi querere licet illicite:qz nō tenebat in hoc patri.

15 ¶ Decimoquinto q̃ritur quid si filius negocians do in gallijs ex rebus patris captat beniuolētiā regis z inde aliquid dono lueratur z dicere videtur Spec.quod hoc sit ꝓfectitium. Bart. vero in dicta.l.cum oportet.dicit hoc dictum Specu. esse contra casum.l.socium qui in eo.ff.pro socio z tñ idem Bartolus aliquando dicit quod q̃cq̃d filius habet beneficio vel occasione patris est ꝓfectitium.vt supra.§.j. Sed veritas est vt hoc ꝓfectitium non sit sed aduentitium quia textus in.d.l.socium.virtualiter distinguit quod occasione patris filio dupliciter aliquid obuenit. primo scilicet proxime et immediate sicut si filio meo in anglia a te reperto dediſti decez que non nisi propter me dedisses : vnde sum causa proxima :secundo remote sicut si propter patrem meum habuit notitiā alicuius ofi:qui plus vel eque mevr patrē meum diligit:z quod a talibatur non est ꝓfectitium. Unde omnes leges que dicunt inspiciendū cuius contēplatione vel

causa aliquid ste datū:intelligi debent de causa prima.d.l.socīū.qm in dānū acquirentis nō consideraf cā remota.l.fi.ff.ō cōiugē. cū emancipabe.fz bñ quātū ad cōmodū.l.fi fozte.ff.de ca.pe.

16 ¶ Decimosexto queritur vtrum filiusfamilias qui vigore statuti ex mozte vxozis lucratur dotē vel partem eius hoc lucrum habeat quasi pfecticiū:z dico qō in hoc varie loquunf doc.imo Bar. si dyosi pf Zzio. Nā in l.fi cū notē.§.transgredia mur.ff.fol.ma.dicit q tale lucrum non est filio profecticiū fz aduēticiū fundās se sup rex.i.l.cuz opz.C.de bo.q lib.z idē tenuit Jo.de pla.fz ipsemet bar.in tra.de duo.fra.matutius z equi⁹ loquēs dicit qō si filī sustinet onera mīmonij de lucro sue psone:vt puta separ⁹ a pfe erit ei aduēticiū si ꝯo hec sustinet pf erit filio pfecticiū:z sic intellige Dy.in.o.§.trālgrediamur dicēdo:qō nō est aduēticiū fz post mozte patris cōicabif p.l.ij. C.fami.hercīl.fi vero parti in pf z partim filius sustinet:tūc pro rata oneris ptim pfecticiū z ptim aduenticiuz erit.l.fed z si qs.§.fi.ff.de vsufru. z.l.si seruuscōio.§.fi.ff.de stipu.ser. Et hoc sequitur Bal.i.o.l.ij.z.gl.in.l.notē.ff.de.c.pe.z Dy.vbi supza z Lyn. Et vtrīq sic tenendū est p ar.a Zzio in.l.profecticia.§.f.in verbo nihil erogauit.ff.de iure oo.vbi dicit iurisco.quod si pater repudiat legatū sibi factū ad hoc vt filio genero acquirat illud non censef profectitium q: ppter illud pater de suo nihil erogauit:z pfr vbi erogatio vel impensa patris est causa acquisitionis erit profecticiū:vt hic vbi pater fecit sumptus nuptiales z sustinuit onera propter q datur illud lucrū dotale.l.actione.ff.p2o socio.z.l.dotis.ff.de iure dotium. * Ad omnes autem leges que videntur in Zziū dicak qō loquunf quādo pater non sustinet onera predicta:z ad statutū dicēs quod marītus lucratur dicendū esse verū quando non est filius familias:aut si est lucrek fz nō sibi verū patri.

17 ¶ Decimoseptimo querif vtrū acquisitū p filiū familias in dubio presumak profectitius z Bar. vbi supza distinguit. Nam si resultat suspicio delicti nisi sic presumatur:puta quia filia psumere tur turpiter acquisiuisse cum aliter hfe nequiuerit.sic crederur ex bonis patris acquisitū:vt euitetur suspicio delicti.l.si defunctus.C.ardi.rute. z.l.quintus.ff.de do.inter virū z vxo.z.l. si vxoris noie.C.eo.Si vero suspicio delicti euitatur presumetur ex bonis filij vt dictis legibus. Sivero nec euitak nec ozif suspicio delicti recurrendū est ad cōiecturas.C.de epis.z cle.auk.licentia. Et hec oia sunt seruanda in prelato z tutore vxoze z hmōi qui circa bona aliozū versantur in cōsciē

18 tia licet glos.in.o.l.cum oporter.aliter dicat.

¶ Decimooctauo queritur vtrū donatū vl relictū filiosa,ab extrango sit aduēticiū.z bar.i pdicto trac.distinguit.Naz si datum contemplatione patris erit profectitium si contemplatione filij erit aduentitium.l.sed si plures.§. arrogato. ff.de vul.z pup.substi.z.l.additio.ff.de acquirendere.z.l.sed z si quid donetur.ff.de vsufru.z nosgl.in.o.l.cum oporter.Si vero non apparet cuī⁹ cōtemplatione fit datum deprehenderur primo ex futuro euentu:vnde si relinquif filio vt post mortem patris habeat pīumīf cōtemplatione filij datū:si vero tantū viuente patre presumit datū contemplatione patris:z scdo ex operet puta q filius negociando fecit amicitiam:vt supza.§.xv.

19 ¶ Decimonono queritur vtrū dōatū filio a pfe sit aduēticium:z dicit Bar.in.o.trac.qō si pceſſe rūt merita filij:que si extraneꝰ fecisset illi donaf sertic donatio tenet a principio nec potest reuocarī z erit aduentitium fm glos.C.de inof. testa. auk.vnde si parens.z concoz.Jaco.but.si vero nō dat propter merita:sed vt filio est simplex donatio non q valet nisi mozte confirmek.de quo supza donatio.ij.§.vlt.z an pater qui monachatur perdat vsumfructum in aduēticijs filij cū multis aliis.vide ibi prope.

¶ Vigesimo querif vtrū pf teneak facere inuentariū cū recipit bōa aduēticia filioz:z dicit Bar. si.qō bononie in facto decisum fuit q nō:tum:q: nō hz de his reddere rōnē:tū q: hoc non est lege cautum:tum q: ita hz legū interpres pfuetudo.

¶ Rursus de peculio secundo quātū ad diuisionem fratrum z sociorum.

DEcilū scdo considerari potest in ordine ad communicationem z diuisiones fratrū inter quos est contracta societas illimitata z non determinata per rel. 1.de

¶ l.ergo ꝛrif q̄d sit societas z socius:z dicit tullius:vt no.Azo.in sum.ti.p2o soc.quod societas est ouozum plurium ve conuentio Zcta ob cōmodiozem vsuz zvberiozem questum ad quo d facit l.si non fuerit.§.plerūq.ff.p2o socio. Socius ait in ordine ad societatem est is inter quem z alium vel alios est cōtracta societas:sed in cēturiis fm glo.Car.z Pau.in.c.felicis.de pe.libz.vi.est ille q aliq̄d cooperak ad actū dānatū:vñ q̄ sunt plureo:z nullus est principalis aliuscooperās tūc strīcte ōr socius in censuris:hz large soci⁹ criminis dicak tripl'r.l.cōcomitans.faueno z nō cozrpits vt.vi.qō.iij.ita plane.lxxvi.distin.faciētis.et tales regulariter non puniuntur eadem pena.

¶ Secundo queritur a quibus circa quid z quo modo societas contrahi possit:z dico quod societatem contrahere possunt qui se possunt obligare z contrahere de quibus multos casus habes. ¶ . donatio contrahi autem potest circa oīa bona et circa aliquam negotiationem et circa

vnā rem.ff.eo.l.societas.nisi res illa esset turpis aut flagitiosa.ff.eod.l.neq; pretermittendum est. Nō ptrahit aūt sine cōsensu fz p cōsensum.ff.p2o soc.l.q̄ admittit.z hoc re verbis z p nuciū.ff.p2o so.l.societatē.z ad tps z in ppetuū.i.dum viuent socij.z sub conditione.ff.p2o soc.l.j.C.eo.l.pe.sine fine vero contrahi non potest.ff.eo.l.nullam.

¶ Tertio queritur quotuplex est societas.et dico vt colligitur ex no.per Bart.z per Bald.in.l.si patruus.C.cōmunia vtri.iudi.z per eundē Bald. in additionibus ad Barto.de duobus fratribus

1.so. quod est triplex. * prima est omnium bonorum in qua communicantur oīa questra ex quacunq; causa laborando vel negociando.vel ex dono.aut legato.vel hereditate et hmōi.et stipendia data militibus.l.q̄ stipendia. C.de pcuratoīb⁹.et salaria q̄cunq; habita ex castrensi vel quasi.ff.p socio.l.cū duobus.§.idē papinian⁹.al's est.l.si fres. et acquisitū ex iniuria sibi facta vel ex.l.aquiliat vel ex damno suo corpori illato vel filijs suis.o.l. cum duobus.§.socii.z generaliter omne qđ situ licite quocunq; titu.vel cā.ar.a contrario sen.in.l. cū duob⁹.ff.p socio.non autē qđ situ illicite.vt ibi pt⁹. Et fili⁹ cōicantur oīa debita licita.et oia dāna eriā condemnationū factarū p iudices iniurias lz secus si essent facte fuste.o.l.cuz duob⁹.§.fbidem Ego tñ casu quo ratione maleficij cōdēnario esset iusta tenētur socij cōtribuere:si eis scientibus et acceptantibus pro cōmuni vtilitate maleficiū fano cōicabit.si vero ignoranter acceptarit lucrum iniustum tunc socius aufert illud et satisfaciet.l. si igit.ff.p socio.et sic sol⁹ soluet condēnationem etiā si essent socij olim bonorū fm Specu.Et licet de iure ex quo lucrū illicitum cōicabit non possit illud auferre nisi post condēnationem.l.qō effi.ff. p2o soc.tñ si sacerdos iniungat ei vt satisfaciat le so intelligitur nō solū lis cōtestata sed etiā sentētia lata z sic preceptū sacerdotis est fnia fm Hostiē.in.c.fi.de sepul. * Scōa est gñaliter ois quēstus z lucri q̄ idem est.l.sed z si adiciaf.ff.p2o socio.in qua cōicantur oia q̄ venisset ex q̄stu.i.industria seu solertia alterius vt exercendo mercantiam et similia et similiter dāna q̄ ex societate fiunt causa questus vel societatis:etiā si licite cōtraxisset vt qz maritauit filiam vel militauit aut tenuit filium in studio.et multominus si sunt illicite p̄tra cta.vnde condēnationes siue licite siue illicite non cōicank:Et hec societas semp intelligitur c ntrahi q̄ societas contrahif sine distinctione:vt in.l.coiri.ff.p2o soc.* Tertia est societas certe rei pura conuiuendi:qz viuunt ad vnum panem:et ad vnum vinum vel certe negotiationis vel lucrozū q̄ consequuntur lz in diuersis negociationibus vel operibus ex qu b⁹ lucrank q̄uis aliq̄ alter operā alter pecuniā ponat aliq̄ vtrūq; de quibus infra societas. Et in hac cōicantur lucra et damna q̄ venīūt occasione illi⁹ negotiationis vel mercantiarū de q̄bus pacti sunt secus de aliis prouenientibus aliūde. Adde tñ q̄ oia predicta non sunt nisi socij aliter speciali pacto caueriīt quod seruādum erit vel nisi aliter habeat cō suetudo de quo infra societas.§.§.vi.in fi.

¶ Quarto queritꝰ q̄uo cognoscatur contracta so- 4
cietas inter fratres vel alios simul habitātes ita q̄ omnia lucra sint communicanda:et dico quod Barto.in.l.si patruus.C.communia vtriusq; iudicij.distinguit vtrum neuter vel vter aut alter tñ negociet. Si enim nullus eorum negociak nō contrahitur societas lz hereditatē paternā z maternā simul indiuisum teneant.l.cuz duob⁹.ff.p so.§.fi frater. Sz in hoc dissentit Bald.in addition. p̄dicta.z in.o.l.si patru⁹.dicens hoc casu ex actibus posse apparere affectum socialē:vt inter nobiles q̄ nō faciunt q̄stuarias mercātias.et tamen conferunt oia dona salaria:z dotes:qz nemo negare pōt hos esse sociales actus ex quib⁹ pīumitur intentio et voluntas.vt dicit Joānes de arena.ac rica.z oldra.discipuli ei⁹. Si vero alter negociak z alter non fm Bar.similiter non cōtrahif societas:quia qui negociatur ex hoc magis vī donare q̄ societatē contrahere.vt.ff.p2o socio.l.quinta. Sed Bald.dicit q̄ si is qui non negociatur oia obuenientia,sibi puta ex redditibus prebende vel donibus conferr.et sic faciunt hincinde similiter vt supza contrahitur:qz talis pīupponitur mens q̄lis ex actibus colligi pōt.ar.l.duo fratres.ff. de acquiren.her.z.l.reprehendenda tu magis eo.C. de instī.z substī.z similiter secundum eū bal.pīumīf contrahi si vnus se exercet in vna mercantia vel alter z alter in altera:vt in aduocatis z tabellionibus:quia lucrozum cōmunicatio societatis est contractio vel incoatio et similiter fm eum si vnus hz curam domus z alius fit aduocatus vl alter lucretur z poneret in domo. Si vero vterq; negociatur dicit Bar.quod si alter est pupill⁹ nō potest intelligi cū eo contracta societas:quia hoc nō posset exprimi.ff.p so.l.vt in conductionibus ergo nec tacite.ff.loca.l.qui ad certū.sed si vterq; est maior dicit quod si cōmunicant lucra:ex hoc inter eos presumitur contracta societas:qz talis communicatio aliter intelligi nō pōt mon tñ oīm bonorum vt quidam dicunt fz quēstus illius mercantie tantū/qz actus nostri voluntarij non extēdūtur vltra ea q̄ gerunk.ff.de iti.actuq; priuo.l.

ſ.§.viuianus.Sed Bald.dicit qđ ſi alter eſt maior ⁊ alter pupill⁹ habēs tutorē q̄ cōicat ⁊ cui communicat:ipſumiḳ cōtracta ſocietas:ꝛ ſi act⁹ ſunt vniformes ſocietas reſtringitur ſolū ad queſtus venientes ex eis ſed in actibus in ſe diſformibus ⁊ habentib⁹ varietatē ꝑſumiḳ ſocietas gñaliter contractamec conſiderak an vnus plus alius minus lucreḳ in hac gñali ſocietate:ſ equaliter inquirēda ſunt partienda.l.ſi ſocius pro filia.ff.pro ſoc.ℓhoc ex illo:q̄ per hoc non intendit hoc ꝓbare qđ ſit ſocietas cū bonoꝝ.qđ negauerat bar.ſed qđ ſit gñalis.i.ſimpliciter ſiue oīs q̄ſtus ſi actus ſunt diſformes.vel certe rei ſi vniformes.et melius et quod dicit Bal.tñ vide infra.§.ſequen.

¶ Quinto ſpāliter q̄rit q̄o cognoſcatur ℔cta ſocietas oīm bonoꝝ.⁊ dico qđ barto.in.l.titiꝰ.ff.de admi.et peri.tuto.in.§. altero.poſtq̄ concluſit inter fratres maiores negociātes ⁊ lucra cōicantes cōtrahi tacitā ſocietatem.querit ſocietas ℔tractatur.an.ſ.omniū bonorum vel vni⁹ negociationis: aut ſimpliciter et rſidet per regulā quod act⁹ nri volūtarij nō extēdunḳ vltra ea que geruntur alie gans multa iura.⁊ deinde infert quod ſi cōicauerīt lucra vni⁹ negocſationis filius eſt contracta ſocietas.⁊ fil⁹ diuerſarū ſi cōmunicauerit diuerſarū lucra:vnde ſi titius fundū emiſſet ſuo noie cōicare non tenek illi:ſed pecunia ſi fuiſſet ex dicta negociatione.ff.p ſo.l.ſi vn⁹.§.ſ.ſed ſi emptio fundoꝝ cōmuni noie celebrak etiā hui⁹ negociatiōis ꝑſumereḳ ℔tracta ſocietas:⁊ cōſequēter cogereḳ cōmunicare.ℓhec ex illo.Qui iuxta ſenſum Bart.in.d.l.ſi patruus intendit vt recitatum eſt §.priori.qđ contrahek ſocietas certe rei quod tamē ibi Bal.dicit falſum vbi actus ſunt diſformes q: cōtrahik ſocietas ſimpliciter ſiue gñalis.i.oīs lucritiuxta bertachi.vero in ti.ſocietas videk qđ contrahak oīm bonoꝝ:q: ad videndū quomodo tacite contrahatur talis ſocietas.ſ.omniū bonorū remittit ad Barto.in.d.l.titiū.⁊ ad Pe.de perusio in trac.ſocie.iij.parte.colū.xxiij.⁊ Frā.por. de duo.fratribus.ij.q.lvſ.Ego vero dico qđ Bald. melius intellexit Barto.⁊ qđ ſocietas oīm bonorū non contrahik niſi expreſſe agatur qđ ſint ſocij oīm bonoꝝ.ff.pro ſocio.l.iij.§.cuꝰ ſpecialiter:⁊.l. coiri.ff.eo.vbi dicitur coiri ſocietatem etiam ſim pliciter:licet ⁊ ſi non fuerit diſtinctū videtur cōtta eſſe vniuerſorū que ex queſtu veniunt.hoc eſt ſi quod lucrū ex emptione venditione locatione vel conductione deſcendit.ℓhec ibi.Predicta autem expreſſio vel diſtinctio ſecundū aliquos fieri poteſt verbis ⁊ actibus ſecundum alios vero non poteſt fieri niſi verbis:qđ videtur velle glo.ſ.in.d. l.coiri.que habet in verbo diſtinctum.i. expreſſe dictū qđ fiebat omnium bonoꝝ ſupra eoꝝ.l.iij.§. ſ.ℓhec glo.¶Ego autem dico qđ ſit verbis principaliter ⁊ ſecundario effectibus.

¶ Sexto queritur quo tpe incipiat et quo finiak ſocietas:ꝛ dico qđ ſi verbis contrahak. ſtandum 6
eſt conuentioniſi vero actibus dicit barto.an.di.titium.q̄ ab eo tpe incipit quo ſocij communicare ceperint ⁊ ab eo ex quo deſierint communicare diſſoluta.ff.pro ſo.l.vlq̄.ſi tamē alter tātuꝫ deſijt communicare et non renunciauit ſocietati ſeruandum eſt quod dicitur in.l.actioſie.ff.eo.

¶ Septimo queritur circa fratrū diuiſionem q̄ 7
peculiuꝫ ſit cōicandum et quod non:ꝛ dico quod ſi nulla interuenit ſocietas vt patet ex dictis tit. prioꝛe.§.ſ.communicabitur ſolus profectitiū non autem caſtrenſe nec quaſi caſtrenſe.nec aduentitium et qđ de his peculijs dicitur intellige de oībus de quibus in tit.prioꝛe dictum eſt quod pertineant ad hoc peculium vel ad illud. Adde etiaꝫ que dicentur ab hoc.§.vſq̄ ad decimū octauū inclusiue. Di vero iterueniat aliqua ſocietas.dicyt infra incipiendo a.§.xix.vſq̄ ad finem. 8

¶ Octauo queritur vtrum pecunia data filio a patre pro ſtudio poſt mortem patris ſit cōputanda in ſua parte.⁊ dicit Bart.in dicto tract.quod ſi apud patrem nihil erat quod eſſet filij non imputabitur filio in partē.l.que pater.ff.famil.herci.ſi vero apud patrem erat pecunia filij ex peculio caſtrenſi vel quaſi:tunc in dubio preſumetur quod pater adminiſtratorio nomine egerit ℞ de pecunia ipſius filij:ꝛ ſic imputabitur in partē eius.ad quod facit quod not.in.l.ſi.C.de dot.promiſ.quod tamen vſ limitandum quando pater dedit pro cā 9
neceſſaria.non aūt pro voluntaria iuxta ea q̄ habes ſupra legatum.iij.§.xij.

¶ Nono.Quid ſi pater dedit filio pecuniam pro libris emendis et ille luſit vel.expoſuit in meretrices:ꝛ dicit barto.in auten.quod locū.C.de col. quod poſt mortem patris computabik illi in ſuaꝫ partemiar.d.auk.ſicut mulieri que paſſa eſt ꝑſumi dotem:computabitur ei in ſuam partem.vt in d.autē.quod locum. Et ſimiliter dic de donato a patre filio pro emancipatione quod erit computandum ei tempore diuiſionis ſm barto.in.l.ſ.§. 10
nec caſtrenſe.et in.l.vt liberis.C.de colla.

¶ Decimo queritur ſi pater filio in ſtudio exiſtēti miſit pecuniā pro libris emendis cauens in libro rationum ſuarū q̄ filius eam debeat conferre cuius erit damnum ſi librorum valor decreuerit:et dico quod erit commune heredum.nec iſte conferre tenetur qđ conſtituerit ſꝫ ſolū qđ valerit. per glo.in.d.l.illud.C.de colla.in verbo.poterat. Si aūt valor ſupercreuit beneficio fortune.dicit rapha.in.d.l.illud.qđ hoc lucrum tanq̄ aduentitium debet eſſe precipium filij.vt.l.filij.C.de colla.licet ludo.dixerit contrarium in.d.l.illud.per text.in.l.ſm naturaꝫ.ff.de reg.iur.et hoc placet.

11 ¶ Undecimo q̄rit vtrū filiꝰ q̄ incepit ſtudere vi uēte patre de mādato eⁱ poſſit mortuo patre de cōⁱ bonis ſtudiū ꝓſequi dicit Bar.ſ.d.tra.q̄ nō q: factū ꝓſerga filiū inſtitutū exten⁹ obligat heredē quaten⁹ pater erat obligat⁹.l.⁊ ſi filiū.ff. de mu.⁊ ho.iuncta.l.honores.§.is q̄.ff.de decu.⁊ l.ſi filia.§.idē ſcribit.ff.ka.her.ꝓpter qđ cōcludit Bal.in addi.ad.d.trac.qđ ſi vult ſtudiū ꝓſequi facſat de ſuo.⁊ ſimiliꝫ ſi vult doctoꝝari: q: eſt nonus actus.l.ſi ſeruus legatus.§.ſed ſi cū mihi ex teſtō.ff.de leg.ſ.nec fratres tenentur ei ſi nolūt:
12 ¶ Duodecimo querik vtrū rēpore diuiſiōis fratrū veniāt expenſe facte a patre circa vxoreꝫ filij fami.quo ad veſtes ⁊ alia ornamēta.⁊ dicit Bal. vbi.§.⁊ in.l.in his.ff.ſo. ma.qđ de conſumptis filius nō tenek:nec alius pōt dicere ego ducā eam ⁊ tanꝛūdem exponā de cōⁱ:niſi pater aliter cauerit in teſtō.Lity.§.ſi.ff.de inu.⁊ ho.⁊ ibi per glo.⁊ l.ex parte.§.filius.ff.ka.her.De ornantibus aūt vxor ſunt veſtes ⁊ alia ornamēta ſi neceſſaria ſunt ad quotidianum vſum non conferunk:ſed ſunt vxoris ⁊ a principio tenuit donatio inter ſocrum et murum.l.ex anno.ff.de do.inter virum ⁊ vxo.l. ſi dos.cuꝰ ſua glo.ff.ad.l.fal.Si vero nō ſunt neceſſaria ad quotidianum vſum.ſꝫ ſunt preciosa.vſic alia qualia ſunt debent ꝓferri.l.illud veſtimētū. ff.de pecu.nec potest dici q̄ morte ſit confirmata donatio:q: nō preſumiḳ donata:ſꝫ ad vſuꝫ ꝓceſſia l.mortis.in.fin.ff.de do.inter.vi.⁊ vxo.⁊ hoc niſi magna dignitas ⁊ diuitiarum tumultus preſum ptionē faceret in ℟ium.l.filius.ff.de do.Similiter dic in factis pro filia.l.cum hic ſtatus. § .ora tio.ff.eo.Et pro predictis facit.l.ſi.ff.ſo.ma.⁊ qđ dicit Bar.in.l.ſi vt certo.ff.commo.Ange. tamen in.l.ſi ex re domi.ff.de ſtipu.ſer.per gloſſ.ibi poſi tam determinat quod veſtes lugubres date mulieribus efficiuntur ſpſarum ſupra donatio.ℏ.§. quinto.De dote vero data filie filij ab auo ipſius quomodo nō ſit cōmunicāda. vide ſupra dos. §.
13 ¶ Decimocertio queritur vtrum expenſe facte a patre in peculio filij aduentitio poſt mortem filij ſint communicande inter fratres poſt mortez patris:ꝛ dico q̄ Barto.in predicto tractatu diſtinguit.Nam ſi fuerunt neceſſarie vel ad perpetuā vtilitatem:filio imputabuntur.l.ſi.§.ſi.C. de bonis que lib.⁊.l.iubemus.C.ad trebel.⁊ hoc ſi pater fecit animo repetendi:ſecus ſi animo nō repetendi.Et ſi deanimo neſcitur ſi ſunt parui ſumptus preſumereturdonatio.l.ſi ferunt. ff. dedonatiōr fructuum quantitates:videtur habuiſſe animum repetendi:niſi in cauſa alimentorum vel ſi ea.C.de nego.geſt.ſecus ſi fructuum quantitatē non excedunt quia videtur etiam tūc donaſſe. In impenſis tamē ꝙas fecit vir in reb⁹ vxoris gratia fructuū querendorum colligendorum ⁊ conſeruandorum ſine vlla diſtinctione ſibi facit.l.ſi. ff.de impen.ab vxore vel eius heredibus non repetentin alijs autem ſi ſunt modice non repetuntur:ſi vero ſunt magne repetuntur.l.omnino.ff. de impen.quod tamen falſit vt ibi.Si vero dicti ſumptus a patre facti non ſunt neceſſarij:nec ad perpetuā vtilitatē ſed ſoluꝫ ad vtilitatē fructuū non ſunt cōcandi:q: onera ꝓtinent ad eundem patrem.⁊ idem dicendum eſt de eo quod expendit in dotijs ⁊ collectis cum habeat vſumfructuꝫ l.ſi pēdētes.ff.de vſufruc.Nec obſt.l.vnica.§.nec ob impenſas.C.de re.vxo.act.q: vir habet dotem propter onera matrimonij ideoq̄ grauari nō ꝺ onere impenſarum:ꝛ non erit hoc in alio vſufructuario:q: ſimpliciter habet ex alia cauſam excō tractu vel quaſi.Et concoꝝ.Bald.vbi ſupra.

14 ¶ Decimoquarto querik vtrū patre obligantese ꝓ delicto filij:ſit totum cōputandū in parte filij poſt mortem patris:ꝛ dicit Joan.de pla.inſti.de obliga.que ex quaſi delic.na.§.ſi filius.q̄ pater non tenetur ꝓ filio condēnato in iudicio ſoluere condēnationē de ſua legitima:vt eſt caſus in.l.⁊ ſi condēnatus.ff.de not.ac.ſi tñ ſe obligauit:dicit Bal.vbi.§.q̄ ſi propter hoc fecit ductus naturali pietate oēs fratres debent pro ſua parte ſuſtinere.l.liber capt⁹.ff.de cap.ſꝫ ſi fecit ex neceſſitate pura hoc ſtatuto dictante.vt no.glo.ſuper rubri.C.de decre.decu.naſcik ex tali geſtione negotiorū naturalis obligatio tranſiens ad heredes:ꝛ ideoq̄ ſoluet oēſua parte filiusnō de cōⁱ.igitur. ff.de libe.cau.ꝛ qđ not.doc.de eo q̄ cogitur ſoluere condemnationē alterius.l.ℏ.§.ſi.ff.de ver.ob.
15 ¶ Decimoquinto q̄ritur vtrū patre dante damnum in bonis aduentitijs filij teneantur fratres emendare de communi.⁊ Bal. vbi.⁊ diſtinguit. Nam ſi oilapidatio eſt ſolum fructuum nō tenētur.l.cſi opꝰ.C.de bo.que li.qđ limita vtrū quando pater hꝫ vſumfructū dicit peculij:ſecus quando is qui legauerat prohibuit vſumfructum que ri patri.qđ fieri poteſt ſm glo.in auten.vt liceat matri.⁊ auie.⁊ ſn auk.excipitur.C.de bo.que lib. ſi vero oilapidatio concernit rei perpetuam detenorationem.vel intolerabilem leſionez:ſic etiam tenentur.d.l.cum oportet.§.ſed cum tacitas.
16 ¶ Decimo ſexto queritur vtrum debitum cōtractum poſt mortem patris ab vno fratrum ſit ſolueniendum de communi:ꝛ dicit ſpecul.in titulo de iudic.quod non:niſi contractum ſit ratione communis vtilitatis vel ſocietatis ⁊ in communem vtilitatem profectum: quod probare debet qui cōtraxit ⁊ ſic de communi ſoluere.ar.l.oīs.ff.pro ſo.quod ſi non probat per eū ſolui ꝺ abſq̄ grauamine alterius.ff.de reg.iur.nō debet.ff.pro ſo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

iure societatis;similiter nec vos dz solui de communi nisi sit versa in communē vtilitatez:t idem de condemnatione soluta per vnūm vt supra.§.fi.

17 ¶ Decimoseptio querit vtrū lucrū qđ facit vn⁹ ex fratrib⁹ cū pecunia hereditaria mercādo sit cōmune cū aliis fratrib⁹ t Bal.vbi.§.l.o.l.si patru⁹ distinguit.Nā si fecit nolle cōi cōcabit.ff.ꝯ nolle ꝓprio nō cōicabit.l.ritiuz t meuti.§.alterū.ff.de admi.tu.qđ verū est nisi sit tutor vl curator: alioꝝ fratrū:qz sic lucrū qđ fecit ex prima mercātia empta de cōi dz esse cōe licet nolle suo fecerit:qz illa mercātia ꝙsi empta de cōi erat cōis:aliud aūt qđ fecit de pecunia emptionū iteratarz t nolle suo erit suum t nō cōicabit illudqz: pecunia redacta ex mercātijs cōib⁹ nō est cōis ꝑm gl.in.o.l.si patruus.Et idē dic de eo q negotiat de pecunia minoris:aut ecclesie:vt m.l.si vt ꝓponis.C.de reiven.Si ꝯ nescit cui⁹ nolle fecerit.tūc si cōtinuat negotiū solutū cū alio fratre mortuo:superstitib⁹ filijs fratris indiuisam substātiā possidentibus:sic vī nomine cōi fecisse.ar.l.nā t seru⁹.ff.de neg.ge.§.si vino.si ꝯ fecerit negotiationē insolidum:sic ꝓsumet qđ nolle proprio nihil aliud appareat exli.rōnū.Cōcor. Bar.in.o.l.si patru⁹.ad de tamē primo qđ eo casu quo nescit quo nomine emerit si emptor erat tutor:in dubio ꝓsumet qđ emerit nolle cōi ꝑm multos.ar.l. post mortem.ff. quādo ex fac.tut. Adde sc̄dō ꝑm Bal.qđ eo casu quo cōi pecunia t cōi nolle negotiat quatenus lucrū est cōe eatenus t dānum:t hoc si aggressus est solita negotia discrete operando:secus si insolita:quia tunc sibi imputet.l.si negotia.ff.de negestis.Concor. Bar.in.l.ritium.ff.de admi.tuto.

18 ¶ Decimooctauo querit vtrū emptū ex pecunia cōi vl redacta ex reb⁹ cōis sit cōe:t Bar.in.o.l.si patru⁹.C.cō.vtri.iud.distinguit.Nā aut emt aliqđ nolle cōi an ꝓprio aut dubitat.Si qđ igit emꝑ est nolle cōi est cōe altero habēte ratū:vt.l.si ego.ff.de neg.gest.Si ꝯ nolle ꝓprio tūc ꝑ emit ex pecunia ꝓpria est ꝓprii nō cōe:si ꝯ ex pecunia cōi aut ille q in re cōi vēdicat ptem erat maior:t nihil petere pōt in re vt ibi aut minor:t tūc si is qui emit nō erat tutor nec curator est idē:vt l.filie.ff.de solut.si ꝯ erat tutor aut curator res efficit cōis:vt.l.i).ff.quādo ex fac.tu si ꝯ dubitatur ex qua pecunia emerit ꝑsumit qđ ex ꝓpria:vt l.si defunct⁹.C.arbi.tut.nec est ibi recurrēdū ad cōiecturas cuius cōditionis fuerit artifex vel nō Si vero emit quidē ꝙ dubitat cui⁹, nolle ꝑsumit in dubio emisse nolle ꝓprio:vt.l.magis.ff.de sol. t sic ista qstio t ꝓcedēs eodē modo soluuntur.

19 ¶ Decionono qrit vtrū ex duob⁹ fratrib⁹ quoꝝ vn⁹ maior cōi nolle administrauit bona minoris reliqt⁹.ſ.maior.teneat approbare gesta p maiorē nolle cōi.Et oicit rof.in qđa ꝓli:qđ incipit oportētis qđ sic quantū ad vtiliter gesta.ff.de neg.ge.l. pōponius.gesta autē dānose rata habere nō tenetur imo oia dāna illata cōi ꝑ mōnio p maiorem dolo vel lata culpa ipse administrās sibi dz imputare t minori p rata emēdare tenet.ff.fami.herc. l.heres.§.nō tñ.t.§.item culpe.t.l.puto.§.sed et si dolo.t.l.in cōi diuidūdo.t.l.si is cum quo.t.l.in hoc iudiciū.t.l.cōis seru⁹.ff.cōi diuid. Et deinde qrit idē ro.an lucrū factū p dictū maiorē ex pecunia cōi sit cōicādū lz minor nō approbet dāna illata cōioni nec sentit dānū emergens dolo vl culpa maioris:t dicit lucrum esse cōe si pecuniū cōi nolle administrauit.ff.ꝓ so.l.socī socio.imo inquit tale dānū nō cōpēsat cū excessiuo lucro qđ administrans cōioni qsluit:qz hoc nō obstāre dānum illud sibi imputare teneturt casus est.ff.p so.l.non ob eum.cum.l.seq.Si vero communem pecuniam proprio nomine administrauit sibi soli qsluit:vt est casus in.§.si vn⁹ ex socijs.l.si vn⁹. ff.ꝓ so.t probat in.o.l.si patruus. Bene tamen hoc casu posset minor agere cōtra maiorē quanti sua interest hanc pecuniaz cōi nolle nō fuisse administratā:vt no.glo.in.o.§.si vnus. Nec ex illo.

20 ¶ Vigesimo querit vtrū frater hās cū fratre hereditatē indiuisam t societatē simplr.i.oia qstus teneat cōicare lucrū prouenies ex officijs publicis vel meritis ꝓueniēs:dico qđ nō ꝙ soli bona prouenientia ex primonio t mercātia:vñ dicit Paul quodam cōsi. ō incipit in cā vertēte.qđ tale lucrū nō cōicabit qđ ꝓbat primo p.l.cū duob⁹.§.si fratres.ff.ꝓ so.vbi si fratres tenuerit hereditatē pñā indiuisaz vt emolumētū ac dānū in his cōter sētiret qđ aliūde qsierūt in cōe nō redigit qsi videat Ꝟcta societas in bonis patrimonialib⁹ nō antez in lucris aliūde obuenientibus. Quod maxime verum est in lucris qstis ex officio vel meritis ꝓsonaz:qz in his est spāle qđ ꝙtumcūq Ꝟcta societas simplr etiaz expresse:non intelligit nisi in prouenientibus ex qstu seu industria personarum vt exercēdo mercimonia t similia: non autē in prouenientibus ex meritis persone:t vnde hereditas vel legata seu donationes que vni ex socijs deferuntur non veniunt in cōi: vt.l. coiri. cum.§.sequenti.ff.ꝓ socio. Salarium autē delatum ratione officij ꝓuenit pori⁹ ex merito ꝓsone qđ ex qstu seu opera socij ꝓ quo facit.l.cū muneris.ff.de mu.t ho.t qđ not.l.l.§.ff.si mēſ. fal. modi.hinc est qđ omne quodlucratur filiusfa.ex officijs publicis acquirit sibi t non patri t reputatur quasi castrense.C.de inoffi.test.l.fi.t ꝓsequentes a fortiori in presenti casu nō debent predicta lucra esse communia:nisi pacto expresso hoc fuerit conuentum. Et idem apertius sentit Ꝑpe. in tit.de iud.§.sequitur.versi.quod si alter.vbi plus dicit scilicet qđ si vn⁹ ex fratribus remotus fuit ab officio

ab officio ꝓpter insufficiētiā suā t in locuz eius alter substituꝰ nō debet salariū esse cōe lz ꝑci puū ffis substituti. Et idem vī sentire Bar.in.o.l.si patru⁹ volēs qđ si nemo ex fratrib⁹ habētib⁹ in cōi negotiaf nō fit cōtracta societas in bonis aliūde quesitis:in quo licet dissentiat Bal.tū vt aliqui dicūt dictū suū aperto iure nō ꝓbetur vel dic qđ licet verum dicatū sentit qđ societas nō extendit vltra qđ accus gesti precedāt: vnde vbi ex actibus cōtrahif nisi societas simpliciter que cōicatione negotiatū lucroꝝ nō excedit vt in casu isto si alter socioꝝ acquirit aliquid castrense vel quasi illud nō cōmunicaf.Nec ob.qđ ista lucra ꝓueniet in cōmunē vtilitatē nec ex hoc debet cēseri qđ voluerit cōicare:qz quicquid solus expēdit de suo in re cōmuni pōt in eius rei diuisione repetere.l.in hoc iudiciū.ff.communi di.sicut etiā videmus in casu cōtrario qđ si ex bonis cōmunibus dotatur filia vn⁹ fratris debet in diuisione bonoꝝ cōputari in portione cōtingēte ipsum fratrē vt no.Spec.in.o.§.sequif in versi.qđ si vnus t idē in alijs expensis factis pro vtilitate vn⁹ ostarat vt in.o.§.nor.Spe.Et hec maxime procedūt in lucris quesitis post mortē fratris remanētib⁹ ex eo filijs ꝑpuberib⁹ cū quib⁹ nō pōt dici cōtracta societas nec debet ꝓsumi donatio maxime si t ipse qui lucraf habet filios qz nō est verisimile qđ auferre vellet a suis t dare alienis Et hec videnf de mēte Bar.in.o.l.si patruus.

22 ¶ Vigesimoprimo qđ si ex duob⁹ fratrib⁹ vnus in societate posuit operas:alius pecuniā t casu oia perierunt:t dicit Bal.vbi.§.qđ is qui posuit operā tenef alteri ad medietatē capitalis.ꝙ.l.si duob⁹.§.in coesūda.ff.ꝓ so.ita etiā tenet Jason.de are.in.l.f.C.ꝑ so:gl.ꝯ in.o.l.si patruus.tenet contrariū:sed tu dic vt infra societas.i.§.vſ.

22 ¶ Vigesimosecūdo querit vtrū duobus fratribus simul cōmanētibus post mortē patris sīn⁹ de fructib⁹ laborū suoꝝ vel alijs bonis posuit in domo pro cōvictu possit aliud plus in diuisione repetere:t dicit Bal.in.l.cū duobus.ff.pro so. qđ fructꝰ extātes sunt sui nisi sit ꝓtracta societas in eis. Si vero sunt ꝙsumpti tūc si inter eos erat cōtracta societas cōsuēdi qz ad vnū panes t vinū viuebāt nō habef cōsideratio ad illud pi qz societatis iure intelliguntur cōsumpti vt i.c. vñ.seu.t hoc nō rōne fraternitatis vel cohabitationis sed cōis mense sm ſm Bal.ibi qđ facit pro fratribus quoꝝ alter maior est i familia. Si ꝯ inter eos nō erat societas ꝓnieādi:puta qn vn⁹ erat minor t cōsequēter nō cōtrahit societas.l. t in cōditionib⁹.ff.ꝓ so.l.alter furiosus aut ꝓdigus cui erat interdicta administratio vl mōach⁹ t sic tūc expēse non imputant inter fratres q

sunt facte pro alimentis:nisi protestef qđ nō intendit donare.l.mensanius.ff.de neg.gest.vel nisi qz reditus cōseruat sufficiētes ad alimēta:sed conseruabat fructū vt melius venderet:vel qz naturali charitate nō tenebat alimētare ar.l.fi.ff. de peri.here.ſm Bal.in.l.filie.C.fam.herc.item qđ ille q fecit impēsas erat pauperior.vt notat in l.alimēta C.de neg.gest.ꝙ Jac.but.t Bal.qz ꝓma charitas incipit a seipso.l.preses.C.de serui.ex aqua.vñ non ꝓsumitur donare.Et sic Bal.in.l.si paterno.C.de neg.gest.tenet de rusticis quoruz vn⁹ multa posuit in domo pro alimētis qđ pōt petere qđ in filijs alimētatis nō erat ope aliqua les corresponderes alimentis:qz cōtra rustici sunt pauperes:quoꝝ oculꝰ est pcell⁹.vt dicit gl. in.l.illicitas.ff.de off.ꝑſi.t raro habēs pecunias vt dicit Bal.in.l.idē.C.loca.ideo nō ꝓsumitur talis donare cū ipse non habeat superflua qđ intelligere verū.qñ inter eos nō est societas cōiuendi.

¶ Vigesimotertio querit qđ si aliter duoꝝ fratrū posuit lucra sua ꝙ reparatiōe cōis patrimonij.vel emit boues ꝙ colendis possessionib⁹ cōibus.t dicit Bal.vbi.§.qđ repetere pōt illud qđ posuit ꝙ tex.in.l.ex duob⁹.ff.de neg.gest.t bal.in o.l.filie.qđ intellige si emit ex eo qđ cōicare non tenebat rōne cōis patrimonij vl cuiuscūq societatis.alias si nō emit ex lucro cōicādo t pñs cōicanda sunt cōia.vt patet ex dictis.§.§. precedē. 24

¶ Vigesimoquarto querit qđ cū aliqui fratres habēres paternā hereditatē indiuisam viuūt ad vnū panē t vnū vinū nulla alia Ꝟcta societate et vnus ex industria ꝓsone lucraf.vt qz est artifex vel iurat ad nauigandū t hmōi.t dico qđ illud in cū erit ubi precipuū etiā si pater viueret tanq aduentitiū:nec illud post mortē patris cōicabit qđ intellige si lucrū illud pater ꝑmisit quasi non egens exercitio filij in re domestica:si tñ alij stātes domi expenderūt circa patrimoniū pro querendis vel colligendis aut cōseruādis fructibus q sunt absens no habebit partē fructuū nisi cōtribuat ad expensas:t si alij personaliter laborauerūt in re cōi pro dictis fructib⁹ ex eis decent salaria sua ad arbitriū boni virūſi vero laborauerunt aut expenderūt pro conseruatione patrimonij illud deducent in diuisiōe.Et ꝑdicta intellige nisi inter eos esset societas simpliciter qz cōicaret lucra venientia ex industria.vt.§.§. ij.licet non venientia ex meritis.

¶ Vigesimoquinto querit qđ si aliter ex coheredib⁹ cōdēnat⁹ est ob maleficiū ꝑmissum:t dicit Spec.qđ de iure patre tñi soluēda est pdēnatio.nec fiet recōpēsatio ei⁹ qz alias bene tractauit hereditatē.ff.pro solu.l.cum duobus.

¶ Vigesimosexto querit qđ si vnus ex coheredibus fuit sumptus ob honorem suum puta in

Universidad de Deusto
Biblioteca

militia vel nuptijs suis aut filie vel aliqua digni
tate: ↄ dico qđ ei cõis pater id fecit ipse habet hoc
precipuum. ff. de col. l. j. §. nec castrens. si vero ipse
hoc fecit post mortem patris de sua sorte erit nõ
de bonis cõibus. ff. fa. her. l. filia. §. idē scribit. ni
si spāliter inter coheredes pactum fuerit ↄ hmõi
sumpt⁹ essent cões ꝑm Bar. in. d. §. nec castrẽse.
Quantũ aũt ad dotẽ filie alteri⁹ fratris coheredis
si viuit annus ab ea dotanda est. ff. de iur. do.
l. profectitia. si vero nõ viuit de bonis patris sui
tantum⁹ dotanda est ꝑm Specu. nisi aliter cohe
redes inter se cõuenerint. Vide supra dos. §. vñ.
27 ¶ Vigesimoseptimo queritur vtrũ factũ vnius
fratris noceat alteri qñ sunt socij omniũ bonorũ
puta si vn⁹ emens gabellã a cõi ꝓmittit sub cer
ta pena. ↄ ali⁹ ꝓtrauenit: qrit vtrũ incidat in pe
nã ↄ dicit Bal. vbi. §. qđ nõ: qz non incidit q̃ con
trauenit cũ nõ sit obligatus. ff. ꝓ socio. l. iure
28 societatis. nec qui est obligat⁹ qz nõ ꝓtrauenit.
¶ Vigesimooctauo querit vtrũ in societate om
niũ bonorũ frater possit suas filias dotare de cõ
muni: ↄ Specu. videt tenere qđ nõ nisi fit pactũ
inter eos. p. l. si socius ꝓ nõ filia. ff. ꝓ soc. ↄ idē pe.
de peru. in. xiij. libro ꝓfilozij sed Bald. in cõsilio
qđ incipit factum tale. tenet contrariũ. ↄ simili
ter in. d. addl. ad trac. Bar. de duo. fra. Ubal. autẽ
in. d. l. cũ duob⁹. ff. ꝓ soc. arguẽs ꝓ ↄ finaliter
concludit q̃ licet adherere põt cui parti volue
rit: qđ non sufficienter dictũ cũ altera rãtũ pars
ꝓtradictionis sit vera ↄ vna ꝓiudicet socio vnde
dic qđ põt si sunt socij oĩm bonorum maxime ex
presse ↄ verbaliter: qz ibi est cõicatio oĩm licite
ꝙsitorũ: ↄ cõsequẽter a cõtrario etiã oĩm debito
rũ licite contractorũ vnde frater tenet contribu
ere fratri militanti aut filiã maritãti. nõ aũt hoc
põt si sunt socij simpliciter. i. omnis questus.
29 ¶ Vigesimonono q̃rit q̃d si vnus frater dotauit
filiã alterius scientis ↄ patientis ↄ dico qđ si sit
cõtracta societas oĩm bonorũ alter teneret ꝓtri
buere vt dictũ est. §. ꝓt. si vo nõ sunt ific socij. q̃
dotauit dotem põt repetere: qz vtiliter negotia
gessit nõ obstante q̃ extran⁹ dotando filiã alte
rius donare videat dotẽ. l. ex morte. C. de pac. cõ
uẽ. qz hoc verũ est qñ sol⁹ hoc facit fec⁹ si faceret
simul cũ pfe vt cõsuluit Bal. in. d. cõsilio vbi. ℨ.
30 ¶ Trigemo queritur si frater legitimus ↄ spu
rius in vita patris contrahũt societatem omniũ
bonorũ vtrũ patre mortuo eius hereditas trã
seat etiã ad spuriũ. ↄ dicit Bal. l. i. j. C. ꝓ soc. quod
sic non vi successionis vel relictionis: sed iure societa
tis. Qđ ꝓ cautela notãdum est ei qui vult spu
rium succedere in hereditate cum legitimo. vt fa
ciat eos omniũ bonorũ societatem contrahere.
31 ¶ Trigesimo ꝓmo queritur si alter ex socijs om
nium bonorũ cõicauit socio vel fratri lucrũ vel
rarium vtrũ episcopus possit compellere socium
vel fratrem ad restitutionem vsurarum: ↄ dicit
Bal. quod sic. vt. ff. eo. l. quod enim.
¶ Trigesimo secũdo queritur vtrũ lucrũ vxorium
vel extraneum fratris cõicadũ sit in diuisiõe: ↄ Bal. in. l.
si vxorẽ. C. de condi. infer. ↄ do. ↄ Ubal. in. l. cum
duobus. ff. ꝓ so. distinguit. Nã si eadẽ opa facit ti
cut hoses in laborãdo debet habere partẽ lucri
ↄ diuidet in capita vt dicet de filijs. §. vlt. in fi. si
nõ exercet aliquã artẽ vel mercantiã vel est ob
stetrix aut chirurgica: tũc si ponebat ofa lucra
cõi ↄ similiter vir ꝓtractu ẽ societas quã mulier
cũ viro cõtrahere põt ꝑm eũ Bal. in. d. l. si vxorẽ
ↄ sic lucra erũt cõmunis si tenebat separatũ lucrũ
vel ex alijs cõiecturis apparet qđ societatẽ ptra
here nõ volebat: tũc de operibus cõmunib⁹ ↄ ob
sequialib⁹ que fiunt a mulieribꝫ i domo ꝑm qua
litatẽ persone vt facere lectũ coquinã ↄ hmõi lu
crũ ꝓsequi nõ põt: qz operari tenet in domo in
qua recipit alimẽta vt in gl. l. sicut. ff. de ope. lib.
ↄ Bal. in. l. caio seio. in fin. ff. de ali. le. ↄ Ang. in. l.
j. C. de legi. here. ↄ in. l. si cũ dotem. ff. sol. ma. imo
si desisteret a talibus obsequialibꝫ eriam partue
estimatiõis ꝓpter exercẽdã artẽ pars talis lu
cri deberet communicari viro ↄ alijs fratrib⁹ ꝑ
iudicium boni viri nisi aberet alimenta iure le
gat cõsequẽter non teneretur operari in tali do
mo ꝑm Bal. ↄ Ang. vbi supra. Si vero vltra talia
obsequialia exercet aliquã artẽ ↄ lucrat põt sibi
illud tanq̃ ꝓprium retinere ↄ cõmunicare nõ coꝛ
tur. Et qđ dictũ est de vxore dic de filiab⁹ alteri⁹
fratris excepto qđ acquirẽt patri ↄ illud lucrum
erit eis aduentitium. Et hec ex not. predictis. ℨ.
eleemosyna. §. v. ↄ vicendis infra vxor. §. vij.
¶ Trigesimotertio. Pone: Petrus decessit relic 33
tis quatuor filijs masculis equaliter ei succedẽ
tibꝫ altero eorũ paulo habẽte duos filios aptos
ad labores ac lucra ↄ post mortem patris sine di
uisione laborauerũt cõmunicantes inuicẽ bona ↄ
lucra vsq̃ ad mortẽ ei⁹ qui duos filios habebat
id est pauli. Querit ergo quomodo debeãt diui 1.oth.
di. ↄ dico multa. * Primum. Loquendo de domo
alijs a fructib⁹ ex possessionib⁹ si diuisio habui
set fieri ꝓpe mortis petri quatuor filij equaliter
succedebãt ab intestato ꝑm stirpes. l. inter filios
C. fami. herc. ex testamẽto vero ꝑm ei⁹ voluntatẽ
si fuisset legitima. §. disponat autẽ. de nup. col.
xiij. * Bcõm. Si vero habuisset fieri post mortẽ
Petri viuentib⁹ tñ oĩbus filijs eius dico qñ ab
eo tpe quo ceperũt cõmunicare bona ↄ lucra in
telligũt societatẽ tacite cõtraxisse ꝑm Bal. in. l. si
patruus. C. cõmunia vtriusq. sud. ↄ ab illo tempo
re circa quo ad bona abinde quesita siue post
mortem petri diuisio est facienda in capita: quia
hoc est de natura societatis lege si non fuerint

ff. ꝓ so. nec tñ duo filij parvuli habebũt eq̃les
portionẽ cũ suo patre qz eo viuẽte nõ cẽsent ipsi
in societate cũ nulla bona ꝓmunicauerint sicut
pater suus habebũt tñ sua salaria que verisimi
liter lucrati fuissent si dicto tempore cõis stetis
sent cũ alijs: ↄ tarabunt ꝓ duos hoses eligẽdos
per iudicẽ qz personas suas cõmunicauerũt cir
ca negotia ꝓmuntia.* Tertiũ. Si aũt debeat mo
do fieri diuisio mortuo paulo dico q̃ prima so
cietas paulo mortuo ẽ dissoluta. l. adeo. ff. ꝓ so.
vsi si eo mortuo nõ ꝓtraxerit aliquã societatem
fieri diuisio sicut eo viuẽte ita q̃ illi filij habebũt
partẽ patris ↄ sua salaria. si vero aliquo tempo
re societatẽ ꝓtraxerẽt cũ patruis de bonis ab eo
tempore quesitis quo societatẽ ꝓxerunt debet
fieri diuisio in capita ↄ nõ in stirpes ꝙ bonis pe
tri ↄ pauli debet fieri diuisio i stirpes ↄ nõ
in capita reseruatis duob⁹ filijs pauli salarijs.
*Quartũ. Quantũ aũt ad fructus pẽdentes ex
possessionib⁹ quas tenent ad colomã dico qđ si
boues erãt ꝓmunes deductis expẽsis diuisio fie
ri debet in capita ↄ nõ in stirpes vt voluit Bar.
in suo cõsilio incipiẽte tirianelus ↄ Bal. in addi.
ad bar. de duo. fra. dicẽs nos debere considerare
q̃ fructus triplici modo percipi possent: primo
ratione operarũ exhibitarus a personis. scõo
ratione operarũ exhibitarũ a bob⁹. tertio rõne
seminis ↄ aliarũ expẽsarũ ꝓ messoribꝫ ↄ simi
libus. Primo igitur de fructibus detrahẽda est
omnis impẽsa que si facta est equali portiõe an
te fratrib⁹ ↄ neporib⁹ equali portione reuertatur
qz nullus est casus in quo talis deductio nõ fiat
l. fundus. ff. fami. her. scõo sicut boues sunt cõ
munes ita q̃ rõne eoꝝ percipiẽ ꝓmunicẽt ꝓ
pte ꝓ qua ↄ boues sunt cões qz rõne cõis acqui
rit dñis ꝓ ea portione ꝓ qua sunt dñi. ff. de acq.
re. do. l. ꝙ seruũ. i fi. tertio residui fruct⁹ diuidãt
in capita ita q̃ quilibet habeat suã portionem
tã patrui q̃ nepotes qz societas respicit capita 34
operantium in societate. d. l. si non fuerint.
¶ Trigesimo quarto q̃rit an frater gubernans
bona ꝓmunia cũ fratribus paruis possit i diui
sione salariũ petere sicut tutor põt ꝑm Bart. in. l.
in eos. ff. de tute. q̃ nõ ↄ dicit ludo. q̃ certa por
tio fructuũ assignabilis illi. ſz salariũ peteẽ nõ ꝓ
ꝙ: ꝓ hoc de alijs predictis aduerte primo q̃
ꝑm bal. in trac. de duo. fra. duo fratres q̃ñ vnus
ꝙ tñ diuidẽt fruct⁹ equal'r qz hec societas respi
cit capita eoꝝ q̃ ogas ponũt ↄ idẽ paul. l. i. illud
C. de colla. in duob⁹ fratrib⁹ quoꝝ vnus erat
fatuus nihil faciẽs: ali⁹ vero habẽs multos filios
bona gubernabat qz in diuisione ille solus pete
re nõ poterit fructus ꝓsumptos a filijs fratris.
*Aduerte ſcõo q̃ lucrum alteri⁹ fratris in dubio

ꝓsumit̃ dẽ patrimonio patris aut de cõmuni.
si fit ꝙ nulli⁹ exercitij sicut alias vxor ꝓsumi
tur habere de bonis maritali: si vero sit artifex et
ꝙ lucrat nõ ꝓsumitur habere de ꝓmuni nisi
expresse probetur. C. arbi. tute. l. si defunctus.

Pecunia aliqñ largissime sumit̃ ꝓ oĩ re
mundi q̃ põt esse in patrimonio. ſ. q. iij. to
tũ ↄ in. l. noie. ff. de ꝙb. sig. iuncta glo. et
sic rei appellatio latior est q̃ pecunie vt in. l. rei.
ff. eo. qz res sacre ↄ liber hõ q̃ nõ pũr ee i pri
monio res sũt ↄ nõ pecunie: ſz stricte accipit̃ pecunia
ꝓ nũerata. i. numerabili. xiij. q. iij. c. j. ↄ iij. ↄ. ff.
de leg. j. talis scripturа ꝑm merẽ aũt. l. Tho. xxij.
q. c. pecunia formaliter ↄ proprie est moneta seu
mẽsura rerũ venaliũ: ꝓprie aũt ↄ victualiter
est oẽ cui⁹ pretiũ estimari põt pecunia. Bunt.
ãt an. ↄ ro. referũt quarto⁹ magistros expositio
res regule beati fracisci dicere q̃ pecunia ẽ ois
res q̃ ꝙs vtik ad aliqñ ꝓ pcio vandũ. i. oẽ quod
vice pcij vak: ſz tikt nõ occlarãt ꝓprie qđ sit pecu
nia in ſcis quo sumak in predicta regula qñ ꝓ
hibet pecunia recipi: de quo sunt opiniones. Nã
cũ 6z in regula q̃ ffes nõ recipiãt denarios vel
pecuniã car. in cle. exiui. §. porro. de ver. sig. dicit
q̃ sumit̃ ly vel ꝓ. i. ita q̃ denarij ↄ pecunia idem
sũt ↄ ꝺñs dixit q̃tũ ad ꝙba. dicti ꝙ magistri di
cũt q̃ ibi sumit̃ nõie pecũie ẽt oẽ quo quis vtik
loco ꝓcij ad aliquid emẽdũ: vñ nõ licet fratri
minori accipere aliqđ intentione vẽdendi ↄ vtẽ
di pretio. imo ꝑm ea que dicti summiste referunt
ex dictis doctoꝝ magistrorũ nõ licet fratri mino
ri permutare puta accipere vinũ vt det alicui do
turo sibi p anes ↄ qz hoc est vti aliquo. i. vino ad
aliqđ cõsequendũ qđ pretio dak. i. panẽ: ſz bñ in
tẽtione ꝑsentandi ꝓcuratori ordinis vt ipse eaꝫ
vendat vel in necessaria ꝓmutet: qz sic talis reg
nũch ẽ pecunia l manu ffis. vtrũ aũt mutuo acci
pies pecuniã aureã restituere possit argẽteam ↄ
alius eam recipere teneat vide. j. solutio. §. j.
Pensio. ℨ. gabella. j. §. j.
Pedaneus iudex vide supra archidiaconus. §. j.
in fi. ↄ supra iudex. §. j.

¶ De pena.

Pena est id qđ pro culpa inferẽdo: qz a
puniendo ↄ est que punit ↄ vindicat q̃
quisq̃ cõmisit de pe. dist. iij. penitentia
vñ a supplicio vel dolore differt q̃ sine
culpa aliquando inferunt vt cuꝫ torquetur bru
tum vel homo iustus. pena aũt nunq̃ inferẽ sine
culpa q̃uis aliqñ inferat sine culpa punti. licet
non sine causa: quia scilicet propter culpam alte
rius: vnde sine culpa nisi subsit causa non est ali
quis puniẽdus de reg. iur. li. vj. Et noie pene lo
quendo iuridice ↄ non theologice stricte ↄ pro
prie venit solũ corporalis id est afflictiua corpo

Universidad de Deusto
Biblioteca

ris ſm paſi.in.c.inter alia.de immu. eccle. large tamē ſumit ꝑ oī q minuit de p̄monio vel p̄uat aliquo legitimo. Et.tñ in.c.fi.de ele.libz.vi. ōt q̄ pstitutio ꝓpie est penalis q̄ p̄uat iure quesito vt i.c.si religiosus.e.ti.t ita est penalis siue vindicet in corpore siue in alio questo vt in c.dispendia.de reſcri.lib.vi.iuncta glo.

1. qō ¶ Prio vero querit quotuplex sit pena in genere dico q̄ est duplex. p̄ima. i. p̄uatiua q̄ ōr pena dāni t large est q̄ ꝑ culpa aliq̄d auferk t iferk ꝑpuatio ꝓpie ꝙ est qua ꝑ culpa auferk pfectio t inferk p̄uatio nō repugnās appetitui semꝫ: cuiusmodi est carētia diuine visiōis: q̄ t si forte repugnet appetitui in dānatis nō in pueris decedētibus sine baptiſmo secundum theologos. Et ſcōa positiua que dicit pena sensus. i. afflictiua appetit' : siue inferioris siue superioris t large est qua ꝑ culpa auferk pfectio t inferk p̄uatio afflictiua appetit' semp saltē naturali ter: vt subtractio peculij verbera t ignis quib' auferk sensuū armonia mutilatio t huiusmodi. Et sic pena sensus ꝓpie nūq̄ est pena damni ꝑ ꝓpie nec ecōuerso: qz vna affligit semp alia non semper: ois vero pena sensus ꝓpie est pena dāni largeqz semp est p̄uatio vt hz annexā p̄tationē, nō asit ecōtrario: qz pena dictorū puerorū nō est sensus ꝓpie sed solū large vt sꝫ est in dānatis. Sed qz ista sunt theologalia nō me extendo quemadmodum materia requirit.

2 ¶ Scōo q̄rit quotuplex sit pena sensus iuridice loquēdo ſm canones p̄cipue t dico q̄ duplex diuiditur a iuristis q̄rū ex dictis eo t colligit. f. ſm se. t ex pte cause penā inferētis. diuidendo ergo eō ſm se i q̄e est triplex. *1. essi gen' est ſpūalis pene q̄ ē q̄druplex ꝑma. f. increpatio q̄n q̄e isto est q̄si ꝑambulū oī. lxxiiij. q̄uenit. secūda est cēsura eccl'iastica q̄ ē triplex. i. excōicatio interdictū t suspēsio de ver. sig. q̄rēti. tertia infamia de q̄. ē. infamis. quarta est depositio. di. v. si epūs. de q̄. ē. degradatio. *2. gen' ē corporalis: q̄ ē quintuplex ſm canones ꝑma est ieiunij vel abstinētie di. xc. si q̄s ꝓtristat'. xxvij. q. f. si hō esset scōa est ꝙberū. xxiij. q. v. circucelliōes de qua. f. p curere. t. ē. excōicatio. vi. tertia est seruitus. de qua. ē. luxuria. §. iij. quarta est publicationis bonorū. di. lxiij. adrianus. de qua. ē. hereticus. f. §. viij. quinta est exilij. di. lxiij. in sinodo. siue fit ad certū locū vt cū quis tradit in monasterū siue ad certo loco vt cū q̄s ab aliquo loco ꝓhibet: siue ab oī loco vt cū penitēti iniūgit ne alicubi pluſ q̄ tāto spacio moret. de pe. di. vi. facerdos ſm leges asit sunt t alie pene vt mortis detrusatiōis vel etiā detrusationis de quibus diffuse in sum. cō. li. iij. ti. xxxij. q. f. ſm Ray. t ſm ꝙ. de iureiu. ca. veniēs. q̄dā est capitalis t est triplex. i. mors exilij t relegatio. ff. de publi. iudi. l. ij. est autem deportatio ꝓpie exilij perpetuū relegatio ꝙ tēporale. ff. de interdi. l. relegatorū. §. differētia.

* Tertiū gen' est pene pecuniarie: q̄ aliq̄n infertur ꝑ iniuria illata ꝑsone vel loco de quo. ē. immunitas. ij. §. x. aliq̄n ꝑ satisfactiōē illati dāni: vt ē. furtū. §. ij. t. j. raptor. §. f. inferk etiā ad punitionē criminis q̄n i nulli' est iniuria nisi dei saltē ꝑ modū eleemosyne, vt. ē. blaſphemia. §. vij.

* Diuidendo adhuc penā sensus ſm cās penaz inferentes: in gñe est quadruplex. Prīa est a iure. l. canonico vel ciuili de qua i.c. statuim'. xvi. q̄. f. ad quā reducik ea q̄ est a statuto. Scōa ē a p̄suetudine de qua m. c. dilect'. de offi. ord. Tertia est ab hoīe. Quarta est mixta possibilr: q̄ ōr pena ptumacie punitiua. Ex illa q̄ est ab hoīe etiā est tripler. f. iudicialis arbitralis ꝙuentionalis quā partes extra iudicium inter se imponunt.

¶ Tertio q̄rit a quo possit pena imponi t dico ꝙ hoc patere ex dictis. §. prioze: q̄ iuridicā t consuetudinalē ſponere ꝑsit q̄ t statuere. aut p̄suetudinē facere eā ꝙ q̄ est ab hoīe cōuentionalez facere ꝑsit oēs q̄ ꝑsit cōtrahere t arbitralē oēs q̄ ꝑsit cōpromittere: t iudicialē ois iudex potēs punire: q: iurisditio sine coertione saltē modica nulla est de offi. deleg. pastoralis. t ca. ex illis maiores tñ penas: t ḡtū ad fo' eccl'iasticū depositionē: ḡtum ad seculare vero decapitationē inferre ꝑsit oēs iudices: ſz in illo q̄dē solus epūs ad quē pertinēt maiora negocia. dist. xxv. pericrīs in isto ꝙ. f. seculari. hi vero qui habēt merum imperium.

4 ¶ Quarto querik vtrū pena imposita a iure in vno casu videat imposita in alio: q̄si ulla duo in iure equiparanē: t dicūt quidā q̄ sic per tex. cuz gl. in. c. f. de post. p̄ela. dicēs q̄ dispositio etiam penalis cōcepta in electione procedit etiā in postulatione: q: ꝙ postulationē venitur ad electionē. l. oratio. ff. de spon. t hoc sequik Pan. in. c. de multa. de ꝓben. t in. c. fi. de inuti. peti. * Quod quidā in fauorabilibus habeo ꝙ indubitato ꝙ aut. item si quis liberos. C. de natu. libe. vbi pater in aliquo legitimo documēto filiū naturalē appellās filium simpliciter legitimasse videtur omnes alios filios naturales q̄ sunt confratres sed in penalibus est glo. singularis in cōtrarium in cle. f. de ꝓban. t affi. que dicit quod pena apposita ꝓtrahēntib' matrimonium non extenditur ad ꝓtrahentē spōsalia. * Undecimdū vī quod q̄si aliqua duo in iure sunt parificata cōmuniter t est eadē ratio expressa vel indubitate p̄sumpta. tūc statutū in vno extēditur ad aliud etiam in penalibus: sed q̄ non sunt cōmuniter pa-

ficata: sed solū in aliquibus casibus tūc nō extēdik: similiter licet ratio sit eadē tamē nō extendi tur pena sed sola ꝓhibitio: nisi ratio sit expressa vel indubitate p̄sumpta: qz tūc extenditur etiā quo ad penā. vt. ē. ler. §. xviij. t sic intellige limita t concorda predictas glos. in cle. vnica de offi. vica. t glo. in. c. constitutionē de regula. lib. vi. et glo. in regula que a iure de re. in. lib. vi.

5 ¶ Quinto querik vtrū pena imposita a iure in aliquo delicto sit posita vt locum habeat in actu vicino ipsi delicto t dicit Pano. in. c. f. de eo qui mit. ī pos. q̄ nō: nisi q̄s actū perficiat licet talis aliter sit pumēdus iudicis arbitrio: q̄ ꝑbak in c. cū in cūctis de elect. sexto. c. perpetuo eo. ti. lib. vi. t ibi glo. Et idē in pena imposita per statutū: qz verba statuti exigūt actū perfectū vt no. Bart. in. l. is qui cum tale. C. de sica. vnde non sufficeret inchoasse. Secus autē de pena que venit imponenda per decretum iudicis: qz talis sic punitur ac si perfecisset ex quo peruenit ad actum p

6 pinquum vt in. l. si quis non dicam rapere. C. de epi. t cle. t. d. l. is qui cum telo.

¶ Sexto querit vtrū p homicidio adulterio t huiusmodi posset per statutū imponi pena pecuniaria solū: t dicit Host. t sequitur Pan. in. c. fi. de delic. puerorū q̄ est illicitū tale statutū: quia homines exponuntur venales ad delinquēdum quia multi bene timent curciatus non timentes pecuniariam penam vt habeant suum intentum

7 arg. l. in seruorum t in. l. aut facta. ff. de pen. t in aut. de manda. principum. §. oportet.

¶ Septimo q̄rit cū pena p statutū ipposita est alternatiua puta suspendat vel puniat in mille cuius sit optio vt sciat que pena est impōsita t dicit Pan. in. c. inter cetera de reſcrip. tres gl. assentire. q̄ datur iudici. sez in. c. sicut de iudeis et in c. cra pula devi. t bone. cleri. t in. ca. fraternitatis xxxiij. dist. sed in cōtrariū est. l. quicūq̄. C. de ser. fugi. cū ibi notatis vbi optio datur reo: sed p̄o concordia distinguendū est post Ly. t Bart. in. l. f. ff. de effrac. q̄ datur iudici si verba dirigūntur ad eū vt dicēdo puniat eū iudex sic vel fic: ad q̄ in. l. si fugitiui. C. de ser. fug. dak ꝙ reo si dirigūtur in reū vt dicēdo soluat cētū vel reedat de ciuitate: t ita loquik. d. l. quicūq̄. sed limita si dirigunk in eū actiue secus passiue puta patiak istā vī illā penā. ar. di. c. sic iūcta glo. Si vero sunt ipposito naliter plata vel aliter dubitāt sum. Ang. dicit q̄ optio datur iudici si pena est corporalis vel reo si pecuniaria. t vī inniti Bar. qui tū dicit se dubitare t vī inclinari vt dek reo vt parcomitior eligak: vt in regula odia. Pan. ꝙ quē sequitur sum. ro. tenet contrariū: qz iura canonica superi' allegata loquuntur impersonaliter: t tamē glo. cōmuniter sentiunt vt optio detur iudici: t ꝑba

8 tur per. c. q̄ssi. vt lit. non cō. q̄: regulariter iudex tanq̄ minister hz eligere t apponere penam ſm circunstātias loci tpis t ꝑsone. vt in. l. respicien dū. ff. de penis. ite reus semp eligeret mitiorē penam. t sic q̄si frustarek alternativa legis. Predicta tū limita nisi vna pena esset trāslata in aliā. quia iam non haberet iudex electionē. vt dicit statutū vel ſnia q̄ reus soluat mille infra decez dies alioq̄n sibi pes amputet qz post decem dies. Bar. dicit se cōsuluisse in q̄stone facti q̄ pecunia ria in corporalē trāslata est. l. cū duob'. §. idē rū dit. ff. ꝙ soc. t sic potestas nō poterit ampli' face re executionē in bonis cōdemnati. Mouet tū Pa noz. dubiū si corporalis t pecuniaria imponētur alternatiue t p̄suetudo ab olim habeat q̄ impo nak ꝑcise altera. vtrū iudex habeat optionem; et dicit q̄ de equitate vī q̄ nōrs sit cōsuetudo seruanda. ar. in. l. hodie iuncta glo. ff. de pe. t deinde dicit posse argui de rigore qz in his q̄ sunt mere facultatis ex obseruantia vnius non est inducta consuetudo: sed tu solue ad hoc ex dictis supra consuetudo quod si consuetudo talis est que habeat vim legis seruabitur, non aliter.

¶ Octauo querik vtrū iudex eccleſiastic' possit imponere penā pecuniariā: t distinguit Pan. in c. lz de penis. q̄s aut vult hoc imponere mulctando aut penā diffinitiue imponendo. Est ait multa pena quam iudex ꝓmont arbitrio suo. pena vero ꝓprie imponik ſm ius cōe vel municipale. C. de mo. mul. l. f. t. C. de app. l. t in multis. * Si primū. hoc inquit pōt si illa pena magis timetur. maxime qz pena certa nō est a iure statuta ꝑ arceda cōtumaciā: vnde pōt ꝙponere vt sibi videt vt in. c. de cauſis. de offi. dele. Sz in scō casu q̄si vult imponere diffinendo aut subest statutū vel cōsuetudo vt ꝑ quolibet delicto imponat pena pecuniaria: t nō valet: qz dissolutio ꝓsurgit multā essi delinquēs ptimescit culpā cū se sperat eas nūnis redimere. xi. q. iij. pauper. Aut subest statutū vī ꝓsuetudo q̄ vltra penā iuris imponat pecuniariā: t valde dūmodo non ꝓcedat ex radice cupiditat'; qz pōt eps adiuuare canonē apponēdo nouā penā: vt in. c. ij. de cōsti. li. vi. Aut non subest statutū vel ꝓsuetudo t tūc aut vult exigere pecuniā ꝑ delicto extra iudiciū t nō potest: qz certi modi sunt in iure statuti ꝓcedēdi cōtra delinquētē: sicut faciebāt illi archidiacont de q̄b' in. o. c. lz. Aut vult ꝓcedere iudicialiter. t tunc si certa pena nō est impōsita potest imponere pecuniariam. si vero est certa pena statuta t cū cause cognitiōe voluit eā temperare ꝓnunciādo pōt qz hoc videtur concessum cuilibet iudici cognoscēti de crimine: vt ex causa possit temperare penā ois pronunciat: non autem post q̄ pronunciauit: vt in. §. nota. z. ij. q. iij. t in. l. f. ff. ad turpi. nisi

Universidad de Deusto
Biblioteca

posset dispensare super illo crimine: vt in.c. at si clerici. de iudic. nisi esset multa impositā q̄ propter inopiā rei etiam ex postfacto tempori pōt vt est text. in.l. illicitas. ff. de offic. presi. Adde qō dicit idem Panor. qō vbi pena nō est in iure expressa. imponi dz consuetudinaria: z si iudex excedit consuetudinē dz excedere modū. ad qō text. cum glo. in.l. hodie. ff. de pe. sed cessante consuetudine venit arbitraria. ē. iudex. s. §. xs.

9. ¶ Nono q̄rit vtrū ep̄s possit imponere penā pecuniarā laico sibi tēporaliter nō subiecto. z sentit Jo. an. post Host. q̄ non: sed dz eā facere infligi p̄ iudicē secularē. Dz hoc nō plz Panor. in. c. 13. q̄ ex quo est casus in quo iudex ecclīasticus vēdicat sibi iurisdictionē in laicū. nō apparet ratio quare in casib⁹ p̄dictis nō possit eā imponere. vt in. c. statuimus. xxv. q. 1. z. xvij. q. iij. c. §§3.

10 ¶ Decimo quer̄itur vtrum iudex possit penam minuere vel augere: z dico vt. ē. iudex. s. §. xs. let hic. §. viij. in fine.

11 ¶ Undecimo querit vtrū pena extēdatur vltra territoriū imponētis: z dicit Panor. in. c. postulasti. de fo. compe. q̄ aut respicit personā aut bona. Et si personā tripliciter. Aut enim primo diminuēdo eius statum vt infamia. excōicatio. interdictū z hmōi. z sic cū sint effectiue p̄sone porrigūt effectū suū extra territoriū etiā q̄ sequuntur eū sicut lepra leprosum. l. ex ea. ff. de postulat. ppter q̄ dicit Bart. in. l. qui vltimo. ff. de pe. qō semel condēnatus ad mortē quāuis effugiat: nihilominus remanet seruus pene: vbicūq; fuerit ideo nō poterit testari aut p̄trahere z hmōi. z facit. o. l. qui vltimo. z auc. sed hodie. C. de donat. inter virū z vxo. Aut scōo interdicendo certū locum puta ne vadat ad talez locū. vel vt morek in tali loco: sic non porrigit extra territoriū nisi q̄ quādā p̄sequētiā. puta q̄ de rāro in loco habitatiōis videt interdict⁹ extā loc⁹ originis quāuis sit extra territoriū de quo dic vt in. l. relegatorū §. i. z. §. interdicere. ff. de interd. q̄ quaz legē dicit Bar. q̄ nō pōt ciuitas imponere suo ciui vt morek in tali loco in subdito. nec interdicere ne vadat ad talē locū nō subditum statuēri: z hoc q̄n fit in penā ultimo p̄tra quē ferē sniaz: sec⁹ si ppter commoditatē ciuitatis vel in odiū eorū ad quos iret statuit ne subditi vadent ad talē locū: q̄ valet. ar. l. fi ff. de vsure. ab or. fac. Aut tertio interdicendo certā artē. puta q̄ nō exerceat talē artē. z sic nō porrigit extra territoriū: vt est text. in. d. l. ex ea. q̄ quā dicit Bar. in. l. cunctos pp̄los. C. de sum. trī. q̄ statutū continēs p̄hibitionē odiosaz nō porrigit indubio extra territoriū statuentis: ideo q̄ dicit q̄ filia q̄ ex statuto nō succedit. cū tale statutū sit odiosum. l. maximū vitiū. C. de lib. p̄ae. q̄ nihilominus potest succedere in bonis alibi sitis: q̄ nō porrigit dictū statutū extra territoriū statuētis. Et similiter puto q̄ sentētia puās aliquē beneficijs suis in dubio intelligit de habentis in territorio disponētis. * Aut respicit bona: puta q̄ publicat ea: z tūc si sit de iure cōi porrigitur ad sita extra territoriū: z remanēt ibi tāquā cautia sed occupātur per iudicez territorij. ar. l. a diuo pio. §. f. ff. de re iudi. z. l. cum vnus. ff. de bonis auct. iudi. possi. si nō sit de iure speciali siue municipali dicendū: vt no. Barto. in. l. cūctos populos Joā. an. in. c. cum secundum de here. libz. vi. 12
quod extra territorium non extenditur pena.

¶ Duodecimo querit vtrū pena impōsita ppter crimē simpl'r sine p̄finitiōe tp̄is sit perpetua: z dicit Pañ. in. c. ex l'is de const. q̄ pena imposita ppter crimē sine cause cognitiōe pura p̄ interlocutoriā iudicis ē tp̄alis durās solūmodo p̄ tēpus officio: vt puta interdicit officiū vel exercitiū alicui. tex. est no. Fm cōem intellectū in. l. fi. ff. de pe. z idē. no. Inn. in. c. qō trāslationē de offi. lega. qō limita in pena successiua: q̄ momētanea est perpetua puta multauit in pecunia vel i corpore z hmōi facit. l. illicitas in fi. ff. de of. presi. Si vero fuit imposita cū cause cognitiōe z deliberatiōe mere bat vt eē ꝑpetua erit ꝑpetua: sec⁹ si nō merebat ꝑpetua ar. l. si p̄ses. ff. de pe. z fuit dictū Oldra. qō sequunt cōiter do. in. d. c. ex l'is. In dubio nō q̄n venit imponēda ex arbitrio intelligit tp̄alis. 13

¶ Decimoterrio querit vtrū ad incurrēdā penā que imponit ipso facto negatiue. i. cōtra omittē rē: vl nō faciētē monitio reḡrat z dicit Innoc. in c. extirpāde de p̄bē. z Joā. an. in. c. 13. de elec. li. vi. z multi alij qō ficiūt ante monitionē pena nō incurrit: ista Pañ. in. c. extirpāde tenet qō nō requirit monitio sz incurrit ipso facto: z idē gl. in l. f. C. de his quib⁹ vt indi. z Barto. in. l. cognitionē. ff. ad silleia. dicēs qō pena apposita nō vindicāti mortē defuncti: ipso facto incurrit quo facultatē habuit vindicādi z non vindicauit: ista. sic. in. d. c. licet concordat dicēs qō p̄ta opinio vera est vbi ius terminū nō p̄figit: sed̄a vero vbi p̄figit: q̄ tūc termin⁹ p̄ hoīe interpellat de lo. potui. Ubi vero ius imponit penā affirmatiue. i. contra cōmittētē seu faciētē aliquid monitio nō requirit: sed ab eo pena incurritur ipso facto eriā si non habuerit in ris effectum qñ est posita contra eum qui alicui facto contrauenit vt. §. sequē. 14

¶ Decimoquarto posito q̄ quidā subcerta pena cōtraxerint inuicē: sed vnus noluerit stare cōtra eum qui tñ locū habuit nō obstāte illa p̄tradictione: querit vtrū cōtradicēs incurrerit illā penā ex quo oīo cōtractus habuit effectū z dicit Pañ. in. c. Raynal. qō sic per tex. illū per quē infertq̄ pena apposita ex suētione p̄mittit ex sola p̄tradictione facti: quēq̄ cōtradictio non habuerit ef-

is effectū. Nā ibi Sācio patrui nō ꝑdiuit legatū factū auunculis z nihilomin⁹ pena ex contrauētiōe posita habuit locū. Et facit hoc p̄ pena posita in cōpromissis aduersus cōtrauentiē vt ꝑmittat sz Suētio effectū aliquē nō habuerit. Similiter ꝑmittit pena ex ꝓtrauentione iuris seu de iure facta vt in. Lnuda. C. de cōtrahē. z cōmit. sti. Quod no. q̄ valeret ad multa.

15 ¶ Decimoquito querit vtrū pena posita a lege vel statuto cōtra omittētē seu nō facientē aliqd infra certū terminū statutū incurrat solū post dictū terminū vel etiā añ illi ex eo tpe ex quo ias est illi possibile hoc facere pura si ꝓmoto ad ecclesiā parochialē imponat sub pena p̄uatiōis q̄ infra annū fiat sacerdos z añ finē anni iā incipit esse certū q̄ hoc nō pōt de quo. ē. eccl'ia. §. §. vij. vel si rector vniuersitatis mādet doctoribus legētibus sub pena cōtenta in statuto vt. §. pascha fecerint suas repetitiones z ante pascha iaz incipit esse certū q̄ hoc nō pūt vt q̄ incipiūt vacatiōes pasche in quibus sz formā statuti null⁹ public⁹ act⁹ fieri potest. Et dico ad questionem q̄ bar. in. l. cū stipulat⁹ sum mihi a proculo. ff. de ver. ob. in predicto casu doctorū distinguit. Naz si pena posita in statuto trahit secū executionē vt pena excōicatiōis vel infamie: incurrit pena eoipso q̄ incipit esse certū de impossibilitate facti: q̄ tūc lex facit suā executionē etiā ante diē statutā si vero pena secū executionē nō trahit vt si dicat statutū sint periuri vel puniantur in decē tūc nō incurritur pena licet certū sit de dicta impossibilitate. ang. aūt q̄ sequit rapha. cu. in. d. l. cū stipulat⁹ tz cōtrariū dicēs q̄ fine pena trahat secū executionē siue nō ante tp̄s nō ꝑmittit sz incipiat esse certū fieri nō posse q̄ fiendi erat qz in sentētijs ꝑferēdis est mēs iudicis attēdenda de ver. sig. intelligētia. q̄ hic nō est vt añ tp̄s siue terminū statutū pena cōmittatur: ēt qz de hoc vf esse casus in. c. cōmissa. de elec. li. vi. de ecclesia parochiali. vt. ē. ecclesia. §. §. vij. Ad legem añ si ura stipulat⁹ esset. ff. de ver. obli. vbi cōtra ꝑmittētē facere insulā ad certū tēpus agere ds pōt ex quo. f. tēpus statutū fieri nō pōt: licet totū tp̄s nō trāsierit: dicēdū est q̄ loquit in pena ꝓcuriali nō in legali z diuersitatis ratio est: qz mitius cū lege q̄ cū hoīe agit. l. celsus. ff. ō arb. vbi dic sz gl. in. d. c. cōmissa. q̄ añ diē vel terminū agi pōt quāti interest opus nō esse inchoatuz vt in turibus allegatis sed non ad penā vt in dicto capitulo commissa z hoc est melius. 19

¶ Decimosexto querit vtrū pena ꝑmittat sine dolo dico q̄ nō si sit capitalis vel corpalis: qz dicit Bar. in. l. quicūq;. C. de ser. fugi. q̄ vbicūq; de pena capitali vel corpali loquimur subintelligitur dolus. ff. de in lit. iur. l. ij. z in. l. in actionibus z in sti. de susp. tu. §. suspectus. secus in pecuniarijs penis vt. C. de nox. act. l. seruū. Et idē Bal. y. in. l. pe. C. ad. l. corne. de fica. z Bald. in. l. data opera. C. qui accu. nō pos. z pau. de cast. in. l. f. C. vbi seng. vel cla. z facit gl. in. l. quid ergo. §. ex cō promisso. ff. de his qui no. infa. z gl. l. i. z si senior. C. ex qui. cau. infa. irro. vbi dicit Bal. quod committēs homicidiū per lasciuiā pura in currendo in equo. nō debet occidi licet statutū dicat q̄ de capiteptur homicida.

¶ Decimoseptimo q̄rit vtrū tp̄s p̄fixū in odium negligētis currat ignorāti vel legitime impedito: z dicit Pañ. in. c. 13. q. diuersitatē de concess. pb. quod non. secus si sit p̄fixū in odiū negligētie sz in alterū⁹ fauorē. ff. de his qui not. infa. l. generaliter vbi tp̄s anni currit mulieri ignoranti mortē mariti: p̄ quo vide gl. in. c. q. statutū. de p̄bend. li. vi. z no. spec. de edic. instru. vbi dicit q̄ sz executor testamēti nō poterit exequi infra annum nihilominus executio deuoluit ad epm. arg. u. l. nulli. C. de epis. z cle. z. c. nos quidē. de testa. z nō q̄ in fauorem defuncti nō in odium executoris. 18

¶ Decimooctauo q̄rit vtrū incidat in penā qui facere nō pōt: quod sub pena mandat: z dico q̄ nō q̄tū ad penas iuris vel statutoz: z q̄ impossibilium nō est obligatio. de reg. iur. li. vi. Et idē dic de pena pura excōicatiōis per iudicē generaliter imposita fm Fede. cō. xiij. z pan. in. c. pe. z ge. de offi. dele. q̄ verba generalia ciuiliter debēt intelligi ar. l. si cui. ff. de ser. z in. l. ratū z in. l. q̄ dicimus. ff. de so. Sed si specialiter imponit penā excōicatiōis vt si nō cōpareas tali die excōico te dicit pa. in. c. super causa de testi. co. q̄ si ex sentētia aperte conset q̄ iudex voluerit eum ligare siue posset siue nō posset sniā ē nulla continens intolerabilē errorē z cōsequēter nō ligat de sententē. exc. tuas. z fil'r nō ligat si appareat q̄ non voluerit ligare imporētē: puta q̄ dicit si cōtempseris vel si diskuleris ꝑparere etc. q̄ nō potens nec cōtēnit nec differt fm gl. in. c. q̄ sit. de elec. li. vi. Si vo mēs iudicis perpēdi no pōt: q̄ ad deuz nō ligat: sz quo ad eccl'iam z nos ligat: z sic intelligē gl. in. c. vnico. iij. q. v. z. in. d. c. cū super causaz sed tñ p̄bato impedimēto: nulla absolutione opus est fm ho. z spe. z placet eriā fm Pan. in. d. c. cū sup cā si esset sniā pape: q̄ debemus p̄sumere q̄ noluerit eū ligare. ar. c. vt nostrum. vt ec cle. bene. z sic nō esset irregularis licet celebret. Si vero loquamur de alijs penis certum est quod in foro anime non incurruntur: vnde fm Sco. in. iij. dist. xv. q. ij. peti nō possunt nisi q̄tū impozrat interesse: ar. ca. si significante de pigno. z capi. ij. de constitu. z. c. ex literis. de in integ. resti. Ad legem autem incendium. C. si certum petā. que vult quod incendium non liberet quan-

Universidad de Deusto
Biblioteca

do ꝯtitas est in obligatione ꝛ qz cum obligatio sit in genere vt.ff.ad le.fal.l.in rõne.§.diligēter. totū genus perire nõ potest dicendum est ꝙ qñ obligatio est in genere ex impotētia non extinguit: licet liberet a pena. ꝓpter qõ dicit Aug. in.l.rescriptū.in pn.ff.de pac. qõ etiã si teneam? ꝙ fiscus habeat tacitã hypothecam in maleficijs ℨ delinquētē: mõ tñ ꝓferet creditorib? immo ꝓferūtur creditores allegãs tex.cũ sua gl. l.vnica.C.de pe.fis.ꝛ ratio qz talis tractat de lucro captãdo creditores añt de dãno vitãdo: ꝛ facit.l.fi.§.licẽtia.C.de iure delib.ꝛ.l. vnica. C. de impo.lu.descript.ꝛ.l.fin. C. de codi. Quod bene nota ꝓ exigentibus penã vltra suiℨ interesse ab his qui nõ sunt soluẽdo: qz tenẽt eã restituere creditoribus. Vide tamen qõ dico infra testatum.ij.§.vſ.ad fi.

19 ¶ Decimonono querit vtrũ penã incurrat totã qui ex sua culpa facit vel dat solũ partẽ eius ad quod sub pena tenẽt ꝛ dicit pa. in.c.suã.de pe.ꝙ ũ obligatio est diuidua penã nõ ꝑmittit nisi ꝑ parte non soluta vel nõ facta: ſi vero est indiuidua soluet totã ꝛ hec intelligit vera esse etiã de iure canonico.q̃ añt obligatio sit diuidua ꝛ que indiuidua: vide Bar.in.l.stipulationes nõ diuidunt.ff.de verbo. obli. ꝛ ꝓprie ℨ: diuidua qñ solutio partis tantũ valet respectu partis sicut solutio totius respectu totꝰ obligationis: indiuidua vero qñ solutio partis nõ tñ ℨ respectu partis sicut tota respectu totius. Exemplus ꝓmi est si ꝑmisi tibi scribere bibliã et decretũ et scripsi bibliã solã qz bibliã per se ℨ totũ suũ ad oẽm ipsius cõmoditatem: ꝛ tantã vtilitatem affert si sola reddatur sicut si reddatur cũ decreto: exemplũ vero secũdi: si promisi scribere bibliã ꝛ scripsi quatuor quaternos. Vide etiã gl. in.d.c.suã.q̃ addit hec esse vera in pena que committitur in nõ dãdo vel nõ faciẽdo. secus qñ debet quis aliquid recipere puta hereditatẽ vel legatũ si sic fecerit vel soluerit: qz nisi totũ fecerit nõ habebit intellige nec totũ nec partẽ: vt in.l. meuiũ.ꝛ.l.cum fundus.ff. de condi. ꝛ demon. de quo vide plene in.l.si seruus. ff.si quis cau.

20 ¶ Vigesimo querit vtrꝫ ꝓmittẽs sub certa pena aliquid habere ratũ ꝓmittat illã cõueniẽdo de facto: ꝛ dicit Bar. in.l.id qõ pauperib?. C. de episco.ꝛ cle. qõ nõ secus si promisisset habere ratum firmum: qz ratum ad ius ꝛ firmum ad factum refertur vt in gl. dicte legis.

21 ¶ Vigesimoprimo querit vtrũ pena possit iferri in loco domicilij ꝑ peccato alibi cõmisso: ꝛ dicit Paſi.in.c.ℨ de foro cõpe. qõ fictuisi requiratur remissio per iudicem delicti: quam debet facere si delictum est atrox alias non si vult.

22 ¶ Vigesimosecõ queritur vtrũ mundus delictũ fieri in alio loco debeat puniri vbi mãdauit vel vbi ꝓmissum est: ꝛ dicit pasi.in.d.c. ℨ. ꝙ ois cõclusio Bar. ꝛ aliorũ in.l.ſi vt ꝓponit. ff. de fideiuſ.est ꝙ vbi delictũ factũ est: qz ibi destinat? est effect? delicti facit cle.pastoralis.de re iudic. Et idẽ dic in teste falso qz puniri debet per iudicem ad quẽ eius attestatio trãsmittit: si sciebat illud debere transmitti: põt tñ puniri i loco vbi delict? ꝛ loc? erit preuentioni nisi ambo iudices ℨcurrãt sicut est de illo ꝙ ℨ loco exẽpto mittens sagittã vulnerauit aliũ in loco nõ exempto. vt i c.ſ.de presum.ꝛ qõ ibi nota. Et similiter de eo q̃ deliquit in cõtinbus: qz verũ est dicere eum in vtroq; territorio deliquisse. ar.l.arbor.ff.ꝙmuni diuini. Sec? si ignorabat illuc attestationẽ trãsmitti: qz tũc puniri debet vbi deliquit vbi attenditur loc? ad quẽ destinatur effect? mſimonij. Idẽ dic de notario qui facit instrumẽtũ falsum.

¶ Vigesimotertio ꝙritur vtrũ possit ꝙs a deo vel ab hoſe puniri sine culpa vel ꝑ culpa alteri? ꝛ dico tria.* Primũ. Scõm.ſ.tho.ij.ij.q.cviij. li. l. q5 cet pena ſm ꝓpriã rationẽ pene non inferatur a deo sine culpa tamẽ inchtꝰ hꝫ rationẽ medicine nõ solũ sanatiua peccati pretereriti sed etiã ꝑ seruatiua respectu futuri ꝛ ꝓmotiua i aliud do nũ sic aliqñ punit aliꝙs sine culpa nõ ꝺđ i ipſa libus bonis sed in tẽporalibus qz illa sunt maxima ꝛ ista minima bona. * Scõm. Secundũ eundem ibi in iudicio humano nõ ℨ ꝙs sine culpa puniri pena flagelli vt occidat murilef aut verberet tñ pena oãni punit aliꝙs sine sua culpa licet non sine culpa ꝛ hoc tripliciter. Primo ꝓpter ineptitudinẽ ad aliq̃ bonũ assequendum sicut ꝓpter lepriã remouet? quis ab administratione ecclie ꝛ a sacris ordinibus ꝓpter bigamiã vel iudiciũ sanguinis impedit. Scõ qz bonum in quo dãnificat nõ est ꝓpriũ sed cõe sicut qñ aliqua ciuitas habeat episcopatũ pertinet ad bonũ totius ciuitatis ꝛ nõ clericorũ tantum. Tertio qz bonũ vnius dependet ex bono alterius: sicut in crie lese maiestatis filius admittit hereditatẽ ꝑ peccato parẽtis ꝛ punit er pena infamie. vſ.q.ſ. ſi quis cum militibus. Cõcor. Vide. Ray. añt ponit multos modos sed ad istos reducuntur. * Tertiũ. ꝓ peccato alterius ſm sanctum. Eyo. vbi supra nullus punit pena spiritualiter: qz hec pena pertinet ad animã ſm quã quilibet est liber sui pena tamẽ temporali vnus punitur ꝓ peccato alterius triplici ratione: primo quia vnus temporaliter est res alteri? vt filius secundum corpus patris ꝛ seruus domini. ꝛ ita in penam eius etiam ipse punitur. secundo inquantum peccatum vnius derivatur ad alterum siue per imitationem sicut filij imitantur peccata parentũ: ꝛ serui dominorũ: siue per mo-

dum meriti sicut peccata subditorũ merẽtur peccatorem prelatũ. ℨ illi? Job.xxxiiij. qui regnare ꝛ.c. siue per aliquẽ consensum siue per dissimulationẽ sicut enim interdũ boni simul puniunt cũ malis: qz eoꝝ peccata non redarguerũt ſm Aug. primo de ciui.dei. tertio ad cõmendandam vnitatẽ ℨ societatis humane ex qua homo debet solicitus esse ꝓ alio ne peccet: ꝛ ad detestationẽ peccati dum.ſ.pena vni? redundat in oẽs quasi oẽs sint vnũ corpus vt Aug. dicit de peccato Achor. hec ibi. Pena autẽ excõmunicationis nunq̃ punitur vnus ꝓ alio ſm Ray.xxiiij.q.ij.ſi heres, secus pena interdicti. de spon. non est nobis.

24 ¶ Vigesimoquarto ꝙritur vtrũ semel punitus ꝑ aliquo crimine debeat affligi alia pena: ꝛ dicit Ray. qõ nõ: qz deus nõ iudicabit bis in idipsuꝫ. Nauꝫ vigesimo. Multories tũ ꝓ eadem culpa in eodẽ iudicio imponit multiplex pena: qz omnes accipiunt ꝓ vna qñ aliqua per se sufficies nõ fuisset: sed in diuersis nõ licet bis in idipsum iudicare vt dictũ est: nisi forte cresceret cõtumacia. vt lit. nõ cõtest. qñ frequenter. Sed ista limita qñ diuersa iudicia sunt actualia: secus si sint diuersa qz vnũ sit ecclesiasticũ aliud seculare: qz ꝓ blasphemia iure canonico imponit pena pecuniaria et ꝓsonalis. de male. statumus. iure vero ciuili vltimũ supplicium. in auc. vt non lux. contra naturã. colla. vſ. et oẽs pene possent imponi vt dicit do. An. in.d.c. statuimus. Imposita tamẽ pena minori per aliquẽ iudicẽ nõ potest alia maior imponi per alium vt.ē. iudex. ſ.§.vſ. par. iij. ꝛ C. de acc. qui de crimine. et ibi ang. ꝛ Saly.

25 ¶ Vigesimoquinto querit qs pena pecuniaria 1.dij exigere possit ꝛ qualẽ: ꝛ dico multa. * Primum. Pena canonica ꝛ legalẽ exigere pñt tã clerici q̃ laici ſm Panormi. in.c. dilecti. de arbi. et facit. c. si qs cõtumax. ꝛ.c.seq. xxvij. q. iiij. qz qõ fit lege per mittente nõ est peccatus. xxiij. q. qui peccat. C. de adul. l. gracchus. Vñ ſm ℣. etiã ecclesiastice ꝑsone retinere possunt emẽdas ꝛ penas qs leuãr ℨ secundum consuetudines legitimas et statuta regioꝝ. nec peccant qñ subest causa et seruatur iuramẽtũ excedat: qz ymõi pene nõ sunt statute so hꝫ ꝓpter interesse: hꝫ etiã ꝓpter crimina excedẽda vſ. ℨ hꝫ tñ tenẽt qs soluere hmõi penã i foro aie nisi condẽnet: hꝫ sufficit soluere interesse. vt fue rit iniuria satisfacere ad arbitrium boni viri. vt est glo. in.c. fraternitas. xij. qõ. ij. non ob theoriam canonistarũ qõ ler humana nõ continẽs in se peccatũ seruanda est in foro aie qz verũ est qñ in tali foro non cessat ratio legis. seu qñ est eadẽ ratio in vtroq; foro. Et hoc intellige etiã si lex vel statutũ penã imponat ipso facto vel ipso iure: qz adhuc ad executionem necessaria est sna fectã Bal. in li. de vſi. feu. ꝛ archi. in.c. felicis. de pe. lib. vi. quadeclaret q̃d fuisse criminosum antecꝙ fiat excussio bonorũ vel alia executio: quod sum. ange. post pasi. in ca. cum non ab homine. de iudi. cõtra ro. limitat verum nisi factum esset notorium: sed vt dictũ est supra assassinus. §. v. in hoc cõiter tenet panor. nisi forte ex ipsa pena ñ incũbet alicui actio hꝫ sola exceptio: sicut in asserrorio periurio notorio excipi põt in cã testimonij ferendi etiam nulla alia interueniẽte sntia. hꝫ in notoriis non requiratur sentẽtia cũ tanta solemnitate vt ē. notorium. §. vſ. Et ante talẽ sentẽtiã nõ tenetur reus eã soluere etiam in foro aie. Nõ tñ põt sine peccato mortali talia bona alienare. qz darek. dã. num emptor. qui ea teneret restituere fisco vel alij cui essent applicata: cum fructibus medij temporis etiã ꝙdito precio. nisi ipsum preciũ vl aliq̃d loco eius inueniret apud alienantẽ vt ꝓz supra hereticus. ſ. §. vlt. particula tertia. vbi diffuse de hiꝫ ꝛ multominus tenet? soluere eã añ condemnationẽ. si pena non ponitur ipso facto hꝫ venit imponenda. l. eius qui delatorũ in principio. ff. de iure fisci. ꝛ añ condẽnationẽ disponere põt qñcũq; vult: qz eius est res sua hꝫ possit ea ꝓuari. Et no. ſm bart. in.l.ſi. ff. de pe. in.l. honorarius. ff. de act. ꝛ obligat. quod hec pena in iudicio exigi nõ põt post annũ ℨ hꝫ solũ infra annũ post cꝙ ꝙs eam incurrit: qõ itellige qñ est mere pena ex parte tam actoris quã rei. hꝫ fallat in aliquib? casibus de quibus glo. in.d.l. in honorarijs. ꝛ scõm hoc tenet glo. in.c. fraternitas. xij. q. ij. Notãdum est etiam qõ nõ ob. predictis quidã dicũt qõ vbi pena imponitur a lege incurrenda ipso facto vl ipso iure ſm aliquos iudicis sentẽtia nõ requiritur declaratoria ita qõ ꝓtinatus bonis ipso iure vel facto ea nõ põt in conscientia retinere: videtur opinio modernorũ vt feli. in ca. ſ. de cõstitu. licet alias ꝓtrariũ tenuerit in.c. audiuimus/de simo. tñ secũda opinio est vera solũ quatũ ad sentẽtiã declaratoriã ꝛ quãtum ad penas q̃ ad executionẽ suã nõ requirit necessario actum vt excõicationis ꝛ hmõi: sed ꝓma est vera quãtũ ad sentẽtiã cõdẽnatoriã qz nõ reqrit. ꝛ quãtũ ad penas q̃ ad sui executionẽ requirit actum hoꝝ vt ꝓmatio bonorũ ꝛ hoꝝ pecũiaria vel corporalis in quibus indubitare est vera quicqd fit in alijs: quod absurdũ est qõ reus exequat talẽ sniam ꝓtra se aut qõ alit? eã exequat sine iudicis lnia q̃ hꝫ vim declarationis. Esto tñ qõ qs in cõscientia nõ posset tenere talia bona añ declarationẽ eꝰ ꝛ alius habẽs autoritatẽ qui ẽpalẽ posset sup tali retentiõe dispensare ſm Frã. are. et fel. i.c. at si clerici. de iud. ꝛ vꝫ posse ꝓbari ꝑ ca. vergẽtis. de here. vbi hec dispensatio nõ reseruatur pape. * Scõm

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sciẽdum est ad intellectũ predictoꝝ ſi qꝫ ſi is a quo ꝯs petit habuit rẽ q̃ petit: ſic nõ est pena ex parte rei vl actoris. ſi vero eã nõ habuit ꝛs abfuerit a petẽte. vt quia perit itereſſe eſt pena ex parte rei ſ; ñ ex parte actoris/ſi ꝯ petit qꝫ nec reo aduenit nec actori abeſt eſt pena ex parte vtriuſq;. Oſtigit oꝝ qꝫ pena non eſt ſoluenda in foro aie niſi poſt condẽnationem intelligit qñ ẽ pena ex parte vtriuſq; vl ſaltẽ actoris. o. c. fraternitas. in glo. ⁊ elicit a paſi. in. c. fine/de dolo contu. * Tertiũ. pena cõſuetudinaria hodie non eſt in vſu: ſi tñ eſſet alicubi poſſet exigi etiam a religioſis. de off. ordi. dilect⁹. etiã ſi excederet intereſſe. vt. ſ. pticula pma. * Quartũ. pena ꝯ cõtumacie punitiua de iure ciuili petebat. vt in. l. ij. ff. de colla. bo. ⁊ C. de mod. multa. l. illuſtris. ſed iure canonico peti nõ põt a parte ſm ho. niſi quã tũ eſt ſuũ intereſſe. de do. ⁊ cõtu. c. ſ. vel niſi petatur ad ſatiſfactionez iniurie de iniur. olim/iudex tñ ſi hz ptãt mulctãdi ſicut hz ordinarius. ff. de iud. l. ij. in fi. bene poterit exigere. * Quintũ. pena etiaz iudicialis peti põt a quocũq; ar. c. fin. de do. ⁊ contu. etiã ſi excedat intereſſe ſm Innoc. et hoſtl. q̃ addit qꝫ etiã hoc põt religioſi ſine pena conſiſtat in pecunia ſiue in alio. ſ. q. vij. quoties. vñ licite clerici⁹ agit ad eſtimationez iniurie ſibi facte. Sed ⁊ ſi pars fecit totũ qꝫ potuit mero iure tenet ad penã inſolidum/tñ de benignitate canonica nihil vltra quã intereſt exigendum eſt. et ſic intellige de pe. ſuã. de hoc in ſum. cõ. lib. ſi. ti. xxxij. q. ij. * Sextũ. pena ꝯ arbitralis ſil⁹ peti põt a quocũq;/de arbi. dilecti. ſiſecta glo. ſm hoſt. tñ de equitate peti nõ ꝺz niſi quãtũ eſt intereſſe partis. * Septimũ. pena aſit puentionalis peti põt quantũ intereſt. l. pdia. ff. de act. emp. et ven. ſm hoo. ⁊ oo. an. in. o. c. dilecti. de arbi. imo ſi non ſit poſita in fraudẽ vſurarũ peti põt vltra intereſſe ſm Innoc. in. c. ſuã. de pe. ⁊ paſi. in. o. c. dilecti. et ꝯ. ⁊ vt in. o. l. pcia. qꝫ ſum. ange. limitat a laicis nõ a clericis. qꝫ verũ eſt ſi ſcandalũ inde oriꝛ ratiõe pſone/alꝫ nõ ſubeſt ratio. maxime iudice eã ex ſuo officio applicãte. Uſi ꝛs hoſt. vt refert et ſequit ſum. ro. etiã religioſi põt petere penam etiã puentionalẽ ab eo q̃ nõ ſeruat arbitriũ non ex impotẽtia ſed ex negligentia vel ꝓtumacia ẽt ſi nullũ pretenderet intereſſe vel oãnũ. Quod aſit dicit in. c. fraternitatis. xij. q. ij. qꝫ eccleſia res ſibi ablatas nõ ꝺz recipere cũ augmento id eſt pena intelligit in foro penitẽtie ſm Archi. vbi ſufficit ſimplũ niſi ꝓceſſerit condẽnatio. * Octauuꝫ Soluta aſit pena iudiciali vel conuentionali ſecũdũ hoſt. nõ ſtabit ſentẽtia vl ↄtract⁹ niſi in cõpromiſſo vel pacto expreſſe dictũ ſit qꝫ pena ſoluta rata maneat ſentẽtia et ymõi. C. de trãſ. l. cum ꝓponas. ⁊ idẽ ber. ꝛc. ꝯ. ⁊ idẽ vo. glo. ſu. ca. pũc. cti. de arbi. quo ad ſententiã arbitri.

C Uigeſimoſexto q̃rit cui applicanda eſt pena et dicit hoſti qꝫ ſi iudex eccleſiaſticus licite eã ponit ex ſtatuto põt ſibi retinere: ſi ꝯ ex officio ſuo ſine ſtatuto: ꝛs poſſit ſibi retinere/tñ ſi vult notam cupiditatis euitare deputet in piũ vſum ſ; latiꝰ dic qꝫ pena ſuris ⁊ ſtatuto ꝛ regulariter applicat fiſco: qñ introducit accuſationẽ. l. mulctarii. C. de mo. mul. vl perti. qñ introducit actionẽ. l. iij. ff. de ſepul. vio. ſi ꝯ loquit ſimpl⁹ vt introducere actionẽ. ar. o. l. iij. alie ꝯ pene ſm gof. ſi alicuis damnum vel iniuria contingat applicabunt illi vel parti ſi ſunt conuentionales. vel iudici aut fiſco ſecundũ quod de eis eſt ſtatutum. 27

C Uigeſimoſeptio querit vtrũ ſolutio pene ſola ſufficiat ad obſeruantiã legis phibẽtis aliqđ ſub pena/⁊ in conſcientia dic vt. ſ. inobedientia circa finẽ: vnde nõ ꝛs nõ obedire aut nõ ſeruare promiſſum. in foro aũt contentioſo ſufficit ſolutio pene arg. gl. in. ca. dilecti. de arbi. ⁊ in antẽ. de iud. ſ. quia vero. vbi patet quod ſoluta pena que erat in compromiſſo peti nõ poteſt vt detur ſententia niſi addat vt ſoluta pena ſtet arbitrio. ff. de tranſ. l. penul. ⁊ C. eo. l. cum ꝓponas. 28

C Uigeſimooctauo q̃rit q̃d de officialib⁹ deputatis q̃ non accuſant eos quos deprehendunt in pſos in penã ⁊ dico qꝫ peccant ſi ſe obligarunt ad accuſandũ pacto vel iuramẽto: ſi vero ſe nõ obligarũt nõ accuſando nõ peccãt: niſi faueãt malis committendis. Et ſi quid acceperũt vt nõ accuſarẽt qñ erãt obligati tenẽt illud reſtituere fiſco: vel ei cui pena erat applicãda: imo tenẽt vſqꝫ ad complementum pene exigende ſi accuſaſſent ſ; s. thо. ii. ij. q. lxvij. qui loquit de iudice remittẽte penã vbi nõ poteſt qui. ſ. tenet ius reddere: ⁊ idẽ eſſet de officiali q̃ tenet accuſare nõ de alio q̃ acceptũ reſtituere nõ tenet niſi de cõſilio. vt ſupra accuſatio. ſ. vſ. qꝫ limita niſi hoc fiat in crimina libus vbi infligẽda eſſet pena coꝛporalis: quia ſi deſiſterent nõ ꝓ concuſſionẽ ſed ꝓ cõpaſſionẽ aliquid accipiendo ꝓ nõ accuſando nõ tenerẽt neceſſario illud reſtituere licet turpiter acciperẽt peccarent. vide etiã ſupra electio. ij. ſ. vij. in fine. Utrũ ad penam impoſitam ipſo facto requiratur declaratio iudicis. vide. ſ. aſſaſſinus. ſ. viti.

C De penitentia.

Penitentia dicta quaſi pene tentio tripliciter ſumit: primo. ſcilicet vt eſt virtus cuius obiectum eſt peccũ ſub ratione emendabilis: actꝰ vero eius eſt doloꝛ voluntatis de peccõ cum electione recta/ipſa vero eſt habitus moralis eliciens iſtũ actũ de quo vide iuriſt. ſij. queſtione. lxxxv. ⁊ iij. diſtin. xiij. ꝓ beatum yoctio, ſecundo vt eſt ſacramentum in quo

ſm. s. Tho. ⁊ pc. ſacm ſiue ſignũ tñ eſt pnia exteriοꝛ in q̃ actꝰ penitẽtis eſt q̃ſi materia: actꝰ ꝯ ſacerdotis. i. abſolutio eſt q̃ſi forma: res ꝯ tñ eſt remiſſio petõ: rium ꝯ ſimul ⁊ ſacꝛ eſt pnia interioꝛ ſeu ptritio vt iũgit pniẽ exteriοꝛi ſaltẽ ꝓpoſito. de q̃ vide. iij. q. lxxxiij. ⁊ iij. di. xxij. peſiꝺez ⁊ per cap ſ. ⁊ iſto mõ intelligit in priuatã publicã ⁊ ſolennẽ. tertio modo ſumit vulgariter ꝓ ſatisfactiõe iniuncta a ſacerdote. õ q̃. ſ. cõfeſſio. ſ. 2 L. qõ ſ. xxv. ⁊ ſ. ſatisfactio. de aliꝭ aũt mixtim agem⁹.

C Prio ergo q̃rit q̃ ſint partes pniẽ: ⁊ dico qõ integrales ſm oẽs ſunt tres: cõtritio. pfeſſio ⁊ ſatisfactio de q̃b⁹ ſubtiliter ꝓ cap ſ. in. iij. di. xiij. ſ ꝛs ptes ei⁹ ſubiectiue ſiue ſpẽs ſm ray. ⁊ o. Tho. ſunt tres. i. ſolẽnis ⁊ publica ſimul publica rãtũ ⁊ priuata. Solennis ⁊ publica eſt que fit in capite q̃drageſime cũ ſolẽnitate que hꝫ di. l. in capite ⁊ p. o. Tho. in. iij. di. xiij. ⁊ põt imponi viris ⁊ feminis: ꝛs nõ clericis niſi depoſitio. di. l. confirmãdũ. ⁊ a ſolo eꝑo vel alio de eius mãdato ⁊ ꝓ crimine qõ tota ꝓturbauit ciuitatẽ vt ibi: ⁊ iterari nõ põt. de pe. diſt. iij. reperiunt. ⁊ hoc multiplici rõne ſm. s. Tho. vbi. ſ. eſt figura expulſionis. Ede de paradiſo: vt ibi. Publica vero tñ eſt que fit publice ſ; ſine ꝑdicta ſolẽnitate. ⁊ imponit aquo libet ſimplici pfeſſore ſm. s. tho. Gui. Gof. ⁊ ho. ar. C. penitẽtes. di. l. niſi oppoſitum habeat cõſue tudo in aliqua eccleſia ſm Ray. ꝛs ſm ÿÿ. ſedes applica eã nõ inuocat miſ. vbi eſt curia romana et cuilibet etiã clerico ſm. s. Tho. ⁊ glo. xxviij. diſt. ꝓpter. ⁊ de pe. ⁊ re. q̃ſi tũ. ꝛs Zitum dicãt q̃d: et põt iterari ſ; s. tho. Nec ob. c. accedẽtibꝰ. de excel. pla. vbi reprehẽdunt abbates publicã pniaz imponẽtes: qz ibi capit publica ꝓ ſolẽni. Priuata vero eſt q̃ quotidie imponit ſingulaꝛ ⁊ occulte: etiã q̃tũ ad executionẽ et ſic ptz q̃ oꝛia ſit inter iſtas penitẽtie ſpes. Et adde ſm. s. Tho. q̃ ꝯ publicã pniam nõ releuaꝛ pctũ: qz non ſcit ꝓ certo ex hoc cum eaz poſſit quis facere ꝓ alio. 2

C Sexto querit qñ vel ꝓpter q̃d debeat imponi penitẽtia ſolẽnis au publica aut priuata ⁊ dicit Paſi. in. c. queſitũ. de peni. ⁊ re. qõ ꝯ delicto graui ſcãdaliz̃are totã vbẽ ꝺz laico imponi ſolẽnis o. c. in. capite. imo ſm Ray. ad hoc põt cogi ꝓ graui aũt priuato ⁊ publico ſed nõ ſcãdaloſo imponit publicã: ꝛs nõ ſolẽnis: ⁊ pt no. in. c. fi. xxvi. q. vi. iſicto c. ſ. de pe. ⁊ re. intellige ſm Rayn. niſi peroꝛ velit quo caſu imponi põt etiã ꝓ occulto: ꝓ graui aut ſ; de occulto ẽt ſi aliquib⁹ notũ eẽt nec ſolẽnis: nec publica ꝺz imponi: vñ reprobat conſuetudines eoꝝ q̃ in mulieꝛib⁹ ꝓ oꝑtione pueroꝝ in lecto imponũt pniam publicã. Vide eſi in. o. cap. ſ. ⁊ in. c. ſtatuimus. de male. ⁊ in. c. fina. de his qui ꝓ fi. occi. Non tamen tenet homo ſecundum Albe. ꝓ quolibet peccato manifeſto manifeſtare peni-

tẽtiã ſuã ſz qui ſcandaliz̃auit in cõmuni tenetur ad oſtenſionem boni exẽpli ſuta q̃ preſumi de beat eſſ de peccatis pniam egiſſe. ⁊ ſufficit.

C Tertio querit quis ſit effectꝰ penitẽtie ſolennioꝛ: ⁊ dico q̃ laicus poſt eã nõ poteſt ad ordines promoueri. diſt. l. illud. nec clericus ad ſupioꝛes. vt ibi põt tamẽ epiſcopꝰ diſpenſare in minoꝛib⁹ ſz nõ ad ſacros. di ſtin. l. placuit. nec ꝺz matrimoniũ cõtrahere ꝛs ſi contrahat teneat: ⁊ ſi ſit iuuenis ẑhere nõ phibeaſ: nec militiaz aſſumere. xxxiij. q. ij. ſ. de pentẽtibus. ⁊ c. antiq. i. cum alijs. nec laicalẽ habitũ deferre. di. l. c. vl. Debet aũt viuere ſm regulã eccleſiaſticã. de pe. diſt. v. ẑlum. ⁊ c. ſeq. ⁊ cõueniri ſub iudice eccleſiaſtico. ij. q. ſ. aliud. de pen. di. ſ. aliud. ⁊ fit infamis nõ ratione penitentie ſed rõne criminis publicati. qõ ſm hoſt. de offi. archipbri. c. ij. verũ intellige quãdo per ſniam iudicis impoꝛtur: ſecus ſi qs ex deuotione penitentiã publicam facit. 4

C Quarto querit õ quib⁹ ⁊ qualiter homo debeat penitere: ⁊ dico ſm cõmunẽ doctrinã theologoꝝ q̃ de omnibus peccatis mortalib⁹ actualiter cõmiſſis ante vel poſt baptiſmũ. de originali autem nõ eſt pnia. ſil⁹ nec opꝰ eã eſſe de venia niſi in hoc mũdo niſi in quibus caſibus. primo ratione dubij. vtrũ. ſ. ſit mortale aut veniale: ne qs periculo ſe exponat. ſcõ rõne periculi quando quis dubitat ne affectio venialis trahat ad mortale niſi reprimatur ſm. s. Bona. Et opꝰ quod ſit de oib⁹ de vno tamẽ ⁊ nõ de alioꝛ quia deus totũ remittit aut nihil. Sed de hmõi vide ſupra contritio fere ꝓ totũ ⁊ ſupra peccatũ. ſ. vſ. 5

C Quinto queritur vtrum valeat penitentia ſiue ſatisfactio facta in peccato mortali: ⁊ dico vt infra ſatisfactio. ſ. vſ. ⁊. vij. 6

C Sexto querit qñ intelligendũ eſt quãdo ꝓ aliquo delicto dicit in iure q̃ ſic fecerit. r. aut. xx. diebus peniteat: ⁊ dicit. s. Tho. in. iiij. di. xiij. in. l. ad ſi. quod quidã dicit qõ penitentia alicui irrogata eſt ad cautelam ꝓ defectibus de quib⁹ ſupra euchariſtia. ij. ſ. ir. ideoq; circuſtantijs poſſet minui vel addi ad penã predictã: ſed tutius eſt vt predicta penã peragat. Dz aũt illis diebus in q̃bus. i. iniungit q̃ ꝯ penitear ſm quoſdam ieiunare ⁊ a communione ceſſare. ſz alij: dicũt q̃ his diebus iniũcta eſt pnia arbitraria penſatis conditionibus perſonaꝝ ⁊ negoc⁹: ⁊ hoc probabilius videt. Hec ille: õ in tertia parte. q. lxxxiij. ar. vlti. ad vltimum videtur vtraq; opinionem approbare dicẽs quod debet ieiunare ⁊ a communione ceſſare: tamen hec penitentia poteſt minui. vel augeri cõſyderatis circuſtantijs ꝛc. Et intelligo quod ſit penitentia arbitraria quantum ad intentionem ⁊ extentionem illoꝝ dierum. ar. eoꝝ que dicunt. s. cõfeſſo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ibi.in prin. De materia huius tituli vide. ē. contritio per totum ⁊ supra confessor. iiij. per totū. ⁊ infra satisfactio.

7 ¶ Septimo queritur quomodo in penitentijs iniungendis se debeat habere sacerdos ⁊ dicor supra confessor. iiij. per totum.

Percussio corporalis manu flagello vl̄ q̄ libet alio instrumento est illicita oī nō habēti autoritatē sup verberandū: q̄ illicitū est alicui inferre nocumentū: ⁊ si fit circa nō subditū est de se peccatus mortale: nisi excuset facti modicitas. vt ptz dist. xlv. c. s. iuncto. c. ep̄m. ibidē ⁊. c. s. de cle. pcul. vñde clericꝰ deponit ex hoc nec excusaret intentio bona in re notabili: q̄ ē iniustitiam ex parte pcussi ⁊ ex parte superioris eius cuius iurisdictio violatur pater: imo est illicita si fiat in subditos immoderate aut malo aio. ⁊ ē mortale nisi modicitas excuset. vt ptz ex dictis supra ira. Si vero fiat in subditos moderate ⁊ bono aio est licita. dist. in. xlv. cum beat⁹. sicut ps. s. Eh. ij. ij. q. lxv. licite pt̄ verberat filium ⁊ dñs seruum moderate ⁊ ex correctiōe. Ep̄o tñ nō ls aliquem suis manib⁹ verberare. lxxxvi. dist. nō liceat. alij vero plati pñt verberare clericos in minoribus constituros etiā p leuib⁹ culpis. dist. xlv. §. salomon. mō fiat p eū ad quē pr̄inet. de sen. ex. cū voluntate. existētes aūt in sacris solū p minoribꝰ criminib⁹. di. xxxv. aūt ofa. alioq̄n eēnt excōicati. ar. a p̄rio. d. c. cū voluntate. §. si vo excepto magistro cā disciplinē ⁊ pfe cā correctionis de q̄. ē. excōicatio. vs. §. iiij. religiosi vo rursus etiā p leuib⁹ culpis verberari possunt a suis platis de appel. reprehensibilis. ⁊ de accu. qualr ⁊ q̄ñ. in fine. non tñ per laicos nisi sint incorrigibiles: sed per alios regulares vl̄ seculares clericos. vt. ē. excōmunicatio. vs. §. iiij. casu. xs. Quādo aūt clericꝰ torq̄ri dz an ōbeat degradari. ē. degradatio. §. iiij.

¶ De peregrinis.

Peregrinꝰ p̄rio dictus est large qui a loco sui domicilij pficiscit. C. ō inco. l. ciues. ppie vo dr q̄ cā deuotiōis alio p̄ficiscitur ap̄los ⁊ alioꝝ sanctoꝝ limina ⁊ oratoria visitans. xxiij. q. iij. si quis romipetas. ⁊. c. pr̄nax. ⁊. c. illi q̄. ⁊ etiā qui ex iusta causa accedunt ad penitētiā summi pōtificis quātū ad esse sub apostolica p̄rectiōe eāparant pegrinis propie. extra eo. c. vnico. ⁊. ij. q. vs. arguta. * Peregrini vero clerici sm Ray. large appellari possunt oēs q̄ nō sunt ō ep̄atu ordinātis. q: nullꝰ talis siue clericꝰ siue laicꝰ pōt recipi a tali ep̄o ad dignitatē vel ordines vel alia ecclīastica sacramenta. dist. lxxi. p totū. ⁊ spāliter in. c. primat⁹ extra ō pa. c. ij. ⁊. iij. ifstituit tñ pñr in ecclīs extranei epi per abbates ⁊ inferiores platos de mādato ipsi⁹ epi ⁊ cū literis epi sui. vt in dictis iurib⁹ ꝫ hodie cōsuetudo p̄dictorū multis derogauerit. Propie vero oicunt peregrini clerici q̄ nō sunt oriundi de ep̄atu. vl̄ nō habēt ibi domiciliū aut bñficiū. vt in. c. cū nullꝰ. de ēta. ⁊ qua. li. vs. Ignoti vero sunt quoꝝ origo ⁊ vita ⁊ integritas non est nota ep̄o. xxiij. dist. ep̄s. ij. q. vj. querendum.

¶ Prio vo q̄rit quē fauorē habeāt pegrini: ⁊ dicit. q. co q̄ oēs sm Ray. defendi debent ab ecclesia: et sunt sub eius ꝓtectione. de treu. ⁊ pa. innouam⁹ ⁊ ā̄cit eos in reb⁹ vl̄ psonis offendentib⁹ nisi admonit⁹ satisfecerit exōicādus est. xxiij. q. iij. si quis romipetas. ⁊. c. innouam⁹. ⁊ de peg. c. vnico. ⁊ hodie qui romipetas spoliant p̄ processum curie sunt excōmunicati solū a papa absoluēdi.

¶ Secūdo q̄rit vtrū hoc q̄ est pficisci ad apostolicā sedem cōstituat aliquē cū rebus suis sub protectione apostolica. ⁊ dico q̄ sic. p. d. c. vnicū. de pereg. vñ not. panor. in. c. meminim⁹. de appel. post. Innocentiū q̄ itinerās ad papā ex insta cā siue in fauorē suū: siue alteri⁹ est sub ꝓtectione apostolica. vt interim ꝫ eū nō ꝓcedak in ꝓtib⁹ ⁊ defendit nō virtute appellationis ꝫs p titulū de peregrinātib⁹. d. c. vnico. vbi dicit q̄ tenēdo istā opinionē Inno. ex remedio illi⁹ tituli non solus ꝓuidet ꝫ attentata de facto. ꝫs etiā ꝫ factus iudicis: sed tenendo opiniōes Hosti. qui voluit. d. c. vnicū. habere locū in quolibet accedēte ad eādem apostolicā ex quacūq̄ causa dic q̄ remedio illius tituli ꝓuidet tñ cōtra attentata de facto sicut fuit factū ibi: q: non videtur equū vt accedēs ex cā ꝓrio⁹ suo voluntaria habeat suspendere iurisdictionē iudicis: quia scilicet fuit in culpa nō dimittēdo procuratorem. Adde q̄ notat idē Panor. in. c. dilecti. de appellatio. quod arreptio itineris ad superiorem habet vim appellationis si seruentur seruāda in appellatione: scilicet exprimendo causas ⁊ petendo apostolos ⁊ huiusmodi: quia non refert quid ex equipollentibus fiat ⁊ idem est si quis dicat submitto me protectioni apostolice. quia equipollet huic quod dico appello si seruentur seruāda in appellatione: vt idem no. in. c. ad audientiam. de appellatio.

¶ Certio querit quid de reb⁹ peregrinoꝝ si moriantur inviat: ⁊ dicit hosti. q̄ quicūq̄ eas animo retinēdi capit mortaliter peccat quia sunt restituende heredib⁹ eoꝝ si possunt sciri vel pauperibus erogande si ignorantur vel si forte non inuenitur qui eas deferat heredi nec in breui speraf inueniri. Nec secundū hostiensem valet consuetudo vel statutum vel p̄ceptū in contrariū sicut de naufragis dictum est supra naufragium §. primo.

¶ Quarto q̄rit q̄so debeāt admitti pegrini ad ordines vel ordinū executiones: ⁊ dico q̄ op̄s eos habere lras cōmēdatitias q̄s seu testionales pape

vel sui episcopi et sic p̄sūt admitti si epi sui signati notū sit. ar. de prebē. cū sm. ⁊ de censi. fopite. si vero non sit recognunt signila quinq̄ eporū. de clepere. c. s. quoq̄ si nullū esset notū: tūc vbi pōt p̄re iudicū magnū gñari non credit etiā si certū haberet sm Inno. in. c. tua. eo. ti. sed vbi nullū p̄iudiciū pōt euenire. puta q: volunt celebrare in secreto admittunf etiā si nulla faciāt fidē sm Host. in. c. tua. eo. ti. Et si dicant se literas amisisse. si p duos testes ꝓbant amissionē ⁊ tenorē earū. ⁊ q̄ sine vitio fuerūt admissuf. de p̄suml. cum olim. no. ber. in. c. s. eo. etiā si nō sint testes de eoꝝ ordinatione sed cōstat q̄ semp se gesserunt vt sacerdotes. de p̄by. non bapti. c. ij. ⁊. iij. Utrū clericis liceat peregrinari infra residentia. §. iiij.

¶ De periurio et periuro.

Periurij sm Ray. et magi. sen. est mendacij iuramento firmatus / vnde sm. s. Tho. ij. ij. q. xcviij. falsitas est de ratiōe periurij. ⁊ est vbicunque deest aliquis trium comitum iuramenti licet non eodem ordine: sed primo ⁊ principaliter si deest veritas secūdo si iustitia: q: obligatur iurans illicitum ad faciendum contrarium. tertio si iudicium / q: indiscrete iurans exponit se periculo falsitatis.

1 q̄s

¶ Primo vero q̄rit quotuplex est periurij ⁊ dicit q̄ in gñe est triplex vt colligit ex dictis sc̄m

1 per iurij

q̄s deficit aliquis trium comitū. * primus est iuramentio indiscreta sine iudicio discretionis an. f. versus sit aut seruabile quod iuratur. q̄s sm Hos. est venīale. xxv. dist. §. criminis. in fin. q̄s limitat sum. ange. ex Ber. in. c. tua. de iureiur. q̄ñ fit socose et incaute allegās etiā sanctū Bona. sed si fiat ex ō liberatiōe est mortale. de iureiur. sicut ex literis cuius cōtrariū tenuit sum. Rosel. supra iurare §. ij. allegās san. Bona. imo cōtrariū tenuit ⁊ ipe frater Ange. supra iuramentū. ij. §. imo est contradictio q̄s iurek ex deliberatiōe opposita ioco et in cautele. ⁊ nō adsit iudicium discretionis: ⁊ō limita esse venīale q̄ñ nō iurāk ex hoc falsum vel illicitū seu impossibile seruari. * Secūdū. Est iuratio de re illicita siue sine iustitia: q̄s qualiter fit mortale / vide supra iuramentū. ij. §. vij. * Tertium. est iuratio falsa: q̄ in iuramento asserto

1 mo quadruplicit contingit. * primo q̄ñ iurāk falsum sum mēte rebus cōformi. i. sciēter ⁊ sic est mortalis. Hos. senserit ⁊ trariū: cui⁹ opinionē sum. ang. di

falsi, cit posse teneri dicēdo q̄s mendacium iocosum nō sit ꝓprie mēdacium. xxij. q. ij. quod ait. licet opinio theologoꝝ sit tutior: ꝫs hoc aliquo pacto teneri non pōt ꝓpter maximā irreuerentiā dei ⁊ ca. q̄s ait. loquēs de mendacio ioseph asserentis se angurē. intelligit q̄s mēdacium iocosum nō est mēdacium. ſ. repugnās sanctitati: vel ideo q: nō adest intētio fallēdi vltimate ⁊ si ad horam. limitat tñ primo s. Bona. ⁊ Richar. hoc esse mortale si deliberet de dicto pfirmando: ⁊ de iuramēto p quod est confirmādi secus si de neutro ꝫs vtrūq̄ subtrahitur loquenti. vel de altero tñ puta dicto nō de iuramēto vel econtrario / ⁊ secūdū petrus andreo. q̄s iuratur per id q̄s consuetū est iurare q̄s est intentio assumēdi veritate infallibilē i rebus secus si assumerek aliud sine aio iurādi: sicut cōtra iurāk per deū. ſ. sine aio iurādi: q̄ no. pro mnī lieribus q̄ iurant p̄ meā fidē in veritate. p ignestiuz dei ⁊ hmōi. * Bcōo q̄ñ iurāk falsum mente difformi / quod tripliciter contingit. primo si q̄s falsum ē creditur verū. q̄s aut est petrū nullum si diligentia debita est adhibita. xxij. q. ij. hoieo. aut veniale si aliquis sed nō debita: aut mortale si ignorantia fuit crassa aut supina siue iuris siue facti sm Raynal. xxij. q. v. qui piurat. ⁊ cōcor. Jo. an. post Lanc. in. c. tua nos. el. ſ. de iureiurā. ⁊ car. in cle. ſ. e. tl. ij. cū creditur falsum: q̄s est verū et hoc est mortale cū sit piurium formaliter. ēt si fiat iocose ꝓtra Host. tertio q̄s iurāk in dubio. ⁊ certū asseritur q̄s est mortale secūdū theologos secūdū sic ꝫs hoc asseret eo modo quo scit pura credo ita esse: vel fuspirio: ⁊ hmōi. dicit tñ pan. in. c. ex literis. de iureiu. q̄s iurās p hoc verbū credo. in iuramēto calūnie non est periurus: etiā si deinde cōtrariū probet quod quātū ad deū falsitas mū est q̄cquid sit quātū ad forū causarū. de quo vt loqui. In iuramēto etiam pmissorio hoc quadruplex periurij inuenitur suo modo. * primus si iuretur sciēter q̄s quis non potest aut nō vult aut ei non licet obseruare: de quo an sit mortale §. iuramētum. ij. §. vs. * Secūdū q̄ñ falso quis tale credit esse q̄ iurat q̄s velit possit et liceat facere siue ex errore venit cōtra iuramētum i quo ꝫs pan. in. ca. tua nos. el. ij. de iuiurā. excusat a mortali error ꝓbabilis. puta cū quis cōtra iuramētum appellat: credens se habere rationabilē causam appellandi: ar. ca. sacro. de sent. excō. ⁊ capi. quintauallis de iureiuran. * Tertiū cū quis credit illicite iurare aut venire cōtra iuramētum ⁊ non facit / et est mortale per not. per Panor. in. c. quādo. de iureiu. * Quartum q̄ñ iuratur p̄missorie in dubio an possit et debeat facere quod iuratur vel in facto dubitat an veniat cōtra iuramētum. quod etiam est mortale. nisi dubius sit scrupulosum / ar. ca. inquisitioni. de senten. excom.

¶ Secundo querit vtrū piuriū sit graui⁹ homicidio ⁊ dicit. s. Thoch. in quodl. q̄s sic / q: vt patet Hebre. vs. ois controuersie hoim finis est iuramentū. q̄s in causa homicidij frustra esset si esset pt̄ſ malus / q: ꝓsumeretur q̄s admittens culpā maiorē. ſ. homicidij non vereret minorē. ſ. periurij. vnde periurium tenet sm locū post idolatriā ⁊c

Universidad de Deusto
Biblioteca

ertã ptz ex ordine ꝓceptorũ. Iz homicidiũ graui⁹ puniat in ecclesiã qz magis nocet volũ⁹. Sum. ãt ange. ꝟra supple. tenet ꝟrariũ: qz homicidiũ charitati proximi ⁊ periurio latrie opponit q̃ ẽ virtus minor, sez dico istã rationez esse ridiculo sam: qz homicidium immediate opponit iustitie vt pz, xxij. q. lxiij. q̃ est mino: latria. Nec vz inǵ illa ratio qua dicit periurii esse cõtra ordinẽ ad deũ homicidiũ cõtra ordinẽ ad proxim: qz sequit ꝙ graui⁹ sit die festo laborare quã occidere; iz dico qõ precepti de festo quãtum ad determinatiõ ipse non respicit ordinẽ dei nisi ex iure positiuo. ex diuino aũt iure illi respicit quãtũ ad inderminatiõ. s. aliqs tẽpus erpendat ad honorez dei: cuius oppositũ. s. nunq̃ aliquid facere ad honorem dei quasi deo vacando est grauius homicidio: quia contra latriam et amicitiam ad deum.

¶ Tertio queritꝝ vtrũ ꝓcurator iurans nomine domini sui ⁊ deierans sit ipse periurus. ⁊ dicunt quidã qõ nõ Iz sciẽter falsum iuret cũ non intendat ꝓpriã animã obligare: puniri tñ dz cum sit cooperator piurij. de offi. deleg. c. s. tñ in cuius animã iuramentũ prestat periurii incurrit. Sz ista intellige in ordine ad penã iuris: quo ad deũ aũt vterq̃ est periur⁹ sicut ⁊ in periurii ꝓsentir.

¶ Quarto queritur vtrum collatio beneficij ecclesiastici facta periuro ipso iure sit nulla dicit Panor. in. ca. querelam. de iureiur. quod sic. vt in c. infami. e. ti. lib. vi.

¶ Quinto queritur que sit pena periurij: ⁊ dico qõ tali dz imponi penitẽtia magna ⁊ non minor quã ꝓ homicidio. xxij. c. i. ꝓdicandũ. ⁊ est infamis. vi. q. i. infames. ⁊. c. quicũq̃. et. xxij. q. v. si q̃s conuictus. ⁊ cõsequẽter ad testimoniũ nõ debet admitti. vt in. d. c. quicũq̃. ⁊. c. paruuli ea que qõ archi. intelligit de cõuictis etiam si egerint penitentiã. de testi. testimonium et hoc est speciale in periurio nõ in alijs criminibus etiã maioribus sm Jo. an. post Gof. ꝓpter puram veritatem requisitã in reste cõtra quã. s. directe peccatur per iuriozem scõm Hostien. ex quo semel probatũ est periurium contra aliquem' etiã in modum exceptionis repellitur a testimonio semper etiam in alio iudicio licet gl. Ray. senserit aliter vt i sum. cõ. li. i. ti. ix. q. xxv. quod intellige in periurio ratione deficientis veritatis non ratione deficientis iustitie vel iudicij: quia ex hoc repelli non videtur a testimonio. de testi. cogen. c. ki.

¶ Sexto queritur vtrum periurus sit infamis ipso iure vel ipso facto: ⁊ dico quod vt. s. dictum est infamis. ¶. i. triplex est infamia scilz facti iuris ciuilis et iuris canonici: vide ibi et Panor. in capi. testimonium. de testibus. Igitur Hostr. videtur idistincte sentire quod periurus sit ipso iure infamis, vt sum, cõ. lib. i. ti. ix. q. xxv. iz cõtra eũ est. d. c. testimonium: qz vt dicit Jo. an. si ois ꝙ iur⁹ esset infamis frustra tex. exciperet piurum cũ. s. excepisset infamẽ. s. Eho. aũt. ij. q. xcviij. ar. iij. dicit qõ piurus in iuramẽto assertorio nõ efficit infamis ipo iure iz solũ ꝓ iniam diffinitiuam latã ꝟra iurãtẽ in capit. accusationis. iz in assertorio solemniter efficit infamis ipo iure: qz in' potestate ei⁹ maner postꝫ iurauit vt suo iuro uet veritatẽ: qõ i assertorio nõ ꝛingit ⁊ ista opinio. s. Eho. est verior ⁊ approbat ꝙ doctrinã Panor. in. d. c. testimonium. qui dicit ꝙ scõm canones piur⁹ est infamis qz canones infames appellãt oẽs mortalib⁹ criminibus irretitos: ⁊ intellige de facto vel ꝺ iure si precedẽte accusatione sm iter dãnent: sm leges aũt inquit dic vt no. bar. in. l. lucius. ff. de his q̃ not. infa. de mente glo. qõ iurans de preterito vel ꝑsenti nõ est infamis ipo iure Iz deieret. vt l. o. l. Iuci⁹. ⁊ ꝙ. l. f. §. ⁊ vltimã. ff. de crimi. stellio. iurãs ꝛo de futuro similiter nõ infamat si iurat deo tñ vel sibꝫpsi: si vero iurat alij cũ quo contrarit infamatus si deierat placet ista Pa. etiam de iure canonico cũ non inueniatur contrarium. Vbi aduerte primo qõ illud qõ ꝺz de pñti vel ꝑterito intelligit ꝗtum ad iuram assertorij. quod vero ꝺz de futuro quãtũ ad ꝓmissorij. Aduerte scõo ex dictis. s. assassinus. §. v. et hereticus. f. §. viij. et ex no. in. c. felicis. de pe. li. vi. qõ quãtũ ad infamiã irrogãdã. ⁊ bonorum cõfiscationẽ effectualẽ ⁊ penã corꝑoralẽ infligendã necessaria est sententia saltẽ generalis: vnde tabellio licet periurus sit tamen valẽt acta ꝙ eũ donec sequatur talis sententia saltem declaratoria nisi forte esset ita notorium quod nulla posset tergiuersatione celari.

Permissio fz gl. di. iij. oibus tribus modis fit secundum quod tribus modis aliquid permittitur: ⁊ ꝓmo quia nullo iure ꝓhibetur vt nuptias secundas contrahere. xxxj. q. i. hac ratione. secundo qz contra humanas constitutiones indulgetur: vt contrahere in quinto gradu. xxxv. questione. iij. quedam tertio vtpote aliquid magis illicitum. vt adulterium ne fiat homicidium. xxxij. quest. ij. si quis veriꝰ. * Secũdum gerardum autem de semis/vt etiã refert Jo. an. in mercu. in regula. peccatum. li. vi. ꝙmissio est tripler contra legem: primã simplex indulgẽs penã sed nõ culpã vt ꝙmissio ꝓhibuit ꝓpter maiꝰ malũ seu peccatũ euitandũ. di. iiij. denicꝫ suncta glos. ⁊ in. c. veniens. iuncta glo. qui cle. vel vo. scda est remouens impedimẽta. sicut eccl̃ia ꝙmittit ritus iudeorũ ꝓhibẽs christianis ne illos ꝛpeduit ꝓpter bonus inde sequens de iude. sicut. de di. xlv. qui syncera. tertia est coadiumãs/sicut eccl̃ia ꝙmittit clericũ occidi iuste a laico cum degradãdo et tradendo. de pe

degradatio. lib. vi. ⁊ hoc fieri nõ ꝓt nisi de eo qõ licitus est. * Bancꝰ tho. autẽ in. iij. dist. xxxiij. q. ij. ar. ij. q. ij. vt ponere quatuor modos ꝙmissionis quos tñ nõ potuit Iz recitat ibi opinionẽ aliquorũ quã statim reꝓbat. * Sz ois ꝺicta reducuntur ad tria mẽbra. Nã permissio sm vsum loquentiũ ꝓuenit ꝓpter superiozi de facto vel de iure sicut passio inferiozis ⁊ vt in superiozi de iure importare tolerantiam alicuius ꝙ posset nõ tolerare: qõ quidẽ ꝓt esse tripliciter. Nã ex quo lex ꝑ suã statuit tripli⁹ se ꝓt aliqd habere ad illã. qz aut nunq̃ fuit Ꝫ illã cũ tñ esse potuerit ⁊ sic ꝙmittuntur secunde nuptie ⁊ occupationes ferarũ auiũ ⁊ hmõi. ⁊ similiter inferiora bona: pura matrimonia: ꝛõ nõ ꝑcipiunt melioza incõpossibilia puta ꝛ̃guitas aut viduitas. Aut semp fuit Ꝫ illã ⁊ sic ꝙmittunt ea q̃ sunt Ꝫ legẽ ⁊ mala ꝓpter bonum qõ inde elicit vel malũ qõ indeuitatur siue permittant: qz nõ puniunt vt ꝓstibula aut adulteria in casu siue etiã qz remouent impedimẽta sicut ꝙmittit rit⁹ iudeoꝝ. * Aut aliqs fuit contra legẽ ⁊ nunc nõ est. vel simpliciter vel in casu: sic permittunt ea a q̃b⁹ auferꝛ ꝓceptũ vel ꝓhibitio siue superior hoc faciat nihil cooperando vt dũ ꝙmittit Zhere in quinto gradu. siue aliquid operãdo vt dũ clericũ degradat ⁊ tradit: ⁊ sic facit licitum quod alias erat illicitum: sicut de repudio factum est in lege veteri per dispensationem dei sm. s. Eho. in. iiij. vbi. s. Et sic etiam intelligitur quod idem dicit. s. cor. vij. quod in lege noua non est permissio de minus malo scilicet faciendo licitum quod de se erat illicitum. In prima permissione licitum est cooperari si id quod fit vel omittitur non sit contra legem superioris: ⁊ similiter in secunda ⁊ tertia ab eo qui condidit legem ꝓpotest remouere obligationez: non autem ab alijs: qz esset cooperari ad peccatum inobedientie.

¶ De permutatione in genere.

Permutatio que vulgo dicitur baractũ vel cãbiũ rerũ ad res sm Gof. est vnius rei ꝑ alia vicaria ꝓstatio aut vicaria ꝓstatione mutatio qõ quidã dicit fieri solum in genere quasi sit quid commune contractibus nominatis ⁊ innominatis: nõ autem i specie. vnde dicũt nõ esse ꝓmutationẽ si deẽ species ꝓ specie: ꝙ quo vr rext. in. l. naturalis. §. f. ff. de ꝓscrip. ver. Iz verius glo. * Bal. in. l. f. C. de re. ꝙmu. dicunt permutationẽ esse in specie vt cũ datur species certa ꝓ alia certa: puta liber ꝓ equo: quãdo vero datur genus ꝓ specie vel ꝓ genere est cõtractus innominatus nõ ꝓmutatio in specie ⁊ sic intelligitur. d. l. naturalis. ⁊ genera liter sm. d. glo. non est vera permutatio nisi detur res certa ꝓ certa: secus si detur res incerta ꝓ certa vel ecõtrario: ⁊ allegat. l. qñi. eo. ti. vbi ita videtur tenere Bart. ⁊ Bal. Et si ex vna parte interuenit cũ certa specie etiã pecunia secundũ Pafi. in. c. ad qstiones. extra eo. erit emptio si intentio sit ꝓncipaliter emendi aut ꝙmutatio si sit principaliter ꝙmutãdi Iz pecunia accedat accessorie vt fiat equalitas. ⁊ ista intelligitur. c. ad questiones. si vero de alio ꝓtrahentiũ nõ appareat recurrendũ est ad coniecturas ⁊ si preciũ est maiꝰ ꝙ species data ꝓsumit emptio: si ꝛo species est maioris precij ꝙ pecunia ꝓsumit ꝙmutatio. ar. c. quod in dubijs. de con. ec. Et hoc facit ad statuta que exigũt gabellã in ꝛctu emptionis ⁊ non permutationis vel econtrario: ⁊ ad licẽtias que habent vendẽdi ⁊ nõ permutãdi vel econtrario.

¶ Primo vero querit qõo ꝙmutatio Ꝫ hak: vtrũ sc̃z solo pacto aut rerũ interuentu: ⁊ dico qnõ solo pacto nulla re hincinde sequuta: quia ꝙcurrit cõperit ex hoc aliqua actio. C. eo. l. ex placito. qz est nudum pactum. vt nor. glo. in. l. f. 1. q̃.

¶ Secundo querit vtrũ quo ad rẽpoz alia sit cõtractus licitus ⁊ dico ꝙ sic de se. extra eo. ꝙ totũ ⁊. C. eo. per totum. tamẽ ꝓt esse illicita interuentu fraudis aut dolꝰ q̃ in hoc sicut ⁊ i alijs actib⁹ nemim debent patrocinari de rescrip. sedes. eriã si interueniat dolus reiplave quia notabiliter leditur altera pars rõne qualitatis quãtitatis aut ꝓcij rerũ. Et q̃dẽ si fraus sit ex vna parte tantũ sciẽter peccat fraudator mortaliter ⁊ tenet restituire leso. de iniu. ⁊ dã⁹. culpa⁹. ⁊ filr mediator: sed fallit hoc aduertẽs qz cooperatur fraudi. ij. q. i. notum. si vero fit ignoranter Iz forte excusetur a peccato nõ tamẽ recõpensatione vt fit equalitas iustitie. Si vero sit ab vtraq̃ pte sciẽter ita ꝙ quilꝫ scienter fraudat licet ignozet se fraudari vterq̃ mortaliter peccat rõne intentionis. sed quantum ad res ipsas locum habebit compensatio multa sm Archi. ⁊ multomagis si interuenit vterq̃ sciret alterius fraudẽ vt qz sciunt rerũ ꝓcij. scienti ⁊ consentienti non fit iniuria neq̃ dolus de regu. iur. lib. vi. ⁊ alter alteri non tenetur sm Archi. quod limita nisi alter ex necessitate cogente permutaret equum ꝓ pane in necessitate.

¶ Tertio queritꝝ vtrũ in statutis nose ẽptionis veniat permutatio: ⁊ dico qõ sic in statutis iuris cõis sm Nico. de neap. in. l. f. §. si quis in fraudẽ. ⁊ Bul. de cunio in. l. de quibus. ff. de legat. primo qui dicit ꝙ oia que in iure cõi dicunt in rẽditionibus locũ habẽt in ꝙmutationibus. ⁊ facit cap. f. de his q̃ fi. a prelat. in ver. rẽdere vel ꝙmutare. in statutis vero municipalibus nõ ẽt locum si est odiosum: sed si est fauorabile locum habebit.

¶ Quarto queritur quid si quis per istum contractum permutationis vel aliuꝰ dat fundum

Universidad de Deusto
Biblioteca

monasterio vel alteri sub pacto quod alatur in vita: ⁊ dico qđ etiã si fund⁹ periꝛt casu fortuito nihilomin⁹ habebit alimenta: qz pꝛopꝛietas fundi transiuit in locũ plũ: ⁊ sic dãnũ cedit sibi ⁊ nõ alteri qđ expꝛesse voluit Ly. in. l. ij. C. de iure empy.

¶ Rursus de permutatiõe secundo quo ad beneficia ⁊ res ecclesiasticas.

PErmutatio rursus considerari põt spãliter circa bñficia ⁊ res ecclesiasticas: quaꝛ scõm. s. Tho. ij. ij. qõ. c. facere põt supiꝛ ex suo officio pꝛo- ter cãm vtile vl' necessariã ⁊ ꝟ Federi. fit sic vt volẽtes pmutare pꝛi-
1.93. mo renũcient vel resignẽt ⁊ postea fiat collatio.

¶ Primo aũt querit vtrũ permutatio bñficiꝛ ecclesiasticoꝛ fieri possit sine auctoritate superioris id iudicãtis bonuꝫ ex causa necessariã: ⁊ dico qđ nõ sine labe simonie: eteriã q̃ ad annexa spãlibus pura tua patronat⁹ extra co. q̃stiũ. iũcta gl. de excel. plã. sicut vnire. de cẽsi. phibem⁹. de pbẽ. maioꝛib⁹. ⁊ qui pꝛopꝛia temeritate pmutauerint pꝛiuandi sunt. eo. ti. cũ olim. Fallit hoc cũ agitur solũde pꝛopꝛietate pura cũ duo epi litigãt super aliqua ecclesia cui ꝺbeat subiici: quia sic poterit fieri permutatio vt vn⁹ vnã taliter alteꝛã sibi subiectã habeat: sec⁹ si ageꝛek vt talis in tali beneficio reciperek vel intitularek: qz fieri nõ posset sine autoꝛitate superioris fallit etiaꝫ scõm Inn. ⁊. quesitũ. in pbẽdis eiusdẽ ecclie ⁊ eiusdẽ qualitatis que pmutari põt sine autoꝛitate superioris sed melꝰ Ziũ tenuit Ihost. ⁊ Jo. de lig. in ca. fi. eo. ti. imo dico qđ nec post factũ teneri põt opinio Inno. vt voluit Jo. de imo. quia interueniret pactum partiũ ⁊ pñr vẽditio: vt pꝛs ex dicendis infra. §. iij. tũ etiam qz vt dicit Jo. de lig. in pmutatiõe necessaria est collatio noua. extra eod. ca. vno. lib. vj. ⁊ iõ cũ pbẽde sint annexe iuriꝫ⁹ canonicalib⁹ sicut illa non põt de vno in aliũ trãsferri sine autoꝛitate superioris sic nec pbẽde talias separarek i⁹ canonicale a iure pꝛebẽdeq fieri nõ põt p pꝛuatos: vñ opꝛ pmutationẽ fieri ex officio superioris scõm. s. Tho. ij. ij. qõ. c. arg. x. quintũ.

¶ Scõo querit q̃sit iste superioꝛ cui⁹ autoꝛitate fit pmutatio vtrũ. f. sit semp eꝑ respectu suoꝝ
2 inferioꝝ: ⁊ dico qđ nõ qñ ad illũ nõ pertinet collatio seu institutio illoꝝ bñficioꝝ sed ptinet ad illũ ad quẽ est collatio seu istitutio bñficij. ar. ca. hoc. §. fin. de offi. archi. ⁊ in. c. super eo. in. fi. de offi. de leg. Si vero ad vnũ ptinet electio: puta ad canonicos. ⁊ ad alium confirmatio necessario requirit cõsensus eoꝝ q̃ habẽt eligere ꝟ Jo. an. ar. o. c. ad hoc. Si autem episcopus permutet cũ capitulo requiritur autoꝛitas ẽcpi. de re. eccle. non alie. capitu. primo. ꝟ si pmutet cum aliꝰ sufficit consensus capituli sui secundũ Ihost. Quando vero pertinet ad superiorem ⁊ ad capitulum collatio: requiritur consensus vtriusqꝫ nec potest capitulum per nisi quando sedes vacat. oemadmodum ⁊ obe. c. his que. ⁊. c. cuꝫ olim. ⁊. c. vnico. dema. ⁊ obedientia. lib. vi. sexto.

¶ Tertio queritur vtruꝫ ex quacunq̃ causa possit fieri permutatio autoꝛitate superioris ⁊ dico quod non quia tex. in. o. capitu. quesitum. requirit causam necessariam. ⁊. s. Tho. an. iij. dist. xxv. qõ. iij. arg. iij. ad octauuꝫ. dicit quod si pꝛo aliquo terreno commodo vtriusqꝫ vel alterius fiat permutatio est simonia: secus si ꝓ spiritualitꝫ putaret in tali. loco possit quis melius deo seruire. 3

¶ Quarto queritur vtrũ sine simonia possit pactio interuenire partiuꝫ in permutatione: ⁊ dico quod non: nec quo ad spiritualia: nec quo ad annexa ſm Archidia. post glossam in victo capitulo quesitum. ⁊ Joan. and. in nouel. secus de coꝛporalibus ⁊ realibus eis annexioꝝ de annexis spiritualibus si ab eis separari possunt: vt possessiones: qz ex clausa interuenire põt sup his pactio ⁊ venditio ⁊ permutatio inqua tamẽ qz est quedam alienatio de rebus eccle. nõ alienandis. nisi li seruandus est mod⁹. de quo supra alienatio. §. ij. Sed super pꝛedictis nõ põt interuenire ẽ pactio ⁊ ratio est: quia venderetur cũ dicat. s. Tho ij. ij. qõ. c. ar. ſ. ad quintum quod nomine emptionis venit omnis contractus non gratuitus. 4

¶ Quinto queritur an partes possint saltem inter se habere contractum: ⁊ tenet Ihostien. quod non: nec aliquid fiendum esse ex pacto partium vel tractatu: sed officio⁹ missiõe iudicis. de pac. cum pꝛidem. posset autẽ secundum eum qui habet cãm permutãdi exponere causam episcopo: supplicando vt sibi in alio loco dignaretur pꝛouidere de alia pꝛebẽda ⁊ de mea alteri: vel etiaꝫ specialiter: exprimere quod tali competeꝛet mea ⁊ mihi sua. argu. de pꝛeben. inter ceteꝛa. Sed ista opinio est periculosa ſm Panoꝛmi. quia pauci si ne tractatu permutãt imo nunquam partes ſm eam pueniꝛẽt coꝛã superiori pmutaturi nisi a casu est etiam falsa: quia tractatus non includit deliberatum consensum. de his que fi. a maio. par. capi. c. fin. quod limita nisi cõcludatur absolute quo casu intelligeꝛe. Panoꝛ. in. c. cum vniuersorum. eo. ti. ꝙ clerici dicuntur permutare quãdo inter se deliberãt de pmutãdo: licet postea vadãt ad superioꝛẽ. Et ideo est alia opinio Joan. an. in addi. ad specu. ⁊ Host. ⁊ glos. in cle. vnica. eo. tem. ⁊ Panoꝛ. in. o. c. quesitũ. quod non possunt quidem partes facere inter se conuentionem: pꝛomissionem vel pactionem: aut cõfusionem: possent tamen de permutando tractare submittendo se viꝝ de positioni superioꝝ: ſ. imo dico quod concludere possunt sub expꝛessa cõditione: ⁊ reseruatiõe si superioꝝ

persoꝛi placuerit: qz talis pclusio nõ est cõclusio cũ suspẽdat vsqꝫ ad superioꝛis consensum: imo si talis cõditio nõ exprimeꝛet: ꝟ tñ esset i coꝛde tractãtiũ nõ esset simonia coꝛãdeo ꝟ solũ coꝛã eccle sia. Nec ob. c. quesitũ de re. pmu. qz nõ loquit de tractatu de pmutãdo: ꝟ de ipsa pmutatione que nõ debet expediꝛi ꝑ tes: ꝟ ex mero iudicis officio. Aduerte ẽt ꝟ Lar. in. o. cle. vnica qõ in renũciatiõe exprimi põt q̃ cã pmutatiõis q̃s pmutat si ne simonia: qz a iure pmutãt de eleꝛ. significasti de rerũ pmu. vniuersoꝝ ⁊. c. vnico eo. ti. lib. vſ. et o. cl. vnica ⁊ idẽ ȳȳ. qz ꝟ de rigoꝛe resignario debeat eẽ libera ⁊ nulla debeat esse adiectio. ſ. q. ij. quã pio. hoc tñ pceditex equitate scripta: que pꝛeualet rigoꝛi ex quo ẽ scrip. l. placuit. C. de iudi-
6 ¶ Sexto qrit vtrũ sit simonia si in permutatione debet pecunia in supplemẽtũ maioꝛis bñficij: et dicit Pañ. in. o. c. questiões eo. ti. qõ sic si debẽt occasione vne q̃ alia: puta qz habet maioꝛem autoꝛitatẽ in administratione spãliũ q̃ alia ⁊ intelligit ſm Arc. etiã si fiat autoꝛitate superioris: sec⁹ si debẽt in recõpensatione pꝛouentuũ rẽpoꝛalium.

7 ¶ Septimo querit vtrũ permutare possint habentes expectatiuas pape: ⁊ dico q̃ non ſm Pa. in. c. cum olim eo. ti. qz sunt gratie pꝛonales: ⁊ nõ excedunt personam cui conceduntur de pꝛeben. si cui. lib. vj.

8 Octauo querit vtrũ habẽtes expectatiuas ad omnia vacantia possint impedire permutãtes q̃ sua bñficia resignarũt in manu superioris: ⁊ dico q̃ nõ: vt in. c. ij. eo. ti. lib. vſ. imo si talia beneficia cõferant alteꝛi quã pmutare volẽti⁹ nõ ꝟ ipso in
9 re collatio: vt in cle. vnica. eo. titu.

¶ Nono querit vtrũ mãcipia ecclie permutari possint cũ mãcipijs pꝛiuatoꝝ: ⁊ dico q̃ non nisi ad hoc vt libera fiat: extra co. mãcipia qõ ꝟ Ihosti. verũ est nisi vbi expediꝛet ecclesie cũ bonaꝛi possint quod est fortius. xh. q. ij. si quis qualibet. Et qñ fit permutatio opoꝛtet qõ deuntur duo alii: ea dem. q. episcopus qui mancipia.

10 ¶ Decimo querit vtrũ pmutari possint serui fugitiui: ⁊ dicit Inn. in. o. c. mãcipia qõ sic ⁊ distrapꝛoꝛi ſm Ber. ⁊ postq̃ redieꝛũt: ꝟ dñi iuxta fugam nec vẽdi nec pmutari põt. C. ad. l. fa. ẽ pl. l. ifuga.

11 ¶ Vndecimo querit vtrũ bñficiũ pmutari possit cũ hospitali: ⁊ dicit Fed. qõ sic ſi hospitale cõferat i bñficiũ clericis: ⁊ similr si sit cõmissum clerico non tonsurato ꝓpꝛio: qz non est titulus põt sine vitio simonie non autẽ permutari põt si sit concessum laicis.

12 ¶ Duodecimo querit quot requiruntur vt licita sit permutatio hmõi: ⁊ dicit sum. Ang. q̃ tria. Pꝛimo qõ nõ interueniat pactis. Secõo qõ non fiat sine autoꝛitate superioris. Tertio qõ non recõpenset tpale ꝓ spãli. Sed opꝛ addere quarto qõ fiat ex cã spãli: vt. s. §. ij. ⁊ talis cã est rm. o. Tho. vt melius seruiatur deo qõ etiaꝫ inmutẽ in o. c. questum. ⁊ timoꝛ inimicoꝝ ꝟ Jo. an. generaliter credo ita esse de omni causa q̃ non resoluit in pecuniam vel aliquid mensurabile pecunia.

¶ Terciodecimo. Est aũt sciendũ qõ eximius doctoꝛ Fed. de se. de hac materia tractatũ fecit pluriũ q̃stionũ quas diffuse Archi. refert i. ij. qte ti. xv. ad fi. ⁊ hic per cõclusiões breuissime colligun tur ꝓbationibus ꝓ maioꝛi parte omissis: nec nõ multis q̃stiõibus in fine. de eo ad quẽ spectat au toꝛitas pmutandi de qb⁹ videbitur ibi si opoꝛtuerit incipiẽdo: ibi item si duo pꝛelati collegiatarũ eccleꝛarũ. * Pꝛima cõclusio. Permutatio facta per ordinariũ de benefic⁹ reseruatis per papam: non valeꝛ cũ effectu: siꝛ nec si fiat ꝓ legatũ habentẽ autoꝛitatẽ pmutãdi. * Scõa. In quib⁹ pꝛedictis casibus ꝟ pmutatio non valeat: ⁊ valeꝛ tñ renũciatio facta causa permutationis: ⁊ ipsa permutatio venit facienda per papam: qõ verum est si reseruatio potuit verifiꝛ scirit vt qz erat generalis in vna pꝛuncia ⁊ plurib⁹ nota si Ro⁹ fuit secreta ⁊ particularis potest allegari ignoꝛantia ideo relinquit in optione permutantiũ an velint ad sua beneficia redireꝛ aut papã suis laboꝛibus ⁊ sumptibus adire q̃ potest fieri de facili ⁊ sine grandi pꝛeiudicio. * Tertia. Si pmutatio fiat ꝓ papã vel aliũ ex speciali ei⁹ cõmissiõe de bñficijs certis ⁊ expꝛessis sed reseruatis nõ facta mentione de reseruatione. valet aut nõ ꝟ. sicut valeret aut non valeret collatio facta per papã de eisdẽ que sec⁹ valeret si reseruatio erat gñalis vt pluriũ ⁊ notoꝛia in curia. sic qõ verisimile est papã sciuisse. sicut in fil'i no. de ꝓsti. ſ. li. vſ. nõ ꝟ aũt non facta tali mẽtione si erat particularis ⁊ secreta: nisi cõtulisset ei cui⁹ pꝛeplatiõe reseruauerat vl' nisi reseruasset in odiũ cõferentis: qz vtroqꝫ casu reseruatiõis cã non violaꝝ. * Quarta. Eo casu quo renunciatio renuit: sed nõ collatio si pmutãtes credẽtes pmutationẽ tenere administrãt in bñficijs pmutatis deinde moꝛiant̃ ⁊ appeat collationẽ si renuisse ista bñficia nõ vacãt ꝓ renũciationẽ sed ꝓ moꝛtẽ: qõ etiã tenet Jo. an. in. c. ſ. eo. ti. si vero hoc sciebant vl' scire debebãt ⁊ se i fictis bñficijs intruseꝛũt nõ vacant per moꝛtẽ aut renunciationẽ sed per iuris pꝛiuationẽ. õ pꝛeoc. * qui. lib. vſ. ſm Lap. tñ dicit hoc esse verũ in beneficijs in quib⁹ habet locũ. c. de multa. de pꝛeben. alias aũt beneficium dolosi per renunciationes vacat. * Quinta ꝓclusio. Eo casu quo permutatio sine culpa pmutãtis non renuit ⁊ licebat eis ad ꝓpꝛia bñficia redire: ꝟ hoc eis ꝓpꝛia auto-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ritate non licebat sm aliquos. sed opus sit noua collatione vł institutione: equi⁹ tamē est ꝙ sicut vt dicit Jo.an.in.c.bñficia. de p̄ceben. li.vj.q̄ vtatur vacatio ꝛ circuitus ꝛ incōmodū bñficio q̄: nec dz grauari sumptib⁹ ꝛ laboribus iste qui bona fide ꝛ forte ꝓpter vtilitate beneficij permutabat. Ex idē est si permutatio erat cōpleta ex vna parte: deinde apparuit impedimentū cōpletionis ex parte altera. * Decima. Qui nō hz ius in bñficio puta q̄ simoniace adept⁹ est illud. vel alias sine titulo: si permutat nō acquirit ius in alio non obq̄ eps poterit illi conferre q̄ non cōtulit simpliciter sed ex cā permutationis: cū nulla fuit cum nō cōtrahat quando rē alienā. * Septima. Dū ad vnam p̄mutationē duo epi habēt interesse: vt q̄ duo beneficiati quorum epis subsunt: tutius est sm Jo.an. oia fieri simul. i. ambob⁹ p̄sentib⁹ vel vno cōmittente alteri et nō ex intervallo: q̄ possent difficultates ꝛ intricationes insurgere: q̄ eo ipso quod vn⁹ renunciat ꝛ ponit sociū in possessione vacat bñficiū socij: tū dic ꝙ tenet q̄ illō p̄cessit ex causa permutationis. * Octaua. Habens duo bñficia hz Jo.an. permutare p̄t cum habēte vnū sed non est verū nisi interueniat autoritas pape si ex eius dispēsatiōe teneantur plurat trāsferendo dispēsationē de psona ad personam si vero dispēsauerat eps fiat p̄ epm. * Nona. Habēs solū ius ad bñficiū cū habēte bñficiū: vł quorum habētes ius tm̄ adinuicē permutare nō possunt sm Jo.and.eo.ti.c.j.lib.vj. * Decima. Habēs bñficium sm Jo.an.in.vj.ꝛ in cle.eo.tit. permutare potest cum hospitali vel p̄stimonio: si hospitale vel p̄stimonia concedatur clerico in bñficiū non laicis: sed ꝛ si fit concessum bono viro dicit Fede. se non videre quid prohibeat licet non sit beneficiū cū titulus non sit totaliter prophanus sed ecclesiasticus non potens vendi sine vitio simonie: per not.in.c.cōsulere. de simo. Lap. tū dicit hinc apparere prohibitū: q̄ permutatio non permittitur temporalium ꝛ spūalium aut beneficij ecclesiastici ad non beneficiū ecclīastici sed de spūali ad spūale: aut tēporalis ad temporale vel bñficij ad beneficiū. * Undecima. Habens beneficiū in commēda sm formam. c. nemo de ineep. de ele. lib. vj. forte permutare p̄t cū beneficiato. cū titulus sit canonicus ꝛ non vacet interim. vt ibi ꝛ forte eodem modo duo commendatarij parochiarū adinuicem ꝛ sic̄ possunt habētes bñficia manualia a quib⁹. i. possunt pro libito remouere: etiā si soli bñficiati ꝓpetui possint p̄mutare: q̄ sit non reuocari. ꝛ hoc sufficit. si tū p̄mutēt autoritate pape possunt nihilominus reuocari vt prius: q̄ papa intendit vnū in locū alterum substituere. * Duodecima. Si permutās habeat alia beneficia nō debet de eis facere mentionem sm aliquos ꝛ sm alios debet sed tu dic hoc debere facere quando si supior hoc sciret verisimiliter dubitabatur an hoc faceret.

¶ Perplexitas vide. §. dubium.

¶ Personatus. §. dignitas in princ.

¶ Persona miserabilis. §. miserabiles.

Pertinax sm Jsido. in li. ethi. dicitur qui est imp̄udēter tenēs ḡsi omnino tenax q̄ in suo ꝓposito quasi ad victoriā p̄seuerat plusq̄ oportet: opponit p̄seuerāti hz Inst. in re. ꝛ. s. Tho. ij. ij. q. cxxxviij. q̄ perseuerans stat q̄rum oportet: pertinax plusq̄ oportet ꝛ mollis minus q̄ oportet. Et est pertinacia mortalis aliquando ratione scandali furta dicenda infra scā dalum aliquando ratione voluntatis vt cū non vult quis obedire pertinaciter superiori vbi tenetur in re notabili aliquando ratione creditis vt quia credit contra determinationem eorū quib⁹ credere tenetur pura ecclesie vel scripture.

¶ Petitorium ꝛ possessorium vide. §. matrimonium. ꝛ. §. s.

¶ De pignore.

Pignus a pugno dictum ꝓprie est cira rem mobilem quasi de pugno. i. manu ad pugnam traditum. ff. de ver. si. l. plebs. §. pignus gñaliter tñ large loquendo sm ſho. pignus est obligatio rei licite ꝓ debito facta ad securitatem scz creditoris: q̄ tutius est pignori incumbere q̄ agere in personam insti. de obli. que ex deli. na. §. furti. Unde pign⁹ ab hypotheca differt nomine ꝛ quia hypotheca dicitur ab hypo. i. sub ꝛ theca positio quasi res supposita creditori. differt etiā re q̄ ꝓprie pignus est de re mobili vt dictū est hypotheca ꝙ ꝓprie est obligatio rei immobilis inst. ō actio. ꝛ obli. §. inter pignus vñ pignus dicitur cū transit in creditorem hypotheca vero quando nō trā sit: quantum ad actionem tū non differunt. ꝺ. §. inter pignus.

¶ Primo vero querit quot modis ꝓtrahit pignus ꝛ dicit Dire. li. ij. q̄ duobus scz tacite ꝛ expresse. Tacite autē fit multis modis: sicut ꝛ sunt multarū personarū omnia bona obligata. * Primo essi obligata sunt bona p̄lati seu ministri eccl̄ie ipsi eccl̄ie ꝓ mala administratione argu. xiij. q̄ ij. illud ꝛ tenet gl. ꝛ Pasi. in. c. ex literis de pig. * Secō bona viri ꝓ dote uxoris: vt. §. dos §. xij. ꝛ etiā ꝓ paraphernalib⁹ ꝛ donatiōe ꝓpter nuptias vt supra dos. §. xij. ꝛ paraphernа. §. Secō * Tertio illi⁹ qui dotē promisit ei qui eu promisit. C. de re. uxo. ac. l. unica. ꝛ. d. Lex ifra. * Quarto cōtrahētis cum fisco ipsi fisco. C. in quib. caus. pignac. contra. l. j. ꝛ ij. * Quinto tutoris pupilli et curatoris minori ꝓ officio aut si non administrauerunt. C. in quibus can. pigno. ta. contra. l. ff

mat. ꝛ. l. fin. C. de administratio. tut. l. ꝓ officio. * Sexto ola bona conductoris inuecta seu illata in rustico predio oñs sciētie ꝓ pēsione debita: nisi inferant ad tps quis empta sint ex fructuū p̄cio. C. in quib. cau. pi. ta. cō. l. Quis in vbano nō distinguit an oñs sciat vel nō. C. loca. l. certi. C. in qui. cau. pign⁹ ta. cō. l. sancimus. ff. in quibus cau. pig. vł ypo. cō. l. si notariꝰ. ꝛ. Hoc iure. * Septio patris filijs ꝓ adnētitijs ꝛ p̄cijs eorū. C. de bo. q̄ lib. l. cū oportet hz tñ nō habeā male administrationis vel q̄ male versatus sit in dictis bonis p̄patrē. l. vltima. ꝛ penul. ibidē. * Octauo matris cōuolāris ad secūdas nuptias filijs prioris matrimonij ꝓ restitutiōe corū q̄ a primo viro lucrata fuit. C. de secūdis nup. l. hac edictali. §. penult. et no bona defuncti ꝓ legatis ꝛ fideicommissis. C. cōmu. de leg. l. j. * Decimo bona p̄incipalij. l. primi in acie fisco in casu quo fiscus vxori p̄fertur q̄: si bona mariti deficiūt etiā in rebus dotalib⁹ satisfiet. C. in quibus cau. pignus ta. cō. l. satis et consequenter multo fortius sm direc. bona vxoris clerici erunt obligata ei si deficiunt bona mariti. * Undecimo bona p̄ductoris vectigalij fisco l. semper. §. cōductores. ff. de iur. immu. * Duodecimo ꝓtrahitur apotheca in naui ei qui dedit ad tantā reficiēdā vel armandā. Interdū. ff. qui potei. in pigno. habe. secus si dedisset ad eā emendā. q̄: in ea nō haberet apothecā. Idē dicit de mutuā te ad militiā emendā: q̄ in ea hz tacitā hypothecā sm Host. in sum. Aduertēdū tamen est ꝙ ex tacita hypotheca nō p̄t cōuenīri possessor nisi principali discusso: vt in auc. hoc si debitor. C. de pig. * Expressa vero obligatio est triplex: s. conuentionalis que scilicet cōuentione sola constituitur. ff. de pignō. actio. l. j. ꝛ pretoria que fit pretore iubēte: puta vt caueatur ꝓ legatis vel damno infecto aut de opere moliēdo que cōstituit ꝓ missionē in possessionē nō aliter. ff. de pigno. act. nō est mirū. §. sciendū. ꝛ iudicialis vt cū iudex iubet alīquē mitti in possessionē ex officio suo vt mandetur executioni sua sententia diffinitiua: ꝓ quo primo capiuntur mobilia: sēcō immobilia: tertio peruenitur ad nola debitorum extra de re iudi. cū aliquibus: de quo etiam videtur ter. extra eo. lator. vbi dicit Pa. ꝙ si debitor habet vnde soluat non debet incarcerari sed procedendum est per iudicem dicto ordine in bonis suis vt habetur in l. a diuo pio. ff. de re iudi. ꝛ multo fortius nō debet extendi man⁹ ad capturam persone ꝓ quo tertio cum gl. in. l. iij. §. tutores. ff. de suspec. tut. ꝛ ibi etiā per Bart. Et cōcludit Panor. quod ꝓ debito ciuili nō debet quis incarcerari regulariter nisi ꝓius condemnetur ꝛ nolit cedere bonis. C. qui bo. ce. pos. l. j. imo licet cōdemnatus ꝓ primo faciat iuder executiones in bonis vt supra. fallit primo q̄ est suspect⁹ de fuga ꝛ dubitat an bona eius sufficiant vt no. in. d. §. ꝛ tores ꝛ secundo si nondum venit dies solutionis debitor est suspectus de fuga: q̄ incarcerari potest vt faciat creditori cē tutū: puta fideiussione aut pignore q̄ limita q̄ suspicio fuge accidit post cōtractū: secus si erat tpe cōtract⁹ q̄ tūc de se cōquerat. Tertio addē q̄ fallit etiā predicta in scriptore obligato ad scribendū certū libri: q̄ suspectus de fuga pōt carceri tradi: vt p̄missum perficiat etiā si non renunciasset beneficio cessiōis bonorū quasi videatur electa industria persone ꝛ non succedat obligatio ad interesse.

¶ Secūdo q̄ritur q̄ res pignori obligari possint ꝛ dico ꝙ obligari possunt sm Host. res presentes ꝛ future vt fructus pendētes ꝛ partus ancillarij fetus pecoris ꝛ ea que nascentur. ff. de pi. l. ꝛ que nondū. ꝛ similiter res corporales ꝛ incorporales vt cautiones ꝛ nomina debitorū. ff. e. cum conuenit itē seruitutes personales ꝛ vsus ꝛ vsusfruct⁹ ff. eo. l. si is. ꝛ seruitutes prediales ꝛ rusticē: vt scilicet ꝺ tu pecunia soluta non fit his seruitutibus creditor: vtaturꝛ si infra certū dē non fuerit reddita creditori vicino vendere valeat. ff. eo. sed an vie: vbi tamen caueto ab vsura q̄ conuentio ꝓ tali vsa est feneratitia hz permiserit hz in. o. l. hz an vie vrbane aūt prediorū seruitutes seu earum materia sic nō sūt pignorari: ne ex varietate vsus vetustū edificia destruant. o. l. si is. §. fi. secus de aquē cōmoditate vt scz liceat creditori ire ꝛ agere. o. l. sed an vie. Et gñaliter pignori obligari possunt quecūq̄ etiā possunt vendi ꝛ que vendi nequeūt pignori etiā dari nō possunt. ff. q̄ res pignori dari possunt. l. j. §. cā rem. Quod tñ fallit primo in his de quibus. §. seq. ꝛ secundo in rebus alienis que vēdi possunt. ff. de cōtrahen. emptio. l. rē alienā nō aūt pignori dari. C. que res pignori dari possunt. l. si filios, sed intellige q̄ aliena vendi possunt si sunt immobilia alias secus ꝛ de hoc vide si placet gl. in. o. l. rem alienam.

¶ Tertio queritur que res pignori dari non possunt ꝛ dico ꝙ pignorari non possunt homines liberi etiam ꝓ delictis. cap. ij. eodem tit. ꝛ qui de facto talem reciperet in pignus secundum Pasi. in. c. lator. extra eodem perdit debitum ꝛ tantundem soluere tenetur ꝛ ille debet relaxari. in auc. vt nulli iudi. §. quia vero de quo dic vt supra obses. §. j. Nec ecclesie in aūt. de alienatio. et emphiteosi. §. et quoniam. Nec monumenta. C. que res pignori obligari possunt lege tertia. nec sacra vasa: vestimenta: libri vel alia ornamenta ecclesiastica. l. sanci. C. de sacrosanctis eccl̄is. ff. que res pignori obligari possunt lege prima extra eodem capitulo primo nisi ecclesia habeat

Universidad de Deusto
Biblioteca

vaka sup̃flua ꝛ debitū vigeat nec aliūde ex reb⁹ mobilib⁹ solui possit.x.q.ij.hoc ius vel nisi in necessitate vt est redẽptio captiuorum sustentatio pauperū ꝛ vmōi cause necessarie in quibus res ecclesie possent alienari.extra eo.c.s.rij.q.ij.auc. Nec ecclesiastici redditus speciali quẽtione possunt obligari secundū Inn.sed iudice pro debito canonici ꝛ ex eā iudicari possent obligati.Nec generaliter res ecclesie.d.§.ꝛ q̃ſi.q̃ licz bona ecclesie p̄ obseruatione cōtractus a clericis obligari possunt in gñe specialis tñ obligatio fieri nō potest nisi cū solẽnitate ꝛ de qua supra alegatio. vt no. Pañ.in.c.nu ius preſbyter de pigno.

4 ¶ Quarto q̃rit q̃o intelligat pignus factū ab aliquo de ꝓprijs reb⁹ ꝛ dico q̃ si obligauit res suas simpl⁹ de presentib⁹ ꝛ futuris sensisse ꝓsumit.C.q̃ res pigno.obli.pof.l.fi.q̃ hic agit de modico iudicio:sec⁹ si de magno vt in confiscatiõe: q̃ nō venūt futura vt.ff.iurare in fi.intelligitur tñ exceptū omne q̃d spāliter obligatur? non erat ve vestis suppellectilia ꝛ mancipia que in vsu habebat ꝛ similia.C.que res pig.obli.pof.l.fi.ꝛ obligationem cū seq.ff.de pigno.iura aūt ꝛ actiones bene intelliguñt obligata.C.de sent.paſ.l. si ademptis.ꝛ.l.casus. Si vero dixit mobilia ꝛ immobilia ꝛ se mouentia non ob hoc intelliguntur actiones ꝛ noia seu credita.C.de pacto.pig.Et idẽ dicẽdum de his qui offerūt ecclesie omnia bona sua. Qui etiã obligat instrumẽta de agr⁹ ꝛ aībus ibi contẽtis sensisse videt.C.que res pigno.obli.pof. l.fi.De his actionibus ꝛ nominibus vide.ē. alienatio.§.viij.

5 ¶ Quinto querit ꝗtū maneat pign⁹ ꝛ dicit direc.ꝙ ꝗdiu etiaz vnus denarius remanet ad solue dū.C.de distra.pig.l. ꝗdiu ꝙ tamen fallit in vestimento aut coopertorio q̃libet necessario de die vel de nocte:q̃ ante solis occasum reddendum est.exo.xxij.

6 ¶ Sexto querit q̃ pacta ꝓhibeañ in pignore ꝛ dico ꝙ omne pactū turpe impossibile illicitum ꝛ pactū legis ꝓmissorie. de quo. ē. pactū. §. xiij.et est illud quo debitor obligat se pignus dare insolutū.ff.de solu.l.calopodius.ꝛ illud quo aliqui pacisc̃untur ne pignus redimatur in perpetuum vel ante d ẽ sibi p̄fixam.ar.ca.precariū.de preca.et illud quo nō licet creditori pignus vendere post interpretationẽ debitoris.l. si creditor. §.vltimo ff.de distra.pig.ꝛ de his dicit in.c.significante.eo dẽ titulo ꝛ illud quo debitore non ſ luẽte die prefixa ꝛ tũc creditor habeat pignus in feudum quod nō valet:q̃ fieret fraus legi vt in constitu.Fed.de feu.da.in vicẽ.l. cõmissio ꝛ de his.ē.pactū.§.xiij. Valet autem pactum quod amissio pignoris quocunq̃ casu liberet debitorem.C.de p̄gno. act. et ſ.que fortuitus?

¶ Septimo querit vtr̃ creditor possit vti pigno 7
re obligato sine vsurar⁹ dic.o. th.ij.q.lxxviij.ꝙ si vsus eius pecunia estimari potest debet vsus eius cõputare in estimationẽ eius q̃ mutuauit alioquin idẽ esset ac si pecuniã acciperet ꝑ mutuo quod est vsurarius nisi esset talis res cui⁹ vsus inter amicos sine precio cõcedi solet vt patet de libro commodato ſz intellige ſz pañ.c.ſ. de depo. quod est vsura si volũtas oñi intervenit de vsur. c.ſ.si vero oñi voluntas nõ intervenit est furtum ff.ō furtis.l.si pignore nisi verisimiliter crederet dominum permissurum vt not in.c.oudum el secundo de elec.ꝛ institu.de obli.que ex quasi delinascitur.§ placuit.

¶ Octauo querit vtr̃ creditor possit pignus pi 8
gnori dare.ꝛ dico q̃ sic.C. si pig.pig.da.fit.l.ſ.ꝙ Spec dicit verum solũ vsq̃ ad tres vices.sed verius dicit Ange.in.d.l.ſ.q̃ vsq̃ ad mille vices q: ius quesitũ a creditore in pignore est reale ꝛ trãsitorium de persona ad p̃sonã i mille manus arsterit.ibi.ꝺz si alius cuius res pignorata fuit scõo alteri vẽdiderit q̃ forte se absentauit.Spe. dat remediũ p̄tio debitori ad cõsequẽdã rẽ suã vt agat cõtra primũ creditorẽ: ſz ille liberabit cedẽdo sibi actionẽ ꝑ eũz cui legitime pignorauit ꝛ sic aliꝰ respectu tertij ꝛc. Et nota ꝙ p̃t pignorari pign⁹ vsurarius nostri tp̃is qui habẽt ex p̃uilegio q̃d post annũ lucrauñ ipsum ꝛ si perdit dãnũ erit debitoris:q̃ sit lege p̃mittẽte nõ merek penam l.gracch⁹.C de adul. q̃d limita primo si pignorauit ꝑ quãtitate debita precise. ꝛ secundo pro necessitate vel vtilitate sua q: pro alio respectu nõ licet sub vsuris acciperet ꝛ tertio si hoc notificatum est debitori.

¶ Nono queritur vtr̃ creditor possit pign⁹ pre- 9
scribere:ꝛ dico ꝙ non vllo tẽpore. l. pignori rem acceptam.ff.de vsucapi.

¶ Decimo querit vtr̃ creditor possit vẽdere pi 10
gnus si ei nõ soluitur: ꝛ oico ſm Ray.quod si pactũ fuit ꝙ vendere posset certo tẽpore modo persone vel precio debet denunciare creditori ꝛ post ea vendere poterit ſm formam conuentaz aliter non:si vero pactum fuit de non vendendo vendere non poterit nisi post trinam denunciationem triduo inter duas earũ interueniẽte. ff.de pigno act.l.si cõuenit.de distrahẽ.ꝛ si non soluerit post ea vendere poterit alias vendendo ante tenere tur furti.

*Si vero nullũ pactũ factũ fuit sufficit vna denũciatio: ꝛ postea elapso biẽnio vẽdere poterit. Probañ hec.ff.de pi.ac.l.si cõuenit.C.de in.do impe.l.fi. Si autem creditor vendito pignore bona fide min⁹ accepit ꝙ si debitũ suũ reſiduũ repetet a debitore:si aūt vẽdidit plus debito pro illo pluri tenetur debitori.C.de iu.do.l.vlt.

11 ¶ Undecimo querit vtr̃ creditor teneat fruct⁹ pignoris cõputare in sorẽ:ꝛ dico q̃ sic: rã quos ꝛia non ꝓcepit ꝛ q̃ supest restituere debitori ſm gl.in.c.cũ cõtra.eo.ti.ꝛ sequit Pa.ibi.ꝛ Jo.and. percipiẽdos.ſ.ꝙ nõ teneat nisi fuerint in dolo vl lata culpa:q̃ erat dom⁹ solita locari vel erat qui querebat eã conducere:ꝛ idẽ do.An.ſz verior est opinio Bal.ſ.q̃ si satisfactũ est forti:tene ẽ etiam restituẽdo rẽsi ẽ ꝺo forti nõdum satisfactũ est:nõ tenek:q̃ limita nisi fit in dolo vel lata culpa:ꝛ sic limita ꝛ concor.l.ſ.ꝛ.ij.C.de pig.act.ꝛ docto. Et si creditor est paratꝰ cõputare fructꝰ in sorẽ ſz petit residuũ debiti ſm Ray.põt pecuniã mutuatã l.distractus item potest pignus alteri pignorare C.si pig.pignori.l.ſ.ꝛ.ij.De hac materia vide infra vsura tertio per totum.

12 ¶ Duodecimo querit quã pensionẽ soluet creditor ꝓ domo pignorata:ꝛ dicit Spe.q̃ solum ad illã quãtitatẽ quam inde creditor prestitisset.l.in summa.§.frumẽto.ff.de cõdi.inde. Pa.ꝺo in.dicta ad eã pẽsionẽ teneꝰ:q̃ cõuer inuenisk a ꝺcisck alio si ꝺo actum fuit vt illa soluak q̃ placet:versi est q̃ ꝺi.Spe.q̃ verũ intellige in aliquo modico nõ in aliquo notabili:q̃ est aliq̃d accipere vltra sortẽ. Nec obst. §.in frumẽto q: loquit q̃ per errorẽ limitatio facta fuit:q̃ tunc non obligatur creditor nisi inquãtũ fuit factꝰ locupletior.

13 ¶ Tertiodecimo querit vtr̃ possit creditor repetere expẽsas factas in pignore ꝛ oico ſm Ray.q̃ sic circa fructꝰ colligẽdos ꝛ etiã circa pignꝰ si fecit bona fide nisi sit immoderate.l.ſi seruos.ff.de pig.ac.ꝛ ar.in.l.in fundo.ff.de rei ven.q̃ Ber.in c.ſ.de vsuris intelligit quo ad expensas necessarias nõ quo ad voluptuarias ſz tu dic q̃ etiam quo ad vtiles mõ nõ sint immoderate vt no.gloſſ.in.l. creditor.la.ꝛ.C.de pig.act.ter.est in.d.l.ſi seruos.

14 ¶ Quartodecimo querit q̃d si pignus perijt aut deterioratum est:ꝛ dico q̃ tenek creditor de dolo ꝛ lata ac leui culpa ſm gl.in.l.ſi creditor.C.de pig. ac.terr.insti.quib.mo.rest.cõ.obli.§.ſi.de pigno. act.l.ſi cũ vẽderer in fi.nõ aūt tenek de leuissima nec de casu fortuito:nisi ex pacto vel mora.

15 Quintodecimo querit vtr̃ is qui pignꝰ remittit vel bidellus restituꝰ:is libruſi sibi assignatũ socio cui dedit:egit infideliter:ꝛ ꝺi.Pa.in.ca.ſi.de furgnificãte eo.titu.ꝛ sequit Bart.in.l.ſi q̃s vxor.§. apud labeonẽ.ff.de fur. Idẽ dicit ſi eum assignauit deferẽti aliq̃s ſi gnũ illius cui⁹ erat ꝛ facit.d.

c.significante.cum ibi no. Non est tamen credendum de facili tali signo:ſi res est preciosa.ar.c.ſ. ꝛ.ij.de fide instrumento.

Pirata ẽ oiscz p̃dak in mariter in anno excõicak ab ore summi pontificis cum omnibus receptatorib⁹ ꝛ dãtib⁹ eis auxiliũ:cõsiliũ vel fauorẽ vt no. Jo.an.ꝛ do.Anto.in.c.excõicationi.de rapto. Vide supra excõicatio.vij.excõmunicatione.xx. per totum:ꝛ ibi quis proprie dicatur pirata:

Piscari siue piscatio ſm.s.Th.sicut venatio ꝛ aucupium sunt a natura ꝛ ꝑtr de se licita.ſ.q.xcvj.ar.j.xxij.q.lxiij. ar.ſ.Jo. ij.c.xxij. Est aūt illicita piscatio i maiorib⁹ solẽnitatib⁹ in officio ꝺo vel inferiorib⁹ ꝛz solũ ex causa vigẽte ꝛ cũ licẽtia:ꝛ tũc fiat portio pauperib⁹ de fer.licet.causa aūt vigẽs est vt videk ibi luerũ fortuitũ statim periturũ.vt q: apparẽt ẽ halecia ꝛ hmõi:ꝛ a fortiori fames:sed ista intelligo q̃si intentio est principaliter ad lucrum:secus causa recreationis:q: nec licẽtia:nec alia vigẽs causa requirit. In fluminib⁹ autez publicis ꝛ perpetuis vt est rhenus ꝛ padus piscatio licet nec aliquis ꝺoc potest ꝓhibere sc̃m Joan.de pla.instit̃n. de rerũ diui.§.flumina.similiter nec applicationem nauium ad portum ꝛ ligationem ad lapides vel arbores existentes in ripa. Licet autẽ ripe ꝛ arbores sint publice quo ad vsum siue in cõmuni vsu:ꝓprietas tamen earuz est eorum quorum sunt predia:quibus adherent:ideoq̃ si concurrat nauta vel piscator volens ad arborem nauem ligare vel sic care retia:ꝛ dominus volens arborẽ prescindere prefertur oñs:quia nulli ꝓ priũ ius detrahendũ est:si vero cõcurrãt duo nõ oñs:quorũ vnus publicã:reliquus priuatã vtilitatem ꝓtendit:ꝓferk primus si vero vterq̃ ꝓtendit publicã vel vterq̃ priuatã:ꝓferk qui primo occupauit ſm Ja.bu.ꝛ si vterq̃ pariter occupauit locus est gratificationi vel sorti sicut dicit glos.de plaustris inuicem obuiantibus inuia arcta:oum queris quis retrocedet.ff.ne quid i lo.pub.l.ſ.§. hoc interdictum. Vide etiam infra venatio.

Placet velle hominibus est bonum aut malum mortale aut veniale secundum finem intentum: ꝛ media intenta:ꝛ circumstantias actuum de quibus generalis regula dari nõ potest. Vide supra adulatio.

Pollicitatio est solẽ⁹ offerẽtis promissio. ff.de polli.l.iij.vt quãdo ꝑsensus eius cui fit ꝓmissio:nõ extat acceptatio:ꝛ differt a stipulatione ꝛ pacto q̃ est duorũ consensus atq̃ conuentio pollicitatio est vnius tñ:transit tñ in pactũ q̃ is cui quis pollicetur per nunciũ vl literas acceptat:q: ibi est duorũ consensus.l.pactus ff.de pollici.ꝛ supra pactum in prin. Vide glos.in cle.romanꝰ.de iureiur.et Pañ.in.ca.cũ iuramen-

Universidad de Deusto
Biblioteca

eo de homi. Et aduerte ꝓ claro intellectu qđ de rõne pollicitatiõis est qñ adsit tñs vn⁹ consensus, de rõne vero pacti sunt duo: sed qr ꝓsensus est duplex. s. expꝛssus ⁊ tacitus: ideo pollicitatio ꝓprie fit absenti q̃ nõ cõsentit nisi ex internallo: si autẽ fiat ꝓsenti ⁊ tacenti dicũt legiste qđ est ꝓprie pactũ: sed intellige tacite qr vn⁹ ꝓsensus est tacit⁹: ⁊ est vero pollicitatio expꝛesse: qr vnus tñs consensus exprimitur. Vide q̃ refert Bertachi. Utrum autẽ quis obligetur ex pollicitatione: dico qđ sic qñ pollicetur ciuitati, vniuersitati: clero. ecclesie vel pauperibus alicuius loci: ⁊ ex causa: puta ad honorem dei ⁊ quasi modi: secus si fiat predictis sine causa vel alijs a predictis etiam cum causa: qr non obligatur nisi pretextu promissionis aliquid ceperit. ff. de polli. l. ſ. ſ. ⁊ intelligo etiam si adsit pactum tacitum. Vacit gl. in. c. scim⁹. xvj. questio. ſ. que dicit qđ ex pollicitatione facta deo potest quis conueniri. ⁊. c. ex parte. de censi. Vide Panormi. in proemio decretaliũ. ⁊ in. d. c. ex parte. ⁊ infra votum. iij. ſ. vij. particula. iij.

Pollutio nocturna vtrum cõsonẽ impediat: ⁊ vnde veniat. vide. ſ. eucharistia iij. ſ. r. vtrũ autẽ ſi in vigilia terminet sit pctũ dicit. s. Tho. in. iij. di. ix. quod meritum ⁊ demeritum in eo magis iudicatur ſm principium qđ est in dormiendo: quia corporalia motus non pertinet ad meritum vel demeritum nisi ſm qđ a voluntate causatur: ex quo autẽ est excitatus: in dormiendo non subiacet voluntati vigilãtis: qui etiã nõ reputat euigilasse quousq; vtium liberi arbitrij recuperauerit pfecte. Posset tñ in ipa plenaria euigilatione petiſi contingere ſi adsit complacentia propter delectationem qđ erit veniale ſi sit ex subreptione: mortale vero ſi ex deliberato consensu precipue cum appetitu futuri: licet post placentia non faciat pretereritã pollutionem esse pctũ: ſi vero placeat propter alleuiationẽ nature non creditur peccatum. Et idem ſum. conſe. Ex quibus vñ cõsideratis apparet qđ pollutio est pctũ: soluꝫ duobus modis: primo ſi procurẽt: ſcõo ſi placeat ad voluptatem: vñ ptꝫ qđ cõplacẽtia pollutionis in ſumnis ꝓpter alleuiationẽ nature aut mitigationẽ carnalium motuum sine ꝓcuratiõe nõ est pctũ: ſꝫ operari vbi creet vt eueniat puta comedẽdo calida tali fine est mortale: ſec⁹ ſinõ intendit sed dã tale fiat ꝓpter gulositatẽ aut aliã cãm: cũ dubio tamen secutura pollutionis: qr esset veniale ſolũ. In vigilia autẽ aliqñ est sine pctõ: vt in patiẽtib⁹ fluxũ seminis aliqñ cũ venialiter: vt qñ ꝓter voluntatẽ euenit ẽt ſi ꝓcedat ex aliquo peccato veniali: puta cogitatione nõ morosa aliqñ cũ mortaliter: vt qñ ꝓcurat: aut venit peccato mortali actualiter illi coniunctio aut deliberate ex voluptate placet.

Populꝰ erroꝛẽ hoibꝰ ꝓstat. ⁊. q. iij. vnio. in gl. sicut duo faciũt ꝓgregationẽ. de elec. c. ſ. ⁊ tres colleg iũ. ff. de ẏb. ſig. nerati⁹. ⁊ tñ in vno retinet. ff. qđ cuiuſ. vni. l. sicut de quouide gl. in. c. ſ. de postu. prela. que dicit ius vniuersitatis remanere posse in vno solo omnibus alijs mortuis vel priuatis glo. tamen dicit quod collegiũ nõ remanet in vno quia deficit vocis significatum sed ius collegij: decẽ autẽ vel quindecim faciunt turbã. ff. vi bono. rapto. l. ꝑtor. la. ij. qua tuo: quoq; vel quinq; porci vel decẽ oues gregem faciunt. ff. de abigeis. Loues. Ex quibus ſm Joã. an. in ſum. confeſ. infertur quod ſcãdalizatur populus quãdo decem graues ⁊ honesti de populo scandalizantur: licet in populo sint etiam mille.

¶ Porro canonica: Vide supra canonica portio. qđ

Possessio sumit materialiꝭ ꝓ re possessa ⁊ formaliter ac ꝓprie ⁊ sic ſm Host. Et in ſum. ⁊ Ho. C. de acquirẽ. it. retinen. possessio. est corporalis rei detẽtio corporis ⁊ animi ⁊ iuris adminiculo concurrente: vel est ius quo quis rem corporalem vere in potestate habet. Dicitur autem primo corporalis rei: quia incorporalia vt iura ⁊ seruitutes quasi possideri dicuntur ⁊ quasi tradi per patientiam et vſum: sed cum non possint corporaliter apprehendi non possidentur proprie de foro competen. conqueſtus in gloſſ. ff. de vſucap. l. ſequitur. §. ſi vna. ff. de acqui. possessio. l. iij. ⁊ tamen prescribuntur de casu possessi. cum ecclesia. Dicitur secundo detentio: quia possessio dicitur quasi pedum sessio: et acquiritur corpore interueniente seu corporali signo. Dicitur tertio corporis: quia oportet concurrere actum corporis corpore scilicet adipiſcendo vel saltem oculis: ſufficit enim aliquando vſus ⁊ animi affectus cum voluntate tradentis. Dicitur quarto animi. qr nec per se corpore nec per se animo possidetur. Dicitur quinto iuris ſc. quia ſine iure non est possessio id est proprie sed iniuſta detentio. Sed intellige iuris veri vel presumptiue aliquin non prescriberetur alienum. Possidere autem dicitur quis de iure tantum et de facto tantum ⁊ vtroque modo de concef. prebend. cum nostris, vbi multa nota. Et de iure possidere dicitur quis primo naturaliter vt cum est in re vel eius parte: vel saltem videt rem in suo conſpectu vel partem eius secundum Azonem in ſum. sed intellige videt. primo quãdo astans certis aut verbis defensurus rem sibi ſi quis obsteterit: ⁊ secundo ciuiliter vt cum quis nec est in re nec res in conſpectu eius ſꝫ possessionẽ solo animo habet ⁊ rem de iure retinet intellige de iure vero vel presumpto non de vero tantum: alias nullus prescriberet rem alienam vt dictum est. Et tertio precario ⁊ multis alijs modis.

possessor bone ⁊ male fidei quis dicat infra restitutio. iij. §. ix. Quomodo autem teneatur restituere ſi sit bone supra fructus. §. ſ. ſi. vero sit male possibile supra impossibile ⁊ supra facere.

Postiminium est ius quo restituit aliquis res vsucapta: vel prescripta ꝙ ꝓpter captiuitatem vel seruiturem aut seratia qua. scilicet reuerſus est. xvj. q. ſ. bellum. in princi.

¶ De postulatione prelatorum.

Postulatio sumi põt dupliciter ſcz prio secundum suuꝫ commune significatuꝫ ⁊ sic est verũ qđ dicit Hoſt. ꝙ est gratie petitio ⁊ secundo iuridice: ⁊ hoc iteruꝫ dupliciter vno modo vt postulatio est vocatio ⁊ de hac supra adnocare: alio mõ vt postulatio est vnus ex modis prouidendi ecclesie vacanti ⁊ sic secundum Hoſt. est alicuius persone que eligi ꝓhibetur non propter vitiũ ſed propter defectum qui tñ nõ oino inhabilẽ reddit ad prouidendum ecclesie concors ⁊ certa capituli petitio ⁊ sic diffinit summa confeſ. ⁊ Pisa. ⁊ archi. ⁊ supple. intelligendo concor. saltem ꝙrum ad duas partes capituli ⁊ certa quia vnus tantũ debꝫ postulari ꝓprie licet nominentur multi secundum aliquos vel ideo dicetur certa quia non compromittitur ſꝫ aliqua vel alique persone certe postulantur. Sed summa ange. ⁊ rosa. ffinisit ſm Pa. in rubri. extra. eo. ꝙ est gratie petitio a superiori facta de promouendo aliquẽ ad prelationẽ ad quã de iure communi propter aliquẽ defectũ vel aliud impedimentũ eligi seu promoueri non potest. Sed ista diffinitio stare nõ potest: qr ſi diffinit postulatio cõmuniter ad licitã ⁊ illicitã siue ad eã que fit de iure ⁊ que de facto male fit mẽtio de impedimẽto eligẽdi: ſi quilibet possit postulari de facto ⁊ sic nõ conuenit omni diffinito ſi vero diffinitur iuridica diffinitio conuenit postulationi facte de vtioſo: ⁊ sic conuenit alij a diffinito: nec valet dicere ꝙ intelligitur de defectu qui nõ est peccatũ vroicit ſum. ange. qr subditur vel aliud impedimentum. 1. q5.

¶ Primo vero querit quotupleꝫ est postulatio ⁊ dicit Paſi. in. c. qr ꝓpter. de elec ⁊ in. c. ſ. extra eo. qđ est unplex: vna. s. nõ ſolennis ꝙ cui⁹ admiſſionem non acquiritur postulatio ius prelature ſed habilitas vt eligi possit vel dictu vt possit cõsentire vt ea que porrigitur ei qui ſup impedimẽto postulari dispẽſare nõ põt requirit tñ ei⁹ consensus in ꝓmotiõe rõne fui interẽ: ſicut ſi canonici postulent filiũfamilias a patre vel ab abbate vt eis concedat monachũ eli eudum in eꝑm: qui sine eius licẽtia consentire nõ potest vt in. c. ſi religioſus. de elec. li. vj. alia vero solẽnis ꝙ cuius admiſſionẽ dictum ius acquiritur q̃ scilicet porrigitur ei qui potest ſuper omni impedimento postulati dispẽſare.

¶ Scõo ẏrit que requirãtur ad postulationem ⁊ dico multa. primuꝫ vt fiat ab his qui postulare possunt ⁊ scõo vt fiat ab eo cui porrigatur illi a quo admitti potest. ⁊ tertio vt fiat de eo q̃ promoueri posset ab eo qui debet admittere: que tria sunt de substãtia solẽnis etiã nõ solẽnis. quarto ꝙ fit ꝓcors. i. ab oib⁹ vel a duab⁹ partib⁹ quod ides est acſi esset ab oib⁹ qđ requirit vt facile admittat. de elec. scripti aliter ſm ho. non facit inſtirũ ſuperior nõ admittẽs. c. bone. el. ij. de elect. aliter ſic. ff. de aqua quoti. ⁊ elti. l. ſ. ſ. penul. Patet in. d. c. bone. el. ſ. tenet ꝙ ſufficit maior pars ⁊ idẽ Ho. ⁊ est mens ſco. ⁊ sic patet ꝙ hoc quartuꝫ est de bene esse in vtrag; nõ de necessitate: quinto ſi fit solennis ꝙ seruetur forma. c. qr ꝓpter. de ele. ſm pa. ibi. vt. ſ. ꝓcedatur per formã scrutinij ⁊ cũ alijs requiſitis de quibus. ẽ. electio. ij. ſ. r. ꝙ Archy. dicit tuti⁹: ſed nõ requiri necessario: ⁊ hoc tenet: qr ſi esset necesse formare decretũ ⁊ huiuſmodi nõ esset ratio ꝙ possent refiture postulãtes formato decreto sicut nec in nominatione facta in ſcrutinio electiõis vñ hoc est ꝓprium in electione ar. d. c. qr ꝓpter in postulatione aũt sufficit ꝙ vota suarũ partiũ capituli vel maioris partis dirigãtur in superiorẽ. Si tñ postulatio fieret in ſcrutinio electionis dico ideꝫ esse sicut ⁊ de nominatione ita ꝙ nõ potest refiliri a postulato licet possint alij postulari.

¶ Tertio queritur quis possit vel nõ possit postulari. ⁊ dico multa.* Primum. Secundum Hoſtiensem postulari nõ potest in prelatuꝫ crimino ſus puta periurus: homicida: ⁊ vel inobediens ſicut nec eligi. extra eo. cap. j. quod Archie. intelligit de periurio per sentẽtiã non in communi ſermone vel alias nõ notorio: ⁊ de inobediẽte cõmuniter qui nõ paret ſententijs ſuorũ prelatorũ. Necnõ profeſſus tacite vel expꝛeſſe in prelatũ regulare. de elec. cum canſam. ⁊. c. cum ad noſtram nili necessitate inſtante: quia tunc posset modo in regula ſit competenter inſtructus: ſicut colligitur extra de elec. cum monaſterium. ⁊. c. officij. Nec epiſcopus de elect. cum inter nili forte ſit liberatus iam per annum. xxxiij. diſtin. communiter de quo tamen vide. ẽ. corpore vitiatus. §. vij. Nec mutilatus de cor. vitiũ. expoſuiſti de quo et de multis alijs corpore vitiatis vi de. ẽ. eodem titu. Nec bigamus vel irregularis: quia huiuſmodi ſunt omnino inhabiles. Adde quod nec is qui de iure posset eligi. ⁊ ſi al qui postulent talem non faciunt ſm Panor. in rubri. extra eodẽ. quis debent prouidere ecclesie de meliori: ⁊ me-

lioꝛi modo quo possunt.* Scdm. põt aũt postulari is cuius defectus est talis q̃ ls nõ possit eligi tamẽ nõ est oino inhabilis ad prelaturã: vt si defectus sit in etate: extra de electio. cũ nobis olis. §. ylri. ꝛ pe. ꝛ sil'. si sit in ordinib⁹: qꝛ ad oẽs dignitates habẽtes curã postulãdus est qui nõ est in sacris. de electionib⁹ dudũ. el. ſ. de etate ꝛ qualitate multis: ꝛ si sit in natalibus de elec. innotuit ꝛ si sit ex hoc q̃ quis est eꝑs extra. e. c. ſi. vnde si talis eligerek nõ valeret vt ibi ꝛ similiter si defectus nõ sit in persona. ſs extraputa si quis est in eligibilis hic ꝛ nũc per accidẽs ex hoc q̃ iã alius est electus: qꝛ omnis talis ex consuetudine practicata postulat.* Tertiũ. Secundũ ber. extra de elec. ꝛ si vnanimiter ls clerici non possint dimittere ecclesias suas sine cõsensu episcoꝑũ suoꝝ nihilominus eligi possent siue in sua siue in alie na dioceſi. de elect. cũ inter ꝛ no. glo. in cap. inno tuit. de renun. addẽs q̃ si eꝑs malitiose licẽtiam negauerit: cõpellẽdus erit per superiorẽ de iure pa. nullus.* Quartũ. ls hacten⁹ de religioso fuerint diuerse opiniones hodie tamẽ indistincte tenẽ q̃ siue in suo monasterio siue extra siue etiã ad episcopalẽ dignitatẽ debet eligi vt no. Jo. an. de elec. nullus. lib. vſ. sed tamen vt ibi dicit postelectionẽ postulabitur: qꝛ sine superioris licentia cõsentire non potest ꝛ idem intelligo in pꝛioꝛi casu.* Quintũ. Cardinales sicut ꝛ episcopi non eliguñt sed postulant ſm pa. in cap. bone. el. ſ. extra eo. qꝛ sunt alligati ecclesie romane: ꝛ idẽ ho. licet Albꝛi. ꝛ egi. tenuerint ꝓium. Quomodo aũt per ad̃ꝛiota beneficia vide eundem pa. in. c. ecclesia. el. ij. de elect. De hac tamen materia pañ. in. c. fin. extra eo. diffuse. vt quomodo possit eligi episcopus qui renunciauit: ꝛ qui non est confirmatus ꝛ multis huiusmodi.

4 ¶ Quarto queritur quis possit postulare ꝛ dico ſm ho. q̃ ois q̃ ꝛ eligere. extra eo. bone. el. ij. ꝛ de elec. innotuit. ꝛ debent sic concludere vt papa dignetur pꝛebere pium assensum.

¶ Quinto querit a quo debeat quis postulari ꝛ 5
dico ex mẽte doct. maxime pa. in. c. ſi. extra code. post glo. q̃ si quis postulatur in episcopũ ad paũ pertinet postulationẽ admittere: ſi vero postulatur ad inferiores dignitates vel ecclesias ab eo postulandũ est ad quẽ pꝛinet postulationis admissio mõ concurrant duo. primum quod talis possit dispẽsare super defectu postulati in oꝛdine ad talẽ dignitatẽ vnde si quis. xx. annoꝝ postuletur ad dignitatẽ sine cura ab episcopo postulabitur: si cũ cura a papa: ꝛ similiter si canonici postulẽt in archidiaconũ aliquem habentem xxviij. annos qꝛ super isto defectu non põt episcopus dispẽsare de etate ꝛ quali. c. vnico. lib. vſ. secũdo q̃ ille ad quem spectat ꝓfirmatio sit episcopus qꝛ ſm Jnn. in. c. ij. de eo qui fur. oꝛ. re. infeꝛioꝛes pꝛelati dispẽsare nõ possunt nisi in casib⁹ eis specifice permissis. Si tũ esset defect⁹ q̃ non esset in persona sed per accidẽs euenit: vt qꝛ alius electus est: ab eo potest postulari qui hoc impedimentum remouere potest electione cassata.

¶ Sexto querit q̃s sit effect⁹ postulationis ꝛ di 6
cunt quidã effectũ esse q̃ si admittit confirmari põt actũ est electio. p. c. cũ monasteriũ. de elec. sed istũ sensum excludit ibi gl. alij vero dicũt q̃ effectus ei⁹ est habilitatio ad posse eligi. quem sensum pañ. in. c. extra eo. excludit loquẽs vt videt de postulatiõe solẽni: qꝛ ecclia romana seruat vt si admittat nulla alia indigeat electione: sed nec in nõ solẽni est verũ: qꝛ vt patuit §. iij. parte. iij. religiosus potest primo peti deinde postulari. Et ideo dico effectũ esse ſm pañ. vbi. §. q̃ si postulatio admittat: postulatus consequitur ius ac si fuisset electus ꝛ cõfirmat⁹: nec indiget alia confirmatione vel electione qõ probatur extra eo. c. ij. Quod intellige in postulatione solenni. in alia autem effectus est vt possit postulatus eligi vel electus confirmari.

¶ Septimo querit vtrũ per postulationẽ acqui 7
ratur aliqõ ius postulato: ꝛ no. pañ. in. c. postulatione: extra eo. q̃ qñ postulatio nõ est concorditer facta saltẽ a duabus partib⁹ ꝛ seu agit ꝓtra eam de aliquo cõtẽpto per eã etiã pꝛesentatã superiori nullũ ius acquirit postulato vel alteri: ꝛ eam põt supioꝛ sine cuiuscũq̃ ꝓiudicio rehcere ꝛ pse quẽter eã nõ admittẽdo iniuriã nõ facit. Ex qñ postulatio sit ꝓpter vtilitatẽ seu necessitatẽ ecclesie ꝛ cõcorditer saltẽ a duab⁹ partibus colligi reꝛi nõ põt sine iniuria postulãtiũ ꝛ ecclesie in quã facta est vt no. in. c. bone. el. ſ. e. ti. ꝛ p Joã. an. in. c. monasteriũ. de elec. Et hoc casu ſm ipsos vt refert supple. acquirit ius postulãtibus a deo q̃ petere possunt ꝓfirmationẽ. ar. de elec. cũ monasterium sed non acquiritur ius postulato nisi fuerit postulatio pꝛsentata: qꝛ tunc ei ius acquiritur non tamen aget ipse ne pꝛesumptuose se ingerere videat. Verũ in modũ denunciationis forte admittet ꝓpter vtilitatẽ eccle. ar. c. publicato. de electio. imo hoc casu postulatus pꝛefertur electo de elec. scriptum nisi postulatus esset minus idoneus. de elec. dudũ. el. ſ. §. fi. ꝛ. d. c. ſcriptum: secus si vnus de duabus partibus deficit vel causa nõ subest: qꝛ pꝛefertur electus vt in. d. c. ſcriptũ. vel dic melius tu qõ etiã ea pꝛsentata nou acquiritur ius postulato: qꝛ est inhabilis ꝛ hoc est de mente pañ. vt pt⁹. §. seq. Si vero non sit facta ex cõcordia saltem duarum partium sed si facta ex causa pendet a gratia speciali. extra eodẽ. postulationem. ꝛ. c. bone memorie. et consequenter nulli ius acquiritur. Et hec distinctio frimeu-

bꝛis colligit a panoꝛmitano quantum ad primus membꝛum. quantum ad scdm ab eodem ꝛ Hostiẽ. quantum ad tertium a Jo. an. qui tamen in texto aliter distinguit sed non videtur diuidere sufficiẽter secundum artem dialectice.

8 ¶ Octauo querit vtrũ postulantes possint a postulatione resilire alium eligendo vel postulando et dicit Panoꝛm. in. c. bone. el. ij. extra eoꝺ. qõ non potest q̃ est romano põtifici pꝛsentata et idem secundũ alios post. q̃ pꝛesentata est alteri superioꝛi. qui potest illam admittere qõ eidẽ panormitano placet ex idẽtitate ratiõis ne. ſ. contrarium agẽdo videantur illudere superioꝛi. Ex quo infertur a contrario sensu qõ ante pꝛesentationẽ etiam post publicationem scrutinij variare possunt etiam inuito postulato: adeo qõ ſm Jun. et cõmuniter doct. potest reuocari nuncius anteqũ pꝛesentet: imo ea pꝛesentata ſm Host. et idem panoꝛ. si concordaueꝛit postulãtes et superioꝛ admittitur variatio nõ obstante contradictione postulati: et ratio est: qꝛ quod non posset fieri variatio erat ꝓpter admittentem superioꝛem non ꝓpter postulatum. 9

¶ Nono queritur an postulatus possit repetere expensas quas fecit de consensu postulãtiũ si illi postmodum variauerunt: ꝛ oire. lib. ij. dicit primo q̃ sic: qꝛ mutare nõ potuerunt in alterius pꝛeiudicium: vt in regula mutare. de regu. iur. lib. vſ. et dicit hoc tenere pe. de sap. extra eo. ca. pe. ꝛ Joan. le. ſ. di. §. sed aliud dicit secundum qõ si ꝓpter postulationẽ fecerũt illã oꝛdinari tenentur et ad interesse ꝛ põt eos cõuenire vt ei puideãt de beneficio conuenienti: de iur. patro. palmotalis. et vide tur hoc sentire glo. extra eo. bone. el. primo. Sed primũ est falsum ſm Jnnoc. et cõiter doctoꝛes. qꝛ cũ nõ haberet ius fecit illas expensas non sine nota ambitionis: et ex hoc inferꝛ qõ exponens simoniace vt assequereꝛis beneficium nõ põt a te repetere quia iniuste exposuit. nec haberes actionem mandati si mãdasses: qꝛ ex turpi mãdato non oꝛitur actio vt in. l. remunerandi. §. rei turpis. ff. mandati. Vide de hoc primo in. c. cupientes. de elect. lib. vſ. Similiter secundũ nõ placet pañ. q. c. pastoralis. loquit in pꝛsentato a patrono cui ex pꝛesentatiõe ius acquirit nos autẽ in postulato cui nullus ius acquirit põt tñ esse verũ si eum fecerũt oꝛdinari vt eligerent et eo oꝛdinato elegerunt aliũ: qꝛ tenebãtur ei de stipendio competenti vt habeat vnde viuat quod volunt glo. in. d. §. sed aliud.

10 ¶ Decimo querit quã penã incurrãt postulãtes scienter in signum. ꝛ dico qõ priuati sunt potestate eligendi ꝛ postulandi extra eoꝺ. ca. ſi. et hoc ſm Pañ. ibi etiã si habeãt ptãtẽ eligẽdi ex iure cõi et fiãt si ex ꝓuilegio. Et ptãs partis delinquentis remittit in alia in ꝑmo casu. de elect. cũ vintonien sis et fiãt in secundo q̃si. ſ. est ex priuilegio. vt in. d. ca.

secundo. ꝛ hoc q̃si eligunt vt collegium. Nec tñ in duo ex tribus commissarijs delinquit valet electio tertij eligentis idoneum cum non eligant vt collegiũ sed vt singuli habentes potestatem a collegio: vnde hoc casu potestas deuoluitur ad compromittentes. vt in. c. ſi compromissarius. de ele. li. vſ. de quo etiam supra electio. ſ. §. xiij. Et secundũ Panoꝛ. ibi in. d. c. ij. similiter priuantur ipso facto postulationem cassatam innouantes.

¶ Undecimo qrit̃ quid respondere debeat postu 11
latus in eꝑm ad aliã ecclesiam. ꝛ dicit Jo. andr. in vſ. q̃ dicere debet sic. non assentio nec dissentio: sed in hoc voluntati domini pape me supponoꝛ. ar. d. c. cupientes. ad fi. ꝛ xvij. q. ſ. in scriptis.

Posthumus quasi post humationem natus dicitur multis modis: primo natus post mortem patris. secundo post testamentum ante mortem. vt ff. de iniusti. rupt. testa. l. ij. ꝛ aliis modis. de quib⁹ glo. C. de posthu. in rubr.

Potentia est id quo quis potest: ꝛ omissa philosopica ꝛ loquendo iuridice dicit̃ multipliciter. nã quedam est potentia iuris qua possumus q̃ licite possumus. xxij. q. ij. facit. quedam vero est potẽtia facti. Et ista est multiplex. ſ. potentia absoluta qua aliquid alicui est absolute possibile vt volare habẽti alas: ꝛ modificata qua aliquid dicitur alicui possibile qꝛ potest illud commode. vt. ff. de verbo. signifi. l. nepos vel qꝛ illud põt honeste. de pe. diſ. ij. charitas. ff. de condi. insti. l. filius. De his glo. in. d. c. faciat. Et eodem modo dicit̃ impotẽtia modis oppositis ſcꝫ quia non est aliquid possibile de iure vel commode vel honeste.

Rebẽda ꝓprie cõsistit in fructuum perceptiõe: canonica vero in iure eius q̃ ꝛ ceptus est in canonicũ: ad quod ius p ostea pertinet ꝑbenda: ꝛ stall⁹ in choꝛo ꝛ locuoin capitulo: in. c. cũ. xlv. de pbꝛi. ꝛ in. c. ſ. de inst. ꝛ per Jnn. i. c. relatũ. ꝛ. c. dilect⁹. de ꝑbẽ. ꝛ i. c. olim de verb. ſi. Qui vero possint habere ꝑbẽdas. vide supꝛa beneficium. iij. §. xiij. ꝛ q̃ ad magistros supꝛa magister. Quomodo aũt̃ possit diuidi ꝑbẽda vel canonicatus vide pañ. in. c. maioꝛibus. eo. ti. Non valet autem ſm Jnn. ꝓmissio de ꝑbẽda vacatura. de pꝛebẽ. relatũ. Nõ tenet etiam receptio si ad vnã ꝑbendã duo canonici sint electi. nec tenet receptio etiã si interueniat autoꝛitas legati apostolici. de ꝑbẽ. dilecto. qꝛ vt ibi dicit Jnnocentius ꝑlato nõ licuit infringere priuilegium canonicoꝝ q̃ si autoꝛitate ꝓpria hoc fecissent canonici ad quos spectabat tenere receptio quia potuissent renũciari canoni suo. vide ibi. Nota etiã ſm Jnno. quod si in ecclesia vbi non est certus numer⁹ vn⁹ canonicoꝝ moꝛitur nonvacat canonicatus sed desit: si vero numer⁹ sit cert⁹ non desit sed vacat. de his autẽ et vtrũ valeat electio vltra numerum

Universidad de Deusto
Biblioteca

canonicorum in ecclesia iuratū. vel per papā confirmatū vide Archid. tertia parte. ti. xv. Quamuis aūt prebenda sit tpalis: quia tamen annexa est spirituali. i. canonie fine simonia vendi non potest quia ea vendita intelligitur venditum illud spirituale cui annexa est. ſ. q. iij. ſi quis obiecerit.

¶ De precario ⁊ precaria

Precarius a prece dictum ꝺr duppliciter. primo res cōcessa p contractū ꝓcarij/et est qō precibus petenti vtendū concediꝫ tur ꝙdiu patitur is qui concessit. extra eo. c. fi/⁊. ff. e. l. ſ. ſcḋo precarium ꝺr ipse cōtractus quo aliquid tale concediꝫ ⁊ est gratuitus similis aliis gratuitis. differens tū in multis vt patebit Precaria quoꝙ in genere femineo dupliciter sumitur: primo: ſcz in vi adiectiui penultima correptā: ⁊ sic aliqua verba dicuntur precaria aliqua ꝓceptiua. vt infra ꝓceptū. §. ij. et. iij. in vi substantiui penultima producta. ⁊ significat idem in singulari precaria ⁊ in plurali ꝓcarie ſm panor. extra eod. c. ſ. licet differant a precario in duobus ſm panor. extra eoḋ. c. ſ. q⁹ precarium non conceditur ad tempus determinatū: vel ſi concediꝫ revocari potest ad libitū: extra eo. c. fi. ⁊. l. cum ꝓcario. ff. eod. precaria vero est contractus initus ad preces alicuius vel aliquorū quo aliquid concediꝫ ad certū tp̄s ſm qꝫ partes conuenerunt ante qō reuocari non potest: extra eo. c ſ. ⁊. fi. licet reuoiꝫ ꝺe quinquennio in quinquennū. extra eo. ca. ſ. ⁊ fit tripliciter vt ꝺicit Panormꝰ. vbi supra et alij docto. primo qñ fit ad preces alicuius in recompensationē ꝺantis aliquid annuatim: sicut ſi laicus in solo ecclesie edificet aliquid ⁊ in recompēſationē decimā soluat quotannis. secundo ad preces alicuius in recompensationem annuatim aliquid recipientis. sicut cuꝫdaḋ aliqua proprietas ⁊ ad tp̄s certū recipiuntur aliqui fructus in recognitionem ꝓprietatis. tertio ad preces accipientis gratis: ⁊ vt cum clerico vel laico bene merito ꝺatur possessio ecclesie vtenda in vita sua. Et est precaria vt ꝺicit Paſi. solum in vsu iuris canonici. Adde qō quia communiter fit circa res eccle sie, videtur ecclesia sola ſm exempla doctoꝝ face
l. qō re hunc contractum tamē fieri potest a laicis.

¶ Primo ergo qrit q̄ sit natura cōtractus ꝓcarij que est vtrūq; iuri cōis ⁊ ꝺico qō ly sit similis contractibus gratuitis tñ ꝺiffert a ꝺonatione: qz illa non revocatur regulariter: ⁊ accommodato qz in illo est vsus certus ⁊ preſinitus ⁊ tēpus saltem tacite determinatū: ante qō non revocaḋ: vt ſi concessi libri ad ſcribendū vbi est certus vsus ⁊ tempus tacite determinatū. ſ. quantū exigiḋ ad commode transcribendū. l. interditū. ⁊. l. cōtinuum. §. cū ita. ff. de verbo. obliga. ⁊ ante completū vsum reuocari non pōt. ꝺe comꝓo. c. ſ. ⁊ ſi ꝓficiat certi tudo vsus vel temporis determinatio saltem eaḋ ta nō erit cōmodatū sed ꝓcariū. quod ſm Bart. in l. in cōmodato. ff. cōmo. qz ad certum vsum nō cōceditur revocari pōt ad placitū eriā ſi interueniſ ser pactū de nō reuocando. extra eo. c. fi. ex quo aꝛguit a. non valere pactū aut ꝓsuetuḋinē p̄ naturā ꝓtuum ſi per hoc trāſeat in naturā alteri⁹ cōtractus: addē vel niſi pactū fuisset appoſitū p vim cōḋitionis: qz ſic virtiat contractū. arg. ff. ꝺe condiap. ⁊ qō no. Barto. in aut. ingreſſi. C. ꝺe sacr. ſanct. ecc. qō tū limita niſi qs vellet reuocare ſine causa ⁊ cū magno ꝺampno alteri⁹: qz obstaret exceptio ꝺoli. cum negari nequeat quin precariū ſit beneficiū ⁊ ſic beniuola actio ⁊c. vide pan. extra eo. ca. fi. Si tamē precarium concedaḋ ad certum vsum adhuc ꝺistingui posset a commodato per nomen ꝓcariū. sicut ſi cōcedo tibi librū ad trāſcribendus precario nomine vt ꝓ̄z p̄ no. in. c. vnico. ꝺe cōmo.

¶ Secundo queritur que culpa veniat i ꝓcario ⁊ ꝺico quod solum ꝺolus ⁊ lata culpa: ſed in commodato etiam leuiſſima. l. queſitum. §. et illud. ff. ꝺe precario. ⁊. l. contractus. ff. ꝺe regu. iu. ⁊ in hoc etiam ꝺifferunt.

¶ Tertio queritur quot modis ſoluatur ꝓcariū et ꝺico qꝫ multis. primo voluntate concedentis. l. ſ. ff. eo. etiam ſi fuiſſet cōceſſum ad certū tp̄s ſm pa. ꝺ. c. ſin. Scḋo morte eius cui est conceſſum. extra eo. c. fi. qz est conceſſio ꝓſonalis que extinguiꝫ tur cū persona. vt in regula priuilegium. ꝺe regu. li. vſ. Tertio alienatiōe rei ꝓcario cōceſſe. ſi ipſe cui est alienata a primo ꝺomino velit reuocare. ꝺe ca. ſin. Quarto finito tempore ad quod fuerat res concessa. l. cum precario. ff. eo. potest enim ad tem 4
pus certum concediꝺi. l. in rebus. ff. eo.

¶ Quarto queritur vtrum reuocetur morte concedentis: ⁊ ꝺicit pa. iu. c. precariū. eo. tit. quod non ⁊ ibi ter. ex quo infert quod vbi validitas actus pendet ex voluntate alterius non reuocatur per mortem illius/qz preſumitur quis in ea voluntate perseuerare in qua decedit. ꝺe bapt. maiores. Qꝫ tamē quis concesſit vſq; ad beneplacitum ſuū ꝙ mortem reuocatur ꝺe reſcript. ſi gratioſe. Vide 5
bar. in. l. centeſimis. ff. ꝺe verbo. obli.

¶ Quinto queritur in quibus rebus precarium cōſiſtit ⁊ ꝺico quod in rebus mobilibus ⁊ immobilibus ⁊ incorporalibus: cum etiam ſeruitus pre 6
cario concedatur. ff. eo. l ij. §. vlti.

¶ Sexto queriḋ q̄ sit natura precarie: ⁊ ꝺico ſm Barto. in aut. ingreſſi. C. ꝺe sacroſan. ecc. ⁊ in. l. ſi finita. ff. ꝺe dam. infec. qō in oḋus ⁊ per oḋa precaria est eiusḋē nature cum emphiteoſi. ⁊ est glo. ſ. q5. ij. precarie. qō limita niſi fiat gratis. ꝺiffert tñ ab ea emphiteoſi: qz renouaḋ ꝺe quinquennio in quinquennū niſi alioquin cadit ꝺo a iure ſuo ſm gl. in. ꝺ. ca. ſ. eoḋē. titu. quod intelligein rebus eccle

ſie. ꝺe quibus videtur loquī iuo canoniſti quod ꝓcarium iſtum introducerīn laicalibus autem credo ſtandum cōſuetuḋini qz preſumiḋ actū qō est cōſuetū. l. ſemper in ſtipulationib⁹. ff. ꝺe reg. iur.

7 ¶ Septimo queriḋ a quo cui ⁊ qualiter fiat. ⁊ ꝺico quod fieri non potest per ca. ſede vacante. x. q. ſanguineo. x. q. ij. hoc ius ⁊ei⁹ ꝓceſſiōe credit abbas requiri ſolemnitatem alienationis eccleſiaſtice rei: niſi est talis rei vel tanti tēporis quod alienari non poſſit niſi cum ꝺebita ſolennitate: qz reuocare non potest ante tempus conuentū ſecundum in renouatione: vt iḋē not. in. c. ſ. eod. tit. vnde Platus ſol⁹ ſine cōſensu capituli potest eas facere: facit tex. in. l. ſi pupillorū. §. ſ. ff. ꝺe re. eo. ⁊. qō not. Barto. in aut. hoc ius. C. ꝺe sac. san. ec.
8 ¶ Octauo queriḋ vtrū habēs res precario noie regⁱr sin glo. xv. q. iij. clerici. niſi ex magna longinquitate temporis ꝺis obliuiſcaḋ ꝺe possessione ꝙ nesciat vbi sita sit: qō locum habere posset ſi possidens esset in bona fide: aliter nō.

¶ Precedentia ꝺeterminaꝫ sequēcia. xxxij. qōne vij. apoſtolus.

¶ De preceptis in genere.

Receptus ꝺe mente. s. Tho. xij. qō. xcix. ar. ſ. ⁊. q. c. ar. ix. ⁊. xvij. qſtione. xliij. ar. primo. est motio ſuperioris aut legis imperatiua alicuius faciendi vel omittēḋe ex ꝺebito. i. ex neceſſitate ſalutis: vnde ꝺiffert a mandato: quia illud est motio ad aliquid meliusſed non ſub neceſſitate ſalutis. xij. q. xcix. ar. v. Est ⁊ alia ꝺifferentia quia ꝓprie preceptum ꝙ ſe facit precipiēs mādatū vero ꝙ aliuḋ: vt ibi. Differt eriā a cōſilio: tñ qz conſilius ꝺ ꝓceptū vt ad ſi: ordinaḋ. quoḋ. liij. q. xvij. xij. q. lxxx. tū qz ꝓſilio non est ꝺe neceſſarijs ad ſalutem niſi ſm ꝓparationem animi/ſi oporteret. xij. q. cviij. tū qz precepti est motio imperatiua: ꝓſilij vo ſuaſoria ñt.
1.93 ¶ Primo vero queritur quotuplex est preceptū ſcz ꝓ genere. ⁊ ꝺico quod in. l. ꝺei est vel fuit triplex ſcz moraleſ/iudicialeſ/⁊ cerimonialeſ/de q̄bus ꝺiffuſe ⁊ pulcherrime vide per beatum docto. xij. q. xcix. ⁊ ſequē. vbi agitur ꝺe lege veteri per totum. Moraleſ autem in genere est ꝺuplex ſcz affirmatiuū quoḋ ſcz mouet ad aliquiḋ faciendum vt honora patrē ⁊ ſemper obligat ad illuḋ faciendum ſed non ad faciendum ſemper: ſed in tempore ac loco determinato: vnde filius nocte ⁊ ꝺie etiam ꝺormiens habet obligationem honorandi patrē quem tamen ſemper in omni hora honorare non tenetur: ſed aliquando licite ꝺormit: ⁊ negatiuum: quoḋ ſcilicet mouet ad aliquiḋ non faciendum: vt non furaberis: quoḋ obligat ſemper ⁊ ad ſemper ꝺimittendum.

¶ Secūḋo queriḋ vtrū ⁊ quāḋo cognoſci possit ⁊ aliquā legē esse ꝓceptiuā aut mandatoriā vel cōſultoriā ex verbis: ⁊ ꝺico quod non ſemper: qz ly verborū aliqua sunt precaria. vt rogo: volo: mādo: ſido: ꝺimitto: ⁊ aliqua preceptiua vt iubeo. C. communi. ꝺe lega. l. ij. ⁊ quedā mandatiua: vt mādo. ff. ꝺe nego. geſt. l. ſi mei rogatu. tamē iura iſta ſignificata confunduntur: ⁊ mando aliquando poniḋ precarie. ar. c. mandatis. ij. qō. ij. vbi ep̄s mandat pape: ⁊ quandoqꝫ ꝓceptiue. sicut etiam ⁊ rogo. vt. xj. q. ſ. rogo. ⁊ quāḋoqꝫ mandatiue vt in. ꝺ. l. ſi mei. Quiḋā etiam ꝺicunt qō volo ⁊ intēḋo ex sua ſignificatione ꝓceptū importāt: qꝫ non memini me in ſancto tho. legiſſe. ly ꝺicat qꝫ volūtas ꝓlati qualiterqꝫ innoteſcat ly vim taciti preceꝓti. qō limitandum eſt primo ꝺe voluntate preceptoris cum ſtultū ſit ꝺicere qꝫ fiat ꝓceptum. cum reprehendit effractores eo ſilentio: ⁊ ſecundo ſi innoteſcat ꝺe intentione ꝓlati innoteſcētis: eus nō precipiat niſi intēḋēs ⁊ volens. vnde. s. Th. veri. q. xxiij. ar. vlti. ad tertium vult qꝫ ly ſciam voluntatem prelati niſi tamen expreſſe ꝓcipiat non teneor. Dico ergo qꝫ ſi verba ſint preceptiua puta ꝓcipimus. iubemus. mandamus precipiendo. vl ꝓ virtutem obedientie ⁊ hmōi est ꝓceptū ar. c. qꝫ ꝓcipitur. xiij. q. ſ. qō intellige etiam ſi materia nō ſit ꝓceptiua. niſi aliter ꝛſtaret ꝓbabiliter ꝺe intentione. Si aūt verba ſunt imperatiua. i. in materia nec neceſſaria: nec multum ponderoſa non important preceptum: vt ſi quis te percuſſerit in vna maxilla ꝺbe ei⁹ alteraꝫ: quoḋ est cōſiliū. xxiij. qō. ſ. paratus. ſed in materia neceſſaria ⁊ multū ponderoſa sunt preceptiua: ter. est in cle. exiui. ꝺe verbo. ſigni. §. item quia. ſecundus illuḋ vouere, quoḋ est cōſiliū: ⁊ reꝺdere quoḋ est neceſſitatis. Si autem verba ſunt inꝺibitoria vt inꝺibemus ꝓhibemus/interdicimus: ⁊ hmōi est preceptum ſm Paſi. in. c. nam concupiſcentiam. ꝺe cōſti. qō intellige ⁊ limita ſicut ꝺictū est quāḋo sunt ꝓceꝓnatiſi aūt sunt verba cōmunia. vt ꝺecernō: ſtatuo. ⁊ ſimilia non sunt ꝓceptiua: vt ꝺicit Paſi. in ꝺ. c. mā cōcupiſcentiam. ⁊ ſimiliter est verbum cōmune innouo: ⁊ ordino. ſiue in ſingulari ſiue in plurali ꝺicantur. Si vero lex aut ſtatuū ꝺipōit per hoc verbū ſi ꝺebet: inducit moꝛale ⁊ est preceptum: qz ꝺebet ex ſuo ꝓpꝛio ſignificato importat neceſſitatem ſcz gloſſ. in clemen. attendentes ꝺe ſtatu. regu. ⁊ gloſſ. in cap. propoſuit. ꝺe appel. ⁊ per Bart. in. l. iij. C. ꝺe pigno. ⁊ in. l. ſepe. ff. ꝺe ofſici. preſi. quod tamen aliquando fallit ratione materie que est conſultiſſima in qua importabit ſolā congruitatem ſiue ꝺebitum honeſtatis et non iuſtitie vel neceſſitatis. ꝺe eſpō. iur. c. ſ. et no. gloſſ. in. ꝺ. l. ſepe. ſecundum Panor. tamen is.

Universidad de Deusto
Biblioteca

c.de do.ꝛ cõtu.improprietates sunt vitande non ad sequentiam trahende.de ver.sig.ꝓpterea.ꝛ.c. si.ideo importat ly debet consilium solum in casu ratione materie. Si etiam verba ꝓsueuerunt inducere mortale seu preceptum est ꝓceptũ.ar.c. dilectus.de cõsue.ꝛ ter.est in.d.cle.exiui.

3 ¶ Tertio queritur q̃o cognosci possit ex alio quam ex verbis statuentis aliquam legẽ humanã esse preceptiuã.ꝛ dico colligẽdo ex Panorm. in.c.clerici officia.de vi.ꝛ hone.cle.ꝛ gl.ꝛ Bemi. in.c.vt animarum.de cõsti.lib.vi.ꝛ Jo.an.i.c. relatũ ne cle.vel mo.ꝛ rursus Be.in.c.perpetue.de elec.li.vi.ꝛ Arc.ij.parte tit.iij.c.ij.quod si cõstat materiam esse preceptiuam:vt q̃ est de necessariis ad iustitiam aut charitatem vel diuinam reuerentiam.sic est preceptum vt quod non fiant matrimonia clandestina:vel cozrigat frater vel non cõcitetur pleno stomacho.quod tñ determinari bene nõ põt nisi ex cõi sententia doctoꝝ ꝯ Archiepi.nec est de verbis curandum quia sunt accommodanda materie.ter.est cum gl.in.c. rogo.xi.q.iij.ꝛ ter.in cle.exiui.de verb.signi. Si ho non constet de materia ꝛ constet de intentiõe statuentis quod fuerit preceptiua est preceptus q̃ intentio preponderat verbis:vt.ff.l.§.xvij. Si vero nec de materia nec de mente sic constet:respiciendum est ad penam si qua ẕfacientibus imponitur:q̃ si ponitur pena spiritualis vt excommunicationis late sñie.ſm omnes est preceptum ꝛ contra facere est mortale nisi contineant intolerabilem errozem:q̃ nullus nisi pro mortali excõicatur.xi.q.iij.nullus.ꝛ.c.nemo epõs.ꝛ de sentẽ.excõ.c.ſ.li.vi.Et similiter si imponatur pena excõicationis comminatorie.i.non late:sed ferẽ de sententie.q̃ licet Archie.dicat hoc nõ esse clarum:tamen vt refert Jo.de neapo.quidã hoc tenent ꝛ bene quia tales contrafaciendo meruerunt excõicari.ꝛ sic mortaliter peccauerit:hoc etiam si fit ab homine Et similiter si imponitur pena suspensionis:depositionis:vel interdicti secundum Archiepi.Et si imponitur pena maledictionis eterne vel indignationis omnipotentis dei.de testa.reg.c.vnico.lib.vi.Et similiter quo ad penas corporales est preceptum si imponitur pena mortis aut mutilatiõis prout fit per leges ꝛ statuta ciuitatum que ſm.s.Tho.obligãt etiã in foro consentie:vt.ff.l.ij.§.ix.q̃ non infertur talis pena nisi pro eo quod multũ esset lesiuꝝ iustitie. Et similiter si imponitur pena grauioris culpe:vt fit in religionibus. Idem aũt dico per ola esse iudicandum de ꝯceptis factis ab hoſe.

¶ Preces an inducant simoniã.infra simonia.§. xvi.particula tertia.

¶ Predia q̃ dicantur rustica ꝛ quando vbana. vide infra seruitus.§.j.

¶ De predicatione ꝛ predicatoribus.

Predicatio vt sumẽda ꝯ vsum loquentiꝝ cũ alr eius significatũ furanõ tradiderint ꝛ sic ꝓdicatio ꝓprie est sermo publ⁹ quantũ ad locũ ꝛ gñalis quantũ ad intẽtionẽ ex consuetudine habens certã formã puta q̃ predicans habeat gradum distinctũ quo ad locum ꝛ sumat themã innocet spũi sctõ ꝛ hmõi vt p hoc q̃ ꝯ publicus.i.in loco publico ad quẽ oẽs fideles ibi cohabitantes possunt accedere ẽ iure licite.ꝛ de facto q̃ non claudik ꝛ excludatur exhortatio facta in scolis disciplinatoriũ ꝛ ecclesijs monialiũ clausis ianuis ꝛ sermones qui fiũt in refectoriis religiosoꝝ ꝛ hmõi p hoc vero q̃ ẽ gñalis excludant ꝓdicti sermones ꝛ gñaliter sermones ad clerũ vel alios qui sunt literaliter vel quocũq; alio modo ex intẽtione dirigunt determinate ad certũ gen⁹ psonaꝝ etiã in loco publico. Dicit tñ aliq̃ ꝓdicatio improprie q̃ est q̃ dã gñalis:ita q̃ promiscue accedũt viri ꝛ mulieres oĩs cõditionis:ſ nõ publica:ꝛ tunc ẽ predicatio occulta si ista occultatio fiat ex autoritate aut scientia pastoriũ:alioquin est cõẽticulus etiam si sub specie deuotionis fiat:ꝛ magis improprie dicit ſ nec publica nec gñalis fit:ꝛ retineat formã ꝓdicatiõis:vt interdũ faciũt scholares i discipulis suis.que etiã ẽ cõẽticul⁹ vt ptz extra de here.cũ ex iniuncto.in prin.q̃ ille schole exẽt de scientia prelatorum inquantũ congregãt ad aliquas deuotiones non tamẽ inquãtũ cõgregãt ad formalẽ predicationẽ.Predicatoꝝ vero duplex ẽ.primo is qui iure cõi vel priuilegio ꝓdicationis officiũ ꝓsequitur.secundo dicitur predicatoꝝ religiosus qui libet de ordine predicatoꝝ ꝛ sic dicit Panor.in.c.nimis.el.ij.de excess.prela.q̃ vbicunq; fit mentio de predi.ꝛ minoribus premittuntur predicatores:vt in.d.c.nimis.ꝛ in.c.quorundã de elec.lib.vi.ꝛ ybich.q̃ ordo ꝓdicatorum fuit añ approbat⁹. Ũ ſ male istũ ordinem peruertunt q̃ ius canonicũ ꝓtenẽ.vt summa Ang.

¶ Primo vero queritur quis possit vel non post.q̃. sit predicare:ꝛ quantum colligitur ex Lardi.in cle.duduꝝ.de sepul.predicare potest.primo papa xix.distin.in memoriam.ꝛ quilibet cui ipse commiserit.de offic.deleg.c.fi.licet commissarij eius alteri subdelegare nõ possint.d.c.fi.ꝛ secũdo ẽps etiam in alterius dioceſi nisi phibeatur a dioceſano.xxi.distin.in nouo.ꝛ Archi.cui episcopus committit in eius dioceſi tantum.xvi.q.vij.nullus ommino. Et similiter diaconus eo modo quo supra dictum est.scilicet ex commissione.tertio omnes prelati ecclesiastici si sunt diaconi quãtum ab subditos suos.non autem alios nisi approbante aut priuilegiante episcopo.de here.

excõmunicamus.el.i.§.fane.ꝛ sub nomine prelati hic intellige etiã curatũ sacerdotẽ cuius etiam est ꝓdicare ſm Pañ.in.ca.inter cetera.de off.ord. et quarto ſm aliquos ois clericus:q̃ſ sum.ange. rix.oĩsti.ſm vbi notandam dicit glo.ſ.sed ego dico vl superiorẽ q̃ſ fit eoipso q̃ ei cura committitur c.autẽ.secundũ q̃ dicit deum non reqrere q̃s vel qualis sed q̃d predicet.loquit de qualitate moꝝ et nõ ordinũ alioq̃n laico liceret predicare.ꝛ quinto fratribꝰ predicatoribus ꝛ minoribus vt.§.sequitur. Non ly vero predicare laico.de here.sicut in vno Pañ.in.ca.nona.de pen.ꝛ re.licite tñ adhortatur nec mulieribus publice etiam si sit abbatissa ſm q̃ est ꝓdicare occulte etiã si aliqualẽ formam ꝓ dicationis obseruent nec religiosis quantum ad fideles.nisi de licentia superioris ꝛ autoritate sedis apostolice.de iude.quam sit.ꝛ ibi Panor.imo nec quo ad fideles nisi quantum ad hoc sint priuilegiati:q̃ hoc officiũ est cure.nec possunt mendicantes ſm Pañ.in d.ca.cũ ex iniuncto.predicare nisi ex priuilegio.ꝛ multominus alij ꝛ ſi q̃s ex predicta vellet ꝓdicare dicens se missum a deo non debet admitti nisi probet sicut probauit moyses ratione bonoꝝ testimoniũ. Qui autem ꝓdicationis officium assumit publice vel occulte ſi non ꝯ autoritatem a iure vel apostolica sede aut a dioceſano est excõicandus.de her.excõicamus.§.quia vero.q̃ intellige extendi ad predicationes occultas quascũq; etiã ſi sint ex intentione generales. et multo fortius ſi non sint generales:modo retineant consuetã formã:q̃ etiam prohibeat in.d.c.ex iniuncto.et videtur peccare mortaliter:tñ q̃ venium excõicandi:tñ q̃ omnis laicus ꝓdicãs mortaliter peccat ſm Pañ.in.c.sicut vna.de here.

2.q3 ¶ Secũdo q̃rit quid furis de predicatoribus et minoribus:ꝛ dico q̃ text.in clemẽ.dudum.de sepul.sic dicit. Autoritate apostolica statuimus et ordinamus:vt predicatoꝝ et minorum ordinum fratres in ecclesijs ꝛ locis eoꝝ ac in plateis communibus libere valeant clero et populo predicare ac proponere verbum dei hora illa ꝺ̃icarat excepta in qua locoꝝ prelati predicare voluerint vl coram se facere solenniter predicari in qua predicare cessabunt preterea ſ aliud de prelatoꝝ ipsorũ voluntate processerit ac licentia speciali. In studijs autem generalibus vbi sermones ad clerum ex more fieri solent diebus illis quib⁹ ꝓdicari solenniter cõsueuit ad funera etiã mortuoꝝ:ꝛ in festis specialibus siue peculiaribus eoꝝdẽ fratrum possint idem fratres ꝛ liceat eis libere predicare nisi forte illa hora:qua solet ad clerũ in predictis locis dei verbũ proponi episcopus vl prelat⁹ superior clerũ ad se generaliter cõuocaret:aut ex aliqua ratione vel causa vigente clerũ ipsum duceret congregandum. In ecclesijs aũt parochialibus fratres illi nullatenus audeant vel debeant ꝓdicare vel ꝓponere verbũ dei nisi fratres predicti a parochialibus sacerdotibus inuitati fuerint vel vocati:ꝛ de ipsoꝝ bñplacito ꝛ assensu seu petita licentia fuerit ꝛ obtenta:misi ẽps vel prelat⁹ superior per eosdẽ fratres ꝓdicari mãdaret.ſ.ecce ille.ꝛ intellige q̃ ẽ etiam tẽpore interdicti possunt in dictis locis predicare ſm gl.ꝛ pan.

¶ Tertio q̃rit q̃s sit predicte cle.intellect⁹ iurta doc.ꝛ glo.ꝛ dico multa notanda cẽ.* Primo enim notãdũ est ibi ecclesijs eoꝝ.q̃ſ ſm ard.in eccle sijs priuatis:alioꝝ nõ possunt predicare:sed de eoꝝ licentia possent etiã hora illa qua predicant plarit:ꝛ hoc sequit̃ sum.ange.ꝛ ros.sed non placet quia ſ non ly eis in suis multo minus in alienis. 3 1.no.

* Et secundo ibi ꝛ locis eorum q̃ intelligit̃ de locis infra septa sua ꝛ extra etiam longe positis:nõ sint ad vsum eoꝝ secundũ Pan.ꝛ zen.ibi.* Tertio ibi ſn plateis cõmunib⁹.quod non intelligitur de plateis ipsorum fratrum aliter nihil adderet ẽ ſm zen.cũ ia ꝓmissa sint loca eoꝝ:nec de plateis priuatis ſm glo.in quib⁹ ꝓdicare nõ possunt inutilis eis quoꝝ sunt ꝛ idẽ Pan.ꝛ car.ex quo tñ infertur q̃ nõ est necesse petere licentiam ab ipso vel parochiali:sed a dño platee vel loci:vnde intelligit̃ de plateis locoꝝ in quibus ordinarius vult predicare aut coram se predicari ſm Pan.ꝛ zen.* Et quarto ibi libere:q̃ſ intelligitur ſm Land.ꝛ zen. id est absq; cõtradictione ꝛ licentia alicuꝰ:q̃ſ etiã in simili tenet glo.ibi in §.ſi vero.ꝛ pañ.in.c.ſi.de postulatione prelatoꝝ.ꝛ in.c.cõstituimus.de regu.ꝛ dicit esse de mente doctoꝝ ꝓmuniter:ſc3 q̃ verbum libere importet non requiri alterius licentiam vel assensum.* Et quinto ibi hora illa oſi tarat:quia ſ vellet totã horã matutinalem occupare in alijs:puta in missa non posset impedire ꝓ dicationes fratrum.quia est cõtra textum ꝓ quo facit:quia fauor est in multiplicatione predicantium.xij.oĩsti.in nouo.* Et sexto ibi prelati.q̃ſ hoc non veniunt ſm Gte.curati qui large sunt prelati sed melius dico q̃ſ non veniunt ſm glo.ꝛ pan. ꝛ Land.ꝛ car.q̃ hoc fit ꝓpter honorẽ prelationis sed veniunt hoc nõe episcopi:ꝛ habentes iurisdictionem quasi episcopalem cum administratione iure communi vel cõsuetudinario ſm glo.ꝛ sc̃m Lar.ꝛ pan.ꝛ glossam venit etiam vicarius episcopi ſi vult ipse ꝓdicare vt vicarius:secus ſi ꝓ alijs coram se.vel ipse non vt vicarius sed vt habens aliam prelaturã:ꝛ sic non poterit fratres impedire quia in hoc non repzesentet personã episcopi. * Et septimo ibi solenniter.i.publice populo generaliter:secus ſi clam coram paucis secũdum pan.

Universidad de Deusto
Biblioteca

*Et octauo tibi licentia ſpeciali q̄ non ſufficit in hoc voluntas.ſ.ꝓſumpta vel tacitaſ requirit licentia ſpecialis ſm Pau. *Et nono.ibi in ſtudijs generalibus q̄ intelligitur ſecūdū gl.de locis habentibus ſtudium ex priuilegio vel conſuetudine ſed intellige actu et de facto ⁊ non de iure ſolum q̄ aliter ſermones nō ſunt.⁊ quantū ad cōſuetudinē q̄ etiā ſine priuilegio ſufficit ponit exēplum Jaco.de are.de Patauio.ẋẋe.autez dicit iudicis arbitrio decernendum q̄ dicant ſtudia gñaliaſ primum eſt meliusq̄ in ciuitate iſte iudex non dare.t niſi arbitrarius.*Et decimo ibi ſermones q̄ ſm Matth.intelligiſ in ſermonibus natiuitatis omni paſche ⁊ pētecoſtes: put conſueuit fieri.ar.verbi ſolent.*Et vndecimo ibi liceat q̄ ſm Pe.de an.in tribus caſib⁹.ſ.in funeribus et peculiarib⁹ feſtis.⁊ cum ſit ſermo in gñali ſtudio.poſſunt dicti fratres libere p̄dicare.q̄ ſen.intelligit etiā extra eccleſias et loca ipſorum ⁊ plateas cōes als.§.in ſtudijs nihil adderet ad precedētia.⁊ forte dictis rēporib⁹ cū eꝑo poſſunt cōcurrere ſolenniter predicante.*Et duodecimo ibi eſto vel prelatus ſuperior.q̄ intelligiſ de ſuperiore eꝑo ſm Ste.q̄ eo inferior hoc nō poteſt:ſm glo.vero melius de ſuperiore reſpectu clericorū non reſpectu epiſcopi:⁊ ſm Card.eſt is qui quaſi epiſcopalē iuriſditionē hz in loco qui etiā ſi eꝑo inferior ſit pōt generaliter clerū conuocare.Si tū iſta conuocatio fiat quo ad aliquos puta doctoreſ vel prelatos ſm glo.ſecus:q̄ hec vocatio nō eſt generalis nec impedit fratres.ſtil⁹ nec niſi populus conuocetur ſm Pau.quia aliud eſt clerus aliud populus.*Et decimotertio ibi niſi a parochialibus ſacerdotibus q̄ iſti poſſunt dare licētiā p̄dicādi ſm Pet. de anch.ſmo ⁊ vicarij ꝑpetui:et idē de temporalibus datis in caſibus licitis:addēs q̄ de licentia eꝑorū dicti fratres p̄dicare poſſunt in eccleſijs parochialib⁹ etiā abſentib⁹ eꝑis ⁊ contra voluntatem curatorū:quia ex officio eꝑs in talibus eccleſijs gerit curam maiorem quam ſacerdotes.

¶ Quarto q̄rit vtrū dicta clemētina extendatur ad alios mēdicantes et dico q̄ per cle.quintum fuit progata ad fratres ſcti Auguſtini ⁊ per Joā. xxij.ad carmelitas. Per fratres autem ſancti Auguſtini hic intellige heremitanos et non ſeruitas qui nouiter ſcribunt ſe ordinis ſancti Auguſtini propter ea quod ſub regula militent Auguſtini.

5 ¶ Quinto querif vtrū predicans ſine licētia ſui prelati reſtituere teneatur bona ſibi collata:et dicit glo.in.c.addicimus.xvj.q.ſ.quod ſic vt ei imponit ſum.ro.ſed re vera glo.loquitur de fictis. et intendit q̄ reſtituant eccleſie.ſ.quam fingunt vt quia fingunt ſe queſtuarij ꝑ ſancto Antonio.⁊ ſunt ceratani.ſi tū quis non fingat hz ſine licentia p̄dicet.ẋab.tenet q̄ reſtituere nō tenef q̄ nō tur piter acquiſiuit a volētibus gratis dare licet poſſit puniri q̄ ſe immiſcuit officio ſibi non pertinenti q̄ dic verum in clerico ſeculari non in religioſo q̄ nō habet propriū ſed omnia ſunt religionis.

¶ Sexto q̄rif vtrū peccēt predicatores detrahēdo/⁊ dico p̄cipi in virtute obedientie et ſub pena grauis culpe omnibus predicatoribus religioſis in cle.religioſi.de priuile.ne in ſermonibus ſuis ꝓlatis eccleſiarū ſuarū detrahūt aut retrahāt laicos ab eccleſiarū ſuarū frequentia vel acceſſu:quod gl. intelligit ne detrahant nominatim aut p̄ circumloquutionē que vicem habeat proprij nominis. 9

¶ Septimo queritur vtrū peccet mortaliter qui ignorat communia neceſſaria ad ſalutē et poteſt audire predicationē et non audit:⁊ dico quod ſic ſi hoc facit ex contēptu vel ex ſcandalo notabili vt ſupra dominica.§.vj.non autem ſemp ſi omittit ex negligentia:quia ſecundū.e.tho.ſ.ij.q.liij. negligentia nō eſt mortale niſi omittatur aliquid q̄ ſit ſub precepto vel ratione cōtemptus.poſſet tamen eſſe tanta neceſſitas ⁊ tanta commoditas addiſcendi quod predicatio caderet ſub illo precepto.vnum cole deum:quo precipitur nobis notitia credendorū ⁊ agendorum/⁊ eo caſu talis negligentia eſſet mortale.ſed quando hoc ſit nō pōt ſermone determinari.ō queſtuarijs.ſ.quaſtuarijs. Quomodo etiam predicatores poſſint participare cum excōmunicatis.ſ. excōmunicatio.⁊.§.iij. dubio.v. Quomodo etiam ſit mortale mentiri in doctrina ſupra mendacium.§.iij.

¶ Redo dicitur qui alios ſpoliat iniuſte. ſcilicet violenter ⁊ dicitur primo is qui viatores expoliat qui et excommunicatus eſt.xxiij.queſtione.iij.ſi quis romipetas cum ſuis bus. capi.ſequen.* Secundo mules tollens a perſonis vltra ſtipendia ſibi taxata. xxiij.queſtione prima militare:⁊ iſte continetur ſub raptore:ſicut ſpecies ſub genere.xxij.queſtio. v. non ſane.in fine et ſic raptoris pena punitur. *Tertio prelatus qui vt ſeruitium impendat legato vel alij plus exigit a ſubditis quam erogauat. de immu. eccleſia. quia plericꝫ. ſecundum Hoffre.et Hoſtien.*Quarto ſecūdum Hoſtien. iudex qui alienum iurgium exiſtimat ſuam predā. aut officialis indebite pecuniā accipiens. C.ad.l. iuli.repe.omnis. De preda acquiſita i bello.§.bellum.ſ.§.ix.⁊.x.

Prefatio vide.§.miſſa.ſ.§.iij.

¶ Reiudicium ſecundum vocabulum rietur eſſe iudicium quo vna res alteꝛa prius iudicatur et inde preiudiciale quaſi prius iudicandū.de quo pat.in.c. tuam.de ord.cogni.ſed ſm vſum ꝓprie eſt preoccupatio iudicij:quia alicui indirecte ſubripit ꝛes aut ius:q̄ ei iuſte potuit prius adiudicari:⁊ iuſ

ge eſt preoccupatio rei vel iuris quod priꝰ adiudicari potuiſſet ſiue iuſte ſiue iniuſte. Unde ꝓprie alicui preiudicat qui aliquid facit vnde ille leditur iniuſte.large vero ſi inde ledatur iuſte.ſicut iudex ſuſpendens latronem preiudicat vxori eius. Unde quando religioſi concordant contra ſuum prelatum criminandū apud ſuperiores nō ſeruato ordine correctionis euangelice aut ſuarum conſtitutionum ſunt coniuratores aut cōſpiratores cum illi preiudicent. Quādo autē ex forma ſtatuti ad aliquē actum vocari mādatur illi in quorū preiudiciū eſt act⁹:intelligendum eſt de illis quib⁹ principaliter:⁊ nō q̄b⁹ ſ dario ſit preiudiciū:q̄ hoc ꝓbat tex cū gl.in.c.Quis. de pac.li. vſ.in verbo nec redūdet in alterius detrimentuꝫ quod glo.intelligit principaliter non ſecundario.

¶ De prelatis.

Relat⁹ ſic dict⁹ q̄ alijs eſt antc lat⁹ ſine poſit⁹ dupl⁹ dicitur ſm mentē Pano.in.c.cum ab eccl'iarum.de offic.ordi. Primo large ab alluſiōe voca bu li qui libet q̄ſis curā vt comprehendantur ⁊ ſacerdotes parochialiū eccl'iarum qui ꝓſunt parochianis in foro alio:q̄ ꝓbat tex.in.c.fua.de cleric. egro. Et ſecūdo ſtricte ac ꝓprie vt is ſolus q̄ habet aliquā iuriſditionē fori cōtentioſi etiā ex iure ſpeciali:puta preſcripciōe vel priuilegio.ad q̄ ter.⁊ iuncta glo.in.c.decernimus.de iudi.⁊ in clc. oudum.de ſepul.vbi per ſe ſit mentio de prelatis.⁊ per ſe de ſacerdotibus curatis. Hec ex illo virtualiter. Sed quo ad primum membrum intellige de habente curam ex inſtitutione vel ſaltem ex deputatione perpetua:nō autem ex temporali cōmiſſione eius qui eſt inſtitut⁹ per ſuperiorem:quia talis non hab et curam ſed eſt vicarius habentis. ſi tamen eſſet vicarius perpetuus per deputationem epiſcopi haberet curā ⁊ videretur prelatus large.de quo infra vicari⁹. Quantum vero ad ſecundum membrum intellige de iuriſditione ordinaria non delegata:quia gloſſa in c.ij.de iudic.dicit quod omnis prelatus eſt iudex ordinarius. Et idem videtur ſentire Innoc. in.c. firmiter.de ſum.trī.⁊ in.c.qm. vt lit.non cōteſt.dicens quod prelatus large dicitur omnis habens curam animarum:ſtricte vero dicitur ſolū is qui habet iuriſditionem:vt probatur in.d.c.decernimus.de iudi.iuncta glo. Utrunque autem predictorum modorum quo dicitur prelatus gloſſa in cle.ſ.de elec.comprehendit.in verbo prelatus. dicens q̄ puta priorem:magiſtrum:miniſtrum: cuſtodem prepoſitum:archipreſbyterū: vel quodcūq; nomine prelati cōprehendit quilibet adminiſtrator habēs perpetuū officiū:etiā ſi ſit talis qui ad nutū ſuperioris poſſit amoueri:ſed intellige modo habeat curā iuxta predicta ⁊ nō aliter.alleg. c.ſ.de ſepul.in glo.preal.⁊.xvj.queſtione.ſ.de presentium.⁊ addit Paulus quodcunque nomine cenſeatur,de verborum ſignificatione:quamuis. clemen.ſ.de reſcrip.⁊ quod ibi not. Ex qua gloſſ. dicit ſe Card.obtinuiſſe quod prouincialis ordinis predicatorum ⁊ miniſter ac cuſtos minorum ſunt prelati:poſſunt eſſe procuratores:⁊ quia clemen.ſ.de procu.loquitur de religioſo non prelato:⁊ ſimiliter qui poſſunt eſſe delegati pape. 1.q̄.

¶ Primo autē querit q̄d requiratur ad hoc q̄ aliquis ſit prelatus clericoꝝ vel religioſoꝝ ꝓprie.⁊ dico vt ptz ex dictis requiri duo ſcz quod habeat curam cū iuriſdictione ordinaria:ad quaz iuriſditionem ordinariam ſm Pano.in.d.c.cum ab eccleſiarū.requiritur electio perpetuitatē vel collegiū clericorum vel religioſorum ⁊ confirmatio,q̄ electus ſit clericus.vnde ſi vniuerſitas ſecularis eligat rectorem etiā clericū tamē non habebit iſte elect⁹ iuriſdictionē in ſeculares clericū. Unde ibi horū rationē intellige hec de iure cōmunitatis:ex ſpeciali haberi poteſt iuriſditio ordinaria ſine electione.vt infra.§.ſequenti.

¶ Secundo queritur quis dicatur prelatus ꝓprie in ordine predicatorum ⁊ ꝓfr in alijs mendicantibus ⁊ dico vt ptz ex dictis q̄ ibi eſt prelat⁹ ꝓprie magiſter generalis ⁊ priores prouincialis ⁊ conuentualis:etiam ſi non eligerentur ſed aliter inſtituerentur,puta per diffinitorum autoritate apoſtolica.vt in ſimili pater in clementina exiui.de verb.ſignifica.non autem ſuperior priore nec mortuo nec amotomec vicari⁹ prioris:q̄ non habet iuriſdictionem ordinariam ſed priore mortuo vel amoto ſuperior videtur prelatus:q̄ habet iuriſdictionem ordinariaz licet iure ſpeciali:⁊ idem videtur de vicario conuentus:qui non fit niſi priore mortuo vel amoto. 2

¶ Tertio querif vtrū ſpurius q̄ non pōt eſſe ꝓlat⁹ nec habere curam poſſit eſſe vicarius aut magiſter nouitioꝝ aut ꝓfeſſor monialiū vl' ſororꝝ de penitentia:⁊ dicit pe.de palu.in.iij.diſt.xlj.q̄ etiā ingreſſus religionē nō pōt habere curam iure ordinario ſiue per electionē ſiue per cōmiſſionē ex quo elicio quod interdicif ei cura ordinaria non autez delegata:⁊ cōſequēter nō pōt habere officium cui ordinaria cura ſit annexa neceſſario:vt prioratus: prouincialatus: aut magiſtratus:vel etiā poſſibiliter vt ſubpriorat⁹:aut vicariatus conuētus alicuius:q̄a ipſa aliquo caſu oꝛa ſunt ordinarij iure ſpecali:pōt autē eſſe vicarius prioris etiam eo abſente extra ſuos terminos: quia non habet ex hoc iuriſdictionem niſi delegatam ⁊ multomagis eſſe magiſter nouitiorum,⁊ con-

Universidad de Deusto
Biblioteca

fessor monialiū hmōi. Nec tamen sequit q̄ possit esse vicarius magistri supra priores ordinis respectu aliquorum cōuētuū imo respectu vniusconuentus tm̄ q̄ ly talis non sit prelat' proprie: nec habeat iurisditionem ordinariam sed delegatam istatā delegata quātū ad aliqua est superior aliqua ordinaria ad quā superi' sine dispensatione p̄nouceri nō p̄t: puta ordinaria prioris quentualis. Et idē suo mō intellige aliis mēdicātibus.

4 ¶ Quarto queritur vtrū negligēta prelati sit peccatū: et quale: et p̄ qua culpa teneatur negligēs prelatus: et dicit glos. in.c.ea que. de offi. Archid. quod est peccatū mortale: quando est in omissione necessariorū ad suū officiū: vt visitatiōis correctionis et hmōi. Et sm Hostien. et Ber. in.d.ca. ea que tenetur non solum de dolo et lata culpa. ſ. etiam de leui quo ad damnum rerum ecclesiasticarum: et a fortiori quo ad damnum animarum.

5 ¶ Quinto queritur vtrum prelat' agere ofa teneatur cum sui capituli cōsilio. et dicit Panor. in c. nouit. de iis que fi. a prela. quod negocia minora p̄t sine cōsilio. vt no. doc. in. d. c. nouit. et Inno. in. c. fina. de ma. et obe. et. l. ij. C. de iura. cal. quia rectores ex officio iniuncto explicari hec minora. vt in. d. l. ij. et facit. c. edoceri. de rescript. Negocia vero ardua causa rōnabili existente quam bon' vir arbitrabitur potest sine cōsilio capituli: alias non. Utrum autem possit agere sine capit. supra abbas. ſ. iij. et Panor. in. c. edoceri. de rescrip.

6 ¶ Sexto queritur vtrū teneak a subdito veniā petere quādo excessit in correctione. et dico q̄ nō ix xxvj. dist. quādo. qō intellige nisi id fecerit a p̄posito: vt supra correctio primo. ſ. xij. Utrū prelatio sit appetenda. ſ. cp̄s. ſ. ij. Utrum vero bona eius sint obligata p̄o mala administratione. ſ. dos. ſ. xij. Et similiter vtrum prelatus possit per fugam deserere gregem ibi. ſ. viij. Utrum autem possit refutare legatum factuꝫ ecclesie. ſ. alienatio. ſ. xix. Utrum autem possit vnam ecclesiā vni re alteri vide Panor. in. c. sicut. de excess. prela.

Premium vide supra dignitas. ſ. quinto. et sexto.

¶ De prescriptione primo in se.

Prescriptio sumpta cōiter vt cōprehendit etiam vsucapionem est acquisitio dominij per cōtinuationē possessionis per spacium temporis a lege diffiniti. ff. de vsucapio. l. ij. proprie vero vt ab ea distinguitur est acquisitio dominij circa rem immobilem certo temporis spacio: q̄ ab vsucapione differt. primo q̄ prescriptio est circa immobilia et vsucapio vero circa mobilia. xxj. q. iij. quas actiones. secundo q̄ vsucapio triennio complek non aſt et prescriptio alias quecunq̄ dicunt de prescriptione suo mō intellige in vsucapiōe. * Est autem sm Ray. prescriptio duplex: vna. ſ. temporis lōgi. l. j. anno rum inter p̄sentes: aut. xx. inter absentes: et dicūtur presentes. i. existentes in eadem prouincia vel melius hodie in eadem ciuitate sm Accu. vt not. glo. in. l. cum in lō. C. de prescrip. lō. tēp. quia sicut olim singule prouincie ita hodie singule ciuitates habēt sua regimina. alia vero temporis longissimi. vt. xxx. vel. xl. annorum. de quo. ſ. ſ. vij.

¶ Primo vero queritur quot et que requirantur ad prescriptionem sm iura canonica et dico quod l. q̄. quatuor sm omnes doctores. * Primo enim requiritur possessio rei prescribende continua sine l. re interruptione vsq̄ in finem prescriptionis extrā eodem. illud. xvj. q. iij. ſ. potest. et regula sine possessione. de regu. iur. lib. vj. Et si interrumpatur possessio interrupta est prescriptio. xvj. q. iij. ſ. posest. extra eo. illud etiam si interruptio fiat ciuiliter per litis contestationem sm dire. et Joan. an. de reg. iur. sine possessione. libro. vj. Quod limita de possessione quando quis habet suo nomine: non aūt alieno: vt colonus et qui precario. et quasi modi qui non proprie possident sed illi quorū nomine possidēt. de restit. spo. cum venissent. et in gl. c. clerici. xvj. q. iij. Limita etiam quo ad interruptionem: nisi ouret bona fides et sequatur recuperatio: quia si interrupta possessione: quando possessor recuperat est bone fidei: nihilominus prescribit. C. de prescri. xxx. annoꝝ. l. ſ. vide et. ſ. seq. * Secundo vt patet in regula possessor. in fertio requiritur bona fides prescribēntis id est fides q̄ possidens rem prescribendam credat esse suā vel tradentes habere dominium eius aut ius distrahendi. licet erret facto. ff. de verbo. significatione l. bone fidei. Quod limitaverum in prescriptione vbi requiritur aliquis actus positiuus secus vbi nullum factum requiritur: vt in prescriptione libertatis contra rusticam seruitutem: q̄ licet sciā me tibi debere seruitutem eundi: prescribere tamen possum libertatem exquo nil facio quod sit peccatum: vt tenet. Barto. in. l. sequitur. ſ. fivi am. ff. de vsucapio. et Panormitanus in capitulo finali. ff. de prescriptio. et idem dic de prescriptione actionis personalis mere penalis: vt in rapina respectu quadrupli: que actio est vsque ad annum. post annum respectu simpli. insti. vi bono. raptoꝝ. in principio. Vide etiam infra. ſ. xij. * Tertio requiritur titulus iustus. extra eodez ſ. diligenti. Hoc autem limita verum esse: scilicet quod requiritur titulus. primo quando prescribitur vsufructus: vt infra. ſ. iij. secundo quādo prescribitur seruitus qua persona obligatur ad aliquod seruitium: quia cum sit aliquid graue necessario requiritur ad illud prescribendum titulus vel lapsus longissimi temporis et sic potest intelligi. l. cum de in rem verso. ff. de vsur. et no. Dyn.

no. Dyn. in dicta regula possessor. tertio sm Joā. an. in dicta regula possesso. qui ius commune. vt prescriptio est cōtra possessorē: q̄ tūc necesse est allegare titulū et probare nisi allegetur prescriptio tāti tēporis cuius contrarij non sit memoria extra eo. episcopū li. vj. alias sufficit bona fides. Et has tres limitatiōes etiā habet Pan. l. c. de quarta. e. ti. quarto limita sm Arch. post sum. cōsel. de titulo vero vel presumptore: nō aūt de vero tāmē: q̄ si titulus sit veraciter iustus nō req̄rit prescriptio nec est necessaria addendo ex ÿÿ. q̄ prescriptionē de iusto ti. pōt quis habere secura cōscientia q̄ nihil pbabilitatis innotescit illi de cōtrario. Est aūt titul' iustus sm ÿÿ. ois actus per quē soler acquiri dñiū: vt si verus dñs tradat rē: aut q̄ soluitur eivt debitū: aut q̄ emit aut q̄ est heres instituti: aut intra res heredi taria habuit aut donatū est ei aut p̄ trāsactionē recipit siue p̄o derelicto habitā occupauit: aut legata est ei: aut data a viro in dorē ex parte vxoris: aut p̄o socio q̄ sc̄s soluta societate et factaq̄ diuisiōe cedit in partē alteri aliquid eorū que bona fide possidebāt alienū aut p̄o suo: et cū quis inter multa sua habet aliquid alienū quod credit suū. Vide etiā infra. ſ. iij. * Quarto requirit q̄ res talis sit q̄ possit prescribi. de quo ti. sequēti aget. * Pōt addi quinto requiri q̄ possessor possit prescribere: sed hoc non est necesse cū intelligatur in primo requisito: q̄ omnis possidens suo nomine prescribere pōt sm Direc. * Et sexto posset addi quod requiritur persona contra quā prescribatur: sed non est necesse quia hoc intelli.
2. q̄ situr in quarto requisito.

¶ Secō queritur quid iura velint de dicta possessione requisita ad prescriptionē: et dico multa. * Primū. Sicut dicit regula iuris fine possessiōe gl. addit vel quasi possessiōe quia incorporalia que non possidēntur sed quasi possidenk prescribunk de cau. possess. cum ecclesie vbi etiā dicit prescriptio glosk. addit nec vsucapio. ff. de vsucapio. l. iij. Ubi etiā dicit non pcedit regulariter: exponik id est nō continuak q̄: vt dicit gl. si interrupta est possessio interrupta est prescriptio. Dy. tamē expōnit quādoq̄ continuetur. * Secōm. Licet autē ad prescribēdū vsumfructum nō requiratur possessio ciuilis: sed sufficiat naturalis seu corporalis. l. fi. C. de prescriptio lōgi tēporis et no. Pasi. in. c. ad audiētiā eo. tit. tamen in alijs vbi prescriptio ad acquisitionē rei vel iuris requiritur sm glos. possessio de facto et de iure intellige presumptore: requiritur naturalis et ciuilis simul vel ciuilis tātū: nec sufficit naturalis tātū: vbi alius ciuilr possidet: et sic intelligē rex. cū gl. in. c. causam eo. tit. De hoc plene per Dy. in. d. regula. Quod aūt dictum est possessio ciuilis exponit gl. in. d. c. causam. et Joā. an. in dicta regula id est quod sit talis persona quod possit legitime de iure cōi possidere: quod non ideo dicitur quasi ciuiliter possideat quicunq̄ potest iure commuꝰ possidere: alioquin quilibet quolibet ciuiliter possideret: sed quia cum possessione facti requiritur possessio iuris vera vel saltem presumpta que tunc̄ est vbi ius commune repugnat: vt cū laici de facto possident decimas et spiritualia. * Tertium Vbi autem prescriptio inducitur solum ad extinguendum ius alterius: et ad defensionem contra ius alteri congruens tunc tali defendenti nō est necessaria vera possessio vel quasi alias prescribi non possent actiones personales contra. l. secundam. C. de consti. pecu. et cōtra. l. sicut. C. de prescrip. xxx. anno. quia nemo vere eas possidet nisi cui vere competunt: vt no. Inno. in. c. in literis. de restit. spo. Et hec est distin. Calde. in. c. cuꝫ non licet. eo. tit. * Quartum. Possessio longissimi temporis de cuius initio memoria non extat: habet vim tituli sm Jo. an. in. c. ij. de preben. lib. vj. qñ capacitas daſ in exercente: alias non: vnde laic' quantuncūq̄ exercuerit actum spiritualem vel alicuius ordinis nunquam tamen potest illum prescribere. * Quintū. Qui prescriptionem probat sm glo. communiter probatam in. c. volum'. xvj. q. iij. non tenetur probare se cōtinue possedisse cum sit impossibile sed sufficit probare q̄ a principio possidet et in fine et quandoq̄ in medio: sed secundū Bar. in. l. celsus. ff. de vsucap. sufficit probare initiū possessionis et allegare nunc possessionem de presenti. Vide Panormi. in. c. accedentibus. de priuilegijs.

¶ Tertio queritur quid iura velit de bona fide prescribentis: et dico multa. * Primum. Bona fides in prescriptione requisita secundum leges non requiritur in prescriptione triginta annoꝝ vel supra. xvj. q̄. iij. ſ. potest. et. c. vigilanti. eo. ti. et. C. de prescrip. triginta annorum. l. cum notissimi. et. l. ſi quis emptionis. sed nec̄ in prescriptiōe viginti annorum et infra sm ÿÿ. requirebak quo ad totum tempus prescriptiōis: vt in. d. ſ. potest. et. d. l. cum notissimi. sed solum quo ad principium eius. C. de prescript. lon. tempo. aut. male fidei. ſz dicte leges sunt correcte. extra eo. c. fi. secundum Rayn. Hostī. Innoc. et Bernar: et requiritur in qualibet prescriptione: et in qualibet parte temporis quo prescribitur: vt in. d. capitu. fin. et. d. r. vigilanti. et in regula possessor. de regu. iu. lib. vj. Et si videantur dicere aliqui doctores q̄ spacio quadraginta annorum prescribatur debitū etiā ab eo qui sciebat se debitorem potest intelligi verum quādo ex tali scientia non constituitur ma

Universidad de Deusto
Biblioteca

le fidei possessor puta qz ex rationabili causa putabat sibi remissum: quod tamen in dubio non p̃sumit nisi ex amicicia vel parentela aut alia cõiectura hoc ostendatur. arg. l. cum quidam. §. diuus. ff. de vsu. l. procula. ff. ō proba. l. si seruus. ff. de bona. inter virum ⁊ vxo. in glo. quia nemo esti matur rem suam iactare. ff. de probati. l. cum in debito. * Secundum. Non est quis in dicta bõa fide ex ignorantia iuris sicut est ex ignorantia facti: vt si quis credat pupillum vel eum qui habet curatorem rem suam posse alienare sine autoritate tutoris aut curatoris. ff. de vsucapio. nunc̃ secundum Ray. ⁊ gloss. eius et Uti. Unde errãs in iure nõ prescribit. l. j. §. si a pupillo. ff. p emp. ⁊. l. nunquam. la secunda. ff. de vsucapio. secus si erret in facto. arg. l. quod vul. ff. pro empto. Oō verum limita primo de mente Innocent. quãdo ignorantia non est probabilis propter iuris obscuritatem vel dubietatem alias secus quia dicit in. c. si diligenti. eodem titulo. quod possidēs contra ius non p̃sumitur bone fidei possessor nisi sit possessio longi temporis. vel probabilibus rationibus fuerit acquisita. facit capitu. cũ ecclesia sutrina. de causa possessio. ⁊ propric. ex quo patet quod si ius in quo erratur est dubiũ. excusat error: in prescribendo ⁊ facit text. in cap. cum dilectus. de consuetu. ⁊ ibi Panormi. ⁊ secundo de mente Bar. quando ignorantia est circa ius quod prohibet actum alias secus: quia dicit in. l. si fur. ff. de vsucapio. ⁊ in. l. sed ⁊ si. §. scire. ff. de petitione hereditat. Et refert Panormi. in. c. grauis. de restitutio. spoliatorum. quod faciens contra iura prohibentia aliquem actum etiam ex errore non p̃sumitur in bona fide: ⁊ sic intelligitur gloss. in dicta. l. si fur. quod error iuris impedit vsucapionem. intellige nisi ius sus fit obscurum vel dubium errans autē contra iura actum quidem non prohibentia: sed tamen actui non assistentia: puta testamentum non solenne non approbatur a iure. vt valeat non est immala fide. dictio. §. scire. Et tertio de mente ihostien. quando error iuris est merus non mixtus cum errore facti: alias secus quia dicit in capit. cura. de iure patrona. q̃ō error mixt⁹ scz iuris ⁊ facti non tollit bonam fidem. Et dat exemplum in donatione rei aliene facta vxori qua vir nō est effectus pauperior: vt quia ex ipsa re non tenet cõmodanti vel deponenti: vel qz dominus consensit quã vxor credit valere: quia vsucapier. l. si vir vxori. ff. de donatio. Sed hec limitatio est vera quatenus concurrit aliqua p̃missarum. * Tertiũ. nõ ex etiam in dicta bona fide secundũ aliquos qui habet conscientiam lesam: id est dubiã dubitatiõe firma ex iusta causa dubitãdi an res sit sua necne. pro quo scito quod talis secũdum Direc. adhuc est bone fidei ⁊ prescribit licet debeat diligenter inquirere: ⁊ si rem alienam esse inuenerit restituere ⁊ idem Glossa in capitulo finali eodem titulo cuius opinionem tenent Panormitanus ibi dicens eam esse communem. Sz dñs Antonius in dicto capitulo finali. dicit quod talis non est in bona fide nec prescribit quia iura requirunt nedum quod non sit in mala fide sz etiã quod sit in bona in qua talis non est: quod limitandum videtur: quãdo dubitario est firma ⁊ probabilis: secus quando momentanea seu vacillans ⁊ scrupulosa: quo casu si ei non consentiatur bone fidei non obsistit de sentent. excommunica. inquisitiõi. ⁊ de here. capitulo. primo. Summa autem Ros. ⁊ supple. indistincte hanc secundas opinionem sequuntur: sed male: quia eam in alio quo sensu euertit. d. c. si virgo. vbi expresse dicitur quod in iure prediorum tandiu quisq; bone fidei possessor rectissime dicitur quandiu se possidere ignorat alienum: cum vero sciuerit nec ab aliena possessione recesserit. Z̃uc male fidei perhiberi videtur. Hec ibi et preterea ipsa summa Rosol. in verbo restituto. vij. §. xix. expresse tenet oppositum in simili. Summa vero Ange. distinguens dicit primam opinionem esse veram in foro conscientioso secundam vero in penitentiali: et bene diceret si talis esset in bona fide solũ p̃sumptione iuris que in conscientia non habet locũ contra veritatem: sed quia recte id est vere est in bona fide per capitulum si virgo. xxxiij. questione secunda ideo etiam in conscientia illa opinio est vera. Et ideo distingue cum Bart. qui in. l. naturaliter. ff. de vsucapio. dicit q̃ talis a principio non prescribit. quia non habet bonam fidem licet non habeat malam: sed talis defectus id est dubitatio superueniens scilicet post bonam fidẽ priorem non extinguit vsucapionem: sed requiritur vt firmiter credeat quod scilicet est certus se esse male fidei possessorem allegans Innocentiũ in dicto capitulo fina. Quod etiam clare probatur. di. capitu. si virgo. quod loquitur de virgine: que a principio nupsit ignoranter alieno viro. que si hoc semper nesciat nunquam est adultera sed solum ex eo tempore quo hoc scit: et sumitur ibi scientia pro certitudine de qua supra matrimonium occauo. §. decimoterrio et deinde dicitur esse simile de prescriptione. Et si ibi sumatur scientia aliter multo fortius hoc erit verum. Quod etiam probat ratio: quia cum dubitatio equaliter mediet inter contradictorias opiniones si vni superuenit eam non tollit plusquam aliam ⁊ ceteris paribus fauendum erit illi que prius inerat ⁊ potior erit conditio possidentis. * Quartum. Non est etiam in bona fide quantus ad hoc vt possit prescribere semper is q̃ accipit ab eo qui

est in mala fide: qz vt dicit Direc. lib. ij. licet mala fides tradẽtis nõ noceat accipiẽti in prescriptione. xxx. aut. xl. annorũ. d. §. põt. ⁊. d. l. si quis emptionis secus in prescriptiõe annorũ decẽ aut viginti vt in. d. aut. male fidei. Itẽ q̃ res fuit furto testate oñi. Alias q̃t mala fides principalis auctoris nõ nocet prescribenti institu. de vsucap. §. furti. cũ seq. * Quintũ. qui aliquo tpe prescriptionis habuit cõscientiã lesam per malã fidem ⁊ postea incipit eã reformare ⁊ habere non lesam ex mala cõscientia ⁊ cõsequẽter deponẽda. de simo. per Bar. in. d. l. naturaliter. dicẽs q̃ ad hoc q̃ mala fides superueniens prescriptionẽ interrũpat. oportet eã superuenire irreuocabiliter: alioquin non impeditur vsucap. ex q̃ iura ciuilia volunt. Sed Pasi. in. d. c. si. post hostiẽ. tenet cõtrarium quod superuenientia male fidei conquassauit prescribẽs in nullo tẽpore intermedio habuerit cõscientiam rei aliene. ⁊ facit. d. c. si virgo. vnde secundũ canones talis aut nũq̃ prescriberet aut incipiet peruenire bona fides. Et hoc est indubitanter verum si fuit lesa per opinionem probabilem qz dubitatio conscientia lesa nõ fuit erronea ⁊ deponẽda cũ fuerit vera ⁊ probabilis sed potius erronea fuit reformata licz nõ fuerit deponẽda si indicia erãt probabilia: secus si fuisset lesa per dubitationem tãrũ vt particula prioris dictũ est. * Tertium. vtrũ in conscientia teneri possit rẽ prescriptam ĥ eam iuste prescripsit licet postea cognoscat rem fuisse 4 alienã dic q̃ sic vt infra. §. xiij.
l. di. ¶ Quarto queritur quid iura velint de iusto titulo ad prescribẽdũ requisito: ⁊ dico multa. * Primo. Titulũ p̃sumptum ad prescribendum alitioni de sententia excõicationis: ⁊ de reseri. cum cõtingat ⁊ per Bart. in. l. j. C. si ser. vel liber. ⁊ in. l. celsus. ff. de vsuca. Unde si fama erat quod res fuit legata vel quod tale quid fiebat per principem currit prescriptio: vt not. in. l. quod vulgo. ff. pro empt. quia sic fit titulus iustus sicut in eo cuius ñ̃. vt dictũ est quando nihil probabilitatis inno tescit de contrario intellige primo si quis sic in possessione ciuili: ⁊ secundo titulo generali puta pro suo nõ de speciali: puta donatiõe vel emptione nisi disiunctiue. * Secundum titulus pro alienum quod suum credit secundum hostien. nunquam dat prescribendi nisi pretenda tur aliquis alius ex dictis. C. de vsuris. l. celsus melius dicit archiepiscopus posse sum. cõfe. Quod sufficit titulus p̃sumptus qui sm ñ̃. hoc est si nihil habeatur in cõtrariũ. ⁊ hoc tenet q̃ titulus et p̃sumptus specialiter nõ requiritur nisi in vsufructu ⁊ seruitute personali ⁊ er quando ius vel p̃sumptio repugnat vt dictum est. * Tertium. In re mobili oportet iustum titulum interuenire a principio al'r nunc̃ prescribitur: qz sine titulo cõtra voluntatem dñi contrectans furtum committit ⁊ consequenter est furtiua ⁊ consequenter a nullo prescribi vel vsucapi potest. insti. de vsuca. §. quod autem. secus in re immobili: quia quis mala fides fuerit in p̃rio possessore põt tñ bona fide alienorum prescribi. * Quartum. Licet vsusfructus sit ius corporale. l. j. ⁊ ii. ff. ad. l. fal. ⁊ seruitus quedam in rebus alienis. l. j. ff. de vsufr. accre. in eo tamen prescribendo titulus requiritur alias non prescriberetur spacio decem aut viginti annorum. vt probatur in. l. fina. C. de prescriptione longi tempo. vnde dicit glossa. in. l. corruptionem. C. de vsufruct. quod si etiam vsusfructus consistit in re mobili tamen actio personalis ad ipsam non non tollitur triennio et idem videtur dicendum in acquisitione ipsius: et etiam in acquisitione cuiuscunque rei immobilis non procedit prescriptio sine titulo nisi sit longissimi temporis. C. de prescriptio. xxx. annorum. l. si quis emptionis. dico tamen quod fructus qui ex agro alieno bona fide capiuntur ⁊ vsucapiuntur triennio tex tus est in. l. sequitur. §. fructus. ff. de vsucapio. ⁊ ib iper Barto. qz ibi non agitur de prescribendo iure. Et ideo cum dicitur quod tenetur restituere fructus extantes in capitulo grauis de restitu. spolia. intelligẽ nisi possessor, triennio bona fide possederit. Uide Panormita. in cap. quarta eo. titulo.
¶ Quinto queritur quot ⁊ que requiruntur ad 5
l. di. prescribendũ iura seu seruitutes que habẽt causam cõtinuam vel quasi ⁊ dico q̃ quinq;. * Primo bona fides id est quod quis vsus fuerit eo animo quod vsus fuerit iure suo ⁊ quod potuerit etiam aduersario contradicente: secus si causa amicitie: quia nunc̃ prescribet. l. ij. ff. quemadmo. ser. amitt. ⁊. l. qui in iure familiaritatis. ff. de acquirenda possessio. * Secundo tempus debitum vt infra. §. vij. * Tertio quod vsus fuerit sciente aduersario. l. secunda. C. de ser. vbi gloss. ⁊ doctores ⁊ pariente. l. quoties. la. secunda. ff. de seruit. quia scientia ⁊ patientia aduersarij in iuribus incorporalibus constituit quasi possessionem ideoque sine ipsa prescribi non potest nisi sit tempus longissimum id est triginta vel quadraginta annorum secundum Paul. de castr. l. ij. C. de ser. item nisi habuisset prescribẽs titulum ab aliquo ter-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tio qui eā vt dñs illius fundi cōcessit: q; sic ignorāte dño prescribi potest vt no. cy. tenere Pet. in l. fi. predicta. qđ notādū est pro illo dicto quod in corporatibus nō est dare ḡsi possessionē sine scientia ⁊ patientia aduersarij vt in pascuis aque ductu iurisdictione piscandi ⁊ huiusmodi. * Quarto in negatiuis puta alti⁹ nō tollendi requiritur p̄hibitio not. gl. in. l. que luminibus. ff. de ser. vrb. prae. ⁊ prohibitio debet esse ex parte pretendētis seruitutem. * Quinto. quod sit dñs fundi cuius seruitus est acquirenda.

¶ Berto querit quo tpe incipit currere prescriptio? ⁊ dicit Ray. cy in actiōe reali. i. qua q̄s rem suaz p̄sequat apō detēto: ē vl̄ personali qua. s. cōtra personā agit ex aliquo pactu vel quasi aut ex maleficio vel quasi: nō incipit currere nisi ex tēpore quo quis pōt agere iure non impediente. Et sic filiofamilias nō currit prescriptio in aduēritijs: nisi ex quo liberat⁹ est a patria potestate. Nec mulieri in dote nisi soluto matrimonio: vel marito ad inopiā vergēte: q; cū ex tunc dotē repetere possit si nō repetit currit cōtra eā p̄scriptio. Nec creditori nisi extāte debiti p̄titione: sicut si prom⁹ si tibi cētum si nauis mea venerit ex aphrica nō currit prescriptio tibi nisi cū venerit nauis ⁊ dies solutionis. C. de prescrip. xxx. anno. l. cum notissimi.

7 ¶ Septimo q̄rit quāto tpe oporꝫ currere p̄scriptionē? ⁊ dico q̄ in p̄scriptione longi tp̄is requiritur tp̄s. xx. aut. xx. anno. s. Ray. gof. ⁊ yo. vt dictū est. In ea vero que est tēporis lōgissimi requiritur spacium. xxx. aut. xl. annoꝝ. xvj. q. iij. §. pōr. quod intellige contra laicos ⁊ priuatas psonas q; p̄ ecclesiā nec laicus nec alia ecclesia prescribit nisi spacio. xl. annoꝝ: imo cōtra ecclām romanā nisi spacio centū annoꝝ. xvj. q. iij. quas actiones. ⁊. c. nemo. * Sed p̄ intelligēcia horuꝫ dicto multa. * Primū. cōtra ecclesiā romanā nō currit vt dictū est p̄scriptio minoꝝ cētenaria quod intellige in spectātib⁹ principaliter ⁊ nō secūdario ad illa ſm gl. in. c. ad audiētiā. eo. ti. vnde hoc priuilegio gaudēt generaliter omnia immediate pertinētia ad dispositionē pape vt ecclesia lateranēsis. ⁊ res ei⁹ ⁊ exēptio vt tenet Jo. an. in regu. sciēti. li. vj. in mercu. ⁊ no. pau. in cle. frequēs de excess. prela. ⁊ pañ. in. d. c. ad audientiam. Fallit hoc. c. ij. §. j. eodem titu. libr. vj. vbi catholici p̄scribunt contra ecclesiā romanā bona hereticorum qui in vita ignorabantur hereticī si ea. xl. annis bona fide possederunt nec potest romana ecclesia petere restitutionē vt ibi patet vbi prohibetur omnis molestia post prescriptiones. * Secundum. Contra ecclesiam vero inferiorem romanā si prescribatur a priuato vel ab alia ecclesia quo ad immobilia corporalia ⁊ incorporalia iura habentibus cōtinuā cām vel nō habentib⁹ requiruntur. xl. anni. extra eo. quarta. ⁊. c. j. eo tit. libr. vj. nō tamē requiritur titulus sed sufficit bona fides nisi fit cōtra ius cōe q; sic requiritur titulus verus aut putatiuus extra eo. si diligenti aut tēpus de cuius initio memoria non est. d. c. j. Fallit quod dictū est eo casu quo ius ciuile exegit in p̄scriptione cōtra priuatū tp̄s de cuius initio memoria nō extat: q; tūc multo fortius requiritur illud tp̄s in prescriptione ꝑ ecclesiam nec sufficiunt. xl. anni. * Tertiū quo ad mobilia ſm pa. in c. cū dilecta. de cōfirmatione vtil. vel inuti. cōtra ecclesiā romanā non habet locum vsucapio triennalis: que tamē habet locū contra alias nisi in rebus que alienari non possunt siue debita solennitate de qua supra alienatio. * Quartū. Currunt etiam contra eum prescriptiones iudiciales ſm pa. in. c. fina. de in integ. resti. vt quod post decennius non appelletur ⁊ huiusmodi sed restituitur sicut ⁊ mino: iure speciali vt in. d. c. fina. ⁊. l. j. C. si sepius. in integ. resti. fue. po. ⁊ ibi Bart. sequitur * Quintum. Si etiam laicus habet rem communem cum ecclesia ⁊ indiuisibilem secundū Pañ. in dicto capitulo. quarta requiritur quadragenaria prescriptio propter ecclesiam. arg. l. si communem. ff. quēad. ser. amit. sint. tamen ius ecclesie remanere potest illesum secundum Joā. an. in c. vnico. de iure pa. prescriptio communis contra laicum sufficeret: facit qđ no. in. c. ad audientiā. eo. tit. ⁊. xvj. q. iiij. nolumus. * Sextum. Si autem res cum esset laici incepit prescribi ab aliquo et deinde venit ad ecclesiam non requiritur quadragenaria prescriptio ſm cōmunionem ⁊ veriorem opinionem vt dicit Pañ. in. d. c. quarta. sed pro preterito vtetur priuilegio priuati ⁊ pro futuro tempore priuilegio suo. ar. in. l. fifcus. la. j. ff. de iur. fis. Et ideo si contra priuatum presentem currerunt quinq; anni antēq; venirent ad ecclesiam postq; venerit ad ecclesiam sufficient. xx. Et idem in similibus priuilegiatis facit aut. si quis C. de prescrip. lon. tempo. * Septimū. res si autē patrimoniales clericorum quadragenario isto priuilegio non gaudent: sed communi spacio prescribuntur sicut ⁊ alie laicorum ſm gl. in. c. possessiones. xvj. q. iij. ⁊ in. c. q̄ꝫ. de censi. libro. vj. et Speculum in titu. de restitu. in integ. tenet quod restitutionē petere non possunt si fuerunt lesi in talibus sicut faciunt in lesione in rebus ecclesie. Et iura que dicunt bona clericorum gaudere eodem priuilegio quo bona ecclesie: debēt intelligi quo ad defensiones allega. c. ecclesiarum seruoꝝ xij. qō. ij. ex facit quod dicit Pet. et Abbas in. c. cum sit de fo. compe. scilicet quod raptores prefatorum bonorum non conueniuntur coram iudice ecclesiastico ⁊ q; priuilegium non debet extēdi nisi in casibus iure expressis ⁊ idē do. Anto. ni si sit eadem omnino ratio cum expressis a iure * Ocauū. In legatis aūt ad pias causas habet locū solū prescriptio. xl. annoꝝ ſm gl. in aut. de eccle. §. pro tēporalib⁹. ⁊. xvj. q. iij. c. penul. * Notāt. Contra hospitalia antē ⁊ alia pia loca requiritur prescriptio. xl. annoꝝ sicut contra ecclesiā vt est text. in. l. omnia priuilegia. C. de epis. ⁊ cle. ⁊ no. Jo. an. in. c. ij. de rest. in integ. libro. vj. * Decimum contra principes distinguit Pano: in. c. cū nobis eo. ti. sic. Aut sunt bona reseruata prīcipi in signū subiectionis vt in tributo vel censu scrip. xxx. anno. vel in signum singularis priuilegii aut dominij vt legitimare spurios creare notarios: exigere vectigalia ⁊ pedagia ⁊ huiusmodi: tūc requiritur scientia principis ⁊ tantū tempus de cui⁹ initio memoria nō existat vt est text. in. c. super quibusdā de verb. signifi. ⁊ per Bart. in. l. cunctos populos. C. de sum. trini. ⁊. l. si publicanus. ff. de publi. ⁊ in. l. j. ff. de aqua pluui. arcen. Aut sunt bona pariter possedibilia: ⁊ si sunt prīcipi incorporata requiritur spacium. xl. anno. vt in. d. l. competit ⁊ sic procedit glo. in. §. fisci. in fin. de vsuca. si vero non sunt incorporata sed dumtaxat de iure tanq; vacantia: seu quia causa publicata tūc in delatis propter vectigal nō soluti sufficit tēpus quinq; annoꝝ vt. l. ij. C. de aposta. in alijs vero si precessit denunciatio sufficit tēpus. xl. annoꝝ vt. l. intra quatuor. ff. de diuer. ⁊ tēpo. pre. si vero denunciatio nō interuenit sic si habuit bonā fidē tantū requiritur tēpus viginti anno. l. in omnibus. ff. de diuer. ⁊ tempo. prescrip. si autem vltra bonam fidē habuit titulū sic sufficit tēpus decē annoꝝ: ⁊ sic loquitur. l. quis. ff. de vsuca. ⁊ no. Bar. in. d. l. in omnibus. * Undecimum. Contra quoscūq; autem alios a predictis distinguo. * Nam aūt sumus in actionibus personalibus ⁊ sic requiritur spacium triginta annoꝝ quod Panormi. in. c. causa de cau. proprie. ⁊ pos. limitat verum quando concurrit sola patientia: secus si cum patientia interuenisset aliud: vt est text. in. l. procula. ff. de proba. vbi ex taciturnitate longi temporis presumitur dimissum fideicommissum debitum si sepius de alijs habita mentio de fideicommisso. * Aut sumus in rebus corporalibus immobilibus: ⁊ si sic possidet cum titu. requiritur spacium decem annorum inter presentes continue: ⁊ viginti inter absentes. l. fi. C. de presecri. lon. temp. si vero partim fuit presens) partim absens duplicabitur tempus absentie solum aut. quod si quis in puibus. C. de prescrip. longi temp. sine titulo vero cum bona fide ⁊ reliquis prescribitur. xxx. annis vt in. c. sanctorum. mod. titu. xvj. q. iij. placuit ⁊. l. si quis em-

Secunda Pars

ptionis. C. de prescript. xxx. anno. * Aut sumus in corporalibus vt sunt iura ⁊ seruitutes ⁊ sic non requiritur titulus sed solum vsus sic distinguendo: quia aut sumus in seruitutibus: ⁊ tunc habent causam cōtinuam vel quasi regulariter p̄scribitur longo tpe id est decem annoꝝ inter presentes: ⁊ viginti inter absentes. text. est in. l. si. C. de preseri. lon. tem. ⁊ in. l. ij. C. de seru. vbi glosse. ⁊ doc. hoc no. Si vero seruitus habet causam discontinuā vt seruitus vie ⁊ seruitioꝝ extraordinariorū prestatio: tunc regulariter non p̄scribit vt est text. in. l. seruitutes la. iij. ff. de seru. ⁊ ibi per doc. Fallit primo q̄n quia vsus est tanto tempore cuius contrarij memoria non existit. l. hoc iure. §. ductus aque. ff. de aqua quotid. ⁊ est. et no. glo. ⁊ doc. in. d. l. seruitutes. tempus autē centum annoꝝ est tempus de cuius initio extat memoria: vt tenet do. Anto. in. c. veniens. de testi. et Ear. in. c. si diligenter. de prescri. Fallit secundo q̄n habuit titulum concessionis a dño: quia p̄scribit decē annis inter p̄sentes ⁊ viginti inter absentes: vt not glo. in. d. l. seruitutes. Et tertio si prescribit q̄n habuit verum titulū a x. l. per. x. annos inter presentes. ⁊. xx. inter absentes. l. fi. C. de prescrip. longi tem. ſm Paulus. de ca. in. d. l. seruitutes. Est tamē differentia in p̄scribendo vbanam ⁊ rusticanā seruitutē: quia rusticana perdit per non vsum: vbana aūt nō nisi simul alius vsucapiat libertatem: puta habeo fenestras quas licet obstruā non perdo ius. sed si alius per idē tēpus altius eleuat murum suum sic amitto. Probantur hec in. l. hec autē iura. ff. de seruit. vrba. predi. Quid autē sit seruitus vrbana ⁊ rusticana: vide infra seruitus. §. j. Dicitur autē seruitus habere causam continuam vel perpetuam q̄n est in vsu actualiter ⁊ potentialiter vt seruitus aqueductus: ⁊ altius nō tollendi ⁊ huiusmodi: ratio quia licet a principio requiratur factum hominis non tamen semper: q; postquam aqua est deriuata in canale facto nature continuat⁹ per seipsam semper fluit: vt in seruitute rigni inuncti vel oneris ferendi quod postquam semel est immissum continuatur. Aliquādo vero dicitur habere causam quasi continuam vel quasi perpetuam: quando scilicet est in vsu continuo seu perpetuo potentialiter sed nō actualiter: vt seruitus stillicidij vel ductus aque ex celo cadentis: ratio quia licet non semper exerceatur actu tamen est apta nata semper exerceri sine facto hominis: quia cū pluit stillicidium est semper aptum recipere aquā sine facto hominis post quam stillicidium est: ⁊ idem in iure eligendi: percipiendi decimas ex agro. Aliquādo vero dicitur seruit⁹ habere causam discontinuam: quando scilicet nec actu nec potentia est semper in vsu⁹ necessario requirit factū

Siluestri

Universidad de Deusto
Biblioteca

bomiuis quod non potest esse continuum.vt est seruitus itineris vie est similium.Hoc nota per glos.& doctores in.l.seruitutes.§.fi.ff.de seruit.et in.l.fragmem.ff.de seruit.vrba. predi. Aduertendum est autem q seruitus amissibilis per nō vsū si habet solum internalla dierū vel noctium tantū:vt spacij breuioris prescribitur decem annis inter presentes et viginti inter absentes:sed si habeat internalla annorum vel mensium requiritur tempus duplicatum quo ad presentes id est viginti annorum quo ad absentes vero licet sint opiniones veritas tamē est quod etiam duplicatur ꝑm Jo. Glo.in.l.fi.C.de seruit.quez sequuntur communiter Glo. Accur. Bartol.& Bald.& doctores ibi.& Innocen.in.c.de quarta.eo.titu. quia hoc pro vltima opinione ponit que est sua iuxta glos.nota.in.l.qui filium.§.fabianus.ff.ad trebel. vbi dicitur quod vltima opinio in dubio tenenda est. Nota etiam quod dicta duplicatio non habet locum in prescriptione.xxx.vel.xl.annorum. nec in prestatione annuaꝝ vult Gloss.in dicta l.cū notissimi.§.fi.C.de prescrip.xxx.anno. Et dicitur habere interualla dierū vel noctium:quando alternis diebus vel die seu nocte mihi licet. & tribus altero die &c.annorum autem vel mensium quando de quinquennio in quinquennium:vel de anno quolibet vna die vel pluribus licet ducere aquam.* Aut sumus in seruitute que debetur a re personeꝝ vt vsufructus:vsus iurisditio.& huiusmodi que licet requirant factum hominis tamen non dicuntur habere causam discontinuam:quia animo possideri possunt qui est continuus licet actus hominis sit discontinuus:nō sic autem in seruitute que reidebetur a re cū animum nō habeat. Iste ergo seruitutes que debentur persone a re longo tempore prescribuntur cum titulo tamen vero:quia habent similitudinem cuiꝫ dominio quod sine titulo longo tempore non prescribit.vt est casus in.l.vlti.in fi.C. de prescript.lon.tē. Et intellige de titulo habito. a nō domino:quia si a dño ꝑscribere nō oportet. * Aut sumus in seruitute personali que debetur persone a persona:& sic ꝑscribit aliqū quinquennio.q̄si.f. pater rpe mortis gessit se pro libero non in fuga:nec latitās sed bona fide quia post quinquennū elapsum in quo filius nō est status controuersiā passus efficitur liber not. Panor. in.c. licet.de cōtu.fer.in persona vero propria requiritur tempus.x.anno.cū bona fide nec requiritur titulus fauore libertatis.vt in.l.fi.C.de prescrip. longi temp.alꝫ seruitus omnis personalis cum sit continua propter animum qui non potest esse in seruitute reali sine titulo requiritur tēpus lōgissimum:id est.xxx.anno.vt notat Ly.in.l.fi.C. de ser.& aqua.cū titulo vero p.x.inter ꝑsentes.et xx.inter absentes.* Aut sumus in debitis legatis aut stipulationibus:& sic ꝑm Barro.in.l.cum notissimi.C.de prescrip.xxx.anno.si obligatio sit de presenti licet exactio sit delata in diem:si cum testator legat centū alicui ita q tradantur sibi decem omni anno solutis:sic vnica prescriptione tolletur & per spacium illud quo alie res:ar.l.senatu.§.fina.ff.de do.cau.mor.& ca.de quarta eodem titulo vbi vnica prescriptione quadragenaria tollitur quarta debita episcopo:que cōmuniter soluitur omni anno:quia obligatio orta est de presenti licet exactio sit dilata:si vero obligatio fit in diem vt in legato facto simpliciter quod annuatim detur aliquid:q̄ tot sunt legata quot annue prestationes vic.l.senatus in fi.sic nō curit prescriptio nisi a die extantis obligationis et ꝓsequēter oportet q tot sint ꝑscriptiōes quot legata. Sz aduerte quod si heres testatoris scit teneri vt communiter presumitur vt no.in.l.qui rome.§.duo fratres.ff.de verb.obli.nullo tēpore prescribit ꝑm Pet.de pu.trac.de ca.por. q̄ est in mala fide:idem dic de quocunque debitore vt no.Ang.in.l.qui sequitur.§.si viam.ff.de vsucapio.dicens hic cōmuniter teneri cōtra Bar.etiaꝫ si statuto caueatur vt prescriberet:quod etiaꝫ sequitur Joan.an.in.c.fi.de excep.libr.vi. Idē.in.c. per tuas de do.& Lar.in.c. vigiliti eo.titu.& est glo.not.in auf.vt ecclesia romana cē.an.ha. pre. que dicit quod tale statutū esset iniquū presūtū: & sequitur Baldus.in.c.si quis per.xxx.si de feudue.cōtro.vbi dicit quod prescribēs sciēter debitum semper poterit denunciari:si vero ignorauit probabiliter sic prescribet etiā quo ad cōsciētiaꝫ vt voluit Innoc.in.c.cura.de iur.pat.& in.c.quia plerique de immu.eccle. Pan. tamen in.c.fi.de prescriptio.distinguit. Nā si debitor sciens debitum nō tenebat offerre ita q̄ cessando a solutiōe nō fuit in culpa prescribet:q̄ non est in mala fide q: cogitare potuit q̄ donare vel relaxare voluerit: q̄si aūt videatur offerre vide ter.cū glo.in.l.item illa.ff.de cōsti.pec.& pleni per Bart.& supra obligatio.§.ix.nisi omin⁹ denūciari poterit iudici ecclesiastico. Si vero tenebatur offerre sic nō prescriber q̄ est in mala fide. Et itā tenet sum. Ang. sed male quia aliud est esse in bona fide aliud est non esse in culpa:vnde ille non est in bona fide vt pater per dicta supra.§.fi.* Aut sum⁹ in actionibus & exceptionibus & sic cum varie sint variomodo prescribuntur: puta exceptio de non numerata pecunia post biennium non potest opponi.l.in contractibus.C.de non nume pecu. repetitio debitorum in alia non prescribitur nisi per.l.annos vt in.l. alearum ludos.ff. de aleato.et huiusmodi que multe sunt:& ꝑm Panor.in.c.cum causa de empt.& venditio.currunt etiam contra

ecclesiā ꝑm spaciū decretum a iure ciuili a quo sunt inuente nec expectatur spacium.x.annorū. * Notandū est tamen q omnis obligatio vel exceptio spacio.x. aut viginti annorū prescribitur l.obligationū fere.§.placet.ff.de act.& obli.* Notandū est etiā ꝑm Bart.in.l.si ab hostibus.C.qui ꝑsecutorie sunt perpetue nisi dentur contra ius ciuile puta redhibitoria q̄ datur contra contractū validū de iure ciuili.iō finit anno secus si cōtra cōtractū inualidū de iure ciuili:q̄ sic est perpetua. Itē distingue q̄ si actio data est in penam ipsiꝰ sic prescribit etiā sciēte debitore in ꝑcia q̄ nitas.in glo.si vero data nō est in penā ꝑz in satisdatione tesi vractio ꝯro minoris & huiusmodi:sic quin teneatur satisfacere lesō.tūij. qō. vj. si res. capio que tū non currit contra minores vt no. in l.fi.C.in qui.cau.re.in integ.nō est necessaria.vide infra vsucapio.

§ ¶ Octauo q̄rit vtrū successor singularis aut vniuersalis inuasoris prescribat per decē annos inter presentes & viginti inter absentes:& de singulari dicit Pan.in.c.nihil.eo.titu.q̄ nō ꝑficiunq̄ habeat bonā fidē propter vitiū reale qō ꝑsequitur quemlibet possessorē.l.vitia.C. de acquir possessio,sed oportet quod currat spacium triginta vel quadraginta annorum & sic bene prescribit etiaꝫ in rebus inuasis vt no.in.fi.de vsucap.§.furtiue. ōmodo sit bone fidei & a se incipiat prescriptionem vt no.gl.in.d.§.furtiue.Successor autē vniuersalis non prescribit de iure ciuili:si defunctꝰ habuit malā fidē etiam sine violentia & q̄ censet eadem persona cū defuncto in auc.de iureiurā.a mo.presti.Sz Dy.in regula possessor.& gl.in reg. qui in ius.lib.vi. & glo.in.c.de quarta.eod.titu.et alia gl.in cap.cura.de iur.patro.tenet quod prescriber de equitate canonica si est bone fidei.& in persona sua inchoat prescriptionem.panor. autē f.cō non prescribet:& melius:q̄ cum non habemꝰ ius canonicum contra ius ciuile expressum & hoc ab eo recedere non debemus & iura que alij allegant loquuntur de singulari successore non de iꝫ fides defuncti nocear heredi non tamen nocet emēti ab herede ꝑm bar.in.l. post pluribus.in fi. ff.de vsu.& do.fran.de are.in.o.c.si diligenti.

9 ¶ Nono querit que sunt tempora vel casus in quibus prescriptio nō currit iꝫ nō interrumpat: q̄ sunt nouem. * Primo tempore hostilitatis et do ꝓpter guerrā & huiusmodi actor agere volens nequit q: nō erat qui ius redderet. l. sed si per pretorē.§.si ferie.ff.ex qui.cau.ma.propter q̄ dicit Bar.in.l.de etate.ff.ad trebel. quod citatus tempore pestis habet iustā cām non cōparendi alleg.c.ad supplicationē de renunci.facit gl.in.c.fi vero.de iure elect.vnde dicit idē bar.in.l.naturaliter.ff.de vsucap.q̄ tpe pestis prescriptio non curit vbi quis fugit ex tali timore aut certe erit iusta causa petendi restitutionē in integrū ex clausula generali & idē generaliter dic de omni alia causa impediente ne quis rez suā petat.l.q̄ quidē ex qui.cau.ma.& de appel.ex ratione. * Secsido q̄ est defectꝰ ꝓlati id est quando ecclesia nullū habet prelatū vel habet inutilem ad agendum puta q: est excōicatus suspensus & non est negligens in petenda absolutione vel captiuus de cōce.prebē.q: diuersitatē.xxv.q.vi.c.fi.de elec.quia diligentia.aut est dilapidator vel male alienans. xxv.q.iij. si sacerdotes & q̄ no.in.c.] de in integ. restit.li.vi. q: toto tempore prelati male alienētis nō currit.* Certio quādo quis de iure impeditur agere sicut filiusfamilias.l.fi.in fi.C.de anna.exce. & vxor viuente marito nec vergente ad inopiā respectu rerū dotaliū. l.in rebus.C.de iur.do.& pupillus durante etate pupillari.l.sicut vltra wediū.C.de prescrip.xxx.anno. & generaliter nō curit prescriptio cōtra maiorē nisi.xxx.vel.xl.annorū.C.in quib.cau.re.in inte.nō est ne.l.fin.contra pupillū autez nulla currit.d.l.sicut.* Quarto q̄s est schisma quo ad ecclesiā romanā vt in.c.cū nobis.eo.tit.q̄ Direc.intelligit de tempore prelati schismatici de electio.q: negligentia.* Quinto tē pore condītionis q: reo sub conditione non prescribit.l.cū notissimi.§.sed illud.C.nō prescri.xxx. anno. quia nulla currit mora. * Sexto tempore feriarū repētinaꝝ.q: precaueri non possunt vt dicitur in.d.§.fi ferie.* Septimo quando quis ab est reipublice causa sed secundum Jnn.in isto casu & proprie prescriptio quidē currit sed restitutio datur quando prescriptio dictis temporibus est completa vel parum post:secus si post magnū tempus quia non datur facit.l. ab hostibus.§. sed quod simpliciter.ff. ex quibus cau. ma.et satis placet:licet alij teneant quod indistincte non currit. * Octauo tempore furie vel prodigalitatis ꝑm Joannem andr.in addit. ad Specu.eodem titulo. * Nono tempore iacentis hereditatis si stat per heredē quin eam capiat iꝫ impeditur alio quo modo secundum pa.in.c.de quarta.eo.ti.sed do.Anto.ibi tenet quod currit sed restituetur ex clausula generali.

¶ Decimo queritur vtrum in prefatis casibus ita dormiat prescriptio quod non sit necesse petere restitutionem & dico diuersam fuisse opi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nionē legistarū in.l.fenat⁹.ff.de offi.presi.ꝛ canonistarū in.c.ex transmissa eo.titu.sed mihi placet optimo Inno.q impeditur ipso iure nec fit necesse restitutionem petere nisi forū in tpe absentie ꝛ fersarum ex similitudine rōnis tēpus prodigalitatis ratio autē sua quare non currit est q; tanq; odiosa;ar.c.vigilanti.eo.ti.non est laxanda.

¶ Undecimo querit vtrū currat cōtra eum qui diu aliquid soluit sine causa ꝛ dico q nō quantiscūq; tēpus defluxerit;sed desistere potest decetero a solutione si cognoscat se indebite soluisse.l. litibus.C.de agri.ꝛ cē.ꝛ de cēsi.peruenit.xvj.q5. ij.clerici.ꝛ glo.ꝛ q.ij quia.

¶ Duodecimo querit a6o interrūpatur prescriptio:ꝛ dico q duobus modis sm Raymu.* Primo naturaliter:ꝛ hoc multis modis.s. si aqua vel fluius occupauit fundū:aut inde violenter ejecta est possessor aut res est ei furto sublata.ff. de vsuca l.naturaliter aut si quocunq; modo possessionem amisit aut habuit animū deserendi.ff. de serui.vrba.predi.l.si edes.§.f.ꝛ concor.vl.adde generaliter quādo deficit vnū de substantialibus prescriptionis. * Et scdo interrūpitur ciuiliter et hoc multis modis sm dire.* Primo per libellum pncipi oblatū q valet solum in actione annali que post annū moueri nō pōt vt est actio iniuriarū ꝛ q̄dā alie insti.de perpe.ꝛ tē.act.ꝛ per hoc ppetuatur.* Scdo per litis contestationē q locus ꝯ in pepetuis actionibus ꝛ coram suo iudice.C. ne de sta.defunc.l.pe.imo ꝯ Ray.valet in oibus actionibus:per.l.fi.C.de prescri.xxx.vel.xl.an.ꝛ idem dic in quasi litis cōtestatione:extra vt lit.nō conte.qſſi vltra mediū. Et q̄ duo modi vident habere locū in iudicio:quib⁹ sm Rayn.addit tertius per querelā iudici factā ꝛ secutā rei cōuētionē:ꝛ hoc valet in oibus actionib⁹.C.vbi status.l.sicut in rem.* Tertio vbi litē contestari q̄s nō pōt vel vt alij dicunt aliqua cā impedit⁹ rē suā petere nō pōt per libellū oblatū iudici cōtra absentem vel eū qui aliqua de causa cōueniri nō pōt deducendo ius suū in querimoniā coram iudice ordinario vel etiā coram publicis personis.de offi.ord.pastoralis.ꝛ de ap.si iustus vbi ēt ꝯ q victa protestatio si iuder haberi nō pōt fieri pōt coram bonis viris nec vlli⁹ distinguitur vtr̄ sint persone publice vel non.ꝛ hoc est equius.vel etiaꝫ eo casu proponat ad domicilium rei ꝛ est interrupta prescriptio.xxj. q.iij.§.pōt.* Quarto per sacrum oraculum oblatum pncipi:si per executorē postea quentio sequaꝫ.o.l.sicut in rē.* Quinto per solutionē vsurarum ne scilicet currat cōtra creditorē debitus nō repetētē.C. de pēscr.xxx.anno.l.cū notissimi. * Sexto per scōs cautionē factā a debitore.o.l. cum notissimi. Septimo per denūciationē factā colono.vt lit.non conte.qſſi.ꝛ sm glo. Rayn. ista denūciatio fit per citationē factā de parendo iuri coram iudice sup re quā possider nomine alieno. * Octauo per synodale proclamationē puta si sacerdos proclamet in generali vel prouinciali synodo quod ali⁹ sacerdos tz rem ecclesie extra.c. sanctorum.* Quantum autem ad conscientiam interrumpit quoties quis in veritate est in mala fide licet ignoretur:aut deficit aliquid de substantialibus prescriptionis.

¶ Tertiodecimo querit vtrū tut⁹ prescriptione ꝫ teneat in foro anime restituere rem prescriptam si cōpleta prescriptione incipit habere malā fidē cognoscēdo eā fuisse alienā ꝛ dicit sum.ro.ꝛ q̄dā alij q sm theologos restituere tenetur q nunq; legitimo. Sco. in.iij.di.xv.tenet contrarium.s. Ar.quodl.rij.ar.xxx.dicēs si quis prescribat bona fide possidendo nō tenetur ad restitutionem. etiā si sciat alienū fuisse post prescriptionē q; lex pōt aliquē p pctō ꝛ negligētia punire re sua et illā alteri dare ꝛ cōcedere.Nec ibi. Et idem videt ois bon⁹ theologus:q; sm. s.Tho. tenet quis soluere penā iudiciale.i. ad quā pdēnat a iudice xxij.q.iij.ꝛ pūr q ille cui applicat eā in pscia pōt retinere ꝛ pūr licitū est tenere eā quā iflixit legislator cuiusmodi est prescriptio que inducta est pncipaliꝫ in penā negligētiū ꝛ quietē ciuitatis. Inter canonistas aūt Ray. dicit simpliciter tali cōsulendū q restituat aliter dubita de statu ei⁹:sil⁹ do.Anto.in.o.c.vigilanti.eo.tit.dicit se opinatus esse q ꝫ nō teneaꝫ in foro causarum tū in foro aie teneꝫ q; nō pscribēdi nō est sufficies quo ad equitatē cōtra eū q de negligētia imputari nō pōt.aliter erā distinguit vt refert ar.in.ij.parte.ti.s.c.xv.ad fi.ij ꝓtrarius clamāt pene oēs alij vt gl.in.o.c.vigilanti.Jo.Mōc.tanc.Hoſt.Host.Ber. Jo.and.Inn.Hug.monal.Hde.Nyd.Bera.Jo.de rip.ꝛ Lan.ꝛ pa.in.o.c.vigilanti,dicentes indistincte q nō teneꝫ restituere in cōscientia si concurrunt oia de iure requisita ad prescriptionem. Et ita indubitanter tenendum est nisi quando restitutio petit in integrū ꝛ admittit:ꝛ q; ista statuerunt leges ꝛ canones tū in penam ꝛ tū ēt propter bonū commune cui hoc expedit ad lites dirimendas ꝓpter q̄ bonū fi alicui possunt auferre vt a multomagis substātiā: vū iura faciūt hoc meum hoc tuū.viij.di.q̄ iure.ꝛ ꝓdicto legis aut canonis potest mihi dare rē alienā ꝛ tut⁹ ero.ff.de evic.lucius.C.de ꝑdrien prescri.bene a senone.quod intellige ex cā puta in penam vel q; expedit bono cōi.q vero deponere nō pōt cōscientiā ligantem ad cōtrariū restituere tenet q accidēs.* Ad motiuū oūi Ant.dico pmo q̄d q qui de negligentia iputari nō pōt habet remediū petēdo restitutionē ex clausula generali quā si petat obtinebit in pscientia restituēdū erit si vero non petit nō erit necessariū restituere.per no.ab Inno.in c.q; plerīq.de immu.eccl.* Et secūdo dico q nō prescriptio non inducit de iure canonico solum in odiū negligētis:sed etiā ꝓpter bonū ꝛ equū.xxj.q.iij.§.pōr vū sm Bald.in.c.si q̄s p.xxx.si de ken.con.fue.laiper equū seu bonū publicū;valet in conscientia. nec hz locus denunciatio in iudicio ecclesiastico/ sta non iudiciaꝫ vel instrumentū nō registratus sin lib.cōmunis presumat falsum. Et sic Bart.in extraagāti ad reprimendā.in v̄bo.denunciationem;de velleiano ꝛ macedoniano.dicit q nō valet denunciatio in foro ecclesiastico:q; datur eis maxima equitate naturali. Dica fortiori non habebit locum in prescriptione que ram ciuili q canonico iure propter bonum publicū inuenta est. et cuj maxima equitate. Ex his patet ex parte ad questionem.de qua ri.sequen.§.ylti.

¶ Quartodecimo queritur q̄ remediū ei cōtra quē sine sui negligentia prescriptio cōpleta est.ꝛ dico q si legitimo impedimento detentus fuit cōmuniter dicunt doctores eū posse petere restitutionē in integrū vsq; ad quatuor annos sequētes qui incipiūt a die scientie post cessationem dicti impedimēti:q; istud quadriēnū non currit ignoranti.vt in.ca.f.de restit.in integ.libr.vj.in ver.si quis negligenter omiserit.q; ignorans non negligit:vt probatur in.c.ij.iuncto.ca.q; diuersitatem. de concef.preben. Et hanc opinionem tenet Joā. de ligna.post xenze.in clemen. vna.de restitu.in integ. Et placet mihi vt sapiat naturā eius in cuius loco subrogatur.argu.cap.ecclesia.vt lit.pen. q; istud quadriēnium succedit loco annis vtilis. qui olim competebat;vt in.l.fi.C.de rēpo.er in in fit continuum. * Nec tū propter predicta prescriptio erit inutilis prescribenti:q; sm Innocen.in.c.quia plerīq.de immuni.eccle.valet in foro conscientie ad hoc q̄ non teneꝫ restituere rē prescriptam nisi petatur ꝛ si non petitur infra tempus debitum iam amplius non tenebit etiam si peratur;vt vult gl in cle.vnica.de re.in inte.

¶ Quintodecimo queritur vtrū ecclesia prescriptione completa petat restitutionē in integrū.et dico communiter teneri q̄ sic inic.f.eo.ti.vsq; ad quatuor annos.vt supra.§.pūore.et idem glo.in c.f.de resti.in integrum.&d.ca.autem sanctorum. clesia contra ecclesiam prescribit;vt ibi.Similter etiam in cāsibus in quibus prescriptio dicta est dormire.qui tenere vellet sm aliquorum opinionem;quod currat:dicat q habitur restitutio in integrum,vsq; ad quadriennium

¶ Sextodecimo queritur verum negligens agere possit contra eū q rem suā alienauit postq; ille cui fuit alienata vsucepit eam et dico q; sic;quia alienator tenetur sibi ex delicto.ꝛ sua negligētia cessare non fecit delictus illius:de quo vide quod no. Bar.in.l.ij.de alienan.iudi.mu.can.facta.

¶ Rursus de prescriptione secundo quo ad prescribilia et prescriptores.

Prescriptio rursus secundo considerāda est quantum ad eam rem que prescribit ꝛ quantum ad eam personam prescribere potest.

¶ Primo ergo querit q̄ res prescribi possit.ꝛ dico q regulariter ois res oē ius:ꝛ omnis actio prescribi potest extra eo.ad aures.C.de prescript.xxx.vel.xl.annoꝝ.l.sicut in rē.Hoc tū fallit in his de quibus infra.§.h.et sequentibus ad decimumnonum.

¶ Secundo.Quid de peccatis:ꝛ dico q vllo tempore prescribi non possunt de iure canonico ꝛ foro anime.imo ea diuturnitas auget ō eo qui diu;q; pot.cū haberet de simo.cū in ecclesie.de iure aūt ciuili si peccatum est monetaneū lapsus tēporis penam alleuiat.l.si diuturno tempore.ff.de pe.ꝛ qſq; tollit ex toto:ꝛ idem est de iure canonico quantum ad penam fori cōtentiosi.vnde dicit cōiter doc.ꝛ sequitur panoſſi.in ca.cum haberet q̄ aduersus quodlibet crimen regulariter procedit prescriptio.x.annoꝝ:vt post lapsum quis nequeat accusari.et.in.l.adulter.C.de adul.dicit quod adulterium post quinquennium q̄s accusare nō pōt;nisi in quob⁹ casib⁹.vide glos.ibi. Et idem est de voto cōtra id q nō pscribit;sm teneatur q̄s ad finem seruare.de reg.sicut ꝛ sic cōtra votū religionis cōsuetudo nō ꝑdest.de elec.cū cōm.de prebē.cū iā dudū.ꝛ consequenter prescribi nō ꝑt contra sciuniā ꝛ vigilias ꝛ tētationem pecuniarum: quin obseruande sint constitutiones si a ꝓlatis mandent:q; hoc pertinet ad votum professionis.

¶ Tertio q̄rit vtrū prescribi possit q obedientiaꝫ visitationem ꝛ procurationem que debetur rōne visitationis.ꝛ dico q nō eo.ti.cū non liceat.ꝛ cap. cū ex officij.ꝛ de cen.cū instantia. Et intellige de subdito qui talia ꝯ ꝓlatoꝝ;alius aūtē pōt hmōi prescribere/puta abbas vel alius prelatus cōtra epm circa subditos eius. Et hoc casu sicut dicit Inno.licet subditus aliqualiter prescribat nō tū sino nomine:sed potius alterius cui de subiectione respondet.o.c.cum ex officij. Et de nerue ecclesiastice discipline cōtra quem non prescribitur vt q quis possit celebrare tempore interdicti pulsatis campanis alta voce.de consue.cnꝫ inter.ꝛ de sen. excō.alma.libr.vj.vel presentibus excōicatis aut interdictis publice.de ꝓbi.c.ꝑorum.lib.vj.

¶ Quarto non prescribuntur etiam a laicis ec-

Universidad de Deusto
Biblioteca

clesia.loca religiosa.ius decimarum:primitiarū. oblationum.aut alia spiritualia iura:q; ea possidere non possunt.extra eo.causam etiam si mille anni transierint ſm Joan.and.in.ca.ij.de preben. libz.vſ.ab eis autē a quibus possideri possunt bene prescribuntur.extra eo.ad aures.

¶ Quinto. Nec similiter a laicis pscribi possunt annexa spiritualibus:vt iuspatronatus:q3 limimita quo ad laicos seculares:quia laici conuersi licet non debeant tñ possunt spūalia tractare cuz clericis et prescribere.vide text.iuncta glo.in.c. er eo.oz elec.lib.vſ.dicit etiam Pan.in.o.c.ad aures.q3 posset papa concedere p̄iuilegium laicis vt possiderent aliqua spiritualia quia potest eis dare potestatem excommunicandi:z sic prescribere possent que possidere possent.

6 ¶ Sexto. Non pōt etiā prescribi limes seu finis. vel q3 adheret limiti episcopatuū:prouinciarum vel parochiarum.extra de paroc.super eo.iuncta glo.et.xvj.q.ij).licet.z.ca.inter.z ibi Panor. limirando dicit q3 fines de quibus constat vel cohereñ tia finibus prescribi non possunt intellige quacūq3 prescriptione etiam cum ti.cum text.generaliter loquatur:vbi tamen de finibus legitime nō cōstat prescriptio valet:sed cum in istis antiquis de facili non possit haberi probatio necessario concludens admittitur p̄sumptiua.facit.l.ſi arbiter. ff.de proba.ſm gl.etiam in.o.c.super eo.nō ola cohærentia limitibus sunt imprescriptibilia:sed tñi cohærentia principaliter:sicut si prope limitem fit amplissimum predium non est totū imprescriptibile.sed tārum pars principaliter cohereñs:de quo ſm Jo.an.regula vari nō potest sed boni iudicis arbitrio erit pcedendū.* Ratio autem q3 dicti limites prescribi non possint est ne termini predictoꝝ confundant:vt ex dictis iuribus colligitur. Et similiter ſm Ihost. pscribi non possunt limites digni ratis seculariuz:puta ducatuū:comitatuum et huiusmodi iz quotidie principes aliena territoria vsurpent. Limites autem pdiozum bñ pscribi possunt.xvj.q.iij.volumus.extra eo.q3 indicāte. Et similiter prescribi possunt que obstabant a limite puta fluuio. licet nūc propinquent ex variatione aluei.vt de ecclesia dicit:o;rec.q3 ppter hoc non variatur episcopatus:z ideꝝ Panoꝝ.vbi.ū. concludens q3 ea que sunt infra limites limitib⁹ non cohereñtia prescribi possunt:q3 satis probat. o.capi.per locum a speciali q3 prohibito vno reliquum videt esse cōcessum.de presum.nōne.z ſm eum vnus epūs prescribere potest epālia vel parochialia iura in ecclesijs diocesis alterius cum tit. vel per tñi tēpus de cuius initio nō est memoria. vn de epūs fecit annuas in ciuitate florentina habet ecclesiam vnā sibi subiectā cū toto populo eius:z facit.c.cū olim.z.c.auditis.eo.tit.vbi abbas prescripsit cōtra epm oia iura epalia in certis ecclesijs. Et per hoc dico q3 remanentib⁹ similibus potest prescribi etiam certa pars diocesis.

¶ Septimo queritur cuius sit limes si sit diuisibilis:aut que in eo sunt:z dico q3 cum limes diuidat fines necessario in se ē indiuisibilis:quia philosophice semper diuisibile per indiuisibile diuiditur:vt aret in corpore superficie linea et puncto vnde ridiculum est dicere q3 ager Petri non incipiat vbi finit ager Martini conuicinus et confinis;ſm nos tamen aliqñ limes est quid diuisibile puta fluuius. Et ideo dīa canonistis sub diuisione quod limes est longitudo seu latitudo spacium a spacio diuisingēs in quo aliqñ nihil potest consistere:vt qñ est valde strictus:vt qñ lapis p limite ponitur:sed in epalibus et prouincijs non sit ita stricte:sed assignatur qñ p̄ limite flumen aut mons:et tunc est dubium cuius sit limes vel q3 in eo extruit. Et dicit panoz.ſm opinionem que sibi verioz apparet q3 per longitudinem z latitudinē epatuū limes censetur ipso facto diuisus intellige qz ſm se terminantur fines ad lineam diuidentem tale limē p mediū:iz inquit actu per dominem non sit diuisus:pro quo tex.bo.in.§.insula.instit.de re.di.vbi insula lata in flumine distinguente agros pertinet ad proprietatem vtriusq3 oſi prout accedit ad dictos agros:et si magis accedit ad alterum est illius oſi tñi:vt.§.intenta.§ v.Si aūt res est indiuisibilis.vt ecclesia ibi extructa vterq3 epoꝝ habebit ibi iurisditionē p̄ indiuiso:z variter habebunt ibi commoda. Et hoc tene:licet alij aliter sentiāt.facit.l.arboꝝ.ff.cōi dui.vbi arboꝝ nata in cōfinibus est vtriusq3 oſi. 8

¶ Octauo etiam dico q3 prescribi non pōt liber homo.xvj.q.iij.§.potest.

¶ Nono nec res publice q3 sunt in vsu intellige.l.q semel deputate ad vsum ppli romani vel aliarum ciuitatū:vt viepiatee.pontes.z hmōi.z intellige nec in toto:nec i parte.ff.de vsuca.l.vsucapiones. C.de ope.pub.l.prescriptio.z.C.de aqdu.l.diligenter.etiam si is populus nō vtaf.ff.de vi pu.l.vta. 01

¶ Decimo. Nec publice functiones:id est pensiones agroꝝ siue ciuilis canon qui scilicet solui debet rei publice pro agris.o.§.potest similiter nec possessiones agroꝝ a colono.C.de prescri. xxx.vel.vj.anno.l.male agitur.

¶ Undecimo nec reseruata principi in signum subiectionis:z tributū z similia.l.cōperit ferenitas nostra.C.de prescri.xxx.annoꝝ.z facit quod no ta.in ca.cum non liceat.extra eo.

¶ Duodecimo. Nec res vitiose aut que naturaliter ex eis prescribi possunt longo tpe:insti.de vsufructu.§.quod autem.z.§.furtiue. Et intellige q3 nec prescribuntur nec vsucapiuntur nec a primo iniuste possidente nec a quocunq3 alio quamuis a primo 12

bona fide emerit vel aliter acceperit. Dicitur autem res vitiosa si sit furtiua aut vi possessa. Ubi dicit glo.in verbo longo tempore.s. triennij vel decennij:aut.xx.anno.sed.xxx.vel.xl.annoꝝ possent.C.de prescrip.xxx.nō.l.z ois.C.de an.exc.l.ſi. §.ad hoc. Et in verbo vi possessa dicit.i. vi expulsiua nō compulsiua:z idem Bar.in.l.ſi vi vel metu.C.de his qui vi metu.vide ibi. Et sic pz quod breuiarium emptū a fure z possessuz.xxix.annis tenetur emptor restituere si superueniat mala fides:q3 res furtiua nō nisi.xxx.annis pscribi pōt. 13

¶ Tertiodecimo. Nec res quam lex aut canon p hiber alienarein quo tamen ſm Panoz.in.c.cuz non liceat.eo.tit.sic distingue.* Aut enī lex prohiber alienationem quia eius rei nō est commercium nec possessio vt in rebus sacris spiritualibus z religiosis respectu laicoꝝ:z sic prescriptio non valet. * Aut prohiber alienationez ſm pliciter fauore ipsius rei:vt in fundo dotali z sic prescriptio non potest inchoari.l.ſi fundum.ff.ō fund.do.z glo.ac Bar.in.l.ij.C.de vsucap.pemp. §.ſi erat inchoata antequā esset dotalis fundus vel vsufructus non impeditur vsucapio.text. est in.o.l.ſi fundum. Et idem dicendum quando res peruenit ad personam priuilegiatam contra quā prescribi non potest:vt no. Jo.an.in.c.vnico. de iurepatro.lib.vj.q3 intellige ſi ignorat prohibitionem iuris probabiliter aliter non.* Aduertē dum est tamen quod secus erit de pupillo alteri succedente contra quem durante pupillari etate prescriptio non currit:licet ante fuisset inceptа. sed differetur vsq3 post pupillarez etatem.l.ſicut. C.de prescrip.xxx.annorum.* Aut lex prohibet alienationem non simpliciter sed sub certa solemnitate vt in rebus minoꝝ et ecclesie et tñc data bona fide z exclusо errore iuris p̄scriptio curit ſi habet alia comitantia.puta emi a minore quem credebam maiozem vel rem a prelato sed putabam capitulum consensisse et huiusmodi. Secus si errabam in iure credēs quod prelatus sine ea.posset vel minoꝝ sine decreto. Et sic intelli 14 ge glo.in.c.ſj.de his que fi.a prel.z textus iuncta gl.in.c.ſ.de reb.eccle.nō alie.li.vj.

¶ Quartodecimo. Nec res quam prohibuit alienari defunctus.q3 idem est sicut de prohibita alienari per legem scilicet quod vsucapi non potest. text.est in.o.l.ij.z ibi gl.z Bar.quod intellige qñ prohibitio fit ex causa per testatorem quia sine causa non valet vt legitur z not.in.l.filiꝰ.§.viu. 15 ff.de lega.ſ.z ibi plene per Bar.

¶ Quintodecimo. Nec res prohibita alienari per pactum potest:puta cum res obligatur z ꝯ obligans apponit pactum quod interim non alienetur.z impeditur translatio dominij:vt in.l.ſi creditor.§.vlti.ff.de distr.pigno.quia non currit prescriptio:vt not.Barto.in.l.vbi lex.ff.ō vsucapio. Panozmi.tñi in.o.c.cum non liceat tenet qō curat:z credo verius ſi alius a predictis contrahentibus prescribat.

¶ Sextodecimo. Nec res que tenetur precario tenere nomine:quia non ipse retinens sed dominus possideret.i.certe.§.is qui rogatur.ff.de preca. Et idem eadem ratione de colono vt dictum est.C.de prescrip.xxx.anno.l.male agitur. Et idem de possidente nomine alieno.eadem ratione.de rest.spo.cuz venissent. Et idem de eo cui creditum est pignus z de vsufru.quia censentur in mala fide.dicit tñ Panoz.in.o.c.cum non liceat quod emens a colono bona fide prescribit.sed dominus ſi ignorauit petit restitutionem in integrum ex clausula generali.l.ſ.ff.ex qui.cau.maio. ſm Specu.eo.tit. z glo.in.l.cum nemo.C.de acqui.pos.z placet p ea que dicam:licet Bar.in.l.cum solus.ff.de vsucapio.aliter sentiat.

¶ Decimoseptimo. Nec res empta a pdigo aut luxurioso vel lusore alienante distinguendo cū 17 panozmi.in.c.ſi diligenti.eo.tit. * Aut enim talibus est interdicta administratio z non valet contractus.nec inferturr vsucapiendi conditio.l. qui fundum.§.qui sciens.ff.pro empto. Aut non est interdicta z tunc aut ignorabat quod in malum vsum volebat precium consumere z potest vsucapere:q3 est bonefidei:vt.l.ſi quis cum scirer.ff. pro emp.aut hoc sciebat:z sic non potest vsucapere.vt in.o.l.ſi quis cum scirer.z est ter.in.l.ſi nō remuneradi causa.§.ſi adolescens.ff. manda. Nec obst.l.affectionis.ff.de dona.q3 intelligo an factum non valere in ista lege iz post factū fornicationis valeret soluendo. Hanc decisionē posuit Bar.in.l.cū quis ſi sciret.z secundum hāc limitarē.l.ſi.ff.de alea.vbi valet contractus alienationis factus alteri a collusore.s.quando non putabat precium in ludo velle consumere:alias ludis emptor prescribere non poterit. Et multomagis valet contractus factus in ludo cum collusore vñ nec iz venditionez locum habet euictio cū simul delinquāt.l.ſi.§.ſ.ff.qua.re.ac.nō da. et cōsequenter cum adsit mala fides z contractus sit prohibitus a iure non poterit prescribere.

¶ Decimooctauo. Nec res ignorantis vt tenet 18 domin? Petrus de pern.tracta.de cano.poz.all. l.cū ser.ff.de edil.edic.z concoz.glo.ibi. Dñ cōclu dit q3 quando quis ignorat actu z habitu ius sibi cōpetere:puta q3 ignorabat legatū sibi factū ex quo resultat sibi mandatū nō currit prescriptio nec fili? currit quando ignorat actu sed non habitu.puta collator scit se habere ius conferendi beneficium:sed ignorat factum ex quo resultat tibi ius agendi scilicet actum vacationis.de concess.preben.quia diuersitatez.de supplē.ne prelo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

literas. Panor. tamen indictoca. vigilanti. dicit q̄ ꝛ ignorantē ꝛ absentē currit ꝓscriptio: nisi possideat ciuiliter quo casu non currit: vt in.l. male agit. C. de pe. pe. scri. xxx. annoꝝ. Ex quo infert q̄ si meabsente aut ignorante ingredit quis possessionē meā nō incipit tunc prescriptio ꝛ fuerit ingressus bona fide: q̄ per hūc ingressū nō pdo possessionem. l. si id qō. ff. de acq. pos. ſ ꝛ anteq̄ incipiat prescribere op ꝛ pri⁹ perdā possessionem puta q̄ sciens alii ingressum suspicer me posse repelli: vel tradidi obliuioni ꝛ eā negleri p̄ becē nii: vt in. d. l. si id qō ab eo tēpore incipit currere prescriptio ꝛ nō pri⁹. vt no. Dy. in regula fine possessione. ꝛ sentit gl. ꝛ aperti⁹ Bar. in. l. ſ. C. de serui. Addit tñ qō ꝛ ꝛ ignoꝛ: ātē ꝓscriptio currat: tñ si ignorantia fuit ex iusta causa: vel pbabili tunc subueniē. ar. c. cuꝫ illorum. de senten. excom. que subuēnio erit q̄ restituet in integrū voluit Bar. in. l. ſ. ſ. si quis aūt. ff. de iti. act. priua. ꝛ facit glo. in. l. ſ. C. de pa. po. ꝛ tex. in. l. antepe. ff. de acquirē. here. ⁊ mihi plꝫ magis opinio p̄et. vbi ignorātia non fuerit crassa vel supina q̄ prescriptio p̄n cipaliter inducta est in penam negligētie. Incorporalia tamen nō possent quasi possideri nisi eo sciente qui prius possidebat: tamen data ei⁹ ignorantia ꝓscribi nequeunt. l. ij. C. de seruit. ꝛ aqua. ꝛ no. Inn. in. c. bone. el. ij. de postula. prela.

19 ¶ Decimonono. Nec res excommunicati vt dicit Panormita. in. c. j. eo. titu. cum sit impeditus a lege. l. ſ. in fi. C. de anna. exce. quod limita verſi in eo qui non est in mora petende absolutionis: al's secus: q̄ impedimentum oritur ex culpa fug.

20 ¶ Vigesimo queritur vtrū possint oēs prescribere: ⁊ dicit Dire. q̄ sic oēs qui suo nole possunt possidere: nō aūt qui alieno. extra eo. si diligenti vnde p̄scribere nō pōt possidens p̄cario. x. q. iij. q̄ cognouimus. ꝛ hoc quocunq; tempore. xvſ. q. iij. clerici nec colonus. d. c. clerici. nec vſufructuarius instit. per quas per. no. acqui. ſ. fructuarius nec creditor respectu pignoris. C. de pig. act. l. nec creditores. quia isti non possidēt sed hi quorum nomine possident. de resti. ſpo. cum veniſſet. Igitur si post centum annos probare posses initius possessionis. i. q̄ tuo nomine possessum fit: nulla p̄scriptio obstabit. d. c. clerici. nec possidētes alieno nomine alij postea tradiderit possessionē. ff. ō acquir. pos. l. possideri. ſ. quod si seruus. q̄ is cui tradidit prescribef posser. ij. Sec no. Jo. an. d. c. clerici. ꝛ Ber. extra eo. cum non liceat.

Presumptio duplic iter dicitur. Primo secundum quod homo existimat magnat de se. de qua infra superbia. Secūdo secundum qō iudicat circa alia a se: ⁊ hec est triplex.

* prima est iuris tantum: vt quando ius super dubio ꝛ verisimili presumit aliquid. * Secunda est iuris ꝛ de iure: vt quando ius super aliquo p̄sumit. ꝛ vlterius vlsponit ita esse: nec posse contrarium probari. Et de his habes in gloſſ. in. c. is qui. de spon. ꝛ ibi Panor. Quomodo autem a fictione differat hec secunda presumptio supra ficcio. ꝛ in glo. ſ. l. vnica. in. ſ. accedit. C. de re. vxor. act. Et sic contra fictionem iuris probari nō pōt q̄ lex omnino intendit contra veritatem fingere: puta mulierē esse stipulatam dotem sibi rēdi cum nō sit: gl. est in. d. l. vnica. ꝛ ſ. l. a diuo pio. ſ. pignora. ff. de re iudi. sed presumptio iuris ⁊ nō de iure aliquando admittit: p̄ probationem: vt no. in. c. is qui fidē. de spō. ꝛ in af. ſ ꝛ iam necesse. C. ō dona. ante nup. ꝛ hoc idirecte: vt est gl. in cle. vna de proba. * Tertia est presumptio hois. Et hec est tripler. * Prima violenta: de qua supra iudicium. ſ. iij. dictū est q̄ō ex ea p̄cedi potest ad condemnationem: nedum ad crudelitatem: quod summa Ang. hic limitat: nisi in delictom maxime graui q̄ō per eam non probatur: quia in crimine debēt ſſ iura esse probationes lumine clariores: sed vide quod hoc verum est quantum ad testes: non autem quasi ipsum factum aliter consteſ iudici: vt quando presumptio est vigentiſſima ꝛ indubitata p̄t quis puniri criminaliter. l. sciant cuncti. C. de proba. quod videtur sentire Panor. in. c. ex communicamus. ſ. credentes. de here. Jo. and. in addi. Specu. in tit. de probatio. ſ. ſi. ver. ij. Bald. in. d. l. sciant in. c. prio. ſ. furtum. de pace iur. firꝫ. ꝛ in. c. ſ. qui suc. tene. vbi dicit valere statutus quod ex contumacia non aliter ꝓbato delicto quis cōdemnetur ad mortem. alleg. Joan. and. in capitu. veritatis. de dolo ꝛ contuma. Specu. in titu. de fideiuſ. ſ. primo. verſi. sed pone. ꝛ Ro. in lege cornelia. ff. ad ſille. Quod autem aliquando doctores dicunt non esse procedendum in grauibus criminibus per coniecturas intelligitur ꝓbabiles tantum. * Secunda est probabilis facies semiplenam probationem: de qua dictum est ſbit quod si quis sit infamatus inducit purgationem canonicam. de purgatio. cano. si quis de gradu. ꝛ aliquando cum vno teste: vel iuramēto facit plenam probationem de presumptillud. ꝛ ex hoc dicit Sum. ange. licitum esse procedere ad condemnum malum quod videtur: sed ex ea iudicare mali q̄ō nō videf est mortale: quod non bene dicit: tum quia quod videtur: non iudicatur ex presumptione sed ex scientia tum quia ex probabilibus sapientes iudicant: ⁊ sic non est mortaliter ꝑ Archi. ij. parte. tit. iij. c. viij. dicit quod quisq; habet signa faris vigentia seu probabilia malicie alterius vt quia est male fame de prehensus pluries in tali vitio loquitur suspectus: ⁊ suspecta ipsa ⁊ de suspecto: nō esset mortale iudicare. hec ille

* Tertia est leuis et temeraria. de qua vide. ē. iudicium. ſ. iij.

Preuentio est preoccupatio actus iudicialis sicut si idem pōt iudicari a duobus ꝛ vnus alij p̄uenit: vñ h3 locū vbi l. si pluribus. ff. de lega. ſ. ꝛ de offic. presi. l. ſ. Primas. vide. ē. patriarcha.

Primitie vide. ē. decime. in prin. ſ. ſ.

Princeps in spiritualib⁹ dicitur papa interdū etiā episcopus. de maio. ꝛ obe. si ꝙs sinſt. in fi. in rēporalib⁹ aūt imperator. Qui etiam ꝛ cp. in. l. fi. C. de ꝓscript. long. tēpo. ꝛ bart. in. l. ho defectum cuiuſliber solemnitatis: vt dicit Bald. in. l. nullius. C. ad. l. iul. ma. ꝛ q̄ō no. Jnno. in. ca. cum oporteat. de accu. sic ſi fiat aliquid de licentia aut conſcientia regētis ciuitatē: q̄ō in rēporalib⁹ est verū. non potest aūt p̄ncepo alicui suā rem auferre et dare alteri sine causa vt cōmuniter tenetur. de quo vide. xx. q. iij. p̄ principale. ꝛ. C. ſi cont. ius vel publi. vti. Utrū aūt obligef ex suo contractu sunt opiniones in. l. digna. vor. C. ō lega. tamē Bal. de vſi. feu. in rub. de natura feu. tenet q̄ō sic: vnde si inueſtiuit aliquem de baronia vel castro non potest eum priuare sine culpa vel causa nec successores in imperio: vel regno: vt de iudi. notuit. Nec obstat quod habet plenitudinem potestatis: quia deus subiecit quidē ei leges. sed non cōtractus ex quibus obligatus est.

¶ De priuilegijs.

Priuilegiū dicti q̄ſi p̄uata lex. di. iij. priuilegia. est p̄uata iura iudulta a principe ꝑ ius cōe. de ſ̄. ſig. abba. extra eo. in his vbi ſ̄o aliq̄d cōcedit q̄ sit p̄ter ius cōe sine p̄iudicio alicui⁹ nō ē ꝓpne priuilegiū ſ ḥficiūt vt not. Panor. i. c. olim. de ſ̄b. ſig. * Et priuilegioꝝ alia sunt adeo cōcessa. vt gregorio ozare pio traiane. ꝛ prozē fornicariā ꝛ gñal'r oīa inspiratio spūssancti. ſcs cōmuni. xix. qō. ij. due sunt leges q̄ tamē lex cōmunis nullo mō est omittenda: nisi q̄s sit omnino certus de p̄dicta priuata: vt erāt sancti. xxiij. q. iij. transferunt. quia ſcs ipse sathanas transfigurat se in angelum lucis. Quedam vero concessa sunt ab hominibus. ꝛ de his intendimus.

Primo vero querif quot sunt species priuilegiorū: ꝛ dico q̄ō sunt quatuor in genere: tres simplices ꝛ vna mixta. Quoddaꝝ enim dicif reale. vt quod est ecclesie. dignitati. ciuitati. vel loco. aut p̄sone ratione loci vel alicui rei concedi⁹. extra eodem cum olim. ꝛ. c. seq. * Quoddā est corpale pure. q̄. ſ. conceditur corpori. vniuersitati vel collegio. quo soluꝫ communitas ꝛ nō singulares perso ne possunt se iuuare sicut dicitur. xij. q. j. qui male. numittitur. q̄ ideo corporale dicitur: q̄ cū corpore. i. colligit perit. Quoddā vero est p̄sonale. i. concessum persone et est duplex. vnum. ſ. personale. ſingulariter. vt q̄ alicui vel aliquib⁹ personis cōceditur certis ꝛ propꝛijs nominibus expreſſis de offic. lega. volentes et tale non egreditur personā cui conceditur: nisi hoc exprimef de concessio. ſ. benda. constitutus. ꝛ si conceditur obtentu dignitatis non vtitur quis eo ſi aliam dignitatem adipiscatur. de po. priv. bone. ſ. ſi. ꝛ extinguitur cum personatimo aliquando ante vt cum eo abutitur ꝛ sequitur p̄sonimissa fit concessum cum determinatione loci vel temporis: quia extra illa cā non sequitur. vt priuilegium vſus palij. de auto. ꝛ vſu pal. ex tuarū. Aliud vero est personale communiter quod concedif personis nō expreſſis propꝛijs nominibus. vt priuilegium minoꝝ anno. xxv. ff. de minori. l. ſ. per totū. * Quoddam vero est singulariter personale ꝛ communiter corpozale. vt q̄ō vniuersitati aut collegio alicui conceditur sit q̄ō quilibet singulariter de illa vniuersitate se possit eo iuuare et etiam ipsa vniuersitas. de senten. excom. contingit. cuiusmodi sunt priuilegia concessa predicatoribus ꝛ minoribus.

¶ Secundo queritur quis possit priuilegium cōcedere. ꝛ dico q̄ quicunq; potest: ꝛ in quib⁹ potest legem facere potest etiam priuilegium indulgere secundū hostien. ꝛ omnes vt papa quādoq; in temporalibus. vt not. in. ca. per venerabilem. qui fil. sint legi. puta in terris sue temporalis iurisdictionis: vel quādo iurisdictio ad euꝫ devolueretur imo dico q̄ō semper nisi preiudicaret iniuste dominis temporalibus iuxta dicta supra lex. ſ. iij. ꝛ supra papa. ſ. xj. ſ spiritualib⁹ aūt semper potest. h3 fm Bos. mmꝫ confueuerit aliquē priuilegiare cōtra se. ar. de prescriptio. cū ex officij. quod est cōtra fingentes se habere priuilegia iudicandi de rescriptis pape. ꝛ quod secūdum illa nisi sit sine eorum approbatiōe p̄cedendū et huiusmodi. Concedere etiā potest priuilegiū imperator in rēporalib⁹ ꝛ ſ nūq; in spiritualib⁹: q̄ de eis nihil pōt statuere xvſ. dis. bene quidē. Et similiter concedere potest eps. de re. vo. constitutus. de censi. cum venerabilis. dumtamē faciat ꝑ vtilitate sui capituli. de iurpat. pastoralis. de excess. ſ laro. sicut venire. Et nunquid ꝛ ius patriarcha. de cleri. non resi. cum ad hoc q̄ō aūt concedere possit priuilegium immunitatis talliarum ꝛ onerum infra. ſ. nono.

Universidad de Deusto
Biblioteca

C Tertio queritur a quo ꝛ qñ priuilegium sit interpretandum: ꝛ dico qđ ſm Hoſtiē. ſi verba ſunt obſcura vel ambiguateius eſt interpretari cuius et cōdere ꝛ interim negociū ſuſpendek. de ſenten. excōmuni. inter alia. ꝛ de iudi. cū veniſſent. ſi vero non ſunt obſcura vel ambigua. oꝫ tenor conſiderari diligenter. extra eo. porro. ꝛ ca. recepimus et potius intentioni quā verbis inſiſtendus eſt. ſ. q. ſ. m. archion. xxviij. diſti. ſedulo. de verbo. ſignificatione. intelligentia. et cap. in his. ꝛ quantū fieri pōt largiſſime interpretandū eſt de donatio. cū dilectus ff. de conſti. prīncī. l. beneficia niſi preiudicet iuri alienoꝫ: tūc reducik ad ius commune. de cōſue. cū dilectus. §. penul. et ſi. oppñ aliquid operetur. Concor. Innocē. Ber. ꝛ Hoſtr. * Sed qꝛ illud qđ de latiſſima interpretatione dictū eſt videtur euerti p capi. cū dilectus. de conſuetu. iuncta glo. vbi ea q̄ repugnāt iuri cōmuni ad illud quantum eſt poſſibile reducendū eſt: ideo limitādo illud dictū ſic diſtinguo. * Nam ſi ſit priuilegiū proprie. i. contra ius debemus interpretari ſtricte vt min⁹ deroget iuri communi q̄ ſit poſſibile. d. c. cū dilectus. vnde diſpenſatio cū illegiti⁹ no ad ordines intelligik de minoribus tm̄. vt. §. ordo. §. h. imo ſi non ex primik cauſa cōceſſiōis. aut nō ſit ex certa ſciēria vel motu non p̄ſumik de voluntate principis. l. ſ. C de peti. bo. quinimo per importunitatem obtentū. l. ſ. C. de fun. limi. et vult Bald. in. c. ij. cauſam. de proba. qđ ponak ſimul ex certa ſcientia ꝛ motu pp̄rio. Et idē dic in reſcripto qđ tollit ius tertij: ꝛ in priuilegio ad bñficia. de preben. Quis libr. vſ. * Et hec limita primo: niſi conſuetudo aliter interpretetur: vt no. in. c. qđ dilecto. de con. et affi. ꝛ ſecundo niſi verba aliud exprimant: qꝛ ab eorū p̄pria ſignificatione non recedimus niſi de mente aliter cōſter. vt no. in. c. olim. ꝛ in. capi. in his. de verb. ſigni. Aduertendum eſt tñ hic ſm Paū. in. c. cū ad hec de cle. non reſi. qđ ſi priuilegiū enormiter ledit eccleſiam vel aliū nonvalet. niſi fiat mentio de hac enormi leſione: qꝛ in dubio nō preſumitur princeps condere aliq̄d cū alterius graui diſpendio. l. quoties. C. de preci. impe. offe. et deci. ſuggeſtum. ꝛ in. l. ij. §. ſi q̄s a princ. pe. ff. ne quid in lo. pu. ꝛ ſequēter taciturnitas inducit ſurreptionē. de reſcrip. poſtulaſti. Unde priuilegiuꝫ immunitatis ab onerib⁹ p̄ſonalib⁹ alicui a p̄ncipe conceſſum non liberat eū ab aliis oneribus. que pōt breuiter et leuiter expediri: vt eſt caſus in. l. decurio fortunam. C. de decurio. * Si vero accipiamus priuilegiū large p̄ omni. l. conceſſione que ē preter ius: ſic priuilegium principis eſt latiſſime interpretandū in preiudicium ipſius cōdentis: ſi ſtricte in preiudicium aliorum. de priui. qꝛ circa. l. vltima glo. ꝛ per Inno. in. c. olim. de verbo. ſigni. ſi etiam ſit cōceſſum cauſa pietatis. vt not. Paū. in. c. cū dicat. de eccle. edi. In dubio tamen debet potius interpretari vt aliq̄d valeat de verb. ſigni. abbate. ꝛ. l. quotiēs. ff. de verb. obliga. niſi preiudicet iuri diuino vel libertati ſpiritus. vt not. Paū. in. c. licet de regula. Cum autem priuilegium vel gratia conceſſa perſone ſimpliciter loquitur debet intelligi ſecundū conditionem perſone. l. ſi q̄s filio. §. irritū. ff. de iniuſt. teſta. xvſ. qđ. ſ. placuit. et. c. ſic viue. ꝛ. l. plenū. §. ij. ff. de vſu ꝛ habit. vſi dicit Bald. in. l. ex militari. ff. de teſta. milit. qđ priuilegium conceſſum epō de celebrando tpe interdicti videtur conceſſum vt celebrare poſſit in pontificalibus ſcōm qualitatem ſuam. De his dñis bap. de ſiſco in quodam opuſculo ſuo ſic dicit Quantū ad interpretationem priuilegiorum. * Prima concluſio. interpretatio priuilegij regulariter ſit ſtrictiſſime ca. priuilegia. iij. diſtin. Jo. an. ꝛ bu. in. cap. olim. de verbo. ſignificatio. * Secunda concluſio. Ubi priuilegium non priuat legem communem ſed priuatam. puta conſuetudinem vel ſtatutum et reducit legem priuatam ad ius cōe tunc debet late interpretari. text. eſt in. ca. olim de verborum ſignifi. ꝛ ibi per. Jo. and. * Tertia concluſio. ſtion debet priuilegium adeo ſtricte interpretari vt nihil operetur. Feli. in. c. ſ. de reſcrip. ꝛ in. c. cauſam. eo. tit. colla. ix. * Quarta concluſio. priuilegium quod ſapit beneficium latiſſime interpretaꝫ Joā. an. ꝛ bu. in. c. olim. de verbo. ſigni. per. l. beneficius ff. de conſti. prīn. limita hec tamen niſi eſſet beneficium ambitioſum. puta diſpenſatio ſuper pluralitate beneficiorū: qꝛ tunc ſtricte interpretatur. primo ꝛ domi. in. ca. licet. de tranſla. epiſcopo. num. abb. in capi. rodulphus. de reſcript. * Quinta concluſio. Verba priuilegij pape ſunt interpretanda ſecundum canones: non ſecundum leges. Bald. in. l. ſi quando la. ſ. C. de bo. va. lib. x. * Sexta concluſio. priuilegium generaliter indultum non includit caſum contra rempubli. ꝛ ſi concludere non vale ret. Bal. in. l. ſubemus. C. de ſacroſan. eccle. p̄ſtitꝫ text. * Septima concluſio. priuilegia ſunt interpretanda ſecundum qualitatem perſone bald. in l. ex militari. per illum tex. ff. de milita. teſta.

C Quarto queritur vtrū priuilegium continens ius commune aliquid proſit vel operetur et ſecundum Hoſti. dico quod tale priuilegium aliqñ datur de procu. quia ſu cauſis. ꝛ non fruſtra ſ̄ multis ex cauſis: primo quia magis ſolet timeri quod ſpecialiter cauetur quaꝫ quod generaliter. xxiij. diſtin. q̄ſ. ſecundo quia multi ſciunt talia priuilegia ignorantes iura communia: tertio quia cum plerīq̄ male iura ſeruentur. per priuilegia immo uantur. de treu. ꝛ pa. c. ij.

C Quinto queritur vtrum priuilegium concedi ſum patri tranſeat in filios. ꝛ dicit Panorm. in. capi. licet de ceuſi. poſt ci. iu. l. ſecunda. C. de epiſco. ꝛ cle. qđ priuilegium quandoq̄ conceditur ratione dignitatis innate: quandoq̄ reſpectu officij ſiue p̄feſſionis: qđq̄ reſpectu neceſſitatis. * Primo caſu tranſit to filios. vt in. l. femine. ff. de ſenatu. ſus. nam ſi pater nobilitaꝫ ratione dignitatis hoc priuilegium tranſiit in filios: de quo dic vt not. in. l. ſ. C. de digni. lib. xij. ꝛ in. d. l. femine. ꝛ ibi glo. dat exemplum de vxore q̄ ſe confeſſar. radiſio martiti donec ad ſecunda vota tranſuerit: vt ſi efficitur vxor ſenatoris efficitur nobilis: licet prius eſſet ignobilis ꝛ multo fortius filij nobilitantur ex nobilitate patris. * Secundo autē caſu tranſit in filios legitimos patre viuente. * Sed in tertio non tranſit in filios etiā patre viuēte ſm glo. ſi. in. d. ca. ij. ꝛ exemplū eſt in ter. de ceco qui nō tenetur ad collectas ſeu munera perſonalia nec extraordinaria. ſecus ordinaria. Unde ibi etiā Ludo. de ro. in ſuis ſingula. qui dicit quod ciuitas conceſſa vni ro ſi ſit inuariabilis. l. libertus. §. patris. ad mūni non tranſit ad heredes ſi ſit variabilis: tranſit ve cip. Immunitas etiam conceſſa tibi ꝛ filijs tuis intelligitur vt etiam filij habeant illam viuente patre. vt no. Bar. in. l. gallus. §. quidā recte. de li. ꝛ poſthu. Si etiā cōcedo tibi ius hauriēdi aquaꝫ aut portandi ad fundū vel vbi vis ſm Ludou. de ro. hec ſeruitus nō trāſit ad heredes qꝛ eſt quid perſonale ꝛ non reale. de quo vide text. vnicum. in. l. pe. ff. de ſerui. p̄edi. cuius contrarium Bald. dicit ſe reſpondiſſe antequam illum videret.

6 C Sexto queritur vtrus priuilegiati ſocius gaudeat eodē priuilegio: ꝛ dicit Panormi. in. capitu. quam ſit. de iudi. quod ſic quando priuilegiū eſſet inutile priuilegiato. ſi ſocij non gauderent: facit capitu. licet. de priuile. lib. vſ.

7 C Septimo vtrum impetrantes literas familiaritatis a cardinalibus gaudeant priuilegio familiarium: ꝛ dicit Panor. in. c. cum dilectus. de cle. non reſi. quod non debēt in aliquo gaudere. ꝛ facit capitu. fina. de verbo. ſigni. lib. vſ.

8 C Octauo vtrum priuilegiatus ex aliquo ꝛ non vtens eo gaudeat priuilegio: ꝛ dico vt ſupra argumentario. §. ij.

9 C Nono queritur vtrum priuilegium eius q̄ faciens eſt ciuis eo pacto: vt collectas ꝛ munera non ſubiret. ſit illi obſeruandum: ꝛ dico q̄ Panormi. in. c. peruenit. de immuni. eccle. dicit multa que ibi vide diffuſe ꝛ hic ſub iſto cōpendio. * Primū eſt obſeruandum. l. ſ. C. de his qui ſpon. mu. ſuſc. Tale priuilegium ſm Jo. an. ib dem poſt Boſſre. lib. x. imo ſm Panormita: eſt irreuocabile cum tranſierit in contractum vel quaſi: de quo nota Barto. in. l. quod ſemel. ff. de decre. ꝛ ordi. facie. * Secundum. Non ſolum imperato ſed etiā omni inferiores poſſunt ſubditis ſuis talliarum ꝛ exactionum immunitatem concedere: ſed illi quidem ſine preiudicio ciuitatis ſiue vniuerſitatis in preiudicium ſuum: vt ſi conſueueeunt accipere centū ꝛ eximſit aliquem per decem iam non accipiant niſi. xc. ille vero ſcz imperator etiam cū preiudicio vniuerſitatis ita q̄ ſeruādum eſt priuilegiū vt ſonat: modo p̄ceſſerit motu p̄prio non ambitione vel importunitate petentium: ſi autē vniuerſitas ledatur ipſius p̄ncipis remediū eſt implorandū. tamē teſte modica eſt equo animo ferēda. Per hoc tamē nō derogatur principi maxime poteſtati pape. * Tertium. Ex his infert primo q̄ priuilegiū inferioris non preiudicat vniuerſitati ſed concedenti: ſecus in priuilegio p̄ncipis: ſecundo q̄ priuilegiū concedēs immunitatē nō valet niſi motu proprio cōcedatur: qđ limita niſi in reſcripto ſit apposita clauſula tali lege non obſtante. qꝛ cū ſit ℨ legē nō valet: niſi de ea ſit mentio facta vt not. Bar. in. l. vacuatis. C. de decurio lib. xiij. q̄ inferior a principe immunitatē predictam pōt cōcedere in ſuſi ꝛ non vniuerſitatis ꝛ a fortiori imperatoris preiudicium niſi obſimiam paupertatem: qꝛ tunc officiales ſup exactione de purati poſſent facere remiſſionem ſm Bart. poſt gloſſ. in. l. oīs. C. de anno. lib. x. * Quartum. Decurriones ciuitatis nō habētis iura p̄ncipis ſcōm Bart. ff. de iur. immu. l. ij. ꝛ. d. l. vacuatis. poſſunt dictā immunitatē concedere doctoribus ꝛ medicis nō aute alijs. l. ſ. C. de decre. decu. li. x. ciuitas vero ipſa cōcedere nō pōt in p̄iudicij ſuperioris vt no. glo. in. d. l. vacuatis. nec etiam in ſui preiudicium iam ſubditis. vt. d. l. ij. ꝛ niſi fieret cōceſſio ex cā aliquibus puta doctoribus vel medicis. d. l. ſ. non ſubditis autē veniētibus nouiter ad habitandū pōt. vt in. d. l. ij. ꝛ. l. de. ff. de decre. ab or. fac. Ita diſtinguit Bar. vbi. §. Sed intellige in ciuitate nō habēte iura p̄ncipis. que ſicut ꝛ prouincia imponere non poteſt collectas p̄o vtilitate publica: vt. l. vnica. C. de ſuperindi. lib. x. ſ ꝑ ſua neceſſitate ſic: vt no. Bar. in. d. l. vna. alia autem ciuitas poteſt concedere ſicut ꝛ imperator. vt no. in. c. ſuper quibuſdam. de verbo. ſignifi. * Quintū Immunitas a munerib⁹ ſimpliciter ſub generalitate conceſſa nulla facta ſpecificatione: neminē excuſat ab oneribus patrimonialibus ſupportandis nec ab ordinarijs. ſed ab extraordinarijs ſecūdum Bar. in. d. l. ij. non porrigitur ad honores. l. cui muneris. ff. de mu. ꝛ oneribus.

C Decimo queritur qualiter priuilegium eius cuetur ꝛ ſit inualidū ꝛ dico multis modis. * Primo ſi fuerit ſubreptitie conceſſum: qꝛ fauore carent quantum ad impetrantē. de reſcri. literis. §. qđ eſt quando impetrans ſuggerit falſam cāz ex qua vt vera datur priuilegium. xxv. queſti. ij. ꝛ ſi legibus. * Secundo ſi ſit contra conſtitutionem ꝛ de ea non facit mentionem de his que ſi, a ma-

io.par.ca.cſi nos.ridē est ſi ſit cōtra cōſuetudinē ⁊ de ea dō faciat mentionē.de ꝓſti.c.ſ.li.vſ.ridem ſi ſit datū ℨ mām q̄ illud non tollit niſi de illa faciat mentionez.de fide inſtru.inter dilectos.et no.glo.xxv.q.ij.in prin.* Tertio ſi priuilegiatus faciat ℨ illud q̄ in priuilegio exprimit cōceſſum quia ipſo facto ceſſat.de priuil.poſto.⁊.ca.accipimus.* Quarto ceſſante cauſa priuilegij q̄ ceſſat ſiue ceſſare dz ⁊ illud de ap.cū ceſſante.qō Bern. ubi vī limitare cum aliis est oānoſum.xj.q.ſ.generaliter.* Quinto cū incipit alicui eſſe iniquū ḣcipue ei in cui⁹ fauorē est cōceſſum:q̄ vt dī in regula:q̄ ob gratiā alicui cōcedit nō est in ei⁹di ſpendiū retorquēdum.de reg.lib.vſ.de verb.ſig. quid per nouale.iuncta gl. Sexto priuilegiū ſecundū facies plenā ſiue expreſſam mentionez de priori.de reſcri.venēs.ſm Goſ.ſi ꝯo non faciat mentionē:nō tollit illud:etiā ſi primū ſit gñale ⁊ ſcōm ſpeciale ſm aliquos:ſed Poſtiē.tenet contrariuz ⁊ melius:de quo vide.in.c.veniēs.de prescrip.ſimiliter nec ius cōe illud tollit niſi faciat de eo mentionē de reſcri.cum.oꝺinē.Si autē ſit conceſſum priuilegium cum clauſula q̄ nō reuocet:niſi fiat mentio de eo de verbo ad verbum:videt tamē reuocarū ſi in ſcōo ptineant pleniſſima verba:vt non ob.quibuſcūq̄ priuilegijs etiam ſi de verbo ad verbū debeat de illis mētio fieri ⁊c. ſm Panorm.in.c.cum inſtantia.de ſenſi.vide.ℨ. exemptio.§.xſ.* Septimo per concedentis reuocationem.ar.ff.de iudi.l.iudiciū.qō ſine cauſa facere non decet:ex cauſa tamē reuocari poteſt:debet puta quia alijs ſit leſio enormis.vel q̄ is qui accepit non ſeruat priuilegia ſui ſuperioris conceſſa ſubditis ſuis.co.ti.dilecti.⁊ hmōi. vbi not. ſm Ioſt.q̄ ſi ſuperior ex certa ſciētia confirmauit priuilegium conceſſum ab inferiori non poterit poſtea reuocari per inferiorem.xxv.q.ij.priuilegia.primo ⁊ ſecundo.qui addit ex hoc q̄ priuilegia eccleſie conceſſa a rege vel imperatore.⁊ per papam ex certa ſcientia confirmata non poteſt imperator reuocare.Octauo per propriam ⁊ expreſſam renunciationem.de deci.nuper.qō intelige quārum ad ius tangēs renūciantē tantū:ſecus ſi tangit papam:vel alios:vnde dicit Panorm.in.c.ſi de certa.eo.rit.liberū eſſe cuiq̄ renunciare priuilegio ſuo modo non taugat ius ſuperioris aut tertij:vnde priuilegio exemptionis renūciare non pōt priuilegiatus ſine licentia pape.de arbi.cum tempore.nec clericus cuilibet priuilegio ſuo de foro competē.ſi diligenti.ſimiliter nec abbas ſiue conuētus ſm Bar.in.c.cum dilectus. de reli.do. Nono per legitimam preſcriptionem ⁊ vt ptz ex dictis.ℨ.preſcriptio.ij.⁊ de preſcript.ve uiens.in ſ.ſi Decimo per abuſum.xſ.qō.iij. priuilegiū qō exponi pōt per non vſum.vel vſum contrarium ſm Archi.puta ſi priuilegiatus vt decimas non ſoluat ſoluit ſicut alij:⁊ exemptus conuentus coram ordinario reſpōdet non allegans priuilegium vel ſi allegat non oſtendens de quo §.ſequen. Si quis tamen allegat priuilegium ⁊ et non ſeruatur ⁊ ſm Poſtien. non debet imputari.non ob.ff.de cōmo.l.qd eos.q̄ non ſit eo vſus: vel ſit factum contrarium niſi forte ſentētia ferat̄ ꝓtra eum ⁊ non appellet.de re iudi. ſuborta.

¶ Undecimo querit vtrum priuilegiū admittat̄ per vnū actū ℨiū.⁊ dicit Panor.in.o.c.ſi accelſiſſent.de conſti.in hac materia tot eſſe opiniones quot capita.ſed ſibi placere diſtinctionē Jo. andr. aliquibus additis.* Aut eſſi priuilegium hz tps annexū ſcz quo ouret.⁊ ſtandum est tpore terminato.C.de ꝓbi.imper.offer.l.quoties.quod intellige niſi conueniatur ante tps.quo caſu dic vt infra.Quandoq̄ etiā habet in ſe cām tacitā vī expreſſam:qua ceſſante ceſſet vt ſi ex poſtfacto incipit enormiter nocere:vt in.ca.ſuggeſtum.de decī.ſi Aut ſumus extra iſtos caſus ⁊ tūc diſtingue. Aut eſſi conceſſum est circa iudicia:aut circa negotia.* Si primum:aut ergo ad agendum ⁊ durat tāto tpe q̄to durat actio.l.ſi eū.ff.ſi quis ea.§.qui iniuriarū.aut ad accipiēdū.⁊ ſic est perpetuū niſi quis deprehendat in dolo in non exciendo tpe quo agit contra eum.* Vīero ſcōm ſcz circa negotia:tunc aut datur ad aliquid operandum:⁊ perditur ſpacio decē annorū.ſi priuilegiatus eo non vtitur.ff.de nūdi.l. ſ. vbi ciuitas perdit priuilegiū nūdinarū:ſi decēdio non vtitur per qō dicit ibi Bart.q̄ eodem modo ſtudium generale perdit priuilegiū doctorandi:qō tamē non ꝓcedit ſi eccleſie conferatur vt dicetur.* Aut datur ad nō faciendū:⁊ tūc diſtingue.* Nam ſi aliquid reſeruauit ſibi princeps:nō pōt priuilegiatus renunciare priuilegio.niſi quatenus ſingulariter eum tangit:de arbi.cū tpe.* Si aūt nihil reſeruauit ſibi etiā diſtingue.* Aut eſſi fuit cōceſſum priuate perſone:⁊ perditur per vnicam contrauentionem ſcz ſi directe obuiatur illi vt est caſus.o.c.cum accelſiſſent.ſecus ſi non directe.vnde de priuilegiat⁹ ne ſubeat aliqua munerata publica vel honores:⁊ ſpōte acceptans vnuz non preiudicat ſibi in alijs.nec etiam illo ſi denuo eligatur ad illas.C.de excuſatiōe tutorū.l.volūtarie niſi acceperit decurionatum:quia ex illo officio aſſumitur ad illa officia.deoque acceptando illud videtur ſibi preiudicare.* Aut fuit ceſſum commum vel eccleſie:⁊ tunc non perditur niſi legitimo tempore preſcribatur.vt est caſus capitu.ſi de terra.⁊ cap.accedentibus.de priuilegijs. Et est ratio quia ſingulares perſone non poſſunt per contrauentionem renunciare priuilegio eccleſie ⁊ quia per contrauentionem perditur priuilegiū ex tacita renunciatiōe:quā tacitā renūciationē validā in priuato quilibet directa cōtrauētio inducit ar.c.cū renūciaſ.xxxiij.q.vi nō possent expreſſe renūciare priuilegio eccleſie cōceſſo:ita nec tacite:vt no.in.c.accedentibus. Unde idē dicēdū in alio qui ex cōtrauētiōe non poſſet renūciare priuilegio. Ubi etiaz no.q̄ priuilegiū est cōcernēs vtilitatē eccleſie ⁊ canonico ſpectu ſue vtilitatis dūtaxat ſed reſpectu vtilitatis eccleſie nō poſſet allegari nō eē ſublatum Et idē dic vbi dak put.reſpectu plurīū ꝑſonarū vel rerū q: hz q̄s venīat ℨ vnū:nō vī renū.ℨ reliquis.

12 ¶ Duodecimo querit vtrū re deſtructa perdat priuilegiū ūlt rei pceſſuz ⁊ dicovt.ē.cuitas.§.ij. hibēdū:⁊ dico q̄ priuilegiat⁹ a loco:ū ordinatibus viris prudentib⁹ ⁊ oi ſuſpicione carentib⁹ ad hoc per ordinarios deputatis tenetur priuilegiū exhibere integraliter:⁊ clauſulā de qua è cōtroūersia tranſcriptam.c.cum perſone eo.ti.lib.vſ.

13 ¶ Decimoquarto querit vtrū ſcriptura vel bullatio ſit de eſſentia aplici priuilegij:⁊ dico ſcōm Inno.in.c.cōſti.de reſcri.⁊ Archi.⁊ Jo.an.in pe. mio.vſ.q̄ neutrū illorū.i.ſcriptura vel bullatio eſt de eſſentia ei⁹:⁊ ſi ſine bullis ſepe apud pontif ſimos ꝓbari non pōt ꝓpter multa abſurda que ſequerent̄ ꝑmittēdo ꝓbationē p teſtes:apud q̄s impoſſibile eſſet ſcire oēs cōtinētia gratie:⁊ oēz formalitatē:non tñ oīno est impoſſibile:alias in nullo priuilegio permitteret ꝓbatio tenoris p teſtes q̄ tñ ꝑmittit extra eo.cū olim el.ſ.vbi cōtenta in inſtrumēto pdicto ꝓbari pōt p teſtes.q̄ illud negārit:ſi deponāt de tenore:⁊ quod erat ſine vitio nec est neceſſe ꝓbare de veritate inſtrī. Vide etiā Pa.in.c.i nfa.de reſcri.vbi tenet opinionē predictorū:⁊ dicit q̄ licet ſcriptura requirat ad ꝓbationē gratie:nō est tñ ō ſubſtātia gratie.vnde mortuo papa qui fecit gratiā literis nō dū extractis.nō expirat gratia:ſi ſucceſſio debeat literas dare facta mentiōe de ꝑdeceſſ. Ex hoc ait dicit Bal.⁊ Cal.q̄ ſi papa verbo alicui pronūciat eī ꝑm vel abbatē q̄ ſtatim est eps vel abbas licet recipi nō debeāt ꝑ prelatis niſi gratis.ꝛ ꝓbēt per tras aplicas:als tñ recipiētes q̄ ſe ingerētes incurrūt graues penas:vt patet per extrauag antem Bonifa.que incipit iniuncte.

15 ¶ Decimoquinto queritur quomodo priuilegiū apoſtolicum vel alia ſcriptura dicatur falſa:⁊ dicō vt infra rabellio.§.x.

16 ¶ Decimoſexto queritur q̄s inciptat priuilegiū aplicū:puta q̄ aliquis nō exco. cet:⁊ dicit Be.in c.ſ.de concel.ꝓbē.ll.vſ.quoſdā tenere q̄ ſtatis

bullato priuilegio:q̄s quidā intelligūt q̄s quis per ſe vel per procuratorē ad hoc datū priuilegiuz impetrauit:q̄ ex quo cōcurrit voluntas cōcedentis ⁊ impetrātis ſtatim hz efficaciam etiā ſi tale ius habentes in priuilegio hoc ignorēt: q̄ poſſent eſſe plures. Et ſi papa in priuilegio diceret ꝑſentī per ſe vel per nūciū:ꝓhibem⁹ oībus nēq̄s eū excōicet idē eſſet ⁊ ſtatim effectū habet q̄ cōcurrūt voluntates ꝓdicte. Si vero nec per ſe nec p nunciū quis impetrat ſed papa proprio motu vel ad inſtātiā alteri⁹ dicūr q̄ nīſi appeat de voluntate cōtraria concedentis:priuilegiarius nō gaudebit beneficio niſi poſtq̄ ad eum peruenerit. Et idē videt tenere Inn.⁊ Ioſt. vide infra renunciatio.§.iij. Quando autem pendet lis ſuper validitate priuilegij vtrū debeat quis ꝓuari poſſeſſione ſupra exemptio.§.vſ.

Probabile ouplr ō: primo vt est q̄d diuſſum cōtra occultū:⁊ est illud q̄p teſtes ꝓbari pōt de quo ſupra notoriū.ſcōo vt est quid pertinēs ad opinionem. Et hoc duplicīter primo vt est obiectum opinionis credibile:⁊ ſic Ariſt.in.ſ.topi.dicit q̄ probabile dicit q̄ videt oībus aut plurib⁹:aut ſapientibus:⁊ ex his aut oībus:aut plurib⁹ aut maxime notis ⁊ probabilibus⁊ preciſis:⁊ ſcōo vt est opinionis cauſa mouens ad credendum:⁊ ſic est cōiectura vel ſignuz ꝓbabile.i.q̄ videt oībus esse verū:aut plurib⁹:⁊ aut ſapientibus ⁊c.* Et ſic probabile aliq̄d reddi tur apud nō habentē demōſtrationē de aliquo multipliciter. Primo autoritate oīm hoīm:vt q̄ mater diligit filiū:⁊ ſecundo autoritate maioris partis hoīm:vt q̄ furtum ſit peccatum:⁊ tertio ſapientū:vt q̄ ſpūs angelici nō ſint in loco:quarto maioris partis ſapientū:vt q̄dam ſit immortalis:aut quinto preciſionez vt q̄ felicitas nr̄a conſiſtat in intellectu:q̄ Ariſt. tradit. Et idem dic in materia iuris quo ad doctores iuriſtas. Et ſcōm Cancel.q̄ ſic est ꝓbabile dicit certū moraliter q: certitudo moralis non contingit ex euidētia demonſtrationis ſed ex coniecturis probabilibus groſſis⁊ figuralib⁹. Unde vt dicitur in.ſ.lib.ethi. indiſciplinati eſt in vnaquaq̄ re certitudinē que rere iuxta exigentiam materie. Eque enim vitioſum est perſuadentem querere mathematicum ⁊ moralem demonſtrantem.

¶ De probatione.

Robatio ſecundum Azo. est rei dubie per argumenta oſtentiorque diffinitio licet ſm Goſſ. habeat locum ſolum in his que probantur per diſputatiōis inſtantiam tamen ſi per argumēta intelligamus media quibus probatur est bona etiam in materia iuris. Et regulariter probatio incumbit aſſerenti.vſ.q.v.capi.fi.⁊ in.l.ij.ff.de probationibus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

1. qõ ¶ Primo vero queritur quotuplex est pbatio. ⁊ dico q̄ in gñe est tripler. Prima. s. euidentissima id est per priuilegia vel instrumenta indubitata sicut in stilo dicit rex.in.c.pia.de excep.lib.vi. Secunda euidens ⁊ clara que fit per testes vel facti euidentiam.de cohab.cle.tua.⁊.h.qõ.l.scelus ⁊ in.c.s.⁊ ibi gl. Tertia minus euidẽs que fit per coniecturas.de presum.afferre.* In specie autez sunt multo plures.Primo enim fit per aspectus vt in notorio quod probatur per facti euidentiã de accu.euidentiam.de proba.proposuisti. ff.de ventre inspi.l.s. In atroci etiam iniuria fit per aspectum.ff.de iniu.l.ij. Secundo fit per testes plures.vel etiam per vnum cum alijs presumptionibus vehementibus. Tertio per instrumẽta. Quarto per cõfessionem. De his quatuor in.o.c. cũ ad sedẽ.de resti.spo. Quinto per scripturã antiquorũ libroꝝ.c.cũ causas.eo.ti.de quo.j.§.seq. Sexto per volentam presumptionẽ.xxxij.q.s.dixit dñs. Septimo per famã cũ alijs presumptionibus.c.tertio loco.eo.ti.⁊ vicini fama probationẽ facit.de fri.⁊ male.c.vlt.et per famã cum vno teste.de pba.sicut qõ tũ nõ sufficit ad pdemandũ de crimine fm Ber.de testi.veniens.qz in criminibus debent esse probationes apertissime ⁊ meridiana luce clariores.secus in causa ciuili. C. de pba.l.vl. Octauo p iuramẽtũ.de sen.excõ.si vo.

2 ¶ Secundo querit vtrũ scriptura librorum antiquorũ fidẽ faciat:⁊ dicit Pano.in.c.cum cãm de proba.q̄ sic fm Jo.an.⁊ hosti.in libris reseruatis in custodia publica ⁊ fideli pro quo facit.c.ad audientiã.de reseri.⁊ ibi doc.qõ satis faciunt fidẽ si reperiunt in camera cardinalis vel eps qõ Panor.nõ admittit indistincte:qz si eps prędes aliquod castrũ esse eccłie hoc scripserit in libro deretro:deinde multo tpe in el⁹ camera nõ proprer hoc pbabit dñm castri cui⁹ grauissimo piudicio possessoris.j.c.ter dilectos.de fi.istru. vbi non credit antiquissimis eccłie priuilegijs si sigilla cõsumpta sunt aut alo enormẽ fractura patiũt. Ũñ vbi agit de nulli⁹ piudicio fidẽ faciunt docte scripture:aut ẽt lapideo:qz tñc sufficiũt pbationes nõ plene.sicut si dubitat vtrũ eccłesia sit cõsecrata:vel infans baptizat⁹. Et idẽ vbi factũ est antiquissimũ ⁊ agit de modico preiudicio vt qõ iste ep⁹ habeat velle.ar.optimũ ex.d.c.cũ cãm ⁊ põt dici ibi expressum cũ non dicatur ibi de libris repertis sub custodia publica ⁊ fideli:sed indistincte per libros antiquos. Quando añ agit de magno preiudicio tunc aut est talis liber vel scriptura cui a nostris antiquis cõiter creditum est vel reperitur in loco vbi sotiũ autentice scripture seruantur ⁊ plenã fidem facit:⁊ est text.in v.c.ad audientiam.alo autem facit admiculum rei presumptionem.sed non plenã probationem quod probatur a cõtrario in.b.c.ad audientiam.ex fuit de mẽre Inno.super rub.de cõse.eccle. dicit etiam gl.in.d.c.cũ causam quod creditur instrumento producto ex archiuio publico.i.loco i quo reponuntur publice scripture ⁊ quod credit scripture sculpte in colũna vel lapide qõ Pañ.intelligit in nõ tẽdentibus in alicui⁹ preiudiciũ.nam aliquando faciunt plenam fidem.aliquando adminiculantur fm quantitatem loci vbi reperiuntur ⁊ quantitatem preiudicij de quo vide in.l.mo numentorum.C.de relig.⁊ sum.sune.vbi monumentorũ scripture proprietatem non probant.

¶ Tertio querit vtrũ admicula nõ probantia 3 plene coadunata faciant.plenã pbationẽ:dicit gl.vbi supra qõ sic. Sed ptra hoc arguit ibi Pa. qz singulares testes nihil pbãt.de proba.licet ⁊ mlta imperfecta nõ faciũt vnũ pfectũ.di.xxij.quo rũdã cũ gl. Soluit añ sic. Nã si pbationes diuerse tẽdũt ad vnũ sunt cõmiscibiles:⁊ si sunt sufficientes ad iudicis animũ inducẽdũ ad plenã credulitatẽ inducũt etiã plenã pbationẽ:⁊ hoc siue sint eiusdẽ gñis siue diuersi:⁊ vnus testis cũ fama:iuxta no.in.c.s.de app.⁊ idẽ.in alijs presumptionibus de admiculis cum vno teste de visu vel plurib⁹ ⁊ credulitate. Si vero tẽdunt ad diuersa non sunt commiscibiles:exẽplum in singularibus testibus ⁊ idem si aliqui testes deponãt de mutuo sed non perfecte:alicui de confessione mutui.et non perfecte vt non coniungantur ad faciendam plenam probationem:quia mutuum ⁊ cõfessio sunt diuersa nec rendunt ad vnũ totũ faciendum cum sepe sit vnum sine reliquo vide ibi ⁊ supra inquisitio.s.§.r.⁊.xs.

¶ Quarto q̄rit vtrum faciat fidem priuata scri 4 ptura que scribitur inter presentes ⁊ vocat⁹ apodissa:⁊ cõcludit Pañ.in.c.ij.de fide instru.q̄ sic si habet subscriptionẽ partium aut testium:secus ergo si tantum habeat subscriptionem partium aut testium aut nullum istorum ⁊ non debent cõtinere diem locum annos domini ⁊ huiusmodi fm Bar.in.l.cũ tabernam.§.ides quesit.ff.de pi. quod limitat Panormi.q̄n agit ex solo preiudicio scribentis.

¶ Quinto querit vtrũ litera missiua.i. epistola 5 ad absentem aut liber rationũ mercatoris faciat fidem ⁊ dico vt Pañ.in.d.c.ij.vide ibi.

¶ Sexto querit vtrum equiuoca inducant pro 6 bationẽ:⁊ dico q̄ nõ:quia hoc nõ probat esse q̄ ab hoc cõtingit abesse de transl.prela.c.ij.⁊ in.l. neq̄ natales.C.de proba.facit quod not. Pano. in capi.illud quoq̄ de presumpt.vbi dato quandoq̄ signat inuestituram:vt in.c.ex ore. de his que fiunt a maio:par.capi.quandoq̄ dariõnẽ libertatis.C.de iur.au.annul.l.ij.q̃ quecunq̄ tractũ matrimonij.xxx.q.v.femine.quandoq̄ est

signũ dignitatis vt l.c.clerici officia. de vita ⁊ hone.cle. Et ideo arguere ad vnũ solum non valet,

7 ¶ Septimo querit vtrum in criminibus possit pceđi per verisimiles psumptiones:⁊ dico q̄ non ẽ.in pun.qõ tñ fallit in crimine simonie.de simo. de here. Quomodo añ per presumptiones verisimiles.i. probabiles procedatur ad inquisitionem ⁊ torturam.ẽ.iudicium per totum.

Procurationes vide.j.visitatio.

Procurator large ⁊ fm canones dicitur omnis administrator.j.q.iij.saluator.s3 per ea que traduntur in eius constitutione restringat ad aliquid:sed secunda negotia mandato sibi a domino facto gerẽda iij.§.negotium. Et dicitur mandato a dño ⁊c. ad excludendũ tutorẽ:curatorẽ:et collegia:⁊ prelatos eccłesie qui pcuratorẽ nõ possunt instituere sed actorẽ vel syndicũ; qui instituitur ab vniuersitate vel a nõ vero dño. Et gratuite q̄:si intercedit mercês est locator operũ sed intellige q̄ nõ põt pacisci de quota.põt tñ accipere salariũ. Differt añ ab aduocato qz ille cãm presentis ille vero absentis pertractat:vtrerq̄ tamẽ dicitur postulare. Vide etiã.ẽ.economus.* Sed nota q̄ procurator passus dãnũ eundo p dño: puta qz spoliatus est a latronibus non subleuatur a dño de necessitate fm pan.in.c.cũ pro causa.de procu.⁊ videt tex.in.l.inter causas.§.nõ oia.ff.mandati qz hec sunt extrinseca mandato ⁊ casui fortuito impuna cõtingẽtia occasiõe societatis.l.cũ duobus.§. quidã sagariam.ff.pro socio. secus etiaz in expensis quas fecit eundo:redeundo:⁊ stando pro causa etiã si a principio de eis nihil dictũ sit:⁊ ẽt q̄ cunq̄ voluntarie assumpserit mandatum. Si añ princeps aliter iret aut staret pro suis negotijs petere nõ põt misi quod expedit pro causa. De hoc supra mãdati.§.vl. Est añ duplex procurator. s. ad iudicia ⁊ ad negotia. Primus non potest aliũ constituere nisi post litis contestationem ⁊ alius hoc potest libere.de procur.ca.j.lib.vi.item primus non datur nisi maior. xxv. annorum alias ipso potest decimum septimum de procurat.qui generaliter.lib.vi.ité habetur tertia horũ differentia.in.c.ex parte decani.de reseri. Non potest añ esse procurator fm Archi. post Ala. minor octo etate:nec furiosus:nec infamis:surdus: mutus: accusatus de crimine:seruus excõicatus vel constitutus ab excõicatore:si tamen esset occultum tenet de procura.auditis.nec regularis nisi in casu sui monasterij iubente prelato. de procu.cum religiosus in cle. nec clericus in quolibet gradu constitutus quo ad ciuiles causas nisi pro miserabilibus personis fm Host. secus in spiritualibus.* Quauis añ regulariter a solo dño procuratoꝛ instituatur administratoꝛ tamẽ eccłesie is nõ sit dñs põt pcuratorẽ instituere fm sum.ang. de procu.petitio. Ez intellige de procuratore largo puta syndico vel actore. vt ibi ⁊ limita vt pan. in.c.edoceri.de rescript.* Sunt añ quidam actus qui per procuratorẽ explicari nequeunt vt penitentia.de pen.di.j. quę penitet ⁊ responsio in baptismo q̄ti ad adultũ.de cõse.di.iiij.cum p parvulis vt susceptio cuiuslibet sacramenti ⁊ generaliter omnis act⁹ expresse exceptus a iure ois añ alius per procuratorẽ potest explicari.l.s. §. vltimo.ff.de procu.⁊ in regula potest quis de re.iu. in.vi. Excipiuntur autem aliqui.ff.e.⁊ ff. in.vi. in.c.qui ad agendũ.nunera gl. De salario procuratorum.j.tabellio.§.vj.

Proditio auaritie filia est deceptio contra fidem datam vel debitam in damnum alicuius.

¶ Primo autem queritur vtrum subditus dñi 1. q3 luiusle possidentis ciuitatẽ: aut castrũ vel alius peccet si occulte operatur vt tale quid iniuste possessum reuertatur ad dñm verũ ⁊ dicit Archi. ⁊ mortal⁹ si hoc facit cupiditate vel odio.ar.j. q.j. fertur nõ tñ tenet restituere:qz ꝓprio dño rẽ suam restituit si vero facit zelo iustitie totaliter vl saltẽ ꝑncipali nõ peccat:qz quilibz os primũ iuuare teneat in persona sua ⁊ in rebus ⁊ hoc si creditur verisimiliter q̄ alter verus dñs non habebit per superiorẽ vel aliũ nec creditur verisimiliter sequi mors aut scãdalũ q̄ raro accidit ideoq̄ nec consulendum nec predicandum est. 2

¶ Secũdo querit vtrũ hostẽ capitalez alicuius dñi vel ciuitatis iniuste bellãtẽ licet proditorie occidere puta veneno vel huiusmodi ⁊ dicit Archi. quod hoc non licet priuato facere nec ad hoc priuatum inducere; licet possit quis vti malo.c. peccato priuati ad hoc parati vide archi. ij. parte. ti.j.c.xxij. vide etiã infra secretum ..c.j. fedelitio. §. iij. ⁊ infra ryannus.

Professio generaliter ⁊ large est ois pfessio a profitẽdo: sicut profitetur illos canonicum qui fatetur se canonistã. proprie añ est q̄ quis fit religiosus: vt qua quis promittit obedientiam superiori: propriissime añ est q̄ sic religiosus ꝓprie vt puta quis promittit expresse vel tacite obedientiam: paupertatẽ et castitatem in aliqua religione approbata. vide infra religio sexto per totum.

Promissio vide supra pactum in prin.⁊.§. iij. ac. iij.⁊.ẽ. pollicitatio.

Proprietas proprie est dominium. vide infra religio sexto.§. sexto.⁊ ¶ anonimo

tanus in ca.f.de cau.pos.

¶ Roseneta est psona media inter ptentes seu cõtrahere volẽtes consiliana & in sponsalibus & paranymphus.verus autem talis teneatur restituere si conduxit vsurariũ contractum vide Inn. & Jo.an.in c.michael.de vsur.gl.& arch.xlv.dist. sicut nõ suo & dic vt.f.restitutio.iij.§.xf.vsura.vij.§.iij.vtrum aũt talis cõpelli possit ad testimoniũ in cõtractu in quo mediauit dic q̃ sic vtraq; parte cõsentiente.aut.de restit.§.qm vero vtraq; aũt parte ptra dicente non admittit̃ contradicente vero vna et alia volẽte cõpelli nõ põt volẽs tñ testificaꝛ pro quo vide gl.in verbo ciuiliter.c.f. de testi.li.vf.et in.c.delictorum.de testi.cogen.

¶ Protestatio infra recusatio.

¶ Prouincia & ppzie q̃ hz decẽ vel vndeciz ciuitates & vnum regem.vf.q.iij.scitote.

¶ Pubes a pudentia corpus dictus.xx.q.j.& de spon.pubes hodie est masculus.xiiij. annorum & femina.xij.vt.§.impubes.

¶ Publicum differt a col q̃ cõpetit & brutis q̃ publicum nõ & q̃ est in vsu hominum tñ: & vnde & quasi publicum & dupliciter & vide supra notorium.t.§.occultum.

¶ Punitio nunq̃ est sine cã: licet aliq̃ sit sine culpa de regu.iur.sine causa.lib.vf.vide.§.pena.2.§.correctio.f.scandalum.

¶ Pupillus.f.tutela.per totum.

¶ De purgatione.

Purgatio sonat eductiones vitium sordium de aliquo & ctum ad peccata dupliciter fit scilicet ctum ad deum per sacramenta quo ad culpam & penam & per tribulationes & ignem purgatoriũ quo ad penam: vel etiã culpam venialem: que in purgatorio remittitur.& quantum ad hoies. Et isto modo de ea intendimus & sm Ray.est de obiecto crimine innocentie ostensio.f.per iuramentum: vel alio debito modo sm gof.

¶ Primo ergo querit quotuplex sit purgatio et dico omissa mosaica de qua nume. v. que erat cerimonialis i nouo testõ est duplex.* Prima.f. vulgaris.i.a vulgo diabolico instinctu adinuenta vt que est ferri candentis aq̃ bullientis: duelli & huiusmodi que prohibetur sub pena peccati mortalis.vj q.v.mẽnã.t.c. Psuluisti.t.c.monomachias. & de pur.vul.q totũq; est cõtra illud Deut.vf.nõ tẽtabis oñm deũ tuũ. vt in.d.c.monomachiam.& xxij.q.ij.querit. Vide.f.tẽtatio. Et similiter phibetur ea qua dak corpus xpi ad pbationẽ vt.c.se pe.ij.q.iiij.& sm.f.Tho.in.iij.dist.ix.ar.vltj. & iij. q.lxxx.* Secũda & canonica a iure.f. canonico adinuenta.ij.q.v. fere per totũ: que fit aliq̃ per solũ iuramẽtũ ipsius infamati coram suo iudice aliquando etiam per iuramentum testium compurgantium extra eo.per totum.

¶ Secundo queritur quando sit indicẽda pba 2
tio canonica.* Et dico q̃ iudici debet primo quãdo quis laborat infamia publica: & nõ põt cõmunici vel etiã nõ accusat extra eo. inter alia sed limita si infamia sit apud bonos & graues viros & nõ sit orta a detractoribus aut malis. xj.q̃.iij.in ẽsi ctis nec ab inimicis extra eo. c. pe.vnde sicut dicit Archidia. sola illa infamia inducit purgationẽ q̃ ex probabili psumptione orta est ppt quã iudex ad purgationẽ cõpellet & nullo denũcian te vt no.x.q.v.presbyter.* Secũdo quãdo fit inquisitio de crimine ñ testes per quos inquisitio procedit semiplene extra eod. in te. quod limitã q̃ per eorum dicta sit suspitio contra reum aliter nõ.d.c.presbyter.in glo.* Tertio q̃ quis est accusatus & nõ est plene probatũ & remanet suspitio ex ipso pcessu suo ẽpo aut sacerdotib⁹ aut viris honestis.ij.q.v.omnibus etiã si remaneret suspectus soli iudici sm sum.con.post ray.sed intellige suspect⁹ vehemẽter.ar.ca.inter solicitudines extra eo.& idẽ est si in iudicio sponte se de aliquo pdiderit & deinde laboraꝛ suspitione verisimili.extra eod.si q̃s de gradu inquisitio.f.§.visi. * Quarto ad dictũ vni⁹ etiam mulieris si ex hoc apud graues infamia resultat. de adul. significasti. Si vero nõ sit infam.io: nec inquisitiõe semiconuictus: nec accusatus nõ põt iudex ex sua suspitione indicere purgationẽ etiã verisimili sm Ray.sum.cõfes.& pis.& supple.q̃.f.hoc nullo iure cauet & si hoc oicaf posse aperiꝛ via ad oẽs vindictam prelatis q̃ potuerunt pro libito oicere se habere suspitionẽ vehementẽ.vñ male sum.ang. & ros.concedũt q̃ verisimilis suspitio etiam sine infamia sufficiat: q̃ oportet adsit ifamia publica vel saltẽ que est in publico iudicio vel inquisitione. & c. si quis de grad. quod allegant ẽt in contrarium vt patuit.

¶ Tertio querit vtrũ purgatio sit semper reci- 3
pienda si illã offerat infamis: & dicit Archid. post Ray.quod nõ duplici casu primo cum crimen est notorium.secundo quando adest accusator offerens probationem extra eo.capi.secundo.& c.cũ dilectis.

¶ Quarto querit coram quibus purgatio fieri de- 4
bet & dico quod debet esse in publico si quis infamatus est apud populũ: vel coram clero si apud clerũ & vtroq; casu coram iudice.xxij.distinc.illud xxij.q.v.de crimine.ij.q.iij.omnib⁹.si aũt nõ fuerit coram iudice vel si fuerit vulgaris etiã si reum fuerit absolutus tenebitur nihilominus iterum canonice se purgare extra eo. ex tuarum.& c.cus dilectis sm Ray.

¶ Quinto queritur cũ quot & qualibus debeat 5

quis se purgare: & dicit Ray. põ hodie compurgatorũ numerus taxabit̃ boni iudicis arbitrio sm qũ infamia vl crimẽ sunt magis aut minus grauia.ij.q.iij.presbyter.& c.omnib⁹ in fi. sicut Inocẽtius.in decano indixit.xiij. fui ordinis eo. inter solicitudines: & cuidã ẽpo duos tñ abbates extra eodẽ ẽs in viuẽ. & facit de accu.cũ.p. Debent autẽ cõpurgatores esse eiusdẽ ordinis siue dignitatis si haberi possunt. di.ca. inter solicitudines. alias puta q̃ illi sunt inimici siue ordinis inferioris vel etiam laici .ij.q.v.si legitimi & c. omnib⁹ in fin. imo etiam cum mulieribus religiosis & honestis potest quis se purgare.xxvij.q.j.in decima & debent esse vtri catholici vita probati: & gnari conuersationis eius etiam transacto tempore non so- 6
lum in presenti.d.c.inter solicitudines.

¶ Sexto querit que sit forma iuramenti in purgatione: & dico q̃ se purgans iurabit se tale quid nõ fecisse nec mandasse nec cõsuluisse nec fauisse ei aut dedisse autoritatẽ dist.l.si quis viduam põt addi nec suo noie factũ ratum habuisse de re sti. spoli. cum ad sedem. Compurgatores vero iurabunt se credere q̃ verũ iurauerit extra eo. quo ties forma autẽ Gof.f.q̃ infamatus iuret se immunem a tali crimine reprobatur extra eo.ca. si. 7
¶ Septimo queritur quis sit huius purgatiõis effectus: & dico q̃ si quis suã purgationẽ rite per fecerit: iudex sine mora relaxabit suspẽsionem .si precessit & ab infamia criminis absoluere. & eum enũciare debet boni testimonij extra eo.extuar. Si vero in purgatiõe defeceritsi fuerat accusatus puniet̃ tanq̃ cõuictus de fimo.de hoc & c.inquisitio aut denunciatio pena erit arbitraria sm Gof. & ibi Gof. & Panor.in.c.accedẽs de accuf. similiter si nullus dicr oñ modoñ agendi precessit ſs solũ ppter infamiam purgatio fuit indicta punit extraordinarie & est casus.c.significasti de adulte. & sic illud intellige. Et aduerte sm Inn. q̃ cuz iudex hoc casu pcedat ex psumptiõe debet multũ rẽperare sentẽtiã: vt no.in.c.afferte de psum. 8
¶ Purgatorij est locus expiãde penevebite peccata: vel expiãdi ipsum peccatũ venia post hãc vitã: vbicũq; sit: siue sub terra vt regulariter siue in hoc nostro hemispherio vt pater & ea que Grego. refert in dia. gesta. ad terminas angulanas: purgatorium autem esse patet per illud.ij. Machab.xij. sancta & salubria est cogitatio &c. quod nec de beatis: nec de damnatis potest intelligi Et sm.d. Thoss. & alios theologos ibi purgantur peccata venialia quo ad culpam & penam: mortalia autẽ quo ad penas tantũ quando in hac vita non fuit sufficienter expleta licet fuerit culpa delata. Utrũ aũt possit per papã euacuari, vide supra indulgentia. § .vf. & papa. § .vf.

¶ Urificatio mulieris post partũ nõ est necessaria: vnde nõ peccant si ex deuotione voluerint ecclesias intrare grãs redditure ls earũ deuotio non sit improbanda si ex veneratione aliquãdiu voluerint abstinere extra eo.c.vno. Utrum autem sit mortale viro vxorem ante dicta purificationem cognoscere dic q̃ nõ ls ex consilio debeat abstinere sm Ray. & xx. dist. v. ad ei⁹. xxxij. q. iij. si causa.

¶ Usillanimitas magnanimitati per defectum opponitur: dum quis recusat tendere in illud quod est sue potentie commensuratum: & sic est peccatum ex tale qualis est obligatio ad illud in quod quis tendere recusat. puta mortale si sit precepti vel prohibitio. vel veniale si sit consilium solum. vide. xxij. q. ciij.

¶ Uasi sma est si q̃s in iudicio confiteaf se furem: secus si extra. ls per hoc possit exponi torture: vt not. Bart. & glos. in.l.capi. v. ff. de adulte. & refert Panor. in.c.si quis de gradu. de pur.ca.

¶ Quarta funeralis supra canonica portio. de falcidia vero & trebellianica.§.legitima.

¶ Uestuarij a q̃stu dicti large sunt offices actu mendicates. ppzie autem & iuridice loquendo sunt qui pro eleemosynis discurrunt scz non habendo certã diocesim vt sancti Antonij vel Bernardi & huiusmodi quos nunc vocant ceretanos & de his intendimus. Isi prohibentur acceptari nisi literas veras aplicas aut diocesani ostendant. de pe. et re. cũ ex eo. vbi etiã ponitur forma literarũ: et si habent literas apostolicas non debent admitti nisi pri⁹ per episcopũ examinari. clerici. abusionib⁹ de pe. & re. & generaliter quoties litere sunt suspecte non tenetur eos sacerdotes admittere sed possunt eẽm cõsulere sm Panor. in.o.c. cum ex eo. imo etiam tenentur: q̃ adhuc nõ habent literas veras in conscientia suspicantium. Et ideo solent epi statuere ne vlla litera apostolica sine suo sciẽtu admittatur: qõ tñ si facerent in fraudẽ puniũtur de priuile. dilecti. & c. quãto. Et pcamnt hec etiã si sint exẽpti. de priui. tuarũ. & poterit ab ordinario puniri si publice delinquãt vt ibi in cle. ij. de pe. & re. Sed intellige quando volunt petere nose hospitalium aut monasteriorũ secus pro seipsis q̃ sine literis possunt admitti. Admissi Fo nõ sunt pmittẽdi predicare nec petẽdo eleemosynas possunt aliqd pponere nisi qõ in ẽis pinek d.c. cum ex eo. & de here. vt officiũ. lib. vf. & d. cle. abusiõib⁹. Et si in eoꝝ literis cõtinet̃ q̃ recipiantur charitatiue in locis religiosis vel fideles ad eorũ exhortationẽ vocentur: tñ clerici non tenentur ad hec inuiti: quia quãtum ad hec litere sunt

Universidad de Deusto
Biblioteca

renocate p extrauag.cle.quart.Debēt etiā eē modesti ⁊ discreti ⁊ nō hospitari in locis incongruis nec inutiles expensas facere nec portare falsa religiōis habitum aut indulgētias vel alia mendacia pponere vt in.d.cle.abusionib⁹ ⁊.d.c.ex eo. alioq̄n eos pōt eos punire tāquam excedentes in eius territorio etiā si sint exempti vt dictus est. Et si ppter eos impediret inquisitiōis officiū: posset p inquisitores a pdicatione compesci.de vere.vt officij.li.vj. * Ex pdictis etiā patz quo oz aduerti ad literas eoz q̄ se dicūt iudeos baptizatos: aut christianos expulsos a turcis vel hmōiquia plerisq̄ sunt infideles ⁊ viri nequissimi: ⁊ sunt occasio q̄ fideles nō ita miserecantur veraciter indigētibus. Questus oz omne qđ ex opera cuiuscūq̄ descēdit.ff.pro soc.questus.vbi glo.i.lucrū.

¶ De ratiocinio.

Ratiocinium est redditio rationis ex administratione rei publice vel priuate. Sunt essi quedam ratiocinia publica quibus obligantur officiales curie ex administratione rerum ad rempub.pertinētium. C.de epi.⁊ cle.le.officiales.⁊ q̄dā priuata quibus pones obligātur ex administratione rerū priuatarum vt tutores: curatores: actores. procuratores: executores.de oblig.ad ratioci.c.vno.

l.q5. ¶ Primo ergo q̄rit vtrū obligat⁹ ad rōcinia rei publice post administrationem possit ordinari: et dico qđ nō ante redditam rōnē si obligatus est ex administratione quā gessit.dist.lj.Preterea.si vero alis est debitor rei publice.puta ex mutuo v̄l alia cā sec⁹ q̄ nō phibeā pmoueri.C.de epis.⁊ cler.l. quisquis emersus.ff.de mu.⁊ ho.l.rescripto.

2 ¶ Secōo q̄rit vtrū obligat⁹ ad ratiocinia pone priuate possit pmoueri: ⁊ dico qđ quidā indistincte dicūt vt sum.angel.qđ nō si teneā de dolo et fraude ⁊ constat si ho cōstare nō pōt vel teneā ex alia culpa pōt pmoueri nihil allegās sed melius sum.ros. post Ray.et Archi distinguit qđ finita administratiōe: si adhuc sit obligatus ad rōcinia et moueā ei q̄stio de dolo pmoueri non pōt ante decisam litē.dist.lxxxj.tantus debet tū taxari tps infra qđ q̄stio decidat sil⁹ nec fi non moueāt questio sed tū manifestum sit eū teneri de dolo: ⁊ eps ex officio suo repellet eū sicut quēlibet criminosum seu infamē.vj.q.j.l. infames.alias ordinari non prohibetur: vt si questio moueatur de alia culpa ⁊ nō sit manifestū eū teneri de dolo. Sed vtrī⁹ Archi.dicit predicta procedere in obligatione persone priuate non miserabilis: vt in tutore curatore: et procuratore: sed obligatus ex administratione pro persona miserabili seculari: vel pro persona ecclesiastica talis non impeditur a promotiōe si aliud nō impediat: vt si esset manifestus dolus in administratiōe vel aliud: quia ad tales

adiunandum oēs tenenturdi. lxxxvj. pertinet et xvj.q.j.monachi.infra religio.ij.§.iij.v.⁊.vj. 3

¶ Tertio queritur vtrum promoueri possit qui actu est in officio administrationis: ⁊ dicunt alii quod non si est in administratione persone priuate non miserabilis.xxj. q.iij.c.j. sed ibi patet quod verio: est opinio Innocē.in.c. vnico de obla.ad ra.j.quod gerens tutelam vel curam legitimam vel necessariam a legibus sibi impositam vel etiam suscipiens: aut miserabilium personarum: aut ecclesie procuratiōes seu administrationes: ⁊ maxime cum licentia episcopi: non impediatur ordinari cum possit talis suscipere etiam ordinarius: alias autē prohibetur di stinct. 4
lj. per totum.⁊.d.l.officiales.

¶ Quarto queritur vtrū promoueri possit obligatus causa pignoris: ⁊ dicit ſHost.quod nō ante redditam rationem.argu.c.significante.⁊ .c.cum contra de pigno. 5

¶ Quinto queritur vtrum promoueri possit filius vsurarij: ⁊ dicit ſHostien.quod non si succedat nisi clamorem patris emendet: vel hereditatem repudiet.de vsur.tua nos.

¶ De rapina: raptore: et raptu

Rapina sumitur multipliciter ⁊ primo largissime ⁊ impropriissime pro vsurpatione indebita cuiuscunque rei temporalis vel spiritualis secundum illud Pyt.ij.non rapinā arbitratus est: sc3 xp̄s se esse equalem deo secundo large quidem sed minus: pro illicita vsurpatione vel occupatione rei temporalis siue manifeste siue occulte: sm illud Ambro. qui vsurā accipit rapinā facit. xiij.q.iij .et illud Aug. eadē questiōe si quid inueniſtis non reddidisti rapuistis: tertio proprie ⁊ stricte vt diuiditur cōtra furtū vsurā ⁊ hmōi: ⁊ sic loquimur: ⁊ sic rapina vt elicit.xxij.q.lxvj.ar.viij. est ablatio alterius rei inuste ⁊ violēta. Non ergo est rapina si ho rē suā tollat violēter ab eo qui auferret vel etiā ā ea abstulit ⁊ ad aliū locū reposuit sm Arc. licet alias male faceret cui posset repetere in iudicio. Similiter nec si alienā iuste: vt in bello iusto auferēdo arma. Similiter nec si alienam iniuste: sz nō per vim sed per fraudē latēter vt in furto: aut de voluntate domini vt in vsura. Non ergo bene dicit sum. Aug. rapinā fieri cū quis violēter ⁊ publice rapit: quia nō est de eius ratione qđ sit publica alteri quam domino cui violenter auferetur q̄ volūt iura que allegat maxime.c.penale.xiij.q. v.vñ in.l.j.C.vi bo.rapto. Rapina dicit violenta receptio rerum: ⁊ raptor qui a rapina dicitur aufert bona aliena rapit vi ⁊ aperte.ff.ne quis eum qui in ius.l.sed eximendi vbi notanter non dicitur publice sed aperte id est domino sciente et videnti seu vt dicitur in dicto capit penale. vñ vbi

liter. Raptus aūt est rapine species facta sc3 circa mulieres vñ rapt⁹ est violēta receptio mulierū ppria sm Host.arg.l.j. §.sciendū.⁊.§.sequenti. ff.de sepa.⁊.l.filiusfami.ff.ad macedo.⁊.C.de iure do.impe l.ij.⁊.ff.de eo quod certo loco.l. j. large aūt dicit aliarū rerū sm aliquos.ff.de incen.rui. nau.per totū. Vide.§.luxuria: §.vj. Quādoq̄ tñ rapto: diuiditur cōtra pdonē: ⁊ differt sm Joā. an.⁊ sequit pañ.in.c.j.de rapto. vbi ste immobilia ille mobilia ⁊ se mouentia rapiat. sed vtrum loquendo: rapina sit primo in vsurpatione dominiorū vel statuū secundo in extorsionibus iniustis dominiorum et cōmunitatū: tertio in extorquinto in vsurpationibus factis p̄ priuatas personas vt in naufragijs ⁊ stratis ⁊ hmōi infinitis. l. qō
ptoris ⁊ disco q̄ est duplex. vna sc3 spalis ⁊ alia spiritualis. Temporalis est hec Scōm leges essi agat ciuiliter infra annū punit in quadruplū cōputata sc3 ipsa re. post annū ho in simplū. ff.vi bo.rap.l.j.⁊.ij.ad quā penā sm.s. Ego. v.j.q.lxij. tenetur solū postq̄ fuerit cōdemnatus et in conscientia si vero agat criminaliter ppter vim sine armis punit in tertia parte bonorū ⁊ est infamis ff.de vi ⁊ vi ar.l.j.cū armis aūt punit de portario nec: ⁊.de portat i insulā: ⁊ pdit oia bona sua.ff. de publi.iudi.l.ij.§.ult. Spiritualis ät est multiplex. Scōm canones essi excōicatur ab eo ipo in cuius spatu rapinā fecit. de rap.⁊ incē. c.j.⁊.vj.q.iij.placuit. et vt patet in.ca. sup eo. de rapt. debet ei denegari penitentia nisi restituat ablata: vel de restituendo plenā fecerit securitatem si habet vnde possit: q̄ si habet vnde possit ⁊ dilulerit penitentiam vsq̄ ad mortem contuma citer: si quidē tunc humiliter petēs pniam emendationem vel securitatem: de emendando prestiterit penitentia ⁊ ecclesiastica sepultura adde ⁊ viaticū concedit. Si vero in morte eo casu secutā prestare nō poterit cōritio viaticū nō denegabit adde nec pnia: sed nullus clericus interadde ly sepeliat in cemiterio sm gl. ⁊ pa. adde et sm Archy. nisi parētes vel amici eius vellēt restituere p eo qz non priuabitur sepultura intellige id est officio sepulture. quod dictū tenet: qz hoc est dare cautionē de restituēdo ⁊ si quis clericus cō tra aliquod predictorū fecerit pariat dānum sui ordinis ⁊ careat ecclesiastico beneficio. Hec ibi. Si ho decedat impenitēs ⁊ viaticū ⁊ sepultura negabitur sm oēs. * Sed nor.j. hec intelligi de raptore publico sm Jun.j. que potest iudicialiter cōuinci. in occultis aūt nō debet vt dicit iste rigor: ferua. arg. extra eo. in literis vnde sm Abb. in.d.c. super eo. si nō sunt manifesti potuerunt recipi ad cōfessionē sicut ⁊ alij pctores ⁊ intelligē idē de viatico ⁊ sepultura imo sm Host. in.d.c. super eod. licet essent manifesti si tñ monitī nunq̄ fuerunt modo sint dispositi restituere. vt tenetur pāt ad pniam recipi: ⁊ hoc tene ppter verbū contumacia q̄ ibi ponit. * Nota scōo q̄ si talis cōstitut⁹ in mortis articulo satisfacere pmittit sz cōualescit ita q̄ satisfacere posset ⁊ ante satisfactionem decedit nō negabitur sepultura: sz heredes ad satisfactionē cōpellent. extra eo. in literis. * Nota tertio q̄ illud.c.locū hz q̄ ad satisfactionez rerū raptarū ēt emēdatione dāni violēter in rebus illatī. tum qz ēt hic est rapina ⁊ tāto grauior q̄to sine alicuius vtilitate: vtū qz in tex. fit mentio de emēdatione que proprie est in dānis ⁊ de violatione que potest esse in damno solo. 2

¶ Secōo querit vtrū oñs territoriū teneat de rapina in eo facta ⁊ dicit pañ.in.c.licet.de testi.spo. q̄ si sic scit ⁊ potuit phibere ⁊ nō prohibuit. l. j.C.de fal.mo.sec⁹ si nō potuit phibere. l. j. §. is aūt.ff.si fa.fur.fe.di.⁊ idē dic de villa ⁊ castro: et est opinio cōmunis sm bar. in.l.ne quid.ff.de incen.ru.⁊ nau. Ciuiliter tamē tenet non criminaliter secundum predictos.

¶ Tertio querit vtrū habit iuramento spoliatus sup petitare, rerū amissarū ⁊ dico communiter tenere legistas in.l.ſi quando.C.vñ vi.⁊ Pasi. in.c. super eo. de his que vi. q̄ vbi hō conuenit ex dolo alterius nō admittit probatio p iuramentū in litē vide.§.iuſ.j.ij.q.ij.§ qñ puenitur de dolo suo crederet iuro allegans dānum. propterea dicit Jun.in.o.c.sup eo.vbi.s. pbata intelligentia per testes res omisse ⁊ earū valor pbat iuramento q̄.d.c.habebit locus in qualibet vi cōpulsiua abstractiua expulsiua turbatiua ⁊ inquietatiua. Ex quo infert q̄ probo furtū vel rapinā contra raptores habitur iuramēto meo de quantitate rapta. et nota q̄ furtum ⁊ rapina probantur per socios familiares ⁊ hmōi.

1ª abiudicatio qñ retrorrahatur ⁊ firmet actum precedentem vide.§.consensus.§.vlt.

1ª exceptator.§.hereſis.j.§.vij.

1ª ecōciliatio ecclesie habetur.§.consecratio,

1ª ecompensatio declaratur.§.compensatio.

1ª excusari potest iudex delegat⁹ sm pa.in. c. accedens vt lit.non contest.j. quia consanguineus aduersarij secundo quia eius commensalis rertio quia oriundus de eius terra: idem de districtu.quarto quando haberi nō potest accessus ad eū nisi per terras inimicorū. quinto quādo loquitur in aure ⁊ familiariter cum aduersario. sexto qñ in alia causa litigabat cuz eo. hoc no. idē in capitulo primo de iudi. septimo quando est imperitus ⁊ habet assessorem. suspectū sm eundez ibi.

Recte notat iustitiã sicut rite solẽnitatem.ff.de inoffi.testa.l.ij.in gl.& sic stat aliquid esse actum rite.i. secundũ ordinẽ vel solẽnitatẽ iuris qõ tñ n õ est actũ recte.i.sm iustitiã & equitatẽ vt not. Jo.an.in cle.ñ.de ap.& no.in.c.qñi contra.de prohationibus.

Rector ecclesie parochialis habet in ea tñi ius vtum prelatus in collegiata vt in.c.vlti.de loca. & cõd.in gl.que est singularis. Rector etiam vniuersitatis in italia est cõpetẽs iudex in declarando capitaneũ ciuitatis per virũ sm Lud.de ro.in fin.qz lex punit per virũ ergo iudex secularis potest declarare per virum.l.j.ff.ad tur.

Regularis dicitr qui ad viuendum regulariter est astrictus siue sit monachus siue canonicus regularis de statu mona. q dei timorem sine sit clericus siue laicus: licet laicus recipi non possit in canonicum.de institu. cap.ij. sed in conuersum.de elec.cum ex eo.lib.vj.

¶ De religione & religioso primo in se tam in genere quam in specie.

Religio a qua religiosus appellatur vt dicit.s.Ety.ij.q.lxxxj.arg.j.dicta est ꝑ Cice.vt refert Jsido.a religendo.i.iterato vel frequenter eligendo ea q sunt diuini cultus que in corde frequenter reuoluenda sunt vel a religendo deum quẽ diligenter amiseramus sm Augu.x.de ciuita. dei vel a religando nos deo sm eundem Augu.de vera relig. Sumitur aũt religio dupliciter primo scz vt est virtus que alio nomine appellatur latria cuius prius est deo cultũ exhibere debitũ: secundo ꝑ vniuersitate vel collegio hoim colentium deũ & isto mõ hic loquimur.* Sumit aũt ista quadrupliciter sm Jo.an.super rub.de relig. s. pro cultu veri de quo ad fidẽ.i.ꝑ vniuersitate coliẽte verũ deũ ꝑ fidẽ: & sic cõprehendit totã xpianitatẽ et ꝺ religio xpiana de qua vij.xcvij.c.s.de diuor.gaudemus.de sum.trí.circa ꝓncipiũ scõo ꝑ cultu dei per fidẽ & bona opera ꝺ illud actu. ij. viri religiosi & sic cõprehendit vniuersitatẽ bonorũ xpianorũ de qua religiõe.xvs.q.s.iiixtq.xviij.q.v.q deo. de consti.eccle.tertio ꝑ statu clericali deo magis dedito de qua.s.q.iij.saluatoꝛ.xij.q.j.c.s.& in aut. de sanc.epis. §.oamus. quarto sumit strictissime pro illo statu qui professione trium. s.votorum se prelati imperio subiecit totum se dedicãs deo devot.ex multa.Et de hoc agimus.Et intellige q religiosus sumitur etiã quatuoꝛ modis: primo pro xpiano scõo pro christiano bono. tertio pro clerico. quarto ꝑ eo qui est professus alicui religioni per apostolicã sedẽ approbate qui ꝓprie est religiosus de vo.qõ votum. §.ꝓsenti.li.vj.* Religiones aũt approbatę refert & tenet sum.ang.sunt quatuoꝛ vt not.Zan.in cle.qz regulares. de supne. prelat.prima basilij secunda benedicti tertia Augustini quarta beati frãcisci:sed hoc nõ ꝺñ ꝺr licet sint quatuoꝛ regule predictorum approbate qz nõ esset approbata religio carthusiensium nec qui hodie eligeret nouum habitũ sub aliqua predictarũ regularũ sed essent excõicati:vt supra dictũ est:& ideo dico q que religio sit approbata & que nõ per literas apostolicas speciales est iudicandum: licet de aliquibus habeatur in iure.

¶ Primo ergo querit q ꝓprehẽdant sub nole re religionis vel religiosoꝝ in dispositione odiosa aut fauorabili:& dico multa.* Primũ. Religionis nole venit proprie vniuersitas approbata in quatria vota substãtialia promittunt.ar.d.c.ex multa.de vot.large aũt ois vniuersitas approbata in qua ꝓmittit obediẽtia supiori vl regulariter vtitur in cõi:quia ois supposita vniuersitatis hmõi sunt religiosi large vt statim dicẽt. Religiosus ãt proprie est qui tria substantialia vota promisit in religione ꝓbata sm Jo.an.in cle.j.de beci. Large aũt religiosus dicitur qui profitetur ita q nõ licet retrocedere.licet nõ profiteatur oia vota vel qui regulariter viuit in cõi. vt iesuati si approbetur talis status. Primũ ptz per recitata ab Archi. ij.parte ti.xxiiij.& pisa.tit.relatio.s.§.s. sm ꝺo ex consuetudine & vsu loquentiũ de Jesuatis & aliquibus alijs religiosis qui non profitẽtur. Ex his ptz q femina professa religionẽ masculorum in manib⁹ ipsoꝝ efficitur religiosa .s. proprie licet non ingrediat ipsoꝝ monasteriũ vt tenet pan. in c.insinuante.qui cle.vel vo.etiã si nõ susceperit habitũmõ sit expresse ꝓfessa vt in.c.postrectum. de reg.& idẽ põt esse de masculo ex eã pacificando q stet extra monasterium sm Jnn.in.d.c.insinuante.& bar.in auf.ingressi. C.de sacrosan.eccle.& requirit pan.in.c.ex publico.de cõuer. coniu. sed hec professio sm pet.de pal. nõ debet fieri in mendicantib⁹. Et ad.c. monachũ. xxiij.q. iij. dicitur q verum est sine causa fieri non posse. Ex quo ẽt ptz q habitus nõ est de substantialibus regulet sed de accidentalibus vt no. idẽ pan.in.d.c.postrecum. * Scõm fratres & sorores de tertio ordine beati dñici & beati francisci proprie non sunt religiosi sm pan.in rub.de reg.vnde eozum regula potius est quidam modus bene viuendi: licet sit per papam cõprobatus sunt tamen ecclesiastice persone & religiosi large qz cõtrahere nõ ꝓnt matrimoniũ & promittunt obediẽtiã. *Tertium hospitalarij hierosolymitani qui matrimonium cõtrahere non possunt & superiori obedientiaz promittunt: & ab alio statu retrocedere nequeunt sunt religiosi large alij aũt hospitalarij qui obediẽtiam non promittunt: licet portent aliquod signum nec proprie nec large sunt religiosi: sed sunt persone ecclesiastice vt .s. dictũ est immunis

tas.s.§.s.*Quarto. Mulieres.q dicunt canonice que nõ ꝓtenẽt sj & ꝓpriũ habent & possunt cõtrahere matrimonium sm Jnno.& Ber.nõ possunt dici religiose.imo earũ stat⁹ satis reprobatur.xviij. q.ij.perniciosum.vel saltẽ non est approbatus.vt in cle.attẽdentes.ad fi de sta.mo.& debet eas ordinarius visitare autoritate ꝓpria si nõ sunt exẽpte vel apostolica si sunt exempte.vt in.d.cle.Et intellige qõ non sunt religiose etiã large:licet viuant regulariter:quia illa vniuersitas non est approbata. * Quintum. Dispositio odiosa concepta erga regulares seu religiosos sm pan.vbi supra nõ cõprehendit eos qui sunt de tertio ordine beati dominici vel Francisci.quia non sunt religiosi proprie nisi addat aliud pura quicunq religiosi: tunc etiã dicti hospitalarij hierosolymitani cõtur dicti fratres qz large sunt religiosi ratione ꝓfessionis facte superiori. Et idem dic de omnibus religiosis large per regulam odia.in.vs. 2.qõ

¶ Secũdo querit in quo consistat perfectio charitatis q est finis ꝓpter quem omnes religiões instituuntur.xxij.qõ.clxxxvs.& clxxxvij.et quodl. iij.q.vj.& dico summarim et concluse ex.s.tho. ij.ij.qõ.clxxxiij.ar.ij.& Archi.in.parte titu.xvs.q perfectio importat totalitatẽ cũ pfectũ sit cui nihil deest.tertio phy.& v.methaphysice: vnde triplex est perfectio vl totalitas charitatis. prima ex parte dei diligibilis.vt.s.tantum diligatur quantum est diligibilis:qõ sibi soli est possibile.secunda ex parte diligẽtis.vt scs toto posse semper actu diligat qõ soli beati possunt:& tertia que est potẽtie in via quantũ ad repugnantia dilectioni vt excludantur. Quod dupliciter contingit vno modo vt ab effectu excludãt omnia contraria charitati id est mortalia & hec est necessaria ad habendũ charitatem.Jalio modo vt homo studium summ deputet ad vacandum deo& diuinis prętermissis alijs nisi quantum requirit vite necessitas. Et hec perfectio est finis religionũ vt dicit Archid. Sed intellige religionis contemplatiue.actiue autem Tho.ibi constitit in tribus. Vide ibi.

3 ¶ Tertio queritur vtrum religio sit status perfectionis:& ꝓbat.s.Tho.ij.ij.q.clxxxiij.qõ sic.et est quidã status et quoddã exercitiũ perueniendi ad perfectionẽ.ad quam diuersis viis venitur.xxij.q. clxxxvs.ar.ij. Nec tã religiosi hunc statum assumentes aut ꝓfitentes tenenẽ esse perfecti:qz non ꝓfectionẽ consequendã.xxij.q.clxxxvs.ar.ij.ad pri. sed sicut q scholas ingredit nõ ꝓfitet se sciẽtem sed studentẽ ad scientiaz.ideo q suã professionem non transgrediunt si non sint perfecti:sed solũ si contẽnant ad perfectionẽ tendere: Similiter nec mentiuntur aut fingunt hunc statum pfectionis profitendo ex hoc q non sunt perfecti sed ex hoc quod ab intentione perfectionis animum reuocant.xxij.q.clxxiij.ar.ij.ad scõm.qz hoc non faciunt quasi profiteantur se esse perfectos sed se ad perfectionẽ tẽdere. Nec ex illo. Ex quibus ptz q religiosus non tenetur esse perfectus:nec actu tendere ad perfectionẽ:alioquin qũ desinit actu tendere committendo veniale peccaret mortaliter:& sic religio esset laqueus: sed tenetur habere intentionem proficiẽdi. Pro quo aduerte ex eodem.d.arg.ij.quod tripliciter aliquid pertinet ad perfectionem que est finis religionis primo essentialiter: vt perfecta obseruantia preceptoꝝ charitatis:secundo consequenter vt que ex charitatis perfectione sequuntur:pura benedicere male dicenti que & si in ꝓcepto sint secundum preparationem animi.i.si necessitas requiratiex superabundantia tamen ,charitatis procedit q extra necessitatẽ impleatur:tertio instrumentaliter et dispositiue.vt paupertas continentia:abstinẽtia & huiusmodi. Igitur qui assumit statum istum q est disciplina & exercitium ad perfectionem non tenetur habere perfectam charitatem:sed tendere & operam dare ad hoc:qz operanti ad finem nõ conuenit ex necessitate quod tam essequut⁹ sit finẽ sed q per aliquã viã tendat ad illud. Eadem ratione non tenetur implere ea que perfectionem charitatis consequuntur sed ad hoc intendere cõtra quod facit contẽnẽs vnde non peccat si ea pretermittat:sed si ea contemnat. Similiter non tenetur ad omnia quibus ad perfectionẽ venitur:sed ad taxata sm regulaz quam profitet. Nec ex illo: Vbi aduerte primo quod religiosus ad perfectionẽ tenetur tẽdere & opam dare intentione vel habitu vt ptz ex dictis.& scõo q aliud est contẽnere aliud peccare ex contẽptu:qz ad secundũ requiritur q quis agat cõtra legẽ ex hoc q ei subijci non vult. ad primum vero sufficit non estimare vel appreciare.vnde perfectionem cõtemnit qui ad eam tendere non intendit:& talis nõ peccat ex contemptu sed ex negligentia vel cupiditate & huiusmodi quod tunc est qñ religiosus ois media ad illum finem sibi vult abdicare quantum in se est solũ curare a mortalibus:vt quia nollet abstinẽtias nec vigilias nec paupertatem & huiusmodi ꝺdiu tamen placet sibi vnum medium quo tẽdat non est extra statum saluris:qz & si teneatur ad intentionem tendendi non tñ currendi ad perfectionẽ.

¶ Quarto queritur que religio sit alis dignioꝝ 4
& dico ex.s.thom.i) ij.q.clxxxviij. summatim quod summũ gradũ tenent ille que ordinant ad docendum siue predicandum:qz licet iste actus sit vite actiue:procedit tñ ex plenitudine contemplationis.vnde simpliciter contemplationi prefertur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sicut maius est illuminare ꝙ lucere solum. Quod supple. limitat ceteris paribus ꝛ non aliter: et instãtia est de statu clericali ꝙ ordinat ad docendum de cele. mi. saue. §. sacerdos: sed ista limitatio superfluit qz sermo est de religionib⁹, Scõm tenẽt ille ꝙ ordinat ad contemplandum. Tertium vero ille que occupantur circa exteriores actiones. In singulis aũt horũ graduũ potest attẽdi preeminẽtia. primo. Scõo qz vna religio ordinatur principalius ad vtiliorem actũ in eodẽ genere sicut in operibus vite actiue potius est redimere captiuos ꝙ hospites susciperetur in operibus contemplatiue potior est oratio ꝙ lectio. secundo si vna ad plura horum ordinetur quam alia: vel tertio si vna habeat statuta conuenientiora ꝙ alia ad assequendum finem statutum. Unde etiam. §. heremita.

5 ¶ Quinto qrit vtrum habere aliqd in cõi minuat de perfectione religionis. et dico qõ nõ. xij. q. j. illi aũt. et sicut ptz per Archid. vbi. §. r. s. Tho. §. ij. q. clxxxviij. in religionibus ordinatis ad pdicãdum conuenientissima pauptas est qua mobilia reser-
6 uantur in cõi aliquo tempore et nõ solum dietim.

¶ Sexto qrit vtrũ licitũ sit nouam religionem inuenire. et dico qõ non. nec habitum noue religionis assumere. de reli. do. ca. vnico. lib. vj. de quo vide. §. excõicatio. ix. §. xx. et adde qõ tales non sunt religiosi proprie cum nõ profiteantur religionem probatam: sed irreligiosi et ipso facto excommunicati per extrauagan. Jo. xxij. que icipit sancta ro-
7 mana. et recitat panorm. in. c. fi. de relig. domi.

¶ Septimo querit quot sunt regule ab ecclesia cõprobate. sub quarũ aliqua militant oẽs religiosi preter carthusienses habentes statuta pro regula. ꝛ dicit archid. iij. parte. ti. xvj. qõ sunt quatuor. * Prima fuit beati Basilij sub qua militant oẽs monachi orientalis ecclie seu greci: sub qua etiã in occidẽte aliqñ fuerunt carmelite quibus anno dñi. M. ccxlvij. Innoc. iij. per Hugo. cardinalem addidit quedã declarãtia ꝛ mitigantia illam: sub qua ẽt fratres heremi. seu heremij aliqñ fuerunt: ꝛs nunc dicãtur esse sub regula aug. * Secũda fuit beati Augustini sub qua militant oẽs canonici regulares fratres predicatores heremitanj seruite scẽ Brigide: ordo sctĩ hieronymi sub euge. quarto nouiter institutis: scopetini: instituti sub Grego. ordo sancti Joannis hierosolymitani ꝛ hospitalarior sancti Antonij et cruciferorum: differunt aũt ꝓstitutionib⁹ ꝛ habitib⁹. * ¶ Tertia beati Benedicti sub quo militant monachi nigri. de quibus in cle. ne in agno. de statu monachorũ inter quos reformati sunt quidã in cõgregatione que dr sancte Justine habentes speciales constitutiões et exẽptiones cõfirmatas per euge. quartum cistercienses: camaldulenses: celestini: ordo wontis oliuarum: ordo wõtis kani seu siluestrini qui inter istos soli non sunt exempti. * Quarta beati francisci sub qua militãt soli minores. Hec omnia ex Archi. Ex quibus patet quod religiões
8 suo tempore essent approbate.

¶ Octauo querit quo intelligant regule pãcte i. re obligare suos professores. ꝛ dico multa. * Primo. Quando aliquis in sua professiõe ꝓtetur seu vouet se regulã seruaturũ quantũ ad verba. ꝛ vt apparet exterius tenent ex pcepto singula q cõtinẽtur i regula seruare. vt ptz p. s. Thom. quodl. j. q. ix. arg. iij. vbi dicit ꝙ talis vr ex voto se obligare ad singula contenta in regula: sed tñ in rei veritate ex intentione institutentis regulam aut professionẽ ad pdicta oia non tenẽt si intendat profiteri vt consuetũ erat in tali ordine. ꝛ secundũ intentionẽ legis non alr in sua mente explicando: quicqd dixerit henri. de gan. ꝙ ptz primo quia ibi statim
9 s. Doctor subinfert. ꝙ ex hoc sequeretur religionis statum eẽ in laqueum peccati mortalis ꝙ vix aut nunqꝫ posset declinari. quasi dicat quod hoc nullus auctor regule probare intendit. Qõ autẽ subiungit sancti ergo ordinum institutores. hoc facere nolentes. ordinauerit talẽ professionis formã in qua periculũ esse non possit. non intelligit de olbus sed de quibusdã. vt ptz p eundẽ. xxij. vbi statim dicam. secundo qz ipse expresse. xxij. quest. clxxxvj. ar. ix. ad primum dicit ꝙ is qui profitet regulã non vouet seruare oia q̃ sunt in regula. i. vere ex intentione institutoris: ꝛs vouet regularem vitam q essentialiter consistit in tribus votis. vñ ꝛ in quibusdã religionibus cautius aliq̃ ꝓfitent non qdẽ regulã. ꝛs viuere secundũ regulã. i. tendere ad formationẽ suorum motũ ꝑm regulam. sicut ꝑm quoddã exẽplar ꝙ tollitur p cõtrariũ. in qbusdã aũt adhuc cautius ꝑm. trẽdo obedientiã ꝑm regulã ita ꝙ ꝓfessioni non ꝓtrariat nisi ꝙ est cõtra pcepti regule. Nec ille. tertio hoc ptz expresse per determinationẽ ecclesie. in cle. eritis. de ver. sign. vbi de fratribus minoribus q̃ ꝓtentur regulam seruare ꝙ ex pfessione sue regule nõ tenentur sub precepto ad oia q̃ sunt in regula: sed ad ea q̃ in ea sunt de precepto. ꝙ patur ibi ex intentiõe autoris. i. beati Frãcisci q̃ discernit ꝙ q̃ ad quedam ex vi verbi transgressio est mortalis. ꝛ q̃ ad q̃dã alia nõ vñ in ol regula in quo fit ista discretio erit hoc ꝑm. imo ẽt ſ non fiat vt ptz ex dictis. * Secũdus ex predictis ptz quod pdicte regule ex vi sua ẽt ſ quis eas profitetur non obligat sub mortali nisi ad quinq̃ primo ad obedientiã pcepti ẽtis ꝓtate ꝛ secundo ad non habendum proprium. tertio ad non contrahendũ matrimonium in quibus tribꝰ vita regularis quam quis profitetur consistit: quarto ad seruãda precepta regule: quinto ad nõ agendum ex contẽptu: qui tamẽ ex consuetudine sola transgrediẽdi non inducitur scõm s. Thom.

ij. ij. d. clxxxvj. ar. ix. ad tertium. ꝛ Archi. post Jo. de tur. cre. sexto ad nõ cõtrẽnendã pfectionẽ q̃ est sue professiõis finis ꝛ necessario requisita ad finem: vt habitus virtutũ ꝛ aliq̃ actusque oia deduci pñt scõm pdicta ex quolibet modo profitendi ꝛ pãr preter tria vota substãtialia ex vi sua obligant solũ ad alia tria ex vi tamẽ aliena obligant ad multa alia. s. ad pcepta legis dei vel legis naturalis vel humane inquãtũ recapitulant dicta legis. * Tertium. Quo autẽ in dictis regulis vel cõstitutionibus pdictorũ ordinũ aliqd sit pceptũ vel non sit in gñe iudicandũ est scõm dicta. §. pceptũ. §. ij. spãliter tñ de quibusdã patet per. §. sequentes.

9 ¶ Nono. Specialiter queritur de intellectu regule beati Basilij. ꝛ dico preter dicta in genere ꝛ cõmunia omnibus regulis: me nihil de ea habere qõ sit preceptũ ex vi regule: qz eam non vidi.

10 ¶ Decimo spãliter qrit de intellectu regule beati pdicti. ꝛ dico tria. * Primũ. Scõm sum. angelicum hanc regulã ꝓfitent monachi qui sub ea sunt q̃ dicit in. c. de disci. frat. qõd si nouitius habita deliberatione ꝑmiserit se oia in regula custodire cõtenta recipiat: ꝛs tamẽ hoc nõ est verũ qz. s. Ethrit? ab eis in mõte cassino. Dicit in ꝑmo quod q. ix. ar. iiij. qõ beat⁹ Bñdict⁹ statuit monachis ꝓfiteri nõ quidẽ regulã seruare ꝛs quẽstionẽ morũ suorũ ꝛs regulã: seu qõ idẽ est viuere ꝑm regulã id est vt dirigat mores suos ꝑm regulã: sicut secundũ qõdã exẽplar ℨ qõ facit nõ seruando pcepta regule: vel eã cõtrẽndo. Hec ex illo. quidem facite dicit. xxij. q. clxxxvj. ar. ix. ad primũ. s. etiã Greg. in. iij. dia. dicit hanc regulã esse discretione precipuã ꝛ sermõe luculẽtã. Ad mortuũ in Zitus dico qõ illa ꝑmissio nouitij nõ est professio: q̃ est receptio sed receptionem pcedit vt ibi ptz sed est expssio intentiõis q̃ dicit se velle oia seruare: vt ẽt sentit. b. Jo. do. * Scõm. Licet in hac regula contenta nõ cadãt sub pcepto: nec ad oia seruãda necessario obligentur ei⁹ pfessores vt ptz per. s. Tho. quodli. xxij. vbi. §. ẽ. ꝛ Archi. post Joã. de turcre. iij. pte ti. xvj. vbi de hoc vide ad plenũ tamen quedã sunt ibi pcepta. pzio ea q̃ se hñt vt finis regulã acq̃rẽntes ad illũ finẽ vt habitus: ꝛ actus interiores hortũ de qb⁹ ibi agit ꝛ substãtialia religiõis: addit ꝛ delatio habitus in publicum de qub⁹ olbus diffuse. d. Jo. pdictus in suo cõmento: ꝛ de quibus dic breuiter qõ ibi nullum est pceptũ nisi eo modo quo. s. pceptũ. §. ij. ꝛ. iij. Tertiũ. Sum. an. dicit qõ hec regula idiget declaratione papali qbusdã ponentib⁹ in ea plura pindiget declaratione mitigatiua eius sit precipue discretionis: nec illustratiua. cum in luce sue claritatis dicat luculenta. Oia autẽ precepta eius sufficienter per predicta cognoscũtur probabiliter. alioquin omnia humana iura indigerent papali declaratione ꝛ ipsa declaratio in infinitũ cũ semper variantur opiniones

¶ Undecimo querit q̃d de intellectu regule beati augu. ꝛ dico multa. * Primũ. Sum. an dicit q̃ certã regulã indigere declaratiõe papali: qz oia cõtẽta in dicta regula hẽrẽ. de gan. dicit cadere sub pcepto ꝓpter illud ꝛbũ in eius principio. Hec igitur sunt q̃ vt obseruetis pcipiunt: ꝛs dico pp hoc nõ ẽ op⁹ tali declaratiõe qz aug. nõ loquit de oi cẽdis in regula: ꝛs de duob⁹ pceptis charitatis q̃ ꝑmiserat: qõ ꝓz: qz vtr dictiõe illatiua. ꝛ. iij. igit. ꝛ dato qõ de dicendis loquat etiã declaratio papalis non est necessaria qz opinio illa hẽrẽ. est sotlida imponens tanto doctori. s. augustino quod voluerit ponere sub pcepto tot ꝛ tã minima ꝛ q̃ vix possint obseruari ertã a viris prelectissimis vt illud in incessu statu habitu ꝛ in omnibus motibus vestris nihil fiat qõ cuiusq̃ offendat aspectũ ꝛ hmõi. vñ ibi sumit pceptũ large pro monitione sicut frequenter in scriptura monitiões paterne dicuntur precepta patris: vbi est preceptũ ex forma: non ex materia vel intrẽtiõe. qõ hic factũ ẽ vt magis imprimerent mãdata mentibus frm Et hec ẽ sniã magi. huber. Jo. do. ꝛ archi. et alior⁹ q̃ eã declararũt. * Secõs. Scõm archi. post Jo. do. in hac regula quedã ponunt vt substãtialia vt pcepta dei ꝛ eccle: ꝛ tria vota pncipalia ꝛ ista obligãt ad mortale: q̃dã ꝙ vt media ꝛ declaratoria determinatia pncipaliꝫ qualr̃ pdicta dñt seruari: vt de nõ hñdis aut celerrime fiñiẽdis. riꝛs ꝙ pcepto charitatis seruãdo q̃ ꝓposito. i. pori vel ꝓportero. i. epo. obediat. ꝙ declarat modũ obediẽtie: qõ ꝺs non velit feminas appetere vel ab eis appeti: qõ exornat vorũ castitatis: qõ habeat vict⁹ sub vno cellario. ꝛ vestit⁹ sub vno vestiario. libri sub vno librario. ꝛ qõ null⁹ accipiat occulte literas aut mun⁹ quo ad ꝓpietatẽ que videntur cadere sub pcepto: qõ cũ his de precipientis intentiõe nõ cõstet nec apponat determinata pena limita si materia sit preceptiua. i. de se phibita iure naturali iurta dicta. §. pceptũ. §. ij.

¶ 12. querit de intellectu ꝓstitutionũ ordinis pdicatorũ: ꝛ dico multa. * Primũ. Sum. an. dicit qõ pdicatores tenent seruare oia que sunt in regula in ꝓstitutiõib⁹ put sunt in eis. i. pcepta vt pceptat: cõsilia vt ꝓsilia: qõ versũ est de mẽte. s. Thom. ij. ij. q. clxxxvj. ar. ix. ad ꝑmũ addit ẽt ſ pla. ñ mãdet eis seruare qõ ertĩ dicit archi. post Jo. de nea. ꝛ est versũ quo ad oẽs armiſi q̃ ad penas requirẽtes in sua exequtione factum hominis: vt patet ex dictis supra pena. §. xxv. ꝛ hoc est necesse dicere secundum mentem eiusdem summe. ꝛ rof. vt patuit supra hereticus. j. §. viij. parti. iij. Unde qui

11. qõ

12. q.

Universidad de Deusto
Biblioteca

lapsus est in peccatum qđ̄ mereatur carcerē ipso facto nō renek se incarcerare ⁊ sic de aliis vñ. s. Tho.ñ.ij.q.clxxvj.ar.ix.ad primū.dicit q̄ prędicatores obligantur folū ad pēnā taxatā sustinendā nō aūt dicit p̄ se requędā. * Scōz. Multū ēt laborat in declarando vtrū constōnes prędicatorū obligēt ad culpā.qđ̄ tamen vno verbo explicari pōt dicendo qđ̄ non ex vi sua: nisi pp̄ p̄ceptū vel contemptū: q̄ ita expresse ipse dicunt licet faciens contra eas non contennendo nec rabellando p̄cepto peccare possit multipliciter ratiōe negligentie vel libidinis aut male intentiōis. ſz nō ex vi constitutionū. imo etiam si non essent tunc cōstōnes. Tandē prefert suas constitutiones q̄ per eas fratres nec ad culpā nec ad penam obligantur nisi imponatur a prelatis: sed idem est de vtrisq̄ vt patuit. * Tertium. Quo ad possessiōes aūt habendas ly multa scrupulosa recitat Arch. ex.b. Jo.do.tñ hodie nō est scrupulus: vt p̄z per ea que declarat magister Vincentius bandellus gñalis ordinis ⁊ p̄ceptor meus in suo cōmēto sup̄ constitutiōibus ⁊ maxime vbi fratres regulr viuētes experiūtur se viuere nō posse sc̄z cōmode sine redditib⁹: q̄ hoc etiā ipse Arc. post. b. Jo. do. dicit. * Quartū. Cōtēpt⁹ aūt in p̄dictis p̄stitutiōib⁹ sumit primo ſm. s. Th. ij. q. qō. clxvj. ar. ix. ad tertiū p̄ trāsgressiōe facta ex p̄cepto i. nō ex ira: neq̄ cōcupiscētia nec alia particulari cā: sed solū ex hoc qđ̄ transgressor nō vult subijci constitutiōib⁹: scđo sumit p̄ cōcepto interp̄retato qui sumit ſm Archi. post. b. Jo. do. p̄o voluntaria sine cā continuata aliquādiu tragressione statutorū principaliū. i. p̄o intētiōe deliberata non seruandi statuta principalia: ſz continēdi eorū trāsgressionē: quod est mortale ⁊ apostatare quo ad deum: qđ̄ verū limita qñ est volūtas traugrediē di ola principalia statuta quib⁹ venitur ad perfectionē: que vident esse ea q̄ pertinēt ad humilitatē vt vtilitas habitus ⁊ austeritatē vt asperitas vestiū laneaū: vigilie nocturne: ieiunia ⁊ abstinentia: puta a carnibus: q̄ iste est cōtemptus perfectionis. sec⁹ si quis in infirmitate nō seruaret multa: ⁊ tñ per vnū puta humilitatē habitus niteret ad perfectionem q̄ non videtur in statu dānationis. tertio sumit ſm Archi. vt innuit in secunda parte. rit. ix. c. iij. p̄o consuetudine delinquendi in aliquo: puta in silentio sed iste non est p̄prie contempt⁹ ſm. s. Tho. ⁊ b. Jo. qđ̄ limita nisi adesset intentio continuandi consuetudinem ol hora ⁊ quo ad omnia statuta principalia.

13 ¶ Decimotertio queritur de intellectu regule. b. 1 dis Fraciscī ⁊ dico multa. primū. Sicut ex cle. exiui de verb. signi. patet. hec regula fuit multū obscura. vnde per multos summos pontifices fuit declarata. fuit etiam multū rigida. q̄ multiplicter ibi est mitigata erat etiā periculosa nisi apostolica sedes prouidisset. tū q̄ p̄fessores eius p̄tentur ea se seruaturos. ⁊ ꝑ ſz videbātur tenerī ad oīa cōtenta in ea. tū etiaꝫ q̄ in ea sunt valde multa p̄cepta ⁊ in reb⁹ que difficile est obseruare suppositā tēporis nostri malignitate. vt ibidem pt̄z. Et oia hec p̄cesserit ex magno feruore beati Francisci cui leuia etiam grauia videbātur. * Scōz. Professio fratrū minorū ē: p̄mitto seruare regulam fratrū minorū: viuendo in obedientia sine p̄prio: ⁊ in castitate: imo etiam p̄mittunt seruare euangelū xp̄i. tamen papa declarauit primo qđ̄ nō tenenk ad oia cōsilia q̄ sunt in euangelio. sed solum ad ea que sunt in regula q̄: hec fuit intentio beati Francisci quedaꝫ consilia euāgelica inseruerit regule. ⁊ quedam non. Et secundo qđ̄ cū dr̄ promitto seruare hāc regulam non est sensus: vt exponit sum. ang. i. promitto cōuersationem ſz illā regulā. ſz q̄ teneak non solū ad tria vota sed ad oia p̄tinētia ad illa tria licet non equalr. sed ad qđā ex p̄cepto ad qđā ex consilio. Et tertio qđ̄ ly non teneank ex p̄cepto ad oia que ponunk in regula sub verbis imperatiui modi tū ad quedam tenenk. ⁊ enumerank ibi valde multa p̄cepta regule ⁊ nōnulla mitigank ibi videant: ⁊ qui volunt: quibus est necessariū.

¶ Rursus de religiōe secundo quantum ad ingressum p̄mum.

Religio secundo considerari pōt quātum ad ingressuꝫ p̄mū qui est q̄ habitus susceptionem. 1.q5.

¶ Primo aūt q̄rit vtrū de ingressu religionis ḥūda sit deliberatio magna: q̄ in dubijs magnis requiritur. ij. ethi. ⁊ dicit. s. Tho. ij. q. vlti. qđ̄ cum hec tria considerari possint. ipse. i. ingressuꝫ scōm se: scđo ipsemet per cōparationē ad vires ingredientis: tertio modus intrandi. ⁊ quā religionem debeat quis intrare: in primo nō requiritur: quia certū qđ̄ est melius bonū de quo Christus cōsilium dedit nec in scđo: q̄ ingrediens nō cōfidit in sua virtute: sed de diuina ꝫz illud Esaie. xl. qui sperāt in dño ⁊c. si tñ sit speciale impedimentū infirmitatis aut debitorū vel ymōi. requirit deliberatio ⁊ cōsiliuꝫ cū his qui prosint ⁊ similiter in tertio.

¶ Scđo q̄rit vtrū liceat alii ad religionem idu cere: ⁊ dicit. s. Tho. vbi. s. qđ̄ sic scđm illud Jo. xl. qui cōuerti fecerit ⁊c. sed tñ circa hoc contingere pōt triplr inordinatio. primo si inducat violenter quod p̄hibetur. xx. qō. iij. presens. ij. si simoniace miserib⁹ oatiō. ſ. q. ij. q̄ pio. ad qđ̄ tñ nō pertinet si q̄s pauperē in seculo nutriat ad religionem vt sine pacto munuscula tribuat ad captandam familiaritatē. tertio si mendacijs: q̄ tali imminet periculum retrocedendi cū se deceptū inuenerit

¶ Tertio queritur vtrū religiones intrare possit 3
seruus. ⁊ dico qđ̄ seruus ſm Ray. religionem intrare non pōt: nec ꝺz recipi: nisi de licentia dñi. sive sciaē q̄ sit seruus sive ignoretur an sit seruus aut liber. ⁊ si ingredi redaitur dño si repetit cuz oibus que attulit fide tñ accepta de eius impunitate. post triennīū vero repeti nō pōt. nisi, esset tāl̄ōge qđ̄ non posset inueniri. xvij. q. ij. si q̄s incognitus: ⁊ si interim p̄fiteak nō obstante p̄fessione restituetur dño. si in receptiōe vsus est fraude. vt se probando liberū p falsos testes. de seruis non ordinis ſm Ray. et ho. et dño restituus erit religiosus ⁊ religioni obnoxius quantum in ipso est ſm Hugo. ⁊ ꝺz. ar. xxvij. q. j. de viduis. ⁊ manumissus contrahere non posset. Si autem monasteriū fuit in culpa: puta q̄ sciebat eū seruum esse vl̄ neglexit inquirere cū esset incognitus remanebit in religione sed monasteriū satisfaciet dño. ar. dis. liij. habēs vxorē ea inuita castitatē seruare non pōt et consequēter nec esse religiosus secus de seruo. Currere aūt incipit illud triennīū ſm Hug. a tpe ingressus sed verius a tpe scientie dñi ſm Guar. Joā. et alios. Et hec sunt vera in omni genere seruorū etiā si sint coloni originarij sive ascripticij.

4 ¶ Quarto q̄rit vtrū intrare possit obligatus ad aliqđ̄ soluendū: ⁊ dicit Ray. qđ̄ sic nō obstante p̄missione vel iuramento: modo hoc faciat feruore charitatis nec facit iniuriam creditori quia excusatur autoritate spūāl. de regu. l. ꝺz. q. ij. due. ad de q̄ ſm. s. tho. sufficit cedere bonis cum persona liberi hoīs non obligeē propter pecuniā ſm ūra ciuilia sed solum res. vt dicit. s. Th. ij. q. vlti. ar vſ. monasterium tñ inḡt Ray. satisfacere tenek de his q̄ contulit monasterio. xix. q. iij. si qua mulier et de his q̄ monasteriū post eius ingressum ei⁹ occasione acquiret successione donatione: vel testamēto quantū talia se extendūt ⁊ nō plus. ar. d. ca. ⁊ sīr ſm Ray. ipse in monasterio existens poterit scribere vel aliter honeste operari ad se liberandum modo nō negligat officium diuinū. xij. qō. j. clericus. nec impediaē in aliquo ab obseruantia regulari. i. ab obsequijs regule cui semp est ꝑfectus: nec deducenk expense de lucro ſm Innoc. ⁊ verior opinionem: q̄ altari deseruiens de altari viuere debet. xij. q. j. ex his. petr. tñ de pal. et vide. et summa cō. et Archi. dicunt simpliciter qđ̄ in religione non tenek operari vt debita soluat. et hoc tene nisi ratione scandali: q̄ profitendo cedit bonis ⁊ non habet velle. Et p̄dicta intellige etiam si ad debitum iuramēto erat astrictus ar. d. c. ꝺz. et si iurauerat operari manibus ad satisfaciendum mihilomin⁹ ſm Pet. de palu. pōt intrare: sed si bona sua sufficiunt tenetur ei ad interesse: et idem dic de eo q̄ accepit vxorem que ex hoc patitur aliqđ̄ interesse secundum eundem petrum.

¶ Quinto q̄ritur vtrum possit intrare q̄ est obligatus ad aliqđ̄ faciendū. ⁊ dicit Host. qđ̄ si ciuis p̄ciet q̄ promisit saltē per aliū nisi man⁹ eius esset specialiter electa: q̄ tunc nō liceret p aliū facere sine lnia. C. de cadu. tol. l. ſ. §. ne aūt de offi. dele. c. si. potest etiam satisfacere ei de bonis que attulit monasterio vel operando: vt. §. prioz. licet operari nō teneatur. si tamē hoc nullo modo pōt nihilomin⁹ intret ēt si iurasset facere sicut si rector iurauit regere ciuitatē per annum vel magister legere: q̄ ſm Ray. non violat iuramentū q̄ illud in melius commutat de iureiur. pertenit. ⁊ idem Innoc. Host. ⁊ Host. q̄ addit se consulere rāōnabilius vt ipleat quod promisit de iure. debitores sed hoc consilium non est bonum nisi vbi posset quis implere incōtinēti vel scandalū timeret: q̄ periculo se exponit vel saltē retardat ingressum. Nec obstat. c. debitorem. quia non inducit aliquid retardans: sed solus ōr q̄ q̄ iurauerunt soluere vsuras soluant: sīr nec cap. commissum de sponsa. vbi et qui iurauit matrimonium contrahere consulitur vt cōtrahat. ⁊ exinde ingrediatur q̄: p illud non retardatur religionis ingressus ſm glos. ray. ⁊ sum. cō. ⁊ preterea illud consilium datur ne notetur ratis de periurio a vulgo ſm Panor. ibi. q̄ etiā dicit quod talis statim potest intrare.

¶ Sexto querit vtrū ītrare possit q̄ est obligat⁹ 9
ad rōcinia. ⁊ dico q̄ non nec recipi debet si sunt reipublice. di. liij. legem. nisi prius se expediat: si vero sunt rōcinia priuatorum honestū est vt prius se expediat: sed non est necessarium ſm glos. Ray. vtrū aūt possit talis ordinari. vide supra rōcinium.

¶ Septio q̄rit vtrus intrare possit q̄ est obligat⁹ 7
seruire parentibus propter eorum necessitatē. et dicit. sanctus Thom. in quol. iij. articu. xvj. q̄ si is q̄ nondum intrauit vidit patrē suum in magna necessitate cui per aliū subueniri nō potest intrare nō ꝺz ſs parentibus ministrare maxime si absque periculo peccati posset i seculo remanere secus si posset subueniri per aliumitem secus ſm rich. si seruire non potest eis. sine salutis sue ꝺispendio i. periculo probabili peccati mortalis. q̄uero iā est in religione professus ināt. s. Thom. mortuus est mūdo ⁊ spūali morte deo obligatur a cura impenda parentibus: sicut etiam deobligaretur per mortē corporalē: vnde non peccat in claustro manens sub p̄cepto p̄lati parentū administratiōe p̄termissa: q̄ tacrus est ad illā ipotens sine culpa. ifra religio. vſ. ſ. ix. ꝺ3 tñ quantū pōt salua ordinis obedientia curare vt per se vel per aliū eis subueniatur. hec ex illo. Ex intelligē necessitate magnā que est decentie status: puta q̄ oporteret eos mendicare vel seruire alijs cum notabili sine

Universidad de Deusto
Biblioteca

magna indecentia q̄ nō debet intrare:ꝛ a fortiori
si sunt in maxima.i.extrema q̄ ambe si nunq̄ ces-
sent ingressus est ex toto omittendus ſm Joan.
de neap.q̄ que sunt ꝓcepti non debēt omitti pro-
pter illa que sunt ꝓhibita.etiā inquit si voluisset in-
gressum quia ñ vouit ante indigentiaz est illicita
redditio:tū q̄ obligatuz vni si promittak alteri ei
tradi nō debet cū promissione nō trāsferak domi-
nium:tū q̄ mutata est conditio vouentis:cum ei su
peruenerit noua obligatio:si autem vouit tempo
re indigentie fuit illicitum votum vt patet.

8 ¶ Octauo queritur vtrū possint intrare q̄ sunt i
dignitate vel cura:et dico ſm Panor.in.ca.q̄ dei
timorem.de ſta.mo.q̄ cuilibet prelato citra eſm
quittik dimissa prelatura religionē intrare.et ꝛ
s.th.etiam inuito eo hoc possunt archidiaconi ꝛ
presbyteri curati vt pt̄z.xxij.q.vlt.ꝛ adde idē esse
de ꝓpositis.decanis archipbyteris.ꝛ oībus infe
rioribus.ep̄o.xix.q.ij.oue.debēt tū petere licentiā
q̄us nō obtinēat.de reg.ix. Ep̄i vero p superiores
sine licētia papa intrare non possunt.o.c.ix. Bñfi
cia tū p̄dicto2 q̄b2 ix intrare nulli debent cōferri
nisi post ꝓfessionē saltē tacitā:vel nisi euidenter
apparuerit quod voluerint viam mutare.q̄.ſ.est
quoddā votū religionis vel desideriū ꝓfitendi de
reg.bñficiū.in.vſ. Fructuū aūt ante professionem
assignari dz debita portio alicui q̄ seruat pro in-
gresso.vt.o.c.bñficiū.reliquū vero erit eius.ne sit
onerosus monasterio.xvſ.q.vſ.de lapsis nec pro-
prie est religiosus.de senr.excō.religioso.libr.vſ.
ꝛ cōsequēter suo iure fraudari nō dz.xvij.q.ij.con
stat.dus vt no.tāc.ꝛ Ber.brix.ꝛ archid.ꝛ interim re
manet canonicus:curatus vel decanus:sicut pri
nec beneficiū vacat:ꝛ hoc sequit̄ sum.ang̃in ver-
bo religio.que tū in verbo nouitius scripsit oppo
situ dicēs q̄ reliqui fructuosō seruabūtur/vel in
vtilitatē ecclesie expendentur.de elect.quia sepe.
lib.vſ. Quis bar.brix.tenuerit q̄ sui erūt sed pri
mum est verius de iure.ꝛ.o.c.quia sepe.loquitur
in beneficio vacante.tandum tamen puto cōsue
tudini inter istas opinionnes. Nec autem execu-
tio fiet per episcopum.de elec.cum ex eo.lib.vſ.

6 ¶ Nono querit vtrū intrare possit qui vouit aut
iurauit oucere aliquā in vroꝛē:ꝛ dico q̄ si ouxit
per verba de presenti ꝛ consummauit non potest
intrare.nisi vt.ſ.matrimoniū.viij.§.xij.sed intel-
lige.si copula sequuta ē contractū matrimonij vl
sponsalitū nō si precessit q̄ sic non impediret:nec
diceretur matrimoniū cōsummatū.ar.ca.venies.
de spon.ꝛ de hoc.ō. Qui vero iurauit oucere itra
re potest autoritate.capi.peruenit.el.ij.de iureiu-
ran.et.c.commissum.de spon.de quo supra.§.

10 ¶ Decimo queritur vtrum pueri impuberes pos
sint religioni a parentibus vel tutoribus offerri
vt intrent per habitus susceptionez:ꝛ dico q̄ sic;
ꝛ scōm Inno.si impubes vnum tm̄ habeat paren
tē ille solus potest eū offerre:ꝛ si habeat tutores
alios q̄ parentes:tū parentes cum inuitis tutori
bus possunt offerre:ꝛ idez credūt aliqui de patre
inuito auo q̄ habet eū in potestate;ꝛ nō ecōuerso
q̄ in his spūalibus ius nature ꝓhibet ꝓstriuo vel
ciuiliter in sum.cō.ti.viij.q.xxx. Sed hmōi impu
beres oblati religioni cum venerint ad annos pu
bertatis sunt in libertate remanendi et exeundi
vnde sup hoc ōnt interrogari cum sunt in anno
xv.q̄ est probationis.x.q.ſ.c.ſ. Et dicit dic.quod si
puer cōsentit licet consensus q̄ fit ante annos di-
scretionis non teneat.ipse tū exire nō potest auct
veniat ad legitimā etatē.ad instar carnalis matri
monij.de despon.impu.de illis.xx.q̄.ſ.illud.ſ.q̄
primum ad perfectam venerit etatē.i.xiij.annus
potest egredi.xx.q̄.iij.ꝑsens.de reg.cuz simus. si
aūt non consentit egredi pōt q̄n voluerit.xx.q̄.ſ.
puelle. Quāuis aūt liceat tales recipere/q̄ ēt fe-
cit beatus Benedictus ꝛ beatus Thom̄. docet in
quodl.q.v.ꝛ.xxxij.q.clxxxix.nisi.ſ.constitutiōe ali
cuius religionis ꝓhibeatur.tū experiētia docet
non expedire ſm Archi.vñ hoc seruāt oēs regulares.quod autem in constitutionibus ꝑdicatorum
cauetur nullam recipi añ.xvij.annū de cōuersis
declaratū est intelligiper acta capituli gñalis.

¶ Undecimo q̄rit vtrum pueri impuberes possint
ingredi religionē ꝓpria autoritate:ꝛ dico q̄ non
de reg.ad nostrā.q̄ si fecerint sine oblatiōe parē-
tū ſm pa.in.c.significatū.de reg.exire pōt q̄n vo-
lūt añ ꝓfessionem:ꝛ ſm dic.extrahi possunt a pa-
tre vel tutore:vsq̄ ad annū vel dic.xx.q.ſ.puella.
ſ.a die scientie ſm gl.ꝛ Rayn.sed si annū vel diem
dissimulando consenserit.neq̄ parentes:neq̄ tu-
tor neq̄ ipe mutare poterit.ſ.quousq̄ venerit ad
legitimā etatē:si aūt ex consensu eorum intrauit
expresse vl tacite vlterius reuocare nō poterunt.
xx.q.ſ.addidistis.ꝛ.c.q̄cūq̄.aduertendū tū est hic
ſm archiſt.post Pet.de pa.q̄ nec pr̄:nec tutor:nec
magister:nec q̄cūq̄ alius custos pōt impuberē de
religione extrahere ꝓpria autoritate.siue ex vo
lūtate siue sine voto ītrauerit:ſs autoritate habē
tis potestatē in monasterio:q̄ licet possint eum
inuitum disciplinare pr̄ vel tutor ētiā clericū.nō
tū possunt corrigere alijs iniurā inferendo quod
esset si habitū dirrūperent:aut vi educerēt de mo
nasterio quod iam erat in eius possessione.

¶ Duodecimo querit vtrū intrare possint pueri ꝑ
vel puelle in anno pubertatis:ꝛ dico q̄ sic etiam
parentibus ꝓhibētibus.xx.q.ij.puella.ſs ops q̄
talē annum ꝓpleuerint puer.ſ.xiij.ꝛ puella.xij.de
reg.ad nostrā.in ter.ꝛ ī gl.nec in hoc malitia sup-
plet etatē.vt expresse not.xx.q.ſ.in summa.ꝛ idem
Jo.an.in cle.eos.de regula. Q̄ aūt dixit Ray.suf-
ficere si malitia suppleret etatē.de regu.postula-

tū verū fuit suo tpe q̄n summā fecit ꝛ currebat
prior ꝓpilatio decretalium:ix hodie ꝙba illa de ipa
decretali postulasti.subtracta sunt:ꝛ idem gl.ibi.

13 ¶ Decimotertio queritur vtrum mater vel alter
tutorū offerre possit filium ꝛ reuocare ꝛ dicit Di
re.Inno.tenere de matre q̄ sic allegans.o.c.ad
didistis:sed Tau.Jo.ꝛ Archi.tenent ꝓtium. quia
nō ex ipsum in potestate.auctoe adop.§.femine.
ꝛ pār si pater eum obtulit mater reuocare nō po
test nisi dicatur q̄ eque sit in potestate matris
sicut ꝛ patris quātum ad hunc casum. Opinio ra
men Inno.vī verior scōm iura alia tamē tenetur
nisi mater esset tutrix.hec dic. Archi.autez post
pe de pal.dicit q̄ si impubes habet patrē pōt
eius reuocare.nō aūt mater patre nolēte pr̄e aūt
mortuo:tunc mater ꝛ auia possunt si habēt tute-
lam eius.vt q̄ nō transierunt ad scōa vota:quo
casu nō pōt cū pdat tutelaz:tutor aūt hoc potest.
vbi sunt plures videtur q̄ vnus solus possit of-
ferre:quia quo ad hoc eandem habent potestatē
sicut parentes.xx.q̄.ij.puella.sed dic quod con-
ditio prohibentis erit melior scōm Inno.ꝛ Dir.

14 ¶ Decimoquarto queritur vtrum liceat alicui se
voto obligare ad religionis ingressum:ꝛ dicit.s.
tho.ij.ij.q.vl.q̄ sic;q̄ idē opus est laudabilius ex
voto q̄ sine voto.vt.ſ.votū.ſ.§.vſ.mendicātes tū
omnino abstinere debēt ab inductiōe ad talia vo
ta per que renuncietur seculo ante annos proba
tionis;vt in ca.non solum.ꝛ.ca.seq.de reg.lib.vſ.

15 ¶ Decimo quinto queritur vtrū pueri possint se
voto obligare ad religionis ingressum:ꝛ dicit ac
probat.s.Tho.ij.ij.q̄.clxxxix.hoc esse laudabile
sed tū aduerte ex eodē ibi q̄ votū simplex est in
efficax aliquā ꝓp̄ suo:primo.ſ.propter defectū de-
liberationis:vt de furiosis ꝑs in.c.sicut tenor de
regula.ꝛ idē de pueris nondū ꝑhitis vsum ratio
nis p quē sunt voli capaces q̄ in aliquib9 puenit
annos pubertatis.ꝛ in aliquibus subsequit scōz
discretionem nature:scōo ex hoc q̄nouet
aliquid q̄ nō est ꝓprie ptātis:vt si seruꝰ habēs
ingressum.vt.xlij.si seruꝰ.ꝛ idē est de votis pueroꝝ
ante annos pubertatis:q̄ tūc sunt in ptāte patris
quantū ad disponē vite sue:vnde pōt eā accepta
re vel irritare vt de muliere exposse ꝺz Nu.xxx.igi
tur si puer añ pubertatē ꝛ vsum rōnis votū sim-
plex emittat nō obligat si aūt hēbat vsum rōnis
obligat quātū in se est ex suo voto.ſz reuocari po
terit autoritate pr̄is:q̄ ordinatio legis qua vn9
cidit si vero annos pubertatis excedit reuocari
non pōt autoritate parētū ꝛ si nōdū haberet ple
nē vsum rōnis nō obligaret quo ad deū. Hec ex
illo. De voto autem solenni dic vt infra religio.

ij.§.secundo. Et q̄n votum pueri ante annos pu-
bertatis obliget.ix ꝛ probat Pañ.in.c.ij.de vot.
iuncta glo.vbi tamē innuit vnū q̄ sequit̄ sum.
ro.ſ.q̄n dicatur puer doli capax post.xij.annū.q̄
quidē est verū quo ad peccare posse sed nō credo
quantū ad vouere sed hoc est soliū prope puberta
tē de quo supra baptiſm⁹.in.§.viij. Igit̄ si impu
bes voueat ꝙnō tamē vsum rōnis:si pr̄ vel tutor
nō irritat:sed ratificat tenet intrare. Si vero irri
tat nec tenet intrare nec dz ante pubertatem.ꝛ si
intrauerit potest reuocari.vt.ē.§.xſ.si vo vouea
adultus siue pubes tenetur itrare etiā pr̄e ꝓtra
dicente ꝛ ꝓcipiēte ꝓnū.xſ.q.ij.si ois. Et si vouit
simplr̄ absolute ut̄ dēs se obligare scōm archy.
post.s.tho.tenet intrare q̄ citi⁹ pōt.i. cōmode. si
aūt vouit sub certo tpe vel cōditiōe tenet adue
niēte tpe vel cōditiōe.alis nō. * Adde ꝓdictis de
mente Ray.ꝛ glo.ei⁹ idē esse de alijs votis impu
beris ꝛ de infor:q̄ oia pñt irritari si reuocentur
statim cū pater audiuerit.ſ.ipsa die ꝛ nō alia.ar.
numeri xxx.ibi ꝛ in alterū diem diskulerit sniaz.
Et ſm Ray.si pr̄ aut tutor ꝺixerit ꝛ postea cōsensit
nō remisisse votū:nec renebik filiꝰ cū venerit ad
legitimā etatē. Vide aūt ē.ſ.votū.iij.§.v. * Dz
si impubes doli capax vouerat ꝓnētia vel ingres
sum religiōis in ipsis puta cum erit adultꝰ aut
solutus a patria ptāte oubiuz est an pr̄ possit irri
tare.ꝛ dicit glo.Ray.q̄ sic ꝺicēdo statim scōm
cōmunē opinionē.ꝛ idē Rodo.q̄ ēt astē.dicit cē
humanius. Priū sensit hug.ꝛ vī cōsentire Inno.
dicens q̄ impubes doli capax soluta pria ptāte
dz implere vota que fecerat:ꝛ idē host.ſz primum
est verius:q̄ pr̄ hz autoritatē irritandi nō solū rō
ne sui iudicij:q̄ hoc est oib9 cōe.ſz etiā rōne sub
iectiōis qua habet puer q̄n vouit:dctis aūt Jn
no.ꝛ ho.est verū q̄n illa vota nō fuerūt irritata.

¶ Decimosexto querit̄ q̄d si ꝙs vouit intrare cer
tam religionē.ꝛ illi nolunt eū recipere.ꝛ dicit.s. 16
tho.ij.ij.q.clxxxviij.q̄ si tertio sua sit se obligare
ad religionem principaliꝰ ꝛ ex pūti elegit hūc vel
hūc locū quasi sibi magis cōgruētē tenet intrare
alia.ꝛ idem intellige si prior perijt vel reprobata
est vel quodcūq̄ impedimētū obsistit.q̄ obliga-
tio nō fuit certe speciei:sed generis:sicut promit-
tens dare.equū ix nō intenderet emere alienū ſs
dare summ:si oēs sui peant tenet dare alienū .nō
tamē credo q̄ teneat discurrere p mūdū vt inue
niat se recipientē q̄ non ē verisile q̄ se voluisset
ad hoc obligare:ꝛ sil̄r si tm̄ vnā aut duas vel plu
res inueniat que eū velint:de q̄b9 credit ꝓbabil̄r
q̄ si cogitasset nō se obligasset:credo q̄ non te-
net intrare. Si vero principaliꝰ intēdebat se obli
gare ad istā religionē vel locū ꝓpter specialē cō-
placentiā eius ſm pe.de pal.obligatur ad aliam
si istam intrare non potest:quia videtur ex con-

Universidad de Deusto
Biblioteca

se.quenti vouisse dimissionē seculi:cū non stet vita seculi cū suo voto:sed.s.Tho.ꝛ Rich.ꝛ archid. tenēt qđ ad aliā nō obligat̄ur.ꝛ hoc est verū:quia sicut effect⁹ nō excedit cām ita votū nō extendit vltra intentionē vouētis cum ab ea virtutem sumat:nec talis absolute vouit dimittere seculum sed ꝑcise vt cū sequit̄ ingressum tui⁹ religionis aut loci. Si aut̄ dubitat quā intētionē habuerit oꝛ viā eligere tutiorē ꝑm.s. tho.ꝛ Per. Si autez
17 incidit impossibilitatē implēdi votū ex sua culpa tenet̄ur facere qđ potest ꝛ penitere de culpa.

¶ Decimoseptimo q̄rit̄ qđ ō eo q̄ vouit religiōez intrare indeterminate ꝛ nullā iuenit se recipiente ꝛ dicit Inno.q̄ remanebit sub obediētia epi.ꝛ erit monach⁹ ei⁹ qđ de cōgruitate solū oꝛ intelligi cū possit esse in scło ꝛ nubere:q: sicut se oꝛ ps ad ptē ista totū ad totū:vñ si cut ille q̄ vouit intrare solū hāc religionē q̄ est ps religiōis in gñe pōt nubere si nolit eū illa pars recipere.vt.ꝑ. prio.e. ita ꝛ q̄ vouit intrare religionē in gñe q̄ est totum poterit nubere si vniuersalitas religionū q̄ est totū respectu huius particularis nolit eū recipere vñ ꝛ ꝑm Archi.in.c.fecim⁹.xij.q.i. in voto religionis subintelligunt̄ iste cōditiones si possuz vel si volunt me recipere:q̄bus nō exist̄ib⁹ nō erit votū ꝑm Hug.Car. Et hec maxime sunt vera si ille nō intēdebat alr̄ se obligare:q: ꝑm archy.ibi tñ se excēdit obl̄o voti quātū ꝛ intētio vouentis. Et si quando vouit de hoc non cogitabat:distingue: q: aut sibi nūc vł ꝓbabil̄r q̄ excepisset si cogitasset ꝛ nō tenet̄ aut q̄ nō excepisset ꝛ tūc tenet̄ eo mō q̄ fuisset.ei⁹ intētio:si nescit oꝛ discernere teneat turi⁹
18 ¶ Decimo octauo q̄rit̄ vtrum is q̄ vouit religionem vnam determinatā intrare induci possit ad aliam.ꝛ dicit.s.Tho.ij.ij.q.vl.q̄ sic:si illa alia sit maioꝛ:q: in maioꝛi intelligit̄ur minus:ꝛ hoc nisi aliquid impediat spāle:puta infirmitas vel spes maioris profectus in minoꝛi:nō aūt si illa alia sit minoꝛ: nisi ex cā euidēti ꝛ dispensatione supioꝛis: si tamē ingredit̄ ꝛ ꝓfiteat professio oꝛ.de re.qui post votum:li.vł.puto tamen quod fuerit transgressoꝛ sui voti simplicis: oꝛ nūc maioꝛ teneat̄ur.

¶ Decimonono q̄rit̄ vtrū is q̄ vouit vel iurauit religionē intrare teneat̄ ibi esse perpetuoꝛ: dicit s. tho.vbi.s.quod sic.si ad hoc intendebat se obligare:nō aūrem stinte debat se obligare ad ingressum cā experiēdi cū libertate manēdi vel nō manendi. Si aūt in vouendo de hoc nihil cogitaꝛ uit:vł obligari ad ingressum ꝑm formaz iuris cōmunis.que est vt ingredientiꝫ oēs annus ꝓbationis vł nō teneāt ibi manere ꝓpter hoc si tamē intraret intētione statim exeundi non satisfaceret voto:q: in vouendo hoc nō intēdebat:vł teneat̄ur saltē velle experiri vtrū hoc sibi expediat. Et idē ſm.cō.* Addit Richar.q̄ si intrauit alio exeundi volūtate tamē dādi operā:vt deus immutet ꝓpositum suum satisfacit voto aliter non.

¶ Vigesimo queritur vtrum habens votum religionis astricti eligatur in episcopum teneatur ꝓius intrare:ꝛ dico q̄ sic.de vo.ꝓtuas.vide ibi not. 20

¶ Vigesimoprimo queriē vtrū is qui vouit non intrare religionem sit obligat⁹ ad nō intrādi vt dicit Richar.in.iij.quol.q.xiij.q̄ nō q: sicut illicitum est iurare q̄ quis non faciet bonū ita ꝛ vouere. Post.tamen distinguit:quia nō potest intrare monasterium quod euz allicit causa lucri ꝛ circūuenit sed aliud.vt.xx.q.iij.constituit.de conuers. coniu.oudum.inspiratus autem a domino potest intrare.de diuoꝛ.gaudemus.ꝛ placet ꝛ probatur in.c.beatus.xxij.q.ij.ꝛ in.c.ij.de iureiu.nec tenendus est gratianus.xxij.q.iij.ꝑ.vlti.in fine. 21

¶ Rursus de religiōe tertio quantū ad ingressum secundum:qui est professio.

Religio tertio cōsiderari pōt quātum ad ingressum scōm.i. ꝓfessionem que proprissime sumēdo iuxta dicta.s. ꝓfessio.ꝑm.s.Tho.ij.ij.q.clxxvij.ar. vij est solenne votum quo quis efficitus monachus vel religiosus:intellige proprie:ꝛ est duplex:ꝛ expressa scz ꝛ interpretatiua. Expressa est que fit in manu accipientis eā legitime.de reg.ad apostolicā. tacita vero est que fit modis de quibus.ꝑ.ꝑ.xvij.

¶ Primo ergo q̄rit̄ur de expssa quo fiue sub qua forma fiat.siue quo obliget ꝛ dico qđ fit voce aut scriptura:sed quātū elicit̄.xxij.q.clxxxvj.arti.ij. ꝛ.ꝑ.quod lib.q.ix.ad primū.i ecclesia dei fit ꝓmittendo seruare regulā. qđ est promittere regulārē citā que essentialiter in tribus votis cōsistit vt in ordine minoꝛū.vel qđ est cauti⁹ promittēdo viuere scōm regulā qđ rollit ꝑ cōtrariū intelligere etiā interpretatiū de quo.ꝑ.religio.ij.ꝑ.xj. vt in ordine beati Būdi.vel tertio adhuc cautius ꝓmittēdo⁹ obedire scōm regulāitā qđ ꝓfessioni nō ꝛiaꝫ nisi id q̄ ē ꝑ ꝓceptū regule.adde ex primo quodli.q.ix.vel ēpio ea que plat⁹ ꝓcepit ꝑ tenorem regule:ꝛ transgressio ꝙ vel omissio aliorum obligat solum ad venialeꝛ hmōi sunt dispōnēs ad principalia vota.peccatum autem veniale est dispositio ad mortale in aliqua ēr religione.s.ꝓdicatoꝛ talis transgressio vel omissio ex suo genere non obligat ad culpā neq; ad mortalē neq; venialem:sed solū ad penā tarātā sustinēdā:q: per hūc modū ad talia obseruāda obligant qui tamē possēt venialiter aut mortaliter peccare ex negligentia vel libidine seu cōtemptu.ibec ex.s. ꝙ.

* Sed aduerte primo ſm Panoz.in.c.porrectū. de re.q̄ valet ꝓfessio ꝓ q̄cūq; ꝙa fiat nō seruata forma regulari.i.tradita in aliqua regula.nec cū obligatio oriatur in defectu forme aperum vitare nō oꝛtimur sicut diximus in excōicatione:nec requiritur

requisit̄ etiā aliqua scriptura necessaria:ꝛ intelligē mō ꝓmittant q̄ ꝛ ꝓfessiōe debēt ꝓmitti.i. tria vota explicate vł implicite ea ꝓmittēdo in regula q: ꝛ Dir.ꝛ Hug.in spe.si sit in monasterio ꝛ suetudo qđ nō fiat aliqua ꝓfessio:nisi qđ i ingressu ꝓmittit quis suo ꝓlato obediētiā interman⁹ talionō est expresse ꝓfessus de sta.mo.cū luit.qui cle.vł vo.qđ verū est si fieret mētio de regula nō aūt aliter licet in foꝛo aīe teneret ad tria vota si itēdebat ea vouere. * Aduerte scōo ꝛ ꝓpt⁹ expressus seu posit⁹ regule ꝛ negatiuus cuiuslibet statuti notabilis regule ꝛ ꝑtiē ex forma ꝓfitēdi trāsgressio oꝛ facit̄ili ad tria vota Frācisci aliter fuerit:vt patuit:ꝓfessiōi Xo mozt̄ii.i.trāsgressio oīm facit̄ili ad tria vota vel cōtēnerē ꝓfessionē quā oꝛs religiosus tenet ire de re:ꝛ sic ꝑater qđo vna ꝓfessio est cautioꝛ alia. * Aduerte tertio qđ predicatoꝛes ꝓmittūt obediētiā ſm regulā ꝛ cōstitutiones:ꝛ tñ iz trāsgredēdo regulā qz patres voluerūt cōstitutiones si obligare ad culpā:sed hoc de regula nō statuerūt:quia nec potuerunt cū super eā nō habeāt autoritatē dicēre.Jo.an.in nouel.qđ regule approbate mutari non possunt nisi per papam:constitutiones aūt religiosoꝛuz mutari possunt per ꝓlatos religionum tante autoꝛitatis quante fuerunt eas instituentes: vt de reg.tu.oīs. Et ideo oīs trangressio eoꝝ que sunt in regula citra ꝓcepta est et o venialis de mēte sancti Tho.vbi supra.

2.qđ ¶ Scōo q̄rit̄ qua etate possit qđ ꝓfiteri:ꝛ dico regulariter qđ masculus cōpleto nō aūt ꝛcepto anno.xiij.ꝛ mulier cōpleto.xij.vt in.c.j.de regu. lib.vj.ꝛ in glos.ff.q.j.c.j.ꝛ in cle.eos.de reg.de quo dicit.s.Tho.xxij.q.vj.qđ professio cū sit votum solenne subiicit ordinationi ecclesie ratiōe solennitatis annexe:quia ecclesia respicit illud qđ in pluribus est professio ante tēpus pubertatis facta q̄fitēq; altiqui habeat vsuz roīis plenū vel sit doli capax nō habet suū effectuz vt faciat ꝓfitēt̄ē esse religiosum:ꝛ intēdit qđ retinet ratiōnē voti simplicis irritabilis ꝓparātes vt ꝓpter eā nō pōt etatē sicut nec ī ingressu:vt.C.religio.ij.ꝑ.xij.cuius ꝓtrarij est in matrimonio:q: hic agit̄ de maioꝛi ꝓiudicio ſm Pasi.in.ca.si

gnificati.de regu. Qui etiā dicit ibi per tex.filij vnij falsi qđ sequitur sum.ro.ſ.qđ votū religionis emissum ante pubertatem nō obligat vouē tē cōstitutiōe eccle q̄ impedit vires voti ꝛ limitat etatem:q: ꝛz nō tollat ius diuinū pōt tñ illō interp̄tari et distiguere:ꝛz oꝛ:tū hui⁹ tenet.s.th. vt patuit.ꝑ.religio.ij.ꝑ.xv.ꝛ hic.ꝑ.eo.quia distinguit inter votū simpl̄ ꝛ solenne:de simplici dicēs vt tbi:de solēni Xo vt hic ꝛ de solēni loquit̄ d.c.significati. Et cōtra Bo.tenet supple.q̄ etiā dubitat an tale votū sit irritabile per patrez qđ venit explēdū soluta patria prāte de quo.ij.religio.ij.ꝑ.xv.Vide etiā infra votū.iij.ꝑ.v. * Fallit qđ dictū est dupliciter.primo in oīb⁹ mēdicātib⁹ qui ad ꝓfessionē recipere nō possunt ante annū ꝓbationis cōpletū.de reg.nō solū.ꝛ.c.cōstitutionem.in.vſ.qui annus est.xv.cū ante.xiiij.cōpletuz nō possit quis intrare:vt.ꝑ.religio.ij.ꝑ.xv.ꝛ sc̄do in monachis habētib⁹ monasteria i insulis multū rigidis:q̄b⁹ ꝓhibet ne ante.xviij.annuz aliquē recipiāt ad professionē:vt in.c.q: in insulis.de reg. * Circa qđ sciēdū est qđ Jo.an.vt ēr recitat Pda.in.d.c.q: in insulis.inquātū potuit inuestigare nūquā illud.c.seruatū est in aliqua insula:vnde plerīq doctores arguēdo ex rōne litere dicūt qđ si in insula nō est ꝛgregatio duricz quā alibi nō hz ibi locū illud.c.ꝛ extra insulas sit ꝛgregatio duriꝰ ibi hz solū:ꝛ ꝓsequēter Pasi. post Jo.an.istā ꝓhibitionē extēdit ad fratres ꝓdicatores et mi..ores:apud quos est cōgregatio dura:q: qlibet dispositio ampliatiuz ꝛ restringi ad limites rōnis exīsse:etiā si verba nō patiāt: vt in.L.adigere.ff.quāuis.ff.de iure patro.ꝛ in.l. cūpr.ff.dulcissimus.ff.de le.iij.ꝛ hoc sequit̄ sum. Ang.ꝛ Bo.Sed ista opinio nō est vera:tum q: illud.c.ē abrogatū ꝓsuetudine cū nullibi seruet a tpe Jo.an.ꝛ multo ante vt patuit:imo ſm Archi.post Pe.de pa.est reuocatū ꝑ ꝓhemiū exīstū q: cōsuetudine in ordine ꝓdicatoꝛū interp̄tat oppositū:imo et.c.finale qđ declarauit constitutionē ꝓhibentē receptionē ante decimūoctauū annū intelligē de conuersis vt refert Arc.tū q: nō est eadē ratio de monachis q̄ vacāt sibi soliis et predicatoꝛib⁹ quos oꝛ vacare studio theologie:ꝛ ꝓsequēter artiū maxīe dialectice ad quaz tuitiones sunt aptioꝛes:vt experiēria docet:ꝛ datoꝛ qđ esset eade:nō tñ est eadē in insulis ꝛ extra q: in insulis sicut corpus ita ꝛ animus iuuenū videt plerīq cōcludi ꝛ carcerari.ītē q: iuuētus indiget relaxatione et recreatione que pene nulla pōt esse in insulis de quibus loquit̄ tex.ſ.solū tarūs ꝛ arctioꝛ:cū fratrū sit dicere qđ intelligāt de Anglia et Sicilia ꝛ huiusmodi q̄ sunt regiones amenissime vł monachi clusē ꝓfessiōis q̄ ꝛz istū textū nō potuissent recipere ad ꝓfessi-

nem ante illud tps in insulis: hodie extra insulas potuissent. Cū tota ratio illius prohibitionis vel saltē pro maxima parte fuit rōne loci qō ēt inde ptz qz nulla religio etiā summe austeritatis hoc seruare cogit a iure extra insulas. Ex dictis adit in principio huius. §. ⁊ in principio sequentis sequit qō annus pbationis possit esse xij. in puella ⁊ xiij. in puero. ⁊ versū est qñ intrant de voluntate parentū. ar. xx. q. j. c. j. ⁊ ptz q ad munus sculi i. c. nō solū. de re. iu. vj. alⁱ adit est. xiij. ⁊. xv.

3. qō. ¶ Tertio queritur quo tpe post pmissi religiōis ingressum possit fieri pfessio a masculo vel etiā a femina: ⁊ dico multa. * Primū. Regulr pfessio fieri nō dz nisi cōpleto anno pbationis q est. xv. in masculo: vel. xiij. in femina. ⁊ xij. q. j. cōsaldus. tñ qz tps datur in fauorem nouitij: vt experiatur regule austeritatem ⁊ mores monasterij. de reg. ad applicam. ideo quēlibēte pōsto cū suo cōsēsu quo ad nō mēdicātes ⁊ interuentu voluntate nouitij pōt ante annum pfiteri ⁊ tenet confessio iz malefaciāt pōsti nisi subsit rationabilis cā: vt in d. c. ad aplicā. imo pōt fieri exp̄ssa. pfessio ⁊ tpare ceptione habitus imo ⁊ sine ea: vt. ss. religio. j. §. j. ⁊ de reg. cōstitutionē. libr. vj. vbi hoc habet expresse. * Scōm. fallit adit qō dictū est dupliciter primo vbi habet locū. c. qz in insulis. de quo. ss. §. ij. dictū est scdo in mēdicantiū vbi pfessio non pōt recipi. nec fieri valide nisi cōpleto tpe. pbationis. i. anni integri q incipere non pōt ante cōpletū. xiij. annū erātis in masculo: cui tñ anno integro die vnam addere nō oportet: qz nusquā legitur: ⁊ summa est ratio que p religione facit: ⁊ ita tz Pet. de palu. in. iij. ⁊ firmat Joan. an. in cle. cos. de regul. Sz aduerte qō Pet. de pal. hoc intelligit solū de predicatoribus ⁊ minoribus: quibus hoc prohibuit Alexander quartus in. d. c. nō solū. sed postea Bonifacius octauⁿ in sequēti cap. i. cōstitutionē hoc extēdit ad omnes mendicantes. * Tertiō vtrū adit hoc locū habeat in montalibus ordinū mendicantiū sz qō infra annū pbationis profiteri non possint: ⁊ dicit Hem. cū recu. ⁊ Rap. qō sic ⁊ particulariter in montalibus sancte clare ⁊ ordinis predicatorum nō obstāre qō habeāt possessiones ⁊ nō mē dicent quia propter hoc nō tollit quin sint de ordine mendicantiū: sicut nunc multi religiosi nō sunt mendicantes nec prohibentur habere possessiones quae tñ non habent ⁊ de facto mendicant: vt no. Pau. in cle. vt professores. de regu. nō ob. etiā qō habeāt proprietū ex priuilegio: iz in aliis retineant priuilegiū mendicantium: qz tolens vnum non tollit aliud. ff. de ser. vrba. predi. l. si domus. de vsu pal. ex ruarus. vnde per hoc iuribus loquentibⁿ de mēdicantibus nō eximitur. Hoc adit est verū qtū ad montales. o. Clar. que. s. non dicitur minoriste: ⁊ ꝺ̄tñ ad oēs que ex sua pfessiōe nō possunt habere ꝓpietates in cōmuni: iz fz Archi. post Pet. de pa. nō est verū de montalibⁿ ordinis predicatorū ⁊ minoriū que non sunt mēdicātes. Et licet habeāt ofa priuilegia fratrū tamē nō obligātur ad hoc: tuz qz non est priuilegiū: tuz qz conuenit fratribus vt sunt mēdicātes in quo ab eis distinguuntur: qz habēt reditus ⁊ possessiōes: vnde infra annū probationis possunt expresse profiteri. Hec illi. Et hoc tene: qz vterqz possunt habere propriū nō solū ex priuilegio sed etiā ex regula vel institutionibⁿ vnde mirū est qō He. dicat qꝺ montales ordi. p. di. sunt mēdicātes: licet ex apostolico priuilegio possint habere ꝓpriū. Et dato qō hoc ēet verū: tñ adhuc posset dici ⁊ attēdi in eis non habere locū. d. c. nō solū. ⁊. d. c. cōstitutionē qui loquunt in masculino genere vt patet quia masculinum appellatiuum: puta fratreo non concipit femininum in materia odiosa: vt supra masculinum.

4. q. ¶ Quarto queritur vtrū teneat pfessio facta explicite ante debitā eratē vel tēpus a iure statutū ⁊ dico qꝺ si pfessio fiat añ annos puberbattis nulla est ipso iure. de reg. ad nostrā. c. significatū. ⁊ hoc i qualibet religiōe. Si vero fit ante annū probatōis cōpletū tenet vt dictū est: ⁊ profitens exp̄sse obligatur illi religioni in specie: si nō est mendicantiū vel religioni in genere si ꝓfiteatur implicite ⁊ tacite de quo infra. §. primo. sed in mēdicantibⁿ ante annuꝫ pbatiōis facta non obligat illi religioni in qua fit: iz tantū religioni in genere. d. c. nō solū. ⁊. c. cōstitutionē. Si vero fit cōtra. pbitionē. d. c. qz in insulis de regu. fz Hostiē. nō tenet propter rex. ibi cū quo cōmuniter voct. trāseunt recitādo ⁊ facit. l. nō oblisi. C. de legi. ⁊ regu. que contra ius de reg. iur. lib. vj. sed Pañ. ibi tenet cōtrariū: qz papa non annullat professionē iz simpliciter prohibet: vbi nō impeditur virtus eius qō pbatur qua si expresse in. d. c. ad apostolicā vbi tenet professio facta a papa ⁊ regula ꝓhibēte: sic etiam ex simplici prohibitiōe nō impeditur vinculuꝫ matrimonii licet cōtrahentes veniant puniēdi. Et ex hoc dico licet dubitet Pañ. quod obligatur illi religioni in specie: quia professio tenet ⁊ prohibitio erat in fauorē prohibētis cui potest renūciare. Ad. l. autem non dubiū ⁊ reg. que contra dicto professionē non esse nullam: quia aliquo iure sustentatur sz. d. c. ad apostolicam.

5. q. ¶ Quinto queritur an professio expressa facta ante annū probationis in ordine mendicantius sic obliget religioni in genere. vt non teneat matrimoniū si postea contrahatur: ⁊ glo. in. d. c. cōstitutionē videtur tenere qō sic: dicēs votum solennizatum esse in genere: quod Lapp. vtitur re-

fert He. limitat si pfitēs trēdebat se obligare in gñe secus si in loē certo loco ⁊ ordini qz rūc posset matrimoniū Zhere: vel saltē si cōtraheret nō dirimeret: ⁊ de hoc crederet sibi Jo. an. de regu. cōsuluit. ⁊ xx. ⁊ Arc. qō intelligē si aliud nō exp̄ssit: vel si exp̄ressit nō ꝓbat ⁊ in foro aie: nō adit in contentiosorū si delato iuramento. Hec ex He. ⁊ sic cōclude qꝺ si intendebat obligare se solū religioni mendicanti: quā expresse pfitebat: potest contrahere de facto qz. s. tenebit ⁊ de iure qz non peccauit: si vero intēdebat se obligare saltē vni gñe nō est religiosus: qz nulli habet mōasterii sibi obligatuꝫ. Et cōiter dz quod contrahere nō pōt de iure nec de facto vt refert ⁊ sequitur Sum. ro. tanqꝫ tutⁱ tñ ego dico qꝺ pōt contrahere de facto ⁊ sic etiā tenet Sum. ang. ⁊ ꝓbo qz cū non haberet monasterii sibi obligatū nō est pfessus expresse: vel tacite: qz pfessio nō fit nisi vtraq; parte cōsentiēte cū requirat recipiēs vt. j. dicā ⁊ sic remanet obligatus religioni in gñe solū ex voto simplici qō fecit qñ quantum in se erat profitebatur expresse limitando tñ vt. ss. religio. j. §. xv. nō adit pōt Zhere de iure id est sine peccato quia obligatur religioni. Non est adit idē de professione tacita infra annū pbationis in ordine mēdicātiū qz illa nō est pbibita vt in. d. c. nō soluz vi eā patiēte sunt obligati pfitēri licet ille iurta beneficio nō sit precise obligatⁱ illis: ⁊ ideo ipse contrahere nō pōt etiā de facto qz est pfessus et si aliam religionē nō inuenit maneat in ista.

6. ¶ Sexto queritur vtrū teneat pfessio exp̄ssa facta intētione mala aut cū expressione illiciti: ⁊ dicit Archi. post Pe. de pal. in. iij. di. xxvi. q. iij. qō si quis intēdat esse religiosus: licet cū hoc intēdat aliqꝺ malū vt furari vel rebellare: tenet pfessio qz intēdit se obligare ad vota etiā si intēdat non soluere: sola adit obligatio ad vota non impletio est de essentia religionis: ⁊ adē ex Pa. in. ca. vt cle. de reg. qō tenet licet nō cōsequat suā intētionē si tñ nō solū nō intēdat caste viuere sed nec se obligare ad hoc nō est pfessus qz hec intētio repugnat essentie religionis. Si adit ꝓtendo exprimat aliquid nō contrariū essentie religionis puta quod de licentia prelati custodiat pecuniaꝫ vel huiusmodi valet pfessio si vero exprimatur aliquid contrariū essentie: vt quod non intendit se obligare ad castitatē nō valet: ⁊ idē de aliis votis. Et idem est si diceret non intendo seruare castitatē promissam quantumcunqꝫ ꝓmittam. hec enim exp̄ssa nocent nō expressa non nocēt ad similitudinē matrimonii carnalis. * Addit etiā xxv. qō si exprimatur odium cōtra particulā hoc fecit in regula vel constitutionibus quas ꝓfitetur contineri tenetur secus si nescit.

7. ¶ Septimo q̄ritur qñ tenet pfessio facta sub cōditione: ⁊ dico qō pañ. in. c. fi. de cōdi. appo. ponit duas opiniones principales vnā. s. Innocen. Host. ⁊ Jo. an. ⁊ gl. xxxvi. qō. ij. folet. qō si cōditio fuit cōtra substātiā religiōis puta qꝺ liceat habere ꝓpriū nihilominus tz professio: licet secus sit in matrimonio fm Jo. an. vbi agit de fauore contrahētis: ⁊ cōsequenter ex quo aliter acceptat cōditionē potuit sibi ꝓiudicare: iz hec obligatio acquirit deo q ministerū prelati: ⁊ consequēter facti ministri acceptātis illā cōditionē nō dz obesse deo qui vt velle professionem recipere. Sz gl. in. d. c. fi. ⁊ do. Car. tenēt qꝺ pfessio sit nulla qz ꝓfitēs aliter noluit se obligare: ⁊ plus placet pañ. qz remota parte substātiali actⁱ remouet actus. de spon. tua. Hec obstat motiuꝫ in ꝓtiū qz ⁊ seruus nocet dño ⁊ prelatⁱ ecclesie in q̄rendis iz nō in questis. hic adit sumus in obligatione querē da nō in questa: itē deⁿ nō recipit obligationez nisi a volūtario. xv. q. j. nō est. ifte adit noluit aliter obligari. Et hoc tene ex dictis i §. superiore.

8. ¶ Octauo querit qđ si qs pfiteat cū ista cōditiōe que est posse retinere sua ꝺ dicit Pañ. in ca. tñ nūte qui cle. vel vo. qꝺ si simpliciter sub tali cōdōne voluit i dubio vt sibi reseruasse illa bona vt obediētiarius monasterij: qz verba apposita in cōtractu intelligēda sunt fm naturā eius. ff. loca. leg. si vno etiaz impropriatis verbis vt ibi dē in prin. ⁊ in. d. c. infinuāte fm vnū intellectū si vt res potius valeat quaz pereat. l. quotiēs. ff. de verb. ob. ⁊. c. abbate de verb. sig. ⁊ sic erit religiosus ⁊ prefata bona habebit ad vsum pro sua necessitate. Et idē dic si profitēs rex vt in domo sua cū oībus bonis suis more vt no. ber. Jun. ⁊ ho. in. d. c. infinuante qz nō est cōtra substātiā monachatus vt quis in certo loco moretur aut de certis reditibus viuat cū hoc possit concedere superior: de elec. cū inter. Et si superior postea voluerit eis amouere poterit licet nō debeat nisi ex iusta cā. Si vero ea voluerit sibi reseruare vt prius ita qō nō sit locus interpretationi tūc si fiat reseruatio per viam cōditiōis resolutiue vel susp̄siue vitiatur actus ⁊ nō cōditio vt in. c. fi. de cōdi. appo. ⁊ sic nō erit religiosus: similiter si fiat per pactū puta qz dicit aliter nō intēdo pfiteri. nec alio modo: quia hec verba habent vim cōditionis secundū bart. in auten. ingressi. C. de sacrosanc. eccle. Si vero simpliciter per viam pacti vel modi reseruat sibi proprietatem vel facultatem contrahendi matrimoniuꝫ sic facit transire professionē in aliam speciem quia vbi est pactum contra naturam contractus et impropriatio alienatiuus verbis transire potest in aliud contractum sit interpretatio aliter in contractus: vt est textus. in. l. vbi ita donatur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ff.de do.can.mor.& in.l.cum manifestato.ff.de con. empti.& sic iste non erit religiosus ꝓprie sꝫ obla⁹ monasterio.ꝫ nō in totus & sic obligabitur ad oīa ꝑterq; ad reservata.qđ si Xha non patiantur vt fiat trāsl⁹ ad alīs contractū:sic pactū cōtractū inficit in totum.ff.de vsu.& habi.l.per seruum.functa.glo.in.d.l.cum manifestato.

6 ¶ Nono querit vtrū teneat professio femine in monasterio masculoꝝ vel ecōtrario mērito sexu & dicit mat.qđ nō p.c.diffinitiuus.xviij.q.j.sꝫ Zaba.dicit q; tenet:qr ꝫ:bi esse nō possit.quod & nō alinde dcit.c.diffinitiuus:tñ cū ꝓfitear substantialia obligabitur ex tali professione.arg.c.qđ interrogasti.xxj.dist.vbi archi.post bar.brix.dicit hoc casu masculum cōpellendū esse ad monasterium monachoꝝ & intelligе hec in foro cōtentioso vel etiā alē si intētio erat ꝓfitendi:ꝫ nō seruādi ꝓfessionē vt.ē.§.vj.& quo ad candē religionez in specie ꝫ nō in sexu:vel saltē in genere.

10 ¶ Decimo queritur vtrum teneat ꝓfessio facta expresse in religione prohibita & dicit arc.q; obligatur talis religioni in genere.

12 ¶ Undecimo quid si quis dolo vel metu mortis vel blādit⁹ inductus intrauit religionē:itelligе ꝓfitēdo. Et dicit ray. Ꝑtum ad dolū qđ deceptionē allegare nō pōt:cuius ꝺdicto melior:facta est.q; me.causa cū dilect⁹.& de cōuer.cō.ex parte.& c.veniēs.& cōcor.ibi.addēs idē esse de intrāte ex falsa causa:vt si putauit spōsaz suā leprosaz & nō erat.de cōuer.cō.ex pte.cl.scōs. Et intendit isti q; ꝓfessio teneat.vide tñ Inn.& c.cū dilectus. q; me.cū.dicit ē q; dol⁹ ꝺ peritissimos falleret vt iam religionis ingressum non asit qui caderet in cōstantē virū.quantū asit ad metū distinguo q:si inferatur ab hoie met⁹ mortis vt ꝓficeatur nō est religiosus nec obligat⁹ ꝑ tale votū q; met. cau.perlatū.nisi postea ratificet.de reg.porrecti & c.sicut nobis.& hoc tene licet aliqui oicāt quod nō obligatur si statim post periculi cōtrazdicat alle.c.ex transmissa & c.elt.de renū. * Quātū ad Xo ad blanditias dico qđ obligatur licet bōa sua nō monasterio alicienti sed parētib⁹ vel he
21 redibus debeantur.xx.q.iij.constituit.

¶ Duodecimo querit qđo obligeť ex sua professione qui intrauit monasteriū relaxati si monasteriū nō reformet:& quō si reformet. * Quantū ad ꝑmū asit q; ꝓfitet scōm cōsuetudinē quā tenuit ꝫ sciat regulā alr ꝓcipere fm Alex.nō excusatur:si regulam nō obseruet:qr qui profitetur: regulā ꝓfitet nō cōsuetudinē.xx.q.iij.ꝓstituit q; me.cau.cū dilect⁹ & c.ij. Et si dicat neminē obligari nisi secundū qđ intēdit nūdē verum esse explicite nō implicite:qr volēs principale cē putat frater minor:vult & accessoriū.s.obligationē ad ꝑcepta regule minoꝝ.& de hoc est casus in.c.ex parte ꝺ regula.& ita tenet sum.Aug.hāc opinionē attribuēs etiā Inn.& Ho.licet dicat aliter sentire casi.in.c.sup.e.de regula.cū quo est sum.ros. ꝫ ista sunt vera de his que ꝓfessio necessario & essentialiter cōcernit:vel sunt tria vota & ordinata ad illa necessario & oīa ꝑcepta de aliis asit dicū pasi.vt statiz dicet. * Quātū ad scōz.s.si postea reformet vtrū.s.possit cōpelli ad observātiam regule reformate dicit pasi.l.c.sup eo.de re.quod dāt distinguеť iterolleretur.s.cū ingredit & indiscretum. Illi vero quos sequi vr. Inn.dicunt indistincte qđ obseruare cōpellit:qr si intrauit intuitu dei non debet posse allegare contra vero alio nō bono:ꝫ vt viueret sm regulā tūc vigentē: audiri nō ꝺz:tāquā allegās turpitudinē suā.pasit dicit ꝑdicta ꝑcedere quo ad ecclesiā sed in foro aīe aduertēda est intētio isti:& cū votū debeat esse voluntariū de re.ꝫ. Ubi si iste nō habuit aīm se obligādi nisi respectu regule q; tūc seruabat nō obligať q; ad deū:maxime qr tria sunt substantialia religionis:vū si p tpo de cui⁹ initio memoria nō hꝰ aliqua accidētalia tūc non seruabantur cū potuerit cogitare excā illud ꝓuenisse cū ista possint adesse & abesse nō tenеť salte añ⁹ regula reformet.& ita cōsuluit Card.do.sunt & tenet addēdo ex Dir.qđ si qs ingredit mōasteriū vbi antiqua regula nō seruať ēt ꝺ ad habitū. nec obligat se ad illā ꝫ ad aliā q; tūc ꝺ facto seruatur ēt si plurib⁹ annis ibi sit nō cēseť religiosus ꝫ reformato monasterio cogitur exire aut regulaz ꝓfiteri.l.c.sup eo. * Qđ asit dicit Bay. qđ ingressus monasteriū relaxatū intelligit se obligasse ad id non qđ fit:ꝫ qđ fieri ꝺz.primo si sciebat que erāt seruanda.scōo si erat quidē simplex ꝫ exposite sunt ei austeritates ꝺ dōnes ordinis. tertio si erat simplex & nō sunt ei ꝑdicta exposita in ꝓfessione vel ante nō exꝑsit se nolle austerius viuere ēt si fuisset dolo inductus Xo hoc expressit non teneri nisi ad id q; fit licet ad seculū redire nō possit & est versū in foro contentioso solū.

¶ Decimotertio q̄rit an sol⁹ abbas sine cōsensu capituli possit aliquē ad ꝓfessionē recipere. & dicit pasi.in.c.ad apostolicā de reg.inspiciendam esse primo cōsuetudinē de regu.c.ij.lib.vj. adde & priuilegiū:& si illa cessaret ꝺz hoc facere cū consilio capituli:qr in regula monachoꝝ ubi:qđ precipua debēt explere cum cōsilio capituli cuiusmodi est creatio monachoꝝ ex quo iferť qđ sine illo cōsilio creatio monachi de eōi iure nō valet:qr ubi requirit a iure ꝓsilium:nisi adhibeat:act⁹ est nullus. de his q; si.a pl.nouit.tūcta gl.nō tā tenuit.abbas

bas.q.ij illud cōsilium si⁹ satis est requirere & expectare respōsum. Et idē Joan.ubi etiā dicit.c. ij.de reg.in.vj.qđ de iure cōmuni creatio mōasterii pertinet ad abbatē & cōuentū & alle.ca. nō nō poterit cōuentus recipere vt in simili dicit de lib.vj.tuncto.d.c.ij.sed viuente prelato nec contrario prelato & sine conuentu recipere poterit vt no.in.d.c.ij.

¶ Decimoquarto querit trū eōs possit aliquē
34 acceptare ad ꝓfessionē & dicit Inno.qđ sterit tutis erit verus religiosus:licet nō intret mōasterium nec ꝓfiteat certā religionē ꝫ statiz in domo sua sub obedētia cēi prefigeť abepo cert⁹ modus aliis silatio iferio:ibi licet ꝓfessio in manu alterius sit votū simpler. Et cū hoc ꝓtestatio cōtra dō. Ant.ibidē:ꝫ qđ ꝑ talem ꝓfessionē facta epo cū de vot.li.vj.qđ placet Pa.dicēti se nō videre simpler respectu dirimēdi mōnij inter ꝫ sto ꝓfessio ē approbat vt in.d.c.vnico que sic lus epūs nō pōt aliquē inco:porare religiōi tunc dicit trū in materia stricta appellatiōe religioso exēpto:aut vbi certa regula approbata si ꝓmittere:aut vbi recipit suo noie vel alteri⁹ nō potest inco:porare:ꝫ sec⁹ prio si reciperet epūs ꝓfessionē certe regule approbate mōasterij sibi subdito intra dicta.ō.religio.j.§.j.qz recipere ad ꝓfessiōez deꝑdere a ꝓtate suꝑioritat⁹ vt no.ge.j.d.c. inco:porare approbate religioni:qz valeret post ratificationē ꝫ nō asit si eā teneret mīmonij.
15 ¶ Decimoquinto querit vtrū ꝓfessio fieri possit per ꝓcuratorē:& dico qđ si qz act⁹ quilibet ꝑ ꝑ bitus:vt.l.j.§.vlus.ff.de ꝓcu.& in regula pōt ꝺ lib.vj.iste ant nunq̄ expressit excipit:vt patet de ꝺ curredo ter.& glo.iuris vtriusqz:& l.pomponi⁹. ff.de procu.& c.qui ad agendum.de procu. lt.vj. tuncta glo.vbi multi casus excipiuntur.

16 ¶ Decimosexto q̄rit vtrū possit habere rata actū ꝓfessionē sine mādato superioris:& cōcludit Jo. andre.& inſtitute qui cle.vel vo.fm do. Car.qđ sic & idē Alē.lib.j.tit.xx.refertur Inn.tenere ex ta de reg.porrecti.qđ de mādato abbatis:secus si de his q; si.a pl.nouit.tūcta gl.nō tā tenuit.abbas mandato nōe trī el⁹ fecit & postea ratū habuit. sed antequā ratificet vtrum non erit solēne nec matrimonium postea contractum dirimet.

¶ Decimoseptimo q̄rit q̄ pena recipiēris aliquē 17
ad ꝓfessionē ante debitū tp⁹ dico qđ si recipiatur ante annos pubertatis ꝓfessio est nulla tales recipiēs peccat mortaliter vsurpando iniuste patriā ꝑē.& punit arbitrio iudicis.ar.c.ad apl̄icā.de re.in gl.vi.si Xo recipiat añ cōplet⁹ annū ꝓbationis extra mendicantes:qđ est male factū si passim & indiscrete fiat.d.c.ad apl̄icā.& pena est in arbitrio iudicis:vt ibi in gl.in mēdicantibus Xo & recipiēres:primo qđ peccāt mortaliter agēdo contra ꝑceptū factū sub pena excōlatiōis.ꝫ. sunt subditi a receptiōe cuiuslibet ad ꝓfessionē tertio sunt punitendi pena grauioris culpe vt in d.c.nō solū.de reg.in.vj. * Nō tñ efficiunt irregularitatis gl.ibi si durante tali suspēsiōe aliquē ad ꝓfessionē recipiāt:qr opꝫ q; act⁹ q̄ fit post suspensionē sit attribut⁹ certo ordini ecclīastico q; nō est hic cū abbatissa hoc faciat:& etiā dispensatiue pōt ēē abbas q; nō sit in sacris.de eta.& qlit. tuā.& tñ ad eōs iure cōi cū suo ꝓuētu spectat ista receptio.sol⁹ asit papa fm Ho.ibi ab ista suspēsiōe pōt absoluere qr.c.nup.de sen.exc.nō ꝫ locum in inferioribus epōr:ꝫ sequēter cū abepo si possint absolui:qr.ſ.sunt exempti necesse habēt adire papam.& idē Jo.an.& arch.& hoc sequitur sum.ro.sed qr.d.c.habet locū etiā curatoꝝ vt patet ibi aperte:vt etia supra.pbatū est ideo melius dicit sum.ang.qđ a suis ꝓlatis possunt absolui. Unde distinguēdo concordande sunt opiniōes quas ibi recitat ge.qđ si suspensio est ad tēpus si⁹ papa absoluit nec loci habet:d.c.nuper.si vero non est ad tempus sic habet locuz vt tenet gl.ibidem.de quo supra absolutio.ſ.§.iij.

¶ Decimooctauo q̄rit quot requirunt̄ necessa- 18
rio ad exꝑssam professionē:& dico vt colligit ex ꝑdictis q; ser. * Ꝑ:io qđ ꝓfitēs ꝓpleuerit.xviij. annū si sit masculus vel xij.si femina vt in.c.j.de reg.li.vj.imo in mendicantib⁹ req̄rit qđ masculus.xv.& femina.xiij.cōpleuerit & multo plures requirit⁹ ubi ꝺz locis.c.quin insultis.de quo.ū. reli.§.ij.dictū est. * Scōo requirit q; fiat et qui pōt religiōi approbate inco:porare vel de licētia et⁹ fm Inn.& Ꝑdan.in.c.porrecti.de re. vel saltē nole et⁹ sequente ratihabitiōe postū vtique valeret ꝫ nō antereq̄ ꝓfessio facta p se solū aut in manu epi nō solēnitzat votū fm do. Anto. in d.c.porrecti.vn de qđ dicit Ba.cū Ray.in.d.constitutionē.qđ professio facta in manib⁹ habētis administrationē religiosam obligat religionez saltē in gñe nō in specie nisi recipiat habeo q; pōt inco:porare illi ꝫ sum. Aug.vers si est si ille administrator potest religionē i qua administrat

obligare illi quē recipit: ꝛ ego dico qꝫ est simpliciter. falsum nisi possit obligare eū quantū ad hoc ꝛ cōsequēter possit ꝓcorporare: ꝛ nihil agit vltra suā prātē de iure vel de facto: ꝛ fundamentū eius est chimericū. i. qꝫ religio obligek in gñe nō in specie. ꝛ. c. cōstitutionē. qꝫ allegat hoc nō ꝓbat de eo qui in nō mēdicātīb⁹ tacite ꝓfitetur infra annū ꝓbatiōis ꝛ qꝫ falsum est qꝫ talis religiōsus ingressus indeterminate. * Tertio qꝫ fiat alicui religiōi approbate. de vot. c. vnico. li. vj. nisi fieret in domo propria in manu prælati ꝛ. d. c. porrecti. vbi ꝓfessio qua dꝫ remanet obligat⁹ solus religioni in gñe vt si fiat vni de mēdicātīb⁹ ꝓtinuas anni ꝓbatiōis: sed vide infra religio. v. h. iiij.

¶ Decimonono queritur quomodo fiat ꝓfessio tacita: ꝛ dico vt sonat ipsum nomē quod fit sine voce ꝛ scriptura multis modis: id est tribus scꝫ Jo. an. ꝛ do. Anto. ꝛ Panor. in. c. vidua. de regu. quos tñ oēs limita cōliter ꝛ generaliter si sciat ꝛ consentiant illi quorū est incorporare religioni qꝫ sicut expressa non inducitur quocūqꝫ voto vel causa nisi fiat in manibus potentis recipere et incorporare fm Hē. in. d. c. constitutionē. et capi. vnico. de vo. lib. vj. ꝛ Rap. ꝛ Innoc. ꝛ Jo. mo. et Jo. an. in. d. c. porrectum. vel in manib⁹ alterius habentis mādatū: vel recipientis nomine eius sequēte ratihabitione: ita nec tacita fieri pōt sine eius scientia ꝛ assensu: vt tenet Innoc. ꝛ hostiē. ꝛ Pasi. vt videtur in. c. porrectū de reg. ꝛ est cōmunis opinio ꝛ vera: ꝛ Host. in. d. c. constitutionē ꝛ hunc tenet: vt dictū ē. * Primo ergo inducitur quādo quis se ingerit actibus qui soli⁹ ꝓfessus de iure aut cōsuetudine cōsueuerunt quod Panor. ibi limitat primo: si sit nouitius secundo si sciat hoc cōuenire professis tantū qꝫ data ignorantia presumptio cessat tertio si fronte se ingerit nō ex metu quarto si triduo perseueranter i illo proposito: aut loco perseuerante triduo hoc fecit cū habitu professorū distincto in colore scissura vel forma de quo tñ triduo est quēstio: qꝫ Joan. and. in. c. ad nostram. de regu. dicit hoc requiri per similē de habitu professorū vt infra dicetur: sed do. Anto. dicit illud non requiri cum de eo in. d. ca. vidua mentio non fiat sed procedit tex. quando duo concurrunt exercitium scilicet ꝛ habitus professorū: ita: qꝫ nō requirit triduū: ꝛ hoc placet Panor. ꝛ est verū quia illa vidua se ingerens actui professarum habuit professarū vestīm. De prima tñ limitatione dissentiunt sum. ro. que illā tenet: ꝛ sum. Ange. que illam nō habet: sed eo qꝫ est vera: ꝛ procedit quando quis se ingerit actibus professorū: puta electioni sine ꝓfessione habitu. vnde clericus secularis per illū actū nō profiteretur: vt patet per Pasi. ibi: sed cū habitu professorū secus quia nō requiritur quod precesserit notitia: cū de illa vidua non legatur quod fuerit nouitia. * Secūdo inducitur tacita professio ex delatione habitus professorū quod limita primo si habitus sit distinct⁹: vt. ō. ij. si quis deferat sciēter id est sciendo quod cōperat solū professio fm sum. Ros. vel melius si hoc sciat ꝛ vltra rius quod per hoc de iure vel de consuetudine inducatur ꝓfessio fꝫ sum. Ang. cōsentit Jnn. et do. Anto. ꝛ bene qꝫ ignorātia presumptionē tollit tertio si spōte: quarto si acceptatur ab eo qui potest in corporare religiōi: vl eo cōsentiēte fm Pasi. in. d. c. vidua ꝛ facit. c. porrectū de reg. quā limitationem male omisit sum. Ros. addendo eo etus aliā: scꝫ quod eas sit debita quod superflua ad doctos: qꝫ loquūtur in eo qui potest professi expliciter: licet nō quantum ad textum iuris quinto si in monasterio ꝛ nō extra deferatur de regu. vt clerici ꝛ nota Panorm. in ca. ex rescripto de iure. quia cessat presumptio: eo qꝫ si profiteri vellet intraret monasterii sed intelige in monasterio id est sub obedientia abbatis quia vt dicit abbas in. c. cum illo de sent. ē. excō. vbicunqꝫ fuerit monachus modo sit sub obedientie abbatis semper fingitur esse in claustro. vj. si

in delatione triduo perseueret: scꝫ ne dubitetur quo animo deferat fm Pasi. ꝛ sic intelligē. c. cō stitutionē in fi. de reg. lib. vj. Fallit hoc aliquando fm aliquos: nec requirit illud triduum primo si suscipitur in infirmitate: secō si suscipitur post votum de ingressu religionis sed de vtroqꝫ dubitat Pasi. in. d. c. constitutionem vbi ponitur tus nouum de hoc ꝛ non recipitur: ꝛ ita tene quod requiritur ꝛ magis in infirmitate qꝫ in sanitate cū infirmus turbek ꝓpter molestiā morbi ar. i. l. cū antiquitas. C. de test. * Tertio ſducik per delationē habitus nouitiorū indistincti distinctione patēti. i. colore scissura vel forma q annum li cet esset distinctus distinctiōe occulta puta per benedictionē vt tu dic. eos de reg. nec oportet addere anno dictē fm per. de pa. nisi in anno bissexti b⁹ imo nō oportet dicē vltra annū sicut dictum. Ang. sed sufficit dicere per annū sicut dictū sum. Ros. ꝛ tex. vnde in vltimo instanti anni probationis talis erit ꝓfessus: nisi aliud obster. Hoc auēt limita primo in monasterio eo modo quo pene statim dictum est: secus extra seculo vbi habitus nouitiorū ab habitu ꝓfessorū ē indistinctus patenter licet forte distinctus occulte vt dictum est vel etiam licet forte sit distinct⁹ patenter ab habitu secū de gētiū secularium fm pe. de pa. sicut si cū canonicis regularib⁹ essent clerici seculares i choro ꝛ refectorio suppellicein vrētes si tñ habitus nouitiorū esset indistinctus ab habitu ꝓfessorū ꝛ cū hoc ab habitu sīl cū eis de gentius secularium sicut fꝫ Archi. in multeribus que se canonicas regulares appellant vel fm pasi. in. c. ex parte de reg. in fratribus sancti Antonij: vel alijs qui solum ferūt crucem in pectore delatio hmōi habitus per annū nō inducit ꝓfessionem tacitā fꝫ Pet. de pa. qꝫ limitat pasi. qꝫ assumit a minore. xiiij. anno. fec⁹ si fuit assumpt⁹ a maiore. xiiij. anno. fec⁹ vbi est patēter distinct⁹ ab habitu professorū qꝫ quātūcūqꝫ deferatur etiaz per xx. annos non inducitur professio vt in. d. cl. cos. not. gl. ꝛ pasi. in. c. ex parte de regu. tertio vbi alia ꝓtestatio nō premittit infra annū: secus vbi ꝓmittit fm Arc. ꝛ hoc tene qꝫ licet dicat host. qꝫ nō tunat si protestek se. olic ꝓpter hoc ꝓfiteri qꝫ hic inducit ꝓsumptio iuris ꝛ de iure que nō admittit probationē in cōtrarium: ꝛ idē Arc. et mo. qꝫ talis protestatio est cōtraria facto: tñ verius sensit cōtrariū Jo. an. vt refert ge. c. j. de re. in vj. ꝛ Jo. ō litg. qñ sit ex iusta cā: qꝫ opposita opinioe ꝓcedit vbi protestatio est facta ꝓtraria hic autem est declaratoria vt in. c. ch. M. de const. ꝛ hoc placet qꝫ vbi factū ē multipliciter ſteligibile ꝛ agēs ꝓtestak qꝫ nō agit actū ad finē hūc puta vt adhuc ꝓbet: iuat ꝓsentit pasi. in. c. ex pte de re. vbi aūt habit⁹ esset distinct⁹ patēter ista ꝓtestatio nō est necessaria fm eū in. c. postulasti. e. ti. qꝫ. i. ipm signum distinguēs est ꝓtestatio. * Quarto inducit fm aliquos qñ qs suscepit habitū nouitiorū cum ꝓposito vitā mutandi absolute p. c. ꝓsulti. ꝛ. c. statuim⁹ de reg. ꝛ p. c. nō solū eo. ti. li. vj. ſs ista opinio ē falsa: qꝫ tex. i. d. c. nō solū eū q ꝓposuit absolute vitā mutare: voluit cōtra eū qui expresse vel tacite est ꝓfessus ptz etiā per. c. ex trāsmissa. de renun. vbi ꝛ do. Car. in cōsilio facti. ꝛ sequitur pasi. in ca. cōsulti de reg. dicēs qꝫ is qui fecit votū de pseuerando nō efficit ꝓfessus per delationē habit⁹ nouitiorū distincti: ſs si extraheret matrimoniū teneret ꝛ ad. c. nō solū ꝛ alia q̄ videtur cōtrarta rñ. q̄ intelligūt qꝫ talis ad seculū redire non pōt sine mortali nō aūt qō sit ꝓfessus est ēt irrationabiliter: qꝫ professio etiā tacita sine duob⁹ contrahentib⁹ nō perficit. i. ꝓfitēte ꝛ acceptāte vbi nullū propositū aut votū nisi aliud cōsentiēs adsit pficit ꝓfessionē. Quid aūt ꝓ illud ꝓpositū intelligak varie loquunt canonite: ꝛ sed opinio Xa est qꝫ sit votū expressius pseuerādi in religiōe vel etiā votū interpretatū vt cū qs se offert ꝓfitēri: nec tñ sit ꝓfessio: qꝫ ali⁹ nō subito acceptat. 20

¶ Vigesimo querit quomodo obliget ꝓfessio tacita: ꝛ dico qꝫ extra mēdicantes sicut expressa etiā seculari habitu nō mutato obligat illi religioni precise quā quis ꝓfitek vt in. d. c. constitutionē ita tacita per susceptionē habit⁹ ꝓfessionis infra annū ꝓbatiōis obligat religioni in genere si is qui ꝓfitet sit etatis debite scās voluntarius ꝛ triduo perseueras vt ptz ibi: huic tamē obligatur in specie illa religio in qua est ꝓfessus: alioquin cum a fortiori nulla alia teneak posset cōtrahere matrimoniū cōtra. c. vnicū de voto. li. vj. ꝛ idē precise est de eo qui infra annum tacite profitek i mēdicātīb⁹ ꝛ vlteri⁹ ēt idē est si infra annū ꝓfiteak expresse vt in. d. c. non solū ꝛ in hoc est differētia inter mēdicātes ꝛ nō mēdicātes fꝫ tacita que est ex delatiōe habitus vltra annum obligat in specie et in qua fit vt in cle. cos. de re. dixit assi. s. th. in. iiij. dis. xxxvij. qꝫ ꝓfessus tacite omni casu tenetur ad tria vota religionis ꝓtinc palia: sed ad alias obseruantias quarū trāgressio ex dissimulatione plator⁹ inducitur: qui duꝫ videntes nō corrigunt indulgere vident: nō obligatur precipue si sit simplex qui talis discernere sufficienter nesciat: ꝛ idē Alber. ꝛ intelligē in his in quibus prelatus potest dispensare.

¶ Vigesimo ꝓmo queritur quid de professione impuberū: ꝛ dico ex archiepiscopo. post petrum de palude. quod si inuito vel ignorāte parēte vel tutore intrauit si non reuocetur infra annum: et diem est ꝓfessus tacite quo ad eos quo ad

Universidad de Deusto
Biblioteca

se vero ante ꝓfessiõ annũ pubertatis nec exõsse nec tacite profiteri põt: ⁊ si de facto fecerit si ꝓfessus sit factꝰ pubes ratificet vl̃ ꝓterit habitũ profession trieñio vel nouiter profiteatur vl̃ si toto ꝓximo anno remaneat vbi habitus nouitiorũ ⁊ professorum non distinguuntur.

22 ¶ 22. queritur quid de professione seruorum: et dico vt. ff. religio. ii. §. iij.

23 ¶ 23. queritur vtrũ ꝑ ingressum religionis q̃ fit per ꝓfessionẽ quis assequatur plenariã remissionẽ ꝑ assumptionẽ crucis: ⁊ dico qđ sic vt ꝓhat. x. h. ii. ij. q. vl. ar. lij. ad tertiũ qui loquitur de dicto ingressu. ⁊ pe. de pa. ⁊ idẽ ber. de precep. ⁊ dispẽ. Tertiũ aũt teneat restituere q̃ alique auertit ab ingressu religionis. j. restitutio. iij. §. j.

¶ 24. querit quid de bonis ingredientis religionẽ ꝑ ꝓfessionẽ: ⁊ dicit iura qđ ingressi religionẽ ie ⁊ sua dedicãt deo ita qđ eis cessit bona monasterio intelligunt esse collata. C. de sac. eccle. auth. ingressi. xix. q. iij. q. i ingredientibus qđ ꝛ̃ ꝑt. de palu. Itelligitur de ingressu ꝓfessionis de quo intelligunt iura loquẽtia de ingressu ⁊ hoc nisi nisi aliter disposuerint aũ ꝓfessionẽ: qđ possunt licet nõ post expressum aut tacitũ vt no. gl. in. d. c. q. Et si a patre vl̃ matre filiꝰ aut filia poterat exheredari ꝓpter vitiũ ingratitudinis tã nõ poterũt: q. hoc vitiũ tollit ꝑ religiõis ingressum. xix. q. iij. c. ñ. tunc ⁊ gl. i. c. si qua mulier cũ gl. vbi de his multa. Alibi tñ est cõsuetudo qꝛ ꝓpinqui occupãt bona immobilia ingredientis: nisi si qua dedit monasterio: ⁊ alicubi etiã mobilia q̃ ꝛ̃ ray. valer si est obtẽta. xl. ãnis quo tpe scribitur cõtra ecclesiã ꝛ̃ puto qꝛ nõ valeat rõne ꝓscriptionis rũ qꝛ in reb⁹ inuasis aut furtiuis nõ currit vt dictũ est. §. ꝓscriptio. §. xli. tñ qꝛ ecclia q̃ hic spoliatus nõ est digna pena: cũ nõ sit ĩ mora negligentie ꝛ̃ violẽtie nec quocũq; mõ qꝛ est ꝛ̃ gem naturalẽ priuans hoc ꝛ̃ facultate disponẽdi de suis bonis sed de his dicitur. j. religio. vj.

¶ Rursus de religione quarto quantum ad transitum ab ea.

Licio rursus considerari põt quarto quãtum ad transitum ab ea ad aliam religionẽ vel ad aliũ statum.

4 q̃ō ¶ Primo ergo queritur vtrũ possit esse trãsitꝰ de vna religione ad aliã ⁊ di. 9. ab. ij. ij. q. vl. hoc non ẽ laudabile nisi propter magnã vtilitatẽ vel necessitatẽ: tum qꝛ ex hoc plerique scãdalizantur q̃ relinquunt: tum qꝛ facilꝰ ꝺs. ꝓficit in religiõe q̃ ꝓlacuit ceterio paribus. sicut ꝓ in collatiõibꝰ patrum ꝑ abbatẽ nesterotis: ẽ xo laudabile triplici ex cã. primo ex zelo pfectionis religionis i. q̃ nõ attẽdit excellẽtia solũ ꝛ̃ arctitudinẽ vite: sed ꝓcipuã ꝛ̃ illud ad qđ religio ordinat ⁊ ꝓfitꝛ fm discretionẽ obseruãtiarũ sibi ꝓportionatarũ: secõo ꝓpter declinationẽ religiõis ad debita. ꝓfessiõe ꝛ̃ quã fuerat instituta: tertio ꝓpter infirmitatẽ vl̃ debilitatẽ. In primo casu ꝓpter humilitatẽ ꝛ̃ ꝺs ꝓna petit: q̃ tñ negari nõ põt si cõstet illã esse arctiorẽ: si probabili dubitetur recredendũ est iudicio ꝛ̃ suptoris. de regu. licet in secõo xo requirit dispensatio. Sheç ex. 9. tho. pro ꝺmo aduerte ꝓmo qđ si dubitet an sit strictior religio ad quã trãsit fm pa. nõ stat xpo volẽtis trãsire aut prelati negãtis infamis ꝛ̃ requirẽdũ est iudicium ꝛ̃ suptoris: qui fm Inn. eo casu est ille ad quẽ appellare: si grauare ẽ iste religiosus: qꝛ prelatꝰ nõ ꝺs esse iudex in cã sua qđ dictum notaꝛ qꝛ ex eo infert sum. ro. post pasi. qđ habz locum ꝙñ vbi oritur ptẽtio inter religiosum ⁊ suptoꝛẽ sufficit qꝛ ꝺs edixit suptoꝛ immediatꝰ: qđ tñ ꝺs ꝛ̃ in speciãlibꝰ ad declmãdã correctiõẽ: qꝛ in talibꝰ non hꝫ locũ appellatio: ⁊ supꝛa dictũ est. * Aduerte secõo qđ si ꝓlatus nõ rñdeat vel neget: vel alleget causam negatiõis minus ꝛ̃ditã ꝛ̃ dicit pasi. post In no. qđ in his casibꝰ ⁊ similibꝰ põt subditꝰ incõtinenti trãsire: si vero allegaret causas iustã aut verisimilẽ negatiõis nõ ꝺz trãsire: ꝛ̃ si stare apꝰ suptoꝛẽ vt decernat si xo dicat se velle habere ꝓlatũ: tenek expectare debito tpe: qꝛ ille nõ tenetur incõsulte rñdere. * Aduerte tertio qꝛ fm Jo an. i. c. finit. de re. Jura nõ ꝓmittũt trãsitꝰ respectu melioris religiõis seu maioris vl̃ respectu finis vt qꝛ fructuosioꝛ: aut alto mõ ꝛ̃ solũ respectu arctioris vite ⁊ qꝛ ibi vinit strictiꝰ. vt i. d. ca. ꝛ̃ ⁊ sequit sum. Angel. Ꝺ ros. ꝙ ꝙ ipsa ibi in §. j. ⁊. viij. contradicit: ⁊ cõtra sup. sentẽtiã ei brõ Th. de cuius mẽte est qꝛ attẽdat vita actiua qñ finis ⁊ fructꝰ participant qño intelligit. d. c. licet imo ibi vꝫ probari opinio. a. th. dum ꝺz maiorẽ religionis fruge meliorẽ ⁊ sanctioꝛẽ vitẽ si xo non participat nobilioꝛ finis cuꝫ vita eque stricta vel etiã minus: mõ sit regularis ꝓpõderat qꝛ medio sunt ꝓpter finẽ non econtrario. Unde. j. §. viij. vbi ꝓbat opi. o. th. * Aduerte quarto qđ si quis licentia nõ petita transiit qñ petere nequit quidã dicit qꝛ ꝑt reuocari: quidã vero qđ nõ: sed gl. in. d. c. ij: solubit qꝛ põt reuocari si trãsiit cũ licentiatis: aliter nõ vl̃ dic sub alijs verbis qꝛ nõ põt repeti si transiit in casu licito: ꝛ̃ modo seruato: secus si in casu illicito. ar. c. fi. de reg. hoc tenet xx. a Arch. ⁊ sedk supple. ⁊ hoc tenet licet sum. Ro. cũ multis alijs canonistis tenentibꝰ distinctẽ quod possit reuocari: qꝛ nõ prelatus aliter licet gꝛa humilitatis mãdatũ sit quod licentia p. tasur. * Aduerte quinto fm Ar. post Inn. qđ si ex transitu ad eã quã certũ est esse arctiorẽ ꝓfitꝛ incurrat graue iacturã vel inconueniẽs nõ licet transire arg. ii. q. iij. si quis vero ꝛ̃ de re. licet. qꝛ nec oꝛ eẽ cã cã dal ⁊ nec ꝓuatũ vitilitatẽ

debet preferre cõi. puta vnꝰ monasteriꝰ: ⁊ si trãsitur ꝛ̃ hoc, vt dicat Pañ. debet fieri restitutio. ar. d. c. ij. in ver. iacturã. de quo ij Pañ. dubiter et cũ eo sum. ro. qꝛ propter lesionẽ monasterij nõ debet impediri propositũ diuinitꝰ inspiratuꝫ. tñ nõ est dubitandũ qñ illa infamia vl̃ iactura nõ venit ex culpa monasterij: sed ex rerũ qualitate: quia non est a deo propositum illicitum.

2. q̃ō ¶ Secũdo ꝛ̃tr. qñ ⁊ qño liceat trãsitum a religione ad religionẽ: ⁊ dico colligendo mentẽ do. qđ aut trãsitur ad latiꝰ: ẽ aut ad equales aut ad arctioꝛẽ. * Et qđẽ si ad latiꝰ: ẽ dico quod ij: si in ꝓtori religiõe regula nõ seruat fm Inn. ⁊ Pha. nor. in. c. sane. de reg. qꝛ nõ cõsiderat regula antiquitus instituta: ꝛ̃ modus viuẽdi de ꝓsenti: qđ bñ Jo. an. in tit. qñ nõ est in. ꝓcia aliud monasterij eiusdem religiõis ad qđ possit trãsire nec ꝑ ꝛ̃ reformationis sed monasterij. Si vero in ꝓtori monasterio regula seruat aut subest cãer sic fm Inn. ⁊ sedk. Pañ. in. c. nõ est dubiũ. de regu. qđ ẽpõ põt dispensare ar. c. nõ mediocriter de ꝓfi. dist. v. qđ do. an. in. d. c. non dubium. limitat si cã est vrgens indigẽs celeritate. alꝰ recurrendũ est ad papã. qđ intellige de cõsilio vel vbi cõmode põt. ar. c. non cogant. dist. xlj. limita etiã quo ad non exẽptos: in exẽptis aũt dispẽsabit ꝑ latus q̃ loco ẽpi preest. ar. fm gl. in. d. c. nõ est dubiũ. aut papa si talẽ nõ hꝫ. Aut cã si subest: ⁊ sic ij ꝺ licẽtia pape. ꝛ̃ gl. in. c. cũ singula. de ꝓbẽ. li. vj. qđ verũ est quo ad ecclesiã ⁊ contemnẽtia forũ cõtẽtiosum. quo ad deũ tñ est peccatũ. ar. c. ꝛ̃si ꝙ not. in. c. nõ est voti. de voto. Excũ legitima est debilitas: delicata ꝓlixio ⁊ hmõi. * Si xo ꝛ̃ sitꝰ. fit ad equalẽ sine cã: ij solũ de lnsa pape cẽt quo ad deũ fm gl. Jo. ix. q. j. in fum ⁊ Pañ. i. c. nõ est. de reg. ex cã xo ij ꝺ licẽtia epi vel ꝓpriũ ꝓlati consentiẽte. c. ꝛ̃ gl. in. d. c. non est dubiũ. ⁊ facit. c. statutinus. xx. q. viij. ⁊. xij. qđ. ij. sine exceptione. Si vero trãsitus est ad strictiorẽ regulam: aut odio ꝓtioris prelati. ij: zelo vite melioris: ⁊ si est ꝛ̃trarietas inter ꝓlatũ ⁊ subditũ circa hoc ad superiorẽ põt appellari: etiã si in tali religione interdicat appellatio: qꝛ intelligit interdicta in ꝑticũlibus ad correctionẽ solũ. Scõo qđ religio ad quã transit non solũ sit strictior de iure. i fm se. sed etiã de facto. qꝛ. l. actꝰ. sernatur. ar. c. sane. de reg. qꝛ hic cessat ratio ꝓmittẽdi trãsitũ. q̃ est vt viuã arctiꝰ. si hic ꝓfessus ꝛ̃ operari ꝓprios sanctus. vt in. c. ij. de reg. iij. qđ licẽtia petatur. vt in. d. c. ij. ¶ Nibꝰ cõcurrẽtibꝰ ij trãsitus etiã si primi si mons sit rui esset ꝓtulegiatus ne qs inde trãsire posset ad arctioꝛ. qꝛ ꝓfectꝰ hoc conc. ssus ne trãsitꝰ fieret ex temeritate vl̃ leuitate ĩ sacrã tam ꝓpriũ ordinis sub ꝓtextu maioris religionis. vt in. d. c. ij. Ex tamẽ aduerte quod nomine religionis arctioris venit religio sanctioꝛ. ⁊ religio fructuosioꝛ. ar. dictoꝛ. ii. j. §.

¶ Tertio queritꝛ a quo debeat peti ista licẽtia: ꝛ ⁊ dico quatũ ad clericos seculares qñ in eo requiritꝛ licẽtia obtẽta a papa. de re. ij. quo ad ꝓlatos xo inferioꝛes si nõ sunt immediate sub papa sufficit si petak ab epo: ij nõ obtineat fm Jo. an. in merc. si vero sunt immediate sub papa: ab eo est petẽda ⁊ co negãte trãsire nõ ij. sec. co rñdente. quo ad clericos xo ꝛ̃ Jnn. petẽda est licẽtia ab epo si ecclia grauiter ledik. alꝰ ẽt sine licẽtia possunt. * Quãtũ ad exẽptos xo dico qđ ꝓlati q̃ subsunt pape immediate vt gñalis magister ⁊ minister ⁊ hmõi tenẽt locũ epi q̃ immediate subest pape. et ab eis est petẽda vbi in nõ exẽptis petit ab epo. nõ aũt vbi a papa. ꝓlati xo habentes superiores si sunt ordinarij tenent locuꝫ abbatis nõ exẽpti q̃ suptoꝛes hꝫ citra papã. ideo ab eis petẽda est vbi i nõ exẽptis petit ab abbate: non aũt vbi ab epo q̃ tñ sine cõsensu capituli eãdare nõ põt fm gl. in. d. c. cũ singula. Et ideo in aliquo casu põt eãdare ꝓlatus ordinarie immediate cẽuentꝰ sicut põt ad religionẽ ⁊ recipere tũ qꝛ doctoꝛes ⁊ iura non distinguit de ꝓlatis qꝛ talis in materia nõ odiosa venit nosse abbatis q̃ hoc aliquando potest. sicut frater aut religiosus nomine monachi. vt supꝛa abbas. §. viij. tum qꝛ. c. si religiosus. de ele. lib. vj. vñ. velle qđ ea possit dare in transitu ad episcopatũ si ꝛ̃ sit facta electio: etiã ir requisito capitulo: dum non distinguit ibẽ. arg. in verbo suis conuenientibus referendo singula singulis: quasi dicatur ꝓlatꝰ ir requisito suo conuentu: cũ solus ꝓtioꝛ cõuentus ꝓprie habeat cõuentũ sum sicut ꝓuincialis ꝓuinciaꝫ suã. sed intellige nisi obstet ꝓstitutio. ar. verbi: q̃ dare valeat. tum qꝛ hoc est de mẽte Pañ. in. c. ij. de reg. ꝛ̃ doc. qđ querit vtrũ ipsi prelati a quibus. s. licẽtia petitur trãsire possint ea non obtẽta ⁊ concludit Jo. an. in merc. in regu. cũ non stat. lib. vj. qđ sic si habent superioꝛes citra papam. ¶ Quod ergo dicit sum. ang. in ordine predicatoꝛũ ꝑtendam esse a prouincialis ⁊ in ordine minoꝛum a custode vel ministro non est verũ: sed petit põ ꝛ̃ ij: a ꝓtore cõ tunc aliquẽ vel a guardiano. Et quidẽ in ordine ꝑdicatoꝛũ expresse hoc ꝺz ꝓ mare magnũ: qꝛ ꝺs illis ꝛ̃ ter põt trãsire de licẽtia magistri vel sui ꝓtoꝛis.

¶ Quarto queritur vtrũ trãsiẽs a ꝛ̃ dicto ꝛ̃ sit licere sit apostata: et dicit pasi. in. d. cap. sane. de reg. qđ nõ. apostasia milon. de qua. in. c. fi. de apostat. sed bene apostasia minoꝛ: qꝛ retrocedit. Ex hoc infert summa ang. ad. c. ij. ne cle. vel monachi. vj. vbi ꝺmittens habitum incurrit excommunicationẽ cum sit ꝓprie a postata: qꝛ ea nõ

Universidad de Deusto
Biblioteca

incurrit assumens habitum alterius religionis
etiam laxioris: qđ etiã sentit Jo.an. ibi iuno ue.
q; rex. ibi sentit in eo qui facit causa euagãtionis
que cessat in eo qui aliã religionẽ ingredit. & idẽ
Panor. in. d. c. fane. ſz ego dico qđ assumens al
terius religionis habitũ rõne trãſitꝰ licitꝰ vere
vel opinatiue nõ incidit q; ibi cessat rõ legis se
cundꝰ si sumat cauſa euagandi: & multo magis si
cauſa licentiose accautius delinquendi: q; in ta
li habet locum litera & intentio seu ratio legis.

3.q. ¶ Quinto querit quid si regularis impetrauit licentiã transeundi ad arctiorẽ religionẽ & poſtea penituit vtrũ primi teneãtur eum recipere: & dicit .xx. qđ sic: si non inuenit arctiorẽ se recipientem vel nõ potuit sufferre eius austeritatẽ & ante ꝓfessionem vult reuerti: quia licẽtia & renũciatio facta fuit ex cã nõ subsequuta. Si aut ẽ abbas & conuẽtus aliquẽ licẽtiauit simpliciter & ille renunciauit simpliciter non ex aliqua cauſa: nisi forte ex odio ſm .xx. licẽtia non valet: q; hoc est dare licentiam vagandi: quod prohibet. xviij. q. ij. abbates. ſm aug. tamẽ expellit põt quãdo non vult ferre penam pro culpa commiſſa.

6.q. ¶ Sexto querit a qua religione ad quã liceat trãſitus: & dico q; probat in. iij. parte. titu. xvj. c. iiij. in fi. Arc. poſt Pe. de pa. in quarto religiõez mẽdicantiũ pfectiõẽ esse omni nõ mẽdicante. & inter mẽdicantes cã q essentialiter & principaliꝰ & notaliter est inſtituta ad ꝓdicãdũ: q; hec est religio xpi. etiã si loculos habeat quos nõ habeat alia que ꝓdicationẽ essentialiter nõ habeat annexã: ſz accidẽtaliter poſt inſtitutionẽ ex cõmiſſione. & q; ex oi alia ad eã ſz trãſire. Et idem tenuit. h. Jo. do. dicens q; cum vnicuiq; ob frugem melioris vite ad altiorẽ ſtatũ liceat transire. xix. q. ij. due sunt. & de regu. licet. nõ solũ carthuſienſes: sed cuilibet ordinis fratres ad ordinẽ ꝓdicatoꝝ possunt trãſire regulariter adꝺnguꝫ vinẽ tem: & ꝓbat eo modo quo Pet. monal. quoque magnus thologus & canoniſta dicit vt refert. h. Jo. do. fecit diſſe determinationem vnicuꝰ ſtatus partiſim. quod frater chartuſiẽſis de iure cõi poſſet transire ad ordinẽ ꝓdicatoꝝ si regulariter viuentẽ. Et idem conſulunt zab. & quidam alius de monacho ſancti benedicti obſeruante laxiora. Et idem dicit beatus Jo. do. de ordine minoꝝ. in tracta. de poſ. Econuerſo autendicit idem .h. Jo. do. q; fratres ꝓdicatores transire nõ possunt ad altiorẽ ordinum obſeruãtiã: nisi in ſuo ordine foret remiſſa religio. quia tũc liceret ꝑso arcte & non laxe viuendi: q; ſm Jo. and. Inno. & Pauli. in. c. fane. de regu. nõ est inſpiciendũ principiuꝫ fundationis regule. ſz qđ nunc de facto seruat. vnde factꝰ est quod nũc sit ſtrictioris vite ea ad quã trãſiit ſz forte tpe fundationis fuerit laxio-

ris cõtra ꝓdicatores apoſtatas inquit Joã. an. d profitẽtes in mõaſterio ſancti benedicti vbi forte non ſeruatur religio putãt ſe euadere apoſtaſiam contra quos est litera in. d. c. fane. Conſtitutiones enim predicatorum vltra regulam ita arctant eos qđ vita eorũ est aſperior vita monachorum. Unde cogendi sunt redire ad primũ ordinem. hec Jo. an. * Nõ est ausit cõtra ꝓdicta qđ ex conſtitutione martini quinti licite transeunt ad carthuſienſes qui licite ex cauſa trãſiit ad equalem et laxiorẽ. * Non obſtat etiã si aliquibi in vita regulari habentur littere poſſeſſiones moderate: q; hec nõ impedit ſed iuuat regularem vitã hodie quando creuerunt mendicãtes nolẽ & effecaciꝰ plus inueniunt ſeductores quam veraces.

¶ Septimo querit quid velint iura de trãſitu mendicantis ad non mendicantes: & dico q; ibi ſi sumi non poteſt ad dignitates in illo ordine ẽt si transeat auctoritate apoſtolica. nec ad priorãtum vel aliquam adminiſtrationẽ aut ꝓfectus officia etiam tanq; vicarius seu miniſter seu tanq; locũ alioꝝ tenẽs neq; poteſt exercere curã aliarũ ꝓ ſe aut ꝓ aliis. nec hz vocẽ aut locũ in capitulis etiã si ab aliis concedat. cle. vt ꝓfeſſores. de reg.

7.q. ¶ Octauo querit qđ velint iura de trãſitu monachorũ canonicorũ regulariũ. & dicit archi. poſt. s. tho. q. ij. q. clxxxix. q; vtraq; illa religio ordinatur ad operã vite contemplatiue inter que precipua sunt q; agunt indiuinis miſteriis ad que ordinatur directe ordo canonicorũ regularium quibus per ſe competit q; ſint clerici nõ aũt monachis. xvj. q. j. illud. ſz ordo monachorũ ſit arctior. Igitur si monachꝰ est laicẽ licite trãſit ad canonicos non econtrario: vt ptz. xix. q. iij. mãdamus. si vero monachus ſit clericꝰ facta miſteriis ſeruiens. vt cõiter est hodie licite canonicus transit ad monachos petita licentia ſuperioris non econtrario. xix. q. iij. ſtatuimus. quia tunc monachi habent quod est canonicorum cũ malo & arcitudine. Et his ptz q; vera est opinio. Tho. contra canoniſtas. de quo. ẽ. §. j. ad fin. & quod in trãſitu iuriſco non attenditur ſolum maior arctitudo vite: q; vt dicit ipse & ꝓbatur ex. qđ pet. rimozem. de ſta. mo. arctior est profeſſio monachorũ q; canonicorũ regulariũ: & tũ rõne clericatꝰ canonicꝰ nõ pot trãſire ad arctiorẽ vtiq; monachalẽ qui. d. c. mãdamꝰ. hoc est intelligendũ.

9.q. ¶ Nono queritur quid velint iura de trãſitu monachorum & generaliter religioſorum ad regendum eccleſias ſeculares. & dico vt infra religio. vij. per totum.

10.q. ¶ Decimo queritur quid iuris de bonis transeuntium ad aliam religionẽ. & dicit Hoſtien. qđ si quis transit ante ꝓfeſſionẽ ẽ ſũ oibus rebus ſuis exit. de regula. ſtatuimus. si vero trãſit poſt ꝓfeſſionem & ſine licentia rectꝰ fuerit remanent priori monaſterio: & qui illi recipit imputet ſibi: ſi vero eſt licẽtia vl' inuitꝰ ex aliqua cã vadit ad aliud monaſterium: vſusfructus rerũ quas contulit priori monaſterio debetur ſcdo quãdiu vixerit ne ſit illi onerosus. & ſic intelligẽ. xvj. qđ. vj. cognouimus. & xvij. q. j. ſi quis rapuerit. Si aũt ſit ꝓfessen religionem vel eccleſiã indiſtincte bõa ſua recuperantur vt innuitur apte de cle. cõiu. qđ a te. in fi. vl' ad saluãdas opiniões dic qđ bõa ipm hz vſi vtuar de benignitate canonica ſine cõtradictiõe cuiuſq; bona recuperat. ar. lxxxvj. diſt. nõ fatte. xvij. q. iij. ſcunq; ſi Xo põt ſuſtẽtari nõ recuparet ſicut nec ſi dediſſet ſine ſc. xvij. q. iij. ſunt q opes. niſi de grã fiat aut appoſita fuiſſet aliqua cõditio de cõdi. appo. verũ. ſz Joan. latius ꝓsequit. Nã in ca. qđ a te. de cle. cõiu. dicit q; ſi recedit ante ꝓfeſſionẽ tũc aut donauit priori monaſterio oĩa bona ſua exiſſet. & in dubio vꝰ donaſſe rõne pſone q; non est verisimile qđ ſpoliaſſet ſe oibus bonis inde trãſcidit. Ideoq; recedẽdo reno cat: vꝰ esti donaſſe cauſa mortis miſdane: vel tali morte nõ ſequuta q; ꝓfeſſionẽ revocari põt ſicut & donatio cauſa mortis. Si Xo donauit ſolũ aliqua tũc nõ vꝰ donaſſe cã ingreſſus nec recuperabit. ar. eorũ que no. Inno. in. c. bñficiũ. de re. iu. vj. Tacite Xo bona hmõi nõ trãſeſit in monaſterium. ſz remanẽt penes eũ ex quo nõ est ꝓfeſſus. ar. d. c. beneficiũ. Idẽ tñ Panor. in. c. cãm. de ꝓba. dicit q; ſi dedit ĩ ꝓpũcio ingreſſus vꝰ donaſſe rãtiõe ingreſſus: ſecꝰ ſi ex intervallo vel ſi aliqo cõiecturio ꝓbum põt q; nõ cã ingreſſus donauerit: q; tunc ꝓfecta donatio nõ renocatur. Sed iſta intelligẽ in foro cauſarũ. q; in cõſciẽtia vbi ſciri põt ꝓbabiliꝰ qđ donauit ſolũ cã ingreſſus & non aliter ſemp recuperabit: q; vꝰ donaſſe eã mortis. Si vero fecit profeſſionẽ aut ipſa tenuit aut non. Si non tenuit bona que tacite trãſtulerãt redeſit ad ꝓpriã ſuã q; accesſorium requirit principale: et ſi ex ꝓfeſſe cõtulit credẽs ꝓfeſſionẽ teneꝫ revocat iſta bona: q; vꝰ donaſſe cauſa mortis mundane: vt dicũ est facit. l. ſi pꝰ. C. de here. inſt. vbi ſi inſtituit aliquẽ credẽs eũ filiũ meũ auferſit demũ illi bona ſi conſtat eũ nõ esse filiũ: ſi Xo ſciebat ꝓfeſſionẽ nõ tenere nõ revocat: q; vꝰ in oẽm casu donaſſe. Si aũt ꝓfeſſio tenuit: tũc aut egreditur propter perũ ſuũ vt q; collocat in alio monaſterio ad agẽdã penitẽtiã: & dant bona ſecũdo monaſterio quo ad vſum. xvj. q. vj. de ĩpſo: ſed poſtmodum naturalẽ vſusfructus redibit ad priũ monaſterium: & cõſolidabitur cum proprietate vt ibi: aut egreditur capiendo fugam. et bona non recuperat imo quocunque accesſerit poteſt

eum abbas vendicare ẽſi obꝫ bonis acquiſitis xvij. q. abbates. ex quo no. qđ quicquid acquirit monachus etiam fugitiuus acquirit monaſterio quantuncunq; ſit in partibꝰ remotis. vt ibi: aut idem egredit licite puta trãſeundo licite ad monaſterium vl' platurã & tũc est dubiũ de bonis que trãſlerant in primũ monaſterium & sunt opiniões nam aliqui moderni voluerũt qđ remaneãt penes primũ: & quicqd acqrit cedit ſeciſdo monaſterio vel dignitati. & hoc tenuit Petrus de perusio: & pro hoc videtur textus in cap'o vnico. xvij. q. j. alii vero dicũt indiſtincte qđ dñt bona cum perſona tranſire. & qđ illud capitulũ vnicũ procedit in acqſitis bonis ex induſtria monachi nõ in patrimonialibꝰ bonis: q; illa bona ſemper vident accedere ad ꝓfeſſionem monachi ſz exiſſe fuerint collata rẽpore ingreſſus rõne ꝓdicta: & hoc tenuit do. car. & queſtio fuit alꝫ ardua in facto. Pauli autẽ placet opinio ſecunda vt bona patrimonialia ꝓfeſſi ſequant: ſubtiliter ad hoc arguens ex dicto capitulo vnico vbi monachus ſi fiat epus adire potest hereditatẽ paternã ſibi delatã quã acquiret epiſcopatui nõ priori monaſterio: & ſic spes ſucceddi patri que trãſlerat in primũ monaſterium: iuxta not. per Inn. in. c. in preſentia. de ꝓba. ſequit ꝓfeſſi monachi. & cum iſto trãſlet ſum. rof. ſentiẽs quod religioſus factꝰ ex ꝓfeſſo recuperat iã alteri queſtra niſi ſit frater minor. Ego aũt dico qđ prima opinio est vera & ex intẽtiõe determinata ĩ dicto cap. vnico. vbi canon dicit indiſtincte oĩa prius q̃ſita pertinere ad ꝓfeſſi monaſterii & non diſtinguit inter acquiſita ex induſtria & ſucceſſione: vt credit ſecunda opinio. ſz inter monachũ ante eſatũ & poſt. vt ibi dicit archi. q. ſ. ante nõ poterat adire hereditatem qđ põt poſtea factꝰ fuit iuriſ. ſz nõ acqrat ſibi ex ſue eccleſie ſm gl. Nõ est aũt ſibi de ſpe & de acquiſitione: quia ſpes nullum ius aut dominium dedit primo monaſterio ſicut dat acquiſito. Et cõfirmatur iſta dictio: quia ſecundũ Bar. in trac. minoricarũ. libro quarto. frater minor auctoritate pape tranſiens ad epiſcopatum vel aliam religionem que habere põt in cõmuni: non recuperat bona ſua iam alteri queſtra ſiue dicas quod hec ſit reſtitutio in primũ ſtatum ſiue quod ſit indulgentia ſiue permiſſio trãſeundi ad aliũ ſtatum ſeparatus. vt. C. de ſenten. paſ. lege ſecunda. et lege tutor. ſi vero non ſunt alteri queſta puta quia non ſunt mortui parentes quibus debet ſuccedere: ſic ſuccedet ſi illi ad quos tranſit ſunt in ſtatu ſuccedendi: quia per talem tranſlationem reſtituitur ad omnia. C. de ſenten. paſ. lege prima & ff. ad tertu. lege prima. §. qui mortis. & idem putat ſi alias legitime ab Archiepiſcopo vl' alio prelato promoueretur ad

aliqnã dignitatẽ: secus si transferãt aut absolutur ab ordine p aliũ modũ: puta propter demerita sua. vt in. d. l. j. §. d mortuo: & idẽ Fran. de assis. addẽs q̃ in tãt⁹ abordine ꝓpter demerita: & licite trãsẽs ad altã religionẽ nõ recupat ius sue cedẽdo p̃ intrã p̃dicta: q; ista absolutio est magis ad penã quã ad premiũ. Et ita sentit etiam ipse sum. ro. cũ ang. Non est aũt maior rõ quare iste frater minor nõ recupet alteri tã q̃ltaq̃ aliã religiosi is forte minor: q; sua religio minus poterat eius bõa acrere q̃ multe alie. Vtõ de his pañ. in. c. in pñtia. de ꝓba. ad fi. diffuse tractant ẽ: & vt vr̃ aliter sentiẽtẽ quẽ supra. * Et p̃dicta faciunt ad hoc q̃ restituere nõ teneat qui titulo oneroso vel lucrativo hz de bonis alicuius dãnati. ꝓpter crimẽ & postea p principẽ restitui ad bona sua q; ins est iam sibi questũ. Vide supra gratia. §. vlti. Vide etiã ad p̃dicta. Bar. l. l. quecũq;. C. de fide instru. lib. x. an emetes solẽniter a cõmuni Perusij bona exbannito: si cogantur eis reddere ex forma statuto: si pactis hoc dissentiũ: vbi concludit q̃ sic: quia. d. l. quicũq;. vbi cõcludit q̃ sic quia. d. l. quicũq;. vbi in hoc nõ vz rescriptũ principis q: loquit quando imperator rescribit propter utilitatẽ priuati tantum: secus si propter publicam: q: tunc potest res priuatorum auferre: & eodem modo ciuitas: vt. l. certa forma. C. de iure fisci. & l. item si verberatũ. ff. de reb⁹ de rei vendi. & l. vesdito. §. fi cõstat. ff. cõ. ẽdi. Aler. etiam de imo. in. l. si quis officialiũ. C. de decu. & ff. eodem lib. xũ. per illum text. limitat gl. in auten. cõstitutto. que de digni. col. vj. voluit quod hz quis liberek a patria potestate per dignitatem. puta quia eps si perdit dignitatem remanet nihilominus liber ot⁹: q; verũ est inq̃t nisi deponat a dignitate sua culpa vel delicto q: tñc non debet gaudere priuilegio dignitatis. De bonis aũt fugitiorũ. vide supra apostasia. §. ix

¶ Cursus de religione quinto quantum ad nouitios.

Religio. v. considerari põt quantum ad nouitios id est eos q̃ habitu religiõis accepto nondũ aliqua ꝓfessione astricti experiuntur religionis austeritatẽ. Et dicitur habitu religionis et nõ probationis accepto: quia si nouitio darek habit⁹ professoribus adhuc nõ esset ipso facto ex hoc professus: dz tamẽ et dari habitus nouitio si quãdo nõ vult statim aut infra tridũ esse ꝓfessus & sic dũs est habitus distinctus: vbi sunt patẽter distincti vbi aũt nõ sunt sic distincti: vt vbi benedictũ habitus non benedictus sed sufficit q̃ non detur et cum benedictione tunc actu facta vt consuetudo interpretatur: profectũ etiã vt dicit quãdo sibi nouiter faciũt habitũ puta scapulare in ordine predicatorũ debent eas facere benedici a prelatis: q: scapulare benedictũ est habitus professorum.

¶ Primo ergo q̃rit q̃s possit esse nouitius ꝓprie 1. q̃s
& dico q̃ libet puberes rõnis capax. xx. q. j. q. to
tũ & de reg. cũ simus. q̃ intellige si põt religionem intrare: intra dicta. §. religio. q. Vnde licet ante annos pubertatis oblatus a parentibus vel alias q̃s possit habitũ religionis accipere: tamẽ ꝓprie nõ est nouitius q: nõ potest experiri quid sit castitas: nec malitia supplet etatẽ: vt. §. relligio. q. §. fi. Et sic pt̃z quo tẽpore possit quis esse nouitius q: in. xv. anno inchoante masculus & §. femina in. xiij. q: non potest aliqs ingredi nisi ꝑpleta pubertate: & ita tz Jo. an. ũ re. bñficii. li. vi. 2
¶ Secũdo q̃rit utrũ furiosus possit esse nouitius & dico q̃ nõ: q: ꝓprie quasi ꝓstitus in anno ꝓbationis. de regu. sicut tenet. vsi nunquã poterit ꝓfiteri: etiã si stetisset in religione cẽsi annis. et si profitek professio nulla est sicut nec matrimonium potest ꝓhere. ff. de spõ. l. furor. nec ratificak p̃ra habitione post quam fuerit sane mentis: sicut nec ꝓfessio facta ante annos pubertatis: nisi postquam est sane mẽtis & puber se obligauerit professione tacita vel expressa: vt patet p. c. primũ de vot. lib. vj. & facit. d. c. sicut tenet. no. ol. q̃ Host. & sequaces teneant q̃ ratificetur si generauerit nõ cõtradicẽs postq̃ fuerit puber & sane mentis. q: Phanor. in. c. sicut tenet. de regu. tenet hanc optinonem falsam per capit. primũ. de regu. libro. vj. vbi professio in minori etate nõ ratificatur nisi portetur habitus indistinctus ꝑ annũ. & a fortiori in furioso: & ita tenet fuz. Ang. & Ros. Sed illud ca. non probat. quia licet dicat eam ratificari per illud: non tamen dicit quod solum per illud: sed potius dicit oppositũ. fz. q̃ potest ratificari expresse: vnde opi. Pañ. est vera solũ in mẽdicatib⁹ vbi non fz ꝓfiteri ante annũ: & in his non semper: sed quãdo furia obstulit probationẽ sicut eam aufert impubertas: sed vbi sufficienti tẽpore probat⁹ efficak deinde furios⁹ & ꝓfitek: q: tunc est vera opi. ibi post. q̃ ab etate furia sufficit ratificatio ex parte virilis ꝑtis vel etiam nouitij tantũ si conuentus furiãgmo rauit. ar. dicendo si infra §. tiij. ad finem.

¶ Tertio queritur quanto tempore debeat de fz esse nouitius & dico quod anno toto regulariter xviij. q̃. j. consalduus. & de regula. ad apostolicã. et incipit ista annus ab hora impositionis habitus modo absit pubertas. alias a puncto pubertatis nisi vbi hz locũ. c. q: in insulis. de reg. q: incipit. ibi a puncto anni. xviij. incipiẽtio. de regno nostram. & capi. significatũ. et. c. q: in insinua. Quia tamen hoc datur in fauorẽ nouitij & religionis vt se mutuo experiantur: si nouitij & religiosi cum suo cõuentu accedat cõsensus ante annum

profiteri potest et professio tenet. d. ca. ad apostolicam. imo profiteri potest in ipso ingressu etiã habitu non suscepto vt supra religio. iij. §. iij. fallit hoc in mendicantibus vt ibi. §. iij. & fz. sum. ang. fallit vbi habet locum ca. an insulis. sed hoc nullo iure probatur.

4 ¶ Quarto queritur utrũ ann⁹ probationis possit esse interpolatus stando: verbi gratia vno mẽse in monasterio & alio extra vel necessario siue continuus: et dico q̃ Pañ. vt pt̃z in. c. ad apostolicã. de reg. disputatiue tenuit sufficere si sit interpolatus. et sequitur gl. in regula cessi qui. de reg. iuris. vj. q: videk satisfactũ iuri ex quo ds stetit per annũ fz nõ cõtinuũ. et hãc optionẽ sum. ang. & ro. scribit. Speculum. ti. de sta. reg. fz Jo. de lig. & Bonincõtrus filius Jo. an. in quadã q̃stiõe disputata tenẽt q̃ op̃z annũ cẽcõtinuũ. intellige eo modo quo solẽt austeritates in religione cõtinueri. l. modice & ad diez interpolando. et hoc Phanor. verius putat imo dico indubitate sic rendũ: si q: ille annus est statut⁹ ad experiẽdũ austeritates. vt. d. c. ad apostolicã. q̃ maxime in cõtinuatiõe cõsistunt: sicut pt̃z q̃ is q̃ difficultat teiunare. vl. dies facile teiunaret eos si iterdiez & die interponeret aliã diez refectioni vel plures. si q: rex. dicẽdo indefinite austeritates oẽs vniuersaliter cõprehẽdit. vt no. p. Pr. de regu. in. rub. & facit de decl. ad audiẽtiaz. in causis possibiliter ds nõ expirek oẽs. puta q̃dragesimales si egrederet̃ tpe q̃dragesime. & idẽ de aduentu. vel hyeme: vel estate tuz q: cessi iura loquunt de annali spacio vel alio tpe: de cõtinuo intelligenda sunt: vt no. gl. sup ru. ff. de va. & rẽ. ꝓ Jo. an. de elec. c. j. li. vj. Et hãc opinionẽ refert Bar. in. l. iterũ. §. quoties. ff. de pub. & ꝓ illũ tex. vbi sern⁹ & veteran⁹ q̃ anno cõtinuo seruiuit. nouitius aũt q̃ nõ seruiuit anno continuo. facit q̃ no. in. l. vbi fideiussor. ff. de solutio. vbi hanitus q̃ ex statuto offendi põt impune a centuz libris & supra offendi nõ põt. p. l. respectu vni⁹ debiti. & l. respectu alteri⁹: q: ex quo sunt debita diuersa ꝓpigi nõ debẽt ad faciẽdũ vnũ totũ. & sic est ibi casus in quo. l. & l. nõ facit. c. Et idẽ etiã per ẽdicta videk dicẽdus si nouitius in illo interuallo tenuisset habitũ & ieiunasset & peregisset oẽs corporales austeritates: iz nõ fuit sub tugo obedientie: q: hoc est potissimũ inter austeritates. Nec oppositam opinio fuit specu. nec loquit in casu ista. sed vbi cõpleto anno probationis in mõasterio q̃s ante ꝓfessionẽ exiret & redũt: quo casu nõ est annus ꝓbationis denuo cõcedẽdus q̃ error scriptoris accidit: q̃ pt̃z primo q: dicit ibi. q. esse Bar. bene. in verbalib⁹ & et⁹ vba in recum suo cõuentu accedat cõsensus ante annum casu fz de nãe dicto: secũdo q: tñc spe. probat solutionem illaz per. c. fraternitatis. xxviij. distin. quod d. c. nostro casu nihil dicit.

¶ Quinto q̃ritur utrũ sit necessariũ q̃ nouitius deferat habitum religionis quã vult ꝓfiteri: & 5
dicit Pañ. in. c. sup eo. de regu. q̃ nõ. fz sufficit ꝓbare regulã in habitu ꝓprio: q̃ est irrationabile: cũ magna austeritas sit in habitu vnde dico q̃ sic. nõ sufficit si deferat etiã habitũ religionis alterius. fz gl. in. d. c. sup eo. & ita hz cõsuetudo legũ interpres. l. ff. de interpretatiõe. ff. de legi. cui fm do. Ant. in. d. c. super eo. in hoc standum est: & q̃ deferat in monasterio: q: delatio ex nunq̃ inducerer ꝓfessionẽ tacitam: vt in clc. eos. de reg. licet possit talis compelli vel ad dimittendũ habitũ talẽ: vel ad mõsterii intrãdum. vt no. pañ. in. c. vt clerici. de reg. q̃ tñ limita vt supra religio. iij. §. xviij. casus ij. limitatiõe. v. intellige tñ q̃ ex causa põt fieri professio: & cõsequẽter probatio semiplena sine habitu: vt. §. religio. j. §. j. fz talis profitẽs o nunq̃ fuit nouitius nec propie posset⁹ in probatione.

¶ Sexto queritur utruz nouitij obligent ad ꝓ- 6
cepta regule: & dico quod non: nisi sicut alij christiani: debent tamen induci vt seruẽt ad ꝓbandum & consuescendum: sed aliquid indulgendũ est ne retrocedant. xxxv. q. iij. quod scripsi.

¶ Septimo q̃rit utrũ nouitius delinquẽs possit 7
puniri ad perpetuũ carcerẽ si delictũ hoc mereat in ꝓfesso. & dicit ge. in. c. nõ solũ. de re. ii. vj. q̃ nõ ꝓ rõnẽ allegatã i tex. q̃ ꝓhibet istos nullo mõ posse ꝑpediri q̃n redeãt ad seculũ. posset tñ ad tpus dãnari nouitius & hoc si velit aliter non.

¶ Octauo q̃rit utrũ nouitius infra annũ ꝓbatio- 8
nis possit ad seculũ redire: & dico q̃ pañ. i. c. statutum. de reg. fecit regulã ꝓ illis tex. q̃ sic libere vt ibi & sine inia petita ab aliq̃: q: ita sonat illud. Vbi libere: vt no. in. c. de multa. de ꝓbẽ. nec tenek soluere expẽsas factas ibi a mõasterio vt ꝓbat. c. nõ solũ. de reg. li. vj. ibi aliquatenus impedire. Egrediendo aũt sine inia nõ incurrit aliquã inhabilitatem ad ordines vel bñficia ecclesiastica vel secularia ex hoc. de regul. posita. * Facit etiã quatuor fallẽtias. Pona est infra annũ. pfessus & nõ furtosus nec ipubes: q̃ casu tenek religionẽ in spẽ vel in gñe vt supra religio. iij. §. iij. s. iij. sed̃a si infra annũ suscepit habitũ: pfessus eo modo quo supra religio. iij. §. xviij. dictum est. Tertia si habitũ indistinctũ detulit p annum. vt ibidem dictũ est. Quarta si appareat evidenter esse voluisse absolute vitã mutare. Sz istã q̃rit fallẽtiã q̃ vtiq; ña est vt pote quã multa capitula ponit q̃dã imo pene oẽs canonistę male intelligunt ex hoc q̃ putãt ꝓmissionẽ nõ esse de ratiõe voti: iz sufficere solũ ꝓpositũ coẽ

Universidad de Deusto
Biblioteca

deo.vñ volsit qđ ista religionē intrauit ałio pse
uerādi teneat religiosi in gñe etiā alio voto nō
facto:quorū ḋdā dicūt qđ est vere religiosus ita
qđ si ꝑhat mōimonū nullū est qz illud ꝓpositū
dicūt esse votū solēnizatū p habitū susceptionē
& sic sensit Innoc.in.c.ꝑsulti.de reg.li.vj.Host.&
Vlm.& Jo.an.dicētes hoc posse ꝓbari.p.c.bñficiū de reg.vbi bñficiū istius pōt alteri conferri.
& domi.Vn.& fere oēs scribentes. vt recitat ibi
Pasi.alij vo vt do.car.tenēt qđ ꝯꝯ ad seculū
redire si possit:nō tñ efficere religiosus ꝛ tenerēt mōimoniū ab eo contractū:p.c.vnicū.de vo.
lib.vj.& placet satis hec opinio Pasi. ꝛ opinio
Jn.stare nō pōt qz votū nō solēnizat:quo ad dirimēdū matrimoniū:nisi p susceptionē ordinis
sacri vel ꝓfessionē expressaz aut tacitā:vt ptz in
c.vnico.de vot.libro.vj.sed iste non suscepit ordines sacros:vt supponto:nec est ꝓfessus explicite
vel tacite:qz ptz primo per.c.ex trāsmissa.de rēnū.vbi clare ptz qđ votū intrādi religionē & ꝓpositū pseuerandi simul nō facit religiosum p
habitū susceptionē:nec aliquā inducit ꝓfessionem.& scđo p.c.ad apostolicā.de regu.vbi ptz qđ
ꝓfessio nō fit sine ꝓfensu monasterii.qđ dando
habitū nouitiorū nō intēdit istum ad ꝓfessionē
recipe ꝛ mortes et⁹ exprimi & tertio ptz rōne qz cū
ꝓfessio sit q̄si dđā ꝯtract⁹ & hinc inde orta ē obligatio reciproca nō pōt ꝙsistere ex pte vni⁹ tm̄.l.
in oibus.ff.de act.et obligā. Sed nec opinio alia
stare pōt ſcz qđ iste non possit redire ad seculum
quasi obligat⁹ religiōi in gñe:qz nō obligat ꝓ
ꝓpio voto:qz ſm.s.Tho.et alios theologos ꝙh⁹
in hac pte standū est ꝓpositū nō est votū missi scilicet ꝓmissio,qđ etiā vbiq; innuit scriptura ſm
illud Deute.xxiij.si votū &c.& sequit faciens sicut
promisisti dño,et eccl̄ia.v.si dū voluisti dño nō
tardabis reddere & sequit:displicet enim ei infidelis & stulta ꝓmissio:et idē tura ciuilia ſcōm q̄
votū ex politica tantum causā.ff.de polli.l.ij. non
obligāt etiā inpetrotis ꝓcepto vt cōcludit canonista.& ꝙ sūr nullo mō obligāt religiōi. Dicit ergo
Pet.de pa.qđ obligāt ꝓcepto eccl̄ie:q; stare nō
pōt:tū qz istū ꝓceptū nullibi reperit:cū semp in
ra se referāt ad voluntatē & intēctionē intrantis
tū,ꝓpter multa q̄ deduxi in q̄dā.q.de hoc in auro. Et ideo bñ dicit Pasi.in.c.litterarū de vot.q;
si de rōnevoti est ꝓmissio,vt dicit.s.Tho.& Zirchi. doctrina canonistarū circa istā q̄stionē enervat. Dico ergo qđ hoc ꝓpositum mutandi vitā absolute est votū simplex religionis vel est obligatio
ꝓfessionis:quia in ipso religioso ingressu multi
petebāt profiteri & nō admitterent & subito sicut
olim poterāt in ordⁱ religiosis.& nūc possunt in
nō medicatis⁹ vnde isti remanebāt obligati religiōi in gñe:& nō erāt ꝓfessi.& si hoc ꝓpositū cō
tra professionē expressaz & tacitā dividitur in.c.
nō solū.de reg. Et hac ratione bñficia talis vacabāt. Qui ergo solū proposuit pseuerare nō vouendo nec se offerendo professioni pōt infra annū
ad seculū redire de iure & contrahere matrimonium etiaz sine peccato quo ad eccl̄iā & etiaz
quo ad deū si redeat ex iusta causa:pura infirmitate vel debilitate:si aut̄ ex causa iniusta:puta
tedio ſcē vite vel hmōi est peccatū ingratitudinis.vide de his oēs⁹ diffuse in dicta questione.

9 ¶ Mono queritur vtrum nouitius possit eligi:& dico qđ sic ad episcopatū:non aūt ad abbatiaz
vel prelaturaz religionis.de elec.nullus.lib.vj.

10 ¶ Decimo quęritur vtrum nouitius possit ordinari & dico qđ nō etiam ad primā tonsurā.xix.q.
iij.monasteriis.fm Bay.& Host.quod aut̄ in.d.
c.& quod expectandū est bñ dicit Xō,quod
eo ipo qđ habent pro professis possunt oēs omnes
recipere.& concor.Host.& sum.cō.& ita habet cōsuetudo.que probatur.xvij.q.iij.confalduo.

11 ¶ Undecio q̄ritur vtrū debeat vocari ad electionē ep̄i nouitius si sit canonic⁹.& dicit Joan.an.
in.c.bñficiū.de reg.li.vj.qđ nō:& secus esset de
patrono.vel eo ad quem nō iure collegii.& iure
singulari electio pertinet:qz debet vocari.

12 ¶ Duodecimo q̄ritur qđ de bñficio & bonis aliis
nouitii:& dico qđ de beneficio dicitur est.s. religio.j.§.vij.de aliis aūt bonis dico qđ q̄n profitetur tenēdū est qđ dictū est.s. religio.iij.§.vlt.q̄n
vero moritur ante ꝓfessionē expressaz & tacitā.cy.
& multi alij in auc.ingressi.C.de sacrosan.ec.bi
fi.de suc.ab inte.nō ifirmāt tñ opinionē ꝛ retinentes ꝓpinctā canonistas.pasi. vero tādē.in.d.c.
in pūcta.bñ distinguēs dicit q̄ si intrādo exp:ē
se bona sua cōtulit monasterio & expresse nō renouauit sunt monasteriis.si nō expresse nō ꝙ tulit sed
simpliciter intrauit cā ꝓbationis succedēt ꝓfessores & nō monasterii:qz ei si fuerit iste religiosus ex effectu.de sen.exc.cū religioso.lib.vj.bona
ei⁹ nec expresse nec tacite trāsferūt i monasterium
ꝑtim cū adhuc testādi haberet facultatē. qđ
aūt alij dōāt i ipo ingressu.pa.i.c.qđ ate.de elec.
ꝓuida.bñ distinguēdo dicit:qđ si ea donauit in
dubio vī se donasse cā mortis.v.s. religio.iij.§.x.
vñ ea si sequuta p.ꝓfessionē tacitā vel expressaz ea
revocat & recuperat ide recedēdo.ar.l.scia i fin.
ꝓi.re.ff.de dōa.cau.mor.& l.nō oīo.ff.si certus pe
ta.& facit qđ no.bar.in.d.auc.ingressi:etiā tēdit
bar.ibidē de eo cui⁹ ꝓfessio nō tenuit q̄ vult.ꝓ
fitēs credaret tenere per.l.si ꝓf.& l.nec apud.C.
de hered.instit. Si vero nō donauit ea ꝛ quę

dam solum nō videt donasse causa ingressus:et
non recuperabit.ar.c.beneficiū.& c.cōstitutionē
de regul. Et sic intelligendo limita Host.& Pano.l.c.statuimus eo,qui vident Jō. Similiter
non recuperabit si decidit non causa ingressus:ꝛ
ex interuallo.de do.cap.fin.& l.perfecta donatio.
C.de donatio.que sub mo. Et idem dicit Bart.
vbi supra de eo qui sciebat professionez nō tenere:qz non recuperabit donata,lege cuius per errorē.ff.de reg.iur.& l.campanus.ff.de oper.liber.
Jn.cōsciētia tñ dic vt supra eodē.§.decimo dixi.

¶ De religione rursus sexto quantuz ad religiosos.i.professos in genere.

1.qđ Religio sexto cōsideranda pōt quātū ad religiosos qui sunt iam professi in genere qui propriie venisit noīe religiosorū:vt supra religio.j.§.j.

¶ Primo Xō q̄rit qđ turis de bonis religiosi tā in ipsa ꝓfessione q̄ post dico ut ita. * Primū,Patre ingresso monasteriū
i.p ꝓfessionē filij legitimā petere si pōt de subtilitate turis ꝛ Bar.in auc.si q̄ mulier.C.de sa.
san.ec.posita.xix.q.vi.qz legitima nō debet nisi
post mortē naturalē p̄ris.l.j.§.si ꝑuberi.ff.si.co.
bon.ꝛ de ecclesiastica dico cū Bal.in.d.auc.
si q̄ mulier qđ petere poterit ne habeat petere
alimenta a monasterio & ꝓpter qz eque ecclesiast p̄s
administrare & alere sicut si naturalē moreret.
Quātū Xō ad peculiū adueniti⁹ cuius⁹ vsufructus
erat p̄ris eo ingresso monasteriū ꝛ Bar.i auc.
idē est.C.de bo.q̄ libe.ex quo p̄ris ptās soluit ex
facto p̄ris remanebit solū medietas dicti vsufructus apud patrem & ꝛ sic apud monasteriū.l.cui ꝛ
op ꝛ.§.si autez.C.de bo.q̄ lib.sed gl.in.d.auc.idē
ita fuisse decisuz bononie gl.aūt est vera de usufructu.quez p̄ hz in aliis bonis:ꝛ opinio Bar.est
equior. Sed no,scōm Pe.de pa.qđ tura loquē
tia de ingressu intelligunt per ꝓfessionē. * Secundū. Bona ingressi religionem ipso ture sunt
monasterii vt supra religio.iij.§.tertiū.et trāseūt
cū feuda de quo dicit vt supra feudum.§.ix.refer
nabitur tamen legitima descendentibus.xxj.q.
iij.& c.ff.& idē videtur in alcendētib⁹:quia eque
succedunt istis non extantib⁹. Transit etiā usufructus nec amittitur ex ingressu scōz Jn.in.c.
in presentia.de proba,sed durat quandiu vivit:
& sequitur Alb.in.d.auc.ingressi.q; quidā limitant quando monasterii potest habere proprium
in commenti aliter nō secundū glo. Et similiter
transit ad monasteriū emphyteosis secundū Alberi.in.d.auten.ingressi.arg.l.peto.§.j.ff.de leg.
secūdo,quod Odofre.ibi limitat verū:nisi emphyteosim haberet ab alia ecclesia:quia tūc esset in optione ecclesie:an vellet rez vel canonē.

Aduerte tamē qđ.d.auten.ingressi.scōm Alb.
ibi nō hz locum in monasteriis habentibus in ꝓprio.vt ordo militie sancte Marie.et tertij ordinis sancti Dominici intelligere
sed hz locū in nō habentib⁹ nisi in cōi.* Tertiū.
Si quis ingredit cōdito testamēto in quo nihil
reliquit monasterio:ꝛ heredē extraneū instituit
scōm domi.Vn.i.c.in ꝓsentia.de ꝓba.distinguēdū est. Mā si tpe ingressus nulla facta mentiōe
de testō expresse cōtulit monasterio bona sua in
contenti post testū:nō revocat illud nec illa bona erunt monasterii:sed ꝓsumitur illa collatio
facta ad rēp⁹ vite sue.qz nō vī quis incōtinenti animū mutare.ar.l.nō ad ea.ff.de cōdi.& demō.
si Xo hoc fecit ex interuallo post cōditū testamētū ꝓsumit mutasse aīm saluo rei religiōse & sic rēpitur testū illa bona erunt monasterii. Si Xo
nō cōtulit expresse remanebit testū:ꝛ monasterii solū peret sua portionē aliter ꝙ rūspendo testū.
Dz Pasi.ibi dicit qđ suā portionē nō peret qđ
videt verū de subtilitate turis per ea q̄ no.Alb.
in auten.si qua mulier.C.de sa.san.ec.qz ꝛ iura
libere pōt disponere de suis vt vult & monasterii cōputat inter liberos q̄s ante nō disposuit
vt.d.autē.si q̄ mulier. * Quarti. Prodig⁹ & dissipator cui interdicta sunt bona ꝛ Alb.i.d.auc.
ingressi.religionē pōt intrare si sit rōnis capax
etiā q̄ad bōa sicut & minor. Quintum. Filius familias intrans monasteriū disponere pōt de bonis peculij castrēsis vel quasi ſm Pasi.in.c.i ꝓ
sentia de proba,sine dubio.l.pe.C.q̄ test.fa.pos.
de professitio Xo etiā sine dubio non pōt:qz illa
sunt in dispositiōe p̄ris.de aduētitiis aūt de q̄
bus disponere nō pōt in vita p̄ris etiā cū p̄ris cōsensu iuxta no.in.d.l.pe.est dubiū.sed pasi,ꝛ tibi
qđ pōt:et statim p ingressū gaudet illo priuilegio auc.ſi byteros.C.de epi.& cle.ex quo q̄ laicis
est aduētitium:clericis est quasi castrēse:loqz pua
bit p̄s in vita sua vsufructu illorū bonoz:& pariter mitter in aduētitijs aduentib⁹ post ingressum,sed do.Anto.in.d.c.in ꝓsentia.tenet ꝙtrariū.
s.qđ nō potest disponere taliter q̄ pater puerur
vsufructu in vita quo ad aduētitia ante acquisita
sed solum de directo & vtili dominio sic q̄ patre
mortuo trāsibit ad illum cui reliquit.vt in auc.
de monachis.§.illud.scē⁹ de acquisitis post ingressuz qz sunt monasterij. * Sexti. Nihil dati a ꝓfiliofa.cū eo trāsibit ad religionē secundū dispositionem ingredientis scōm Ja.de rauē.& recitat Pano.in.d.c.in ꝓsentia.qz censet quasi castrense peculiū:qđ Pe.dicit verū in libro collatis doctoribus vel magistris,non in dicto scholaribus:& sequit bar.in.l.filie.C.fami.herc.& est
verius. * Septimum religiosi succedunt in bo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ulo parẽtur ꝛ hmõi: nec exheredari possunt pro
prer admissus ꝛ imẽ ingrãtitudinis ĩ seculo. C.
ỹ epi. ꝛ clc. l. deo nobis. xix. q. iij. ca. si. qỹ tñ falsit
in fratribus mtnoribus. clc. extui. de verb. signi.

2 ¶ Secõ q̃rit̃ q̃lo aget monasteriũ in pfatis in
qb⁹ succedit: vel et acquirunt. ꝛ dicit Panor. in
c. in pñta. qỹ hts scrtoib⁹ in qb⁹ ille egisset añ
ingressum ꝛ p gestis añ p tpz tenebit monaste
riũ in quãtũ ad tpm puẽrit de bõis ingressi: fm
Jn. or. l. ij. C. de ipu. ꝛ alijs subst. vl forte veri⁹ in
rotũ: ilz possit petere restõnem tenendo qỹ mo
nasteriũ iure successiõis venit: vt. j. reli. viij. ij.

3 ¶ Tertio q̃rit̃ vtrũ ingressus religionẽ possit
cõdere testũ: ꝛ p fundamẽto rõsiõis adduco. d.
auk. si q̃ mulier. q̃ talis est. Si q̃ mulier aut vir
monasticã vitã elegerit ꝛ interuenit monasteriũ
liberio nõ extãtib⁹ monasterio qỹ ingredient res
ei⁹ cõpetere inbem⁹: sed si pl'na liberos hñs an
tequaz de reb⁹ suis inter eos disponat monaste
riũ itret licet et postea ĩter eos diuidere legitĩ
mã portionẽ nullũ diminuta rtẽte vel semisse:
ꝛ qỹ ei nc n dederit monasterio ꝓpetet: ĩz si oẽz
subsistãtiã inter filios diuidere voluerit sua pl'na
filijs suis cõnumerata partẽ sibi retineat q̃
monasterio ꝓpetere debeat: ĩz si post ingressum
moriat antequã inter eos diuidat filij legitimã
portionẽ percipiãt: religi⁹ mõasterio cõpetẽte sub
stãtia. xix. q. vi. si qua. Ad qõnẽ tgit dicit Panh.
d. c. in pñta. qỹ pot inter liberos ꝛ monasteriũ
qñ prius nõ disposuit. d. auk. si qua. aliter añ dis
ponendo inter alios nõ pot in forma testamẽti
scõm Lyn. ibi sed ad hoc vt valeat donatio po
terit consentiente abbate ꝛ capitulo de mobili-
bus tãtũ q: ĩmobilia sine debita solẽnitate alie-
nari nõ possunt: ꝛ addit Panh. qỹ ipse tanquã ni
hil potest cum res ille transferint in tus mona
steriũ. ꝛ in eis nullã habeat facultatez disponẽdi
vt aperte vidã auk. de mona. ĥ illud. sed nomine
monasteriũ poterit illa cõcedere q̃ r monaste: tñ:

4 ¶ Quarto q̃rit̃ vtrũ ingressus monasteriũ pos
sit renocare testũ qỹ antea fecit: ꝛ Pe. ꝛ Ly. in
d. auk. si qua. dicũt simplr qỹ sic: Bar. distinguẽ
do dicit qỹ nõ in ordine minoriũ q: illi ffres post
pfessionẽ nihil pñt ꝛ disponere de reb⁹ mlicantis
p clc. extui. de X. sig. vñ credit in eis nõ hfe locũ
d. auk. si qua. in alio Xo ordine pot renocare duz
viuit: ꝛ vt scõz esi. tex. in sñi. l. ij. reo vxorie. C. de
do. inter vir. ꝛ vxo. ꝛ cũ eo trãslt. d. auk. i. d. ca. in
pñtia. Panh. Xo dicit qõnõ pot per. d. ĥ illõ. missi
in casu. d. auk. si qua. que fuit gratiose cõcessus: ꝛ
facit rõ ne in eo ꝓpz: terãs noteꝁ disponendo ad
libitũ de tpalib⁹ cũ sit mozt⁹ mũdo. xoj. q. j. pla
cuit. ꝛ iam nõ habeat velle aut nolle. de clc. si re
ligiosus. lib. vj. ꝛ hoc ẽt consentiẽte abbate: qz te
stamẽtũ nõ pot depẽdere a voluntate tertũ. l. pe-

cuz ibi no. C. q̃ test. fa. pos. ꝛ ff. de here. instit. l. illa
institutio. ꝛ. l. captatorias. Hec Panh. Et ita ido
neitate tenendũ est: qz pfessus nullius ret hz pro
prietatem: et etiam patet per dictam autenti. si
qua. vbi ptz qỹ omnia aut fiũt filiorũ aut mona
sterij: ꝛ idẽ p. d. ĥ illud. ꝛ p aut. ingressi. C. de sac.
san. eccle. vbi p ingressum oĩa sunt collata monas
terio: ꝛ si hz nõ est religiosus: sicut nec pauper
nec in hoc est pfita quantũ ad fratres ptículares
inter mtnores ꝛ alios: qz in ptículari oẽs se eq̃
liter spoliãt oĩb⁹: imo vt potior ratio fm illã opi
nionẽ vr mutare possint mlores q̃ alij: qz quãto
monasterium magis distat a proprietate bono-
rũ: tanto plus potest frater de eis disponere: qz
cũ monasterium cedat loco fratris quanto min⁹
in monasteriũ transit tãto plus remanet penes
fratrem si quid remanet vt sñtio dicunt.

¶ Quito querit̃ ad q̃ obligat religiosus ex sua
pfessiõe sub pctõ mortali: et dico qỹ obligatur
primo ad obseruantiã regule scõm quã est pfes
sus: qỹ intellige nisi in casu. c. nõ solũ. de reg. li.
vj. qñ. scds intra annũ. pbationis pfitẽt ĩ religio
nẽ mẽdicãtiã: vel qñ est professus tacite soluz qz
obligat solum religiõi in gñe: ꝛ pfir regule quã
pfitebit vl illi in qua est. pfessus si alia nõ inue
nerit qz illa tenet cũ recipe: ex quo patet cũ est
tacite pfiteri: ꝛ si noluerit poterit in domo pro
pria manere ꝛ esse religiosus pfessus. Sic ẽt intel
lige scõm. s. Tho. ij. q. clxxxj. qỹ obligatur sub
pctõ mortali ad tria vota religionis: seu ad regu
larẽ vitãq̃ in istis essentialiter consistit: ad ea q̃
sunt in regula sub precepto: ad alia añ sub pcto
venali: vt. s. religio. j. ĥ. viij. Ad intẽtionẽ tẽden
dad perfectionẽ: vt. s. religio. j. ĥ. viij. tertio ad
nõ cõtemnẽdũ pncipalia statuta regule oĩa vel
nulla: vt. j. religio. j. ĥ. viij. quarto ad nõ agendũ
ex contemptu quicquam p regulaz vel mãdatũ
prelati, quinto ad omnia precepta oretenꝰ facta
a prelato secundum regulam. Colliguntur hec
omnia ex mẽte. s. tho. Utde supra religio. j. ĥ. viij.

¶ Sexto queritur pro intellectu voti obedientie
vtrũ religiosus teneatur prelato obedire in om
nibus: et dicit. s. Tho. in quodlib. x. ar. x. quod se
cundũ oẽs nõ tenet in his q̃ sunt cõtra deũ vel
regulam: vel in quibus nõ est ei cõmissa dispen
satio: nec in his que sunt arctiora regule: sed et
ca indifferentia vel ea que sunt infra arctitudi-
nem regule ꝛ ei equalia sunt opiniones quibus
daz dicentibus quod in his obedire necessitatis
sit ꝛ quibusdam quod sit solum perfectionis: ĩs
quãtũ ad rez parũ aut nihil differũt. qz ad regu
lam pertinent non solum que in ea exprimunt
sed etiam q̃ ad eã quocũq̃ modo reducuntur vt
pertinẽtia ad obsequia societatis fraterne ꝛ cul
parum punitionẽ ad que duo fere omnia hmõi

indifferẽtia reducunt. In his tñ qui ad regulam
nullo modo reducunt veri⁹ est qỹ obedire sit p
fectiõis: vt expresse dicit Bar. in. sñi. de prece. ꝛ do-
nis qỹ fm regulã limitat. Hec ex illo. Ex quibus
gulãr ꝛ idẽ fm cõstitutiões aut preter regulã aut
infra aut contra. aut. ã. Si precipit fm regulã. i.
vt sunt oĩa sine quib⁹ ordo regularis ꝛ plenior
obseruatio conseruari non posset siue regula in
tendit obedire tenetur fm omnes. Si vero que
precipit sunt preter regulã vt que nec in ea cõti
nentur nec ad cõtenta in illa expedãt: vt leuare
festucam vel aspicere aues volãtes cõmunior est
opinio quod non tenetur etiã si sint leuiora pro
quo facit quod no. Panh. in. c. literas de resti. spo.
ꝛ in. c. ex literis de spon. ꝛ Innoc. in. c. veniens de
pas quãdo regula permittit obedire tenetur in-
distincte fm sum. Aug. ĩz melius distingue nisi sit
certus q̃ refectio vel huiusmodi nocebũt corpo-
ri vel aie alias autẽ si certus est quod proderunt
vel est in dubio obedire tenet ar. eorũ que dicta
sunt supra obedientia. ĥ. ij. ꝛ dicenꝁ statiz. Si ño
ẽz qỹ sit certũ prelatũ precipere cõtra regulam
ꝛ eũ nõ posse dispẽsare in eo contra quod precipit obedire nõ tenet imo si cõcurrat primũ sine
scõo ĩz cũ alia certitudine. s. qỹ nõ moueat ex cã
rationabili nõ tenet qz si nõ tenet in his q̃ nihil
facit ad obseruãtiã regule: vt dictum est ꝛ multo
minus in his q̃ faciũt p eã vl fi. eius de quo supra
dispẽsatio. Si vero sit dubiũ an sit cõtra regulã
vel an possit dispẽsare vel an rõnabiliter moueat
tenet obedire. expriq. s. qd culpa ẽt gñaliter vbi
est dubiũ an debeat obedire necne: tenet obedi-
re vt supra obediẽtia. ĥ. ij. Si vero sunt supra re-
gulã etiã distingue. Nã si sunt ad penã culpe ad
missa tenet de stimo. dilect⁹. el. ij. ꝛ. c. qñi. Si vero
sunt ad cautelã culpe future precauẽde vt cũ sibi
dinoso mãdat ieiunij nõ tenet missi quãdo veriti
militer videt aliter se nõ posse vitare peccatũ si-
militer nec si sunt ĩ augmẽtũ meriti vt suscipere
martyrij: se affligere inedia ꝛ hmõi: quo casu lo
quitur. ca. gesta. lxxiij. dist. vbiõz non posse ali-
quibus indici vitã strictiorẽ qỹ idubitatẽ est si in-
dicat a solo Plato: vel ab eo cuz minoze pte colle
gij imo si ipse cũ maiori pte velit aliã religionẽ
imponere qz maior ps hoc nõ pot sine ꝓsensu oĩs
ꝛ superioris ĩz dost. in. c. cũ dilecti qỹ met. cã. Si
vero in eadẽ religiõe maior pars faceret statutũ
arctãs ad vitã strictiorẽ sunt opiniões: aut alij
obligent. Nã quidã dicunt quod licet supior sine
volũtate oĩm nõ possit mutare strictiorẽ ordinẽ

qỹ me. cau. cũ dilect⁹. pot tñ facere constitutiões
austeriores: vt no. Uin. ꝛ Hosti. de reg. super cod.
vbi Panh. q̃rit an maior pars cõuet⁹ possit refor-
mare regulã antiquitus institutã in vita minori
alle. Inn. tenẽt qỹ sic q̃ ẽt plus sentit scz qỹ pot
per statutũ arctare singulos ad regulã arctiores
antiq̃⁹ istituta stãte eadẽ religiõe: ꝛ sequit ꝓpo.
in. c. ante triẽniũ. in ño. tñ si p statutũ. dis. xxxj. ꝛ
idẽ Panh. vbi supra: ꝛ gl. in regula qỹ oẽs. lib. vj.
ꝛ Jo. an. de reg. Joã. ꝛ fundamentus istorum est:
ꝓmo. c. vnicũ. de sta. reg. li. vj. vbi monasteria indi
citur clausura: q̃ nõ erat de regula. scõo qz in vo
to obedientie intelligũtur statuta ordinationes
q̃s pot facere plati: ꝛ tertio qz religiosus transfu
lit suã voluntatẽ in superiorẽ. Sed pe. dubitat de
hoc ꝛ declinat ad Jnũ: ꝛ glos. in. c. gesta. dis. lxxiij.
Ego ño dico qỹ prima opinio est vera quantũ ad
statutũ reformãs regulã antiquã: vel cõferẽs ad
pleniorẽ ei⁹ obseruantiã: quo casu ꝓcedit oĩa q̃
ꝓ eis adducunt: nõ añ est vera quantũ ad statu
tũ arctans ad aliq̃d supra eã: tñ qz nõ pl⁹ pot pla
tus cũ maiori pte capli i pcipiẽdo perpetuo ꝛ om
nibus p statũ quã in precipiendo ad horã: ꝛ huic
vel illi oretenꝰ cui etiã cũ toto cõuentu nihil pot
pcipere supra regulã: fm. s. Eho. ꝛ oẽs q̃ suo tpe
vel ante fuerunt: vt patuit. tum qz obligatio reli
giosi ad obediendũ est tota ex suo voto. vñ vltra
voluntatẽ ꝛ intẽtionẽ vouẽtis nõ pot extendi: q̃
limitat fm regulã expresse vel implicite intellectã
sicut ꝛ de prãte seu iure platonis: vbi. s. dicit. s.
Eho. tñ qz austeritas nouiter indicta concernit
singulos de religione vt singulos: nõ vt vniuer-
sos: ꝛ pãr nõ pot iudici per consensum collegij q̃
in maiori pte pfisitir: sed rẽfrit̃ ꝓsensus singulo-
rũ p. d. re. qỹ oẽs. Qỹ añ dicit Panh. vltra alios
qỹ ẽt sol⁹ abbas hoc pot: qz in licitis ꝓplebilibus
quãtumcũq̃ duris nõ pot monach⁹ resistere fm
regulã est falsus: qz intelligit in licitis nõ solum
ĩz se sed etiã respectu pcipientis licite: alioquin
abbas male affectus cogere posset monachũ ma
le vitus desperare. Ad pmũ añ ĩ ptrariũ dico
qỹ illud. c. vnicũ ꝓcedit in his que expediunt ad
obseruantiã pfessiõis antique regule religionis
vel christianitatis: sicut clausura ad obseruãtias
castitatis in monalib⁹: vñ dicit ibi Joan. mo. et
Archi. qỹ modus quersandi rarak ibi fm naturã
rei: cũ non deceat mulieres euagari. de iudi. mu-
lieres. lib. vj. * Ad fm dico verũ esse de ordinario-
nibus ꝛ statutis expedientibus antique regule.
* Ad tertiũ añ dico religiosus trãstulisse suum
votũ in superiorẽ nõ simpliciter sed fm limites re
gule tñ alioquin ius platiõis vltra eos se exten
deret contra. s. Eho. vñ dico qỹ nec papa pot me
astringere ad macerationes corporis maiores q̃
sina cõmunes in christianitate vel in ordine meo

nisi in pena culpe cõmisse:vel quatenus expediret mihi ad obseruantiã regule mee:vel christianitatis quã sum in baptismo professus. De clericis aũt secularibus arctandis:osc. vt in.c.pe. qõ me.cau.et per prepo.in.d.c.anre triẽniũ. De obedientia aũt clericorum ꝛ religiosorũ non exemptorum:vide supra obedientia.§.vij.ꝛ.viij.

7 l.dic. ¶ Septimo qrit ꝑ intellectu voti pauptatis qũo religioso sit mortale aliq̃d circa hoc:ꝛ dico multa.* primũ. Monachus phibitũ est sub terribili precepto yſe ꝑpriũ.de sta.mo.cũ ad monasteriũ. ꝛ vniuersis religiosis.c.tit.monachi. Qõ quidem ꝑpriũ sumit tripliciter:primo sm Host. vt ſportat oẽm rei iustis modis acq̃sitũ.scõo ꝑ oẽm vsurpatorꝛ sic quãtũ ad religiosos ꝑpriũ sm Archid. post Jo.an.in nouel.in.d.c.cũ ad mo. &c q̃d cedat abbati seu alij ꝓlato suo:vel ꝓtra ei⁹ volũtate tenet:si aũt ꝓlat⁹ cõcedat vsum alicui⁹ rei ad libitũ:nõ vt ꝑpriũ qñ in quãtitate vel q̃litate nihil celak ꝓlato:nec sine ei⁹ licẽtia ali d recipitur vel expẽdit:ꝛ parat⁹ est ad iussum abbatis totũ reddere.tertio sumit pro effectu iusti oĩ⁹ qui est vti re non solũ ad propriũ vsum vel necessitatem sed ad libitum:ꝛ sic dicit Archi. qõ prelatus non potest cũ subdito dispẽsare vt habeat ꝑpriũ id est aliq̃d simpliciter in sui oĩio:ꝛ vt ꝑpria autoritate sine voluntate ſpioris possit facere quicq̃d velit etiam in dampnũ monasteriũ:imo sm Inno. in.d.c.cum ad monasteriũ.nec summus pontifex in hoc valet indulgere:quod indubitate verum est si sit monachus seu religiosus sm.s.Thom.et Per.de pa.quicquid sit de illa opinione que dicit qõ põt monachũ facere laicũ ꝛ vxorare:ac in proprio dispẽsare:q̃ vſ Host.ꝛ Jo.an. Unde sm Archi.talis dispensatio in prelato est mortale cũ exponat ouẽ.* Scõm. Si quid a prelato ad vsuꝫ cõcedit ꝯ subditus in illa re vsum.i.ius vtendi re aliena salua substãtia:nõ aũt fruendi: vnde põt ꝑcise accipere necessitatẽ suã nõ aũt alicui dare: non aũt ꝯ in ea vsumfructũ.i.ius vtẽdi ꝛ fruendi saluo ꝛc.vt sc̃s vltra suam necessitatẽ possit de residuo donare etiã eleemosynaliter etiã si esset de bonis paternis:ꝛ oia sunt monasterij.xij.q.j. nõ dicatis nisi habeat licentiã dandi:ꝛ tunc bene vtaturꝛ als peccet ꝛ tenet restituere monasterio recipiẽs ex turpi causa ꝛ similiter q̃ ex bono:ꝛ si dans nõ habebat licentiam:vel ipse indigẽtiã ꝯ Archi.* Tertiõ. Si aliq̃s vsufructus monacho relinquat:abbas põt illud auferre ꝑ not.in aut. in ingressi.C.de sac.san.ecc.ꝛ in.c.ij. de statu mona. Et si addatur qõ si molestet monachũ cadat a legato de hoc glo.in.l.luci⁹.§.tres heredes.ff.ad treb.ꝛ ibi Bar.ꝛ Cy.in.l.quoties.in fi.C. de donatio.q̃ sub mo.ꝛ Bart.ꝛ Bal.ꝛ Jo.de imo. in.l.si alienuꝫ.ff.de heredi.instit.ꝛ cõclude qõ si legãs vis ponet per viaꝫ pene non valet:q̃ impositis pene super facto impossibili de iure vel de facto nõ valet.l.cerdonẽ.ff.de ope.lib.ij.ꝛ.C.de his que pene no.l.j.Si aũt vult quod nõ possint molestari dicat lego vel relinquo vſumfructum tali mõacho: donec ꝛquouscq̃ abbas faciat ei questiõẽ:ꝛ extũc non relinquo vt dicit Bald.in.d.l.j.ꝛ Paul.in.d. §.tres.sed in eo quod habuit monachus ante controuersiam poterit abbas controuersiam facere ꝛ illi aufferre secundum predictos. * Quartum. secundum Archi.religiosus de licentia ꝓlati habens multa superflua nõ est ꝓprietarius si paratus est omnia resignare in manibus eius:licet vterq; peccet:si ꝓlatus non facit quantum põt sine magno scandalo:vt viuatur in commun non est in statuto ar.dis.lxxxiij.error. subditi vero dicere communitati resistentes: non quia non possent sufficienter vuere sed q̃ volũt abundare et de suis suo modo facere videtur in malo statu: cũ secularĩter viuant ꝛ velint perseuerare:quod prohibetur in.c.relatum.de regu. Hec ex illo.

8.q.3 ¶ Octauo queritur qui⁹ de intellectu voti castitatis:ꝛ dico quod religiosus tenetur ad vitanda ea que cuilibet christiano sunt peccata mortalia iuxta dicta.§.luxuria per totum quia licet euitatio peccatorum nõ cadat sub voto ꝑprie cadit tamẽ large:vnde omnia talia sunt ei sacrilegia etiã si sint sole cogitatiões vt patebit infra sacrilegiũ. Et vlterius tenetur non contrahere matrimoniũ dicto.c.cum ad monasterium de regularibus.

9 ¶ Nono queritur vtrũ religiosus magis teneat obedire patri aut matri carnali necessitatem patienti ꝛ requirenti quam suo prelato imperanti contrarium:et dicit Rich.quod patri ĩ spectantibus ad necessitatem illius precepti honora patrem tuum:quia ad hoc tenetur iure naturali⁹ et diuino a quo nulla professio absoluit cum obseruentur consilia vt precepta melius impleantur: in alijs vero magis tenetur prelato:sed.s.Thoſſ. ij.quodli.ar.xv tenet contrarium si religiosus sit professꝰ de quo loquimur:vt. s. religio.ij.§.vij. recitatum est eidem Alexan.in.iij.parte dicens quod religiosus solum tenetur patri in his que põt exhibere sine detrimẽto ordinis regularis vt ozare consuleret:ꝛ honorare. * Quantum autem ex.s.Tho.vbi.s. Hic.de lyra. Mart.xv. colligitur distinguendus est sic. Nam si pater erat in tali necessitate antequã filius ingrederetur peccauit intrando:quia teuebatur ei subuenire:ꝛ consequenter post ingressum magis tenetur patri ꝯ prelato quia actio competens cõtra aliquem ex contractu vel quasi non extinguitur per religionis ingressum aut sicut quidam volunt extinguitur:quia talis pro mortuo habetur.C.de episco.ꝛ cleric.l.deo nobis.§. hoc etiam cogi⁊

tãr:tũ sm eos ex edicto de cãpitis diminutiõe restituit.l.tutelas.§.iniuriarũ.ff.de capi.dimi.vnde sm eos post ingressum poterit ex actiõe vl ob ligatione qua prius tenebat cõuenire ſz per abbatẽ vel ſyndicũ rãdebit.C.de epiſc.ꝛ cle.auf.cã que ſit cũ mona.ꝛ not.in auf.de mona. in princi.et in auf.de san.epi. §. puidere. ergo multo fortius ex obligatione diuini precepti imo etiã iuris positiui:quo tñi patri tenet ꝯ eũ vendere põt ꝓ necessitate famis.l.ij.C.de pa.q̃ fi.di.ꝛ ei tenetur ad alimenta.l.filia. C. de pat.po. ẽt si ꝑ ſit relegatus propter incestuosas nuptias vt in auf.de ince.et nefa.nup.ꝛ cõsequẽter sine causa iure suo priuari nõ debet.vt no.in.c.satis peruersum.di. lvj. et ꝛ in.c.vlt.xix.q.vlt.ꝛ facit ter.xxx.dist. si qui filij. imo videt ꝯ si ex ingressu sit inhabilis subuenire patri:monasteriũ teneat:q̃ est loco heredis ꝛ filij ei⁹ qui ingredit vt in auf.de san.epiſ.§.ſz hoc põti de pba.in põtia.in fi.heredes aũt licet extra nei prestare teneãt alimẽta. ar.l. si q̃s a liberis. §.ũte rescriptũ.ff.de libe.agno. Si aũt pater non erat in tali necessitate ꝯ filij⁹ teneretur ei subuenire ſz in eã post ei⁹ ingressum deuenit non potest ei filij⁹ subuenire cõtradicẽte prelato qr iã est obligat⁹ ei ꝛ cõsequẽter deo ꝑ votũ:ꝛ ꝑ maiorẽ vinculo:q̃ preceptũ obseruãdi votũ est de prima tabula:honorãdi vero parẽtes est de scõa: ꝛ preterea semel deo data iuste contra ei⁹ voluntatẽ vsurpari non possunt. facit regula semel de reg. tur.ꝛ preterea tã suus velle iuste factũ est alteri⁹ xix.q.vl.statuim⁹.xij.q.ij.nõ dicatis.ff.de re.iu.l. velle nõ credit.ꝛ cõsequẽter non astringit nisi vt vult ille qui habet velle ei⁹ cũ inanis sit actio quã excludit inopia debitoris.l.in his. ff.de dolꝰ. Nec obst. ꝯ preceptũ diuinũ erat aũ ingressum q̃ tũc nõ obligabat ꝛ cõsequenter postea nõ ꝛs ꝑ regulã factũ legitime.de re.iu.libꝛ.vj.sicut si ꝑe nõ indigente dispẽsasset bona sua pauperib⁹: superueniente patris necessitate repetere nõ posset.

10 ¶ Decimo queriẽ vtrũ religiosus assumptus ad epãle dignitatẽ absoluat a votis aut obseruãtijs regularib⁹:ꝛ dico ꝯ tenetur ad tria vota ꝛ habitũ deferendi de vi.ꝛ ho.cleri.officia. in fi. vſ dicit.i.rij.ij.q.clxxviij. qõ nõ absoluitur a voto pauptatis sicut nec a voto cõtinẽtie: q̃ nihil debet habere tãq̃ ꝓpriũ: ſz sicut dispẽsator ecclesie ſibi nec a voto obedientie: ſz accidens obedire nõ tenet si nõ habet superiorem sicut nec abbas monasterij. Tenetur etiã ad oẽs obseruãtias regulares nõ impedientes officii pontificalem:sed magis valẽtes ad custodiã perfectiõis:ꝛ ꝓsequẽter ad portãdi habitũ sue religiõis qui est hui⁹ obligatiõis signũ:nõ aũt tenet ad spediẽtes illud si cui est solutudo filiꝝ aliqua abstinẽtie ꝛ vigiliꝝ graues ex quibus imporẽs corpore redderet ad exequẽdũ officiũ illud. põt aũt secũ dispensare per modũ q̃ ꝛ religionũ ꝓlati ꝑ necessitates, pone ꝛ officij ꝛ priuilegiũ conditionem. Concor. Host.i.xvſ.q.j.nemo. Si vero trãseat ad inferiorẽ dignitatẽ vel curam. vide.J. religio.vij.§.j

11 ¶ Undecimo qrit vtrũ simplex religiosus possit esse iudex:ꝛ dico ꝯ nõ vt no. ff. de iudi. l. cum pretor in gl. que etiã dicit idẽ de cõuersis: sed nec põt per cõpromissum esse arbiter vt dictũ est supra arbiter. §.j.ꝛ xvj.q.j.monachi. ꝛ.C. de epiſ.et cle.l.repetita põt aũt esse arbitrator seu amicabilis cõpositor. in auf. vt dis. iudi. §. si vero cõtigerit.xj.q.iij.intellectũ q̃ intellige de imperio sui prelati. vt n.o.c.monachi.ꝛ de postu.c.ij. Lõcor. Ioh.ꝛ albri. priores aũt in ordine predicatorum et guardiani in ordine minorũ bene possunt esse iudices delegati iuxta no.per docto.in.c.statutum. de rescrip.lib.vj.

12 ¶ Qrit q̃d psalẽdi sit electis ꝛ fugitiuis qui recõciliationẽ impetrare nõ põt sm formã ca.fi. de reg.ꝛ dico ꝯ tales vt ibi ꝺr debẽt requiri ꝛ cõpelli reintrare: saltem tũ ordinis disciplina. i. sm conuenientiã regule:ꝛ si nõ inuenĩt religionem in q̃ recipiãtur ꝑ gl. Ray. tenẽtur viuere regulariter ꝛ honeste. Vide ẽt. s. apostasia. §. v. ꝛ vj.

13 ¶ Queritur q̃d de cõdẽnato ad mortẽ ꝛ liberato sub cõditione q̃ iuret religionẽ ꝛ nõ egreditur alioq̃n, punietur vt ꝓtius: ꝛ dico ꝯ si egreditur ad petitionẽ vxoris vt tenetur puniri nõ põt illa pena sm Bar.brix.in suis questionibus.q.j.ꝛ sequitur alb.in auf.ingressi.C.de sac.san.eccle.

14 ¶ Qritur vtꝝ religios⁹ eodẽ gne peccati grauius peccet ꝯ secularis:ꝛ dico ex.s.Tho.ij.ij.q̃. clxxxvj.ꝯ licet peccet grauiꝰ. primo si agat ꝑ votũ:puta si fornicetur:scõo si peccet ex ꝓpto: q̃ est ingratior deo.tertio rõne scãdali: q̃ ad vitam eius plures respiciũt: tũ cessantib⁹ his peccat letius:q̃ si petiũ ei⁹ ẽ leue absorbetur multis bonis.si mortale facilius ab eo resurgit. primo propter intẽtionẽ erectã ad deũ q̃ ꝛ si ad horaꝫ intercipiatur: tũ de facili reparatur ad priſtinũ: scõo q̃ scit corrigere petiũ tertio q̃ iuuatur a sociis.

15 ¶ Qritur q̃ sũt statuta oĩ⁹ religiosis ĩ gne et vniuersaliter:ꝛ dico q̃ multa.* ꝓmo ne platis ĩ sermonib⁹ detrahãt vide.s.predicator.§.vj.* Secũdo ne retrahãt aliq̃s ab ecclĩarũ suarũ frequẽtia.i.detrahẽdo ꝛ hmõi illicitis.* Tertio ne pronũcient indulgẽtias indiscrete.i.falsas vt. s. indulgẽtia. §. vlti.* Quarto ne retrahat testatores cũ interſunt ꝓfectiõi testõrũ a restõnib⁹ debitis aut legatis matricib⁹ ecclĩs faciẽdis: circa q̃ dicit ꝯ et. de pal. ꝯ põt ꝓcurare magis sibi legari q̃ alij mõ nõ faciãt verbis illicita: vel alio maligno ꝓtra ecclias mfices. q̃ illud erat ius ꝺfitus ſz ff aluar⁹ dicit q̃ est mortale ĩ hoc casu ꝛ vi⁹ ẽ

Universidad de Deusto
Biblioteca

postq̄ viderit in testatore propositū legandi dictis eccl̄ijs nō aūt ante q̄ aliud est retrahere: aliud est diuertere vel p̄uenire.* Quinto ne legata vl' oblata: aut male ablata: certa sibi vel sui ordinis fratribus: vel cōuentib⁹ in alterius p̄iudiciū fieri vel erogari procurēt.* Sexto ne absoluāt a cassibus pape vel episcopis reseruatis et hec ola p̄cipiunt in virtute sancte obedientie ⁊ sub interminatione eterne maledictionis: in cle. religiosi. de p̄uile. vbi etiā sunt tria que sequuntur. Septimo sub eadē prohibitione prohibetur eis ne personas ecclesiasticas p̄fertis coram iudicibus delegatis a sede apostolica suam contra eos iustitiā p̄sequētes vexare indebite aut ad loca plura ⁊ p̄sertim multum remota conuenire p̄sumant.* Octauo p̄cipit̄ p̄latis religiosis ad quos aliquid prouenit occasione p̄missorū q̄ nisi infra mēsem plene satisfecerint eccl̄ijs dāpnatis de eo q̄ ad eos puenit postq̄ fuerint requisiti ipso iure sint suspēsi quousq⁹ debitam fecerit satisfactionē.* Nono ne ministrent extremā vnctionē eucharistie sacramentūmue solēnizent m̄imoniū nec absoluāt excōicatos ī casib⁹ nō p̄cessis nec a pena ⁊ culpa de quo dic vt. ℟. excōicatio. vij. §. xiij. Decimo nullus religiosus p̄ vigore literarū apostolicarū vel legatorum alibi conuenire aliquē sibi subditū rōne aliquorum locorū nisi coram eo coram quo de iure p̄uenit. cle. j. de reseri.* Undecimo nullus religiosus eligi potest in p̄latū alterius religionis vel habit⁹ nisi solū in ep̄m. cle. j. de elec. Duodecimo p̄hibet p̄latꝰ alienatio rei eccl̄ie: cle. j. de reb. ec. nō alie. vt j. fusp̄ēsio. §. vj.* Decimotertio p̄cipitur ne ad iuran. ad vouēdū vel p̄mittendū iducāt aliquos q̄ nō mutabūt sepulturā apud eos de quo. ℟. excōicatio. vij. §. xvj.* Decimoquarto ne decimas eccl̄ijs debitas vsurpēt. cle. j. de decī. de q̄. ℟. excōicatio. ix. §. xxxvj.* Decimoquinto p̄cipit̄ mendicātib⁹ ne aliquē ad p̄fessionē recipiāt nisi cōpletus annū p̄bationis. c. nō solū. x. c. cōstitutiones. de regu. lib. vj.* Decimo sexto ne statutū beghinarū foueāt. cle. j. de relī. do. cle. ℟. excōmunicatio. ix. §. xxxix.* Decimoseptimo q̄ bonis debitis in eccl̄ijs officiū persoluāt. cle. j. de cele. miss.* Decimo octauo q̄ nō dimittāt habitū sue religionis nec vadāt ad studia vt p̄hīcā vel leges audiant. c. vt periculosa ne cler. vel mo. li. vj. de q̄ ℟. excōicatio. ix. §. xxiij.* Decimonono q̄ nō dicāt aliqua vt retrahāt audiētes a solutione decimarū ⁊ q̄ requisiti predicēt de eis pplo ⁊ q̄ p̄fessores nō omittāt facere p̄sentiam cōtrētib⁹ cle. cupientes. de p. vide. ℟. excōicatio. ix. §. xliij.* Vigesimo q̄ mendicantes non capiant loca de nouo. cum ex eo. de erect. p̄tel. lib. vj. x. d. cle. cupientes. vt. ℟. loca. per totum. ⁊ ℟. excommunicatio. ix. §. xliij.* Vigesimo primo q̄ nō celebrēt in castris: aut villis: nisi quatenus eis a iure permittitur. c. eposuus. de priui. lib. vj. Vigesimosecundo q̄ seruent interdictū omne q̄ō viderint seruare matricē eccl̄iā. cle. j. de sen. excōi. ⁊ ℟. interdictū. vj. §. iij. ⁊ excōicatio. ix. §. xlvj. Et idē de cessationib⁹ a diuinis vt ibi. Que aūt p̄cipiantur monachis vide infra religio. vij. §. xv.

¶ Decimosexto q̄rit̄ quas excōicatiōes religiosi incurrant ⁊ dico q̄ eā incurrūt in casu. ix. ⁊. xij. ⁊ xiij. ⁊. xvj. ⁊. xvij. ⁊. xix. ⁊. xx. ⁊. xxj. dictis in. §. pone. itē sepeliendo corpora tpe interdicti. vt. ℟. excōicatio. ix. §. xxxv. itē eundo ad curias p̄ncipū sine administratiōe. vt. ℟. excōicatio. ix. §. xxxvij. itē portādo arma infra septa monasterij. vt. ℟. excōicatio. ix. §. xxxviij. itē cōtrahendo matrimoniū de facto. vt. ℟. excōicatio. ix. §. xl. itē ingrediendo monasteria monialium ordinis p̄dicatorum et minorū. vt. ℟. excōicatio. vij. §. lj. itē mendicantes trāseūdo ad monachalē religionē p̄ter carthusiensem. vt. ℟. excōicati. vij. §. xlv. item mnores recipiendo eos de tertio habitu ad diuina tempore interdicti. vt. ℟. excōicatio. vij. §. xvij. item inquisitores qui odio ꝛc. vt. ℟. excōicatio. vij. §. xiij. 16

¶ Decimoseptimo querit̄ vtrū religiosus de religiōe possit expelli ꝓpter p̄cīa si sit parat⁹ corrigi ⁊ penā sustinere: ⁊ dicit. s. th. in. xij. quodl. ar. xxxvij. si tū est. s. th. q̄ sm apostolū malū est auferendū: q̄r modicū fermēti totā massaꝫ corrūpit si p̄ penā corporalē auferr̄ etiam penitēs sicut in spēdit̄ homicida etiā penitēs. per spūalē ℟o hoc ecclesia nō facit nisi q̄n sit cōtumax: q̄r per penaꝫ corporalē auferr̄ bonū tpale recōpensabile p bonū maius p spūale ℟o bonū spūale in re cōpensabile. Et ideo talē penā. s. expulsiōis religio non dz infligere: volēti corrigi. q̄ ē sicut excōicatio in eccl̄ia. vij nulli⁹ nisi ꝓp̄ p̄tumaciā expellēd⁹ ē: ꝛ ē segstrād⁹ ī carcere vel alio mō. Utrūz aūt posset esse executor testōz: ⁊ dico vt. ī. test. ij. §. ij. vtrum aūt possit exequi officiū tabellionat⁹. ī. tabellio. §. iij. vtrū aūt possit esse testis. infra testis. §. j.

¶ Rursus de religione. vij. specialiter q̄tum ad monachos p̄fessos ⁊ monachas.

REligio rursus septimo considerari potest specialiter q̄tum ad monachos p̄fessos et monachas.

¶ Primo ergo querit̄ quid veniat̄ his nominibus: ⁊ dico q̄ monachus a solitudine nomē accepit: q̄r monach⁹ grece latine singularis. i. separat⁹ a conuersione secularīū. xvj. q. j. c. j. una etā gl. ⁊ sm Pa. in. c. ex parte. de postu. constitutio emanāa respectu religiōis ⁊ licet loquatur de monachis cū extēdāt̄ ad oēs religiosos: nisi possit diuersitatis ratio assignari. Et sic habemus q̄ nōie monachi venit omnis religiosus eo mō quo monach⁹. i. ꝓprie ⁊ stricte. ⁊ hoc in oi materia: nisi appareat rō spālis differentie: ⁊ eodē mō nōie abbatis intelligo q̄ venit p̄lat⁹ ordinarius immediatus religiosi collegij ⁊ nōie monache sine monialis ois femina religiosa ꝓprie: ⁊ nōie monasterij ois cōuētus sine locus religiosi collegij: nisi appareat rō spālis differentie. Quo autez differat monach⁹ q̄uis⁹ ⁊ oblat⁹ vide. ℟. oblat⁹. 2. q̄ 3

¶ Secundo queritur vtrum monachus possit habere locum in duobus monasterijs: ⁊ dico q̄ō non vllo modo de reli. do. c. fi.

¶ Tertio q̄rit̄ vtrū p̄fici possit in aliqua eccl̄ia seculari nō collegiata curata ⁊ dicit Jo. in. gl. sum. xvj. q. j. q̄ō sm antiqua iura nō poterat p̄esse eccl̄ie pochiali nisi ex necessitate. di. lv. p̄scis. hodie ℟o etiā ꝓpter vtilitatē: q̄r magis p̄bati sunt monachi esse vtiles q̄ seculares. Et sm ℟o: si eccl̄esia ad monachos nō p̄tinet pleno iure requirit assensus abbatis ⁊ autoritas ep̄i ⁊ sic intellige. xvj. q. j. ecce in hoc vsq⁹ ad. §. his oīb⁹: etiam si eps ℟bis dispēsatiōis nō vtat sm Joā. an. in. c. q̄ō dei timorē. de sta. mo. nō aūt p̄t abbas solus curā p̄mittere nec monachi p̄sentare inuito epo ⁊ multo mīꝰ hoc p̄t in eccl̄ijs nullo mō p̄tinētibus ad monachos: ⁊ sic intellige. xvj. q. j. a p̄in. vsq⁹ ad. §. ecce in hoc. sed si abbas dissentit ⁊ eps assentit obed iēdū est abbati. xvj. q. j. sed si eccl̄ie vtilitas exigat: vt sm ilīo. q̄ non inueniuntur idonei clerici ⁊ monachus est predicator ⁊ honestus cogi debet abbas p superiorē. o. c. p vtilitate. iiicta gl. sm Jo. an. vbi supra cogi p̄t per ep̄m si nō sit exēpt⁹ nō aūt si sit exēptus: ⁊ facta istitutiōe: exēpt⁹ est ab abbate ⁊ sol⁹ eps ēt sibi abbas ⁊ sm eūdē tenebit ad officiū parochiale ⁊ q̄tum bono mō poterit cōformabit se p̄sbyteris ⁊ clericis in licitis. di. xlj. quisq⁹ q̄ absolutus ē ab oibus obseruantijs regule quas cōmode obseruare nō p̄t saluis substātialib⁹. xviij. q. j. c. j. In eccl̄ijs aūt que ad monachos pertinēt pleno iure p̄fici p̄t sola autoritate abbatis ⁊ cōuētus ℈ Joā. an. xvj. q. j. vnus vel etiā soli⁹ abbatis si ad eū pertiner eccl̄ie prouisio. Est aūt idē vt dicit in canonico regulari: vt in. o. c. quod vel timorem. Quomodo aūt possit cogi abbas nō exēptus hoc casu per ep̄m nō videor: ex autoritate iuris possit ei resistere ⁊ p̄tendere: ideo dico q̄ō cogetur per metropolitanum: aut summum pontificem. 4

¶ Quarto querit̄ vtrū p̄fici possit in eccl̄a collegiata curata: ⁊ dico sm Car. ⁊ docto. ⁊ in cle. j. de elec. q̄ō eccl̄esia nō curata nō p̄t eicōmitti. de curata aūt distinguit. Nā si cura sumat̄ ꝓprie sc̄z parochialis sm oēs ad eaz p̄t eligi: si ℟o sumat̄ improp̄rie: vt est ea q̄ā hab⁹ eccl̄esie collegiate habet in illos de collegio glo. ibi dubitat dicens hoc indigere declaratione Pa. ℟o dicit q̄ō etiā ad hāc p̄t assumi: q̄r nō p̄t kalis p̄latus non hꝫ curā sui collegij: q̄ō etiā sequit Card. dicens hoc cōiter teneri q̄ō indistincte per dispēsationē eūl possit p̄fici eccl̄ie curate etiā non habēti aliā curam nisi collegii ⁊ p̄sentit Jo. cal. ⁊ Fed. Adde q̄ō not. Pan. in. o. c. q̄ō dei timorē. q̄ō regulares possent promoueri ad eccl̄ias seculares curatas p̄cipal'r ꝓpter officiū p̄dicādi: ⁊ sic ꝓpter bonum cure: ex quo infertur q̄ō si religiosus ad istā aptus nō est nō p̄t licite p̄moueri. hec ex illo. q̄ vt id q̄ō de monacho dictū est extēdere ad omnē religiosum sine regularē: ⁊ verū puto: sed hoc loco nōie abbatis non venit semper p̄ior sed p̄lat⁹ potens licentiā dare commorandi extra ordinez.

¶ Quinto querit̄ vtrū possit p̄moueri ad beneficiū simplex vel ad canonicatū.* Et quantum ad bñficiū simplex: ideo sm Archy. q̄ō religiosus non p̄t habere bñficiū simplex vel capellā nō curatā sine dispēsatiōe papē: ⁊ cōcor. Pan. in. o. c. super eo. de reg. vij nō p̄t habere canonicatū vel aliud bñficiū simplex in eccl̄ia collegiata p̄s Panor. in. c. q̄ō dei timorem. de sta. mo. etiā dispensante ep̄o sm Cal. li. sm glo. in. c. quotidiam. di. lxxiij. possit ibi esse ep̄s: vt in. c. vno. xviij. q̄ō. j. ⁊ hoc q̄r in beneficijs simplicib⁹ cessat priuilegiū cure: ⁊ gratia cui⁹ promotio ad eccl̄iā secularē ꝓmissa est: vt no. in. o. c. q̄ō dei timorē. nec sm Jo. an. in nouel. sup. o. c. q̄ō dei timorē. post nouū. p̄t in eccl̄ia collegiata canonicorū secularīū habere p̄bendaz aut p̄sonatū vt ꝓpositurā ⁊ decanatū nisi ob necessitatē cure id fiat ⁊ dispēsatiue dispensatione facta de cōsilio ⁊ assensu capituli cū sit de maioribus de quo tamē dic vt. §. seq. Si tamē talis eccl̄esia collegiata esset regularis sm Pan. in. o. c. quod dei ti. monachus vnuomonasterij promoueri posset vt esset in ea canonicus large. 5

¶ Sexto querit̄ vtrū p̄dicta. s. q̄ō tā monachus q̄ canonicus regularis suadente necessitate vel vtilitate possit p̄moueri ad eccl̄iā secularē curatā sit verū de iure cōi vel ex dispēsatione: ⁊ distinguit Panor. vbi supra.* Nā quātum ad dignitatem ep̄alem sm oēs hoc est de iure text. est i. c. vnico. xviij. q. j. ⁊ in cle. j. de eleg. ⁊ in. c. si religiosus. ⁊ in. c. quorundā. de elec. lib. vj. q̄ ibi p̄ canonicos in ep̄os eligunt̄ sicut ⁊ abbas in. o. c. si abbatem. de elect. lib. vj. q̄ō nō fieret si esset de iure inhabilis: sed postulare: vt in. c. si. de postu. pl.

* Quātū vero ad eccl̄iās inferiores: si q̄dē sit collegiata nō p̄mouent̄ ad canonicatū vel ad beneficium simplex: p̄t in. c. sup eo. de regularib⁹. etiam epo dispensante sm Salde. vt dictū est: ad ipsam aut ꝛ dignitatē talis eccl̄esie: puta vt sit ꝓpositus ꝓpost. tenet q̄ō nō potuit fieri sine dispēsatiōe. alij ℟o dicūt q̄ō sicut in ep̄m in secularī: ita ⁊ in ꝓpositū in collegiata eccl̄ia promoueri potest eadē 6

Universidad de Deusto
Biblioteca

ratiõe ⁊ placet Panor. cũ nõ reperiat hoc iure phibiti ⁊ eadẽ sit rõ: cũ ep̃a faciat vni corp⁹ cũ suis canonicis: ⁊ militet ratio cure ⁊ ꝓdicationis hoc casu: vt in. d. c. qõ dei timorẽ. Si vero eccl'ia non sit collegiata: tũc aut nõ est curata ⁊ nõ p̃t eam religiosus obtinere: q: cessat ratio cure: aut est curata ⁊ cõsiter tenet̃ qõ iure cõi promoueri possit licet contrarium teneant domini de rota.

7 ¶ Septimo querit vtrũ possit ỹre curã alarũ in eccl'ia vbi monachi collegialiter habitãt: ⁊ dicit Panor. in. c. f. de capel. mo. qõ non sed ꝺ3 ab ep̃o capellanus instituí qui populũ regat de consilio monachorum: secus in alijs vt dictum est.

8 ¶ Octauo queritur vtrum prefici possit ecclesie quotcunq3 regularium: ⁊ dico qõ non: vnde si eligitur quis alterius religionis in prelatũ: non valet electio, cle. cum rationi. de electio.

9 ¶ Nono querit vtrũ promoueri possit in casib⁹ ꝑmissis sine licẽtia sui abbatis: ⁊ dicit Panor. i. d. c. qõ dei timorẽ. quod non: vt in. c. si religiosus. de elec. lib. vi. imo nec in papã: vt no. glo. in. c. quam sit. xvij. q. ij. sed si abbas nolit consentire ⁊ necessitas vel vtilitas suggerit cõpelli p̃t ad consentiendũ. vt dictũ est. Et hoc nor. p puella nõ potẽte nubere ex statuto: infra. xxv. annum sine cõsẽsu duorũ agnatorum qui ea eligente spõsum dignũ nolint ꝓsentire sine cã legitima. P̃t em superior cogere eos ad cõsentiendũ: vel dabit licentiã nubendi vt tenet Bar. in. l. si cũ dotẽ. ff. solu. mat.

10 ¶ Decimo queritur vtrũ monach⁹ ecclesie ꝓfect⁹ possit esse sine socio monacho. dicit Host. qõ sic Inn. vero qõ nõ: ⁊ vtroq3 ꝺ3 motiuũ in. d. c. quod dei timorem. sed Panor. in. c. monachi: extra eo. distinguens dicit qõ nõ ꝺ3 institui sine socio sui ordinis qñ ecclesia est subiecta monasterio: ita ꝙ iste non desinit esse obediẽtiarius monasterij: ⁊ hoc sm Ant. de bu. limitãdum est si cõmode illũ habere p̃t: vt de canonico regulari ꝺ3 in eodẽ. c. secus inquit Pan. si religiosus ꝓmouerẽt tanq3 quilibet clericus secularis ad ecclesiã parochialem quia cum desinat esse monachus monasterij

11 nullam habebit amplius connexionem cum eo.

¶ Undecimo q̃rit vtrũ dict⁹ monach⁹ factus rector ecc'lie secularis teneat̃ ad regulam ⁊ statuta ordinis sui: ⁊ dico indistincte qõ sic quantum ad tria vota sub stãtialia ⁊ delationẽ habitus: etiaz si esset ep̃s. de vi. ⁊ ho. cle. clerici officia. in fin. ⁊ si temere habitũ dimittit efficitur excõicatus: vt. ꝺ. excõicatio. ix. ⁊. xxiij. sed tñ quãtum ad obedientiã opus est distinctiõe. Nã si transeat ad ep̃atus pent⁹ absoluit̃ a iurisdictione abbatis. xvij. q. j. c. vnico. ⁊ sil'r si transferk ad ecclesiã abbati non subiectã: nec in spũalib⁹ nec in tẽporibus. xvj. qõ. j. parochia. ſ3 subijcit imperio ep̃li. q̃ de cetero erit abbas su⁹ sm Host. si vero sit subiecta abbati in

tpalib⁹ solũ eximit̃ ab ei⁹ obediẽtia quo ad spir'tualia. xvj. q. ij. visis. ⁊. c. sane. si vero sit ei subiecta quo ad spũalia solum eximit̃ quo ad tpalia: si autez sit ei subiecta in oibus ex toto illi obediet. Quãtũ vero ad alia a trib⁹ votis si sit ep̃s dic vt ꝺ. religio. vj. ꝺ. x. si vo nõ sit ep̃s: si ecclesia pleno iure sit abbati subiecta seruabit omia sicut prius sm Host. preter tria que in eccl'ia seculari cõmode seruari nõ possunt. s. ieiuniũ: silẽtiũ: ⁊ vigiliet argu. xliij. di. sit rector. xvj. qõ. j. nemo p̃t si vero ecclesia nõ pertinet ad monachos. ſ3 ad ep̃m absoluit̃ a trib⁹ predictis. s. ieiunio: silẽtio ⁊ vigilijs d. c. nemo sed tenet̃ abstinere a carnibus: vt in. d. c. qõ dei timorẽ. nisi in aliquib⁹ cẽlibus: primo si sit infirmus de cõse. di. vi. carnẽ. secũdo imperãte ep̃o qui abbas suus est: tertio si nõ habet̃ sociũ ⁊ sine scãdalo cõuiuẽtiũ abstinere nõ p̃t sm Host. alle. c. quisquis. di. iiij. ⁊ de sta. mona. recolens. ꝺ. s. quarto si fit factus ep̃s sm Host. ⁊ vt sequi. glos. in. d. c. carnẽ. Sed sine sit ep̃s sine nõ cõsiderato diligenter. d. c. nemo. dico qõ ratio olim predictorũ est q: absoluitur ab his que officiũ suum impedijt. Et ab alijs nõ absoluitur: ⁊ est mẽs. d. Ho. vbi supra religio. vj. ꝺ. x.

12 ¶ Duodecimo querit quis dispẽsabit cũ tali monacho si indigebit ⁊ dico qõ abbas si ecclesia sit ei subiecta penitus vel saltẽ in spũalibus vel ep̃s si subest ep̃o: qui est loco abbatis. xvj. q. j. si quis monachus si vero sit exẽpta sm summ. Eng. recurret ad papã: sed melius dic sicut de ep̃o dictũ est supra religio. vj. ꝺ. x. quod ipse secũ dispẽsabit sicut prelati religiosi quia non ibit ad anglia Romã: si indiget vti carnibus vna die.

13 ¶ Decimo tertio querit vtrũ monachus confiteri possit ep̃o vel penitẽtiario: ⁊ dicit Rod. quod sic nisi sit exemptus vel priuilegiatus a papa.

14 ¶ Decimo quarto q̃rit q̃d iuris de carnibus mãducãdis a monacho vel a carthusiensi: ⁊ dicit. s. T. ho. i. ix. quoli. ar. iiij. qõ monach⁹ carnes mãducans sine cã rõnabili. s. infirmitatis: ⁊ sine licẽtia prelati nõ peccat mortal'r sicut nec frãgẽdo silẽtiũ: q: ista crimõalia cõiter nõ sunt i ꝓcepto: posset tñ esse mortale rõne cõtẽpt⁹ vel ꝓcepti cũ fieret a prelato: quo casu intelligit̃ iponẽda pena carceris ó cõse. dist. v. carnẽ ꝺ. s. nõ iponit̃ nisi p̃ mortali. * De carthusiẽsi alit dico: vt. ꝺ. iuramẽti. iij. ꝺ. x.

15 ¶ Decimo quinto querit̃ quenam ea que in iure monachis specialiter ꝓcipiũtur aut ꝓhibentur ⁊ dico qõ sunt decem que no. in cle. ne in agro. de sta. mo. * Primo qõ habitũ deferãt sm formã ibi positã: ⁊ hoc tãgit nigros solũ. * Secundo quod omni mẽse cõfiteantur ⁊ cõicent. * Tertio quod his qui ꝓeest exponat per se vel alios vulgariter regulam in. c. ⁊ hec etiam astringunt nigros solum. d. c. periculoso. * Quarto, dñi temporales de-

bent ꝓmittere moniales in suis curijs p procuratorẽ litigare ne p cõstitutẽdis ꝓcuratorib⁹ qui i aliquib⁹ partibus autoritati dñi: seu alijs ymõi eas oporteat euagari vt ibi vbi glo. dicit ꝙ vbi volebãt vt cõstituerẽt ꝓcuratorẽ in presentia in dictis vide ibi episcopis ꝺ3 ⁊ alijs prelatis inimgitur ꝙ cãs earũ ⁊ negotia faciãt cora ipsis per procuratorẽ expediri sine sint homagiatiue fidelitatis iuramenta vel aliud vt ibidẽ. * Quintus. Prelatis ꝓcipitur vt oibus monasterijs mõialiuz tã nõ exẽptis ꝓpria ꝙ exẽptis apostolica autoritate ꝓuideãt de clausura ad expensas monasterijs vel eleemosynis fidelium ⁊ idem ꝓcipitur abbatibus ⁊ alijs inferioribus prelatis: quo ad monasteria sibi subiecta vt ibi. * Sextũ. Debent etiã per singulos annos per ordinarios visitari et si sint exẽpte vt in cle. attendentes. de stat. mon. * Septimũ. Monasteria ordinis predicatorũ et sancte clare ordinis minorũ intrare est prohibituz sub pena excõicationis vt. ꝺ. excõicatio. viij. ꝺ. ij. quo ad alia vero monasteria generaliter ꝓhibetur ingressus ⁊ accessus sine spãli licentia illi⁹ ad quẽ ꝓtinet: licet nõ sub pena excõicationis vt in c. piculoso. de sta. reli. li. vj. cõsueuit tñ circa hoc esse aliqua excõicatio synodalis.

¶ Rursus de religione. viij. ẽtum ad monasterium seu conuentum.

[R]Eligio rursus. viij. cõsiderari potest ẽtũ ad monasteriũ cui⁹ nõie venit etiaz ois puẽtus sine loc⁹ religiosi collegij. 1, q3

¶ Primo ergo querit q̃o oñt situari monasteria: ⁊ dico ꝙ monasteria oupla religiosorum ⁊ religiosarũ nõ sunt licita. xvij. q. ij. cap. diffinimus. ⁊. c. in decima. imo monasteri⁹ puellarũ sunt collocãda longe a monasterijs monachorũ aut ꝓpter insidias diaboli aut ꝓpter oblocutiones hominum. d. c. in decima.

2 ¶ Secũdo q̃rit vtrũ bona ingrediẽtis monasteriũ pertineãt ad illud⁹ quo iure: ⁊ dico ꝙ pertinent vt. ꝺ. religio. vj. ꝺ. j. quo vero iure pertineãt est magna cõtrouersia inter doct. ⁊ gl. iuris ciuilis: de quo vide alb. in auk. ingressi. C. de sac. ecc. sed dic verius esse ꝙ iure successionis tñ si ille sum fuerit poterit restitui ad similem minoris vt C. si vt ab here. se. ab. per totum.

3 ¶ Tertio q̃rit vt⁹ mõasteriũ obligetur ex facto monachi ⁊ dico ꝙ nõ nec ex delicto nec ex contractu. nisi in duobus casib⁹. primo hoc peruenit ad monasteriũ vel sit versum in eius vtilitatem quia in tantum tenetur ⁊ non plus. ar. i. q. ij. hoc ius. secundo si a cõuentu sit cõmissa administratio q: incẽtũ se extẽdit administratio intantum obligatur et non plus. scõm Innocen. in capitulo. olim. de priui. Et hoc intelligitur tam de monacho quã abbate sm Inno. ⁊ Host. quo ad delictuz

qz delictum pfone in dānū ecclesie redūdare non dz de re.iu.c.delictū.li.vj.t idē dico de cōtractu. Unde obligat monach⁹ sol⁹ fz nōtenet soluere qz nō dz vñ de sol. Old.necpōt conuenīri scōm Jo.rōne contract⁹ sicut nec ille q̄ cessit bonis vt no.xj.q.j. de persona.in gl. Facit in ar. qō nō obliget intu.de auro.tu.vide gl.xj.q.j.de pſona.

4 ¶Quarto ḡrit vtrū per monachū possit acquiri obligatio monasterio t dico q̄ sic t sīr⁹ possessio etiā p fugitiuū:vt.ff.de acqui.pos.l.j.xvij.qō. h.abbates ipse tñ ſm Jo.iu.gl.xij.q.j.nō dicatis, agere nō pōt rone contract⁹ nec etiā de iniuria sibi illata fz eius pīatus agere poterit nisi pīat⁹ ablit vel reliquerit pcuratorē ad instar filiſa. ff. de iniur.l.sed si vnus.vbi no.ſm arch.post Jun.t Ho.q̄ ex scriptis initis cum monacho vel abbate obligatur qs monasterio:qz pōt monachus actionē acquirere fz nō pōt obligare monasteriū vñ q̄uis abbas seu monasteriū possit agere t non tñ tenetur rūdere emisi de eo q̄ ad eū quenit. Et licz oſs ꝓtractus sit pīhibitus monacho nisi imperāte abbate.xij.q.j.non dicatis.tamen hoc intelligitur inquantum monasterium obligetur.

5 ¶Quinto ḡritur vtrū valeat relictū monacho cū tali cōdōne q̄ nihil acquiratur mōasterio. et dicit Bar.in auf.excipitur.C.de bo.q̄ libe. q̄ hoc cōtinet ipossibile:cū monachus nihil habeat:sed totū sit monasterij.vt in auf. ingressi. C.de sacr. sanc.ec.qz q̄d aliq̄d sit monachi t nō ḡratur monasterio est ꝓdictio:quę vitiat ꝓtū t legatū vt.l. vbi repugnātia.ff.de re iu. Puta tñ illa verba sic debere intelligi. Relinquo monacho sub hac cōditione ne ḡratur monasterio hoc est q̄ monasterium patiatur eū habere administrationez relicti eo mō quo pōt.l.cōuētibus oculis abbatis sicut t seruus ōr habere proprīū.l.is q̄ suis.ff.ad treb. vt sicut nihil acq̄ratur monasterio respectu vtilitatis non sit respectu iuris qō dictum bar. pan. in.c.monachi.de sta.mo.limitat qñ talis administratio refertur ad casum licitū vt. ſ. dispenset,in pios vsus q̄ religiosis licet de testa.c.q.li.vj. vel vt cōuertat ad vsus vestimentoꝝ aut librorum t hmōi non sit vt ad libitū administret tanq̄ propria etiā de inia pape.c.cū ad monasteriū. Et si ex presse dicatur q̄ nihil iuris ḡratur monasterio dicit Bar.in.d.auf.excipitur q̄ debet itelligi eo modo fcz afferente vtilitatē t vt patitur monachum illud ius exequi.t si abbas non vult ꝓsentire vt habeat administrationē dicit pa.in.d.c.monachi quod relictus non valebit ex defectu conditiōis t sic remanebit penes grauatum.vt.l.vnica.C.de cadu.tol.t gl.in.d.§.tres heredes.

6 ¶Sexto ḡritur q̄d de rebus ablatis a monacho t dicit Inn.t host. q̄ aget monasteriū si erant sue vel etiam alterius t ipsum monasteriuz tenebit ad restitutionē:si ꝛo nec sic nec sicut sic aget ille qui dns est earū ita tñ q̄ si res erāt depposite apud monachū t abbas videt eas subtrahi et facile posset liberare fatis credit Inn.qō abbas reneatur in solidum propter dolū si aūt non vidit vel pohibere potuit:secus quia non tenetur de maleficio eius vt dictum est.

¶Septimo ḡritur vtrū monasteriū grauari pos⁷ fit noua ꝓsuetudine seruitio vel onere t dico q̄ nō nisi a principio de cōsensu epi a pfono fit illi impposita vt in.c.sciētes.de cēſi. Nō tñ intelligas q̄ in dote necessaria possit etiā a pncipio imponi aliquod onus fz intellige in alijs dote predicta.

8 ¶Octauo ḡritur p qs regi dēt mōasteria t alia religiosa loca t dico q̄ p religiosos eius vel alterius efficāt religionis:t si nō viuūt regulr debēt expelli t poni alij vite ostrictionis:aut saltē clerici seculares si als possunt remanere ordinata:q̄ pōt eps siue papa ſm glo.t Jo.an.t paū.in ca.inter quattuor.de rel.do. Hoc tñ fallit in hospitali vt.§.hospitale.§.v.etiam quod dictum est de epi scopo intellige saluis religionum priuilegijs.

¶Religiosa loca que sint vide.§.loca.

¶De reliquijs t veneratione sanctorum.

Reliquie in ꝓposito dūr ea q̄ nobis de sanctoꝝ humanitate remāserunt vt totum corpus t ꝓprie particule eius. l.qō

¶Primo ꝛo ḡritur qualiter reliquie sint obseruāde reuerēter:t dico q̄ nō possunt exponi venales.l.nemo.l.ij.C. de sac.sanc.eccl.q̄ ſm Paū.fit dupliciter:primo vere vēdēdo:ſcōo exponēdo passim cū ḡtus.q̄ est q̄dā larga vēditio ſm Ray.t gof.eas vēdere est simonia.ſ.q.ſ. qui studet.Et si sunt antiq̄ extra captā non oſtdi nō oſt t rō pohibitiōis ſm pan.extra eodē.c.j.est qz cū oſtēdūtur ossa nuda deuotio multoꝝ tepescit t datur detractoribus cā obloquēdi:si vero sunt nouiter inuente nō fz eas in publico venerari nisi prius autoritate romani pontificis approbētur.extra eo.ex eo.t de con.dist.ſ.placuit. ſimiliter nec aliquē fz venerari p sanctozeriā si in vita miracula fecisset sine predicta autoritate.ſ.publice.secus in occulto vt supra oratio.§.iij.

¶Scōo ḡritur vtrū liceat reliquias furtiue sub 9 trahere t trāsferre vt honorabilius collocentur: t dico q̄ non ſm ꝛꝛ.t vide.t roden.sed est sacrilegium. xvij.q.iij.quisquis.etiam si ex deuotione fiat ſm Roden.t ibug.

¶Tertio ḡritur cui⁹ autoritate possint corpora 3 sanctoꝝ t eoꝝ reliquie transferri.t dico q̄ soluz autoritate principis.i.pape vel epi vel sancte synodi de con.di.ſ.corpora.vbi Jo.dicit hoc verum esse q̄si corpus est traditū perpetue sepulture.C. de religio.t sum.funerum.l.vltima. nisi neces-

sitas immineat:tunc sufficit autoritas pdicis prouincie.l.ſ.C.eo.qñ aūt nō sunt tradite ppetue sepulture bñ trāsferri possunt sine alicui⁹ autori-
4 tate ad alīs locum religiosum.C.eo.l.si necdum.

¶Quarto ḡrit vtrū reliqe sanctoꝝ debeāt poni ad collū.et dicit sum.ang.quod non.ar.d.l.si necdū.t.d.l.vlt.t.d.c.corpa.licet possint poni sup aliquo pro aliquo tpe ex magna cā.arg.d.l.ſ.t hoc iñqt tene quanuis tyo.teneat ꝓtrariū fz nō bñ p batiqt:ille leges t illud capitulū loquunt de corporib⁹ quoꝝ ꝓprie est sepultura t nō de particulis:opinio aūt.d.tyo.est etiā alb.et astē.t archi. et sum.ro.et supple.et practicat a deuotis t sanctis.t probat ea.d.Thom.qz sufficienter pbat qō licet diuina verba portare ad collum.t deinde dicit eandē esse rationē de reliquijs qz si portentur ex fiducia dei t sanctoꝝ quorum sunt reliquie nō est illicitū:sed si circa hoc attenderet aliqō vanū puta qō vas esset triangulare vel huiusmodi qō non pertinet ad reuerētiam dei t sanctorum esset superstitiosum et illicitum.vide.xvij.q.lxxxvj.

¶De renunciatione.

Renunciatio in ꝓposito sumitur pro refutatione quadā rei ꝓprie vl iuris t si sumat cōiter.sic ſm Hosti.ē iuris propij spontanea refutatio:q̄ ideo ꝛz qz iure alieno renunciari nō ꝓtiet si ꝓprio renuncietur coacte non obest repetere re velēti extra eo.super hoc:fz si sumatur vt est valida est refutatio rei vel iuris p
l.qō ꝓprij:intellige per se vel per alium spōtanea t legitima.ar.vij.q.j.q̄ periculosum.t de hoc.§.seq.

¶Primo ergo ḡrit qñ renūciatio sit illegitima: t dico qō hoc est ꝓmo rone pſone renunciātis:puta qz est minor.de iudi.si annus libro.vj.vel alius nō pōtēs renūciare:ſcōo ratiōe pſone in cui⁹ manib⁹ fit renūciatio si nō fiat ei cui ꝛz.eo.ti.cum dilecti.t.c.admonet.t.c.qō in dubijs.tertio ratione rei q̄ renunciari nō pōt sicut iuri naturali t agnationis t sanguinis nemo pōt renunciare.vt.l.ius sanguinis.ff.de re iudi.et.l.ius agnationis.ff.de
2 pa.sed pro predictis vide.§.tres sequentes.

¶Scōo ḡritur qs et p quē possit recūciare:vt nō renunciatione penitere:t dico multa. Primum. Secūdū Hosti.renūciare pōt is ad quē ptinet illud qō renūciatur:de reg.ad aplicā.t.c.statuim⁹. t pōt renunciare p se vel p pcuratorē:si tñ ꝛz spāle mādatū.de of.dele.cum olim.t idē vī si ꝛz gñalē administrationē.ff.de pcu.l.cui libera.secus si ēt esset gñalis pcurator.de pbē.dilecto.t.l.mandato.ff.de procu.* Scōm. Papa libere potest resignare maxime si se insufficientē agnoscit.c.qm̄.li. vj.de quo.§.papa.§.iij.* Tertiū. Cum renūciatio autoritate eoꝝ quoꝝ interest facienda sit.de off. archi.ad hoc.§.ij.clericus suo foro sine epi auto-
ritate renūciare nō potest:qz preiudicaretur epo de fo.compe.significasti.l.t eadē ratione nec priuilegio.c.si quis suadēte.xvij.q.iij.t si actionem in iuriarū remittere possit quārū ad ꝓpriā pſonam. xviij.q.iij.si is iniuriā tñ ecclesie vel collegij fuit in sua persona illatam remittere nō pōt.de sen.ex cō.desideres.§.ij.iuncto.c.contingit.el.j.eo.titul. Et si renuncians foro rūdeat cora iudice seculari in ciuilibus cadit a cā vel a loco suo:de fo.comp. si diligenti.in criminalib⁹ vero locū siue dignitatem pdit t si non habet extraordinarie punitur si vero trahatur ad illud iudiciū.vide.§.iudex.§.ij.
* Quartū. Renuncians p nunciū penitere potest quādiu res integra est.eo.ti.lecte.secus si nō est integra.de elec.in cauſis.§.ij.qō videtur si superior exposita renūciatione ceperat sub acceptatiōe cogitare:ar.d.§.ſi.sed t si talē procuratorē ignorantem reuocauerit:tenebit cessio facta ante notitiā reuocationis nisi malitiose factū fuerit quin peruenerit ad eū.vt in cle.cum illusio.eo.tit.Qui vero impetrauit licentiam cedendi cogendus est cedere eo.titu.quidam.

¶Tertio ḡritur i cuius manib⁹ renūciatio faciē- 3
da fit.t dico multa.* Primum. Renūciatio facienda est in manib⁹ a quo habetur ifīitutio q̄ad bñficia eccl'iastica.eo.ti.admoner.q̄ limitat in bñficio acquisito p.c.veniēs.e.tit.ēpat⁹ aūt renūciari non potest nisi in manibus pape.de renū.nisi ērā si eps nō sit ꝓfectus mō sit electus t firmatus.de trāſl.inter corporalia. Sīr ēt ſm ray.abbas immediate ptinēs ad eccl'iā romanā renunciare non pōt sine spāli inia sedis aplice.adde ſm an.de butr.in c.de regularibus.de simo.vel in manib⁹ legati.et si renūciat fz renunciatio in ꝓiudiciū ei⁹/sed non eccl'ie vel ill⁹ in cui⁹ manib⁹ debuit renunciare Simīr etiā ſm eundem in simplici bñficio potest quis renunciare vt vult.qō gl.el⁹ dicit vez saltē de cōsuetudine fz veri⁹ est ſm Jo.an.in sum.con. vt fiat hūti instituere.* Scōm. Aliorum autem iu rium renūciatio facienda est aduersario, vel notario publico.vel iudici nolle aduersarij recipienti. l.ij.ff.rem.pu.sal.ſo.* Et tium:Eps q̄ nō bñ intrauit fz p simoniā vel intrusionē t hmōi ſm host. in morte renunciabit mēte.ſ.si alr nequit t in manu archiepi si potest:als simplicis sacerdotis:sub hac conditione:si pape placuerit et si conualuerit eī q̄ citissime adeat petitur⁹ eī tar.c.non dubium de sen.exc.t.c.ea noscitur.§.ſi.t interim fruct⁹ cu stodiat vel in vtilitatē ecclie expēdat.ar.de offici. ord.cum vos.t eo.ti.c.ꝓsenti.li.vj.accipere.tñ sibi pōt vite necessaria stricte.dif.lxxxvj.non satis.et c.pasce.Talis etiam si titulū nō habeat:tñ possessionē quaz de facto fz dimittere nō dz sine lictia papeised a fructib⁹ dz abstinere.eo.ti.post trāslationē.§.iij.Concor. Innoc.addēs idē dici posse in

Universidad de Deusto
Biblioteca

ordus suspensis ab hole vel a iure. Vide Ber. Inno. ⁊ Host. eo. tit. nisi cū prudē. ⁊ Archi. vij. q. j. eum qui. Ex quib⁹ autem causis eps debeat renuncia re episcopatui. vide extra eo. nisi cum prudem.

4 ¶ Quarto querit q̄ renūciari possit quantū ad iura psentia ⁊ futura: aut etiā ītelligat esse renū ciarij? dico multa: * Primū. Juri naturali agna 1.di. tionis aut sanguinis renūciari nō pt. vt. §. §. j. sil⁹ nec iuri positiuo concernēti formā certā aut solē nitatē: puta q̄ testib⁹ fiat, cum tot testibus aut q̄ stipulatiōes fiāt certo modo. l. nemo pōt. ff. de le. j. ⁊ facit. c. q̄ ppter. de elec. ⁊. c. cum esses. ⁊ q̄ ibi nota. de testa. sil⁹ nec si concernit publicā vtilitatē etiā si certā formā vel solēnitatē nō concernat l. ius publicum. ff. de pac. et in. c. si diligenti. de fo. cō. Si autē concernit publicā ⁊ priuatā. ⁊ sunt se parabiles renūciari pōt quātū ad priuatam. l. ius gentiū. §. sed ⁊ si pacisceť. ff. de pact. puta ius oat actiones p aiali morboso: tñ partes pacisci pōt vt nō possit agere. ar. ca. cū venissent. cū ibi no. de in sti. si vo non pōt separari: renūciari nō pōt. o. c. cū venissent. Si aūt sit solū in fauorē priuatum: tunc pōt illi renunciare is in cuius fauorē est. modo re nunciatio non fit p bonos mores vel inducat ad pctū: q̄ tunc nō valeret. vt in. l. alia. §. eleganter ff. solu. ma. ⁊. l. cōuenire. ff. de pact. do. Si vero sit solū in odiū alteri⁹ tunc si cessat rō illius odij pōt renunciari, vt in. l. fin. C. ad macedo. al⁹ non. vt in l. nā ⁊ si. ff. ad macedo. Vide Pañ. in. o. c. si diligen ti. Si autē introductum sit in fauorem amborum alter fine altero renunciare nō potest ſm gl. in. c. ad apostolicam. de regu. facit. l. q̄ fauorē. ff. de le gi. vñ dicit q̄ in cōi iure potior est cōditio prohi bētis. ar. ff. de serui. vrba. pdi. l. per fundum. ff. cōi diui. l. fabinus. ff. de lib. c. l. ij. in. ⁊. iij. Si tamē ali quid pcedit plurib⁹ siue vniuersitati. ſs tñ princi paliter in fauorē particularium q̄libet posset iuri suo renunciare. ⁊ sic loquit. o. c. ad apostolicam. et c. dilecti. de fo. cō. Fallit in priuilegio: q̄ ſs concer nat fauorē tertij. pōt tñ ipetrās renūciare antecꝫ pſentet / nisi appareat q̄ cōcedēs statiz voluit cō cedere ius illi tertio. q̄ cōiter nō acquirit nisi in pſentatiōe seu notitia. de concef. pbē. c. ſ. li. vſ. vbi vide ge. ⁊ sil⁹ dico q̄ nō pōt renūciare q̄ per pro curatorē impetrauit: q̄ statim acq̄rit ius illi ter tio vt ibi. sil⁹ si fuit concessum motu proprio secū dum sum. ang. ſs meli⁹ sum. ros. in vbo indulgen tia. §. viij. ſs virtualr oppositū. dū ōt q̄ vires non hz nisi a pſentatiōe. Vide supra priuilegiū. §. vlti. * Scōm. Si debito renunciet iuri probandi p te steo. ls ſm aliquos renunciatio valeat. tñ ſm. ibo. non videť versi q̄ illud ius ppter cōem vtilitatē introductū est. vnde vsus testiū frequēs ⁊ neces sarius est. ff. de testi. l. ſ. ideoꝙ renūciari non pōt. gr. l. quos prot. ff. de pba. * Tertiū. Jus futurū re nunciari pōt ſi apparet siue vt dici ſhostien. ſi lex iā est ex q̄ ius orīt. nō aūt ſi adhuc nō apparet: q̄ pacta non referuntur ad ea que apparere nō pos sunt vt. l. i lege. ⁊ alibi cōcor. ibi positis in gl. ff. de Jhen. emp. vel ſi lex nō est: q̄ non est renuncia ri non potest. l. tres fratres. ff. de pac. vide bart. in l. conditionis. C. de pact. De filia aūt renunciante hereditati paterne: vide supra pactū. §. xv. De ha bente etiā vocē in electione vtrū possit renuncia re. vide supra electio. ſ §. iij. part. vſ. De exēpto ex vtrū possit renunciare exēptioni supra exēptus. §. x. * Quartum generaliter ſm hostiē. in sum. re nunciari possunt oia iura ēt non scripta puta ppe tētia circa seruitutes etiam si sint annalia. de se. in pzesentia. de decī. ex multiplici. ⁊ iura cōpeten tia circa beneficia sicut ⁊ ipa bñficia vt dictū est: ⁊ oīa iura cōpetētia p aliqua instā sicut ⁊ ipa in strumēta. C. de fide instrumē. l. ij. de pac. cū prudē. * Quintū. Clericus q̄ bñficiū ipetrauit: si se cano nicoꝝ misericordie subijciatur nō intelligit renun ciasse. extra eo. veniens quin etiā si reddat eis lī teras suas: ⁊ illi sint misericordes oz iudicis offi cio restitui eo sane. si tñ renunciet lr̄is p̄o certa pensione priuat lr̄is ⁊ pēsione. de reser. ad audien tiā. cōcor. Alber. * Sextum si q̄s renunciauerit o iuri suo pzenti ⁊ futuro: aut lr̄is impetratis ⁊ im petrandis ſm hosti. quo ad futurum si gnālis sit renunciatio non valet. vt. §. ij. part. tertia. de cōst. cū accessissent. si vero sit spālis ī quibuscā iuribꝰ ⁊ sequat gnālis valet. Cañ mu. of. tu. fin. po. l. fin. circa mediū. ⁊ in autē. vt lic. ma. ⁊ auie. ibi posita. Qui etiā renunciauit lr̄is bñficialib⁹ non ideo re stitutioni iam facte renūciare vſ. eo. ti. sane. §

¶ Quinto q̄rit q̄s sit effectꝰ renunciatiōis: ⁊ di co esse hoc: vt q̄ renunciauit ad id q̄ renunciauit nō habeat regressum nisi ex iure nouo cōcesso vel antiquo restituto. e. ti. cū inter. ⁊. c. cū ex transmis sa. ⁊. c. cū in pzentia. ⁊. c. cū sane. Et ſ q̄s renuncia uerit ep̄atui propter cōsciam crīis iā eligi nō pōt aut postulari: secus si ppter malitiā plebis perse cutionē: infirmitatē: defectum scie: simoniam sibi ignotā ⁊ hmōi. e. ti. post translationē. renūciari tñ est cōpetēs pusio facienda. eo. ti. ad supplicatiōes in qua dignitatis ⁊ cōscie rō hñda est: de pben. de multa. ad fi. et sil⁹ q̄titatis reditus beneficij cui resignat. de vi. ⁊ ho. cle. q̄ fi. ⁊ de preben. nisi essent rſi. q. ij. bone rei. de dona. apostolice. §. vlti. ⁊ pe. §

¶ Sexto q̄rit qualiter debeat renūciatio fieri vt sit licita ⁊ valeat ⁊ dico multa. * Primum. Renū ciatio oz fieri pmo scienter q̄ ei q̄ ignorat renun ciari nō pōt. l. mater. ff. de inoffi. testa. vñ cū quis ignorat ius aliq̄d oz ei notificari. vt in autem. q̄llo dp. epi. §. igitur ordinamus. vnde notarij ponen tes clausulas renunciationis ignotas contra hentibus tenentur eis de damno: quod aliter non tenent. cum do. Anto. q̄ non requiritur ⁊ hoc se

ſncurrisset: ſcōo sponte ⁊ ppta voluntate. vij. q. ij. quātus. sine coactiōe q̄ me. cau. ad audiētiam. tertio quo ad beneficia eccl̄iastica oz fieri in scri ptis. ij. q. j. §. ecce. ⁊ c. qualiter: q̄ tñ nō ē necessa riū nisi in ēpatu de quo ſlla iura loquuntur quar to pure ⁊ absolute. de offi. dele. ex parte. el. ſ. de si tuo. ex ſsinua. vñ dās: remittens vel renūciās ali q̄ spāle spāli ſteruenīēte pacto vel promissio ne taut datione. ſ. q̄ gratuita alicui⁹ tpali simo niachus est. ſ. q. ſ. quam pio. in fin. vij. q̄. iij. talia. q̄ si nō pcedat donatio vel pmissio: tz̄ sola intē tio ita. ſ. chaks nō renūciaret ē simonia. de simo. tua sed est solū mētalis q̄ p solā pnam aboletur extra eo medato. quod limita: vt. ſ. simonia. §. iij. regula. iij. * Scōm. Si q̄s renunciat beneficio ea intētiōe: vt dek nepoti vel alteri sine pacto ⁊ con uentiōe: nō est simonia. de pben. dilectio. q̄ renū ciare bñficio vt detur alteri est simoniacū q̄ phi bitū: est autē phibitū non simplr ſs hoc mō. ſ. cū pacto. ſ. q. ij. quāpio. sed vō. Vide. Bo. ⁊ Inn., sed voluntas pacīscendi sola sine effectu est simonia mētalis: que ab ecclesia nō punit. vel dic ſm ali quos q̄ nō est simonia: q̄ habere spez de hoc nō est simonia de pac. cuz pridē. ſ. q. ſ. ordinationes. * Tertiū. Renūciās lr̄is aplicis sup pusione sibi de bñficio facienda p pecunia vel pensiōe ex pacto simoniac⁹ est ſs Pañ. in. c. ad audiētiā. de reser q̄ lz glo. ibi limiter si tā effequut⁹ ē bñficiū tñ est verū simplr ſm Inn. ⁊ Host. q̄ ex illis lr̄is hz ius ad petēdā spāle: q̄ lr̄is ac pēsiōe primak si eā ha buit vt dictū est: si tñ ex officio iudicis aut bonis viris mēdicātib⁹ pure renūciet: ⁊ ex parte alia si bi aliquid tēporale detur nō est simonia ſm Arc. vt colligitur in ca. sane. eod. tit. ru. similiter nec si renunciet eis: assignato sibi aliquo spirituali. i. beneficio etiā si ex pacto renūciet: quia est quasi permutatio spiritualis ad ſsiale secundū ſho. et Inn. qui hoc not. de rescri. ad audientiam. in glo. * Quartum. Non pōt quis renunciare liti super beneficio eccl̄iastico vel alio spirituali: aliquo tēporali sibi dato ſm Panor. in. c. cū pridē. de pac. etiam si reciprat illud nomine expensarum: quia si habet ius renunciat spirituali temporalit dato quod est: simonia de offi. dele. ex parte. el. ſ. et q̄ dicit ibi tamen no. Inn. ⁊ [illegible] of. in. c. nō fine. de ar. quod valet compositio autoritate superioris vt p pacis bono detur aliquod temporale ⁊ de quo nō est certum de iure sibi competenti: vt cedat liti vel renunciet si q̄ ius hz. de pben. nisi secus si fiat autoritate partium: quia sic esset simonia ni si quando habet ortum a iudice: puta quia in eo compromissum est vel ipse sic diffinit. Et licet gl. in. c. cum pridem. dicat non sufficere nisi interue niat confirmatio papę: tamen cōmuniter ibi doc. 7.q̄ quiē pañ. * Quintū pōt aūt quis fine simonia da re pecuniam alteri vt desistat a lite que est de re spāli ſcōm pañ. in. o. c. cū pridē. si ipse dās sit cer tus habere te tuo: si aūt daret habēti ius pro redi menda iusta lite ab eo. ſm archi. post oo. an. esset simonia. si vero nō sit certus inquit pañ. sed du bitat dare nō pōt etiā autoritate pape in bñficio habente annexā clausū prārē: q̄ videť data pecu nia p illa ptāte spirituali. facit. o. c. ex pte. in simi li ⁊ q̄ no. ſ. q. iij. saluator. ex. c. et multis. que auto ritas bñ i alijs bñficijs excusaret: q̄ talis simonia est de iure positiuo ſm gl. iij. c. cum pridem. Dicit tamen Pañ. in. c. super eo. de transac. q̄ iudex p bono pacis ex officio suo pōt componere partes vt hñs ius in beneficio det aliquid non habenti ius ſm formā. c. nisi de preben. q̄ etiā archi. post oo. ant. videť intelligere etiam de iudice arbitro.

¶ Septimo querit q̄s quando aliquis expectat primam prebendā prime vacaturā in aliqua ec clesia ⁊ ali⁹ habens pbendā tenuē fraudulenter renunciat vt expectanti via precludat ad pinguio rem que sperať vacare: ⁊ dico q̄ per hoc non im pedit primū expectātē si hoc probari pōt saltez p probabiles cōiecturas ⁊ si resignāti pinguior cō ferat eo ipso detegitur fraus: ⁊ carebit habita q̄ resignauit ⁊ ambita: de renun. si te. li. vſ. Uide etiā infra simonia. §. xiij. parti. viij. ⁊. ix. 7.q̄

¶ De repzesaliis.

Repzesalie dicte sunt a re ⁊ pbendo quasi iterate apprehēsiones sicut cū quis ap prehēdit res alienas illi⁹ qui apphen derat suas. Et sumunť dupliciter: ⁊ primo p ipsa actuali re pbēsiōem autoritate cōcessa reapbēdi ⁊ sic loq̄mur. Jgit repzsalie sunt pōtas capiēdi ⁊ detinēdi aliena collata a pzincipe vel ci uitate: in recompensatiōe damni vel iniuriarum vt colligitur. c. si pignorationes. de iniur. ⁊ dā. lib. vſ. xxxiij. q̄. ij. dūs. Et aliquando pro delictorum⁹ conceduntur contra omnes de terra eius.

¶ Primo ergo queritur vtrū sint licite si cōcedā l. q̄ tur ꝫ cōciue aut cōserranei debitoris: ⁊ dico q̄ in pscia ſs War. in trac. de repsaliis: vt licite sint requiritur ista pmo autoritas superioris: ſcōo cā iusta cōcedēdi. tertio intētio recta ei⁹ cui pceditur. q̄b⁹ cōcurrētib⁹ sunt licite: vt in. o. c. dūs. et addit sibi videri non esse inductum ius eas cōce dēdi iure canonico vel ciuili ſs iure de iure: vt ī. o. c. dūs vel gētiū q̄ pmittit bella iusta vt est hoc cuz bis trib⁹ trāsit sum. ro. sed adde vt elicit ex archi. in. c. vnico. de iniur. lib. vſ. q̄ reqritur q̄rto vt dā nū nō ex cedāt ⁊ interesse datū ⁊ quinto q̄ nō ex tēdātur ad clericos vel ecclesiasticas glonas q̄ es sent excōicati: vt supra excōicato. ix. §. xxxij. ⁊. vſ. ſm Dir. q̄ non fiant in psonis: q̄ iniquū est alīs pro alio in persona gravari; ⁊ secūdū ipsum nulla

Universidad de Deusto
Biblioteca

consuetudo valeret ide quo die vt.j.§.v. Et adde qđ in represaliys iustis nō grauāt vnus p alio ſz punit ciuitas aut oēs in suis subditis: ꝓcor.c.9. Tho.ij.q.xl. Qui aūt repsaliys vtit iustis nō cōcurrētib⁹ maxie ꝓio c scđo dānat in quadruplū c cadit ab actiōe ꝓo qua hoc facit. vt in autē. ne pig.ff.§. sed oīno. c si pdēnet tenebit in cōsciēcia
2 ad totū, alʒ solū ad simplū: vt supra pena.§.xxv.

¶ Scđo qrit qs sit ille supior cui⁹ autoritate debent cōcedi: c dico qđ est ꝓio is cui p iusta statuta hoc ē pceſſus. c scđo de iure cōi hoc est supior nō hns supiorē qz repsalie sunt qđdā bellū aliqñ pticulare aliqñ gnale. belli aūt iuste indicere nō pōt nisi supior non hns supiorē. ff. de capti. l. hostes. c ita tz Inn. in. c. olim. de re. spo. Igitur scđm qđ ptās ciuitatis nō hntis supiorē saltē de fctō eas pcedere nequit nisi habeat ex statuto ſz ipsa ciuitas vel cōcilū c scđo qđ nec ciuitas regi aut principi subiecta: nec aliqs principis officialis pōt eas concedere: ſz sol⁹ ꝑnceps. Notāđ est tñ qđ in oib⁹ casib⁹ in qb⁹ dicetur. §. seq. qđ de bitor nō hns superiorē qđ oporteat adire i illis concedēs nō hz etiā supiorē. c sic ciuitas aut comes sub regendis casib⁹ poterūt eas pcedere sm bar. vbi supra. De hoc tñ vide etiā infra. §. seq.

3 ¶ Tertio qritur qñ sit iusta cā cōcedendi repsalias: c dico ſz Inn. c alios doc. qđ talis cā est qñ ex ꝑmitur in. d. c. oēs. c. si ciuitas aut gens nadde vel oēs vindicare negligit qđ a suis ꝑtore gestū est. ꝓio quo aduerte qđ iustitia hui⁹ cāe multa recḣrit. ꝓio qđ illud oānū ꝓpter qđ cōcedūtur sit notabiler vñ ſz Bar. vbi. §. nō oz eē aliqđ modicum qz remediū repsaliorū cū sit odiosus. c. c si pignorationes de iniur. li. vi. c subsidiarij ꝑ ius cōe nō oz dari ꝓo modico. l. scio. ff. de in integ. restit. c ſz eum tē p dictā iustitiā op⁹ qđ geat ius ptis totaliter tersec⁹ si aliqualiter ledatur. Scđo qđ talis dominus aut ciuitas vel gēs reḡatur vt emēdet c nolit vel negligat. iij. qđ de hoc defectu iustitie cōster. ¶ p hys duob⁹ aduerte ꝓio qđ si isti dent iniquā iniaz ſz Bar. oz creditor appellaſ c iudicē appellatiōis adire aliter repsalie nō erūt licite si aūt ꝓbeḣ appellare vel nō hz iudicē appellationis tunc ad ſuū iudicē recurrere pōt.* Aduerte scđo sm Bart. vbi. §. qđ ia qui alteri oz superiorē hz aliqñ de iure ſz nō de facto: vt qz nō obeditur ei sicut imperatori c tūc nō est necesse adire superiorē aliqñ hz de facto ſz nō de iure: puta quia est tyrānus. c tūc si nō fuit electus ſz vim intrauit ex hḣ cōiter p tyrāno nō valent que facit. c sic non est necesse adire si vero fuit electus ex timore aut vi c nō est notorius sed hḣ ꝓbr p oñs valēt que fecit sm Inn. in. c. nihil. de elec. c sic oz adire c similiter si hz de iure c de facto nisi creditori eius adire nō expediret, puta qz expēderet plus qđ sit ꝑncipale vel est pauperiā: sm Bar. pcedere pōt sicut si suus debitor supiorē nō hḣt. arg. l. si seruos. ff. de pig. act. c. l. mediterranee. C. de anno. c trib.

*Aduertendū ē tñ ſz Arch. post Bui. qđ in hoc iustitie defectu iudex eccliasticus pōt adiri: sic raro accidit qui ciuitas illa hēat supiorē. Quarto requirit qđ iudex ꝑpr⁹ creditoris det suiam sup negligētia c defectu iustitie: quod ſz Bui. ebm cōcordiēsem: c Joā. de lan. c Frā. Ścel. limita qđ nō inueniat supiorē qđ de dño vel ciuitate negligente iustitiā faciat. q tūnc inueniret nō valeret autoritas iudicis propij quo ad illos q nō sunt sue iurisdictiōis c ita intelligitur. d. c. qđ ciuitas plectēda est sc⁹ per suū iudicē. Si aūt ex cā iniusta cōcedantur sunt ipso iure nulle. l. cum vero. §. subuē tū. ff. de fidei. c ita tz Inn. i. c. olim. de restit. spo.

¶ Quarto qrit qs heat requirere oēs vel ciuitatē aut gētē: vt iustitiā faciat: c dico qđ pars lesa: qz autoritas concedentis repsalias succedit in locū superioris deficiētis: vnde sicut si ille supior eēt nō posset quis eū adire: c de iniustitia cōqueri: nisi ꝓio ipm iudicē requisiuisset ita c hic: imo plus dico qđ si para lesa adiret suum iudicem rogans vt scriberet iudici debitoris vt iustitiam faciat alias sibi concedant repsalie nō oz audiri: qz iudex nō impartitur officiū suū nō petenti ad vtilitatē priuatā. l. iij. §. hoc aūt iudicium. ff. de dam. infect. abbas in. ca. venerabilem, in. iij. addi. de iudi. si ergo ꝓius non requiratur a parte non est contra eum iusta causa querele.

¶ Quinto qritur vtrū repsalie cōcesse in ciuitate Lucē, ꝑ florentinos, intelligāt extēse ad eos qđ habeant domiciliū dicta ciuitate Lucē: dico qđ Bar. in. l. puinciales, ff. de sfg. reḡ. refert Bāb. de rāp. in disputatione tenuisse qđ nō: qz florentini⁹ siue de Florentia oz qui ibi ſtāt c morantur: vt. l. s. §. bestias. ff. de postulando. qz magis inspicim⁹ accidens qđ originē Bar. aūt ibi refert se ad not. per eū vbi supra vbi dicit quod florentinus siue de Florentia oz qui ibi est municeps intellige ꝓprie. i. qui munera subit: Igitur si alibi morat. c Florētie munera nō subit ꝑ seḣ patrē aut fratres nō oz florētin⁹. c ſō molestari nō poterit: secus si Florentie subiret onera. item vt dicit in. d. l. ꝓuinciales cōcedātur ꝓpter delictū pplī vnde cōcedi non possunt: nisi contra illos de populo qui deliquit c facit qz non sentiens commodum patrie etiam sentire non debet incommodū. Et eadem ratione non extenduntur ad florentinos habentes domicilium Senis: vt etiam tenet Bāl. in. c. qñ. de offi. ordi. quia sunt odiose.

¶ Sexto queritur vtrū possit c fieri statutū qđ q libet capi possit pro alterius delictor: c dicit Bar. vbi supra qđ contra terras aut villas sibi nō subditas non pōt ſz bene cōtra subditas. C. de omni

agro. deser. l. f. c valet statutum qđ ꝓor possit capi p viro fallente. vt. l. satis. C. in. qui. cau. pig. vel hyp. tacit. cōtra. et sil⁹ filij ꝓ patre. l. fin. C. de priui. etiā si non sit heres. * Aduerte autem qđ terre cum certis pactis submisse protectioni dominorum non dicuntur sibi subdite ſz federate. ideoq⁹ non valet tale statutum contra eas.

7 ¶ Septimo queritur vtrū tale statutū exerceri possit extra territoriū statuentis: c dicit Bar. vbi. §. qđ sic. c pōt qs agere cōtra tales pdictiones ex statuto: qz actio vbiq⁹ sequit eos quibus cōpetit. vt. l. fi. C. de p̄scrip. lon. tēp. Quod limita nisi filius fortiret domicilium alibi antequ⁹ pater rumperet. ar. l. ciues. C. de incol. sil⁹ si filius esset natus post q rupit pater eius: qz iura intelliguntur de filio existēte tempore quo rupit. l. in delictis. §. si extraneus. ff. de no. c. l. titius. ff. de testam. mi. Et idem dic. qñ statutū dicit qđ de hoibus vni⁹ terre vn⁹ teneat ꝓ alio. qz is qui nouiter est effectus illi⁹ terre nō tenetur ꝓ debitis antiquis. l. prouidendum. C. de decu. c qđ not. Dyn. in. l. incolam. ff. ad muni. Sil⁹ tale statutū intelligitur de debitis cō
8 tractis infra territorium nisi aliud addatur. vt. l. cum vnus. §. 10. qui. ff. de bo. auto. iudi. pos.

¶ Octauo qrit qñ cōquos repsalie cōcedi non pūt et eos eas nō posse concedi vel exerceri ptra ꝑsonas c res eccliasticas. de iniur. cap. j. lib. vj. Nec cōscholares studētes iuribus in loco priuilegiato priuilegio studij et idē de scriptoribus bidellis et accedentib⁹ cās scholariū. c de patrib⁹ agnatis qui irent ad videndū filiū vel agnatū in studio. ff. de iudi. l. ij. Nec cōtra ambasiatores. ff. de le. l. fin. et idē intellige de referentib⁹ necessaria p ambasiata vel studiorū idē de reb⁹ aliorū q pdicti deferrent sibi necessarijs: vt sunt equi et libri. et hmōi. Nec cōeuntes ad nundinas vel setū Jacobū vel aliuz loceū cā indulgentie. Nec cōnauigātes vi ventorū delatos ad ciuitatē indicentium. de cle. pere. p totū. C. de nauf. l. j. Nec contra eos qui in ius vocari nō pāt. vt electus i potestatē aut vadēs ꝓpter fu
nus pſanguinei. Nec cōtra officiales: pātes: vel rectores q erāt de ciuitate Zdirerunt tali iniustitie vel qui nec cōsenserūt nec cōtradixerūt: qz erāt absentes vel ignorātes: vel si erant tales qđ non vocant ad cōsilia vt notarij et beruarij: sec⁹ si sunt assumpti ad pſulēdū: et multo magis si inuenit rectorē ad iustitiā. Nec cōtra mulieres. nā in pſona capi non possunt. C. de offic. di. iudi. in auc. ibi po. et intelli se p debito ciuili et nisi sit meretrix. vide alexan. in. l. plerisq⁹. ff. de in ius vo. p cano. in ca. mulierē. de iudi. lib. vj. De hḣ oibus vide Archi. iij. parte. iiij. loquentem predicta et alia ex Jo. de lig.

¶ Nono qrit vtrum cōcessis licitis repsaliorū
te c dicit Archi. post. Joan. de lig. qđ nō. si possunt habere copiā iudicis vel ministroū eius tales ꝓpria autoritate licebit rapere res c pſonas: si hoc iudex concesserit c capta remanebunt penes capientem aut iudici presentabunt sm formā cōcessionis repsaliarū: c res capte vēdēt vl accipientur in solutū et estimabuntur iudicis autoritate.

¶ De rescripto:

Rescriptū dicrum quasi denuo vel iterato scriptum significat aliquid scriptus. scđo. i. post ius cōe. c quantum ex doct. capitur sumit dupliciter. vt omittamus eam significationem qua ꝓprie omne ius pōt dici rescriptum. * Primo communiter vt concernit titu. de rescrip. c sic secundum mentem Bosir. est mandatū principis faciens ius nō gnale ſz spāle in negotijs: c inter pſonas in quibus c inter qs promulgatum est. vt. C. de leg. c consti. l. j. siue tribuat ius siue exercitiū iuris alicui ꝑtis: c sic comprehendit tria. ō quibus statim. scđo sumitur spāliter. c hoc triplr: primo. f. ꝓprie c sic sm pañ. c. tit. in rub. est illud qđ princeps scribit ad iuris cōseruātiā. vt qñ cōmittit cām decidēdam inter aliquos. c scđo ꝓprie ꝑ priuilegio qđ non est ad iuris conseruātiam sed contra ius quasi priuata lex. di. iij. priuilegia. tertio etiam ꝓprie ꝑ bñficio qđ stricte sumptū est gfa cōcessa ꝓter ius a principe. c hec est que latissime interpretāda est. vt in ca. olim. c ibi no. de verb. signi. latissime. tñ inquit pa. rescriptum accipitur ꝓ omnibus istis.

¶ Primo autē qrit q sit diuersitas i farum vel rescriptorū applicatorū: c dicit Archidi. in. pre. titu. iiij. post Gof. qđ rescriptorū qdaz sunt gnalia: c illa. s. in qb⁹ gnales seu indefinite clausule cōtinent: vt dicēdo talis c talis. c quidā alij vel super decimis possessionib⁹ c rebus alijs: quo casu ad personas aut negocia maiora expressis nō extendunt. eo. ti. sedes applica. Et sil⁹ si ponatur illa clausula. conditores vel illa amoto inde. vel illa vocatis. vel ēt si litere dirigantur ad omnes. de pe. c re. cū ex eo.
*Quoddam vero est spāle. vt qđ inter certos dirigitur. c super certis c expressis reb⁹ seu negotijs sine cl⁹ gnali. e. ti. c. f c. c. pastoralis: c tale non extēdit ad alias res aut personas. de offi. deleg. cap. p. c. g. c. c. olim. Opponitur vbi. §. c soluitur. vbi vide. * Quoddam etiā rescriptum siue qđā lr̄e cōsueverunt iurisditionē. ille. s. qb⁹ cause cognitio demādat qđ ex literarū forma colligit: vt cū in eis continet si ita est si ꝑmissis veritas suffragat cognita veritate iustitia mediante. sicut de iure fuerit qđ canonicē: qđ iustum vt ꝑmittit vt tenet prout in instrumento inde confecto vl literis continet. Et talis iudex cui negotiū a ꝓncipe cōmittit sub aliqua de bis formis posset in figura iudicij procedere: et alijs totam cām vel partē committere. de of. dele. cum te. c. c. sup qōnum, et ex cā pōt recusa

ri nisi fuerit petitus.de offi.deleg.cum olim magister.sed et tūc poterit recusari ex noua cā.de offi.dele.insinuāte.*Quedā etiam litere sunt executorie:ille.s.q̄b⁹ sine iudiciali cognitione factus siue ministeriū delegāt.de offi.de le.c.vi.Et talis non est iudex sed executor vel auditor q̄ his possit recusari nisi dek de voluntate ptis:vel recipiat assensu tū ab eo non pōt appellari nisi mandati fines excedat.de offic.dele.sup q̄stionū.nec pōt delegare:nec exequendo ptes iudicis assumere.vide vbi supra.*Quedam etiā cōtinēt ius cōe.vt q̄bus mādat q̄ pſonat iurit:t eātati maxime cū in se continēt iuris determinatiōes puta partibus vocatis vel vocatis vocandis quod iustū vel q̄ canonicū est t pſimilia.*Quedā vero cōtinēt gratiā.vt que cōtinēt dispēsationem pene debite remissionē et in quib⁹ ob fauorē:vtilitatē seu necessitatē recedit a iure cōi a quo tria faciunt discedere:vtilitas.necessitas:et euidens meritor⁹ prerogatiua.s.q.vij.tali.de elect.innotuit.Vide vbi supra et ade quod rescripta nō extendunt ad personas vel res in eis non comprehensas quoniaꝫ personalia sunt et stricte intelligenda.eo.ti.significauit.

2 ¶ Secūdo q̄rit q̄s possit impetrare rescriptū.et dicit dīr.li.iiij.q̄ tā actor q̄ reus etiaꝫ seruus.C. de pci.impe.of.l.vniuersis.t cōtra oīm in casu.ff. de his q̄ sunt sui vel alie.iur.libr.vſ.et quicūq; nō phibeā impetrare.* Prohibeā autez hereticꝰ.C. de sum.trī.l.ij.et excōicatus.extra eo.dilectus.et de pcu.c.fin.nisi de excōicatione sua t cā excōicationis mentionem faciat in rescripto.extra eo.ab excōicato.nec ipso iure valeꝫ illud aut processus per illud habit⁹.si ab excōicato sup alio q̄ excōicatiōis vel appellationis articulo fuerit impetratū.eo.ti.ipso iure.lib.vſ.t si pcurator excōicatus impetrauit lras p aliquo rescriptū sm Jo.mo.et Joā.an.non valebit.extra de proba.post cessionē. q: si non ls p̄ncipali excōicato p se impetrare:nec p alio.Et hoc sm Dīr.quo ad forū cōscientie etiā si sit oīno secretum.Vide etiam.ſ.§.vij.ad fi

¶ Tertio q̄ritur que sint intelligēda in rescripto 3 impetrato t qualr.t dico q̄ in eo semper oꝫ intelligi si pces veritate nitant.eo.tit.sup ifrō.Et clausula solita apponi de stylo curie:subintelligitur si casu nō sit exp̄ssa sm Pañ.in.c.cū ops de constitu.Et illa clausula si ita est oꝫ ad ola precedentia referri sm Ber.in.ca.olim.eo.ti.vbi tū ponuntur opiniones in glo.Vide Pañ.in.c.requiris.de appell.Et dic etiam q̄ falsa expressio in rescripto vel gīa si non fuit cā inductiua principis q: pariter ea suppressa literas dedisset:nec fuit apposita cū restringendi gīam nō nocet sm oīos de ro.decis.eccl.xvij.t pañ.in.c.significauit.t in.c.super literis.eo.titu.Et illa clau.t q̄dē alij talis diocesis non extendit ad eos de ciuitate nisi dicat t quidē alij de ciuitate t dioc̄esi: secus si diceret:talis ep̄atus vt in.ca.redolphus.eo.ti.in glo.Et in ista cla.si p alio non scripserimus.semp subintelligit q̄s papa scribit q̄ alicui p̄udeatur de būficio in aliqua eccl̄ia:et si nō apponatur.eo.ti.mandam⁹ in glo.Et p hāc clau.gñaliē.q̄dē alij nō pñt plures q̄tuor citari.eo.ti.cū in multis lib.vſ.vide si vis. Et in eo oꝫ seruari ordo scripture.e.tit.cū dilecta in gl.Et si p̄inceps mādet reuocari q̄cūq; factum est:vel immutatū in tali cā tale rescriptū oꝫ intelligi in facto min⁹ legitime.ar.ca.audita.de restitu.spo.q: t si nō liceat de pt̄e pcedentis rescriptū disputare.xvij.q.iiij.§.q̄ asit.secus de snia t voluntate eius.t in hoc potest haberi interpretatio iustificatiua.Vide ad hoc gl.in.c.pterea.oi.exiij.

¶ Quarto q̄rit qui sint vires rescripti.t dicit ar- 4
chi.vbi.§ post.Boff.q̄ aut est sm aut p̄ter.aut p̄ ius.Si quidem sint sm ius hꝫ vim pstitutionis:t est decretalis epistola autoritatē habēs in cautis diffiniendis.xix.dis.p totū.*Silr si sit preter ius hꝫ vim pstōnis t arctat eos ad q̄s dirigit.dis.xix. in memoriā.aut assignent p̄ratiōabilē cām ḡre ad implere nō possunt eo.ti.si q̄s.* Si vero sit p̄ ius si q̄dē p̄ diuinuꝫ repellit nisi sit ius modificatum de q̄ vide ibi:si asit p̄ positiuū abijciendū est.xxv. q.ij.rescripta.§.de pci.impa.offe.l.rescripta.nec rone rescripti a iure cōi recedēdū est.de eta.t q̄ta.eā te.nisi exp̄sse in eo contineat non obstante cōstitutione vel iure tali.ff.de le.ij.si q̄s.de offic. delc.sup q̄nūs.*Si ꝺo sit p̄ consuetudinē prenalet cōsuetudo:q: prenalet iuri si sit rōnabilis t p̄scripta vt dictū ē.* Si asit sit cōtra fiscū vel publicā vtilitatē respuit prima tuitio t expectat scōa.C. de pci.impe.of.l.nec dānosa.in auf.vt vtilitatem hoc quoq; iubem⁹.* Si ꝺo sit p̄ ius puati distinguit.Nā si sit in modicā lesionem vt q̄ non admittit dilatorijs exceptionibus pcedat in principali vel q̄ actio.seu petitio alicuius differatur vel cū indulget crux signatus nō posse cōuenīri tempore crucis valet.vt.C.de pci.impe.offe.l.quoties. t.l.rescripta.q: modica pāna tolerātur.argu.xij. q.iij.terrulas.si asit enormē lesionem inducat t in totū ius eius absorbeat non valet.vt in.d.l.quoties t de decimis suggestum.Vide vbi supra.

¶ Quinto q̄rit quantū ouret rescripti autoritas 5
t dico q̄ pdit p negligentiā impetrātis anno etā pto si vti potuit t neglexerit:si secundū impetret cōtra primū nō facta mentione de eo ti.si asit in.cā plerunq;.si vero non impetratur secundum de iure canonico durat durante mandatore sm glo.in d.c.si asit.quātuis de iure ciuili ouret p̄ decennium si impetrans habuerit copiā iudicū et negligenter vti.C.de diuer.rescrip.l.falso.Concor.Boffre.addō q̄ ille annus incipit currere ab impetratione secundi:quia nec annus solus nec rescriptum

secundū solum posset tollere primum.sed vtrūq; que requiritur.

6 ¶ Sexto queritur q̄o rescriptum valeat t quid opponi possit contra illud:t dicit Direc. quod ad hoc vt teneat nihil debet supponi ex his que mouere possunt animum p̄incipis ad dandum illud vel denegādum t primo quidem exp̄imenda est series facti:de cohabi.cler.super eo.ītē processus cause.de re iudi.inter monasterium.Et si per fugestionem falsi vel suppressiones veri rescriptum fuit impetratum tollitur.extra eodem.super litteris vbi notanꝫ alique regule.* Prima.Qui per fraudem aut malitiam lras impetrauit expressa falsitate vel suppressa veritate nullum cōmodū ex eis consequitur:vt in.d.c.super literis.t ca ad aures.de p̄bē.nō pōt.li.vſ.* Scōa.Quivero per simplicitatē aut ignorantiā impetrat exp̄ssa falsitate vel exp̄ssa vitate q̄ si esset suppressa vſ sisset:poterit petere vt iudex delegat⁹ scōm ordinem iuris in cā pcedat:ls nō scōm formā in lris concessam.d.c.super lris.t.c.ex insinuatiōe.si ꝺo papa.nullaten⁹ erat cōcessur⁹:rescriptū nōvalet q: dicit in.d.c.sup lris.q̄ delegat⁹ pcedere nō ꝺz:imo scōm sum.Ang.t rof.etiā si non ita de facilit erat cōcessur⁹.q̄ pañ.ibi vſ pbare per.c.postulastī.eo.ti.t pfecto cōcludi pōt scōm eū q̄ oē q̄ exp̄sso vel suppsso papa aut nō pcessisset aut nō ita de facili vitiat gratiā vel priuilegiū:nō aūt literas ad lites:vt idē dicit in.c.q: circa.de cōsan. q: ex subreptiōe nō sunt ipso iure nulle:ls ān ullā de p exceptionē vt in.c.ceterū.t in.c.plerīq;.t in c.si asit.extra eo.sed vſ q̄ illud ꝺbū de facili nō debeat addi.per ter.not.in.d.c.super literis.vbi vide t videſ hoc etiā de mente.Archi.post Boff. pro pio.de p̄ben.libr.vſ.q̄ licet motus propius excludat subreptionem:nō tamen vitia tollit nec ad beneficia personā illegitimā habilitat.Unde non tollit defectū natalium:vel etatis t similia: quels per viā subreptionis non possint oponi:tamen per viam iuris communis bene possunt:cū p̄ius motus falsi dispensationem nō facit.Dicit etiaꝫ q̄ certa scientia si nō exp̄imatur in literis potest probari per testes:non autem motus proprius:licet non audiat aduersarius si velit probare q̄ papa fecerit ad instantiam alterius:quia est p̄sumptio.Pañ.in.d.c.sup literis.q̄ iudex etiam delegatus in dubio potest cognoscere de validitate rescripti.Utrum aūt dicta distinctio locū habeat in literis beneficialib⁹.Vide Panor.in.d.c.sup lris.

7 ¶ Septimo querit q̄o rescriptū tollat t elidat dis.* Primo si fuit impetratū scienter exp̄ssa falsitate aut veritate suppressa vel etiā ignoranter:sed si tali qua nō interueniente litere nō fuissent obtēte.d.c.sup literis:etiā si sit cōsentaneus iuri.xxv.q.ij.t legibus.etiā si per mendacium iuris obtineat.ca.q.p̄scriptū.t.C.si ꝺ ius vel vti. pub.l.p̄scriptū.vt si p̄incipi suggerat esse de iure q̄ nō est ls nō sit verisimile p̄incipē i hoc falli.C.de testa.l.olīs.* Scōo per rescriptū secundū faciens de ipso mentionē t hoc ipso iure.de offi. deleg.ex literis.t.c.pastoralis.§.preterea.in fi. si vero de eo nō faciat mētionē ecōtrario secundus tollit per primū.nō ipso iure ls ope exceptionis t sic intelligit extra eo.ceterū.t.c.ex pte.nisi impetrans p̄mū fuisset i mora p̄sentādi p annū.eo.tit. si autez t si dubitek q̄ sit pri⁹ t q̄ posteri⁹ q: ea dē est data vtriusq; tūc si impetrata sunt a diuersis sup diuersis.ls ad eosdē iudices supioꝫ p̄sulak de off.delega.sane.si vero a diuersis ad diuersos iudices:ls super eodē negotio seruek doctrina.c. pastoralis.t.c.cū cōtingat eo.tit.Tertio elicitur primū gñale per scōm spāle etiā si de gñali nō faciat mentionē in eo th q̄ in spāli spāl continek. d.c.pastoralis.vbi autem vtrūq; est spāle ls vnus sup certo:aliud sup incerto:requirit in scōo mentio de priori:de offi.deleg.ex parte.* Quarto tollunt rescripta si ab eodē ꝺo paria fuerint impetrata quorū posteri⁹ de priori nō faciat mētionē si obrēta sunt ad diuersos iudices causa vexandi reum cora diuersis:sec⁹ si fiat ad cautelā ne alterū admittat:vel iudices vnius interim moriant vno tamē impetrato vti intendit.eo.ti.ex tenore. t.C.de asser.tol.l.j.§.vult.sec⁹ etiā si ꝺo eiusdē tenoris impetrē ad eosdē iudices q: vnum videntur.ff.de testa.l.vnū.Sed de istis diuersitatibus vide plura p̄tentiosa p eosdē vbi.ḡ.* Quinto elidit si ab appellato fuerit impetratū infra tps appellationis prefixū:de ap.sepe.t.c.oblate.de p̄rima.vti.vſ inuti.bone memorie.* Sexto si impetratū fuit ab excōicato.de eta.t qual.cū bone.de proba.post cessationē.de pcu.c.fin.* Septimo si obrētū sit lite pēdēte.vt lit.pē.c.j.t.h.t vtri⁹ q: litre pendēte supplicare non ls nisi in casibus.C.de lit.pend.l.ij.* Octauo ex vitio visibili:de quo ponunt septez exēpla.extra.de crimi.fal.ls vel inuisibili intelligibili tamē:vt est expressio falsitatis t suppressio veritatis.de quo dictum est.* Nono cū litere impetrant nō p̄tinēt seriē facti.de cohab. cle.sup eo.t.cām facti:de reſcri.dilect⁹.de senten. excō.cū p cā.* 10.si mērio nō fiat de dispēsatiōe de fil.p̄by.ex tua.de compositione.extra.de decī. ex multiplici.de statuto.extra.de rescrip.cōstitutis.de priuilegio.eodem titulo cum ordinem.de senten.t re iudica.inter monasterium.* Unde cimo etiam elicitur si per alium sine mandato domin̄ impetretur.eod.titu.nonnulli.que exce-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ptio hodie scom observatā pſuetudinē locū hꝫ in audiētiā literarū:t nō in iudicio negotiorū:t si ponak ex decretali ex parte eo.ti.q loquit i pcuratore reuocato cui impetrationē dñoratam nō habebat:sec si is cui noie impetrak ēt sine mādato ratā hꝫ ipetrationē. Pōt aūt qs ipetrare p alio sine mādato.si sit de illis personis a qb non exigitur de iure mādatū:vt in.o.c.nōnulli.t.c.ex parte.Que aūt sint ille pſone.vide.ff.de pcu.l.sz t ye pſone.ibec ex illis.* Quib adde primo qō rescriptuz non viciatur propter defectū literevel syllabe:sec si esset ibi falsa latinitas.de fid.instr. ex pte.in.rex.t in gl. Et scdo q exposſio vl' suppressio ei fine quo non fuisset concessum illudvitiat etiā si pcedak motu pprio:qz mot pprij hꝫ excludat subreptionē:mō tñ pfirmat gram p intentionē concedētis ſm Jo.an.in.o.c.si motu pprio.ad q vide gl.in cle.si roman'.de pben.q dicit q motus pprij nihil opatur vltra casus expssos i iure. Et tertio q qualiter opotteat rescriptū mentionē facere de iure vl' statuto. Panor.in.c.nōnulli.de rescri.diffuse prosequit.t ibi vide. Et quarto quod sunt multa alia expssa in iure propterq rescriptū elidit de quib ſpo.in sum.eo.tit.t oia includunt sub quab regulis dictis in.v.§.inq re iudex ex probabilib pjecturis arbitrabit. Quōaūt rescriptum vel alia scriptura dicak falsa.J.rabellio.§.r.

8 ¶ Octauo qrit qño rescripta debeam interpretari.t dico qō do.Bap.de fulco in quodam opusculo sic dicit.Quantum ad interptationē rescripto rū. * Prima scko interptatio rescripti fit scꝫ ius cōe.c.cām de rescri.t in.c.iꝫ.de pben.t ideo oēs cle rescripti recipiunt limitatiōes t interpretationes iuris cōmunis.dñic in.c.iꝫ canō.de elec. lib.vj.sta colligit ex ver. Jo.mo.t Jo.an. ibi doc. Feli.hec bene examinat in.c.cāꝫ de rescr.* Scda in rescripto non attendit narratio sed conclusio Bal.in le.prescriptiōe.ad fin.C.si ꝫ ius: * Tertia rescriptum recipit vires ex intellectu scribentis Jnno.in.c.cum ecclesiastice.post mediū.ibi.ꝫ diceo quare de excep.t ideo semp ad volūtatē rescribentis recurrēdū est t psumit fuisse talis mentis qualis esse dꝫ Bald.in.le.ex facto.in.iiij.nor.ff.de vul.t pup.* Quarta rescripta etiā adbeneficia interpretant stricte.c.cuis.t.ſ.de pben.li.vj.t ideo rota decidit q rescripta ad bñficia nō debent extendi. Limita hoc nisi lr ad beneficia sint fauorabiles.vel pprio motu cōcesse.vel pcedant in cōmutationē dāni q habuit occasiōe eccle cui pro ipso scribit vt oia ista declarat pulchre Fel.in.cā cām.de rescri.in col.viij.* Quinta rescripta ad literes stricti interptant quātū ad bñficia eccliastica Abb.in.c. cap'in.col.iiij.de rescri.vide tñ bu. in.c.olim.in fi.de ver.sig.volenté qō in beneficialibus fiat strictior interpretatio.* Sexta lꝫ rescripti debeat in dubio accōmodari iuri cōmuni secus tamē vbi aperte cōstat de ꝑna volūtate pape.But.in.ca.ex parte.col.vj.de off.dele.in uo.vſ.

* Septima lꝫ rescripta debeant interpretari stricte vt reducantur ad ius cōmune:fallit tamē vbi sunt expresse cōtra ius cōmune qz tūc latissime interpretant;quātū patit proprietas verborū t mens mādantis,vide de hoc Fely.in.c.causam.co. vij.

¶ De residentia.

REsidentia importat ex noie suo iugē et pene continuam sessionē quasi iterata sessio. Et secundum mentē gof.in proposito est personalis solutio propriū officij in pprio beneficio.vnde dicit quod residere in ecclesia est in ea seruire beneficio t eius curā habere.s.personaliter de cle.non resi.conquerente. vnde scōm eum ex duobus dicitur cleric non residere.primo si personal non residet.scdo si personaliter quidem residet sed non deseruit beneficio.nec ecclesie curam hꝫ.Et idem sentit Hostie. dicens quod dꝫ ecclesie seruire in suo ordine.de filijs presboy.proposuit.quia parū esset presentiā ei exhibere et ecclesie propriē curam negligere.

¶ Primo ergo queritur vtrum clerici residere teneatur.t dico qō sic habens beneficium curatū de cleri.licet canon.li.vj.t similiter habēs quod cunque si hoc competat ex statuto vel priuilegio aut consuetudine approbata vt not. Jnno.in.cā. clericos.de cle.non resi.addens omne beneficium residētiā reqrere:nisi cōstet de ꝑuo imo ſz Host. ḡlibet cleric bñficiat tenek residere.c.clericos; t de cle.nō resi.qz nōnulli.siue beneficiū magnū sit.vij.qō.ſ.peruenit.siue paruū.extra eo.conqueremente.dꝫ bñficiat interesse matutinis t vesperis:al's si sit incorrigibilis poponi k.di.xxxvj.c.nō.

¶ Scōo qrit vtrū aliquo casu possit qs in suo beneficio residere seu deseruire per aliquē si ipse possit seruire p se.t dicit Pan.in.c.q nonnulli.de cle. non resi.q nō ō iure.tex.est in.l.null q nexu.C.de pacu.siue beneficiū sit simplex siue curatū ſz de cōsuetudine sic in simplicib nō astr in curatis:nisi cōsuetudo eēt rōnabilis:puta qz bñficiū renue et hmōi quo casu valeret facit.c.licet.de ele.lib.vj. Dꝫ tu dic idē ēt eē de simplici quātū ꝑsuetudo sit ex legitima t rōnabili cā nō tz;qz eēt ecclesie dānosa t idē dic de dispensatione:qz al's eēt dissipatio.ar.no.p Jnn.in.c.ex tue.ne cle.non resi. Et rō est:qz ex nō residētia multa mala ꝓueniūt qz principales comedūt ea qb ecclia reparāda vel pauperes recreandi erant deseruiētes aūt vice principalium cuꝫ vix possint viuere querunt per fas et nefas que sua sunt non que ieſu xpi. Vide.tamen tenet quod in cōscia excusatur a peccato non residens si prouidet suis impensis quod ecclesia decenter t populus bene regatur.et ibi bene vnus bonum

nēs bonū subditis prebet exēplū t aliqñ offm p se exercet:t vide qūo officiant subditi:ſz hoc intelligo solū qñ pro cā necessaria vel vtili eccle est absens.l.de pollicitatiōibus.ff.eo.t.l.si absente.ff.de leg.vel etiā ſz Zu:de ro.qñ p cā necessaria t vtili sibi:vt si vadat ad balnea. o.l. si absente t.di.de pollicitatiōibus.alias nō qz ecrario ſz.o.z ho.* Predicta tñ intelligo de nō residētia aut ad annū aut mēses qz pe arbitrio bōi viri modico p honesta recreatiōe aut psolatio ne amici aut ppria vtilitate nō vt illicitū residet p aliū qz ſz philosophū t iura modicita est quasi nichilitas. Tā modicū qsi nihil accipit.q. phy.t modica dāna tolerāt.q.q.xij.terulas.t.c. si qs de seruis.t.c.bone rei.t de his q ſi.ab epis. sine con.c.pastoralis.ff.de in integ.rest.l.seio.et fil' tolerat modica deceptio.ff.de mi. l. in causa.§.idē pōpo.magna ꝺo rescindit.C.de rescin. vē.l.rē maioris. Vide etiā infra vicarius.§.v.

3 ¶ Tertio qrit vtrū cleric aliqñ se ad tps possit a suo bñficio absentare:t dico qō nō nisi duo cōcurrāt simul cā.ſ.rōnabilis t lnia fut platī:vt in.c.relatū de cle.nō re.ex cōsuetudine tñ sufficeret primū sine scdo ſz Jnn.in.c.ex tue.e.ti. et idē dicit Pan.in.o.c.relatū si occurreret necessitas q dilatione nō pateret vt possit adire platū l.ſ.ff.de exer.act.t.l.tutor.q repertoriū.ff.de admi.tu.qō vt limitādū ſm Joan.an.in.o.c.relatū

4 quando in breui est reuersurus.

¶ Quarto qrit vtrū clericus possit peregrinari:t dico qō nō sine lnia superioris de cōse.di.v. nō oportet nec etiā eps de vo.magne ex cā tñ p sequēde appellatiōis siue p euitāda oppressiōe pōt adire papā vel aliū supiorē inuito epo vl' ꝑlato suo.ij.q.vſ.oſo oppressus t trib.c.sequē.vt no.gl.in.c.vt debit de app. Credo tñ qō semper ad mīn de honestate debeat iniam petere.ar.c. licet de regu.nisi ipse supior esset in cā:puta qz in iuste opprimit vel ab eo appellat. Ex sola aūt vtilitate sine cā necessaria nō lꝫ ei adire papam sine lnia eius vel sui plati in auc.de epis.t cle. §.interdicim. nec admitti debet t aliena dioce si ad celeb:rādū nisi habeat licētiā sui epi:vt no. Pan.in.c.frater.nitatt de cle.non resi.

5 ¶ Quinto qrit vtrū clericus nō residēs priuari possit bñficio:t dico vt pater in.ca.tue.de cle. non resi.si clericus se fraudulēter absentat nec ad eū pōt citatio venit puta qz nescit vbi sit tribus publicis editis citabit ad eccliā t si postea expectat p sex mēses nō rideat priuabit eccle sia sua qō ſz Host.de epis nō intelligit:t ſz Jo. an.nō sufficeret vnū edictū lꝫ pempto;iuz:si tñ infra pātā copiā sui facit ſz Host. pcedit nō posse tex edicto qō nō peruenit ad eū. Vide ibi.al's

aūt nō residēs ꝓuari pōt si monit iusta cā cessante nō redeat.de cle.nō resi.c.vl.qō Jo.an.ibi dicit intelligi de bñficijs curatis vl' etiā simplicibus si residētiā exigant ex priuilegio vel statuto aut cōsuetudine si vero bñficia residētiā nō exigūt cogi nō pōt ad residētiā:nisi esset necessitas vel vtilitas eccle nouiter suborta.ar.viij.q.ſ.qz frater.ſz Jnn.tñ in.c.ex tue.de cle.nō re.distinguit. Nā si erat absens ex necessaria cā vel pbabili:puta studio vl' cū epo t hmōi ꝓuari nō pōt nisi citet ꝓmo vbicūq fuerit nisi haberet certū tps ad rādū ex ḡuitate negotij vel al's t nō veniret:qz extūc alteri licite oareꝭ nec esset citatio necessaria nec expectatio sex mēsiū de qbus in.o.c.ex tue.t.vij.q.ſ. Presentiū.ſz veri' alij dicūt qō illa duo reqrūt:qz illi obesse nō debēt qō habuit absentie sue initiū bonū t forte potuit suboriri cā iuste mox vltra tps limitatū:tenek tñ talis semp notificare vbi mora cū ex cā rōnabili semp reuocari possit p necessitate eccle qō si nō fecerit latitare ꝓsumit. Si no absēs nō ex cā legitima si hoc e certū ꝓuari pōt al's citari t sex mēsib expectari t postea ꝓuari pōt si tñ ecclesiā haberet p oreiectos vt qz cōtraxit matrimoniū vl' fuit e mules aut ioculator cū de hoc ꝓstiterit statiz pōt alteri cōferre ſz gl.e.ti.c.vlt. Et no.qō habēs offi.i eccla semp ꝺo appere nec ad eū e mittēda citatio post expectatiōe sexmē sriū qz edictū emissum est ſm Jnno.ibidem.

¶ Sexto qritur vtrū cleric nō residēs teneat restituere fructꝰ i absentia ex suo bñficio percep tos:t dicit ȳȳ.qō illi q nō residēt in beneficio nec implent in eo sua officia ſz voluptatib vacāt nihil iuris habēt in reb eccliasticis:qō intelligo primo qsi ex suo bñficio recipiētis. de cle. nō re.qz nōnulli.sec si vt paup ex necessitate:t scōo sin residēt t male ꝓsumūt:sec si nō residēt solū nisi ꝓdēnent vt.ē.cleric.xiij.§.xxiij.t si recipiūt restituere tenent:qō intelligo si habēt bona q nō sint eccle:al's nō:nec tenentur sibi subtrahere necessaria vite nō recipiēdo ab ecclesia vt restituāt illi.arg.coni q no.i.c.sup.de cā pos. vbi no. Jo.de lig.qō nud possessoz ecclesiastici bñficij nō tenetur de cōsumptis sicut alij nudi possessores qō Panor.ibi limitat qñ cōsumpsit bono modo sicut debet facere alius clericꝰ. Si aūt male qdē ꝓsumūt ſz tñ residēt vl' habent p residentibus:dic vt.ē.cleric.iij.§.xxi.t.xxiij.

7 ¶ Septimo qrit ex qb causis nō residēs intelligak residere:vt.ſ.bñficio ꝓuari nō possit t licite fructꝰ recipiat:t dico q ex multis* Primo est si absens p negotijs eccle:de cle.nō resi.ex pre qz ibi hoc lꝫ ēt si iurauit residere:qz iurm recipit legitimā interptationē ſz Jnno.vel ḡual' si est aliqs ex iusta cā absens:puta ꝓpter inimicitias

Universidad de Deusto
Biblioteca

ꝛ hmõi iurta dicta. ¶. §. iij. vt eo. ti. inter ḡtuor. ꝛ tunc oꝫ p vicariũ seruire. * Scõo si est in seruitio pape. eo. ti. cum dilect⁹. eo. tit. ad audiẽtiã. ꝛ. c. decetero. qõ ꝫ Jo. an. de seruiẽtib⁹ ꝛ assistentibus pape oꝫ intelligi: vt sunt capellani ꝛ sic es nõ rabellitões pducti q̃ conteti debẽt esse lucro suo: ꝫ meli⁹ hoc pticulegiũ ꝫ ibost. habẽt oẽs qui morãt in curia pape ex pcepto ei⁹. ẽt si sint scriptores: sec⁹ si ꝓpria volũtate. Et idẽ de seruiẽtib⁹ legato quo ad pticulã sibi cõmissas fm Jo. an. ꝛ cardinalib⁹ ꝫ ibost. ꝛ ita hꝫ pfuerudo. Et idẽ de seruiẽtib⁹ epõ ꝓpio. e. ti. ad audiẽtiã ꝛ. c. de cetero. ẽt si nõ sint canonici ꝫ pe. ẽt si habeãt curã. de ꝑ. di. ꝫ. iubemus. ꝛ. q. g. ꝑ. cũ pastoralis. epõs aũt suffragane⁹ si morãt cũ archiepõ nõ vꝫ residere. ar. c. pastoralis. de offi. ordi. * Tertio cũ est in studio theologiꝫ quinq; annos si studeat: aut semp si docet. de magist. sup specula. ẽt sine lnia prelati cũ eã habeat a iure nisi sit religiosus: in alys aũt sciẽtijs reḡrit licẽtia prelati. eo. tit. tuo. quã dare põt epõs ꝓmoto ad ecclesiã pochialẽ etiã ante⁹ sit sacerdos p septẽniũ: vt de ele. cũ ꝛ. eo. li. vꝫ. Prædicti tñ nõ recipiẽt quotidianas distributiões q̃ nõ solẽt dare nisi residẽtib⁹: sed solũ infirmi. * Quarto si sit infirm⁹. d. c. ad audiẽtiã. q̃ pcipiet ẽt distributiões. vr in c. vno. e. ti. li. vi. qõ Jo. an. limitat qñ al⁹ erat residẽs aut seruies: aut infirmitate impedit residere aut seruire: al⁹ sec⁹: sicut ỏt idẽ l. c. vno. li. vꝫ. de canonico bononiẽsi q̃ cõtinue morãt murine: ꝛ ibi infirmat⁹ est q̃ nõ pcipiet q⁹ nõinfirmitas ꝫ absentia fuit cã ꝓncipalis qõ non interiit diuisus: ꝛ idẽ inãt de eo q̃ erat ꝓsens ꝛ pfueuerat nõ interesse: ꝛ nũc infirmat q⁹ iura telligũt qũ ifirmitas est prima ꝛ imediata cã nõ interessendi diuinis. Res iter alios acta nõ ꝓiudicat alijs prodest. ff. qui po. in pig. ha. l. claudius in fi. ꝛ de reg. iur. quibus. qõ tñ in quibusdam casibus fallit. de quãus glo. ꝛ doc. in. c. quãuis.

¶ De restõne. ſ. q̃d sit ꝛ quo ordine fit ꝓcedẽdũ vt ẽs facilius possit munire qõ ḡrir.

Restitutio ỏ⁹ quasi iterata statutio sine situatio: ꝛ ipositat quãdã reintegrationẽ seu renouationẽ ꝓris sit⁹ quo ad loci sicut eliminat⁹ de loco: ꝛ in eo iterũ collocat⁹ ỏ⁹ restitut⁹ loco vel ꝓioris status quo ad alia: vnde restitutio est in pristinum st. atũ repositio. l. restituef. ff. de ver. fi. * Est aũt duplex restitutio. Prima est qua ꝓio⁹ stat⁹ totalr innouat ꝛ sic ỏ⁹ restitutio in integrũ q̃ redd. dit possessio rei aut eq̃alẽtis ꝛ fruct⁹ ꝛ pstinũ status ꝛ audiẽtia ꝛ osa: ꝛ a iuristis ỏ⁹ esse ꝓria status vl curie reintegratio per quã subueniť minoribꝰ ꝛ ecclesijs: vt in. l. ſ. C. de sen. pas. l. c. audiatis. de in iure. rest. in glo. fi. est etiã reintegratio audiẽtie ꝫ specu. ꝛ. l. qõ si minor. §. si restitutio. ff. de mi. ꝛ per eã subueniť minoribꝰ ꝛ ecclesijs. C. de repu. l. ſ. ꝛ. C. de inite. rest. l. postulara. ꝛ qñ que ex legitima ꝛ iusta causa subueniť etiã maioribus. vt. ff. ex qui. cau. maio. per totũ ꝛ sic intelligitur. c. ex literis extra eo. ꝛ. c. ber tolds de re iu. ꝛ. c. significãte. de pi. qõ tñ qñ ꝛ qño fiat vide in eisdẽ. c. ꝛ extra eo. ꝓ totus. * Scõa est quia ꝓio⁹ status nõ renouat in totũ ꝫ solũ rei possessio vl equiualẽtis per quã satisfit de re ablata ꝛ dãno ac interesse: ꝛ significat aliqñ note redditiõis de vsur. cũ ru. aliquãdo nõe satisfatiõis de rap. in literis ꝛ de ista in ti. isto intẽdim. * Ut aũt quisq; faciliter in hac materia satis ampla ꝛ cõfusa possit inuenire qõ ḡrit sic ꝓcedendũ vt ꝓmo agatur de ordine agẽdi: scõo videatur qño ꝛ cui qs ad restitutionẽ teneat in genere: ꝛ tertio qño ꝛ cui quis teneat in specie ſcz dãnificãtes in alia vel in corpore vel in fama ꝛ dãnificãtes in reb⁹ ꝓ se vel suos subditos vt dñi et officiales vel per bruta: itẽ ꝑticipãtes in dãnificatione: itẽ ẽmẽtes aliena ꝛ gestores negotiorũ ꝛ malefidei possessores ꝛ fingẽtes ꝛ cõtrahẽtes ꝛ spediẽtes aliquẽ ob alicui⁹ assequutiõe ꝛ habẽtes incerta. De restitutiõe aũt q̃ ad usurarios ꝛ eis cooperãtes ꝛ ꝑticipãtes over usura vt furto ꝛ hmõi. ſ. usura. vꝫ. per totũ vel indeacciẽtes ꝛ rapto: aut fur ꝛ cõplices seu cõparticeps. Et. iij. cui. v. qñ. vꝫ. quib⁹ modis debeat restitutio fieri. vij. q̃b⁹ modis tollať obligatio restituẽdi. viij: specialiter de restitutiõe scer totũ.

¶ Rursus de restitutione secũdo quomodo q̃s sit obligatus restituere in genere.

Restitutio scõo cõsideranda est q̃tũ ad hoc vt sciať in genere qũo q̃s sit obligatus ad eã: ꝛ ꝓ notitia huius sic distinguo. * Primo. aliquãdo enim ad restitutionem aliquis obligať ratione illicite acquisitionis que si fit cum iniuria ꝛ contra ꝓximi voluntatẽ vt in furto rapina fraude ꝛ huiusmodi tenetur quis indistincte damnificato de iniur. c. fi. ꝛ hoc secundum Inn. in. c. quia plerique de ẽmmu. eccle. siue sit debitũ iure naturali ꝛ ciuili: siue naturali tantũ quale est quod debetur seruo: si vero sit debitũ iure ciuili tantum sicut si legatũ integrũ solui de quo potui detrahere falcidiã per legẽ ciuilẽ credens hereditate sufficere ad omnia ꝫ aliquos legatarius mihi nõ tenetur: ꝫ alios vero tenetur quod vertus est in foro iudiciali: ꝛ in penitentiali cum lata fuerit sententia: q̃ hoc casu error facti causat repetitionẽ licet nõ error iuris. C. ad. l. fa. error. si vero sit debitũ ex iudiciali sententia vi⁹ infra sentẽtia. §. ꝛ. * Scõo. Si vero sit illicita cũ ꝓximi voluntate distinguo vtrum hoc sit ratione

cause vel persone. Nã si est illicita respectu cause puta q̃ est turpis siquidẽ sit turpitudo ex parte recipiẽtis tñ: vt rosũ recipit ne delinquat vel vt faciat id ad q̃ tenet puta vt restituat inuẽtis accipiens tenet restituere dan. t. l. ſ. ꝛ. ij. ff. de cõdi. ob tur. cau. q̃ sum. Ange. dicit fallere vbi infidelis lucrat a xp̃ianis rõne officij publici: ꝫ nõ est verum. vt infra restitutio. iij. §. ſ. si ỏ turpitudo sit ex parte vtriusq; puta q⁹ dat ad corrũpendũ iudicẽ nõ tenet restituere dan. t. q⁹ in pari cã turpitudinis potio⁹ est cõditio possidẽtis. ff. decõdi. ob tur. cau. l. si ob turpẽ. §. porro. C. e. l. ij. q̃ tñ fallit vr. ſ. restõ. iij. §. ſ. Utrus aũt ꝑca fu teneať restituere ꝛ dico q̃ sic. ff. de offi. pfi. l. si licitas ꝛ. ff. de calũ. l. in heredẽ. vbi lucra illicita ab omnib⁹ ex tor quenť ꝛ in foro ciuili dať fisco. C. de mo. mul. l. mulctarũ. in canonico ỏ ꝛ penitentiali erogať pauperibus. xiij. q. v. non sane. ꝛ de vsu. cũ ru. nisi lex al⁹ puideat sicut acq̃situ per simoniã datur ecclie in cuius iniuriã est acceptũ de simo. §. ỏ hoc ꝛ acceptũ vt fiat dãnũ in iuria vel calũnia alicui dať ei ꝫ quez datũ est. ff. de calũ. l. generaliter. §. illud. si tñ restituat dãt videtur deobligar⁹ a restitutiõe nisi vbi debeť fisco vel ꝓximo aut de determinat ecclie: q⁹ nullo iure hoc ꝓhibeť: ꝛ pene sunt restringende de re. iu. odia. li. vꝫ. * Sed q̃ dictũ est q̃ tenet restituere. e. ti. ij. q. xxij. ar. vꝫ. distinguendo limitat verũ qñ lex ꝓhibet dationẽ ꝛ acceptionẽ vt in simonia ꝛ in dato ad corrũpendũ iudicẽ: ꝛ l. ludo ꝓhito ꝛ hmõi: secus qñ ꝓhibet causam dandi sed nõ dationẽ vt l. lucro meretricis q̃ teneri põt ꝛ in eelemosynã dari. ſ. ꝓuato licet nõ in publicã oblationẽ ꝛ ita tene q⁹ exꝓesse i. l. iij. §. ſ. ff. de cõdi. ob tur. cau. ỏ⁹ q̃ licet meretrix turpiter faciat q̃ sit meretrix: nõ tñ turpiter accipit qõ ei dať etiã in meretrico: ꝛ rõ hoc ꝓbat q⁹ talis datio ꝛ acceptio iure naturali tenet q⁹ nõ tã equum est q̃tũ qõ res ꝫ dñi volũtatẽ trãsferť. insti. de re. di. §. ꝑ traditionẽ. ꝛ ꝑ ir si al⁹ lex posit iua hoc nõ ꝓhibeat o⁹ tz ꝛ ita tenet pañ. post Inn. in. c. q⁹ plerique de immu. eccle. ꝛ Jo. an. ꝛ ita Ly. dicẽs q̃ de rali põt meretrix disponere ꝛ eps nõ se põt impedire: vide etias infra restõ ſ. §. r. parte. v. alie aũt mulieres que nõ sunt meretrices. l. que cã libidinis ꝛ nõ q̃stus male operant fm Ly. ꝛ sequiť pañ. si q̃d accipiũt turpiter accipiũt: ꝛ fiscus põt illud auferre ꝛ in ꝑcia tenenť restituere: ꝛ ꝫ aliquos possunt restituere dãtilicet nõ teneanť ꝫ possunt dare pauperib⁹ fm ꝛꝛ. vbi restituto nõ est faciẽda certe pso ne est de cõsilio solũ ꝛ archie. post mo. dicit specifice in hoc casu qõ nõ tenet in foro anime licet fiscus iniusta acquisita possit auferre q. l. luci. E. de iur. fiſ. q̃ limita primo si condẽneť ꝛ sc̃o nisi sua turpitudine faceret iniuriã alicui puta marito q⁹ tenerenť ei recõpensare. Et idẽ dico de masculo turpi. Ex gl. etiã Ray. i. tit. de rapto. §. sed quid de focarijs. elicitur q̃ in foro ꝑsciẽtie qñ restitutio nõ est facẽda certe psone: adde vel loco de cõsilio est q̃ illicite acquisita erogenť in pios vsus. nõ aũt de necessitate nisi sit ſcẽa iudicialis condẽnatio vel sacerdos hoc imponat: q̃ tñ si nõ acceptat penitẽs nõ est iudicãdus eẽ extra statũ salutis q⁹ in ꝑscia nõ tenetur quis nisi ad dãnũ ꝛ cõdẽnationẽ vt no. gl. l. c. fraternitas. xij. q. ij. ꝛ hec puto vera de incertis que nũq̃ fuerũt restituenda certe persone vt ea que dãs ipsa dationẽ merek nõ rehabere vt q̃ quis põt per ludũ ꝛ hmõi: ꝫ de his q̃ deberent in rei veritate certe psone si illa viueret ꝛ sciret: sec⁹ est: q⁹ talia debẽt reddi dño meliori mõ quo fieri potest: ꝛ cõsequẽter aut quo ad coꝛp⁹: aut quo ad aiam dãdo ea pauperibus fm. e. ti. de his. ſ. restitutio. iij. §. ſ. ꝛ restõ. vij. §. ij. * Ỏ⁹ aduerte q̃ si res indiuisibilis puta equus aut seruiť⁹ data est simul ꝓ cã honesta ꝛ inhonesta ꝛ nõ videť pestimationẽ ꝛ pars cedet vni cause ꝛ pars alteri ar. ff. ki. regũ. l. ſ. ꝛ seq. * Tertio. Si ỏ acq̃sitio cum volũtate ꝓximi sit illicita rõne psone. distinguo vtrũ sit q⁹ accipiť ab eo qui dare nõ põt: vel q⁹ dať ei qui nõ põt accipere. Et quidẽ si accipitur ab eo qui dare nõ põt vt est nõ verus dñs ꝛ dñs cui negata est administratio vel alienatio bonorũ: ꝛ alĳ de q̃b⁹ supra donatio. ſ. §. ſ. sic tenet restituere distinguẽdo tñ vbi aliquid dať in fraudẽ creditorũ. Nã si accipit tit. lucrativo ꝛ creditores fraudanť tenet o⁹ ff. que in frau. cre. l. q̃ aũt. §. similiq; mõ. q̃ vꝫ intelligẽdũ qñ fraus interueniebat ꝛpe donatiõis nõ aũt si postea q⁹ factũ licentie retractari, nõ ỏ⁹ licet casus postea eueniat a quo nõ potuit ichoari. de re. iu. li. vꝫ. nisi forte quis accepisset acquisitũ ex delicto puta vsura: q⁹ tenet licet a ꝓncipio nõ receperit in fraudẽ q̃cũq; vsurar⁹ efficiť nõ soluẽdo cũ nõ sit equum ex olo alicui⁹ alterũ cõmodũ sentire cũ dãno tertij. l. ſi. ff. de eo ꝙ fac. er. nec debet quis cũ alterius iactura locupletari ꝫ re. iũ. in vſ. ꝛ ista vꝫ eẽ de mẽte do. Au. de bu. in. c. cũ tu. ỏ vsu. ad fi. Elice q̃ cũ iudei communiter viuãt ex vsuris: nec sint potentes restituere accipiẽs ab eis per donationem vel alio titulo lucrativo tenetur his a quibus illi vsuras acceperũt etiam si q̃d acceptũ sit ab eis ꝓ pena. vt supra iude⁹ §. viij. sec⁹ tamen si quid haberẽt ꝓter vsuras vel si ꝓpter vsuras certas haberẽt incertas q̃ nulli determinate essent obnoxie: interueniret licẽtia episcopi. * Quarto Si ỏ accepit ab eo qui non est soluendo titulo oneroso pura quia emit vel erat merces operũ vel habuit permu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tatiõe aut alia onerosa causa nõ tenef nisi sciue
rit illud fieri in fraudẽ creditorũ. ff. que in frau.
cred. l. ait pretor. §. qõ ait pretor q quidẽ scire õz
primo si creditor eaboc sunt prestari. d. l. air. §. si
quis pariceps: scõo qñ alienauit simul oia bo
na sua ⁊ hoc ide presumif. ff. eo. l. oia. §. luci⁹. ter
tio qñ hoc euidenter apparet vt q: sit impoten
tẽ restituere vẽdere ad luxuriã vel ludũ vel al'r
inutiliter cõsumendũ ⁊ consequẽter ifraudẽ cre
dito: ũ cũ efficiaf impotentior ad soluẽdũ. Elice
q cũ iudex cõmuniter ꝓpter vsuras nõ fiat so
luendo accipiens aliquid ab eis etiã tit. oneroso
puta locatiõe vendicioe vel sil'. ex q manifeste
fiũt iporẽriores ad soluẽdũ teneẽ his a qb⁹ acce
perũt vsuras si cũt vendẽs eis q faciũt ad gulo
sitatẽ aut põpã: aut superfluitatẽ ⁊ hmõi vel in ta
libus locans operas vt tonsor barbe suto: ⁊ hu
iusmodi. Aduertẽdũ est aũt primo q hi soli cre
dito: es possunt predicta reuocare in quos frau
dẽ facta sunt. nõ aũt alij q postea facti sunt nisi
ex pecunia ipso: esset prioribꝫ satisfactũ. d. l. ait
pretor. §. ita demũ. Aduerte secũdo quod aliqui
ex predictis accipiẽtibus ab eis qui alienare nõ
pũt teneñ ad restituẽdũ sta ri: vt qñ alienatio
ipso iure non valuit. Iuxta ea q dicta sunt supra
donatio ⁊ emptio ⁊ ꝙ hmõi scrib⁹ alienationi
⁊ hi tenentur de re ⁊ de fructibus: vt infra resti
tutio. iij. §. ix. q: qui cõtra iura mercaf bonã fi
dẽ nõ presumitur habere de reg. iu. qui cõtra l.
vj. nisi forte sit ꝑsona que excusetur iuris igno
rãtia: vt minor: mulier rusticus ⁊ miles. ff. de pro
ba. l. cũ de indebito. Aliqui vero tenẽtur ꝙ resti
tutionẽ in integrũ qñ. s. ꝑ cius est soleniter iu
dice celebratus sed ex p:uilegio ecclesie vel mi
no:is res põt ab eis tolli per restitutionẽ in ite
grũ dũ allegaf lesio in aliquo: qui ẽz Inn. in. ca.
q: plerisq; õ immu. eccle. restituere nõ teneñ: mi
si in cõtrahendo vsi fuerint malitia. vel facta re
stitutione in integrũ adde vel ẽt nisi interuene
rit nõ parua deceptio etiã sine malitia vt. õ. em
ptio. §. vf. *Quinto. si ẽo daf ei q nõ põt accipe
re succedit obligatio restituẽdi: vtin donatione
inter coniuges: ⁊ inter patrẽ ⁊ filiũ: vt supra di
etũ est: aut rõne etatis puta si soluatur debitus
pupillo sine autoritate turo:is ⁊ iudicis ocreto
quo casu res nõ efficiẽ pupilli: nec debito: libe
ratur licet si rẽ illã habet pupillus vel ex ea sit
factus locupletio: ⁊ petit adhuc debitũ per exce
ptionẽ doli mali submoueri possit insti. p quas
personas no. acquira. §. penulti. aut ratiõe qua
litatis: vt in furioso per similẽ rõnẽ: aut ratiõe
officij vt si detur rectoribus vel iudicib⁹: de quo
supra iudex. s. §. viij. ⁊ adde qõ vanus iudici vel ad
uersario puta aduocato vel procuratori partis
aduerse causam perdit. C. de pe. iudi. qui mal. iu
di. l. f. qõ intelligẽ ntñ euidenter cõstiterit ante
dedisse ne iniustitiã patiatur vel vt iustitiã cõse
quaf quo casu põt repetere datũ ⁊ nulla penas
incurrit. xuij. q. v. nõ sane. ⁊ ibi gl. Ẽpo etiã vl' al
teri plato visitãti seu eoꝝ familiaribꝫ nihil da
ri põt ꝓter ꝓcurationẽ vt. j. visitatio. sil'r nec i
fidelibꝫ vel hereticis in dispẽdiũ xp̃i anoꝝ vt. j.
saracenus. *Octauo aute restitutiõm ex illici
ta acquisitione sine alio dãno sitaq aũ iudiciale
cõdẽnatione sufficit soluere simplic. i. cẽtũ ꝙ alie
no fublatũ est. post cõdẽnationẽ vero teneẽ etiã
in ꝑcia soluere penã fm. s. tho. ⁊ alios. Et si in
re furtiua fecit expensas fm. ꝑ. ⁊ Uld. si eas fe
cit ad cõseruationẽ rei: vt pascẽdo equũ vel ad
optũnã rei melioratione vt curãdo animal mor
bosum vel nutriẽdo porcũ ⁊ huiusmodi: eas de
ducere potest ex quo satisfacit integraliter dãni
passo. in foro aũt cõtrioso secus scõm sum. cõ. õ
quo dic vt. õ. expense. §. iũ. De fructibus aũt ide
perceptis ⁊ de interesse dic vt. j. restitutio. iij. §.
ix. *Sexto aliqñ aũt aliqs obligaf ad restõnes
non ratione illicite acquisitionis ẽz rõne dãnifi
cationis facte a proposito in quo distinguo vt:
hoc contingat cõmittẽdo vel omittẽdo. Nã si est
per cõmissionẽ est triplex q: aut est primo impe
diẽdo aut scõo accipiẽdo aut tertio denaskãdo:
⁊ de his duobus hic. *Si ergo inferaf dãnũ pri
mo impediẽdo: dic vt. j. restitutio. iij. §. xij. Si ẽo
inferatur scõo accipiẽdo si est cõtra omnẽ volũ
tatẽ pertinet ad furtum aut rapine siue aperta
siue coopertam ⁊ hmõi de quib⁹. ẽ. aut etiã per
tinet ad tuitionẽ sue persone vel rerũ de quo q
tũ ad personã dic vt. ẽ. bellũ. s. §. x. quãtũ ad res
vero dic quod ledens res alienas vt salnet suas
quib⁹ ille nocẽt nõ tenetur si facit hoc autorita
te iudicis vel ꝓpria ꝓcedẽte denũciatiõe ad
minus tamẽ damnum quod potest quod colligi
potest a specu. in ti. de iniu. vbi dicit quod, ꝓcci
dens arborẽ vicini que pendens super domum
eius ledebat nõ tenetur si fecit autoritate iudi
cis. l. non plures. §. s. ff. ar. fur. cesa. ⁊ el etiã auto
ritate ꝓpria: si tñ denunciauit dño vt incider
ret: q ẽ tamẽ ꝓpter forũ cõtentiosus fieri opor
tet per publicũ instrumentũ. Es aduerte quod
si incideret sic quod inutilis remaneret ad aliqd
inde faciendũ cum tamẽ alias vtiliter posset fi
di tenetur in cõscientia. *Septimo. Si vero nõ
est contra omnem voluntatẽ sed cõtra libera si
hoc fit per vim eõpulsiuã. s. per metũ accipiens
teneẽ. ff. qõ me. cã. p totũ: etiã si non fit cadẽs in
cõstantẽ: q: etiã si detur fine metu cõtra volũta
tẽ dãtis ob timo:e reuerentie datur repetitio. l.
s. §. que onerande ad fin. ff. qua. re actio. nõ da. ⁊
multomagis si interueniat metus qualiscũq; ra aũt reqrẽtia metũ iustũ sicut ẽz. ff. de re. iur.

vani timoris nulla est excusatio ⁊. ff. qõ me. cau. l. metũ. vbi ẽz nõ debere arrẽdi metũ vani hois: ẽz cadẽs in hoc pstãtissimo: loquunt̃ Grũ ad ꝓ sumptionẽ que arrẽdit in foro causarũ: q: cũ ne mo presumat facile iactare suũ. ff. de ꝓba. l. cuꝫ tus pot⁹ spõte q̃ coacte donasse: ẽz in conscien tia vbi dicta presumptio nõ ẽz locũ ꝓtra verita rĩa est restitutio: ⁊ si metus fuit iust⁹ ad eã obli gat: nõ solũ ꝓmo accipiẽs: ẽz etiã ois ali⁹ ad quẽ talis res puenerit quocunq; titulo oneroso: q: hec actio in rẽ scripta est ⁊ trãsit res affecta. d. l. metũ. §. cũ aũt. *Octauo. Si ẽo fit ꝓtin q̃i cõ pulsiuã que est qõ null⁹ interuenit met⁹: ẽz tñ aliquid ex ro:que cõtra volũtatẽ dãtis puta ob reuerẽtiã ex qua dans nõ audet negare: vt pa tronus a liberto: tenetur accipiẽs restituere. d. §. que onerãde vbi etiã glo. dicit idẽ in marito ⁊ vxore q̃ reuocare põt vẽditionẽ ob ei⁹ reuerẽ tiã factã: ⁊ renũciationem iuris iporhece dicit cle. renunciationes ꝓbende factam ob reueren tiam epi: ⁊ idẽ putarẽ in dño seu rectore vl' offi cialib⁹ seu subditis: ⁊ in similib⁹. Nono Si ẽo fit ꝓ importunitatẽ nõ est oino sil'e: q: aliud est merã volũtatẽ nõ haberet aliud nõ habeẽ eã ex postfacto vñ distinguo: q: si donãs ex postfacto efficiẽ merevolẽs: conatio fit iusta: q: licet ꝓmo nolleꝫ tũ vult qñ donat sit ẽo tpe oatiõis nõ me re vult ẽz tõ dat vt importunitatẽ repellat teneẽ accipiẽs: ⁊ hoc in dubio ꝓsumif. arg. C. õ pe. bo. subla. l. f. lib. x. ad idẽ de rei. c. ñ. lib. vj. Fallit in paupere importune petẽte ab eo q̃ põt ei subue nire ⁊ ẽz q: nõ daf repetitio ẽz dãs de rardatiõe punik: ⁊ sic loquit̃ dñs Luc. xj. de amico dãte pa nes necessarios. *Decimo. Si ẽo fit q: dãs spe rat seruitiũ ab accipiẽte q licitũ est: distiguo q: si accipiẽs hoc scit ⁊ põt honeste seruire et non vult. teneẽ q: deficit causa cõcessiõis in quã tpe tacite accipiẽdo cõsentit ⁊ incipit habere cõtra volũtatẽ ꝓcedẽtis nec ob. l. si repẽti. C. de cõdi. da. ob. cau. vbi cõditio in corde retẽta repetitio nẽ nõ inducit: q: verũ est in foro causarũ alias quib⁹ posset dicere cogitaui taleꝫ cãm ⁊ fierẽt lites ⁊ ꝓterea hec cõditio sic fuit expssa qõ in telligebaf si ẽo nõ itellexit cõditionẽ nisi re cõ sumpta nõ teneẽ nisi inquãtũ ex ipsa facẽ ẽ lo cupletior. ff. õ peti. here. l. vtrũ. *Undecimo. Si ẽo fit ex errore oãtis cũ excludat ei⁹ liberã volũ tatẽ accipiẽs regulariter teneẽ: cũ ẽt dãs possit repetẽre cũ distinctiõe tñ: q: si oatũ oino erat in debitũ ois error induxit repetitionẽ: ⁊ ita indi stincte itelligif. l. cuiꝫ p error. ff. de re. iu. nisi in aliqbꝫ casib⁹ de qb⁹ gl. l. l. cũ qs. C. õ iu. ⁊ fa. igit. ⁊ ibi Bar. quos omitto: q: ad ꝓpositũ nõ ꝓtinẽt si ẽo erat oino debitus: nullus error eã inducit. ff. de pdi. inde. l. repetitio nulla. si ẽo est debitũ. iure ciuili tñ: puta q: debebaf ꝑ stipulationes eius ex pactũ de nõ petẽdo: qõ pactũ qñ nudũ est tollit solũ vinculũ naturale qõ erat in stipu latiõe ⁊ nõ ciuile. ff. õ pac. l. si vn⁹. §. pact⁹. ⁊ hoc casu ois error eodẽ mõ inducit repetitionem. d. l. cui⁹. aut erat debitũ iure naturali tñ ⁊ nõ ciui li: puta q: in testõ relinquit legatũ qõ minuit ꝑ falcidiã eo qõ quarta ꝑs hereditatis nõ rema neat penes heredẽ: ⁊ hoc casu si soluẽs erratin facto puta q: credebat intellige probabiliter: vt in. c. apl'ice. de cle. exco. mi. ⁊ in. c. ij. de cõsti. li. vj. bona hereditatis esse ampliora repetit. l. er ror. facti. C. ad. l. fal. ẽz tñ ẽz Inn. recipiẽs nõ te neẽ in foro cõsciẽtie. de q̃. §. in prin. hui⁹ tituli di cũ ẽ: si ẽo errat i iure: vt q: credit se oblig. ad oia legata soluẽda: ẽz ꝙta ꝑs apud eũ nõ rema neat: tũc soli repetef nõ põt: nec recipiẽs teneẽ ad restitutionẽ. C. ad. l. falc. l. error. cõtra teneẽ qõ minor: mulier: miles: ⁊ hmõi cũ excusenẽ ab errore iuris repetẽt: vt in. l. cuꝫ de indebito. §. f. ff. de proba. Aliter tñ distinguit do. An. ꝙ q̃vide Pan. in. c. q: plerisq;. de immu. eccle. Si ẽo error sit circa ꝑsonam cui daf distingue vt. j. restitu tio. iij. §. ix. parti. ij. Aduertẽdũ est tñ qõ vbicũq; supra dictũ est dari repetitionẽ vbi q̃s dedit rẽ suã ꝓter quã in casu iusti met⁹ impedif repeti tio: ii solutio sit facta in cãm ꝑã: puta q: dotis. ff. de cõdi. inde. l. cũ is. §. si mulier. soluẽs qõ cre debat se debere ⁊ nõ debebat: si soluit in casuoo tis: nõ repetit ꝓpter pieratẽ. *Duodecimo. Si ẽo tertio iferr dãnũ deuaskãdo ꝙlitercũq; qs sic dãnificauerit ꝓmũ vl' occasionẽ dãni dederit teneẽ ad restitutionẽ: missi de cõtingentib⁹ nihil omisisset. de iniur. si culpa. ⁊ in foro ꝓterioso ve nit hic etiã culpa leuissima. ff. ad. l. aq̃l. l. aq̃l. ẽz in foro peritẽtiali ẽz Inn. i. c. sicut dignũ. §. eos. de homi. ad fi. magne gl. nõ teneaf qs nisi ex do lo vel lata culpa ponẽs exẽpli sicut qs ꝓcceret ignẽ in domũ plenã stupa: ⁊ idẽ videf ibi tenere do. An. de bu. nisi forte ꝓcesserit ꝓdẽnatio. Quo aũt fiat ista restõ. si damnũ inferatur animẽ aut co:pori. f. restõ. iij. §. f. ⁊. ij. * Decimo tertio. Ac ẽo si dãni inferat ꝑ omissionẽ distinguo: vtrũ ad illud qõ omittit obligeẽ qs solo, stuitu piera tis: aut aliã spẽ obligatiõis: q̃ ẽ triplex. s. natu ral' ffi: vt q̃ ex ipsa natura cõis ẽ oib⁹ hoib⁹ pu ta qõ qs obligeẽ ex pmissiõe: nihil esñ tã ꝓgruit humane fidei q̃ pacta seruaf. ff. õ pac. l. f. ciuilis tñ: vt q̃ nõ a natura ẽz ab hominib⁹ ad moralẽ vitã inuenta est: puta qõ quis obligeẽ post hiẽ nisi a chirographo a se facto ẽz nihil acceperit: ⁊ naturalis accidentis simul: quãdo feliciter ẽ uno actu vtraq; concurrunt vt in stipulatiõe vbi est

naturalis q̄ ꝓsistit in ꝓsensu ⁊ puĕrilĕ ꝑtiū ⁊ ciuile respectu solēnitatis a ciuili iure introducte. Dĕ q̄ꝫ ꝑ specieb⁹ hꝫ insti. de obl. Si ergo obligabat q̄s solo intuitu pietatis iꝫ peccet omittēs ꝛū ad restōnē aliquā nō tenef: q⁊ ille cui ds fieri nihil potest directe petere: vt si q̄s eleemosynā nō tribuat indigenti: vnde iꝫ quis teneat quantū pōt isto modo ꝓtorinū defendere. xxiij. q. iij. nō inferenda. tū ꝓ ista defensione pōt peciū accipere. ff. q̄ met. cau. l. metū. §. sed iꝫ q̄nō esset si apud hōmines ad hoc facĕdū obligaref q⁊ turpiter acciperet. ff. de condī. ob tur. cau. l. fi.

*Decimoquarto. Si ꝙ obligat obligatiōe naturali tm: tenef ex ꝓmissiōe ⁊ ds illud facere: vt q̄ debef seruo: q⁊ quo ad ius ciuile seruꝰ ꝓ nihilo reputat. ff. de reg. iur. l. q̄ attinet. vñ ex dictis Inn. in. c. q⁊ plerique. de immu. eccl. colligit ꝙ in foro anime potius attendimus naturalē equitatē: q̄ iuris humanis seu ciuilis subtilitatē vnde non obligatur iure ciuili ꝓmittens nudis verbis. ff. de pact. l. iurisgentiū. §. iꝫ nulla. ⁊. C. e. l. legem: secus in foro cōsciētie: q⁊ inter simplicē loquelā ⁊ turamētū nō facit de⁹ differētiā. xxij. q. v. iuramēti. vr. ē. pactū. §. iij. Et hoc sup. dicit verū vbi ius ciuile nō est ius naturali: vt exēplū de seruo. vbi iꝫ ius ciuile nō ponat vinculū suū inter obligationē serui ⁊ dñi tm nō obstat naturali. ⁊ similiter vbi obstat naturali sine causa. insti. de iu. na. gen. ⁊ ciui. §. ſi naturali: puta si statueretur q̄ aliena tolli posset vbi vero ciuile obstat naturali ex causa ꝙ aliaret ciuile: possunt esse ꝓncipes exēpta cōtra ius naturale statuere. vt no. Inn. in. d. c. q⁊ plerīq. ⁊ ponit exemplū in ꝓscriptionib⁹ ⁊ hoc inquit nisi ius ciuile contrariet simul iuri naturali ⁊ diuino: iꝫ ego dico q̄ cōtra legem naturalē cū illa sit dei nihil pōt homo statuere quātū ad eū ꝓceptaꝝ ꝓclusiones alioquin etiā ꝑ cōsuetudinē posset aboleri: nec prescripto est cōtra legē naturalē illo modo iꝫ ds eā inquantuꝫ est particularis determinatio pene negligētiū iura sua ⁊ conseruatiōis pacis: ⁊ idē est de similib⁹. de quo ſide. ē. lex. §. iij. p. v.

*Decimo quinto. Si ꝙ obligat obligatiōe ciuili tm: puta ꝑ scripturā aurēticā q̄ ꝓfitef se recepisse q̄s nō recepit nulla equitate naturali tenef ⁊ in foro ꝓscientie nō obligat ds Inno. f. o. c. q⁊ plerīq. ⁊ idē inḡr q̄n q̄s obligat ex iniusta sentētia q⁊ nulla ratiōe naturali tenef. Nec his casibus ius ciuile obstat naturali: iꝫ tm ꝓp ignorātiā facti hoc statuit: q⁊ si appareat pecuniā q̄ esse numerata vl̄ suaꝫ esse iustā: puta ꝙ professionē aduersarij etiā in foro ciuili nō cogeret vt idē ibidē no. verūtū dubietate facti instāte si cogeret ꝑ iudicē parere ds: vt idē dicit. *Decimo sexto. Si vero obligat naturali iure ⁊ ciuili: simul tenef olim facef: ⁊ si omittit tenef ad ī tereſſe partī siue obligef ex cōuētione solēni. ff. ō re. oi. l. si q̄s ab alio. §. fi. siue ex ꝓtractu reali: puta empti one: vēditiōe: locatiōe: mādato societate: cōmodato. ff. de act. emp. l. f. Uñ ex omissiōe tenef ois detinēs alienā rem. ff. de reivēd. l. qui restituere ⁊ ois mozosus i reddēdo re alienā: si pertt quaſitercunq̄ secūdū Accur. in. l. quod re. ff. de rebus cre. ⁊ ꝓbatur per. l. cū res. ff. de leg. f. q̄ li mita nisi eodē modo erat peritura quo ad ꝓsciē tiā: ⁊ qui curā assumpsit administratiōis vel cui cōmissa est. C. mandati. l. in re mādata vbi omne cōmissum ⁊ neglectum in re quā quis accepit in curā suā nō est culpa vacuū. ⁊. C. de neg. gest. l. tu tori. Unde ꝑsiꝫ rectores tenentur de dānis subditorum nō solū si cōsenserūt: sed etiā si ex eo ꝙ negligentia venitur. infra restitutio. iij. §. v. et idē de oī gubernatore familie puta marito respectu vxoris: patre respectu filij: dño respectu serui: q⁊ ex officio tenef ad eoꝝ curā: ⁊ facit. C. de iudi. l. fancimus. vbi iudex tenef parti reficere expēsas si omisit q̄ erat sui officij sc̄s condēnationem expensarū ⁊ insti. de obli. que ex quasi. §. f. vbi dns dom⁹ seu habitator tenef ꝺ his que cohabitātes deiecerūt si in de aliquē damnificarūt: ⁊ idē dicit. ff. de his qui deie. vel effu. l. f. Et idē de brutis si dns fuit i culpa: alias sufficit illa dare. ff. si qua. pau. fe. dica. l. f. de iniur. c. fin. de quo infra restitutio. iij. §. iij. similiter si dominus nō fuit in culpa tenetur dare seruum ꝓnoxatum reficere dānum: ꝓ filio aut pater in nullo tenetur: sed filius castigabitur. insti. de nox. act. §. fina. Erat tamē inter ꝓdicta differentia: quia in brutis ꝓsumitur dns culpaꝰ si ita consueuerunt facere ⁊ nō ꝓbatur adhibuisse debitā diligētiam. d. c. fi. sed in seruo ⁊ filio non ꝓsumitur culpa dñi vel patris nisi ꝓbet: puta quia sciuerunt ⁊ nō ꝓhibere nō possent. ff. ad. l. aquil. l. in lege aquilia etiam leuissima. ⁊. l. seq. ⁊ hoc nisi isti delinquāt in loco vbi cū eis sciliꝫ dñs ⁊ pater habitāt auf. vt in. fine quo. sup. §. cos. Et idē de rectore ⁊ officialibus ⁊ confessoribus: ex quoꝝ culpa non fit restitutio. *Et his pater q̄ nō ꝓhibentes vsuras vel non cōpellentes eas restituere cū possint. ⁊ ex officio debeant: tenentur vt et iam dicef infra: ⁊ similiter qui abscondunt publicas scripturas vel libros cōmunes rationū maxime si ex officio ad hoc tenebantur vt notarij ⁊ iudices. C. de edē. l. xvj. apud quē ⁊ similiter argētarij id est campsores ⁊ facientes cōmunes rationes que omnia probantur. ff. de eden. l. argentarij in ꝓncipio ⁊ §. cum aūt. ⁊ infra tabellio. §. viij. *Decimo septimo. Aliquando autē quis est obnoxius restitutiom ratiōe dānificatiōis in ꝑsona: vel in

bonis nō a ꝓposito: iꝫ ex culpa sua ꝙ se vel suos aut sua: ⁊ dico circa hoc esse triplicem actionē. l. ca. *Prima est legis aq̄lie qua directe tenef liber homo dāmificātis sua culpa vt aperiēdo cisternā in via publica vel hmōi indirecte vo q̄si sua culpa aut negligentia nocuit seruꝰ suꝰ aut animal vt si equū instigauit calcitrare vel aial ferū vt est lupus: leo canis mozdax ⁊ hmōi cōiter nocere rendāt: tenebar in publico nō taliter ligare q̄n nocere possent vel tenebar i domo ⁊ aliquis ab eo missus fuit lesus. Et talis tenef ad omne dānū ex culpa sua puenies si est recōpēsabile alioquin ad arbitriū bōi viri. *Secūda ds actio de paupertate qua tenef is cuius aial sine culpa lesit puta si equꝰ ꝓeter cōsuetudinē recalcitrauerit aut bos nō cornupeta ipedit ⁊ talis tenef dare aial: aut satisfacere leso. *Tertia ds noxalis qua tenef is cuius seruus sine culpa nocuit: ⁊ iste tenef vt precedens statim. Et de his glo. ⁊ doct. in l. f. ff. si qua. pau. fe. di. ⁊ insti. eo. Ds in foro ꝓscie tie nō tenef quis in hmōi nisi de dolo ⁊ lata culpa. vt tenet Innocē. D. Ant. de but. ber. ⁊ Nic. de aut. vt si ꝓiiciens lesiuum ꝓpone aut vestis de domo nō aspexit ⁊ lesit quo casu intelligo Spe. in ti. de iniu. §. sequit aut si operator nō posuit signa: vel fecit ꝓclamari ⁊ ꝓiiciēs regulas vel hmōi lesit: in foro vero cōtentioso actione legis aquilie tenef dānificās a culpa leuissima. Unde supra aduocatus. §. vlt. itē culpa. §. iij. de turpi lucrante vide infra turpe lucrum per totum.

¶ Rursus de restitutione. iij. specialiter ⁊ quis ad quam tenetur.

l. di

REstitutio. iij. considerari pōt qualiter q̄s teneat restituere ḡtiꝫ ad q̄s dā hoim differentias spāliter de q̄busdam. §. in prin. mentio habita est.

¶ Primo aūt q̄rit q̄d iuris de dānificāte ḡtiꝫ ad alios siue ḡtum ad mores ⁊ dico l. qo multa. *Primū. iꝫ nullus possit sufficiēter esse cā pcī alterius. xv. q̄. f. nō est. q⁊. f. voluntas i qua pctm cōsistit cogi nō pōt: tū pōt q̄s esse ei⁹ occasio vt dicto vl̄ facto aut exēplo q̄ q̄ facit tenef ad restōnē ſm arch. ⁊ sum. An. ac ro. ⁊ sup. post sco. reducēdo eū ad bonos mores ꝑ his exēplis ꝛationib⁹ ⁊ bonis opib⁹: ⁊ o modo quo pōt: multomagis q̄ dānificās in reb⁹ vel corpe. vt. q̄. f. sunt plurimi q⁊ qui occasionē dāni dat: dānū dedisse vr ſm reg. iur. an. vt. iꝫ mihi vr q̄ licet ratio magis peccet q̄ dānificās in reb⁹ vel corpe tū ꝑ dicta dicaf impropriē: cū restitutio sit act⁹ iustitie cōmutative ſm. o. ty. ij. ij. q. lxij. ⁊ q̄ ad talia est ād obligatio cōis ex charitate fraterne correctiōis: nō aūt ex iure restōnis q̄n quis scīter ⁊ sine respectu humano ad aliuꝝ vult esse in pctō: q⁊ obligatio restitutiōis cessat vbi lesꝰ remittit libere vt infra dicef. vt est in ꝓposito vñ s. tho. qui diminut⁹ nō videf fuisse de hoc nihil dicit: sunt tū ꝙ dicta vbi aliq̄s staret in peccato ex aliquo errore vl̄ humano respectu puta timore. cōplacētia ⁊ hmōi. Uñ rich. in. iij. di. xv. dicit q̄ dānificās aliquē in aīa vl̄ corpore ex fraudulento cōsilio tenef. ⁊ sil'r qui ex cōsilio malo dato ꝙ ignorantiā diligētia non adhibita: quia negligētia crassa ꝓpe dolū est. *Scho. Retrahēs aliquē a meliori bono puta religione iꝫ archie. tenetur eū reducere ad illud: sed hoc verū est vbi hoc agitur cū ꝓiudicio rerū: aliter nō ratione dicta in ꝓxi particula. Quantū aūt ad id q̄ de religione ds ſm Sco. in quarto. si is q̄ retrahitur erat religioni ꝓfessione obligat⁹ tenetur retrahens reducere illū vel si nō potest intrare ipse si sit idoneus religioni: si vero erat dispositus intrare. si hoc fecit sine fraude ⁊ mendacio consulens sue ꝓprie vtilitati: addo vel volētis intrare nō tenef: si vero id fecit animo nocendi religioni tenef religioni: nō ad equiualēs sed ad aliq̄d inductionē alterius eq̄lentis q⁊ interest iter habere ⁊ ꝓpe habere ⁊ cōcor. rich. vbi supra dicēs hoc casu istū teneri religioni ad interesse arbitrio boni viri: ita tenet sum. Ro. ⁊ Summa Ang. excepto q̄ sine authoritate et ratione addit quod retrahens professum nō tenetur ipse intrare si illū reducere nō pōt: iꝫ sufficit q̄ ꝓ posse ꝓ alio modo satisfaciat. Sed de retrahente professum q̄ teneatur illum vel alium: vel seipsum religioni restituere: est opinio nō solum Richar. ⁊ Sc. ⁊ Summe ro. sed etiam Archiepi ⁊ Petri de pal. ⁊ sancti thome vt patebit: ⁊ ratione patet q⁊ vbi pōt q̄s restituere rem sublatā, vel equiualentem non liberatur nisi id faciat: q⁊ hoc iustitie equalitas requirit: de retrahente vero eum qui prope erat vt intraret iꝫ Archiepiscopus post Petrum de pal. quod eodē modo tenetur vt ꝓxi: ⁊ hoc etiam habent concedere sum. ang. ⁊ Ro. volentes quod teneatur qui aliquē impediuit a consequutione alicuius modum habuit: non obstante quod non teneatur ad equualens: quia vbi nō potest reddi pars sine toto tenetur quis ad totum fauore iustitie et religionis. arg. l. queritur. ff. de statu homi. vbi in indiuisibilibus natura potētiozis solet ad se trahere minus potens. Unde ⁊ magister Ray. post ea magister ordinis predicato. hac ratione intrauit. Distinguo tamen cum Archiepiscopo qui si hoc fecit gratia sue ꝓprie vtilitatis sine fraude non tenetur ⁊ multominus se inducebat consulere animę illius: puta quia volebat intrare religionem ꝙ male viuitur. arg. capitulo de occidendis vigesimatertia questione quinta. Sed tenetur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Certiū.si quis subrrahat doctori scolarē intrā
tē vel intrare volentē eodē mō distinguo vt su-
pra statiſ. * Quartū.sacerdos absoluēs aliquē
a peccato vbi nō potuit ſm ȳȳ.restituere nō te
netur:ſs tñ tenetur ei notificare qō eū absolue
re nō potuit:ſs intelligē nisi ex hoc piudicaret
tertio cui forte peccator restituere tenebatur:ꝛ
hoc si fecit sciēter vl ex ignorātia crassa.vide.s.
confessor.iij.§.v.Utrū aūt is qui virginē sedu-
xit ad aliā teneat vide.s.Iuuria.§.v.* Quin-
tum.Qui aliquē ledunt malo erēplo:vt prelati
per pompas ꝛ lasciuias ꝛ mulieres p ornatū su-
perfluum ꝛ huiusmodi manifeste peccantes ſs
Al.non tenent ꝓpter hoc ad publicā pnītētiā
2.q3 sed ad bonū exemplum publicum.
1.di. ¶ Sēcō grit quid iuris ō ledēre in bōis corpo-
ris:ꝛ dico multa.* Primum.si quis aliquem ag-
gress⁹ occiderit aut vulnerauerit iniuste ls suꝫ.
Aug.ꝛ ro.ex scoto multa dicant:ꝛ multipliciter
distinguant:tñ qr ḡlis regula dari nō potest
sup.post vide.melius dicit breuiter qō in his in
ā⁹ dānū restitui nō potest in se vel in eq̄alem
ti recōpensatio fiet arbitrio boni viri:ꝛ cōcor.
per.ꝛ.s.th.in.iiij.ꝛ.j.j.q.6.lxij.ar.j.ad pmū i quo
rū arbitrio cōsiderabiſ qō in oi casu tenet pla
care lesum ḡrum pōt ꝛ ti fuit homicidū aut le-
sio incurrabilis:vt mutatio ꝛ hmōi habebiſ rō
de ro.ensis in medicos ꝛ de interesse ſm ḡpe.ꝛ
de oi lucro cessante in psenti ꝛ i posterū si ꝯo
fuit curabilis habebitur rō expēsarū ꝛ psen-
tis lucri ſc3 cessantis tpe infirmitatis. Qō aūt
dicit summa Aug.post Sco.qō homicida tenet
torā vitā suā cōtra infideles vel hereticos expē
dere in satisfactionē occisi est irratiōabile qr ꝓ
hoc nō satisfit leſo similiter eadē ratiōe post eū
dē dicit sum.Ro.q satisfacit per talionē impos
tū a iudice.* Scō5.si tñ predicta accidissent in
defensione ꝓpter necessitatē ineuitabilē ſs do.
in cle si furiosus homici.nullā penā incurrit:ni
si cām dederit agressure:vt qr noctu visitabat
domicellas quo casu tenet ad arbitriū bōi viri
de quo supra homicidiū per totū:si vero neceſſi
tas erat euitabilis vt qr sine periculo fugere po
terat:nō tenet ad tātū:ſs ad minus arbitrio bo
ni viri cōsideranda an ipse percussor causas dede
rit aggressure.* Tertiū.Cū in crimine lese ma-
statis ex sola scia ḡs teneat nisi reteuauerit. C.
ad.l.iu.mate.l.quiſqs.si ḡs puniat esi qui ideo
nō reuelat:qz ꝓbare nō pōt ſs Jo.de pla:ibir.
de pu.iudi.est homicida restitutioni obnoxius:
qr ex sciētia hic tenet qō si est ꝓbabilis p.l. qui
accusare.C.de eden. qr nemo tenet subiacere se
tormētis q̄ hoc casu inſligūt delatoribꝫ.l.iij. C.
ad.l.iu.l.ma.nec carceri.C.de ac.l.ſi.qr nulla est
culpa in discrimine vite se nō ponere:ꝛ idē dicit
tenuisse bal.in.quodam suo cōsilio:qui dicit of
ficiales occidēres hoies ꝓpter nō reuelare se
cretū nō ꝓbabiles:sunt homicide ꝛ consequēter
dicte restōni obnoxij ꝛ idē si fine indicijs ponit
ad torturā ꝛ inde ex cōfessione sua aliquē suspē
dit de quo supra cōfessio iudicialis.§.v. ad fin.
* Quartū.oēs mutilātes ꝓpter vendictā ḡlepor
vel huiusmodi ℨ suā voluntatē facrā dicit aste.qō
si hoc faciūt amore hmōi aialiū aut libidine vin
dicte:aut venatiōis:mortaliter peccāt si ꝓpter
vnicum actum hoc faciūt:cū nō debeāt ꝓcede
re ita seuere:nisi ℨ cōsuetos ad talia ꝛ si esset cō
suetudo loci qō pro vno actu talia infligāt cre-
do qō sit imq̄ ꝛ obseruās illā mortaliter peccat.
3 ¶ Tertio querit qd de ledēre in fama ꝛ honore
ꝛ dico vt.s.detractio.§.iiij.ꝛ addo q̄ ex licita ne
gatiōe rei facta ꝫ iudicio:vt si neget crimē falsus
aut verū ſz occultū ꝛ improbabile vel hmōi: si
sequat indirecte infamia accusatoris:qui de mē
dacio pernitioso aut calūnia inde notat nō te-
net retrahere ſs sco.ſo q̄ negauit ſs tenet famas
restituere p ȳba forensia pura dicēdo q̄ forte ha-
buit intentionē bonā ꝛ hmōi:sed ego dico qō in
nullo tenet qr iniuste nō lesit ſz accusator impu
ter sue malitie si sciēter vl sue stulticie si errās
imprudenter sic processit cū periculo alterius.
4 ¶ Quarto querit qd de dāmificātib⁹ p bona:ꝛ
dico multa.* Primū ex dictis supra restō.ij.§.vi-
dent posse decidi fere oēs casus pertinentes
ad istā qōnem per istā regulā q̄ si oīs bruti fuit
in culpa tenet de dāno:si nō fuit tenet dānū resti
cere vel dare brutū qō nocuit. Let aūt a bruto
pōt illud capere:ꝛ tenere donec sciat qs sit oīs
cōtra quē agat:nō aūt pōt illud tenere loco pi-
gnoris donec sit ei satisfactū ſs spe.in tit.de in-
iur.* Scō5.Si bos cornupeta nō custodit⁹ di-
ligēter occiderit bouē vicini ſm mo. tenet oīs
de alio boue viuo equialēti ꝛ habebit mortuū
de iniur.si bos.ꝛ ero:xxj.qō limita qñ oīs fuit
in culpa sciēdo cornupetā esse qō ꝓsumit infra
tres dies scire discēte text.qō si cornupeta erat
ab heri ꝛ nudiustertius:qñ ȳo ignorauit pura
qr cōsueuit esse domestic⁹ ſs ho.ꝛ gof.nō tenet
ex edicto legis aquilie:ſs legis si qua.pau.fe.di.
ſ.in sua libertate erit dare suū bouē vl emēdare
dānū. Limita eriā scō5 gl.in.c.si bos.qō bos oc-
cisor est aggressus occisum sed si ecōtrario oc-
cisus est aggressus cornupetā occisor non tene
tur.ff.si qua.pau.fe.di.l.ſ.ꝛ idē cū dubiū est ḡs
bos primo est aggressus.ff.ad.l.aq̄.l.sciā.§.cus
stramenta.* Tertiū.Qui tenent colūbarias ſm
pe.de pal.tenenť de dāno:qō sum.an.ꝛ ro. limi-
tant qñ nō debite pascūt sed siue pascāt siue nō
pascāt:si dānū inferant tenetur oīs actiōe.l.aq̄
pascāt:si dānū inferant tenetur oīs actiōe.l.aq̄
lie.de q̄ supra restitutio secūdo.ad ſi.ſi est in cul

pa vel de pauperie si non est in culpa vt:qz suffi
cienter pascit ne fame cogātur effodere semina:
vel hȝ in gyro fundū:ex quo sufficiēter vt pluri
mū pascunť. Et hoc nisi fiat recōpēsatio dānoꝝ.
puta qz pluries etiā ipe ſil⁹ tenet vl etiā nisi dā
nū sit qd modicū:qō semp ꝓsumendū est nisi de
cōtrario ꝓstet qz vermes ꝛ mala semina ꝓsumūt
ꝛ sterco:izant terras longo tpe ꝛ exiguo nocent
imo refert astē. ꝓpter ꝓdicta q̄dā tenere qō tñ
plures ḡrū nocēt. Et ideo licite in agro etiā ex
suo oīs eas tenet mō sit paratꝰ emēdare nota-
bilia dāna si cōstiterit.* Quartū. Venatores te
nenť ſm Astēn.de cōculcatione segetū ꝛ occisiōe
anserū ꝛ gallinarū a canib⁹ ꝛ hmōi ꝛ est mora-
le si estimationē dānī nō reddāt nisi rōne modi
5.q3 citatis probabiliter credantur lesi nō curare.
¶ Quinto q̄rit de clericis maximis plaris oīs
ꝛ officialib⁹ quō ad restōnē teneanť.ꝛ dico mul
ta.* Primū. Prelatꝰ ꝛ alij habēres administra-
tionē ecclesiasticā si male administrāt renenť ec
clesiā seruare indēnē:ꝛ hoc siue expendāt in me
liorationē patrimonij.siue ꝓpter nimiā diligen
tiā ꝓpter negotior negligāt ꝓcurare eccleſi-
stica:siue donent turpib⁹ psonis.de quo dic vt
seu negligētia ꝓcuratoris seu vicarij. ar.c.ea q̄
de offi.or. Et si bñficiū cōferat indigno ſm Car.
i cle.ſ.de eta.ꝛ q̄lt. vltra mortale tenet ad restitu
tionē tori⁹ ꝛ tereſſe eccl̄ie lese ad ista magistra-
tus ſm Pe.de anc.q̄ min⁹ idoneo tutelā pupilli
cōmisit.ff.de magi.cōue.per totū. Vide etiā su
pra clericꝰ.iij.Et aduerte ex archi.ij.parte.ti.ij.
c.v.post Ray.ꝛ ȳȳ.ꝛ beatū tho.ij.ij.qō.lxij.ꝛ in
glia bono ꝛ.ſ.q̄dā sua ꝓpria.i.pr̄imonialia ꝛ in
dustrialia:q̄dam ecclesiastica ad mēsaꝫ suā seu
vsus specialiter deputata ab aliꝫ distincte:ꝛ de
bita quib⁹ nunq̄ tenet restituere eriā si exponē
ret in luxuriā ls peccet.ꝛ q̄dā eccl̄iastica depura
ta specialiter pauperib⁹ vel.c.vel cultui diuino
distincta a depuratis mēse sue:ꝛ de istis semper
tenet restituere eriā si darēt in eleemosynā nisi
der his q̄bus sunt deputata:ꝛ idē de deputatis
pauperib⁹ ꝓncipalr:ſs ministris eccl̄ie secunda-
rio vt bona hospitaliū:ꝛ q̄das ecclesiastica cōia
mense sue ꝛ aliꝫ clericis vel pauperib⁹ ꝛ hmōi:
ꝛ de istis tenet si det turpib⁹ psonis vl cōsumat
voluptuose eo mō quo vbi.§.dictū est.* Scō
Qui ex officio assumpto aliꝫ defendere tenēť
satisfacere tenenť de dānis euenientib⁹ si ex no
rabili negligentia eos nō defendāt. vt oīs q̄ob
hoc habēt reditus:cappellanet ꝛ stipendarij sala
riati:medici corporū ꝛ aiarū. vt cōfessores igna
ri vltro se ad illud officiū offerētes:notarij q̄rū
negligētia cause ꝛ iura ꝓdunt:iudices ꝛ assessо
res ex ignorantia vel negligentia studendi iniu
ste iudicāt:aduocati ꝛ procuratores:magnates ar
chitectores ꝛ oēs hmōi quos notabilia negligē
tia vel ignorātia seu scientie vel artis nō excusat
ar.c.si culpa.ō iniu.s.restō.ij.§.xvſ. qō tñ in oſ-
bus stellige ḡrū ad culpā leuē de his q̄ se locāt
ꝓ tali officio secus si se ad predicta nō locāt nec
pñtenť se peritos:sed vocanť ꝛ operātur ex pie
tate:vel spōdēt se facturos qō poterūt:qz nō te
nenť nisi de dolo ꝛ lata culpa ꝛ ei q̄ tales eligit
imputeť. Ad predicta facit rex.singularis cū gl.
in.c.administratores.xxiij.q.v.vbi officiales et
alij administratores q̄ negligunt iustitiā facere
ꝛ defendere oppressos:ecclesiasticos:viduas et
pupillos sunt ipso iure excōicati post trinaꝫ moni
tionē:nec possunt absolui nisi ꝓus de dāno satis
faciant. Vide etiā supra culpa.§.iij.* Tertium
ciues de putati ad imponēdas collectas qō re
stituere teneanť vide supra gabella.iiij.§.v.prī.
ij.* Quartū.qui vēdidit publica officia ꝛ digni
tates ſm sum.ro tenet restituere q̄ accepit nō
dāti ſs paupib⁹:cū gratis ea ꝓmittere debuerit
ꝛ ſm mo. tenet ad tereſſe his q̄ ꝓ hmōi ꝓpoſi-
tos fuerūt expoliati:ꝛ raliter emētes debēt gra
uiter puniri edic.l.iuli.de ambitu.vel.li. vnice.
ff.ad.l.iuliā ambi.ꝛ insti.de publi.iudi.§.sunt ꝓ
terea.ſ.in centū aureis.ꝛ sunt infames ꝛ.ſ.t.ho.
ad ducissaꝫ brabātie dicit q̄ cū in officijs tēpo
ralib⁹ nō cōmittať nisi tpalis poreſtas vēdi pos
sunt:modo vendanť viris qui ꝓsumāť vtiles ad
eā exercēdā.ꝛ nō tāto ꝓcio quin illud recupera
re possint sine grauamine subditoꝝ:ſs ralis vē-
ditio nō expediat vr ibi ꝓbat ꝛ hoc tenet:ꝛ iura
in cōtrariū allegata intelligunt⁹ qñ dāť aliq̄d
occulte:vt supra dignitas.§.iij.ꝛ ista ꝓtra ro.te
net sum.an.* Quintū.oēs tpales q̄ suis officia-
libus male vtunť:ꝛ eos negligunt corrigere vl
officio ꝓuare cū male agāt in officijs tenēť de
oī dāno inde sequēte ꝓtertu talis officij.de quo
ḡ.oēs.§.vij.ꝛ.s.restitutio.ij.§.xvſ.quasiad finē.
* Sextū.officialis negligēs punire crimiosos
ſm Jo.de pla.in.l.ꝓcipit.C.de canoni.lar.ri.lib.
x.punīri debet eadē pena qua crimiosus:qz in
der q̄ repertū facinus nō vindicat regere:vt cō-
scius criminosa festinat. Nā est q̄dā tacitus con
sensus.l.placet.C.de excu.mu.lib.x.* Septimū.
Custodes ꝛ vigiles ciuitatū non accusantes q̄s
inueniūt esores post somū cāpane:ls peccēt mor-
taliter ꝛ sint puri si accusare iurauerūt nō tñ re
nenť soluere penā q̄ soluissent illi si fuissent ac
cusati ſm.s.Bernar.qz illi nōdū fuerāt accusati
si tñ ab eis aliq̄s munus acceperūt tenenť pau-
peribꝫ erogare:ꝛ si vidissent tales alicui dānū
inferre ꝛ non revelassent tenenť resarcire dānī
ficatis:ꝛ ideo a cōitate sunt salariati sicut ꝛ cu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

stodes vinearū ⁊ possessionū.* Octauū. Officiales ⁊ aduocati q̄ sequētes doctrinā speculū in tit. de aduo. §. cōsequēter. §. sequit⁹. §. vtriusq; vbi describit cautelas q̄s oñt hīe aduocati tā actoris q̄ rei tenēt̄ pri⁹ de olīo dāno ⁊ iteresseq; passa est ꝓpter eoꝝ versutias ⁊ cauillatiōes si cā est in iusta: si ꝯo est iusta vide supra aduocatus §. fi.* Nonū: Si thesaurari⁹ cōitatis vl̄ oñi pecuniā collectā tpib⁹ opportunis ministrer q̄b⁹ dz ⁊ iterum vtāt ea negotiādo ⁊ cambiēdo aurū ad monetā vel ecōtrario vl̄ tradēdo ad vsurā: si nec oſis ledat nec illi q̄b⁹ eā statutis tpib⁹ dz lucrū q̄ inde cōsequit̄ suū facit ſm Archi. rōne industrie ⁊ precipue cū ei⁹ amisso stat suo periculo nec ꝓprie est ibi depositū: q⁹ consistit in numero ⁊ pōdere ⁊ nō est abſignata. Si aūt staret ei⁹ amissio periculo cōitatis aut domini. lucrū eēt cōitatis aut dñi: deducta tamē mercede laboris eius. Similiter si predicti ledūtur teneēt eis similiter si fenerat peccat ipse ⁊ ꝓmittēres ad q̄s spectat cū sint participes peccati. ⁊ tenētur ad restitutionē partis si quā acceperūt.* Decimum Camerarius cōmunitatis siue depositari⁹ cōitatis qui in diuersis officijs dando vel accipiendo pecunias aliquid exigit ex consuetudine oīu seruata: ſm Archi. restituere teneē si est sufficiēter salariatus ⁊ cōsuetudo est corruptela ex immensa veniēs cupiditate alias excusaē ⁊ consuetudo rationabilis est cū seruāt aliis personis ⁊ nemo cogaē de suo prestare beneficiū.* Undecimū. Qui aliquid adipiscunt̄ ex intercessiōe pro accusatis vel incarceratis apud potestatē facta teneēt restituere oāi ſm scrīā Bern. si erāt officiales salariati ⁊ illi erant innocētes: si vero ipi nō erāt officiales salariati mereēt. si etiā illi nō erāt innocētes sed cōdēnādi teneēt illud erogare pauperib⁹: q⁹ iniuste sunt datū ⁊ acceptū. Est eñ regulare q̄ vbi ex vtraq; parte ē turpitudo lucrū est pauperib⁹ erogādū vt. §. restitutio. ij. §. ij.* Duodecimū. Dūs q̄ nihil dz nisi extorzus a se vl̄ a suis antecessorib⁹ ſm mo. remediū habet vt remittat suis subditis aliquaz seruitutē peruā: vel det aliquā immunitatē: vel faciat hospitale aut aliā eleemosynā de consensu creditorū ⁊ cōcor: dir. Quō aūt teneāt qui assumūt aliq̄ officia cū sint ignorātes ⁊ inde ꝓmiū ledunt vt notant̄ iudices ⁊ similes. vide supra culpa.

¶ Sexto q̄rit̄ q̄d iuris de participantib⁹ in
6.q̄ causando dānū p furtū vl̄ rapinā ⁊ alios modos dānificādi: ⁊ dico multa.* Primū. in furto rapina vel qualiber iniusta dānificatione causanda pricipat aliq̄s nouē modis ita q̄ restituere teneē: q̄ modi ꝓtinenē his versibus quos ponit. s. Tho. ij. ij. q. lxij. xōō. ⁊ albe. ⁊ cōiter alij Iussio. cōsiliū: ꝓsensus palpo recursus. participās nullus nō obstans nō manifestans. i. partē hz i causa furti vel damni qui iubet vel consulit vel cōsentit: vl̄ laudat: vel receptat: vl̄ cooperat vl̄ tacet cū videt dānū inferri: vel nō ꝓhibet vel non manifestat rē subtratā. his sum. Ang. Addit decimū p cooperationē: hz iste est q̄ exprimit in ꝓbo consensus. Intellectū aūt̄ versuum vide parti. sequēti ſm predictos.* Sēcm. Igit̄ primo q̄ iuste tenēt̄ insolidū ⁊ ꝓncipaliter etiā si nihil inde habuit. ar. c. iulianus. xj. q. iij. intelligē si ex iniustione sequuta est ablatio vel ꝓbabiliter credit subsequuta hz cōter doc. ⁊ idē i sequēt⁹ q̄ ꝓsequenter innuit q⁹ vbi est solū dubiū: nō est oōliter gariū: q⁹ ceteris paribus ꝓtio: est cōditio possidētis. i. si ob turpē. ff. de cōdi. obtur. can. ⁊ idē si communicatus est: ⁊ sil̄r si ngie suo factā ratam habuit ſm pe. de pa. xj. q. iij. si cōsentit cū duob⁹ c. sequenti. ⁊ de resti. spo. cū ad sedē. ⁊ idē mo. limitās hoc verū q̄n ex ratihabitiōe impedit restitutiō. sed credo verū in dulciore: sicut ⁊ in mandato cui ratihabitio cooperatur ꝓ reg. ratihabitio in. vj. Et sil̄r sedo tenēt̄ insolidū q̄ cōsuluit si ex hoc sequitū est dānū nō aliter ⁊ hoc q̄ hic hz de consilio rapines ſm Archi. locū hz etiā in cōsilio de collectis imponēdis clericis sine licētia pape de sen. exc. nouerit. ⁊ in cōsilio vsurarū ſm pe. de pa. ⁊ in ꝓsilio malo aduocati: etiā ex ignorantia ſm cūdē: ⁊ ſm richar. in consilio nō restituendi aliena. ⁊ ſm duran. in cōsilio ꝑdendi iniq̄ statuta: ⁊ in quocūq; consilio damnificandi ꝓximū sciēter vel ex ignorātia crassa sine quo talia nō fierēt ſm archi. post richar. ar. de sen. exc. nuper in gl. Quidā tñ volūt q̄ ista distinctio sit als erat facturus vel nō locuz nō habeat nisi in consilio dato in maleficijs: nō in Sctīb⁹. de q̄ vide pañ. in. c. nuper. de sen. exc. ⁊. §. cōsiliū. §. rij. Et sil̄r tertio tenetur insolidū cōsentiens consensu cooperatiōis sine quo factū nō fuisset. als ſm rich. ꝓsentiēs peccat mortaliter: sed restitutionē nō teneē. ⁊ ſm Ray. extendit̄ ad exhortationē intellige etiā p turbas ſm ho. ⁊ inno. ⁊ sequentā sciēter facrā sine qua factū nō fuisset. ⁊ gñaliter ad facientē instrumēta ⁊ dārē signa vel opē sine qua nō ꝓ furto vel dāno: q⁹ oēs teneēt furti. unti. de obliga. q̄ ex qua. de na. §. interdū. ⁊. ff. e. l. is qui ope. ⁊. ff. de fisca. l. nihil. Ex quo colligitur q⁹ si plures simul ledūt tñ vn⁹ sine alio vel plures sine isto lesissent iste teneē solū ꝓ rata. i. portiōe sua: si distingui nō pōt q̄ iste intulit ab eo q̄ reliqui intulerūt ſm Ray. ⁊ gl. eius. ⁊ vl. ⁊ inno. ⁊ hoſ. habita tñ ſm eos hac estimatione vt magis strēnu⁹ ⁊ magis honestibus timoribus cedentiēs in pl⁹ teneaē. scz arbitrio boni viri. ⁊ si oēs sunt pares vide. j. parti. quarta. Qui etiaz addūt q̄ hi qui raptores adde vel lesores sequit̄ da

predā: si credāt eos ex hoc ⁊ nō aliās facturos teneēt insolidū: si ꝯo credāt nō ex hoc facturos hz solū pl⁹ facturos. teneēt solū de illo pluri hz Inn. ⁊ ho. si ꝯo nō pl⁹ fecerūt q̄ alias erāt facturi ſm predictos teneēt tñ de his q̄ habuerūt ⁊ de dāno a se vel ab his qui sunt de familia sua illato directe vel occasionaliter. ō sen. ⁊ re iudicij. j. ⁊. A. ō eta. ⁊ q̄li. tuā. de sen. exc. inter alias. q̄s. iij. q̄li multos. vnde in hoc distat auxiliū a ꝓsilio: vt. j. par. iij. ⁊ si dicti nihil habuerūt vl̄ nocuerūt nō teneēt in aliquo ſm predictos: hz tū caueāt sue pscie: q: si pati erāt oēkedere lesores ⁊ hi sine eoꝝ pñtia nō fuissēt: aut nō tñ rapuissent vl̄ lesi ꝑpt eoꝝ pñtiā nō audebāt se ōfendere qui se als defendissent teneēt ſm ho. ost. et Inn. Et si fuissent vt eos retraherēt a rapina teneēt insolidū vl̄ de illo pluri: imo ſm eos: ⁊ Direc. Et si fuissent also pacificādi: nisi hoc aduersarys significasset. Et ārto teneē insolidū palpo. i. adulator: laudās raptorē vl̄ lesorē si ide sequtū est dānū als nō: nisi ingrū lesit ⁊ idē per oia dic ſm pe. de pa. de detractore ⁊ ſm Archi. de irrisore si sunt eā lesiōis sine qua nō. Et sil̄r ārto teneē insolidū q̄ recursus ꝑbet receptādo fures aut lesores aut res furatas si als lesio nō fuisset facta aut post. ꝯ facta est. ⁊ ex hoc impeditur restitutio ſm pe. de pa. Sed p hoc aduerte q̄ receptās sciēter furē: aut rē furtiuā teneē furti quasi operā prestās furto: ⁊ ita intellige Bart. in. l. furti. ff. de fur. sed quo ad restōnes hz Inn. ⁊ hoſt. in. c. sicut dignū. teneē ō of dāno cui⁹ receptatio furis fuit̄ sine ꝯo ad receptionē vel rerū teneē si ex hoc res sublata nō ē habita a ꝯo ofio. d. l. eos. arg. l. q̄ vas. §. ij. ff. ō fur. ⁊ hoc si fecit sciēter. l. q̄ naufragiū. ff. ō incē. rut. ⁊ nau. §. nō tñ secus si ignoranter vel vt redderet ofio: q⁹ nō teneē: vt in. d. §. nō tñ. Et ſm Mo. si tam receptauit teneē restituere ofio: nisi inde periculū emineat latroni: vel alteri pſone. Et sero teneē participās qui si participet in crimīe teneētur eo modo quo dictum est: si vero solum participat in re sublata: si quidē comedēdo vl̄ de. l. §. vlt. emēdo, vid. j. §. sequēti. si alio modo teneē restituere inquātum participauit: ⁊ hoc nisi res furata trāsiuisset in dominiū furis: puta q⁹ est pecunia ⁊ mitta cum alia vel granum aut vinum taliter cum alio mixtum vt discerni non possit: quo casu transit in dominium furis lege si alteni nummi. de soluti. ⁊ lege nam et si fur. ff. si certi petatur. ⁊ lege si frumentum. ff. ō rei vendi. ⁊ recipiens nō tenetur restituere nec peccat si fur est soluendo: alias sic nisi ignoranter et bona fide consumpsisset: nec tunc esset locupletio: quia nō tenetur: secus si extāt vel sit factus locupletior. ⁊ q⁹ postḡ scit tenetur vt supra fructus. §. primo ⁊ secundo. Et septimo mutuus. i. q̄ videt furtū fieri ⁊ dolose tacet: cum posset impedire qui tamē restituere non tenetur: nisi ex officio obuiare teneēt. Et octauo nō obstās. i. q̄ obsistere pōt ⁊ nō obstat: de quo sicut ō multo dicendū est q⁹ nō teneē restituere nisi obligetur ex officio. vt principes vl̄ rectores q̄ ex officio teneēt cōseruare iustitiā. cū reddit⁹ eoꝝ sint stipēdia ad hoc instituta. aliās teneētur de oī dāno: q̄s sto. limitat: nisi obuiādo imminēret periculū reipublice vl̄ ꝓprie pſone. ad de vel rerū: q⁹ sicut se ita ⁊ sua plus hz obligere q̄ aliena. Et nono manifestās scz rem sublatā: qui similiter non teneē: nisi ex officio teneētur vt supra q̄ teneē in iudicio ⁊ extra: ⁊ iura q̄ volunt priuati teneri nō loquunt̄ de restitutiōe sed de peccato: q̄s dolose tacet: vt capitulo q̄ cū fure. extra de fur. Si tū producerēt in testem ⁊ interrogaret ſm ordinē iuris: non manifestando teneret̄ de restituēdo. q⁹ tūc ex officio tenetur manifestare. ⁊ ista archi. voluit post sto. ⁊. xiij. di. decimaquinta. ⁊ ista est. q⁹ qui in iudicio requisitus nō vult fateri veritatem aūā scit ſm Bal. in. l. ꝓpterea. C. de epi. ⁊ cleri. efficit testis falsus ⁊ teneē ad restitutionē insolidū. Et facit q̄ no. Panor. in. c. q̄ cū fure. de fur. ⁊ Bartol. in l. cuile est. C. eo. Quod limita nisi sciret in confessione. de excess. prela. dilectus. Limitat etiaz Archiep. ⁊ Sco. nisi inde immineret sibi periculū star⁹ vel pſone adde aut rerū q⁹ nō teneē de restitutiōe ⁊ si de peccato. ar. vndecima questione tertia. quisq̄s. de fur. q̄ cū fure. Urrū aūt teneāt q̄s reuelare furē. dic q⁹ nō ad ista pertinā ſm Inn. in dicto capitulo qui cū fure. ⁊ bar. ⁊ Ange. ⁊ Raphā. in dicta l. cuile est ⁊ hoc tam de iure ciuili q̄ canonico: secus si quis in iudicio iuridice requiratur. q̄d ſm hoſt. limitat nisi furi imineat periculū mortis: q̄ ⁊ Sum. Angelica sequit̄ hz nō opz sic limitare q⁹ testis sit laicus teneē per dicta supra accusario. ⁊ infra dicēda in ꝯo testis: si ꝯo sit clericus nullus eū ꝓp iudice requirere cū periculo sanguis citra papā. * Certiū. Pro maiori tamē notitia sciendū est q̄ Archi. facit regulā circa primos quinq; modos quo quilibet teneē insolidū id est in totum si alius id actū nō fuisset. etiā si nihil de rapina peruenisset ad eum aut per se nihil dānī intulisset. si aūt alius actū fuisset sed nō tantū quilibet ad illud plus teneē insolidū: si aūt actus fuisset ⁊ nihil plus actū est per opus predicto⁹ q̄ in nullo teneē nisi quantū ad eos de rapina peruenisset. in hoc cōuenīūt omnes doctores ⁊ summiste. Quantum etiam ad tres vltimos facit regulam quod in quolibet illoꝝ officialis cus-

Universidad de Deusto
Biblioteca

er suo offō teneak ad obuiādū: tenek isolidū ēt
si nihil ad eū puenīt: si ho nō sit officialis quā-
uis peccet: nō teneak ad satisfactionē: intellige
ēt si dolose hoc faciat: ꝛ l̄ ꝑ puenīsit oēs docto.
ꝑter vnū. s. Rich. ꝛ oēs summiste ꝑter vnuz scz
sum. Ang. q̄ post Rich. singl'r ꝫ ros. ꝛ sup. ꝛ Sco.
ꝛ oēs tenent qō tenek ad restōnē q̄ dolose non
ꝓhibet cū possit: sec' si ex negligētia vel timo-
re aliq̄ sz est irrationabile renere ꝫ oēs docto.
fundatos in bona rōne. s. q̄ ad restōnē nullus
tenek nisi q̄ abstulit vl' fuit cā ablatiōis rei alie
ne: q̄ q̄ nō fuit cā inequalitatis rerū nō tenek
causare eqlitatē. Nec ob. c. quā te. ō sen. exc. qō
forte mouit istos: vbi q̄ nō defendit clericū cuz
possit ē excōicat': q̄ hoc ē spāle ibi ꝑpter fauo
rem ordinis clericalis ꝛ volūtatē pōtificis q̄ in
obligatione restōnis nihil opāt: q̄q̄ gl. ibi hoc
intelligat de his qui defendere tenenk ex offō.
* Quartū. Quādo multi raptores adde vl' leso
res sunt q̄ss pares q̄: nō ḧnt ducē nec vn' mag'
ducit aliquē q̄ ex ꝫ rio ꝫ. Abo. si vadūt insimul
quasi vn' exercit': q̄libz tenek insolidū q̄s vn'
sine alio nō auderet ire vl' nō posset inferre oā
nū: q̄: i tali casu q̄libz alios iuuat ꝛ facit forcio
res: ꝛ oēs sunt cooperatores: si ho nō iuerūt sil'ꝫ
q̄libet ꝑ se faciebat oānū: q̄libet tenek ꝓ eo
qō fecit vel dato q̄ iuissent simul: recurrendus
est ad regulā dictā ꝛ si vn' sine alio vel ei' pre
sentia nō lesisset q̄libet tenek insolidū alias ꝓ-
lata. Sz Pañ. post Inn. i. c. sicut dignū. ō homi.
aliter distinguit lz sub eadē smia. Nā si vnus nō
fuit in culpa in subtractione facta per alīū nō
tenek restituere nisi q̄tū ipse aspoztauit. si ho
fuit i culpa: aut dedit ꝓsilū ꝛ tenek insolidū in
cōscia: siue ꝑncipalis inueniak siue nō: siue oā-
nū passus ꝫ ꝑncipalē velit agere siue nō: aut de
dit auxilū: puta q̄: associauit vel hmōi: ꝛ sic te
nek inquātū oānū est pl' datū ex auxilio suo ꝛ
sic in totū: vt q̄ vn' rē sine alio poztare nō po-
terat: vel vn' sine alio nō iuisset tenek in totuz
ff. de fur. l. sed ꝛ si q̄s subripit. §. si duo. ꝛ ratio
diuersitatis est inter oanē cōsiliū ꝛ auxilīū: q̄
cōsiliū vagat sup totū furtū: nō aūt auxilīū: ꝫs
ad id restrigīt sup quo ꝑstak. Host. aūt indistin
cte tz oēs teneri insolidū q̄uis ēt vn' ꝑ se potuis
set: ꝛ alle. l. ista vulnerat'. §. fi. ff. ad. l. aquil. ꝛ. l. si
plures. ff. ar. fur. ce. et. l. §. fi. si q̄s te. li. ef. uis.
fue. ꝫs iste leges loquunt quo ad penā qua oēs
tenēt insolidū: vt no. gl. in. o. l. si plures. in ꝑscia
aūt vbi pena nō hz locū: nisi post cōdēnationē
dic vt. s. * Quintū. Scōm. s. Tho. Ray. ꝛ Host.
si vnus satisfecerit integral'r lesoꝛ oēs ab eo li-
berati sunt: q̄: bona fides nō patīt vt idem debi
tū bis exigak. ff. ō reg. iu. bonafides. ꝛ ꝑm Ray.
ille cui sic fit satisfit: pōt ꝛ oz q̄tū ad iudicium
ale cedere actionē et q̄ totum soluit non quidē
vt ab vno totū exigat: nisi forte a ꝑncipali: sed
vt ꝓ ꝑtibus petat a singulis: quantū autez
ad forū contentiosum cedere nō potest: nā qua
fronte potest petere cessionē qui ex culpa sua
dānatur. ff. de admi. tu. l. si plures. la. §. ꝛ. ff. ō tu
re. ꝛ ra. distra. l. §. nunc tractemus. Siue aūt
fiat cessio siue nō in conscientia Host. dicit ne-
distincte quod alij teneneṁ ei: q̄: inutiliter gessit
eoꝝ negotiū ꝛ consequenter tenentur habe
re ratū ꝛ ei satisfacere. ff. de neg. gest. l. cū pecu
nia. ꝛ. l. soluendo. quod summa Ang. dicit verū
solum quo ad eum qui fuit causa sine qua non
inducendi eum q̄ soluit ad illud sed melī' sum
ma Ros. ꝛ supple. cum. s. Thom. distinguunt q̄
si soluit ꝑncipalis: puta ꝑnceps: oēs sunt li-
berati: si vero soluit alius: tenentur ei illi qui
sunt ꝑncipales: ꝛ illi ad quos res peruenit: et
videtur velle. s. Thom. vt exponunt ꝓdicti
post Pis. ꝛ Archi. quod si isti tales nō restituāt
ei ceteri tenentur ꝓ ꝓtib' suis: nec obstat
turpitudo sua repetendi vt dicit summa ange-
lica in foro anime ꝛ ita cum ꝓdictis tenet Jo
no. in capitulo sicut dictum. de homi. ꝛ Host.
in sum. Rayn. ꝛ Asten. ꝛ Abo. alioquin peiozis
conditionis esset qui penituit ꝛ restituit quas
rebelles. In foro tam ñ exteriori aliter distin-
guendum esset secundum Barto. in. l. finali. §. si
plures. ff. de eo per quem fac. er. * Sextum. Si
spoliatus liberaliter remisit secundum Inno.
in dicto capitu. signum. de homi. si quidez remi
sit ꝑncipali vt raptori vel ꝓcipienti: libera-
tus est cōsiliator: et huiusmodi: nisi ad eum ali
quid peruenisset: quia teneretur nisi alius ꝓ
eo satisfaceret: ꝛ tunc in casu anime id est in fo
ro conscientie: cum autem in iudiciali secundū
summā confessoꝛ tenetur consiliatoꝛ ei qui ꝓ
se satisfecit: si vero ecōtrario absolnitur ꝑsilia-
toꝛ: nō est liberat' ꝑncipalis id est raptoꝛ: aut
is ad quē res peruenit. q̄: naturali ꝛ diuino iu
re sublato ꝑncipali tollitur accessoꝛij nō ecō
trario. de consti. translato. * Septimū. Ad scien
dum aūt quis sit ꝑncipalis: secundū quod se
cundum sanctum Thomā secunda secunde. q.
lxij. ar. sexto. ad primum quod qui rem habere
netur ratione ipsius rei: ꝛ consequenter tenit
quod qui rem habet nūquam est liber a restitu
tione: etiam si ꝑncipalis satisfecisset: vt etiaz
bene dicit supple. vnde quātuz ad restitutionē
qui rem habet semp est ꝑncipalis: licet non
quantū ad perpetrationem delicti. Igitur ꝓn
cipalis est qui rē habet respectu omnium: q̄ ve
ro iussit est ꝓncipalis scōo loco respectu om
alioꝝ. deinde tertio loco qui executus est exce
ꝓto q̄ in societate quilibet est ꝓncipalis in

ꝑte fuatū parte vero socij secūdari'. Octauū
Si spoliat' suspicat rē l̄ ā esse i hac vel illa do-
mo: ꝛ petit iudicē vt dom' illa ꝙrat aperiat seri
nha lz videatur q̄ hoc debeat facere iudex p. l.
requirēdi. C. de ser. fugi. tū doct. cōiter pelluāt
spāle esse in seruo ꝛ ꝑsonis q̄ ꝑt' delū cōmittere
in se occultādo: sec' in reb' alijs: q̄: periculosuz
est vt ꝑter familias pandat alijs suis patrimo
nia: nisi suspicio esset vehemēs. ar. l. §. ff. de que.
7.q. ¶ Septimo ꝙrit q̄d uris de participātib' l̄ fur
to vel rapina aut rē aliena per emptionē: ꝛ disco
lea. * Primū q̄ emit rē quā sciebat vl' ꝓbabili-
ter credebat furtiuā grauat in q̄q̄ sine sit ꝓ-
muo emptoꝛ sive scōs vel alī' in infinitū q̄ssidē
ius est ac si ꝓm' esset. ff. de mino. l. sed vbi. ff. de
pe. here. l. §. fi. l. §. si autē. Primo enī rem ek resti
tuere rē nec liberatur ꝑ statutū disponēs q̄d sit
emētis publice in mercato vel hmōi sm Dir. nec
vendēdo aut qualitercūq; alienando: nec morte
rei aut ei' amissiōe qualicūq; vt si auferak violē
ter aut inscīēter de vsu cadat: aut quocūq; casu
eriā fortuito ḡn teneaṁ ꝓcedū restituere secūdū
optimū statutū. rei. i. §. summā q̄d valuit postq̄
ab illo fuit empta. de restitu. spo. grauis. i. in re
furtiua. ff. de furt. ꝛ. l. si nauis. §. si ḡaliter. ff. de
rei vēdi. Et ratio est q̄: furtū cōmisit rē alienā i
uito dño ꝓtractādo. l. §. ff. de fur. fur autē semp ē
in mora. ff. de condi. fur. l. si ꝑ furē. Fallit q̄n res
dño loco ꝛ tpe obtulit ꝛ ille recipere recusauit:
q̄: tūc purgauit moꝛā. o. l. in re furtiua. vū si pe-
riret vl' deteriozaret sine culpa sua nō teneret.
scdo tenek restituere oēs fructꝰ ꝓceptoꝝ ꝙ tpe
intermedio percipi potuerūt. d. ca. grauis. sed ꝫs
Ray. itelligē fructꝰ ꝙ supsunt deductis expēsis
ḡa fructuū ḡrendo q̄: cōgrādoꝝ ꝛ pseruādo
rū factio. q̄ deducuntur tā a male q̄ a bone fidei
possessoꝛe. ff. de pe. here. l. si a dño. tertio q̄: non
pōt a dño petere ꝓciū q̄ vendit. l. in ciuile. C. de
fur. etiā si statutū esset q̄ posset petere cū sit ꝫ
bonos moꝛes. dist. viij. q̄ ꝓtra: quarto q̄: ō dicto
ꝓcio etiā agere nō pōt cōtra vēditorē in foro cō
scientioso: cū sibi obstet sua turpitudo nisi exp̄sse
cauerit. x. q. ij. hoc iua. l. si mancipiū. C. de rei vē-
di. secus in cōscīētia q̄: sm Alexā. de ales in. iiij.
lxij. ar. sexto. ad primum quod qui rem habere
tur pōt rē eidē restituere ꝛ ab eo ꝓciū petere. cuz si
bi potius q̄ alteri possit cōsulere: debet ēt. in-
ducere inquit furē ad restituendū dño. quito q̄:
pdit expēsas voluntarias: vt si meliozauit equū
tamē in cōscientia quibusdā videtur equū vt ra
tionabiles expēsas ad meliozandū dom' resti
tuat nisi ꝑ cīuile iudiciū in penā furtoꝝ amissis
fer. Scoꝛ. Ray. nisi sic res meliozata puenerit
legitime ad manus dñi vt supra furtū. §. penul.
* Scōm. Sz vero talis emptoꝛ ignozabat rē esse
furtiuam ignozantia crassa aut supinaṁ q̄: ex-

ercōicabat tales raptoꝛes. vl' ꝛpe belli emit ꝛ sic
pendiarijs callicē vel missale: vel cōiter tenebaṫ
q̄ erat res furtiua: aut q̄ ex bello iniuste sub-
ta erat sm ho. non excusaṫ q̄: debuit cogitare:
vnde sil'r tenetur q̄ scienter emit. ar. l. late culpe
ff. de ver. signi. ꝛ. c. apostoli. de cle. ex. mi. ꝛ. c. q̄ in
hūanis. xij. q. ij. ꝛ. c. si cupis. xvj. q. j. Et idē ꝫs ho.
de eo q̄ dubitat nec tū ꝑ posse q̄suit. Et idē ꝫm
Ray. de eo qui de hoc ex negligentia nihil cogi-
tabat q̄: tenek restituere intellige sicut male fi-
dei possessoꝛi negligētia erat magna. vel simpli
citas fatua: q̄: lata culpa equiparatur dolo. de
consti. vt aiarū. li. vj. Et idē secūdū doctoꝛes. de
eo q̄ laboꝛabat ignorantia iuris. vt q̄: credebat
rē esse furtiuā sed emptionē talīū non credebat
iniustā: ꝛ rō est: q̄: hec ꝓhibitio a iure naturali
traxit oꝛiginem. cuius ignorantia non excusat.
* Tertiū. Si ho bona fide nō credēs rē fur tuaz
emit vt sibi retineret tenek quidē restituere vbi
scīuerit veritatē: nec pōt a domino ꝓcīuz pete
re. C. de fur. l. in ciuile. sed non tenek sil'r: vt ꝓcoꝛ
sed hec bōa fides quinq; sibi cōfert. Primo quia
ea durāte usq; tenek eā restituere. l. ij. C. de fur.
scdo q̄: fructus consumpti ꝓ o bona fide durante
nunq; tenetur restituere. l. bone fidei. ff. de acq.
re. dom. ꝛ. l. fructꝰ. ꝛ. l. si ex diuerso. §. fi. ff. de rei
vendi. sed solū restituere tenetur extantes. s. in-
quantum factus est locupletioꝝ. de quo dicit su
ꝓa fructuū. §. ij. ꝛ. iij. tertio q̄: si durāte bona fi
de res periit v. nō tenek: q̄: nō erat in mora: ꝛ si rē
alienauit venditione vel alr nō tenetur reddere
ꝓcīuz: q̄: dolo non desiit possidere. ꝛ ꝓcisi ex
re furtiua nō est furtiuū. ff. ō fur. l. ō vas. ō alie.
iudi. mu. ca. fa. c. f. nec aliud solū: nisi incrū si ex-
tat aliquid ex quo factꝰ sit locupletioꝝ. l. nam ꝛ
hoc natura. ff. de ꝑdi. ide. ꝛ idē de ꝑcio ex quo fa
ctus est locupletioꝝ: si dominus rēm cōsequi nō
potest: q̄: ꝓcisi succedit loco rei. ff. de per. he. l.
si ꝛ rem. quod intelligē verū etiā si post bonam
fidē: sed ante scientiā ꝛ credulitatē de furto ven
didit: oubitās tamē an sit furtiua: q̄ adhuc non
erat in mala fide ꝛ sic censebatur in bona. vt est
ex. optimus in. c. si virgo. xxxiij. q. ij. ꝛ. c. quoviꝫ
ō. ꝑscriptio. s. §. iij. ꝑti. iij. quarto q̄: pōt expēsas
factas in bona fide circa rē cōseruandā aut me-
liozandam retinere vt. s. expēse. §. iij. quintoq̄:
si restituerit eā iudice sentēciāte agere pōt de ꝑ
cio etiā in foro ꝓtentioso cōtra venditorē. xij. q.
ij. vulterane. ꝛ si per plures emptoꝛes transierit
vnus pōt agere cōtra alīū. ff. de mi. l. sed vbi. nō
autē si ad sacerdotis imperiū restituit. l. si rē. ff.
de euic. sed in conscientia inducendus est ꝓcogē
dus venditoꝛ vt eum seruet indēnem ar. c. fin. de
empt. ꝛ vendi. Unde consulendum est ei vt se fa-
ciat citari iudicialiter a dño: ꝛ denunciet vendi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tor: vt eũ defendat ⁊ ſeruet.* Quartum. Si vero emit bona fide vt reſtitueret oñoꝛ: eã alias nõ erat habiturus aut nõ tali precio ſm ꝙſt. ⁊ mo. repetere põt ꝓciũ qõ dedit ⁊ intereſſe ſuũ: qz vtiliter geſſit negotiũ ei⁹ ⁊ expẽſas moderatas niſi ex re vtilitatẽ habuiſſet: qz teneret ꝙpenſare fructꝰ cũ expẽſis ⁊ precio ar. l. ſz an vltra. §. ij. ff. de neg. geſt. ⁊. c. cũ dilecti. §. fin. de accuſa. ⁊ ſi periret aut eã amitteret ſine ſua culpa nõ teneretur. hec tñ intellige ſi vtiliter egit ꝓ oño vt qz emit precio paruo. nõ aliter: qz ceſſaret cã ⁊ cõſequẽter effect⁹ de ap. cñ ceſſante. Aduertendũ eſt tñ qõ tali emptoꝛi in foro contentioſo nõ credet: niſi fuiſſe publice proteſtatus qõ ea intẽtione emebat. ar. l. neſenni⁹. ff. de nego. geſt ⁊. l. ij. §. de fur. ⁊ in. c. vnico. vt eccleſia bñ. ſz aliter eſſet in cõſciẽtia.* Quintũ. Qui rẽ emit quã nſcẽ ſcit furtiuã ſm ꝙſt. ⁊ mo. poſt diligentẽ inq̃ſitionẽ oñi ſi eũ nõ inuenit tenet pauperib⁹ de re vel precio ⁊ fructib⁹ ſi emit mala fide: ſi vero emit bõa fide reddere rẽ venditoꝛi recuperato precio ſuo ſi põt: alioquin oẽs fruct⁹ nõ cõſumptos in bona fide ⁊ ꝙcq̃ vz vltra id qõ ipſe dedit pauperibus erogabit ⁊ publice ſm cõſiliũ Ray. vt vitet oĩs ſuſpicio ⁊ liberat⁹ erit. ar. ca. quatuoꝛ. rij. q. ij. qz etiã vtiliter geſſit negotiũ oñi. ⁊ pcoꝛ. ſatisfo. vld. ⁊ ℣. poſſet tñ prelat⁹ ei pauperi eã relinquere ſm ꝙſt. ⁊ vid. Et ſi facta donatiõe pauperibus appareat oñi: tñ liber erit q̃ dedit de cõſilio boni viri premiſſis debitis proclamatibus ⁊ diligenti inquiſitiõe. ſ. reſtitutio. viij. §. iij. ar. eoꝝ nõ que in ſimili dicit lau. de rickol. poſt fede. de vſurario publico vt infra.* Sextũ. Emẽs a furioſo: pdigo vel minoꝛe ⁊ hmõi q̃b⁹ vel per ius vel p iudicẽ eſt interdicta vendẽdi poteſtas: tenet reſtituere rẽ: qz malefidei poſſeſſoꝛ eſt emẽs cõtra legũ interdicta. l. quẽadmodũ. C. de agri. ⁊ cẽ. Quomõ aũt teneat q̃ emit rẽ eccleſie ſine ſolẽnitate vĩõ. ſ. alienatio. §. xiij. ⁊ cleri. iij. §. xij. vtrũ vero emẽs aliquid ſuo nomine de pecunia
8. q. 1. di. aliena faciat illud ſuum vide. ſ. emptio. §. xxij.

¶ Octauo q̃rit quid iuris quo ad geſtoꝛes negotioꝝ geſtoꝛ tenet ei cui⁹ negotiũ gerit de oi dãno qõ ꝓceſſit volo ſuo vel lata culpa vel leui vel etiã leuiſſima: qñ ali⁹ diligentioꝛ erat geſturus vt inſti. de obli. q̃ ex ℊſi ꝓtra. na. inprincipio vbi ange de are. no. qõ regulariter geſtoꝛ nõ tenetur de leuiſſima culpa niſi qñ alius diligẽtioꝛ eſſet geſturus: ⁊ rationẽ hui⁹ vide ꝙ Bar. in. l. ꝙ nerua. ff. oepo.* Decũdũ. Utrũ aũt teneatur de caſu fortuito gl. in ꝙo obligatũ. enumerat ſex caſus in quib⁹ tenet: ⁊ econtrario ille cuius negotia geſta ſunt tenet ad expẽſas quas fecit negotioꝝ geſtoꝛ: qõ tñ fallit in pluribus caſibus. Primo qñ ꝓceſſit proteſtatio qõ nõ gerat: vt in l. neſennius. ff. de nego. geſt. fecũdo qñ geſſit paterna affectione: vt ſi intrinſec⁹ ꝓſtitit alimẽta ꝓigno. vel in eũ erudiẽdũ expẽdit. l. ſi paterno. C. de neg. geſt. ſecus ſi alimenta preſtitit vt repeteret. ꝙ probare oꝝ ſm quoſdã ex preſtantibus vt ſm bar. in. d. l. ſi paterno. q̃ſi de eo qõ expẽdebat faciebat libũ rationſi. tertio qñ maritus geſtit erga vxoꝛẽ maritali affectiõe puta fecit expẽſas curãdo eã. de quo vide bal. in. l. ſi donaturus. ff. de condi. ob. tur. cau: ⁊ Alex. in. l. qõ in vxoꝛẽ. C. de nego. ge. ⁊ infra vxoꝛ. quarto qñ ꝓpter oĩmodicam affectionẽ ⁊ pietatẽ. vt ſi mater expendebat in faciendo dari tutoꝛe pupillo. l. ſ. C. de neg. geſt. ⁊. l. is q̃. ff. e. gl. tñ in. d. l. ſ. dicit q̃ non q̃cq̃ mater impedit donare ꝓſumit: ſz hoc iudicabit ex qualitate ⁊ quantitate impenſarũ ⁊ facultate matris ac filij. Adde q̃ not. bar. in. l. alimenta C. de nego. geſt. quod quandoq̃ mater expendit circa pſonã filij de neceſſitate ꝓcẽſa. vt qz eſt intra cunã. vel aliqn nõ hz vñ viuat vel qz mr̃imonio niſi eſt ſolutũ oĩoꝛtio ⁊ onus filioꝝ ſpectat ad eã. vt. C. de pat. po. l. nec filium. ⁊ hoc caſu nõ hz repetitionẽ etiã ſi fuerit proteſtata qõ faceret alio reperendi: vt etiã dicit glo. in. d. l. alimenta. Quandoq̃ expendit in neceſſitate cauſarum. vt impetrando tutoꝛes ⁊ in hoc fiunt expẽſe tripliciꝰ generis. vt not. idem Bart. in. d. l. neſennius. quia quedã fiunt circa perſonaz pupilli: vt ducendo eum romam. vel ad aliã ciuitatem cauſa petendi tutoꝛem. ⁊ iſte repetuntur. quedã vero fiunt in perſonã ipſius matris eunris ad petendũ tutoꝛem. ⁊ iſte repeti non poſſunt: quia cum matri hoc iniungitur intelligif ſuo victu. vt. l. ſuo victu. ff. ỏ oper. liber. quedã vero fiũt in procuratoꝛibus aduocatis ſcripturis ⁊ ſimilibus: iſte repetunt a filio ḥcq̃ inquit dicat ꝙ alios. hec ille. qñmater expẽdit ex volũtate ⁊ tũc dicit Bart. in. d. l. alimenta. quod aut onus alimentã diſpectat ad aliũ: puta ad patrẽ. ⁊ tũc ab illo patre poterit mater repetere. vt. d. l. neſenni⁹. non aũt ab ipſo filio etiã ſi fuerit proteſtata: qz alit⁹ erat facturus. qõ etiã tenet gl. in. l. neſenni⁹ ex quo nota qõ iſta proteſtatio declaratoꝛia volũtatis non habet effectũ in his q̃ a noſtra volũtate nõ depẽdent: ſed ſunt deciſa ꝙ legẽ aut onus alimentãdi ſpectat ad ipſum filiũ. ⁊ tũc ſiquidẽ mater gerebat alia negocia filij in dubio videt expendiſſe de bonis filij: vt. d. l. neſennius. ſi vo negotia filij nõ gerebat in dubio videtur facere animo non reperendi. vt. d. l. alimẽta. niſi fuiſſet proteſtata. d. l. neſennius hec. Bart. * Terciũm. Tutoꝛ aũt ⁊ curatoꝛ reſtituere tenet omne damnum quod pupillo vel minoꝛi proceſſit eoꝝ dolo lata culpa vel leui negligentia non autem leuiſſima. l. quicquid. C. arbi. tu.

Quartũ. Si tutoꝛ moꝛe ciuilatis noſe pupilli mittit encenia magiſtro ⁊ ſuiſcõiũctis ſcõz Jo. de pla. inſt. de act. §. actionũ. pupill⁹ tenet tutoꝛi rõne negotioꝝ geſtoꝝ. l. cũ plures. ff. de admi. tut. qz talia encenia ex quo ſumptũoſa fuerta dicũtur quaſi debita ſm gl. in. d. l. ſ. §. ſed nõnullos. ff. de tu. ⁊ ra. diſtra. Quintũ. Si meo creditoꝛi ſine mãdato meo ſoluiſti ⁊ me liberaſti ſoluendo nomine meo ſm eũdẽ cogoꝛ habere ratũ ⁊ obligoꝛ tibi actiõe negotioꝝ geſtoꝝ ad reſtitutionẽ pecunie ꝙ me ſolute: ſec⁹ ſi nõ vtilit ſoluiſti: vt. l. cũ pecunia. ff. de neg. ge.* Sextũ. Si tui ptẽpla tiõe ſine tuo mãdato tuũ filiũ ab hoſtib⁹ aut latronib⁹ redemi vel aliã rẽ tuã neceſſariã quã redimere teneberis ſcõm eũdẽ mihi teneriscadez actiõe tũmo hoc caſu põt vir dotẽ expendere ꝙ redimẽdis ꝓpriis filijs vxoꝛis. l. ſed ſi ideo. ff. ſo. ma. Nã ſi pf filiũ captiuum vel eẓioꝛ vel ali⁹ ſucceſſurus redimere negligat ſucceſſione ꝓpria tur: vr in autẽ. ſi captiui. C. de epiſ. ⁊ cle.* Septimum. Tutoꝛes curatoꝛes ⁊ alioꝝ negotioꝝ geſtoꝛes ac filijfamilias qui noſe alieno ọ̃ãno ĩ tulerunt nubilo ad eos ꝓuenĩẽte vtrũ poſſit reſtituere de bonis eoꝛũ quib⁹ acquiſierũt illis neſcientib⁹ aut etiã inuitis: quida dicũt indiſtincte qõ ſic: qz in hoc vtiliter gerunt curã eoꝝ cũ ad hoc illi teneren̄t: ꝺ̃ã vero equius diſtinguit ſic. Nã ſi adhuc habẽt adminiſtrationẽ hoc poſſunt ⁊ debẽt ſi nolunt ipſi remanere obligati cũ tali tamen cautela qõ nõ poſſint poſtea repeti ab eis: tñ qz vtiliter gerũt negotiũ eoꝝ tñ qz ſz reg. iur. in ſexto ois res ꝙ quaſcũq; cauſa nanci tur per eaſdẽ diſſoluuntur. Si ỹo iam non habẽt adminiſtrationẽ ſubdiſtinguitur. Nã aut predicti geſtoꝛes nõ poſſunt reſtituere de ſuo ꝛpnta qz pauper ⁊ ſufficit denunciare hiis quib⁹ acq̃ſierũt ſi hoc ignoꝛãt qui ſi nolũt ſatiſfacere hã beãt ipſi geſtoꝛes animũ ſatiſfaciendi de ſuo cũ poterunt accipere autem a predictis occulte: vt reſtituant: nec tenentur nec debent quia quo ad ſe excuſant ĩporentia. xiiij. q. vj. ſi res. quo ad alios ỹo nihil eis ꝓſunt ſi occulte faciãt quo ad peccatum vel obligationem reſtituendi cum nolunt reſtituere ⁊ remaneant in cõſcientia ſua obligati publice autem eos cogere nequeunt ni ſi per iudicem. aut poſſunt reſtituere: ⁊ tunc tenentur vſq; ad vnum quadrantez: ſi principales ad quos lucrum peruenit nolũt reſtituere: poſſunt tamen deinde vſq; ad quantitatem ſolutaz ſubripere occulte de bonis principaliũ ſi perviã iudicij habere non poſſunt ſine periculo tamẽ ⁊ ſcandalo: ⁊ cauto modo debent notificare eiqui ſe credebat obligatũ quod non obligatur. Et ſe cundum hanc diſtinctionem tenet Archi.

9 ¶ Nono querit quid iuris de reſtitutiõe quãtum ad malefidei poſſeſſoꝛes: et dico qõ ſm panoꝛ. in. ca. grauis. de reſti. ſpo. male fidei poſſeſſoꝛ eſt iſq̃ poſſidet rẽ ⁊ ſcit ad illũ ꝓtinere: ⁊ ecõtrario: bone fidei poſſeſſoꝛ eſt qui cũ ignoꝛet ſe poſſidere alienũ poſſidet cogitatiõe dñi. text⁹ ẽ in. c. ſi virgo vigeſimatertia queſtiõe ſcõa. Jgit male fidei poſſeſſoꝛ tenet reſtituere rez ſi extat xiiij. q. ſexta. ſi res. c. cuz tu. de vſu. ſi vero perijt vel eſt deterioꝛata tenet ſecũdum eſtimationez iuxta diſtinctionem datã ſupꝛa. §. ſexto. de emẽte ſciẽter rẽ furtiuã tenet etiã ad fruct⁹ perceptos ⁊ ad eos quos oñs ꝓcepiſſet ſi eã poſſediſſet. d. c. grauis. ⁊. l. in re furtiua. ff. de condi. fur. ⁊ l. ſi nauis. §. vltimo. ff. de rei vẽdi. Jntellige primo ſi res erat fructuoſa ⁊ fecũdo de fructib⁹ q̃ honeſte inde percipi poterunt. l. fruct⁹. ff. de rei vẽdicatiõe. ⁊ tertio quo ad cõſcientiã ſi eos oñs in veritate erat ꝓceptur⁹ probabiliter: ſec⁹ ſi omnino nõ erat ꝓceptur⁹: puta qz rem nõ locaſſet ſi habuiſſet ⁊ q̃rto quo ad poſſeſſoꝛẽ q̃ rẽ habuit ſine titulo: qz ſi habuit cum titulo: puta ꝙ venditionẽ donationẽ ⁊ hmõi teneꝛ q̃dẽ de fructib⁹ perceptis ſed nõ de ꝓcipiendis. l. ſi fundũ. C. de rei ven. niſi in quatuoꝛ caſib⁹ vt ptz ĩ. l. ſz ⁊ partus. ff. qõ me. cau. iũcta gl. Primo ſi talis titul⁹ habit⁹ fuerit ꝙ metũ: qz teneret etiã de ꝓcipiendis. Secõ qñ titul⁹ eſt habit⁹ ꝓ interdicta legi. l. quemadmodum. C. de agri. c. cẽſi. ⁊ colo. Tertio qñ titul⁹ habebat ĩ fraudẽ creditoꝛũ. l. ſ. ff. de hiſq̃ in frau. credi. Quarto qñ titul⁹ habetur ex empriõe rei fiſcalis ſine debita ſolẽnitate. Nec diſtinguo in iſtis poſſeſſoꝛibus male fidei: ſz diſtinguat ſupple. ꝓ Auge. vtrũ reſoboxia reſtitutioni fuerit aliena puta qz nõ trãſiuit in oñiuz eius aut fuerit alteri debita: puta qz de iure ciuili trãſiuit ĩ oñiuz ei⁹ ſz tñ cũ obligatione reſtitutionis: quia ſiue ſic: ſiue ficte teneꝛ fructꝰ reſtituere ſecũdũ diſtinctionẽ predictaꝝ. vt ptz in. l. cũ fund⁹. ff. ſi cer. pe. ⁊ in. l. indebiti. in ꝓncipio. ff. de cõdi. inde. ⁊ clari⁹ in. l. videam⁹. §. in fauiana quocunq;. ff. de vſur. ⁊ de hoc vide panoꝛ. in. d. c. grauis. ⁊ gl. in ca. non licear pape. rij. q. ij. Et no. qõ qui ſolũ vſuz rei furat⁹ eſt nõ liberatur reſtituere. ſed tenet ad eſtimationẽ vſuꝰ ſz ꝙſt. ⁊ Ulde. Et eodẽ mõ a foꝛtioꝛi tenet̃ur q̃s reſtituere damna: ſi que dominus ꝓpter abſentiam ſue rei paſſus eſt pro quo aduerte qõ in poſſeſſoꝛib⁹ male fidei vbi rei ꝓncipalis eſt eſtimatio intereſſe lucri ceſſantis non debet excedere duplum rei principalis. ſed vbi res eſt incertaꝝ: ver bi gratia captura piſciuz de qua in. l. ſi actum. ff. de ac. emp. ⁊ vendi. ſeu vbi res non habet communem eſtimationẽ quia. l. alia non eſt que cõiter vendat: fit eſtimatio ad arbitriũ boni viri ſz excedat duplũ adde tamẽ qõ in immẽ

Universidad de Deusto
Biblioteca

sum nō ꝓcedat.l.vna.C.de fen.q̄ ꝑ eo q̄ inte.ꝑ se.ſz respectu dāni emergētis ſi venit intereſſe ratiōe omiſſōis rei cōſideraſ ſolū intereſſe intrinſecū.ff.de act.ēp.l. ſi ſterilia.§.cū ꝑ yēditorē.ſicut ſi frumentū nō eſt datū emptori in termino cōſiderabiſ illud q̄ pl⁹ valuit q̄ eſt intereſſe intrinſecū:nō q̄ alia mortua ſunt q̄ ē extrinſecū:ḡ limita ſi venit dānū ex ſimplici omiſſiōe debitoris:ſec⁹ ſi cū omiſſiōe evenit ꝓmiſſio:vt q̄ ꝓmiſit dare frumētū in tali termino ⁊ creditor aliter ſibi ꝓuidiſſet:niſi fuiſſet debitoris ꝓmiſſiōe deceptꝰ:q̄ tūc tenet ꝑ omiſſionē ⁊ ꝓmiſſionē.i. falſas ꝓmiſſionē ⁊ venit etiā extrinſecū.ff.de ac.emp.l.iulian⁹.ꝑſertim in foro cōſcie vbi tenet ſjs ꝓximo de oi dāno ex dolo dato vl lata culpa.de iniur.ſi culpa.§.intereſſe. Aliud exēplū. Qui ſciēter vēdidit tignū violatū.nihil dicens tenet de ruina:⁊ de pēſione ſoluta q̄ eſt intereſſe extrinſecū.d.l.iulian⁹ nō tamē in infinitū vñ nō veniet pēſio lōgo tpe:ſz vt vſ ꝓxima trā:ar.l.neratius.ff.de ſer.cor.vbi cor:rupto:tenetur de ſeruo:⁊ de his q̄ aſpor:tauit fugiens nō aūt de alijs q̄ poſtea ſucceſſiue furat⁹ eſt. Quo etiā iſta diſtinctio habeat locū in vſura vel nō infra vſura.i.§. xir. Quo ēt teneaſ poſſeſſor bone fidei.§.fruct⁹.§.ſ. Si aūt res nō ſit lucroſa: niſi ſolū ex induſtria vt pecunie:hmōi dicit ſum. angel.q̄ ſz opi.cōem theologorū vt ꝓz ꝑ Ric. ⁊ Sco.in.iij.di.xv.nō teneſ reſtituere lucrum: ſed ſolū ꝓncipale acceptū q̄ tenēdum dicit in cōſcia quantū ad neceſſitatē quāuis aliqui velint q̄ teneaſ reſtituere lucrū vt no.Archi.xiiij. q.iiij.ſi q̄s vſurā.ſz ego dico q̄ teneſ ſz Rich.et Sco.ō dāno dato directe:puta ſi ꝓpter carētiā talis rei creditor coact⁹ ē emere cariori aut vēdere viliori ꝓcio:intellige de dato ſufficiēter ⁊ efficaciter non de alio teneſ etiā de lucro ceſſante ſz opinionē quā recitat Archi. q̄ limito ꝓmo ſi ſit in mora.ſcō extra vſuras in q̄bus quis teneſ ſolū de dāno emergēte:⁊ tertio quā tū ad eā ꝓtē lucri ꝓbabilis quā vū bon⁹ arbitrabiſ rōne piculi:⁊ ita te.s.Tho.ij.ij.q.lxij.ar. quarto.i fine corporis: ſicut refert ⁊ ſequit Sūz. pis.⁊ bene q̄ detinens pecuniā alienā vltra terminū teneſ ad aliquā recōpēſationē ſz cōditionē perſonarū ⁊ negociorū.i.arbitrio boni viri.⁊ ita ꝛz ſum.roſ.⁊ ſupple. Nec ob.q idē ſanct⁹ doctor:dicit ſcōa ſcōe.q̄.lxxviij.ar.ij. ad primum q̄ mutuāns oeducere nō pōt in pactū dānuz q̄ conſideraſ ex hoc q̄ de pecunia nō lucraſ:q̄ nō oz vēdere q̄ nōdū hz:⁊ pōt impediri multiplicitēr:quia nos loquimur de male fidei poſſeſſore exiſtēte in mora in qua nō eſt qui mutuū accipit niſi poſt terminū:ūmo vt bñ dicit ſupple. illud dictū.s.Tho.intelligiē vt illō nō liceat faciē

do pactū de lucro certo ꝓ incerto:alo bñ pōt peti intereſſe lucri ceſſantis:⁊ pōt oeduci i pactū quo ad aliquā recōpēſationē arbitrio boi viri. Et ideo eodem mō diſtinguo ſicut de re lucroſa quātū ad intereſſe. nō tamē teneſ reſtituere lucrum q̄ ipſe fecit ex re non lucroſa. De expēſis eriam factis in tali re vide ſupra expenſe.§.iij. 16-4

¶ Decimo querit⁹ q̄d iuris de acquirentib⁹ vel nocētib⁹ ꝓfectiōes ⁊ mēdacia ſpāliter in fraudē creditoꝝ:⁊ dico multa.* Primū. Qui ſub forma boni xp̄iani vel boni religioſi per hypocriſim eleemoſynā acquirit ſcōz Inno.in.ca.q̄ plerique.de immu.eccle.teneſ reſtituere:⁊ idē Alex. de al.q̄ q̄ tali dat nō dat ei⁹ ſe loquēdo:ſz interpretatiue dat viro religioſo:vñ nō trāſfert dominū rei date in vſu:ſed intelligo de fictione qua religioſus fingit ſanctitatē:non qua abſcondit fragilitatem:niſi bonitatis ꝓtendens vltra cōem ſtatū ſue religionis q̄ talis ꝓprie nō eſt hypocrita. Nec ob.q̄ is qui crēdit bonus ⁊ non eſt:⁊ confertur ei ꝓbenda non teneſ reſtituere:q̄ ſcōz Alex.nō eſt ille:q̄ iſte nō cōmittit fraudē ꝓpter quā ſibi conferat:cū non ſingat ſe caſtum hac intētione vnde lz ipſe ſit mal⁹ ingreſſus:tamē in ꝓbēda eſt licitus:hypocrita q̄ hz ingreſſum vitioſum. Si aūt ꝓbendat⁹ ingrederet ꝑ fornicationē:puta q̄ ideo ꝓbēdas eꝑs dat:q̄ matrē vl ſororē cognoſcit reſignare tenetur cogwita veritate* Scōm. Cui aūt reſtituendū ſit habitū ab hypocrita Inn.vbi ſupra 8t q̄ forte nō ei q̄ dedit q̄ nō ſequut⁹ eſt mercedē ſuā:q̄ dictum ſcōm Pano:.eſt notabile. ꝓñ dz dari pauperib⁹:niſi eſſet datū alij ſpāli cā expreſſa:puta m calicē vel altare aut hmōi. Sz ſz Joā.de ripol.i ſuis cōtractibus latius ſic diſtinguit. Nam ſi tali dans:puta petrus errat in perſona:puta quia credit dare titio.⁊ dat oporno teneſ opus petro vel titio:ſi nō errat i forma puta q̄ dat oiuiti credēs dare paupi teneſ recipiens ipſi petro vel pauperibus niſi poſtea ipſe recipiēs factus ſit pauper:ſi vero errat in cōditione alia:puta quia credit dare ſancto vel celebraturo ⁊ huiuſmodi:tunc ſi cōditio nō ineſt tenetur recipiens reſtituere vl g ſe aut per aliū ſatisfacere intētioni dantis q̄ alij dicunt verum ſi datum eſt ꝓcise tanquam ex cauſa finali propter illud:ſicut ſi daret ſic exprimendo ſecus quando dat quia ſic credit ſicut ſi darem tibi:q̄ credo q̄ ſis amicus meus cū nō ſis quia nō teneris mihi ⁊ magis placet:quia vt dicit.l. ſi repetēti.C.de condictio.ob.cau.da.cōditio i cōtēplerenta repetitionē nō induxit maxime in caſu iſto:quia dans iam mercedem ſuam hz teneturcē⁹ dat:q̄ matrē vl ſororē cognoſcit reſignare tamen per ſe mutarum:vel per aliū ſatisfacere intētioni dātis in celebrādo vel orādo:ſi hoc eſt exꝑeſſum

exꝑeſſum a date:vel ab accipiēte:quia ipſa acceptio fuit quedā tacita promiſſio. Unde queſtores qui ꝓmittūt ſe facturos q̄ nō faciunt aut oicūt ſe facere q̄ non faciunt puta infirmos paſcere ⁊ ideo petūt:teneneſ dāri vl ꝓ quo dederūt:q̄ dātes intelligunt dare ꝓ tali cauſa que ſatis eſt exꝑeſſa ex quo ꝓ ea petit ſecus ſi quis ꝓ deo petat ⁊ detur ei:q̄ creditur ſanctus licet non ſit:q̄ cauſa ꝓ qua accipit principaliter eſt deus licet ſecūdaria ſit ſanctitas:q̄ ſcōaria nō attēdit ſed principalis.* Tertiū. Medicātes validi ⁊ fortes ſi ſingunt ſe infirmos ſz Jo.de pla.ſi in eis fuerit interitas corꝓris ⁊ annoꝝ robuſtitas eorum inertia ſine miſeratione puniēda eſt:ſic vt ſi fuerint ſerui ſubdani ſuū accuſatoris:ſi nō liberi:effician⁹ coloni aſſcriptitij:ſi nō ſingūt debilitatez:tūc ſi eſt fortēſis expellik ⁊ ad ſuas partes remittatur:ſi nō ē de vtle cōpelli debet ad opa:r artes ⁊ exercitia publice operāda l.vnica.C.de mēdi.val. li.ꝛſ.* Quartū. Si q̄d in fraudē creditoꝝ ſit alienatū:puta donationeꝝ aliter ſz Joꝝ.de pla.inſti. de act.§.rurſus.talis donatio adde ⁊ generaliter alienatio:vt.ḡ.eo.§.ſi. revocak ⁊ pōr accipiēs teneſ reſtituere.l.qui aūt.§.ſimili mō.⁊.l.ait ꝓtor. ħ.rūſo.ff.q̄ in fraū.cre.⁊ ꝓ hec patet ad cōnē que fuit in facto. Mercator em̄ non hēs vñ ſolueret creditoribus fugā arreptur⁹ reliquit vxori mille aureos vicēs vt reneret eos ⁊ ſi fulminaret ſuia ꝑ nō reuelātes bōa ſua:exīt ei donabat. Quere baſ igitur vtrū vxor vl alius ſic hñs aliq̄d teneaſ reuelare ſi eminet cōminatoria:⁊ dic q̄ ſic:q̄ illa donatio non eſt ꝛa ſz ficta in fraudē creditorum; * Quīti. Meretrix lz nō teneaſ de mercede ſua ſi tū aliq̄d ſupfluet vel fraude aut dolo accipit:teneſ reſtituere danti ſm.s.Tho.ij.ij.q.lxij. Vide.ḡ. reſtō.ij.§.ij.* Sextū. Qui ſuis lris fictis dat damnū ꝓximo ſicut ſi ſcribat aliquas merces in tali ꝛa ꝓria multū valere cū nō ſit verū ſi lre dirigebātur ei cui nocuerūt:tenetur ei de dāno ſi lre dirigebātur alij ⁊ ipſe eas aperuit in nullo teneſ lz peccet:ſi ille ſibi imputet ſi nō dirigebantur q̄dē alteri.ꝛſz fraudulēter vt aliquē deciperet:teneſ in ſolidū mittēs ⁊ ſimiliter ſciēter exequēs:q̄ vter que dedit occaſionē efficacē dāni iniuſte.

11.q. ¶ Undecimo q̄ritur q̄ ad reſtōnē obligēturꝑtra bētes ſpecialiter ꝑ ex cōtractu filij ⁊ dico multa. * Primū. Qui cōtractū illicitū facit ſi q̄dē ſit nullus vel vſurarius teneſ etiā de fructib⁹ niſi bona fides excuſet:vt.ḡ.§.viij.ſi nō tenuit de iure licet vemat reſcidēd⁹:puta q̄ min⁹ iuſto ꝓcio emptus eſt vel hmōi:nec ſi nec dol⁹ necꝙ fraus interuenit nō teneſ de fructib⁹ ſz de ſupplemēto iuſti ꝓcij vt elicitur ex.l.ij.C. de recīn.vē.⁊ gl.in.c. cū dilecti.de ēp.⁊ vē.⁊ in.c.ꝑ tuas.de do.⁊ in.c. illo vos de pi.* Sez. Qñ aliq̄ luicē ẓhūt ſi ẓctus celebra

tur gra dātis tñi:vt in depoſito recipiēs teneatur de dolo ⁊ lata culpa:ſi vero gra recipiēdi tñi:⁊ vt in cōmodato ō quo.ḡ.diffuſe teneſ de dolo ⁊ omni culpa:ſi gra vtriuſq̄ vt in locatione:teneſ de dolo ⁊ lata ac leui culpa.l.ſi vt certo.§.ij.ff.commo. in mutuo tñ q̄ tranſferr oñiſi:teneſ de dolo ⁊ of culpa:⁊ de caſu fortuito:vt inſti.qui.mo.re.ꝓtra. ob.§.ſ.in ꝑcario etiā q̄ño teneaſ:vide.ḡ.cōmodatum.§.viij. Tertiū. Mediator ſiue ꝓſoneta cōtractuū q̄ño teneatur:vi.ſ.vſura.vij.§.iij.* Quartū. Soci⁹ ꝙo in cōtractu ſocietatis tenetur de danno emergente dolo ſuo lata culpa ⁊ leuiq̄ leui⁹ eſtimatur ſi nō adhibet tātā diligētiā in reb⁹ cōibus quātā adhibere ſolebat in ꝓꝓijs tpe ſocietatis: inſti.de ſo.§.ſi.nō aūt de leuiſſima:q̄ ſufficit ſi tā diligētiā adhibebat in cōib⁹ ſicut in ꝓꝓijs. ff.ꝓ.ſo.l.cū duob⁹. Si.alter ſocioꝝ in re cōi fecit expēſas ſm Jo.de pla.inſti. ob.q̄ex qua.cō.§.itē ſi inter aliꝙs alter tenetur tribuere ptē ſuā.l.ſi inter fratres.ff.ꝓ ſo.⁊ ſi alter eoꝝ eſt rixoꝛ⁊ deuiꝰ non curans laborare terrā cōem:aut locare cōez domū:reliquꝰ ꝛz eundē pōt accipe ptē ſuam q̄ ad vſum ⁊ laborare:⁊ locare:⁊ ſibi fructus recipe ſz gl.in.l.iubem⁹.C de ſac.ſan.ecc.⁊ l.l.luciuo.ff.faher.* Quīti. Jo cui debitū indebite ex ignorātia ſoluitur:teneturreſtituef pinde ac ſi mutuo acceꝑiſſet ex q̄ſi cōtractu. inſti.de ob.q̄ ex qua.cō.na.§. ſi.⁊ idē ſi ꝙ errorē:ſecus ſi ſciēter:q̄ donare vl vt in.l.campan⁹.ff.de op.lib. * ⁊ extū. Pē ex ẓctu ſi liꝙ facto cū extraneo teneſ q̄tū verſum eſt i vtilitatē patris ſz Joan.de pla.inſtit.quod cū eo.vnde ſi eſt verſum in totū teneturin totū:ſi in ꝑte ſiꝙ in parte:⁊ hoc ſi conuertit in rē neceſſariā patri: vt q̄ pecuniā mutuo accipiēs ſoluit creditori paterno.l.iij.§.in rē aūt.ff.de in rē vſo.vel rē aut domū pēris ruentē reparauit:ſecus ſi domū exoꝛnauit expēſis voluntarijs:q̄ nō ꝺz verſum niſi ex mandato oñi fecerit:ſed pater tenetur ꝓmittere auferri ſine leſione domus.d.l.iij.§.ſed ſi mutua. De hmōi filiꝙb⁹ vide Pan.in.c.q̄ plerique.de immu. eccl.* Septimū. Si filiꝰ vel ſeruꝰ decipit creditorē aſſerendo ſe velle in vtilitatē pēris aut oñi cōuertere:⁊ tñ nō cōuertit ſm Jo.de pla.pē vel oſis nō tenetur:etiam ſi accipiens erat aſſuetus puertere:vt.ff.de in rem verſo.lege quod ſi ſeruꝰ.§.ſz ſi accipit. Et ſi talis accipiēs primo luſit que mutuo acceperat cōuertēdo:deinde iterum reuicit ⁊ cōuertit pater ſz Jo.de pla.nō tenetur de in rē. ꝑ gl.in.l.ſi minoꝛ.xxv.annis.ff.de mi.ꝙſi ex noua acquiſitiōe nō exmutuo dicatur facta conuerſio:q̄ō Bart.in.o.l.ſi minoꝛ.verūz dicit ſi in alio ludo exinteruallo vicit:ſecus ſi incontinenti in eo ludo. * Octauū. Si mutuaſti frumentū patri vel marito ex quo nutriuit filios vel vxorem ſm Jo.de pla.illi nō tenentur in ſubſidium quaſi in

eorū vtilitatem, verum sit ꝺm bar.in.l.his solis. ff.de ꝓdi.inde. tenenꝫ vbi format q̄nē de filijs q̄ postea ex aduētitijs facti sunt diuites ꝛ idē A.u. de ro.in suis fing.* Nonū. Si pr̄ ꝓsentit in decurionatu filij tenetur ꝓ eo in solidū de indēnitate rei publice: et etiā ipsi⁹ pr̄is heredes: facta tñ pri⁹ exequutiōe de ipso filio principali debitore. l.f.C.de decu.lib.x. Et dicunt decuriones ꝓfiliarij: q̄ habēt deliberare cū prioribus cuiuscūq; ciuitatis.* Decimū. Mercatores ꝛ alij artifices: qui suis apothecis imponunt insitores fz Jo.de pla. insti.qō cū eo.§.istitoris. ex eoꝝ ꝓtractib⁹ tenentur: si nosse dēi ꝓtraxerūt marie qñ i ei⁹ vtilitatē versuꝫ ē.l.hēcūq;.§.f.ꝛ.ij.ff.de isti.ꝛ.l.iij.c.ti. vū si scribat in li.qō apud mēsam dāi sui viri? bz cētū in deposito tenek dās.* Undecimū. Dūs ꝛ pr̄ tenentur ex ꝓtractu gesto ꝓ seruū ꝛ filiū eorū iussu ꝺm eūdē: vt.l.f.ff.qō iussu. nā pr̄ ꝛ dās videtur ꝓtrahere cū ꝑ alios ꝓtrahūt vt in regula: q̄ ꝑ alios ꝓtrahūt vt ibi glo: ꝛ Zyētes videtur silr ꝓtrahēt cū ꝓponēte qñ Zyūt cū ꝓposito: vt.l.ij istitorē.ff.si cer.pe. Et idē i exercitore nauis.l.f.ff.de exerci. Et idē qñ ꝝ sum ē in vtilitatez aliquoꝝ istoꝝ dominoꝝ.ff.ō in rēsso. l.f.* Duodecimū fideiussoꝛ tenetur p̄incipali⁹ ad restitutionē ei⁹ qō ille soluit.insti.de fideiuſ.§. si q̄d aūt.ꝛ pōt spōte soluere fz Jo.de pla.nō expectato qō sibi fiat mādatū vt dicit gl.in.d.§.si quid aūt. Nā tenetur agnoscere bonaz fidem.l.idemq; §.fideiussoꝛes. Sed si iudex cū condemnauit per iniuriam: ꝺm eundem non pōt agere mandati si non appellauit.l.si ꝓ ea.C.manda. 12.q

¶ Duodecimū q̄ritur qñ restituere teneatur q̄ aliquē impediuerit ꝓsequutiōe alicui⁹ bōi spāliter beneficij: ꝛ dico multa.* Primum.s. Thom. ij.ij.q.lxij.ar.ij.dat fundamētū r̄ndendi i ista materia vbi soluēdo ad hoc motiuū q̄ impedit aliquē ab aliquo bono ꝓsequēdo: vf ei illud auferre qz qō modicū ēest q̄si nihil deesse vf.ij.phy. Ille dicit impediens aliquez ne habeat p̄dēdā iuste. puta si intrendens honoreꝫ dei vel eccl̄ie vtilitatem procuret q̄ detur digniori nullo mō teneꝫ: ipediēs ꝺo iniuste: puta si irendat nocumētū impediti ꝓpter odiū vel hmōi: si impedit ne dek digno antecq̄ firmatum sit qō ei detur teneꝫ ad recompensatiōnē ꝺm arbitriū sapientis nō tñ ad equalez: qz potest multiplr impediri. Si ꝺo iā firmati sit qō alicui detur p̄benda. ꝛ ꝓpter indebitā cām ꝓcuret qō reuocetur: idem est ac si iā habitam auferreti. ideo tenetur ad equalem tñ ꝺm suam faculatez. Hec ex illo qui nō loquitur solum de prebenda: qz nō solueret motiuūnec intēdit qō teneaꝫ ds cōpensare soli ei qui iā habebat ius: sed etiā ei q̄ quasi habebat. aliter negaret implicite autorita tē philosophi adductam. Et sic.s. Tho. intendit istam maximā: qō impediens aliquē a cuiuscūq; boni consequutiōe iuste.l.licet in nullo teneꝫ ꝛ bene: qz nemo dānum facit nisi is qui facit qōsa cere ius non habet.ff.de re.iu.l.nemo: impediens vero iniuste a consequutione de facto eu⁹ qui iā erat assequutus: tenetur ad equale q̄ ad eū ꝺo q̄ ꝓpe erat vt assequerek vt qz erat verisimile qō assequerek: tenetur arbitrio bōi viri: ita etiaz es intellexit Arch.ꝛ cōsentit etiā Ric.ꝛ Sco. qui in iij.sic distingūit de impediente aliquē ab aliquo bono consequendo. Nā si hoc facit animo nocendi: tenetur arbitrio bōi viri: ad equale quia aliud est habere aliud est ꝓpe vt habeat: si ꝺo facit alo cōsulēdi sibi vel amico p vīa licitā i nullo tenek. Et ista sunt valde bene dicta per.o.l. nemo.ꝛ ar.l.ij.ff.de no.ope.nun.ꝛ.l.si in meo. ff. de aqua plu. Et ponit exēplū qz si p̄escindo in fundo meo venas per quas aqua deriuatur ad puteū alterius: intentione nocēdi teneoꝛ damnū: nō aūt sine fraude cōsulēdo mihi. arg.o.l.si in meo. Adde vero quod si concurrāt odiū ꝛ ꝓpria vel amici vtilitas inspiciendum est quid sit principale⁹ in intentione ꝛ fz illud iudicandum non secundum secundarium: ꝛ in dubio stādū est vtilitati cū maioꝝ sit amoꝝ sui q̄ odiū ꝓximi quod ex illo causatur. Et ex his sequuntur multa que habentur in sequentibus particulis.* Scōm. Scōm pet. de pal. differt quo ad hoc inter prebēdas: que nō dantur liberalitate fz iustitia ꝛ legata ꝛ alia que liberalitate dantur: qz licet non teneatur cōpensare impedies consequutionē prebēde nō ex odio fz vt detur digniori vel equedigno secus vt detur minus digno: qz cū detur ex iustitia q̄ debitū respicit: detur semper meliori respectu minus boni: licet in eque bonis sit locus gratificationi: secus in alijs bonis vel legatis in quibus nihil est debitū donatario vel legatario: sed tātum gratuitū: vnde si tibi dandi vel etiā legatū adhuc tamē reuocabile procuro mihi vel amico intellige etiā minus bono: nō facio tibi iniuriam nec iniustitiā quia nō aufero tibi ius cuꝛ: qz nihil erat adhuc ti bi debitum. Hec ex illo ꝛ vt patet hoc sequitur ex premissis hoc casu respectu prebende impedies impediebar iniuste non respectu legati. sed intelige quod non tenetur si reuocatio fiat libere sine fraude si non libera voluntate fiat. iuxta dicta supra restitutio.q.in princi.* Tertium. Qui legatum alicui factum vel fiendum per suggestionem solicitudinem vel importunitatem impedit ne id consequatur donatarius secundum Barto. cepo. in suis cautelis tenetur actione de dolo vel in factum subsidiaria ei qui ademptum est: vel cui nō est relictum ex solicitudine eius. ff. de dolo excep.l.f.nor. Ange. in.l.ij.C. si quis alī. testa. propter hoc per predicta patet falsum: vnde dico quod etiam si hoc fit per tutoꝛ respectu pupilli

non tenek vt.Ā. clericus. iiij.§.x.si vero fiat ꝓ prelatū respectu ecclesiastici sum.an.ꝓ ro. dicit sec⁹ esse fz tu dic vt ibi. Si vero sit religiosus respectu ecclesie matricis: cui hoc sibi ne faciat ꝓhibeatur in cle. religiosi. de priui. ꝺm fratrē aluarū peccat mortaliter ꝛ tenek restituere: fz dico ꝓ predicta q̄ si hoc fecit cōsulēs saluti testōis: nec tenek nec peccat. si vero hoc fecit sine odio cōsulēs sibi vel monasterio vel amico suo peccat quidē fz nō tenek qz iure naturali nō tenek nec etiā positiuo qz illud nō mandat restōnez.* Quartū. qui rusticū impedit iniuste ne suas operas exequat tenek de salario ꝛ silr qui impedit piscatoreꝫ vel aucupem a verisimili futura captione piscū vel auiū que sunt iuris cōmunis tenek arbitrio boni viri ꝺm Gerar.oldra.ꝛ archi. qz istis auferk suus ꝓ prius vsus qui erat sui iuris: ꝛ fructus in eorum vsu quasi feminaliter cōtentus: qō limitat archi. nisi quis hoc faciat rōne rīpe vel terre que sunt specialiuz dominoꝝ habēs sup hoc autoritatez. limita etiā nisi quis hoc faceret mō licito consulens sue vtilitati vel amici vt ipse capiat iuxta ꝓ dicta. fz tū cōsideranda est an ꝛ q̄tū cepissent q̄ intēdit alij qui cōtrariū tenere videntur in lege quēadmodū. §. dē labeo. ff. ad.l. aq̄l.* Quintum. Qui alicuius agri semina effodit vel q̄ircūq; fructus impediuit aut dānum intulit: qz rpe suo nō soluit ꝺm Ul. nō tenek restituere totū dānum qz dubiū erat de futuro: fz tñ q̄tū fructꝰ in illo dubio vēdi potuissent vel fuit lucrū mercatoꝛ vē didisset: ꝛ idē de eo qui alteri rapuit equū vel pecuniā: qz restituet fz. f. ber. solū lucrū ꝓbabiliter futurū. ꝺm spe. dānū oātū in frumēto dum erat in herba ꝛ hmōi estimabit expectando tempus messis vt sciaꝫ q̄tū ex tāto ꝛ simili frumēto habebitur vel ꝓsiderabit q̄tum in anno preterito ex tāto ꝛ simili habitum est. ar. ff. ad. l. aq̄l. in lege aquilia.* Hoc vf equū: sed tñ in omnibus his requiritur arbitriū boni viri.* Sextū. qui debitorē eximit vel subtraxit vel aufugere facit detentū in carcere ꝓ debito fisci vel priuati ꝺm Jo.de pla.in.l. quotiēs. de exac. tri. lib. x. tenek soluere illud totum. vt.d.l.quoties. si aūt detinebatur ꝓ delicto. vide. ē. fugere.* Septimū. Qui aūt occultant aut faciunt fugere officiales tēpore syndica tus dicit idē q̄ tenetur ad restitutionez damni. f. asse. l. si post. ꝺm bal. aūt tenetur in quadruplū q̄ in foro cōscientie est verum solum post cōdēnationem.* Octauū qui impediunt aduentum fructus menti aut aliarū mercīū ad aliquā terrā vt ipsi carius vendāt: tenentur de illo pluri his qui carius emerūt: ꝛ de dāno illis qui erāt allaturi qz iniuste impediuerūt vtilitatē priuatā ꝛ ꝓpriaz publicē ꝛ cōmuni ꝓponētes: ꝛ idē de his qui cōdūcūt in emptiōe oīm mercīū vt vēdant ad libitū: qz tenenk ad oē dānū. l. ij. ff. ad. l. iul. de anno. ꝛ gl. in. l. annona. ff. de va. ꝛ extraor. cri. * Nonus. Qui aliquē impedit inuite ne suū assequat impediendo apprehēsionē ꝓ vīa iustitie: aut etiā ꝓ vīa liciti facit: aut per vīa restitutionis: multo magis tenek q̄ impediēs assequutiones eius q̄ nondū erat suum. ar. xiij. q. vj. si res. * De impedientibus a cōsequutiōe lucri. j. vsuca. §. xij.

¶ Rursus de restitutiōe. iiij. cui quis debeat vel teneatur restituere.

REstitutio. iiij. rursus ꝑsiderari pōt vt sciatur cui q̄s teneatur restituere. q. q̄s

¶ Primo ergo querit in genere cui restitutio facienda sit ante omnia iacio fundamentum ex archie. post. s. Ā bo. ij. q. xxxij. ꝛ. lxij. q̄s tripliciter aliquid est illicite acquisitū: primo qz acquirens non potest illud retinere et dans debet reꝫbere vt in furto: secōo qz nec ille retinere: nec iste reꝫbere potest quia vterq; egit contra legem ꝛ iustitiam. ille dando ꝛ iste accipiendo. vt in simonia: tertio quia dans non potest reꝫbere: ꝛ acquirens potest retinere: qz acquisitio nō est illicita sed ex illicito vt in eo quod ex meretricio queritur. Supple. aūt ꝓter hos modos illicite acquisitionis conatus est inuenire quartū: vbi dans ex obligatione dat ꝛ accipiens turpiter accipit: ꝛ tenetur pauperibus per. c. cuꝫ sit de iude. vbi mandatur dari pauperibus quod solutū est a xp̄ianis iudeo vel pagano cui publicū officiū cōmissum est: sed vt probat ibi glo. per multa iura illud erat restituendum dantri: sed qz ille erat incertus mandak dari pauperibus. Deinde aūt dico qō breuiter materiam colligendo Ray. dicit ei restituendum cui res subtracta est siue sit dominus rei: siue etiam non sit sed tamen sua interest ex causa honesta rem non esse subtractā puta qz habebat in ea ius pignoris vel vsum aut aliquid huiusmodi. ff. de fur. l. is cuius. si vero ipse cui res nūc sublata est furatus erat eā nō sibi fz ofio restituēda est vel ei cui prior fur subripuerat ex causa honesta caute tñ ne furis persona prodatur. Itaq; regulariter restitutio facienda est spoliatis tertia. qō. prima reintegrāda. et fere per totam questionē de re. spo. fere per totū. quod intellige primo spoliatis principalibus vel eorum heredibus si inueniuntur: alias pauperibus de vsu. cum tu. ꝛ. ij. spoliatis re sua aut a se iusto tit. possessa. C. locat. l. si quis conditionis. Quod tamen primo fallit quando dominus rei dedit illaz turpiter nec mereꝫ reꝫbere vt infra. ꝛ secundo quando non ofio habet eam iusto titulo fz in fraudē veri oīi: quia is qui ab isto habet tenetur caute nunciare domino. xxij. quest. v. hoc videtur.* Sz ad plenioꝛem notitiā sic distinguo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Si enim est quis obnoxi⁹ rõne turpis acceptionis in qua particip̃auit etiã dans nõ tenet̃ danti qz vt dictũ est.ff.eo.l pari cã turpitudinis potior est cõditio possidẽtis.ff.de cõdi.ob tur. causam. l.si ob turpẽ.§.porro.t. C.e.l.ij.t cõsequẽter tenet̃ pauperib⁹ quasi nõ inueniat̃ principalis vel eius heres p.o.c.cũ tu.qõ fallit primo si interuenit dolus fraus:metus vel deceptio t hmõi in quibus datur repetitio p actiões de dolo vel met⁹ causa t similes vel p officiũ iudicis.qz hoc casu restituendũ est dãti vel heredib⁹ si inueniant̃ alioqn pauperib⁹ ẽm Jun.t doct. in.c. qz plerisq. de immu.eccle.secundo in accepto per simoniaz vel vt aliter fiat iniuria.de quo.ff.restitutio.ij.§.f.t generaliter vbi ius aliter disponit t qñ ipso iure applicatur fisco vel priuato:qz de alieno eleemosyna pauperib⁹ fieri non potest.f.q.f.non est putanda.eo tamen casu quo applicatur fisco vel priuato lz turpiter accipiẽs non cogatur restituere dã tiz tamẽ hoc potest:qz nullo iure tenetur: t pene sunt restringẽde t ita tenet sum. consel. Si vero non interuenit dolus aut aliquid predictoꝝ:ita q̃ danti nulla cõperit repetitio per actiones vel officiũ iudicis:variãt doctores.qz host.in.c.cum sit.de iude. tenet indistincte q̃ est restituendum pauperibus t idẽ aliqui imponunt Jnn.vbi.ff.q̃ quidẽ nullo iure probatur quasi hoc sit de necessitate salutis sed solũ de cõcilio. vt tenet car. in d.c.qz plerisq. t gl. Ray. vt.ff. restitutio.ij.in principio.t idẽ in effectu tenet Jnn. vbi.ff. aliter sibi contradicet cũ non damnet aliquem si quod male quesitũ ex negociatione:vel extorsione ex qua tñ restituere non tenetur relinquat heredibus:t dicat mathematicũ in predicto casu non teneri ad restitutionẽ nec lucrantem in ludo nisi fuerit in dolo:cum tñ isti acquirant cum peccato: vnde talia sunt restituẽda de concilio nec est mortale tenere pro se. Unde vbi restitutio respicit incertam personã ẽm ꝟꝟ. nõ est de necessitate salutis sed de concilio. quod limita nisi interueniat iudicialis cõdẽnatio vel nisi ipsa bona incerta talia sint quod aliquando fuerunt obnoxia restitutioni faciende certe persone vt supra restitutio.ij.§. ij. Si vero nõ est quis obnoxius restitutioni ex turpi causa in qua particip̃auerit dans:subdistingue:vtrũ inueniatur principalis creditor vel heres eius:quod idem est:vel non. Si ẽm non inuenitur.dic vt infra restõ vltimo: vbi agetur de restitutione incertorum. Si vero inuenitur principalis creditor tũc aut obligatio est personatis et dicẽdus est vt.f. restitutio. viij.§.f.aut est realis. vt qz ys quis rem alienã: t tunc si habet a domino illi restituẽda est.ff.de rei vendi. per totum t C.eodẽ.quia cuiq̃ dandũ est qõ suũ est.ff.de inst. t iur.l. iustitia. §. legis precepta. si vero habuit ab alio titulo trãslatiuo:puta donatiõe: vẽditiõe t hmõi similiter restituenda est dño gratis. C. de fur. l. in ciuile. si vero habuit ab alio titulo non translatiuo:puta locatiõe cõmodato vel etiã sine titulo:pura qz forte surripuit restituenda est ei a quo habuit intellige si erat possessor bone fidei. C. loca. l. si quis conductionis. vbi conductor lz dicat se dñm: ps locatori reddere t deinde agere de dñio:nisi cõstaret de dñio vel posset incontinẽti probare.ff. depo.l.bona fides. vbi qñ fur rem deposuit apud rei dñm non cogitur dño reddere. Si aũt non posset pstare statim cogitur reddere ei quo habuit etiã si habuisset a fure vel predone di.l.bona fides.quod limita qñ habuisset cãz ab eo vt ibi qz si ab eo nõ habuit causaz puta quia ei furto aut rapina sustulit: tunc si quidẽ furtuz sustulit nõ ps priori furi restituit:qz nullus posset ps male fidei habet hoc casu ius repetendi: cum actio furti detur ei cuius interest.t.l.is cui⁹ interest.t nemo ps ex improbitate sua psequi actionem.ff.de fur.l.iracq; parek tñ actio furti furi si a principio habuit rem de voluntate dñi t cõsequẽter eius ĩtererat ex honesta causa:fecit ei qui accepit vestẽ poliendã t furtũ cõmisit cõmodando alteri cui a tertio furto sublata est. ff. de fur. l. q̃ vas. si vero sustulit rapinã a fure vel predone:ps ei restituere per.c.in literis.de resti.spo.t probatur qz nec etiã dño lz rẽ suam rapere nisi fiat incontinenti vim vi repellẽdo al's cadit a iure suo t pdit eã ẽm Jnn.t host.ar.l.extat.ff.qõ me.cau. nisi forte per iudicẽ eam consequi non posset: vt not. dist.j. ius gentiũ. t ita indistincte lz supple. Sed tu limita in rapina t in furto qñ de ꝟo dño non constat: vel statim probari non potest t ille cui sublatum est repetit.quo casu loquitur.d.c. in literis vt ibi ptz:al's si ille non repetit põt t ps auisari verus dñs caute vt patet per. c.qui cũ fure.extra de fur.cũ ibi not. si vero repetit quidem sed exceptio de ꝟo dño statim probari põtidẽ est qz lz peccauerit maxime raptor etiam si sit verus dñs:tñ restituere non tenetur ei a quo rapuit:qz non fecit illi iniuriã:sed publice iustitie si ea posset habere al's etiã nõ peccasset:vnde Archi. indistincte tenet q̃ qui abstulit a vero dño tenet est: qui a non dño sed tamen iuste:vel ex honesta causa possidenti tenet̃ ei:qui vero ab iniuste detinente restituere debet vero dño: imo ẽm eum t ꝟꝟ. male faceret restituendo tali furi vel predoni t nõ vero domino:licet ẽm eos sit liberatus ab obligatione restitutionis.qz in pristinum statuꝫ reposuit. Cum aũt dicit supple. quod si abstulit per rapinã a fure vel predone tenetur ei restituere:qz etiam predo est restituendus scilicet possessioni de restit. spolia. in literis non est bona prouentoria:qz aliud est raptorẽ spoliatũ restituere aliud

spoliantẽ restituere de quo ibi.§.iij. Qñq; tamẽ debet fur vel predoni fieri restitutio:si cũ eo dñs in repetitione cõcurrat potius debet fieri dño dicta.l.bona fides.imo si dñs ex ignorãtia nõ repeteret. Et qõ dictũ est de dño cõcurrẽte idẽ est de quolibet preterẽdente aliquod ius honestũ:qz sem per illi faciẽda est restitutio qui fouet maius.di. l.bona fides.t est argu.in.l.queritur.ff.de sta.ho. vnde vinc ẽs filio vel seruo tenetur patri vel domino.ff.de alea.l.fina.imo filij tenentur patri restituere res spectãtes ad eos iure proprietatis si vsusfructus est patris:quod tamẽ fallit in castr̃ si peculio vel quasi castrensi.t in beneficialibus vt.in.c.si annum de iudi.libro.vj.

2, q. ¶ Scõo querit̃ in quib⁹ fallit illa regula qõ sublata a vero dño sunt ei restituẽda que habeti posset.ij.q.j.reintegrãda.t de restit.spol'.quasi per totũ.t in.c.sicut dignuz.de homi.§.eos.t dico qõ fallit primo si sublata sit ei iusto bello.scõo si ecclesiastico vel ecclesiastico sit ei interdictu vt dictũ est.tertio si dñs est pupill⁹ minor aũt furio fue:qz restituet̃ tutori vel curatori.quarto qñ dominus mortuꝰ est qz restituet̃ heredi ꝓpter octo testamẽto:vel ab intestato:si quis aũt esset heres in certa t determinata parte:puta centuz vel in domo:nõ fiet ei restitutio:sed illis quibus commisit dispẽsationẽ bonorũ suorũ t si dñs in morte reliquisset oia sua pauperib⁹ distribuẽda debẽt pauperib⁹ ẽm Innoc.in.c.qõ sicut de elect. qõ putoverũ si reliquit pauperib⁹ in genere sec⁹ bus esset restituẽdũ.quinto qñ illud qõ restituendũ est acceptũ est a prelato ecclesiasticoꝝ de hoc supra clericus quarto.§.decimo. Adde sexto quando ista bona de certis sunt incerta iuxta dicẽda infra restitutio.vj.§.j.

3 ¶ Tertio querit̃ vtrũ predo siue raptor sit restituẽdus.f.rei ablate ab eo possessiõi:siue vtrus sit ei restituẽdũ t dico de hoc esse magnã questionẽ Pañ.in.d.c.in literis vbi dicit qõ fur non est regulariter restituẽd⁹ de quo dic.vt.ff.§.f.si predo mouit si sit predo strataruꝫ publicarum nõ est restituẽdus ꝝ suspẽdẽdus:lz predo.i.is qui p alium eadẽ re spoliauit est restituẽdus Hostiẽsq; cõfert illi esse predonẽ ex quo dñs secũ nõ currit ad petẽdũ:vt patet in.l.f.§.si pdo.ff.depositi.vbi dicit tex.qõ si predo deposuit põt agere depositi t reddit rationez:qz eius interest cũ alteri teneatur t habeat depositarius obligatos ex contractu.quare habet locũ quãticũq; constet eũ esse predonem:licet in beneficialibus restitutio fieri nõ debeat ex quo constat eũ esse predonẽ:ne detur vitiosus ig:restituatur t recirãtur ibi differẽtie inter furẽ

4 ¶ Quarto qrit̃ q̃d agẽdum qñ is cui restituẽdũ est i notat aut est mortuus vel obstat. * Et dicit s.Tho.ũ.ij.q.lxij.ar.t.q̃ si sit omo ignotus ps hõ restituere: vt põt.f.oãdo in eleemosinas pro salute ipsius siue mortuꝰ sit siue viuus ẽmissa tñ diligẽti inq̃sitione de psona eius.* Si ꝟo sit mortuus restituẽdum est eis heredi:qui cõputat̃ quasi vna persona cũ eo. * Si ꝟo sit multũ distans ps ei trãsmitti quod ei debet:t ꝑcipue si sit res magni valoris.t possit ei commode transmitti. aliquin ps in aliquo loco tuto deponi:vt pro eo conseruetur t domino significari.nec ex illo.sed adde ẽm Rodo.nisi sit quid modicum respectu eius cui debet:qz posset p eius anima pauperibus dari t scõm Ber. idem est si sumptus excedunt sum tiaz rei.ar.c.anteriorum.ij.q.vj.imo dico si equarent imo si parum deficerent adeo q̃ residuũ esset modicũ respectu eius:qz tũc locũ habet dictũ Rod. Adde etiam qõ ẽm Archi. post Jo. si debitor suo proprio motu rem mittat dño t pereat: tenetur satisfacere denuo. Adde etiã id qõ dictũ est de deponẽdo rẽ esse ꝓsiliũ nõ ꝓceptũ. Adde etiaz q̃ si nescit vbi habitat nõ oportet querẽdo vagari.ar. l.qõ nisi fiat.§.f.ff.de ope.li.vnde pauperibus dabit nisi expectetur verisimil'r rediturus ẽm sum. Ang.sed veri⁹ si verisimiliter creditur nõ rediturus:qz q̃diu est dubiũ seruandũ est et.ar.c.tuue nis.de spon. Adde quarto ẽm Panor.in.c.cũ tu. de vsur.q̃ si is q̃ ps restituere sit possessor malefidei pura fur vsurarius:t hmõi si recessit ipse de loco vbi abstulit tenetur mittere dño sumptibus

Universidad de Deusto
Biblioteca

fuis:si vero alibi se trāstulit oīa sumptib⁹ ei⁹ ei mitterent: sic intelligēda est glosse. ibi: sic distinguit lex in re legata. l. cum res. ff. de leg. 1. qō limita primo nisi adesset fidus gratis deferens. ar. c. significāre. de pig. ⁊ scō in cōscientia nisi oīa sine expēsis aut minoribus rem suā secumvourisset qz teneatur de tali dāno si ex delicto renebatur. licet non sit ex contractu etiam vsurario vel quasi contractu perdicta supra cestitutio. iij. §. viij.

cō 1. ¶ Rursus de restitutione. v. qñ fieri debet.

REstitutio. v. considerari pōt vt sciatur quo tepore teneatur exequi restitutionem qui est restitutioni obnoxius.

¶ Primo ergo q̄rit vtrū teneatur q̄s statim restituere: ⁊ breuiter recolligēdo ista materiā totam de qua diffuse Archi. h. par. tit. ij. in fin. vbi si expedit videatur: dico qō sm. s. Tho. ij. ij. q. lxij. ar. vlt. obligat⁹ restituere aliq̄tenef illud restituere statim qz sicut rē alienā auferre est cōtra iustitiā. ita ⁊ detinere cuz impediat oīs ab vsu sue rei: nulli asit ly quantumcūq; modico tpe facere cōtra iustitiā iuxta illud ecclīastici. xxj. qñ a facie colubri. ⁊c. Nec obstat qō ꝓceptum de restituēdo sit affirmatiuū: ⁊ ꝓsequēter nō obligās ad semp: qz includit negatiuū. s. noli detinere alienū limitat tñ si hō pōt: qz q̄ nō pōt scōm eū nō tenetur statim: sed dz petere dilationem vel remissionem: intellige nisi ex petitiōe sequeret reuelatio pcti vel alius scandalum. ar. c. officij. de pe. ⁊re. de quo etiā. s. restō. vij. §. s. Et sm Pe. ⁊ Ray. eā petere dz ab eō si restituēda sunt in certa vl'a discreto ꝓfessore: si vero sunt certa. i. debita certe persone q̄sciri ⁊ inueniri pōt petenda est ea: aliter potens ⁊ nolēs restituere non potest absolui. xiij. q. vj. si res. nisi doleret qō nō restituit quā primum potuit: ⁊ proponeret quā primū posset restituere. Vide etiā infra restitutio. vj. §. iij. * Et si remissio aut dilatio nō obtineat sunt opiniones. Nā vna dicit qō tenetur satisfacere statim aut cedere bonis nō habito respectu ne egeat etiā si oporteret ipsum mēdicare: ⁊ nihil pōt sibi retinere nisi ea fine quib⁹ morere: ⁊ ita vī sensisse Rich. in. iij. ⁊ Archi. in. c. si res. xiij. q. vj. ⁊ Bert. ⁊ Host. et vī Inno. in. c. cū tu. de vsu. ⁊ Joā. do. ⁊ Ray. ẋẋ. Alia ẋo est humanior aliquoꝝ quos refert ac sequit Archi. dicens qō habēs aliqua vltra necessitatē nature nō tenetur cedere bonis ad vitāda corporis ⁊ ale dāna nō obstat id qō dicunt predicti doctores qz loquuntur tanquā viā tutiorē cōsulentes: quā tñ nō tenemur semper arripere sed sufficit eligere securam. Et inter has opiniones videtur meo iudicio ista distantia: quia sm primam licitum est ifti retinere solum ea sine quibus moreretur ipse vel sui scōm aliam vero potest aliqualiter viuere vecēter in aliquibus casibus: licet nō scōm omnē decētiā sui status putaeque ample vestiēdo votādo: ⁊ vescēdo. Et ista opinio secūda ē benignior ⁊ ẋior vt patebit. j. §. iij.

¶ Scōo q̄rit vtrū existēs in extrema necessitate nō habēs nisi necessaria vite sue ⁊ suoꝝ teneat restituere: ⁊ dicit Sco. in. iij. di. xv. qō nō qz in extrema necessitate oīa sunt cōia. l. j. §. cū i eadē. ff. ad. l. rho. de iac. ⁊ in. c. exīt. de verb. sig. vñ illa res iure poli effectē detinētis in tali articulo: nisi dom⁹ rei sit in eodē articulo: qz tūc illi debet qui ꝓius in talē necessitatē deuenit: ⁊ si eodē tpe deuenerūt oño est restituēda: qz nunq̄ excidit a dominio ꝓ hoc qd nob⁹ cōcurrētib⁹ ꝓeualet qō est potius ar. l. q̄rit. ff. de statu ho. Et subdit Sco. qō si talis detētor talē rē preoccupauit ita talē necessitatē restituere tenef si venerit ad pinguiorē fortunā: alias secus intellige si res est consumpta. et idē Ric. ⁊ De. de pal. tutius tñ vī qō restituat si venerit ad pinguiorē fortunā sicut ⁊ qui cessit bonis. C. de his qui bo. ce. po. l. j. Ista tñ intellige de eo qui in extrema necessitate ꝓprie qui sc; nec ꝓ se nec per amicos iuuare se pōt: secus impropriet vt is qui occidēdus est nisi redimat pecunia quā pōt tūc ab amicis mutuo petere licet penes se nō habeat de sua: qz talis restituere tenetur. De quo vide. s. ho. v. quodli. q. ix.

¶ Tertio querit vtrū restituere teneat is qui vltra necessaria vite habet q̄dē ad aliqualē aut ad totalē decētiā: ⁊ dico in ista qōne esse opiniōes et sm Ray. ⁊ sequaces dicēdū est qō qui est oīno in potēs restituere oīno excusat: vt. §. priore. q̄ vero nō est impotens oīno tenef statim ad id qō pōt q̄ potētia sm Ray. vī cōsideāda vtq̄ ad mēdicitatē suā ⁊ sue familie reseruata sola extrema necessitate. ly qz nō solū necessitas extrema ly etiā magna excusat a restitutione arg. de fur. si q̄s ꝓpter ⁊ ibi expresse in gl. iō cū Archi. ⁊ Joan. de neap. ⁊ Sco. hmanioꝝ ⁊ veriorē opinionē sequēdo sic dico. Et qui est restitutiōi obnoxius licitū est rez alienā ad tēpus detinere: qñ ipse rei dño hoc rationabiliter velle deberet licet cupiditate vel alia irrationabili causa ductus nolit. Ista maxima ⁊ clauis probatur primo autoritate Joan. de neap. in quodli. ix. q. xxij. dicenti quod quando aliene rei detentio est contra voluntatem domini inordinatam iuste fit: vt. xxij. q. ij. ne quis ⁊ secūdo autoritate Scoti dicentis vbi supra quod domino inordinate volente suum rehabere ⁊ consequenter contra rectam rationem nolente proximum retinere: tunc tenens non est detentor iniustus ⁊ tertio autoritate Joan. nider. ⁊ Nicola. de aus. ⁊ Archie: qui predictos refert ⁊ dicit suo iudicio eos rationabiliter loqui: ⁊ quarto ratione quia si non esset vera illa maxima: ideo esset quia voluntas domini etiam irrationabilis circa restitutionē sue rei semp extra extremā necessitatez implēda est qō tñ est falsissima: qz restō ordinata ad bonū oīs aliqñ esset in malū ei⁹: vt si velit redi tibi gladiū se vel aliū iugulaturus. Et pculdubio dicta maxima est de mēte. s. tho. qui vult aliqñ depositū reddi nō debere oño volēti: q tñ redi strictissime iura mandarūt. C. depo. l. ñ. Et hac maxima arch. post sco. ⁊ alios deducit aliquos casus. q. pare. ri. h. c. vl. diffuse: quos breuiter recita bo ⁊ in quibus is qui decenter viuit non tenetur statim restituere intellige in foro anime etiaz si dilationē obtinere nō possit modo habeat firmā ꝓpositū restituēdi in totū ⁊ paulatim sm posse restituat in parte tēporib⁹ suis. * Primo si restitutio subita redūdaret in dānū cōtra bonū cōe qz illud ꝓsertē particulari. * Secundo si redundaret in malū corporis aut alē ipsi⁹ oñi. * Tertio si redūdaret probabiliter in alicuius infamiam aut mortē corporis vel alē: qz imminēret periculū furti vel ꝓstitutionis mulierū ⁊ hmōi donec cessent predicta qz ordine charitatis anima corpus ⁊ fama dūt rebus tēporalib⁹ antekerri. ar. c. offi. de penitētia ⁊ remissiōe nisi creditor esset in extrema necessitate: qz tunc corpus eius ꝓferri debet corporali alterius ⁊ famem nō asit anime sm mentē predictorū. * Quarto si redundaret in magnas expensas restituētis: de quo dic vt. §. restitutio. iij. §. vlt. ⁊ generalr' si redūdarin paruū cōmodū oñi. ⁊ in magnū dānum restituentis puta qz oportet eū vēdere instrumēta quibus vīuit aut artez relinquere: quo casu si oīs equale vel quasi inequale incōmodū ex absentia sue rei sentire tenetur qz non licet alicui in re aliena incōmodare oīm vt seipm cōmodet. vñ ⁊ rationabl'r hoc casu dominus statim vellet rem suam: qz prima charitas incipit a seipso. c. nō satis. di. lxxxvj. hec āt eqtas ⁊ humanitas nō est predicāda ne paretur via iniustis detētionib⁹ rei aliene apud indiscretos ⁊ parum timoratos sed ea per confessorum discretionē vrendum. * Quinto generaliter quando debitor est impotens de quo dic vt. §. sequenti.

4 ¶ Quarto queritur quis dicatur impotens ad restituendū ꝓpotētia excusante: ⁊ dico q̄ impotēs restituēdi de iure nulla cē: cū licitū sit cuilibz restituere de facto aūt est multiplex loquēdo iuridice vt ptz ex dictis. §. potētia prima. s. absoluta que est eius qui nihil hz que indubitare excusat secundum omnes ⁊ idem est si hz q̄dē sz necessariū vite: qz talis dici pōt nihil habere preter vitā ⁊ scēa modificata honestate que est eius qui restituere nō pōt sine infamia vel scādalo que excusat ad tps dicte infamie vel scādali. vt. §. priore. ⁊ in modificata cōmoditate qua ẋ non posse qui cōmode non pōt que de mente prime opinionis recitate. §. §. §. nō excusat habēte vltra necessaria ad vitā: sz de mēte Jo. de nea. ⁊ Sco. ⁊ Jo. nider. excusat qñ creditor rationabiliter deberet velle debitorē excusari. Et magis ꝑticularizādo materiā de mēte archi. excusat ⁊ eū qui ad tātā parcitatē se restrinxit q̄ tā se fine indecētia magna restringere nō pōt nisi creditor esset in eade necessitate vel quasi. Et q̄ ista sit mēs eius ꝑz qz dicit q̄ ly forte sit tuti⁹ bonis suis ꝓ restitutione cedere se oībus ꝓiurando ⁊ in deo confidere etiam si oporteret mēdicare sm Ray. tñ ad hoc non vī teneri de necessitate salutis: non tñ dūt tales ita laute viuere ⁊ pōpose vestiri ⁊ filios magnis dotibus nuptui tradere sicut si nō essent obligati ad restōnē ly dūt parce viuere ⁊ paruas dotes tradere ⁊ si nō pūt filias tradere nobili: vel mercatori artifici vī plebeio tradāt: ⁊ alia supflua recesent. Et cū efficaciter faciunt q̄ possunt ad restituendū: ⁊ in alijs bñ ⁊ cum timore dei se habēt credo q̄ possunt absolui ⁊ cōcari q̄ nō de eo q̄ non pūt semp ꝓcrastināt ⁊ annuatim confessori restitutionē promittūt ⁊ non faciūt non videtur absoluendi nisi ꝓius faciant vel efficaciter negotium disponāt vt habeat executionem: ⁊ multominus q̄tum spectat ad iudiciū confessoris dz cōmunio sumi ly q̄tum ad sacerdotem qui hz cōicare si in publico se ingerant faciendum sit vt. §. eucharistia tertio. §. quinto. Hec ex illo.

¶ Quinto q̄rit q̄d si creditor nō multū indiget ⁊ tñ nō vult cōcedere dilationē ⁊ debitor non excusatur impotentia: nec incōmoditate magna ly aliquali vel magna quidē sed apparēter ⁊ opinatiue nec aliquo casuū dictoꝝ. §. §. iij. ⁊ tñ nō vult restituere ⁊ dico q̄ ad hoc vī rñdere dīr. per hec verba. Si creditores nō sunt in necessitate ⁊ ad dilationē inducī nō pūt ⁊ debitor inducī nō pōt ad restituendū statim discretus sacerdos pōt cōsciam suā firmare ex eo q̄ intēdat vtiliter gerere negotiū creditoris eo q̄ videat aliter nō posse recuperare ꝓpetuo vt ita cito rē suam dilationem cōcedere si ꝓmittat bona fide satisfacere infra certū diē ⁊ absoluere peroīē vl'alia recipe cautionē ne recedat desperat⁹: nō tñ ꝓpulo vt accipiat iuramētū. Hec ille virtualiter: ⁊ concor. Host. et facit. l. soluēdo. ff. de ne. ge. ⁊. l. ait ꝓtor. ff. de mi. ⁊ sequitur sm. Aug. ⁊ bñ quo ad forū causarū sed quo ad deū intellige qñ petor ē tal'r voluntate et cōsciētia dispositus q̄ nō hz aim perseuerandi immortal'r qui de attrito virtute clauiū possit fieri contritus: puta qz credit se non posse cum possit aut non teneri statim cum teneatur al's non esset absoluēdus: nec capax absolutiōis.

¶ Sexto queritur an peccet mortaliter qui non 6
paret confessori ꝓcipienti vt statim restitutio fiat: et dicit Franciscus de mayno quod sic

Universidad de Deusto
Biblioteca

quod verū est si ex precepto dei teneret ad statiz alis non:q; nō pōt sacerdos cogere me rē meam exhibere eo casu quo de iure nō teneor: imo nec ad oēm pniam vt.ḡ.cōfessio.j.§.xxv.ꝛ.xxvj.vnde ſm arch.post pa.de pe.sacerdos tripliciter aliq̄d penitenti imponit.s.exhortādo vt q̄ frequenter oret.scō iponēdo per modū spālis satisfactiōis p cōmissis.tertio declarādo cōmunē obligationē vr q̄ singulis annis cōfiteat:ꝛ cōfitet ꝛ q̄ restitu at ꝛ hmōi:ꝛ ad primū nō tenet: tenetur vero ad scōm,intellige si impositū est pro mortalibus et
7 acceptauit ꝛ similiter ad tertium.

¶ Septio q̄rit vtrū poteri restituere male ablata statiz sufficiat ad salutē si testor mandet heredibus vt restituāt: ꝛ dicit Archi. post Joannē de neapo.in nono quodli.q̄ non: q; est cōtra iusticiā detinere alienū:q̄ tñ fallit ſm eū in quibus casib⁹.primo si credit vere ꝛ pro certo q̄ deterio talis nō sit cōtra voluntatē dñi: scōo si sit ꝑ voluntatem dñi inordinatā vt q; ipse pōt ad tps re sua carere sine dāno ꝛ incōmodo:ꝛ ille sine his dare nō pōt si tñ dño sine suo incōmodo.s. notabili ad tempus carere non potest:oportet istū restituere etiam cum magno incommodo suo.
8 ¶ Octauo querit vtrū is a quo res aliqua pōt aduocari petita restitutione in integrū iure spāli vel gñali eā restituere teneat in foro aīe anteq̄ implorēt dicta restō ꝛ dicit Inno.in.c.q; plerique. de immu.eccl.q̄ nō si ꝑcr⁹ tenuit mero iure: nisi is q̄ pōt restōnem petere lesus fuerit malitia cōtrahētis:adde vel nisi impediret petere aliq̄ iusto timore: q; putat non se posse obtiere in iudicio propter fauorē debentis ꝛ hmōi. Si vero cōtract⁹ nō tenuit:sed est nullus ipso iure. puta q; res ecclesie est vendita sine debita solemnitate ꝛ hmōi sic tenet is non petat: q̄ limitat do.Anto. in.c.q; plerique.quo ad pciam verū nisi contractus teneret quo ad metas iuris naturalis:puta q; fuit legitima causa alienandi rem ecclesie et debitū precii est solutū licet solēnitas defuerit q; in foro aīe nō tenet cū solēnitates fiunt mutare ꝓpter deceptiones euitandas. vnde vbi cessant:cessabit in foro anime ipsa lex.

¶ Rursus de restitutione sexto quantū ad modum ꝛ ordinem restituendi.

1. q̄ REstitutio rursus sexto ꝑsiderari potest ꝗtum ad modū ꝛ ordinē in restitutione seruandum.

¶ Primo ergo q̄rit q̄o se debeat habere sacerdos in cogēdo ad restōnē:ꝛ recolligēdo ex archi.ꝛ aliis distinguo vtr⁹ debitor sit manifest⁹ vsurari⁹ an nō. * Si est ē vsurari⁹ manifest⁹:sacerdos nec debet nec pōt ei audire in cōfessione: nec ei alia tradere sacramēta nisi seruata forma.c.q̄q̄.de vsur lib.vj. de quo.j.vsura.ix.§.iiij.si credit tñ q̄ illa seruari nequeāt ꝛ ille est in mortis articulo paratus adoīa:pōt a quolibet sacerdote audiri ꝛ talis sacerdos habita licentia ab eo exponet deinde ꝓmissionē ēpo qui eū si superuixerit:vel al⁹ ei⁹ heredes coget ad restitutionē. * Si vero non est manifestus vsurarius distinguendū est vtrū habeat restituere certa tñ aut incerta tñ: aut vtrāq;. Si aūt habet restituere incerta dic vt.j. restitutio vltimo. Si aūt certa tūc dic q̄ talia non sufficit dare in eleemosynā pro ei⁹ aīa:q; nemo de suo cogitur facere donū.x.q.ij.precarte.ꝛ si dedit ad huc tenet ad restōnē ꝓnis q̄b⁹ talia debebant arg.c.sicut dignū. de ꝑnit. imo nec in hoc papa dispēsare pōt nisi ex causa qua posset talia bona exigere a vēris dñis: vt.ḡ. papa.§.xij.et.xiij.hic tñ distinctione trimēbri opus est. Si essi nihil penitus pōt restituere: q; nihil habet negari nō dz absolutio vl cōio:si ꝓponit restituere cū poterit nec dz ꝓpter debitū vrgens ex cōtractu incarcerari sed sufficit si cedat bonis cum intentione satisfaciēdi si venerit ad pinguiorē fortunam.de solut. odoardus. nisi existimaretur verisimiliter posse restituere per amicos: tūc vel certo rēpore quo cessio fieri dz sine cruciatu ꝛ pena ac vituperio.C.qui bo.ce.pos.l.ij.nec contra hoc valet consuetudo:q; est frustratoria ꝛ irrationabilis et inhumana seuitia.xiij.q.vj.si res ꝓpter debitū ex cōtractū ex maleficio: puta si ex delicto incurrit pena centū florenorū pōt incarcerari si nō est solūcdo pena pecuniaria in corporalē ꝑmutata. Si ꝙ pōt restituere totū itegraliter sine destructione sue substātie ꝛ sine magna incōmoditate sua vel partē debet statim restituere totū vel partem ſm q̄ pōt:q; tā leges regulariter minima nō pōderant vt.l.seio.ff.de in inte.restit.ꝛ.l.si oleū.ff.de do.ī casu si talis differat ꝓ q̄ndenā vel hmōi non dolose sed aliquo bono fine non videtur peccare. ni si is cui restituendū est interim notabiliter patiatur ꝛ in hoc credetur ei in foro conscientie ꝛ poterit absolui sine exactione iuramenti vel alterius cautionis nisi sit vehemens ꝓsumptio de cōtrario puta pluries eidem confessor vel alteri spopondit celerum restitutionem ꝛ non perficit quo tamen casu posset etiam tam efficaciter spondere ꝛ pretendere signa sue voluntatis quod ei crederetur. Si vero nec in totum nec in partem potest restituere sine detractione aut saltez magna incommoditate sua petat remissionem aut dilationem iuxta modum dicendum infra restitutio. vij.§.j.ꝛ.ij.quam si obtinere non potest fiat vt supra restitutio.v.§. tertio et quarto. Si vero habet restituere certa et incerta simul restituat vtrāq; si potest: alioquin ꝓferat certa secundū omnes doctores.

¶ Secūdo queritur per q̄nē restitutio fit facienda.ꝛ dico q̄ dz fieri dz principaliter p eum q̄ sustulit aut in sublatiōe participauit iuxta dicta supra restitutio tertio p totū.ꝛ si ipse non facit tenentur he res inquantum se extēdit hereditas sicut ꝛ ad oīa onera defuncti.de vsu.michael.ꝛ eadē ratione he res heredis in infinitū si sciunt hereditatē teneri et si dubitant ex publica fama vel scripturis vel fideli relatu tenenē diligenter inqrere.alias esset ignorātia crassa ſm archid.q̄ nō excusat di.xxxvij. §.si.q̄ intellige de dubitatione ꝓbabili ꝛ verisimili:non de leui ꝛ scrupulosa q̄ non dz probabile motiuū dubitandi.ar.cor.q̄ dicta sunt.ḡ.conscia. §.ij. Tūc dicit ipse q̄ si defunctus licitā artē exercebat:vl' patrimonialia tñ habebat.nec apparet ex fama vel scripturis de illicitis contractib⁹ seu alienoꝑsumi debet iuste acquisiuisse:q; nemo iudicādus est immemor sue salutis.j.q.vij.sancimus Et si restitutio est debita ex delicto et nō expedit fame principalia vt per seipsum restituat faciat p alium caute.ar.cap.si peccauerit.ij.q̄.j. et in hoc tenet regula iuris:qui per alium.lib.vj.caueat tñ ne mediator retineat sibi:q; nemo esset liberatus ab obligatiōe restituendi:q; q̄ periret:periret sibi. Si vero est debita ex contractu licito vere vel optatiue:vel ex illicito patenter:ita quod ex restitutione nō resultet infamia noua expedit vt q̄s restituat per seipsum propter multa.

¶ Tertio q̄rit q̄d faciendū q̄n ex duobus creditoribus vnus vult facere dilationē aut remissionem
3 alius aūt non ꝛ vult fieri cessionē bonorū:vt dicit Archi.post Ray.in hoc quantū ad dilationē standum maiori parti creditorū:ꝛ intellige maiorem vbi est maius ꝛ fortis debitū:etiam si vnus sit cui plus q̄ alij debeat.si vero par sit debitū standum est maiori numero creditor.ꝛ si vtriusq; est paritas sua benignior est sequenda.s.q̄ dilatio. dec.C.de cessione bonor.l.cū solito.ꝛ ibi Barto.ꝑ Lillā.si etiā dicit in hoc non esse differentiā quantum ad hypothecarios ꝛ alios debitores:ꝛ sit mentio de dilatione q̄nquēnali. Nec ob.l.maiorem.ff. de pac.q̄ videt q̄ ꝓius cōsideret dignitas creditorum q̄ benignitas ſne.q; quo ad hoc dignores sunt qui humaniores.ar.l.scire ops.ff.de tuto. et curato.§.cū reliquis.vnde ꝓferatur ſnia dignioris nisi sit valde inhumana.vt hoc casu.secus ali quando in remissione partis debiti:de qua loquitur.d.l.maiorem.licet posset esse rāta paupertas in debitore et abundantia in creditoribus quod in hoc esset magna inhumanitas et ꝓferret sententia eorum qui benigniores et non qui ditiores sunt.d.l.scire.maxime quia casu magne necessitatis possunt pauperes cogere diuites ad sibi subueniendum secundum glo.ff.xlvij.sicut hī.Quātum ad remissionem vero ex.d.l.maiorem cum aliquibus sequentibus:nec non cū.l.iurisgentium. §.iij.pater q̄ maior pars creditorum habita computatione maioritatis vt supra remittere pōt partem debiti ex causa:vez quando debitor nō est solūendo:quia secūdū gl.vbi hoc venit in vtilitatem oīm:ꝛ hoc nō est dubium vbi creditores sunt partes alicuius vniuersitatis vel collegij aut in foro contentioso:si vero non sunt pars in foro conscientie seruandum est quo ad volentes concedere dilationē vel remissionem quod dictum est supra restitutio.v.§.iij.ꝛ.iiij. Et ideo addit Dir.quod vbi nolentes concedere indigerent ꝛ fame perirēt statim tenetur restituere vel cedere bonis.

¶ Quarto queritur vtrum debitor possit cedere. + bonis si vult nō obstante q̄d creditores velint cōcedere dilationem quinquennalem.et videtur tenere.Aso.in sum.vt recitat bart.in.d.l.cum solito quod optio detur debitori.

¶ Quinto q̄ritur quo ordine sit restituendū vbi q̄ creditor nō pōt restituere oībus vel si potest non tñ simul.Et dico q̄d semper pri⁹ restituenda sunt certa integraliter quā incerta secundū oēs doctores:ꝛ si quis ex restōne incertorum fiat impotens ad restituendū certa peccat ꝛ nō liberat etiam si non erant certa ante:sed certus creditor apparet post restitutionem incertorū non ꝓmissa inquisitiōe diligēti secundum doc.ar.cap.sicut dignū.de homi.secus tali inquisitione ꝓmissa q; est liber secundū oēs p regulā bona fides.de regu.iu.lib.vj. Quod facit contra heredes vsurariorum q̄ cū eis cōuenīt de incertis vt sepeliat cadauer:cum tñ nō sint soluendo super certis. * Igit in rebus ſm archi.post baldum primo veniunt habētes actionē ad rē:puta q; res restituēda est aliena extans q̄ semper dño est restituenda scōm oēs.ꝛ idem si est res que fuit alterius ꝛ ab eo sine iusta cā abdicata puta metu vl'aliter.ff.q̄ me.cā:l.metum.§. cum aūt.ꝛ idē dic de reb⁹ depositis si extant:et generaliter si ipse res extant earū oīi ꝓponendi sunt oīdus.l.veri.§.in bonis.ff.de ꝓtiul.credi.ꝛ si extāt sed fuerunt vendite.nō habita fide de ꝓcio:cum translate nō sint in dominiū ementis ipsi vendēti cuius erant est satisfaciendū de ꝓcio ꝓtinus⁹ aliis l.iulianus.§.offerri.ff.de act.emp.ꝛ vēdi.si nō habita fide de ꝓcio sunt tradentis secundū summaz angelicā nō ꝓponerēt aliis.vult tñ archid.inditincte allegās bald.q̄ si extāt indistincte reddātur venditori p ꝓcio nondū habito.ꝛ si plus valent illud plus cedit creditori.dl.l.iulianus.ꝛ ita tenet sum.ro.ꝛ hoc est verius:ꝛ multomin⁹ ꝓponēt si nō extarēt sed alie sunt subrogate ex ꝓcio illarū nisi vt infra dicam de habentibus actiones personales q; tales res subrogate non sunt obligate p ꝓcio.l.q̄daz.ff.de in rē verso.ꝛ rō est q; ꝓcij redactum ex tali re non erat obligatum.ꝛ

Universidad de Deusto
Biblioteca

consequenter nec res ex eo empta:r idē est in permutatione/quia vbi spes in obligatione est non succedit altera loco alterius.vt.ff.de verbo.signi. l.habeo.r.ff.de rei ven.l.mater. Fallit in hoc in empto ex speciali pecunia alterius de quo dic vt infra solutio.§.iuj.sed tñ in hoc casu non preponetur habentibus reales actiones. * Secundo post predictos habentes actiones ad rem veniunt vxores ceteris paribus pro dotibus suis que preferūtur non solum pretendentibus personalē obligationem sed etiam habētib⁹ tacitā hypothecā etiā anteriores.l.assiduis.C. qui po.in pign.hab.facit l.vbi.C.de iur.do.r.l.ij.C.de ser.pig.da.non tamē preferuntur filijs ex priori matrimonio agentib⁹ de dote materna contra nouercā.C.qui po.in pig. hab.l.vlti.r simile priuilegium cum vxoribus habet fiscus:ideoq; prior tempore prefertur.vtrūq; id est fisco r vxoribus preferuntur anteriores creditores habentes expressas hypothecas sed non posteriores.vt in.gl.o.l.assiduis.qđ tamen quātū ad vxores non est verū:r supra dos.§.xij.Sed tñ nota qđ creditores ex quotū pecunia domus aut nauis extructa est aut repata et ipsis specialiter obligata:in illa re preferuntur mulieribus in dotibus earum.§.his consequens.r ibi ang.in autē. de colla.do.eo quia secūdū bal.in o.l.assiduis.lex nō tollit illud qđ per pactū sibi creditores quesierunt.vnde creditor habens specialē hypothecam in aliqua re speciali prefertur in illa priori creditori habēti anteriorē hypothecā generalem r specialem in re alia ab illa que creditori est specialiter obligata.vt est tertius in.l.ij.C.de pign. * Tertio veniunt oēs habentes expressas hypothecas posteriores.r deinde habētes tacitas. In istis autem habentibus expressas qui prior est tpe p̄or est iure scōm regulam iuris.li.vj.r idem in tacitis.i. sed si fundus.C.qui pori.in pign.habe.sed tamen ante soluende sunt impense funeris q̄ satisfaciendum habentibus tacitas vel expressas hypothecas in bonis defuncti.vt est terr.in.l.pe.ff.de reli. r sum.fu.r in.l.at si quis.§.j.eo.titu.r omnes alie facte causa hereditatis vt in testamento r inuentario:r breuiter quando debita totam hereditatem exhauriunt:heres debet esse immunis a lucro r grauamine.C.de iur.deli.l.sancimus. expensas autem superfluas ad honorem r pompam mundanam tuta conscientia de alieno detrahere non potest ꝺm Pe.de palu.in quarto:sed intelligē facere de suo.r in hoc credo qđ bonus vir arbitrabitur.non ob.qđ de expressa hypotheca.azo.in.o.l. pen.ponat ly forte:quia illa lex loquitur indistincte dicens impensam funeris omne debitum precedere.*Quarto veniunt depositores siue deponētes si depositum non extat.l.si ¶hominem.ff.depo. §.fina.r idem dic de habentibus pecuniam in illa negotiatione:vt infra solutio.§.iij.quo tamē priuilegio non gaudet qui sub nomine depositi mutuat ad vsurā:vt p̄z in.o.l.si hominem. Quinto veniunt habentes actiones personales inter quas primo simplices priuilegiati: id est habentes priuilegia personalia nō realia:qui tñ veniūt posterius predictis qz priuilegium hypothece cuius sit ad rem est prioris psonali.l.repertū.ff.de pact. * Post hos autem sexto loco veniunt omnes chyrographarij pro rata non attenta potitate cōtractuū:qz licitū est debitori ꝓpter cumulum creditorū facere deteriorem cām priorum creditorum non tñ dominium vel hypothecā seu priuilegium habitum.l.j.§.Item.ff.de sepa.bo.cū predictis oībus concor.bald.in.l.pro debito.C.de bo.aut.iu.po. Et isto etiam ordine id est p rata et non alicui insolidum restituendum est creditori vsurarum secundum ¶¶.our.r archid.ar.c.relatum.de test. in fine. Nec ob.quod Joannes andree in capi. ¶¶.de vsur.li.vj velit aliter faciendum esse primis qui prius soluerant vsuras hac ratione quia in hypotheca habetur ratio temporis: bona autem vsurarij videntur hypothecata:de vsur.cum tu.quia ¶Hostien.Archid.kede.r Joffre.dicunt qđ non sunt hypothecata.r ipsemet Joannes andree dicit quod de ista hypotheca non habemus textū expressum Cum predictis oibus concor.Archidi. qui limitat vera nisi per statutuz municipale aliter caueatur:quia illi stabitur.vt ianue in mercatoribus fallentibus et hoc secundum cum etiam in foro conscientie.nisi fit expresse contra deum:qđ non est de facili iudicandum nisi euidenter appareat contrarium:quia nemo arbitrandus est immemor diuini timoris et sue salutis.§.questi.vij. sancimus. Nec distinguo an aliquid debeatur ex contractu vel quasi:aut ex maleficio vel quasi cū hoc nullo iure probetur.vnde restituendum est secundum ordinem predictum.

¶ Sexto queritur quo ordine restituere teneat⁹ tur heres r maxime si sint multi:r dico quod quo ad debita restitueret eo ordine quo et debitor.et preponet ea legatis si sunt contracta per eum cuius est heres.siue ex contractu vel quasi siue ex maleficio vel quasi.de quo supra hereditas.iij.§. xj.r.ix.si vero ipse debita contrahit preponet eis in restituēdo legata facta per testatorem:quia bona defuncti sunt tacite hypothecata pro legatis r fideicommissis.l.j.C.communia de lega.¶Si vero heredes sunt multi ad debita r legata tenētur secundum ordinem supradictum r regulariter pro rata.quod tamen aliquando fallit in casibus de quibus.ḡ.hereditas.iij.§.xj.

¶ Septimo queritur vtrū liberek in conscientia 7
q̄ simpliciter soluit supradicto ordine non seruato:r dicit rodo.qđ nō nisi credidisset forte soluen-

do oībus vel nisi ignorasset vnum creditorem fore potiorem aliorū concor.bo.ac Mo.qđ limita nisi laborasset ignorantia non excusante.de cle. er.mi.apostolice.de quo supra hereditas.iij.§.ix.

8 ¶ Octauo q̄rit vtrū is q̄ tenet plurib⁹ r nō pōt eorum soluere possit gratificari vni soluendo illi insolidum:r dicit Mo.qđ si creditor vigilauit exigendo debitū in iudicio vel extra pōt. imo scōm ¶¶.dz ei deaitor soluere antequā bona debitoris autoritate iudicis incipiāt possideri:quia postea iura facta sunt paria oīm creditorum nō ꝓtiū pignora vel hypothecas:vel q̄ nō sunt priuilegiate persone:r si creditor vult vni gratificare dz hoc oībus cōicare r ab oībus sniam obtinere:r sitr si vn⁹ creditor oēm̄ciauerit alteri ne recipiat a debitore in fraude vē ille vsari si accipiat. Ubi aūt non vigilauit creditor exigendo debitum non vē qđ teneat ei debitor gratificare:sed ꝺm ¶¶. restituere p rata.ff.q̄ in frau.cre.l.pupillus.vbi p̄z q̄ si debitor nō exact⁹ in iudicio vel extra gratificauerit alicui creditorū qđ datū est reuocatur r dividit pro rata:r idem sum.cō. Jn hoc tñ casu iure poli.r si nō fori.excōsareē vt credit debitor si pie rate inot⁹ gratificaret plurimum indigenti.

¶ Kursus de restitutione.vij.quantū ad modos quibus tollitur obligatio refarciende rei vel iniurie.

REstitutio.vij.cōsiderari pōt vt sciatur quibus modis tollitur r aboletur obligatio refarciende rei vel iniurie quib⁹ nō liberatur ad tp̄m vt est dilatio: vel simpliciter:vt est absolutio:solutio quasi solutio interitus:r aliquo modo prescriptio.

¶ Dico ergo q̄rit q̄d iuris de petiōe venie r dilationis:r dico multa.* Primū.Scōs gl.Rayn.r vt 1.q3. in sum.cō.li.j.ti.v.q.xxiij.dāmficans primū reneē petere veniā p seipsum si pōt r audet:alioq̄n p interpositā psonā:q̄ dz subticere nomē r circūstantias psone intercedētis si piculū vel scādalum timeat:qz offendēs recōciliari dz offento.mat.v. etiā post satisfactionē dāni ꝺm p̄dictā glo.si tamē lesus hoc nescit:dz sit turi⁹ petere veniam modo p̄dicto quādo satisfacere q̄s nō pōt:nō tñ tenet; qz hoc casu q̄ ad iudicium diuinum non est in mora. *Secundū.Similiter tenet petere oīs dilationem aut absolutionē si nō vult nō potest statim restituere nisi timeretur infamia vel scandalum vt.ḡ. restō.v.§.j.qđ scōm gl.ray.obseruandū est nō solū in dāno ꝑsonis:ꝺ etiā vbi q̄s est debitor ex ꝺcto vē quasi.r quo ad regulares q̄ se recolūt aliquibus debitores ex eo qđ in seculo fecerunt. * Tertium. Debet autē dilatio ista peti ab eo qui potest dare r obtinere libere sine fraude:r sine vi seu metu r sine desperatione rehabendi ante dictum terminum iuxta dicēda infra.§.sequēri de absolutiōe r tunc valet vsq̄ in tempus.r tenet debitor etiā cuz aliqua incommoditate seruare pacta si que interueniunt puta quod singulo mense tantū solua aliter non valet.*Quartum.hanc dilationem quo ad lucerta secūdū do.an.in.e.cū ru.de vsu.facere non pōt confessor sine autoritate ep̄i:sed alij verius dicunt qđ sic ex causa rōnabili: secus ad pōpam r superfluitatem detinentiū:quia est cuz dispendio salutis detinentis r concedentis.

¶ Sedo querit q̄d iuris de absolutione:r dico 2. qđ multa.* Primū.Remissio petita p debitorē mediate vel immediate a creditore r obtenta liberat ip̄m debitorē ab obligatione restituendi simpliciter si fiat ab eo q̄ donare pōt libere.i.sine fraude. r vi seu metu r sine desperatiōe rehabēdi sec⁹ ño si nō fiat liberenta qđ iteruenit fraus puta quia dicit se minus posse quā possit vel debitū minus esse quā sit vel met⁹ oīni aut piculi si nō fiat:aut coactio etiā cōditionata ex qua sequitur desperatio in creditorē ꝑsequēdi creditū ex culpa debitoris vt q: dicit q̄ de cētū habit.l.si vult alias nihil habit:q tūc nō valet per ea q̄ dicta sunt supra restitutio.ij.§.vij. Dicit tñ Host.in sum.qđ si aliqua honesta ꝑsona media tractet cū creditore dicēs: facā qđ talis debit tibi tantū:si residuū volueris ex corde dimittere:non decipias me:qz sum mediator:nec debitorē cuius salutē q̄ro.r ille spondet liberat⁹ est debitor qđ limita primo quantum ad obligationem restitutiōis nō aūt quantū ad peccatū si debitor non erat parat⁹ facere quod debebat iurta posset si ista mediatio fiat honeste puta intentione bona r debito mō:nō metu:fraude aut coactione. Sunt tamē tres casus in quibus absolutione rite facta secundum p̄dicta reuocari non est absolutus ab obligatiōe restituendi:primo est in cle.nolentes:de hered.de quo.ḡ.excōicatio. ix.§. xliij.secūd⁹ in ca.felicis.de cēsi.li.vj.de quo infra visitatio.§.v.tertius est.ḡ.iuder.j.§.viij.parti. ij. *Secundum.Si ꝑsona media dicat absolutionez liberaliter esse facrā r nō est sic nō liberatur debitor a restitutiōe:vñ si in aliquo vacilet certificet de facto posset tñ mediator esse tāte honestatis r talis⁹ qđ debitor a petō excusaret ignorātia facti secundum regulā iuris in sexto:ſ tñ semp manet obligat⁹:r quoties veritatem cognouerit reus erit peccati nisi ꝓponat facere debitum.

* Tertiū. Oñ aliquis debitor ponit se i manibus creditoris dicens.se parati restituere iuxta posse sed oēs misericordiā r remissionē in totū vel in partem.dico qđ si intendebat restituere est liberatus iuxta dicta.ḡ.par.prima.si vero nō est paratus restituere ſ fic facit:credēs se breui r exiguo precio liberandum aliter hoc non facturus. non est absolutus a peccato:r vt planum est. vtrum autem sit absolutus a debito restituendi si cre-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ditor remittat ei. Gerar. de senis tz qđ nō aliquo pacto nisi restituat siue ſit parat⁹ restituere siue nō: ꝛ faciūt ad hoc septē rationes nulli⁹ momēti. Dy. aūt in regula peccatū. li. vj. dicit qđ est liberat⁹ si pecunia erat parata: q̄dā ỹo theologi yt recitat Lan. de ridol. in trac. de vsu. dicunt hoc nō sufficere tz oportere qđ offeratur. Jo. an. ibi dicit qđ nō est liberat⁹ si nō intēdebat restituere aliter sic Lan. de ridol. vbi. ē. dicit cautum esse predicare ꝙ nō sufficit remissio tz se disponeret ad satisfaciendum cauti⁹ qđ op3 pecuniā eē parată cautissimū qđ offerak vel qđ plus est ponat in manibus creditoꝛi: ꝛ sic eū allegaui in aur. ro. vbi p̄dicatores instituunt: tz gl. ij. l. d. regula inductincte tz ꝙ est liberat⁹: ridē Fed. adducēs ml'tas bōas rōnes etiā si debitor se pieuerāte in crimine p̄prio motu creditoꝛ remittat vel ad petitionem debitoris. eꝛ idem yt firmare ibo. in sum. ꝛ Archi. de vsur. in. c. quāꝙ. li. vj. ꝛ Lap. ꝛ Bof. ꝛ ỹ ꝛ idē ipse Lan. quo ad ỹitatē. ꝛ idē Egi. in qōli. si debitoꝛi cōstet creditoꝛē liberalr remisisse q̄dq̄d intēderet ipe debitor ꝛ ista ē veritas: q̄ ad absolutionē a debito restituendi nihil differt vtrū esset paratus necne quia ista absolutio nō dependet a volūtate seu dispositione spoliatis tz spoliati vñ in translatione dñij rerum seu circa ipāo res attendit plus voluntas dñi ꝙalteri⁹. insti. de sur. §. placuit. ꝛ. l. interoēs. §. pe. ff. eo. q̄ etiā inimico sicut donare ꝛ ita remittere pōt: cū hoc sit qđdā donare. Et ideo qualiter cunq; cōtrect creditoꝛ: ille est liberat⁹: q: ōz in. l. j. ff. q̄ satisf. cog. qđ satisfacit q̄cūq; desiderium implet creditoris etiā si nō soluat. Jgit ille est liberatus si potens remittere remisit libere. i. sine fraude ꝛ sine vi seu metu ꝛ sine desperatione: qđ intelligo qñ ista desperatio puenit ex culpa debitoris siue ex pte ei⁹ indebite: puta q: fingit se nō posse ꝙ pōt aut dicit se nolle facere qđ ꝺz siue fingat siue nō sec⁹ qñ puenit ex rōnabili ꝑsideratiōe creditoris q: est liberat⁹ ēt si desperet creditoꝛ se nō rehabiturū qđ eidebet: q: hoc facit remissionē eē magis volūtariā ac liberā ꝛ magis misericordē.

* Quartū. Hanc absolutionē facere nō pōt quilibet cui res obnoxia restōi debet: sed solū q̄ suarū rerū ꝺz liberaz administrationē: ꝛ pōt donare de q̄. §. donatio. j. §. j. * Quintū. Cōsiliū vle vel ēt ciuitatis ꝛ hmōi remittere nō pōt debitoꝛi ꝙ debet creditoꝛi particulari ꝑ eius voluntatē: si debet ei ꝺ iure naturali sine cā: cū cā ꝛo pōt ꝺz Inn. in. c. q̄ in ecclesiarū. de p̄bi. ꝛ gl. in. l. ñ. C. ñ cō. ius vel vti. pu. ꝛ sil'r pōt si debet ei de iure ciuili tñ ꝺz eūdē Inn. in. c. nra de iur. vñ princeps restituit in integrū ex certa scia cū p̄iudicio tertij licite: ꝛ facit. l. ñ. C. de sen. pat. ꝛ. l. in cā. ff. de mino. ꝛ ꝙ notat Bar. in. l. gallus. §. ꝛ q̄d si tñ. ff. de libe. ꝛ postꝝ. Nō est singul'r notandū: q: facit ad sciēdū qñ papa dispensare potest super certis ꝛ quādo dñi vel cōitates que habuerūt bellum possunt componere super dānis oatis. de quo supra bellum. §. §. ij.

¶ Certio q̄rit vtrū liberek q̄s a restitutiōe p solutionē: ꝛ dico qđ sic si rite fiat ēt si alter soluerit ꝙ debitoꝛe eo inuito. q: ignoꝛāris ꝛ inuitis cōdōne melioꝛē facere tz. l. solue. ff. de ne. ge. ꝺz solutio si eri ꝺz cōgruo loco ꝛ tpe. C. de sol. l. oblatione. ꝛ ꝛei que debetur: q: alia sutto creditoꝛe solui non p̄t. iusti. q̄ mo. tol. obli. in p̄in. ꝛ ꝺz solui nō deteriorata vt. ē. restitutio. ij. §. ir. ꝛ. §. furtū. §. pe. nisi res illa p̄stari non posset: quia tunc debet solui estimatio. ff. de condi. fur. l. in re furtiua. ꝛ si pecunia est que debetur non sufficit partem soluere: q: ei creditoꝛ iuste refutare pōt. l. plane. ff. fami. herc. nisi debitoꝛ putaret se non plus debere quām offert. quia tunc cogitur creditoꝛ oblatus accipere l. quidam estimauerunt. ff. si ser. pe. Vide etiā infra solutio per totum.

¶ Quarto queritur vtrū quasi solutione fiat satisfactio: ꝛ dico qđ sic: vt quādo creditoꝛ nō vult accipere qđ offert legitime iurta dicta. §. p̄tioꝛe quod oblatum est consignatur et depositur in ede sacra: vel apud alium quem iudex aditus determinauerit que casu liberat ac si esset solutum modo tale depositum non recipiat. C. de sol. obligatione. ꝛ de vsur. l. acceptam.

¶ Quinto queritur vtrum liberetur quis a restitutiōe aliḡ rei interitur: ꝛ dico multa. * Primum in hac questione distinguo vtrū quis obligek restitutioni in gñe secundum iuristas. i. in specie vt in specie. i. in numero. Si essi obligatur in gñe puta q: debet certā quantitatem vel bouē aut equū vel aliud animal non hoc vel illud tunc non liberatur licet intereant oēs res eius igne vel aliter. l. incendium. C. si. cer. pe. vbi incendium debitoꝛē non liberat ab ere alieno: ꝛ ratio: q: hoc casu non aliqua res ꝺz persona' est obligata vnde apud iuristas dicitur quasi vulgariter qđ genus perire nō potest. Fallit si precederet obligatio debite facta: que locum habet solutionis. de qua. §. p̄tioꝛe. Si vero obligatur in specie: puta ad hanc rem vt illam semper liberatur eiusdem rei interitu vnisi fuerit in moza restitutionis: vel in culpa seu causa interitus. l. si ex legati causa. ff. de verb. obliga. Est autem in moza semper si obligatur ex delicto vel post diem statutam si ex apposita in contractu. vel post monitionem seu interpellationē vel petitionem debiti si non est apposita. de quo vide supra moza. §. primo. * Secundo. Quando autem obligatur quis ex hoc quod penes se habet rem alienam. videtur in foro causarum idem quod si esset obligatus ad speciem per pictam legem si ex legati. videlicet quod non sit in mora ante interpellationem quādo a p̄incipio habuit

bona fide: q: lex illa loquit̄ in legato in quo debetur res aliena. si vero non habuit bona fide semper est in mora: q: habuit ex delicto. in foro autem conscientie iure diuino ꝛ canonico ꝺz in mora quasi primū sciuerit rem alienā ꝛ reddere pōt nec reddit: q: restituit̄ in mala fide. de p̄scrip. c. fin. in qua nō ꝺz p momentum mora: q: oē qđ nō est ex fide peccatū est. vt ibi: ꝛ q̄d est contra conscientiam edificat ad gehennā: de simo. p tuas. et si tenetur alienam rē indicare oño ne perdat: sed habeat qñ alius, ꝺz de fur. qui cum fure. multo magis qñ ꝺz ipse tenetur indicare ꝛ dare: p̄sertim si oñs rei impediretur aliqua causa vel respectu interpellaret nisi possessor habuerit aliquā iustam causam detinēdi puta ratiōe sumptuū factorū in bona fide. ff. de fur. l. is qui rē cōmodasset vel si iusto errore putauit rē suā quo casu nō cōstituitur mora. etiā per interpellationē. ff. de peti. here. l. illud. * Tertiō. An vero liberek motosus rei interitu vel certe teneak si eodē modo res apud oñm fuerat periture: vt qđ si ex cōtractu debeak nō tenek. ff. ad. l. rhodiā. de iac. l. ñ. §. f. vbi si nauta cum sciret oñm nolle posuit res in naui deteriori quam conuenerat ꝛ perierint tenetur nisi forte: ꝛ illa nauis melioꝛ: q: alia fuerāt ponēde perieritq; ꝺz nauta deliquerit faciēdo ꝓtra conuēta: ex quo oñs nō est ꝑpter hoc ōmunicatus: cū res essent oino periture nō tenetur. Si ỹo debebant ex delicto. videk cōmuniter cōcludi p iuristas qđ tenetur p. l. inuito. ff. de vi ꝛ vi ar. vbi si res pereat casu fortuito tenetur q̄ eā abstulit etiam si pereat sine culpa sua: q: a p̄incipio fuit in mora ꝛ idē probatur eodē titu. l. j. §. rectissime. ſz hoc aperte non probat: q: aliud est mora sum teneri etiā si nō sit in culpa interit⁹ aliud eum teneri etiam si res apud oñm erat periture: q: pōt fuisse neutruꝝ ꝛ tū eum teneri. q: oñs ante interitum vendidisset. l. cum res. §. ñ. ff. de lega. j. vbi si fundus legatus pereat tenetur debito q: legatarius potuit vēdere ꝛ idem in. l. ītē si verberatum. §. ñ. ff. de rei ven. Cōcordādo autem opiniones dico qđ siue ex cōtractu. siue ex delicto morosus teneatur nō liberatur rei interitu: si constat vel sit dubiū quod res apud oñm existens ante interitū fuisset vēdita vel domino aliquo modo vtilis per. d. l. cū res. ꝛ. d. l. item si verberatum. si vero constet qđ ante nec vēdita nec vtilis fuisset dño. vt in. d. rebus in nauī repositis nullo modo tenek respectu interesse cū nullū sit ꝺz delictū aliter penis legalib⁹ punietur. Nec distinguo quo ad hoc inter delicta ꝛ contractus maxime in foro penitē tiali vbi regulariter cōsideratur solum interesse ꝛ non pena vt notat glos. xij. quest. ij. fraternitas. Intelligo nisi imponatur iurisdice.

¶ Sexto q̄ritur q̄d iuris de cessione ꝛ dico multa. * Primum. Cessione facta in manibus credito rum siue creditoris si est certus vel ep̄i si incert⁹ tollitur obligatio: q: is qui non est soluendo carcerari nō debet vel alijs penis subtilioꝛ bonoꝛ cessiōe potest a debito pecuniario liberari. C. qui bo. ce. po. l. j. ꝛ not. glos. in ca. adoardus. de sol. vbi etiā nō ꝺz impotēs propter debitū excōicari etiaz si cessio fiat p nuncū vel epistolam. ff. eo. l. ñ. ſz tñ non potest quis cessione liberari nisi prius in iudicio vel extra debitū agnoscat. i. fateak vel si cōdemnatus: non enim potest dicere nihil debeo. ſz si deberent cedo bonis. ff. de cess. bo. l. penul. vtruz aūt cessione liberari possit debitoꝛ ratione maleficij puta vsure vel furti. j. parti. vlti. * Secundum Est aūt effect⁹ cessionis nō vt cedēs liberetur a debito: q: tenek satisfacere si venerit ad pinguioꝛē fortunā. C. q̄ bo. ce. pos. ꝛ per totū titulū: intelligе inquantum pōt. l. ſo q̄. ff. de cess. bo. ꝛ deducto ne egeat vt statim dicam: sed est vt postea: nec incarcerari nec cōueniri possit nisi inquantum facere potest. ff. e. l. is q̄. ꝛ intelligitur facere posse deducto ne egeat: q: est regulare vt quoties non potest q̄s conueniri nisi inquantum facere pōt ex legis bñficio intelligak deducto ne egeat. ff. de re. iu. l. in cōdēnatione. qđ in foro cōtentioso est inducitatiū. in foro aūt cōscie si post cessionē lucratur seruari tute pōt qđ dictuz est. ē. restitutio. v. §. ij. et. iij. q: non obligatur pl⁹ post cessionē quā ali⁹ siue cessione ꝛ fortevlteri⁹ haberi pōt rōne egeat id est ne viuat indecenter aliquatenus: q: obligatio semel extincta eo modo quo est extincta non renascitur. vt. ē. obligatio. §. xij. Quātū ad vsurariū tamē est gl. singularis in. c. cum tu. de vsur. q̄ dicit ꝙ etiā si cessit bonis tenetur ad restitutionem in integ. nec habebitur rōne egeat: q̄ dā. intelligit in foro penitentiali: secus in cōtentioso ꝛ spāle videtur in vsurario ſm ala. ꝛ ho. ſm ego teneo eam glos. indistincte: q: iura indistincte loquuntur: ꝛ ita tenet ge. in. c. ꝙ. de vsur. li. vj. ꝛ hoc in odium vsurariorū. * Tertiū. nō ꝺz autem cedens pari aliquaz penā aut vituperium. vt. ē. restitutio. vj. §. j. nec spoliari vestibus de dorso aut a lecto quo necessario ipse vel familia vtitur. ar. exo. xxij. nec tenetur cauere de soluendo si venerit ad pinguioꝛē fortunam q: hoc iure cautum nō inuenitur: nō obꝙ gl. in. c. odoardus. de solu. teneat ꝛium intelligēs illū tertiū. de cedente: q: ille text⁹ loquitur de impotente soluere ne excōicetur. vl si fuerit excōicatus absoluatur cū cautione de soluēdo cū potuerit: Quis dici possit qđ illa glossa non asserit text. illū loquitur de cedente: sed ꝙ ibi interuenit aliq̄ similia cedenti. * Quartum si debitoꝛ malit quinquēnales inducias quam cedere bonis: creditoꝛes inuicē discordant standū est maioꝛi parti numero vel credito. vt. ē. restitutio. vj. §. ij. * Quintum obligatus ex maleficio: puta furto vel ra-

Universidad de Deusto
Biblioteca

pma iure ciuili nonvidet cessione liberarised loco pecunie quam soluere non pōt sustinere ꝺz pena corporalē.l.ff.ff.ō in ius vo.q̄ licet loquatur in liberto q̄ sine venia.i.licētia iudicis patronū vocauit in ius:rō videtur hoc poni pro regula generali in omni casu quo aliquid debetur ex delicto. l.ſ.§.2 generaliter.ff.de pe. Et idem videtur sentire gl.etiā de iure canonico ſn.ca. non satis.lxxxvſ. di.2 in.c.ſi res.xiij.q.vſ.ar.illius verbi peccati in quo res male ablata est penes luat:2 verum est vbi agitur de publico commodo:puta q̄ iudex ad instantiā accusatoris vel ex officio p̄cedit ad punitionē delicti:q̄ publice vtilitatis est vt delicta non remaneant impunita.de sententia excōicationis.vt fame.ne facilitas venie incentiū tribuat delinquēdi.xxiij.q.iij.est iusta.secus vbi agitur de commodo priuato:vt cum quis petit rem sibi relictui furto vel alio modo subtratā vel etiam penam ex maleficio.2 debitor conuentus non est soluendo:quia liberatur cessiōe:ne frustra homo in
7.q. hominem seuiat.vt dicitur in.d.c.ſi res.

¶ Septimo de ꝓscriptione 2 vſucapiōe de quib⁹ q̄ō a restitutiōe liberēt dictum est.ſ.ꝓscriptio per totum:2 dicetur infra vſucapio:q̄ritur specialiter vtrū heredes quib⁹ relictū est q̄ soluāt mille libras pro incertis habitis ex vsuris:cū tā non appareat de dictis vsuris nisi p̄ cōfessionē testatoris liberetur a restitutiōe ꝓscriptione.xxx.annorū.2 dicit lau.post fede.q̄ sic ſi bona fide semper sic possederūt q̄ ꝓsumit nisi ꝓbetur nec per ep̄m ampli⁹ poterunt molestari:q̄ cum actio competēs ex testō vl̄ ꝑdictio cōpetēs ep̄o p.l.nulli.C. de epi.2 cle.sit p̄sonalis 2 claudat ſpacio annorum triginta.C.de ꝓscript.xxx.vel.xl.annox.l.p conseq̄uens heredes bone fidei non poterunt molestari. Nec ob.q̄ō actio competens ep̄o durer.xl.annis:q̄ intelligit de competēte episcopatui vel ecclesie collegiate.hec aūt non cōpetit vt ep̄o sed vt iconono 2 administratori pauperū. Quantum vero ad eos quibus bona sunt alienata vel relicta si ſpacio decē annox possederunt in dubitāter sunt liberati:q̄ actio p̄sonalis non cōpetit ꝑ successorē singularē.l.ſ.§.heres.ff.ad trebel. Secus si talis heres vniuersalis vel singularis fuisset male fidei possessor.vel si aliter appareat de vsura per factū aliū quā per testm̄:q̄ sic nō esset liberatus. Vide etiaz quod dico supra ꝓscriptio.ſ.§.vij.

¶ Rursus de restitutione.viij.specialiter quantum ad incerta.

REstitutio rursus.viij. cōsiderari potest specialiter quantum ad restitutionē bonorum incertorum.

¶ Primo vero q̄rit q̄ sint bona incerta
8 q̄ restituenda:2 dico vt ex ipsis vocabulis ꝓz quod illa sunt q̄ retineri nō possunt licite ab eo q̄ debuerit post instās q̄ fuerit acq̄sita:in alijs autē que post tale instās aliq̄ habuerūt dñm:ꝓz forte nō habeāt mō:vt q̄ obijt 2 nō ꝓz heredem:dicta regula nō est vera.q̄.8.Tho.ij.ij.vbi.ꝑ.dicit q̄ō ſi cui ꝓz fieri restō:fit olim ignot⁹ ꝓz hō restituere ꝓz q̄ pōt.ſ.dādo in eleemosynas ꝓ eiꝰ salute.et intēdit q̄ ꝓz necessario:aliter non soluere argm̄.

¶ Tertio q̄ritur q̄b⁹ q̄ō 2 vbi talia sunt dandā 2 dico q̄ō paupib⁹ siue q̄ō idē est in pias cās:2 hoc
3 ſm.8.Tho.ꝓmissa diligēti inq̄sitiōe de dño vl̄ herede.ar.c.cū tu.devsu.2.c.diuine.lxxxvij.distin.c. epo.di.lxxxviij.2.c.ſ.de rap.2 inter eq̄ paupes iusticiorib⁹.inter paupes eq̄ iustos paupiorib⁹ ꝓz sufficiat sine fraude dare paupib⁹ occurrentib⁹. Et dāda sunt statim vel petenda dilatio.vt.ꝑ. restō v.§.ſ. Et dāda sunt in loco vbi sunt acquisita vel dānū illātū:2 hoc necessario scōm ho.2 alios do. in.d.c.cū tu.q̄ citi⁹ poterunt venire ad dñm vel heredes.ꝓz ꝓz Fede.consi.xxij.2 do.Bn. de bono consilio 2 ſm̄ō de necessitate:2 hoc est verius:q̄ iura simplr dicūt dāda esse paupib⁹ vt in.d.c.cū tu.2 in.c.sicut dignus.de hoſſi.2 possibile ꝑsit occurrere alibi paupiores 2 iustiores qui nō essent postponēdi post diligentē inq̄sitionē ꝑdictam propter incertā cogitationē q̄ forte dādo in tali loco venient ad verum dñm. Nec ob.c.primū dera. q̄ ibi erat ꝑsona cui restituendū erat 2 sciebat 2 instabat apud eꝓz:alias eꝓs ex officio suo nō fuisset motus ad excōicādū:nisi ad petitionē priꝰ.de
4 elec.innotuit.in.ſ.l.iij.§.hoc aūt.ff.de dā.iufect.

¶ Quarto q̄ritur q̄d ſi facta restōne in pauperes appareat dñs rei vel heres:2 dico q̄ō debitor amplius nō teneꝰ ſi debite inquisiuit q̄ bona fides non patitur vt semel exactū vlterius exigatur de reg.iur.bona fides.lib.vſ.ſi vero non adhibuit de bitam diligentiam:iterū teneꝰ de hoc.sicut di
5 cit⁹ glo.q̄ ſalte debuisset fieri proclama 2 inq̄sitio diligens:sed ideo sit q̄ labor in restōne certa exequenda fuisset magn⁹ 2 vtilitas spoliatorū parua 2 maxime hoc verum est vbi ista incerta debēbat ex contractu ertaz vsurario.in quo sicut nō teneꝰ debitor suis expensis satisfacere:vt.ꝑ.restituto. iij.in fin.ita nec suo labore. Et faciunt ad hoc ea q̄ dicta sunt.ꝑ.restituto.iij.in ſ.per rodo.2 Bertoz q̄ō modica non sunt necessario restituenda.

¶ Scō q̄rit vtrū icerta de quib⁹.ꝑ.dicti est ex
6 s.Tho.q̄ premissa diligenti inquisitione esse danda pauperibus sint dāda de necessitate p̄cepti vel cōsilio:2 dico q̄ō q̄dā imponunt regulā .xx. vt quoties restitutio nō est facienda certe ꝑsone sit de cōsilio:2 non de p̄cepto:2 sed hoc est verum in illis que fuerunt turpiter data q̄ verū dominū non habēt cognitum vel incognitum:sed neq̄ vnū ha-

quarto.di.vſ.post.s.tho.ad diuisam brabantie, imo dico q̄ō pōt ea raptor propria autoritate distribuere:2 alia nō requirit ſm archi.mo. Jo.de li.pau.ge. Jo.cal.2 panormi.2 facit.d.c.cū tu.2 d.c.sicut dignū.§.eos.iuncta gl.2 alia iura q̄ dicunt obligatū debere restituere nulla facta mentione de autoritate epi.vel ſi faciunt dicunt solū quod eꝓs ꝓz procurare vt sic fiat.nō aūt q̄ō ei⁹ autoritas sit necessaria.vt ꝓz in.c.religiosus.de testa. lib.vſ.vbi hoc pōt libere executor testamentari⁹ id est nulli⁹ rec̄fira licētia:ergo etiā hoc pōt principalis a quo executor ꝓz autoritatē.ꝓz etiam q̄ quilibet obligat⁹ 2 honest⁹ licite pōt seipsum exonerare:instit.quibus mo.tol.obli.maxie vbi exonerario nulla est lege ꝓhibita vt hic. In quatuor tā casib⁹ secūdū archidia.eꝓs se pōt ītromittere de restitutione incertorū:ꝓio quādo mortuo debitore nullus relict⁹ est heres.vel executor ad restituendū:addo vel ſi est relict⁹ nō implet q̄ꝓz ſi autez esset relict⁹ requireret autoritas epi solū de consilio.ar.ca.de laicis.xij.q̄ō.q.2.i.nulli.C.de epi.2 cleri.2 in hoc cōcor.vin.2 ber.in.d.ca.cum sit.in.glo.eꝓs aūt ꝓhibente pōt 2 tāt restituere:vt in.c.religiosus.in fin.de testa.li.vſ.vbi hoc pōt libere:ſcḋo quādo debitor restituere nō vult 2 in iudicio agit contra eū.quinto q̄ſ restituens male dispēsaret puta amicis qui non indigent 2 hmōi:q̄ se pōt eꝓs ītromittere vt iterū dispenser:q̄ nō ꝓz factū:q̄ō aliter est factū quaꝫ debuit. de regu.iur.qui ex timore 2 intellige ſi male dispenset dolo vel lata culpa'q̄ ſcḋz Inn.i.ca.sicut dignum.de hom.alia culpa in foro penitentiali nō arctat ad restōnē.quarto q̄ſ talia icerta sunt manifestorū vsurariorū:q̄ ad eꝓs ꝑtinet dispensatio:vt in.c.ḡ.de vſu.lib.vſ.Ad primū autem motiuū aliorū dico q̄ō.c.cū sit.loquitur de iudeo cuius dispēsario merito ſuspecta ꝓz a xp̄ianis fugie ab ecclesia quo ad pauperes xp̄ianos alia etiam iura nō dicunt necessariā esse autoritatē epi:sed q̄ō ipse procurare ꝓz vt sic fiat.Ad ſcḋz.dico q̄ ſi valeret null⁹ oīues posset dispensare superflua. ideo negaf p̄ia illatio.ad tertiū dico q̄ō talis cō
7 suetudo ſi sit cū obligatione:vt.ſ.obligatus restituere hoc non posset:nisi cuz autoritate epi est ꝑ legem naturalē.2 ſi esset solū ꝑ ius positiuū: hodie tamē esset irrationabilis q̄ epi raro curāt de pauperib⁹. Ad quartū dico q̄ō est pf pauperū dispensando bona sui p̄monij.2 fue ecclesie et iudeorum 2 publicorum vsurariorum 2 quando nullus est a testatore deputat⁹ executor testamenti.

¶ Sexto queritur vtrum eꝓs possit sibi reserua
8 re dispensationem incertorum:2 sacerdotes dispēsates talia excōmunicare:2 dico quod reseruare sibi potest in genere huiusmodi dispensationem 2 de facto reseruat plerumq̄:sed ista reseruatio

Universidad de Deusto
Biblioteca

intelligēda est ḡtū ad ea q̄ subtrahūtur eius dispensatiōi soli⁹, de āb⁹. §. prīote. & si specificēt de aliis a p̄dictis hoc de iure facere non p̄sūt vt patuit ibi & si pḡ hoc fulminēt sniam excōicatiōis, dicit Jo. de lig. sup. d. c. cū sit. de iude. q̄ quicq̄ dicat Jo. an. tū dubiū est vtrū eps hoc possit. & Jo. cal. dicit expresse q̄ nō p̄t & idem oēs hug. & ff. clarus. & necesse est sic dicere oēs qui tenēt q̄ hoc nō p̄t ꝫ tū aduerte q̄ quātū ad nō exēptos excōmunicatio talis ligaret q̄ tz esset iniusta nō tamē nulla. Et si dicak q̄ est nulla q̄ eps nō est iudex sacerdotis in hoc dico q̄ dupliciter intelligit epm nō eē iudicē in hoc: vno mō in hoc negotio. s. iter eos tū alio mō in hoc. i. in hac snia iniusta: cū autez dr snia esse nulla q̄ est a iudice nō p̄pio. vel quātū ad hoc in quo nō est p̄pri⁹ nō itelligit quantū ad hoc. i. hanc sniam: q̄ sic ois excōicatio iniusta esset nulla: cū null⁹ iudex habeat p̄tātē iniuste iudicandi sed intelligit quantū ad hoc. i. hoc negotium puta restitutionē incertorum & quantuz ad hoc episcopus est iudex sacerdotis non exempti.

7 ¶ Septimo q̄rit vtrū incerta restituēda pauperib⁹ iurta superi⁹ dicta possint in repationē rī fabricā ecclesie aut monasterij ep̄ali autoritate cōuerti & dicit Jo. an. in. c. religiosus. de test. lib. vj. q̄ sic. & fuisse disputatū p excellētissimos doc. q̄ si eccl'ia indiget necessaria augmētatione: puta q̄ pp̄s in ea ad officiū stare nō p̄t nec sufficiūt facultates ecclesie: p̄t eps p̄pria autoritate sine pauperū grauāmine talt incerta conuertere in eius reparationē. secus si sufficiūt facultates ecclesie vel repatio nō est necessaria ſz voluntaria: vel imminet nimia fames: q̄ tenek dare paupib⁹. xcvj. di. pastoralis. p q̄ opinione facit. q̄ bona ecclesiastica sic sunt paupib⁹ obnoxia: sicut illicite acquisirat vt in. c. auz. xij. q. ij. & c. ſi. xvj. q. j. & tū eps p̄t p̄to reparatione ecclie dare cēteſimā vel q̄nquagesimā. xij. q. ij. bone. & de bona. aplice. & p̄ñr idē potest de illicite acquisitis & ad idem facit. c. ecce. et c. statuim⁹. xvj. q. j. & ita indistincte tz sum. ros. Blange. q̄ hoc nō tz i legatis. Bz pet⁹. de pu. i tractatu de cano. por. epi. ca. vij. dicit p̄dictā determinationē nō esse bonā & videri ꝫ casuz cle. q̄ ptingit. de reli. do. vbi relicta ad vsus pauperū non p̄t sine autoritate pape ad aliū vsum conuerti. Ego aūt dico q̄ ista scōa opinio est ōa p̄culdubio in legatis factis paupib⁹ regl'r de q̄b⁹ loq̄t. o. cle. nec fallit ni si vbi p talē p̄uersionē fieret equalev'l maⁱ bonū pauperū puta q̄ ex tali fabrica redūdāt eleemosyne pauperū vel q̄ inhabitantes sunt pauperes quos oportebat suū victū exponere in fabricā: cū hoc sit dare pauperib⁹ & in alijs autez est vera opinio ioā. and. Uide. §. legatum. iiij. §. rij. & . xiij.

8 ¶ Octauo querit vtrū sup restitutione incertoz possit fieri compositio cum ep̄o vel transactio: et dicit Pau. in. cle. ij. de pe. & re. q̄ nō p illū tex. et p. c. lz de of. vic. lib. vj. misi de mandato aplice: vel de ḡtate ep̄a & non de minori. Laur. aurēoicit q̄ illi tex. nō clare probāt: & q̄ hec p̄t: q̄ papa scit cōsuetudinē p̄tā & viu tolleranit: q̄ Archi. dicit verū ēt q̄ ad oēs: si faciūt ex cā rōnabili: puta oī mittēdo partē debitoꝛi vt pauper: cū alias viuere nō posset nisi cū indecentia stat⁹ multū notabili nō aūt sine causa sup quantitate minoꝛ: imo ſe cūdū eū nec papa nisi in dubio: vtrū debitoꝛ possit restituere: quia in dubio factuz pape interpretandum est in bonum: vt distinx. xl. non nos. cum glos. Uide Archi. ij. parte. titu. ij. capitu. vj. in fi.

9 ¶ Nono querit vtrū sit tut⁹ vsurari⁹ q̄n̄ p̄missa ḡnali edicto q̄ quisoluit vsuras veniat. j. ꝛ. ot oleo p̄to habēda restōne: quib⁹ dieb⁹ elapsis ep̄s ferr snīam q̄ cū nulla appareat bona sunt incertaꝛ et ſpe tanquā incerta assinat ep̄o: si post terminum predictuz appareat aliquis creditoꝛ: & tz Fed. in suis consiliis q̄ sic. & iā quo ad illos q̄ tunc erant extra dioēsiz: & tz talib⁹ competat remediū: q̄ verū puto si pie et fideliter dispensauit iurta dicta ē. §. iij. vel dispensatum est. Et si dispensatione cōmisit ep̄o: puto quod sit tut⁹ & si talis est de quo p̄sumatur quod sit fidelis dispensatoꝛ: puta de reditus suos cōicat pauperib⁹ christi: aliter non.

Resuscitat⁹ ¶ Ssi iterꝫ suscitatus est dicēdo accepit spm̄ vitalē. de q̄ ḡri solet vtrum restituat in integrū: & dico vt elicit per gl. & archi. in. ca. ij. xxxij. q. vij. & per Jo. an. ac Panor. in. c. fraternitatis de frigi. & male. post vinc. & Bar. brix. q̄ quo ad ea q̄ impriminꝫ tur in aia nō restituit cū illa nō p̄dat: vñ non recordiat nec rebaptizat vl'hmōi: q̄ ēt Jo. an. ex tē dit ad p̄fessionē ꝫ in ea character nō imprimit & q̄ obligatio acq̄rit de eo q̄ nō mozit. de cōdi. ap. c. ſi. ſz Pan. q̄ ad hoc tz Zitū: q̄ talis obligatio est restricta ad ep̄s ppteres dicāt p̄tēres toto tpe vite mee p̄mitto ex. & hoc ē veri⁹ opi. aūt Jo. an. p̄cederet vbi q̄s simplr p̄mitteret seruare tales regulā vl'hmōi. Quantū ad alia ꝫo in quib⁹ q̄racter nō imprimit ꝫ adhereꝛ corpoꝛi: dicit Jo. an. q̄ nō restituit nec illa recupat q̄ actio semel extincta nō reuiniscit de renū. ex trāsmissa. gl. re ro in. l. ex bis. ff. de legi. & in lege seruus esset. ff. de act. & obli. tz q̄ recuperet indistincte vnde rumpet testū q̄ ante fecerat & recuperat bona: & ideꝫ Bart. in. l. ſ. C. de sac. san. eccle. nisi refugeret gloriosus. Archi. aūt vbi supra tenet hoc fieri quasi iure postliminij: & bñ q̄ restitutio principalis in integrū refertur ad omnia. l. ſ. C. de sen. paſ. ij. q. iij. quoties. in fin. de quo supra eccleſia. De his & de matrimonio vide supra diuoꝛtium. §. ij. De Samuele aūt resuscitato vide infra sacrilegium. §. j. de sacramentis autem iterandis ad eodem vide

eodem vide infra sacramentum.

Reuelatio cui sit fienda q̄n̄ ¶ cipitur sub pena excōicationis vt reuelet res aliena: vide ibi post. q̄ non leso ſz prelato ecclesie. xxxv. q. vj. eps in synodo. De materia reuelationis vide. §. confessio delictiꝫ confessio per totum & denunciatio & inquisitio & familia & furtum. §. xv.

Rgoꝛ est iuris excess⁹ vt. §. ius: q̄sq̄ tñ sumit p̄ ordine iuris ſm regulas: p̄scriptas: vt in. c. super literis de rescri. q̄sq̄ p subtilitate: vt no. in. c. constitue retur. i. oꝛ. & differt ab equitate q̄ est ordinata iustitia rēperata dulcedine misericordie: vt no. in c. ſi. de trāl. & facit. c. disciplina. xlv. di. ius vero est medīū inter rigoꝛē & equitatē: accipit p̄ cōi de cisione que sit ſz cōes regulas iuris. Hec Pañ. in c. literis de resti. ſpo. Uide supra ius.

Ira importat quādā inuasionē ¶ factis ſm. s. Eho. ij. q. xiij. vñ ſz gl. gal. v. ira est q̄ aliqui ex ira inuicē se percutiunt: vñ est quoddā priuatū bellū q̄ agitur inter priuatas p̄sonas nō publica autoritate ſz inordinata voluntate de qua dicaz quēdā. *Primū. Scōm. o. Eho. vbi. §. & alios. ꝛ ira semper importat p̄cm & ꝛ inuadēre est mortale: in defendente aūt se q̄sq̄ nō est peccatū vt q̄ animo repellendi iniuriam cū debita moderatione se defendit quādoq̄ est veniale vt cū aliquis leuis motꝰ odij vel vindicte se immiscet: aut moderatio excedit parum quādoq̄ ꝫo mortale vt eū effrenato alio cōtra aggrediēte insurgit ad occidendū: aut grauiter ledendū. *Scōm. Illa regula. c. intelleximus. & c. ſi. de adul. ſ. paria delicta mutua cōpēſatiōe tollunt ꝛ vera est solum q̄n̄ delictuz est circa idē cōmissum puta circa idē matrimoniuz & agit ciuiliter de quo. §. diuoꝛtiū. §. xſ. si ꝫo se inuicē p cutiūt aut cōrumeliā dicant nō tollunt cōpēſationē ifti paria delicta ſm Pañ. in. c. ſ. de iniur. & in b. c. ſi. etiā si agak ciuiliter q̄ nō sunt circa idē factū eo q̄ factū tuū nō est meū: vt p̄bat in. l. apud celsuz. §. marcell⁹. ff. de doli excep. & ideo q̄libet poterit agere de iniuria sua & damno nec poterit repelli ab agēdo p̄pter iniuriā factā ſm Inno. et multoꝛ⁹ tollunt si agak criminaliter ad penā legalē q̄ cuiuslibet delictū puniek pena cōdigna l. ij. §. ij. ff. de adul. q̄ ḡtū ad p̄uocantē verū puto si ex internallo offendit. Uide etiā parti. sequēti. *Tertiū. Qui p̄uocat⁹ ab alio iniuste pcutit: vel infert cōtumeliā ſm Pañ. in. c. ſi rixati. de iniur. tenetur licet puniēdus sit mitiꝰ: q̄ difficillimum est iustū dolorē cōpescere vt in simili vult tex. in. l. ſi adulteriū. §. imperatores. ff. de adulte. ſi tñ aliaꝰ fuit p̄uocatū & occidit nō tenek dōs. de quo. in. l. ſ. §. cum arietes. ff. ſi qua. pau. fe. di. & ita tenet sum. ang. Ztra ro. q̄ iniuriā inūt p̄riā non ꝛ vlciſci. c. q̄ ꝛ sine iudi. p totum. ar. p loc⁹ a spe ciali in. l. ſi ex plagijs. §. tabernarij. ff. ad. l. aquil. & facit. c. ſ. de iniur. & l. ſi. ff. de fica. Bz q̄ ista non p̄babāt misi q̄ nō ꝛ cōia deoꝛ: aūt q̄ ſm iura humana hoc punik si fiat alō q̄ero ex internallo: ideo dico q̄ si fiat incōtinenti ꝛ sit p̄cm: ñ nō venit humano iure puniēdū. vñ ſz Spe. p̄uocās non p̄t agere p̄tra p̄uocatū si offendit dicto vel facto: q̄ dedit cām & calor iracundie vitio caret. ij. q. iij. si ḡs irat⁹. & d. §. cū arietes: vbi ērā Bar. expresse tenet q̄ p̄uocat⁹ nō tenek ſz p̄uocaꝛ: & idē Ang. de aret. in ſib. de maleſ. allegās text. in. l. qui cū inſaniaꝛ. §. ſi libert⁹. ff. de do. lib. vbi dr licite q̄ p̄uocat⁹ se p̄t vlciſci: & idē Ange. de bona francisci. in addi. dicēs doctrinā spe. esse verā p ea que habentur in. l. ſ. C. vñ vi. p gl. & p Bal. ibi in repetitione: q̄ñ intellige q̄n̄ paribus paria referunt: & verba p verbis: fustes p fustib⁹ iarma p armis. vñ. c. si rixat. intelligit ſm istā opinionē: q̄n̄ vn⁹ rixabat verbis & alⁱ⁹ processit ad facta: vel quo ad p̄uocantē non p̄uocatū. *Quartum Scōm Pañ. post libost. in. c. ſi. de iniu. q̄n̄ teneatur quis de cōuitio diſtinguendū est Si enim quis illud dicit in iudicio⁹ accusatiōe vel denūciatiōe & probat nō tenetur: & idem si dicit repellendo aliquem a testimonio: q̄ hoc facit autoritate legis & non animo iniuriandi: de testi. testimonium. Si vero dicit extra iudiciū tunc si impingit conuitiuz falso tenetur. vt. ff. & C. de iniur. per totū: si vero impingit vere: q̄ vt q̄ dicit eū spurium vel latronē aut claudū & ita est similiter nō tenetur si expedit reipublice ista scīri: secus vbi nō expedit scire cū nō operetur nisi infamationē: vt est tex. in. l. eū qui. ff. de iniu. sicut si quis dicat aliquē esse latronem & vult probare non debet puniri: q̄ expedit reipublice hoc scire secus si dicit eū esse cucurbitam: quia nō expedit hoc scīri: & idē si diceret eum bastardūmiſi diceret vt repelleret eū ad ordine. Bz limita nisi diceret tuste p̄uocat⁹. Quomodo aūt conitiuū fit peccatum. §. contumelia. §. iij.

¶ Rumoꝛ vide supra fama. §. vſ.

Acerdos quasi sacrū dās est nomen ex greco latinoq̄ cōpositū. xx. dist. cleros, cuius officia q̄ sine dictū est §. ordo. ij. §. iij. nunc etiam de eo dico multa. *Primū. In materia fauoꝛabili nōe sacerdotis venit p̄sbyter diacon⁹ & subdiacon⁹. ar. c. ſ. xv. q. v. ꝛ in odiosa venit solū p̄sbyter. ar. c. quisquā. de coha. cle. et mu. vbi Pañ. hoc not. *Scōm. Sacerdos parochialis dz visitare infirmos sepe. de cele. miſ. c. ſ. & stare ieun⁹ vsq̄ ad horā cōgruā celebrandi & si celebrat non dz sumere purificationē p̄pter necessitatē. ſ. possibil'r occurrit: nisi alium habeat

Universidad de Deusto
Biblioteca

per quem possit supplere: vt no. Panor. in. d. c. f.
*Tertiū. Pōt aūt ministrare sacra peregrinis et hospitib⁹ ⁊ ꝓfluētib⁹ ad ecclīaz suā ꝑz Pan. in. d. c. f. vñ morientes ibi sine electione sepulture sepelient ibidē: si vero alibi elegerūt debēt ei quarta portio. *Quartū. Et cum vult suscipere eucharistiā puta qz infirm⁹ vel alias ipedit⁹ a celebratione dz habere ozariuz siue stolam circa collū ⁊ super vtrūq; humerū: ita qō signū crucis ꝓparet in suo pectore sicut eriā qñ vult celebrare. xxiij. dis. ecclesiastica. ⁊ ita allegat sum. ang. ⁊ ꝑsir multi essent excōicati vel excōicādi hoc nō obseruantes: vt ibi ꝓtziz si qō hoc aduertat qō sacerdos aliqñ celebrat sumptur⁹ qđē eucharistiā sed nō oblaturus sacrificiū ꝓ se: aliqñ vero gra vtriusq; videbit qō illud. d. c. loquit infra missarū solēnia. * Quintum. Dū aut facit officiū diaconatus: non vtek stola sicut cū celebrat. ar. c. ꝓcipim⁹. ⁊ qō ibi notat. xciij. di. sed vtek sicut diacon⁹ vt dz. f. solū sup humero sinistro ⁊ sub brachio dextro. xxv. dist. vnum ozariū. in hoc tū gl. in. d. c. ecclīastica. dicit sequēdā esse consuetudinē: p. c. fit facta. xij. di. * Tertiū. Sacerdos non pōt in pctō mortali exequi officiū suū sine pctō mortali. xv. q. vlt. ca. vlt. ⁊ dist. lxviij. c. f. * Septimū. Sacerdos nō dz vbi penitens est dubius de aliquo asserere illud esse mortale si nō est cert⁹: nec inducat laqueū: nec tenetur de singulis auditis determinare vtrum sint venialia aut mortalia quando non sunt clara sm Archi. vt de his de quibus sunt opiniones: vel penitens nescit exprimere mentē suā circa assensum vel motum peccati: tenetur aūt determinare de claris:

¶ De vestibus sacerdotis. S. diaconus. §. iij.

Sacramentale vt elicit a. s. Th. iij. q. lxv. ar. f. est ois consecratio vel benedictio vel significatio ordinata ad aliqđ sacramentum per se ad illud idoneum reddendo: vel per accidens remouendo ꝓhibens: sicut consecratio ecclie altaris aut vestiū ꝑ se ordinat ad eucharistiā. aq; nō bñdicta ꝑ accidēs repellendo demones ⁊ venialia abolendo: ⁊ idez de aliis sacramētalib⁹ respectu alicui⁹ sacramēti vt sunt ea de qbus. S. baptism⁹. v. §. iiij. ⁊ multa alia.

¶ De sacramentis in genere.

Sacramētū est in gne signū qđ sacre rei signū sm magi. sen. ⁊. s. tho. in. iij. dis. f. ⁊. ij. parte. q. lx. vbi vid multiplicē diffinitionē sacri. Et cōsistūt sacra i duob⁹ sm magi. f. in ꝓbis ⁊ i re. ita qōtria sunt de substātia ei⁹. f. materia debita: puta aq; ⁊ debita forma verboꝝ ⁊ intētio ministri copulatis forma materie. Et in noua lege est septuplex. f. baptism⁹ confirmatio eucharistia: pnīa: extrema vnctio ordo: ⁊ matrimoniū: q cōferūt gram ⁊ dispositiue: imprimēdo dispositionē ad gram. i. characterē vel ordinatū in quoz qlibet sunt tria. f. sacramentum tū s. sm signū exteriꝰ sumptū sub sua forma: res tm. i. ipse effect⁹ interior virtū⁹: puta ipsa gra collata seu aliqđ gram circūloquens: puta ablutio a se vnitas ecclie vel hmōi: ⁊ res simul ac sacramētū que est interior cāgrē vel character vel ornat⁹ impressus a se aut corpus verū xpi: vt i eucaristia. *De sacramēto aut ētico multa in gne. * Primū. Sacramēta suscipiēda sunt a solo epo quo ad cōfirmationē ⁊ ordinē sacrū vt patuit. g. licet abbas aliqñ cōferat nō sacrū: ⁊ quo ad pnīam solennem nisi aliō necessitas inducat. o. l. i capite. xxv. q. v. c. ñ. vel a solo sacerdote q̄ ad alia ꝑter baptismuz in necessitate ⁊ matrimonium eo mō quo dictum est: nec refert a quo cōficiant quantum ad essentiā sacramēti. f. bonovel malo licet peccent q̄ indigne cōficiūt: ⁊ q̄ recipiūt ea ab hereticis degradatis: simoniacis: schismaticis vel excommunicatis aut notoriis fornicatoribꝰ: ꝑter baptismū in articulo mortis quo ad pcīos ab ecclia. di. xxx. §. verū. f. q. f. sacramēta ⁊. c. sicut ficti. vel ꝑter baptismuz ⁊ cōionē ⁊ ꝑsir penitētia: q̄ ad notorios ⁊ simoniacos ⁊ fornicatores nō pcīos in dicto articulo ꝑ. Archi. ⁊. d. §. verū ficta gl. * Scōm Sacramenta nō sunt cōferēda pctoribꝰ di. xcv. illud qō Rayñ. intelligit de manifestis: qz ꝓter occultū pctā nō sunt negāda in publico: de quo dic vt. g. eucharistia. iij. §. iiij. ⁊. v. ipse aūt existēs in mortali etiā occulto recipiēdo sacramēta peccat mortaliter dist. xl. multi. di. xxv. illud sicut ⁊ minister ea tractans in suo ordine de quo die vt. g. ordinatus iij. §. ij. dz quo ad suspiciētem ꝑ cōtritionē intelligo etiā arbitrionē q aliqñ sufficit vt i pnīa ⁊ forte in extrema vnctione: vt. f. * Tertiū. Scōz turrisfas vt refert ꝑe. De pa. i. iiij. d. ix. quinq; sunt sacramēta necessaria scz baptism⁹ cōfirmatio: eucharistia pnīa: ⁊ vnctio extrema que ideo sacramēta necessitatis dicunt: qz sunt in ꝓcepto ꝑ loco ⁊ tpe relicta aūt duo. i. ordo ⁊ matrimoniū dicunt voluntatis: ⁊ idē not. gl. f. q. f. §. sed notandū ⁊ idē Ray. ⁊ verū ē in hoc sensu qō ea potēs recipere ⁊ renouare semel in vita peccat mortaliter: vt pāret. g. cōfirmatio. §. ij. sed. s. Tho. dicit qō tria tm sunt necessaria simpliciter scz baptism⁹ cuilibet ⁊ penitētia peccāti mortaliter post baptismū: ⁊ ordo in omuni ecclesia alia aūt sunt necessaria ad bene esse: cessante tamē cōtemptu: ⁊ idem tenēt cōmuniter theologi loquētes quātū ad sus oluio nū directe: ⁊ verū est illa tria esse necessaria non solū qz est mortale ea posse habere ⁊ nolle ꝑ ⁊ qz sine effectu duoꝝ primoꝝ nō est salus: ⁊ ꝑsir siue effectu tertii mediatoris: q̄ est effect⁹ ꝓfectus cū effectu penitētie dependeat a sacerdotali potestate. Quidā aūt dicūt quod matrimonium est necessarium in communi: sed non est verum ad salutem

nisi eo casu quo alius nō esset q̄ illud preceptum impleret crescite ⁊ multiplicamini: sino nō est necessariū ad generādum electos inq̄tū est sacramētū ꝑz inq̄tū offīi nature. Quantū vero ad ius humanū penitētia est necessitatis semel in anno de pe. ⁊ remiss. omnis ⁊ sil⁹ eucharistia. vt ibi ⁊ itez vt viaticū sicut ⁊ extrema vnctio ratione consuetudinis ecclīastice maxime eucharistia vt viaticū ⁊ extrema vnctio possunt esse necessitatis de iure diuino sic quod sine eorum effectu non sit salus per accidēs ⁊ indirecte: vt traxi potest ex verbis pe. de pa. dicētis q̄ hec p accidēs possunt esse necessaria attrito nō cōrito nō valēti confiteri: qz cum virtute horū fiat de attrito contritus talis ista nō recipiēs exponit se piculo hec ex illo que sunt valde notāda qz faciūt ad questionez sequētem que sit in facto. *Quartū. Quid essi fiet si ds sit valde attrit⁹ ⁊ potēs de pctis ⁊ desideras eucharistiā ⁊ nō oppressus multitudine scrupulozū desperet se posse sufficienter ꝓfiteri ⁊ cōsequēter eriā nolit eucharistiā desiderata ex pscia qz non est cōfessus. Et dico primo q̄ talis nisi ligaretur pscia erronea nō ꝓtendo in articulo mortis ofa peccata sua integraliter: sed solū in genere nō peccaret mortaliter qz non tenet ad impossibile nec ēt ꝑsir ad maxime difficile: qđ ēt de iure dicitur impossibile cū dicat possibile qđ honeste ⁊ cōmode fieri pōt: vt. g. potēta. ⁊ scōo q̄ talis ꝑsir posset cōmunicare: nisi obstaret cōscientia erronea etiam in vita ⁊ tertio q̄ licet nollet eucharistiaz ex errore cōsciētie tū non esset ei neganda extrema vnctio: qz in rei veritate est attritus etiam si peccaret mortal⁹ nolēdo cōmunionem: qz de isto mortali nō aduertit: ⁊ credit bene facere si tamē esset perplexus ⁊ crederet se peccare mortal⁹ nō cōmunicādo: ⁊ cōicando habitur ei extrema vnctio post q̄ iaz cōmunicare nō poterit si dicat vel ostēdat se de oībus pctis suis dolere in gne: quia est attritus vt ptz ex dictis. S. confessio sacramētalis. f. §. xxix. ⁊ ad cōicandum iam non tenetur. *Quintū. Iterari possunt oia ⁊ sola illa sacramēta in quibus character nō imprimitur. xxvij. q̄. vij. licite. ⁊. f. q. f. q̄ quidā. vnde iterari nō possunt baptismus: confirmatio ⁊ ordo: nisi in dubio probabili de quo. S. baptismus. v. §. iij. alia aūt possit iterari. Utrū aūt sit mortale vti sacramētis alio fine q̄ sint instituta vide. S. mat. imonium. iij. §. iiij. ⁊ supra oleum.

¶ De sacrilegio.

Sacrilegiū ꝑz Jun. dictū est quasi sacrilegiū vel sm Lau. quasi sacre legis lesio. de q̄ gl. xvij. q. iij. in. c. sacrilegiū et est sacre rei violatio siue irreuerētia ꝑz. d. Th. ij. q. xcix. nec oportet addere vel vsurpatio vt dicit sum. Angē. ⁊ Ro. qz vsurpans aliqđ facit illi iniuriā ex sacrilegio aūt. dico mlta. * Primū sacrilegiū est spāle pctīi oppositū religioni. cuius sunt tres spēs sm eundē ibidē sm triplicē rationē sanctitatis. f. ꝓsonarū locoꝝ ⁊ aliarū rerū ⁊ in qualibet harū specierū sunt diuersi gradus sm horū diuersitatē. vñ dicit canonista q̄ trib⁹ modis cōmittit ꝑmo. s. rōne ꝓsone sacre lese. xvij. q. iij. q̄s ad qō ꝑz. f. th. materialr ꝑtinet oē pctīm ꝓsone sacre q̄ materialiter ⁊ quasi per accidens est sacrilegiū formalr aūt ⁊ ꝓprie illud qō agitur cōtra ei⁹ sanctitatē qđ intellige nō solū ab alio sed a seipso vñ subdit si virgo deo dedicata fornicetur. Scōo rōne loci: sicut cū violat immunitas ecclie vel cemeterij. xvij. q. iij. si ds. el. j. cū multis. c. se. de quo. g. immunitas. f. §. ij. ⁊ intellige idem de omni loco gaudēte ecclesiastica dignitate: vñ sacrilegiū est opprimere locū pīj seu hospitalis ⁊ similia: qz talia sunt sub ꝓtectione ⁊ iurisdictione ecclesie de reli. do. ad hec. ⁊ gaudent dispositione capituli cū sit gnale. de fo. cōp. vt ibi pan. Tertio rōne rei vt cū res sacra surripit: in quo sm. f. th. sunt gradus sm differentiā sacrarum rerū: inter quas summū locū obtinēt sacramēta ⁊ in ea eucharistia scōo loco sunt vasa consecrata ad susceptionē scꝛoꝝ ⁊ imagines ac reliquie sanctorum in quibus sancti honorantur ⁊ dehonorāturꝰ: dein de qui ptinēt ad ornatū ecclie ⁊ ministrozū: dein de ornata ad sustentationē ministrozū mobilia ⁊ immobilia quo ad ista vltima tū non est sacrilegium ꝓprie sed large sm sum. An. sed sm. s. th. vñ quod fit ꝓprie ⁊ veri⁹ p. c. sacrilegiū ⁊. c. que rapit. ⁊. c. ḡsquis. xvij. q. iij. ⁊ ꝑ pa. in. c. ceterū. de iudi. qz hoc ertēdit ad bona patrimonialia clericoꝝ. ⁊ per gl. in. d. c. sacrilegiū dicentē q̄ sacrilegiū large dz cōmittere qui disputat de iudicio principis: vel cū dies solēnis violat⁹ vel cum legit⁹ aut canonic⁹ reuerētia nō impedit: sunt ⁊ alij modi de quib⁹ vide ibi in. §. q̄ aūt. ⁊ in. c. nemini. ⁊ in. c. constituit. * Scōm. Sacrilegiū etiā tertio modo habet tres modos vel spēs sm canonistas scz si auferat sacrū de sacro. i. sacra res de sacro loco vel nō sacrum de sacro vel sacrū de non sacro vt no. in. d. gl. ⁊ ptz ꝑ. c. ḡsquis. ea. q. sed sm leges nō ē sacrilegiū cū aufert nō sacrū de sacro ꝑz datur actio furti nec ecōtrario sacrū de nō sacro qz sacrilegiū duo requirit. f. sacrū ⁊ de sacro quorū qlibet sufficit de iure canonico. Et ideo si calix auferatur de domo laici do. catho. arguit quod non competat actio sacrilegij qz secundum leges non est sacrilegium nec actio furti: ⁊ quia calix est res sacra que in nullius est bonis: sed Rapy. fulgo. dicit competere actionem furti domino domus loco vel cuius est res ⁊ forte quilibet hoc posset. ff. de instit. ⁊ iure. l. prima. S. huius studij de iure tamen canonico intentatur crimine sacrilegij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

*Tertiū statutū iponēs penā p sacrilegio ꝺ̄s aliquos si factū est a ciuitate intelligit ꝺm leges.l. ocs populi.ff.de iust.t tur.t ꝺ̄s canones si ab epo sed do.catho.putat q etiam primo casu tenetur ꝺm canones qt ossponit de rebus ecclesiasticis t consequēter ꝺ̄s intelligi ꝺ̄s materiā subiectas.l j. C.de edi.hic.vbi est casus a contrario q gradus cōputāt ꝺm leges exceptis causis matrimonialibus. *Quartū.Gcōs.f.th.ij.ij.vbi supra.ar.ij.sacrilegiū interdū inuenit separatū ab alijs peccatis eo q actus nō habeat aliā deformitatē nisi q res sacra violat puta si quis iuder capiat aliquē in loco sacro quē in alijs locis licite capere posset nihil tū ꝓhibet vnā ꝑsonam rationem peccati in pluribꝫ peccatorū generibus inueniri ꝺm qō ad finē vnī peccati ordinanē prout etiā in virtutibus apparet quibus imperatur ab vna virtute t hoc modo quocunq genere peccati aliquis faciat cōtra reuerentiam debitā sacris rebus sacrilegiū formaliter cōmittit ls materialiter sint ibi diuersa genera pctōrum. Unde etiā. qō.cliij. ar.x.dicit q sacrilegiū ꝑt poni ꝑsōs luxurie t aliorū vitiorū vide ibi. *Quintū. Ls aūt ad sacrilegium pertineat omnis irreuerentia rerū sacrarū t ecclesie fiant multe iniurie preter iniustā ablationē rei t effusionē seminis ac sanguinis si quis querat an per ista tria tantū cōmittatur sacrilegiū ꝑ locū sacrū. dico q sic reductiue ꝺm ad vsitatam locutionem hominum siue ꝺm ad ea que accidūt crebrō: qz oīs talis irreuerētia fit ex inclinatione irascibilis vt pertinentia ad homicidiū vel cōcupiscibilis rerum vt pertinentia ad furtum. *Concupiscibilis ꝑsonarum ad venerem vt pertinētia ad pollutionem: qō vī ideo eē: qz deus vel potius ecclesia ista ꝓhibuit sub precepto: vnde licet triturare segetes t comprimere vuas t mercari t facere ludos in ecclesia ex se sint mala ratione irreuerentie. t consequenter in aliā speciē trahāt vel dent nouā spēm peccati qz tū sub precepto non ꝓhibentur nisi sit magnus excessus nō aggrauāt infinite: nec cōputantur inter sacrilegia nisi excessus sit magnus de quo.ē.immunitas.j.§.ij. Et iuxta hec intelligē q dixi in aur.ro.casu.lxiij. *Sextū. pēa sacrilegio rum habetur in.l.si quis in hoc.C.de epi.t cle.t xvij.q.iiij.per totū. vbi t gl.in ca.sacrilegiū dicit q aliquādo est spiritualis id est excōmunicatio ipso iure vt si cōmittat in ꝑsonā ecclesiasticaz intellige faciendo violentiā vt ibi in. c. si quis ꝺ̄s si cōmittat in rē ecclesiasticā post trinā monitionē est excōicandus vt ibi in.c.quisquis sed adde q ante monitionē est excōicat' minoze donec satisfaciat. ar.c. si quis domum ibi t aliquando maiore vt si incendat vel frangatur iuxta dicta ē.excōicatio.vij.§.viij. itē imponit pecuniaria pt in.d.c.quisquis t in.c.si quis cōtumax.que ꝺ̄s Unde.est arbitraria ꝺ̄s leges ꝺ̄o ouriz imponē tf.ad.l.iu.per.l.sacrilegij.i.capitalis ꝺm.f.th.ij.ij.q.xcix.i. decapitatio si iniuria sit atroz in persona.o.l.si quis in hoc.al's est arbitraria.o.l. sacrilegij.t ibidē in.l.lege.§.f.nisi faciat cōtra legē cōfugientiū ad ecclesiā qz tūc punit sacrilegus vltimo supplicio.vt.ē.immunitas.iij.§.viij. Et applicatur pena ꝑsone si iniuria fit facta ꝑsone ꝺm d.gl.de sen.exc.parochianos vl' rei si rei fiat.xvij.q.iiij.si quis in atrio.t de simo.de hoc aūt.

§ sacristia siue custos ecclesie debet esse de sanctioribus ecclesie.de offi.cu.c.ij. Quid autem ex officio facere debeat not.in.c.perlectis.xxv.dist. t de offi. custo. per totum. ꝑ zo qua vero culpa teneatur.ē.custos.§.j.

§ agittarius quomodo arte sua possit vti.ē.arc. §.iij.t.vj.

§ alariū an debeak famulo infirmanti t similibus.ē.familia.§.ij. De salar.j.tabellio.§.ij.

§ anctorum corpora supra reliquie.

§ anctus quis debeat haberi.ē.reliquie.

Sarraceni dicuntur ꝺm ray. qui nec nouum nec vetus testamentuz recipiūt a sarray ꝓle abiaā: nō ab agar ancilla eorū matre dicti: inter quos sunt quidā samaritani recipiente solū quinq libros moysi. hi ꝺ̄tū ad ꝓhibitiones participādi xp̄ianis t econtrario pa rū differūt a iudeis. C. ō pa. t sarra. l. vt propha nos t extra ō iude. t sarra. quasi ꝑ totū: qō tū ꝺm aliquos kallit ꝓmo in cōmestione q cū sarracenis nō ꝓhibet.xj.q.iij.ad mēsam. t idē vī aliqbus de cohabitatione: qz iudei sunt magis pueri t; nos cōtēnūt in cibis: sed lau. t Jo. t multi sequaces tenēt idē de sarracenis: qz hodie t ipsi in multis iudaizāt: t verū puto vbi indaizāt alī nō: t scōs kallit in ritu: qz ꝺm. o. Tho. ij. ij. qō. x. ls ecclesia ritus t festa iudeorū toleret: ritus tū gētiliū nō toleraz nisi ad tps ꝓpter scādalū vel schisma aut ꝓmoī sint tolerādi ritus paganorū aut hereticorū. vnde iudeis ꝓmittit synagogas: sed sarracenoz̄ tēpla ꝑcipiunt claudi sub pena mortis t amissione bonorū. C. de paga. t sarra. l. j. t. ij. t nullo modo permittit eis inuocationē facere machometi. aut peregrinatione ad aliquē suoz̄ sicut ad sepulcra mortaliter peccat oīs eorū vna xp̄ianus hoc permittēs: qz facit cōtra preceptū cle. vnic. de iude. kallit tertio i cōmercio tpe guerre vel pacis quo ad ꝓhibita deferri sarracenis: de quo. ē. excōicatio. vij. §. xj. Utrū aūt liceat furari xp̄ianos derētos a sarracenis vel aliud. ē. furtum. §. vj. t. vij. Quo modo etiā debeāt ad fidem induci. ē. iudei. §. vj. De seruis aūt eorū dic vt de seruis iudeorum supra iudei. §. ij. qz alij infideles t heretici ꝓhibentur habere seruos christianos sicut t iudei. C. ne xp̄ia. man. in rubro t nigro.

¶ De satisfactione.

Satisfactio ꝺm Pe.de pa.post.d.Tho.in iij.ꝺ̄s.xv.q.j.ar.j.q.iij.dupliciter diffinit pōt: qz cū sit actꝰ iustitie cui' est eq litatē ponere auferēdo ꝓiorē inequalitatē t eā in futurū custodire. Unde ꝺm eos inchoātū curat pctā preterita recōpensando est iniurie illate recōpēsatio ꝺ̄s equalitatē iustitie: sub alio ꝓbis ꝺm Anselm. in lib. cur deus ho. satisfacere est deo debitū honorē impēdere a quo.f. ablatꝰ erat per pctm. Inquātū ꝺ̄o ꝑseruat a futuris cauēdo sic diffinit ab Aug'. Satisfactio est pctōrū causas excindere t earū suggestiōibꝰ aditū non indulgere ide pe.ꝺ̄s.iij. satisfactio. Ubi ꝺm Pe.de pa. cause dicunt radices intrinsece peccati: suggestiones vero opportunitates extrinsece. gil' concludit ex mente eorū qō cōpleta diffinitio hec est. Satisfactio est ꝓ illata iniuria voluntaria recōpensatio ꝺm equalitatē iustitie cum proposito non cōmittendi nouam iniuriam.

¶ Primo aūt queritur vtrū possit quis satisfacere deo ꝓ peccato t: dicit.ē. Tho.in.iij. dist.xv. quod nō: reddēdo equualēs ꝺm equalitatē quantitatis: sed solū reddēdo sufficiēs ꝺm quantitatē proportionis vide ibi.

2 ¶ Scōo q̄rit vtrū possit satisfieri de vno pctō sine alio. t dicit.ē. Tho. vbi.ē.qō non: sicut nec satisfacere hōi q̄ ꝑ elapsa data se ꝓsterneret t aliā simul daret: qz satisfactio offensam tollit: t ꝓfit restituit amicitiā t ꝓfit si qd sit amicitiā impedies: sicut oē pctm impedit amicitiā ad deū etiā apud homines satisfactio esse non potest.

3 ¶ Tertio q̄rit vtrū vn' hō possit satisfacere pro alio: t dico ex.ē. Bona.in.iij.q.xx.qō nō: inquantum satisfactio ꝑseruat t cauet a culpa futura qz ieiunū vnius nō mortificat corpus alterius nec ei prodest vt caste viuat: misi inquātū bono exemplo illū puocet vel meretur ei augmentū gratie vt sic facilius pctm euitet: inquātū vero recōpensat iniuriā ꝓteritā vnus pōt ꝑ alio satisfacere homini: vt patet: t sīr deo: mō is q offēdit sit ꝓxim' qō tū ꝺ̄tū ad pnaz inflictā limitāt si interueniat autoritas cōfessoris q̄ in hoc pōt dispensare vel si eueniat casus quo nunq̄ eā i hoc mōdo possit expiere is cui iniuncta est. De hoc aūt Pe.de pa.dicitqō si sacerdos imposuit aliquid penitenti ex plēdū per se vel aliuz explere potest per se vel aliū modo illud fiat in charitate: si vero imposuit exꝑplū per se explere pōt per alīs solū si ipse non pōt vt qz est infirmus aut moritur: qz ista videtur intētio imponētis q̄ noluit obligare eū ad impossibile nec ad purgatoriū mittere: t qui hoc explēdum acceperat pōt alteri volēti imponere t vadere silr ē liber soluere hic aut in purgatorio. Si ꝺ̄o iponat ei a sacerdote aliq̄d: puta ieiunium obligat etiā sacerdoti vel eccl'ie ad illud soluēdū satisfactiōe sacrali: qō quidē si soluit in charitate plus si fiat in charitate t plus si in maiori quam fit ea que est eius cui erat imposita. ꝓnit etiam idē per duos casus alios in quibus pōt quis in iuctā pniam imponere alteri volēti primo cū vult occupari in alijs deo acceptis magis ac magis in uantibus contra pctm: pura in predicando vl' dando contra hostes fidei. scōo qñ vult satisfacere magis: t ob hoc eam imponit in meliori. Et addit s. tho. ibi qō potest quis satisfacere ꝓ alio etiaz potente satisfacere: sed non esse permittendum vt quis satisfaciat ꝓ alio potente satisfacere: nisi appareat defectus corporalis quo pemtens sit impotens ad sustinendum: vel spūalis per quam non sit ꝓptus ad portandum pniam: t hoc non ꝓdest ei nisi sit ꝑ' ,exeq̄ qō iuste iunctū est: qz ad hoc tenet. de pe. t rem. oīs. t de pe. oi. j. ꝓfecta.

4 ¶ Quarto q̄rit vtrū is cuius satisfactione' alter in se suscepit molendo statim euolet: t dicit.ē. Tho. vbi.ē.qō non quādiu ipse vel alī ꝓ eo est debitor: sed solum cōpleta satisfactione per aliū.

5 ¶ Quinto queritur vtrū satisfactiōes ꝑ alio possit etiaz satisfacere simul ꝑ seipso: t dico de hoc esse opiniones inter quas fuit. ange. dicit ibi placere dicentē qō sic. sed oppositum tenuit. s. tho. qui voluit qō satisfaciens ꝓ alio meretur quidem: sed si tamen nō soluit penam suam sicut penaz alterius vt patebit infra suffragium. §. iij.

6 ¶ Sexto q̄ritur vtrū satisfactio facta in mortali seu ꝑ opera extra charitatē valeat: t dicit. s. tho. ac Pe. qō non: qz satisfactio est amotio offense et amicitie restitutio quod sine grā t charitate non fit: vñ qz homo nesciit se hr̄e charitatē de propiciatu pctōrū nō oz esse sine metu. eccl'iast. v. tū sufficit certitudo ꝓbabilis ꝓiecture: qz gloria nostra hec est testimonium conscientie nr̄e. ij. Cor. j. sed ista nō intelligas de satisfactiōe iniuncta a sacerdote, de qua. §. seq. sed de quacūq̄ alia. Sed quid aūt valeant opera bona extra charitatem facta vide in aur. ro. casu primo t supra charitas. §. iij.

7 ¶ Septimo q̄rit vtrū satisfactio i mortali expleta sit iteranda: t dico de hoc esse multas opiniones. ſz re vera nō dissonāt eo intētiōe: sed ꝺ̄bis vt patebit si ꝓx' ꝓtatē intellexerim? q̄ fundak sup distinctiōe. Pe. de pa. in ꝓto. f. qō satisfactio est duplex. f. sacr'alis q̄ fit ex iniunctiōe sacerdotis dispēsantis sacra t virtuosa q̄. f. fit ex virtute pnie purgantis ꝑ pctm. Ex q̄b' sic dico: nō ratiōe pcti cōmissi tenet de satisfactione virtuosa soluere pe nam. verbi gra. vt pecē quā tenet soluere in charitate: vt. §. ꝓxo: sed est liber soluere ꝑ hoc opus vel illud: puta oīonem vel ieiunū aut eleemosynam: t sīr est liber soluere hic aut in purgatorio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

re satisfacit eccliæ: z deo ꝓ pena vt decē quantuz ad totā fl equales fuit impositū: aut quātū ad dimidiū vel aliā ptē si ipositū fuit nō est equales si vero soluit extra charitatē satisfacit qdē facerdoti ḳ nō ligauit eū ad cōplendū in charitate: sz non deo ḳ non acceptat qō non exhibet cū charitate: vñ remanet obligat⁹ deo vt pz⁹. q. ſ. tenetur de nuo satisfacere: sz nō ꝓ ieiuniis sed illud vel oronē vel patiēdo penā tpalē vel purgatoriam: vnde qō sacerdos iniūxit nō tenet in spē reiterare sed solū facere equales: puta eleemosynā vel etiā pati. puta flagella dei hic vl aliā penam in purgatorio. Ista est veritas z mēs pene oīm doctoꝝ.* Dicit ergo ad qstionē. s. Tho. qō satisfactiones relinquētes effectū in satisfacientē: sicut ex ieiunio relinquit⁹ debilitas z ex eleemosyna diminutio substātie mō opz iterare: qz ꝓ sequētē pniam accepte sunt sm illud quod de his remanet: alia autē opz iterari sicut de oratione z similib⁹. Hec ex illo qui loquit ḳ ad deū z de satisfactiōe virtuosa z intendit qō relinquentes effectū nō sunt iterāde si redeat charitas aīa oēcistones effect⁹ sm Nider. vñ si tot⁹ effect⁹ perierat cū recēt charitas opz eas in se vel suo equalenti repetere totaliter vel prim si ex pte trāsierat. ' Ricar. ēt dicit qō sacerdos ad pniam iniūcta ligat mutādo in hāc eā quam debebat in purgatorio: qz hec est satisfactoria: si ꝓ soluit in mortali nō ḳcitat a purgatorio: neq; ad hoc ista est satisfactoria: absoluit tū a ligamine sacerdotis qui illā iniūxerat: vñ nō est inobediēs: nec illā penaz de necessitate salutis tenet iterare. Hec ex illo. z ptz qō. s. Tho. cōsentit.* ℣. aūt z Pe. z Panor. in. c. qō ādem: de pe. z re. z Archi. de pe. di. iij. §. vltimo. volētes qō sit iterāda: verū dicunt quo ad deū et equaliter nō in ꝓpria spē.* Sco. aūt dicit que dā mirāda q̄ sequit̄ sum. an. post sup. contra sum. ro. volēs qō talis satisfaciat deo etiā si non voluntarie sz coacte talē penā i mortali eroluat qō. s. Tho. ex intētione ꝓbat impossibile: qz deo nō satisfit nisi per opera illi grata z acceptata: qz ei non satisfit sz equalitarē sz sm acceptationem. De his aūt in aur. ro. casu sexto. z per capitolū. in. iiij. di. xix. Cōsuluit aūt supp. vt sacerdos paruā penitētiā iniūgat statim in charitate veri similiter explēdam: z quo ad reliquam declaret an debeat iterare si extra charitatem peregerit. Vide de ista questione diffuse ꝑ Archi. iij. parte tit. xiiij. c. vltimo.

6.q. ¶ Octauo queritur vtrū satisfactio debeat fieri ꝑ opa penalia z ꝑ q̄. * Et dico quantū ad primum sm Pe. z. b. Tho. qō sic. qz ꝑ talia fit solutio emende ꝑ culpa ꝑterita q̄. ſ. cū delectatione fuit: z preseruatio a futura. Et quātū ad primū oz esse maioris culpe: hō aūt ꝓtū ad scōm: ḳ licet sine ex magis peccet tamē tuenies indiget maiori retrahēte. * Quātū ad scōm dico sz Ray. z. s. Tho. qō sit oratio que licet habeat suauitatez spūs tū habet etiaz afflictionē carnis sm. s. Tho. ieiunii z eleemosynaria qō ad orationē reducunt opera misericordie spūalia ad ieiunii oīa afflictiua: vt vigilie peregrinationes z hmōi ad eleemosynā ḥo oīa opa misericordie corporalia. Inter triū melior est eleemosyna: deinde oratio: vltimo ieiunium de quibus vide per doc. in. iij. di. xv. * Ded ista intelige quo ad satisfactionē eius qui nō est sacerdos: qz ipse sacerdos potest satisfacere ꝓse per sacrificium altaris: sicut z ꝓ alijs viuis et defunctis vel dic melius quod nec sacerdos: nec alius satisfacit per sacrificiū altaris sed xpi satisfactionē applicat id est passionē. * Adde aūt sm Pet. de pal. quod opera penalia ad que quis ex precepto tenetur non sunt satisfactoria quod sm Arc. post. b. Tho. quē ipse refert z sequitur nō intelligitur si cadāt sub precepto ecclesie: qz preceptū ecclesie sm eus in. iij. di. xv. ad idem ordinari potest ad quod z satisfactio ideoꝝ ieiuniuꝫ inquit quod est sub precepto potest esse satisfactoriū fupple licet non vice ieiunij impositi in penitentia ad quod quis de per se tenetur: est autem verum si cadant sub precepto legis nature: vnde dicit. s. l. ho. quod cadens sub precepto naturalis legis nō est satisfactorium: sed exigitur ad satisfactionem vt eleemosyna in extrema necessitate. Et hec sm arch. sunt vera de rigore iustitie tāquā ex largitione dei etiam talia sunt satisfactoria sm opinionē quā sequitur Richar. z Egidi. post s. l. ho. non reprobando refert. 9

¶ Nono queritꝝ vtrum satisfactoria sint flagella dei: z dicit. s. Tho. quod sic si fiant aliquo mō ipsius patiētis: inquātū illa acceptat ad purgationē eius vtens patienter. secus si ꝑ impatientiā omnino dissentiat: qz nō habēt rōnē satisfactionis sed vindicationis. Intellige vero qō patiēter tolerat: qui ꝓtū i se vellet flagello ejarere: tūc ex q̄ placet deo vult sustinere sm iudicium rationis. 10

¶ Decimo querit vtrū restitutio sit pars satisfactionis: z dico qō nō proprie: z dicit solum cessationem ab iniuria sm Pet. sed solum impropie sicut quoddā preambulū z sine quo nō sz. s. Tho. z si sit pars satisfactionis vt quidā dicūt: est ex misericordia dei sm Ricard. non ex iustitia.

¶ De scandalo.

Scandalū siue scandalon' grece fecundū Piero. super Matthe. z recitat. sancti Tho. ij. ij. questione. xliij. latine offensionem vel ruinam aut impactionem pedis possumus dicere: et vt ibi a sancto Thomā. elicitur vt patet primo scandalum dicitur ober in vita corporali cui impingens ad ruinā corporalē disponit: z scōo ober in via spūali disponēs ad spiritualē ruinā. inchtum. ſ. aliquis sua admonitione vel inductiōe aut exemplo trahit alterū ad peccādū: qō ꝓprie dr scandalū. * Cū aūt nihil sz propriā rationē disponat ad spirituale ruinā nisi q̄ habet aliquem defectum rectitudinis: nam perfecte rectum magis munit contra casum q̄ inducat ad ruinam: ideo conuenienter dicitur q̄ scandalū est dictū vel factū minus rectū id est sm se malū vel habēs speciem mali prebēs alteri occasionē ruine. Que quidē diffinitio sumit ex gl. matt. xviij. z eā no. car. in cle. ſ. de offi. or. * Scādalū aūt graue sm ho. ſ. in sum. ti. de remiſſ. est qū trahit alios in consensum peccati mortalis: propter quod dicit gl. in cap. nisi. de re
l. qō num. in verbo graui. qō non est curandū de scandalo nisi sit graue: de no. ope. nū. c. ij. z de vot. c. magne. de reg. iu. qui scandalizauerit.

¶ Primo vero queritur quotupler est scādalum z dico ex. ſ. Th. vbi supra. ar. ſ. ad quartū q̄ est duplex: actiuū sz z passiuū. * Actiuū quidē est quādo dictū vel factū alterius est alicui causa peccandi per se vt qz intēdit per hoc aliuz ad peccandum inducere: vel si hoc non intendat tū ipsum factum est tale q̄ de sui ratione habet quod sit inductiuū ad peccandū puta cum quis publice facit peccatū: vel q̄ habet similitudinē peccati: z tunc proprie dat occasionē ruine: ideoq; dicitur scādalū actiuum. * Passiuum vero est qū dictum vel factum vnius est alteri causa peccandi per accidens vt qū ꝑter intentionem operantis et operis conditionē aliquis male dispositus ex huiusmodi opere inducit̄ ad peccandum: puta cum quis inuider bonis alioꝝ: z tūc operās non dat occasionē ruine quantum in se est sed alius eam sumit ideoq; dicitur scandalum passiuum: quod hoc casu est sine actione: sicut quandoq; actiuum est sine passiuo vt cum quis inducit aliuz ad peccandum verbo vel facto z ille non consentit: quādoq; vero vtrunq; simul vt cum inductionem vnius alius peccat. Hec ex illo z idem Alexan. z Richar.

2 ¶ Secundo queritur vtrum scandalum semper sit peccatum mortale speciale z dico tria ex. s. th.
b. di. vbi. ā. * Primū. Scandalum passiuum semper est peccatum in scandalizatore: quia ruit spūaliter. z similiter scādalū actiuū in scandalizante: quia vel est peccatum. vel habet speciem peccati siue mali: z consequenter est dimittendum ꝓ charitate ꝓximi z nō dimittens agit ℣ charitatem: vnde ab omni specie mala abstinere vos. pri me ad thesa. vlt. quandoq; tamē peccatū scādalizantis est sine peccato scandalizati z econtrario z quandoq; simul scm quod scandalum actiuū

est sine passiuo z econtrario z ḥic simul cum eo. * Secundū. Scādalū passiuū potest esse veniale quasi habēs impactionem tm̄ puta cum quis mouetur motu peccati venialis z mortale quasi habens cum impactione ruinā vt cū procedit ad mortale. Scādalū vero actiuū si sit per accidens potest esse veniale puta cū quis actiuū peccati venialis cōmittit: vel q̄ nō est peccatum sz habēs speciem mali cum leui indiscretione est mortale siue qz cōmittit actum peccati mortalis intelligē secrete alioquin iā esset per se vel qz cōtemnit salutem proximi vt pro ea conseruanda facere non omittat quod sibi iubetur. Si vero actiuus sit per se puta qz intendit inducere ad peccm est mortale si intendit inducere ad mortale vel etiā ad veniale ꝑ mortale: ē ḥo veniale si intēdit inducere ad veniale z per veniale. Adde idē esse per omnia si non intendat inducere: sed tū factum sit inductiuū. * Tertiū. scādalū passiuū: sc̄z in eo qui scandalizatur nō est peccm spāle: qz ruere potest secundum omne genus peccati: nec ipsa sumptio occasionis oat specialē rationem peccati cum non importet specialem deformitatem speciali virtuti oppositā: scandalum vero actiuum scilicet in scandalizante si sit per accidens id est ꝑter intentionem agentis: similiter non est speciale peccatum: qz quod est per accidens speciez non constituit si vero sit per se id est intentione agentis sic ex intentione specialis finis sortitur rationem specialis peccati: quia finis dat speciez in moralibus z opponitur correctioni fraterne in qua intenditur spūalis nocumenti remotio. Hec ex. s. Tho. Aleran. ac Ric. Sed tamen aduerte quod dupliciter aliquis agens intendit primo explicite puta quia illud cogitat z vult in se. secundo implicite. quia illud vult solum in sua causa sicut intendens ire per lutum intendit madefacere pedes: z intendens excessiuum potum intendit ebrietatem. Igitur secundum mentez sancti Thome iuxta sensum summe Pisa. prima intentio facit specialitatem huius peccati non aūt secunda licet faciat scandalū actiuum sed est circunstantia sola vt si quis fiat in publico sed mihi videtur quod vtraq; intētio det specialitatem ne sanctus Th. diminute loquatur. Ex quib⁹ patet quod sicut etiā dicit Archiepiscopus sit mortale mulieri que credit se turpiter ab aliquo amari si non curans de eius ruina fine causa offerat se eius aspectibus licet nō intendat eius ruinaz secus si non credit vel aliter bene id est commode facere non potest: z idem de habentibus malam familiaritatem sine causa necessaria ex qua aliqui scandalizantur nefaria cogitando z iudicando licet non intendat peccatum vel scandalum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

3 ¶ Tertio queritur vtrum bona spiritualia sint ꝓpter scandalū dimittenda: r dico multa. * Primū. Secundū regulā iuris in libro sexto vtilius scandalū nasci permittitur quā veritas dimittat: vbi glo. cum. s. Tho. in. iij. not. triplicē veritatē. s. vite: doctrine r iustitie r secundū hieronymum ꝓpter scādalū ꝑmitti dz omne q̄ saluatur illa triplici veritate dimitti potest: ymo fm. s. tho. r Ray. r vide. aliquando dimittitur secūda id est doctrine nō docēdo falsitatē sed tacēdo veritatē r tertia. s. iustitie non faciendo alicui iniustitias: sz nō puniendo delinquentē. vñ ẋ̄us. Est veritas vite doctrine iustitieq̄. Primū semp habe duo alia ꝓpter scandala tinque. * Secūdū. fm. s. Tho. vbi supra propter scādalū nō sunt bona spiritualia dimittenda si sunt de necessitate salutis quia nullus debet peccare mortaliter. imo nec venialiter vt peccatum alterius impediat: si vero non sunt de necessitate salutis si scandalum sit pharisеorum. s. ex malitia procedēs cū sz aliqui velint bona spiritualia impedire scādalū cōcitando contemnendū est. Matthei. xv. si vero sit pusillorum. s. ex infirmitate vl ignorātia pcedēs spūalia opera sunt occultanda vel interdū etiā differēda vbi periculū nō imminet nisi in casu in quo obseruatio cōsilij esset de necessitate salutis quousq̄ reddita ratione scandalū cesset qua reddita si ouret iam videtur esse pharisеorū r sic nō sunt ꝓpter illud spūalia bona dimittenda. * Tertiū penarum inflictio seu punitio omittenda est vbi manifestū est plura r maiora peccata sequi. q: tunc non continetur sub iustitia cuius rōnem hz intīm in q̄ tū per eā peccata cohibent. distinctiōe quinquagesima. vt constituerēt. * Quartum. Correctio etiam fraterna in iiſ ꝓpuanda est inter spūalia bona inquorum ex ea sequitur emēdatio fratris ad quā ordinatur: q̄ non est si inde scandalizatur: ideo si ꝓpter scādalū omittat nō omittit bonū spūale. * Quintū. Propter scādalū vitādū pctīm̄ veniale nunq̄ est faciendū q: si esset faciendū tam nō esset pctīm̄: cōtingit tñ id quod de se est peccatū nullum esse peccatum si fiat propter scādalum vitandum sicut verbum ociosum est veniale q̄n absq̄ vtilitate dicitur si aūt ex causa rationabili proferatur: nō est ociosum: nec peccatum simpliciter. hec omnia. s. tho. r thomiste.

4 ¶ Quarto queritur vtrū propter scādalū sint tē
t.di. pozalia relinquēda, r dico multa. * Primum. Secundū. s. tho. vbi supra: si bona tpalia sunt nobis ad cōseruandū cōmissa: sicut bona ecclesie committuntur prelatis r bona reipublice eius rectoribus nō sunt ꝓpter scādalū dimittenda sicut nec alia que sunt de necessitate salutis: q: talium cōseruatio sicut r depositorum imminet his quibus cōmissa sunt ex necessitate vnde r. b. Ex. cantua rienſis repetijt res ecclesie cū scādalo regis. si vero sunt ralia quorū sum⁹ oñi tribuēdo vel non repetēdo: tūc si scādalū est pusillor: vel sunt totaliter dimittēda vel alr scādalus sedandū sz per aliquā monitionē: si vo sit scandalus phariseorum nō sunt omittenda: q: noceret bono ꝯmuni: q: daretur malis occasio delinquēdi r rapientib⁹: q: detinēdo aliena in peccato remanerēt. hec ex illo que intellige vera regulariter: in casu tamen spāli aliqñ charitas põt aliud suadere sz ꝓ bono pacis vel scandalū sequeretur non solus iniuste detinenti: sed etiam populo vel clero. aliquando etiā necessitas: q: secundum gl. Ray. si status me⁹ aut mere familie non est in tuto me carente re mea puta q: timeo mihi de impatientia ꝓximi aut fm Alexā. in tertia parte de preceptis patientie timeo mihi generaliter casum potius tenere vitare scandalus meum q̄ ꝓximi: vnde sz ẋ̄y. nec dare teneor nec a repetitione cessare.

¶ Scōm. Licet de iure ciuili vt dicit Paſi. in. c. nihil. de preſcript. non sit curandum de scandalo quod potest contingere circa personam detinentis res meā iniustissimo licet talē occidere quando aliter recuperari nō potest. vt no. bar. in. l. furē. ff. de fur. r ita: r idem dicit de iure canonico vbi nō timetur cedes sed quid seuum r valde horribile. ar. capitu. de occidendis. xxiij. q. v. r. c. ij. de homicidio. vſ. tamē de iure canonico r in ꝓscientia non est cōsulendū bono viro aliquid facere ꝓ recuperatiōe tēporaliū ex quo verisimiliter valde seua r horribilia deberent euenire. facit. c. suscepimus. de homi. r. c. ij. de no. ope. nūn. r. c. si vero cl. j. de sentē. excō. r quod ibi not. Inno. si tamen faceret non esset de facili iudicandum de mortali quando scandalum est pharisaicum. Vide supra bellum. ij. §. vſ. * Tertium. Secundum sanctum Tho. etiam cibus non est totaliter dimittendus ꝓpter scādalum cū eum sumere sit de necessitate salutis. secus de tali cibo fm illud. j. Corin. viij. non manducabo carnes in eternum ne fratrem meum scandalizem.

5 ¶ Quinto querit vtrum ratione scandali vitandi sit omne bonum faciendum quod ꝓximus expetit: r dico colligendo ex ālerā. vij. tractat. de scandalo quod si ꝓximus rationabiliter petit puta pauper vestimētum teneor: r si ad illud sum obligatus ex ꝓcepto vt ptz: r similiter si non sum obligatus ex precepto: r tamē rationabiliter non omitto illud: teneor illud facere ne ꝓxim⁹ scandalizetur argumē. capitulo secundo. de no. opere. nūn. si vero rōnabiliter illud omitto: non teneor sed sufficit exponere quomodo rōnabiliter omitto vt pater Matthei decimoquinto. vbi cum dominus satisfecisset de nō lotione manuū dixit: sinite illos r. Si ꝓximus nō petit rōnabiliter non

teneor: sed sufficit ꝓ posse facere ne ex ignorantia vel infirmitate scandalizet. r si nō accepta est scandalum phariseorū. Archiepiscopus aūt hz regulā q̄ nō tenet quis ratiōe scādali dare sua aut cessare a repetitione debiti nisi duo sciat. i. probabiliter credat. s. q̄ ille mortaliter scādalizabitur si non dat vel repetit: r q̄ a mortali reuocabitur si det vel nō repetat. De fama vtrum sit defensanda ne alij scandalizentur. vide supra fama.

Scientia sumitur aliqñ philosophice et sic est cognitio rei per cām vt ptz diffuse primo poste. r. vſ. et hi. aliquādo vero sumitur scōm vsum cōem hoim r sic est cognitio rei particularis per aliquem sensum cognoscem. sicut scio aliquid esse album quia video r dulce q: gusto r hmōi: r hec est scientia requisita in teste. ff. de testi. l. testium fides. creduliras vero est q̄d medium inter sciētiā r nescientiā: q: nec in totali ignorantia cadit credulitas. nec in scientia: vt no. ff. de iur. r facit ignorā. super rubrica. et Barto. in. l. admonēdi. ff. de iureiu. r q̄ nō. glo. in c. ij. de testi. lib. vſ. Sumitur etiā aliquando scientia ꝑ certitudine firma ex cā r ratione probabili vt probari põt per. c. si virgo. xxxiij. q. v. iunctis his que dicūtur supra matrimoniuz. viij. §. xij. De scientia dico q̄d. * Primum. Persone ecclesiastice possunt r debēt vacare scientie scripturarū seu theologie. xxxvſ. dist. c. ij. §. ecce. r ca. si quis vult. r iuris canonici r philosophie naturalis ac moralis. xxxvij. distin. turbat. r. c. qui de mensa. r capi. si quis veri. r. cap. relatū. in fi. r scientijs secularib⁹ vt sciam discernere verū a falso: r habere aditum ad scientiam pietatis. xxxvij. dist. §. cū ergo. vnde ex circa artes liberales aliquid statutum est vt supra doctor. §. vij. r. ix. q̄ tamē intelige de triuio. id est grāmatica: dialectica r rhetorica r sic intelige. c. f. et. c. q: nōnulli. de magi. secus de q̄driuio id ē aritmetica. geometria. musica r astrologia: q: licet in se contineant veritatē nō tñ ducunt ad pietatem. xxxvij. dist. si quis. q̄ intellige regulariter. r assimtq: aliquo bono r vtili fine meritorie adipisci possunt. modo necessaria nō omittant puta ad impugnādū. dist. in. xxxvij. de mēsa. vel assumendum administra facere eruditionis distinc. xxxvij. turbat. r. c. si quis veri. r filr audire posset leges r physicam: nisi sint religiosi vl sacerdotes. vel habentes in ecclesia gsonatu⁹ vel dignitatem aut curā. vt. ḡ excommunicatio. ir. §. vſ. * Secundum. Quilibet autem xp̄ian⁹ tenetur scire pertinentia ad fidem eo modo quo. ḡ. fides. §. iij. dictus est. vnde ex dictis ibi vident peccare mortaliter parentes q̄ ex negligētia nō docent filios signum crucis: r credo paruſi: r pater noster. r decem precepta legis: r filr q̄ talia nō addiscunt cū possint q: sunt necessaria ad salutē. Videtur tñ sufficere si quis sciat contenta in istis licet ea ordinate nesciant. puta scient quod non est de erandum nec idolatrandum. et quod debemus a deo petere omnia bona corporis r anime r huiusmodi. licet nesciat pater noster: * Tertium. Quilibet etiam specialiter tenetur habere scientiam preceptorum et prohibitionum spectantium ad se ratione officij aut status vel alio modo: de quo vide Panorm. in capi. cum in cunctis. r in. cap. qualiter. de electio. * Quartum. Prelatus quoq̄ debet habere scientiam rerum tēporalium: quia subditis debet etiā carnalia subsidia ministrare. dist. xxx. per totum sed si literaturam saltem competentē nō habeat remoueri potest a beneficio de eta. r qualī. quantus. de renun. nisi. de elec. cum nobis olim. si vero non habet notitiam temporalium repellit q̄dem ab obtinēdo beneficio: non tamen deijcitur ab obtento: sed datur ei coadiutor. vſ. q. ſ. quia frater. de elect. cum in cunctis. * Quintum. Si duo eligātur ad eundem episcopatum theologus scilicet r canonista ceteris paribus dicit Panor. q̄ secundū Host. in. c. ſ. de consan. preferendus est canonista. si in loco versatur magis causarum vtilitario. si autem ibi pullulant hereses vel locus est vicinus hereticis preferendus est theologus: mixtus tamen est preferendus vtriq; sed limita nisi haberet de quolibet aliquid r de toto. r. de perfecto nihil. * Sextum. Dicit etiam non esse necesse episcopū esse magistrum canonum sed sufficit si habeat scientiam competentem que toleratur in prelato. licet eminens desideretur. de preben. c. pe. r de elec. cum nobis. Scientia aūt competens illa est que est necessaria ad executionem cuiuscunq; ordinis. * Septimum. Secundū. s. Tho. in quodl. simpliciter melius est docere sacrā scripturā bono fine quam impendere particularem curam saluti huius vel illius quia doctor est quasi archite ctus. in casu tñ necessitatis est cōtra. Vide de hoc in aur. ro. q. l. * Octauum. Ex scientia tenet quis quando non reuelauit delictū aduersus eum cui sciens erat subiectus: vt in. l. ij. r quod no. ibi glo. ff. ad. l. pompo. de parrici. sicut si filius non reuelauit crimen committendum aduersus patrem licet aliter non participauerit in delicto: vt in. d. l. ij. r in. l. verum. ff. eo. r idem de subdito respectu principis aut proprie ciuitatis vt in. l. quisquis. C. ad. l. iul. maie. r idem in clerico respectu episcopi et sacerdotis parochialis cum sint parentes spirituales secus de non subdito quia ex sola scientia non tenetur nisi sit particeps delicti secundum gloſſ. in. l. culpa caret. ff. de reg. iur. Sed hec procedunt vt dicit Panormi. in capitu. ſ. de reſtit. ſpo. si maleficium sit sequutum alioquin videtur ſpecialis crimine lese maiestatis.

¶ De schismate r schismaticis.

Schisma ſm Iſidorū in li.ethy.ct.xxiij. q.j.ſchiſma a ſciſſura animoꝝ q̄ vnitati opponit dictum eſt vnde ſm.s.Thy.ij. ij.q.xxxix.peccatū ſchiſmatis eſt quod directe ꝛ p ſe opponit vnitati quā charitas facit: que vnitas quia duplex eſt vt ibi dicitur.i.perſone ad perſonam:et totius eccleſie.que eſt vnitas principalis.ad quam alia ordinatur ſicut compoſitio membroꝝ ad compoſitionē totiꝰ corporis. ideo ſchiſma ꝓprie tripliciter ſumitur.Primo in gñe ꝛ ſic loquit.s.tho.in ꝓdictis verbis dicēs q̄ eſt petm̄ directe ꝛ p ſe oppoſitum vnitati.Poſt.et Boſ.ꝛ Ray.dicentes q̄ eſt diſſenſio eoꝝ inter ſe vnitas eſſe dz.Et ſcō in ſpecie vt opponit vnitati minus principali:ꝛ ſic eſt diſſenſio horum vel illorum puta petri ꝛ Joannis inter quos dz vnitas eſſe.Et tertio in ſpecie vt opponit vnitati ꝓcipali id eſt totius eccleſie/et ſic ſm mētem.s.Thoſſi. ibi ē peccatū quo quis ſe propria ſponte ſeparat ab vnitate eccleſie q̄ ꝛ in duobus attendit vt dicit.ſ.in cōexione vel communicatiōe membroꝝ adinuicē:ꝛ in ordine oīm membroꝝ ad vnum caput.i.xp̄m cuius vicē ſummus pontifex gerit:ſō ſecundū mentē eius ſchiſma eſt quo quis ſummo pontifici ſubeſſe tenuit cū quadā rebellione intelige inquantum eſt ſummus pontifex ꝛ membris ei ſubiectis intellige inquātū ei ſubiecta ſunt cōmunicare recuſat:et ſchiſmatici inquit ſunt qui ſubeſſe renuūt ſummo pontifici ꝛ mēbris eccleſie ei ſubiectis communicare recuſant.De hoc ſchiſmate ꝓprie intendimus q̄.s.Tho.dicit ſchiſma ꝓprie.i.principaliter.* Sed ꝑ notitia diffinitionis vota q̄ notāter dixit primo.s.Thoſſi.directe ꝛ per ſe:qz inquit ſicut in naturalibus q̄ eſt per accidens ſpeciē nō conſtituit:ita nec in moralib⁹ in quib⁹ q̄ eſt intentū eſt p ſe:quod autem ſequitur ꝓter intētionē eſt quaſi per accidens ideoꝝ peccatū ſchiſmatis ꝓprie eſt.i.ſpeciale peccatum ex eo q̄ intendit quis ſe ab vnitate ſeparare quā charitas facit.vnde diuiſio hominis a deo per peccatum non ſchiſma per ſe loquendo.quia non eſt intenta.* Floꝛāter etiam dixit ſcō cū rebellione qz inquit nō obedire ꝑceptis cū rebellione quadā conſtituit ſchiſmatis ratiōe dico āt cum rebellione:cum etiam pertinaciter ꝑcepta contemnit ꝛ iudicium eius ſubire recuſat q̄ non quilibet peccatoꝝ facit.Hec ex illo.notanter etiā dixit inquantum eſt ſummus pontifex.i.non recognoſcendo eum.vt caput eccleſie:ſecus inquantū ſingularis perſona:ſicut ſi q̄ indignet contra eū ex particulari facto:qz non eſt ſchiſma ſi homo homini vel ciuitas ciuitati ex alia cauſa nō communicat:ꝑ ta ratione offenſe:ſz ſolū ſi hac rōne:qz ſubeſt pape.vnde nullū membrū recuſat alteri mēbro communicare per ſchiſma;niſi prius recuſet ſubeſſe ſummo pontifici.Et ideo archidi.in ſextā poſſt. titu.xvij.dicit q̄ ſchiſmatici ſunt omnes reſiſtentes pape nō quocunq; modo:ſed per ſpontaneā intentionem ac manifeſtā rebellionē ꝛ eius iudicialis ſententie recuſationem non recognoſcendo ipſum vt caput eccleſie:ſed qui ꝓpter temporalem commodum conſequendum vel periculum vitandum reſiſtit ꝓceptis pape non ſchiſmaticus ſz grauiter peccat.Hec ex illo.Ex q̄bus oīb⁹ colligē q̄ ꝓprie ſchiſmaticus eſt q̄ recuſat obedire et ſubhīci pape inquantum papa:ſine ex hoc q̄ non vult eum recognoſcere vt caput eccl̄ie.i.vicarius capitis.Ēt ſecūdū mētē pañ.extra eo.in ru.ſchiſmaticus ꝓprie quem ipſe dicit ſtrictiſſime eſt duplex.qz ſi tales conſtituūt aliā eccleſiā olno ſe oīdendo a Romana.vt Greci ſunt hereticiꝛ ſic intelligitur.ca.inter ſchiſma.xxxiij.q.iij.q̄ ſchiſma non eſt ſine hereſi:ſi vero non cōſtituunt aliam eccleſiam ſed credunt romanā eſſe apud ſe.vt cum plures contendunt de papatu.iſti ſunt ſchiſmatici non heretici.aliq̄n tamen ſchiſma dicitur large vt cum electo epiſcopo ſedes epiſcopalis occupaturꝛ t largiſſime vt quoties mortaliter peccaturꝛvt no.Inno.eo.titu.ꝛ ſequitur pañ.in rub.

¶ Primo autē queritur vtrū ſchiſma differat ab hereſi.ꝛ dico quod differūt primo ſecūdum.s. Tho.vbi.§.ſecundum ea quibus per ſe et directe opponuntur quia hereſis fidei ꝛ ſchiſma vnitati charitatis opponitur.ꝛ ſecundo ſicut ſpēs et germus.quia vt ibi dicitur omnis hereticus eſt ſchiſmaticus non econtrario:ſic omnis carens fide caret charitate nō econtrario. tertio qz ſchiſma eſt via ad hereſim ſicut amiſſio charitatis ad amiſſionem fidei.vt ibi patet:quia ſchiſma in fine ſingit hereſim:vt recte ab eccleſia receſſiſſe videat xxiij.q.iij.inter hereſim. Pro his no.ſm Hoſtien. quod ſchiſmatici recognoſcentes romanam eccleſiam non ſunt heretici.vt duo qui contendunt eſſe romanos pontifices:ſecus ſi quis eorum crederet eccleſiam poſſe duos ſimul habere pontifices qz crederet duas eccleſias.

¶ Secundo queritur quod predictorum ſit grauius dicit.s.Thoſſi.quod hereſis ſimpliciter quia eſt cōtra deum in ſe vt eſt prima veritas:ſchiſma autem contra eccleſiaſticam vnitatem que eſt ꝺ minus quam ipſe deus.ex circunſtantia tamē aliquis ſchiſmaticus grauius poteſt peccare quam infidelis ꝓpter maiorem contemptum vel periculū vel huiuſmodi.

¶ Tertio querit vtrū ſchiſmatici vel heretici habeāt aliquā poteſtatem ſpūalē ꝛ dico ex.s.Thy.vbi ſupra ꝛ aliis doctoribus concorditer q̄ ſic ꝓpter ſ.ſacramentalis id eſt collata q̄ aliquā cōſecrationem et iuriſdōnalis:id ē collata ex ſimplici hominis iniunctione primam habent quantum ad eſſentiam q̄ tāū viuūt vñ ſi redeāt nō recōſecrant:ꝛ ſi vtunt ea habēt effectū in ſacramētalibus qz in his hō nō opaꝝ niſi vt inſtrūm:deinde ſz tū eius vſu ſunt priuati:nec licite vtunt ſcōam ꝺo que nō immobiliꝛ adheret vt ꝓpria nō habēt iſti:vñ nec abſoluere nec ercōicare pōt nec indulgētias facere:vel hmōi ꝛ ſi fecerint nihil actum eſt. vſ. q.ſ.nouatian⁹.Priuati ſunt etiā ſchiſmatici ꝛ heretici ſz archi.ꝓāte adminiſtratiōis tpalīū ēt in dignitatibus cōſtitutis:imo etiā ꝛ poſſeſſionibus ſuis dīſt.viij.quo iure.xxiij.q̄.vij.per totum.

¶ Quarto querit q̄o ſchiſmatici puniant ꝛ dicoſz rayᵈ.q̄ a deo legunt ꝑūti multiplr:vt numꝝ.xvj.datha.ꝛ abyrō.ꝛ.iij.re.xij.ꝛ.xiij.ꝛ.trib⁹ ab hoie vero ſine a iudice p ercōicationē vel depoſitionē xxiij.di.in noie dñi extra eod.ca.ij.ꝛ pecunial'r.ar. xxiij.q.vij.q̄ afir.ꝛ ſi neceſſe ē ēt manu militari.i. armata.xvij.di.nec licuit rj.q.j.petim⁹ Et de q̄is etiā.s.Tho.vbi.§.a iure ꝺo:vt.§.ſeq.

¶ Quinto q̄rit vtrū ercōicati ſint oēs ſchiſmatici ꝛ eis ꝓncipātes in aliq; ꝛ dico multa.* primū. Sed ꝺ Pañ.in rub.extra.e.ti. ſchiſmatici.cū hereticis ſint ercōicati p.c.ercōicam⁹ de here.ſine hereſi ꝺo nō ſunt ercōicati vigore.c.ſ.eo.ti. ſed vigore.c.ij.de elec.vbi ꝺr q̄ gerēs ſe ꝓ papa cum omnibus ſibi adherentibus ercōicationi ſubiacent ꝛ ſic ſunt ercōicati ipſo iure q̄ tamen limitat vbi probabilis erroꝛ vel ignorātia nō excuſat.vbi vero queſtio eſſet dubia:maxime ſi conſiſteret in facto ſi ſit ricat ꝛ longeuo:tunc putarē omnes euitare ercōicationē ꝛ pctīm.l.regula.ꝛ.l.ij.ff.de iur. c.vt animarū.de conſtit.li.vj.dū tū in volūtate habeant ſemper adherere vero pape q̄n per eccleſiā vel alio modo de veritate conſtaret.Ego aūt dico cū Archi.q̄ etiā ercōicati ſunt per.c. nulli, dīſt.xix.vbi ſm Hugo. Innoc.ꝛ Joan.an.eſt ercōicatus quicunq; contumaciter aſſerit romanam eccleſiam non eſſe caput eccleſiarum:aut nō poſſe condere canones:aut ei tanquam capiti nō eſſe obediendum. Cum autem loquatur ille canon de canonum contemptoribus et tranſgreſſoribꝰ habet locum in contemptore ꝛ tranſgreſſore predicto modo qui eſt ſchiſmaticus ꝛ canon eſt late ſententie ſecundum predictos ꝛ quod intelligo notari in verbo iam damnatus non autem in eo qui ea non ſeruat licet dicat ea eſſe ſeruanda: qz iſte non eſt ſchiſmaticus:ſed reſpectu huius eſt canon ſententie ferende ſecundum Hug.quod intelligē ſi contumaciter operatur. * Secundum. Quantum ad participantes cum ſchiſmaticis ponitur alia ercōicatio.in.c.ſ.de elec.tamen nō eſt papalis quia ſcōm Pañ.ibi quis in trib⁹ caſibus incurrit. Primo quando quis emit vel aliter acquirit rem eccleſiaſticam a ſchiſmatico ꝛ ſic notatum in quo emens rē eccleſiaſticā eſt ipſo facto ercōicat⁹:alias autem regulariter etiā occupans rem eccleſiaſticā nō eſt ercōicatus: ſed ercōicandus vt in.c.conqueſtus.de ſo.cōp. Scōo q̄n q̄o ecclēſiaſticū tenet beneficiū a ſchiſmatico. Tertio q̄n q̄s inmiſit ordinationi facte per eum:q̄ō intelige in ordinatione quo ad exequutores ſm glo.ꝛ panoꝝ.ibi.qz ordo bene conſert ſi forma ſeruetur ſz nō exequutio ſi a tali ſcienter ſuſcipiat:ſi vero ignoranter ſm Inn.conſert etiā exequutio:quod poſt.dicit verū q̄diu eſt occultus:ſed poſtq̄ fuerit patefactus requirit diſpenſatio:ꝛ hoc eſt rationabile. Et cum talis ſm Pañ.in.c.ſi.eo.tit.in epiſcopatu diſpenſabit ſolus papa.de elec.qz diligentia ꝛ multomagis ſi dignitas ſit amp.de conſue.cum venerabili.in alijs vero ordinibus diſtingue.qz ſi recepit ſcienter vel ex ignorantia craſſa aut ſupina ſolus papa.ſi vero ex ignorantia probabili diſpenſare pōt epūs:vt in ſimili ꝺr.c.ſ.ꝛ.ij.de ord.ab epi.q̄ re. nō tamē is qui eū ordinauit q̄uis poſtea redierit ad vnitatem.vt nor.gl.in.d.ca.ſi. 6.q̄ō

¶ Sexto q̄rit q̄o reuertentes a ſchiſmate ſunt recipiendi.ꝛ dico q̄ debēt abiurare ſchiſma ꝛ ſatiſfacere ad mandatū eccleſie:ꝛ recipi cū manus impoſitione.i.eccleſie ꝓāte per quā pōt abſolui a peccato ſchiſmatis ꝛ penis conſequentib⁹ vt accipiant ſpiritū ſanctū q̄ extra eccleſiā nō ē nec dari pōt.xxiij.q.ſ.dicim⁹.ꝛ.c.pudēda.ꝛ.c. ſchiſma. Et ſi quis conſiliatus dicat ſecuꝝ circa ordines diſpenſatum ꝓbare debet.extra eo.c.ſi.

¶ Septimo querit q̄d faciendū ſit quādo ſe duo vel plures gerunt vt ſummi pontifices:ꝛ dico q̄ ſi cōſtat ꝛ cōiter tenet ſcz probabiliter nullū eoꝝ canonice electū quilibet eoꝝ eſt ſchiſmaticus ꝛ ercōicatus cuꝝ his qui ſcienter ſequuntur eos de elec.lz.ſi vero conſtat vnū canonice electum:aliū vero non qui non eſt canonice electus cum ſequentibus ſcienter eſt excommunicatus. vt ſupra ſi ꝺo dubitatur quis ſit canonice electus ignorātia facti excuſat ignorantia ꝺo iuris ciuilis aut canonici ,ad q̄ ſcz ſpectat huius materie diſcuſſio:vt dicit gl.prima.q.quarta.§.notandum et ſi non excuſet cum eſt tale ius quod quis de facili ſcire pōt per ſeipſum vel per alium omnīamen habet copiam peritorum.vt.ff.de.iu.ꝛ fac.igno per totum, et diſtin.xxxviij.ſi in laicis.excuſat tamen ſi eſt tale quod quis nec per ſe:nec per alios ſcire pōt cū peritiſſimos fallat ꝛ diuerſi contraria ſentiāt. ar. diſtin.xxxvij.§.vltimo.cum gloſſ. Vide pulchra in archi.ij.parte titu.iij.capitulo.xj.

¶ De ſcrupulis ꝛ ſcrupuloſis.

Scrupulus:vt ſeriā dicit eſt.s.in verbo opinio.ꝛ ſecūdū Albe.in li.de qua.coe. eſt motio ad vnam partiū ꝺdictoꝝ ex leuibus et multum debilibus conie

Universidad de Deusto
Biblioteca

cturis q̄ etiʒ ꝺ suspicio ⁊ pusillanimitas spirit⁹. Scrupulosus aūt vel recti⁹ grupulosus est qui agitat scrupulis ⁊ est ouplex: ꝺdā effi est scrupulosus in recognoscendis pctis preteritis ⁊ timorat⁹ in vitandis futuris: ⁊ iste communiter bñ finit quidā vero est scrupulosus in recognoscēdis pretereritis ⁊ in cauendis futuris negligēs ⁊ effrenatus: ⁊ istevidēt eterne damnationi propinqu⁹.

1 ¶ Prio ỹo q̄rit vñ causet̄ scrupulositas: et dico qꝺ causat primo ex cōplexione ad timorē idonea vt frigida ⁊ melācolica: scḋo ex magna egritudine q̄ ſm Gale. ⁊ Auicen. est infectio anteriozis celule capitis cū diminutiōe imaginatiōis ⁊ tertio ex melācholia egritudine q̄ ſm eoſdē est infectio medie celule capitis cum diminutiōe rōnis ūro ex debilitate: puta propter nimias vigilias et abstinentias: quinto ex societate scrupulosoꝝ: sexto ex diabolica tentatione. De quibus oīmꝺ⁹ diffuse agit archi. prima parte. titu. iij. c. r.

2 ¶ Scḋo q̄rit qui sint effect⁹ scrupulositat̄: ⁊ dico quod omnes reducunt̄ ad tres de q̄b⁹ ait ber. Pusillanimitas parat perturbationē: perturbatio desperationem desperatio vero interimit.

3 ¶ Tertio querit̄ q̄ sint regule obseruāde a scrupulosis ne desperēt. ꝺico q̄ vltra regulā ḡnalem q̄ est remotio aut mitigatio cāe per medicinas et moderatas recreatiōes sunt ēt alie ꝑticulares q̄ sunt sepīē tradite p diuinā sapiētiā prouerbioꝝ. ij. de quib⁹ archi. vbi. ē. * Prima est vt homo se preparet ad gratiam dei dolēdo de preterito ⁊ volendo cauere de futuro: qꝝ deus facienti qꝺ in se est infallibiliter dat dona spiritussancti. * Scḋa est solicita sacre scripture indagatio. Tertia est continuatio deuote oratiōis. q̄ est optimū remedium sed eo scrupulo ſi̊ parā vtunt̄ male. * Quarta est obedientia nō solū ad platos: sed etiā ad sapientes formādo cōsciam sup dictis eoꝝ sicut in ordine ꝑdicatoꝝ frater mortu⁹ apparēs scrupuloso ⁊ de talis scrupulis scisciātī dicit: consule discretos ⁊ acquiesce illis: sili̊r discipul⁹ beati Bern̄. nō valens ꝓpter scrupulos celebrare credidit ei dicenti: vade in fide mea celebres: ⁊ sic liberatus est. Et si dicat scrupulosus ꝺa mihi bernardus in prelatum ⁊ credā ei dicit cācellarius eum falli. qꝝ nō est obediēdū plato vt hoi sed vt deo: cuius vices quilibet plat⁹ gerit: misi ꝑ deū ꝺcipiat. c. aperte. * Quinta est facere: credo ꝺ scrupulos ex aliorum iudicio ſm dictum cācellarii: vt ex pfuetudine hꝺ fiat robustior: imo dico qꝺ hoc potest facere tuta ꝓscia ex pfilio ꝓprio q̄ hꝫ ꝑbabilē rōnē q̄sic possit facere: maxime si sit doctus: qꝝ in moraliꝫ nō possumus hr̄e demōstrationē. * Sed circa hoc remediū qꝺ citra oratiōnem meo iudicio est optimū si diabol⁹ scrupulosis impugnat latēter obijciēdo prio qꝝ in dubijs via tutior est eligē da. de spon. iuuenis. sed dico ſm doc. hoc esse contra filiū nō ꝑceptū: alias q̄libet deberet relicto secu lo ingredi religionē qꝺ est tuti⁹: vñ sufficit eligere tutā: maxime scrupulosis q̄ sunt desperationi propinqui. Scḋo obijcit qꝝ amās periculū scz incedendo per viā laxiorem incidit in illud: sed dico quod hoc intelligitur de eo qui existens in dubio ita quod non pendet ad vnam partez magis q̄ ad aliam operatur: secus de eo qui probabiliter credit secundum iudicium rationis sic esse faciendū licet ex alia parte ratione timoris habeat scrupuluz ⁊ leuiter suspiceturꝰ quia talis nō peccat etiā si esset falsa opinio quam sequitur secundū Arc. nisi esset contra manifestā determinationē scripture vel ecclesie. Tertio obijcit qꝝ bonarum mēnium est ibi culpam agnoscere vbi culpa non est secundum Grego. distin. l. sed dico quod gl. dicit agnoscere id est timere. et non per assensum firmum determinatiuum propriū: sed non inquantū sunt bone moraliter: sed inquantum sunt naturaliter male ex defectu rationis non potentis iudicare verum propter complexionem melancholicam vel alias causas scrupulositatis. Quarto obijcit: quia si esseꝫ inquit in articulo mortis non velles sic mori: sed dico quod in illo articulo multa faceret homo que non essent necessaria: nec expediret facere in tota vita ⁊ quia cogerent infatuari aut desperare. * Sexta regula est vti virtute epikeie. de qua supra equitas interpretando discrete precepts non solum humana sed etiam diuina maxime affirmatiua: que interpretatio licet in foro contentioso ad eum spectet ad quez ⁊ editio legis tamen secundum Archi. in foro conscientie pertinet ad quemlibet ꝓ facto suo. de quo vide. §. sequenti. Septimum est eligere opinionē magis facientem ad propositum ꝓprium'. de quo infra. §. v. 4.d

¶ Quarto queritur quibus regulis vtendū sit in epikeizando diuina ⁊ hūana precepta: ⁊ dico septē cōclusiones. * Prima ceteris paribus interpretatio benigna ⁊ dura circa precepta potius benigna interpretatio facienda est ſm Jo. de am. ꝝ. ⁊ Archi. ⁊ nō est: qꝝ pcepta dei ⁊ ecclie nō sunt adtollendū spūalē dulcedinē quā aufert interpretatio scrupulosa. * Secunda. Nec deus nec ecclesia intendit obligare advix possibile alicui scḋm Joan. de ama. qꝝ est impossibile ad quod scilicet nemo potest obligari secundum regulam iurisꝫ in sexto. sicut in humana ita ⁊ in diuina lege interpretanda est. per epikeiam: vt illud esse impossibile dicatur quod vix est possibile. vt puta nimiā habens difficultatem alioquin nō esset verus ille: onus meū leue. Matth. xj. nec deus esset nomine benignioꝝ: sed duriorꝝ: quod etiam dictum

est nefas. Vide. ē. potētia. * Tertia. Nec deus nec ecclia intendit obligare ad hoc vt quis appareat fatuus ⁊ ridiculo sit ſm. d. Jo. i. horū pcepta nō obligant loco ⁊ tpe quibus eoꝝ obseruātia esset ridiculosa saltem apud viros discretos et bonos: vt ꝓz a simili de votis diuino precepto redūdēs. que tñ si fint fatua non ligant: ⁊ facit glo. Innoc. in. c. nouerint de sen. excō. ⁊ idem arch. * Quarta In dubijs vitā bonorū sumi ꝺs in exēplum ⁊ regulam: qm ꝑfumit secundū virtutē epikeie habere rectū iudiciū sicut habent bonū affectum. * Quinta. In his q̄ ideo sunt mala qꝝ prohibita. vt cōtra positiua pcepta excusat cōsuetudo prescripta: qꝝ tollit legē ⁊ est legū interpres sicut ⁊ epikeia vt dicti est. imo hac ratione dico qꝺ excusat etiam si nō fit ꝑscripta modo fit ratiōabilis. ⁊ sciēter tolerata a legislatore nō reclamāte cum possit: * Sexta. est de pa. in. iij. ⁊ ꝺo. Jo. ⁊ Archi. qꝺ hō vbi non peccat mortaliter nūq̄ incurrit sñiam excōicationis a iure que. ſ. est iusta. qꝝ secundū. ē. ty. in quarto nullus ꝺs ꝑ excōicationez esset de ecclesia nisi ꝑ mortali ỹo vel ꝑsumptiōne qꝝ est maxima pena. Sed tū aduerte qꝺ mortale est trāsgressio eī⁹ qꝺ sub excōicationis pena mandat ab hoie. hꝫ alis non esset ꝑcm tñ lex non ꝓhibet aut mandat sub pena excōicationis nisi ad id qꝺ homo sub mortali tenet aut vitare aut facere. secus de hoie. * Septima. Est Joā. ꝑdicti. ⁊ Archid. qꝺ in quolibet casu ꝑtermittens facere qꝺ lex imponit excusari ꝑ ꝓt a peccato si hoc facit per virtutē epikeie sine contēptu ratione alicuius periculi considerari

¶ Quinto q̄ritur qñ se debeat habere scrupulosus in eligenda opinione vbi doc. variant ⁊ dico se cundū arch. qꝺ tuta conscientia pōt q̄s eligere vnā opinionem ⁊ ſm eam operariſi habeat notabiles doctores. ⁊ nō sit exꝓssa ꝓtra determinationē scripture vel ecclie. nec sit scādalū nec cōsciētia pplexa ḥeipue si q̄s adhibuit diligētiā in querēdo an liceat. Vñ etiā vlr. dicit in sum. qꝺ consulēs periti ꝓ dubio de quo nō hꝫ exꝓssam autoritatez ꝓprū ita fit. modo formet sibi ꝑscientiā bonā: excusat. etiā si sequat̄ ꝑsiliū falsum: qꝝ fecit qꝺ potuit. Vide de hoc Archi. vbi supra. ⁊. §. opinio q̄ totum.

5 ¶ Sexto q̄ritur qñ se debeat habere in formando conscientiā: ⁊ dico qꝺ ho. in. c. p tuas. el. ij. de simonia. vbi ꝓz quod auditum ab aliq̄ q̄s credere nō ꝺs. dicit q̄nq̄ pulchra. * Primum. Ex variis dictis in alterius ꝓiudiciū nō est conscientia informanda. * Secundū. Si formata sit taliter ad consiliū plati deponenda est. * Tertium. Si deponi nō pōt oibus modis sequenda est. * Quartū. Virtus animi de scrupulosa conscientia pōt facere bonaz ⁊ in melius informare ⁊ debilitas animi est etiaz malicia simplicitas. * Quintuz. In indifferentibus pōt quilibet vt sibi placet cōsciētiam informare.

Scurrilitas qꝺ sit vide. xxij. q. clxviij. ar. vj. et dic qꝺ est iocularitas qdā ex defectu rōnis nō valētis cohibere gestꝰ exteriores ⁊ ptinet ad verba ratiōe inhonestatis: multiloquiū ỹo ratioe superfluitatis. ⁊ procedit ex actu gule. nō aūt ex actu sed ex voluntate luxurie. ideoq̄ ad vtrūq̄ ptinet. Quō aūt fit pactus quisq̄ cognoscet ex dictis de gula ⁊ luxuria.

Secretū qñ sit reuelandū vide. ē. cōfessio nō sacramētalis ⁊ cōfessio vltimo. §. vlti. ⁊ familia. ⁊ ifra testis. §. viij. ⁊ vltra ꝓdicta dico multa. * Primū. cū aliq̄s est qꝺ secretū ſz tñ nō ē acceptū sub secreto. si ygeret in nocumētū alicuius iniustū nō ē petm illud reuelare modo tū debito qñ fieri pōt sine scādalo ar. xxij. q. v. ostēdit. ⁊ di. lxxxiij. p totū exēplo cu si. ij. regū. xvij. * Scḋm. Si qꝺ est alicui datuz sub sigillo secreti seu cōfessionis extra cōfessionē tū vl sub iuramēto nō reuelādū si illud sine vrgēti et rationabili cā reuelet est petm mortale ⁊ contra ius naturale ſm archi. sed ex cā rōnabili ⁊ vrgente. vt si imminet notabile nocumētum corporale vel spūale reipublice vel particulari persone. vt cū aliq̄s querit vt occidatur: ꝺs manifestare non obstante qua cunq̄ promissione vel iurꝺ: quia vt dicit regula iuris in. vj. non est obligatorium contra bonos mores prestitū iuramentū: nec tenetur in hoc seruare ordinem fraterne correctionis ſm s. tho. ij. ij. q. lxxxix. nisi certus esset de emendatione per secretā monitionē. vide. ꝺ. §. vlt. * Tertium Si ciuis alicuius ciuitatis ⁊ fidelis iuratus alicuius principis: puta consiliarius sit machinationem ciuitatis cōtra talem principem. ⁊ ecōtrario Joan. de neap. in quodlibet. x. potest contingere multis modis. Si enim vtraque machinatio est iusta. neutram reuelabit: qꝝ talis reuelatio cuz sit contraria bono est mala: nec ex aliquo iuramento obligatur quis ad aliquid illicitum. Si vero vtraq̄ sit iniusta: vtrāq̄ reuelabit: quia quilibet debet impedire iniustū malū ab eo quē debet diligere. Cui autem ꝓius debeat reuelare dicendū est qꝺ ciuitati si princeps illi soli preest: quia magis debet diligere ciuitatem: cum princeps nō diligatur magis q̄ alia persona: nisi qꝝ gerit personam ciuitatis et propter qꝺ vnumquodq̄ et illud magis est. si vero preest non solū tali ciuitati: ꝺs toti regno vel regioni in qua est talis ciuitas ꝓius reuelabit principi: quia magis debet eum diligere cum bonum eius sit communi⁹ vtpote totius regni. Si vero altera tantum est iusta. patet quid faciēdum. Si vero dubitatur de iustitia alicuius presumendum est quod sit iusta: sicut de exteriori bello dictum est quod bonitatem vel maliciam habet ab actu interiori.

¶ De seditione.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Seditio quasi seorsum vel secus ductio secundum gl.ff.coc.rij.est tumultus ad pugnã:intelligẽ vnius partis alicuius multitudinis cõtra aliam secundum.s. Eyo.ff.q.xlij.vt cum vna pars ciuitatis excitatur contra aliam vbi dicit qõ conuenit cum scyla materia:rixa ⁊ bello in hoc qõ importat quãdam cõtradictionem sicut illa differt autem a schismate opposito vnitati spirituali.i.multitudinis ecclesiastice:q; opponitur vnitati tẽporali seu sclari.i. multitudini ciuitatis et a bello quia illud proprie est cõtra extraneos hostes quasi multitudinis ad multitudinem ⁊ a rixa q̃ est vni⁹ ad vnũ aut paucorum ad paucos:tũ quia est inter partes vnius multitudinis puta cũ vna pars ciuitatis excitat in tumultũ cõtra aliam:tum quia bellũ ⁊ rixa important impugnationem in actu:seditio aũt dicit põt siue si huiusmodi impugnatio sit in actu.siue etiam fiat preparatio ad impugnationem.

Primo autẽ q̃rit vtrũ sit peccatum mortale:et dicit qõ eo qõ est peccatus specialis:q; opponitur speciali bono.i.vnitati multitudinis:⁊ ex suo genere mortale:vt pꝛs.iij.coc.xij.a.xxij.vbi.ꝺ.⁊ hoc in procuratibus seditionem ⁊ sequentibus eos:adde ⁊ in tenentibus partialitates paratis iuuare per fas et nefas:q; est cõtra bonum cõe ⁊ tenentur de omni damno inde sequuto:nõ tñ sunt seditiosi q̃ bonus commune defendũt contra seditiosos:sicut nec q̃ se defendunt contra inuasores sunt rixosi.

2 ¶ Secundo q̃rit vtrũ seditio facta cõtra regimẽ tyranni cõ sit seditio ꝓprie vel talis perturbatio sit petiti.⁊ dicit.s.thoma.vbi.ꝺ.qõ non:q; tale regimen nõ ordinat ad bonũ cõe sed ad ꝓuatũ regentis:vt pꝛs.iij.pol.vij talis perturbatio non ꝺs ꝓprie rõnẽ seditionis:misi forte sic inordinate fiat qõ multitudo maius detrimẽtũ consequat ex perturbatione q̃ ex tyranni regimine:magis aũt tyrannus seditiosus est q̃ in subiecto sibi populo discordias et seditiones nutrit vt tutius dominet.nec ex illo. Unde laude dignus est qui multitudinem liberat a tyrãnica potestate. Vide.ſ.tyrannus.

¶ Tertio q̃ritur an committatur crimẽ lese maie
3 statis,paro impugnãs partẽ ciuitate vbi sunt p tialitates vt sic publicentur bona ⁊ veniant alie pene.l.q̃squis.C.ad.l.iul.maie.⁊ dicit Salic.in.l. fallaciter.C.de aboli.qõ ficiſ fiat vt eruatur ciuitas de subiectione pape vel imperij:tũ aũt fiat ad deponendum regẽtes:est crimẽ seditiõis qõ ꝺs sit capitale naturaliter vl ciuiliter ſm cõditionem psonarũ:vt no.in.l.ſ.C.de sedi.tũ non infligit oẽs penas ꝓ crimine lese ma.ipositas:misi fierent in vbe romana:vt voluit glo.in.l.ſ.ff.ad.l.iul.maie.Et p hãc distinctionẽ concor glos.q̃ videtur contrarie.

¶ Quarto q̃ritur vtrũ faciẽs seditionẽ vl ꝓditio
4 nẽ ꝓtra tyrannũ incurrat penã lese maiestatis:et dicit ſum.ro.ꝺ.q̃ sic ſi superiorem non recognoscit q̃ de eo vt de principe est iudicandum.sed cõtrariũ tenuit ſum.ang.q̃ dicit talẽ esse laudandũ.de quo supra.§.ij.imo ⁊ ipsamet Rosel.hic.§.x.tenens id qõ supra dictũ est ex arch.in verbo ꝓditio.de procurante qõ castrũ reuertatur ad dñm verũ esset autẽ verum ſi non recognoscit superiorem ⁊ ꝺs ſtum dñium.vt rex Francie vel Hispanie ⁊ hmõi. Si vero ꝺs iustum dñium recognoscit superiorẽ.vt q̃ est vicarius imperij tũc ꝺs habeat locum crimẽ lese maiestatis.vt.ꝺ.l.ſ.nõ tñ extenditur pẽa incapacitatis ad filios ſm Balic.in.ꝺ.l.quisquis.

* Adde ex.ꝺ.l.q̃s.q̃ tractãs vel faciens ꝓditionẽ vel tractatum ꝓtra ꝓncipem punit morte ⁊ publicatione bonorũ:⁊ filij efficiũtur incapaces hereditatis ⁊ extraneorum ⁊ inhabiles ad honores filie ꝺ̃o de bonis paternis nihil de maternis autẽ solã legitimam de hereditate capiunt vxores dotes recuperant nuptialia aũt lucra ad fiscum veniunt reuelatore autẽ ꝓditionis eximit a pena ⁊ ꝓmiatur.* Incurrit etiam crimẽ lese ma.tractando de morte nõ solum principis ſz ẽt virorũ illustrium q̃silijs ⁊ cõsistorio principis interfunt vel etiam senatorum vel cuiusliber.postremo qui principi militat Et ſm Bar.in extrana.ad reprimẽdam committens crimẽ ꝺ officialem principaliter exercentem iurisdictionem nolle principis incurrit hoc crimen per.ꝺ.constitutionẽ q̃ loquit de rebellãtibus contra officiales ꝓncipis.Et ſm gl.in.l.ꝑsenti.C. de his qui ad ec.confug.si cogitatio est adeo mala vt non transierit in aliquod conamẽ non punitur vt.ff.de penis.l.cogitationis si autem transiuit in conamẽ ls nõ venerit ad effectũ tunc in grauioribus punit.vt ibi ⁊ ꝺ.l.quisquis.in minoribus autẽ oporteret seq̃ effectũ.ff.q̃ quis.iur.l.ſ.⁊ idem barꝺ.i.⁊ sic intellige.c.cogitatio.de penit.dis.ſ.Secus dicit ſum.ro.quod ad ecclesiã que ligat crimẽ vi, no occultum sed oppositũ ostensum est supra et, cõicatio.vij.excommunicatione.ij.

¶ De sententia.

Sententia ſm.ꝺ.tho.in.iij.ꝺi.xxiij.est determinata acceptio alterius partis ꝺs dictionis:vel vt dicit in.iiij.dis.xxxv.est applicatio iuris ad particulare factum sed in primo loco loquitur de sententia in gñe in secundo vero de sententia iuridice.

¶ Primo vero q̃ritur q̃tuplex est snia et dico qõ in gñe est ouplex.Quedam em̃ est snia iuris.quando scs sup aliquo est factum statutum ab eo q̃ pot quedã vero est sententia hois:vt qñ iudex iudicat inter partes.vel quãdo ercõicat ꝓpter communicatũ aut in odium alicuius mali iam committi:vel etiam in odium committentium petiti.vt in furto ⁊ hmõdi ꝺmodo non intendat facere permodum perpetue constitutionis:quia secundum

l.siue sit gñalis siue sp̃alis ꝺt esse a iudice:et concor.Sili.Wnla aũt hoio scõm Bor.⁊ Canc.est iudicialis diffinitio ꝓnoncians sine imponẽs ꝓnunciatione ꝓperẽtis iudicis:rodẽdationẽ cõtinens vel absolutionem.ff.de sen.⁊ re iu.l.ſ.extra eo.ca. ſ.Ex quo pꝛs qõ excõicatio ⁊ interdictũ dicuntur sententie ꝓprie q̃ sua sine ꝺponit.xſ.qõ.iij.sum mo pte.ano.gl.ij.q.vſ.biduus.non aũt excõicatio sed ꝓprie est pena.xſ.q.iij.nemo.xxiiij.q.iij.corripiant.de sen.exc.ex sacro.⁊ idem ge.in.c.vt animarum.de consti.lib.vſ.vnde in statutis nomine sententie non venit excõmunicatio.Est tamẽ ali quando interlocutoria:vt.ſ.ꝺ.iij.Unde sententia ꝺs est multiplex:⁊ sic intellige glo.ſum.ij.qõ.ſ. dicentem quod snia est triplex.s.precepti inter lo
2 cutoria ⁊ diffinitiua.de quibus in sequentibus.

¶ Secundo querit qd iuris de snia ꝓcepti:ꝺcit glo.vbi s.q̃ snia precepti est cũ iudex sine cãe cognitione ꝓcepit alicui vt soluat alij decẽs q̃ petit.Et si ille
3 soluat ⁊ pecunia ꝺbita est ls iudex ꝓceperit iniuste tũ nõ potest repeti pecunia.ff.qõ me.cã.l.vlt.

¶ Tertio q̃rit quid de interloquutoria.⁊ dico q̃ interloquutoria snia ꝺs Ray.est q̃ nõ sup ꝓncipali.sed sup aliqs qõnib⁹ ꝓferit inter principia cause ⁊ finẽ vt de teste aliquo recipiendo.de psis.ꝺs da.de ap.significantibus de rest.significauit.el.ſ. vel ideo sic ꝺt q̃ inter pres sine scripture solemnitate ⁊ fin.lib.vſ.⁊.ij.qõ.ſ.in ſum.ꝺs tũ redigi in scripta ls nõ sit necesse qõ ꝺscriptio ꝓferat secundũ Ray.⁊ gl.ei⁹.⁊ extra de pba.qñ. Et est diffinitio cõpleta ⁊ plena.ff.de arbi.le.qualem.vnde qui eam tulit reuocare potest etiam post decennium: siue sit iudex ordinarius.ff.de sen.et re iu.l.quod iussit.siue delegatus de ap.cum cessante.etiam si fuerit appellatum secundum cõmuniter voct.in.c. cum cessante:⁊ hoc nisi appellationi detulisset:vt in.ca.cum appellationibus.de appel.li.vſ. vel nisi paro fecisset expensas ad prosequendum appellationem.ff.de condi.ob.cau.l.ſi pecuniam. ſi tamẽ vellet sibi de eis satisfacere ꝺbita.ff.de appe.interposita:ꝺs.§.illud denig.Similiter ꝺce de arbitro iuris a quo potest appellari.ꝺ.leg. §.illud.in ver.de cetero.quod omne preceptũ eatenus per iudicem vel nunciũ eius dicit sententia interloquutoria:⁊ ideo sententia excõmunicationis est sententia interloquutoria cuꝫ omnis vox indicis ad qualem facies possit dici snia.arg glos. in aut.de lit.cõ.§.ſi oẽs.⁊ gl.ij.q.ſ.ꝺ.diffinitiua.vn
4 de per viam iudicialẽ fieri nõ potest ꝺ die feriata.

¶ Quarto queritur quid iuris de snia ꝺffinitiua:⁊ circa hoc multa. * Primum.Diffinitiua sententia est qua principalis questio diffinitur.ff.de re iudic.l.j.⁊ extra eo.ti. * Secundum.Debet autem esse primo absolutoria vel condemnatoria.ſ. diffinitiua.ij.qõ.vſ.C.de sen. ⁊ interlo.om.iudi. l.iij.⁊.ij.certa.ff.de sen.⁊ re iud.l.in summa.⁊ tertio pnta.ff.qñ ap.fit.l.ſ.§.biduũ.si tũc cõditio sit intrinseca.puta condẽno reũ si actor ꝓbauerit ꝺs vt in.ꝺ.§.biduum.⁊ ibi glo.⁊ bar.in.l.a diuo pio. §.in venditione.ff.de re iudi.sec⁹ si esset extrinseca vt cõdẽno te si papa venerit.pro quo vide glo. ⁊ bald.in.l.cũ iudex.C.de sen.⁊ interlo.om.iu. et quarto sup. ꝺs esse iusta ꝺmo ꝓsentib⁹ ꝺbus iudicib⁹:q̃ bar.in.l.duo ex tribus.ff.de re iud.di cit qõ siqn⁹ ex tribus vel pluribus iudicib⁹ dixit opinionẽ suã in presentia aliorum:nec potuit eos trahere ad opinionẽ suã.ſz necesse nolẽs esse pres sens in snia.si alij postea sententiã ferãt nulla est qõ Paſi.in.c.cãm.de offi.dele.sequit ranch⁹ veri⁹ sed innocẽtius in.c.raynald⁹.de testa.ꝺs Zili: q̃ idẽ est ac si ꝑsens esset ⁊ ꝺceret quo casu valeret sententia pluriũ de re iudi.c.ſi.xi.ſi.i.duo.⁊ hoc teneo ꝺ̃o.q̃ adducit Paſi.nõ procedunt de eo qui remisit esse ꝑsens ſz de cõsẽsu pro alioqn minor pars posset ad libitũ sine causa infringere autoritates maioris.⁊ hoc videt determinari in.c.ij.de arbi.li.vſ.per tex.⁊ glo.* Tertiũ.Dz aũt dari primo sedento nõ stãdo in pedib⁹ alⁱs est nulla.ca. et si sententia.§.ſi.co.lit.lib.vſ.⁊ scõo ꝑsentib⁹ partibus vel contumacib⁹ citatis eã in scriptis recitã dari alias dãdo eam solũ in scriptis sine recitatione.ne est nulla.de senten.ex per.reci.l.ſ.sil⁹ si recitetur non in scriptis.C.de sen.ex peri.reci.l.vlti. ⁊.ꝺ.c.si sententia qõ tñ fallit in breuibus ⁊ vt parti.sequẽti.tertio legẽte vel proferente sententiam illo q̃ eam dari misit ẽps vel ali⁹ illustris.ꝺ.c.ſi sententia.⁊.C.de sentẽ.ex pi.reci.l.ij.⁊.ij.qõ.vſ. anteriorũ.§.illa.in.ſi.quarto in loco publico ⁊ honesto.iij.qõ.iij.§.spacium.⁊ quinto de die non in tenebris.nec die quolibet sed nõ feriato:nõ antẽ feriato marie festiuo ⁊ solenni:⁊ sexto sine qualitate.ij.q.vſ.§.diffinitiua.ff.ec ⁊ multa alia requirũtur quorũ si ꝺfuerit aliquod nõ valebit:ꝓ quo vide ꝺctos ibi.in fum.eod.titu.⁊ dir.⁊ spec. * Quartũ.Valet tamẽ in multis casib⁹ sine scriptis scõs Jo.an.primo quando cause sunt breues ⁊ maxime vilium ꝑsonarũ.C.de sentẽ.ex pi.reci. aut.mil:⁊ pot dici brevis ꝺmodo aureorum.ff.de do.l.adest inspecta aũt qualitate personarum relinquitur arbitrio iudicis.de offic.deleg.de causa:vel inspecta consuetudine loci aut fori:dissi. xi.consuetudinis.secundo cum episcopus de causa ciuili iudicat iter clericos suos.⁊ q.ſ.ſi quis cũ clerico.tertio cum preses ꝺpositio officio cõuenitur de administratione.in aut.vt iudi.ſi.quo.sufra.§.necessitatem.quarto cũ papa per se pronunciat quia solutus est legib⁹.C.de legi.digna.vox⁊ quinto secundũ aliquos si lata sit in causa matr

Universidad de Deusto
Biblioteca

moniali:adde sexto qñ de partiũ cõsensu ꝓcedit vt no.ij.q.ſ.in ꝑmis.ꝑ archi.ꝛ Joan.ꝛ septimo in oĩbus cauſis in quib⁹ ꝓcedit de plano ſine ſtrepitu ꝛ figura iudicij.vt i cle.ſepe.ō.ñ.ſi. Quinto. Data aũt ſnia diffinitiua p eundẽ iudicem nihil addi põt.aut minui:vel mutari:vel reuocari. d.l.qualẽ,ꝛ hoc nec a delegato:qꝛ funct⁹ eſt officio ſuo.de offici.dele.in literis.nec ab ordinario niſi ſit ℨ ius ꝓſtitutionis.de ſen:ꝛ re iu.cũ inter. niſi ꝑ bñficiũ reſtitutiõis extra eo.cũ bertoldus. Hoc tñ fallit in.v ſ.caſib⁹ in quibus ordinari⁹ põt primo ſi nulla eſt vel annullãda ꝓpter errorẽ facti:qꝛ retractare põt.xxxv.qõ.ix.q.ſ.ſz ℨo.C.quo. ꝛ qñ in.l.ſi preſes.ꝛ.l.ſi vt ꝓponis.ſcõo põt retractari i mulcta q̃ ꝓpter inopiã eſt remittẽda.C. de mo.mul.l.ñ.in ñ.ff.de offi.ꝓñ.l.illicitas.ℌ. tertio in fructibus ꝛ expẽſis ꝛaliis acceſſo:ijs:cõ ſimilib⁹ in quib⁹ eadẽ die ſuppleri põt nõ tñ minuiꝛ ſic intelligiť.lex paul⁹ rñdit.ff.de ſen.ꝛ re iu.ꝛ quarto ſi quis condemnatus abſens veniat adhuc iudice ſedente ꝓ tribunali.ff.de reſtit.in inte.l.diuus,ꝛ.d.c.cum bertoldus.ℌ. poſtmodum, quinto ratione publice vtilitatis,ter.eſt.ff.de de cre.ab or.fa.l.quod ſemel.ſexto vbicunq; vertit periculum anime ꝛ de erroꝛe ñt fides.de ſen.ꝛ re iu.inter ceteras.de conſue.c.ñ.de ꝓſcri.ca.quoniam. Princeps tamẽ põt ſemper qñ voluerit reuocare mutare ꝛ corrigere.de re.in inte.ex ĩſis.

5 ¶ Quinto ǧrit vtrũ i oi ſnia ſit iuris ordo ſeruãdus:ꝛ dicit gl.ij.q.j.in ſum.ꝙ duplex eſt ordo iuris:vn⁹ ſcz de ſubſtãtia iudicioꝝ vt ſcz quis poſt citationẽ habeat inducias:fiat litis cõteſtatio teſtes recipiantur:alⁱs nõ tz.d.ℌ.diffinitiua.ij.q.vj. alⁱ nõde ſubſtãtia:vt.ſ.ſnia nõ ferak ſub cõditione.nec ꝓtius de poſſeſſorio ꝙ de ꝓpietate iudicek.ꝙ tñ ſi nõ ſeruek tz.ij.q.vj.ℌ.biduũ. Diffinitiua igitur ſi ferak ℨ ordiné ſubſtãtiales nulla eſt ipo iure.d.ℌ.diffinitiua.intellige ſi inducie petãtur.xxvij.q.iij.vꝛo.ſi vero ℨ aliũ tz.d.ℌ.biduum ij.q.vj.interloquutoria vero etiã reǧrit ordinẽ iuris ſi tñ nõ ſeruek tz quidez:tñ qui tulit grauiter peccauit ꝛ aliqñdo eſt ſuſpenſus.vt in ſententia excommunicationis vt in.c.ſ.de ſen.excõ.libr.vj.

6 ¶ Sexto querik q̃d ſi duo ſint iudices ꝛ ꝓferant ſnias diuerſas ꝛ dico ſcõm ray.ꝛ ho.ꝙ ſi ꝓceſſerũt ex iuriſdictiõe ordinaria,tz illa q̃ eſt ꝑ reo:nõ quẽ ꝑ actore niſi in cã fauorabili ſi pea ferak.puta matrimonio:dote:libertate:ſiue teſtõ.ſi vero ꝑ delegãtes ſunt ꝓtẽ delegata vtraq; pendet ex arbitrio delegantis:ſi autem ex cõptomiſſo neutra debet habere vigoꝛem.extra de ſent.ꝛ re iudi.duobus.

7 ¶ Septimo queritur vtrũ religioſi ligent ſentẽtijs ſuoꝝ prelatoꝝ extra locũ eoꝝ ꝛ dicit Imol. in cle.ouciũ.de ſepul.quod non.ꝛ videť ſequi opinionẽ lau.ꝛ Host.in.c.cũ illoꝝ.de ſen.excommu; ſed car.in.d.cle.dicit ℌ hoc procedit quo ad ſuriſditionem contentioſam qꝛ non poteſt quis eidem ponere in alieno territorio:de of.oꝛ.cũ epiſcopus libr.vj.non autem quo ad voluntariam ex ſuias ad quas nõ procedit in forma iudicij.ſꝫ vꝛius eſt ſecundũ alios qõ ligãtur.de of.le.nouit. ℌ

¶ Octauo queritur vtrũ ſnia lata inter aliquos alios liget vel alijs ꝓſit.ꝛ dico duo.* Primum. Secundũ ray.nec ſnia nec res inter alios acta ꝛ iudicata ꝓiudicat alijs regulariter.de fi.inſtru. inter dilectos.ꝛ extra eo.ℊuis.ꝛ.C.res inter alios. lxxxſ.di.tantis.ih.q.vj.hoc quippe.de acc.ad petitionem.ſcõo in cã libertatis.ff.de ſta.ho.l.ingenuum.tertio in cã filiationis.ff.de libe.agno.l.j. quarto qñ quis fuit ꝑſens ꝛ ſciebat cãs agi.ff.de re iu.l.ſepe.quinto in ǧrela inofficioſi teſtamẽti. ff.eo.l.ℭ papinianus.ꝛ ſexto ſi actio vť defenſio primo loco pertinꝛat ad aliquem.ꝛ ipſe ſcienter patiaťur ſequẽtẽ experiri de re illa qꝛ ſtelligiť iuri ſuo renunciare.vt ſi debitor paſſus ſit experiri creditoꝛes de ꝓprietate pignoris ꝛ ſuccũbuit ſi debitor poſtea veller agere obſtabit ei res iudicata.vel etiam econuerſo creditor paſſus ſit debitorem agere.ff.de re iu.l.ſepe.ꝛ extra eod.ca.pe.vbi hec no.in gl.* Scõs.Hec res nec ſnia iter alios acta ſm Ray.alteri prodeſt regulariter:qõ tamẽ fallit primo in querela inof.teſta.ff.de inof.teſta. l.papinian⁹.ℌ.memmiſſe.ſcõo in re indiuiſibili tertio in re communi cũ pupillo:quarto in re cõmuni cũ fiſco.ꝓ quibus vide glo.extra eo.c.pe.

¶ Nono ǧrit vtrũ ſnia duret poſt mortẽ ſniantis vel extendak extra territoriũ:ꝛ dicit pa.in.ca. a nobis el.ſ.de ſent.excom.diſtinguẽdo.Na ſi lis cãm ſucceſſiuam ſiue eſt ad effectũ ꝓducẽdi:puta interdicit alicui artẽ vel offrih ſuum.tunc ſi eſt lata cum cauſe cognitiõe durat.l.j.C.de poſtul.ꝛ ſic intellige.l.ſ.ℌ.ſed vbẽ.ff.de of.ꝑfe.vbi ꝑfectꝛ lis ſit tpalis aliquẽ ꝑpetuo priuat officio aduocationis:ſi vero ſine cauſe cognitione lata ſit nõ puꝛat.ꝛ ſic loquiť.l.ñ.ff.de pe.Si ño eſt quo ad effectũ ꝓducẽdi.puta qꝛ vinculũ iniecit tpe ꝓlationis:ſic durat etiã poſtmortẽ.exẽpliũ in excõicatione vel publicatione bonorum:qꝛ niſi abſolutur ſemper erit excõicatus.de ma.ꝛ obe.c.vnico. libr.vj.facit.c.paſtoralis.ℌ.ſ.de of.oꝛ.Quomodo autem extendatur extra territoriuꝫ.ℌ.pena.ℌ.ſi.

¶ Decimo queritur quis ſit effectus ſententie ꝛ dico quod eſt multiplex ſecũdũ ray.* Primo vt accipiatur ꝓ veritate quantũ ad eos inter quos lata eſt.intellige poſtquaꝫ traſiuit in rem iudicatã,ſ.quod appellari non poteſt.i.poſt decẽ dies ff.de re iu.l.res iudicata.* Secundo vt in actionibus perſonalibus executioni mandetur poſt quatuoꝛ menſes.de off.dele.querẽti.extra eo.q̃ ad conſulationem

ad cõſolationẽ in realib⁹ ño euꝫ res certa petita eſt:puta liber ager:equus:domus:ꝛ ſmõi ſtatim poſt.x.dies cõcelſos ad appellandũ:ꝛ hoc ſi reperiť in preſentia inſti.de off.iud.in ꝑn.ꝛ idẽ in actionibus criminalib⁹ in quib⁹ exequutio nõ eſt differẽda.ij.q.ſ.ſicut.* Fallit tñ prio cũ ꝓnceps ex vindicta ſeruerius fert ſniam:qꝛ differť ad minus ꝓ xxx.dies,xxſ.q.iij.cũ apud in ñ.C.de pe.ſi vindicaꝛi.ſcõo cũ ſnia lata eſt in in mulierẽ pregnãtẽ:qꝛ differť vſq; ad pũ.l.ꝓgnãtis.ff.de pe.tertio cuꝫ ꝙs eſt cõfeſſus de crimine:ꝛ deinde negat de quo vide.C.de cuſt.reo.l.ij.quarto qõ capitalis ſnia eſt lata in ſeruũ qꝛ differ ad reddità rationẽ administrationis.C.de bo.ꝓſcrip.l.ſ.

11 ¶ Undecimo querik vtrũ ille ꝑ quo data eſt iniuſta ſnia reſtituere tẽak quicqd habuit cognita iniuſtitia:ꝛ dicit Pañ.in.c.ſ.de cõceſ.ꝓben.qõ ſic ſi eſt declaratiua:qꝛ talis ſnia nõ aufert directum oĩ⁹ vt no.in.l.nullian⁹.ff.de cõdi.inde. nec alteri accreſcitius:vt no.Jnno.in.c.plericq;.de im mu.eccle.ꝛ ō declaratiua ſemꝑ qñ iudex inter litigãtes ſentẽtiat ad iſtũ vel illũ ꝑtinere ſiue dari debere.Si ño ſit ꝓtiatiua:puta cũ ꝙs ꝓmatur bñficio eccleſiaſtico ꝛ cõcedik alteri nõ tenek reſtituere:qꝛ ex quo nõ appellauit ꝙ renũciaſſe et ſtõ cũ vacarer potuit iſti cõcedi.Vide glo.inſti.de offic.iudi.;in ñ.ꝛ per Ly.in.l.ſ.C.cõia vtri.iudi.ꝛ per Bar.in.l.ꝓponi⁹.ff.de acqui.here.ꝛ per Joã. cal.in.c.ꝓpoſuit.de cõceſ.prebẽ.Qõ limita ꝓmo niſi talis fuerit in cã iuſtitie ꝛ ſcõo niſi ſ aliꝫbñficio eccleſiaſticis qꝛ i foro aĩe tenerek:vt no.Jnn. in.d.c.plerisq; niſi poſt ſniam tpe debito bona fide preſcripſerit vñ male ꝛ ptra Eng.tenuit ſum.Ro. in verbo reſtitutio.iij.ℌ.ix.poſt.s.Ber.inditkinte quod ſententia illum defendit.

¶ De ſepultura ꝛ iure ſepulchri.

Sepultura colligẽdo mẽtẽ Hoſ.ꝛ aliorꝫ doctorũ ſumik tripliciter.* Prio ꝓ iure ſepeliẽdi ſiue ſepulchri.quod q̃dẽ ſꝫ Ray.eſt ius ꝑpetẽs eccle ad ſepeliẽdũ alicũs in cemiterio ſuo ꝑ uenies ex pontificis aſſignatiõe ar.xiij.q.ſ.eccliaſ.Scõo ꝓ ipſo officio qõ impedik corꝓoꝛ⁹ funerãdis.* Tertio ꝑ ipſo loco in quo alicũ eſt ſepult⁹ vel ſepeliẽdus:ſiue ſit terꝛa:ſiue lapidea:ſiue aliud q̃ loc⁹ ſi pontificalꝛ autoꝛitate eſt ſepulture deputat⁹ religioſus eſt etiã ſi null⁹ fit ibi ſepultus de ſepul.abolẽde.xiij. q.ij.puella eſt ꝛ.c.poſtq̃ ꝛ.c.ꝓcipiendũ vero nõ eſt ſic deputat⁹ ifꝫ canones eſt religioſus etiam ſi ſit ibi aliquis ſepultus:vt no.Jnn.in.d.c.abolẽ de.ꝛ facit.c.ad hec de reli.do.ſm leges tamen eſt religioſus ſi ſit ibi aliquis ſepultus de voluntate dñi:quod intelige ſm gio.in.c.in eccliaſticoꝛum iij. q.ij.ſi eo alio eſt ibi ſepult⁹:vt ibi perpetuo remaneat alias remanet ꝓphanus.ff.de reli.ſi quis eo animo.concoꝛ.tamen Panoꝛmi.leges cum canonibus vt ſupra locus.ℌ.ſ.

¶ Primo ño ǧrik vbi debeat eſſe loc⁹ ſepulture ſ.qõ ꝛ dicit Jnn.in.c.ad abolende.qõ apud eccleſiam xvij.q.iij.ſicut.põt tñ cemiteriũ aliquantulũ eſſe remotũ ab eccliа ꝓpter feroꝛẽmõ tñ credimus q̃ alicui loco etiã religioſo hoſpitali:vel huiuſmodi poſſit accedere ſepultura niſi habeat eccleſiaſum.aũt aug.tz qõ ſepultura accedere nõ põt niſi ad eccleſiã ꝑſecrata:qõ nullo iure ꝓbak ꝛ cõſuetudo nõ ſeruat ꝛ ꝓtz ex dictis ꝛ ſtatim dicendis:qꝛ ex ſola deputatiõe eſt ali⁹ terra ſit cemiteriũ.

¶ Scõo ǧrik vtrũ ſepultura vendi poſſit ſeu ꝓ ea aliꝫd exigi:ꝛ dico qõ ſepultura.i.ius ſepeliẽdi vendi nõ põt ſm Jnnocẽ.in.d.c.abolende.vñ ſi in vno cemiterio multe eccliе poſſint hꝫc ius ſepeliẽdi mortuos ſuos ſm Archi.poſt eundẽ Jnnoc. ibi tñ vna nõ poſſet alteri vẽdere ſuũ ius:licet in neceſſitate vendere poſſit ſuũ cemiteriumvt dicꝛ. Sillr vẽdi nõ põt ſepultura.i.officiũ ſepulture vel ꝓ ea aliꝫd exigi ſine ſimonia ab illis clericis q̃ ad illud tenenť rõne bñficij.ſ.q.ſ.dictum xiij.q.ij.ꝓcipiẽdũ.ꝛ.c.in eccliaſtico.ꝛ deſimo.cum in eccliе.ſi laici teneank ſeruare conſuetudinẽ laudabilem ꝛ vt vť ſub pctõ mortali.ar.c.ad aplicaꝫ. de ſimo.niſi ex rõnabili cã deſiſtãt:aliꝫ vero clerici ad tale officiũ nõ obligari rõne bñficij poterunt vẽderemõ q̃dẽ illud officiũ ſed laborem ſuũ accipiẽdo aliꝫd nõ vt ꝓciũ ſed vt ſuſtentamentũ. ar.c.charitatẽ.xij.q.ij.de ꝓſcrip.cuꝫ ex officij:ꝛ. d.c.abolẽde. Sepultura aũt.l.locus ſi ſit terra pura in qua nullus ſit ſepult⁹:ꝛ q̃ nõ ſit deputata ſꝫ deputãda ſepulture vẽdi põt.xij.q.ij.aurũ.ꝛ conco:Jnn.ꝛ Host.ſi ño deputat⁹ ſit autoꝛitate pontificali vẽdi nõ põt ſm oĩa iura ꝛ ſit:ſi nõ ſit deputat⁹ tñ eliãs ſit ibi oñi volũtate ſepultus vendi nõ põt ꝓhibẽte iure ciuili.ff.de rei ven.q̃ religioſis,ꝛ.ff.de reli.ꝛ ſum.l.ij.* Sed adde ſecunduꝫ Panoꝛ.poſt Jnn.in.d.c.abolende.qõ vas lapideũ aut ligneũ factũ ꝓ aliquo ſepelliendo vẽdi põt niſi ſit factũ per pontificẽ:vel ad hoc ſpãliter deputatũ.de reli.do.ad.hec. Eccleſia tñ ex neceſſitate põt alteri eccleſie vendere ſicut vendit⁹ alia vaſa ſacꝛa aũt ff ẽ deputata autoꝛitate pontificis:licite vendi põt vt loc⁹ oĩno priuat⁹.* Adde etiam ſcẽ eſſe ſm.s.Tho.de cemiterio vbi infra ſimonia.ℌ.ij. xſ.ꝛ.xij.ℌ.parti.ij.* Adde etiã ſm Host.quod q̃cquid tpale dak vel ꝓmittituꝛ vt electꝰ ſepulture fiat ſimonia eſt.ſ.q.ſ.quã pio.ꝛ de pac.c.ſi.* Ad de etiam qõ q̃ habent ſepulturas in quibus non ponik niſi cõfrater vel canonicus ſi pactũ faciũt aut eſt taxa ꝓ quanto extraneꝰ debeat ibi ſepeliri ſimonia eſt.deſimo.audiuimus.ꝛ co.ſicut.ex nec ꝑ terra nec ꝑ officio aliꝫd recipi oꝛ.* Sed iſti ꝓ dictis aduerte qõ Panoꝛ.in.c.ad apoſtolicã

Universidad de Deusto
Biblioteca

de simo.tres hȝ cõclusiões.* Prima nõ vȝ pfuetudo vt tpe sacramẽti aliqđ conferaẽ ab inuito. *Scđa non põt consuetudo introduci vt aliquid deꝯ p sacramẽtis vbi pcessit exactio:qz initium fuit simoniacũ. In his quoꝫ casibꝫ annullat cõsuetudo. *Tertia vȝ cõsuetudo vt aliqđ deꝯ tpe collatiõis seu ex postfacto:vbi ex mera liberalitate ppli fuit introducta:ita tñ vt sacrã pzẽ libere conferaẽ. Circa ergo hoc casu voluit ꝺ libere oare tpe sacramenti:z põt recipi:aut noluit:nec tũc ne videaẽ sacramẽta:vẽdi pferẽda sunt libere:sed postea fiat cõpulsio ad obseruãdã consuetudinẽ. Et hoc videt sonare.ꝺ.c.ad aplicam.* Hoc tat idẽ Pasi.in.c.abolẽde.eo.tit.post gl. faciendã esse vim in modo petẽdi:qz si dicũt clerici petimꝰ hoc p sepulturs succũbsir etiã si allegãt cõsuetudinẽ:de simo.nõ satis.sed debẽt dicere consuetudo est qđ pro mortuis aliqđ deꝯ ꝛc quasi velit gl. qđ nõ debẽt se fundare vt aliqđ deꝯ p officio:sed rationẽ laudabilis pſuetudinis. Et idem puto qñ est consuetudo vt aliquid detur p loco sepulture vt no.in.ꝺ.c.ad apostolica. Et pro hoc est tex.in.l. priuilegia.C.de sac.eccle. vbi ꝺz qđ ea que ab antiquo sunt solita ecclesie ꝛ ministris tribui nõ debẽt aliquo modo impediri. Et quo infert Pasi. quod sit ciuitas cõsueuit ecclesie aliquid oare:nõ poterit illud per statutum immutare.* Pro his ẽt scito qđ talis consuetudo non valeret si esset consuetum aliqđ dari ecclesie vel ministris liberaliter nulla adiecta causa. Nam ad illam questionẽ vtrum scilicet possit introduci consuetudo ex libera donatione:vel ex his que sunt mere facultatis:pura si rusticus omni anno domino suo par caponum soluit.dicit Barro.in.l.cum de in rẽ verso.ff.de vsur.quod si rusticus soluit simpliciter non adiecta aliqua causa:presumitur titulus donationis ꝛ nõ inducitur consuetudo pro tempore futuro:si vero soluit respectu certe cause. verbi gratia pro laborerio quod reneo a te dominet:domino vnum par caponum presumitur titulus etiaꝫ pro tpe futuro. ſ. quatenus laborerium tenebit.ꝛ soluere cogetur. Et idem dic de similibus.

F.93. ¶ Tertio queritur quibꝰ cõueniat ius sepulture ꝛ dico multa.* Primũ ius sepulture cõperit generaliter ecclesiis parochialibus sm Ray.ꝛ adde ꝟs Ioan. vel habẽtibꝰ populũ ꝛ aliis de quibus iure vel priuilegio cõcessum est:ꝛ hoc de iure canonico:de ciuili aũt cõperit omnibꝰ quibus inest ius inferẽdi mortuos.ff.de mor.infer p totũ.* Secũs. Secundum Hos. ꝛ Goffre. laici non possunt habere sepulturam seu ius sepeliendi respectu pprietatis:quia loca religiosa esse non possunt in dñio alicuius. sed hẽ põt quantũ ad vsum:vt ipsi ꝛ sui ibi sepeliantur:nec eis inuitis potest ibi extraneus sepeliri, ad quod. l. iq. §. si vsufructus. ff.de relig.ꝛ sump.fu.ꝛ idẽ videtur sentire Pet.de peru.in trac de cano.poſ.ipsis tamen cum sua domo extinctis bene possent talia loca cõm eundẽ Pet.aliis concedi:quia mortuo vsurario vsus redit ad proprietarium libere.l.pe.C.de vsufru. sm Vincen.autem potest ibi extraneus sepeliri propter necessitatem quia propter hanc causam calices ꝛ alia sacra ecclesie a laicis donata vendi possent.ꝺ.c.aurum.ꝛ no.Pan.in.ꝺ.c. abolenda vnde dicit Ludo.de ro.in suis singu. quod ex iusta causa potest prelatus in sepulchro vnius aliquẽ immittere eo inuito secundum canones secus secũdum leges.* Et per hec patet ad questionem illam vtrum illi qui habent capellas sibi a religiosis cõcessas in quibus habent sepulchra:possint nolentes priuari:aut cogi ad recipiendum alios in ipsis sepulchris:quia dicit Pet.de perit. in trac.de canoni.poſ.quod non:quia talis capella ad sepulchrum reputatur tanquam hospitium. q.ſ.ebron.de iure autem in fundo in quo ꝺs habet vsumfructum non potest dominus habitare inuito vsurario.ff.de vſu.ꝛ habi.el.si heres.§. fin.iusti.de vsu.ꝛ habita §. si vero vsus sed hoc dictum petri procedit de iure ciuili:vel vbi talis impediretur suos mortuos inferre sepulchro de iure vero canonico dic cum Ludo.* Et idem videt dicendum secundum Panor.ꝛ Hostien.in sedibꝰ seu banchis:quia laici tale ius in ecclesia acquirere non possunt sed tolerantur ex gratia sola in huiusmodi sicut ꝛ iure patro. vt in cap.iiij de iure patro.* Et quibus infero quod si laico sepultura concedatur cum hac conditione quod nullus alius ibi sepeliatur non tenet condicio:quia turpis est ꝛ pro non adiecta habenda.* Certium. Pactum quod sit cuꝫ rectore parochialis ecclesie de non recipiendo aliquos vel certos parochianos eius ad sepulturam seruari debet etiam ab his quibus ab apostolica sede sepultura libera est cõcessa:etiam licet illi apud eos elegerunt sepeliri de pact.pactum lib:o.vſ.

¶ Quarto queritur vtrum habentes ius funerã di intrare possint processionaliter alienam parochiam ꝛ per se accipere funus ꝛ alia consueta facere ꝛ dico quod sic si ex priuilegio pape habent sepulturam liberam sicut sunt predicatores ꝛ minores:ar vt in cle.oudum.de sepul.etiam contradicente episcopo ꝛ curato:etiam non obſt. statuto quod excõicaret intrantes alienam parochiam vt no.Oldr.consi.xxiij.ꝛ sequitur Bemi.in.c. vt animarum.de consti.lib.vſ.ꝛ ꝺo.Lar.ꝛ Joã.de ligna.in.ꝺ.cle.duũ ꝛ pater in.c.cũ liberũ.c.c. presentia de sepu.ꝛ ratio est quia concessa libera sepultura cõcessum est ster ad capiendũ fun⁹ sicut in simili concesso hausꝰ aque concessum est iter ad illud.ff.de seruit.rusti.predi.l.iij.§.pe.ꝛ plin. ep

concesso sine cõcessa sunt oia ꝑaratoria ꝛ necessaria ad ñne vt in.c.prudentiam.in.c.preterea.de offi.dele.ꝛ facit qđ dictũ est.ꝑ.libere. facit etiam qz in contractib⁹ vꝰ tacite actũ vt seruet pſuetudo loci vt in.l.ꝙ si nolit.§.qz assidua. ff. de edil. edi.ꝛ pñr idẽ vꝰ in priuilegio.ꝛ idem tꝫ Pe. de ancha.in.ꝺ.clemẽ. duũ. Et cũ sepultura sit libera nisi aliud habeat consuetudo non oportet primo fun⁹ portare ad ecclesiã curatã qz nõ esset sepultura libera si impediretur eiã ad tps vt pꝫ ex dictis.ꝑ.in verbo liberetimo per mare magnum possunt predicatores ꝛ minores ea leuare vbi est consuetudo vel vbi presbyteri nollẽt leuare requisiti nec tenentur etiam preterea consuetudinis ad eccliam parochialẽ deferre. Si vero conceditur quidẽ sepultura sed nõ libera. ꝺo. Anto. ꝺz ꝙ etiam possunt:sed richar. de se ꝺz ꝙ non:quod ꝑe.vbi.ꝑ.dicit procedere vbi conceditur solũ ꝙ põt recipere eligentes sepeliri apud eos:hȝ dicendũ est simpliciter ꝙ nõ possunt sine lnia epi vel curati nisi habeant sepulturam liberã qz de quabus seruturibus vna sublata remanet altera vt dicit glosſa magna.in.c.ois.de pe.ꝛ re.

¶ Quinto querit vtrũ quis possit eligere sepulturã voto vel iuramẽto:ꝛ dico ꝙ eligere põt quis etiam nouã antiqua dimissa eriã in loco mi⁹ religioso extra eo.cũ quis. li.vſ. si ꝺs rñ eligit nullã se habitu ꝛ sepulturã:sicut marcellinus papa fecit in detestatione idolatrie cõmisse nõ est implẽ dũ vt no.ꝺi.xxſ.c.nñc aũt.in gl.ꝛ sm ꝺo. si ꝺs eam eligit eã voto vel iuramẽto motu ꝓprio seruare tenet nisi postea factus sit religiosus vel locus in quo si esset dissipar⁹. de reli.ꝺo. inter. si nõ eam eligit in aliqua ecclesia ex hoc ꝙ iduct⁹ fuit ad iurandũ aut vouendũ vel alias promittendũ iurta ea que dicta sunt.ꝑ.excõicatio.vij.§.xvj. talis nõ potest ibi sepeliri:nec ibi sepeliet vbi alias erat sepeliendus si non elegisset sepulturam. vide ibi.

6 ¶ Sexto querit quis possit sibi eligere sepulturã.ꝛ dico ꝙ sibi eligere põt sepulturã ꝙliber tas masculꝰ ꝙ femina habẽs liberũ arbitriũ ꝛ debitã etatẽ ita ꝙ sit pubes. Quis sit in ptate patris eriã sine patris consensu.c.ij.in prin. de sepul. li. vſ.ꝛ.xvj.q.ij.§. etiam si sit seruus sm pe.de pa.in tracta.de cano.poſ.ꝛ Jo.in.c.de vxore.e.ri.ꝛ Host. qz ꝑsalibus cessat oñica potestas. de const.ser. c.ſ.sec⁹ de ipubere ꝛ eo qui nõ est cõpos sue mẽtis.ar.c.vlti.de suc.ab inte.* Hoc cũ fallit primo in religioso qui eligere nõ põt nisi qñ ita longe a monasterijs sui ordinis morit qõ ad ea cõmode portari nõ põt.extra eod.religiosi.lib.vſ. vel nisi fit abbas aut plar⁹ sm sum.ro.per rõnem.ꝺ.c.religiosi.ſ.cũ nõ habeant velle vel nolle qui locum non ꝺs in plato cũ habeat subditos in prãte sua ꝛ ipse non sit in alterius potestate:ꝛ facit.qz ꝑsõ capit intellectũ ꝛ restitutiones ad limitea rõnis expresse. l. cũ pr̃. ꝺ. oulcissimus.ff.de leg.j. ꝙ ego verũ puto in prelato nõ habente superiorẽz in religione ꝺs solũ epm aut papã nõ in alio:qz ẽt talis nõ habet velle nec nollicitia per accidens ꝛ scõo in decapitãdo ꝛ hmõi ꝙ nõ põt eligere si sua est data ꝛ appellatione nõ est suspẽsa qz nulla vltima voluntas em potest omittere. l. ei⁹.ff.de test. ꝙ etiã ꝑ alia aliqđ reliquere nõ põt vt no. Jo.anin addi.ad spe. in ti.de instr.edi.ꝺs possit ois scẽa petere ꝛ recipe vt in cle.de pe.ꝛ remit. si vo sua nõ ẽ data:vel ẽ appellatiõe suspẽsa:sic põt eligere.

7 ¶ Septimo qrit qs possit vel nõ possit eligere sepulturã alteri:ꝛ dico ꝙ eligere põt oñs pro seruo ipubere sm Jo.in.c.de vxore.eo.ti.ꝛ sic̃ pr̃ ꝑ filiꝰ ipuberib⁹ qñ hoc ꝺz consuetudo sm pet. de pe.vbi.ꝑ.per.ꝺ.c.licet.de sepul.lib.vſ.ꝛ idẽ Bemi. sed si consuetudo obstaret sepelirek cũ suis maioribus vel in ecclia parochiali:vbi qrit Jo.an.an detur electio ꝓpter diſiunctiuã ꝛ concludit ꝙ ordo litere seruandus est. xlij. ꝺi. si rector. ꝛ idẽ credit Be. ibi de mre ꝛ cõsentit arch. ꝺs seu. neget qz tex. loquit de patre:ꝺs si est cõsuetudo etiã de matre mihi nõ obstat. vt dicit Be. Sed hoc limita ꝑ filiꝰ legitimus naturalib⁹ ꝛ ꝑ adoptiuus vel arrogans. nõ aũt ꝑ spurius vel naturalib⁹ tñ qz appellatiõe filiorũ nõ veniũt naturales tñ vel spurij.l.gñaliꝛ.C.de inſti.ꝛ substi ꝛ in cle.j.de bap. nõ potest etiam annus eligere ꝑ nepote impubere ꝺz eundem pe. qz in materia odiosa appellatione filiorũ nõ cõtinent nepotes cũ alꝛ filij alꝛ nepotes appellent secus appellatione liberorũ vt in.l.ꝙd si nepotes.ff.de test. tut. multominus frater aut alius collateralis nec pr̃ ꝑ filio pubere sm eundẽ qz, ꝺ.c.ꝺz. concedit electionẽ sepulture solũ ꝑ filio impubere.vñ sepelient ibi cũ suis maioribꝰ vel in ecclesia parochiali vt in.ꝺ.c.licet.

8 ¶ Octauo qrit vbi ꝺs ſ.peliri ꝙ nulla electa sepultura decedit:ꝛ ex Pe.de pe.vbi.ꝑ.ꝺico multo. *primũ. Parochiani sepeliri debẽt non in parochia:sed vbi fũt maiores eorũ sm gl.in.c.ſ.eo.tit. lib.vſ.ꝛ facit.c.ſ.de sepul.ꝛ est casus in.c. is qui. eod.titu.lib.vſ.vbi hoc tenet Arcꝺ.ꝛ Jo.an.in.c. animarũ.eo.ti.lib.vſ. consuetudo tamẽ sm arcꝺ. post Ray.ꝛ Inno. seruãda esset. Dicuntur autem hic maiores sm eundẽ Pe. pater ꝛ auus. xlij.q.ij. ebron. iuncto.c.ſ.de sepul.nec ob. ꝙ stricte ꝛ proprie maiores dicuntur superiores tãtũ vltra tres tanũ vt in.l. iurisconsultus.§. parentes.ff.de gra. ꝛ.l.quecũq.§. parẽtes.ff.de in ius vo. qz illud verũ est simpliciter sed nõ in hoc casu: vt videt vel le Oldr.consi.xxv.tum qz sicut domicilium inter vuos:ita eius sepulture est inter mortuos cõsequitur aũt quis originem seu domicilium patris et aui nõ superiorũ vt nota.ꝛ in lege assumptio.ff.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad muniçi. ꝛ de paro. c. fi. tuz qz vnio sepulture ex caritate ꝛ mutua dilectione ꝓcedit q̄ fuerat inter vinos ꝙque maior fuit ad patrē ꝛ auum quā ad superiores. hec ille valde bene. Nec ob. quod pañ. in. c. nos. de sepul. dicat contra hoc esse glo. in. c. is qui. eo. tit. lib. vj. dicens ꝙ si in vna eccl'ia sepultus est pater in alia reliqui maiores: sepelie tur filius in sepulchro maiorū qz dico hoc nō esse contra old. qui nō loquit de patre solo ꝫ de pfe ꝛ auo qui non sunt maiores in plurali nō aūt pr. vñ si ꝓauus ꝛ attauus sepulti essent in vno loco ꝛ pater ac auus in alto: sepeliet q̄s cū pfe ꝛ auo ꝛ si pr̄ in vno loco ꝛ auus ac alij maiores in alio fit sepult' sepeliet filius cū auo ꝛ ceteris maiori bus ꝑm gl. ꝛ Jo. an. per. c. iij. in ꝓncipio. ꝛ. c. fra ternitatem. de sepul. ꝛ p. c. cū quis. eo. tit. libr. vj. ꝙ licet alij cōtrariū teneāt p tex. contrarios. xvij. q. ij. videtur verius: qz in. c. ij. ꝛ. iij. ꝛ. tit. lib. vj. di cit sepulchrū maiorū ab antiquo. Si aūt in nullo sepulchro sint plures maiores ꝫ hic est pater ibi auus ꝛ sic de alijs: sepeliet ꝑm aliquos in paro chia: qz nullū est sepulchrū maiorū sed ꝑ Jo. an. in nouel. de consuetudine sepelietur cum patre tñ de iure ꝓmū est veri'. Ubi ꝑ pe. ō pal. vbi. ē. si nō appet vbi sint sepulchra maiorū sepelietur in ecclesia vbi audit diuina ꝛ percipit ecclesiastica sacramenta vt in. c. j. de sepul. ꝛ ibi ꝙ Jnn. ꝛ est ca sus in. d. c. is qui. ꝛ i. c. in nostra. e. ti. si aūt in vna ecclesia audit diuina: ꝛ in alia ꝓcipit sacramenta vel est parochian' ambarū eccliarū si vtraq; eccle sia ꝫ ius funerādi locus est ꝓuentioni de re scrip. duobus. li. vj. sed obuentiones ꝺrte diuiden tur. c. cū ꝙs. co. ti. li. vj. ꝛ si nō est ꝙstio sed cōten dunt dico cesanus concordabit partes. Si aūt ec clesia vbi de iure debet sepeliri sit interdicta. si q̄ dē est ecclesia sepulchri maiorū sepelietur in pa rochia. si vo est parochia sepeliet i eccl'ia cathe dralis: si omnes iste essent interdicte sepeliet in monasterio ꝓximiori ꝫ ar. ꝛ Jo. an. vel vbi debe bat soluere decimas ꝫ p̄dictos. Et p̄dicta intel lige etiam de filio impubere. * Pañ. aūt vbi. ē. ꝫ p̄ pe. ꝛ old. ꝙ filius pot' cū pfe ꝙ cum reliquis maioribus sit tumulandus si pater seriose et ex electione ꝛ nō ꝓter ꝓpositū aliquo casu sit ibi se pultus qz ita disposuerūt patriarche q̄um actio est nostra instructio ꝫ dico fuisse particulare in patriarchis qz ab ꝛā fuit quo ad fidē quasi alter Adam in principiū ghis: cū maiores ei' fuerint infideles ꝛ rursus eorū sepulchra dilabāt ideoq; merito Jsaac debuit sepeliri cum suo patre non cū reliquis maioribus. * Sc̄ꝫ. Peregrini ꝛ adue ne sepeliuntur in parochia in qua moriuntur si sepulchra maiorū ignorāt: vel ad ea cōmode fer ri non possunt. per. de peru. vbi. ē. ꝛ archi. cap. ſ. go. titu. lib. vj. qō etiā archi. sequitur nisi esset cō suetudo ꝙ sepelirentur in ecclesia cathedrali: ꝫ gl. ꝝo. in. c. nostra. eo. ti. ꝛ refert pañ. in. c. extra. c. sepelientur apud ecclesiā maiorē siue cathedra lē qō sequit Jnn. ꝛ hosti. ꝛ car. facit. c. vbicunq; xij. q. ij. ꝛ. c. offi. de offi. archi. qz ecclia cathedra lis administrat talib' sacramēta licet ad hoc oi cat archi. ꝙ illud. c. officiū loquit in admīstra tione sacramētoꝝ nō in sepultura: alij ꝝo dicūt ꝙ vtraq; eccl'ia ꝫ ius ꝛ locus est ꝓuēt̄iom ꝙ sequit' Jnn. ang. cōtra Supple. ꝛ ro. do. aūt Ant. distinguit ꝛ bene. Si em̄ iste est religiosus debet sepeliri in monasterio sui ordinis. xvj. q. j. c. j. intel lige si pōt alꝫ dic de laico. Si vero sit laicus si quidē mortā traxit in parochia in qua decedit aut venit alo trahendi: vt scholares in ea sepelīt̄ur qz illa ꝺr eius ecclesia parochialis: qō ꝓz pañ. ꝓ no. in. c. ois. de pe. ꝛ re. ꝛ per gl. in cle. j. de ꝓiui. si vero morā non traxit nec venit alo cōtrahen di sepelietur in ecclesia cathedrali: qō limitat ni si recepisset sacramenta a sacerdote parochiali qz tacite videret ibi elegisse sepultura sed pa. di cit hoc dictū nō fuisse bñ ponderatū: qz si potuit a ꝓesbytero parochiali recipere sacramēta cen senda esset illa ecclesia parochialis transeuntiū ꝛ sic idē dicēdū erit ꝺ iure frierādi cū oia ista sint de iure parochiali. Hec ex illo bñ. licet deinde si stat in hoc ꝙ sepeliend' sit in ecclesia parochiali de quo. ē. confessor. j. ꝫ. xj. Jdeo dico standū con suetudini: que si nō apparet stabit distinctioni. do. Ant. qz optime iuribus iura concordat et opi nioni distinguenti regulariter statur. * Tertium de dānatis ad mortē qui sepeliri ꝓmittuntur ides dicitur ꝑm Pe. de peru. ꝙ de peregrinis. * Quar tū. filij si sunt naturales tm̄ sepelientur ꝑm Pet. de peru. cū patre nisi pater fuisset in dignitate. l. ex facto. ꝫ. si quis rogatus. ff. ad treb. si vero sunt spurij non sepelīt̄ur cum patre: qz nec filij nomi nandi sunt. C. de incc. ꝛ iuri. nup. auf. ex cōplexu. nec etiā si legitimentur a ꝓncipe nisi ad peti tionē p̄is: ꝛ eo viuēte fecisset: ꝛ facit ꝙ no. i auf. qui. mo. na. efficiū. sui. vñ tales sepelientur in sepul chro matris. arg. ff. ad munici. l. j. nisi sit illustris femina. Si vero sint filij adoptiui vel arrogati. si viuente patre adoptante moriunt̄ in eius sepul chro sepelienk secus si eo mortuo: qz sepelientur cū patre naturali: ꝫ qō no. ple. in ca. vnico. de co gna. lega. * Quintū. Uxor si est carnaliter cogni ta vel ducta ad domū viri sepeliet in sepulchro viri qz iam assequuta est eius domiciliuz per con ductionē. l. cū quedā puella. ff. de iurī. om. iu. vel qz est effecta vna caro cū eo. d. ca. ebron. alias nō. Si tñ sit ꝓpter adulterium separata secus est qz iā nō est de domo viri nisi sit reconciliata. Si aūt plures habuit viros erit cū vltimo cuius do miciliū ꝛ honorem retinet tumulāda. c. nit. is qui

lib. vj. vbi Jo. an. dicit notabile verbū hoc. ſ. procedere etiam si postq̄ fuit vidua reuersa est ad do mū patris qz hec priuilegia nō cōferunt loco sed personę: ꝛ idē si trāsferat se ad aliū locum qz reti net domiciliū mariti ꝑm archi. ꝛ Jo. ubi vt. l. filij ꝫ. vidua. ff. ad mu. ꝛ ita tenet sum. ꝫo. ꝛ bene. li cet sum. ang. dicat locuz esse ꝙstionis ꝛ idē Be. ibi addēs qō honor acquisit' vxori ex qualitati bus mariti non extinguit morte maritiipsa trā in viduitate manente: ꝛ sic regina non pdit hoc no mē ꝓ morte mariti. Si aūt vir habebat in vna ec clesia sepulchra maiorum: ꝛ in alia elegit sepul turaz: ꝛ ibi iacet: vxor sepeliet vbi iacet maritus. d. c. ebron. qō limita primo si fuit legitime sepul t' nō excōmunicat' nec interdict': ꝛ sc̄ō si ꝓmode pōt illuc deferri. ar. c. reli. eo. ti. li. vj. Si aūt ipsaꝫ decedat maritoz and debeat sepeliri i sepulchro ma iorum suorum vl' maiorum mariti. pa. in capitu. de vxore. eo. ti. dicit decisione esse dubiam ꝛ ege re declarationem: qz si diceret qō in sepulchro ma riti: si ille alibi eligeret sepeliri illa iaceret inter alienos: ꝫ tamē dicit sāctū consuetudini qua cef sante posset dici qō sepeliet in sepulchro mariti: si ipse sibi ꝓparauit sepulchrum: ad qō. ꝫ. soroz. xij. q. ij. qz cū destinatione videt marit' sepultus ibi: ꝛ idē vbi marit' nō habet ꝓpriū sepulchrū: ꝫ dicit velle sepeliri in sepulchro maiorum suoꝝ: ꝛ si ei' voluntas nō posset declarari videt sepelīēda in sepulchro maiorū vxoris. * Si aūt ipsa vxor precedēs eligisset sibi sepultura ꝛ deinde marit' subsequat sepultura nō electa dubitat vt ꝓius ratio ubi ꝓ elici ex. d. c. is qui. ꝫ. mulier. ꝛ ra tiōes ibi expresse cessant in marito ꝛ tū pañ. vbi supra cōtrariū putat qz ꝓpter vnionē eoꝝ in vi ta ius disposuit vxor debeat sepeliri cum mari to: ꝛ cōsequeter ecōtrario. tñ qz in. d. ꝫ. mulier. d: qō mulier debet sequi maritū suū ꝛ nō dicit ecō trario: qz indecēs est vt vir sequat dispositionē mulieris: veri' est primū. * Sextū. Prelati eccle siarū regulariter sepeliri debēt in ecclesia vbi ha bēt prelaturā: ꝛ si in duab' loc' est ꝓuēt̄io ꝛ vel meli' sepelient in ea i qua moriunt ꝑm Archi. in d. c. cū quis. alij ꝝo clerici sepeliri debēt in eccle sia vbi sunt clerici seu bñficiati. Septimū. Religi osi vero sepeliri debēt apud locū sue religiōis vbi moriunt. xvj. q. j. c. j. si tñ sint nouitij nō obli gati religiōi in genere ꝑm Archi. in. d. c. cū quis et sequit' sum. Ang. debēt sepeliri in ecclesia vbi de iure cōuenit ꝫ contrariū est in vsu: ꝛ merito: nisi essent in ꝓposito redeūdi ad seculuz qz si eligunt ibi mori eligūt ꝛ sepeliri. * Octauuz. Qui habet domiciliū in ciuitate vel castro sed ad villā ruralē se trāsferat causa recreatiōis vl' exercēdi ruralia ꝛ ibi moriatur non sepelitur in ecclesia ruralis sed in sepulchro maiorū suoruz iuxta dicta. ē. parti. j. ſ. lib. vj. vbi Jo. an. dicit notabile verbū hoc. ſ. procedere etiam si postq̄ fuit vidua reuersa est ad do mū patris qz hec priuilegia nō cōferunt loco sed personę: ꝛ idē si trāsferat se ad aliū locum qz reti net domiciliū mariti ꝑm Archi. ꝛ Jo. ubi vt. l. filij ꝫ. vidua. ff. ad mu. ꝛ ita tenet sum. ꝫo. ꝛ bene. li cet sum. Ang. dicat locuz esse ꝙstionis ꝛ idē Be. ibi addēs qō honor acquisit' vxori ex qualitati bus mariti non extinguit morte maritiipsa trā in viduitate manente: ꝛ sic regina non pdit hoc no mē ꝓ morte mariti. Si aūt vir habebat in vna ec clesia sepulchra maiorum: ꝛ in alia elegit sepul turaz: ꝛ ibi iacet: vxor sepeliet vbi iacet maritus. d. c. ebron. qō limita primo si fuit legitime sepul t' nō excōmunicat' nec interdict': ꝛ sc̄ō si ꝓmode pōt illuc deferri. ar. c. reli. eo. ti. li. vj. Si aūt ipsaꝫ decedat maritoz and debeat sepeliri i sepulchro ma iorum suorum vl' maiorum mariti. pa. in capitu. de vxore. eo. ti. dicit decisione esse dubiam ꝛ ege re declarationem: qz si diceret qō in sepulchro ma riti: si ille alibi eligeret sepeliri illa iaceret inter alienos: ꝫ tamē dicit sāctū consuetudini qua cef sante posset dici qō sepeliet in sepulchro mariti: si ipse sibi ꝓparauit sepulchrum: ad qō. ꝫ. soroz. xij. q. ij. qz cū destinatione videt marit' sepultus ibi: ꝛ idē vbi marit' nō habet ꝓpriū sepulchrū: ꝫ dicit velle sepeliri in sepulchro maiorum suoꝝ: ꝛ si ei' voluntas nō posset declarari videt sepelīēda in sepulchro maiorū vxoris. * Si aūt ipsa vxor precedēs eligisset sibi sepultura ꝛ deinde marit' subsequat sepultura nō electa dubitat vt ꝓius ratio ubi ꝓ elici ex. d. c. is qui. ꝫ. mulier. ꝛ ra tiōes ibi expresse cessant in marito ꝛ tū pañ. vbi supra cōtrariū putat qz ꝓpter vnionē eoꝝ in vi ta ius disposuit vxor debeat sepeliri cum mari to: ꝛ cōsequeter ecōtrario. tñ qz in. d. ꝫ. mulier. d: qō mulier debet sequi maritū suū ꝛ nō dicit ecō trario: qz indecēs est vt vir sequat dispositionē mulieris: veri' est primū. * Sextū. Prelati eccle siarū regulariter sepeliri debēt in ecclesia vbi ha bēt prelaturā: ꝛ si in duab' loc' est ꝓuēt̄io ꝛ vel meli' sepelient in ea i qua moriunt ꝑm Archi. in d. c. cū quis. alij ꝝo clerici sepeliri debēt in eccle sia vbi sunt clerici seu bñficiati. Septimū. Religi osi vero sepeliri debēt apud locū sue religiōis vbi moriunt. xvj. q. j. c. j. si tñ sint nouitij nō obli gati religiōi in genere ꝑm Archi. in. d. c. cū quis et sequit' sum. Ang. debēt sepeliri in ecclesia vbi de iure cōuenit ꝫ contrariū est in vsu: ꝛ merito: nisi essent in ꝓposito redeūdi ad seculuz qz si eligunt ibi mori eligūt ꝛ sepeliri. * Octauuz. Qui habet domiciliū in ciuitate vel castro sed ad villā ruralē se trāsferat causa recreatiōis vl' exercēdi ruralia ꝛ ibi moriatur non sepelitur in ecclesia ruralis sed in sepulchro maiorū suoruz iuxta dicta. ē. parti. j. ſ. si ad illud cōmode portari pōt. d. c. is qui. eo. titu. lib. vj. vt ibi no. Archi. ꝛ Jo. and. quid aūt agēduz sit si ecclesia apud quā quis de iure debeat sepe ri sit interdicta vel apud eam propter causam cō tingentem sepeliri non possit. vide supra ex cōmu nicatio. vij. excommunicatione. xvj. oub. iiij.

¶ Nono queritur qui sunt de quib' certū est qō ꝙ. qō ecclesiastica priuātur sepultura: ꝛ dico qō multa sunt gña ꝓpnarij ꝫ in ecclesia vel cemiterio seu in loco sacro sepeliri nō debent. * Primo ſcz ois infidelis: pagan' ritude' vel hereticus: ꝛ tiā si post mortē appareat. de hereti. de consc. di. j ecclesiā. ꝛ xxiij. q. ij. sane. * Sc̄ō moriēs ꝫ torneamēto ex tra eo. c. j. qō tñ de aſſāte non intelligitur ꝫ ꝛ sed de eo qui venit cā se exercendi ꝛ armigeris ei seruiēdi' in armis ꝛ illost. exponit etiā si qs vbi vulnus letale acceperit iz postea superuixerit: q̄ quāuis penitear ꝛ ei eucharistia nō negef: tñ ec clesiastica sepultura carebit vt ibi. Sed hic aduer te ꝑm sum ros. post Rich. in. aij. di. xxxvij. quod qui hastiludia faciūt peccāt mortal'r cū sil'i ratione vi deanf esse ꝓhibita vt torneaméta ex quo immūr qō moriētes in illis nō sepelient in sacrato. Ego aūt dico ex hoc haberi qō hastiludiū ꝛ torneamē tū non sunt idē ꝛ pñr qō nec semp ista pena ꝫ lo cuz in hastiludio: vt etiā iz sum. ang. in verbo tor neamētū. sed solum qñ inde imminet ꝓbabil'r pe riculū mortis: qō etiā tenet Archi. vt supra lud' ꝫ. ij. parti. vij. dictū est. vide etiā infra torneamen tū. * Tertio is qui se occidit. xxij. qō. ij. in quib'. et xxiij. q. v. placuit. intellige ꝑm ꝙꝙ. ex desperatione vel iracūdia sec' ex fatuitate vel ꝺ sua intentionē: vt si ꝙs vl' euaderet se precipitauit se in fluuium ꝛ pe riit ꝫ Ber. extra eo. ex parte. ar. dist. xij. nerui. et xxix. q. v. de occidēdis. in. ꝑm aliquos si occidens se ex malo aio aliquandiu post vulnus viueret ꝛ ostenderet signa contritiōis non denegaretur ei ecclesiastica sepultura. * Quarto is quem certū est ꝛ manifestū nō fuisse confessum vel nō cōicas se semel in anno. de pe. ꝛ re. ois. qō scōm Archid. post Joan. de mo. intellige nisi morte ostēderit si gna ꝓtritiōis ꝛ emēdatiōis sup hmōi. ad qō ꝓ bandū sufficit vnus testis. xxvj. q. vj. qui recede runt. sed heredes tenētur satisfacere ꝓ eo. extra eo. parochiano hec tñ pena ꝑm Panor. in. d. c. ex parte. ꝛ alios doctores non habet locuz in eoqui tempore suo fuit confessus ꝛ deinde morte etiā ca tuali pūēt' sine confessiōe decessit: quā tñ pannū non cōtempsit/nec in eo qui nō est quidē ꝓfessus infrattamē hoc est occultum vel dubiū: vt ꝫ. seq. * Quinto manifest' inuēt' ꝓpietari' in fine. de sta. mo. sup quodam. * Sexto blasphemus dei ex tra de maled. in fi. * Septimo gñal'r quilibet no strum potō decedēs in ipso notorio mortali. xxij q. ij. ꝺb'. ꝛ. c. nō existimem'. qō intellige nisi sint

Universidad de Deusto
Biblioteca

ecclesie recõciliacõl.vl saltẽ sigña contritionis ap pareant ad qõ probãdum sufficit vnus testis ꝑs Archi.vt.c.qui recedunt.t.c se.iuncta gl. ꝑs vere des tenẽtur satisfacere ꝑ elis.o.ca .parrochiano. Excipitur is qui mortẽ in torneameto: vt dictum est. ¶ Octauo manifestus vsurarius: de vsu. qz et eo.ri.quarto.lib.vi.t hoc nisi peniteant t faciant cautionẽ.* Nono interdictus nõ[illegible]atim: t hoc sub pena excõicationis: vt in cle ſ.eo.ti.t ꝑte interdicti illi q̃ fuit de loco interdicto eo durante: vt habes.ſ.interdicti.vſ.§.ij.* Decimo excõmunicatus maioꝛ: etiã iniuste.xxiij.o.ij.sane. vt no.gl.ꝰ resti.ſpo.literas.t ꝑm ÿÿ.idẽ est de excõicato minore notorie.* Undecimo ille cuidest interdictus ingressus ecclesie.c.iis q̃.de sentẽ.excom.libꝛ.vi. ¶ Duodecimo ille qui sacerdotem filijs suis tutorẽ instituit.lxxxvij.distin.nec ꝙ apud gloss. ibi cõtrarium tenet. Si quis predictorum de facto in loco sacro fuerit sepultus si discerni possit exhumandus est alias non: extra eo.sacris.t ecclesia vel cemiterium reconciliandum. de conse. eccle. vel alt. consuluisti.t si sepultus fuit infidelis debent etiam tigna t parietes radi. de consecr. dist. j. ecclesiam. si tamen de cadauere dubiteꝛ vtrũ sit fidelis vt infidelis: in meliorẽ partẽ interpretandum erit: nisi aliqua probabilitas appareat õ oppositꝰ. o. c. sacris.

10.q 1.di. ¶ Decimo queritur de quibus sit dubiũ an sepeliri debeant in sacro: t dico multa.* Primum. Puer de ventre matris extractus scilz mortuus sine baptismo cum ea sepeliri nõ debet. sed secus si nõ esset extractus ꝑm doct. quia fetus est ꝑs ventris. de conse. distin. iiij. si qua. qõ intellige si certum est quod mortuus sit. si vero certus est vt dubitat qõ viuat debet scindi mater t puer baptizari si viuit: si vero est mortuus extra cemiterium sepeliri mater tamen viua sine mortali pecato scindi non posset scissura qua imminꝛet periculum mortis.* Secundum. Parochiano qui infra annum non est confessus: nec cõmunionẽ accepit ꝑm Archid. post Io. de imol. sacerdos sepulturam interdicere nõ potest licet contrariuꝫ videatur per. d. c. omnis. tum qz in dubio ꝓsumi debet salutis eterne non immemor.) .q.vij. sanctimus. potuit enim alicui medicanti legitime confiteri t de eius mandato ab eucharistia abstinere: tum qz tale quid esset occultum: occulti autẽ peccatores sunt sepeliendi. quia propter hoc peccatũ manifestari non dꝫ. Et ista intellige quando hoc est occultum vel dubium: alias si esset certum t manifestuꝫ secus per. d. c. oſo.* Tertium. De raptore dic vt supra rapina. §. f.* Quartum. Suspensus vel aliter propter scelera iustitiatus ſi moriat impenitẽs penitẽtia t sepultura careditꝰ vero cõtritus: sicut pnia t viaticũ ita t sepultura ꝑm Archi. non negabitur etiam cum solemnitate misse. t aliorum officiorum secundum Panormi. in. d. c. ex parte. xiij. q. j. c. fi. tamẽ ad eũ deponendum de patibulo requiritur licentia iudicis secularis qui tamẽ dꝫ eam facilitet dare: vt in. l. ſ. t. j. de cada. pu. pub.

¶ Undecimo queritur quid de recipiẽtibus aliquẽ ad sepulturaꝫ in casu nõ cõcessoꝝ dico duo.* Primũ. Sepelientes predictos in. §. prior scienter peccant mortaliter ꝑm Arch. ar. xxv. q. ſ. violatores t vlterius sepelientes publice excommunicatos. vel notiatim interdictos vel manifestos vsurarios sũt excõmunicati maioꝛes: vt. ẽ. excõmunicatio. ix. §. v. t generaliter recipiens aliquẽ ad sepulturã in casu nõ cõcessoꝝ tenetur restituere corpus si petat: mõ solũ recẽcer sepulti sed etiã postea: ita vt sola ossa superesse videãtur ꝑm Paſi. in. c. liberum. extra eodem. t quicquid ratione illius corporis perceperit. t hoc ratione male fidei secũdum glos. in. d. c. cum liberam.* Secundum. Si sacerdos parochialis corpus eius qui alibi eligit sepulturã violenter rapuerit vel fumus spoliauit antequam veniret ad manus eorum quibus debebatur secundum ſpost. in. d. ca. cum liberum. amittit ius quod habebat: t idẽ si alĩquis cõuẽtꝰ totus vl maioꝛ pars eius hoc fecerit: secus si ꝑs minoꝛ vel solus prelatus: vnde secundum Oldr. cõſi. ccxxiiij. tenetur restituere qui quidaccepit: ipsum corpus t vltra hoc perdit quartam canonicam ad similitudinem heredis res hereditarias subtrahentis qui in eis quartam trebellianicã perdit: ius institutionis debitum: quod alias erat detracturus. l. paulus respondit. ff. ad legem falci. t. l. rescriptũ. ff. de bis quibus vt indi. per. autẽ de peru. vbi supra ꝙtũ ad hoc id est quartã canonicam tenet contrariuꝫ: quia delictũ predicti ecclesie nocere non dꝫ de ordi. cogni. c. ij. xvi. q. vſ. si episcopum t quod. no. in regula delictum lib. vi. t in. l. ſi quis in tantam. C. vnde. vi. Sed tamen primum est verius si quid tale fiat a prelato quia prelatus solus preiudicare potest ecclesie in acquirẽdis. xvi. q. vſ. §. fi. sicut seruus domino in acquirendis. C. de acqui. poſ. l. fi. secus in iam. quesitis. 12.q

¶ Duodecimo queritur vtrũ preterea debiti possit impediri sepultura aut molestari moriturus: dico quod accedẽs ad domum morituri. t ipsum vel alios molestãtes aut rebus eius infignia ponẽs ipso iure cadit ab actiõe t intrandi ꝺ cõdemnatur heredib⁹ defuncti: t publicat tertia pars suorum bonorũ t est infamis: t idẽ in eo qui circa funus peccat. C. de sepul. vio. aut. item qui domũ. nec debet ꝑdiri sepultura ꝓterea debiti vel cuiuslibet obligatiõis. C. de sepul. vio. l. cũ sit nec debet fieri molestia. j. decẽ dies ab obitu: alias pro tũc est

inutile: vt ibi in aut. sed nec añ. Bene tñ impediretur sepultura in casib⁹ anime de quib⁹. ẽ. §. ix.

13 ¶ Decimotertio queri* vtrũ liceat mortuos spoliare: t dico ꝙ nõ: ſ imponit pena grauissima. ff. de sepul. violat. l. iij. qõ intellige q̃tũ ad ea que ex intentione tumulantium remanserunt.

14 ¶ Decimoquarto querit q̃s teneat ad expensas sepulture. t dico ꝙ heres t ab eo peti pñt qz vꝫ quasi cõtractũ cũ defuncto. ff. de reli. t sum. fu. l. j. t pr̃ respectu filij ad oñs respectu serui. l. siq̃s. ff. eo. item si mulier habet dotẽ de ipsa dote fient t si habet alia bona fient de dote: t de eis pro rata. ff. eo. l. neratius. si vero non hꝫ dotẽ nec alia bona tenet sum. Ang. indistincte ꝙ tenet vir. d. l. ſ. t. d. l. ſi quis. ſꝫ supple. t sum. ro. post pisa. t ho. t sum. confesso. distinguit: qz pater omnem impensam prestare dꝫ aut heredes mulieris si est emancipata: t si heredes nõ hꝫ nec ꝙ pater est soluendo maritus conuenitur inchtum facere pñt ne iniuria eius videatur quondã vxoꝛ eius insepulta relin qui. ſ. ꝙ si nulla. ff. de reli. t sum. fu. hoc est verũ.

15 ¶ Decimoquinto queritur vtrũ valeat statutus factũ a laicis ꝙ in sepultura nõ possit nisi tñ ex pẽdi: t dicit ludo. de ro. ꝙ nõ: qz hꝫ nõ fit factum super spiritualibus: est tñ sup cõnexis eisdẽ. ar. l. ꝙſi nolit. in fi. ff. de edil edi. t in. c. cũ laicis. de re. ecc. non alie. ꝙ limita. vt. ẽ. immunitas. ij. §. ix.

16 ¶ Decimosexto queritur vtrũ si mendicantes t alij exempti sepeliãt de facto cõtra cle. eos. de sepul. vsurarios manifestos excõicatos publice et interdictos nõ latim posset episcopus loci facere de facto corpora istorum exhumari t proijci proprio. t dico ꝙ ꝑſi. in. c. sacris. extra eo. credit ꝙ nõ qz perinde est ac si nõ essent in sua dioceſi: posset tamen dari remedium vt impediat sepulturam antecq̃ corpus ducatur ad locũ exemptum: qz eius detinquatur in territorio suo potest obuiare t ille in loco priuato facere sepeliri. vide ibi.

17 ¶ Decimoseptimo queritur vtrum leprosus debeat sepeliri cũ aliis: t dicit ab. i. d. c. sacris. ꝙ nõ: qz cui non communicamus in vita nec in morte communicamus. t sequitur pa. ibi t sum. ros. sed qz illud dictũ intelligit de cõmunione ſpuali que sola remanet post vitam: que etiam adducit ꝑſi. non probant nisi quod potest alibi sepeliri ideo melius. pe. de anch. tenet contrariũ cum hoc casu esset contagionis periculum. De translatione corporis iam sepulti ẽ. corpora.

¶ De seruitute t seruo.

Seruit⁹ cũ multiplex sit omissa ẽt qua q̃s est seruus dꝫ t qua est seruus peccati de humana intendo loqui q̃ homo homini vel res rei in ordine ad hominem subijcitur. 1.q2

¶ Primo ergo ꝛgritur quid t quotuplex sit seruitus humana: t dico ꝙ in genere seruitus humana est institutio iurisgentium adde vel ꝙaliter humani vt. j. §. ij. qua aliq̃d alicui et cõtra naturã subijcitur. ar. instit. de iur. perso. §. seruitus. di. j. iurisgẽtiũ. xx. q. ij. cũ redẽptor.* Est aũt triplex prima. t. ꝓpriꝰ q̃ est institutio iurisgentiũ qua quis oñio alieno cõtra naturã subijcitur vt ꝑs in predictis iurib⁹: t secunda realis vel p̃dialis ſ. qua res rei subijcitur cõtra naturã. siue que debetur rei a re. puta predio t nõ persone. l. ſi ex socijs. ff. de ser. ru. pre. sicut hic fundus est obligatꝰ pati viã t accessuꝫ ad illũ vel illũ ꝙ tñ est gña hominũ siue oñoꝝ. et tertia est large dicta. ſ. asscriptitia que debetur rei a persona. Realis autem est triplex vrbana scilicet rusticana ac mixta. Est autem seruitus vrbana que debetur predijs vrbanis siue que debetur intuitu alicuius edificij habitabilis sicut altius tollẽdi vel non tollendi ne officiat lumĩnibus: t vel prospectui domus vicinitatem stillicidij diuertendi in tecta vel areas vicini. Seruitus aũt rustica est que debetur predijs rusticis siue que debet predio nõ gña alicuiꝰ edificij habitabilis veluti iter actus via aqueductus aque haustus pecoris appulsus ad aquam t huiusmodi. Et sic ꝑs ꝙ talis est seruitus quale predium cui debetur vñ si stillicidia domus mee quẽ predijs vrbanis cõuerto in aream tuã q̃ est predijs rusticis seruit⁹ ẽ vrbana: t ecõtrario si lignũ edificij nõ habitabilis. i. nõ ad habitandũ facti ſꝫ verbi gratia colligendarũ frugũ qõ est predium rusticũ appono in parietẽ dom⁹ tue: que est predijs vrbanis seruit⁹ est rustica. Est aũt sciẽdũ qõ predia vrbana dicunt oia edificia cã habitandi facta stabilia t cõtinua siue ſ ciuitate sint: siue in rure vel vbicunq̃. ff. quo. tã vi. ꝙ rusti. predi. l. ſ. rustica vero predia dicunt oia predia sine domo ad habitandũ: licet habeat tectuꝫ pro fructibus colligendis vel stabulũ pro equis t iumentis separatũ ab edificio habitationis. vt. l. hoc iure. ff. qui. mo. pig. vel hypo. tac. cõ. de quibus habes in c. ecclesia. de constit. Seruitus aũt mixta est q̃ debetur a re persone que ideo sic dicitur quia nõ est mere realis nec mere ꝑsonalis: cuius etiã dicatur personalis. vt. l. ſ. ff. de seruitu. quia cum persona semper finitur t vt. l. iij. §. fina. ff. qui. mo. vsufru. amit. dicit t realis qz tanꝙ ius reale vendicatur sed nõ rei vẽdicatione: qz ſ corporale est ſꝫ quasi vendicatur cum agitur iniuriaruꝫ si prohibetur ire t huiusmodi: vt. l. vti frui. §. vtrum autem. ff. si vsufru. pe. vt no. Cy. in rubri. C. de vsufru. species huius seruitutis sunt tres scilicet vsus habitatio t vsusfructus. Hic autem solum de personali seruitute intendo.

¶ Secundo querit quis t quotuplex sit seruꝰ t dico ꝙ seruus est qui humano iure alterius oñio 2

Universidad de Deusto
Biblioteca

subiectus est.ar.iuriū.ꝛ doctoriū de quibus in.§. ꝓpone et est mens.l.ꝟ.in.iiij. oī.xxxvj.bicentis qō seruit⁹ est de iure positiuo ꝫ a naturali ꝓficiscē sicut determinatū ab indeterminato. Cū aūt ter uus dicaf relatiue ad oēm tot modis ōr quod et dño:vñ vuolet est seru⁹.ſ. impropie dict⁹ vt subtect⁹ simplr iurisdictiōi alicui⁹ marie tpali: puta principis vel epi.qui ēr ōr oēs ly melius dicatur pater:ꝛ qui in aliquo seruitio alicui obligaf ꝙ ſi fit tpe ōr mercenari⁹ cōiter: ſi vo sit ꝑpetuum ōr aliqū vasall⁹.de quo.ē.feudū.ꝛ.j.vasallus.aliqñ ōr adscriptitius vel originari⁹: ꝙ iaē est ꝙ adscriptitius iō ōr qz ita adscript⁹ est terris colēdis ꝙ a cultura sine volūtate oēs recedere nō pōt nec vendi sine glebe:nec gleba sine eo:ꝛ originarius q̄ ab origine talis strīōr ēt colon⁹ a terra colēda. Imo nō est ꝓprie seruus ꝫs gl. rap.nec repelli oꝫ ab actibus legitimis:mili ꝙ ad ordines nō oꝫ admitti vt no.in.c.multoū. de iude.in gl.ꝛ dis.liij. ḣa aūt leges de volūtate ēs oēs bū pōt ordinari. vt no.gl.iij.d.c.multoū.ꝑ.c.ſi quis obligatus.di. liij.imo.ꝛ qñs ꝫ ipā⁹ oēs voluntatē. ſ. i ipis professionib⁹ ꝛ ita ēs vt clericus factus impositā sibi agricultūrā adimpleat.vt in.c.ſi seruus.ca.oī.est ꝛ ali⁹ seruus dict⁹ ꝓprie qui nō ē sui iuris ꝫs seruilis ꝑdōnis:ꝛ de isto principaliꝛ hic intrēdimus.

¶ Tertio ḡrit q̄b⁹ modis quis seruus offeratur vel cōtrahat seruitutē ꝛ dico ꝙ multis.* Primo ex natiuitate.vt cū quis nascit de mſe ancilla q̄ ꝛ vernaculus ōr ꝛ ſil⁹ ratiū filij:qz ſm.ſ.xy.in.iiij. di.xxxvj.ꝛ iura similia part⁹ sequit ventrē.ſ.matrē ḡtū ad odōnē seruitutis vel libertatis, de q̄ ſ.§.iiij.* Scdo ex iure sicut suus est iuregētium qui cap.ē in bello iusto ſm gl.in.c.iusgentiū.oiſt. ſ.per.c.dicat.xxij.q.v.ꝛ fugiendo peccaret.quod tñ kallit ſi capiak rḡian⁹:ꝛ iure simili ſil⁹ efficit seruus qui maior.xx.annis patit se vēdi ad participandū ꝓtiū.in⁹ de iure ꝓso. §.serui aūt.ꝛ libert⁹ ingratus patrono: qui ly nō efficiat seruus iō facto tñ reducit i seruitutē.l.ſi manumissus. C.de liber.ꝛ eo lib.fingēs se mualidū vt mēdicet. C.de mēdi.vali.l.vnica.ꝛ ſil⁹ iure canonico efficitur seruus raptor mulieris vt.ḡ.raptor.§.ſ.ꝛ ferens auxiliū saracenis vt.ḡ.excōicatio.vij.§.xxſ. ꝛ mulier libera sciēter cōtrahens cū existēte in sacris redigēda est in seruitutē.oiſ.xxxij.eos qui ꝛ filij inde nati oñt effici seruī ecclesie.xiij.q.fin. cum multe.* Tertio emptione vt qz eo inuito vendit⁹ ab alio de quo tñ vide supra iudeus. §. ij. vel qz patit se vēdi ad qō tñ ſm Ihost.Gof.ꝛ azo. lex requirunt. primo ꝙ sit maior. xx.an.C.de lib. ex.u.l.ſi ministeriū. secundo ꝙ intendat ꝓtium pariꝛipare.C.eo.l.non ideo.tertio ꝙ in veritate pariꝛicipet.ff.qui ad lib.ꝓcla.l.j. quarto ꝙ emptor credat ipsum esse seruum.ff.de li.ca.l.libe-

ris.§.ſi quis sciēs.quinto ꝙ ſo qui venditur sciat cōditionē ſuā.i.se esse liberū.ff.qui ad libe. pelā nō li.l.iij. sexto ꝙ vēditor ſil⁹ sciat eum esse liberū.d.l.iij. quoū ser ſi aliquid deficiat non valet sed iure cōi revocak in ingenuitatē ſi vero nihil deficiat etiā ſi postea manumittatur non fit ingenuus ſz libertus. ff.de sta.ho.l.hō liber.nisi redat oño preciū.ff.ſi inge.manu.l.ij. ꝙ tamen ꝓtium oño recipere non cogitur inuitus ſm quosdam.ꝛ videtur hoc tenere gl.in.d.l.ij.

¶ Quarto querif vtrū partus ventrē.i.matrez sequatur.ſ.in ꝓdone seruili.vt dicit.ſ.ſ.ho.in.iiij. di.xxxvj.ꝙ partus sequitur matrē in libertate ꝛ seruitute:qz ista pertinent ad corpus. quod est a mfcised in pertinētibus ad dignitatē que est ex forma rei vt in honorib⁹ muneribus immunitatib⁹ nobilitate ꝛ hmōi sequitur pēz ꝫs iura diuina canonica ꝛ ciuilia ly in quibuscā terris non subiectis imperio sequatur deteriozē cōditionem vt ſi pater sit seruus ꝛ mater libera filij sint seruī.hec ex illo.vñ dic ꝙ filius venominatur a patre oe iure vt in.c.ij.de conuer.infid.ꝛ infrī.de le.ag.tn.§. ſ.ꝛ hoc qz sequitur familiam ꝛ agnationē patris non ob.c.Raynutius de test. qz ſm Joā.an.aliud erat per superbiā.qz mater erat nobilior ꝛ sequitur priuilegiū patris in tribus quo ad honores secundo quo ad cōdōnem curialem.C.de occu.l. eos.l.exemplo.ꝛ.l.nullus. tertio quo ad originē. ff.ad municip.l.ſ.Unde gl.in.c.dicat.xxxij.q.iiij.ꝛ in.l.cū legitime.ff.de test.ho. Quantū vero ad cōditionē seruilē de iure nō sequitur conditionem patris sed matris ſm glo. quā cōiter sequuntur doctō.in.c.l.de cōiug.ser. que vult quod partus ancille erit penes dñm ancille. l.ꝛ seruorum.ff.de sta.ho.ꝓto quo facit text.in.l.partū C.de rei vend. ꝛ no.in.c.vnico.de na.ex libe. ven.ꝛ in capit.ſ.de ser.nō oī.ꝛ instī.de iur.ꝓso.§.ſi. Nec ob.ꝛ liberi. xxxij.q.iiij.vbi natus sequitur deteriorē partem qz ſm gl.exponitur deteriorē.i.matrē que est fragilioꝛem.vel secundus gl. ibi intelligitur ſm legē lombardorum ꝛ theuticonū non autem romanorum sed tamen pa.in.c.licet.de coniu.ser. hoc limitat verū niſi consuetudo vel statutum habeat aliud sicut hodie natus ex ancilla non est seruus ſi pater est liberꝛ idem Pe.de pal.ꝛ est de mente Joan.and.limitat etiam Archy.hoc verum in natis ex matrimonio quia nati ex illicita copula vndecūq; nascantur sunt ignobiles:nō tñ seruī cuiꝛque sunt oñ seruorū vel ancillarū ex quibus nati sunt vt vsus ostēdit:imo in natis ex matrimonio ſm pe.de pal.non videtur verum ſi dominus contrahat cum sua ancilla vel domina cū seruo ꝙ iure diuino nō ꝓhibetur ꝛ ſi ciuili:qz tunc ancilla illa vel seruus in libertatē eripitur cum nec ancilla.nec seruus sit socius.vt est comunꝛ.

¶ Quinto querif qō seruꝰ efficiatur liberꝛ ꝛ dico qō ml'tis modis ſm ḣḍ.* primo ſi eum languidū oēs expoluit:aut ei alimenta negauit quibus casū⁹ etiā libert⁹ efficit ingenu⁹ extra eo.c.vnico.nec qui eos suscipit pōt sibi per hoc in eis ius aliqō vēdicare.* Scdo ſi ḣs ancillā vendit ne ꝓstituaf ꝛ emptor facit contra.* Tertio ſi pileatus incidit añ oñi sui cadauer.* Quarto ſi postea ꝙ data ē sua ꝓtia eñ qui dicebat seru⁹:oēs postea ꝓtiū recipiat. Quinto ſi oēs ancillā in matrimonio collocauit scribens ꝓ ea dotem.* Sexto ſi seruū appellauit filium actibus interuenientib⁹ quasi in figura iudicij.* Septimo ſi oēs dedit seruo instrumentum q̄ qō seruit⁹ ei⁹ ꝓbabaf ꝛ aliis casū⁹ qui habent.C.ex q̄ cau.ſer.ꝓprie.li.acci.in l.ſ.ꝛ ꝙ totū vt ſi conuincit in iudicio reū necis domini sui:vel accusat falsarium monetevl raptorē virginis dissimulatione preteritū ꝛ hmōi. Efficitur etiā per emptionē facrā a iudeo.vt.§.iudeus ꝛ manumissionē. Sdde qō ſi ancilla imperratur a dño de turpitudine fugere pōt in conscientia ꝛ stare vt liberā qz oēs abutitur sua prāte ꝛ pōt officiū epi implorare vt manumittatur:ꝛ pōt ipe ad istud compellere.l.ſi lenones.C.de epi.audi.

6 ¶ Sexto ḡrit quid iuris de ordinatione seruoū ꝛ dico multa.* Primum. Null⁹ seru⁹ eccl'ie vl' priuati ordinari oꝫ niſi prius manumittaf ois.liij.ꝓtorū ꝛ ſi ordinat⁹ fuerit libertate nō accepta ſm Ray.ſi oēs sciuit ꝛ nō cōtradicit efficit ingenu⁹. di.liij. ſi oēs sciente:ꝛ hoc verū quo ad quoscūq; ordines:ꝛ idem Gof.ꝛ Innoc. ſi ꝫ oēs ignorauit aut cōtradixit:distinguit:ꝛ ſi ordinator vel ꝓcurator sciuit ordinatus remanebit in ordine:ꝛ alter ſilꝫ cōdēnabit oēs in duplū.di.liij.ſi seruꝰ absente oño.ꝛ hoc ſi alter tñ sciuit.ſi aūt ambo scīuerunt oabit vnū ꝓsentato:ꝛ aliū ordinato:ꝛ ſi neuter est soluendo poterit oñs postulare eum sibi restitui.oī.ea.ex antiquis:ſi aūt neuter eoꝝ scīuit ſi ordinatus est in sacerdotem remanebit in eodem ordine peculio ſi qō ḣz oēs restituto.ꝛ ſi peculiū nō ḣz:nec est qui redimat ipſus oꝫ oño sum reddi ad seruiendū illi i diēctis⁹ ordinē fuit: puta ḣrīa canonicis missa ꝛ hmōi distin.liij.frequens.ꝛ ſi contumax hoc renuat oꝫ deponi extra eo.nullus.in fi.ſi vero ordinatus est i diaconū oabit ꝓto se vicariū:ꝛ ipse remanebit in ordine ſ'a reuocabit in seruitutē.nisi quis eū redimat:ꝛ idē de subdiacono intellige. extra eo.miramur. in alijs aūt ordinib⁹ absolute in seruitutē reuocaf. di.liij.nulli.ꝛ.c.ex antiquis.ꝛ cōcor.satis Goffre. ꝛ Inn.* Secundū. Predicta intellige ſi oēs repetat infra annum ab ordinatione ſm Hugo.aut verius a scīētia oñi ſm Ray.Gof.Ihosti.ꝛ Pe.* Tertiū. Talis seruus depositus tenet cōtinere vt no. oiſt.liij.nulli.ꝛ nō gaudet aliquo priuilegio clericali niſi qō verberari non ꝓtest.vt no.gl.in.c. ij.oiſt.ea.de quo extra de cle.cōiu. Joā.ꝛ.c.ſe alias verberauit est excōmunicatus scōm Inn.* Quartum.ſm Inn.idē est in originarijs ꝛ ascriptitijs ꝛ vibus obligatis conditione seruili vel ratiocinio vel stipendioꝛ idez in libertis ſi aliqō obsequijs patronus sibi retinuit.di.liij.quicunq;.ꝛ idem in obligatis functionibus.i.publicis officijs.oiſt.ij. ꝓterea.* Quintum.ratio quare seruꝰ reddat oño cū alia reo confecrata nō reddatur.vt.xiij.q.vlr. comperimus ſm Gof.Ihosti.vide.ꝛ Pe.et.iij.qz in alijs rebus non est dolus vt in hoc.ſi qz in alijs consecratio est in superficie non in alarigeoq; nō debēt manu ꝓfana tractari.xxx.q.vij.licite.vtrū autem seruus possit ordinari domino retinenti sibi aliquo iure patroni.vide.§.manumissio.§.v. 7
De coniugio autem seruorum vide.§. matrimonij.vſ.§.ſ.ad ſi.ꝛ matrimonium.viij.§.ij.

¶ Septimo ḡrit vtruꝫ seruus vel ancilla ẓhenteneaf magis oño quā coniugi vel ecōtrario⁹ dico qō tenetur magis reddere debitū cōiugi quaꝫ seruitium oño ſi voluntate eius contrariet⁹ ex quo consensit in matrimoniū cōsensit i afflorja de offi.dele.prudentiam.ꝛ.l.ad legatū.ff.de ꝑcurat. nec potest oñs sine pctō mortali aſr eū distrahere ꝙ loco ꝛ tpe debito impediretur reddere debitū:ꝛ idē dic ſi sunt diuersoū oñoū ꝛ ambo cōsentiunt ꝛ ita limi. Ẓſc.ꝛ alios tenētes ꝙ vendi nequeunt sez sic ꝙ ipediatur dicta redditio. Si vo ẓrit oño ignoāte vel cōtradicente ly teneat mōimonij. magis tñ tenetur oño de obsequio quā cōiugi redditiōe debiti. vt no.do.an.car.ꝛ paſi.ꝛ cōiter docto.in.c.ſ.de cēsu.ser.ꝛ poterit venīi ad libram. ly ſm sco.in venditione de bono ꝛ equo deberet attendere oēs ne dicta redditio ipediretur 8
imo videtur ad hoc teneri.ſi fine suo ꝓiudicio hoc potest.alioquin iniuste lederet proximum.

¶ Octauo queritur vtrū liceat christiano dare se infideli in seruum tempore ꝓsecutionis cū pacto non oimittendi ritus christianos ꝛ dicit Innoc.in.c.nisi cum pridem.de renun.quod sic.

Ⓢ Iquando faciat conditionem et quando non vide.§.conditio.ꝛ.§.legatum.ſ.§.ſ.

Ⓢ Igitium quis possit habere.dic secundum distinctionem datam.§.de insignijs.ꝛ not.in.ca.delecta.de excef.ꝓlt.

¶ De simonia.

Simonia a simone mago dicta est: qui ꝓtāt odii sui ſctīi cōparare pecunia vt postea vendendo signa lucraretur: vt patet ac.viij.ꝛ.ſ.q.ſ. saluator. nō aūt dicta est giezita a giezi qui donū dei vendidit solum. De hac.s. Tho. de tractat.ſ.ij.q.c.ꝛ in.iiij. distin.xxv.ꝛ in quodl.ij.ꝛ similiter in.viij. 1.95
¶ Primo autē ḡritur ḣḍ fit simonia ꝛ quomō in

Universidad de Deusto
Biblioteca

celligitur eius diffinitio.t dico multa.* Primus. Simonia fm.s.Thomā.ij.ij.q.ca.t pene oēs theologos ac iuristas cōiter est studiosa voluntas emēdi aut vendendi aliquid spūale aut spūali annexū.addit panō.in.c.nemo.e.ti.ope subsequuto.qđ non fuit necesse quo ad deū:qr in voluntate studiosa.i.deliberata pcessū cōsummat̄ sz solū q̄ ad iudiciū ecclie q̄ non iudicat de occultis:nisi procedāt ab extra.* Secundū. Nomine aūt emptiōis t venditionis fm.s.th.ij.ij.intelligit oēs contract⁹ nō gratuitos:vt.s.trāsactio:renunciatio t permutatio:lz plat⁹ ex officio suo possit pmutare būficia vel ꝺ̄dās:vt.s.pmutatio.ij.§.iij.hmōi etiā est remissio.qr fm Dir.remittere idem est qđ dare.s.q.j.si qui sunt.limitat tñ gl.in.c.j.de test.qñ ex remissiōe cōmodū applicat̄ pt.limitat etiā ibi panō debitū ē liqdū vide ibi. Adde qđ nō e emptionis venit etiā redēptio:vñ fm Ray.spūalia sicut nō oñt vendi vel emūta nec redimi.qđ ꝯ̄.limitat ab eo q̄ iuste possidebat:extra eo.grelatū.sec⁹ a possidente iniuste.sicut redimuntur decime.sz ista limitatio nō est necessaria nec redemptio decimarū est redemptio spūalis alicuius sz tpalis: vt.j.decime.in.fin.t.j.§.iij.reg.iij.* Tertiū Spirituale autē fm.s.Thomā.ij.ij.t in.iij.vbi.§.t fm Richar.t panō.in.c.cōsulere.de simo.t astē.ōr tripliciter primo.sc3 assenti alr.vt gra t virtutes q̄ quas intellige oia alia spūalia vel supnaturalia dona:t causaliter vt sacra que sunt cā gre t pkr virtutū t effectualr seu effectiue vt act⁹ ex spūali gra t sacro offō vel q̄cūq̄ spūali dono procedēte.vt baptizare offīi diuinū celebrare miracula facere t hmōi.que etiam dici pōt spūalia per cās inquantū a spūali causant̄ t ad spūale disponūt. *Quartū. Spūali vero annexus fm.s.tho.in.iij. t alios ōr dupliciter.primo sicut ad spūale ordinatum sicut ius patronat⁹ qđ ordinatur ad pstādū clericos ad būficia t vasa sacra ordinata ad sacros vsum adde t gñal̄r omne in cō spūale ministratur vt sacra vestia:eccl'ia:cemiteriū:reliquie sanctorū.t oia sacra res:Licet autē ius sepulture nō sit annexū isto modo:sed sequēti tñ cemiteriū est annexū isto modo scōo sicut ex spūalib⁹ nepdēs.vt hȝe eccl'iastica būficia.qđ non cōpetit nisi habēti officiū clericale vel ius pcipiēdi decimas primitias:oblationes t ius sepulture t quicquid competit clericis ratiōe ordinis vt pulsare cāpanas:claudere ostia eccl'e t similia eius etiam primogeniture.*Quintum. Nomine autez pecunie qua emptio t venditio ȝhit intelligitur fm.s tho. ij.ij.omne illud cui⁹ bcūq̄ pōt pecunia estimarī vt pt3 in.iij.eth.*Sextum. Predicta aūt intellige dicta de spūali sup naturali siue vt alij dicūt i ordine ad spūsctū.loquendo vero de spūali naturali siue in ordine ad spīritū3 humanū dico quod hoc spūale dupl̄r ōr primo.s.per essentiā vt oēs scīe et virtutes naturalr acq̄site:t scōo p cām vt doctrina talis sciētiarū:et idē vȝ de actib⁹ talis vtutis vt iudicare ē act⁹ iustitie.annexū aūt huic spūali sunt libri scole.et hmōi de his dicēt.s.eo.titu. ¶ Secundo querit̄ q̄ inter ꝺ̄dicta vendi pōt aut nō pōt sine vitio simonie.Et dico ꝙrum ad spūale supnaturale ꝙ vendi nō pōt de iure spūali per essentiam:primo nec super eo cadere pōt deliberata voluntas emptionis fm.s.tho.in.iij.qđ intellige recte sentiendo:t de hoc.s.q.j.c.s.t ibi gloss. Nec spūale p cām.vt in.c.non satis.t in.c.cū in ecclie. eo.ti.lz inquantū est corpale habeat quādam speciem q̄ vēdi pōt nō ex hoc ꝙ est spūale vnde fm.s. Tho.ij.ij.simonia est accipere pecuniā quasi pretium cōsecratiōis eucharistie vl̄ misse cātate:nō aūt quasi stipēdiū sustētationis. Nec spūale effectiue.nec redimi pecunia aut resignari:extra eodē q̄relā.t.s.q.j.null⁹ ep̄s.el.ij.nisi fm qđ.s.dicetur. Nec annexū tali spūali antecedenter ea rōne qua est annexū sine qua ordinat̄ ad spūale circa ꝙ mens.s.Tho.vt pt3.ij.ij.q.ca.ar.iij.per totū est qđ ipa corporalia seu tpalia vendere lz fz non ordinē eorū ad spūalia:t si vendant alteri ecclie licitū est in necessitate vēdi possunt sub ꝓpria forma.si vero vendant laīcis destrucēda sunt et eorū materia solum vendenda est:et de hoc.j.§.xij.de iure aūt patronatus qđ nō est corporale dictum est.§.inspa.§.v.qđo vendi nō possit fm se nec dari in feudū sed trāseat cū aliis vēditis. Nec annexū eidē cōsequenter:qr cū nō cōpetat nisi ȳiti officiū clericale fm.s.Th.sine spūali esse nō pōt:et psequenter eo vēdito intelligit spūale subiici vēditioni.nec spūale naturale dictū p essentiā:imo hoc etiā de facto vēdi nō pōt dicēte scriptura prouer.xvij.dd pdest stulto habere diuitias cum sapientiā emere non possit:nec etiā dictū p causam potest vendi semper sz solū aliqñ.vt infra.§.r.annexum autem tali spirituali vendi potest de iure nisi ecclesia locū scholarū vocroī assignasset.

¶ Certio queritur quibus clausulis et regulis vtendum sit ad sciendum an in aliquo casu sit simonia necne.et dico ꝙ multis.* Prima est diffinitio supradicto modo exposita que intelligitur de simonia in se siue ex sua natura.de qua statim.* Secunda est quod quedam sunt simoniaca ex sua natura vt omnia predicta limitando tamen quo ad beneficia si habent administrationē ordinis vel clauium exequutionem in quibus papa dispensare non potest vt licite fiant.licet dispensare possit quo ad penas iure positiuo inde contractas vel ꝓtrahēdas ne.s.ȝhak puta excōicationē.suspensionē.resignationem beneficij et hmōi quedam vero sunt simoniaca quia prohibita sine ex solo iure positiuo vt vendere vicarias:castalanias

1.q.1

dionatū.aduocatiā:t hmōi.s.q.iij.salvator.extra eo.ad nostrā. * Pro q̄ aduerte ꝙ quarti ex Panō.in.c.j.eo.ti.colligit circa būficia hītia administrationem ordinis vel clauiū exequutionē cōmittē simonia pr̄o modo sec⁹:in aliis vt sunt ista hospitalia tale administratiōes tpales:lz ista regula non ȝhī a.s.Tho.nec vȝ de mēte Ray.* Tertia regula est qđ ad euitandū simoniā coram deo t in cōscia sufficit qđ quis nō intēdat p spūalib⁹ vel eis annexis aliqđ tpale recipere quasi pcū ēt si intēdat recipe quasi sustētamētū ꝓcessīōe iuris vel pie cōsuetudinis vt pt3.xxij.vbi.ḡ.ar.ij.quo ad sacramēta t ar.iij.quo ad spūales act⁹ t hoc etiā si talis intētio sit sine qua nō puta sine qua ꝑdicaret:ꝓ tūc nō ꝑdicaret ibi qđ pt3 per.s.Tho.viij. qōll.q.vȝ.t.ij.fi'r.q.vȝ. quoad actus spūales.tertio modo.i.effectiue puta quo ad celebrationem officij ꝓpter distributiōes:t quo ad ꝑcationem quo ad tpalia:vt habes etiā.j.§.v.ix.t.xvȝ. clare. Et ex his pz ꝙ aliquādo est simonia quo ad deū tantū:aliqñ quo ad ecclesiā tm̄.vt quādo aliquis pſumit vendere aut emere spūale quo tamē hoc non intēdit:vt in sequēti⁹ patebit aliquādo quātū ad vtrūq̄ aliqñ quātū ad neutrū.Et idē dicere opz quoad sacra seu eorū administrationē puta confessor aliter non adiret modo ista:nisi quia eleemosynā sperat secluso tamen casu necessitatis sacrorū t obligationis ad ea ministranda: qñ cū a ꝑdictis in spūalitate nō differāt nisi fm magis t minus inveriſq̄ eodē modo est vel non est simonia nulla intervenīēte dō ia nisi scām magis t minus.Quantū ad ecclesiam vero que de intentione non iudicat hoc non sufficit sed ad euitādā simoniam t penam simonie oportet omne pactus abesse:t omnes species exactionis:vt patet. xxij. vbi supra.ar.iij.ad secundum. Unde.s.ēho.dicit in quodli.quod in dispensatione spiritualium ad euitandam simoniam tria sunt necessaria si quid recipiatur scilicet concessio iuris vel pie consuetudinis intentio pia scilicet non corrupta t forma honesta scilicet vt non requiratur ante pīj officij exhibitionem:ne pactū intervenire videatur sed expleto officio poterit exigi.Nec ex illo. Prediceram tamen regulā.s.tho.vt ex locis allegatis patet.intelligit quo ad indigentes sustentatione id est eos qui aliter viuere cōmode nō possunt.imo vt videtur quo ad eos qui deum habent pro fine suo:intelligitur secundo quantū ad non obligatos ad talia secus in parochianos quantū ad subditos a quibus etiam pro victu non potest accipere.s.q.iij.vendentes:nec potest habere talē intentionem non faciendi:sed tenetur prius gratis exhibere spiritualia. Sed prima limitatio scilicet quoad indigentes est necessaria ad hoc quod sine peccato simonie fiat:rude dicit Ray.t bene. quod si sacerdos non obligatus ex officio ȝs sunt prius necessarios aliunde debet gratis ea mare:t si facit ꝙ pecunia aut erit simonia:aut certe aua ritia:vnde cū nō possit esse simonia.qr nō intēdit vendere spūale t nemo tenet̄ suis stipēdijs militare extra eo.cū sit videtur turpe lucrū.vt in.c.iudices.s.q.j.vel ad min⁹ ȝs spēm mali. * Quarta regula est qđ nō est simonia dare pecuniā pro redimēda vexatione in re spūali extra eo.dilectus. el.j.ꝙ limita quādo certū est qđ fiat iniustitia:non aūt qđ est dubiū fm.s.Tho.ij.ij.vbi.ḡ.ar.vlti. et pe.t glo.ray.vnde pōt pare pecuniā vt prebenda mea p iniuriā data alteri recuperet t sibi:vt quis reuocet iniustā sententiā excōicationis vel ab ea absoluat scām glo.in.c.ad aures.eo.ti. Inno.tñ ibi tz cōtrariū:sed panō.post Joan.an.dicit qđ pōt si ex dilatiōe solutiōis immineat ꝓiudiciū graue qr tunc redimit vexatio.t alias nō.fs dz aditi superiorē t idē de suspensione t interdicto. panō.tñ.in.c.olerent⁹ filij⁹.el.j.eo.ti.cōprehēdēdo tota materiam hui⁹ questionis dicit qđ in tpalib⁹ licite redimit vexationem pro q̄sito ꝙ in tpalib⁹ licite redimit vexatio:tam pro q̄sito ꝙ ꝙrendo iure.sed intelligē data pecunia:nō aūt dato spūali:sed recipiēs inquit pecuniam indebite tenet restituere.l.j. et l.ḡnaliter.ff.de calū.in spūalib⁹ ꝛo ꝙ iure ꝙrendo est licitū aliqđ dare etiā vt cesset impedimētū facti extra eo.matheus.nec tūc redimitur vexatio:sed dat vt facilius acquirat ius spūale pro q̄sito aūt ei q̄ est in possessione.s.illius iuris t de facto molestatur.s.iniuste lz aliquid dare. vt in d.c.dilectus.lz recipiēs tenet restituere sed pro quesito si ꝯs iuste vexat vt ꝛ ea vnde ei iuste deponere vel alius iuste accusare aut pretendit ius in beneficio nihil dare licet:quia nō redimit vexatio facti.extra eo.nemo:imo nec si vexatur iniuste t non est in possessione iuris illius sed tenet vt habeat possessionem illicite detentam: vt not. Inno.in.c.ad aures.extra eod.t tenet glos.xv.q. vij.decimas.quia possessio est quid spirituale vñ non cadit in factum.de prescrip.causam vel saltē est connexa spiritualibus propter administrationem que inde sequitur.s.qđ.m-si quis obiecerit. Putat autem panō.qđ dare possit quando nō posset de facili eam consequi apud superiorē ad euitandum magnum preiudicium.ar.eius quod de absolutione ab excommunicatione dictum est:lz tamen aduerte sēm hoſt.qđ licet dans possit fine simonia redimere:tamen is eni pro pecunia reddit spirituale qđ vsurpabat est simoniac⁹:qđ dictum est in se verum licet non in propōsito.de quo.supra decime.in fine putat etiam fum.angelum dictum quod pro recuperanda iuris alicuius possessione nihil possit dari esse limitandū quando detinebatur a superiore secus si a tyran-

Universidad de Deusto
Biblioteca

no.ſz ego credo qđ semp ſit ſimonia q̃ſemperoat pro re ſpūali vel annexa pſequēdaq̃ nō eſt redimere.i.repellere vexatiōē ſz pſequi aliq̃ bonū. Licitū eſt tamen propꝛiū ius tueri. Nec eſt ſile de adſolutiōe ab excōicatione iniuſta:q̃ ibi nihil acquiritur ſed abijcit ligamē ⁊ repellitur ligans iniuſte quod eſt redimere. i.repellere vexatiōnē. iniquā.* Quinta regula ē quā ponit.s.tho. viij. quodl.vbi.q̃.ſ.q̃ ſi act? ſit ſpūalis ex pte pricipij. t.competēs alicui propter aliq̃ ſpūale qđ eſt in eo vt diacono legere euan.ſimonia eſt ſi quis intendat actum ſuum vendere:nō autem ſi ſit ſpūalis ex parte finis ꝛſi vt vocere liberales artes q̃rum veritas eſt ſpiritualis:ſed eſt ſimonia ſi vendatur finis que eſt ſpiritualis:id eſt veritas. Ubi
4 etiam patet quod iocans operas vendit actum.

¶ Quarto q̃rit vtrū ſimōia cadere poſſit ſ quēlibet ertiā in papā ⁊ in ꝫpētē cū papa:q̃ dico q̃ quo ad papā dicit quedā opinio qđ nō:ſed ſm .s. tho. ⁊ alios theologos ⁊ canoniſtas cōiter ſi papa pecuniā pro aliquo ſpūali vel ei annexo recipiat ſimoniam cōmittit:ertiā ſi illa pecunia ſit de redditibus alicuius eccl̃ie:q̃ ſz res eccl̃ie ſint ei? vt principalis diſpenſatoꝛis:nō tū vt oñiſt:.s. Tho. loquitur in his que ſunt ſimōiaca p diffinitionē ſimonie fluę ex ſua natura vñ iſtā opinionē.ſ.qđ in papā cadat ſimonia:que cōis eſt bñ limitat Ant. de bu. poſt ſno. eſſe verā quātū ad ꝓhibita:q̃ ſimonia ca.ſ.ex ſua natura non aūt quantum ad ſimoniaca:quia prohibita ſcilicet iure poſitiuo ⁊ quia talis cōſtitutio nō ligat ꝓmulgāte:timitat eri ꝫ Pe. de pa. ei eſ verā quo ad pcſſi nō quo ad penas ſimoniacis iure illatas:q̃ eas ſemp euadit.

* Quantū aūt ad ꝫhentes cū papa dico qđ ſcōm aliquos excuſanť a pena ſimonie:vnde dicit Pe. q̃ emens ſimoniace beneficiū:vel ordinē a papa penas iuris nō incurrit:q̃ ſicut in penis iā incurſis:ita ēt ne incurrank diſpēſare pōt ſicut poſſet alicui priuilegium pcedere qđ pcutiēdo clericus nō eſſet excōicat? iqñ aūt dat bñficiū ꝓ pecunia vł diſpēſare qđ liceat retinere ñ qui habuit bene ficiū in curia per ſimoniā:ſi ꝫs cōſciam qđ emanauerit de ſcīa pape cōferēt ſ:penitēdo de pctō nō tenet reſignare ſed retinere pōt. ibec ex illo. Imo ſz aliquos excuſank a pctō ſimonie in ſimōiacis q̃ prohibitis:q̃ dicit Jo.de lig.extra eod.c. ſ. qđ nec papa nec alij exiſtentes in curia committunt ſimoniam ſi papa ſcit et ex certa ſcīa toleraꝛ:qđ intelligitur in ſimoniacis quia prohibitis ⁊ hoc ſequitur Archi.⁊ tenendū eſt.licet Panor.in.o.c. ſ.aliter ſentiaꝛ⁊ ſum.ro.vat concordiam que nō vadit ad mentem diſcordantium.

5 ¶ Quinto q̃rit vtrū ſola voluntate ꝫhat ſimonia ⁊ dico qđ ſi loquamur quantū ad ꝓſciam ⁊ de voluntate de liberata emendi aut vēdēdi ſpūalia ſum; ang.aſſcribit Zanch.⁊ Ber.ſentire qđ non ⁊ extra eo.c.vl.ſed illi loquiť quātū ad foꝝ iudiciale nec loquunť de voluntate emēdiſed de illa de qua infra.quātū vero ad deū ⁊ cōſciam pcſſi ſimoie ſola voluntate ꝫhat ex hoc ecclia non puniat ⁊ vt in c.tua nos.e.ti.vtrū aūt ſit neceſſario reſtitutio facienda.vide.ſ.ꝫ.vł.Si vero loquamur de voluntate.i.intētiōe accipiēdi aliquid aut dandi ꝓ actu ſpirituali.diſtinguit q̃ ſi ſit intētio ſcōdaria.i. ſine qua actio fieret ſz oēs nō eſt ſimonia ēt cōa deo ⁊ rō eſt:q̃ eo caſu nō dat tpale ꝓ ſpūali.vł econtrario q̃ remoto tpali nihilomin? daret ſpūale vel econtrario:ſi ꝫo ſit intentio p̃cipalis.i. ſine qua nō fieret actio ꝛz indiſtincte ſum.ro. poſt alios ſummiſtas ꝫ tñ ſum.ang.qđ ſit ſimonia : ſz tñ hoc eſt verū ſolū vbi quis tpale intēderet dare vt accipere directe ꝓ ipſo ſpūali quaſi ei? p̃ciū vel mercedē.ſicut fecit giezi.vel etiā ꝓ ſuo labore qñ act? nō pōt locari de quo.ſ.ꝫ.ix pti.ij.⁊.iij. ſecus ſi pro ſua ſuſtentione:qđ ꝓz primo ex tertia regula.ꝫ.ꝫ.iij.ſecundo ex diffinitiōe ſimonie.tertio q̃ ray.in tit.de ſimo.ꝫ.querit.idē ꝛz ⁊ ſil'ꝛ ſua gl. vt etiā patebit ex dicēdis.ſ.ꝫ.viij.⁊.ꝫ.ix.vnde arc. dicit q̃ cū dat tēporale ꝓ ſpūali ſi li pro dicat appꝛeciatiōē:vel cōmutatiōnē:vel cām principalē mouētē ita inquit qđ illud tēporale ſit vt p̃ciū rei ſpūalis: vel propter hoc principal'ꝛ detur ipſum ſpūle eſt ſimoniaſecus ſi dicat cām finalē ſeu administratiuam.vt.i.inquit ſi hoc fiat ob reuerentiam ſacꝝoꝝ:vel ſeruandam piam conſuetudinem:vel ad ſuſtentationē miniſtroꝝ ⁊ non vt precium ita tamen ceſſet omnis pactio et cōuentio.ſ.q.ꝫ.quāpio.⁊ exactio a non valente vel non volente dare precipue ante collationē ſpūalium. ibec ex illo.qui licet ſubdat quod dans ſpirituale pro pecunia alias non daturus:eſt ſimoniacqui. tñ loquitur de eo qui ſpiritualia exhibeť teneturq̃ ante dationē exigere non pōt ſed poſtea qui autem non tenetur nec alias habet vnde ſuſtentetur ſcilicet decenter ſecundus Ray.locare poteſt operas ſuas in actibus ſpiritualib? ad ſenſum q̃ dicetur infra parti.ij.⁊.iij.ꝫ.ix.Et hoc etiam ſeruatur in vſu q̃ continue religioſi procedūt ad funera ⁊ predicationes cum ſpe ſuſtentationis ſine qua nō frēt:vnde ⁊ ſum.roſ.virtualiter hoc tenet in verbo ſimonia.iiij.ꝫ.iij.ꝫ primū dictū ſuum vt infra.ꝫ.xj.pti.iij.Et hoc ſequitur ſum.an.cōtra Ro.⁊ eſt indubitanter verum in his qui ex officio ad talia non tenentur nec habent vnde ſuſtētent ⁊ ſe deo dedicarūt ex ſuis laboꝝib? nō querentes diuitias:ſed ſuſtentationem:in aliꝫ aūt quomodo : ſe habeat veritas parebit ex dicendis . Quantum ad eccleſiam vero et humanum iudicium nullus contrahit ſimoniam quacunque voluntate niſi aliquid ſuperadditum

extra co:tua nos.⁊.c.ſi.qđ quidē ſuperadditū eſt pactū vt ꝓz in.d.ca.ſi.ſed intellige expreſſum vel tacitum:q̃ quocunq̃ modo innoteſcat qđ quis dederit vel acceperit tēporale pro ſpirituali.eſt ſimoniacus:vñ vt ꝓz extra eo.⁊ ſi queſtiones.ſi ouibitek vtrum gratio vel corrupta intentione oārī ſint:tria ſunt p̃cipue attendēda:oantis.ſ.⁊ accipiētis:qualitas.ſ.an diuiti a paupere vel econtrario muneris quantitas.vt ſi res magni vel parui ſit p̃cii:⁊ oonationis tempus.an.ſ.inſtante neceſſitate vel alꝫs pferak:⁊ hoc ideo q̃ ex his fundak preſumptio:que tñ locum non habet in conſcientia.

6 ¶ Sexto q̃rit quot modis committak ſimonia: * Et dico qđ ex parte rei date committik triplicīter ſecundum triplex munus ſcz a manu ab obſequio:et a lingua de quo.ſ.gabella.v.ꝫ.ſ.et infra ꝫ.xvſ.* Ex parte vero cōmittentiū ſimiliter committitur quadrupliciter.aliquādo.ſ.ſolum ex parte cōferētis ſpirituale vt qñ ipſe recipit tēporale ignoꝛāte eo cui cōfert ſpūale:aliquādo ecōuerſo ſolū ex parte recipiētis ſpirituale:vt qñ ipſe pfert aliq̃d non danti ſed amico vel cōſiliario eius:aliquādo ex parte vtriuſq̃.ſ.qñ recipiens dat aliq̃d danti:aliqñ ex parte neutrius vt ſi amicus rectpientis det aliquid amico danti eis ignoꝛātibus. ſ.q.ſ.ſtatuimus.⁊ capi.ſi quis a ſimoniacis. * Ex parte vero modi committēdi etiam committitur quadrupliciter cogitatione: loquutione:operē:⁊
7 omiſſione.de qua infra.ꝫ.viij.parti.v.⁊.ix.

¶ Septimo queritur vtrū ſit ſimonia dare tēporale vel accipere ꝓ ſpirituali per eſſentiā puta eterna vita vel remiſſione peccatoꝝ:⁊ dico qđ non ſm Dir.⁊ oēs ſecundum illud Danielis quare.to.peccata tua eleemoſynis redime:cuius rationem aſſignat.s.thom.q̃ hic eſt emptio large ſumpta pro merito.non autem perfecta:tum quia nō ſunt condigne ⁊ c. Rom. viij. tum quia meritū nō conſiſtit principaliter in exteriori dono.vel actu
8 aut paſſione.ſed in interiori affectu.

¶ Octauo q̃rit vtrū ſit ſimonia dare aliq̃d pro ſpūali ꝓ cām.i.pro aliquo ſacro vel ſacramētali ⁊ dico infra. * Primum.vt ꝓbat.s.Tho.in.iiij.diſtt. xxv.q.iij.ar.ꝫ.q.ſ.cū ſacra gratiam cōtineant licite vendi non pōt aut emi.ſ.de iure ſine vitio ſimonie:vel vt dicit.xxij.q.c.ar.ij.p eoꝝ gratia pecuniā accipere eſt crimē ſimonie qđ nulla conſuetudine pōt excuſari:tū vt ibi ſubdik accipere aliq̃d ad ſuſtentationē eoꝝ q̃ xpi ſacramēta miniſtrant ſm ordinationem eccl̃ie ⁊ cōſuetudinē approbatam nō eſt ſimonia nec⁊ peccatū nō aūt ſumitur tanq̃ preciū mercedis/ſed tāq̃ ſtipēdiū neceſſaria. ibec ille.q̃ etiā ad q̃rtum ibi ſubiungit qđ ſi ex cōſuetudine exigank aliqua.quaſi p̃cii rei ſpūalis cum intentione emendi aut vendēdi eſt manifeſte ſimonia.qz cōſuetudo non p̃iudicat iuri naturali aut diuino quo ſimonia prohibek:⁊ precipue ſi ab inuito exigantur:ſi tñ exigank q̃ſi ſtipēdia ⁊ deſit intētio emendi:et vendēdi:ſz intentio referak ad ſolā conſuetudinis obſeruantiā nō eſt ſimonia precipue qñ quis voluntarie ſoluit. In his tñ ſollicite cauendum eſt qđ ꝫz ſpēm ſimonie vel cupiditatis:ſm illud.ſ.ad Ebre.vlti.ab oi ſpē mala ꝛc.ibec ille. Sed pro hmōi conſuetudinis intellectu nota qđ ſm pa.in.c.iuam.e.tit.cōſuetudine introduci pōt vt aliq̃d deꝛ pro ſpūali ſine ſimonia qñ nō pceſſit exactio ſed ex mera liberalitate ⁊ deuotione populi talis conſuetudo.ſ.eſt introducta.facit.c.ad apoſtolicā.e.ti.vbi oꝛ compellendos ad laudabilē cōſuetudinē obſeruādam ſi vero exactio precedēs dedit cām cōſuetudini nō valet cū habeat initium vitioſum:⁊ ſic intelligit c.cū in eccleſia.ſi bene ponderes. Sed hec intellige vbi ex cōſuetudine debek aliquid clericis a laicis vbi vero eſt conſuetudo q̃ a clericis aliq̃d exigak dic ſm pa.in.c.iacobus.eo.ti.qđ ad ꝑuatū cō modū clericoꝝ nō valet:ſz bñ in fauorem diuini cultus.intellige ſi nō preceſſit exactio ante ſacramentoꝝ exhibitionem:vñ dicit Inn.⁊ Joſ.de ligna.in.d.c.ad apoſtolicā.q̃ conſuetudo que dat aliquo ante ſacramentoꝝ ꝛceptionē eſt corꝛuptela nec valet quātūcūq̃ longa. Qñ aūt nō pceſſit exactio ſꝛe valeat in laicis ⁊ nō in clericis:rō diuerſitatis eſt:q̃ laici videntur ſe obligaſſe ſub noie cuiuſdā obligationis.ar.no.in.c.nouū gen?, de deci. Aduertendū eſt aūt q̃ vt innuit.s. Thom. ij.ij.vbi.ꝫ.ar.iij.preterea conſuetudinis nō ꝑt aliq̃d exigi p ſubtractionē ſacramētoꝝ.nec propria autoꝛitate ſz ſpūalibus pri? ināt exhibitis licite poſſunt ſtatute ⁊ conſuete oblationes ⁊ quicunq̃ alij ꝓuent? exigi a nolētibus ⁊ valentibus ſolꝛere autoꝛitate iudicis interueniente. * Scōm q̃ ꝓ matrimonio.ſz ſit ſacramentū licite datur ⁊ accipitur pecunia ſm Arch.poſt.s.thom.abſq̃ ſimonia.nō q̃ ibi gꝛa nō cōferak.vt no.glo.⁊ male. ſ.q.ſ.q̃cq̃d.ſed q̃ non eſt ſacramentū ſolū ꝓz officiū nature:⁊ ſm hoc datur ad ſubleuandū onera
5 eius ⁊ non inquantū eſt ſacramētum in diſpenſatione miniſtroꝝ eccleſie conſiſtēs:vñ ſm iura eſt ſimonia ꝓ bñdictione nuptiarū aliq̃d exigere:ſz ſponte oblatū poſſit recipi.extra eo.cū in eccleſia nec eſt verū qđ dicit gl.in.c.ſua.eo.ti.qđ poſſet ꝓ ea aliq̃d peti ſi non eſſet ſacramentū:q̃ vt dicit Pan.ibi non ſolū ꝓ ſacramentis ſz gñal'ꝛ ꝓ omni officio eccleſiaſtico exercēdo nō dꝫ aliq̃d peti.vt in.c.ad noſtrā.eo.tit.Dicit tñ.ÿÿ.qđ ſi ſacerdos ad quē ſpectat non vult alteri dare licentiā bñdicendi nuptias niſi ꝓ pecunia.ſi q̃dē nō intendit liētiam vēdere ſed ꝓuidere ſibi de portione oblationū eum contingēte nō eſt ſimonia⁊ idem ſm eundē eſt de licentia confitendi ⁊ communicandi

Universidad de Deusto
Biblioteca

licet possit presumi qõ licentiã vendere voluerit nec exigit maiorẽ summã quaꝫ dicta portio valere presumak. Et aũt sacerdos nolit benedicere nisi oata pecuniaꝫ in Alex. recurrendũ est ad superiorem. q̃ si cogere eũ noluerit tutiꝰ est abstinere q̃ dare occasionẽ peccandi sed pañ. in. c. dilectus. el. ij. eo. titu, ꝫ qõ p habendis sacramentis necessariis ꝫ aliquid dare non p voluntariis ꝫ hc tenẽdo opinionẽ qõ sine benedictione matrimonium cõsummare nõ ꝫ vbi est ꝓsuetũ licite dabitur pecunia p ea cũ intẽtione dãdi p recumenda veratione. Certiũ. pro baptismo. s. dando nõ est oanda vel exigenda pecunia: vt ptꝫ expresse. s. q. s. baptizandis: qõ sum. ange. ꝛ ro. contra supple. post pauꝰ. in. c. cũ in ecclesie. eo. titu. limitant quantum ad adultuꝫ qz ex quo ꝫ baptismũ in voto habetur p baptismo. ꝛ. c. ij. de pby. non bap. quantũ vero ad infantem secus qñ presbyter aliter non vult baptizare ꝛ non est alius q̃ sciat ꝛ possit: qz non emit spualem nec hoc ꝺꝫ intẽdere sed redimit veratione. sed qz secundũ cosdẽ redemptio verationis ꝫ locũ solũ vbi quis repellit de iusta possessione alicuius iuris qõ non est hic vbi vt bene dicit supple. non est aliqua vratio sed sacramenti negatio: qz etiã ꝫ aqua emi possit in se non tñ vt ea vtat qui baptizat qz sic est spualis cum sit pars. i. materia sacramenti in actu. ꝛ oato qõ emi possit non tñ intẽdit sacerdos eã vẽdere sed baptismũ. nec cõsequẽter q̃ soluit intẽdit eã emere qz inde nihil faceret. nõ melius dicit Archi. post. s. thoñ. pe. de tarã. Per. de pe. z glos. s. q. s. baptizandis. ꝛ Richar. vt refert archid. ꝫ eũ sum. ang. pro se male adducat. qõ eo casu alius ꝺꝫ baptizare si potest alioquin potius ꝺꝫ pmittere puerũ mori sine baptismo qz nõ funt facienda mala vt eueniãt bona. posset tamẽ hoc casu fm. s. thoñi. ꝛ alios emere quis a sacerdote aquam que est pura elementũ corporale. imo fm supple. in verbo baptismus. etiã si esset consecrata: qz tñ esset falsum fm Archid. post vlde. ꝛ. s. q. s. dictũ. qz esset simonia. Infidelibus aũt vtrum sit danda vel pmittenda pecunia vt baptizẽt. quidam dicunt vt dicit glo. in. ca. quã pio. s. q. ij. quod sic exẽplo beati siluestri qz dõa temporalia pagans pellicebantur vt fierent xpiani alliciendo. s. ad fidẽ. ꝛ hoc tene ray. qõ q̃dẽ verꝰ est si fiat gratis ad benuolentiã captandã vel etiã ad diffundendũ bonũ odorem xpianitatis vt facilius quis eos conuertat: qz hoc non est emere sed causare dispositiue eorum cõuersionẽ. ar. xxviij. q. iij. ꝺꝫ homo. ꝛ. q. vij. qõ aũt ꝺ. xlv. qui syncera cum pacto vero non ꝫ fm ȳȳ. Licite etiã fm Ray. inducuntur p grauiorem exactionem pensionũ a principio locationis: postea autẽ nõ liceret. xvij. q. vj. iam vero. Hoc tñ licitũ est cum pacto qñ auertuntur a fide solum timore paupertatis: quia hoc non est emere cõuersionẽ vel baptismũ sed impedimenta eius remouere: non autẽ qñ auertunt: qz fides sibi nõ placet: quia hoc esset emere spuale. ꝛ iuxta hec intellige pañ. in. c. cũ in ecclesie. eo. ti. Et eodem modo fm pañ. in. c dilectus. el. ij. eo. ti. potest sine pacto ad alicuiendũ dari pecunia pro ingressu religionis ꝛ receptione sacramentoꝝ. Quartũ. Eodem modo et eadem ratione nec pro confirmatione: nec p eucharistie collatione ꝫ aliquid exigere vl ex pacto seu quasi ꝑcium absolutionis: qz esset simonia cum: ꝫ bñ potest exigi quasi pena peccati vel culpe precedentis imposita pecuniaria pena in quo tñ inquit in quarto cauẽdum est ne ratio exactio magis cupiditati quam correctioni aferbat. Hec ex illo. qui loquitur de absolutione tam a peccato quam a censuris ex peccato inducitis: idem Pet. ꝛ thostien. qui aũt exigit aliquid aliter non auditurus confessionem simoniam committit etiam per ecclesiam puniendam. s. q. ij. quam pio. tmo fm Ray. etiam sacerdos q̃ suo parochiano non vult dare licentiam alteri confitendi misi pro pecunia. quod intellige vt. S. parti. ij. imo fm Archi. is qui nihil exigit sed tamen audit confessiones principaliter intendens lucrum committit simoniam mentalem. quod intellige quando audire ex officio tenebatur: vel quando hoc intẽdit quasi ꝑcium non quasi eleemosynale fuisset tamen tum: vel quod idẽ est intellige quando pecunia est causa audiendi simpliciter. non tñ quando est causa audiendi potius hunc a quo aliquid speratur quã alium cum tamen si nihil speraret aliquis audiretur. ar. xiceudorum. j. §. xx. particula tertia. Quintum. Pro sacramento vero ordinis etiam nihil exigi põt extra eod. cap. s. vbi ocit. dicit. qñ cum in ordinatione tres persone requirãtur. s. episcopus. minister ꝛ notarius. sicut principalis ordinatio debet esse gratuita: ita et omne accedens ad illam. Et ꝺ episcopo quidem clarus est qõ si quid pro ordinatione recipiatur pacto conuentione vel exactione. simonia est. s. qõ. ij. qñ pio. ꝛ. c. sicut episcopum. imo et si detur ei aliquid ne ordinet per simoniã. est simonia ex parte eius et si non dantis secundum tanc. ꝛ ibart. brix. s. q. s. nulli. ꝛ similiter si ꝺetur ne spiritualia det simoniace secũdum pañ. in. ꝺ. ca. cum in ecclesie. ꝛ similiter est simonia si ordinãdus pmittat ordinatori qõ vsq; ad tot annos nihil petet ꝫ pañ. in. c. per tuas. el. iij. eo. tit. qz ex quo ordinator post ordinationem tenetur ei assignare portionem que consideratis fructibus est quid temporale tam

remictit tpale p spuali ꝓsequẽdo ꝛ silr si deꝭ pecunia ne ꝫs ordinet. eligak aut confirmet. aut ne eccla cõsecret ꝛ hmõi. extra eo. nemo. Administer autem de quo loquit illa decretalis: vel est archidiacon. examinãs pmouẽdos vel is qui promouẽdos vocat scõm doctores vel q̃ respõdet in scrutinio ordinãdi scõm formam. c. ij. de scrut. vel qui legit euãgeliũ cũ sit ordinatio scõm Goff. quorus quilibet si pro ministerio illo pecunias reciperet simonia est. De notario autem qui promouendos scribit ꝛ facit ifas ordinis tã collati sũt opiniões vt ibi racitãt oo. Ant. ꝛ Archi. ij. parte. titu. j. s. sed Pano. eo. tit. c. j. post glo. ꝛ doct. cõiter ocũt qõ si est salariatus de publico puta ab epõ: nihil ꝺꝫ exigere. silr ꝛ si nõ ꝫs salariũ ꝫs tamẽ suũ officiuꝫ est adeo necessariũ in ordinatione vt nisi ipe scriberet ordo nõ ocerek rite collatus: qz tñe suũ officiũ est de cõferentib⁹ ad ordinẽ: qz tñ non video inquit qõ ita sit necessariũ. simpliciter ocũ põt q̃ ex quo nõ ꝫs salariũ de publico licite potest pecunias pro suo labore exigere: cõsiderata. s. laboris seu negotij qualitate ꝛ non ordinis: qz ẽt simonia sicut cuꝭ plus exigit p ordine ꝺignoꝛi. ar. ꝛ. q. ij. Pcarte. ꝛ. ꝺ. c. s. voluit fm Inn. tollere consuetudinem quorũdã locorũ in quib⁹ oẽs officiales ꝛ ministri pecuniã expetebãt. Adde primo scõm Ray. qõ si quis habẽs titulũ rogat ꝓsbyterũ vt presentet eũ ad ordines et titulũ eccle sue: promittens qñ unquã in ea aliquid petet simoniã cõmittit. extra eo. p tuas. ꝛ ordinator triennio si collatiõe ordinũ ꝛ plentator ab eoꝝ exequutiõe est suspẽsus. extra eo. si quis ordinauerit. Adde scõo qõ si pro mea ordinatione data est pecunia ordinatori non habeo exequutiõem etiaꝫ si ignorauit aut cõtradixit qz eã non haberes etiam si pro mea ordinatione nõ esset data: sed pro alia priore: qz ille esset simoniacus in ordinis collatione. nec posset dare exequtiones ꝫs fm ho. s. q. s. si quis a simoniacis. si vero me ignorante alius dedit pecuniã nõ ordinatori sed alteri secundum Inn. in capit. tanta. extra eod. non sum simoniacus etiam si sine pecunia non eram obtenturus. si vero ego de ꝺi est simonia etiam si sine pecunia ordinem habiturus eram. Adde tertio scõm ȳȳ. qõ si detur pecunia alicui pro ingressu ad prelatum intẽtio ne habendi aliquid spuale ab eo non est simonia secus si ꝺetur vt suadetur ei. s. qõ. s. si quis. Adde quarto fm ȳȳ. quod si me nesciente promissa est pecunia pro mea promotione quam postea soluti vel solutam restitui sed grauiter peccem ꝛ in mea lesiõe ratihabitio retrotrahat dispẽsare tamen potest episcopus: qz re vera non fuit simoniacus in receptione beneficij vel ordinis sicut pot. Et ante. Adde quinto quod secundum Ray. simonia si fit ab ordinãdo ante ordinationẽ presbyter cautio vel promissio. viij. qõ. iij. talia. nõ ualet si postea nisi ex precedẽti fiat pactiõe. ea. q. ar tali⁹. * Certum. pro sacramẽtalib⁹ quoꝝ vt p benedictione abbatis: abbatissarũ: velatiõe virginũ: aquabenedicta adde vel omni bñdictione ꝛ hmõi. nihil recipere licet scõm pe. de pal. ꝛ idem de aliis de quibus supra sacramentale. sicut nec etiam rõne materie põt vẽdi. sacr. fm. s. q. s. placuit. ij. ꝛ. iij. vnde ẽt scõm pauꝰ. extra eo. in. c. ea que. simonia est pro chrismate aliquid exigere habito respectu ad liquorem: qz nõ solũ est spuale inquãtum sacramẽtum sed etiã inquantũ liquoꝝ. ꝺ. c. placuit. el: scõo. similiter nec pro pane benedicto vel cãdelis silr scõm. gof. ꝛ thost. nec pro benedictione calicum ꝛ vestiũ. Uendere ramẽ officium portandi aquam benedictã scõm ȳȳ. nõ est simonia si ex consuetudine ꝫs sacerdos qõ etiã per aliũ exerceat ꝛ percipiat prouentus. alias secus. vel melius ꝺic absolute scõm rodo. qõ licitum est vendere prouentũ. vendere autem illud officium est turpe lucrũ.

¶ 9. querit vtrũ liceat aliqd oare vel accipere p spuali effectiue siue pro spiritualib⁹ actibus ꝛ ꝺi co multa. * Primũ. s. tho. in. iij. vbi. S. ar. ij. qõ. ij. ꝛ. viij. quod. q. vꝭ. distinguit ꝺicens quod actus spualis ꝺ ꝺupliciter. primo scz ex pte recipiẽtis qui. s. actus competit per sone propter aliquod spuale bonũ vel officiũ qõ in ipso est sicut epõ cõsecrare basilicas ꝛ diacono euangelium legere: ꝛ secundo ex parte finis tantũ ꝛ non principis: vt docere artes liberales: quaꝝ veritas spualis est. ꝫs hmõi doctrina nõ cõpetit alicui propter aliquod spuale officiũ etiã gẽtilib⁹ licear. Et in primis quidem si quis intẽdat vẽdere actũ suũ vt ꝺicit in quodl. aut vendere quod in eis spuale est vt ꝺicit. xxij. vt locare actus suos. simonia est. vt ꝺ. t in. iij. sed accipere aut dare aliqd pro sustẽtatiõe ministratiõ spualia ꝫs ordinationẽ ecclesie ꝛ cõsuetudinẽ approbatã: vt ꝺicit. xxij. licitus est. ita tamẽ qõ desit intentio emptionis ꝛ venditionis: qõ ab inuitis non exigant per spualiũ subtractionẽ qz haberet spẽs vẽalitiõis: gratis ẽo spualib⁹ pn⁹ exhibitis licite possent statute ꝛ cõsuete oblatiões ꝛ ẽcũq; alij prouẽtus exigi a nolẽtib⁹ ꝛ valẽtib⁹ soluere auctoritate superioris interueniẽte. Ecclie. Jn secundis ẽo actib⁹: vt ꝺicit in. iij. qz spualitas non est ex pte agẽtis. põt ꝺs vẽdere ꝛ locare operas: ꝫs nõ illõ spuale qõ ex ope acquirit ꝫs ẽ simonia vt ꝺicit in quodl. Et intellige quod in primis põt aliqd accipi in fulcimentũ etiã ex intẽtione principali sine q̃ nõ. si ego sit indigẽs ꝛ ex officio nõ obligẽk vt patuit. S. s. in. reg. iij. ꝛ silr vt patebit parti. sequẽ. * Scõm. Jcẽ. s. tho. in ꝺ. quodl. viij. ea. q. querit formaliter vtrũ ille qui vadit ad ecclesiaꝫ propter distributiões ako nõ iturus peccet ꝛ ꝺicit sic. Celebrare diuinum officium in ecclesia est

Universidad de Deusto
Biblioteca

actus spūalis ex pte principij:q; cōpetit alicui ex hoc qō est cleric⁹ ⁊ ideo simoniā cōmittit q̄ hmōi actū vēdere intēdit in illibet eōrū vēditiōe pclum accipit quasi finis. Et iō in p̄dicto casu distinguēdum est. Si eōrū hmōi distributiones recipit quasi finē sui opis p̄ncipal'r intētū:simoniā cōmittit ⁊ ita mortal'r peccat:si aūt ꝫ p̄ncipalē finē deū in tali actu.ad hmōi aūt distributiones respicit secūdario:nō quasi in fine:sed sicut in id qō est necessariū ad suā sustētationē cōstat qō nō vēdit actū spūalē ⁊ ita simoniam nō cōmittit nec peccat:sic eōrū acceptio distributionū nō erit cā quare ad ecclesiā vadat:nō alia vice.Hec ille in forma. Ex quibus simul cū dictis pticula supiori ⁊ ēt. §. Pōze.⁊ pti.seq.elicio chnō obligat⁹ ad actū spūalē ex pte principij rōne salarij vel officij aliq̄ indigens ad sustētationē necessario vel de bō esse hōesto:licite intēdit ;illud i tali actu.nō vt preciū ſz vt eleemosynale sustēramētū intētiōe sine qua nō fit simonia:si tamē talis ⁊ētio deduceret⁹ in pactū tacite vl' exp̄sse simōia eēt q̄ ad eccl'ia q̄ de intētione nō considerat. * Tertium. Pro celebratione autem misse vel alīs diuinis officijs vel processionibus ⁊ hmōi nunq̄ licitū est aliquid accipere vel dare tanq̄ preciū:sī autē sacerdos tenet celebrare vel exequias aut talia officia facere ꝫ Ray .aliquid exigere simōia est.ſ.q.ſ.vēdentes.si ꝺo nō tenet ⁊ deficit ei sumpt⁹ pōt accipere.ſ.q.ſ.ouces.mā et operas suas locare pōt siue ad diē siue ad annū: extra ne pla.vi.su.c.ſi.qō si sumptus ꝫ et ad hec non tenet:aut ꝺ facere gratis aut cessare:al'r facere ex'auaritia:⁊ ſz qū ad hec non tenet forte nō fit simonia:eo qō nō debeāt suis stipēdijs militare.xij.q.ij.charitatē.extra eod.cū sit.tū est turpe lucrū quādo fit ex auaritia vl' si in sumpt⁹ recipit:etiā si ōnes sit.⁊ nō fit ex auaritia salrem ꝫ spēm mali vt dictū est.§. Sz tamē no.q̄ in hmōi null⁹ pōt licite locare opas suas ppie ꝫ.g. ⁊ ho. ⁊ glo.in.o.c.vl.⁊ ptz q̄ in spūalib⁹ sīn q̄bus ꝺ cessare ois pactio ⁊ cōuētio extra de pac.c.ſi.locum nō ꝫ locatio vel cōductio:vñ ſm glo.ei⁹ sicut nec offm spūale ita nec labor in officio vēdi ꝺ aut locari p̄prie nec iura allegata hoc pbāt:nec ipse ray.hoc intēdit:sed solū qō talib⁹ oblatis p̄o spiritualib⁹ pōt acceptare ēt cū intētiōe nō plequē dimiss ralia sibi darent quibus sustentat: dūmodo nihil pascisc̄at aut exigat ante spūaliū exhibitionem. Qō aūt dicit.g. Tho.in.iij.q̄ si sacerdos nō ꝫ alios sumpt⁹ ⁊ non tenet ex officio missam cantare pōt accipere denarios sicut cōductrix sacerdotes faciūt nō quasi preciū misse sed quasi sustētationē vite nō est sic intelligēdū quasi illa cōductio sit emendo:vēdēdo:aut pacisc̄endo:vt ptz ex dictis:ſz est per modū eleemosyne oū aliquis

etiā q̄ ei⁹ p̄suasio est res spūalis ⁊ credit ei q̄ sacerdos est:⁊ sacrilegiū respectu taliū religiosorū q̄ est defraudatio eleemosynarū respectu ōnium ⁊ tā illi q̄ isti tenētur de simonia:⁊ ad restitutionē qō intellige si fingūt.* Nonū. Ōualiter aliquid accipere p̄ vsu spūalis p̄ndis seu p̄lature est simonia:secus p̄o tpali iurisdictiōe⁊ p̄ in ñ.huī⁹ pti cule vñ.g. Tho.ij.ij.sic dicit. Ille cui cōmittit spūalis ptās ex officio obligat ad vsuz ei⁹ in spūaliū dispēsatiōe ⁊ etiā p̄ sua sustētatione ꝫ statuta stipendia ex reditib⁹ eccl'ie:⁊ iō si aliq̄d acciperet p̄o vsu eius nō intelligerek locare opas suas quas ex debito suscepti officij debet impēdere:ſz intelligeretur vēdere ip̄s spūalis gr̄e vsuz. Et p̄pter hoc nō licet p̄ quacūq̄ dispēsatiōe aliq̄d accipere:nec p̄o hoc q̄ vices suas p̄mittat:aut subditos corrigat vl' a corrigēdo desistat:ſz tū accipere p̄curationē q̄n visitat nō quasi preciū correctionis ſz q̄si debituz stipēdiū. Hec ille ⁊ idē q̄n cōsecrat:si eccl'ia p̄pter paupertatē p̄curare nō p̄t suis sumptib⁹ p̄secrabit.x.q.iij.cauēdū ꝫ Ber.et Host.*adde ꝺo ex Arc.q̄ nō ꝫ accipe pecuniam sltr p̄ crimine mīn⁹ punīēdo:nec p̄ crimine celādo iudici eccl'iastico:nec p̄ reo purgādo:nec vt minus digne penitētē recōciliet vl' vt digne penitētē repellat:ſz i oīb⁹ his est simonia ſm Pe.de pa. ⁊ extra eo.nemo. Et sīl'r ſm Pe.de pa.⁊ Ray.simonia est;dare aliquid supiori:vt seruet iustitiam in cā spūali:⁊ iurisdictiōe eccl'iastica:q̄ sunt accessoria spūalib⁹:⁊ idē ſm Ul.si agak sup tpalib⁹:⁊ p̄sona iudicās sit eccl'iastica q̄ rōne eccl'iastice iurisdictiōis tenet ad tale iusreddēdū:si aūt iudex sit laicus ⁊ iudicet sup re tēporali nō est simonia ꝫ sit p̄cīs ⁊ sīl'r simonia est p̄ pecunia testificari in cā spūali vt est matrimonialis de oēci.⁊ hmōi:⁊ in aliis autem non licet sit iniustū. Ex quo sequitur quod cū sigillum iudicis nō sit nisi test imoniū iudicij nō apparet qō p̄ eo iudex possit aliquid petere:nisi forte expensas cere⁊ sigillatoris ⁊ clerico ſī ad hoc deputatorū ſm Dur.i quarto.ímo in cā spūali ex iurisdictiōe eccl'iastica est simōiacū:⁊ p̄sentare aūt cōsiliū vt iuris peritus:vel p̄ocinium vt p̄curator:⁊ aduocatus facit nō solū in cā tpali ſz etiā inspūali p̄o pecunia nō est simoniacum nec petīt ſm Pe.de pa.⁊ Dur.⁊ rō:q̄ cū nō teneātur ex officio opas exhibere non coguntur de suo facere beneficium.x.q.iij.precario. Hec ille. Sz p̄o celatione pcti:adde qō est simonia si fiat p̄ter pecuniā vel ſm alīs p̄pter gratiā aut cōsanguinitatē.ꝺ.c.nemo.⁊ rō est ꝫ Inn.⁊ gl.q̄ tenet ꝺliber alterī⁹ petīt iudicare ad pniam.xxiij.q .iij. tam sacerdotes:tū qñ facit ex gr̄a non dicit Inn.quod sit p̄prie simoniacus:ſz qō debet puniri sicut simoniacus. Adde etiā qō p̄ indicatione furis aut seruī fugitiui licite merces accipitur.ff.de offic. perfec.vr.l.solēt.⁊.ff.de condic:ob tur.cau.l.iij.§. viti.qō limita ꝫ gl.qñ quis reuelare nō tenet p̄pter officiū vel actionē vel iudicē.limitat etiā de reuelatione ordinata ad pen⁹:secus de ordinata ad emendationē:q̄ tenet indicare:⁊ sic nihil pōt accipere:arg.ff.ō cōdi.ob tur.cau.l.ſi.in ſi.⁊.l.i.).ſ.rū so.qui aūt accipit vt non indicet turpiter accipit q̄ cōtra publicā vtilitatē q̄ est maleficia puniri. ff.de fide.l.ſi quis a reo.§.pe. Adde.tertio qō pare pecuniā p̄o tpali iurisdi.habenda non est simonia secundum Pan.in.c.ſ.ne prela.vi.su.⁊ glo.ſ.in ca. qñ.ne pla.vi.su.dicens qō est simonia:intelligē ꝫ Panormi qñ tpalis iurisdictio ꝫ dependentiam ab officio eccl'iastico q̄ per talē connexionē simonia cōmittit.c.cōsulere.eo.ti.qñ ꝺo nō ꝫ illā dependētiā ſm eliqnos est turpe lucrū ⁊ cōtra legē ꝫ Pan.in.o.cap.ſ.vt in auc.vt iudi.sine quo suffra. ⁊ in auc.de mād.prin.§.illud.imo ſm Host. est simonia dare pecuniā vt quis promoueatur in imperatorem:regē:potestatē:vel rectores alicuius ciuitatis:q̄ iurisdictio est spūalis.ſ.qō.iij.ex multis vnde vendere castaldionatum vel economatum est simonia.).q.ſ.si quis eps.⁊.ſ.q.iij.saluator: ois essī potestas a deo est:ſz verius est opinio Pan.q̄ nō est simonia sed turpe lucrū:nec que adducuntur in cōtrarium aliquid probāt nisi de ecclesiastica iurisdictione:imo verius est opi.Be.qō etiā nō sit simonia sed liceat dare aliquid p̄o habēdo officio tpali.de quo supra dignitas.§.ij.⁊.iij.quod verum est si officiū sit tpale oīno.i.datum a domino tēporali:⁊ exercitium circa tpalia:vt tabellionatus dati ab imperatore ⁊ exercendi in palatio:si vero sit ecclesiasticū oīno:vt q̄ dat a prelato circa spūalia conscribenda est simoniaco:⁊ iurisdictio ex qua prelatus dat est spūalis nisi esset ōnis tpalis aliter q̄ p̄ ecclesiā:⁊ idē est eadē ratiōe si sit ecclesiasticus ex parte dantis qui dat spūali iurisdi.licet detur ad tpalia:sed si ecōuerso sit tpale ex parte dantis sed spūale ex parte sumentis: vt q̄ notarius imperatoris assumitur ab eō ad spūalia conscribenda si detur aliquid vt ab eō assumatur:⁊ vel vt ab imperatore fiat assumēdus ab eō puto quod nō sit simonia sicut nec aliqua iurisdictio datur ex tali licet locare operas ⁊ consequenter emere locum siue gradum vbi locet:vide infra.§.xiij.parti.vij. vtrum aūt liceat aliquid dare p̄o sententia iudicis.vide.§.sequenti.

¶ Decimo q̄rtur vtrū sit simonia vēdere spūale naturale:puta sciam sniam vel hmōi:dico.multa recapitulando q̄dā dicta.g.docto.pene per totum sed marime.§.ix.* Primum. Qūo magistris vel doctorib⁹ liceat vel nō liceat pecunias exigere dicti est:vbi.§.qūo etiā sit simonia circa hoc ptz ex dictis ibi ⁊ dicēdis particula sequenti hoc addito quod secūdū Pet.de palu.p̄o doctrina theologie

Universidad de Deusto
Biblioteca

aliqđ accipere vł simonia etiã si nõ de aliõ scien
tiã qõ verũ puto cõcurrẽtib⁹ duob⁹. primo qõ le
gat er officio magisterij quo casu actus est spũa
lis ex parte principij scõ qõ incidat pactũ vel er
actio quib⁹ cõcurrẽtib⁹ intelligit vẽdere ipsam
veritatẽ ꝑ psumptionẽ eccl'ie lz forte ita nõ intẽ
dat: sicut ꝛ de spũali iudice ff. s. Eh. in. iiij. Si ꝙ
deficit primũ tm̃ vt si laic⁹ doctus legat ꝛ si alꝰ sit
illicitũ oũ tñ est simoniacus nisi eo modo in quo
alius sciẽtiã. i. si intẽdat vẽdere veritatẽ ꝛ a fortio
ri si deficit vtrunq; et act⁹ nõ est spũalis ex parte
ꝓncipij: vñ q̃ ad eccl'iam nõ ꝓsumit vẽdere verita
tẽ si ꝙ deficit tñi. s. pactum vel exactio dico quod
idẽ de ꝓdicatore. *Scõs. Scõm. s. Eh. in. iiij. iudex
ex officio suo tenetur iudicium reddere: et sil'r q̃li
bet tenetur ex hoc qõ est iudicio subdit⁹ ad verũ
testimonium reddẽdum: sed aduocatus nõ tenet
patrocinium cause ꝓstare nec iuris perit⁹ dare cõ
filiũ ideoq; sicut dixit Aug. ad macedoniũ: nõ dz
iudex vẽdere verũ iudiciuz aut testis verus testi
moniuz: qz aduocat⁹ vẽdit iustã ꝓcinium ꝛ iuris
perit⁹ verum ꝓsi. qz aduocatus nõ vẽdit iustitiã q̃
est spũalis: lz actum fuuz: sil'r dz de ꝓsilio iuris
piti. lz iudex vẽdẽdo iudiciuz simoniã cõmittit si
sit spũalis iudex alias nõ lz graviter peccat ꝛ idẽ
de teste. Hec ille. ꝛ intellige quo ad testẽ siue ipe
siue cã sit spũalis ꝑm Alex. de ales. qui etiam di
cit qõ patrocinij⁹ ꝛ ꝓff. adminiculanꝫ cause exte
rius: lz testimonij⁹ ẽ de ei⁹ substãtia: vñ testes co
gunꝫ nõ aduocari. Et sic cũ iudicare sit in secula
ri iudice actus spũalis ex patte finis tñi: sicut ꝛ do
cere artes liberales: videtur qõ doctor artiũ oblig
atus docere nõ sit simõiacus si aliquid accipiat
ꝓ doctrina: qõ verũ est quãtuz ad ꝓsumptionẽ iu
dicialẽ: quãtũ ꝙ ad deũ ẽ simõiacus si intendat
vẽdere ipsam veritatẽ: vt si nolit cõcare aliquod
pulchrũ ꝛ subtile nisi data pecunia. *Tertiũ. Dãs
pecuniã ꝓ spũa simõiã nõ cõmittit ꝑm gl. s. q. iij. vẽ
dẽtes. qz in ꝓphanis nõ cõmittitur simonia: qõ li
mita scõm mẽtẽ Pañ. in. c. cũ ab oĩ. de vi. ꝛ ho. cle
ri. nisi velit ꝓ spũam cõsequi spũale vel annerum:
adde vel nisi spũa sit a persona spũali. Et eodem
modo. simonia est corrumpere iudicẽ vel testẽ in
cã spũali lz Pañ. in. c. tua nos. post host. ꝓpter cõ
nexionẽ quã habẽt cũ spũalibus secus in cã mere
tpali. Uñ ꝑm Ray. simonia est dare aliquid supio
ri vt seruet iustitiam in spũalibus: ꝛ ÿÿ. dicit idẽ
esse etiã si agat in tpalib⁹ ex quo persona est eccle
siastica q̃ ratiõe ecclesie iurisditionis tenetur ad
tale ius reddendum: sed si sit iudex laicus: ꝛ sup
re tẽporali nõerit simonia sed graue pctm̃: qõ li
mita nisi iuste redimatur veratio respectu iuris
dam in tali re quesiti: quia nec simonia nec pecca
tum erit: vt quia aliter iudex non vult iudicare,

11 ¶ Undecimo q̃rit spãliter q̃d iuris de spũalibus quãtum ad funeralꝛ dico multa. *Primum. de se
pultura quantũ ad ipsam terrã: vide. ff. seq. parti.
iij. Ptũ ad reliqua vero dicit Ray. Hoſt. ⁊ Host. q̃
pro huiusmodi nihil debet exigi: lz pie debẽt con
suetudines obseruari extra eo. ad nostram. ꝛ. c. cũ
in ecclesie. s. facta ꝓius gratia collatiõe spiritua
lium alias esset simonia. d. capitu. cum in ecclesie.
*Scõm. Si apud ecclesiã sunt diuersa cemiteria:
taxetur pro quanta pecunia quis ponatur in tali
cemiterio ꝑz Host. simonia est extra eo. audiuim⁹
ꝛ idem si pro pecunia crux specialis portetur ad
funus. d. c. audiuimus ꝛ idẽ Hsr. *Tertium. Si cle
rici cõsueuerũt habere lectũ: pãnos: equum ꝛ si
milia de morientꝛ: ante portationem pactum fa
ciunt de re dimendo ꝑz Host. qz hec tẽporalia sunt
licitũ est sed si nollent sepelire corpus nisi fieret
eis cautio de redimendo talia simonia: est: vnde in
talibus ꝓius sepeliatur corꝑ. deinde agatur con
tra heredẽ extra eo. ad apostolicã. *Quartum. De
processionib⁹ quas faciunt alique ecclesie colegia
te in exequijs mortuorum data vel ꝓmissa aliqua
pecunia siue quacunqre tẽporali alias non factu
re dicit Archi. post Piſ. ꝛ Ray. qõ si ad huiusmodi
tenentur er officio: aliquid exigere simonia est
s. q. iij. vẽdentes si vero non tenentur ꝛ deficit sum
ptus: tunc non est simonia dummodo non intẽ
dant hoc recipere tanquã precium officij sed vt sti
pendium sumptus. Et consentit sum. ros. ꝛ sup.
*Quintũ. Si statuatur vt processio fiat pro pecu
nia si q̃dẽ statutum sit per ÿba affirmatiua: omni
quicũq; reliquerit collegio. r. habeat processionẽ
ꝛ alias ad eã nõ teneatur nõ est simonia: si vero
sit per verba negatiua: vt nulli fiat processio nisi
reliquerit tantũ simonia est: qz tollit officium pie
tatis ꝛz. qõ processio gratis vel minori precio non
fiat. de iureiuran. sicut primo ꝛ secundo. Concor.
s. Eh. ꝛ Uide. ratio diuersitatis est: quia in primo
casu non est exactio: qz non negatur quin fiat pro
nõ legantibus. ar. de iureiur. sicut. el. s. ꝛ. ſ. in scõo
uñ est species exactionis qz ꝓsupponitur quod
pro minori non fiat. Quantum ad deum tñ põt eẽ
simonia in primo casu quo ad statuentes non in
secundo: ꝛ in secundo non in primo secundum in
tentionem. *Sextum. Si statuat capitulum eccle
sie matricis quod null⁹ de sua parochia vocet ad
funus aliquos religiosos nisi vocet totum capitu
lum habiturum aliquid tẽporale quod tñ voca
re non tenetur: constituto est simoniaca: quia ne
gatiua: ꝛ contra ecclesiasticam libertatem: vt ha
beser dicta. ff. immunitas. ſ. ix. ꝛ in aut. ro. ca
su. l. viij. diffuse.

¶ Duodecimo queritur vtrũ licitum sit aliquid 12
dare pro annexis spiritualibus aũ cedenter aut
consequenter: ꝛ dico multa. *Primum. Uota fa
cra ẽm. 9. Eh. in. iiij. ratione consecrationis

vendẽda nõ sunt: vt. l. ꝓ cõsecrationẽ eoꝝ aliqđ
plus exigat: nã in necessitate ecclesie vẽdi possẽt
ex parte eⁱ⁹ q̃ est in eis spũale. s. materia auri et
argẽti: ꝛ tũc si vẽdant ecclesiastice psone possent
integra vẽdi: si aũt vẽdunt aliis no ad vsuz eccle
sie debent ꝓius frãgi fone ꝑmissa: nec sancta
ab aliis tractenꝫ q̃tu a ministris ecclesie. hec ille.
ꝛ idẽ. r. q. ij. ſ. hoc ius. Si tñ aliq⁹ laic⁹ emeret
calicẽ nõ ad vsum ꝓphanũ: lz vt interdũ faceret
in eo sacrm̃ cõfici reuerẽter. non video quod sit
necesse eũ confringi aut cõflagrari: possent tñ ꝑz
pe. de pa. vasa sacra laicis obligari: ꝛ idẽ dicit eẽ
de reliquis q̃ gratia metalli vendi ꝛ obligari pñt
nõ alr: qz nemo martyres distrahat nemo merek.
C. de sac. san. eccle. l. nemo. *Scõm. De vestibus
sacris cũ eadẽ sit ratio sicut ꝛ de vasis est etiam
idem ius. *Tertiũ. ꝑm. s. Eh. in titu. de terra con
secrata in sepultura est similis rõ sicut ꝛ de ven
ditione sacrorũ vasorũ: qz cemiteriũ consecratuz
vẽdi põt rõne terre in necessitate ecclie sicut et
calix: nõ aũt rõne cõsecrationis vt. s. aliqs ꝓ pe
cunia ibi sepeliat. Abraha aũt nõ peccauit emẽs
speluncã duplicẽ: qz nõ erat cõsecrata in sepultu
rã: vel si erat cõsecrata transiuit possessio eⁱ⁹ in
turisditione cum vniuersitate agri. hec ille cum
multis aliis ad excusandũ Abrahã ꝛ ꝓdenandus
emor. Uñ. s. sepultura. ſ. ij. Quartũ. Jus aũt pri
mogeniture Jacob emẽdo nõ peccauit ꝑm scm̃
Eh. in. iiij. qz debebat sibi ex diuina institutiõe
ideoq; sua exactionẽ intelligit redemisse. *Quin
tũ. ius patronat⁹ ꝑm. s. Eh. in. iiij. ꝓ se vendi nõ po
test nec dari in feudũ licet trãseat cũ villa si ven
datur vel dek in feudũ: vt. ſ. ius patro. ſ. v. ꝛ ad
de ꝑm pañ. in. c. querelã. de simo. ꝙ vendens villã
ꝛ ius patro. ꝙ habet in ea est simoniacus: qz co
pulatiua facit venire copulatũ principal'r ꝛ non
accessorie: secus si dicatur vẽdo villã cũ iure pa
tronatus: sed in cõsciẽtia tu ad intẽtionẽ attẽde.
Adde etiã ꝙ si patron⁹ aliqđ accepit ꝓ presenta
tione est simoniacus ꝑm pan. in. c. veniẽs. el. ſ. de
test. rex. est bonus in ca. preterea qũ inter. de trãſ
actio *Sextũ. Jus peripẽdi decimas ꝑm. s. Eh. in
iiij. cõsequitur spũale officiũ: qz debek ministris
ecclesie nec laici possunt habere ymõi ius ꝙuis
aliqñ ad ꝑs sit eis cõcessus fructꝰ decimarũ ꝓ
pter aliquã ecclesie necessitatẽ: ꝛ tunc hoc modo
quo laicis dari põt ab eis põt redimi ex autorita
te epi: si vna ecclesia emere nõ põt ab alia ius p
cipiendi decimas. Idec ex illo. De quo vide. ſ. de
cima. ſ. x. Et idẽ dic de oblationibus ꝛ obuentio
nibus ꝛ iure percipiẽdi talia. Dicit tñ Host. ꝙ si
laicus decimã restituere nõ vult nisi ꝓpecunia
simonia cõmitteret ex parte sua: lz ecclesia bñ po
test redimere: sed ÿÿ. dicit cõtrariũ. ſz vide. ſ. de
cima. ſ. x. *Septimum. Dãs pecuniam pro admi-

nistratione rerũ ecclesiasticarũ simoniã cõmittit
ꝑm pañ. in. c. cõsulere. eo. ti. ꝛ ibi tex. qõ limita ꝑz
glo. in. c. saluator. ſ. q. iij. qñ talis administratio lz
aliqñ spirituale annexuz als non: qz tpalis iuris
ditio dari posset sub annua pensione: de quo etiã
ſ. sequẽ. par. vij. ꝛ ſ. xiij. particula. iij. 13

¶ Decimotertio qrit spãliter vtrum sit licitum da 1. dt.
re vel accipere pecuniã aliquo mõ ꝓ benefcijs
seu dignitatibus ecclesiasticis ꝛ dico multa. *Pri
mũ. Si electione iã facta maiori parti dek aliqđ
alicui ꝛdicẽti electioni vt quiescat de voluntate
electi etiã turbata simõia est ꝛ resignare tenetur
extra eo. Matthęus. etiã si cõtradictio erat in
iusta ꝑm Inn. de elec. ſignificasti. ꝛ multo fortius
si non erat facta. extra eo. nobis. Et sil'r si añ elec
tionẽ Petri dek pro ea pecunia ab alio eo igno
rante: imo ꝑm vin. ꝛ ho. ꝛ gl. Ray. etiã eo cõtradi
cente est simoniaca etiã si alꝰ erat eligendus ꝑm
Dire. ſ. q. ſ. placuit. ꝛ extra eo. simoniace. ꝛ. c. de re
gularib⁹ ꝛꝛ. c. nobis. nisi hoc fuisset dolose factuz
in dispendium electi ne ex dolo reporterur com
modum. d. c. nobis. ipse tñ Petrus est ꝓprie simo
niacus lz teneaꝫ ꝑm iura ꝓdicta renunciare: se
cus si data esset post electionẽ ipsi cõfirmatori ꝓ
confirmatione vel bñdictione aut cõsecratione
ꝛdicente electo extra eo. sicut tuis. vel ẽt ignorã
te ꝑm Arc. post Pir. qz nihil ei nocet nisi recesse
rit a sua ꝓhibitione ꝛvel nisi postea ꝑsenserit sol
uẽdo pecuniã vel reddẽdo solutã. d. c. sicut. vel ni
si esset consanguineus. ar. ibidẽ. Et sil'r simonia
est si ꝓ cõfirmatione electionis electo ꝑsentẽte
ꝑm pe. de pal. nisi vexatio redimat locũ habet in
iure quesito. Si ergo aliquid alicui detur ne mo
lestetur electio distinguẽdũ est qz si detur ne ipe
diat quin fiat electio iuridica i qua nullũ ius ꝯz
nõ est simonia lz redẽptio vexationis si vero de
tur ne impediat electionẽ de isto vel illa faciẽda
sic est simonia qz datur ꝓ spũali si ꝯo erat iã elec
tus nõ est ius lz redẽptio: qz iã erat ei ius acq̃si
tũ extra eo. dilect⁹. Princeps aũt ꝛ alij recipien
tes pecuniã vt cõsentiant electioni vel promotio
ni ad dignitatẽ ecclesiasticã sunt simoniaci ꝑm
pañ. de hoc. c. ti. ꝛ tenẽtur restituere illi ecclie de
cui⁹ dignitate agebatur: lz nõ eẽt de bonis eccl'ie
vt ptz in. d. c. de hoc. *Scõm. Pro inuestitura ec
clesiarum aliqđ accipere simõia ẽ tex. ẽ i. c. i tñi
eo ti. vbi dicit pañ. nõ tñi ꝓ iuestitura iuris sed
etiã facti. ſ. ꝓ iductione i corꝑalẽ possessionem:
etiam si ibi sit cõsuetudo. Sed ꝑm Archie. post. s.
Eh. ſi in sum. ꝛ in iij⁹ nõ est simonia si ante colla
tionem beneficij vel prebende ex causa iusta sine
conuentione ordinauit episcopus aliquid subtra
hi de prouentibus: sed secus si iteruenat pactio
vt ante vel post recipiat aliquid de dotis fructi
bus ab eo cui beneficiũ confert, ꝛ idẽ Panorm.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in.c.j.vt ec.bñ.t iusta cā est vt deputetur ad vsus laudabilē.ar.c.vl.de verb.sig.t solutio debitorus Pctorū nolle ecclie t nō priuato vt no.gl.in.c.j.de solu. Et addit ſm pañ.in.c.cū clerici.de pac.q simonia est si pmouendus in rectorē ecclie paciscatur de maiori pensione. Addit etiā ſm Anto.de but.q sicut nō ls pecuniā dare immediate p bñficio sic nec pro ei⁹ vacatione vt postea cōferat: q preambulū est t via ad collationē.addit ēt ſm vld.q si ab eo qui sit canonicus: monachus: eps vel hmōi rōne cōsuetudinis obtineat aliquid p exactionē iudicij vel pactū aut violentiā siue ante siue post simonia est nulla cōsuetudine non obstante.extra eo.c.j.t.c.si pro certo qđ intellige q ipse collator spualiū exigit ex consuetudine sine autoritate superioris subtrahēdo spualia: vt.ā.§. ix. Adde etiā q si dek vel pmittatur bñficiū p voce electionis simonia est.c.ti. de hoc t idē esset si daret p electiōe nō impedienda ante acquisitus ius.adde etiā q nō sunt credēdi simoniaci q dāt primos fructꝰ beneficij in curia t soluūt taxam bullarū ceteroꝝ ſm stylū curie q talia nō soluūtur p spualibꝰ sed p sustētatione curie t officialiū t sic tene: q ista de voluntate pape t ecclesie sunt ordinata t est mēs.j.rb.ij.q.vbi.ā.ar.ij.t.iij. in corpore t idē est in curia eorum si aliꝰ nō bñt vnde viuāt decēter sine pōpa: hoc siue taxa fiat ex statuto siue ex cōsuetudine t q si bñt: simonia est tales taxationes facere p dispēsationibus absolutionibꝰ t hmōi.j.q.iij.ex multis.*Tertiū.Si quis alicui ecclesie offerat bona sua vt fiat canonicus t ex illis bonis instituat sibi prebenda est simonia.text.est in.c.tua nos.e.tit.secus si prius liberaliter donasset t postea humiliter peteret admitti in canonicū t retinere ꝓdicta in prebendā: t clerici pure cōsentirēt: q licet coā holbꝰ ſm Inn.si tū ducat principaliter intentione habēdi spualia t illi aliter eū non reciperent simonia est ex vtraq parte t cōcor.Host.t vlde.t extra.e.tua nos. Et adde q sic pſumere ex qđ oīa vel quasi oīa sua donasset. Si aūt quis de suis bonis in aliqua ecclesia prebendā constituit retinendo sibi prātē conferendi illā non est simonia: q pōt retinere sibi iuspatro.perpetuo vl ad tps ited nō valet nisi fiat de pfensu epi t fratrū si ibi sunt aliqui ſz ꝟꝟ. * Quartū. Si dicāt sibi aliqui canonici maiores canonicos emus nepotulos nostros placeat tibi de meo t placebit mihi de tuo: vel si dicit aliquis: nunq̄ me viuente fiet canonicus in ista ecclesia nisi fiat talis ꝓ quo rogaui ſz Ray. mō in vtroq casu simonia est.l.j.q.ij.q ꝓ pio. si vero vnus dicat alteri tu exaudisti fuisti in vna petitiōe ego exaudiri debeo in alia secundum eundem si preces sunt spirituales: de quo infra. §.xvj non est simonia.di.lxiij.q sancta.si vero sunt carnales vel ex pacto quodā facto aut nunc faciendo simonia est si etiā esset cōsuetudo q exaudito vno alter exaudiatur petere posset illā ꝓsuetudinē seruare.arg.lxiij.distinctione: q igit t de cōstitu.cum omnes. *Quintum. Si statuto cauet q nouiter receptꝰ in canonicū vel monachū soluat certū quid simonia est post receptionē illud soluere ſm pano.in c.dilectus.el.ij.eo.ti. q: solutio videtur facta virtute illius taxationis t nō libere. facit ter.d.c.dilectus.t.c.ex multis.j.q.iij.t.c.veniēs.eod.ti.qđ aliqui verū limitāt qñ tale solutū cedit in vtilitatem priuatā aut canonicorū secus si solueretur ꝓ fabrica ecclesie vel alijs ad diuinum cultum pertinētibus ſm ihost.arg.c.cū oēs.de cōsti.t.c. ex parte.q: t laudabilis cōsuetudo seruari ꝑz eo. ti.ad apostolicā.t de prebē. significatum nō debꝫ tū detineri loco pignoris: arg.d.c.significat tū: nisi sit consuetudo: q: hoc casu fit permutatio spualis ad spuale: qđ ls de re.permu.j.ad questiones. Pan.tū in.c.iacobus.eo.ti. ls q sit simonia etiā ꝓ cultu dei si tale onus imponitur recipiendo vel recepto.arg.d.c.ex multis. si aūt imponatur prebende valet in fauorē cultus diuini.arg.d.c.significarū.t.c.vnici.vt ecclie.bene.t.c.si ꝓpter tua debita.de rescrip.lib.vj.quod magis placet.*Secundum. Si consanguineo beneficium confert principaliter propter consanguinitatem collatio non est simoniaca ſm.j.rb.t alios si intendatur bonū tale solum eius cui datur: q: nihil recipitur ab eo si detur alicui hac intentione vt inde suis cōsanguineis prouideatur vel ēt ſm ꝟꝟ. si dek consanguineo vt cōferens magnificetur vel fiat potentior vt exaltetur parentela t hmōi: q: dans respicit rem temporalē.*Septimū. Emere aut vendere ecclesiastica officia simonia est.j.q.j. si quis episcopus t propterea simonia est si quis propter pecuniam ordinetur ꝓcurator rerum ecclesiasticarum aut defensor aut regule subiectus. j.q. iij.t in.c.saluator exponitur procurator id est q̄li bet administrator: vt ꝓpositꝰ siue economus q̄.j. preest rebus canonicorū sit: vt vicedns qui preest rebus xp̄i: nomine aūt confessoris dicit quod intelligitur aduocatꝰ siue syndicus qui preest tantus causis tractandis t iudex epi: in subiecto vero regule intelligitur archipresbyter archidiaconus canonicꝰ monachꝰ t quilibet ecclesiastico mancipatus officio: in quibus omnibus semper committitur simonia ſm Hugo: t Bar.bti.sed Raym. inherens consuetudini probabiliter limitat qñ administratio habet annexum aliquid spirituale: litatis: idē Uld. sed gl. j.q.iij.c.j. limitat quādo administratio vel officiū est annexum spirituali: vel cōsueuit exerceri solum per clericum: t sic est simonia vendere officium nō aūt redditus: vnde Uld.addit quod aduocatus castaldus: et iudex

pōt esse laicus: t cōsequēter nihil habēs spualitatis. Ūū ꝑz eundē Rayn. si quis seruit in hospitali vel in ecclia puta ad pulsandū cāpanas: t hmōi p pecunia: si quidē tali officio sit annexū aliqđ ius spuale: adde vel cōsueuit exerceri p solum clericū simōia est alias nō: ls posset ibi esse turpe lucrum qđ.j.nō est cōsuetū talia emere aut vēdere: secus si est cōsuetus. ix.q.iij.q quest⁹.*Octauū. Qui bñficium ecclīasticum simoniace recipit ſm Archi. post.s.Tho.t Ray.t aliōs renunciare bñficio tenet: t si cōmissa est simōia p ipm vel aliū eo sciente t nō cōtradicēte: tenet de olim fructibꝰ etiam qui pcipi potuissent a diligēti possessore.xiij.q.vj. si res aliena t de rest.spo.grauis q: gñaliter possidēs sine ti. tenet de oī dāno t lucro percepto: pendo.ff.de rei vē.l.si nauis. ls intellige deductis expensis gīa fructuum t fructibus expensis gīa siue in vtilitatem ecclesie factis. Et idem videt de eo qui nescivit pri⁹: sed postq̄ sciuit nō statim renunciauit.ar.extra eo.de simoniace q: tenetur de extātibus postq̄ sciuit nō de cōsumptis bōa fide. C.de rei vē.l.certū. Scōm tū Anto. de butin.c.de regularibꝰ.eo.tit.si talis sit eps nō renūciabit sine licētia papē alij iferiores sine licentia suorum prelatorum: erēpti vero sine licentia pape vel legati.*Nonū. Scōm Ray.etiā gl.eius si quis scit aut credit collatum sibi esse ordinē vel bñficium principaliter propter obsequia seu preces carnales a se vel ab alio interpositas: distinguitur: q: si alias erat dign⁹ resignare nō tenek ls debet penitere de intētiōe corrupta extra eo.mandato si ꝟo erat indign⁹ resignare tenek q: tunc hmōi preces vel obsequia succedunt loco precij.j.q.j. sunt nōnulli t cōcor. Ulde.*Decimum. Dare aliquid prelato ne remoueak a priorātu vel bñficio secundū Rodo.est simōia si necesse vel vtile sit quod quis amoueatur alias non: modo intentio nō sit corrupta: ita tū añ collationem non precedat pactio vl conuentio.j.q.iij.quam pio.

14 ¶ Decimoquarto q̄ritur spāliter q̄d iuris de simonia quo ad fructꝰ bñficiorum locādos aut aliter distribuendos t platoꝝ viceart dico multa.*Primū. Si locatio fiat a clerico vltra tēpus vite locātis nō valet vltra ſm Host.q: clericꝰ in bñficio cōparatur vsufructuario: qui.j.nō est nisi ad vitam. xvj.q.vj.illud dicit tū Inn.qđ si facta sit vltra vitā locātis nocet ecclie t vtiliter successor tenek ad illam de sol.c.j.t.xij.q.ij. hoc ius. secus si facta est nomine ꝓprio t non intendebat ecclesiā oblī. si tū cōductor. vel emptor iā aliqđ solvit ſm Host. tenetur successor habere ratū inquātū pecunia versa est in vtilitatē eccl'ie. Et ls aliqñ rector possit ecclesiā locare vltra tēpus vite nunq̄ tamē pōt canonicus vltra locare prebendā.*Scōm. Fructus bñficij sui clericus ad modicum tempus vendere pōt ne pla.vi.su.c.ſi.ad totū affit tps vite quāuis nō sit honestum non tū est phibitū ita tū quod nihil spuale interueniet in vēditione de rer.permu. ad q̄stiōes. pōt affit gratis curā cōmittere ei cui vendit fructus ita determinat sum.rol.sed oic vt ē.alienatio.§.xv.*Tertium. Nec epi nec Archidiacono nec alij plati pōt cōmittere vices suas sub annuo cēsu. extra ne pla.vi.su.ca.j.ij.t.iij. sed est simōia q: tale ius est spuale: secus si eps simplr t pure alicui committat vices suas tali vicario cōstituens salarium: q: nō est pcessi: sed potⁱ ad hoc tenetur.xij.q.ij.charitatem.t sicut dicit Host. si p cōmissiōe iurisditiōis nō ls recipere multā quantitatē: multo min⁹ ls recipe quotā. i. partem puētuum: sacerdotibꝰ tū quos prelatus vel rector ecclesie cōducit aut ꝗbus locet fructꝰ ecclie pōt ēt curā aiarū cōmittere gratis sine pactiōe interueniēte autoritate epi.de offic.vic.ad hoc imo t sine dicta autoritate imminēte pfectiōe necessaria ad modicū tps. i. vnū vel paucos dies: ls nō oīm. x.q. j.p totū. No.tū ſm Pañ.in.c.ſi.ne pla.vi.su.quod obuentiones ecclie possent locari laico: modo ponat clericū loco sui p recolligendis ne presumptuose accedat ad altare vbi fiunt oblationes.ar.c.j. t.ij.ne cleri.vel mo. * Quartū. Ēū affit prelatus vēdit omnes obuentiones ecclie cōmodum iurisditionis trāsit cū alijs nisi fuerit excepta per se: tū iurisditio vendi nec pōt nec ꝺz ꝑz Host. intellige sine simōia: imo ſm Archi. post gl. sup.c.ij.ne prela. vi. su. est simonia si prelatus vēdat iurisditionē trāsitq̄ tū An. de bu. limitat de tpali habita ab ecclesia q̄ iudicak qđ spuale vel annexū spuali respectu ei⁹ a quo ls dependētia: si aūt iurisdictionem tpalē prelatus haberet in feudum a principe seu dño tpali: si esset simōia vendere illā t si peccatus t sic intelligit qđ de iurisditiōe dicit Inno. t Host. sup.c.j.eo.ti. nec ex Archi. *Quintū. Nō est autem simonia ꝑz Archi. si loco tibi sacerdoti ecclesiam meā t tu operas tuas mihi vt tibi officies: non habiturus ibi alias aliquā iurisdictionē. ar.ij.qō.ij charitatē. sed tū ſm ꝟꝟ. non est ibi ꝓrie locatio. sed ꝓbyter ꝺz gratis officiare t ille gratis facere expensas vel dic quod potius est ibi institutio redditus annui cū onere officiandi. * Sextum. Non est simonia si clericus vel religiosus vendat panē oblatum in altari vel ceram t alia elemosynaliter data t fructus decimarum nec peccatum scōz Archi. in Ro. quia non sunt spualia: panē autē benedictum vēdere est simonia ꝑz Ul. t multuo magis ius percipiendi decimas vt dictum est.

¶ Decimoquinto q̄rit spāliter q̄d iuris de simonia quo ad religionis ingressum: t dico multa. 15.c
* Primū. Si receptio ad habitū q̄ est ōdam pmotio ad gradum spirituale esset diuisa a sustētatiōe recepti sicut olim aliqui religiosi recipiebant ad

Universidad de Deusto
Biblioteca

habitū religiōis in heremo ⁊ tū non erāt obligati alimentare recepti. ſz tm illum docebāt ſicut romanꝰ recepit. b. Judictū ⁊ machabꝰ ouos adolescentes. erāt nūc canonici cleuāt. aliquēs ad dignitatē vel gr̄az canonicat⁹ quē tū non alit: ſtā ꝙſtio nō haberet difficultatē: quia plane eſſet ſimonia ſi ꝙd exigere. ⁊ aut reciperetur ꝓ receptiōe et plane nō eſſet ſi ꝙd acciperet ꝓ victu ſicut nunc licite a religiōſis recipiunt hoſpites. ſz ꝙ nūc iſta regulariter ſunt pauca. ⁊ iura clamāt ꝑ eos qui vere aut ꝓſumptiue aliq̄d exigūt gr̄a receptiōis: aliqui ea exiſtimāt. loq̄ de alimētatiōe. ⁊ canoniſſe ſe in iuris ꝓſumptiōe fundāres implēt ḟternos ⁊ materiā aliq̄s nō vñ reſoluit. * Scōs. Quidā igit vt etiā refert Archi. par. ti. ſ. dicit q̄ ingreſſo monaſterium cōpetit duplex. ſ. ſpūale quo ſz cognitā rē clericatus ⁊ vocē in ca. ⁊ participat bonꝫ ibi facta ⁊ ymōi ⁊ corporale. ſ. quo debetur ei victus et veſtitus a monaſterio: q̄ iura nūc regulariter conſeruntur de facto ſz ꝓ intētionē poſſunt oīnidi. Et dicit iſta opinio q̄ ꝓ ſcho inre ſz pacīſcinon pro primo vbi monaſterium ad victū non ſufficit. Et iſta opinio eſt. s. Th. Nā dicit. ij. ij. vbi. ḡ quod pro ingreſſu monaſterij nō ſz aliq̄d accipe vel exigere quaſi pctū ſi monaſterū ſit tenue nō ſufficiēs ad ſtor ꝑſonas nutriēndas ſz exhibere ingreſſum qui dē gratis ſed acipere aliq̄d ꝓ victu ꝑſone recipiē de ſi ad hoc nō ſufficiant opes monaſterij. Hec er illo. ⁊ intellige q̄ ſz accipere. i. exigere: vñ in. iiij. dicit quod tūc pōt exigi ab eo qui in loco illo vult deo ſeruire nō quaſi pretiū religiōis: ſz vt habeat monaſterium vnde poſſit illi prouidere ſi autem ſine grauamine eccl̄ie pōt recipi ſimoniacum eſt aliquid ꝓ receptione exigere. Hec ille. Et ſic ꝑz ſm eū ſtāte rectitudine intentionis pacīſci pro victu. Et hanc etiā opinionem tenuit Ul. dicens q̄ in caſu tenuitatis poſſent habere intentionem ad tpalia ꝓ ſuſtentatione ⁊ oblatis ſpiritualibꝰ gratis exprimere ac pacīſci de determinata ſumma tēporaliū vbi no. verbū oblatis. quia nō dicit pius exhibitis. Et eandem tenuit Rodo. dicens q̄ q̄ monaſteriū eſt tenue non eſt ſimoniacum etiam pacīſci in talibus expreſſo nomine ⁊ quantitate muneris modo non fiat pro ſpūalibus conferendis. Et idem poſt Ray. dicit quod ſi recipiendus promittat annuatim tantū pro ſua vita non eſt illicitum. Et hanc etiam in effectu tenuit Dire. et aſſcribit eam Lanc. Vinc. Ray. ⁊ hoſti. ſecundum quos dicit q̄ receptores poſſunt hec verba dicere. nos libenter ⁊ gratis recepim⁹ te ad ꝑſortium ſpirituale ſed cum bona noſtra non ſufficiant nobis ⁊ tibi porta tecū vnde poſſis viuere. q̄ ꝝba in effectu ⁊ cōā deo ſonāt q̄ niſi afferas tecū tm̄ vñ viuas: te nō recipim⁹ q̄ eſt pacīſci vt exigere. Et hoc etiā ſequit̄ ſum. aug. poſt ſum. ꝑſ. ꝑtra ſup. ⁊ Ro. ſ. qui volūt q̄ pacīſci ſit ſimōia ſed male. Et ita oportet etiā dicere in cōſciētia ꝓ rationē qua licet ipſa receptio actiua ad religionem vel canonicatum ⁊ ymōi ſit actus ſpiritualis ex parte ſcipij: tū ius alimētorū non eſt aliquid ſpirituale nec annexum ſpūali antecedenter aut conſequēter vt patet ex dictis: vñ ꝓ eo licitū eſt pacīſci et ḟtum ad eccleſias ſi ꝓſpecturas appareat quod quia ꝓpter hoc ⁊ nō ꝓpter aliud ſcz ingreſſum moueatur. Si aūt monaſteriū eſſet opulentū ſm oēs ꝑdictos eſſet ſimōia: ſed intellige ꝓſumptiue ſicut ſemp fecerunt ac faciūt aliq̄ monialeſque de ouithos ſuperbiētes quanto ſunt ditiores volunt dotes maiores de ſtatu religiōſi quaſi de ſtatu mūdani ſponſi iudicantes. Ad capitula aūt que adducuntur in cōtrarium generaliter dico q̄ loquuntur quo ad ꝓſumptiones cōſideratas in foro contentioſo que locum non habēt in cōſcientia vt dictū. ḡ. lex. ḟ. ir. ſpecialiter aūt ad. c. gſſi. eo. ti. vbi ꝺr gſſi ſimōia ſub pauptatis pretextu: dico q̄ ſm Ray. loquit̄ gſi hoc diceb̄ak in fraudē: vel ſm hoſt. q̄ ſpūalia nō offeruntur gratis ſz ſit pactum de temporalibus ad ſpiritualia. i. ad ius ſpirituale. Ad. c. aūt periculoſo de ſta. re. li. vſ. vbi ꝑs Archi. alia opinio quam ipſe ſequitur determinatur dum dicitur diſtrictius inhibemus ne in monaſterio ordinum non mendicantium mulierum decetero aliq̄ recipiantur ſorores niſi quot poterunt de ipſorum monaſteriorum bonis vel prouentibus abſq̄ penuria ſuſtentari: ſi ſecus factū fuerit irritum decernentes. Ad hoc inquā. c. dico quod eſt ꝓ oppoſita ratio iſtius prohibitionis vt patet ibi expreſſe in rex. ⁊ in glo. eſt ne propter inopiā coganꝫ exire clauſuram. ⁊ ſic intētio legis eſt vt habeant vnde viuant. Et re vera ſi intentio ſit pura laudabile eſt exigere a volentibus ingredi victum quando monaſteriū numerū maiorem non poteſt commode ſuſtentare quia oſtataꝫ vel cultus ⁊ ſeruorum ei⁹ numer⁹ augeꝫ. * Tertium. Scōm. s. Th. etiam licitum eſt propter deuotionē quam aliquis oſtendit ad mōaſteriū largas elemoſynas faciendo: facilius in monaſterio recipiatur ſicut etiam licitum eſt econuerſo aliquem ꝓuocare ad deuotionē monaſterij per temporalia beneficia: vt ex hoc inclinetur ad ingreſſum monaſterij: licet non ſit licitum ex pacto aliquid dare vel recipere ꝓ ingreſſu monaſterij: vt habetur. ſ. qō. ſ. quam pio. hec ille qui loquitur de ingreſſu gratia iuris ſpiritualis vt patet ex precedentibus ex capitulo quod allegat̄ liceret tamen accipere ſponte oblata ſine corrupta intentione. ſ. qō. ij. ſicut epiſcopum. * Quartum. Si puella gratis recepta eſt ⁊ monaſterium tenue ⁊ tamen parentes nihil volunt dare ſecundum ſuos ſtien. poſſent moniales agere contra patrem ꝓ

alimētis filie vel ſi eſt mortuꝰ ad partē hēditatis vt in auc. de ſan. epi. nulla. col. ix. q̄z priuari nō ꝓt licētia ꝓ ingreſſum religionis niſi ipſa ſpōre ſuo iuri renunciaſſet. xix. q. iij. c. pe. * Quintū. Circa ingreſſum religionis ⁊ etiā ꝓmotionē ad eccl̄iaſticā dignitatē multa ſunt ſimoniaca ſm doc. que intelligunt vel preſumptiue ḟtū ad fozū cōtentioſum vel in cōſcientia ſi habeat reſpectus nō ad victū ſz ad ipſz ingreſſuz ſiue elevationē ad clericatū ſicut ꝓio ſt nullū fiat pactū ſz tanatū ſit ḟtus debeat dari ſm hoſt. extra eo. ſicut ꝓio certo ſecūdo ſi fiat pactū de ſeruanda conſuetudine extra eo. vemēs. tertio ſi gratis recipiatur ⁊ poſtea cōpellatur ad ſeruandā cōſuetudinē extra eo. Jacobus. quarto ſi quis ſeruit religioſis ꝓpter ꝓmiſſionē ibi factā de receptione ꝑs ȳȳ. vt. ſ. q. ſ. quaz prioꝝ ꝑz ḟ oia ꝑdicta iura loquunt de ipſa recepriōe ſeu ꝓmotiōe nō de victu. ḟnto ſi recipiens exp̄mit cōdōnē ꝺ aliq̄ dādo: ⁊ recipiēd⁹ tacet timens repelli ſz ȳȳ. q: taciturnitas habetur ꝓ conſenſu. de reg. iur. qui tacet. lib. vſ. ſexto cuz timēs nō recipiē dicit abbati ſi vellet⁹ me recipere darē ola bona mea ſm ȳȳ. ⁊ hoc ex parte offerentis etiā ſi nō intuitu ꝓmiſſionis eſt receptur⁹ vt nor. Lanc. extra eo. nobis. ⁊ idē Bert. ⁊ hoſtī. nec pōt ibi manere tenetur tū ad aliud monaſteriū trāſire ſi ſe religiōi obligaſſet ꝑs illos de reꝓtectū. ſi tū talis hoc ſimpl̄r dixiſſet nō intēdēs per tpalia aſſequi religionis ingreſſum ſz exprimere ſuā intētionē. ſ. trāſcūdi cū bonis ſuis ⁊ recipientes ad tpalia ꝑncipaliter nō reſpiciūt: nō vidēt archi. ⁊ bene q̄ō in foro pnle ſit ſimonia. ſeptimo q̄ monachi oāt aliquid abbati vel eꝑo ꝓ ꝓiozatibus ȳdis vel ꝓ habitis nō ꝑdendis ſm ȳȳ. ſi in illis eſt aliq̄d ſpūale ⁊ ly ꝓ dicat appreciationē vel cām proximā ⁊ principalē. imo eſt ſimonia ēt ſi ibi habearur ſola iuriſditio tpalis vt patet ex dictis. §. xiij. parti. iiij. * Octū. Si ꝓmittaꝫ alicui receptio poſt biennū ſi tū interim diſciceric talē arte vel ſtererit in ſcholis ſm ȳȳ. ⁊ vide. nō eſt ſimonia: q: idē ac ſi diceret iuduem⁹ te ſi interim redditeris te idoneū: puras tū archi. eſſe ſimoniā ſi haberek intētio ad lucrū illius artis ſed nō eſt verū q: ad illud lucrū nō ḟt haberi intētio niſi mediāte idoneitate perſone ad quaz haberi pōt intētio aliorum boni religioſi quoties ſimoniā ꝓmitterēt recipēres aliquos q: ſperār eos vtiles religioni. * Septimū. Si quis in ingreſſu alicuꝰ ſocietatis ex ſtatuto ꝓmittit aut iurat ſoluere aliquid annuatim non eſt ſimonia q: nec illa fraternitas eſt religio ſed cōgregatio ad dā faciendū: imo eſt laudabile ſi tale quid ſponatur ꝓ elemoſynis faciēdis vel expēſis quas facit ſūi cōueniūt ad tractādū de ſalute aie ⁊ talis cōfraternitas bona eſt dis. iij. ſi quis deſpicit, iuramentū tū ſm ray. in ymōi nō approbak propter periculū periurij. * Octauū. Si q̄s eſt receptus in religione ſimoniace ſm arc. poſt. ſ. Tho. ⁊ ray. ſi ipſe ſciuit dz expelli ſine ſpe reſtitutiōis ⁊ in locū arctionis regule detrudi eo. ti. q̄ſt. ſimonia: ⁊ nō inuenit arctior: debet mutari in aliud monaſteriū eiuſdē regule ſaltē ad tpo ſi non pōt cōmode fieri. ar. lxxxſ. di. vſ. ⁊ poſtea recipiak de nouo mutato priori loco ⁊ inferiori aſſignato. Si vero ignorauit ſufficit ḟ renunciet loco ⁊ poſtea poterit nouiter recipi mutato priori loco ⁊ extra eo. ex inſinuatione. Et intellige ray. ⁊ vide. ḟ predictus rigor ſeruandus eſt etiā in occultis ſimoniis ⁊ in foro pniali ſz nō cōſtet de crimine per inquiſitionē ⁊ in forma iudicij. ar. d. c. gſſi ḟ de accuſatione vel inquiſitione nihil dicit: ſednō intelligas de occulta. i. mētali ſz q̄ſ ad extra ꝓcedit ꝑ pactionē vel ymōitz alias ſit occultum ſz ray. tū in fauorē religionis poſſet eps eſt talib⁹ diſpēſare in ordine ⁊ in loco ⁊ capitulo vel ꝓelat⁹ cōrūſi nō participauerūt in ſimonia ſecus ſi participauerūt. q: cū ex hoc nō ſunt puniendi nō oſtat ex eodē facto priuilegiū obtineretimo vſ amiſiſſe ptātē recipiendi: ⁊ illi q̄ nō peccauerūt acquiſiuit ſe. ar. de elect. bone. Tales ēt qui ſimoniā cōmiſerunt in ymōi ⁊ qui ſunt participes vt parentes dantes dotes ſunt excōicati ꝑ extrauagantē vrbani quā tū martinus quintus ſm fidedignos vt refert Archi. declarauit nō extēdi ad dotes q̄ monialibus dantur ꝓ ingreſſu monaſterij.

¶ 16 ſcribitur q̄d iuris de ſimonia q̄ non cōmittit data pecunia ſed munere aliquo. ſ. a manu. a lingua ⁊ ab obſeq̄o ⁊ dico multa. * Primū. Pecunia ſumit primo ꝓprie pro numerata ſiue pro nſimta ⁊ ſic nō ꝓpuak iter iſta munera ſed eſt ḟtum q̄ iſta munera mēſurāk i ſe vel in ſuo effectu ſicut ⁊ oia venialia: ⁊ ſcōo ſproprie: ⁊ ſic eſt oē mēſurabile pecunia ꝓprie dicta ⁊ eſt mun⁹ a manu. ⁊ tertio cōiter ad ꝓprie ipropie vtrūq; ꝓprehēdendo ⁊ ſic ponitur in diffinitiōe ſimonie. * Scōm igit mun⁹ a manu ſm arch. eſt cōis res mobilis aut immobil̄ poſſeſſa vt ēt colligit. i. q. iij. c. totum. Inducit aūt ſimonia ſi ꝓ eo oek vel accipiak ſpirituale vt ꝑz ex diffinitiōe ſimonie declarata et hoc cōā deo q̄ videt intētionē ḟtūq; ſit modica ſm. ſ. th. ⁊ Dur. in. iij. ⁊. }. q. ſ. duces al. iudices nō aūt ḟtū ad eccleſiam q̄ iudicat ḟtum ad exteriora. niſi min⁹ ſit magnū q: vt dicit. ſ. tho. vbi ſ. nō eſt ꝓbabile q̄ animꝰ iudicis ſpūalis flectak ad aliq̄d faciendū ꝓ munere paruo vñ in paruis muneribꝰ iudici datio nō iudicat ſimoniā cōmitti. vñ ſm poſt. eucenia ſimoniā nō inducit niſi ex rēdank ad ḟtitatē muneri. Et ſm Ray. ſi dubitatur an quis mēte corrupta munera dederit: rātē dēda ſūt tria ſcipue: ſ. litas. ſ. oāris ⁊ accipientis

Universidad de Deusto
Biblioteca

ḡtitas dati. ꝛ tpo donationis ſm hec preſumitur ꝓ vel contra: ertra eo. Et ſi cōnes intelige in foro cōtentioſo: qz in pniali attendenda eſt intētio ꝛ ſm eā iudicak ēr ſi oēs ꝓſumptiones eſſent in ꝺrium ſꝫ Arch.* Tertiū. Munus aſir a lingua ſꝫ ſ. Ez in. xxij. ꝛ in. xiiij. eſt duplex. ſ. cōſiſtens in actu lingue vt laus pertinens ad humanū fauoꝛē qui ſub precio cadit ꝛ ex actu lingue inutiū ſumēs ſicut cū quis ex hoc ḡ precib⁹ alicui⁹ ſatisfacit fauoꝛē expectat. vñ etiā munus a lingua dicuntur preces ex quib⁹ acquiritur fauoꝛ human⁹ vel ēr quib⁹ euitak periculū: vt qñ ſunt armate cum carere malo ſit ḡdā bonū. v. ethy. ꝛ ſic hoc munus ſꝫ mentē ei⁹ totū mediate vel immediate cōſiſtit in fauoꝛe humano ꝛ dare ꝓpter ꝑces hic eſt dare ꝓpter fauoꝛē ſperatum a precante. Inducit aūt ſimoniā hoc munus ſine ꝺubio vt dicit ſi pꝛopter hoc deb ſpūale: qz ordinak ad vtilitatē tēporalē mēſurabilē pecuniar: vñ ſi ꝺans pricipaliter ad hoc intēdit eſt ſimonia: qꝫ fallit ināt ḡ ꝑces ꝓ indigno eraudit: vñ cū eo ſic diſtinguit doct. circa preces. Si eſſi quis preces porrigit ꝓ ſe ad obtinēda ſacramēta ꝛ ſpūalia alia a beneficijs nō reperik prohibitū ſi ḡs ſit ꝺignus. excepto religioſo qui nō ꝺz velle ꝛ ad ordines precipue promoueri nō ꝺz niſi de voluntate ꝑlati. de tēp. ord. ad aures. Si ẏo porrigit ꝓ ſe obtinēdo bñficio vel eccleſia aut ꝺignitate habente curā aīarū ſimonia eſt ſm Ihu. Ray. Hoſt. ꝺir. ꝛ. ſ. tho. ēt ſi alias eſſet ꝺignus: qz ſe ingerendo ꝓſumptuoſus ꝛ ambitioſus vī ꝛ ꝑñr indignus qz ſm. ſ. tho. in quodl. ſine grā dei quā null⁹ ſcit ſe habere nō pōt ḡs exercere curā aīarū ꝺigneteū peccer mortaliter indigne faciēdo ea q̄ pertinēt ad curā. vide. ḡ. eps. ḡ. iij. et multomagis eſt ſimonia ſi al's eſt indignus: puta qz illiteratus vel notoꝛius fornicatoꝛ: ſꝫ ſi porrigit ꝓ ſe ad obtinendū bñficiū ſimpler nō eſt ſimonia nec peccat ſi eget ꝛ nō eſt indignus ꝑpter aliqꝺ impedimentū ſm ray. s. Tho. ꝛ alios de preben. c. ij. ſꝫ ſi nō eget peccat ſꝫ ray. ſ. q. ij. clericos. ꝛ multomagis ſi eſſet iudignus: imo tunc videk ſimonia. Quiꝺā tñ vt gl. Ray. ꝛ vlde. hāc opinionē dicūt eſſe ꝺurā: qz pmotus ad ſacros ordines cū hmōi pmotio titulō eccleſiaſticū requirat: ꝑt ſi eſt ꝺignus ſine pcō petere beneficij eccleſiaſti cum etiā ſi abunder in tēporalibus cū nemo cogatur ſuis ſtipēdijs militare: exēplo Eſaie dicentis. c. vj. ecce ego mitto me. pro quo ēr facit tollerantia papetalias fere totus mundus eſſet in ſtatu dānatiōis ꝛ hāc opinionē ſum. ro. ſequit: aſcribit paſi. in. c. tua nos. e. ri. ſꝫ hec opinio ḡtum ad illud verbū etiā ſi abūdet tēporalibus euertitur per iura vt de reſcrip. ad aures. ꝛ. ſ. q. ij. clericos. ꝛ. c. paſtor. ꝛ. xij. q. ſ. illud aūt nec reſponſio glo. Ray. ꝛ vlde, dicētis ꝙ iura illa loquunk in ſtatu eccleſie ꝓmitiue qñ reditus erāt tenues ꝛ diſtribuebak de facultatib⁹ eccleſie prout cuiq; opus erat valet: qz hieronymus qui loquik in. ꝺ. clericos nō fuit in eccleſia primitiua: ꝛ multo minus ꝓſper qui loquitur in. ꝺ. c. paſtor. ꝛ qō ꝺz de ſtipendijs ꝛ ꝺico ꝙ ſi talis ſeruit populo ab eo ſtipendia ꝺz habere ſi nō ſeruit nō ꝺz habere ſtipendiū niſi a deo a quo habet tēporalia quib⁹ abundat ꝛ habebit eterna ꝛ ſi tēporalia non ḥz pōt ab eccleſia vel eꝑo petere ſuſtētationē in genere vel beneficium ſimplex in ſpē. Et ideo ſum. Aug. magis limitās ꝺictā opinionē ꝺicit eā eſſe verā ſi ſit indigens mō ſit ꝺignus: ꝛ nō intēdat preeſſe ſed prodeſſe. Sed cōtra hoc vī qz rō. ſ. Eꝛo. quo ad curā aīarū non ſoluik ab his nec eſt ſolubilis ea quā ponit in ſecūdo quodl. ar. x. qz. ſ. talis eſt preſumptuoſus vel ſuperbus ſi oſbus quibus vult preſici ſi credit meliorē: aut inſtuſtus ſi hoc non creditꝛ ꝛ fundatur in ſcriptura. Hebr. v. nemo aſſumit ſibi honorē: ſed qui vocatur a deo tanquas aaron. Que aūt alij adduxit in contrarium non cōcludunt nec hñt apparentiā: qz hec opinio nō eſt ꝺura humilibus ꝛ parcis ꝛ amatoꝛibus ſapiē tie: vt. s. Eꝛ. qui renūciauit bullis archie. Neapolitani cū reditib⁹ ſ. Petri de ara. ꝑpter humilitatē: parcitatē ꝛ quietē religiōis: ſed ambitioſis et deliciojis ꝛ nō hñtibus inferiores virtutum delectationes nec promotio ad ordines requirit tantus cuꝰ cura: nec tolerātia pape excuſat in his q̄ ſunt prohibita: qz mala nec inconuenit maiorem partē clerici beneficiati eſſe in malo ſtatu ſi vacat ambitioni pompis ꝛ laſciuijs. nec exēplū eſſi. eſt ad ꝓpoſitū: qz ſm ſanctos viderat ſe purgatū ab angelo: nō obtulit ſe ꝑlatōi ſed predicationi tadde qō cū audiuit deū ꝺicentē quē mittā et quis ibit nobis intellexit ſe a deo ꝺulciter inuitari ad officium: ad quod ſe obtulit. Si vero porrigit quis preces ꝓ alio ꝺiſtinguitur an ſint ſpirituales an carnales id eſt fundare in parētela aut amicitia: ꝛ an ſint pro ꝺigno vel ꝺigno ſed ꝺiſtinctio prima non eſt neceſſaria: qz ceteris paribus non eſt peccatū cōſanguinibus prouidere ſecundum Ꝺir. de coha. cle. ꝛ mu. c. j. vnde ſimpliciter ꝺicit. s. Tho. quod preces pro alio ſi ſit ꝺignus factum eſt ſimoniacum: ſi vero ſit ꝺignus ipſum factum eſt ſimoniacum licet poſſit inquit eſſe ſimonia in intentione ſi: non attendatur ad ꝺignitatem perſone ſed ad humanum fauoꝛem ꝛ intendit quod non eſt ſimonia quo ad eccleſiam licet eſſe poſſit quo ad deum ſed quando preces ſunt ꝓ ꝺigno ſatis apparet vt ꝺicit in quarto quod nihil aliud moueat ad ꝺandum niſi fauoꝛ aut periculū vitandi. Adde vero circa hoc munꝰ quod aliqñ eſt ſimonia ex parte exaudientis tantū vt qō is qui precatur non intendit ḥbere aliquem fauoꝛem exaudienti: vnde ꝺicit Ꝺir. ꝙ porrigens ꝑces etiā ꝓ indigno nō eſt ſimoniacus niſi intendat obligari collatoꝛi ex precibus. vel cū per exaudītionē exonerare ab aliquo ſeruitio ei facto vel faciēdo cū remittere ſit ꝺare. ſ. q. ſ. ſi qui ſunt. aliqñ vero eſt tñ ex parte precātis: vt qñ rogat ꝓ indigno intēdēs tñ cōſequi ſpūale ꝓpter ipas ꝑces: vñ ſm Ꝺir. ꝑlatus in ꝓmotione ſolū deuꝫ attēdit ḥz ſit ſimoniac⁹ qui male rogat: extra eo. tua. nō tñ ꝑlat⁹ niſi ſequutus ꝑces ꝓpter eas dederit vt colligik a cōꝛario ſenſu. de eta. ꝛ qualitua. Adde ſm Paſi. in. c. tua nos. eo. ti. ꝙ humiles preces emiſſe a ꝺigno. ſ. ꝓ ſe nō inducit ſimoniā nec petīt vt ptꝫ ex. ꝺ. c. tua: ꝛ. c. latoꝛē. Qꝫ eſt verū ſolum in paupere ꝛ in beneficio ſimplici aut in genere petito. Dicit etiā ibidē ꝙ ꝺonās aliquid prelatis ꝛ rogās pro aliquo bñficio modo non ducatur principali intētione: vt ꝓ talia exenia ꝛ preces aſſequatur: ḡtuis ſecūdario habeat talē ſpem extra oēm noxam iudicak. qz iuſte iſta poſſunt fieri ſine ſpe primalia. vt ꝺicit Inn. ꝛ Hoſt. ꝛ facit c. qō ꝓderit. lxſ. diſt. ꝛ. j. q. ſ. ſunt nonnulli. ꝛ. c. tuā. ē eta. ꝛ qual. qō ꝺictū limita vt ꝑcedēs ḥz vtrūq; indiſtincte ſequak ſum. ang. imo ꝛ ro. etiā ſi petēs abſidet de quo pricula prioꝛe. Adde etiā ꝙ idē eſt porrigere ꝑces collatoꝛi beneficij ꝛ alteri vt intercedat apud collatoꝛē: qz ꝙ ꝓ aliū facit ꝛc. de reſtu. iur. lib. vj.* Quartū. Munus ab obſequio vt colligit a. ſ. Eꝛo. in. iij. eſt actus corporaliter exercitus in bonū alicuī⁹. ad qō ſm Archi. reducitur ſi quis aduletur: ḥz talis nō teneak renuncia re bñficio ſic ḡſito ſm Ber. Inno. ꝛ hoſt. quos ſequitur ſum. ro. contra ang. de quo. ḡ. adulatio. ḡ. iij. Inducit aūt hoc munꝰ ſimoniam ſm. s. Eꝛ. in iij. qz eſt cōmodū tpale ab alio expectabile ꝛ nummate appꝛeciabile. diſtinguitur aūt ſic ſm. ſ. Tho. ꝛ alios. Si eſſi obſequiū ſit inhoneſtū vt qz ſeruit quis prelato in vſuris aut mercantijs aut lenocinijs: vel ſi ſit ad carnalia deputatū vt ad vtilitatē cōſanguineoꝝ vel ſui patrimonij: ſimonia eſt ſeruire pro beneficio vel ſpūali quocunq; aut hec pro tali ſeruitio conferre. ſ. q. iij. ſaluator ſm. s. Tho. Dur. ꝛ Rich. Si ẏo inḋt. ij. ij. ſit honeſtum ad ſpūalia ordinatū: puta ad vtilitatē eccleſie vel miniſtroꝝ eius auriliū: ex ipſa deuotione obſequij redditur ꝺignus eccleſiaſtico beneficio ſicut ꝛ propter alia bona opa: vnde non intelligitur eſſe minus ab obſequio. ꝛ addit in quarto ꝙ ſi pactio nō interueniꝛe pōt abſq; ſimonia prelatus ꝺare illi beneficiū vt non habeak oculus ad bñficiū principaliter: ſed ad ꝺignitatē pſone ꝛ ſic ꝺicit Grego. in regi. ꝙ eccleſiaſticis vtilitatibus deſeruiēres eccłiaſtica ꝺignū eſt remuneratione gaudere. Hec. s. tho. ꝛ intelligit ſi al's ſit ꝺoneus, ꝛ idem Dur. ꝛ Ricar. ſubdens ꝙ ſi clericus

ſit ſeruiat ſine pacto ḡdā: ſed principaliter intentione conſequēdi beneficiū cōmittit ſimoniā mētalē: ſꝫ nō eā q̄ obligat ad reſignationē qō probatur a ſimili per illud qō habeſ in. c. mādato. eod. ti. ꝛ gl. ibi; etiā ſi intētione ſecundaria intendat beneficiū per ſeruitiū: imo ſm Hoſt. etiā ſi intentione principali nō ceſſet pactio: qō verū eſt. primo ḡtum ad eccleſiā ꝛ iudicialē ꝓſumptionē ex ſcō ēr in cōſcia qñ eſt intrētio ad beneficium incertū in gñe ꝛ nō ad certū ſm ḋo. an. inter que eſt ḋiuerſitas ḥz pañ. ḋicat ſe eā nō videre: qz beneficiū icertū idē eſt ꝙ remuneratio hoc loco qnā ḥz principal'r intēdere. ḥz nō iſtā q̄ eſt per beneficiū eccleſiaſticū nī ſecūdario. Si ẏo obſequiū ſit oio ſpūale vt celebrare miſſam: ſi quidē eſſet impoſitum alicui bñficio ꝑꝫ ẏẏ. indubitāter ex pacto ꝑt conferri beneficiū: ita ꝙ is cui confertur promittat tale obſequiū: puta celebrando talem vel talem miſſam. de' preben. ſignificatum. ꝛ ſi'r ſm ḥo. ſi eſſet ei annexum onus docendi pōt fieri pactio ſeu exactio promiſſionis de tali obſequio exhibēdo. Et cū vacat pōt ei tale onus annecti. hoc tñ nō eſt ꝑprie pactū. ſed ex parte inſtituētis reddi tū fuit ꝺonatiōe ex cā vel ſub modo inter viuos aut cā mortis: ex parte vero eius cui confert eſt acceptatio rei cū onere adimplēdi cās ſiue onus.

Si vero ſeruitium ſit partim ſpirituale partim tēporale: vt ſi eꝑo recipit clericum ad ſeruitium ſpūale ꝛ tēporale ſibi preſtandū cū pmiſſione qō annuatim ſoluer ſibi certū ſalarium donec prouiderit de beneficio: ſm Hoſt. hoc licet mō ſpecial'r non ſe obligaverit ad ſeruitium tpale preſtandū nec cōmittitur ſimonia poſt modū remittendo ſalarium oſi beneficij conferꝫ ꝛ qz ſalarium erat ſub conditione: ꝛ facta collatione beneficij expirat condīcio. inſti. de verb. obli. ꝺ. ois. ſecus ſi pro miſſio ſalarij fuiſſet pura ꝛ perpetua. arg. c. veniens. eo. ti. qō quidē Paſi. in. c. cū eſſet. eo. ti. credit verſi qñ prelatus nō inducik principaliter ꝑpter ſeruitium ſed qz ille meretur. al'r ſi eā finaliꝫ ſit ſeruitium nō ḥz. ar. c. graue. de preben. ſecus ſi ſit cauſa impulſiua vel ḋic ꝙ hoc eſt verum eo modo quo conducuntur ſacerdotes. ſ. epiſcopo inſtituente annuū reditū cū onere ꝛ intentione ſpūalis ſeruitij principaliter ꝛ tēporalis ſecundario. Adde aūt ſm ẋẏ. non eſſe ſimoniā ſi duo ſacerdotes conducunt inuicē ex eā ꝙ vnus ḋicat miſſam que alterum tangit: ꝛ econtrario quando nullus preciſum vel temporalis merces interuenit. Adde ſm Richar. licitum non eſſe quod duo adulti paciſcantur de ſeinuicem baptizando: qz in talibus oīs pactio ꝛ conuentio ceſſare ꝺz extra eod. tua. ꝛ dare aliqḋ ex pacto pro ſacramento ḡtuis ſpūale eſt illicitū. licet non eo modo quo temporale: qz res a non ꝺño emit: ꝛ eſt ꝺ rōnem gr̄e

Dicens autē orabo pro vobis.rogo oretis pro me non est reprehensibile.quia non est hic emptio sicut nec pactio. Adde etiam ſm eundem qō is eps fecerit pactum pro beneficio bādo.si postea oblitus talis pacti pure confert non est simoniacus quo ad ecclesiam:nec etiam recipietis si pactum
17.q ignorabat vnde restituare non tenetur.

¶ Decimoseptimo queritur vtrū aliquo modo liceat pacisci de tēporalibus ad spiritualia vel ecōtrario? dico qō sic. dupliciter quantum occurrit.* Primo cum annectit onus rei tēporali tradite:qz in traditiōe rei sue quilibet pōt qō sibi placuerit apponere pactū.ō pdi.appo.verum. Unde pōt dari terra cū pacto vt in ea cōstruat ecclesia ⁊ reseruato censu aliquo.de resti.spo.olim.vnde etiā pōt dari licentia construendi ipsam ecclesiaz subcerto pacto.vt in.c.quanto.de censi.⁊ in.c.ex insinuatione.eo.titu.sicut.⁊ in.c.significatum.de prebē.vbi datur prebenda cū pacto quotidie celebrandi in tali ecclia.in predictis tū non est pactū propie.vt existimauit sum.ange.qz oppositū dicit.s.Ego.vt.§.vlt.parti.ar.⁊ pt̄s per Pan.in.ca. olim.el.ſ;de resti.spo.sed est donatio sub modo vl causa ⁊ acceptatio donationis.* Secūdo quādo aliquid exigitur iure pmittente:qz exprimere qō eis pmittit non inducit simoniā.vt no. Pan.in.d. c.olim.⁊ sic lz cōsecranti aut visitāti.lz talis act⁹ sit spūalis ex pte principis exigere procurationē. extra eo.cum sit romana.de censi.cum apostol⁹. de prescri.cum ex officij.⁊.q.iij.relati. Quod nō est sic intelligēdum quasi ius humanū possit dispēsare in simonia ted in psumptiōe simonie sicut vbi quis facit licite actum.puta predicat cū intētione principali ad tēporalia vt ad sustentamentum.si fiat pactū psumit simonia q̄ non psumere tur iure cōcedēte. Ex hoc autē dico qō lz exigere iure permittente.sum.Angel.reprobat dictum.s. rho.in.iij.per ro.⁊ supple.acceptatū.qō est simonia dare spūale ad obtinendum debitū temporale qō suum est:licet in hoc fallatur.qz lz ius pmittat exactionem.ppij debiti nō tñ pmittit ei⁹ emptionē per spūale datum imo si ius hoc concederet concessio esset cōtra ius diuinū ⁊ nonvaleret qz nunq̄ pōt p̄cedere ius humanū qō tpale ematur p spūale aut ecōtrario:sed pōt dispēsare sup presumptione vt dictū est:⁊ sup penis ⁊ sup qui
18.q bus dā:forte sola humano iure simoniacis.

¶ Decimooctauo querit qd iuris de mediatoribus in simonia:et dico qō si necp̄ ministrans necp̄ accipiens spūale aliqd recipit vel dat aut pacisci tur sed ipsis ignorantib⁹ amic⁹ accipiētio spūale dat aliqd ex pacto cōsiliarto ministrantis.lz illi nō sint simoniaci ex quo nihil sciuerunt:tñ simoniaci sunt.ſ.q.ſ.statuim⁹.⁊ capitu.si q̄ a simoniacis:de quo dic vt.§.xiij.pti.ſ. Et quo ad penam et dispensationē idē est de mediatoribus ⁊ b alijs per regulā accessorij de regu.iur.lib.vj.

19 ¶ Decimonono queritur quotuplex sit pena simoniacorum:⁊ dico quod multiplex.* Prima est i.pe. suspensio ab exequutione ordinis ⁊ beneficiorum administratione.de qua.ſ.suspensio.§.vj.* Secunda est depositio et infamia:⁊ hec dz imponi si in iudicio cōstiterit.xv.q.iij.sane.⁊ de accu.inquisitiōis.* Tertia est excommunicatio papalis per extrauagantem martini in cōsilio constantien si que incipit sacro.qua ordinati simoniace ab ere quutione suorum ordinum sunt suspēsi ⁊ electiones postulationes confirmationes ⁊ queuis promotiones ecclesiarum monasteriorum dignitatus personatuum.officiorum.⁊ beneficiorum.sunt ipso iure nulle.⁊ dās ac accipiēs ipso facto sententiaz excommunicationis incurrit.etiam si pontificali aut cardinalatus prefulgeat dignitate:et per aliam extrauagantem eiusdem factam mantue anno.ij.sui pontificatus.que incipit damnabilis qua cōfirmātur omnes censure a quibuscunque summis pontificibus late contra simoniacos.et incurrit eas ipso facto etiam occultus vbicunq̄ simoniam commiserit.⁊ quacunq̄ ecclesia etiam episcopatus ⁊ cardinalatus.aut temporali ꝑfulgeat dignitate absolutionē pape reseruās nisi in mortis articulo:non obstante quocunq̄ indulto vel facultate absoluendi concessa vel concedenda a sede apostolica.nisi specialiter autoritatem contineat absoluendi a peccato simonie:et idem ange.in extrauagan.que incipit cum detestabile data apud.s.Crisogonum sui ponti.anno.iiij.et idem paulus.ſ.in processu cene domini de simoniacis in ordine vel beneficio reseruans absolutionez vt.§.et idem fixtus quartus.siue in curia romana siue extra. Et sic concludē qō omnes simoniaci in ordine vel beneficio rome vel alibi occulti vel publici sunt excommunicati a solo papa absoluēdi nisi in mortis articulo.sec⁹ de alijs simoniacis.non obstante.c.reperiuntur.⁊.ca.quicunq̄.⁊.c.placuit.ſ.q.ſ.que sub anathemate prohibent.quia loquuntur de omni simonia solum in ordine ⁊ bñficio.⁊ sic de alijs iuribus.* Quarta pena est cōmunis eis ⁊ non reuelantibus eos: quia per.d.extrauagan.martī.et.Euge.dānabile precipitur sub pena excommunicationis late sentētie omnibus cuiuscunq̄ dignitatis aut status q̄ sciunt aliquos cōmisisse simoniam vel procurasse aut fuisse mediatores.quod si sūt ꝑsentes i romana curia teneanť revelare pape vl sedis apl̄ce camerario.aut cui ipe dixerit committēdū in vniuersi vel quorum testium presentia.quaz citius possunt per se vel p alios nec possunt absolui do nec revelauerint:quod intellige si scīt veraciter ⁊ commode possunt revelare. Credo tamē quod

hodie ista pena non ligetq̄ est abrogata per non vsum:maxie qz iste nō vsus est prescript⁹ iam spacio.xl.annoz ⁊ ampli⁹:⁊ ligauit solū existentes i curia si ligauit vide.ſ.excōicatio.vij.excōicatiōe xliij. Sed necp̄ iste necp̄ alie pene ſm aſtē.ligant simoniacos mētales;adde etiā qō nō ligāt simonia cum quēcunq̄ si interueniat autoritas pape dispensantis:q̄ interuenire vł ſm Joā.de lig.in.c.ſ. eo.ti.eoipso qō ex certa scia scit ⁊ toleratiō timi ta quādo simonia cōmittit cū ipso papa:vt qz ab eo vł būficiū eo sciēte:⁊ cōsentiente:qz tunc scia principis hoc viciū purgat quantum ad penam ⁊ quantū ad simoniā iure positiuo si que sunt etiaz quātū ad culpā secus si cū alijs curialibus quia nisi aliud appareat ex sola tolerantia non presumitur dispensatio quia forte timet opponere se
20 torrenti vnde habent ibi locus pene predicte.ar. cōtra q̄ne dicta sunt supra dispensatio.§.xiij.

¶ Vigesimo querit quid iuris de simonia quan tū ad restōnē:⁊ dico multa ꝑter ea q̄.ſ.§.xij.pti. viij.dicta sunt de fructibus beneficij habiti per simoniā.* Primum. Simonia cōuētionalis ſm oēs obligat ad restituendum acceptum:sed simonia mētalis tñ.q.ſ.ex sola ire tiōe ⁊ voluntate ꝓmittit sine pactione:sola pnia abolet nec obligat ad restitutionē acceptorū.eo.ti.mandato.qō lz quidaz quos sequit Inn.⁊ lho.⁊ sum.ange.dicant verum esse in simonia que est de iure positiuo:tñ melio⁹ alij quos sequit Jo.an.⁊ pan.tenēt ꝺ distincte nō esse necessariā restōnē.p.d.c.mandato.qō nō loquit de simonia q̄ est de iure positiuo vt putauit dicta sum.ang.sed de ea q̄ est de iure diuino.ſ.circa receptionē ad religionē que est act⁹ spūalis ex pte p̄ncipij:secus in vsura mētali in q̄ sola intētio obligat ad restōnē:vt no.gl.in.d.c.mandato.⁊ facit.c.consuluit.de vsur.⁊ est cōis doctrina. Ratio diuersimode assignať a doct.in.d.ca.mandato.et non plene satisfaciūt vnde dicit sum.ang.q̄ sunt ineficaces ⁊ dicit solum ita esse quia ius hoc declarauit quod non bene dicitur:quia iura non declarant sine ratione cum subalternentur philosophie morali vnde dico quod ea que restituenda sunt ratione simonie non sunt restituenda necessario vigore naturalis aut diuini iuris:sed de cōsilio solum:quia si dans non dedit turpiter dedit voluntarie et libere:et sic iam non debētur sibi;⁊ similiter si dedit turpiter vnde non habent nec habuerunt ex quo data sunt dominium certum ⁊ sic non sunt necessario restituenda iuxta dicta ſ. restitutio.vij.§.q.ſ.si qua autez obligatio ad restituendum est:ex lege humana est que de interioribus non disponit:vel est ex indispositione habentis:qui per penitentiam potest se disponere sec⁹ in vsurio.* Secundum. Pecunia quomodo cūque simoniace accepta scilicet simonia exteriori ſm doc.retineri non pōt sed necp̄ reddi dz ei qui dedit:qz turpiter dedit.sed ſm Ber.illi ecclie dari dz in cuius cōtumeliā data est:extra eo.de hoc ar.xvij.qō.iiij.si quis in atrio.⁊ hoc si ꝓmode pōt alioqn ſm Archi.erit pauperū.ar.cōtra que dicta sunt.§.potēsia per totū. Tū si est accepta ab ordinato ad mille titulū dabit ecclesie cathedrali.si ab ordinato ad titulum alicui⁹ ecclie vł beneficij illi applicabit scdz xx.⁊ vl.⁊ si est accepta ꝓ ecclia vel beneficio illi applicabit nisi ecclesia fuisset i culpa.puta si totū collegiū consensit simonie:qz tūc dz erogari pauperibus ne ecclesia de malo reportet lucrū:posset tamē ex misericordia reddi illi q̄ dedit scōm Ray.si trāsiret ad religionē vt cū ea trāsiret vel etiā si esset pauper ⁊ nō sufficeret suo vel etiā si dedisset ex ignorantia ſm hosti.et idē de pecunia accepta pro alijs spūalib⁹ dicēdū est:vt.ſ.de ecclie in q̄ simonia cōmissa est:ita tñ q̄ qui dedit cōmodū nō reportet.* Tertium:Si aūt pro ingressu monasterij vł ecclie sit accepta si loquamur de ecclia seculari secūdū Pan.in.c.de hoc eo.tit.si is qui dedit nō dz vł viuat restituere ei.ar.c.veniēs.eo.ti.si autem dz vnde viuat.tūc si oēs de ecclia deliquerunt dz dari ecclie ⁊ criminosi expelli:⁊ si nō expellant dz dari fisco pape ſz hosti.qui distribuat in pias cās:qz turpia lucra a fisco extorquent.l.hic⁹.in.q.ff.de iur.fis.si ꝺo non oēs deliquerunt sed sol⁹ plat⁹ vel pticulario tūc dabit ecclesie in cui⁹ ignominiā erit datū. Si vero loquamur de ecclesia regulari:si oēs deliquerunt oakei qui dedit vt intret scōm monasteriuz. vt dicto.c.veniēs.cum nō possit stare in primo vt in.ca.qm̄.eo.ti.si vero sol⁹ plat⁹ aut pticulares deliquerūt ⁊ nō capł'm:tunc si est professus scōm monasterium ad quod transit habebit vsumfructum illorum bonorum ⁊ eo mortuo reuertentur libere ad primū monasterium ⁊ sic intellige glos. in.d.cap.de hoc.⁊ concor.host.et do.ant.sed limitat archi.in his que vsu non consumuntur vel distrahunt vt sunt possessiones. Si autem cū eo dispensetur quod remaneat in eodem monasterio putat arch.posse dispensari quod illa pecunia remaneat monasterio.* Quartū. Si pecunia simoniaca ex pacto sit data pape scōm Panor.in.c.ſ.e. tit.nihilominus talis non poterit retinere beneficium acceptum etiam in casu in quo papa non committeret simoniā:sicut in simili disputat Jo. an.in regu.cuilicet de regu.iur.lib.vj.in mercu. de ludēte cū epō ad azarum statuto eiusdem epi excōicante ludentes:qz lz epūs nō ligetur statuto illo ligat tamē secum ludens:⁊ idem in ppōsito vt disputat Panor.in.c.extirpāde.de ꝓbē.sed ꝺ ium dixi supra.§.xix.ad fi.⁊ est verius. Nec obstat similitudo de epō:quia ipse non potest ſm aliquos facere qō stante statuto suo contraueniens non

Universidad de Deusto
Biblioteca

ligetur qđ tamen potest papa vel dico quod ludẽ do cum aliquo dispensat presumptiue vt ille impune ludat cum eo sicut papa conferendo beneficium simoniace dispensat in pena simonie.

SImplicitas ſm Pañ. in. c. dilecti. de iudi. est duplex vna. s. discretiõi ꝓria reprobata xxxix. dist. c. petr⁹ diacon⁹. z. xxv. qõ. j. si cupis. z alia ꝓria dolositati amplectenda de q̃ in euãgelio: estote simplices z in. c. veritatis. de iureiu. z inſti. de legi. agna. suc. §. qđ ad feminas. vbi dr q̃ simplicitatem amicam legibus amplexantes.

¶ De simulatione z ypocrisi fictiõe z astutia.

SImulatio ex hoc vt dicta quod vnum aliud significat vel representat quasi ei simile sicut si dicamus aurichalcus simulare aurum verũ: vnde simulatio generaliter z large sumpta est idem quod assumptio actus vel rei alicuius ad aliud representandum: z sic etiam vt dicit. s. Tho. ij. ij. q. iij. art⁹. ad secundum. simulatio large est fictio. Que quidẽ fictio fcõm btm Hie. a compositione actuum vel operũ dicta est: eo mõ quo luti cõpositores figulorũ ꝓpositores vocam⁹ z significat ꝓpositionem exteriorũ actuũ vel rerũ ad aliqđ falsuz aut ẽt verum significãdũ: sicut dr fingere sanctos tibias claudicãdo dũ claudicationẽ ordinat ad significãdum se debilẽ qđ est falsuz z filr dum eã ordinat ad representandũ iceſſuz alteri⁹ qui vere est claudus. Proprie aũt simulatio semp est ad significanduz qđ non est: qđ bñ. s. Tho. ibi. ar. j. ostendit dicens qđ simulatio ꝓprie est quoddã mẽdaciũ ꝓsistens in signis exteriorũ factorũ. z ar. ij. dicit eã esse idẽ ypocrisi que latine dr simulatio dicta ſm Isido. z alios ab eo q̃ aliqui in spectaculis ꝓtecta facie simulabãt ꝓsonã aliena vnde ypocrisis inquit. s. Tho. est simulatio nõ ois sed illa qua quis simulat ꝓsonã alteri⁹ sicut cũ pctõr fingit personam iusti. Et sic scõm mentẽ ei⁹ simulatio proprie est idem ypocrisi sicut genus spẽ: puta al⁹ hoi. Astutia ẏo vr ptz. xxij. q. iv. est simulatio seu fictio circa media quibus venit ad finem bonũ vel maluz sicut si quis fingat se amicũ alterius quez odit vt discat ab eo secreta: vnde dicit ibi qđ ad astutias pertinet ad bonũ vel malũ finẽ nõ vti veris vbi: sed simulatis z apparentibus. z hoc vt ibi ptz ar. iij. inquantuz iste vie sunt in ipsa excogitatione: vt aũt sunt in ipa exequtiõe hoc ptinet ad dolũ q̃ est executio astitutie: siue per ẏba q̃ principaliter ad dolũ pertinet siue per facta qđ pertinet ad fraudẽ proprie: de quo etiã dictus est supra fraus. z supra culpa. in prin. Et sic ptz qđ ois ypocrisis est simulatio ꝓprie nõ ecõtrario: z ois simulatio ꝓprie est fictio nõ eõ. z ois simulatio large est fictio proprie z cũ ea quertit. Astutia autẽ est quid predictis cõius quãtũ ad hoc qđ sit ẏbis z rebus predicta autem rebus tãtũ est vero quid strictis inquantum est circa media tantum in ordine ad finem: predicta vero circa media z finem.

¶ Primo vero queritur quotuplex sit simulatio 1. qđ z dico colligendo ex archi. post Augu. super He. z Alex. de al. qđ sumẽdo eam large est quadruplex primo. s. significationis sicut iacob simulauit se esau. Gñ. xxvij. in signum qđ ppls minor. i. xpian⁹ preferendus erat maiori. i. iudaicor: secunda cautela: sicut iosue fugam simulauit vt aduerteret hayras hostes a sua ciuitate Josue. viij. tertia est instructionis vel doctrine sicut predicatores fiunt parabolas z christ⁹ Luce vlti. finxit se lõgius ire ad instruendum discipulos quod lõge esset ab eorum cordibus. z quarta duplicitatis que scilicet fit ad decipiendum significando quod non est qui z proprie est simulatio. Sed si sumatur ꝓprie cum sit quoddam mendacium vt dictum est: tunc dicitur eo modo quo z mendacium de quo supra loco suo dictum est.

¶ Secõ querit vtrũ simulatio semper sit peccatum z dicit. s. Tho. ij. ij. vbi. ẽ. qđ ois simulatio proprie semper est pctm qz est mendacium. Si vero loquamur de simulatione large notandum est: 2 est quod aliqñ licet. ita simulatio est qñ ꝺs ꝑ exteriora signa significat qđ nõ est nõ autem si pretermittat significare q̃ est: vnde absq̃ simulatiõe põt quis occultare pctm suũ: ne. s. exinde alios scandaluz gñer. Nec ex illo. ex intellige occultare per bona opa que taliter pctõres facere nõ consueuerunt: vel per opa que põt significare qđ tale peccatum non sit commissum: z aliquid aliud vt patet ex dictis. §. prioze. z dicendis. §. seq.

4 ¶ Quarto q̃rit vtrũ sit pctm simulare sanctitatẽ: z dicit per. in quodl. hoc fieri ab aliquo dupl'r. primo vt palliet iniqtas: z ipse bonus puter q̃ est pctm z tanto grauꝰ q̃to ista simulatio cedit in damnũ proximi tpale z spũale: secundo ad honorem dei z proximorũ edificationẽ cõã extraneis vt ipsi magis edificentur z hoc non est peccatuz. Ratio primi dicti est qz talis non solũ querit abscondere veritatẽ sue iniquitatis: sed etiã assere falsitatẽ sue sanctitatis: ratio vero secundi est: qz si talia cõueniũt sibi ex sua professione: puta christianus ieiunat ieiunia ecclesie z religiosus incedit maturus nõ significat falsum licet sit malus. sicut nec religiosus debet ẽs habitũ pfectionis eũ sit imperfectus si vero nõ congruunt sed sunt altiora vt si frater predicator incedat nudo pede vel frater minor carnes nõ comedat si hoc fit bono fine: licet pretendat sanctitas maior quã sit in eo est simulatio cautele cõtra demonẽ: z sic beatus ofilicus pedester ambulãs ad fontẽ sitim extinguebat ne bibendo nimis hospitem scandalizaret z bibendo parum edificaret.

5 ¶ Quinto q̃rit vtrũ hypocrisis sit pctm mortale. z dico colligẽdo ex. s. Tho. ij. ij. vbi. ẽ. z bona. in ij. dist. xxxviij. z aler. xxij. titu. de hypocrisi. q̃ cũ in hypocrisi sit defectus sctitatis z eius ostensio: si ad vtrunq̃ referatur intẽtio hypocrite qz. s. sanctitatẽ vult pretẽdere z nõ curare: isse est mortale qz nullus totaliter sanctitare ptiuatur nisi per mortale: z sic sumẽ in scripturis: si vero feratur ad ostensionẽ tñi sanctitatis a qua deficit ꝑ peccatũ nõ est semp mortale: sꝫ ſm finẽ intẽtum si ille sit cõtra charitatẽ dei vel primi: puta qz ꝑ hoc vult seminare hereſi⁹ vel assecũ dignitatẽ eccl'ia sticam indign⁹ aut bona tpalia i q̃b⁹ finẽ constituit. z al⁹ erit veniale z pura cum in ipsa fictione delectat. de quo dr in. iiij. ethi. q̃ magis videtur vanus q̃ malus. Et idẽ ẏ̃. addens q̃ est mortale si intẽdit vt ei dek aliquid ꝓpter hoc ſm illud Matt. xxiij. ve vobis scribe z pharisei q̃ comeditis domos viduarũ. z. qz rapit q̃ debetur sancto cũ dek ei in nole iusti z idẽ si facit ex insatiabili auaritia secus si q̃s ꝑ necessitate sua simulat ne cessitatẽ maiorẽ q̃ habeat: qz talis simulatio ſm Chri. est culpa diuitum potius q̃ pauperum.

¶ Sexto q̃rit vtrũ sit hypocrita qui gerit habitum religionis z nõ hꝫ meritũ: z dico ex mente. s. Tho. ij. ij. vbi. ẽ. q̃ nõ: si illum assumit intẽdens se 6 mitatẽ: qz ille habit⁹ nõ significat q̃ sit perfect⁹ hꝫ significat statutũ q̃ q̃s obligat ad opa pfectionis vñ nõ tenek manifestare suũ pctm: sctitatis habitũ deponẽdo: si vero illũ assumeret vt se iustum ostentaret hypocrita esset z simulator.

¶ De societate determinate rei primo in mercatuꝫ z artibus.

SOcietas quid sit z quid soci⁹ dictũ est ẽ. peculiũ. ij. vbi de ea agebat ſm se q̃d z ꝺtuplex sit z qđo q̃libet fine determinatione ad rem determinatã q̃tum ad diuisionẽ fratrũ: sicut nũc de ea agitur in q̃tum est determinate rei: z primo in artibus z mercatuꝫ. * Pro quo ẽ aduꝛ dico quod breui regula diffiniri possent oẽs qõnes in ista materia scz q̃ in societate nõ possit esse pctm. nisi qz ibi est vsura vel iniustitia. ad q̃s vna pars nimis grauatur. Ubi ergo illud q̃ quis in societate ponit stat periculo ponentis non est vsura sicut nec mutuũ. vbi ẽt neutra partiũ nimis grauat ad arbitrio bonoꝝ nõ est iniustitia. sed ꝑ habẽtibus aliq̃d queramus.

¶ Primo ergo q̃rit vtrũ licite ꝺhatur societas vno ponẽte pecuniam z alio ꝑsonã vt inde lucrũ 1. qõ pcipiat siue vn⁹ ponat pecuniã tñi alter operam tñi: siue vterq̃ vtrunq̃ ponat siue alter vtriq̃ z alter tñi alterũ ponat. Istis essi tribus modis societas variat ſm Alex. de hal. z dicit. s. th. ij. ij. q. lxxviij. q̃ sic cõmittens pecuniam mercatori vel artifici nõ trãsfert ofium in illum sicut in mutuoꝫ remanet eius. ita q̃ cũ periculo ipsi⁹ mercatoꝛ de ea negociat vel artifex opat: nõ licite ꝑt petere partẽ lucri inde ꝓuemẽtis tãq̃ de re suat z cõcor. ang. de peru. in trac. de socie. dicẽs hoc licere tã de iure ciuili q̃ canonico: qz opa alicuius sepe valet ꝑ pecunia. l. j. C. ꝑ so. inſti. e. §. ij. et no. gl. in. c. plerisq̃. xiij. q. ij. * Ꝝ ad iustitiã huiꝰ contract⁹ tria requirunt: primo q̃ ars vel negotiatio sit licita. de do. inter vir. et vxo. ꝑ vestras. scõ q̃ pecunia stet periculo ponentis. de quo. §. seq. tertio q̃ equitas seruet in oĩb⁹ sic q̃ vt dicit gof. dãna z lucra sint cõia: vt in. d. gl. c. plerisq̃. z in. d. l. j. C. eo. qđ intellige ꝓportionaliter. i. ita q̃ q̃ pl⁹ potuit pecunie vel opehabeat de lucro. l. si non fuerit. z l. q̃d essi. ff. ꝑ so. in quo stat arbitrio boni viri q̃ in hac actiõe sequẽdi est. l. j proposita. ff. pro soc. Et ratio est qz societas est fraternitas. l. verũ. ff. pro so. vnde ista equitate non seruata est societas iniqua et leonina. d. l. si non fuerit. in fi. q̃ pro tota ista materia notandum est.

¶ Secõ q̃ritur vtrũ ponẽs pecuniã apud mercatorẽ vel artificẽ per modũ societatis vel depositi possit saltu capitali lucrũ pcipere saltẽ ex pacto: et dico q̃ non ẽt sine pacto cũ intentione tũ ꝓncipali q̃ in oẽm euentũ capitale sit saluum ſm Archi. sꝫ est vsura. vt ptz ꝺ. c. vsura. xiij. q. iij. et ꝑ diffinitionẽ vsure: qz hic esset mutuũ: et idẽ ricꝫ. in. iij. hy. et lau. de ridol. z gl. in. d. c. plerisq̃. z ideꝫ sentit Bal. in. l. j. C. pro so. dicẽs istũ ẽtum sapere vsurã nec esse societatis ex forma. quia est mu- 2

eut.nec ex natura q; ē cōtra naturā societatis qō vn⁹ habeat caput saluū ⁊ ali⁹ fructū.ff.eo.l.mutuis.⁊ idē dicerē sine dubio.s.Tho.q; p rationē assignat licite pcipiēdi lucrū ex pecunia p modū societatis:q; stat piculo ponētis:⁊ consequēter si nō stat nō pcipit. Nec excusat ꝺm Arch.piculum cui pecunia substat apud aliū qui fugere ꝑt aut deficere.q; lucrū nō sperat rationē periculi:imo si de eo dubitaret nō poneret:ꝛ ꝓne mutuliet ex ꝯ tū nō ꝛs pcipere lucrū ēt si periculū interueniat: vt expresse ptz in.c.nauigāti.de vsur. Nō excusat etiā qō depositari⁹ vel socius sit mnūs lucrat:q; lucrū fuit industrie non pecunie periculū amissionis incūbebat negociāti ⁊ nō deponēti.* Sī autē huic cōtractui accesserit pactū de salute capitali ⁊ ꝑte lucri quidā dicerat qō ꝛs ⁊ valet ex vi pacti saltē de iure ciuili.q; Ꝺct⁹ ex cōuētione legē accipisit de reg.iur.Ꝺct⁹.li.vi.⁊ hoc sequit Joā.an.vt recitat Pan.in.c.p vras.de dona.inter vir.⁊ vxo. ⁊ idē Host.in sum.q; hoc pactū nō est ꝟ ꝛs ꝑter naturā Ꝺct⁹ pactū aūt interpositū ꝑter naturā pera ctus valet:vt.l.s.ff.de po.⁊ in.c.vnico.de commo. si tū capitale inquit pdak deberet deponēs in foro aīe remittere. Sed azo.⁊ Accur.i.d.l.si nō fuerit.⁊ do.Anto.in.cap.fin.de vsur.⁊ Ange.de peru. vbi.ꝺ.⁊ goff.⁊ Jo.cal.⁊ theologi tenent ꝺriū ⁊ bñ. q; tale pactum est ꝟ naturam societatis:q; est fraternitas vt dictū est:de cuius natura est qō partes sint eq̄les nisi aliud dicat ꝺm Arch.post Lau. de ridol.qō intellige absolute vel ꝓportionaliter ad pecuniā posita vel laborē aut industriā ꝑsonaruꝫ ideoq; nō valet.i.cū ꝑcario.ff.de ꝑca.⁊.c.fi.de ꝑca. Sꝫ ⁊ si eēt licitū tū ista nō est honesta societas q; posset qui operā ponit sentire dānū in operis ꝙmissiōe ⁊ i capitali pecunie qō est ꝑta naturā societatis.vñ gl.i.d.c.plerique.dicit ad hoc ꝙ sit licita ⁊ honesta societas oportere qō ponens pecuniam sentiat de lucro ⁊ de damno. Ad.ff.autē de illa.instī.pro so.vbi ōr valere pactū qō alter nō sentiat de dāno:ꝟ lucrodicit Jo.cal.hoc nō intelligi de capitali:sed de dānis ⁊ lucris contingentib⁹ saluo capitali.vel dic qō ꝑcedit quātum ad ponētē operā qui licite paciscit qō nō sentiat dānū in capitali cū sentiat dānum in opa:q; ꝟ ponit pecunie.vt.ꝟ.ff.in fine.imo opera ⁊ idustria:vt ibi dicit text.posset esse tāta qō valeret pactū:vt ipe lucret duas pres:⁊ tertiā;heāt q; pecuniaꝫ ponit. Fallit aūt qō dictū est si capitale sit saluū non ex Ꝺctu societatis:sed assecuratiōis facte ab aliq; q nō sit soci⁹ cui dak certū q;dr subeat periculū capitis:vt ptz ex dictis.ꝺ.negociatio.ff.in.fi.et idem est si ista assecuratio fiat socio modo intentio sit recta.puta q; etiā sine societate socius assecuraret ⁊ ipse ponēs pecuniā tale q;d solueret siue lucret siue non:q; sunt ibi duo Ꝺctus.ſ.societatis ⁊ assecuritatis:quorū alibet ꝙ se est illicit⁹. Qō dupliciter pōt fieri:ꝓmo conueniendo ꝙ ponens pecuniā tm̄ minus de lucro capiat quātū apprehendit pciū assecurationis:vt si cōiter estimet ꝙ lucrabit.viti.p cētū:⁊ illud pciū sit.m.cōueniāt ꝙ accipiet de lucro solū q;nq; si alis debuisset habere plura:⁊ si lucrū nō affuerit soluet alisde secūdo clari⁹ cōueniēdo ꝙ assecuratione soluet tm̄ ⁊ de lucro accipiet partē cōtingentē.ad illō agit ꝙ ꝺz de pacto ꝑter naturā Ꝺct⁹ dictū est:⁊ additur hoc intellige qñ ipse cōtract⁹ est licit⁹ alis ꝙ non est in ꝓpositō:q; etiā sine pacto nō ꝛs. Et idē dico quo ad illud ꝙ pacta ex ꝑuētiōe legē accipiūt qō.ſ.verū est in his q; non sunt de se illicita.ad.d. autē.c.p vestras dico ꝙ nō est ꝟ ꝓdicta:q; non dicit ꝙ capitale debeat esse saluum. Nec est hoc speciale in pecunia dotali vt quidam dicunt.

¶ Tertio queritur vtrū econtrario licitū sit ꝛ. cisci ponēti opa de certa marcede eaꝫ puta.xx.ni hil sentiendo de dono:ꝛ dico qō sic q; ꝺm Angel. vbi supra nō est iste Ꝺctus societatis ꝛs locatiōis operū:imo posset facere ꝺm aliquos pactū quod non solū haberet ꝓdicta.xx.sine ullo damno:sed etiam talē vel talē partē de lucro ⁊ nullam de dāno sed hoc reciperet vtiq; nō inq̄rū socius sed in quantum locator operū ⁊ ꝙ salario. Sꝫ ꝓdicta intellige nisi damnū contingeret culpa vel dolo ipsius locatoris operum vel eorum quo opa vtit q; sic nō liceret.i.itē querif.r.i.l.si merces.ꝺ.locūnam.ff.loca.intellige etiaꝫ si arbitrio boni viri tm̄ meretur alias esset iniustitia.⁊ si non vsura.

¶ Quarto queritur vtrū liceat dare pecuniā in societatē ad lucrū cū pacto de salute capitalis facto solū ad sui securitatē exigēdo instrumētū de pecunia depositā vel aliter data nō sub noīe societatis:cū tū vere intētio sit subedidi dāna ⁊ periculā pecunie:⁊ dico ꝙ nō ꝛs peccauit mortaliʳ mentiendo pnūciose in infamiā sui.xxii.q.iij.primū.et tenetur intētionē suā patefacere q; ptract⁹ est pi culosus:⁊ dans pecuniā ad libitū poterit mutare intentionē ⁊ capitale pditū exigere tanq̄ mutuū vel depositū:⁊ sīr possent hoc facere heredes eo mortuo:⁊ inde ēt primi scandalizantur. Cū si ratis vult ꝑte lucri destruat Ꝺctū mutui ⁊ deceptus concordet p relatiōnē vel petitionē remissionis fiat arch.ꝙ tū est verū qñ ex hoc mercator paſſus est damnum.⁊ qñ notificata sua voluntate nō cessat scādalū primo dati.q; casu tenetur restituere eū fama reb⁹ sit ꝓponēda.ſ.q.j.octerones.simpliciter aūt nō est necesse restituere in cōsciētia cum fuerit vera societas. Posset tū ꝟ fraudes mercatoꝝ facere pactū de cautiōe pignoratitia ex qua sufficienter ostendat illud incurrisse:⁊ de sua pecunia exercenda in q;busdā locis ⁊ rebus:⁊ nō in

alīs.⁊ si ille secus fecerit damnū totum erit suū quia venit contra pactum.

¶ Quinto q;rit q;d si ponak qō ꝺs ponat in societate opas tm̄/alī⁹ ꝙ libras.xxx.ad tertiā partez lucri ⁊ dānī.i.ad lucrū ⁊ dānū.r.libraruꝫ.xx.remanentib⁹ ⁊ dico qō vsurari⁹ est qui pecuniā dedit qr.xx.mutuauit ⁊ ꝙr ex parte harū lucrū est vsurariū ⁊ ꝙr tot⁹ contract⁹ est vitiat⁹ ꝺm Alex.de al. De hoc tamē vide etiam.ꝺ.seq.in fi. Et dato qō nō esset vsura est tū inhonesta societas:nec in ea seruak equitas socialis:q; si mercator iste post q; merces emit perderet eas:perderet operaꝫ ⁊.xx. collator autem pecunie non perderet nisi decem.

¶ Dexto q;rit vtrū si dānū capitale pdat debeat esse cōe vtriusq; socij vel ꝓpriū ponētis illud maxime ex pacto vel cōsuetudine:⁊ dico cessante pacto ⁊ cōsuetudine esse de hoc opiniōes. Quidam.t.l.si id qō.ꝺ.itē celsus.⁊.l.cū duobus.ꝺ.quidā sagariā.ff.ꝓ so.vñ si totū dānū eēt ꝓpriū videret ꝟ natura societatis:q;d ꝙ dicit qō ꝺz eē ꝓpriū vt gto.in.d.l.nō fuerint.et socio sufficit dānū perdi. tarū oparū:q; sicut de capitali nō lucrat:ꝛs totū redit ad eū qui posuit si in fine inuenit saluū:ita ⁊ de eius dāno nihil debet ꝯferi:q; de Ꝺctis eedem regule dant.C.de fur.l.manifestissimi.quam opinionē Cy.dicit esse equitatē:ꝛs ꝟitas est qō si nullum sit pactū vel alia cōsuetudo:tūc aut dicendū est ꝺm Bart.vt refert Cy.i.l.ſ.C.ꝓ so.ꝙ si ꝑat aliq̄ te opas exhibitas sit cōe:si post aliq̄s aliqualī⁹ sit cōcisi post oēs sit propriū ponētis:qō vī eq̄ssimū ꝑsertim in ꝑsonaq;asi.ſ.ex pecunia ⁊ industria cō flet vnum totū p imaginationē ꝙ equaliter ꝑdaturiaur certe ꝺm Bald.in.l.ſ.C.ꝓ so.qō siue ꝑdak aute opas siue post totū sit ꝓpriū ponētis qō est verū de iure ⁊ in cōscia ⁊ idē ꝛs Ange.vbi.ꝺ.⁊ est de mente Bart.in.d.l.ſ. Unde ista opinio vult qō ꝑciū ope ⁊ industrie soci⁹ intelligit cozrūdere interusurio pecunie ⁊ non ipsi sorti:⁊ sic ex vna ꝑte ponit cōmoditas ope:ex alia cōmoditas pecunie ⁊ nō ꝓprietas:sicut qñ ex vna ꝑte ponit pecus in societate ex alia opa pastoralis sola damna vel cōmoda:in obuentionib⁹ sunt cōia:nō aūt ipsius pecus:vt.l.cū duob⁹.ff.ꝓ so.sic vt in dubio ponitis intelligamus in societate positum vsum rei quā ipsam rem:nisi data esset estimata. Et ista est mens.s.Tho.vt patet ex verbis eius ꝺ.ꝺ.ſ. Sive ro fiat pactū qō periculū sit ꝓmune est licitum secundū gl.xiiij.q.iij.in.c.pleriq.qō etiā sentit ꝑa nor.in ca.per vestras.de dona.inter virum.⁊ vxo sed.s.Ber.tenet cōtrariū:q; si capitale pro parte sit securum ibi pro parte est mutuū:⁊ ꝙr totꝫ contractus viciatus ⁊ hoc est verum simpliciter primum vero est verum si sic fiat qō totū capitale fiat communezita quod in fine societatis diuidatur:q;d ēt si nō exprimit subintelligitur:q; pactū factū de dāno ītelligitur ēt de lucro ⁊ ecōtrario inſk.pro.ſo.ꝺ. Illud.vñ dicit Ange.vbi.ꝺ.qō si aut ex pacto aut ex cōsuetudine periculū capitalis erat cōe cōiter ꝺz diuidi iter eos. Qō verū est ad istū sensum qō toto tpe societatis capitale sit cōe vndeī fine diuiditur si supest ⁊ ꝙr si perit qlibet ꝑdit suā medietatē:nō aūt ad istū quasi si pereat socius vnā medietatem restituat ei qui posuit qr ista pars eēt secura ⁊ ꝙr ibi esset ꝓpter mutuū. Adde autem qō si non apparet quomodo sit Ꝺcta societas intelligit Ꝺcta scōz cōsuetudinē regiōis ⁊ inter mercatores scōm consuetudinem mercatoꝝ.ff.de edi.edic.l.quod si nolit.ꝺ.qui assidua.

¶ Septio q;ritur quid si ꝺetur pecunia ad lucrū mercatorium pacto quod si capitale ꝑierit naufragio non teneatur de illo:et dico quod est vsura.extra eod.c.fi.quia in actu mercandi capitale erat mutuum cum staret periculo mercatoris.

¶ Octauo q;ritur q;d si vter q; posuit opam ⁊ pecuniaꝫ:sed alter altero maiorem pecuniam:puta duas partes altero ponēte vnā:⁊ dico ꝙ quilibet habebit ꝑ lucri correspondētē ei qō posuit:etiā si de hoc nihil actū esset qr tacite actū esse subintelligitur vt qui pl⁹ oneris ⁊ ꝑculi sustinet pl⁹ ex pecret emolumenti.ff.de reg.iur.l.scōm naturā, ⁊ ita intelligitur.d.l.si nō fuerit.in ꝑn.qō ē notabile.et verum nisi alter⁹ opa et idustria valde ꝓ pōderet.vt.d.l.si nō fuerit:vñ iudex arbitrabitur ac si hoc esset expresse actum.ff.pro so.l.si societatē

¶ Nono q;ritur vtrum dānum persone ponentis opas fit cōe.vt qr defendēdo pecuniā a latronib⁹ ē vulnerat⁹ et fecit expēsas e pdidit aliā q; secus nō tulisset nisi cōi nole fuisset ꝓfect⁹.⁊ dico ꝙ sic si euenit ꝓpter societatē.vt expresse vult.l.cū duobus.ꝺ.q;dā sagariā.ff.pro.so.qō Bal.in.l.ſ.C.ꝓ so. limitat quantū ad dānū extrinsecū euenies rōne societatis puta debita predicta:non aūt quantum ad dānuꝫ intrinsecum.ſ.ipsi⁹ capitalis:nisi vt.ꝺ. l.autē socīi.ꝺ.socius.ff.pro.so.q; vī velle ꝺriū lo quitur ꝛs gl.ibi qñ dānū venit culpa soci:limitat quātū ad dānū cuius societas est cā immediata nō cui⁹ est occasio remota. Usi ibi bar.summādo illū.ꝺ.dicit qō dāna ⁊ lucra cōtēplatiōe societatis obuenientia sunt;cōicāda.d.l.cū duob⁹.sec⁹ si cōtēplatione ꝑsone obuenerint:ꝛs societas fuerit occasio:sec⁹ si ꝓpter societatē adiui principē ⁊ ei placuit:q; mihi donauit castrū non contemplatione societatis sed mee ꝑsone tm̄ illud non ē cōicandū.vt.d.ꝺ.socius.in fi.et ſīr l damno vt si abfui propter societatē;⁊ cōsanguineus meus faciens testamentū instituit extraneum quod non fecisset si affuissem.vt.d.l.socium. Hec ex illo.

¶ Decimo queritur quid si vterq; captus fuit. sed vnus sua industria euasit vel ab amicis est re

dempt⁹ ꝛ dicit gl.in.d.§.q̃dã.qõ qui euasit tenetur partẽ dãni agnoscere si vero fuit redempt⁹ oĩ stinguit:an aĩo remunerãdi:ꝛ tunc agit:aut non sed animo donandi ꝛ nõ agit. Vide etiã supra mãdatum in quo secus est:ꝛ supra procuratoꝛ.

11 ¶ Undecimo q̃rit vtrũ pacisci possit vn⁹ sociꝰ vt habeat vnã ptẽ dani ꝛ duas lucri, alter ño ecõtrario duas dãni ꝛ vnã lucri:ꝛ dicit ang.q̃ nõ qꝛ vn⁹ socioꝝ nõ põt pl⁹ de lucro q̃ de dãno pticipare.l.muti⁹.ff.eo.sil̃r nec qõ deducto dãno vnus habeat duas ptes lucri alius vero vnaz:nisi eẽdem plus pecunie vel opis vel industrie in societate posuerit:vt in.l.si nõ fuerint.ff.eo.dicit tãmẽ qõ in cõscia si predicta pacta arbitrio boni viri deteriorem nõ faciũt ptẽ alteri⁹ ita qõ qui pl⁹ posuit pl⁹ habeat sunt licita qõ intellige deducto semp ne aliqua ps capitalis sit securaꝛ:vt.ẽ.§.iij.v.ꝛ.vſ.

12 ¶ Duodecimo q̃rit vtrũ is q̃ ponit opas debeat hr̃e expẽsas de corpe societatis:qñ pñtiscit cã societatis:ꝛ dicit Bal.ꝛ Ja.de are.ꝛ Ly.in.l.ſ.C.pro so.qõ ficiqꝛ lucrũ intelligit deductis expẽsis.l.illud.C.de codi.ꝛ.l.mutius.ff.pro so.qõ Bal. limitat exceptis his quas fecisset domi.ar.l.sed et si. ff.de pe.he.§.qõ aũt.limitat etiã Ang.nisi cõsuetudo aliter haberetꝛqꝛ deberet seruari:nisi contineret apertam iniquitatem:qꝛ vſ actũ qõ est cõsuetum.l.qõ si nolit.§.qui assidua.ff.de edi.edic.

13 ¶ Decimotertio q̃rit p q̃bus partib⁹ teneantur ad solutionẽ pẽsionis fundi vel apothece pducte socij ex partib⁹ disparib⁹ꝛ dicit Ang.vbi.§.ꝛ bal. in.l.ſ.C.p so.qõ locanti tenenť p equalib⁹ partibus:inter se vero rata societatis:vnde etiã supellectilia ꝛ vasa diuidi debent ſm partes dispares.

14 ¶ Decimoquarto querit quid si q̃rī tecũ societatem ad quinquennĩũ:ita qõ ego mille ꝛ tu operaz ponereſ ꝛ casu ante quinquẽnĩ mille perierunt: ꝛ dicit gl.in.o.l.si non fuerint.ꝛ in.l.ſ.C.pro so. et Ang.qõ non cogor iterum ponere siue periculum commune fuerit siue non:qꝛ finita est societas itẽ qꝛ vſ actũ solũ de ponendo semel ꝛ non pluriesvt ff.pro.foc.l.si sociuspro filia.§.nec si prior. Si aũt nõ perierunt ex toto quod in societate positũ est: sed parum restat ꝛ alter nõ vult ponere operã vel rẽ suaz que magna est cum re socij que parua est secundum Bal.ã.l.ſ.C.pro so.talis fouet equitatẽ vt.ff.de admi.tuto.l.ita aũt.in prin.

15 ¶ Decimoquinto q̃rit vtrũ liceat tradere pecuniã mercatori:puta centũ ducatos hoc pacto qõ accipiẽs teneat respondere de lucro vſq̃no ſm qõ si miles alij centũ ducati apud aliquẽ alium ꝛ puta Petrum lucrabunť aut pibũt:ceũ tñ iste accipiẽs accipiat.o.centũ mor in sua necessitate expendẽdos.ꝛ dicit Arch.post. Inn.de vſu.c.ñ.ꝛ Joan.an. ibi qõ nõ sed Jctus est duob⁹ꝛ poti⁹ vſ vsurã sapere:ceũ qꝛ in fraudẽ vsurarũ vſ adinuẽtus: tũ qꝛ pecunia ex se non est lucrosa.lxxxviij.dis. ejiciẽs. tñ qꝛ ista pecunia non est data per modũ depositi qꝛ inde nõ reportaret lucrũ deponẽs nec depositarius eã posset exponere:nec p modũ societatis qꝛ in pacto esset qõ accipiẽs eã fideliter exponeret solũ in mercãtijs:ergo est data p modum mutui ꝛ sic ibi est vsura. Aliqui tñ tenẽt qõ is ꝛ verũ est si lucrũ expectaſ tanq̃ interesset qꝛ dans olim no erat eã datur⁹ mercatori:is ad instantiã amici vedit eã illi nõmodo ſm ho.picula ꝛ expẽsas in se recipiat:ꝛ scõ nõ intẽdat pncipaliter magis per hãc viã q̃ p negotiationẽ lucrari ꝛ tertio nõ ẽ pactũ ad semp:sed ad tps rõnabiles:ꝛ quarto non teneaſ ex necessitate pcepti gratis mutuare accipiẽti:ꝛ q̃nto accipiat lucrũ solũ tanquã interesse.

¶ Decimosexto querit quid si quis det mercatori Venetijs centũ receptur⁹ in Cypro solum.l. si perierint in mari.ꝛ si nõ perierint receptur⁹.cxx. ꝛ dico qõ nõ is ſm ho.ꝛ Rayñ.qꝛ si mercator hec expenderit iste vult lucrum ex re non suaꝛ:cũ merces emptesint ementis in cuius dominium pecunia transfuerat:si vero nõ expenderit:iste vult lucrum qõ mercator nõ fecit:imo dico qõ est vsura iuxta p̃dicta:qꝛ vult partem capitalis esse salũ. 17

¶ Decimoseptimo queritur quid si quis recipiat pecuniam vltra mare vehendam ꝛ ibi reddẽdam pro certo precio:ꝛ dicit Inn.in ca.ñ.de vſur.quod non est vsura siue portans recipiat in se periculũ siue non:quia operarum siue custodie locatio est ꝛ idem ibi⁹ post Ien.non ob.o.c.ñ.quia non est idẽ casus:quia receptus ibi vltra sortem directe mutuũ concernit:non autem hic ad securitat ẽ:si tñ acciperetur non tantum ad portandum sed etiam ad negotiandum secundum Inn.esset vsura:quia pecunie nullus est fructus si teneatur in arcamet deteriorat⁹ in vsu. 18

¶ Decimooctauo querit quid si detur pecunia mercatori capitali stante periculo casus fortuiti sed tamen lucro existente certo ꝛ dico quod hoc casu videtur mercator emere totum lucrum futurũ ex pecunia mediãte suo labore: quod quidã dicunt esse illicitum sed Herãr.Odo.dicit licitũ quod capitale stat periculo:ꝛ illud lucrum aliqd valet ex hoc est indubitatum quia talis dans a principio poterat pacisci:ꝛ de parte lucri habenda ꝛ consequenter eam stantem sub periculo fruitionis poterat vendere secundum estimationem boni viri sicut ꝛ fructus venturos ex agro. 19

¶ Decimonono q̃rit q̃o finiaſ societas et dicitur.l.si societatem.ff.pro so.quod dissociamur renunciatione:morte:intellige vt est mois ciuilisse cundũ gl.capitis diminutione ꝛ egestate.ſ.incidente secundum gl.vt si quis ex sochs cesserit bonis vt isti.eo.ſ.ſrẽ vel fuerunt publicata vt in.l.actione.§.publicatione.ff.pro socio.adde vel conuentione.i.finito tione.i.finito tẽpore quo cõuentũ est ꝛ vel consuetudine si de tẽpore nihil cõuentũ est.i.qõ si nolit §.qui assidua.ff.de edil.edic.

20 ¶ Vigesimo querit q̃o societas sit diuidẽda si nihil cõuẽtũ est expresse vel tacite qꝛ nulla est cõsuetudo de hoc ꝛ dicit Bald.in.d.l.ſ.C.pro soc. et Ang.vbi.ẽ.qõ si alter cẽtum ꝛ alter opas posuit ꝛ de lucro habent ducẽta:q̃ cẽtũ posuit prio extraher sua cẽtũ ꝛ reliqua ducẽta oẽs diuidẽt inter se ita tñ qõ q̃ plus societati cõtulerit pecunie ꝛ ope vel industrie arbitrio.ſ.boni viri plus habeat de lucro.l.ſi nõ fuerint.ꝛ.l.q̃d effi.ff.p so. Nec est verum qõ ãdã dicũt esſ qui posuit operã prius debere extrahere alia cẽtũ p opere suo:cũ hoc nullo iure caueat diuino canonico vel ciuili:qꝛ opera hominis nihil aliud est q̃ officium diurnũ.l.ſ. ff.de ope.lib.imo opera hois ẽ fructꝰ hois esse vt.l.iij. ꝛ se.ff.de ope.seruo. vñ qui ponit opas tñ nihil ponit cõstitẽs in capitali vel sorteiſ solũ fructum aut vsumfructum sue persone qui correspondet fructui aut cõmoditati illoꝛũ cẽtũ p quo facit.d. l.cũ duob⁹.§.si in coemnda.ff.p so.Et sic intellige illud quod sepe opa alicuius p pecunia vsurꝰ inesſi.p so.§.ñ.i.cõmoditate ꝛ vsufructu seu interesurio pecunie. Adde qõ si ponẽs operã deberet ex ipse extrahere ante diuisionem alia centũ is q̃ ponit pecuniã nihil lucraretſ nisi lucrũ esset vltra cẽ tñ p cẽtenario qõſcz rarissime accidit:is pene semper deberet de sorteiſ re vera aliqõ lucrũ adesset. Ex quibus omnibus patet qõ ſm breuẽ regulam datã in prin.oĩa poterant decidi.

¶ De societate determinate rei.ij.in pecudibus.

SOcietas.ij.considerari põt specialiter vt est in pecudibus:p̃o quo dico generaliter quod breui regla diffiniri possent omnes questiones in ista materia quã habes ti.prioze.in pun.scz qõ si pecora tradita stent periculo tradentis nõ põt ibi esse vsura:si etiã neutra pars arbitrio boni viri nimis grauet nõ põt ibi esse iniustitia ꝛ consequenter nec peccatũ sed tñ p rudentibus oportet de aliquibus specialiter querere. 1,q8,

¶ Primo ergo q̃rit quot modis bruta tradantur ꝛ dico qõ multis.* Prio p modum locationis que aliqñ est ex pte tradentis q̃ cõducit operas eius cui tradit:ꝛ ille recipit p̃ciũ custodie:aliqñ ño est ex parte recipiẽtis q̃ cõducit vsum rei ꝛ p eo preciũ soluit:ideoq̃ recipiẽs interdũ locatoꝛ interduz cõductoꝛ sũt pperes his vocabulis pmisceuentur.l.veteres.ff.de act.emp.ꝛ est purus contractus locatiõis ꝛ cõductiõis.l.ſ.§.si qs seruũ.ff.de po.si tñ p custodia aliquã recipit ps fructuũ ipso rũ est cõtract⁹ innominat⁹ q̃ dat actio prescriptis ẽbis siue i factũ cũ nõ interuenit pecunia licet idẽ sit de hoc iudiciũ sicut de locatiõe ꝛ cõductione cui magis assimilatur.d.§.si quis seruum.

* Scõo tradunť p modũ locatiõis modificate:vt cum tradunt⁹ oues alicui puta monasterio iuxta annua pẽsione parua.puta ducẽtoꝝ solidoꝝ p singulis cũ tñ reddãt.uij.aut.v.is hoc pacto qꝛ etiã si moriantť:mixtimmoriuntur dicta pensio soluatur toto tpe vite tractis:ac si viuerẽt:post mortem vero eius oẽs sint monasterij. * Tertio tradunť p modũ mutui is aliquos.i.estimata ꝛ firma seu certa in oi euẽtu is est ver⁹ p modũ vẽditiõis ; qꝛ estimatio ꝛ si non semper faciat venditionẽs facit tñ hoc casu ſm Bar.in.l.ſi vt certo.ff.cõmo.vñ estimatio emptionẽ introducit.ff.de in.do.l.pierunq. ꝛ.l.estimate.ff.so.ma.sed tñ preciũ rei vendite diu tñ interim ẽ vt mutuũ:licut ptz in venditõe ad tps. Si aũt traderenť estimata quidẽ is nõ certa nec mutuũ nec venditio esset sed societas:pura ſ estimať quidẽ nõ vt estimatio reddat si perierint casu fortuito sed solũ si culpa accipientis.* Quarto tradunť q̃dã pẽnt⁹ translato in accipientẽ:ita qõ p eũ melioratа postmodũ cõcient ꝛ sic non est societas:qꝛ p ea nemo dicitur in toto esse dñs rei tradite:is est p̃ct⁹ innominatus.ſ. do vt facias ex q̃ actio oritť p̃scriptis verbis siue i factũ.ff. de p̃scrip.verb.l.ſi tibi aree.* Quinto tradunť p modũ cõtrahẽde societatis expresse:vt dicit glo.in.l.ii pascẽda pecora.C.de pactis.vel etiã tacite vt qõ hoc nõ ẽ:tũ gra p̃trahẽde societatis tradunť vt qõ oank:vt sint cõia ꝛ sic ẽ qꝛ societas:vt . l.ii tibi aree.ff.de p̃scri.ẽb.ꝛ facit qõ not. Bal.in.o.l. ſi pascẽda.* Hic autem modus fit multis modis qꝛ aliqñ tradunť a talia minuta.ſ. quoꝝ fructꝰ regulariter ascendit ad valorẽ matris in anno:vt sunt oues:porci:capre:ꝛ hmõi:aliqñ aut oantur alia grossa quoꝝ.ſ.fructꝰ ad illud nõ ascendit vt sunt boues:equi:muli:ꝛ hmõi:ꝛ ista aliqñ oank estimata:aliqñ inestimata:aliqñ cum cõione terre aliqñ sine quod fieri põt vt in.l.cũ duob⁹.§. in coemnda. ff.pro so.* Sexto traduntur aliquo modo qui iaz nunc ignorantur mortuis principalibus. 2

¶ Scõo q̃rit q̃d si dent primo modo.ſ.p modum locatiõis aut cõductiõis:puta qꝛ cõducit opa rustici vt custodiat vel cõducit aliã ei⁹ vt cũ tradunt⁹ oues vt fecundent ab alteri⁹ ariete vel hmõi aut rusticus seu accipiẽs p̃ducit vsuz alaliũ:puta qꝛ vult lac aut hmõi:ꝛ dico qõ tunc oia dubia erũt decidẽda is naturã dictoꝝ p̃tractuũ de qua ẽ.locatio.ꝛ erit cõtract⁹ licit⁹ modo merces non sit imoderata ſm q̃q̃.q̃ arbitrio boni viri dz esse iusta ꝛ cõueniẽs:vt in.l.ſi in lege.ff.de loca.Et licitũ erit etiã pacisci qõ dãnũ ꝛ lucrũ rei locate fit cõe:nõ aũt qõ dãnũ sit solũ cõductoris nisi veniret ex culpa ei⁹ etiã leui ꝛ si nõ leuissima vt supra locatio.Et ſ ſ licitũ erit pacisci qõ cõductor in se piculũ rei suscipiat.extra de depo.c.ñ.qꝛ est q̃dã assecuratio.de ẽ.ẽ.negociatio.ẽ.iij.ꝛ.ẽ.tit. p̃sto

Universidad de Deusto
Biblioteca

re.§.ij.posset tamen hoc esse in fraudē vsurarum
t ita presumereť si fieret ad assueto vsuris sicut.
J.vsura.s.§.xxviij.oicetur in simili de pena posita
in contractu mutuitimo videē velle ÿÿ. qō licet
hoc pactū nō sit vsurariū:est tū iniquū nisi dubi-
tetur pbabilr cui⁹ sit melio: cōditio:vel credatur
qō conditio conductoris non sit deteriot. potest
aūt cōductor teneri de casu fortuito eo modo quo
dictum est.§.commodatū.§.ir. Addit etiam sum.
ang.quod cū oank alialia vt cooperiant vel coope
ri antur est contractus innominatus:sed primum
videtur verius:quia id est dare equū: vt quis eo
vratur ad iter:t dare taurum vt quis eo vtať ad
fecundationem vacarum.

3.q3. ¶ Tertio q̄rit q̄d si oentur scōo modo.s. p modū
dicte locatiōis modificate:t dicit Jo.de lig.quod
licitus est cōtract⁹:ideo qō si euenerit mortalitas
ecclesia nō poterit petere restitutionem nisi fam
ones fuissent infecte t ad morē parate:t monas-
terij non aduertit.ff.de mino.§.verum.Post.tū
cōsuluit vt hoc casu tradēs sentiat partē dāni ne
velit cū mōasterij tactura locupletari:si tamē in
dicto contractu non interuenerit consensus con-
uentus sed solus abbatis vel celarij non tenetur
monasterium stare cōtractui.Lecta de oepo.c.s.

4. ¶ Quarto queritur quid iuris si tradātur tertio
modo scz per modū vēditiōis t p̄sequēter mutuū
dico ꝑm ÿÿ.qō est contractus licitus si totum lu-
crū t dānū sit accipientis:ꝑm Ange.vbi supra dās
nihil aliud petere poterit nisi precium:sed oē ac-
cedens forte esset vsura.de vsuris.consuluit.t.c.in
ciuitate.nisi accipiens fructum accepisset ex ani-
malibus emptis:t moram contrahisset in soluen-
do precium:quia dans posset petere dictos fruct⁹
tanquā interesse.l.curabit.C.de ac.em.quod etiā
obtinet de iure canonico t in foro conscientie:t vt
no.gl.in.c.conquestus.de vsu.

¶ Quinto queritur quid cū traduntur quarto
modo.s..per modū dicti cōtractus innominati:t
dico ꝙ si meliorameūtū non sequat.videť qō res
integra debeat restitui dan quasi cā data t cā nō
sequuta:t sic sine cā accepta fuerit.ff.de cōdi.cau.
t cau.non se:per totum.nisi inquantum sine cul-
pa recipientis t pertinentium ad eum:res perie-
rit aut fuerit deteriorata cum bōe fidei possessor
non teneatur nisi inquantum factus sit locuple-
tior:sive ex re principali sive fructibus rei. ff. de
peti.here.l.vtrum.t sic deberet etiam restitui fru
ctus rei habita distinctione vtrum fuerit bone fi
dei necne.i.vtrum sterierit per eum quin seruaret
conuentā:de quo supra restitutio primo. Si vero
meliorameūtum secundum conuentionem fuerit
secutum precium eorum si vendantur erit com-
mune.o.l.si tibi aree.et similiter fructus erit cōis
ibidē.C.de pac.l.si pascēda.t similr cōe dz esse pe-
riculū sicut t vtilitas.l.mutuis.ff.pre so. Sed ad
uerte qō in hoc cōtractu videtur transferri dūiuz
t cōtrahi societas cōditionaliter si sequatur me
liorameūtū:vnde eo sequuto indicabitur:vt defo
cietate:similiter si oīnium nō trāsferatur in totū:
q: erit vere societas:t tūc habuit locū distinctio
verū fuerit estimata an nō iuxta vicenda in parti
culis sequentibus.

¶ Sexto queritꝝ in genere q̄d si tradant quinto
modo.s.per modū societatis ipsa animalia grossa 6
t oico multa.* Primū. Inter socios potest fieri tri
plex pactū.s.circa ipsum animal.circa fructus.t
circa tēpus. Primo casu posť imestimatū datuz
est nō vt posse pacisci qō periculū sit alterius q̄ dā
tis cū regulariter ad ipsum periculū pertineat ff.
Bal.in.l.si pascēda.C.de pac.t Ang.vbi.§.quod li
mitā nisi tradēs in alio grauaretur puta quia re
cipiens nollet teneri de interitu etiā ex sua culpa
nisi pro parte:q: grauatus in vno est releuandus
in alio.l.ff natura.ff.de reg.iur. nec similiter vt
posse pacisci ꝑm Ang.quin in fine societatis illud
animal sit precipuū ponētis. Si vero pactum fue
rit circa fruct⁹.vt fetū vel pensionem pro vsu alia
lis si quidē cōuenit iuste cōsuetudini seruandum
est t si de consuetudine nō appareat cōtinere de
ber equitatem arbitrio boni viri ꝑm eundē Ang.
Si ño fuerit circa tēs seruanda est iusta cōsuetu
dine qua si nō appeat seruāda similr est equitas
arbitrio boni viri:ꝑm quam societas perseuerare
cōsuenit in aialib⁹ grossis quinquennio ꝑm Ang.
qui etiā ad hoc allegat extrauagātē cōstitutione
scōm quē nō vť totum in conscientia pro minori
tpe pacisci cū non possit fieri sine iactura alioꝝ.
* Scōm. Si inter ptes nullū pactū factū sit seruā
da est cōsuetudo loci:q: actū videtur ꝙ consuetu
est.ff.de edil.edic.l.qō si nolit.§.qui assidua.t de
aqua plu.arcen.l.si prius.§. recte placuit modo
consuetudo cōueniat arbitrio boni viri.t nō ali.
l.in ꝓposita.t.l.si non fuerint.ff.pro soc.sed si nec
de pacto nec de cōsuetudine appareat:dicit infra
parti.pro.rit sequētib⁹.* Tertiū. Si animal gros
sum inestimatū t sine terra tradatur:vt q: tradit
equa aut vacca dicit Ange.se reperire quedaz in-
ra extrauagantia inter extraordinaria capitula
feudorum:que volunt quod societas duret quin
quennio supple capitali stante periculo tradētis
t omnes poledros esse communes t quod quelibet
rit tempore trituratiōis id est omnes fructus:t
vtilitates:t in capite quinq; annorum dans habe
bit inuentum ante partem.t nisi accipiens de
disset tertiam partem precij in emptione iumen-
ti quia secundum glos. tunc iumentum t omne
essent partienda per medium:t si iumentum
culpa sua amiserit emēdabit qō limita nisi aliud
habeat pactum vel consuetudo.vt.§. particu. ij.

*Quartū si vero tradit aial inestimatū cū terra
f.cultiuāda.ponēs boues t terrā. pacisci pōt de
fructuz terre parte maiori recipiēda cū rustic⁹
tūi opas ponat:nisi opa t industria rustici magis
estimeť q̄ fruct⁹ boū t terre:q: tūc posset ꝙre me
diū t plus ꝑm eundē.vt in.d.l.si nō fuerint.qō li-
mita vt.§.* Quintū.si ño hmōi aialia dank estī-
mata t sine terra laborāda periculi casus fortui
ti est cōe.l.cū duob⁹.§.dāna.ff.pro soc. q: estima
tio hoc casu facit emptionē.l.estimate. ff.sol.ma.
t sic oīnū pro parte remanet apud tradentē:t ta
cite p illa parte rōne cōionis in illū cui cōcat
etiā sine traditōe trāsferť.l.§.in societate. ff.p
so.t perinde est acsi dās mutuasset precū media-
tatis socio t ipse posuisset aliā medietatē t cōiter
ab ipsis esset res empta t sic in societate ponit:
vñ q̄libet de periculo tenet pro medio nisi culpa
vel dolo alterius euenret: quo casu esset sol⁹ cul
pabilis.d.§.danda. Et ita tenēt multi maxie ang.
qō tū aliqui limitāt de periculo fortuito nō autē
de naturali:t sed est dāris sol⁹:q: etiā apud eum
erat peritura q̄ iō dixit q: credidit estimationes
hoc casu nō facere venditionē qō tū est falsuz vt
ptz per.l.ij.ff.loca.vnde cū hoc casu meliorame-
ta naturalia cōcenť.l. si nō fuerint.ff.pro so.con
uenit etiā naturalia pericula diuidi. Sed tū hoc
limita verū nisi aliud sit q̄uentū expresse:t sic in
telligitur.§.nemo.in.l.cū manusata. ff. de ꝓben.
emp.vel nisi aliud sit de cōsuetudine q: intelligi
tur actū qō est ꝓsuetū.l.ꝙ si nolit.§.q̄ assidua.ff.
de edi.edi.vñ si pactū sit ꝙ periculū capitalis nō
sit cōe nō erit licit⁹ ꝑce⁹ in foro aie.nisi is q̄ alle-
uiať in vno in alio equaléti grauet.l.naturā.ff.de
reg.iur. Pactū ño circa fruct⁹ vel tps oportet cō
tinere in equalitate vt dictū est arbitrio boni vi
ri.vñ nō vť iustū hoc casu qñ. l. periculi est cōe:
q: fructus p̄ mediū diuidunť si alter eoꝝ ponit
opas:q: eas plusq̄ socius ponit cū tāundē in so
cietate posuerit:t c ōsequēter dz attēdi si ope fie
ri pūt p minores pupillos t hmōi quoū ope non
sunt in magna estimatiōe iz aliqui sint.vt.l. fi. ff.
de lib.cau. vel si recōpensank p tacticinia t hmōi
t de palea vel feno t luramine t gñal⁹ videndum
est ꝙ vnus vltra alij posuerit vt in aliquo cōpē-
set:t hoc semp arbitrio boni viri.ff.pro so.l.si nō
fuerit.t.l.ꝓposita alioquin erit vsura cū ratione
mutui interpretati ex pre dāris de vsur.cōsuluit.
t.c.in ciuitate vel ex parte alterius erit iniusti-
tia. Sed aduerte ꝙ in fine societatis oportet so-
cios soluere dāti medietatē dati aialis q: illa fuit
mutuata.* Sextū.qō vero dank estimata cuz ter
ra t nulli sit pactuz de capitali aut fructib⁹ aut
ꝓpote.cōuenit dānū t lucrū esse cōe.d.§.damna.
nisi ex dolo vel culpa alterius processerit:vt ibi
dicitur:t similiter cōmunis erit fructus terre cu
ius ratio est:q: dans ponit partem boū t terraz
t alter partē bouz quā videtur emisse ratiōe esti
mationis t operis. 7

¶ Septimo q̄rit circa aialia grossa in specie q̄d 7
tur circa multas societates quotidie factas t re
spōdeo p multas cōclusiones corrollarias ad pre
dicta t dubioū decisiuas.* Pria si dans det acci 1. di.
pienti bouē t vitulū nutriendos ad annos sic qō
tūc eis vēditis dās accipiat sui capitale t lucrū
diuidať est licitū ꝑm archi. si dās retinet in se pi
culū fortune t accipiēs nō obligeť ei in alīq sup
plere si aialia vēderentur minus q̄ fuerant em-
pta alias capitale esset saluū qō nō licet.* Secūa
si dans det duos boues sub sertario frumenti sin
gulo mense est locatio licita si dans retinet in
se periculum t arbitrio boni viri pensio sit ho-
nestatis aūt de periculo mētio nō fiat si intēdit ca
pitale esse firmū vsura est si vero intendit subire
periculū fortuitū est licitus cōtractus etiā si vel
let accipiens subtare periculo dāni emergētis
sua culpa aut suoꝝ. Si vero pactū dicit ꝙ acci-
piens stet periculo fortune est illicit⁹ etiā si hoc
fiat solum vt accipiens sit diligētior:cū intentiōe
tū qō in veritate nō stet ꝑm ÿÿ. q: scandalizatu-
us.* Tertia. Si dans det duos boues estimatos
cum hac conditione ꝙ arent sibi ad annū.xij.bu-
bulcos terre t deinde vendantur:t extracto ꝓus
capitali residuum lucrū de bobus sit cōmune vt
ꝑm certas partes diuidatur est licitū si dans re-
tinet in se periculum t satisfaciat accipienti de
opera sua in cultura terre arbitrio boni viri:t in
qua satisfactionem cedit medietas lucri boum
quod lucrum si nullum esset teneatur dans sa-
tisfacere de sorte boum pro expensis actis arbi-
trio boni viri.* Quarta si dans dat duos boues
ad laborandū per annū estimatos t expensis ac
cipiētis nutriendos cum hac conditione ꝙ accī
piens in fine anni reddat quartā partē lucri t bo
ues vel estimationē aut trā munus ea ꝙrum est
quarta paro dāni.si dāna superuenerint contra-
ctus est illicitus q: capitale est saluum pro par-
te.cū non pereat danti nisi pro quarta parte: erit
autez licitus si intelligatur de damno dato emer
gente ex culpa accipiētis vel etiam de casuali si
accipiens non faceret constare de eo.* Quinta.
Si det vaccam estimatam cum fetu t fructu nu-
triendam t conseruandam expensis accipientis
sed periculo casuali dantis sub hac cōditione q̄
de primis fetibus t fructibus satisfiat danti de
capitali t residuum diuidatur. quidam dicunt
quod licet ex quo dans subtat periculo sed hoc
probat ibi nō esse vsuram:cum quo stat quod sit
iniustitia:quia soluto capitali si omnia perirent
accipiens perderet expensas t operas vnde me-
lius dicunt alij quod non licet.* Sexta. Si dās

Universidad de Deusto
Biblioteca

dat duas vaccas ad arādū sub hac cōditione qō de primis earū fructib⁹ accipiat medietatē pre-cij ⁊ deinde ipse sint cōes oātī ⁊ accipienti ⁊ sil'r fructus: hoc addito ꝙ accipiēs det danti singulo anno sextariū frumēti: Dcr⁹ est licit⁹ ⁊ magis locatio ꝙ societas: ꝛ oās locat vnam vaccam que est sua que arat ⁊ fructificat p fructu ⁊ sextario frumēti: ⁊ loco past⁹ accipiēs hꝫ fetū: imo arbitrio boni viri posset etiā fet⁹ esse dantis si vacca arando nostū lucraret. Septima. Si dans det duos bones estimatos: qui iuste possent locari sub pensione. xij. sextariorū frumenti ⁊ locet sub pēsione. xij. sextariorū. viij. sed sub hac cōditione ꝙ accipiēs subsit periculo tertie partis boū. cōtractus est licitus: q: licet pars capitalis sit saluanda si ipsa salua empta est quatuor sextarios: nī ibi est assecuratio. vide etiam. ſ. ix. parti.

§ ¶ Octauo qritur in gne quid iuris circa alalia minuta: ⁊ dico seruanda esse pacta ⁊ consuetudines cōuenientes arbitrio boni viri ꝓ ea que ocrā sunt. ff. de alalib⁹ grossioribꝫ excepto quod hic societas breuior pōt tpe finiri puta triēnio: ⁊ si nō appareat cōsuetudo aut cōuentio ꝑm predicta extranagātia iurat⁹ dicit ang. societas durat p tres annos ⁊ accipiens tenet de dāno sua culpa: dans vero subsidiat periculo fortune: ⁊ in fine capitale est dantis: reliqua aūt diuidunt sub certa forma ibi tradita ⁊ per supple. recitata q̄ melius salte in cōsciētia cōmittit arbitrio boni viri: q: in hoc generalis regula dari non potest propter varietatem regionum pecudum.

9 ¶ Nono querit circa alalia minuta in soe ꝺ in ris circa multas societates vsitatas: ⁊ rideo per multas cōclusiones correlarias ad predicta ⁊ dubioꝝ occisiuas.* Prima. Si ꝺs ponat. xx. capita ⁊ alius totidē vel. x. ⁊ cōcant oia picula ⁊ dāna ⁊ lucra p rata eius ꝙ posuerūt. est licitū ⁊ pacisci possunt tales ꝙ de ketib⁹ recuperēt capita mortua aut de velleribus emant capita ad angendū gregē.* Secūda. Si dās dat certa capita estimata hoc pacto: vt ex primis fructibus ⁊ ketib⁹ totum capitale restituat añ accipiēs accipiat aliquā vtilitatē: pactū iniquū est ꝑz vlt. ⁊ Jo. de lig. ⁊ rō q: nimis grauat accipiēs q: instaurato capitali si oia perirēt perderet operas: ⁊ nō tñ est vsura q: capitale nō est saluū: ⁊ hac rōne dicit lau. de rid. ꝙ hꝫ ⁊ sil'r si paciscat ꝙ antecḕ rusticus accipiat aliquid restaurentur ex ketib⁹ oia mortua: est ini quū q: hoc est quasi tradere oues immortales ſz si paciscat ꝙ ante oia reddat medietas sortis: et deinde oia sint cōcata tā capitale ꝙ picula ⁊ dāna: ⁊ ideē est ac si mutuasset ei preciū medietatis sortis ⁊ licitū est mīs i ptitiōe fructuū min⁹ grauet accipiēs qui pōit medietatē capitalis ⁊ opa de quo dic vt. ff. ſ. vſ. pti. iiij. ad finē.* Tertia. Si dans dat in totidē alicui ouē aut vaccā emptam ab eodē cū tñ nulla quā vēderet haberet sub certa pēsione ꝑm mo. si sciunt aut credidit ꝙ eā non haberet: vsura est vel saltē pſumit factū in fraudē vsurarū ⁊ idē de sciēter emētib⁹ fruct⁹ terrarū ab his q̄ eas nō habēt: si vero sine fraude bōa fide emptio hmōi fiat nō est dicēdū emptor⁹ peccare ꝺdiu durat bona fides: qō limita si capitale stat periculo tradētis.* Quarta. Si dans dat de cē ⁊ accipiēs ponit alia decē: ⁊ iterum dās ponit alia decē ꝺ opas ⁊ expēsas accipiētis ⁊ i fine cōputer diuidūt est licitum.* Quinta. ꝑdicta etiā oia que circa hmōi alalia minuta ⁊ grossa pōt accidere vt ex dictis patet diffinīri pōt p regulā dictam in prin. ſ. ꝙ seruatis duobus nunch erit ibi pertinaci primū ꝙ capitale nō stet in toto vel in parte periculo accipientis ꝗtum ad casum fortuitus nisi. ſ. interueniret alius contractus. ſ. assecuratio. secūdo ꝙ arbitrio boni viri neutra ps grauetur notabiliter pluſꝫ alia cōsideratis oib⁹ circūstantiꝫ: ⁊ est rō: q: in his ẓctib⁹ nō pōt esse pctm nisi vsure vel iniustitie que offeruntur per illa duo.

¶ Decimo qrit ꝺ iuris q̄ alalia tradunt sexto mō. ſ. q: ipse modus excedit a memoria hoīm ⁊ dico ꝙ iudicabit ꝑm q̄ cōsuetū est talia dari. ꝺ. ꝙ assidua ⁊ si de cōsuetudine nō cōstet pſumet cōtractus innoiatus. l. ij. ff. de prescript. ver. ⁊ sic censebitur societas ⁊ fiet ꝑm ꝙ exigit ius societatis vel saltē accipiēti fiet recōpensatio sumptuū ⁊ laboris: ⁊ hoc actiōe mādati ex quo impositiōe dñi pascēda suscepit. l. j. ff. māda. vel saltē actione in factū siue prescrip. verb. oi. l. ij.

¶ De societate. iij. determinate rei quantum ad lucrum spirituale.

SOcietas. iij. spāl'r cōsiderari pōt vt est ī spūalib⁹ sicut sūt q̄dā societates laicorū q̄ dōr alicubi ꝓfraternitates: ⁊ q̄dā ecclīasticarū psonaꝝ q̄ tñ non sunt religiones ꝓprie cū nō ꝓfiteātur tria vota sicut resuatorū ⁊ azurinorū q̄ portāt vestes azurinas sine caputio cū manicis latis ⁊ aliquorū heremitarū q̄ dōr de cōgregatione beati petri de pisis ⁊ militum. De predictis si queratur qſo licite sint ⁊ qſo nō: dico vt. ff. cōfraternitas. ſ. ſ. vtrū vero liceat statutū qū sunt laicorū ꝙ ingredies certū q̄d soluat vide ibidē. ſ. ij. Utrū vero tūc aliq̄d soluere sit simonia vide. ff. simonia. ſ. xv. partic. vij. Utrū ꝺ tales possint percipere oblationes ⁊ vota sacra ad altare ꝙ icolūt dic ꝙ nō si altare non fit suū per dicta. ff. decima ſ ij. parti. iij. qō tñ falleret si q̄d ipſi ex suis pecunijs faciunt vt eo vtātur circa altare: quia illud nunch videtur esse oblatū ecclesie vel altari: similiter si quid offeratur sacerdoti eorū ⁊ nō altari: sicut aliqñ fiūt societati legata ⁊ si quid tale factum ex intentione socie-

tati offerak sup altare in dubio presumeret clericorū q: ipsi sunt in possessiōe iuris pcipiēdi oblata que isto mō cōsueuerūt offerri: vñ dicēs hoc nō esse oblatū hoc ꝓbabit: q: regulariter ꝓbatio incūbit asserēti. vſ. q. v. c. ſi. ⁊. l. ij. ff. de ꝓba. Utrum vero ille alie societates que etiā vulgo dicunt religiōes sint ꝓsone ecclīastice: dic qō sic si viuūt regulariter in cōmuni sub habitu religioso vt. ff. ecclesia. ſ. ij. v. Utrū ẏo sint religiosi proprie: dic qō nō: vt. ff. religio. ſ. j. ſ. Utrū ẏo possint contrahere matrimoniū sic qō teneat dic qō sic etiā si vouisset in oppositū: q: eorū votū non est solēne: vt. ff. matrimoniū. vij. ij. v. ⁊ matrimoniū. viij. ij. v. Utrū vero possint retinere pecunias sine licētia suorum maiorū: dic qō sic ex vsu suarū cōstitutionū nisi ipsi particulariter se obligauerint: q: non profitentur paupertatē. Utrū aūt possint retinere eleemosynas sibi oatas: dic qō sic si oate sunt intuitu persone eadē rōne: q: sunt peculium eorū ꝓpriū nisi aliter requireret ius naturale: vt q: in loco aliter nō viuerēt nisi talia cōmunicarent: ⁊ alij ea communicant: secus si dētur intuitu loci: q: talia sunt cōmunia omnib⁹ ⁊ dispensanda per maiorem.

¶ Sodomia. ff. luxuria. ſ. vij.

SOlicitudo dicta est ex solertia velocitate vt solicit⁹ sit soler scitus: q: ex solertia animi est ꝙs velox ad ꝓsequēdū agēda. xxiij. q. xlvij. ar. ix. ⁊ est solicitudo studiū adhibitum ad aliq̄d cōsequēdū. xxij. q. xlvij. ar. ix. ad tertiū ⁊ si sit circa spiritualia est bōa: multiplex: vt dicit. s. do. j. cor. vij. si vero circa tēporalia est illicita triplici ter. ſ. si in eis ponatur finis vel superfluū studiuꝫ vel adsit timor superfluus. xx. q. lv. ar. vſ. qñ. ſ. in. q̄t aliqs timet ne faciendo qō debet necessaria sibi deficiāt: qō ois multipliciter excludit Matt. vſ. ⁊ hoc vſ venialē mortale aūt ē p accidēs rōne finis vel si omittant necessaria.* Quid aūt si qs cōsidat q̄dē quo ad necessaria de deo: sed timet ne deficiāt sibi ꝓmoda: ⁊ dico qō si anxiet nō est sine venialiq: debet carere cōmodis si deus vult ꝑm illud. ſ. pet. v. solicitudinē vestrā in illū pjciētes. Querere aūt rpalia nō vt finē ſz ad sustētationē: ⁊ cū studio moderato. ſ. loco ⁊ tpe ⁊ sine anxietate non est peccatus de mente. s. Tho. xxij. vbi supra q: in sudore vultus paramus nobis panem.

¶ Bolidi appellatione lerintelligit aureū: aurei vero. lxxxvſ. mō faciunt libram auri. Vide pañ. in c. querēte. de of. or. ⁊ in. c. cōqrēte. de cle. nō resi.

¶ De solutione.

SOlutio ꝓprie est ei⁹ qō debetur redditio. instī. quibus mod. tol. obli. in prin. sed large est ab obligatione liberatio quocunque modo. ff. ō sol. l. solutionis. nam qualitercunque satisfactum sit creditori ad voluntatem suaz pro soluto habetur: licet solutū non sit. ff. de pign. act. l. si rem alienam. §. omnis, quod no. Sof. ⁊ Hostin sum eo. titu. l. q5.

¶ Primo vero qritur quot sunt species solutiōis ⁊ dico qō due. vna. ſ. naturalis. i. vera q̄ fit per veram redditionē ei⁹ qō debetur: talia vero ciuilis seu imaginaria que fit multis modis. primo nouatiōe qō. ſ. extinguitur obligatio prior ⁊ in aliam ciuilē aut naturalē transfertur. ff. de nouac. l. j. ij. delegatione. quando. ſ. vice sua datur alius creditori vel cui ipe iusserit. ff. de acceptila. l. j. in. obligatione facta loco ⁊ tempore congruo. C. de solu. l. oblignatiōe. ff. eo. l. ij. soluturus. ⁊. l. qui decē. ff. de pign. l. creditor. nō tñ prodest oblatio nisi cōsignetur. C. de vsur. l. ij. ⁊. l. acceptā. oportet etiā qō fiat cui debetur vel eo absente iudici aut si iudex deficiat honestis personis. C. de vsur. l. ij creditrici. de off. or. pastoralis. in fi. ⁊ quod res deposita dure ⁊ quia si in suos vsus conuertat non est turus offerens. l. debitor. ff. de vsur. si autem omittatur nihilominꝰ debitor est liberatus. ff. de arbi. l. arbiter. la. ij. ff. depoſi. l. j. ſ. ij. si pecunia in sacculo.

¶ Scḋo qritur ex qua pecunia ⁊ ꝑm quē valorez 2 solnēdum sit: ⁊ dico multa.* primū. Quacunque dispositiōe cōtractū sit debitū semp solutio fieri debet ꝑz monetā q̄ currebat tpe contractus debiti. vt. ff. gabella. ij. ſ. ix. ⁊ si non reperitur: puta q: est reprobata vel diminuta in pōdere ratiōe attōstionis: vel per longū vsum corruente argento ex superficie effecta est grossa vel quocunch alio modo ppetuo est alterata. soluenda est ei⁹ estimatio vt cōiter tenent legiste in. l. paulus. alias incipit creditorē. ff. de sol. ⁊ in. l. minorū. C. in q̄. cau. in integ. rest. non est nec. ⁊ canoniste in. c. quanto. de iureiur. ⁊ in. c. olim decem. quod quidē licet Barto. in. d. l. paulus. limitet verum qñ talis diminutio contingit in moneta grossa non in minuta. tamen do. Anto. in. d. c. quāto. ⁊ sequitur Panor. ibi hoc tenet invtrach indistincte qñ deterioratio directe contingit ipsam pecuniam: puta q: duo antiqua nō valēt nisi vnū de nouis. Si aūt alteratio nō est perpetua sed ad tps sicut quotidie florenus magis valet vna die ꝙ alia cōiter tenetur qō hec variatio non debet attēdi. ar. optimē. l. prezia rerum. ff. ad. l. fal. q: sicut creditor vellet ꝙ sibi soluerēt plus si plus valeret: ita eam recipere debet si valeat minus. sicut voluit Bar. in. d. l. paulus. ⁊ alij cōiter qō satis est equum. Putat tñ Panor. quod sinō esset spes quod de proximo haberet augmentum debere haberi respectus ad estimationē que erat tpe mutuū q: nō habet eā bonitatem respectu cursus quam tunc habebat: maxime q: potest esse qō nūch crescet. ar. in. l. iurisperitos. ff. de excusat. ⁊ eius qō not. glo. in cle. i. de rescrip: ſz tñ forte ista limitatio quam sequitur sum. Ange. et ro. non est de mente istorum doctorum ⁊ mul-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tominus eorũ qui volunt qõ etiam de reprobata moneta possit fieri solutio: q: bene sciebant quod alitq̃ lõgo tpe valor florẽni nõ crescit: t per accidens se hꝫ ad pecuniã tale augmentũ fundatũ nõ in voluntate principis sed in instabilitate rerum t multitudinis pendente. Et si q̃rat q̃d si moneta non sit deteriorata in se sed reprobata: dico quod hoc sit ppetuo t in totũ vt q: princeps ex toto eã reprobauit quantũ ad cursum non põt de ea fieri solutio ſm Spe. co. ri. t Paſi. post Jo. an. t do. Anto. in d. c quanto. t Ja. t Odo. t Bar. in. d. l. paulus. t est cõis opinio. hꝫ Ly. t Pe. imo. d. l. in minorum. t Imo. in. d. c quãto. tenuerit cõtrariũ: t rõ est quia non est verum fundamentum aliorum fcs qõ moneta ista reprobata habeat eãdẽ bonitatẽ intrinsecã q: moneta magis pderaf rõne cursus t vsus q̃ rõne materie: videt tex. in. d. c. olim t facit etiã. c. ei cliõ. of. lxxxviij. Si ỹo fit reprobata ppetuo q̃des sed in pte: puta q: princeps nõvult qõ expendank nisi p tãto ſm Old. t Fed. in. d. l. in minorũ. t do. Ant. in. d. c. quanto. dꝫ solui estimatio tpe Jctus: q: eadẽ rõ q̃ est de toto t de parte. ar. l. q̃ de tota. ff. de rei vẽ. t c. pastoralis. §. itẽ cũ totũ. de off. dele. t videt pbari in. d. c. olim. t vf equi' et magis plꝰ Paſi. q̃ dictũ Jo. de are. t bar. in. d. l. paulus. t Post. in. d. c. quãto. dicẽtiũ ptrariũ Et procedunt pdicta etiã si debitor nõ fuit in mora: q: si fuisset in mora nõ est dubiũ apud doc. q̃n ad illum omne periculũ ptineret t teneret reddere ſm estimationẽ q̃ erat tpe quo soluere tenebat. * Scõm. Si q̃s añt ex testõ reliquit cẽtũ q̃ hodie minus valẽt ex alteratiõe ppetuã: dꝫ attendi valor tpe testamẽti pditi. hꝫ testator postea inquirerit in tẽpõ qõ moneta sit mutata: q: de eo vꝰ sensisse testator: vt in. l. vxorẽ. §. testõ. ff. de leg. iij. t ita ꝓsuluit Old. et sequit Pe. de anch. in. d. c. olim. t Joã. an. in addi. ad Spe. t Paſi. i. d. c. quãto. Et idẽ dic eadem rõne in pcepto arbitrorũ ſm Old. t idẽ dicit Paſi. vbi. ẽ. in precepto iudicis pdẽnatis ad certam quantitatem. t per illã. l. vxorẽ. Dicit tñ Zud. de ro. qõ si le gauit decẽ florẽ qui tpe solutiõis plus valẽt q̃ tpe testamẽti: tps solutiõis attendit: ricens de hoc esse casum singularẽ. in. l. cũ certũ. ff. de aur. t ar. leg. nisi heres fuerit in mora. vñ t Bartol. in d. l. cũ certũ. dicit qõ si debitor promisit florẽ. centum iam sunt duo anni debet soluere ſm estimationẽ quã nunc valẽt nisi esset in mora referẽs se ad not. p eũ in. l. j. ff. de aur. t ar. vbi dicit hec esse vera si soluit pecunia ere nõ praminata q: si debes mihi cẽtũ pondus argenti ad ligã pussinam si vis soluere pecuniã argẽteã eiusdẽ lige admitteris sec' si praminatã ere vt sestrinos: q: nõ admitteris ad quod est ter. in. l. f. C. de fabri. li. xf. t decapo. fru. vi. ro. l. neminem. t. l. ad hoc. * Tertium. De cõdẽnatiõe añt que fit rõne statuti: puta q: ca

uetur vt pro tali delicto soluantur libre cẽtũ t de inde alteratur moneta perpetuo: dicit Specu. q̃ solui debet de moneta currẽte: ad cui' mutationẽ debet intelligi mutatũ esse statutũ: t idẽ dicit de salario cõstituto officiali per statutum: sed Paſi. in. d. c. pto. dubitat de hoc: q: statutum voluit cõmẽsurare penã delictoris: hꝫ tene primũ q: pena pdicta nõ statuẽ pcutaliter t salua iustitia posset in plus t in min' aliqualiter variari: t idẽ de salario qñ ex statuto: vñ de vtroq̃ idẽ tenet sen. i cle. ij. de decī. t idẽ Jo. ibi. * Quartũ. De solutiõe ꝺo que facienda est ex mãdato vel gratia alicui' ñdũ vt si princeps cõcessit alicui cẽtũ flore. annuatim dicit do. Anto. in. d. c. quanto qõ si dñs ignorabat valorẽ monete soluek secũdũ cursum currẽtis hꝫ gl. t Pãd. in. c. ij. de decī. si ỹo sciebat soluek secundũ estimationẽ tẽporis gfe vl' mãdari. * Quintũ in qua autem pecunia possit aut debeat solui mutuum dico concludendo mẽte Bar. in. d. l. paulus t concludendo mẽte doctorũ qõ si mutuaui cẽtũ libras in florenis satis ẽt restitui cẽtũ libras etiã in alia moneta: q: video: in estimando illos florenos eos vendidisse sicut dicimus in dote cũ tradita est estimata. l. cũ dotẽ. C. de iure dotiũ t idẽ in depposito. Si ỹo fuit dictũ mutuo vel depono centum libras in florenis: volo restitutionem mihi fieri in florenis: tunc periculũ t cõmodũ diminutionis t augmenti pertinet ad debitorẽ seu depositariũ: vñ tenetur restituere in florenis secundum estimationem currẽtẽ tpe solutiõis faciende. Si vero fuit factum mutuũ sic puta mutuo tibi cẽtũ florenos tũc si fum passurus aliquod dãnũ recipiendo in alia forma: puta florẽtinos pro senensibꝰ recipere non teneor: vt dicta. l. paulꝰ. si vero nullũ dampnum patior: tũc in alia materia recipere non teneor: puta argentum pro auro: quia mutuũ debet restitui in eodẽ genere t eadem bonitate. d. l. cum quid. ff. si certum peta. t aliud pro alio invito creditore solui non potest. l. secunda. ff. si certũ petatur. in eadem autem materia sed in alia forma tenetur recipere secundum communem opinionem dicta. l. paulus. cõsuetudo tamẽ est in aliquibus partibus quod in alia materia possit restitui que fernanda est: quia tacite videtur cõtractum secundum loci consuetudinem. vt. l. quod si nolit. §. quia assidua. ff. de edi. edic. ſm Bar. vbi sic pmit ita cõsuluit Oldra. In depposito autem videtur notabi. in. l. in nau. seu. ff. loca. t satis videtur considerandum quid fuit tacite actum an. l. pecuniã depositã cõfunderet cũ sua vel teneret separatam. Vide de his Paſi. i. d. c ẽto. * Sertum. Si debitor non habens pecuniam ad soluendum offerat rem meliorem. tenetur creditor accipere: aut. hoc nisi. C. de solu. ecclesia tñ nõ tenek offerre meliorẽ sꝫ aliã: vt aut. hoc ius. C. ꝺ sa. sanc. ec-

*Septimũ. pro operis locatis pecunia tñ soluẽda est cũ est pmissa cũ est cõsuetum: q: ſm cõsuetudinẽ tacite cõtrahit. o. §. q: assidua. qõ tñ archi. dicit fallere vbi cõductor pecuniam soluere non põt quo casu si locator dãnum patiturꝰ q: rem data puta pannũ eodẽ precio vẽdere nõ põt tenetur emẽdare cõductor. Si vero cautũ est in prin. q̃ pro solutione darek res aliqua puta pannus non est peccatũ dare eam per se vel per aliũ iusto precio currẽte: t si locator operũ tale precii reha bere nequiuerit nõ tenek emẽdare conductor q: scienti t cõsencienti nõ fit fraus neq̃ dolus: ꝺ regitur. li. vj. Et idẽ si nõ fit cõuentũ de tali re danda sed tñ fit cõsuetũ ꝓpter. d. §. q: assidua. Si vero per se vel aliũ deat rẽ precio maiore q̃ sit iustus tenetur de illo plus locatori: qõ tñ ſm Archi. fallit cũ locator a principio instructus consuetudine sciuit rẽ sibi dandã tali precio sicut si locauit operas pro. x. sciẽs q̃ darek sibi pannus pro. x. ex quo habere nõ posset nisi. vj. q: idem est ac si conuenisset pro. vj. vñ t si sex tñ peteret a cõductore t ille daret. liberarek: q: tñ intelligit si iustus precii operarũ ſm cõmunẽ estimationẽ sit. vj. q: si esset decem. cõductor teneretur de quatuor. Sꝫ tñ hic aduerte q̃ iustũ precii operarũ accipiendũ est ad modũ rerũ venaliũ de quo. ẽ. emptio. §. vj. vñ est illud in quo pueniat cessantib' his que dicta sunt ibi nec semp est idẽ vel equale sed aliquando tanta est penuria victus q̃ ipse expense
3 poterunt esse precium iustum.

¶ Tertio qrit quis soluere teneat aut possit: et dico q̃ tenek is qui est obligatus siue sit principalis siue fideiussor: t tutor ac curator vel alius habens administrationẽ qui tenetur soluere debitum eius cuius curã gerit. l. quoties. §. sicut ait. ff. de admi. tu. t prelat' debitũ predecessoris pro necessitate sue persone vel pro necessitate aut ẽt vtilitate sue ecclesie ꝑ tũ e. .eo. c. s. alꝭ. nec ecclesia nec successor teneꝭ. x. q. j. hoc ius. ꝺ fideiuſ. q̃ quibusdã: t idẽ puto de successore l. ꝺño tpali et similiter tenet soluere heres debita defuncti in totũ vel in cõscientia q̃tũ se extẽdit facultas hereditatis vt. ẽ. hereditas. ij. §. v. Legatari' autẽ nõ tenet nisi qñ hereditas nõ est soluẽdo: q: tunc es alienũ precedit legata. vt. ẽ. restitutio. vſ. * Potest ait quilibet ꝑ alio soluere: ẽt si debitor hoc ignorat t nõ velit. ff. c. l. soluere. ff. de nego. gest. l. soluendo. t tenetur debitor soluere prefato soluẽti pro eo si modo sua intererat vt solueret. l. cum pecuniam. ff. de nego. gest.

4 ¶ Quarto querit cui debet fieri solutio: et dico l. qõ multa. * Primũ. Soluẽdũ est creditori vel eius successori cui cõpetit actio obligationis si tñ sit mẽtis cõpos t maior. xxv. anno. vꝰ alteri de mãdato ipsius: etiã si creditor sit accusatus ad mortẽ

ff. eo. l. reo. C. eo. l. nihil interest. potest etiam fieri eius socio si vtriq̃ est obligatus insolidum. ff. de pac. l. si vnus. t. ff. de duo. re. cõsti. l. ij. t. ij. t no. in ca. ea te. de iureiur. aut etiã procuratori eius q̃uis sit reuocat' t ignorek reuocatio. l. eius. ff. ff cer. pet. Aduertendũ est tñ hic q̃ soluẽs filio familias sine consensu patris aut minori sine cõsensu tutoris vel curatoris nõ satisfacit. l. j. t per totus. ff. ad macedo. t. l. pupillus. ff. de actio. t obli. misi solutũ sit cõuersum in vtilitatẽ patris vel minoris. l. j. t. ij. C. si aduer. credi. t. l. q̃ si forte. §. fi. t. l. in pupillo. ff. de solu. * Scõm. vtrũ asit liceat mihi soluere creditori creditoris mei. Bar. in. l. solutũ. §. soluta. ff. de pig. ac. distinguit. Si enim iste creditor creditoris mei habeat bona obligata vel vt alij dicant si secundus debitor ex eadẽ cã cum primum puta q: cõduxi oõm ab eo q̃ ab alio cõdurerat. sic liberor ipso iure etiam creditore meo inuito. l. vtrũ ꝑte. ff. de cõstituta pecunia cũ possem ab eo cõpelli. l. nomẽ. C. que res pigno. oblig. po. similiter quando talis factus est creditor propter me puta q: creditor meus gerendo negotia mea taccepit mutuo ab eo vt in. l. si liber homo. ff. de neg. gest. Si ỹo cã fit omnino separata a mea si siteo volẽte indigne liberor. l. inuito. ff. de solu. t. l. penul. t fi. ff. de neg. gest. si vero eo ignorãte contingit liberatio ope exceptionis. l. si opera. ff. de doli excep. gl. tñ tenet indistincte q̃ liberatur. insti. qui. mod. oblig. in pzin. t. o. l. penul. hꝫ bar. verũ dicit in foro contentioso. gl. vero in penitentiali: q: ex quo creditor etiã si erat inuitus ex tali solutiõe liberak. o. l. soluendo satisfactum est ei. * Tertiũ. Recipiens scienter solutionem alteri debitam furtũ cõmittit ſm gl. in. c. cũ te. de iureiur. nisi creditor ratum habuerit tale. l. falsus. ij. ff. de fur. qõ verum est ſm pa. ibi si sine iusta causa recepit secus si ex iusta t puta q: credebat ad eum pertinere vel q: erat gestor negotiorum creditoris. Quis ait in solutione sit prefetendus vide. ẽ. restitutio. vſ. §. v. t adde q̃ qui pecuniam dedit mercatori facienti diuersa negotia preponitur in ea negotiatione aliis qui dederunt in aliis negotiationibus: ter. est in. l. procuratoris. §. si plures. ff. de tribu. ſm Joan. plagi. t Ludo. de ro. t Imo.

5 l. ol. ¶ Quinto querit de quo t qñ̃o sit soluẽdũ marime ab impotẽte t dico multa. * Primum. soluendũ est in obligatione: q: vnum pro alio solui non potest nisi consentiente creditore. insti. qui. mod. tol. oblig. §. i. q̃ tamẽ fallit in ecclesia debitrice. o. aut. hoc ius t in eo qui debet aurum in cuius substãtia aurũ nõ inuenitur. C. de sol. auten. hoc misi debitor. t. ff. de leg. j. l. si domus. §. qui cõstituit. t in eo qui debet seruũ: cuius vult soluere precium: q: dicit eũ suũ cognatum: t in noxali

Universidad de Deusto
Biblioteca

actione.ff.de re iu.l.miles.§.j.t.ij.t in pecunia vt ff.§.ij.parti.v.Sed qñ nō ꝟ debitor quod ꝺz soluere t sunt distrahēda bona sua ꝓ solutione ꝓmo incipiēdum est a mobilibus t si nō sufficiunt ad immobilia venitur postea ad iura t si non inuenitur emptor dank creditor insolutū. l.a diuo pio.ff.de re iu.*Sc̄ꝺ. Qui aūt cōuenīt t non ꝟ ꝑ soluat si debitor est ex maleficio potest verberari.xiij.q.v.si res.t sic amplius cōuenīri non pōt.d.c.si res.qñ limita qñ creditor exegit verbera ꝓ debitorato bene tenēt ad interesse si verberetur ꝓ maleficio arg.xij.q.ij.fraternitatē.Si nō est debitor ex cōtractu vel quasi tūc cedat bonis de qua cessiōe hēs. ff.restitutio.vij.§.vſ.*Tertiō. Si aūt quis tenetur sub alternatione regulare est q electio sit debitoris: vt in.l.plerūq. in fine ff.de iure dotium cū cōcor.positis in gl.* Quartō. tenetur aūt debitor adire oēm creditoris eo modo quo ff.obligatio.§.ix.t similiter si est in mora t vult eā purgare.l.cū qꝺ.C.de cōdi.inser.t similiter si obligatio est solum ad hoc si vult acquirere etiā sine monitione ſm Bar.in.l.item illa.ff.de cōſti.pecu.sine cōmodū sit ꝓsonale vt qz relinquit libertas seruo si soluat decē t hmōi. si ue sit bursale puta qz alicui legātur socalia si soluat vestē.d.l.cū quidā. In casibus tñ istis vbi qs tenetur adire domū creditoris: sufficit eum quere apud vicinos t notos t in locis in quib⁹ est solitus conuersari non aūt per loca clandestina. gar.ij.q.ij.biduum.vt voluit bar.in.d.l.item illa t sequit pañ.in.c.significāte.de pigno.* Quintus. Mittens autem debitum per nuncium infideliter se habentē an excuset: pañ.in.d.c. significante.distinguit. Si enim species erat debita t ipsa remittebatur per nuncium qui putabatur fidelis periculū pertinet ad creditorem t rō est: quia casus fortuitus non imputatur ex quo culpa non precessit.c.vnico. de commo. si vero erat ꝯtitas debita que emittebatur perijt ꝑriculo debitoris ratio est: qz eoipso quod pecuniam mihi mutuasti meā fecisti.l.ij.ff.si cer.pe.t ideo si perijt apud veniret ad man⁹ creditoris mihi perijt: adhuc erā obligatus.no.bar.in.l.eū qui.ff. cōmo. ſz penam si erat apposita nō incurrit.*Quartō. an autem repetere possit qui soluit indebitū ignoranter: dicit ff.restitutio secundo. quasi prope finē qui vero soluit scienter donasse videtur. l.cuius per errorem.ff.de re iudi. exceptis solutis per vsuram que repeti possunt de iureiurando debitores.

¶ Sexto queritur qñ debet fieri solutio. dico ſz Jo.de cōse.di.j. soleт q aut dies est adiectus fauore debitoris t pōt preueniri aut fauore creditoris: t sic nō pōt preueniri.l. eū qui.ff.de annuꝰ. Similiter nō pōt quis repetere ante tps debitum. c. vnico. de ꝑdis peti. nisi in casibus primo in viro vergente ad inopiā: secūdo in debitore fugiēte.l.ait ꝓtor.§.debitorem. ff.de his que fi.in fraū.cre.tertio in debitore suspecto qui cogi pōt dare cautionem.l.si fideiussor.§.fin ff. qui satisdā.co.q limita nisi fuisset suspectus tpe contractus qz nō cogerek. Si vero dies non est adiectus dicit.§.mora.§.j.t.iij.t obligatio.§.ix.

Hoꝛis t sortilegium declarantur infra fugſtitio.

SPectaculum quantum ad pertinentia ad illud declaratur.ff.ludus.t.ff.choꝛea.

¶ De sponsalibus.

SPonsalia dicta a spondeo qđ est ꝓmittere: sunt futurarum nuptiarum promissio ſm.s.tho.in. iiij.di.xxvij.Ray.Gofr. Pe.t al.t.xxxiij.v. nostrates.t.ff.e.l.sed intellige primo pmissio mutua: qz ſm Ayy. contrahi non possunt ex altera parte tantum: t claudicare sicut matrimonium: vnde secundum eum si vir accepta manu vꝛoris dicat: do tibi fidem de te in vꝛorem accipiendā: illa nullo modo ostendat se acceptare re vera nō sunt sponsalia ille tamen tenetur eam ducere si illa voluerit.qđ intelige si illa voluerit incōtinenti t nō alr cum non acceptauerit statim nec sunt spōsalia consequenter ar.l.cōtinuus.ff.de ꝟb. ob. Si tñ ostēderit se acceptare: vt qz inter eos agebak de sponsalibus aut matrimonio t illa requisita spōte manū dedit ad fidē recipiēdā t hmōi essāt contracta sponsalia intellige etiam quo ad ecclesiam si coniectura de hoc essent amabiles. Intellige scđo ꝓmissione nuda aut vestita: qz aliquādo cōtrahuntur ꝓmissione nuda vt si dicat vir: accipiā aut ducas te in vꝛorē t illa rūdeat: accipiā aut ducā te in virū vel ecōtrario: aliqñ vero subdit iuramentum aliquando arrhe sponsalitie aliqñ etiam pene.

¶ Primo vero queritur quid veniat nomine spōse aut spōsalium aut sub q̄ nomine veniāt ista: t dico duo.* Primū ſm.s.tho. vbi.ğ. sponsus ꝺz a sponsione cōiunctionis matrimonialis per verba de futuro t a responsione actus matrimonialis per verba de ꝑsenti qz ex hoc ipso spōdet matrimoniū actūrū a prima inquit spōsione oēs sponsalia ꝓprie que sunt quedā sacramētalia matrimonii sicut exorcismꝰ baptismi. hec ex illo. ex quibus elice q sponsalia large sunt vbi qs cōtrahit ꝑ ꝟba de ꝑsenti in legitima ꝛs etate. Nomine igitur spōsaliū ꝓprie venit nō solū promissio ꝑ ꝟba de futuro vt dictū est.sed etiā matrimoniū per verba de ꝑsenti contractū ante pubertatē. nisi essent tales proximi pubertati t malitia suppleret etatē iuxta dicenda.j.§.ij.t tales ſm archi. spōsi esse intelliguntur t intellige ꝓprie. large aūt sponsi sunt qui matrimonium per verba de ꝑsenti in verba etate contraxerunt.* Secundum. Secundum Panormit.in rubri. extra. eo.in odijs nō

mine maritate non venit sponsa ꝓprie. vnde si statuto caueꝰ ne maritata succedat.bene succedet sponsa nec sponsa de ꝑsenti venit nomine vꝛoris: nec nomine matrimonij venīt sponsalia.vt idez dicit in.c.ij.loco.de ꝓba.sed in indifferentibus venit solum sponsa de ꝑsenti: in fauorabilibus aūt venit sponsa de futuro: ꝓ quo bon⁹ tex.est in.l. nō sine.C.de bo.q̄ lib.t ibi per Lyn.et alios: vide etiam gl.iusti.de iur.sed et si vꝛor.xxvij.q.ij.in ꝓin. Et hoc verum nisi addatur qualitas distinguēs: puta maritata cognita et huiusmodi.

2 ¶ Scđo q̄rit qđ q etate aut ꝓ qđ ꝑsonis ꝓtrahere spōsalia: t dico m⁹ra.* Primum. quicūq; pōt ꝛhere matrimoniū pōt etiā ꝛhere sponsalia scđm canones: ꝛs sit secus ꝟz leges. vt ꝟz i.l.si qs officiū. ff. de rit.nup.t in.l.solet.de his q̄ no.insa.t vlterius aliq nō pōt cōtrahere matrimoniū q tñ pōt ꝛhere spōsalia. vt ꝙ sunt etatis legitie ad spōsalia t non ad matrimoniū.* Scđm.scđm.s.thom. in.iij.disti. xxvij.spōsalia ẓhi pōt vtroq; ẓhentiū existēte in fine pmi septēnij vel post vel parū ante.ꝓ q̄ scito qđ ꝓtrahi pōt post septēniū: t ex tūc valēt.de desponsā.impu.si infames lib.vſ.si aūt ambo vel alter sit minor septēnio t ꝓtraxit ipi vl parētes ꝓ eis nihil agit nec ozit publice honestatis iustitia: vt ibi.nisi postea ratificēt.si tñ multū propinquarit illi termino ſm.s.tho.spōsalia tenēt.qz qđ parū deest quasi nihil deesse vꝛ.ij.ꝑꝛ.quā appropinquationē q̄dē determinat tps sex mēsiū ꝟz melius determinanda est ſm q̄ditionē ꝓtrahentiū. cū in q̄ busdā magis accelerek vsus ratiōis quā in aliis. Hec ille. q intēdit qđ malitia suppleat etatē t cōcor.ho.t Innoc: vt recitat: t tenet sum.con.li.iiij. ti.j.q.v.t glo.in.c.iuuenis.de spō.dicēs qđ discretio supplet etatē.t archi.t vt dicit pañ.in.d.c.iuuenis. est cōmunis opinio t hoc sequit sum.con. er pisa.t archi.et supple.t rōnabiliter: qz non videk ratio quare nō debeat malitia supplere etatē in primo septēnio quo ad spōsalia sicut supplet prudētia in contractu matrimonij: nō obstāte qđ hoc multo iure cautū inueniak expresse qz expressum est in aliquo efusdē gñis.f.in mꝛimonio: t vꝛ rō maior: de sponsalibus: qz sunt magis solubilia: pañ. aūt in.d.c.iuuenis.adductus quibusdam fri uolis tenuit ꝓtrariū.f.qđ requirak septenniū cōpletū t sequit sum.ang.t ro.cōtra supple. Si aūt maior septēnio cōtraxit cū minore ꝛs spōsalia nō tenuerint etiā ex parte maioris qz non claudicāt tenek tñ expectare minorē cui fidez dedit si forte manere velint in eodē proposito ſm Archi. alias peccat ꝓpter fidem mētitā.* Tertium. Determinatur aūt idē tps i masculo t femina quo ad spōsalia t nō quo ad matrimoniū ſm.s.tho. vbi.ğ. qz in sponsalib⁹ requirit tñ vsus rationis qui si mul incipit in vtroq; sed in contractu matrimonij non solū requirit dispositio ex parte vsus rōnis ꝛs ēt ex parte corporis vt sit tps gñationi aptum q̄ in puella in.xij.anno.in masculi in.xiij. est ſm philosophū.vſ.de anali.* Quartū. Absentes aūt contrahere possunt spōsalia per nuncium vel lras.l.sufficiet.ff.de spon.extra q̄ cleri.vl vo. veniens.t.q.v. nec illud.t idē ſm hostiē.si fiat de ꝑscia alicuius vel postea ratū ꝟz.ff.e.l.vlti.xxxij. q.ij.honorat.de mri ğ.cō.iter eccle.c.ij. Si tamē nuncij vl procuratorē revocauit t revocatio ad eū pervenit antecq̄ puella ꝑsentiret nihil agitur ar.de ꝑcu.in nostra.t.c.mandato. imo t si pervenit postq̄ cōsenserat puella: sed tamen añ fuerat revocatus ſm host.qz deest cōsensus.t facit.ca. procurator.de procu.lib.vſ.*Quintū. potest etiaz quis ꝓ alio sponsalia contrahere sine mandato vt parentes ꝓ filijs si filij fuerint ꝑsentes t nō contradicant vel si fuerint absentes et ignorantes. dūmodo postea scientes ratificauerint tacite vel expresse.de despon.impu.si infantes.libꝛ.vſ.imo auunculi t amici tutores et curatores: t quicūq; alij quātus nō habeant mandatū hoc possunt: ſz tamē sponsalia non sunt donec ille vel illa sciuerit t ratū habuerit et hoc ſm canones qui nō requirūt nisi consensum: vt in.c.sufficiat.xxvij.q.ij. extra eo.cū locum.de despon.impu.c.vnico.li.vſ. Sed tū inter hoc t parētes est differētia ſm Joā. an.in nouel.qz quo ad parentes sufficit in ꝑsentia filij cū taciturnitate: ꝛs alter expresse nō cōsentiat et tenēt spōsalia.qz taciturnitas operak ꝑsensuz vt in.d.c.vnico: secus in alijs: qz non sufficit sola ꝑsentia: sed oportet adesse ꝑsensum expressum vel tacitū: puta si mulier recipit socalia vt spōsa vel sponsus accedit ad domuz mulieris: vt videk expresse ꝓbari in.c.literas.de spon.impu. iuncta glo.et clarius in.c.j.de mat.cōtra.cōtra inter.ec. t in.c.ad id.q̄ de spon. Nec cures de glos.in.d.ca. vnico. quia Jo.an.illam cozrexit in nouel.

¶ Tertio q̄rit an possint sponsi ẓdicere sponsalibus aliquo casu.t dico tria.* Primum. in.c.vbi nō est. de despon.impu. districtus inhibetur: ne aliquid quotū vterq; vel alter ad etatē legib⁹ vl canonibus determinatā nō puenerit coniūgant: nisi forte aliqua vigentissima necessitate interueniente: vt ꝓ bono pacis vbi cōiter canonistē sommāt q̄ ipuberes ambo vel nisi ꝓ bono pacis coniungi nō debēt: t intelligit glo. etiā quo ad sponsalia: vt imponit illi Panor. t idem Inn. t Hostī. ſ.q̄ ante pubertatē ꝓhibitū sit contrahere sponsalia nisi ꝓ bono pacis t hmōi: licet contracta teneāt: sed ista opinio non habek clare ex ꝓcto tex. t videtur prima facie contra tex. imo c.vnico de despon.impube.lib.vſ. vnde hoc non sequitur ibi Panormit. nisi limitando ad coniunctionem carnalē ſm quā nulli sunt coniungendi ante pu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

bertatē vel etiā pōt teneri loquēdo de cōsictiōe
spāli p ꝓtractū mīmonij vt planū est.ꝛ etiā spō
salioꝝ causatoꝝ ab alijs añ pubertatē ꝛ nō pue
niētiū ꝑmo ab ipsis spōsis motu ꝓprio sed alieno
in q̄ ꝓprie locū hēt q̄ p dicta opinione adducun
tur supra mīmonij.v.§.vj.ꝛ hoc ptz etiā.ar.eoꝝ
q̄ dicenk ptī.sequēti.est etiā rōnabilis q̄ ad spon
salia venientia motu ꝓprio ꝓpter allegata ibi et
ar.oicēdoꝝ.par.seque.vñ pctīm est vt videtur ali
quib⁹ mortale ea ante pubertatē ꝓtrahere nisi ex
magna cā.ꝛ de licētia epi ſm ihost.si tñ ꝓtrahant
tenēt post septēnium.d.c.vnico.ꝛ.c.de illis.de de
spon.impu. * Scōm .s.Lhosti.vbi supra si ante
annos pubertatis fiat ꝟct⁹ spōsaliū p aliū:am
bo vel alter reclamare pōt vnde tunc nihil ē actū
adeo q̄ nec aliqua affinitas ex hoc ꝟsurgit:ꝛ ideo
spōsalia q̄ inter aliquos p personas als ꝟsurgunt
robur habent inquantū illi inter quos contrahū
tur ad etatē debitā veniētes nō reclamāt:ex quo
intelligunk cōsentire his q̄ p alios fctā sunt.Hec
ille.q̄ loquit de sponsalib⁹ factis p alios sic quod
sponsi exp̄sse vel tacite nō cōsentiūt:qz si cōsenti
rēt nō essent nullatiꝫ cōtraherēt publice honesta
tis iustitia.vt in.d.c.vnico.i fi.nec tñ intēdit dice
re q̄ non possent reclamare etiā si p̄sensissent:ſz
sufficiebat ei solutīe argumentū.* Tertiū. Jn ca.
de illis.de despō.impu.summarie habek quod si
maiores septēnio ante pubertatē spōsalia ꝟsunt
si q̄dē tpe ꝓtract⁹ alter erat pubes nō ille ſz alter
minor: fact⁹ pubes poterit resilire ꝛ cōtradicere.
ſz nō anteq̄ venerit ad pubertatem:si vero tpe ꝟctus
uter q̄ erat ipubes.uter q̄ veniēs ad puber
tatē poterit resilire:ꝛ ſm aliquos puta glosſ.ibi.ꝛ
do.an.ꝛ sequaces q̄ eoꝝ primo venerit ad puber
tatē aliū expectabit anteq̄ resiliat.ſz Jo.an.car.
ꝛ Pañ.tenēt cōtrarium dicētes q̄b vno tñ ad pu
bertatē puenīēte poterit statim cōtradicere:licet
ali⁹ sit impubes:ꝛ hoc est indubitare verū:qz nō
est assignare rationē expectādi cū alio pubescēte
iste primus etiā eo inuito possit resilire:ꝛ frustra
expectaf eūdem cui⁹ nullus ē effect⁹.de offic.de
leg.cū cōtingat.Dissoluent tñ ista sponsalia iudi
cio ecclie ſz gl.nisi soluant vinculo fortiori puta
matrimonij cū alia:aut voti solēnis:qz tunc ipso
iure sunt soluta.Hec aūt non intelligunk solū de
spōsalib⁹ ꝓtractus ante pubertatē per alios sine
cōsensu sponsoꝝ:qz etiam si sic essent cōtracta l
senectute sponsi possent, resilire sed intelligunk
generaliter de contractis ante pubertatem:quia
omnes sic contrahentes resilire possunt autorita
te ecclesie:ꝛ si non ꝓpria.vt infra.§.vij.

¶ Quarto querīf quis sit effectus sponsaliōꝝ et
dico tria.* Primum. Qui contraxerunt sponsalia
4.q. obligāt sunt contrahere matrimonium si sponsa
l.of. lia teneruntiyt quia in etate debita fuerunt con-

tracta.ꝛ ſm.s.tho.peccat mortaliꝫ nō soluens p
missum nisi legitimū ipedimētū interueniat:nec
pōt alter eoꝝ ꝟhere cū alia p̄sona:si tñ ꝓtraxerit
p ꝟba de p̄senti:tenet q̄dē ſm matrimonium.ex.c.
sicut.ſz dz agere pniam de fine mentiriꝫ multo
magis si interueniat iuramētum.extra.e.lſis.el.
ij.Sed hec ītellige primo de his q̄ ꝟrerūt ea post
pubertatē:ꝛ q̄ ante:si obtinere nō p̄sit absolutio
nē tab ecclesia cū venerit ad pubertatem. Intelli
ge scōo de his q̄b⁹ nō superuenit aliq̄ legitimū
impedimentū.vt infra.§.x.casu vlti.Eū aūt q̄ nō
soluit p̄missum ſm Pañ.in.ca.ex lſis.el.ij.etiam
si sponsalia non sint iurata ecclesia p̄us dz mone
re deinde cogere:sed ſm.s.tho.ecclia cogit imun
gēdo penitentiam p̄ peccō in foro cōtentioso nō cō
pellit:qz mīmonia coacta cōsueuerūt malos eri
tus habere nisi forte iuſm interueneriꝫ:quia tūc
cogend⁹ est.vt q̄dā dicīt.quāuis alijs nō videat
ꝓpter cām p̄dictā p̄cipue si de vxoricidio time
ret.Hec ille cui⁹ opinio ꝑbak.in.c.reḡiuit.e.tit.
vbi de muliere q̄ etiā iurauerat cuicā nubere.dī
q̄ monenda est poti⁹ quā cogenda cū coactiones
difficiles soleant exiꝫ frequēter habere. Nec ob
stat.c.ex lſis.el.ij.eo.titu.vbi vir si sic iurauit pri
mo dicit monēd⁹:deinde etiā ecclīastica censura
cōpellēdus:qz ſubdit nisi rōnabilis cā obstiterit:
vñ hoc iudicis arbitrio cōmittit et multo magis
si sponsalia nō sint iurata:ꝛ sic ex rōnabili cā nō
coget.vñ Archi.dicit q̄ pōt cogi sed nō est cogen
dus vbi p̄babiliter timetur difficilius exiꝫ.puta
vxoricidium ꝛ hmōi. * Scōm. vtrum sola spōsalia
sine benedictione ꝛ alijs solēnitatibus exculent
actū coniugalem.vide supra dubium.§.ix. * Ter
tium filius sponsoꝝ de futuro est legitimus
eo modo quo supra legitimus.in princi.

¶ Quito q̄rīf q̄lio spōsalia ꝟsunt:ꝛ dico q̄ cum 5
sponsalia absolute ꝛ sub cōditiōe ꝟhi possunt ab
solute ꝟsunt multis modis:ꝑmo.scz p verba de
p̄senti q̄s ambo sunt impuberes vel eoꝝ alter:
q̄ iuris interpretatiōe hic sunt spōsalia de futu
ro de despō.impu.c.fi:ꝛ clarius.d.c.vnico.scōo q̄
verba de futuro ad hoc apta.vt ꝑmitto vel iuro
q̄ te accipiā l vxorē ꝛ filiā.de spō.c.pe.ꝛ addit ar
chi.q̄ dare fidē pertinere videtur ad iuramētū.
tertio per annuli subarrhationē.xxxvj.q.ij.si q̄s
desponsauerit.quarto per arrharum dationē pu
ta localium aut pecuniarum.Hi tamen duo vlti
mi modi ſm Pañ.in.ca.fi.de despon.impu.posset
dicere matrimoniū sicut sponsalia.vt in.c.semi
ne.xxx.q.v.vnde aduertendū est q̄ si p̄cesserint
verba apta ad contrahendū matrimoniū faciunt
matrimoniū non spōsalia:si vero p̄cesserunt ꝟba
de futuro erunt sponsalia:si vero nulla p̄cesse
runt verba ſtic ſm cōsuetudinē iudicabitur que
si nulla sit nihil probabunt si aliud certum con-

cepi nō potest:quia talia signa sunt equiuoca ad
multa:ꝛ p̄ūr cum dentur arrhe etiā in alijs cōtra
ctibus.in.ſti.de contrahen.emp.nihil probabunt.
de p̄sumptum illud. Si autem solū vni⁹ verba p̄ce
serunt tūc immissio annuli et acceptio arrharū
denotat cōsensum alterius expressum et sic erit
sponsalia vel matrimonium.vt no.glos.in ca.pe.
de spon. Jn dubio tamē in subarrhatione per im
missionē annuli p̄sumendū est pro mīmonio:qz
res fauorabilio est:de p̄sumptis literis.ꝛ de re iu
di.cap.fin.* Si vero spōsalia sub conditione con
trahantur valēt aut nō valēt scōm distinctiones
que data est supra de matrimonio matrimonium
ij.§.ſ.ita quod si cōditio sit honesta vt si parenti
bus meis placuerit vel vtilis vel si dederis centū
existente conditione stat promissum.si vero sit in
honesta ꝛ contraria bonis mīmonij.vt sterilita
tis venena procures:sponsalia non cōtrahuntur
sed si non sit contraria eis vt si furtū feceris:tūc
stat promissio sed conditio tollitur.Conco.s.th.
ꝛ Richar. Sed adde primo quod ante aduentum
conditionis non necessarie spōsalia non sunt:nec
oritur publice honestatis iustitia.vt in.d.capitu.
vnico.nisi per factū a conditione recedatur:puta
si copula intercedat.de condi.appo.de illis.et in
c.super eo er in.c.per tuas. Adde secundo secun
dum.s.tho.q̄ quando apponitur conditio pecu
nie per modum pene:qz matrimonia debent esse
libera:talis conditio non stat nec potest exigi il
la pena a nolente cōtrahere matrimonium.

¶ Sexto querīf q̄lio iudicā dū sit de aliquib⁹ ꝟ 6
bis aut acrib⁹ quibus spōsalia cōtrahi solēnt:ꝛ di
co multa. Primum. Si quis promittat quatuor
puellis vnā earū se acceptarū nō contrahit spon
salia.ar.in.ca.ex sponsalibus eo.ti.lib.vj.nisi alis
qua earū facto spāliter l eū p̄senserit.* Scōm. Si
p̄ iurauit alicui dare vnum de filiabus suis scīs
host.ꝛ got.sponsalia non sunt:ſz tñ pater tenetur
vnā dare:q̄ limita si vna earū voluerit:qz tenek
p̄ per tale iuramētū ad faciēdū q̄ in eo est.ꝛ nō
plus no.gl.in.c.ex literis ꝛ in.c.sicut.ō spō.ꝛ ly de
iure ciuili p̄mittēs factū alienū nō obligetur nisi
specifice promiserit se facturū vel iuraturū vt in
ſti.de inuti.ſtip.§.ſi quis aliū.tñ q̄s ꝑmittit cū iu
ramento etiā simplr tenek p̄stare operā quā pōt
sicut si specifice se obligasset.ca.ad nr̄am.de iure
iu.ꝛ.l.cū p̄.§.filius matrē.ff.de leg.ij. Poterit tñ
dare quam voluerit de re iudi.in alternatiuis.in
ſti.de acti.§.ꝑterea.ꝛ si oēs p̄ter vnā mortaliter
tenek dare illaz.ar.ff.de eo.q̄ certo loco.l.ij.ſz si
vnam obtulit:ꝛ ille non acceptauit est absolutus
a p̄missiōe ꝛ a iuramento.ff.de ꝟb̄.emp.l.si l em
ptione.§.si emptio.ff.de ꝟdi.inde.l.cū is.ꝛ si vnā
ex illis carnaliter cognouerit nullam aliam pote
rit habere ꝓpter ꝟtractā affinitatez imo quod

plus est si cōtemplatione precedentis contract⁹
cōmixtio esset facta matrimoniuz esset de eo qui
duxit.in mīi.significauit.q̄d scōm Pañ.in.c.ex lite
ris.e.tit.ē vez nō tñ virtute spōsaliōꝝ quātū ex
ꝓpposito p̄sensu.extra eo.is qui.* Certium. Si
aūt promisit vnā determinate.ꝛ si illā non posset
dare alterā:scōm ho.tenek dare primā:ꝛ ad hoc
bona fide laborare extra eo.ad audientiā.q̄d si nō
pōt subdistinguēdū est:qz si prima p̄sensit sponsa
lib⁹ expresse vel tacite aliā habere nō poterit.qz
inest publice honestatis iustitia etiā si illa prima
sponsalia forte pp cōsanguinitatē aliquā nō te
nuissent:si ꝛo nō consensit tenek dare scōam.de
spō.ex lſis.el.ij.de restī.spo.ex parte.* Quartum
Si q̄s alicui p̄miserit q̄d eā despōsabit si promis
sio fuit q̄d desponsaret eā de futuro nō erit spōsa
lia anteq̄ desponset eā.ſm vn.ꝛ do.ant.in.c.is q̄.
de spō.si vero p̄missio fuit q̄d desponsaret eā.l.ꝑ
verba de p̄senti talis p̄missio spōsalia facit ſm
Lardi.in.d.c.is qui.ꝛ si ſum⁹ in dubio:tunc in lo
cis vbi ꝓprio cōsueuerūt accipere ꝑ ꝟba de futuro
nō erit iudicāda spōsalia p tālē p̄missionē:secus
vbi desponsatio solet vocari acceptio de p̄senti
* Quintū. Si q̄s vir despōset aliquā mulierē vel
ecōtrario p iuſm factū metu iusto.i.cadēte in cō
stantē virū ſz rich.spōsalia ipo iure nō tenent in
foro cōsciēnie vel exteriori:quidā ꝛo dicūt ea te
nere in foro cōscie sed nō in exteriori:tu vero osc
cōformiter ad dicta supra iuſm.iij.§.vij.quod te
nent in conscientia si iurans intendebat se obli
gare:sed tamen potest petere dispensationem.

¶ Septio q̄rīf vtrū votū simplex castitatis ipe- 7
diat sponsalia de futuro ne ꝟhank.ꝛ dicit archid.
post henri.hoy.super.c.rursus.q̄ cle.vel vo.circa
hoc duas esse rl'as.* Prīa q̄ties ꝟhunk duo vicu
la equalis potētie incōpassibilia:ꝑmuz ꝑiudicat
scōo. * Scōa. Si duo vincula disparis potētie in
cōpassibilia ꝟhunk fortiꝝ repellit minus forte.vt
probak de despō.si inter. Jgit si votū simpler p̄ce
dit spedit ꝛ dirimit etiam iurata.vt in.d.c.rursus
q̄ iuſs eo casu est illicitū nec reuocādū.xxij.q.iiij.
inter cetera.sicut alīs in spōsalib⁹ prīora spōsalia
sunt cōsūmanda.de spō.sicut ex lſis.q̄ vez est ſt
si i ꝑmia nō iteruenit iuſm ꝛ iteruenit l scōis ſz
host. Jnn. Jo.an.* Si vero spōsalia simpler votū
p̄cedit nec ipedimk nec dirimunk ſz eo casu co
gi dz votū solēnizare.s.ꝑtīcēdo religionē vel vo
tēri spōsalia.i.ꝟhere mīmoniū.de cōuer.cōiu.
pte ſm Jnno.ꝛ ho.q̄d archi.limitat nisi mutuo se
absoluāt:qz tūc seruari posset votū in seculo.Ex
isti ō sic dicūt marīe ho.qz loquunk de spōsalib⁹
iuratis:ꝛ credūt iuſm equale esse votoꝝ ꝓtr pre
valere q̄n illud precedit.vt dictū est istū co
gendū solēnizare votū aut matrimoniū quorum
uter q̄ licite potest ſm istam opinionē sed votum

Universidad de Deusto
Biblioteca

est virtuosius in ligando scõm.s.Tho.vt.j.votum
i).§.vlti.ideo melius dicit Pet.de pal.quod aut
se absoluãt mutuo aut solemnizẽt votũ professio-
ne vel ordine sacro.vel vouens faciat cõtentum
eum qui non voluit de nõ cõsumãdo matrimonio
do.aũt anto.in.c.de illis.despon.impub.tenet qõ
votum simpler castitatis superuentẽs sponsalia.
intellige pura soluit.ꝛ idem tenet Dire.ls recitat
Inno.ꝛ Hosti.ꝛ idem dicit Pet.de pal. tenere. s.
Tho.quod si verum esset vouens non tenerẽt ad
religionem.sed posset votum seruare in seculo.Et
hoc est verum indubie quo ad non vouentem qꝛ
eo ipso quod alter sic vouit recedit a sponsalibus
ꝛ alter est liber:sed quo ad vouentem est maius
dubium verum hoc possit facere sine petõ ꝛ vtrus
eo facto sit absolutus:ꝛ dico quod si intendit re-
ligionem intrare vouendo non peccat ꝛ est absо-
lutus:alias peccaret vouens in alterius preiudi-
8.q5 cium:ꝛ sic concordantur opiniones.

¶ Octauo querit quid de penis ꝛ pignoribus q̃
aliqñ interuenit in spõsalib⁹:ꝛ dico multa.* Pri
mũ.Scõs archi.post Rayñ.ls sponsalia contrahi
possint sub cõditione promissione pecunie non tñ
potest pecunia promitti per modum penę:ꝛ si pro
missa fuerit promissio non tenet:qꝛ cõiugia debẽt
esse libera.extra eo.requisiuit:ꝛ.c.gemma.ꝛ idem
s.Ty.sed panor.in.d.c.gemma.latiꝰ distinguit col
ligendo dicta doc.ibi.ꝛ in.l.titia.ff.de verb. obli.
dicẽs qõ si pena apponit inter cõtrahentes. indi
stincte nõ valet sm cõiorẽ opinionẽ ꝛ tꝫ bar.in.l.
mulier.C.de spon.etiam de illa pena que est in iu
cro perdendo vnde si promisi tibi dare centum si
nupseris mihi non valebit:vt in.l.si ita stipulat⁹.
§.si tibi nupsero:et ibi per bar.ff.de verbo.ob.qõ
limita nisi is cui pmissio fit esset nobilior:qꝛ tunc
videret potius donare aĩo recompensandi ratiõe
nobilitatis pro quo facit quod no.Bart.in.l.C.de
don.ante nuptias.ꝛ.l.si voluntate.C. de do. pro-
mis.Si vero pena apponitur inter parentes con-
trahentiũ seu alios ita cõiunctos ipsis ꝫhentibus
quod verisiliter isti ad ꝛctum mrimonij inducerẽ-
tur.ne parentes vel amici soluant talem penam:
non valet:vt in.d.c.gemma.sm vnũ intellectum ꝛ
in.o.l.titia.ꝛ in.l.heres meus.in fi.ff.de condi. et
demõ.ramẽ valeret illa q̃ est in lucro pdendo. vt
per Barto.in.l.titio.el.j.ff.de condi.ꝛ demon.Si
autem inter alios a predictis.valet etiam si talis
extrane⁹ pmiserit nõe mulier: sub certa pena ꝫ
communionem opinionem.licet hosti.tenuerit cõ
trarium.Aduertendum est tamen quod tales sub
pena promittentes qõ titia contrahet cum sem-
pronio si quantum in ipsis est faciunt non incur
runt penam.qꝛ difficultas ex quo factum est in
obligatione pene:commissionem excludit vt est
text.not.in.l.fi vetenda.in fi.ff.ad.l.rho. de ia.et
in.l.si q̃s cau.ꝛ hoc tenuit Jo.de pla:vt refert Fe.
cõsi.clxiiij.ꝛvo.Ant.in.d.c.gẽma.ꝛ sequitur Pañ.
ibidẽ.Facit qõ no.Bar.in fi.libus terminis.in .l.
cõtinuus.§.illud.ff.de ẽb.ob.Qõ notãdũ est: qõ
facit vt ille qui in ẽctib⁹ sub pena pmittit pro fi
liofamilias vl̃ amico qõ ratificabit:qꝛ si facit qõ
in se est penam euitat.Et hoc verum de pena que
pfistit in pdẽdo vel minuẽdo de pr̃imonio: secus
de alia q̃ est in acq̃rendo qꝛ cessaret lucrũ nisi im-
pleret pmissum.Scõs.Interesse aũt ꝫs Ja.ô are.
Ty.ꝛ cõiter doc.in.l.j.C.de spon.ꝛ in.l.titia.peti.
non põt nisi oolose ps se habuerit q̃ casu peti pr
actiõe de dolo:nõ aũt pstipl'onẽ:qꝛ excõcessione
furis altera ps a sponsalibus desistere põt: ꝛ ne
mr̃imonũ intimidet pp solonẽ pene.ꝛ hoc sequit
Hos.in sum.ꝛ Pañ.in.d.c.gẽma. * Tertiũ.Utrum
aũt possit iteruenire pign⁹ p mr̃imonio ꝫhendo:
fuit opi.diuersa.Tã mõ.tꝫ q̃ sic:p.l.vnicũ.C.si re.
p.Jo.aũt an.distinguendũ dicit sm q̃litatẽ pone
ꝛ pignoris q̃titatẽ:qꝛ vile pignus nõ ꝫ intimida
re magnũ virũ:ꝛ sic pr̃iteruenire fꝫ.oo.an.in effe
ctu vt cõcludere qõ nõ põt nisi p interesse pr̃tãdo
qꝛ cũ sim⁹ extra casum.l.ñ.C.e.q̃ solũ pmittit ar
rhas nõ vꝫ pmissio alicui⁹ pene:tẽ pign⁹ nõ põt
duplicari ex alia pte ꝛ sic Jct⁹ nõ esset eq̃lis vtriq̃
pti prout reqrit illa lex.Et hec opi.plꝫ.pañ.in fa
uorẽ libertatis mr̃imonij ꝛ de iure vꝫ verior.ꝛ pro
ea facit qõ no.gl.in.l.si ita stipulat⁹ fuero.§.si ti-
bi nupsero.ff.de ẽb. ob.q̃ dicit qõ ois stipulatio
in talibus est reprobata.Dicta aũt.l.vnica ideoq̃
non obstat contractũ arrharum vocauit pignus.

¶ Nono qrit q̃d de arrhis spõsalitijs ꝛ dico mul-
ta.* Primũ lex m.o.l.titia.ꝛ in.d.l.mulier.indistin
cte prohibet stipulationem penalem ꝛ indistincte
vt arrhas admittere modo non excedant quanti
tatem dotis vel donatiõis ꝓpter nuptias. Hꝫ in-
furgit difficultas q̃re possit iteruenire arrha ꝛ nõ
pẽa cũ eadẽ videatur rõ:qꝛ si dãs arrhas retroce
dẽtia Jctu pdit eas ꝛ sic patit penã:ꝛ sil'r recipiẽs
eas si resilit reddit duplicatas ꝛ etiam q̃druplica
tas si fuit cõuentũ vt in.d.l.mulier.ꝛ sic soluit pe
nã.Et dicit Joã.an.post.Haff.rõnem diuersitatis
esse:qꝛ arrhe solẽt tradi in parua q̃titate pena
in magna.item arrhe tradunt de pñti ꝫ pena p
mittit in futurum:est autem quis facilior ad pro
mittẽdũ quam exbursandũ.vide de his pañ.in.d.
c.gemma.Scõm.sm Bar.igitur in.d.l.titia arrhe
indistincte admittũtur in spõsalibus mõ nõ exce
dant quantitatẽ dotis vel donationis propter nu
ptias:ꝛ appositio pene quantumcunque modice
reprobatur:sed Panormi.post.Joan.an.in.d. ca-
pitu.gemma dicit. considerandum esse personas
rum qualitatem ꝛ quantitatem arrharum: quia
si inviles personas interuenit traditio magna
rum arrharum non valet: quia est eadem ra-

tio in eis q̃ ꝛ in pena solutio aũt modice pene non
ꝫ intimidare magnũ virũ. Et hanc opinionẽ vꝫ
tenere Ty.in.l.mulier.C.de spõ.et videt in pscia
eõr qꝛ cũ habemus naturalẽ rõnẽ legis de ẽbis
non est curãdũ.l.nõ oubiũ.C.de legi.ꝛ in regula
fi.de regu.iu.l b.vꝫ.sm Pañ.ñ appositio pene in
quacũq; parua q̃ntitate nõ tenebit:qꝛ odia non
debẽt extẽdi vt in.l.qõ ẽo contra.ff.de legi.ꝛ in.l.
odia.de regu.iur.in.vj.* Tertiũ.Ut autẽ valeant
arrhe duo req̃runt:primo.ſ.qõ q̃ntitas sit vere
numerata ꝛ tradita partiũ:ꝛ vbi pars cõsiterek
tñ se recepisse sm Bart.in.d.l.titia:ꝛ Federi.con
sili.clxiij.qõ Pañ.placet:qꝛ vbi arrha nõ iteruе
nit est q̃si eadẽ ratio.vt in appositiõe pene.qꝛ de
facili q̃s cõsiterek se arrhã in magna quantitate
recepisse:imo dicit Bar.qõ si vtraq; paro fatere-
tur se recepisse ab altera non valet etiã si vere in
teruenisset solutio.qꝛ si solui tibi mille ꝛ recepi a
te alia mille nõ videor:soluisse.ar.l.q̃ sic soluit.ff.
de solu.ls multi teneãt contra eũ in hoc vltimo.
de quo vide p Barto.in.l.fi.C.de spõ.et pañ.in.d.
ca.gẽma.Ex opinio Bar.vꝫ eõr quã sequit Pa-
nor.et vo.Sinto.in.d.c.gẽma.qꝛ rõ legis fuit:quia
facilẽ q̃s promittit q̃ exbursetꝛ nõ videt exbur
sasse q̃ tantũdẽ recepit. Et intantum huic opinio-
7 ni Bart.inhęret vt dicat fundũ non posse dari lo-
co arrharũ.etiã si vẽdens pstituat se nõie alteri⁹
possidere.q.d.l.mulier.loquit de arrhis traditis
in quantitate.ꝛ annulat aliam penã:ergo extra
illũ casum nõ debemus arrhas appropbare.ꝛ hoc
sequit sum.ro. Sed Angel.ꝛ Inno.in.d.l.titia.et
lucas de graſ.dicũt.d.l.ſi.nõ facere mentionẽ de
quantitate.ꝛ sic sm eos põt dari:et hoc sequitur
sum.ang.ꝛ ẽ veri⁹.* Quartũ.Qui arrhas recepit
contracto matrimonio eas lucratur sm Hosti.in
d.c.gẽma.sed veri⁹ eas nõ lucrat sm ede.in.d.
cõsi.ꝛ Jo.plag.ꝛ Pañ.ꝛ eũdẽ.Hosti.in sum.quia
hoc nullo iure cauet. Si aũt matrimonium non se
quat ex defectu alteri⁹ partis sic eas lucrabit et
reddet duplum:si ex defectu suo.l.arrhis.ꝛ.l.mu
lier.C.eo.et quadruplũ si fuerit cõuentũ vt dictũ
est. Cessat tñ arrarũ pena.primo si spõsalib⁹ tem-
pus appositũ est.ſ.qõ cõtrahi debebat matrimo-
nium ꝛ elapsum sit:quo casu is p quẽ nõ stetit im-
pune nubit:sed alij oãt pnia de fide mentita. ex
tra eo.sicut.scõo si sponsus impedit⁹ fuerit ꝛ cau
sam impedimẽto non dederit.tertio propter cãm
legib⁹ interdictã:pura si de iure matrimonium seq̃
nõ debuit.C.e.l fi.quarto etiã si accipiens nõ est
maior.xxv.annis.nec veniam etatis intrauit.qꝛ
nõ tenetur restituere nisi simplũ.o.l.fi.quãuis ex
suo defectu non fuerit sequutum matrimonium.

¶ Decimo qrit qũo sponsalia soluant:ꝛ dico qõ
multis modis ꝛ casib⁹.* primo per mutuũ cõsen
sum vel mutuã absolutionẽ.sicut qui societatem
fide interposita ꝛcerunt.postea sibi eã remittunt
extra eo.pterea.sm ray.gof.albe.s.Tho. Pe.ꝛ Ri
char.ls quidã vt refert ꝛ improbat.s.tho. ꝛtium
teneant.Et hoc etiam si erant iurata sm Spec.in
ti.de lega.§.nũc ostendẽdũ.ꝛ pañ.in.ca.preterea.
eo.ti.q̃ dicit hanc opinionẽ esse cõiorẽ:ꝛ idẽ in effe
ctu Inn.nisi iuramẽtũ fuisset intuitu dei ꝛ nice s
q̃ iuramẽtũ remitti non pt ab hoie si pstak deo.
principal'r ad cõplacẽdũ deo: si aũt rẽdit ad tpale
cõmodũ hois ór prestitũ homini.vbi iurauit quis
aliquã accipere in vxorẽ intuitu dei nõ põt illam
remittere alias secus.sicut soci) de q̃b⁹ papa idu-
xit exemplum in.d.c.preterea.possunt sibi mero iu
re remittere iurm. Nec obst.q̃ ór ibi hoc per pa-
tiẽtiã posse tolerari.quia hoc dicit habito respe-
ctu ad opinionẽ vulgi credẽtis istos deierare:et
quia aliquando ex leuitate: venit ista absolutio
ls ex cã possit sine nota venire.* Scõo qñ alter in
trat religionẽ etiã ante professionẽ.c.qui cle.vel
vo.veniẽs.sm vnũ intellectũ:q̃ põt aũ carnalem
copulam.vt.ĝ.matrimoniũ.viij.§.xij.nec incurri
tur pena arrarũ.l.deo nobis.C.de epi.ꝛ cle.* Ter-
tia per sm cõtractũ sequẽs:sicut q̃s alter contra
hit cũ alio p ẽba de pñti:vel p ẽba de futuro car
nali copula subsequuta.d.c.ſi iter viz.de spõ.ꝛ.c.
j.de spon.duo peccauit tũ talis mortalr. Si autẽ
aliõs cognita pus aliũ post coitũ contrahit cum
ea sponsalia nõ ꝓpter hoc soluit̃ ẽba ꝫ opꝫ coi-
tũ seq̃ Jctũ spõsaliorũ.c. veniẽs.el.ij.de spon. Si
etiã q̃s post pma sponsalia Jcta simplr ꝫhat scõa
cũ iuro nõ soluit̃ pma ꝓpter tale iurm.de spon.
sicut ex lr̃is.xxij.q.iij.in malis pmissis: ꝛ ꝫhendo.
ij.peccauit mortalr:qõ limita nisi subesset no
ua causa recedendi a primis.vt.j.casu.vl.* Quar
to q̃n alter eorũ se transfert ad aliã regionem nec
est spes de primo reditu qꝛ secundum leges suf-
ficit expectare biẽnio si est in eadẽ puincia.C.de
spõ.l.ij.vel triennio si est in alia.C.de repu.l.ij.et
hoc si est absens ex probabili causa tñi.si vero sit
absens ex probabili ꝛ necessaria ór expectare do-
nec adsit.ff.de spõ.l.spe.ꝛ sic tenet glo.in.d.l.ij.C.
de spon.nec ob.c.sicut ex literis.de spon.vbi spo-
nit penitẽtia ei q̃ expectauit p quatuor vel q̃n-
q; annos:qꝛ ideo imponit qꝛ sine superioris autori-
tate cũ scõo ptranſit.imo necibi legit q̃ alter fue-
rit absens.de iure autẽ canonico terminus expe-
ctandi nõ prefigit.vt pꝛs in.c.de illis.eo.ti.vñ vi-
det standũ legib⁹ cũ nõ sint correctę:sed si subsit
causa rõnabilis breuiãdo tps relinquit̃ arbitrio
iudicis.arg.d.c.de illis.vñ sm archid.post Hosti.
iudex potest breuiare ꝛ prolongare tempus ꝛ ta-
lem absoluere ꝓpter periculũ fornicatiõis.ꝛ cre
do talem non incurrere penã arrarũ si autorita
te superioris ꝫrerit. Et pcedunt hec etiam si spõ-
salia erant iurata.vt videt velle Pañ.in.d.ca.de

Universidad de Deusto
Biblioteca

illis.vbi hoc ptz ex text.ꝛ subdit̃ qꝺ mulier.ſ.q̃ ꝓſens eſt recipere oz̃ penit̃tiam de periurio ſi per eã ſtetit quomiꝰ fuerit matrimoniũ cõſummatũ.* Quinto qñ certus terminus fuit appoſitus:qz eo elapſo ille ꝓ quem nõ ſterit liber eſt ꝓ ſi ne periurio nubit:ſz alteri imponit̃ pna de fide-mẽtita eo.tit.ſicut ex literis.qꝺ limita niſi termi nus accidiſſet ex poſt facto ſponſalib⁹ ꝓtius pure cõtractis.qz eo caſu ponit̃ ad ſolicitandũ imple mentũ ꝓmiſſionis nõ ad eã ſuiendã ſm theozicã do.Anto.i.d.c.ſicut ex literis.* Sexto qñ alter le pꝛã vel paralyſim incurrit:aut viſum vel naſum amiſit.aut et aliã ꝛ turpius euenit.vt in.c.literis de cõiugio leproſoꝝ.ꝛ.d.c.ſicut.ꝛ.iñ.c.queadmo dũ.de iureiu.ꝛ in glo.ſ.ad.tit.s.Eho.aut aliquid ymõ ẽne ingꝛ ſibi inuicẽ diſpliceant ꝛ matrimo niũ ſic ẽctũ malũ exiſtũ fortiaſ.Sed limita ſi hec euenĩat poſt ꝓtractũ ſecꝰ ſi inerãt tpe ꝓtract⁹:ſi cut nec ꝓtrahẽs poſſet allegare ſuſpectũ debito rẽ paupertatẽ ꝓcedẽtem ſeu mores:ad qꝺ facit.l. ſi creditores.ff.de ꝓtiuil.credi.et.l.ſi.C.de ſpon.et ibi ꝑ Barto.ꝛ pañ.m.c.queadmodum.de iureiur. * Septimo qñ alter carnaliter fornicaſ.d.c.queadmodũ.ꝛ idẽ a fortiori in fornicatiõe ſpũali per hereſim vel infidelitatem:ſz tñ limita verũ primo quo ad innocentem.ille aũt q̃ fornicaꝰ ẽ reſilire nõ põt.ſi ſecũ velit ꝓtrahere inocẽs.de trãſla.pre la.c.ij.ꝛ ſcõo ſi fornicatio admiſſa eſt poſt ſponſa liam:nõ aũt ſi ante niſi ſm Hug.tpe deſpõſationis credebaꝭ virgo ꝛ ante ꝓtractũ ꝑ verba de ꝓſenti inuẽta eſt corrupta.Et ſi fornicatio fuit violenta: nihilominus ſponſus põt ſponſam dimittere ſm Jo.an.ꝛ gl.in.d.c.queadmodum.ꝛ ſequit̃ pañ.et ſilr Hug.xxvij.q.ij.rapto⁹.ꝛ ita tenet ſum:ang.cõ tra ro.ꝛ ſupple.qui volũt hoc verum eſſe ſi vir ad ordines vult ꝓmoueri vt dixit Hug.ꝛ glo.Nay, ſed primũ eſt verius per dicẽda.ſ.eod.§.caſu vlti. * Octauo ſi ſuperueniat capitalis inimicitia iter ſponſos:qz alter poteſt petere ſeparationẽ ſcõm ſpoſ.in ſum.ꝑ rationẽ.c.ij.ꝛ.c requiſiuit.eo.titu. * Nono qñ ꝓmiſit ſpõſe dare certã quantitatem ꝑ dote.ꝛ dare non põt ſm Joã.an.in.c.de illis de cõdi:appo.ꝛ idẽ de q̃libet ꝓditione interueniente ſi deficit.Et ſi ſponſa nõ ꝓmiſit certã dotẽ videt promiſiſſe oĩa bona ſua in dotẽ:vt no.in.l.mulier bona.ff.de iur.do.ꝛ ꝑ Barto.in.l.conſtante.ff.de ſolu.ma.Et ideo ſi labit̃ in facultatib⁹:ꝛ non põt dare non cogit̃ ſponſus eã ducere:qz deficit cõdi tio ſubintellecta.ſ.ſi res in eodẽ ſtatu permanſe rit.d.c.queadmodum.ꝛ facit.c.ꝑ veſtras.de dot. poſt diuo⁹.reſti.ꝛ qꝺ ibi no.* Decimo qꝺ ſuperue nit affinitas.vt ſi ſpõſus cognoſcit cõſanguineã ſpõſe vel ecõtrario.xxvij.q.ij.ſi q̃s ſponſam.de eo q̃ cognouit ꝓſan.vxo.ſu.ex lris.ꝑ ſuperuenientẽ eſt publice honeſtatis iuſtitiã non diſſoluent priora ſponſalia:qz per primo Zeta inducta eſt publica honeſtas ꝛ per inducta ſecundo tolli nõ põt ꝓmo inducta.vt in ſimili di.xl.viij.ſi q̃s.* Undecimo ſi fama ſit qꝺ inter eos ſit canonicum impedimẽ tũ:de fama vl̃ ſcandalo doceatur.de ſpon.cum in tua.de conſan.ꝛ affi.c.ij.de teſt.ſuper eo.de re iu. intra.ſm Hoſt.Duodecimo qñ ſponſalia fuerunt ꝓtracta añ annos pubertatis ꝛ alter poſt puber tatẽ petit abſolui antecq̃ aliquẽ tacitũ conſenſus habuerit i pubertate.de impu.ſpon.c.ꝺ illis.cl.ſ. ꝛ.c.a nobis.etiam ſi nulla ſit cã quare vult abſol ui poſt pubertatẽ ſm Pañ.in.d.c.de illis.ſecus ſi pubes contraxit cũ impubere:qz ipſe reſilire nõ põt ſilr nec impubes ante pubertatem.* Decimo tertio ꝓpter ſuſceptionẽ ſacri ordinis ſm do.Ant̃ to.poſt Jo.an.in rub.de deſpon.ꝛ facit.xxvij.q.ij. §.ecce.* Decioquarto propter cognationem lega lẽ vel aliud impedimẽtũ.de quo dic vt.§.matrimo niũ.viij.per totũ.* Decimoquinto ꝓpter ſeuitias ſponſi.ſm Pañ.in.c.veniẽs.qui cle.vel vo.de quo dic vt ibi.* Decimoſexto ꝓpter votũ ſimpler ca ſtitatis.vt.§.§.vij.ſicut ꝛ ꝑ religionis ingreſſum ꝓfeſſione.vt.§.eo.§.caſu ſcõo. Decimoſeptimo generaliter ꝓpter cauſam rationabilem ſuperue nientẽ q̃ ſi a principio fuiſſet impediuiſſet:cã con trahi.ꝓ quo ſciendũ eſt ꝙ ſolet queri vtrum al ter ſponſorum poſſit altero inuito recedere a ſpõ ſalibus non iuratis.ꝛ dicit glo.in.l.ſ.C.de ſpõ.qꝺ ſic etiã de iure canonico:ꝛ ſequit̃ Lyn.ibidẽ.et idẽ videtur ſentire Hoſtiaſanus licet dubie.xxvij. q.ij.§.ſed aliud.§.ſi.nõ obſtante.c. deſponſatam. xxvij.queſt.ij.qꝛ loquit̃ in matrimonio de ꝓſenti.nec.d.ſ.ff.ex q̃ cau.inka.iiro.vbi ſponſa effi citur infamis ſi bina ſponſalia contraxit qz verũ eſt niſi primis ſponſalibus renunciet.qñ aũt non renunciet habet locũ.l.ſ.C.de ſpon.ꝙ vni deſpõ ſata alteri nubere non ꝓhibeturnon ob.etiam ꝙ eccleſia nondũ pactus compellit obſeruare.de pac.c.ſ.qz iſtud eſt ſpeciale in matrimonio ꝓpter rationem litere vt ſit omnino liberum.arg.c.re quiſiuit.de ſpon.ꝛ qꝺ no.Inno.in.c.veniẽs.de iu reiu.Et iſta ſunt vera qñ nona ꝛ ratiõabilis cau ſa emergit que ſi affuiſſet a principio impediuiſ ſet.vt ꝓ.§.pactum.§.iij.ꝛ ſunt de mente.s.ꝓ.o. vt eliccre potes.§.eo.§.parti.vſ.ita tamen quod ſoluantur autoritate eccleſie.

¶ Undecimo queritur vtrũ in predictis caſibus ſponſalia ſoluantur ipſo iure vel ſit neceſſarium interuenire autoritatẽ iudicis eccleſiaſtici et dis cit Jo.an.in.d.c.de illis.de ſpon.quod requiritur dicta autoritas:qz cora tali iudice debet probare eam.de diuo⁹.ꝓ.o. aliter peccat quis grauiter vt videtur per.ca.ſi duo pueri.de ſpon.impub.et facit.xxxiij.qꝺ.ij.ſeculares. Fallit hoc ſm.s.ꝓ.o. et Rich.ſ.qñ alter intrat religionem.ſecundo qñ

cõtrahit de facto per verba de ꝓſenti:qz ipſo iure ſoluunt:tertio ſm Rich.qñ alr fornicatur.ſed in telligẽ ſi eſt notoriũ ſm Archi.Imo dico eadẽ rõ ne qꝺ ſupra.qñ cã notoria ẽ cum ad veritatẽ.ſ. qz vera eſt:ꝛ ẽ ad rõnabilit atẽ.ſ.qz de iure ſuf ficiẽs eſt:vt qz in iure exꝓſſa eſt.nõ recurrit dicta autoritas:ꝛ idẽ dicit Rich.qñ ſponſalia ſunt ſe creta:qz ſecreta non ſubſunt iudicio eccleſie.Re cedere aũt a ſpõſalib⁹ ſine autoritate eccleſie vbi requirit̃ eſt mortale ſi fiat ſine aliq̃ dicta⁹ cãũ per ea q̃ dicta ſunt.§.pactũ.§.iij.ꝛ.v.quo caſu lo quit̃.d.c.ſi duo pueri.ꝛ.d.c.ſeculares.ꝛ.s.Eho.di cens quod eſt mortale:ſed ſi ſubſit aliqua dicta rum cauſarũ ſecus putarem per dicta vbi ſupra.

¶ De ſtatutis.

1 Statutũ a ſtatuendo dictum eſt ius ab hoie poſitũ vel diſpõ ex q̃ ius producit iſti.de iur.ma.gẽ.ꝛ cſ.ꝛ a lege vl̃ ꝓpõne q̃ differt ſolo vocabulo q̃uis lex municipalis ſibi nomen ſtatuti vendicauerit.

2 ¶ Primo aũt q̃rit̃ q̃s poſſit facere ſtatutũ ꝛ dico quod is qui poteſt facere legẽ de quo.§.lex.§.iiij.

3 ¶ Scõo q̃rit̃ qñ aliq̃ ſpãlia ſtatuta valeãt aut liget aliquẽ ꝛ ꝓter ea q dicta ſunt.§.in ꝙbo lex ꝛ in ꝙbo cõſuetudo.§.ꝛ.ꝛ.xvij.dico multa.* Primũ Utrũ ſtatutũ ordinariũ liget ſubditũ delinquen tes extra territoriũ.vi.§.excõicatio.ij.§.ij.Utr aũt delinquẽs in loco exẽpto liget ſtatuto eſpi ꝛ hic ſum.ang.ꝙ ſic.cui⁹ cõtrariũ tenuit ſum.ro. vide.§.excõicatio.ij.§.ij.ꝛ.iiij. Utrũ etiã ſi ſtatu tum ꝓhibeat accẽſſum ad locum exemptum va leat ꝛ dico vt.§.excõicatio.ij.§.iij. Si etiã ſtatu tum ꝓhibeat ne religioſus accepter officiũ extra ordinem vide in d.§.ſ.ꝛ ibi de multis hmõi.Utr etiã ſtatutum laicoꝝ loquẽs gñaliter extendaꝫ ad clericos.vide.§.lex.§.xv.Utrũ etiã ſtatutum liget ignorantẽ.vide.§.excõicatio.ij.§.iij.parti. iij.ꝛ.§.ignorãtia.ij.iij.vij.ꝛ.viij. Secundum. Statutum factum a cõitate quod ciues damni ficari non poſſint petere ſatiſfactionem ſm pan. in ca.in noſtra.de iureiur.non vz:qz ſtatutum in ꝓiudicium ſingulorum non valet niſi conſenſe rint.nec cõitas poteſt ſtatuere ſuper iuribus ſin gulorum ſed ſolum ſuper iuribus vniuerſitatis vt not glo.ſingularis in.l.iij.C.que ſit lon.temp. conſue.ꝛ in.c.cũ oẽs.de conſtitu.ꝛ.l.id quod no ſtrum.ff.de reg.iur.nam ſolius principis eſt tol lere ius alterius:qꝺ tamen ſine cauſa non poteſt vt no.in.c.que in eccleſiarum.de conſti.ꝛ in.l.ſi. C.ſi contra.vel pu.vti.ꝛ in cle.paſtoralis.de re iu di. Unde ſi valere debet:oportet vel quod ſingu li conſentiant qꝺ eſt impoſſibile cuꝫ ibi ſint mul ti infantes:vel qꝺ communitas habeat iura ꝓin cipia ꝛ ꝓpter bonum publicum:ꝛ ad tollendum ſcã dalũ hoc faciat.ar.d.c.que in eccleſiarũ er qꝺ ibi no.alr nõ põt obeſſe nõ cõſentiẽtib⁹.ar.d.c. cũ oẽs.ꝛ.l.ſ.ff.de magi.ꝛ qꝺ no.arch.ꝛ ge.in.c.ij. de conſti.lib.vi.ꝛ lud.de ro.Jun.dicẽs ꝙ inferior ꝓncipe nõ põt ſtatuere in ꝓiudiciũ alteriꝰ nõ citati neq̃ cõſentiẽtis:vt i.c.fi.de maio.ꝛ obe. ꝛ in.c.fi.de his q̃ fi.a ꝓla.ꝛ.d.c.cũ oẽs.* Tertium. Statutũ factũ ꝑ maiorẽ partẽ collegij in re cõ muni plurib⁹ vt ſingulis.ſm pañ.in.d.c.cũ oĩs. nec valet niſi ſinguli cõſentiant. Fallit tamen in quatuor caſibus. Primo qñ vellet deputare rem ad vſum deſtinatũ.inſti.de re.diui.§.religioſum. in ꝙbo cõe ſepulchꝝ. Scõo qñ ſit fauore admi niſtrationis bonoꝝ pupilli.l.iij.ff.de admi.tut. Tertio qñ ſit fauore liberationis.l.maiore.ff.de pac.l.ſi.C.q̃ bo.ce.poſ. Quarto fauore litigij diri mendi.nam valet ſententia duoꝝ ex tribus ar bitris. Et intellige in re que cõuenit plurib⁹ vt ſingularib⁹ iure ſingulariſecus in iure eccle:vt ſunt prebẽde que cõueniũt canonicis iure eccle ſie:qz ſup talibus bñ põt maior ꝑs diſponere et deputare ad piũ vſum:vt eſt text.in.c.ſi.de his q̃ fi.a maio.par.c.ꝛ ibi ꝑ Inn.* Quartũ. Statutũ colleg̃ ſup reb⁹ priuatis ſm pañ.in.d.c.cũ oĩs. nõ valet ſi nõ hꝫ iura regalia. puta qz hꝫ dñz ſup ſe.vnde maior pars ſcholariũ obligare nõ poteſt vnuꝫ ſcholarẽ vel diſponere de rebus ſuis vt no. gl.in.l.ij.C.que ſit lon.tẽp.cõſue.niſi forte ſm eõ no.Bar.in.l.iiij.ff.de re iudi.qñ vniuerſitas eſſet obligata:ꝛ nõ eſſet ſoluẽdo:qz tunc poſſet pone re collectam ſingulis vt eſt gl.no.in.l.ſ.ff.qꝺ cu iuſq̃ vniuer.ꝛ nõ ſolũ cã neceſſitatis ſed etiã pie tatis:vt in.d.c.fi.ſtẽ ſm Inn ꝛ cõiter doc.in caſu vtilitatis ꝛ et probatur in.c.ſ.de his que fi.a ma. parte ca.Et camera eſſi volũtate nõ põt diſpone re de iuribus alteriꝰ:vt no.gl.in.d.c.cum oẽs.ꝛ Inn.ibi ꝛ Jo.an.in regula qꝺ oẽs tãgit.lib.vi.in mercu.Qꝺ limita verũ in ꝓiudiciũ ſed in bonũ et vtilitatẽ bene poſſet.qz maior pars ficte repꝛe ſentat totũ.l.aliud.§.refertur.ff de reg.iur.ꝛ.l.q̃ maior.ff.ad muni. Sduerte etiam ſm Pan. in.d. c.cũ oẽs.qꝺ ſi diſpoſitio ſit in damnum vel dede cus vniuerſitatis vel priuate cõſuetudinis vnus ſolus poteſt reſtituere:vt in.d.c.ſ.et no.Inn.in.c. accedentibus.de priui.Quor aũt de vniuerſitate debeãt cõuenire vt valeat actus dicit Pan. in.d. c.cũ oẽs. quod ſalrẽ due partes ſm communem opinionem canoniſtarum et legiſtarum vt in.l. nulli.ff.quod cuiuſq̃ vniuer.et.l.nominationis. C.de decu.ex quibus duabus partibus maior ꝑs debet conſentire:vt Inn.in.c.ij.de no.ope.nunc. et Bartolus in.l.omnes populi.ff.de iuſtit.et iur. de quo vide ſupra.electio./.§.v. Et ſi due partes non conueniant.dicit Panormitanus in dicto.c. cum omnes.opinionem canoniſtarum eſſe quod ſi eſt aliquis ad quem ſpectat conuocatio vniuſ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

statis.⁊ ad eō mādatū nolūt cōuenire:tūc explicare possent q̄ cōuenerūt iz nō fit maior pars collegij:vt voluit Inn.in.c.ſ.de ma.⁊ obe.⁊ in.d. ca. ſi.q̄ nolētes venire faciūt ſe alienos ꝯ in.c.cum nobis de elec.⁊ ſic nō cōputant illū ꝙ non est aliquis ad quē ſpectet illud officiū.tūc ſi ſuffragia termini p̄cēſi vniuersitati ad act⁹ expeditiones minor pars pōt cōuocare maiorē:⁊ ea nolēte venire potest explicare:q̄ minor pars nō dz priuari iure suo ꝑpter negligētiā vel cōtēptū maioris partis:vt no.in.c.in causis.de elec.⁊ in d.c.cū nobis ſz ſi termin⁹ nō ē ꝓfix⁹ tūc opz q̄ sint due partes ⁊ monere tertiā:alꝯ tertia pars poterit agere de cōtēptu:vt ꝓbat in.d.ca.ij.⁊.c.in causis.⁊.d.l. notationū.⁊ ita tene iz legiste alr dicant.* Quintum. Statutū q̄ cauet ne filia succedat ſm Bar. in.l.cunctos pplos.de ſum.trī.nō extēdit ad bona ſita extra territoriū statuentiū ſz succedet:ad qō facit qō dixi.Z pena.§.rſ.* Sextum. Statutū qō bannit⁹ possit impune occidi dz ſi fiat ex causa rōnabili:vt q̄ est hostis ciuitatis de q̄ p bar.in d.l.oēs ppli.* Septimū Statutū quo maleficiū punit ligat mādātē vt ꝓbat bar.per.c.mulieres. de ſen.excō.in cra hac glo.niſi ſtatuto puniret is tm̄ q̄ personā lr facit.nec ob.qō mādās facit tm̄ ſi etet ꝙba astt statuti reꝙrunt qō vere fiat.ff.de ne. ge.l.iij.§.hec ꝙba.q̄ hic nō est interꝓratio ſed potius extensio ex mente legis:q̄ mādās vere dz facere.d.c.mlieres.* Octauū. Statutū laicorū sup mortuariꝭ nō dz ſz est Z ecclīasticā libertatem: vt exꝑsse dr de re.ecc.nō alie.c.ſi.vbi per mortuaria Pano.post Jo.an.⁊ Jo.de imo.⁊ cōiter doct. intelligunt numer⁹ clericorū:cādele dēarij:⁊ alia ad exēcias ptinētia.sup q̄b⁹ ſi laici statuāt:intelligere restringēdo Z ecclesiasticā libertatē statuit ⁊ sunt excōicati:iurta dicta.§.excōicatio.ix.§.x.⁊ ita tenuit Jo.de imo.Pe.de pa.Tu.de roma pano. Bertachi.oo.Feli.in.c.ſancte Marie.de constī.et Barb.in.c.ſi.de re.ecc.non alie.archi.⁊ hoc ſequit̄ ſum.ange.nec opi.ro.§. recitata in.d.§.x. est aliq̄ mō ꝙa aut dz ꝓ ſe aliquē doctorez aut ēt rōnē niſi dicak q̄ tale statutū non ligat clericos ſed laicos ⁊ male:q̄ est in ꝓiudiciū clericorum ⁊ eos tāgit indirecte q̄ nō excusat ab excōicatione vt ptz p.c.eos.de imu.ecc.li.vſ.i his q̄ statuit ne q̄s vendat clericis aut ab eis emat ꝛc.ſz est dicta opi.Z.ꝓdictos doc.⁊ cōem ⁊ hactenus indubitatā opīonē:⁊ Z rōnē insolubilē:q̄ hmōi statuta sunt Z priuilegiū vltis ecclīe cui donari ꝓt quātum plz ſine insinuatiōe vt in auk.de nō alie. aut permu.re.ecc.§.ſi min⁹.coll. Nec est verū q̄ paſ. hoc tenuerit niſi forte ꝺisputatiue ad iactantiam ⁊ ostentationē doctrine:cū ipſe exꝑresſe,in.d.c.ſi. de re.ecc.nō alie.dicat ꝓxīū. Uerū est tamē q̄ Jo. de imo,limitat ibidem predicta:⁊ bene dicens q̄ ꝓdicta statuta sunt licita laicis quatenꝰ ꝺisponūt in ꝓis q̄ non applicant ecclēsiis:⁊ ſequit̄ ibi Panor.addēs aut nō cōcernūt diuinū cultū vel refrigeriū aie.q̄ sunt annexa iuri ſpīali:⁊ vnde valent ſolū in cōcernētib⁹ pōpas mūdanas que sunt potius cōſolationes viuorū q̄ mortuorū ſuffragia de quibus tu da exemplū vt in vestibus quas deferunt capuciari ⁊ in ſcutis ad iactantiaz ⁊ detur pationem ecclesie ſuſpendendi:⁊ hmōi que nec ipa ecclesia approbat vt in.c.quam ꝓpositerum xiij.q.vj.Et quia dicit Bald.in.l.ſ.C. de lati.li.tol. per illum tex.q̄ equi ⁊ arma ducti ad ſepulturā miſitū:et cerei debent remanere apud clericos vel fratres ſepelientes quaſi ſequela cadaueris: arg.l.medicos.§.ſ.ff.de aur.⁊ arg.le.ideo in talibus non valeret statutum laicorum.

¶ Tertio queritur quomodo statutum debeam⁹ interꝓretari:⁊ dicit Panorm̄i.in.c.cum dilectus de consuetu.quod vt euitetur correctio legis seu iuris cōmunis debet latissime vl̄ strictissime interꝓretari sicut electio capitur pro confirmatione in d.c.cum dilectus.non tamen taliter q̄ verba impropr̄ientur vt cōuenant iuri cōmuni:⁊ facit q̄ no.Bar.l.l.iiij.§.prætor ait.ff de dā.infecto.Quod limita quando verba sunt clara.vbi autem sunt dubia vel habent multiplices intellectus tūc debemus facere interꝓretationem ⁊ intellectus etiā impropr̄ium:vt minus recedamus a iure communi quam cito fieri potest vt not.in.d.c.cum dilectus.⁊ in lege.ij.C.de noxa.quod etiam vide per Bart.in.d.l.omnes ppli.ita quod aliquid operetur:et aliquid addat ad ius commune secundum Panor.⁊ doct.ca.ex parte.de verbo.ſigni.et facit. c.ſi papa.de priuile.vbi verba debent aliquid operari. Unde dicit Barto.in.d.§.preter. quod ſi statuto cauetur vt iudex possit precedere facta citatione ad faciem vel domum non debet alternatiue impropr̄iari:vt ſit ordinis licet per hanc impropr̄iationem statutum concordaret cum iure communi:ſed debet intelligi propr̄ie:vt ſufficiat implere alteram partem vt aliquid operet.* Ex his infertur ad questionem que de facto accidit Senis vtrum ſcilicet diſponente statuto quod religioſi non aſſumantur ad officia communitatis aſſumi possit hoſpitalarius portans veſtem certi coloris cū cruce in pectore:⁊ dicit Petr⁹ de perusio qui tunc legebat Senis quod non exiſtendo in tali habitu:quia statutum debet aliquid operari quod non esset hic ſi loqueretur,de religioſis ſtricte cum iure communi aſſumi nequeāt ad officia ſecularia ipſi aut clerici.extra ne cleri.vel monachi.quaſi per totum:⁊ ſic debet intelligi de religiosis large:ſed Panormitanus dubitat de hoc:quia statutum inhabilitans ad officia ſecularia est ſtricti iuris;⁊ conſequenter debet intelligi

ber intelligi in ſtricta ſignificatiōe.ar.c.cū dilect⁹ de cōſue.⁊.c.in nostra.de mu.⁊ ꝓfeſſ.de religiosis ſtricte:de ꝙbus.§.reli.in ꝓin.ꝓo quo vide gl. Jo. an.in cle.ſ.de oct.vbi pcludit q̄ in materia odiosa hoc verbū religioſi ſi debet capi mlt̄ ſtricte niſi addak aliq̄ ꝙd ḡnale vt quicūq; hmōi. Nec ob.motiuū pe.nea.ſ.puſio ſit inutilis: quia dico;q̄ vbi statutū loquit̄ in materia iuris cōis nō debet ꝙda ampliari vt aliq̄d operet:ſed ſatis est ꝙ inducat aliud remediū ꝓter ius cōe:vt notabiliter ſentit Bart.in.l.ſ.§.prætor.ff.de dā.inf̄c. Infert etiā paſ.ad q̄ne quotidianā q̄ diſpoſitio odiosa cōtra regulares nō cōprehēdit eos qui nō ꝓmiſerūt tria ſubſtātialia vota religionis:vt fratres de tertio ordine.s.francisci vel ieſuatos aut mantellatos:ſec⁹ vꝭ in diſpōne fauorabilit;⁊ largo mō vident̄ ſub regula rōne ꝓmiſſiōis facte ſuperiori eorum.Hec paſi. De hoc do. Bap. de ſiſco in quoda opuſculo ſic dicit. Quātū ad interꝓtationem ſtatutorū. Pria cōcluſio. Statuta recipiunt interpretationē declaratiuam.l.vt gradatiz. ff.de mu.⁊ hone.§.ſi large.nō astt extenſiuaz aut reſtrictiuā. Probatur in.l.conſtitutionibus.ff.ad municip.quia quicquid est omiſſum p omiſſo hꝭ debet,l.quicquid aſtringende.ff.de ꝙb.ob.nō astt est ſic in legib⁹ in quib⁹ ꝓcedim⁹ de ſimilibus ad ſimiliaz:nō essi pāt oēs caſus decidi.l. nō possunt. ff.de legi.ſz in ſtatutis nō:q̄ caſus omiſſus remanet in diſpōne iuris cōis.l.ſi extrane⁹.ff. de cōdi. ob cām. Et iſta ex communiori opi.doc.licet multa in ꝓtrariū allegenk. Scōa cōclusio. Statuta recipiūt interpretationē extēſiuā paſſiuā nō astt actiuā:puta statutū de inuito habet locū in ignorāte Bar.in.l.ſ.C qui admit.⁊ gl.in ꝙbo ratā. Tertia cōcluſio. Statuta recipiūt interpretationē extenſiuā ex larga ſignificatiōe vocabuli cle.ſ.in ꝙbo eli gank de ele. Preterea recipiūt interpretationē q̄n ſi nō reciperēt. refularet absoꝰ⁹ ⁊ absurdū intelleci⁹. l.nā absurdus de bo.lib. Preterea conſueto mō ſic interpretēdi:⁊ a legibus iam ſcriptis ita ſubtiliter determinat Hui:de ſuza.in quadā ſua diſputatione per multa iura. Ihe tamē concluſiones tradi possunt ad primā:quia comprehenduntur ſub interpretatione declaratiua. Declarantur enīz per leges ſtatutarū:nō astt extenduntur.

4.q. ¶ Quarto queritur vtrū debeat ſtricte interpretari q̄n generaliter loquit̄:vt alius lucretur:⁊ dico q̄ nō ar.l.pſperit.ff.q̄ ⁊ a q̄b.ſz vbi agit de diminutiōe patrimonij ſtricte interpretādū est ne alius iniuſte damnū incurrat.vt plene no.in.d.l. oēs populi.⁊ vt tet.i.d.c.cū dilect⁹.⁊.l.d.l.ij.C.de noxa.⁊ Panor.in.c.conſtitutus.de reſtitu.in integ. ⁊ ſequitur Barto.in.l.ſancimus.C.in ꝙbus cau. in integ.reſti.non est.

5 ¶ Quinto q̄rit̄ vtrū ſtatutū ꝓficeat in caſu ficto

⁊ dicit Paſi.in.c.cū dilect⁹.de cle.nō re.q̄ ſi ſtatutus diſponit:⁊ loquit̄ in materia iuris cōis in q̄ caſus fict⁹ eſparat ꝙ:vt pura in caſu in quo no residēs hꝭ ꝓ residente:vt in.d.c.cū dilectus.⁊.c. ad audiēt̄ia ibidē. Si ꝙ statutum esset Z ius vel ꝓter.⁊ odiosum. tūc nō verificatur in caſu ficto.iz verba debēt intelligi ꝓprie.i.ſuo ꝓprio ligamento.⁊ ſic intellige.l.ij.§.hec ꝙba.ff.de neg.geſt.⁊ c.in nr̄a.de iureiu.⁊ facit q̄ not. Bart.in.d.l.oēs ppli.⁊.l.ij.C.de noxa.⁊.c.ex parte.de ꝙb.ſig.⁊ q̄ dicit Alu.de ro.in iuris no.q̄ argumentum a ꝓ.o ſensu vz in ſtatutis:nith ḡrak vt q̄ incidat in penā:q̄ tūc nō vz.l.cōuenticulā.C.de epiſ.⁊ cle. ꝙbes gl.in cle.ſ.de vſu.in verbo facere. Sed Be. limitat in.c.vt circa.de elec.lib.vj.verum q̄n ſtatutū nō redderetur illuſoriū ſi nō recedat a ꝓpria ſignificatione verborum:q̄n aut redderet illuſorium tūc est recedendū.ar.l.ſi q̄n.in ꝓin.ff.de leg. ſ.⁊ q̄ no.in.c.ad audiēt̄ia.de ſenſi.⁊ tunc;indehinc ta cāppoller vniuerſaliter vt vul Bar.in.l.oēs ppli.

¶ Sexto q̄rit̄ q̄n debeat intelligi cōſtitutio q̄n parrim est fauorabilis ⁊ partim odiosa puta;quia penā ſponit:⁊ dico q̄ Jo.an.videtur hic ꝓbare in.c.ex reſcripto.de loca.⁊ in.c.ſciat cūctis.l.c.h. de elect.lib.vj.ſed pōt ſic ꝓcordari. Nā q̄n principalis intentio diſponentis ferk in fauorē:tunc est fauorabile:q̄n Z in odium:tunc est odiosum. Ita cōiter not.legiſte in.l.qui exceptionē.ff.de condi. inde.⁊ ibi gl. Si vero ignorak principale intērum diſponentis:tunc quatenus cōtinet fauorē debet extēdi:⁊ quatenus continet penā dz reſtringi. q̄ ſic videtur fuiſſe de mente Bar.in multis locis:⁊ facit q̄ dictum est.§.excōicatio.vij.§.iij.ꝓti.iij.

¶ Septimo q̄rit̄ vtrū ſtatutarij a plō deputati poſſint interꝓretari ſtatuta ꝓ ſe edita ſi dubius aliq̄ oriak ⁊ dico q̄ paſi.in.c.ex parte.de ꝙb. ſig.⁊ Jo.an.⁊ Barto.⁊ legiſte cōiter:⁊ in.l.omnes ppli.ff.de iuſt.⁊ iure.pcludunt q̄ nō:ex quo functi sunt officio ſuo;nō obſtante q̄ ei⁹ fit interꝓtari cui⁹ ⁊ pdere:q̄ in veritate illi nō ꝓdederunt ſed ep̄s q̄ dedit auctoritatē cōdēdi:q̄ is facit cui⁹ auctoritate fit:de preferi,ſi diligenti.⁊ ideo recurri dz ad populū ſeu cōcilio ḡnale. Nō pan.vbi.§. limitat q̄n interꝓretatio est valde dubia:ſecus ſi est clara ⁊ iuri conſona:q̄ tunc iudex coram quo vertitur queſtio poterit interpretari ſicut ⁊ leges cōes ac priuilegia principis:vt no. Inn.in.c.cum ſpeciali.de appel.⁊ Bar.in.d.l.oēs populi.⁊ facit. l.benignus.ff.de leg.⁊.l.ſi.ff.de cōſti.princ.⁊.l.vni ca.C.de ꝓſequ.in vr.conſtan.

¶ Octauo q̄rit̄ ſpāliter de intellectu ⁊ interꝓtatiōe aliquoz ſtatutorū in ſpāli.q̄ſo.ſ.intelligank ⁊ dico multa ſm eorū multitudinē.* Primū. Si ſtatuto cauek q̄ ꝙ non ponit̄ domum ſuā in regiſtro cadat in certam penā.⁊ domuz ritꝰ non po-

Universidad de Deusto
Biblioteca

fuit ipse sed alius ita q̄ ipsa onera soluūtur ſm Bar.in.l.cū seruꝰ.ff.de ꝓb.obli.ipse ritꝰ non cadit in penā statutiq̄ in penalibꝰ quantū ad pene commissionem euitādā nō refert p quē fiat modo fiat:vt.l.ſi puellā.C.ſi mā.ita fu.ali.vñ ſi testatoꝛ mandauit fieri picturā vel monumentum in certo loco sub pena:ꝛ reperiat factū sufficit ꝙtum ad penā euitandā:ls nesciat p quē factus fuerit:secus aūt quātū ad lucrū ꝓsequēdū:vt.ff.empt̄reo fiꝰ.§.xf.ꝛ.ff.leg.§.vij.Et idē dicēdū est in hoc casu nō ꝓb.q̄ statutū loquat ꝓsonal'ꝛ:ꝛ se referat ad ꝓsonā:ꝛ in ꝓsonā scriptū sit:ꝛ hoc p hoc p rōnem. ff.posita.*Secōm.Si statuto cauet q̄ q̄libet gau dēs beneficio a quo soluat decē qui ea gaudet in pluribꝰ locis non dz soluere plura decē:ꝛ statutū loquit ꝓsonal'ꝛ p vbū q̄libet:ꝛ vnī? hoīs vnum est gaudiū ꝛ patrimoniū:vt in.l.iurisperitos.§.cuꝰ ordinis.ff.de exc.tu.ꝛ in.l.ſi is q̄ tres.ꝛvbi plura ꝓpter vnū ibi tñ vnū:vt.l.acceptilatio.ff. de ac ceꝓ.*Tertiū.Si statuto cauet q̄ruſticī non capi entes malefactoꝛē de dāno teneant ſm Bar.in.l. ab oſb.§. ſi titio.de leg.ſ.q̄ passus est dānū? con tribuere dz vna cū aliis:ꝛ idē ſi ciuitas imponit collectā ꝓ soluendo alicui suo creditoꝛi ciuſi. q: etiā ille ciuis ꝓtribuetꝛ ſibꝛ ſi dicit quod cōdēna tio facta de consiliario nō veniēte ad ꝓsiliū omi dat inter ꝓsiliariosꝛ:ꝛ cōdēnatus habebit ꝓtē suā:ꝛ sibꝛ ſi dicit q̄ canonicus nō admittat ad ꝓbēdā nisi det canonicis fructus primi anni:ille qui dat fructꝰ admittet ad partē eorū per.d.§.ſi titio.hec ille.*Quartū.Si statuto cauetur q̄ potestas an tiani possint aliq̄d facere:aut suo arbitrio aliquid deliberare:tūc potestas solꝰ hz tantā potestatem quantā oēs antiani:ideoq̄ ſi ipse cū vno ex antia nis aliq̄d deliberet:alijs cōtradicere non poterunt ſm Alb.ꝛ Bal.ꝛ Ja.bu.ꝛ idē q̄ſi imponereē pena capitaneo ꝛ antianis:q: capitaneus tenetur ad dimidiā ꝛ oēs antiani ad aliam dimidiā.Credo tū hec ꝓcedere de iure:sed ꝓsuetudinem obseruan dā.*Quintū.Si statuto caueꝰ vt q̄s prefecto tā li officio:tali gaudeat immunitate ſm Alu.de ro. in suis ſing.is q̄ nō potēs ꝓficere ꝓpter infirmita tē trāſiuit ad aliud officiū leni? :gaudebit quaſi primū officiū ꝓfecisset:de quo dic esse casum ſingulare in.l.eraḡētib'.C.de ꝓin.agen.in re.li.xij. *Sextū.Si statuto caueꝰ q̄ qui steterit in ciui tate p tot annos efficiatur eiꝰ statutū hz locū ſi non steterit continue ſz ꝓ maiori parte.ter. est in.l.cuꝰ delationis.§.fabianus.de fun.inſtru.ꝛ ibi Bart.ꝛ idem Ludouicus de roma.

¶ Nono q̄ritur vtrū statutū duret post mortem
9.q̄ statuentis:ꝛ dicit Paſi.in.c.a nobis.el.ſ.de sent. ere.q̄ ſic:niſi exꝓsse reuocetur:vt est ter.in.c.ſi.d offi.leg.vnde ſm Fed.consi.xvj.etiam statutū fa ctum a capitulo sede vacante durat creato nouo ꝓpo niſi reuocetur per episcopum creatum q̄ pa tet ar.no.in.c.vlt.ne prela.vi.vſu.

¶ Decimo querit̄ q̄ liget statutū:ꝛ dico q̄ ſta 10
tim habita notitia de quo dic vt.ff.de lex.§.vſ.ꝛ vij.

¶ Undecimo q̄rit̄ q̄o tollat statutū:ꝛ dico q̄ ꝓ ſi vnū actū factū colleg.a statutibꝰ vel eorum ſuc ceſſoribꝰ ꝑ statutum ſm ſi poſt.ꝛ Joan.an.in.c.ad audientiā de cle.nō re.ꝛ Paſi.in.c.cū accessiſſent. de cōſti.nec reḡrit fluxꝰ tp̄is ſm Pa.l.d.c.ad au diētiā ꝛ.in.c.cū accessiſſēt.ꝛ.l.c.cū illoꝝ.de ꝓben.

¶ Duodecio querit̄ vtrū statutū q̄ ꝓcedit ſuile 12
giū nō ſubdito ſeu extraneo possit reuocari:puta ſi statuto cauetur q̄ oīs veniēs ad habitandum in tali territorio ſit exēptus ab oī collecta:ꝛ dicit Pa.in.c.nouit de iud.q̄ nō quo ad illos qui idue nerūt q: trāſiuit tā in quaſi cōtractū quo etiā ꝑ ceps obligatur:vt in.c.ſ.de ꝓba.q̄ exꝓsse voluit Bart.in.l.q̄ ſemel.ff.de dec.ab or.fa.ꝛ l.d.l. oēs ꝓpli.ſed limita niſi ipſi consentiāt.*Quartū ꝛo ad eos qui nōdū venerūt potest reuocari ex quo res est integra arg.l.ſi pecuniā.in ꝓn.ff.de cōdi. ob cau.q̄ limita ſi fuit gn̄aliter cōcessum:q: ſi ſpe cialiter fuisset cōcessum reuocari nō posset cū ha bueriſ vim ſuā immediate quod peruenit ad noti tiā ꝓuilegiati.de cōcef.preben.c.ſ.lib.vſ. Facit questio disputata per Aug.i qua determinat non posse reuocari statutum quo determinabatur:vt potestas haberet quartā partē cōdēnatiōis poſt q̄ potestas est electꝰ.ꝛ cōsentit electiōi. Idem dic de ꝓuilegio concesso nō subdito. Et per hoc in fert Bar.in.l.ꝓuilegia.C.de ſac.ſan.ec.q̄ laici q̄ ſtatuerūt ſingulis annis dandā certā quātitatem ꝑ eleemoſyna clericis vel religioſis non poterūt reuocare alleg.c.ad apoſtolicā de ſimo.ꝛ ſequit Inn.in.d.c.nouit.ꝛ archi.q̄ſcūq̄.ſuper gl.ꝛ fa cit q̄ no.Be.in.c.licet.de conſti.lib.vſ.

¶ Decimotertio q̄ritur vtrū reuocari possit ſta 13
tutū factū ad cōmodum ſubditoꝝ:ꝛ dicit Be.in ſ. c.licet de cōſti.lib.vſ.q̄ aut ſubditi cōſentiūt re uocationi ꝛ pōt reuocari aut ſinguli nō ꝓsentiūt ſed reuocatur per maiores regētes ciuitat:ꝛ tūc ſi ſit ex causa legitima potest reuocari ſm vnum casum:quē ponit Inno.in.c.in nostra.de ſureciu. maxime quādo statutū ſuū ꝓsponebat ſuper eo ſuper quo ciuitas nō erat obligata:vt ibi declarat Inn. ſine causa aūt legitima nō valet reuocatio in ꝓ iudiciū minoꝝ iuxta no.per Inn.in.c.que in ec cleſiarū de conſti.quod limita verū quando statu tum diſponit de commodo ſubditoꝝm circa bo na eoꝝ:ita quod ꝓuilegium est ſortitum ſuum effectum:ſecus ſi concerneret exercitum iuriſdi tionis:quia tūc potest reuocari:quia ſuperior est q̄ habet adminiſtrare:ita ſentit Archi.in.d.c.ſ. Idem dic quando habet actum ſucceſſiuum quo ad futuros actus.

14 ¶ Decimoquarto queritur vtrū statutū iuratū 14
tollatur per clauſulam non obſtantibus quibuſ cunq̄ cōditionibus ꝛ ſtatutis:ꝛ dicit gl.in.c.cuꝰ non deceat.de elec.li.vſ.q̄ nō.ꝛ idē dicit ludo. de ro.in ſuis no.volens q̄ cōuentio vel pactū iura tum nō tollat̄ per clauſulā generalē nō obſtan tibꝰ q̄buſcūq̄ pactis.gl.in cle.duoꝝ.§.pe.de sep.

15 ¶ Decimoquinto q̄rit̄ vtrū statuētes possint re 15
cedere a statuto confirmato per ſuperiorem vel ſedē apoſtolicā ſine alia licentia:ꝛ dico q̄ Bart. in.d.l.oēs populi.tenet q̄ ſicſz Bal.in.l.oīm.C.ō teſta.tz q̄ nō.pa.aūt in.o.c.cū accessiſſent. ꝛcon dat:q: ſi statutū cōcernit principaliter fauorem ſtatuētiū ꝓa est opinio bar.ꝛ facit.c.ꝓ illoꝝ. de ꝓbē.etiā ſi statutū cōtineat talē materiā q̄ nō valuiſſet ſine ſuperioꝛe:ꝛ idē pa.in.ca.cū.d.de conſti.ſi vero cōcernit fauorē alioꝝ vel bonū pu blicū vera est opinio bal. q̄ non pñt ſine lnīa ſu perioris:ꝛō est:q: cōfirmando ſupior vī diſpoſi tionē facere ſuā:q: oīa noſtra facimus quib' au toritatē ipartimur de ꝓbē.ſi apoſtolice.li.vj.ꝛ.l. ſ.C.de vete.iur.enuncle.vtrū etiā tollatur per con ſuetud.nē ſtatutū habens annexā ſentētiā excōi cationis vide.ff.cōſuetudo.§.xſ.vtrū vero ſit ſer uādū ſtatutū q̄ ꝓ fallētia pris ſiuoꝝ ꝛ vxoꝝ bona capiantur vide ibi.§.xvij. vide etiā ibi.§.xviij. vtrū valeat statutū q̄ puniēdus iure diuino pſo naliter puniatur pecunialiter.

S tellio animal est ſimile lacerte maculis plenſi ꝛ trāſumptiue ꝺz is qui est inconſtans aio ꝛ va rius verbo vel facto ſicut qui rē obligauit alicui ꝛ deinde impigno:at alij q̄ crimen in ciuſlibus ꝺz ſtellionatus:in criminalibꝰ dolus. Unde ſm ea.crimē ſtellionat' ꝺz a tali reprili.ꝛ habet ēt locū q̄ſi in criminibꝰ deficiēte alia ſpāli actione equi eſt aliter ſubuenire cōtra delinquentē:q: ſicut in pecuniarijs actio datur de dolo in ſubſi diū:ita in crimibus quibuſcūq̄ vbi deficit tit. criminis crimē ſtellionat' obijcit vt ſi quis ven didit maſſam electri argento.

S tipulatio quid ſit vide.ff.de ſpactū.in ꝓin.de ea autem nunc diſco multa.*Primū.Dicꝰ ſtipulan tis ꝛ cōpromittētis dz esse continuus:q: ſi poſt interrogationē ſe diuertit ad alia nihil ꝓderit licet eodē die ꝓmiſiſſet.l.cōtinuus.ff.de ver.ob. *Secōm.Nō pōt quis alicui ſtipulari ꝓ altero niſi ſit eiꝰ ſeruus aut filius:de inſti.de inuti.ſti. §.ſi q̄s.alij vel ſit ꝓcuratoꝛ.l.ſi ꝓcuratori ꝑsen ris.ff.de verb.obl.gl.rſi in.c.quoties.el.ſ.q̄.vij. renet q̄ de iure canonico ꝓmittens titio ſe datu rū ſempꝛonio cētū obligat.arg.c.iuramēti.xij.q. v.maxime ſi interuenit iuramētū.ar.l.ſ.ff.de cō ſti.pe.Itē ꝙ iudices officiales tabelliones alteri acquirit.l.cū ꝑ quo.ff.de in iu.vocā.*Tertium. Nō valet ſtipulatio vel legatū factus in genere de aliqua re nulla demonſtrata.ff.de iur.do.l.cū poſt diuortiuꝫ.De legatis oīc vt.ff.legatum.iij.§. iij.*Quartū.obligatio ſtipulata ſine obligatio ne neq; ad certū diē pūti die debebitur: ſed tamen eo die quo ſtipulata est peti nō potest.iſti.de ꝓb. ob.§.omnis ſtipulatio.ꝛ.§.cum quis. *Quintū. Stipulatio trauſit ad heredes.l.veteris.C.de cō trahen.ꝛ cō.ſti.quod limita ſm gl.ibi quando po test per alium impleri factum promiſſum.

S tola quomodo ꝛ quando ſit vtendum vide ſu ꝑa ſacerdos.

S tudium clericorum ꝛ religioſorum quale debe at eſſe.vide.ff.ſcientia.

S tultitia ꝛz.a. Th.ij.ij.q.xlvj.a ſtupore dicta est vnde ſm Jſi.in.xſ.ety.ſtultus est qui ꝓpter ſtu pores non mouetur ꝛ differt a fatuitate q: ſtulti tia importat hebetudinē mētis:fatuitas autem ipſius ꝓuationem.Et est tunc ſtultitia pcm q̄ aduenit ex hoc q̄ homo talꝰ ſe terrenis immer git:quod non potest diuina percipere.

S tupium declaratur.ff.luxuria.§.v.

S ubdelegare q̄s possit vide.ff.delegat'.§.viij.

Subditus tripliciter quis dicitur.*Primo rōne domicilij. Secōo rōne originis ꝓprie vel paterne.ar.c.iij.de tē.or.li.vj.ꝛ.l.ſ.ꝛ in l.origine.C.de muni.ꝛ oti.lib.x.ꝛ facit.l.aſſump tio.ꝛ quod ibi nota.ff.ꝛ ad muni.ꝛ lege reſcrip. §.finali.ff.de mu.ꝛ ho.ꝛ tenetur talis ad onera personalia ſi ibi reperiatur:licet alibi transtule rit domicilij de quo per Bart.in.d.l.aſſumptio. q̄ tñ fallit in muliere que cū viro cōtahit habē te aliſde domicilij:que in loco originis cōuenīri non pōt:de q̄ in ff.§.ita reſcripſerit.ff.ad munic. *Tertio rōne delicti:licet large vt dicit gl.in ca. nuup.de ſen.excōi.nō aūt ꝓprie licet ibi fortiat fo rū vt no.gl.i cle.vnic.de ſo.cōpe.q̄ no.ꝑ ſtatu tis ꝛ alijs diſpoſitionibus odioſis faciēt̄ib' men tionē de ſubditis vt nō cōprehendat forenſis de linquēs in territorio ſdē dicde Jhēnibus eadē rē vt no.paſi.in.d.c.nup ꝛ in.c.ꝓpoſuiſti de ſo.ꝓpe. vtz aūt ſubdit' rōne domicilij cui iudex ꝓcepit pena excōicatiōis late ſiue vt talꝰ die ſatisfaceret alicui ſit excōicat' ſi trāſierat domicilium ꝛ non ſatiſfaciat dicit pa.in.d.c.ꝓpoſuiſti.cū Joā.and. in regula cū ſint partium de re iur.lib.vſ.quod ſic.q: iā prenūtus erat:ꝛ ibi vide late.per eos.

Subornatio ſz Alu.ꝛ Zen.vt refert cal. in cle.trib' de reſti.est de aliquo falſo ſeu exprimēdo ꝛ nō tacendo in teſtimonio teſtis ꝙ aliquē facta iformatio ꝛ ꝺz sub ornare quaſi ſubꝰ in aures alicui malum ornare ꝛ ſub colore ponere vt in auc.de reſt.§.q:vt vero, ¶ Subſannatio q̄d ſit vide.ff. deriſio quomodo autē ſit mortale dic quod eo modo quo deriſio cū qua in fine concordat.

Substitutio quid sit & quo fiat ꝯtū ad hereditatem. vide. ē. hereditas.
Successio eodem modo declaratur. ē. hereditas §. j. c. ij.

Successor est duplex. s. singularis qui in certa re cōstituit & vniuersalis q̄ in tota hereditate vel reliqua de quo gl. in c. cū ad sedē. de rest. spo. & ij. q. j. i pmis de iu. qz guilielm⁹. quo aūt successor teneat stare ꝑcutī ꝑdecessor. ē locatio. §. ij. & ē. dignitas. §. j.

¶ De suffragijs.

Suffragium a suffragando. i. auxiliando dicū est ꝺm. s. th. in. iij. di. lxv. de sui rōne importat quādā auxiliationē q̄ fit alteri iuxta ea q̄ dicta sunt ē. satisfactio. §. ij. de quo multa dici possent theologice quorum aliqua hic. §. j. conclusiue enumerabo remittēs ad. s. th. vbi. ē. pro subtiliori explanatione.

11 q̄ ¶ Prio ergo ꝺrik q̄d de hac materia ipse conclusiue scripserit. & ex. iij. di. xlv. & aliis locis doctrine eī⁹ dico sic.* Cōsuetudo suffragiorū ecclie pro mortuis incipit ab apls & ꝓsunt mortuis sicut & viuis: nō tn ꝓsunt dānatis nec pueris nec bris sed tm exūtib⁹ in purgatorio & si superfluāt ei ꝑ quo fiūt danē a deo idigēti.* Valēt aūt suffragia vn⁹ alīs ex intētiōe & charitate faciētis quo ad premiū accidētale vel diminutionē pene merendo ꝑ eor. nō aūt ꝯtū ad statū glorie nisi impetrādo & ꝑ platore tm & plus valēt meliori q̄ ei pro quo fiūt quo ad charitatē & gaudiū. & pluo si fiat ꝑ plurib⁹ vel ꝑ oib⁹ q̄ tm sīs q̄ ad expiationē pene est econtrario.* Et si ordinata sunt a mente valent ei statim quo ad opus opans ei⁹ intelligē qz ꝺ ueret sic ordinādo: nō aūt quo ad op⁹ exequētis nec ex ope operato nisi ſte impleta: intelligē qz nō expirat pena vñ inqt fraudanē mortui ꝯtū ad tpalē penā purgatorij ex culpa exequutoriū nō aūt ꝯtū ad eternā retributionē. suffragia aūt mali siue pctōris ꝓsunt mortuis ꝯtū ad ipm opus operati. i. ꝯtū q̄ efficacia quā hīt ex se ꝯtū āt ad op⁹ opans. i. efficacia q̄ hīt ab operante. valēt inꝯtū opak in psona ecclesie vl' vt instrumentū alteri⁹ q̄ ea sibi ordinauit & in charitate decessit non aūt inꝯtū operak ex persona sua. Et inter suffragia valētia mortuis principale est eucharistia: secundum eleemosyna: tertium oratio quartum ieiunium. hec ex. s. Tho.

2 ¶ Scō ꝺrik spāliter vtrū suffragia facta ꝑ malos ministros ꝓsint defunctis or dico ꝺs. s. th. & pe. in. iij. dist. xlv. in suffragijs dictis per malū duo pāt cōsiderari. i. ipm opus operatū sicut sacrificij altaris & q̄ nā sacramēta ex seipsis hīt efficaciā ab ꝯ operātis: quā equal' explēt per quoscūq̄ fiāt. ꝯtū ad hoc suffragia facta per malos ꝓsunt defunctis ꝓsiderari pōt ipsius opus ꝺ pera⁹: sic ꝺistinguendū est: q̄ operatio pctōris vt est ei⁹ nullo mō est meritoria: vt aūt est alteri⁹ etiā dupliciter cōtingit primo inqtū gerit personā totī⁹ ecclie sicut sacerdos ds dicit i ecclia exequias mortuorū & sic suffragia facta per malū ꝓsunt: q̄ ille itelligit facere cui⁹ nolle aut vice fit vt ptz per ora. in. xiij. c. eccl. hierar. ij. inqtum agit & ius trum alterius. opus ei ministri est magis principalis agentis vñ actio mali pōt esse meritoria rōne principalis agentis: sicut si seruus in pctō existēs faciat opus misericordie ex mandato dñi habitis charitatem: vel si ꝺs in charitate decedēs ꝓcipiat sibi suffragia fieri. Hec ex illo cuius mēs est hec. Suffragiū exhibitus alicui defuncto est duplex. s. habēs efficaciā ex ope operato. i. ex ipsa sacramēta noue legis inter q̄ tn sola eucharistia pōt exhiberi defuncto: & habēs solū ex alio. s. ex ope opante. i. ex dispositiōe exhibētis vt eleemosyna ofo & ieiunium. primū ꝑ q̄cūq̄ fiat semper ꝺs efficaciā cōperentē ei ex se sicut baptismus est bonus & verus & exhibit⁹ p malū nō ē cōperētē ei ex dispositiōe facientis nisi fiat p bono aut in persona boni. i. ecclie: aut ꝑ instīs boni. i. dñi vel impetrātis boni. scōm ꝺo nihil ꝺs nisi fiat per bonum aut in persona: vel vt instrumentum boni.

3 ¶ Tertio ꝺrik vtrū suffragia facta ꝑ defunctis ꝓsint facienti & dicit. s. th. vbi. ē. q̄ opus suffragij dupliciter cōsiderari pōt. Primo vt expiatiuū per modū recōpēsationis q̄ est in satisfactiōe attēdit: & sic cū reputet quasi eius ꝑ quo fit ita absoluit eū a debito pene q̄ nō absoluit faciētē a debito pene ꝓprietq̄: in tali recōpensatiōe attenditē cālitas iustitie: opus ē illō satisfactorij ita pōt adequare reatui vni q̄ nō alteri. reatus ei duoꝝ pctōꝝ maiorē satisfactionē reḡrit ꝺ reat⁹ vnius scōo cōsiderari pōt inqtum est meritorium vite eterne: & sic solū prodest ei ꝑ quo fit: sed facienti magis. hec ex illo. Otio aūt opus vnius ꝑ modum meriti prosit alteri vide supra participatio. 4

¶ Quarto querik vtrū recipiēti multos ad ptcipationē suorū bonorū sua opa sint ei minus vtilia: & dico q̄ nō ꝯtū ad meritū qz istud est ꝓpriū & sm illud quisq̄ munerabit vñ sm. s. Tho. qui satisfacit ꝑ alio meret: ꝯtū nō ad expiationē pene sunt ei minus vtilia imo inutilia sm mentē. s. th. qz sunt eius ꝑ quo fiūt vt patuit. ij. prioꝛ. ꝺs intelige nisi talis satisfactio esset maior ꝺ exigerent petā eius ꝑ quo satisfaciat: qz tunc ꝺs locus illō ofo mea in sinu meo cōuertet vel fiet de illo vel duo sm intētionē actualē vel habitualem suffragātis: q̄ ēt. §. j. innuit illud verbum. s. th. ita pōt quasi dicat nō semp ita esse de facto. Et ista intelige de rigore iustitie: qz ex mīa dei forte etiam satisfacit pro seipso vt dicit Richar. sm illud ꝙ

ritas operit multitudinem peccatorum.

5 ¶ Quinto ḡritur vtrū missa ꝑ defunctis magis ꝓsit eis q̄ alia. & dicit. s. Tho. vbi. ē. q̄ cū suffragiū misse ꝓtineat ofonē & sacrificiū ex gre sacrificij missa de quocūq̄ eāliter ꝑdest defuncto: itelligse ceteris partibus: q̄ ꝑter sacerdotis & aliorū offerētiū ꝺispōnē dico: & hoc inquit est precipuus q̄ fit in missa ex parte aūt ofonū magis prodest illa in qua sunt ofones oēs ad hoc ꝺterminate: ꝺs tn iste ꝑfect⁹ recōpēsari pōt ꝑ maiorē deuotionē vel eī⁹ q̄ ꝺicit missa: vel eī⁹ ḡdici facit: vel ire tū ꝑ deuotionē & intercessionē sancti cui⁹ suffragiū implorat in missa. Hec ex illo. Jn quib⁹ notā dum est illud Ꝝbū vel eī⁹ qui ꝺici facit: q̄ ex hoc habeē q̄ effect⁹ sacrificij infinīti limitat etiā ꝺs affectū rogātiū sacerdotē celebrare ꝑ aliquo q̄ ꝺ facit ꝑ eo q̄ ꝺictū ē. ē. missa. s. §. viij. pti. v. & §. ix.

6 ¶ Sexto querik vtrū suffragia spāliter ꝑ aliquo facta eque ꝓsint alijs: ꝺico ꝺs ꝑ. q̄ cū suffragiū sit virtutis finite & ꝺeriuek ꝑ intētionem faciētis quo voluerit: valet ei tm ꝑ quo fit intellige solū ꝯtū ad liberationē a pena: tn ꝯtū ad cōgratulationē & iteriorē cōsolationē: sm quod vn⁹ in charitate existens ꝺe bonis alteri⁹ gaudet: addē etiā ꝯtū ad ꝓseruationē a malo: vt. ē. participatio. sic valet omnibus in charitate existētibus: & pl⁹ ei qui est in charitate maioris: ista est mens. s. Tho. in. iij. vbi. ē. & ij. quodli. q. vij. ar. ij.

7 ¶ Septimo querik vtrū suffragia facta cōiter ꝑ multis equaliter valeāt singulis sicut si ꝑ singulis solū fierent: & dico sm. s. Tho. & Pet. vbi. ē. q̄ ficti cōsideret valor suffragiorū inquantū valēt ex virtute charitatis. i. rōne participij in merēdo de quo. s. participatio: q̄ charitas non minuit & ꝺistribuat effect⁹ in multos ꝺs magis augeē & similiter gaudiū ex charitate procedēs: ꝯto cōmunius tāto mai⁹ est: & sic ꝯtū ad cōgratulationem pōt intelligi de ꝺse. ꝺi. v. nō mediocriter. si ꝺo cōsideret eorū valor inquātū sunt satisfactiōes q̄dā per intētionē faciētis trāslate in mortuos magis valēt ei ꝑ quo spāliter fiūt: q̄ sic effect⁹ suffragij ꝺiuidit ex ꝺiuina iustitia inter eos ꝑ quibus fit. Fallit q̄ ꝺictū est in suffragio ifinito & vno in se ꝺs finito & multiplicato sm effect⁹ suffragātij: q̄ licet ꝺiuidat q̄libet tū capit sm ꝓportionē ꝺicto 8 rū affectuū ac si ꝑ solo fieret de q̄. ē. missa. s. §. ix.

¶ Octauo querik vtrū suffragia accelerata. i. sta tim exhibita simul: puta. xxx. misse vna ꝺie sint meliora ꝓtinuatis: puta. xxx. i. xxx. ꝺiebus. & ꝺicit ꝑe. de pa. q̄ plus valēt accelerata ꝯtū ad citi⁹ liberari: & celeriorē visionē ꝺei: q̄ sacramētū habitū ꝑ ꝓpositū nō ꝺs tm ꝯtū exercitum actu: q̄ad remissionē ꝺs pene: vt patet in baptismo flaminis: ꝺs eque vel pl⁹ valēt cōtinuata: ꝯtus ad meritus beatitudis & clarioꝛē visionē: q̄ magis ꝺs ad ho-

norē dei ꝓtinuatio taliū puta anniuersarioꝝ. Et sic sm eundē & alios nō ꝓfecte soluit q̄ simul ꝺebitum pluribus soluit sicut ꝺebēs. xxx. missas. xxx. aiabus singulo ꝺie ꝺat trigesimā partē vnius misse singulis q̄ oēs tardanē liberari vsque ad. xxx. ꝺies cū tn singulis ꝺiebus forte fuissent & singule liberate q̄ limita nisi fieret recōpēsatio per effectum aliorum iuxta ꝺicta supra missa. §. x. §. q̄ꝺ

¶ Nono ḡrik vtrū sepultura vel exeq̄e ꝓsint defunctis: & ꝺico ex. s. Tho. in. iij. vbi. ē. & Rich. q̄ sepultura ꝑdest viuis ꝯtū ad corp⁹ ne inficiant: & ꝯtū ad spm inquātū p hoc astruit resurrectionis fides: addē & renouatur memoria mortis prodest etiā mortuis inquātū aspicientes mouent ad orādū. sepultura aut in loco sacro ꝑdest mortuo nō ex ipso ope operato: sed ex operāte: vñ. s. vel ipse defunct⁹ vel ali⁹ hoc ꝺisponēs pīocinio alicuius sancti eū cōmittit cui⁹ ꝓcib⁹ p hoc credēdus est adiuuari: & pīocinio ꝺeseruiētiū i loco sacro: quia p tumulatis apud se crebri⁹ & spālibus orār ipso aūt nō nocet nisi ꝙtenus eā sibi ꝺ ignā ꝑter humanā gliā ꝓcurauit. Que autē adhibent ad ornatū sepulture ꝓsunt viui inquātū sunt eoꝝ solatia & ꝺefunctis p accidēs tm inquantū. s. hoīes p hmōi exitank ad ꝑpatiēdū & pīr orādū: vel in de pauperes fructū captū: vel eccliā ꝺecor. ak: seu in dei reuerentiam fiunt: vt oleum i cera & hmōi. 10

¶ Decimo ḡrik vtrū soluēs suffragia i pctō mortali: teneat ea iterare & dicit Pe. de pa. q̄ non si soluit ex statuto superioris: q̄ non potuit eū obligare ad soluēdū in charitate: nec si ex ꝑpria pro missiōe: q̄ nō est ꝝisike q̄ se obligarit ad ꝺictū in charitate: nec si rōne bñficij accepti obligātis ꝺe bñ esse vel ex necessitate: q̄ nō tenebak ꝺeterminate ad hoc vel illud: vñ illud nō tenetur reiterare sicut nō tenebak facere: imo nec tenek aliud facere si fuit missa: q̄ ei⁹ principalis efficacia est ex ope operā: imo nec. fuit aliud: q̄ ꝺs ex charitate postulātis suffragiū interꝑtatiue ꝑ bñficiū.

¶ Undecimo ḡrik vtrū liberek soluēs suffragiū puta psalteriū cum alio ēt ad idē obligato & ꝺicit ꝑe. de pal. q̄ ꝺ sic. q̄ ꝺs ꝑ sile ꝺe ꝺoris ꝺs tn ops vnū attendere ad prē ꝺictā ab alio: aliter debitū ꝑfunderek: posset aūt ꝺici hoc eē ex dei acceptatiōe & ecclesie ordinatiōe magis acceptātis cōmunes ꝺ singulares orationes: vt idem ꝺicit. 11

¶ De superbia.

Superbia a supeundo seu supergrediendo dicta est. vñ sm Jsi. i. lib. etym. ſupbus ꝺicē est: q̄ sup vult videri q̄ est q̄cūq̄ effectus. supgredi supb⁹ est. Est aūt supbia vitiū bō practicarū & male cognitū.* Ad cui⁹ notitiā adduco primo ꝺist. s. Tho. ij. ij. q. clxij. ar. j. q̄ supbia ꝺ ꝺupl'r. primo a sup excessu simpl'r & sic oē sup excedens pōt notari supbia & sic ꝺ. Esa. ix. ponā te

Universidad de Deusto
Biblioteca

in superbiā seculoꝝ:vbi dicit gl.qđ est qđā superbia bōa:adde sicut dicim⁹ supbū esse edificiū qđ est supeminēs si ru vel pulchritudine.scđo a sup excessu regule rōnis ⁊ sic dicim⁹ eā esse pctm:ad de vel inclinationem ad peccādū.* Scđo adduco distinctionē eiusdē de supbia scđo mō dicta quā tradit i.ij.dis.v.q.i.ar.iij qđ superbia.i.q̄ est pctm vel hꝫ ordinē ad pctm:tripl⁹ sumit.primo⁹ p inclinatiōe ad supbiēdū.scđo p actuali elatiōe ꝑ ppetrū siue p inordinato appetitu excellētie in qua cunqꝫ re.tertio p inordinato appetitu excellētie cui debeť honor ⁊ reuerentia:intellige vt in plātiōe vl'oñio:aut vestib⁹ aut sciā:vel hmōi:quarū prima nō est pctm sꝫ initiū vl'radix ois pcti:scđa ꝯ est pctm grāle.i.oē pctm:tertia vero est pctm spāle.* Igitur superbia est inordinat⁹ appetitus excellētie q̄ ꝺ⁹ inordinat⁹.qđ trāsgreditur regulā sibi p̄scriptā a deo p legēdiuinā aut naturalē inditā rōni:aut positiuā traditā a superioribꝰ.superbia ꝯ grālis est inordinat⁹ appetit⁹ excellētie i qua cūqꝫ re:puta delectatiōe fornicationis aut honoris vel hmōi:finis est actualis eleuatio ꝑ pceptuꝫ superioris.i.trāsgressio siue ꝓtēpt⁹ pceptⁱ:vt dictū est qđ ēsto pctm:superbia ꝯ spālis est inordinatus appetit⁹ excellētie i reb⁹ quib⁹ debeť honor aut reuerentia quo modo loq̄tur Aug.xiiij. de ci. dei dicēs qđ supbia est peruersa celsitudinis appetit⁹.Cū aūt.s.tho.ij.ij.vbi.g.ar.v. vī diffinire superbiā qđ est extollētia q̄ ꝺs se extollit.g.id qđ est ei pāru a diuina regula:illa descriptio sic iacēs est supbie i gñe.s.vt extēdit ad gñale.⁊ specialē cōiter sicut aīal ad holem ⁊ animū:ꝺs sladdatur hoc verbū in quacunqꝫ re:sic est superbie gñalis; si ꝯ addatur i quacūqꝫ re cui debeť honor ⁊ reuerētia erit superbia specialis:de qua intēdim⁹. Et sic ptꝫ qđ supbia sm suā formalem ⁊ cōem rōnē importat quēdam excessū termini a regula diuina p̄scriptū siue diuine legis ꝓtēptū qđ etiā saltuatur ⁊ inuenitur in superbia generali ⁊ in spāli ꝺs maxime apparet i gñali:ꝛ per diuinā legē intelligē de mēte.s.th.vbi.g.ar.v.ad sm oēs legē iustā ⁊ oē iustū pceptū.Ad tū considerādū est qđ sicut ꝺs.s.tho.aliqñ ꝺs aliqđ pctm cōmittit sm effectū nō ꝺs affectū:sicut patricidiū q̄ patrē occidit ignorāter sic dupliciter quis diuinā legē ꝓtēnit: vno modo sm effectū:vt qꝺ ex fragilitate fornicatur:optans sine diuine legis offensa cōsequi voluptatē si posset q̄ contēptus est quidem materialiter pctm superbie ꝺs nō pctm ex superbia vl'per superbiā:ꝺs ex infirmitate vel ignorātia ⁊ hmōi: ⁊ in oī pctō inueniť:qꝛ in omni pctō ꝺs pcēdit aliquam excellētiā vltra regulā diuine legis.puta excellentiā voluptatis aut diuitiarū:alio modo quis diuinā legē cōtēnit sm affectum q.s. non peccat ex infirmitate vel ignorātia ⁊ huiusmodi sed ipsam dei legē dispicit ⁊ in despectū ei⁹ opat qđ est proprie formaliter superbire ⁊ ex superbia peccare.Ad de superbia spāli p̄ncipal⁹ intēdim⁹.

¶ Primo ergo queritur vtrū superbia sit pctm ⁊ dicit.s.Th.ij.ij.vbi.g.ar.j.qđ sic:qꝛ superbia que noiatur ex hoc qđ ꝺs per volūtatē tēdit.g.id qđ est impōrtat aliquid aduersum re.te rōni que habet vt volūtas vniuscuiuscq̄ feratur i id qđ est p portionatum sibi vñ appetit excellētia in excessu ad rationē rectā:ꝛ sm Aug.xxvij.de ciui.dei peruerse imitatur deus odiēs cuꝫ sociꝫ eq̄litatē subiiciendo:sed imponere volens sociꝫ dominationem suam ꝓ illo.Et opponitur humilitati sm quod subiectionem aspernatur magnanimitati autem sm quod inordinate ad magna tendit.

¶ Scđo querit vtrū sit pctm spāle.⁊ dico qđ nō: si loquamur de ea sm suā formalē rationē in genere:qꝛ habet locū in oī pctō:nec si loquamur de superbia gñali:qꝛ est omne pctm ꝺs si loquamur de spāli que.s.est circa excellētiā honorabilē ⁊ reuertibilē sic intelligo loqui.s.Tho.ij.ij.vbi.g.ar ij.⁊.v.dicentē quod si cōsiderek superbia sm ꝓpriaꝫ essentiaꝫ vel spēm quaꝫ ꝺs rōne obiecti:est speciale peccatū quia habet speciale obiectū siue specialē rationē obiecti.i.ꝓpriā excellentiaꝫ que tū inuenik in diuersis reb⁹:si vero cōsideretur ꝺs redūdantiaꝫ quā habet ad alia pctā:ꝺs quādā generalitatē:inquantū ex ea oriri possent oīa vicia rōne.ꝑmo.s.per se inquantuꝫ ordinantur ad finē eius qui est excellētia propria ad quaꝫ ordinari pōt omne inordinatū appetitū:⁊ scđo indirecte ⁊ quasi per accidēs scꝫ remouēdo phibēs in quantum per eaꝫ cōtēnitur lex diuina cohibēs a pctō. ad hanc tū spāliatē pertinet qđ ex ea iterdū oriri possint mō aūt qđ semp oriāť:qꝛ finis oīa pceptā legis possit ꝺs trāsgredi ex cōtēptu qui pertinet ad superbiā ⁊ est interior act⁹ eius sicut exterior effectus eius est transgressio precepti:non tamē semper ex contēptu transgreditur.sed quandoq̄ ex ignorantia quandoq̄ ex infirmitate.

¶ Tertio queritur vtrū sit peccatū mortale:ꝛ dicit.s.Tho.vbi.g.ar.iiij.qđ sic:qꝛ opponitur humilitati que pprie respicit subiectionem hominis ad deū:⁊ cōsequēter superbia respicit defectum ius subiectionis sm.s.quod quis se extollit.g.id. quod est sibi prefrū sm regulam diuinam nō subiici autem deo habet rationez peccati mortalis. Accidit tamen aliquem motum eius esse venialem eum ei ratio non cōsentit sicut ⁊ in aliis peccatis ex suo genere mortalibus.

¶ Quarto queritur vtrum sit grauissimū peccatorum ⁊ dicit.s.Thom.vbi.g.arg.vj.quod sic ex parte auersionis quę est formalis ⁊ completa ratio peccati: quia in aliis peccatis homo auertitur a deo propter ignorantiam vel infirmitatem

siue ꝓpter desideriū cuiuscūq̄ alteri⁹ boni in superbia ꝺs ex hoc ipso qđ subiici nō vult regule diuine:vñ sm Boe. sola superbia deo se opponit ⁊ ia.iij.de⁹ superbis resistit vñ auerti a deo q̄ est quasi ꝑfis in aliis peccatis p se ad supbiā pertinet cui⁹ act⁹ est dei cōtēpt⁹ qđ aūt est p se potius est eo q̄ est p accidēs. Nō aūt est grauissimū peccatorū ex parte cōuersionis q̄ materialr se hꝫ in pctō:qꝛ celsitudo mordinate appetita nō hꝫ maximā repugnantiā ad bonū virtutis. Et ideo est grauissimū pctōrū sm suū gen⁹:qꝛ excedit in auersione que formaliter complet peccatum.

5 ¶ Quinto q̄rit quot ⁊ q̄ sint spēs supbie ⁊ dico q̄ sm.b. Gre.xxiij.moꝛa.vt refert.s. Tho. ij.ij.vbi ij.ar.iiij.sunt quatuoꝛ quib⁹ ois tumoꝛ arroganꝺ⁹ demōstrat.primo cū bonū q̄ quis hꝫ se a se hꝫe existimat scđa cū existimat q̄ a deo hꝫ se ꝓ⁹ suis meritis hꝫe. tertia cū se iactat hꝫe q̄ nō hꝫ. quarta cum despectis ceteris singulariter videri appetit hꝫe q̄ hꝫ:quarū rōnē ⁊ sufficientiā. s. Th.vbi.g.ar.iij.⁊ malo.q.viij.similiter. arg. iij. assignat vbi ⁊ videaf.* Et adde primo de mente eiusdē.xxij.vbi.g. q̄ vera existimatio siue iudicium de aliquo bono ouplr corrūpit.primo.i.in vniuersali.⁊ hoc in primēris⁹ ad fidē est infidelitas sicut si ꝺs dicat fornicationē esse bonā nō fugiēdā scđo in pticulari eligibili: sicut is q̄ fornicat iudicat fornicationē esse bonā sibi ꝓ tūc:⁊ hoc nō facit infidelitatē. Et ita in ꝓposito. Nam dicere in vniuersali aliqđ bonū esse ⁊ nō a deo pertinet ad infidelitatē ꝺs q̄ aliqs ex inordinato appetitu ꝓprie excellētie ira de bonis suis gloriet ac si ea a se haberet vel ex meritis ꝓpriis: pertinet ad superbiā ⁊ nō ad infidelitatē ꝓprie.* Adde secundo q̄ iactātia sm eūdē ponitur spēs mēdacij q̄tū ad exteriorē actū quo ꝺs falso sibi attribuit q̄ nō hꝫ sed q̄tū ad interiorē cordis arrogantiā ponit a gre.species supbie.* Adde sili⁹ tertio q̄ iste spēs sm.s.Th. ⁊ alios nō p̄sistit in existimatione essentialiter: qꝛ existimatio ptinet ad rōnē supbie ꝺs ad volūtatē:ꝺs cōsistit i interiori arrogantia ⁊ inordinato appetitu excellētie ex quo in intellectu puenit falsa existimatio vñ sumit⁹ potiꝰ a signis superbie q̄ ab eī⁹ essentialib⁹ differē tibꝰ q̄ etiā gre.innuit in illo ꝺs demōstratur.

6 ¶ Sexto q̄ritur q̄ sint gradꝰ supbie:ꝛ dico q̄ sm s.tho. ij.ij.vbi.g.ar.iiij.⁊ sm Ber. sunt quodecim oppositi duodecim gradib⁹ humilitatis.* primus ē curiositas siue inordinatus appetitus cognitionis quo quis curiose vbiq̄ ⁊ inordinate circūspicit.de qua.g.curiositas. Scđs leuitas mētis qua f.ꝺs supbe se hꝫ in ꝺs que q̄ sit pctm mortale iudicādi est ex qualitate verboꝝ puta si sint contumeliosa ex radice supbie si est ex supbia que sit mortale aut venialē ⁊ sine:puta si intēdit cōmunionē vel notabilē iactura ꝓximi iniustā.* Tertia inepta letitia qua.s. ꝺs est facilis ⁊ promptus in risu que de se est veniale.* Quartus iactātia de qua.g.in verbo iactātia.* Quintus singularitas p quā.s.q̄s sanctioꝝ aliis vult apparere de qua ꝺs sm̄ iudicabitur.* Sextus arrogātia p quā.s.ꝺs se aliis ꝑfert ⁊ vt ꝺ⁹.di.iiij.c.s.ceteros quos.s. se videt despicit ⁊ quibus nō cōsulēdo loqui ꝺs vix dominādo dignaf de qua iudicaf sm radicē.⁊ finē.* Septimus p̄sumptio nō qua de aliis ꝺs quis de se quis iudicat se reputās sufficientē ad maioꝝ de qua iudicabitur ꝺs radicē.* Octauus defēsio peccatorū de qua ꝺs radicē ⁊ circūstantias iudicabitur.* Nonus simulata cōfessio qua quis nō vult subire penā p peccatis que simulate cōfiteretur q̄ est mortale si sit in sacramēto penitentie quo ad mortalia ⁊ sālr in iudicio quo ad iuridice interrogata vr.g.accusatio.g. vij.* Decimus rebellio despiciēs obedire que est mortale rōne cōtēptus vel precepti.aut actualis resistētie cū pertinacia in re notabili quo ad laicos vel etiā in minima quo ad religiosos. Undecimus libertas q̄ nō delectatur libere facere q̄ vult de qua dicatur sm dicta de inobediēria.* 12.est ꝓsuetudo peccādi q̄ iplicat dei cōtēptū intellige negatiuum.

7 ¶ Septimo q̄ritur quo differāt a supbia ambitio ⁊ inanis gl'ia ⁊ dico q̄ superbia appetit inordinate excellētia honorabilē vt dictū est inanis aūt gl'ia manifestatione excellētie de qua.j.vana gloria.ambitio nō est inordinat⁹ appetitus honoris sm.s.th.ij.ij.q.cxxj.ar.ij. vñ inordinatus appetitus dignitatū rōne honoris ptinet ad ambitionē rōne nō vsus dignitatis excedētis facultatē appetētis ptinet ad p̄sumptionē ibidē.Est aūt ambitio pctm mortale dupliciter: primo rōne finis si in ea cōstituatur vt cū ꝺs est gatus ad mortale gr̄a eius scđo rōne rei appetite puta si appetātur plura bñficia ecclīastica in casu nō licito.ar.c.q̄ inrm̄.de prebē.vel bñficium ecclesiasticū cuꝫ cura.vt.g.epūs.g.ij.⁊ simonia.g.xvj.vel gñaliter de nēciū ecclesiasticū vel seculare cū appetēs scit se indignū rōne criminis vel ignorātie ⁊ hmōi:q̄ contra iustitiam appetit.

¶ De superstitionibus ⁊ sortilegijs.

Superstitio ⁊ superstitiosus nomē a superstite traxerūt dicēte Jsido. in li.ety. q̄ superstitiosos ait cicero appellatos qui totos dies deprecabātur ⁊ imolabātur vt sui sibi liberi superstites fierent. deinde vero trāslatū est hoc nomē ad significandū quoddā vitiū qđ glo.ad colo.ij.diffinit dicēs q̄ superstitio est religio supra modū seruata ⁊ clarius.s. Tho. ij.ij.q.xcij.dicēs quod superstitio est vitium religioni oppositum sm excessum:non q̄ plus exhibeat in cultum diuinum quam vera religio sed

Universidad de Deusto
Biblioteca

qz exhibet cultū diuinū cui nō oz vel eo mō quo nō debet sicut etiā in aliquibus alijs virtutib⁹ vt in magnanimitate ⁊ magnificentia vitiū excedit mediū virtutis: non qz ad maius aliqđ tēdat ꝙ virtus sed forte ad minus: sed qz facit aliquid cui nō oz vel qñ non debet: ⁊ similiter ſm alia huiusmodi vt patet. iiij. ethico.

1. qō ¶ Primo aūt querit quot sunt superstitiōis species: ⁊ dico vt ptz. xxij. vb. ē. ꝙ duę sunt vitij sunt due spēs subalternate ⁊ quarū prima cōsistit in exhibere diuinū cultū deo vero modo indebito ⁊ ita ⁊ superstitio indebiti cult⁹: sicđa vero in exhibere cultum diuinū ei cui nō oz. que etiā i tres alias species diuiditur ⁊ quarū prima est idolatria. secunda est superstitio diuinativa que ⁊ ipsa in multas spēs diuiditur vt patebit. ꝫ. ꝫ. iij. tertia ē observativa ad quam pertinet ars notoria ⁊ oēs observationes ordinate ad corporum immutationes puta sanitatē vel egritudinē. i. oēs incantationes ⁊ alligature vt. ē. maleficiū. ꝫ. vij. dictū est. de ꝙ bus omnibus nunc agendum est.

2 ¶ Scđo queritur quid iuris in superstitiōe indebiti cult⁹ ⁊ dico duo.* Primo. ſm. t. th. ij. ij. qō. xciij. cū scōm aug. ꝫ menda. maxime pnitiosus sit mēdaciū ꝙ fit in his que pertinēt ad xp̄ianā religionē in cultu veri dei si per cultū exteriorē aliqđ falsum significetur erit cult⁹ pnitiosus: qđ dupl⁹ cōtingit. ꝓmo. i. ex parte rei significate a ꝙ discordat significatio cult⁹ sicut pnitiosum nūc est vti cerimonijs veteris legis quib⁹ xp̄i mysteria figurabant futura: scđo ex parte colētis: qz sicut falsari⁹ esset ꝙ ex parte alicui⁹ ꝓponeret aliqua sibi cōmissa: ita ⁊ ꝙ ex parte eccl̄ie cultus exhibet deo cōtra modū diuina autoritate ab eccl̄ia constitutū ⁊ in eccl̄ia ꝓsuetū: oiuerse aūt cōsuetudines eccl̄ie in diuino cultu in nullo p̄iudicāt veritati: ideoq; seruāde sunt: ⁊ illicitū est eas p̄terire.* Scōm. In diuino cultu licet nihil possit ē superfluū �means absolutas ꝯtitatē: qz nihil pōt facere ꝙ nō sit minus eo ꝙ deo debet. superfluum tñ ꝺs ꝯtitatē proportionis. i. qđ nō est fini proportionarū pōt esse in diuino cultu: qz cū eius finis sit primo vt hō det gloriā deo ⁊ scđo vt ei mēte ⁊ corpore se subijciat ꝗcquid pertinet ad gloriā dei ⁊ ad hoc ꝙ mēs hois deo subijciat ⁊ etiam corp⁹ per moderatā refrenationē concupiscentiarum ſm dei ⁊ eccl̄ie ordinationē ⁊ cōsuetudinē eoꝝ quibuscū viuit nō est superfluū. si qđ aūt de se nō pertinet ad gloriā dei nec ad hoc ꝙ mēs hois ferat in deū aut ꝙ carnis cōcupiscētie moderate frenent aut etiā si fit preter dei ⁊ eccl̄ie instōnē vel cōtra cōsuetudinē que ſm aug. ꝫ. l. habenda est hoc totū reputandū est superfluū ⁊ superstitiosum qz in exterioribus solū consistēs ad interiorem dei cultum non pertinet. ibec ex illo.

¶ Tertio q̄rit̄ ad de iuris idolatria ⁊ dico supersedendum esse hic. qz iā per gr̄am xp̄i nō est i vsu ⁊ ad remittendum ad. s. th. ij. ij. q. xciij.

¶ Quarto q̄rit̄ ad ⁊ quotuplex sit superstitio diuinativa: ⁊ dico ſm. s. th. vbi. ē. q. xciij. ꝙ diuini⁹ dicti quasi deo pleni ꝺs Jñi. li. ery. ex hoc dicuntur ꝙ p̄sumunt p̄nunciare aut p̄cognoscere futura ad vtrūlibet vl raro deo non revelante: non aūt si quis p̄nūciet ea ꝙ ex necessitate eueniūt vel vt in plurib⁹ ꝙ humana rōne p̄noscī possent ꝑ certitudinē vel ꝑ cōiecturā. Uñ diuinatio tunc solū ꝺr qñ indebito mō vsurpat sibi p̄nunciationē futurorū. Uñ sp est pctm̄: qz vsurpat ꝙ est dei proprium. Et semp ex ope demonū ꝓuenit: vel qz expresse inuocant ad futura manifestanda adhe vel p̄tia occulta vel qz ingerunt se vanis ins̄titiōib⁹ futuroꝝ vt mēres hoīs ꝺplicent vanitate. ¶ ño aut demones possint futura vel occulta cognoscere vid. ē. maleficiuz. ꝫ. ſ.* Diuinatiōis aūt sunt multe spēs distincte ſm ꝓpria obiecta siue materias pur. s. in diuersis rebus occultorū cognitio cōsiderat. Uñ si expresse demones inuocātur solēt futura p̄nunciare multipliciter: ⁊ tñ prima diuinatiōis spēs ꝺr p̄stigiū ex eo ꝙ occuli hoim p̄stringunt dū demones p̄stigiosis apparitionib⁹ se aspectui ⁊ auditui hoim ingerunt scđa somniorū: tertia necromātia qđ est p mortuorū alloquutionē a necros ꝙ est mortu⁹ ⁊ mantia qđ est diuinatio: quarta diuinatio per pythonema que. s. fit per hoies viuos sicut in arreptitijs ptz: quinta qñ demones p̄nūciant futura per figuras aut signa que in rebus inanimatis apparēt ꝙ si appareāt in corpore terrestri puta vngue vel ferro aut lapide polito vocat exhibere: ⁊ tñ qz in aqua idromātia: si in aere aerenomantia: ⁊ si in igne pyromātia: si aūt in viscerib⁹ alioꝝ immolatorū in eis demonū vocat aruspiciū. Et sic habetur nouē spēs. Si aūt demones nō inuocānt expresse diuinatio diuidit in gña duo quorū primū est cū ad p̄cognoscēdū futura aliqđ p̄sideratur in dispositionē vel motu alteri⁹ rei. i. substātie alterius ab hoie: qđ qđē si sit ex cōsideratiōe sirus ac mot⁹ siderū ptinet ad astrologos que ⁊ genethliaca vocant ꝓpter considerationem natalium dierūm vero mot⁹ ⁊ voces auium seu quorumcunq; alioꝝ siue per sternutationes hoiz aut membrorum salt⁹ ptinet gñal̄r ad augurium qđ a garritu auiū sicut auspiciū ab auiū inspectione in auib⁹ esu hmōi p̄cipue cōsiderari solēt ⁊ si vero fit circa hōa hoim dicta absq; intentione qua quis retorqt ad futurū ꝙ vult p̄cognoscere hoc vocatur omē: sicut romanis deliberātib⁹ vtrū ad alia loca cū migrarēt: forte eo tpe cēturio quidā erectam vit signifer statue signum hic optime manebimus quam voces auditam ꝑ hoie acceperīt trāseūdi

consiliū omittēres: si aūt p̄sideret aliq̄e dispositiones figurarū in aliquibus corporib⁹ visui occurrentes erit alia diuinationis spēs: qz ex lineamētis man⁹ cōsiderātis diuinatio sumpta chiromātia vocat̄ qñ diuinatio man⁹: chiros enī. gre. ce ꝺr man⁹ diuinatio ño ex q̄busdā signis in spatula alicuius alialis apparentib⁹ spatulantia vocatur.* Secundū gen⁹ est ad qđ ptinet diuinatio facta ex considerātiōe eoꝝ q̄ eueniunt ex q̄busdā ꝙ ab hoibus serio fiūt ad aliqđ occultū ingrēdus siue per protractionē p̄ctoꝝ qđ ptinet ad. artem geomantie: siue ꝑ p̄sideratiōnē figurarū ꝙ proueniunt ex plūbo liquefacto in aqua ꝓiecto: siue ex q̄busdā scḋulis scriptis: vel non scriptis in occulto repositis ꝺ̄ considerāt quis quā accipiat: vel etiā ex festucis inequalibus ꝓpositis qui maiorē vel minorē accipiat vel etiā ex tarillor⁹ proiectione q̄s plura p̄cta ꝓiciat: vel etiā ꝺ̄ considerat̄ quid aperiēti libū occurrat ꝙ oia fortiū nomē habent.* Sic ergo ptz triplex diuinationis gen⁹ quorū primū est ꝑ manifestā demonis inuocationē qđ pertinet ad necrōmāticos: scōm aūt̄ est per solā cōsiderationem dispositionis vel motus alterius rei qđ pertinet ad augures: tertiū ē dum facimus aliquid vt nobis manifestet aliq̄d occultū qđ pertinet ad sortes. Sub quolibet autem horum multa cōtinentur. vt patet ex dictis.

¶ Quinto q̄rit̄ quid de diuinatiōe facta ꝑ invocationē demonum. s. expressam: dicit. s. tho. qđ ois talis est illicita: tñ qz ibi est expresse pactus initū cū demone per ipsam invocationez ſm illud Esa. xxviij. dixistis: pepigimus fedus cū morte. qđ ē valde illicitū: ⁊ esset adhuc grauius si sacrificium vel reuerentia demoni invocato exhiberet: tñ qz demon ꝙ hoim patitionē intrēdit ex suis rūsis etiā si aliqđ vera, dicat intendit hoies assuefacere ad hoc qđ ei credāt: ⁊ ꝑ hoc ꝑducere ad aliquid humane salutī nociuum. Qñ autez liceat demones adiurare vide. ē. adiuratio. ꝫ. iij. ⁊. v. ⁊. ē. exorcista.

6 ¶ Sexto q̄rit̄ vtrū diuinatio ꝑ astra sit illicita: et dicit. s. thom. qđ ogatio demonis vt aliōs hoim implicet vanitati aut falsitati ingerit se diuinationi que ex falsa aut vana opinione ꝓcedit que vtiq; qui ex ꝓsideratiōe stellarū vult ꝓcognoscere futura ꝙ per eas cognosci nō p̄st. Igit ex falsa et vana opiniōe procedit. et ꝑ hoc erit diuinatio superstitiosa ⁊ illicita. si quis inde velit p̄cognoscere futuros casuales vel fortuitos euentus aut futura opera hoim per certitudinē. qz vt ides ꝓbat ex stellis non accipit̄ p̄cognitio futuroꝝ nisi sicut ex causis ꝺnoscunt effectus: duplices aūt effect⁹ equit subtrahunt causalitati celestiū corpoꝝ. primo effect⁹ ꝙ accidēs cōtingēs siue i rebus humanis siue in naturalib⁹ qz cū ens ꝙ accidens nec ens sit ꝓprie nec vnū: vt probat in. vj. meta. non hꝫ eām p̄cipue naturalē cū operatio naturalis determinet ad vnū sicut ꝓcedit ab vno principio ꝙ est forma rei naturalis: scđo actus liberi arbitrij: qz corpora celestia imprimere nō p̄nt directe intellectū ⁊ voluntatē q̄ nō sunt corp⁹: ⁊ ꝑ nec ꝑ se causare tales opatiōes/ꝫ ad hoc possint dispositiue inclinare. inquantū ꝓximū sit in corp⁹ humanū ⁊ ꝑ ꝺ in vires sensitiuas q̄ sunt act⁹ corporalis organorū: ⁊ inclinat ad humanos act⁹: ꝫ necessitatē libero arbitrio nō ꝺponēt cū obediant rōni ſm philosophū. i. iij. de aia. t. ſ. ethi.* Frequēter tamē circa hoc astrologia ꝑ nūciat ꝓcipue i cōib⁹ euētib⁹ qui dependēt ex multitudine: ꝓmo qz plures hoꝫ passiones corporales sequūtur ⁊ ꝑ ñr act⁹ eoꝝ disponūtur vt in plurib⁹ ſm inclinationē corporum celestiū. pauci ño ſñt. i. soli sapiētes qui eas rōne moderentur. scđo ꝓpter demones se immiscētes ſm aug. in. ij. sup gen. ad. Hec ex illo virtualr. qui ēt tenet esse superstitiosum velle inde. s. ex stellis p̄noscere futura necessario vt eclipsim ⁊ alia ex eis causata. intellige in pluribus. vt. ē. ꝫ. iij. in princ. pura siccitates ⁊ pluuias ⁊ hmōi.

¶ Septimo q̄rit̄ quid de diuinatiōe ꝑ somnia. ꝙ dicit. s. th. ꝙ cū sit illicita diuinatio que ꝓcipit oī falsę inniti ꝓsiderare: ꝺr ꝙ sit verū circa p̄cognitionē futuroꝝ de somnijs. cū aūt somnia sint futuroꝝ euentuū qñq; quidē cā vt cū ꝙs ex visis in ſnijs mouet ad aliquid agēdus aut vitandū: qñq; ño signa inquātū. s. reducūt ad aliquā cām cōem somnijs ⁊ futuris euentib⁹ ⁊ ſm hoc plurimū p̄cognitiones futuroꝝ ⁊ somnijs nāt ꝓsiderādum est q̄ sit cā summioꝝ ⁊ an possit esse cā futurorum euentuū vel ea possit cognoscere.* Et aūt cā somniorum qñq; interior: ⁊ est duplex: ꝓma est alialis inquantū. s. phātasie dormiētis occurrūt ea circa q̄ ei⁹ cogitatio ⁊ affectatio immoderata est in vigilia dorꝫ hec nō est cā futuroꝝ euētuum: ꝺ ꝑ hmōi sumnia ꝙ accidens se hꝫt ad futuros euētus: ⁊ sic qñq; simul cōcurrant erit casuale.* Scđa est corporalis: qz ex interiori dispōne corpis formatur aliquis mot⁹ i phātasia ꝓuiens tali dispōni: sicut abūdāti frigidis hūoribus i ſmnijs occurrit qđ sit in aq̄ vel nive: ꝓpter ꝙ dicūt medici intēdēdū esse somnijs ad cognoscēdū interiores dispositiones.* Qñq; ño somniorum cā est exterior ⁊ est duplex.* Prima est corpalis inquātū imaginatio dormiētis imutat vel ab aere cōtinēti vl ex expressiōe celestis corpis vt sic dormiēti aliq̄ phātasie appareāt ꝓformes celestiū dispōni. Scđa est ſpualis que est qñq; quidē a deo qui ministerio angelorū aliq̄ hoibus revelat i somnijs ſm illud nume. xij. si quis fuerit inter vos ꝓpheta dñi in visiōe apparebo ei vel ꝑ somnia loquar ad illū: qñq; ño operatione demonū aliq̄ phātasie dormiētib⁹ apparent ex q̄b⁹ qñq; aliq̄ futura revelāt: hūtib⁹ cū eis pa-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cta illicita.* Sic ergo dicēdū qđ si ḣs vratur somnijs ad ꝓcognoscēda futura ſm qđ somnia procedūt ex reuelatiōe diuinā vel ex cā naturali itrinseca siue extrinseca quātū ꝑ se virt⁹ taliocāe extēdere non erit illicita diuinatio. si vero hmōi diuinatio causet ex demonū reuelatiōe. cū ḣb⁹ habētur pacta expressa: ꝙ ad hoc inuocanc: vel tacita ꝙ hmōi diuinatio extēdit ad qđ se nō pōt extendere virtus cāe somnij erit diuinatio illicita. ⁊ superstitiosa. Hec ex illo. Ūñ superstitiosum est ex somnijs nedū ꝓcedētib⁹ a demone: sed a cā naturali velle diuinare de effectib⁹ casualib⁹: puta inuentiōe thesauri vel qđ occidet ab aliquo aut de subiectus libero arbitrio: ē illicitū sec⁹ si somnia uit pluuiā vel hmōi. ⁊ eā ꝓnuncietrtez sec⁹ si sint a deo. qđ licite ḣs ꝓsumit qñ siunt ꝓmissa oratiōe ad deū. ar. vicēdo. ꝛ. §. seq. ad. ñ. vel etiā si habeant illa signa quib⁹ doctores distinguntur visiōne diuinā a diabolicā de quib⁹ i aur. ro. circa festa natalia. qđ autē ō: non esse credendum somnijs intelligit cōtra ꝓdicta. ⁊ passim sine ꝓfitio peritorū.

8.q. ¶ Octauo ꝙrit qđ de diuinatione per auguria ⁊ ola ⁊ hmōi obseruatiōes exterioꝝ rerū: dicit. s. th. qđ cū hmōi nō possint esse cā euētuū futuroꝝ ex eis nō cognoscunt futura nisi inq̄tū sunt effect⁹ aliquarū causarū qñq; etiā sunt causantes vl' ꝓnosticātes futuros euēt⁹. Cā āt naturalis istinct⁹ q̄ bruta mouent ad suas opatiōes pōt esse ouplex. Prīa est corpalis qz non pñt nisi alam sensitiuā cui⁹ oēs potētie sunt act⁹ corpalis organoꝝ ⁊ sic subiacet dispositioni cōtinētiū corpoꝝ ⁊ primordialiter celestiū. Ūñ nihil ꝓhibet aliquas eo opatiōes esse futuroꝝ signa inquātū cōformant dispositiōib⁹ celestiū corpoꝝ ⁊ aeris ꝓtinentis ex ḣb⁹ pueniūt aliq̄d futuri euētus. In hoc tñ sunt duo cōsiderāda ꝓmū vt extēsio nō fiat nisi ad ꝓcognoscēdū causata ꝑ mot⁹ celestium corpoꝝ: vt dictum est ſm vt nō fiat nisi ad ea q̄ ad hmōi alia possent aliq̄lr pertinere cōsequunt effi ꝑ celestia corpa cognitionē quandā naturalē ⁊ instinctū ad ea q̄ eoꝝ vite sunt necessaria. sicut sunt immutatiōes facte ꝑ pluuias ventos ⁊ hmōi. Scōa cā est spūalis. s. vel de⁹. vt ptz in colūba sup xp̄m descēdēte. ⁊ in corno qui pauit heliā. ⁊ cete euomēte Jonā: vel etiā demones qui hmōi opationib⁹ bruto⁹ vtunt ad ꝙlicādos alios hoīm vanis opinionib⁹. Et eadē rō vt eē de oīb⁹ alijs hmōi ꝓterq̄ de oibus: qz humana ḣba q̄ accipiuntur ꝑ hoīe non subduntur dispositiōib⁹ stellarum q̄ tñ disponuntur ſz diuinā quidētia: ⁊ qñq; ſz demonū opationē. Sic ergo dicendū qđ ois hmōi diuinatio si ex rēdat vltra id ad qđ pōt pertingere ſm ordinē nature vel diuine quidētie superstitiosa est ⁊ illicita. Joseph⁹ aūt dicēs ge. xliij. non esse sibi simile i augurādi sciētia dixit ioco ſm aug. rekerēs forte ad id qđ de eo vulgus opinabatur. gedeō autē inuij. obseruauit recitationē ⁊ expositionez somnij ḣs ordinatā a diuina ꝓuidentia ad instructionē fuit: sic' helieser geñ. xxiiij. attēdit verba puelle oratione ꝓmissa ad deum. Hec ex illo.

¶ Nono ꝙritur qđ de diuinatione sortium. ⁊. dicit. s. th. vbi. §. ⁊ in qđā opusculo qđ sortes ꝓprie dīr cū aliq̄d fit. f. ab hoīe seriose vt ei⁹ euētu cōsiderato aliquid occultū innotescat: ⁊ ōr sors diuinatoria si eius iudicio ꝙrat quid cui sit adhibēdum siue illud sit res possessa siue honor seu dignitas seu pena vel actio. si ꝙ inq̄rat qđ ad agere oporteat vocat sors cōsultoria: si ꝙ inq̄rat qđ sit futurū vocat diuinatoria. Cū autē euent⁹ sortiū expectari possit a triplici cā. s. celo: fortuna vel spū dirigēte: si expectet a celo ḣs act⁹ humani q̄ ad sortes req̄runt: scōm dispositionē stellarū sortiātur effectū vana ⁊ falsa est opinio. ⁊ ꝑr demonū ingestione nō carens: ex quo illicita ⁊ superstitiosa erit diuinatio. Si ꝙ expectet a fortuna q̄ locus hīe pōt solū in diuinatoria sorte. nō vī hīe virtū nisi forte vanitatis. sicut si nō volētes aliq̄d ꝓcōditer diuidere velint ad diuisionē sortib⁹ vtiq̄ḣs fortune exponentes quis quā partē accipiat. Si ꝙ expectet a spū siue cā spūali: si q̄dem sit demō est sors illicita ⁊ ſz canones ꝓhibita sicut fecit rex babylonis. ezech. xxi. Si ꝙ expectet a deo q̄ tēperat sortes vt puer. xvi. talis sors ſm augu. non est aliquid ſm se malū. * Pōt tñ in hoc ḣdrupl'r incidere pcm̄. Primo si absq; necessitate ad sortes recurrat: qz vī ptinere ad tētationē dei: sed intelligo sine necessitate spūali vel etiā tpali ꝓsone. vel etiā rerū q̄ ad magnū damnū virandi. vt fecit david. s. regu. xxx. scōo si quis eis vtat i necessitate quidē ſz sine reuerentia dei: vñ dicit beda sup actus apo. q̄ si qui necessitate aliqua cōpulsi doēs putāt sortib⁹ exēplo apl'oꝝ eē cōsulēdū videāt ꝙ si ipsos apl'os nō nisi collecto fratrū cetu ⁊ ꝑcib⁹ ad deū fusis egisse. Tertio si diuina oracula adh terrena negotia cōuertantur qz talis cōsuetudo displicet Aug. ad inquisi. iauu. sed intellige q̄ negotia ꝓpie sunt circa tpalia lucra nō circa damna vitāda. ḣrto si quis sortib⁹ vtat in electionib⁹ ecclīasticis q̄ inspiratiōe spūs fieri debent: vñ scōm bed. vbi. §. matthias sorte ḣrit ante pētecostē. qz s. nōdū erat effusa in ecclīa plenitudo spūssan. sed pōt ā diacon⁹ postea nō sorte sed electione discipulorū sunt ordinati: secus aūt in tpalibus dignitatib⁹ q̄ ad tpalē dispositionem ordinātur in quarum electiōe plerūq; hoīes sortibus vtunt. sicut et in rerum tpaliū diuisione. In necessitate autē licitum est diuinum iudicium reuerēter sortibus ꝙlorare: sicut ſm Aug. in epl'a ad hono. si tpe persequutiōis ignorat q̄ ministri fugere ⁊ qui remanere debeant: vl' ſm eundē in primo de doc. xp̄i. si

habēti dāda occurrāt duo eq̄ indigētes ⁊ vtiq̄ dare nequeāt. Judiciū aūt ferri cādētis vel aque feruētis ordinat qđē ad occulti pcti p̄ inquisitionē p̄ aliq̄d qđ ab hoīe fit: ⁊ hoc ꝓuenit cum sortibus inquantum tū expectat aliquis miraculosus effectus a deo excedit cōem sortiū rōnē vnde illicitū reddit tum qz ordinat ad iudicādū occulta q̄ diuino iudicio reseruāturitū ēt qz hmōi iudiciū nō ē diuina autoritate sanctus: vñ ꝓhibetur. ij. q. iij. ꝓsuluisti. Et eadē rō vī ō legeduello⁹: misi qđ pl'
10.q accedit ad cōez rōnē sortiū inquātū nō expectat ibi miraculosus effect⁹: nisi forte quādo pugiles sunt valde impares ꝑtute vel arte. Hec ex illo.

¶ Decimo ꝙrit quid de superstitiōis obseruātia ⁊ dico multa: * Primum. Ūñ obseruātijs artis notorie ſm. s. th. ⁊ alios est illicitū qz hec ars vtitur ad acquirēdā sciam quibuscūm nō vt causis ſz vt signis cū ſm se nō habeāt ꝑtutē causandi sciētiā vt inspectio qrūdā figurarū ꝓlatio ignotoꝝ ḣboꝝ: ⁊ alijs hmōi: q̄ signa sunt suffuacua cū nō sint diuinit⁹ ꝙstituta sicut sunt sacrālia ⁊ ꝑtinēt ad pacta qđā significationū cuꝝ demonibus: vñ ē penit⁹ repudiāda xp̄iano sicut ⁊ alie artes nugatorie vl' noxie superstitiōis vt Aug. ḣr in. ij. de doct. xp̄i. ⁊ ſm arch. est mortale. Est ēt hoc ineffican ad sciam acquirendā. vt ꝓbat. s. thom. vbi. §. q. lxvi. * Scōm. In obseruatiōib⁹ ordinatis ad corpoꝝ mutationē: puta ad sanitatē vl' huiusmodi. ō qui bus ēt. §. i ꝟbo maleficium. ſm. s. th. cōsiderāduz est vtrum facta ad ꝓticulares effectus inducēdos videantur posse tales effectus cāre. et sic nō erit illicitum q: ḥ cās naturales adhibere ad ꝓpnos effect⁹: si aūt nō vidētur eos posse cāre ꝓns est qđ nec adhibeātur ad hoc sicut cāe sed quasi signa: ⁊ pūr ꝑtinent ad pacta significationū cum demonibus mita. vnde ſm Aug. xv. de ci. dei demones alicīuntur creaturis nō vt alia cibis: ſz vt spūs signis vnde ſm eundē in. ij. de doc. xp̄i. ad superstitionē ptinēt oīa remedia q̄ medicorum disciplina cōdēnat siue in ꝑcationibus siue in quibuscūm nor⁹ ḣs characteres vocāt. xxvi. qđ. ij. illud. Nec obst. qđ sicut corpa naturalia subiiciuntur celo i de ex ei⁹ impressiōe ꝓsequēdo ꝑtutes occultas ita ⁊ artificialia: puta imagines: qz iō naturalia a celo ꝙtiuntur virtutes actiuas: qz ꝙtiuntur etiā formas substātiales ḣs eoꝝ virtutes ꝓsequūtur: forme āt artificialium ꝓcedunt ex cōceptione artificis: ⁊ cum nihil aliud sint quā cōpositio ordo ⁊ figura vt ḣr in. s. ꝓi. nō pōt hīe naturalē virtutē ad agēdum: vñ quantum artificialia nulla virtutē ꝙtiuntur a celo ſz solum ſm materiā naturalē. Ūñ imagines astronomice ex opatiōe demonum habēt effectu: cui⁹ signū ē qđ necesse ē eis scribi quosdā characteres qui naturaliter ad nihil operātur cū figura non sit naturalis operatio nis principium. In hoc tamen distant imagines astronomice a necromāticis: qz in istis sunt quedā tacita ꝓacta cū demonib⁹ p̄ characterē quedā signatis in illis fiūt expresse inuocatiōes ⁊ ꝓstigia quedā. vñ ptinēt ad pacta expssa cū eis. Hec ex illo. *3. Obseruatiōes ordinate ad ꝓcognoscēdum aliqua fortunia vel infortunia scōm qđ aliq̄ exp̄untq̄ aliqua tpa vel loca aut ꝟba audita vl' occursus hoīum aut afarū siue diffortii aut inordinati act⁹ aliquod ꝓsagiū hūt futuri boni vel mali ſm. s. th. oēs sunt superstitiose ⁊ illicite: qz predictis vtrunq̄ vt signis nō introductis autoritate diuina ſz magis humana vanitate demonum malitia cooperante: ⁊ videnc esse qđā reliquie idolatrie ſm qđ obseruabanc auguria ⁊ dies fastus vel infastus q̄ ptinet qđāmō ad diuinationē ꝑ astra ſm qđ diuersificanc dies. Si ḣs tū ꝓsagiū hmōi ꝓsideret ex sua cā nō erit illicitū: sicut ſi seruꝰ timeat flagellū iudicis videns frā dñi. ⁊ l'r si quis timeret nocumētū pueri ex oculo fascināte. ⁊ si a principio hoīes in his obseruantijs aliquid veri expti sunt fuit a casu: deinde ꝟo opere demonuz cū hoies incipiunt ḣs aim applicare vt' fiant curiosiores ⁊ magis laqueis implicenc. * Quartus: In oibus aūt incātationibus vel scripturis suspēsis ſm. s. th. duo cauenda sunt. Prīo qđē ne quod ꝓferc aut scribi pertineat ad inuocatiōes demonum qđ est manifeste superstitiosum ⁊ illicitū: et similiter ne contineat ignota nōia. ne sub illis lateat aliqđ illicitū: ⁊ si'r ne q̄d falsitatis cōtineat qz sic eius effect⁹ expectari nō posset a deo q̄ non est testis falsitatis. Scōo cauendū est ne cū ḣbis sacris ꝓtineanc aliqua vana puta characteres in scripti ꝑ tersignū crucis aut si pes habeat in mō scribēdi. aut ligādi. aut in quacūq; hmōi vanitate que ad diuinā reuerentiā nō pertineat: qz hoc iudicaret superstitiosum alias aūt est licitū. vñ dicitur in decre. xxvi. q. vi. c. nō liceat xp̄iano. qđ in collectiōibus herbarū que medicinales sunt aliquas obseruationes aut incātationes: nō licet attendere: nisi tantum cum symbolo diuino aut dominica oratione: vt tantum creator ⁊ deus omnium honorez tur. hec ex illo. De rel'quijs autem portandis habes. §. reliquie. §. iiij. Adde vero primo secundū eius quod incātationibus serpentuz vel quorumcūq; animalium si respectus habeatur solum ad verba sacra ⁊ diuinam virtutem nō erit illicitum plerumq; tamen tales incantationes habent illicitas obseruantias ⁊ per demones ꝙtiuntur effectum. et precipue in serpentibus: quia serpens fuit primum demonis instrumentum ad hominem decipiendum. Adde secundo secundum ꝟ. ⁊ mo. quod carminatrices si nihil superstitiosum dicūt docent aut faciunt. sed tantuz vtunt licitis precibus ⁊ adiurationibus sicut ꝑ

Universidad de Deusto
Biblioteca

passionē ⁊ crucē xp̄i ⁊ hmōi nō peccāt mortaliter
nisi post phibitionē ecclie sibi factā prohibendi
sunt tamē viri ⁊ mulieres a talib⁹:qr mlta inutilia ⁊ superstitiosa solēt admisceri:nisi forte sacerdos sit vel religiosus ⁊ discret⁹:aut etiā laicus excellēris vite:q̄ fuga ocone licita sup infirmū manū ponat q̄ tamē forte deberēt a talib⁹ abstinere si timeā ne exēplo eorū alij superstitiosi assumāt sibi carminatiōib⁹ abusu:tuxta aliud ab oī spē mala ⁊c.de vi.⁊ ho.cle.cum ab oi. Adde tertio ſm Archi.vt etiā elicit ex pdictis:qō si tps vel dies obseruet ad aliq̄d faciendū vel omittendū ex cā naturali puta disp̄one,lune ad medicinā sumēdā vel arborē succidēdā:nō est superstitiosum nec illicitū:sec⁹ si ex falsa opinione:puta qr putat quis aliquos dies fortunatos vel infortunatos: vt si quis vtā herbis collectis in mane ascēsionis vel balneāt se in nocte Jo.bap.ſz tamē limita qō non mouet quis ex spūali deuotiōe festi occurrentis illa die:vnde nō est superstitiosum si sacerdos ad celebrādū primā missam obseruet diē alicui⁹ sancti sibi deuoti ⁊ hmōi. Adde quarto ꝑz ȳȳ. ℔ brevia cōtinētia qō si quis ea portauerit nō incurret tale vel tale malū vel pēn tale vl tale bonū reprobāda sunt ⁊ peccāt facientes:vtentes:⁊ cōsulentes:nisi sint adeo simplices qō excusentur ignorantia. Adde quinto secundū eundem Archi.quod licet vtētes incātationibus ⁊ breuibus superstitiosis ignoranter excusent forte a mortali:sec⁹ si audierunt a personis discretis ea esse illicita:quia non videntur posse excusari.ar.viij.distiu.ignosci.

1.98. ¶ Undecio querit q̄ sit pena superstitiosoꝝ:⁊ dico qō diuinatores ⁊ maleficī,scōm leges capite plecti de bent:⁊ si accedāt ad domū alteri⁹ debēt cre mariri:ité ossa eorum bona debēt publicari:vt.C.ō maleñ.l.null⁹ ⁊.l.nemo.⁊.l.culpa.ſz ſm cañes si q̄ dē pctō occultū sit iponit pnia.xl.diez.extra.e.c f.si ȳo sit notoriū eucharistia negat de cōse.dist. ij.p dilatiōe.⁊ infames sunt ēt qui ad eos cōcurrunt.ij.q.viij.quisquis.⁊ de testi.testimonium.ēt si sit clericus deponēdus est:et in monasterio detrudendus:si laicus excōicandus si renuit agere penitētiā ſm ho.xxvſ.q.v.nō op3.⁊.c.si quis eps ⁊.c.aliquāti.sed ⁊ crescēte cōtumacia crescere dz ⁊ pena. Et omnes tales si sit notorium sunt irregulares licet possit eos dispensare secundū Ber. in.c.ij.eod.ti.secus si sint occulta quāuis scōz aliquos neutromodo efficiantur irregulares per.c. is qui.de sen.excō.lib.vſ.sed male vt patet ex dictis.ē.infamia.ē.iij.imo vt recitat Arch. quidaz volunt qō cōtrahaf irregularitas etiā si sit occultum. Vide etiam.ē.adiurare. et supra maleficiū.

Surd⁹ simul ⁊ cec⁹ vtrū possint ȳdere mſi monitis scōz ho.vt recitat pañ.i.c.cū apō oe spō.si pōt exprimere suū plensum in cō trahendo debet admitti:alias repellitur.

¶ De suspensione.

Suspēsio vt hic sumit est quedā ecclia stica censura:qua ītrdicit aliq̄ō officiū exercitū cōpetēs certe pſone ecclesiastice aliq̄n a iure aliq̄n a iudice prolata vt elicit ex gl.in ca.ad reprimendam.de offi.ord.⁊ in cle.cupientes.de pe.Quō autem a depositione ⁊ degradatiōe differat habes supra i ȳbo degradatio. Et hec aliq̄n dicitur minor priuatio.ſ.solum ptcipatione sacramentorum,ꝓpter quod sic suspensus eligi nō pōt in prelatū vt in.c.ſi celebrat.de cler.excō.mi.nō autem priuat facultate exercēdi iurisditionalia aut eligendi ⁊ ȳbitur solū in duob⁹ casib⁹.de quib⁹.ſ.ē.vſ. in prin. aliq̄n vero ōr impropria de qua ibi ⁊ aliquando maior que cōtrahitur in alijs casib⁹ qui ibi sequuntur.

¶ Primo aūt querit quotuplex sit suspēsio siue quot modis quis sit suspensus. Et dico qō quātū ad rem a qua quis suspēditur aliq̄n sit ex toto ab oi scz officio ordinū:aliquando ab vno ordine et non ab alio aliquando nō ab ordine ſz ab aliquo alio puta ingressu ecclesie:actus predicationis ⁊ hmōi:de quibus omnibus habetur in glos.cle. cupiētes.de pe.* Quantum vero ad durationem suspensionis aliq̄n sit simp̄l'r aliq̄n ad certū tps. Et aliq̄n sit simp̄l'r:vt cum quis sine prefinitione tpis beneficijs priuaf:priuatio intelligitur perpetua.C.de pe.l.seruus.vnde paria sunt aliqua fuspendi simp̄l'r ⁊ ppetuo.* Quantū aūt ad suspendentē q̄nq̄ sit per sniam canonis q̄nq̄ per sniam hoīs.* Quātū ȳo ad eos respectu quoꝝ sit quis⁹ scz ex suspensitione aliq̄d interdicit suspendit ali quis tripl'r ſm Archi.primo aliq̄n quo ad se tm qr scz ipse pbibit⁹ est ab officio:sed subditus vel alius eum vitare nō tenetur etiā si sciret peccatū eius.dist.in.xxviij.⁊ vlti.⁊ de coha.cleri.⁊ mu., vestra.sicut est oīs existens in mortali intellige non suspēdēte quo ad alios:⁊ existens in excōmunicatiōe mnoꝝ:quia debet se abstinere a celebratiōe ⁊ exequutione ordinum al's peccat mortal'r exercendo solēniter in mortali actum ordinis sui vel in minori excōicatione recipiens aliquod sacramentum.dist.in.xl.multi.ſ.q.ſ.sacerdotes. non tñ efficitur irregularis celebrando vel exequēdo ordinem. Talez scōm.s.Tho.nullus debet inducere ad celebrandum vel exequendum officia siue duz scz certus est de malitia eius tamen non potens alium hȳe excusatur accipiendo sacr'a a tali precipue cū est superioꝝ ei⁹:imo etiā si alios si aliū hȳe posset scōm pe.de pa.quia vtitur iure suo et malo eius in bonū suū.ſ.q.ſ.si fuerit.sed vide de hoc supra cleric⁹.ij.ē.viij.scō est quis suspēsus quo ad alios tantū qō large dicitur:ficut suspēsus dicitur clericus peregrinus:qui ex deuotione

celebrare ymitrik in occulto:sed non in publico. ſz non efficiāt irregularis si sit suspēsus celebret etiā in publico:de quo.ē.peregrinus.ē.iij.ij.vero est q̄s suspēsus quo ad se ⁊ alios:⁊ qñ ſcz ꝑ sententiā canonis vel hoīs suspēsus est q̄s ab officijs suis.q̄ ꝓprie dr suspēsus.⁊ tenet ab eis abstinere etiā post cōritionē ⁊ confessionē quousq̄ sit relaxata suspēsio:al's suspensus a diuinis vel officio vel celebratiōe et huiusmodi:si contra faciat peccat mortaliter.et efficitur irregularis ſm Inno. de sen.et re iudi.cū eterni.lib.vſ.⁊.xij.qō.iij.si q̄s epūs.etiā ſm Innoc.et ȳȳ.si extra ecclesiam dicat horas officiando populum sicut in exercitu:sec⁹ si non officiando dicat cum vno vel duobus.

¶ Secōo q̄rit q̄s possit suspendere ⁊ dico qō suspendere pōt ab officio q̄ ⁊ excōicare de quo.ē.excōicatio.3.notabili.ij.vnde laicus aut mulier cuz excōicare nō possit nisi ex cōmissione speciali pa pe.distin.xxxij.ē.verū.in glos.nō pōt etiā suspendere/potest tñ ſm Inno.abbatissa suspēdere a beneficio clericos ecclesiarū sibi subditarum.si hoc ex consuetudine habet non aūt ab officio:⁊ generaliter suspēdere pōt excōicare ⁊ interdicere qui ſcūq̄ pōt ecclesiastica censura cogere/qr hec tria veniunt nomine censure.de verb.sig.querenti.

¶ Tertio q̄rit quid si appellet a suspensiōe potē tis suspendere:⁊ dico qō appellatio suspēdit suspensionē ⁊ interdictū sicut ⁊ excōicationē si ꝑcedat.vt in.c.ad hoc.qñi de appel.a cōtrario.sed limita si appellat ex iusta cā:secus ex friuola ⁊ nō probabili.qr si post eā appellans celebret ⁊ iudex appellationis ꝓnunciet eā nō tenere erit irregularis.ſz al's non ſm Ber.⁊ Hosti.in.ca.pastoralis. de app.nisi aūt suspēdit p sequentē.de sen.exc.is cui.lib.vſ.ēt si appellatio fieret post suspēsionē a ꝑlatibus,puta ab ingressu.oom⁹:vincet et hmōi: vel interdictū aquetignis ⁊ hmōi suspendit.l.non ſtis.ff.de ap.nisi casus esset in quo dānatū publice interesset statim puniri.l.constitutiones.ff.de app.ex quo pz qō suspensionē ab officio vel ingressu ecclesie non tollit appellatio sequens.d.c. is cui.qr spūalia sunt ⁊ idē videtur si sit beneficio:⁊ sic intellige Inno.in.d.c.ad hoc qñi.⁊ idem si suspensio sit a canonia quia spūalis est:secus si spōralis est vel a ꝑbēdatu:qr appellatio bene suspēdit etiā post interpositā.Jo.tñ an.in.d.ca.is cui. tenet quod appellatio sequēs tollat suspensionē a beneficio.⁊ qō ōr appellationē sequentem non suspēdere interdictū vel suspensionē dicit habere locum in mere spūalibus per que ligatur anima.

¶ Quarto q̄rit q̄o spūa suspensionis ferēda sit alterius ꝓmissa:⁊ q̄ ad cetera sicut de excōicatione dictū est.ē.excōicatio.ſ.not.iij.⁊ idem de spūa in ꝑdictis:vt ꝓz in ca.ſ.de sen.excō.libr.vſ.sed illud c.nō facit mētionē de monitione:vñ nec in interdicto seruatur:nec in suspensione est semp necessaria. Pro quo no.℔ ſm Pañ.in.capi.reprehensibilis.de ap.regula est qō sine monitione nec suspēsio nec excōicatio ferri dz.et idē dicit de interdicto per.c.ſ.de sen.excō.lib.vſ.sed ego dico qō de excōicatione est planū eo modo quo.ē.dictū est: ⁊ de suspensione est verū p.d.c.reprehensibilis.ſz hñ Inn.limitet verū esse:nisi suspensio fiat in penā delicti:qr sine monitione fieri potest:ꝓ quo vī ter.in.c.tā ſrīs.de testi.⁊ de interdicto:idem dicit Inno.⁊ dico de hoc esse.ar.in.c statutū.de sen.excō.li.vſ.sed rñ.d.c.ſ.qō allegat pañ.hoc non probat:nec est verū qñ ponit ex eā fine culpa:vt ptz ex practica currente nec qñ ponit in penā ꝓ culpis ſcz ꝑteritis vel presentib⁹.arg.c.romana.ē.ſz nec in spē.de sen.excō.li.vſ.ſz solū qñ ponit ꝑ cōtumacia sicut ⁊ in suspensione dictū est. Excōicatio aūt qr nō inferr respectu pſentiū aut preteritorū nisi ꝑ cōtumaciā:munus inferr sine monitione ab hoīe nisi excōicet excōicatū a iure:ō.pa.vbi.ē. rē vbi dicit ibi sine monitione tenere:⁊ idem de interdicto dictū est.ē.et idē est de suspēsione. Excepta autez monitione in reliquis ferē suspensio ⁊ interdictū eo modo quo ⁊ excōicatio p.d.c.ſ.scz inscriptis continētib⁹ causam.⁊ cū traditione copie si petatur. Et scōo dz fieri absolute:si vero fiat sub conditione non ligat donec extet pdō ⁊ idē de interdicto. Et si in iure dicatur suspēdatur,deponatur vel degradetur cōminatio est ferēde non late sententie.di.xxxv.ep̄s.⁊ breuiter ℔ de excōicatione ōr de suspensione dicendum est ſm Joā.an. in.c.ſz,de sen.excō.lib.vſ.cum sit quasi eadem rō.

¶ Quinto q̄rit quō intelligēda vel interpranda sit suspensio iuris aut hoīs maxime cūm ad penas incurrēdas ꝑ ȝ facientes.⁊ viso pañ.in.c.cuz dilectus.de consue.⁊ in.c.ſi celebrat.ō cle.ex.mi. dico sic.* Cō suspēsio aliq̄n sit a iure.vt in casib⁹ ſ.dicendis aliq̄n ab hoie:harū quedā est ab eo qō nō ptinet ad actū alicui⁹ ordinis:⁊ tunc cōtra facientes nō est irregularis:ſz alio mō puniri dz capiāt.ſ.de sen.⁊ re iudi.li.vſ.⁊.c.de sen.ex eo.li.quē videnf in oppositis loquunf qñ exercetur aliquid deputatū certo ordini.vt no.in.c.cū dilectus.ō cōsue.⁊.c.ſi celebrat.de cle.excō.mi.⁊ in cle.cupientes.de pe.* Quedam vero est ab eo qō ꝓprie est act⁹ alicuius ordinis puta a celebratione ab officio.ab ordine ⁊ hmōi.⁊ tūc si est cum tali modificatione ſcz quousq̄ satisfecerit vel penituerit:cōtrafaciēs est irregularis si est a iudice:⁊ sil'r si est a iure ſm gl.in.c.ȝsenti:de oñi.or.lib.vſ.ſz verius ſm Archi.vt no.ge.in.c.q̄ sepe.de elect.lib.vſ.non fit irregularis:or ille vī potius a deo quā a iure suspensus.qō saltē post factū tenerē. Si vero dī-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ctꝫ suſpēſio ſit cū dicta modificatiõe ſiue ſit a iudice ſiue a iure talis eſt irregularis:vt in dictis c.primis.ſi tñ eſſet a confeſſore ſimplr.vel ad tps ptra facies nõ eſſet irregularis ſm Jo.an.in.c.is qui.de ſen.exc.li.vſ.qꝛ nõ inuenitur iure expſſus. * Cū autē ſuſpenſio multiplr iponat:vt dicek in ſequētib⁹:vt ſciat qñ cõcernit actū ordinis:ſciendū eſt qõ ſi fiat ſuſpēſio a põtificalib⁹ ſolū.tūc cēſek ꝺs ſuſpēſus ſolū ab hijs q̄ depēdent ab ordine põtificali nõ ab alijs:vñ exercere poterit iuriſdictiõalia:atq; ſeparata ſunt ab his que ſūt ordinis pontificalis.vt in.c.trāſmiſſam.de elec.nec ex hoc efficik irregularis ſꝫ ſi celebrando in põtificalib⁹ cõtra faciat ſentit ſum.aug.qõ ſit irregularis tenẽdo quod ep̃atus ſit ordo vt cõiter tenent canoniſte:ſed qꝛ nõ eſt ordo vniuoce cū alijs t.in ordine ad corpus xp̃i veruꝫ.ideo melius ſum.ro.poſt archi.⁊ ho.⁊ ñ.dur.⁊ paſ.in.o.c.cū dilect⁹.tenet quod talis non ſit irregularitꝫ:qꝛ pontificialia non ſunt de ſubſtātia celebratiõis.nec debem⁹ aliquē irregularē iudicare niſi inueniat⁹ expſſum.argu. de.pe.di.ſ.ſ.pene.* Si ño ſuſpēſio ſit a ſacramentoꝝ perceptiõe vel participatione:etiā contra facies nõ eſt irregularis vt in.o.c.ſi celebrat.qꝛ participare non eſt ordinis vel officij:ſi etiā laici pticipēt ſm Inn.in.c.ſ.de ſen.exc.⁊ hoſti.* Si ño ſit a ſacramētoꝝ collatiõe:ſil'r ſꝫ cõferat ꝺs ea nõ ē irregularis:qꝛ ſine ſolēnitate cõferunt etiā a laicis ſm ho.in.ca.ſ.de ſen.exc.⁊ ho.ibi.qõ limita ſi pferat nõ ex ordine ſꝫ ſimpliciter tāq̄ laicus.* Si ño ſit ab ordine ſi ꝙdem ſit ab ordine ſimpliciter ſuſpēſus eſt ꝺs a quolibet ordine:ꝛ p quādā cõſequētiā ab oib⁹ fundatis ſuper ordine ꝺs paſ.vbi ſupra vt a iuriſdictiõe ſpūali ⁊ ſimilib⁹ ſi vero ſit ab ordine ep̃ali ſolū eſt ꝺs ſuſpēſus ab his q̄ ſunt illius ordinis:nõ aūt ab his q̄ ſunt iuriſdictionis ſm eūdē.ar.eoꝝ q̄ dicta ſunt qñ ꝺs eſt ſuſpēſus a põtificalib⁹:ſi ño ſit ab ordine ſubdiaconi intelligitur eē ab oibus ſuperioꝝ:nõ aūt ecõtrario ſi eſt ab ordine ſuperioꝝ puta ſacerdotali vel ep̃ali eſt ꝺs ab inferioꝝ:ſed poſſet exercere officia inferioꝝ.de cor.viti.ſignificauit.Et ſil'r ſi ſit a collatione ordinū ſimpl'r eſt ꝺs ſuſpenſus a collatione cuiuſlibet ordinis:ꝛ ſi ſit a collatione inferioris ordinis:eſt etiā a collatiõe ſupioris:ꝛ ſꝫ nõ econtrario ſm ho.in.cą.dilect⁹ fili⁹.de tempo.ordi.Et in oib⁹ ꝑdictis ītra facies eſt irregularis:vt in.c.ſ. de ſen.⁊ re iudi.li.vſ.⁊ ſil'r eo.li.de ſen.excom.c.ſ. * Si ño ſit a bñficio dicit gl.in.c.cū vinton̄ſis. de elec.qõ talis ſuſpēſio.ſ.a bñficio ſolū exrendik ad fructus bñficioꝝ:nõ aūt ad facultatē adminiſtrādi in ſpūalib⁹ vel tpalib⁹.Si ño ſit ab officio dicit gloſſ.in.ca.audiuimus.rxiij.q.ſ.qõ non eſt ꝑpter hoc ſuſpenſus a iuriſdictiõe:ſed gl.⁊ cõiter doc.in.c.cū dilect⁹.de ꝑſue.tenet qõ ſuſpēſus ab officio nõ põt exercere iuriſdictionē nec elligere nec beneficia conferre:ꝓ quo facit.d.c.cõ dilect⁹ ⁊ tex.a ꝗio in.c.ſi celebrat.de cle.excõ.mi.⁊ placet.Inno.⁊ cõpo.vt infra ad fin.ſ.vij.⁊ paſ.dicit quod verbum officij eſt valde latū.nā q̄cquid hꝫ elect⁹ eſt officij ꝓter bñficiū ⁊ conſequeter ſuſpēſus ab offō vꝫ ſuſpenſus neq; ab ordine:ſꝫ etiā ab omni officio clericali:vñ dico qõ ē ſuſpenſus a pontificalib⁹ ⁊ ab oib⁹ q̄ fundant in ordine:ſꝫ Paſ.vbi.ſ.ac ſi eſſet ſuſpenſus ab ordine:ꝛ conſequenter a iuriſdictione ſpūali ſcõm cõiozem opinionē,⁊ eſt rō:qꝛ remota exequutiõe fundamenti remouetur ⁊ acceſſoriuꝫ ꝙ eſt iuriſdictio.nec obſtat.c.cū dilecta.de maio.⁊ obediē.vbi abbatiſa q̄ nõ hꝫ ordinē ꝓfert bñficiū ꝙ eſt iuriſdictionis qꝛ illud concedik ſibi rõne religionis:mõ religioſo aſit nõ datur iuriſdictio ſpūalis non ratione ordinis.Nõ tñ credo ꝙ incurrat irregularitatem ſi ea q̄ ſunt iuriſdictionis exerceat:ar.o.c.ſ.de ſent. excõ.lib.vſ.et in.c.poſſunt.de offi.or.lib.vſ.* Iterum ſuſpenſio ſit ab offō vtruꝫ ſit ꝓpter hoc ſuſpenſus beneficio aut ecõtrario ſm gl.in.o.ca. qꝛ ſepe.⁊ in.c.preſenti,ſuſpenſus eſt quis ipſo facto ab oib⁹ bñcijs.ſꝫ nõ ecõtrario.Jo.ãt.andr. cle.cupiẽtes.de pe.dicit circa hoc multa nõ clare loquens.ſed Pet.de ancha.ſuper eadē cle.diſtinguit poſt Bal.cal.dicens virtualiter ſic.* Si ꝺs eſt ſuſpenſus aut ab officio aut a bñficio:aut ab vtroq;.Igit ſi ſit ſuſpenſus a beneficio a iure vel hoie non eſt ſuſpenſus ab officio.arg.o.c.collect⁹ ⁊ ratio ad hoc eſt odium penarū.de reg.iur.in pe nis.itē quia officium non eſt accеſſorium ad bñcium ꝫ ſit ecõtrario:et intellige hoc ſiue ſit ſuſpēſus a beneficio ſimpliciter,ſiue a beneficio additō ly ſolum.Si vero eſt ſuſpenſus ab officio:tunc aut ab officio ſolum ⁊ planū eſt quod non a beneficio:qꝛ hoc tñ ſnie ꝑmulgatio voluit:aut ab officio ſimplicit.ſ.nõ additō ly ſolū:ꝛ tunc aut a iure aut ab hoie:et ſi a iure aut ꝓpter crimē.aut ꝓpter infamiā.aut ꝓpter cõtumaciā:ꝛ ſi ꝓpter crimē.putat qõ ſit ſuſpēſus a beneficio:vt.c.eos et.c.ſi ꝺs ſacerdotū.di.lxxxf.ſi ño ꝓpter infamiā vel contumaciā ſecus ē.vt.c.ꝓſbyter ſi a plebe.ij. q.iij.ſi vero ab hoie ſuſpenſus ab officio,ſi eſt ꝓpter crimen graue eſt ſuſpenſus etiā a beneficio ſi vero ꝓpter crimē leue vel etiā infamiam aut contumaciā nõ eſt ſuſpenſus a beneficio vt in ſuis allegatis.Si vero eſt ſuſpenſus ab vtroq; aut hoc eſt per dictionē ⁊ tunc eſt planū eum eſſe ꝓriuatū facultate exercendi iuriſdictionē ſpūales ⁊ conferendi beneficia ⁊ eligendi:ſiue ſit ſuſpenſus ab hoie ſiue a canone inferente pen̄:vt in ca. ſi capituli.ſ.de re.ſu.lib.ſexto aut per dictionem vel.⁊ tunc putat veram opinionem.Boſſre.quod talis ſententia non valet ꝓpter incertitudinem.

l.iij.C.de ſen.que ſi.cer.quā.nec ex illo.Et ſꝫ Innoc.in.c.paſtoralis.de ap.dicat quod ſuſpenſus ab offō tm̄ fruct⁹ bñficioꝝ ꝓcipe ñ ꝺs tñ ſbo.hoc intelligit qñ eſt ſuſpēſus ꝓ graui cā:ſecus ꝓ leui vel infamia ⁊ nõ ē cõtumax. * Si ño ſuſpēſio ſit a diuinis officijs.tūc ñ põt quis officiare:nec cū alijs intereſſe ſeu audire ſꝫ ſbo.ſt.Boſ.⁊ rap.non tamē erit irregularis ſi iterfit ſolū vt ſimplex laicus:vt ꝓꝫ ex dictis.Si ño ſuſpēſio ſit ab ingreſſu eccleſie eſt quis ꝓhibet⁹ ꝓtate exercēdi ordinē ipſa eccleſia:ſi in ea celebret diuina quaſi vtendo officio ſuo ſicut ꝓꝫ eſt irregularis ſꝫ Be.in.c.is cui.de ſen.exc.li.vſ.⁊ ſil'r eſt ꝓhibet⁹ poteſtate audiēdi diuina in eccl'ia:nõ tamen ſi ibi audit eſt irregularis ſꝫ peccet mortal'r:niſi ipſe celebret ſm Be.nõ aūt ꝓhibet⁹ ꝓtate exercendi iuriſdictiõalia vel eligēdi nec celebrādi extra eccl'iam de quo tñ dic vt i.d.c.is cui.no.nec oꝛādi in ea tpe q̄ ibi diuina nõ dicunt ſcõm Cal.quē ſequit̄ Be.i.d.c.is cui.⁊ plꝫ ꝓ rõnē illi⁹ capli:nec percipiendi eccl'ia ſtica ſacra ſm cõem opinionē:cum hoc caſu talis celebrare poſſit extra eccleſiaꝫ:ſm Joā.tamē cui interdicitur eccleſia interdicta intelliguntur eccleſiaſtica ſacramēta.rxxiij.q.ij.latorem.Si vero ſuſpenſio ſit ab adminiſtratiõe eccleſie tā in temporalib⁹ q̄ in ſpiritualib⁹:talis nõ eſt ſuſpenſus ab ordine:nec celebrando eſt irregularis ſecūd Panor.in.c.ſi quo iuſtam.de ſol.⁊ Joan.an.ſbi. * Si vero ſit ab officio ꝓdicationis:non efficitur quis irregularis ꝓdicādo ⁊ celebrando:vt not.Pan.⁊ ſequitur Lalde.in.o.clemen. cupientes.ſecus ſi eſſet ab aliquo officio annexo alicui ordini.Si vero ſit a canone ꝓpter defectuꝫ cor poꝛalem ꝓpter quem quis ꝓhibetur promoueri:ſtrictura dicta.ſ.corpoꝛe vitiat⁹:talis ſi promoueatur ⁊ celebret mortaliter quidez peccat:non tamen efficit irregularis ſm Panoꝛ.in.o.c.ſi celebrat.* Si vero ſuſpenſio ſit vel fiat ſimpliciter non expreſſo ordine:aut officio vel beneficio tales eſt ſuſpēſus a iuriſdictione ſpirituali ⁊ collatione beneficioꝝ:ꝛ electiõe:qꝛ ſcõm Inn.⁊ Compo. ſuſpenſus ab officio ⁊ beneficio.vel officio tm̄ vl ſimpliciter intelligit ſuſpenſus ab oibus predictis:qꝛ appellatiõe ſuſpenſionis in gñe venit maior.ar.c.ſi quē.de ſenten.* Si vero ſuſpēſio ſit minor de qua.ſ.ſeq.in principio.talis celebrans no efficitur irregularis:vt.o.c.ſi celebrat.ſimiliter ſi ſit impropie vel large dicta ſicut.ſ.primo.dictum eſt de clerico peregrino:quia ſi celebrarer non eſſet irregularis vt no.paſ.in.o.c.ſi celebrat.* Si vero ſit per annū poterit ſuſpenſus in.c.queſiuit.de ver.ſign.ſicut libertas promiſſa ſeruiēti per annū acquirit ſi ſeruiticcclxv.dieb⁹ ff.de ſta.lib.l.cum Percu.ſ.Stichus ſi heredi meo

C Sexto querik in q̄b⁹ caſib⁹ incurrat ſuſpēſio de iure ⁊ dico qõ minoꝛ incurrit ex duob⁹:primo ꝓpter quodcūq; peccatū mortale in quo ꝺs exiſtēs anteſſ peniteat ſuſpēſus eſt ab oi ſacroꝝ pticipatione:vt in.c.queſitus.de cohabi.cle.⁊ multi. ſecūdo ꝓpter pticipationē cū excōicatis in qua incurrit excōicatio minoꝛ impꝛopria vero incurrit vt.ſ.ſ.quaſi ad ſi.ꝫ ſuſpēsio maioꝛ ⁊ ꝓpꝛia incurrit in multis caſibus de iure.* Primo eſſi ſuſpēſus eſt ep̃s duob⁹ mēſibus ab officio ſi poſt p uinciale cōcilij celebratū infra ſex menſes nõ cōuocat oēs abbates preſbyteroſ:ꝛ clericos.rekoꝛdens eis oia acta cōcilij.di.xviij.c.vlt. Secūdo ſuſpēdit ipſo iure ep̃s p annū a celebratiõe miſſe ſi ordinat ſciēter ſoleniter penitentē diſt.lv. nullus*. Tertio.ſuſpēdit ep̃s per annū a celebratõne miſſe ſi ordinat aliquē ſine titul⁹.diſt.lxxiij.c.ſi ej.de quo dic.vt.ē. ordo.iij.ſ.viij. Et ſil'r ep̃s vel aliꝰ cōferēs tonſurā clericalē infanti niſi forte religionem intraret.vel illiteratō.vel hoi aliene dioceſis ſine lnſa vel coniugato niſi velit religionē intrare:aut ad ſacros ordines promoueri q̄ſi.pōt:ſuſpēſus eſt p annū a collatiõe ronſure tanꝫ.de tēp.oꝛ.null⁹.libꝫ.vſ.* Quarto ſuſpēſi ſunt clerici notoꝛij cōcubinarij.diſti.xxxij.nullus.de quo dic vt.ē.clericus.i.ſ.viij.⁊ cōcubinarius.ſ. iiij.* Quinto ſuſpenſus eſt ep̃s ordinans monachū ſine lnſa abbatis a cōſone aliozuꝫ.cōtentus cōione ſue dioceſis.vi.lviij.c.ſi.vbi quidam exponit aliozū.i.ep̃oꝝ.ſil'r ſi ordinat alienū clericum ſine lnſa ſui epi vel ſuperioꝛis ſciēter vel affectata ignoꝛantia ſuſpenſus eſt per annum a collatiõne ordinum.⁊ interim clerici ſine ei⁹ lnſa poſſunt ordines recipere a vicinis epis.de tēp.oꝛ.ca.cos. libꝫ.vſ.Et ipſi clerici ſic ordinati priuati ſunt exequutiõe ordinis receptiſed ep̃s poteſt diſpẽſare ir.q.ſ.lugdunenſis.de rem.oꝛ.qõ tranſlationem. Et ſi ep̃s italicus ordinet clericum vltra montanum.vide.ē.oꝛ.iij.ſ.iij.* Sexto ſuſpenſus eſt clericus eligens indignū quātū ad etatem:legitimi tatem:ſcientiā.⁊ moꝛes:qui ꝓ ea vice priuatus eſt electiõe actiua ⁊ a beneficijs eccleſie triennio ſuſpenſus:epiſcopus vero qui facit vel permittit fieri ꝓ ea vice priuatus eſt poteſtate conferendi beneficium illud:ſi ad eum pertinet eius collatio.⁊ ſuſpendi ꝺs a perceptione ꝓpꝛij beneficij. de elec.c.nihil.⁊ c.cum in eccl'ia. Vbi nota quod tale triennium incipit ſtatim poſt delictum id eſt talem electionem:ꝛ ſi pendente tali triennio iterum quis delinquat.ſcõꝫ triennū incipit ſtatim poſt delictuꝫ ꝛ nõ ſu fine primi trienny ita quod priora tempora confundantur in ſecundis:vt tenet Joan.an.in cle.ſ.de magi.⁊ d.c.cum in cunctis.ſed Panoꝛ.in.o.c.cum in cunctis.poſt Bart. in.l.ſenatus.ff.ad.turpil.diſtinguit quia quan-

Universidad de Deusto
Biblioteca

d⁹ ponit pena vt spēs:puta sic faciēs stet ad cō
nia p decenniū a tpe delicti cōmissi:tūc deter
minat rēpus:t sic decēniū dz incōtinēti currere
al's nō esset decēniū scōm aliud:tar.in.l.si vsufru
ctus mihi in biēniū.ff.de vsur.le.qñ ℔o pena ap
ponit gñal'r t indeterminate:puta dicendo stet
ad cōnnia p decēniū.tūc incipit ℔z decēniū fini
ro primo:qr al's nō solueret penā delicti. * Septi
mo cleric⁹ psentiēs electiōi de se facte per ptātis
secularis abusum:sit ineligibilis t eligentes pri
ua vice sunt priuati electiōis ptāte.de elec. quis
qis. * Octauo suspēsi sunt ordinati extra tpa vel
ab epo qui resignauit vel a nō suo fine lnia sui vl
ab excōicato:degradato:suspēso t ymōi:vel per
saltū vl in excōicatione aut apostasia:aut post cō
tractū mīmouiū:oe q̄bus dic vt.ḡ.dicēsi est in oi
uersis locis.cum irregularitate t ordine agere.

* Nono suspēsi sunt ordinātes ante tpa:vel illi
terator⁹:vel nō subdito:de quib⁹ dicit dictū est
ḡ.in materia ordinis. * Decimo suspensus est ab
administratiōe spūaliū ālibet grauās eccl'iā sibi
cōmissam p debitis alienis aūt ifās siue sfgilluz
pcedēs;qb⁹ possint eccl'ie obligari de so.si quorū
dā.tñ ꝑm aliquos nō ligat hec suspēsio nisi iferio
res epi:t p epm pōt relaxari:ils facere nō debeat
nisi pri⁹ sit satisfactū indēnitati eccl'ie:de ꝯb.sig.
cū olim. * Undecimo suspensus est cleric⁹ ouellū
offerēs vl'suscipiēs.poterit tamē epūs cū eo dispē
sare si mors aut mutilatio nō sit sequuta de cler.
pug.i.duel.c.s. * Duodecimo suspēdunt quicūq
iudices p annū cūtinuū ab epōrū ꝓfirmatione et
cōsecratiōe:qui se intromittūt de cognitiōe nego
tiorū i causis electionū epatuū quando antea ad
papam est appellatum:aut qui confirmationem
aūt cōsecratiōnē conferunt electis post talem ap
pellationem:t si solum confirmationē conferunt
sunt suspēsi ab ea tārū:si ℔o cōfirmationē t conse
crationē:sic sunt ab vtraq; suspēsi:sil'r si partib⁹
recedētib⁹ ab appellatiōe eā ꝓferat nisi pri⁹ iqui
rat si ptes aliq̄ prauitate iterueniente recesserunt
a dicta appellatione.de elec.puida.li.vi. * Deci
motertio suspensi sunt nō seruātes interdictū de
excer.ptela.tanta.de quo dic.vt.ḡ.interdictū.vi.
§.iiij.Decimoquarto suspēdit p mēses ab ingres
su ecclie pterēs sniam excōicatiōis nisi premissa
canonica monitiōnē cora idoneis testib⁹.de tēt
excō.sacro. * Decimoquinto suspēdit p mensem
ab ingressu eccl'ie t diuinis officijs ferens sniam
interdicti excōicationis vel suspēsiōis nō in scri
pt is:t idē si nō cōscribat cām sniē t idē si requisi
tus nō tradat infra mēsem exēplū scripture:t si
interim exequatur est irregularis a solo papa di
spensabilis.de sen.excō.cū medicinalis.li.vi.de
quo dic vt.ḡ.excōicatio.s.§.iiij. * Decimoseꝛto su
spēdunt ab officijs t a quibuscūq beneficijs con
uent⁹:capla:collegia:t singulares psone que de
cedēte ꝓlato alicui⁹ eccl'ie cathedralis vel regu
laris:vel collegiate bona ab eo demissa:t vel tpe
vacatiōis obuenientia occupāt:t hoc quandiu ea
non restituāt vel eccl'ie vel successori non obstāte
quacūq; psuetudine ꝓuilegio aut statuto.ō elec.
qr sepe.li.vi.t in clē.statutum.de elec. declaratur
hoc hȳe locū in oi emolumēto qō intelligē qō de
cedit ꝓlat⁹ ꝓncipalis.vide.ḡ.beneficiū.v.in pn
cio.vide ēt infra casu.xx. * Decimoseptimo suspēdit
ꝑseruator⁹ p annū ab officio si scienter intromittit
se de alijs quā de manifestis iniurijs.de off.dele.
hac constitutione.libro.vi. * Decimooctauo sus
pensi sunt triennio ab officio .i.exequutiōe offi
ci⁹ t administratione.s.tpalium ꝑm Jo.an.ꝓcla
ti submittentes laicis bona ecclesiarum seu iura
sine consensu sui capituli t licentia sedis apostoli
licē:t clerici qui hoc scientes non denunciant su
perioribus:sunt suspensi triennio a perceptione be
neficiorum illius ecclesie.de reb.ecc non alien.di.
consultissimo.libro.vi.ad hoc autem quod hec
suspēsio incurratur requiritur illud quod requi
ritur vt sint excōmunicati laici qui vi aut metu
id exigūt ab ecclesiasticis.de quo vide.ḡ.ex.dicā
tio.ix.§.xix. * Decimonono suspendit per annum
ab officio iudex ecclesiasticus ordinarius vel de
legatus qui contra inhibitā t cōsciētiā in gra
men partis alterius in iudicio quicquā facit per
gratiam vel sordes de sen.t re iudi.cū eternī.li.
vi.sed hoc scōm Ber.non habet locū in arbitrio
quod Joā.an.dicit verum nisi succedat in locum
ordinarij vel delegati.de off.delega.vno delega
torum t eadem ratione nec in auditore. * Vigesi
mo suspenditur episcopi t superiores ab ingres
su ecclesie:inferiores vero ab officio t beneficio
qui in subditis sibi dignitatibus:personatibus;
ꝓsonatibus; vel ecclesijs bona in ipsis inuenta
posi mortem rectoris earum:vel tempore vaca
tionis obuenientia quoquomodo occupant:et
tandiu donec restituerint occupata:nisi ex spe
ciali priuilegio:aut consuetudine prescripta ea
conueniant.de offici.or.presenti.lib.vi.et hic co
sus differt a.xvij.ḡ.posito quia hic sunt alie eccle
sie.t pūr alia bona: item quis, hic suspenduntur
prelati non ibi⁹. * Vigesimoprimo suspenduntur
episcopi t superiores ab ingressu ecclesie:inferio
res vero ab officio t beneficio:qui visitantes ex
gūt pecuniam vel munera vel a non visitatis pro
curationē recipiūt.de cens.exigi.libro.vi.de quo
dic vt infra visitatio.§.v. * Vigesimosecūdo sus
duntur ipso facto episcopi t maiores qui vsura
rios manifestos nō ozlundis quocūq; titulo conce
dunt domos ad fenus exercendum donec eos ex
pellant.de vsur.quā℔.t.c.vsurarū.li.vi.Et simi
liter scōm Archi.qui permittunt qō habeant eo
mos conductas

mos cōductas vel habitant in terris suis:si infra
tres mēses eos nō expulerint. * Vigesimotertio
interdicitur ingressus eccl'ie ꝯis ā celebrāt ꝑsen
tibus ex.cōicatis publice vel interdictis:aut recī
piunt ad sacra ecclīastica vl sepulturā:t tādiu do
nec ad arbitriū excōicatoris satisfecerint competen
ter.de priui.eporū.li.vi.t si hoc interdicto ouran
te ingerāt se diuinis in eccl'ia sua agentes officio
sicut pri⁹ efficiuntur irregulares de sentē.excōi
cui.li.vi.Et licet archi.limitet hoc ad excōicatuz
ab hoie propter verbū donec arbitrio eius cuius
sententiā. Joā.de an.quē sequit Be.ibi intelligit
de sentētia iuris:t sic illud ℔o cui⁹ sentētiam ex
ponit.s.conditoris si est iuris:vel ꝯis si est ꝯis.
Quidā etiā limitāt verū solū quo ad exēptos sed
melius ꝑm Jo.an.ligat etiā nō exēptos. * Vigesi
moquarto suspēditur triennio a būficijs qui dese
cerit in pbatiōe ei⁹ qō obiecerit cōtra psonā ele
cti ad aliquā dignitatē vel personatū:ad que bñfi
cia si se ingesserit infra illud tp̄s perpetuo priua
tus est nisi manifestissime cōstet qō nō egerit ca
lūniose de elec.statuim⁹.li.vi.Sed intellige in⁹be
neficijs que habet i illa ecclesia ꝑ qua electio ce
lebrat de elec.si compromissarij.li.vi.* Vigesimo
quinto suspensi sunt aliqñ electores p.c.cupien
tes de ele.de quo dic vt.ḡ.electio.r.§.vi. * Vigesi
moseꝛto suspēsus est cōpromissarius si eligit scien
ter indignū de elec.si cōpromissarius.li.vi.* Vige
simoseptimo suspēsus est ab omni actu legitimo
excōicatus maioꝛi de sen.excō.solet.lib.vi.* Vige
simooctauo suspēduntur a receptione quorum li
bet ad ꝓfectionē fratres ordinū mēdicantiū qui
aliquē ante annū ꝓbationis cōpletū recipiūt ad
ꝓfessionē:ut in.c.nō solū t in in.c.cōstōnē.de re.
li.vi.* Vigesimonono sunt clerici virgatis vestib⁹
vtentes.vt in cle.qm̄.de vi.t honeste.de quo dic
vt.ḡ.clericus.ij.§.iij.* Trigesimo suspenditur ab
officio quilibet religiosus ꝓsidēs mōasterio pri
oratu ecclesie seu administrationi cuilibet si iu
ra reditus vel possessiones eiusdem alicui ad vitā
seu ad certū tp̄s concedit quouis titulo:nec neces
sitas aut vtilitas id exposcat monasterij vel eccle
sie:et tunc cum consensu cōuentus si ꝯz:aut si nō
habet sui prelati:qō tñ ad locationes t vēditiones
fructuum ad modicū tp̄s nō extēdit:vt in cle.s.de
re.eccle.nō alie.* Trigesimoprimo suspēdunt re
ligiosi habētes administrationem vel beneficia
ab officijs t administratiōibus qui nonaliū aut
decimaliū aut decimarum debitarum faciūt fraū
dē si requisiti infra mēsem nō restituerint vel non
satisfecerint infra quos mēses t tādiu donec satis
fecerint:vt in cle religiosi.de ꝺeci.* Trigesimose
cundo suspēdunt ab officio predicationis oēs re
ligiosi exceptis illis qui decimas recipiūt qui post
Q fuerint requisiti per rectores ecclesiarū scienter
omiserint facere ꝓfessiōē ꝑfitētib⁹ de decimis sol
uēdis t hoc quādiu nō fecerint si cōmoditatē ha
buerint:vt in cle.cupientes.de penis.* Trigesimo
terrio suspēdit a beneficiorū collatiōe abbas vel
prior nō habēs abbatē ꝓpriū alī⁹ ℔o ab admini
stratione si quā habet quam si non ꝯz inhabilita
tur ad habēdum bñficiū t administrationē t hoc
per annum si solutares nō corrigiatos t altos vel
caputia nō scissa portare ꝓsumpserint:vt i cle.
de sta.mo. Itē ꝑm ꝓmissam personaꝝ distinctionē
ꝓfatas penas suspēsiōis t inhabilitatiōis p bie
nium ipso facto incurrunt si venationi aut aucu
pationi clamorose vel alias cū canibus aut aubz
ex proposito interfuerint. Et loquit de mōacyis
nigris t collatio pertinet ad priorem claustralem
cum consilio t consensu maioris partis capituli
seu cōuentus durante tpe suspēsiōis abbatis vel
prioris:vt ibi. * Trigesimoquarto suspenduntur
quilibet etiā epi t superiores p sex mēses sequen
tes a collatiōe magisterij:seu doctoratus qui ali
quē ꝓmouerūt ad tale officiū nisi pri⁹ recepto iu
ramēto qō vltra tria turonensia argētorū in ta
li doctorationis solēnitate nō exponet:vt in cle.
cū sit.de magi.t hoc semestre incipit statim post
delictū t eo pendente stat incipit aliud semestre
t non in fine primi semestri ꝑm Joan.and.sed tu
dic vt.ḡ.e.§.casu.vi.t adde qō si pēdente tali spa
cio tales ꝓferāt tale officiū collatio tenet si suspē
sio erat occulta:si aūt erat publica opz qō iterum
cōferat ꝑm Joā.an.ibidē.ar.c.ad probandū.de re
iud.sed qr suspēsio trahit secum executionē iurta
dicta supra pena.§.xv.puto qō ista collatio nō te
neat etiā si suspēsio erat occulta ꝑ dicta supra lex.
§.xxviij. Trigesimoquinto suspenduntur episcopi
per triennium ab officio si odij gratie aut amoris
vel cōmodi tpalis obtētu ꝓpria iustitiā t psciētiā
omiserint ꝓcedere in crimine hereſis cōtra quē
quam vbi fuerat procedendū aut obtētu eodē pra
uitatem ipsam vel impedimētuz sui officij alicui
imponēdo:quoquo modo exauerint aliquē vt in
clemē.multoꝝ.de here.* Trigesimoseꝛto suspen
duntur religiosi qui ex administratione eucharis
tie extreme vnctionis:vel solēnizatiōe matrimo
nij aut quacūq; absolutione indebita aliquid ac
quisierint nisi postquam fuerint reqsiti infra mē
sem restituerint donec satisfecerint:vt in cle.reli
giosi.de priuile.* Trigesimoseptimo suspenduntur
clerici ipso facto ab officij executione qui recipi
unt ad communionem vel oblationem altaris ma
nifestos vsurarios t tandiu donec ad arbitrium
epi satisfecerint:vt in.c.quia in omnibus.de vsu.
* Trigesimo octauo suspensi sunt ab exequutione
pōtificalis ministerij fratres ꝓdicatores promoti
ad epat⁹ vel alias prelaturas si prius recipiūt mu
nus consecrationis quam resignēt ordini libros

ꝛ alia que habebant tempore promotionis p̄ clementem quintum in priuileg. prouidentia.* Erige simonono suspensi sunt ab executione ordinum sacrorum ꝛ per solum papā dispensabiles fratres predicatores perturbantes maxime eos in officio inquisitionis ꝛ econtrario per cle. iiij. in priuil. pauperatis.* Quadragesimo suspensi sunt simoniaci. de quo dic vt. §. seq.

7.q. ¶ Septimo querit quid de suspensione ꝛ dispensatione circa simoniacos ꝛ dico multa.* Primus Simoniacus in ordine suscipiendo si sit occultus suspensus est quo ad se ꝛ alios ab illo ordine. extra eo. tāta. ꝑm Inn. Ray. ꝛ Pa. ibi ꝛ ab omnib⁹ aliis ordinibus etiam licite receptis ꝑm ꝟꝟ. ꝛ cōsequēter est remotus ab administratione tpaliū beneficiorum suorum. lxxxj. dist. eos. ꝑs Inn. ꝛ facit gl. ff. reperiuntur. ꝛ in cle. cupientes. de penis. ꝑm ꝟꝟ. tamen olim verius licet modo talis sit excōicat⁹ dicendum est quod cum pene non sint extendende iste est suspensus quantum ad ea que ordinis non autem que iurisditionis sunt ꝛ ꝛ debet puniri depositione ꝛ infamia si de crimine constiterit. de accu. inquisitionis. nec potest cum eo dispēsari nisi per papā. ſ. q. i. gratia. Si tamen ipse hoc ignorauit non est suspensus nisi ab ordine sic suscepto secundum Inn. in. c. ſ. de simonia. eod. ti. Simoniacus vero in ordine dādo secundū Hoff. est suspēsus triennio vel perpetuo secundum. Inn. in. c. peo. ti. ꝛ Panor. in. c. per tuas. el ij. eo. ti. ꝛ hoc est verius per ter. iuncta gl. in. c. ſi q̄s a simoniacis. ſ. q. ſ. ꝛ. xxxiij. dist. §. verū. ꝛ sic indistincte tenet sum. Ang. sed sum. ros. limitat post Rayn. q̄ si est manifestum ipso iure suspensus est etiam quo ad alios extra eo. accusatum. si vero occultum suspēsus est quo ad se tm̄ sicut ꝛ quilibet criminosus. extra. c. ꝛ si questiones. Ordinatus etiam a simoniaco in ordine suscipiendo etiam occulto: vel in collatiōe aut receptione aut mediatione beneficiorum est suspensus ipso iure. ſ. q. ſ. ſi quis a simoniacis. quā nisi in sua ordinatione nulla sit commissa simonia q̄ ille ordinator erat priuatus executione: ꝛ nemo dat quod non habet. ſ. q. vij. dat bertā. Ignorātia tamen facti excusat ordinatum in receptione et executione ordinis ꝛ si auduit ordinatorem fuisse simoniacum poterit ministrare in ordine suscepto licet non alios ab eodē pmouerit nisi conscientias deponat. extra eo. p tuas. el. ij. vbi Host. dicit q̄dā notabilia que habes supra scrupulus. §. vlt. Sed cum sciuerit debet abstinere donec dispensetur ꝛ per papam. ſ. q. ſ. ſi quis. in gl. Non autem excusat ignorantia iuris: vnde secundum. s. Thoſſi. ij. ij. q. c. nullus debet recipere ordines ab his quos scit esse tales nec tenetur in huiusmodi quis ſms prelatis obedire timo secundum Archi. post Hoſſ. potius debet excōmunicationem pati.

Scōs. Qui beneficiū recipit simoniace ꝑm Pan. in. c. tanta. ꝛ in. c. per tuas extra eo. est suspensus: sed quo ad se tantū si est occultus. i. si nō cōstet p sentētiā vel cōfessionē in iure vel facti euidentia intergiuersibilē ꝑm Rode. nō autem quo ad alios sed est suspendendus ar. ſ. a. ij). c. ſ. ꝛ. ij). vnde si renunciat bñficio taliter acq̄sito pōt vti ordine suo post penitentiam ꝛ aliis bñficijs licite habitis ilo vero bñficio retēto in quo simonia cōmissa est penitētiā agere nō pōt de accu. inquisitionis. Si vero est manifestus suspēsus est quo ad se ꝛ alios ipso iure. xxxij. di. §. ver ij. vñ ejus beneficio renūciet iterum indiget dispensatione sicut quilibet notorius criminosus vt in. c. ij. de temp. ordi. pōt aūt dispēsare eps modo nō sit ille cui quo simonia cōmisit. Si tñ ipse hoc ignorauit non est suspensus nisi a beneficio sic suscepto ꝑm Inn. in. o. c. et simoniace. Et ita indistincte tenet sum. Ange. sed melius sum. ro. ꝛ sup. post sum. pis. ꝛ Arc. ꝛ Ray. ꝛ Host. ꝛ s. Tho. vt recitat Archie. in. cen. singulr vt predicta sint vera in beneficio simplici etiam q̄tum ad tēporalia administrationem si simonia sit notoria ꝑm Ray. in curcto autem vel dignitate etiam si sit occulta idem est iuris sicut de recipiente ordinem simoniace: quia est suspensus quo ad se ꝛ alios nō solū ab actibus omnium ordinum sed etiā ab administratione tēporali ꝑm Inno. ꝛ soluo papa dispēsat. Cōtra hec autem videt facere. c. ex tue. de simon. volētes quod simoniacus in ordine occulto nō sit tutū compellere vt abstineat ab officio ei⁹: sed hoc ideo dicit q̄ non poterat probari cū quo stat q̄ ipse tenebatur abstinere: hoc innuit ibi glo. Tertiū. Cum simoniaco in ordine secūdū gl. ꝛ Cal. in. c. post translationem de rerum. ꝛ dor. Anto. ꝛ Pan. in. o. c. de simoniace. post multa dispēsat solus papa quando scienter actum est episcopus autem quando ignoranter. ſ. q. v. presentium etiam si postquam sciuit non renunciauit sed ministrauit in ordine suscepto vel ad alios ascendit secundum Roden. ꝛ similiter q̄ scienter: sed non est ministratum in sic suscepto quia potest episcopus dispensare quo ad rite susceptos: licet non quantum ad sic susceptum nec quantum ad recipiendos ante dispēsationem scz papalē: quia promotus esset per saltum ꝑm Ray. ꝛ concordat Albri. ꝛ facit extra eodem si quis ordinauerit ibi ab ordine sic suscepto. Quod limitat Rayn. nisi pecunia esset data ipsi episcopo quia nō potest ipse dispensare ꝓpter turpitudinē suam: scz papa. ſ. q. ſ. erga. vel successor aut alius ordinarius.

¶ Quartum. Cum simoniaco vero in beneficio scienter solus papa dispensat ꝑm Bert. Rayn. et Hoffre. quod intelligit in illo beneficio ꝛ in quocunq; alio secundū gloſſ. ꝛ Joā. and. in. o. c. de

moniace: ꝛ ꝑm Hoſ. eps pōt dispēsari in simplici ſalio: ꝑs Pan. Fo. in. o. c. de simoniace. etiaz in curato in alia ecclesia et cū executione ordinum si mō spōte renūciat in eccliā tñ exēpta nō pt ex dispēsatione epi habere nisi simplex bñficiū ꝛ cū executiōe minorū ordinū solū: ad illud ꝛo bñficiū in quo fuit simonia pmissa vt illud habeat sicri nō pōt nisi per papaz. Si aūt expectat sententiā cōdēnatoriā nullo mō eps pōt dispensare ad quodcūq; bñficiū in illa ecclesia vel in alia. Cum eo ꝛo q̄ ad bñficiū est simoniace pmot⁹ ignoranter solus papa dispēsat vt illud habeat: in aliis aūt eps vt no. in. c. presentiū. ſ. q. v. ꝛ in. c. sunt ꝛ in c. nobis. eo. ti. Ean. tñ in. c. sicut nobis. eo. ti. ꝛ q̄ etiā in code pōt eps dispēsare si ipse episcopus nō fuit in culpa ꝛ cōsentit Ray. ꝛ placet.* Quintū. Cum simoniaco in dignitate eps dispensare nō pōt ꝑs Inno. extra eo. nobis. imo nec cum alio quo simoniaco sciēter pōt dispēsare q̄ promoueatur ad dignitatē etiā p̄ qua nō fecerat simoniaz ſ. q. ſ. ergo.* Sextū. In multis aūt casibus simonie pōt eps ꝑm ray. post legitimā pnam dispensare. Primo cū eo qui bñficiū vel etiā ordinē contulit simoniace vel fuit mediator simonie si sit occultum. Scōo cū eo qui interposuit pces carnales etiā pro nō digno nulla tñ intervenīēte cōditione vel pacto si ipse eps sit immunis alioquin metropolitanus: sed intellige ꝑm ꝟꝟ. quando talia ex cōsuetudie cōpetūt ei.* Tertio simonia cōmissa circa exequias defunctorū cōsecrationē ecclesiarū ꝛ vasorū bñdictionē vestiū chrismatis aq̄ salis panis ꝛ nubentiū ꝛ hmōi: q̄ in his nō phibetur ꝛ sic pōt arg. nup. de sen. exc. ꝛ cōsentit gl. eius. vl. sino. ꝛ Bof. q̄ archi. intelligit q̄n simonia est manifesta q̄ occulta non inducunt irregularitatem in hmōi vt dicit Inn. q̄ simoniaci in benedictionibus ꝛ hmōi si occulti sunt ꝛs sint suspēsi quo ad se tñ post pnam licite celebrāt. Quarto cū eo q̄ ordinē simoniace recepit ꝛ non ministrauit quo ad rite ante susceptos. Quinto cū eo qui beneficiū simoniace recipit postq̄ resignauit in executione ordinū ꝛ ꝑm gl. eius tñ susceptoū ante beneficiū q̄ postmec tñ vt recipiat nouos ordines nisi forte intrauerit religionem ꝛ simonia esset occulta.

¶ Octauo queritur q̄liter q̄s absoluere possit a suspēsione vel interdicto ꝛ dico multa* Primum si imponitur a iure vel ab hoie si donec satisfecerit vel penituerit de facta satisfactione vel penitētia relaxatur ipso facto ꝑm pan. in cap. cū tu. de vsu. ꝛ no. in. c. nō est. de spon. si vero imponit sim pliciter necessaria est absolutio. de quo vide. §. interdictū. iij. §. ix. in prin.* Scōz. Absolutio autē fiet solo ꝛdo ꝑm Host. ꝛ ꝑm Archi. fieri debet sub ista forma vel similiz ego absoluo te a vinculo suspēsionis quā incurristi ꝓpter talē cām ꝛ testi tuo te executiōi ordinū vel officiorū tuorum in noie patris ꝛc. tñ q̄ suspēsio ptinet ad forū contētiosum nec inuenit determinata forma necessaria huius relaxationis: q̄busq; verbis vtat q̄ pt absoluere: absoluit si intēdit absoluere. ar. dicto rum vbi. §. q̄ ambulāt tali passu. Tertiū. absoluere aūt pōt eps ꝑm cōmuniter. do. in. c. si quorundam. de solu. si est iposita a iure ꝛ cōditor canonis sibi vel alteri nō reseruauit. ar. c. nuper. ꝺ sen tēn. exc. ꝛ ita tenet Vin. sdu. Bof. Inn. Ber. ꝛ Jo. in gl. ſ. q. ſ. si inimicus. et Hoſ. ꝛ idem est si constitutionē inferioris approbat ꝛ confirmat de cōsti. ex frequētib⁹ q̄ plus nō opatur sniam cōfirmare q̄ condere. vñ poterit quilibet suffraganeus relaxare: cū non sit maioris efficacie q̄ ius cōe. Hoc tñ fallit pro ꝑm gl. in. c. cupiētes. de ele. lib. vj. ꝛ in cle. ſ. de here. si non sit simpliciter posita ꝑs ad tps: q̄ solus cōditor canonis absoluet. scōo ꝑm pan. in. o. c. si quorundā si sit inflicta simpliciter ꝑs ꝓpter pctūm: nō poterit eps absoluere nisi in casib⁹ in q̄b⁹ pōt dispēsare. q̄ pena ꝓpter delictū posita intelligitur perpetua vt in l. seruus. C. de pe. ꝛ nor. Inn. in. c. ex lris. de cōstit. secus si esset inflicta ꝓpter contumaciā q̄ eps posset absoluere: ar. o. c. ex literis. ꝛ q̄s no. Inn. in. c. ſ. de ex ces. prela.* Si ꝛo sit simplr facta ab homine absoluet q̄ tulit vel ei⁹ supior ꝑm q̄s dicitur de sen. exc. xxiij. q. ſ. si petrus. Q̄s tñ aliq̄n fallit aliquibus casib⁹ in quib⁹ restitui quis non pōt a suo suspēsore ꝑs solū a papa. Primo q̄n clerici vl regulares ꝓpter exhibitionē sacramētorum hereticis aut propter receptiones eleemosynarū aut oblationū ab eis: vel traditionē eorū ecclesiastice sepulture sunt priuati officio ab eorū ordinarijs de here. excōicamus. Secundo in suspenso in acollari one beneficiorum p̄ cōciliū post primā ꝛ secundam monitionē inuēto culpabili in conferēdo beneficia indigno de prebē. graue posset tamē iste ab vno patriarcha principali restitui vt in. o. c. graue. Tertio in degradato. c. ex tue. de cle. non re.

¶ Suspitio vide. §. indicium ꝛ presumptio.

Susurratio ꝑs. s. iij. ij. q. lxxiij. est obloquutio mala de primo facta occulte ad diuisionē amicitiā aliquorū: vnde susurro ꝛ detractor conueniūt: hoc q̄d vterq; dicit mala de proximo in eius absentia: ſz differūt in fine fine intentione: quia susurro intendit amicorū discordiā detractor vero fame lesionē. Est aūt necū pctm̄ mortale ꝑs grauissimū: q̄ amicitia preeminet inter bona exteriora. Idec ex illo. Si q̄s aūt referat ea que de se nata sunt facere discordiā magnam ꝛs hoc nō intendat videtur mortale si sit ex lata culpa. arg. eorum que dicta sunt de detractione supra detractio. §. ſ. nisi

Universidad de Deusto
Biblioteca

hoc facere ad ꝓseruandū amico ab iniusto nocumētō: vt si dicat: caue a tali: qr insidiat vite tue: qr ꝓprie tūc nō intēdit discordiā: sed vita. Si tñ amico auisatur minus malū eēt: id qō iminentem alio ꝙ discordia cū eo. mortale vt tūc referre ea que sunt cā discordie: qr est causare discordiam sine causa rationabili.

¶ De tabellione ⁊ instrumentis.

Tabellio est ꝓfona hīs publicū officiū scribēdi instīa ad faciendū fidē alīs ostentus tabellari⁹: vt in.l.ḡnali. C. de tab. scri. vel notari⁹ de cui⁹ multiplici noie no. in.c.q̄si cōtra. de ꝓba. Instrumentū aūt dictum ab instruēdo. l.j. ff. de fide instru. sed ḡpo. in sum. ti. de fide instru. ⁊ ſm Spec. in titu. de edi. instru. est scriptura ad assertionē seu ꝓbationem alicuius rei facta.

1 ¶ Primo ꝙ querit q̄a possit creare notarios si ue tabelliones: ⁊ ōt Ang. de anch. in li. de ptāte ecclesiastica ꝙ solus papa ⁊ imperator: vel cui isti cōmiserint: ſz adde ⁊ q̄ hodī sura ꝓscripserit. Nam dico ꝙ hoc princeps. i. ꝑperator ⁊ cui ipse commiserit: ⁊ reges nō recognoscētes supiorē: ⁊ ciuitates hītes iura ꝓncipis: ⁊ papa vt voluit Inn. i. c. cū. p. de fide instru. ⁊ Bar. in. l. inkamē. ff. de publ. ind. ⁊ idē dic de alīs magistratibus iurisditionē hītib⁹ respectu iurisditiōis eozū: ⁊ nō solū si in tēporalib⁹ ſs ēt si in ſpūalib⁹ ꝓesint: vñ ſm Rayēs pōt cōstituere notariū in ecclīasticis per totam diocesim suā de quo vide Pa. in. o. c. cum. p.

2 ¶ Sedo q̄rit quis ⁊ q̄lis debeat creari notarius ⁊ dicit ang. de anch. vbi. ꝙ cū sit ꝓfona publica publice vtilitati deseruiēs dz primo eē de legitimo matrimonio nat⁹: scōo dz eē liber ⁊ nō seruus. C. de ꝓscr. si tñ se gerit ꝑ libero ⁊ nō sit: valebūt istīa ꝑ eū facta donec de ꝙ. tate ꝓstiterit ſz ang. de anch. ꝑ quo vide pañ. in. c. sicut re. nec cle. vel mo. Ꝓo hoc aduerte ꝙ ſm ſpe. nō valēt instīa exercētis publice offīm tabellionat⁹: ſi a nemine habuit ptātē. sec⁹ si eā habuit a superiore ſs ꝓpter aliquē defectū nō poterat vſe vel exercere illud offīm: quo casu loquit. l. barbari⁹. ff. de of. ꝓſi. Et tertio dz ſm doc. esse perit⁹ ⁊ ſm bar. in. l. ñ. C. de rabu. dz scire summā ⁊ filia que pertinent ad artē notarie: alīs sibi iputāt nō tñ tenet⁹ esse docto⁹ ⁊ facit q̄ dō. Inn. in. c. cū in cūctis. de cle. Tenet aūt de dōno ex imperitia sua dato. ar. l. illicitas. §. secuti. ff. de off. ꝓſi. ⁊ not. pañ. in. c. ſ. de fide istr: quarto dz esse laicus: qr ſm ray. clericis in sacris cōstitutis illud offīm est penitus interdictū imo si illud dēt cōpellendi sunt illud dimittere subtractionē bñficij appellatiōe postposita ne cle. vl me. sicut ex quo inferē ibi pañ. ꝙ tabellio effect⁹ clericus nō perdit illud offīm ipso facto: nec econtrario clericus perdit clericatum vel beneficium

dicit Joā. an. hoc offīm nō ꝓhiberi precise clericis ſz cātiue. i. per subtractionē bñficij: vñ nō pōt ꝓhiberi clerico in sacris indistincte ſz cātiue si vult tenere bñficiū. i. sub hac cōdōne pañ. nō plz. hoc scōm vt. ſ. deē ei optio tenēdi bñficiū vel exercendi tabellionatū: ſz primus. ſ. q̄ō hoc officiū exercere pōt si nō habet bñficiū: qr tūc pōt exercere licitā negotiationē. d. c. ſ. ne cle. vel mo. * Tertiū. Bi ꝓo clericꝰ nō sit in sacris sed in minorib⁹ pōt hoc offīm exercere ſm Jo. an. in. d. c. sicut ꝙ tex. ibi qui facit mētionē de cōstitutis in sacris: q̄ō licet do. Ant. velit limitare nisi sit beneficiat⁹: tñ limitatiōnē nō approbat pañ. prima facie: qr text. ille vſ in cōtrariū cū ꝓhibeat clericis in sacris sub ꝓuatiōe bñficiozū ⁊ pñr nō ꝓcedit in minoribus q̄ tūcūq̄ sint bñficiati: ⁊ ita tenet sum. An. ⁊ rol. sed re ꝓa pañ. tādem limitationē approbat ⁊ probat tū qr offīm est vile ⁊ seculare: ⁊ pñr interdictū oībus clericis saltē bñficiatis: tū qr beneficiatis in minorib⁹ ꝓhibet officiū: postulādi: ergo fortius illud q̄ō est vilissimū: vt not. gl. in l. vniuersos. C. de decu. li. x. tū qr est genus negotiatiōis: vt i glo. vl mo. nisi is q̄ esset bñficiat⁹ insufficiēter: qr ꝓpe bñficiat⁹ nō dr̄ar. c. ij. de trāsla. ꝓla. idē vt tenet ḡpos: hec ex pañ. ⁊ idē Ray. ⁊ ad illud verbum in sacris: dicit q̄ō sumunt sacri large ꝑ omnibus ordinib⁹ q̄ indubit ārer sūt sacri: vt not. xxxij. di. in sum. * Quartum. Religiosus autē qui i seculo fuit tabellio: illō officiū exercere nō pōt nisi cōtra hereticos: vt no. Jo. an. in. c. vt offīm de here. li. vſ. ſm ꝛꝛ. tamē in spec. retera istīa poterit ꝙple re. sed nō assumere noua. l. alienationes. ff. famil. hercis. ⁊ de iude. c. iudei. * Quinto. Si autē clericus de facto nō obstāte. d. statuto fecit instrumētū ſm Inno. valet: si fecit aūquas interdicereꝰ ei: alīs nō: ⁊ pōt eē rō ꝙ Jo. an. qr iterdicto offō iterdicta ē ei⁹ exequutio. ar. c. pastoralis. de ap. alias hec iterdictio eēt delusoria. Sed ipse Joā. an. ⁊. ſz qō valeat ēt post iterdictū licet posset ꝑuari bñficio: ⁊ mouet⁹ q̄: ibi hec sola pena ꝓponit⁹ vñ alia intenire nō debemus. Pe. aūt de anch. reprobat rōnē Jo. an. qr appositio pene in actu iure ꝓhibito confirmat actū ꝑ inhibitionē attētatuz: vt no. bar i. l. ꝓtor. ait. ff. de not. ꝑ. nun. vñ dicit melioē rōnē: qr annullatio instīi ꝓpter carētiā fidei non cōcernit clericū sed partes q̄b⁹ ꝓhibitio nō est facta: vnde posset dici qō si ꝙ edicta soleniter publicata sit facta interdictio clericoīta qō potuit in notitiā ꝓpli verisimiliter trāsire: mō valebunt instīa: aliter secus: sicut obseruat in prodigo cui bonorum administratio est interdicta: vt. l. is cui bonis. ff. de ꝛbo. obli. Et idē in effectu pañ. sentit dicēs qō ante interdictū valebāt: ex quo tolerabat in officio rōne publici officij: postea ꝓo nō

valebūt si interdictū factū est per superiorē pati ⁊ publice qr gesta ratiōe publici officij post superiorꝰ interdictū nō tenent: vt i. c. veritatis. de ꝛbo ⁊ cōtu. nec pōt allegari tolerantia ex quo publice emanauit prohibitio: si vero non fuit factū publice: tenēt in preiudicium prohibiti vt possit beneficio priuari: vt in. d. sicut. sed gesta rōne publici officij tenent saltem quo ad ignorātes: de quo supra excommunicatio. xij. §. xxij.

¶ Quarto querit ad qd vel vbi se extēdat tabel 4. q lionis autoritas: ⁊ dico multa. * Primum. Scōm Dn. Pañ. in. c. cū. p. de fide instru. ſz instrumēta ꝓfecta a notario i territorio eiꝰ q̄ cū ꝓstituit valeāt extra territoriū ſm cōem opinionē: mō tū pōt⁹ extra territoriū suū istīa cōficere: vñ creat⁹ ab imperatore nō conficiet in terris papetnec ecōuerso: ita refert ⁊ tenet sum. Ange. ſz Pañ. ibi addit qō creatus a papa ꝓficere poterit i terris imp̄ij ⁊ ecōtra: ꝙ vtā approbatiōis seu de cōsensu partiū: qr ptās a ꝓncipe ꝓcessa exerceri pōt extra territoriū i his q̄ sunt volūtarie iurisditiōis ⁊ ptātis. l. ij. ff. de of fic. ꝓcō. ⁊. c. nouit. ⁊ qō ibi not. de offi. lega. Si ꝙ fuit ꝓstitut⁹ ab alio quā a ꝓncipe instīm ꝓfectū ab eo extra territorium inter extraneos ſm cōēz opinionē nō facit fidē sīr nec inter subditos cui stitutēdis ſz cōiter doct. excepto Bal. ⁊ mouentur qr iurisditio etiā volūtaria ꝓcessa ab alio quaz a ꝓncipe exerceri nō pōt extra territoriū concedētis. ꝑ. l. ij. ff. de offi. ꝓcō. cum ibi no. ⁊ satis in hoc posset stare consuetudini: vt dicit Specu. hec ex pañ. qui etiā idē sentit in. d. c. sicut. vbi vult cum Pet. de anch. qō tabellio papalis ita, vbiq̄ pōt cōficere sicut imperialis in terris imperij cū papa vbiq̄ sit impator: quantū ad spūalē ⁊ tpalē iurisditionē. vt. ē. in ꝙbo papa pbatū est: vñ ſm Archi. tabellio institut⁹ a papa vbiq̄ pōt cōficere. * Scōm. Tabellio institut⁹ a laico ꝓficere pōt instrumēta sup ecclesiasticis negotijs vt bñ probat in. d. c. sicut. ⁊ ita seruat in facto ſz aliqui contrariū sentirint de quo vide ibi. * Tertiū. Si tabellio faciat formā istrumēti per aliquē cōtrahētium ordinarū: ⁊ deinde ipse redigat in publicam formā ſm Rpe. valet: vt. xlſ. q. ij. cum redemptor. ibi scribendam victauimus. Non tamen debet officium suum delegare vt in auc. de tabel.

¶ Quinto q̄rit vtrum tabellio cogi possit: ⁊ dico ꝙ dz esse reḡtus⁹ ⁊ rogat⁹: vt in Spe. de. istr. edi. vt est gl. in verbo reḡtri. in cle. romana. de iureiu rā. sed si rogeť ꝓficere compellit: qr hoc continet sub eius iuro. vt. ē. §. ij. vñ ſm Host. toler. requiri sub pena officij sui q̄ istrm cōficiat q̄ō si nō fecerit periurus vſ nec suis istīs postea credetur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ar.c.testimoniū.de testi.quā requisitionē ꝯ de ppō facere pōt.de testa.relatū.ꝛ ꝓ tāto ꝺz seruus publicꝰ.Sz ꝛ si mādato suptoris cōficere nō lit ꝑuaꝭ officio ſm Bal.i.l. puidendū.C.de postu. qō limita niſi aliud officiū habeat.ꝛ exequit⁹ fuerit q̄nq̄ēnioꝛ: tūc inuitus rogari nō pōt:vt est casus ꝛ ibi no. Ang. in.l.f.C. de rab.li.x. Sed nec pōt ad libitū renunciare officio tabellionatus qz nemo pōt renunciare suo officio niſi in manibus superioris ꝓcēdētis.l.legātis.ff.de offi.ꝓſſ. de reuō. admonet.ad qō Bal.inducit.l.filius.ff.de fur.

6.q. ¶ Decto.q̄rit q̄ de salario tabellionū aut ꝓcuratoꝝ qui aliqñ sunt tabellioneſ:ꝛ dico multa. * Primō. Quantū ad tabelliões ſm ꝯꝯ.in ſpe. ſi scriptura quā faciūt est forensis seu iudicialis vt acta iudicioꝝ:protestatiões:remācipatiões ꝛ huiusmodi q̄ coꝝ iudice ꝛ notario fiunt ad talē iudicē coꝝ quo actū est ſpectat parteꝫ releuare ſi salariū moderati exigit.de pe.di.ſ.nemo.de offi.de le:cū te.ꝛ tales improbos exactoꝛes punire.C. de offi.ꝑfe.l.pctō. Si ꝯo scriptura sit extraiudicialis:pura inſtrm depositi vel solutionis vel procurationis vel venditionis ꝛ hmōi ꝺz hoc ꝓ loci ordinariū expediriſ:ꝛ qō confuetū est taxabit per se vl ꝓ aliū inſpecta ꝓditiōe litigatoꝝ ꝙsuetudine fori ꝛ cāe qualitate.iij.q.ij.§.tria.de ſimo.c.ſ.r.d. ij. hoc ius. Sz adde qō etiā ſi notario tpe rogatiōis ſolutum est ꝓ inſtrō cōfectione ꝺz iterū ſolui q̄ copia petit:gl.ē in.l.ſi.§.exēplaria.C.de prim.agē. in re.li.xij. Si tū aliq̄d accipit etiā sponte soluere vltra propriū salariū q̄ illud habet punirī ſm Bal.in auth.sed hodie.C.de epiſ.ꝛ cleri. * Scōm. Quantū vero ad ꝓcuratoꝛes dicit ides qō nō pōt ꝓcurator de certa parte litis pacisci: puta medietatem vel quotalisqñ pactio nō ꝙs sed punit salis. ff.de var.ꝛ extraor.cog.l.ſ.§.aduocatoꝝ.ſi.nec eius salariū cū ꝛ ipe sit aduocat⁹.iij.q.vij.c.ſ.ꝛ ecōtrario pōt excedere cētū aureos sicut nec salariū aduocati.ꝺ.l.ſ.nec ſ q̄cunque cā noīe palmarij pōt accipere vltra.xx.libras turonēſiū. Salariū etiā seu merces incerte pollicitatiōis nulla. ſ. precedente interrogatiōe oblato salario:vt cum ꝺz hoc et faciš illud peti non pōt.C.mād.l.salarium.in quo eñ distinguiſ qz ſi ꝓmittit incertū re ꝛ gñe puta benefaciam tibi vel recognoſcā seruitiū peti non pōt.ꝺ.l.salariū.ſi ꝯo sit re tñ incertū:ſed gñe certū:puta ꝓmitto equū aut vestes:vel faciam te militē non dicēdo quē equū vel quas vestes: vel quātū ꝓ militia ꝺabiſ.tunc est penit⁹ incerta ꝓmiſſio ideoꝫ peti pōt ar.C.māda.l.ſ.ꝛ tatabitur hoc arbitrio boni viri.ff.ꝓ ſo.l.ſi ſocietatem'. Si vero certū re ꝛ gñe ꝓmittit:puta: ꝓmitto talem equū vel talē vestē.aut faciā te militē ꝛ ꝺabo ꝓ militia tñ:ſubdiſtinguiſ:qa ſi fuit hoc deductum in ſtipulatiōe certi ꝓdictione peritꝰ.inſti.de verb. obl.in ꝓn.ſi ꝯo nō fuit ſic deductū ſz nudo pacto ꝓmiſſum petiſ alijs actiōib⁹ vt ibi diſtinguitur.

* Certiū q̄ aliſ ꝺebeaſ salario ꝓcuratoꝛi:vic qō locāti operas ꝓ aliquo faciēdo vel exercēdo:puta aduocatoꝛi:medico. ꝓcuratoꝛi ꝛ ſimilibus ꝓmiſſum debeſ opere finito.arg.C.de ſuffra.l vnica. 7.

¶ Septimo querīſ q̄d ſi delinquat notariꝰ:ꝛ dico q̄ ſi ſcribat falſum inſtrm immunitatis punitur ſigne.l.ſ.C.de immu.ne.cōce-li.x. ſi ꝯo ſcribat illicitū inſtrumētū ꝓdit manū.C.imperialē.§.ſcriba.de.phi.alie.p fede.ſi vero ſcribat inſtrumētū de actu a iure reꝓbato puniri pōt ſm Paſi.in.C. ſ.de ſi.inſtru.vbi videſi vero ſcribat inſtrumentū vſurarū est periurus ſm ilio.ſi hoc facit ſcienter qz cōiter ſolēt iurare ſe ralia non facturoſ:ꝛ ꝓbr est infamis.vſ.q.ſ.infames.ꝛ.c.quicūq; ꝛ videt ꝙ iurus ipſo iure ſm ꝑicta.§.periuriū.§.vlt.ex doctrina.s.Ev.ij.ij.q.xcviij.ar.iij.cū ſuū iuramētū ſit ꝓmiſſorium ꝛ ſolenne ꝛ conſequenter admitti non debet ad teſtimoniū:vt in.c.quicūq;.ꝛ.xxij.q. v.puuli.ꝛ ſi de hoc egerit penitētiā extra de teſti. teſtimoniū nec vltra pōt inſtrumenta ꝑficere ſm ilio.ſz intellige qō nō poteſt teſtari aut cōficere ſi factū ſit notoriū adeo qō nō poſſit tergiuerſatiōe celari:vel ſequnta ſit ſententia declaratoria:ꝛ ſic limita que habes in aur.ro.caſu.xxiij.nec poteſt reſtitui ab aliquo citra eū qui pōt eum inſtituere notariū:qz nō est nunc ad illud officium habilis qu ā ante ſuā infidelitatē. Utrū aūt reſtituere teneantur vide infra vſura.vij.§.vij. 8

¶ Octauo q̄rit q̄ſ tabellio teneaſ ad reſtōnē:ꝛ dico q̄ tenetur ꝓio ſi ex ignoꝛātia ſue artis dānū dediſt:vt in.l.illicitas.de offi.preſi.ꝛ in regula non eſt ſine culpa de reg.iu.li.vſ.ꝛ ſcōo ſi falſificat inſtrm vel alias ſcripturas ipſe vel alⁱ⁹ tenet parti de oſ dāno ide ſequuto ꝙ dictā regulā qz dant cām efficacē dāni:ꝛ idē dic de ſcienter vtētib⁹ talibus ſcripturis.tertio q̄ſ p̄ce vel p̄cio teſtamenta vel alias ſcripturas tabellioēs deſtruūt eadē rōne:ꝛ ſimiliter q̄ſ hmōi occultāt:requiſiti tenentur ad oē dānū.ꝑ.reſtō.ij.§.xvj.in fi.ſec⁹ ſi nō requiratur qz nō tenētur ſcripturas ingerere ḓis quoꝝ interest.quarto q̄ſ ꝓficiūt inſtīs enunciationū apponēres clauſulas quarū vim ignoꝛāt ẓhētes ſi inde ſequat dānū.quinto q̄ſ cōficiunt inſtrumenta ſuper vſuris de quo infra vſura.vij.§.vij. 9

¶ Nono q̄rit quot req̄ranſ ad hoc vt inſtrumētū ſit validū ꝛ dico qō ſunt notē ſm.ꝯꝯ.l Spe.li.ij. c.xliij.ꝓio eſſ requirit invocatio noīs ơſilinci piendo in noīe ơſi amē.xx.di.in nomine ơſi: vel in noīe ơſi noſtri Jeſu xp̄i vel in nomine patris ꝛ filij ꝛ ſpūſſancti ꝛ hoc in arduis ꝛ ꝑpetuis inſtrumentis.in minoꝛibus autem ꝛ infra ḃeue ẽpꝰ ꝑfecturis:ꝛ in publicationibus actoꝝ iudicialiū niſi ſit ſentētia diffinitiua nō ẽvis ſi obmittaſ ꝛ in

choetur anno ơſi ꝛc. ſcōo annus ơſi quoꝝ. ſiue a natiuitate xp̄i vt in quibuſdā partib⁹ ſiue ab incarnatione vt in alijs in q̄ cōſuetudo ſeruanda eſt.tertio inditio vt patet in.d.c. in noīe ơſi. quarto menſis ꝛ dies. quinto nomē pape in terris ſuis vel imperatoꝛis imperio aut regis in regno.ſexto locus gñalis:puta ciuitas aut caſtrum ꝛ ſpecialis ꝛ puta ꝺom⁹ ꝛ camera. ſeptimo teſtes nec eſt neceſſariū de iure apponere ad hoc vocatos ꝛ rogatos niſi in quibuſdam caſibus.octauo nomē ꝛ pronomē tabellionis ꝛ cuius auctoꝛitate ſit tabellio.nono:nomē notarij in quo tū conſuetudini ſtandū eſt: vñ narbone notarij ſignis non vtunt. Adde ex Paſi.in.c.ſ.de ſi.inſt.decimo q̄ cōfectū coꝝ partib⁹ legat. vndecimo q̄ appareat notariū fuiſſe rogatū.duodecimo q̄ notarius ſit habilis:qz ſi cēt excōicatus notoꝛie:vl ꝑtē ꝓpꝛius ꝛ hmōi non valeret.deciotertio q̄ narret ſeries facti. decimoquarto q̄ ſit conſtitutus notarius ab eo qui ḓz ꝑtē ſed hoc ſubintelligitur in eo qui dicitur tabellio. decimoquinto nomen conſulis ſed hoc non ſeruatur.

10 ¶ Decimo queritur q̄o inſtrm vel bulla ſeu rescriptū papale aut ralis ſcriptura puta inſtrm:priuilegiū ꝛ hmōi dicaſ falſa.ꝛ dicit archi. ij. parte ſ.c.xvij. q̄ bulla vel reſcriptū papale dicitur falſum primo p ſurreptionē.de quo.ē.reſcriptū. §.vſ.ꝛ.vij.ꝛ ſcōo per nouā fabricationē eiⁱ⁹ cuius pena ē excōicatio ipſo facto ꝛ degradatio ꝛ mors de cri.fal.ad falſariorum.ꝛ ſeptē modis cognoſcitur hec falſitas.e.ri.licet ſm leges aūt pena falſarij eſt bonoꝝ ꝓſcatio in libero ꝛ mors in ſeruo.l.ſ.ff.de fal. tertio p iuris interpꝛetationē de quo Archi.poſt gl.in.C.de memoria.oi.xix.dicit q̄ ſcriptura ḓz falſa cū ſcribit oēs vel maiozē parē to ꝛ ralis falſarij ſuſpēdit officio ꝛ bānicio de teſti. q̄ ſup hoc.ité ḓz charta falſa q̄ nō ḓz teſtes inſcripton.i.per aliū ſcriptos ſm ho. q̄ſ aūt manu ꝓpria ſe ſcribunt oēs ſubſcripti ꝛ ſil'r que ḓz ſubſcriptiones intellige.i. ſubſcriptiōes ſz variis mālib⁹ notaras ꝛ q̄ nō eſt ꝑfecta eadē manu ō pri ui.cū olim.niſi ex hoc ſit ibi diuerſitas q̄ mutatio eſt ibi calami vel attramenti:vt in auſ.de fid. inſtr. cauete.ſic ſi eſt alieno ſigillo ſignata mō habuerit ꝓpꝛiū.de ap.ſignificauit.ité ꝓpter falſam grāmaticā de reſcri. ad audiētiaz.nō aūt ꝓꝑ de fectū ſi ſe vel ſyllabe vt in.c.ex parte.de ſi.inſtru niſi ſubtractio litere aliū ſenſum inducat q̄ dicit habere locū ſolū in reſcriptis pape alia aūt in ſtrumēta p falſam grāmaticā nō vitiantur puta teſtiū mō cōſtet de voluītate teſtatoris. C. de te. l.errore.ꝛ hoc tō qz ſe papales trāſeūt p multas manꝰ. Ité ḓz falſa ſi eſt ſuſpecta ꝛ nō apponiſ ei fides.l.ſubemus..C.de ꝓob.ſiⁱ⁹ ſi ſigillū eſt ſcriſſi vel nō eſt annus inditiōis appoſit⁹. ō ſi. inſt. inter dilectos.ité ſi ſe ſunt ſpetrare iſte pdēte de teſti.cām.vel ſine mādato ơſi de reſcri. nonulli.ꝛ ſi filiū eſt ruptū.de crim.fal.licet.ité ſi ep̄s appellat filiⁱ⁹ vel papa vnt loq̄t in pluali:de cri.fal.q̄ graui. ité ſi apparet q̄ charta vel bulla raſa fuerit aut mutata.hec ex ilio. Ité vtriaſ inſtrm ſm Duran.oz.mi.ſi ḓz ſcripturaz interlineaꝛe vel raſuram in loco ſuſpecto qō litere ſunt aperte lecte ſi clauſe.ité vtriaſ ſm arc. ſi eſt contrariū alteri er eadem parte ꝓlato.de ſi.inſtr.c.imputari.

¶ Undecimo querīſ vtꝝ teſtōrē legāt⁹ aliq̄d ra 11
bellioni cōficienti teſtm nuncupatiū q̄ fieri pōt C.de teſt.dictātib⁹? poſſit rabellio illud ſibi ſimiliter falſitatis aſſcriberē:ꝛ dicit ſpe.in ti.de inſtr. edic.q̄ ſic.nec incidit in penā legis cor.de fal. nō non ob.l.ij.C.de his qui in ti.aſſer.qz illud habet locū in eo q̄ dictat vel ſcribit teſtm qō eſt in ſcriptis cuiⁱ⁹ vires ꝺependēt ex illa ſcriptura: ſecus in nō nuncupatiuo q̄ ſit hodie:qz ibi ſit ſcriptura ſolū ad memoriā nō vt vires teſti ꝺependeant ex illaꝛ ideē tenet oldo.qz tale teſtm recitatur coꝝ teſtibus ideoq̄ nulla eſt ſuſpitio falſitatis:ꝛ ides Bar.in.l.ſ.ff.ad.l.cor.de fal.dicēs q̄ opinio ſpeculatoꝛis conſuetudine probatur.

¶ Duodecimo querīſ vtrū reꝓbari poſſit ꝑ te 12
ſtes inſtrumētū publicū nihil habēs ō predictis aperte:ꝛ dico q̄ ſic q̄ſ in binario numeroꝛ credūt numerū teſtiū cū tabellione ſubſcriptoꝝ tabellione ꝓ duobus cōputatoꝛ ḓebēt eſſi in tot excedere q̄ per ſe facerēt plenā probationē ſcz in duobus de ſi.inſt.cū Jo.ibi de hoc ſit magna queſtio ꝛ magna diſtinctio per doct.maxime paſi.ſec⁹ de inuentario quod per teſtes nou improbatur. C. ar.tu.l.vlti.

¶ Decimotertio querīſ qualr inſtrm vel priuile 13
giū mouetur ꝛ dico q̄ paſi. in.c.cum olim.de priuile.infert ex illo text.q̄ cōtra petētem innouationē alicuius priuilegij vel inſtrumēti poteſt is cuius ꝓiudicio agīſ ſe opponere ꝛ impedire innouationē ſi probet de iure ſuo. Et qz hoc tendit in ꝓiudiciū alteriⁱ⁹ nūq̄ ḓeb⁹ innouari priuilegiū ſiue inſtrumentum niſi citatis illis quoꝝm intereſt. Et ſi nō apparet de intereſſe alicuⁱ⁹ ḓz fieri edictū generale:vt quicūq; putauerit ſua intereſſe cōpareat ad cōtradicēdū. Dicit tū Pan.in.c. ex parte.eo.ti.q̄ q̄ſ innouatio priuilegij per eum ſit qui poteſt illud de nouo concedere non eſt neceſſaria citatio ad contradicendum niſi fiat ad cautelam ſicut cōmuniter fit in curia non ſolum in priuilegioꝝm innouatione ſed etiaz quādo ſit alicuius priuilegij tranſſumptio ꝛ ſecus autem ſi innouatio fiat per inferiorem: quia tunc non valet tranſſumptio ſeu innouatio niſi citata parte

Universidad de Deusto
Biblioteca

seu p̄missō edicto gñali. de quo vide ī. c. albericus. de testi. Ista tñ innouatio nullum ius tribuit nouiter: qz in dubio nō vī de nouo velle cōcedere: ſz ius qđ cōpetit cōfirmare. de cōfir. vti. cū dilecta. ⁊ hec nota qz sepe venit̄ in practica qz plerunq; fiūt trāſſumpta ex originalib⁹ bullis aplicis et nullā fidē faciūt in iudicio: niſi fuerit citata ps vel p̄missum edictū gñale ſaltē in valuis eccl̄ie. Et ↄ necesse est ꝙ in ymōi trāſſumptis fiat mentio de ymōi citatione vel edicto.

Acere vide supra consensus. §. primo ⁊ tertio.

Allia declaratur. ē. gabella.

Emere facit q̄ actū sibi a iure phibitū sciēter sub colore fraudulēto facit. qđ si ilī sint legi. p venerabilē. in ꝟbo vide bak ⁊ pau. i cle. ſ. de sepul. ⁊ ar. c. auaritie ō elec. li. vi. ⁊ ge. ibi. qđ nor. p statutis penalibus.

Emeritas est audacia in malum. C. de sacrosan. eccle. l. iubemus. ⁊ no. Card. de sum. tri. cle. ſ.

Entare ſm. ſ. th. ħ ħ. q. xcvij. est experimentū sumere de tētato ꝟbis aut factis expiēdo an sciat velit aut possit aliqđ ⁊ hoc siue apte vt sanson proponēs se tētatorē. iud. xiij. siue occulte sicut xp̄s tētauerūt pharisei mat. xxij. siue expſſe vt cū experimētū illō ītēdit. siue interp̄tatiue vt si nō ītēdat experimētū aliqđ tñ agat aut dicat ꝙ nihil aliud videat ordinabile niſi ad sumēdū experimētū. igit̄ expresse deū tētam⁹ verbis cū in oratione ei collo quētes aliquid petimus ad dictū experimētū: facti⁹ vo cū ea intētione aliqđ facimus ſz quasi interp̄tatiue qđ deest quidē illa intētio sed tñ ꝙ ōz aut fit ad nihil aliud vī esse vtile niſi ad illud experimētū. hec ex illo virtualiter. Oſi ergo inquit ꝓpter aliquā necessitatē seu vtilitatē p̄mittit se aliquis diuino auxilio in suis petitionibus vel factis: hoc nō est deū tētare: sicut qñ predicatores regni subsidia t̄alia p̄termittūt vt verbo dei expeditius vacēt ⁊ soli deo innituntur ⁊ qz ōz ij. paral. xx. cū ignoremus quid agere debeamus hoc solū habem⁹ residui vt oculos nostros diriga mus ad te: qſi vero hoc agitur absq; necessitate ⁊ vtilitate hoc est interp̄tatiue tētare deū. Unde super illud Deut. vj. nō tētabis dicit gl. ꝙ deū tentat qui ꝟbis ꝙ faciat sine rōne cōmittit se periculo experiens vtrū possit liberari a deo. hec ille. *Est aūt semp̄ pessimū qñ quis deum tentat vt ipse experiat qz hoc prouenit ex ignorātia vel dubio diuine perfectionis ⁊ directe opponitur religioni cū pertineat ad irreuerentiā dei: est tñ minus ꝙ superstitio: qz tētans protestat̄ tñ dubitationem: superstitiosus aūt errorē. Quando vero qđ sumit experimētum pertinēs ad diuinā p̄fectionem: vt alijs demonstret nō est peccatū sicut apostoli petierūt vt in nomine Jesu xp̄i fierent signa actu. iiij. nec est tentare deū cū subsit iusta necessitas. hec ex illo.

Empus philosophice dicit̄ sed nihil ad rē nostrā. est aūt iuridice loquēdo duplex. s. cōtinuū ꝙ vez cōtinue currit diebus feriatis ⁊ non feriatis siue in p̄ſentia ⁊ absentia: siue sit copia iudicis siue nō. C. de pres. lō. tē. l. ſi. ⁊ vtile ꝙ nō currit diebus feriatis ⁊ absentie ⁊ dieb⁹ quibus non est augendi copia sicut ipſe ad eligēdū est vtilet qz nō currit ip̄editis de ele. ne p defectu. Uſi gl. in cle. vnica. de integ. rest. Ep̄s aūt aliquod putat anni qñ requirat cōpletū vel sufficiat inceptum dicit pan. in. c. ad nostrā. de reg. ꝙ in dubio iuris tenendū est quo ad dignitates in quibus fauor consideratur ꝙ annus incept⁹ habet̄ p̄ro cōpleto ſm gl. ibi: qđ tñ fallit in epatu vbi est specialē ꝙ sit cōpletus: in observatione aūt regule vbi est grauitas ⁊ labor: ſic ⁊ odiū exigit̄ ꝑplet⁹. ar. c. qz l insulis. de re. ⁊ sic intelligitur. xx. q. ſ. ſi in qualibet. ⁊. c. ſignificatum. de re. Regulariter autem debet esse cōpletus niſi aliud a iure caueatur vt no. archi. in. c. ſi annū. de iudi. li. vj.

Ergiuersator est qui in totum a lite recedit ij. q. iij. §. notandum. vbi vide.

¶ De testamento. j. in se.

Ēstamētū ſm pa. in rub. eiusdē tituli ē volūtatis nr̄e iusta ſnia de eo qđ quis vult post mortē fieri cū heredis institone vt vī in. l. ſ. ſūcta gl. ff. eo. Et bene ōz iusta ſnia: qz ſi est iniusta: puta qz vult qđ exheredare filiū sine cā non est seruāda. xiij. q. ij. ſi quis aūt p̄cipiat corpus suū iactari in mare. ff. de cōdi. instit. l. q̄dā suo testō. vel contra bonos mores aut pietatē aut verecūdiā. l. cōdictiones. ff. de cōd. insti. ⁊. l. filij. ibidē. Oportet etiā vt heres institutus alr̄ nō erit testīi. insti. de leg. §. ante heredis. Et sic testīs nō comprehēdit codicillos sed ab eo differt: qz in codicillo dari nō p̄t hereditas vel adimi. instit. de codi. §. codicillis. C. de codic. l. ij. ⁊ l. ſi idē. Non cōprehendit etiā donationem causa mortis ꝙ est quasi quedā vltima voluntas. Nō refert aūt qđ⁹ verbis fiat testīs vel heredis institutio siue dicatur: petrū heredē instituo siue volūtatē meā ei⁹ dispōni cōmitto extra eo. cū tut. nec curandū est de verbis testatoris modo talia sint per que constet de voluntate eius. C. eo. l. ſi.

¶ Primo autem queritur quot sunt testamētorum species: ⁊ dico quod sunt due. *Quoddam enim dicitur testamentum nuncupatiuum ⁊ scriptis. ⁊ est illud in quo testatoris et heredis ⁊ legatariorum omnia ⁊ nomina in eo contenta coram testibus ⁊ manifestantur: dictuq; ſ. q. q̄

ne scriptis. i. subscriptione testium ⁊ alijs solēnitatib⁹ requisitis in testō in scriptis facto. de quo in. l. hac ꝓsultissima. C. eo. ⁊ etiā qz sine oī scriptura inde facta pōt quis sic. i. nuncupatiue testari: dūmodo cora testib⁹ ⁊ cōditione legitimis nūcupet heredē ⁊ suā explicet voluntatē: insti. eo. §. fi. vnde si q̄s nō habens notariū aduocet legitimū numerū testiū: et explicet nomen heredis ⁊ alias institutiones ⁊ legata ⁊ roget eos vt sint testes: valebit. *Quoddam vero ōz testīm in scriptis: qđ potest q̄s facere qñ nō vult qđ testes vel aliquis sciat suā dispositionem qđ requirit multa de substantia. vt in. l. iubemus. C. eo. ⁊. d. l. hac consultissima. et nisi quis sit bene doct⁹ in eo faciliter errabit in ipso condendo: vnde volēti illud condere necesse est habere cōsiliū iurisperiti. *Ad nuncupatiuū pertinet: si quis cora notario ⁊ testib⁹ dicat volo qđ heres me⁹ faciat in oīb⁹ ⁊ p̄ oia put continetur in quadā schedula scripta manu mea que est apud talē religiosum. Valet em̄ ista dispositio ſm Alexā. de inuol. in. l. ſtipulationū. §. illud ff. de verbo. obli. ⁊ Bart. in. l. ſi ita scripsero. ff. de condi. ⁊ demō. ⁊ Pau. de cast. in. d. §. illud. ⁊ Bald. in. l. captatorias. ſ. q. v. C. de sta. milit. et Joan. de imo. in. l. illa institutio. ff. de vere. instit. ⁊ in ca. cuz tibi. de testamē. Et ratio est qz ibi testamēto nuncupatiuo debeāt palā nuncupari: i. manifestari ꝙ fiunt vt a testibus exaudiant. l. heredes palaz. ff. de testamē ⁊. l. iubemus. C. eo. tñ quia paria sunt implicite et explicite exprimere. d. §. illud. et. d. l. ſi ita scripsero. ideo valet. Sed videat q̄ sic vult testari qđ taliter sua litera cognoscatur vt nō sit dubiū de ea: aliquando esset periculosum. Non tamen valeret institutio heredis ſi dicerur: illum heredem instituo cuius nomē est in quadaz mea schedula apud talē ſm Barto. in. d. l. ſi ita scripsero. et sequitur Bal. et Ang. ibidem.

¶ Secōo ꝓpōit qđ sit codicillus. ⁊ dico qđ est quedā sine institone dispositio vltime voluntatis mortis confirmanda. C. de cadu. tol. l. vnica. vñ a testō differt in octo. * Primo qz in eo fieri non p̄t directa institutio sed tñm fideicōmissaria. * Secundo qz p eū non adimit̄ hereditas heredi p testīm institutō: niſi in vno casu qñ. ſ. ōz in codicillo qđ institutus nō merek suā voluntatē: qz tunc tāq; indigno auferk hereditas: siue sit solus heres: siue sit vnus ō pluribus: et idē dic de oib⁹ ſi dicas oēs non mereri. l. diui seuerus ⁊ antoninus. ff. de adi. lega. in reliqđ vero fideicōmissis vel legatis in testamento bñ p̄t qđper codicillum adimere. insti. de adop. leg. per totum. Sed hic aduerte ſm Angel. are. insti. de codi. qđ hereditas per fideicōmissum in codicillis adimi p̄t: si tñ filius est institutus in re certa: ſz quo ad aliqđ habeak loco legatarij: sua tñ institutio rotti non potest in codicillis qz illa est substantia institōnis filij ideo in tō tñ corrueret testīs vt elegāter dicit Guil. de cu. ⁊ bald. in. l. oīmodo. C. de inof. testamē. * Tertio qz exheredatio fieri non p̄t p codicillū. insti. de eo. §. codicillis. * Quarto qz heredi pure instituto p testīm non potest in codicillo adiici cōditio q̄ sibi obstet. inst. de codi. §. et directo. * Quinto quia heredi instituto in testamento non p̄t fieri substitutio directa in codicillo: ſz facta trahatur ad fideicōmissoriū: qz vī testator rogare instituruz vt hereditatem restituat illi quē in codicillo substituit. l. sceuola. ff. ad treb. * Sexto quia in codicillo sufficiunt. v. testes etiā nō rogati. C. de codi. l. vlt. qđ tñ fallit in codicillo ceci. de quo. ſ. §. xſ. ſz testīm requirunt. vij. rogati. ⁊ in codicillo mulier p̄t esse testis: non in testō. l. qui testō. §. mulier in testō. ff. de test. * Septimo qz p̄t q̄s decedere relictis pluribus codicillis validis niſi contradicāt. ff. de iure cod. l. diui seruerus. sed nō pluribus testamētis. * Octauo qz si quis oī esset filiisfamilias fideicommissum in codicillis reliqrat: post eas paterfamilias decesserit eadem voluntate ou rante valebunt codicilli: qđ in testamento eē nō poterit. ff. de lega. i. l. ſ. §. ſi filiusfamilias.

¶ Tertio querit̄ quis possit cōdere testīm vel nō possit. ⁊ dico qđ ſm pan. in rub. eo. titu. qđ testari p̄t q̄cūq; nō phibenk. cū edictū detestīis sit ꝓhibitoriū. ⁊ si quis aliquē testari prohibuerit repellendus erit ab ei⁹ hereditate. C. ſi q̄s al. te. prohi. l. ſ. phibenk aūt. xix. gña ꝓnarū. * Primo furiosus seu mēte captus nō habēs lucida intervalla. de test. c. ſi. C. qui test. fa. po. l. furiosum. * Secōo mutus ⁊ surdus natiuitate secus a casu ſi scit scribere. vt. l. discretis. C. qui te. fa. nō po. vbi ſm bar. surdus tīm testak ⁊ mutus tīm filr ſi scribere scit d. l. discretis. Tertio nō valēs articulate loqui: ita ꝙ nomē heredis nec exprimere nec scribere p̄t l. iubemus. C. e. vbi infert bar. qđ non potēs articulate loqui mortuo filio est. vñ cū testator balbutiat: qui prius fuerat recte lingue si faciat. testīm nō valet. * Quarto impubes. l. qua etate. ff. eo. ist. qui nō est per. fa. te. §. ꝓterea. * Quinto filiusfamilias nisi in castrē. vel quasi. de sepul. l. ij. vſ. ⁊. l. pe. C. qui test. face. nō pos. de quo dic. vt. §. religio. vſ. §. ſ. parti. v. * Sexto ꝓdigus cui est interdicta administratio. lege ꝛo cui. ff. eo. valet tñ testamētū prius factū: vt ibi. de hac materia vide. §. donatio. ſ. §. ſ. * Septimo dānatus ad mortē naturalem vel ciuilem puta deportatus: etiam si fugit de manu iudicis. ff. eod. l. eius. ⁊ quod ibi no: ⁊. l. qui vltimo supplicio. ⁊ ibi per bart. ff. de pe. ⁊ idem de dānato ad perpetuū carcerē. l. ij. ff. de publi. iudi. Si vero dānat⁹ fit ad penā inferiorē. puta truncationē manus aut effusionē oculoz: cōiter tenek ꝙ non fit intestabilis, vñ bart. in. d. l. eius. et. §. ſi

Universidad de Deusto
Biblioteca

cui infert ꝯ dānatio ꝙa perdit vita libertas vel ciuitas testñi impedit fieri ꝛ iā factuꝫ rumpit: secus in dānatione ꝙ quā tñ ledit Bto. etiā not. C. ꝯ testa. face. po. ꝯ dānatus ad mortē testñi facere nō pōt siue sit dānatus vt moriatur: siue vt fiat seruus pene: siue sit deportatus in insulā: relegati aūt qui nō amittūt libertatē vl̄ ciuitatē testñi facere possunt. Si quis tñ eoꝝ fuerit dānatus ꝛ appellauerit interiꝫ poterit facere testñi. d.l. ei⁹. ꝛ.l. qui a latronibus. ff. e. Vide etiā zaba. in cle. s. de pen. ꝛ re. vbi querit an damnatus vltimo supplicio possit testari. ꝛ dicit sm Bart. ꝛ Bal. in. d.l. eius ꝯ non: si est damnatus ꝛ detentus: ita quod infallibiliter sequetur executio. vt no. C. de do. inter vi. ꝛ vxo. aut. sed hodie. si vero sit damnat⁹ in absentia ex forma statuti testñi non valet quo ad fauores municipales ꝗbus non gaudet bānitus ranch hostis fue ciuitatis. ff. de capi. dim. l. amissione: sed quo ad ius cōe ꝝ testñi: qz ius cōe nō pdit vide. ff. filius. §. xvii). de ymōi bānitis. De dānato vero ad perpetuū carcerē tenet indistincte sum. ang. ꝯ testari nō potest per. l. ij. ff. de public. iudi. q̄ loquit ꝛ vera est in laicis: sed in clerico dicit pan. varie fuisse cōsultū ꝗbusdā dicētibus ꝯ nō potest. qz illa pena eāparatur pene mortis seu deportationi vt no. Inn. in. c. qualiter. el. ij. de accu. quibuscā etiā dicētibus ꝯ pōt: qz ius canonicum nō imponit perpetuū carcerem ad penā sed ad penitentiā. de ÿb. sig. nouimus. de pe. ḡnis. li. vj. ꝛ pñr hec pena inhabilitatis testandi prodere nō dꝫ ex pnia quoꝝ primā est veri⁹ cū negari nō possit quin ille sit quasi mortuus. Secundū aūt est mitius. * Octauo phibetur publicus vsurari⁹ nisi pter cautionē sm formā. ca. ꝯ ꝯ. de vsur. lib. vj. p qō habeā ꝯ nullū est testñi ei⁹ q̄ notorie vēdit res cari⁹ rōne oilatiōis tēporis vt tꝫ Paſ. in. c. ad nrām. de empt. ꝛ vendi. * Nono excōicat⁹ sm aliquoꝝ opinionē quā sequit gl. in. c. decernimus. de sen. exc. lib. vj. sed Jo. an. ꝛ Inn. tenēt contrariū. ꝛ est hodie cōis opinio. nec equiparat deportato. Decimo seruus. xij. q. ij. illud. ꝛ. l. filius. ff. de testa. * Undecimo quilibet religiosus q̄ profitetur tria vota substātialia religionis extra eo; c. ij. ꝛ in auf. ingressi. C. de sac. san. ec. sec⁹ de aliis large dictis religiosis. xij. q. ij. non dicatis. de quos. Tho. ij. ij. q. clxxxv. dicit quod etiam si fiat ēpo nullo modo testari potest: qz sola dispensatio rerū ecclesiasticarū ei cōmittitur: que finit morte ex qua testñi incipit valere: si aūt ex concessione pape faciat nō intelligit de pprio facere testñi: sed autoritate apostolica intelligit ampliata potestas sue dispēsatiōis vt possit valere post mortē. * Duodecimo hereticus: qz nihil ḥ cū oīa bona sua sint ipso iure cōfiscata. de here. cū scōm. li. vj. vnde etiā si post mortem detegaſ aliquem hereticū fuisse in vita oīa bona possent apprehēdi. de ꝓscri. c. ij. li. vj. possunt tñ ymōi retinere bona vsq̄ ad sniaz declaratiuā sup facto: vt. §. hereſis. §. viij. * Decimotertio dubius de statu suo. i. oubius an sit in eo statu in quo testari possit necne. l. de statu. ff. eo. sicut si captus a latronibus dubitat an sit seruus an liber vt in. l. j. ff. de legat. iij. * Decimoquarto obses ꝯ intellige de christianis apud infideles datis aut ecōtrario⁹ aut de his q̄ erāt captiui populi romani. nō aūt de his q̄ quotidie dank ab vna ciuitate ad aliā. vt legit ꝛ not. in. l. obsides. ff. eo. * Decimoquinto dānat⁹ ob crimen famosum seu libellū in alterius iniuriā. d.l. is cui. ff. eo. Bar. tñ ibi tenet ꝯ ex alia cā infames testari nō ꝓhibētur: ꝛ ita cōiter tenet. * Decimosexto reus criminis lese maiestatis. i. quisq̄s. C. ad. l. iul. maie. de quo dic vt in heretico victū est. * Decimoseptimo captiuus apud hostes. d.l. ei⁹. eoꝝ intellige de hoīb⁹ imperij romani. * Decimooctauo vtroq̄ lumine priuatus: qui tñ hodie testatur mō seruet qō no. l. hac cōsultissima. C. ꝯ testa. po. que sm Ange. are. insti. q̄ nō est per. ea. §. secus. sunt ista. primo ꝯ sint septē testes: notarius vel alius loco notarij specialiter ad hoc vocatus. secundo ꝯ predictos coram se aduocet: ꝛ manifestet ꝯ vult testari sine scriptis. tertio ꝯ in principio testamenti ꝛ ante legata fiat institutio heredis. quarto qō deinde faciat legata et fideicōmissa. quinto quod notarij manu oīa scribantur in pñti testō. sexto qō ꝓdicti testes se subscribant ꝛ etiā tabellio: septimo ꝯ tā a testibus q̄ a tabellione: vel ab illo alio teste loco tabellionis posito sigilleturꝫ ita qō sint. viij. sigilla. octauo qō de his oibus notarius faciat mentionē. qō tñ sm Bal. ibi dē kallit si testetur inter liberos: qz tunc sufficiunt duo testes hoc idem seruandum est in codicillis cecorum vt in. d. l. hac consultissima. * Decimonono qui cardinales insecutus est hostiliter: vel percussit aut cepit vel socius fuerit aut fieri mandauerit aut consilium dederit: vel auxilium vel fauorē. vel ratū habuerit: ꝛ imo nec talis ex aliorum testamento aliquid accipere poterit nec ex successione. de pe. felicis. lib. vj.

¶ Quarto querit an phibiri iure testari disponere possint in pias cās. ꝛ dico qō non furiosus seu mēte capt⁹ nec impubes similiter nec filius familias nisi de peculio castrēsi vel q̄si sm bal. in. l. j. C. de fac. san. ec. ꝛ no. in. d. c. ij. in aduēritys aūt quoꝝ ḥ ꝓprietatē. si vsusfructus sit patris sm oēs disponere non pōt etiam ad pias cās inuito pfe. vt in. l. pe. C. qui te. fa. si aūt vsufructꝰ est penes filium est dubium: ꝛ dicit bar. in. l. j. C. de sac. eccle. quod potest etiam inuito patre: quia omnis solennitas iuris ciuilis est remissa i legatis ad pias causas, dicta. l. j. ꝛ in. d. c. relatum. sed

Bal. tenet ibi ꝓbatis alle. tex. in. c. ij. de sepul. lib. vj. vbi dr qō filiusfamilias disponere nō pōt inuito patre etiā p alia nisi de castrensi vel quasi: que opinio vſ verior p illū tex. ne spoliet pſ ꝓpter fauorem pie cāe: cui debent bona filij. Si vero pſ consentiat dicit bar. i. l. q̄ ptāte. ff. eo. qō filiꝰ pōt testari ad pias cās in istis adūcitijs in ꝗbus vsusfructus acquirit patri ꝛ dicit hoc probari in. d. ca. ij. in fi. a ꝓbatis vſ esse cōis opinio legistarū: ij imo. ꝛ Jo. an. sint in ꝛtum: ꝛ vſ tenenda saltē de iure canonico. p. d. c. ij. ꝛuicta gl. si ponderet. & qō etiā facit qz rō qō de iure ciuili filius testari nō possit etiā de cōsensu patris est. qz vltima voluntas esset captatoria: ꝛ dependens ex alieno arbitrio: vt in. l. illa institutio. ff. de here. insti. ius aūt canonicum non curauit de ista solennitate iuris ciuilis: imo scōm illud voluntas captatoria sustinet: vt in. c. cum tu. de testa. ꝛ pñr cū seruen⁹ ius canonicum in relictis ad pias causas tenenda est hec opinio. Adde qō no. Bar. i aut. vt liceat matri ꝛ aute. col. viij. vbi gl. infert qō filiꝰ pōt odare cā mortis sine pſis ꝓsensu de bonis in quib⁹ pſi nō querit vsusfructus: ꝛ quod ponit Bart. veroſi. in tra. fino de caute. vbi ponit modū vt filiusfamilias etiam in potestate pſis possit testari inuito pfe. s. qō suscipiat saltē primā rōsurā: p q̄ vide gl. xix. q. vl. c. qz ingredientib⁹. q̄ loquēs idistincte dicit qō clericꝰ in ptāte cōstitut⁹ testari pōt. alle. auf. ꝓbyteros. C. de epi. ꝛ cle. nō pōt filr disponere in pias cās ꝓdig⁹ post interdictū: qz nō ḥ administrationez. Nec vſurari⁹ sm Bar. ex quo est public⁹ ꝛ nō dedit cautionē qui dicit idē esse de quolibet decedēte in mortali qz cū sit extra vnitatez ecclesie non pōt dici relinquere p alia nec illō relictū gaudet priuilegio relictoꝝ ad pias cās sed ꝛuium ꝛ bñ tenuit Bal. qz instud priuilegiū attributū est nō solū fauore relinquentis: sed etiam eius cui relinquitur: ꝛ idē Panor. qz ecclesia recipit oblationes publicoꝝ peccatorum nisi vbi specialiter prohibentur vt patet per glo. in. c. oblationes. xc. dist. ꝛ cōsequenter eleemosynas. Nec similiter damnatus ad mortē naturalē vel ciuilē sm cōem opinionem ex qua bona sunt publicata: vnde esset dispone re de alieno: quinimo testamecum prius factū rumpitur sequuta dānatione secūdū legistas. i. d. l. j. vbi Bart. videt limitare qō bona non tꝫ vsque ad mortem. vt qz sunt per legē fisco applicata vt in auf. bona. C. de bo. dā. si vero retinet bona vsq̄ ad mortem tunc si est penitens testari potest ad pias causas: ꝛ est casus secundum vnū intellectū in. d. l. j. quia illa lex remouet omne impedimētum quantum ad legata ad pias causas: si vero nō est penitens relicta per talem ab ecclesia recipienda non sunt: sed de hac dic vt supra. §. eodem. Nec seruus: nec religiosus: nec reꝰ criminis lese maiestatis nec hereticus: quia non habent bona. j. q. j. nō est putandum nec capriu⁹ apud hostes quia est seruus. De dubio de suo statu est dubium. dicēte in. d. l. j. qō non potest qz non reperitur iure concessum. Bar. vero dicente quod potest qō ꝛ Pan. vbi. §. ꝛ placet magis fauore pie cause. qz miles est in hoc priuilegiat⁹ vt in. l. ex militari. ff. de testmili. ergo fortius priuilegiata dꝫ esse pia cā. Et ij aūt pñt etiam excommunicatus sicut ꝛ potest facere eleemosinā: de sen. ex. cō. cū voluntate. ꝛ filij ēt sic ēs nō possit loqui mō signis annuat vñ bal. in l. j. C. de sacrosan. eccle. dicit qō aduocat⁹ nōvalēs loqui interrogat⁹ si tot velit oari pro aia sua agi ret librum in signum illud aperuit ꝛ valuit. 3.4.

¶ Quinto queritur q̄d iura tradiderint de testibus in testō adhibendis: ꝛ vico multa* primū. In testō testis esse nō pōt primo q̄libet p teste reprobatus a iure vt. j. testis. Nec scōo mulier spāliter in testō. ff. eo. l. qui testō. §. mulier quod sum. ang. tenet indistincte: tamē kallit in relictis ad pias causas secūdū archi. post Bar. ꝛ Bal. in. l. j. C. de sacrosan. eccle. ꝛ Jo. an. eo. relatū. el. primo. ꝛ seqtur sum. ro. kallit etiā sm ange. de are. insti. de testi. §. testes. in testō inter liberos. ꝛ in testō militis: ꝛ in codicillis: vt no. glo. ꝛ bar. in. l. fi. C. de codici. Ex quo infertur qō si in testō apponatur clausula. si non valet iure testamēti valeat iure codicillorum; vt cōiter hodie fit: si mulier adhibeatur intestmi: valebit vt codicillus. Nec tertio hermafroditus in quo preualēt muliebria. l. querit. ff. ō sta. hom. no. tamen idem ang. in. d. §. testes. posi glos. quod si magis incalescat in virili sexu licet fuerit frigidus in vtroque posset adhiberi testis in testamento. Nec quarto is cui hoc est interdictum per statutum vel iudicem vide idem ange. ibi post glo. facit regulaz quod prohibitus esset testis in iudicio vel alio modo in iudicio stare. vt ibi prohibetur esse testis in testamento. Nec quinto seruus: si tamen communi opinione reputabatur liber ꝫ eundem ange. ea. insti. §. sed cus aliquis. potest esse testis. Nec sexto aliquis hōs i potestate heredē sicut pater auus ꝛ similes. d. §. testes. ꝛ. §. se. Nec septimo qui non est testamenti capax. sicut spurius testatoris. hereticus dānatus ad metallum. ꝛ similes: ꝛ quos leges improbos ꝛ intestabiles iubent esse. vt sunt de crimine famoso damnati et muliebria passi. ff. de test. l. obcarmen: Nec octauo legatarius quo ad factū suū inter se ꝛ heredē. sed solū quo ad qstionē q̄ vertit inter heredem extraneum. insti. eo. §. legatarius: vbi dicit Ange. ꝛ lium legatarij posse esse testem. Nec nono fideicōmissarius vniuersalis: quia est iuris successor vt. l. j. §. ff. ad trebel. Nec. x. exeauuto: scōm Ang. in. d. §. legatarius. si aliquid est sibi relictum nisi eo modo quo dictum est de legatario: si vero est

Universidad de Deusto
Biblioteca

merus ⁊ nudus exequutor: nullū cōmodū sentiēs tūc pōt. Si aūt instituatur monasterium ꝺ̄ Bng. insti. eo. §. sed neq; religiosi sui pōt esse testes: in villa aūt vel in vniuersitate distinguit: q̄ si resultat cōmodū ex negotio: tūc in cōi q̄ in particulari illi de vniuersitate testes esse nō possunt: q̄ testificarentur in cā ꝓpria ꝓ particulari vtilitate: vt l. olb⁹. C. de testi. ⁊ ibi docto. si ꝯ resultat vtilitas in cōi tanc⁹ pōt esse testes: q̄ q̄ est vniuersitatis non est singulorū: vt in. l. ttū. §. vniuersitatis. ff. ō de re. diui. * Scōm. In testō requiruntur septem testes legitimi. instī. eo. §. ſi. ⁊ q̄ō sint rogati ⁊ vñ si testm̄ sine scriptis habeat minus quam. vij. vel si sunt. vij. nō tñ rogati nō ꝙ. l. heredes palā. §. pe. ff. de testa. ⁊ intellige rogati cū expositione ad q̄d rogentur vt ibi: vnde sufficit si fortuito testō interfuerint. Q̄ō tñ fallit: q̄ aliq̄ ꝙ sine teste vt si miles in bello scribat ⁊ moriatur. l. milites. C. de mili. test. aliq̄s sufficit vn⁹ vt si fiat corā imperatore. C. eo. l. oīm. q̄ſq; duo vt inter liberos. C. eod. l. hac consultissima vel si in territorio testetur miles. ff. de mili. l. lucius: vel in exercitu. ⁊ in bello. l. milites. C. de mi. test. sil'r in legatis ad pias cās. extra. eo. cū esset. ⁊. c. relatū. aliq̄ tres vel quatuor⁹ in spāli ꝓiuilegio. C. eo. l. fine spāli. aliq̄ quiq; vt in testō rustici q̄s pluresneq; reperiri inueniri. C. eo. l. fi. aliq̄ ꝯ requiruntur etiā octo vt q̄s testator⁹ vult facere ⁊ nescit l'as: vt in. o. l. hac cōsultissima. et sil'r in testō ceci. Notari⁹ tñ cōputatur ꝓ vno licet sit cautius q̄ō sint. vij. sine eo. de proba. q̄ſ. vt in. o. l. hac consultissima. ⁊ in. l. oīm. C. de test. ⁊ inst. ō §. ſi. vbi Bng. are. distinguit quia si testm̄ per depositionē testiū notari⁹ cōputari pōt in numero. vij. ⁊ sic ex cū eo sufficiūt. si ꝯ ꝓbatur ꝓ instm̄ notarij nō pōt cōputari: q̄ nō pōt notari⁹ fungi persona scribentis ⁊ autēticātis testm̄ ⁊ persona testis: vt no. gl. ⁊ doc. in. o. l. hac cōsultissima. * Tertiū. De testō facto corā pſbytero pochiali ⁊ duob⁹ vel tribus testibus gl. in. c. cū esset. de te. recitat quatuor opiniones ⁊ vna est quā summādo tz do. Flo. ſ. sab. vt recitat Archi. q̄ō vz in terris ecclesie tm̄: intellige in foro causarū. vñ Jo. an. declarās materiam dicit hoc cōiter obseruari q̄ō in spectātibus ad pias causas sufficiunt duo testes idonei siue in ecclesiastico siue in seculari foro: intellige etiam siue parochiali pſbytero: per id quod hꝫ in. c. relatū. el. ſ. extra eo. in alijs vero vz in terris ecclesie corā pſbytero parochiali ⁊ duobus testibus. per. d. c. cum esset. in terris aūt imperij dicit seruari q̄ō nō valeat nisi interueniat solēnitas requisita per leges ciuiles: ⁊ hec opinio roborata consuetudine videtur seruanda per. l. minime. ff. de legi. ⁊ videtur sequi Fede. in consil. et Petrus de peru. et Pet. de ancha. ⁊ secundum aliquos dominus Anto. Sed Panorm̄. hanc reprobat inquantum distinguit de terris ecclesie ⁊ imperij ⁊ meo iudicio bene. ⁊ dicit quod illud capit. cum esset: derogauit legibus etiam quo ad forum seculare ⁊ sic in alijs ad non pias causas requirūtur solum duo testes ⁊ presentia presbyteri parochialis: vel loco eius duo alij testes ⁊ hec fuit opinio Uincen. Ala. Goffre. Hostien. ⁊ do. Anto. ⁊ addit Panor. quod non opꝫ quod sint rogati: vel mascūli omnes: q̄ō verum est quantum ad hoc quod dicit de masculis solum ad pias causas vel in foro conscientie: vt patuit quantum ad alia puta stādum cōsuetudini interpretanti ex quo voct. variant. Et sic patet quod valet testm̄: ⁊ quelibet vltima voluntas ad pias causas licet nō instituatur ibi heres vel non adeatur hereditas: vel non fuit insinuatio testa. infra tm̄ tempus vel vbi deficit alia solennitas iuris positiui ciuilis que reuocata est quantus ad hoc. * Quartum. Secundum archi. ⁊ veritatem si quis sanus vel infirmus sane mentis non violentatus vel circumuentus: sed liber disponit: de quibus potest per scripturā aut verba solum sine notario et testibus debitis. standum est tali dispositioni in foro conscientie. ⁊ ad hoc tenētur heredes quibus de hoc constat certi tudinaliter etiam si prius per solenne testamētum aliter disposuerat. ⁊ idem de exequutoribus: quia vt dicit. xij. q. ij. vltima' voluntas. ſ. rationabilis secundū gl. modis oībus obseruetur in foro tamē causarum nisi sint sufficientes probationes stabilitur testō solēniter factoꝛ: mo fm Jmo. post Bart. in. l. in testō. ff. de fideicō. liber. valebit etiā in foro causarum si fuit scriptū manu testatoris sed furore: aut morte preuentus non potuit redigi in publicam formā: quod intellige ad pias causas: vt dicit Pa. in ca. ſ. do succes. ab intest. inter liberos. per. l. ſi. C. fami. herci.

¶ Sexto queritur ex quibus causis testamentū dicitur nullum vel tener quidem: sed irritatur et rumpitur: ⁊ dico quod nuncupatiuū sine scriptis est nullus ex quatuor. Primo si testator non erat habilis ad testandum. Secundo si non instituit heredem vel si instituit non capacem. Tertio si peteriit iā natū quē istituere vl' exheredare debuit, quod pertinet ad testamentum: inofficiosum q̄ō secundum Jſiō. est illud quod frustra liberis exheredatis sine officio pietatis liberalis i extraneas personas redactū est. Quarto si non sit legitimus numerus testium legitimorum ⁊ rogatorum: sed de his infra. §. ix. Et ex his concludit Bartol. in tractu minoricarum per clementinam exiui. de verborum. significa. vbi dicitur quod fratres minores successionum non sunt capaces: quod si fratres minores sunt instituti heredes et nullum hāt substitutum vel coheredē ⁊ testm̄ nullum est ⁊ hereditas pertinet ad venientes abintestato

stasit habēr substitutū valet. et sil'r si coheredē ⁊ accrescit portio fratrū: vbi non est substitut⁹. Uerū aūt in foro pſcientie talis substitutus vel co heres aut veniēs ab intestato possit in cōscientia hereditatē tenere vide ꝙ ei ibi q̄ vſ hꝫe hanc maximā ⁊ regulā q̄ō si talis pōt esse cert⁹ q̄ testator voluit dispositionē valere iure directo. i. testa. tm̄ licite eā tenet i cōscientia si ꝯ sit cert⁹ q̄ō voluit valere ⁊ iure codicillor. et oi mō q̄ pōt licite eā nō tenet: si vero remanet dubi⁹ nec applicat aīm suū ad aliq̄ō ꝓdictor. sed manet in eo q̄ ius pſumit licite eā tenet: tñ q̄ vix reperi pōt q̄ non velit valere oi modo q̄ meli⁹ pōt tuti⁹ est non tenere. * Tenet aūt sed irritat ex septē. primo q̄ testator nō potuit de posthumo q̄ post testm̄ est nat⁹ q̄ tm̄ si moreret ante testatorē testm̄ non rūperet q̄ ad effectū: et sc̄ō idem dic de ꝙſi posthumo. vt est arrogat⁹. vt ille q̄ tpe testamēti nō erat suus ſꝫ tpe mortis sic: tertio q̄ cām exheredationis ſꝓbat heres su⁹. ⁊ p̄ solam relcindit: q̄rto si testator patriaq̄ capitis diminutionē nisi iterū fiat ciuis romanus vel sui iuris: q̄nto p̄ sc̄ōm testm̄ reuocato ritu pmiscuo si heres nō adiuit hꝫditatē. vel ab aditam decessit: septimo si deficit pōō sub q̄ fuit instituꝰ ⁊ sil'a. insti. qui. mo. te. infir. per totum.

7 ¶ Septimo q̄ritur spāliter q̄ō testm̄ valeat aut nō valeat in spectantibus ad pias cās ⁊ dico multa breuiter recollecta diffusa p Archi. ſij. parte ti. x. c. ij. §. iij. vbi vide. * Primū. Testm̄ vel vltima voluntas ad pias cās valet corā duob⁹ testib⁹ legitimis. etiā si essent mulieres in oī foro etiam in terris imperij. q̄ in his cessat solēnitas iuris positiui: ⁊ sufficit solennitas iurisgentiū vel diuini fm cōem opinionē etiā legistarū: ⁊ fm pasi. in ca. raynald⁹. de testa. valēt legata ad pias cās etiam si non esset clausula codicillaris ⁊ testm̄ esset nullū. * Secundū: Causa pia seu ecclīastica si tractetur corā iudice seculari: terminari ꝺz fm canonica ⁊ nō fm leges etiā in terris imperij fm Jmo. post. d. ant. q̄ etiā dicit statutū q̄ non valet testm̄ aut vltima volūtas nisi regis trek nō habere locū ad pias cās. sil'r nec illud quo mulier non pōt testari sine cōsensu cōsanguineoꝝ: q̄ laic⁹ in ymōi statuere nō potuit. * Tertiū. Ultima voluntas tē dēs ad piā cām pertinet ad iudicē ecclesiasticum. et corā eo tractari pōt: et p̄ñr corā eo peti pōt relictū ecclie vel laico paupi: etiā p tali relicto sit pri⁹ laic⁹ cōueniendus fm do. an. in. c. significantib⁹. de offi. dele. imo voluit Bald. in. l. ſi q̄s. C. de epi. et cle. q̄ eps vt ꝓcurator pauperū vel ei⁹ sindicus coram suo vicario possit petere se mitti in possessionē ex edicto. si paupes istituti heredes. ⁊ ita quotidie practicat: ⁊ voluit imo. post pe. de ancha. * Quartū. Relictū p solenne testamētum ad pias cās reuocat p sc̄ōm non sollenne ad pias

cās: ⁊ ita vt directe archi. ibi lāder sit incorrectus: et ita tenet: q̄ ita tz bal. in. l. ſi iure. ff. de leg. iij. et sentit bar. in. l. ſi testō. ff. de test. ⁊ i. l. fideicōmissa. §. ſ. de leg. iij. ⁊ Joan. de imo. i. l. ſi is qui. ff. de test. ⁊ l. c. q̄ ingredientibus. c. ti. ⁊ Alex. pſi. lxxxvſ. imo testm̄ sc̄ōs ad pias cās corā duob⁹ testib⁹ tollit pmum et ad pias cās corā. vij. fm pau. de cast. p ſil. cclxv. ⁊ alex. cōſi. cxlvij. ⁊ in. o. l. hac cōsultissima §. ſi qui. de testa. * Quintum. Is regulariter non possit quis decedere partim testat⁹: ⁊ partim intestatus. ff. de re iu. l. ius nām. hoc tñ q̄s pōt in relictis ad pias cās fm pe. de an. vt dispositi de parte bonorum dāda in aliquam piā cām. puta dimidia. ⁊ non de toto. * Bertū. Is institutio facta per mutum non valet. C. eo. l. iubemus tñ in relicto ad pias causas valet fm Immo.

¶ Octauo q̄rit vtrū debeant legata facta in testamēto nullo vel irritādo: ⁊ dico ꝙ sic: si est nullū vel rūpit ex preteritione posthumoꝝ vel ꝙſi vel per sniam ꝓposita q̄rela. de inof. test. vel ꝫ tabulas: q̄ sic debent Is non teneat instō. C. de lib. pre. auf. ex cā. ⁊ sil'r dic si rūpit ex falsa cā. vt si q̄s instituit. a. ⁊ substituit ei. b. ⁊ a. mortuo instituit c. p aliud testm̄ dicēs q̄ heredes habere ꝓuolui ⁊ non potuit tu. c. esto hereꝫ. Si testm̄ sit nullū vt q̄ non instituit heredē vel instituit incapacē vel nō fuerit testes debiti an debeant legata est differentia iter doctores. de quo. §. hꝫditas. iij. §. vij. § 8

¶ Nono q̄rit quid iura tradiderint de institone et substitutione hꝫdis in testō ex parte instituētis vt taceat ex parte istituēdi: de quo. §. hereditas ꝓmo in ꝓncipio: ⁊ ex parte instituti. de q̄. §. hꝫditas tertio p totū: ⁊ hereditas q̄rto p totum ⁊ dico multa. * Primū. Heredum differentie sunt tres. Is q̄dā sunt necessarij tm̄. sicut si seruus istituat a dño dicit necessarius q̄: velit nolit tenet hꝫditatē etiā suspectā adire: si mō cū hereditate consequat simul libertatem ex testō dñi. ⁊ tpe mortis erat in prate dñi. Quidam vero sunt sui ⁊ necessarij sicut liberi qui sunt in potestate testōris tpe mortis vt filiusfamilias ⁊ descēdentes ex masculio filijs descēdentes em̄ a filiabus sunt in prate parris eoꝝ vel aui paterni. sed est differētia: q̄ viuente filio meo me⁹ nepos non erit mihi su⁹ hꝫs Is bñ mortuo filio q̄ nihil est medium quo impediat. ⁊ sic de ceteris: ⁊ dicuntur sui ideo q̄ domestici. ⁊ quia viuo patre quodāmodo existimantur dñi. dicūtur vero necessarij. q̄ de iure ciuili cogebātur fieri inuiti heredes sed de iure ꝓtorio per mittit eis abstinere ab hereditate si velint. quidā vero sunt heredes extranei vt oēs q̄ non sunt sub potestate testatoris nec subiecti iuri ei⁹ sicut sunt filij emancipati. filij etiam a matre instituti. q̄ femine non habent filios in potestate. ⁊ ꝓbantur hec omnia instit. de hered. quali. in princi

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sunt etiã alie heredũ differentie de quib⁹ .ff. heredi. ins. § j.* Scõm. Heredis autez institutio quobus modis fiat: uidelicet directe s. et obli. q. directa autẽ institutio fieri nõ potest nisi in testõ. et est qñ uerbis rectis sine obliquis recto iure instituit heres ad q̃ uult testator hereditatẽ suã siue illud i quo instituit puenire: et illud capere nullo mediante. Obliqua ẽo institutio siue fideicõmissaria hereditas relinq̃t põt testamẽto et codicillo. et fit cũ rogatur in codicillo heres institut⁹ in testõ: uel heres ab intestato veniẽs. ut hereditatẽ restituat alteritis cui restituit hereditas erit heres per fideicommissum. insti. de codi. §. pe. et de fideicom. §. pe.* Tertiũ. potest autem fieri heredis institutio in certa parte uel in certis aliis instituit heres et in uniuersa: talis erit port⁹ legatari⁹ quã heres. l. quoties. C. de uere. institu. §. heres. possunt tã plures institui eãs portionib⁹ insti. de here. inst. §. si plures instituunt.* Quartũ. Heredis institutio cõmitti nõ põt i alteri⁹ uolũtate exprsse. uel ex operibus testatoris ore ppio nomẽ heredis exprimere: uel ex pria scriptura. l. hac cõsultissima. et. l. iubem⁹. C. eo. imo Joan. an. in addi. ad spe. de. tit. post Alber. Papiẽsem tenet nõ ualere testũ si ds interrogatus an uelit talẽ instituere heredem responderit sic quãtus gl. in. l. iubem⁹. tenuerit cõtrarium: tũ in. c. cũ tibi. de. ti. tenet q̃ ualeat de equitate canonica et ibi Inn. et ibo. sic distinguendo limitãt. Nã si committunt in uolũtate heredis. s. an uelit esse heres uel non ualet. l. ẽba hec. ff. de cõdi. insti. si uero cõmittit in uoluntate alterius ab herede expressa puta dicendo instituo heredẽ illũ quẽ titius uoluerit: sic nõ ualet. ff. de here. instit. l. si ds sempronii. et. l. captatorias. Si autem heredis institutio alteri⁹ dispositioni cõmittat tacite ualet. l. ille institutiones. de he. insti. et. l. nonnunq̃. ff. de cõdi. et demon.* Et eodẽ modo legatus alterius uolũtati põt tacite committi. ff. de leg. i. f. sed non expresse. ff. de leg. i. f. l. captatorie. Dicit alterius uoluntati committi tacite sic instituo te heredem: uel lego hoc tibi si titius ascẽderit capitolium. expresse uero sic instituo illũ here. tẽ quẽ titius uoluerit. uel lego tale quid ei cui sempronio placuerit.* Quintũ. Si quis autẽ ita diceret committo ois bona mea arbitrio titi uel eius dispositi ot⁹ titius tenet distribuere i pias causas in quib⁹ habemus regulã iuris humani gentium et diuini que est q̃ pre oibus dispensetur in religione diuinam ut pcã eleemosynis redimantur. Et sic dispensando non põt uelle aliud quã uoluntas testatoris: si dispensaret in prohanis cũ nulla habeat regulã posset alio modo dispẽsare quam sit uolũtas testatoris. Et ita sentit Inno. et Hostien. ubi. ff. et sequit Bar. in. l. f. C. de sa. san. eccle. et panor. in. d. c. cũ ibi.* Sextũ. Institutio fieri potest incerte psone. puta instituo heredes meos patres xpi sm gloss. in. d. c. cum tibi. et sm bar. in. l. captatorias. C. de test. mi. etiam si adderet eligendos p priorẽ tatẽ. et hmõi. Et dicit q̃d. d. l. loquitur q̃n ius constitutiõis conferk in uolũtate alteri⁹ nõ q̃n electio persone solũ. ut in casu nr̃o ideoq̃ non est cõtrarium.* Institutio heredis fieri põt sub pdõne possibili et honesta: dummodo nõ sit filius qui institui nõ põt sub di cõditione: sed sub ea tm̃ que est in facultate instituẽtis. l. suus. ff. de here. insti. q. grauari nõ põt filius in debito bonorum subsidio. C. de inoff. test. l. quoniã i priuribus. dummodo etiã nõ instituatur ad tps certum: puta usq̃ ad pasca uel tres annos q. non uis talis conditio: et uitiat non tñ uitiat insti. de here. insti. §. heres. sed ad incertũ põt: puta dum uixerit uel talem instituo postq̃ absolutus fuerit ab excõicatione. ff. de here. insti. l. in tẽpus. Fallit. in milite qui instituere põt etiã ad tps certũ. l. miles ita. ff. de test mil. Sed aduerte hic quod institutus heres ad diem certum alio herede non uanto semper erit heres. ut in. l. hereditas ex die. ff. de here. inst. Et idem dic quãdo institutio fit ad dies incertum: q. nemo potest decedere p parte testatus pro parte intestatus. Lius nostrũ. ff. de re. et ita tenet Joan. de imo. et Bald. et ang. in. d. l. hereditas. et Salyc. in. l extraneũ. C. de here. instit. et Paul. de cast. in. l. certi. C. de test. mil. et Dyn. in. l. si quis ita heres instituatur excepto fundo. ff. de here. insti. et cõiter docto. et est verius ds bart. in. d. l. hereditas. dicat q̃d non erit ppetuꝰ heres si testator a parte uoluit q̃d non esset nisi in uita uel usq̃ ad talem diem: q. testator nõ potest ius accrescendi prohibere nec respectu rei nec respectu tpis. q. cũ testati trahit ad se causas intestati: quia dignior. d. l. hereditas. et facit. l. si miles unum ex fundo. ff. de testamẽ. mi. et probat in. d. l. si quis. in legatis tñ bene põt prohiberi ius accrescendi: et ita lo⁹tur. l. dominus. ff. de usufruc. secus in hereditatibus. ut. d. l. si quis ubi institutus excepto fundo detracta mentione de fundo habet totã hereditatẽ quia testator facere non potest q̃ iura non ualeant in suo testõ. in autenti. ut cũ de appellatiocogno. §. certum.* Octauum. Testator habens filios impuberes potest eis substituere quoscũq̃ uelit si non uenerint ad pubertatem. C. de impube. et ali. subsiti. l. si testamento. si uero peruenerint ad pubertatẽ potest eis substituere si moriãtur sine liberis. et. l. secundum quosdam etiam si moriantur cũ liberis. ut. C. de impu. et ali. subsiti. l. heres. et sequẽti. debet tamen salua eẽ legitima et intelligitur substitutio deducta legitima filiorũ et deducta quarta totius que dicitur trebellianica: quam deducit quilibet institurus heres cui alius substituitur regulariter post pubertatem

instituit: uel etiam cum accipit hereditatem per fideicommissum ab instituto herede. ut in. c. raynutius. extra. eod. posset tamen dici quod opinio bart. est uera in pria in eo qui erat simplex et hoc ignorabat: secus in eo qui hanc dispositionem iuris sciebat: quia uidetur uoluisse q̃d ius uolebat.

¶ Decimo querit q̃d iuris de preteritõe legitimi heredis. i. q̃ ipso iure etiã sine testõ succedit: et dico multa.* Primum. habẽs filios et filias tenet instituere oẽs legitimos uel exheredare si quem non uult: et subest cã. insti. de exhere. liber. in pri. etiã filias dotatas quas sm aliquos sufficit instituere in uotis: sed alij ut azo dicũt q̃d ops eas instituere in aliquo modico preter uotũ q̃d est tuti⁹: et cognitũ. Et idẽ dic in nepotib⁹ q̃ filij premoriuntur. insti. de heredi. q̃ ab ite. de fe. §. ita demũ. et in posthumis. C. de post. here. instit. l. quod certum est. Unde tñ infra pti. v. t. vj.* Scõm. Zenek autem talem instituere in quota uoluerit parte quãtũcũq̃ minima. Et licet postea talis agat ad supplementum legitime: tñ testũ non rũpet. dum modo sit institut⁹ heres non legatarius: puta q. dicit instituo filium meum heredẽ in tali q. si decesserit sine filio meo talẽ domũ nõ ualeret: q. esset preteritus. l. q̃dties. C. de her. insti. Est aũt preteritio sc̃m ang. are. insti. de exhere. §. mr̃ filiorũ. circa institutionis bñficij uel exheredatiõis odiũ.* Tertiuz. Et preteritõe aũt legitimi heredis testũ redditur nullum si est uel si sunt de illis ad quos stricto iure legitima spectat hereditas. et nisi rite exheredent. Qui aũt sint tales dic q̃d cũ sint tres cõsanguineorum linee. i. descẽdentiũ: ascẽdentiũ: et collateraliũ: testator quãdiu ds aliquẽ ex descendentibus ut filiũ neporẽ: proneporẽ: et sic in infinitus tenet illũ instituere vel exheredare et si talẽ instituit nõ tenet de aliquo ascendentiũ facere mentionem. insti. de here. qui ab inte. descẽdentib⁹ ẽo de ascendentib⁹ uel exheredatis tenet ascẽdentes istituere sic ds. l. q̃dties. C. ad sena. consul. orfici. collaterales aũt nunq̃ tenet instituere uel exheredare: ds descendentib⁹ descẽdentib⁹ et ascẽdentib⁹ legitimis põt instituere quos uult etiã nõ attinẽtes nulla facta mẽtiõe de collateralib⁹. Oõ tñ fallit infra tre qui rũpit testũ fratris et filiorum si instituit turpẽ personã. i. infamẽ: et intellige de fratre consanguineo et uterino simul uel saltẽ ꝓsanguineo. l. ex codẽ pẽnõ autẽ de uterino tñ. C. de inoffic. test. l. fratres uterni intellige etiã nisi in isto casu de aliqua re eum instituerit: uel nisi crimẽ ingratitudinis in fratrẽ commisisset ut in aut. de nup. §. ingratitudinis.* Quartum. Testamentum tamen clerici uel ingredientis religionem non erit irritum ex preteritione legitimi heredis propter uerbum libere positum in. c. quia nos. extra. eo. ti. etiã q. sunt milites. ut not. glo. in. l. pe. C. de test. mili. unde sicut non rumpitur testamẽtũ militis ex preteritione legitimarũ personarum: sic nec ut lonuz q̃d aperte sentit Bar. in auf. si qua mulier. C. de sac. san. ec. de ingrediente religionez. et Panor. in. d. ca. q. nos. de ambobus. pro quo etiam vide fede. cõsi. lv. q̃o intelligi potest auf. presbyteros. C. de epis. et cle. Et adde q̃d volẽs intrare religionẽ testari potest sine legitimo numero testiuz: et pro pte decedere testans et pro parte intestatus sicut miles põt p text. auf. de mona. §. id quoq̃. iuncta. l. j. ff. de test. mili. et facit ca. qui uere. xxj. q. j. tamẽ legitimã petere poterunt legitimi preteriti uigore. d. auf. si qua mulier. C. de sac. san. ecc.* Quintũ. Si quo autẽ casu posthum⁹ preteritus rũpit testũ. l. in testõ mris decedẽtis in puerperio ds succedet cũ aliis fratrib⁹ ut neporib⁹ equaliter. Si tamen mater instituisset extraneũ aget de inofficioso testõ: et rũpet. C. de inoffici. test. l. si mater.* Sextũ. Si pr̃ filiũ emãcipatum instituit nepotẽ uero ex eo in potestate retentũ preteriit cõcludit ang. are. insti. de exhere. §. sed hec quidem. q̃d nihilominus ds testũ sc̃m Bar. in. §. et quid si tantũ. ff. de lib. et po. et rõ q: nõ ds admitti ad rumpẽd um uel discẽdũ nullũ quinõ admitteret ab intestato uel testõ rupto: uel nullo penit⁹ condito. ut. l. post bum⁹. §. si ds ex his. ff. de inofficio. te. cũ tunc nõ uiak fieri iniuria nepoti cum non sibi debeatur legitima q: legitima est tertia pars eius quod quis esset ab intestato habiturus: dictus autem nepos nihil est ab intestato habiturus ꝓpter existentiam filij emãcipati. ut. l. cũ querik. et in autem nouissima. C. de inoffi. testamen. Et ita tenet Bald. et Ange. et mo. in. d. §. quid si tatum

¶ Undecimo querit quid iuris de illa clausula si non ualet iure testamẽti ualeat iure codicillorum et de codicillis: et dico multa.* Primum. Si testator dixit uolo q̃d ualeat iure testamẽti et codicillorũ sc̃m Bar. in. l. f. ff de codicil. ds uideak inanici repugnãtia. tñ ut res ualeat ds exponi. et. l. uel per regulã q̃ ponit q̃d q̃ copulatiue inter duo incõpatibilia resoluit in disiunctiua ut. l. stitio fund⁹. de usufruc. leg. terit electio heredis q̃d cõpetat iure directo uel fideicõmissi. l. ff. C. eo. Si ẽo dixit iure testamẽti uel saltẽ iure codicillo: tñ arbitrak bar. ubi. ẽ. q̃d non possit heres eligere quia illa cõiunctio diminutiua saltẽ habet istud importare. ut si primo modo non posset ualere tunc ueniatur ad secundum: et patet ex regula grammaticali: si non potes mihi dare bisantium saltẽ cõmoda denarij. Si uero dixit uolo ualere ut iure codicillorũ: nõ dicit testamẽti dicit idem q̃d hec dictio uel: q̃n apponit uni orationi uel dictioni tantum sumitur pro saltem: et consequenter perinde est ac si dixisset iure testamenti uel

Universidad de Deusto
Biblioteca

falkē cōdicillo.§. * Scōm. Habet aūt locus dicta clausula scōs Bar. qñ testīs nō vs ꝓpter defectū solēnitatis omisse per. tex. in. l. codicillis. ff. de le. ij. & C. de codicil. l. fi. dūmodo solēnitas sufficiens codicillo sit appositā. & sic legata relicta debent. insti. de codicil. in princ. & in testō scripta licet oi rectavideāt tamen in casum fidelicōmissi ꝙerti tur. l. seuola. ff. ad treb. vnde abintestato venientes accipiēt hereditatē & quasi rogati videant ire neant istituto ꝙfidei cōmissus. ar. l. eā quā ff tu*. C. de fideicō. Sil' operak illa clausula scōs Bar. si rūpak testamētū: q: hereditas nō est adita. g. l. eā quam. C. de fideicō. dū tamē dicat si nō valebit vl' silia ꝟba q trahant ad futurū. Sil' opak si nō vs testīs ꝓpter defectū heredis scripti nō capacis. ſm Bar. in. d. l. eā quā. ſm vnā lecturam. Non opak vero si testīs nō vs ꝓpter defectū testantis ſm Bar. q:. q nō pōt testari nec codicillari potest l. diuus. ff. eo. Nec silr ſm eū si nō vs rōne voluntatis imperfecte: vt qñ antequā ꝓplerek mortu⁹ est testator. g. l. fideicōmissa. ff. de le. iij. & l. ex ea scriptura. ff. de testā. sec⁹ si esset ꝑfecta rōne alicu⁹ solēnitatis: & sic intellige. l. fi. C. eo. Nec gſaliter vs si testīs patiak defectū vl' iuris repugnātiā in his q sunt de substātia eius nisi testēt inter liberos scō cōem opinionē. * Tertiū. Operak autem clausula codicillaris duo scōm Ang. are. insti. de codi. primo q: ea appōsita in testō. scōo inualidō tollit primum quo ad legata: vt no. Barto. in. l. si iure. ff. de le. iij. & ibi. repetitionē legatoꝝ a venientibus abintestato vt no. gl. & doc. in. l. fi. ff. eo. qđ verum est quo ad eos qui sunt in primo gradu non quo ad alios vnde si priores in gradu ab intestato repudiāt hereditatē & sequens admittat nō tenek ad dicta legata: vt est gl. singularis scōs ang. in. l. nō sustā. C. ad treb. Operak & tertio instōnes fideicōmissariā vt. §. pti. ij. Si aūt filī⁹ in testamēto in quo est talis clausula sit ꝑteritus an opek vt videak rogatus: gl. in auk. ex cā. C. de lib. ꝑter. dicit qđ non sed Bar. in. l. ſ. ff. eo. vt recitat Aug. are. insti. de codi. & oēs doc. in. d. auk. ex cā tenent ꝓtū q: ista sunt paria reliquere a venientib⁹ abintestato: & dicere si nō vs iure testamenti &c. vt no. in. l. ex testō. C. de fideicō. & ibi Bald. sed si testō: dixisset legata deberi a venientibus abintestato silī⁹ ꝑterit⁹ teneret: vt. d. l. si quis. ff. eo. Et ꝓcedit ꝓdicta in fā nato in posthumo aūt ꝓterito dicit bar. i. d. l. ſ. qꝫ si testō: cogitauit de posthumo operaretur ꝓdicta clausula nō autē si non cogitauit sed Dy. Jaco. Bald. quasi oēs dicunt inspicienda verba testamēti. Si effi ō: si nō vs sunt ꝓfecti ſtēporis & rupto testō natiuitate posthumi nō operak q: nō deficit: itē q: verū est illo tēpore valuisse si ꝟo ō: si nō vs aut valebitūc ꝓrrigik ad testamētuꝫ qō rūpik natiuitate posthumi: & hec est opinio cōmunis: & idem esset dicerek si non valeret: q: exponik si nō valebit scōm cōiter legistas similiter si dicerek si non pōt valere: q: trayik ad futurū scōm eosdē. Adde quod not. Bart. in auk. vt cū de appella. cogno. §. siue igik. quod. d. auk. ex causa. de iud. ꝓtē. non habet locum vbi nemo instītutus est heres. * Quartum ad hoc aūt quod relicta in codicillis debeantur an requiratur actio hereditatis. Angelare. insti. de codicillis dicit quod quando testamētum factum est & valet nec quiritur qō ex testamēto adeatur hereditas. quando autem nō est factū vel est factum inualidū necesse est quod abintestato hereditas adeatur alias non debentur relicta vt not. Bart. in. l. si quis ex testamentum. §. fi. ff. eo. Multa alia dici possent relinquēda legistis quia parū ad rē nostrā facūt.

¶ Duodecimo queritur quid de reuocatione primi testamenti per secūdum: & dico multa. * Primum. Ultimum testamentum semper valet scōs gloss. in. c. licet de consti. lib. vi. que alle. cap. vltima voluntas. xvij. qō. ij. ff. de leg. ſ. l. si mihi. etiam si de primo non faciat mentionem. Fallit in duobus casibus. primo testamento facto inter liberos. C. eodem. auten. hoc inter liberos. quia oportet fieri mentionem de primo vt ibi. Secundo cū ipse testator sibi legem indixit: videlicet si fecero aliud testamentum non valeat nisi de alio fecero mentionem: aliter non valeret vltimum. ff. de le. ij. l. si quis. * Secundum. Si autem secundum sit sub conditione: si quidem sit de ꝑterito vel ꝓsenti: puta instituo heredem titium si sempronius est: vel fuit consul: tunc si conditio fuit vel est vera rumpitur primum si vero sit futura si est possibilis rumpitur primum: etiam si non adueniat similiter si sit impossibilis habetur ꝓ non adiecta: & rumpitur primum vt in. l. cum in secundo testamēto. ff. de iniu. rup. testa. * Tertiū. Per posterius testamentum imperfectum vel aliā vltimam voluntatem non tollitur primum: vt insti. qui. mo. test. infir. §. ex. eo. vbi Aug. infert quod licet testator coram septem testibus dicat non volo tale testamentum meum valere non tamen tollitur: & est ratio secundum Barto. in. l. si de iure. ff. de leg. ij. quia ista voluntas non est potens parare viam adeundi hereditatem de iure ciuili alicui: ideo primum testamentum tollere nō potest: vt. l. cum in scō. ff. de iniu. rup. testa. Infert ēt qō testamētū nſicupatiuū redactum in scripturā: tolli nō potest ꝑ testatorē cōa septē testibus: qō verum est nisi per decursum decennii qz tunc nuda voluntate tolliturſi per testes idoneos non minus tribus: vel inter acta manifestauerit: vt. l. sancimus. C. de testa. * Quartum. Non est dare remedium per quod primum testamentum tolli non possit in effectu secundū Bar. vbi supra

vbi. §. siue iuratū fuerit nō cōdere aliā volūtatē siue dicatur nolo aliam voluntatē valere nisi sit in ea incerta tota aque maria: siue dicatur contingat me aliā volūtatē cōdere ex nunc donatione inter viuos dono dicto heredi instituto bōa mea cētūm siue dicatur si cōtingat me aliud testīm facere ex nūc put ex tūc dico & declaro non esse mee voluntatis ſcōdēdi testīm: q mod⁹ est salubrior q fieri possit ſm Cy. & docto. in. l. sancimus. C. de testa. q: semper poterit reuocari primū dummō qſi hꝫ clausulam derogatoriam fiat mentio de ea in ſpē: hꝫ nō ſ idiuiduo: puta dicendo ꝟhuis i prio sit clausula derogatoria quod aliud testamentum facere non valeat: & silia. Vide ēt. §. ēp. §. fſ. & pactū. xij.

¶ Decimotertio qrik quo mō debeam⁹ interpretari testīm: & vltimas volūtates: & dico quod dominus Bap. fisc⁹ in quodā suo opuſ. sic dicit. Quātū ad interpretationem vltimarū voluntatū. Prima cōclusio. Qñ ſmo testōris est ambigu⁹ in primis ad intētionē recurrēdū ē l. ambiguis. la. ij. ff. de reg. iur. * Scōa hꝫ significatio verboꝝ vnū significet: si volūtas testōris aliud ſenſit non debetur quod expressum est: nec qō ſenſit: q: nō fuit expſsum. l. ij quis in fundi vocabulo. ff. de le. ſ. l. labeo. ff. de ſtipu. leg. Tertia. Qñ nō ꝑstat de mēte standum est ꝟbis. l. non aliter. ff. de le. iij. & in. l. ſi alij. de vſufr. leg. Quarta. Qñ ꝑstat de mente exꝑssa ad min⁹ q ꝟba ipropria: tūc os mēs attendi testi. est cū glo. l. l. & puto. §. ſ. ff. fami. her. quam allegat Bal. in. l. cū verū. C. de fidei. Quinta. Qñ de mēte non cōstat q ꝟba fs sequik mēs ad aliud dispositū exꝑssum. tunc hꝫ ꝑ expressa. tex. est in. l. iā hꝫ iure. ff. de vuls. & pu. & in. l. tale. pactū. in fi. ff. de pac. qō ita alſ. bal. in. l. ſ. in. fin. C. ꝑ ante ap. ta. Berta. Qñ constat de mente ex dispositione erronea & tolerabilistak mētisiue fuerit error: facti siueiuris. Primū probatur in. l. titius. §. lucius. ff. de li. & posth. & in. l. fi. C. de posth. hered. insti. cūtrobiq; no. Scōs probatur in. l. fructus ꝓditorum. & ibi Bar. ff. de vſufru. leg. Septima. Qñ nō probak per verba fs aliter: ertiā per ꝓsumptionē ita fuisse dispositum illud attenditur per illud quod hꝫ in. l. quoties. §. ſ. ff. de here. insti. & l. tale pactū. i fi. & tex. cū glo. in. l. cū acutissimi. C. de fideicō. & i. l. gſtak'. §. cuz autem. C. de instit: & substi. sub cō. fac. Nona. Qñ verba sunt clara fs ꝓbarek aliā fuisset mēte: q tamen nullo mō colligitur ex eis⁹ dispositione: talis mens nihil operatur sed probata opak irritationē: ꝓbak in. l. in ambiguo. ff. de reb. du. & ꝑ glo. in. l. labeo. ff. de supel. leg. in ꝟbo exōi vſu. Decima. Qñ despo. expri mitur per verba ineptaviriāda dispo. attēdit mēs dec larata a ꝑce. ꝓtestatione. gl. cōiter approbata in. l. iij. de le. g. ſ. Undecima. Quando voluntas est exꝑssa per verba obscura tūc ꝑ interpretatiōe recurritur ad iudicē: vt in. l. cū in test. ff. de re. dub. & in. l. volūtas. C. de fideicom. qō iudex declarabit ex cōiecturis que habent in. l. fi seruus plurium. in fi. ff. de leg. ſ. & si essent ita obscura qō nō posset declarari legatū & dispositio nō valeret. l. duo sunt titi. ff. de testa.

¶ Cursus de testamento secundo quantū ad exequutionem.

TEstamentum rursus scōo ꝓsiderari ꝑt quātū ad exequutionē & exequutores: qui aliqñ dicunt ꝓmissarij. aliquando fideicō. iterdū diuisores interdū distributores: interdum gladiatores: vt no. Spec. & interdus exequutores non simpliciter: vt dicit Hos. sed vltimarum voluntatum: q: ꝓprie exequutores sunt q fuiam exequnk. C. de exe. rei. iu. l. fi.

¶ Primo ergo qrik quot & q instituī possit exequtores testamenti: & dico multa. * Primū. Scōm Archi. nō refert ā exequutores sint plures vl' vn⁹ sol⁹: & vari pōt in numero pari. sicut & procuratores & compromissarij ad eligendū ē test cū consilius qō tali cōmittantur in numero in pari: vt de ar. c. ſ. * Scōm. Siue testator sit clericus siue laicus de putare ꝑt exequutores testamenti laicos: & clericos: & religiosos: vt no. i. c. religiosus de test. li. vi. & ꝑ doc. in. c. tua nobis. & ibi Pan. in. c. ioannes. de test. etiā si sit minor. xxv. anno. ſm gl. in. d. c. religiosus. & hoc de consuetudine: et sequitur Alb. in. l. nulli licere. C. de epiſ. & cle. modo sit adultus etiā in spectantibus ad non pias causas: secundū alios: vt refert Archi. quod approbat consuetudo & facit. c. ij. de testa. & tolerari potest secūdū Archi. mō per hoc non abstrahantur a seruitio diuinorum: Et licet clerici curas secularium actuum vl negotiorum suscipere non debeant. xxi. q. ſ. te quidem. nec esse ministri laicorum: hoc tñ est ſpāle in exequutione ad pias causas. de test. c. ij. li. vi. & imo & ad nō pias mō ꝓdicto. Sed tamen quo ad religiosum limita primo si a suis superioribus scilicet immediatis licentiam obtineant vt. d. c. religios⁹. Limita secundo nisi sit frater minor: cui hoc ꝓhibetur in cle. exiui. de verb. ſig. §. proinde. vir sanctus. licet possit consulere qūo exequutio fiat. de quo vic vt. §. seq. * Tertium. Femina etiam deputari pōt scōm gl. Jo. an. in. d. c. religiosus. secū cōsuetudinem q est optima legū interꝑte: idē Bald. & plus Pan. in. d. c. tua nobis. dicat al's fuisse consultum: quod non pōt: q: mulier non compareat vt procuratrix sed intētat actionem nomine ꝓprio de quo ꝑ eundē Bal. in. l. id qō paupib⁹. & i. l. ſi qs ad declinādū. C. de epiſ. & cle. & sic non obſt. neque scia. ff. de pcu. & i. l. alienam. C. e. & i. l. ij. de regu. iur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

t.iij.q.vij.§.tria.q; vt dixi nō vt ꝓcuratrix cōpareret. * Quartum. Pōt aūt deputari ꝑdicti mixtis ſcz ſeculāris vl religiosus aut clericus ſimul ſecundum Jo.antin.o.c.ioānes.nō ob.q; ſi eodē offō diſpar ꝓfeſſio eē nō debeat.vnde q.vij.in noua.quia verū eſt vbi inter gerentes eſt vnio reſpectu eiusdem collegij vel corporis:vbi ꝯo ad aliquid agendum admittimus diuersa capita nō vt collegium vel corpus vnitū:nō refert an illi eiusdem aut diuerſe ꝓfeſſiōis ſint modo vtraq; ꝓfeſſio per ſe ſit habilis ad id agēdū.* Quintum. Non aūt admittit ſeruus nec mutus:nec ſurdus:nec prodigus:nec furioſus:nec pupillus:ſi aliqui ẜium tenuerint de ſeruo t pupillo:vt ibi ſupra not. Albri.

24 ¶ Scōo q̄ritur ſpāliter q̄d iura velint de religioſo exequtore.t dico multa ꝓter dicta.§.prioꝛe * primū. Prior aut guardianus q̄ ſuis ſubditis hanc ſnīam dare pōt a ſuis ſupioꝛib⁹ nō tenetur ipe eā petere ſi inſtituatur exequtor:vt ff abbate exeunte ad ſtudia.x.ſi autē illi dicti eſt.ff.excōi. ir.§.xxv.t ſic ēt ſine inia ſupioꝛ pōt eē arbitrator es t tenent geſta per eos.* Scōm. Prelatus qui religioſo dedit licentiam acceptandi exequtionē pōt eā reuocare ēt re nō integra ſm gl.i cle.vni ca.ō teſt.cū religioſus nō habeat velle nec nolle: ſi male faceret hoc faciendo:ſine cā ſcōm Joan. an.t exequtio fieret p collegā:aut ſi aliꝰ nō ē deputat⁹ p eſm.* Tertium. Si religioſus ſine licentia ſupioris exequat valēt geſta per eū ſm Fede. dūmodo ſuperior non ꝓtradicat:ſi non ꝓſentiat: qō t Barto.in.l.vniuerſos.C.de.decu.li.x.tenere vī:t idem Ludo.de ro.in ſuis ſingularibus t do. Ant.de hoc faciens magnum feſtum:ſi cōiter l.c. ij.de teſta:li.vj.tenent qō nō petita t obtēta inia: exequtio ſit ipſo iure nulla:q; negatiua ꝓcedens verbum poteſt:vt ibi reddit actū de iure ipoſſibilē t neceſſitatē impoꝛtat:vt vult glo.vt in regula nemo pōt.i.vj. Nec ſufficit inia tacita ſcōm glo.in cle.ſ.de teſta.ſi iſtā gl.nō approbo quia nulla ad hoc rō addici pōt ꝓbabilis niſi q; rext.dicit petita t obtentā:ad qō dico quod obtinetur t explicite t tacite:t ſi'r ēt petitur:primā autē opinionē dico veram ſi perak t obtineak tacite:t ſcōam vbi nec ſic nec ſic.* Quartum religioſus ēt exemptus de putat⁹ exequtor: ſi exequendo delinquat puniri pōt ab ordinario.o.cle.vnica.vbi etiam impoſſibile vt rōnē de exequtiōe reddat ordinario:t ordinario vt eaz exigat qō Rich.in.iiij.di.xlv.limitat in religioſo habente exemptionem cōem t tñ potente ꝓueniri rōne contractus:vl delicti:ſeu relvt in.c.ſ.de pui.li.vj.ſecus in eo q; etiā ex ꝓdictis cōueniri nō pōt:q; ab ordinario talis puniri non pōt.* Quintum religioſus exequtor erogare pt l.10 mōaſterio ēt ſi ſit ſol⁹ exequtor: ſm Pau.q; diſtinctio ꝓnarū q; ꝺ cē inter dātē t recipientē de iure patro.p noſtras.ibi eſt euidēs.de teſti.in ſuper t idem dic de cōſanguineo ceſſante fraude: ſibi non autem poteſt niſi eſſet in ſumma neceſſitate:q; tunc etiam liceret ei capere aliena ſecus ſi non ſit ſolus ſed cum aliis:q; pōt. Sextū. Si teſtator voluit oia diſtribui de voluntate aut cōſilio religioſi ſm ſaba.t Pau.primo caſu eſt quaſi exequtor:t idē dicēdū de exequtore ſcōo aſſe caſu:ſecus niſi heres vel commiſſarius cōſilium eius ſequi teneatur ex mandato teſtatoris. Nec ex illis.qō no.q; vbi cōſiliū eſt ſine quo non talis eſt exequtor:vbi not.qō ſi dixerit teſtator quod exequtor exequat cū conſilio:talis tenetur petere ſed non ſequi cōſilium ſi vero dicit ſm conſilium talis tenetur illud ſequi ſcōm Albri.in.l.nulli.C. de epiſ.t cle. Dic etiam.§.cōſiliū.§.iij.* Septimum. Fratribus minoꝛib⁹ hmōi exequtio interdicitur vt dictū eſt in cle.exiui.de ꝛb.ſig.hac rationeq; ꝓ nulla re temporali pōt in iudicio experiri:hec autem ſepius abſque litigio t cōtradictione vel adminiſtratione pecunie nequeunt expediri. Hec ibi.verū tñ vt ibi ſubditur in his dare conſilium ipſorum ſtatui nō obſiſtit cū ex hoc ipſis circa bona tꝓpria nulla iuriſdictio: actio in iudicio:ſiue diſpenſatio tribuatur. Hec ſdicta non intelliguntur de conſilio ſine quo non ſiue neceſſarioꝛ quia tale facit exequtores:vt parti.ꝓxime ſed de voluntario. Igitur dicit Barto.in tract.mino.t ſequitur ſum. Ange.t rof. quod frater minor poteſt eſſe exequtor quando diſtributio debet fieri in ipſos fratres vel moniales ſctē Clare ſubiectas eorum cure herede ſponte ſoluente:q; fiet adminiſtratio pecunie per heredes vl exequtores alios t ipſe frater arbitrabitur:t ceſſant rationes dicte cle.ſed hoc non bene dicitur:quia ſi iſta aliquando ſine litigio expediantur tamē vniuerſaliter iſti prohibētur t ẜ in caſu i quo ceſſat ratio legis fieri nō pōt ſine licētia legiſlatoris niſi in neceſſitate que hic nulla eſt vt pater.ē.interpretatio.§.ſ.nō ceſſat etiam ratio legis hic cū dicatur inde iuriſdictio t actio. Dicit etiam ſum. Angel.qō fratri minoꝛi circa hec licitum eſt eſſe conſultorem.t intelligit de conſilio ſine quo non quod tamen iam falſum patet ex dictis t contrarium tenet Semi.in.cap.ſi.de teſta.li.vj.t Per.de ancha.t ẜaba.t Bald.t Lyn.in auten.ingreſſi.C. de ſac.ſan.eccle.t late Barba.in.ca.tua nobis.de rationes frater minoꝛ eſſet exequtor t effectualiter in directe t per aliū:t ſic fieret fraus legis maxime quia licet hic ceſſet aliqua ratio illius ꝓhibitionis non tamen omniſ:quia ſtat diſpenſatio circa temporalia:atque ſaluatur in ſolo conſultore ſiue electore pauperum quibus fiet diſtributio:cū etiā cōſiliandi:cak agēs:vt pt⁹.v.metaph⁹.

*Octauū. Is aūt cui ex teſtamēto eſt iniunctus vt diſtribuat ſm ꝓfectū fratrū minoꝛū ſm Bart. vbi.§.e.caſu quo illi nō pōt eſſe executores de voluntate ꝺz eoꝝ conſiliū reqꝛi.vbi ꝯo eſſe pōt requiri ꝺz etiam de neceſſitate t ſed q; nullo modo poſſunt eſſe:nullo modo neceſſario requiritur.

3 ¶ Certio q̄rit vtrū deputatus executor compel- 1.di. li poſſit acceptare vel exeq̄ t p quēm dico multa. * primū.ſm Panoꝛ.o.c. Joannes. de teſta. deputatus executor nō tenet acceptare niſi tacite vel expreſſe acceptraſſet:q; renunciare non poſſet.et ꝺz tacite acceptare qñ aliquid facit pertinēs ad hoc t ſi ſcīēter recipit ſ.as q̄ꝺ⁹ ſibi officium defe rebat.ar.l.ſ.ff.de pcu.aut ſi ipſe cōſenſit qñ teſtatoꝛ eſt ad illud officiū deputabat:ad qō.l.vxoꝛi.§. ſ.ff.ad.l.coꝛ.de fal.t facit.l.ex ſententia.de teſtatur.nō tñ ſufficit ſi preſens fuit t tacuit.ff.de arbi.l.ꝓponimus. Poſſet tñ eꝑs in legatis ad pias cauſas citra acceptationē cōpellere t ſi nō vt executoꝛē ſaltē vt delegatū ſicut in qualibet alia de legatione:vt.C.q̄ p ſu.iuriſdi.l.vnica.t.c.paſtoralis.de offi.dele.* Scōm. Dicut tamē ſum. Joan. an.ſn.o.c. Joā. executoꝛ fideicōmiſſarius qui ſuſcepit officiū illud exequi ꝓpellitur.ſ. poſt ſuſceptū offm t nō aſſi ſi vult offm ſuſcipere ꝓpue ſi nihil fuit ſibi relictū:vel ſi relictum non agnouit t intelligitur de dimiſſo per teſtatoꝛē ſecus ſi de ꝺatuo t legitimo.de quo ſpec.eod.tit. * Tertiuꝫ. Non ſolum dioceſanus de quo ibi ꝺz ſed etiam habēs iuriſdictionē eꝑalem vel quaſi t pōt executoꝛē cōpellere:in qua etiā iuriſdictione cōpellēdi ſuccedit capl'm mortuo eꝑo.de maio.t obe.is qui. nō aſſit eo infirmo vel abſente.cū hic caſib⁹ iuriſdictio nō trāſeat in capitulū. * Quartum. Modus aſſit cogendi eſt per ſubtractionē emolumenti recti ſibi a teſtatoꝛe alꝰ non relictoꝛo.vel per cenſuram eccleſiaſticam.vel per penam arbitrariam de quo in ſpec.niſi ex cā emergēti.executoꝛ petat exonerari.ff.de procu.l.ſi datum. Igitur officiuꝫ hoc t procuratoꝛis t arbitri ſm bonagium conuiſit ineſſe a principio voluntarium:ſed ex poſtfacto neceſſariō.addebat t caſum de executione voꝝ paterni.vt de voꝛ. hꝫ. Et per hoc arguitur qō non ſolum arbiter ſed etiam arbitratoꝛ cogi pōt ſnīam dicere de quo in ſpe.de arbi.§.fina. * Quintum. Dioceſanus aſſit per quē ſm. o.c.ioannes.ꝺz fieri executio ſiue cōpulſio ēt ad executionem legitimā quā ꝺz eꝑs.eſt eꝑs originis teſtatoꝛis:et ſi alibi habet domicilium vterq; poteſt exequi ſm aliquos vel melius eꝑs domicilij: niſi in loco originis eſſent facultates:q̄tum vero ad cōpulſionē executoꝛis eꝑs executoꝛis cōpellet:ſi tamē officium exequendi ſuſcepit in domicilio teſtatoris eꝑs ipſius domicilij ratione illius:quaſi contractus eum compellet. ſi inuenier eum ibi; alꝰ ſeruabituꝝ.rom ana.de fo. cōpe. el dico quod ex quo eſt abſens exequtur collega.qué ſi nō ꝺz nec alꝰ teſtōr prouidit exequetur eꝑs teſtatoris. vt de teſti.c.ij.li.vj. nec imitabimus cōpulſionē abſentis. * Sexto executores deputati per teſtatoꝛem ad diſtribuēdū incerta per alīū exequi nō poſſunt ſm gemi. ſed p ſe debēt implere ad qō. c tua. de reſta. t idē Oldra. qō verū intelligit niſi certa erogatio certe rei t certo loco facienda cōmiſſa eſſet q; tūc forte poſſet alij cōmitti: ad qō de of.dele.is cui.lib.vj. Et idem Joan.and.

¶ Quarto q̄rit vtrū offm executoꝛis trāſeat ad 4 heredē vel ſucceſſoꝛē prelatu. Et q̄tum ad heredē dicit gl.in.o.c. religioſus. q̄ nomīt teſtatoꝛ expreſſerit: t hoc tene per illum tex. ſi aliqui teneāt cōtrariuꝫ per.l.cum vnus.t.l.a filio.t.l. alimenta.ff.de ali.t ci. leg. qō quidā limitāt verum re nō integra.vt de elec.in cauſis.t.l. mandatuꝫ. C.de māda. Quantū ꝯo ad ſucceſſoꝛē dicit ẜab.in cle.ſ.de teſt. q̄ ſuccedit ſucceſſoꝛ ſi executoꝛ erat datus ſub nōie dignitatis non ſi rōne perſone:q̄ ſm mat.ſic cognoſcetur: q; ſi eſt deputatus ante dignitatem datus eſt ratione perſone ſil'r ſi poſt dignitatē: ſed eſt adiectum nomen proprij t appellatiuꝫ: ſi vero adiectū eſt nomē appellatiuꝫ tñ:preſumit datus rōne officij t ſuccedit ſucceſſoꝛ. Hec tñ diſtinctio ſm gl. Jo.an.in.c.ij.de teſtali.vj. ꝓcedit in extraneo ſed in ꝓpiquo videtur quod licet nomē nō fuerit expreſſum cū affectione hoc factū fuerit nō tranſibit ad ſucceſſoꝛem Diſtinctio tñ mat.facit ad multa.

¶ Quinto q̄rit q̄d iuris autoꝛitate executoris teſtamenti.t dico multa.* Primū.cū ſimpliciter de 5 putant duo executoꝛes vno mortuo t nolēte exequt alꝰ poſſet exeq̄ niſi teſtōr aliud expreſſerit vt eſt tex.in.o.c.religioſus. ſil'r ſi vnus eſt in remotis vt ibi.imo ſm gl.ibi nō eſt neceſſe q̄ vocetur ſicut t in electiōe.vt in.c.q; ꝓpter. t in.c.cū iter vniuerſas.de elec. t idē ſm Jo.cal. ſi inſtituit q̄ tuoꝛ aut plures t mortui ſunt duo vel maioꝛ pōs q; ad minoꝛē ptē ſpectat executio per rōnem dicit tex. Si vero nō multū diſtaret eſſet vocādus ſi in termino ſtaturo nō veniret ꝓcederet certi'r. Si etiam ſint inſtituti nō ſimpl'r ſed cū aliqua ſi mitatione:puta q̄ vn⁹ ſine alio nō poſſit t hmōi ſeruandū eſt q̄ teſtōr ordinauit vt in.o.c.religioſus. * Sexto. An ꝯo agere poſſit executoꝛ cōtra ꝺe redē oēs dicit q̄ ſic in relictis ad pias cās. C.de epiſ.t cle.l.ſi q̄s.t ſil'r in alijs ſi eſt miniſter t particeps relicti: puta q; teſtatoꝛ falcidiā vel aliam quotā ad eū pertinere voluit ſm omnes agit. ff. de legij.l.ſi q̄s titio. ſi vero ſit miniſter iſſi non agit ſm Inno. ſed ẜoſt. dicit q̄ de iure canonico agit contra omnes in ſpectantibus ad vltīe voluntatis executionē t eis negligentibus agit dioce

Universidad de Deusto
Biblioteca

san⁹ de testa.tua.t.c.si here.primā tñ distinctionē tenet Spe.t vt vf̄ pañ.in.c. Joan.de test.vbi dicit q̄ purus executor nec canonico nec ciuili iure ꝫ actionē cōtra heredē: sed pōt implorare officiū iudicis cōtra detinētes bona defuncti ſz Dy.in.l.luci⁹.§.menia.ff.ad treb.t Bar.in.l.ſi q̄s titio.ff.de leg.ij.q̄ gl.in.d.§.menia.limitat verū nisi in legatis ad pias causas.alleg.l.nulli.C.de epiſ.t cle.t idē gl.in.d. l. titio. ſi vero non est purus executor sed legatarius sicut q̄ verba oſpositionis cōfernunt in eum tacite vel expresse.ſicut relinquo centū titio t volo quod ea restituat menio.tunc agere pōt cōtra detinentē bona tāq̄ legatarius.t idē vbi tacite cōferē in eum disposi tio puta q̄ est particeps illius relicti ſm gloſſ. in.d.§.menia.t in.d.l.ſi quis titio. Tertiō.pro executione aūt vltime volūtatis bona defuncti vendere pōt executor ſi est vniuersalis ſm pañ.in.d.c.ſoānes:puta q̄ oia sunt distribuēda pauperib⁹ l.ſi quis ad declinandā.C.de epiſ.t cle.ſi vero est particularis nō pōt niſi testator expresse concesserit vt in.l.alio herede.ff.de ali.t cibā. lega. ſicut hodie cōiter datur libera vendendi autoritas q̄ quid imponet vide Bar.in.d.l.alio.

¶ Sexto q̄rit q̄s executor exequi teneat: t dicit
19 pañ.in.c.nos quidē.de test.q̄ ſi testō⁹ prouidit ſibi de tpe hoc seruabit: hoc notato q̄ ꝫ testō⁹ mādet aliq̄d fieri infra certū tp̄s cōputādū a die suę mortis intelligitur vt supplek t scie t adire hereditatis:vt .pbat text.in.l.ſtatu liberos.§. ſi quis heredi.ff.de ſtatu li.t facit ter.iuncta gl.in.l.ſin. §.ſi aūt dubi⁹.C.de iu.delib.Si ꝫo de tpe nō prouidit dicit pañ.in.c.ſi heredes.de testa.q̄ ſi res legata in patrimonio testatoris pōt ſolui ſine mora:q̄ dīū ilico adita hereditate trauſit in legatarium:vt in.l.ſi tibi hō.§. cū seruus.t q̄ ibi no. ff.de leg.ſ.t in.l.cū res ibidē.vbi ꝺz q̄ ſi nō ſoluat ſine mora heredes cōdēnank ad p̄standā vſurā t q̄m vtilitatē t idē ſi esset pecunia legata vt in l.ſi dom⁹.§.in pecunia.ff. de lega.ſ.vbi dicitur q̄ ad ſolutionē tēpus modicū dandū est: q̄ breue tp̄s gl.ibi dicit eē deck dies a p̄cepto iudicis. vel aliter arbitrariū pensata q̄titate t qualitate hereditatis:t ſi nō ꝫs ꝺz reperire vndecunq̄. l.ſi pecunia.ff.de leg.ij. Et hoc tene quo ad obligationem. Quantū ꝫo ad penā.ſ.vt cogantur ſoluere cū oi emolumēto t interesse dicit quod in legatis ad pias cās est tp̄s ſer mēſium.vt in auk.de eccl. ti.§.ſi aūt legatū. Et idē dicerē in legatis ad non pias cās.per arg.a maiori in.d.§. ſi aūt legatū.et hoc a die insinuationis ſiue publicationis testamen.Quod ſi per annum a die monitionis per iudicem ſibi facte nō implet quecunq̄ relicta p̄tinatur rota hereditate t veniet ad ſubſtitutos: vel ſi non ſunt venient ordine ſeruato cohered⁹ adeuntibus vel grandi fideicōmiſſario: t ceteris ſm q̄ habetur in auk.amplius. C.de fideicom.ſi cet posſet iudex cogere etiam ante prefatum tempus executores vel heredes alio remedio.

¶ 7.querit quid vel vbi executor diſtribuere te neatur:t dico multa. Primum. *Utrus executor ſ. diſtribuere possit in filios aut cōſanguineos proprios.vide.ē.eleemoſyna. §.ij.par. iij⁹.vtrū vero religiosus hoc possit ſ ſe vel in ſuū monaſterium vide.ē.c.§.ij.par.v.*Scōz. Executor nihil erogare pōt in ſpuriū defuncti ſm zabar. t mat. q̄ nec per ſe nec alio mediāte capē pōt.ff.de vulg. t pu. l.ſi pater.q̄ mat.dicit verū etiā ſi darū ſit executori arbitriū diſponēdi:q̄ ꝺz intelligi ſibi datum prout a iure t nō ꝑ ſus. Q̄ quidē intelligi pōt de rigore iuris ciuilis ſed nō canonici.vt in cap.cus haberet.de eo qui duc.in mat.*Tertiō.ſi testator dedit executori aliquid diſtribuendū vbi ei videbitur t placuerit tenek illud diſtribuere in pios vſus ſi aliud nō apparet de mēte testatoris. ar.c. cuz tibi.de test.Sed q̄ verbū videbitur t verbū placuerit referk ad arbitriū boni viri.ff.de fideicō.le.l.thais.§.sorore sua. t.l. fideicōmiſſa liberta.la.ij.bonus aūt vir arbitrabik magis diſpendandū p ſalute aie q̄ al'r.de ſo.compe.cōqueſtus. q̄ maxime fit ſi pauperib⁹ detur.l.id q̄ pauperibus.t.l.nulli.C.de epiſ.t cle.ꝺabik eis:al'r eps re uocare pōt executionē.pe.tñ ō p. Itra.de ca.pot. ꝺicit medietatē dādā pijs locis:t medietatē pauperibus nihil tñ allegās t est satis equū.* Quartum. Si testator reliquit centū pro male ablatis t illa non sunt tot reſiduū ꝺabik pauperib⁹ ſi ſm pluriter diſpoſuit: ſi vero p̄hibuit in alium vſum puerti erit heredis. Vide pañ. in.d. c. tua nobis.
¶ Octauo q̄rit ſ⁹ executio testamēti ad eps de q
uoluatur:t dico multa.* Primū.ſm pañ.in.c.nos quidē.de testa.executore nō exequēte ſi precessit duplex monitio post negligentiā debentis exequi ſtatim in legatis ad pias causas deuoluitur executio ad eps nec req̄rik aliud tp̄s vt vſ immune re tex.in auk.de ecc. ti.§.ſi aūt qui hoc iuſſi sunt t ſic intelligerē no.p Bar.in auk.ampli⁹. C.de fideic.ſi vero ſola vnica monitio precesſit expectabik ann⁹ a die monitionis antecq̄ deuoluatur ad eps:m:sed hodie cōiter epi hñt ſtatuta vt tp̄s curat a die mortis admonēdo gñal'r q̄cūq̄ : t ſi ſic deuoluik post annū intelligēdo a die mortis. q̄ q̄dē limitak ex doctrina pañ.in.d.c.nos a die mortis supplēda t scie t addite hereditatis. limitak ē ex doctrina Richa.ſi ꝺz bona in p̄optu de quibus possit infra annū implere legata: ſz vtrāq̄ limitationē pañ.in.c.q̄ diuersitatē. de cōce.p̄ben. ipugnat dicēs. no.ſ.ex text.ibi. q̄ tp̄s p̄fixit in odiū negligentiū nō incurrit ipedito ipedimento iuris exēplū ibi ſuſpēſiōe vel facti.exēplū ibi tpe

quo stetit in curia post absolutionem t hoc bene notabis:sec⁹ dic q̄ tp̄s esset p̄fixū:non in odium negligētie ſz in fauorē alterius:q̄ istud currit ēr ignorāti:p q̄ est ho.rex.in.l.graue.ff.de his qui no.ifa.vbi tp̄s anni currit etiā mulieri ignoranti mortē mariti:t vide gl.no.i.c.ſtatutū.de preben. li.vi.t no.dictum spe.in ti.de instru.edi.ſingulare t quotidianū.ſ.q̄ ſi exequtor testamenti nō potuit exequi infra annum : nihilominus deuoluit ptās ad eps ar.ſ.l.nulli.C.de epi.t cle.t ſ.c.nos.ō te.nec reddit rōnem ſz tu redde p ꝺicta:q̄ illud tp̄s nō fuit p̄fixū ſ odiū exquutoris ſz potius i fauorē defuncti:me diu ei⁹ volūtas differatur:deinde aūt refert se ad no.p eū in repe.c.cū oēs.de test. vbi p̄fert dictas limitatiōes huic dicto:quia hoc tp̄s statutū est in odiū negligentis exequtoris t fauorem alterius t hoc seq̄tur sum.Ang.t ro. ſed primum mihi plz magis. Sū.tñ ros.q̄ in diuersis. §.ꝫs verumq̄ ſibi est incōpassibilis.*Scōm. Si aūt q̄s relinq̄t cētū paupib⁹ declarādis p sempto nium elapso anno declaratiōe nō facta nō p̄t eps eligere pauperes vigore statutiue q̄ in p̄ce parti. ſm Bar.in.l.cū q̄dā. ita.ff.de leg ij.t pañ.in.d. c. nos q̄dē.q̄ statutū loquit ō exequtore t in eo ꝺf̄ et locū t nō posset se ampli⁹ itromittere. ar. c. iras.de sup.neg.pla. idēs aūt declarare non est exequtor: sicut ꝺicimus ofta inter iudicē q̄ ꝺeclarat t exequtorē.C.de exe.rei iu.l.exequtorē et ita ꝫs sum.ang.quā sequik ros.ex hoc iferēs q̄ frater minor pōt esse declarator:t ſi nō exequtor: sed ego ꝺico q̄ iste t ſi nō ſit executor totalis est tñ ptialis:q̄ cōſiliūs est cā effectiua q̄ cōſilium est ſine quo nō:nec est rō ire ad istū nō extendak statutum cū in eo ꝫs locū rō exp̄ſſa ei⁹ que est ne anime pariāt.*Tertiō. Predictā aūt deuolutionē hñe locū in legatis ad pias cās nō est dubium ſm pañ.l.c.ſi heres.de test.in alijs aūt est diuersitas inter doc.quā ipſe pcordat t Archi.iij.parte ti.x. c.iij. Ipſe tñ pañ.in.d.repetitione ꝫs indistincte q̄ eps potest ſe intromittere de istis: ſiue p̄cedat ex offō.ſiue actiōe intēta p legatarios. Ex quo infert quod exequtio vltime voluntatis ēt ad non vbi.* Quartus ſi testō⁹ expresse p̄hibuit ne eps ſe impediat:ꝺicit pañ.i.d.c.tua nobis.de te.quod quo ad cōpulſionē exequtor⁹ nō ꝫs q̄ sicut ſi ipe viueret nō posset ſe eximere a foro epiatus nec subtrahere potuit exequtores:vt ꝑz in.d.c.tua nobis.quantum ꝫo ad deuolutionē exequtionis: ꝺf̄ idē iudex q̄ ſi testō⁹ p̄uidit de alio exequtore in casu negligentie p̄mi ille exeq̄tur nō eps.ar. in l.multi.t in.l.ſi q̄s ad declinādā.C.de epiſ.t cle. ſi autem ſolum p̄hibuit eps exequi nō p̄uiſo ſibi ō alio exequtore:tūc i legatis ad pias cās nihilominus exequetur eps.ter.est bon⁹ l auk.de eccle. ti.§.ſi quis aūt p redēptiōe.cū duob⁹ ſeq.t in.d.

c.tua nobis.in alijs aūt non.* Quintū.Si testō⁹ p̄hibuit rationē reddi ordinario ab exequtore: Pau.vt refert ꝫab.i cle.ſ.de test.ꝺicit quod ſi exequutor ex indebita administratiōe deliquit nō valeret remiſſio:q̄ nō ē p̄ſūe testōrē posuiſſe illam clauſulam in eluſionē ſue volōtatis:t pōtificalis officij:nec ēr posset testō⁹ impedif offīj ordinarij iſto casu.vt.d.cle.ſ.t ca.nos quidē.e.ti.al's vero ſi ex distributione vel detentione delictū non p̄mittit:nec offendif testatoris voluntas:quia vtrumq̄ posuit in voluntate testatoris valeret remiſſio.

¶ Nono queritur vtrū dilatio exequutiōis eleemoſynarū ſiudicet aie testōris:t ōt.s.ty.in q̄ li. 9.q.
vſ.ar.xiij.q̄ nō q̄ntū ad meritū maxie ſi quantū in eo fuit cām adhibuit vt ei⁹ eleemoſyne cito darēt q̄ meritū p̄cipal'r ex volūtate t intentiōe dependet:ſed quātū ad effectū eleemoſyne patit detrimentū:mo quidē vt punak p ymōi tarditatem ſed q̄ nō adhibet remediū expirationis pene cuz nō ſit ſuffragiū vñ ſubleuaret. Bil'r non patitur detrimentum ſi differak testō:quā fieri mādauit: ſz tarde.t.in morte ſi fecit quod potuit. Nec ex illo.* Et q̄b⁹ ꝑz p̄mo q̄ negligētia ſeu remiſſa voluntas testōris diſponēdo nocet ei quo ad meritū t negligētia exequtoris circa ſuffragia nocet ei: q̄ non liberak a pena purgatorij ita cito:non aūt negligētia exequtoris circa testōnē:q̄.ſ.illa nō ordinak ad expiādā penā:vñ nec ē p̄s satiſfactiōis vt.q̄.dictū ē. Et iō ꝺ.s.Ly.t veritatez tenet ſum. ang.q̄ alia nō intrat celū niſi testōne ſcā.* Ꝑz ſecūdo q̄ non ꝺz exequtor multū tardare vt rebus defuncti melius venditis maiorem eleemoſynam faciat niſi aliud augmētū eleemoſyne ſit val de magnū t tp̄s tardatiōis valde parū nocet q̄ arbitrio boni viri melⁱ ſit tardare:de quo.s. ℞o. in quodli.dicit q̄ licite hoc fit in mora modici tēporis in qua nō vſ magnū periculū vel detrimentū:q̄ limita vt ſupra:vñ ſubiunxit q̄ ſi per multum tp̄s differat:vt in modico ampliores eleemoſynas faciat nō excuſak a culpa:quia forte defunctus a purgatorio liberak interim:ſic frustratur remedio quo multum indigebat. Hoc autem remedio quo multum indigebat. Hoc autem relinquitur p̄udentis exequutorio examini vt cē ſi derata dilatione tp̄is t q̄titiōe p̄ſone:q̄ citius vel tardius liberāda est t q̄ritate augmēti eleemoſynarū faciat q̄ viderit magis expedire defuncto.* Ꝑz tertio q̄ tā heres q̄ exequtor ex tali dilatione p̄cipue magna mortal'r peccat:quia iniuſte infert defuncto damnū notabiliter nō facit q̄tū pōt:nec exequtor ēr ſi non pōt cū debeat intima re hoc ep⁹ qui cogere pōt.de test.ioannes.vñ tales ꝺicuntur egentium necatores:t ab eccl'is abſciendi.xiij.q.ij.qui.t duob⁹ ſeq.t ſic ſunt excommunicandi : t consequenter mortaliter peccant

Universidad de Deusto
Biblioteca

ñm post. Jo. de neap.

10.q ¶ Decio qrit q̄ sit pena negligentis exequutoris siue sit heres siue alius: r dico multa. * Primum. Sicut p̄ leges imponunt circa hmōi penenita testator ꝑt suis heredib⁹ penā imponere si siue non paruerint voluntati. inst. de leg. §. pene. oūmō nō precipiat turpe vel inhonestum. ff. de cōdi. instit. q̄dem de hoc imo eā ꝑt ponere legatario r exequtori per subtractionē eius qō eis obuēturū erat de p̄monio testōris: vt patebit. §. seq. * Sc̄ō. de res intellige de extraneis: r infra annū a die mortis: r ista intellige faciēde p̄ iudicē cui⁹ interest siue sit eps siue alius: implere volūtatē defuncti vt in auc. de here. r fal. §. si qs Jo. vbi ꝑs gl. sufficit vnica monitio: r est cōis opinio r hoc i relictis etiam ad nō pias cās: r post annū pōt priuari tota hereditate r oibus bōis relictis: vt no. Bar. Bal. Imo. r Inn. imo ad hoc vt auferri possit relictū ad pias cās cū oi eius emolumēto sufficit lapsus sex mensium a publicatione testāti: vt in auc. de ecc. ti. l. si aūt legatum. ꝑs Imo. de quo. ℞. §. ꝑs. r ñm Arch. post do. Ant. r sab. si heres sit negligens in adimplendo volūtatē defuncti: poterit eps etiā nō expectato anni lapsu interdicere ei omne relictum illi cum fructu r emolumento: qō innuere vr. c. si heredes. e. ti. r gl. ibi ñm vnā lec. Pōt aūt eps in relictis ad pias cās monere heredē vel exequtorē statim post mortem testōris: r in his nō requiritur aditio hereditatis vt no. bar. r refert archidiac. ꝑs i alijs monere nō poterit aſi aditā hereditatem: vt no. Imo. post Pe. de anch. * Tertiū. Si aūt heres sit filij? vtrū p̄sumetur tota hereditate etiaꝫ legitima: sunt opiniones vt refert gl. in. d. c. si heredes. r Arch. iij. pte ti. ꝛ. c. iij. r tꝫ hostiē. quod sic cum quo est Joā. an. ibi. r Archi. in. c. si luester. xf. q. j. r Lal. in quadam disputatione: r Pe. de anch. r do. Ant. in relictis ad pias cās: sed Jab. tenet qō legitima non priuatur ꝓpter hanc negligentiam adde vel contumaciā etiaꝫ in relictis ad pias causas: quia illa non ꝓsumunt sibi ex voluntate defuncti. sed iuris dispositione: ego vero distinguens dico quod si hereditas est diuisibilis reseruabitur ei legitima. C. de fideicom. aut. hoc amplius. si ho sit indiuisibilis: vt quia ducatus: regnum. vel: huiusmodi: sic totam perdet: de vot. licet. in fi. Et hec intellige in dispositis per testm̄: quia ipso iure habent autoritatem vt legata. substitutiones et huiusmodi: in alijs autem heres necessario seruare non tenet: vt si ꝑcipiat heredibus qō stent simul vsq; ad tale tp̄s: vel qō talis tali nubat aut nō nubat r hmōi. Si aūt in hmōi testator vult heredem obligare adūciat penam in testō damnando heredem in legato p̄stando causa pene puta petre heres meus si tale quid non fecerit: voto cērū ritio: q: sic tenebit legatum nisi p̄cipiat impossibile vel turpe aut ℥ leges. isti. de le. §. pene quod * Quartum. Practica aūt cōtra negligentem heredem ñm do. Ant. est in relictis ad pias causas vt primo ei terdicant oēs reddit⁹ r ex eis satisfiat si est possibile: alioqn si pseuerat ꝓtumacia priuetur tota hereditate: et si sit filius de q̄ tū tu dic vt ꝑs. prior. in alias vero nō ad pias cās: silr prio satisfaciat de redditib⁹: r deinde p̄cedat ad priuationē hereditatis ex toto si heres sit extraneꝰ vel relicta legitima si sit filiꝰ r hmōi: de q̄ et dic vt. §. ¶ Undecimo queritur vtrū pena apposita a testatore possit exigi: r dico qō si apposita sit pena priuationis cum turpi cōditione adiecta vt quia legat predium mēdicātib⁹ sub cōditione cadendi a legato si alienant cum tū ipsi debeāt alienare: et sic abijcitur cōditio: r legatū stat fine pena secundū arbr. qō intelligo etiā si ex priuilegio possint illud hēre: q: pōt renūciare: r idē dic si conditio fit impossibilis secus si honesta. de quo dic vt. ℞. legatum. §. §. iij. si vero apposita sit pena deuolutiua sub honesta conditione vel modo quia legat centum petro cum hoc vt det. l. pauperibus vel in officia celebrandā alias legatum deuolueretur ad heredem: erit locus illi pene: secus si sit inhonesta vel impossibilis: si vero apposita sit pena augmentatiua relicti: vt q: legat centum danda pauperibus infra certum tp̄s alioquin deuenturi ducēta secūdis. Ber. ar. c. raynaldus. de testa. loc⁹ est penes eum qui pōt si afficiat pīmonium testatoris qui licet non possit imponere penam heredi vel legatario cum in eum non habeat iurisdictionē: potest tamē adimere sub nōe pene bona eis legata vel relicta: quę pena habebit locū etiā in foro conscientie cū naturaliter obligetur honorare. de testa. cū in officijs. ꝓ quo aduerte qō hec pena reducit ad conuentionalem. de qua. ℞. pena. §. xv. parti. vij.

¶ Duodecimo queritur cuius expēsis seruus legatus per exequtorem reddatur legatario siue querēdus sit: r dico qō gl. in. l. cū seruus. ff. de lega. j. r refert Panor. in. c. indicante. de testa. distinguit quatuor rēpora: dicēs quod expēsis heredis si tempore testamenti erat in fuga q̄ intelligo si erat longe sicut r de alia re legata dicim⁹ vt in. l. cum res. ff. de lega. j. secus si prope. expensis vero legatarij si fugit post testamentum ante mortem testatoris: si vero fugit post mortem eiusdem r ante aditam hereditatem si fugit culpa heredis tenet ad estimationem si vero sine culpa non tenetur nisi veniat ad manus eius: r idem si. iij. tpe id est post aditam hereditatem. Ratio q: sicut heres liberatur interitu rei relicte: intellige debite in speciē: nō in gñe vel in quātitate. l. quod te mihi. ff. ff cer. pet. ita liberatur a fuga serui sine sua culpa. Sed in primo casu videtur testator: sic voluisse.

¶ De testibus.

Testes antiquit⁹ superstites vocabant eo q̄ supra causarū statū proferebant: nunc vero parte nominis ablata. s. per apheresim rēstes vocātur: de verb. sig. fortius. §. testes qui dicuntur legitimi vel oi exceptione maiores quando nulla legitima exceptione repelli possunt ñm gl. in. c. j. de conf. r affi. r inst. de inuti. stip. §. item verborum.

l.q8 ¶ Primo aūt q̄rit q̄s possit esse testis r dico qō quilibet q̄ nō prohibet: cū edictū de testibus sit prohibitorū: si sicut r de ꝓcuratoribus. ff. de ꝓcu. mutus. de sp̄o. cū apud. Quis aūt prohibeat: colligit ex septē cōditionib⁹ requisitis i teste: de q̄b⁹ in vis ꝟiculis. Cōditio: seruus: etas: discretio: fama. Et fortuna: fides in testibus ista requires.

* Dicitur ergo ꝓmo conditio. Nā seruus nō pōt eē testis. d. c. fo. r. C. de testi. l. q̄si liber. r. iij. q. iij. §. itē in criminalibus: qō tū fallit cum de facto sui querit r nō ꝓ oño vel cōtra oſm. vt in. d. §. item in criminalib⁹. silr in defectu testiū tūc admittit cū tormētis: vt in. d. §. itē. in verbo itē serui. Similiter nec regularis coram iudice sēculari fine licentia superioris: q: licet possit esse testis. ar. l. j. ff. eo. r in auc. de no. §. cogitandū. r not. spe. e. titu. r facit rō ꝓdicta q: nō iuenit ꝓhibitū: nec sit mos tuus mūdo ꝓ oia. vt not. Pa. in. c. cū nūcij⁹. e. tit. ſi hoc limitat verū vt. ℞. l. coz. à iudice seculari de licentia superioris nō alr ñm spec. ibi. r Jo. and. in addi. ad ibidē. r alb. in rubr. C. eo. r facit. c. monachi. el. ij. xvj. q. j. r. c. placuit. ij. q. vij. ſi tamē sine licentia testificetur nihilominus v3 ꝑs pañ. in. d. c. nunc ius. r idē Ange. in. §. ſi ꝓhibert⁹. in aūt. eo. vbi dicit q̄ ſi clericus vel religiosus deponat vr coram iudice seculari sine mandato superioris nō v3 sec⁹ ſi voluerit. Jo. ſi and. ꝑtium tenuit. ſ. q̄ non v3. qō ſum. ange. dicit verius r sed ego dico q̄ est falsius per ea que adducit Panor. vbi. ℞. * Dicitur sc̄o sexus. Nam l3 mulier de iure ciuili admittatur in ciuilibus etiam in codicillis r vltimis voluntatib⁹ ꝓter testamēta ñm Accur. r in criminalib⁹ xv. q. j. ex. eo. ff. de testa. l. qui testō. §. mulier. instī. de test. §. testes. tñ de iure canonico nō admittitur in criminalibus criminaliter. xxxiij. qō. v. mulier ē. nisi in crimīnibus exceptis. sc̄s simonia. c. tāta. de simo. r sic intellige. d. c. forus. in ciuilibus aūt r spūalibus r q̄būscunq; alijs aut etiam in criminalibus cum agitur ciuiliter. vt in denūciatione aut etiā inquisitiōe admittitur: nisi vbi expresse ꝓhibitus inuenitur vt in testamētis no. Jo. an. in addi. ad spec. eo. ti. r facit. c. q̄ſi. r capit. tam ifis. de testi. Ofto aūt nō ꝺz trahi ad iudiciū pro testimonio sed ad eā mitti habetur in capi. mulieres. de iudi. libr. vſ. r. §. iudex. h. C. f. * Dicit etiam tertio etas. Naz in cā ciuili requiritur pubertas. iiij. q. iij. capi. f. in criminali vero etas. xx. annorū. ff. eo. l. inuiti. l. ij. r. l. in testimonium. iiij. q. iij. testes. poterit tñ pubes testificari de visis in impubertate si erat ooli. capax q̄ñ vidit arg. inst. de inuti. stipu. §. pupillus. ff. de neg. l. in negotijs. aliter nō q̄ō no. xxxvij. oi. relatum. r impubes facit plenum iudicium ad torturam: vnde. ℞. impubes. * Dicitur quarto discretio. Nā furiosus r mente captus non admittitur sicut nec ad officiū iudicandi. vt ibi. iij. q. vij. tria. nisi habeat lucida intervalla. ff. de testa. l. q̄ testm̄. §. nec furiosus. ar. de spon. dilect⁹. xxxij. q. vij. nec furiosus. r ij. q. j. Quis. * Dicitur q̄nto fama. Nā ifames a testimonio repellunt. de test. co. preterea. r precipue in criminali causa extra eod. testimonii. nec p̄est penitētia. h. q. iij. §. hunc colligitur. * Dicitur sexto fortuna. Nam diuiti magis creditur. ff. de test. iij. C. ad. l. fal. auf. sed cōtestor. pauper aūt repellit si est talis p̄dōnis q̄ pecunia corrumpi possit als non. ar. inst. de suspe. tu. §. vl. ꝑs hoc iudici confidendū est. iij. q. iij. testis. * Dicitur septimo fides. nam infidelis contra fidelem nō admittitur. ij. q. vij. si hereticus. ff. de testi. l. ij. de here. excōicamus. Addunt r q̄dā alia que aliqñ repelluntur a testimonio. * Octauo nō repellit consanguinitas vel affinitas. vnde non est testis idoneus pater filio aut econtrario. l. testis. ff. eo. r. iiij. q̄ō. iij. §. itē testis. r idē est gñaliter de ascēdentibus et descēdentibus per lineam rectam ꝓ r contra. iij. q. iij. §. itē in criminali. r idē de matre quod limita primo vbi nō agit de correctione vel ꝓhibitiōe pcti vel illuminatione fidei q: in istis vbi affectio carnalis communiter nihil operatur valet sicut testimoniū xp̄i de parre. no. pañ. in cap. in oi. eo. ti. r sc̄o vbi nō querit de etate r natiuitate. q̄ſi. sint leg. transmissa. r cap. per tuas. r tertio extra testamentum. de peculio castrensi. l. qui testamento. ff. de testa. r quarto extra matrimoniales cās: q: in matrimonijs aliqñ admittitur parentes sed q: doc. in hoc variāt: dic q̄ inder ar birabit de suspicione vel nō suspitione contra parentes: ex hoc quod filius vel filia ex eorū testimonio reportat honorē aut vituperium. ar. l. iij. ff. eo. r bo. gl. in. c. ex literis. eo. ti. Sunt r quedaꝫ persone que aduersus coniunctos testimonium dicere non coguntur vt aduersus socerum generū: vitricū: priuignū: sobrinum: sobrinā: sobrinatā: eosq̄ q̄ in ꝓximi gradu sunt. item aduersus patronum patronam r libero eius. vt. d. §. item in criminali. iij. q. iij. r alie persone de quibus ibi. * Nono familia. Nam repelluntur testes de familia actoris. l. pe. ff. eod. r familiaris. C. de his qui ad ec. confu. l. h. §. sane. nec de domo actoris vl ac cusatoris in causa ciuili aut criminali testes ꝓduci debent. ih. quest. v. p totum. r dicto. §. item criminali; qui tamen sunt de collegio admittun-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tur super facto vel nō facto collegij ſm pañ. in.c. iſ.loco.de probat.qñ eſt tale quod p alios pbari non pōt rex.eſt in.c.veniēs.extra eo.t ſil'r illi qui ſunt de cōſuetu ſup pfeſſione illi⁹ que repetitur a cōuentu ſm pañ.in.c.nup. eo.tī.qz cā nō eſt ſin gularis ſz monaſterij:t ſic nō oſſr teſtificari in cā ppriarū ſtati de ordine minorū hoc caſu experi poſſunt in iudicio.t idem de clericis in cauſa eccleſie fuer:t de ſingularibus in cā vniuerſitatis qz nō eſt cā ſingulorū.rij.q.ij.c.eps.§.qui manu mittit.f.xiij.q.ij. ſup prudentia. extra eo. inſuper vbi pañ. idē dicit de prelato in cā eccleſie ſue qō limita niſi tales pro monaſterio vel vniuerſitate aut eccleſia fuerint actores vel reſponſales:vt in c.inſup.eo.ti. ¶ Decimo inimicitie t amicitie.iiij. q.iij.teſtes. verſi.nōp in perſona: in quo tñ iudex arbitr abitur.ar.ff.eo.l.iij.§.j.* Undecimo nō admittitur laicus p̄tra clericū in cā criminali criminaliter.ij.q.vij.ipſi. Vide pañ.in.c.cū nō ab homine.de iudi.t in.c.decetero.de teſti.* Duodecimo nec ſocius criminis.l.xxix.di.ſi qs.in gl.quod fallit in exceptis.vt in crimine leſe maieſtatis et ſimonie.vt in.d.gl.t hereſis. nec obſtat extra eo. qñ vbi admittunt ſocij criminis qz illō eſt ſpiale in cā denūciationis. vel admittunt ibi ad preſumptionē.de adul.ſignificaſti.vide.ē.iudicium. §.v.* Decimotertio hec criminoſus q̄diu perſeuerat in crimine qui ſi ſit emendatus non repelitur in cauſa ciuili ſed in criminali ſi prius fuit cōuincetus vel cōfeſſus vel nūc per exceptionem cōuincitur:t vel grauata eſt eius opinio p eo qō aliqñ fuit repulſus al's vero etiā in crimmali recipit eē eo.teſtimoniū.* Decimoqrto nec obſcuri nec ignotimiſſ cū tormentis aut verberib⁹:t vt in auf.eo.l.ſancimus.* Decimoquinto nec executores negotiorū q̄ in ipſa cā fuerūt actores vel reſpōſales.eē.e.ſup.imo q̄ fuit p̄curator vel aduocatus in priori iudicio nō recipit in teſtē in cauſa appellationis.extra eo.romana.lib.vſ.Vide et §.vſ. Sed tñ circa predicta aduerte duo.* Primum.Exceptis caſibus expreſſis a iure ex circūſtātijs iudex arbitrabitur ſup admiſſione vel repulſione teſtis:qz iſto caſu dicitur iudici: tu magis ſcire potes quis admitti debeat vel repelli. ff.e.l.iij §.ſ.ad qō ferunt etiā illa tria que detrahunt fidei teſtis.ſ.ſi variat.ſi vacillat:ſi negatiuā p̄bare cōtēdit.de can.poſ.t propte.cum in eccleſia.t ibi pañ.diffuſe.* Bcōm teſtes repellēdi de iure admitti debēt ſi is ꝺ quē p̄ducuntur eorum teſtimonio in alio iudicio vſus fuerit. niſi vocuerit aliquid legitimū poſt emerſiſſe. C.e.l. ſi quis teſtibus.t in.d.§.itē in criāli.ver. ſi quis teſtib⁹. * Adde tertiū q̄ ſacerdos intellige de honeſtate non debet eſſe teſtis in inſtrumētis confectis taliter inter ſeculares.c.iiij.q.ij.q̄.

¶ Scōo querit ſpāliter vtrū quis debeat admitti teſtis in cā ppria vel cō. ſibi vel alteri.t dico q̄tū ad primū q̄ nō regulariter: nec p̄cipaliter nec ſecūdario.C.e.l. olbus.vñ nec venditor in cā rei vendite admittit p̄o emptore:qz vt propria venditoris nec debitor in cā pignoris p creditore.ff.de app.l.ab executore.Non tamen negari poteſt quin aliqñ in cā ppria q̄s teſtimoniū eē attentis circūſtātijs poſſit ſonare.t cōe.vt in.c.ſi. de iureiur. t in.c.ſi.e.ti.li.vſ.t aperti⁹ in.c.ex rōne.de proceſſ. t facit qō no. Bar.in.l admonendi. ff. de iureiur. volēs q̄ qñ actor ſcit plene veritatē puta de nutuo a ſe facto:t eſt perſona honeſta:ſi hz p̄o ſe vnum teſtē bonum defertur ei iuramentum:et facit probationē perfectā. Vñ qō primo dictū eſt fallit primo in legatarijs t fideicōmiſſarijs qui ſe runt teſtimoniū in cā teſtamenti cum agitur de hereditate nō de legatis nec fideicōmiſſis ſuis:t pñt ſcribi t eſſe teſtes in teſtamēto in quo eis aliquid legatur. C. de teſta. l.dictantibus. t ſcōo in collegijs t corporibus t eccleſijs: vt. §. prioze. caſu.ix.t.iij.in caſu predicto. Bar. q̄tum vero ad ſecundum q̄ in cauſa cōi duorum alter admitti nō debet ad teſtimonium:qz cā cōis duorū vtriuſq; eſt.ff.de rit.nup.l.illud.

¶ Tertio querit vtrū teſtes ſingulares ſic admittant vt probēt:t dicit pañ.in.c.bone memorie.le. ſ.de elec.q̄ teſtes dicuntur ſingulares qñ deponunt ſuper diuerſis factis ita q̄ quilibet eſt ſingularis ex edicto ſuo qñ vō obiectū ſup quo deponūt fuit repreſentatum ſenſibus teſtium eodē tēpore tñc ſunt cōteſtes t nō ſingulares: qz tunc videntur deponere de facto eodem vel vic breuiter q̄ teſtes dicuntur ſingulares qñ quilibet ſigillatim teſtificatur aliquid q̄ non eſt vel re vel ſaltem preſumptione ſufficienter ad ſolam ferendam illud qō teſtificatur aliud. Igitur teſtes ſingulares regulariter nō probāt ſm eundē ibi. qō tñ limitat gl.in.l.ob carmē. ff. de teſti. t Ange. in diſputatione quadā:quādo actus nō hz cōtinuatē quā ſi hz vt fornicatio ſi vnus poſt aliū videat per foramē vz teſtimoniū t per Inn.t Joan. in. c. qualiter t quando.el. ij. de accu. vbi plz q̄ poſſidens rē probare pōt per teſtes ſingulares t ſic de ſimilibus ſz ſecundū deſcriptionem quas ſubiunxi non oportet ſic limitare:vnde Baldus dicit q̄ in. d. caſu fornicationis non preſumitur pluralitas actuum.

¶ Quarto q̄rit vtrū admittant teſtes de auditu ſolū t dicit Spe.in tit. de teſtib⁹ q̄ teſtes exiſtētes iuxta parietē vel cortinā de auditu fidē faciunt vt in cap.preterea de teſtibus.t ibi gl.t ſic Host.ponēs exēplū de quodā qui domine ſue annulū ſubtraxerat t corā ea fatebat corā teſtibus vero negabat : t illa rogauit notarium et teſtes adſcēditos poſt parietē ſup cōfeſſione furis quaſi velit q̄ pfeſſio poſſit p̄bari per teſtes : hz ipſi nō viderit pſonā loquentē qō eſt notabile ſy bū ſm pañ.in.c.ex lr̄is.de cōſue.t idē voluit bar. poſt gl.in.l.ij.§.idē labeo.ff.de aqua plu.ar.Et facit queſtionē an teſtis poſſit deponere ſup ȳbis ſi hz notitiā voci.de quo gl.in.c.teſtes. iij.q. ir.t Pañ.in cap.cū cām.de teſti.t cōiter tenetur per legiſtas q̄ ſit ſpeciale in teſtamento : vt non valeat teſtimonium niſi teſtes audiuerint t viderint teſtatorem loquentē vt eſt rer.in.l.ſi nō ſpāli.C.de teſt.t hoc forte ideo qz ſolet infirmantiū vox mutari t facilius poſſet fingi.

5 ¶ Quinto q̄rit q̄d iura tradiderint de numero teſtiū neceſſariorū in q̄libet cā. t dico q̄ hz regulariter vnus teſtis nō ſufficiat. hz vox vnius vox nullius.ex.eo.veniēs.in fi.t.c. cum a nobis.eod. ti.t.c.qñ.in fi.de p̄ba.t regulariter duo ſint neceſſarij t ſufficiāt.ff.e.vbi numerus.iiij.q.iij.cap. ſi teſtes.§.itē vbi numer⁹.tñ vn⁹ teſtis facit p̄ſumptionē.de ſuc.ab inte.c.ſi.vbi dicit Pañ.vnū ſingulare q̄ vbi agit de magno p̄iudicio ſeu re magni valoris nō defert iurm in ſupplementum probationis p id qō no.in.c.ſi.de iureiur.qō etiā verū eſt in plato ſup iure eccle. Quādoq; etiam vnius facit p̄bationē:primo quidē in papa qui eſt idoneus teſtis etiā ſolus.de teſta.a nobis.etiam de his q̄ videri ante papatū ſ̄ ludo.de ro.t duos gl. Jo.an.ſ.in ca.j.de renun. lib.vſ.t in ca.ad apoſtolice.de reg.in.eo.lib.de conſuetudine etiā curie ſtatur dicto cardi.in dictis vel actis corā eo. vt no.hō. de ap. conſtitutus. el.ij. ſecundo in his in quib⁹ nō fit alteri p̄iudicium: puta an eccleſia ſit conſecrata.an aliqs ſit baptizatus : an peterit cōfeſſorē:t ſimili.de cō.diſt.iij.paruuli. terio vbi agitur ad petiſſ impediendū. ar.c.ſup eo. el.ij.eo.ti.t gl.in cap.nup.eo.ti.t.ij.q.ſ. multi.vñ vnus impedit matrimoniū ȳbendum. quarto in foro cōſcientie.puta cū q̄s dicit te confeſſum.extra eo.teſtimoniū.qō intelligo niſi ſit probabilis coniectura in cōtrariū.quinto de cōſenſu priuꝫ. cum etiā t teſtimonio aduerſarij ſtari poſſit. C. de fideicō.l.ſi.ſexto qñ teſtator mandauit ſtari dicto alicuius quem informatuꝫ dicit de ſua intentione qz nihil pōt opponi ſm bar.in.l.theopompus.ff.de po.p̄ele.t no. Panor.in. c. in noie oñi. eo.ti.ſeptimo cum queritur an aliquis ſit emendatus qz ſtatur teſtimonio ſacerdotis.d.ca.teſtimonium.octauo in correctione fraterna : qz prima correctio per vnum ſolū probat extra eo.in omni. ij. q.ſ.ſi peccauerit. nemo in ciuilibus in quibus vnus teſtis cum fama ſufficit.ar.de ap.c. ſ.in gl.t.§.probatio.§.iij. Alias nullus q̄tuncūq; exercitate perſone confeſſioni fides eſt adhibenda.ſ.in iudicio:niſi competentes habeat probationes.vſ.q.ij.p totū.nec etiā eē.vt in.c.placuit: ca.q.* Zn aliquib⁹ aūt req̄runt teſtes plures q̄ duo. Nam in teſtamētis requiritur ſeptē hz in legatis ad pias cās ſufficiāt duo.vt rit. prioze.ſ.§. vij.in codicillis quinq;.C.de codi.l.ſi. in donatione cā mortis quinq;.C.de do.cau.mor.l.ſi. itē qñ debitor vult p̄bare debitū ſolutū qō factū erat in ſcriptis q̄nq;.C.e.l.teſtiū. in ȝcto q̄ excedit libz̄ aūt facto in ſcriptis ab imperito in ciuitate quinq;.C.ſi cer.pe.aut.ſi nouo.ad reprobandum aūt inſtrumēta quatuor meliores de ſcriptis in inſtrumēto.vel quinq;.ſm gl. in.c.ioannes.de fi. inſtru.de quo dic vt.ē.tabellio. §. fin.in pecunia vero depoſita requirunt tres in autē. de fide inſtru.§.ſi q̄s igit. In purgatione canonica req̄runtur teſtes.vt.ē.purgatio.§.iiij.* Ad damnationē etiā aliquoꝫ requirit numerus maior:qz eps cardinalis nō dānat niſi.lxxij.teſtibus.ij.qō.iiij. p̄ſul.p̄biter cardinalis.lxij. diaconus cardinalis.xxiij.ſubdiacon⁹.t inferiores cardinales.rij. ij.q.iij.p̄ſul.t.c.ſeq. qō tñ ſpāliter habet locū in epis t alijs clericis eccle romane triplici ratiōe quā ponit.e.tit.ij.ij.q.lxx.ꝺ papā tñ non multipli cantur:ſed duo ſufficiunt ſm gl.in.d.c.preſul.t ſi militer cōtra quoſcūq; alios ēt epiſcopos ſufficit ad condemnationem teſtimonium duorum.ij. q.v.per totum.

¶ Sexto q̄rit qualis debeat eſſe teſtificatio teſtiū. Et dico q̄ primo regulariter nō dūt induci nec poſſunt recipi ante litis cōteſtationē: qō tñ fallit in.xx.caſib⁹ de q̄bus in.c. qñ. vt lite nō cō te.t ibi gl.t pañ.imo qñ ignoratur malefactor recipi pōt ēt ante citationē malefactoris iuxta no. q̄ Inn.in.c.bone.el.ſ.de elec.t ſeq̄tur pañ.in.c.in noie oñi nñi.extra eo.* Scōo requiritur q̄ ſe teſtis nō ingeratꝫ:qz tūc repellitur tanq; ſuſpectus ar.l.vroꝛi.§.ſ.ff.de fal. t p bar.in.l.q̄ oia.ff.de p̄cu.t facit.c.qualiter.de elec.imo q̄rit q̄ nō promittat teſtificari q̄d certū ſi aūt non expreſſit q̄d nō repellit niſi primū accepiſſet:q̄ caſu p̄ſumit corruptus ſm doc.ſi nō fuit citatus: ſed p pañ tē iudici pductus nō p̄ſumit ſe igerere. vt tenēt dūſ de ro.deciſione.ccli.t facit.c.cōſtitutus.e.ti. t pañ.l.c.tua.de ſpon.* Tertio q̄ ſuret tactis ſacroſanctis euāgelijs nec alicui teſti q̄ſcunq; religioſo creditur niſi iurato.extra eod.nuper.t. c. fraterni.t ca.tuis.C.de epiſ.t cle.autē.ſed iudex. niſi ſit epūs vel ſacerdos qui nō iurat ſuper libro ſed ſuper pectore ſuo de iura. col. ca.fi.t dicit pa. in.d.c.tuis.qō ēt epūs nō creditur vt teſti ſine iuramento.t excepto papa nō credit in p̄iudiciū alteri⁹ maxime nō modici ȳbo cuiuſcunq; t quaſcūq; fuerit autoritatis ēt legati cardinalis p̄t tū remitti iurm de cōſenſu priū. eē eo.tuis.niſi i cā matrimoniali.extra eo qui cog. cōſan. ca. ſuper

6

Universidad de Deusto
Biblioteca

eo. Jurabit añt dicere totam veritatẽ quã nouit de illa re.q.ix.hortamur.nulla falsitate adiecta. iij.q.ix.puta.ꝛ de cõsuetudine quorũdam.qũ nulli dicet testimonium.ꝛ hoc bñ.iij.q.iij.§.itẽ i criminali.* Quarto qũ vtraq; pars sit pñs vel contumacit aũdo.o.c.in noĩe oñi.* Quinto quod vna voce ỹponat nõ in scriptis ca.a nobis q̃ ma.ac cu.nõ po.iij.q.ix.testes.* Sexto qũ testificetur ỹ auditu ꝓpꝛio.l.ẽtũ ad sonos.vl̃ oe visu ẽtum ad visibilia vt i.c.ij.oe consue.ꝛ idẽ de aliis sensibus non de alieno:q; nõ est ꝓprie testimoniu:vt no. glo.f.in.l.in summa.ff.de aqua plu.ar.* Septimo qũ non vacillet vel ẽria ꝓferat:vt in.c.ij de pba.* Octauo qũ nihil tacerat de contingẽtib⁹ super q̃ bus interrogatur.aliter eẽt falsus testis.ỹ accu. delicti.puta si exprimit quod facit ꝑ aliq̃ ꝓ tacet qũ ẽ ꝓtra illum.* Nono q̃ exprimat locum:tp̃s ꝓ modũ.* Decimo q̃ soli testificẽt sup iuratis ꝓ nõ super alijs:q; non valeret.ar.c.de testi.extra eo.

¶ Septimo q̃rit q̃d iuris si testes discordẽt ꝓ di co scõm ỹ.q̃ debẽt cõcordare in circunstantijs contentis in hoc ỹlu. Res:ꝑsona:locus:gradus hec sint ꝑsona tp̃s. Aliter sunt singulares ꝓ non ꝑbant puta si vn⁹ dicit de vna re vel de vno fcrõ. ali⁹ de alia vl̃ ỏ alio.ỹ ꝑba.ij ẽt si loquãt ỏ diuer sis ꝑsonis.de relcri.rodulphus.si tamẽ loquutio nes ponerentur certe non obesset error nominis ỹm host.itẽ si diuersis locis vt ptz oẽnie.xiij.i exẽ plo susanne:itẽ si oe diuersis gradibus cõsangui nitatis aut affinitatis in cã mr̃imonij.xxxv.q.vj. de parentela.ꝛ idẽ sit oe diuersis tẽporibus qũ li mita primo nisi vnum includat aliud vt si vnus dicat die altius eiusdẽ diei horam:ꝛ secundo nisi factum sit durabile q; ẽt ipi euãgeliste dicuntur pcordaꝛ ꝛ rñ vn⁹.i.marc⁹ dicit xp̃m crucifixũ ho ra.iij.alius.s.lucas hora.vj.hec añt.s.Tho.ij.q. lxx.breuiter comphẽdẽs dicit qũ discordia testiũ in circunstantijs principalibus variãtib⁹ substã tiã facti intellige.i.faciẽtib⁹ qũ testes nõ loquã tur de eadẽ re vl̃ facto puta in loco:tpe vl̃ ꝑsona. aufert efficaciam testimonij:secus in nõ ꝓmẽtib⁹ ad substantiam facti:puta q̃ tp̃s fuerit sere num vel nebulosum vl̃ domus picta aut nõ picta ꝛ huiusmodi:q; circa talia non cõsueuerũt hoies solicitari:ꝛ ꝓsequẽter a memoria facile elabunt. imo ỹm ch̃ryl.discordia in talib⁹ facit testimoniũ credibiliusꝛ q; si cõcordarẽt in omnibus ẽr minimis.viderentur ex ỹdicto eundẽ sermonẽ proferre.* Ad pleniorẽ ꝓdictorum notitiam adde q̃ si vnus testis exꝑsse cõtradicit sibi:non ỹ testimonium.iiij.q.iij.nicolaus.ꝛ si primo extra iudicium dicit vnum,ꝛ scõo in iudicio dicit oppositũ ỹm bar.potest puniri de falso q; statur ꝓmo dicto eius.p.l.eos.C.ỏ fal.bal.tñ afferit hoc ẽẽ falsum: ꝛ bene per gloss.in.c.cum cãm.de testi,ꝛ sequitur Joã.an.in mercu.l.regula nõ est.vbi ptz qõ in mi nus valide assumptis vel iudicio vel extra statur vltimo dictorũ dictis añt authenticis statur pri mo in iudicio ꝛ extra.q̃ casu loquit.o.l.eos. alle gata q̃ bart.q; ibi veniebat ỹs ỹ ꝓriũ sigillum.ꝛ sic ỹ rẽ authẽticã ꝛ approbatã.ỹs ỹdicta.s.tho.li mitat qñ testis iterrogatur de sciẽtia aut visu.q; si dissidet a seipso repellit:secus si interrogetur de opinione:ꝛ fama:q; ꝑt scõs diuersa visa ꝛ audi ta diuersimode motus esse ad rñdẽdũ.Et si inue niatur falsus i parte in nullo creditur ei.dist.ix.si ad scripturas.iuncta glo.vide supra falsari⁹.§.v. Si ỹo vnus testis ỹdicat plurib⁹ nõ obstat eius ỹsetas:q; testimonium vnius nec iustificat nec cõdẽnat.xxxiij.qõ.ij.admonere nisi ỹdicat plurib⁹ cũ q̃bus script⁹ est in aliquo instrumento.ff. quemad.testa. ape.l.s.in fine.Si vero multiplicẽ pauciores ỹdicũt plurib⁹.ex eadẽ vel ex diuersis partib⁹ ꝓductis iudex cõcordabit eorũ ỹsetas; si poterit.sicut augu.cõcordat dicta euangeliorũ extra eo.cũ tu.qõ si nõ ꝑt prevalebit testimonio plurium nisi dignitas personarum ex alia parte preiudicet numero.vel nisi pauciores vocãt ꝓ melioꝛa ꝛ aptioꝛa negocia,aut plura per eos ꝓbẽt.vt si plures testes ꝓbent me possedisse.pau ciores vero menõ possedisse.x.annis,ꝛ titulũ pos sidendi:q; tunc prevalet testimonium paucorum extra eo.in nostra,que intellige quando eodem ꝛpe testes inducuntur q; si inducant testes ad re probandũ dicta priorũ oñt esse plures ꝛ lõge me lioris fame.C.oe contra.sti.l.optimam.q; magis ꝓsumitur subornatio post publicationẽ attesta tionum quam ante.* Si vero testes sint nume ro et dignitate pares sententia datur ꝓ reo.de ꝓba.ex literis.nisi in matrimonio ꝛ in cã libere tatis.ꝛ in testamento ꝛ ꝓ dote.de sen.ꝛ re iudic. c.fi.ꝛ si neuter possidet rẽ sed vterq; ab extraneo petit.oinidik fi est ꝓssibile.de ꝓsum.afferte.et si non est possibile poterit iudex gratificare dã do cui voluerit.de po.c.f.Vide.iiij.e.iij.testeo.de predictis.ꝛ adde ex.s.tho.qõ si dissentiunt testes eiusdem partis ỏ iudex ex motu sui animi ꝓpe re cui parti sit standum.ex numero vel dignita te eorum vel fauorabilitate cause ꝛ hmõi.

¶ Octauo q̃rit q̃o testis obligatur ad testificã. dũm dico multa. ' ꝓmum.Scõm archid.ij.par. te.tit.f.c.xvij.post.s.th.ij.ij.q.lxx.ꝛ cõem doctri nã sic distinguitur.Si ỹs requirit testificari au toritate sui superioris tenetur ferre testimoniũ in his dũtaxat que exiguntur ab eo secundũ ordi nẽ iuris.puta i manifestis)ꝛ de quibus ꝓcessit in fama,adde vel semplene probatum est.ꝛ non re stificãdo peccaret.intellige mortaliter agens cõtra obedientiã ꝛ charitatẽ non tamen ꝓmittit cõe bonũ cũ ỹs.Si vero requiratur eius testimo nij ỹs nõ auctoritate sui superioris tunc sil̃ tenetur ad liberãdum hoiem a morte iniusta vel dãnatio nem ỹm illud ỹs.eripite pauperẽ:ꝛ dist.lxxxiij.er ror.adde q̃ nõ tenet ad penã dãni bonũ alicuius nisi eo casu quo tenemur ex charitate bona opta re.Si ỹo nõ reqrit ei⁹ testimonium tenet sil̃ ad vitandũ iniustũ dampnũ facere q̃ in se est vt verita tem deniciet ei q̃ ꝑt ꝓdesse q̃ ỹm Ray.est verũ ertiaꝛ in sacerdotib⁹ ꝛ religiosis:nisi in cã in qua non ỹs eis ferre testimonium:vt in cã sanguinis i qua scõm.s.th.compelli nõ ꝑt ferre testimoniũ ỹm ordinem iuris ꝛ intellige ab his qui sunt iuri positiuo subiecti ad cõdẽnationẽ añt alicui⁹ non tenet testificari:nisi a superiore cõpellat ỹs ordinẽ iuris:q; inquit.s.Tho.si circa hoc ꝓcas occulte tur nullier hoc spãle dampnũ nascit:vel si immi neat periculũ accusatori nõ est cursãdum:q; ipse in hoc periculo spõte se ingessit:q̃ vt limitãdũ scõm Inn.in.c.f.de testi.cog.nisi is ỹ quẽ agit perseue rare vellet in pcõtar.c.clericoꝛ.us.oe vi.ꝛ ho.cle. rici.q̃.v.hoc vt ꝓ vt pena revocet a malo quos del timoꝛ nõ revocatis istam limitationẽ limito ve ram q̃n ipsa emendatio ꝓsumeret.* Scõm.De his añt q̃ alicui cõmissa sunt in secreto vtrum re cursitus q̃s teneat testificari:dicit Archi.post.s. Tho.q̃ nõ:si ei sunt ỹmissa per ꝓfessionẽ:q; non scit vt hõ ꝛ maius est vinculũ sacri q̃ hois ꝓce ꝓtũn alijs ỹo distinguit.Naz si cõmissa in secre to sunt alia q̃ statim vt hõ scit tenet manifesta re vt si pertinẽt ad corruptionẽ multitudinis cor poraliẽ:vel spũliẽ:vl̃ graue dampnum alicui⁹ psone ỹs manifestare testificando vel deniciando:q; ỹ hoc debitis obligari non ꝑt ꝑ secreti commissum quia frangeret fidem quam alteri debet:si vero sint talia que quis ꝓderenõ teneturꝓtest q̃s obligari ex hoc quod sibi secreto committuntur: et tunc nullo modo tenetur ea ꝓdere etiam ex ꝓcepto superioris:quia seruare fidem est de iu re naturali contra quod nihil potest hõmini ꝓce cipi.* Quod ꝑ summa angelica vt saluet sanctum Bonauenturam dicentem quod tenetur quia in tali promissiõe intelligitur excepta autoritas su perioris:limitat nisi superioꝛ requirat aliquo bo no respecturꝛsed istud nihil est quia in his in qui bus quis per summum ꝓlatum q̃ est deus est liber ab inferioris imperio nõ subintelligitur ex cepta superioris autoritas:quia eo casu nulla est. * Tertium.Qui autem iurauit testimonium non perhibere,temere iurauit ꝛ vbi certum est quod tenetur sub peccato ferre testimonium contrauenire potest ꝓpria autoritate alias non nisi auto ritate superioris.xxij.qõ.iij.in malis etiam si sci ret quod ipse solus interfuisset et probari nõ pos set nisi per eum secundum gofr.qz dictum vnius facit semiplenam ꝓbationem ꝛ delatio iuramen ti faceret plenam.C.de ve.ere.l.i bone fidei.q̃ ve rũ est in casu quo hoc fieri posset.alias vbi testi monium eius nullũ effectũ habere potest nõ cre do teneatur nisi ad preceptuz superioris cogeret modo ꝛ ordine debito.* Quartum.Testis qui se falso dicit alicuius inimicũ vt euitet dicere testi monium:mortaliter peccat secũdũ Pañ.in ca.in quisitionis.§.terne.de accu.qz dicit mẽdacium, dãnum proximi.xxij.q.prima.ne q̃.ꝛ de falsa.ca. primo.qõ intellige eo casu quo quis testificari te net.* Quintum.Aliq̃d accipere ꝓ vero testimo nio seu veritate dicenda est turpe lucrum.xiij.q. v.non sane.ꝛ scõm arch.est peccatum mortale.qz est expresse cõtra iura hoc rõnabiliter ꝓhibẽtia ad vitandã corruptiones veritatis et tenet restituere dãi si ꝓ hoc voluit sibi iustitiam ministra ri.o.c.nõ sane secus si dedisset ad corrumpendũ qz esset dampnũ ei cuius iniuriam dari est vel pau perib⁹:ꝛ multo magis est mortale si acceperit ꝓ falsitate dicenda aut tacenda veritate:ꝑtñ testis expensas accipere a ꝑducente:vt no.gl.in.c. statutũ.de relcrip.iiij.sexto.ꝛ eriam lucrũ cessans operarũ suarum.iij.q.tertia,venturis.* Decimus. Falsum testimonium cũ habeat deformitatẽ per iurij et violationis iustitie et mendacij:ex primo est mortale semper.ẽtiã si fiat ad impediẽdam in iustitiã secundũ.s.tho.et sil̃ ex secũdo i suo gene re sicut et ꝙlibet iniustitia:non autem semper ex tertio.non tamen est mortale si ꝙs post debitã in cogitãdo solicitudine; falsum asserat inferendo testimonio qõ verum credit.Hec ex.s.tho.q̃ etiã sentit.et expresse Archi.dicit qõ si dubiũ certitu dinaliter testificẽ est mortale vnde dubium sub 9.qõ dubio ꝓferre debet et certum sub certitudine.

¶ Nono querit que pena falsi testis ꝛ dicit Bal. qõ punit pena talionis.lege prima.ff.ad.l.corn. de sicca.et no.secunda.q.quarta.in glo. fin.nec excusat eum met⁹ ꝛ quinta.q.quinta.autoritatis. Est autem testis falsus qui iuratus et examina tus falsum loquitur.xxij.q.secunda.ne quis arbi tretur.Qui autem non est examinatus.licet lati tet vt veritas non inueniatur non est falsus ỹs do losus sicut etiam ꝓsumitur si ad interrogata nõ vult respondere:vnde non tenetur illa pena.tri gesima quinta.q.prima.notificamus.in glo.quod tamen non est verum si interrogetur super im pertinentibus:q; fieri non debet in scripturis ta men qui verum celat falsum committit.ff.de fal. l.f.Similiter non habetur ꝓ falso sed ꝓ suspe cto qui loquitur obscure.vt not.quarta.q.tertia. testis in glo.prima.vnde peti potest quod declaꝛ et nisi iudex ex cauſis nolit hoc facere ꝛ vt not. quarta.q.tertia in criminali sicut etiam iterum interrogatur qui totum factum nõ dicit quia nõ ꝑbat vt notat.xx.q.ij.presens.

Universidad de Deusto
Biblioteca

declo ḡrik q̃ho teneatur restituere false testifi-
1.93 canes: et dico q̃ si q̃d accepit p testimonio ferendo
dicendū eēt: vt. §. prioze. et viteri' si per dictū eius
aliqua partiū suā cām amisit: teneē de toto dāno.
xvij. q. iij. si q̃s in atrio. xiij. q: v. nō sane. qō quidā
limitāt qñ diligenter fuerat examinatus q: tunc
fuit cā dāni, aliās nō q: si fuisset diligenter exam-
natus forte dixisset ṽitatē aut falsitas patuisset et
sic potuis fuit occasio: et ita vī sentire sum. ro. ī3
versus sum. ang. et sup. indistincte tenent q̃ teneē
de toto damno: qñ sciēter vel ex ignorātia indebi-
ta falsum testimonium dicit. l. gñal'. §. illud. ff. de
calūn. et. xvij. q. iij. si q̃s in atrio. et de iureiur. c. fi. et
ꝓcor. Ray. et Host. in sum. eo. ti. q. clxxvij. Qui aūt
est testis in instrumento super vsuris vel factis
in fraudem vsurarum: tenetur sicut et notarij cuī
sine testibus non valeant instrumēta: de quo dic
vt. ḡ. restitutio. iij. §. vſ. et idem de prelatis subscri
bentibus vel figillantibus scḋulas vsurariorū
secundum Goff. Host. et dire:

Imoꝛ est passio alia: et nūquā ē peccatū
mortale nisi retrahat ab eo qōest ne-
cessitate preceptī: vt colligitur a. s. Ey.
xxij. q. cxxv. De his aūt q̃ fiunt timoꝛe
vide. s. metus. et supra inobedientia.

Tyrannus vt patet. iij. pol. et vij. est is cu-
ius regimen non ordinatur ad bonum
cōmune: ī3 ad priuatum regētis vñ per
turbatio regiminis eius ī3. s. tho. xxij.
q. xlij. ij. ad tertiū. non ī3 rōnē seditiōis nisi forte
ita inordinate fiat q̃ multitudo subiecta maius
detrimentū patiat ex perturbatione consequenti
q̃ ex regimine tyrāni. Utrū aūt liceat occidere ty
rannū. s. Tho. de regi. pn. li. j. c. vſ. ī3 q̃ non nisi p
publicam pt̄atē: q̃s vt ibi pt3 dupl'r cōtingit pmo
qñ multitudo illi subiecta hꝫ sibi prouidere de re
ge q: pōt eū occidere: nec agit infideliter etiam si
ante ei se perpetuo subiecisset: q: ipe hoc meruit
infideliter principando: scḋo qñ recurrit ad supio
rē ī3 vt pt3 in. ij. oi. xliij. hoc intelligit qñ iuste ac
quisiuit oēs: aūt acquisiuit illud vi nolētib⁹
subditis ad consensum coactis: tunc qui ad libe-
rationem patrie illum occidit laudat' ab omnibus
et rationem recursus haberi nō pōt et idē sentit de regi.
prin. vbi. ḡ. dum dicit quod atorh magis occidit
hostē quam rectorem populi.

Itulus quot modis dicat vide gl. in. c.
oudum. el. ij. de elec. in verbo intitula-
tā. Vide infra vsucapio. §. vlti. quo ad
titulos in quibus dominum transferf.

Ozneamentū ꝑm vulgare italicū dictū
est a circuitu et regressione pugilum et
est pugna in q̃ pbabil'r imminer piculū
mortis: q: ibi sepe hoies moriuntur. de
tor. capi. j. vbi prohibetur hic ludus et secundum
hos. et Pan. ois alis ludꝰ ex q̃ imminet piculū mor
tis pbabil'r: et nedū de iure canōico ī3 ēt de ciuili.
C. de glad. l. vnica. et. l. j. §. itē senatus. ff. de postu.
ō3 intelligi de alio ludo: ludꝰ aūt cā futuris experi
ende vbi nullū iminet piculū mortis ī3 Host. licet
etiā de iure canonico: et casus cōtingens nō impu
tabit. l. q̃ actione. §. si q̃s. ff. ad. l. aq̄l. et sic hastilu-
dia aliqū licēt aliqñ nō: q: ad ea fit extēsio eoꝝ q̃
de torneamēto dicunt q̃ñ est ibi pbabile periculū
ꝓpter rōnē expīsa ī3 in. d. c. j. de quo vide. ḡ. ludus.
§. viij. Priuatur aūt sepultura moriens in torneā
mento: vt in. d. c. j. si venerat cā pugnandi ī3 Pan.
ī3 ei pnia ꝓcedat: secꝰ si cā videndi aut huiusmo-
di. * Aliquo aūt ibi occiso vel mutilato irregulā-
res sunt oēs q̃ illic venerūt cā pugnādi: licet non
occiderint aut mutilauerint ꝑm Host. et Dost. sicut et
ille qui in bello illicito est cā beliādi. xv. q. j. c. fi.
de pe. di. j. si q̃s cū telo. di. l. j. si quis post acceptā.
sed eps dispensare posset sicut dictum est de exi-
stentibus in bello iniusto: sed non occidētibus vt
supra homicidium. iij. §. vſ.

Ortura fieri nō pōt a iudice sine indiciis
precedentib⁹ sine mortali pcō ꝑm Ludo-
ro. in suis no. vt no. C. de ser. fu. l. j. qui
cunq;. ff. de questi. l. maritus. C. ad legem
iu. maie. lege si quis alicui. vbi gl. et Bal. Adde ꝺ
ī3 Pan. in. c. fi in cōtēplatione. de regu. iur. q̃ ad
torturam requiruntur indicia vel semiplene pro
batiões. Et confessio ex tali tortura sine indiciis
facta non vtꝛ vt. l. j. ff. de questi. nec eā indicia po
stea sequentia confirmant ꝑm gl. in. l. mari. ff. eo.
et Bal. in lege si. C. de accu. Et idē dic quando tor-
quet quos de iure torquere nō pōt sicut minores.
xiij. anno ī3 cedi possint lege cum filleianus. C. ad
sille. item milites et mlier pregnans et ymō etiam
si torqueat indirecte vt dando falsa in cibum vt
sit siti quis vexetur. Et idem q̃ñ aliter quam per
torturam pōt veritas haberi q: tūc scḋm omnes
torqueri non licet et idem quando sepius tor-
quet nullis nouis indiciis apparentibus: sufficie
unt tamen variationes scḋm Innoc. in ca. offi. de
proba. et Bar. in lege de minoꝛe. §. penulti. ff. de iu-
sti. puta q: vno fero dicit de vnoꝛ alio fero dicit
de alio. * Que autem et qualia indicia ad torturā
requirantur: vide supra indicium: et adde quod
qui publicam autoritatem exercet arbitrari de-
bet qualia indicia sufficiant. C. de questi. lege mi-
lites. §. oporꝛet. et. d. lege ō minoꝛe. §. toꝛ. et no. Inno-
cen. in capitu. penul. de not. oper. nun. sed vide
tur ratione in arbitrando quia iniquē torquens peccat mortaliter: et tenetur de dam-
no et iniuria. Vide Panormita de regu. iuris.
cum in contemplatione. et adde quod ferule et
flagella non sunt tormenta: nec his cedere est
torquere. vt patet in lege prima. §. impuberes. ff.

ad senatū. vbi ista cōceduntur ad impuberem et
toꝛtura phibet. Utrum aūt toꝛtura semel habi-
ta possit repeti dic q̃ sic ex nouis indiciis puta q:
inueniē reus in mēdacio: vel si superuenerant in
dicia alia, aliās nō ō3 repeti vt dictū est. vt. l. repe-
ti. et. l. vltī. ff. de qsti. Qō tū ang. in li. de maleñ. li-
mitat qñ ḡs fuit toꝛt⁹ sufficiēter ꝑm indicia aliꝰ
repeti posset et de more. Hoc est arbitrarius. Usi
ꝑm pariēē de puteo in suo tracta. de sindicatu ō3
iudex protestari q̃ vult supersedere in toꝛtura et
eā repetere quoties oportuerit: ōsit tñ interueni
re. et. vel. viij. dies ḡtis. Toꝛqre tū vltra tres vi-
ces in diuersis tpibus p eisdē indicijs est immo-
derarum et malum ꝑm Bar. in. l. fi. C. de questi.

Traditio dupl'r ō3 et sumit primo p transla-
tione dñij in alterū: sicut ō3 in instrumen-
tis venditionis iure proprio tradidit. scḋo pro in-
ductione in possessionē: sicut p ipsa corporali pre
statione rei: vt cum ō3 possessionem tradidit vel
ipsum equum per frenum et huiusmodi.

Transactio est de re dubia et lite icerta et nec
dū finita: nō gratuita pactio sed aliquo da-
to vel retento vel pmisso. ff. de transa. l. j. C. eo. l.
transactio. extra eo. sup eo. intelligēdo tñ lītē pre
sentē vel futurā: q: ante lītē ex quo discordia ex-
orta est trāfigi pōt. ff. de cōdi. inde. l. eleganter. §.
si quis post. Unde dicitur transactio quasi transi
tio actionis eo q̃ trāfigens ab actione transit et
discedit. Et differt a pacto et compositione: q: illa
fieri possunt amicabiliter nullo dato vel retento
d. c. super eo. et de hac dico multa.
1.di.

Primū trāfigere pōt q̃ et donare. de quo. ē. do-
natio. j. §. j. et ōsis rerū siue actionū tuto: curato
et procurato habēs speciale mādatū vel liberā ad-
ministrationē bonoꝝ vel cause. ff. de procu. l. pro-
curato: cui libera. et. l. mādato. et de procu. ad agē
dū. §. j. li. vſ. Non aūt ꝓlatus in causis ecclesie si-
ne consensu capituli: extra eo. contingit.

Secundū, transigi aūt pōt sup ciuilib⁹. ff. et. C.
eo. per totū. sup criminalib⁹ aūt distinguendum
est. vt. ē. accusatio. §. xj. sup spūalibus etiā distin
guendum est. Naz aut petit ecclia ab alia eccl'ia
sibi debere subsci in iure institutiōis correctio-
nis et sacrosci peeptiōe. aut eps petit iura epalia
sibi aliq̃ eccl'ia et sic de spūali ad spūale fieri potest
puta q̃ remittat institutio vel aliqꝺ sacramentū
spūali aūt ad spūale ꝺ3 tex. de re. pmu. ad questiões de
re. pmu. c. vj. * Sed tñ adnertendum est q̃ vbi
notę subiectiōis petuntur spūalia simul et tpalia
sicut cū eps petit ab aliqua eccl'ia sibi subiecta
q̃ ab eo recipiant cōsecrationes ordinationes et
hmōi spūaliaꝛ nihilomin⁹ petit aliqua tpaliaꝛ vt
porꝛe partē vel annuā pensionē rōne illoꝝ tem
porali. si posset transactio fieri cū tpali et sibi an-
nua pēsio dari. ar. c. cū venerabilis. de censi. et de
reli. do. constitutus. Aut petit res tpalis vt pro-
prietas: sicut cū ecclesia petit decimas ex precio
in sua parochia ꝓstitutis et hic distinguendū est
q: si agit ꝺ ecclesiastica ꝑsonas: tunc pōt fieri trās-
actio autoritate epi vel archiepi et erit perpetua
extra eo. statutimus. sine autoritate aūt epi valet
sed est tpalis: nec excedit vitā trāsigentis: extra
eo. de cetero nisi p papā fuerit cōfirmata eo. ti. re
niēs. aut agit ꝺ laicū et hic si agit de peceptis et sub
tractis fieri pōt de his q̃ si. a prela. cuī applicat sed
nō de futuris. xxj. q. vij. decimas quas vñ nō pōt
fieri cōpositio nec trāsactio cū laicis vt min⁹ fol-
uant nisi autoritate pape. de confir. vti. vel inuti.
c. pe. aut petit nō quidē ius spūale sed spiritua-
lis res vt beneficii: et hic Inn. distinguit in. c. cō-
stitutus. extra eo. q: si petitur beneficium vt pro
prietas: vt cū vna ecclesia petit ab alia prebēdas
quā oicit ad suā ecclesiā pertinere licita est trās-
actio mō ex vtraq̃ parte interueniat tñ spūale et
nō tpale. si vero clericus petit bñficium sibi: pu-
ta q: dicit se electū vel canonice in eo fuisse instī
tutū: tūc trāsactio fieri nō pōt sine simonia sed
bene amicabilis. i. gratuita cōpositio. extra eo. su
per eo. s. vt q̃ ille qui ius nō habet vel nō credit
habere penitus renunciet iuri suo sine aliqua da
tione: vel vt ille q̃ ꝺ3 ius recipiatur sine datione
qō. s. fieri pōt dū ꝑtes ꝑmittūt alicui rē vel hmōi.
rō est: q: in beneficio est spūale et tpale simul cuī
sit spūali annexū. vnde si fiat trāsactio semp da-
bitur tpale ꝓ spūali vel ecōtrario. vnde et Inn.
dicit hic nō licere trāsactionē etiā si vtriq̃ detur
spūale: q. i. cū spūali oak etiā tpale. Si tñ neuter
litigantiū possideret sed vterq̃ cōtendit aliquod
beneficiū sibi dari: tūc valet trāsactio. de elec. cū
inter. de ꝓben. nisi essent no. Jo. s. q. ea que. Sum.
aūt ang. breuius dicit cōcludendum q̃ ō de spūali
ad spūale eiusdē gñis fieri potest transactio: non
autem spirituale alterius generis ꝑm Ber. in. c.
sup eo. eo. tit. sed nec ber. ibi hoc dicit nec est ve-
rum: q: tūc licite fieret de beneficio ad beneficiū
cōtra dictū capitulū super eo. Unde tu breuius
conclude q̃ trāsactio licet vbi nō interuenit si-
monia: non ī3 vero vbi interuenit quod q̃ñ fiat
collige ex diffinitione simonie.

Tertiū si amicabilis cōpositio fiat fine iudicis
autoritate ī3 Host. ꝓnalis est et extinguitur cuī
persona: si vero fiat iudicis autoritate realis est.
nisi aliud per iudicē dictū sit. extra eo. de cetero.
ī3 tñ ī3 nūc teneat mero iure restituere ecclesia
si grauiter ledatur. ar. de resti. in integ. c. j.

Quartū. Trāsactio facta ꝓpter indebitā obli-
gationem nō excusat eum qui aliquid accepit vt
talem obligationem remitteret sed restituere te
net. l. ꝓlos puincie. C. de trāsac. et. l. fi. ff. de dolo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ꝛ gl.in.c.fin.de eo.eo.ti.dicit qꝫ si euidēs est calumnia non ꝫ tranſactio.l.in ſumma.ff.de cōdi.inde.

¶ Quintum. Diſpoſitio legis ſi quis maior.C.de trāſac.teneri pōt i cōſcia qz impator i penam nō obſeruantis potuit hoc facere:ꝛ ꝫ locū i ḡcunq; ptractu iurato ſm doc.ibi vult añt.d.l.qꝫ trāſactionē iurans ꝛ voluntarie non ſeruans pœna ſit infamis intelligē ſi condemnetur:ꝛ ꝑuat⁹ ipo iure actione quā habebat ℈ eū cū q̄ tranſegit ꝛ ſi quid ꝑter trāſactionē habuit ſiue pecuniā ſiue rē te nek reſtituere:ꝛ oē emolumentum qꝫ habuit ex ea:qꝫ q̄ ad ſcientiā verum eſt poſt cōdēnationē ꝛ nō ante.niſi quatenus dānificatus ē ille cum q̄ trāſegit.vel ex debito antea debeat habere.

Reuga ē ſecuritas pꝛeſtita pſonis ꝛ reb⁹ ad tps diſcordia nōdū finita.ꝛ vocat aliqñ fed⁹:aliqñ iducie.ff.ō cap.ꝛ poſtli.re.l.nō dubito.ꝛ.l.poſtliminiū.§.iducie.Et ℈ Ber.bolo.ſunt due ſpēs ei⁹:quarū ꝓma ℈ cōuētiōalis ex ptiū cōuentiōe formā accipiēs ꝛ ſeruanda etiā infidelib⁹.xxiij.q.ſ.noli.ꝛ ſecūda canonica.de qua extra eo.c.innouamus.q̄ eſt duplex vna.ſ ꝓpetua qua gaudent pſone in.d.c.ſ.cō tente.alia tpalis que ad oēs extenditur.Et ſecundum eundē henri.ſeruāde ſunt treuge canonice ꝛ multomagis conuentiōales.vum ea ſeruat adueꝛſari⁹.al's non ar.de elec.cū in cunctis.

Tributum. vide.ḡ.immunitas.ſ.§.v.ꝛ gabella.ſ. in pꝛincipio.

Turpe lucꝝ ſtricte ḡ ℈ ſit ex aliq̄ ope diuina vel humana lege pꝛhibito.ita tñ oatiōe vl' acceptiōe nō vetita:vt ꝓtigit in meretricio cōcubinatu.hiſtrionatu rpi.ꝛ torneamēto ꝛ hmōi large ꝛo ℈ oē lucꝝ illicitū ſiue ꝑpetat reſtitutio:ſiue nō vtrū ät acq̄ ſitū turpit.i.cū pctō ſit neceſſario reſtituēdū vide.ḡ.reſtō.ij.§.ij.ꝛ reſtitutio.iij.§.ſ.ꝛ dic vt ibi.

¶ De tutela tutore.ꝛ curatore.

Utela ſecundum azo.in ſum.eſt ius et poteſtas in capite libero ad tuendum eū qui pꝛopter etatē ſuā ſpōte ſue tueri nequit a iure ciuili data ac permiſſa:vt inſti.de tutel.§.eſt autem.tutor autem eſt qui pupillum vel pupillam morte patris vel emācipatione ſui iuris factum vel factā tuetur.curator vero dicitur qui curam gerit alicuius:defendendo ipſm a pretore ſecundū leges legitime dat⁹ vel eſt is qui res adoleſcētis adminiſtrat.¶ Unde differūt tutor ꝛ curator.pmo qz iſte ſcilicet tutor datur pſone ſecūdario rebus vel patrimonio:ille vero econuerſo:ſecūdo qz iſte datur ipuberi ille vero adulto.ſ.furioſo.prodigo:ſurdo:mutor.ſi militibus:qui rebus ꝑſe non pōt.tertio quia iſte datur q̄ñq; a iudice:ꝛ q̄ñq; a teſtatore ꝛ datur etiā inuito:ſecus in curatore de quo vide pañ.in.ca. ex parte el.ñ.de appel.ꝛ in conſilio.xciij.

¶ Primo añt q̄ritur quotuplex eſt tutela ꝛ tutor ꝛ dico qꝫ tutela eſt triplex.prima ℈ teſtamentaria vt q̄ñ pater dat filio tutorē in teſtamēto.ſecūda legitima q̄ deferꝝ a lege:vt cū nullus eſt tutor ex teſtamentum.q̄ tunc qui primo loco ꝺ̄ ſucceſſore huiſcab intestato tenek ſuſcipere tutelā ei⁹:tertia ℈ datiua q̄.ſ.datur a iudice qñ nullo tutore dato in teſtamento ꝛ nullis extantibus conſanguineis idoneis ad tutelam iudex ex officio illa dat tutorē.Et ourat tutela vſq; ad decimūquartum annū cōpletū pupilli.ꝛ.xij.pupille,ꝛ inde incipit cura q̄ durat vſq; ad vigeſimūquintū cōpletum inſtitu.q̄.mo.tutel.ñm.ꝛ inſt.de cura.Et codē mō eſt triplex tutor.ſ.teſtamentari⁹:legitim⁹:ꝛ datiuus ꝙuis ſint ꝛ alie differētie accidētales.ſicut ℈ tutor fiduciari⁹ ꝛ onerari⁹ de q̄b⁹ nihil ad pꝛ.

¶ Scōo querit q̄s poſſit eē tutor:ꝛ dico quod is q̄ nō ē impbecillis corpe vel aīo:vñ ſm Azo.quod in diffinitione tutele ℈ ptās referk ad ius q̄ affert ℈ ius ad factum:vt.ſ.tal' ſit tutor qui propria impbecilitate nō impediatur:vt pupilli⁹:furioſus et perpetuo morbo laborans.¶ Mulier añt iure cōi c.fin.de rogat.ſed tñ quo ad monachos ſiue religioſos limita de licentia ſuorum pꝛelatorum.xvi.q.ſ.monachi.¶ Tutela añt miſerabilium perſonarum omneo religioſi:clerici vel epiſcopi recipere tenentur.vt in.d.capi.fina.ꝛ diſtin.lxxviij.capitulum.et.c.epiſcopus.ſed quo ad eſm limita quod ꝓ ſeipm ſ̄ ℈ archipſbyterū vel archidiaconum vt in.c.eps.et q̄ ad legitimā.ar.eiuſdē.c. quo ad religioſos vo limita de ꝓſenſu pꝛelatoꝝ ſuoꝝ.xij.q.ſ.nō dicatis.Sum.añt ro.hoc duplr̄ oēncit:primo qz ℈ ang.ꝛ ſup.ꝛ ꝫ eſ nō poſſe recipe tutelam legitimā:ſcōo qz hoc falſo iponit Jo.an.in.d.c.fi.

¶ Quarto q̄rik q̄ ptineāt ad offm tutoꝝ que ſi nō faciūt teneāt̄ pupillo ad intereſſe ꝛ dico qꝫ tria.*Primū. Ut pupill⁹ a criminib⁹ intactos cōſeruent.*Scōm. Ut res eoꝝ ſi ꝑseruēt̄ab iniuria.ſi tuitores:vt.d.l.ſ.*Tertiū.q̄ pecuniā eoꝝ vel bona vobilia que ad nihilū valēt eis ſuata puer tant in ꝓdia ex q̄b⁹ fructꝰ pcipiāt alioquin tenek tutor pupillo ad fructus q̄s poterat ipſe deductis expēſis ꝛ piculis ſ̄ bar.l.l.tutor q̄ reptoriū.§.ſ.ff. de adſſl.tu.q̄ limita verū ſi potuit emere:pura qz erant venditores al's nō .Et idē dic vbi eēt ſtatutum vt ianue qꝫ oia mobilia diſtraherentur vt de pecunia pupillus lucrū acq̄rat:qz ſi tutor nō facit cū poſſit tenek ad intereſſe.Et ſic bar.in.l.ñ.C.de cōdi.inde.ꝛ Jo.de ana.in.c.qz in oīb⁹.de vſu.q̄ vbi eſdē olim tutor tenebatur de pecunia pupilli ſeneꝛari.hodie cum vſure ſint pꝛhibite tenetur eas ꝛ damni.Vide etiam ſupra clericis.iiij.§.x.

¶ Quinto q̄rik q̄ ſit cautela hſida tutori vt nō teneak ꝙ alīq facto pupilli:ꝛ dico hanc eſſe ſi illud faciat eſi pſilio ꝓiunctoꝝ pupilloꝝ:hoc in inſtrumento qz tale pſiliū facit pſumptionē qꝫ vol⁹ et culpa abfuerit.ar.l.etiam.C.ſi tut.vel cu.inter.ſ̄ Bal.in.l.polla.C.de his quibus vt indi.

¶ Sexto q̄rik vtrū tutor teneak facere inuētariū de reb⁹ pupilli:ꝛ dico q̄ ſic:niſi cā neceſſaria vel iuſtiſſima impediak:tex.ē i.l.tutor q̄ reptoriū.ff.ō ad.tu.ꝛ idē dic ſ̄ bar.ibi de curatore.Et cā ℈ neceſſaria ſ̄ eſt ex pte tutoris mozb⁹:puta qz podagroſus.vel alīq hmōi ipedit⁹ vl' ex pte rei:qz nō reperitur adhibita diligēti inquiſitiōe:cā nō iuſtiſſima ꝛ ſi teſtator remiſit pfectionē inuētarij vt i.l. ſi.C.arb.tut.qꝫ limitat bar.vbi.ḡ.niſi ex cā iudici aliter videat vt l.l.pfirmādo.ꝛ.l.vtile.ff.de pſi.tu. Fallit tñ voc⁹ i uob⁹ caſib⁹ in q̄b⁹ inētariū facere retiſcōo ſi iudex ex cā remitteret:qz hoc nō pōt. vbi.ḡ.gl.ibidē ꝛ doc.cōiter tenere qꝫ mor.i.quaz primum poterit:ad quod facit.l.hec conditio.ff.ō cōdi.ꝛ de.alr videtur in dolo quod intellige ſi adminiſtrauit non autem ſi non adminiſtrauit.ſimiliter nec ſi fecit illa que dilationem non recipiūt. que vel neceſſario pꝛeduut confeſſionem inuenta rijvt eſt perſcrutatio ſubſtātie hereditarie vel ea que nullo modo poſſent obeſſe pupillo:ſ̄ bene ꝓ deſſe:quia talia agendo ante cōfectionē inuenta rij non pꝛeſumitur in dolo ſecundum Bar.vbi.ḡ.

¶ Octauo q̄rik qualiter ℈ fieri ꝛ dico ℈ ter.l.l. 8
tutores.C.de admi.tut.qꝫ in pſentia publicarum pſonarū:vbi tñ dicit gl.ſufficere notariū vnū:ipſentia vero iudicis nō eſt neceſſaria ſm Bar. vbi ſupra.ꝛ cōiter doc.niſi vt fiat fides cōtra debitores nom quorum nola ſcribunt in inuētario:ꝛ ita tene ꝙ ꝙuis glo.i.o.l.tutor teneat ꝙ eſt neceſſaria.

¶ Nono querik de q̄b⁹ fieri debeat inuētariū et dicit ter.in.d.l.tutores.qꝫ oim rerū.i.corpaliū ſm 9
Bar.vbi ſupra ꝛ inſtrorū.i.oim iuriū corporaliū de quibus apparent inſtrumenta ſeu probatiōes in bonis pupilli:de alijs non.

¶ Decio q̄rik qño mr̄ perdit tutelā filij ꝛ dicit pa. 10
in.c.vroꝛat⁹ de conuer.cōiu.qꝫ dupl' pmo ſi tranſit ad ſcōas nuptias.ſcōo ſi vixit incōtinenter.de quo eſt gl.quā ſequit bal.in auf.mr̄i ꝛ auie.C.qñ mul.tu.off.fun.po.ꝛ facit ter.in.l.ñ.e.ti.vbi requiritur quod pudice viuat:ḡ nō.glo.ꝛ bar.in.l.fide. C.de fideicō.vbi vult ꝙ vroꝛe relicta ſi incōtinēter viuat ꝑdat legata ſibi facta a maritoꝛ aufert ſibi tanquam ab indigna vel ex pꝛeſumpta voluntate reuocatur:ꝙ maxime pꝛocedit ſi incontinenter vixit tempoꝛe maritali ignoꝛante:pꝛo quo gl.in.l.ſoꝛoꝛem.C.de his qui.vt indig.

¶ De vana gloria.

Ana gl'ia:ꝛoicit gloriā glorie vanitatē. Glia añt dicā q̄ſi clariaclaritatus ḡdā ſignificat:ꝛ ꝑ manifeſtationē alicui⁹ ꝛ eſt clara cū laude notitia ſecundum amb.ſup epiſtola ad ro.vñ ſm.s.tho.ij.ij.q.cxxij. nomē glie ꝓprie importat manifeſtationem alicuius de eo quod apud hoies decoꝛ videtur:ſiue ſit bonum coꝛporale:ſiue ſpūale ꝙ proprie eſt q̄ bonū alicuius noſcitur ꝛ approbatur a multis:largius vero etiam a paucis.vel ab vno aut ſe ſolo. Uanitas añt glie vt collligit ab eo ibi.ꝛ ma.q. ix. ar.ſ.tripl' accidit glie.ſ.primo qz gl'iak q̄s de eo qđ nō eſt:vel ſi eſt nō ē glia dignus.vel ſcōo apud hoies quoꝝ iudicijs incertū eſt:ꝙ intellige vltimate.qz ſi ſit apud deū vltimate.vt cū q̄rik glia apud hoies ꝓpter honoꝛē dei vel ſalutē ꝓximi. non eſt vana aut tertio nō ad debitū finē.pura honoꝛem dei vel ꝓximi ſalutē:ꝙ eſt dicere gliam eē vanam ex pte ei⁹ de q̄ quis gloriatur:vel eius ℈ q̄s q̄rik gloriam:vel eius ꝓpter ꝙ quis querit gloriā.

¶ Prio añt q̄rik vtrū appetere gliam ſit pctm̄ et dicit.s.th.ꝙ non ſm ſe.qz ꝙ ds bonū ſuū cognoſcat ꝛ approbat nō eſt pctm̄:ſ̄ illud.ſ.coz.ij.vt ſci amus q̄ a deo dōata ſūt nobis:ſiſt nec ꝙ alīs velit opa ſua ab alijs approbari ſm illud mat.v.luceat lux veſtra ꝛc.Sz appetitus inanis añt vane glorie vitiū ꝓprium qz q̄libet vanum appetere vitioſum eſt ſ̄ illud ꝑs.vt q̄d diligitis vanitatē. 1. q̄

¶ Secundo queritur vtrum appetit⁹ inanis glorie ſit peccatum mortale:ꝛ dico ex.s. Thoma:

ybi.ꝫ.q̄ potest eēt pctīm.mortale dupl'r.prio rōe de qua ḡs gloriatur:vt qr de aliquo falso diuine reuerētie ℨrio:fm illud Ezechie.xxviij. eleuatum est cor tuū:ℨristi:deus ego sum.r.s.cor.iij. Si ac cēpisti:q̄d gloriaris quasi nō accepis:vel etiaꝫ cū bonū tale de quo ḡs gloriaḟ pfert deo:q̄ḡ ꝓhibetur Hiere.ix.non glietur sapiens in sapientia sua rc.aut ēt cū ḡs testimoniū hoim prefer testimonio dei:sicut ℨ ḡsdā ℞ Jo.xij.q̄ dilexerūt magis gl̄iā hoim q̄ dei:alio mō ex pte ipsius gloriantis: qui intentionem suam refert ad gloriam tanq̄ ad vltimū finez:ad quē.s.ordinaḟ ℞tutis opa:r p quo ꝓsequēdo nō ꝑmittit facere ēt ea q̄ sunt ℨ deus r sic est mortale. Si aūt amor humane gl̄ie quantus sit inanis:non tamē repugnat charitati neq̄ quantum ad id de quo est gl̄ia:neq̄ quātū ad intētionē gl̄iā q̄rētis nō est mortale ſz veniale. Hec ille in forma r obscure. Ad quorū intellectū no.q̄ dū quis gl̄iaḟ quatuor ꝓcurrūt q̄ reducuntur ad duo.s.gl̄iās r gl̄ia q̄ est eius finis:res de q̄ gl̄iatur: r isapud quē gl̄iaḟ siue a q̄ gl̄iam q̄rit:quorū duo prīa.s. ℣h.accipit p vno:cū neq̄ in gl̄ia r neq̄ in gl̄iante ꝓficiat pctm̄:ſz de intentione gl̄iā apperentis indebite:r silr duo vltima accipit p vno q̄ ex re aliqua nullus gl̄iā accipit nisi p alicui⁹ approbationē. Intēdit ergo.s. ℣h.prio q̄ appetitus glorie vane ex suo gñe nō sit mortale:q̄ pt̄s q̄ nō semper est mortale. Et scōo quod ex pte rei de q̄ quis gl̄iaḟ pōt esse mortale supple ꝛz nō semper sit.sed solum dupl'r:prio.s.rōne obiecti gl̄iosi vel q̄ illud est notabiliter ℨ reuerētiā dei siue sit quid falsum sicut Cyrus gl̄iabaḟ se eē deū.Eze.xxviij.r Herodes actuū.xij.siue etiā verū:vt cū ḡs gl̄iaḟ de peccato nō quidē veniali ſz mortali siue sit verū siue falsum non ob.illo verbo.s. ℣h.falso.q̄ loquitur exēplariter:vel si talis res non sit ℨ reuerentiam dei:tñ ꝑfertur deo fm estimationē gl̄iantis q̄ eā diligit plus deo.vel scōo rōne approbātis obiectū q̄ñ.s.testimoniū hoim ꝓferḟ diuino. Intendit tertio q̄ ex pte intētionis r finis sit mortale inquantum ipsa gl̄ia vana appetitur tanq̄ vltim⁹ finis: q̄ fm eius doctrinā tūc est q̄ñ actu r habitu oia ordinantur ad illā vel q̄ idē est q̄ñ quis est paratus veū p mortale ꝓtemnere:vt illā assequatur vt pt̄s.ℨ.gula.§.j.r auaritia.§.j.vbi ēt declaraḟ q̄liō hoc ꝛz intelligi. * Ex q̄b⁹ pt̄s q̄ sum.ang.ℨ.e.th. r ℞tate dicit q̄ est mortale:q̄si ea q̄ ordinata sunt ad gl̄iā dei q̄s principaliter facit ad gl̄iā suā vt scīa r scripture sacre:ex quo infert q̄ mortale est ꝓdicare aut missam celebrare r hmōi ꝓpter inanē gloriam:q̄ verū est solū:vt dicit.s.th.si in eo ponatur vltimus finis ita q̄ ipsa principaliter intenditur actu r habitualiter:secus si actu tm̄ vt sic ītēdit alias si io qui gl̄iaḟ de sacris vestib⁹ aut cātu diuinoꝝ vel era r tione theologica actualr nullū aliū finē intendens peccaret mortaliter:totuꝫ opene clerus esset in malo statu.

¶ Tertio queritur q̄ sint filie eius:r dicit.s. th. ; vbi.ℨ.q̄ sunt inobedientia:iactātia:ypocrisis:p tentio:.pertinacia:discordia:ꝓsumptio nouitatum maxime in superfluo ornatu.de quibus omnibus vide loco suo.

Dasa sacra ꝓcipiunḟ seruari mūda.de eucharist.c.ij.r oratoria corporalia vestimenta ministrorum r palle altaris ex q̄ patet q̄ mortaliter peccant qui illa tenēt immūdaa.c si essent ꝓ seruitio rusticorum.

¶ Asallus ℞ qui habet feudum ab aliquo r declaratur supra in verbo feudum.

¶ Ceritas multipl'r diffinit vt pt̄s.s.q.xvj.ar.j.et q.j.ar.ij.r.s.di.xix.r ppria eius ratio consistit in adequatōne rei r intellect⁹:vt pt̄s vbi supra. Veritas ergo vt colligit:xiij.di.xlvj.q.j.ar.j.q.iij.sumitur prio simpliciter vt est adequatio intellectus ad rē indifferēter r scīo sumit̄ p adequatione intellectus siue cōceptionum iustitie ad opera iustitie et dicitur veritas iustitie: r tertio pro adequatione intellect⁹ ad actus nr̄os generaliter:r ℞ veritas vite:q̄ consistit in hoc quod quisq̄ faciat ꝑm q̄ rō docet:r q̄rto p adequatione vocum que sunt intellectuū signa ad res p voces significatas:r ℞ veritas doctrine q̄ ꝓsistit in ſitate enūciationis:r ad eā reducunḟ oue:si vere actiones nostre sint signa intellectuū non ꝓsiderato dāno vel lucro est veritas de qua loquit philosophus in.iiij.ethi.diuisa ℨ simulationem r mendacium qua.s.aliquis talē se exhibet i dictis r factis q̄lis est interius ꝓsiderato aūt dāno vel lucro est vitas que est pars iustitie ꝑm tullium qua ḡs seruatur indēnis in iudiciis r cōfessionibus r seruat quod promisit. Usi veritas iustitie fundaḟ in hoc. q̄ operationes iustitie comparantur ad intellectum vt ad regulam.veritas autem de qua loquitur philosophus in hoc quod ad illum comparantur vt signa.

Cecigal est q̄ ꝓstaḟ ex his reb⁹ que vendunt̄:tributum vero est publica pēsatio seu.muncio est q̄ ratiōe fundi vel soli prestaturr ideoq̄ dicitur census secundum ℨo.in in sum.vide supra gabella.j.§.iiij.

¶ Celatio virginum.vide.ℨ.confessio.

Cenatio vt esse exercitiū ordinatum ad captionē aialiū terrestriū:sicut aucupium ordinaḟ ad captionē auiū:r piscatio piscīū:r fm.s.r ℣h.ista ista sunt a natura r de se licita.vt supra piscaris. Sed pro hoc aduerte quod ad iura concordanda glo.c.qui venatoribus.dist.lxxxvj.distinguit dicens quod tripler est venatio quedam scilicet oppressiua hominum:que semper ꝓhibetur. dist.vj.§.ista.q̄dam arenaria.s.q̄ ḡs pugnat in arena cuꝫ bestia vetēta ad hoc locās opas suas que silr est ꝓhibita:quā qui exercet peccat mortaliter et qui eā aspicit r qui exercet infamis est:nisi gravi rōne suarum experiēdarū.ff.ō postu.l.j.§.itē senatus.de qua loquit.d.c.q̄ venatorib⁹.r duo se.r.iij q.vij.§.tria.q̄dam etiā est salutosa q̄ sit in ſyluis. r saltibus.q̄ licita est.de ver.cī.nō est i ptāte.*Sed tñ fm predictā gloſſ.illicita sit ꝓmo ex rpe:vt l.xl. r diebus seiuniorū.xxiij.q.viij.si nulla.lxxxvj.di. an putatis:scīo ex ꝑsona:q̄ clerico non est licita etiam si sit pauper fm quosdā:vt.xxxiij.di. quorundā.q̄ pōt aliasvictū q̄rere.xcj.di.clericus.q̄ facit cistas r colathos:r retia.de cōse.di.nunquā. laico aūt licita ē ob necessitatē p pellib⁹ r carnibus nō ob voluptatē.Hec ex illa.Sed quantum ad ḡs putat supple.addendum q̄ḍ a fortiori sit illicita diebus festorum in q̄bus fortius cōuenit a seruilibus abstinere:sed hoc nō bñ ℞:q̄ nō ꝓhibeḟ dieb⁹ seiuniorū rōne seruilitatis sed voluptatis r nimie resolutiōis:q̄ si fit honesta ꝛz festis r nō semper in seiuniis:ideo dico quod in festis est illicita eo modo quo r alie recreationes si causa recreationis fiat.de quo.ℨ.ludus.§.j.si ꝙ fiat cā lucri non licet:nisi eo mo quo de piscatione supra dictum est.s.causa lucri alias perituri r vel cā famio vel alia simili accedente licentia episcopi vel ꝓpriꝫ sacerdotis.ar.c.ꝛz.de fer.* Quātū ꝙ ad personā no.q̄ laicis ꝛz ēt cū clamore fm ꝓdictā gloss.solū rōne necessitatis:ꝓ quo facit ter.in. c. esau.di.lxxxvj.dicēs q̄ esau ideo erat venator:q̄ puer.sed Joan.and.verius ꝛz q̄ ꝛz etiā in cā voluptatis.alleg.inst.de re.di.§.fere.r.ff.ō acquir.re. do.l.naturalē r hoc est verū si fiat raro primū ꝙ si fiat assidue:ꝓ quo vide Pañ.in.c.ne cle.vena. Clericis aūt interdicit̄ soluꝫsi sit clamorosa secūdum eandem gl.ponere aūt inquit laqueum vel rete sine strepitu r clamore r canibus licet etiam clericis cum monachoz etiam liceat texere linū ꝓ capiendis piscib⁹.de ꝑse.di.v.nunquā.imo gl.i.c. eꝑm.de cle.vena.videtur cōcedere etiam cum canibus dicens q̄ licita est clericis cā necessitatis vel recreationis nisi sit clamorosa vel nisi sint epi quib⁹ ꝙ no ꝛz.di.xxxiij.c.j.imo fm pañ.in. c. j.de cle.ven a.hoc ꝛz ēpo si raro r non cā voluptatis sed necessitatis hoc faciat:puta vt excitet appetitum:addē vel necessarie recreationis:r cū sit eadem ratio.* Sic ergo cōclude q̄ḍ prelati r alii ecclesiastici cā necessitatis:vt si in hoc ꝓfit redit⁹ vt in Francia r recreationis cuꝫ retibus r laqueis r canibus venari possunt aliquando cum silentio r modestia:nisi tēpore quo debēt visitare aut predicare.de censi.cum apost.§.archidiacōi:r sic intellige illud.ne cle.vel mo.c.j.r iura.que videnḟ contraria fm ℞ost.intelliguntur de his qui talibus mentē minus impleant.Et adde Archi.in.d. c.qui venatorib⁹:q̄ḍ si electo in epīcopum obiciatur q̄ḍ sit venator:hanc exceptionē interpretari debemus in meliorem partem.s.quod cā licite recreationis hoc ageret nisi alie ꝓsumptiones monuerent in contrarium. Utrum autem serui teneā tur obedire dominis volentibus venari tempore prohibito:dicit Rod.q̄ḍ non:r si propter metum obediant vide.ℨ.metus.§.ij.* Utrum aūt venatores cōcultantes agros vineas r segetes:r quorū canes occidunt gallinas r alalia pauperum r alitorum teneāt̄ restituere:dicit Astē.q̄ḍ sic ad estimationem:alias peccāt mortalr nisi damnum sit ista modicū quod probabiliter creduntur nō curare.* Utrum aūt ossi occidentes aut mutilantes propter leporez r animalia siluestria capta peccēt mortaliter:dicit Asten.quod sic.ñ faciāt libidine vindicte vel amore huiusmodi animalium aut venandi.Si autem sit consuetudo loci vel statutus quod pro vno actu venandi tanta pena iniligaḟ non excusantur a mortali omnes obseruantes vt not.Lancr.in sum.titu.de rapina.

¶ Enditio.Vide supra emptio:

¶ Eneficium.vide supra superstitio r supra maleficium.

¶ eniale.Vide supra peccatum

Erberatio quomodo r q̄ñ liceat vide.ℨ. percussio.r adde quod is qui lurt in corpore eo q̄ḍ non sit soluendo:si venerit ad pinguiorem fortunam amplius soluere non tenetur ſz Bal.in.l.fin.ff.de in ius voc.quia iustio coꝛ poralis cedit loco solutiōis.r facit.l.sed si' vniue. §.si ante.ff.de inu.r est gl.in.c.sicut dignum.de hom.i.in regula pactī.lib.vj.limita tamen vt supra solutio.§.v.

Estis.vide.ℨ.ornatus:r.ℨ.vasa:r supra consecratio vestium.Et adde quod de iure de veste dominarū casula aut alia vestis sacra fieri nō posset secundū gl. in.c.ad nuptiarum.de ꝑse.d.j.vbi text.dicit ad vtq̄ ptiarum ornatum diuina mysteria nō prestantur ne oum improborū tactu vel pōpa sēlaris luxurie polluunt ad offīi sacri mysteriū videantur indigna:quam gl.sequitur Joan.de deo.r Archi.ibi r Pañ.in.c.ad hec.de reli.domi.dicens contrariū seruari r male:r ℣bat.r ℣ab.in cle.de cele.mis.et ibi.Jo.de imola.r eā videḟ approbare sum.ro.cōtra angelicā ꝛz dicat fixtū super hoc licentiam dedisse r fundāt se insti.q̄ text.in.d.ca. nuptiarum innuit r alia esse pollutā:sed contrarium habet cōsuetudo legum interpres:r q̄ quotidie ex vestibus ꝓfanis fiūt sacre ꝓ pōtificalem būdictionez r vetus habet tabernaculum factum pro magna parte ex anulis r ſilibus:r templa idolorum conuersa sunt in eccl'as:er simil'r multe domus pro-

Universidad de Deusto
Biblioteca

sane. Ille aūt text⁹ velle vł solum qđ vestia sacra pollutā lu rurijs deberet rebenedici. Unde dico qđ vestes pſane ex pontificali benedictione sanctificantur: ꝛ fiunt oigne cultu diuino: sicut ꝛ idolorum templa. ¶ De vicario.

Vicari⁹ a vice quā gerit dict⁹: duplr⁹ sumit. ꝓmo. ſ. large ꝛ cōiter ꝛ sic intelligo qđm Dir. li. iij. tit. viij. est qđ alteri⁹ vicē non suꝰ gerit officiū: vel est qđ vices gerit alterius sine ꝛ officio nō prētiose. extra. eo. per totum siue in prētioso. C. de offic. eius qui vicaligę ꝓ totū ꝛ scđo stricte: ꝛ spāliter ac ꝓprie: ꝛ sic fm pañ. in. c. ꝓpetuis. de fide. est vicarius ecclie pochialis. qz fm Uim vicari⁹ ad tps non est cen scndus vicari⁹: ex quo infert pañ. qđ appellatiōe vicarij non ꝓprie ēditur vicari⁹ tpalis: qz non est ꝓprie vicarius: qđ intellige loquendo de vicario deputato in ecclesia in qua est alīs vicaria seu de vicario de qđ ꝓncipalr loquiť tirul⁹ de offō. vicarij: vñ subiungit. qz titulus vicariat⁹ est ꝓpetu⁹: ꝛ superioris autoritate ꝓstituiť. de pbē. extirpande §. qui vero. ꝛ cle. vnica. cſi ibi not. de offi. vica.

1.q.6. ¶ Prio ergo ḡritur quotupler sit vicari⁹: ꝛ dicit Car. ꝛ Jo. de imo. ꝛ Lād. in. o. cle. vnica. qđ est quadrupler qz sunt đđā vicarij ꝓpetui ecclesiarū parochialium. de quib⁹ in. o. cle. quidam. ꝙ sunt tē porales vt mercenarij đđ tps assumunť in actu rorīſi cure: quidā iurisdictionales deputati ad aliquam ꝓuinciā aut diocesim vel locū de quib⁹ eť eo. c. penul. ꝛ xvj. q. j. adiicim⁹. quidā ꝙ generales ꝓstituti. ſ. ad oia q incūbūt ꝓlato nō solum quantū ad curā sed quātū ad oia de quibus eo. ti. cum in gſiali. li. vj. ꝛ de tē. or. cum nullius eo. li. Sed qz ista diuiſio fm artē diuidēdi multiplicem calūniam patiť: ideo aduertendū est qđ melius istorum doc. est ista. Uicariorū quidā sunt ꝓpetui ꝙ quib⁹ ſ. §. ij. quidā tpales. inſtituti ad tps. de app. peruenit. ꝛ tpaliū quidā sunt vicarij simplr⁹ q đ ad oia loca ꝛ oia negotia consueta expiri ꝓ vicariū qui dicunť gſiales: đđā ꝙ fm đđ. i. quo ad aliquem locū tm: sicut est vicarius pape relict⁹ i vrbe. eť eo. tua nobis. vl eť quo ad aliquē determinatū actū: qui dicunť iurisdictionales quorū autoritatē fm Rand. ex cōmissione mensuram⁹: dicunť etiā foranei aliqū. de quo. ſ. §. iij. ꝛ vtrīq aliqū sunt patriarchaliqū epi: aliquando aliorum prelatorum. aliqū rectorum parochialium.

2.q. ¶ Scđo ḡrit⁹ quid iuris de vcario ꝓpetuo: et dico multa. * Primū. scōm pañ. i. c. perpetuus. de fi de. instru. vicarij ꝓpetui sunt cū cōstituūť. pur no. in. c. fi. de offi. vic. vbi. ſ. dicit gl. qđ vicarius perpetu⁹ dr đ canonice a persona ecclie autoritate epi est institut⁹: ꝛ certā dr percipere portionē: vt i. c. ad hec. e. ti. vel dic qđ est vicarius amouibilis ad bene placitū instituentis vñ l. d. c. ad hec. dr qđ re

bitu sit apud ꝓlicipalē. vt no. in. c. exposuisti. de prebē. ¶ tum vero ad exercitiū actionū cōpetentiū bñficio. dicit car. qđ si decimę ꝑmittie. et oblationes date rōne cure cōpetūt vicario ꝛ certa portio assignať ꝑlato vel ei cui⁹ est vicari⁹ vt eius monachus: cura ꝛ rei vendicatio spectāt ad vicariū: si vero econtrario ꝓceptio ꝓuentuū spectet ad ꝓncipalem certa portione relicta vicario iuxta. c. suscepti. de prebē. li. vj. tunc cura aiarū et rei vēdicatio fructuū spectat ad ꝓncipalē maiorē in foro contentioso. sed exercitium in foro aīe spectat ad vicariū. de prebē. super eo. lib. vj. Et ió dicunť capelle monachorū non vicariorum. vt in rub. de ca. mo. pañ. ēt in. c. ꝓpetu⁹. de fi. instru. dicit ꝙ agere ꝛ cōuenīri pōt vicari⁹ tpalis solū si hȳ mandatū a rectore: perpetuus aūt pōt ꝑ iuribus vicarie hȝ nullū habeat mādatū ab eccliā vł rectore: qz hȝ titulū sicut canonic⁹ agit noīe sue prebēde licet ipsa sit eccliē. de pba. c. ij. cum ibi no. ꝛ facti⁹ suū ꝓiudicabit eccliē sicut alteri⁹ administratoris posset nī rector illi assistere ivr tite rōne ꝓsidich: ꝛ ꝑ alīs aūt iurib⁹ ꝛ eccliē q remāserūt apud rectorē hoc nō pōt nisi habeat mādatū ab illo. * Quintū vicarius perpetuus deputari nō. dr nisi in parochialib⁹ hȳtib⁹ laritudinez parochie vel alia necessitatē. ꝛ debet habere. xxv. annos ꝛ ordinari ad sacerdotium. ſ. annuz. de cle. vnica. alias priuatus est ipso facto: ꝛ non pōt habere duas vicarias. de offi. vica. c. ꝑ iudeis. de rescrip. postulasti. ꝛ si accipiat ecclesiam aliā cū cura perdit vicariā: extra eo. cū ad hec. * Sextus an aūt epūs sine cōsensu patroni possit reuocare vicarium perpetuum. dicit lau. ꝛ pau. ꝙ dr epūs reuocare pōſſ nō vt cū epo iudicet sed vt defendat vicariū si velit. nā eoipso ꝙ patron⁹ citatus vicarium non defendit videtur consentire.

3 ¶ Tertio ḡrit đđ iuris de vicario pape quē reliquit in vrbe de quo dr in. c. tua nobis. extra eo. et dico ꝙ ei⁹ iurisdictio nō extēdit vltra vrbē nisi ei spāliter fit cōcessum vt in. d. c. tua no. Et fm Joā. an. in notici. diocesanus vrbis nō includit in ei⁹ iurisdictionē de iure. ff. de offi. preſe. vi. l. fin. ꝛ sic nisi aliud exprimat nō venīeti nisi cōrinētia edificia ꝛ suburbia. p. c. fi ciuitas. de sen. exc. lib. vj. in quo rū dr ꝙ formā cōmissionis attendi ꝛ plerunq; de facto absoluit excōicatos ꝓp iniectionē manū in clericī ēt aliūde veniētes. qđ putat eū facere posse solū ex spāli cōmissione: ꝛ idē inđ videtur de subditis si dicimus eū habere illam vicariam potestatiū quā hȝ papa in vrbe. vt patriarcha seu epūs vrbis. nō quā hȝ vt epūs vrbis. includens vrbē qz rūc nō absolueret subditos nisi in casibus in quibus absoluunt alij episcopi ꝛ eorum vicarij puta non enormibus. de sen. excō. peruenit. Et non confert beneficia in vrbe spectantia ad collationē pape vel inferioris vt possit papā nisi ad hoc habeat spāle mādatū. vt. c. fi. eo. ti. lib. vj. Et nō pōt ordinare vel literas cōmendatitias ad ordines dare recipiēdos aut tenendos. de tēpo. or. cum nullus. lib. vj. Et pōt cognoscere de causis subditorū cardinaliū q̄ sunt i vrbe habentiū ad subditos suos q̄si ius episcopale ꝛ qz. o. c. tua nos. solū excludit iurisdictionē extra vrbem. ꝛ pñr taz plenā hȝ in vrbe q̄ papa quo ad causarum cognitionē cū sit idē auaitorū de cōsue. c. ij. itē qz non minus dr posse vicari⁹ pape in vrbe q̄ vicari⁹ epi qui cognoscit de causis subditorū prelatis subiectis epo. de offi. ordi. pastoralis. in gl. licet sit loc⁹ preuentionis. Hec ex illo. 4

¶ Quarto queriť đđ iuris de vicario epi vel alterius ȳtis iurisdictionē q̄si epalē vt prelatus religiosorum exēptus. ꝛ dico multa. * Primum. duplex est epi vicari⁹ đđā. ſ. gñalis simplr⁹ seu principalis deputatus. ſ. ad oia incūbētia. q̄ facit idem ꝓ istorū cū epo fm gl. in clemē. ꝛ si principalis de rescrip. hȝ iurisdictionē ordinariā fm Jnn. in. c. suā. de offi. vi. ꝛ no. in. c. lȝ. eo. ti. li. v. ꝛ in. c. romana. e. ti. lib. vj. ꝛ pñr pōt suā sniaz exequtionī mādare: ꝛ si fuerit vicari⁹ archiepi pōt nedū subditos: sed etiam ipsos suffraganeos excōicare lȝ ꝓpē honestatē sit sibi interdicta ptās respectu suffragoneorū. vt ibi no. ꝛ idē Jo. an. ꝛ pañ. in. c. si quis ptra clericū. de ko. cōpe. đđā aūt est vicari⁹ foraneus sic dict⁹ fm glo. in. c. romana. de of. or. li. vj. qz foris dioceſi cōstituebať: vel qz forum teneat. vel qz de foris veniat. Uñ tripliciter dr vicarius foraneus. primo qz est forensis: qz nihil ad rem. secundo qz ꝓeest causis in foro contentioso q̄ etiā dicitur officialis lȝ aliqñ dicať vicari⁹ gñalis: q̄ intelligendū est fm quid. i. quo ad cās ꝛ tertio qz ꝓeest foris ciuitatē in dioceſi. vñ ꝛ fm gl. in cle. ꝛ si principalis. de rescrip. in certa parte dioceſis vel ad certos act⁹ ꝓstituiť. ꝛ non hȝ iurisdictionē ordinariā sed delegatā. nec facit idē consistoriū cū epo: vt no. in. d. cle. ꝛ si lȝ dici posſit q̄ sīt deputatus ad vniuersitatē causarū censeatur ordinarius. vt in. l. cū prētor. ff. de iudi. no. gl. in. c. cum cām. de ap. ꝛ pa. in. c. si quis ꝓtra clericū. de foro compe. ꝓ quo aduerte q̄ archi. post quandam gl. in. c. cū in gſiali. de offi. vi. li. vj. di. quod vicari⁹ vt officialis dr gñalis nō solū ex iurisdictione data super tota dioceſi: sed etiam in particulari loco sue iurisdictionis: qz non attenditur generalitas loci sed commissionis causarum ad hoc vt censeatur ordinarius. ꝛ idem cōsistorii cum epo qz limitatio loci nō facit aliquē nō eē ordinariū. * Scōm. vicarius foraneus epi. i. officialis non potest ea que prohibentur illi. in. c. licet. e. tit. lib. vj. vbi dicitur licet in officialē christi per cōmissionem officij generaliter sibi factam casu cum

Universidad de Deusto
Biblioteca

cognitio trãsferatur ptãtẽ tñ inquirẽdi: corrigendi: ꝛ puniẽdi aliquoꝝ excessꝰ seu aliquos a suis beneficijs vel administrationibꝰ amouẽdi transferre nolumus in eundẽ nisi sibi hec specialiter cõmittant. hec ibi. vt dicit so. an. ꝙ de predictis non se intromittit. nec de spãlibus vñ ꝛ literas cõmendatitias ad ordines dare nõ põt. de tẽ. oꝛ cñ nullus. li. vj. nec similiter põt cõferre beneficia vt in. c. cñ in gñali. eo. ti. lib. vj. Vicariꝰ tamẽ gñalis hec oĩa põt excepta bñficioꝝ collationẽ vt in. c. cũ in gñali. eo. tit. Oꝛ tñ in italia vicarius ꝛ officialis raro differunt inspicienda est eorum cõmissio. * Tertiũ. ꝟ gl. in. d. c. licet. si eos dedit vicarium gñalẽ intellige gñalẽ simplr aut etiã sm ꝙd ꝛ in mãdato expresse aliquid de predictis ꝙ requirit spãle mãdatũ ꝛ sequuta est clausula generalis: puta ꝛ oĩa alia faciẽdi ꝙ nos possemus etiã si talia fo: ẽt ꝙ mandatũ exigerẽt spãle. tunc oĩa spãlia põt: sec' si nihil de spãlib' expressisset. * Quartũ. sm Joã. an. in. c. romana. e. ti. li. vj. successor vicarij excõicati nõ est excõicat' nisi cõicet in crimine vãnato ea tñ ꝙ gessit eo excõicato que vices cõmisit nõ valent. si id fecit iurisdictione solũ ab eo accepta. vnde si eos est excõicatus nec ipse nec vicarij eius cognoscent de causis sm Archi. oꝛ idẽ est cõsiliorũ: vñ adhibetur papa. de supplen. ne. pla. c. j. Succedit aũt vicario aliquis vel ex institõne principalis: vel etiã ipsius vicarij aliũ substituẽtis de iure. l. ex spãli cõmissiõe vel de facto. * Quintũ. Officialis seu vicarius epi peccãs in his que sunt iurisdictioꝝ põt ab archi eo puniri sm Archi. sicut ꝛ punire põt eos suffraganeos suos: ꝛ oꝛ idem est consistoriũ epi et sui officialis. si vero aliquid faceret vel possideret vt priuat' non põt eum archieps punire nisi sicut alios subditos eorum in casibus scꝫ de quibus habetur in. c. pastoralis. de offi. oꝛ. * Sextũ. ꝟ Jo. an. ꝛ Jnn. post Host. in. c. tua nos. eo. tit. mortuo eo vel eo qui vicarium dedit cessat iurisditio vicarij. alle. de offi. vicar. c. romana. lib. vj. ꝛ sic dicit seruari de consuetudine ly aliqñ capitula tales remaneant vel cõfirmẽt ꝛ facit pro eis. c. cñ olim. de ma. ꝛ obe. * Septimum. Põt aũt eos constituere sibi vicariũ ꝛ amouere sine cõsensu capituli sui sm Host. in sum. ꝛ põt a cõmittente vices suas restringi prãs cõmissa ꝙtum ad locũ ꝛ rem pus ꝛ revocari etiã aũ rẽpus. ar. c. fi. de preca. ꝛ si iurasset vel promisisset sub certa pena non revocare. tñ tenet revocatio. arg. cap. dilecto. de preben. ꝛ si hoc fiat ex cã rationabili: puta oꝛ male facit officium vendendo iustitiam ꝛ ymõ nõ est periurus. nec debet penã: secus sine cã: licet revocatio teneat. * Octauum. deficit aũt ꝛ finit officium vicarij eo mortuo vel excõicato sm Pa. in. c. gñi. abbas. de offi. dele.

¶ Quinto ꝺrik vtꝝ vicariꝰ tpalis possit subdelegare vicariũ ꝛ vico simplr ꝙ nõ. extra eo. clerum. si habeat iurisditionẽ ordinariã: oꝛ nõ hz eam iure suo. l. ꝛ qꝛ. ff. de iurisd. om. iu. Oꝛ tñ fallit primo si habeat spãle mandatũ substituendi. vt post. secõ si sit de hac consuetudo: oꝛ instituens eum ꝛ sciens talem consuetudinem consentit implicite in substitutionẽ. tertio qñ per se non põt ꝺcõ explere: oꝛ sm. s. th. in. xij. quodli. si tñ est. l. ꝛ. Quo hz nõ possit tota sua potestatem ꝓmittere. põt tñ partẽ: oꝛ mẽtio cõmittẽtis est vt exequat ꝟ ꝙ potest: ꝛ forte nõ potest facere totum. Hec exilio. Archipresbyter aũt qui vicarius est epi in spiritualibus. per. c. ministerium. de offi. archipresbyt. ꝙ potest alium vicarium instituere. vt ibi.

¶ Sexto ꝺrik vtrũ vicariꝰ gaudeat priuilegijs principalis: ꝛ dicit Lar. ꝙ nõ qñ gerit vices alterius ex eius deputatione tñi. ff. de lega. l. filiꝰ. vbi si filius iuit in legationem ꝓ republica ꝓ patre non gaudet immunitate hz pr̃ si vero gerit ex deputatione superioris ꝓcedit cle. ꝙ de eccle. do. ꝟ. ꝙ quo ad tria vicarium equiparat rectori ꝛ ex eo qñ loquit de vicarijs ꝓpetuis ꝓsupponit autoritatẽ supioris interuenisse. Ex ꝗbus ꝓz ꝙ vicarius rector nõ gaudet immunitatibus rectoris deputatur ab eo: secus si ab vniuersitate: qñ ꝺcõ etiã hz bar. in. d. l. filius. ly de facto tractet vt rector.

¶ Septio ꝺrik vtrũ plat' possit vices suas committere sub anno cẽsu ꝛ dico ꝙ non sine fimonia. extra ne prela. vi. c. j. ij. ꝛ iij. bñ tñ potest vicario salarium cõstituere: imo ꝛ tenet. xij. q. ij. charitatẽ. vñ sm Jnno. põt dicere oo tibi pro salario centũ. ꝛ totũ lucrũ de exercitio iurisditionis vadis mihi ꝛ sm Host. vicariꝰ hz ius petendi sibi assignari ꝓpriã portionẽ de redditibus ecclie ex ꝙ commode possit sustentari. extra eo. ad hec.

¶ Octauo ꝺrik ex ꝗbus causis possit dari vicarius ꝛ dico sm arc. post ho. ꝙ hz regulariter ds teneat residere i ecclijs ꝛ bñficijs vt supra dictum est in ẏbo residentia: tñ i certis casib' pt residere p vicariũ: primo rõne occupationis. sicut excusat eps ꝙ in eccl'ia cathedrali hz aliquẽ loco sibi. ipse i camera vicit horas ꝛ deinde expedit occurrẽtia: ꝛ idẽ de ꝙlibet legiste occupato. ꝺ cele. mil. c. j. ds tñ in ecclesia celebrare ꝺe ꝺñico: ꝛ aliꝙs ministratib' ꝓpijs nisi necessitas excuset. vñ. d. j. tpis. scõo rõne statuti seu cõsuetudinis. arg. de ẽsti. cũ oĩa. i fi. ij. rõne ꝓuilegij seu dispensatiõis de si. ꝓsby. ꝓpoſuit: hz hic casus cũ priore non ds locũ si ecclesia fuerit seruitoriꝰ dotata de cle. ꝺnõ re. cũ ad hoc. qꝛ ex ꝙ cepit consuetudo esse irrõnabilis ꝛ ecclesie onerosa nõ est tenenda. de cõsue. c. j. Jrto rõne diuersoꝝ rituũ et linguarum existẽtiũ sub eodẽ epo. de of. oꝛ. qñ. quito qñ hz prebẽdã in ecclesia cathedrali cui annexa est

parochia quiã annexa seruiet ꝓ vicariũ de ꝺbẽ. extirpãde. sexto rõne defectꝰ seu debilitatis supueniẽtis. vij. q. j. ca. j. de cle. egro. c. pe. ꝛ vlti. septimo rõne necessarie profectionis vt quia est cruce signatus. de vo. c. fi. ꝛ silr rõne profectionis vtilis ac honeste vt cã studioꝝ ꝛ peregrinationis de licentia plati. de consc. di. v. nõ ops. de cle. non resi. relatũ. Addit rõne religionis extra de ꝓben. c. de monachis. ꝛ rõne diuini cultus augmẽtandi. qñ s. abũdat ecclesia redditib', de cõsti. ex parte.

Qdua ex significatiõe seu etymologia vocabuli est mulier sine viro siue aliqñ vir habuerit siue nõ qñ sine diuinitate: seu ualitate: ꝛ ia vi qñ est sine effectu sicut vecors oꝛ sine cor de. ff. de ẏb. sig. l. malũ. §. viduas. ly sm cõez vsum loquẽdi vidua ẽ illa cui' marit' est mortuus. a ꝙ fuerat cognita. d. c. viduas. vbi ad istũ intellectũ loquit grãs'. Jn ꝙcuq. autẽ materia etiã penali vsus loquẽdi ꝑfertur ꝓpio signato verboꝝ: siue illud eliciatur ex etymologia: siue ex diffinitiõe. ff. de le. ly. ꝛ. l. cuꝫ de lanionis. §. afinam. ff. de fun. ꝑti. ff. de iust. ꝛ iur. ꝛ Jnn. s. c. olim. de ver. sign. et gl. in. c. nõnulli. de reseri. Qñ autez vidua possit tanq̃ miserabilis ꝑsona laicũ trahere ad iudiciũ ecclĩasticum pañ. in. c. ẽsignificantibus. de of. dele. ꝛ in. c. ly ex suscepto. de fo. compe. * Qñ ẽt sequatur domicilium mariti ꝓmortui idem pañ. in. c. ex parte. de fo. cõpe. * Qñ aũt ꝓdat tutelã si incontinenter viuat sicut si ad scõas nuptias trãsisset est glo. no. quã sequitur Bar. in auth. matri ꝛ auie. C. qñ mul. tu. offi. fun. po. vide. ff. tutela. §. r.

Jndicta seu vindicatio duplr sumit ꝓmo vt est actus irati exequẽtis modũ animi sui de ꝙ vi. ff. ira ꝓ totus: sc̃do vt est actus cit. qñ est ꝙ quã vis aut iniuria ꝛ oĩno ꝺcẽd obscurũ est. i. ignominiosum defendendo aut vlciscẽdo ꝓpulsat. cui ẏturi sm. s. tho. xxij. q. cvij. opponit ꝑ excessum crudelitas vel feuitia. per defectũ nimia remissio in puniẽdo. Est aũt illicita vindicatio ly. s. Ty. ibi si animus vindicantis feratur in malum eiꝰ de ꝙ vindicta sumit ꝛ ibi ꝺclarat: qꝛ delectari i malo alterius ꝓtinet ad odiũ: ꝛ sic sensit clesia. ꝛ. c. ꝗqs xpianus. ꝛ. c. ea vindicta. si ẏo inquit intẽtio vindictis feratur ad aliqꝺ bonũ ad qñ ꝓnitur ꝓ pena peccãtis. puta eius emẽdatio nẽ iustitie ꝛ honorẽ dei. põt esse licita obseruatis aliis debitis circũstantijs: imo ꝺic qñ est meritoria ꝑ ꝺictis. c. ꝓz. Et si iniuria facta sit i eũ qui hz prãtem vindicandi. ly sum an. ꝺistincte ꝙ nullus põt suã iniuriã vindicare ẽr si nõ hz superiorẽ vñ ly ꝓcepit inquit non subsit legib'. I digna vox. C. de leg. tñ ip̃e delegat. de iudi. c. j. Bz quia illud. c. ꝛ alia ꝙ allegat non ꝓbant: ideo melius. s. Tho. loquẽs de iudice distinguit ꝛ probat dicens qꝺ ds ꝺ ꝓpria iniuria vlcisci qñ redũdat in deũ ꝛ in ecclĩam: sicut ꝺelias fecit ignẽ descẽdere sup eos ꝙ venerant ad ipm capiẽdum. iiij. reg. j. ꝛ silr uester papa excõicauit eos qui in exiliũ miserũt. vt habet. xxij. q. iij. inquãtũ vero ad eius ꝑsonam ptinet ds eam tolerare patiẽter dicente. s. hzi. super mat. discamus exemplo xpi nostras iniurias magnanimiter sustinere dei autem iniuriam nec vsq̃ ad auditũ sufferẽ. Qualiter aũt vindicandũ sit aduersus multitudinẽ. vide. ff. correctio.

¶ Violentia filia auaritie ꝺeclaratur exoĩctis in verbo rapina.

¶ De virginitate.

Jrginitas ꝟ. s. Tho xxij. q. clij. a viro recta impozrat immunitatẽ ab aduſtiõe marie ꝙpiscẽtie. l. venerem ꝛ dupl'r sumit. f. formal'r ꝓ propoſito respuendi delectatiões venereas ꝛ materialiter ꝓ integritate carnis. ꝙ duo includit. f. ꝓuationem polluti ꝺis ꝛ integritatẽ corporalis signaculi Ufi quãtum ad eius formale in recto diffinit Aug. in lib. de nup. ꝛ cõ. qꝺ ẏginitas ẽ i carne coruptibili ꝛ corruptiõis ꝓpetua mediatio. f. propoſitum rõnis ꝓpetuo ꝓtinendi quantum ẏo ad materiale: idẽ in eo dicit qꝺ ẏginitas est cõtinẽtia ꝙ integritas carnis ipli creatoꝝ aie ꝛ corporis fouet: cõsecrat seruat. s. tho. autẽ vbi. s. oĩa diffuse declarat dicẽs qꝺ i ꝺclaratiõe venerea ẽ considerare trip̃m. f. qꝺ ẽ ex pte corpis. i. violatio signaculi virginalis. sc̃ꝺ ẽ illud inq̃ coniungit̃ id quod est aie cum eo quod est corpis. i. ipsa resolutio: seminis ꝺelectationẽ sensibilem causans. tertium aũt est solum ex parte aie. i. ꝓpoſitũ ꝓueniendi ad talem ꝺelectationẽ q̃rũ ꝓmũ ad actũ moralẽ se hz p accidẽs cũ p se nõ cõsideret talis actꝰ nisi sm ea ꝙ sunt aie: sm ẏo se hz materialiter cum sensibiles passiones sint materia moraliũ actuũ. tertiuꝫ ẏo se hz formal'r ꝛ ꝓpletiue: qꝛ rõ moraliũ i eo qꝺ est rõnis cõplet. Uñ cũ ẏginitas ꝺicatur ꝑ remotionẽ ꝓdicte corruptiõis ꝓñs est qꝺ integritas membri corporis ꝑ accidẽs se hz ad ẏginitatẽ inquantũ. f. ꝑ hoc qꝺ ꝙ ex ꝓpoſito abstinet a ꝺelectatione venerea remanet integritas in mẽbro corpeo ñs si alio mõ integritas membri corrumpat̃ non magis ꝓiudicat ẏginitati q̃ fissitr i feminis resolone se hz materialr: nisi ẏo ꝓpoſitũ ꝓpetuo abstinẽdi ab ea se hz formal'r ꝛ ꝓpletiue

¶ Primo aũt querit vtrũ ẏginitas sit virtus et, qꝺ. ꝺico quod. s. tho. xij. q. lxiij. ar. j. ꝛ. xxij. q. xlij. ar. iij. ꝛ iij. q. clv. ar. j. ꝓbat quod iquãtũ ẽ habitus

mētis q̄uo q̄s ppetuo vult seruare integritatē sit virt⁹ autoritate ambr̄osij ⁊ rōne pōilosophica: et p̄mo q̄ sit v̄rtus quātū ad talē habitū sine talis electio firmet voto siue nonvt exp̄sse dicit in.iiij. di.xxxiij.q.iij.ar.j.ad q̄rtū.⁊ di.xlix.q.v.ar.iij.q̄ triplex ē corruptio.prima.s.corporalis tm̄.i.fractio signaculi virginalis vl̄ resolutio seminis quocunq̄mō: et scōa mētalis tm̄.i.p̄sensus in rez venereā sine opere subsequuto:⁊ tertia corporalis ⁊ mētalis simul.in quarū p̄ma non amittit v̄ginitas.sed solū in scōa recuperabil⁹ per pniam:⁊ in tertia irrecuperabl⁹.Et sic p̄z q̄ cū ſm Ul.ex gentalibus stillet triplex humor.s.v̄rina:semē:⁊ q̄d medius scōm eū⁊ vt virginitas amittat duo requiruntur primo.s.pollutio cōpleta q̄ est resolutio seminis scōm Ul.⁊ scōo consensus voluntatis in talem delectationē q̄ intelligo saltem interp̄retatus: pura q⁊ voluntas non remittitur quantum potest iuxta dicta supra consecratio virginum. ℣.s.

3 ¶ Tertio q̄ritur q̄d si corruptio fit q̄dē corporalis tm̄ q̄ ad signaculum: ⁊ tm̄ per consensum inveneri⁊ per actū quo cōsueuit p̄curari resolutio seminis: puta per turpē actū vel coitū perfectū corporaliter ab aliq̄⁹ anteqū sperma emittant: ⁊ v̄ dicendū de mēte.s.Tho.q̄ si talis consensus sit imperfect⁹.i.anteqū fit q̄s doli capax stat. virginitas mentis⁊ corporis: q⁊ amittitur solū id q̄ per accidēs est signaculi: si v̄ sit postq̄ quis est doli capax amittit virginitas quantum ad mētē ⁊ sic p̄t recuperari per pniam q̄tū ad corp⁹ ⁊ amitti tur ⁊ Ul.q̄ sequit̄ supple.⁊ sum ro.⁊ intelligit irrecuperabiliter.sum: ⁊o aug. ⁊ dicat q̄d p̄dē ⁊ recuperabl⁹ tū v̄ loqui de mētali. cum ſm eum ad perditionē corporis requiratur pollutio: ego ⁊o dico q̄ corporal⁹ nō amittit: quia nō est sequutū opus quo amitti.s. resolutio seminis in q̄ completur delectatio venerea.⁊ hoc est de mente.s.Tho.in.iiij.di.xxxij.q.iij.ar.j.ad quintum. vbi vult q̄ si non adsit decisio seminis ⁊ p̄r nec declaratio cōpleta mentē suffocās non amittitur virginitas quantum ad materiale in ea. Et sic patet quid sit discendum de puellis attētantib⁹ carnalia anteqū spermatizent.

¶ Quarto queritur quid si corruptio sit corporalis tm̄ quo ad resolutionē seminis: puta in somno vel ebrietate aut rōne infirmitatis vel huiusmodi: tm̄ cōsensus p̄cessit aut sequuta est: ⁊ dico q̄ scōs s.tho.per predicta si sint preter p̄positū non perditur virginitas: ⁊ idē al. dicēs q̄ non amittitur per polutionē in somnis sed tm̄ sum.con.post Ul. addit quod si plz delectatio nocturne pollutionis ātē p̄dit virginitas ⁊ idē dicit de eo qui dat cām huic pollutioni i vigilia p cōsensum in turpē delectationē vel actū q⁊ tūc hec duo coniunguntur in rōne vni⁹ peccati sec⁹ si dēl cā per negligētiam vel malē circa delectatiōes carnales vel repletionē ⁊ huiusmodi si vero cōplacētia pollutionē talem sequetur credit Ul. perditam virginitatem ⁊ intelligit irrecuperabiliter sed ſm alios reparatur per penitentiam quod videtur verius.

5 ¶ Quinto queritur quid de mulieribus que corrumpitur a viris quz dormiūt vl̄ sunt ebrie aut amentes: ⁊ dicit.s.Thoſſi.in.iij. quod non perdūt virginitatem nisi ea intētione f⁹ssent dormitum vt cognoscerentur

6 ¶ Sexto queritur quid de cognitis violenter: ⁊ dicit.s.Tho.in.iiij. quod virginitatem non perdūt si violēter ab hoīe vel a demōe incubo si quā tū possunt renitanē ⁊ conseruent corpus a corruptione vel saltem mentem a consensu.

7 ¶ Septimo queritur de patientibus fluxum seminis: ⁊ dicit.s.Tho.ij.ij.vbi supra quod non perditur virginitas si sit preter propositū: sicut nec in resolutiōe seminis in somno: quāuis caro sentiat delectationem.

¶ Virginū consecratio declaratur supra consecratio virginum.

CIs ē maioris rei ip̄a⁹ q̄ repelli nō p̄t ff.q̄ met ca.l.ij. Q̄ño aūt differat a matu.viō.ē.met⁹.ēt aūt duplex vis. Una est vna publica q̄ fit ned⁹ cū armis: vt.l.j. ff.ō vi pu.ſz ⁊ cū of q̄ p̄t nocere: vt in.l.armatos. ff.e.ti.q̄ tenet nō solū vim facies cū p̄dictis ēt ā armate domū aut possessionē alteri⁹ ig̃redi sine cā legitima: puta pro vsu venāditi itinerio: mansionis vl̄ mercatiōis; vt in lege prima ⁊.ō.ff. de vi

pu. alia vero ē p̄uata q̄.s. fit alicui sine armis etiam coadunatis hoībus: vel si res debitoris sine iudicis autoritate occupetur. de qua plene vł ff. de vi priua. p totū. ✻ Utrū aūt liceat vim inferre ostiū vel murū infrigēdo: dico q̄ si q̄s ⁊z possessionē alicui⁹ rei p̄t tā in p̄sonā ipedientē q̄ in ostia ⁊ muros illius loci: vt valeat vł iure suo. necū iudex ſz ⁊ quilibet. vt no. pa. l.c.ſ. de inu. ec. q⁊ nō vult aliq̄d de nouo ſz solū ius suū defendere vel p̄dictā incōtinēti recuperare. Si ⁊o non ⁊z possessionē ⁊z habeat actionē hypothecariā vel aliā ad illā rē cōsequēdā: tūc nō p̄t ēt si sit iudex vel plat⁹ p̄pria autoritate: q̄uo loq̄t ca. esi q. de p̄dē. li. vi. ⁊. l. si quis i tātā. C. vū vi. q⁊ iste non ⁊z p̄pria autoritate iferre. q⁊ dicerer sibi ius ℣. l. vni cā. C. ne q̄s in p cā. ✻ Pena aūt vim inferētis est vt p vi publica deportet. vt no gl. l. l. q̄ dolo. in fi. ff. de vi publi. p̄puata ⁊o punit in tertia parte bonoꝝ ⁊ nō p̄t esse iudex senator. vł aliū honorem h̄e tanq̄ infamis vt. l. j. ff. de vi priua. virtus autem vim vi repellere licet dic vt. ℣. bellum. ij.

¶ De visitatione ⁊ procurationibus.

VIsitatio vt sumit⁹ in p̄posito vł importare indagationem visitatoris factam circa regimē locoꝝ ⁊ vitam personarum que visitentur. q̄ō

¶ Primo aūt q̄rit q̄s possit visitare: ⁊ dico q̄ visitationē facere p̄t q̄libet habēs ordinariā iurisdictionē in aliquos sicut archi. in tota p̄uincia. de cen. romana. ⁊. c. p̄petuo. li. vi. ⁊ epūs in sua dioces de of. or. cōquerēte. itē archidiaconus. ⁊ decanus de cēsi. cū ꝓpl⁹. de offi. archi. mandamus. itē abbates ⁊ p̄lati religiosoꝝ possunt visitare monasteria ⁊ monachos ſm eoꝝ institura. de sta. mo. c. vlt. ⁊ pe. item legati ap̄lice sedis ⁊ q̄bus cōmittit a papa vel a p̄latis ordinarijs eis existentibus impeditis. ⁊. q. ſ. ep̄m. de offi. ordi. inter cetera. et eo. ti. l. epūs. lib. vi. Quidā tū dicūt inferiores epūs non posse visitare per aliū obstante consuetudie exceptis religiosorum p̄latis qui etiam p alios visitant. vide etiam. ℣. c. ij. ℣. v.

2 ¶ Scōo q̄rit q̄s ordo sit in visitatione tenēdus ⁊ dico q̄ archiepūs ⁊z plene visitare primo diocesim propriā totā incipiēdo a. c. sue eccl̄ie. primo ⁊ sic tota visitata q̄ ad ecclesias maiores ⁊ minores cōmode visitabiles ⁊ earū pp̄los saltē cōuocando de plurib⁹ locis ad vnū p̄trāsibit ad alias dioceses siue p̄uincie. visitādo ecclesias: monasteria intelligē ēt exēpta nisi sint in hoc p̄uilegiata ſm Arch. ⁊ pia loca. i. hospitalia. de cēsi. romana. li. vi. Et sil⁹ faciet epūs p̄mo incipiendo a suo capitulo. Legati aūt de latere istum ordinem seruare nō tenent ſm hostiē. nec archi. in visitatione suffraganeorum si ingereretur difficultas. ne visitatores religiosorum: sed seruabunt sua statuta vt in. d. c. romana. vbi vide quod not.

¶ Tertio q̄rit vtrū archi. vna dioceſi visitata in toto vel in parte possit ad eā visitandā reuerti et dico q̄ nō nisi oēs ⁊ sua iterū fuerūt in toto vel in parte visitate: sed si forte aliqua ecclesia visitate dioceſis indiguerit iterū pri⁹ p̄dictis aliꝝ visitari. tunc p̄t redire ad illā si a dioceſano fuerit requisitus vel de cōsilio ⁊ assensu olim maioris p̄is suffraganeorū ⁊ si difficultatē malitiose adhibuerint inia petāt a papa. post visitationē aūt olim dioceſum licitū est ei visitationē iterare p̄ius tū requisito suffraganeorū consilio ⁊ deliberatione ⁊ ipsius diffinitione habita cora eis q̄ in scriptis redigenda sunt ⁊ tunc poterit visitare etiā si nō interuenerit suffraganeorū assensus ita tū q̄ illa loca p̄ius visitēt: q in p̄rioꝝ visitatione non fuerunt visitata. hec oia in. d. c. romana.

¶ Quarto q̄rit q̄o fieri ꝺz visitatio. ⁊ dico quod ꝺz visitator primo p̄ponere ꝺbū dei. ⁊ demū de vita ⁊ cōuersatione ministrātiū in eccl̄ia et locis alijs diuino cultui deputatis ⁊ ac ceteris quo ad offīi suū spectāt inḡrat: ⁊ sine iuſo ac coactione ad eoꝝ emēdationē p salubria p̄cepta inducat lenibus: ⁊ asperis sicut sibi videbit expedire. q̄ō si de aliq̄ orta fuerit infamia ℣ aliquē. denunciet ordinario vt inquirat si ipse nō est ordinarius notoria ⁊o corrigere poterit ⁊ punire. vt l. d. c. romana. Et ista forma est de p̄cepto oīb⁹ p̄latis ordinario iure visitātibus exceptis religiosoꝝ p̄suetudinib⁹ ⁊ regularib⁹ institutis vt in. d. c. romana.

¶ ℣. q̄rit vtrū visitator aliq̄d recipere possit a visitatis: ⁊ dico q̄ sic. ſ. p̄curationē ad quē tū ecclesia pauper nō grauaē ſm archi. post archi. ⁊ Gof. vū gratis visitabit: sed aduerte q̄ oportet primo q̄ recipiat p̄curatorē solū. scōo q̄ solum a locis visitatis non ab alijs. tertio q̄ solū sit p victu ſlius diei siue sit in victualibus siue in pecunia de voluntate visitati: q⁊ to q̄ vna die vnā tm̄ p̄curationē recipiat siue vnā siue plures visitet ecclesias si tū vna die visitationē explere non p̄t plurib⁹ dieb⁹ p̄curādus ſm Inn. ⁊. r. q. ſ. placuit. ⁊ idē ibi post. quinto q̄ ipse ordinari⁹ personal⁹ visitet: q⁊ si visitet per aliū visitati q̄dē expensas ministrare tenent visitāti. de of. or. si epūs. lib. vi. sed epūs nihil p̄t exigere vt ibi. Si quid autem aliō mō recip̄t ipse vł aliq̄s de suis familiarib⁹ occasione alicuius officij vel p̄suetudinis etiā mun⁹ quōcūq̄ oblatū tenēt recipiēs duplū restituere infra menſez ecclesiæ q̄ illud exceptū est aliqn̄ p̄fate archiepi ⁊ epi sunt interdicti i ipso f. t. ō ab ingressu eccl̄ie inferiores ⁊o a predictis sunt suspēsi ab offō ⁊ bñficio donec octiē duplū restituant: nec v⁹ remissio vel tantiū liberalitas seu gr̄a eos liberare nisi restituāt. Colliguntq̄ hec ex c. exigit. iuncto. c. felicis. ⁊. c. romana. de cē. li. vi ſ

Universidad de Deusto
Biblioteca

6 ¶ Sexto q̄rit̄ q̄d notauerint doct. super. d.c.romana.oportunū visitatori ad scienduꝫ.ꝛ dico multa de quib⁹ plene p archi.ssi.parte.titu.xxi.c.v.§.vlt.* Primū. Epūs visitās per aliū tenet̄ ei nō qui dē de expēsis de q̄b⁹ renent̄ visitati;ſz de aliys necessarijs.de of.or.si epūs.li.vi.q̄d est de equis vestibus ꝛ familia ꝛ hmōi.* Secūm. Commodiras visitandi aliquā eccl̄iā ſm gl.iudicabitur arbitrio boni viri plena aūt visitatio non dicitur si cōuocetur synodus nec ꝺr nō plena ſm Hosti. si due vel tres eccl̄ie vel pauce remanēt visitande. de cōse.di.ij.reuera.ꝛ.vij.q.j.denicꝫ. in quo tū dicit inspiciendū esse modū religionis.* Tertiū. Iꝫ ber. dixerit archiepūm posse visitare ꝓuinciam si suffraganei sint negligentes tū hoc pōt esse etiam si non sint negligēres.vt pt̄z exposse in. c. perpetuo. de cē.lib.vi.ꝛ hoc libere vt ibi.i. cōtradictiōe.prescriptione vel appellatione nō obstāte ſm glo.de prefecti.ex officij.ꝛ idē archie.* Quartum. Scōm glo.a principio visitator nō ꝺs exigere nec cogere ad iuramentū ꝓpter qō occultū qs ꝓdere constringatur ex quo tū sine iuramento referuntur aliqua corrigenda postea poterit inquisitor: super his exigere iuramentū ꝛ cogere ad respondēdum ꝛ sibi obediendū in his que officiū respiciūt ſm Ber. Inn. Host. Jo.mo.ꝛ mo.ꝛ Arch.alias delusoria esset ptās visitandi si coertionem non haberet:ꝛ qz cui cōmittitur principale ꝛ accessorium. de offi.dele.in causis. Imo dico q̄ si visitator pōt inquirere: pōt a principio precipere vel exigere iuſm de veritate dicenda iuxta dicta. §. inquisitio.ſ.§.ix.* Quintū. Scōm Jo.an.in no.ſi in visitando cōcurrāt archiepūs ꝛ epūs ambo admittent ſm Jo.mo. Alber. Inn. Host.ꝛ Arch.ꝛ si discordarent in sniа tenebit pro reo nisi in cā fauorabili. de pba.ex ſris.ꝛ addit q̄ scōs alios ſi ecclesia nō sufficit vtriq; admittit primo veniens vt de foro cōpe. ꝓposuisti.cū cōcor.ſi non apparet quis primo veniat ꝓferatur arch.xi.q.iij.q̄ resistit. ꝛ. c. sequentibus.ſi vo cōcurrat epūs cū prelato sibi subiecto epūs ꝓferf ſm arch. nisi obstet consuetudo. alle.c.in lateranensi.de prebē.* Sextū dicit aūt quis visitare si vadit cā chrismandi pueros siue consecrandi eccl̄ias siue pro quocūq; alio cōi negocio vel q̄ multos tangit. ar.x. q.iij.relatum ſm Inn.vel q̄ sit pro salute aiarū vel diuino cultu: ampliādo vel statu ecclesie reformando ſz ho. x.q.ſ.olacuit. vū in his debeꝫ ꝑcuratio. fec⁹ ſm Inn.si vadit p causis expendendis. aut si vadat ꝓreconciliatione ecclesie ſm archi. vincentium. lau.ꝛ Gof.* Septimū. Si archiepūs vel epūs visitans pdit equum aut eqnoū vecturas soluit et filia nō pōt hoc exigere a visitatis noie ꝑcurationis ſm Inn.ꝛ Archi.ꝛ multominus expensas factas eisdo.tum qz hoc nullo iure cauetur, tum qz ꝓpter hoc ꝺs dona dignitatis:vt exerceat spēcia ad offm dignitatis:ꝛ ꝑcurator pot⁹ oāt in signū subiectionis.* Octauū. si dubiū sit an aliqua crimina sint notoria,de hoc visitator mārest qz solū in hoc videt cognoscere an sua sit iurisdictio:ꝛ dicit archi. ea esse notoria quorum rectis est pol⁹.xxxiij.q.v.q̄ scripsi.q̄ esse dicit etiā si crimē est notū maiori parti ctſi.de coha.cle.i vſa.* Nonū.de familia epi est cleric⁹ ꝛ laic⁹ eqſter ꝛ pedester q̄ est de domo sua ſm Joā.an.noie aut officij intelligit scriptor sigillator ꝛ hmōi q̄ nihil pāt accipere:ſz addit in nouel.hoc esse verū si quid petat rōne visitationis: nō aūt rōne laboris. arguꝫ.xij.q.ij.ecclesiasticis.ꝛ idē ho. ꝛ Joā.mo.ꝛ hoc mitt de publico reciperēt salariū.* Decimū. Si munere aūt quod prohibetur accipi excipit Hosti.ecclesiastico ꝛ poculētū ꝛ encenia. que nō extenduntur ad munerū qualitatē.ff.de offi.procon.l.solent.q̄ Jo.mo.limitat si sunt aliqua ibi comedēda:si vero sint portanda:periculum est recipere:vt alios capones:caseos:vel flascos vini. De pāte visitatoris vide Pan.in.c.vi.ꝛ pe.de sta.mo.

Septimo q̄rit vtrū diocesanus visitare possit hospitale:ꝛ dicit Archi.post lap.ꝛ fede.q̄ sic siue ex testō: siue a principio inter viuos ordinarium fuit q̄ talis locus esset deputatus ad vsum hospitalibus siue supervenerit autoritas episcopi siue non.vt inquirat an fiat illud propter qō institutum est.ꝛ maxime cum habeat signa: formam:ꝛ statum loci pij:ꝛ ecclesiastici.vel etiam sic deominetur. Ad hoc de sen.exc. si iudex.lib.vi.ꝛ notarch.de prebē.cum de beneficio.lib.vi. 7

¶ Vitiatus corpore.vide.§.corpore vitiatus.

¶ Vitium.vide.§.peccatum

¶ Unanimiter de suo significato requirit discere pāriam esse nullam: vt probatur in.c. bone. el.ij. de po.pla.ꝛ in.c.si vnanimiter. eo.ti.ꝛ ꝛs Inno.ibi.c.cū in ecclesia.de cau.po.ꝛ propie.ꝛ ibi pan.

¶ Uniuersitas.vide.§.collegium.

¶ Uncie.vide.§.hereditas.

¶ De vnctione extrema.

Unctio ecclesie ſm pe.de pal.in.iiij.distriij. est triplex. vna ſcz que nec sacrm nec sacramētale est qz nec per se gr̄az causat:nec ad aliquod sacramētū perficiendum vel suscipiendum ordinatur vt vnctio regū.vnde ea fieri nō ꝺs cū materia consecrata ꝛ multominus cū chrismate nec fit in capite sed in humero vel armo:scōa est sacramentalis non sacramentū:qz scz ad sacrm ordinatur vel suscipiendum vt vnctio catecuminorum: vel pficiendus vt vnctio baptizati in vertice: tertia est sacrm p se.ꝛ est oupler. ſ. chrismatis in frōte p epm:ꝛ et olei sancti per sacerdotem in extremis. Unde vnctio extrema vnum est ex sacramentis ecclesie; de quo in.c.vnico.de sac.vnctio.ꝛ de hac intendim⁹. 1.qō

¶ Primo aūt q̄rit que sit materia huius sacramētiꝛ dico qō ſm oēs ꝺoc.qō est oleum olivarum consecratū ab epō:vnde qō tam oleum tale quā cōsecratio eius est de necessitate sacramenti. Uū ſm Pe.de pal.non posset facere papa qō esset oleum nucis:ſz hoc posset de vnctione catecuminorum ꝛ manuū sacerdotalium cū sint sacrā alia:vū si oleū nucum vel alius liquor misceatur est trāsgressio precepti:ꝛ si ꝓpter mixturā speciei mutaref. cēt irritatio sacramenti:si aūt misceret oleum oliuarū totū sit cōsecratū.extra de consecra.eccl.qō in dubijs.qō intellige eo⁹mō quo dictū est supra de aqua bñdicta.§.iij.Et ex illo tex.infert ibi panor. qō cōpositum ex diuersis assumit naturā simplicis dignioris.et magis dignum trahit ad se minꝰ dignum. Non posset etiam papa statuere qō fieret hec ꝺmunctio oleo non consecrato.licet possit ipsam cōsecrationem et alias hmōi mutare et cōsecrare vult,non aūt inferior papa.

¶ Scōo q̄rit̄ q̄ sit eius forma:ꝛ dico ſm s.Th. Pe.de pal.ꝛ Ul.quod est forma dep:ecatiua dicēdo p istam sanctā vnctionē ꝛ suā pissimā misericordiā indulgeat tibi deꝰ quicq̄d deliquisti p visum.p auditus.p odoratū.p gustū.p tactū.p gressum repetendo tū semp per istā vnctionē/ꝛ ita sequit sum.ro.ꝛ supple.ſz addit sum.angel.in noie pris ꝛc.qō nullus sctūs dicit.nec.c.nūquid.ō De. dis.v.hoc ꝑbat ſz loquit solū de signo crucis quo sacerdos pficit oia chrismata.i.facta q̄ cum chrismatis vnctiōe pstant:ſm glo.q̄ etiā addit qō non remouef quin alr possit sacrificari.ſz refert fcti. Et addit.s.thoſi.quod x̄ba indicatiui modi q̄ ſz morē quarūdam ecclesiarū ꝓmittūtur oratiōi nō sunt de substantia factiꝛ ꝓmittendo sic;vngo hos oculos oleo sanctificato in nole patris ꝛ fi.ꝛ s.s.quod dicit propter ecclesiam ambrosianā. 2

¶ Tertio q̄rit̄ q̄s sit huius vnctiōis effector?:ꝛ dicit.s.Tho.in.iiij.qō effectꝰ eius principalis est sanatio ꝛ roboratio spūs ꝫ debilitatem relictam ex pctō actuali vel originali:siue remissio pcti q̄ ad reliquias:qō robur qz est a gr̄a q̄ pctm nō ꝓpatit ꝑ est deletio pcti ꝫvenialis et mortalis quo ad culpam nisi ponat obex:secūdarī. x̄o est sanatio corꝑis scōs qō expedit principali finiꝛ sanationi spūs.Et invltima vnctiōe q̄ est formalis respectu priorum conferf gr̄a ꝑbens effectum sacramēti. 3

¶ Quarto q̄rit quis sit eius ministerꝛ dico ſm.s. Tho.qō solus sacerdos.nec pōt alius insigere ēt in articulo necessitatis.o.ca.vnico.ꝛ de x̄b.signi. ſſluit.vbi hoc ꝺz esse sacerdos ꝑsente vno ꝛ solo. ꝛ idē ber.ꝛ hoſ.vel ſm sum.cō.ēt auxiliante laico in necessitate ꝛ respōdēte.Solꝰ inquātum sacerdos ꝓpriꝰ insigit ex necessitate ꝓcepti ꝛs nō sacri ſm Pe.de palu.alius aūt sacerdos hoc nō potest sine licentia ꝓprij vel in necessitate ponendo spē in ratihabitionemꝛ idem de viatico:qz necessitas non ꝫs legē.ſ.q.§.imo etiā si esset suspensus ab ingressu eccl̄ie ſm archi.faciendo p aliū portari necessaria de eccl̄ia.sec⁹ de suspēso ab offō.ꝛ pcio. hoc tū Archid.nō admittit de religiosis ēt in necessitate/qz incurrerēt i canonem.cle.religiosi.de pūil.si darent viaticū vel extremā vnctionē.licētia tū inungendi ſm Archid.dare pōt ꝓpriꝰ sacerdos ēt si sit excōicatꝰ.sicut ꝛ excōicat⁹ ac suspensus a iurisdictione dat iniam audiendi cfessiōes ꝫs excōicatus non posſit delegare.ꝛ si sacerdos initū gendo deficeret si alique partes sunt inuncte qō factū est iterari non ꝺs sedvnctiones q̄ restāt per aliū sacerdotem cōpleanf ſm.s.Thoſi.al.ꝛ Petr. 4

¶ Quinto querif quib⁹ hoc sacramentū debeat dariꝛ dico multa.* Primum.dari ꝺs scōm ge.ꝛ.s. Tho.solis adultis infirmis in periculo mortis cōstitutis ex ipsa infirmitate vl senectute:vnde nec pueris qz non habent infirmitatē ex pctō actuali nec bellaturis.aut nauigaturis aut occidēdis datur.qz nō imminet eis mors ex defectu nature:ſz euentu ſortune.* Secundū.ſm.s.Tho.in.iiij.di. xxiij.hoc sacramētum exhiberi nō debet his q̄ nō possunt illud recognoscere ꝛ cū deuotione suscipere ꝛ precipue furiosis ꝛ amētibus qui possunt irreuerentiam sacramento p aliquam immunditiam facere:misi haberent lucida intervalla in q̄bus sacramenta recognoscerēt:ꝛ sic eis cōferri i statu illud posset.Pe.autem de pal.dicit quod dari non debet furiosis perpetuo/quia esse mendacium in forma cum dicit quicquid deliquisti cuꝫ non deliquerit sed habentibus lucida intervalla ꝛ phreneticis dari debet etiam si oporteret eos ligare:ꝛ hoc m⁹ si ante furiā ꝛ phrenesim essent manifeste impenitentes.Si vero aūt phrenesim vel amissionem loquele hoc non petiuerunt distinguendum est.qz si ralis erat excōicatus vel male vite notorie:ꝛ non ostendit signa pnie;non debꝫ ei dari:qz semel malꝰ semper presumitur esse malus:misi contrarium probetur.de reg.iur.lib.vi.ſz si erat bone vite non presumitur ſmemor sue salutis in morte pluſq̄ in vita vnde presumitur quod petiuit ꝛs non probetur.vel quod petiuisset si advertisset:ꝛ qō petere voluit sed forte non potuit; nec actualis deuotio requiritur in eo q̄ illam habere non pōt.Et ista est veritas ꝛ ita etiam sentit s.thoſi.non obstante primo qō dicat hic requiri actualē deuotionē sicut in eucharistia:qz verus est de presenti vel de preterito:vel si adest facultas imo hoc facit ad oppositum: quia secundum eū rali dak eucharistia in qua non requiritur deuotio minor:nec obstante scō illo verbo in statu illo:quia loquitur de amentibus in quibus est verisimile periculum irreuerentie; Et hec patent; 5 1. di.

Universidad de Deusto
Biblioteca

qz.s.Tho.ibi distinguit hoc sacm in hoc a baptiſmo quod dari põt pueris ꝛ perpetuo amentibus ꝛ equiparat eucharistie.oaſ tñ habentib⁹ lucida ſterualla. Nec ob.qñ de amentib⁹ nõ dicstinguat. qz iam.ꝫ.desinerí erãt. Et ideo non bñ dicit sum. angel.ꝛ ro.qñ ſi in sana mẽte nõ petiuerũt non dz eis dari. * Tertius. Scõm Archid. post pe.de pal. debet dari baptizatis in articulo mortis;qz lz eis sit remissa ois culpa et pena remanet tñ pugna ꝫ hostẽmee est mendaciũ in forma lz nõ deliquerit post baptiſmũ.qz remanſit in eis debilitas mentis.ſ.causata ex potib⁹ delictis.que nõ tollit;oino per baptiſmũ. * Quartũ. Scõm archid. post pe.de pal.l.his de ꝟbis.dubitaſ an sint mortui dari ꝑt sub ista forma si es mortu⁹ nõ te vngo;ſz si nõ es mortuus per istã vnctionẽ ꝛc. Et ſi iter vnctiões apparenter deficiat que sequunſ omittẽda sunt.

¶ Sexto querit q̃b⁹ ꝓtib⁹ corpis debeat hoc sacramentum exiberi;ꝛ dico ſm al.pe.ꝛ.s.thoſſi.qñ iñigi debẽt inſtrã q̃nq̃ sensuũ.ſ.oculi.aures.nares.labia.man⁹.qz.ſ.tactus viget maxime in pulpis dig;torũ ꝛ pedes propter vi motiuam.ꝛ renes ſm alĩãs ꝓpter vim appetitiuam;in carentib⁹ ãt predictis membris vnguntur loca propriora.

¶ 7.queritur qualr debeat exiberi ꝛ dicit pe.de pal.qñ totũ inungere ꝛ deinde ad libitũ vicẽ fr̃as est deceptio aiarũ sicut ſi puer immergeretur primo deinde ex interuallo diceretur ego te baptizo:vel ſi epiſcopus traderet libꝝm ordinãdo ꝛ postea diceret accipe ꝑtãtẽ;qñ est continuatione cause diuidere. Volum eſſi in sacro pnie ex interuallo hore vel diei permiſſum est vt post cõfessionẽ est materie exhibitio possit quis absoluí quod est impositio forme. Secus in his in quib⁹ proponẽs materiã imprimit formã.

¶ Octauo queritur vtrũ hoc sacramẽtum possit iterari;ꝛ dico scõm.s.thoſſi.ꝛ alios q̃ sic etiam in eadẽ infirmitate qñcunq̃ est q̃s in articulo mortis modo sit casus diuersus:puta quia nunc hydropicus est in articulo mortis.postea euadit iterum venit ad articulum mortis.

¶ Nono querit vtrũ hoc sacrm̃ sit necessitatis ꝛ dicit.s.bo.quod non ſi tamen omittatur ex conc̃ptu dãnabile est.secus ex negligẽtia.

Voluntarii a voluntate dicti importat motũ vl̃ actũ a ꝓria inclinatiõe procedẽtẽ ꝓpter finẽ cognitũ.xij.q.vſ.inuoluntarius ño importat negationẽ voluntarij. Uñ notãdũ est qñ i actib⁹ humanis aliq̃d est oino voluntariũ.vt qñ sit spõte ſine violẽtia ignorantia ꝛ metu quod dã ño est oino inuoluntariũ.vt qñ quis nullo mõ vult.vt scõm philosophum ꝛ dama.qñ sit per violẽtiã ſz absolutã;ꝛ ſm philosophum qñ sit p ignorãtiã.ſ.facti p̃missa ꝟbira diligẽtia.vñ ẽt lex dicit qñ errãtis nulla ẽ volũtas.l.cũ testiſſi.C.ꝛ in.ꝛ fa. iguo.quodã vero est mixtũ ex volũtario ꝛ in voluntario.vt ꝓmo quidẽ qñ fit metu seu coactione pdõnata ſm philosophũ in tertio ethicorũ qñ quidẽ.s.tho.ſi ij.q.vſ.ẽt esse inuolũtariũ i se ꝛ sideratũ;ſz voluntariũ in casu.ſ.ad vitandum malũ qñ timeꝫ vñ ẽ volitum ꝓpter aliud simplr voluntariũ vt ibi ꝓbat;ꝛ scõd quod fit ex ignorantia volita seu consequenter se habente ad volitu⁹.de q̃ ꝫ.ignorantia in prin.ꝛ.xij.q.vſ.ar.viij.

¶ Voluntas est appetitus rõnalis de quo philosophice ꝛ theologice multa dicuntur ꝛ dici possent ſz q̃tũ pertinẽt ad ꝑsentẽ speculationem solũmodo videre q̃o teneamur hñe volũtatem dei conformẽ.ꝛ breuiter colligendo istam materiã vi mihi ꝙ nunc aget ꝫ ꝓceptũ de conformitate in q̃ obseruat hec;primo qñ in ꝑticulari nihil velit de quo cõstet sibi qñ sit ꝫ oluntã voluntatez ꝓceptiuã:tertio ꝙ quicquid vult vel sub rõne bõi ſm rõnẽ explicite vel ſplicite sub hac pdõne ſi deo nõ displiceat. * Quantum aũt ad cõformitatem q̃ est in opando ex charitate dico ꝙ tenef quisq̃ oparí ex charitate ſi vult mereri non aũt ſi vult non peccare vel effugere penã:sed sufficit ſi operetur ex charitate quãdo tenetur ex charitate aliquid facere seu facere aliquid quod sine charitate fieri nõ potest vt recipere sacramenta;ꝛ scõm aliquos quoties implemus preceptum dei affirmatiuũ in casu in quo illud non implere esset mortale:secus vbi esset veniale vl̃ nullum.sicut ſi quis naturali pietate honorat patrem extra necessitatem.

¶ De voto primo in se quid sit.

Votũ a voluntate dicti est ſm.s.tho.ſſi.q.lxxxviij.ꝛ in.iiij.di.xxxij.tanq̃ a primo mouente rõnẽ ad vouẽdum:ꝛ non supple tanq̃ ab eo in cuius ꝓpoſito ficiaꝫ. Et ſm eũ ad votũ tria ex necessitate requirunt:primo deliberatio.ſcõo ꝓpoſitũ.tertio ꝓmiſſio in q̃ ꝓpriſicit rõ voti.ꝛ est essentialr votũ qñ sine noſe importat obligationẽ volũtariã. Unde eccli.ſi quid vouiſti deo meo ne mozeris reddere displicet enim ei infidelis ꝛ stulta ꝓmiſſio. Superaddunctũ aliq̃n alia duo ad voti ꝓfirmationẽ.ſ.pronunciatio oris ꝛ testimoniũ aliorũ. Et ideo scõm diuersa necessaria diuersimode diffiniũt. Nec est illoqui p deliberationẽ intelligit cogitationez;siue ꝓpoſitũ ꝛ cõclusionẽ cõſilij quã ꝫ fecit ꝛ interdum pene repente facit q̃ ꝺz sic vl̃ sic faciẽdum est per ꝓpoſitũ ño intelligit actũ volũtatis assentientis cõclusiõi cõſilij volẽdo vouere:qñ ẽt ꝺz deliberatio sicut qui vult aliquid facere dicit deliberare. Igitur votum ſm magi.in.iiij.dis.xxxviij.est testificatio quedam ſpontanee promiſſionis que deo ꝛ de his que dei sunt fieri debet:sed secundum.s.Tho.diffinit votum exterius prolatum quod matrimonium impedire põt;lz ẽt cõpletiſſime explicet votum interius:de quo vide ſi vis in.iij.vbi.s.ſz aliquos ño theologos vt recitat.s.Tho.potũ est conceptio melioris ꝓpoſiti cum deliberatiõe firmata vbi cõceptio sumiꝫ ꝙ enunciatiõe ꝓmiſſiua ſz.s.Tho.ſz richar.aũt in.iiij.di.xxxviij.votũ est propoſiti superogantis ꝓmiſſio deo facta propter bonum finẽ ex deliberatione firmata;vbi ly superogantis.idẽ est qñ ly melioris boni.i.cadentis sub cõſilio nõ sub ꝓcepto. Ray.autem dicit qñ votũ est alicui⁹ boni cũ deliberatiõe facta ꝓmiſſio;ꝛ intelligе boni melioris siue cadentis sub cõſilio tm̃. Et oẽs ꝑdicte diffinitiones sunt vere et ſufficiẽtes ad sensum diffinitiũ;sed complectendo mentẽ.s.Tho.ꝛ aliorũ;oico quod votum essentialiter est ꝓmiſſio facta deo ꝓria deliberatiõe ex ꝓpoſito de aliquo bono vl̃ de bono meliori.

¶ Primo aũt querit vtrũ ad votum requiratur deliberatio;ꝛ dicit.s.Tho.qñ ſic vñ votũ factum ex surreptione ſine deliberatione non tenet nec obligat niſi ex congruo.de quo.ſ.tit.ij.§.xiij.

¶ Scõo q̃rit vtrũ ad votũ ꝓpoſitũ requiraꝫ ꝛ ſufficiat.ꝛ dico ꝙ requirit.vt ꝑz ex se.ꝛ ex dictis ꝛ ſm canonistas ſufficit ſz.s.Tho.ño ſufficit ſed requiritur ꝓmiſſio;qñ tota scola theologoꝝ sequit ꝛ vr̃ ex̃plum p sacrã scripturã q̃ votũ appellat ꝓmiſſionẽ in multis locis vt colligitur.s̃. religio. v.§.viij.ꝛ idẽ p iura canonica.vt in.c.ſſaꝝ tuarũ. de vo.vbi exꝑsse ꝑz qñ ꝓpoſitũ est votũ. p iura civilia;ꝛ votũ causaſ ex quadã pollicitatiõe.ff.de pol.l.ij.pollicitatio aũt est q̃dã ꝓmicio.vt.s. patuit in verbo eo.vñ ꝛ arch.hoc sequit̃.in.c.q̃ bona xvij.q.ſ.ꝛ simpliciter gl.i d.c.ſſarũ tuaꝝ si tota legatur ꝛ gl.xvij.q ſ.in sum.tenẽdo ꝙ ꝓpoſitũ non obligat ad mortale.ꝛ Pañ.in.d.c.ſſarũ.dicẽs hoc sibi placere multũ;lz multas canonistarũ theoricas inde dicat euerti sicut ꝛ verum est. Jura ergo q̃ firmãt decisionẽ sup ꝓpoſito dicẽdo qñ propoſitum absolutũ siue deliberatũ obliget.vt.c.nupriarum.ꝛ.d.c.qui bona.xvij.q ſ.ꝛ ca.cõſulti. de regularibus.cuz ſimilib⁹ intelligẽda sunt de ꝓpoſito cum ꝓmiſſione firma ſm panormi.in.d.c.literarum.siue cum animo se obligandi ꝫz gl.ibi.

¶ Scõrik vtrũ soli deo fiat votũ;ꝛ dico ꝙ ſic;lz aliqñ deo qs voueat aliquid exhibẽdũ ꝏi vl̃. scõ. vñ dicit.thy.ij.q.lxxxviij.ar.v.ad tertiũ ꝙ votuz soli deo sit;ꝛ ꝓmiſſio fieri põt ẽt ꝏi;ꝛ ipsa ꝓmiſſio bõi q̃ sit ꝏi põt cadere sub voto inquãtuz est quoddã opus virtuosum. Et p ꝟbũ modũ intelligẽdum est votũ quo quis vouet aliq̃d sanctis vel ꝓlatis vt ipsa ꝓmiſſio facta sctis vel ꝓlatis cadat sub voto materialr;inquãtũ.ſ.homo vouet deo se impleturum qñ sanctis vel prelatis promittit:hec ille qui intendit qñ votum principaliter fit deo;vt ꝛ in.iiij.dist.xxxviij.q.ſ.ar.ſ.q.ſ.

¶ Quarto queritur vtrum votũ sit necessarium ex bono melioꝛi.i.cadẽte sub cõſilio ꝛ nõ sub ꝓcepto ꝛ dico multa. * Primũ. Duplr votũ ꝺr eẽ de aliq̃ ꝫz mentem doc.ꝓio sicut de req̃ deo ꝓmittiꝫ sicut vouẽs religionẽ vt mozꝛ euadat ꝺ votum feciſſe de ope virtuoso ꝛ ad istũ sensum loq̃ntur doc. qñ dicit votũ esse de melioꝛi bono. secũdo sicut de re que a deo petiꝫ q̃ est finis vouendi vñ ꝛ ricꝫ in diffinitione addit ꝓpter bonuz finẽ qñ tñ non fuit necesse;qz sicut nõ est ꝓmiſſio q̃ promittitur qñ displicet sed cõminatio vt dicit.s.Tho.ita nec q̃ ꝓmittiꝫ pro eo qñ displiceret. * Secũdũ. Vota facta ꝓpter malũ finẽ ſm archi.nõ valẽt sed vouẽs peccat sicut ſi ꝙs voueat ſeiunium vt possit inimicum occidere:sicut nec valeret votũ de re mala qz deus nihil acceptat ꝫ ſez scõm Archi.magis deo plz in his trãgressio quã oſeruatio. xxij.q ,iij. in malis. Vota aũt quãtũ ad finem indifferentia respectu vite eterne:vt q̃ aliqñ fiũt ꝓ aliquo tali cuius adeptio ad eternam vtaz nõ estvtilioz quã ꝓriuatio tenerent:niſi vergerent ex casu aliquo in malum exitum vt votum ſepre. Judi.xſ. * Tertium. Loquendo aũt de voto quãtum ad illud qñ vouetur ꝓmittiꝫ ex.xxij.ꝛ.iij.vbi.s.a.s.thoſſi.sic colligiꝫ. Promiſſio ẽ ꝺ aliq̃ qñ volũtarie facit ꝙ alio ſi aũt sit de eo qñ est ꝫ eũ.ꝛ.qñ ei displicet esset cõminatio:ſi ño sit de eo qñ ei nõ plz est ꝓmiſſio vana. Igitur votum cum sit promiſſio deo facta nõ ꝺz.i.non potest fieri de aliquo illicito:quia est ꝓtra deũ imo sic vouere malũ mortale est mortale.vt.s̃ iuramẽtũ.ij.§.viij.nec de indifferenti;qz nullũ opus est deo acceptũ niſi sit virtuosum nec de necessario absolute: puta qñ ſi quis moriatur;qz hoc fit nõ volũtate sed necitate;nec ꝓprie de eo qñ est necessarium ex suppoſitione finis.i.salutis eterne.puta ꝙ quis non fornicabitur aut trãgrediet dei ꝓcepta ſz de his est votũ large nõ rõne necessitatis sed volũtarie adimpletiõis sicut sub voto baptizari cadit abrenunciatio põparum sathane ꝛ obseruatio fidei xp̃iane.de quo vide infra.§.ãto. Uñ ẽ votũ ꝑpe ꝺ;ope meliori siue bono superogatiõis qñ ꝺr maius bonũ is ꝑparatione ad bonũ qñ cõiter est ꝺ necessitate salutis. Ezꝛ poꝛis aũt maceratio nõ est accepta deo niſi inq̃ntũ est opus ꝟtutis.i.in q̃tũ sit cũ debita discretione.vt.ſ.ꝓcipiſcẽria frenet;ꝛ natura nimis nõ graueꝫ:ꝛ sic cadit sub voto.v* ſi votũ ꝙat in periculũ ꝓprie ꝑsone nõ est seruãdũ;qñ tñ cõgrue sit ꝫz arbitriũ supꝛioꝝ;qz in spectantib⁹ ad se fallitur hñ de facilitate tñ qñ ſi ex obseruatione magnũ ꝛ manifestũ grauamẽ hñ senserit ꝛ non adsit facultas recurrendi ad superiorem .tale votũ nõ fueꝫ ꝛ ſi dispẽſationẽ ſuppoꝛ nõ daret;ꝛ periculũ immineret tale votuz ſecure frãgereꝫ. Vota ño multarum de inutilib⁹ ꝛ vanis veridenda magis sunt

Universidad de Deusto
Biblioteca

ꝺ ſeruanda.ꝛ ſunt ſortilegia magis quam vota: qꝫ reliquie ꝺđā idolatrie ſm quā obſeruabantur dies ꝛ menſes: vñ ꝓ nō votis ḥūda ſunt. ¶Hec ex illo. ſ. ſi tēdit ēt ad q̄ ḥs tenet ex mādato dei: ꝫ nō ex ꝓcepto caderet ſub voto ſerge vt mētiri qꝫ vo tū ꝓprie vult eē de cadētib⁹ ſub ꝑſitio. Ex q̄bus ꝑꝫ qꝺ votū de re inutili. ſ. q̄ nō ꝑfert ad honorez dei: nec ab ſalutē vouentis: nō eſt votum: qꝫ talia deus nō acceptat: ꝛ ꝓñr nec obligatio ꝛꝫ ipſo ture cuiuſmodi ſm Alb. ꝛ Ray. ſunt vota ſtulta mulie rū. ſ. de nō pectinādo caput i ſabbato. ꝛ de non co medendo capita in reuerētiā decollatiōis baptiſte: ꝛ ymōi. ēt ſi ꝓ honore ſcīoꝝ fiāt ſm al'. qꝫ ḥñt ſſlitudinē idolatrie ꝛ magis ſunt irridenda ꝺ ob ſeruanda. Zuti⁹ tū ꝓpter reuerētiā puto licētiaꝫ ſeu diſpenſationē vel declarationem petere ſalte a confeſſore. * Quartū. Votū. de re minus bona ſcꝫ q̄ nec ptinet ad ꝓceptā: nec ad ꝑſilia: ſꝫ eſt ne gatio cōſilij: puta ſi ḥs voueat ſe nō intraturum religionē ſm Archi. poſt ꝑe. de pa. nō ꝛꝫ cū non ſit de bono melioꝛi: addo ꝺ nec de bono neceſſa rio: non obſtāte qꝺ votū ſicut ꝛ iuramentū de eo qꝺ ſeruari pōt ſine detrimēto ſalutis eterne ꝛ ſit ſeruādū. qꝛ hoc verū eſt ſi ꝛꝫ tres comites iudi cīū. ſ. iuſtitiā ꝛ ꝝitatem: vel dicēdū qꝺ detrimētū ſalutis eſt nō ſolū qꝺ iterimit ſalutē ſꝫ ꝛ qꝺ impe dit pfectionē ſalutis: vel dicēdū qꝺ intelligit̄ qñ votū ꝛꝫ mām ꝓpriā: qꝺ nō ē hic. Pro quo ſciendū eſt ſm eū: ꝺ qñ ꝙ votū directe ꝛ principaliꝛ excluꝺit̄ bonū ꝓferēs ad ſalutē: ꝛ nō includit̄ bonū qꝺ ꝙ ſe poſſit eſſe materia voti: mō obligat. ſꝫ poſſet ſeruari eū ſalute vt ſi ḥs voueat ſe nō ingreſſurū religionē: ſꝫ qñ ꝓncipaliꝛ ſeiudit aliqꝺ bonuꝫ qꝺ ꝑꝛ eē materia voti ꝛꝫ illꝺ bonū ſ. ex cōſequēti exclu dat melioꝛa bona tū ligat: vt ſi ḥs voueat religio nē laxioꝛē. ꝛꝫ ex meliori via ꝓcludaꝫ qꝛ tū religio ꝓmiſſa ē ſufficiēs materia voti reſpectu ſcīi: ꝛ nō reſpectu religiōis ꝑfectioꝛis. ꝛꝫ ꝛ ꝝ qꝺ limita ḥten⁹ includit laxioꝛē nō ait ḥten⁹ ſtrictioꝛem ex cludit vt. ſ. religio. ij. ſ. xvſ. Et idē de iuramento. Et ſi ḥs voueat aut iuret intrare hanc religionē ſub hac cōditione ſi aliquam intrabit: valet quia per hoc principaliter non excluduntur alie: ſed principaliter includitur iſta. ꝛ ſi non pure tū ſub conditione. Si autem ꝓmitteret ſe nullam aliaꝫ intraturum: ꝛ nō ꝓmitteret iſtam abſolute vel ſ. qꝺ ſub conditione non valeret ſed peccaret.

¶ Quinto q̄rit̄ ḋt ſunt gña ſiue ſp̄es voꝛ: ſi ſeu qꝺ votum diuidaꝫ ꝛ oico ſm Archi. poſt magi. ſen. Ray. ꝛ Mof. ac ꝑe. de pa. ꝺ ſic diuidit. Nam voꝛū quoddā ē cōe ſeu neceſſitatis. ſ. qꝺ ē ōne ceſſarij ad ſalutē ad q̄ ḥs al's tenet ꝺ large ꝺꝛo tū vt. ij. prioꝛe. qꝺ ꝺđē ſi nō ſit expreſſum vouente vt in baptiſmo eſt circūſtantia aggrauās. qꝛ eodē ḡñe peccati pluꝰ fidelis quam infidelis peccat ſi vero ſit expreſſum a vouente per modū ſingula ris ꝛ ꝓprie obligatiōis: vt ſi quis voueat aut iu ret non ampli⁹ fornicari: mutat ſpē: ꝛ qꝛ ꝓꝫ ꝺoc. cir cūſtātia aggrauās q̄ ꝙ ſe ꝛ nō ex ſuppoſitiōe prio ris impoꝛtat deformitatē mutat ſpēm pctī: vel no nā additi: ractio aūt voti de ſe ꝫ deformitatē q̄ eam ḥꝫ ēt in re ad quā ḥs al's non tenek: idē Dur. ordi. ꝑdica. * Quoddā ꝛo eſt ſingulare ſeu volūta tis. ſ. qꝺ eſt de ḥs q̄ ſunt ſup erogatiōis ad q̄ ḥs alias non tenek. q̄ voto null⁹ aliū pōt obligare ni ſi conſentiat. * Et hoc iterū diuidit. Nā voꝛū ſin gulariū quoddā eſt ſolēne. ſ. cui addita ē ſolenni tas ſuſceptionis ordinis ſacri: aut profeſſionis ta cite vel expreſſe facte alicui religioni approbate vt in. c. vnico. de vo. lib. vi. Quoddā vero eſt ſim plex. vt omne nō ſolēne ſiue conſiſtat in faciendo vt cum ḥs vouet oꝛationem ſiue non faciendo vt cum quis vouet non frangere caſtitatem: aut non contrahere matrimoniū: quod eſt aliud: qꝛ ꝓmꝰ fornicando agit contra votum non ſecundus. et ꝛ primus non pōt ſi contrahat debitum petere: de ſcō aūt eſt dubium ſm Archi. ꝛ puto ꝺ poſſit ſi vouendo nō intendebat ſe obligare ad caſtitatē ſed ſolum ad nō ꝓtrahendum. * Et rurſus quod dā eſt abſolutū: vt cum quis vouet aliquid ſim pliciter ſine conditione vel determinatione ꝛꝑis ꝛ talis tenet ad ſtatim. ſ. quā primū commode pōt implere quoddā vero conditionatum vt cum ḥs vouet ieiunare ſi ſanetur. ꝛ talis non obligatur niſi extāte conditione. de ꝺđ. appo. verum. ꝛ text. a contrario in capi. vnico. xxxij. q. vi. * Dicit aut̄ Inn. vt illi aſcribit ſum. Ange. nō licere votum fa cere cōditionaliꝛ: qꝛ eſt ſimoniacū. cum velit quis emere ſanitatem a deo ꝓ tali ꝛ facit. c. qui ſtu det. ſ. q. ſ. ſꝫ ſm ſcripturas ꝛ ſcīos hoc non eſt verū qꝛ inter deum ꝛ hominem cadere non poteſt em ptio aut venditio: ſicut nec iuſtitia cōmutatiua. Vide etiam Panor. in. c. ſcripture. de vot.

¶ Sexto querit̄ vtrū votū ſeu vouere ſit expe diens: ꝛ dicit. s. Tho. qꝺ ſic mō rōnabiliꝛ fiat: quia ꝙ hoc noſtrā volūtatem imobiliter applicamus ad bonum: ꝛ meli⁹ eſt aliquid facere ex voto quā ſine ſm eum: primum qꝛ vouere eſt actus latrie que eſt nobiliſſima virtus: qꝺ autē ſit nobiliοꝛ virtute eſt melius: ſecundo qꝛ vouens plus ſe deo ſubiicit quā nō vouens: tertio quia per votum voluntas immobiliter firmatur ad bonum facere autem aliquid ex voluntate firmata pertinet ad perfectionem virtutis. ij. ethi.

¶ Rurſus de voto. ij. quantum ad virtutem obligatiuam ꝛ interpretationem eius.

¶ Votum .ij. conſiderari pōt quantum ad virtutem obligatiuam ꝛ intellectū ſeu interpretationem votoꝝ ꝓuenientium ex ḋtis patent ex titulo priore.

l. qꝺ ¶ Primo aſſit q̄ritur vtrū oē votū abſolutū ꝛ licitum obligeꝛ: ꝛ ꝺcit Richi. qꝺ ſicut ꝓmiſſio licita alicui facta alio obligādi ſe obligat ſi acceptetur nō tñ ex ꝓcepto legis diuine: ſꝫ etiam naturalis ſic cū votum ſit ꝓmiſſio. ꝛ deꝰ cui ſit illꝺ acceptet eſt obligatoꝛius extra de vot. l. ſꝫ. ſ allit hoc ſm. s. tho. in. iij. alīq̄: qꝛ ꝺicit qꝺ ſcīq̄d votum faciēdus ipediret ſi ꝓꝰ eſſet etiā voto facto aufert obliga tionem: vñ ſi q̄d poſſibile cuꝫ vouetur fiat poſtea impoſſibile tollit̄ obligatio. vt ſi ꝺues vouit edi ſicare eccliā ꝛ ſupueniente pauptate ꝑſicere non poſſit. ita tñ qꝺ ſi factꝰ eſt oīno impotens libera tus eſt a voto: alioq̄n obligaꝝ ſolū ad id qꝺ pōt. et ſi ex ſua culpa venit ad ipotētiā de culpa tenetur penitere ꝛ ꝓcōpētare. hoc aūt ꝺicti ſupple. limi tat ſi qꝺ ſuperuenit legitime ſupueniat alioquin eſt inſtātia ſi voto ꝛ ingreſſu religionis ſuperue niat mr̄imonium: qꝺ non ſpedit cū rū aſi impedi uiſſet. ſed inſtantia eſt rudis: qꝛ. Et. non loquit de euenientib⁹ poſt votū mediante voluntate vo uentis vt mr̄imonii: ꝛ ꝓterea ſi illud votū ſit ſo lēne p confeſſionem mr̄imonii nō ſuperuenit: qꝛ nullū eſt: ſi ꝛo nō ſit ſolēne matrimoniū ſubſeq̄ tur ꝛ impedit complementum voti. cū talis debi tum reddere teneaꝫ. * Uñ ſm Richa. qꝺ dictum eſt votum obligare fallit in ḋuoꝝ caſibus. Primo ſi licitū poſtea fiat illicitum. puta qꝛ quis fecerat votum cōtinētie ꝛ poſtea ꝓlit ꝛ ꝑſir nō poteſt de bitum negare. Secūdo ꝓpter impoſſibilitatem implē di: vñ ſi ḥs vouit ieiunium qꝺ ſine magno coꝛpo ris detrimento implere non pōtſi deeſt facultas adeundi ſuperioꝛē ꝺuenire pōt ꝓpria autoꝛita te ſm. s. Thoſſi. Tertio ꝓpter autoꝛitatem diſpen ſantis intellige legitimam aliter non: vt in. c. ma gne. eodem ti. ꝛ in glo. in. c. nō eſt ſil'. c. tit. Quar to ꝓpter defectum ꝺđitionis appoſite. de q̄. §. ſe 2 quēti. Adde ḋnto ſi votū legitime irritek. Utrum autem obliget pluſq̄ iuramentū. ſ. §. xix.

¶ Secūdo q̄rit̄ an liget votū conditionatum et ꝺico multa. * Primum. Scōm ray. ſiue ꝺđitio ſit ḡñalis: vt ſi vivero. ſi potero. ſi deus voluerit que ſemper intelligunt̄ etiā ſi non apponant̄. xxvij. q. ij. beata maria. ſiue ſpecialis puta ſi intrauero lō bardiam aduo ſanctum Marcū. vl' ſi filius meꝰ fuerit liberatꝰ faciam hoc vel illud. ſi cōditio nō exiterit non obligaꝝ vouens ex voto. xxxij. q. viij. nō ſolum. de cōdi. ap. verū. de reſti. ſpo. olim cām. ꝛ intellige nō obligari eum primo ſi obligatio to taliter vel principaliter ponebatur in aduēru cō ditionis: ſet ſecundo niſi rōne ſcandali. extra eod. magne. de conuer. cōiu. ex parte circa finem. ſicut q̄ votum fuit publicū. ſꝫ cōditio fuit corde retē ta. * Scōm. Faciēs autem votū ſub conditione ex cuius culpa cōditio nō impleꝫ ſm richar. obliga tur. ſ. ſicut ex literis. de ſpō. vnde qui vouit alii quid vt deus eius preſeruaret ab aliquo pctō ſi nō facit qꝺ in ſe eſt vt preſeruetur ſicut feciſſet ſi vo tum non emiſiſſet. vt ſicut intendebat facere qꝺ votū emiſit. vel ſi voluntarie ſe ꝑcipitauit in pec catum nihilominus obligaturꝛ ita ꝛꝫ ſum. ange. ſed tu dic qꝺ obligaturi urta intētionē ſuā a qua originaꝫ obligatio voti. vñ ſi intendebat obligari ſolum ſi deus in vitādo peccatū conferat ei gr̄am maiorem ſolito vt cōiter fit non tenet ēt ſi ex ſua culpa cōditio nō expecteꝛ: qꝛ intendebat qꝺ ꝙ dei gratiam ipſe ab ipſa ſua culpa ꝑſeruarek. Si aūt de ſua intētiōe neſcit diſcernere ſeruek qꝺ prius ꝺictū eſt. * Tertiū. Scōm Rich. vt refert ac ſeqꝫ ſum. ange. votū factū de re bona ꝛ ad bonum finē conſequendū per rē ḋeuotā ſub cōdiōne etiā ma la tenet ꝛ eſt obligatoꝛium extāte ꝺđitione. ꝛ hoc ſiue vouens velit illā conditionē implere: vt cum ḥs vouet religionem ſi poterit ꝛ e coīti cum ali q̄ muliere: ſiue nolit eā implere: ſicut cū is q̄ voꝛ ret aliqꝺ peccatū vouet religionē ſi illud commi ſerit. Sed hoc eſt q̄dē verū in ſecūdo caſu qñ vo uens nō vellet ꝺđitionē implere qꝛ eo caſu vouet religionē in penam peccati qꝺ licet etiā ſi ipſa re ligio ſit horroꝛi al's ſed in primo non eſt verum qꝛ ſm eū. ric. ꝛ eandē ſum. ange. de rōne voti eſt eſſe ad bonum finem. qꝺ hic non eſt. cū finis ſit forni catio. vñ ꝺicit archi. poſt Joā. de nea. ꝛ Richar. in iij. vt refert. qꝺ emittēs votum ex turpi cauſa. vt cum quis vouet ieiuniū ſi in fornicatione proſpe retur. peccat vouēdo: nec tenetur implere: vñ ꝺi co qꝺ ille actus cū nō elicitur a latria eo ꝙ ſit vi tioſus non ḥꝫ rōnem voti nec obligat. * Quartuꝫ Si aūt votū ſit factū ſub pluriḇ⁹ conditionib⁹ et vna extet et nō alia obligabit ſm qꝺ intendebat ligari. ſ. aut ſolū oiḇ⁹ extantibus aut va earū et ſi ſuper hoc nō cogitauit nec ſcit diſcernere. ſcōm Archy. rutius eſt implere imo videtur neceſſariuꝫ xxiij. q. viij. nō ſolū. de condi. ap. verum. 3

¶ Tertio q̄rit̄ qñ teneaꝫ ḥs votū implere. ꝛ ꝺico circa hoc ꝺoct. varia ſcripſiſſe: ſed ſm. s. Tho. ij. ij: cum obligatio voti pendeat ex voluntate ꝛ inten tione vouentis vt ꝓꝫ Deuter. xxiij. qui intende bat ſe obligare ad ſtatim: tenek ad ſtatim. qui au tē ad certum tp̄m vel ſub certa conditione non te netur ad ſtatim: ſed nec tardare ꝺꝫ vltra quam ſe intendebat obligare: qꝛ ꝺr ibidē cū votum voue ris ꝺſio deo tuo nō tardabis reddere: qꝛ requiret illud ꝺñs deus tuus ꝛ ſi moꝛatus fueris reputa bitur tibi in peccatū. Et ſic vr velle quod qui non determinauit tp̄s tenetur ſtatim quam primum cōmode pōt. * Adde autē in quarto qꝺ qui ratio nabiliꝛ timet perpetuū impedimētum implendi: tenek vlterius non differre. Et ſic mens eius eſt quod differre votū ſit mortale in ꝺuobus caſib⁹ ꝛ primo quando differk vltra tēpus ad qꝺ quis ſe

obligare intendebat intellige explicite vel etiaz implicite: puta qz ñ cogitasset tm̃ tẽpus sibi statuisset. scõ qñ nõ determinauit tempus: ꝛ probabiliter occurrere timet impedimentũ perpetuũ. adde tertio: qñ nõ ẽ determinatũ tẽpus ꝛ põt ꝯ cõmode implere votum ꝛ ꝓcrastinat ex negligẽtia notabili arbitrio boni viri dicẽte ꝑ ꝟ. quod talio tenetur ad statim cum põt sed oabitur ei tps arbitrio boni viri ad se disponẽdũ: qõ ver̃ũ puto ẽt infozo cõsciẽtie. Ulñ pañ. in. c. nõ est voti. ó voto. dicit qõ tenek statim nisi interueniak supioris autozitas: ar. d. c. ꝑtio. ꝛ ratio põt reddi quia quãdo ꝯ oz aliquid alicui sine die tenetur statim sz non ad statim etiam ꝯ primũ cõmode põt sz solũ requirente creditoze. qz ex tunc est in moza: deus aũt semp votũ requirit. Secus videtur si procrastinat ex spe maioris commoditatis: vel quia sine magna negligentia est oblitus ex multitudine occupationum vel rei paruitate ꝛ huiusmodi.

✠ ¶ Quarto queritur vtrum is qui vouit ad certã diẽ puta ieiunare hoc anno vigilias beate Katherine. ꝛ non seruauit teneak alia die votũ implere: dicit pañ. i. c. ꝑ tuas. de vo. qõ sic qñ fit obligat ad quo sicut qui obligatur certodie dare. ꝛ. alicui si dse statuto non dederit: tamen obligatus remanebit ar. c. cuz dilecti. de do. ꝛ con. ꝛ. l. celsus. ff. de arbi. §. f. vbi iussus dare decẽ. j. cal. septembris õz habere quo ꝓcepta vnum dandi decem. ꝛ aliud. j. cal. ꝛ est opinio tutior: nisi quando vouens non habebat animum obligandi se nisi ad illum diẽ: quia si alio die non tenetur. licet peccauerit.

¶ Quinto queritur ḋ de eo ḋ vouit certam religionẽ. ꝛ dicit. s. ity. qõ si intẽdebat se obligare ad statim vel arbitrium alienuz non põt vltra differre. etiã ꝓpter debita soluenda: ḋ tñ qui eũ recipit soluere tenek ꝛ si oe eis vouendo cogitabat ꝑhabiliter ꝓtumek qõ non intẽdebat se obligare ass ꝯ de rebus suis disposuisset. Addit Arch. qz ꝑ sitẽdo cedit bẽis. Unde supra religio. §. §. iii. Si autem vouit absolute sine. ꝓtitiõe vel temporis determinatione sm̃ archi. tenek statim habita cõmoditate nec sufficit intrare i fine vite. quia residuũ sue vite vouendo dedicauit deo. sic ꝑmittẽti ꝑhek cũ aliqua non sufficit ꝑhek añ mortẽ: qz ad hoc fit mrimonium vt simul cõiuuant. Qui ẽt ꝑmittit intrare religionẽ ad requisitionẽ alicui⁹. ri. qñcũq; eũ reqsierit sm̃ archi. illo nõ reqrẽte intrare nõ tenek: cz illo mortuo videk qõ teneatur. nec plus ꝯz oilationẽ cũ nõ expectek requisitio. quia ꝓmissio fuit in diẽ ꝛ hoc nisi dixerit per modum conditionis si me requisieris ꝛc. Mihi autẽ videtur ertã si cõditionaliter nõ dixit distinguẽdũ de sua intentione. quia forte ẽtẽdebat intrare intrãte socio. et non aliter. vel intendebat ꝓmittere ꝑmico recepturo ꝓmissionem ꝛ non deo. ꝛ sic non tenetur intrare. vide etiam. j. §. vi.

¶ Sexto queriẽ vtrum ḋ vouit certã ꝑgrinationẽ. j. annũ. ꝛ añ illud tps ifirmak ad mozrẽ adhuc maneat obligatio voti sic qõ necessaria sit ratio voti cõmutatio ꝛ dicit pañ. i. c. s. eo. tit. se inuenisse dictũ singulare. b. tho. quẽ sequit archy. in. ca. ḋ bona. xvij. qõ. j. qõ in tali casu non est necessaria cõmutatio. qz mãt oẽ impedimentũ qõ habuisset a ꝓtin. impediret votũ si oritur post factum ꝛz auferre obligationẽ voti. cz dicit idem pañ. multum instare. c. qõ sup̃ his. e. tit. vbi ꝓpter impedimentũ superueniens fit commutatio ꝯ tutius. tñ de subtilitate credit primũ dictũ satis posse procedere mõ in vouente non reperiatur negligentia vel culpa. ꝛ ad. d. c. qõ supra dixi potest qõ ꝓcedit qñ impedimẽtũ nõ est oino voti ipeditiuũ: sz difficultatium: cõiter tñ obseruatur. d. ca. qõ sup. ꝛ facit d. c. j. vbi. an ex infirmitate. Et ita cz sum. rol. ibi. ego dico ꝯ illa. c. nihil faciunt ꝛ hoc qz primũ nihil aliud dicit nisi qõ vota ꝑgrinationis põt excã a superiore cõmutari: ꝛ hoc qñ vouens põt exequi: vt ptz in illo ꝟo peregrinatio an recompẽsatio sit melior. Capitulũ ꝟo qõ super manifeste loquitur de his ḋ votũ ꝑgrinationis ad terrã sanctã possunt ḋdẽ exequi sed non vtiliter. puta qz infirmitate vel paupertate bellare nequeunt.

7 ¶ 7. ḋritur vtrũ valeat votũ de nõ vouẽdo nisi i scriptis vel in manu talis ꝛ ymõi et dico sm̃ rich. ꝯ sic: qz non simplr̃ ꝓhibetur emissio voti sed cauetur ꝓcipitationde si sic vouens ꝛueniat vouendo non in scriptis vel sine ꝓdõe apposita peccat mortaliter mihilominus tenetur seruare votum ꝯ fecit sine illa ꝓdõe: qz votũ de nõ vouendo qõ fecit obligat. cz obliget votum qõ nõ vouebit nisi cũ tali circunstãtia. vt illud seruet in vouẽdo.

8 ¶ 8. ḋritur vtrũ cessante cã ꝓpter quã ḋs vouit obligetur: ꝛ õt ḋo. qõ sic: cz redẽptio fit facilior et allegat. c. magne. §. fi. i ñ. extra eo. vbi. f. votum ꝑgrinatiõis factum ꝑ assequẽda libertate tretic. ecc'lie ꝑ quẽdã comitẽ eo mortuo redimitur. gof. ḋo cz qõ non obligatur nisi i voto religiõis qõ ex falsa cã nõ vitiatur ó ꝑuer. cõiu. dudũ. cz pañ. i. c. magne. distiguit qõ nõ obligatur si cã erat finalis secus si ipulsiua. * Unde dico ꝯ si cã erat finalis ita qõ nõ intẽdebat obligari ea nõ exãte non obligatur. de ap. cũ cessante. si vero est ipulsiua inductiua vt i. d. §. fi. cz cesset tñ manet obligatus ar. c. ex ꝑte. el. ij. ó cõuer. cõiu. in dubio ꝟotrũ cã fuerit finalis vel nõ obligatur. l. cõtrã ff. de ver. obl. Et eodẽ mõ si votũ fit ab aliq; fuerit ex duabus cãis. i. ipulsiuis. puta ire ad sctm̃ Jacobũ qz ibi credebat germanũ suũ inuenire. ꝛ ẽt vt redimeret pcã sua sm̃ ray. iuncta glo. sua. hoc casu ḋ quis sciuerit germanũ suũ discessisse ẽt ad ultimas arreptiones: nihilominꝰ tenetur ꝑpter alias

causam si intendisset se obligare: alias sec⁹. qz. i. votum non obligat̃ ꝓtra consensum.

9 ¶ Nono ḋrit vtrũ possit ḋs suo voto aliñ obligare vt dicto ꝯ non. nisi aliter cõsentiat: vñ ꝛz vouens mater ꝯ filius ieiunabit ꝛ ymõi tñ filiꝰ nõ obligabit nisi. ꝓscia. in voto tñ reali siue factodeꝛeb⁹ exhibẽdis põt ḋs obligare suũ heredem: sed non ad aliquid personale: vt. j. §. xj.

10 ¶ Decimo ḋrit vtrũ nõ potes votũ implere ꝑ se teneak illud implere ꝑ alium ꝛ dico ꝯ nõ: qz in oi voto intelligit illa pactõ ḟnalis si potero: et si non ex primak vt no. in. c. quemadmodũ. de iureiur. ꝛ in. c. beatus. xvij. q. ij. ḋ si nõ exꝛat tollitur obligatio voti vt no gl. in. c. non. est. eo. ti. Ad. c. aurẽ ꝯ supꝛ his de voto rñderi põt sm̃ pañ. in. c. s. eo. ti. quod toquit̃ qñ ipedimẽtum nõ est oino ipeditiuũ: sed tollũ difficultatium de quo etiã. §. §. vj. * Distinguit tñ Inn. in cap. scripture. eo. tit. ꝯ si ḋs vouit visitare terrã sanctã ꝑ subsidio impẽdẽdo: cz tũc tioni mõ quo põt quasi fit ad hoc obligat̃ ꝛ idem in eo qui fecit votũ visitãdi sctm̃ Jacobũ ꝛ aliqñ impẽdendi ꝛ ymõi ꝟo solum vouit visitare ob deuotionẽ ꝛ tunc ꝑ alium exequi nõ tenek impedimẽto supueniente. Et idẽ archi. sentit addens ꝯ tenek mittere aliquẽ loco sui vel saltem expensas ḋs fecisset ꝛ si de hoc mozrẽs non disponeret tenek heres si hereditas sufficeritꝛ ꝟo fecit votuz cã deuotiõis eundi supueniẽte ipedimẽto non ꝛe nek ire vel mittere. misi forte fuerit in moza ꝛ ꝛc fit culpa. * Panor. ꝟo in. c. cz. eo. ti. addit aliam limitationẽ qz si tpe voti emissi cert⁹ erat qõ impedimẽtus esset ꝓtuũ tenek iplere ꝑ alios. nevotum dimẽtũ sit deriorizatũ ꝟo nõ erat cert⁹ ꝛz illud hꝟt tempoze voti: tenetur solum quã primũ cõmode potest. ar. l. nepos ꝓculo. ff. de verb. signi. ꝛ hoc vt verius: licet hoc. teneat indistincte qõ teneatur implere per alium quando impedimentum erat tẽpoze voti. Potest etiam addi qõ non tenetur per alium nisi fuerit in moza exequendi votum quia tenetur commutare vel redimere: vt patet deuter. xxiij. vbi dicitur quod si mozatus fuerit impunitabitur sibi in peccatum: ꝛ arg. l. ij. in pñ. ff. si quis cau. ꝛ in. c. ij. de iniur. ꝛ ita indistincte sentit sum. ang. post Panorm. in. d. ca. licet. sed dico qõ predicta probant mozam imputari ad peccatum. non autem quod ex hoc teneatur ḋs votum per alium exequi nisi fuerit reale iuxta mentem Innocent. vt patet ex dictis.

¶ Undecimo ḋrit vtrũ heres teneatur iplere vota defuncti sibi impositaꝛ dico mltã. * Primũ. Scõm Ray. votum ꝑgrinationis: adde vel quod cũq; aliud ꝑsonale sm̃ pe. de pal. non põt imunere filio quem instituit heredẽ nisi ꝛ ipse approbet. extra eo. cz sed pecuniariũ satisfactionẽ bene põt iniungere. * Scõm: scõm Host. si filius vult esse heres tenek iplere ola vota ꝑris itellige. realia. si ꝟo ditas hoc patiẽt: ꝑ ḋ facit. l. ij. ff. de polici: vbi obligatio voti trãsit ad hꝟdẽ: ꝛ sm̃ Inn. etiaz si filiꝰ ad hoc se nõ obligasset: cõpelli põt ꝯ priuationem hꝟditatis: cz non ꝑ coactionẽ ꝑsonalẽ et ꝑse nec ꝑ excõicationem: imo sm̃ do. an. si sponte adiuit hꝟditatẽ cõpelli põt etiã ꝑ excõicationem ꝯ pañ. plz in. d. c. cz qz adeẽdo ḋs ḟit. * Tertium Ad ḋstionem plene rñdet Archy. post per. de pal. dicẽs: Jn voto reali vt est edificare monasterium vel dare aliqd̃ ꝓ deo ꝛ ymõi heres tenek sicut ꝛ in aliꝭ debitoꝭ: cz ad ꝑsonale vt est ieiunare continere votũ crucis. ire vltra mare ꝛ ymõi. nõ tenek nisi se spõte obligauerit siue sit filius siue extraneꝰ. extra eo. cz. Si vero sit simul reale ꝛ ꝑsonale si vtrũq; exꝑssum est vt ire ad sanctum Jacobũ ꝛ ibi equũ offerre: vel fundare mõasteriũ ꝛ intrare tenek solum ad offerre ꝛ fundare nõ ad ire vel intrare. si ꝟo exꝑssum est ꝑsonale ꝓcipaliter ꝛ reale tacitũ ꝛ accessoriũ: vt ire ad sanctũ Jacobũ non tenek ad expẽsas ḋs fecisset eũdo. stãdo. offerendo. ꝛ redeundo. licut nec tenek ire: ꝛ si vouit ire religionẽ nõ tenetur hꝟs tradere bona. qz sublatio ꝓncipali tollitur accessoriũ: ꝛ sisti ceperat crucẽ defunct⁹. nõ tenetur hꝟs mittere expẽsas ḋs fecisset nisi hoc ordinasset: ꝛ si vouit mittere certas ꝑsonas vltra mare. ꝯ reputatur reale: adde cz hoc aliq̃ dicãt ꝑsonale ad incertam personam: tenetur heres. ibec ex illo. * Quartum Si autẽ testator nihil disposuit tenetur heres ad realia ꝟota vt dictũ est: ꝛ si tpe hꝟs ꝑ senõ posset tenek iplere ꝑ aliũ: eo casu quo defunct⁹ tenebat implere ꝑ aliũ: de ḋ supra. §. x. ꝛ hoc si adiit heꝛeditatẽ: qz adeundo ḋs ḟit. ar. notatorũ l. l. secunda. ff. de poli. ꝛ in. l. more. ff. de acq. here. ꝛ in cap. si hꝟs. de testa. ꝯ intellige inquãtum vires hereditatis patiũtur. Et si ꝑ ymõi filius grauaret in legitima cãm haberet ꝛperrandi dispẽsationem. Sed ꝓdicta oia intellige si adierit hereditatem si autẽ non vult adire tenetur qz nec heres est: nisi forte ꝓmiserit. * Quintũ. Si aũt heres exꝑsse assensit votis implẽdis. si simplr̃ ꝓmisit tenetur indistincte etiam ad ꝑsonalia ḋlicta ḋ sint nec distinguo: vt quidam an sint peregrinationis vel abstinẽtie. ar. l. veteris. C. de commi. sti. c. l. vnica C. vt actio. ab her. vel cõtra. hec. inci. ꝛ capitulo. quod super his ꝛ capitu. cz. eodem titulo. si vero ꝓmisit sub spe adeunde hereditatis ꝛ postea noluit adire non tenetur de elec. venerabilem. §. fi. ꝛ no. Inno. ꝛ Bernar. in dicto capitu. licet.

12 ¶ Duodecimo queritur vtrum votum factum ex metu obligeꝛ: ꝛ distinguo quia si metus fuit ab homine votum distinguo nisi eo⁹ modo quo dictum est supra metus. §. octauo; et intelli-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ge si mer⁹ sit illat⁹ exintentiõe ab hoc si ho sit a casu vel nã: vel deo votũ obligat: nisi metus esset tãt⁹ qõ excluderet vsum rõnis deliberãtis ꝛ promitteris. Vñ pañ. in ca. sicut el. ij. de reg. iuris. distinguit qꝛ timor mortis aie nõ excusat nec dat cãm retractandi actus ꝛ sil'r si sit timor mortis nãlis corporis: sicut in grauiter infirmo: vt l. o. ca. sicut, ꝛ sil'r si sit timor mortis accidẽtalis casualis: vt in timẽre piculũ naufragij: vl' incẽdij: vel hostiuꝫ nõ ipedit actũ nec invalidat: qꝛ aliqñ de⁹ incutit talẽ timorẽ vt ho cõuertat: li ho sit timor mortis accidẽtalis violẽter: vt in eo q timet mortem violẽtã sibi iminere ab insq hoc si pter talẽ timorẽ qs ingrediꝫ religionẽ nõ ꝫ ingressus: ex q fecit vt violẽtã mortẽ euaderet: qꝛ deus respicit cor ꝛ vult militem voluntariũ: ꝛ ita loquit. c. primum. qõ me. cã. Et predicta adduc pñt gñaliter ad v alliditatem cuiuslibet voti. Hec ex illo. Sed in hoc vltimo casu distingue vt supra metus in. d. §. viij.

13 ¶ Decimotertio qrit vtruꝫ obligẽt vota subito facta ex angustia: furore: vel metu ꝛ hmõi. ꝛ dicit ho. qõ si hmõi vouẽtes habeãt deliberatã intentionẽ obligandi se deo: obligati sunt. xxvij. q. iij. sunt q opes. sec⁹ si voueant subito ꝛ indeliberate nisi postmodũ ꝓfirmauerint. ar. de reg. iur. rat. habitio. lib. vi. ꝛ ꝫ archi. talẽ hñt intẽtionem qñ cogitãt de cã ipulsiua ad vouẽdũ: puta infirmitate vl' periculo: ꝛ de finali. i. euasione periculi. Dicit aũt hic sum. ang. q vota ex subreptione sine deliberatione nõ obligant necessario: ꝛ bñ dicit. ꝫ male dat qui⁹ rei signum dicens hoc posse ppẽdi qũ statim trãfacto piculo vel angustia sunt male ptẽti se voluisse. Qõ arch. mr ex intẽtiõe post pe. de pa. i qrto bñ reprobat dicens. Notãdum q iratus aut bñ potat⁹ vouẽs aut iurãs ingressum religiõis nõ tenet: qꝛ q calore ire accidẽte fit pro non facto qri ꝺ: qõ verũ est si sic subito fiat: quod nõ fecisset p deliberationẽ ꝛ sniaꝫ rõnis: q tamẽ moram tpis magnã nõ reqrit: si aũt hoc agit sciens q̃d iurat aut vouet tenet: nisi cũ eo dispensek ratiõe mi⁹ plene deliberationis: sicut ẽt q calore ꝓcupiscẽtie ifiãmat⁹ aut bñ potat⁹ nõ tñ ebri⁹ oino iurat vxorẽ ducere: compellit eam ducere. Et ꝓfirmat qõ dictuꝫ est hac rõne. Sicut enim ad votum ita ꝛ ad pctm mortale deliberatio reqrit: ꝛ tñ si qs ꝫ irat⁹ aut bñ potat⁹ occidat hominẽ non excusat a toto qn sit mortale: ex quo non sequit ex se qn sciret q̃d faceret: ꝫ statim postea pẽitear ꝛ noller feciss. qꝛ esse statim penitentem de pctõ arguit q̃dẽ illud nõ eẽ factum ex habitu nõ rã arguit qn sit factũ ex electiõe: ꝫ passione turbãte iudicium rõnis. Illa ergo deliberatio tpis vel etatis q sufficeret ad obligãdum diabolo per pctm mortale: sufficit ad obligãdum deo p votũ. Hec ex illo. Illa ergo sola vota ex angustia facta nõ obligãt q̃ qs p fert nõ cogitãdo. i. nõ aduertendo eo mõ quo qs aliqñ induertenter ꝺblasphemat. Et ista sunt de mẽte: s. Eho. in multis silibus et valde põderãda: qꝛ interdũ in hoc fallit ꝛ fallitur ꝓsultores animarum. Facit ad ꝓdicta qõ no. Pañ. extra eo. ti. c. icõo. qõ votum precedens ex animi facilitate ligat. ꝫ facilitas ꝓstet causam dispensandi ꝛ cõmutandi. facit etiam quod dixi supra blasphemia. §. iij. ꝛ iuramentum. iij. §. ir.

¶ Decimoqrto qrit vtrũ votũ de re quidẽ licita: sed tñ aliqñ vtile aliqñ inutile sit obligatiuum ꝛ dico ꝙ obligat eo casu quo est vtile nõ quo est inutile ad salutẽ aie ꝛm Ric. vt si vouit quis nõ petere dispensationẽ a votis in casu probabil'r timet sibi de voti trãsgressione: qꝛ tũc eã petere potest. Sil'r obligat eo casu quo est vtile vel non inutile: mo quo est inutile saluti corporis ꝛm ho. scut qui vouit nõ comedere carnes eo casu quo dicit a medicis eũ esse in periculo mortis nisi carnes vtatur sic vtetur voto non obstante: q etiam no. ſm. xxij. q. iij. non solum. ꝛ idem intellige. si dicant q̃d sit in periculo grauis infirmitatis: quia est ꝓtra virtutẽ corpus suũ affligere vsq; ad infirmitatem sic ꝙ non possit obedire rationi in exequendis negotijs ꝛ laborare tolerando: vt patet. supra votum. ſ. §. iij. ꝛ per tullium. in libro: de off.

¶ Decimo quinto querit de intellectu voti eius qui vouit dare vnam mensuram grani pauperibus annuatim: ꝛ non determinauit quaꝫ ꝺdicit. ho. in arbitrio ei⁹ esse dare quã voluerit de cẽti. ex parte vel melius quod cam de qua cogitabat aut determinasset si cogitasset.

¶ Decimosexto qritur vtrum vouens ieiunare in festo alicui⁹ sancti ad hoc teneak si eueniat in dico: ꝛ dicit Jo. de nea. in. qli. ꝙ aut votum fuit de ieiunio afflictiõis. ſ. ad satisfaciẽdum p pctõ aut subiungandi corpus: aut de ieiunio exultationis. ſ. vt esset dispositio ad gaudium ꝛ cõtemplationem diuinorum aut de neutro qꝛ scilicet nõ cogitauit: aut de vtroque. In primo casu ieiunandus est sabbato precedenti: qꝛ debet se conformare ecclesie que tale ieiunium tranffert. in secundo vero ieiunet in ofica: qꝛ est votum virtuosum ꝛ ligans. ar. di. lxxxvj. vtinam. in tertio vero iterũ in dominica: qꝛ ꝓsumitur ieiunium exultationis in quarto vero in sabbato: qꝛ ceteris paribus debet se conformare vniuersali ecclesie.

¶ Decimoseptio qrit qõ obligek q̃ fecit duo vota diuersa: aut etiã in casu repugnãtia: ꝛ dicit ho. in. iij. di. xxxviij. q. ſ. ar. iij. q. ſ. ar. iij. i. co. ꝙ si vtrũq; est compossibile: ꝺ vtrũq; seruare: nisi forte autoritate superioris minus votum precedens in manus sequens cõmutauerit: si aũt secundum votũ sit oino incõpossibile: primo ꝺ seruari manus ꝛ de minori ſm arbitriũ plati satisfacere. Hec ille.

Hec ille in forma. ꝫ intellige p̃mo qõ seruandum est mai⁹. i. vtuos⁹. qꝛ in cludit minus: ꝛ icõo qõ ꝺ seruari maius qũ sunt inõlia: qꝛ si cẽnt eccliã seruandũ cẽt primũ cũ nõ potuerit obligare ad impossibile: ꝛ tertio qõ cũ sunt icõpossibilia ex aliquo casu accidẽte ꝙ ãdũ est mai⁹ nisi aliud habuerit l intẽtiõe vt statim dicã: ꝛ quarto qõ cũ ꝺ dicit in maius sequens aliud ab eo qõ simul vouit cũ ad illud oino teneak rõne voti ꝛ nõ cõmutati onis: ꝫ iste ītellect⁹ nõ est bon⁹. qꝛ superior ꝓmutãs votũ nõ ligat ad aliud. ꝫ ad aliud bonũ ītẽdit. s. Eh. qõ aliqn ꝫ votũ est votũ religiõis: in quod ꝺco ꝙ obligat eo casu quo est vtile nõ quo est inutile saluti corporis ꝛm ho. sicut qui vouit nõ comedere carnes eo casu quo dicit a medicis eũ esse in periculo mortis nisi carnes vtatur sic vtetur voto non obstante: q etiam no. ſm. xxij. q. iij. non solum. ꝛ idem intellige. si dicant q̃d sit in periculo grauis infirmitatis: quia est ꝓtra virtutẽ corpus suũ affligere vsq; ad infirmitatem sic ꝙ non possit obedire rationi in exequendis negotijs ꝛ laborare tolerando: vt patet. supra votum. ſ. §. iij. ꝛ per tullium. in libro: de off. ex parte vel melius quod cam de qua cogitabat aut determinasset si cogitasset.

¶ Decimoseptio qrit qõ obligek q̃ fecit duo vota diuersa: aut etiã in casu repugnãtia: ꝛ dicit ho. in. iij. di. xxxviij. q. ſ. ar. iij. q. ſ. ar. iij. i. co. ꝙ si vtrũq; est compossibile: ꝺ vtrũq; seruare: nisi forte autoritate superioris minus votum precedens in manus sequens cõmutauerit: si aũt secundum votũ sit oino incõpossibile: primo ꝺ seruari manus ꝛ de minori ſm arbitriũ plati satisfacere. Hec ille.

Secunda. Pars

ibi. in fi. ꝛ facit. l. pactũ. ibidẽ. Et sic cogek persona obligatione. ꝺ cẽt. ex parte. ꝫ gñaliter qrẽ imitat: vt. ff. §. ꝛſ. ꝛ si qrat qs ager rãdet vt. ff. quod sic ille cui relictũ e legatũ solũ agit de iure ꝛ nõ ali⁹. l. ſ. ꝛ. ij. C. cõia de ie. sic ꝛ ille cui factũ est votũ. Ex quo infert qõ legatũ factũ imagini xpi non acqrit eccl'ie. ſ. pochiali nec plato nec ꝓtẽplatiõe ecclie vl' ꝓtelati ẽ factũ ꝫ imago sit de pochia et vr cal⁹ in. c. nimis. el. ſ. ꝺ etc. Pla. ꝛ facit. c. registi. ꝺ te. ꝫ cẽlet deo factu ꝛ ei⁹ ꝓtẽplatiõe vt vr cal⁹. xij. q. ij. ꝑdta. vñ aget eps ꝺ ꝫ cogek. o. c. ex parte, ꝛ dabitur ecclie: vbi restõ habuit dominiũ. ſ. cathedralis vel si nõ sit dnicus. ar. e. que. no. in auc. de ec. ti. §. si qs in nole magni dei det. ꝛ ita ꝫ sum. ang. ꝺ leg. ꝛ votis ꝛ oblatiõib⁹? si fiant simpl'r deo vel imagini. si tñ fiant mõſ ꝓtẽplatione ecclie parochialis sine ꝛ ea sit imago siue nõ ecclesie parochiali acquirit: cũ iter vos. ꝺ ꝺb. fig. Cõtra Per. aũt de pu. sensit vo. Aut. ſm quẽ ista etiam si fiant simpl'r spectẽt ad pochiã in q̃ ẽ imago vt patuit. ff. decime. §. ij. ꝛ hoc sequit sum. ro. i ꝺbo oblatio. ꝛ Pañ. idẽ sentit i rub. de po. ꝛ i. c. pastoralis. ꝺ bis que sunt a prela. dicẽs qõ ecclia parochialis sustinet ītẽtionẽ suã de iure cõi sup oblatiõibus obuentionibus ꝛ oblationibus spũalib⁹ cõtingentibus ifra pochiã suã. Et ꝓfir ista acqrunt rectori pe rochiali ſm istos ꝛ si ipse aget de iud. cũ deputati. cle. ſ. de rescri. aget iquam iterpellando offiũ. iudicis. i. epi ꝫ eps aget vt supior ꝛ iudex cogendo seruare. Et hoc mihi vr verũ: nec rõ petri aut iura' que allegat aliqd ꝓcludunt: qꝛ ꝫ votum fiat deo principaliter: ꝛ quãſ ad rẽ deuotã pecunia miserabilis sit ei in cuius ottione ẽ imago alioquin ẽt vota fcta ifra septa monasteriorum eẽnt ipsis contra oẽm cõsuetudinẽ ꝛ rõnẽ. Lapl⁹ ẽt nimis facit ad oppositũ. Vide ẽt infra votũ. iij. §. vij. pti. iiij.

¶ Vigesimo qrit vtrũ penitere de voto vel frangere votũ sit mortale ꝛ toties qties: ꝛ dico multa. * primũ nõ est mortale penitere ꝺ voto: imo nec pctm nõ sit: cã rõnabilis penitendi: quia nullo iure talis pnia ꝓhibek mõ hõ exeq̃ proponat ꝛ imo ꝛm pe. de pal. talis ipleno adhuc magis merek ꝙ si faceret sine voto. * Scõm. Trãsgressio voluntaria voti est pctm mortale ſm oẽs: vt ẽt pt⁹ eẽ eo. ꝫ, ꝛ ad infidelitatẽ ad deuꝫ ꝓtinet: ꝛ ſm. s. L ho. ij. iuramẽtũ votũ ꝫ iniuit fidelitati quam deo debem⁹ iuramẽtũ ho eiusdẽ reuerẽtie vnde ceteris ꝓtib⁹ magis obligatoriũ est votũ ꝙ iuramentum: quod arch. post Joã. de nea. dicit verũ in iuramento assertorio: nõ aũt in ꝓmissorio in his q̃ spectant ad honorem dei: in qb⁹ grauiꝫ vr pciuit cum tale iuramẽtũ votũ ꝫcludat. Qõ verũ ẽt si ẽt ꝓmissio aliqua: fcta deo: ꝛ super adderek iuramẽtũ: secus si ẽt facta hoi: ẽt in spectãtibus ad honorem dei

Siluestri. A B

ppter rōnē.s.Thom.* Tertius. In voto negatiuo pura non bibēdi vinū tories est mortale quoties agit ꝫ fm oēs: qō tñ pe.de pal.limitat si iteretur actus interior ⁊ exterior: non autē si exterior tñ: quia petit per se est in actu interiori: vñ qui vno actu vult furari ⁊ mechari vel furari plura quo ad ꝺoēm vnum petit committit: ꝫ plura faceret q̄ ad iudiciū hoim.* Quartum. In voto aūt affirmati uo puta ieiunandi non est mortale nisi prima vice qua agit ꝫ votū nō sēba vel tertia: nisi ratione contemptus puta q̄ si etiam adhuc posset ieiunare aut votum seruare non faceret: maxime in voto secreto. Nam secus de eo qui ieiunium ecclesie fregisset: q̄ propter hoc nō liceret ei eē hōtam consuetam cōmedere in scādalū aliorū.* Quintū. dicit ēt idē Per. qō in voto negatiuo non bibendi vi nū distinguēdum est: q̄ si votū sit ꝑpetuū est mortale toties quoties: sed si sit tpale ad certam diez̄ pura die sabbati aut feria sexta est mortale solus prima vice nisi adesset cōtempt⁹: sed verius est qō simplr fine diffinctiōe sit mortale toties q̄ties ⁊ si esset ad diem incertam: puta vna die hebdomadam nō esset mortale bibere ea die qua statuisset ex voto non bibere ⁊ bibendo nō peccaret sed trāsfertur obligatio ad aliam secundum communez opinionem quod intellige nisi dies illa esset vltima septimane: quia bibendo peccaret. De intellectu voti vide etiā.ꝫ.ieiunium.§.x.particula.ij.qñ dies nariuitatis ꝺi ni cuenit in.vj.feria.

¶ Rursus de voto tertio quis possit vouere.

Votum tertio cōsiderari pōt vt sciatur quis possit vouere efficaciter circa qō est regula quod vouere potest quilibz sane mentis ⁊ fui iuris quo ad illud qō vouet nisi ꝓhibeatur quorundā aūt vota non sunt obligatoria nisi ratificentur ab altis sed irritari possunt: vt votum cuiuslibet alterius prāti subiecti inquantum est ei subiectus. Nec tamen secundum.s.Tho.ij.ij.peccat qui vouet id quod non est in sua potestate: quia in voto subintelligitur debita conditio si superiori placuerit vel non contradicat. qua conditiōe extāte tenetur implere nisi tamen non presumerent de voluntate superioris peccarent vouendo quod non possunt.

1.qō. ¶ Primo ergo queritur vtrū vouere possit eps ꝺico ꝙ nec eps nec supior platus fm Tho. pōt sine inia pape emittere votū p qō dissoluat vinculū matrimonij inter ipsum ⁊ ecclesiam suā. de renū. nisi cū prīdē. ⁊ de reg. licet puta ingressum religionis: ꝫ fm Pe. de pa. si emisit teneatur implere eo modo quo pōt per eōdo licētiā resignādi: nec votū quo oīa ab ecclesia sua habeat absentari de vo. magne. nec quo sine ecclesie fieret graue preiudicium. vij.q.j. clemens. ⁊ ꝺ. capi. magne. si tamen emiserit votum longe peregrinatiōis soluet expē sus eundi ⁊ redeundi. Laborē aūt vigiliꝫ ⁊ ieiunioīb⁹ copensabit vt valeat in sui ꝓiudicium fm qō no. i. ꝺ. c. magne. Alia aūt vota potest emittere vt abstinētie eleemosynarū arg. ꝺ. clemens. et ꝺe resta. relatum. et.ij.§.ij. aūt. et omne votum per ꝙ ꝓbet bonū exēplum. ꝺ. c. magne. §.j. fm Host.

¶ Scōo queritur q̄d ō clerico. ⁊ ꝺico quod si est ꝑ fīciat⁹ vouere nō ꝑ loga pegrinationem sine inia sui epi. ꝺ. c. magne. ⁊ ꝺ. c nisi cū prīdē. ⁊ de cō se. di. v. nō opz. et. ij. nec aliud votum p qō oportet ecclesiā suā relinquere. de renū. admoner. posset tñ emittere votū religionis ⁊ iplere tenet etiā ꝺicēte ep̄o vt.§. religio. ij.§. viij. ⁊ vota abstinentie ⁊ ꝺoīē fm cōem doctrinā: qō semper ītelligenisi essent i ꝓiudiciū graue tocius ecclie. Devoto aūt vltramarino est ꝺubiū quibusdam dicentibus qō potest indistincte q̄ vident inīari clerici a papa quo ad eos q̄ pōt eē vtiles terre sctē. extra co. ex mul. ⁊ c. pe. ⁊ c. fi. ⁊ hoc sequitur fm. ro. et supalijs aūt dicētibus veri⁹ qō non pōt nisi de inia pape vel pape. de cle. non re. fraternitati. nō aūt sine inia nisi tpe gñalis passagij fm Host. et pañ. in. c. fi. eo. ti. ⁊ hoc sequit fm. ang. soluet tñ expēsas tredimet laborem sicut de eō dictum est.

¶ Tertio q̄rit q̄d de religiosis subditis: ⁊ dico cir ꝫ ca hoc eē duas opiniōes.* Pria est Ric. in. iij. di. xxxviij. q. Italis non pōt vouere: ⁊ si vouet votum non tz nō tenē ea rōne q̄ plat⁹ ol tpe pōt ei aliquid precipere: quia multa potest vouere nullum op⁹ prelati impedientia vt non ꝺicere ociosa et non cogitare ꝺe vanis: ꝫ ea rōne ꝓlo q̄ ꝓsiderata ḥīa na fragilitate ⁊ religionis onere: nulla obligatio pōt addi sine piculo ꝓiudicij obseruationis eorum ad que tenet ⁊ sine piculo reddendi se onerosum aliqñ plato vel frī suo: ⁊ sc̄ō q̄ cū votū religiōis sit tāte arctitudinis vt alia ola in illud cōmutari possint ecclesia hec ⁊ hīanā fragilitatē considerans voluit auctoritate dei nullū aliud posse fugaddi ꝓpt vitādū piculū trāsgressiōis. Ad ḥ facit iura. xxxiij. q. v. noluit. ⁊. xx. q. iiij. mōachū in glo. ḥec ex illo.* Scōa ꝓ est eoꝝ q̄ dicūt qō ꝑ sine pctō vouere: ꝺe q̄rū ntiero Inno. ꝺicit qō ñ vouit aliq̄d nō ipediēs a religiōe ⁊ obedīētia prelatos quare: vt ꝺicere aliqs psalmos. Pe. ēt de pa. ꝺicit ꝙ tenet iplere nisi prelat⁹ irritaue rit. s. tho. aūt. ij. ij. qn. viij. ꝺicit duo. primum quod vouendo nō peccaret: q̄ subintelligitur si placuerit plato vel nō remittat adde qō si al'r intenderet peccare: et sic loquit. c. monacho. ꝺe quo infra: secundum ꝙ nullum votū ei⁹ est firmum sine ꝓsensu plati: si cut nec puelle sine ꝓsensu pris nec vxoris sine eōsensu viri: q̄ obedire tenet ol tpe sicut ⁊ seruus: ꝓtr nullū tps est ei vacās.* Primam opinionem sequit sum. Aug. ⁊ rol. asscribētes etiam eam. s. Thom. licet falso vt patuit. Et differunt ḥe opiniones: q̄ fm primā votū religiosi nō ligat eum vt ḥtus in se est impleat illud quasi sit ipso iure irritū. fm aliā ꝺo tenet ḥtū in se est quousq̄ a superiore irritet: ⁊ hoc est veri⁹. vt ptz p. c. monacho. xx. q. iiij. in quo se fundāt vbi ꝺr ꝙ monacho nō lz vouere sine cōsensu abbatis: ⁊ si aūt vouerit frangendū erit: vbi notanter ꝺr frangendus erit quasi ipso iure nō sit fractū ⁊ nullū. differunt ēt iurta intellectū sum. Ang. q̄ fm primā non lz religioso vouere nisi presupponat tacitū nec votus exequi nisi habeat cōsensum expressum prelati si eius pūtia haberi pōt nisi in his de quib⁹ plato aut vite regulari nō sit ꝓiudiciū: sed in hoc nō video differētiā nisi q̄ forte iurta sc̄as ad licite exequēdam sufficeret tacit⁹ cōsensus plati scīē tis ⁊ nō ꝺicētis imo ⁊ nescīētis si ꝓbabiliter crederetur contentus.* Dico ergo multa.* Primum ꝙ prelat⁹ pōt ad libitū vota omnia religiosa irritare: qō facit exp̄sse ⁊ tacite qñ constat de sua eius voluntate. Sc̄ō ꝙ religiosus pōt vouere sub cōditione tacita si plato placuerit.* Tertiū. ꝙ pōt exequi sub ratihabitiōe prelati.* Quartum ꝙ exēq̄ tenet in nō ꝓiudicantib⁹ prelato ḥtū in se est quousq̄ credit prelatū esse cōtentū ⁊ nō pitra: q̄ vsq̄ ad illud tps votū nō est irritus sed irritabile. Quintū ꝙ in preiudicantib⁹ exequi pōt qñ ꝓbabiliter credit ratihabitionē ītū fm aliquos exequi nō tenet q̄ in talib⁹ votū ipso iure irritū est ⁊ nullū. sed tñ tutius ⁊ verius est quod ḥtum in se est semper tenetur facere ꝙ licite pōt vt impleat ꝓmissum. Dicit aūt sum. ro. rōnem. s. Tho. p richar. cōfutarā: ꝫ neuter vidit mentē eius q̄ loquit de voto ꝓprie. s. ꝙ est de ope meliori. i. cadente sub cōsilio: instantie vero ꝓcedit large s. qō est de aliquo ad quod quis ꝺiuina lege obligatur ꝓcepto vel mādato puta de nō loquendo ociosa. aut de non cogitando vana.

4 ¶ Quarto querit q̄d de abbate ⁊ prelato regulari ⁊ ꝺico ꝙ abbas sine cōsensu epi vel superioris votū peregrinationis ꝺiuturne emittere nō pōt nec aliquid per qō in eius officio preiudiciū generet. xviij. q. ij. abbas. ⁊ idē de plato quolibet regulari eadē ratione. vt etiā ꝓbat per dicta. ē. religio. vij. §. j. Quantū tñ ad votū terre sancte. pañ. in. c. fi. extra eo. tenet ꝙ prelati possunt ire tpe passagij gñalis pro succurri terre sancte alīs nonmaxime regulares sine consensu superioris. q̄ hoc eps nō pōt, vt ꝓbat in. c. magne. eo. tit. ⁊ idem in religiosis simplicib⁹: q̄ nullā habēt voluntatem adeo ꝙ in papā sine licentia abbatis promoueri non possunt vt no. gl. in. c. ꝙ sit. xviij. q. ij. ꝙ tamē ḥtum ad hoc vltimū nō est verū: q̄ electio in papam est cōfirmatio ⁊ sic absoluit eum a iugo monastice ꝓfessionis. xviij. q. j. cap. j. Inferi tñ ibi Panor. ꝙ aliter abbas suo superiori ꝙ subditus

abbati astringitur. vide ibi.

¶ Quito q̄rit vtrū impubes possit vouere: ⁊ ꝺico 5 ꝙ oia vota alia a voto religiōis facere potest si est doli capax sicut ⁊ filiusfamilias. de quo. §. seq. vt ptz per Pañ. in. c. ij. extra eo. veruntū turores ⁊ curatores vota realia irritare possunt vsq̄ ad. xxv. annū. nisi venirent accessorie vt in intrāte religionē cū quo trāsiit bona sua de quo dic vt. j. votū. iij. §. ij. votū aūt religionis fm sum. Ange. facere nō potest etiā de cōsensu ꝑis ⁊ si facit non tenet etiā post pubertatem. de reg. ad nrāz. ⁊ in. c. j. de reg. lib. vj. vñ cōtra Th. dicentē ꝙ si est doli capax obligatur ḥtum est ex se. di. c. j. Sed ego dico ꝙ iste non bene vidit. s. Tho. qui distinguit dicens ꝙ ante pubertatem nō pōt quis facere votū solēne religionis: de hoc. ꝺ. c. loquitur ꝫ secus de simplici. Et multominus euz vidit sum. ro. que attribuit qñ fm eū ante pubertatem non possit puer se voto religionis obligare. Unde isti attribuūt ei duo extrema: vnū qō fm eum talis possit facere votū religionis solēne aliud qō non possit facere simplex. veritas aūt stat in medio ꝙ distinctionē vide. §. religio. iij. §. xiij.

¶ Sexto q̄rit q̄d de filiisfamilias: ⁊ ꝺico quod si 6 sunt libere pātiōis post annos pubertatis ḥtus sunt ibere pātiōis post annos pubertatis ḥtus ad pertinētia ad suā psonā vouere pōt ⁊ implere tenent etiā parētibus inuitis ⁊ puta de ingressu religionis ⁊ sctu mrimonij. ⁊ hmōi q nō preiudicant regimini dom⁹ aut familie: ꝫ ḥtū ad spectā ad dispensationē domesticā: seu predictū regimēnō pōt sine ꝓsensu pris: puta de eleemosyna vel hmōi: ⁊ in hoc concor. oēs doc. Fallit tñ in voto terre sancte q̄ pōt filiusfamilias emittere extra eod. ex multa. item in peculio castrensi vel quasi. q̄ in his est sui iuris: item si pater cōsense rit expresse vel tacite nō contradicendo fm Inn.

¶ Septimo queritur q̄d de seruo: ⁊ ꝺicit. s. Tho. 7 qō est in ptāte oīs ḥtū ad psonales operatiōes vnde se obligare non potest ad religionem pere grinationem: ⁊ hmōi q̄ subtraherent ab obsequio quo oīs: ⁊ idē pet. de palu. ⁊ generaliter vouere non potest in preiudicium dñi: fm Inn. ⁊ pañ. in c. scripture. extra eo. secus in alijs in quibus oīo ꝺicit. ꝺ. ar. c. relatū. de sen. excō. ⁊. c. si seruꝰ eūdem. s. tho. ar. c. relatū. de sen. excō. ⁊. c. si seruꝰ

¶ Octauo queritur quid de viro ⁊ vxore: ⁊ ꝺico 8 vt. j. votum. v.

¶ Nono queritur vtrū peccēt mortaliter illiqui 9 post votum emissum cōsentiūt in aliquod impedimētū quo impediunt votū exeq̄ sine alterius voluntate vt si ḥis votum religionis accepter eāpum sponte: aut consentiat in matrimoniū: ⁊ dico ꝙ si scienter ⁊ sic aduertenter cōsenserat

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt colligit er.c.per tuas.de vot.qz hoc fuit ꝓsentire in fractionē voti.si vero nō aduertebāt sec⁹ vt nisi esset lata culpa in nō aduertēdo. Fallit in eo qui assumit religionē qz in hīc pōt oīa vota cōmutare:z ipo iure erit ab olīb⁹ absolut⁹ sine alia dispēsatione z auctoritate. vt no. pañ. post Inno. in.c.scripture.extra.de quo.i.§.iij.par.iiij.z.§.v.pe. iij. vtrū abt irritari possint vota ꝑdictorum si fiant in tempus.i. si sint soluenda postꝙ fuerint sui iuris.vide tit.seq.§.ij.partic.v.

¶ Rursus de voto.iiij. Ꝯrium ad irritationem dispensationem:cōmutationem : vel redemptionē.

Votum quarto cōsiderari pōt ꝯtra ad irritationem:dispensationē:cō mutationem z redemptionem.

1 .qō ¶ Primo ergo ꝯrā quo ꝑdicta differāt ad inuicē z dico ꝙ irritatio est annullatio obligatiōis voti. ex bñplacito voluntatis. vt cū vir dixit vxori : nolo ꝙ obseruies hoc vel illud votū: dispēsatio ꝛo est annullatio obligatiōis voti ex rōnabili cā : sicut cū determinat plat⁹ aliqō votū nō eē bonū obseruare:cōmutatio ꝛo est annullatio obligationis voti cū ligamine ad aliqd aliud faciendum : sicut si ei qui vouit pegrinationē imponat seiunctū redēptio ꝛo ſ distinguat a cōmutatione est annullatio obligationis voti cū ligamine ad aliquid aliud dū:sicut si ei q̄ vouit peregrinationē iponat elee mosyna.* Un dicit archi. post pe. de pal.ꝙ irritatio fieri pōt sine cā ad libitū petētis irritare : ita ꝙ nec ipse irritādo peccat cū vtatur iure suo nec alius votū omittēdo cū a ꝓncipio fuerit ineffica dispēsatio ꝛo ꝓpter ineffaciā voti ſ ꝓpter aliā cām vnde nō solum requirit autoritas in dispensante:ſ ēt cā ex pte dispensati.i.necessitas' vl' vtilitas eius aut reipublice.ēt ſ sit papa: qz nec petro ḡdē data est autoritas in destructionē: sed in edificationē:i bis q̄ nō sunt mala: nisi qz ꝓhibita iure positiuo:ad libitū abrogare pt z ꝑōr ad libitū dispēsare.* Cōmutatio aūt z redemptio differunt sicut ꝓmutatio z emptio. vnde permutatio voti est:ſ bñs voruꝫ sancti Jacobi vbi bꝫ hostes obligēt ad limina apostolorū visitāda. Redēptio vero est ſ impediro ire ꝓcipiat tñ dare ꝓ deo ꝯtū erat expēsuruo.q redēptio bꝫ esse iusti precij z eḡlis.extra e.magne.Nec ex illis:quib⁹ adde ex s.tit.ꝙ ſ absolute determinet ꝓlatus aliqō votū nō esse seruandū erit dispēsatio : ſ aūt ꝓ hoc qō obseruandū erat aliud iponat erit cōmutatio vñ maius erit dispēsatio ꝙ commutatio. Et sic ipse nō distinguit inter cōmutationē z redēptionē z ipsa est quedā permutatio voti.

2 ¶ Scōo ꝯrit quid iuris de irritatione voti.ſ et dico multa.* Primū ex dictis titulo priore colligi pōt sm hoc.quis possit vota irritare:qz pater irritare pōt votū filij z filie z tutor. Adde vel etiā tutrix:puta mr pupilli z z curator minoris: z vir vxoris:z oēs seruiz prelatus subditi : z hoc quo ad vota q̄ sine ꝑdictorū cōsensu ꝑdicti emittere nequēt etiā ſ emissa fuissent antecꝙ essent voueres sub taliū ptāte.c.manifestū.xxxv.q.v.z.c.nō licet.* Scōm.bꝫ pe.de pa. omne votū impuberis personale.i.respiciēs pſonā.vt de religiōe vel abstinentia z reale.i.factū de reb⁹ dandis pater ac tutor irritare pōt: z ſ vr votū reale minoris anno xxv.habētis curatorē vel existentis in ptāte pr.s ſ tñ pubes intrer religionē ꝙ facere pōt inuitis parentibus z curatoribus eoipso dicat oīa bona sua. que nisi esset maior. xxv. annorum alienare nō posset nisi se alienando. nec possent parentes aut curatores talia bona retrahere : qz quedam transeunt cū vniuersitate q̄ alis nō transirēt : z idē ſ impubes intrauit z ꝓsona eius nō fuerit retracta:z nec bona retrahi possent. Bi aūt habens vsum rōnis nō habeat parētes aut tutorem vel curatorē z voueat res suas deoz nō se bꝫ in hoies alienare nō possit : tñ vr ꝙ in deū possit nisi qō ſ inueniat lesus aut deceptus notabl' pōt restitui.* Tertiō. Bi pr aut ali⁹ irritauerit votū ꝓmittētie vel alicui⁹ factū ab impubere:z deinde iterū tali voto cōsentiat. ꝓpter hoc nō renebitur impubes implere nisi iterū voueat: sil'r ſ semel fuit irritatū rite mortuo irritatore aut eius ptāte exprimante nō tenebitur impubes: qz obligatio semel extincta nō reuiuiscit.C. de remiſ.pig.l.cū ex cl. z hoc etiā ſ fecit votū explēdum solū post expirationē ptātis.vt.§.religio.ij. §.xv. ſ vero reuocauerit factū a pubere vel ab vxore vel seruo soluta ptāte irritātis tenent sua vota implere : vt de filio bꝫ Inn. in.c.scripture.extra eo. z idē Hug.z pet.de pal.bꝫ oubitatiue loquatur.z hoc sequitur sum.ro.ꝫ sum. Ange.bꝫ pañ.in.d.c.scripture.dicit se oubitare ꝓpter.c.quidam.z.c.placet.de cōuer. cōiu.vbi maritus ingressus religionem ꝓcente vxore z ei restituꝝ.ea mortua non tenetur iterū intrare:qz emisit votū rpe inhabilit:z ꝑōr idē erit in filiofamilias:ex quo voti cōmissionem nō contulit in aliud tps habile.ꝙ quo vr ter. ff.de cōdi. inde. z hoc pañ. dicit verius. imo ego dico ꝙ hoc simpliciter est verū sub isto sensu:quod votum irritatū rite.i.ꝙtum se extendit potestas irritantis nunꝙ decetero obligat ꝓpter illā regulas ꝙ obligatio semel extincta ꝛc. z est mens.s. Tho. vt ex duobus ptz. primo qz indistincte vult ꝙ vota eoꝝ que sunt sub alteri⁹ ptāte non sint firma sine consensu eorum:secundo qz dicit ꝙ in votis talium subintelligitur cōditio ſ placuerit superioribus.nec distinguit inter impuberem z puberem ꝯrū ad ea in quib⁹ subiicit pubes.* Quartum. Ex bꝫ infero duo. Primuꝫ ꝙ taleo reuoc omnia

suavota ꝓplēx expirāte ptāte supioz:ſ nō fuerit irritata legitime.z iste est cāsus.ca.consuluit .de conuer.ꝓiu.vbi ingressus religionez vxore nō expetēte in vita:ea mortua cogitur in ea perseuare re:cōm qō ſ vota sunt legitime irritata non tenentur ea ꝓplere dicta ptāte expirāte:nisi quatenus vouerūt aliqd sui iuris quod irritari non potuit:z iste est casus.c.cēā.z.c.plz.de conuer. coniug.vbi ingressus religionē z reuocat⁹ ꝓ aliū ꝓiu ḡē eo mortuo non tenet religionem adire:bꝫ solū viuere caste:qz illō ꝓmittere potuit.ſ nō exigere seu consentire ꝙtum in se erat. Pro quo aduerte ſm pañ.in.d.c.quidā.qō ēt i mā.vori ꝓcedit illa regula iuris:ſi nō vz qō ago vt ago:valeat vt valere pōt. Nā vt ibi prz marit⁹ nō obligauit se simpliciter ad continentiā in seculo seruādā:bꝫ ad religionis ingressum q̄ non valuit bꝫ fecerit ꝓfessionē. z tñ remāsit obligat⁹ respectu ptinētie seruā dā sub ꝓfessione ꝛcludit vt in.c.cū ad monasteriuꝫ.ō sta.re.tſ c mortua vxore ꝑhere non potuit z ſ ꝑhit tz:ſ debitū exigere nō pōt.* Quintum. Notandū ē tñ oīa inter puberē z ipuberē qz impubes ita subiicitur parētibus z pōr tutorib⁹:qō nō bꝫ volūtatem sed voluntas parētum est voluntas pueri:vnde nec ēt pōt disponere de spectātibus ad pſonaz vt.§.bap.iiij.§.xiij.sed pubes bꝫ ꝓpriā volūtatē z vouere pōt oīa q̄ nō ꝓiudicāt superioribꝫ qz ea non ꝓiudicant:ſ sec⁹ ſ sint vota explēda durāte tali ptāte tñ aut ea durante z postea quia talia simpliciter pōt irritari:vt ptz per casum.o.ci plz.* Sextū. Predicti superiores irrirando prędicta vota nō peccāt:ſ vtūq iure suo:bꝫ Inn.z hī ſti.z hñ.nec vouētes peccāt nō implēdo.xxxij.q. voluit.z.c.manifestū .qō ēt ad superiores limita ꝓmo nisi reuocauerint qō ꝓi⁹ concesserint:bꝫ tūc subditi obediēdo nō peccēt.o.c.manifestum. qō vr intelligēdū ſ concessum reuocauerint sine cā rōnabili.scōo ſ irritēt malitiose ex mala volū tate fingētes multū ꝓiudicare qō ꝓeiudicat parū:qz arbitriū z ꝓās semp vident concedi ad iudiciū boni viri.ff.ꝓ so.l.in ꝓposita.l.seq. xſ.q. ij.ꝓuilegiū.non tñ peccarēt subditi obediendo q̄si res ex suo genere est ꝓeiudicialis vr abstinentia z peregrinatio:quia non bꝫ iudicare inferior de intentione superiorꝭ precipientis:aut de ei⁹ precepto in bīs in quibus potest precipere.

3 ¶ Tertio querit q̄d iuris de dispēsatione z cōmutatione quantum ad ꝓātē dispēsantis z cōmutā

seruaf:ly non sit iure cautū:nisi de voto ꝓ subsidio terre sctē extra eo.ex multa.vbi dicit pañ.qđ etiam legatus de latere nō pōt dispēsare cuꝫ reꝯ ratur spāle mandatum vt ibi. In alijs autem votis ab his quatuor ꝑm Inn.epī ꝛ superiores dispēsare pñt:intelligēdo tñ de archiepo q̄ ad subditos suos suffraganeos non autem quo ad subditos suffraganeoꝝ ꝑs archi.nō affert plati inferiores ꝓ quo.c.ſ.cē eo.ſz hoſt.dicit illud.c.hoc nō pbat:ſz potꝰ Zitū:qz ly loquatur epōmō tñ dic ithoc pēdere ab eiꝰ arbitrio:sed arbitrio eius q̄ presidet fatef tñ dictū Inn.cē verū ꝛ de consuetudine seruanda ꝛz gl.vt in.o.c.ſ.ꝛ Ray.ꝛ Al. Sed hoc dictum non intelligitur de prelatis regularibus q̄ sicut irritare ita ꝛ commutare pñt.q̄ ad religiosos subditos suos:sine vota ꝑcesserint religionis ingressuꝫ.siue sequantur:ly ꝓprie in eis nō hēat locū dispensatio:qz si vota ꝑcedunt ꝓfessionē ipso iure in ꝓfessiōe dispēsant:si vero sequant nō fūt firma:nisi ꝓsentiēte plato q̄ casu dic vt.ſ.partic. ix.ſz intelligit in alijs in q̄b⁹ etiā dicit pañ.i.o.c. qđ vbicūq; inferior prelatꝰ hꝫet de iure spāli ius epāle in ꝓponis:tūc posset dispēsare in voto sicut epa:qz talis exercere pōt epalia iura ꝛ tunc ifa illa stabit ꝓpter vt ibidem ꝙlibet presidens hns iurisdictionem epālē possit in voto dispensare:facit glos. in cle.ſ.de reb.ec.nō alie.ꝛ q̄ no.Inno.in.c.statuimus.de maio.ꝛ obe.ꝛ pañ.in.c.significasti.de fo. compe.vel ſi ex spāli iure aut cōcessione hoc eis concederef:ꝛ hoc sequuntur cōtra doct.in.c.ſi.de postu.ꝓla. Abbas tñ dispēsare non pōt in sclaribus sibi etiam pleno iure subiectis nisi consuetudo hoc daret. * Quintum ſz pañ.in.o.c.ex multa.epūs dispēsare pōt in voto terre sctē ſi factū eēt ꝓ devotione nō ꝓ subsidio ꝛ in voto scti Jacobi:ꝛ facit.c.sup his.ꝛ.c.ex multa.eo.ti.qui fundāt se sup subsidio.ꝙsuetudo tñ aliter hꝫ:ꝛ ad papā maiores cause referuntur:vt in capitulo maiores.de bap.iō q̄ in his recurrēdum est ad papā nec est vez qđ ſi epūs dispensaret teneret dispēsatio:qz ly nō ꝓbet casus hic papalis ex hoc qđ cōiter tales ad papā remittunt:cū hoc eē possit ad terroꝛē vel cautelā vel reuerētiā:ſ̄ ꝓbat ex hoc qđ ꝑ lras papales ista pape cōiter indistincte referantur. Adde eē ꝑm ℟o.qđ votū quo altera incerta devota sunt ī subsidiū terre sctē non pōt epūs dispēsar ivt in alios vsus cōvertantur etiā ſi vouēs religionē ingrediat. * Sertū.ꝑm arch. post Pe.de pa.ly epūs dispēsare non possit in voto cōtinētie ꝓpetuo:vt.ſ.ſeq.tñ dispensare potest in tpali:puta ſi quis vouit ꝓtinere p annū ꝛ in oī voto ꝓpetuo qđ nō est religiōis aut ꝓtinentie:et sīl̄r in voto q̄ existens in religione iurioti vouet strictiorē cū non sit votū ꝓpetue cōtinētie nec religionis simplr ꝛ sīl̄r dispēsare pōt vt habēs. votum simpler de arctiori trāseat ad laxiorē ꝛ ḡuel existēs ꝓfessus in arctiori trāseat ad laxiorem:sicut abbas hoc pōt nō tñ sine ꝓsensu ꝓuentus nō autē pōt dispēsare in voto tpali religionis cum ſcz quis est obligatus intrare ꝛ non remanere:vel qz vouit q̄s ingressum intentione ꝓhendi:vel nisi spāliter cogitans de remanēdo:vel non remanendo quo casu ingredit ꝑm formā iuris q̄ est qđ ꝑ annū probet:qz nec summus pñarius hoc pōt qui plus epō pōt.ſi ergo.s.Tho.aut alꝰ dicit qđ solꝰ papa dispēsat in votis ꝓpetuis:intelligit de voto ꝓtinētie ꝛ religionis.* Septimū Archidiaconus nō pōt iuri suo vti autoritate dispensandi ꝓtra ius commune nisi inquātū comperit sibi ex cōsuetudine legitime prescripta ꝑm Archi.post Pe.de pal.ꝓ quam ius epāle pōt acquirere non aūt papale qz esset corruptela:vt de archi.dictus est:ꝛ adde qđ potest dū visitat absoluere a transgressione votorum. Octauum.Summus pontifex varius dispensare potest in voto religiōis cōmutando vnam religionem in aliam:sicut ꝓz in literis quas ab eo deferunt apostare. * Nonum. Abbas ꝛ prelatus regularis qui subdito cōcessit licentiā vouendi ꝑm Rich.ante votum ꝓmissum pōt licētiā revocare:ꝛ sic nō tenebit postea factū sed post votū emissum an possit dispēsare:dicit ibi tius esse quod subditus recurrat ad superiorem sui plati qđ est satis equū ne ꝙs videatur autorizare in facto suo īrō de veritate iuris potest dispensare:ar.c.manifestū.ꝛ qđ ibi no.xxxiij.q.v.nec est iſtud in facto ꝓprio sed alieno nisi forte velletoīl pensare ꝓpter suum commodum:qđ non posset sed solum ꝓpter necessitatem subditi. Decimū. Licet articulo mortis simpler sacerdos absoluere possit ab oī casu.i.petō etiā transgressionis cuiuslibet voti:non tñ pōt dispēsare in votis qz hoc nullibi ꝓceditur:sed tñ absolutio qđ nō est dispēsatio. * Undecimum.Episcopus ꝛ similes non possunt dispensare in votis a se emissis ꝑm Panoꝛ.in.c.magne.de voto. Utrū aūt ḡs sua autoritate possit votum in melꝰ cōmutare.Vide infra.§.septimo.

¶ Quarto queritur specialiter quis possit dispēsare in voto perpetuo continuente simplicitꝫ dicit Spe.in tit.de leg.ꝛ sequitur Jo.an.hoc posse ex̄m per.c.veniens qui cle.vel vo.sed illud.c.nō probat:quia ibi dispensauit epūs cum muliere in qua ꝑm Panoꝛ.fuerunt tria inducentia ad dispensandum:primum quia votuꝫ castitatis emissū nō inspirata:sed in fraudem sponsi de futuro scilicet meticulose:quia eius seuitiā timuit:secō ꝓpter maius periculum quia mulier videbatur incontinens.tertio quia erat iuuenis ꝛ suspectaꝫ quo vltima sunt vnum tantum. Et ideo alij dicunt quod hoc potest episcopus solum in casu illius.

cap.ſ.si votū fuerit meticulosum ly nō metu iusto.ꝛ verisīl̄r timeat de incōtinētia. ita tenet do. Ar.ꝛ do.An.in.o.c.veniēs, ꝛ Pañ dicens q̄ hoc pōt epūs in terminis.o.c. veniēs.ex quo reperim⁹ casum cōcessum ab ecclia nec teperit sibi ꝓhibita dispēsatioꝛ ita sequit̄ sum.Ange.ꝛ Ro.et ita limitāt doc.dicentes q̄ epūs hoc pōt. Sed ego dico q̄ predicti insufficiēter mouentur:qz illud.c. hoc nō ꝓbat:cū ibi epūs dispēsauerit non vt epūs: sed vt cōmissarius pape ex ei⁹ specifica cōmissiōe vt ibi ptꝫ:ꝛ q̄ dicit Pano. non reperiri dispensationē epō ꝓhibitā: verū est in iure sed ex consuetudine curie vt ptꝫ per lras apostolicas eam sibi papa indistincte reservat. Et ideo.s.tho.dicit q̄ solus papa dispēsat in voto ꝓtinētie ꝛ alijs q̄ non indigēt crebra dispēsatione:cōcedo tñ epm posse dispēsare in hoc qñ recursus haberi nō posset ad papā nisi periculo interueniēte ex mora iuxta dicta.§.dispēsatio.§.ix. Et qz ꝑm.ſ.Th.eiusdem est dispēsare in voto ꝓpetuo cōtinētie:ꝛ dare licentiā petēdi debitū cōiugi qui eā ꝓdidit:qz talis q̄ tū in se est tenet seruare suū votū nihil exigendo ideo pñr dicēdū est epm in hoc non posse dispensare nisi rōne periculi in mora.ly Zitū senserit sum. ang. Posset tñ ꝑm Arch.epūs dispēsare in voto nō nubendi:qz aliud est vouere castitatem:aliud vouere nō ptrahere matrimoniū.vñ vouens nō cōtrahere:fornicando non facit cōtra votum suum.

5 ¶ Quito spāl̄r q̄rit an papa dispensare possit in voto solēni cōtinētie:ꝛ dico q̄ ctum ad votuꝫ solēnizatū susceptione sacri ordinis oēs cōueniunt q̄ papa pōt.ctū aūt solēnizatū ꝓfessione religionis approbate.idē tꝫ rich.bon.aug.de ancho.hen ri.de gan.in quoli.pet.de pa.herue.in.iiij.Joā.de anea.in quolib.Durā.Mag.Card.Archi.in ros. Inn.gl.super.c.cū ad monasteriū.de sta.mo.pa. ꝛ sequitur arch.ꝛ sum.ange.ac ro.ꝛ breuiter.ſ.ly. qui oppositū renuit nō hꝫ secū nisi alber.ꝛ verita tē fundatā in rōne irrefragabili ꝛ autoritate spīritus sancti.leui.vltī. vbi ōr animal qđ immolari pōt ono ſi ḡs vouerit sanctificatuꝫ erit ꝛ mutari nō poterit nec melius malo nec peius bono.ꝛ de sta.mo.i.c.cū ad monasteriū.vbi ōr abdicatio ꝓfessionis:sicut etiā custodia castitatis adeo annexa est regule monachali: vt ꝑ eā nec summus pōtifex possit inde indulgere. Hec ibi. Nec est verū q̄ ipse in quarto senserit cū predictis: qz ibi recitauit nec determinauit:ꝛ vt ptꝫ inruenti: in summa ℣o.j.xij.vbi.ſ.arg.xi.sic determinauit dicens sicut.ſ.dictū est ꝛ ḥ leui vl.illud quod semel sanctificatū est dño non pōt in alios vsus cōmutari. nō est potest facere aliquis ecclesie prelatus vt rebus inanimatis:puta q̄ calix confecratus desinat esse consecratus si maneat integer:vñ multo minus pōt hoc facere aliquis prelatus vt hō deo cōsecratꝰ q̄diu viuit ꝓfecratꝰ esse desinat.solennitas aūt voti cōsistit in quadā consecratiōe seu bñdictione vouētis vt dictū est.ſ.ar.vij. Et iō nō pōt fieri ꝑ aliquē platū eccle. q̄ ille qui votū solenne emisit desistat ab eo ad quod est cōsecratus.puta q̄ ille q̄ est sacerdos nō sit sacerdos. ly possit ob aliquā cām executionē ordinis impedire:ꝛ sīl̄ rōne papa nō pōt facere q̄ ille qui est ꝓfessus religionē nō sit religiosus:licet quidā iuriste ignoāter ꝓtrariū dicāt.* Est ergo ꝑsideranduꝫ vtrū cōtinētia sit essentialr annexa ei ad qđ votū solēnizat qz si nō est ex essentialiter annexa pōt manere solēnitas cōsecrationis sine debito continētie.qđ nō pōt contingere si sit essentialiter annexa.nō est aūt debitū cōtinentie essentialiter annexū ordini sacro ꝛsed ex statuto ecclesie: vñ vī q̄ per eccliam possit dispēsari in voto cōtinentie solēnizato ꝑ suscepti onē sacri ordinis. Est aūt debitū cōtinētie essentiale statuti religionis per quem hō abrenunciat scl̄o totalr dei seruitio māc̄ipat⁹ quod nō pōt simul stare cū mr̄imonio in quo incūbit necessitas ꝓcurāde vxoris ꝛ ꝓolīs ꝛ familie.ꝛ rerū q̄ ad hoc requirunt. vñ apl's dicit.ſ.Cor.vij. q̄ qui est cū vxore sollicitus est q̄ sunt mūdi qđo placeat vxori.ꝛ dīmsus est. vñ nō mē monachi ab vnitate sumit̄ p oppositū ad diuisionē predictā. Et ideo in voto solēnizato ꝑ professionē religionis nō pōt per eccliam dispensari ꝛ rōnē assignat decretalis: qz castitas est annexa regule monachali.hec ille in forma. Et quibus ꝓz q̄ in ꝓposito duo ꝓbant primo ecclesia de religioso non potest facere nō religiosum sicut nec ḡsiāl̄r qđ dñicto nō benedictū ſtatue ꝛc. vt ꝓz etiā in rebus inanimatis:ꝛ per autoritatē dei. Ꝛc utri.vlt.ſcdo q̄ a monacho ꝛ pōr a religioso non pōt ecclesia remanere cōtinēti dispēsando vt cō trahere:qz tam nō esset vnus sed diuisus. quod etiā ꝓbat autoritate decretalis predicte ſcz cum ad monasteriū.quod ēt ꝓbat qz a religioso ḡdiu est religiosus separari non potest id quod forma liter fit religiosus.sicut ab albo albedo:hmōi Et est professio qua obligat ad tria substantialia religionis:vt per.c.quod voto.§.presenti.eod. titu. vſ.Et his aūt patet propositum insolubiliter q̄ si ecclesia in hoc dispensaret aut de religioso qz si ecclesia in hoc dispensaret aut de religioso religiosum aut religiosum incontinentem: quorum vtrumq; est incompossibile. Et ligitur excepta autoritate pape dicit.s. Tho.hoc non bene dici ꝛ quia quedam sunt in quibus hō meliꝰ commutari:ꝛ dico quod verū est: sed hoc

nō sufficit ad hoc ꝙ votū sit cōmutabile sed opꝫ ꝙ absit dedicatio ad cultū dei. Rōnes etiā date ab aduersarijs ad predictam decretalem nihil valēt. Nam Inn. dicit ꝙ summus pontifex nō pōt indulgere vel Iniam dare: q̄ verbus licentia intelligik qñ hoc facit sine cā. i. sola voluntate ꝙ pa. dicit notāndū p intellectu huiꝰ. Vbi Inia ꝙ nō refert ad arbitriū boni viritꝫ primo dico ꝙ bar. expresse in. l. alio. ff. de alī. le. dicit ꝙ cū vbū Inia veniat a vbo Istꝺ intelligi non de nuda voluntate sed rōne regulatā: scdo dico ꝙ tex. istaꝫ expositionē non patik q̄ nec in minimo voto potest dispensare sine cā rōnabili. Alij dicunt ꝙ non pōt dare Iniam simplr nō cōmutando in aliud bonū deo acceptius: q̄ō plꝰ plꝫ pañ. Isꝫ p primū: q̄ esto ꝙ possit esse aliqđ melꝰ religione religiosi vt bonum cōe tñ religioso nihil pōt imponi eque bonum vt religio cū oē votū in hoc cōmutek vt dicetur. vñ si papa nō pōt in hoc dispensare non pōt etiā cōmutare. scdo q̄ois licentia data a summo pontifice religioso ptra castitatē est illicite: vltra eius prātē data vt ptꝫ in. d. c. cū ad monasteriū in verbis. ē. allegatis. sed Inia quam daret in hoc voto Ihendi nō dispēsando sed cōmutādo esset p castitatē nō obstāte cōmutatione: q̄ per eā soluik castitas: vñ est impossibilis pape. Alij vt Rich. & Pe. de pal. dicūt ꝙ nō pōt religioso ꝺiu est religiosꝰ dare talē Iniaꝫ: ſ pōt de religioso facere non religiosum: & tunc dare sed contra. prio q̄ pbatur. s. Tho. ꝙ de religioso ꝺiu viuit fieri non potest irreligiosus: scdo q̄ semel dicatū deo mutare non potest quin sit dicatū vt ptꝫ leui. vltimo. Et ꝓterea ista rūsio supponit vnū falsum. f. ꝙ alio sit quis religiosus alio obligatus ad continentiam: cum eodē formaliter sit vtrūq̄. f. professione. vt ex. d. c. q̄ votū. q̄ dicū quidā se vidisse papā sic fecisse de facto dico primo ꝙ sm aliquos dispēsauit cū nouitio nō cū professo. Dico secundo quod dispensauit de plenitudine ptātis nō de iure q̄uo pōt intelligi opinio. s. Tho. sm gl. in. d. c. cū ad monasteriū. Dico tertio quod ego etiā vidi pōtificē facientē maiora cum scandalo torius xp̄ianitatis. vnde aliud est facere de facto aliud determinare q̄ ita possit fieri de iure: q̄ō si faceret papa vt papa. i. vt caput vrens adiutorio membroꝝ consultando factū & faciendo quod in se est vt sciat veritatē: tali determinationi standum esset necessario. Quod aūt dictū est de voto continentie dicendus etiam videtur de voto peregrinandi ad ꝑtes. vt patet per dictam decretalem.

¶ Sexto querik quid iuris de dispensatione et cōmutatione ꝙtum ad cām mouentē ad dispēsandum vel dispensationem petendam, & dico duo. * primū sm. s. Tho. Quod nō pōt in votis pro suo libito dispēsare: q̄ sicut prelatus non potest precipere malum ita nec bonum impedire. s. opera virtutis: sed ad eum spectat diiudicare quid sit magis virtuosum. Et ideo in manifestis dispensatio ꝓlati nō excusat a culpa. pura si dispēsaret cū aliquo sup voto de ingressu religiōis nulla apparente cā sed si esset cā apparēs propter quā saltem in dubiū verteret: tunc posset stari iudicio ꝓlati dispēsantis vel cōmutātis: nō tñ iudicio ꝓprio nisi esset aliquid manifeste illicitū: aut non posset quis facile ad superiorem recurrere. ll. nec tñ limita vt. ē. dispensatio. §. iij. Que aūt sint cāe rationabiles dispēsandi vel ꝓmutādi videk dicendum ꝙ ꝑs. s. th. cāe dispensandi sunt tres. s. si id q̄ sub voto cadit sit malum vel inutile vel maioris boni impeditiuū: cause ex̄o cōmutandi videntur esse impossibilitas exequēdi seu incommoditas que est impossibilitas iuridica vt. ē. potentia vel maior vtilitas dum. s. fit commutatio in aliquid deo gratius: sicut si expense peregrinationis mutent tpe famis in pauperū sustētationes: quod probari pōt per tex. in. c. ex multa. eodē ti. circa fi. vbi inuitur vota posse cōmutari vel redimi si necessitas exigit. vel vtilitas suadet: & in his bonus vir arbitrabitur. ar. ibidem.

¶ Septimo q̄rik q̄d de dispēsatione & commutatione ꝙtum ad ipsa vota commutabilia. & dico multa. * primū. Licet nō oē votum sit dispensabile ꝓprie: q̄. s. nō oē votū est de malo vel inutili vel impeditiuo maioris boni: oē tñ votū est commutabile in aliud opus pietatis sm cōmunē doctrinā sctōrū & vt ptꝫ in. c. magne. §. cū igitur. de voto q̄ō tñ fallit in voto quo aliq̄d p cōsecratione aut benedictionem actu dicatur deo. vt. ē. §. v. * Secundū. In dispēsatione & cōmutatione votoꝝ requiritur superioris autoritas & nec pōt quis proꝑa autoritate votū sum in melius cōmutare. ea. ti. c. j. & ff. si cer. pe. l. ij. insti. q̄. mo. tol. obli. vbi non liberatur soluens rem meliorem nisi soluat q̄ ꝺꝫ: q̄ō tñ limita: primo nisi cōmutetur in votū religionis vt. j. parti. iij. Limitat secundo sum. ange. nisi sit certum ꝙ illud in q̄ō mutatur sit melius & deo acceptius: quia tunc sufficit petere licentiā licet non obtineatur. alle. c. ij. ea. titu. & c. peruenit. el. ij. de iureiur. sed sm mentem. s. Tho. q̄ vult ꝙ in voto fiat dispensatio eo modo quo in aliqua lege dicendū est ꝙ licitū est ꝓprīa autoritate venire cōtra votū in casu in quo id q̄ō quis vouit est manifeste illicitū: & non pōt oportune ad superiorē recurrere. vt dicit. xxij. vbi. ē. arg. vlti. ad scōm. in fi. & per illicitum intelligit malum inutile & impeditiuum maioris boni & sic hoc est licitum vbi locum ꝫ dispensatio: non autem vbi locum ꝫ cōmutatio q̄ tunc votum ligat: & nullus potest soluere seipsum. Et si dicatur ꝙ cōmutatio aliq̄ꝫ locū vbi occurrit melius inēpossibile voto dico q̄ō non: nec eo casu votum ligat quia est melioris boni impeditiuū. Cap'm aūt ꝫ q̄ō sum. ang. alle. nihil facit. c. autem puenit. secūdum expositionē doc. est ꝓ me: q̄ ibi ꝺꝫ q̄ō ꝓpositum aut ꝓmissum nō infringit q̄ illud in melius cōmutat. q̄ doct. qui illud dictū intelligunt ēt de promissio p votū dicūt esse verū si accedit autoritas superioris: vt Inno. vel si primum votū erat noxium & illicitū. vt Joā. an. & goff. vel vbi maius bonū est incompossibile voto vt do. an. & pñr vbi est maioris boni impeditiuū. Et sic oēs expositiones sm nostram doctrinam sunt. Nec expositioni Joā. an. ob. q̄ō obijcit pañ. q̄ melius ꝓsupponit bonam. q̄ melius ibi pōt stare ꝓ bono sicut pecca ꝺo conuersus mozes ꝺꝫ in melius commutasse. Qui vero intelligūt de ꝓmissio mediāte iuramēto dicunt vt dicit pañ. non esse verū si iuramentū concernit vtilitatē ꝓuatā q̄ reḡik autoritas eius cuꝰ est ꝓtectū. ar. ꝺ. l. ij. nec si concernit honorem dei nisi vbi illud melius est incōpossibile iuramento imo nec tunc hoc pañ. admittit indistincte sed soluꝫ si ꝓpria autoritate mutek in votum religionis: tñ dico cum do. an. q̄ō tunc indistincte pōt: q̄ tunc iuramentū est maioris boni impeditiuū. * Tertium. Scōm Archi. post pe. de pal. et s. tho. autoritate iuris oia vota commutantur in votum religionis etiā sine dispensatione: q̄ tanꝫ ꝑfectū ⁊ includit. vñ q̄ voto tenek ad ingressum arctioris religiōis in qua tñ nō tenetur remanere licite vouet profectionem ꝉ laxioꝛ: et primū votū tale includik in secundo tanꝫ in ꝑpetuo. ¶ hoc tñ Archi. post pe. de palu. limitat. Nam ꝙdiu aliquis est nouitius' excusatur a voto ꝓsonali: puta ieiuniorum & hmōi: nō aūt a reali: puta de dādo eleemosynā primo p se ꝺꝫ soluere debita: ſ ꝓ professionem qua cedit bonis & mundo mozik vota ꝓsonalia extinguuntur: & realia debita in monasterium transferunt: q̄ō obligak sicut heres. f. nō vltra vires hereditatis: vel si non fecit ex ignorantia iuris sm aliqꝫ sicut nec q̄cunq; aliud heres. Sed ꝓ hoc not. quod ista sunt vera in foro contentioso solum in conscientia aūt null' heres tenetur vltra vires hereditatis: Fallit aūt q̄ō dictū est de cōmutatione in votum religionis: primo in voto quo quis vouit aliquid dare in subsidium terre sancte: q̄ nō commutak sine licentia pape sm rodē. f. quantum ad quātitatem secus quātum ad laboꝛē eligi aut mittēdi sm ꝝꝝ. sed si votum fuit de peregrinando soluꝫ absoluereꝫ ꝓ religionem. secundo sm rich. quē sequit sum. ang. & ro. quando is qui ꝓfitek intendit actu vel habitu velle remanere obligatus votis ꝓpriis facti: quia indiget dispēsatione: ſ ego dico q̄ō si istam intentionē habuit ante mstās professionis ipso iure est absolutus. vt vī velle etiam. s. Tho. si vero eaꝫ habuit in ipso instanti vel post illud votū non est firmum. nec obligat nisi eo mō quo de voto religiosi. dictū est supra votum. iij. §. iij. Certio fallit sm sum. Ang. in casu quo ꝓbabiliter dubitaret an melius esset seruare votū aut religionē intrare. vt si rex manus posuisset acq̄rere terrā sanctā: q̄ papa esset cōsulendus: sed hoc est verū de bene esse nō aūt necessario: q̄ potest trare autoritate iuris per. c. scripture. extra eo. * Quartū. Votū factū deo intuitu certe persone vel loci puta de dādo aliquid tali pauperi vel tali monasterio cōmutari non pōt a vouēte ꝓpria autoritate. ſ persona sit male vite vel ecclesia male officiata: q̄ q̄ō semel placuit amplius displicere non potest de regu. iu. lib. vj. sed vtrū cōmutare possit eps sunt opiniones. Archi. tenet quod non nisi ex cā vrgente: puta q̄ ecclesia est destructa & hmōi: q̄ iam ius est illi q̄situm q̄ō auferre non ꝺꝫ hoc sequik ray. & dur. in suis summis. barto. de cap. et sum. ro. addēs hoc ꝓbari in. c. ex parte. de cēſi. vbi vouens cōpelli pōt ad exequēdū votū: & confirmatur ab aliꝭ: q̄ ex quo ē pia cā ius q̄situ est etiam abūti: vt ibi not. & habeē in. l. illud. C. de sacr. san. eccle. Alij vero dicunt q̄ō tali loco vel persone nō acq̄rik ius q̄si res deuota sit iam sua. q̄ nec eiꝰ nec aliquib' ꝓ eis acceptātibus est facta pollicitatio. sed soluꝫ deo: vnde si deo satisfiat per cōmutationē in melius: vel etiā in equalem quando cā subest ex parte vouentis liberatus est qui vouit: q̄ satisfecit ei cui ꝓmisit donec tñ cōmutetur ꝫ ius agendi & agere pōt ꝫ ad quem ventura erat res deuota apud eḡm vel aliū superiorem vt compellat vouēte reddere: & hoc etiā non aliud vult. ꝺ. c. ex parte. & ꝺ. l. illud. vt. ē. votum. ij. §. xij. & hoc sequitur ꝝꝝ. & sum. ange. qui vult q̄ō ex voto non acquiratur actio. ſ intellige realis. alicui nisi res sit et ꝺata vel ꝓmissa. & hoc est verius. Unde & si talis vouens religionem ingreditur liberat' est. & a fortiori liberatur si religionē ingreditur vel si res erat deuota puberibus in genere sm ꝝꝝ. secus si nō ex voto soluꝫ deo factoꝛ: ſ ex aliquo alio respectu se homini obligasset: q̄ nec per religionis ingressum nec ꝓ dispensationem superioris liberaretur nisi vt dixi. ē. papa. §. xij. * Quintum. Qui non vouit sed tñ patri vel alteri promisit votum eius implere pōt in religionis ingressum permutare: q̄ nō plus tenetur ad voti implētionem qui hoc ꝓmisit homini quā q̄ ꝓmisit deo. * Sextum. Qui vouit vnū filiū suū determinate tradere religioni non potest sine autoritate superioris aliū mutare scōm pe. de pal. nec silr si vouit ipe intrare aut adire terrā sanctā sm. s. Tho. ſ. non potest aliū supꝺere loco sui. intellige sine licētia pape. * Septimū. Votum de festando sabbato factum super stultiose inuitento. ſ litere veteris testa-

Universidad de Deusto
Biblioteca

menti non tenere. factum vero ex reuerentia beate virginis: si haberet inducere iudaizationē vel speciez eius vt quia qui vouit cohabitare iudei esset omnino commutandum quia etiam a specie mali abstinēdum est. pri. Thessaloñ. quinto. allas seruari potest. * Octauum. Si per cōfessorem impositum est alicui in presentia adire terram sanctam pañ. in. c. qō super his. eo. titu. de mente Joan. dicit qō si talis penitētia fuit iniuncta p̄ subsidio terre sancte solus papa cōmutat: si vero pro labore itinerandi etiam solus papa cōmutat. si ille emisit votū: si vero solum assumpsit signū peregrinationis dispensabit inferior. Adde sm Ludo. de ro. in suis singu. qō si papa imponit penitentiā alicui transmutando votum: eps potest illam penitentiam commutare & alterare. de quo est glos. in. c. tempora plenitudinis. xxvj. q. vij. & scōm eundem ludo. est tex. in. l. si quis libellos. C. de ap.

8. q. ¶ Octauo querit quid iuris de ipsa dispēsatiōe & commutatione votoz in se. & dico multa. * Primū Secundū archi. post Pet. de pal. in dispensando requiritur forma expressa vel tacita. s. qō intendat quis dispensare qō sm canonistas pōt papa q̄ iuri nō subdit. nō autē eps nisi exprimat. de cōcess. preben. Ifas. sed verius inquit est quod in omnib⁹ in quib⁹ platis non est taxatus modus cum formula dispensandi: eo ipso qō dispensant quod faciūt effectū ad dispensandū: vel sciunt & non cōtradicunt. qđ facile & libere cōtradicere possent. * Secundum. Ad hoc quod dispensatio sit legitima sm Inno. in rub. de obserua. ieiuni. & Archid. in. c. presbyter. di. xxviij. duo requiruntur. s. causa legitima in vouente. & quod in id in quo votū commutat melius fit & deo acceptius & hoc videtur velle. c. j. eo. titul. & sequitur Pe. de pal. sed vt pañ. egregie & subtiliter no. in. c. j. p̄ tex. in. c. ex multa. eod. commutare in melius tūc est necesse qū sola vilitas mouet ad commutandum. q. j. ex parte vouentis nō est causa nisi volūtas: secus vbi ē necessitas. i. impotentia vel incommoditas: q̄ sufficit commutare in simile. ar. c. magne. eo. ti. & qō legitur & not. in. c. j. de rerum permu. in simile. imo sum. ange. notans Pañ. dicit se credere quod sufficit si mutet in equale & si non in simile. s. Pañ. per simile intellerit equalem imo ipsamet sum. in verbo votum. iij. §. xxvj. in fine tenet contra Rod. quod sufficit cōmutare in minus quod aliquo iure non probatur nec bene dicitur quia vt dicit. s. Tho. commutatio est quidam contractus in quo prelatus se habet vice dei. ex quo sequitur quod oporter ibi esse equalitatem quod tamen non oportet scrupulose accipere s̄z sufficit arbitriū boni viri. cessante fraude & lata culpa.

¶ Rursus de voto quinto inquantum. specialiter spectat ad coniuges.

¶ Votum quinto considerari pōt sp̄liter inquantum spectat ad p̄iuges: p̄ter ea que dicta sunt. ē. votū. iiij. §. ij. quātum ad irritationem. 1. q. 1

¶ Primo ergo querit q̄d iuris de voris coniugū que non sunt. de continentia vel religione et dico quod nec⁹ vir nec⁹ vxor pōt facere votū p̄iudiciale alteri quātū ad debitum cōiugale: quantum ad hoc sunt pares vt in cap. gaudemus. de diuort. vñ cū vxor abstinētia sine viri cōsensu vouere nō possit. xxxiij. q. v. manifestum. & ca. noluit. sīr nec vir poterit sine cōsensu vxoris sm Inn. & hoc pro regula tenendū est. sicut & vf velle glos. in. d. c. manifestum. qō vxor vouere pt ea q̄ nō sunt in potestate viri sicut & econtrario: q̄quid pōt dare sine viri cōsensu pōt vouere. vt de his de quib⁹ pōt elee mosynā facere nisi impediat scandalū qō nō fit phariseū. Fallit qō dictū est sm ray. Innocē. hosti. & cēs in voto subsidij terre sancte. quod vir facere pōt sine consensu vxoris: de voto: ex multa s̄z sm btm̄ tho. & alber. non sit consulendū viro vt crucē accipiat si vxor non pōt eū sequi & de incontinentia timeat: vxor etiā sm host. pōt inuito marito votū p̄dictum emittere: sed si est suspecta vel nimis tuens redimet illud: alias ibi si talis est qui secū possit ducere bellatores: alias oino redimet. d. c. ex multa. in fi. s̄z. g. tho. dicit qō vxor hoc non pōt sine licentia viri: nec⁹ nō pōt sic discurrere sine p̄iculo castitatis nec hoc dicit illud. c. ex multa. Fallit etiā sm archi. & vt vf. b. tho. in modica peregrinatione etiam sine voto propter domū disponendā vel domicilij alio trāsferēdū: q̄ hoc vir potest facere sine licentia vxoris: sm. s. tho. in dispositione domus & regimine vite mulier est subiecta viro & non econtrario. Qō āt dicit pañ. in. c. scripture. eo. ti. & sēk sum. ro. ē. ang. qō vir pōt emittere aliqō votū abstinentie nō p̄iudiciale vxori autem nullū sine consensu viri non est verum: q̄ non est vxor sub eo viro eo modo quo filius impubes subparentibus. quorū. s. voluntas est filij. Ex quibus pt̄z qō vir sine consensu vxoris aut vxor sine consensu mariti habitū mutare nō p̄t puta suscipiendo habitū tertij ordinis alicuius religiōis: q̄ hoc est p̄iudiciale etcum aliquando generet. horrorē.

¶ Scōo querit ād iuris de voto cōiugum quantū ad continentiā qū hoc votū sēk̄ m̄imonij. cū qū precedit vide. ē. m̄imonij. viij. §. v. & dico scōs Ray. & alberi. qō quantum ad hoc vir & vxor ad paria iudicant. xxxij. q. j. si qs. Pōt autē hoc votum tripl'r fieri: primo vno vouente fine alterius iuscōo vno vouente cū alteri⁹ mīo. tertio vtroq⁹ vtente de cōi consensu. Qō fit primo modo si erant sponsalia trāsiit vir. ē. sponsalia. §. vij. si vero erat matrimonij ratū. s. p̄ verba de p̄senti sed nondum consummatum sm Pe. qui vouit tenetur ingredi religionē & m̄imonij soluit p ingressum. de ē. ē. diuortij. si vo erat p̄summatū nō pōt vn⁹ eoz̄ vinculo vel intrare religionē iusto alio nisi ob fornicationē noroziā. de quo. ē. diuortij. nō pōt ēt vouere p̄tinētiam quātū ad redditionē debiti s̄z oēsq⁹ vouere nō p̄t alienū. Vtrum vo ad exactionē sunt opiniones. Tā vt dicit. s. Tho. in. iiij. di. xxxij. q̄dā dicunt q̄ vn⁹ hoc pōt vouere sine p̄sensu alterius: q̄ in hoc quilibet est sui iuris qō Rich. dicit esse cōis & tuti⁹ & vf p̄stare Pet. de pa. dicēs tū nulli hoc esse consulendum. quidā vo in ārt. s. tho. pabili⁹ dicit quod nō pōt: q̄ nimis onerosus fieret matrimonij alteri qu⁹ semp oporteret subire vecūdiā in petendo debitū & hāc opinionē sequit Alb. & Dur. Jo. de nea. dicēs hāc ēe phabiliorem & scōm istos in tali voto nō solū pōt eps dispensare vt apte trahi pōt ex his q̄ dicit Jo. an. in nouel. in. c. rursus. q̄ cle. vel vo. s̄z ēt alter p̄iugum pt irritare. Utraq⁹ aūt opinio est vna fundata in hoc principio q̄ p̄iit in vouēdo nō pōt alteri p̄iudicare: vñ si istud votū sit de nō petendo absolute non s̄z q̄ p̄iudicat: si vero sit de nō petēdo ratione sui sed tm̄ rōne socij tūc non p̄iudicat. vñ si vouet se non coiturū nisi ad placēdum p̄iugi est licitum. Cū aūt sit cū scōo mō quantū advorum solemne p̄fessione. vide. ē. diuortij. §. xvj. quantū vo ad solēnes susceptionē ordinis sacri. vide. ē. m̄imonium. viij. §. xv. q. quātū vo ad votū simpler dicit Pe. de pa. q̄ sicut vir licentiās vxorem ad votum abstinentie: posset postea reuocare s̄z cum pctō sine iusta cāt mulier tenēt obedire: ita et ad simplex votum castitatis licentiā potest reuocare s̄z non est simile. quinimo inter ista distinguit glos. in. c. manifestum. xxxij. q. v. Et ratio est. q̄ votum abstinentie pōt pertinere ad gubernationem familie aliquo modo non aūt continentie. vnde. s. Tho. & Joā. de nea. dicunt q̄ non potest reuocare votum continentie in quod consensit: imo nec petenti reddere sine mortali. q̄ vt dicit Joā. de nea. cooperaret ei in crimine mortali. ar. xxxij. qō. v. continentie. quod Pe. limitat si consentit in faciem ecclesie sed male q̄ votum sit deo occulta cernenti: male etiam p̄bat Pano. in. c. charissim⁹ de conuersio. p̄iu. q̄ possit licētians reuocare votum continentie sicut & abstinētie: p hoc qō continentia est abstinentia. q̄ nō est verū p̄p̄le: est tamen verum qō dicit Pe. qō si vir ad tps dissimulat votū vxoris & postea contradicat illa non tenetur implere. Scōm Inn. aūt & cēs dās licentiā vouendi si ipse nō vouear: exigere nō p̄sbet. de conuer. cōiu. c. j. licet reddere vequeat exigenti: vt dictum est. Quando aūt sit tertio modo quantum ad vota solemnia dic vt. ē. matrimonij. viij. §. xij. & ē. diuortium. §. xvj. quantū vero ad simplex dic qō null⁹ eoz̄ pōt exigere vel reddere: s̄z est mortale: & si vnus frāgeret votū: puta fornicando: alter nihilominus seruare tenēt. xxxij. q. v. q̄ deo. s̄z vbi esset periculū incontinētie esset dispēsatio q̄ renda q̄ sm. ff. posset eps facere qō verū est eo modo quo dictum est supra dispēsatio. §. nono.

¶ Tertio q̄rit q̄d iuris de voto cōiugij quātū ad religionē & dico de hoc esse dictū. ē. diuortium. §. xvj. & matrimonij. viij. §. xij. & matrimonium. vij. §. v. vlterius dico q̄d. * Primū. Si coniugi dicēti se ante carnalē copulā velle religionē intrare eps vt determinum ad ingrediendum prefixerit & ille eo lapso ingrediat: nihilominus sm Ray. valebit ingressus si copula non p̄cessit. ar. de cōuer. cōiu. ex publico & sm Host. relictus in seculo expectabit nubere p annum. * Secundum. Si coniunx erroneque at licētiā intrandi vt aut metu. iusto. sm Host. nihil. nocet licentianti. xxxij. q. v. notificasti. nisi forte p tempus ratificet: extra q̄ cle. vel vo. insinuante. Et idē si interuenit dolus scōs. ff. Bok. & Host. * Tertiū. Si vxor sine cui⁹ licentia vir religionē intrauit vult ingredi & maritus dicit secūdum Ray. si vir iam educt⁹ est de monasterio. & restitutus vxori illa eo inuito ingredi non pōt. xxxiij. q. v. q̄ deo. si vo non est educt⁹ sm Inno. ingredi pōt mulier: si ingressū viri continē tiam vouerat. xxxij. q. j. agatosa. si vero non voluit non pōt ingredi inuito viro & ingressa potest educi. ar. d. c. qō deo. sed non pōt debitū exigere: vt in. d. c. qō deo. de cōuer. cōiu. c. j. s̄z intellige qō nō pōt petere si tacite vel expresse est p̄fessa aut vouit. s̄z sm Ray. etiā si nō vouit pōt intrare inuito vto. d. c. agatosa. & xxxiij. q. v. qui vxores. & cō. Pe. & Host. & verū est si vir erat p̄fessus aut vouerat. ar. d. c. qō deo. non aliter. * Quartum. Si ambo coniuges fornicati sunt non pōt altero inuito religionem intrare secundum ff. sicut & no. Inno. in. d. c. agatosa. & si intrauerit reuocari pōt secundū eosdē. & idē pañ. in dicto ca. significasti. de diuor. & sic adulteria coniugum pari compensatione tolluntur licet differant qualitate: vt q̄ vnius est notorium: alterius occultum. * Quintum. Si vter⁹ non petita licentia ab alio religionem intrauit. secundum ff. se inuicem repetere non poterunt: quia neuter potest dicere ab alia se spoliatum: sed vter⁹ intrando videtur renunciasse iuri quod habebat q̄ iuri exigendi debitum ideoq⁹ tenuit votum vtriusq⁹ quo ad exigere & reddere. vt non possit exigere nec reddere teneantur. Sed intellige si professi sunt aut vouerunt. * Dextum. Si vterque credens alterum mortuum intrauit secundum Innocen. amborum votum ratificatum est professione voluntaria si est sequuta: sed si non est sequuta non succedit obligatio & ita intelligitur dictum ff. qui videtur oppositum sentire.

Universidad de Deusto
Biblioteca

4 ¶ Quarto queritur quid si alter coniugum deuouit filium religioni:r dicit pet.de pal. quod si pater vouit filium aut filiam ablactatos potest r debet offerre monasterio etiam matre inuita sed si erat in vtero vel sublacte:q; partus est pars viscerum:scũ est sub lacte magis est sub cura mris nõ põt vouerí cũ effectu a solo patre:quin etiam mater possit votum irritare.

¶ De vsucapione.

Vsucapio est acq̃sitio dñij p ptinuationem possessionis tpe lege vsikinti.ff.e.l. ij.qõ tps est triẽnij.instit.e.in pn.r no. Jo.xxvj.q.ij. in sum. Et inducta ẽ vsucapio p vtilitate publicam ne res dñia sint incerta.ff.e.l.j.instit.eo.l.j.r vt finis litiũ ponat.ff.p suo.l.ij. * Hui⁹ effect⁹ est ẽm oẽs vt rei vsucapte dñij directũ acquirat.C.de pac.l.traditionibus. ff.de vsuc.l.j.r.ij.ff.p suo.l.ij. Et locum hz in cõscientia eo modo quo prescriptio.de quo.ẽ.

¶ Prio aũt q̃rit q̃ requrunt ad vsucapionẽ:et dico qõ ẽtuor.* Prio bona fides nedũ i vsucapiente toto tpe vsucapionis:sed ẽt in pncipio.Jactus ex p te tradẽtis r accipiẽtis.ar.ff.p empt.l.h.ẽ.si eam vbi no.qõ ignorãtia iuris nõ excusat vt q̃s sit bõe fidei.ff.de vsucapionib⁹.l.nunquam. * Secundo q̃ res sit mobilis:q; circa res immobiles est prescriptio. Tertio q̃ res tradat vel quasi aliter possessio cũ hẽc sine traditiõe vl quasi.C.de pac.l. tradi.inst.de re.di.§.p traditionem. vel alio mõ possideat tempore debito.i.triẽnio.* Quarto titulus verus nõ putatiuus nec falsus.ff.pro leg.l.ij. r.iij.C.de vsucapi.p here.l.ij.et ibi Azo. Qui aũt sint hi vi.infra.§.vltimo.

1.qõ

2 ¶ Scõo q̃rit q̃ possint vsucapi:r dico qõ oia exceptis q̃ prohibẽt vt res furtiue r vi possessa vt no:glos.in sum.xvj.q.iij.r res sacra r religiosa:et liber hõ r decimas de pscri.cãm q̃.r seruus fugitiuus. Prohibentur hec instit.eo.§.sed aliq̃ . et . §. seq. Et via publica:r aqueductus.ff.eo.l. vsucapionem.C.de aqueduc.l.diligenter.lib.xj.ff.de via pub.l.viam publicam. Item vbicũq; prohibetur alienatio:r vsucapio regulariter prohibẽt.ff. de fun.po.l.ij fundo.ff.de ẽb.sig.l.alienationis.

¶ Tertio q̃rit q̃s põt vsucapere.r dico qõ oia q̃ põt licite possidere vt pf familias r filiusfamilias in peculio pupilli⁹ si hz vim possidendi:licet nõ interueniat autoritas tutoris:r furiosus si sane mẽtis vsucape capitricipe aũt nõ potest durante furore.ff.e.l.ij.§.j.ij.r.iij. Seruus aũt vsucapẽ nõ potest:q; nihil põt possidere.l.labeo.ff.eo.r.l.j.§. item acquirimus.ff.de acqui.pos. nisi peculiariter ex scientia dñi possideret:vt in.d.legibus.

4 ¶ Quarto q̃rit q̃ sunt tituli dñiũ trãsferentes:r dico qõ sunt.x.* Primus est titul⁹ p soluto :qui locum hz q̃ ego credo me tibi debere centum ex ẽcliq; cãr:r tu idẽ credis:r soluo vel aliq̃s do loco solutiõis r fic inst⁹ error:q; dat cãm pscribẽdi:qõ tñ fallit q̃n aliq̃d soluit cã emptiõis q̃ nõ pcessit.ff. p emp.l.ij.rñ.ij.ff.p so.l.pe.*. Scõs p ẽptore qui locũ hz cũ q̃s in vrtate emit rem aliẽã:vel a furioso bona fide quẽ credebat sane mẽtis.ff.e.l.pignori.§.j.r.ff.p emp.l.ij.§.si apulio.r in illo vt ait reqrit bona fides in reb⁹ mobilibus tam tradẽtis q̃ accipiẽtis:itẽ q̃ emptio sit pura non conditiõalis.ff.p empto.l.ij.§.si sub cõditione.item qõ pciũ soluat vel fides habeat de pcio:q; aliter nõ trãsferret dñium isti.de re di.§.vẽdite. itez q̃ eadem ras q̃ est empta tradat:q; si daret alia nõ vsucapet p emptore.l.ij.§.cũ stichum.ff.p empt. * Tertius p trãfacto q̃ hz locũ in re tradita vt a ite recedat ab eo q̃ credebat dñs.C.p transacto.l. ex cã.C.de trãsac.l.si p fundo. * Quartus pro here rede q̃ hz locũ vbi q̃s ẽ ver⁹ heres vel saltẽ iuste r pbabilr hoc puta. Nõ tñ hz locũ in suis hereditatibus:q; quodãmõ cũ viuente cohereditario rerum dñi estimant.l.ij.§.si.ff.p her.C.pro here.l. nihil pro herede.sed in extraneis heredib⁹ distingue quod aut res est vitiosa:puta furtiua:aut vi possessa:vel res fiscicã nullo tpe prescribi pot. C. cõi.de vsucap.l.iampridẽ.vel res pupilli vel res data presidi.Z.l.in repetũdarũ.ff.de acquir.rerum dom.l.bone fidei.r sic heres gñalis vel successor spãlis rei alicuius prescribere non potest.ff.de publi.l.sed hi.§.actio non hãc.de quo vide supra prescriptio.s.§.viij.si vero res non est vitiosa sic dic vt supra prescriptio.ij.* Quintus pro donato qui habet locũ cum i vero non in opinione aliq̃s est donatum bona fide.C.pro donatu.l.viri. r q̃ donatio teneat:quia si pater donat filio r decedat non vsucapiet pro donato filius quia donatio nõ valuit ratione patrie potestatis. ff. pro dona l.s. §.s.ff.pro here.lege.ij.§. filium. licet etiam rem alienam quis donare non possit:quo ad hoc vt dominium transferatur in preiudicium veri domini quia,quod quis non habet transferre non potest. C.de dona.lege.si filius.valet tamen vt vsucapiatur.ff.de dona.l.si is qui alienam:r lege.si.de iure patro.c.cura. * Sextus pro derelicto qui habet locum in ea re que credebatur a domino derelicta:r alius possidere incepit quamuis ignoret a quo sit derelicta.ff.pro derel.l.si id quod p derelicto.* Septimus pro legato qui locum habet cum alicui res legatur aliena bona fide. ff. pro lega.lege pro legato.la.s. Et quamuis legatum ademptum sit tamen vsucapio currit.C.lege pro legato.r lege.vl.dummodo probabilis error excuset puta credit testatorem fuisse sane mentis cum tamen foret furiosus vel ignorat legatum per condicillum ademptum esse.* Octauus pro dote qui habet locum cum res alie-

na p dote bona fide dat.l.vlt.ff.pro do. * Nonus. p suo q̃ hz locũ cũ q̃s possidet rem quã credit suã aliquo iniusto titu.ff.p sua.l.s.r vlti. * Decim⁹.p iudicato q̃ locũ hz cũ q̃s in vrtate emit rem aliẽã:vel a furioso bona fide quẽ credebat sane mẽtis.ff.e.l.pignoti.§.s.r.ff.p emp.l.ij.§.si apulio.r in illo vt ait reqrit bona fides in reb⁹ mobilibus tam tradẽtis q̃ accipiẽtis:itẽ q̃ emptio sit pura non conditiõalis.ff.p empto.l.ij.§.si sub cõditione.item qõ pciũ soluat vel fides habeat de pcio:q; aliter nõ trãsferret dñium isti.de re di.§.vẽdite. itez q̃ eadem ras q̃ est empta tradat:q; si daret alia nõ vsucapet p emptore.l.ij.§.cũ stichum.ff.p empt. *Tertius p trãfacto q̃ hz locũ in re tradita vt a ite recedat ab eo q̃ credebat dñs.C.p transacto.l. ex cã.C.de trãsac.l.si p fundo. * Quartus pro here rede q̃ hz locũ vbi q̃s ẽ ver⁹ heres vel saltẽ iuste r pbabilr hoc puta. Nõ tñ hz locũ in suis hereditatibus:q; quodãmõ cũ viuente cohereditario rerum dñi estimant.l.ij.§.si.ff.p her.C.pro here.l. nihil pro herede.sed in extraneis heredib⁹ distingue quod aut res est vitiosa:puta furtiua:aut vi possessa:vel res fiscicã nullo tpe prescribi pot. C. cõi.de vsucap.l.iampridẽ.vel res pupilli vel res data presidi.Z.l.in repetũdarũ.ff.de acquir.rerum dom.l.bone fidei.r sic heres gñalis vel successor spãlis rei alicuius prescribere non potest.ff.de publi.l.sed hi.§.actio non hãc.de quo vide supra prescriptio.s.§.viij.si vero res non est vitiosa sic dic vt supra prescriptio.ij.* Quintus pro donato qui habet locũ cum i vero non in opinione aliq̃s est donatum bona fide.C.pro donatu.l.viri. r q̃ donatio teneat:quia si pater donat filio r decedat non vsucapiet pro donato filius quia donatio nõ valuit ratione patrie potestatis. ff. pro dona l.s. §.s.ff.pro here.lege.ij.§. filium. licet etiam rem alienam quis donare non possit:quo ad hoc vt dominium transferatur in preiudicium veri domini quia,quod quis non habet transferre non potest. C.de dona.lege.si filius.valet tamen vt vsucapiatur.ff.de dona.l.si is qui alienam:r lege.si.de iure patro.c.cura. * Sextus pro derelicto qui habet locum in ea re que credebatur a domino derelicta:r alius possidere incepit quamuis ignoret a quo sit derelicta.ff.pro derel.l.si id quod p derelicto.*Septimus pro legato qui locum habet cum alicui res legatur aliena bona fide. ff. pro lega.lege pro legato.la.s. Et quamuis legatum ademptum sit tamen vsucapio currit.C.lege pro legato.r lege.vl.dummodo probabilis error excuset puta credit testatorem fuisse sane mentis cum tamen foret furiosus vel ignorat legatum per condicillum ademptum esse.* Octauus pro dote qui habet locum cum res alie-

¶ De vsura.s.quid et vbi sit in genere.

Vsura ab vsu seu actu vtendi dicta est ẽm grammaticos sic et rasura ab actu radendi:r scõm ethimologiam vocabuli dr quasi vsus eris.et ẽm.s.Ethoñ. in quodam opusculo si tamen est eius primo significat rem acquisitam rei alicuius vsu.hz vt sonat in malũ importat rem acquisitã vsu rei que ipso suo principali vsu distrahit vt pecunia. vel oino cõsumit.vt vinum r granũ. * Declarare autem q̃d sit vsura r dubia circa illã incidentiam ẽm per ancha.in q̃dã q̃stione disputata ptinet magis ad canonista r iuristas.sed male phat.s.Thoñ. aũt in q̃dl.r oẽs anto.de butri.magnus canonista phant quo ad theologos:q; est p ius diuinuz. tñ opinio pet.est vã quantũ ad penas statutas p leges humanas contra vsurarios.* Igitur vsura ẽm mentem.s.tho.ij.ij.q.lxxviij.arg.j.r mal.q.iij. ar.iiij.r q̃st.iij.ar.ix.r thomistarum sic põt diffiniri. Vsura est lucrum accedens ex mutuo pacto vel intentiõe pncipali.* Prio q̃ aduerte q̃ lucrum ẽt oẽ crementum vltra mutuũ r interesse q̃s pecunia mensurari põt.non aũt id q̃s accipit vt interesse, * Mutuũ Ño non hz locũ nisi in rebus q̃ suo vsu distrahunt vel oino cõsumunt.q̃s intelige per se siue vt sic:q; res aliq̃n hz vsum principalem r secũdariũz sicut pncipalis vsus pecunie est distractio secundari⁹ Ño põpa r ostentatio ui⁹tiarũ vel etiã pmutatio.r econtrario principalis vsus vestis est vestitio.secundari⁹ aũt est venditio aut pmutatio vnde si tradatur pecunia alicui ad vsum quo non distrahitur.puta ad ostentationẽ non erit mutuata sed locata.* Intentio Ño pncipalis est q̃ qs maxime mouek ad mutuandũ sine qua mutuum non fieret.sicut in mutuante ptim ex beniuolentia:partim ex spe lucri.pncipalis intentio est lucrum sit eo cessante non mutuaret.r secundaria beniuolentia:r ecõtrario principalis est beniuolentia si ea cessante non mutuaret:r lucrũ est secundaria. Principalis aũt intentio lucri est q̃ facit vsuram nõ secundaria/sicut r in simonia di.lxj.q̃d pdest.in glo.r dist.lix.si officia.dist.lix.s.q̃.h.quãpio.q; cum quis mutuat scire põt debitor:q; sibi obligari ad antidota naturaliter.de testa.cũ in officijs.l. sed r si legem. §.confuluit.ff.de petitio.here.nec hoc casu tenek quis restituere q̃d gratis accipit a debitore scõm cõiter doctores in.d.ca.confuluit.Quedam vero spes lucri est principalis.i.q̃ mutuans sperat lucrum r si non speraret non mutuaret:r hec facit vsurã.eo.ti.c.s.r.c.consuluit.r in hoc concor. Joã. an.archid.r cõiter doct.siue antecedat mutui datio nem siue comitetur:siue sequatur:vt cum ex principio mutuauit gratis.sed postea intentionem mutauit.vt dictum est supra:et q̃cquid post hãc accipitur vsura fore:item vsura est etiam si gratis accipitur.xiij.q̃.iij.c.s.ij.r.iij.Et itelige gratis.i.sine exactione secundum ray.non autẽ gratis.i.libera voluntate concedentis ẽm aliquos. de quo vide vsura.vs.§.iij.r.iiij.vbi agitur de restitutione vsure mentalis.

1.qõ

¶ Primo ergo q̃rit vtrum sola spes lucri ex mutuo faciat vsurariũ.r dico qõ sic eo.ti.ca.s.r capi. pfuluit.r.c.si feneraueris.xvij.q.iij.hz spes est duplex. Nam q̃dam est scõaria.i.quo mutuũ sperat quidẽ lucrũ hz tñ etiã illud nõ speraret nihilominus mutuaret ex debito cõscientie vel charitatis vel amicitie r hmõi:r hec nõ facit vsurarium ẽm doc.cõiter in.c.consuluit.eo.ti.vt dicit Joã.andr. in regula peccatum lib.vj.r ita tenuit richardus in.iij.di.xv.anno.ber.ala.gof.Hostiẽ.pañ.r multi alij.in.d.ca.cõsuluit.argumentum etiam ca.quid puderit.dist.lxj.r in.c.singulis.dist.n.lxxvij.r.c. si officia.dist.lix.s.q̃.h.quãpio.q; cum quis mutuat scire põt debitor:q; sibi obligari ad antidota naturaliter.de testa.cũ in officijs.l. sed r si legem. §.confuluit.ff.de petitio.here.nec hoc casu tenek quis restituere q̃d gratis accipit a debitore scõm cõiter doctores in.d.ca.confuluit.Quedam vero spes lucri est principalis.i.q̃ mutuans sperat lucrum r si non speraret non mutuaret:r hec facit vsurã.eo.ti.c.s.r.c.consuluit.r in hoc concor. Joã. an.archid.r cõiter doct.siue antecedat mutui datio nem siue comitetur:siue sequatur:vt cum ex principio mutuauit gratis.sed postea intentionem mutauit.vt dictum est supra:et q̃cquid post hãc accipitur vsura fore:item vsura est etiam si gratis accipitur.xiij.q̃.iij.c.s.ij.r.iij.Et itelige gratis.i.sine exactione secundum ray.non autẽ gratis.i.libera voluntate concedentis ẽm aliquos. de quo vide vsura.vs.§.iij.r.iiij.vbi agitur de restitutione vsure mentalis.

¶ Secundo queritur vtrum mutuans possit naturalem obligationem qua debitor tenetur ei ad r antidota.puta ad remutuandus.deducere possit in.ciuilẽ.i.pactũ.r dicit glo.in.ca.si fueraueris.

Universidad de Deusto
Biblioteca

xiiij.q.iij.qō non.ꝛ rō ſm Archi.ibi q: antidotum
eſt debitum ſimplex intellige ex quo non poterat
compelliſed cū deducit in pactū naſcitur obliga
tio ciuilis.ideoq; exigitur aliq̄d plus quod poſſet
eſtimari pecunia:ꝛ idē pañ.de mēte docto.in cap.
cōſuluit.eo.ti.Unde cōcludit illa gloſſ.quod mu
tuans paciſci nō pōt de re mutuando ſi egueris:ꝛ
idem.s.tho.ꝛ ꝰ.ꝛ gloſſ.in ſum.ꝛ hoſtiē.vt refert
ſum.piſa.ꝛ ſum.conſeſ.ꝛ ſupple.et ſum.ro.Sum.
autem ang.limitat tenens nō eſſe vſuram me ti
bi mutuare hoc pacto qō remutues mihi ſi indi
guero et tu commode potueris.ſed ſolum ſi fiat
pactū ſimpliciter de mutuando:allegans hoſtiē.
in ſum.qz inḋt hoc nō eſt exigere plus quam reḋ
rat natura contractus ſed hoc ex dictis patet fal
ſum.qz exigitur obligatio ciuilis ad mutuandū
que ſm.s.thoſſ.pecunia menſuratur ꝛ mutuo re
pugnat pro quo nihil exigendum eſt vel expecta
dum pecunia menſurabile.vide etiam.§.iij.

3 ¶Tertio queritur q̄d ſi q̄s mutuet cū ſpe vel pa
cto qō aliq̄d detur nō ſibi ſz alteri.puta pauperi⁹.
vel patri meo indigenti.ꝛ dico qō vſura eſt et illi
citum qz ſicut non licet mihi ex vi mutui tranſfer
re oēs aliene rei in me ita nec in alium etiam
pro redimenda vita captiui.de vſur.ſuper eo.

4 ¶Quarto q̄rit vtrū liceat expectare ex mutuo
mun⁹ a lingua vel obſequio.ꝛ dicit.s.th.quod nō
quaſi p obligationē pacti taciti vel expreſſi.ſicut
nec munus a manu.i.pecunia.qz vtriq; pecunia
eſtimari pōt:vt pz in his q̄ locant ad hoc operas
ſuas:ſi ꝙ mun⁹ a lingua vel ab obſequio non q̄
ſi ex obligatione rei exhibeat:ſz ex beniuolentia
que ſub obligatione pecunie nō cadit.tunc ſz hoc
accipere.exigere ꝛ expectare. In q̄bus verbis du
plex capit ſenſus. Unus qō licitū ſit i mutuo ſpe
rare hec munera p̄ncipal'r nō rōne mutui ſed ra
tione amoris cōcepti:ꝛ ita ſenſit ſum.ang.volens
qō licitum ſi mutuare hac ſpe qō remutuek ſcōz
richar. Ez careat inḋt merita ſz rod.ſi principal'r
p̄opter hoc fiat.non tamē ſi deducatur in pactū
eſt vſura. Sed q̄z ſicut pactus ita ꝛ principalis
interūo ſine pacto vſuram facit ſm doct.vnde di
cit.s.tho.qō non ſz expetere munus hmōi etiā ex
pacto tacito.i.intētione p̄ncipalis. Alius eſt ſen
ſus qō ſz ſtā intendere ſecundario ꝛ:ſi offerātur
ex beniuolentia acceptare imo ea exigere non pa
cto expſſo vel tacito.qz hoc.s.tho negat ſed rogā
do. Unde dico quod mutuū ad lucrum p beniuo
lentiā eſt vſura ex diffinitione ꝛ ita tenet Zau.in
tract.de vſur.q.xxxij.ꝛ ana.c.ſi.ꝛ Sum.roſel.vſu
ra.ſ.v. Et ita ſenſit etiam goff.ꝛ hoſti.q̄ volunt.
quod mutuare hac intentione vt remutuetur eſt
vſura:ꝛ ſimiliter Jo.cal.vt.C.ſequenti patet.

5 ¶Quinto q̄rit vtrum poſſit q̄s ex mutuo aliquā
commoditate vel conſolationē amicitie recipere
intellige ex intentione vl'pacto:ꝛ dicit.s.thoſſ.
qō non cōmoditatē vel quodcunq; aliud pecunia
menſurabile ex pacto tacito vel expreſſo:qz ſic
peccū eſt ſicut ſi accipiat pecuniam:ſi tū q̄s aliq̄d
accipit non exigēdo nec quaſi ex aliq̄ obligatiōe
tacita vel expreſſa ſz ſicut gratuitū donū nō pec
cat:qz aliq̄ pecuniā mutuaſſet licite poterat ali
qō donū gratis accipere.nec ꝓ tionis conditionis
efficit p hoc qō mutuauit. Licitū eſt aūt p̄o mu
tuo exigere ſeu recipere recōpēſationē eorū que
pecunia nō mēſurat.puta beniuolētiā ꝛ amorem
eius cui mutuauit vel aliud hmōi. Quod quidez
Jo.cal.limitat verum in.c.ſi.de vſur.niſi ſpes vl
terius p̄cedat.qz ſi q̄s mutuaret pape vel impe
ratori ad captandam beniuolētiā vt poſt aſſeque
reḋ beneficiū vel caſtrū eſſet vſura:que limitatio
eſt limitanda vt ſit vera de ſpe p̄ncipali que be
niuolentia ordinata ad lucrū magis de eo quam
de beniuolentia curāſ nō de ſecūdaria:qz illa ꝓ
implicitū pacti ꝛ obligationem non iſta. 6

¶Sexto queritur vtrū cōmittat vſurā qui mu
tuat centum.ſ.l.in numeratione:ꝛ.l.in debitoribus
male exigibilibus vel in rebus male diſtrahibili
bus.puta panno ꝛ hmōi recepturus tū cētum in
numeratis:qō debitor nō feciſſet niſi p̄opter mu
tuum.l.numeratorum:ꝛ dicit Zaurē.de ridol.in
ſuis ℣cti.hoc fieri in fraudē:ideoq; cuz grauetur
debitor noie mutui erit vſura:ꝛ cōcor.bal.ꝛ bar.
in.l.cū allegās.C.de vſu.ꝛ ibi dic ſi ratione mutui
aliq̄d vēdit debitori plus iuſto p̄cio.xiij.q.iij.ſi
feneraueris.ꝛ idem ſi emit minus iuſto p̄cio p̄o
pter anticipationem ſolutionis ſm.s.tho.qz ibi
eſt implicitum mutuum.

¶Septimo q̄rit vtrū cōmittat vſurā mutuans 7
alicui vt vadat ad ſuum molendinū.vl'furnū.vel
apothecā ad emendū vel intret ſcholas ſub eo et
hmōi.ꝛ dico in hoc eſſe opiniones diuerſas quam
tū ad pctm̄ ꝛ quantū ad obligationē reſtitutiōis.
*Quantū ad primum eſt vna opinio cuius au
torem non inuenio antiq̄orem fratre Nicolao de
aufmo autore ſupplementi q̄ ſequuta eſt deide
ſum.ange.ꝛ tādē roſ.qō ſi mutuū accipiēs non vā
nificaḋ non eſt vſura.tū qz hoc caſu nihil vltraac
cipitur mēſurabile pecunia:nec ex parte accipiē
tis mutuū.cū i nullo vānificeḋ:nec ex pte mutuā
tis.cū nihil vltra accipiat quam qō ex locatione
rei vel operū ſuarū mereaḋ:tū etiā qz cū non poſ
ſint hodie fundi ſine mutuo locari colonis omnis
multitudo eēt vſuraria. Sed q̄z mutuans rece
pit vltra mutuum commoditatem ſiue vtilitatez
concurſus ꝛ obligationem accipiens mutuū ad
eundi apothecam mutuantis:q̄ae eſt poſſibiliter
cauſa concurſus que pecunia mēſurari poſſunt.
argu.d.c.ſi feneraueris.d.ca.ſuper eo.vnde patet
quod prima ratio huius opinionis aſſumit duo

falſa:ſcīa ēt non cogit qz nō eſt ſibi de colono et
iſtis vt.§.ſequenti. Nec ꝝ limitatio ſum.ang.dis
cētis hāc nō eē verā q̄ſi grauaḋ accipiens mutuū
aut q̄ hoc de.iuḋ in pactu ſimpl'r ſed q̄ mu
tuans mutuat vſquequo vadat ad ſcolas ſuas:
qz vſurā facit:pactū eē tacitū ſeu intentio p̄ncipa
lis ſm oēs etiā ſm iſtū. Et iō eſt alia cōis opinio
Jo.an.in merc. Jo.de lig. Jo.cal.in.c.ſi.e.ti.x̄ſ.
Zau.de ridol. Rodē. Pan.in.d.c.fin.quā ſequitur
ſum.piſ.ꝛ archi.q̄ eſt vſura rōne iam dicta:et eſt
mens.s.tho. Eſt aūt idē de eo q̄ vēdit ad termi
nū vt emptores trahat ad ſe.cū in tali ēptione ſit
mutuū:vt patebit infra vſura.§.ſ.* Quantum
ēt ad reſtōnē ſunt opiniones. Illā q̄ dicunt ibi nō
eſſe vſurā dicūt nihil eē obnoxiū reſtōni:niſi gra
ueḋ mutuum accipiēs rōne mutui:aliq̄ ꝙ dicunt
q̄ ſi talis in aliquo grauauit mutuarium rōne
mutui:puta cari⁹ vēdēdo rem aut locando opas
ſuas tenetur li ꝙ non grauauit non teneḋ ei niſi
quātum eſtimat libertas molendi vbi volebant
pēſatis circūſtātijs laboriū ꝛ expēſarū.ſed tenek
pauperib⁹ reſtituere non quidem mercedē ſeu p̄
ciū:qz etiā alteri ille dediſſet:ſz quātum eſtimat
vtilitatē quam ꝝ aliter:puta ex hoc ſua apothe
ca maiores concurſum habuit taliū p̄ſonaꝝ quā
quidē quātitatē non teneḋ reſtituere ei cui mu
tuauit:qz illi nō ꝛeplt nec ille aliquid dedit mu
tuanti de ſuo qō alteri p̄o mercede non dediſſet
ſz pauperibus q̄ intellige de cōſilio:qz hoc quod
ex hoc percepit nunquam fuit certe perſone. de
quo vide.ḡ.reſtō.xiij.§.ij. Si autem molendina
rius non mutuaret ſed daret pecuniam alicui vt
adiret ſuum molendinū ſm Jo.an.in merc.non
eſſet vſura. quia vſura materialiter generatur 8
de mutuo. Et idē intellige de aliis predictis.

¶Octauo querit quid ſi dño mutuauit ruſticus
vt eius poſſeſſionem colat:et reſpondet Archid.
poſt Zaur.et Gze.de ari.q̄ eſt vſura ſi rōne mu
tui vult ſibi aliquid plus reſponderi de fructib⁹
vel de operibus quam faceret ſi non mutuaret:
xiij.q.iij.putant:ꝛ illud plus ex reſtituere teneḋ
ſed ſi nihil plus recipit rōne mutui: non eſt vſu
ra non obſtante ꝙ dño intendat colonos preſta
re opas alias non p̄ſturos:qz opere non accre
ſcunt dño cum eas iuſto p̄cio ſoluat. Sed iſti lo
quunḋ vt videḋ in ruſtico iam conducto cui mu
tuat dño ad redimendā vexationem ſuaz:ſ.vt a
ceſat ruſticus q̄ facere ꝺz q̄ pz per exēpla q̄ ſub
dunt ſicut exēplum dat Gze.ſi dño colono condu
cto ad t̄ps ſolu⁹tanteꝙ operas:ꝛ deinde eo nolen
te exhibere operas mutuat ei vt exhibeat eas:
q: inquit non eſt vſura cum nihil dño lucretur:
ſed recipiat debitū:qō patet per caſum.c.p̄mi.eo
ti.ꝛ Zau.dat exēplum:vt ſi tu occupāri res tuas
aut vim inferenti rebus.aut nolēti reſtituere rē
locatam aut mutuatam ꝛ nolenti deſiſtere mu
tues mille vt deſiſtet.non eo vſurarius quia non
lucraris. Si autem colonus ſit conducendus de
nouo:ita quod iam non habeat locum mutuatio
ad remittendā vexationē.ſiue ruſticus velit co
lere ꝛ non poſſit ſine mutuo puta qz indiget pe
cunia ad emendū currus vel boues:ſiue poſſit ex
nō.velit:non eſt vſura ei mutuare vt colat:quia
nō mutuaḋ ad lucrū captādū ſed ad vitandū dā
nū emergēs ſine culpa mutuantis ex defectu cul
ture.ar.dicēdorum.ſ.§.ſe.ꝛ.§.x.xi.ꝛ.xv.ꝛ xvij.
ideoq; nō eſt ſimile in hoc caſu ꝛ p̄oze. §. priorie.

¶9.q̄rit vtrū ſit vſura mutuare cōdicti ad eui 9
tādam collectas:ꝛ dicit ſpec.eo ti.de vſu.q̄ non
qz aliō eſt de ſuo nō tribuere ꝛ aliō nō capere.l.
peul⁹.ff.de dā.inf.ꝛ aliō nō acq̄rere.aliō ꝛ ſi amit
tere.l.ſ.§.ſi is qui bōa.ff.de col.bo.ꝛ aliō lucrus.
aliō ſumpt⁹ q̄s erat facturus.l.cū filiꝰ.ff. de leg.
aliō pensā euadere aliō aliq̄d lucratiue p̄cipere,
C.de vſur.l.cū allegas.quod dictū Jo.an.ꝛ doc.
in.c.cōſuluit.eo.ti.limitāt q̄n collecta eſſet incer
ta:ꝛ ſic onus extraordinarium:ſz ſi eſſet certa et
ordinaria eſſet vſura.qz idem eſt remittere qō da
re.ca.veniēs.el.ſ.de teſti.viij.q.ij.talia.ff.de ca
lum.l.quin ēt.ꝛ ita ꝝ ſum.ang.ſz ego dico quod
ſemp eſt vſura q̄n collecta eſt iuſta ſiue eſſet im
poſita ſiue imponēda.qz ibi eſt lucrus.i.aliō qō
iuſte erat mutuans exburſaturus.ſi vero ſit in
iuſta ſecꝰ quia eſt vitatio damni iniuſti. 10

¶10.querit vtrum mutuās decem et qui debe
bat alios decem ſz negabat eo pacto qō ſatisfaḋ
opportune de.xx.ſit vſurari⁹ ꝛ dicit hoſt.in ſum.
quod non:quia nihil accreſcit. 11

¶11.q̄rit.q̄d ſi q̄s mutuat inimico cui iniurias
intulit vt parcat ꝛ ceſſent expenſe.ꝛ dicit Archi.
poſt laur.de ridol.qō non eſt vſura ſiue fiat ex
pacto:ſiue hac intentiōe principal'r:qz licet cui
libet remittere ſuam vexationem de ſimo. diſſe
ctus.ꝛ ita facit iſte:non.ob q̄ dedit cauſam deli
cto:qz etiam ille vindicando ſe peccat:iſte etiam
non lucraḋ ſz ſine damno alicui⁹ cuius damnum
quod ſubire oportebat.xiij.q.iij.q̄ſi multi. Et
hoc intelligo etiā ſi dānus non eſſet iniuſtum.mo
do non ſit iuſtum ſed non iuſtum.vt.§.§.viij. 12

¶12.q̄rit quid ſi q̄s cū pacto vel ſpe lucri conce
dat alicui⁹ res mutuabile non p modum mutui vt
pecuniam ſignatā ad oſtēſationem vel ad pigno
randum reſtituēdā tū eādem numero ꝛ dicit.s.
Tho.non eſſe vſurā nec̄ illicitū vendere talem
vſum pecunie ſicut homo licite vendit vſum va
ſoris argenteorum qz retinet ſibi dñium.ꝛ imḋit
q̄ tunc ꝓprie ibi non eſt mutuum ſed locatio.vt
no.gl.i.c.ſi feneraueris. decima quarta. queſtio
ne tertia.ꝛ in capitulo conqueſtus.eo. tit.et.ff.
commo.lege.iij. Et concordat Hoſtien.ꝛ ſcotus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

13 ¶ Decimotertio queritur vtrum sit vsura dare decē vinas pāni pro alijs decem in futuro dādis cum talia videant ꝓfistere in mēsura: ⁊ dicit mo. ŷŷ. ⁊ Rod. qđ nō: qz ibi est ꝑmutatio ⁊ non mutuū: qz sm eūdez ŷŷ. ⁊ alios cū dr mutuū esse in his q̄ ꝓfistūt in nūero ⁊ mēsura restringit mēsura ad vasa quib⁹ mensurari solēt liq̄da ⁊ grana puta modiū ⁊ lagena: ꝫ intellige qđ ibi sit ꝑmutatio qñ vine oādē in futurū iā sunt i esse. Posset tñ iste cōtract⁹ fieri in fraudem vsurarū: de quo infra. §. sequenti. ⁊ decimoseptimo diffuse.

14 ¶ Decimoquarto querit vtrū sit vsura absolute tradere pecuniā ꝑ sili pecunia vl rē ꝑ re: puta granū pro grano in sili: pōdere: mensuro vel mēsura. e. stituēda: ⁊ dico sm Pe. de anch. in. c. vsurarum. e. ti. li. vj. ⁊ Jo. cal. in. c. fi. e. ti. ⁊ Rod. qđ si ꝛisil⁹ dubitat ꝙ tpe solutiōis valere pōt ita minus sicut pl⁹: aut ꝙ nō pl⁹ valebit: non est vsura nec ꝓtñ vt in. d. c. fi. qz sic creditor tenet eā recipe vilioris estimationis effectā vt ptz in. l. vinū. ff. si cer. pe. ⁊ no. gl. in. c. si ꝙs clericꝰ. xiij. q. iij. qz non est necesse ꝙ sit eiusdem estimatiōis: ꝫ debeat eē eiusdem bontatis ⁊ itrinsece: adeoq̄ nō peccabit recipiēdo pciosiorē q̄ ad estimationē. Si aūt est verisile qđ tpe solutionis erit preciosior: tūc si creditor erat seruaturus: ⁊ nō aufert debitori facultatem liberādi se qñ velit intra terminū est licitū: sī eā faceret in fraudem vt piculū rei trāsferret in debitores: peccaret sm Rod. ꝫ vt dicit non obligarek restituere lucrū nisi de ꝓximo. ē ꝛō vsura si nō erat seruatur⁹: ꝫ interim ꝓsumpturus: ⁊ sil⁹ si aufert dicta libertatē quāuis esset seruaturus: ⁊ pcor. ŷŷ. ⁊ archi. in. c. si ꝙs clericꝰ. qđ intelige. s. tunc esse vsurā ꝓsumptiue: qz ꝓsumit hoc fecisse vt rei piculum ex se trāsfert in debitorem. Lau. aūt de ridol. ꝫ indistincte qđ mutuās ducatū valentē libras ḡtuor si tpe restōnis vz q̄nq̄ licite recipit q̄nq̄: siue erat seruatur⁹ siue non: sed ꝓmū est verū ⁊ equū. Si aūt mutuak pecunia vt in termino recipiatur alia ḡnis alteri⁹ ꝫ Mo. ⁊ Bof. si quis hoc facit vt in estimatione lucretur est vsura: si vero facit ad obsequium amici licite percipiet rem secundum estimationez temporis ⁊ loci qñ ⁊ ibi fiet solutio. ff. si cer. pe. l. vinum. sic tñ quod in eius intentione fuerit recipere talem pecuniam: aut aliam rem vtiliorem effectam.

15 ¶ Decimoquinto ḡrik vtrū ꝯispecuniā quam timet in futuro minorari iurta ordinationes dñorum vel ciuitatū possit sine vsura eam mutare alicui hoc pacto vt reddak sibi in eqlipcio in quo est qñ ei vak: ⁊ dicit Aler. lō. in quodli. ꝙ sic si recipiens mor vult eā expēdere tpe quo tñ vz: qz nihil vltra sortē recipit ⁊ plz mihi ꝫ aliā dicāt esse vsurā: qz ⁊ si in mutuo nō liceat sperare lucrum ꝫ tñ sperare euitationē dāni sine alterius damno, sicut licet mihi mutuare decem aureos quos video apud me petituros: ⁊ vendere rem quam video breui tempore corrumpendam:

16 ¶ Decimo sexto queritur vtrum sit licitū qñ frumentum est carissimum: tradere illud pauperi appreciatum cum pacto quod dictum precium solvatur in tanto frumento: ⁊ dicit Archi. post Ioā. quod sic. ⁊ ratio est quia talis intelligitur vendere frumentum nūc. ⁊ mutuare pecuniam gratis quā ex pacto sibi vult reddi in frumēto tempore solutionis. Et hoc no. quia practicatur.

17 ¶ Decimoseptimo ḡritur quid si deꝯ granū vel ad renouādum seu vt nouum recipiak ⁊ dico sm Ray. Bof. ⁊ Mo. ꝙ nō est vsura: si hoc quis faciat ne suū pereat ⁊ recipienti gratiā faciat: qđ est dictū ꝙ si euitat suū dānū sine dāno alterius ꝫ vt si quis velit in fortalitio semp ẏfe munitionem ⁊ ꝛnr si non mutaret blada corrumperentur: timo esset licitum plus experere de nouo si vet⁹ melius existimaretur valere ꝙ nouum tempore redditionis: si ꝛo facit principaliter vel melius seu prudentius recipiat: ꝫ Jo. de lig. dicat non esse vsuram nisi adsint circunstantie menralis vsure: puta si creditur nouum plus valiturum: aut verus ita pulcrefactum parū valet: tñ predicti ⁊ cōiter doctores dicūt qđ vsura est qz intenditur vtilitas ex mutuo: extra eo. ꝓsulnit. ¶ Iauis autez in hoc casu est. qz est vsura si intēdit lucrū nō aūt si saltua equalitate instītie intenditur euitatio damni.

18 ¶ Decimooctauo ḡritur vtrū licitum sit mutare cōi vel dño pro ẏdolo offō ex quo speratur honor ⁊ lucrum: ⁊ dicit Sum. ange. in ẏbo offm. ꝙ non: offm sit seculare qđ vendik. Hic aūt scisscitur cū ex offō nō cōsequik q̄ lucrum nisi debitus tali exercitio: nec est vsura qz lucrū nō respicit principal⁹ mutuū: sed exercitium: ⁊ secundario mutuum: quod vsuram non inducit: sed fallitur non distinguens inter pricipal⁹ ⁊ scōario: ⁊ immediate vel mediate: qz quoties mutuū ordinak ad lucrū ad finē principalē tz mediante aliquo lucrō respicit mutuus principal⁹ sicut dictum est de eo qui mutuat nauiganti vt lucrek mediāte exercitio assecurationis: vnde dicendum est sm. s. Tho. ad ducissam brabā. ⁊ ꝫ Jo. de saxo. quod est vsura qđ limitat si intentio sit ad lucrum principaliter: imo si rumor officium esset spirituale posset induci simoniarie ex⁹ si intentio sit principaliter ad honorem aut si sit principaliter ad consequendam amicitiam ex consequenter ad officium ⁊ lucrum iurta dicta supra. vsura. ⁊. §. iiij. ⁊. v. ¶ Opinionem autem. s. Tho. ⁊ Joan. de saxo. refert ⁊ sequitur Astesan. in sum. rose. ⁊. restitutio. iiij. §. vj.

19 ¶ Decimonono querit vtrum ex mutuo licitum sit aliquid acquirere ratione interesse ⁊ dico qđ si loquamur

ꝙ si loquamur de interesse dāni emergētis nō est est dubiū ꝙ sic si interesse applicak tertio: vt qz debitor nō soluit tibi opz te vsuras soluere alteri. Et in hoc concor. oēs. in. c. ⁊. e. ti. ⁊ sil⁹ si applicak tibi. vt qz opz te vēdere rem precio vilioris: sm Gl. in. c. cōquestus. ⁊ no. Inn. in. c. nauiganti. e. ti. ⁊ in hoc etiā oēs cōueniūt. Si vero loquamur de interesse lucri cessantis pe. de anch. ⁊. o. Anto. in. c. saluberiter. eo. ti. ⁊ Pan. in. c. conquestus. eo. ti. idem tenent modo lucrum cessans esset in actu vel quasi in actu: hoc est qđ probabiliter fuisset: qz sic dr peri id qđ aliquo mō est secus si esset solum in possibilitate: qz sic dicitur poti⁹ non esse. Qđ ꝓz per. l. si iactū retis. ff. de act emp. ⁊ vend. vbi licita est emptio facta de sola spe ꝓbabili qñ in actu: ideꝫ de partu futuro. l. nec emptio. ff. de contrahen. emp. Et hec est cōmunis opinio quaꝫ sequūtur oēs summiste. ⁊ est vera vt etiā patebit ex sequētib⁹ qstionib⁹ qñ ꝙs mutuat gra alteri⁹ in casu in quo nō tenek: qz nullus tenek plus ꝓcurare vel diligere diuitias ꝓximi ꝙ suas. falsa vero vbi quis mutuat gratia sui quasi intēdens per mutuū potius ꝙ alio modo lucrarī: q̄ est vsura formaliter. Nec obstat ꝙ dicit. 9. Tho. ij. ij. qđ. lxxviij. ar. ij. ad primum. in fi. vbi dicit ꝙ mutuās recōpensatione dāni cōsiderat in hoc ꝙ de pecunia nō lucratur nō potest in pactum deducere: qz non debet vēdere id qđ nondū ẏz: ⁊ pōt impetrari multipliciter in habendo. Hec ille. Non obstat in ꝙ: qz vt bene dicit Nico. de auismo. loquit de lucro in certo non aūt de probabili. vt. §. restitutio. iij. §. ix. in fi. qđ ꝓz ex sua ratione: quia loquitur de lucro vendibili: cuiusmodi est quod est possibile tantum nō aūt de ꝓbali qđ sm iura vendi potest vt probatum est. Et ideo concludo ꝙ vera est ista opinio concurrentibus istis. primo ꝙ lucrans malit lucrari alia via: sed ad hoc moueatur gratia amici vt dictum est: scđo quod computum debeat de periculis laboribus ⁊ expēsis: qz lucrum intelligitur deductis expēsis laboribus ⁊ periculis. l. ſ. C. de fruc. ⁊ lit. expē. ⁊ fructꝰ ff. sol. ma. tertio quod pactū non cōtrahak ad semper sed ad tēpus ḡtum ad presumptionē humanē qz aliter videret male lucrari per istam viam ꝙ per aliam. quarto ꝙ non sit obligatus mutuare de quo. §. eleemosyna. ſ. §. v. quod id quod accipit sit interesse lucri veri ⁊ probabilis.

20 ¶ Vigesimo. posito quod is qui mutuū accepit ab vsurario mutuet ⁊ ipse socio suo idē mutuus cū pacto qđ restituat vsurario sortē ⁊ vsurā: quaritur vtrum sit vsurarius: ⁊ dicit mo. ꝙ sic. archi. vero in. c. de vsura. xiiij. tenet simpliciter ꝙ non qz non sit stipulatio vt vsurarius ꝫ vt dānnū eui detur: qđ videtur licere. ar. c. constitutus. de fid. instru. sed Jo. cal. in. c. nauiganti. e. ti. distinguit: qz aut facit vt satisfaciat vsurario: ⁊ sic indēnem pateret ⁊ ꝫ rōne archi. nec tenek suo damno alteri subuenire. ff. de precri. ver. l. qui ita mandarum. xxiij. q. v. si nō ꝫ aut facit alio respectu: ⁊ sic verū dicit ma. vt qz ꝫ nō mutuasset amico: tñ nō propterea volebat soluere vsurario: ⁊ cōcor. Pe. de anch. post Jo. an. in. c. ſ. e. ti. li. vj. 21

¶ Vigesimoprimo querit de eo ꝙ volebat merces deferre ad aliū locū vbi plus valebāt vtrum hic ad instantiā alicuius possit eas pluries vendere ꝙ hic valeant: ⁊ tenent Inn. ⁊ Ray. quod sic sm lucrū qđ verisil⁹ erat facturus computato laboze ⁊ periculis: qz sicut ratione rēporis excusatur vendens rem plus ꝙ valeat extra. e. c. fin. ita ratione loci. Host. vero dicit quod hec opinio Inn. ⁊ Ray. multos deduxit in infernum ⁊ mouetur: qz non sine magna necessitate ille mouek ad emendū. Sed Jo. an. distinguendo concordat qz verū dicit Inn. si pcia statim soluik ⁊ cessat ꝛō Host. si ꝛo nō statim soluitur verū dicit Mo. quā distinctionē sequitur Jo. cal. Pet. de anch. ⁊ Ilen ri. boic. super. c. in ciuitate. eo. ti. ⁊ Lau. de ridol. in suis contractibus. sed do. Ant. in. d. c. in ciuitate dicit esse licitum etiam si preciū non statim soluatur qñ ꝓbabiliter est certus de lucro. ⁊ Host. ac Jo. an. loq̄ presumptiue: sed presumptio iquit cedit veritati qñ certū est nullā interuenire fraudē: ⁊ ibidē. ⁊ idē Pan. ibi ⁊ ita ꝛ in cōsciētia rōne interesse: ⁊ qz ꝫ vēdere rē ḡtis vz vēditori limitado tñ vt cōcurrāt illa quinq̄ de quib⁹. §. §. xix.

22 ¶ Vigesimosecūdo ḡrik qđ cū vellē emere possessionē reddēte ḡtanis libras decē ⁊ ad instātiam tuā cessauit mutuatur⁹ tibi hoc pacto vt singulis annis reddas mihi vltra sortē decem libras ⁊ dicit mo. qđ nō est vsura si emptio fuisset licita alias secus: deductis tñ sumptib⁹ ⁊ labore ⁊ periculo si quid esset: sicut licet ratione interesse.

23 ¶ Vigesimo tertio ḡritur quid cū ꝯis pecuniā vellē adire nūdinas merces emptur⁹ ⁊ ad instantiā tuā mutuauī tibi cū pacto qđ vltra sortē restitues ēt lucrū qđ ero verisimiliter factur⁹: ⁊ dicit Jun. in. c. fi. hic eē vsurā: nec scire se hoc excusare sequit Jo. an. ⁊ Jo. cal. motī qz patur via ad fenorat: ⁊ q̄ aliqui dicunt hoc licere rōne interesse dicit verū esse post morā debitoris ⁊ nō a principio Zer⁹. Sz Host. in. c. saluberiter. eo. ti. tenet oppositū. ⁊ idē Jo. de lig. ⁊ do. Ant. ⁊ rō istorū est: qz cessante oi fraude vr ille mihi obligari ad lucrū qđ erā ẏsil⁹ factur⁹. Lau. aūt de ridol. distinguit aūt factū ⁊ post. Ego aūt dico qđ hoc est licitū vt ptz ex dictis. §. §. xix. semper tamen limitādo vt. §. §. xxj. precipue qđ hoc fiat ad fuiēdū amico. Nec patratur via ad fenora nisi volēti⁹ fenerari quib⁹ ēt nō paratur via: ꝫ pallū ad coopiēda fenora: ⁊ hāc viā sequit ꝫ ꝓpter hoc nō ē ẏtas reticēda. Et hāc viā sequit

Universidad de Deusto
Biblioteca

Rayn.ẋẋ.pil.ꝛ oēs summiste ł ꝛ Archi.quilibet in.ij.parte.xi.ſ.c.ſ.§.xvſ.dicat hoc fieri nō debere tamē tenet hoc licitum: vt patet ibidem.§.xxvii: Quod etiam dicit idem esse vsurā ſi hoc fiat precibus amici extra casum necessitatis verū est ꝓ sumptiue non autē vere: modo fiat ad seruiēdū amico principaliter: vt quia forte in duplo plus lucrabitur quod ego lucraturus eram.

24 ¶ Vigesimoquarto q̄ritur q̄d ſi cōitas vł officiales ꝓ communitate accipiāt pecunias pupillorū reddēdas eis q̄nq; ꝓ cētū: ꝛ dicit Archi.q̄ licite ꝓcipiūt illa quinq; ſi fiat inuitis eis vel his ad q̄s ptinet: q̄ ꝓ hoc ch vł idēnitati eorū er q̄ potuerūt ꝛ debuerunt per tutorem ex pecunia emere p̄dia vel eā tradere iuste negotiationi: ꝛ non fecerunt vt procurarent bonum cōitatis. supra tutela.

25 ¶ Vigesimoquito q̄rit vtrū ſit vſura ſi creditor aduenīēte termino ſolōis nolit eus prolongare niſi accepta pecunia vel alio equiualēti: ꝛ dico q̄ talis est vſurari' etiaꝫ ſi exp̄sse non exigat. extra. e. cōſuluit. f. ſi hoc agit ſolū rōne termini p̄logati ꝛ nō ad euitādū aliq̄ ſuū dānum: ꝫ ſi hoc agit ad ſui idēnitatē: puta q̄ ops eū accipe ad vſuram aut rē ꝓpriā vili? iuſto diſtraheret non est vſura illud dānū a debitore exigere: q̄: ſm Ray. ex ſeruitio impēſo grauari nō dꝫ: ꝛ idē ſm Pe. d'ancha. ſup cle. ex graui. de vſu. ſi hoc fecit rōne lucri ceſſantis: ſi erat mercator q̄ cū pecunijs cōſueuit negociari: ꝛ idem ſi non erat mercator: ꝫ tū intendebat illam pecuniam exponere ꝛ negotiatiōi ad de vel alteri exercitio lucratiuo: ſec? ſi erat talis q̄ pecuniam retinuiſſet in arca: ꝛ remittit ad not. xij.q.ij. ſi q̄s de clericis. ꝛ in. c. cōquestus. e. tit. Et idem vł sentire. s. tho. ij. ij. q. lxij. ar. iiij. in corꝫ. cum hac tamen moderatione: q̄ exigere nō p̄t totum lucrum q̄d ſperabatur: q̄ poterat impediri: ꝫ tū tm̄ quantum illud lucrum valebat in illo dubio.

26 ¶ Vigesimoſexto q̄rit vtrū licitū ſit ex mutuo aliq̄d accipe rōne more: ꝛ ōt Ray. quod ſic puta: debuiſti mihi cētū: ꝛ q: in termino nō ſoluiſti oportuit me pecuniam accipe ſub vſuris: tu mihi debes illis vſuris teneris aut me ab illa obligatione liberare. de fideiuſ. pueuit. ꝛ conſtitutus. quia hoc non exigitur vt vſura ſꝫ vt intereſſe: nec eā lucri ſꝫ eā damni euitādi. Et idem ſho. ꝛ p̄cor. Hoff. Et hoc ēt ch̄tum ad lucrū ceſſans ſm Pañ. in. d. c. conqueſtus. 2eſt mēs. s. Tho. ij. ij. q. lxij ar. iiij. cū limitatione de q. §. p̄tore. ꝛ hoc non ſolū in 3ctu emptiōis aut vēditiōis ſꝫ ēt mutui ſi creditor veriſimile erat lucraturus ſm Pañ. ibi. de quo dic eſſe ter. q̄ſi exp̄ſſum in. l. ij. ff. de eo q̄ cer. lo. ꝛ idē ſentit Inn. i. c. ſacro. de ſen. exc. ꝛ gl. i. l. curabit. C. de ac. emp. Quod tamen ſemper ītelligo de lucro ꝓbabili q̄d aliquo mō eſt: vt. §. q. xix. Quidam tū limitant p̄dicta quātū ad intereſſe dānī: vt liceat concurrentibus duob?: primo quod mouerit debitorem q̄d oportebat eum accipere ſub vſuris. ſecundo q̄d aliter mutuū inuenire non potuerit niſi ſub vſuris ꝫ Alex. de ales. ꝛ facit. c. q̄ſſi. xiij. q. iij. ꝛ. c. ſi quis. de clericis. xij. q. ij. quod videtur equū: licet dici poſſit quod ad ſecundum nō tenetur quia nō tenetur ſe obligare alteri gratis mutuum petendo.

¶ Vigesimo ſeptimo querit vtrū is a quo emi lapides: ligna: hmōi ex quibus fructus nō percipiuntur teneatur mihi ſoluere vſuras quas ſoluit ſibi ſatiſfacere ē:: ſi ipſe non tradidit mihi predicta in termino ſed fuit in mora: ꝛ dicit Bald. in. l. vſuras. C. de vſu. q̄d ſic tanq̄ intereſſe: ꝛ facit text. in. l. lucius titius. ſm vnam lectu. ff. de act. em. et vendi. ꝛ idem dicit Inno. tenendum eſſe in ſimilibus contractibus: puta locationis: venditionis: ꝛ huiuſmodi: ꝛ concor. Lau. de ridol. ſed Saly. in. d. l. vſuras. Bald. reprobat dicens quod intereſſe vſurarum quas ſolui non debet imputari debitori ante moram. ſed ego diſtinguo quia ſi paſſus eſt intereſſe dāni emergentis vel etiam lucri ceſſantis equale dictis vſuris ad euitādum accepit mutuum ſub vſuris: eſt vera prima opinio. vt patet ex dictis: ꝛ idem puto ſi paſſus priuationem alicuius cōmoditatis vel complacentie quam tū ti vel pluris eſtimabat: alias ſecus. 25

¶ Vigesimooctauo q̄rit vtrū licitū ſit accipere vſuras ratione pene appoſite: ꝛ dico ſcōm Archi. poſt Ray. q̄ſ ſi pena eſt appoſita non ſoluenti in teſtimonio: ſine vſura exigit ſi eſt iudicialis. l. impoſita a iudice. ar. c. quanq̄. xxiij. diſt. ꝛ. ff. de iu. l. qui autoritate. ꝛ. ff. ſi q̄s ius dic. nō obtem. l. ſ. ꝛ cōcordat Inno. in. c. ſuam. de pe. Similiter ſi pena ſit legalis. i. impoſita lege vel ſtatuto. auc. contra qui propriam. C. de non nu. pecu. Similiter etiaꝫ ſi pena ſit conuentionalis. i. ex partium conuentione ſiue conſenſu impoſita: niſi a principio fuerit: intētio corrupta. ar. d. c. quāq̄. ꝛ de arbi. dilecti. Sed circa hoc ſciendum eſt primo quod in foro anime ꝫ Sco. in. iij. diſt. xv. ſi creditor malet debitorem incurrere penaꝫ quam ſibi ſoluere eſt vſura: ꝛ ſimiliter ſecundum aliquos ſi crecit q̄d debitor ex impotentia penam incurret. ꝛ generaliter ſi apponatur in fraudem. xij. q. iij. fraternitas. ꝛ de arbi. dilecti. ꝛ quod ibi not. Quod ſi aliter conſtare non poterit recurretur ad coniecturas infra dicendas. Si vero apponatur ſolum vt debitor ſoluat ꝛ hoc magis aut creditor quam pene commiſſionem: ꝛ veriſimiliter credit quando apponitur pena quod eam debitor non incurreret ſecundū Rodenſem eam exigere poterit ſine vſura etiam ſi excedat intereſſe: quia intereſt publice vtilitatis vt pacta ſeruentur: addē ꝛ leges ac ſententie. Sciendum eſt

ſcēo ꝙ ſi pena ſit iudicialis ł ꝛ multo forti? ſi ſit legalis nō preſumit in fraudē etiā ſi apponatur ſingulis annis aut mēſib?: q: p̄ſumit iuſte factū quod a iudice ſit. ff. de acq. poſ. l. iuſte. q̄ tū fallit primo ſi iudex eā exponat de conſenſu partiū. q: tūc est magis cōuētionalis ꝙ iudicialis. cum in hoc iudex magis ſequat voluntatē partium ꝙ ſuā ff. de re iud. l. ſi cōuenerit. ꝛ ſcēo ſi in iudicio fiat colluſio q: plus dꝫ valere ꝙ agit ꝙ q̄ ſimulate concipitur. C. plu. val. q agi. per totum. vſi habebitur recurſus ad coniecturas de quib? ſtatim. Si vero ſit cōuētionalis p̄ſumit apposita in fraudē. primo ſi creditor al's cōſuenit fenerari. l. iulianus. ff. de emp. ꝛ ven. l. vel vniuerſorū. ff. de pig. act. ſcēo ſm aliquos ſi pena excedat intereſſe: tio q̄ſ per ſingulos annos vel mēſes ꝺ cōmitti aut. ad hec. C. de vſur. ſumpta de corpore aut. vt nullus mut. agri. quarto quādo apposita est ſup p̄miſſione ch̄itatis. l. cū allegas. C. de vſu. ꝛ ibi p doc. ꝛ. l. iulianus. §. idē papinianus. ff. de ac. emp. ꝛ ve. ꝛ Bar. in. l. rogaſti. §. ſ. ff. ſi cer. pe. ſm canoniſtas in. c. dilecti. de arbi. vt ſi promittit q̄s ſolue re centum ſub pena ſoluendi decem ſecus autē ſi apponeretur ſuper facto ſm predicta iura: vt ſi promittit quis fabricare domum ſub certa pena: ſimiliter ſecus ſi promittitur ch̄itas. ꝛ poſtea factum ꝛ vltimo pena ſm do. an. in. d. c. dilecti. que allegat but. in. d. l. dum allegas ꝛ Bar. in. d. §. ſ. vt ſi promiſit quis ſoluere centum in tali termino ꝛ venire ad iudicē receptur? p̄cepti de ſoluendo vel damni pignora. ꝛ hoc ſub certa pena: ꝛ credo verum niſi creditor eſſet vſurarius ch̄uis Jo. an. in addi. ad ſpec. teneat ꝙ p̄ſumitur in fraudem. alleg. di. in. l. cū ſeruus. ff. de cōdi. ꝛ demon. 28

*Sciendū est tertio ꝙ ſi creditor non ſoluit in termino ex impotentia vel ſine culpa pena exigi non poteſt ſine vſura: q: vbi non eſt culpa non dꝫ eſſe pena. C. de pe. l. ſancimus. ꝛ p̄ir exigerek rōne excreſcētie q̄ vſuram facit. d. c. ſi fenerauerit. xiij. q̄ſ ēt partē ſoluit nō p̄t pena exigi tota de quo dic vt. §. pena. §. decimonono. 29

¶ Vigesimonono querit q̄d ſi mandet ſtatutum ꝙ tutor teneat pecunias pupilli inueſtire. vt exponere iuſtis negotiationibus ſub pena ſoluendi. v. ꝙ cētenario ipſi pupillo. ꝛ dicit archiep? ꝙ est iuſtus. tenebitur tutor ſi cōmittat: ēt ſi nihil lucrek q̄ſ ſuo nolo eis vtitur ſi vero exponat eas iuxta ſtatutū ſicek? lucrū ꝛ dānum erit pupilli ſi vero exponat vſuris. tenebik de reſtitutione pupillus. ꝛ ſi? tutor vbi pupill' reſtituere aut nolet aut nequiret iuxta dicenda. ſ. de cooperantibus in vſura. vide etiā. §. tutela. §. iiij. 30

¶ Trigeſimo querik quid de ſtatuto vel conſuetudine cluitatis quibus miſſus in poſſeſſionem lucrak fructus poſſeſſionis ad rationē. v. ꝙ centenario donec ſibi fuerit ſatiſfactum: vel ꝙ ſibi detur inſolutum pro tribus id q̄ valet. v. ꝛ dicit Bal. in. l. acceptam. C. de vſur. q. xvij. ꝛ Jo. ō imo. in. l. ſi finita. §. ſi plures. ff. de dā. infec. q̄ licite ſine vſura illud accipitur ratiōe intereſſe: ꝛ dicit notari in gl. ſuper. §. ſi Jo. in auc. de exhi. re. bar. vero in. d. l. finita §. iulianus. ꝛ Jo. de ana. in. c. ſaluberrimi. de vſu. ꝛ Lau. de ridol. dicunt ꝙ talis cōſuetudo vel ſtatutū est contra ius diuinum. ꝛ in fraudem vſurarum. *Sed ego diſtinguo. Nam ſi tale ſtatutum vel cōſuetudo emanauit in penaꝫ vt debitores ad ſatiſfactionē arcentur ꝛ debitor ex ſua culpa nō ſatiſfecerit. verum dicit Bal. modo concurrat recta intentio: nec mirum cum autoritas pretoris propter nimiam cōtumaciam hoc facere poſſit. l. fulcimus. §. ſi. ff. ex q. cau. in poſ. mit. ꝛ in dubio p̄ſumetur ita fuiſſe propter autoritatē principis aut vniuerſitatis requiſitā in ſtatuto vel conſuetudine: q: ſi quod facit iudex p̄ſumit recte factū. ff. de acquirenda poſſeſſione. l. iuſte a fortiori id q̄ facit p̄cepto vel vniuerſitas dñs locū principis. Si vero fuit fraus ex parte ſtatutis vł inducētis cōſuetudinē aut creditor malit penā ꝙ ſatiſfactionē. vera erit opinio Bar. ad hoc ergo ꝙ hoc liceat requiritur primo vt quis iuſte ſit miſſus in poſſeſſionē non tū ex ordine ſed etiaꝫ ex cauſa: hoc est quod in veritate ſit creditor: ꝛ ſecunda propter intereſſe illud accipiat: puta q̄ſ cōtrahit potius vellet ſua: puta centū ꝙ domū valentē centum ꝛ vigintiſaliter illud plus tenetur reſtituere: vt dicimus de pigno re. l. ſi. §. ſi aūt biennū. C. de do. impe. vel ad puniendam contumaciam debitoris. 31

¶ Trigeſimoprimo querik quid ſi quis ratione adminiſtrationis tenek pecuniā alterius colloca re in p̄dia vel aliud fructuoſum. ꝛ non facit ꝛ dico ꝙ dñs pecunie vltra principale tm̄ poteſt accipere ch̄tum lucri veriſimiliter habuiſſet: ſi vt debuit collocaſſet. l. tutor. qui repertorū. §. ſi poſt depoſitionem. ff. de admini. tute. Et facit contra p̄latos qui poſſent acquirere eccleſie ꝛ non faciunt. xij. q. ij. quiſquis epiſcopus. 32

¶ Trigeſimoſecundo querik vtrū ſit licitū ſi accipere vſurā ratione laboris in mutuādo ꝛ dico ſm Hoſtien. §. is qui occaſione mutuandi laborem ſubijcit fructus pignoris in recompenſationem facit ſuos vſq; ad cōueniēs premiū aut aliquid pro labore licite recipit. de rebus eccle. non alienan. ad noſtram. 33

¶ Trigeſimotertio querik vtrū gerentes negotia ſtipendiariorum. ſ. recipiēdo pagas eorum et faciendo alia obſequia. ꝛ cum hoc mutuando ei in neceſſitatibus occurrētibus recipiēdo cerꝫ ſalarium ſint vſurarij: ꝛ dicit Lau. q̄ ſic quātum

Universidad de Deusto
Biblioteca

nō ꝯtū ad perceptū rōne laboris: ꝙ archi. limitat si bellū sit iustū: qz si sit manifeste illicitū cooperant malo. di. lxxxvj. facientis. Et idem dic de collectorib⁹ dominorū qz cōmunitatib⁹ aliq̄d accipiūt. vt miti⁹ cū eis agant expectando: qz si q̄d accipiunt rōne expectationis est vsura. Et idem in quibusdā facientibus pro cōitatibus soluentes aliq̄ datia salis vel hmōi pro eis in termino donec a singulis colligatur: qz si quid vltra sortē accipiunt gratia huius solutionis est vsura formaliter: sicut ⁊ mutuū cum excrescētia.

34

¶ Trigesimoquarto q̄rit vtrū sit licitū accipere aliquid vltra sortē rōne periculi in quo. l. est res aut pecunia q̄ restituenda est: ⁊ dicit alex. ion. ꝙ sic recōpensato periculo p supabundantiā. Res essi extra periculū existētes plus valēt ꝙ res eiusdē speciei in periculo: ⁊ sic recōpēsatio hec reducit ad naturā rei q̄ ꝓpter periculū estimak plus aut minus valere. Et in hoc cōcor. lau. ō ridol. mo. de ampoli. pe. de anch. car. Jo. de ana. in. c. nauiganti. e. ti. ⁊ cōiter oēs ⁊ est casus in. l. naue. ff. loc.

35

¶ Trigesimoquinto q̄rit q̄d si q̄s mutuet nauigāti vel nūdinas adeūti recepturus aliq̄d vltra sortē ꝓ eo ꝙ suscepit in periculū pecunie aut merciū si salue redierint: ⁊ distingulit archi. post lau. Jo. de neap. ⁊ Jo. cal. ⁊ sum. pis. qz est vsura. si recipit vltra sortē rōne mutui tm̄ non obstāte susceptione periculi. ⁊ est casus. d. c. nauiganti. ⁊ sil'r si rōne mutui ⁊ periculi simul ea ratione qua recipit rōne mutui nō aūt est vsura si recipit rōne periculi tm̄ vt preciū periculi: qz etiā si nō mutuaret ⁊ periculū nauigantis vellet in se suscipere. licet perciperet preciū nec efficit deterioris cōdōnis per hoc ꝙ ei seruit mutuādo. ⁊ cōcor. ff. Zau. de ridol. ⁊ ita: ⁊ tenet sum. Ange. ⁊ ro. Supple. aūt vult indistincte ꝙ sit vsura primo per. d. c. nauiganti. ꝙ vult esse vsurā etiā si quid recipitur rōe periculi. vnde ibi sic dicitur. Nauiganti vel eūti ad nūdinas certā mutuans pecunie ex tali tatē eo q̄d suscepit in se periculū. recepturus aliquid vltra sortē vsurari⁹ est censendus. scōo qz si haberetur respectus ad mutuum nullum fuisset dubium. ⁊ sic lex super indubitabili posita foret: quod esse nō debet cum foret superflua. Sed ad vtrūq; simul dico ꝙ iste nō bene intellexit tex. vbi ly: eo q̄d non dicit causam receptionis lucri vltra sortem. sed causam mutuandi. Unde capituli casus est quod iste mutuans erat mutuans eo ꝙ susciperet in se periculū. lucraturus per assecurationē periculi alias non mutuaturus ⁊ sic ex mutuo volebat consequi lucrum non immediate ſ3 mediāte assecurationē sicut si artifex mutuaret alicui vt ille ab artifice emeret aliquid in qua emptione daret lucrum artifici. De fideiussore autem. j. vsura. vij. §. vj. secus vbi liberaliter mutuaret ⁊ deinde vt assequutor susciperet periculum cum precio.

¶ 36. q̄rit vtrū mutuans alicui pecuniā vsq; ad 36
decē annos: eo pacto ꝙ si interim alter eorum moriatur debitor sit liber. si vero ambo superuixerint debit aliq̄d vltra sortē sit vsurarius: ⁊ dicit alex. lō. ꝙ sic: qz periculū nō excusat vbi cā tpis nō ꝓpriā aliq̄d plus accipiak: vel hic q̄ ideo est vsurari⁹ qz ex mutuo exigit obligationē alicui⁹ vltra sortē. ls sub periculo. d. c. nauigāti. eo. titu.

¶ 37. q̄rit vtrū ciuis mutuās septuaginta duca 37
tos cōitatiⁱ ſti statutū ꝙ quicunq; habēs filias vnius anni dederit septuaginta habeat quindecim ducatos pro ipsa maritāda si vixerit vsq; ad vigesimū quintū annū. si vero interim mortua fuerit amittat: sit vsurarius. dico ꝙ sic: qz in mutuis veris vel interpretatis spe lucri principaliter factis periculū vel dubiū non excusat a fenore. di. c. mauiganti. Nec obstat dictū ricḥ. in. xliij. dist. xv. q̄ q̄ capitale ⁊ lucrū stat periculo mutuantis licite recipitur vltra sortem qz illud verū est si periculū sit ex natura rei: qz scilicet res est sub dominio mutuantis. nō aūt si ex lapsu tpis vt in posito vbi mutuans non habet dominium.

¶ 38. q̄rit vtrū sit licitum accipere vsuras rōne 38
pactiꝰ: dico q̄d in his q̄ de sui natura illicita non sunt. verum est illud q̄d ℣ct⁹ ex ꝓuctione legem accipiūt qz licite q̄s accipit ꝙ sibi voluntarie datur. xviij. dist. de eulogijs: sed ea q̄ de sui natura sunt illicita fieri nō ꝑt licita rōne pacti vel ℣ct⁹ vt in vsuris: ar. c. si diligenti. de fo. compe.

¶ 39. q̄rit vtrū sit licitū accipere vsuras ratiōe 39
fideiussionis. vt si fideiussor solut vsurario capitale ⁊ vsuras qz infans erat. vel cōpellitur accipere sub vsuris: ⁊ dico ꝙ sic ⁊ q̄a damna que occasione debiti habuit: qz seruari debet idemnis. de fideiuſ. c. ij. de fo. cōpe. c. ſi. ii. vj. ff. de act. empt. ven. l. ſi sterilis. §. cū per venditorē. ff. mādat. l. ſi mandato. §. ſi fideiussor. ff. de admin. tut. l. ſi. §. vlti. ⁊ ſm do. Bnto. extenditur hoc etiam ad interesse lucri cessantis. ⁊ est cōis opinio. licet cōtradicat alia. de vsuris solutis: sed dic ſm distinctionem de qua. §. fideiusſo. §. xiij.

¶ 40. queritur vtrum licitum sit eas accipere 40
ratione belli q̄ q̄s hꝫ iustū cū aliquo ⁊ dico q̄d sic qz ab eo quam possum gradior persequi ⁊ spoliare bonis: possum ⁊ vsuras exorquere. xiij. questione. iij. ab illo. non tamen vt vsuras scōm Zau. de ridol. sed iure dēbiij q̄d habetur in hostem ⁊ recuperandi rem suam quod verum intellige aut accedente publica autoritate: aut bello actualiter blandiro seu moto. per dicta. §. insuper licitas. §. vij. Et eadē etiā ratione ſm Alexan. lon. licet mutuare sub vsuris detinenti nostra que aliter habere nō possumus: quia sic non recipimus alienum sed nostrum. ar. d. c. ab illo. q̄d limita nisi sibi vel alij scandalum immineret.

41 ¶ Quadragesimoprimo querit vtrū exigere possim⁹ vsuras a iudeis inimicis nr̄is: ⁊ dicit archi. quod non: qz non sunt inimici nr̄i in ciuili cōuersatione: ⁊ pāti sunt seruire vt ff. xij. q. vij. dispar. sed tñ eo casu q̄ q̄s ꝑt eos reb⁹ spoliare: vt. §. iudeⁱ. §. vij. nō video q̄re nō possit ⁊ vsuras ab eis accipere nisi scādalū obstet ſ3 nec ipi exigerepñt a nobis sine mortali ſ3 ray. ⁊ ꝑt eos eccl'ia cōpellere ad restōnē iuxta ea q̄ octā sūt. §. iudeⁱ. §. iij.

42 ¶ Quadragesimosecō q̄rit vtrū eas exigere possumus a sarracenis ob usur: ⁊ dicit q̄d q̄ omnia q̄ hñt sunt q̄nos: scū vbiq; fuerit latum nomē ipi iuxta illud ꝑs. in oēm terrā ⁊c. vñ dictū ho. in. c. q̄ super his. de vo. ſ. q̄ apud sarracenos non possit esse dñium nec⁹ iurisditio dicit veri⁹ quā dictū Inn. ibi tenētis ℣rum: sed vide. s. Tho. ij. ij. q. lxvj. ar. viij. ad secundum. ⁊. q. ſ. ar. ⁊. in corpe: vt. §. in hoc iudeus. §. iij. recitatū est: dico q̄d ls non possint hꝫ dñiū nouū super⁹ fideles: ⁊ si habent antiquum possit ab eis auferri dñium tñ q̄d habēt sup alios infideles aut alias res potest esse iustum: nec ā mortale tenere terras aut possessiones vt suas: nec ecclesia que in toto mundo hꝫ ptē hꝫ hic q̄d possit infideles of iure spoliare: vt. §. dictū est in verbo papa. §. vij. Unde dico q̄d soluū in quibus casibus ꝑt reb⁹ spoliari, ꝓpter furipuerunt aliq̄ illa vel alia a xp̄ianis sicut subripuerunt terras romani imperij: quod cessit pape: ⁊ alias q̄s aliq̄ possederunt xp̄iani: ⁊ secundo si sunt p xp̄ianos ꝓncipes mulctati sua liter priuatione honorum: vt. §. fideliras. §. vij.

43 ¶ Quadragesimotertio q̄rit q̄d de communitatibus dantibus ad vsurā: ⁊ dicit Ray. vsurarios esse oēs quoz autoritate ⁊ cōsilio fit: ⁊ idē recipit pignꝰ ⁊ nō cōputanꝫ fructꝰ in sortē. extra eo. consultus. ar. vij. q. ſ. sicut vir. xxiij. q. iij. ſi habes. ff. de mer. cau. l. merū. §. cum asaduertendū. ⁊ idē de nō ꝓhibētib⁹ cū possint. de sen. excō. quante. ⁊ concor. Apostl. tamen nō tenentur ad restitutionē oēs consentientes ſm x̄ñ. nisi quantum ad eos peruenit: vel releuanti sunt ab expensis quas de suo fecissent qui tāmē. autoritatē vel ꝓceptum prestiterunt ita q̄d alias ciues non fecissent: tenētur insolidum. Utrum autem dñs vsuram exigere possit a vasallo. §. feudum. §. xxix.

¶ Rursus de vsura secundo vbi sit quantum ad emptiones ⁊ venditiones.

Vsura secundo considerari potest specialiter q̄tō inueniak in emptionibus ⁊ vēditiōibus dō in eis est vtrū aliter mutuū ⁊ iterdū cū lucro dō excedunt. limites iusti ꝓch in plus vel in minus. i. summum vel infimum. Cum enim precium iustū sit inditi-

fibile ſm. s. Thome. in eo sunt tres gradus scōm Sco. in. xliij. ſ. vnus medius ⁊ duo extremi: ⁊ sic distinguunt vnius rei tria ꝓcia iusta: summum: in⁹: ⁊ mediū: sicut eandem petia panni trium estimatorū vnus possibiliter estimabit. xlix. aureis vendendam alius. xlv. cum dimidio: alius. l.

¶ Primo ergo q̄rit vtrū liceat vendere rē pl⁹ iu- l. q̄ō.
sto ꝓcio rōne dilationis tpis: ⁊ dico multa. * Primū ꝓo fundamēto in ista q̄one habenda est iusticia ꝓcij. de q̄. §. emptio. §. vſ. dicit⁹ est. et vt ibi ptz precium iustū est q̄d ſm cōem estimationem currit in foro i loco ⁊ tpe vēditionis: intellige ad nūeratū ⁊ q̄n res tradit de pñti i eodē loco i quo soluit ꝓciū vl' in alio tm̄ si res pl⁹ valeat vēditori quā habeat cōis estimatio: vl' nisi adhit fraus minorātium vel augētiū cōem estimationē fraudulēter. ⁊ idē est ſm Archy post Laurē. de ridol. ſi aliqui mercatores pecuniosi vendant res suas ad terminum vt pl⁹ lucrent ⁊ boni ꝓuī nō ꝑt vēdere suas iusto ꝓcio ad numeratū: idē est si aliquis oēs tyrānice fine rōnabili cā statuat ꝓcia iusta: ⁊ idem vſ aliquibus q̄s alicubi ꝓpē pecuniarum paucitatem mala ꝓsuetudo est q̄ pene oēs vendāt ad tps: ⁊ sic ad numeratū nō inuenitur illud ꝓciū q̄ cessante tali consuetudine eēt iustū ⁊ cōiter currēs: ⁊ ita sensit Gerar. Old. ⁊ vt vſ rōnabiliter: qz maleficijs nō ē idulgēdū. ff. ō rei ven. l. in fundo. ⁊ de cogna. ſpi. c. ij. non hñt locum ista vbi quis non potest vēdendo mediocriter lucrari: nō ꝓpter aliquam malitiā vel malā ꝓsuetudinē: sed ꝓpter aliā irreptā ẽ hñbilē cām: puta ex abundantia talium mercium vel hmōi: qz sicut mercator potest augere precium ex varietate tēporū ⁊ locorū ita ⁊ minuere oz: qz respectu locorū ⁊ temporū cōsideranda sunt ꝓcia nō solū in augmētatione: sed etiā in minutione. ff. si cer peta. l. vinum. ⁊ de regu. iur. l. ſm naturam. ⁊ quod dicit magister Raph. de pornasio qui in isto casu periculose consuluit q̄d vēdens ad tps pōt habere rationem de suo interesse: puta quia de sua pecunia fuisset lucratus est verum q̄n eam poterat de presenti haberare ab alio: sed vendit ad credentiam vt seruiat alioquin nō est verū: qz paup q̄ emit nōoz emendare interesse cuius ipse non est cā: si aūt res nō tradatur his de pſenti ſ3 tradatur in posterū iustū ꝓciū est illud quod curret ad numeratū tpe redditionis rei vere vel cōi existimatiōe vt patet ex ꝑtis: ⁊ ira sensit Gerar. Old. ⁊ vt vſ rōnabiliter: qz maleficijs nō ē idulgēdū. ff. ō rei ven. l. in fundo. ⁊ de cogna. ſpi. c. ij. non hñt locum ista vbi quis non potest vēdendo mediocriter lucrari: nō ꝓpter aliquam malitiā vel malā ꝓsuetudinē: sed ꝓpter aliā irreptā ẽ hñbilē cām: puta ex abundantia talium mercium vel hmōi: qz sicut mercator potest augere precium ex varietate tēporū ⁊ locorū ita ⁊ minuere oz: qz respectu locorū ⁊ temporū cōsideranda sunt ꝓcia nō solū in augmētatione: sed etiā in minutione. ff. si cer peta. l. vinum. ⁊ de regu. iur. l. ſm naturam. ⁊ quod dicit magister Raph. de pornasio qui in isto casu periculose consuluit q̄d vēdens ad tps pōt habere rationem de suo interesse: puta quia de sua pecunia fuisset lucratus est verum q̄n eam poterat de presenti haberare ab alio: sed vendit ad credentiam vt seruiat alioquin nō est verū: qz paup q̄ emit nōoz emendare interesse cuius ipse non est cā: si aūt res nō tradatur his de pſenti ſ3 tradatur in posterū iustū ꝓciū est illud quod curret ad numeratū tpe redditionis rei vere vel cōi existimatiōe vt patet ex ꝑtis: qz talib⁹ qualitatib⁹ effecta minus valet in quo boni virt arbitrabuntur. Si ꝯo tradak quicūq; ſue cōsignek de presenti: ſ3 non hic vt si mediolani quis emat aromata que sunt Januensium precium est: quod ad numeratum currit Mediolani vbi celebratur contractus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

* Scõm. Qñ adest ꝓdicta fraus ⁊ alia impedimenta iusti ꝓcij iustũ preciuz rei nõ ē illud qõ hz cõis estimatio ad numeratum vt dictũ est hz Archy. vñ velle qõ sit illud q̃ res distraheret si talis fraus abesset: ⁊ hoc vñ esse illud quo solui potest mã rei ⁊ manifactura ac laborez rõnabil'r factitita. s. qõ prudens mercator aut artifex moderatũ lucrum arbi. boni viri reportet. * Tertium. s. Lyo. ij. q. lxxviij. ar. ij. ad septimũ dat regulam cognoscẽdi vsuram in venditione ad tps ⁊ in solutione ante tps dicẽs. Si q̃s cariꝰ vẽdit iusto ꝓcio vt de pecunia soluenda emptorez expectet manifeste vsura ꝓmittit: qz hmõi expectatio ꝓcij soluẽdi hz rõnẽ mutui: vnde q̃cũq vltra iustum ꝓciũ pro hmõi expectatione exigitur est ãri ꝓcium mutui qõ pertinet ad rõnẽ vsure. Sil'r si quis emat vilius iusto precio eo qõ pecuniã ante soluit quã posslit ei res tradi: est pctm vsure: qz etiã ista anticipatio solutionis pecunie hz mutui rõnez cuius quoddam precium est qõ minuit de iusto precio rei empte. Si ẽ aliqs de iusto ꝓcio velit minuere vt pecuniam prius hẽat peccat pctõ vsure: intellige ex pte vẽditoris minus acipiẽtis: ut videatur esse ex parte emptoris: vt dicit ad lectꝛ. Flo. ij. nec ex illo. qui q̃r accipiat ꝓciũ iustum determinat sed põt intelligi iuxta p̃dicta. Et sic si q̃s vendat ad tps vltra ꝓciũ currẽs ad extorquendũ iustũ precium qõ curreret si dicta impedimenta non essent: non peccat: si non respicit ad tempus sed ad rationabile lucruz. * Quartum ex his patet primum qõ semper vsura est vendere ad tempus ratione dilationis vltra iustuz precium nisi quando venditor vẽdit ad seruiendũ amico rem suam in aliud tps seruatur?. de quo. ꝛ. §. seq. Et in quam vsura non ex formavt in. c. in ciuitate. eo. tit. sed virtualiter in iudicio anime sue quo ad deum scõm gl. in. c. cõsuluit. eo. ti. ad. o. ⁊ ꝑm ter. bene intellectũ ecclesia hoc expresse determinauit. Qui tamen ad tempus vendit ꝓcio summo: sed ad numeratũ vendit mediocriter vl' infimo nõ peccat. * Quintum non obstat autem predictis primo qõ res tantum valet quantum vendi potest. ff. ad trebel. l. ſ. §. si heres. ⁊. ff. ad. l. falc. l. querebatur. ⁊ l. precia. ⁊. ff. de fur. l. ſi quis vxori. §. vlt. quia hoc verum est cum res venditur ꝑm estimationem communem seu currentẽ qõ nõ est dictꝰ qñ cessat fraus ⁊ coactio ⁊ ignorantia. de qbꝰ supra emptio. §. ix. ista tamen quod coactionez intelligamus nõ solũ qñ quis cogitur emere ad euitandum damnum corporis vel rerum: sed etiam ad lucrandum: sicut aliqui malunt emere ad tempus ꝓcio iniusto quam iusto ad numerarum: qz iterim de pecunia plus lucrantur quã sit illa iniustitia precij. Non obstat scõo si dicatur qõ hoc fit ratione indennitatis ne quis damnificetur ex absentia sue pecunie: quia nõ hz alicui se indẽnem seruare cũ dano iniusto alteriꝰ? qz nemo dz cũ alterius iactura locupletari ꝑm reg. iur. in. vſ. Et q̃dẽ si venditor pateretur gr'a emptoris vt quia nunc potest ad numeratus hẽ preciũ iustũ ⁊ recusat vt seruiat emptori recte posset hẽ rõnẽ de suo interesse etiam lucri cessantis. vt ti. priore. §. xix. ſi aũt pecuniam nunc de sua re hẽ non põt: ⁊ tñ parit dãnũ nõ est equũ vt emptor faciat eũ indẽnem: ex quo ꝓpter eũ nõ parit qz nõ tenet õ dãno qõ eius cã nõ fit. Nõ ob. tertio qõ hoc sit consuetũ. qz ꝺ iusnaturale nulla valet consuetudo: ramen consuetudo vẽdentiũ iniuste excusat vẽdentem iuste licet. vltra estimationem cõem: quia facit preciuz aliqñ esse iustũ qõ tñ non currit ad numeratũ. Nõ ob. quarto qõ aliqñ creditor facit expensas in exigendo ⁊ ꝓsir vñ qõ liceat ei ratione interesse futuri plus vẽdere cũ intẽtiõe nihil plꝰ exigẽdi si suo tempore sibi soluat: qz hoc est exponere se tentatiõi: ut mutuari pt ⁊ obliuisci iustũ ꝓciũ ⁊ mortalibus tñ nõ moriẽtibꝰ? i quib? paup est debitor. Vñ si facit expẽsas per viã iuris sibi recõpẽset.

¶ Secõo q̃rit vtrũ vendẽs rẽ ad tps maiori vel ⁊ ẽcontrario emẽs minori ꝓcio qua hẽat cõis estimatio qz nolebat tũc vendere aut emere sed hoc facit vt seruiat amico sit vsurariꝰ ⁊ dico multa. * Primum. Vendẽs merces suas ad instantiam alteriꝰ nũc qñ parũ valẽt eo precio quo cõiter ou bitatur an plus vel minus sint valiture tpe futuro in qõ eas seruare volebat non est vsurarius nec peccat vt pt̃s per. c. i ciuitate. eo. ti. secus si nõ erat eas seruaturus: item secus si non erat dubium quod eo tẽpore quo vendere volebat esset plus aut minus valiture: qz esset vsura cum habeatur respectus ad terminũ. Et idem ꝑm Archy. est si erat probabile qõ tũc tñ valerent quantus modo vendit qõ tñ ex dicto. c. in ciuitate vel nauiganti non habeꝭ. Et intellige deducto periculo si quod erat in seruando ⁊ expensis. ⁊ detrimentis ⁊ hmõi. Nec effi excusat iste solum ratione dubij vel periculi vt in. d. c nauigãti. sed etiam ratione sui interesse lucri cessantis quod sibi vendicat. Nec distinguo vtrũ nũc preciũ recipiat necne: qz etiam si nunc recipiat est licitum: sed tamen si eo tempore preciuz fuerit maius vel minus nõ crescet nec decrescet. Si aũt iste venderet decremẽta que facere solent interim alique merces vt oleũ ⁊ frumentum ⁊ hmõi esset vsura: similiter si non detraheret expensas interim necessario faciendas scilicet ex rei natura requisitas: vt frumento excusso: secus si domus in qua est indiget reparatione: quia est vitatio damni non iusti.

* Secundum. Emens rem minori precio quam valeat tempore emptionis ex hoc quod tempore quo est eas recepturus. verisimiliter dubium est vtrũ plꝰ aut minꝰ sint valiture q̃ eas soluat: non est vsurarius. d. c. in ciuitate. ⁊. c. nauiganti. e. tit. cum ibi not. ⁊ idẽ ꝑm Archy. si erat ꝓbabile qõ tñ valerẽt: secus si nõ esset dubiũ aut verisimile: hz hoc fieret ꝓpter anticipationem solutiõis. Esset aũt vsura si rã paruo precio emeret rem qõ verisimiliter minus valere nõ posset vel quid modicũ: sed bñ multũ plus: qz nõ accipit hic interesse ꝓbabile. ⁊ idẽ suo mõ dicẽdum est de vẽditore si vẽderet tã magno qõ verisimiliter nihil aut parũ plus valere posset. Vñ intelligit qñ est dubiũ vtrũ sit plꝰ aut minꝰ valitura equalr hincinde tñ. s. in plꝰ q̃ in minꝰ. * Tertiũ. Si predicta licẽt a fortiori. licitũ est mercatori volenti merces seruare vẽdere sub hac lege. vt qñ voluerit ponat ꝑ ciũ currẽs. ita tñ q̃ eo posito nõ possit variare ẽt si preciũ varietur vel etiã vt soluatur preciuz qõ curret tali die: qz si licitum est nunc vendere eo precio q̃ valebit tge quo eas intendit exponere ꝑm cõem estimationẽ hoim: multo magis eo qõ valebit in veritate: ita tñ quod si eadẽ die preciũ fuerit varii accipiat mediocre. ar. in aut. de consulibus. §. quoniã. etiã nos eodẽ modo cũ ista mediocritate hz si terminꝰ precij non statuatur dies sed septimana aut mensis: vel si non statur in mediocritate stet in eo precio qõ longiori tempore durauit in illa septimana vel mense: qz etias hoc licet ꝑm sanctũ Bern̄. * Quartũ. Predicti contractus sunt periculosi ⁊ ab eis rex. in. d. ca. in ciuitate consuluit abstinẽdũ: qz plerisq; homines mallunt sic expedire quẽ suo periculo in tps seruare ⁊ vt plurimũ sunt incerti: si i tps illud erit seruaturi cũ sepe ꝓpter emergentia ꝓpositũ mutent. * Quintũ. Si cõis seu ꝓbabilis estimatio sit qõ aliqua merces tpe futuro sit minus valitura q̃ modo ⁊ tñ emptor credit eam plus valituram. est vsurarius minus emendo propter preventiones solutionis ꝑm Inn. ⁊ do. Ant. d. c. in ciuitate. qõ verſ. est q̃rũ ad petm̃. ⁊: similiter q̃tum ad restitutionem si ex probabili coniectura credidit: nõ autem si ex leui. ar. l. cũ quidã. §. quid ergo. ff. de acquir. her. ⁊ de sen. excõ. inquisitioni. In dubio asit si non apparet vtrum dubium fuerit communiter verisimile: vel vtrum estimatio emptoris fuerit rationabilis aut nõ. puto quod tenebitur qz in dubijs via tutior ẽligẽda. de spõ. iuuenis. Et idem suo modo dicendũ est de venditore. * Sextum ad predictorum limitationem facit distinctio Scoti. in. iij. distinc. xv. dicentis. Si vendẽs frumentum in natiuitate non vẽditurus sed seruaturus vsq; ad malum ad instantiam alicuius requirentis vendit: siquidem ponit precium tale quod verisimiliter potest plus valere vel minus non erit vsura. per. d. c. nauiganti. si vero ponat tale precium qõ ponat se in tuto, vt in pluribus ⁊ illũ cum quo contrahit in periculo: vt in pluribus. puta quia raro potest plus valere: sed minus communiter sic est vsura.

¶ Tertio querit vtrũ emens modico precio reditus a ciuitate angustiata bello. ⁊ demum facta pace lucretur. x. pro vno sit vsurarius: ⁊ dico ꝑm Hosti. ⁊ Archi. qõ nõ ratione dubij. l. cũ hereditate. ⁊. l. seq. ff. de here. act. ven. consulunt tñ vt inde largas faciat indulgentias. 3

¶ Quarto querit q̃d de stocolis ⁊ barocolis. vt cum indigẽt pecunia venditur res vt statim ab eodem minori precio reematur: ⁊ dico istum contractũ esse vsurariũ: qz perinde est ac si pecunia mutuaretur ⁊ pessimũ ⁊ pauperem duplici gladio iugulari: vno dz cõiter emit plus iusto: alio dum vendit minus. Si tñ quis simpliciter vendidisset iusto precio. de redemptione nõ cogitãs ⁊ emptor nõ inuenies emptorẽ: vellet venditori vendere ꝓcio minori: nõ esset vsura minꝰ emendo sed iniustitia animo posset etiã non esse iniustitia propter latitudinez precij iusti. vt si vendidit summo precio rei. ⁊ emit mediocri vel infimo. 4

¶ Quinto q̃rit vtrũ vẽdens aliq̃d ꝓcio currenti cũ pacto quod si plus valebit vsq; ad pascha illõ plus sibi soluat: si vero minꝰ precij nõ minuatur sit vsurariꝰ? ⁊ dicit ꝑm Host. in sum. ⁊ archi. xiiij. qõ. iij. §. j. qõ sic facit. C. de sol. l. pe. ⁊. ff. de dam. infe. l. qui bona. §. si quis. ff. pro so. l. si non fuerint. §. aristo. quod intellige q̃n tale pactum facit ratio nẽ dilationis solutionis: alꝰ non esset vsura sed iniquitas: qz nõ adesset mutuũ vel equipollens. 5

¶ Sexto q̃rit quid de his qui emunt oues aut boues vel hmõi a pauperib? vel alijs q̃ ea nõ habẽt ⁊ eis locãt pro annua pensione: et dico ſ. ñ. q̃ si hoc sciunt ⁊ credunt vsura est vel saltem fit in fraudem vsure ⁊ oino restituere tenentur cuz mercedem sine cã receperint sc̃z ex eo quod non est. ff. de condi. sine cau. per totũ: si vero credentes eos habere bona fide sine fraude emerunt non est vsura. nec petiti quandiu durat bona fides. ⁊ idẽ inquit de emẽtibus fructus terrarum a nõ habentibus. ⁊ concor. Rosen. Et adde quod durante bona fide etiam restituere non tenetur consumpta: sed tenentur de extantibus: vel in cũ tum factus est quis locupletior. ff. de peti. here. l. vtrũ eo. s. casu quo quis ab alio nõ emisset: secus si erat empturus qz nõ tenenẽ ratione interesse. Si autez sunt in probabili dubio vtrũ pauperes ista habeant nec debent se exponere discrimini. sed aut certificentur: aut essent a contractu. 6

¶ Septimo quid de emẽte equos vel hmõi sibi reddendos a venditore in certis nundinis: et dicit ñ. ñ. quod si emantur minori precio quam estimatur eos ibi tunc valituros vsura est: intelligẽ si interuenit prematura solutio: alias non

Universidad de Deusto
Biblioteca

eo.ti.nauigāt.licet posset eē alia iniquitas. si vero inquit de valore dubitaf verisimiliter non est vsura. Concor. roden. No. tamen quod isti doctores loquuntur de nundinis futuris loco contractus aliter preciū non debet esse quod currit in loco nundinarum: sed in loco contractus: vt patuit. §. emptio. §. vbi agebatur de iustitia precij: si vero loquātur de nundinis futuris alibi quod dicunt verum est considerata distātia tpis non aūt loci, q; distātia a loco nō emunt precio currēte in loco vbi sunt, nisi etiā ibi sit pecunia vt quasi pro loco illo fiat cōtract⁹ sed precio currente in loco contractus. vide. j. vsura. iij. §. iij. ⁊. §. f.

3 ¶ Octauo q̄rit vtrū emēs granū tpe messis aut vinū tpe vindemiarū precio tūc currēti. cū pacto q̄ tot mensure sibi reddant tpe paschali sit vsurarius. ⁊ dicit ibi post. in sum. ⁊ Jo. an. in. c. fi. e. ti. q̄ sic. xiij. q. iij. vsura. nō obstāte q̄ aliq̄n eo tpe sint vilioza: q; ad ea q̄ raro eueniunt leges non considerāt. l. nā ad ea. ff. de legi. in aurē. vt sin. ph. §. q; vero post multā ⁊ cōis cursus quo. s. sunt cariora estimandus est. de sepul. certificari. ⁊. l. f. §. f. ff. de flu. intellige tū ista eo casu quo iste modo volebat emere ista: sed in paschare. Nam si nunc volebat emere: sed ad instantiam amici petentis pecuniā sibi dari mutuo. dic vt. §. vsura. f. §. xxiij.

9 ¶ Nono q̄rit q̄d de isto casu. Vendit q̄s bladum alteri dandū tpe messis p. xx. cū tū fm cōem estimationē tūc sit valiturū. xv. solū si; deinde venit caristia ⁊ emptor illud vēdit p. xxv. Querit vtrū primus vēditor teneaf emptori in aliquo. ⁊ videtur q̄ non: q; ille emptor nō est passus dānū: sed lucratus est. tū Asten. post mo. dicit q̄ tenef ei de. v. q; si ille nō fuerit dānificat⁹. fuit ppter euē tū rei q̄ nō excusat ab vsura: imo dānificat⁹ est: quia emit pluri q̄ valeret in termino fm estimationē boni viri. Ex parte tū primi venditoris vsuram non video sed iniustitiam.

10 ¶ Decimo q̄rit q̄d si q̄s emat segetes vel fructus q̄ēturos hoc anno de agro: ⁊ dico fm monal. et ffr. q̄ ex forma ꝓtract⁹ non est vsura. pōt tū fieri in fraudē vsurarū. vt si verisile sit quod fructus colligēdi etiā cōputato dubio q̄ possunt impediri valeāt tūc plus eo q̄ nūc datur: maxime si est psona q̄ vsuras alias ꝓsueuerit exercere: quod intellige si pcessit prematura solutio. alīs esset iniustitia tūi; si sit dubiū vtrū illi fructus plus vel minus debeāt valere: nō est vsura. ⁊ idē ho. ⁊ pl. Et eodē mō dicendum est si emanf fructus proueturi vsq; ad tres annos vel plures. Et addit ray. q̄ in foro iudiciali preditur p̄ coniecturas: in pñali ꝙ̄ statur partiū assertioni. q̄ intelligo nisi ex aliqua coniectura scandalum oriretur: q; oīno oporteret contra scandalum satisfacere: de ꝙ̄mi. ex literis. el. primo. de purg. ca. per totum.

*Bal. vero in rubri. C. de vsur. dicit q̄ in hoc casu si cā dāni creditoris est presens numeratio vsura est. d. c. in ciuitate. eo. ti. si vero est sola conuentio q; sc; precij non soluitur de presenti. sic licet cōtractus nō sit vsurari⁹: est tū illicit⁹ si ꝙ̄ neutrū est cā dānit q; nō plus valet frumentū aut vinū sub tali qualitate ppter periculū cui subiacet sic l. s. l. fistulas. §. frumēta. ff. de ꝙ̄. emp. Ō intellige q̄n emitur nō i gñe s; determinate. sc; frumentum istius agri aut vinum istius vinee.

¶ Undecimo q̄rit si vēdatur possessio ⁊ nō soluitur precij vtrū sit vsura accipe fructus. ⁊ dico duo.* primū. Si statuatur termin⁹ solutionis ⁊ l. ꝙ̄ emptor precij nō soluit in termino: transacto termino pōt eā vēditor in pign⁹ accipere ⁊ fructus facere suos fm gl. in. c. conquestus. eo. tit. ⁊. C. de vsur. l. vsuras. ⁊ habet actionem ex contractu vel officio iudicis ad interesse fm ibost. C. de act. et ven. l. ij. ff. de act. emp. l. ij. Et quod liceat habere gl. in. l. ij. C. de vsur. ⁊ in. l. curabit. C. de act. emp. ⁊ vendi. Sed tamen limito si venditor patitur verum interesse damni vel lucri.* Secundum. Si autem a principio venditionis pactus fiat quod donec reddatur precium venditor percipiet fructus possessionis vel pēsionē domus si licet. ⁊ est ter. in. l. curabit. C. de act. emp. ⁊ vend. ⁊ fm Bal. in gl. ⁊ Bar. ⁊ Bal. ibidem. ⁊ Bal. ⁊ Ange. in. l. iulianus. ff. de act. emp. ⁊ vend. ⁊ Joan. de ana. in. c. conquestus. de vsu. dummodo fm rationem precij soluti emptor partem accipiat fructuum vt medietatem si soluitur medietas ⁊ sic de aliis: q; non est equum vt emptor habeat fructus ⁊ venditor pecuniā. vti non possit. Quam quidem opinionem sum. Ange. dicit veram etiam de iure canonico per glo. in. c. cōqueſt⁹. nō ob. q̄ loquatur de existente in mora. q; sic in mora constitui potest a principio. Et licet inquunt aliqui theologi et legisteryt Butri. in dicta. l. curabit. dicant verum esse q̄n venditor fuisset de pecunia lucratus. tamen mihi inquit videtur simpliciter vera etiam si precium seruare volebat in arca: Quod ego eo quod nec simpliciter nec cum dicta limitatione est vera: quia de re aliena cuiusmodi est possessio vendita non licet accipere fructum: similiter nec de pecunia licet accipere interesse lucri cessantis: nisi post mozam. vel quando conceditur amico ad eius vtilitatem cū proprio interesse vt patet ex dictis tit. prioze. quozū neutrum est hic sed accipitur lucrū solum ratione expectationis fm opinionem huius sum. quod est vsurarium. Unde contra Angel. tenet Francis. de mayzo. in iiij. distinc. xv. ⁊ sanctus ber. ⁊ rose. vsura primo. §. xlvij. ⁊ Archidiaco. dicens theologos non approbare istum contractum: quia illi fructus videntur haberi ratione dilationis temporis:

q̄ sapere videf vsuraz per dictum. c. in. ciuitate. Ego autē dico q̄ vēditor pōt pcipere fructꝰ solum q̄n possessio est sua: ⁊ nō alias ante moram. l. terminum solutionis: nisi forte rōne interesse eo casu quo vendidisset p̄cipal' ad seruiēdum amico q̄ nō est in casu. Jgit si venditio fiat a me nunc absolute. ⁊ nunc oef mihi medietas precij: si pcipio fructus reliqe medietas. pcipio fructus rei non mee. Et sic intellige theologos. Si vero fiat vēditio ꝓditionata. i. vt statuaf q̄de pciū quo ego spōdeo me ꝓdium vēditurum q̄n exhibebit pecuniam: sed tū nō intelligat facta actualis vēditio nisi actu exhibeas pecuniam: ⁊ interim pciū stat piculo meo sic q̄ si raperetur a flumine vel deteriozaref damnū esset meū. sic verū est dictū legistarum: ⁊ sic videf tenere bal. in. d. l. curabit. ⁊ videtur probari per. l. in imtio. C. de pact. in emp et ven. ⁊ sic oz intelligi. d. l. curabit. Aliud effi est vēdere nunc atq̄ aliud nunc spōdere ⁊ obligare me vēditurum tali pcio infra annū: q; in primo casu apud me nō stat ofium: sicut in secundo. Nec est verum q̄ hoc casu possit q̄s a principio cōstitui in mora falsa institoria si possessio absolute venditur: sed solum si vendaf conditionate q̄ tū q̄dam dicunt fieri eo ipso quo sit pactum de affictu q̄ō
12 non est verum nisi fiet periculo venditoris.

¶ 12. queritur vtrū licitū sit emere annū reditū maxime nouiter institutum ⁊ dico multa.* Primum exēplū huiꝰ q̄nis est. si titius indigens pecunia mutuo vendat. l. florenos aari annui reditus super fundo. b. vel sup oībus bonis suis obligans oīa bōa sua. ⁊ fiat Jctus pcio competēti arbitrio boni viri cōsiderata q̄litate regionis quātum ad id q̄ reddere solēt pecunie iuestite: vt in plurib⁹: puta florenoēsi mille auri cum pacto q̄ eodem pcio possit in totū vel in partē redimere.

* Secundum. Jnn. in. c. in ciuitate. de vsuris. ptractat istam q̄stionē quo ad emptionē nihil dicens de facultate redimendi ⁊ distinguit. Nam si talis reditus fam sit institutus sup reb⁹ mobilib⁹ vel immobilib⁹ ante Jctū aut venditam actionē: fm eum ⁊ Jo. an. ⁊ ho. ⁊ oēs canonistas Jctus est licitus: ⁊ hoc vt dicit lau. de ridol. siue fuerit constitutus in re. puta in vino ⁊ possessione ⁊ huiusmodi siue in persona. puta serui. liberti. vel rusticiꝰ vel actione. vel noīe. siue sit reditus certus: puta q; reddunf. l. siue incertꝰ. puta q; reddif quarta pars fructuū de aliq̄ domo vl' operibus alicuiꝰ p sone. siue Jctus sit perpetuꝰ: puta q; extendif ad heredes ꝓsentiū: siue sit ad vitam ꝓdōis siue ad certum tp̄s: puta ad q̄nq; annos: q; est vera venditio. cū ibi sit pciū ⁊ merces. i. annuꝰ reditus. C. de sacrosan. eccl. l. iubemus.* Tertium. Si ꝙ̄ reditus non est adhuc constitutus ſ; constituif de nouo in rebus vel psonis. dicit fm aliquos cō-

tractum esse illicitum: q; ibi non vf esse vera vēditio. cū merces nō sit in rerum natura: emptio aūt et venditio sine re q̄ veneat itelligi non pōt. ff. de ꝓhen. emp. l. nec emptio. ideo contulit abstinendū: ⁊ consentit Jo. an. addēs Jctū esse illicitū: et vix se videre q̄o sine fraude fieri possit. Bs. ffr. non glo. Ray. sed alius ⁊ Alex. lon. dicūt ptractū esse licitum: nec esse aliquam causam dubitādi ⁊ esse puram venditionē: q; cū habeam⁹ tria bona. s. mobilia ⁊ ímobilia ⁊ ius i vtrisq̄ hoc tertium est q̄ hic vendif. vñ falsum assumit Jnno. in sua rōne q̄ ibi nō sit res vendita. q; est vtrisq̄. s. certus reditus siue ius exigēdi certū reditum. imo dato q̄ hec non essent: ⁊ emptio sine re non fiat tū dico q̄ sit sine re ꝓsenti. mō sit res futura ⁊ spērata sicut emunt fructus ꝓuenturi ex agro ⁊ partꝰ ancille vl' pecudis. ff. de ꝓhen. emp. l. nec emptio. ⁊ sil' iactꝰ retis. l. si iactum. ff. e. t. ⁊ si captura ouplo valeret q̄ ꝓcium nihilominꝰ tz Jctꝰ. q; spei emptio est. Circa hoc multa alia prosequnf idem ffr. soluens oīa obiecta. vt diffuse recitat Archi. ij. pte. ti. f. cap. viij. Et vf mihi q̄ isti bene dicant. nec sit rō dubitādi mō cesset fraus: tz archi. dicat quod non videat clarum: ⁊ hoc tz ēt richa. ⁊ cōiter doctores parisini. ⁊ canoniste in. d. c. i ciuitate. Et ita videtur mihi res clara. q; non video differentiā inter affictum antiquum ⁊ nouum quo ad hoc tum q; nō directe ⁊ imediate emif affictꝰ siue reditus sed iua exigendi ⁊ pcipiendi illū. tum q; si afficꝰ antiquus q̄ scīm oēs emere tz fuit licite institutus: q̄re nō pōt etiā nunc ailus instituī ⁊ vendi: si ꝙ̄ fuit institutus illicite q̄si res de se iniusta licite emi non posset regulam non firmaf de reg. iur. li. vf. vbi nō firmaf tractatu temporis quod ab initio iure non subsistit.* Quartum. pe. tamen. de ancha. dicit q̄ si reditus nouiter institutus sit pecunialis: q; tz magnam viciniratem cū mutuo. potius talis emptio dicitur contractꝰ vsurarius: ⁊ verū est quo ad ꝓsumptionem aliquando: secus vbi in veritate cessaret fraus ⁊ est differentia inter istā solutionē ⁊ mutuum: q; mutuum necessario est restituendum nō aūt pciū hic acceptum. tz aliq̄n possit restituivt si fiat pactū q̄ afficꝰ redimi possit. q̄ casu nihilominꝰ venditor non est obligat⁹ redimere si nō vult: alioq̄n si esset obligatus vsura esset Joā. etiam de ligna. dicit quod quando census constituitur non habita relatiōe ad rem: vt quia obligo me tibi ad vnā florenum. quia bas. ⁊. ⁊ vendo tibi hoc ius percipiendi non relatum ad rē tūc illicita est venditio q; non vrendif ius: imo de nouo oritur Jctus feneratorius. xiij. q. iij. plerisq̄. ⁊ ita tenet sum. ro. ꝓ ang. q̄ tenet in rra predicta: sed ego dico ꝙ̄ rōnē ffr. ⁊ Alerā. q̄ hic est vera venditio: nec obligatio est psonalis sed realis cū obligenf omnia bo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nã vẽditoris.ꝛ qꝫ Joan.de lig.dicit ꝫ locum vbi census constituit sup re certa.ꝛ pñr taxatur scꝫ quantitatez pecunie iꝫ ipa tñ reddere nõ possit vt si cẽtũ aureis emãt affictus.v.aureoꝝ super domo que non locatur nisi pro quatuor:esset essi tunc vsura:sed sum.ang.qꝫ nõ est ꝓprie verũ sup posita veritate venditionis:qꝝ cessat mutuũ.esset tñ iniustitia:ꝛ illud plus esset obnoxiũ restitutioni. Unde dicit idẽ Jo.de ligna.qꝫ vbi census constituitur tempore venditionis ꝛ nõ potest haberi de reꝫt qꝝ constituit census vt.x.in domo q̃ locari non potest nisi ꝑ.v.ꝛ est fraudulosus cõtractꝰ. *Quintum.Scõm rodẽ.tñ qñ emitur reditus ad vitam emptoris nõ est tutũ ne vendens desideret mortem emptoris ꝛ placet:qꝝ pactum qꝫ inducit votum captãde mortis nõ valet.C.de pac.l.fin.ex ff.de verb.obli.l.stipulatio hoc modo.vñ prohibetur promissio ꝑbende non vacantis.de cõ.prebẽ.c.ij.lib.vj.ꝛ hoc qꝝ est contra bonos mores:vñ nec oꝫ admitti.C.de pact.l.pacta.Qõ tñ si fiat non dico esse mortale.ſ.emere vel vendere ad vitam ſm se.qꝝ non inuenitur prohibitum si circunstantie debite seruentur:aliter vsuffructus nunq̃ posset constituiq̃ finiꝝ morte.insti.de vsufru.§.finitur. Uñ si qꝫ cõstituat alicui certã pẽsionẽ ad vitã ꝑ certo ꝑcio nõ vꝫ illicitũ. Emere autem vel vendere ad vitam venditoris magis iziquia tale votuz interuenire non põt. *Dextum Cõtractꝰ quo qꝫ emit reditus possessionũ aut domoꝝ cõmuniter fit sub contractu empᵓiteotico siue liuellario ꝛ cum pacto redimendi seu afficandi:vnde vult sum.ange.quod non possit iustitui pensio ita magna sicut in locatione:sed de hoc.ſ.§.vltimo.

¶ Decimo tertio qrit̃ q̃d de bis q̃ dant monasterio vel ecclesie certam quãtitatem pecunie vt ab eis recipiant certas possessiões tenendas toto tẽpore vite ipsoꝝ:ita qꝫ post mortem eoꝝ redeant ad ecclesias:ꝛ dico Ray.ꝛ Goff.iudicasse contractum vsurarium:eo q̃ homines multum sperarẽt viuere:ꝛ sic amplius ꝓcipere de prouentibus quã esset pecunia data:ꝛ sola spe ℨhiſ ;vsura:si tñ iꝫ daret vnã possessionẽ.ꝛ reciperet equiualẽtẽ aut duplo plus valentẽ vsufruituruꝰ vtrangꝫ in vita sua:ꝛ vtrangꝫ post mortẽ ad ecclesiam pleno dominio regressura esset licitũ:sed ric.in.ij.quodl.q.ij. quem refert ꝛ sequitur sum.ange.dicit licitum eẽ contractum etiam qñ data pecunia modo seruetur equalitas iuris naturalis:qꝝ non est ℨctꝰ mutui veri vel apparentis; sed ℨctus innominatus q̃ magis assimilat emptioni et venditioni:hostiẽ. ño quẽ refert ac sequit̃ sum.ro.dicit quod est cõtractus emptionis ꝛ venditionis licitus ꝛ excusa sua rõne incertitudinis.C.eo.l.ij.Laur.aũ de rid.ponit similem casum sub aliqua forma scilicet qõ tales vẽt centũ ,monasterio recepturi in vita sua annuatim.xvſ.hoc pacto qõ monasterium ad libitum possit reddere centum ꝛ liberari ab annua solutione:ꝛ ob hoc monasteriũ obligat bona sua:ꝛ dicit reditum non constitui in re nec ad rem haberi relationem.sed ad personam iꝫ bona obligentur.ꝛ sic ibi non est venditio iuris:sed pecunie inuendibilis.imo inquit verius est contractus innominatus:ſ.do vt facias:in quo videtur interuenire fraus maxime attenta maxima lucri quantitate:ꝛ pacto de restituendo cum voluerit scilicet monasterium. Ex quibus videtur in effectu ac si mutuum contraxissent. Ego vero dico ibi non posse esse mutuum:qꝝ dans pecuniam nõ põt eam quouis tpe repetere:ꝛ consequenter nec vsuram.sed tñ est ibi iniustitia ꝛ est emptio iuris exigendi singulis annis.xvſ.celebrata ꝓcio iniusto:ꝛ consequenter decidendus est iste casus secundum regulas datas supra emptio.ꝑ totum

¶ Decimoquarto queritur q̃d si quis emat actionem alicuius vel summam certam minori ꝓcio:quia soluit ante tẽpus:sicut si quis emat creditum petri:quod ei soluẽdum est ad tres annos aut paga seu reditus montium immaturos aut scriptas banchi.vel actiones:ꝛ huiusmodi:et dico multa. *Primum.Quando litigium immi- 1. pl.
net an possit actio emi ꝓcio minore quã sint ipa iura.Bart.in.l.per diuersas.C.mandati.dicit cõperens ꝓcium esse quod remanet deductis expensis ꝛ labore ꝓ recuperanda refactis:ꝛ idem bald.in.l.ij.C.ne li.pen.ꝛ consequenter videntur isti sentire quod non potest quis actionem emere ꝓ minori ꝓcio quam sint iura nisi habito respectu ad predicta.ſ.laborem et expensas faciendas quod patet.in.cap.ex parte.de alie.iudi.mutan.fa.dicit ex toto nõ approbari:quia minus relicet actio quam res ad quam datur tum ꝓpter dubium euentum litis.cum possit quis perdere causam etiam iustam propter iudicis defectum.tum quia debitor posset iterum effici insolvnde dicit text.no.in.l.minus.ff.de re. iur. quod minus est habere actionem quam rem:vnde cum nihil aliud emant q̃ spẽ in euentu iudicij futuri: ridiculum est dicere quod ꝓcium de necessitate debeat esse tantum quantum est in actiõe:ꝑ quo est Innocen.in capitulo in ciuitate.eod.titu.vbi cõcludit quod potest quis conscientia bona emere actionem sam ortam tempore;contractus etiã ꝓcio minore:quia exponit se periculo:ꝛ idem videndum in tranſactione.et est textus notabilis ad hoc in lege lucius.ff.ad trebellia. Unde concluderem quod modicitas ꝓcij dicitur habito respectu ad valorem actionis:qui valor debet cõsiderari habito respectu ad dubium euentum litis secundum quod causa est clara vel dubia. Aduertendum est tamen quod debitum li-

tigiosum aliqñ emere non lz. de q̃ dic vt.ℨ.lic.§. viij.*Secundum.Si quis emat a Joanne cẽtum q̃ oꝫ ꝯe a ℘etro ex legato vel affictu quocunq̃ mõ ꝑ.rcv.distinguendũ est. Nã si hoc facit ad instantiã ipsius petri hoc est licitũ si emit minori q̃ estimat suũ interesse.etiã lucri cessantis ꝓbabilis deductis laboribus ꝛc.ꝛ silr si quantum estimat laborẽ ꝛ picula rehabẽdat qꝝ nra iteressitib⁹ ꝛ sumptib⁹ non vexarivt in.l. minoribus. ff.de mino. Si vero sponte facit ꝓpter lucrũ aut minuit ꝓcij solũ ratione sumptuum laboruꝫ ꝛ periculoꝝ.ſ.qꝝ est emptio iusto ꝓcio facta cuz res in periculo ceterio paribus minus valeat q̃ extra periculum ꝛ aut minuitur ꝓcium solum ratione anticipate solutionis ꝛ tunc est vsuraivt in.c.ſi.eo.tit.ꝛ consentit Joan.an.in addi.ad ſpecu.ꝛ.ſ.Tho.ij.ij.q.lxxviij. Nec obſt.illud plus solvit qui ante tempus soluit.instit. de act. §.plus. ꝛ de plus pet.c.j.qꝝ illud est verum in eo qui obligatus soluere ante tempus soluendo patitur interesse:ideoq̃ cogens eum plus petit. Jsta autez plus petitio siue sit respectu temporis:vt cũ obligatus solum ad annum nunc cogitur:siue respectu rei:vt cum res debita tempore messis petitur tempore anteriori in quo plꝰ valet sine respectu cause;ꝛ vt cum debitum alternatiue petitur determinate:potest diminuere solum tantuz quantum quis estimat interesse suuz verisimiliter:sive damni emergentis siue lucri cessantis. Non autem hoc habet locum in solutione anticipata ꝓcij rei vendite. Similiter si esset mutuum vel cõmodatum factum alicui vsq̃ ad tres annos et superueniente casu mutuans vel commodans indigeret ꝛ vellet sibi restitui ꝛ non liceret commodatario vel mutuum recipienti munere ꝓ interesse suo quando simile interesse incurrit mutuans ꝛ commodans ꝛ nec aliunde prouidisset vt ipsum euaderet ; si talis commodator vel mutuans non subueniſſet. Et sic intellige ꝛ limita.l.in rebus.ff.commo. Tertium. Si debitor centum aureoꝝ ad instantiam creditoris soluit ante tempus minus q̃ debeat.puta.xc. Joan.de ripol. or.mi.dicit indistincte esse licitum asserens quod potest vendi tps proprium licet non cõe de quo per Archi.ij.parte.ti.ſ.c.vij).fed.ſ.Tho.ad lecto. Flo.dicit hoc esse vsuram:quod limita etiam ſm eum nisi debitor ante soluat vt seruiat creditori ꝛ patiatur interesse ꝛ qꝝ tunc licet.ꝛ habetur rõ: eo casu ẽ interesse lucri cessantis: puta quia volebat de illa summa mercari ſm ꝯoſt.ꝛ Joan. de ligna.licet Inn.ꝛ Joan.an. sint in ℨrium.de quo dic vt.ℨ.vsura.ſ.§.xxiij.*Quartũ.Circa emptionem pagoꝝ est controuersia quibusdam dicentibus q̃ licite emunt̃ ꝓcio minore:quos sequitur sum.ro.adducens multa valde ꝓfuse ꝛ ꝓter ꝓpositum nõ distinguẽs inter emere loca ꝛ affictꝰ quoꝝm fructꝰ est incertus ꝛ emere pagas quaꝝ summa est certa.sum.ño ange. dicit q̃ non licet: ego vero dico sic.Emere pagas dupliciter contingit:primo qñ non sunt certe q̃tum ad suam q̃titatem vt si quis emat reditus. x.locoꝝ ad decez vel quinq̃ annos quicquid reddiderint:sic licet: ꝛ sic procedunt pene oia q̃ adducit sum.ro.ſ.cõ qñ scit certa sum.puta q̃ loca tali anno reddent tñi: puta.xl.solidos ꝛ isti.xl.solidi qui exigi non pñt vsq̃ ad tres annos emunt̃ ꝓ.xxx.ad rõnez xv.solidorum ꝓ libra:ꝛ idẽ est ac si tota summa nesciaꝫ:ꝛ tñ certa summa ematur:puta libre centum ad rõnem.xv.solidoꝝ ꝓ libra. Et sic est in vsu Janue emere pagas. Jgit emere pagas Janue.i.prouentus ex locis certos qui nondũ sunt maturi ꝓ minori ꝓcio q̃ ipse sint:puta ad.xv. solidos ꝓ libra vel ymõ: est emere creditũ alicuius;vnde distinguendum est ſm aliquos vt supra.§.eodem.partici.ij. Si enim emat quis ad instantiam amici malens suis pecuniis negotiari vel aliud licitum querere lucrum poterit minori emere ꝓcio ſm qꝫ verisimiliter estimat suuz interesse etiam lucri cessantis : si vero hoc facit volens per hanc viam lucrari vsurarius est non formaliter sed equiualenter;qꝝ solutio anticipata habet rationem mutui sicut in simili dicitur in capi.in ciuitate.eo.ti.ita q̃ in ẽptione ꝛ venditione est mutuum qñ soluitur ante vel post datio nẽ rei. Si tamen in exigendo essent pericula et labores notabiles ꝛ expense. ꝛ hoc ratione ꝓcij se minuere ꝛ non esset illicitum:vt supra particula secunda:sed non est ita semper in proposito : ꝛ multominus in scriptis banchi que dantur ꝛ accipiuntur in solutum. Nec obstat si dicatur inesse periculum aut labor in rehabendo:quia aliqñ non est verisimile quin habebit tempore suo rotum:ꝛ sine labore vel periculo notabili vnde minutio ꝓcij fit solum ratione temporis:qꝫ etiam patet: quia quanto page longius distant : tanto magis de ꝓcio minuitur. Non obſt.quod etiaz communis estimatio plus eas non estimat valere quia communis estimatio non facit iustum ꝓcium nisi ad numeratũ ; quando eodem tempore ꝛ loco exhibetur ꝓcium ꝛ recipitur merces alias est corruptela. Non obstat etiam quod fructus agrestis minoris sit ꝓcij q̃ maturus qꝝ hoc verum est ratione qualitatis quam habet fructus in semon ratione dilationis temporis:et ita in proposito si summa immatura habeat in se pericula ꝛ labores que non habet matura minꝰ valet aliter non:sed est vsura per tertũ apertum a contrario in cap. nauiganti.eo.tit. Non obstat etiam quod si radix bona est id est loca ꝛ fructus quis fructus locoꝝ sunt quidem page que

Universidad de Deusto
Biblioteca

sunt bone:non aūt iniusta emptio pagaꝝ que est
malar:Non ob.ēt qō emere pagas sit emere iura
q̄ min⁹ valent si magis diliār q̄si minus vtilia q:
ius ad certā summā non vꝫ ea min⁹ nisi rōne pi-
culi vel laboris ꝛ ymōi:sicut etiā nec ius exigēdi
certam rē certo tpe vꝫ minus q̄ pciū rei tpe red-
ditionis:q̄ si emerek munoti rōne anticipate solu
tionis esset vsura:vt p.ca.in ciuitate.de vsu.Non
ob.ēt q̄ melior sit res q̄ spes.q: verū est qñ spes
non est probabilr certa.q̄ casu dico licite pagas
emi pcio minore.Nō ob.ēt si dicat q̄ Calixtus
tertiꝰ ꝛ Sixtꝰ q̄rtus pcesserūt eas emi posse fine
scrupulo i ille q̄dem semel tm̄ iste ꝙ toties q̄ties:
q: vt in eorum ifis pt̄z hoc cōcesserūt solū qñ pte
ctores comperarunt sancti Georgij hoc estimant
cedere in vtilitatatē dictarū cōpearꝝ vl cōis Ja-
nue:quo casu papa tanquam princeps libere re-
mittere intelligit emptoribus qui ab ipsis prote
ctoribꝰ emunt vnde in eis locum hꝫ pcessio pape
non aūt in alijs emētibꝰ a priuatis. Magister au
tem Raph.de pozna.in hoc casu consuluit pagas
posse emi pcio minore:ꝛ sic tenuit veram conclu
sionē sed ex rōnibꝰ falsis q̄ si valerēt ꝓbarēt vlr
ac semp licere talē emptionem qō papa nō dicit.
Et sic stando in principijs moralis philosophie
ista emptio indubitanter esset vsuraria. Que tm̄ ē
licita ex licentiato statuto ꝙ sic declaro. Janua
ensi ex tāto tpe cuiꝰ initij memoria nō extat i ℣ij
non recognouit superiorem ꝛ odidit statuta leges
de facto:non obstante qō habuerit aliquos oños
q: fuit sub certis legibus q̄bꝰ semp sibi seruatuꝫ
ē ius cōdendi leges:ꝛ superioritatis cōueniēs ci-
uitati nō recognoscētis superiorē. Ciuitas aūt ꝛ
oīs superiorem in tpalibus non recognoscens:
habet in suo territorio iurisdictionez quā in toto
orbe de iure habet imperator ꝛm Bald.in.capi.ſ.
de po.te.doct.in.l.imperium.ff.de iurisdi.om. iu.
Igitur sicut imperator ex causa potest de iuribꝰ
ꝛ rebus vnius auferre ꝛ dare alteri sine dubio vt.
l.lucius.ff.de eui.Alexan.in.ſ.con.C. in.ij.col.in
addi.ad Bart.ꝛ Abb.in.c.que in ecclesiarū.de cō
stitu.ita ꝛ hoc ciuitas hoc facere pōt ex cā iusta
que est fauor publicus:vt tenēt doc.in.o.c.que in
ecclesiaruz:ꝛ ꝓbat in.l.item si ℣beratū.ff.de rei.
vē.Bar.in proe.ff.per.ter.in.l.venditor.§.si con-
stat.ff.cōia predio.Nec autem ciuitas virtualiter
fecit legem qō page ista modo vendantur:q:
de hoc est cōsuetudo obtenta in iudicio:et hoc fe
cit ex causa iusta que est fauor publicus:q: ex pe
dit toti ciuitati ista venditio:vt pz oībus exper-
tis circa hoctimo expedit illis qui vendūt libram
p.xv.solidis:q: si non venderenk page nisi ad nu-
meratuz:gabelle ciuitatis minus valerent:adeo
qō vbi habenk.xv.solidi non haberentur.xij.nec
forte.x.vt patet expertis. Et ista opinio est ℣io:
ꝛ tenenda maxime post factum. Et sic papa intel
ligitur non quidē donasse emptoribus residuum
iusti pcij in dicta bulla sed declarasse veritatē:
quod etiam hinc colligitur:quia Sixtus hoc cō-
cessurus dixit nos de huiusmodi plenam notitiā
habentes concedimus ꝛc. * Quintum. Si quis
scriptam banchi seu creditum qō quis habet in
bancho accipiendi in futurum aliquam summaz/
puta centum emat pcio minore secundū dilec.
de al'.est illicitum:sed intellige quādo minuitur
solum ratione temporis:vnde dicendum est vt in
casu priore quia non esset illicitum si minueret
tur ratione laborum et periculorum ꝛ sumptuuꝫ
verisimilium:que tamen raro in sunt talibꝰ scrip
tis: que vt dictum est dantur et accipiuntur in
solutum.

¶ Decimoquinto q̄ritur quid iuris de emptione
ꝛ venditione cum pacto retrouēdēdi:ꝛ dico multa.* Primum. In hac q̄one frequenter sum ꝓ pe
ritate fatigatus propter quosdam confessiones
nentes ℣ suos ꝛ aliorū doctores quo fine autem
ipsi viderint:ꝛ tm̄ ℣itas est clara ex rōne ꝛ autori
tate intelligendo tm̄ semper quod emptio fiat iu
sto pcio ꝛ cum aliqs requisitis:ꝛ silr locatio seu
etiam datio ad liuellum. Qō enim licite q̄s emat
ꝛ faciat fructus suos cum pacto reaffrancandi si
ue redimendi infra tot annos:vel perpetuo quā
do pcium est iustum:et intrīo sine fides bona:
ita quod in veritate vult emere et malet emere
absolute quam cum tali pacto patet ratiōe quia
hoc fit ad commoditatem vēditoris vt pt̄z etiā au
toritate:nam ita explicite et formaliter tenuit ex
ordine minorum Alex.de al'.iij.parte sum:ꝛ ꝙo.
in sum.ꝛ.o. Berna.in suis contractibus.et frater
Ber.de bust.ꝛ sum angel.ac rose.ꝛ ex ordine pre
di. Ray.pisa.archid.ꝛ oēs ℣ug.vt refert ac sequi
tur Archidi.xiij.q.ij.plerīq ꝛ Astrē.ꝛ Innocē.ꝛ
℣ost.ꝛ Joan.an.ꝛ cōiter canonistę in.c.ad nostrā
de emptio.ꝛ vendi.ꝛ in.cap. conquestus. de vsur.
sicut theologi in.xiij.di.xv.et legiste in lege si fun
dum.ꝛ lege si ate.C.de pactis inter emp.et vendi.
ꝛ speciali Bartho.cepolla, veronensis super hoc
vltimate conficiens pene volumen:et tandem in
meam sententiam ꝛ conclusionem se resoluens vt
patet.ij.casu suo:col.ſ.Hec etiam cōclusio est fos
liter ꝛ explicite tradita iura ciuiliꝰ:vt.d.l.ſi fun
dum.ꝛ.l.ſi a te.ꝛ per canones intellectos ad sen
sum glosſ.et docto.vt patet per glosſ.in.capi.con
questus.de vsuris.et in.o.ca.ad nostram.vbi nec
text.obst.quia ibi reprobatur.contractus ratio
ne voli non ratione pacti/de retrouēdendo:vt pa
tet intuentiꝰ similiter per sacram scripturam
dicente domino. Leuitiꝰxv. quod omnis terra
israeletici populi sub redemptionis conditio-
ne venderetur. * Secundum. Emere etiam

cum pacto de retrouendendo et locare vendi
tori ꝓ certo affictu nō ē vsura:si fiat sine fraude
quia rem suam potest quisq̄ sicut illi ita et isti
pura venditor locare ꝛ cuilibet alij saluis hijs q̄
supra loco dicta sunt. Esset tamen illicitum si ex
pacto cōmodum ꝛ incommodū pteneret ad vēdi
torē excepto ꝓstituta affictu. q: est ℣ naturā em
ptionis cum rei empte cōmodū vel incōmodū p
tineat ad emptorem. l.illud.ff.de pen.ꝛ cō.re.vē.
nisi affictus esset ita modicus qō vēditor releua
rek i eo in q̄ grauatur ℣ naturā ℣cr⁹. Esset etiā il
licitū qñ venditor nō se posset qñ vellet ab hmōi
conductiōe liberare:q: cum talis obligatio ven
dicer pten ꝓpij.d.l.pte.fūdi.ꝛ emptor solū iustus
pcium rei soluat.sic supra iustū pciū habebit ista
obligationem:ꝛ idē est si vellet emptor qō vendi
tor obligaret se ad cōducendū nisi in aliquo alle
uiareꝰ cōductor. Presumiꝫ autem vsura ex dicē
dis pri.sequēti.ꝛ iterum qñ emptor venderet pro
priōs fundos ab hmōi ℣ctis facilēdos.q: nō pte
fumiꝫ incōtinenti velle ℣ia agere.l.nō ad ea.ff.
de condi.ꝛ demō.* Tertium. Si aūt q̄s emeret in
fraudē. puta q: intendit mutuare non emere nec
vellet rem sibi remanere ſz redimi.et si crederet
vēditorem nō redēpturū nō emeret vsura ēet vē
ditiōe palliata. Hoc autem ꝛm doc.in.o.c.ad no
strā in foro ꝓtentioso ꝓsumiꝫ ex tribꝰ. Primo qñ
pciū est modicū respectu rei/intellige vltra di
midium:et facit.l.Quis.§.si cū essem.ff.ad velle.
et hoc maxime qñ posuit pactuz qō nisi redimat
infra certum tp̄s postea redimi nō possit:q: vide
tur pactuz legis commissore.ſ.mutuasse.puta.c.
et recepisse pignꝰ.de.cxxv.ita qō nisi redimatur
infra tale tp̄s sit amissum verū est tm̄ qō res non
tm̄ valet vēdita:sub tali cōditiōe qō semper pos
sit redimi quātum si vēderek simplr arg.l.fundi
partem.ff.de ℣bē.emp. Scdo qñ sit pactū vt resti
tuaꝫ aliquid plus quā fuerit pciū:vt not.l.c.illo
vos.de pign.ꝛ do.Anto.in capi.in dioceſi.de vsu.
Tertio si emptor consueuit exercere vsuras.l.qō
si nolit.§.qui assidua.ff.de edil. Quarto ꝛm Joā.
an.in.o.c.ad nostrā.in nouel.ꝛ ℣ost.si apponatur
clausula qō redimi nō possit aū q̄nquēnium vel
decēnium sed tm̄ in rei veritate nō esset illicitū si
fieret bona fide:vt quia vult facere aliqua tpalia
meliorameta. puta impinguādo:q̄ri effectu ipse
vult frui. Nō aūt faciunt ꝓsumptionem de vsura
ista tria simul. ſ.pactum de retrouendēdo. modi
citas pcij qō non sit vltra vel prope dimidiuꝫ
ꝛ dario in emphiteosim:q: ista iure ꝓmissa sunt
nec reperiē ℣ium esse cautum. Et ter.in.o.c.illo
vos.de pign.ꝛ in.ca.ad nostram.de emp.ꝛ ven.lo
quunt vel qñ adderat alia coniectura vltra ista.
v cꝫ quia emptor erat solitus fenerari:vel fiebat
aliqō pactū ℣ naturā ℣ctus.* Quartum. Ad pre-
mio:nē aūt predictorū notitiā colligēdo ex quodā
meo concilio registrato in aur.ro.casu.xxxſ.oico
quod iste ℣ctus sit.primo sic. Per.emit ab henri-
co fundum.b ꝓcio.iusto.i.mille aureis.ꝛ spondet
se ei reuenditurū infra certū tempus.puta.x.au-
nos vel q̄ties summa fuerit oblata.interim autē
petrus ꝓcipit fructꝰ ex fundo vel oat henrico fun
dī ad officiū pensione iusta ꝛ equa iuxta dicēda
§.sequenti.verbi gꝛa.ad.vſ.vel.v.procentum. Et
dico qō licet iuxta dicta in hoc.§.Secūdo sit sic.
Petrus emit cū ꝓdicto pacto ꝙmidiū ipsius.
b.fundi ꝙ indiuiso florenis quingentis:et oat hē
rico ad affictum ꝛm rōnē ꝓdictā. Et dico qō licet
vt prius cum sit eadem rō:vt pt̄z. Si tū in vtroq̄
casu ꝓciū non esset equum:teneretk emptor ꝓciuꝫ
augere aūt venditor minuere sed tm̄ contractus
teneret nisi esset error vltra ꝙmidiū:teneretk etiā
emptor ꝛm aliquos restituere fructus perceptos
ꝓ rata diminutionis ꝓcij:qō tm̄ non est verus.q:
si ℣ctus tz res est petri:ꝛ ꝓpr oēs fructꝰ. vnde te
netur solū de residuo precij:ꝛ de interesse si quod
passus est venditor rōne illius residui. Tertio sit
sic. Petrus emit cū ꝓdicto pacto retrouendendi to
rum.b.quingentis florenis.ꝛ oat henrico.ad af-
fictū ꝛm rōnem predictā.ita tm̄ qō in tali affictu
non consideratur valor fundi.i.mille.sed quanti
tas ꝓcij.i.cccc.ita qō.cccc.reddāt ei.xxx.vl.xxv.
precise ac si emeret directum dominium fundiva
lēs quinquaginta non empto vtili qō tantundē
pz. Et dico qō tunc est difficultas magna ꝛ facio
vnū fundamentum. ſ.qō fundū.b.diuidak i duas
medietatesque sint.c.ꝛ deinde dico qō pars.c.tri
pliciter vendi potest:primo.i.absolute siue per di
uisum siue ꝓ indiuisum.ꝛ secundo cū obligatiōe
retrouenditionis:ꝛ sic minus valet quam absolu
te sumpta:ꝛ tertio cū apothecasione reliq̄ pris
ſ.d.ita qō.d.vendi nō potest sine consensu eius q̄
emit.c.vel ita qō si emphiteota seu linellarius
cadat a.c.cadat etiā a.d.vl hmōi.ꝛ sic valet plus
quā absolute sumpta tm̄ quantū estimak illa ob
ligatio. Ad casum dico quod si emptor intendit
emere absolute totū.b.quingentis aureis est in
iustitia:ꝛ secundum iura rescinderet cōtractus
si iniūctas sit vltra dimidiam iuxta dicta supra in
verbo emptio:nec si dek postea ad affictum ꝛm ra
tionē oati ꝓcij ꝛ non valoris iustificak ꝓctꝰ quia
posterius nō iustificat prius. Si ℣o intendit eme
re totū.b.non absolute:sed non obligatione reuē
dendi et reaffictandi ꝛm rationem ꝓcij oati ꝛ nō
valoris videtur velle sum.ro.quod sit licitum.q:
cū tali obligatione non valet nisi quingentos au
reos:qō verum credere forte q̄s posset si confide
ratis dicendis.§.seq.ꝛ cōditionibus regionis ar-
bitrio boni viri neutra pars nimis grauaretur:
q: perinde est ac si emak oīum ꝛ ius directū va-

Universidad de Deusto
Biblioteca

lens quinquaginta ⁊ reddēs pēsionē regularem
id est.v.pro certū relicto tātūdē de vtili apud ven-
ditorem. Si vero intendit emere vnam medieta-
tē.b.absolute.i.sine hypothecatione alterius p-
tis:⁊ eā det ad affictū ꝑ proportionē totius.b.nul
la est inustitia. Si ꝯo intendit emere vnam ptē
cū ipothecatiōe relique.⁊ locare p rata.qđ ē ꝗ
emere directū dñium sine vtili est licitū:ꝙ tū op⁹
ꝯ illa ipothecatio soluat.nisi recōpēset per obli
gationē retinendi.que ⁊ ipsa aliqđ valeret
in his bonus vir arbitrabitur. Quarto fit sic.hē
ri.emi egens pecunia vendit affictū nouū vel an
tiquum petro super oīb⁹ bonis suis in gñe vel su
per aliquibus in spē:de quo dic vt.ē.§.rij.⁊ adde
qđ si ille ℣ctus est licitus ⁊ est ibi est vera vendi
tio:poterit deinde fieri pactum de retrouenden-
do ⁊ locare etiam ipsi venditori scōm quēdā ꝛ̄ꝛ̄.
⁊ videt expressum secūdū eū.ff.de cōditio.adie.in
l.ij.⁊ in.l.vbi autē.ḡnto etiam fit apparenter iste
contractus aliqū vbi est vera impignoratio.de ꝙ
infra vsura tertio per totum.*Quintū. Sed con-
tra ꝓdicta arguitur primo.qr̄ dns leui.xxv.ſ hoc
casu retrouenditiōis iubet fruct⁹ cōputari in sor
tē:⁊ ꝓñr emēs cū tali pacto nō facit eos suos. So
lutio. Dico primo quod illa iussio ē iudicialis seu
ptinet.ad ꝑcepta iudicialia:⁊ ꝓñr nō obligat nisi
denuo statuatur.vt ptz p.s.tij.rij.q.ciij. Dico scō
quod hoc fuit spāle in terra promissionis quam
dominus noluit posse vendi nisi sub conditiōe vel
pacto de redimendo qđ fructus computarent in
sortem non absolute ſz ꝓportiōaliter. Voluit enī
qđ omnis possessio vēdita in anno.l.libera. sine p̄
cio rediret ad venditorē. Et iteꝝ posset redimi:ſz
quāto pluribus annis emptor perceperat fruct⁹
rāto min⁹ ꝑciū restituebat proportionabiliter:ſi-
cut verbi gratia possessio vēdita aureis.l.in anno
ꝓmo:in scō valebat solum.xlix.in tertio.xlviij.⁊
sic de aliis.ita qđ quantominus restabat tempus
vsque ad ḡnquagesimum annum tanto minus va
lebat. Et qđ iste sit sensus ꝓz qr̄ ſi absolute fruct⁹
in sortē debeāt cōputari ⁊ nō ſm proportionem
etiā ante annū.xxx.vel ḡtagesimū:ſ̄libet posses-
sio maxime bene fructifera fuisset libera et non
solum in anno.l.* Scō arguit. Nam in hoc ℣ctu
venditor nō hz intrēriōnē vendendi sed pignora-
di multoties. Sed dico qđ simpliciter vult vende
re:licet ſm quid.i.ſi aliter facere posset nollet vē
dere. Et quicquid sit de sua intentione sufficit qđ
dicat se velle vendere ⁊ emptori non constet de
opposito probabiliter:quia ad contractum esse ſi-
mulatū oportet occurrere animum vtriusque.sci
licet ementis et vendentis vt.l.emptione.C.plu.
vsale.qđ agi.imo ſm Barto.cepo.de iure hoc suffi
cit etiam ſi emptor sciret vēditorem fingere:ꝛz nō
in conscientia:imo secundum aliquos sufficit ſ cō
scientia ſi tamen emptor intenderet mutuare su
per pignore indubitate esset vsura.

¶ Decimoserto qrit qđo cognoscet iustitia pen-
sionis:⁊ dico qđ ad cognoscendū qñ pensio in hoc
ptractu ⁊ in alijs sit iusta.sciendum est ſm quos
dam quos sequitur sum.ang.qđ licet locatio fie-
ri possit pro precio totius reditus quem domus
aut possessio reddit:non tamen sic fieri potest in
isto contractu liuellario:qr̄ talis tenetur manu-
tenere suis expensis.l.ij.C.de iur.emphyteo.et sol-
uere pensionem:licet pars rei pereat casu fortui-
to:secus in cōductore:quia non tenetur suis sump
tibus manutenere.vt.l.colonus.ff.loca.nec te-
netur casu repetere sine sui culpa de locatione.p̄
ter.vnde si emptor tantum vult de censu quan-
tum solueret simplex conductor.contractus est
iniustus et in fraudem vsurarum.intellige p̄e-
sumptiue. Et propterea debet haberi respectus
non ad fructus si excedunt:sed ad quantitatem
pecunie solute pro precio:ita quod talis pensio
multiplicata per.xx.annos ascendat ad totalem
estimationem rei sic locate ⁊ sic erunt.v.pro cen-
tenario.vt est text.in auten.de non alie.§.quia re
ro.⁊ in autē.perpetua.C.de sac.san.eccle.⁊ ibi no.
glo.vnde si locaretur simpliciter pro.vſ.nō potest
dari ad liuellum nisi pro.v. Et quia communiter
grauatur talis in censu:ideo talis contractus vi-
detur illicitus et in fraud.m vsurarum:intellige
presumptiue:sed de hoc supra.§.proxe.* Aliq ve
ro quos sequit̄ summa ro.dicunt et verius quod
licet plus accipiat oando in emphyteosim quam
simpliciter locando per hoc non censetur con-
tractus vsurarius nec illicitus:quod probatur
per dic.antē.perpetua.iuncta glos.de qua.x.que
ſ.perpetua.quia rei oande in emphyteosim.etiaꝫ
si locando sit parui aut nullius redditus pensio
iusta est.que in.xx.annis adunata rei estimatio-
nem continet vt habetur in §.si vero alicuius in
auten.de non ali.⁊ ideo plus soluitur quia in lo-
catione habetur respectus ad fructus.in emphy-
theosi non:sed ad rei valorem:nec id quod soluit
tur:soluitur propter fructus intellige precise et
semper sed in recognitionem directi dominij:in-
tellige aliquando vt voluit Barto.in.l.ſ.C.de iure
emphy. * Et pro maiori declaratione nota quod
in hoc casu si fundus emptus locatur pensio iu-
xtaē;habito respectu ad fructus:et redditum ex
eo perceptibilem. Si vero liuellatur seu datur
in emphyteosim que duo secundum Bartolum et
Baly.c.in.l.ſ.C.de iur.empt.sunt eiusdem nature
solo nomine discrepantia tunc aut fundus red-
dit fructus communes:puta.v.pro centenario:
aut multo plus:puta.x.vel.xij. vt communiter
in molendino publici fluminis aut in multomi-
nus:puta;quo vel tria pro centenario vt in do-

mib⁹ maxime ꝑciosis:q̄ multū valēt ⁊ parum red
dūt eo qđ modica pēsiōe locent habito respectu
valoris:vt est text.in.l.ſi.§.finaliſ.C.de bo.q̄ lib.
vbi dicit Bal.qđ dom⁹ preciose situ q̄dā mō steri
les. Et si q̄dē reddit communes iusta pēsio est ha
bito respectu ad valorem rei:qui est scōm pecu-
niaz solutā ad rōnē.v.p.c. Si ꝯo nō reddit cōes
tūc in locatiōe esset iusta habito respectu fruct⁹
rei redit⁹ sed in liuellariōe in molēdino quidem
iusta pēsio videbit ḡnḡ p.c.vt hr̄ in.d.§.qr̄ vero
quia in rei ℣itate et ipse ōis deducta estimatiōe
magni piculi ⁊ magne expēsis ꝑseruādi non p̄ci
peret nisi hoc vel circa:ꝓñr cum in liuellatione
oē piculuz ⁊ olsipensa rāseat in accipiētē.vt.l.ſ.
cuz vbi no.C.de iure emphy.vſ qđ modica pensio
ne debeat locari:sicut ēt ꝓpter ꝑdicta venderet
precio modico respectu fructuū. In domo autem
credo pēsionez esse iustā ſi sit ea q̄ liuellarek alteri
qui eā nō vēdidisset ⁊ alicubi ē de more ḡnḡ p cē
tenario vl quatuor cū dimidio:ſi sit ꝑciosa erit
possibil⁹ pensio maior quā in simplici locatione
qr̄ in liuellatione nō dat pēsio principaliter p se
cundum ad fructus sed in recognitionem domi-
nij:vt no. Barto.in.l.ſ.C.de iure emphy. Et sic pa
tet q̄ oando in emphyteosim iusta pensio aliqū
est maior q̄ locando:cū illa sit iusta que in.xx.an
nis collecta reddit estimationem.vt.d.§.qr̄ vero.
Nec ob.q̄ emphyteota sentit incommodum repa
rationis.d.l.ſ.⁊ ꝙsequenter vſ qđ debeat sentire
cōmodum minoris solutionis.qr̄ habet cōmodū
iuris maioris quā habeat conductor:quia habet
vtile dñium:nec potest expelli per dñz etiā si vel
ler rem in proprios vsus habere qđ secus est in
colono.C.loca.l.edē.⁊ si tpis cursu res melio-
ratur sibi meliorat̄ur. Non ob.etiam qđ si res ec
clesiastica datur in emphyteosim fit diminutio
certe partis:vt in.d.auē.perpetua.registrata.x.
q.ij.perpetua.qr̄ verus est in re ecclesiastica non
precio sa;nec dicitur q̄ sine illa diminutiōe dari
non possit quinimo ſm gloſſ.ibi in verbo sextam
pōt dari sine diminutiōe:imo plus accipi potest
in liuellatione q̄ in simplici locatiōe vt p eādem
auē;probatum est. Non ob.etiam qđ colono sit re-
missio ꝓpter sterilitatē non aūt emphyteote. C.
loca.l.iij.nec ex hoc sequit̄ q̄ debeat in emphi-
teota necessario pensio esse minor:quia habet
plura commoda quā colonus;vt dictum est:imo
quando emphyteota soluit magnam pensionem
qđ ſcz aliqñ est possibile ꝛz dicat Bart.qđ cōiter
est modica:tunc videt sentire idem Bar.in.d.l.ſ.
quod remissio fiat emphyteote sicut ⁊ colono.de
quo vide.ē.emphiteosis.§.ſ.vbi distinguntur de
emphiteosi propria ⁊ impropria. Non obſ. etiam
si dicatur qđ si emphyteota plus solueret quam
acciperet nō eēt pena cadere ꝑ triēniū nō soluēti
quia hoc est ei pena qñ est vtile domino quod ca
dat:quando autem non est vtile domino potest
inuitus retinere in emphiteosi:vt probatur in.l.
ij.C.de iur.emphi.in verbo si voluerit. Non ob.
etiam si dicatur quod iam pauper non posset ac
cipere in emphyteosim si plus solueret quam per
ciperet:quia obligatio personalis cuiusmodi est
emphiteote:ita sequitur pauperem sicut diuitem
quia sequitur personam quocunque vadat siue
sit in emphiteosi siue in simplici locatione.l.quis
ergo casus.ff.de pecu.

¶ Rursus de vsura tertio vbi sit quantum
ad pignorationes.

Sura tertio cōsiderari pōt spāl⁹ quo
modo inueniat̄ in pignorationib⁹ in q̄
b⁹ vsura est vti pignore obligato.⁊ nō
cōputare fructus in sortē:iuxta dicta
ē.pignus.§.primo per totum.

¶ Prio ꝯo qrit qđ si petr⁹ det pēcio in pignus l.qđ.
ꝑ centū mutuās domū valentes.c.⁊ x.hoc pacto
qđ si in termino staruto non soluerit impignora-
tio sit venditio:⁊ dico qđ arc.distinguit. Nam si
petr⁹ eo anno nō computauit fructum domus in
sortez elapso termino tenetur de domo ⁊ de vsu
fructu:qr̄ ℣ct⁹ non tenuit sed fuit vsurar⁹. Si ꝯo
cōputauit:tz ℣ctus lz domus plus valeat:qr̄ pe-
na cōuentionalis apposita est non ob. pacto legis
commissorie:de quo.ē.pactum.§.xiiij. Et hoc nisi
feciſſet in fraudem vsurar̄ū;puta qr̄ mutuās exi-
stimabat in termino non posse fieri restitutionez
⁊ inde se lucraturum illa.x.q̄ domus plus vale-
bat:secus si ad cohercendam moram debitoris.

¶ Scō qrit vtrū marit⁹ recipiens possessionē ꝛ
cputare debeat in sortē:⁊ dicit.c.salubrit.e.tit.q̄
nū:si sustinet onera mr̄imonij;puta qr̄ vxorē nu-
trit:⁊ ideꝛ.l.pſ.ff.de dol.ex.ꝑ quo aduerte q̄ ad
iustitiam vir⁹ ℣ct⁹ multa reārunt.primo vt dictū
est qđ maritus siue gener sustineat onera matri
monij:scō qđ dos sit ꝓmissa simplr.qr̄ si termi-
nū ad soluendū ea dedisset nihil posset percipere
qr̄ añ morā nihil ei debet cū etiā potuerit vxorem
accipere sine dote:vt.ij.ſc.qđ sum.ang.⁊z idistin-
cte:ſz tu limita nisi interuenisset ꝙuentio de alio
quo interim dando ſm pañ.post Cal. Qđ affir di-
cit pa.in.d.c.salubrit.q̄ si gener accepit pignus
⁊ postea terminum dedit socero de dote soluenda
nihilominus poterit bona ꝑcia tenere fruct⁹ pi-
gnoris verū put⁹ sum.an.ſi dedit terminum ad
redimendū pign⁹:nō aſſir aliter ſi dedit ad soluēdā
dotē:sed nō opz limitare qr̄ eo casu marit⁹ est in
vero interesse.⁊ rōne eius posset aliquid accipe-
re etiā ante terminū luendi pignoris etiaꝫ sine
pacto quādo maller sibi solui.iuxta dicta.ē. vſu-
ra.l.ſ.xix.vbi ō interesse agebat.tertio reqrit q̄

Universidad de Deusto
Biblioteca

fructꝰ onera non excedant: vel si excedãt habeak
oztilio pluri sicut de obnoxio restõne: quia cã cessante cessat effectꝰ. de ap. cum cessante. q̃ tñ onera cõiter estimak scõm quantitatẽ dotis: quia secũdum dotis quãtitatẽ mulier alimẽtãda est. l. si cum dotẽ. §. sinaũt. ff. so. ma. ⁊ de oo. iterui. ⁊ vxo. per vbi. quarto reg̃ir fm Joã. an. ⁊ do an. ⁊ Jo. de lig. in. d. ca. salubriter. ⁊ Lau. de ridol. in fuis Jc. qõ illi fructꝰ subtrahant fortune. i. sint fructꝰ possessionis qui sunt incerti nõ autem certa quãtitas pecunie: sed de hoc dic vt in. §. seq.

3 ¶ Certio q̃rit̃ q̃d si gener non recipiat pignꝰ sed cautionẽ de dote numerandam: interim a socero percipiat aliquos certos denarios ex pacto: puta vt. p. r. ⁊ dico de hoc doc. scripsisse. Zzia. sam Joan. in. d. c. salubriter. cũ aliqb⁹ alijs dicit qõ non ls: qz papa cõsult⁹ sup hoc rñdit de possessiõe nõ de pecunia: tñ quia pecunia se non fructificat: et cum eo sentit Ant. de butrio Joannes de ligna. ⁊ Laurentius de ridol Sed Pau. de elea. Joan. cal. Pet de anch: ⁊ Pañ. in. d. c. salubriter Zziꝰ tenent: ⁊ dicit Pañ. q̃ papa idem rñdisset de pecunia si fuisset interrogat⁹ dicit ẽt qõ pecunia fructificat hoꝰ industria sicut ⁊ terrarum dici põt qõ esto qõ pecunia non fructificet q̃ nihilominꝰ vxor manducat ⁊ vestit ⁊ põr necesse est ex pecunia emere possessionem vel ex ea negotiari vt habeat vñ viuat: aut subleuare damnum: ⁊ hec opinio est verior: cum vtrobiq̃ sit eadem rõ. i. onera siue interesse: ei sic idẽ ẽ de pignore ⁊ cautiõe cñ pacto. Concludit aũt Pañ. dñs istam mãs dicens q̃ si a principio dat⁹ est termin⁹ ad soluẽdã dotẽ sine pacto interuẽtiõis pignoris: ls ex postfacto pignus traditũ fuerit: nihil põt cõsequi gener qz sic põt vxorẽ ducere sine dote ⁊ õ ꝓuio alere tenetur: vt in. d. c. per vbi. ita ⁊ traducere potuit vxorem termino ad dotẽ soluẽdã: si ꝙ a principio interuenit datio pignoris non ꝓcedit opinio do. Anto. ls q̃ nihil possit accipere: qz gener recipiendo pignus: vt confusus autor: tate. d. c. salubriter. et recepisse pign⁹ vt lucraret fructus in opẽsationem dilate dotis. qõ intellige ꝓsumptiue ⁊ in foro contentioso: in pscia ẽ post aliqõ tps arbitrio boni viri assignandũ ad soluẽdã dotẽ sine termino ꝓmissam qz socer rñc est in mora. Põt ẽt fm Pano. a principio gener ꝓuenire cuꝫ socero de aliq̃ soluẽdo annuatim vsq; ad solonem dotis: dũmõ sit hec solitus mercari vl̃ deponere pecuniã apõ mercatorem. Sz sola ꝓdicta intellige si gener ex dote soluta fuerat fructum reportatur⁹ ꝓbabil⁹ alias nõ cũ nullũ patiak itereſſe. Et ex dictis ꝓz q̃d si gener antequã sustineat onera matrimonij percipiat fructꝰ rei dotalis: qz nõ cedit lucro maritis: sed accrescunt dori vel dotanti. ff. de vsur. l. videamus. la. ij. fm. glo. in. d. c. salubriter, debent restitui mulieri.

4 ¶ Quarto q̃rit̃ vtrũ si q̃s mutuet gño summam debitam ꝓ dote ⁊ accipiat ab eodẽ gño possessionem quã habebat pignꝰ possit talis mutuans lucri facere fructꝰ possessionis vt gener faciebat: et dicit Bal. in rubrica. C. de vsu. qõ nõ: qz mutata persona mutatur priuilegium quoties persona est immediata cã priuilegij. l. j. C. de impo. lucra. descri. ⁊ l. locationis incipit licitatio. §. si. ff. de pub. sed qz hoc non est priuilegiũ ꝓpter dotem: ius cõe ꝓpter interesse: ideo ratio est qz cum ille mutuans nõ ꝓpter interesse ꝓpter lucrũ mutuet ⁊ accipiat vsurari? ẽ. Dicit tñ Rod. q̃ si liberal⁹ mutuasset ⁊ gener liber⁹ in eũ transtulisset oẽ suũ ius in dicta possessiõe licite acciper illos fructus nõ rõne mutui ſz donatiõis. Lõcor. mo.

5 ¶ Quinto q̃rit̃ q̃d si quis emat a gño ius ꝑfate possessionis. et dico qõ talis licite faciet fructus suos: nec põt ibi esse vsura nisi ꝓhat fraudulenter ⁊ fingat se emere cum intendat mutare.

6 ¶ Sexto queritur vtrum heredes mariti possint similiter facere suos fructus dicte possessionis alimentando vxorem eo anno quo dotem restituere non tenek si sit in rebus mobilibus per. l. vnica ꝛ. C. de rei vxo. act. ⁊ dicit Panor. post Joã. an. ⁊ Hosti. in. d. c. salubriter. qõ non quia stantes possent se expedire de muliere reddendo ei pignus vel rem obligatam ꝓ dote: qõ non poterat maritus ne iureiuran. tua nos el. ij. imo etiam nõ lucratur fructus dictarum rerum mobilium q̃d acceperit: qz ls quo ad illas res mobiles q̃ sint in mora nisi post annum: tñ earum fructus quos habuerunt infra annum post annum cum ipsis rebus restituere tenetur secũdum Bal. ⁊ Aug. in. d. l. vnica. §. exactio. ⁊ intellige primo si non alũt relictam non aliter: vt supra dos. §. vlt. scõ de prouenientibus ex illis non ex industria: qz si cũ pecunia sunt luerati non tenek de lucro.

7 ¶ Septimo queritur quid si heredes vxoris relicte assignent possessionem in pignus: ⁊ dicit Jod. de ligna. post. Joan. an. Hosti. ⁊ Inno. in. d. ca. salubriter. quod non lucratur fructus sed tenetur computare in sortem vnde sit cauta inquiunt ne recipiat rem obligatam pignore: sed eam vendi faciat vel recipiat in solutum. ff. de re iudicata. l. a diuo pio. alias fructus computabuntur in sortem ⁊ dotem examinabunt. vt in. c. illo vos. de pig. Sum. autem angeli dicit se tenere contrarium ⁊ quod facit fructus suos si aliunde non hꝫ vnde viuat. Quod non bene indistincte dicitur nisi infra annum nõ restituẽde dotis vbi alimenta debẽtur relicte. Alioquin extra illũ annũ siue habeat vnde viuat siue non vsuraria est. si ꝓpter ita facit malens sic lucrari quam habere dotem. qz cum dilatio solutionis sit mutuũ implicite ꝙ

oẽs ibi est mutuũ cum lucro. Si aũt dotem habere non põtꝫ violẽter ei detinek nec posset se iuuare eo qõ non fieret ei iustitia ꝓpter potentiã heredũ fm Archi. licite recipit dictos fructus vl̃ pecuniam sine dotis extenuatione: ⁊ idem scõm eundem est qñ illi sine magno detrimento dotes restituere nõ ꝓñt: ⁊ illa compatiẽs eam dimittit penes eos ad tp̃o interim cum nõ habeat vndevi uat recipiens aliquid ratione interesse: secus ãt inquit si fieret propter vtilitatem vtriusque vt. ſ. illi magis lucretur: ⁊ illa ex integro capitali lucrũ habeat. Intellige aũt qõ si aliunde haberet victum hoc fieri non posset qz illi non tenerẽtur nec ad dotem nec ad interesse siue alimẽta infra annũ quo iure tenent dotem vt. §. dos. §. xxj. post annum vero secus vnde si ad eorum vtilitatẽ solũ eã illis dimitteret veniret etiam interesse lucri cessantis. iuxta dicta. ff. vsura. ſ. §. xix. xxv. xxvj.

8 ¶ Octauo querit vtrũ valeat statutum qõ soluto mrimonio quandiu heredes mariti ꝓstiterint in dote soluẽda teneantur certũ quid dare vxori relicte vñ se inde possit alere: ⁊ dicit sum. ange. in verbo dos. §. vltri. q̃ Pañ. in. c. de prudentia. extra de do. post dilect. nu. refert Jo. de lig. in cle. ex gra uti. de vsur. tenere quod vz. sed limitat ipse Pañ. in ea que non hꝫ vñ viuat aliunde: sed istam limitationem dicit sibi non placere. Ego aũt dico primo qõ Pañ. ibi non refert illud ls oppositum scz qõ fm Jo. de lig. statutum nõ vz: ⁊ ita ls ipse Jo. ⁊ Inno. in. d. cle. ⁊ multi alij. ⁊ Mart. ibi dicẽs qõ taliter statuentes incidũt in penam. d. cle. ⁊ scõ q̃ Pañ. illud dictum Joan. de lig. non limitat sed in. c. salubriter. de vsur. limitat dictum contrarie opinionis tenẽtis qõ tale statutum vz vt parebit ⁊ tertio dico qõ dicta limitatio ls non conuenienter limitet istud dictũ qõ relicta facit fructus pignoris suos: vt. §. priore. cõuenientissime tñ limitat valorẽ dicti statuti facti in penam mozosi vel rõne interesse ante morã vt pt̃ꝫ ex sua doctrina q̃ pblis. est virtualiter hec. Pro decisiõe inquit huius qõnis an valeat tale statutum: examinanda est aliaſz an teneanꝰ heredes alere relictam do nec ꝓsoluerint dotẽ: et plꝫ inãt plus mihi illa opinio que dicit qõ sic fi illã si non hꝫ alia bõa etiam infra annum datũ heredi ad dotem soluẽdam vt tꝫ gl. ⁊ bar. in. §. exactio. l. vnica. C. de rei vxo. act. ⁊ Spec. in titu. q̃ nisi sint legi. Quo ꝓsupposito dicit ad premissam. q. qõ statutũ vz in casu quo heres tenetur alere relictam loco alimẽtorũ decernẽs certã quãtitatẽ cũ honestius sit hoc recipere quã alimẽta minuatim. Et Lardi. in. d. cle. ⁊ tenet qõd tale statutũ vl̃ consuetudo põt tolerari dicẽs se ita consuluisse ⁊ referens hoc statutum esse pdue. hec ex illo. Et ita patent oĩa predicta quia ſponte mulier accipiebat ex pignore erãt lucruꝫ ex mutuo que vero accipit ex statuto sunt pene legalis vel interesse lege determinatum. Sãde tamen ex Archidi. quod etiam postquam heres est in mora soluende dotis idem est secundum Lard. qõ archiepiscopus limitat licite relicte quando mallet dotẽ aut si potest nõ vult mora pietate pe redẽ. vt. §. priore.

9 ¶ Sono q̃rit̃ quid si lucretur relicta aliquos fructus ex pacto dotali. et dicit Archid. post Lau. de ridol. quod licite eos ꝓcipit ex eo quod ratione interesse conuenti proueniat ex mora debitoris dotem non restituentis: vel ratione pene conuentionalis: quod tamen limitat nisi perciperet fructus ex possessione longe plus dote valentes maxime si debitor impotens sit ad restituendam dotem.

10 ¶ Decimo querit q̃d si clericus accipiat i pignꝰ rem sine possessione ecclesie. et dico quod fructꝰ non tenebitur computare in sortem: quia eos percipit quasi de suo. extra eo. ca. ſ. r. c. conquestus ⁊ idem in decimis iniuste detentis. de decimis. ſi. ⁊ fm Ray. idẽ esset de omni alia possessione iniuste detenta siue sit ecclesie siue laici fm glo. et doct. in d. ca. ſ. ⁊ idem fm Ray. de omni possessione empta ex fructibus iniuste perceptis.

¶ Rursus de vsura quarto quo ad cambia.

Sura quarto cõsiderari potest vt sciak q̃si sit in cãbijs ⁊ q̃si non. Est autem in ista materia difficultas magna intelligẽtibus veritatẽ illã explicare taliter: vt intelligak ab alijs maxime rudioribus ꝓpter intricationem cõtractuum: etiã esset difficultas maior intelligere quomodo cambia celebrent ꝓpter subtilitates mercatorum tpis nostri. ẽ vero maxima in his determinare veritatem quod opinionum varietas attestat. Igitur qui⁹ operis or dine necessitat⁹ diuino auxilio inuocato aggredi or in re tam ardua determinare veritatem.

1.q. ¶ Primo aũt q̃rit̃ quid sit ars campsoria ⁊ cambium. ⁊ dico multa pro rñsione. Primum. Sicut dictum est supra in verbo negotium. duplex est cõmutatio distinguẽdo ex parte finis: vt etiam dicit philosophus. ſ. poli. vna. i. quasi naturalis ⁊ necessaria. i. rerũ ad res vel ad pecunias ꝓpter necessitatẽ vite que ꝓprie nõ ad mercatores ſz ad economos ⁊ politicos pertinet qui habent prouidere familie aut ciuitati de necessarijs alia denariorum ad denarios adde vel ad res: nõ ad necessitatem vite sed ad lucrum consequendum que ꝓprie dicitur negotiatio et ex bono fine honeste dicitur negotiatio et ex bono fine honeste ꝓprie dicitur negotiatio et ex bono fine honeste ꝓprie dicitur negotiatio et ex bono fine honeste ꝓprie

Universidad de Deusto
Biblioteca

pſt vẽdi: ſ secũdo mõ nec locari nec vẽdi pt cum nõ habeat vſum a pprietate diſtincti ſ ſuo vſu diſtrahatur. Et ſic intelligo opi. s. Tho. t Archid. t aliorum dicẽtium qõ nõ eſt vẽdibilis ſ regula t menſura venalium. ſ. formaliter ſumpta. * Tertiũ. Pecunie formal r ſumpte duplex eſt vſus ſm Philoſophũ ibi. duplex ẽ eſſi aliarũ rer vt ꝙ ſe: ſ. pri ac pncipalis: q tã in nãlib ꝙ in artificialib ẽ ille ad quẽ rei nã pio ordinat vt panis ad eſum: t veſtimẽtũ ad veſtiẽdũ: t ſic õ aliis: t cõis ac ſecũdari. ſ. alius a prio cui tñ res inquantum talis applicat: ſicut reſpectu veſtimẽti pmutatio q: veſtis applicat vẽdituri ẽ cõmutationi inquãtũ veſtis nec vendit vt commutat ꝑ ſimplici pẽno. Et ſic pecunie ſm philoſophum pmari vt eſt pmutatio p venalib neceſſarijs ad vitã: puta cibo: potu: veſtitu t hmõi: pp q hũda inuẽtũ eſt nũ miſma: vt q vni pſone ꝙ deſunt aliſide habeant dato numiſmate: ſecũdari vero eſt cõmutatio p alio numiſmate: vt aurei p carlenis: q cõmutatio orta ẽ ex inequalitate numiſmatũ dum habẽti numiſma magnũ cõmodi erat puſ. non inquantum talis materia ſed inquãtũ talis valoris erat: t ſic ẽt hic moneta formaliter ſumitur.

* Quartũ. Lucrũ aut ex pmutatiõe numiſmatũ ſ philoſophũ vbi. ſ. ortũ habuit pmo q̃dẽ a caſu dũ accidit aliqõ numiſma. puta aureũ alicubi pt eſtimari. ſic ꝙ ibi plura erea pro eo dari quã alicubi: ſ deinde hũana induſtria adinuenit artificioſe vias lucrãdi circa hmõi numiſmatũ cõmutatiões. * Quintum. Igit ars cãpſoria eſt negotiatio in pmutatiõe numiſmatũ: cãbiũ ño ſm vſum loquẽtiũ ẽ act hui artis. i. pmutatio numiſmatũ. ſm vocabulũ aũt eſt ois cõmutatio ſiue rerũ ad res ſiue rerum ad pecunias ſiue pecuniarum ad pecunias q̃ vulgo ſ baracto. Sciẽdum tñ qõ commutatio ſumit large vt ẽt cõuenit vẽditiõi t ſtricte ab ea diſtinguit et ſic ẽ cambiũ ꝓpriũ nõ aũt pio mõ ſed large eſt cambiũ differẽs a vendi tione ſola materia: q non eſt niſi circa pecunias.

2.q. ¶ Scõ queritur vtrũ ſalua eq̃litate iuſtitie pecũia poſſit cũ pecunia pmutari ſolũ ſalua eq̃litate pcij legalis hincinde: ita. ſ. quod vna tãto pcio diſtrahat quãto diſtrahit alia aut certe data inequalitate hui precij poſſit aliter ſeruari eq̃litas. Et dico qõ ſolo hui quõis pẽder ex aliarum pecunia vẽdi poſſit. Ad ꝙ dico ꝙ ſi pecũia ꝓſideretur formal r t abſolute. i. ſi ꝓſideret ipe valor pecunie ſm ſe quẽ ex ſtatuto legis eſt inuendibilis: quia ſicut albedo non põt eẽ alba ſ ẽ illud q̃ habet formal r ẽ albũ: ita valor ſeu precij nõ pt appciari ſ eſt illud q̃ alia appcianturi ſeu regula appreciandi. Si no conſideret ipſe valor vt eſt i tali mã: puta auro vl argẽto: vẽdi pt t appciari p accñs gra m. &c; qõ ptz prio q: locari põt ſm doct. ſcõ q ſm s. Tho. t philoſophũ. ſ. poli. ſuppoſita honeſtate ſi nis licitũ ẽ lucrari pmutãdo pecuniã cũ pecuniat qõ ſub eodẽ pncipe eſſe nõ poſſet ſi ſemp daret t accipet ſ valorẽ legalẽ: t ſic opz qõ ex altera parte pẽat rõnẽ venalis: ex altera pcij: q: expreſſe. s. Tho. ij. de regi. pnc. vult qõ poſſit quis vti numiſmate aliter ꝙ vt pcio rerum venalium: t ꝓpter eo vtiẽ vt re venali: q: oia res corporalis vtilis hoi eſt aut pcium aut ꝺ appciabile: t tñ iſte vſus ẽ vſus pecunie inquantum pecunia ſ non pncipalis. Verba aũt. s. Tho. ij. de regi. princ. c. xiij. vbi probato p vnam rõnẽ qõ põd t mẽſura ſunt magis neceſſaria ꝙ numiſma ſubiungit aliam ſunt iſta. Amplius aũt põd t menſura inquãtũ talia ſemper ordinãt ad mẽſurãda t põderãda alia p ſe nihil ſunt ſ numiſma quãuis ſit mẽſura t inſtrm in pmutationib tñ p ſe aliqd eſſe ꝺt: puta ſi poſſet fieri erit aliqd vc aurũ vt argẽtũ: ergo non ſemp ordinãt ad pmutatiões: t hoc ẽt ꝺ ẽſitatẽ i aliis ſpẽb pecuniarũ. Imo amplius vt in cãpſoria q̃ nõ ꝓprie ordinãt vt ſit mẽſura rerũ venalium ſ magis ad pmutatiões numiſmatis. hec ille. Ex ꝺbus ptz qõ pecunia vti poſſum tripl r. prio vt menſura venaliũ q̃ ẽ p ſe t pncipalis vſus ei: ſcõ vt ẽ pecũia pmutãdo eã cũ alia pecunia vl cãbiũ q̃ eſt vſus ei per ſe ſ nõ pncipalis: q̃ caſu eſt venalis p accidẽs. i. gña materie. tertio vt re: quadã in quo caſu eſt venalis ꝓpriſe ꝙ eo modo quo vẽditur p argẽto facto ſeu monetato ad pondus.

3 ¶ Tertio q̃rit vtrum numiſma poſſit materialiter vẽdi vel emi precio maiore vel minore ꝙ ſit legale. i. illud qõ ptz ex ſtatuto cõtractis aut principis rõne ſue q̃litatis: t dico qõ ſic dupliciter. prio pp qualitatẽ numiſmatis faciẽtem illud eſſe carius poſſeſſori: q: ſicut hñs equũ valẽtẽ. x. cõi eſtimatione põt illum vẽdere. xij. ſm. s. Tho. t alii doct. ita hñs monetã ex ſtatuto valẽtẽ. lx. puta aurũ bonũ poſſet illam vẽdere. lxij. ſi ſibi ſit vt aut eſt caritſcõ ꝓpter qualitatem numiſmatis faciẽtem illud plus aut minus valere in ſe ꝙ valeat aliud numiſma eiuſdẽ pcij legalis. Milleem libre in auro materialiter valent aut valere poſſunt pluſquam mille in pecunia ereа vel argentea: t in vna argentea vel erea quam in alia aut rõne põderis: q: illa eſt cõpleta iſta defectiua ex ſua origine vel aſtõſione: aut ratione oportunis: q: illa eſt cõmodior ad porrãdum quam iſta: aut ratiõe vniuerſalis diſtractionis: q: illa in plurib locis diſtrahit ſuo legali pcio nõ iſta. aut rõne periculi exbanitionis cui plus ſubiacet erea vel argentea moneta quam aurea: t vna argẽtea quã alia aut rõne commoditatis: q: illa ẽ aptior alicui vſui quã alia vt aurea ad ponẽdũ in mẽſa cina non autem argentea: t aurei Januenſes ad deaurandum magis quam Veneti aut ratiõe ini

expendibilitatis puta q: aliqua pecunia alicubi vẽdit vbi Inn. expedit. cui pciũ inſtrum eſt res minꝰ ẽ pcio legali quo alibi diſtrahit: nec obſt. ſi habeat valorẽ determinatũ a lege: q: verũ eſt in ordine ad cõmutationes rerũ non aũt pecuniarũ: ſed tunc taxatur arbitrio bonorum.

4 ¶ Quarto q̃rit vtrũ pecunia vendi vel emi poſſit alio precio ꝙ legali rõne diſtãtie localis. t dico ꝙ emptio t venditio t alij ẽct pmutationis q̃ fiunt de re aut circa rem variantur tripliciter. Tã aliqñ fiunt in vno loco p eodẽ loco totaliter vt q: res permutate ambe ibi ſunt: t ibi ſunt aſſignande: ſicut ſi quis manualiter tradat vinũ ac cipiens oleum aut aurum accipiens argentum vel eo t econuerſo: t tũc res pmutãtur ſm pcium ibi cũ res. Aliqñ vero fiũt in vno loco pro alio totaliter: vt q: ambe res pmutãde ſunt in alio loco ſicut ſi duo exiſtentes Mediolani permutẽt: res quas vterq hz venetijs aſſignãte quolibet eorũ rẽ ſuã venetijs: t tunc permutant res ſm precium q̃ hñt venetijs. q: pinde eſt ac ſi venetijs fieret pmutatio. Aliqñ vo fiũt in vno loco: partim pro illo t partim p alio. vt q: altera rerũ pmutãdarũ eſt in vno loco t reliqua in alio ſicut ſi duo Mediolanẽſes cõtrahãt ſup aromatib q̃ alter hz Januę t alter exhibet mediolani precium vel aliã res puta frumentũ. t tũc opz fieri equalitatẽ penſatis precijs vtriuſq loci t periculoſi ac expẽſarũ que ex altera parte. ſ. aromatum accidunt. Unde illa aromata nõ eſtimabũtur pcio quo venderentur Mediolani: vt ptz nec quo venderentur Januę: q: licet que ſunt Januę vendant precio ibi currente eodẽ tñ non vendunt Mediolani licet plus ibi valerẽt ſi ibi eſſent. ſed exiſtentia Januę vendũtur Mediolani pcio ꝙ de exiſtentibus Januę inuenit mediolani: q: res iuſte emunt t vendunt precio currẽte tũc in loco vbi ſit ℨctus ẽt ſi ibi vẽderet minori precio ꝙ in loco vnde cum expẽſis t periculis ſunt allata. Res itaq diſtans cõſiderata ſub tali diſtantia min vz ꝙ preſens. Et ꝙ de aliis dixi dico etiã idẽ de pecunia inq̃tũ eſt vendibilis q: non eſt differentia ratio.

5 ¶ Quinto q̃rit vtrum numiſma vendi vel emi poſſit precio maiore vel minore ꝙ ſit legale ratione diſtantie tẽporis: t dico ꝙ qñ res permutate non aſſignantur vel traduntur eodẽ tempore non põt eſſe niſi in duobus modis: ſcilz vel q: iſta exhibetur ante illam vel illa ante iſtam. Et quidẽ ſi precium exhibeatur ante rem venditam rõne anticipate ſolutionis non licet emere rez minus precio iuſto ſm omnes docto. precipue. s. Tho. ſimiliter nec vendere plus quando res ante traditur niſi in caſibus de quibus. ff. vſura. ſ. §. ij. ſcilicet quando venditor erat rẽ ſeruaturus in tempus aliud vel ſi emptor non ſit recepturus rem niſi in tempore de quo eſt veriſimiliter dubium de rei valore vt ibi. s. dictum eſt. Et idem dico de emptione t venditione pecuniarum.

¶ Sexto q̃rit quot ſunt gña cãbiorũ t quibus 6 modis exerceant: t dico ꝙ oia reducunt ad tria * primũ ẽt reale tñ ꝙ ẽt ẽt cãbiũ ad minutum 1. di. vt cũ petro hñti aurũ cãpſor dat argentum t vtl ecõtrario: aut hñti vni gñis alteri puta carlenos dat monetã gñis alterius puta quadrinoos accipiẽs tñ pciũ certũ pro ſuo labore: puta ãtrinũ pro libra. * Secundũ ẽt reale per ſias ꝙ o o b modis. primo qñ campſor petro ꝺati ſibi mediolani certã ſummã. puta centũ dat ſias quib certa ſumma de qua cõuenit t recedit ſibi rome aut venetijs: puta. xcv. t reliquũ cãpſor lucratur ꝓ ſuo labore ouo cũ petro. Mediolani hz certam ſummã alibi plus valẽtẽ ꝙ vellet illuc deferre puta venetias vt illud plus lucret vel ecõtrario hz venetijs t vellet habere mediolani t dat eam cãpſori q̃ dat ei ſias ꝓ quas dicta pecunia reſtituit ei vbi vult: t ille aliqd ſoluit cãpſori pro ſuo labore. Et ſic in hoc gñe ſemper cãpſor plus accipit ꝙ ẽt. * Tertiũ. ẽt ſic cũ ad inſtar arboris carẽ ris humore vitali t ꝓpr hñtis apparentiã arboris ſed nõ exiſtentiãliq. ſ. hoc cãbij genꝰ ſm cõem opinion ẽt ſm qõ cõiter eſt in vſu non hz ꝓpriam naturã cãbij ſed mutui t vſure: licet ẽt aliqñ ab aliquibus licite celebret quo caſu iam nõ eſt ſic cũ t reale t verũ cãbiũ differẽs a priori genere: q: in hoc cãpſor primo dat t deinde accipit. Habz aũt hoc genus multas ſpẽs diuerſis noibus notas. ſ. per venetias ad libras groſſorũ per lugdunũ per lõdres p bruges t hmõi: t fiũt etiã multis modis. * Primo ſit ſic. Tã petrus recipit Mediolani vel florẽtie a cãpſore. x. libras groſſorũ tunc valentes. c. florenos ſeu. c. aureos eo pacto ꝙ in capite vnius mẽſis teneatur tñ cãpſori mediolani reſtituere ꝙtũ poſt decem dies a celebratione ℨctus valebit venetijs. x. libre groſſorũ q̃ aliqñ venetijs valẽt plus aliqñ minus t ſic cãpſor aliqñ perdit aliqñ lucratur: ita ſp ſperet lucrari t lucretur vt plurimũ. Et ſi petr pl vult pecuniã tenere de mẽſe in mẽſes renouatur cõtract mõ ꝓdicto. Et in hoc cambio lucrũ expectatur in excremento probabili alicuius mouete. * Secũdo ſit ſic. Petro indigenti mediolani marcha auri q̃ vz. lx. ſecuta dat cãpſor nõ quidẽ. lx. ſcuta. in ꝓpria forma ſcutorũ ſed valorẽ. lx. ſcutorũ non ſm valorẽ ſcuti Lugduno vbi cõiter vz. xxx. groſſos ſed ſm valorẽ ſcuti in mediolano vbi cõiter valet xxviij. hoc pacto ꝙ petr tpe feriarũ lugdunẽſiũ reddat cãpſori lugduni. xl. ſcutar ſic ſperat lucrari duos groſſos p ſcuto: t ita cõiter fit: licet aliqñ ꝺat aliqñ ſtet in capitali. Et in iſto mõ lucrũ expectatur ex hoc ꝙ cãpſor illud cuius valorem

Universidad de Deusto
Biblioteca

vak min⁹ estimat: vbi illud dat quã vbi illud recipiet. * Tertio fit sic. petro dat cãpsor mediolani. c. aureos. vt in fine triũ mensium rũderi faciat in ciuitate Londrensi aut Burgẽsi alterius generis monetã: puta tot libras sterlingorum quam monetã credit eo tẽpore ascẽdere ad summã maiorẽ data. Et ẽ hoc mõ stat lucrũ i hoc q illa pecunia aut plus vꝫ de presenti aut plus creditur valitura in posterũ. * Quarto fit sic. petro dat campsor mediolani. c. aureos sm valorẽ aurei in mediolano vbi ꝓbi gra valet grossos. xxxij. hoc pacto vt tpe feriatũ reddat sibi. c. aureos. sm valorẽ auri in lõdres aut bruges vbi vꝫ grossos. xxx. ⁊ sic lucrat grossos octo pro ducato in eo qõ plꝰ estimat ducatũ qũ ẽ dat quam qñ illum accipit vel etiã hoc pacto vt in tali termino restituat sibi sm rõnẽ cambiorũ de londres aut bruges licz neuter habeat banchũ in bruges nec sit illi pecunia allatus aut recepturus: ⁊ in hoc consistit lucrũ vt in mõ superiori. * Quinto fit sic. petro dat campsor mediolani centum aureos hoc pacto q in fine vnius mensis rũderi faciat totidẽ Romet vbi. s. credit eos verisimiliter plus valituros. Et in hoc lucrũ cõsistit: qz plus valet aureus vbi accipitur q vbi datur. * Sexto fit pessime ⁊ õz cambium recãbium sic. Petro enim Mediolani dat campsor. c. aureos mutuo ad rõnem cambiorum de lõdres cũ pacto q scribat ipas ꝫ eas nõ emittat ⁊ sm qõ lucrãt cãbia ineundo ⁊ redeundo: ita accipit vltra sortem. * Septimo fit specialiter in romana curia sic. Clericus consequutus beneficiũ ⁊ habẽs soluere annuatã. i. primos fructꝰ bñficij: vt õz pro immediate camere apostolice accipit cẽtũ a cãpsore: obligãs se illa restituere in pribus vbi est beneficiatꝰ de moneta ibi currẽte: et vltra lucrũ cõsequẽs varietatẽ monetarum daturus. v. pro centenario: vel sexta sm quod conueniunt plus aut minus iuxta prolixitatem ⁊ breuitatem more in restituenda pecunia ⁊ fit instrumẽtum de mutuo ⁊ de vsura tanq̃ totum sit de capitali ita q si mutuũ est cẽtum ⁊ vsura. v. instꝫ cõtinet centum ⁊. v. mutuata tali tẽpore restituẽda. * Pro notitia aũt dictorũ modorũ aduerte primo quod si mediolani plus valet aureus vel scutuꝫ q bruges aut Lugdunum: qz. i. Mediolani grossos. xxxij. ibi vero. xxx. valet: cãpsor dando facit computum super valore ⁊ obligat petrũ ad reddendũ sibi tot grossos in auro quo fit vt cãpsor dãs aureũ ꝑ grossis. xxxij. recipiat eũ ꝑ grossis. xxx. ⁊ lucretur aureos aliquos. si aũt vꝫ Mediolani minus fundat cõpurũ suũ super ducatos ⁊ obligat petrũ ad reddendũ sibi tot ducatos sm valorem quẽ hñt alibi. * Aduerte scõo q mercatores in cursu ⁊ vsu cãbiorũ nõ semp vtuntur moneta sm valorẽ quo vtuntur alij hoies negociantes sed instituit aliũ imo aliqñ cõmutãt verã monetã in fictã. sicut si cãpsor dãdo aureos Mediolani emat a petro florenos valẽtes ꝑcio. x. solidorũ p singulis q florẽ valẽt in cursu cãbiorũ valentie solidos. xij. ⁊ tũ ibi nulla est moneta talis quo casu summa quedã est que emitur ꝑcio minore. ¶ Septio q̃rit vtrũ licitũ sit cãbium ad minutũ cũ aliqũ lucro retinẽdo. s. aliqđ de ꝯo pecunie ꝓ valore: puta quatrimum pro libra. ⁊ dico multa. * Primũ hoc cãbiũ est vere cãbiũ ⁊ in eo est possibiliter ẽctus pmutatiõis verꝰ vñ dak aurũ ꝑ argẽto vel ecõtrario: aut vna moneta pro alia diffimili in substãtia puta argẽtea pro erea: aut dissimili in ẽctate: puta attonsa pro completa aut in qualitate puta quatrini veteres ꝑ nouis potest põ etiam ibi esse emptio ⁊ venditio vna pecunia tenente locũ rei venalis alia ꝑcio: qõ tũc accidere põt qñ valor vnꝰ pecunie est maior vel minor q̃ valor legalis rõne sue bonitatis aut malitie iuxta dicta. s. ꝯ. iij. * Scõm. q̃tũ ad cãpsorẽ in hoc cãbio dicit Joã. de lig. in. c. fi. de vsur. post multa q̃ non vꝫ bene excusabiliũ: nisi attẽto interesse: qz attento subiecto pecunia est inuendibilis cuz olim rerũ estimatio sit. ff. de fideiuss. l. si ita. vnde vbi plus recipit nõ est bene tutus. Iau. aũt de ridol. dicit hoc esse licitum fraude cessante. nec ibi esse vsurã sicut nec mutuũ nec venditionẽ pecunie que est inuẽdibilis sm Archi. xliij. c. ſ. nec ad pecuniã haberi respectum sed ad interesse laboris oparũ pensionũ salariorũ periculorũ ⁊ hmõi ⁊ idẽ in veritate sensit Jo. de lig. si verba ei⁹ considerentur. s. q̃ sit illicitũ moderate lucrari rõne interesse: ⁊ idẽ bal. dicẽs talẽ ẽctum licitũ esse in iure gentiũ ⁊ necessariũ. 3. ac naturali ratione mutuũ ꝓpter pericula ⁊ dãna cãpsoris vt. ff. de naufe. l. piculi. ff. de act. ⁊ obli. l. traiectitie. §. de illo. ⁊ idẽ Alexã. de bal. ⁊ est opinio communis: cui addo quod in omni arte licita cõmutando habetur rõ proprij interesse: ⁊ qõ põt lucrari ẽt ratiõe venditionis pecunie aliquando scilicet qñ dat bonã pro mala: qz pecunia est vendibilis gratia materie vt dictum est. Summa aũt angel. ⁊ Ro. addu cit pro rõne q̃ sit licitũ: qz minuere sortẽ nõ põt esse vsura sed bene sortem augere. ff. si cer. petat. l. rogasti. §. si tibi decero. sed ista ratio locum habet in Petro donante campsori: non autem in cãpsore quia ⁊ si minuat sortem socij: suam tamen semper auget cum lucretur. Et si det aureum pro pecunia vult valorem aurei: ⁊ aliquid vltra: si vero dat pecuniam pro aureo vult valorez pecunie. i. aureum ⁊ aliquid vltra quod sibi retinet de pecunia valente aureum. Et ideo concludo ibi non esse vsuram sicut nec mutuum sed ulicitũ lucrũ est duplici ratione. scilz interesse ⁊ venditionis: licet posset ibi esse iniustitia immoderata accipiendo in quo bonus vir arbitrabitur. * Tertium Quãtum ꝯo ad eũ q̃ nõ est cãpsor nec artẽ istam exercet: vtrũ ex hmõi cambio possit aliqđ lucrari sunt opiniones ꝯtrariã dicẽtiũ qõ nõ indistincte ẽt rõne laboris in numerãdo: qz iste actus non est ꝓprie mercenarius ꝫ solitus gratis cõcedi ꝯtrariam etiam oicentiũ qõ sic: sed inniꝝ rõniꝰ iaz tactis distinguo: qz si nullũ patit interesse vl periculũ notabile: nec dat mõetã meliorẽ quam accipiat nihil lucrari põt cum solũ hꝫ rõniꝰ dictuz sit hoc licere cãpsori: si ꝯo aliqs patit interesse no tabile: puta magnã iactură tpis numerando vel aliquid ꝯuiuimodi qõ non soleat gratis concedi: vel si per pecuniam bonã ꝑ mala licite aliqđ lucrabit arbitrio bõi viri. * Quarto. Quãtũ ẽt ad ipm cãpsorẽ nõ cãpsorẽ licitũ ẽ aliqñ vẽdere monetã: vt dictũ est: ⁊ aliqñ accipe ad pond⁹ ⁊ aliam dare ad numerum ⁊ vltra hoc aliqđ lucrari rõne interesse dicente Aler. o hal. qõ pecunia duplicẽ hꝫ cõmutationem: vnã ex nã rei sine ex põdere et mã: alia ex determinatione legis positiue q̃ statum est vt talis moneta tñi vale at: et qõ licitum est cãpsori vnã monetã accipere ad pond⁹ ⁊ aliam dare sm legis institõnem: qõ intellige qñ suscepta ad pondus ibi exponi non põt vbi suscipit rõne exbãnitionis aut attonsure vel hmõi al's est iniustitia: qz non susciperet sm qõ vꝫ. Et si deinde cãpsor eã trãferat ad locũ vbi expẽdit ⁊ ibi plus vꝫ q̃ ad pondus hoc lucrak ex loci mutatione cum nulli faciat iniustitiam. * Quinto. Quantũ etiã ad cãpsorẽ ⁊ nõ camsorẽ in hac manuali permutatione monetarum multiplex põt interuenire pctũ iniustitie ⁊ si non vsure: vt dentur monete false vel mixte. vel attõse: vel ꝑcio maiore quam curam ⁊ hmõi: aut etiam si excessiuũ precium ꝓpter interesse accipiatur circa qõ gñalis regula dari non potest ꝫ arbitrio bonorum ꝺijudicabitur.

8. q. ¶ Octauo q̃rit vtrũ licitũ sit cãpsori aliquid lucrari ex cambio reali ꝑ ipas: ⁊ dico multa. * Primũ. In isto cãbio non est ẽctꝰ mutui ex pte cãpsoris quia nõ dat primo: postea recipit vt sit in mutuo: sed ecõtrario: qz primo recipiet ⁊ postea dat: sitꝰ ẽt nõ est mutuũ ex pte petri primo dãtis postea recipientis: qz in mutuo scõa acceptio fit post primã rõnẽ tpis in quo accipiẽs mutuũ indiget illo hic sit rõne distãtie loco: ⁊ non tpis: qz nisi talis distantia impediret cãpsor redderet statim. i. statim inciperet de redditione tractare nec differret nisi pauco tpe arbitrio boni viri ad talẽ actũ exercẽdũ necessario req̃sito sicut ⁊ in cambio manuali ad minutũ q̃ recipit aureũ nõ dat in eodem instãti monetã. ꝫ mittit manũ ad capsum et numerat ⁊ hmõi facit q̃ ipse req̃runt sed modicum. Vtrum aũt sit ibi vẽditio q̃ dicũt qõ non: qz necessario alia res ẽt que darek ⁊ accipek. s. res et

pciũ: qõ nõ est cũ aliqñ eadẽ spẽ moneta detur vt recipiatur vtrum etiam sit ibi locatio operis vl pecunie ad aliũ locũ ducẽde: quidam ẽdicũt qõ nõ qz esset res eadẽ nũero q̃ darek ⁊ redderek qõ nõ est: ꝫ ego dico qõ ibi potest esse emptio ⁊ venditio eo mõ quo pecunia vendi põt non obstante q̃ sit eadem moneta: qz eadem potest esse ꝓcium substãtiꝫ qñ est i diuersis locis: qz mediolani minꝰ vꝫ qñ ab eo distat q̃ qñ est pñs: põt etiam ibi esse pmutatio aliqñ i gñe: vt qñ dak tñi: puta centum libre vt accipiatur tñi de quacũq; moneta aliqñ in spẽ: vt cũ dak tñi de ista moneta spãli vt tñi de illa alia accipiak: puta q̃ dat petrꝰ aureos mediolanenses mediolani vt venetos accipiat venetꝫs est etiam ibi locatio operũ ad conducendũ istam numero pecuniam formaliter vel equiualenter. Est essi ꝓpriũ monete q̃ ẽtũ ad valorẽ legalem ista nõ differt ab illa eiusdẽ valoris ꝫ sola materia. Est in quã locatio saltem reductiue qõ volũt dicere q̃ dicunt ibi esse ẽctũ innoiatũ. s. do vt des vel vt facias. Scõm. Cuz hoc cãbiũ vt dictum est fiat duplr: si sit pro mõ: puta q̃ petrꝰ dat mediolani cẽtũ: receptur⁹ venetꝫs solũ. xcv. si ibi esset venditio vel pmutatio non esset ofa in licere et nõ licere: qz in vtroq; ẽctu opꝫ esse equalitatem dati ⁊ accepti: ⁊ esset illicitum campsori lucrari ila quinq; qz qõ ipse dat venetijs minus valet mediolani q̃ qõ ibi accipit. vñ potꝰ deberet lucrari petrus si vero sit ibi locatio operum vt cõiter est licite illa quinq; lucrak sm oẽs qõ ꝑcipue Bald. intendit in. c. de plus pe. vbi dicit ẽctũ esse licitũ ⁊ necessariũ ⁊ iure gentium ac naturali ratione minisi: qz cãpsor subijt picula viarũ ⁊ nũciorum dãna: pẽsiones operarũ ⁊ salaria factoz: vt no. in l. periculi. ff. de nau. f. ⁊. l. traiectitie. ff. ꝺ act. ⁊ ob. ⁊. l. qui rome. §. j. ff. de ꝛb. obli. vnde si quid lucratur iniustꝫ est cum industria accedat rei licite. l. si heres. ff. ad. l. fal. Sed intellige quod cãpsor hic ex duplici rõne lucrari potest: primo ratione sui interesse accipiendo certum quid ⁊ sic loquitur Bald. secundo ratione valoris monetarum. qz. l. per istum modum aliquando pecuias suas repez tat ad locũ vbi erũt ei cõmoditores aut plus valent vel valebunt: qõ licitũ est vt patebit nec opꝫ si scõo mõ lucretur qõ minuat de lucro rõne sui interesse: qz sui interesse merek primum lucrum quod aũt accedat scõm nõ est ex cõditiõe petri cui nulla fit iniustitia sed ex cõditione cãpsoris. Et si obijciatur contra predicta qõ interesse campsoris aliqñ nullum est: qz campsor habet illic amicos aut factores ex alia causa: monetas ⁊ sic non opꝫ qõ monetam illuc deducat. Ito dico quod ista per accidens se habent ad casum ⁊ sunt commoditates venientes ex conditione campsoris ⁊ non ex natura ꝓtractus quas campsor gratis ex-

Universidad de Deusto
Biblioteca

hibere nō tenetur. * Tertiū. Si autē hoc cābium per lras fiat scō modo ita sc3 qō petrus dat mediolani aureos venetos vt eos vl' eoꝝ pciū ad rōnē cābij venetiarum habeat in venetijs vbi plus valent: vterq; lucrab. l. cāpsor: t petrus. Campsor quidē qz accipit preciuꝫ sui interesse cum teneat locū trāslatoris pecuniarum vt in priori mō dicebat: t filr petr⁹ ꝓpter maiorē valorē siue monete in venetijs: qō ls fm Lau. de ridol t Archi. et oēs summistas. Et intelligē qō pōt eē licitum ex duplici capite. Primo si hic sit locatio operum vt in pori modo qz cāpsor lucrab rōne sui interesse t petr⁹ ex mutatione locali siue rei q̄ pl⁹ v3 ibi q̄ hic. Secō si sit pmutatio aut venditio: qz poterit esse equalitas iustitie arbitrio boni viri: qz licet illud quod cāpsor dat plus valeat venetijs q̄ mediolani qō accipit: tū qō dat venetijs mediolani vbi fit permutatio non pl⁹ valet. Hoc tū casu nihil amplius posset accipere qz si pmutat aut venditmon pōt habere rationē de suo interesse locationis operum. Si tamē petrus ex hoc veller lucrari qō pl⁹ dat t deinde accipit. i. ratione temporis interiacentis esset ibi mutuū t vsura formaliter. * Quartum. Si aūt istud cambiū p literas dicatur fieri etiam alio modo tertio vt quia petr⁹ Mediolani dat terdonos vbi plus valent vt eos recipiat venetijs vbi minus valent: si quidem interueniat venditio aut permutatio campsor multiplicē iniusticiā facere posset: qz non licet ei aliquid accipere ratione sui interesse: quod nullum est cum non teneat locum translatoris seu locatoris operarum: nec ls ei simplr' ista permutatio vl' venditio: qz habet inequalitatē: cuꝫ testoni quos reddit minus valeant. Mediolani vbi contrahit quam accepit ratione distantie localis. Si vero interueniat locatio licite campsor percipit totuꝫ suum interesse si paciscantur quod reddantur testoni in specie vt prꝫ quia vtrobiq; dantur scōm quod valent nec in aliquod damnificatur petr⁹ plus quam si nihil cum campsore contraxisset licet ipse suos testonos venetias detulisset: et si campsor inde ex testonibus lucretur est ex condicione sua: quia eos ls exponere Mediolani: et proficiat sibi: si vero non paciscantur qō reddantur testoni sed summa accepta non pōt campsor capere totum suum interesse nisi summā integrā reddat venetijs: sed tenetur de illo minuere quātū ex alia parte lucratur: qz hoc casu summa estq̄ suscipitur deferenda venetijs ideo debēt integra reddi. Unde iniustum esset si acceptis ducbus testonibus Mediolani vbi valent. xlviij. solidos vellet reddere venetijs solum. xlv. quos ibi valēt t cū hoc sibi suum interesse totū persolui: qz duplici fauce manducaret.

9 ¶ Nono q̄rit q̄d ꝑcurandum sit in gñe de cambijs siccis ex parte cāpsoris q̄, semp dat primo deinde recipit: t dico multa. * Primū. Loquendo ex parte cāpsoris in huiusmodi cābijs nō pōt esse ꝑct⁹ locationis operū: qz non suscipit aliquā summā transfuehendaꝫ. sed potius trāsfuehit. Petrus qui accipit Mediolani t reddit Lugduni: ideoque lucrari non potest rōne interesse: nec filr ꝓtract⁹ pmutationis ꝓprie nisi qū vtraq; pecunia vāda sc3 t reddēda iam est in esse qz presentis ad futurum sicut t certi ad incertum nō est pmutatio ꝓprie. C. de rerum permu. l. j. in glos. que allegat. l. qm̄. eo. ti. vbi hoc tenent Bar. t Bald. pōt aūt ibi esse mutuum t emptio t vēditio: vt ptz ex dictis. Et sic possunt ibi tres ẑctus sc3 mutui. vēditōis t pmutationis aliqñ verū. qz raro est ibi permutatio: sicut t pārtia vtriuſq; pecunie. t quādo ibi est eodem modo est licita vel illicita sicut t venditio: qz vtrobiq; oportet equalitatē extremorū seruare: ideo dicamus qō ibi sunt solum duo contractus nec apparēt alijs. j. mutui t emptiōis seu venditionis: * Scōm. Paucis verbis posset vir⁹ doctis materia ista tota decidi vnica breuissima regula. hoc scilicet. Quoties arbitrio bonorum t peritorum in arte campsoria pars capiens cambium non grauab. t distantia temporis nihil lucri affert nunq̄ est ibi pctm̄: si vero pars nimis graueturvel distātia tpis lucrū affert: semper est ibi pctm̄. i. iniusticia vel vsura. Nam cum sit ibi mutuum vel emptio in mutuo si rō tpis nihil lucri affert non est pctm̄. si quid ꝯo affert est vsura: in emptione ꝯo si interueniat ꝑcium iustū nō est pctm̄: si ꝯo sit iniustū si quidē sit ad numeratum: est iniusticia: si ad tps est vsura: qz mutuum cum lucro: vt ptz ex dictis. §. vsura. ij. Si autem lucrū veniret partim ex tpe partim ex alio puta distantia localitest iniustū t restitutiōi obnoxium solū ex ea parte qua venit ex tēpore: qz esset iniusta venditio. que tamen tenet nisi esset iniusta vltra dimidiam: t cōsequenter sufficit precium reducere ad equalitatem restituto eo quo pecunia distans minus iusto emitur: quia soluitur ante tempus. Sed aduerte quod lucrum non venit hic ex tempore eo ipso quod consideratur tempus: sed ex eo quod campsor plus vult lucrari cum eo qui accepta nō restituit nisi post tps quā cū eo q̄ restituit statim in tpe consueto pro cambijs vari ad arbitrium boni viri: vt possunt cōmode litere mitti t pecunie coadunari t reddi. * Tertiū. Cum ꝺmōi cambia semper fiant cū lucro vel spe lucri nunquā licite fiunt per contractum mutui: quia esset ibi vsura formaliter ex vsure diffinitione: t cōsequēter sunt licita solum per contractum permutationis aut emptionis: cum hi soli contractus hic accidant: t consequenter oportet seruare ibi leges permutationis t emptionis: t consequenter

q̄ numisma datū t acceptū iuste appreciet: t hincinde sit equalitas quā ẑct⁹ isti requirit cuꝫ spectēt ad iustitiā cōmutatiuā: t si pecunia que emit a cāpsore emat⁹ min⁹ eo q̄ nūc estimatur rōne incerti valoris futuri: opꝫ q̄ sit ꝓbabiliter dubiū an tēpore redditionis vel solutionis plus aut minus sit valitura extra eo. c. fin. iuxta dicta etiaꝫ dicta. ē. vsura. ij. §. ij. * Quartū. Ad iuste appreciandū pecuniā venalē cū hac arte diffiniri nō possit opꝫ vt arbitrio boni viri. i. iusti t sapiētis pensatis cōditionib⁹. ex qualitate numismatū t distātia locali t aliis ad rē faciētib⁹. de quo ē. §. iij. * Quintū. quoties cābia sicca nō fiunt ꝺe sed ficte. vt q̄ in eodē loco. puta Mediolani pecunia datur a campsore t recipitur ls ẑctus fiat ad rōnē cābij per venetias aut Augustum sem per ꝓsumit vsura. t semp ē vsura: qz est mutuū cū lucro nisi cābij palliatū. Posset tū ibi esse cōtractus emptionis pecunie future licit⁹ eo mō q̄ dictū est. ē. ꝓti. ij. ꝺ hoc in practica nō seruatur. * Dextū. Q̄n ēt fiāt vere vt q̄: pecunia datur mediolani recipiēda Lugd. si hoc fiat nō q̄ petrus habeat aut habiturū se speret sine simili interesse tpe restitutionis pecuniā Lugduni quā vult per cābij habere Mediolani: sed ideo fiat q̄ petrus indiget mediolani pecunia quā gratis habeꝫ nō potest sed solum sub spe lucri p cābia. fm alios si hoc cōstat cāpsori aut credit probabil'r vel est paratus facere etiā si sciret esse vsura noie cambij palliata: qz fit in fraudē vsurarū. sicut cū a pauperib⁹ emunt boues quos nō vult de quo. ē. vsura. ij. §. vlt. nec est ibi venditio aut permutatio cū nō sit res venalis aut permutabilis nec in se nec in sua cā ꝺ: est ibi mutuū cū lucrū ex intētione: si nō ꝓbabiliter dubitat teneꝫ cessare a ẑctu donec certificeꝫ. alioq̄n exponeret se discrimini c. iuuenis. de spon. Notāter ꝺz sine cōsimili interesse: qz si petrus haberet lugduni aliquē mutuātem pecuniā gratis: ls oporteret eū soluere aliq̄ ei qui laborē sumeret accipiēdi pecuniā t rūdendi cāpsori eo mō quo alijs factorib⁹ soluitur certum quid ꝓ centenario nō esset illicitū: qz illa pecunia restituēda ꝯr in fide amici. Ds ista opinio nō vꝫ vera: qz emptori t permutāti sufficit emere vel permutare iuste. i. fm equalitatē absolutā iustitie. ab eo vel cū eo qui poterat licite vendere aut pmutare: nec tenetur querere vtrū ꝯat rē venditā vel permutatā sine interesse: mō licite habeat. nec est sile ꝺ emēte boues a paupere: qz ille nec ls nec est habiturus boues. iste āt est habiturus pecunias quas vēdidit aut permutat.

10 ¶ Decimo querit q̄d dicēdū sit in spē de singulis modis cambiorū siccorū ex parte cāpsoris. et primo ḋtum ad cambiū per venetias t dico multa. * Primū. Cābij factū primo mō. i. ad libras grossorū siue per venetias nō pōt esse locatio operū sicut nec ḡhab'r in cābijs siccis vt dictū est. nec ꝓ mutatione: q̄ sp est recta species ad certam spēz: qz ls hic sit certa summa q̄ datur: t tū reddēda est incerta est: ꝑ aūt hic eē mutuū formaliter ꝑ ēt esse vēditio pecunie future in tali valore sed erit vēditio formab'r. i. fm formā exteriorē t mutuum virtualr: qz fm mētē. j. tū. quoties primo tpe traditur res vēdita q̄ precium: vt in vēditione ad tps vel ecōtrario vt in anticipata solutiōe est ꝟtualr mutuū: venditio aūt pura sine mutuo nō est nisi vbi res t pciū eodē tpe exhibent. Cognoscet aūt ibi esse mutuū formalr aut vēditio ex verbis ḋbꝫ vtunt ꝯēteo. vt si dicit capsor. mutuo tibi hoc pacto: vel emo a te tale q̄d vel dicat idem alijs ꝯbis eāpollētib⁹. Et si de intētione nō ꝓstat t verba sunt cōia ad licitū t illicitū ẑctum vt da mihi sic dabo tibi sic ds interpretari iuxta licitū: qz ceteris paribꝰ potius voluerūt licite contrahere. Unde t fm aliquos iuristas si natura verborum nō ds repugnātia ad naturā cōtract⁹. supple. etiā ꝟtualr iteri dñt ei adaptari. ff. de dā. infec. l. dānū infecti. ff. de vsur. l. scipi⁹. §. verū. no. C. de loca. l. locationes. ff. de cōdi. ob cau. l. fi. Facit ēt qz ois ptract⁹ ꝑ sumitur licit⁹ nisi ꝓbet illicitus. C. de vsur. l. si ea. t. l. oleo. ff. de ꝓbat. l. ab ea parte. t in dubio ꝓsumit abesse dolus t culpa nisi ꝓbet. ff. de ꝓba. l. gone. §. q̄ dolo. Utrum aūt liceat hoc cambiū q̄ nō est cābij in veritate. Lau. de rido. vt recitat Archi. laborat in saluādo: t post multa tēdens potius cōsuluit abstinendū q̄ soluat: sed ex dictis ptz rīsio certa: qz si ẑct⁹ fiat sub forma mutui est formaliter vsura: qz t mutuū est cum spe principalr lucri: t si nō semp cū lucro excusari tū posset cāpsor rōne interesse eo mō quo t lucrū in mutuo: vt qz alr volebat cāpsor de suis pecuniis lucrari vel ꝺmōi: si nō fiat sub forma venditionis est licitū: si dubiū ꝓbabile sit vtrum tpe restōnis. x. libre grossorū plus aut minus sint valiture q̄ sit id q̄ nūc ꝓ eis soluit: vt ptz in. c. fi. e. ti. t intellige seruatis oib⁹ que sunt de rōne iuste vēditionis. * Scōm. nō obstat aūt ei q̄ dictū est hic esse mutuū si arguaf primo q̄ in mutuo est obligatio ad restitutionē eiusdē in eodem gñe. puta ducatorū pro ducatis. t monete ꝓ moneta. ff. de sol. l. paul⁹. q̄ nō est hic vñ si cōuentio sit vt restitutio fiat in alio gñe puta restituendo vinū ꝓ tritico aut carlenos ꝓ ducatis. nō est mutuum sed contractus innoiatus. ff. si cer. pet. a. l. v. in ꝓn. Dico essi q̄ si hic nō sit venditio et ẑūr sit mutuū obligatio ad restōnē tāri in eodē genere q̄tum ad mēsurā pecunie q̄ est valor ei⁹ legalis vt si date sunt. x. libre restituantur. x. ls nō ꝯr tus ad pecunie materiā: qz si data est moneta potest reddi aurū mō eāpolleat t econtrario qz aurum

Universidad de Deusto
Biblioteca

ꝛ argentū monetatū ꝯtuꝫ ad valorē legalē sunt eiusdē ghis.qꝛ.x.li.in auro.ꝛ.x.in argēto sunt idē precij spē. Et si fiat pactū de restituenda certa moneta aut erit emptio ꝛ alꝫ erit rōne mutationis eiꝰ ł legaliꝫ sic stabit rō mutui. ꝛ si quis ista argumentatio valeret concludere quod iudei publice fenerātes nō mutuētiqꝫ nō exigunt aurum pro auro ſꝫ solū equalētē summā ꝛ pñr nō essent vsurarij.*3. Nō ob. Et si arguaꝫ scō ꝙ mutuum fit ad preces rogātis.ff.si cer.pe.l.rogasti.ꝛ pñr solū cōtemplatione accipiētis.vt in.§.creditor. indi.q.mo.re.cō.ob.ꝛ in.l.si vt certo. §. commo. ff. hic aūt ꝛ in alijs cāb⁹ siccis non est sic.cū aliqđ pecunia dek ad būficiū vtriusq;.vt cū vnus eget pecunia mediolani alius Lugduni. Dico enim ꝙ dicte leges ꝛ fileꝫ loquunt qñ mutuum datur eo modo quo vari dz.nō aūt qñ dak ad vsurā alloqn nō mutuarent publici feneratores. qꝛ ꝙ dat est ad vtilitatē eoꝝ cū inde lucrētur. ꝛ silr accipientis aliqđ cu inde rē suā procuret ꝛ augeat plusq; vsura sit solita.*Quartum.nō ob. Et si arguatur tertio:qꝛ nō est mutuū vbi is qui dat subſtat periculo dati vt hic qꝛ si libre grossoꝝ minus valebunt ꝙdet cāpsor. Dico essi esse mutuum vbi dās subſtat periculo dati ex hoc ꝙ non transfert eiꝰ proprietatē in accipiētē. secꝰ vbi subſtat periculo lucri solū. aut lucri cū parte modica capitalis ꝙ casu fortuito icīderet accipiēti nō dāti vt hic vbi saltē salua est pars capitalis. ꝙ valet moneta restituēda saltē vt est talis ac tanta materia.

11 ¶ 11.qrit ad spaīr de cābio scō mō.ſ.p lugdu.in q̄ cāpsor dat .xlli.lr.scuta valētia.xxvij.gro.pro singulis receptur⁹.xl. lugd. vbi valēt gro.xxx. et
l.di. dico multa.* Primō in hoc cābio nō ꝑt esse locatio operꝫ ex pte cāpsoris vt toāmur sicut nec i alio cābio sicco:pōt aūt ibi esse mutuū vt ptz ꝛ si miꝛ vēditio siue pecunia restituēda sit tpe ꝛ loco distās.siue sit distās loco ꝛ tpe.l. futura vt ptz ex dictis.pōt ēt ibi esse ꝑmutatio si vtraq; pecunia sit pñs tpe.Et si eēt oio eiusdē rōnis oak ꝛ redditur puta scuta:imo si esset eadē numero:qꝛ ꝙ ea redditꝫ est affecta q̄litate distātie localis ꝛ sic est aliꝫ mō alia vſ ꝛ minꝰ vz seipsa non distātet nō aūt pōt esse ꝑmutatio si pecunia redđa sit futura:qꝛ valoꝛ erit incertꝰ.* Secōm. Si in cambio isto sit mutuū erit ibi formaliꝫ vsura:qꝛ mutuū ē cū pricipali lueri. Iz nō ſp cū lucro si ꝛ sit ibi vēditio marche pūtis tpe aut future erit licitus ℥ctꝰ si seruenk ea q̄ ptiuēt ad iustā vēditionē:puta q̄litas iusti ꝓcij arbitrio bonoꝝ viroꝝ consideratis q̄ bñs rē facere maioris vel minoris precij ꝛ hmōi. Et idē suo mō dic si sit ibi ꝑmutatio.* Tertiū.tempus aūt mediū inter dationē ꝛ receptionē in hoc ℥ctu triplr se pōt habere.primo vt necessario cōsequit distantiā localem ſm quā nihil nisi in tpe moueri pōt. scō vt in eo sit rerū varietas ita ꝙ in principio alicuꝰ tēporis res vna venalis pōt hre vnū ꝓciū ꝛ i medio aliū ꝛ in fine aliud ꝓpter rerū mutatiōes ꝛ euentus. tertio vt in eo pecunia cāpsoris manet otiosa ipi cāpsori ſz alteri forte fructuosa. Jgiť si campsor vult dare minorē summā pro recipiēda aut ꝑ data recipere maiorē rōne maioris tpis primo mō cōsiderari nō est illicitū ꝛ qꝛ hoc nō est gra tpis ſz gra distātie localis ēt si rēpus sit aliquātulum maius ꝙ hec distātia requirat qꝛ dak ad debitaꝫ ꝛ honestā cōmoditatē restituētis ſm arbitriū bonoꝝ qꝛ nō pōt habitis ifis semp statim reddere sūmā.Si ꝛo vult dare minꝰ aut recipere plꝰ rōne tpis cōsiderati scō mō ēt est licitū aliqñ qꝛ hoc nō est gra tpis ſz rei in tpe q̄ aliqñ plus aliqñ minus vz sicut marcha venalis lugduni valet aliqñ plꝰ aliqñ minꝰ ſm penuriā ꝛ abūdantiā vēditoꝝ vel ēptoꝝ:ſz in hoc aduerte ꝙ nō fit varia tio iusti ꝓcij solū ex hoc ꝙ mercatores plus aut minꝰ existimēt aliqđ valere ex eo ꝙ citꝰ aut tardi⁹ tardek ḡñ sit vtili⁹ aut minus vtile vt vſ existimasse do.pau.de mo.in suo tract.de cā ꝛ magꝝ raphꝰ.de porta.in trac.de pagis.tum qꝛ sic nunq̄ esset iniustū soluere minꝰ rōne anticipate solōnis qñ reputabak ab oibus marime.ſ. tpo.tū ēt qꝛ hoc esset cōsiderare ociositatē sue pecunie quaz vterq; ulozñ dānat. Et si obijciaꝫ ꝙ rei loco distās minꝰ vz ergo ꝛ distās tpe ꝛ dico ꝙ res distās loco minꝰ vz qꝛ nō reducit ad pñtem locū sine labore ꝛ expēsis ꝛ piculis. ad pñs aūt tps reducit sine quoꝝ primis nō sine.ij.ſ. periculo ꝛ hac ratione minꝰ vz nō aūt ex eo ꝙ pecunia emētis sit otiosa.Si aūt vult minꝰ dare aut plus accipere rōne tpis.tertio mō ſm oēs est vsura: sicut si cāpsor emit ad primas nūdinas ꝛ eiꝰ aduenētibus plongat terminū ad scōas accepto alto lucro.secus si cōi existimatione in scōis nūdinis marcha esset plus valitura.*Quartū. Si gra tpis tertio mō cōsiderati cāpsor aliqđ accipit sicut fere semper cōtingit vēditio erit iniuſtatiſ nō rescindenda: nisi iniuſtitia esset vltra dimidiā partez iusti precij:vñ nō opz cāpsorē lucrum totum restituere:sed pro ea parte quam tps sibi attulit.

¶ 12.qrit quid de aliqa cābio.ij.ꝛ.iiij.mō.ſ. per 12 londres ꝛ bruges. aut ēt quinto mō qñ ſcz dantur aurei mediolani vt restituantur Rome vbi plus valēt ꝛ dico multa. * Primō.oēs isti modi cōueniūt in vna rōne: qꝛ in oib⁹ sperak lucrū ex vario pecuniarū valore vt dictū est.* Secōm in his cābijs nō pōt esse locatio vt ptz ex dictis: posset aūt ibi esse mutuū ꝛ permutatio si pecunie sunt tpe pñtes vt tōc valoꝛ certꝰ sit ꝛ venditio si ue vtraq; sint pñtia siue data ſm vt ptz ex dictis. *Tertium.Erit autem vsura si sit mutuus ꝛ pcō

mutatio iusta ꝛ silr venditio si seruenk requisita ad hoc ℥ctus.ſ.eqlitas ꝓcij ad rē arbitrio bonorum ꝛc.De sexto aūt modo iam ptz ex dictis. Hoc notato qđ nō dicik recābuz nisi cadē sit persona cui primo datum ē cābitiqꝫ qua rōne dr cambiū qñ .Mediolani dak pecunia ꝑ lugduno ðr etiam
13 cambiū quando datur lugduni pro .Mediolanoꝝ
¶ 13 qritur quid de illo cōtractu q̄ fit in curia romana ꝛ dico qđ archid.illud damnat tāq; magnā ꝛ manifestā vsurā.nisi tū reduceret ille ℥ctus ad iustum contractum:puta emptionis ꝛ venditio-
14 nis posset licite fieri sed ita de facto non fit.
¶ 14.qritur ād dicendū sit de cābijs ex pte petri cambiū accipiētis ꝛ dico reducēdo oēs cōclusiones in suuz principiū qđ sicut qñ petrꝰ primo accipit a campsore ꝛ scō dat cābiū est siccū ex pte cāpsoris ita ꝛ qñ ipse petrꝰ primo dat ꝛ scō accipit est siccum ex parte petri ꝛ de eo vt de cāpsore iudicādum est ex dictis. Circa cambia multa dici possent ꝓpter mercatorum varios modos ꝛ subtilitates:sed ex dictis possunt omnia decidi ꝛ rēderi ad varia argumenta q̄ fiunt: ꝛ ad varios casus circa istam materiā accidentis q̄ oēs per ꝑdicta decidi pñt. Ex quib⁹ etiam dictis ptz qđ male sum.ang.oia cambia secca indistincte damnat ꝛ petrus .Bum.ro.indistincte compꝛobat.

¶ Rursus de vsura:v.vbi fit quo ad montes seu impestita vel loca communitatum.

QVsura.v.considerari ꝑt quātū ad mōtes impestita ꝛ loca. Pro quo aduerte quod cōitas habēs reditus ꝑdictorum vl gabellarum pōt vēdere eorum proprietatē cum pacto reaffrancā.diſinterim accipiēdo hmōi ad affectuz potest etiam vendere ius exigēdi ꝓuentus in certoo:pōt etiam aliqñ cōstituere nouas gabellas ꝛ vēderez in hoc cōsistit ꝓstitutio ꝛ venditio locoꝝ ianuen ꝛ impstitarum ꝛ mōtiū.Spaīr aūt loquē do de locis Janue.vt refert do.Bar.de bosco doctor clarissimus ꝛ conscientiat⁹ factū est tale.Cōitas essi indigēs centum millib⁹ aureoꝝ cogi aliquos ciues ad eos exhibēduz diuisa tota summa pro centenarij libraꝝ q̄ appellat loca ꝛ ꝓ satisfa ctōe assignauit gabellam nouā vel antiquā annuatim vēdēdam. Ex cui⁹ reditib⁹ rūdeak dictis ciuibus ad rōnē.vij.vk.viij.ꝓ singulo centenario libraꝝ.cū hoc qđ ipsi aliud petere nequeāt.et cōitas possit reddere pecunias ꝛ rehabere gabellam ꝛ si dicti prouentus non ascēderint ad dicta vij.vel.viij.damnū sit ciuiū:si ꝛo trascēderēt vtilitatis sit cōitati ita qđ dicti ciues subſtent periculo capitalis:vt si ciuitas destruerek ꝛ prouentū inquantū gabella male fructificat. Deinde ꝑ bat dict⁹ doctoꝛ qđste ℥ctus est emptiōis ꝛ venditionis aut dationis insolutum que ei similis est eiusq; vicem obtinet.C.de cuic.l.si predij.ꝛ.l.ob cām.ff.de pig.act.l.elegāter in ꝓnc.ꝛ.ff.de cuic.l. si plus.ita qđ de vno dicitur intelligitur de alio Et intellige quod interuenit etiam conditio de reaffrancando ita volente communitate. i.qđ

¶ Pro ergo qritur vtrū cōitas possit cōpellere ciues ad sibi mutuādū:ꝛ dico qđ sic qꝛ cōpellere pōt ad danduz qđ est fortius:de quo dic vt supra gabella.iiij.ꝑ totū.et pñr pōt cōpellere subditos ad emēdū possessionē ꝛ redditū ab ipsa cōmunitate a fortiori:siue emak proprietas ꝛ pek cōitati ad affectū:siue emak ius exigēdi redit⁹ incertos q̄ ad summāqđ etiaz colligit ex dictis.ℨ.emptio §.v.*Scō qrit vtz ciues coact⁹ exhibere pecuniā cōitati licite possit percipere certum qđ puta.v.ꝑ cētenario sibi a cōitate taxata annuatim. ꝛ dico circa hoc ꝛ circa totam materiā huius ritu li multos multa ꝛ ℨtia scripsisse de quieus diffusissime ꝛ ad saturitatem vel nauseā vide arc.l.ij. parte.tit.ſ.ca.xſ.ego autem sequens doctores famosiores ꝛ rōnes meliores:ꝛ ea q̄ superi⁹ in multis locis determiata sunt sic distiguo.Nā aut cōitas hz redditus puta gabellarū vti possessionuz aut nō.Et qđđ si hz pōt ꝑ cōi bono cogere ciues ad emēdū ꝓprietatē vt dictū est:ꝛ dare eis tales reddit⁹ i totum vel ſm aliquam ptem ꝑ indulto cū pacto reaffrancandi siue redimēdi ꝓprietatez interim certū affictū reddēdo hz cōitatē date pecuniē ꝛ redditione seu fructificatione gabellarū vel possessionū datarū insolutū:vel etiā ad emendū ius exigendi reddit⁹.Dic essi ē emptio ꝛ vēditio nō obstāte qđ subditi nō ītēdāt forte emere: qꝛ cōitas sic potuit eos ad hoc cogere vel est datio insolutū q̄ idem ē.Et ſm hāc viā itelligo Jo. de sazo.Jo.an.do.Jin.ꝛ cōiter modernos in.d.ca. in cuitare.nolētes qđ tales subditi licite tale ius ꝛcipiūt:ꝛ ſm hoc licita sunt loca Janue ipreſtite venetiarū ꝛ mos florētie.Et vltra cōem doctrinā addo qđ si intētio fit recta ꝛ pscia nō vacillet possent ciues ēt spōte emere tales reditus:qꝛ sicut ꝑuat⁹ ꝛ ita cōitas pōt vēdere sua iura ꝛ ab ea emi ꝑt.ꝛ sic ꝛe licite emerēt subditi q̄ vellent qđ dicta iura sibi perpetuo manerēt.Si ꝛo cōitas nō hz redditus vel ſ hz iā exhausit.sum.ang. dicit duo.ꝑmum qđ talis ciuis nihil pōt accipere vltra sortē sine vsurā:cōm qđ rōne veri ītereſſe pōt aliqđ accipe ſm.s.th.ſ.ij.q.lxij.ar.iij.ſz ego cōtra primū dico qđ imo pōt si intentio sit recta conscientia sana ēt ſm fundamētum.d.summe qñ cōitas pōt nouā gabellam ponere:qꝛ vendi ꝛ emi pōt affict⁹ nouiter instituus:vt.ℨ.vsura.ij.§.xij. ꝛ contra secundum dico qđ est verum solū q̄ cōitas hmōi onera aliqbus particulariter ſponit si ue habeat reddit⁹ siue nō habeat:nō ār qñ oibus ꝓportionaliter eo mō quo licite pōt qꝛ tunc nullum est interesse nec hoc casu loquitur.s.Thoſſi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 ¶ Scdo ārik vtrū aliquid possint spōte vare cōtari vt tale ḥd annuatim habeant:r dicit Lau.de rido.qō sic ſi ḥuꝭ pcurrāt.prio qō redit⁹ non sit excessiu⁹ ſ3 pueniēs:scdo qō reditus fiat ōr:r supvōis cōitatis qr si fieret relatio trīs ad cōitatis p sonā eēt illicitū:tertio qō nulla def facultas resoluēdi contractū p maiozi vl minozi pcio.quarto qō tps sit incertū puta ad vitā emētis vel alteri⁹ vel ad aliud tp̄s incertū:ānto q tales emētes nō consueuerint funerari. Uel pōt dzeui⁹ dici qō hoc Is si interueniat emptio r venditio:ſi seruent̄ pditiones iuste emptionis.r venditionis.r similiter licet ſi hoc fit p viā mutui:r dās mouet pierate r necessitate communitatis aliquid acciens solū ratione sue indennitatis vel sui interesse.ar.dictoꝝ supza vsura.ſ.§.rxiij.ſi vero hoc facit vt sic mutuando lucretur vsura est.

¶ Tertio querit vtrū possit ḥs licite emere iura 3 eoꝝ q licite a cōitate pcipiūt aliq̄d annuatim.r dicit Jo.de saxo.in sua sum.r do.aut.qō ſic:q emit redditum iam in pecunia cōstitutum:r stat periculo emptoris:r ppter multa alia.ve ḥbus pe.de anch.l.c.vsurarum.eodē ti.li.vſ.qō limita niſi aliḥ fiat in fraudē:puta qr nō intēdit ḥs emere sed interim ex sua pecunia lucrari. Limitāda sunt ēt oia ḥdicta eē ṽa niſi cōitas ipsa notabiliter ledereturiquia cū pupillo cōparetur vt.l.rē publicā C.de iure rei.administratores eius possent eā dānificare:nec valeret factū eoꝝ in dānū ei⁹ vt.l.ordinis.C.de oecr.r oecu.r.l.pces.C.ō trāſ.r.l.ambitiosa.C.de oecr.ab or.ſa. De pagis.r scptis ban 4 corum.vide §.vsura.ij.§.xiij.parte vlti.r pe.

¶ 4ārik ḥd de mōte pietatis.r dico qō res in se est dubia:qō ꝑbat varietas opinionū:r cōsequēter papa esset ḥsulēdus:r interim esset abstinēdū ne ḥs exponat se discrimini r ad hoc rogatus al⁹ fecit consilium qō non liceat. Dico ēt qō valde bene facerēt cōitates soluere officialib⁹ ex publico r valde male faciunt qui cōitates volentes hoc facere peruerunt: r multo nequius qui eas aduertūt malo fine:puta propter superbiā vt videantur vicisse pugnam aut propter cupiditatē. vt de excrescentiꝭ participanti

¶ Rursus de vsura.vſ.quantū ad restitutionē eius in genere.

¶ Vsura.vſ.cōsiderari pōt ḋplum ad obligationē restituēdi in genere.

¶ Prio ergo ārik p fundamēto multoꝝ dicēdoꝝ vtrū i vsura soluta oīum tranferat:r dicit.s.tho.ij.q.lxxviij.art.iij.in fi. cor.qō nō ſi id qō p vsurarū extortū ē.sit res cuius vsus nō sit consumptio:r idem vſ sentire ibi: ad tertiū ēt ſi ei⁹ vsus sit cōsumptio qō intelligenniſi esset alius sui gēris cōmixta:vū male sum.ro. ascribit.s.tho.qō teneatur vsura dānum transferri:qō aūt idem dicit in.iiij.d.xv.q.ij.arg.iiij.q ij.qō transferr loāē ḋm opinio.aliozū vt ibi ptz.r est verū ſi res subrepta sit suo vsu cōsumptibilis r aliꝭ ꝑmixta. Ad quorum notitiā sic distinguo. Nam aut res p vsurā subrepta est suo vsu cōsumptibilis:p̄sistens.ſ.in numero pondere r mēsura vt pecunia/granū:vinum r hmōi:r sic cum ista recipiāt functionem i gñe suo.l.ij.§.ſ.ff.ſi cer.peta. absq; dubio in illis dominiū trāsfertur:ſi permixta sunt vel cōsumpta.l.ſi alieni nūmi.ff.de sol.r l.nam.r ſi fur.ff.ſi cer.pet.r.l.ſi frumentum.ff.de rei ven. Aut tale solutuꝫ sunt res mobiles q seruando seruari pōt.ſ.ipso vsu non cōsumptibiles vel res immobiles r in his an trāseat dominium nec ne sunt opiniones. Nā gl.r Inn.in.c.michael.de vsu.r3 vsurariū teneri ad restitutionem ex ḥs cōtractu p cōditionē indebiti vel sine eā quasi non debitū acceperit.r ꝑtr dominiū eē trāſatū.cum oīa ḥditio sit psonalis actio r nō def p re ꝑtia niſi p furē:ſ3 trīs p re nō sua sed sibi debita.l.ſi.in fin. ff.vsufructuē.ad.caue.r iusti.de act.§.ſicitaq.et idē vſ tenere gl.in.c.ſi ḥs vsurā.xiij.q.iij.r in ca. ſi cḋm.xvſ.q.vſ.r in.c.ex transmissa.de decī.r l.c. debitores.de iureiur.r pōt esse rō:qr qñ traditio habet ꝑsensum dñij tradētis trāsfert dominiū.l.Cer⁹ r ibi p gl.C.de fid.instru.r in.l.multū.C.r qui al. vel fib.r not.in.l.traditionis.C.de pact. Et licet tradat voluntate coacta.tñ voluntas est sufficiēs ad translationē dñij.l.ſi mulier.ff.qō me.cau.rō q.ſ.merito.r hanc opinionē sequiſ sum ros.cōtra ang.r eā falso ascribit.s.Ly. Sed predictis non obstātib⁹ dico cū.s.ly.vbi.§.quod nullo mō trāſferē dominiū. Nā ex nuda traditiōe dominiū nō trāsfert. l.nunq; nuda.r ibi per gl.ff.de acquir.re. domin. r.l.traditionibus.solutū aūt p vsura nude trāditur:vt ptz ſi inspiciatur oēs tituli ex quibus res acq̄rit quo ad dominiū:de quib⁹.§.aliqualiter dicit̄ est in ṽbo vsucapio.§.iij.quoꝝ nulla vestit̄ niſi dicak qō vestit titulo p soluto ratione pacti seu ꝑmissionis:sed dico qō tale pactum seu ꝑmissio est nulla nec ide oriḥ aliqua obligatio naturalis vel ciuilis:vt ptz in cap.debitores.de iureiu.vbi hoc tenet prima glo.r Joan.de imo.r paū.r rō:qr cū lex restitit nō oriḥ obligatio ēt naturalis etiā ſi alteri⁊ḥtū trīs restitat.l.cū lex.r ibi bar.ff.ō fideiuſ.vsura aūt prohibet pagina vtriuſq; restamēti.de vsur.sup eo.r est ⁊ naturam vt ꝑbat aristo.in li.poli.vū pactū vel promissio soluēdi vtras nō scidit obligationē:r ꝑtr dici nō pōt quod vestiak pro soluto. Si dicak qō soluit:saltem credēs se debere:r sic per errorē q; sufficit ad translationem dñij:vt no.in.ca.ſi.de ſo. Hoc legaturiqr cōiter tales sciūt se nō obligatos maxime qr ēt ignorantia dānabilis. Si vero recapitulek qō ex cōsequenti soluit sciēter indebit⁹:r sic trāsfert dominiū cū donare ꝑsumank.l.cui⁹ p errorē.ff.de reiur. responder hostiē. verum esse ſi solutio non fiat

improbata iure:secus ſi sit improbatatvt in casu nostro. Sequitur ergo qō nō est donatio veraqr nemo sic trēdit:nec ꝑsumptaqr improbatur a iure nec solutio debiti veri vel putatiui veri:r ꝑtr est traditio nuda:r sic dominiuꝫ nō trāsfertur hoc idē probatur p glo.in.d.l.traditionibus q; pulr qō ad hoc vt traditio trāsferat dominium requiritur q; sit facta cū cā.vt.d.l.nūq;.r q; cā sit idonea.§.per traditionem.insti de re.diui.r a dñio.l.traditio.ff. de acqui.re.do. q; nō est i soluto pro vsuris:qr r ſi sit cā nō tñ idonea. Probak etiā idē hac rōne. Ex ſcetu nullo r cui lex resistit niſi; dominium trāsferē. l. non dubiū. C.de legi.r ts. Bar.r cōiter doc.l.ſ.§.si vir vxori.ff.de acqui.pos. Jetus aūt vsurarius est hmōi:vt ptz in.c.ij.r.in.c.ꝑfuluit.eo.ti.vnde p eū dominium nō transfertur. Et hanc opinionem tenēt cōiter doc.in.c.in tris.r ibi. Joan.an.r do. Ant.in c.quāq; de.vsur.lib.vſ.r ibi. Joan.an. Be.r Fe.in suo ꝑſ.rxrſ:r Ang.in sua disputatiōe que incipit astensis miles.circa.fin. dicunt quod vsurarius ad restitutiones tenetur ex delicto:r damnato ac reprobato pagina vtriuſq; testamenti.eo.tit. tua nos.ibi in crimine.r ꝑtr nō acquiritur dominiū: qr obligatus ex delicto ad rem aliquam restituendam non est dominus vt ptz in fure:l.in re furtiua.r.l.ſi non manifestus.ff.de cōdi.fur.ḥc etiaꝫ ſ3.s.Ly.vt patuit.r sequunt cōmuniter theologi r tenenda est preſertim in foro conſcientie:quia ſi cut dicit Archi.in.c.ſi quis vsuram.xiij.questio. iij.sicut vi compulsiua rem alienam rapiens ficti one iuris ciuilis efficitur dominus rei tamen usre pretorio pelles prioꝝ dominiuꝫ manet rei dominium.l.metuꝫ aūt presentem.§.iulianus.ff.qō met.cau.sic saltem dicendum est in soluto p vsuris. Nec ob.gl.in cōtrarū adducta cum possit dici qō ibi non fingūt pedes qō ptz:qr voluerūt etiā inducere hyporyecā sup oibus bonis pro vsuris restituendo. Uel dicendum quod vere sunt in rebus vsu consumptibilibus commixtis. Non obetiā ratio adducta in contrarium:quia non soluꝫ requiritur traditio r consensus tradentis:ſ3 etiā titulus verus:aut putatiue verus:vt probatum est. Et ſi quis velit contendere quod fictione iuris ciuilis efficitur dñs:tamen iure diuino:r canonico op3 dicere qō rei dominium remanet apud soluentem niſi aliud ex eius voluntate disponak r sic perinde in cōscientia quo ad oēm effectū ac ſi non esset dñium translatum:qō etiam ptz qr ſi res ertat semper vsurarius tenek eam restituere cum fructibus vt diceturinec potest dare tantum dem sine estimatione contra voluntatem dominicū iura astringāt eū ad restituēdū q; tā prave acceperit.de vsur.cuꝫ tu.r facit.l.ij.in prin.ff.ſi cer.pe. r est tex.clarus in.c.ſi res.xiij.q.vſ.ſi vero alienauerit tunc de equitate canonica tertius possidens conueniri potest tab eo dictas res iudicis officio aduocari.vt notabil⁹ r3 Bal.in.l.rem quā C.de iur.do.nulla habita rōne an possideat ti.onerose vel lucratiuo:ſ3 hec distinctio fiat in re empta ex pecunia vsuraria p gl.in.d.c.cū tu.in fi. in re aūt ipa formalitate data p vsuris octā distinctio nō cadit:ſ3 peti pōt a possidente ēt ti.onerose.ex quo res affecta ē illo vitio.ad qō facit.l.ſi.cū ereptiōe.§.aliqñ.r.l.metū.§.iulianus.ff.qō met. cā.iuncta eōparatione archi.in.d.c.ſi ḥs vsuras. Quidā tñ vt supple.visigūt ḋicta eē ṽa in re.q; vsurari⁹ lucrat⁹ est ex pacto legis ꝑmissorie:de q; §.pactum.§.xij.nō in aliꝭ:sed iuxta predicta dico verum esse indistincte. Nec voluntas coacta r est voluntas sufficiens ad translationem dñij:nec iura ad hoc allegata hoc ꝑbant sed porī⁹ oppositū. vt p3.in.d.l.ij mulier.sufficit tamen ad peccatum vt probat.d.c.merito.vnde nec vsurarius tenetur per condictionem indebiti.

¶ 2.queritur vtrū vsurari⁹ teneak restituere r ḥd 2 r dico multa primū vsurari⁹ tenek restituere vsuras qr contra iustitiam subtrahunturyr ꝑbat philosophus primo poli.r sīr fruct⁹ rei per vsurā subrepte ſi erat lucrosa.q; dic.vt.§.restitutio.iij. §.ix.* Scōm.secundum aliquos etiā tenetur restituere lucrum factum ex pecunia vsuraria ſ3 vsurius dic ḋm ray.q; ſi ex pecunia vsuraria negotiando lucratus est vel emens ḥdū fructus percepit:hec restituere non tenetur:r cōcor.vl.r.s.thopit:hec restituere non tenetur:r cōcor.vl.r.s.thopit:hec restituere non teneturr

Universidad de Deusto
Biblioteca

quod transeat quia potest eam commissere.

5 ¶ Tertio ḡrit vtrū vsurari⁹ mētal'r.i.sine pcō sed ex sola intētiōe restituere teneāt ⁊ cur ⁊ dico qō sunt opiniones circa hoc. Nā Rich.in.iiij.dist. xv.⁊ Sco.ibi ⁊ Alexan.lō.⁊ Lar.in.c.psuluit. ⁊ in cle.ex graui.de vsur.tenēt qō nō tenēt restituere. ſꝫ Inn.Ioſ.⁊ Pan.in.c.cōſuluit.eo.ti.⁊ Joan. an.in reg.pctm.dicūt qō tenēt:q ēt vl velle dictū c.psuluit. Ego aūt de mēte Archi.nr̄i in.ij.pte. ti. ij.c.v.§.penulti.sic distinguo. Nam ſi vans dat liberal'r ꝑ modū doni.credens mutuātem hoc nolle exigere non tenēt necessario restituere qui accipit nec tūc ꝓprie qō accipitur est vsura qr nec datur grā mutui:sicut ēt ꝑm Egidiū nō tenēt restituere is qui nō erat pat⁹ restituere cui fit remissio liberalis sine vi ⁊ fraude:⁊ sic procedit prima opinio.⁊ facit tex.in.l.inter oēs.§.recte.ff.de.fur. vbi ꝑtās rē credēdo inuitum dñm cōmittit furtum:ſꝫ furti nō est obligat⁹ si dño erat volens:et ad idē.inſti.de obli.q̄ſi ex deli.nasci.§.pl̄s.in.fi. Pan.rū in.o.c.volvit.q etiā ikto casu teneāt in foro aie:ſꝫ primum est veri⁹ ꝑꝫ diffinitionē vsure supra positam. Nec ob.lege.si ego.la.ſ.ff.si cer.pe. vbi ōr q si voluit tibi rem donare ⁊ tu credebas eā tibi mutuo dari nō efficit tua aīa ꝓsumptiones qr hoc casu intētio ꝓcedētis ⁊ recipientis discordāt:in nſo vero ꝓcordāt qr ille liberal'r dat:⁊ iste credit ſe liberal'r datū recipe. Nō ob.ēt rō. Joan. an.in merc.in.o.reg.pctm.qu.ſ.Sctus a principio fuit vitiosus:⁊ ꝑūr effectus procederet octō Sctus qō nō est verum cū ꝓcedat ab alio.i.libera donatiōe qua ille donat ⁊ iste donatū liberal'r recipit. Si vero dās non dat liberal'r:ſꝫ gra mutui:qr per signa videt mutuantē sic velle,aut ne reputetur ingratus ⁊ alia vice mutuū nō inueniat.cūc restituere tenēt necessario.⁊ sic procedit ⁊ limitatur secunda opinio.⁊.o.c.Psuluit.q vult qō talis iudicandus est male agere ⁊ sic ad accepta restituenda in foro aie efficaciter inducendus.* Cui aūt talis restituere teneat:quidam dicunt qō pauperibus ⁊ nō ei qui dedit:qr a se voluntarie abdicauit sed quia eo casu quo tenetur restituere non abdicauit dans a se voluntarie voluntate libera ideo dic quod tenetur eidem:qr regulariter vsura restituitur spoliato. Vide etiam.§.seq.in.fi.

4 ¶ Quarto ḡrit vtrus restituere teneāt ⁊ō liberaliter sine intentione lucri mutuauit:ſi debitor ei aliquid oēt gra mutui:vt qr credebat creditorem sic velle.vel vt mutuū pl⁹ reneret: aut alias libuit ius mutuare:⁊ hmōi:⁊ dicit ỹ.q non tenēt si ꝓbabil'r credit datū sola dilectione quod intellige primo ēt si gratis ille non dedit:qr vt ōr.i.q.ij.nulla obligatio suscipiēti culpe maculam ingerit ⁊ nō ex ambitētis petitiōe ꝓcedat:⁊ obligatio antidoto⁊ iustā parit receptionē ꝑ errorē soluti.l.si testis.§.j.ff.de fide.nisi error facti alicui⁹ puta putabat p tuum ꝓcuratorem eē promissum cū tū nō eēt qr nc tenerēt:⁊ scōo intellige ſꝫ Ro. ⁊ astē.cum nō teneri q̄diu bona fides durat:nec de ꝛsumptis in ea:ff.de petitione.l.vtrū. Si vero probabil'r credit datū ꝓpter mutuū tenēt ſꝫ ỹỹ. ſcz inquātum fact⁹ est locupletior vel de extantibus q Lau.de ridol.limitat nisi ꝓscriptiōe sua facta essent oīcens tibi semp placuisse gloſſ.in.c. vigilanti.⁊ in.c.ſi.de ꝓscri.ſ.q mala fides superueniens ꝓscriptiōi ꝓplere nō facit aliquē obnoxiū restōni. Et idē itellige de vsucapiōe. Non est aliꝫ ꝑm ỹỹ.in bona fide qui credit vel dubitat ꝓbabiliter.nō ꝓpter meā dilectionem ſꝫ ꝓpter dictas cās aliquid eē datū. Circa hoc aūt talis regla servanda. Nisi aliud appat ex magnifestis ꝓiecturis ꝑsumit mutuū accipiens ea intētiōe dare qua mutuans mutuauit:vide ſi mutuauit ex charitate ꝑsumitur alius ex charitate dare:qr quisq̄ ꝓsumitur aliquid dare eo modo quo accipit.ff.mā.l. ſi vero non remunerandi.§.inde papinianus.

¶ Quinto ḡrit vtrū bōa vsurarij sint tacite obligata ꝓ vsuris restituendis:⁊ vt velle gl.in.c.tua ꝑ eo.ti.⁊ sic:⁊ ibi dicit Panor.ſi.q sunt cōis opinio antiquoꝝ ſꝫ moderniores cōiter tenent.oppositū qr Jo.an.in c.ij.eo.ti.li.vſ.⁊ lho.in.o.c.tua.dicunt hoc nullo iure ꝓbari.⁊ idē Fed.nec in aliquo facit ter.in.c.cū tu.e.ti.sup q̄ illi se fundarunt.qr ibi nō ōr q agatur hypothecaria seu reali actione super illis possessionibus:sed qō debeut vendi vnde ibi dicit Panor.ſi.q vbi bona vsuariorū peruenerunt ad aliquem ex titulo oneroſo nō ꝑt vendicari perdebentem recipere vsuras:sed ſi possessiones empte ex pecunia fenebri peruenerūt ad tertium ex causa lucrativa:tunc per officium iudicis poterunt vendi:non autem eo respectu quod possessiones sint obligate:sed ex quadam equitate:quia ex quo res mea vel mihi debita peruenit ad te ex causa lucrativa tu teneris restituere.l.ſi ⁊ me ⁊ titium.ff.ſi cer.per.⁊ sic potest saluari glo. in.o.c.cum tu,inquantum distinguit inter causas lucrativam ⁊ onerosam. Et ideo concludit Ihoſt. in.o.c.tua quod ꝫs ad quem bona vsuariorum peruenerunt titulo singulari sive ex causa lucrativa sive onerosa non potest molestari super illis bonis etiam ꝓ vsuris restituendis:alias multi illaquearentur: sed m bonis emptis ex pecunia vsuraria procedere potest illa distinctio an ex causa lucrativa vel ne. Et hec opinio vt refert Domi.Anto.alias in facto fuit seruata ex quo.no. etiam.Panor.licite iudicari posse contra opinionem communem doc.⁊ etiam glo.quando iure nō ꝓbatur.

¶ Sexto ḡrit qualiter vsurari⁹ cogitur restituere ⁊ dicit Ray.qō si est publicus cogitur ꝑ diuersas pēnas quas habes.j.vsura vltimo ita fere ꝛ toruz:⁊ ois vsurari⁹ ad restitutionē cogit ꝑ per excōicationē:extra eo.qſſi.⁊ tertio cogit qr si vsurari⁹ reperat ab aliquo vsuras repellit ꝑ exceptionē donec ⁊ ipe eas restituat vel fecerit posse suū eē eo,qr frustra. Et eisdē modiu cōpellunt 7 hēdes:extra eo.tua.⁊.c.michael. Vide etiā.§.seq. ¶ Septimo ḡrit ſi ds repetat vsuras:⁊ excipiatur ꝫ eum qō ipse non soluit eas ds exto:ſi:⁊ ille rādeat se parare restituere ſi ſit q̄ petat qūo debeat ꝓcedere iudex ecclesiastic⁹.⁊ ōr Hoſt.qō faciet ꝓcōizari vt quicunq̄ soluit vsuras talis veniat ⁊ eas satisfiet:⁊ ſi nō venerit aliquis ꝓcedet ꝓior petitio:ſi aūt veniat ⁊ ꝓbet fiet ei restitutio nec sufficiunt hoc casu pignora vel cautiones de sen.⁊ re iudi.cum aliꝫbus.ff.de pign.ac.l.qō ſi non soluere.qō intellige nisi magna forsan cā.in teneniat.vt dicit Hoſti.⁊ Inn.in.c.quia frustra. eo.ti. Quod ſi is a quo acceperat vsuras non ſit superstes:nec ei⁹ hered mādabit iudex paupib⁹ erogari.extra eo.cum tu.⁊ post q̄ hoc factum fuerit petitio ꝓcedetal's non:⁊ idem ſi vsuit quidaꝫ sed nescit vbi sit:aut ſi scit ad eum mitti non potest.de iude.cum sit nisi sperek eius aduentus:qr tunc pecunia consignabitur ⁊ deponetur. Et hec ſm Hoſti.intellige de vsurario notorio.

8 ¶ Octauo ḡritur q̄o cogit restituere clericus forte fuerit vsurari⁹ vel hēs vsurarij.⁊ dicit Ray. qō ſi restituere non vult suspendi ds ab officio ⁊ bñficio:extra eo.ꝑter ea.⁊ ſi non emēdet ds depositū.d.c.ꝓtereꝛea.⁊ di.xlvij.epō.⁊ postea ſi est incorrigibilis cogēdus est p potestatem laicalē.de iudicium non ab hoſte.dist.xvij.nō licuit. Nec ds restituere de reb⁹ eccl'ie nisi quaten⁹ de pecunia illa expēdiderit in vtilitatē eccl'ie ſm eum Ray.ſꝫ de 9 suis ſi hꝫ:⁊ ſi non ds restituere pōt de fructibus quos legitime percipit:facit.c.ij.de fideiuſ.

¶ Nono ḡrit quid ſi debitor iurauit soluere vsuras:⁊ dicit Ray.qō denunciare pōt eccl'ie monitione ꝓmissa:vt cōpellat illū ad relarandū iuramentum.vel ſi vult soluar vt satisfaciat deo de iuramento:⁊ postea poterit repetere.de iureiuran. ex administrationis.⁊ cap.debitores.⁊ ſi iurauit nō repetere non repetet directe propter iuramētum sed indirecte denūciādo eccl'ie crimē illi⁹,vt sic eum ad satisfaciēdū cōpellat:⁊ ſi iurauit non denūciare non ꝛs iu'm cum sit iniciti.vt potē ꝛ orimi salutē:vñ hoc nō ob.poterit denunciare extra eo tu:no.⁊ de iureiuran.quemadmodum. Et idem Ihoſt.addēs qō ſi ēt iurauit debitorū repetere ex nō recipe vsuras nihilominus ds cogi ad restitutionē ⁊ pecunia erit pauperibus eroganda. ¶ Decimo ḡrit quid ſi ex duob⁹ heredib⁹ vsurarij alter fiat impotens aut hereditas tota sufficiat ⁊ dico multa,* primum.Si hereditas non

sufficit ad oēs vsuras dubium est an satisfieri debeat p heredes primo venientibus vel certe cuilibet ꝑ sua rata ēt tangenter:⁊ tenuit Guil.q̄ p rata.gl.ꝛo.in.c.ij.eo.tit.li.vſ.dicit qō ḥdita est ipsis cōsideratio:vt.ſ.q̄ prius soluit vsuras recipiat q̄ suum est integraliter/:⁊ sic de singulis succedentibus ſm regulā q̄ prior sed lau.de ridol.dicit torā vim huius rōnis pendere ex illa an bona vsurariorū sint tacite obligata:qr tenendo quod sic.vt voluit illa glo.habenda est rēporis consideratio.vt sic priori pri⁹ satisfiat:ſi ꝛo nō sunt tacite obligata tunc fiet satisfactio pro rata.de hoc aūr.ḡ.§.v. *Scōm. Ex his ꝓz qō heredes vsurarij tenentur ad restitutionem vsurarum non insolidum ſꝫ ꝑꝫ hereditarias portiones:vt ſi vnus hꝫ duas ꝑtes hereditatis teneāt ad duas ꝑtes vsurarum:⁊ tertij⁹ ad tertiā qō tſi nō est speciale in heredib⁹ vsurarij ſꝫ idē est regulariter de quibuscūq̄ heredibus qr actiōes cōpetētes ꝛ defunctū diuise sunt in heredes ꝓ portionibus hereditarijs.l.ſ.⁊.ij.C. de acq̄.heredi.* Tertius. Si alter heredū efficiat non soluendo ōr ꝑe.de anch.in regu.peccati venia.de reg.iu.li.vſ.qō licet diuisa hereditate obligatio hereditaria diuidat ipso iure.l.j.C.certus ꝑe.⁊.l.ꝓo hereditarijs. C.de here.vel act.veu.et sic ſi vnus efficiat non soluendo in foro ciuili alr non teneāt.l.legatorū.ff.de leg.ij.tñ in foro canonico tenent heredes insolidū ꝓ.o.c.tua.vñ scōm gl.in.o.c.tua.alter cōuenīri pōt in totū.⁊ cōiter ita tenet:⁊ ſm do.antoñ.ita practicandum est in fauorem anime defuncti vt citius liberet.ex intergra satisfactione:sed Pañ.oicit istam opinionem esse falsam ⁊ fundatam super alia opinione dānata.ſ.qō bona vsurarij sint obligata:⁊ ꝓsentit do. an.qō limita nisi quo ad heredē ⁊ oēm aliū respectu rerū ex vsura acq̄sitarū aut ex pecunia fenebri titulo lucrativo.qr tenentur siue vsurarius siue eius hereditas efficiat nō soluēdo ſm Jo.in ſum.⁊ vt ꝑz ex dictis:ſꝫ in alijs reb⁹ secus: cum bona vsuariorū nō sint ypothecata.vt dictum est. * Quartū. Si bona defuncti nō sufficiunt ad restituendas vsuras:ꝛs heres in foro contentioso teneāt de suo si non fecit inuētariū ſm pa.in.o.c. tua de mente ho.in foro tū aie non tenēt vltra vires hereditatis:qr talis lex est fundata super ꝑte sumptionetin foro autem aie de oīb⁹ credit cōfidenti. Nec obst.qō leges humane seruande sunt in foro aie.qr verū est ſi in eo non cessat rō legis. *Quintum. Si quis autem sponte se obligauit, ad restitutionem vsurarum credens bona vsurarij ad ista sufficere cū nō sufficiāt.ſm.s.bernar. tenetur ad omnia.qr forte alius se obligasset pro toto nisi ipse fuisset ⁊ sic dedit damnum creditori bus quod non incurrissent sine suo facto:ꝛs lapsus ⁊ q̄dam alij:vt refert lau.de ridol.dicunt fideiu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

forem vltra vires hereditarias non teneri et si se principalē pstituisset:et hoc habita rōne a tpe pstite cautionis:quia si tunc pncipalis erat soluēdo etiā si postea eius facultates fiant exhauste aliter quā p restitutionē vsurarū nihilominus remanebit fideiussor obligatus ad ola. Sed Ian.ō ridol.et pau.de etes.distinguūt. Nā si fideiussit p se obligāte ad restitutionem vsurarum scōm formam.in.c. ꝓh de vsur.li.vj.vt euadat canonicas penas non tenetur vltra vires.quia nec vltra vires restituere aut cauere tenebat pncipalis.vt.d.ca.ꝓh.is si fideiussit p se obligante ad restitutionē vsurā ex alia cā secus.quia principalis obligat⁹ est insolidum Iz habeat exceptionē inopie vel similē: que quidē exceptio vt pote psonalis nō porrigit ad fideiussorē. Et hec ē optima distinctio. Qui etiā se obligasset ad restitutionē vsurarū teneret quantum portāt sue facultates.Iz vsurarius sit non soluēdo.sec⁹ si fideiussit pro se obligāte.

11 ¶ Undecimo ꝙritur si vsurari⁹ ex pecunia fenebri emit equū vel ꝓdium et dōauit.et deinde fact⁹ est non soluendo.vtrum is qui soluit vsuras petere possit rē illā:et dicit ray.qō sic.et ille reddere tenetur.ex eo.cū tu.quia succedit hic res loco pretij si cut ecōuerso pcū loco rei.ff.de pe.here.l.si re.qꝫ ꝝ.limitat quando talē ille habuit ex cā lucrativa:secus si emisset vel ex alia cā non lucrativa bona fide habuisset:et concor.ho.et gof.addens quod si res illa ex causa lucrativa proveniat. et postea ad alium ex simili cā:et iste vltimus fuit ille qui potuit petere vsuras liberatus est is cui primo ota erat vt contra eum agi non possit.ff.ō act.et ob l.omnes debitores.et idē host.

12 ¶ 12.ꝙritur cui restituenda sit vsura:et dico scōm ho.et gnal'r ei a quo ꝙs extorsit vel eius heredib⁹ et si non inueniant pauperib⁹ erogāda est.extra co. cū tu.Et si is cui restitui ds distat cuius expensis ei mittatur.vide.ē.restō.iij.§.iiij.

¶ Rursus de vsura.vij.Ptū ad restōnes spāliter quo ad cooperātes et participantes in ea.

Vsura.vij.considerari pōt quantum ad hoc vt sciatur quomodo peccēt vl' teneantur restituere cooperātes in ea. Pro fundamento autē huius sumenda est regula iuris ꝙ etiam habetur in.c.si culpa. de iniur.et dan.vbi dicitur quod qui occasionem damni dat tenet ad damnū quoꝫ dedisse vl'. Ubi sciēdum est qō ꝓprie occasio est cā ineficax effectus sicut occasio submersionis nauis est nauta:ducens eā ad locum vbi submergitur tempestate ꝙ probabiliter preuideri non potuit:et sic dās occasionē videtur dare damnum ds realr nō dat:ds solum si dat occasionē improprie.i.cām sufficiētē:sicut occasio submersionis nauis est ꝙ ad hoc facit in ea foramen. et ōr occasio directa qñ hoc intenditur: indirecta vero si non intēdatur:ds tñ nō impeditur ab eo ꝙ pt et ds.Et sic dās occasionē dāni in furto rapina. vsura.et hmōi tenēt insolidū:qō tñ ꝝ.dicit verū vsurpationib⁹ violētis.nō in vsura que nō est otio motu sed ūtaria:tñ alij verius dicunt hoc verum etiam in vsura quātum ad dāna.Iz non quantum ad interesse lucri cessantis in nō lucrosis.

Lxxb. ¶ Primo vero ꝙritur verū peccet ꝙ mutuū accipit sub vsura:et dicit.s.tho.ij.ij.q.lxxviij. quod nō Iz inducere aliquē ad mutuādum sub vsura:quod intelligē nisi ad hoc vt ille desineret a maiori peccato scm Inno.Iz tñ inēt ab eo ꝙ parat⁹ est facere vt ꝙ exerceat vsuras multo accipere ꝓpter aliqꝫ bonum.vt est subuentio sue necessitatis vel alterius:sicut etiā Iz ei ꝙ incidicit i latrones manifestare bona ꝙ ds ad hoc vt nō occidat qui tñ latrones diripiendo peccāt.hec ex illo qui per bonum intelligit etiam ꝓmoditatē tpalē vt ptz ibi in solutione secundi argumenti. Sup his aūt licet multi multa dicāt tñ quārū colligitur ex Rich.in.iij. di.xv.a.tho.vbi.ē.et Inn.ac.Jo.an.in.c.dilectus de fimo.et pan.post ꝓpositū.in.c.super eo.de vsur. Ilde.et arc.in.c.mouet.xxij.q.j.ista est veritas. Qui enim hoc fiat ꝓ opere illicito.puta luxurio:ludo. vel huiusmodi.semper est mortale.filr si fiat pro licito sed non necessario sicut scm pe.de pal. si hoc fiat ad negotiādum ex cupiditate lucri et augēde pecunie cū tñ negotiator ds vñ viuat decenter qz peccatum est absq necessitate non solum inducere ad peccandum:sed ēt ꝓponere alicui materias peccādi sicut si mulier sine necessitate exibeat se aspectib⁹ eius quē scit male affectū:si vero fiat ꝓ licito necessario Iz nō absolute vel extreme.puta vt decenter negotiādo ꝙs viuat sic Iz secundū metem.s.tho.vt dixit:et sic eā ītellexit ꝝ.et per.de pa lu.quos sequuntur archi.et summiste.et idē fi ꝓtali necessitate alterius ds.s.Thoff.sed si fiat ꝓ licito et necessario absolute.puta qz alr non posset ꝙs viuere nō solum est licitū sic accipere sed ēt Iz inducere ad mutuādū sub vsuris eū cui suaderi non pōt mutuatio gratuita scm Inn.in.c.cum per eo.s.vt mat⁹ pctis viter:qō intellige quia ille vult ē homicida me⁹ negando subsidium et ego suadeo vt sit vsurar⁹ qō est leue⁹. Volēti ei peccare Iz suadere vt saltē min⁹ peccet.di.xiij.duo.

¶ 2.ꝙrit vtrū restituere teneatur ꝙ inducit ad fenerādū vel impedit volētē gratis mutuare:et dico qō inducēs ꝓsulēdo.vel pecuniā mutuando.vt Thēdo societatē ad fenerandum ds aliqs tenetur insolidū si als nō erāt feneraturi als quātum ad eū spectat:ds veri⁹ alex.lōb.et mo. tenēt indistincte nō tenēt nisi inquātū ad eū spectat.qz in dādo mutuū sub vsuris nō dānificatur ꝓprius sed in exigendo vsuras et idem ꝝ. dicens se credere quod in neutro casu.i.siue erant alias feneraturi

siue nō.eum nō teneri nisi quantū ad eū spectat et sic quātum ad hoc melior est ei⁹ ꝓditio ꝙ ꝓstantio fauorē in rapina vel furto:ꝙ tenet ēt si nihil ad eum pueniat.qz furtū et rapīa sunt simpliciter volūtarē oīa ds vsura venit ad creditorē de oīa voluntate. Nec inuenio inēt iura dare actionē dari ꝓhmōi inductores vel fautores ad repetēdas vsuras sicut dāt ꝓ illos ꝙrū ope vel ꝓsilio fiunt rapine vl furta Iz nihil ad eos puenerit. Pfatū opinio vł tutior et eā sequitur pe.de.pa.ds scōa verior imo ꝛa maxime vbi accipit mutuū ad vtilitatem poti⁹ ꝙ ad arduā necessitatem:et hāc vł.s.Tho.tenere.ij.ij.vbi.ē.art.vl.ad vltimū vbi cuz qui dat pecuniā vsurario nō ītī alias vū vsuras exerceat vel hac ītentiōe vt ꝓ vsuras lucrek dicit principes culpe:et de restōe tacet. Qui ꝛo impedit volentē gratis mutuare ꝝ.tenet qz indebite utilitatē ꝓrimi impediut et ei dānū adduxit. Et idē intellige de ꝑsentēre ꝛctū licitū reducēdo illum ad vsurariū. Cōcor.mo. Et idē dic de confessoribus ꝙ absoluūt vsurarios aut recipiunt ad sacramenta vel sepulturam:qz tenenk restituere si 3
ex denegatione talium fuisset facta restitutio.

¶ Tertio ꝙrit vtrū ꝙsonete siue mediatores in fenore peccēt et restituere teneank:et dicit archi. post Bir.Odo.ꝙ psiderādo op⁹ istorum ex pte accipientiū mutuū dupl'r peccare pōt.s.ꝙrendo pro his ꝙ nō indigēt et est mortale:qz coopak peccantibus mortal'r.xj.q.iij.ꝙ ꝙsentit.iuxta dicta.ē.§.s. et.ij.ēt in necessitate iducēdo ad mutuandum sub vsura retinentē ar.de homici.sicut dignum et lucrum inde pceptū paupib⁹ erogandū est ds cost qō intellige de ꝙsilio.qz est turpiter datum tacce ex pte mutuātis si qdē mediant ꝙ vtilitate accipientis mutuū nō peccāt:et multomin⁹ restituere tenēt qz vtunk malo vsurarij ad bonum indigentis:et lucrū fuū licite retinēt sicut etiā et mercatores se exercentes ꝙ aliqs aliquid scm morem mercatorū retinent licite pro laboze nisi ostendent se gratis velle seruire:quia tunc esset fraus aliquid retinere.si ꝛo hoc faciūt ꝙ vtilitate vsurarij peccant mortaliter cooperando ad vsuram et si aliter nō fuisset vsura sequuta sunt opiniōes Tam tenenk insolidū scm dictū Hirar.et glo.in.l. si sciente.ff.ad.l.pōp.de pari.et Bar.et An.ibidem et facit.l.is.cuius ope.in prin.ff.de adul. Baldus. autem in ti.de cōtrouer.feu.ter.§.similiter.dicit qō non: idem ꝝ.et glossi.in.c.michael de vsur. et est verius loquēdo de ꝙsonētis solum cooperantibus ad mutui oationem.iuxta dicta.§.prior. si autem cooperantur in exigendo vsuras vt factores vera est prima opinio distinguendo: vt.§.seq.et idem si inueniunt cautas fictiones:quib⁹ vsure soluantur: quia dat causam auml. efficacem.

¶ Quarto ꝙrit vtrū teneak is ꝙ vsuras accepit nolle alieno vt tutor curator vel procurator: et dico qō exigēs nolle aliēo ē duplex.ꝙdā.s.apud quē residet quasi ꝓncipalis autoritas dāi vt qz cū eo ꝛhik et ipe taxat ꝓcium et cogit soluere:ꝙdā vero est minister tñi siue mer⁹ exequutor.puta qz ñ taxat ꝓcium nec cū eo ꝛhik.Iz solū pecuniā manualiter tradit:et recipit pignus ac pecuniā. Prim⁹ mortaliter peccat et restituere tenek in subsidiū.i. si ꝓncipalis in cui⁹ vtilitatē versum est non soluit: qz nōn pōt aut qz nō vult:qz iste dat cām efficacem dāni ꝙ est in exactiōe vsurarū et nō in mutuatiōe de iniu.c.fi. Secundus mortal'r peccat Iz restituere non tenet:qō intelligēdū est nisi aliqd ad eum peruenerit vel cooperat⁹ sit ad exactionē.qztene rek ꝓpter cām damni dati.de iniur.c.fi. Ita Iz Ray.Bira.Odo.ꝝ.Pe.de pa.Bart.dixi.in ca. sicut non suo.dist.xlvj.vt illi imponit sum. cōc.et vt rē bū ꝓ verbū qō addit in sum.sua dicens qō ille in cui⁹ vtilitatē versum est tenek principaliter alter vero in subsidium.l.ex hoc edicto.§.j.ff. de eo ꝙ quem fac.erit.et.l.eleganter.§.pen.ff.de do.Pan. autē in ca.michael.eo.ti post Bof. et alii quos alios tz qō etiam in primo casu teneak qz si principalis non fit soluendo ñ velit dicere qō non tenek si principalis possit soluere et si nō vult. Si aūt soluit is cuius nole accepte sunt vsure ceteri liberank: nisi quid prouenerit ad eos:qz de eo tenebunk principali. Et idē dicēdum est de extorquēte nolle alieno et partiario in quota:qz tenet scm Jo.de ligna.et intellige insolidum: Iz tñ in subsidiū Iz respectu ptis eū nō cōringētis. Et idez de ꝙsulib⁹ alicuius artis exercētib⁹ vsuras nolle artis. Et idez qñ tutor vel curator exigit vsuras ꝓ pupillis ex Jctib⁹ vsurarijs factis a patre pupillit sic de similibus. Adde tñ ꝓdictis quod singulariter no. Monal.in sum.t. quod bankes pecuniam oīi sui ad vsuram de eius mandato gñali tenentur restituere oīo nō restituēte tanquā principales in hoc:qz in contī optiōe erat mutuare et non mutuare:adde item qz cooperantur in exactione vsurarū:sed si tales de speciali mandato oīi dicentis mutuare Petro.x.libras ad vsuram nolle meo mutuēt' Iz peccēt.tñ restituere nō tenentur. Et hoc sequitur Jo.de lig.et Zap. Pene tñ negligentiū in restitutione vsurarū non ligāt istos:puta ꝙ nō eoz cōfessiones non audiantur et qō non valeant eoz testamēta nec sepeliantur scm Be. Adde etiā scm ꝝ.ꝙ is qui gerēdo negocium alterius sine eius mandato fenerak ad op⁹ eius restituere tenek Iz nihil proveniat ad eum: quia fuit autor et minister contractus vsurarij.

5 ¶ Quinto ꝙritur vtrum pupillus pro quo tutor multos contractus vsurarios fecit teneatur re-

stituere:z dico qđ si pupillus dicat tutori:tanto tpe habuit pecuniam meam:z propterea ista retineo pro lucro q̄ ex ipsa debeo hr̄e nō tenetur restituere lz sit versum in suaz vtilitatē sed solū tutoris:nisi vsure excederent moderatum lucruz si in possessiones vel aliam iustam negotiationem:vt debebat ipsam exposuisset.qđ limita vt.g. tutela §.iij. Vide etiam.g. vsura.j.§.xxix.

6 ¶ Sexto queritur q̄d de fideiussore:z dico duo * primū.Si q̄s fideiussit p aliquo z ex defectu debitoris ppulsus est soluere capitale z vsuras. vide.g. vsura.j.§.xxxix.* Scōm.An ꝯo possit aliquid accipere p fideiussiōe.Archi.distinguit. Si em̄ est fideiussor fict⁹:lz in vitate ipse est mutuator fingēs mutuum dari ab alio:si q̄d pro fideiussione accipit vsura est.xiij.q.iij.p totū.si autē est vē fideiussor recitar Zan.arguēte p ꝛ̄ z concludentem tuti⁹ fore abstinere.g. Bern̄. dicit Ꝛtum ono illicitum:q̄ ibi est mutuum indirecte cum fideiussor stet loco mutuātis:alij ño dicūt quod est illicitum:q̄ vēdit creditū suum q̄ sum .ro .dicit tolerabile post factum.ego vero dico quod si subest periculum deperditionis sortis aut laboris vel expensarum in exigendo licite aliquid pcipit ratione sue indemnitatis:aliter non.

7 ¶ Septimo q̄rit q̄d de notarijs pficiētib⁹ instrā super debito vsurarū:z dico qđ non tenenť restituere pecuniam q̄ p ope suo ēt illicito recipiunt lz videak erogāda pauperib⁹.ar.xiij.q.v.non sane.z hoc de consilio.iurta dicta.g.restō.iiij.§.f. quantum ño ad restitutionē vsurarū distinguit Ꝑra.Odo.Nā si palliāt vsuras ponēdo in instrō Ꝛctuz vsurariū sub forma liciti Ꝛct⁹ vt q̄ scit esse pignoratio z ōr esse vēditio.vel q̄ scitur qđ sunt. z ōr qđ sunt.xc.ita qđ iustificaf Ꝛctus iniustus tenenť insolidū:q̄ efficacit cooperanť ad dānuz lz intellige in subsidium si nolit aut neqat is cuius in vtilitate vsure venerunt quod limita nisi facerent in fauorem accipientis mutuum.puta quia indiget z alius aliter non vult mutuarequia lz peccarent mortaliter tamen restituere non tenētur.Si ño non palliant vsuras:sed aperte patēt per instrm̄ non tenenť:q̄ cooperanť efficaciter ad damnum:cum ille possit in iudicio se iuuare qđ limita nisi in loco esset iniqua consuetudo vel statutum iniustum quibus per talia instrā cogerenť debitores:quia tunc tenentur scōm Archy.

8 ¶ Octauo q̄ritur q̄d de platis q̄ subscribunt z sigillant schedulas vsurarias:z dicit ꝑpost.quod si ptelat⁹ nō legit tenorē vel legit q̄dē sed vsura nō appebat q̄ forte maior quantitas ibi posita est q̄ fuerit mutuata:z ipse ꝑlat⁹ nō diligenter ꝑsiderat.lz agat fatue:tñ ꝑm vitarē nō consentit:si ño legit vitarem pcepit pticeps ē pcti:z si non pmodi vsurarū:q̄ subscriptio in multis approbatio nē inducit:de sen.z re in.c̄ intra vos.z idē Lect. Sed addo quod restituere tenentur si efficaciter cooperati sunt:vt q̄ ex hoc solute sunt vsure que alias non fuissent solute non aliter:vnde idē videk de eis dicendum quod de notarijs. 9

¶ Nono querit quid de testib⁹ talū instrōrum:z dico qđ tenenť sicut z notarij ꝑm dictam distinctionem q̄ instrumēta sine testibus non valent. 10

¶ Decimo q̄rit vtrū aduocati ꝓcuratores:iudices statutarij:z alij quorū fauore z ꝑcinio vsure in iuditio vel extra sciēter exiguntť.vl nō restituunť cuz repetunť:teneanť restituere:z dico qđ sic insolidū nec excusanť si forte scripture eis porrecte apparebāt iuste si ꝓnia eis dicta erat qđ erāt de Ꝛctis⁹ vsuraz:ꝑm Sho.z Inn.in.c. michael.coti.z arch.in.c.si q̄s oblit⁹,xiij.q.iij. Sz intellige qđ tenenť insolidū si principalis nolit aut neqat soluere. Et idē sco.addēs q̄ sciēter defendēs clām iniustā nō solū tenek pti lese de interesse:lz ēt alteri de salario:qđ verū est si partē nō monuit:vt ē.aduocatus.§.r.si aūt monuit tenek illud vare pauperib⁹ licet de cōsilio:vt.g.restitutio.iij.§.j. 11

¶ Undecimo q̄rit q̄d de ꝓnis q̄ in suis terris ꝓmittūt vsurarios morari nec cogūt restituere:z ōr ro.q̄ tenenť insolidū si ꝓñt z non faciūt:ēt si nihil pueit ad eos:lz alex.lō.ōr q̄ peccāt q̄dē mortaliṫ tñ restituere nō tenenť:nisi inquātū pueerit ad eos de vsuris:cui opinioni vī adherere astē.z bern̄.oicēs de mēte ꝓfi.alex.z eē file de autorib⁹ malis q̄ sunt cā p se eiusdē malitie:de istis q̄ sunt magis cā p accīs malitie putaq̄ tale malū ꝓueneret i ꝑtu vel libere fiat:z ita lz sum.ro.Ego autem dico qđ cessante iure positiuo pñt sine pctō tolerare vsurarios moderate exigentes:q̄ ōt expedire bono cōi:nec tenenť restituere ipsimet repetanturvsure z iustitiam negēt:sed q̄ c.post miserabile pcipit eis:vt indeos cogāt restituere:nō peccant eos tolerādo:z tenenť insolidū restituere:sec⁹ q̄ ad ꝑsonos de q̄bus nō pcepit z ita meli⁹ tenuit sum.an. 12

¶ Duodecimo q̄rit vtrum ciuitate vl' cōitate aut collegio recipiēte vsurarium ꝓmodū singuli restituere teneanť insolidū:z dico lz.ray.z ño.q̄ oēs ꝓsentiēs restituere tenēť singuli:non rāch vniuersitas lz tanch singli.vij.q.j.sic vir,xxiij.q.iij.si habes. Jo.ād delig.ōr hoc nō ēt dubiū de regētibus ꝓbere valēt⁹ sec⁹ de aliis nō principalib⁹ gubernatorib⁹:vel alis ignorātibus nec inhibere valentib⁹ qđ limita nisi z isti incōmodi pticipauerint burſale:vel ex hoc fuerint ab aliq̄b⁹ expēsis releuati z ita limitat mo.z concor.astē.z pe.de pa.in. iiij.di.xv.z Jo.an.in.c.q̄uest⁹.de vsur.z icē ñ.adhuc limitās dicēs eos teneri insolidū q̄ pcepit vel autoritatem p̄stiterūt sup ꝓcita q̄ sine hoc alij ciues non fecissent:alij vero ꝓsentiēs precant mortaliṫ tñ non tenenť nisi ꝓportum est

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca